

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİMDALI

**ŞİHÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL
SÖZLÜK)**

Yüksek Lisans Tezi

AYŞEGÜL ÖZDAĞ

AMASYA
AĞUSTOS 2022

T.C.
AMASYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİMDALİ

**ŞİHÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL
SÖZLÜK)**

Hazırlayan
AYŞEGÜL ÖZDAĞ

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

AMASYA-2022

ETİK BEYAN

Tezimin içerdığı yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi AÜ Sosyal Bilimler Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.../.../....

İmza

Ayşegül ÖZDAĞ

TEZ ONAY SAYFASI

Ayşegül Özdağ tarafından TEBDİZ projesi kapsamında hazırlanan Şihâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük) başlıklı bu çalışma aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile 27.07.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi Sanatta Yeterlik Çalışması olarak kabul edilmiştir.

Jüri

İmza

Danışman : Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

.....

Üye : Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK

.....

Üye : Doç. Dr. Sıtkı NAZİK

.....

ONAY

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım. __ / __ / __

.....

Doç. Dr. Nevzat AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖZET

ŞİHÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ (BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK)

Ayşegül ÖZDAĞ

Amasya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans, Temmuz/2022

Danışman: Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU

XVI. yüzyıl, Türk kültürü ve medeniyetinin ve dolayısıyla Türk sanatı ve edebiyatının pek çok yönden geliştiği ve mükemmele ulaştığı bir dönemdir. Bu yüzyılda tarih, sanat, bilim ve edebiyat alanında gelişmeler yaşanmıştır. XVI. yüzyıl, divan edebiyatının en tanınmış ve en çok eser veren şairlerini barındırmaktadır. Şihâbî de bu zengin şair kadrosunda yerini almıştır.

Çalışmamızda TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü) projesi kapsamında Şihâbî Dîvânı'nın bağlamlı dizin ve işlevsel sözlüğü oluşturulmuştur. Sözlük kısmına geçmeden önce şair hakkında, kısıtlı da olsa, edindiğimiz bilgilerden hareketle çıkarımlarda bulunulmuş; Dîvân'a kaynaklık eden dinî, mitolojik, efsanevî şahsiyetlere değinilmiş ve bu kahramanların şiirlerdeki kullanımına dair örnekler verilmiştir. Bunun yanında yine eserin dili ve üslubu hakkında çıkarımlarda bulunulmuş, Dîvân'ın şekil incelemesi yapılarak tercih edilen nazım şekilleri ve vezin tercihleri de tablolar halinde gösterilmiştir.

Çalışmamızın yöntemini belirleyen TEBDİZ projesinin ne olduğu, hangi sebeplerle ortaya çıktığı, ilk kez uygulanan eserler ve projenin amacı “Concordance Tipi Sözlük” başlığı altında verilmeye çalışılmıştır. Sözlük hazırlanırken kullanılan yöntem, sözlük bölümünden hemen önce sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: TEBDİZ, Şihâbî Dîvânı, Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük, Concordance.

ABSTRACT

DICTIONARY OF ŞİHÂBÎ DÎVÂNİ (CONTEXT INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY)

Ayşegül ÖZDAĞ

Amasya University, Institute of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature, M.A., July/2022

Supervisor: Assoc. Prof. Metin HAKVERDIOĞLU

XVI. The 19th century is a period in which Turkish culture and civilization, and therefore Turkish art and literature, developed and excelled in many ways. In this century, there have been developments in the fields of history, art, science and literature. XVI. century, contains the most well-known and most productive poets of divan literature. Şihâbî also took his place in this rich poet cadre.

In our study, the contextual index and functional dictionary of the Shihâbî Dîvân was created within the scope of the TEBDÎZ (Contextual Index and Functional Dictionary of Historical and Literary Texts) project. Before moving on to the dictionary part, inferences were made about the poet, albeit limited, based on the information we obtained; The religious, mythological, legendary, historical and love story heroes that are the source of the Divan are mentioned and examples of the use of these heroes in poems are given. In addition, inferences were made about the language and style of the work, and the preferred verse forms and meter preferences were shown in tables by examining the form of the Dîvân.

What the TEBDÎZ project, which determines the method of our study, is, what reasons it emerged, the works that were implemented for the first time and the purpose of the project were tried to be given under the title of "Concordance Type Dictionary". The method used while preparing the dictionary is presented just before the dictionary section.

Keywords: TEBDÎZ, Shihâbî Dîvân, Contextual Index and Functional Dictionary, Concordance.

ÖN SÖZ

XVI. yüzyıl Klasik Türk şiirinin her bakımdan şahlandığı mükemmel denilebilecek eserlerin verildiği bir yüzyıldır. Bu dönemde kültür ve sanatın ulaştığı mükemmel seviye şairler tarafından ortaya konulan eserlere de yansımıştır. Bu dönemde klasik şiirin önemli sanatçıları yetişmiştir. Çalışmamızda ele aldığımız eserin sahibi Şihâbî'nin de bu dönem sanatçılarından biri olduğu kesin olmamakla beraber kuvvetle muhtemeldir. Şairin, bu yüzyılda yaşamış olduğunu düşündüren işaretleri şairin hayatını aydınlatmaya çalıştığımız bölümde paylaşmaya çalıştık.

Çalışmamızın aslını ise TEBDİZ projesi kapsamında, Dîvân'ın bağlamalı dizin ve sözlüğünü oluşturarak ortaya koyduk. Bağlamalı dizin; bir sözcüğe yalnızca anlam vermek değildir. Bilakis, kelimenin somut kökünden ziyade yaptığı çağrışımlarla şiirin anlam dünyasına, eserin yazıldığı dönemin kültürüne, zevkine, dil özelliklerine; şairin duygu dünyasına, sanat zevkine ve hatta belki de kişiliğine açılan bir kapıdır. Bu açıdan bağlamalı dizin çalışmaları eserlerin yazıldığı dönemleri, dönemin kültürünü, yaşanılan çağın özelliklerini ortaya çıkarmada kullanılan bir araç ve zengin bir kaynaktır.

Çalışma sürecinde geçtiğimiz aşamalar ise şu şekilde seyretmiştir: İlk olarak eserin Harun Yıldız tarafından dil özellikleri bakımından çalışılmış olan metni TEBDİZ sisteminin ortak yazım fontu plan Gentium Plus fontuna uygun bir şekilde her şiir teker teker yazılarak ve metni aldığımız çalışmada transkripsiyonu yapılmamış Arapça-Farsça kısımların transkribe edilmiş hali word dosyası haline getirilerek tamamlanmıştır. Ardından metnin tamamı her şiir ayrı ayrı olmak üzere www.tebdiz.com adresinden TEBDİZ sistemine yüklenmiş, şiirlerin aruz kalıpları, nazım tür ve şekilleri tespit edilip sistem üzerine işlenmiştir. Şiirlerin sisteme yüklenmesi işleminin ardından her kelime, kelime grubu, tamlama, birleşik fiil, deyim ve atasözleri TEBDİZ sisteminin sağladığı ortak verilerden faydalanılarak anlamlandırılmış, bu verilerde anlamı bulunmayan kelime, kelime grubu veya tamlamalar başka kaynaklardan ya da şiirin bağlamından faydalanılarak kendi kanaatimizce anlamlandırılmıştır.

TEBDİZ sistemine Şihâbî Dîvânı'na ait 25 kasîde, 315 gazel ve 9 rubâî olmak üzere toplam 349 adet şiir işlenmiştir. Sistemde yapılan anlamlandırma çalışması bitirildikten sonra ise her şiirin sözlük çalışması sistem üzerinden word dosyası halinde doküman olarak alınıp alfabetik sıraya göre düzenlenmiş ve çalışmamızın Şihâbî ve Dîvânı'na ayrılan bilgilendirme ve inceleme bölümlerinin sonuna eklenmiştir.

Çalışmamda TEBDİZ projesinin yürütücüsü Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a, öğrenciliğim süresince ve tez dönemimde anlayışını ve desteğini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Metin HAKVERDİOĞLU'na ve bilgisiyle, yönlendirmesiyle, fikirleriyle bu süreçte her zaman yanımda olan Ahmet ÇOLAK'a teşekkürü bir borç bilirim.

Ayşegül ÖZDAĞ

İÇİNDEKİLER

ETİK BEYAN.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR DİZİNİ.....	xiii
GİRİŞ.....	1
I. BÖLÜM	
1. ŞİHÂBÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	2
1.1 Şihâbî Hakkında.....	2
1.2. Dîvân Hakkında.....	7
II. BÖLÜM	
2. ŞİHÂBÎ DÎVÂNINDA ŞAHISLAR.....	14
2.1. PEYGAMBERLER.....	14
2.1.1. Âdem.....	14
2.1.2. Dâvud.....	15
2.1.3. Eyyûb.....	16
2.1.4. Hızır.....	17
2.1.5. İbrahim.....	17

2.1.6.		
İsâ.....	19	
2.1.7. Lokman.....	20	
2.1.8. Muhammed.....	21	
2.1.9. Mûsâ.....	23	
2.1.10. Süleyman.....	20	
2.1.11.		
Yâkûb.....	24	
2.1.12 Yûsûf.....	24	
2.2. ÇÂR-YÂR-I GÜZÎN.....	25	
2.2.1.		
Ebûbekir.....	26	
2.2.2. Ali.....	27	
2.2.3. Osman.....	28	
2.2.4. Ömer.....	30	
2.3.		
	DİĞER	DİNÎ
ŞAHSİYETLER.....	31	
2.3.1. Cebrâil.....	31	
2.3.2. Hallâc-ı Mansur.....	33	
2.3.3. Hüseyin.....	34	
2.3.4.		
İsrâfîl.....	35	
2.3.5.		
Meryem.....	36	
2.4. KÖTÜ ŞAHSİYETLER.....	40	
2.4.1. Ebu Leheb.....	40	
2.4.2. Kârûn.....	41	

2.4.3.		
Ye'cüc.....		43
2.4.4. Deccâl.....		44
2.4.5. Nemrûd.....		45
2.5. MİTOLOJİK ŞAHSİYETLER.....		46
2.5.1. Cemşid.....		46
2.5.2.		
Hüsrev.....		51
2.5.3. İskender.....		53
2.5.4. Keykâvus.....		54
2.5.5. Keykûbad.....		56
2.5.6. Mani.....		57
2.5.7. Rüstem.....		59
2.6.	AŞK	HİKAYESİ
KAHRAMANLARI.....		60
2.6.1. Ferhâd.....		60
2.6.2. Şîrîn.....		63
2.6.3. Mecnûn.....		64
2.6.4. Leylâ.....		66
2.6.5. Vâmîk.....		67
2.6.6. Azrâ.....		72
2.6.7. Züleyhâ.....		73

III. BÖLÜM

3.	DÎVÂN'IN	ŞEKİL	BAKIMINDAN
İNCELEMESİ.....			75
3.1. KULLANILAN NAZİM ŞEKİLLERİ.....			75
3.1.1. Gazel.....			75

3.1.2. Kasîde.....	80
3.1.3.	
Rubâî.....	82
3.2. VEZİN TERCİHLERİ.....	83
3.2.1.	Kullanılan
Vezinler.....	83

IV. BÖLÜM

4.	BAĞLAMLI	DİZİN	VE	İŞLEVSEL
SÖZLÜK.....				87
4.1.	CONCORDANCE			TİPİ
SÖZLÜK.....				87
4.2.	SÖZLÜK			KULLANMA
KLAVUZU.....				88
4.3. ŞİHÂBÎ DÎVÂNİ SÖZLÜĞÜ.....				89
SONUÇ.....				2416
KAYNAKÇA.....				2417
ÖZGEÇMİŞ.....				2419

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 1.1. Şihâbî Dîvânı'nda Bulunan Gazellerin Harflere Göre Kafiye Dağılımı.....	76
Tablo 2.1. Şihâbî Dîvânı'nda Bulunan Kasîdelerin Analizi.....	81
Tablo 3.1. Şihâbî Dîvânı'nda Bulunan Rubâiler ve Vezinleri.....	83
Tablo 4.1. Şihâbî Dîvânı'nda Vezin Tercihleri Ve Vezinlerin Kullanım Oranı.....	83

KISALTMALAR DİZİNİ

Age: Adı geçen eser.

Bkz: Bakınız.

G:Gazel.

K: Kasîde.

R: Rubâî.

s: Sayfa.

S: Sayı.

TEBDİZ: Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü.

v.b.: Ve benzeri.

vb.: Vezin bozuk.

vs.:Vesaire

GİRİŞ

Klasik edebiyata, başta inanılan din ve içinde yaşanılan toplumun kültürü olmak üzere birçok farklı unsur kaynaklık etmiştir. İster dinî ister siyasî ya da toplumsal alanda ön plana çıkmış olan bazı kişilikler de bu kaynakları oluşturan unsurlardandır. Bu kişilikler şiirin konusuna uygun bir şekilde divanlarda yer almıştır. Bir gelenek halini alan bu uygulamayı Şihâbî de devam ettirmiştir.

Divan şiiri asırlar boyunca kadim Türk kültürünün taşıyıcılığını yapmıştır. Bu kültürün zemininde bulunan Arap, Fars ve halk kültürü gibi birçok unsurun içinde ön plana çıkan ise İslam dini ve bu din çevresinde meydana gelen anlatılardır. Bu anlatılar arasında da evliyalar ve peygamberlerin hayatları etrafında şekillenen kıssalar divan şiirinde fazlaca yer bulmuştur. Osmanlı şairlerinin gerek ilmî gerekse dinî açıdan oldukça yetkin birer insan olduklarını dikkate alırsak dinî öğelerin şiire yansımaları da oldukça tabiidir.

Esmâü'l-Hüsna, melekler, peygamberler, Kurân-ı Kerîm ve diğer dinlere ait kitaplar, hadis-i şerifler, vb. Divan şiirini zenginleştiren unsurlar arasındadır. Bu unsurlardan peygamberler ve buna bağlı olarak son peygamber Hz. Muhammed'e ve kısısü'l-enbiyâ'ya başta tevhit, münacaat ve na'lar olmak üzere farklı nazım türleri içerisinde divanlarda yer verilmiştir.

Klasik Türk edebiyatı ele aldığı konular ve beslendiği kaynaklar açısından bakıldığında oldukça zengin bir varlığa sahiptir. Üç medeniyetin kültür birikimi ve zevkini bir arada bulunduran Klasik Türk şiiri meramını muhatabına aktarmak ve hissiyatını aksettirebilmek adına pek çok mefhumu somutlaştırmıştır. Bu somutlaştırmaların başında da tarihî, dinî, mitolojik vb hüviyeti olan kişilikler yer almıştır.

Şihâbî, divanında pek çok farklı konuya değinmiş, zengin bir anlam dünyası oluşturmuştur. Mesnevi kahramanlarından dört halifeye, ehl-i beyt'e ve hatta Ebu Leheb'e kadar değinen geniş bir telmih yelpazesine sahip olan divanda tasavvufî öğelerin ağır bastığını söylemek mümkündür. Bu bakımdan peygamber kıssalarına yapılan telmihler de bir hayli yer tutmuştur. Bunun yanında mitolojik şahsiyetler, aşk hikayelerinin kahramanları, bazı tarihi ve dini şahsiyetler de divana kaynaklık etmiştir.

I. BÖLÜM

1. ŞİHÂBÎ'NİN HAYATI VE EDEBÎ KİŞİLİĞİ

1.1. Şihâbî Hakkında

Şihâbî'nin hayatı hakkında kaynaklarda geçen hemen hemen hiçbir bilgimiz bulunmamaktadır. Söyleyebileceklerimiz daha önce divanı hakkında Harun Yıldız tarafından yapılan çalışma ve diğer eserleri üzerine yapılan çalışmalarda bulunan bazı yorumlar ve yine çalışmamıza konu olan divanında görülen birtakım bilgi kırıntısıyla sınırlıdır.

Şihâbî'nin hayatı hakkında tezkirelerde ve biyografik kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. XVI. yüzyılın ortalarında yazılmış olan ve tezkire niteliği taşıyan bir şiir mecmuasında “Mevlânâ Nazmînüñ şâkirdi olan Şihâbî fermâyed” (Mecmû'a-i Eş'âr, vr. 49b) ibaresiyle şaire ait bir gazel bulunmaktadır. Yine bu mecmuayla aynı dönemde yazılmış olan Pervâne Bey Nazire Mecmûası'nda üç gazeli ve XVI. yüzyılın son çeyreğiyle XVII. yüzyılın ilk çeyreği arasında derlenmiş olan Ispartalı Yâverizâde Kâbilî'nin Sultân-ı Hûbâna Münâsib Eş'âr adlı tematik matlalar mecmuasında ise 23 beyti kayıtlıdır. Bu mecmuaların yazıldığı dönem ve mecmua derleyicilerinin ölen veya daha önce yaşamış bazı şairler hakkında kullandıkları “merhûm, mağfûr, selefden, sâbıkda” gibi birtakım ifadeleri Şihâbî hakkında kullanmamaları göz önünde bulundurulduğunda şairin, 16. yüzyılın ortalarında hayatta olduğu düşünülebilir. Yine Mecmû'a-i Eş'âr'daki ibareden Şihâbî'nin, Mecma'u'n-Nezâ'ir'in müellifi olan Edirneli Nazmî (ö. 1555'ten sonra)'nin öğrencisi olduğu anlaşılmaktadır. Kâbilî'nin seçtiği beyitlerin başında şairin takdimi için kurgulanan “Şihâbî Kâtib-i Dîvân-ı Âlî” (Gülbüz 2018: 64) ifadesinden dîvân-ı âlî kâtiplerinden olduğu anlaşılmaktadır. (Kaplan,2020)

Şihâbî ile ilgili olarak iki önemli kaynakta dile getirilen bazı hususlar bulunmaktadır. Bu kaynaklardan ilki İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu'dur.

“Hüviyet ve hayatı hakkında tezkirelerde kayıt ve malumat bulunmadığı gibi dîvânında da kendisine dair hiçbir işaret görülmiyen bu zatın 16, belki de 17 inci asır şairlerinden olduğu Fuzûlî ve Baakî’ye nazîre bekleriz ve saf saf gazellerinden ve âlim, tarîkat müntesibi, ihtimal ki mevlevî muhibbi bulunduğu bazı sözlerinden tahmin edilebilir. Her halde iyi tahsil görmüş, kuvvetli bir şairdir” (Yıldız,1999:XI)

Şihâbî ile ilgili dile getirilen bu bilgilerin bazılarının tashihe muhtaç olduğu Harun Yıldız’ın çalışmasında da belirtilmektedir. Şihâbî hakkında en doğru bilgilere kuşkusuz dîvânında geçen ibarelerden hareketle ulaşılabacaktır. “İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Dîvânlar Kataloğu’nda bir ihtimal olarak Şihâbî’nin Mevlevî şairlerden olabileceğine dair açıklamadan yola çıkacak olursak dîvânda yer alan iki şiirde şairin Mevlânâ adını zikretmiş olmasından hareketle bu sonuca varıldığı düşünülebilir.” (Yıldız, 1999:XII) Dîvânda bahsi geçen birtakım özel isimler Şihâbî’nin yaşadığı döneme dair çıkarımlarda bulunmak adına önemli ipuçları olarak değerlendirilebilir. Şihâbî, dîvânında Mevlânâ ismini iki yerde, Leâli ismini iki gazelinde, Şâhidî ismini bir gazelinde, Cem Sultan ismini ve Muhammed Şah ismini de yine bir gazelinde dile getirmiştir.

mutribâ gül demidür derd-ile inîlet nâyı
pür-tanîn eyle yine kûbbe-i Mevlânâyı

(G. 1)

derse diledüm destûr başını kabâ gördüm
destârını rehn itmiş meyhâneye Mevlânâ

(G. 14)

Mevlânâ ismi dîvânda yukarıdaki beyitlerde görüldüğü üzere iki defa anılmıştır. Şairin Mevlânâ ismini zikretmiş olması Mevlevîlik tarîkatının mensubu olmasıyla ilgili olabileceği gibi pek tabii Mevlânâ’ya olan saygısından ileri gelen bir durum olarak da yorumlanabileceğini Harun Yıldız da eser üzerine yaptığı çalışmada dile getirmiştir. Yine aynı çalışmada, dîvânda adı geçen diğer isimlerin de bu çerçevede düşünülmesi gerektiği hususunda bir yorum söz konusudur. Cem Sultan’ın Karaman valiliğine atandığında Konya’ya gelip yerleşmiş ve yedi yıl kadar burada ikâmet etmiş olmasından hareketle Cem’in burada idari işlerin yanısıra şiir meclisleri de oluşturduğu ve zamanla bu çevrede bir sanat ve edebiyat halkasının meydana geldiği görüşü öne sürülmüş ve literatüre “Cem

Şairleri” olarak geçen şairler muhitinde Divân’da adı geçen Leâlî ve Şâhidî’nin de bulunması manidar olarak görülmüştür.

Dîvân’da Leâlî ve Şâhidî’nin anıldığı beyitleri burada zikretmek doğru olacaktır.

ğaddini yâd eylesem ol yūsuf-ı gül-‘ârızuñ
sözlerüm nazm-ı Leālî gibi hep mevzūn olur

(G. 115)

iy Şihâbî baħr-i nazmuñ oldu deryâ-yı güher
dürr-i ħalbüñdür Leālî-i me‘ânîye şâdef

(G. 169)

tolaşma Şâhidî şem‘e gel ey âşüfte pervâne
alup cân nağdini niçe senüñ gibi tolandurmış

(G. 146)

Ancak şairin bir başka eseri olan Pisi Mersiyesi üzerine yapılan çalışmada Büşra Çelik Vural, Harun Yıldız’ın Şihâbî hakkındaki bu görüşlerine karşı çıkmış ve araştırmacının tespitinin kendi beklentisine göre bir çıkarım olduğunu iddia etmiştir. Bu fikrine temel olarak da Harun Yıldız’ın Şihâbî’yi ‘Cem Şairleri’nden biri olarak kabul etmesine delil olarak gösterdiği isimlerin geçtiği beyitlerin dil içi çevirilerini dikkate almıştır. Bahsi geçen beyitlerin dil içi çevirileri şu şekilde yapılmıştır:

“iy şihâbî baħr-i nazmuñ oldu deryâ-yı güher
dürr-i ħalbüñdür le‘âlî-i me‘ânîye şâdef”

[=Ey Şihâbî, şiir denizin bir inci deryasına dönüştü. Kalbinin incisi, belagat incilerinin sedefi oldu.] (Vural,2013:2091)

“kişver-i ‘ışk [içre] gūyâ cem gibi sultân olur
her kim içdi bezm-i ‘âlemde maħabbet cāmını”

[=Kim dünya meclisinde aşk kadehinden içerse aşk ülkesi içinde sanki Cem gibi sultan olur.] (Vural,2013:2091)

“tolaşma şâhid-i şem‘e gel ey âşüfte pervâne
alup cân naqdini nice senûñ gibi tölendürmiş”

[=Ey âşık kelebek, mum güzeline sataşma. O, senin gibi nicelerinin can parasını alıp dolandırmış.] (Vural,2013:2092)

Bu dil içi çevirilerden hareketle şairin yorumlandığı gibi ismi geçen şairlere bir telmihte bulunmadığı bu sebeple bu ibarelerin Şihâbî’yi Cem şairi olarak kabul etmeye yeter bir delil olmadığı hususunda bir görüş belirtilmiştir. Burada Vural, Yıldız’ın aksine Şihâbî’nin iddia edildiği gibi bir Cem şairi olmadığını gösteren bir başka delil olarak da şairin Dîvân’ında yer alan Fuzûlî ve Bâkî’ye yazıldığını düşündüğü nazireleri göstermiştir. Bâkî’nin “saf saf” ve Fuzûlî’nin “beklerüz” redifli şiirlerine nazire olarak yazıldığını ileri sürdüğü şiirleri Harun Yıldız tevafuk olarak yorumlarken Vural bunları; Şihâbî’nin Mersiye-i Pisi’sinin konusu bakımından ve eserin bulunduğu Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Koleksiyonu 62 numaralı şiir mecmuasında Me’âlî’nin Mersiye-i Gürbe’sinin hemen arkasında yer alması bakımından bahsi geçen şiirlerin nazire olduğu ihtimalini kuvvetlendirdiğini ve şairin Me’âlî (ö.1535-36) ile aynı dönemde yaşadığını düşünerek bunu Şihâbî’nin 15. yüzyılda değil 16. yüzyılda yaşadığının kanıtı olarak göstermiştir.

Şihâbî’nin adı bunlardan başka üç şiir mecmuasında daha geçmektedir. Birincisi Atatürk Kitaplığı Muallim Cevdet Bölümü K. 479 numarada yer alan ve içinde biyografik bilgiler barındıran şiir mecmuasıdır. Mecmua hakkında Uğur Öztürk’ün “Tezkire Niteliğinde Bir Şiir Mecmuası” isminde bir çalışmada Şihâbî’nin gazeli “Mevlânâ Nazmînüñ şâkirdi olan Şihâbî Beg fermâyed”(Öztürk, 2013: 425) başlığıyla yer almaktadır.

Şairin mahlasının geçtiği diğer mecmua ise Pervâne Bey Mecmû’ası’dır. Şihâbî’nin Bâkî, Zâtî, Enverî ve Nizâmî’nin gazellerini tanzir ettiği ancak Dîvân’ında yer almayan dört gazeli mecmuada kayıtlıdır (Gıynaş, 2014: 41).

Şihâbî’den bahseden bir diğer şiir mecmuası ise Kâbilî (ö. 1634) tarafından derlenmiş olan ve çoğu 16. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirlerine yer verilen Sultân-ı Hübân’a Münâsib Eş‘âr adlı mecmuadır. Bu mecmuada Şihâbî’nin gazellerinin matlaları yer almaktadır. Kâbilî’nin mecmuasında, Şihâbî’nin şiirleri dört farklı başlıkla ele alınmıştır: 1. Şihâbî Beg, 2. Şihâbî Kâtib-i Dîvân-ı ‘Âlî, 3. Şihâbîye Bu Maḥlaş Gökden İndi, 4. Taşavvuf Üzredür Naẓm-ı Şihâbî (Gürbüz, 2018: 1193-1194).

Kâbilî'nin şiir mecmuasında Şihâbî tasavvuf üzere şiir yazan bir şair olarak tanımlanmıştır. Divanına baktığımızda bu değerlendirmenin yerinde olduğunu söylemek gerekir. Divanda bulunan şiirlerin genelinde işlenen konulara ve şahsiyetlere baktığımızda gerçekten de Şihâbî'nin tasavvufla ilgisini açıkça görebiliyoruz. Divanda bir besmele manzumesi, yedi adet na't ve yine yedi adet de münacaat bulunmaktadır. Bunlar haricinde de divanın genelindeki şiirlere baktığımızda şairin pek çok ayet ve hadisi iktibas yoluyla kullandığını da görmekteyiz. Yine divanda bulunan bir gazeldeki ifadeler de Kâbilî'nin “Şihâbîye Bu Mağlaş Gökden İndi” başlığı ile uygun düşmektedir:

dehānuñ aña bu gön̄lüm ider piyāle taleb

egerçi yok leb-i la'lūñ gibi piyālede leb

şarāb-ı la'lūñe ḥasret olalı şerebeden

mey içer oldı nihāñi faḳīḥ bî-meşreb

fiğān ü nālem işitdi gibi ḥarāret-ile

niye bu sūz ü bu nāle niye ne iñi 'aceb

getürür şafā-y-ıla sākī şarāb-ı 'inābı

n'iderler āb-ı ḥayātı olınca mā'-i 'ineb

ķapuñda baña taḥallüş Şihābī olsa n'ola

meşel-durur bu ki gökden iner ķişiye laķab

(G. 189)

Görüldüğü gibi matla beytindeki ifadeler Kâbilî'nin başlığı ile birebir örtüşmektedir.

16. Yüzyılda derlenmiş bir mecmuada adının geçmesi, Dîvân'ında bulduğumuz bazı ipuçları ve Pisi Mersiyesi'nin bulunduğu mecmuadaki yerinden hareketle ve bahsi geçen diğer araştırmacıların da görüşlerini dikkate alarak biz de Şihâbî'nin bu yüzyılda yaşamış olduğunu söyleyebiliriz.

1.2. Dîvân Hakkında

“İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kütüphanesi, Türkçe Yazmalar: 2943 numarada kayıtlı bulunan Şihâbî Dîvânı bir istinsaktır. 142 yapraktan oluşan Şihâbî Dîvânı, 19x14 cm ebatlarında kalın aharlı kağıda harekeli nesih hattıyla yazılmıştır. Sonradan ciltelendiği anlaşılan eserin yazı alanı siyah renkte çizgiyle çerçevelidir. Sayfalardaki satır sayısı değişikliklerini gösteren ifadeler kırmızı mürekkeple gösterilmiştir. Sayfalardaki satır sayısı değişiklik gösterse de genel olarak 12 satır ağırlıktadır. (Yıldız, 1999)

Metin kısmının 5b’den itibaren başladığı Dîvân’da, ciltleme sırasında meydana geldiği anlaşılan bir sayfa karışıklığı mevcuttur. Yukarıda verdiğimiz 142 yaprak sayısı içinde eseri oluşturan asıl bölüm 97 yaprakla sınırlıdır. Dîvân’ın asıl metninin yer aldığı bu 97 yaprağın dışındaki sayfalarda birtakım karalamalar, manzum ve mensur küçük parçalar mevcuttur.” (Yıldız, 1999: XXII)

Klasik Türk şiirinin bütün özelliklerine rastlayabildiğimiz bu eserde Şihâbî’nin Türkçe’nin yanında Arapça ve Farsça’ya da bir o kadar vakıf olduğunu belirtmek gerekir. Bunun ispatı olarak şairin eserinde bulunan mülemma gazellerini örnek verebiliriz:

- 23a-7 ḥākīm ihyā etdi laʿl-i cān-fezā
کیف یحیی الارض بعد موتها
- ādem-iseñ kıl ʿarīk-ı ‘ışka saʿ
لیلا نسا نسا الا ما سعا
- ‘afvuñi izhār kıl mücrimlere
با خفی الذات محصور العضا
.....
- 23b-1 جیبا قد امتت من بواک الحجر احیانا
مسیب وقت شواظظهار اعجازی کن احیانا
- بیا ساقی مکردان روی زیبای ترا ازمین
ادرلی کاک راح عشقو امن هلا ازیانا
- تنلل بکد اخته اندر هوای وصل توجون شمع
من الا ثار لل بیقی هو الشوق کما کانا
- فزون شدائز صفای عشق توصلدوسی در دل
فان زاذغار می فی النواد الاله اهوانا
- شهابی ابن عجل حالت بوددرفن عللل عشق
کهی دانا شود نادان کهی نادان شود نادان

Yukarıda örneğini verdiğimiz şiir ve bu şiire benzer olan diğer şiirler yapılan çalışmada Latin harflerine çevrilmeyerek olduğu gibi verilmiştir. Biz sözlük çalışmamızı yaparken burada Arap harfleri ile verilen kısımları Latin harflerine çevirip transkripsiyonunu yaparak TEBDİZ sistemine işledik lakin burada örnek verirken çalışmamızı yaparken kullandığımız kaynağın aslına riayet etmek adına burada bu örneği bu şekilde vermeyi uygun gördük.

Dîvân'da tasavvufî unsurlar hemen hemen bütün şiirlerde ve tüm yönleriyle karşımıza çıkmaktadır. Klasik şiir geleneğinde olduğu gibi Şihâbî de eserine bir 'besmele manzumesi' ile başlamıştır. Bunun haricinde yine eserde bulunan yedişer adet na't ve münacat da şairin tasavvufa olan ilgisini ve bu konudaki yetkinliğini kanıtlar niteliktedir. Yine eserde bulunan şiirlerin geneli üzerine söyleyebileceğimiz bir başka nokta da şairin şiirlerinde yaptığı alıntılardır. "Gerek ayetlerden gerekse hadislerden yaptığı alıntıların yanında birçok Arapça ve Farsça atasözüne de yer veren şair bu dillerdeki yetkinliğini de aynı zamanda ortaya koymuştur." (Yıldız, 1999)

Şairin tasavvuf konularını ifade ediş tarzına örnek olarak bir gazel:

şanmañuz biz keşret-i dünyâ temennasındayuz

hağ bilür kim 'âlem-i vahdet temâşāsındayuz

hırka-i fakr u fenâ-fi'llâh kılduk ihtiyâr

biz bu dünyānuñ ne zer-beft ü ne dîbāsındayuz

nâr-ı 'ışka yanmağa pervâne-veş mûmuz bugün

biz yanup yakılmanuñ şanmañ pervāsındayuz

pür olupdur ma'rifet dūrri-y-le dürc-i qalbümüz

biz şadef mânendi ka'r-ı 'ışk deryāsındayuz

ibn-i vaktüz bakmazuz biz mâzî vü müstağbele

biz Şihâbî dehrüñ imrüz u ne ferdāsındayuz

(G.128)

Bu ve bunun gibi birçok örneğin bulunduğu eserden hareketle, şairin yalnızca tasavvufa değil klasik şiirin gerektirdiği daha birçok özelliği de içinde barındırdığını söyleyebiliriz. Bu önemli noktalardan biri de şairin dili ve üslubudur. Eserin geneline baktığımızda şairin dil özellikleri bakımından sade bir üslubu benimsediğini söyleyebiliriz. Bunun yanında Arapça ve Farsçaya vakıf olmasının bir yansıması olarak yorumlayabileceğimiz, bu dillerde Türkçeye geçmiş kelime ve kavramları kullanmış olması döneminin dil özelliklerini dikkate aldığımızda gayet doğal bir uygulama olarak kabul edilebilir. Yalnızca dilimize yerleşmiş kelimeleri kullanmakla da kalmamış yine bahsi geçen dillerden deyim ve atasözlerine yer verdiği şiirler de olmuştur. Bu duruma örnek olarak aşağıdaki gazelleri gösterebiliriz:

şabrumı görüp cefâsın arturur ağyâr geç
gerçi derler dostum: “el-şabr miftâhü’l-ferec”

âşinâ-yı baħr olan eyler telâţumdan hâzer
gönlümün sebbâhı itmiş lenne-i ‘ışkuñla lec

geç riyâzat çenberinden ko riyâyı zâhide
gel berü maymün gibi bu hâlka-i rindânı geç

ger kâza-y-ile beni katl etse hunhVâr-ı çeşm
kâzîler virsin demüm hıllinde ibrâya hücc

küyuña vardukça ‘âşıklar görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihâbî nûr görmez didi hacc

(G. 62)

gelmez şümâre guşsañ ü olmaz gamuñ ‘aded
anı hışâba çekmede ‘âciz kalur hîred

ey sâķi vāmı destüme kendü elüñle ver
kim bu maḥalde ıoğru didiler: “yedā biyed”

gelse kıyāma nāz-ıla ıadd-i bülendine
tūbı felekden eyde ki “ tūbı-lehü-feķad”

çoķdur egerçi bāğda tāze nihāl ü gül
tursa otursa yaraşur o serv ü lāle-ḥad

fażl u kemāl-i ‘ārife feyz-i ilāhıdūr
tab‘-ı Şihābı ıavline sen eyleme ḥased

(G. 82)

Bu yabancı kökenli kelimelerin yanında yer yer mahalli söyleyişlere de yer verdiğini belirtmemiz gerekir. Buna örnek olarak şairin şu gazelini örnek verebiliriz:

felek destinde ey ıavs-ı ıuzah şanma ki peksin sen
kemān-ı ‘aşķa nisbet ıola yumşak bir giçeksin sen

göñülden ey ḥayāl-i dilber bir nazar gitmese [vb]
gözüm gehvāresinde ḥāşıl olmuş bir bebeksin sen

yerüñdür dayimā uğrar-ısañ çengāline ḥāruñ
ruḥ-ı dildāre öykünmişsin iy gül ne çiçeksin sen

ḥalāş olmadı göñlüñ şübheden ıurtılmadı şekden
şanur şeklüñ gören ādem be şūfı bir eşek[sin sen]

Şihābıñüñ şerārına raķıb-i dıv yaklaşmaz
şakınmazsın anuñ āhından ey māhum meleksin sen

(G. 231)

Bahsettiğimiz özellikler şairin klasik şiir konusundaki yetkinliğini göstermekle beraber iyi bir eğitim aldığıın da kanıtı durumundadır. Dîvân'ın kayıtlı bulunduğu İstanbul Üniversitesi Yazma Eserler Kataloğu'nda da Şihâbî'nin iyi bir tahsil gördüğü hususundaki tespitleri kanıtlar nitelikte olan bu özellikleri ispat açısından yine şairin bir gazelindeki mahlas beytinde geçen ifadeleri burada anmakta fayda var:

...

iy Şihâbj sen okursın şad-müderriş dersini
‘ilm-i ‘ışkı hâşıl itdünse eger tahşilden

(G. 230)

Yine şairin bir başka gazelinin mahlas beytinde geçen ifadeden hareketle de onun bir tarıkata bağlı olduğu yorumunu çıkarıyoruz. Ancak bu tarikatın hangisi olduğuna dair net bir bilgiye ulaşmak için eserde ve şairin hayatı hakkında az da olsa bilgi veren kaynaklarda herhangi bir ibareye rastlayamadık. Şairin tarikat mensubu olduğu fikrine kapılmamıza sebep olan şiiri ise şu şekildedir:

ma‘ârif kesb-ile olmaz ‘atâ-yı mâsebağdur bu
‘inâdı ko kişiye ey muğallid dâd-ı hağdur bu

hağkâtdür mecâzuñ intihâsı ehl-i tahkîke
resûlullâhuñ aqvâline qavl-i “mâ-şadağ”dur bu

ne cüz’idür şürûh-ı kıssa-i Mecnûn ile Vâmık
kitab-ı ‘ışkdan ey hâvâce ancak bir varağdur bu

şikest etdi cefâdan kasesini niçe fağfûruñ
degüldür âsumân bir ser-nigün çini çanağdur bu

Şihâbj tekke-i dehre gelen kurbân ider cânın
kadîmî âteş-i ‘aşk-ıla yanmış bir ocağdur bu

(G. 239)

Şihâbî'nin eserinde adına rastladığımız ve kim olduğuna dair kesin bir kanıya ulaşamadığımız Muhammed Şah isimli şahsın adını burada anmakta fayda görüyoruz. Bu şahsın, bir tarikat mensubu olduğunu düşündüğümüz şairin mürşidi olabileceği kanaatindeyiz. Ancak yine bu da bir varsayımdan ibaret kalmaktadır. Bu şahıs şairin mürşidi olabileceği gibi saygı duyduğu bir zat ya da devlet ricalinden bir isim de olabilir. Ancak eserin genelinde bulunan tasavvufî hava bu gizemli ismin şairin mürşidine ait olabileceği fikrini biraz daha kuvvetlendirir niteliktedir diyebiliriz. Bahsi geçen şahsın isminin anıldığı şiir ise şu şekildedir:

Muhammed Şāha kıl oldum anuñdur şimdi dārālık

baña hubbı yeter dünyāda añmam beglik aġalık

süvār-ı esb-i nāz olsa çıkar halk-ı cihān seyre

elinde hançer-i bürrān u tığ oynar temāşalık

kırar ‘uşşākını terkıye aşmaz düşmenüñ başın

ġurūrı var müsellemler olduġı-çün aña ġarrālık

semend-i hüsni-ile sen ‘ālemi aralayup geçdüñ

nedür ey şehsüvārüm çok bu deñlü ‘ālem-ārālık

leb-i şirînüñi medh eyledi iy Husrev-i hübān

Şihābiye ‘atā kılsañ n’ola bir buse helvālık

(G. 179)

Klasik şiir geleneğinde olduğu gibi Şihâbî de kendini övmekten geri kalmamış ve hatta bunu yaparken kendisini diğer şairlerle de karşılaştırmıştır:

kitab-ı hüsne zinetdür haṭā yok haṭṭ-ı dilberde

bilinmez şüret-i ma‘nı huṭṭ olmasa defterde

maḥabbet büyün aldum yürekden süz-ı ‘ışkuñla

mu ‘aṭṭar kıldı cān bezmin nitekim ‘ūd-ı micmerde

ten-i pākinde ol sengin dilün mūdan eṣer yokdur

ne şūret bağlarısı kıl biter mi şāfı mermerde

kaşuñ merriḥ-i merdüm-küş mi ey meh çeşmüñ üstinde

kim anuñ bir eli şimşire şunmış biri ḥaṇçere

egerçi ḥaste ‘āşıklar kapuñda bî-nihāyetdür

benüm gibi helāküñ yok seni cānā sevenlerde

ruḥ-ı zerdüm görüp gözüm yaşına yār meyl itdi

güzeller şayd olurmış ḥikmet ammā sım ile zerde

Şihābı seb‘a-i seyyāre midür bu yedi beytüñ

ögüp göge çıkarır okuyanlar heft-kışverde

(G. 251)

penc beyt-ile pençe-i nazmum

ḥamsesi-y-le Nizāminüñ yek-dest

cür‘a nūş olalı yedi beytüm

seb‘asın etdi Cāminüñ ser-mest

(R. 6)

II. BÖLÜM

2. ŞİHÂBÎ DÎVÂNÎ'NDA ŞAHISLAR

2.1. Peygamberler

Şihâbî, divanında pek çok isme yer vermiştir ve bu isimlerden on bir tanesi peygamber isimleridir. Çalışmamızda Şihâbî'nin bu peygamber isimlerini hangi amaçla kullandığı, hangi özelliklerinin ele alındığı belirlenmeye çalışılmıştır. Şihâbî Dîvânî'na baktığımızda Klasik Türk edebiyatı geleneği doğrultusunda Hz. Âdem, Hz. Davut, Hz. Eyüp, Hz. Hızır, Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. Süleyman, Hz. Yakup, Hz. Yusuf ve Hz. Muhammed Peygamberden bahsedildiği görülmektedir. Biz de çalışmamızda bu peygamberlerin kıssalarından ve zikrediliş amaçlarından hareketle şairin duygu dünyasına dair çıkarımlarda bulunarak Şihâbî Dîvânî'na bağlamsal açıdan katkıda bulunmaya çalıştık.

2.1.1. Hz. Âdem

Hz. Âdem divan şiirinde genel olarak topraktan yaratılmış olması, şeytanın kandırmacası sonucu Hz. Havva ile beraber yasak meyveyi yemesi neticesinde cennetten kovuluşu, cennetten çıkarken yanına aldığı varsayılan buğday tanesi, mucizelerinden biri olan talim-i esma (eşyanın isimleri ve mahiyetlerinin kendisine ilham edilmesi) ile Divân şiirinde yer almıştır. Özellikle na'tlarda Hz. Âdem'in yaratılma aşamasında âb-ı gil (çamur, balçık) halinde bekletilmesi hadisesi memduhu övmeye bir araç olarak kullanılmıştır. Hz. Muhammed'in nurunun Âdem daha yaratılmadan çok öncesinde var olduğu inancına telmihen şairler bu inanışı sıkça dile getirmişlerdir. Bazen de aşkların ezeli oluşunu ispat için âb-ı gil inancı şiirlerde yer almıştır. Şairlerin telmihte bulunduğu bir başka husus da meleklerin Âdem'e secde etmesi ve şeytanın secde emrine karşı gelişi üzerinedir.

Şeytan, kendisini Âdemden üstün gördüğü, kibirlendiği ve onu kışkırdığı için ona secde etmemiş; diğer melekler Allah'ın "secde edin" emrini yerine getirdiği halde o getirmemiş ve kâfirlerden olmuştur. "Hani biz meleklerle (ve cinlere): Âdem'e secde edin, demiştik. İblis hariç hepsi secde ettiler. O yüz çevirdi ve büyüklük tasladı, böylece kâfirlerden oldu" (Bakara 2/34). (Güler:2006,24)

Şihâbî divanında Hz. Adem'e iki şiirinde yer vermiştir. Bu iki şiirinde de ab-ı gil hadisesine telmihte bulunarak kasidesinde memduhunu gazelinde ise kendini yani aşığı yüceltme amacıyla Hz. Adem'i anmıştır.

hidāyet maṭla‘ından toĝdı bir ħurşid ü rûḥānı
daḥı fīṭratda alıp bulmamışdı Ādemüñ cānı

(K. 13)

āteř atardı řeyātine Şihābj āhum
Ādeme eyler-iken secde melekler şaf şaf

(G. 167)

2.1.2. Hz. Dâvud

İsrailoğulları'na gönderilmiş peygamberdir. Amerikalılardan Calut¹ isminde bir düşman İsrailoğulları'na tasallut olur. Dâvûd'da onu öldürür ve Filistin topraklarını ele geçirir. Bunun üzerine ülkenin hükümdarı Dâvûd olur. Dâvûd peygamber hükümlerinde çok adaletli ve zengin bir hükümdardır. Allah, Dâvûd'un kavminden biri suç işlediğinde ona bildirmektedir. Zebûr ona indirilmiştir (Çolak, 2022)

Davud, sesinin güzelliği ile birçok telmihe konu olmuştur. Davud tespih ettiği zaman bütün kuşlar ve hayvanlar onunla birlikte tespih ederlermiş (Sebe 34/10 Sad 38/18-19). O, Zebur'u okuduğu zaman bütün varlıklar susar onu dinlermiş. Tiz olmayan, orta ve kalın gür ve pürüzsüz çıkan seslere davudî ses denilmiştir. (Güler, 2006:134)

şairler kimi zaman kendi şiirlerini Davud'un sesine benzeterek övündüklerinde bu güzelliğe telmihte bulunurlar, kimi zaman da sevgilinin konuşmasını, sesini Dâvud'un sesine benzeterek onu şiirlerinde anarlar. Bazı durumlarda da bülbül sesini Dâvud'un sesine benzetmişlerdir ki bülbülün de aşığı sembolize ettiğini düşündüğümüzde aşığın inleme seslerini Dâvud'a benzetebiliriz yahut aşığın aynı zamanda şair olduğunu kabul ettiğimiz durumda ise şairin şairlik yeteneğinin derecesini göstermek amacıyla da Dâvud'a telmihte bulunduğunu söylemek pek de yanlış sayılmaz.

İki ayrı gazelinde Şihâbî de Hz. Dâvud'u sesine telmihte bulunarak ele almıştır.

¹ Bkz. Kardaş, Sedat, Divan şiirinde Kötü şahsiyetler, Turkish Studies- Language and Literature, Volume 14 Issue3.2019, s.1261.

leblerüñ 'îşî-i şânî vü hattüñ sâye-i Hızır
ruhlarıñ Yûsuf-ı Mısr oldı zebānuñ Dāvūd

(Gazel 72)

güller evrākın açup okur zebūr-ı 'ışkıdan
şavt-ı bālā-y-ıla bülbül nağme-i Dāvūd-ves

(Gazel 147)

2.1.3. Hz. Eyyûb

Yüce Allah tarafından seçilip kendisine peygamberlik verilenlerden birisi de Hz. Eyyûb'dur. O, Yâkup aleyhisselam döneminde peygamberlik yapmıştır. Halim selim, yumuşak huylu, sabırlı ve öfkelerini yenen bir insan olduğu rivayet edilmiştir. Başından geçen ve sabır gerektiren büyük bir hastalığa yakalanmış ve onunla yıllarca mücadele etmiştir. Gösterdiği sabır ile Allah tarafından iltifata mazhar olmuştur. (Köksal, 2016:306)

Allah'a çok ibadet ve şükreden Eyyûb için şeytan, rahatı yerinde olduğu için şükrediyor rahatı bozulursa isyan eder şeklinde bir ithamda bulunur ve bunun üzerine Allah Hz. Eyyûb'u imtihana tabi tutar; maddi ve manevi birçok musibete uğrar, bedeninde yaralar ve bu yaralarda kurtçuklar meydana gelir. Hz. Eyyûb tüm bu imtihanlara sabır ile karşılık verir, şükürü elden bırakmaz. Bunun üzerine Allah imtihanını sonlandırır ve eski sıhhatini, mal varlığını ve evlatlarını ona yeniden bahşeder.

Divan şiirinde de bu özellikleriyle ele alınan Hz. Eyyûb Şihâbî Divanı'nda da yine sabrı yönüyle zikredilmiştir. Aşığın sevgiliden gelen türlü cefa ve eziyetler karşısında takındığı tavır Eyyûb'un sabrı ile mukayese edilerek dile getirilmiştir.

belâ-yı 'ışkuña oldum belî deyüp şâbir
egerçi şabr-ıla meşhûr olup-durur Eyyûb

(G. 37)

2.1.4. Hz. Hızır

Peygamber olup olmadığı konusunda çeşitli görüşler bulunan Hızır (a.s.) divan şiirinde genellikle Hz. Musa ile arasında geçen olay, ilm-i ledün, âb-ı hayat, Hızır ile

İlyas'ın âb-ı hayatı içtiği, zulmet ülkesi, insanlara olan yardımcılığı, ayak bastığı yerin çimenlik haline gelmesi, Hızır'ın seccadesi, uçarak yer değiştirmesi ve Hz. Muhammed abdest alırken Hızır'ın su dökmesi gibi çeşitli açılardan telmihlerle kullanılmıştır. (Canım, 2018)

En sık ele alınan özelliği ise ölümsüzlük suyu olarak bilinen âb-ı hayatı bulması ve bunun sonucunda kıyamete kadar yaşayacak olmasıdır. Hızır'ın Musa ile olan yolculuğu ve ledün bilgisi övgülerde memduhu ve fahriyelerde şairlerin kendilerini övmelerinde kullanılmıştır. Na'tlarda ise Hz. Muhammed'in ledün ilminin sultanı olduğu belirtilirken yine Hızır'a telmih ve kıyas yapılmıştır. Kasidelerde de memduha dua edilirken, onu Hızır'a ve âb-ı hayata benzeterek uzun ömür için örnek teşkil edecek şekilde telmihte bulunulur. Doğa ile ilgili tasvirlerde bahar mevsimi ya da bahar rüzgarı da Hızır'a benzetilir. (Canım,2018)

“İsa'nın nefesi gibi canlandırıcı olması bakımından Sevgilinin dudağı, ab-ı hayata benzetilir; Hızır ve İlyas'a ölümsüzlük kazandıran da odur. Sevgiliyle aşk neşesi içinde geçen bir dem Hızır'ın ve İsa'nın ölümsüzlüğüne bedeldir. Dünya nimetlerine bağlı olmamanın hürriyeti ve arifane neşesi de insanı ölümsüzlüğe imrendirmez. (Güler, 2006:117)

Şihâbî de divanında Hızır'ı karanlıklar ülkesindeki macerası ve insanlara yardımcı olma özelliği ile anmıştır.

hayât-âb-ı huşûline girüp Hızır-ile zulmâtın

Sikender gibi Ye'cüce belâ sırrını urduñ tut

(G. 50)

düşdi dil zevrâkı girdâb-ı yem-i derd ü gama

meded ey Hızır-ı mübârek-pey anı eyle halâş

(G. 150)

2.1.5. Hz. İbrâhim

“Beş büyük peygamberden biridir. Kur'an-ı Kerim'de altmış dokuz yerde İbrâhîm'in adı geçer. 14. sûrenin adı da İbrahim'dir. Halil, dost demektir. (Nisa 4/125) ayetinde "Allah İbrahim'i dost edinmiştir" denilmektedir. Hz. İbrahim'in diğer adı da "Halil", "Halilullah" ve "Halilürrahman" dır. Kur'an-ı Kerim'de İbrahim değişik isim ve sıfatlarla anılmış ve kendisinden övgüyle bahsedilmiştir. O'nun ayetlerde geçen sıfatlarının bazıları: Hanif (doğru yolu bulan, Hak dinine bağlanan, şirk ve dalaleti terkle Allah'ın birliğine inanan), Halil, Halîm (yumuşak huylu), Evvâh (çok ah eden, çok dua eden, merhametli, içli-duygulu), Münîb (tövbe edip Hak yoluna dönen), Kânit (Allah'ın emirlerine itaat eden), Şâkir (şükür ve hamd eden)'dir. (Nahi 16/120-122) ayetlerinde İbrahim'in, "Hakk'a yönelen, Allah'a itaat eden bir önder" olduğu, "Allah'ın nimetlerine şükrettiği"; Allah'ın O'nu, "seçtiği ve doğru yola ilettiği", "O'na dünya da güzellik verdiği, O'nun âhirette de sâlihlerden olduğu" söylenmiştir.” (Güler, 2006:51)

Klasik şiirde Hz. İbrahim, ateşe atılması, kendi kendine Hak yolunu bulması, Allah'ın dostu olması, oğlu Hz. İsmail'i verdiği söz için Allah'a kurban etmesi gibi olaylarla anılmaktadır. Bazı beyitlerde Azer ismiyle zikredildiği de görülmektedir. Azimli, sabırlı, metin bir kişi olması, içten bir sevgi ile Allah'a bağlı gerçek bir dost olması gibi özellikleriyle şairler tarafından kullanılmıştır.

Şihâbî Dîvânı'nda ise Halîl olarak anılmaktadır. Şihâbî burada Hz. İbrâhîm'i Nemrud ile aralarında geçen olaylara telmihte bulunarak anmıştır.

cem-i ebrûña senüñ mehr-i felek etdi sücüd
mu'ciz-i çārını mäh-ı rûhuñda mevcüd

leblerüñ 'ışi-i şânı vü hattıñ sâye-i Hızır
ruhlarıñ Yûsuf-ı Mısr oldı zebânuñ Dāvūd

ser-i küyuñ 'Arafât oldı sarâyıñ Ka'be
'âşikân saña Halîl oldı raķibân Nemrüd

görmedüm bir niçe gündür o meh çârdehi
dūd-ı âhum n'ola ger göklere eylerse şu'üd

der-i dilde niçe yıllar otura yâr mişâl
tâ naşib ola saña şoĥbet-i Şulţan Mahmûd

bûy-ı ‘ışķ oldu düĥānum nefesümden ifşā
micmer-i tende yanaldan cigerüm niteki ‘ūd

rāh-ı rûĥāniye tût sende Şihābî gûşuñ
zîr-i pâyüñ ola tâ tārüm-ı eyvān kebûd

(G. 72)

2.1.6. Hz. İsa

İsrailoğulları’na gönderilmiş son peygamber olup İncil kendisine indirilmiştir. Cebrâil’in Meryem’e ilâhî ruh üflemesiyle babasız olarak dünyaya gelmiştir. Üç yıl boyunca halkını imana davet etmiş ve sadece 12 kişi iman etmiştir. İsa’nın mucizeler göstermesi gibi nedenlerden ötürü onu öldürmek istemişlerdir. (Çolak, 2022)

“Hz. İsa Peygamber Divân edebiyatında birçok yönleriyle ele alınır. Meryem’in İsa’ya gebe kalışı, doğumu esnasında ve bebekken gerçekleşen olağanüstü haller, peygamberlik mucizeleri, özellikle elle dokunması (mesh) ve nefesi ile körleri gördürüp hastaları iyi etmesi, ölüleri diriltmesi, dünyaya değer vermemesi, bir merkep sırtında gezmesi, kendi söküğünü kendisi dikmesi, ölmeyip göğe çekilmesi, dördüncü kat gökte bulunması, maddeden arınmış olması ve hiç evlenmemesi vs. birçok yönlerden eski şiirimizde çeşitli hayal ve sembollere konu olmuştur. Rivâyete göre Hz. İsa’nın üzerinde dünya eşyası olarak bir tas, bir tarak ve bir iğne varmış. Birinin eliyle su içtiğini, bir başkasının da parmaklarıyla sakalını taradığını görünce tası ve tarağı bırakmış. Göğe çıkarıldığı zaman üstünde dünya nimeti olarak yalnızca bu iğne bulunmuş ve bu yüzden sorguya çekilmiştir. Onun için de dördüncü kattan ileri geçememiştir. "Mesih" lakabıyla bilinir ve kendisine Rûhul-Kudûs denir. Şiirlerde çok defa bir hayat emaresiyle birlikte "Dem (nefes)" kelimesiyle yanyana anılır. Sevgilinin dudağı can bağışlamakta İsa’ya benzer. Bazan şâirin şiiri, sevgiliden gelen sabâ yeli de diriltici özellikleriyle İsa’ya benzerler.” (Pala 1989:235)

Edebiyatımızda Meryem'in ona gebe kalması, ölüleri diriltmesi, kendi söküğünü dikmesi, ölmeyip göğe çekilmesi ve göğün dördüncü katında bulunması gibi özellikleri ile telmihe konu olmuştur.

Şihâbî, divanında Hz. İsa'yı ölüleri diriltmesi, babasız olarak dünyaya gelişi ve Hristiyanlığın temsilcisi olarak ele almıştır.

ol şanem deyr-i cihānda bir büt-i tersāyidür
mürdeler ihyā ider la'li meger 'îsāyidür

(G. 107)

dem urursa nuṭṭ-ı 'Îsādan ta'accüb eylemeñ
mürde cisme cān bağışlar la'l-i rūḥ-efzā-yı dost

(G. 48)

ḥadîş-i cān-fezāñ ile dilini kılmamış ihyā
dem uran her nefesde mu'ciz-i İsi-i Meryemden

(K. 14)

bizi ihyā idüñ ey muğ-beçe-i 'îseviyān
size ğam mürdesine cān dedi ḥayy-ı bākî

(G. 313)

2.1.7. Hz. Lokmân

Hz. Lokman'ın bir peygamber mi yoksa veli mi olduğu kesin olarak bilinmemektedir. Kur'an-ı Kerim'de Lokman suresinde Lokman'dan bahsedilir. Ona hikmet verildiği söylenir ve Lokman'ın oğluna nasihatleri anlatılır. Darb-ı mesellere konu olmuş; Onunla ilgili meseller ve oğluna öğütleri hakkında kitaplar yazılmıştır. Filozof ve hekim olduğuna inanılır. Bu inanış ve bu yoldaki hikâyeler İslamlıktan önceki cahiliye devri Arapları arasında da vardır. Lokman bu özellikleriyle edebiyatımızda telmih konusu olmuştur. (Güler,2006:152)

Kur’ân-ı Kerim’in 31. sûresi Lokmân adını taşımaktadır. Fakat bu sûrede Lokmân’ın kişiliğine dair bilgiler yer almaz. Aynı sûrede Lokmân’a hikmet verildiği bildirilse de peygamber olarak anılmaz. Kur’ân tefsircileri Lokmân’ın peygamber değil de “filozof-hekim” olduğu görüşündedirler (Çolak, 2022)

Şihabi de divanında Lokman.’ı bir kez ve filozofluğu hasebiyle ele almıştır.

Şihâbînüñ kelâm-ı hikmet-âsârını gûş et kim

saña izhâr ide tâ feyzi anuñ sırr-ı Lokmânı

(G. 298)

2.1.8. Hz. Muhammed

“Hazret-i Peygamber; Cenab-ı Hakk’ın en sevgili kulu (Habîbullâh) peygamberlerin sonuncusu ve en üstünü, insanların efendisi ve en mükemmeli olarak tavsif edilir. Âlem onun için yaratılmıştır. Cihan onun güzelliğinin bir tecellisidir. Hakikati görme onun sayesinde olmuştur. O, ezelden ebede kadar olana vâkıftır. İncil onun derecesini takdir etmiş, Hz. ‘Îsâ gelişini haber vermiştir. Arşa çıkmış ve bütün “çarh u zemin” ona secde etmiştir. En büyük şefâatçi O’dur. Onun üzerine “refi” ve “şefi” yoktur.”(Arzı, 2018:158) “Müslümanlar onun ümmeti olmakla övünürler. Kimse onun evsâfını ne anlatabilir ne bitirebilir. Divân edebiyatının beslendiği ana kaynaklardan biri de şüphesiz Peygamberimiz Hz. Muhammed (A.S.M)’dir. Ef’ali, ahvali ve akvali ile ortaya koyduğu yaşam tarzı, insanlığın büyük bir kısmını teşkil eden müslümanlar için ideal bir hedef; bir rol model olmuştur. Bu durum Divân şairleri için de geçerli olmuştur.”(Yiğit, 2019:241)

Dünyada meydana gelen en büyük olaylardan biri olarak Hz. Muhammed’in doğumunu söyleyebiliriz. Bu doğum sırasında meydana gelen olaylar, bir başka deyişle bu doğumu müjdeleyen mucizeler insanlık için bilhassa Müslümanlar ve bununla beraber İslam çevresinde gelişen edebiyata mensup şairler için olağanüstü nitelikte ve büyüleyici olarak kabul edilmiş ve bu hadiselerin vuku bulmasının hikmetinden insanlar ve hatta bütün kainat üzerindeki etkisine kadar her yönüyle edebiyata ve dolayısıyla şiiirlere konu olmuş, şairlere kaynaklık etmiştir. Klasik şiirin temsilcisi olan hemen her şair bu konuları

ele almış Hz. Peygamberden bahseden, ona atfedilen güzellikleri ve kerametleri anlatan, mucizelerini yahut yaşadığı türlü sıkıntıyı anlatan pek çok şiir yazmışlardır.

Peygamberler yaratıcı tarafından seçilmiş, kullar içinde ahlâk ve takva bakımından en üstün kişiler olarak bilinirler. Bu ahlak ve takva sahiplerinin içinde ise en mükemmeli ve ulusu Hz. Muhammed olarak bilinir ki Miraç hadisesinde kendinden önce gelen peygamberlere imamlık yaparak onlara namaz kıldırıldığı rivayeti de O'nun diğer peygamberlere olan üstünlüğünü kanıtlar niteliktedir.

Peygamberliği boyunca çektiği sıkıntılar O'nun hüzün peygamberi olarak anılmasına sebep olmuştur. Öyle ki çektiği sıkıntılar dolayısıyla Ulu'l-Azm² peygamberlerden biridir. Sıkıntı, bela ve güçlüklerle katlanmış bunların geçeceğine olan inancıyla sabır göstererek Allah tarafından kendisine verilen tebliğ görevini azimle sürdürmüştür.

“Türklerin İslamiyet’i kabul etmesinden sonra İslam dini ile beraber Türk edebiyatının en önemli konularından biri Hz. Muhammed’in hayatı olmuştur. Her türlü özelliği hem klasik Türk edebiyatında hem modern edebiyatta en ince ayrıntısına kadar işlenmiştir. Hatta na’t, mevlid, bi’setnâme, hicretnâme, hilye gibi Hz. Muhammed’e has pek çok edebî tür ortaya çıkmıştır.” (Çolak, 2022)

H. Peygamber, çeşitli güzel yönleri ve sıfatlarıyla anılmış şefaati dilenmiştir. Doğumu, çocukluğu, ümmi oluşu, habibullah oluşu, ahlakı, nuru, gençliği, peygamberlik süreci, savaşları, mucizeleri gibi birçok yönüyle divan şiirinde şairlerce işlenmiştir.

Şihâbî de divanında Hz. Muhammed’i nübüvvet mührünü, şefaatin, peygamberliğini, Ahmed ve Muhammed isimlerini zikrederek ele almıştır.

olıcak zümre-i ‘isyâna Muhammed şâfî‘

göstere çeşm-i Şihâbiye dahı nûr u necât

(K.2)

harf-i elif ki virdi şeref nâm-ı Ahmede

oldı livâ-yı mülk-i nübüvvet Muhammede

(K. 8)

²Bkz. Arzi, Saadet, On Altıncı Yüzyıl Divan Şiirinde Ulu'l- ‘Azm Peygamberler, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans tezi, Konya, 2018.

Muhammed kim risālet mülkinüñ ol oldı sulţānı
 Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Osman ‘ Alî’dür çār-erkāmı
 (K. 13)

miyān-ı cān ile cānānda yokdurur hicābe’l-ḥaḳ
 eḥadle Aḥmedüñ farḳı arada mîmdür ancak
 (K. 13)

2.1.9. Hz. Musa

Divan şiirinde Hz. Musa, Tur Dağı’nda Allah ile konuşması, Firavun'un sihirbazları ile olan mücadelesi, ejderha dönüşen ve Kızıl Deniz’i ikiye ayıran âsâsı, yed-i beyzâsı, Firavunla mücadelesi ve onu ordusu ile beraber suda boğması gibi mucizeleriyle ele alınır.

“Tûr Dağı’nda Allah ile konuşmasından dolayı Kelîm veya Kelîmu’llâh sıfatlarıyla da hatırlanır. Hz. Musa tasavvuf atmosferi içinde yetişen şair için duygu ve heyecanlarını dile getirme bakımından önemli bir ilham kaynağıdır. Hatta Hz. Musa’nın hayatı şairin düşüncelerini somutlaştırarak örneklendirmesi bakımından da ilgi çekicidir. Bu nedenle Klasik Edebiyat şairleri Hz. Musa’nın hayatı ile ilgilenmişler; çeşitli kesitler alarak tasavvufî düşüncelerini ifade ederken şiirlerinde yer vermişlerdir.”(Uzun 2016: 68)

Şihâbî Hz. Musa’yı divanında dört şiirinde yed-i beyza mucizesi ile zikretmiştir.

sâḫirān-ı bed-naḫar siḫrin ider bâṭıl müdām
 gösterince mu‘ciz-i Mūsā yed-i beyzâ-yı gül
 (K. 21)

gösterür ‘acz-ile geh yedi başlı şu‘bān
 n’ola dersem ki olupdur yed-i Mūsā sünbül
 (K. 24)

āfitābuñ pençesin burdı yed-i beyzā-yı dost
yine ibtāl itdi sihr-i mu‘ciz-i Mūsā-yı dost

(G. 48)

el ursañ gösterürsin ki ‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda olan i‘cāzdur zülfüñ

(G. 189)

2.1.10. Hz. Süleyman

“Hz. Süleyman kuşkusuz Divân edebiyatında en çok adı geçen peygamberlerin başında gelir. Kıssasının ihtiva ettiği ilgi çekici hadiseler ve dünya saltanatı ile ahiret saltanatını birleştirmesi bu durumun başlıca sebeplerindendir. Süleyman Peygamberden doğrudan ve dolaylı olarak elli üç ayet bahsetmektedir” (Pala 1989:411).

Hz. Süleyman divan şiirinde taht, mühür/yüzük, karınca, Hüdhd ve Belkıs ile birlikte zikredilir. Bütün dünyaya hatta dünya dışı varlıklara, doğa olaylarına hükmeden bir peygamberdir. Soyut somut bütün varlıklar onun emrindedir. Divan şairleri de bu özellikleri ile Hz. Süleyman’ı şiirlerinde çokça kullanmışlardır.

Şihâbî de divanında iki şiirinde zikrettiği Hz. Süleyman’ı mührü ve hükümdarlığı açısından ele almıştır.

hüküm it hevā-yı zülfüne mühr-i dehānuñ aç
maḥkūm oldı çünkü Süleymān nebiye riḥ

(G. 66)

dehānı mühr-i mu‘cizdür bugün eyyām-ı ḥüsnünde
şeref vermiş-durur güyā Süleymān devrüne ḥātem

(G. 208)

2.1.11. Hz. Yâkub

“Hz. İbrahim’in torunu ve Hz. Yusuf’un babasıdır. Divan şiirinde adı genellikle Hz. Yusuf hikâyesindeki rolünden dolayı geçer ve Yusuf’la birlikte anılır. “Gözlerinin görmez

oluşu, yıllarca ağlaması, külbe-i ahzân'ı³, gözlerinin açılışı vs. telmih konuları ile ele alınır. Âşık bu çileleri yüzünden kendini veya gönlünü Hz. Yakûb'a benzetir.” (Pala 1989: 478)

Şihâbî de aşağıdaki beyitlerinde âşığın gönlünü Yakub'a benzeterek ele almıştır. Aşığın acılar içindeki gönlü Hz. Yâkub gibi daima hüznüldür ve sevgiliye kavuşarak mutmain olacağı günü beklemektedir.

hüsn-i Yûsuf gibi bir gül gamını çekmekden
kalb-i Ya'kûb-şifat hâtır-ı mahzûn lâle
(K. 22)

göñül Ya'kûbınuñ hüzn ü gamın görince def' itdi
meger kim hüsn-i Yûsufdan getürmişdür haber nergis
(K. 25)

şormag-içün hâl-i mahzûnın göñül Ya'kûbınuñ
gelmez ol Yûsuf-likâ beytü'l-hazenden cânibe
(G. 273)

2.1.12. Hz. Yûsuf

“Hz. Yakub’un on iki oğlundan biri ve Yakub’dan sonraki peygamberdir. Babası onu diğer çocuklarından daha fazla sevdiğinden diğer kardeşleri onu kıskanmıştır. Gördüğü rüya, kardeşleri tarafından kuyuya atılması, Mısır’a götürülüşü, köle olarak satılışı, Züleyha ile olan münasebeti sonrası zindana düşüşü, yorumladığı bir rüya sonrasında zindandan kurtulup Mısır’a aziz oluşu, babasına kavuşması gibi yönleriyle divan şiirinde fazlaca kullanılmıştır. Hz. Yûsuf’un kıssası Kur’an-ı Kerim’de “ahsenü’l kasas” olarak anılır. “Harikulâde güzelliği ile çok zaman sevgili ona benzetilir, hatta sevgili, Yûsuf-ı sâni (ikinci Yûsuf) olarak nitelenir.” (Pala 1989: 483)

Şihâbî de divanında Yusuf ismine on iki defa yer vermiş, özellikle güzelliği ve sultanlığı yönünden ele alarak Yakub, Züleyha/Zeliha ve Mısır isimleri ile birlikte anmıştır. Sevgilinin güzelliğini Hz. Yusuf’a kıyas ederek övmüştür.

³ Bkz. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 1989, s.293.

leblerüñ 'îşî-i şânî vü hattüñ sâye-i Hızır
 ruğlaruñ Yūsuf-ı Mısr oldı zebānuñ Dāvūd
 (G. 72)

kaht-ı mısrında o Yūsuf çehrenüñ
 yüzine bağanlar eyler def'-i cū'
 (G. 159)

cāna ıartduğında Yūsuf gibi sen meh-pāre'i
 cānib-i cān huften-i mizān kıldı 'özleng
 (G. 193)

ey Şihâbî Mısr-ı hüsnünde o Yūsuf çehrenüñ
 hasret-ile ağlamağdan cūy-ı eşküm oldı Nîl
 (G. 204)

zeyn idince sen Zelîhāveş cemālūñ gülşenin
 gayretinden Yūsufî gül-pāreler pîrāhenin
 (G. 238)

şormağ-ıçün hāl-i mahzūnın gönül Ya'kūbınuñ
 gelmez ol Yūsuf-liķā beytū'l-hazenden cānibe
 (G. 273)

2.2. ÇÂR-YÂR-I GÜZÎN

Dört büyük halifeye verilen addır. Hz. Muhammed'den sonra Medine İslam Devleti'nin yöneticisi olarak görev yapmış dört büyük sahabeyi ifade eder. Bunlar sırasıyla; Hz. Ebû Bekr, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'dir.

Hemen her şairin divanında yer verdiği çâr-yâr Şihâbî'nin divanında yalnızca kaside nazım şekliyle yazılmış na'tta anılmıştır. Bu na'tta dört halifenin Hz. Muhammed'e olan yakınlıkları, bağlılıkları ve hizmetleri dolayısıyla onun “çâr-erkânı” olarak adlandırıldıklarını görüyoruz. Anıldıkları şiirden bir bölümünü burada örnek vermeyi uygun görüyoruz:

hidāyet maṭla‘ından ʔoĝdı bir ʔurşid ü rûḥānı
 daḥı fīṭratda ʔalıp bulmamışdı Ādemüñ cānı
 vücūdından ‘adem ʔulmānısın ʔaḥ itdi nūrānı
 geʔüpdür ol şehüñ sidre serinde ʔāk-ı eyvānı
 oturdı kürsi-i ‘arşa beĝāyet ‘ālīdür şānı
 ʔuruldı şer‘inüñ tā evc-i isti‘lāda dıvānı
 nüzül itdi aña Ruḥu’l-Ḳuds tenzıl-i Kur’ānı
 hidāyet encümidür cümleten aştāb u yārānı
 Muḥammed kim risālet mülkinüñ ol oldı sulṭānı
 Ebū Bekr ü ‘Ömer ‘Osmān ‘Alī’dür ʔār-erkānı
 (K. 13)

2.2.1. Hz. Ebubekir

Dört büyük halifenin birincisi. Adı Abdullah'dır. Ebu Kuhâfe'nin oğlu olup Ashâb-ı kirâm ve aşere-i mübeşşere (cennetle müjdelenen 10 kişi)nin en üstünüdür. 571 yılında Mekke'de doğdu. Peygamberimiz'in İslâm'dan önce ve sonraki dönemde en yakın dostu oldu. Kureyş'in ileri gelenlerinden olan Ebu Bekr Müslümanlığı kabul eden dördüncü kişidir. Mi'rac hadisesini duyduğu zaman hemen inandığı için Sıddîk lakabını almıştır. (Aydın, 2019:294) Hz. Peygamber ile birlikte Mekkeli müşriklerden kaçarken Sevr mağarasına sığınmaları ve burada peygambere arkadaşlık yapması dolayısıyla mağara dostu, “yâr-ı gâr” olarak anılmıştır.

Diğer üç halife gibi Hz. Ebubekir de Şihâbî'nin eserinde ‘çâr-yâr’ın tamamıyla birlikte bir şiirde anılmıştır, bahsi geçen şiirin bir diğer parçası:

miyân-ı cān ile cānānda yokdurur ʔicābe’l-ḥaḥ
 eḥadle Aḥmedüñ farkı arada mîmdür ancak
 o ḥVod mîm-i muḥabbetdür olur maḥbûbdan müştak
 ḥaḳıḳat ‘aşkı ma‘şûḳ-ıla ‘aşık bir-durur muṭlak
 tefāvüt yok durur aralarında dir ise elyāk

olur aşhâbı hakkında bu kavle şâdık-ı eşdâk
 buyurdu ıktedeytüm eyyühüm hükmin habîb-i hak
 bu söz 'irfâna mahşûş oldu zirâ ma'nîsi muğlak
 Muhammed kim risâlet mülkinüñ ol oldu sultânı
 Ebû Bekr ü 'Ömer 'Osmân 'Alî'dür çâr-erkânı

(K. 13)

2.2.2. Hz. Ali

Peygamberin amcası Ebû Tâlib'in oğlu ve kızı Fâtıma'nın eşi olan Hz. Ali dört büyük halifenin sonuncusudur. "Hicretten yaklaşık yirmi iki yıl önce (m. 600) Mekke'de doğduğu rivayet edilmektedir. 661 yılında vefât etmiş ve Kufe'ye (bugünkü Necef) defnedilmiştir."(Öksüz, 2019:17) "Soyu anne ve baba tarafından Peygamber soyuyla birleşir. İslam dinini kabul eden ilk dört kişiden biridir. 8-10 yaşlarındayken İslam'ı kabul ettiği ve yüzünü hiç puta döndürmediği için "kerremallahu veçhe" diye tazîm edilir. Künyesi Ebü'l-Hasan (Hasan'ın babası), Ebu Turâb (Toprağın babası) ve Murtaza (seçilmiş, gözde) olarak bilinir. Lakabı esedu'llah, (Allah'ın aslanı), el-Gâlib (üstün gelen) ve Haydar (aslan) dır. Hayattayken cennetle müjdelenen 10 kişiden biridir."(Pala, 1989:28-29)

Klasik şiirde İslamiyet'i yaymak için gösterdiği kahramanlıklar, savaş gücü, ilmi, kılıcı (Zülfikâr), atı (Düldül), Hayber Zaferi ve Alevî-Bektaşî tarikatları etrafında övgüyle bahsedilen önemli bir şahsiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. "Peygamberimiz "Ben ilmin şehriyim, Ali de onun kapısıdır. O halde ilim isteyen kimse kapıya gelsin." buyurmuştur. Onun, edebiyatımızda gerek kahramanlık ve gerekse velilik ve imamlık yönleriyle birçok teşbihlere konu edildiğini görürüz." (Pala, 1989:29)

Klasik edebiyatta eser vermiş şairlerin büyük bir çoğunluğunun oluşturduğu divanlarda dört halifeyi şiirlerinde malzeme olarak kullandıklarını söylemek mümkündür. Hz. Ali de birçok şair tarafından kimiz zaman memduhu övmek adına methiyelerde, kimi zaman benzetme unsuru olarak, kimi zaman telmih kimi zaman da iktibas yoluyla şiirlerde

ele alınmıştır. Alevî-Bektaşî şairlerince ise Âl-i abâ⁴ sevgisinden dolayı Tanrılık isnadına varan menkıbelerle anılır. Tasavvufî şiirlerde ise genellikle hikmetleri, öğütleri, ilmin kapısı olması yönleriyle bahsi geçer.

Şihâbî'nin eserinde ise yukarıda da bahsettiğimiz gibi diğer üç halife ile birlikte Hz. Muhammed'in 'çar erkânı' olarak anılır. Yukarıda bahsi geçen şiirin devamında da yine çar-yar-ı güzün aynı şekilde ele alınmıştır:

egerçi Âdem'e oldu müyesser 'alleme'l-esmâ
olupdur Muştâfânuñ künyeti Yâşîn ile Tâhâ
inince şân-ı a'lâsına sübhâne'l-lezî esrâ
süvâr olup Burak'a kıldı 'azm-i 'alem-i a'lâ
Harem'den itdi evvel menzilini Mescid-i Akşâ
kudûmından mu'allağda kalıpdur der-hevâ sahrâ
feleklerden geçüp sehm-i kader mânendi bî-pervâ
aña menzil olupdur kâbe-ğavseyn ile ev-ednâ
Muhammed kim risâlet mülkinüñ ol oldu sulţânı
Ebû Bekr ü 'Ömer 'Osmân 'Alî'dür çâr-erkânı

(K. 13)

2.2.3. Hz.Osman

Dört büyük İslam halifesinin üçüncüsü ve aşere-i mübeşşereden biridir. Soyü dördüncü göbekten peygamber efendimize ulaşır. İlk Müslümanların beşincisidir. Hz. Muhammed'in iki kızı (Rukiyye ve Ümmü Gülsüm) ile evlendiği için "Zü'n-Nûreyn" adıyla anılır. Kur'ân-ı Kerîm'i çoğalttırıp önemli merkezlere göndermesiyle bilinir. Edepli, utangaç, haya ve ilm sahibi bir kimse olarak ünlenmiştir. 82 yaşında Kur'ân-ı Kerîm

⁴ Bkz. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 1989, s. 30.

okurken şehit edilmiştir. Zengin, varlıklı bir sahabeyken malını mülkünü Hz. Peygamber ve İslam uğruna harcadığı için birçok hadis ile övülmüştür. (Pala, 1989)

H. Osman da diğer üç halife gibi yine divanda yalnızca bir şiirde ve diğer üç halifeyle birlikte ele alınmıştır. H. Ali ve H. Ebubekir bahsinde de söylediğimiz yine şiirin farklı bir parçasında da aynı yönleriyle ele alınan dört halifeyi görüyoruz.

bedi' u'l-halkdur Âdem veli ol 'aql-ı evveldür
 cemi' enbiyâ üstine fazl ıla mufazzaldur
 iki nergisleri mâ-zâğ-ı kühlinden mükehhaldür
 iki geysüleri ve'l-leyl tārından müselseldür
 kitâb-ı hüsn-i mu'ciz hattına ve's-şems zerhaldur
 kemâl-i zât-ı paki hulk-ı hüsn-ile mükemmeldür
 beyânın muhtaşar kıldum çü evşâf-ı mu'avveldür
 şer'at mesnedi üstinde şahinşâh-ı a' deldür
 Muhammed kim risâlet mülkinüñ ol oldı sultânı
 Ebü Bekr ü 'Ömer 'Osmân 'Ali'dür çâr-erkânı

(K. 13)

2.2.4. H. Ömer

“İslâm'ın ikinci halifesi olup hayatında cennetle müjdelenen on kişiden biridir. Mekkeli Hattab'ın oğludur. Miladî 591 yılında dünyaya gelmiştir. Önceleri koyu bir İslam düşmanı iken 26 yaşında kırkinci kişi olarak Müslüman olmuştur. Onun İslam'ı seçmesiyle birlikte artık İslam açıktan açığa söylenir olmuştur. Kızı Hafsa peygamberimizin eşi idi. Halife H. Ebubekir, vefatından önce onu halife göstermiştir.”(Pala,1990:379)

Doğruluk ve adalet timsali olarak anılan bir devlet adamı ve İslam halifesi olan H. Ömer divan şiirinde de bu özellikleriyle pek çok şair tarafından şiirlerde anılmıştır.

Adaletli yönetimi dolayısıyla ona haklıyı haksızdan ayıran anlamına gelen ‘Fâruk’ lakabı verilmiştir.

Diğer üç halife ile birlikte aynı şiirde aynı özellikler vasıtasıyla (peygambere olan yardımları ve bağlılıkları hasebiyle onun ‘çar erkânı’ olarak) anılmıştır. Bahsi geçen şiirin son parçasını da burada örnek vererek dört halifenin divanda anılma şeklini ve sebebini açıklamış olalım:

Şihâbî mücrime gel yâ şefî‘e’l-halk ol şâfî‘
 ki cem‘-i ümmete mahşerde yokdur luţfuña mâni‘
 çün olduñ her hisâle hûb u hüsn-i şîmeye câmi‘
 şihâbî hâl-i luţfuñdur haţâlar zehrîne dâfî‘
 tarîk-ı dergehi a‘lâ-yı haqdur şer‘üne şâri‘
 o silke sâlik olan râh-revler olur lâmi‘
 şahâbeñ kim olupdur her birisi faqr ıla kâni‘
 olardan oldı halka hükmi şer‘ü sünnetüñ şâyi‘
 Muhammed kim risâlet mülkinüñ ol oldı sulţânı
 Ebû Bekr ü ‘Ömer ‘Osmân ‘Alî’dür çâr-erkânı

(K. 13)

2.3. DİĞER DÎNÎ ŞAHSİYETLER

2.3.1. Cebrail

“Allah ile peygamberleri arasında elçilik ifâ etm isi ve Allah'ın emir ve vahiylerini tebliğ memur mukarreb dört melekten biridir. Hz. Muhammed Hira dağındaki mağarada yalnız başına tefekküre dalmışken ilk defa olarak Allah'ın "Oku" emrini ondan almıştı. Allah'ın vahiylerini Peygamberimizin kalbine indiren ve bazan insan suretinde Görünen Cebrâîl, minyatürlerde iki kanatlı olarak tasvir olunur. Edebiyatta Cibril, Cibrîl-i Emîn, Rûh'ul-Emîn, Rûhu-l-Kuds, Rûh-ı Kudsî, Hümâ-yı Kudsî, Bülbül-i Kudsî, Tâvûs-ı Kudsî,

Tavus-ı Arş, Tavus-ı Sıdre gibi isimlerle de anılan Cebrâîl Sidretü'l-Müntehâ'da ikamet edermiş. Şiirlerde melekler içinde en çok onun adına rastlanır. Mirâcda peygamberimizi arş'a dek götürmesi, kanatları vasıtasıyla uçuşu, Sıdre'de makam edinmesi, vahiy getirmesi, Hz. İbrahim'e, ateşe atılacağı zaman yardım teklif etmesi, Meryem'i nefesiyle gebe bırakması ve Cennet varlığı oluşu gibi özellikleriyle ele alınan Cebrâîl, kanatlarıyla sevgilinin güzelliğine bir gölgelik, Allah kelâmı konuştuğu için de bülbül, tûtî ve Hümâ görevini yürüten bir kuş olur. Bazan âşığın cam Cebrâîl, sevgilisinin boyu da Sıdre olarak karşımıza çıkar. Mutasavvıflara göre Cebraîl, Akl-ı küll'dür.” (Pala,1989:94)

per çeker zülfün senün-çün şeh-per-i Cibrîlden
dem urur nâlem benüm de şûr-ı İsrâfîlden

seyr ider çeşmümde sultân-ı hayâlün nitekim
Yûsuf-ı Mısrî güzâr eyler kenâr-ı Nîlden

halk içinde güft-u-gû olsa haţun geldi deyü
hüsnuñe kılca haţâ gelmez o kâl ü kıylden

rûşinâ bulmazdı göñlüm tende dâguñ olmasa
kim fetîl olmayıcağ düşmez ziyâ kândîlden

vaşl-ı cānāna erişmek ihtimali vardur
ey ecel bir dem taḥammül kıl n'olur ta'cîlden

iy Şihābî sen okursın şad-müderriş dersini
‘ilm-i ‘ışkî ḥāşıl itdünse eger taḥşîlden

(G. 230)

2.3.2. Hallac-ı Mansur

“Adı Ebû-Mugisü'l-Hüseyn b. Mansûrui-Beyzavî olan Mansur (857-922) edebiyatça çokça anılan ünlü bir sûfidir. İran'ın Tür kasabasında doğdu. Basra'ya yerleşti ve evlendi. Tasavvuf yoluna genç yaşta girdi. Zühd ve itikâf ile çabucak ilerlemeler kaydetti. Hind ve Türk memleketlerinde dolaşarak İslâm'ı yaymaya çalıştı. Hakkında birçok menkıbeler vücûda getirilen Mansûr, aslında hallâc (atımcı, pamuk atan) değildir. Birgün hallâc olan bir dostuna bir iş buyurdu. O da bu işi yapmak için dükkândan ayrılınca Mansûr onun vaktini çaldığını düşündü ve parmağının işaretleriyle dostunun işlerini devam ettirdi. Dostu geri dönüşünde bu kerâmet'i gördü ve o günden sonra Mansûr'a "Hallâc" lakabı verildi. Onun tasavvufta üstadı Ebû Amr Osman-ı Mekkî'dir. Cüneyd-i Bağdadî ile sohbetleri olmuştur. Her gün bin rekât namaz kılarmış. Tasavvuf yolunda ilerleyince fenâfillâha ulaştı ve "Ene'l Hakk*(Ben Hakkım)" dedi. Bağdat'ın meşhur simaları ve seçkinleri arasında dostları olduğu gibi muhâlifleri de vardı. Bu sözün bâtinî mânâsını değil de zâhirî mânâsını ele alanlar onu münkir kabul ettiler. Bazıları da sırları, ehil olmayanlara fâş ettiği için üstâdının bedduâsına uğradığını söylerler. Bunun üzerine Hallâc'ı hapse attılar. 8 yıl hapiste kaldı ve bu sırada "Tavâsî" adlı tasavvufî bir eser yazdı. O sırada Karmatîler Kâ'be'yi tahrip etmişlerdi. Mahkemede bu olaya Hallâc'ın sözü sebep gösterildi. Kadı Ebû Ömer-i Hammâdî katline hüküm verdi. Halîfenin de tasdikiyle Bağdat'ta sırayla kamçılandı, vücûdu parça parça edildi, darağacına çekilerek teşhir edildi, sonra da kafası kesilerek cesedi yakıldı. Mevlevî ve Bektaşî tarikatlarına büyük etkisi olan Hallâc'a ait birçok menkıbe vardır. Birçok sûfiler (msl. Ahmed Yesevî, Yunus, Nesimi, Niyazî-i Mısırî vs.) onu hak yolda şehid edilmiş bir mücahid olarak ele alır ve eserlerinde sıkça bahsederler.”(Pala,1989:197)

göñüldür kâkül-i dildâre maḥşûş

olur Maṣṣûr olanlar dâra maḥşûş

naẓar kılmaz temâşâ-yı cinâna

olanlar şāhid-i dīdāra maḥşūş

sen olduñ zāhid ancak zūhde mensūb

ben oldum ‘aşk u şevk-i yāra maḥşūş

ḥubāb-ı āb-veş şişdi kabardı

meye olduğı-çün āvāre maḥşūş

Şihābı bende-i pīr-i müğandur

olaldan ḥāne-i ḥummāre maḥşūş

(G. 152)

2.3.3. Hz. Hüseyin

“Hz. Ali’nin oğlu ve Peygamberimizin torunudur. On iki imamın üçüncüsü olarak bilinir. Ehl-i beytin beşincisidir. 628 yılında doğdu ve 683 Muharreminin onuncu günü Kerbelâ’da şehit edildi. Babası şehîd olunca Medine’ye geldi. Muâviye’nin vefatında Yezid’e bîat etmedi. Kûfeliler kendisini çağırıp halife yapmak istediler. Yanındaki 72 kişiyle Irak’a doğru yola çıktı. Yezîd bunu haber alınca Şam’dan Irak valisi Ubeydullah b. Ziyâd’a, onu Kûfe’ye sokmamasını emretti. O da Sa’d b. Vakkas’ın oğlu Ömer ile bir ordu gönderdi. Ömer, geri dönmesini söylediye de Hüseyin yola devam etmek isteyince Kerbelâ’da 72 kişi ile birlikte elîm bir şekilde susuz bırakıldı ve sonunda zâlimce şehid edildi. Şîî-Alevî edebiyatlarında Hüseyin’e özel bir yer ayrılmış, hakkında manzum ve mensur Maktel-i Hüseyin’ler yazılmıştır. Bütün Müslümanlarca ve özellikle Şîîlerce 1-10 Muharrem’de kabri ziyaret edilir. Bazı tarîkatlarca muharremiyyeler düzenlenmiş, özel zikirler yapılmıştır.” (Pala, 1989:230)

nağd-i ḥüsnüñden cemālūñ verdi her meh-rūya deyn

karz alınmışdur meger anlarda olan zîb ü zeyn

ol mehe senden bâ'id oldum meded didi raķib

ķāle beyni beyneke yāleyte ba'de maşrıķeyn

gel cemālũñ cilvesin 'arz it şafā bulsın göñül

merdüm-i çeşmüm saña müştāķdur ey nūr-ı 'ayn

dāmenümde ğam eli yaķam tutar dest-i cefā

yā ĵlāhı sen ħalāş it ķalmışam beyne'l-yedeyn

ķaldı ebdālı Şihābı bir ħasen sūret beni

Kerbelā-yı 'ışķa düşdüm dilde zikrüm yā Hüseyn

(G. 223)

2.3.4. İsrafil

“Dört büyük melekten biri. Bunlar, Kerrûbiyân veyâ Hamale-i Arş adı altında anılırlar. Âdem peygambere ilk secde eden melek İsrafil'dir. Kıyâmete dek Levh-i Mahfûz'a bakacak ve diğer üç meleĝe ne yapacaklarını haber verecektir. Kıyamet gününü, haşır ve neşri Sûruyla o haber verecektir. Sûr'a ilk üfürüşünde bütün canlılar ölecek, ikinci üfürüşünde ise hesap için dirileceklerdir. Edebiyatta daha çok ikinci üfürüşüyle tenâsüp içinde ele alınır.” (Pala, 1989:252)

per çeker zülfũñ senũñ-çũn şeh-per-i Cibrılden

dem urur nālem benüm de şūr-ı İsrāfılden

seyr ider çeşmümde sultân-ı hayâlûñ nitekim

Yûsuf-ı Mısrî güzâr eyler kenâr-ı Nîlden

halk içinde güft-u-gû olsa haţuñ geldi deyü

hüsnuñe kılca haţâ gelmez o kâl ü kıylden

rûşinâ bulmazdı göñlüm tende dâğuñ olmasa

kim fetîl olmayıcağ düşmez ziyâ kandîlden

vaşl-ı cānāna erişmek ihtimali vardır

ey ecel bir dem taḥammül kıl n'olur ta'cîlden

iy Şihābî sen okursın şad-müderriş dersini

'ilm-i 'ışkî ḥāşıl itdünse eger taḥşîlden

(G. 230)

2.3.5. Hz. Meryem

“Hz. İsâ'nın annesi. Davûd Peygamber'in soyundan İmran adlı bir zatın kızıdır. Anne-babasının çocuğu olmamış. Onlar da çocukları olursa mabede bağışlamayı adanmışlar. Meryem doğunca oranın imamı Zekerîyya peygambere teslim etmişler. 15 yaşındayken, adı Kur'ânda geçen (Yâsin/20) Yusuf Neccâr'a nişanlanmış ise de ona varmadan Cebrail vasıtasıyla üflenip gebe kalmıştır. Yahudiler ona çok eziyetler etmişlerdir. Nişanlısı onu alıp Nâsıra'ya götürmüştür. Filistin kralı Herod, doğacak çocuğun öldürülmesini emredince de Mısır'a veya Anadolu'ya gitmişler. Hz. İsâ'nın hayatı boyunca annesi Meryem de hayatta imiş. Hz. İsâ'nın göğe çekilmesinden bir müddet sonra vefat etmiştir. Adı, Kur'ân-ı Kerîm'in birkaç yerinde anılır (Âl-i İmrân/33-37, 42-47, Nisa/

156, Meryem /16-34, Enbiyâ/91, Tahrîm/ 12). Hristiyanlar ve özellikle Katolikler Meryem'i en kutsal yaratık sayarlar. Divan şiirinde Hz. İsâ'yı doğurması, Cebrail tarafından üfürme yoluyla gebe bırakılması gibi husûsiyetleriyle ele alınır.” (Pala, 1989:320)

“ Kuran-ı Kerim’de adı otuz dört yerde geçen ve ismiyle anılan bir sûre bulunan Meryem’in babası İmran, annesi Hanne’dır. Çocukları olmayan İmran ve Hanne Allah’a dua ederler. Çocukları olursa Beytülmakdis’e adama sözü verirler. Bu adak hadisesi Kuran’da da geçer. Yahudî şeriatine göre mabede erkek çocuklar adanmış. Kız çocuğu olan Hanne yine de adağı gereği çocuğu Beytülmakdis’e götürerek din adamlarına emanet eder. Ancak Yahudî din adamları arasında çocuğu kimin himaye edeceği konusunda ihtilaf olur. Çekilen kurada Meryem, teyzesinin kocası Hz. Zekeriyâ’ya verilir. Teyzesinin yetiştirdiği Meryem ergenlik çağına gelince mabede götürülür. Zekeriya’nın yaşlanması üzerine de Meryem, amcasının oğlu Yûsuf’un himayesine verilir. Günlerini ibadetle geçiren Meryem’e Cebrâil delikanlı suretinde görünerek bir erkek çocuğu olacağını müjdeler. Meryem’in hamile kalışına Kuran’da da işaret edilir. Meryem’in günah işlemeyeceğini bilen Yusuf hamileliği duyunca şaşırır. Gerçeği öğrenmesi üzerine Meryem’in işlerini üzerine alır ve çocukla anneyi korumak için doğum yaklaşınca Beytüllahm’e veya Mısır’a götürür. Doğum sancısı başlayan Meryem, bir hurma ağacına yaslanıp “Keşke daha önce ölseydim de unutulup gitseydim” dediğinde; kendisine üzülmemesi, alt yanında bir ark meydana getirildiği, hurma dalını silkeleyip yemesi ve insanlarla karşılaştığında konuşmaması söylenir. Doğumdan sonra babasız çocuk doğurduğu için kendisini kınayanlara karşı konuşmayan Meryem’i, bebek İsâ kendini tanıtarak savunur.” (Tunç, 240)

Klasik şiirde Hz. Meryem, saflığı, sürekli ibadet edişi, İsâ (as)’ın annesi oluşu, Cebrail tarafından ruh üflenerek hamile kalışı, karalar giymesi, babasız çocuk doğurması, doğum sırasında ve doğum sonrasında vuku bulan olağanüstü olaylarla anılmıştır.

habîb-i hâksın iy server mufazçal halk-ı ‘âlemden
muşaffâdur senüñ nûruñ şafâ-yı rûh u ‘âdemden

muşavver eylemiş taşvîrünü rûh-ı meşavversin
sen resm eyledi evvel kalem nûr-ı Muhammedden

nübüvvet mührini mehr-ile haq urmasa zahrında
Süleymān satvetine bu şeref olmazdı hātemden

hadîs-i cān-fezāñ ile dilini kılmamış ihyā
dem uran her nefesde mu‘ciz-i İsi-i Meryemden

şehādet eyleyüp i‘cāzuña kurs-ı kamer şakkı
ki bir barmaguñ efzal didi ya‘ni iki ‘ālemden

‘adūnuñ işi telh oldu zuhūr-ı mu‘cizātuñdan
saña geldi feşāhatle nidā biryān-ı pür-semden

şecer reftāra geldi pāyüñe çün bir nefes itdūñ
rücū‘ itdi yine cāyına kāyim oldu ol demden

şeref virdükde mi‘rācuñ kudūmı pāye-i kudse
melek şubhını untdı şadā-yı hayr-ı maqdemden

çü bulduñ kābiliyyetle şuhūd-ı zāta qurbıyyet
halāş itdūñ o dem ümmet habīb-i haqsın

iy server mufaẓẓal halk-ı ‘ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ şafā-yı rūh u ‘ādemden

muşavver eylemiş taşvīrūñi rūh-ı meşavversin
sen resm eyledi evvel qalem nūr-ı Muḥammedden

nübüvvet mührini mehr-ile haq urmasa zahrında
Süleymān satvetine bu şeref olmazdı hātemden

ḥadîş-i cān-fezāñ ile dilini kılmamış ihyā
dem uran her nefesde mu‘ciz-i İşi-i Meryemden

şehādet eyleyüp i‘cāzuña ḳurs-ı ḳamer şaḳḳı
ki bir barmaḡuñ efzal didi ya‘ni iki ‘ālemden

‘adūnuñ işi telḥ oldı zuhūr-ı mu‘cizātuñdan
saña geldi feşāḥatle nidā biryān-ı pūr-semden

şecer refṭāra geldi pāyüñe çün bir nefes itdüñ
rücū‘ itdi yine cāyına ḳāyim oldı ol demden

şeref virdükde mi‘rācuñ ḳudūmı pāye-i ḳudse
melek şubḥını unutdı şadā-yı ḡayr-ı maḳdemden

çü bulduñ ḳābiliyyetle şuhūd-ı zāta ḳurbiyyet
ḡalāş itdüñ o dem ümmet ‘uşātını cehennemden

Şihābınüñ lisānı lāl olur na‘t-ı şerīfüñde
kemāl-i vaşfuña lāyık kelām ola mı ebkemden

ḡabībā māsivā-yı ma‘şiyetden rū-siyāḥ oldum
sefīd it vechümi nūruñla ḳurtar cānı mātemden

Şihābınüñ lisānı lāl olur na‘t-ı şerīfüñde
kemāl-i vaşfuña lāyık kelām ola mı ebkemden

ḡabībā māsivā-yı ma‘şiyetden rū-siyāḥ oldum
sefīd it vechümi nūruñla ḳurtar cānı mātemden

2.4. KÖTÜ ŞAHİİYETLER

2.4.1. Ebu Leheb

“Peygamberimizin, amcası olup İslâm dinine olan düşmanlığı ile ünlüdür. Kur’ân-ı Kerîm’de onun hakkında "Elleri kurusun Ebu Leheb’in. Zaten kurudu, mahvoldu o. Ne malı fayda verdi ona, ne kazandı. O, bir alevli ateşe girecek. (Peygamber’e eziyet ve düşmanlık eden) karısı da (Cehennemde) odun hamalı olarak (oraya girecek)... Boynunda bükülmüş bir ip (zincir) olduğu halde (Tebbet/1-5)." Buyurulmuştur. Bedir gazasından kısa bir süre sonra çiçek hastalığından ölmüştür. Edebiyatta adına Bû Leheb şeklinde de rastlanır ve daima menfi imajlarda yer edinir.”(Pala,1989:142) Güzelliği ve parlayan yanakları sebebiyle babası ona Ebû Leheb (Alev babası) lakabını vermiştir. (Kardaş,2019:1265)

“Osmanlı şiirinde Ebû Leheb (Bû Leheb), genel olarak İslam Peygamberinin ad ve lakapları ile birlikte ele alınmıştır. Nar-Nur ikileminde ateş Ebu Leheb’i, nur ise İslam peygamberi ve ümmetini temsil eder. Yine Ebû Leheb şiirde, kötü şahsiyeti nedeniyle rakip ve sofı gibi olumsuz tiplerle birlikte yer almış, benzetme unsuru olarak kullanılmıştır. Şiirde rakip ve kaba-saba insan karşılığı olarak yer almıştır. “Alev babası” manasına gelen lakabı sebebiyle od, âteş, çerağ ve nûr gibi ışığı hatırlatan sözcük ve mazmunlarla bir arada kullanılarak, İslam’a olan düşmanlığı ve zulmü ile anılmıştır.”(Kardaş,2019:1265)

İcād-ı kevn ü ‘âleme ‘ışkuñ olup sebeb

maḥbûb idindi zât-ı latîfün ḥüdâ-yı Rab

sensin Kureysi nisbet ü hem Haşimî ḥaseb

feyyâz kıldı her sözüñi mu‘cizât hep

mechûl oldı münkir olup saña Bu-Leheb

Haḫdan o dem ki ola zünûb ehline ḡaḫab

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaķar her gün âhumuz

(K. 14)

pîr-i müğân huzûrına varsañ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i ‘ışķa budur edeb

buldukça nûrı mu‘ciz-i kuvvet Muhammedüñ
nâr-ı hâsedle yanar-ıdı ķalbi Bu-Leheb

getdi rakıbi yüklenüp aḥşāb-ı la‘neti
oldı cehennem ehline “ḥammāletü’l-ḥaṭab”

‘ucbe hevāya düşmede ‘uṣṣāk-ı bî-nevā
şāhib-uşûl oldıĝı-çün ‘ışķ bu el-‘aceb

bir ḥāl ü ḥaṭ ḥayālîñe oldı Şihābî ḥāk
pişānisinde böyle-y-imiş naķş-ı mā-keteb

(G. 34)

2.4.2. Kârun

“Karûn (Krezüs). Kur’ân-ı Kerîm’de adı Fir’avn ve Hâmân ile birlikte anılır (Mü'min/24). Bir rivâyete göre Fir’avn in nâzın, bir rivâyete göre ise Hz. Musâ*nm kavminden ve hatta akrabalarından olup çok zengin, ama cimri ve zâlim bir kişi imiş. Allah kendisine çok büyük bir servet verdiği halde zekât vermeyip servetiyle kibirlenirmiş.

Sonunda Hz. Musa'nın duası vasıtasıyla, servetiyle birlikte yere geçmiştir. Önceleri fakir bir kişi imiş. Hz. Musa ona ilm-i kimyâyı* öğretmiş ve o da zengin olmuş. Tefsirlerde İsrailiyyattan olmak üzere onun hakkında uydurulmuş birçok rivâyetler vardır. Meselâ bunlardan biri hâzinelerinin yalnızca anahtarlarını kırk iki kişinin taşıdığıdır. Bir ara Musâ peygamber yere emretmiş ve yer onu beline kadar yutmuş. Sonr Sonra zekât vereceğini söylemiş ve kurtulmuş. Ancak sonra malından vermeye yine kıyamamış. Sonra yer onu ve hâzinesinin tamamını yutmuştur. Edebiyatta zenginlik ve cimrilik sembolü olarak kullanılır. Karûn'un hâzinelerine "Genc-i Revân" denilirmiş.” (Pala,1989:271)

“Kârûn, Divan şiirinde, zenginlik ve cimrilik sembolü olarak kullanılmış ve ibretlik akıbeti ile anılmıştır. Memduhun şaire yapacağı bağış ile Kârûn zenginliği arasında ilgi kurulmuştur (Akkuş, 2000: 108). Özellikle tasavvufi metinlerde dünya malının geçiciliğine vurgu yapmak ve gönül zenginliğini ön plana çıkarmak için Kârûn ve servetine telmih yapılmıştır. Şiirde daha çok Firavun ve Hâmân gibi kötü şahsiyetlerle birlikte hatırlanmıştır.” (Kardaş, 2019:1272)

dil-şifâ-yı la'lüññ terķibini mevzûn okur

bu- 'Alî Sînâ şanasın hikmet-i kânûn okur

dâsitân-ı Husrev ü Şîrin okuyan nâmede

nâmin âh u eşkümñ şeb-rîz-ile gül-gün okur

vird ider dil muşhaf-ı hüsnünde hattûñ âyetin

şanasın kim “sûre-i ve'l-leyl”i Mecnûn okur

tâlib-i dünyâ olan kesb idemez nakd-i kemâl

mâla meyl idüp ol ancak Kışsa-i Kârun okur

kâmetini yâd idüp ol Yûsuf-ı gül çehrenñ

bülbül-i tab‘um Şihābî şî‘rini mevzûn okur

(G. 103)

2.4.3. Ye‘cûc (Ye‘cûc ve Me‘cûc)

Nuh Peygamberin evlatlarından Yâfes’in soyundan oldukları rivayet edilen iki kabilenin adı. (Tökel, 2016: 313) “Ye‘cûc, uzayda yaşadığına inanılan, herkese kötülük yaptığı için cezalandırılan ve kıyamete kadar diğer kavimlerle ilişkisi kesilen bir kavimdir. Kur‘ân’da bu kavmin güneşe yakın bir yerde bulunduğu belirtilir. Deccâl ve Dabbetü’l-arz gibi kıyamet alametlerinden sayılır. Rivayete göre, bunlar kısa boylu, kulakları yerde sürünen çirkin yaratıklarmış. Sözleri garip ve anlayışları kıtmış. Geçtikleri yerlerde her şeyi yer süpürürlermiş. Son asırlarda müfessirler bu kavimlerin Çinliler olduklarını söylerler. Tarihi belge ve kaynaklarda yeterli bilgi bulunmamasına rağmen, tefsirlerde ve benzeri kaynaklarda, Ye‘cûc ve Me‘cûc’un nesepleri, fiziksel özellikleri, konuştukları dil, yaşadıkları coğrafya, yeme-içmedeki aşırılıkları gibi, insanlığın başına açacakları büyük belalar gibi konularda sayısız rivayetler bulunmaktadır. Bu rivayetlerin ortak noktası ise, söz konusu iki kabilenin kıyamete yakın bir zamanda ortaya çıkıp insanların başına büyük belalar açacaklarına inanılması ve kıyamet alameti sayılmalarıdır.” (Kardaş,2019:1276)

sa‘âdet bârigâhın zirve-i eflâke kurdun tut

sürür-ıla serir-i saltanat üzre oturduñ tut

hayât-âb-ı huşûline girüp Hızr-ile zulmâtın

Sikender gibi Ye‘cûce belâ sırrını urduñ tut

mülûk-ı mâziye dârâtına mâlik olup mahzâ

selâtin-i selef görmedügin ‘âlemde gördün tut

hıyâm-ı haylün olup encüm-i eflâkden efzûn

ser-ā-ser şahñ-ı şahṛā-yı zemīni cāy urduñ tut

şarāb-ı mergi nūş etdi eger Cemşid ü Keykāvus

Şihābī bezm-i şāhān içre Cem cāmını sürdüñ [tut]

(G. 50)

2.4.4. Deccâl

“Kıyametin büyük alâmetlerindendir. Deccâl, son zamanda dünyaya gelecek olan bir gözü kör yahudidir. Deccâl Tanrılık davasında bulunacak ve Mehdî tarafından öldürülecektir. Deccâl çık- tığı zaman insanları kendine bağlayıp birçok taraftar toplayacaktır. Onun, uydurduğu yalanlar ile ortalığı birbirine katıp kıyamet fitnesini kolaylaştıracağına inanılır. Deccâl'm kendine mahsus Cenneti ve Cehennemi olacaktı ve kendisine inananları cennetine, inanmayanları da cehennemine atacaktı. Peygamberimiz kıyamete yakın birçok fitneler olacağını ve bunların en korkuncunun, Deccâl olduğunu söylemiştir. Deccâl'ın bir de eşeğinden söz edilir ve Şam'da öldürüleceği bildirilir. Deccâl'dan önce birçok yalancı Deccâl'ın çıkacağı da hadislerle bildirilmiştir. Edebiyatta istenmeyen kişi olarak karşımıza çıkan Deccâl'dan, özellikle hicviyelerde çok söz edilir.” (Pala, 1989:119)

“Rivayetlerdeki anlatımla paralel olarak, edebiyatta istenmeyen bir kişilik olarak karşımıza çıkan Deccâl, Divan şiirinde de genellikle hicivlerde olmak üzere, ürkütücü ve korkunç, istenmeyen bir kişilik olarak, kötü yönleri, eşeği ve Mesih ile birlikte ele alınıp şiirde işlenir.” (Kardaş, 2019:1263)

sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı māl-ā-māl mül

muṭribā ḥāl ehline esrār-ı ḥumdan ḳal ḳul

fāriğ-i āzāde olup eyle terk-i māsivā

daḳmasın cān gerdenine ḳayd-ıla eşğāl-i ḡul

dün raķīb-i kāferũn gördüm sürinür hāmesi

şanarsın mer‘āda ekmişdür har-ı deccāl cül

der görenler ‘arşa-i gülşen siyāset-gāhdur

hārdan bülbül-çün aşmış cā-be-cā çenkāl gül

kalmasın bir dem Şihābĩnũn hum-ı kalbi tehi

sāķiyā kıl sāğar-ı şahbāyı māl-ā-māl mül

(G. 196)

2.4.5. Nemrud

“Bâbil ülkesinin kurucusu sayılan ve Babil Kulesi'ni yaptıran kral olup Hz. İbrahîm'i ateşe attırmasıyla ünlüdür. Yaşadığı dönem MÖ. 2640 yıllarına rastlar. Kelimenin doğru okunuşu Nimrûd olup bütün Bâbil hükümdarlarına verilen bir ünvân olduğu da sanılmaktadır. Nemrûd, İbrahim peygamberi ateşe attırdıktan sonra da imân etmemiştir. Rivâyete göre burnundan giren bir sinek beynini kemirmiş. Bundan rahatsız olduğu için etrafı pamukla çevrili bir tokmak ile başını yavaş yavaş tokmaklatırmış. Birgün tokmakçı, pamuğun içine bir gürz koyup başına vurmuş ve öldürmüş. Edebiyatta daha çok Hz. İbrahim ile ilişkisi anılır ve sevgilinin yanağı, yüzü, aşkı, âşıkla çektiği acılar için söz konusu edilir.” (Pala, 1989:369)

Divan şiirinde genellikle sevgilinin aşığa yaptığı zulüm ve işkenceyi anlatırken anılmıştır.

cem-i ebrũna senũn mehr-i felek etdi sücüd

mu‘ciz-i çārını māl-ı rũhuñda mevcüd

leblerüñ 'ışı-i şânı vü hattıñ sāye-i Hızır
ruhlaruñ Yūsuf-ı Mısr oldı zebānuñ Dāvūd

ser-i kūyuñ 'Arafāt oldı sarāyuñ Ka'be
'āşıkān saña Halıl oldı rakıbbān Nemrūd

görmedüm bir niçe gündür o meh çārdehi
dūd-ı āhum n'ola ger göklere eylerse şu 'ūd

der-i dilde niçe yıllar otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şoĥbet-i Şulţan Mahmūd

büy-ı 'ışk oldı düĥānum nefesümden ifşā
micmer-i tende yanaldan cigerüm niteki 'ūd

rāh-ı rüĥāniye tüt sende Şihābı gūşuñ
zır-i pāyüñ ola tā tārüm-ı eyvān kebūd

(G. 72)

2.5. MİTOLOJİK ŞAHSİYETLER

2.5.1. Cemşîd

İran'ın mitolojik tarihinde Pişdâdiyan sülalelerinden dördüncü padişaktır. Tahmurs'un oğludur. Şehname'ye göre: Babasının ölümüyle tahta çıkan Cem, evvela savaş aletleri yapmaya başlıyor. Zekâsı sayesinde demiri yumuşatıp ondan kalkanlar, zırhlar ve silahlar imal ettikten sonra keteni, ibrişimi ve kıl ipliği eğirerek değerli kumaşlar, ardından

da devlere su ile toprağı kardırıp kerpiçler, tuğlalar saraylar yaptırıyor. Daha sonra kıymetli taşları işlemeyi öğreniyor. Güzel kokuları icad ediyor. Sağlığın ve hastalığın sebeplerini keşfediyor. Gemi ile dünyayı dolaşıyor, öyle yüceliyor ki artık aklın alabileceğı bütün sırlara vakıf oluyor, artık kendinden daha büyük kimseyi görmez oluyor. Saltanatına uygun bir taht yaptırarak onu mücevherlerle süslüyor, tahtın üzerine havadaki güneş gibi oturuyor, halk ona mücevherler sunuyor, bugüne Nevruz adını veriyorlar. İnsanlar daha sonraki zamanlarda da eğlenceler düzenliyorlar ve bu günü bayram olarak kabul ediyorlar.

Böylece 300 yıl geçiyor ve insanlar ölüm yüzü görmüyorlar. Çünkü Cem'in sayesinde bütün devler, insanlara bir köle gibi hizmette bulunuyorlar. Yeryüzünün her tarafı içki içenlerin ve mûsıkînin sesiyle doluyor. Cem'e 300 yıl sonra bir gurur geliyor ve yaptığı icatları sayarak onları kendinin yarattığını iddia etmeye başlıyor. Büyük bir kibir içerisinde, hastalığı ortadan kaldırdığını, insanların artık ölmediğini söyleyerek "benden başka ölümü kim yendi?" diyor ve tanrılık taslamaya başlıyor. Bundan sonra birçok konuda Tanrı'dan alan Cem'den artık Tanrı'nın inayeti kesiliyor. 21 yıl içinde bütün ordusu dağılıyor. Etrafındakiler ondan nefret ederek onu bir bir terk etmeye başlıyorlar. Yanında kimsenin kalmadığını görünce hatasını anlıyor, kanlı gözyaşlarıyla tanrıdan af diliyor. Gitgide kötüleşiyor. Cemşid'in zulmünden kaçan insanlar daha sonra Dahhâk'tan yardım istiyorlar, Dahhâk İran'a gidip her tarafı kasıp kavurmaya başlayınca Cem kaçıyor ve İran'ı terk ediyor. 100 yıl ortalarda görünmüyor. Daha sonra Çin'de ortaya çıkıyor. Dahhâk⁵ orada onu bulup testere ile ikiye biçiyor ve öldürüyor. Firdevsî'ye göre Cem, Çin'de bulunduğu sırada "Ejderhanın nefesiyle gizlenmiş"ti. (Tökel, 1198:128)

Taberî, Cem'in İdris peygamber dininden olduğunu, yüzünün güzelliğı ve parlaklığından gittiğı her yerin aydınlandığını, akli ve tedbiri sayesinde herkesin sevdiği bir padişah olduğunu ve insan hayatında gerekli olan pek çok şeyi ilk defa Cem'in icad ettiğini söylemektedir. (Tökel, 1998:134)

Cem kelimesinin geçtiğı her yerde Cemşid akla gelmemelidir. Cem kelimesi eğer hâtem ya da bâd kelimeleri ile birlikte anılırsa Süleyman peygamber; mey veya câm kelimeleri ile anılırsa Cemşid; sed veya âyine kelimeleriyle birlikte kullanılırsa İskender anlamları kastedilmiş olur. Divan şiirindeki genel kabule göre ise Cemşid şarabın mucididir. Rivayete göre Cem bir gün bir kuşun boğazına sarılmış bir yılan görür ve bu

⁵ Bkz. Tökel, D. Ali, Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevî Şahıslar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 1998, s. 145.

yılanı bir okla öldürür. Kuş uçup gider fakat bir süre sonra ayağında bir tohum tanesi ile Cemşid'in yanına geri döner. Cemşid ve çevresindekiler bu tohumu eker ve bu tohumdan bir üzüm asması hasıl olur. Bu üzümleri toplayan Cemşid sularını sıkar ve bir kenara koyar bir süre sonra tadına bakmak üzere bu suyu ister ve tadı acı gelince öylece bırakılır çünkü üzümler bekleye bekleye şaraba dönüşmüştür. Bu sırada sarayda sürekli baş ağrısından şikayet eden bir cariye bu zehirli olarak düşünülen suyu içerek hayatını sonlandırmaya karar verir ve bu sudan içer. İçer içmez uykuya dalan cariye uyandığında baş ağrısının geçtiğini fark eder, eski halinden eser kalmamış aksine şen ve huzurlu bir ruh haline kavuşmuştur. Bu durum Cem'e anlatılır ve böylece şarap bulunmuş olur.

Yine Cem'e isnat edilen bir başka nesne de Câm-ı Cem⁶, Câm-ı Cihan-nümâ gibi adlarla anılan sihirli şarap kadehidir. İnanişâ göre bu kadehe bakıldığında dünyanın dört bir tarafı görülürmüş. Bundan dolayı bu kadehe dünyayı gösteren anlamında Câm-ı Cihan-nümâ adı verilmiştir.

Divan şiirinde Cemşid kelimesinin hemen hemen sayısız denilebilecek kadar çok anlamı bulunmaktadır. Kimi zaman telmihle kimi zaman da mecazen birçok şiire konu edilmiş ve özellikle de şarap ve şarap kadehi ile birlikte mazmun olarak kullanılmıştır. Kudreti ve ihtişamı, şarabın mucidi olması, dünyayı gösterdiğine inanılan tılsımlı kadehi, tahtı ve parlak tacı ile hemen hemen her divan şairinin başvurduğu bir şahıs olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle memduha hitaben kullanıldığında bir övgü malzemesi olarak kullanılan Cem genel olarak da zevk ve eğlence ile ilgili kullanımlarda yer bulur. Şarabın mucidi olarak kabul edilmesinden hareketle ilk şarap meclisini de onun kurduğu yolunda bir inanç doğmuştur. Bu sebeptendir ki içki meclislerini anlatırken bezm-i Cem ya da meclis-i Cem terkipleri oluşturulmuştur. Yine kadeh ile birlikte anılarak da câm-ı cem terkibine de kaynaklık eder. Bu terkiplerle kimi zaman dünyayı gösteren kadeh anlamı kast edilirken kimi zaman da aşk şarabı kast edilir.

sîne ta-blumdur benüm âhum 'alem

'âlem içre 'aşk ıla oldum 'alem

⁶ Bkz. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 1989, s.93.

mülk-i ğam baña müselleml olalı
leşker-i eşküm durur hayl ü haşem

cām-ı İskender degül ancak şınan
bunda ne Cemşid kalmışdur ne Cem

sūfiyā ney gibi germ it meclisi
dem-be dem senden nefes gelsün dedem

‘ışk devrinde saña iy dil ne ğam
‘ışk sâzından gelür şavt-ı nağam

çarh-ı atlas hil‘at ü levlāk-tāc
tahta geçdi bir şeh-i ‘ālî himem

hākden eflāke varınca tamām
pertevini şaldı envār-ı kıdem

işigüdür kıble-i Beyte’l-Harām
meclisidür gülşen-i bāğ-ı İrem

secde itdi anda halk-ı mülk-i Kuds
kürsi-i ‘arş üzre basınca kadem

rûz-ı maḥşerde Şihâbî müznibe
 kı1 şefâ‘at yâ resûl-i zü‘l-kerem

yâ nebî ḥayrû‘l-beşersin şükr kim
 ümmetüñ olmışdurur ḥayrû‘l-ümem

(K. 14)

enşâ-i evvel mişâli rûḥ-perverdür şarâb
 ğâlibâ yâ feyz-i ‘aks-i la‘l-i dilberdür şarâb
 aınma gel bezm-i cihânda cām-ı Cemşid ü Cem
 ‘âlem-i hikmetde mi’rât-ı Sikenderdür şarâb

ķüt-ı cān yâķüt u mercān oldı yâ la‘l-i müzâb
 fehmi idüp ḥaşıyyetini gör ne cevherdür şarâb

duḥter-i rez aınlur gâhi gehi bıkı-i ‘arûs
 leyk-i ‘işret-ḥānenüñ sūrına şevherdür şarâb

ķüştğır-i ğam zebünıdır bugün meydānda
 pehlevān-ı bezm-i rezm-ārā dil-āverdür şarâb

sāķi-i gül-ḥehrenüñ ayağına düşer müdām
 ihtiyārı yok elinde mest-i ebterdür şarâb

iy Şihâbî pâdişâh-ı tâc-bağşuñ mişlidür

başa çıķduķca ser-i rindâne efserdür şarâb

(G. 29)

2.5.2. Hüsrev

“İran Sasani padişahı Nuşirevan’ın⁷ torunu, Hüsrev u Şirin mesnevisinin erkek kahramanı, İran’ın efsanevi hükümdarlarından birisidir. “Balığı çok sevdiğinden Pervîz de denilmiştir. Gülgûn: Şîrîn’in bindiğı açık doru at. Şebdîz: Hüsrev’in yağız atı ki Gülgûn’un kardeşidir. Efsâneye göre Şebdîz’in boyu diğerk atlardan dört karış yüksekmiş. Her ayağına on çivi ile nal çakılmış. Husrev yediğı yemeklerden buna da verirmiş. Ölünce kefenleyip bir makbereye gömmüşler, süretini bir taşakazıtmışlar. Anaları beyâbândaki bir aygır heykeline bir defa sürünmekle gebe kalarak bunları doğurmuş imiş.”(Kurnaz, 2009:194)

Hüsrev, Şirin’e olan aşkı yüzünden dillere destan olmuş ve tarihi kişiliğı ortadan kalkarak efsanevi bir karaktere dönüşmüştür. Divan şiirinde de bu kimliğı ile karşımıza çıkmaktadır. Diğerk bir efsanevi özelliğı de yaptırmış olduğı saraydır. Bu saray etrafında da birçok efsanevi anlatı doğmuştur. Diğerk yandan sahip olduğı hazineler de dillere destandır. Hayatı etrafında şekillenen rivayete göre Perviz; veliaht olarak tahta geçmek üzere yetiştirilmiştir. Babasının komutanlarından Behram adlı kötü niyetli biri Perviz’in tahta geçmesini istememiş ve kurduğı bir tuzakla Perviz’in babasının gözünden düşmesini sağlamıştır. Perviz’den habersiz onun adına para bastırmış ve bunu etrafa dağıtmış bunu duyan Hürmüz oğluna şiddetle kızarak onu azarlamış Perviz de kendini anlatamayınca Azerbaycan’a kaçmıştır. Sonrasında ülkesine dönen Perviz tahta çıktı ancak tahtta uzun süre kalamamıştır. Behram kurduğı orduyla Perviz’in üzerine yürüyerek onu tahttan indirmiştir. Bunun üzerine kaçmak zorunda kalan Perviz Bizans’tan yardım istemiş Bizans hükümdarı ona hem kızını vermiş hem de emrine bir ordu vererek yardım etmiştir. Bu ordu ile Perviz Behram’ı yenerek yeniden hükümdarlığını ilan etmiş ve bundan sonra 36 yıl tahtta kalmıştır. (Tökel,1998)

Yaptırmış olduğı ünlü sarayla efsaneleşen Hüsrev bazılarına göre bu sarayı Şirin için yaptırmış bu nedenle de sarayın adına Kasr-ı Şirin denilmiştir. Kimilerine göre de

⁷ Bkz. Tökel, D. Ali, Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 1998, s. 247.

sarayı Şirin için değil kendi ihtişamının ve debdebesinin nişanesi olarak yaptırmıştır. Sarayı kadar sahip olduğu hazinelerle de ünlenen Hüsrev'in bu hazineleri: "Genc-i Efrâsiyâb, Genc-i bâd-âver, Genc-i bâr, Genc-i Hazrâ, Genc-i dîbe-i Hüsrevî, Genc-i Suhte, Genc-i şâd-âvered, Genc-i 'arûs(Tökel, 1998:183) şeklinde sekiz ayrı adla anılmaktadır.

dil-şifâ-yı la'lüñüñ terkîbini mevzûn okur

bu-'Alî Sînâ şanasın hikmet-i kânûn okur

dâsitân-ı Hüsrev ü Şîrîn okuyan nâmede

nâmin âh u eşkümün şeb-rîz-ile gül-gün okur

vird ider dil muşhaf-ı hüsnünde hattun âyetin

şanasın kim "sûre-i ve'l-leyl"i Mecnûn okur

tâlib-i dünyâ olan kesb idemez nakd-i kemâl

mâla meyl idüp ol ancak Kışsa-i Kârun okur

kâmetini yâd idüp ol Yûsuf-ı gül çehrenün

bûlbûl-i tab'um Şihâbî şî'rini mevzûn okur

(G. 103)

Hüsrevâ şimdi lebünden gayrî Şîrîn adı yok

benden özge Bîsûtün-ı miñnetün Ferhâdî yok

dilrübâlar ‘âlem içre cā-be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde serv yok şimşadı [yok]

mürşid-i kâmil ararsañ pây-ı pîr-i ‘ışka düş
‘aqla sen el verme kim ‘aşk ehline irşadı yok

niçe feth ola tılısm-ı kufl-i bâb-ı ‘ışk aña
ism-i a‘zamdan dilinde zâhidüñ evrâdı yok

bî-bedel eyle Şihâbî sen zemîn-i şî‘rûñi
nazm u eş‘âr içre gerçi dinmedük bir vâdi yok

(G. 173)

2.5.3. İskender

“Eski kültürümüzün, dinler tarihi, tefsir, edebiyat, tasavvuf gibi hemen hemen bütün alanlarına girmiş, tarihî-efsanevî bir şahsiyet olan İskender; İslam tarihindeki – Kur'an’da da kıssası anlatılan, peygamber olup olmadığı hususunda ihtilaflar olan- Zülkarneyn, Yunan (Makedon) tarihinde ismi zikredilen Büyük İskender ve bunların karıştırılmasıyla meydana gelmiş olan âb-ı hayatı arayan İskender olmak üzere üç farklı kimlikle karşımıza çıkmaktadır. (Tökel, 1998:191)

“... divân şiiri mazmunları içinde yer alan ve daha çok tenâsüp ile telmih sanatları münâsebetleriyle söz konusu edilen İskender, çok zaman Zülkarneyn yerine zikredilmiştir. Yani bir beyitte İskender söz konusu edilecekse âb-ı hayât araması, Hızır ile olan yakınlığı, zulûmât⁸ girmesi, yolculukları, ordusunun çokluğu, cihangirliği vs. yönlerden ele alınır. Rivayete göre İskender, ordusu ile zulûmât ülkesine âb-ı hayatı aramaya gitmiş ama veziri olan Hızır, suyu bulup içtiği halde ona nasip olmamıştır. İskender’in Ye’cüc ve Me’cüc

⁸ Bkz. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 1989, s.507.

kavmi üzerine sed yapması da zaman zaman ele alınır. Ayrıca övülen kişileri İskender'e benzetmek gelenektir. Bu durumda Dârâ⁹ da söz konusu edilir. Cihangirliği nedeniyle padişah övgülerinde çok kullanılır. İskender'le ilgili efsanelerde bir Âyîne-i İskender'den¹⁰ bahsedilir. Divân şiirinde dünyanın pek çok yerini fethetmesi yönüyle de ele alınan İskender birçok sanatlara da konu edilmiştir.” (Pala, 1989:250)

sa‘âdet bârigâhın zirve-i eflâke kurdun tut

sürür-ıla serîr-i saltanat üzre oturduñ tut

hayât-âb-ı huşûline girüp Hızr-ile zulmâtın

Sikender gibi Ye‘cuce belâ sırrını urduñ tut

mülûk-ı mâziye dârâtına mâlik olup mahzâ

selâtin-i selef görmedüğün ‘âlemde gördün tut

hıyâm-ı haylün olup encüm-i eflâkden efzûn

ser-â-ser şahın-ı şahrâ-yı zemîni cây urduñ tut

şarâb-ı mergi nûş etdi eger Cemşid ü Keykâvus

Şihâbî bezm-i şâhân içre Cem cāmını sürdün [tut]

(G. 50)

2.5.4. Keykavus

Şehnâme’de bahsi geçen on ikinci İran padişahıdır. Keykubad’ın oğlu, Siyavuş’un babası ve Keyhüsrev’in dedesidir. Babası Keykubad’dan sonra tahta geçmiş, gurur ve kibre

⁹ Bkz. Tökel, D. Ali, Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 1998, s. 153.

¹⁰ Bkz. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 1989, s.58.

kapılarak etrafındakileri hayal kırıklığına uğratmış, Mazenderan adlı devlerin ve cinlerin ülkesine sefere çıkmış ve bu sefer sonucu ordusu bozguna uğratılmış kendisi ve arkadaşları da esir düşmüştür. Daha sonra Rüstem'in ünlü Mazenderan seferi sonucunda esaretten kurtulmuştur. Bu seferin ardından dünyayı gezmeye karar veren Keykavus, dört ciheti ve bu arada Kaf dağını ziyaret etmiş, Hamaveran seferiyle isyan eden Arapları susturmuş ve burada tertiplediği bir eğlence sonucunda düştüğü gafletle esir edilmiş ve yine Rüstem'in yardımıyla kurtulmuştur. Daha sonra Keykavus, Efrasiyab üzerine düzenlediği ve onu da mağlup ettiği seferden sonra bütün dünyada adaleti ve sükunu sağlamış, tüm dünyada barış hâkim olmuştur. Kendisine dünyada eşi benzeri görülmemiş saraylar inşa ettirmiştir. Eğlence meclisleri kurdurup devleri insanlara hizmetçi yapmış, bunun sonucunda düştükleri duruma katlanamayan devler Şeytanla iş birliği yaparak Keykavus'u gökyüzüne hükmetmesi gerektiği konusunda kandırarak onu yine sonucu hüsrana olan bir savaşa sürüklemişlerdir. Kartallardan bir ordu kuran Keykavus tahtını onların sırtına bağlayarak gökyüzünde uzunca bir süre uçtukten sonra kartalların gücünün tükenmesi sonucu yere düşmüş ve yine etrafındakilere rezil olmuştur. Bundan sonra talihsizlikler ve acılar Keykavus'un yakasını bırakmamış, olağanüstü güzel ve yiğit olan oğlu Siyavuş'a Keykavus'un karısı Sudabe âşık olmuş bunun sonucunda oğlu Turan'a sığınmış, bu olay sonucunda kahrolan Keykavus oğlunun Efrasiyab tarafından öldürüldüğünü duyduktan sonra tacı tahtı terk ederek inzivaya çekilmiştir. (Tökel, 1998)

“Keykavus da diğer Acem hükümdarları gibi memduhu överken, onun üstünlüğünü anlatmada kıyas malzemesi olarak kullanılır ve memduhun ondan çok çok üstün olduğu belirtilirdi. Yine diğer hükümdarlarda olduğu gibi Keykavus'un dünya hayatının boşluğu ve şairlerin istiğna hallerini anlatmada kullanıldığı olurdu.”(Tökel, 1998:230)

sa'âdet bârigâhın zirve-i eflâke kırdun tut

sürür-ıla serîr-i salânat üzre oturdun tut

hayât-âb-ı huşûline girüp Hızr-ile zulmâtın

Sikender gibi Ye'cuce belâ sırrını urdun tut

mülük-ı mâziye dārâtına mâlik olup maḥzâ
 selatın-i selef görmedüğün ‘âlemde gördün tut

ḥıyām-ı ḥaylün olup encüm-i eflākden efzün
 ser-â-ser şahn-ı şahrâ-yı zemîni cây urduñ tut

şarâb-ı mergi nüş etdi eger Cemşid ü Keykāvus
 Şihâbî bezm-i şāhān içre Cem cāmını sürdün [tut]
 (G. 50)

2.5.5. Keykubad

Şehnâme’de adı geçen hükümdarlardan biri. Şehnameye göre;

“Padişahlığı çok kısa süren Zev’in ardından, Zev’in oğlu Gürşasb tahta çıkıyor, otuz yıl padişahlık yapıp Gürşasb da ölünce İran padişahsız kalıyor, İran’ın büyükleri Zâl’e giderek yardım istiyor, bunun üzerine Zâl de Feridun soyundan Keykubad’ın tahta çıkmasının uygun olacağını söylüyor. Keykuba’nın tahta çıkması olağanüstü unsurların etkisi ve bazı gizemli işaretlerle oluyor. İran tahtına padişah aranırken söz Zâl’e geldiğinde şöyle diyor: “*Bu padişahlık tahtına Keyâniyân soyundan bir padişah gerek./ Mubit’in biri bana, bir zamanlar, padişahlığın gücüne ve gürzüne sahip birisini göstermişti. / Ki o da Feridun’un soyundan, güç ve adalet sahibi olan Pehlivan Keykubad’dır dedi.*” Keykubad Elbruz dağında imiş. Rüstem hemen yola çıkarak Keykubad’ı getirmeye gidiyor, Elbruz dağına varınca orada bir takım gençlerle karşılaşılıyor ve onlardan birinin Keykubad olduğunu öğreniyor ve hemen saygılarını sunarak kendisinin İran tahtı için beklendiğini söylüyor ve hemen yola çıkıyorlar. Keykubad, Keyâniyân tahtına oturarak hükümdarlığını ilan ediyor. Hükümdarlık süresi yüz yıl imiş. Turanlılarla yapılan amansız savaştan sonra Turanlılar barış istiyorlar ve bundan sonra Keykubad, sarayına dönüyor, barış zamanları olduğu için kendini imara veriyor, yeni yeni köyler kuruyor, barış ve adaletle dünyayı

yönetiyor. Fakat sonunda ona da ecel geliyor. Dört oğlu oluyor, Kâvus, Âreş, Peşin ve Ermin.” (Tökel, 1998:231-32)

Adaletiyle ün salmış olan Keykubad divan şiirinde de bu yönüyle ele alınmıştır. Adaletli olmasının yanında ululuk, azamet ve şa’saa sembolü olarak da karşımıza çıkmaktadır. Methiyelerde şairler memduhlarını överken Keykubad’ı bir övgü malzemesi olarak kullanmışlar ve memduhlarının Keykubad’dan üstün olduğunu söylemişlerdir.

şūfî bizümle meyde müdām eyleme ‘inād

hāşiyyet-ile zevķin anuñ añlamaz cemād

perverde idi şîre-i pistān-ı hūşeden

rez duħter-ile kıldı gönül tıfl-ı ittiḥād

cām-ı Cem-ile sākî getür bezme bāde’i

çün bāde verdi tācını Cemşîd ü Keyķubād

zār itdi kārı göñlüme nerrād-ı rūzigār

ğam şeşderinde ķodı meni vermedi kūşād

yüzün Şihābî pîr-i müğān ayağına sür

versün elüñe şāfî şarāb-ı şafā nihād

(G. 77)

2.5.6. Mani

“Meşhur Çinli bir nakkaş ve ressamın adıdır. Sasanîler zamanında, Şâpur devrinde İran'a gelmiştir. Burada zerdüştlük ile hristiyanlığı incelemiş ve bunların ikisini birleştirerek yeni bir mezheb kurmuştur. Buna Mani dini (Maniheizm) denilir. Mani dini en çok Çin'de yayılmış olup kutsal saydıkları kitapları resimlerle süslü imiş. Yaptığı resimler çok güzel olduğu için bu özelliğini müritlerine gökten inen bir mucize olarak göstermiştir. Şâpur'un hekimi iken kızın iyileştiremediği için bir aralık İran'a sürülmüş ve Hürmüz zamanında geri dönmüştür. Hürmüz'ün oğlu Behrâm koyu bir zerdüştlük olduğu için onu, derisini yüzdürerek öldürtmüştür. Nigâristan, Erteng veya Erjeng¹¹ adlı resim mecmuası ile ünlüdür. Edebiyatta daima bu mecmuası ile birlikte anılır. Sevgilinin güzelliği bahsinde, çok sözü edilen bir imajdır. Bihzâd¹² ile birlikte anıldığı da olur. Sevgilinin saç ve aşığın kendisi Mânî'ye benzer.” (Pala, 1989:309)

Divan şiirinde resim sanatındaki ustalığı ve bu alandaki eşsizliği ile anılır. Çin ülkesi, büt-i Çinî, nakş, nakkaş gibi kelimelerle birlikte ve sevgilinin güzelliğinden bahsedilen yerlerde anılır. Sevgilinin güzelliği Mani'nin bile resmedemeyeceği kadar mükemmeldir.

“Mani ile ilgili olarak şiirlerde bir de Nigaristan tabiri geçmektedir. Nigaristan “Çin'de duvarlarının Mani'ye ait resimlerle süslü olduğu söylenen ve belki Mani'nin mabedi olan” yerin adıdır. Nigaristan divan şiirinde ekseriyetle sevgilinin üzerinde saç veya ayva tüyleri bulunan yanağı için hatırlanır.” (Tökel, 1998:240)

bezendi Ka'be-i hüsni olaldan yâr-ı çâr ebrû

cebîni pertev-i nûr-ı nebîdür çâr-yâr-ebrû

müsellemdür saña ey meh güzellik kim nizâ' eyler

berât-ı hüsnuñe çekmiş nisan-ı şehriyâr-ebrû

şanasın kilik-i Mânî oldı yâhud hâme-i erjend

¹¹ Bkz. Tökel, D. Ali, Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 1998, s. 237.

¹² Bkz. Tökel, D. Ali, Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 1998, s. 123.

yazıpdur levh-i pişânîsini naķş-ı nigâr-ebrû

bugün burc-ı melâhatde cemâli mehr-i enverdür

leâfet âsumânı üzre ebr-i müşg-bâr ebrû

(G. 242)

2.5.7. Rüstem

“İran'ın ünlü kahramanı. Adı Şehnâme'de övgüyle anılır. "Rüstem-i Dâstân, Rüstem-i Zâl, Pûr-ı Zâl, Pûr-ı Zâl-i Zer, Pûr-ı Destân, Tehemten, Heft-hân-ı Acem" gibi sıfatlar hep onundur. Eski şiirimizde kahramanlık, acı kuvvet ve yenilmezlik sembolü olarak özellikle kasidelerde anılan Rüstem, Cemşîd soyundan gelen Nerimân'm torunu ve Sam'ın oğlu olan Sicistân ve Seyistân hükümdarı Zâl'in oğludur. Daha delikanlılığında birçok devleri öldürmüş ve olağanüstü başarılar göstermiştir. M.Ö. 4. asırda Keykavûs zamanında yaşadığı sanılmaktadır. Turan hükümdarlarıyla ve Efrasiyâb¹³ ile olan savaşları yanında Siyavuş'u öldürmesi ve Güştâb'ı esâretten kurtarmasıyla ünlüdür. Zerdüşî dinine girmemiş ve İsfendiyâr* ile savaşmamıştır. Zâl, saç, kaş ve kirpikleri beyaz olarak doğduğu için bu lakabı almıştı. Kelime olarak Zâl, kocakarı demektir. Zâl-ı zer de yine bu beyazlıktan dolayı ona verilen lakaptır. Bu hâli uğursuzluk sayan babası Sam, "Bu benim oğlum değildir" diyerek onu Elburz dağına atmış. Zâl, orada sîmurg* denen kuş tarafından beslenip büyütülmüş ve kendisine "Dâstân" denilmiş. Dâstân "hîle" demektir. Bu nedenle Rüstem'in adı zülf, kaş, göz, gamze gibi öldürücü ve hîlekâr özelliklerle birlikte çok kullanılır.” (Pala, 1989:395)

Divan şiirinde Rüstem kimi zaman memduhu övmek için bir kıyas malzemesi, kimi zaman sevgilinin güzelliğinin gözü, kirpiği ve gamzesinin acımasızlığının tasviri kimi zaman da kahramanlık sembolü olarak kullanılmaktadır.

hîlkat-i dîbâya mâyıl olma ey dil epsem ol

¹³ Bkz. Tökel, D. Ali, Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun, 1998, s. 159.

gey gedâlik kisvesini pâdişâh-ı ‘âlem ol

“men ‘aref” sırrına vâkıf olmak isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp ‘irfâna dâyim hem-dem ol

şûretâ bir katre-i kemdür vücûduñ gerçi kim
cevher-i ma‘nî nişâr etmekde baħr-i a‘zam ol

hîl‘at-i teşrîf-i “kerremnâ”ya lâıık olmağa
añla bu cān cevherin zātuñda sen de ādem ol

ğuşsa vü endūhdan ey dîl şikāyet eyleme
‘āşık-ısañ gel ğam-ı ‘aşk-ıla şād u ħurrem ol

ķaddūñi kemān mānendi bükür zāt-ı çarħ
sen gerekse kuvvet-i bāzūda mişl-i Rüstem ol

ķayd-ı hestiden ħalāş idüp Şihābj kendūñi
var yokluk ‘āleminde zerreden dahı kem ol

(G. 200)

2.6. AŞK HİKAYESİ KAHRAMANLARI

2.6.1. Ferhad

Ferhâd ile Şîrîn adlı hikâyede geçen kahramanlardan biri. Ferhad, Hüsrev adlı İran padişahının sevgilisi olan Şîrîn'e âşıktır. Şîrîn'in arzusu üzerine Bîsûtûn¹⁴ adlı bir dağ delmesi istenir. Çünkü kendisi bir mimar-mühendistir. Divân şiirinde, sevgilisine kavuşmak için zorlu, gerçekleşmesi güç işleri göze alan âşığı sembolize eder. Daha çok Şîrîn ve Hüsrev ile birlikte anılır. Bazan Mecnûn ile karşılaştırılır.

Erkek çocuk bırakmadan ölen Ermen hükümdarının yerine Mehin Bânû adlı kızı geçer. Mehin Bânû'nun Şîrîn adlı bir kız kardeşi vardır. Mehin Bânû, Şîrîn için bir köşk yaptırır. Bihzâd adlı bir ressam bu köşkü güzel resimlerle süslemektedir. Bihzâd'ın Ferhâd adlı bir oğlu vardır. Ferhâd babasıyla çalışırken Mehin Bânû ona âşık olur. Oysa Ferhâd da Şîrîn'e tutulmuştur. Arada bir Ferhâd ile Şîrîn gizlice buluşurlar. Şîrîn birgün aşkım ispat için Ferhâd'dan şehrin dışındaki bir pınarın köşke bağlanmasını ister. Ancak arada Bisûtûn adlı bir dağ vardır. Bazı varyantlarda pınar, yerini mandıraya bırakır. Şîrîn de mandıradan sarayına taze süt akıtılmasını ister. Ferhad saray bekçiliğine tayin edilmek şartıyla bu görevi kabul eder. Mimar mühendis olan Ferhâd büyük külüngüyle dağ delmeye başlar. Mehin Bânû Ferhad'ın Şîrîn'i sevdiği için onu hapse attırsa da bir müddet sonra gördüğü bir rüyâ üzerine onu serbest bırakır. Karamsarlığa kapılan Ferhâd ise dağda bir mağara açıp oraya Şîrîn'in resimlerini çizer ve yalnız yaşamağa başlar. Bu arada Hüsrev'in babası olan Hürmüz Şîrîn'i Ferhâd'a almak için Mehin Bânû ile savaşı. Hürmüz'ün oğlu Hüsrev ise Şîrîn'e âşık olur ve hastalanıp yatağa düşer. Nihayet Ferhâd dağ delmeğe devam eder. Tam dağ deleceği sırada Hüsrev'in dadısı Ferhâd'ın yanına gelip ona "Oğlum sen burada uğraşıyorsun ama Şîrîn öldü." der. Ferhâd bir âh çekip olanca gücüyle koca külüngü başına indirir ve ölür. Şîrîn bunu haber alınca sevgilisinin ölüsü başında ağlar ve belindeki hançer ile canına kıyar. Hüsrev'in dadısı ise dağdan inen bir aslan tarafından parçalanır.

"Şîrîn kelimesinin tatlılıkla ilgili anlamlarından faydalanılarak daha çok "dehân (ağız)" kelimesiyle birlikte kullanımı hayli yaygındır. Sevgilisinin Şîrîn dehen oluşu onun başlıca özelliklerindendir. Bu meşhur aşk hikâyesinin diğer kahramanları da şiirlerde çeşitli yönleriyle anılırlar. Hüsrev'in Şîrîn'e kavuşması, Ferhâd ile Hüsrev arasındaki rekabet, Ferhâd'ın ızdırapları içinde ölüşü ve Mecnûn gibi gerçek bir âşığı temsil etmesi vs. olaylar da söz konusu edilir. Önemli başka bir husus da bu hikâyede geçen isimlerin daha çok tevriye oluşturmalarıdır. Hüsrev "padişah, hüküm-dâr" anlamlarıyla sevgiliyi ve kudreti; Şîrîn, "tatlı" anlamıyla sevgilinin dudağı, ağzı ve sözü ile bazan âşığın canını; Şebdîz,

¹⁴ Bkz. Pala, İskender, Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Kapı Yayınları, İstanbul, 1989, s. 83.

"gece renkli" anlamıyla sevgilinin yanağını ve âşığın kanlı gözyaşını karşılar. Telmîh, tenâsüp, tevriye ve irsâl-i mesel sanatlarına zemin hazırlanması bakımından da Ferhâd ile Şîrîn hikâyesi önem kazanır.”(Pala, 1989:162-63)

Ferhad divan şiirinde aşkın sembolü olarak adı geçen şahıslardan biridir. Şirine olan aşkı ve aralarına giren engeller birçok şairin şiirine konu olmuştur. Bî-sütun dağına delmesi, mağarada kayalara Şirin’in suretini çizmesi, dağda feci bir şekilde ölmesi hadiseleriyle birlikte ele alınır.

sākî getürdi lâ‘lüne hattıñ benefşe’i

sen de kebâbı şişe қо pür eyle şişe’i

gel bâğa gūş-ı gül gibi şavt-ı hezāra

tutdı şadā-yı gulgule etrāf u kūşe’i

Ferhād kūh-ı guşşada jülîde-müy-idi

kaşd-ıla kıldı perçemine şāne tişe’i

bir şan‘at-ıla olalı üstād-kār-ı ‘ışk

şākird idindi pişine erbāb-ı pişe’i

kimse Şihābî tutışamaz şîr-i ‘ışk-ıla

k’eyler zebūn pençede her bir bişe’i

(G. 278)

fenn-i ‘ışka verdi Ferhād-ıla Mecnūn çok şeref

rahmet-i rahmān-ıla şād ola ervāh-ı selef

sāde diller da‘vî-i ‘ışkı ferāġat eylemez
olmayınca ḥaṭṭ-ı tezvîr-i cüvānān ber-ṭaraf

menzil-i maḳṣûda vardı dilā tîr-i murād (-)
ol kaşı yâ eylese şanduḳa-i sînem hedef

meclisüñde şem‘-i pür-sûz ü şarābuñ baġrı ḥûn
çeng yırtup yüzini dāyim döker gögsini def

iy Şihābî baḥr-i nazmuñ oldu deryā-yı güher
dürr-i ḳalbüñdür leālî-i me‘āniye şadef

(G. 169)

2.6.2. Şirin

"Hüsrev ile Şirin" yahut "Ferhat ile Şîrîn" hikâyesinin kadın kahramanı. Ermen melikesi Mehin Banû'nun yeğeni olup yaşadıkları lirik ve dramatik aşktan sonra Hüsrev'in mezarı başında canına kıymıştır. Divân edebiyatında müstakil mesnevilere konu olduğu gibi münferit beyitlerde de adından bahsedilir. Kelimenin "tatlı, sevimli" anlamı ile de genellikle tevriyelere mesned teşkil eder. (Pala, 1989:446)

Şîrîn'in kimliğiyle ilgili kaynaklarda birbirini tutmayan bilgiler mevcuttur. Bazen Sasanî şahı Husrev-i Pervîz'in karısı veya cariyesi bazen bir soylunun cariyesidir. Bazen de Ermen hükümdarı veya melikesi Mihin Bânû'nun güzel yeğeni kimliğindedir. Gerçekte ne olursa olsun hikâyenin işlendiği mesnevilerde olağanüstü güzelliği, zekâsı ve iffetiyle öne çıkan Şîrîn'in İran asıllı olmayıp, İran'a sonradan geldiği ihtimali daha güçlüdür. Hüsrev ü Şîrîn mesnevîlerinde Şîrîn Hüsrev'in ölümüne dayanamayıp kendisini hançerleyerek ölürken, Ferhâd u Şîrînler'de ise ölen Ferhâd'ın yanına uzanır ve ruhunu teslim eder. (Tunç, 244)

her dem akār eşk-i çeşmüm gibi kūy-ı yāra şu
 ‘āşık olmışdur meger göñlüm gibi dīdāre şu

her melek-ruḥsār yārūñ görmege dīdarını
 cāri olur kapu kapu beñzer ol cerrāre şu

yā meger görmiş tecellāyı cemāl-i yārda
 kendüden gider anuñ-çün dem-be-dem bī-çāre şu

Husrevā sen lebleri Şirīne şeydā olalı
 şevkden Ferḥād-veş yol eylemiş tağlara şu

iy Şihābī yaşuma rahm etmedi ağıyār hiç
 nerm olmaz niçe kim akarsa seng-i ḥāre şu

(G. 245)

2.6.3. Mecnun

Leyla ile Mecnûn mesnevisinin erkek kahramanı. Asıl adının Kays olduğu rivayet edilen bu kişinin yaşayıp yaşamadığı hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Fuzulî'ye ait mesnevinin konusu şu şekildedir:

Arap aleminin emrine baş eğdiği ünlü bir emir vardır. Bu emir adil ve iyi bir insandır, fakat çocuğu olmaz. Uzun süren yalvarış ve niyazlarda nihayet bir erkek evlada sahip olur. Adını Kays koyarlar, Kays çok güzel bir çocuktur. Okul çağında Leylâ adlı bir kıza âşık olur. Leylâ da ona tutulur. Bu aşk kısa zamanda duyulur ve Leylâ'nın annesi bu aşka karşı çıkar. Aralarına türlü engeller koyulunca Kays deli divane olur ve çöllere düşer. Bu olaydan sonra adı artık delirmiş, çıldırmış anlamlarına gelen Mecnun olarak anılır.

Çöllerde divane halde dolaşan Mecnûn'a hiçbir nasihat kar etmez. Leylâ İbn-i Selam adlı bir kişiyle evlendirilir. Bin bir türlü bahaneyle İbn-i Selam'ın kendisine yaklaşmasını elleyen Leylâ da derin bir ızdırap içindedir. Nevfel adlı ünlü bir kahraman ve daha birçok kişi aşıkları birleştirmeye çalışsa da başarılı olamazlar. Mecnûn artık dünya ile olan ilişkisini tamamıyla kesmiş, çölde vahşi hayvanlarla birlikte yaşamaya başlamıştır. Ara sıra Leylâ'nın kapısının önünden geçer ve derin sitemler içeren gazeller söyler. Mecnûn'un arkadaşı Zeyd de âşıklara habercilik eder lakin getirip götürdüğü haberler aşıkları daha da muzdarip eder. Artık mecnun tamamıyla bu dünyadan geçmiş vaziyette çölde yaşamını sürdürürken Leylâ bir gün yanına gelir ancak Mecnûn Leylâ'yı tanımaz bile. Bunun üzerine büyük bir hayal kırıklığı içinde evine dönen Leyla Allah'tan ölmeyi diler ve bir süre sonra ölür. Bu haber Mecnûna ulaşınca o da Leylâ'nın mezarının başına gelir, yanık gazeller okur ve ah içinde Leylâ'nın mezarı başında ölür. İki aşık yan yana gömülürler. Bir gün Zeyd onları rüyasında cennette mutlu mesut bir biçimde birbirlerine kavuşmuş olarak görür. (Tökel, 1998)

Mecnûn, klasik şiirde aşkın timsalidir. Şairler genellikle çölde kuşların Mecnûn'un başına yuva yapması hadisesine telmihte bulunurlar. Leylâ'ya olan aşkı, çöllere düşmesi, vahşi hayvanlarla münasebeti, zincire vurulması, sonunda kavuşma imkânı bulmasına rağmen Leylâ'yı tanımamış olması vb. yönlerden şairlere malzeme olmuştur.

her ruḥı rengini gördükçe yaşum gül-gün olur

her lebi meygūna meyl itdükçe bağrum ḥūn olur

göz karardur her gözi āhūya çeşmüm merdūmi

her saçı Leylāya tolaşup gönül mecnūn olur

dilde tañ mı saklasam 'aşk u muḥabbet cevherin

kūşe-i vîrānede gencineler medfūn olur

ḳaddini yād eylesem ol yūsuf-ı gül-‘ārızuñ
sözlerüm nazm-ı Leālî gibi hep mevzûn olur

‘aşḳ ḳaydından ḥalāş olmaz Şihābî derd-mend
her zamān bir kākül-i ser-fitneye meftûn olur

(G. 115)

tengnā-yı ḡamda iñletdi beni bir şūḥ u şeng
yek-nefes āheng-i nālem olsa çatlardı dü heng

lāleye serheng-i āhum urdı tamḡa-yı siyāḥ
ḡülsitān içre ḡüle sürḥ-ı sirişküm verdi renk

muṭrib-i devr-i zamānuñ ben düşelden çengine
ḳaddümi muẓrāb-ı ḡam ḳıldı dilā mānend-i çeng

cāna ıartduḡında Yūsuf gibi sen meh-pāre’i
cānib-i cān ḥuften-i mizān ḳıldı ‘özleng

iy Şihābî başuma taş urdı o meh ḥışm idüp
şefḳatinden kāse-i Mecnūna Leylā urdı seng

2.6.4. Leylâ

Leylâ ile Mecnûn m esnevisinin kadın kahramanı. Leylî diye de bilinir. Beni Âmir kabilesinden olup Kays(Mecnûn)ın akrabalarından biri imiş. Adı Leylâ binti Mehdî b. Sa'dü'l-Âmiriyye'dir. (Pala, 1989:301)

Leylâ'nın hikâyedeki en önemli rolü, Kays'ı mecnûn edip çöllere düşmesine ve ilâhî aşka ulaşmasına sebep olmasıdır. Kays'ın hikâyesi gerçekte Leylâ'ya duyduğu aşk ve onun etrafında gelişen olaylardır. Bu sebeple divanlarda Leylâ'nın adı çokça geçmekle birlikte çoğunlukla Mecnûn dolayısıyladır. Leylâ, genel olarak kıssaya telmihler yanında güzelliği, Mecnûn'un sevgilisi olması, çölde kaybolması ve Mecnûn'la karşılaşması, Mecnûn'un onu tanımaması gibi anekdotlarla söz konusu edilir. Çoğu zaman da bu anekdotlara, leyl (gece) ve Leylâ (karanlık gece, gece renkli) kelimelerinin çağrışımlarıyla daha çok saç, gece, siyah, zincir kelimeleriyle birlikte çeşitli teşbihlerle işaret edilmektedir. (Tunç, 136)

bulınmaz 'âşıka mesneddür meyhâneden ğayrı

olur yok dest-gîr üftâdeye peymânenen ğayrı

şacı 'âkdini hâll itmek o mâhuñ hayli müşkildür

diş urunmasa ol bend-i belâya şânenen ğayrı

vücûdum şem' olupdur lem'a-i âhumla nîme-rûz

şeb-i ğamda döner yok üstüme pervânenen [ğayrı]

ğam-ı Leylâ-y-ile Mecnûn olan şol Kays 'âkildür

cünûn ıtlâkın aña eylemez dîvânenen ğayrı

Şihâbî yâd idüp ağzın 'adem mülkine 'azm itdi

gerekmez aña hem-reh guşsa-i cânânenen ğayrı

(G. 301)

2.6.5. Vâmık

Vâmık u Azrâ mesnevisinin erkek kahramanıdır.

“Leylâ vü Mecnûn, Ferhad u Şîrîn (Hüsrev ü Şîrîn) gibi Doğu’nun ünlü aşk hikayelerinden biridir. Bilhassa İran edebiyatında pek çok Vâmık u Azrâ mesnevileri kaleme alınmıştır. Türk edebiyatında da bu mesnevi, Leylâ ile Mecnûn ve Ferhâd ile Şîrîn kadar yaygınlık kazanmamışsa da divan şairleri âşığın timsali olarak Vâmık’ı şiirlerinde sık sık kullanmışlardır.” (Tökel, 1998:454)

“İran ve Türk edebiyatlarında klasik mesnevi konusu. Aslı Pehlevîce olan bu aşk hikâyesi Sasanîler zamanında yazıya geçirilmiş, ilk defa Unsurî (öl. 1040) tarafından mesnevi biçiminde yazılmıştır. Eski İran’ın Şehriâme’de anlatılmayan orijinal menkıbehikâyelerinden biri olan Vâmık u Azrâ’nın konusu kısaca şudur: Birçok defa evlenmesine rağmen çocuğu olmayan Çin hakanı Talmus, özel ressamı Beşir’in seyahatleri esnasında görerek yaptığı resimlerinden Turan şâhının kızını beğenir ve onu eş olarak alır. Allah onlara bir oğlan çocuk verir. Adını Vâmık koyarlar. Vâmık’ın olağanüstü güzelliği bütün dünyaca duyulur. Bu güzellik Gazne padişahının biricik kızı Azrâ’nın da kulağına gider. Azrâ’nın güzelliği de dillere destandır. Azrâ, daha görmeden Vâmık’a âşık olur. Azrâ’nın dadısı onun resimlerini Vâmık’a göndererek Vâmık’ın da Azrâ’yı sevmesini sağlar. Vâmık, Azrâ’ya kavuşmak için sırdaşı Behmen ile birlikte yola çıkar. Birçok tehlikeler atlatır. Macera ve mücadelelerle dolu bu zorlu yolculukta zaman zaman yener, yenilir ve yaralanır. Sultan Erdşîr’in kızı Dilpezîr onlara birçok kere yardımda bulunur. Dilpezîr Behmen’e âşık olmuştur. Behmen Tûr’a esir olunca Dilpezîr Vâmık’ı Kal’a-i Dilgüşâ’ya götürür. Oradan Lahicân ve Feri adlı cin ve dev sultanları tarafından Kaf dağına kaçırlılır. Bu arada Azrâ da Vâmık’ı aramaya çıkmıştır. Yolda Dilpezîr ile karşılaşılır. Bir ara Vâmık, Azrâ ile Dilpezîr’e kavuşursa da Dilpezîr Behmen’i ister ve yeni maceralar onları birbirlerinden ayırır. Azrâ resminden kendisine âşık olur. Tûs padişahı Mizbân’ın eline düşer. Ancak Azrâ, acı çekmekte ve kimseyle konuşmamaktadır. Bu sırada Vâmık, ateşperest Hintlilerce yakalanıp ateşe atılırsa da yanmaz. Azrâ ise Mizbân’ın elinden kaçıp zencilere tutsak olur. Sonunda Âzîa zencilerden, Vâmık da ateşperestlerden kurtulup Tûs şehrinde birbirlerini bulurlar. Sonra burada Lahicân ile Feri, Behmen ile de Dilpezîr

birbirlerine kavuşurlar. Tûs şahı Mizbân, Hümâ adlı güzel bir kız ile, onun ihtiyar tabibi de Dûye ile nikahlanır. Mizban ziyafetler verir ve eğlenceler düzenler. Hep birlikte nice mutlu günler geçirirler. Sonunda Vâmık ile Azrâ Mizbân'dan izin alıp ülkelerine dönerler.”(Pala, 1989:484)

ma‘ârif kesb-ile olmaz ‘atâ-yı mâsebağdur bu

‘inâdı ço kişiye ey muğallid dâd-ı hağdur bu

hağkâtdür mecâzuñ intihâsı ehl-i tağkîke

resûlullâhuñ aqvâline kavı-i “mâ-şadağ”dur bu

ne cüz’idür şürûh-ı kışsa-i Mecnûn ile Vâmık

kitab-ı ‘ışkdan ey hıvâce ancak bir varağdur bu

şikest etdi cefâdan kasesini niçe fağfûruñ

degüldür âsumân bir ser-nigûn çini çanağdur bu

Şihâbî tekke-i dehre gelen kurbân ider cânın

kağımî âteş-i ‘aşk-ıla yanmış bir ocağdur bu

(G. 239)

nev-bahârı-y-la pür oldı yine şahrâ sünbül

çarh-ı ağzâr çemen ü ‘ağd-i süreyyâ sünbül

gösterür hayli şükûfe-y-le ‘aceb dârânı

kişver-i gülşene olmuş gibi dâra sünbül

ķıl ķalem birle ķemen řafķasına māřitā-vār
eyledi bir neķe ķoř sūnbūle peydā sūnbūl

řanki bir dilber-i hindū-beķedūr ‘anber būy
gōsterūr řarf-ı kŭlehden řaķı gŭyā sūnbūl

cāme-i kŭhli geyŭp Vāmıķa şan ‘arz eyler
‘ayn-ı meķhŭli-y-ile řıve-i ‘Azrā sūnbūl

bāĝ-ı hŭsn iķre ruķ u zŭlfi o nāzŭk bedenŭñ
ne muřarrā gŭl-i řırāb ũ ne ra‘nā sūnbūl

piķ ũ tāb itse ne deñlŭ ser-i geysŭlerŭñe
cānı yoķ kim űzini beñzede cānā sūnbūl

bāĝ-ı hŭsnŭñde n’ola dŭřse naķar kākŭlŭñe
seyr-i gŭlřende yiter baña temāřā sūnbūl

zŭlf-i mŭřĝinŭñŭñ āřārı gűzŭmden gitmez
‘ayn bařında ider niteki me’vā sūnbūl

baķr-i hŭsninde řaķı cāna girih geķmekde
gōsterŭrse n’ola emvāc-ile deryā sūnbūl

reşk-i zülfüñle teni rişteye dönmüş güyâ
gögegür beñzi alur başına sevdâ sünbül

dir gören kākülini kām̄et-i bālāsında
ne ‘aceb serv seh̄i üzre tuta cā sünbül

deyr-i gülşende görüp bir şanem-i gonca-lebi
gösterür hey’etini şekl-i çelipā sünbül

mağdem-i yāra nişār itmek-çün bağ içre
jāleden hāzır ider lü’lū’-i lāl-sünbül

beñzedi bāğ-ı bahār-ıla bilād-ı Neced’e
servi sen Kaysa kıyās eyle vü Leylā sünbül

goncalar oldı çünān çemen içre gilmān
şaçı vechine dökülmiş gibi havrā sünbül

gösterür ‘acz –ile geh yedi başlı şu‘bān
n’ola dersem ki olupdur yed-i Mūsā sünbül

kālem-i müşğın alup destine münşî-mānend
vaşf-ı kākülde yazar şi‘r-ile inşā sünbül

iltecek zülf-i şemîmini gülistāna şabā
merḥabā kıldı benefşe didi ehlā sünbül

yemm-i aḥzār çemen ü zevrākîdür geşt-i gül
kim anuñ lengerine beñzedi şeklā sünbül

döndi gülşen yine bir dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruḥsārı-durur zülf-i semen-sā bülbül

bāğ-ı nazm içre Şihābî biter ezhār ammā
kıpmadı buncılayın bir daḥı zîbā sünbül

ḥāşılı beñzedimez anı bu sünbül-zāre
bitürürse ne kadar gülşen-i dünyā sünbül

(K. 24)

2.6.6. Azrâ

“Vâmık u Azrâ adlı mesnevilerin kadın kahramanının adıdır. İzâr (yanak) kelimesiyle olan imla ve âheng yakınlığı dolayısıyla birlikte kullanılır. Vâmık u Azrâ hikâyesi ile de telmih yoluyla söz konusu edilir. Kelime "bâkire" anlamına geldiği için Meryem'e de Azrâ denilir.”(Pala, 1989:60)

Gazne sultanı Melikşah’ın kızı, Vâmık’ın da sevgilisidir. Çocuğu olmayan Melikşah sürekli dua ederek Allah’tan bir çocuk ister. Duası kabul edilir ve çok güzel bir kızı olur. Azrâ, güzelliği yanında yetenekli ve akıllıdır. Vâmık’ın resmini görerek âşık olduğu Azrâ da bir eğlence meclisinde vasıflarını duyduğu Vâmık’a âşık olur. Erkek gibi

giyinip, silah kuşanan, savaşıla katılan Azrâ, Vâmık'la ilk karşılaşmasında yüzünü göstermez, perde arkasından görüşür. (Tunç, 227)

Klasik şiirde, Vâmık ile birlikte aralarında geçen aşk hikayesine telmihen kullanıldığı gibi daha çok 'izâr (yanak) için benzetilen olarak kullanılır. Kimi zaman da ideal sevgiliyi karşılayacak şekilde kullanılmaktadır.

terâhhum eylediler Bîsütün-ı gamda Ferhâda

fiğân u nâlesin gûş etdi tağlar geldi feryâda

dün ü gün 'aşka tâbi' olmaz-ıdı Vâmık u Mecnûn

maḥabbetden eşer olmasa Leylâ-y-ile 'Azrâda

ḥayalüñ merdümi çıkmadı cânâ baḥr-i çeşmümden

yaşum cevherlerin çıkarmağ-içün kaldı deryâda

'aceb mi kûh-ken benden alursa şan'at-ı 'ışkı

işini başa iltür ḥıdmet iden kişi üstâda

Şihâbî anuñ içün şi' rûne okur felek taḥşın

ki yokdur nazmuñuñ cem' iyyeti 'aḳd-i şüreyyâda

(G. 259)

2.6.7. Züleyhâ (Zeliha)

Mağrip sultanının kızı ve Mısır azizinin eşi Züleyhâ, Hz. Yûsuf(as)un aşığı olarak meşhurdur. Züleyhâ, kardeşlerinin hilesiyle kuyuya atılan ve bir kervan tarafından kurtarılarak Mısır azizine satılan güzelliğiyle meşhur Yûsuf (as)a âşık olur. Köşküne davet ettiği Yûsuf kendisine karşılık vermeyince iftira eder. Ancak, Yûsuf kaçarken elbisesinin

arkadan yırtılmasından, suçsuzluğu anlaşılrsa da dedikodular yüzünden zindana atılır. Bu arada aşkı yüzünden dedikodulara maruz kalan Züleyhâ, önlerine turunç ve ellerine bıçak verdiği kadınların huzuruna Yûsuf'u çıkarır. Kadınlar Yûsuf'un güzelliği karşısında kendilerinden geçip ellerini doğrular ve Züleyhâ'yı kınamaktan vazgeçerler. Züleyhâ yaptıklarına pişman olup tövbe eder. Yûsuf zindandan çıkar. Mısır azizi ölür. Hikâyeye göre yaşlı Züleyhâ, Hz.Yûsuf'un duasıyla gençleşir ve dinini kabul ederek onunla evlenir.(Tunç, 251)

Yusuf kıssasındaki rolü dolayısıyla divan şairleri tarafından telmih çokça anılan Züleyhâ bir mâşuk olarak değil de çoğunlukla Yûsuf'a olan düşkünlüğü dolayısıyla şiirlere konu edilmektedir. Diğer yanda Yûsuf'a attığı iftira, Yûsuf'un Güzelliğini gösterdiği kadınların ellerini kesmesi, Yûsuf'un duasıyla gençleşmesi gibi hususlarla da telmih konusu olmuştur. Zaman zaman da güzelliği ile söz konusu edilmiş, muradına eremeyen âşığa da benzetilerek kullanılmıştır.

zeyn idince sen Zelîhâveş cemâlûñ gülşenin
ğayretinden Yûsufî gül-pâreler pîrâhenin

ergüvânî câme birle şanki bir maḥbûbdur
lâle-i ḥamra zarîfâne kıvırmış yelkenin

nev-'arûs-ı gülşenüñ gûşına mengüş olmağa
jâle doldurdu gülüñ dürle seḥerden dâmenin

şem'-i dâğum bağımuñ yağından oldı şu'ledâr
böyle yaksa yakıcaḳ kişi çerâğ-ı gülşenin

olalı ḳavs-ı ḳuzah gibi Şihâbî ḳaddi ḥam
tır-i âhı geçdi eflâküñ toḳuz ḳat cevşenin

(G. 238)

III.BÖLÜM

3. DİVANIN ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

Kasideler, gazeller ve rubailerden meydana gelen üç bölümlü divanda bütün manzumeler kendi iç bütünlükleri dikkate alınarak ayrı ayrı numaralandırılmıştır. Her manzumenin başında da vezinleri zikredilmiştir. Metin içindeki vezin bozuklukları köşeli parantez içinde “vb” harfleri ile gösterilmiştir: [vb]. Bazı şiirlerde okunmamış kısımlar ise “(-)” işaretiyle gösterilmiştir. Metin içerisinde yapılan bazı tamirler ise yine köşeli parantez içine alınarak gösterilmiştir.

Yazma eserler kataloğunda eserin “besmele hakkında 1 manzume, 5 münacât, 7 na’t, 1 çar-yâr medhiyesi, kimin namına yazıldığı belli olmayan ‘ıyd, bahar, gül, lale, sünbül, nergis redifli 7 kaside, 308 gazel, 9 kıt’a”dan oluştuğu belirtilmiştir.

3.1. KULLANILAN NAZIM ŞEKİLLERİ

3.1.1. Gazel

Gazel, beyitlerle kurulan, tek kafiye, divan şiirinin en yaygın kullanılan nazım şekillerindendir. Genellikle âşıkâne duygular dile getirilir ve beyitler aa xa xa şeklinde kafiyelenir¹⁵. Şihâbî Dîvânı’nda gazeliyyât kısmında, 315 manzume bulunmaktadır.

Şihâbî tüm harflerle gazel yazma kudretine sahip bir şairdir. Aşağıda harf ve sayılarına göre gazelleri sınıflandırdığımız tablo gösterilmiştir.

Tablo 1. Şihâbî Dîvânı’nda Bulunan Gazellerin Harflere Göre Kafiye Dağılımı

¹⁵ Bkz. Dilçin, C. (1986). “Gazel”. Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri). S: 415-416-417, Ankara. S. 78-100.

Başlıklar	Harfler	Gazel Sayıları
Fi'l-kāfiyeti'l-ibtidā'i'l-elif	ا	26
Fi'l-kāfiyet-i be	ب	13
Fi'l-kāfiyeti't-te	ت	11
Fi'l-kāfiyeti's-şe	ث	3
Fi'l-kāfiyeti'c-cım	ج	7
Fi'l-kāfiyet-i ha	ح	5
Fi'l-kāfiyet-i ħa	خ	3
Fi'l-kāfiyet-i dal	د	11
Fi'l-kāfiyet-i zel	ذ	1
Fi'l-kāfiyet-i ra	ر	39
Fi'l-kāfiyet-i ze	ز	12
Fi'l-kāfiyeti's-sin	س	6
Fi'l-kāfiyeti's-şın	ش	7
Fi'l-kāfiyeti's-şād	ص	4
Fi'l-kāfiyeti'z-zād	ض	3
Fi'l-kāfiyeti't-tā	ط	1
Fi'l-kāfiyeti'z-zā'	ظ	1
Fi'l-kāfiyeti'l-'ayn	ع	5
Fi'l-kāfiyeti'l-ğayn	غ	3
Fi'l-kāfiyet-i fā	ف	5
Fi'l-kāfiyet-i kaf	ق	10
Fi'l-kāfiyet-i kāf	ك	14
Fi'l-kāfiyeti'l-lām	ل	14
Fi'l-kāfiyet-i mīm	م	11
Fi'l-kāfiyet-i nūn	ن	20
Fi'l-kāfiyet-i vav	و	7
Fi'l-kāfiyet-i he	ه	34
Fi'l-kāfiyet-i lam-elif	لا	1
Fi'l-kāfiyet-i yā	ی	35

Divân'ın gazeliyyât kısmına bir besmele manzumesi ile başlanmıştır. Gazeliyyât kısmında birçok mülemma gazele ve mahlas beyiti olmayan gazellere rastlanılmaktadır. Bu mahlassız gazellerin şairin tercihinden ziyade istinsah eden tarafından eksik bırakıldığı düşünülmektedir. Burada örnek olarak aşağıdaki gazeli anmakta fayda görüyoruz.

bezendi Ka'be-i hüsni olaldan yâr-ı çâr ebrû

cebîni pertev-i nûr-ı nebîdür çâr-yâr-ebrû

müsellemdür saña ey meh güzellik kim nizâ' eyler

berât-ı hüsnuñe çekmiş nisan-ı şehriyâr-ebrû

şanasın kilik-i Mânî oldı yâhud hâme-i erjend

yazıpdur levh-i pişânîsini nakş-ı nigâr-ebrû

bugün burc-ı melâhatde cemâli mehr-i enverdür

leţâfet âsumânı üzre ebr-i müşg-bâr ebru

(G. 242)

Bunlardan başka Dîvân'da birçok müracaa gazel örneği de karşımıza çıkmaktadır. Aşağıda bu tarz gazellerden iki tanesini örnek olarak verdik:

al geymiş yine dildârûñ işi âl ancak

lebi kan içdüğine zülf-i ruḥı dal ancak

nokta-i gayb degül mi dedüm ey gonca-femüñ

güllerüñ şive-y-ile didi bu remmâl ancak

şüphe yok cām-ı ezel cür‘asınũ neş‘esidür

bāde-i vahdete cānum katı meyyāl ancak

lebũ esrārı eyledi hayrān dedüm (-)

ol kalender güzeli didi bu ebdāl ancak

göricek haste Şihābı‘i etıbbā-yı zamān

didiler ‘illet-i ‘aşk-ıla bu bed-hāl ancak

(G. 171)

meclisde şākı bir püser-i nev-cüvān gerek

şüh u zarıf ü işve-ger ü nüktedān gerek

gül-zār-ı hüsni pür ola nev‘-i şükūfeden

lāle‘ ızār u gül-ruh u gönca-dehān gerek

didüm şarāb-ı la‘lũn için hastedür gönül

didi benefşe ile mey-i erguvān gerek

‘āşık odur ki anda ola ‘ışkdan eşer

da‘vi-y-se ma‘nı ‘āşıka dirler nişān gerek

mahbūb odur ki rūh-ı muşavver ola hemān

zülfi vü kıddi kaşı anũ şekl-i cān gerek

didüm vefālar eyle Şihābıye vaktidür

didi vefā maḥalline daḥı zamān gerek

(G. 188)

Bunlardan başka 8 şiirde daha müracaa gazel özelliği görülmektedir. (Bknz; G. 41, G. 59, G. 62, G. 113, G. 174, G. 199, G. 205, G. 266)

Gazeller genel olarak 5-7 beyit arasında bir düzenle oluşturulmuş olsa da bu sayının kimi zaman 9 beyiti bulan gazeller de karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte mahlas beyiti olmayan gazelleri de hesaba katarsak gazellerin en az 4 en fazla 9 beyit olarak yazıldığını söyleyebiliriz.

Yukarıda bahsettiğimiz gibi eser içerisinde mülemma gazellere de rastlamaktayız. Pek çok örneği bulunan bu gazellerden bir tanesi aşağıda verilmiştir.

açılur āb-ı sirişkümle eyā ḥur-ı sirişt

rūḥlarūñ vaşfın idince gül-i gül-zār-ı behişt

sebze-i ḥaṭṭuñ-ıla rūşen olur çeşm-i ḥayāt

naẓara nūr verür niteki seyr-i leb-i kişt

yār aḡyār-ıla hem-soḥbet olursa ne ‘aceb

‘ādet-i dehr budur nıḳ-ile bed-ḥūb-ile zişt

ḳadrı ḥayru şerr heme bını her-çend

ḥaṭ ki cebhe tevekkülün ḳazā-rest yevşet

ḥışt-ı şım ü zer ile olsa eger ferş-i sarāy

olur elbetde Şihābı serüñe bālin-i ḥışt

(G. 47)

Eserin gazeliyyât kısmında bulunan şiirlerin muhtevasına baktığımızda genel olarak tasavvufi bir havanın hâkim olduğunu görüyoruz. Şairin tasavvufa olan ilgisini ve bu konudaki yetkinliğini Şihâbî hakkında verdiğimiz bilgiler kısmında da belirtmiştik. Pek çok şiirde iktibas yoluyla kullanılan ayet ve hadisler, şiirlerde geçen tasavvufî ve dinî şahsiyetler de bunun bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan başka şairin kimi zaman mahalli söyleyişlere itibar ettiğini de belirtmeliyiz. Öyle ki şair halk ağzından atasözü ve deyimlere de birden fazla şiirinde yer vermiştir. Bu atasözü ve deyimler yalnızca Türkçede bulunanlarla sınırlı kalmamıştır. Arapça ve Farsçadan da bazı deyim ve atasözlerini şiirlerinde kullanan şair, bu dillerdeki yetkinliğini de bu sayede ortaya koymuştur. Ki mülemma şiirleri ve hatta tamamı Arapça-Farsça yazılmış şiirleri de bunu kanıtlar niteliktedir.

3.1.2. Kasîde

Kelime anlamı “kastetmek, niyet etmek” olan kaside, ilk beyti kendi içinde ve diğer beyitleri ilk beyitle kafiyeli (aa, xa, xa, xa...) olan bir nazım şeklidir. Beyit sayısı değişiklik göstermektedir. Nesîb/teşbib, tegazzül, methiye, fahriye ve dua olmak üzere beş bölümden oluşur. Kaside, herhangi birini övmek amacıyla yazılabildiği gibi farklı amaçlarla kaleme alınan kasideler de mevcuttur. Övgü genellikle bir devlet ya da din büyüğüne, halk arasında önemli bir yeri olan şahsiyetler adına yapılır. Konusuna göre tevhid, münâcât, methiye, miraciyye, hicviye, mersiyye vb. adlar alır. Nesîb bölümünde işlenen konuya göre (bayram, ramazan, bahar, kış gibi tasvirler) ıydiyye, ramazaniyye, bahariye, şıtaiyye şeklinde adlandırılır¹⁶.

Şihâbî Dîvân’ında 7 münâcât, 7 na’t, bahar, gül, lale, sünbül, nergis redifli 6 bahariyye, 1 ıydiyye, 1 tevhid ve 1 besmele manzumesi olmak üzere 25 kaside bulunmaktadır. Bu kasidelerin analiz edilmiş şekli aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 2. Şihâbî Dîvânı’nda Bulunan Kasidelerin Analizi.

Sıra	Tür	Memduh	Nesib	Girizg	Methi	Te	Fah	Dua	Beyit
------	-----	--------	-------	--------	-------	----	-----	-----	-------

¹⁶ Çavuşoğlu, M. (1986). “Kasîde”. Türk Dili Türk Şiiri Özel Sayısı (Divan Şiiri). S: 415-416-417, Ankara. s. 17-20.

				ah	ye	ga zz ül	riye		Sayısı
1	Besmele Manzumesi	-	1-11	-	-	-	-	-	11
2	Münâcât	Allah (cc)	-	-	1-15	-	-	16-17	17
3	Münâcât	Allah (cc)	-	-	1-12	-	-	13-14	14
4	Tevhid	Allah (cc)	1-12	-	-	-	-	-	12
5	Münâcât	Allah (cc)	-	-	-	-	-	1-11	11
6	Münâcât	Allah (cc)	-	-	-	-	-	1-2	2
7	Na't	Hız. Muhammed	-	-	1-2	-	-	-	2
8	Na't	Hız. Muhammed	-	-	1-15	-	-	-	15
9	Na't	Hız. Muhammed	-	-	1-9	-	-	-	9
10	Na't	Hız. Muhammed	-	-	1-9	-	-	-	9
11	Münâcât	Allah (cc)	-	-	1-12	-	-	-	12
12	Na't	Hız. Muhammed	1-5	6-8	9-11	-	-	-	11
13	Çar-yâr	Dört Halife	-	-	1-25	-	-	-	25
14	Na't	Hız. Muhammed	-	-	1-11	-	-	-	11
15	Na't	Hız. Muhammed	1-4	5-8	8-20	-	-	-	20
16	Çar-yâr	Hız. Ebubekir	1-5	6-7	8-16	-	-	-	16
17	Münâcât	Allah (cc)	-	-	-	-	-	1-15	15
18	Münâcât	Allah (cc)	-	-	-	-	-	1-21	21
19	İydiyye	Sevgili	1-5	6-14	15-18	-	-	-	18
20	Bahariyye	Sevgili	1-9	10-18	19-25	-	-	-	25
21	Bahariyye	Sevgili	1-4	5-17	18-28	-	-	-	28

22	Bahariyye	-	1-19	-	-	-	-	-	19
23	Bahariyye	Sevgili	1-5	6-9	10-22	-	-	-	22
24	Bahariyye	Sevgili	1-5	6-11	12-23	-	-	-	23
25	Bahariyye	Sevgili	1-9	10-18	19-30	-	-	-	30

Toplam 398 beyit olan kasidelerin kendi içlerindeki beyit sayıları değişiklik göstermektedir. En az beyit sayısı münâcât türünde olan 2 beyitlik manzumesidir. En uzun olanı ise 30 beyti bulan ve kaside kısmının sonunda bulunan bahariyye türündeki manzumesidir. Kasidelerin beyit sayısındaki uzunluk kısalığın şairin tercihi mi yoksa müstensih'in istinsah sırasında uyguladığı bir tasarruf mu olduğu hakkında net bir bilgiye sahip değiliz. Eserin bir nüshası daha bulunmaktadır fakat bu nüshanın çalışma yaptığımız nüshaya göre bir hayli eksik ve karışık olduğunu söylemekte fayda var. Yine kasidelerde sorun olarak karşımıza çıkan bir başka husus da memduhların her kasidede kesin olarak belli olmayışındır. Bunun sebebi olarak kasidelerin eksik bırakıldığını düşünüyoruz. Dua bölümlerinde de kesin bir ibare olmamakla beraber içerikten hareketle dua bölümü olarak değerlendirdiğimiz kısımları belirtmeye çalıştık.

3.1.3. Rubâî

Dört mısradan oluşan, ahrem ve ahreb olmak üzere kendine has aruz kalıplarıyla yazılan nazım şeklidir. Genellikle bir, iki ve dördüncü mısraları birbiriyle kafiyeli olacak şekilde (aaxa) tertip edilir. Felsefe, din ve tasavvufî konular, dünya görüşü ve hiciv, rubailerin konusunu oluşturmaktadır.

Yazma eserler kataloğunda bu şiirlerin bulunduğu kısım kıt'a olarak değerlendirilse de Dîvân'da bu kısma verilen başlığa göre bu şiirlerin rubâî olması daha muhtemel gözükmekle birlikte bazı şiirlerin de rubâî şeklinden ve yine türe özgü aruz kalıplarından farklı olduğunu da belirtmek gerekir. Bu konuda kararsız kalmakla birlikte biz de bölümün başında bulunan başlıktan hareketle bu şiirleri rubâî olarak kabul ettik.

“Temmetü’l-Ğazeliyyât ve İbtidâ Er-Rubâ‘iyyât” başlığı altında verilen 9 adet şiir bulunmaktadır. Bu şiirlerin yukarıda da belirttiğimiz gibi mısra sayısı ve aruz kalıbı yönünden birkaçı rubâî özelliği taşımasa da onları da rubâî türüne dahil ettik.

Tablo 3. Şihâbî Dîvânı’nda Bulunan Rubailer ve Vezinleri

Sıra	Mısra Sayısı	Aruz Kalıbı
1	4	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
2	4	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
3	4	Mefûlû mefâilû mefâilû feûlün
4	4	Feilâtün feilâtün feilâtün feilün
5	4	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
6	4	Fâilâtün mefâilün fa’lün
7	4	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün
8	6	Feilâtün mefâilün feilün
9	4	Fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

3.2. VEZİN TERCİHLERİ

3.2.1. Kullanılan Vezinler

Dîvân’da bulunan toplam 349 şiirin aruz kalıpları tek tek incelenerek aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Kullanılan vezinler ayrı ayrı belirtilerek hangi şiirin hangi vezinle yazıldığı şiirlerin numaraları kullanılarak belirtilmiştir. Tabloda hangi veznin kaç şiirde kullanıldığı ve bu veznin diğer vezinlere oranı toplam şiir sayısına göre hesaplanarak verilmiştir.

Tablo 4. Şihâbî Dîvânı’nda Tercih Edilen Vezinler.

Vezinler	Gazel Numaraları	Kaside Numaraları	Rubai Numaraları	Toplam	Oran
	7,9,12,16,20,21,22,23				
	,24,26,27,28,29,30,36				
	,40,41,46,47,48,62,63				
	,68,71,72,76,79,80,,8				
	3,87,89,92,95,98,100,				

	101,103,106,107,108, 112,113,114,115,116, 117,118,120,121,125, 127,128,129,133,135, 137,142,144,147,150, 153,155,156,158,160, 164,167,168,169,170,				
Fâ'ilâtün	171,172,173,174,175,	6,9,10,16,	1,2,5,7,9	166	%47,5
fâ'ilâtün fâ'ilâtün	176,177,180,184,185,	20,21,22			
fâ'ilün	186,187,191,192,193, 194,195,196,198,199, 200,202,203,204,205, 210,213,214,215,216, 217,218,219,222,223, 228,230,233,234,235, 236,237,238,241,244, 245,246,248,250,254, 257,261,262,267,269, 270,271,273,275,279, 280,284,285,286,287, 289,292,294,295,296, 297,299,302,303,304, 305,306,307,308,309, 311,312,313,314				
	4,6,15,19,25,39,45,49 ,50,51,52,53,56,84,88 ,94,102,105,109,110,				
Mefâ'ilün	122,126,130,131,134,				
mefâ'ilün	139,141,146,162,179,	13,14,25	--	55	%15,75
mefâ'ilün	183,189,208,212,221, 224,226,229,231,239, 242,243,251,255,259, 263,281,291,293,298,				

	301,310				
	2,8,10,31,33,34,54,57				
	,58,66,67,69,70,77,82				
	,85,86,90,91,96,97,99				
Mef'ûlû fâ'ilâtû	,104,111,119,123,132	3,5,7,8,15,			
mefâ'ilû fâ'ilûn	,138,151,161,163,165	19	--	56	%16
	,181,182,188,190,211				
	,227,232,252,253,256				
	,258,266,268,274,277				
	,278,282,288				
	3,5,11,38,59,61,65,74				
Fâilâtûn fâilâtûn	,93,159,197,207	12	--	13	%3,75
fâilûn					
	42,43,145,220,249,26				
Fe'ilâtûn	0,272,276,286	2,18,24	4	13	%3,75
fe'ilâtûn fe'ilâtûn					
fe'ilûn					
Mefâ'ilûn	35,37,64,73,140,154,	4,11	--	11	%3,15
fe'ilâtûn	206,225,315				
mefâ'ilûn fe'ilûn					
Mefâ'ilûn					
mefâ'ilûn	148	--	--	1	%0,28
mefâ'ilûn fe'ûlûn					
Mefâ'ilûn					
mefâ'ilûn	157	--	--	1	%0,28
mefâ'ilûn					
Fâ'ilâtûn	18	--	--	1	%0,28
mefâ'ilûn fa'					
Mef'ûlû	14	17	--	2	%0,57
mefâ'ilûn					
mef'ûlû					
mefâ'ilûn					

Mef'ûlü mefâ'ilü	75	23	2	3	%0,85
mefâ'ilü fe'ûlün					
Fe'ilâtün	13,17	--	--	2	%0,57
fe'ilâtün fe'ilâtün					
fa'lün					
Mefâ'ilün	32,44,55,78,81,143,1				
mefâ'ilün fe'ûlün	52,209,240,283,290,3	--	--	12	%3,45
	00				
Fâ'ilâtün	124,264,265	--	--	3	%0,85
mefâ'ilün fâ'ilün					
Mef'ûlü fâ'ilâtü	178	--	--	1	%0,28
mef'ûlü fâ'ilün					
Fe'ilâtün	247	--	--	1	%0,28
mefâ'ilün fe'ilün					
Fâ'ilâtün	--	--	6	1	%0,28
mefâ'ilün fa'lün					
Fe'ilâtün	--	--	7	1	%0,28
mefâ'ilün fe'ilün					
Müfte'ilün	--	1	--	1	%0,28
müfte'ilün					
fe'ilün					

Tabloyu incelediğimizde %47 oranla Fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün vezninin daha fazla tercih edildiğini görmekteyiz. Bu oranı %16 ile Mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün ve %15 ile Mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün mefâ'ilün kalıpları takip etmektedir. Diğer aruz kalıpları ise tabloda belirtildiği gibi çok az şiirde kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

4. BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

4.1. Concordance Tipi Sözlük

Klasik Türk şiirini anlamlandırma yönünde yapılan çalışmalara getirilen yeni bakış açılarının sonucu olarak ortaya konulan yöntemler bu geleneğin eserlerine de uygulanmaktadır. Bu çalışmalardan biri de Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük çalışmalarıdır. Bu yöntem batıda farklı metinlere uygulanmış ve sonuçların olumlu olması neticesinde de yaygınlaşmıştır. Batı’da “Concordance” olarak isimlendirilen bu çalışmalar, Türkiye’de “bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük” olarak nitelendirilmiştir.¹⁷

Batı’da önce kutsal kitapların bağlamlı dizinleri üzerinde çalışılmış, sonraları Sheakespeare’den Proust’a değin büyük şair ve yazarların yapıtlarından oluşan külliyatlarının bağlamlı dizinleri ortaya çıkarılmıştır.¹⁸ Türkiye’de bu alanda yapılan ilk çalışma Furkan Öztürk’ün hazırladığı Bakî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük]dür. Onun ardından Özer Şenödeyici Nâilî Dîvânı Sözlüğü [Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük] çalışmasını hazırlamıştır. Devamında da bir çok eser yüksek lisans ve doktora düzeyinde çalışılmış ve çalışılmaya devam edilmektedir.

Eugene F. Shewmaker, concordance tipi sözlüklere neden ihtiyaç duyulduğunu şu şekilde açıklamıştır. “Sheakespeare’nin eserlerinin tam olarak anlaşılabilmesinin önündeki en büyük engel, açıkça söylemek gerekirse, okuyucunun sözcüklerin ne anlama geldiğini anlamadaki yetersizliğidir. Birçok şiirin ve oyunun metninde, problemlili bir sözcüğün sayfaya ilâve edilen notlarla açıklanışı da bu durumun bir göstergesidir. Bu notlar çoğunlukla, doğal olarak, parçanın heyecan uyandırabilecek hissiyatının kaybolup gitmesine neden olan geri dönüşler gerektirir.”¹⁹ Bu açıklamadan hareketle Klasik Türk şiiri metinlerinde de okuyucu genel olarak metinlerde bulunan birçok kelimenin anlamını

¹⁷ Bkz. ŞENÖDEYİCİ, Özer, Nâilî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük), Basılmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 1.

¹⁸ Bkz. ŞENÖDEYİCİ, Özer, A.g.e., s. 1

¹⁹ Bkz. ŞENÖDEYİCİ, Özer, A.g.e., s.2

bilmediğinden eserleri anlamakta güçlük çekmekte, şairin ve şiirin anlam dünyasına dahil olamamaktadır.

Mine Mengi'nin ise bu konu hakkındaki görüşü şu şekildedir. “Divan şiirinde kelime seçimi büyük önem taşımaktadır. Kullanılan kelimeler aruz içindeki yerleri, ses değerleri, özellikle de anlam açısından nitelikleri ve birbirleriyle olan ilişkileri göz önünde tutularak seçilirdi. Bir kelime, çeşitli edebî sanatları gerçekleştirmek, başka kelimelerle ilişkiyi sağlamak için beyitteki yerini alırdı. Kelimeler, çoğu zaman birden çok anlamın beyit içine konulması amacıyla şiirde bulunur; beyit çeşitli hatırlatmalar ve ses açısından sağladığı güçle etkili olmaya yöneltilirdi. Kısacası bugün bağlam ya da söylem dediğimiz dil kullanımı geçmiş dönem şairi için önem arz etmekteydi.”²⁰ İşte tüm bu görüşlerden yola çıkılarak her düzeyden okur ve araştırmacıya yardımcı olması amacıyla Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK tarafından yürütülen TEBDİZ [Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü] sistemi oluşturulmuştur. Oluşturulan bu sistem sayesinde çok geniş bir bilgi ve kültür birikimine sahip olmakla idrak edilebilecek olan klasik Türk şiiri daha açık ve anlaşılır hale gelecektir.

4.2. Sözlük Kullanma Klavuzu

- Şihâbî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)'nde alfabetik sıra kullanılmıştır.
- Sözlükte Arapça, Farsça ve Türkçe tüm tamlamalar bir bütün halinde anlamlandırılmıştır.
- Türkçe tamlamaların içerisinde deyimler, kalıplaşmış anlam taşıyan söz grupları parçalanmamış, bir bütün olarak anlamlandırılmıştır.
- Sözlükte “etmek, kılmak, eylemek, olmak...vs.” yardımcı eylemler –eğer diğer kelimeler ile bir arada alınma ihtiyacı doğuruyorsa- “birleşik fiil” formatında anlamlandırılmıştır.
- Söz gruplarının sonlarındaki ekler ayrılmıştır.
- İstisnalar dışında çekim ekleri göz ardı edilerek kelimelerde ve kelime gruplarında anlamlandırma yapılmıştır. Deyimler bu kuralın dışında bırakılmıştır.

²⁰ Bkz. Doğan, Esra, Mesîhî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2018, s.2.

- Sözlük içerisinde kelimelerin türü ayet, hadis, deyim, atasözü... vb. Şekilde belirtilmiştir.
- Arapça-Farsça karışık olarak yazılmış şiirlerde anlam beytin tamamı esas alınarak verilmiştir. Kelimeleri tek tek anlamlandırma yoluna gidilmemiştir.
- Birleşik fiiller kullanım kolaylığı sağlamak açısından metin içerisindeki ses özellikleri korunarak anlamlandırılmıştır.
- Zamirlerin yalnızca türü belirtilmiştir.
- Sözlük içerisinde temel anlamlar dışında ifade edilen kelimelere rastlanmıştır. Bu kelimelerin mecazi veya bağlam neticesinde sözlüklerde bulunmayan bir anlamı var ise bu kelimenin madde başına “[BA]” işaret grubu koyularak gösterilmiştir.
- Sözcüklerin gerçek anlamları, sırlamada ilk olarak verilmiştir. Bir sözcüğün verilen anlamından hareketle çağrıştırılan ya da kastedilen mecazî anlamlar II işaretinin ardından verilmiştir.
- Kaynak gösterilen eserlerden aktarılan anlamlar, sadeleştirilerek ya da yeniden düzenlenmek suretiyle verilmiş, tanıklardaki bağlama uygun kimi değişiklikler yapılmıştır. Taranan sözlüklerde bulunmayan ve tarafımızca tespit edilmiş, bir katkı mahiyetindeki anlamlarda herhangi bir kaynak referans olarak gösterilmemiştir.
- Anlamı tespit edilemeyen birkaç madde başı boş bırakılmıştır.

4.3.	Şihâbî	Dîvânî	Sözlüğü
a:	etme ‘ışkuñda dil-i	niçe beyân ide anı bu	
1. a:	dîvâne-i Kaysa kıyās	cân-ı dil-ḥaste	
Gazel 137	ḥak-şinās ol a benüm		
Mısra: 2	leylî ḥırāmum ḥak-şinās	3. anuñ:-nuñ	
<i>Kendisine söz</i>		Kaside 3	
<i>söylenilen kimse veya</i>	2. anı:-n, -ı	Mısra: 28	
<i>kimselerin dikkati</i>	Kaside 4	3. <i>teklik şahıs</i>	
<i>çekilmek istendiğinde</i>	Mısra: 18	<i>zamiri II o.</i>	
<i>adın başına getirilen ve</i>	<i>O II işaret zamiri.</i>		
<i>uzatılabilen bir seslenme</i>	mey-i ḡurūr ıla döndüm	rûz-ı cezâda faḫluña	
<i>sözü, ey.</i>	o merd-i ser-meste	lâyık olan bu kim	

taht-ı livāsın idesin anuñ
bize penāh

4. **anuñ:-nuñ**

Kaside 9

Mısra: 16

3. *teklik şahıs*
zamiri II o.

niçe baş itsün Şihābī
bende na' tında kelām
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

5. **a:**

Gazel 287

Mısra: 6

"Ey" anlamında
seslenme edatı.

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
biñ cāna 'azāb
yok mu bu şīvelerüñ a
güzelüm oranı

6. **anda:-n, -da**

Kaside 20

Mısra: 16

"O" işaret zamiri.

reng-i elvānıyla nakş oldu
bugün ferhād-ı bāğ
seyr için gelmiş haşemle
anda haķān-ı bahār

7. **anda:-n, -da**

Kaside 20

Mısra: 34

"O" işaret zamiri.

māh-rūlar kaşr-ı
gülşende meger
ahşamlamış
oldı her gül anda bir
şem'-i şebistān-ı bahār

8. **aña:-ñ, -a**

Gazel 21

Mısra: 6

"O" üçüncü teklik
şahıs zamiri.II Sevgili.

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

9. **aña:-ñ, -a**

Gazel 21

Mısra: 8

"O" üçüncü teklik
şahıs zamiri.II Sevgili.

almadı kimse hevā-yı
zülfden bŷy-ı vefā

yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

10. **aña:-ñ, -a**

Gazel 21

Mısra: 10

"O" üçüncü teklik
şahıs zamiri.II Sevgili.

ğam hışārına beni dizdār
idelden şāh-ı 'ışk
iy Şihābī ra'd-ı āhum
oldı tŷb-endāz aña

11. **anda:-n, -da**

Gazel 42

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik
şahıs zamiri.II Sevgili.

lebi üstinde nigāruñ haṭı
rāh-ı zŷlmāt
şora bulunur anda dilā āb-
ı ḥayāt [vb]

12. **anuñ:-n, -uñ**

Gazel 68

Mısra: 2

"O" üçüncü teklik
şahıs zamiri.II Sevgili.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruḥ-ı yāra mişbāh

metn-i şemsiye gibi
hüsnidür anuñ izāh

13. a:

Gazel 213

Mısra: 2

Seslenme ünlemi.

nakd-i 'ömrüm āhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hîç inşāf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

14. anda:-n, -da

Gazel 188

Mısra: 7

" O " üçüncü tekil

şahıs zamiri.

'āşık odur ki anda ola
'ışkdan eser
da'vi-y-se ma'nī 'āşıkā
dirler nişān gerek

15. anı:-n, -ı

Gazel 55

Mısra: 6

" O " işaret zamiri.

ne müşkildür fūnūn-ı
bahşi 'ışkuñ
anı hall idemez efhām-ı
bāhiş

16. aña:-ñ, -a

Gazel 55

Mısra: 4

" O " III. tekil şahıs

zamiri.

okuyan 'ilm-i 'ışkuñ
bābın evvel
aña keşf ola faşl-ı
şānīşālīş

17. anda:-n, -da

Gazel 207

Mısra: 4

" O " işaret zamiri.

nāzır olsañ fi'l-meşel
āyīneye
her ne-ise gösterür anda
mişāl

18. anda:-n, -da

Gazel 262

Mısra: 8

" O " işaret zamiri.

rāğīb olsa ehl-i dil tañ mı
yüzüñ mir'ātına
şūret-i ma'nī görünür
anda mergüb āyine

19. anuñ:-nuñ

Gazel 263

Mısra: 8

" O " işaret zamiri.

dil-i haste şorarsa
leblerüñ remzini 'ayb
itme
hayāt-ı cāvidānī görünür
anuñ suvālinde

20. anuñ:-nuñ

Gazel 298

Mısra: 10

" O " işaret zamiri.

Şihābīnūñ kelām-ı
hikmet āşārını gūş et kim
saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Loḳmānı

21. anda:-n, -da

Gazel 170

Mısra: 10

" O " Üçüncü tekil

kişi zamiri II Sevgili.

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hūşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

22. aña:-ñ, -a

Gazel 22

Mısra: 2

" O" III. tekil şahıs
zamiri. II Âşık.

‘ışkđur ‘anķā-yı miĥnet
kulle-i ser ķāf aña
āşiyān olmışdur
oñmaduķ başum inşāf
aña

23. aña:-ñ, -a

Gazel 136

Mısra: 10

" O" III. tekil şahıs
zamiri. II Âşık.

Şihābī ni ‘met-i dünyāya
bakmaz
çü bir loķma kanā ‘atdan
aña bes

24. aña:-ñ, -a

Gazel 210

Mısra: 10

" O" III. tekil şahıs
zamiri. II Âşık.

gel ĥased etme Şihābī
sözleridür vāridāt
cānib-i ĥaķdan aña her
dem olur ilhām hem

25. anuñ:-n, -un

Gazel 77

Mısra: 2

" O" işaret zamiri II
Âşık.

şūfī bizümle meyde
mūdām eyleme ‘inād
ĥāşiyet-ile zevķin anuñ
añlamaz cemād

26. anuñdur:-nuñ, -dur

Gazel 179

Mısra: 1

" O" III. tekil şahıs
zamiri (Hz. Muhammed).

Muĥammed Şāha ķul
oldum anuñdur şimdi
dārālķ
baña ĥubbī yeter
dunyāda añmam beglik
ağalķ

27. aña:-ñ, -a

Gazel 99

Mısra: 8

" O " işaret zamiri
(Sevgili).

bakmazsa ‘ayn-ı raĥm-ıla
çeşmüñ ‘aceb degül
ğamzeñ hemīşe aña beni
ğamz ider geçer

28. aña:-ñ, -a

Gazel 100

Mısra: 2

" O " işaret zamiri
(Sevgili).

şehir içinde āfītāb u māh-ı
müsteşnā geçer
niçe yıllar geçdi kim
goñlüm aña şeydā geçer

29. aña:-ñ, -a

Gazel 179

Mısra: 6

" O " işaret zamiri
(Sevgili).

ķırar ‘uşşāķını terkīye
aşmaz düşmenüñ başın
gurūrı var müsellemler
olduķı-çün aña ġarrālķ

30. aña:-ñ, -a

Gazel 255

Mısra: 4

" O " işaret zamiri
(Sevgili).

müjeñ şaf bağlayup dil
ķişverini almağa geldi
aña ķarşu тұrur mı
gözlerüm bir iki
merdümler

31. aña:-ñ, -a

Gazel 131

Mısra: 10

" O " işaret zamiri.

Şihābī Yūsuf-ı mevzūn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelīhā gibi hüccetle aña
kimse bahā vermez

32. aña:-ñ, -a

Gazel 173

Mısra: 7

" O " işaret zamiri.

niçe feth ola tılısm-ı
kūfl-i bāb-ı 'ışk aña
ism-i a'zamdan dilinde
zāhidūn evrādı yok

33. anuñ:-nuñ

Gazel 125

Mısra: 10

"O" üçüncü tekil

şahıs zamiri. (Şihābī).

şimdi meydān-ı
belāgatde Şihābī añılur
kimse hāqqında anuñ tīg-
i zebānın çekmez

34. anı:-n, -ı

Gazel 141

Mısra: 6

"O" üçüncü tekil

şahıs zamiri. (Rakip).

taḳup yanına aḡyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-hāḳ
anı kim ḥod-pesend
olmıṣ

35. anuñ-ıla:-nuñ, -ıla

Gazel 145

Mısra: 4

"O" üçüncü tekil

şahıs zamiri. (Sevgili).

böyle kuvvetde-y-iken
ḥüsn-i şu 'āi yārūñ
pençe tutuşmağa ḳādir
mi anuñ-ıla güneş

36. anı:-n, -ı

Gazel 146

Mısra: 10

" O " üçüncü teklik

şahıs zamiri. (Âşık).

Şihābī cismine sen de
niḡārā tīr-i ḡam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmıṣ

37. anı:-n, -ı

Gazel 150

Mısra: 6

" O " İşaret zamiri.

(Âşığın gönlü).

düşdi dil zevrākı girdāb-ı
yem-i derd ü ḡama
meded ey Hıẓr-ı
mübārek-pey anı eyle
ḥalāş

38. andan:-n, -dan

Kaside 1

Mısra: 20

" O " işaret zamiri.

yaşı sefine olup ol
ḥavzada
andan olur 'āleme feyz-i
raḥīm

39. anuñ:-nuñ

Gazel 220

Mısra: 5

" O " işaret zamiri.

II Âşık.

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāḡlar k'olmıṣ-ıdı her
biri āteş-efşān

40. anı:-n, -ı

Gazel 221

Mısra: 8

"O" işaret zamiri.

(Sevgilinin gözü.).

gözi sihr-i helâl idüp
silerken sürme'i gözden
niçe sehhârdur gör anı
görürsem harâm olsun

41. **anı:-n, -ı**

Gazel 222

Mısra: 2

"O" III. *tekil şahıs*
zamiri. (Âşığın gönlü.).

cân hâlâş olmadı cānā
kākül-i dil-gīrden
hey meded kaydın görüp
kurtar anı zencīrden

42. **anuñ:-nuñ**

Gazel 231

Mısra: 10

"O" 3. *tekil şahıs*
zamiri. (Rakip).

Şihābīnūñ şerārına raķīb-
i dīv yaklaşmaz
şaķınmazsın anuñ
āhından ey māhum
meleksin sen

43. **anuñ:-nuñ**

Gazel 120

Mısra: 9

"O" 3. *tekil şahıs*
zamiri. (Âşık).

āteş-i hicr yār-ıla şebde
Şihābī āhumuñ
gözde hayālūñ olmasa
cāyı anuñ tūrāb olur

44. **anuñ:-nuñ**

Kaside 8

Mısra: 21

"O" *üçüncü tekil*
şahıs zamiri.

nāmını hāşa yazdı anuñ
kātīb-i ezel
maķhūr oldu anuñ ile
eyleyen cedel

45. **anuñ:-nuñ**

Kaside 8

Mısra: 22

"O" *üçüncü tekil*
şahıs zamiri.

nāmını hāşa yazdı anuñ
kātīb-i ezel
maķhūr oldu anuñ ile
eyleyen cedel

āb:

1. **āb:**

Gazel 272

Mısra: 2

Su.

resm olunsa n'ola hattūñ
ruh-ı mehtāb üzere
naķş ider şun'-ıla
naķķāş-ı ezel āb üzere

2. **āb:**

Gazel 233

Mısra: 6

Su II Gözyaşı.

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
kaķre kaķre āb iner bu
ser-nigūn dolābdan

3. **āb:**

Gazel 12

Mısra: 14

Su.

eş-k-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i'tidāl
mu'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā

4. **āb:**

Gazel 83

Mısra: 7

Su. II Sevgilinin
tathı dudağı.

dem-be-dem şīrīn ider āb
u dehānuñ la'lūñi

bu muḳarrardur ki helvā-
yı ‘asel eyler lezīz

5. **āb:**

Gazel 276

Mısra: 7

*Su II. Göl, nehir,
deniz.*

āb üstinde yatur keştīye
beñzer bu zemīn
cān atar ‘āqıl olan ḳaraya
girmez gemiye

6. **āb:**

Gazel 31

Mısra: 3

(Fars.) Su.

şimşīr āb u dāruñı ben
teşne-cāna şun
ḳalb-i men el-ḫarāre
nār‘an el-leheb

7. **āb:**

Kaside 19

Mısra: 36

(Fars.) Su.

ser-sebz tuta luṭf-ıla
‘ömrüñ nihālını
olduḳça tāze sāl ü meh
āb u hevā-yı ‘ıyd

āb u gil:

1. **āb u gil:-üñ**

Gazel 184

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Su ve balçık.

*(İnsanın yaratılışı
bağlamında).*

ger gül-āb u misk-ile
taḥmīr ola āb u gilüñ
nāfe gibi ‘āqıbet ḫāk-i
siyehdür menzilüñ

2. **āb u gil:**

Gazel 224

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Su ve balçık.

*(İnsanın yaratılışındaki
maddeler bağlamında).*

neçe ālūde-i ‘unşur ola
ten tengnāyında
rehā ḳıl āb u gil
ālāyişinden rūḫı pāk
olsun

‘abd:

1. **‘abd:**

Kaside 5

Mısra: 3

Kul, Allah'ın

yarattığı kul.

luṭf-ı kemāl-i zātuñı ‘abd
idicek penāh
nokşān virür mi ḳılduğı
ḫatā saña

‘abd-i bilāl-i mustafā:

1. **‘abd-i bilāl-i**

muştafā:

Kaside 9

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Mustafa'nın Bilal

kulu/kölesi.

ḫvāce-i kevneyne ḳul
olmak ne ḫaddümdür
benüm
lāyık olsam olmağa ‘abd-
i bilāl-i Muştafā

‘abd-i müznib ḳıl:-

1. **‘abd-i müznib ḳıl:-**

mış

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Günahkar kul

etmek, eylemek. II

Günahkar olmak.

yār hışm itdi baña cev-
ile ağıyare uyup
‘abd-i müznib kılmış
a‘māl-i maḥabbetden
zünüb

‘abd-ı nokşān:

1. ‘abd-ı nokşān:-ı

Kaside 4

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Eksik kul. II Hatalı,
günahkar kul.*

mükemmel itsün ilāhī bu
‘abd-ı nokşānı
kemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa’llāh

abdu:

1. abdu:

Gazel 298

Mısra: 3

Kul, köle.

Eḥab Allah abdu ibtilā
muḳtezāsınca
ḥüdāya hoş gelür derler
marīzuñ rāz u efğānı

āb-gil:

1. āb-gil:

Gazel 33

Mısra: 4

Su ve çamur. II

Balçık.

ḥaṭṭ-ı ğubāra dökse ‘araḳ
ol gül-i ıarı
zī şun‘-ı şāni‘i ki olur āb-
gil gül-āb

āb-gīne’:

1. āb-gīne’i:-i

Gazel 277

Mısra: 10

Şişe, sürāhi, kadeh.

seng-i ḥavādiş eyledi
āyīnemi şikest
müşkil degül mi
şındırasın āb-gīne’i

āb-ı bat:

1. āb-ı bat:

Gazel 156

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Su testisi, sürāhi.

la‘lūñ üzre ḥāl ü ḥālūñ
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat

āb-ı cānān:

1. āb-ı cānān:-ı

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin suyu.

āb-ı cānānı alup cām-ı
şafā-baḥş al ele
olmadın ayağıña almağa
ğamlar peydā

āb-ı çeşm:

1. āb-ı çeşm:-üm, -den

Gazel 40

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

āb-ı çeşmümden kâmer
sendānını sīrāb idüp
āteş-i āhumla işler bu
sipihr-i sīm-ğüb

āb-ı hayāt:

1. āb-ı hayāt:-ı

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Efsaneye göre
yalnız Hızır’ın içtiği,*

*içeni ölümsüz kılan su,
ebedî hayat suyu.*

n'iderler āb-ı hayātı
olinca mā'-i 'ineb
kapuñda baña taħallüş
Şihābī olsa n'ola

2. āb-ı hayāt:

Gazel 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Efsaneye göre

*yalnız Hızır'ın içtiği,
içeni ölümsüz kılan su,
ebedî hayat suyu.*

lebi üstinde nigāruñ haṭı
rāh-ı zulmāt
şora bulunur anda dilā āb-
ı hayāt [vb]

āb-ı hayvān:

1. āb-ı hayvān:

Kaside 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Efsaneye göre

*yalnız Hızır'ın içtiği,
içeni ölümsüz kılan su,
ebedî hayat suyu, bengi
su.*

hızır kim 'ilm ile nūş
eyledi āb-ı hayvān
ma'nī yüzine nazar 'ilmi
durur mā-i hayāt

āb-ı hayvān meşreb:

1. āb-ı hayvān meşreb:-

üm

Gazel 218

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ab-ı hayat

*yaratılışlı. II Ölümsüz
yaratılışlı. II Ölümsüzlük
hazı veren yaratılış,
meşrep.*

Hızır ḥattum rūḥ baḥşum
āb-ı hayvān meşrebüm
zülf-i zulmātum ruḥ-ı
āyīne'-i İskenderüm

āb-ı 'ışk:

1. āb-ı 'ışk:-ıla

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk suyu.

ezelden āb-ı 'ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda ḥil'at-i ḥilkāt

āb-ı miḥnet:

1. āb-ı miḥnet:

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyet suyu.

çeşmümde āb-ı miḥnet ü
cismümde tāb-ı ğam
ḥāk-i teni şavurmada
başda hevā-y-ise

āb-ı revān:

1. āb-ı revān:

Gazel 28

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Akarsu | gözyaşı

ırmağı.

mümkün olduğca ğanīmet
bilelüm 'āfiyeti
ki ider 'ömr-i azīz āb-ı
revān gibi şitāb

2. āb-ı revān:-e

Gazel 90

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Akarsu || Gözyaşı.

cārī olur görünce
kaddūnı eşk-i çeşmüm
serv ayağına aķar āb-ı
revāne beñzer

3. āb-ı revān:-uñ

Gazel 235

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Akarsu.

cūy-ı çeşmine Şihābīnūñ
baķ ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-içün
āb-ı revānuñ minnetin

āb-ı ser-nigūn id:-

1. āb-ı ser-nigūn id:-üp

Gazel 146

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Baş aşıağı olmuş,
tersine dönmüş; talihsiz,
bahtsız su haline
getirmek. II Tersine
çevirmek.*

göl-i hod-rū katı mağrūr-
ıdı hūsine gülşende
ruh-ı dildārum āb-ı ser-
nigūn idüp utandurmış

āb-ı sirişk:

1. āb-ı sirişk:

Gazel 47

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı suyu. II

Āşığın gözyaşları.

açılur āb-ı sirişkümle eyā
hur-ı sirişt
rūhlarūñ vaşfin idince
gül-i gül-zār-ı behişt

āb-ı sükūt:

1. āb-ı sükūt:-ıla

Gazel 294

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sessiz, hareketsiz
su. II Sessizce dökülen
gözyaşı, gizli gizli
ağlamak.*

def kıl āb-ı sükūt-ıla
kaçan kılsañ ğazāb
tā seni ol nār-ı hiddet
yakmaya külhān gibi

āb-ı sürh iç:-

1. āb-ı sürh iç:-üpdür

Gazel 69

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kırmızı su içmek. II

Şarap içmek.

şararmış-ıdı 'illet-ile
şimdi şūfīnūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

ablākī:

1. ablākī:

Gazel 156

Mısra: 8

Alacalı at.

şehsüvārum pāyına
düşüp semend-i 'ışkuñuñ
gö[r]medi gerđini gerđün
ablākī oldu sağıt

aç:

1. açmış:-mış

Gazel 177

Mısra: 4

*Örtüsünü veya
kapağını kaldırmak.*

zihn-i bülbül açılupdur
ireli faşl-ı bahār
açmış okur 'ışķ bābından
gülistānda sebaķ

2. açılmış:-ıl, -mış

Gazel 263

Mısra: 2
(Çiçek için)
*Büyüyüp gonca halinden
çıkma, açmak.*

nihāl-i kâmet-i dilber
kemāl-i i 'tidālinde
iki 'arız açılmış taze
güllerdür nihālinde

3. açar:-ar

Gazel 106
Mısra: 4
(Bütün bir nesne
üzerinde delik, yarık,
pencere vb.) Açmak,
oluşturmak.

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yâr
gerçi hâkister dilâ âyîne-i
âhen açar

4. açar:-ar

Kaside 25
Mısra: 52
Açmak.

teni efsürde kalmış-ıdı
hûn-ı hışm-ı çeşmünden
anuñ-çün gözün ancak
yıldı bir kerre açar
nergis

5. açdum:-du, -m

Gazel 277

Mısra: 6
*Açmak, ortaya
çıkarmak.*

dökdüm yoluña 'aşk-ıla
eşküm cevâhirin
sen pâdişâh-ı hüsn-içün
açdum hâzîne'i

6. açar:-ar

Gazel 161

Mısra: 10
*Acıkmak, yemek
yeme ihtiyacı duymak.*

yokdur Şihâbî şeker ile
şehde iştihâ
kand-i müzâb-ı la'line
açar dehen tama'

aç:-

1. açsa:-sa

Gazel 210

Mısra: 1
*Açık hale gelmek,
açılmak.*

dilleri şâd eyler açsa ol
ruh-ı gül-fâm-ı fem
her zamânda baña irsâl
itdüğü peygâm-ı gam

2. açma:-ma

Gazel 206

Mısra: 5
(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü durumdan
çıkarmak, görünür hale
getirmek.

iñende perde'i açma vü
çıkma dâ'ireden
terennümât-ı mecâlisde
gözle aşı-ı uşul

3. açup:-up

Gazel 281

Mısra: 10
(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü durumdan
çıkarmak, görünür hale
getirmek.

şanasın mecma'-ı 'irfân
olupdur küşe-i gülşen
ki gül mecmû'asın
bülbüller açup okur
eş'ârı

4. aç:

Gazel 66

Mısra: 5
(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü, kilitli veya bağlı
durumdan çıkarmak.

hüküm it hevâ-yı zülfüne
müht-i dehânuñ aç
maḥkûm oldu çünkü
Süleymân nebîye rîh

5. aç:

Kaside 15

Mısra: 27

(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü, kilitli veya bağlı
durumdan çıkarmak.

nûruñla çeşm-i cânumuz
aç eyleme 'alîl
bakma 'uyûb-ı 'âşiye ey
pertev-celîl

6. açdı:-dı

Kaside 19

Mısra: 6

(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü, kilitli veya bağlı
durumdan çıkarmak.

mühtini bozdu kûfl-i
şıyâmuñ çü dest-i şer'
şâdî kapusın açdı yine
dil-güşâ-yı 'ıyd

7. açup:-up

Gazel 147

Mısra: 9

Açık duruma
getirmek; başlamak.

güller evrâkın açup okur
zebûr-ı 'ışkdan
şavt-ı bālâ-y-ıla bülbül
nağme-i Dāvūd-veş

8. açar:-ar

Gazel 106

Mısra: 2

Açmak, gözünü
açmak, görmek için
bakışı belirli bir yöne
çevirmek.

şanmañuz ten-
hânesinden dâğlar revzen
açar
bakmağa cânâna cânum
çeşmi her yerden açar

9. açar:-ar

Gazel 106

Mısra: 8

Söz açmak, bir
konuya, muhabbete,
sohbete başlamak,
başlangıç.

kılsa pîr-i mey-kede
mestâne 'aşk irşâdını
ibtidâ idüp suhan bâbın
ser-i humdan açar

10. açup:-up

Kaside 20

Mısra: 29

Açmak. II Defter ya
da kitap açmak.

bezm-i 'ömr-i fâniye
açup evrâk-ı mecmû'asın
bülbül-i şūrîde olmışdur
gazel-hân-ı bahâr

'acabâ:

1. 'acabâ:

Gazel 289

Mısra: 7

"Acaba" soru
kelimesi.

'acabâ kankı yel esdi ki
yine bād-ı bahâr
yârdan bağa getürdi
seherî peygâmı

açar:

1. açar:

Gazel 106

Mısra: 10

Oluşturmak, ortaya
çıkarmak. II İnşa etmek.

şâh olalı mülk-i nazm
içre Şihâbî sîneden
cevher-i ma'nî nişâr idüp
niçe maḥzen açar

açdı:**1. açdı:****Kaside 2****Mısra: 12**

*Açmak; kapı açmak,
yol göstermek, önderlik
yapmak.*

insân gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfân diline ma‘rifetüñ
açdı şâh-râh

2. açdı:**Kaside 3****Mısra: 12**

*Açmak; kapı açmak,
yol göstermek, önderlik
yapmak.*

insân gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfân diline ma‘rifetüñ
açdı şâh-râh

‘aceb:**1. ‘aceb:****Gazel 7****Mısra: 8**

*Şaşırtan, hayrette
bırakan, tuhaf.*

eşk-i çeşm-i hûn-
perverdüm ki merdüm-
zâdedür
olsa ger lâlâ ‘aceb mi
lâle-i nu‘mân aña

2. ‘aceb:**Gazel 203****Mısra: 8**

*"Acaba" soru
kelimesi.*

geçdi ‘ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrânda
rûzı olmaz mı ‘aceb bir
gün baña rûz-ı vişâl

3. ‘aceb:**Gazel 290****Mısra: 4**

*"Acaba" soru
kelimesi.*

rakıbe rîş-ğand etdi yine
yâr
şakalına ‘aceb toğrar
piyâzı

4. ‘aceb:**Gazel 107****Mısra: 10**

*(Acaba) Şüphe,
tereddüt, hayret ve*

*şaşkınlık ifade eden soru
zarfı.*

bâde nûş olalı deyründe
Şihâbî iy şanem
şevk-i la‘lûñle ‘aceb
şûrîde ü şeydâydür

5. ‘aceb:**Gazel 126****Mısra: 3**

*(Acaba) Şüphe,
tereddüt, hayret ve
şaşkınlık ifade eden soru
zarfı.*

‘aceb hûnrîz-i merrîh-veş
bu çarh-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tîğı
ucundan yire kan düşmez

6. ‘aceb:**Gazel 226****Mısra: 4**

*(Acaba) Şüphe,
tereddüt, hayret ve
şaşkınlık ifade eden soru
zarfı.*

muşavver eylemiş
taşvîrünü bu cism-i
sûretle
‘aceb rûh-ı muşavversin
‘aceb cân-ı mücessemsin

7. 'aceb:

Gazel 226

Mısra: 4

(Acaba) Şüphe,
tereddüt, hayret ve
şaşkınlık ifade eden soru
zarfı.

muşavver eylemiş
taşvürüni bu cism-i
süretle
'aceb rûh-ı muşavversin
'aceb cân-ı mücessemsin

8. 'aceb:

Gazel 226

Mısra: 8

(Acaba) Şüphe,
tereddüt, hayret ve
şaşkınlık ifade eden soru
zarfı.

uyuma gözüñ aç beñzer
ki gice mûm tutmuşsin
rakîbâ şâtır-ı fitne 'aceb
kelb-i muḳallemsin

9. 'aceb:

Gazel 35

Mısra: 5

"Acaba, hayret,
şaşılacak şey" anlamında
zarf.

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne inî 'aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı 'inābı

10. 'aceb:

Gazel 255

Mısra: 6

"Acaba, hayret,
şaşılacak şey" anlamında
zarf.

şerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der ḳubbesi çarḫuñ
'aceb zeyn olmuş
encümle

11. 'aceb:

Gazel 272

Mısra: 7

"Acaba, hayret,
şaşılacak şey" anlamında
zarf.

berg-i ḥüsnine 'aceb
düşdi ḫaṭṭ-ı gubār
toz ḳondurmaz-iken ol
gül-i sîrāb üzere

12. 'aceb:

Kaside 24

Mısra: 3

"Acaba, hayret,

şaşılacak şey" anlamında
zarf.

gösterür ḫayli şükûfe-y-
le 'aceb dārānı
ḳişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

13. 'aceb:

Kaside 23

Mısra: 42

"Kararsızlık, kuşku"
ifade eden soru kelimesi.

büyından idüp ḫalk
dimāğını mu'atṭar [vb]
gösterdi 'aceb ḫulḳ-ı
kerīmāne benefşe

14. 'aceb:

Gazel 189

Mısra: 4

"Acaba, yoksa"
anlamında soru kelimesi.

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazar bir
kez
'aceb şayyāddur çeşmüñ
'aceb şehbāzdur [zülfüñ]

15. 'aceb:

Gazel 189

Mısra: 4

"Acaba, yoksa"
anlamında soru kelimesi.

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazar bir
kez

‘aceb şayyāddur çeşmüñ
‘aceb şehbāzdur [zülfüñ]

‘aceb degül:

1. ‘aceb degül:

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılacak bir şey

değil. II Garip değil.

bakmazsa ‘ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ ‘aceb degül
ğamzeñ hemîşe aña beni
ğamz ider geçer

‘aceb ki:

1. ‘aceb ki:

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Garip, tuhaf şey ki

II sanki.

ol nāzenin etmese

‘uşşāka iltifāt

olmaz ‘aceb ki hoş gelür
ehl-i niyāza nāz

‘aceb mi:

1. ‘aceb mi:

Gazel 282

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı.

düşsem ‘aceb mi üstine
tığı o berberüñ
oldı tarîk-ı guşşada
başum ber-ā-beri

2. ‘aceb mi:

Gazel 291

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı?

(Şaşılmaz).

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

3. ‘aceb mi:

Gazel 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı?; Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

geḏā-y-iken ‘aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyün o hümā
himmet

4. ‘aceb mi:

Gazel 138

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf

mı?.

baña verildi kişver-i
‘ışkuñ riyāseti
olsam ‘aceb mi zümre-i
‘uşşāka ben reīs

5. ‘aceb mi:

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf

mı?.

giderse sū-yı semāya
‘aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves

6. ‘aceb mi:

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı?

pāyüñe düşe ‘aceb mi
mübtelâlar zümresi
pādişâh ardınca ‘âdetdür
yürür dāyim sipāh

7. ‘aceb mi:

Gazel 259

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı?

‘aceb mi kūh-ken benden
alursa şan‘at-ı ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstâda

8. ‘aceb mi:

Kaside 19

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Şaşılır mı, tuhaf mı?

ben dest-büse t̄alib
olursam ‘aceb mi kim
el virdi cümle halka
bugün merhâbâ-yı ‘ıyd

aceb mi:

1. aceb mi:

Gazel 121

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı?; Şaşılır mı? (Şaşılmaz).

sīnem üzre t̄aze güllerdür
bu kanlu dāğlar
yaşum-ıla lāle renk olsa
aceb mi bāğlar

‘aceb midür:

1. ‘aceb midür:

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı? Şaşılır mı?

Şihābī sū-be-sū yaşum
‘aceb midür revān olsa
hıram etdükçe serv-āsā
olur her k̄amet-i dil-cū

acı:

1. acı:

Gazel 83

Mısra: 4

*Bazı maddelerin
dilde bıraktığı yakıcı
duyu, tatlı karşıtı.*

ehl-i meşreb bādenüñ
telh̄ine m̄âyildür mūdām
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lez̄iz

2. acısından:-sı, -n, -dan

Gazel 36

Mısra: 6

Dert, üzüntü.

kesdi t̄ig-i yār rakş inler
yürek talbındugın
mürg-i bismildür çeker
cān acısından ıztırāb

acı acı:

1. acı acı:

Gazel 300

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sert ve keskin bir
biçimde.*

rak̄ibe dil verürsin tatlu
tatlu
baña düş-nām idersin acı
acı

açık tut:-

1. açık tut:-

Gazel 294

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Can gözünü açık
tutmak. II Uyanık,
dikkatli olmak.*

nūr-ı hâkdan rüşen ola tã
ki kalbün hānesi
dīde-i cānı açık tut sen
dilā revzen gibi

açıl:

1. açıldı:-dı

Kaside 19

Mısra: 22

*Açık hale gelmek,
açılmak.*

ṭayy oldı çün ri-yāzāt u
şavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı 'ıyd

2. açılır:-ur

Kaside 25

Mısra: 41

(Çiçek için)

*Büyüyüp gonca halinden
çıkmaq, açmaq.*

ruḥuñ añılsa gülşende
açılır ḥārdan güller
nazar kılsañ nezāket birle
seng üzre biter [nergis]

3. açılmış-durur:-mış, - durur

Gazel 248

Mısra: 5

*Açık hale gelmek,
çiçeklenmek II Huzura,
meydana çıkmak.*

ğoncasın sen bıkı-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koyunına

4. açılır:-ur

Gazel 47

Mısra: 1

*(Bir şeyi) Kapalı,
örtülü durumdan
çıkarmak, görünür hale
getirmek.*

açılır āb-ı sirişkümle eyā
ḥur-ı sirişt
rūḥlaruñ vaşfin idince
gül-i gül-zār-ı behişt

5. açılır:-ur

Gazel 43

Mısra: 6

*1. Ortaya çıkmak,
oluşmak. 2. Açmak,
çiçeklenmek.*

berg-i şî'ri şû'arā kıo
ilerü virsin ele
gülden evvel açılır
bāğda evrāk-ı dıraḥt

6. açılma:-sa

Gazel 60

Mısra: 1

(Çiçek için)

*Büyüyüp gonca hâlinden
çıkmaq, açmaq.*

açılma gül gibi bāğa vü
gonca-i gannāc
gelür terennüme bülbül
terāneye dürrāc

açıl:-

1. açılmaya:-ma, -ya

Gazel 187

Mısra: 7

*Kapalı, örtülü,
kilitli, bağlı, toplu veya
katlı durumdan
çıkarmak, açık hâle
getirmek.*

gonca gibi göñli dem-
beste kalıp açılmaya
kim ki adını çerkerse ol
gül-i ḥandānumuñ

2. açılupdur:-up, -dur

Gazel 71

Mısra: 4

(çiçek için) büyüyüp
tomurcuk ve gonca
halinden çıkmak.

yine her bir taze ten
üstine yakarum taze dağ
açılupdur hakden güya
karanfil şah şah

3. açılupdur:-updur

Gazel 170

Mısra: 6

Açık hale gelmek,
çiçeklenmek.

gülşen-i sînemde dağ-ı
penbe-i pür-hûndan
açılupdur fi'l-meşel ağ u
kızıl gül her taraf

4. açılmadı:-ıl, -ma, -dı

Gazel 13

Mısra: 13

Açılmak, açık hale
gelmek,(çiçek için)
büyüyüp tomurcuk ve
gonca halinden çıkmak.

gülüp açılmadı bir
gonca-lebûn gibi 'ayân

olmadı kıddüñe bir serv
ber-â-ber peydâ

5. açılmış:-mış

Gazel 25

Mısra: 2

(Ağaç için)
çiçeklenmek, (çiçek için)
büyüyüp tomurcuk ve
gonca halinden çıkmak.

nihâl-i kâmeti üstinde
yârûñ ruhları güya
açılmış fi'l-meşel
terşîhde iki gül-i hamrâ

6. açıldı:-dı

Gazel 118

Mısra: 1

Açık hale gelmek,
faaliyete geçmek.

vaqt-i gül geldi açıldı
hâne-i hâmmâreler
bâdeye düşdi hûbâb-ı
mey gibi âvâreler

7. açılupdur:-updur

Gazel 177

Mısra: 3

(Zihin için)
Açılmak, işler hale
gelmek, canlanmak.

zîhn-i bülbül açılupdur
ireli faşl-ı bahâr
açmış okur 'ışk bābından
gülistānda sebak

‘âciz:

1. ‘âcizdür:-dür

Gazel 168

Mısra: 6

Yetersiz, eksik,
zayıf.
vaşf-ı esrâr-ı dehānuñda
lisānum lâl olur
nazm-ı dendānuñda
‘âcizdür zamîr-i hürde-
bâf

‘âciz kal:-

1. ‘âciz kal:-

Gazel 313

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Çok uğraşmasına
karşın bir işi
yapamamak.

‘âlemûñ cümle
muḥāsibleri kaldı ‘âciz
çekdiler defteri derdüñe
yine el-bākî

2. 'ācīz **ḳal**:-ur**Gazel 82**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çaresiz kalmak,**aciz olmak.*

gelmez şümāre gūşşāñ ü
olmaz ğamuñ 'aded
anı ħiṣāba çekmede 'ācīz
ḳalur ḥired

3. 'ācīz **ḳal**:-dı, -lar**Gazel 162**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir olay karşısında

*çaresiz kalmak, bir şey
yapamamak.*

müneccimler vuḳūfindan
bu necmüñ ḳaldılar 'āciz
naẓar olunsa uşṭurlāba
vermez bir ḥaber ṭālī'

'acüz-i dehr:

1. 'acüz-i dehr:-üñ

Rübai 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünyanın kötü

*huyulusu; zamanın
kocakarısı.*

tatlu sözine 'acüz-i
dehrüñ aldanma er ol
'ıyş-ı Ferḥādı şaḳın
ḥelvā-yı Şīrīn itdi telḥ

'acz:

1. 'acz:

Kaside 24

Mısra: 33

Acizlik, zayıflık.

gösterür 'acz ile geh yedi
başlı şu 'bān
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

ad:

1. adını:-ı, -(n)ı

Gazel 273

Mısra: 9

*İsim, nam, şan,**şöhret.*

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki māyildür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

2. adına:-ına

Gazel 133

Mısra: 4

Ad, isim, şan.

genc-i ḥüsnüñ ger nihān
olursa gözden ṭāñ degül
didiler ṭālibler anuñ
adına kenzü'r-rumuz

3. adı:-ı

Gazel 137

Mısra: 3

Ad, isim, şan.

anuñ-içün adı üstād oldı
olsun rūḥı şād
taş kesüp bünyād-ı 'ıṣḳa
kūh-ken urdı esās

4. adı:-ı

Gazel 173

Mısra: 1

*Ad, isim; şöhret,**nam, şan.*

Ḥusrevā şimdi lebūñden
ğayrı Şīrīn adı yok
benden özge Bīsütün-ı
miḥnetüñ Ferḥādı yok

ādāb-ı şöhet:

1. ādāb-ı şöhet:

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sohbet etme adabı.

nāle vü āhum maḥabbet
bezmine şevḳ arturur
lācerem ādāb-ı şoḥbet bu
kim ola sāz ü söz

‘adāvet id:-

1. ‘adāvet id:-er

Gazel 148

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Düşmanlık etmek.

raḳīb sevdüğüme ol mehi
‘adāvet ider
meşel-durur bu ki; “el-
ḳāş lā-yuḥibbu el-ḳāş”

‘add ol:-

1. ‘add ol:-ıgör

Kaside 16

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kabul edilmek,
dikkate alınmak,
sayılmak.*

bī-nevā olma dilā ‘add
olıgör ‘uşşāḳdan
çārgāh-ı evc-ı a‘lādur
maḳam-ı çār-yār

‘aded ol:-

1. ‘aded ol:-maz

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sayırsız olmak.

gelmez şümāre guşşāñ ü
olmaz ḡamuñ ‘aded
anı ḥişāba çekmede ‘ācīz
ḳalır ḥired

‘adem:-

1. ‘ādemden:-den

Kaside 14

Mısra: 2

İnsan.

ḥabīb-i ḥaḳsın iy server
mufaẓẓal ḥaḳ-ı ‘ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafā-yı rūḥ u ‘ādemden

2. ‘ademden:-den

Kaside 25

Mısra: 3

Hiçlik, yokluk.

‘ademden ‘azm idüp
ya ‘ni vücūd iḳlīmine
geldi
bahār irdi deyü ezhāra
verdi müjdeler nergis

3. ‘adem:-

Kaside 13

Mısra: 3

Hiçlik, yokluk.

vücūdından ‘adem
zulmānisin ḥaḳ itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

ādem:-

1. ādem’e:-e

Kaside 13

Mısra: 11

Hız. Ādem.

egerçi Ādem’e oldı
müyesser ‘alleme’l-esmā
olupdur Muştafānuñ
künyeti Yāsīn ile Tāhā

2. ādemsin:-sin

Gazel 226

Mısra: 6

İnsan, beşer.

beşerden ey melek cism-i
laṭīfūñ kimseler görmez
perīler gibi gözden ḡāyib
olma sen de ādemsin

3. ādemsin:-sin

Gazel 207

Mısra: 7

İnsan, varlık.

sen ne âdemsin ki gökler
halkına
gösterür her mäh
barmaqla hilâl

4. âdem-iseñ:--iseñ

Gazel 3

Mısra: 3

*Adem, insan,
insanoğlu, kişi.*

âdem-iseñ kıl tarîk-ı
‘ışka sa’
leyse lil-insânî illâ mâ
sa’

5. âdemi:-i

Gazel 67

Mısra: 8

*Adem, insan,
insanoğlu, kişi.*

sâkı mey-i behişt-ile pür
it bize kadeh
k’itmez piyâle olsa tehî
âdemi ferağ

6. âdem:

Gazel 231

Mısra: 8

Adem, insan,

insanoğlu, kişi.

halâş olmadı gönlün
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklün gören âdem
be şüfî bir eşek[sin sen]

7. âdemden:-den

Gazel 80

Mısra: 6

*Adem, insan,
insanoğlu.*

vaḥşet itme ey perî
‘uşşâkdan insân-iseñ
ḥüsni-âhlâk-ıla
ünsiyyetdür âdemden
murâd

8. âdem:

Gazel 88

Mısra: 8

*Adem, insan,
insanoğlu.*

selâmin kesdi bendesîne
ol melek-sîmâ [vb]
görür görmezlenür dâyim
dimez kim bunda âdem
var

9. âdemün:-ün

Gazel 194

Mısra: 6

*Adem, insan,
insanoğlu.*

sen perî-hüsne gönül
şeydâlığın gayb itme kim
hûblar sevmekde kalmaz
ihtiyârî âdemün

10. âdeme:-e

Gazel 186

Mısra: 11

*Adam, insan, kişi,
kimse.*

‘âlem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihâbî âdeme
mişli vardur cihānda bir
mülâyim dilberün

11. âdemi:-i

Gazel 269

Mısra: 3

*Adam, insan, kişi,
kimse.*

iy melek kendin görüp
hergiz beğenmez âdemi
seg raķībün ‘ayn-ı şeytân
gibi ḥod-bîn olmada

12. **âdemi:-i****Gazel 298**

Mısra: 6

Adam, insan, kişi,
kimse.

şikeste dilleri kılmak
‘iyâdet hoş ‘iyâdetdür
zamâne âdemi terk etdi
lîkin resm ü erkânı

13. **âdeme:-e****Gazel 308**

Mısra: 7

Adam, insan, kişi,
kimse.

‘âlem-i cândur vişâlûñ
va‘desi çün âdeme
cân-ı ‘âlem bî-vefâ olma
cihânîler gibi

14. **âdeme:-e****Rûbai 2**

Mısra: 2

Adam, insan, kişi,
kimse.

zâde-i tab‘um ki
olmuşdur benüm hayru‘l-
halef
hayr-ıla yâd olmasına
âdeme bâ‘iş olur

15. **âdem:****Kaside 13**

Mısra: 31

(Ar.) İlk yaratılan
insan ve ilk peygamber
II. İnsan, beşer.

bedi‘u‘l-halkdur Âdem
velî ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyâ üstine fażl
ıla mufazzâldur

16. **âdemüñ:-üñ****Kaside 13**

Mısra: 2

(Ar.) İlk yaratılan
insan ve ilk peygamber
II. İnsan, beşer.

hidâyet matla‘ından
toğdı bir hırşîd ü rûhânı
dahı fıtratda kalıp
bulmamışdı Âdemüñ
cânı

17. **âdem:****Gazel 208**

Mısra: 4

Hız. Âdem. II Adam,
insan, kişi.

ruhında hâline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm

cinân bağında çün
gendüm-fırîb olmuş-
durur âdem

18. **âdem:****Gazel 95**

Mısra: 6

(Ar.) insan, kişi.

sen perîşân perçemi
şa‘rumla şayd etsem
n‘ola
iy perî-peyker melek
taşhîr ider âdem düşer

19. **âdem:****Gazel 209**

Mısra: 6

(Ar.) insan, kişi.

beni gördükçe dâyim
vahşet eyler
degül mi [kim] perî-veş
yohsa âdem

20. **âdem:****Gazel 286**

Mısra: 6

Adam, insan, kişi,
kimse. II Âşık.

gözlerüm merdümüne
oğlar urup gamzelerüñ

hayli cenk oldu hele bir
iki âdem düşdi

âdem dime:-

1. âdem dime:-z

Gazel 217

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnsan yerine

koymamak.

ehl-i dünyâ akçesi
olmayana âdem dimez
merd-imiş şüretde
sultânüm meger kalb-i
direm

‘adem eyle:-

1. ‘adem eyle:-r

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yok etmek.

geh ‘ademden vār ider
mevcûdı gâh eyler ‘adem
bu tasarrufdan hemân
izhâr-ı kudretdür ğaraż

‘adem mülki:

1. ‘adem mülki:-(n)e

Gazel 301

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesi. II

Vahdet-i vücüt

anlayışına göre hakikatte

yok hükmünde olan

mevcudat, kendisinin bir

tecellisi olan ilahi

sevgilinin zatı, kendisi

(tasavvufi bağlamda).

Şihâbî yād idüp ağzın

‘adem mülkine ‘azm itdi

gerekmez aña hem-reh

ğuşsa-i cānāneden ğayrı

âdem ol:-

1. âdem ol:-

Gazel 200

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Adam olmak; iyi,

şahsiyet sahibi, ideal bir

insan olmak.

hîl‘at-i teşrîf-i

“kerremnâ”ya lâyıķ

olmağa

añla bu cān cevherin

zātuñda sen de âdem ol

‘ademden vār id:-

1. ‘ademden vār id:-er

Gazel 153

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yoktan var etmek,

yoktan yaratmak.

geh ‘ademden vār ider
mevcûdı gâh eyler ‘adem
bu tasarrufdan hemân
izhâr-ı kudretdür ğaraż

âdeme:

1. âdeme:

Gazel 167

Mısra: 10

Hız. Adem, ilk insan,

ilk peygamber.

âteş atardı şeyâîne

Şihâbî âhum

Âdeme eyler-iken secde

melekler şaf şaf

âdemîlik:

1. âdemîlik:

Gazel 76

Mısra: 7

İnsanlık.

âdemîlik bu mıdur zülfûñ

ucından ey perî

kākül-i müşkil girih-

gürün baña çok geçdi
bend

ādemilik eyle-:

1. ādemilik eyle-:

Gazel 143

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnsana yaraşır
biçimde davranmak.*

hüdā-y-içün sen eyle
ādemilik
ne deñlü kaçsa senden ol
perī-veş

‘ādet:

1. ‘ādet:

Gazel 24

Mısra: 6

Adet etmek.

*Alışılmış bir davranış
haline getirmek. Huy,
tabiat.*

şāh-ı mülk-i fāka vü fakr
olagör dervīş gel
hilm-ile ammā hayā
olmak gerek ‘ādet saña

2. ‘ādetdür:-dür

Gazel 246

Mısra: 4

*Alışkanlık haline
getirilen davranış /
Gelenek.*

pāyüne düşe ‘aceb mi
mübtelālar zümresi
pādişāh ardınca ‘ādetdür
yürür dāyim sipāh

‘ādet ol-:

1. ‘ādet ol-:-dı

Gazel 183

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir şeyi alışkanlık
ve huy durumuna
getirmek.*

işigün taşı öpsem baña
‘izzetden ‘alāmetdür
ki halk içinde ‘ādet oldu
yümn için nişān
[öpmek]

2. ‘ādet ol-:-mış, -dur

Gazel 243

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Alışkanlık haline
gelmek, huy edinmek.*

cefā itmek dirīgā yāra
dāyim ‘ādet olmışdur

vefāya kâbil olsa bāri
dilber olmasa bed-hū

‘ādet-i dehr:

1. ‘ādet-i dehr:

Gazel 47

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dünyanın adeti
(işleyişi).*

yār ağyār-ıla hem-sohbet
olursa ne ‘aceb
‘ādet-i dehr budur nīk-ile
bed-hūb-ile zışt

‘ādet-i halk-ı yemen:

1. ‘ādet-i halk-ı yemen:

Gazel 161

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yemen halkının
geleneği, adeti.*

ğāret-ger oldu şol hābeş-i
hāl-i ruḥ dile
olur niteki ‘ādet-i halk-ı
Yemen tama‘

‘ādet-i ihsān:

1. ‘ādet-i ihsān:-ıla

Gazel 211

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Güzel huy, güzel
adet. II Bağışlama huyu.
(Cömertlik bağlamında.).*

metrük olundu 'âdet-i
iẖsân-ıla kerem
buhl-ile haste oldu cihân
halkına rüsüm

ad-ıla:

1. ad-ıla:

Gazel 282

Mısra: 10

Ad ile, nam ile.

girse hadengi kalbe
Şihâbî yüreklenür
iklim-i cânun ad-ıla
oldur dil-âveri

adını çek-:

1. adını çek-:-er, -se

Gazel 187

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Adını anmak, yad
etmek.*

gonca gibi gönli dem-
beste kalıp açılmaya

kim ki adını çekerse ol
gül-i handānumun

'adl:

1. 'adl-ıla:--ıla

Kaside 21

Mısra: 6

*Adalet, hakkaniyet,
doğruluk.*

keşret-i berg ü nevādan
hum olupdur şāhlar
şanasın 'adl-ıla yaptı
tākını kisrā-yı gül

'adū:

1. 'adūnuñ:-nuñ

Kaside 14

Mısra: 11

Düşman, yağı.

'adūnuñ işi telh oldu
zuhūr-ı mu'cizātuñdan
saña geldi feşāhatle nidā
biryān-ı pür-semden

āfāk:

1. āfākı:-ı

Gazel 254

Mısra: 7

*Göğün yerle
birleşmiş gibi görüldüğü*

*kısımlar, göğün etrafı,
ufuklar.*

tutdı meh-rūlar āfākı bu
bezmün revnaķı
kim mey-i gül-gün-şafāk
oldı hilāl-i sāğara

2. āfākda:-da

Gazel 219

Mısra: 10

*Göğün yerle
birleşmiş gibi görüldüğü
kısımlar, göğün etrafı,
ufuklar. II Dünya, âlem.*

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

āferin:

1. āferinler:-ler

Gazel 304

Mısra: 8

*"Aferin, bravo,
tebrikler" anlamlarına
gelen takdir ve
beğenilme sözü.*

iy Şihâbî zen-i dünyāya
māyil olmadun
āferinler tab'uña

merdâne gördüm ben
seni

āfet:

1. āfet:

Gazel 23

Mısra: 2

*Aklı baştan alacak
kadar güzel; sevgili.*

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

2. āfetüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 3

*Aklı baştan alan
güzel. II Sevgili.*

işve-dārum şīve-kārum
nāzenīnüm āfetüm
lā-naẓīrüm bī-miṣālüm
ser-fīrāzum serverüm

3. āfet:

Gazel 250

Mısra: 9

*Aklı baştan alacak
kadar güzel II Sevgili.*

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür kıtı
hoş şalar ‘āşıklarını
va‘de-i ferdalara

āfitāb:

1. āfitābuñ:-uñ

Gazel 48

Mısra: 1

Güneş.

āfitābuñ pençesin burdı
yed-i beyzā-yı dost
yine ibtāl itdi sihr-i
mu‘ciz-i Mūsā-yı dost

2. āfitabınuñ:-ı, -nuñ

Gazel 162

Mısra: 2

Güneş.

nühüset üzredür dāyım
felekde iy kamer tālī‘
murādum āfitabınuñ
tulū‘ın men‘ ider tālī‘

3. āfitābdur:-dur

Gazel 18

Mısra: 2

Güneş.

zülfüñ iy meh şehābdur
güyā
tal‘atun āfitābdur güyā

4. āfitābum:-um

Gazel 155

Mısra: 8

Güneş II Sevgili.

vechi var jeng-i hacālet
‘arız olsa yüzine
āfitābum ‘arızun eylese
mehtābāne ‘arız

5. āfitāb:

Gazel 117

Mısra: 5

Güneş. II Aşık.

sen meh-i bedrūñ
cemālin görmek için
āfitāb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervāzeler

6. āfitāb:

Gazel 36

Mısra: 1

*Güneş (gibi parlak
yüzlü sevgili).*

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

7. **āfitāb:****Gazel 100**

Mısra: 1

*Güneş (gibi parlak
yüzlü sevgili).*

şehir içinde āfitāb u mäh-ı
müsteṣnā geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydā geçer

8. **āfitābum:-(u)m****Gazel 199**

Mısra: 2

*Güneş (gibi parlak
yüzlü sevgili).*

nokṭa-i nün-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfitābum zümre-i
nāçizden de kem degül

9. **āfitāb:****Gazel 246**

Mısra: 7

*Güneş (gibi parlak
yüzlü sevgili).*

şems dülbendın şarınsa
gündüz olur āfitāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

10. **āfitābum:-üm****Gazel 203**

Mısra: 10

*Güneş. (Sevgilinin
yüzü bağlamında).*

hālī mi olur Şihābī
sīnesinden dāğ-ı ğam
hāl-dār olduğı-çün ol
āfitābum her mişal

āfitāb-ı ‘ālem-ārā:1. **āfitāb-ı ‘ālem-ārā:-
sın****Gazel 186**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
*Dünyayı süsleyen,
aydınlatan güneş.*

hāşılı bir āfitāb-ı ‘ālem-
ārāsın ki sen

oda yakduñ hirmenin
mihruñle mäh-ı enveruñ

āfitāb-ı cān ol:-1. **āfitāb-ı cān ol:-dı****Gazel 299**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
*Can güneşi haline
gelmek. II Mutluluk
vermek bağlamında.*

haste diller oldı
nāzuñdan behey zālīm
belāña
āfitāb-ı cān oldı bu
‘uşşākuña nāz olmadı

āfitāb-ı hüsñ:1. **āfitāb-ı hüsñ:-üñ****Gazel 159**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*I. Güzellik güneşi.
II. (Sevgilinin) Güzeli,
parlak yüzü.*

āfitāb-ı hüsñüñ idince
tulū‘
‘āleme nūr-ı kıdem buldı
şuyū‘

āfitāb-ı selef:1. **āfitāb-ı selef:****Kaside 4**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Eski güneş, önceki
güneş.*

tulū‘ eyledi çünkim bu
āfitāb-ı selef
cihāna şaldı şu‘ā vü ziyā
taraf-be-taraf

‘āfiyet:

1. ‘āfiyeti:-i

Gazel 28

Mısra: 11

Sağlık, esenlik.

mümkün oldukça gānīmet

bilelüm ‘āfiyeti

ki ider ‘ōmr-i azīz āb-ı

revān gibi şitāb

‘afv:

1. ‘afvuñı:-uñ, -ı

Gazel 31

Mısra: 9

*Af, suçunu**bağışlama, bağışlamak.*

ister Şihābī ‘afvuñı

ümmīd-var olup

yā mestān müsteceb ed-

‘ayn fi’ s-teceb

2. ‘afvuñı:-uñ, -ı

Gazel 3

Mısra: 5

*(Günah, kabahat,**suç ve kusûru)**Bağışlamak.*

‘afvuñı ızhār kııl

mücrimlere

yā hafī el-zāt maḥşûş el-

‘atā

3. ‘afvuñı:-uñ, -ı

Kaside 5

Mısra: 11

*(Günah, kabahat,**suç ve kusûru)**Bağışlamak.*

ḥavf ü recāda eylerem

ümmīd ‘afvuñı

yokdur egerçi bā‘is-i

ḥavf ü recā saña

afv id:-

1. afv id:-er

Gazel 166

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Günah, kabahat,**suç ve kusuru**bağışlamak.*

cürmi bī-ḥaddür

Şihābīnün kerīmā kııl ‘atā

afv ider Mevlā ḥatāsına

kıl olsa mu‘terif

‘afv it:-

1. ‘afv it:-

Kaside 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Affetmek.

‘afv it şefā‘tünle bizüm

her günāhumuz

yoksa cihānı oda yaqar

her gün āhumuz

2. ‘afv it:-

Kaside 15

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Affetmek.

‘afv it şefā‘atünle bizüm

her günāhumuz

yoksa cihānı oda yaqar

her gün āhumuz

‘afv it:

1. ‘afv it:

Kaside 15

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Affetmek.

‘afv it şefā‘atünle bizüm

her günāhumuz

yoksa cihānı oda yaqar

her gün āhumuz

2. ‘afv it:

Kaside 15

Mısra: 39

Kelime Tipi: -
Affetmek.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

3. ‘afv it:

Kaside 15

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Affetmek,

bağışlamak.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

ağ:

1. ağ:

Gazel 170

Mısra: 6

Ak, beyaz.

gülşen-i sînemde dâğ-ı
penbe-i pür-hûndan
açılupdur fi’l-meşel ağ u
kızıl gül her taraf

ağalık:

1. **ağalık:**

Gazel 179

Mısra: 2

*Ağalık, efendilik,
beylik.*

Muhammed Şâha kul
oldum anuñdur şimdi
dārālîk
baña hubbî yeter
dünyâda añmam beglik
ağalık

ağar:

1. **ağardı:-dı**

Gazel 267

Mısra: 10

*Ağarmak,
beyazlaşmak, (saçına)
aklar düşmek.*

ey Şihâbî nâfe-veş
‘ömrüm haţâda geçdi âh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mû siyeh

âğaz evle-:

1. **âğaz eyle:- (y)e**

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*(söze, övgüye)
başlamak.*

niçe âğaz eyleye vaşf
itmege vaşşâf aña
‘ışk hâlinde Şihâbînüñ
lîsânı oldu lâl

ağız:

1. **ağzuma:-um, -a**

Gazel 17

Mısra: 2

Ağız, aşığın ağzı.

lebüñe cevher-i cân
dimek olurdu cânâ
dehenüñ vaşfı benüm
ağzuma düşmez ammâ

2. **ağzı:-ı**

Kaside 20

Mısra: 26

(Gül goncasının)

ağzı.

nüş itmişler gibi esrâr-ı
hikmetden gubâr
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i handân-ı bahâr

3. **ağzın:-ını**

Gazel 301

Mısra: 9

Ağız II Sevgilinin

ağzı.

Şihābī yād idüp ağzın
‘adem mülkine ‘azm itdi
gerekmez aña hem-reh
ğuşsa-i cānāneden ğayrı

ağız aç-:

1. ağız aç-:-ma

Gazel 294

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ağız açmak,

*konuşmak || beyitte sır
tutmak, ağzını açmamak
anlamında kullanılmıştır.*

gel tevāzu ‘ hākine sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

ağızlıg:

1. ağızlıgı:-ı

Gazel 83

Mısra: 1

Başlangıç.

şekkerüñ ağızlıgı gerçi
olur dirler lezīz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezīz

ağla-:

1. ağladum:-du, -m

Gazel 240

Mısra: 5

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

şu deñlü ağladum dün
gice ‘aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

2. ağladuğça:-duğça

Gazel 252

Mısra: 7

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

ben ağladuğça giryeme
handān olur rakīb
eksük degüldür arada bir
mācerā-y-ise

3. ağladum:-du, -m

Gazel 286

Mısra: 3

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

gice ruhsārın añup
ağladum o gonca-lebüñ

çīn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

4. ağladuğça:-duğça

Kaside 20

Mısra: 22

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

dilgüşā olup ferahdan
hālīne ‘ālem güler
nevha idüp ağladuğça
ebr-i giryān-ı bahār

ağla:

1. ağlasa:-sa

Gazel 8

Mısra: 2

Kederden,

*teessürden gözyaşı
akıtmak || çok üzülmek,
dert çekmek.*

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

2. ağlar:-r

Gazel 16

Mısra: 10

Acı, keder,

*pişmanlık ve bazen da
sevinçten göz yaşı
dökmek II üzülmek,
üzüntü çekmek,
kederlenmek.*

iy Şihābī gūş idüp bu
giry e birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

3. ağlar:-r

Gazel 27

Mısra: 8

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

tīg-ı ğamdan pārenlenmiş
bağrımūñ hūn-ābını
hā akıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

4. ağlar:-r

Gazel 121

Mısra: 10

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

iy Şihābī göreli dāğlar-
ıla sīnemi
sīnesini tağlar taşlarla
döküp ağlar

5. ağlasam:-sa, -m

Gazel 191

Mısra: 9

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

ey Şihābī ağlasam her
dem güzellerden n’ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbulūñ

6. ağlar:-r

Gazel 284

Mısra: 8

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

kana ğarķ olmış
firākuñdan çemende
lālenūñ
kanı ağlar üstine bu
çeşm-i hun-bārum gibi

7. ağlar:-r

Gazel 292

Mısra: 4

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

bildi ‘ömri kühtedür şeb-
i fūrķat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī aķar yaşı

8. ağlamakdan:-mak, - dan

Gazel 204

Mısra: 10

*(Hasretten) göz yaşı
dökmek.*

ey Şihābī Mısr-ı
hüsnuñde o Yūsuf
çehrenūñ
hasret-ile ağlamakdan
cūy-ı eşküm oldı Nīl

9. ağladuğum:-du, -ğ, - um

Gazel 191

Mısra: 5

*(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.*

ağladuğum gül yüzüne
karşu virür baña zevķ
nālesinden nitekim
vardur şafāsı bülbulūñ

ağlamaz:

1. ağlamaz:

Gazel 93

Mısra: 7

(Acı, keder veya
pişmanlıktan) Gözyaşı
dökmek, ağlamak.

merdüm-i çeşmüm
benüm-çün ağlamaz
gözine tursın anuñ hûn-ı
ciger

ağyār:

1. ağyāre:-e

Gazel 40

Mısra: 1

Rakip, yabancı ||

*Sevgilinin aşık dışında
dost edindiği kimseler.*

yār hışm itdi baña cev-
ile ağyāre uyup
‘abd-i müznib kılmış
a’ māl-i maḥabbetden
zünüb

2. ağyār:

Gazel 28

Mısra: 13

(Âşığa göre)

*Sevgilisinin dost edindiği
kimseler, rakipler;
başkaları.*

gelse ağyār Şihābī koma
bāb-ı yāra
ki göge çıkısa ider recm-i
Şeyāfīni şihāb

3. ağyār:

Gazel 245

Mısra: 9

(Âşığa göre)

*Sevgilisinin dost edindiği
kimseler, rakipler;
başkaları.*

iy Şihābī yaşuma raḥm
etmedi ağyār hîç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i ḥāre şu

4. ağyārdan:--dan

Gazel 241

Mısra: 8

(Âşığa göre)

*Sevgilisinin dost edindiği
kimseler, rakipler;
başkaları.*

şāhid ü şem‘ ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşūş ağyārdan divār
ola muḥkem kapu

5. ağyārı:-ı

Gazel 141

Mısra: 5

(Sevgilinin) âşıktan
başka dost edindiği kişi,
rakip.

taķup yanına ağyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ḥaķ
anı kim ḥod-pesend
olmuş

6. ağyārı:-ı

Gazel 8

Mısra: 9

(Ar.) (Âşığa göre)

*Sevgilisinin dost edindiği
kimseler, rakipler;
başkaları.*

hûn-ı vişāle toymada
ağyārı görsene
yimek Şihābī ḥāside
kaldı emek baña

7. ağyār-ıla:--ıla

Gazel 47

Mısra: 5

(Âşığa göre)

*Sevgilisinin dost edindiği
kimseler, rakipler.*

yār ağyār-ıla hem-soḥbet
olursa ne ‘aceb
‘ādet-i dehr budur nīk-ile
bed-ḥūb-ile zişt

8. ağıyār:

Gazel 62

Mısra: 1

(Âşığa göre)

Sevgilinin dost edindiği
kimseler, rakipler.

şabrumı görüp cefâsın
arturur ağıyār geç
gerçi derler dostum “el-
şabr miftāhü’l-ferec”

ağıyār kesreti:

1. ağıyār kesreti:-n, -den

Gazel 178

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çokluk alemi,
varlıklar alemi.

ağıyār kesretinden kapuña

bulmadum yol

bâb-ı ümîde varsam ben

nâ-murâda yer yok

ağıyār-ı bed-haslet:

1. ağıyār-ı bed-ḥaşlet:

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kötü yaradılışlı

yabancı. II Uğursuz,
kötü, ahlaksız rakip.

elüñ öpdürme düşmendür
saña ağıyār-ı bed-ḥaşlet
zarar vermez efendi
destüñ ammâ döstân
öpmek

ağıyār-ı bed-nazar:

1. ağıyār-ı bed-nazar:

Gazel 227

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kem gözlü, uğursuz
rakip.

tomar-ı ḥatt-ı ḥüsnine
ağıyār-ı bed-nazar
bakmaya tâki dek aña
çeşmin çerişlesin

ağıyār-ı naḥs ü şüm:

1. ağıyār-ı naḥs ü şüm:

Gazel 211

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çirkin ve iç
karartıcı, uğursuz rakip.

nâle nevâle etmede
‘uşşâk-ı bî-nevâ

ḥün-ı visâle tutmada
ağıyār-ı naḥs ü şüm

ağıyār-ı şeytân:

1. ağıyār-ı şeytân:

Gazel 261

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yabancı şeytan. II

Kötü ruhlu, şeytan
yaratılışlı rakip.

ey Şihâbî âteş-i âhuñla
recm it gelmesin
ol melek-ḥū kurbında
ağıyār-ı şeytân her gice

ağıyār-veş:

1. ağıyār-veş:

Gazel 93

Mısra: 4

Başkaları gibi.

ol perî ‘aşkına urulmağ-
ıla
niçeler ağıyār-veş ağzın
eger

ağz:

1. ağzına:-ı, -(n)a

Kaside 9

Mısra: 16

*Ağız. II dil,
konuşma.*

niçe baş itsün Şihābī
bende na' tında kelām
düşmez anuñ ağızına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

2. ağızı:-u, -ñ

Gazel 194

Mısra: 3

(Sevgilinin) ağızı.

kāse-i yāķūtdan ağızuñ
veyā la' lin dürc
bezm-i hüsnünde meger
var-ısa cāmıdur Cemüñ

3. ağızuma:-um, -a

Gazel 40

Mısra: 7

*(Aşığın) ağızı. II dil,
konuşma, özelliğini
anlatma.*

ağızuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i ğaybı bilmez
ammā yine “alleme'l-
guyüb”

ağızı suyu:

1. ağızı suyu:

Gazel 120

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Ağız
suyu, tükürüğü, salyası.*

ağızı suyu o göncanuñ
düşse türāb üstine
ķalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

ağızın açup:

1. ağızın açup:

Gazel 7

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(hayretten) ağızını
açmak, şaşırmak.*

cāna geçdi sehm-i esrār-ı
ġamuñ toymadı
sīnede yaram açup ağızın
ķalır hayrān aña

ağızın eg:-

1. ağızın eg:-er

Gazel 93

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Bir hoşnutsuzluk
ifadesi olarak) ağızını
eğmek; dudağını
bükme.*

ol perī 'āşķına urulmağ-
ıla
niçeler ağıyār-veş ağızın
eger

ağızında tut:-

1. ağızında tut:-ar

Kaside 25

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Ağızına almak,
ağızında bulundurmak.*

tutar ağızında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruķların şayd
itmek iķün göz ider
nergis

āh:

1. āhum:-um

Gazel 1

Mısra: 17

*'Āşķın keder ve
hüzniñ neticesinde
feryat ve figān etmesi ||
Āh ederek inlemek.*

āhum od urdı Şihābī o
tokuz eflāke
ķoydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

2. **āhum:-um****Gazel 15**

Mısra: 6

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

bi-ḥamdi'llāh şeb-i tārīk-
ı ğamdur hümā oldu
'ulüvv-i çarḥa āhum
şem' i idelden 'alev
peydā

3. **āhumuñ:-um, -un****Gazel 23**

Mısra: 3

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āhumuñ tūbī gibi irişdi
başı göklere
ideli cānā bülend-i
kāmētūñ himmet baña

4. **āhum:-um****Gazel 32**

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

Şihābī oldu āhum barḳ-ı

ḥāṭīf

anuñ-çün baña dirler

necm-i şākīb

5. **āhından:-ı, -n, -dan****Gazel 36**

Mısra: 8

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

pādişāh-ı mülk-i ḥüsn
oldığı-çün mağrūr olup
içtināb itmez gedā
āhından ol 'āl-i cenāb

6. **āh:****Gazel 37**

Mısra: 2

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rüb
diler ki ḥvācibūñ olup
ala bu āh ele cüb

7. **āhum:-um****Gazel 69**

Mısra: 10

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

şeytān rakīb-i recmine
dilden Şihābiyā
oldı şerār-ı nār-ıla āhum
şihāb-ı sürḥ

8. **āh:****Gazel 73**

Mısra: 1

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

n'ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem' mişāli
hemīşe yanar od

9. **āhum:-um****Gazel 81**

Mısra: 13

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

Şihāb olmuş-durur āhum
Şihābī

kaçar andan rakīb-i dīv
[bu] hāsīd

10. **āhum:-um**

Gazel 99

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āhum şihāb-ı şākīb
olupdur Şihābiyā
nāvek mişālī cevşen-i
çarhı deler geçer

11. **āhumuñ:-um, -un**

Gazel 120

Mısra: 10

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āteş-i hicr yār-ıla şebde
Şihābī āhumuñ
gözde hayālūñ olmasa
cāyı anuñ türāb olur

12. **āh:**

Gazel 132

Mısra: 4

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde

feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

baħr-ı belāya düşeli bu
rūzigārda
āh oldu keştī yelkenine
bād-bānumuz

13. **āhum:-um**

Gazel 147

Mısra: 6

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

her güneş ruhsārı görsem
odlara yaķar beni
āhum u göñlüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

14. **āhum:-um**

Gazel 163

Mısra: 2

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

iy meh fetīl-i 'ışk-ıla
yandı cigerde dāğ
āhum derūn-ı sīnede
andan yaķar çerāğ

15. **āhum:-um**

Gazel 163

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āhum Şihābī baña verür
her gece fūrūğ
şem'-i kamer ziyāsına
göñlümde var ferāğ

16. **āhum:-um**

Gazel 167

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āteş atardı şeyāṭīne
Şihābī āhum
Ādeme eyler-iken secde
melekler şaf şaf

17. **āhum:-um**

Gazel 185

Mısra: 8

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

eşk-i çeşmümdür benüm
deryā-yı hūn
keştîdür cismüm aña
āhum direk

18. **āh:**

Gazel 206

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

ilet bu tuhfe-i cânı o
māha gel ey āh
zehī sa'âdet olursa
hediyemüz maqbûl

19. **āhum:-um**

Gazel 211

Mısra: 15

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āhum Şihābī her gice
dergāh-ı yārda
eyler Şihābī hāsīd-i
şeytân gibi rücūm

20. **āhı:-ı**

Gazel 213

Mısra: 1

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

naqd-i 'ömrüm āhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hîç inşāf-ı
rahmūñ a yolunda
öldüğüm

21. **āhumdur:-um, -dur**

Gazel 219

Mısra: 8

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

pāye-i maqşūda el
irişmege bir çāre yok
yine āhumdur olan kaşr-ı
visāle nerdübān

22. **āhum:-um**

Gazel 227

Mısra: 8

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini

āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

23. **āhum:-um**

Gazel 228

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

zūlfūñ ucundan senūñ
hergün bu āhum ājden
yeryüzinden göklere
zencīr-i nālemdür çeken

24. **āhum:-um**

Gazel 256

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

āteş bıraktı göklere
āhum Şihābiyā
ehl-i semāya dün gice
düşmüşdi gülğule

25. **āhum:-um**

Gazel 266

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüzününün neticesinde

feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

recm eylemege dün gice
âhum Şihâbîyâ
şeytân rakîbûn âteş alup
düşdi pâyına

26. **âhî:-ı**

Gazel 271

Mısra: 4

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

Husrevâ sen lebleri şîrîne
şeydâ olalı
eşk ü âhî 'âşıkuñ gül-gün
u şebdîz olmada

27. **âhum:-um**

Gazel 271

Mısra: 8

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

görme ki ey meh tûlû'-ı
âfîtab-ı hüsnüñi
mehr-veş günden güne
âhum seher-hîz olmada

28. **âhum:-um**

Gazel 310

Mısra: 9

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

Şihâbî odlı âhum dün
gice bir na'ra urdı kim
harâretten yakup barķı
hasetden ra'dı çatladı

29. **âhumdan:-um, -dan**

Gazel 15

Mısra: 1

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

felek çevkânına âhumdan
olsa guy-ı nev-peydâ
melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydâ

30. **âhumdan:-um, -dan**

Gazel 15

Mısra: 4

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

nişân idüp sipehrûñ
tablasında şemse-i şemsi
hadeng âhumdan olur
biter pîşrev peyda [vb]

31. **âhum:-um**

Gazel 116

Mısra: 1

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

âhum aînca haddüñi
âteş-fişân olur
gözüm görünce kaddüñi
yaşum revân olur

32. **âhınuñ:-ı, -nuñ**

Gazel 125

Mısra: 6

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler
âhınuñ bencileyin kimse
duhânın çekmez

33. **âhum:-um**

Gazel 145

Mısra: 10

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

varmasın kurbâ deyü
gice rak'ib-i şeytân
recm idüp gökde Şihâbî
atar âhum âteş

34. **âhi:-ı**

Gazel 165

Mısra: 6

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

görünmez oldu düdî-y-ıla
küh-ı Bîsütün
feryâduñ âhi kapladı
şanmañuz anı mîğ

35. **âhum:-um**

Gazel 215

Mısra: 6

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi ||
Âh ederek inlemek.

bağrumuñ bir yanını
bezmünde biryân itmege

âhum âteşdür tenür-ı
sînem oldu mevķidüm

36. **âhum:-um**

Kaside 12

Mısra: 1

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi.

sîne tablumdur benüm
âhum 'âlem
'âlem içre 'aşk ıla oldum
'âlem

37. **âhumuz:-umuz**

Kaside 15

Mısra: 8

Ah etme, inleme,
feryat.

'afv it şefâ' tünle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaķar
her gün âhumuz

38. **âhumuz:-umuz**

Kaside 15

Mısra: 16

Ah etme, inleme,
feryat.

'afv it şefâ' atünle bizüm
her günâhumuz

yoksa cihânı oda yaķar
her gün âhumuz

39. **âhumuz:-umuz**

Kaside 15

Mısra: 24

Ah etme, inleme,
feryat.

'afv it şefâ' atünle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaķar
her gün âhumuz

40. **âhumuz:-umuz**

Kaside 15

Mısra: 32

Ah etme, inleme,
feryat.

'afv it şefâ' atünle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaķar
her gün âhumuz

41. **âhumuz:-umuz**

Kaside 15

Mısra: 40

Ah etme, inleme,
feryat.

'afv it şefâ' atünle bizüm
her günâhumuz

yoksa cihānı oda yakar
her gün āhumuz

42. **āhum:-um**

Gazel 73

Mısra: 8

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi. ||
Âh ederek inlemek.

menâziline o māhuñ
yüzünü sürmek için
şu 'ûbet-i reh-i eflâke
āhum itdi şu 'ūd

43. **āhuñ:-uñ, -ı**

Gazel 3

Mısra: 7

'Âşığın keder ve
hüznünün neticesinde
feryat ve figân etmesi.

pāye-i çarha şal iy dil
āhuñı
nerdübān-ı 'ışka eyle
ibtidā

44. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 1

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded
niçe yanam bu harāret ile
her gāh meded

45. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 6

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

46. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 7

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

āh kim yok yere 'ālemde
emek oldu hebā
hırmen-i 'ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenā

47. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 12

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

48. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 18

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

49. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 24

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

50. **āh:**

Kaside 18

Mısra: 30

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

51. **âh:**

Kaside 18

Mısra: 36

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

52. **âh:**

Kaside 18

Mısra: 42

"Ah!" üzüntü
bildiren ünlem.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

53. **âhından:-ı, -n, -dan**

Gazel 231

Mısra: 10

Beddua, ilenme.

Şihâbînüñ şerârına rakîb-
i dîv yaklaşmaz

şakınmazsın anuñ
âhından ey mâhum
meleksin sen

54. **âhlar:-lar**

Kaside 21

Mısra: 45

Âşığın, aşk ateşiyle
ortaya çıkan keder ve
hüzünün neticesinde
feryat ve figân etmesi; ah
ederek inlemesi.

âhlar dūdından olur
nergisün 'aynına kühl
bülbulân hūnından olur
dem-be-dem hınnâ-yı gül

55. **âh:**

Gazel 312

Mısra: 10

"Ah!" üzüntü, feryat
bildiren ünlem.

dâne-i şabrın Şihâbînüñ
şavurdu bād-ı 'ışk
hâşılı 'ömri tağıtdı âh ol
gül hirmeni

56. **âhum:-(u)m**

Gazel 6

Mısra: 1

(Âşığın) ahı, feryat
figanı.

idüp serkeşligi âhum
şatar dünyāya istignā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istignā

57. **âhumdan:-(u)m, -
dan**

Gazel 15

Mısra: 1

(Âşığın) ahı, feryat
figanı.

felek çevkânına âhumdan
olsa guy-ı nev-peydā
melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydā

58. **âhlar:-lar**

Gazel 185

Mısra: 3

Âh, feryâd.

hâkden eflâke çıkdı âhlar
hayfdur 'uşşâka yerden
göge dek

59. **âh:**

Gazel 267

Mısra: 9

"Ah!" özlem, sevgi,
üzüntü bildiren ünlem.

ey Şihâbî nâfe-veş
'ömrüm haṭâda geçdi âh

cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mû siyeh

60. **āh:**

Gazel 41

Mısra: 5

"Ah" üzüntü, feryat
bildiren ünlem ifadesi.

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

61. **āhımuñ:-ım, -uñ**

Gazel 135

Mısra: 3

Feryat, figan, iç
çekme, inilti.

sürh-ı eşkümden şafağ-
reng oldu ammā āhımuñ
lāciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı ābanūs

āh u derd ü ğam:

1. **āh u derd ü ğam:**

Gazel 27

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah, dert ve keder.

hem-dem olmuşdur dirīġā
āh u derd ü ğam baña

guşşadan ġayrı ħarīm-i
dilde yok maħrem baña

āh u eşk:

1. **āh u eşk:-üm, -üñ**

Gazel 103

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ah ve gözyaşı.

dāsītān-ı Ĥusrev ü Şīrīn
okuyan nāmede
nāmın āh u eşkümuñ şeb-
rīz-ile gül-gün okur

aħbāb:

1. **aħbābdan:-dan**

Gazel 157

Mısra: 8

Dost, bildik, tanıdık.

ehibbānuñ murādı cān
fidālik
ide gör sen daħı
aħbābdan ħazẓ

‘ahde vefā kıl:-

1. **‘ahde vefā kıl:-maz, -sın**

Gazel 100

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sözünde durmak,
verilen söze sadakat
göstermek.

geçdi vuşlat va‘de[si] sen
‘ahde kılmazsın vefā
müddet-i ĥüsnüñ daħı
‘ömrüm gibi cānā geçer

‘ahd-i ‘adl:

1. **‘ahd-i ‘adl:-üñ, -le**

Kaside 10

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Adalet zamanı II
Adaletle ĥükmedilen
zaman.

kıl meded nehb eyledi
mülkini cünd-i hevā
‘ahd-i ‘adlūñle şehā lāyık
degül tārāc aña

‘ahd-i peymān:

1. **‘ahd-i peymān:-ı**

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Söz ve yemin. II
Verilen söz, yemin.

seng-i guşşayla gönül
şīşesi oldukça şikest

‘ahd-i peymānı dūrūst
itmededūr ‘āşık-ı mest

āheng:

1. **āhengine:-i, -n, -e**

Gazel 26

Mısra: 7

*Kulağa hoş gelen
ses uygunluğu, hoş seda,
ezgi, nağme.*

nālemūñ āhengine reşk
itdüg-içün rāstī
nāy barmak toğrıdur egri
bakar neyzen baña

āheng-i nāle:

1. **āheng-i nāle:-m**

Gazel 193

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Âşığın gönlünden
gelen iniltir.*

tengnā-yı gāmda inletdi
beni bir şūh u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

āh-ı āteş-bār:

1. **āh-ı āteş-bār:-um**

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ateş

yağdıran/yakıcı ah.

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i şākıbdur yeter
maḥlaş-ı şi‘rüm Şihābī
olduğı şöret baña

āh-ı āteş-endāz:

1. **āh-ı āteş-endāz:-um**

Gazel 110

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) Ateş atan
ahı. II Aşk ateşinin sebep
olduğı ahın ateşi.*

bürüc-ı kal‘a-i ‘ışka bu
āh-ı āteş-endāzum
hevāyī tūb olupdur hem
fiğānlar pāsubān [yer
yer]

āh-ı āteş-tāb:

1. **āh-ı āteş-tāb:-dan**

Gazel 234

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ateş gibi yakan āh.

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

āh-ı şihābī:

1. **āh-ı şihābī:-den**

Gazel 11

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*(16. yy Dīvān Şairi)
Şihābī'nin ahı. II Âşığın
aşk acısından dolayı
çektiğim ah.*

germi ider mehr ü
muḥabbet meclisin
kaçma sen āh-ı
Şihābīden şehā

2. **āh-ı şihābī:**

Gazel 201

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(16. yy Dīvān Şairi)
Şihābī'nin ahı. II Âşığın
aşk acısından dolayı
çektiğim ah.*

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābī
yakar o mehūñ yolına her
gice meşā‘il

āh-ı sūz-nāk eyle-:

1. **āh-ı sūz-nāk eyle-:-r,**
-idü, -m

Gazel 234

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yakıcı āh etmek.

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

āhir:

1. **āhir:**

Gazel 156

Mısra: 4

*"En son, sonunda,
nihayetinde" anlamında
zarf.*

seyl-i eşküm cismimün
bünyādı üzre akduğın
der gören āhir hārāb etse
gerek Bağdād Şat

2. **āhir:**

Gazel 235

Mısra: 8

*"En son, sonunda,
nihayetinde" anlamında
zarf.*

böyle telkīn eyledi evvel
baña pīr-i hūred
minnet olunca çek āhir
bir cüvānuñ minnetin

3. **āhir:**

Gazel 306

Mısra: 2

*"En son, sonunda,
nihayetinde" anlamında
zarf.*

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bādesi
anuñ-içün āhir anuñ oldu
dil üftādesi

4. **āhir:**

Gazel 24

Mısra: 4

*"En son, sonunda,
nihayetinde" anlamında
söz.*

cām-ı keşretten geçüp
gel bāde-i vaḥdetden iç
neş'eyi evvel virür āhir o
keyfiyyet saña

5. **āhir:**

Gazel 216

Mısra: 9

"En son, sonunda,

*nihayetinde" anlamında
söz.*

mevt-veş āhir Şihābī
ḥāk-ile yeksān ider
her kime kim 'ālem
içinde garīm olur garām

āhir eyle-:

1. **āhir eyle-:-dūñ**

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bitirmek, son
vermek.*

şeşder-i ğamda Şihābī
kaldı bulmadı gūşād
eyledūñ āhir anı ey çarḥ-ı
nerrād oñmaduğ

āhir nefes:

1. **āhir nefes:-de**

Kaside 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Son nefes.

āhir nefesde eyle şehādet
bize naşīb
'arz-ı niyāzum ol durur
iy pādişāh saña

āhir zamān:**1. āhir zamān:-a****Gazel 90**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Son zaman II

dünyanın son zamanları,
kıyamet kopmaya yakın
vakit.

şür u şer-ile tıldı 'ālem
bütün Şihābī
'aksine döndi devrān āhir
zamāna beñzer

ahkām:**1. ahkāmını:-ı, -n, -ı****Gazel 87**

Mısra: 2

Yıldızlardan ve

muhtelif alametlerden
çıkarılan anlamlar ve
varılan sonuçlar.

baht-ı sa 'düm gösterür
levh-ı ruhında hāller
noktadan añlar nücüm
ahkāmını remmāller

ahmed:**1. ahmed:****Kaside 5**

Mısra: 18

(özel ad).

hamd ü şenāñı ide mi bu
hāk-i[*]

Ahmed ki lāyık itmedi

hamd ü şenā saña

2. ahmedüñ:-üñ**Kaside 13**

Mısra: 22

"Pek çok

methedilmiş, övülmüş
kimse" anlamında olup
Hz. Muhammed'in
isimlerindendir.

miyān-ı cān ile cānānda
yokdurur hicābe'l-hāk
eḥadle Ahmedüñ farkı
arada mīmdür ancak

ahşāb-ı la 'net:**1. ahşāb-ı la 'net:-i****Gazel 34**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Lanetli odun. II Ebu

Cehil'in cehenneme odun
taşınması bağlamında.

getdi rakṭbī yüklenüp
ahşāb-ı la 'neti
oldı cehennem ehline
"ḥammāletü'l-ḥaṭab"

ahşamla:**1. ahşamlamış:-mış****Kaside 20**

Mısra: 33

Gecelemek, geceyi

bir yerde geçirmek.

māh-rūlar kaşr-ı
gülşende meger
ahşamlamış
oldı her gül anda bir
şem ' -i şebistān-ı bahār

ahsen-i şüret:**1. aḥsen-i şüret:-de****Gazel 135**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

En güzel yüz; en

güzel şekil.

aḥsen-i şüretde ḥalk etdi
şehā ḥālık seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i 'abūs

ahter-i sa 'd:

1. aḥter-i sa‘d:-üm

Gazel 218

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Uğurlu yıldız.

gel tülü‘ it ey Şihābīnūñ

müşerref tāli‘i

aḥter-i sa‘düm benüm

sensin eyā sa‘d-aḥterüm

āhum okı:

1. āhum okı:-(n)ı

Gazel 307

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âh oku II âşığın oka

benzer āhları.

güzār eyler bu toḳuz

cevşenini eflākūñ

niçe āhum okını tuta

sipehrūñ siperi

āhuñ ateşi:

1. āhuñ ateşi:-n

Gazel 155

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Âşığın âh ateşi. II

Âşığın aşk yüzünden

çektiği acılar sonucunda

ettiği feryadın ateşi.

çıkmasın derseñ semā-yı

ḳalbūñe recm eyleyüp

ey Şihābī ḳıl var āhuñ

āteşin şeytāna ‘arz

āhū-siyeh:

1. āhū-siyeh:

Gazel 267

Mısra: 2

Siyah ceylan, geyik.

ḥalkdan ḳaçar ḳarīn

olmaz raḳīb-i rū-siyeh

ḳarasından beñzedirdüm

olsa ger āhū-siyeh

ahvāl:

1. ahvāline:-i, -n, -e

Kaside 25

Mısra: 53

"Hal, durum,

vaziyet" kelimelerini

karşılayan çokluk

bildiren kelime.

nazar ḳılsañ şehā

ahvāline ‘ayn-ı ‘ināyetle

riyāz-ı devletūñde tīz

olurdı behre-ver nergis

2. ahvālüm:-üm

Gazel 27

Mısra: 3

"hal, durum,

vaziyet" kelimelerini

karşılayan çokluk

bildiren kelime, haller II

bir şeyin içinde

bulunduğu şartların ve

niteliklerin bütünü,

durum.

rūzigārum gibi ahvālüm

perīşāndur meded

hīç müyesser olmadı

cem‘iyyet-ı ḥurrem baña

3. ahvāli:-i

Gazel 296

Mısra: 2

"Hal, durum,

vaziyet" kelimelerini

karşılayan çokluk

bildiren kelime, haller .II

Bir şeyin içinde

bulunduğu şartların ve

niteliklerin bütünü,

durum.

şorma ahvāl-i ġarībī ḥālī

bir yüzden daḥı

pāy-ı dil o ḥâlde ahvāli

bir yüzden daḥı

ahvāl-i ġarīb:

1. aḥvāl-i ġarīb:-i

Gazel 296

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hayret edilecek
şeyler, durumlar, haller.*

şorma aḥvāl-i ġarībī ḥālī
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o ḥālde aḥvālī
bir yüzden daḥı

aḥyānā:

1. aḥyānā:

Gazel 19

Mısra: 1

*Arada sırada,
bazen.*

efendüm ḥāne' -i dervīşi
me'vā eyle aḥyānā
ḳudūmuñdan ḥayāta irsin
iḥyā [eyle] aḥyānā

2. aḥyānā:

Gazel 19

Mısra: 2

*Arada sırada,
bazen.*

efendüm ḥāne' -i dervīşi
me'vā eyle aḥyānā
ḳudūmuñdan ḥayāta irsin
iḥyā [eyle] aḥyānā

3. aḥyānā:

Gazel 19

Mısra: 4

*Arada sırada,
bazen.*

yaşum baḥrine gāhī bir
naẓar kıl iy dūr-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle aḥyānā

4. aḥyānā:

Gazel 19

Mısra: 6

*Arada sırada,
bazen.*

lebün ḥaḳḳında oldı āyet-
i fihi-şifā nāzil
ṭabībüm ḥaste-i 'ışḳa
müdāvā eyle aḥyānā

5. aḥyānā:

Gazel 19

Mısra: 8

*Arada sırada,
bazen.*

getür peygām-ı yāri
ḥayra gir gel iy şabā
billāh
şafā-yı ḥātır için bir
tesellā eyle aḥyānā

6. aḥyānā:

Gazel 19

Mısra: 10

*Arada sırada,
bazen.*

ayaḳ başduñ Şihābī
ḳanını dökmek-ile
çünkim
nigārā ellerün andan
mühennā eyle aḥyānā

āj:

1. ājden:-den

Gazel 228

Mısra: 9

Rahatlık.

zülfüñ ucundan senün
hergün bu āhum ājden
yeryüzinden göklere
zencīr-i nālemdür çeken

ak:

1. aḳduğı:-duğ, -ı

Gazel 244

Mısra: 8

*(Sivılar veya ufak
tāneli maddeler için)
Bulunduğu yerden daha
alçak bir yere doğru*

*gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.*

tîğûnı bir dahı çeksem
sîneme dersem n'ola
bir kez aķduğı yire derler
ki aķar yine şu

2. aķdı:-dı

Kaside 3

Mısra: 10

*Akmak, (gözyaşı)
dökmek.*

k'oldı bahār-ı feyz-ile
gülzār-ı vaħdetüñ
erbāb-ı şirküñ aķdı
gözinden dem-i siyāh

3. aķarsa:-ar, -sa

Kaside 22

Mısra: 23

*Akmak (gözyaşı
bağlamında).*

ķan aķarsa gözümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

4. aķar:-ar

Gazel 55

Mısra: 7

(Göz yaşı)

*Dökülmek, akmak,
düşmek.*

yaşım senden cüdā aķar
velîkin
nedür dīdeye dūr olmağa
bā'is

5. aķar:-ar

Gazel 114

Mısra: 2

*(Göz yaşı)
Dökülmek, akmak,
düşmek.*

bağlayaldan nergis-i
bīmārın ol nūr-ı başar
dīde-i aħbābdan her dem
aķar hūn-ı ciger

6. aķıtdı:-ıt, -dı

Gazel 244

Mısra: 5

*(Göz yaşı)
Dökülmek, akmak,
düşmek.*

cūy aķıtdı merdüm-i
çeşmüm lebüñ yād
eyleyüp
kūh-ken güyā
getürmişdür der-i Şirīne
şu

7. aķār:-ar

Gazel 245

Mısra: 1

(Göz yaşı)

*Dökülmek, akmak,
düşmek.*

her dem aķār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu

‘āşık olmuşdur meger
göñlüm gibi dīdāre şu

8. aķıtdı:-ıt, -dı

Gazel 281

Mısra: 8

(Göz yaşı)

*Dökülmek, akmak,
düşmek.*

şerār-ı āhumuñ ra'd oldı
vü ebr-i siyeh dūdı
aķıtdı her taraf bārān-ı
eşküm bāğa enhārı

9. aķar:-ar

Gazel 292

Mısra: 4

(Göz yaşı)

*Dökülmek, akmak,
düşmek.*

bildi ‘ömri kühtedür şeb-
i fūrķat-dırāz (-)

gerçi zâhırde güler ağlar
velî aķar yaşı

10. **aķıdup:--ıd, --up**

Gazel 311

Mısra: 1

(Göz yaşı)

*Dökülmek, akmak,
düşmek.*

bülbül aķıdup yaşıñ
efzûñ ider nâlanını
jâlelerle töldurur her dem
gülüñ dâmânını

11. **akduğın:-duğ, -ın**

Gazel 156

Mısra: 3

*Akmak, damlamak,
dökülmek.*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyâdı üzre akduğın
der gören âhir hûrâb etse
gerek Bağdâd Şat

ak-:

1. **aķmağ-ıçün:-mag, -**
ıçün

Gazel 57

Mısra: 4

*(Sıvılar veya ufak
tâneli maddeler için)*

*Bulunduğı yerden daha
alçak bir yere doğru
gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.*

Nîl-i sirişküm eylese
tuğyân demi-durur
Mısr'a vücûda aķmağ-
ıçün eylesem Hâlîç

2. **aķarsa:-ar, -sa**

Gazel 245

Mısra: 10

*(Sıvılar veya ufak
tâneli maddeler için)
Bulunduğı yerden daha
alçak bir yere doğru
gitmek, yukarıdan
aşağıya doğru düşmek.*

iy Şihâbî yaşuma rahm
etmedi ağıyar hîç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i hûre şu

3. **aķmaz:-maz**

Gazel 219

Mısra: 9

*(Göz yaşı)
Dökülmek, akmak,
düşmek.
söylenür dillerde bu
nükte şu aķmaz yoķuşa*

yâ nedür âfâķda bu reng-
i eşkümdeñ nişân

4. **aķar:**

Gazel 90

Mısra: 8

Akmak, akıp gitmek.

cârî olur görünce
ķaddüñi eşk-i çeşmüm
serv ayağına aķar âb-ı
revâne beñzer

5. **aķar:-ar**

Gazel 244

Mısra: 8

*(Sıvı ya da çok ince
tâneli şeyler için) bir
yerden başka bir yere
doğru gitmek.*

tîguñı bir dağı çeksem
sîneme dersem n'ola
bir kez akduğı yire derler
ki aķar yine şu

6. **aķmışdur:-mış, -dur**

Gazel 122

Mısra: 7

*(Sıvılar veya ufak
tâneli maddeler için)
Bulunduğı yerden daha
alçak bir yere doğru*

gitmek, yukarıdan

aşağıya doğru düşmek.

zemîn enhârı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamân içre yedi deryâ
yine anuñ ayâğıdur

7. **akıdur:-ı, -dur**

Gazel 286

Mısra: 9

*Akıtmak, akmasını
sağlamak, dökmek II
gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

mevsüm-i hüsnüñe karşı
akıdur seyl-i revân
kesr-i Nîliyye-i Mısra
varacak dem düşdi

ak u kızıl:

1. **ak u kızıl:**

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Beyaz ve kırmızı.

zînet olmuş gülşene ak u
kızıl gülşâh-ı şâh
seyr ider rindâne nahl-i
bâğı bülbul şâh şâh

akan:

1. **ağan:**

Gazel 61

Mısra: 5

(Göz yaşı)

*Dökülmek, akmak,
düşmek.*

hûn-ı dildür dîdeden her
dem ağan
rüşen eyler ‘aksin
elbetde zücâc

akçe:

1. **akçesi:-si**

Gazel 217

Mısra: 5

Para.

ehl-i dünyâ akçesi
olmayana âdem dimez
merd-imiş şüretde
sulţânım meger kalb-i
direm

‘akd:

1. **‘akdini:-i, -ni**

Gazel 301

Mısra: 3

Söz, yemin II

*Bağlama, düğümleme;
bağlanma, düğümlenme.*

şacı ‘akdini hal itmek o
mâhuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belâya şânedden gayrı

‘akd-i süreyyâ:

1. **‘akd-i süreyyâ:-da**

Gazel 259

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ülker yıldızına
bağlı (en yüksek saadet
anlamına gelen sa‘dû’s-
suûd adlı ayın) menzili.*

Şihâbî anuñ içün şî‘rüne
okur felek tahşîn
ki yokdur nazmuñuñ
cem‘iyyeti ‘akd-i
süreyyâda

2. **‘akd-i süreyyâ:**

Kaside 24

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Süreyya yıldızına
bağlı.*

nev-bahârı-y-la pür oldı
yine şahrâ sünbül
çarh-ı ahzâr çemen ü
‘akd-i süreyyâ sünbül

‘ākıbet:

1. ‘ākıbet:

Gazel 184

Mısra: 2

Son, nihayet,
encam. || Gelecek,
istikbal.

ger gül-āb u misk-ile
taḥmīr ola āb u gilūñ
nāfe gibi ‘ākıbet ḥāk-i
siyehdür menzilūñ

2. ‘ākıbet:

Gazel 76

Mısra: 2

"Neticede, sonunda,
nihayet" anlamında zarf.

la‘l-i yāra ṭurra-i şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı ḥüsninde aşıldı
‘ākıbet o dürd ü kıand

3. ‘ākıbet:

Kaside 22

Mısra: 30

"Neticede, sonunda,
nihayet" anlamında zarf.

ḥüsn-i dildār kıumaşına
ḥırīdār olmuş

‘ākıbet oldu bu bāzār-ıla
mağbūn lāle

akıd-:

1. akıdup:-up

Gazel 313

Mısra: 2

Akmasını sağlamak,
akmasına yol açmak,
dökmek.

dime şöḥbet sizūñ-ile
bize bākī sāķī
zer-i ḥālīs akıdup göster
o sīmin sāķī

akıd:

1. akıdup:-up

Kaside 9

Mısra: 9

Dökmek, akmasını
sağlamak; ... da
bulunmak, bağışlamak.

asba‘ından akıdup
‘aynen tüsem mā sel-sebīl
‘asker-i islāmı kıandurdu
zülāl-i Muştafa

‘ākıl:

1. ‘ākıl:

Gazel 276

Mısra: 8

Akıllı kimse, arif,
irfan sahibi, olgun insan.

āb üstinde yatur keştīye
beñzer bu zemīn
cān atar ‘ākıl olan kıaraya
girmez gemiye

2. ‘ākıldür:-dür

Gazel 301

Mısra: 7

Akıllı kimse, arif,
irfan sahibi, olgun insan.

ğam-ı Leylā-y-ile
Mecnūn olan şol Kıays
‘ākıldür
cünūn ıtlākın aña
eylemez dīvāneden gayrı

akıt:

1. akıtma:-ma

Gazel 300

Mısra: 7

Akıtmak, akmasını
sağlamak, dökmek. II
Gözyaşı dökmek,
ağlamak.

gönül urup gözüm kıanın
akıtma
dökülür mi şikest etseñ
zücācı

‘akl:**1. ‘aqluñ:-uñ****Gazel 168****Mısra: 10**

*Akıl, düşünme,
anlama ve kavrama
gücü.*

bend olur ol sāhīrūñ lā-
büdd ‘iḳāl-i zūlfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa ‘aqluñ mū-şīḳāf

2. ‘aqluñ:-uñ**Gazel 279****Mısra: 8**

*Akıl, düşünme,
anlama ve kavrama
gücü.*

şūfī budur muḳtezā-yı
ḳavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa ‘aqluñ yūri rehn-i
şarāb it rinde’i

3. ‘aql-ile:-ile**Gazel 54****Mısra: 7**

*Düşünme, anlama,
kavrama ve
davranışlarını ayarlama
melekesi, us.*

‘aql-ile cān-ı dilde okur
‘ilm ‘ışḳuñı
bir buḳ‘adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīs]

4. ‘aqla:-a**Gazel 173****Mısra: 6**

*Akıl, düşünme,
anlama ve kavrama
gücü.*

mürşid-i kāmīl ararsañ
pāy-ı pīr-i ‘ışḳa düş
‘aqla sen el verme kim
‘aşḳ ehline irşadı yok

5. ‘aqlumı:-um, -ı**Kaside 18****Mısra: 31**

*Akıl, düşünme,
anlama ve kavrama
gücü.*

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rūz u şeb ḡaflet-ile oldı
işüm fışḳ u fücūr

6. ‘aqla:-a**Gazel 207****Mısra: 16**

Akıl; düşünme,

*anlama, kavrama ve
davranışlarını ayarlama
melekesi, us.*

müşkilāt-ı ümmeti ḥall
eyle kim
ḳayd-ı cürm olur o gün
‘aqla ‘iḳāl

7. ‘aql:**Gazel 222****Mısra: 7**

*Akıl, us, düşünme ve
anlama yeteneği.*

‘aql eydür kim baña ‘aşḳ
u maḥabbet terkin it
zevḳ u ḥālet bulmadum
‘ālemde bu tedbīrden

8. ‘aql-ıla:-ıla**Gazel 197****Mısra: 5**

*Düşünme, anlama,
kavrama ve
davranışlarını ayarlama
melekesi, us.*

cüz’ ü küll ‘aql-ıla
bilindi velī
cüz’ idür ‘ışḳuñ ḳatında
‘aql-ı küll

9. 'aqla:-a

Gazel 206

Mısra: 14

(Ar.) *Düşünme,*

anlama, kavrama ve davranışlarını ayarlama melekesi.

Şihābī kavlini sem'-i

kabūl-ile gūş it

efendi 'aqla cilādur

olunca söz maqbūl

'akl u 'irfān zekā nevā'**beşeren dāde set kerde****teşrīfū mükerrerem****zehme mahlūkāt:**

1. 'aql u 'irfān zekā

nevā' beşeren dāde set

kerde teşrīfū

mükerrerem zehme

mahlūkāt:

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Akl, zeka, şükür**insanadır adalet ve**zayıflık gibi. Onurlu**yaratılanı**şerefliendirir.*

'akl u 'irfān zekā nevā'

beşeren dāde set

kerde teşrīfū mükerrerem

zehme mahlūkāt

'akl-ı evvel:

1. 'aql-ı evvel:-dür

Kaside 13

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Yaradılıştan olan**akıl, ilk akıl II Allah**vergisi, doğuştan var**olan yetenek.*

bedī' u 'l-halkdur Ādem

velī ol 'aql-ı evveldür

cemi' enbiyā üstine fażl

ıla mufaẓẓaldur

'akl-ı güzīn:

1. 'aql-ı güzīn:-i

Kaside 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Seçkin/seçilmiş akıl.

muhaşşal eyledi 'aql-ı

güzīni pā-beste

'iḳāl-i eşhedü en-lā ilāhe

illa'llāh

'akl-ı küll:

1. 'aql-ı küll:

Kaside 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Tüm akıl, tasavvuf**düşüncesinde yaratıcıyı**kavramayı başarmış**akıldır.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe

'aql-ı küll güvāh

ser-defter-i vücūduña

tevkī'-i lā-sivāh

2. 'aql-ı küll:

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Her şeyi kavrayan**akıl.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe

'aql-ı küll güvāh

ser-defter-i vücūduña

tevkī'-i lā-sivāh

3. 'aql-ı küll:

Gazel 197

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Her şeyi kavrayan**akıl.*

cüz' ü küll 'aql-ıla
bilindi velî
cüz'idür 'ışkuñ katında
'aql-ı küll

'aql-ı ma'âş:

1. 'aql-ı ma'âş:

Gazel 142

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Akıl sermayesi.

'ışka şarf itdi cihānda
'ömrinüñ sermāyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnūnda 'aql-ı ma'âş

'aql-ı selīm:

1. 'aql-ı selīm:

Kaside 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Sağduyu; Selim akla
sahip olanlar.*

raları medhalleridür
rahmetüñ
fıkr ider o raları 'aql-ı
selīm

'aks:

1. 'aksin:-i, -n

Gazel 61

Mısra: 6

Akis, yansima.

hün-ı dildür dīdeden her
dem ağan
rüşen eyler 'aksin
elbetde zücāc

2. 'aksin:-in

Gazel 190

Mısra: 3

*Akis, yansima,
görüntü.*

cām içinde kaşları 'aksin
görelde sâkinüñ
şūfiler mihrab idindiler
derin meyhānenüñ

3. 'aks:

Gazel 22

Mısra: 4

*Bir şeyin zıddı,
tersi.*

muşhaf-ı 'aşk-ı hāqīkī
kim mübārek-fāldur
añlama 'aks iy mecāz
ehli ki şıgımaz lāf aña

4. 'aksini:-i, -, -i

Gazel 211

Mısra: 13

Akis, yansima II

Ters, tam tersi.

görme bu buñla 'aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

'aks-i 'ālem:

1. 'aks-i 'ālem:

Gazel 257

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Alemin nakşı,
görüntüsü, izi.*

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şüret ile
'aks-i 'ālem gibi ma'nīde
hemān āyīne

'aks-i 'ārız:

1. 'aks-i 'ārız:-ın

Gazel 199

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yanak aksi. II
Sevgilinin yanağının
yansması.*

katre-i eşkümde gördüm
gice 'aks-i 'ārızın

bāğbān şun‘ gösterdi
baña şebnem degül

‘aks-i cihān:

1. **‘aks-i cihān:**

Gazel 12

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü

/güzelliği. II [tas.]

*Dünyanın her türlü zevk
ve hevesi.*

sāğar-ı meyde Şihābī
görünür ‘aks-i cihān
ol cihetden didiler
mir’āt-ı İskender aña

‘aks-i hāl:

1. **‘aḳs-i hāl:-üñ-üñ, -le**

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

*yüzündeki benin
yansıması.*

‘aḳs-i hālünle pür oldı
hercāyī dāğ (-)
niçe niçe yerde yaḳdum
dāğ-ber-bālā-yı dāğ

2. **‘aks-i hāl:-üñ**

Gazel 312

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

*yüzündeki benin
yansıması.*

‘aks-i hālün zahm-i
peykānuñ-durur ey
gonca-leb
lālenün bağrında dāğ u
ḳanludur pīrāheni

‘aks-ı hilāl-i mustafā:

1. **‘aḳs-ı hilāl-i muştafā:**

Kaside 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mustafa'nın hilal

(kaşının) yansıması.

māh-ı nev gibi olupdur
za‘afdan cism-i naḫīf
eşküme içre düşeli ‘aḳs-ı
hilāl-i Muştafā

‘aks-i mir’āt:

1. **‘aks-i mir’āt:**

Gazel 207

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aynadaki yansıma.

‘ayn-ı āḳla görünür ‘ālem
ḫayāl

‘aks-i mir’āt oldı yā

‘ayn-ı zılāl

2. **‘aks-i mir’āt:**

Gazel 262

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aynadaki yansıma.

‘aks-i mir’āt cemālün
fitne şaldı ‘āleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi āşüb āyine

‘aks-i nigār:

1. **‘aks-i nigār:**

Gazel 266

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

görüntüsü.

‘aks-i nigār içerü aldı çü
āyine
şehzāde girdi nāz-ıla
şırça sarāyına

‘aks-i ruh-ı ḫamrā-vı

gül:

1. **‘aks-i ruh-ı ḫamrā-yı**

gül:

Kaside 21

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Gülün kırmızı

yanağının yansıması. II
Sevgilinin yanağının
yansıması.

iy Şihābī bülbulün yaşı
 şarāb-ı āl olur
 düşse cām-ı meclise
 ‘aks-i ruḥ-ı ḥamrā-yı gül

‘aks-i ruḥsār:

1. ‘aks-i ruḥsār:-uñ

Kaside 21

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Yüzünün yansıması,
görüntüsü.

‘aks-i ruḥsāruñ vaṭan
 tutsa ‘uyūnumda n’ola
 bu ‘ayāndur kim kenār-ı
 mā olur me’vā-yı gül

‘aksine dön-:

1. ‘aksine dön-:-di

Gazel 90

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aksine dönmek,
tersine hareket etmek.

şür u şer-ile tıldı ‘ālem
 bütün Şihābī
 ‘aksine döndi devrān āḥir
 zamāna beñzer

akvāl:

1. akvāline:-i, -n, -e

Gazel 239

Mısra: 4

Kavl'ler, sözler,
kelâmlar.

ḥaḳḳātdür mecāzuñ
 intihāsı ehl-i taḥḳīke
 resūlullāhuñ akvāline
 ḳavl-i “mā-şadaḳ”dur bu

‘ākil:

1. ‘ākil-iseñ:--iseñ

Gazel 75

Mısra: 7

Akıllı ve bilgin olan.

ger ‘ākil-iseñ ḥıḳd ḳabūl
 etme Şihābī
 k’itdi ḥasedi kāmīl olan
 ehl-i ḥired-red

āl:

1. alur:

Kaside 24

Mısra: 22

Almak.

reşk-i zūlfūñle teni
 rişteye dönmüş güyā
 gögerür beñzi alur başına
 sevdā sūnbūl

2. āline:-in, -e

Kaside 3

Mısra: 23

1.Aile. 2. Çocuklar.
3. Soy, sop. 4. Sülale.

bizden selām āline vü
 çār-ı yārına
 k’anlar durur maḳām ıla
 erkān-ı çārgāh

3. āline:-in, -e

Kaside 5

Mısra: 19

1.Aile. 2. Çocuklar.
3. Soy, sop. 4. Sülale.

bizden selām āline
 aşḥābına tamām
 añlar ki cümle muḳbīl ü
 maḳbūl ola saña

4. alursa:-ur, -sa

Gazel 259

Mısra: 7
Ele geçirmek,
fethetmek, zaptetmek.

‘aceb mi kūh-ken benden
 alursa şan‘at-ı ‘ışkı
 işini başa iltür hıdmet
 iden kişi üstāda

5. **almağı:-mağ, -ı**

Gazel 20

Mısra: 4

Almak, elde etmek.

hıvāba geldiyydüm henüz
 āsārı peydā olmadın
 māni‘in-nevm almağı
 kıldı hayālūñ ibtidā

6. **al:**

Gazel 281

Mısra: 11

Açık kırmızı renk.

müzeyyen eyleyüp
 endāmını al u yeşillerle
 görünür perde-i evrākda
 her gönca[nuñ] ebkarı

7. **al:**

Kaside 21

Mısra: 21

Açık kırmızı renk.

gönca-i ter şüretā bir al
 bebgadur meger
 berg-i sebz almış görüñ
 minķārına bebgā-yı gül

8. **al:**

Kaside 22

Mısra: 3

Açık kırmızı renk.

al cāme-y-le gülistāna
 gelüp başdı ayak
 başladı aldı ele sāgar-ı
 gül-gün lāle

9. **aldı:-dı**

Gazel 70

Mısra: 3

Almak II ele

geçirmek.

ferzānesini göñlümün
 aldı çün evvelā
 naṭ‘-ı tenümde daḥı ne
 kıldı ne‘m ala ruḥ

10. **aldı:-dı**

Gazel 133

Mısra: 7

Almak II ele

geçirmek.

cān virüp aldı metā‘-ı
 ‘ışkı şunlar kim dilā

bu fenā bāzārda ḥaḳḳā ki
 buldılar ucuz

11. **al:**

Gazel 109

Mısra: 1

Kırmızı II hile,
düzen, aldatma.

gözümde eşk-i rengine
 inanmaz yār al añlar
 tenüm ğarḳ-āb-ı hūn
 görse şafak içre hilāl
 añlar

12. **alması:-ma, -dı**

Gazel 21

Mısra: 7

Almak II elde etmek.

alması kimse hevā-yı
 zülfden büy-ı vefā
 yeltenür gerçi şabā-veş
 her yeler oñmaz aña

13. **almağa:-mag, -a**

Gazel 255

Mısra: 3

Ele geçirmek,
fethetmek.

müjeñ şaf bağlayup dil
 kişverini almağa geldi
 aña karşı turur mı

gözlerüm bir iki
merdümle

14. **alursa:-ur, -sa**

Gazel 305

Mısra: 1

Almak, edinmek.

la'l-i dilberden dil-i
nākām alursa kāmını
nāme-i 'uşşākda evvel
yazarlar nāmını

15. **allar:-lar**

Gazel 87

Mısra: 4

*Kanın rengi, kızıl,
kırmızı.*

itmege sifk-i dimā her
dem ruhuñ rengin olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

16. **āla:-a**

Gazel 70

Mısra: 8

*Nümayiş, hile,
düzen.*

almağa sâde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşâta gibi başladı reng-
ile āla ruh

17. **alup:-up**

Kaside 18

Mısra: 31

(Akli) Almak.

germ ile 'aqlumı
meclisde alup kibr ü
ğurūr
rüz u şeb ğaflet-ile oldu
işüm fışk u fücūr

18. **almağa:-mağ, -a**

Gazel 70

Mısra: 7

*Almak, edinmek,
elde etmek.*

almağa sâde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşâta gibi başladı reng-
ile āla ruh

19. **āl:**

Gazel 171

Mısra: 1

*Aldatma, düzen,
tuzak, hile. II Sevgilinin
sürekli âşığı aldatması.*

al geymiş yine dildāruñ
işī āl ancak
lebi kan içdüğine zülf-i
ruhı dal ancak

20. **al:**

Gazel 195

Mısra: 6

Al, buyur.

dedüm ey sākī-i gül-ruh
ğam-ı dil def'i ne
cām-ı la'lini şunup baña
dedi kim mey al

21. **almağ:-mağ**

Gazel 5

Mısra: 6

*Almak, edinmek,
elde etmek.*

nergisün şāhını kapdı
bād-ı şubh
gözden āşāndur almağ
'aşā

22. **alur:-ur**

Gazel 219

Mısra: 11

(Arasına) Almak.

behre-mend olmadı
'ālemde alur yok bir elin
kaldı ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

al:-

1. **alup:-up****Gazel 13**

Mısra: 5

(Bir şeyi)

*Kullanmak veya gerekeni
yapmak üzere yanında
bulundurmak.*

āb-ı cānānı alup cām-ı

şafā-baḥş al ele

olmadın ayağuna almağa

ğamlar peydā

2. **almış:-mış****Kaside 25**

Mısra: 15

(Bir şeyi)

*Kullanmak üzere tutup
yerinden ayırarak elinde
veya yanında
bulundurmak.*

şabūhı itmege destine bir

zerrīn kadeḥ almış

mey-i nāz-ıla maḥmūr

eylemiş kendin meger

nergis

3. **almış:-mış****Kaside 25**

Mısra: 25

(Bir şeyi)

*Kullanmak üzere tutup
yerinden ayırarak elinde*

veya yanında

bulundurmak.

eline bir 'aşā almış ayağ

üstine hıdmetde

ışigine sürüp yüzünü

derbānlık ider nergis

4. **aldum:-du, -m****Gazel 251**

Mısra: 3

Koku duymak.

maḥabbet būyını aldum

yürekden sūz-ı 'ışkuñla

mu'atṭar kıldı cān

bezmin nitekim 'ūd-ı

micmerde

5. **ala:-a****Gazel 64**

Mısra: 2

(Eline) Almak.

çemende komaz elinden

müdām lāle-kadeḥ

bu demde 'ārif odur kim

eline ala kadeḥ

6. **almağa:-mak, -a****Gazel 13**

Mısra: 6

Almak, ele

geçirmek. II Dahil etmek.

āb-ı cānānı alup cām-ı

şafā-baḥş al ele

olmadın ayağuna almağa

ğamlar peydā

7. **ala:-a****Gazel 70**

Mısra: 4

Almak II ele

geçirmek.

ferzānesini gönlümüñ

aldı çün evvelā

naṭ'-ı tenümde daḥı ne

kaldı ne'm ala ruḥ

8. **aldı:-dı****Gazel 248**

Mısra: 3

*Almak, elde etmek,
maksadına ulaşmak.*

sīne-ber-sīne olup aldı

göñül maḥşadını

hoş duḥūl itdi o şūḥ u

şīve-kāruñ [koynına]

al gey:-1. **al gey:-mış****Gazel 171**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı giyinmek.

al geymiş yine dildāruñ
işi āl ancak
lebi kan içdüğine zülf-i
ruhı dal ancak

āl ü aşhāb:

1. āl ü aşhāb:-ı, -(n)a

Kaside 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in
ailesi ve onun zamânında
yaşamış, onu görmüş ve
sohbetinde bulunma
şerefine ermiş kimseler,
sahâbeler.*

āl ü aşhābına her-bār
tahiyyāt olsun
rûh-ı pākine selām ile
hezārān şelavāt

a'lā:

1. a'lādur:-dur

Gazel 105

Mısra: 6

*Daha güzel, daha
üstün.*

kadūñ üstünde ruhsāruñ
serūñde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a'lādur

2. a'lā:

Gazel 143

Mısra: 4

*Çok şerefli, pek
yüce, aziz.*

olupdur hil'at-i sultān-ı
levlāk
bu a'lā atlas-ı çarh-ı
münakkaş

3. a'lā:

Gazel 288

Mısra: 14

*(Ar.) Daha yüksek,
en yüksek, pek yüce.*

şatar şanma şayd-ı
deniye Şihābi'i
a'lā şikāre şalar o dil
şāhbāzını

ala:

1. ala:

Gazel 216

Mısra: 5

*Ala, alaca, karışık
renkli.*

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bāğda nāz-ıla reftār etse
ol serv-i hıram

'alāmet:

1. 'alāmetdür:-dür

Gazel 183

Mısra: 7

*Alamet, belirti, iz,
nişan.*

işigün taşı öpsem baña
'izzetden 'alāmetdür
ki halk içinde 'ādet oldu
yümn için nişan
[öpmek]

alay:

1. alay:

Gazel 167

Mısra: 3

*Atlı veya yaya
olarak büyük bir zâtın
yanında yürüten, ona
refâkat eden heyet,
takım.*

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

2. alay:

Gazel 180

Mısra: 5

Atlı veya yaya

olarak büyük bir zâtın
yanında yürüyen, ona
refâkat eden heyet,
takım.

dūd-ı āhum ğam
çerîsinüñ alay bayrağıdur
âteşinden şār u vālādur
aña pervāzlık

alaya şal:

1. alaya şal:

Rübai 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı renge

dönmek, kızarmak.

iy ḥadeng-i ğamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal ‘uşşāk
kalbinden dil al

a‘lā-yı ḥak:

1. a‘lā-yı ḥak:-dur

Kaside 13

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Allah'ın güzellikleri.

tarīk-ı dergehi a‘lā-yı
ḥaḥdur şer‘üñe şāri‘

o silke sālîk olan rāh-
revler olur lâmi‘

‘alāyık:

1. ‘alāyıkdan:-dan

Gazel 153

Mısra: 7

*İnsanı meşgul eden,
Hakk’a erişmekten
alıkoyan ilişkiler, bağlar.*

dil ‘alāyıkdan cüdā
olmaduğun ‘ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
ḥVāce vaḥdetdür garaż

2. ‘alāyıkı:-ı

Kaside 7

Mısra: 3

*İnsanı meşgul eden
dünyevi ilgiler.*

ḳayd itmedi ‘alāyıkı rûh-
ı mücerrede
baḳmadı zīb ü zīver-i
tāk-ı zebercede

3. ‘alāyık:

Gazel 212

Mısra: 9

*İnsanı meşgul eden,
Hakk’a erişmekten
alıkoyan ilişkiler, bağlar.*

‘alāyık iy Şihābī māni‘-i
tevhīdüm olmuşdur
anuñ-çün keşret-i cem‘-i
benī-ādemden el çekdüm

ālāyış:

1. ālāyışinden:-i, -n, - den

Gazel 224

Mısra: 8

*Gösteriş, debdebe,
tantana.*

neçe ālūde-i ‘unşur ola
ten tengnāyında
rehā ḳıl āb u gil
ālāyışinden rûḥı pāk
olsun

alçak:

1. alçak:

Gazel 168

Mısra: 4

*Alçak, hakir,
değersiz.*

şāhbāz-ı himmetüm
bālāya pervāz eylese
zīr-i perrümde ne alçak
ḳuşdur sīmurg-ı ḳāf

aldan:

1. **aldanma:-ma****Rübai 9**

Mısra: 3

.... aldanmak,
kanmak, kapılmak, oyuna
gelmek.

tatlu sözine ‘acüz-ı
dehrün aldanma er ol
‘ıyş-ı Ferhâdı şakın
helvâ-yı Şîrîn itdi telh

2. **aldansa:-sa****Gazel 208**

Mısra: 3

Kanmak, inanmak,
cazibesine kapılmak.

ruhında hâline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm
cinân bâğında çün
gendüm-firîb olmuş-
durur âdem

‘âlem:1. **‘âlem:****Gazel 88**

Mısra: 6

Âlem, dünya.

melâmet şîvesidür gerçi
kim rüsvây-ı ‘ışk olmak

hakikat zevk-i ruhıdur bu
fende başka ‘âlem var

2. **‘âlem:****Gazel 208**

Mısra: 8

Eğlence, içki
toplantısı.

dilersin hâne-gâhda
şüfiyâ sen ‘âlem-i vahdet
gele meyhâne zevkin gör
bu dahı başka bir ‘âlem

3. **‘âlemde:-de****Gazel 12**

Mısra: 6

Alem, dünya, cihan;
kainat, evren.

câm-ı Cem ańsam verür
dil şîşesine inkisâr
ke’s-i mey devr it k’odur
‘âlemde merrâtü’s-şafâ

4. **‘âlemün:-ün****Gazel 24**

Mısra: 9

Dünya, âlem, cihan.

göz yumup geçdün
Şihâbî şöhretinden
‘âlemün

bâreka’llâh terkesi ancak
olur rahmet aña

5. **‘âlemün:-ün****Gazel 92**

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihan.

‘âlemün âsâyişi maḥbûb
ile maḥbûbedür
cennetün ârâyişi ğilmân
ü havrâ birledür

6. **‘alemle:-le****Kaside 19**

Mısra: 23

Bayrak.

altun ‘alemle mâh-ı
nevâ-yı mîr-muḥteşem
getürdi dikdi kapuña
‘izzet livâ-yı ‘ıyd

7. **‘âlemde:-de****Gazel 174**

Mısra: 2

Âlem, dünya II

Herkes.

şan‘at-ı ‘ışk içre tañ mı
olsa Ferhâd oñmaduk
bu meşeldür kim olur
‘âlemde üstâd oñmaduk

8. 'āleme:-e

Gazel 262

Mısra: 3

*Âlem, dünya II**Herkes.*

'aks-i mir'ât cemālũñ
fitne şaldı 'āleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi âşũb āyine

Mısra: 2

*(Fâni, geçici)**Dünya.*

egerçi za'f-ı tendür
zāhirā emrāz-ı hüsmānı
velî hoş görmedür
'ālemde anı zevk-i
rũhānī

14. 'alemden:-den

Gazel 61

Mısra: 12

*Alem, dünya, cihan.**II Herkes ve her şey.*

'asker-i hattı baş çeküp
etdi hürüc
alsa 'alemden ne var
hālũñ harāc

12. 'ālemde:-de

Kaside 18

Mısra: 7

*(Fâni, geçici)**Dünya.*

āh kim yok yere 'ālemde
emek oldu hebā
hırmen-i 'ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenā

15. 'ālem:

Gazel 90

Mısra: 9

*Cihan, dünya,**yeryüzü, evren, kâinat.*

şür u şer-ile tıldı 'ālem
bütün Şihābī
'aksine döndi devrān āhır
zamāna beñzer

9. 'ālemi:-i

Gazel 48

Mısra: 6

Âlem, dünya.

hüb-rûlardan görünmez
cilverge meydānda
'ālemi araladı hüsn-i
cihān-ārā-yı dost

13. 'ālem:

Gazel 207

Mısra: 1

*Alem, dünya, cihan.**II Herkes ve her şey.*

'ayn-ı ākla görünür 'ālem
hayāl
'aks-i mir'ât oldu yā
'ayn-ı zılāl

16. 'ālem:

Gazel 46

Mısra: 9

*Alem, dünya, cihan.**II Halk, herkes.*

bāde-i ıřk ile maħmūr-ı
şarābı 'ālem
şöyle mest eyledi
maħlũkı mey-i bezm-i
elest

10. 'ālemi:-i

Gazel 214

Mısra: 8

Âlem, dünya.

gözüm açdum bu fenāda
rũ-yı rāhat görmedüm
'ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

11. 'ālemde:-de

Gazel 298

17. 'âlem:

Gazel 99

Mısra: 6

Alem, dünya, cihan.

II Halk, herkes.

bir ben degül ölümlüsi

ancağ helâki çok

bu 'âlem ehli ser-beser

anı sever geçer

18. 'âlem:

Gazel 173

Mısra: 3

Alem, dünya, cihan.

II Halk, herkes.

dilrübâlar 'âlem içre cā-

be-cā şalınmasa

bāğa beñzer kim içinde

serv yok şimşadı [yok]

19. 'âlem:

Kaside 12

Mısra: 1

Alamet, nişan.

sîne şablumdur benüm

āhum 'âlem

'âlem içre 'aşk ıla oldum

'âlem

20. 'âlemde:-de

Gazel 23

Mısra: 6

(Fâni, geçici)

dünya. II Hayat, ömür.

şāh-ı mülk-i meskenet

oldum külāh-ı faqr-ıla

şaltanat buldum yiter

'âlemde bu devlet baña

21. 'âlemde:-de

Gazel 50

Mısra: 6

(Fâni, geçici)

dünya. II Hayat, ömür.

mülük-ı māziye dārātına

mālik olup maḥzā

selaṭin-i selef

görmedügin 'âlemde

gördüñ tut

22. 'âlemde:-de

Gazel 123

Mısra: 3

(Fâni, geçici)

dünya. II Hayat, ömür.

sen bulduñ-ısa ḥüsn-ile

'âlemde iştihār

buldum efendi ben daḥı

'aşk-ıla imtiyāz

23. 'âlemde:-de

Gazel 254

Mısra: 4

(Fâni, geçici)

dünya. II Hayat, ömür.

her ki yāruñ ḳalbine ḥarf-

i vefā resmin bezer

sikke ḳazmıřdur hemān

'âlemde seng-i mermere

24. 'âlemüñ:-üñ

Gazel 249

Mısra: 1

(Ar.) Yerde ve gökte

yaratılmış olan şeylerin

bütünü, kâinat, evren II.

Yeryüzü, dünya.

'âlemüñ ḥalkını ḥulḳ-ıla

idüp üftāde

yār-ı bī-pāk yürür 'âlem-

i istiğnāda

25. 'âlemi:-i

Gazel 179

Mısra: 7

Alem, dünya, cihan.

II Herkes ve her şey.

semend-i ḥüsn-ile sen

'âlemi aralayup geçdüñ

nedür ey şehsüvārum çok

bu deñlü 'âlem-ārālık

26. 'ālemi:-i

Gazel 199

Mısra: 7

Alem, dünya, cihan.

II Herkes ve her şey.

yāra didüm çeşm-i pür-
nem ğarkā verdi 'ālemi
ol dürr-i yekṭā didigüm
yemm-durur o nem degül

27. 'āleme:-e

Kaside 1

Mısra: 20

(Ar.) Yerde ve gökte

*yaratılmış olan şeylerin
bütünü, kâinat, evren.*

yaşı sefine olup ol
hāvzada
andan olur 'āleme feyz-i
rahīm

28. 'āleme:-e

Kaside 16

Mısra: 5

(Ar.) Yerde ve gökte

*yaratılmış olan şeylerin
bütünü, kâinat, evren.*

şāh-ı şer'üñ şevketin
göstermek için 'āleme
çar-bāliš üzre kuruldı
hayam-ı çār-yār

29. 'ālemde:-de

Gazel 12

Mısra: 6

(Ar.) Yerde ve gökte

*yaratılmış olan şeylerin
bütünü, kâinat, evren.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şışesine inkisār
ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrātü's-şafā

30. 'ālemde:-de

Gazel 219

Mısra: 11

(Ar.) Yerde ve gökte

*yaratılmış olan şeylerin
bütünü, kâinat, evren.*

behre-mend olmadı
'ālemde alur yok bir elin
kaldı ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

31. 'ālemde:-de

Kaside 25

Mısra: 59

(Ar.) Yerde ve gökte

*yaratılmış olan şeylerin
bütünü, kâinat, evren.*

selāmet gülşeninde
gülşen ol 'ālemde ğam

görme

nitekim sebze-zār-ı nev-

bahār içre güler nergis

32. 'ālemi:-i

Gazel 127

Mısra: 6

Cihan, dünya,

yeryüzü, evren, kâinat.

nokṭadur gerçi medār-ı

ḥākde şuğr-ı vücūd

'ālemi devr itmede

ammā ki per-ğār olmuşuz

33. 'āleme:-e

Gazel 159

Mısra: 2

Cihan, dünya,

yeryüzü, evren, kâinat.

āfītāb-ı ḥüsnüñ idince

tulū'

'āleme nūr-ı kıdem buldı

şuyū'

34. 'ālem:

Gazel 25

Mısra: 10

(Fāni, geçici) dünya

II hayat, ömür.

Şihābī ol sehī kıddüñ

'ömrüñ dirāz olsun

gerekdür 'âlem içr'arada
zîrâ himmet-i a'lâ

35. 'âlem:

Gazel 27

Mısra: 6

(Fâni, geçici) dünya
II hayat, ömür.

miḥnet ü endüha gönülüm
şöyle mu'tād oldu kim
bezm-i 'âlemde elem
olmuş-durur 'âlem baña

36. 'âlemde:-de

Gazel 81

Mısra: 3

Âlem, dünya, hayat.

eger 'âlemde bu ise
nizâ'uñ
baña meyḥâneler saña
mesâcid

37. 'âlemde:-de

Gazel 222

Mısra: 8

Âlem, dünya, hayat.

'aql eydür kim baña 'aşk
u maḥabbet terkin it
zevḳ u ḥâlet bulmadum
'âlemde bu tedbîrden

38. 'âlemde:-de

Gazel 274

Mısra: 10

Dünya ve âhiret
hayatı.

cennetde maḳām
istememez-idi ser-i kūyuñ
'âlemde Şihâbî-i ğarîbe
vaṭan olsa

39. 'âlem:

Kaside 12

Mısra: 2

(Ar.) Yerde ve gökte
yaratılmış olan bir
bütünü, kâinat, evren.

sîne ṭablumdur benüm
âhum 'âlem
'âlem içre 'aşk ıla oldum
'âlem

40. 'âlem:

Kaside 20

Mısra: 21

Âlem, dünya. II
Herkes, halk.

dilgüşâ olup feraḥdan
ḥâline 'âlem güler
nevḥa idüp ağladuḳça
ebr-i giryân-ı bahār

41. 'âlemüñ:-üñ

Gazel 313

Mısra: 7

Âlem, dünya II
Herkes.

'âlemüñ cümle
muḥâsibleri ḳaldı 'âciz
çekdiler defteri derdüñe
yine el-bâḳî

âlem:

1. 'âlemüñ:-üñ

Gazel 37

Mısra: 9

Dünya, evren,
kainat.

Şihâbî 'âlemüñ ehlin
idindi meftûni
o şüh-âfet-i devrân o
fıtne'-i âşüb

'âlem çek:-

1. 'âlem çek:-di

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Bayrak çekmek, bir
yeri zapt edip hükmü
altına almak.

faḥr-i cihān ki çekdi
 ‘alem sūy-ı sermede
 faḥr ıla irdi ‘ālem-i a‘lā-
 yı maḳṣada

‘ālem içinde:

1. ‘ālem içinde:

Gazel 216

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünyada.

mevt-veş āḥir Şihābī
 ḥāk-ile yeksān ider
 her kime kim ‘ālem
 içinde ḡarīm olur ḡarām

‘ālem içre:

1. ‘ālem içre:

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yaratılanlar içinde,
 bütün mahlukat
 arasında.*

ber-murād olmağı dünyā-
 yı denīden umma kim
 ‘ālem içre bī-vefādur
 ḥāşıl olmaz iltimās

‘alem ol-:

1. ‘alem ol-:-du, -m

Kaside 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir düşünceye, bir
 topluluğa bayrak, simge
 ya da önder olmak.*

sīne ṭablumdur benüm

āhum ‘alem

‘ālem içre ‘aşk ıla oldum

‘alem

‘ālem sarayı:

1. ‘ālem sarayı:-nuñ

Gazel 172

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Alem sarayı; fani,
 geçici dünya.*

her yeri ‘ālem sarayınıñ

‘imāret olmada

hey dirīḡā ḥātır-ı

vīrānumuñ mi‘mārı yok

‘ālem-ārālık:

1. ‘ālem-ārālık:

Gazel 179

Mısra: 8

*Ālemi süslemek,
 cihanı süslemek.*

semend-i ḥüsn-ile sen
 ‘ālemi aralayup geçdün
 nedür ey şehsüvārum çok
 bu deñlü ‘ālem-ārālık

‘ālemi:

1. ‘ālemi:

Gazel 67

Mısra: 2

*(Ar.) Yerde ve gökte
 yaratılmış olan bir
 bütün, kâinat, evren.*

yārūñ hemīşe göñlümi
 eyler ḡamı feraḥ
 niteki şevḳ-i vaşlı ider
 ‘ālemi feraḥ

‘ālem-i a‘lā-yı maḳṣada ir-:

1. ‘ālem-i a‘lā-yı maḳṣada ir-:-di

Kaside 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyadaki en büyük
 amacına ulaşmak.*

faḥr-i cihān ki çekdi
 ‘alem sūy-ı sermede
 faḥr ıla irdi ‘ālem-i a‘lā-
 yı maḳṣada

‘ālem-i ‘aşk-ı hakīkiye**er-:**

1. ‘ālem-i ‘aşk-ı
hakīkiye er-:-me, -dün ,
-ise

Gazel 288

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gerçek aşk alemine
ermek. II İlahi aşka
ulaşmak.*

ermedün-ise ‘ālem-i
‘aşk-ı hakīkiye
bāri hele getür ele evvel
mecāzını

‘ālem-i cān:

1. ‘ālem-i cān:-dur

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Canlılar alemi.

leblerün zıkr eylesem dil
mürdesi bulur hayāt
‘ālem-i cāndur baña sen
cān-ı ‘ālemden murād

2. ‘ālem-i cān:

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can alemi.

ğamuñdur ‘ālem-i cān
cān-ı ‘ālem
fidādur saña ey rūh-ı
muḳaddes

3. ‘ālem-i cān:-dur

Gazel 16

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Canlılar alemi. II
Arkadaş, dost
alemi/meclisi.*

‘ālem-i cāndur ğamuñ
‘uşşāka ammā leblerün
mürdeler ihyā ider ey
cān-ı ‘ālem bir yaña

4. ‘ālem-i cān:-dur

Gazel 186

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Canlılar alemi. II
Arkadaş, dost
alemi/meclisi.*

‘ālem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihābī ādeme
mişli vardur cihānda bir
mülāyim dilberün

5. ‘ālem-i cān:

Gazel 308

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Canlılar alemi. II
Arkadaş, dost
alemi/meclisi.*

‘ālem-i cāndur vişālün
va‘desi çün ādeme
cān-ı ‘ālem bī-vefā olma
cihāniler gibi

‘ālem-i cān:-

1. ‘ālem-i cān:-dur

Gazel 226

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Canlılar alemi. II
Arkadaş, dost
alemi/meclisi.*

cihān halkı saña teslīm
cān eyler müsellemsin
vişālün ‘ālem-i cāndur
anuñ-çün cān-ı ‘ālemsin

‘ālem-i ervāh:

1. ‘ālem-i ervāh:-dan

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ruhlar âlemi.

‘āşık-ı dīdār-ı yārız
 ‘ālem-i ervāḥdan
 şanma ey zāhid bizi
 divar-ı cennet beklerüz

‘ālem-i hikmet:

1. ‘ālem-i hikmet:-de

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
 Hikmet, hakikat

dünyası.

añma gel bezm-i cihānda
 cām-ı Cemşīd ü Cem
 ‘ālem-i hikmetde mi’ rāt-ı
 Sıkenderdür şarāb

‘ālem-i istiğnā:

1. ‘ālem-i istiğnā:-da

Gazel 249

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
 (Sevgilinin)

Nazlanma, tenezzül
 etmeme hali.

‘ālemün halkını ḥulḳ-ıla
 idüp üftāde
 yār-ı bī-pāk yürür ‘ālem-
 i istiğnāda

‘ālem-i lāhut:

1. ‘ālem-i lāhut:

Kaside 11

Mısra: 15

Kelime Tipi: -
 Cenâbıhakk’ın

zâtına mahsus olan ilk ve
 en yüce âlem, Allah’ın
 bütün sıfat ve isimlerinin
 zâtında mevcut olduğu,
 fakat sâdece zâtî
 sıfatlarının zuhûra
 geldiği, fiilî sıfatlarının
 ise henüz zuhur
 bulmadığı âlem, ulûhiyet
 âlemi.

idince ‘ālem-i lāhut halkı
 birle vedā’
 fiğān u nāle vü nevḥayla
 zāhir oldı fezī’

‘ālem-i mecāz:

1. ‘ālem-i mecāz:

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
 Fani dünya, gerçek

olmayan alem.

irdi Şihābī ‘ışḳ-ıla zevḳ-i
 haḳīkiye
 gelmez gözine zerrece bu
 ‘ālem-i mecāz

‘ālem-i ‘ulvī:

1. ‘ālem-i ‘ulvī:-de

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
 Yücelik âlemi,

gökyüzü. II Ruhlar âlemi.

seyr iderdüm ‘ālem-i
 ‘ulvīde ben ervāḥ-ıla
 n’eyleyeyin hāyil olur bu
 ḥākden ḳalıp baña

‘ālem-i vahdet:

1. ‘ālem-i vahdet:

Gazel 208

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
 Vahdet alemi. ||

Birlik, Allah’a ulaşıp
 Allah’la bir olma
 durumu.

dilersin ḥāne-gāhda
 şūfiyā sen ‘ālem-i vahdet
 gele meyḥāne zevḳin gör
 bu daḥı başḳa bir ‘ālem

2. ‘ālem-i vahdet:

Gazel 128

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Vahdet alemi. ||
Allah'la bir olma
makamı.*

şanmañuz biz keşret-i
dünyā temennasındayuz
hağ bilür kim 'ālem-i
vaḥdet temāşāsındayuz

'ālem-i vaşl:

1. 'ālem-i vaşl:-uñ, -la

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kavuşma âlemi,
kavuşma yeri.*

bir yaña hicrũñ elem
virür baña ğām bir yaña
'ālem-i vaşluñla cānā
halk ħurrem bir yaña

'ale's-salāh:

1. 'ale's-salāh:

Gazel 66

Mısra: 3

*Müezzinin ezan
okurken kullandığı bir
tabir.*

bezm-i bahār-ı bāğ-ı
şafādan 'ale's-salāh

cām-ı şabuḥı şunsa bize
sākı-i şabāh

'alev:

1. 'alev:

Gazel 15

Mısra: 6

*Ateşten çıkan parlak
ve yanar kıvılcım.*

bi-ḥamdi'llāh şeb-i tārık-
ı ğamdur hümā oldu
'ulüvv-i çarḥa āhum
şem'i idelden 'alev
peydā

'alī:

1. 'ālīdür:-dür

Kaside 13

Mısra: 5

*Değeri yüksek,
şerefli.*

oturdı kürsi-i 'arşa

beğāyet 'ālīdür şānı

ķuruldı şer'inũñ tā evc-i

isti'lāda dīvānı

2. 'ālīdür:-dür

Gazel 187

Mısra: 4

*Dört büyük
halifenin sonuncusu*

*olan, Hz. Muhammed'in
damadı ve aynı zamanda
amcası Ebu Talib'in oğlu
Hz. Ali.*

ķulluğına iftiḥār itsem
n'ola ķamber gibi
nām-ı a'lāsı 'ālīdür şāh-ı
'ālī şānumdur

'āl-i cenāb:

1. 'āl-i cenāb:

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Şerefli, haysiyetli,
yüce gönüllü (kimse).*

pādişāh-ı mülk-i ḥüsn
oldığı-ķün mağrūr olup
içtināb itmez gedā
āhından ol 'āl-i cenāb

'ālī gevher:

1. 'ālī gevher:-dür

Gazel 130

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Değerli cevher.

ķıyās-ile bilinmez
cevher-i luṭf u 'aṭā ķadri

bu himmet ‘ālī geverydür
buña vez ü ‘ayār [olmaz]

Kelime Tipi: -
Çok gayretli.

āl-i ‘osmān:

1. āl-i ‘osmān:-ı

Kaside 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Osmanlı hanedanı.

‘ālī güher:

1. ‘ālī güher:

Kaside 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu cevher.

hikmet ile baħr-i bī-
cünbüşdür ol ‘ālī güher
nisbet ile kaçredür deryā-
yı pür-emvāc aña

minnet etme felek-i
süfle-nüvāze ey dil
ola gör mehr-i dıraħşān
gibi ‘ālī himmet

āl-i muştafa:

1. āl-i muştafa:

Kaside 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mustafa'nın ailesi.

II Ehl-i beyt.

kıldılar ba‘de’n-nebī
āyīn-i islāmı zuhūr
çar-ı çār-yār yā şafā
aşhāb u āl-i Muştafa

lāleler üzre yeşil nīze
çeküpdür şāh-ı gül
şürh-ı ser kaçdın ider şab
āl-i ‘Osmānı bahār

‘ālī-himmet:

1. ‘ālī-himmetdür:-dür

Gazel 153

Mısra: 4

*İhsan ve keremi çok
olan.*

āl-i gül:

1. āl-i gül:

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül.

gülğul-i bülbül şürāhī
cām-ı müldür āl-i gül
hāl-i hadd-i sākī
fūlfüldür dil-i ‘aşıq kitāb

‘ālī nijād:

1. ‘ālī nijād:

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yüce soylu,
muteber, seçkin kimse.*

hāl-i hindün-ıla çīn
zülfüñ ey ‘ālī nijād
kişver-i hüsn ü cemālūñ
husrev ü hākānıdur

pīr-i ‘ışka el verelden
pāyüm olmuşdur bülend
mürşid-i kāmīl olandan
‘ālī-himmetdür ğaraž

‘alīl eyle:-

1. ‘alīl eyle:-me

Kaside 15

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Hasta etmek; kör,
sakat bırakmak.*

‘ālī himmet:

1. ‘ālī himmet:

Rübai 5

Mısra: 2

nūruñla çeşm-i cānumuz
aç eyleme ‘alīl
bakma ‘uyūb-ı ‘āşiye ey
pertev-celīl

‘alīl ol-:

1. ‘alīl ol-:-mış, -dur

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hastalıklı,
problemli olmak. II Kör
olmak.*

kalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār
‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ıŝkuñla olmuşdur ‘alīl

2. ‘alīl ol-:-mış, -dur

Gazel 205

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hastalıklı,
problemli olmak. II Kör
olmak.*

kalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār
‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ıŝkuñla olmuşdur ‘alīl

‘ālim:

1. ‘ālim:

Kaside 16

Mısra: 24

*Âlim, ilim sahibi,
bilgin, bilen, bilgisi
dahilinde olan.*

yār-ı rābi ‘ kim dinildi
bāb-ı şehr-i ‘ilm aña
hem ‘ālim ü hem ħalīm
oldur kirām-ı çār-yār

alın:

1. alında:-ın, -da

Gazel 114

Mısra: 3

*Yüzün kaŝlarla saç
arasındaki bölümü, alın.*

ol mehüñ alında güyā
āsumān-ı dest-māl
ebrdür kim gird-i māhı
hāleveŝ itmiş maķar

āline:

1. āline:

Kaside 2

Mısra: 23

*Aile, soy, sop,
sülale.*

bizden selām āline vü
çār-ı yārına

k’anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

allāh:

1. allah:

Gazel 227

Mısra: 10

*Allah, her şeyin
yaratıcısı olan tek ve
mutlak varlık.*

sözde ŝihābī ħaylice
rengin edāsı var
bu tıfl-ı tab ‘-zādeñi
Allah bağışlasın

2. allah:

Kaside 18

Mısra: 11

Allah (c.c.).

cürm-i ‘isyān ile ħaldum
meded Allah meded
baña raĥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

3. allah:

Kaside 18

Mısra: 17

Allah (c.c.).

cürm-i ‘isyān ile ħaldum
meded Allah meded

baña raḥm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

4. **allah:**

Kaside 18

Mısra: 23

Allah (c.c.).

cürm-i 'isyān ile ƙaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

5. **allah:**

Kaside 18

Mısra: 29

Allah (c.c.).

cürm-i 'isyān ile ƙaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

6. **allah:**

Kaside 18

Mısra: 35

Allah (c.c.).

cürm-i 'isyān ile ƙaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

7. **allah:**

Kaside 18

Mısra: 41

Allah (c.c.).

cürm-i 'isyān ile ƙaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

8. **allah:**

Gazel 298

Mısra: 3

Allah (c.c.).

Eḥab Allah abdu ibtilā
muḫtezāsınca
ḥüdāya hoş gelür derler
marīzuñ rāz u efġanı

9. **allah:**

Kaside 18

Mısra: 5

Allah (c.c.).

cürm-i 'isyān ile ƙaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

allar gey-:

1. **allar gey-:-di**

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kırmızılar giymek.

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında ƙadeḥden
zer ü la'lin ḥalḥal

'alleme'l-ādem ismen

küllü zāti şifāti:

1. **'alleme'l-ādem ismen**

küllü zāti şifāti:

Kaside 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ademe öğreten isim

*bütün sıfatların
sahibidir.*

yā hū el-şāni' u bi'
ƙudreti fī el-maşnū' āt
'alleme'l-ādem ismen
küllu zāti şifāti

'alleme'l-esmā:

1. **'alleme'l-esmā:**

Kaside 13

Mısra: 11

"Allah Adem'e

bütün isimleri öğretti.

Sonra onları önce

meleklerle arz edip: Eğer

siz sözünüzde sadık

iseniz, şunların isinlerini
bana bildirin, dedi.”
(Bakara 2/31) ayetinden
iktibastır.

egerçi Ādem’e oldı
müyesser ‘alleme’l-esmā
olupdur Muşafānuñ
künyeti Yāsīn ile Tāhā

“‘alleme’l-guyūb”:

1. “‘alleme’l-guyūb”:

Gazel 40

Mısra: 8

*Gaybı en iyi bilen
anlamında Allah'ın
sıfatlarından biri.*

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i gaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
guyūb”

almış:

1. almış:

Kaside 21

Mısra: 22

*Almak || ağzına
almak.*

ğonca-i ter şüretā bir al
bebğadur meger

berg-i sebz almış görüñ
minķārına bebgā-yı gül

altun:

1. altun:

Kaside 19

Mısra: 23

*Altın, altın
madeninden yapılma.*

altun ‘alemle māh-ı
nevā-yı mīr-muhteşem
getürdi dikdi kapuña
‘izzet livā-yı ‘ıyd

ālūde-i ‘unşur:

1. ālūde-i ‘unşur:

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karışık madde.

neçe ālūde-i ‘unşur ola
ten tengnāyında
rehā kı l āb u gıl
ālāyışından rūhı pāk
olsun

‘am:

1. ‘amdan:-dan

Kaside 18

Mısra: 38

*Herkese ait, umuma
mahsus.*

olma nevmīd Şihābī çok
olur luţf-ı ilāh
tevbe kı l ‘amdan ü
sehven ne kadar olsa
günāh

āmāde:

1. āmāde:

Gazel 264

Mısra: 8

*Far. Hazır,
hazırlanmış, müheyya.*

gelüp uğrar o şehsüvār
deyü
tururın yollarında āmāde

a ‘māl-i maḥabbet:

1. a ‘māl-i maḥabbet:- den

Gazel 40

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sevgi, aşk, arzu
isteği, muradı.*

yār hışm itdi baña cev-
ile ağyāre uyup
‘abd-i müznib kı l mış

a‘māl-i maḥabbetden
zünüb

a‘māl-i ṣalāḥ:

1. a‘māl-i ṣalāḥ:

Kaside 2

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Salih ameller.

işimüz sehv ü ḥaṭāyıla
ma‘āsīdūr hep
kanı a‘māl-i ṣalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā‘āt

‘amel:

1. ‘amelin:-in

Gazel 30

Mısra: 6

Niyet ve iradeye
bağlı olarak yapılan
dünya ve ahirette ceza ve
mükâfat konusu olan iş,
davranış, ve bilinçli
yapılan fiil.

sāḳi-i sāde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi ‘amelin
sāğar-ı şahbāya şahīb

2. ‘amelüm:-üm

Kaside 18

Mısra: 33

Niyet ve iradeye

bağlı olarak yapılan
dünya ve ahirette ceza ve
mükâfat konusu olan iş,
davranış, ve bilinçli
yapılan fiil.

‘amelüm yok velī çok
oldı ‘ibâdetde kuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

3. ‘amel:

Gazel 205

Mısra: 8

Amel, iş, hareket,
davranış, dinî emirleri
yerine getirme.

güş idenler naḳş-ı
eş‘arumla her taşnîfümi
mutrib-i bezmüm semā‘
u şavtına kılmaz ‘amel

‘amel-i nāme:

1. ‘amel-i nāme:-sî, -
(n)e-sî, -n, -e

Gazel 314

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Amel defteri.

karalar şî‘rî Şihābî gibi
her kırtāsî
‘amel-i nāmesine döndi
cihān evrāḳı

‘ām-ı ıstılāḥ:

1. ‘ām-ı ıstılāḥ:

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Halka, umuma
mahsus.

sen Şihābî bula gör
mazmün-ı ḥaş
çok olur nazm içre ‘ām-ı
ıstılāḥ

‘amîk:

1. ‘amîkdür:-dür

Gazel 165

Mısra: 7

Derin.

bu baḥr-i ‘aşḳ-ı mehleke
ey dil ‘Amîkdür
atma helāke kendüñi
şanıp sen anı sığ

‘āmil ol-:

1. ‘āmil ol-:-an, -a

Kaside 16

Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Amel eden;
bildiklerini uygulayan,
ibadet ve diğer kulluk
görevlerini eksiksiz
yerine getiren olmak.

vācib oldı rābi' ile 'āmil
 olana
 penc nevbette tahıyyat ü
 selām-ı çār-yār

āmmā:

1. ammā:

Gazel 16

Mısra: 3

"Ama, fakat, lakin,
 ancak" anlamlarında bir
 bağlaç.

'ālem-i cāndur ğamuñ
 'uṣṣāka ammā leblerüñ
 mürdeler ihyā ider ey
 cān-ı 'ālem bir yaña

2. ammā:

Gazel 172

Mısra: 8

"Ama, fakat, lakin,
 ancak" anlamlarında bir
 bağlaç.

mehr ü māhı şark u ğarba
 rūz u şeb şalındurur
 çarḥuñ ammā bir senüñ
 gibi kamer-ruḥsārı yok

3. ammā:

Gazel 10

Mısra: 8

"Ama" bağlacı;
 ama, fakat, lakin,
 velakin; ancak.

yok zerre deñlü bilürüz
 iy meh dehānuñı
 ammā miyānuñ inceligi
 kılca var ola

4. ammā:

Gazel 17

Mısra: 2

"Ama" bağlacı;
 ama, fakat, lakin,
 velakin; ancak.

lebüñe cevher-i cān
 dimek olurdu cānā
 dehenüñ vaşfi benüm
 ağızuma düşmez ammā

5. ammā:

Gazel 24

Mısra: 6

"Ama" bağlacı;

ama, fakat, lakin,
 velakin; ancak.

şāh-ı mülk-i fāka vü faḫr
 olagör derviş gel
 ḥilm-ile ammā ḥayā
 olmak gerek 'ādet saña

6. ammā:

Gazel 156

Mısra: 2

"Ama" bağlacı;
 ama, fakat, lakin,
 velakin; ancak.

katl-i 'uṣṣāka leb-i dilber
 getürdi taze ḥat
 sāde diller meşrebinde
 çıkdı ammā o ğalat

7. ammā:

Gazel 251

Mısra: 12

"Ama" bağlacı;
 ama, fakat, lakin,
 velakin; ancak.

ruḥ-ı zerdüm görüp
 gözüm yaşına yār meyl
 itdi
 güzeller şayd olurmuş
 ḥikmet ammā sīm ile
 zerde

8. ammā:

Gazel 40

Mısra: 8

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i ğaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
ğuyüb”

9. ammā:

Gazel 51

Mısra: 5

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

dilā nāzūk hevālar kullān
ammā perdeden çıkma
maķām-ı ‘ışka gel
sözünle nāyı saña dem-
sāz [it]

10. ammā:

Gazel 116

Mısra: 4

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

teşbīh iderdi zerreye
gönlüm dehānuñı
ammā bakınca cān gibi
gözden nihān olur

11. ammā:

Gazel 130

Mısra: 6

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

mey-i la‘līn ķabā sāķī
egerçi mīr-i meclisdür
şürāķī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

12. ammā:

Gazel 135

Mısra: 3

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

sürh-ı eşkümden şafaķ-
reng oldu ammā āhımuñ
lāciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı ābanūs

13. ammā:

Gazel 183

Mısra: 6

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

elūñ öpdürme düşmendür
saña aġyār-ı bed-ħaşlet
zarar vermez efendi
destūñ ammā dōstān
öpmek

14. ammā:

Gazel 267

Mısra: 6

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

şubh birdür şām iki
didüklerince var-ımış
tal‘atı bir görünür ammā
iki ġīsū siyeh

15. ammā:

Gazel 313

Mısra: 10

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

semm-i ķatıl içirür cān-ı
Şihābīye ġamuñ
anı def‘ eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

16. ammā:

Gazel 99

Mısra: 2

"Ama" bağlacı.

çeşmūñ egerçi merdüm-i
şāķīb-nażar geķer
görmezlenür fütādesin
ammā başar geķer

17. **ammā:****Gazel 211**

Mısra: 12

"Ama" bağlacı.

her şem‘ ehli âteş-i ser-
keş olur yaçar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

*"Ama, fakat, lakin"**anlamında bir bağlaç.*

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab‘īnuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

ammā ki:1. **ammā ki:****Gazel 127**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ama, ne var ki.

noḡtadur gerçi medār-ı
ḡākde şuḡr-ı vüçüd
‘ālemi devr itmede
ammā ki per-gār olmışuz

añ:1. **añınca:-ınca****Gazel 96**

Mısra: 1

*Adını söylemek,
zikretmek.*

yāri añınca dīde-i giryān
baḡa düşer
ben ḡorḡarın ki araya bir
mācerā düşer

2. **añınca:-ınca****Gazel 116**

Mısra: 1

*Adını söylemek,
zikretmek.*

āhum añınca ḡaddūñi
āteş-fişān olur
gözüm görünce ḡaddūñi
yaşum revān olur

18. **ammā:****Kaside 23**

Mısra: 13

"Ama" bağlacı.

sultān-ı şakāyık egilen
gül-durur ammā
ḡükm itdi bugün bāḡa
emīrāne benefşe

ammā kim:1. **ammā kim:****Gazel 166**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*"Ancak, fakat,
lâkin" anlamlarında
bağlaç.*

3. **añınca:-ınca****Gazel 116**

Mısra: 9

*Adını söylemek,
zikretmek.*

19. **ammā:****Kaside 24**

Mısra: 43

"Ama" bağlacı.

bāḡ-ı naẓm içre Şihābī
biter ezhār ammā
ḡopmadı buncılayın bir
daḡı zībā sünbül

gerçi ḡılḡat birdür ammā
kim ṭabāyi‘ muḡtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şūfī mu‘tekif

la‘lūñ añınca ṭūṭi-i ṭab‘ı
Şihābīnūñ
Şīrīn tekellüm etmege
şekker-zebān olur

20. **ammā:****Gazel 134**

Mısra: 9

4. **añsam:-sa, -m****Gazel 12**

Mısra: 5

*Adını anmak, söz
etmek, bahsetmek.*

cām-ı Cem añsam verür
dil şîşesine inkisâr
ke's-i mey devr it k'odur
'âlemde merrâtü's-şafâ

5. **añma:-ma****Gazel 29**

Mısra: 3

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

añma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşîd ü Cem
'âlem-i hikmetde mi'rât-ı
Sikenderdür şarāb

6. **añmazsın:-maz, -sın****Gazel 213**

Mısra: 10

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdün Şihābî haste'i
hîç añmazsın behey âfet
ölüm vardur ölüm

7. **añsam:-sam****Gazel 12**

Mısra: 5

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

cām-ı Cem añsam verür
dil şîşesine inkisâr
ke's-i mey devr it k'odur
'âlemde merrâtü's-şafâ

8. **añsa:-sa****Gazel 271**

Mısra: 9

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

ķanda aña tūtî-i tab'-ı
Şihābî la'lüñi
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rîz
olmada

9. **añıldı:-ıl, -dı****Gazel 213**

Mısra: 5

*Anlamak,
hatırlamak, sözünü
etmek.*

cām-ıla la'lüñ vaşfi
añıldı meger meyḫānede
ķaynayup ķanı

derünından yine hoş itdi
ḫum

10. **añup:-up****Gazel 286**

Mısra: 3

*Anmak, zikretmek,
hatıra getirmek.*

gice ruḫsārın añaup
ağladum o ḡonca-lebüñ
çîn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

11. **añma:-ma****Gazel 86**

Mısra: 3

*Adını anmak, söz
etmek, bahsetmek.*

cām-ı Cem ile kâse-i
Cemşîdi aña gel
ḫāķān-ı Çîn bu meclise
her dem çanak çeker

12. **añma:-ma****Gazel 276**

Mısra: 5

*Adını anmak, söz
etmek, bahsetmek.*

düşdi dil zevķi ḡam-ı
baḫrine aña ötesin

ne deyem hâli dümen
tutmadı dönmez beriye

añ-:

1. aña:-a

Gazel 282

Mısra: 1

*Adını söylemek,
zikretmek, hatırlamak.*

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşākı iy perī
‘aşkuñ yolında hayr-ıla
yād it ölenleri

2. aña:-sa

Gazel 35

Mısra: 1

*1. Hatırlamak, akla
getirmek, yād etmek,
tahattur etmek. 2. Adını
söylemek, zikretmek.*

şarāb-ı la‘lūne hasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu göñlüm
ider piyāle taleb

3. añmam:-ma, -m

Gazel 179

Mısra: 2

*Dile getirmek,
söylemek, hatırlatmak.*

Muhammed Şāha kul
oldum anuñdur şimdi
dārālık
baña hubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

aña:

1. aña:

Gazel 2

Mısra: 4

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

ben t̄alibin cefāsına
vaşlın diler raķīb
mihr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

2. ana:

Gazel 5

Mısra: 4

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

t̄ir-i ğamzeñ s̄ine-i
mecrūhuma
girdi ana tā kıyāmet
çıkmaya

3. aña:

Gazel 7

Mısra: 1

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
hať sūre-i raḥmān aña
başda bismi’l̄lāh yazmış
kaşuñı yezdān aña

4. aña:

Gazel 7

Mısra: 2

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
hať sūre-i raḥmān aña
başda bismi’l̄lāh yazmış
kaşuñı yezdān aña

5. aña:

Gazel 7

Mısra: 4

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

zūlfüñi c̄im ü kadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn

üç ger bir yire cem‘ olsa
diyiver cân aña [vb]

6. aña:

Gazel 7

Mısra: 6

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

câna geçdi sehm-i esrâr-ı
ğamuñ toyurmadı
sînede yaram açup ağzın
kalur hayrân aña

7. aña:

Gazel 7

Mısra: 8

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

eşk-i çeşm-i hûn-
perverdüm ki merdüm-
zâdedür
olsa ger lâlâ ‘aceb mi
lâle-i nu‘mân aña

8. aña:

Gazel 7

Mısra: 10

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

lem‘a-i âh-ı Şihâbîden
rakîb eyler girye‘i
recm-i âteşdür ki karşı
tırılmaz şeytân aña

9. aña:

Kaside 10

Mısra: 1

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

Muştafâ kim oldu iklîl
şübüt-ı tâc aña
atlâs-ı çarh-i muraşsa‘
hil‘at-i dîbâc aña

10. aña:

Kaside 10

Mısra: 2

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

Muştafâ kim oldu iklîl
şübüt-ı tâc aña
atlâs-ı çarh-i muraşsa‘
hil‘at-i dîbâc aña

11. aña:

Kaside 10

Mısra: 4

Üçüncü tekil şahıs

zamirinin yönelme eki
almış hali.

bir şeh-i ‘âlî-himemdür
k’ol şefî‘u‘l-müznibîn
hüsrev ü dervîş eşiginde
kamu muhtâc aña

12. aña:

Kaside 10

Mısra: 6

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

sırr-ı haqq cân gibi
pinhân olmağ için gârda
perde çekdi ‘ankebût oldu
o dem nessâc aña

13. aña:

Kaside 10

Mısra: 8

Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

hikmet ile baħr-i bî-
cünbüşdür ol ‘âlî güher
nisbet ile kaçredür deryâ-
yı pür-emvâc aña

14. aña:

Kaside 10

Mısra: 12

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

Ka‘betü’l-‘uşşāk kıldı
āsītānımı ilāh
Anuñ için her taraftan
yüz sürer hüccāc aña

15. aña:

Kaside 10

Mısra: 14

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

şefkatüñ tırini gönder yā
resūlallah meded
sīne meydānında cānı
dikmişem umaç aña

16. aña:

Kaside 10

Mısra: 16

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

yā nebī olsa seg-i kūyuñ
Şihābī-i ġarīb
zī-sa‘ādet zī-şeref bu
deñlü ibtihāc aña

17. aña:

Gazel 52

Mısra: 10

*Üçüncü tekil şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali (Sevgili'yi
kastederek).*

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aña vuşlat gelür gūyā be
yārān-ı şafā firķat

18. aña:

Gazel 68

Mısra: 8

*"O" üçüncü teklik
şahıs zamiri.*

rūzigār olsa muḥālif
şüfün-i deryāya
menfa‘at eylemez aşlā
aña sā‘y-i mellāḥ

19. aña:

Gazel 68

Mısra: 10

*"O" III. tekil şahıs
zamiri.*

ķadeḥ-i bāde virür rūḥ-ı
Şihābīye ġidā
sāķiyā luṭf idüp evvel
aña şun kāse-i rāḥ

20. aña:

Gazel 247

Mısra: 2

*"A-na: o-na".
Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

di begüm bu saña bahā
ne-y-ile
aña cān virelüm bahāne-
y-ile

21. aña:

Gazel 266

Mısra: 5

*"A-na: o-na".
Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

görmek olur mı didüm
aña ḥüsnüñ āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

22. aña:

Gazel 292

Mısra: 8

*"A-na: o-na".
Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

bulsa halvet-hānede hālī
gece-y-le ol mehi
bağrının yağın eridür
aña hālın nāyişi

23. aña:

Gazel 301

Mısra: 8

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

ğam-ı Leylā-y-ile
Mecnūn olan şol Kays
‘ākıldür
cünūn ıtlākın aña
eylemez dīvāneden gayrı

24. aña:

Gazel 301

Mısra: 10

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

Şihābī yād idüp ağzın
‘adem mülkine ‘azm itdi
gerekmez aña hem-reh
guşsa-i cānāneden gayrı

25. aña:

Gazel 310

Mısra: 6

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

raķībūñ yıldızı düşmiş
kadi kavş-ı kuzah olmuş
baña tokundı çarhuñ okı
bilsem aña ne batdı

26. aña:

Gazel 315

Mısra: 2

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

27. aña:

Kaside 2

Mısra: 10

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

‘ulemā ‘ilm-i nu‘ūt u
ceberūtında hemān

aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt

28. aña:

Kaside 2

Mısra: 18

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

didī lā-uhşīsenā hāzrete
sulţān-ı resūl
bi’l-ḥuşuş aña nüzūl itdi
nuşuş-ı āyāt

29. aña:

Kaside 8

Mısra: 10

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

nāzil degül mi kadrine
Ṭāhā vü Nāzi‘āt
menşüb aña risālet ü
levlāk aña berāt

30. aña:

Kaside 8

Mısra: 10

"A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali.*

nāzil degül mi qadrine
Ṭāhā vü Nāzi'āt
menşüb aña risālet ü
levlāk aña berāt

31. **aña:**

Kaside 8

Mısra: 27

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

kevn ü mekân-ı hestîde
yoğdur nazîr aña
yaz levh-i cāna na'tını
dāyım Şihābiyā

32. **aña:**

Kaside 10

Mısra: 10

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

qurb-ı ev-ednāda gördügi
şeb-i vuşlat gibi
sürme-i māzāğ olupdur
leyletü'l-mi'rāc aña

33. **aña:**

Kaside 10

Mısra: 18

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

ķıl meded nehb eyledi
mülkini cünd-i hevā
'ahd-i 'adlūñle şehā lāyık
degül tārāc aña

34. **aña:**

Kaside 13

Mısra: 7

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

nüzül itdi aña Ruḥu'l-
Ḳuds tenzîl-i Kur'ānı
hidāyet encümidür
cümleten aşḫāb u yārānı

35. **aña:**

Kaside 13

Mısra: 18

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

feleklerden geçüp sehm-i
ķader mānendi bî-pervā
aña menzil olupdur kābe-
ķavseyn ile ev-ednā

36. **aña:**

Kaside 16

Mısra: 19

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

yār-ı şānī kim laķab
ḥakdan aña fāruğdur
farq-ı küfr ü dīnde oldur
ḥüsām-ı çār-yār

37. **aña:**

Kaside 16

Mısra: 21

"A-na: o-na".

*Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.*

yār-ı şālīş kim aña virildi
zī'n-nüreyñ nām
cāmi'-i āyāt-ı raḥmān ü
hümām-ı çār-yār

38. **aña:**

Kaside 16

Mısra: 23

" A-na: o-na".
Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

yār-ı rābi‘ kim dinildi
 bāb-ı şehir-i ‘ilm aña
 hem ‘ālim ü hem ḥalīm
 oldur kirām-ı çār-yār

39. aña:

Kaside 21

Mısra: 48

" A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

bülbül eyler nāle ü
 feryādlar Vāmık mişāl
 kim meger ‘arz-ı ‘izār
 itmiş aña ‘Azrā-yı gül

40. aña:

Rübai 1

Mısra: 3

" A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

zinde şanma mürdedür
 cāhil sen egme aña başın

kim namāz-ı mürdeye
 yok secde emru’llāhda

41. aña:

Rübai 2

Mısra: 4

" A-na: o-na".

Üçüncü teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali.

zıkr-i ḥayr olmaqlık
 esbāb-ı taḥammüldür

baña

yine benden soñra
 güftārum aña vāriş olur

42. aña:

Gazel 185

Mısra: 8

" O " işaret zamiri.

eşk-i çeşmümdür benüm
 deryā-yı ḥün

keştüdür cismüm aña

āhum direk

43. aña:

Gazel 288

Mısra: 3

" O " işaret zamiri.

ebrū-yı yāri görüp aña
 eyledi sücüd

kıldı o daḥı şūfī gibi dün
 namāzını

44. aña:

Gazel 290

Mısra: 2

" O " işaret zamiri.

baña ol nāzenīn eylerse
 nāzı
 dilüñ cāndur aña her dem
 niyāzı

45. aña:

Gazel 155

Mısra: 3

" O " 3. tekil kişi

zamiri.

kışsa-i guşşamdan aña
 olsun o şāh-ı cihān
 eyleñüz rahmet size ben
 dā‘i-i erkāna ‘arz

46. aña:

Gazel 180

Mısra: 6

" O " 3. tekil kişi

zamiri.

dūd-ı āhum ḡam
 çerīsinüñ alay bayrağıdır
 āteşinden şār u vālādur
 aña pervāzlık

47. **aña:**

Gazel 207

Mısra: 12

" O" 3. tekil kişi

zamiri.

oldı çün maḥbûb-ı

raḥmân-ı cemîl

aña verdi kendü nûrından

cemâl

48. **aña:**

Gazel 227

Mısra: 4

" O" 3. tekil kişi

zamiri.

ṭomar-ı ḥaṭṭ-ı ḥüsnine

ağyar-ı bed-naẓar

bakmaya tâki dek aña

çeşmin çerişlesin

aña başla-:

1. **aña başla-:-dı**

Kaside 23

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Anmaya, zikretmeye

başlamak. II Adını

anmak, sözü geçmek.

‘ârifler aña başladı

üstinde yir eyler

ayağa düşer uğrasa

nādāna benefşe

aña göre:

1. **aña göre:**

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ona göre, ona

uygun.

göster Şihābī şî‘rûnî ehl-i

belāgate

söylerler-ise aña göre

nükte-i belîğ

2. **aña göre:**

Gazel 46

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ona göre, ona

nispeten.

manşıb u ‘aşka iren

zirve-i eflāke çıkar

rütbe-i dehr-i denī aña

göre pāye-perest

ana rahmi:

1. **ana rahmi:-n, -de**

Gazel 212

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ana karnı ||

Çocuğun doğmadan önce

anne karnında geçirdiği

süreç.

daḥı ben ana rahminde

yatur bir ẓatre ḥûn iken

bu mevcūdâtı ma‘dûm

añlayup ol demden el

çekdüm

‘anber bûy:

1. **‘anber bûy:**

Kaside 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Amber kokulu (saç,

ayva tüyü, ben).

şanki bir dilber-i hindû-

beçedür ‘anber bûy

gösterür taraf-ı külelden

şacı güyâ sünbül

‘anber-fişân:

1. **‘anber-fişân:**

Gazel 240

Mısra: 4

Anber kokusu

saçan.

meşâm-ı ḥalkı tutdı bûy-ı

zûlfûñ

niçe ‘anber-fişân geysü
olur bu

‘anber-serā:

1. ‘anber-serā:

Kaside 21

Mısra: 33

Güzel kokulu.

kaşr-ı bāğ oldu şemīm-i
tayyibden ‘anber-serā
cān meşāmmın tıtdı būy-
ı ‘anber-i serā-yı gül

ancağ:

1. ancağ:

Gazel 24

Mısra: 10

*"Olsa olsa, en çok,
daha çok" anlamlarında,
bir şeyin daha çoğunun,
ilerisinin olmadığını
gösteren bir söz.*

göz yumup geçdüñ
Şihābī şöretinden
‘ālemüñ
bāreka’llāh terkese ancağ
olur rahmet aña

2. ancağ:

Gazel 171

Mısra: 4

*"Olsa olsa, en çok,
daha çok" anlamlarında,
bir şeyin daha çoğunun,
ilerisinin olmadığını
gösteren bir söz.*

güllerüñ şive-y-ile didi
bu remmāl ancağ
nokta-i gayb degül mi
dedüm ey gönca-femüñ

3. ancağ:

Gazel 171

Mısra: 6

*"Olsa olsa, en çok,
daha çok" anlamlarında,
bir şeyin daha çoğunun,
ilerisinin olmadığını
gösteren bir söz.*

şüphe yok cām-ı ezel
cür‘asınüñ neş’ esidür
bāde-i vahdete cānum
katı meyyāl ancağ

4. ancağ:

Gazel 171

Mısra: 8

*"Olsa olsa, en çok,
daha çok" anlamlarında,
bir şeyin daha çoğunun,
ilerisinin olmadığını
gösteren bir söz.*

lebūñ esrārı eyledi
hayrān dedüm (-)
ol kalendar güzeli didi bu
ebdāl ancağ

5. ancağ:

Gazel 171

Mısra: 10

*"Olsa olsa, en çok,
daha çok" anlamlarında,
bir şeyin daha çoğunun,
ilerisinin olmadığını
gösteren bir söz.*

göricek haste Şihābī’i
etıbbā-yı zamān
didiler ‘illet-i ‘aşk-ıla bu
bed-ḥāl ancağ

6. ancağ:

Gazel 20

Mısra: 10

*"Sadece" anlamında
edat.*

dün gice ne ḥvāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi ḥvāb
görünen ancağ ḥayāl-ı
ḥüsnüñ oldu dilberā

7. ancağ:

Gazel 171

Mısra: 2

"Sadece" anlamında
edat.

al geymiş yine dildāruñ
işi āl ancak
lebi kıan içdüğine zülf-i
ruhı dal ancak

8. ancak:

Gazel 109

Mısra: 9

"Sadece, bir tek"
anlamında bağlaç.

Şihābī "men 'aref" sırrını
ancak ehl-i hāl añlar

9. ancak:

Gazel 61

Mısra: 2

"Sadece, bir tek"
anlamında edat.

sākiyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancak o
şerbetdür 'ilāc

10. ancak:

Gazel 184

Mısra: 10

"Sadece, bir tek"
anlamında edat.

hāris-i bāğ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerüñ
bāğbān olan bilür ancak
lisānın bülbulüñ

11. ancak:

Kaside 25

Mısra: 52

"Sadece, bir tek"
anlamında edat.

teni efsürde kıalmış-ıdı
hūn-ı hışm-ı çeşmüñden
anuñ-çün gözin ancak
yıldı bir kerre açar
nergis

12. ancak:

Gazel 99

Mısra: 5

"Ama; fakat, lakin,
ancak" anlamlarında bir
bağlaç.

bir ben degül ölümlüsi
ancak helāki çok
bu 'ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

13. ancak:

Gazel 152

Mısra: 5

"Ama; fakat, lakin,

ancak" anlamlarında bir
bağlaç.

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum 'aşk u şevk-i
yāra maşşuş

14. ancak:

Kaside 12

Mısra: 5

"Ama; fakat, lakin,
ancak" anlamlarında bir
bağlaç.

cām-ı İskender degül
ancak şinan
bunda ne Cemşid
kıalmışdur ne Cem

15. ancak:

Gazel 171

Mısra: 1

"Sadece" anlamında
bağlaç.

al geymiş yine dildāruñ
işi āl ancak
lebi kıan içdüğine zülf-i
ruhı dal ancak

16. ancak:

Kaside 13

Mısra: 22

"Sadece" anlamında
bağlaç.

miyân-ı cân ile cânânda
yokdurur hicâbe'l-hâk
eḥadle Aḥmedüñ farkı
arada mîmdür ancak

17. ancak:

Gazel 103

Mısra: 8

"Sadece" anlamında
edat.

ṭalib-i dünyâ olan kesb
idemez nakd-i kemâl
mâla meyl idüp ol ancak
Kıışsa-i Kârun okur

18. ancak:

Gazel 239

Mısra: 6

"Sadece" anlamında
edat.

ne cüz'idür şürûḥ-ı kıışsa-
i Mecnûn ile Vâmık
kitab-ı 'ışkdan ey ḥvâce
ancak bir varakdur bu

and içür-:

1. and içür-:-miş, -di

Gazel 64

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Yemin ettirmek.

mey içmege baña nâşih
ki and içürmişdi
velik tevbe-şikendür
girer vebâle kadeḥ

anda:

1. anda:

Kaside 1

Mısra: 14

T. Orada.

şâhid-i ma'nî yüzün
ḥâlidür
noktaları kim olur anda
muḳîm

2. anda:

Gazel 25

Mısra: 4

O anda, o sırada.

tebessüm etse nâz ü
şîvelerle ol gül-i ḥandân
terennümler kılur anda
hezârân bülbül güyâ

3. anda:

Gazel 20

Mısra: 6

"O" İşaret zamiri;

göz.

kalmamışdur kaşr-ı
çeşmümde ḥuzûr-ı ḥvâba
yer
ṭutalı cânâ şeh-i ḥayl-i
ḥayâlün anda câ

4. anda:

Gazel 91

Mısra: 8

Onda; orada II

mecliste.

şeftâlû yidi dün gice
meclisde nuḳl-i mey
zîrâ ki anda ḥayli
güzeller öpüşdiler

5. anda:

Kaside 12

Mısra: 17

"Orada" işaret

zamiri.

secde itdi anda ḥalk-ı
mülk-i Kuds
kürsi-i 'arş üzre basınca
kadem

andan:

1. andan:

Kaside 1

Mısra: 4

Ondan.

bābıdur ol bāğçenüñ

harf-i bā

cennete andan gider ehl-i

na'ım

2. andan:

Gazel 81

Mısra: 14

" O" İşaret zamiri.

Şihāb olmuş-durur āhum

Şihābī

kaçar andan raķīb-i dīv

[bu] hāsīd

3. andan:

Gazel 153

Mısra: 12

" O" İşaret zamiri.

şükr idüp eyler Şihābī

'arz-ı hālīn hāzrete

şanmasınlar bunu kim

andan şikāyetdür ğaraż

4. andan:

Gazel 163

Mısra: 2

" O" İşaret zamiri.

iy meh fetīl-i 'ışk-ıla

yandı cigerde dāğ

āhum derūn-ı sīnede

andan yakar çerāğ

5. andan:

Gazel 19

Mısra: 10

"O sebeple, o

yüzden, ondan dolayı"

anlamında sebep bildirir.

ayak başduñ Şihābī

kanını dökmek-ile

çünkü

nigārā ellerüñ andan

mühennā eyle ahyānā

'andelīb:

1. 'andelīb:

Kaside 20

Mısra: 5

Bülbül II Aşık.

peykdür bād-ı seher

çāvuş-ı gülşen 'andelīb

oldı tāvus-ı çemen

derbān-ı rızvān-ı bahār

2. 'andelībün:-üñ

Kaside 21

Mısra: 55

Bülbül II Aşık.

gülşen içre 'andelībün

hāy-ı hü-y-ı nālesi

eksük olmadı dahı faşl

olmamış da'vā-yı gül

3. 'andelīb:

Gazel 41

Mısra: 1

Bülbül. II Âşık.

şāha çıkmış cāmi'-i

gülşende söyler 'andelīb

şanasın bālā-yı

minberden hıtab eyler

haķīb

anı:

1. anı:

Kaside 1

Mısra: 21

" O" İşaret zamiri.

cānuña hırz it ki Şihābī

anı

kalbüñe yol bulmaya

dīv-i racīm

2. anı:

Gazel 41

Mısra: 8

" O" 3. teklik kişi

zamiri. (rakip).

küfr-i zülfün şaklar-imiş

ol raķīb-i dil-siyāh

anı şalb itmek gerek kim

çıkdı koyunından şalīb

3. anı:

Gazel 41

Mısra: 17

" O " III. tekil şahıs
zamiri. II aşık.

görse eş 'ārın pesend
eyler ulü'l-elbāb anı
leblerüñ zikri Şihābī
tab 'ın itmişdür lebīb

4. anı:

Gazel 174

Mısra: 10

" O " III. tekil şahıs
zamiri. II aşık.

şeşder-i ğamda Şihābī
kaldı bulmadı güşād
eyledüñ āhır anı ey çarh-ı
nerrād oñmaduğ

5. anı:

Gazel 165

Mısra: 6

" O " İşaret zamiri.

görünmez oldu dūdı-y-ıla
kūh-ı Bīsütūn
feryāduñ āhı kapladı
şanmañuz anı mīg

6. anı:

Gazel 165

Mısra: 8

" O " İşaret zamiri.

bu baħr-i 'aşk-ı mehleke
ey dil 'Amīkdür
atma helāke kendüñi
şanıp sen anı sığ

7. anı:

Gazel 181

Mısra: 6

" O " İşaret zamiri.

kırdı mehārı nāka-i leyl-i
kazāyı gör
ey sār-bān-ı rāh anı luğf-ı
kağara çek

8. anı:

Gazel 182

Mısra: 4

" O " İşaret zamiri.

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin ħarāb
merdānelikle sen anı
zencir-i āha çek

9. anı:

Gazel 182

Mısra: 8

" O " İşaret zamiri.

çarhuñ bu ma' i atlası ey
māh eskimiş

dūduñla şimdiden girü
anı siyāha çek

10. anı:

Gazel 203

Mısra: 6

" O " İşaret zamiri.

kuhl-i māzāga' l-başardur
ayağınuñ toprağı
anı eyler ehl-i hāl olan
gözine iktihāl

11. anı:

Gazel 257

Mısra: 4

" O " İşaret zamiri.

bir kara kāfer-i Hindū-
beçe itdi hālī
ruhı ferzend idinüp anı
getürdi dīne

12. anı:

Gazel 260

Mısra: 8

" O " İşaret zamiri.

şah-ı mārān olup emmare
derūnumda yatur
beñzedürsem yeridür anı
çeh-i hayyāta

13. anı:

Gazel 280

Mısra: 6

" O " İşaret zamiri.

iştihâsı germ-idi gerçi
dilüñ hûn-ı ğama
hamdüli'llâh[*] anı
imtilâ

14. anı:

Gazel 298

Mısra: 2

" O " İşaret zamiri.

egerçi za' f-ı tendür
zâhirâ emrâz-ı hüsmânı
velî hoş görmedür
âlemde anı zevk-i
rûhânî

15. anı:

Gazel 313

Mısra: 10

" O " İşaret zamiri.

semm-i kâtil içirür cân-ı
Şihâbîye ğamuñ
anı def' eylemez ammâ
ki lebûñ tiryākî

16. anı:

Kaside 21

Mısra: 19

" O " İşaret zamiri.

besledi mehd-i zümürüd
gibi anı ğoncadan
dâyeler şebnem nesîm-i
şubhıdur lâla-yı gül

17. anı:

Kaside 22

Mısra: 27

" O " İşaret zamiri.

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sākî
hadd-i cānânı ögüp sen
bize gel şun lâle

18. anı:

Kaside 24

Mısra: 45

" O " İşaret zamiri.

hâşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zâre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyâ sünbül

anıl-:

1. añılsa:-sa

Kaside 25

Mısra: 41

Adı geçmek,
zikredilmek,

bahsedilmek,

anımsanmak.

ruhuñ añılsa gülşende
açılır hârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

2. añılur:-ur

Gazel 29

Mısra: 7

1. Hatırlanmak,
yâdedilmek. 2. Adı
geçmek, zikredilmek,
bahsedilmek. 3. Nâmı
yürümek, adı dillerde
dolaşmak. 4.
Adlandırılmak,
isimlendirilmek.

duhter-i rez añılur gâhi
gehi bîkr-i 'arûs
leyki 'işret-hânenüñ
sûrına şevherdür şarâb

3. añılur:-u, -r

Gazel 125

Mısra: 9

Anılmak,
bahsedilmek.

şimdi meydân-ı
belâgatde Şihâbî añılur

kimse hakkında anuñ tığ-
i zebânın çekmez

añılmaz ol:-

1. **añılmaz ol:-dı**

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Anılmaz olmak,
hatırlanmamak. Adı
geçmemek.*

zıkr-i lebûñle şimdi eyâ
dilber-melîh
añılmaz oldu gitdi dem-i
mu'ciz-i mesîh

'ankâ:

1. **'ankâya:-ya**

Gazel 6

Mısra: 4

Anka kuşu.

baş egme cîfe-i dehre
göñül şehbâzı himmetde
verür kâf-ı kanâ'at
nitekim 'ankâya istignâ

2. **'ankâyı:-y, -ı**

Gazel 1

Mısra: 7

*Kaf dağında
bulunduğuna inanılan*

*ismi olup da cismi
olmayan efsanevi kuş.*

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır 'ankâyı
ki olur kahrı-y-ıla peşşe
ider 'ankâyı

3. **'ankâyı:-y, -ı**

Gazel 1

Mısra: 8

*Kaf dağında
bulunduğuna inanılan
ismi olup da cismi
olmayan efsanevi kuş.*

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır 'ankâyı
ki olur kahrı-y-ıla peşşe
ider 'ankâyı

4. **'ankâsı:-sı**

Gazel 136

Mısra: 3

*Kaf dağında
yaşadığına inanılan
efsanevi kuş.*

kanâ'at üzredür 'ankâsı
rûhuñ
uşanmaz cîfeden bu nefis-
i kerkes

5. **'ankâsın:-s, -ı, -n**

Gazel 214

Mısra: 9

*Simurg veya
Zümrüdüanka olarak da
bilinen efsanevi kuş. II
Âşık.*

'ışk 'ankâsın Şihâbî
n'ola ben itsem şikâr
ol hümanuñ dilden özge
âşiyânın bulmadum

'ankâ-yı miñnet:

1. **'ankâ-yı miñnet:**

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zorluk ankası.

'ışkdur 'ankâ-yı miñnet
kulle-i ser kâf aña
âşiyân olmışdur
oñmaduk başum inşâf
aña

'ankebüt:

1. **'ankebüt:**

Kaside 10

Mısra: 6

Örümcek.

sırr-ı hâkk cân gibi
pinhân olmağ için gârda
perde çekdi ‘ankebût oldu
o dem nessâc aña

añla:-

1. añlar:-r

Gazel 87

Mısra: 2

*Sezip kavramak,
akıl erdirmek, hissetmek,
tahkik etmek, bilmek.*

baht-ı sa ‘düm gösterür
levh-ı ruhında hâller
noktadan añlar nücüm
ahkâmını remmâller

2. añlar:-r

Gazel 109

Mısra: 9

*Anlamak, bilmek,
kavramak, idrak etmek.*

Şihâbî “men ‘aref” sırrını
ancağ ehl-i hâl añlar

3. añlayanlar:- (y)an, - lar

Gazel 127

Mısra: 7

*Anlamak, bilmek,
kavramak, idrak etmek.*

añlayanlar sözümüz kesb
itdi ‘ıtr-ı mağrifet
Mantıku’-t-tayr okuruz bu
dilde ‘Atfâr olmışuz

4. añlar:-r

Gazel 184

Mısra: 9

*Anlamak, fark
etmek, farkına varmak,
idrak etmek, kavramak.*

hâris-i bâğ-ı kemâl añlar
Şihâbî sözlerüñ
bâğbân olan bilür ancağ
lisânın bülbülüñ

5. añlayumaz:- (y)u, - maz

Gazel 184

Mısra: 5

*Anlamak, fark
etmek, farkına varmak,
idrak etmek, kavramak.*

añlayumaz gönlümi
ārāyış-i ‘âlem benüm
‘aşk-ıla tā şol kadar
şeydālığı vardır dilüñ

6. añlar:-r

Gazel 109

Mısra: 2

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yâr al añlar
tenüm ğark-âb-ı hûn
görse şafak içre hilâl
añlar

anla:

1. añlar:-r

Gazel 17

Mısra: 6

*Anlamak, farkına
varmak, idrak etmek.*

‘ışk hâlinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyâs
göricek ‘âşık-ı Mecnûnı
añlar Leylâ

2. añlamaz:-maz

Gazel 77

Mısra: 2

*Anlamak, bilmek,
kavramak, idrak etmek.*

şûfî bizümle meyde
müdâm eyleme ‘inâd
hâşiyet-ile zevkın anuñ
añlamaz cemâd

3. añlamaz:-maz

Gazel 254

Mısra: 9

*Anlamak, bilmek,
kavramak, idrak etmek.*

añlamaz şüret-perest olan
Şihābī şî‘rini
i‘tibar eyler velī şarraf-ı
ma‘nī cevhere

4. **añla:**

Gazel 37

Mısra: 3

*Anlamak, bilmek,
kavramak, fark etmek,
idrak etmek.*

cefā vü cevriñi añla vefā-
yı maḥz iy dil
ne deñlü şīve iderse şafā
virür maḥbüb

5. **añlar:-r**

Gazel 109

Mısra: 1

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

gözümde eşk-i rengīne
inanmaz yār al añlar
tenüm garḳ-āb-ı ḥūn
görse şafaḳ içre hilāl
añlar

6. **añla:**

Gazel 175

Mısra: 5

*Anlamak, idrak
etmek, kavramak.*

ma‘rifet kesb eyleyüp
añla rumūz-ı “men ‘aref”
ola gör insān-ı kāmīl
maḥzenü’l-esrāra baḳ

7. **añla:**

Gazel 175

Mısra: 12

*Anlamak, idrak
etmek, kavramak.*

“keyfe yuḥyi’l-arḫa
ba‘de mevtiḥā”nuñ
nüktesin
añla eşyādan bugün
“fenḫur ilā āṣār”a baḳ

8. **añla:**

Gazel 200

Mısra: 8

*Anlamak, idrak
etmek, kavramak.*

ḥil‘at-i teşrīf-i
“kerremnā”ya lāyık
olmaḡa
añla bu cān cevherin
zātuñda sen de ādem ol

9. **añlama:-ma**

Gazel 22

Mısra: 4

*Anlamak, idrak
etmek, kavramak. II
Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

muṣḫaf-ı ‘aşḳ-ı ḥaḳīḳī
kim mübārek-fāldur
añlama ‘aks iy mecāz
ehli ki şıḡmaz lāf añla

añlamaz:

1. **añlamazın:-ın**

Gazel 10

Mısra: 2

*Kavramamak II
sezmemek.*

maḥbüb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

[añlar]:

1. **[añlar]:**

Gazel 109

Mısra: 4

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

seg-i Leylā öñinde kelle-
i Mecnūnı ‘aşk ehli
görüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sıfāl [añlar]

anlar:

1. añlar:

Gazel 109

Mısra: 6

*Anlayacak, farkında
olacak (kimse).*

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

2. anlarda:-da

Gazel 223

Mısra: 2

*"Onlar" üçüncü
çokluk şahıs zamiri.*

naqd-i hüsnünden
cemālūñ verdi her meh-
rūya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

3. añlar:

Kaside 5

Mısra: 20

*"O" üçüncü çoğul
şahıs zamiri.*

bizden selām āline
aşhābına tamām
añlar ki cümle muqbil ü
maqbül ola saña

4. añlar:

Gazel 109

Mısra: 7

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse kāl-ile
vücūdı hāline vākıf

anuñ:

1. anuñ:

Gazel 93

Mısra: 8

*O, işaret zamirinin
ilgi eki almış
biçimi. (Sevgili yerine).*

merdüm-i çeşmüm
benüm-çün ağlamaz
gözine tursın anuñ hūn-ı
ciger

2. anuñ:

Gazel 97

Mısra: 2

*O, üçüncü tekil
şahıs zamiri. (Gönül
yerine).*

dil derd ü guşsa
kişverinüñ pādişāhidur
cünd-i bela ü hayş-ı gam
anuñ siyāhidur

anuñ için:

1. anuñ için:

Kaside 16

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Bundan dolayı, bu
sebepden.*

her birisi çār rükn-i
Ka‘be-i cāndur baña
anuñ için oldu dil beyte‘l-
harām-ı çār-yār

anuñ için:

1. anuñ için:

Kaside 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

Ka‘betü‘l-‘uşşāk kıldı
āsitānını ilāh

Anuñ için her tarafından
yüz sürer hüccâc aña

2. anuñ için:

Gazel 259

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Onun için, o
sebeple, ondan dolayı, o
yüzden.*

Şihābī anuñ için şî' rüñe
oğur felek taḥsîn
ki yokdur nazmuñuñ
cem' iyyeti 'aḳd-i
şüreyyāda

3. anuñ için:

Kaside 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Onun için, bu
yüzden, bundan dolayı.*

pür-ḥasen-ḥū lāle-
ruhsāruñ teninüñ ḥūyıdur
anuñ için başlar üzre
olupdur cā-yı gül

anuñ-çün:

1. anuñ-çün:

Gazel 32

Mısra: 10

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

Şihābī oldı āhum barḳ-ı
ḥāṭif
anuñ-çün baña dirler
necm-i şākıb

2. anuñ-çün:

Gazel 44

Mısra: 4

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

zuhūr itdi muḥabbetden
Muḥammed
anuñ-çün oldı ızhār-ı
muḥabbet

3. anuñ-çün:

Gazel 69

Mısra: 8

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

yaşum ḥabābı o mehe
gül-günī ḥaymedür
müjgān-ı ḥünin oldı
anuñ-çün ta'āb-ı sürḥ

4. anuñ-çün:

Gazel 110

Mısra: 4

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

müjeñ tîri-y-le deldi
hilālün na'lini ḳaşuñ
anuñ-çün taḳ-ı ḥüsnün
üzre aşmışdur kemān yer
yer

5. anuñ-çün:

Gazel 114

Mısra: 7

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

merdüm-i çeşmi anuñ-
çün böyle ezrāk püşdür
mest-i ebterdür dem-ā-
dem mey yerine ḳan içer

6. anuñ-çün:

Gazel 139

Mısra: 2

*Bu yüzden, bundan
dolayı.*

şafā kesb eyledi cām-ı
lebünden şaḳiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā
itmekde yārān-ı şafā
meclis

7. anuñ-çün:

Gazel 187

Mısra: 2
Bu yüzden, bundan
dolayı.

hayli maḳbūlüm olupdur
dāğ-ı derdi cānumuñ
yādigāridur anuñ-çün
şaḳlaram cānānumuñ

8. anuñ-çün:

Gazel 212

Mısra: 10

Bu yüzden, bundan
dolayı.

‘alāyık iy Şihābī māni‘-i
tevhīdüm olmuşdur
anuñ-çün keşret-i cem‘-i
benī-ādemden el çekdüm

9. anuñ-çün:

Gazel 226

Mısra: 2

Bu yüzden, bundan
dolayı.

cihān ḥalkı saña teslīm
cān eyler müsellemsin
vişālūñ ‘ālem-i cāndur
anuñ-çün cān-ı ‘ālemsin

10. anuñ-çün:

Gazel 245

Mısra: 6

Bu yüzden, bundan
dolayı.

yā meger görmiş
tecellāyı cemāl-i yārda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bī-çāre şu

11. anuñ-çün:

Gazel 295

Mısra: 2

Bu yüzden, bundan
dolayı.

kākül-i cānāne teşbīh
eylemiştir sünbūli
pāre pāre itdiler gülşende
anuñ-çün güli

12. anuñ-çün:

Kaside 25

Mısra: 10

Bu yüzden, bundan
dolayı.

zümürrüd tahta
geçmiştir çemen
mülkine mīr oldu
anuñ-çün başına tāc-ı
muraşşā‘lar geyer nergis

13. anuñ-çün:

Kaside 25

Mısra: 52

Bu yüzden, bundan
dolayı.

teni efsürde ḳalmış-ıdı
ḥūn-ı ḥışm-ı çeşmūñden
anuñ-çün gözün ancak
yılada bir kerre açar
nergis

anuñ-içün:

1. anuñ-içün:

Gazel 137

Mısra: 3

Bu yüzden, bundan
dolayı.

anuñ-içün adı üstād oldu
olsun rūḥı şād
taş kesüp bünyād-ı ‘ışḳa
kūh-ken urdı esās

2. anuñ-içün:

Gazel 207

Mısra: 10

Bu yüzden, bundan
dolayı.

şāhid-i ḥaḳ oldu şāh-ı
enbiyā
anuñ-içün güne buldurdı
kemāl

3. anuñ-içün:

Gazel 228

Mısra: 5
*Bu yüzden, bundan
 dolayı.*

anuñ-içün odlara yakup
 zebânın kesdiler
 öykinür hüsnuñe
 meclisde şem'-i lāf-zen

4. anuñ-içün:

Gazel 268

Mısra: 10

*Bu yüzden, bundan
 dolayı.*

bağar cemāl-i şāni'a
 idrāki pāk olan
 bakmaz Şihābī anuñ-içün
 şūfī-i sefih

5. anuñ-içün:

Gazel 306

Mısra: 2

*Bu yüzden, bundan
 dolayı.*

neş'eyi evvel verür çün
 cāna aşkuñ bādesi
 anuñ-içün āhir anuñ oldı
 dil üftādesi

ar et-:

1. ar et-:-me, -di

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Utanmak.

şakın Şihābī 'ucb-ile 'ar
 itme 'ārif ol
 rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
 şī'ār 'ar

ar id-:

1. ar id-:-er

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Utanmak, hicap
 duymak; çekinmek,
 sakınmak.*

'ārīdür tab'-ı Şihābī
 'āriyetden 'ār ider
 Şā'ir oldur şī'ri[ni]
 kendüden eyler ihtirā'

ar it-:

1. ar it-:-me

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Utanmak.

şakın Şihābī 'ucb-ile 'ar
 itme 'ārif ol

rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
 şī'ār 'ar

ar olmaz:

1. ar olmaz:

Gazel 130

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayıp olmaz.

gurūri қо behey garrā
 kemāl ehline ol rāğib
 ma'ārif kesbine sa'y eyle
 kim bu fenne 'ār olmaz

ara-:

1. ararsañ:-r, -sa, -ñ

Gazel 173

Mısra: 5

*Aramak, bir şeyi
 bulmaya çalışmak,
 araştırmak.*

mürşid-i kāmīl ararsañ
 pāy-ı pīr-i 'ışka düş
 'aqla sen el verme kim
 'aşk ehline irşādı yok

ara:

1. araya:-ya

Gazel 96

Mısra: 2

*İki kişinin birbirine
karşı olan durumu.*

yâri añınca dîde-i giryân
bağa düşer
ben korkarın ki araya bir
mâcerâ düşer

2. arada:-da

Kaside 13

Mısra: 22

*(Söz konusu olan iki
şeyde) Orta, beyn,
mâbeyn // İki şey
arasında bulunan, arada
olan.*

miyân-ı cân ile cânânda
yokdurur hicâbe'l-hâk
eḥadle Aḥmedüñ farkı
arada mîmdür ancak

3. aralarında:-lar, -ı, -n, -da

Kaside 13

Mısra: 25

*(Söz konusu olan iki
şeyde) Orta, beyn,
mâbeyn // İki şey
arasında bulunan, arada
olan.*

tefâvüt yok durur
aralarında dir ise elyâk

olur aşḥâbı ḥaḳḳında bu
kavle şâdık-ı eşdâk

4. arada:-da

Gazel 236

Mısra: 5

Ara, orta, iç.

zâyi‘ oldı arada bunca

ḥuḳûḳ-ı ḥıdmet

böyle mi umar-idüm ben

de o sulṭânımdan

5. arasına:-sı, -na

Gazel 75

Mısra: 1

İki şeyin ortası, ara.

derdâ ki nüfûs arasına

çekdi ḥased-sed

k‘etdi ḥasedi kâmil

olan[ları] ḥired-red

6. arada:-da

Gazel 84

Mısra: 10

Ara, iki şeyin ortası.

nifâk eyler raḳîb-i rû-

siyeh tırmaz beni yâra

münâfıklık arada bildüm

ol yüzi ḳaradandır

7. arada:-da

Gazel 265

Mısra: 8

*(Söz konusu olan iki
şeyde) Orta, beyn,
mâbeyn. II İki şey
arasında bulunan, arada
olan.*

ḳuçmağ olurdu bilüñ

olmasa

şol iki yüzlü ḥançer

arada

8. arada:-da

Gazel 118

Mısra: 6

"Ora" işaret zamiri.

yalıñuz yüğrük geçersin

semend-i ḥüsn-ile

şehsüvârum arada yok

sence meydân aralar

‘arab:

1. ‘arab:

Gazel 41

Mısra: 12

*Arap halkına
mensup kimse.*

seng-i cevri baña

dildârıñ ḳatı tatlu gelür

bu meşeldür der ‘arab

zarbe'l-ḥabīb gül-zār-ı
bīb

arada bir:

1. arada bir:

Gazel 252

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arada bir, bazen.

ben ağladuḡça giryeme
ḡandān olur raḡīb
eksük degüldür arada bir
mācerā-y-ise

'arafat:

1. 'arafāt:

Kaside 2

Mısra: 26

Ar. is. Mekke

*civarında hacıların arefe
günü tevakkuf ettikleri
mahal.*

idemez kimse ḡapuñ
Ka'besinüñ ḡaccın edā
'ilm ü 'irfān 'urefāsıyla
pür olsa 'arafāt

2. 'arafāt:

Gazel 72

Mısra: 5

Hacıların kurban

*bayramı arifesinde hac
gereḡi olarak toplanıp
vakfeye durdukları
Mekke'nin doğusundaki
mukaddes daḡ.*

ser-i kūyuñ 'Arafāt oldu
sarāyuñ Ka'be
'āşikān saña Ḥalīl oldu
raḡībān nemrüd

'arak:

1. 'arak:

Gazel 33

Mısra: 3

*Ter II sevgilinin
yanaḡından süzülen ter.*

ḡaṡṡ-ı ḡubāra dökse 'arak
ol gül-i ṡarı
zī şun'-ı şāni'i ki olur āb-
gil gül-āb

'arak çek-:

1. 'arak çek-:-er

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Nem çekmek,
nemlendirmek.
şūfī devā-yı derdine
içmez müşellesi*

derler velī ki ḡasret-i
meyden 'arak çeker

'arak çık-:

1. 'arak çık-:-dı

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ter çıkmak,
terlemek; rakı çıkmak II
ter dökmek. Bir iş
yapmak için zahmet
çekmek.*

pek ḡarāret vermiş-idi
āteşin la'lüñ meñe
bu gece bulup şifā çıkdı
buḡūrından 'arak

arala:

1. aralayup-:-yup

Gazel 179

Mısra: 7

*Açmak, iki şey
arasında açıklık
oluşturmak.*

semend-i ḡüsn-ile sen
'ālemi aralayup geḡdüñ
nedür ey şehsüvārum çok
bu deñlü 'ālem-ārālık

2. araladı:-dı

Gazel 48

Mısra: 6

Aralamak II açmak.

hüb-rûlardan görünmez

cilverge meydānda

‘ālemi araladı hüsni-i

cihān-ārā-yı dost

arala:-

1. aralar:-r

Gazel 118

Mısra: 6

*Aralamak; iki şeyin**arasında açıklık**oluşturmak.*

yalıñuz yügrük geçersin

semend-i hüsni-ile

şehsüvārūm arada yok

sence meydān aralar

2. araladı:-dı

Kaside 21

Mısra: 16

*Süslemek. II Belli**bir şeyde birilerini veya**bir şeyi geride bırakmak,**üstün gelmek.*

serv-i kadler lāle-ḥadler

gonca-lebler çok velī

gülşeni araladı hüsni-i

çemen-ārā-yı gül

‘ar‘ar:

1. ‘ar‘ar:

Kaside 20

Mısra: 7

*Ar. Servi, dağ**servisi, dikenli ardıç.*

serv ü ‘ar‘ar şāh-ı gül

şimşād ayağ üzre tırur

geçdi yirlü yirine oturdu

erkān-ı bahār

araya gir:-

1. araya gir:-me, -se, -y, -di

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Araya girmek,**engellemek.*

kuçmağ olurdu kemer

gibi miyānuñ dostum

girmeseydi araya şol iki

yüzlü ḥançerüñ

ārāviş:

1. ārāviş:-i

Gazel 92

Mısra: 6

Zinet, süs.

‘ālemüñ āsāyişi maḥbūb

ile maḥbūbedür

cennetüñ ārāyişi ğılmān

ü ḥavrā birledür

ārāviş-i ‘ālem:

1. ārāviş-i ‘ālem:

Gazel 184

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dünyanın süsü.

añlayumaz göñlümi

ārāviş-i ‘ālem benüm

‘aşk-ıla tā şol kadar

şeydālığı vardır dilüñ

ardınca:

1. ardınca:

Gazel 20

Mısra: 2

*(İyelik ve eşitlik hali**eklerinin**kalıplaşmasıyla)**Arkasından, arkası sıra,**peşinden.*

rehrevān-ı ḥvāba

rehzendür ḥayāl-i dilrübā

uyur ardınca uyanık
olmasun yâ Rabbenâ

2. **ardınca:**

Gazel 174

Mısra: 5

(İyelik ve eşitlik hali
eklerinin
kalıplaşmasıyla)
Arkasından, arkası sıra,
peşinden.

her şikâr ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vâkı‘â olduğu
şayyâd oñmaduk

3. **ardınca:**

Gazel 246

Mısra: 4

(İyelik ve eşitlik hali
eklerinin
kalıplaşmasıyla)
Arkasından, arkası sıra,
peşinden.

pâyüñe düşe ‘aceb mi
mübtelâlar zümresi
pâdişâh ardınca ‘âdetdür
yürür dâyim sipâh

‘arî:

1. **‘ārīdūr:-dür**

Gazel 158

Mısra: 9

Arınmış.

‘ārīdūr tab‘-ı Şihābī
‘āriyetden ‘ār ider
Şā‘ir oldur şî‘ri[ni]
kendüden eyler ihtirā‘

‘arīf:

1. **‘arīf:**

Gazel 67

Mısra: 6

*Alim, bilgin, irfan
sahibi, seçkin kul.*

çekme gam-ı zamāne‘i
sen yek-nefes için
‘arīf odur ki göre hemān
ger demi ferah

2. **‘arīfler:-ler**

Kaside 23

Mısra: 15

*Âlim, bilgin, marifet
ehli, irfan sahibi.*

‘arīfler aña başladı
üstinde yir eyler
ayağa düşer uğrasa
nādāna benefşe

arīf:

1. **‘arīf:**

Gazel 64

Mısra: 2

Ârif, bilge kişi.

çemende kırmaz elinden
müdām lāle-kaḍeḥ
bu demde ‘arīf odur kim
eline ala kaḍeḥ

‘arīf iseñ:

1. **‘arīf iseñ:**

Kaside 20

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Sezgi gücüne sahip
ve zihni olgunluğa
erişmiş kişi isen.*

‘arīf iseñ kırmaz elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde ‘irfān-ı bahār

‘arīf ol:-

1. **‘arīf ol:-**

Gazel 85

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İrfan sahibi olma,
hakkıyla bilme, gönül
ehli olma.*

şakın Şihābī ‘ucb-ile ‘ar
itme ‘arif ol
rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
şī‘ār ‘ar

‘ārif-i billāh ol:-

1. ‘ārif-i billāh ol:-

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Allah'ı tanıyan,
ermiş kişi olmak.*

Şihābī ‘ārif-i billāh ol
iste devlet-i bākī
ḥayāl-i zill mişālī
mużmaḥilldür bu fenā
devlet

‘āriyet:

1. ‘āriyetden:-den

Gazel 158

Mısra: 9

*Ödünç, emanet,
eğreti.*

‘ārīdür ṭab‘-ı Şihābī
‘āriyetden ‘ār ider
Şā‘ir oldur şī‘ri[ni]
kendüden eyler ihtirā‘

‘ārız:

1. ‘ārız:

Gazel 263

Mısra: 2

*Yanak. II Sevgilinin
yüzü.*

niḥāl-i kāmēt-i dilber
kemāl-i i‘tidālinde
iki ‘ārız açılmış tāze
güllerdür niḥālinde

2. ‘ārız:

Gazel 267

Mısra: 8

*Yanak. II Sevgilinin
yüzü.*

ḥaṭṭ-ı yākut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurḥ
cebhe ü ‘ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

3. ‘ārızuñ:-uñ

Gazel 155

Mısra: 8

*Yanak II Sevgilinin
yanağı.*

vechi var jeng-i ḥacālet
‘ārız olsa yüzine
āfitābum ‘ārızuñ eylese
mehtābāne ‘arż

‘ārız ol:-

1. ‘ārız ol:-sa

Gazel 155

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Asılda mevcut
olmayıp sonradan ortaya
çıkma II (Hoş olmayan
bir durum veya bir
hastalık) Görülmeye
başlamak, gelip çatmak,
musallat olmak.*

vechi var jeng-i ḥacālet
‘ārız olsa yüzine
āfitābum ‘ārızuñ eylese
mehtābāne ‘arż

‘arşa-i gülşen:

1. ‘arşa-i gülşen:

Gazel 196

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi
meydanı.*

der görenler ‘arşa-i
gülşen siyāset-gāhdur
ḥārdan bülbül-çün aşmış
cā-be-cā çenkāl gül

‘arşa-i ‘ışk:

1. ‘arşa-i ‘ışk:-a

Gazel 112

Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Aşk meydanı. II Aşk.
 ‘arşa-i ‘ışka kadem
 başmaz olanlar zen-
 perest
 bu erenler küşt-gîrinüñ
 ulu meydânıdur

‘arş-ı berîn:

1. ‘arş-ı berîn:-i

Kaside 11

Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
*Arş-ı âlâ. Göğün en
 yüksek tabakası.*

müşerref eyledi ‘arş-ı
 berîni bir demde
 ‘urûc-ı ‘âlem-i mülk ü
 vüşûl ü seyr-i serî‘

‘arş-ı kulüb-ı mü’ min:

1. ‘arş-ı kulüb-ı

mü’ min:

Kaside 8

Mısra: 16
 Kelime Tipi: -
*Mü'min kalplerin
 yüce makamı.*

çeşm ü çerâğ-ı ‘âlem-i
 fahr-i ümemdür ol
 ‘arş-ı kulüb-ı mü’ min ü
 levh ü kalemdür ol

art-:

1. artar:-ar

Gazel 14

Mısra: 7
*Artmak, çoğalmak,
 fazlalaşmak.*

oldukça hayât eksük
 artar dün ü gün ‘ışkuñ
 fî hecr mażî ‘ömrri ve el-
 şevk kemā kânā

art:

1. artup:-up

Gazel 135

Mısra: 5
*Artmak, çoğalmak,
 fazlalaşmak.*

mertebeñ artup verir el
 tapuña devlet-bāl
 ol şeh-i hūbāndan olsa
 müyesser pāy u būs

artur:

1. arturur:-ur

Gazel 252

Mısra: 2

*Artırmak,
 çoğaltmak.*

hâtır-şikeste haste dil-i
 mübtelâ-y-ise
 durmaz cefâyı arturur ol
 bî-vefâ-y-ise

2. arturur:-ur

Gazel 253

Mısra: 8
*Artırmak,
 çoğaltmak.*
 eksüklük ile hālümü ‘arz
 itdügümce ben
 gunc u delâlin arturur ol
 şîve-kâr[-ise]

3. arturur:-ur

Gazel 62

Mısra: 1
*Artırmak,
 çoğaltmak,
 fazlalaştırmak.*

şabrumı görüp cefâsın
 arturur ağyār geç
 gerçi derler dostum “el-
 şabr miftāhü’l-ferec”

4. arturur:-ur

Gazel 133

Mısra: 5
Arttırmak,
çoğaltmak,
fazlalaştırmak.

nāle vü āhum maḥabbet
 bezmine şevḳ arturur
 lācerem ādāb-ı şoḥbet bu
 kim ola sāz ü söz

5. **arturdı:-dı**

Gazel 277

Mısra: 2

Arttırmak,
çoğaltmak,
fazlalaştırmak.

gördi şafā-yı mehri-y-ile
 tolu sīne'i
 günden güne baña o meh
 arturdı kīne'i

'arūs:

1. **'arūs:**

Gazel 135

Mısra: 10

Süslenmiş gelin.

gel zenī dehre Şihābī
 bakma köhne bīvedür
 gösterür bād-ı nazarda
 gerçi kendin bu 'arūs

'arūs-ı gonca:

1. **'arūs-ı gonca:-(y)a**

Gazel 176

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gonca gelini

(sevgilinin dudağı).

jāleler dürrin nişār için
 'arūs-ı goncaya
 her güli sürḥ oldı güyā
 bāğda la'lin ṭabaḳ

'arūs-ı şubḥ:

1. **'arūs-ı şubḥ:**

Gazel 60

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabah gelini.

İfadeyle güneş
kastedilmiş, güneş geline
benzetilmiştir.

Şihābī itmege hergün

ḳalup ḥalḳı fırīb

'arūs-ı şubḥ sürinür

yüzine isfīdāc

'arż:

1. **'arż:**

Gazel 155

Mısra: 2

Sunma, arz etme.

ey gönül cān tuḥfesini
 eyle var cānāna 'arż
 şūret-i ḥālūñ bu yüzden
 ide gör sulṭāna 'arż

2. **'arż:**

Gazel 155

Mısra: 6

Sunma, arz etme.

ḳaldururdum ruk'a-i dil-
 sūzumı feryād-ıla
 ḳorḳarın āteş verür ol
 şāh-ı 'ālīşāne 'arż

'arż et:-

1. **'arż et:-me**

Gazel 61

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sunmak, takdim

etmek, bildirmek;

göstermek.

gel teveccüh ḳıl tevekkül
 semtine
 kimseye 'arż etme rüyı
 ihtiyāc

2. **'arż et:-**

Gazel 288

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Sunmak, takdim
etmek, bildirmek;
göstermek.*

şem 'uñ dilini âteş-i
şevküñ-imiş yağan
'arz etdi gice hâlet-i sūz-ı
güdāzını

'arz eyle-:

1. 'arz eyle:-r

Kaside 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sunmak, göstermek,
takdim etmek.*

cāme-i kühlī geyüp
Vāmıka şan 'arz eyler
'ayn-ı mekhūlī-y-ile
şīve-i 'Azrā sünbül

2. 'arz eyle:-ñ, -üz

Gazel 155

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Söylemek,
açıklamak, sunmak.*

kışsa-i guşşamdan aña
olsun o şāh-ı cihān
eyleñüz rahmet size ben
dā'i-i erkāna 'arz

3. 'arz eyle:-se

Gazel 155

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sunmak, takdim
etmek, bildirmek;
göstermek.*

vechi var jeng-i hacālet
'ārız olsa yüzine
āfitābum 'ārızuñ eylese
mehtābāne 'arz

4. 'arz eyle:-se, -ñ

Gazel 118

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sunmak, göstermek,
takdim etmek. II
Söylemek, dile getirmek.*

ey kamer-çehre cemālūñ
cilverin 'arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazẓāreler

5. 'arz eyle:-

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sunmak, takdim
etmek.*

ey gönül cān tuhfesini
eyle var cānāna 'arz
şūret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sulṭāna 'arz

6. 'arz eyle:-me

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sunmak, takdim
etmek, büyük bir zatın
huzuruna çıkmak.*

hāk olduğun huẓūruna
'arz eyleme dilā
nāẓūk ṭabī'at olana olur
gubār-bār

'arz eyle:

1. 'arz eyle:-ye

Kaside 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Arz eylemek, etmek:
Saygı ile anlatmak,
bildirmek, ifāde etmek.*

'arz-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādīşā saña
'arz eyleye niyaz ile
hālın gedā saña

'arz id:-

1. 'arz id:-er

Gazel 116

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Göstermek, sunmak,**takdim etmek. II**Söylemek, anlatmak,**bildirmek.*

bir ān içinde 'āşıka biñ

'işve 'arz ider

yā Rab melāḥat ile bu ne

ḥüsn ü ān olur

'arz it:-

1. 'arz it:-

Gazel 223

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sunmak, arz etmek.

gel cemālūñ cilvesin 'arz

it şafā bulsın gönül

merdüm-i çeşmüm saña

müştāḳdur ey nūr-ı 'ayn

2. 'arz it:-me

Gazel 235

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Söylemek,**anlatmak, bildirmek.*

ḥār-keş ol herkese 'arz

itme rū-yı ihtiyāc

ḥar gibi yüklenme her bir

nā-sezānuñ minnetin

3. 'ārḡ it:-

Gazel 303

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Söylemek,**anlatmak, bildirmek.*

eşḡ ü çehreñ yüri ey

'āşıḡ-ı müflis 'ārḡ it

sīm ü zerdür olaruñ

maṭlab-ı maṭlūbları

4. 'arz it:-

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sunmak, takdim**etmek; göstermek.*

'arz idince şīve-i

reftāruñı

reşkden ḥançerlere

sañıldı bīd

5. 'arz it:-düm

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sunmak, takdim**etmek; göstermek.*

eşḡ ü çehrem yāra 'arz

itdüm bakup meyl itmedi

gerçi kim derler gelür

ḥübāna sīm ü zer lezīz

6. 'arz it:-düg, -üm, -ce

Gazel 253

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Saygı ile anlatmak,**bildirmek, ifade etmek. ||**Sunmak, takdim etmek,**büyük bir zatın huzuruna**çıkarmak.*

eksüklük ile hālümü 'arz

itdügümce ben

ğunc u delālın arturur ol

şīve-kār[-ise]

'arz kıl:-

1. 'arz kıl:-

Gazel 155

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Göstermek, sunmak,**takdim etmek.*

çıkmasın derseñ semā-yı

ḡalbūñe recm eyleyüp

ey Şihābī kıl var āhuñ
āteşin şeytāna ‘arż

‘arż olun-:

1. ‘arż olun-:-a

Gazel 249

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sunulmak,
gösterilmek, takdim
edilmek.*

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnūmden
dada gelmiş deyü ‘arż
olina ol dildāra

‘arż olun-:

1. ‘arż olun-:-mak, -dur

Gazel 217

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Arz eylemek, etmek:

*Saygı ile anlatmak,
bildirmek, ifāde etmek.*

Husrevā bu deñlü nazma
cür’et itmekden ğaraż
hasb-ı hālüm ‘arż
olunmağdur dimez kim
şā’irem

arż u semā:

1. arż u semā:

Kaside 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yer ve Gök. II Yer
ve gök arasındaki her
şey.*

şākir lisān-ı kāl ile
tapuña ins ü cān
zākir zebān-ı hāl ile arż u
semā saña

‘arż-ı ‘ārız eyle-:

1. ‘arż-ı ‘ārız eyle-:-r

Gazel 296

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yüzünü göstermek;
güzelliğini sunmak.*

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl
‘arż-ı ‘ārız eyler ol pür-
hālī bir yüzden daḥı

‘arż-ı hāl:

1. ‘arż-ı hāl:

Rübai 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hâlin arzı; dilekçe,
aşk mektubu.*

yāra ‘arż-ı hāl okutmağa
burc-ı kaşrına
bir gün olmadı ki her
laḥza kebüter konmadı

2. ‘arż-ı hāl:-e

Gazel 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hâlini arz etme,
isteğini bildirme; istek,
arzu.*

sürḥ-ı eşkümlle yazarken
mācerā-yı ‘ışkumı
didi ma’lūm oldu[*]
‘arż-ı hāle ihtiyāc

‘arż-ı hāl eyle-:

1. ‘arż-ı hāl eyle-:-in, -r

Gazel 153

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hâlini bildirmek,
durumunu izah etmek.*

şükr idüp eyler Şihābī
‘arż-ı hālīn ḥazrete
şanmasınlar bunu kim
andan şikāyetdür ğaraż

‘arż-ı ‘izār it-:

1. ‘arż-ı ‘izār it-:-miş

Kaside 21

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Yanağını göstermek.**II (Öpmek için) Yanak**sunmak.*

bülbül eyler nâle ü
feryâdlar Vâmık mişâl
kim meger ‘arż-ı ‘izār
itmiş aña ‘Azrâ-yı gül

‘arż-ı nāsūt:

1. ‘arż-ı nāsūt:-e

Kaside 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Görünen âlem,**kesret âlemi olan dünya.*

nüzül eylememişdür bu
‘arż-ı nāsüte
zünüb-ı ümmet-i ‘âşiye
olmayınca şefî‘

‘arż-ı niyāz:

1. ‘arż-ı niyāz:-um

Kaside 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İstek/arzu**sunma/bildirme.*

‘arż-ı niyāzum ol durur

rāy-ı pādīşā saña

‘arż eyleye niyaz ile

hālın gedā saña

2. ‘arż-ı niyāz:-um

Kaside 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*İstek/arzu**sunma/bildirme.*

āhır nefesde eyle şehādet

bize naşīb

‘arż-ı niyāzum ol durur

iy pādīşāh saña

3. ‘arż-ı niyāz:-u, -muz

Kaside 15

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Niyazda bulunmak,**isteği söylemek.*

rūy-ı siyāhī umaram

anuñ sefid ola

‘arż-ı niyāzumuz budur

iy zi’l-kerem saña

‘arż-ı takşır id-:

1. ‘arż-ı takşır id-:-er, -em

Kaside 18

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Kusurlarını**söylemek, ortaya**dökmek, sunmak.*

havf çekmez mi kim

fażl-ı hüdā olsa penāh

‘arż-ı takşır iderem

dergehe ben rūy-ı siyāh

ārzū:

1. ārzūya:-ya

Gazel 52

Mısra: 5

*Arzu, istek, gönül**meyli, dilek, heves.*

hevā-yı iştīyāk ü ārzūya

mübtelā oldum

ne müşkil derd-imış

hasret ne miḥnetlü belā

fırkat

‘arzu id-:

1. ‘arzu id-:-üp

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Arzu etmek; istek
duymak, istemek.*

dünyā nefāyisini n'ider
idüp 'ārzu
ḥūn-ı lebūñden ol ki yine
ni' met-i nefīs

ārzū-yı cennet:

1. ārzū-yı cennet:-i

Gazel 175

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cennet arzusu.

ārzū-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra baḳ
ḳalbūñü sāf eyle şūfī şu
gibi dīdāre baḳ

ārzū-yı hançer:

1. ārzū-yı hançer:

Gazel 285

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hançer (sevgilinin
bakışlarının) arzusu.*

iy Şihābī ārzū-yı
hançerinde ol mehūñ
üstūḥvānī oldu pehlumuñ
ḳamu hançer gibi

ārzū-yı meyve-i vaşl:

**1. ārzū-yı meyve-i vaşl:-
uñ**

Gazel 275

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kavuşma

meyvesinin arzusu.

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raḳīb
baḳ şol etdüğü ḥayāl-i
ḥām ü fıkır-i fāsīde

**ārzū-yı vāşıl-ı cānān et-
:**

**1. ārzū-yı vāşıl-ı cānān
et:-düg, -i, -n, -den**

Gazel 202

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşmayı

arzu etmek, istemek.

ārzū-yı vāşıl-ı cānān
etdüğinden dāyimā
zāhidā nūr-ı tecellā-yı
cemāl ister göñül

aş:-

1. aşmışdur:-mış, -dur

Gazel 110

Mısra: 4

Asmak, bir yere

tutturmak.

müjeñ tiri-y-le deldi
hilālūñ na'lini ḳaşuñ
anuñ-çün ṭaḳ-ı ḥüsnūñ
üzre aşmışdur kemān yer
yer

2. aşmış:-mış

Gazel 196

Mısra: 8

*Bir şeyi yüksek bir
yere iliştirip sarkıtmak.*

der görenler 'arşa-i
gülşen siyāset-gāhdur
ḥārdan bülbül-çün aşmış
cā-be-cā çenkāl gül

aş:

1. aşdı:-dı

Gazel 111

Mısra: 8

Asmak, bir yere

tutturmak.

na'l-i hilāli deldi o meh
gamzesi-y-ile
aşdı kemān ḳaşını ṭāk-ı
'ulādadur

2. aşdı:-dı

Gazel 150

Mısra: 8

*Asmak, bir yere
tutturmak.*

tîr-i ğamzeñle müjeñ
deldi hilâlûñ na‘lin
tâķ-ı ebrûya kemân aşdı
mişâl-i Vakķāş

3. aşmaz:-maz

Gazel 269

Mısra: 5

*Asmak, bir yere
tutturmak.*

kirpiline aşmaz oldu
atlası çarķ-ı ülkerin
yaşumuñ her kaçresi ay
māh-pervîn olmadı

4. aşdı:-dı

Kaside 20

Mısra: 11

*Asmak, bir yere
tutturmak.*

aşdı sünbülde yine
zincir-i ‘adli bağbān
dād-güster oldu Kısra-yı
cihānbān-ı bahār

‘aşā:

1. ‘aşāña:-ñ, -a

Gazel 189

Mısra: 5

*Uzun sopa, değnek,
baston.*

el ursañ gösterürsin ki
‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan i‘cāzdur zülfüñ

2. ‘aşā:

Kaside 25

Mısra: 25

*Asa, değnek,
baston.*

eline bir ‘aşā almış ayağ
üstüne hıdmetde
ışığıne sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

3. ‘aşā:

Gazel 5

Mısra: 6

*Mānevî ve maddî
kudret timsâli olarak
elde taşınan değnek.*

nergisüñ şāhını kapdı
bād-ı şubķ

gözden āşāndur almak
‘aşā

āsān:

1. āşāndur:-dur

Gazel 5

Mısra: 6

*Kolay, kolayca,
zahmetsiz.*

nergisüñ şāhını kapdı
bād-ı şubķ
gözden āşāndur almak
‘aşā

āsār:

1. āşārı:-ı

Gazel 20

Mısra: 3

*Belirtiler,
alametler.*

ẖvāba geldiydüm henüz
āşārı peydā olmadın
māni‘in-nevm almağı
kıldı hayālûñ ibtidā

2. āşārı:-ı

Gazel 172

Mısra: 1

*Belirtiler,
alametler.*

şol göñülde ‘aşk nûrınıñ
ki hîç âşarı yok
hâli bir tennûra beñzer
kim içinde nârı yok

3. **âşarını:-ı, -n, -ı**

Gazel 298

Mısra: 9

Eserler II şiirler.

Şihâbînüñ kelâm-ı
hikmet âşarını gûş et kim
saña izhâr ide tâ feyzi
anuñ sırr-ı Lokmânı

4. **âşarı:-ı**

Kaside 24

Mısra: 17

*Bir düşüncenin, bir
olayın doğurduğu
sonuçlar, yarattığı
tesirler, geride bıraktığı
izler.*

zülf-i müşğînüñüñ âşarı
gözümde gitmez
‘ayn başında ider niteki
me’vâ sünbül

5. **âşarı:-ı**

Gazel 281

Mısra: 1

*Bir şeyin ve bir
kimsemin varlığını*

*gösteren belirtiler,
alametler.*

bahâr âşarı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüp her bir gül-endâmı
ider mürğ-ı çemen zârı

âsar-ı muhabbet:

1. **âşar-ı muhabbet:**

Gazel 44

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Sevgi eserleri,

izleri.

olursa cânda âşar-ı
muhabbet
görünür dilde envâr-ı
muhabbet

‘asâ-yı pîr:

1. **‘asâ-yı pîr:-dür**

Gazel 32

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Pirin âsası.

‘asâ-yı pîrdür çün şeyhe
bâde
ya n’eyler mesned-i
zühde tayanıp

‘asâ-yı pîrân:

1. **‘asâ-yı pîrân:**

Gazel 30

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İhtiyarların el
değneği.*

n’ola dirlerse mey-i nâbe
‘asâ-yı pîrân
şeb olur içse eger ‘aşr-ı
‘ineb ibn-i şîb

âsâyiş:

1. **âsâyiş:-i**

Gazel 92

Mısra: 5

Rahatlık, huzur.

‘âlemüñ âsâyişi maḥbûb
ile maḥbûbedür
cennetüñ ârâyişi gılmân
ü havrâ birledür

asba’:

1. **asba’ından:-ın, -dan,**

-

Kaside 9

Mısra: 9

Esvap giysi.

asba‘ından akıdup
 ‘aynen tusemmā sel-sebīl
 ‘asker-i islāmı kandurdu
 zülāl-i Muştafā

‘asel:

1. ‘asel:

Gazel 205

Mısra: 6

*Bal. Cennette
 bulunan dört sudan
 birisi.*

la‘lūn üzre hāller mi
 didüm ey şükr-i dīn
 didi hālī mi megesler
 olduğu yirde ‘asel

ashāb:

1. aşhābına:-ı, -n, -a

Kaside 5

Mısra: 19

*Hazret-i Peygamber
 Aleyhisselâtu ve's-selâm
 Efendimizi görüp şeref-i
 sohbetleriyle teşerrüf
 etmiş olan müminler.*

bizden selām āline
 aşhābına tamām
 añlar ki cümle muḳbil ü
 maḳbūl ola saña

2. aşhāba:-a

Gazel 54

Mısra: 2

*Hiz. Muhammed'i
 (sav) görme ve sohbetine
 erme şerefine sahip
 kimseler.*

ṭāliblerine derse ḥabībüm

n'ola ḥadīṣ

aşhāba söyler idi beni

dāimā ḥadīṣ

3. aşhāb:

Kaside 9

Mısra: 12

*Ar. Hiz. Muhammed
 zamânında yaşamış, onu
 görmüş ve sohbetinde
 bulunmuş kimseler,
 sahâbeler.*

kıldılar ba‘de’n-nebī

āyīn-i islāmı zuhūr

çār-ı çār-yār yā şafā

aşhāb u āl-i Muştafā

4. aşhāb:

Kaside 13

Mısra: 8

*Ar. Hiz. Muhammed
 zamânında yaşamış, onu
 görmüş ve sohbetinde*

*bulunmuş kimseler,
 sahâbeler.*

nüzūl itdi aña Ruḥu’l-
 Ḳuds tenzīl-i Kur’ānı
 hidāyet encümidür
 cümleten aşhāb u yārānı

5. aşhābı:-ı

Kaside 13

Mısra: 26

*Ar. Hiz. Muhammed
 zamânında yaşamış, onu
 görmüş ve sohbetinde
 bulunmuş kimseler,
 sahâbeler.*

tefāvüt yok durur
 aralarında dir ise elyāk
 olur aşhābı ḥaḳḳında bu
 ḳavle şādık-ı eşdāk

‘āsi:

1. ‘āşinüñ:-nüñ

Gazel 10

Mısra: 11

*Ar. Baş kaldıran,
 itaatsiz.*

yā Rab Şihābī ‘āşinüñ
 eyle ḥisābını
 ol gün ki keşf-i defter-i
 rûzı şümār ola

2. 'āşiye:-ye

Gazel 182

Mısra: 13

*Allah'ın emirlerine**uymayan, günahkâr**(kimse).*

rahm it Şihābī 'āşiye ey

kātib-i kaza

gel hatt-ı 'avfı defter-i

cürm ü günāha çek

3. 'āşiye:-ye

Kaside 5

Mısra: 15

*Allah'ın emirlerine**uymayan, günahkâr**(kimse).*

yā Rab Şihābī 'āşiye kıl

mağfired-sezā

ol gerçi kullık itmedi

hergiz sezā saña

'āşık:

1. 'āşıklar:-lar

Gazel 62

Mısra: 9

*Âşık, bir şeye veya**birine karşı aşırı sevgi**duyan kimse, tutkun,**meftun.*

kūyuña varduğça 'āşıklar

görünmezsin dedüm

her gelişde iy Şihābī nūr

görmez didi hacc

2. 'āşık:

Gazel 85

Mısra: 2

*Âşık, bir şeye veya**birine karşı aşırı sevgi**duyan kimse, tutkun,**meftun.*

'ışk âteşine yan yüri

pervāne-vār var

'āşık dilinde şem' mişāli

yanar nār

3. 'āşıklar:-lar, -ı

Gazel 89

Mısra: 5

*Âşık, bir şeye veya**birine karşı aşırı sevgi**duyan kimse, tutkun,**meftun.*

zülfine kıldı musahhar

bend idüp 'āşıkları

kim meger her bir kılında

bağlu bin efsūnı var

4. 'āşıkun:-uñ

Gazel 89

Mısra: 2

*Âşık, bir şeye veya**birine karşı aşırı sevgi**duyan kimse, tutkun,**meftun.*

dilberün gerçi leb-i la'l ü

ruh-ı gül-günı var

'āşıkun da eşk-i rengin ü

dil-i pür-hūnı var

5. 'āşık:-a

Gazel 93

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya**birine karşı aşırı sevgi**duyan kimse, tutkun,**meftun.*

māyil olsa 'āşıkā

dünyāda ger

dir-idüm yārüm bütün

dünyā deger

6. 'āşıklar:-lar

Gazel 94

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya**birine karşı aşırı sevgi**duyan kimse, tutkun,**meftun.*

hevā-yı 'ışk-ıla çün

nağme-perdāz oldu

'āşıklar

ideyin ben dahı ‘uŝŝāk
içinde bi-nevālîklār

7. ‘āŝıqlaruñ:-lar, -uñ

Gazel 110

Mısra: 5

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

saña ‘āŝıqlaruñ yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bâğuñ zerd evrākı
degül berg-i hazān yer
yer

8. ‘āŝıka:-a

Gazel 114

Mısra: 5

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

derd-i çeşmüm oldu cānā
‘āŝıka ‘ayn-ı belā
hüzni-i ħalbüñdür cefā-yı
cānı her ŝāhib-nazar

9. ‘āŝıka:-a

Gazel 116

Mısra: 5

Âşık, bir şeye veya

*birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

bir ān içinde ‘āŝıka biñ
‘işve ‘arz ider
yā Rab melāḥat ile bu ne
ḥüsn ü ān olur

10. ‘āŝıķı:-ı

Gazel 118

Mısra: 8

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

intizār-ile şayar her gece
yılduzları
‘āŝıķı her gün çalarlar
pāreye mehpāreler

11. ‘āŝıķa:-a

Gazel 120

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

‘iŝķ kitābın okıyan ‘āŝıka
feth-i bāb olur
söylese ḥaķ kelāmını her
sözi bir kitāb olur

12. ‘āŝıqlara:-lar, -a

Gazel 141

Mısra: 2

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

büyümüş ķāmeti ol gül-
ruḥuñ serv-i bülend
olmuş
uzanmış kāküli ‘āŝıqlara
müşgîn kemend olmuş

13. ‘āŝıka:-a

Gazel 147

Mısra: 7

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

merdüm-i çeŝmüñ
müjeñden ‘āŝıka ḥançer
çeker
ķanlı mı yoḥsa yanuñda
tiğ-i ḥün-ālūd-veŝ

14. ‘āŝıqlara:-lar, -a

Gazel 180

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi*

duyan kimse, tutkun,
meftun.

‘aşk-ı Maḥmūd-ıladur
‘āşıklara mümtāzlık
saña maḥşûş oldu ey meh
ḥüsn-ile ayāzlık

15. ‘āşık:

Gazel 237

Mısra: 10

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

nāz etdükçe niyāz etdi
Şihābī yāra
götürür ‘āşık ola
sūḥlarıñ şivelerin

16. ‘āşıklarını:-ları, -n, -
ı

Gazel 250

Mısra: 10

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür katı
hoş şalar ‘āşıklarını
va‘de-i ferdalara

17. ‘āşıklar:-lar

Gazel 251

Mısra: 9

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

egerçi ḥaste ‘āşıklar
kapuñda bī-nihāyetdür
benüm gibi helāküñ yok
seni cānā sevenlerde

18. ‘āşık:-a

Gazel 258

Mısra: 10

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

cevri ḥisāba gelmedi
yārüñ Şihābiyā
vire cevāb ‘āşıkā rüz-ı
ḥisābda

19. ‘āşıkūñ:-uñ

Gazel 271

Mısra: 4

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

Ḥusrevā sen lebleri şirine
şeydā olalı
eşk ü āhı ‘āşıkūñ gül-gün
u şebdiz olmada

20. ‘āşık:

Gazel 292

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

şem‘ kim bir ‘āşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derünī āteşi

21. ‘āşıkları:-lar, -ı

Gazel 297

Mısra: 6

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

bıçağum kâvi-y-le eyler
rişte-i cāndan fetil
dem-be-dem etse
tüfengine nişān ‘āşıkları

22. ‘āşık:

Gazel 299

Mısra: 10

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

iy Şihâbî 'aşk çevkânına
tûb it başuñı
'âşık olmaz her ki bu
meydânda ser-bâz
olmadı

23. 'âşık:-a

Gazel 301

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

bulınmaz 'âşık
mesneddür meyhânenen
ğayrı
olur yok dest-gîr
üftâdeye peymânenen
ğayrı

24. 'âşıkları:-lar, -ı

Gazel 302

Mısra: 1

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

ğamze-i ğammâzveş
turmaz geçer 'âşıkları
yâra kıan itdürmege bel
bağlamışdur hançeri

25. 'âşıklarun:-lar, -un

Gazel 303

Mısra: 2

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

fitne-i devr-i zamândur
bu zamâne hübları
kõparur başına 'âşıklarun
âşübları

26. 'âşık:-a

Kaside 20

Mısra: 38

*Âşık, bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun.*

cennet-i gülzâr içinde
boynın egmiş ğoncalar
'âşık ğunc ü delâl
itmekde ğilmân-ı bahâr

27. 'âşık-ısañ:--ise, --ñ

Gazel 200

Mısra: 10

*Bir kimseye veya bir
şeye karşı aşırı sevgi ve
bağlılık duyan, vurgun,
tutkun kimse.*

ğuşsa vü endühdan ey dil
şikâyet eyleme
'âşık-ısañ gel ğam-ı 'aşk-
ıla şad u hurrem ol

28. 'âşık:

Kaside 13

Mısra: 24

*(Ar.) Bir şeye veya
birine karşı aşırı sevgi
duyan kimse, tutkun,
meftun II. Karşı cinsten
birine gönlünü kaptırmış
kimse.*

o hıv od mîm-i
muhabbetdür olur
mağbûbdan müştak
hakîkat 'aşkı ma'şûk-ıla
'âşık bir-durur muṭlak

29. 'âşık:-a

Gazel 188

Mısra: 8

*Bir şeye veya birine
karşı aşırı sevgi duyan
kimse, tutkun, meftun. II
Şâir.*

‘āşık odur ki anda ola
‘ışkdan eğer
da ‘vi-y-se ma ‘nī ‘āşık
dirler nişān gerek

‘āşık:

1. **‘āşıklar:-+lar, +ı**

Gazel 167

Mısra: 1

*Âşık, bir kimseye
veya bir şeye karşı aşırı
sevgi ve bağlılık duyan,
vurgun, tutkun kimse.*

dizdi âşıkları dergāhına
dilber şaf şaf
geldi mahşer yirine şanki
ölenler şaf şaf

‘āşık odur ki:

1. **‘āşık odur ki:**

Gazel 188

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Âşık o kişidir ki.

‘āşık odur ki anda ola
‘ışkdan eğer
da ‘vi-y-se ma ‘nī ‘āşık
dirler nişān gerek

‘āşık ol-:

1. **‘āşık ol-:-muş, -dur**

Gazel 245

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşık olmak,

*sevdalanmak, sevgiliye
gönülden bağlanmak.*

her dem aķār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu

‘āşık olmuştur meger
gönülüm gibi dīdāre şu

‘āşikān:

1. **‘āşikān:**

Gazel 72

Mısra: 6

Âşıklar, sevenler.

ser-i kūyuñ ‘Arafāt oldu
sarāyuñ Ka‘be
‘āşikān saña Ḥalīl oldu
rakībān nemrūd

‘āşık-ı dīdār:

1. **‘āşık-ı dīdār:**

Gazel 295

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Güzel

yüzünün aşığı, meftunu.

‘āşık-ı dīdār-iseñ yaşıñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

‘āşık-ı dīdār-ı yār:

1. **‘āşık-ı dīdār-ı yār:-ız**

Gazel 129

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel
yüzünün aşığı.*

‘āşık-ı dīdār-ı yārız
‘ālem-i ervāḥdan
şanma ey zāhid bizi
dīvar-ı cennet beklerüz

‘āşık-ı mecnūn:

1. **‘āşık-ı mecnūn:-ı**

Gazel 17

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşık olan Mecnun.

II Aşık.

‘ışk hālinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyās
göricek ‘āşık-ı Mecnūnı
añlar Leylā

‘āşık-ı mest:

1. 'âşık-ı mest:

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmiş,
mest olmuş âşık. II
Sarhoş âşık.*

seng-i guşşayla gönül
şîşesi oldukça şikest
'ahd-i peymânı dürüst
itmededür 'âşık-ı mest

'âşık-ı müflis:

1. 'âşık-ı müflis:

Gazel 270

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İflas eden, malını
mülkünü batıran âşık;
parasız pulsuz âşık II
sevgili uğruna canını,
malını, tüm varlığını feda
eden âşık.*

'âşık-ı müflis taş taş
üstüne kırmaz-iken
cevher-i eşk-i firāvân-ıla
sengîn olmada

2. 'âşık-ı müflis:

Gazel 303

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İflas eden, malını
mülkünü batıran âşık;
parasız pulsuz âşık II
sevgili uğruna canını,
malını, tüm varlığını feda
eden âşık.*

eşk ü çehreñ yüri ey
'âşık-ı müflis 'ârz it
sîm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlûbları

aşıl:-

1. aşıldı:-dı

Gazel 38

Mısra: 3

*Asılı konumda
olmak; bağlanmak,
gönül vermek,
sevdalanmak.*

rîsmân-ı zülfüñe aşıldı
dil
şalbına geysülerüñ oldu
sebeb

2. aşıldı:-dı

Gazel 76

Mısra: 2

*Asılmak, aşığı
doğru boşlukta
sallanmak.*

la 'l-i yâra ṭurra-i şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı hüsünde aşıldı
'âkıbet o dürd ü kıand

âşinā:

1. âşināyam:-yam

Gazel 247

Mısra: 8

Bildik, tanıdık, dost.

ben kuluñı kapuñdan
eyleme red
âşināyam bu âsitane-y-ile

âşinā dūs:-

1. âşinā dūs:-er

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tanışmak; tanıdık
olmak.*

bulur şafâ-ḥâtır-ıla
gevher-i murād
deryâ-yı 'ışka şol kişi
kim âşinā düşer

âşinā ol:

1. âşinā ol:-a, -m

Kaside 5

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Tanıdık, dost olmak
 II Tasavvufî manada
 nefesine bigane olup
 gönülde Tanrı'yı
 hissetmek, O'nunla
 yakınlaşmak).

baħr-ı günāha olmuş-iken
 cürm ile ğarīķ
 bu baħr içinde niķe olam
 āşinā saña

āşinā-yı baħr ol-:

1. āşinā-yı baħr ol-:-an

Gazel 62

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Denizle aşına

olmak.

āşinā-yı baħr olan eyler
 telāţumdan ħazer
 gönlümün sebbāhı itmiş
 lecce-i 'ışķuñla lec

āsītān:

1. āsītānuña:-uñ, -a

Kaside 15

Mısra: 30

Eşik II huzur,

makam.

sen pādīşāh-ı herd ü serā-
 perdeler zelīl
 varmaġa āsītānuña
 sermāyemüz ħalīl

2. āsītānını:-ı, -nı

Kaside 10

Mısra: 11

Kapı, eşik.

Ka'betü'l-'uşşāķ ħıldı
 āsītānını ilāh
 Anuñ için her taraıdan
 yüz sürer ħüccāc aña

3. āsītānın:-ı, -n

Gazel 214

Mısra: 6

Eşik, makam, huzur,

kat.

derbeder olup cihān
 deştini ġeşt etdüm velī
 hīķ bir yār-ı vefādār
 āsītānın bulmadum

āsītane:

1. āsītane-y-ile:-y, -le

Gazel 247

Mısra: 8

Eşik, dergah; huzur,

kat.

ben ħuluñı ħapuñdan
 eyleme red
 āşināyam bu āsītane-y-ile

āsītān-ı devlet:

1. āsītān-ı devlet:-üñ, -den

Gazel 279

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Devlet kapısı ||

(Sevgili'nin, padişahın)
kutlu kapısı.

pādīşāhum zülfüñ-ile
 boynı baġlu ħuluñam
 āsītān-ı devletünden
 sürme gel ben bende'i

āsītān-ı yār:

1. āsītān-ı yār:

Gazel 129

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eşiġi,

huzuru.

feth-i bāb ümmidine
 dergāh-ı devlet beklerüz
 āsītān-ı yārda künc-i
 maħabbet beklerüz

2. **āsītān-ı yār:-da****Gazel 129**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eşiği,
huzuru.

feth-i bāb ümmīdine
dergāh-ı devlet beklerüz
āsītān-ı yārda künc-i
maḥabbet beklerüz

āsītān-ı yār:-1. **āsītān-ı yār:-****Gazel 129**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eşiği,
huzuru.

feth-i bāb ümmīdine
dergāh-ı devlet beklerüz
āsītān-ı yārda künc-i
maḥabbet beklerüz

āsiyāb-āsā:1. **āsiyāb-āsā:****Gazel 255**

Mısra: 9

Hararetlenmek,
Kızışmak || kızmak,
öfkelenmek.

yitürdün nevbet-i vaşlın
diyüben āsiyāb-āsā
Şihābī eksük olmadı
şavaşum kendi kendümle

āsiyāb-ı çarḥ-ı gerdün:1. **āsiyāb-ı çarḥ-ı****gerdün:****Gazel 129**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Feleğin dönen
değirmeni. II Zaman.

dāne-i ‘ömri daḳīk
itmeklik-içün kendümüz
āsiyāb-ı çarḥ-ı gerdün
içre nevbet beklerüz

āşiyān:1. **āşiyānın:-ın****Gazel 214**

Mısra: 10

Yuva, kuş yuvası.

‘ışk ‘anḳāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

2. **āşiyān:****Gazel 219**

Mısra: 1

Kuş yuvası, mesken.

şāhbāz-ı āhuma evc-i
felekdür āşiyān
kendiye meşhūrdur
yüksekde cāy eyler tuḡān

3. **āşiyān:****Gazel 248**

Mısra: 10

Kuş yuvası, mesken.

iy Şihābī[*] gūyā-yı
eş ‘ārum benüm
āşiyān peydā ider her
gül- ‘izāruñ ḳoynına

āşiyān ol:-1. **āşiyān ol:-mış, -dur****Gazel 22**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kuş yuvası olmak.

‘ışkdur ‘anḳā-yı miḥnet
kulle-i ser ḳāf āña
āşiyān olmışdur
oñmaduḳ başum inşāf
āña

‘aşk:

1. 'aşkuñuñ:-u, -ñuñ

Gazel 185

Mısra: 6

Sevgi, muhabbet.

çekmeyenler bilmez ey
kaşı kemān
ben bilürven 'aşkuñuñ
pāyını pek

2. 'aşkuñ:-uñ

Gazel 45

Mısra: 9

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu, sevi.*

Şihābī gibi 'aşkuñ
müşkilātın idemezsin hāl
gerek sen iy müderris
hālvete gir keşf-i keşşāf
it

3. 'aşkuñ:-uñ

Gazel 306

Mısra: 1

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu, sevi.*

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bādesi
anuñ-içün āhır anuñ oldu
dil üftādesi

4. 'aşk:

Gazel 299

Mısra: 9

*Aşk, sevgi,
muhabbet; candan
sevme, gönül verme.*

iy Şihābī 'aşk çevkânına
tüb it başuñı
'āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

5. 'aşka:-a

Gazel 46

Mısra: 7

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

manşıb u 'aşka iren
zırve-i eflāke çıkar
rütbe-i dehr-i denī aña
göre pāye-perest

6. 'aşka:-a

Gazel 59

Mısra: 7

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

düşmedin 'aşka hālāşın
fıkr kııl

kad mū illā hercesse
kable'l- ulūc

7. 'aşk:

Gazel 115

Mısra: 9

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

'aşk kaydından hālāş
olmaz Şihābī derd-mend
her zamān bir kākül-i
ser-fitneye meftūn olur

8. 'aşk:

Gazel 152

Mısra: 6

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum 'aşk u şevk-i
yāra maşşūs

9. 'aşk:

Gazel 164

Mısra: 7

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

‘aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dāğ

10. ‘aşk:

Kaside 12

Mısra: 2

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

sīne ṭablumdur benüm
āhum ‘alem
‘ālem içre ‘aşk ıla oldum
‘alem

11. ‘aşka:-a

Gazel 252

Mısra: 9

Allah aşkı.

“kālū-belā”da çünki
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i ğamı
ne belā-y-ise

12. ‘aşkı:-ı

Gazel 78

Mısra: 1

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

çeküpdür ‘aşkı Mecnūn
ile Ferhād
selef ervāhı rahmetle ola
şād

13. ‘aşkı:-ı

Gazel 125

Mısra: 1

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

nātüvāndür bu gönül
‘aşkı kemānın çekmez
her gedā cü‘ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

14. ‘aşkına:-(ı)n, -a

Gazel 93

Mısra: 3

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu,
muhabbet, sevi.*

ol perī ‘aşkına urulmağ-
ıla
niçeler ağıyār-veş ağızın
eger

15. ‘aşkuñ:-uñ

Gazel 282

Mısra: 2

*Bir kimse veya bir
şeye karşı duyulan çok*

*kuvvetli sevgi ve bağlılık,
aşırı muhabbet.*

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşākı iy perī
‘aşkuñ yolında hayr-ıla
yād it ölenleri

16. ‘aşkı:-ı

Kaside 13

Mısra: 24

*(Ar.) Bir kimse
veya bir şeye karşı
duyulan çok kuvvetli
sevgi ve bağlılık, aşırı
muhabbet II. Şiddetli
istek, tutku.*

o ḥvod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥakīkat ‘aşkı ma‘şūk-ıla
‘aşık bir-durur muṭlak

17. ‘aşka:-a

Gazel 259

Mısra: 3

*(Ar.) Bir kimse veya
bir şeye karşı duyulan
çok kuvvetli sevgi ve
bağlılık, aşırı muhabbet.*

dün ü gün ‘aşka tābī
olmaz-ıdı Vāmık u

Mecnûn
maḥabbetden eṣer
olmasa Leylâ-y-ile
‘Azrâda

‘aşk bâğı:

1. ‘aşk bâğı:

Gazel 294

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk bahçesi. //

[tas.] *Ruhânî âlem,
manâ âlemi.*

‘aşk bâğında Şihâbî kıl
terennüm şevk-ile
bûlbûl-i ğamnâk olma
gül şen ol gülşen gibi

‘aşk bāzārı:

1. ‘aşk bāzārı:-nuñ

Gazel 89

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk pazarı.

nağd-i cānı vaşl-ı cānān
için itmişdür telef
‘aşk bāzārının ey ḥ^voca
niçe ma‘būnı var

‘aşk ehli:

1. ‘aşk ehli:

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk sahipler,

âşıklar.

seg-i Leylâ öñinde kelle-
i Mecnûnı ‘aşk ehli
görüş seng-i melâmetden
şikest olmuş sıfâl [añlar]

2. ‘aşk ehli:-(n)e

Gazel 173

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk sahipler,

âşıklar.

mürşid-i kâmil ararsañ
pāy-ı pîr-i ‘ışka düş
‘aqla sen el verme kim
‘aşk ehline irşadı yok

‘aşk irşadı:

1. ‘aşk irşadı:-nı

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk yolunu

gösterme. II Doğru yolu

gösterme; manen

aydınlatma, uyarma.

kılsa pîr-i mey-kede
mestâne ‘aşk irşadını
ibtidâ idüp suḥan bâbın
ser-i ḥumdan açar

‘aşk nûrı:

1. ‘aşk nûrı:-nuñ

Gazel 172

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk nuru. II Aşkın

*vermiş olduğı parlaklık,
nur. II İman.*

şol gönülde ‘aşk nûrının
ki hîç âsarı yok
ḥâli bir tennûra beñzer
kim içinde nârı yok

‘aşk u maḥabbet:

1. ‘aşk u maḥabbet:

Gazel 222

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ve sevgi.

‘aql eydür kim baña ‘aşk
u maḥabbet terkin it
zevḳ u ḥâlet bulmadum
‘âlemde bu tedbîrden

‘aşk u muḥabbet:

1. 'aşk u muhabbet:

Gazel 115

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ve sevgi.

dilde tañ mı saklasam

'aşk u muhabbet

cevherin

küşe-i vîrânede

gencîneler medfûn olur

'asker-i ğam:

1. 'asker-i ğam:-uñ

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam askeri.

etdi hücum mülk-i dile

'asker-i ğamuñ

sürh-i ser üzre kıldı sefer

şanki şâh-ı Rûm

'asker-i hatt:

1. 'asker-i hatt:

Gazel 61

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Ayva tüylerinin**askeri.*

'asker-i hatt baş çeküp

etdi hurûc

alsa 'alemden ne var

hâlûñ harâc

'asker-i hatt-ı nigâr:

1. 'asker-i hatt-ı nigâr:-

*uñ***Gazel 133**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ayva**tüylerinin askeri.*

'asker-i hatt-ı nigârûñ

baş çeküp kopardı toz

sûzen-i tîrümûze

olmağda çak-ı sîne-düz

'asker-i islâm:

1. 'asker-i islâm:

Kaside 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İslam askeri.

asba'ından ağıdup

'aynen tûsem mā sel-sebîl

'asker-i islâmı kıandırdı

zülâl-i Muştafâ

'aşk-ı mahmūd:

1. 'aşk-ı mahmūd:-ıla, -dur

Gazel 180

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gazneli Sultan**Mahmud'un aşkı. II**Mahmud u Ayaz hikayesi**bağlamında.*

'aşk-ı Mahmūd-ıladur

'âşıklara mümtâzlık

saña mahşûş oldu ey meh

hüsn-ile ayâzlık

'aşk-ı mecâzî:

1. 'aşk-ı mecâzî:

Gazel 268

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Mecazi aşk, dünyevî**aşk, geçici aşk.*

köpri degül mi sâlik-i

râh-ı haqîkate

ikrah etme 'aşk-ı mecâzî

degül kerîh

2. 'aşk-ı mecâzî:

Gazel 290

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Mecazi aşk, dünyevî
aşk, geçici aşk.*

maḥabbet ehline ta' n
etme zāhid
ḥaḳīḳat-sāzdur 'aşk-ı
mecāzī

'aşk-ıla:

1. 'aşk-ıla:

Gazel 123

Mısra: 4

*Aşk, sevgi,
muhabbet; candan
sevme, gönül verme.*

sen bulduñ-ısa ḥüsn-ile
'ālemdede iştiḥār
buldum efendi ben daḥı
'aşk-ıla imtiyāz

2. 'aşk-ıla:

Gazel 184

Mısra: 6

*Aşk, sevgi,
muhabbet; candan
sevme, gönül verme.*

añlayumaz göñlümi
ārāyiş-i 'ālem benüm
'aşk-ıla tā şol kadar
şeydālığı vardur dilüñ

3. 'aşk-ıla:

Gazel 277

Mısra: 5

*Aşk, sevgi,
muhabbet; candan
sevme, gönül verme.*

dökdüm yoluña 'aşk-ıla
eşküm cevāhirin
sen pādişāh-ı ḥüsn-içün
açdum ḥazīne' i

'aşkına:

1. 'aşkına:

Gazel 282

Mısra: 6

*...in sevgisi için II
... uğruna, yoluna,
hürmetine.*

kıldum kılāde boynuma
tavk-ı maḥabbetin
bir ser-tıraş 'aşkına
oldum ḳalenderī

asl:

1. aşına:-ı, -n, -a

Gazel 159

Mısra: 4

*Kaynak, kök,
başlangıç noktası,
mebde, menşe.*

merci' oldı baña ḥāk-i
kūy-ı dost
aşlına her şey ider lā-
büdd rücū'

aslā:

1. aşıla:

Gazel 68

Mısra: 8

*"Hiçbir zaman,
hiçbir şekilde, katiyen"
anlamlarında bir zarf.*

rūzigār olsa muḥālif
şüfün-i deryāya
menfa'at eylemez aşlā
aña sâ'y-i mellāḥ

2. aşıla:

Gazel 105

Mısra: 9

*"Hiçbir zaman,
hiçbir şekilde"
anlamlarında bir zarf.*

Şihābī her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlā
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

3. aşıla:

Gazel 224

Mısra: 4

"Hiçbir şekilde"
anlamında kullanılan
durum zarfı.

vücūduñ 'illet-i 'ışk-ıla
sa'y it derdmend-ile
murāduñ olmasın ašlā
devāsı derd-nāk olsun

4. ašlā:

Gazel 291

Mısra: 5

"Hiçbir şekilde"
anlamında kullanılan
durum zarfı.

sözinde cāhilūñ ašlā ne
hālet ne hālāvet var
mağālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse hāl ehli

aşl-ı uşul:

1. aşl-ı uşul:

Gazel 206

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yöntemlerin aslı,
tarzların esası.

iñende perde'i açma vü
çıkma dā'ireden
terennümāt-ı mecālisde
gözle aşl-ı uşul

asmak:

1. aşmak:

Gazel 302

Mısra: 10

Asmak, bir yere
tutturmak.

ķıl Şihābīnūñ bu nazm-ı
ābdārın istimā'
gūşına aşmak dilerseñ
gūş-vār-ı cevheri

'aşr-ı 'ineb:

1. 'aşr-ı 'ineb:

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Üzüm zamanı, üzüm
mevsimi. II Şarap
mevsimi.

n'ola dirlerse mey-i nābe
'aşā-yı pīrān
şeb olur içse eger 'aşr-ı
'ineb ibn-i şīb

āşüb:

1. āşübları:-lar, -ı

Gazel 303

Mısra: 2

Karışıklık.

fitne-i devr-i zamāndur
bu zamāne hūbları
ķoparur başına 'āşıkıların
āşübları

2. āşüb:

Gazel 262

Mısra: 4

Fitne, karışıklık,
kargaşa.

'aks-i mir'āt cemālūñ
fitne şaldı 'āleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi āşüb āyine

āşufte:

1. āşufte:

Gazel 146

Mısra: 7

Sevgiden kendinden
geçmiş, perişan durumda
olan. || Āşık.

tolaşma Şāhidī şem'e gel
ey āşufte pervāne
alup cān naķdini niçe
senūñ gibi tolandurmuş

2. āşufte:

Gazel 127

Mısra: 2

*Avare, dağılmış,
perişan.*

biz huzāt-ı fenādan mest
ü evkār olmuşuz
lāübālī meşreb ü āşüfte
destār olmuşuz

āşüfte düş-:

1. āşüfte düş-:

Kaside 22

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Çılgın olmak,
perişan olmak. II Çok acı
çekmek.*

hasret-i hāl-i leb-i yār-ıla
āşüfte düşüp
dāğdār-ı ğam-ı miñnet
dil-i pür-hün lāle

āşüfte ol-:

1. āşüfte ol-:-dı

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Perişan olmak. II
Aşık olmak.*

çemen sünbülleri āşüfte
oldı bād-ı āhumdan

perīşān olduğı zülf-i ruḥı
şanmañ şabādandur

āsumān:

1. āsumān:-ür

Gazel 126

Mısra: 10

*Gök, gökyüzü,
semâ, felek.*

şeb-i ğamda Şihābünñ
ḥadeng-i nār-ı āhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

2. āsumān:-ür

Gazel 239

Mısra: 8

*Gök, gökyüzü,
semâ, felek.*

şikest etdi cefādan
kasesini niçe fağfūruñ
degüldür āsumān bir ser-
niğün çini çanağdur bu

āsumān-ı dest-māl:

1. āsumān-ı dest-māl:

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gökyüzü mendili. II
Bulut, sis vb.*

ol mehüñ alnında güyā
āsumān-ı dest-māl
ebrdür kim gird-i māhı
hāleveş itmiş maḳar

āsumān-ı hüsn:

1. āsumān-ı hüsn:-e

Gazel 176

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzelliğın göğü.

āsumān-ı hüsn kaşuñdur
hilāl ey nūr-ı ḥaḳ
kākülñ ebr-i siyeh reng-
i 'izāruñdur şafak

at:

1. atdı:-dı

Gazel 165

Mısra: 1

Atmak, fırlatmak.

öldürmez atdı ḳatlüme
cānān dirīğ-ı tīğ
şemşir-i ābudārına
cānum degül dirīğ

2. atduḳça:-duḳ, -ça

Gazel 176

Mısra: 5

Atmak, fırlatmak.

bāḡbān tīg-ıla atdukça
 kalem gül şāhını
 gülşen içre yazılur şerh-i
 gülistān her varak

at-:

1. atma:-ma

Gazel 101

Mısra: 6

Atmak.

gürk-ḥūy olup görünme
 halka şekl-i mīşede
 çāha atma Yūsuf-ı cānı
 ki ihvānlık budur

2. atma:-ma

Gazel 165

Mısra: 8

Bırakmak.

bu baḡr-i 'aşk-ı mehleke
 ey dil 'Amīkdür
 atma helāke kendüni
 şanıp sen anı sığ

at şal-:

1. at şal-:

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Üzerine at

salmamak. II satranç

*taşında at ile hücum
 etmemek.*

at şalıp şah-ı dili bir lu'b-
 ile māt eyledi
 beydağ-ı ḥāl-i ruḥuñ
 gitdikçe ferzeyn olmada

2. at şal-:-up

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*At sürmek, üzerine
 atla gitmek, atla hücum
 etmek.*

ḥāl-i ferzīni cülūs itdi
 bisāṭ-ı ruḥına
 at şalıp kıbladı Rūm
 iklīmını şāh-ı Habeş

3. at şal-:

Gazel 283

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*At sürmek, üzerine
 atla gitmek, atla hücum
 etmek.*

ruḥuñ naṭ'ında ḡamzeñ
 pehlivānı
 şalıp at ḡalbe daḡıdur
 şufūfı

'atā:

1. 'atā:

Gazel 130

Mısra: 7

Baḡış, ihsan, lütuf.

kıyās-ile bilinmez
 cevher-i luṭf u 'atā ḡadri
 bu himmet 'ālī gevhirdür
 buña vez ü 'ayār [olmaz]

'atā kıl-:

1. 'atā kıl-:

Gazel 204

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Cömert davranmak,
 ihsanda bulunmak,
 lutfetmek.*

buḡlī ḥū itme 'atā kıl
 künc-i ḥüsnüñden nigāh
 ḡayd olunur defter-i
 ḡārūna ḥüsn-ile baḡīl

2. 'atā kıl-:-sa, -ñ

Gazel 179

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Baḡışlamak,
 vermek, ihsan etmek,
 lutfetmek.*

leb-i şîrînüñi medh
eyledi iy Husrev-i hûbân
Şihâbîye ‘atâ kılsañ n’ola
bir bûse helvâlîk

3. ‘atâ kıl:-

Gazel 166

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Bağışlamak,
vermek, ihsan etmek,
lutfetmek.

cürmi bî-ḥaddür
Şihâbînüñ kerîmâ kıl ‘atâ
afv ider Mevlâ ḥatâsına
kul olsa mu‘terif

‘atâ-yı mâsebak:

1. ‘atâ-yı mâsebak:-dur

Gazel 239

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Geçmişten
bağışlanan, geçmişten
gelen. II Yaratılıştan
itibaren gelen,
bahşolunan.

ma‘ârif kesb-ile olmaz
‘atâ-yı mâsebakdur bu
‘inâdı қо kişiye ey
muḳallid dâd-ı ḥaḳdur bu

atduğı:

1. atduğı:

Gazel 104

Mısra: 8

Attığı, fırlattığı II
ok; bakış.

sür‘atle menzil alur ü
bulur nişâne’i
ḳavs-ı ḳazâdan atduğı tîr-
i ḳader ḳadîr

âteş:

1. âteşîm:-îm

Gazel 177

Mısra: 5

Aşk, ayrılık, hasret,
azap, hiddet, öfke vb.
duyguların yakıcı etkisi.

pek ḥarâret vermiş-idi
âteşîm la‘lûñ meñe
bu gece bulup şifâ çıkdı
buḥûrından ‘araḳ

2. âteş:

Gazel 26

Mısra: 3

Alev, od.

gerçi İbrâhîme gül-zâr
oldı âteş ‘ışḳ-ıla

ey Ḥalîlüm nâr olur sen
olmasañ gülşen baña

3. âteşinden:-i, -n, -den

Gazel 180

Mısra: 6

Ateş. II Gönül ateşi,
yoğun aşk.

dûd-ı âhum ğam
çerîsinüñ alay bayrağıdur
âteşinden şâr u vâlâdur
aña pervâzlık

4. âteşi:-i

Gazel 292

Mısra: 2

Alev, od; gönül
yangını, aşk.

şem‘ kim bir ‘âşık u pür-
sûz yanmaḳdur işi
dûd gibi başına çıḳmış
derûnî âteşi

5. âteşe:-e

Kaside 22

Mısra: 32

Ateş, od, kor; aşk
ateşi.

beñzemiş ḳalbi söyünmiş
odı bir tennûra

ğālib olmuş ezelī āteşe
kānūn lāle

6. **āteşdür:-dür**

Gazel 215

Mısra: 6

Ateş (gibi yakıcı).

bağrumuñ bir yanını
bezmünde biryān itmege
āhum āteşdür tenūr-ı
sīnem oldı mevķidüm

7. **āteş:**

Gazel 282

Mısra: 4

Alev, od.

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ āteş
içinde semenderi

āteş al:-

1. **āteş al:-up**

Gazel 266

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Alevlenmek,

tutuşmak.

recm eylemege dün gice

āhum Şihābīyā

şeytān raķībūñ āteş alup
düşdi pāyına

āteş at:-

1. **āteş at:-ar**

Gazel 145

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ateş atmak. II

*Âşığın âhının ateşinin
göğe yükselmesi
bağlamında.*

varmasın ķurba deyü

gice raķīb-i şeytān

recm idüp gökde Şihābī

atar āhum āteş

2. **āteş at:-ar, -dı**

Gazel 167

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ateş atmak. II

*Âşığın âhının ateşinin
göğe yükselmesi
bağlamında.*

āteş atardı şeyāţine

Şihābī āhum

Ādeme eyler-iken secde

melekler şaf şaf

āteş bırak:-

1. **āteş bırak:-dı**

Gazel 256

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ateş bırakmak,

ateşe vermek.

āteş bıraktı göklere

āhum Şihābīyā

ehl-i semāya dün gice

düşmüşdi gulğule

āteş ol:-

1. **āteş ol:-ur**

Gazel 143

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ateş dolu olmak,

çok yakıcı olmak.

ķabā-yı atlas u dībā-yı

zer-keş

olur dervīşler enginde

āteş

āteş ver:-

1. **āteş ver:-ür**

Gazel 155

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi ile

yakmak, sıkıntıya

düşürmek.

kalduururdum ruk‘a-i dil-
sūzumı feryād-ıla
korkarın âteş verür ol
şāh-ı ‘ālīşāne ‘arz

âteş-bāzdur:

1. âteş-bāzdur:

Gazel 189

Mısra: 10

*Far. Ateş ile icra-yı
sanat eden oyuncu.*

Şihābīnūñ duḥān-ı āh-ı
pür-sūzı gibi her dem
dem-ā-dem od-ıla oynar
hoş âteş-bāzdur zülfüñ

âteşe yan-:

1. âteşe yan-:-maz

Gazel 156

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yanmak, tutuşmak.
II Aşk ateşiyle yanmak,
tutuşmak, çok acı
çekmek.*

la‘lūñ üzre ḥāl ü ḥālūñ
üzre ḥaṭṭūñ gören
âteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat

âteş-efşān:

1. âteş-efşān:

Gazel 220

Mısra: 6

Ateş saçan.

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k’olmuş-ıdı her
biri âteş-efşān

âteş-fişān ol-:

1. âteş-fişān ol-:-ur

Gazel 116

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ateş saçan olmak,
ateş saçmak,
hararetlenmek. II Acı
çekmek.*

āhum añınca ḥaddüñi
âteş-fişān olur
gözüm görünce ḥaddüñi
yaşum revān olur

âteş-i āh:

1. âteş-i āh:-um, -la

Gazel 1

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ah ateşi. || Âşığıñ
göğē çıkan ve gökyüzünü
kaplayan ahının ateşi.*

bir nazar bakmasam ol
mehr-i cihān-ārāyı
yakarın âteş-i āhumla
bütün dünyāyı

2. âteş-i āh:-um, -la

Gazel 40

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ah ateşi. || Âşığıñ
göğē çıkan ve gökyüzünü
kaplayan ahının ateşi.*

āb-ı çeşmümden kamer
sendānını sīrāb idüp
âteş-i āhumla işler bu
sipih-r-i sīm-güb

3. âteş-i āh:-um, -la

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ah ateşi. || Âşığıñ
göğē çıkan ve gökyüzünü
kaplayan ahının ateşi.*

âteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ raḳīb-i
bed-liḳā şeyṭānidur

4. âteş-i āh:-uñ, -la

Gazel 232

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Ah ateşi. || Âşığın
göğre çıkan ve gökyüzünü
kaplayan ahının ateşi.

recm it Şihābī āteş-i
 āhuñla hāsidi
 zīrā kaçır rücūm-ıla
 şeytān şihābdan

5. **āteş-i āh:-uñ, -la**

Gazel 261

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ah ateşi. || Âşığın
göğre çıkan ve gökyüzünü
kaplayan ahının ateşi.

ey Şihābī āteş-i āhuñla
 recm it gelmesin
 ol melek-hū kurbında
 ağıyār-ı şeytān her gice

āteş-i 'aşk:

1. **āteş-i 'aşk:-ıla**

Gazel 239

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi. II Aşkın
yakıcılığı; aşk acısı.

Şihābī tekke-i dehre
 gelen kurbān ider cānın

ķadīmī āteş-i 'aşk-ıla
 yanmış bir ocaķdur bu

āteş-i fakr:

1. **āteş-i fakr:-ıla**

Gazel 217

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yoksulluk ateşi.

āteş-i fakr-ıla yanmaķdan
 şehā hākisterem
 ķīmyā-yı himmetüñden
 bir avuç hāk isterem

āteş-i ğuşaş:

1. **āteş-i ğuşaş:**

Gazel 151

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam, keder,
üzüntüler ateşi.

şād itmez-ise rüz-ı
 cezāda şefā'atüñ
 yakar Şihābī varlığını
 āteş-i ğuşaş

āteş-i hicr:

1. **āteş-i hicr:**

Gazel 120

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ayrılık ateşi;
ayrılığın verdiği acı,
keder.

āteş-i hicr yār-ıla şebde
 Şihābī āhumuñ
 gözde hayālūñ olmasa
 cāyı anuñ türāb olur

āteş-i 'ışk:

1. **āteş-i 'ışk:-ıla**

Gazel 122

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.
 meded cānumdaki şol
 dāğ-ı cānānı
 söyündürmeñ
 ki çokdan āteş-i 'ışk-ıla
 yanmış bir çerāğıdur

āteş-i mehri:

1. **āteş-i mehri:**

Gazel 122

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.
 Şihābī āteş-i mehri beni
 yakdı o meh-rūnuñ

görünen penbeler encüm
gibi sînemde dâğıdur

âteş-i mihnet:

1. âteş-i mihnet:

Gazel 197

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam ateşi, eziyet

ateşi.

ey Şihâbî âteş-i mihnet

beni

şöyle yakmışdur ki

oldum külli kül

âteş-i ser-keş:

1. âteş-i ser-keş:

Gazel 211

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İnatçı ateş, baş

kaldıran ateş.

her şem‘ ehli âteş-i ser-

keş olur yakar

ammâ mülâyim echele

olur o günde mûm

âteş-i şevk:

1. âteş-i şevk:

Gazel 288

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çoşkun, hararetli

ateş II hararetli savaş.

şem‘üñ dilini âteş-i

şevkûñ-imiş yakan

‘arz etdi gice hâlet-i sūz-ı

güdâzını

âteş-mizâc:

1. âteş-mizâc:

Gazel 292

Mısra: 9

Ateş huylu, ateş

tabiatlı.

iy Şihâbî şem‘ yâ bir

hūbdur âteş-mizâc

bezmine varsa yanar

pervānenūñ eñ serkeşi

âteş-pāre:

1. âteş-pāre:

Gazel 160

Mısra: 4

Ateş parçası. II

Canlı, hareketli, güçlü.

niçe yansın hālını

pervāne bir miskīn ġarīb

sūrına hīç iltifāt itmez bir

âteş-pāre şem‘

atlas:

1. atlası:--ı

Gazel 269

Mısra: 5

I. (□□□□) i. (Ar.

aşles): İpekten sık

dokunmuş, yüzü parlak,

dâima düz renkli,

üstünde motif

bulunmayan, sertçe,

tüysüz, makbul bir kumaş

çeşidi. 2. i. (Fr. atlas)

[Eski Yunan mitolojisine

göre gökyüzünü taşıyan

Atlas isimli devin

adından] Dünyâya, bir

bölgeye veya memlekete

âit coğrafya haritalarını

bir araya toplayan dergi.

Haritalar Kitabı.

kirpigine aşmaz oldı

atlası çarh-ı ülkerin

yaşumuñ her kaçresi ay

māh-pervīn olmada

atlas-ı çarh-ı

münakkas:

1. atlas-ı çarh-ı

münakkas:

Gazel 143

Mısra: 4
 Kelime Tipi: -
*Feleğin nakışlı
 atlası. II Gökyüzü.*
 olupdur hil‘at-i sultân-ı
 levlâk
 bu a‘lâ atlas-ı çarh-ı
 münakkaş

atlas-ı çarh-i muraşsa‘:

1. atlas-ı çarh-i

muraşsa‘:

Kaside 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Değerli taşlarla
 süslenmiş gökyüzü atlası.*

Muṣṭafâ kim oldu iklîl
 sübût-ı tâc aña
 atlas-ı çarh-i muraşsa‘
 hil‘at-i dîbâc aña

‘attâr:

1. ‘attâr:

Gazel 127

Mısra: 8

*Ferîdüddin Attâr.
 Nişabur’da 1136 yılında
 doğmuş 1221 yılında
 vefat etmiş ünlü bir*

*İranlı şair ve
 mutasavvıftır.*

añlayanlar sözümüz kesb
 itdi ‘ıtr-ı mağrifet
 Mantıku’t-tayr okuruz bu
 dilde ‘Attâr olmuşuz

‘attâr ol-:

1. ‘attâr ol-:-mag, -a

Kaside 23

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Güzel kokular satan
 kimse olmak.*

bâzâr-ı gülistâna meger
 olmağa ‘attâr
 oturdu geçüp kûşe-i
 dükkâna benefşe

‘avām:

1. ‘avāma:-a

Gazel 148

Mısra: 1

*Halk, herkes;
 eğitimsiz,
 ayaktakımından kişiler.*

‘avāma uyma gel eyle
 bizümle şöhet-i hâş
 tereddüdi қо ola gör
 kabûl-i bezm-i havâş

2. ‘avāma:-a

Gazel 206

Mısra: 8

*Halk, herkes;
 eğitimsiz,
 ayaktakımından kişiler.*

efâz-ıla dil uzatma
 fezâyilüñ yoğ-ısa
 ‘avāma fazl-ıla şatma
 özüñi olma füzül

3. ‘avāmuñ:-uñ

Gazel 302

Mısra: 8

*Halk, herkes;
 eğitimsiz,
 ayaktakımından kişiler.*

‘ilm-i hâş el-hâşa
 istiḥkâk yok cühhâlde
 cehle maḥşûş olduğu
 budur ‘avāmuñ ekşeri

‘avām-i eşhās:

1. ‘avām-i eşhās:

Gazel 150

Mısra: 1

*Kelime Tipi: -
 Alt tabakadan
 kişiler. II Âşıkların
 dışında kalan kimseler.*

saña maḥrem ola lāyık
mı ‘avām-ı eşḥās
şoḥbetüñden kıla
maḥrûm ola ‘aşık-ı ḥās

āvān-ı bahār:

1. āvān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Bahar zamanı.

lāle gibi kıoma elden sen
de cām-ı ḥoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
‘ıyş ü āvān-ı bahār

āvān-ı ‘ömür:

1. āvān-ı ‘ömür:

Gazel 260

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ömür yardımcısı.

geçdi yok yire Şihābī
gelip āvān-ı ‘ömür
ḥayflar ḡaflet-ile zāyi
olan evḳāta

āvāre:

1. āvāresidür:-si, -dür

Gazel 229

Mısra: 7

*Perişan, derbeder,
zavallı || Aşık.*

lebün āvāresidür belin
bezmüñde çeng egmiş
gelür mi toḡruluk hem
puḥtelik her ḥāmdan
ḥamdan

2. āvāreler:-ler

Gazel 118

Mısra: 2

*Boş gezen, serseri;
kararsız, şaşkın. II Aşık.*

vaḳt-i gül geldi açıldı
ḥāne-i ḥammāreler
bādeye düşdi ḥubāb-ı
mey gibi āvāreler

3. āvāre:

Gazel 152

Mısra: 8

*Avare, başıboş
gezen, aylak (kimse). II
Âşığın gönlü.*

ḥubāb-ı āb-veş şişdi
ḳabardı
meye olduḡı-çün āvāre
maḥşûş

4. āvāre:

Kaside 22

Mısra: 20

*Başıboş, serseri,
perişan.*

dāḡ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leylī-veşün
ṭaḡa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnūn lāle

āvāre düş:-

1. āvāre düş:-di

Gazel 258

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Perişan, şaşkın
olmak, başıboş ve
kararsız hale gelmek.*

meyḥvāre oldu şevḳüñe
göñlüm şarābda
āvāre düşdi la‘lüne
gözüm ḥubābda

āvāre ol:-

1. āvāre ol:-ñ-ñ, -ur

Gazel 136

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kararsız, şaşkın,
perişan olmak.*

libās-ı fakr-ıla olsañ
mülebbes
senüñ āvāreñ olur çarḥ-ı
atlas

āvārelik:

1. āvārelik:

Gazel 41

Mısra: 5

*Avare olma
durumu, başıboşluk,
serserilik.*

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

āvāz:

1. āvāzını:-ı, -nı

Gazel 12

Mısra: 11

Ses, seda.

muṭribān-ı sāde-rū
āvāzını gūş eyle kim
perde-i şehnāzdan seyr
itdi 'uşşākı nevā

āvāze:

1. āvāzeler:-ler

Gazel 117

Mısra: 8

Yüksek sesle

bağırma, feryat, nara.

cem'-i 'uşşākı nevālarla
muḥayyer eyledi
çeng-i ğamda nāy-ı
nālemden çıkan āvāzeler

āvāze-i hū:

1. āvāze-i hū:

Gazel 240

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hu sesi, hu zikri.

ķıyām-ı vecde geldi ehl-i
meclis

işidüp cāmdan āvāze-i hū

'avn-i hūdā-yı 'ıyd:

1. 'avn-i hūdā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Allah'ın rahmetinin
bayramı.*

ķadrüñ refi' u leyle-i
ķadr ola her şebüñ
rūzuñ sa'īd eyleye 'avn-i
hūdā-yı 'ıyd

ay:

1. aya:-a

Gazel 227

Mısra: 5

Ay II Kamer.

beñzetdi aya kendüyi
tırnağuña hilāl
varsın felek de barmağını
ol gümüşlesin

2. ay:

Gazel 269

Mısra: 6

*"Ey" anlamında
seslenme edatı.*

ķirpigine aşmaz oldı
atlası çarḥ-ı ülkerin
yaşumuñ her ķatresi ay
māh-pervīn olmada

3. ayda:-da

Gazel 203

Mısra: 4

*Ay, yaklaşık otuz
günlük zaman dilimi. II
Kamer, mah. II
Sevgilinin yüzü.*

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ ķaşların

kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

ay āfitāb:

1. ay āfitāb:-um

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey güneş, ey güneşe

benzer sevgili.

nedür ay āfitābum tāb-ı
'ışkuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrünle lertzān olmağa
bā'is

ayağ:

1. ayağı:-ı

Gazel 94

Mısra: 5

Kadeh II Şarap.

ayağ ayak yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayağlar gam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

2. ayağı:-ı

Gazel 195

Mısra: 2

Ayak II. Kadeh.

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sākī ele al

3. ayağıdur:-ıdur

Gazel 122

Mısra: 8

Bir şeyin kaynağı,

çıktığı yer.

zemīn enhārı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdur

4. ayağına:-ı(n), -a

Gazel 90

Mısra: 8

Ayak II Sevgilinin

ayağının altı.

cārī olur görünce
kaddüñi eşk-i çeşmüm
serv ayağına akar āb-ı
revāne beñzer

5. ayağıña:-u, -n, -a

Gazel 13

Mısra: 6

Ayak II Makam,

huzur.

āb-ı cānānı alup cām-ı
şafā-bağış al ele
olmadın ayağıña almağa
ğamlar peydā

6. ayağına:-ın, -a

Gazel 74

Mısra: 6

Ayak, uzuv.

tañ mı reftār etmese
servi-çemen
ayağına urdı şu kaydı
hadīd

7. ayağıñ:-uñ

Gazel 183

Mısra: 2

Ayak. II Sevgilinin

ayağı.

ne mümkindür leb-i
handānuñ ey rūh-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağıñ nāgehān öpmek

8. ayağıñ:-uñ

Gazel 183

Mısra: 2

Ayak. II Sevgilinin

ayağı.

ne mümkündür leb-i
handānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağıñ nāgehān öpmek

9. **ayağına:-ı, -n, -a**

Gazel 88

Mısra: 3

Ayak II Makam,

huzur.

n'ola pīr-i müğān
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sāğar-ı şahbā gibi
bir dāfi '-i ğam var

10. **ayağında:**

Gazel 195

Mısra: 4

*Ayak. || Sevgilinin
bastığı yer, onun ayağı.*

allar geydi gelüp
bezmümüze şahid-i mey
var ayağında kadehden
zer ü la'lin ḥalḥal

11. **ayağın:-ı, -n**

Gazel 113

Mısra: 6

*Ayak. II Kadeh,
ayaklı içki kadehi.*

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākinüñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

12. **ayağı:-ı**

Kaside 20

Mısra: 49

*Ayak. II Kadeh,
ayaklı içki kadehi.*

'ārif iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde 'irfān-ı bahār

13. **ayağı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 38

*Ayak. II Kadeh,
ayaklı içki kadehi.*

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
komaz elden ayağı
şoḥbet ider çün lāle

14. **ayağın:-ı, -n**

Gazel 65

Mısra: 4

*Ayak. II Şarap
kadehi.*

cān fezādur şahid-i cām-ı
şabūḥ
koma elden ayağın şām u
şabah

15. **ayağına:-ı, -ñ, -a**

Gazel 87

Mısra: 10

(Sevgilinin) ayağı.

iy Şihābī şürete gelsün
cūfūn-ı dīdeden
şāhid-i ma'nānuñ
ayağına daḳ ḥalḥallar

16. **ayağına:-ı, -ñ, -a**

Gazel 181

Mısra: 3

(Sevgilinin) ayağı.

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel toluyı sāki' -i
rengīn 'ızāra çek

17. **ayağına:-ı, -ñ, -a**

Gazel 244

Mısra: 10

(Sevgilinin) ayağı.

bezme geldüğün görüp
cām-ı şarāb-ı la'l fām
dökdi sāķīnūñ Şihābī
çeşmüm ayağına şu

Ayak üstü,

ayağ iç-:

1. ayağ iç-:-se

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kadeh içmek. || Aşk şarabı içmek.

sâkı-i sâde elinden bir

ayağ içse eger

degşürürdi ‘amelin

sâğar-ı şahbāya şahīb

ayağ üsti:

1. ayağ üsti:- (n)e

Kaside 25

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Ayakta durmak, hazır beklemek.

eline bir ‘aşā almış ayağ

üstine hıdmetde

işigine sürüp yüzünü

derbānlık ider nergis

ayağ üzre:

1. ayağ üzre:

Kaside 25

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

oturmadan, ayakta

durarak .

şehā bezm-i bahāristān

luţfuñda olup sākī

ayağ üzre müdāmı elde

tutar cām-ı zer nergis

ayağ üzre tur-:

1. ayağ üzre tur-:-ur

Kaside 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayak üstünde

durmak. II Emre amade

olmak, hizmete hazır

olmak.

serv ü ‘ar‘ar şāh-ı gül

şimşād ayağ üzre turur

geçdi yirlü yirine oturdu

erkān-ı bahār

2. ayağ üzre tur-:-up

Gazel 241

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayakta durmak.

olduğunca meclis-i

rindāne sākī sâde-rū

mey ayağ üzre turup

eyler şürāhī ser-fürū

ayağa düş-:

1. ayağa düş-:

Gazel 306

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap müptelası olmak. II Değersiz bir duruma düşmek.

hayf kim düşdi yetīm-i

tıfl-ı eşküm ayağa

kim nazar şehrinüñ oldur

hayli merdüm-zādesi

2. ayağa düş-:-di

Gazel 232

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayağa kapanmak. II Şarap müptelası olmak. II Değersiz bir duruma düşmek.

ayağa düşdi öpmege

sākını sākınüñ

kanını içüp el yudum ol

dem şarābdan

3. ayağa düş-:-er

Kaside 23

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ayağa kapanmak. II
Şarap müptelası olmak.
II Değersiz bir duruma
düşmek.

‘ârifler aña başladı
 üstinde yir eyler
 ayağa düşer uğrasa
 nādāna benefşe

ayağı:

1. ayağı:--ı

Gazel 70

Mısra: 1

Kadeh.

şunsa elüme ayağı sāki-i
 lāle-ruh
 hānde-y-le gösterür baña
 her bir piyāle rūh

ayağı götür-:

1. ayağı götür-:-üip

Gazel 212

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kadeh götürmek. ||

Sık sık gittiği bir yere
artık uğramaz olmak,
ilgiyi kesmek.

götürüp ayağı meclisde
cām-ı Cemden el

çekdüm
 Süleymānlık işin hātım
 eyledüm hātemden el
 [çekdüm]

ayağı toprağı ol-:

1. ayağı toprağı ol-:-sa, -m

Gazel 187

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayağının
tozu, toprağı olmak.

baş üzre götürüp ser-tāc
 iderlerdi beni
 ayağı toprağı olsam ben
 de ol sultānumuñ

ayağı tozu:

1. ayağı tozu:-n, -a

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayağının tozu. II
Sevgilinin ayağının tozu,
toprağı.

nergisüñ gözi deger
 şāyed ayağı tozına
 gül gibi açılmasın her
 şüh u Şengül her taraf

ayağın al-:

1. ayağın al-:-dı

Gazel 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çelme takıp yere
sermek. II Aleyhte
bulunup birini itibardan
düşürmek, değersizleştir
mek. II Kadehi almak.

dest virdi bize meclisde
 bugün her desti
 aldı meyhVāre-i rindānuñ
 ayağın yek-dest

2. ayağın al-:-dug, -ı, -n

Gazel 210

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çelme takıp yere
sermek. II Aleyhte
bulunup birini itibardan
düşürmek, değersizleştir
mek. II Kadehi almak.

bilse-idi sāki-i devrān
 ayağın alduğın
 bezm-i ‘ālemde eline
 almaz-idi cām-ı Cem

ayağın çek-:

1. **ayağın çek-:-er****Gazel 241**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap içmek.

bāde-i 'ışkuñ bulunmaz-

iken ayağın çeker

yek-nefesde çekdiğüm

görüp kulağ çekdi sebū

2. **ayağın çek-:-e, -mez****Gazel 289**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayağını kaydırmak.**II Tertip ve düzenle bir**kimseyi işinden**uzaklaştırmak,**mevkisinden düşürmek.*

lālenüñ kimse ayağın

çekemez meclisde

ele alınca Şihābī kadeh-i

gül-fāmı

ayağınöp-:-1. **ayağınöp-:-meg, -e****Gazel 289**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ayağını öpmek. II**Sevgi ve hürmeti**göstermek için eğilmek.*

yalvarup boğazını çekdi

şürāhī miskīn

ayağın öpmeye sākīnūñ

ider ikrāmı

ayağına düş-:-1. **ayağına düş-:-er-i, -**

(n)a

Gazel 29

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Ayağına kapanmak,**yalvarmak, dengeyi**kaybederek yere**kapanmak II Kadehe**düşmek, şaraba düşkün**olmak.*

sākī-i gül-çehrenüñ

ayağına düşer müdām

iẖtiyārı yok elinde mest-i

ebterdür şarāb

2. **ayağına düş-:-****Gazel 285**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Damlamak,**dökülmek. II Saygıyla**önünde eğilmek. II**Yalvarmak.*

ayağına düş dökül saçıl

yolunda mey mişāl

sākīnūñ sākını öpmek

isterseñ sāğar gibi

ayağına yüzün sür-:-1. **ayağına yüzün sür-:-****Gazel 77**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgi veya saygı**ifadesi olarak)**Huzurunda yere**kapanmak.*

yüzün Şihābī pīr-i mügān

ayağına sür

versün elüñe şāfī şarāb-ı

şafā nihād

ayağınuñ toprağı:1. **ayağınuñ toprağı:****Gazel 203**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)**Ayağının toprağı.*

kuhl-i māzāğa'l-başardur

ayağınuñ toprağı

anı eyler ehl-i hāl olan
gözine iktiḥāl

ayağın toprağı:

1. ayağın toprağı:-dur

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgili'nin ayağının

tozu, toprağı.

yaşdanursa t̄ān mı seng-i
āsītānuñ ḥūblar
şāh-ı ḥūbānsın ayağın
toprağıdur başa t̄ac

ayak:

1. ayağın:-ı, -n

Gazel 160

Mısra: 5

Ayak II. Kadeh.

mumdur her gice
ḥıdmetdi ayağın t̄urmağa
teg hemān varsın
bahāne-y-le ḥuzūr-ı yāra
şem'

2. ayaklar:-lar

Gazel 52

Mısra: 1

Kadeh || Şarap.

baña el virmeyüp vuşlat
ayaqlar dāyimā fırkat
‘azāb eyler dile ḥasret
kılur cānā cefā fırkat

3. ayaklar:-lar

Gazel 94

Mısra: 6

Kadeh || Şarap.

ayağ ayağ yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayaqlar ḡam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

4. ayak:

Gazel 177

Mısra: 1

Ayak. II Uğramak.

bezm-i bāğa gelmesin
deyü şeherden bād ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zār içinde göz kulağ

5. ayak:

Gazel 110

Mısra: 14

İsmi Arapçada

"kadem" ve "ricl",
Farsçada "pây" olarak
zikredilen uzunluk
ölçüsü.

belāgatden Şihābī ne
sipehre heft ebyātuñ
komışdur her taraftan
yapdı ayak nerdübān yer
yer

ayak ayak:

1. ayak ayak:

Gazel 64

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kadeh kadeh; adım
adım II yavaş yavaş.

bahār irişdi oturma ayak
ayağ el ele
gül ile lāle mey yetmez
saña piyāle kadeh

2. ayak ayak:

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kadeh kadeh; adım
adım II yavaş yavaş.

ayağ ayağ yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayaqlar ḡam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

ayak baş:-

1. ayak baş:-duñ

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Adım atmak II Bir**işe ilk kez girişmek.*

ayak başduñ Şihābī

kanını dökmek-ile

çünkü

nigārā ellerüñ andan

mühennā eyle ahyānā

2. ayak baş:-

Kaside 22

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir yere varmak,**ulaşmak.*

al cāme-y-le gülistāna

gelüp başdı ayak

başladı aldı ele sāğar-ı

gül-gün lāle

ayak baş:

1. ayak baş:-up

Gazel 254

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ayak diremek, inat**etmek.*

tīz bildi gāzmesin ol meh

göñülden geçdügin

katlūme ayak başup el

urdu ol dem hançere

ayak çek:-

1. ayak çek:-er

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sık sık gittiği bir**yere artık uğramaz**olmak, ilgiyi kesmek. ||**Kadeh çekmek, şarap**içmek.*

her kim ki bezm-i 'ışka

gelür bir ayak çeker

aña sebū-yı hālka-i

rindān kulağ çeker

ayakda:

1. ayakda:

Gazel 17

Mısra: 3

Ayaklar altında.

bezm-i gam içre düşüp

kalmış-idüm ayakda

dest-gir oldı dönüp

üstüme cām-ı şahbā

ayaklarda:

1. ayaklarda:

Gazel 219

Mısra: 12

*Ayak altında kalmak**deyimi bağlamında**kullanılmış: Çevresince**hor görülmek, kendisine**karşı kötü davranılmak.*

behre-mend olmadı

'ālemde alur yok bir elin

kaldı ayaklarda zilletle

Şihābī nātüvān

'ayān:

1. 'ayāndur:-dur

Kaside 21

Mısra: 38

*Açık, aşikar, gözle**görülür, belli.*

'aks-i ruhsāruñ vaṭan

tutsa 'uyūnumda n'ola

bu 'ayāndur kim kenār-ı

mā olur me'vā-yı gül

2. 'ayān:

Gazel 13

Mısra: 13

*(Ar.) Açık, âşikâr,**gözle görülür, belli.*

gülüp açılmadı bir

gonca-lebüñ gibi 'ayān

olmadı kıddüñe bir serv
ber-â-ber peydâ

‘ayân ol-:

1. ‘ayân ol-:-dı

Gazel 110

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
görünür olmak.*

zülâl-i çeşme-i la‘lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki ‘aynūmden
‘uyūn oldu ‘ayân [yer
yer]

‘ayār:

1. ‘ayār:

Gazel 130

Mısra: 8

*Altının, gümüşün ve
başka kıymetli
mâdenlerin karışma
derecesi. II Kıymet,
değer.*

kıyās-ile bilinmez
cevher-i lutf u ‘atâ kadri
bu himmet ‘ālī gevhirdür
buña vez ü ‘ayār [olmaz]

âyât-ı hüsn:

1. âyât-ı hüsn:-üñ, -i

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güzellik ayetleri II
sevgilinin ayva tüyleri.*

tefsîre lâıyık ola mı âyât-ı
hüsnüñi
toğru okuyıbilme her
nâ-sezâ hadîs

ayaz:

1. âyâz-ıla:

Gazel 147

Mısra: 12

*Gazneli Mahmud'un
kölesi. II Mahmud u
Ayaz hikayesi
bağlamında.*

ey Şihâbî şâhdur her kim
ki ‘ışka kul ola
tâli‘i mes‘üddur âyâz-ıla
Maḥmūd-veş

2. ayaz:

Gazel 123

Mısra: 2

*Gazneli Mahmud'un
kölesi ve yardımcısının
adı. || Rivayet edildiğine
göre Sultan Mahmud bir*

*gece neşe ve keyif ile
kendinden geçmişken
nedimlerine emrederek
Ayaz'ın saçlarını kesmek
ister. Ayaz rıza gösterir
ve saçları kökünden
kesilir. Ertesi sabah
durumu gören padişah
şaşıır ve çok pişman
olur ve bir daha içki
içmemeye tövbe eder.
Bunun içindir ki Ayaz
çok zaman zülûf ile
birlikte anılır. Şairler
sevgililerini Mahmud'a,
kendilerini de Ayaz'a
benzetirler.*

*ol meh yüzünden eylese
zülûf-i ruhını bâz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tîresi ayaz*

ayâzlık:

1. ayâzlık:

Gazel 180

Mısra: 2

*Gazneli Mahmud'un
kölesi // Mahmud u Ayaz
hikayesi bağlamında.*

*‘aşk-ı Maḥmūd-ıladur
‘âşıklara mümtâzlık*

saña maḥşûş oldu ey meh
ḥüsn-ile ayâzlık

‘ayb:

1. **‘ayb:**

Gazel 30

Mısra: 10

Ayıp, hata. II

Noksan, kusur, eksiklik.

bakma nokşân-ı Şihâbîye
kemâl ehli-iseñ
bî-hünerdür o ki göz
merdümüne göstere ‘ayb

2. **‘aybın:-ı, -n**

Gazel 294

Mısra: 10

*Ayıp, kusur, hata,
eksiklik, uygunsuzluk,
bozukluk, günah.*

‘ilm-i ğayb esrârını
bilmek dilerseñ
kimsenüñ
gizlü ‘aybın yüzine urma
mey-i rûşen gibi

‘ayb eyle-:

1. **‘ayb eyle:-me**

Gazel 153

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kınamak,
ayıplamak.*

dil ‘alâyıkdan cüdâ
olmaduğun ‘ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
ḥVâce vaḥdetdür ğaraż

‘ayb it-:

1. **‘ayb it:-me**

Gazel 263

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kınamak,
ayıplamak.*

dil-i ḥaste şorarsa
leblerüñ remzini ‘ayb
itme
ḥayât-ı câvidânî görünür
anuñ suvâlinde

âyet:

1. **âyetin:-i, -n**

Gazel 103

Mısra: 5

Kur’ân-ı

*Kerim’deki sûreleri
meydana getiren kelime
veya cümlelerden her
biri, ayet. // Kimsenin
inkâr edemeyeceği
alâmet, işâret, nişan.*

vird ider dil muşhaf-ı
ḥüsnünde ḥaṭṭuñ âyetin
şanasın kim “sûre-i ve’l-
leyl”i Mecnûn okur

2. **âyeti:-i**

Gazel 151

Mısra: 6

Ayet, delil, mucize.

mühr-i nübüvvetüñ ki
odur Ḥâtem-i Şerîf
oldı muḥabbet âyeti ol
ḥâtem üzre faşş

âyet-i fihi-şifâ:

1. **âyet-i fihi-şifâ:**

Gazel 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şifa ayeti, şifa veren
ayet.*

lebün ḥaḳḳında oldu âyet-
i fihi-şifâ nâzil
ṭabîbüm ḥaste-i ‘ışka
müdâvâ eyle aḥyânâ

âyet-i ḥüsn:

1. **âyet-i ḥüsn:**

Gazel 198

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)
güzelliğinin ayeti.

gökden inmiş saña ey
māh-likā āyet-i ḥüsn
Muştafāya nitekim geldi
kelām-ı münzel

āyet-i tūbā-lehüm:

1. āyet-i tūbā-lehüm:

Kaside 19

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Tuba-lehüm? ayeti.

‘uşşāk-ı bī-dil āyet-i
tūbā-lehüm okur
şalınduğınca nāz-ıla
serv-sā-yı ‘ıyd

ayık:

1. ayıklar:-lar

Gazel 94

Mısra: 6

Aklı başında.

*Baygın veya sarhoş
olmayan.*

ayağ ayak yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayağlar gam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

ayık ol:-

1. ayık ol:-maz

Kaside 20

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Kendinde, bilinçli

olmak.

‘ārif iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde ‘irfān-ı bahār

āyine:

1. āyine:

Gazel 241

Mısra: 9

Ayna.

olmasa cām āyine la‘l-i
leb-i dilber şeker
tūti-i ṭab‘-ı Şihābī hergiz
itmez güftüğü

2. āyine:

Gazel 257

Mısra: 6

Ayna.

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şüret ile

‘aks-i ‘ālem gibi ma‘nide
hemān āyine

3. āyine:

Gazel 262

Mısra: 8

Ayna gibi parlak

yanak.

rāğıb olsa ehl-i dil ṭaṇ mī
yüzüñ mir’ātına
şüret-i ma‘nī görünür
anda mergüb āyine

4. āyine:

Gazel 262

Mısra: 10

Ayna gibi parlak

yanak.

tūti-i ṭab‘-ı Şihābīnūñ
tekellüm eylemez
olmasa cām-ı mey ü
ruḥsār-ı maḥbūb āyine

5. āyine:

Gazel 262

Mısra: 4

Ayna II sevgilinin

ayna kadar parlak yüzü.

‘aks-i mir’āt cemālūñ
fitne şaldı ‘āleme

cām-ı İskender gibi
gösterdi āşüb āyine

6. āyine:

Gazel 262

Mısra: 6

*Ayna II sevgilinin
ayna kadar parlak yüzü.*

yüzine urdığı için her
kişinün 'aynını
oldı erbab-ı nazar
yanında ma'yüb āyine

7. āyineñ:-ñ

Gazel 22

Mısra: 8

*Ayna (gönül
bağlamında).*

şāhid-i 'ıṣṣuñ cemāl-i
cilvesini her nazar
görmek olurdı dilā
āyineñ olsa şāf aña

8. āyine:

Gazel 266

Mısra: 1

Ayna || Gönül.

'aks-i nigār içerü aldı çü
āyine
şehzāde girdi nāz-ıla
sırça sarāyına

9. āyine:

Gazel 266

Mısra: 6

Ayna (gönül).

görmek olur mı didüm
aña hüsñün āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

10. āyīnemi:-mi

Gazel 277

Mısra: 9

Ayna, gönül.

seng-i havādiş eyledi
āyīnemi şikest
müşkil degül mi
şındırasın āb-gīne'i

11. āyine:

Gazel 266

Mısra: 6

Ayna (Gönül).

görmek olur mı didüm
aña hüsñün āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

12. āyine:

Gazel 266

Mısra: 8

Ayna (Gönül).

kaşuñ gamı-y-la meh-
nevā-yı āfītāb-ı hüsñ
döndi hilāle za'f-ıla
varmadı āyine

13. āyīnesin:-si, -n

Kaside 6

Mısra: 2

*Ayna II Tasavvufi
manada insan-ı kamilin
saf ve temiz gönlü.*

yā ilāhī beni 'ilmün ile
dānā eyle
kalbimün āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

14. āyīnesine:-s, -i, -n, -e

Gazel 260

Mısra: 3

*Ayna, varlıkların
görüntüsünü veren cilalı
ve sırlı cam.*

kaḍeḥ āyīnesine ḥikmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedügün mir'āta

15. āyine:

Gazel 262

Mısra: 2

*Ayna, varlıkların
görüntüsünü veren cilalı
ve sırlı cam.*

cāmi ‘-i hüsnünde cānā
ğabğabuñ tūb āyine
görmedi kimse
mu ‘allağda bu üslūb
āyine

16. āyine:

Gazel 266

Mısra: 5

*Ayna, varlıkların
görüntüsünü veren cilalı
ve sırlı cam.*

görmek olur mı didüm
aña hüsnüñ āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

āyine ol-:

1. āyine ol-:-sa

Gazel 244

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ayna olmak.

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyine şu
oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyine şu

2. āyine ol-:-dı

Gazel 244

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ayna olmak.

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyine şu
oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyine şu

āyine-i āhen:

1. āyine-i āhen:

Gazel 106

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Demir ayna,
demirden ayna.*

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yār
gerçi hākister dilā āyine-i
āhen açar

āyine-i ‘ālem-nümā:

1. āyine-i ‘ālem-nümā:- dan, -dur

Gazel 84

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Büyük İskender’in
hocası Aristo tarafından*

İskenderiye’de

yaptırılmış olduğuna

inanılan, uzaktaki

düşmanı gösteren ayna;

bkz. “āyine-i İskender”,

‘mir’āt-ı İskender’ md.

n’ola seyr-i Sikender
etdürürse dehr-i sermeste
zücāc-ı cām-ı mey āyine-
i ‘ālem-nümādandur

āyine-i cān:

1. āyine-i cān:

Gazel 280

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Can aynası II Gönül
aynası.*

jeng-i ğamdan her ne
deñlü ey dilber gider
cılve-i cānān verür
āyine-i cāna cilā

āyine-i gönül:

1. āyine-i gönül:-de

Rübai 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II
*Aşığın gönlü, gönül
aynası.*

beni dehr eyledi
mükerrer hâl
yokdur âyine-i gönülde
şafâ

âyine-i muğber:

1. âyine-i muğber:

Gazel 285

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tozlu ayna.

jeng-i ğamdan olsa dil
âyine-i muğber gibi
cām-ı Cemle şâf olur
mir'ât-ı İskender gibi

âyine-i ruhsâr:

1. âyine-i ruhsâr:-a

Gazel 175

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzünün
aynası. II Sevgilinin
parlak yüzü.*

hâtıruñ mir'âtını dâyim
mücellâ kılmaga
pâk-bâz ol her nazar
âyine-i ruhsâra bak

âyineye:

1. âyineye:-(y)e

Gazel 207

Mısra: 3

Ayna. II Allah'ın

*kendi cemâlini seyretmek
için yarattığı âlemler ve
insan.*

nâzır olsañ fi'l-meşel

âyineye

her ne-ise gösterür anda

mişâl

âyin-i bâtıl:

1. âyin-i bâtıl:

Kaside 16

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Batıl adet, töre. II
Cahiliye döneminin batıl
adetleri.*

râh-ı dîn içinde itdiler

cihâd-ı a'zamı

komadı âyin-i bâtıl

ihtimâm-ı çâr-yâr

âyin-i islâm:

1. âyin-i islâm:-ı

Kaside 9

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İslam'ın gerekleri.

kıldılar ba'de'n-nebî
âyın-i islâmı zühür
çâr-ı çâr-yâr yâ şafâ
aşhâb u âl-i Muştafâ

âyın-i vefâ:

1. âyin-i vefâ:

Gazel 303

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Vefa adeti.

mâh-rûlarda bulunmaz
iken âyin-i vefâ
meh gibi dünyede
hercâyılık üslûbları

ay(ı)p:

1. âyby:-ı

Gazel 76

Mısra: 10

*Ayıp, kusur,
eksiklik.*

dergehe lâıyık degül
şâhum Şihâbî şî'ri lîk
bendenüñ âyby hünerdür
eylese sultân pesend

'ayn:

1. 'aynüm:-um

Gazel 20

Mısra: 7
Ayna; gönül aynası,
can aynası.

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
hıvâbdan geçdi velî
olmaz hayalünden cüdâ

2. 'ayn:

Gazel 175

Mısra: 10

Bir şeyi bilmenin
ikinci basamağı, bir
şeyin bilgisini gözlem
yoluyla elde etmek.
Tasavvufi açıdan
müşahede makamına
karşılık gelir.

geh müzeyyendür gehi
tağyîr olur ey bâğubân
'ayn u 'ibret birle bir kez
bu fenâ gül-zâra bak

3. 'aynını:-ı, -n, -ı

Gazel 262

Mısra: 5

Göz.

yüzine urdığı için her
kişinüñ 'aynını

oldı erbab-ı nazar
yanında ma'yüb âyine

4. 'aynümden:-üm, -den

Gazel 110

Mısra: 8

Görme uzvu, göz,
çeşm, dide.

zülâl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki 'aynümden
'uyün oldu 'ayān [yer
yer]

5. 'aynüñ:-uñ

Gazel 313

Mısra: 5

Görme uzvu, göz,
çeşm, dide.

hüsünüñe diğkat-ile
bakmağa tutdum 'aynüñ
çar-çeşm oldu gözüm
merdümi bağa bağa

6. 'aynına:-ı, -n, -a

Kaside 21

Mısra: 45

Görme uzvu, göz,
çeşm, dide.

âhlar dūdından olur
nergisün 'aynına kühl

bülbülân hūnından olur
dem-be-dem hınnā-yı gül

7. 'ayn:

Kaside 24

Mısra: 18

Göz; bakış.

zül-f-i müşgīnünün āsārı
gözümden gitmez
'ayn başında ider niteki
me'vā sünbül

8. 'aynüñ:-(ü)m

Gazel 229

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
'aynüm zarar bu
nāmeden nemden

9. 'aynüñ:-(ü)m

Gazel 240

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

şu deñlü ağladum dün
gice 'aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

‘aynen tusemmā sel-sebīl:

1. ‘aynen tusemmā sel-sebīl:-, -, -

Kaside 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

"Cennette selsebil
denilen bir pınar..."
İnsan suresi 18. ayetten
iktibastır.

asba‘ından akıdup
‘aynen tusemmā sel-sebīl
‘asker-i islāmı kandurdu
zülāl-i Muştafā

‘ayn-ı ākl:

1. ‘ayn-ı ākl:-um

Gazel 186

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akıl gözü.

‘ayn-ı āklum görelî cism-
i laṭīfūñ iy perī
çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerūñ

2. ‘ayn-ı ākl:-a

Gazel 207

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Akıl gözü.

‘ayn-ı ākla görünür ‘ālem
ḥayāl

‘aks-i mir’āt oldı yā

‘ayn-ı zılāl

‘ayn-ı belā ol:-

1. ‘ayn-ı belā ol:-dı

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bela bakışı olmak.

derd-i çeşmüm oldı cānā
‘āşıka ‘ayn-ı belā
ḥüz-n-i ḳalbüñdür cefā-yı
cānı her şāḥib-naẓar

‘ayn-ı ‘ināyet:

1. ‘ayn-ı ‘ināyet:-le

Kaside 25

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Lütuf gözü. II

Lütfun kendisi, ihsan.

naẓar kılsañ şehā
aḥvāline ‘ayn-ı ‘ināyetle
riyāẓ-ı devletüñde tiz
olurdu behre-ver nergis

‘ayn-ı mekhūl:

1. ‘ayn-ı mekhūl:-i, -y, -
ile

Kaside 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sürmeli göz.

cāme-i kühlī geyüp
Vāmıka şan ‘arz eyler
‘ayn-ı mekhūlī-y-ile
şīve-i ‘Azrā sünbül

‘ayn-ı miḥnet it:-

1. ‘ayn-ı miḥnet it:-miş

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Keder kaynağı

yapmak, haline getirmek.

ḥurūf u şekl-i maḥabbet
ki ‘ayn-ı miḥnet itmiş
nidā-yı ‘ışka belī der
iden belāya heves

‘ayn-ı nergis:

1. ‘ayn-ı nergis:

Gazel 205

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hafif baygın bakan
nergis göz.*

kalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldu dāğdār
‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

2. ‘ayn-ı nergis:

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Nergis göz(lü),
nergisin bakışı. (Zerrin
gibi koyu sarı renkli,
göbeği yeşil bir küçük
çiçek. Adı Türkçede
nergis, nerkiz, Farsçada
nergis, Arapçada
nercisdir. Eski şairler
dilberlerin gözlerini
nergise teşbih ederek çok
kullanmışlardır. Bu
teşbihe dair birçok şey
söylenmiştir. Hatta
Yunan esatiri bile
karıştırılmıştır. Fakat
buna dair şark eser ve
âlimleri bir mütalaada
bulunmadıkları için bu
münasebetle verilen
esatire ait malumatı bir
fâide-i zâide telakki*

*etmek icap eder.
Ortasındaki yeşil kısım
uzaktan siyaha mâil
görünür. İşte şairlerimiz
bu yuvarlaklıktan,
siyahımsı görünmesinden
dolayı göze, yaprakları
da kirpiklere
benzetmişlerdir. Öyle
tahayyül etmişlerdir.
ONAY, Divan Şiiri
Sözlüğü, s. 315.).*

kalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldu dāğdār
‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

‘ayn-ı rahm:

1. ‘ayn-ı rahm:-ıla

Gazel 99

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Rahmet gözü II
rahmet pınarı, kaynağı.*

bakmazsa ‘ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ ‘aceb degül
gamzeñ hemīşe aña beni
gamz ider geçer

‘ayn-ı şeytân:

1. ‘ayn-ı şeytân:

Gazel 269

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Şeytanca davranışın
tıpkısı.*

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez âdemi
seg raķībūñ ‘ayn-ı şeytân
gibi ħod-bīn olmada

‘ayn-ı zılāl:

1. ‘ayn-ı zılāl:

Gazel 207

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gölgelerin gözü.

‘ayn-ı āķla görünür ‘âlem
ĥayāl
‘aks-i mir’ât oldu yā
‘ayn-ı zılāl

ayur:

1. ayurma:-ma

Kaside 2

Mısra: 31

*Ayırmak,
uzaklaştırmak II Mahrum
bırakmak.*

bizi îmân ile Qur'ân'dan
ayurma yâ Rab
dem-i âhırde k'ecel
göstere câna gamrat

az:

1. az:

Gazel 299

Mısra: 8

Az,eksik.

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrûñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

az it-:

1. az it-:

Gazel 51

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Nicelik, nitelik, güç,
süre, sayı bakımından
eksik etmek.*

benüm çok sevdüğüm
nâzûk-tırâz şîvesin az it
muhayyer oldu bî-diller
yiter 'uşşâka şehnâz it

'azâb:

1. 'azâb:

Gazel 287

Mısra: 5

*Eziyet, işkence,
keder.*

niçe bir nâz-i 'itâb ü niçe
biñ câna 'azâb
yok mu bu şîvelerüñ a
güzelüm oranı

'azâb eyle-:

1. 'azâb eyle-:-r

Gazel 52

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Acı çektirmek,
üzmek.*

baña el virmeyüp vuşlat
ayaqlar dâyimâ fırkat
'azâb eyler dile hasret
kılur cânâ cefâ fırkat

âzâde:

1. âzâdesi:

Gazel 306

Mısra: 10

Kurtulmuş, serbest.

bağladı gönlin Şihâbî
serv-i kıdd bir servere

k'aña kıldur bâğ-ı
dehrüñ bende vü âzâdesi

2. âzâde:

Gazel 265

Mısra: 1

*Bağımsız, kimsenin
etkisinde kalmayan,
özgür.*

yürür-iken cihânda âzâde
beni kul eyledi ağa-zâde

âzâde ol-:

1. âzâde ol-:-a

Gazel 249

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kurtulmak, berî
olmak.*

zülfi hûbâna tolaşma ola
gör âzâde
kayd-ıla ola muqayyed
bu gönül dünyâda

a'zâ-vı gül:

1. a'zâ-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Gülün organları ,
gülün parçaları.*

sîne-i 'âşık gibi hikmet
nedür iy bağbân
pâre pâre oldu hâr-ı
ğuşşadan a'zâ-yı gül

'azm id-:

1. 'azm id-: -iüp

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yönelmek,

meyletmek.

tarîk-ı 'ışka sâlik
olalıdan bî-karâr oldum
beķâ mülkine 'azm idüp
fenâ 'âlemden el çekdüm

2. 'azm id-: -iüp

Kaside 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yola çıkma, kesin

karar vererek bir yere
yönelmek.

'ademden 'azm idüp
ya'ni vücüd iklimine
geldi
bahâr irdi deyü ezhâra
verdi müjdeler nergis

'azm it-:

1. 'azm it-: -di

Gazel 301

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yönelmek, yola

çıkma, niyetlenmek.

Şihâbî yâd idüp ağzın

'adem mülkine 'azm itdi

gerekmez aña hem-reh

ğuşşa-i cânânenen gayrı

'azm-i 'alem-i a'lâ kıl-:

1. 'azm-i 'alem-i a'lâ

kıl-: -dı

Kaside 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

En yüce âleme

gitmek.

inince şân-ı a'lâsına
sübhâne'l-lezî esrâ
süvâr olup Burak'a kıldı
'azm-i 'alem-i a'lâ

'azm-i kenâr-ı cüy:

1. 'azm-i kenâr-ı cüy:

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Akarsu kenarına

yönelmek.

bezm-i bahâr-ı gülşen ü
'azm-i kenâr-ı cüy
nuql-i şarâb büse-i cân-
bahş-ı lâ'l-i nâb

azm-i rezm:

1. azm-i rezm:

Kaside 25

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Savaşa yönelme.

urunmuş goncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar
kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

'azm-i şafâ-yı sa'y:

1. 'azm-i şafâ-yı sa'y:-

içün

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Safa tepesini say

etme gayreti. II Hac
vazifesinin rüknlerinden
biri.

kıldum murâd Ka'be-i
küyüñ tavâfını
'azm-i şafâ-yı sa'y-içün
eyledüm besic

‘azrā:

1. ‘azrāda:-da

Gazel 259

Mısra: 4

*Meşhur Arap aşk
hikayesinin kadın
karakteri (bkz. Vamık u
Azra).*

dün ü gün ‘aşka tābī
olmaz-ıdı Vāmık u
Mecnūn
maḥabbetden eṣer
olmasa Leylā-y-ile
‘Azrāda

‘azrā-yı gül:

1. ‘azrā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*El değmemiş saf,
temiz gül.*

bülbül eyler nāle ü
feryādlar Vāmık mişāl
kim meger ‘arz-ı ‘izār
itmiş aña ‘Azrā-yı gül

‘azz:

1. ‘azz:

Gazel 280

Mısra: 10

Büyüklik, yücelik.

dünyede қо ser-bülend
olsun Şihābī her denī
ḥāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter ‘azz u ‘ulā

bāb:

1. bābıdur:-ı, -dur

Kaside 1

Mısra: 3

Kapı, giriş.

bābıdur ol bāğçenüñ
ḥarf-i bā

cennete andan gider ehl-i
na‘īm

2. bābdur:-dur

Gazel 241

Mısra: 7

Bölüm, fasıl, kapı.

şāhid ü şem‘ ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşūş ağyardan divār
ola muḥkem kapu

3. bābın:-ın

Gazel 55

Mısra: 3

*Kapı II bir kitabın
bölümlerinden her biri.*

okuyan ‘ilm-i ‘ışkuñ
bābın evvel
aña keşf ola faşl-ı
şānīşālīş

4. bābın:-ın

Gazel 106

Mısra: 8

*Fasıl, husus,
mesele, konu.*

kılsa pīr-i mey-kede
mestāne ‘aşk irşādını
ibtidā idüp suḥan bābın
ser-i ḥumdan açar

5. bābın:-ın

Gazel 255

Mısra: 7

*Fasıl, husus,
mesele, konu.*

mürekkeb ḳalmadı faşl
oldı bābın yazmağa
hicrūñ
meger miḥnet kitābın
ben yazam bu sürḥ-ı
eşkümlle

bābdan:

1. **bābdan:-dan****Gazel 6**

Mısra: 8

Kapı II eşik.

ḥarabātuñ tūrāb-ı cevheri
bir kīmyādur kim
gelür ol bābdan rind-i
ḳadeḥ-peymāya istiğnā

bāb-ı rızā:1. **bāb-ı rızā:****Gazel 53**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Rıza kapısı; Allah'ın
kapısı, huzuru.*

dilā erbāb-ı devlet
ḳapısında rāzı olmazsın
tevekkül işigin tüt kim
degül bāb-ı rızā devlet

bāb-ı şehri 'ilm:1. **bāb-ı şehri 'ilm:****Kaside 16**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*İlim şehrinin kapısı.
II Hz Ali.*

yār-ı rābi' kim dinildi
bāb-ı şehri 'ilm aña

hem 'ālim ü hem ḥalīm
oldur kirām-ı çār-yār

bāb-ı ümīd:1. **bāb-ı ümīd:-e****Gazel 178**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ümit kapısı. II

*İstenilen, arzu edilen bir
şeyin gerçekleşmesi
beklentisiyle özlenen
durum.*

ağyār keşretinden ḳapuña
bulmadum yol
bāb-ı ümīde varsam ben
nā-murāda yer yok

bāb-ı yār:1. **bāb-ı yār:-a****Gazel 28**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kapısı.

gelse ağyār Şihābī ḳoma
bāb-ı yāra
ki göge çıksa ider recm-i
Şeyāṭini şihāb

bād:1. **bād:****Gazel 177**

Mısra: 1

*Rüzgar, esinti, yel;
hava.*

bezm-i bāğa gelmesin
deyü şehirden bād ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zār içinde göz ḳulaḳ

2. **bādına:-ı, -na****Gazel 205**

Mısra: 10

Rüzgâr, yel.

ey Şihābī ideli ol mähı
gendüm-gūna meyl
ḥirmen-i 'ömri hevā
bādına verdüm mā-ḥaşal

3. **bādından:-ı, -n, -dan****Gazel 144**

Mısra: 10

*Rüzgâr II zaman,
devir; felek.*

dişlerü nazmında
dildāruñ olur gevher-
nişār
feyz bādından Şihābī
baḥr-ı ṭab'um etse cüş

4. bād:

Gazel 276

Mısra: 3

(Fars.) Rüzgâr, yel,
hava.

nâyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstühVân-ı ten enîn etdi
nefes dâyim bād

bād-bân:

1. bād-bānumuz:-um, -
uz

Gazel 132

Mısra: 4

Yelken.

baħr-ı belāya düşeli bu
rūzigārda
āh oldu keştî yelkenine
bād-bānumuz

bāde':

1. bāde'i:-i

Gazel 77

Mısra: 5

Şarap, içki, mey.

cām-ı Cem-ile sākî getür
bezme bāde'i
çün bāde verdi tācını
Cemşid ü Keykubād

bāde:

1. bāde:

Gazel 265

Mısra: 4

Kadeh, şarap. II
Aşk şarabı.

nuql-i meclis yiter leb-i
la'lüñ
emelüm gel senüñ-ile
bāde

2. bādeye:-ye

Gazel 276

Mısra: 2

Kadeh, şarap. II
Aşk şarabı.

hayrete düşe gam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n'olsa gerekdür beh deye

3. bādesi:--si

Gazel 306

Mısra: 1

Şarap. II aşk şarabı.

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bādesi
anuñ-içün āhır anuñ oldu
dil üftādesi

4. bāde-y-ile:-y, -ile

Gazel 13

Mısra: 4

Şarap, içki II kadeh;
maddî ve manevî
sarhoşluk veren,
kendinden geçiren, mest
eden şey.

hazret-i Hızır gibi 'ömr-i
ebed hāşıl ider
eyleyelden bāde-y-ile
şoħbet-i dilber peydā

5. bāde:

Gazel 32

Mısra: 7

Şarap, içki II kadeh;
maddî ve manevî
sarhoşluk veren,
kendinden geçiren, mest
eden şey.

'asā-yı pirdür çün şeyhe
bāde

ya n'eyler mesned-i
zühde tayanıp

6. bādenüñ:-nüñ

Gazel 83

Mısra: 3

Şarap, içki, mey.

ehl-i meşreb bâdenüñ
telhûne mâyildür müdâm
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezîz

7. bāde:

Gazel 57

Mısra: 10

Şarap, içki, mey. ||

*İnsanı kendinden geçiren
ilahi aşk.*

şüfî sözine tutma kulak
sen Şihābî iy şanem
turma şafâ-yı hâtır-ile
şâfî bāde iç

8. bāde:

Gazel 249

Mısra: 7

*(Fars.) Şarap, içki,
mey.*

bāde iç varmaga tā hâşıl-
ı ‘ömrüñ bāde
gelmedüñ ğam yimek-
içün bu harāb-ābāda

9. bāde:

Gazel 249

Mısra: 7

*(Fars.) Şarap, içki,
mey.*

bāde iç varmaga tā hâşıl-
ı ‘ömrüñ bāde
gelmedüñ ğam yimek-
içün bu harāb-ābāda

10. bāde:

Gazel 77

Mısra: 6

Şarap, içki, mey.

cām-ı Cem-ile sākî getür
bezme bāde’i
çün bāde verdi təcını
Cemşid ü Keykubād

bāde iç-:

1. bāde iç-:-mez, -se, -m

Gazel 61

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap içmek; mec.

*Sevgilinin aşkına,
ilgisine mazhar
olabilmek.*

bāde içmezsem mizācum
nāşihe
şerbet-i pend-ile etmez
imtizāc

bāde nüş ol-:

1. bāde nüş ol-:-alı

Gazel 107

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İçki içmek, İçki içen
olmak. II Aşık olmak,
aşka düşmek.*

bāde nüş olalı deyründe
Şihābî iy şanem
şevk-i la’lūñle ‘aceb
şūrîde ü şeydāyidür

bāde ver-:

1. bāde ver-:

Gazel 295

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yele vermek II

*savurmak, boşa
harcamak.*

iy Şihābî cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün için
hirmen-i ‘ömr-i ‘azîzî
bāde verdüm hâşıl

bāde-i fūrkat humārı:

1. bāde-i fūrkat

humārı:

Gazel 291

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ayrılık şarabının

*baş ağrısı. Ayrılığın
verdiği üzüntü.*

çeken bilür Şihābī bāde-i
fūrkat ḥumārından
ne bilsin bu şarābuñ içsin
[ol] bezm-i vişāl ehli

bāde-i gülgün:

1. bāde-i gülgün:

Kaside 19

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap.

sāğar hilāl ü bāde-i
gülgün durur şafak
sākī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı 'ıyd

bāde-i gül-reng:

1. bāde-i gül-reng:-i

Gazel 195

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gül renkli şarap. ||

Kanlı gözyaşı.

n'ideyin bāde-i gül-rengi
gam-ı la'lüñle
hün-ı dilden gözümün
kāseleri māl-ā-māl

bāde-i 'ışk:

1. bāde-i 'ışk:-uñ

Gazel 241

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın şarabı.

bāde-i 'ışkuñ bulunmaz-
iken ayağın çeker
yek-nefesde çekdüğüm
görüp kulağ çekdi sebū

bāde-i ışk:

1. bāde-i ışk:

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

bāde-i ışk ile maḥmūr-ı
şarābı 'ālem
şöyle mest eyledi
maḥlūkı mey-i bezm-i
elest

bāde-i 'ışkuñ ḥubābı:

1. bāde-i 'ışkuñ

ḥubābı:-dur-uñ

Gazel 99

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aşk şarabının
kabarcığı, köpüğü.*

bu ne kıbāb bāde-i 'ışkuñ
ḥubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden içer geçer

bāde-i la'l:

1. bāde-i la'l:-üñ

Gazel 237

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Lal gibi kırmızı

*şarap. II Sevgilinin
dudağı.*

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydāyı
yene sākī umarın bāde-i
la'lüñ emer in

bāde-i vahdet:

1. bāde-i vahdet:-den

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Birlik, vahdet

şarabı.

cām-ı keşretten geçüp
gel bāde-i vahdetden iç

neş'eyi evvel virür āhir o
keyfiyyet saña

2. **bāde-i vahdet:-e**

Gazel 171

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Vahdet şarabı.

şüphe yok cām-ı ezel
cür'asınun neş'esidür
bāde-i vahdete cānum
katı meyyāl ancak

ba'de'n-nebī:

1. **ba'de'n-nebī:**

Kaside 9

Mısra: 11

Hız. Muhammed'den
sonra.

kıldılar ba'de'n-nebī
āyīn-i islāmı zuhūr
çār-ı çār-yār yā şafā
aşhāb u āl-i Muştafā

bāde-nüş:

1. **bāde-nüş:**

Gazel 144

Mısra: 2

Şarap içen.

feth-i bāb idüp baña pend
itdi pīr-i mey-fürüş
keşf-i esrār ister-iseñ
bāde-nüş ol bāde-nüş

2. **bāde-nüş:**

Gazel 144

Mısra: 2

Şarap içen.

feth-i bāb idüp baña pend
itdi pīr-i mey-fürüş
keşf-i esrār ister-iseñ
bāde-nüş ol bāde-nüş

bādeye düş-:

1. **bādeye düş-:-di**

Gazel 118

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
İçkiye müptela
olmak.

vaqt-i gül geldi açıldı
hāne-i hammāreler
bādeye düşdi hūbāb-ı
mey gibi āvāreler

bād-ı āh:

1. **bād-ı āh:-um**

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı. (Âşığın
üzüntü ve kederinden
kaynaklanan ahı
bağlamında).

baħr-i çeşmümde hūbāb-ı
eşkten göz merdümü
bād-ı āhum kaldırıp ten
fūlkine yelken açar

2. **bād-ı āh:-um, -dan**

Gazel 210

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı. (Âşığın
üzüntü ve kederinden
kaynaklanan ahı
bağlamında).

baħr-i eşküm cūşa gelse
bād-ı āhumdan n'ola
rūzigār olur ki çalkānur
niçe eyyām-ı yem

3. **bād-ı āh:-um, -uz**

Gazel 253

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı. (Âşığın
üzüntü ve kederinden
kaynaklanan ahı
bağlamında).

verdi fenāya ḥāk-i teni
bād-ı āhumuz
dāyım muḥālif
esmededür rüzigār-ise

4. **bād-ı āh:-um, -dan**

Gazel 305

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ah rüzgârı. (Âşığın

üzüntü ve kederinden
kaynaklanan ahı
bağlamında).

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
rağsa gelse şivesinden
ditretür endāmını

5. **bād-ı āh:-um, -dan**

Gazel 84

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah rüzgârı.

çemen sünbülleri âşüfte
oldı bād-ı āhumdan
perîşân olduğu zülf-i ruḥı
şanmañ şabādandur

bād-ı bahār:

1. **bād-ı bahār:**

Gazel 289

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bahar rüzgarı.

‘acabā kanḳı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seheri peygāmı

bād-ı fenā:

1. **bād-ı fenā:**

Kaside 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kötülük rüzgarı,

yokluk rüzgarı.

āh kim yok yere ‘ālemde
emek oldı hebā
ḥırmı-i ‘ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenā

bād-ı ‘ışk:

1. **bād-ı ‘ışk:**

Gazel 312

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk rüzgârı.

dāne-i şabrın Şihābînüñ
şavurdı bād-ı ‘ışk

ḥāşılı ‘ömri tağıtdı āh ol
gül ḥırmı

bād-ı nazar:

1. **bād-ı nazar:-da**

Gazel 135

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlk nazarda, ilk

bakışta, ilk görünüşte.

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür
gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu ‘arūs

bād-ı şabā:

1. **bād-ı şabā:**

Gazel 274

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğudan esen hafif,

hoş rüzgâr.

getdi reh-i kūyuñda
vücūdından eşer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā sağ esen olsa

2. **bād-ı şabā:**

Gazel 12

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Gün doğusundan
hafif hafif esen serin, hoş
bahar rüzgarı; sabah
rüzgarı.*

ğonca lebler vechine
şebnem saçar müşgîn
gül-âb
mirvaḥa şalar-idüm tâvûs
ıla bād-ı şabā

bād-ı şâf:

1. bād-ı şâf:-uñ

Gazel 305

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Safa rüzgarı.

iy Şihābī olayın dirseñ
küdüretten berī
bād-ı şāfuñ pür it cām-ı
şafā encāmını

bād-ı seher:

1. bād-ı seher:

Kaside 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Seher yeli, sabah

esen hafif rüzgar.

peykdür bād-ı seher
çāvuş-ı gülşen ‘andelīb

oldı tâvus-ı çemen
derbān-ı rızvān-ı bahār

bād-ı şitābān-ı bahār:

1. bād-ı şitābān-ı

bahār:

Kaside 20

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Baharın hızlı esen

*rüzgarı. II Sert esen
bahar rüzgarı.*

kākülün sevdāsına düşüp
karārı qalmamış
pür-hevā olup yiler bād-ı
şitābān-ı bahār

bād-ı şubh:

1. bād-ı şubh:

Gazel 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sabah rüzgarı.

nergisün şāhını kapdı
bād-ı şubh
gözden āşāndur almak
‘aşā

bāğ:

1. bāğlar:-lar

Gazel 121

Mısra: 2

*Bahçe, yeşillik,
ağaçlık ve çiçeklik yer.*

sīnem üzre taze güllerdür
bu kanlu dāğlar
yaşum-ıla lāle renk olsa
aceb mi bāğlar

2. bāğ:-a

Gazel 173

Mısra: 4

Bağ, bahçe.

dilrübālar ‘ālem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğ beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

3. bāğ:-ı

Gazel 281

Mısra: 4

*Bahçe, yeşillik,
çiçekli, ağaçlık yer;
sevgilinin mekanı.*

gülistān-ı cihān [kim]
toldı gül ü ğonca-leblerle
cinān bāğı görünce reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

4. bāğda:-da

Gazel 176

Mısra: 8

Bahçe, gül bahçesi.

jāleler dürrin nişār için
 ‘arūs-ı ğoncaya
 her güli sürh oldu güyā
 bāğda la‘lin tabak

Mısra: 8

*Bağ, bahçe; gül**bahçesi.*

göricek yārūñ nihāl-i
 kāmēt-i bālāsını
 bāğda şimşād ü servi
 eyler tenezzül-i şāh

*Bağ, bahçe, yeşillik**yer.*

açılsa gül gibi bāğa vü
 ğonca-i ğannāc
 gelür terennüme bülbül
 terāneye dürrāc

5. bāğda:-da

Gazel 43

Mısra: 6

*Bağ, bahçe; gül**bahçesi.*

berg-i şî‘ri şu‘arā ko
 ilerü virsin ele
 gülden evvel açılur
 bāğda evrāk-ı dıraht

8. bāğda:-da

Gazel 82

Mısra: 7

*Bağ, bahçe ll**Sevgilinin yüzü.*

çokdur egerçi bāğda tāze
 nihāl ü gül
 tursa otursa yaraşur o
 serv ü lāle-ḥad

Gazel 110

Mısra: 6

*Bağ, bahçe, yeşillik**yer.*

saña ‘aşıkıların yazuğı
 ḥasret nāmelerdür hep
 bu bāğūñ zerd evrākı
 degül berg-i ḥazān yer
 yer

6. bāğda:-da

Gazel 58

Mısra: 10

*Bağ, bahçe; gül**bahçesi.*

hırs u ṭamağla dökme
 iñen zer ḥazāneye
 sen bakmaduñ mı bāğda
 berg-i ḥazāna hıç

9. bāğa:-a

Gazel 270

Mısra: 1

*Bağ, bahçe ll**Sevgilinin yüzü.*

būy-ı müyuñ bāğa
 sultān-ı reyāhīn olmada
 olalı zülfüñ esīri nāfe
 miskīn olmada

12. bāğı:-ı

Gazel 199

Mısra: 6

*Bağ, bahçe, yeşillik**yer.*

nev-bahār-ı ḥüsnine
 karşı kanatdum dāğumı
 bāğı zeyn itdi karanfil
 gülşen-i sīnem degül

7. bāğda:-da

Gazel 71

10. bāğa:-a

Gazel 60

Mısra: 1

13. bāğa:-a

Kaside 23

Mısra: 14

Bağ, bahçe, yeşillik
yer.

sultān-ı şakāyık egilen
gül-durur ammā
hüküm itdi bugün bāğa
emīrāne benefşe

14. **bāğda:-da**

Gazel 119

Mısra: 7

Bağ, bahçe, yeşillik
yer.

serv-i kaddi vü gül-ruhı
şevkine bāğda
kumru vü bülbül ötmede
feryād ü nāleler

15. **bāğa:-a**

Gazel 281

Mısra: 8

Bağ, bahçe, yeşillik
yer. *II Dünya, âlem.*

şerār-ı āhumuñ ra‘d oldı
vü ebr-i siyeh dūdı
aķıtdı her taraf bārān-ı
eşküme bāğa enhārı

16. **bāğ:**

Gazel 30

Mısra: 3

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğu yer.

dehen ü la‘lini yād etdi
şabā bāğ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zīver güle zīb

17. **bāğa:-a**

Gazel 278

Mısra: 3

Bağ, bahçe; gül
bahçesi. II Sevgilinin
bulunduğu yer.

gel bāğa gūş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gūlgüle
etrāf u kūşe‘i

18. **bāğa:-a**

Gazel 289

Mısra: 8

Bağ, bahçe; gül
bahçesi. II Sevgilinin
bulunduğu yer.

‘acabā kankı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bāğa getürdi
seherī peygāmı

19. **bāğ:**

Kaside 22

Mısra: 14

Bağ, bahçe
(Peygamberler
topluluğunun bulunduğu
yer bağlamında).

dāhil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bīrūn lāle

20. **bāğūñ:-uñ**

Kaside 21

Mısra: 17

Bağ, bahçe. II
Sevgilinin bulunduğu
yer.

bezm-i ‘irfān gibi bāğūñ
şahn-ı pūr-evrākđur
bülbüle eş‘ār-ı rengīn
oğudur eczā-yı gül

21. **bāğ:**

Kaside 23

Mısra: 9

Bağ, bahçe; gül
bahçesi. II Sevgilinin
bulunduğu yer.

bāğ içre binā eyledi çok
rab‘ zeberced
kāşiler-ile bağladı kāşāne
benefşe

22. bāğ:

Kaside 24

Mısra: 27

*Bağ, bahçe; gül
bahçesi. II Sevgilinin
bulunduğu yer.*

mağdem-i yāra nişār
itmek-çün bāğ içre
jāleden hāzır ider lü' lü' -i
lāl sünbül

bāğbān:

1. bāğbān:

Kaside 21

Mısra: 41

Bahçıvan.

sīne-i 'āşık gibi hikmet
nedür iy bāğbān
pāre pāre oldı hār-ı
guşşadan a'zā-yı gül

2. bāğbān:

Kaside 20

Mısra: 11

Bahçıvan; sevgili.

aşdı sünbülde yine
zincir-i 'adli bāğbān
dād-güster oldı Kısra-yı
cihānbān-ı bahār

3. bāğbān:

Gazel 176

Mısra: 5

Bahçıvan. II Âşık.

bāğbān tīg-ıla atduçça
kalem gül şāhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülistān her varak

4. bāğbān:

Gazel 199

Mısra: 4

Bahçıvan. II Âşık.

katre-i eşkümdede gördüm
gice 'aks-i 'arızın
bāğbān şun' gösterdi
baña şebnem degül

5. bāğbān:

Gazel 295

Mısra: 5

Bahçıvan. II Âşık.

bilmedün bu gülistānuñ
remzini iy bāğbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbülü

6. bāğbān:

Gazel 273

Mısra: 2

*Bağ bekçisi,**bahçıvan.*

ol hırāmān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

7. bāğbān:

Gazel 311

Mısra: 3

*Bağ bekçisi,**bahçıvan.*

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bāğbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

bāğbān ol-:

1. bāğbān ol-:-an

Gazel 184

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bağcı, bahçıvan**olmak.*

hāris-i bāğ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerün
bāğbān olan bilür ancak
lisānın bülbülün

bāğbān-ı şun':

1. **bāḡbān-ı şun'**:**Gazel 244**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaratış bahçıvanı.**II Allah.*

kehkeşān resmi degül

bāḡ-ı felekde görinen

bāḡbān-ı şun' şalmış

hüşe-i pervîne şu

bāḡce:1. **bāḡcenüñ:-n, -üñ****Kaside 1**

Mısra: 3

*Bahçe, küçük bağ,**bostan.*

bābıdur ol bāḡcenüñ

harf-i bā

cennete andan gider ehl-i

na'im

bāḡda:1. **bāḡda:****Gazel 216**

Mısra: 6

Bağ, bahçe. (Beyitte âşıkların toplandığı meclis anlamında kullanılmıştır.).

tonı gökden ser-fürü idüp

deye tonı ala

bāḡda nāz-ıla reftār etse

ol serv-i hırām

baḡdād:1. **baḡdād:****Gazel 156**

Mısra: 4

*I. Bağdat şehri. II.**Âşığın bedeni.*

seyl-i eşküm cismimüñ

bünyādı üzre akduğın

der gören āhir hārāb etse

gerek Baḡdād Şaṭ

bāḡ-ı bahār:1. **bāḡ-ı bahār:-um, -dur****Gazel 102**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bahar bahçesi. II**Sevgili.*

vücüdümde olan gönül

yanuqlar lāle-zārumdur

ruhuñ devrinde ol güyā

benüm bāḡ-ı bahārumdur

2. **bāḡ-ı bahār:-uñ****Gazel 248**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bahar bahçesi. II**Sevgili.*

girdi dīvānum nezāketle

nigaruñ koynına

düşdi bülbül güyiyā bāḡ-

ı bahāruñ koynına

3. **bāḡ-ı bahār:-ıla****Kaside 24**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Bahar bahçesi.

beñzedi bāḡ-ı bahār-ıla

bilād-ı Neced'e

servi sen Kaysa kıyās

eyle vü Leylā sünbül

bāḡ-ı berīn:1. **bāḡ-ı berīn:-e****Kaside 19**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Yüce bahçe. II**Cennet bahçesi.*

gılmānlar ile toptolu

cennet şanur gören

bāḡ-ı berīne ta'n ider oldu

çü cā-yı 'ıyd

bāḡ-ı dehr:

1. bāğ-ı dehr:-üñ

Gazel 306

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi.

bağladı gönlin Şihābī
serv-i kıdd bir servere
k'aña kıldur bāğ-ı
dehrün bende vü āzādesi

bāğ-ı felek:

1. bāğ-ı felek:

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dünya bağı,**bahçesi.*

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bāğ-ı felek
şırasın iç deyü pervîn
saña şunar 'unķūd

2. bāğ-ı felek:-de

Gazel 244

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Felek bahçesi.

kehkeşān resmi degül
bāğ-ı felekde görinen
bāğbān-ı şun ' şalmış
hüşe-i pervîne şu

bāğ-ı feyz:

1. bāğ-ı feyz:-i, -n, -den

Kaside 2

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Bereket bahçesi.

midhat-ı gülşen-i tevḥīde
olursın meddāh
bāğ-ı feyzinden irişürse
dimāğa nesemāt

bāğ-ı hüsn:

1. bāğ-ı hüsn:

Gazel 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

bāğ-ı hüsnünde şol siyeh
ḥālün
gülşen içre gürābdur
güyā

2. bāğ-ı hüsn:

Gazel 279

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

bāğ-ı hüsn içre görenler
sen gül-i pür-ḥānde'i

beñzedürler bülbül-i zāre
dil-i nālende'i

3. bāğ-ı hüsn:

Kaside 24

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

bāğ-ı hüsn içre ruh u
zülfi o nāzük bedenün
ne muṭarrā gül-i sırāb ü
ne ra' nā sünbül

4. bāğ-ı hüsn:-üñ, -de

Kaside 24

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

bāğ-ı hüsnünde n'ola
düşse nazar kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

bāğ-ı nazm:

1. bāğ-ı nazm:

Kaside 24

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Şiir bahçesi.

bāğ-ı nazm içre Şihābī
biter ezhār ammā

kopmadı buncılayın bir
dağı zîbâ sünbül

bâğ-ı ruhsâr:

1. bâğ-ı ruhsâr:-ı, -n

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin bahçe
gibi olan yanağı.*

bâğ-ı ruhsârın temâşâ
etdügümce her zamân
nev-bahâr-ı hüsnünün
hergiz hazânın
bulmadum

bağışla:-

1. bağışlasın:-sın

Gazel 227

Mısra: 10

*Herhangi bir kötü
davranış için ceza
vermekten vazgeçmek,
affetmek.*

sözde Şihâbî haylice
rengin edâsı var
bu tıfl-ı tab'-zâdeñi
Allah bağışlasın

bağla:-

1. bağladı:-dı

Gazel 306

Mısra: 9

*Bağlamak, âşık
etmek.*

bağladı göñlin Şihâbî
serv-i kıdd bir servere
k'aña kıldur bâğ-ı
dehrün bende vü âzâdesi

bağla:

1. bağlayaldan:-yaldan

Gazel 312

Mısra: 3

*İp ve benzeri
şeylerle dolamak.*

bilüme zünnâr-ı 'ışkuñ ip
bağlayaldan şanem
hân-gâhı terk idüp
deyründe tutdum
meskeni

2. bağlasa:-sa

Kaside 23

Mısra: 24

*İp, bağ veya başka
bir araçla bir şeyi bir
yere, diğer bir şeye
veyâhut birkaç şeyi
birbirine tutturmak,
birleştirmek, raptetmek.*

reyhâncı müşâbih kıla mı
zülf-i nigâra
bir deste idüp bağlasa
yüz dâne benefşe

3. bağla:

Gazel 190

Mısra: 7

*Bağlamak,
raptetmek, dolamak.*

zülfüne bağla hâkîm-âne
dil-i âşüfte'i
bend-zencîr eylemekdür
çâresi dîvânenün

4. bağladı:-dı

Kaside 23

Mısra: 10

*Hasretmek, tahsis
etmek, mütevakkıf
bulmak.*

bâğ içre binâ eyledi çok
rab' zeberced
kâşîler-ile bağladı kâşâne
benefşe

5. bağlayaldan:-y, -al, -dan

Gazel 114

Mısra: 1

*(Geçmiş zaman)
ilişkilendirmek, ilişki*

*kurmak, aşık olmak,
gönül vermek.*

bağlayaldan nergis-i
bīmārın ol nūr-ı başar
dīde-i aḥbābdan her dem
aḳar ḥūn-ı ciger

bağlandı kaldı:

1. bağlandı kaldı:

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Tutulmak,
sevdalanmak.*

bağlandı kaldı gülşen-i
kūyuña mürğ-i dil
uçdı ḥuzūrı etmedi
pervāz-ı şu-yı bāğ

bağlu:

1. bağlu:

Gazel 13

Mısra: 9

*Bağlı, bağlanmış
durumda.*

zūlfine bağlu getürdi dili
ḥāl-i ruḥsar
Rūm elinde olur ekşer bu
dil-āver peydā

2. bağlu:

Gazel 89

Mısra: 6

*Bağlı, bağlanmış
durumda.*

zūlfine kıldı musaḥḥar
bend idüp ‘aşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsūnı var

bağr:

1. bağrının:-ınuñ

Gazel 292

Mısra: 8

*Ciğer, göğüs, yürek,
kalp, gönül.*

bulsa ḥalvet-ḥānede ḥālī
gece-y-le ol mehi
bağrının yağın eridür
aḥa ḥālın nāyişi

2. bağrı:-ı

Gazel 169

Mısra: 7

Bağır, sine, göğüs.

meclisünde şem ‘-i pür-
süz ü şarābuñ bağı ḥūn
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

3. bağrının:-um, -uñ

Gazel 215

Mısra: 5

*Bağır II Aşığın
gönlü.*

bağrının bir yanını
bezmünde biryān itmege
āhum āteşdür tenūr-ı
sīnem oldı mevķidüm

4. bağrında:-ın, -da

Gazel 312

Mısra: 8

*Bağır II Aşığın
gönlü.*

‘aks-i ḥālūñ zaḥm-i
peykānuñ-durur ey
gonca-leb
lālenūñ bağrında dāğ u
kanludur pīrahēni

5. bağrının:-ım, -uñ

Gazel 27

Mısra: 7

*Gönül, yürek, sine,
kalp. II Aşığın gönlü.*

tīg-ı ğamdan pārenlenmiş
bağrının ḥūn-ābını
hā aḳıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

6. bağırumı:-ım, -uñ**Gazel 238**

Mısra: 7

*Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.*

şem ‘-i dāğum bağırumıñ
yağından oldu şu ‘ledār
böyle yaksa yakıcağ kişi
çerāğ-ı gülşenin

7. bağırum:- (u)m**Gazel 69**

Mısra: 2

*(Âşığın) bağırı,
gönlü.*

la ‘lîn piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürh
la ‘lûñ şarabı bezmine
bağırum kebāb-ı sürh

8. bağırum:- (u)m**Gazel 147**

Mısra: 1

*(Âşığın) bağırı,
gönlü.*

niçe yansın micmer-i
miñnetde bağırum ‘ūd-
veş
bezm-i ğamda sāz-ı pür-
süz oldu nālem ‘ūd-veş

9. bağırumı:-um, -ı**Gazel 209**

Mısra: 3

*(Âşığın) bağırı,
gönlü.*

yağupdur bağırumı bir
lāle ruhsār
gözüm kan ağlar-ısa
n’ola her dem

10. bağırum:-um**Gazel 115**

Mısra: 2

*Göğüs, sine. ||
Âşığın bağırı, gönlü.*

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygūna meyl
itdükçe bağırum hūn olur

bağırı:**1. bağırı:****Gazel 39**

Mısra: 7

*(Âşığın) sinesi,
göğsü.*

göreyin sāğaruñ her
demde içi bağırı kan
tolsun
gözüme karşı olur sāki-i
meclisle leb-ber-leb

bağırı karar:-**1. bağırı karar:-up****Gazel 71**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bağırı kararmak.

iy Şihābī zülf-i müşğīne-
i yārūñ reşkden
kararup bağırı ħasedle
oldı sünbül şāh-ı şāh

bağırını del:-**1. bağırını del:-di****Gazel 194**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(İnci, kıymetli taş
vb.) delmek, delik
duruma getirmek II
Yüreğini parçalamak,
ızdırap vermek, çok
müteessir etmek.*

ey Şihābī baħr-i nazmum
olalıdan pür-güher
deldi elmās-ı ħased
bağırını her dürrimūñ

bağırını yandır:-

1. bağırını yandur-:-mış

Gazel 146

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bağırını yakmak,
gönlünü ateşe vermek.*

çemende sū-ı āhum

lālenūñ bağırını

yandurmuş

vücūdın eŝk-i pür-ḥūnum

kızıl kana boyandurmuş

bağrum delin-:

1. bağrum delin-:-di

Gazel 315

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bağırını delmek:

*İçine işlemek, ıstırap
vermek, çok müteessir
etmek. II Neyin*

*üzerindeki delikler âşığın
gönlüne benzetilmiştir.*

bu teng-nāy-ı belāda

hevāya hem-dem olup

bu söz ü sazla bağrum

delindi niteki nāy

bāğubān:

1. bāğubān:

Gazel 175

Mısra: 9

*Bağ bekçisi,**bahçıvan.*

geh müzeyyendür gehi

tağyır olur ey bāğubān

‘ayn u ‘ibret birle bir kez

bu fenā gül-zāra bağ

bahā:

1. bahā:

Gazel 247

Mısra: 1

*Değer, bedel,**karşılık.*

di begüm bu saña bahā

ne-y-ile

aña cān virelüm bahāne-

y-ile

bahā ver-:

1. bahā ver-:-mez

Gazel 131

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Değer vermek.

Şihābī Yūsuf-ı mevzūn-ı

nazmum düşse bāzāra

Zelīḥā gibi hüccetle aña

kimse bahā vermez

bahāne:

1. bahāne-y-ile:-y, -ile

Gazel 247

Mısra: 2

Vesile, sebep.

di begüm bu saña bahā

ne-y-ile

aña cān virelüm bahāne-

y-ile

2. bahāne-y-le:-y, -le

Gazel 160

Mısra: 6

Vesile, sebep.

mumdur her gice

ḥıdmetdi ayağın tırmağa

teg hemān varsın

bahāne-y-le ḥużūr-ı yāra

şem‘

3. bahāne:

Gazel 268

Mısra: 6

*Bir şeyin gerçek**sebebi gizlenerek ileri**sürülen uydurma sebep.*

yārūñ bahā-yı ḥüsüne

vechen-min-el-vücūh

olmaz bahāne şekli zehī

şüret-i vecīh

bahāne et-:**1. bahāne et-:-me****Gazel 58**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kuru, boş bahane**ileri sürmek.*

bāzār olur mı büseñe bu
 naḳd-i cān-ile
 söyle bahāne idügin etme
 bahāne hīç

bahāne id-:**1. bahāne id-:-ügin****Gazel 58**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Herhangi bir şeyi

*sebeb olarak ileri
 sürmek.*

bāzār olur mı büseñe bu
 naḳd-i cān-ile
 söyle bahāne idügin etme
 bahāne hīç

bahār:**1. bahār:****Gazel 289**

Mısra: 1

Bahar mevsimi.

gül ü mül mevsümidür
 tāze bahār eyyāmı
 sāḳiyā gel süre şol cām-ı
 sürür encāmı

2. bahār:**Kaside 20**

Mısra: 10

Bahar mevsimi.

lāleler üzre yeşil nīze
 çeküpdür şāḥ-ı gül
 şürḥ-ı ser ḳaşdın ider şab
 āl-i ‘Osmānı bahār

3. bahār:**Gazel 64**

Mısra: 3

Bahar mevsimi,

*ilkbahar II güzellik,
 tazelik. neşe vakti
 (Sevgiliye kavuşma
 zamanı bağlamında).*

bahār irişdi oturma ayak
 ayak el ele
 gül ile lāle mey yetmez
 saña piyāle ḳadeḥ

4. bahār:**Gazel 10**

Mısra: 1

Kışla yaz arasındaki

*mevsim, bahar mevsimi.
 II Sevgiliye kavuşma
 sebebiyle neşe ve
 sevincin ziyāde olduğu
 vakit.*

maḥbūb ola şarāb ola
 evvel bahār ola
 añlamazın ki elde o dem
 ihtiyār ola

5. bahār:**Gazel 281**

Mısra: 1

*Bahar mevsimi,**ilkbahar.*

bahār āsārı zeyn etdi
 şükūfe-y-le çemen-zārı
 görüp her bir gül-endāmı
 ider mürğ-ı çemen zārı

6. bahār:**Kaside 25**

Mısra: 12

Bahar mevsimi II.

*Kış ile yaz arasındaki
 mevsim.*

yene ceş-i şitā üstine
 gālib olmağa ḥayli
 bahār ezhārını cem‘

eyleyüp leşker çeker
nergis

Kelime Tipi: -
Baharın gelmesi.

bahār-ı feyz:

7. bahār:

Gazel 130

Mısra: 1

*Bahar mevsimi,
ilkbahar. II Güzellik,
tazelik. neşe vakti.*

senüñ eyyām-ı hüsnüñ
gibi gülşende bahār
olmaz
hezārān bülbulüñ vardur
benüm gibi hezār olmaz

bahār evyāmı ir-:

1. bahār evyāmı ir-:-se

Gazel 121

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bahar (günleri)
gelmek.*

şevk gelse cüy-ı eşküm
dem-be-dem rengin olur
kim bahār evyāmı irse
kan akar ırmağlar

bahār ir-:

1. bahār ir-:-di

Kaside 25

Mısra: 4

‘ademden ‘azm idüp
ya‘ni vücūd iklîmine
geldi
bahār irdi deyü ezhāra
verdi müjdeler nergis

bahār irdi:

1. bahār irdi:

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlkbaharın gelmesi.

bahār irdi behişt-āsā
olupdur gülsitān seyri
temāşā itmege çıkmış
nihāl üzre şakāyıklar

bahār iriş-:

1. bahār iriş-:-di

Gazel 73

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baharın gelmesi.

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bāğ-ı felek
şırasın iç deyü pervin
saña şunar ‘unķūd

1. bahār-ı feyz:-ile

Kaside 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Baharın feyzi,
bolluk ve bereketi. II
Bereket, bolluk, feyiz
baharı.*

k’oldı bahār-ı feyz-ile
gülzār-ı vaḥdetüñ
erbāb-ı şirkün aqdı
gözinden dem-i siyāh

bahār-ı hüsn:

1. bahār-ı hüsn:-üñ, -e

Kaside 25

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Güzellik baharı.

hevā-yı ‘ışk u şevkünle
cünün şahrāsına düşmiş
bahār-ı hüsnüñe ḥayrān
olup gözün diker nergis

bahāristān:

1. bahāristāndan:-dan

Gazel 176

Mısra: 4

Bahar bahçesi. II
 15. yüzyılda yaşamış şair
 ve mutasavvıf olan Molla
 Camî'nin Allah'ın iman
 esaslarını tanıtmak ve
 başkalarına nasihat
 etmek gayesiyle yazdığı
 dinî, ahlaki ve tasavvufi
 eseri.

faşl-ı güldür gel
 mu'allim hâne-i gül-zârı
 gör
 kim bahâristândan okur
 bülbül ü kumrı sebak

bahâ-vı hüsn:

1. bahâ-yı hüsn:

Gazel 268

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzelliğin kıymeti.

yârûn bahâ-yı hüsnine
 vechen-min-el-vücûh
 olmaz bahâne şekli zehî
 şûret-i vecîh

bahîl:

1. bahîl:

Gazel 204

Mısra: 8

*Eli sıkı kimse, hasis,
 cimri, pinti.*

buhlî hû itme 'atâ kıl
 künc-i hüsnünden nigâh
 kayd olunur defter-i
 kâruna hüsn-ile bahîl

bahr:

1. bahrine:-i, -n, -e

Gazel 19

Mısra: 3

Deniz.

yaşum bahrine gâhî bir
 nazar kıl iy dūr-i yektâ
 berü gel devlet-ile seyr-i
 deryâ eyle ahyânâ

2. bahrinüñ:-i, -n, -üñ

Gazel 107

Mısra: 8

Deniz. II Şiir, mana

denizi.

merdüm-i çeşmüm olursa
 tañ mıdur lü'lü-feşân
 kim bu eşküm bahrinüñ
 gāvvasıdur deryâyidür

3. bahr:

Kaside 5

Mısra: 14

(Ar.) Deniz.

bahr-ı günâha olmuş-iken
 cürm ile ğarîk
 bu bahr içinde niçe olam
 âşinâ saña

bahr-i 'amîk:

1. bahr-i 'amîk:

Kaside 18

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Derin deniz.

beni emvâc-ı hevâ
 kulzümüne kıldı ğarîk
 ğarq-ı deryâ-yı haâyam
 keremüñ bahr-i 'Amîk

bahr-i 'aşk-ı mehleke:

1. bahr-i 'aşk-ı

mehleke:

Gazel 165

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tehlikeli aşk denizi.

bu bahr-i 'aşk-ı mehleke
 ey dil 'Amîkdür
 atma helâke kendüñi
 şanıp sen anı sığ

bahr-i a'zam ol-:

1. **baħr-i a‘zam ol:-**

Gazel 200

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Büyük, ulu, yüce
deniz olmak. II Bir
konuda yapılması
gerekeni layıkıyla
yapmak bağlamında.*

şüretâ bir kıatre-i kemdür
vücûduñ gerçi kim
cevher-i ma‘nî nişâr
etmekde baħr-i a‘zam ol

baħr-i belâgat:

1. **baħr-i belâgat:**

Gazel 277

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Belagat denizi.

toldur Şihâbî cevher-i
‘aşk-ıla çünki sen
baħr-i belâgat içine
şalduñ sefine’i

baħr-ı belāya düş:-

1. **baħr-ı belāya düş:-**

eli

Gazel 132

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bela denizine
düşmek; büyük belalara
uğramak.*

baħr-ı belāya düşeli bu
rūzigārda
āh oldı keştî yelkenine
bād-bānumuz

baħr-i bî-cünbüş:

1. **baħr-i bî-cünbüş:-dür**

Kaside 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kımlıdamayan
deniz. II Temiz ve
dalgasız deniz.*

hikmet ile baħr-i bî-
cünbüştür ol ‘ālî güher
nisbet ile kıatre-dür deryā-
yı pür-emvâc aña

baħr-i çeşm:

1. **baħr-i çeşm:-üm, -de**

Gazel 106

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Göz denizi. II Âşığın
ağlayan gözleri.*

baħr-i çeşmümde hūbāb-ı
eşkden göz merdümü

bād-ı āhum kıaldırıp ten
fūlkine yelken açar

baħr-i çeşm:-

1. **baħr-i çeşm:-üm, -**
den

Gazel 259

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Göz denizi. II Âşığın
ağlayan gözleri.*

hayalüñ merdümü
çıkmadı cānā baħr-i
çeşmümden
yaşum cevherlerin
kıarmağ-ıçün kıaldı
deryāda

baħr-i eş‘ār:

1. **baħr-i eş‘ār:-uñ**

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şiirler denizi.

tab‘-ı mevzūn-ı Şihâbî
nazm idüp dendānuñı
baħr-i eş‘āruñ
derūnından güher-çin
olmada

baħr-i eşk:

1. **baħr-i eşk:-üim****Gazel 210**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı denizi.

baħr-i eřküm cūřa gelse
bād-ı āhumdan n'ola
rūzigār olur ki çalkānur
niçe eyyām-ı yem

baħr-ı günāh:1. **baħr-ı günāh:-a****Kaside 5**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Günah denizi.

baħr-ı günāha olmış-iken
cürm ile ġarīķ
bu baħr içinde niçe olam
āřinā saña

baħr-i ħüsn:1. **baħr-i ħüsn:-i, -n, -de****Kaside 24**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Güzellik denizi.

baħr-i ħüsninde şaçı cāna
giriħ geçmekde

gösterürse n'ola emvāc-
ile deryā sūnbül

baħr-i 'ıřķ:1. **baħr-i 'ıřķ:****Gazel 285**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ařķ denizi.

vermesin derseñ hevā dil
keştisine ıztırāb
baħr-i 'ıřķuñ sen daħı
ķa' rına düş lenger gibi

baħr-i naźm:1. **baħr-i naźm:-uñ****Gazel 169**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

şiir denizi.

iy řihābī baħr-i naźmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i ķalbüñdür Leālī-i
me'ānīye şadef

2. **baħr-i naźm:-um****Gazel 194**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

şiir denizi.

ey řihābī baħr-i naźmum
olalıdan pür-güher
deldi elmās-ı şased
bağrını her dürrimüñ

baħr-ı ser-nigün-ı felek:1. **baħr-ı ser-nigün-ı****felek:****Gazel 97**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Feleğın baş aşağı
dönmüş, tepetaklak olan
denizi. II Talihsizlik,
bahtsızlık.*

k'anuñ neheng-i mehri
vü her māhı māhidür
bu baħr-ı ser-nigün-ı
felek bü'l- 'aceb-durur

baħr-ı şab':1. **baħr-ı şab':-um****Gazel 144**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*şair yaratılışın
denizi, şairlik denizi.*

diřlerü naźmında
dildāruñ olur gevher-
niřār

feyz bādından Şihābī
baħr-ı tab‘um etse cūş

2. **baħr-ı tab‘**:-um, -a

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yaratılış denizi;
birinin denize benzer
yaratılışı, mizacı.*

cevher-i nazmum
muvāfiķ düşdi baħr-ı
tab‘uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

baħr-i vasī‘:

1. **baħr-i vasī‘**:

Kaside 11

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Geniş/büyük derya.

cemī‘-i ümmete luţfuñ
olursa vüs‘at ile
ne var ki yemm-i
keremdür dilüñ çü baħr-i
vasī‘

bahş:

1. **bahşum**:-um

Gazel 218

Mısra: 7

*Verme, bağış, ihsan,
hîbe.Sonuna geldiği
kelimelere “ihsan eden,
veren” anlamı katarak
Farsça usûlüyle birleşik
sıfatlar yapar.*

Hızır hattum rūḥ bahşum
āb-ı hayvān meşrebüm
zülf-i zūlmātum ruḥ-ı
āyine’-i İskenderüm

bahs eyle-:

1. **bahş eyle-**:-mez

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bahsetmek, konu
açmak, sözünü etmek.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse kāl-ile
vücūdī ḥāline vāķıf

baht-ı sa‘d:

1. **baht-ı sa‘d**:-üm

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kutlu baht, uğurlu
talih.*

baht-ı sa‘düm gösterür
levḥ-ı ruḥında ḥāller
nokţadan añlar nücüm
aḥķāmını remmāller

baht-ı siyeh-kār:

1. **baht-ı siyeh-kār**:-um

Gazel 284

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kara baht, kötü
talih.*

ḥastedür çeşmüñ
be‘aynih cism-i bīmārum
gibi
kara geymiş kākülüñ
baht-ı siyeh-kārum gibi

bā-huşuş:

1. **bā-huşuş**:

Gazel 241

Mısra: 8

*Bilhassa, özellikle,
hele, her şeyden evvel, en
ziyade.*

şāhid ü şem‘ ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-huşuş aġyārdan divār
ola muḥkem kapu

bā‘id ol-:

1. **bā'id ol:-du, -m****Gazel 223**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Uzak olmak,**uzaklaşmak.*

ol mehe senden bā'id
oldum meded didi raķīb
ķāle beyni beyneke
yāleyte ba'de maşrıkeyn

bā'is:1. **bā'is:****Gazel 56**

Mısra: 6

Sebep, neden.

raķībūñ rāh-ı kūyuñda
mūsāfir olmasındandır
tarīķ-ı Ka'be'de hār-ı
muğaylan olmağa bā'is

2. **bā'is:****Gazel 56**

Mısra: 2

Neden, sebep.

haţţ-ı la'lūñ olupdur
dīde-giryān olmağa bā'is
ciger-hūn
olmasındandır yaşum
ķan olmağa bā'is

3. **bā'is:****Gazel 56**

Mısra: 4

Neden, sebep.

nedür ay āfītābum tāb-ı
'işķuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lertzān olmağa
bā'is

4. **bā'is:****Gazel 56**

Mısra: 8

Neden, sebep.

perīşān zülfüñ eller şāne
gördüm o perī şānuñ
budur cem'ıyyet-i hāţır
perīşān olmağa bā'is

5. **bā'is:****Gazel 56**

Mısra: 10

Neden, sebep.

belāğatle feşāhatle senüñ
evşāf-ı hüsñüñdür
Şihābī tab'ıcaķ böyle
sühāndān olmağa bā'is

6. **bā'is:****Gazel 55**

Mısra: 8

*Sebep olan şey,**sebep.*

yaşım senden cüdā aķar
velīkin
nedür dīdeye dūr olmağa
bā'is

bā'is ol:-1. **bā'is ol:-updur****Gazel 56**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sebep/vesile olmak.

haţţ-ı la'lūñ olupdur
dīde-giryān olmağa bā'is
ciger-hūn
olmasındandır yaşum
ķan olmağa bā'is

2. **bā'is ol:-ur****Rübai 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sebep/vesile olmak.

zāde-i tab'um ki
olmuşdur benüm hayru'l-
halef
hayr-ıla yād olmasına
ādeme bā'is olur

bā'is-i havf:

1. **bā'is-i havf:****Kaside 5**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Korku/endişe**sebebi.*

havf ü recāda eylerem

ümmīd 'afvunı

yokdur egerçi bā'is-i

havf ü recā saña

bā'is-i kevn ü mekân:1. **bā'is-i kevn ü****mekân:****Kaside 11**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kâinatın var olma**sebebi.*

resûl-i meclis-i ins ü

nebî-i mahrem-i qurb

vücûdı bā'is-i kevn ü

mekân ü kadri refi'

bā'is-i mesrûrlıgı:1. **bā'is-i mesrûrlıgı:-ı****Gazel 309**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mutluluk, neşe,**sevinç sebebi.*

şâh-ı gam geldi cülûs

etdi serîr-i qalbe

ol-imiş hâtırımıñ bā'is-i

mesrûrlıgı

bak:1. **bağmaduñ:-ma, -du, -***ñ***Gazel 58**

Mısra: 10

*Üzerinde durmak,**meyl etmek, önem**vermek.*

hırs u tımağla dökme

iñen zer hâzâneye

sen bağmaduñ mı bağda

berg-i hâzâna hıç

2. **bağmazuz:-maz, -uz****Gazel 128**

Mısra: 9

*Üzerinde durmak,**meyl etmek, önem**vermek.*

ibn-i vaqtüz bağmazuz

biz mâzî vü müstağbele

biz Şihâbî dehrüñ imrûz

u ne ferdâsındayuz

3. **bağmasam:-ma, -sa, -***m***Gazel 1**

Mısra: 11

*Bakışı bir şey**üzerine çevirmek,**bakmak.*

bir nazar bağmasam ol

mehr-i cihân-ārâyı

yakarın âteş-i âhumla

bütün dünyâyı

4. **bağmağa:-mağa****Gazel 106**

Mısra: 2

*Bakışı bir şey**üzerine çevirmek,**bakmak.*

şanmañuz ten-

hânesinden dağlar revzen

açar

bağmağa cānāna cānum

çeşmi her yerden açar

5. **bağmağa:-mağa****Gazel 313**

Mısra: 5

*Bakışı bir şey**üzerine çevirmek,**bakmak.*

hüsnüñe diğkat-ile

bağmağa tutdum 'aynün

çar-çeşm oldu gözüm
merdümi bağa bağa

6. **bağar:-ar**

Kaside 25

Mısra: 28

*Bakıştı bir şey
üzerine çevirmek,
bakmak.*

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
‘uyün-ı intizār-ıla gözün
açup bağar nergis

7. **bağma:-ma**

Kaside 15

Mısra: 28

*Aldırış etmek,
ciddiye almak.*

nūruñla çeşm-i cānumuz
aç eyleme ‘alīl
bağma ‘uyüb-ı ‘āşiye ey
pertev-celīl

8. **bağmazsa:-maz, -sa**

Gazel 257

Mısra: 7

*Aldırış etmek,
ilgilenmek, değer
vermek.*

n’ola bağmazsa kemāl
ehline çeşm-i cāhile
ma‘rifet nūri görünmez
başar-ı hodbîne

9. **bağmazdı:-ma, -z, -dı**

Gazel 273

Mısra: 2

*Aldırış etmek,
ilgilenmek, değer
vermek.*

ol hıramān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bağmazdı serv ü
nārvenden cānibe

10. **bağ:**

Gazel 275

Mısra: 8

Bak! (Ünlem edat).

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raķīb
bağ şol etdügi hayāl-i
hām ü fikr-i fāsīde

11. **bağar:-ar**

Gazel 268

Mısra: 9

*Bakıştı bir şey
üzerine çevirmek,
seyretmek, nazar etmek.*

bağar cemāl-i şāni‘a
idrāki pāk olan
bağmaz Şihābī anuñ-içün
şūfī-i sefih

12. **bağar:-ar**

Gazel 105

Mısra: 4

*Bakıştı bir şey
üzerine çevirmek,
seyretmek.*

temāşā kıılmağa
ebrūlarıñı çeşm-i ‘ālem
hep
hilāl-i ‘ıyd-veş saña
bağar bu ne temāşādur

13. **bağınlar:-an, -lar**

Gazel 159

Mısra: 8

*Bakıştı bir şey
üzerine çevirmek,
seyretmek.*

kağt-ı mışırında o Yūsuf
çehrenüñ
yüzine bağınlar eyler
def‘-i cū‘

14. **bağ:**

Gazel 282

Mısra: 3

"Bak, dikkat et, fark

et, incele" anlamında bir söz.

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ âteş
içinde semenderi

15. bak:

Gazel 235

Mısra: 9

"Bak işte, gör, fark
et" anlamında bir ifade.

cüy-ı çeşmine Şihābīnūñ
bak ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-ıçün
āb-ı revānuñ minnetin

16. bak:

Gazel 175

Mısra: 2

Bakma eylemi. II
Üzerinde durmak,
meyletmek, önem
vermek. II Seyretmek,
temaşa etmek. II
Görmek, dikkat etmek.

ārzū-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra bak
qalbūñü sâf eyle şüfî şu
gibi dīdāre bak

[bak]:

1. [bak]:

Gazel 175

Mısra: 4

Bakma eylemi. II
Üzerinde durmak,
meyletmek, önem
vermek. II Seyretmek,
temaşa etmek. II
Görmek, dikkat etmek.

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derūnuñ
rūşen it
gel bu şevk-ı 'aşk u pāk-i
fāyizü'l-envāra [bak]

2. [bak]:

Gazel 175

Mısra: 14

Bakma eylemi. II
Üzerinde durmak,
meyletmek, önem
vermek. II Seyretmek,
temaşa etmek. II
Görmek, dikkat etmek.

ey Şihābī çeşm cānuñda
başıret var-ısa
rūşinā-yı qalb için
dāyim "ulü'l-ebşār"a
[bak]

bak-:

1. bakmazsa:-maz, -sa

Gazel 99

Mısra: 7

Nazar etmek
(gözleri bir şey üzerine
çevirmek).

bakmazsa 'ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ 'aceb degül
ğamzeñ hemîşe aña beni
ğamz ider geçer

2. bakmaya:

Gazel 227

Mısra: 4

Bakışı bir şey
üzerine çevirmek,
bakmak.

tomar-ı ḥaṭṭ-ı ḥüsnine
ağyar-ı bed-nażar
bakmaya tāki dek aña
çeşmin çerişlesin

3. bakar:-ar

Gazel 9

Mısra: 2

Bakışı bir şey
üzerine çevirmek II bir
şeyin durumunu,

*oluşumunu gözlemek,
seyretmek.*

dūd-ı āhum kim şerār-
efşān olur her şeb baña
taña kalıp şubha dek yer
yer bakar kevkeb baña

4. bakup:-up

Gazel 83

Mısra: 5

*Aldırış etmek,
ilgilenmek, değer
vermek.*

eşk ü çehrem yāra ‘arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hübāna sīm ü zer lezīz

5. başkan:-an

Gazel 277

Mısra: 7

*Bakışı bir şey
üzerine çevirmek,
seyretmek, nazar etmek.*

bağan cemāl-i pākūne
nūr-ı nebī görür
iden tavāf kūyuñı bilür
Medīne’i

6. bakınca:-ınca

Gazel 116

Mısra: 4

*Bakışı bir şey
üzerine çevirmek,
seyretmek.*

teşbīh iderdi zerreye
gönlüm dehānuñı
ammā bakınca cān gibi
gözden nihān olur

7. bakdum:-du, -m

Rübai 8

Mısra: 3

*Görmek, anlamak,
idrak etmek.*
gerçi mir’at-ı hālka çok
bakdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefā

8. baq:

Gazel 175

Mısra: 1

Bakma eylemi. II
*Üzerinde durmak,
meyletmek, önem
vermek. II Seyretmek,
temaşa etmek. II*
Görmek, dikkat etmek.
ārzū-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra baq

kalbünü sāf eyle şūfi şu
gibi dīdāre baq

9. baq:

Gazel 175

Mısra: 6

Bakma eylemi. II
*Üzerinde durmak,
meyletmek, önem
vermek. II Seyretmek,
temaşa etmek. II*
Görmek, dikkat etmek.

ma ‘rifet kesb eyleyüp
añla rumūz-ı “men ‘aref”
ola gör insān-ı kāmīl
maḥzenü’l-esrāra baq

10. baq:

Gazel 175

Mısra: 8

Bakma eylemi. II
*Üzerinde durmak,
meyletmek, önem
vermek. II Seyretmek,
temaşa etmek. II*
Görmek, dikkat etmek.

ḥāṭıruñ mir’atını dāyım
mücellā kılmāğa
pāk-bāz ol her nazar
āyīne-i ruḥsāra baq

11. baḳ:**Gazel 175**

Mısra: 10

*Bakma eylemi. II**Üzerinde durmak,**meyletmek, önem**vermek. II Seyretmek,**temaşa etmek. II**Görmek, dikkat etmek.*

geh müzeyyendür gehi

tağyır olur ey bāğubān

‘ayn u ‘ibret birle bir kez

bu fenā gül-zāra baḳ

12. baḳ:**Gazel 175**

Mısra: 12

*Bakma eylemi. II**Üzerinde durmak,**meyletmek, önem**vermek. II Seyretmek,**temaşa etmek. II**Görmek, dikkat etmek.*

“keyfe yuḥyi’l-arza

ba‘de mevtiḥā”nuñ

nüktesin

añla eşyādan bugün

“fenzur ilā āsar”a baḳ

baka baka:**1. baḳa baḳa:****Gazel 313**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bakarak, izleye**izleye.*

ḥüsnüñe diḳḳat-ile

baḳmağa tutdum ‘aynūñ

çar-çeşm oldı gözüm

merdümi baḳa baḳa

baka düş-:**1. baḳa düş-:****Gazel 96**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Duyduğu hayretten**dolayı hiçbir hareket**yapamayıp şaşkın şaşkın**bakmak.*

yāri aḥınca dīde-i giryān

baḳa düşer

ben ḳorḳarın ki araya bir

mācerā düşer

bākī:**1. bākī:****Gazel 313**

Mısra: 1

Devamlı, sürekli.

dime şoḥbet sizüñ-ile

bize bākī sāḳī

zer-i ḥālīs aḳıdup göster

o sīmin sāḳī

bakī’:**1. bakī’:****Kaside 11**

Mısra: 14

*Medine’de**müslümanların kurduğu**ilk mezarlık; Cennetü'l-**Bakī’.*

yüzüñden ola münevver

ḥaşr ide cümle bīḳā’

tenüñe merḳad olur ısa

ḥāk-i pāk bakī’

bākī degül:**1. bākī degül:****Kaside 21**

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Kalıcı değil.

lāle gibi sāḳiyā pür it

bugün gül-gün ḳadeḥ

dem bu demdür iḳelüm

bākī degül ferdā-yı gül

bākī kal-:

1. **bākī qal:-ur****Gazel 24**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ebediyen, sonsuza
dek kalmak.*

levh-i dilde bākī qalur
şūret-i 'ismet saña
ḥarf-i yāsīñ mā'şiyet
terkībinüñ terk eyleseñ

bakma:1. **bağma:****Gazel 30**

Mısra: 9

*Aldırış etmemek,
bakmamak.*

bağma noşşān-ı Şihābīye
kemāl ehli-iseñ
bī-hünerdür o ki göz
merdümine göstere 'ayb

2. **bağma:****Gazel 135**

Mısra: 9

*Aldırış etme,
ilgilenme; nazar etme!.*

gel zenī dehre Şihābī
bağma köhne bīvedür
gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arūs

3. **bağma:****Gazel 225**

Mısra: 7

*Aldırış etme,
ilgilenme; nazar etme!.*

müdām nūş-ı mey bağma
zīb-ḥāneye hīç
ḥubāb-ı bāde gibidür
şebāt-ı naqş-ı cihān

bakma-:1. **bağmadı:-dı****Kaside 7**

Mısra: 4

*Aldırış etmemek,
itibar etmemek.*

ḳayd itmedi 'alāyıkı rūh-
ı mücerrede
bağmadı zīb ü zīver-i
tāk-ı zebercede

bakmaz:1. **bağmaz:-maz****Gazel 268**

Mısra: 10

*Aldırış etmek,
ciddiye almak, önem
vermek.*

bağar cemāl-i şānī'a
idrāki pāk olan
bağmaz Şihābī anuñ-içün
şūfī-i sefih

bālā:1. **bālāya:-y, -a****Gazel 168**

Mısra: 3

*Uzun, yüksek,
yukarı.*

şāhbāz-ı himmetüm
bālāya pervāz eylese
zīr-i perrümde ne alçağ
ḳuşdur sīmurg-ı ḳāf

2. **bālā:****Gazel 215**

Mısra: 1

*(Sevgilinin) uzun
boy(u).*

sāye şalsa ḥāküme ol
gül-ruh u bālā ḳadüm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merḳadüm

bālā kad:1. **bālā ḳad:-düñ, -i****Gazel 76**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yüce,
uzun boyu.

payüñe düşsem n'ola
gördükce bālā kıddüñi
manşıb-ı 'aşk içre
buldum bu kadar kıadr-i
bülend

bālā-yı minber:

1. bālā-yı minber:-den

Gazel 41

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yüksek minber,
minberin yüksek kısmı. II
Camilerde hatibin vaaz
için çıktığı yüksek yer.*

şāḥa çıkmış cāmi'-i
gülşende söyler 'andelib
şanasın bālā-yı
minberden ḥitāb eyler
ḥatīb

bālin-i ḥışt:

1. bālin-i ḥışt:

Gazel 47

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kerpiç, taş yastık.

ḥışt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i ḥışt

baña:

1. baña:

Gazel 2

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

ol deñlü etdi nāzlar ol
nāzenin baña
hicrinde oldu zār-ıla her
nāzenin baña

2. baña:

Gazel 2

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

ol deñlü etdi nāzlar ol
nāzenin baña
hicrinde oldu zār-ıla her
nāzenin baña

3. baña:

Gazel 2

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

ben ṭālibin cefāsına
vaşlın diler rakīb
mihr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

4. baña:

Gazel 2

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

ḥayrāndur bu ḥüsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu ḥāl ile ḥalk-
ı zemīn baña

5. baña:

Gazel 2

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād
ḥūn-ı cigerle ḡuşsa yiter
hem-nişīn baña

6. baña:**Gazel 2**

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

çün kūy-kūy-ı ğuşşada
 depren yere çalıp
 hayli cefâlar eyledi çarh-
 ı berîn baña

7. baña:**Gazel 2**

Mısra: 12

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

ebrûsı fikri kıldı Şihâbî
 teni hilâl
 cevri şu deñlü eyledi ol
 meh-cebîn baña

8. baña:**Gazel 8**

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

cevri şu deñlü eyledi
 devr-i felek baña

yiri degül mi ağlasa
 gökde melek baña

9. baña:**Gazel 8**

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

cevri şu deñlü eyledi
 devr-i felek baña
 yiri degül mi ağlasa
 gökde melek baña

10. baña:**Gazel 8**

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

cānum ħarîk-ı āhum ü
 cismüm ğarîk-ı eşk
 yanar semender odda
 şuda semek baña

11. baña:**Gazel 8**

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

seyr ü teferrüc eylemege
 şehri iy rakîb
 cüft ol yirü o mâh-ıla
 görünme tek baña

12. baña:**Gazel 8**

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

sîm-i sirişk ü çehre-i
 zerdüm idüp sebeb
 niçe toķuna zarb-ıla
 seng-i mehek baña

13. baña:**Gazel 8**

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.

hûn-ı vişâle toymada
 ağyârı görsene
 yimek Şihâbî hâside
 kaldı emek baña

14. baña:**Gazel 9**

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

dūd-ı āhum kim şerār-
efşān olur her şeb baña
taña ıalıp şubha dek yer
yer bakar kevkeb baña

15. baña:

Gazel 9

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

dūd-ı āhum kim şerār-
efşān olur her şeb baña
taña ıalıp şubha dek yer
yer bakar kevkeb baña

16. baña:

Gazel 9

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrūñden hārāret
verdi iy mehtāb baña

17. baña:

Gazel 9

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

seyr iderdüm ‘ālem-i
‘ulvīde ben ervāh-ıla
n’eyleyeyin hāyil olur bu
hākden ıalıp baña

18. baña:

Gazel 9

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

hāke şaldı sergirān idüp
mey-i ğaflet meni
cūr‘a-i ‘irfāndan bir
neş’e vir yārab baña

19. baña:

Gazel 9

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

gel Şihābīye müdām içür
şarāb-ı vaḥdeti
dimesünler nerm-i keşret
ehli bī-meşreb baña

20. baña:

Gazel 309

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

siper-i sīnem-ile
şeşperini men‘ itdüm
yār öğretti baña fenn-i
silahşūrlığı

21. baña:

Kaside 2

Mısra: 20

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana.*

ser-ḥadd-i mülk-i ḳurbete
niçe başam ḳadem
kūh-ı günāhum oldu baña
sedd-i ḥadd-i rāh

22. baña:

Gazel 26

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana (‘âşığın
yerine).*

sāḳiyā ḥālüm hārāb oldu
devā ııl sen baña

derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

23. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

sâkiyâ hâlüm harâb oldu
devâ kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

24. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

gerçi İbrâhîme gül-zâr
oldı âteş 'ışk-ıla
ey Hâlîlüm nâr olur sen
olmasañ gülşen baña

25. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki*

*almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

çāk çāk itsem tecerrüd
kâsdına ten câmesin
hâzret-i 'İsî yanında göz
diker süzen baña

26. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

nâlemün âhengine reşk
itdüg-içün râstî
nây barmak toğrıdur egri
bakar neyzen baña

27. **baña:**

Gazel 26

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

meyli yok sensiz
Şihâbînün cihân ü câna
hîç
cân-ı 'âlem dünyeden
mağşūd sensin sen baña

28. **baña:**

Gazel 27

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

hem-dem olmuşdur dirîgâ
âh u derd ü gam baña
guşşadan gayrı harîm-i
dilde yok mahrem baña

29. **baña:**

Gazel 27

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

hem-dem olmuşdur dirîgâ
âh u derd ü gam baña
guşşadan gayrı harîm-i
dilde yok mahrem baña

30. **baña:**

Gazel 27

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

rūzigārūm gibi ahvālūm
perīṣāndur meded
hīç müyesser olmadı
cem' iyyet-ı hurrem baña

31. baña:

Gazel 27

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

miḥnet ü endūha gönlüm
şöyle mu'tād oldu kim
bezm-i 'ālemde elem
olmuş-durur 'ālem baña

32. baña:

Gazel 27

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

tīg-ı ğamdan pārenmiş
bağrımūñ hūn-ābını
hā aqıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

33. baña:

Gazel 27

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

gel Şihābī cūr'a-i tiryāk-i
ġamdan behre al
şunmadın bu sāķi-i
devrān cām-ı Cem baña

34. baña:

Gazel 28

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

sāķiyā şāğarı şun baña
bırağam devrān
ki küdüretten ider sāfi
mey-i nāb [vb]

35. baña:

Gazel 32

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

Şihābī oldu āhum barķ-ı
hātīf

anuñ-çün baña dirler
necm-i şākīb

36. baña:

Gazel 35

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

n'iderler āb-ı hayātı
olinca mā'-i 'ineb
ķapuñda baña taḥallūs
Şihābī olsa n'ola

37. baña:

Gazel 40

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

yār hışm itdi baña cev-
ile aġyāre uyup
'abd-i müznib kılmış
a'māl-i maḥabbetden
zünüb

38. baña:

Gazel 41

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

sehm-i ğamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb
ol kaşı yā didi lutfından
kayurma yā naşīb

39. baña:

Gazel 41

Mısra: 11

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

seng-i cevri baña
dildāruñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der 'arab
zarbe'l-ḥabīb gül-zār-ı
bīb

40. baña:

Gazel 52

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

baña el vermeyüp vuşlat
ayağlar dāyimā firḳat

'azāb eyler dile ḥasret
kılur cānā cefā firḳat

41. baña:

Gazel 52

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

cüdālīk düşeli mābeyne
künc-i hicr ü ḥasretde
neler itdi neler kıldı baña
ey bī-vefā firḳat

42. baña:

Gazel 53

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

ḳo bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter faḳr-ıla kūy-ı
ma'rifet ḥāki baña devlet

43. baña:

Gazel 64

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

mey içmege baña nāşih
ki and içürmişdi
velīk tevbe-şikendür
girer vebāle ḳadeḥ

44. baña:

Gazel 65

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

cām-ı mey şun baña yā-
zeyne'l-melāḥ
rāḥatü'l-ervāḥdur çün
ke's-i rāḥ

45. baña:

Gazel 68

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

fārisi'l-ḥayl geçer ḥayli o
şūḥ-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
ğamzeleri baña rimāḥ

46. **baña:****Gazel 70**

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

şunsa elüme ayağı sâkı-i
lâle-ruh
hânde-y-le gösterür baña
her bir piyâle rûh

47. **baña:****Gazel 76**

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

âdemîlik bu mıdır zülfün
ucından ey perî
kâkül-i müşkil girih-
gîrûn baña çok geçdi
bend

48. **baña:****Gazel 79**

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki*

*almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

her kişinûn bu fenâ
bezminde bir maksûd-ı
var
sâkiyân-ı sâde-rûlarla
baña sâgar murâd

49. **baña:****Gazel 80**

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

leblerûn zıkr eylesem dil
mürdesi bulur hayât
‘âlem-i cândur baña sen
cân-ı ‘âlemden murâd

50. **baña:****Gazel 81**

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

eger ‘âlemde bu ise
nizâ‘un
baña meyhâneler saña
mesâcid

51. **baña:****Gazel 84**

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

yaşumdan açılır güller
gibi her gönca leb gönli
baña ter düşdüğü
şebnemlerûn bu
macerâdandır

52. **baña:****Gazel 85**

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

kurbânun olayın baña
kıyma dedüm idi
çatdı kemân kaçını
bildüm kıyar yâr

53. **baña:****Gazel 97**

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki*

*almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

meyhâne kûşesi baña
râh-ı riyâ saña
şûfî bu dağı remz-ile
sevķ-i ilâhîdür

54. **baña:**

Gazel 98

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

gerdiş-i devrân Şihâbî
cevri çok eyler baña
yok nihâyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

55. **baña:**

Gazel 100

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

geçtüğünde baña istignâ-
y-ıla virmez selâm
bildi çünkim hûb-ger
itdügi istignâ geçer

56. **baña:**

Gazel 131

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

dirîgâ sâķi-i devrân baña
cām-ı şafâ vermez
müdāmî sergirân
etmekdedür derde revâ
vermez

57. **baña:**

Gazel 131

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

şeb-i ğam baña gün
göstermez oldu dūd-ı
āhumla
tūlū' idüp murādum
mehri üstüme ziyâ
vermez

58. **baña:**

Gazel 134

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki*

*almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

gerekmez gülşen-i dehrî
baña ey gül beden sensiz
cihân ü cānı cānâ
n'eylerin sensiz (-)

59. **baña:**

Gazel 134

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

ķad ü ruhsāruñı görmez
olaldan gūlsitān içinde
baña hep hār u ħas oldu
gül ü serv ü semen
[sensiz]

60. **baña:-üñ**

Gazel 138

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

mehr-i cemālūñ olalı iy
meh baña enīs
oldı mesīh gibi gönül
mehre hem celīs

61. **baña:****Gazel 138**

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

baña verildi kişver-i
 'ışkuñ riyâseti
 olsam 'aceb mi zümre-i
 'uşşâka ben reïs

62. **baña:-üþ****Gazel 144**

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

feth-i bâb idüp baña pend
 itdi pîr-i mey-fürüş
 keşf-i esrâr ister-iseñ
 bâde-nüş ol bâde-nüş

63. **baña:****Gazel 159**

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

merci 'oldı baña hâk-i
 kûy-ı dost
 aşlına her şey ider lâ-
 büdd rücû'

64. **baña:****Gazel 162**

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

sitârem ser-nigün ol
 mäh-ı ser-keş yıldızum
 düşkün
 baña bu çarh-ı fânide
 neler eyler neler tâli'

65. **baña:****Gazel 163**

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

âhum Şihâbî baña verür
 her gece fûrûğ
 şem 'i kamer ziyâsına
 gönlümde var ferâğ

66. **baña:****Gazel 174**

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

yâra didüm vaşluñ el
 verse baña işüm oñar
 didi bu mümkün devâ-yı
 hicre mu 'tâd oñmaduk

67. **baña:****Gazel 179**

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

Muhammed Şâha kûl
 oldum anuñdur şimdi
 dârâlık
 baña hubbî yeter
 dünyâda añmam beglik
 ağalık

68. **baña:****Gazel 183**

Mısra: 7

Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).

işigüñ taşı öpsem baña
‘izzetden ‘alāmetdür
ki halk içinde ‘ādet oldı
yümn için nişān
[öpmek]

69. **baña:**

Gazel 190

Mısra: 10

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

yandugum görüp Şihābī
şem‘-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenüñ

70. **baña:**

Gazel 191

Mısra: 5

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

ağladuğum gül yüzüne
karşu virür baña zevk
nālesinden nitekim
vardur şafāsı bülbülün

71. **baña:**

Gazel 195

Mısra: 6

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

dedüm ey sāki-i gül-ruh
ğam-ı dil def‘i ne
cām-ı la‘lini şunup baña
dedi kim mey al

72. **baña:**

Gazel 198

Mısra: 3

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

ğamzesi baña ne iş
geçdügi şorulmaya hîç
öldürürse dağı lā yüs‘elü
‘ammā yüf‘al

73. **baña:**

Gazel 199

Mısra: 4

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

katre-i eşkümde gördüm
gice ‘aks-i ‘ārızın

bāğbān şun‘ gösterdi
baña şebnem degül

74. **baña:**

Gazel 203

Mısra: 8

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

geçdi ‘ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrānda
rūzı olmaz mı ‘aceb bir
gün baña rüz-ı vişāl

75. **baña:**

Gazel 204

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın
yerine).*

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuştur fetil
her birisi şām-ı gamda
baña bir rüşen delil

76. **baña:**

Gazel 210

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs

zamirinin yönelme eki

almış hali, bana ('âşığın yerine).

dilleri şād eyler açsa ol
ruh-ı gül-fām-ı fem
her zamānda baña irsāl
itdügi peygām-ı ğam

77. **baña:**

Gazel 218

Mısra: 5

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın yerine).*

küşe-i ebruñ yigdür tāk-ı
Kisrādan baña
ey leb-i nūşin revānum
kaşr-ı cāna Qayserüm

78. **baña:**

Gazel 220

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın yerine).*

şanma 'uryān beni ey
çarh ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

79. **baña:**

Gazel 222

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın yerine).*

'aql eydür kim baña 'aşk
u maḥabbet terkin it
zevk u ḥālet bulmadum
'ālemde bu tedbīrden

80. **baña:**

Gazel 228

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın yerine).*

kanlu yaşum gibi her
dem baña hem-dem
olmağa
kaldı çıkmadı peykān-ı
ġamzeñ sīneden (-)

81. **baña:**

Gazel 229

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın yerine).*

şararup mertek-i çehrem
goncaveş olma teng-ḥātır
baña bu deñlü nīreng ol
rūh-ı gül-fāmdan femden

82. **baña:**

Gazel 229

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali, bana ('âşığın yerine).*

ṭutalum kāse-i meyle
sūrāḥī mīr-i meclisdür
nigār olmayıcağ sākī
baña ne cāmdan Cemden

83. **baña:**

Gazel 16

Mısra: 1

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

bir yaña hicrūñ elem
virür baña ġām bir yaña
'ālem-i vaşluñla cānā
ḥalk ḥurrem bir yaña

84. **baña:**

Gazel 23

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs

*zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

85. **baña:**

Gazel 23

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

86. **baña:-üñ**

Gazel 23

Mısra: 4

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

āhumuñ tūbī gibi irişdi
başı göklere
ideli cānā bülend-i
kāmētüñ himmet baña

87. **baña:**

Gazel 23

Mısra: 6

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

şāh-ı mülk-i meskenet
oldum külāh-ı fakr-ıla
şaltanat buldum yiter
‘ālemde bu devlet baña

88. **baña:**

Gazel 23

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

ma‘nī-i ‘ışk ruh-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

89. **baña:**

Gazel 23

Mısra: 10

*Birinci teklik şahıs
zamirinin yönelme eki
almış hali II âşık.*

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i şākıbdur yeter

maḥlaş-ı şī‘rüm Şihābī
olduğı şöhret baña

90. **baña:**

Gazel 290

Mısra: 1

*" Ben" birinci tekil
kişi zamir. (Aşık).*

baña ol nāzenīn eylerse
nāzı
dilüñ cāndur aña her dem
niyāzı

91. **baña:**

Gazel 300

Mısra: 4

*" Ben" birinci tekil
kişi zamir. (Aşık).*

raķībe dil verürsin tatlu
tatlu
baña düş-nām idersin acı
acı

92. **baña:**

Gazel 235

Mısra: 7

*" Ben " birinci teklik
kişi zamiri (Âşık).*

böyle telķin eyledi evvel
baña pīr-i ḥired

minnet olunca çek āhır
bir cüvānuñ minnetin

93. **baña:**

Gazel 261

Mısra: 5

" Ben " birinci teklik
kişi zamiri (Âşık).

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña
yādlar koyunında yatur
yār 'uryān her gice

94. **baña:**

Kaside 24

Mısra: 16

" Ben " birinci teklik
kişi zamiri (Âşık).

bāğ-ı hüsnuñde n'ola
düşse nazar kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

95. **baña:**

Gazel 205

Mısra: 2

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetil

her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delil

96. **baña:**

Gazel 205

Mısra: 4

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

zāhir oldı şafha-i
hüsnuñde hattuñ dostum
tayy olunup defter-i
'ömrüm baña irdi ecel

97. **baña:**

Gazel 299

Mısra: 2

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

'ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [bülbul]
baña hem-rāz olmadı

98. **baña:**

Gazel 307

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

gözümüñ merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehla nazarı

99. **baña:**

Gazel 310

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

raķībūñ yıldızı düşmiş
kadi kavş-ı kuzah olmuş
baña tokundı çarhuñ okı
bilsem aña ne batdı

100. **baña:**

Gazel 312

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

hazret-i 'īsī gibi çıkdı
figanum göklere
gel tarahhum kıl baña ey
mehribānum ermeni

101. **baña:**

Kaside 12

Mısra: 3

" Ben " birinci tekil

*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

mülk-i ğam baña
müsellem olalı
leşker-i eşküm durur
hayl ü haşem

102. **baña:**

Kaside 16

Mısra: 25

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

her birisi çār rükn-i
Ka'be-i cāndur baña
anuñ için oldu dil beyte'l-
harām-ı çār-yār

103. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

104. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 12

" Ben " birinci tekil

*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

105. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 13

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

bir olupdur baña
yimekte helāl ile harām
kizb ile zerķ u riyā oldu
zebānumda kelām

106. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 16

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām
zülf ü rūh fikr ü hāyāl
baña şubh ıla şām

107. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 18

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

108. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 24

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

109. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 30

" Ben " birinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded

baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

110. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 36

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

111. **baña:**

Kaside 18

Mısra: 42

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

112. **baña:**

Rübai 2

Mısra: 3

" Ben " birinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hali.

zıkr-i ḥayr olmaklık
esbāb-ı taḥammüldür
baña
yine benden soñra
güftārum aña vāriş olur

bār id-:

1. **bār id-:-üpdür**

Gazel 235

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yük, ağırlık etmek.

çekmezem cānā lebün
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātüvān
cisme cihānuñ minnetin

bārān-ı bahār:

1. **bārān-ı bahār:**

Kaside 20

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Bahar yağmuru.

eşk-i çeşmümden ḥaṭṭ-ı
la'lüñ bulur neş ü nümā
kim çemen olur ṭarī
yağdukça bārān-ı bahār

bārān-ı eşk:

1. **bārān-ı eşk:-üm**

Gazel 281

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gözyaşı yağmuru.

şerār-ı āhumuñ ra'd oldı
vü ebr-i siyeh düdü
aķıtdı her taraf bārān-ı
eşküm bāğa enhārı

barbut-ı nāle:

1. **barbut-ı nāle:-m**

Gazel 180

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kopuz sesi, iniltisi.

barbut-ı nālem katında
zühre çengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālık

bāreka'llāh:

1. **bāreka'llāh:**

Gazel 24

Mısra: 10

*Beğeni ve övgüyü
dile getirmek için 'Allah
mübarek etsin, hayırlı
uğurlu olsun, maşallah'
anlamında bir dua sözü.*

göz yumup geçdüñ
Şihābī şöretinden
‘ālemüñ
bāreka’llāh terkesi ancak
olur rahmet aña

2. bāreka’llāh:

Gazel 314

Mısra: 2

"Allah mübarek
eylesin, hayırlı olsun"
anlamına gelen beğeni
ve övgü ifadesi.

halkı kul eyledi yārūñ
kerem-i ahlākı
bāreka’llāh zehī
mevhībe-i hallākı

bāri:

1. bāri:

Gazel 274

Mısra: 4

"Hiç olmazsa, en
azından" anlamlarında
bağlaç.

manşur-ı ğam-ı ‘ışk
olanūñ dār-ı fenāda
zūlf-i siyehūñ boynına
bāri resen olsa

2. bāri:

Gazel 243

Mısra: 4

"Hiç olmazsa, en
azından" anlamlarında
zarf.

cefā itmek dirīgā yāra
dāyim ‘ādet olmuştur
vefāya qābil olsa bāri
dilber olmasa bed-ḥū

3. bāri:

Gazel 288

Mısra: 6

"Hiç olmazsa, en
azından" anlamlarında
zarf.

ermedüñ-ise ‘ālem-i
‘aşk-ı ḥaḳīkiye
bāri hele getür ele evvel
mecāzını

bār-i ğam:

1. bār-i ğam:-ı

Gazel 252

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gam yükü.

“kālū-belā”da çünkü
dedük ‘aşka sen “belī”

çek ey Şihābī bār-i ğamı
ne belā-y-ise

bār-ı girān:

1. bār-ı girān:-um, -uz

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağır yük.

girdāb-ı ğamda kaldı
meded dil sefinesi
kaldı kenāra çıkmadı
bār-ı girānumuz

2. bār-ı girān:-ı, -n

Gazel 125

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağır yük || keder.

şütür-i cān ğam-ı cānānı
taḥammül eyler
līk hicrān yolunuñ bār-ı
girānın çekmez

bārigāh:

1. bārigāhın:-ı, -n

Gazel 50

Mısra: 1

İzin alınmadan

girilmesi imkânsız olan
yüce makam, hükümdar

*çadırı. II Sevgilinin
bulunduğu yer.*

sa'adet bārigāhın zirve-i
eflāke kurdun tut
sürür-ıla serir-i saltanat
üzre oturduñ tut

bark:

1. barkı:-ı

Gazel 310

Mısra: 10

*Kısa ve gür ses
çıkarma, gür ve yüksek
sesle konuşma.*

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na'ra urdı kim
harāretten yakup barkı
hasetden ra'dı çatladı

bark-ı hātīf ol-:

1. bark-ı hātīf ol-:-dı

Gazel 32

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gaipden gelen sese
mabet olmak. II Gaipden
seslenen melek makamı
olmak.*

Şihābī oldu āhum bark-ı
hātīf

anuñ-çün baña dirler
necm-i şākīb

barmağ:

1. barmağın:-uñ

Kaside 14

Mısra: 10

Parmak.

şehādet eyleyüp i'cāzuña
kurs-ı kamer şakķı
ki bir barmağın efzal
didi ya'ni iki 'ālemden

barmağın kaldırma-:

1. barmağın kaldırma-:

Gazel 302

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Parmağın

*kaldırmamak, kılını
kıpırdatmamak, orali
olmamak. II Hareketsiz
kalmak, karşılık
vermeden öylece
durmak.*

şehsüvārum gördi tīğun
barmağın kaldırmadı
gelmez imāna raķīb
oldur ġarrādur kāferi

barmak:

1. barmağın:-ı, -n, -ı

Gazel 227

Mısra: 6

*İnsanda ve bazı
hayvanlarda el veya
ayağın ucunda bulunan
boğumlu uzunca bölüm.*

beñzetdi aya kendüyi
tırnağuna hilāl
varsın felek de barmağın
ol gümüşlesin

2. barmağları:-ları

Gazel 190

Mısra: 6

Parmak.

dil perīşān itmek içün
dest uzatmış zülfine
görünen barmağları
düşsün elinden şānenün

3. barmağ:

Gazel 26

Mısra: 8

*Parmak, el ve
ayaklardaki boğumlu
uzunca yapıların her
biri.*

nālemün āhengine reşķ
itdüg-içün rāstī

nāy barmaḳ toḡrıdur egri
baḳar neyzen baña

barmaḳla göster-:

1. barmaḳla göster-:-ür

Gazel 207

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Az bulunmak,
değerli görülmek; seçkin
veya ünlü olmak.*

sen ne ādemsin ki gökler
halkına
gösterür her māh
barmaḳla hilāl

baş-:

1. başdıysa:-dı, -(y)sa

Gazel 213

Mısra: 4

*Ayak tabanını,
gövdenin ya da bacağın
ağırlığını verecek
biçimde, bir şeyin üstüne
koymak.*

sīne sahrāsında yer yer
zāhir oldı şekl-i na‘l
şehsüvārum ḳanda
başdıysa semendūñ tāze
süm

baş:

1. başda:-da

Gazel 7

Mısra: 2

Kafa, baş, ilk, ön.

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
ḥaṭ sūre-i raḥmān aña
başda bismi‘llāh yazmıṣ
ḳaşıuñı yezdān aña

2. başumı:-um, -ı

Gazel 25

Mısra: 5

Baş II aşığın başı.

keserse başumı tığ-ı belā
vü ḥaṇçer-i miḥnet
ümīd-i vaşl-ı dildārı
göñül ḳat‘ eylemez ḳıt‘ā

3. başumda:-um, -da

Gazel 102

Mısra: 3

*Baş, düşünce, fikir,
zihin.*

başumda kākülūñ sevdāsı
devlet tācıdur maḥzā
tenümde ḥil‘at-i āhum
ḳabā-yı iftiḥārumdur

4. başına:-ı, -n, -a

Gazel 292

Mısra: 2

Baş II Üst, tepe.

şem‘ kim bir ‘aşıḳ u pür-
süz yanmaḳdur işi
dūd gibi başına çıḳmıṣ
derūñı āteşi

5. başına:-ı, -n, -a

Kaside 25

Mısra: 10

Baş II Üst, tepe.

zümürred taḥta
geçmişdür çemen
mülkine mīr oldı
anuñ-çün başına tāc-ı
muraşşā‘lar geyer nergis

6. başında:-ında

Kaside 25

Mısra: 30

Baş II Üst, tepe.

niçe şāḥib-naḳardur kim
anuñ eyyām-ı ‘adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

7. başına:-ı, -n, -a

Gazel 79

Mısra: 3

*Vücudun üst veya
önünde bulunan bölüm,
kafe, ser. II kişinin kendi
şahsı, zâtı.*

hâk-i pâyî tâc-ı devletdür
gedâlar başına
nitekim şehirler serîne olur
olunur efser murâd

8. başdan:-dan

Gazel 98

Mısra: 5

*Akıl, fikir, şuur,
zihin.*

kâkülün sevdâsının cânâ
hayâli başdan
dilde bir tül-i emel
müşkil tahayyüldür gider

9. başa:-a

Gazel 259

Mısra: 8

*Akıl, fikir, şuur,
zihin.*

‘aceb mi küh-ken benden
alursa şân ‘at-ı ‘ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstâda

10. başsañ:-sa, -ñ

Gazel 104

Mısra: 3

(Ayak) basmak.

başsañ kudüm-ı pākūñi
bu şadr-ı sîneye
tolup sürür-ı pâyüñe
yüzün sürer serîr

11. baş:

Gazel 148

Mısra: 8

(Ayak) basmak.

efendi hâne-i hâtır sürür-
ıla tolsun
şafâ-yı maqdemün-ile
serîr-i sîneye baş

12. başda:-da

Gazel 252

Mısra: 4

*Akıl, fikir, şuur,
zihin.*

çeşmümde âb-ı miñnet ü
cismümde tâb-ı gâm
hâk-i teni şavurmada
başda hevâ-y-ise

13. başum:-um

Gazel 282

Mısra: 8

*Akıl, fikir, şuur,
zihin.*

düşsem ‘aceb mi üstine
tîğı o berberün
oldı tarîk-ı guşşada
başum ber-â-beri

14. başına:-ı, -(n)a

Gazel 303

Mısra: 2

Baş, kafa, tepe, üst.

fitne-i devr-i zamândur
bu zamâne hübları
koparur başına ‘aşıklarun
âşübları

15. başa:-a

Gazel 139

Mısra: 8

Baş, kafa || Üzeri.

gelürse meclise zerrîn
külâhı-y-la o sîm-endâm
toğa mehr-i sa‘âdet başa
ola pür-ziyâ [meclis]

16. başuma:-um, -a

Gazel 40

Mısra: 10

*Baş; kişinin kendi
şahsı, zâtı. II Âşığın
kendisi.*

düşde gördüm ol mehün
hüsün Şihâbî dün gice

şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hıvāb-ı hūb

17. başında:-ı, -n, -da

Kaside 24

Mısra: 18

*Baş, bir şeyin yakını
veya çevresi.*

zülf-i müşğînüññ āşārı
gözümde gitmez
‘ayn başında ider niteki
me’vā sünbül

18. başını:-ı, -n, -ı, -

Gazel 14

Mısra: 9

*Baş, kafa, kelle,
yukarı üst.*

derse diledüm destür
başını kabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyhāneye Mevlānā

19. başa:-a

Gazel 61

Mısra: 4

*Baş, kafa, kelle,
yukarı üst.*

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni

ger şürāhīden urunsam
başā tāt

20. başına:-ı, -(n)a

Kaside 23

Mısra: 19

*Baş, kafa, kelle,
yukarı üst.*

şarar başına gerçi Mesīhī
gibi ezrak
geldi ruḥ-ı yāri görüp
īmāna benefşe

21. baş:

Gazel 59

Mısra: 5

Baş II İnsan, kişi.

zūlfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gāh olur
mu ūc

22. başda:-da

Gazel 120

Mısra: 7

(Âşığın) akı, fikri.

başda hevāñ olmasa cānı
gamuñ ider ḥelāk

23. başına:-ı, -n, -a

Gazel 43

Mısra: 7

*Baş II sevgilinin
başı.*

ğonca-i gülşen olup
başına la‘līn tātı
şāḥ şāhı güle urdı
zümürüdden taḥt [vb]

24. başına:-ı, -n, -a

Gazel 71

Mısra: 6

*Baş II sevgilinin
başı.*

mest olup gülşende
yatmışlar seherden
gülleri
zīn idüpdür başına her
şūḥ u şengül şāḥ

25. başuma:-um, -a

Gazel 193

Mısra: 9

*Baş, kafa, ser. II
Âşığın başı.*

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh ḥışm idüp
şefkatinden kāse-i
Mecnūna Leylā urdı seng

26. başın:-ı, -n

Gazel 51

Mısra: 9

(Âşığın) başı.

efendüm kākülün
 çevkânına tûb eylesün
 başın
 Şihâbî çakeri meydân-ı
 'ışkuñ içre ser-bâz it

27. başumda:-(u)m, -da

Gazel 113

Mısra: 8

(Âşığın) başı.

sür'at-ile raks urursa tañ
 mı cân pervānesi
 şem'-i meclis gibi
 başumda benüm odlar
 yanar

28. başumda:-(u)m, -da

Gazel 164

Mısra: 8

(Âşığın) başı.

'aşk kısmet eylemişdür
 herkese bir derd-i ser
 dūd-ı āhumla benüm
 başumda var sevdā-yı
 dāğ

29. başumda:-(u)m, -da

Gazel 255

Mısra: 5

(Âşığın) başı.

şerār-ı āhdan yandı
 başumda dāğlar yer yer
 gören der kubbesi çarhuñ
 'aceb zeyn olmuş
 encümle

30. başda:-da

Gazel 11

Mısra: 8

*Baş, kafa II Akıl,
 fikir, hayal.*

ķadd-i bālāña hevādār
 olalı
 başda sevdā görünür
 cānda belā

31. başına:-ı, -n, -a

Kaside 24

Mısra: 22

*Baş II Kişinin
 kendisi.*

reşk-i zülfüñle teni
 rişteye dönmüş güyā
 gögerür beñzi alur başına
 sevdā sünbül

32. baş:

Gazel 59

Mısra: 2

Baş, kafa II Can.

eyleyelden haṭ-ı ruhsāruñ
 hurüc
 baş kesilüp hîç şorulmaz
 oldı şüc

33. baş:

Gazel 142

Mısra: 2

Baş, kafa II Can.

Bīsütün-ı ğamda ser-
 çeşme degül mi gözde
 fāş
 başdan kūh-ı belānuñ
 kullsidür tende baş

34. başına:-ı, -n, -a

Kaside 22

Mısra: 15

Baş, kafa II Can.

geyinüp başına bir
 kırmızı yelken taḳye
 bezme sākīlik ider şāhid-
 i mevzūn lāle

35. başın:-ı, -n

Gazel 179

Mısra: 5

Baş, kafa, ser.

kırar ‘uṣṣākını terkīye
aşmaz düşmenüñ başın
ğurūrı var müselleme
olduğı-çün aña ğarrālık

36. başdan:-dan

Gazel 49

Mısra: 10

*Baş, kafa II Kader,
alinyazısı, baht, talih.*

Şihābī meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

37. başı:-ı

Gazel 177

Mısra: 8

Baş, kafa, kelle.

gonca güyā bir delükanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içer elde şürāhīsi
olup başı kabağ

baş çat:-

1. baş çat:-

Gazel 283

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Baş başa vermek,
işbirliği yapmak.*

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret

dü çeşmüñdür be‘aynıh
kâf-i küfî

baş çek:-

1. baş çek:-:üp

Gazel 61

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Baş kaldırmak,
buyruk dinlememek,
isyan etmek; öncülük
etmek, ilk adımı atmak.*

‘asker-i hātt baş çeküp

etdi hürüc

alsa ‘alemden ne var

hālūñ hārāc

2. baş çek:-:üp

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Baş çekmek, liderlik
etmek. II İsyan etmek,
baş kaldırmak.*

‘asker-i hātt-ı nigāruñ
baş çeküp kopardı toz

sūzen-i tīrümūze
olmakda çāk-ı sīne-düz

baş eg:-

1. baş eg:-

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Baş eğmek, itaat
etmek, direnmekten
vazgeçip buyruk altına
girmek.*

baş egme cīfe-i dehre
göñül şehbāzı himmetde
verür kâf-ı kanā‘at
nitekim ‘anķāya istignā

baş ko:-

1. baş ko:-:dı

Gazel 42

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir şey uğruna
canını feda etmeye hazır
olmak, kendini adamak.*

eşigi taşına baş kōdı
göñül Ferhādı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şīrīn harekāt

baş üzre götür:-

1. baş üzre götür:-:üp

Gazel 187

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Baş üzerinde**taşımak, saygı**göstermek.*

baş üzre götürüp ser-tâc

iderlerdi beni

ayağı toprağı olsam ben

de ol sulţānumuñ

başa belâ ol-:

1. başa belâ ol-:-ur

Gazel 53

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Çok sıkıntı ve**üzüntü vermek, dert**kesilmek, başına belâ**olmak.*

külâh-ı kahr-ıla fahr it

ferâgat birle ol kâni‘

muraşşa‘ tâc-ise dahı

olur başa belâ devlet

başa çık-:

1. başa çık-:-dukca

Gazel 29

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Başa çıkmak,
yükselmek, yüksek
makamda bulunmak. II
Belli bir şeye gücü
yetmek, baş edebilmek.*

iy Şihâbî pâdişâh-ı tâc-

bahşuñ mişlidür

başa çıkdıkca ser-i

rindâne efserdür şarâb

2. başa çık-:-maz

Gazel 247

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Başa çıkmak,**yükselmek, yüksek**makamda bulunmak. II**Belli bir şeye gücü**yetmek, baş edebilmek.*

göge irerse de külâh-ı

seri

başa çıkmaz kişi

zamâne-y-ile

başa gel-:

1. başa gel-:-ür

Rübai 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaşamak, tecrübe
etmek.*

ki müneccim ne kadar

etse hisâb-ı encüm

her ne ise yazılan başa

gelür bî-minnet

başa tâc:

1. başa tâc:

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Baş tacı, çok**değerli, üstün (tutmak).*

yaşdanursa tâñ mı seng-i

âsitānuñ hūblar

şâh-ı hūbānsın ayağıñ

topragıdur başa tâc

başar geçer:

1. başar geçer:

Gazel 99

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Basıp geçmek)**Görmezden gelmek,**hatrını saymamak,**sözünü çiğnemek.*

çeşmüñ egerçi merdüm-i

şâhib-nazar geçer

görmezlenür fütâdesin

ammâ başar geçer

başar ol-:**1. başar ol-:****Gazel 144**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bakmak, güçlü

bakış sahibi olmak. II
Hakk'ın 'basar' sıfatıyla
bir varlığa tecelli etmesi.

çeşm olupdur yâri gözler
 nergis-i bînâ başar
 gülsitân içinde olmuş gül
 dahı her kûşe güş

başar-ı hodbîn:**1. başar-ı hodbîn:-e****Gazel 257**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bencil bakış (sahibi
kimse). II Mağrur, kibirli
kendini düşünen kişi.

n'ola bakmazsa kemâl
 ehline çeşm-i cāhile
 ma'rifet nūrı görünmez
 başar-ı hodbîne

başda:**1. başda:****Kaside 25**

Mısra: 48

Başta, başlangıçta.

hayāl-i çeşmüñi gözden
 bırakmaz bir nazar nergis
 velî remzi duyulup
 korkarın başda çıkar
 nergis

başdan:**1. başdan:****Gazel 142**

Mısra: 2

Başından beri,
öteden bu yana.

Bîsütün-ı gamda ser-
 çeşme degül mi gözde
 fâş

başdan küh-ı belānuñ
 kullsidür tende baş

başdur:**1. başdurdı:-dı****Gazel 21**

Mısra: 5

Bastırmak,
susturmak.

nāy-ı nālem nağmeye
 başdurdı çengin

zührenüñ

hem-dem olmaz bezm

içinde degme bir nā-saz
 aña

başı göklere iriş-:**1. başı göklere iriş:-di****Gazel 23**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başı gökyüzüne
ulaşmak II Beklenmeyen
bir mutluluğa kavuşmak.

āhumuñ tūbî gibi irişdi
 başı göklere
 ideli cānā bülend-i
 kāmētūñ himmet baña

başın eg-:**1. başın eg:-me****Rübai 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Direnmekten
vazgeçip buyruk altına
girmek, itaat etmek.

zinde şanma mürdedür
 cāhil sen egme aña başın
 kim namāz-ı mürdeye
 yok secde emru'llāhda

başına odlar yak:-**1. başına odlar yak:-ar****Gazel 162**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Başına iş açmak,
ateşe vermek.*

Şihābī kevkebūm burc-ı
şerefden toğmak itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yaqar tāli‘

başına üs:-**1. başına üs:-di, -ler****Gazel 91**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Başına üşüşmek,
toplanmak, başında
birikmek.*

pervāneler başına gice
şem‘ūñ üşdiler
bilmem ne idi şem‘-ile
muḥkem dutuşdılar

başınıñ bārānı:**1. başınıñ bārānı:-(n)ı****Gazel 311**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Āşığın) gözyaşları.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bağbān
yağdurur her gice bülbul
başınıñ bārānını

başır:**1. başır:****Gazel 104**

Mısra: 2

*Görmek, bilmek,
sezme II Gönül gözüyle
görüp, anlayan.*

görmedi ḥüsn ü ḥulkuña
ehl-i naẓar naẓır
bilür ğubār-ı bāyuñı nūr-ı
başar başır

başiret:**1. başiret:****Gazel 175**

Mısra: 13

*Anlayış, ileri
görüştülük. II Kalp
gözüyle görme.*

ey Şihābī çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rüşinā-yı kalb için

dāyim “ulü’l-ebşār”a
[bak]

baska:**1. başka:****Gazel 88**

Mısra: 6

*"Diğer, başka,
öbür" anlamında belgisiz
sıfat.*

melāmet şīvesidür gerçi
kim rüsvāy-ı ‘ışk olmak
ḥaḳīkat zevk-i rūḥıdur bu
fende başka ‘ālem var

2. başka:**Gazel 89**

Mısra: 10

*"Diğer, başka,
öbür" anlamında belgisiz
sıfat.*

derd-i ‘ışka etmedin
perhīz bulur mı şifā
iy Şihābī başka ‘ilm-i
ḥikmetüñ kânūnı var

3. başka:**Gazel 208**

Mısra: 8

Bilinenlere

*benzemeyen, farklı,
değişik.*

dilersin hâne-gāhda
şūfiyā sen ‘ālem-i vahdet
gele meyhāne zevkīn gör
bu daḥı başka bir ‘ālem

başla:-

1. başlayup:-y, -up

Gazel 15

Mısra: 2

*Başlamak, bir işi
yapmak üzere harekete
geçmek.*

felek çevkânına āhumdan
olsa ğuy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur güft-i şinev peydā

2. başlayup:-y, -up

Gazel 15

Mısra: 2

*Başlamak, bir işi
yapmak üzere harekete
geçmek.*

felek çevkânına āhumdan
olsa ğuy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur güft-i şinev peydā

başla:

1. başladı:-dı

Gazel 45

Mısra: 7

(Okumaya)

*başlamak, girişmek,
harekete geçmek.*

gülistān nev-bahār oldı
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i kıdd ‘uşşāk
ile gül-geşti etrāf it

2. başladı:-dı

Gazel 70

Mısra: 8

*Başlamak, bir işi
yapmak için harekete
geçmek, girişmek.*

almağa sâde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşâta gibi başladı reng-
ile āla ruh

3. başladı:-dı

Gazel 140

Mısra: 4

*Başlamak, bir işi
yapmak için harekete
geçmek, girişmek.*

unutdı resm-i vefāyı
nigār-ı hercāyī

‘itābe başladı şimdi ider
cefāya heves

4. başlar:-r

Gazel 250

Mısra: 4

*Başlamak, bir işi
yapmak için harekete
geçmek, girişmek.*

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istignālara

5. başladı:-dı

Kaside 22

Mısra: 4

*Başlamak, bir işi
yapmak için harekete
geçmek, girişmek.*

al cāme-y-le gülistāna
gelüp başdı ayak
başladı aldı ele sāğar-ı
gül-gün lāle

başlar:

1. başlar:

Gazel 10

Mısra: 5

*Biir işe girişmek,
harekete geçmek.*

başlar nevāya şevk-ile
‘uṣṣāk pūr enīn
gül meclisinde hāṣa ki
şavt-ı hezār ola

başlar üzre ol-:

1. başlar üzre ol-:-updur

Kaside 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Başlar üzerinde
taşınmak. II Başın
üzerinde yeri olmak.*

pür-ḥasen-ḥū lāle-
ruhsāruñ teninüñ ḥūyıdur
anuñ içün başlar üzre
olupdur cā-yı gül

bast it:

1. bast it:-sün

Kaside 9

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Sözü uzatma, uzun
uzun anlatmak.*

niçe bast itsün Şihābī
bende na‘tında kelām
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

başuma belā oldı:

1. başuma belā oldı:

Gazel 237

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Rahatsız etmek,
sıkıntı vermek, musallat
olmak, bela olmak.*

kendü feryād u fiğānum
başuma oldı belā
Ḥaḥ bilür neydüğini her
kişinüñ derd-i serin

başumda od yan-:

1. başumda od yan-:-ar

Gazel 73

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Başta ateş (aşk
ateşi) yanmak.*

n’ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem‘ mişālī
hemīşe yanar od

başuña al-:

1. başuña al-:

Gazel 97

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Başına takmak. II

*Belli bir duruma uygun
şekilde davranmak.*

terk eyle başuña al faḫīr
kisvetin (-)
taht-ı fenāda ol saña
devlet külāhıdur

başuñı:

1. başuñı:--u, --n, --ı

Gazel 299

Mısra: 9

Aşığın başı.

iy Şihābī ‘aşk çevkânına
tüb it başuñı
‘āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

bat:

1. batmaz:-maz

Gazel 156

Mısra: 6

*Gömülmek, içe
doğru gömülmek II Yok
olmak.*

la‘lün üzre ḥāl ü ḥālün
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat

bat-:**1. batdı:-dı****Gazel 310**

Mısra: 6

*Batmak, gömülmek,
gark olmak.*

raķībūñ yıldızı düşmiş
ķadi ķavs-ı ķuzah olmuş
baña toķundı ķarķuñ oķı
bilsem aña ne batdı

bâtıl:**1. bâtıl:****Kaside 21**

Mısra: 39

*Boş, esassız, çürük,
temelsiz şey || Doğru ve
sahih olmayan, gerçekle
ilgisi bulunmayan şey.*

sâhîrân-ı bed-nażar sihrin
ider bâtıl müdâm
gösterince mu‘ciz-i Mûsâ
yed-i beyzâ-yı gül

bayrağ:**1. bayrağıdur:-ı, -dur****Gazel 180**

Mısra: 5

Bayrak.

dūd-ı āhum ğam

ķerîsinūñ alay bayrağıdur

āteşinden şâr u vâlâdur

aña pervâzlık

bâz eyle-:**1. bâz eyle-:-se****Gazel 123**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Açmak, kanat
açmak II avlanmak üzere
kanat açmak.*

ol meh yüzünden eylese
zûlf-i ruķını bâz
maķmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tîresi ayaz

bâz it-:**1. bâz it-:****Gazel 51**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Açık etmek.

güşâde ola dirseñ yüzüne
dāyimdur[ur] maķşūd
murād erbābına sen de
muķabbet bâzını bâz it

bâzâr:**1. bâzâr-ıla:--ıla****Kaside 22**

Mısra: 30

*Alışveriş yapılan
yer, pazar, ķarşı.*

ķüsn-i dildâr ķumaşına
ķırîdâr olmuş
‘ākîbet oldu bu bâzâr-ıla
maġbūn lâle

bâzâr ol-:**1. bâzâr ol-:-ur****Gazel 58**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Alış-veriş yapmak ||
aşk alış-verişi yapmak.*

bâzâr olur mı bûseñe bu
naķd-i cān-ile
söyle bahâne idüğün etme
bahâne hîç

bâzâra düş-:**1. bâzâra düş-:-se****Gazel 131**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Satılık haline
gelmek.*

Şihābī Yūsuf-ı mevzūn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelīhā gibi hüccetle aña
kimse bahā vermez

bāzār-ı gülistān:

1. bāzār-ı gülistān:-a

Kaside 23

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Gülistan sahnı,
alanı.*

bāzār-ı gülistāna meger
olmağa 'atṭār
oturdı geçüp kūşe-i
dükkāna benefşe

bāzār-ı gülşen:

1. bāzār-ı gülşen:-de

Gazel 191

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
pazarı, meydanı.*

mevsüm-i güldür
elünden koma cām-ı lāle-
reng
bu-y-imiş bāzār-ı
gülşende nidāsı bülbülün

bāzār-ı hüsn:

1. bāzār-ı hüsn:-üñ

Gazel 134

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik pazarı.

senün bāzār-ı hüsnün
germ olup humret
belürdikçe
benüm zerd oldı çehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

be:

1. be:

Gazel 52

Mısra: 10

"Ey, hey"

*anlamında kullanılan bir
seslenme sözü.*

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aña vuşlat gelür gūyā be
yārān-ı şafā firkat

2. be:

Gazel 231

Mısra: 8

"Bre, ey, behey,
yāhu" gibi bir ünlem.

halāş olmadı gönülün
şübheden kırtılmadı
şekden

şanur şeklün gören ādem
be şūfī bir eşek[sin sen]

3. be:

Rübai 3

Mısra: 1

"Bre, ey, behey,
yāhu" gibi bir ünlem.

mağfūr oluben levh'-i
haṭādan be Şihābī
ümmid odur ḥak olına
haṭṭ-ı günāhuñ

be'aynih:

1. be'aynih:

Gazel 283

Mısra: 4

Aynısı, gibi. II
Aynen.

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret
dü çeşmündür be'aynih
kâf-i kûfı

2. be'aynih:

Gazel 284

Mısra: 1

Aynısı, gibi. II
Aynen.

hastedür çeşmün
be'aynih cism-i bīmārum

gibi
kara geymiş kākülün
baht-ı siyeh-kārum gibi

bebek:

1. bebedsin:-sin

Gazel 231

Mısra: 4

*Bebek, meme veya
kucak çocuğu.*

göñülden ey hayāl-i
dilber bir nazar gıtmese
[vb]
gözüm gehvâresinde
hâşıl olmuş bir bebedsin
sen

bebğa:

1. bebğası:-sı

Gazel 134

Mısra: 10

Papağan.

kelâmı gerçi şîrîndür
tekellüm eylemez ammâ
Şihâbî tab‘ınıñ bebğası
iy şeker-dehen sensiz

2. bebğadur:-dur

Kaside 21

Mısra: 21

Papağan.

ğonca-i ter şüretâ bir al
bebğadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minķārına bebğâ-yı gül

bebğâ-yı gül:

1. bebğâ-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gül papağanı.

ğonca-i ter şüretâ bir al
bebğadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minķārına bebğâ-yı gül

be-çeşm-i hazz-ı

nefsânî:

1. be-çeşm-i hazz-ı

nefsânî:

Gazel 122

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nefsani zevk gözü.

*II Dünyevi arzular,
istekler.*

dilâ etme nazar yâra be-
çeşm-i hazz-ı nefsanî
şakın kılma ta‘allül bu
şeh-i ‘ışkuñ yasağıdur

bed:

1. bed:

Gazel 208

Mısra: 14

Fena, çirkin, kötü.

Şihâbî bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferâh yokdur
zahîrümde elem mazhar
derünüm içre gam bed
gam

2. bed:

Gazel 126

Mısra: 1

Kötü, fena, çirkin.

hasûduñ bed zebânından
bu cism-i nâtüvân
düşmez
dehânından o seg gibi ki
dâyim üstühân düşmez

bedel:

1. bedel:

Kaside 4

Mısra: 2

*Karşılık, bir şeyin
yerine verilen.*

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günâh

cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

beden:

1. **bedenlerde:-de, -ler**

Gazel 59

Mısra: 4

Vücut, ten.

kal‘a-i tende dökülür
kanlar
görünür yer yer
bedenlerde buruc

2. **beden:**

Gazel 39

Mısra: 9

*(Âşığın) bedeni,
cismi.*

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihābī topa tutmuşdur
hişār-ı cānı ol ğabğab

bed-hāl:

1. **bed-hāl:**

Gazel 171

Mısra: 10

Kötü bir hāl.

göricek haste Şihābī’i
etıbbā-yı zamān

didiler ‘illet-i ‘aşk-ıla bu
bed-hāl ancak

bed-hū ol:-

1. **bed-hū ol:-ma, -sa**

Gazel 243

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kötü huylu, huysuz
olmak.*

cefā itmek dirīgā yāra
dāyim ‘ādet olmuşdur
vefāya qābil olsa bāri
dilber olmasa bed-hū

bed-hūb:

1. **bed-hūb-ile:-ile**

Gazel 47

Mısra: 6

İyi ve kötü.

yār ağyār-ıla hem-sohbet
olursa ne ‘aceb
‘ādet-i dehr budur nīk-ile
bed-hūb-ile zişt

bedj’:

1. **bedj’:**

Kaside 15

Mısra: 4

*Eşsiz ve benzersiz,
nadide.*

iy mülk-i kudse seyr ü
sülūkı serī‘ olan
vey haşlet ile nev‘-i
beşerde bedī‘ olan

bedī‘i hüsn:

1. **bedī‘i hüsn:-üñ**

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzelliğin eşsizliği.

hüsnüñ bedī‘i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

bedī‘u’l-halk:

1. **bedī‘u’l-halkdur:-dur**

Kaside 13

Mısra: 31

Mükemmel yaratık.

bedī‘u’l-halkdur Ādem
velī ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyā üstine fażl
ıla mufaẓzaldur

bed-nazar:

1. **bed-nazar:****Gazel 69**

Mısra: 3

Kötü, uğursuz bakış.

nergis gözinden irişe
şâyed ki bed-nazar
ol lâle-çehre gülden
idinsin niķāb-ı sürh

bed-rey rakīb:1. **bed-rey rakīb:****Gazel 275**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kötü düşünceli**rakip.*

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey rakīb
bak şol etdügi hayāl-i
hām ü fikr-i fāsıde

beğāyet:1. **beğāyet:****Kaside 13**

Mısra: 5

Oldukça.

oturdı kürsi-i ‘arşa
beğāyet ‘ālīdür şanı
kuruldu şer‘inüñ tā evc-i
isti‘lāda dīvānı

begenme:1. **begenmez:-z****Gazel 269**

Mısra: 3

Beğenmemek,

*küçümsemek, iyi ve güzel
bulmamak.*

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez ādemi
seg rakībün ‘ayn-ı şeytān
gibi hōd-bīn olmada

beglik:1. **beglik:****Gazel 179**

Mısra: 2

Beylik, efendilik.

Muhammed Şāha kul
oldum anuñdur şimdi
dārālık
baña hubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

begüm:1. **begüm:****Gazel 247**

Mısra: 1

Bey'im, efendim.

di begüm bu saña bahā

ne-y-ile

aña cān virelüm bahāne-
y-ile

begzāde:1. **begzādenüñ:-nüñ****Gazel 221**

Mısra: 1

Bey çocuğu.

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i hūsn
ü melāhatde selām olsun

beh:1. **beh:****Gazel 276**

Mısra: 2

İyi, daha iyi, evlā.

hayrete düşe ğam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n’olsa gerekdür beh deye

be-hakk-ı seyyid-i**sādāt-ı kā’ināt:**1. **be-hakķ-ı seyyid-i****sādāt-ı kā’ināt:****Kaside 3**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Dünyanın en yüksek
rütbeli seyyidinin hakkı
için. (Hz. Muhammed).*

yâ Rab be-hağğ-ı seyyid-
i sādāt-ı kâ'ināt
k'oldur zünūba şāfi'ū
'işyāna 'özü-hāh

behey:

1. behey:

Gazel 23

Mısra: 2

"Hey! Ey! Be!"

*Ekseriya hiddet ve tekdir
manasında kullanılan
seslenme edatı.*

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miñnet
olmuşdur behey āfet
baña

2. behey:

Gazel 130

Mısra: 3

"Hey! Ey! Be!"

*Ekseriya hiddet ve tekdir
manasında kullanılan
seslenme edatı.*

ğurūrı ƙo behey ğarrā
kemāl ehline ol rāğīb
ma'ārif kesbine sa'y eyle
kim bu fenne 'ār olmaz

3. behey:

Gazel 299

Mısra: 5

"Hey, ey!" gibi

*anamlara gelerek
çoklukla öfke, kızgınlık
ve azarlama belirten
seslenme ünlemi.*

haste diller oldı
nāzuñdan behey zālīm
belāña
āfitāb-ı cān oldı bu
'uşşākuña nāz olmadı

behey āfet:

1. behey āfet:

Gazel 213

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey aklı baştan alan

güzel, sevgili.

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī haste'i
hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardur ölüm

behişt-āsā ol-:

1. behişt-āsā ol-:-updur

Gazel 94

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Cennet gibi olmak,
cennet gibi görünmek.*

bahār irdi behişt-āsā
olupdur ğülsitān seyri
temāşā itmege çıkmış
nihāl üzre şaķāyıklar

behre al-:

1. behre al-:

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hisse almak. II
Nasiplenmek.*

gel Şihābī cür'a-i tiryāk-i
ğamdan behre al
şunmadın bu sāķi-i
devrān cām-ı Cem baña

behre-mend ol-:

1. behre-mend ol-:-ma, -dı

Gazel 219

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Hissedar olmak,
nasiplenmek.

behre-mend olmadı
 ‘ālemde alur yok bir elin
 kaldı ayaklarda zilletle
 Şihābī nātūvān

behre-ver:

1. behre-ver:

Kaside 25

Mısra: 54

Hisse ve nasibini
almış.

naẓar kılsañ şehā
 aḥvāline ‘ayn-ı ‘ināyetle
 riyyāz-ı devletünde tiz
 olurdu behre-ver nergis

bekā mülki:

1. bekā mülki:-(n)e

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Ebedilik ülkesi;
ahiret.

ṭarīḳ-ı ‘ışḳa sālik
 olalıdan bī-ḳarār oldum
 bekā mülkine ‘azm idüp
 fenā ‘ālemden el çekdüm

bekle:

1. bekler:-r

Gazel 43

Mısra: 9

(Bir kimsenin
gelmesini veya bir işin
olmasını) Gözler
vaziyette olmak, durup
kollamak.

niçe bir medrese küncini
 Şihābī bekler
 maḥal iltürse bu dem
 küşe-i meyhāneye raḥt

2. beklerüz:

Gazel 129

Mısra: 6

Beklemek II Nöbet
tutmak.

niçe yıldur ‘ışḳ elinde
 cem‘ olup ‘uşşāk-ıla
 bir alay ḡāzīlerüz serḥad-
 i miḥnet beklerüz

3. beklerüz:-r, -üz

Gazel 129

Mısra: 8

Beklemek, ümit
etmek, ummak.

‘āşık-ı dīdār-ı yārız
 ‘ālem-i ervāḥdan
 şanma ey zāhid bizi
 divar-ı cennet beklerüz

4. beklerüz:-r, -üz

Gazel 129

Mısra: 1

(Bir kimsenin
gelmesini veya bir işin
olmasını) gözler
vaziyette olmak, durup
kollamak, intizar etmek
II istemek, ummak, ümit
etmek.

feth-i bāb ümmīdine
 dergāh-ı devlet beklerüz
 āsitān-ı yārda künc-i
 maḥabbet beklerüz

5. beklerüz:-r, -üz

Gazel 129

Mısra: 2

(Bir kimsenin
gelmesini veya bir işin
olmasını) gözler
vaziyette olmak, durup
kollamak, intizar etmek
II istemek, ummak, ümit
etmek.

feth-i bāb ümmīdine
 dergāh-ı devlet beklerüz

āsītān-ı yārda künc-i
maḥabbet beklerüz

6. **beklerüz:-r, -üz**

Gazel 129

Mısra: 10

(Bir kimsenin
gelmesini veya bir işin
olmasını) gözler
vaziyette olmak, durup
kollamak, intizar etmek
II istemek, ummak, ümit
etmek.

ey Şihābī şāhid-i cāna
müşāhid olmağa
biz dem-i āḥirde īmān ü
şehādet beklerüz

bel:

1. **belin:-in**

Gazel 229

Mısra: 7

*Bel, bedeninin orta
kısmı II. Orta kısım.*

lebūñ āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puḥteliḳ her ḥāmdan
ḥāmdan

bel bağla:-

1. **bel bağla:-**

Gazel 302

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hazırlanmak,
azmetmek II
kararlaştırmak.*

ḡamze-i ḡammāzveş
turmaz geçer ‘āşıkları
yāra ḳan itdürmege bel
bağlamışdur ḥançeri

belā:

1. **belā-y-ise:-y, -se**

Gazel 252

Mısra: 10

Felaket, afet.

“ḳālū-belā”da çünki
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i ḡamı
ne belā-y-ise

2. **belā:**

Gazel 5

Mısra: 1

*Afet, musibet, dert,
gam, keder.*

cāna cānā bu ḳadd-i bālā
belā
kākülün sevdāsına dil
mübtelā

3. **belā:**

Gazel 11

Mısra: 8

*Afet, musibet, dert,
gam, keder.*

ḳadd-i bālāña hevādār
olalı
başda sevdā görünür
cānda belā

4. **belāya:-y, -a**

Gazel 140

Mısra: 8

*Afet, musibet, dert,
gam, keder.*

ḥurūf u şekl-i maḥabbet
ki ‘ayn-i miḥnet itmiş
nidā-yı ‘ışka belī der
iden belāya heves

5. **belā:**

Gazel 52

Mısra: 6

*Bâdire, dert, gam,
keder.*

hevā-yı iştiyāk ü ârzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imiş
ḥasret ne miḥnetlü belā
fırḳat

6. belā:

Gazel 96

Mısra: 3

Belâ, gam, keder. ||

*Aşıkların sevgili uğrunda
çektikleri ve çekmekten
büyük lezzet aldıkları
sıkıntı, keder.*

*gönlüm hevâ-yı 'ışka
düşüpdür belâ bu kim
her hûb-rûya mâyil olur
mübtelâ düşer*

7. belāña:-ñ, -a

Gazel 299

Mısra: 5

*Başâ dert olan,
insanı çok üzen kimse
veya şey. || Sevgiliden
ayrı kalmanın sıkıntısı.*

*haste diller oldu
nâzuñdan behey zâlim
belāña
âfitâb-ı cân oldu bu
'uşşâkuña nâz olmadı*

8. belâ:

Gazel 50

Mısra: 4

*Afet, musibet. II
Dert, gam, keder.*

*hayât-âb-ı hûşûline girüp
Hızır-ile zulmâtın
Sikender gibi Ye'cüce
belâ sırrını urduñ tut*

belâ bezmi:

1. belâ bezmi:-n, -de

Gazel 209

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*"Belâ" meclisi,
ezelde ruhların
toplandığı meclis.*

*belâ bezminde kıddüm
çeng olaldan
gamuñda nâya hem-dem
oldı nâlem*

belâ üzre belâ:

1. belâ üzre belâ:

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dert üstüne dert.

*hâtından hâtırum hayli
perîşân-idi dil pür-gam
kad-i bālâsı üstinde belâ
üzre belâ pürçem*

belâgat:

1. belâgatle:-le

Gazel 56

Mısra: 9

*Etkili, güzel ve
yerinde söz söyleme.*

*belâgatle feşâhatle senüñ
evşâf-ı hüsnuñdür
Şihâbî tab'ıcağ böyle
sühândân olmağa bâ'is*

2. belâgatden:-den

Gazel 110

Mısra: 13

*Etkili, güzel ve
yerinde söz söyleme.*

*belâgatden Şihâbî ne
sipehre heft ebyâtuñ
komişdur her taraftan
yapdı ayak nerdübân yer
yer*

3. belâgatle:-le

Kaside 2

Mısra: 6

*Etkili, güzel ve
yerinde söz söyleme.*

*tûtî-i tab'a fesâhat
şekerin kıldı gıdâ
bûlbül-i zihne belâgatle
virüpdür negâmât*

belā-keş:**1. belā-keş:****Gazel 126**

Mısra: 8

*Bela çeken, belaya
katlanan, sıkıntı çeken. II
Âşık.*

efendüm bir ğarībem ki
diyār-ı 'ışkuña düşdüm
kabûl et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

belālî:**1. belālî:****Gazel 148**

Mısra: 6

Müşkil, sıkıntılı.

hādeng-i ğamzesi yārūñ
zücāc-ı kâlbe geçer
zehī belālî nişān ü zehī
güşāde hālāş

belā-vı 'ışk:**1. belā-yı 'ışk:-uñ, -a****Gazel 37**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk belası II aşk
derdi, sıkıntısı.*

belā-yı 'ışkuña oldum
belī deyüp şābir
egerçi şabr-ıla meşhūr
olup-durur Eyyüb

belî:**1. belî:****Kaside 4**

Mısra: 13

Evet; tasdik etme.

muḥakkıkān-ı tarīkat bu
kavle didi belī
güzīn-i ḥalk-ı cihāndan
eger nebī vü velī

2. belî:**Gazel 37**

Mısra: 7

(Fars.) Evet, hay

hay, peki.

belā-yı 'ışkuña oldum
belī deyüp şābir
egerçi şabr-ıla meşhūr
olup-durur Eyyüb

belî de-:**1. belî de-:-r****Gazel 140**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kabul etmek.

ḥurūf u şekl-i maḥabbet
ki 'ayn-i miḥnet itmiş
nidā-yı 'ışka belī der
iden belāya heves

belin bük-:**1. belin bük-:-miş****Gazel 141**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Birini bir şey

*yapamayacak duruma
getirmek, zor duruma
sokup çaresiz bırakmak,
etkisiz hale getirmek.*

şarāb iç muṭrib-i tāze-
cüvānuñ diñleme şavtın
belin bükmiş zamāne
çeng-i meclis pīr-i pend
olmuş

“belî”:**1. “belî”:****Gazel 252**

Mısra: 9

Evet.

“kālū-belā”da çünkü
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i gāmı
ne belā-y-ise

belür:

1. belürdi:-di

Gazel 154

Mısra: 4

*Belirmek II ortaya
çıkma.*

ğubār-ı hatt-ıla cebheñ
çü tahta’ -i remmāl
ziyā-yı hüsn ü ruhuñdan
belürdi humre beyāz

belür:-

1. belürdikçe:-dikçe

Gazel 134

Mısra: 7

*Belirmek II ortaya
çıkma.*

senüñ bāzār-ı hüsnüñ
germ olup humret
belürdikçe
benüm zerd oldu çehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

2. belürmez:-mez

Gazel 299

Mısra: 7

*Belirmek,
görünmek, ortaya
çıkma.*

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

ben:

1. benüm:-üm

Kaside 9

Mısra: 17

*Birinci teklik şahıs
zamiri.*

hVāce-i kevneyne kul
olmağ ne haddümdür
benüm
lāyık olsam olmağa ‘abd-
i bilāl-i Muştafā

2. ben:

Gazel 89

Mısra: 3

*Birinci teklik şahıs
zamiri (‘âşığın yerine).*

Yūsuf-ı Mısr-ı
melāhatdür disem o
māha ben
tañ degül şeker maqālī
kāmēt-i mevzūnı var

3. ben:

Gazel 96

Mısra: 2

*Birinci teklik şahıs
zamiri (âşığın yerine).*

yāri añınca dīde-i giryān
baka düşer
ben korkarın ki araya bir
mācerā düşer

4. benüm:-üm

Gazel 80

Mısra: 10

*"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (şair, âşık).*

gözlerüm yaşına rahm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne’mden
murād

5. benüm:-üm

Gazel 17

Mısra: 2

*"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).*

lebūne cevher-i cān
dimek olurdı cānā
dehenüñ vaşfı benüm
ağzuma düşmez ammā

6. **benüm:-üm****Gazel 20**

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
ẖvâbdan geçdi velî
olmaz hayalünden cüdâ

7. **benüm:-üm****Gazel 40**

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i ğaybı bilmez
ammā yine "alleme'l-
ğuyüb"

8. **benüm:-üm****Gazel 51**

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

benüm çok sevdüğüm
nāzük-tırāz şīvesin az it

muḥayyer oldı bī-diller
yiter 'uṣṣāka şehnāz it

9. **benüm:-üm****Gazel 79**

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

eylemez katlüm benüm
ol sâde-rû dilber murād
tîġı rengin olsa kanumla
olur dem ber-murād

10. **benüm:-üm****Gazel 79**

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

ber-murād olmak
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur 'ışk
ehline ekser murād

11. **benüm:-üm****Gazel 126**

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

efendüm bir ġarībem ki
diyār-ı 'ışkuña düşdüm

ķabūl et kim benüm gibi
belā-ķeş her zamān
düşmez

12. **benüm:-üm****Gazel 130**

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

senüñ eyyām-ı ḥüsnüñ
gibi ġülşende bahār
olmaz
hezārān bülbulüñ vardur
benüm gibi hezār olmaz

13. **benüm:-üm****Gazel 134**

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

senüñ bāzār-ı ḥüsnüñ
germ olup ḥumret
belürdikçe
benüm zerd oldı ķehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

14. **benüm:-üm****Gazel 137**

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

etme 'ışkuñda dil-i
dīvāne-i Kaysa kıyās
hak-şinās ol a benüm
leylî hırāmum hak-şinās

15. **benüm:-üm**

Gazel 143

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

şu gibi pâyüñe yüzler
sürene
benüm serv-i revānum
olma ser-keş

16. **benüm:-üm**

Gazel 163

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

dāğum karası şanma
vücūdumda görünen
endāmūm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

17. **benüm:-üm**

Gazel 164

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

'aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dāğ

18. **benüm:-üm**

Gazel 184

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

añlayumaz göñlümi
ārāyış-i 'ālem benüm
'aşk-ıla tā şol kadar
şeydālığı vardur dilüñ

19. **benüm:-üm**

Gazel 202

Mısra: 8

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

faḥr ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
faḥrdur faḥrum benüm
şāffi'n-niāl ister göñül

20. **benüm:-üm**

Gazel 218

Mısra: 14

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

gel tülū' it ey Şihābīnūñ
müşerref ṭālī' i
aḥter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-aḥterüm

21. **benüm:-üm**

Gazel 229

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
'aynüm zarār bu
nāmeden nemden

22. **benüm:-üm**

Gazel 230

Mısra: 2

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

per çeker zülfüñ senüñ-
çün şeh-per-i Cibrīlden
dem urur nālem benüm
de şūr-ı İsrāfīlden

23. **benümle:-ü, -m, -le**

Gazel 243

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil
şahıs zamiri (Âşık, şâir).

irakdan merhabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī 'mi olsun bu

24. **benüm:-**(ü)m

Gazel 1

Mısra: 15

" Ben" birinci teklik

şahıs zamiri.

iñlemezdi benüm için
gice gündüz gerdün
bezm-i miḥnetde enīn
itmese nālem nāyı

25. **benüm:-**(ü)m

Gazel 113

Mısra: 8

" Ben" birinci teklik

şahıs zamiri.

sür'at-ile raḡs urursa ṭañ
mı cān pervānesi
şem' -i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

26. **benüm:-**(ü)m

Rübai 2

Mısra: 1

" Ben" birinci teklik

şahıs zamiri.

zāde-i ṭab'um ki
olmışdur benüm ḡayru'l-
ḡalef
ḡayr-ıla yād olmasına
ādeme bā'is olur

27. **benüm:-**üm

Gazel 305

Mısra: 5

" Ben" birinci teklik

şahıs zamir.

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
raḡsa gelse şīvesinden
ditretür endāmını

28. **beni:-**i

Gazel 66

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil

kişi zamiri II Şair, âşık.

hāy di ki edti zālīm
ḡamzeñ beni helāk
maẓlūma zecr u ḡahr-ıla
bu zulmdür şarīḡ

29. **benüm:-**üm

Gazel 299

Mısra: 8

" Ben" birinci teklik

şahıs zamiri .

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

30. **bende:-**de

Gazel 253

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri .

dil bī-ḡarār gün gibi
hercāyī yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

31. **baña:-**a

Gazel 280

Mısra: 10

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri .

dünyede ḡo ser-bülend
olsun Şihābī her denī
ḡāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter 'azz u 'ulā

32. **ben:**

Gazel 41

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (Aşık).

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

zāhidā ceng itme şulh
olmaz göñül
ben ḥarābātīden umma
sen şalah

ğam ḥişārına beni dizdār
idelden şāh-ı 'ışk
iy Şihābī ra 'd-ı āhum
oldı tūb-endāz aña

33. ben:

Gazel 48

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (Aşık).

ögerek göge çıkarsam
tañ degül o mähı ben
sidre birle hem-ser olmuş
kāmēt-i bālā-yı dost

36. ben:

Gazel 86

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (Aşık).

mest olduğunca merdüm-
i çeşmüñ o ğamzeden
ben ḥaste cisme ḥışm u
ğazabla bıçak çeker

39. beni:-i

Gazel 54

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (aşık).

tāliblerine derse ḥabībüm
n'ola ḥadīs
aşḥāba söyler idi beni
dāimā ḥadīs

34. ben:

Gazel 57

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (Aşık).

'ömr-i 'azīzi yoluña ḥarc
eyledüm velī
vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hīç

37. beni:-i

Gazel 17

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (aşık).

'ışk ḥālinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyās
göricek 'āşık-ı Mecnūnı
añlar Leylā

40. beni:-i

Gazel 61

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (aşık).

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şūrāḥīden urunsam
başā tāc

35. ben:

Gazel 65

Mısra: 6

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (Aşık).

38. beni:-i

Gazel 21

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil

şahıs zamiri (aşık).

41. baña:-a

Kaside 3

Mısra: 20

" Ben" birinci tekil

kişi zamir.

ser-ḥadd-i mülk-i kırbete
niçe başam kadem
küh-ı günāhum oldu baña
sedd-i ḥadd-i rāh

42. **baña:-a**

Kaside 4

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil

kişi zamir.

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

43. **ben:**

Gazel 2

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

ben tālabin cefāsına
vaşlın diler rakīb
mihr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

44. **ben:**

Gazel 9

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

seyr iderdüm 'ālem-i
'ulvīde ben ervāḥ-ıla
n'eyleyeyin hāyil olur bu
ḥākden kalıp baña

45. **ben:**

Gazel 11

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

ben gubārı yād idüp yād
itmedüñ
sende buldum büy-ı luṭf-ı
āşinā

46. **benüm:-üm**

Gazel 185

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

eşk-i çeşmümdür benüm
deryā-yı hūn
keştīdür cismüm aña
āhum direk

47. **benüm:-üm**

Gazel 185

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

ey Şihābī nār-ı āhumdan
benüm
yakdı yer yer cismim
ebdāl-i felek

48. **benüm:-üm**

Gazel 248

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

iy Şihābī[*] gūyā-yı
eş 'ārum benüm
āşiyān peydā ider her
gül- 'izāruñ koyınına

49. **benüm:-üm**

Gazel 251

Mısra: 10

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

egerçi ḥaste 'āşıklar
kapuñda bī-nihāyetdür
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

50. **benüm:-üm**

Gazel 261

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri.

zülfi ucundan benüm
gibi olup mâtem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdân her gice

51. **benüm:-üm**

Gazel 310

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri.

benüm ol merd-i müflis
kim cihânı terre almaz
sekiz bâğın cinânuñ
vâlidem bir dâneğe
şatmaz

52. **benüm:-üm**

Kaside 12

Mısra: 1

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri.

sîne ta-blumdur benüm
âhum 'alem
'alem içre 'aşk ıla oldum
'alem

53. **ben:**

Gazel 83

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri. II Şair, âşık.

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezîz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezîz

54. **ben:**

Gazel 193

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri. II Şair, âşık.

muṭrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden çengine
kaddümi muṣrâb-ı ğam
kıldı dilâ mânend-i çeng

55. **ben:**

Gazel 255

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri. II Şair, âşık.

mürekkeb kalmadı faşl
oldı bâbın yazmağa
hicrûñ
meger miḥnet kitâbın
ben yazam bu sürḥ-ı
eşkümlle

56. **ben:**

Gazel 1

Mısra: 13

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

yârdan fûrkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
ğuşşa gencîne bıraḳdum
bu ten-i tenhâyı

57. **ben:**

Gazel 31

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

şimsîr âb u dâruñı ben
teşne-câna şun
kalb-i men el-ḥarâre
nâr'an el-leheb

58. **ben:**

Gazel 92

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

sen ta'accüb etme ben
itsem raḳîbe rîş-ḥand
ğâlib olmaḳ düşmene
şâhum müdârâ birledür

59. **ben:**

Gazel 131

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi
elüm şundukça dāmānına
dest-i merḥabā vermez

gerçi ḥilkat birdür ammā
kim ṭabāyi‘ muḥtelif
sākin-i meyḥāne ben
mescidde şūfī mu‘tekif

ağyār keşretinden ḳapuña
bulmadum yol
bāb-ı ümīde varsam ben
nā-murāda yer yok

60. **beni:-i**

Gazel 147

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yaḳar beni
āhum u gönlüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

63. **ben:**

Gazel 166

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

bu ne hikmetdür ṭabībā
dāyimā ben ḥastenüñ
şerbet-i meydür şifā olsa
mizāc-ı münḥarif

66. **ben:**

Gazel 187

Mısra: 6

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

baş üzre götürüp ser-tāc
iderlerdi beni
ayağı toprağı olsam ben
de ol sultānumuñ

61. **ben:**

Gazel 155

Mısra: 4

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

ḳışsa-i guşşamdan aña
olsun o şāh-ı cihān
eyleñüz rahmet size ben
dā‘i-i erkāna ‘arz

64. **benden:-den**

Gazel 173

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

Husrevā şimdi lebüñden
ğayrı Şirīn adı yok
benden özge Bīsütün-ı
miḥnetüñ Ferḥadı yok

67. **beni:-i**

Gazel 187

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

baş üzre götürüp ser-tāc
iderlerdi beni
ayağı toprağı olsam ben
de ol sultānumuñ

62. **ben:**

Gazel 166

Mısra: 1

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

65. **ben:**

Gazel 178

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

68. **ben:**

Gazel 210

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

nā-murād olmağa pīr-i
‘aşka olmuşdur mūrīd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nā-kām-ı kem

69. ben:

Gazel 212

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

dağı ben ana rahminde
yatur bir katre hūn iken
bu mevcūdātı ma‘dūm
añlayup ol demden el
çekdüm

70. ben:

Gazel 212

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser
gördüm
tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erķamdan el
çekdüm

71. ben:

Gazel 214

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

‘ışk ‘anķāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

72. ben:

Gazel 215

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

olduğum-çün tığ-ı ‘ışk-
ıla Şihābī ben şehīd
zeyn olunsun her taraf
sūsenler-ile meşhedüm

73. ben:

Gazel 216

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bī-vefā
uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

74. ben:

Gazel 217

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ermeye lāyık mı luţfuñ
pertevi ben zerreye
germ-iken hengām-ı
mehr-i cūduñ ey şāh-ı
kerem

75. beni:-i

Gazel 220

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

şanma ‘uryān beni ey
çarḫ ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

76. ben:

Gazel 234

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri || Aşık.

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

77. ben:

Gazel 236

Mısra: 6

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

zāyi ‘ oldı arada bunca
hukūk-ı hıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sulṭānumdan

78. ben:

Gazel 237

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ne kadar eyler-iseñ
bendeki istignāyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

79. ben:

Gazel 241

Mısra: 5

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

sākiyā ben sāgarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
dahı dāyim tolu

80. ben:

Gazel 243

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ıraqdan merḥabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī ‘ mi olsun bu

81. ben:

Gazel 250

Mısra: 4

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

cān-ı ‘ aşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istignālara

82. ben:

Gazel 252

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ben ağladuḳça giryeme
ḥandān olur raḳīb
eksük degüldür arada bir
mācerā-y-ise

83. ben:

Gazel 253

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ben niçe vām-ı cām-ı
mey etmeyem edā
k’oldı ḥavāle sāḳi-i
bezm-i bahār-ise

84. ben:

Gazel 253

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

eksüklük ile hālūmi ‘ arz
itdügümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şīve-kār[-ise]

85. ben:

Gazel 254

Mısra: 1

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

gerçi tıtdum sīnemi ben
seng-i cevri-i dilbere
eşk-i çeşmüm ḳan akar
beñzer ki çekdi dil bere

86. benden:-den

Gazel 259

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

‘aceb mi kūh-ken benden
alursa şan‘at-ı ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstāda

87. benden:-den

Gazel 273

Mısra: 6

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ol kemān-eb rūya göster
didiler qurbānuñı
ğamzesinüñ tırini
toğrutdı benden cānibe

88. ben:

Gazel 274

Mısra: 8

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

nāfi‘ mi olur eşribe ey
cem‘-i eṭibbā
ben ḥaste dile şurb-ı
ḥum-ı bādeden olsa

89. ben:

Gazel 277

Mısra: 4

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

ey meh kemān qaşuñā
‘ıyd-i vişālde
qurbān iderseñ eyle
meded ben mekīne‘i

90. ben:

Gazel 279

Mısra: 4

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

pādişāhum zūfūñ-ile
boynı baḡlu quluñam
āsītān-ı devletūñden
sürme gel ben bende‘i

91. ben:

Gazel 304

Mısra: 1

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

şem‘-i ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

92. ben:

Gazel 304

Mısra: 4

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
qayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

93. ben:

Gazel 312

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

94. benden:-den

Rübai 2

Mısra: 4

" Ben" birinci tekil
kişi zamiri || Aşık.

zıkr-i ḥayr olmaklık
esbāb-ı taḥammüldür
baña
yine benden soñra
güftārum aña vāriş olur

95. ben:

Gazel 185

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil
kişi zamiri.

çekmeyenler bilmez ey
kaşı kemân
ben bilürven 'aşkuñuñ
pâyını pek

96. ben:

Gazel 247

Mısra: 7

" Ben " birinci tekil
kişi zamiri.

ben kuluñı kapuñdan
eyleme red
âşinâyam bu âsitane-y-ile

97. ben:

Gazel 264

Mısra: 1

" Ben " birinci tekil
kişi zamiri.

pây-mâl-i ğamda ben
üftâde [vb]
elüm irmez o serv-i
âzâde

98. ben:

Kaside 18

Mısra: 25

" Ben " birinci tekil
kişi zamiri.

yâ Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiķ u refiķ
sen hidâyet bile göster
gideyim toĝrı ıarık

99. ben:

Kaside 18

Mısra: 40

" Ben " birinci tekil
kişi zamiri.

havf çekmez mi kim
faẓl-ı hüda olsa penâh
'arz-ı takşır iderem
dergehe ben rüy-ı siyâh

100. baña:-a

Gazel 277

Mısra: 2

" Ben " birinci teklik
şahıs zamirinin yönelme
eki almış hâli.

gördi şafâ-yı mehri-y-ile
tolu sîne'i
günden güne baña o meh
arturdu kîne'i

101. beni:-i

Gazel 209

Mısra: 5

" Ben " birinci tekil
şahıs zamiri.

beni gördükçe dâyim
vahşet eyler
degül mi [kim] perî-veş
yohsa âdem

102. beni:-i

Gazel 223

Mısra: 9

" Ben " birinci tekil
şahıs zamiri.

kaldı ebdâlî Şihâbî bir
hasen sûret beni
Kerbelâ-yı 'ışka düşdüm
dilde zikrüm yâ Hüseyn

103. beni:-i

Kaside 6

Mısra: 1

" Ben " birinci tekil
şahıs zamiri.

yâ ilâhî beni 'ilmüñ ile
dânâ eyle
kalbimüñ âyînesin pāk ü
mücellâ eyle

104. beni:-i

Kaside 18

Mısra: 21

" Ben " birinci tekil
şahıs zamiri.

ẖvāb-ı ğafletden
uyarmaz beni iblīs-i
hasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

105. **beni:-i**

Kaside 18

Mısra: 27

" Ben " birinci tekil

şahıs zamiri.

beni emvāc-ı hevā
külzümüne kıldı ğarīk
ğarq-ı deryā-yı haṭāyam
keremūñ baḥr-i 'Amīk

106. **ben:**

Gazel 137

Mısra: 5

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri II âşık.

karşu vardum rehzen-i
'ışka fenā şeklinde ben
mālī olmayan kişi itmez
ḥarāmīden hirās

107. **ben:**

Gazel 138

Mısra: 8

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri II âşık.

baña verildi kişver-i
'ışkuñ riyāseti
olsam 'aceb mi zümre-i
'uşşāka ben reīs

108. **ben:**

Gazel 152

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri II âşık.

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum 'aşk u şevk-i
yāra maḥşūş

109. **ben:**

Gazel 304

Mısra: 2

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri II âşık.

şem'-i 'ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

110. **ben:**

Gazel 304

Mısra: 6

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri II âşık.

kapuña hūbān-ı 'ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i ḥüsne şahsın
şāhāne gördüm ben seni

111. **bendeki:-de, -ki**

Gazel 237

Mısra: 7

"Ben" birinci tekil

şahıs zamiri.

ne kadar eyler-iseñ
bendeki istignāyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

112. **ben:**

Gazel 220

Mısra: 7

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri (aşık).

ne 'aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen koyınına almış o
nigārı 'uryān

113. **ben:**

Gazel 277

Mısra: 12

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri (aşık).

künc-i gamuñ ki sînede
medfün-idi ezel
buldum tılısm-ı 'aşk-ıla
ben ol hâzîne'i

114. **ben:**

Gazel 287

Mısra: 7

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri (aşık).

şoyunup mekke-i
hayretde ben ebdâl
oldum
lebûñ esrârınuñ olalı
gönül hayrânı

115. **ben:**

Gazel 304

Mısra: 8

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri (aşık).

iy Şihâbî zen-i dünyâya
mâyil olmaduñ
âferînler tab' uña
merdâne gördüm ben
seni

116. **ben:**

Kaside 16

Mısra: 2

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri (aşık).

hâzret-i fahr-i cihândur
çün imâm-ı çâr-yâr
ben de ümmetden olup
oldum gulâm-ı çâr-yâr

117. **ben:**

Kaside 19

Mısra: 17

" Ben " birinci tekil

kişi zamiri (aşık).

ben dest-büse ṯalib
olursam 'aceb mi kim
el virdi cümle ẖalqa
bugün merhâbâ-yı 'ıyd

ben dahı:

1. **ben dahı:**

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ben dahi, ben de.

hevâ-yı 'ışk-ıla çün
nağme-perdâz oldı
'âşıklar
ideyin ben dahı 'uşşâk
içinde bi-nevâlıklar

2. **ben dahı:**

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ben dahi, ben de.

sen bulduñ-ısa ẖusn-ile
'âlemde iştiḥâr
buldum efendi ben dahı
'aşk-ıla imtiyâz

benâm-ı çâr-yâr:

1. **benâm-ı çâr-yâr:**

Kaside 16

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Dört halifenin

namlı, şan ve şöḥret

sahibi olanı. II Hz.

Ebubekir.

yâr-gâr olan ḥabîbu'llāha
evvel şıdḳ-ıla
hâzret-i Bū-Bekr kim
oldur benâm-ı çâr-yâr

bencileyin:

1. **bencileyin:**

Gazel 125

Mısra: 6

Benim gibi, bana

benzer.

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler

āhınıñ bencileyin kimse
duḡānın çekmez

bend et-:

1. bend et-:-meg, -e

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bağlamak; hüküm
ve tesiri altına almak.*

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdāyı ḡalāş it
cānı ol kullābdan

bend eyle-:

1. bend eyle-:-(y)el, -den

Gazel 107

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bağlamak.

bilüme bend eyleyelden
zülfinüñ zünnārını
kāfer-i 'ışkam
müselmānlar göñül
sevdāyidür

bend geç-:

1. bend geç-:-di

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tuzak kurmak, hile
ile tuzak kurulup ele
geçirilmek (ŞAKAR).*

ādemīlik bu mıdur zülfüñ
ucından ey perī
kākül-i müşkil girih-
gīrūñ baña çok geçdi
bend

bend id-:

1. bend id-:-üp

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bağlamak,
zincirlemek.*
zülfine kıldı musahḡar
bend idüp 'āşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsūnı var

bend ol-:

1. bend ol-:-dı

Kaside 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bağlı, düğümlü
olmak.*

ulaşduğı-çün sünbül-i
cānāna benefşe
bend oldu varup zülf-i
perīşāna benefşe

2. bend ol-:-ur

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bağlanmak,
tutulmak II Âşığın
gönlünün sevgilinin
saçlarına tutulması.*

bend olur ol sāhirūñ lā-
büdd 'ikāl-i zülfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa 'aḡluñ mū-şikāf

bende:

1. bende:

Kaside 9

Mısra: 15

Kul, köle.

niçe başı itsün Şihābī
bende na'tında kelām
düşmez anuñ aḡzına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

2. bendenüñ:-nün

Gazel 76

Mısra: 10

Kül, köle || Aşık.

dergehe lāyık degül
şāhum Şihābī şî'ri lîk
bendenüñ āybı hünerdür
eylese sultān pesend

3. bendesîne:-s, -i, -n, -e

Gazel 88

Mısra: 7

Kul, köle II âşık.

selāmın kesdi bendesîne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

4. bendedür:-dür

Gazel 300

Mısra: 10

*Esir olarak alınan
köle veya cariye. II Âşık.*

işigüñde revā mı
devletüñem
Şihābī bendedür şāhum
du'acı

5. bendesine:-si, -n, -e

Gazel 221

Mısra: 9

*Esir olarak alınan
köle veya cariye. II Âşık.*

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine 'ışk u meşk
itmez
cihānda bî-vefālar çok
velî aña selām olsun

6. bende:

Gazel 306

Mısra: 10

(Fars.) Kul, köle.

bağladı gönlin Şihābī
serv-i qadd bir servere
k'aña kıldur bāğ-ı
dehrüñ bende vü āzādesi

bende'i:

1. bende'i:

Gazel 279

Mısra: 4

(Fars.) Kul, köle.

pādişāhum zülfüñ-ile
boynı bağılu kuluñam
āsītān-ı devletüñden
sürme gel ben bende'i

2. bende'i:

Kaside 16

Mısra: 29

(Fars.) Kul, köle.

yā ilāhī bile haşr eyle

Şihābī bende'i

rūz-ı maḥşer içre olunca
kıyām-ı çār-yār

bende-i kemterin:

1. bende-i kemterin:

Gazel 265

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok aciz kul.

kim-durur dir-iseñ Şihābī
şehā
bende-i kemterin ü
üftāde

bende-i pîr-i mügan:

1. bende-i pîr-i mügan:-

dur

Gazel 152

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aşkın asıl sahibinin
kölesi.*

Şihābī bende-i pîr-i
müğandur
olaldan ḥāne-i ḥummāre
maḥşûş

bend-i belā:

1. bend-i belā:-da

Gazel 229

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bela bağı. || Bir bağ
gibi insanı serbest
bırakmayan, insanın
ayağına dolaşan dert,
sıkıntı.*

göñül bend-i belāda
gözlerüm her demde kan
ağlar
Şihābī ḥalāş eyle ilāhī
dāmdan demden

2. bend-i belā:-(y)a

Gazel 301

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bela bağı. II
Sevgilinin saçı.*

saçı 'aḳdini ḥall itmek o
māhuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belāya şāneden ğayrı

bend-zencīr eyle:-

1. bend-zencīr eyle:-

mek, -dür.

Gazel 190

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Zincire vurmak,
elini kolunu bağlamak.*

zūlfüñe bağla ḥakīm-āne
dil-i āşüfte'i
bend-zencīr eylemekdür
çāresi dīvānenüñ

benefşe':

1. benefşe':

Gazel 278

Mısra: 1

Menekşe II Saç teli.

sākī getürdi lā'lüñe
ḥatṭuñ benefşe'i
sen de kebābı şīşe ḳo pür
eyle şīşe'i

benefşe:

1. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 1

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

ulaşduğı-çün sünbül-i
cānāna benefşe

bend oldı varup zūlf-i
perīşāna benefşe

2. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 2

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

ulaşduğı-çün sünbül-i
cānāna benefşe
bend oldı varup zūlf-i
perīşāna benefşe

3. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 4

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

iḳlīm-i 'ademden çemen-
i milk-i vücūda
boynın burarak geldi
ġarīb-āne benefşe

4. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 6

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

*ezhâr-ı firāvân-ile gül-
zâr-ı bahâra
geldi ki şürû‘ eyleye
seyrâne benefşe*

5. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 8

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

*tarf-ı külehin şîve-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendâne benefşe*

6. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 10

Baharın habercisi

*olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

*bâğ içre binâ eyledi çok
rab‘ zeberced
kâşîler-ile bağladı kâşâne
benefşe*

7. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 12

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

*evrâkını beñzetsem olur
pâyına peylük
oturdı çemen na‘ına
şâhâne benefşe*

8. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 14

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde*

*bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

*sultân-ı şakâyık egilen
gül-durur ammâ
hüküm itdi bugün bâğa
emîrâne benefşe*

9. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 16

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

*‘ârifler aña başladı
üstinde yir eyler
ayağa düşer uğrasa
nâdâna benefşe*

10. **benefşe:****Kaside 23**

Mısra: 18

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī
endāmi kamu şūh u
zarīfāne benefşe

11. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 20

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

şarar başına gerçi Mesīhī
gibi ezrak
geldi ruh-ı yāri görüp
īmāna benefşe

12. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 22

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

çāk itdi girībānın o gül
çehreye qarşu
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

13. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 24

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

reyhāncı müşābih kıla mı
zülf-i nigāra
bir deste idüp bağlasa
yüz dāne benefşe

14. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 26

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

cem‘ oldı gülistāna yine
hayli şükūfe
gürzi-y-le olur çāvuş o
dīvāne benefşe

15. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 28

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

açar gözünü şebnem-ile
nergis-i şehlā
tutar yüzünü şubh-ıla
yābāna benefşe

16. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 30

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

sākī şararup beñzedi
nīlūfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

17. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 32

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde*

*bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

dilden bu gice düşmedi
ḥaṭṭ-ı leb-i dilber
eglence idi meclis-i
‘irfāna benefşe

18. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 34

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

ṭutdı ḥaṭṭ-ı müşğini
kenārını ‘izāruñ
zīnet-ger olur ṭarf-ı
gülistāna benefşe

19. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 36

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

bāzār-ı gülistāna meger
olmağa ‘aṭṭār
oturdı geçüp küşe-i
dükkāna benefşe

20. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 38

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

olınca ḥaṭṭ-ı ‘arızı zülfine
berāber
eyledi çemen sünbülünü
şāna benefşe

21. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 40

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

beñzetmeg-ile kendülerin
kākül-i yāra
ṭa‘n eyler-imiş sünbül-i
reyhāna benefşe

22. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 42

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

būyından idüp ḥalk
dimāğını mu‘aṭṭar [vb]
gösterdi ‘aceb ḥulḳ-ı
kerīmāne benefşe

23. benefşe:

Kaside 23

Mısra: 44

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

o lāle-ḥadūñ nūş idelüm
zıkr-i lebinden
nāfī‘ getirür şerbetin
insāna benefşe

24. benefşe:

Kaside 24

Mısra: 38

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe,
sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüylerine
benzetilir.*

iltecek zülf-i şemîmini
gülistâna şabâ
merhabâ kıldı benefşe
didi ehlâ sünbül

25. benefşe:

Gazel 188

Mısra: 6

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe.*

didüm şarâb-ı la'lüñ için
hastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
ergüvân gerek

26. benefşe:

Kaside 25

Mısra: 13

*Baharın habercisi
olan, mor renkli ve güzel
kokulu çiçek, menekşe.*

urunmuş goncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar

kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

beni:

1. beni:

Gazel 38

Mısra: 7

*Birinci teklik şahıs
zamiri ll âşık.*

lerzeler tutdı harâret-ile
beni
tâb-ı 'ışkuñ şaldı cism ü
câna teb

2. beni:

Gazel 98

Mısra: 8

*Birinci teklik şahıs
zamiri (âşık yerine).*

bu perîşân gönülüm
eglenmez gidersem
gülşene
bî-çarâr ider beni her
zülf-i sünbüldür gider

3. beni:

Gazel 122

Mısra: 9

*Birinci teklik şahıs
zamininin yükleme hal
eki almış şekli (âşık).*

Şihâbî âteş-i mehri beni
yakdı o meh-rünüñ
görünen penbeler encüm
gibi sînemde dâğıdur

4. beni:

Gazel 62

Mısra: 7

*" Ben" birinci tekil
kişi zamiri (Aşık).*

ger kaža-y-ile beni katl
etse hunh^Vâr-ı çeşm
kâzîler virsin demüm
hıllinde ibrâya hücc

5. beni:

Gazel 84

Mısra: 9

*" Ben" birinci tekil
kişi zamiri (Aşık).*

nifâk eyler rakîb-i rû-
siyeh tırmaz beni yâra
münâfıklık arada bildüm
ol yüzi karadandur

6. beni:

Gazel 99

Mısra: 8

*" Ben" birinci tekil
kişi zamiri (Aşık).*

bakmazsa ‘ayn-ı rahm-ıla
 çeşmüñ ‘aceb degül
 ğamzeñ hemîşe aña beni
 ğamz ider geçer

7. beni:

Gazel 111

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

çekdi çevirdi cevr-ile
 devr-i zamān beni
 güyā kemānkeş-i ğama
 kıddüm kepādedür

8. beni:

Gazel 147

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

her güneş ruhsārı görsem
 odlara yaķar beni
 bezm-i ğamda sāz-ı pür-
 sūz oldı nālem ‘ūd-veş

9. beni:

Gazel 193

Mısra: 1

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

tengnā-yı ğamda inletdi
 beni bir şūh u şeng
 yek-nefes āheng-i nālem
 olsa çatlardı dü heng

10. beni:

Gazel 197

Mısra: 9

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

ey Şihābī āteş-i miñnet
 beni
 şöyle yakmışdur ki
 oldum külli kül

11. beni:

Gazel 233

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

tīg-i mehrüñ ğarķ-ı hūn
 etdi beni ey lāle-ruh
 kıan aķar her dem benüm-
 çün dīde-i aħbābdan

12. beni:

Gazel 236

Mısra: 3

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

tīg-i miñnetle beni kıatl
 ider olsa o cūvān
 her yere şekl-i maħabbet
 yazıla kıanumdan

13. beni:

Gazel 240

Mısra: 1

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

beni sevdāyī kıldı perī-rū
 siyeh çeşm ü siyeh ebrū
 siyeh mū

14. beni:

Gazel 265

Mısra: 2

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

yürür-iken cihānda āzāde
 beni kıul eyledi aĝa-zāde

15. beni:

Gazel 305

Mısra: 7

" Ben" birinci tekil

kişi zamiri (Aşık).

sürmek ister müdde‘ī
 kūyuñ ħarīminden beni
 kimse kıovar mı

Harem'den Ka'benüñ
hüddâmını

16. **beni:**

Rübai 8

Mısra: 1

"Ben" birinci tekil
kişi zamiri (Aşık).

beni dehr eyledi
mükerrer hâl
yokdur âyine-i gönülde
şafâ

benüm:

1. **benüm:**

Gazel 100

Mısra: 9

Birinci teklik şahıs
zamiri (âşık yerine).

kākül-i dildāre
tolaşmağdadur gönülüm
benüm
ey Şihābī hâtırımdan
yine bir sevdâ geçer

2. **benüm:**

Gazel 102

Mısra: 2

Birinci teklik şahıs
zamiri (âşık yerine).

vücūdumda olan gönül
yanuklar lāle-zārumdur
ruhuñ devrinde ol güyâ
benüm bāğ-ı bahārumdur

3. **benüm:**

Gazel 108

Mısra: 1

Birinci teklik şahıs
zamiri (âşık yerine).

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

benüm-çün:

1. **benüm-çün:**

Gazel 93

Mısra: 7

Benim için.

merdüm-i çeşmüm
benüm-çün ağlamaz
gözine tursın anuñ hün-ı
ciger

2. **benüm-çün:**

Gazel 233

Mısra: 8

Benim için.

tīg-i mehrüñ ğark-ı hün
etdi beni ey lāle-ruh

kan aķar her dem benüm-
çün dīde-i aķbābdan

beñz:

1. **beñzüm:-üm**

Gazel 90

Mısra: 4

Beniz, yüz, yüzün
rengi.

derdā ki ķasretinden sen
ķūsñ-i nev-bahāruñ
beñzüm şarardı gitdi
berk-i ħazāne beñzer

2. **beñzüm:-üm**

Kaside 23

Mısra: 29

Beniz, yüz, yüzün
rengi.

sākī şararup beñzedi
nīlūfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

3. **beñzi:-i**

Kaside 24

Mısra: 22

Beniz, yüzün rengi.

reşk-i zūlfünle teni
rişteye dönmüş güyâ

gögerür beñzi alur başına
sevdā sünbül

4. **beñzi:-i**

Gazel 69

Mısra: 6

Çehre, yüzün rengi.

şararmış-ıdı 'illet-ile
şimdi şūfınūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

benze:

1. **beñzedürler:-dür, -ler**

Gazel 255

Mısra: 2

(Bir kimse veya

şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak.

göñüller açdı o gül-ruh
cemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
goñca-i hāndānı fī'l-
cümle

2. **beñzedürler:-dür, -ler**

Gazel 279

Mısra: 2

(Bir kimse veya

şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak.

bāğ-ı hüsn içre görenler
sen gül-i pür-hānde'i
beñzedürler bülbul-i zāre
dil-i nālen-de'i

3. **beñzetsem:-t, -se, -m**

Kaside 23

Mısra: 11

(Bir kimse veya

şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak.

evrākını beñzetsem olur
pāyına peylük
oturdı çemen na'ına
şāhāne benefşe

4. **beñzemiş:-miş**

Kaside 22

Mısra: 31

Benzemek,

andırmak.

beñzemiş kalbi söyünmiş
odı bir tennūra
gālib olmuş ezeli āteşe
kānūn lāle

5. **beñzemişdür:-mişdür**

Gazel 160

Mısra: 10

(İki kimse veya şey

arasında) Birbirine
uygun ve ortak taraflar
bulunmak ve ortak
tarafları sebebiyle
birbirini hatırlatmak,
andırmak.

devr-i hüsninde
dolandurdu niçe
pervānesin
beñzemişdür fī'l-meşel
bir dilber-i 'ayyāre şem'

6. **beñzedi:-di**

Kaside 23

Mısra: 29

(İki kimse veya şey

arasında) Birbirine
uygun ve ortak taraflar
bulunmak ve ortak
tarafları sebebiyle
birbirini hatırlatmak,
andırmak.

sākī şararup beñzedi
nīlūfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

7. beñzedi:-di

Kaside 24

Mısra: 29

(İki kimse veya şey
arasında) Birbirine
uygun ve ortak taraflar
bulunmak ve ortak
tarafları sebebiyle
birbirini hatırlatmak,
andırmak.

beñzedi bāğ-ı bahār-ıla
bilād-ı Neced'e
servi sen Kaysa kıyās
eyle vü Leylā sünbül

8. beñzedi:-di

Kaside 24

Mısra: 40

(İki kimse veya şey
arasında) Birbirine
uygun ve ortak taraflar
bulunmak ve ortak
tarafları sebebiyle
birbirini hatırlatmak,
andırmak.

yemm-i ahzār çemen ü
zevrākīdūr gešt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklā sünbül

9. beñzer:-r

Gazel 69

Mısra: 6

...gibi görünmek.

şararmış-ıdı 'illet-ile
şimdi şūfinūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

10. beñzer:-r

Gazel 78

Mısra: 9

(İki şey arasında)
Birbirine uygun ve ortak
taraflar bulunmak.

cüdā olmadı beñzer tev-
emāne
Şihābī guşşadur göñlüme
hem-zād

11. beñzedimez:-di, -
mez**Kaside 24**

Mısra: 45

Benzetmek, iki şey
arasında ortak yönler
bulmak.

hāşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zāre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyā sünbül

12. beñzer:-r

Gazel 315

Mısra: 1

(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

benze:-

1. beñzer:-r

Gazel 20

Mısra: 14

(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir hayāl-i hūvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

2. beñzer:-r

Gazel 220

Mısra: 2

(Bir kimse veya

*şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak.*

eşkimün katreleri
yakama olsa gâltân (-)
la'lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemân

3. beñzer:-r

Gazel 172

Mısra: 10

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.*

şa'r-ı garrâda hayâlât ü
nezâket olmasa
iy Şihâbî sâza beñzer
kim anuñ evtârı yok

4. beñzer:-r

Gazel 173

Mısra: 4

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.*

dilrübâlar 'âlem içre cā-
be-cā şalınmasa
bâğa beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

5. beñzer:-r

Gazel 245

Mısra: 4

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.*

her melek-ruhsâr yârüñ
görmege dîdarını
câri olur kapu kapu
beñzer ol cerrâre şu

6. beñzer:-r

Gazel 254

Mısra: 2

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.*

gerçi tıtdum sînemi ben
seng-i cevri-dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

7. beñzer:-r

Gazel 260

Mısra: 4

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.*

kağeh âyînesine hikmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüğüñ mir'âta

8. beñzer:-r

Gazel 276

Mısra: 7

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.*

âb üstinde yatur keştîye
beñzer bu zemîn
cân atar 'âkıl olan karaya
girmez gemiye

9. beñzer:-r

Gazel 307

Mısra: 1

*(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında*

uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.

naẓm-ı dendānuña
beñzer deyi lü'lü-yı teri
dökülür la'l-i lebün
reşkine eşküm güheri

10. beñzer:-r

Gazel 307

Mısra: 8

(Bir kimse veya

şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.

çemenün nergisinün gül
diken oldu gözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli goncaları

11. beñzer:-r

Kaside 2

Mısra: 10

(Bir kimse veya

şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.

‘ulemā ‘ilm-i nu‘ūt u
ceberūtında hemān

aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt

12. beñzer:-r

Kaside 22

Mısra: 12

(Bir kimse veya

şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak.

dest-i şevki-y-le çeküp
yakasını çäk itmiş
beñzer olmuş gam-ı
dildār-ıla meftün lāle

13. beñzer:-r

Gazel 90

Mısra: 1

Andırmak,

benzemek, gibi
görünmek.

kaşuñ gamı-y-la ey meh
kaddüm kemāne beñzer
gamzeñ okına karşı
sīnem nişāne beñzer

14. beñzer:-r

Gazel 90

Mısra: 2

Andırmak,

benzemek, gibi
görünmek.

kaşuñ gamı-y-la ey meh
kaddüm kemāne beñzer
gamzeñ okına karşı
sīnem nişāne beñzer

15. beñzer:-r

Gazel 90

Mısra: 4

Andırmak,

benzemek, gibi
görünmek.

derdā ki hasretinden sen
hüsni ney-bahāruñ
beñzüm şarardı gitdi
berk-i hāzāne beñzer

16. beñzer:-r

Gazel 90

Mısra: 6

Andırmak,

benzemek, gibi
görünmek.

gām-hānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur
halk-ı cihān içinde bir
mihmāne beñzer

17. beñzer:-r

Gazel 90

Mısra: 8
Andırmak,
benzemek, gibi
görünmek.

cārī olur görünce
 kıddüñi eşk-i çeşmüm
 serv ayağına akar āb-ı
 revāne beñzer

18. **beñzer:-r**

Gazel 90

Mısra: 10

Andırmak,
benzemek, gibi
görünmek.

şür u şer-ile tıldı ‘ālem
 bütün Şihābī
 ‘aksine döndi devrān āhır
 zamāna beñzer

19. **beñzer:-r**

Gazel 172

Mısra: 2

(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak, gibi olmak; ..
gibi görünmek,
andırmak, benzemek.

şol gönülde ‘aşk nūrınūñ
 ki hīç āsārı yok
 hālī bir tennūra beñzer
 kim içinde nārı yok

beñzed:-

1. **beñzedirdüm:-ür, -di,**
-m

Gazel 267

Mısra: 2

Benzetmek, iki şey
arasında ortak yönler
bulmak.

halkdan kaçır karīn
 olmaz rakīb-i rū-siyeh
 kıarasından beñzedirdüm
 olsa ger āhū-siyeh

2. **beñzede:-e**

Kaside 24

Mısra: 14

(Bir kimse veya
şeyin başka bir kimse
veya şeyle) Arasında
uygun ve benzer taraflar
bulmak.

pīç ü tāb itse ne deñlü
 ser-i geysülerüñe
 cānı yok kim özini
 beñzede cānā sünbül

beñzer ki:

1. **beñzer ki:**

Gazel 226

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öyle anlaşıyor ki,
öyle görünüyor ki.

uyuma gözün aç beñzer
 ki gice mūm tutmuşsın
 rakībā şātır-ı fitne ‘aceb
 kelb-i muķallemsin

beñzet:-

1. **beñzetmeg-ile:-meg, -**
ile

Kaside 23

Mısra: 39

Benzer duruma
getirmek; aynını yapmak,
taklit etmek; yanılarak
bir şeyi veya birini diğeri
zannetmek.

beñzetmeg-ile kendülerin
 kākül-i yāra
 ta‘n eyler-imiş sünbül-i
 reyḥāna benefşe

beñzet:

1. beñzetdi:-di

Gazel 227

Mısra: 5

*Benzetmek, aynı
şekle sokmak, aynıını
yapmak, taklit etmek.*

beñzetdi aya kendüyi

tırnağıña hilāl

varsın felek de barmağını

ol gümüşlesin

2. beñzedürsem:-ür, -se,
-m**Gazel 260**

Mısra: 8

*Benzer duruma
getirmek; (Bir kimse
veya şeyin başka bir
kimse veya şeyle)
arasında uygun ve
benzer taraflar bulmak.*

şah-ı mārān olup emmare

derūnumda yatur

beñzedürsem yeridür anı

çeh-i hayyāta

ber-ā-ber:

1. ber-ā-beri:-i

Gazel 282

Mısra: 8

*Denk, eşdeğer,
benzer.*

*düşsem ‘aceb mi üstine
tîgı o berberüñ
oldı tarîk-ı guşşada
başum ber-ā-beri*

2. ber-ā-ber:

Gazel 13

Mısra: 14

*(Fars.) Beraber,
birlikte.*

*gülüp açılmadı bir
gonca-lebüñ gibi ‘ayān
olmadı kıddüñe bir serv
ber-ā-ber peydā*

berāber ol-:

1. berāber ol-:-ınca

Kaside 23

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Bir olmak, denk
olmak, eşdeğer olmak II
bir arada bulunmak.*

*olınca hattı-ı ‘arızı zülfine
berāber*

*eyledi çemen sünbülünü
şāna benefşe*

berāt:

1. berāt:

Kaside 8

Mısra: 10

*Bir kimseye
herhangi bir imtiyaz
verildiğini gösteren
belge; ayrıcalık fermanı.*

nāzil degül mi kıadrine

Tāhā vü Nāzi ‘āt

menşüb aña risālet ü

levlāk aña berāt

2. berātında:-ı, -n, -da

Gazel 243

Mısra: 7

Ferman, buyruk.

*n’ola keç görünürse rā
kaşuñ hüsnuñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru*

berāt-ı hüsn:

1. berāt-ı hüsn:-üñ, -e

Gazel 242

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik fermanı.

*müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizā‘
eyler*

berāt-ı hüsniñe çekmiş
nişan-ı şehriyâr ebrû

berā-yı 'ıyd:

1. berā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Bayram için.

tayy oldı çün riyāzāt u
şavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı 'ıyd

ber-bālā-yı gül:

1. ber-bālā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yüce gül makamı.

her şukûfe gerçi
olmışdur makâmında
muķīm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bālā-yı gül

berber:

1. berberüñ:-üñ

Gazel 186

Mısra: 2

*Saç ve sakal
kesmeyi meslek edinmiş
kimse.*

hüsniñe kılca haṭā
gelmez ko haṭṭ-ı
'anberüñ
minnetüñ çekmek saña
lāyık mı cānā berberüñ

2. berberüñ:-üñ

Gazel 282

Mısra: 7

*Saç ve sakal
kesmeyi meslek edinmiş
kimse.*

düşsem 'aceb mi üstine
tīḡı o berberüñ
oldı tarīḡ-ı ḡuşşada
başum ber-ā-beri

bere:

1. bere:

Gazel 254

Mısra: 2

Yara.

gerçi tıtdum sīnemi ben
seng-i cevri dilbere
eşki çeşmüm kan aḡar
beñzer ki çekdi dil bere

berg:

1. bergi:-i

Kaside 25

Mısra: 40

Yaprak.

şu deñlü bī-dırīḡ etdüñ
şehā enzār-ı elṭāfuñ
ki her bergi nevā gül-zār-ı
cūduñdan derer nergis

berg-i gül:

1. berg-i gül:

Gazel 305

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül yapraḡı;

*sevgilinin pürüzsüz
yanaḡı.*

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
raksa gelse şīvesinden
ditretür endāmını

berg-i gül-efşān-ı

bahār:

1. berg-i gül-efşān-ı

bahār:

Kaside 20

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Gül yapraḡı saḡan

bahar.

mağdemine ehl-i gülşen
etdi sîm ü zer nişār
meclisi zeyn idicek berg-
i gül-efşān-ı bahār

berg-i gül-i gülşen:

1. berg-i gül-i gülşen:-e

Gazel 286

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
gülünün yaprağı.*

gice ruhsārın añup
ağladum o gonca-lebūñ
çîn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

berg-i hazān:

1. berg-i hazān:-a

Gazel 58

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sonbahar yaprağı;
sararmış, solmuş yaprak.*

hırs u t̄amağla dökme
iñen zer hazāneye
sen bakmaduñ mı bāğda
berg-i hazāna hıç

2. berg-i hazān:

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sonbahar yaprağı.
II Âşıkların sararıp
solmuş yüzü.*

saña ‘âşıqlaruñ yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı
degül berg-i hazān yer
yer

berg-i hüsn:

1. berg-i hüsn:-i, -(n)e

Gazel 272

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik yaprağı.

berg-i hüsnine ‘aceb
düşdi haţt-ı ğubār
toz kondurmaz-iken ol
gül-i sîrāb üzere

berg-i hüsn-i yār:

**1. berg-i hüsn-i yār:-
dan**

Kaside 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
güzelliğinin yaprağı. II
Gül yaprağı.*

iy şabā lutf it nesîmi
berg-i hüsn-i yārdan
cān dimāğın ter tutar
būy-ı feraḥ-efzā-yı gül

berg-i sebz:

1. berg-i sebz:

Kaside 21

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yeşil yaprak.

gonca-i ter şūretā bir al
bebğadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minķārına bebğā-yı gül

berg-i şî‘r:

1. berg-i şî‘r:-i

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şiir yaprağı. II
Şiirlerin bulunduğu kitap
yaprağı.*

berg-i şî‘ri şu‘arā қо
ilerü virsin ele
gülden evvel açılur
bāğda evrāk-ı dıraḥt

bergüzār:

1. **bergüzār:****Gazel 182**

Mısra: 5

*Yadigâr olmak
üzere verilen hediye,
hatıra.*

sultân-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzâr içün
cân tuhfesini pîşkeş it
pîş-i şâha çek

beri:1. **beriyē:-y, -e****Gazel 276**

Mısra: 6

Bu taraf, bu yana.

düşdi dil zevkî gam-ı
baħrine aña ötesin
ne deyem hâli dümen
tutmadı dönmez beriye

berī ol:-1. **berī ol:-a, -y, -ın****Gazel 305**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Temizlenmek, uzak
olmak.*

iy Şihâbî olayın dirseñ
küdüretten berī

bād-ı şāfuñ pür it cām-ı
şafâ encāmını

ber-ķarār ol:-1. **ber-ķarār ol:-maz****Gazel 105**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kararlı olmak,
devamlı ve daimî olmak.*

ğurūr-ı ħüsn-ile cānā
iñende itme istignā
güzellik ber-ķarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

berk-i ħazān:1. **berk-i ħazān:-e****Gazel 90**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sonbahar yaprağı;
sararıp solan yaprak.*

derdā ki ħasretinden sen
ħüsn-i nev-bahāruñ
beñzüm şarardı gitdi
berk-i ħazāne beñzer

ber-murād ol:-1. **ber-murād ol:-ur****Gazel 79**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Murādına ermek,
isteğine kavuşmak.*

eylemez ħatlüm benüm
ol sâde-rû dilber murād
tîğî rengin olsa ħanumla
olur dem ber-murād

2. **ber-murād ol:-mak****Gazel 79**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Murādına ermek,
isteğine kavuşmak.*

ber-murād olmaķ
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur 'ışķ
ehline ekşer murād

3. **ber-murād ol:-mag, -ı****Gazel 137**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Murādına ermek,
isteğine kavuşmak.*

ber-murād olmağı dünyā-
yı deniden umma kim

‘âlem içre bî-vefâdur
hâşıl olmaz iltimâs

4. **ber-murâd ol:-du, -m**

Gazel 183

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Murâdına ermek,
isteğine kavuşmak.*

der-i meyhâne’i öpdüm
Şihâbî ber-murâd oldum
mürîd olana vâcibdür bir
ulu âsitân öpmek

ber-taraf ol:-

1. **ber-țaraf ol:-ma, -y, -ınca**

Gazel 169

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ortadan kalkmak,
yok olmak.*

sâde diller da‘vî-i ‘ışkı
ferâğat eylemez
olmayınca hâttı-ı tezvîr-i
cüvânân ber-țaraf

berü gel:-

1. **berü gel:-**

Gazel 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaklaş, beriye gel,
bu tarafa gel.*

yaşum baħrine gâhî bir
nazar kıl iy dür-i yektâ
berü gel devlet-ile seyr-i
deryâ eyle ahyânâ

bes:

1. **bes:**

Gazel 136

Mısra: 10

*Elverir, yeter, kafi,
yetiştir.*

Şihâbî ni‘met-i dünyâya
bakmaz
çü bir loğma kanâ‘atdan
aña bes

beşer:

1. **beşerden:-den**

Gazel 226

Mısra: 5

Ademoğlu, insan.

beşerden ey melek cism-i
laţîfün kimseler görmez
perîler gibi gözden gâyib
olma sen de âdemsin

besic eyle:-

1. **besic eyle:-dü, -m**

Gazel 57

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yol hazırlığı
yapmak, yola çıkmak için
hazırlanmak.*

kıldum murâd Ka‘be-i
kūyuñ ıavâfını
‘azm-i şafâ-yı sa‘y-içün
eyledüm besic

beşir:

1. **beşir:**

Gazel 104

Mısra: 10

*Müjdecî, müjde
verici. II Hz.
Muhammed.*

minnet degül mi cânına
halķuñ Şihâbiyâ
k’oldu ümîd-i ümmete
hayru’l-beşer beşir

besle:

1. **beslese:-se**

Kaside 22

Mısra: 22

*Mecazi anlamda,
gittikçe etkili hale
gelmek, gelişmek.*

tıfl-ı eşki vü ciger
kūşesidür Ferhāduñ
n'ola ger şefkat-ile
beslese hāmūn lāle

2. besledi:-di

Kaside 21

Mısra: 19

Mecazen

*geliştirmek; daha etkili,
iyi hale getirmek.*

besledi mehd-i zümürüd
gibi anı goncadan
dāyeler şebnem nesīm-i
şubhıdur lālā-yı gül

beste:

1. beste:

Gazel 178

Mısra: 5

*Bağlanmış, bağlı,
tutsak.*

dil-zār u ten şikeste
vuşlat kapısı beste
ğam şeşderinde kıldum
hergiz güşāde yer yok

bey':

1. bey'ı:-i

Gazel 81

Mısra: 12

Satış, alışveriş.

şıra'sın oğu şatarsañ
şırābı
ki müfti etmedi bu bey'i
fāsıd

beyābān-ı belā:

1. beyābān-ı belā:-da

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bela, eziyet çölü.

beyābān-ı belāda üstür-i
gönlüm şitāb eyler
kō çeksin miñnetin yarūñ
olınca bir yaña fırkat

beyān:

1. beyānın:--ın

Kaside 13

Mısra: 37

*Açıklama, anlatma,
söyleme.*

beyānın muhtaşar kıldum
çü evşāf-ı muṭavveldür
şerī'at mesnedi üstinde
şāhinşāh-ı a'deldür

beyān it:

1. beyān it:-e

Kaside 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Anlatmak,
açıklamak, bildirmek.*

mey-i ğurūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
niçe beyān ide anı bu
cān-ı dil-ḥaste

beyāna sığ:-

1. beyāna sığ:-ma, -dı

Gazel 58

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Açıklamaya, izaha
sığmamak, tam olarak
açıklanamamak.*

ḥüsnüñ bedī'i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

beyān-ı vahdeti id:-

1. beyān-ı vahdeti id:-

i-üp

Kaside 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'ın

birliğini/tekliğini beyan etmek.

tūṭī-i canı şükr ile kılduñ

şeker-şiken

idüp beyān-ı vaḥdeti der

leyse iştibāh

beyāz humre:

1. beyāz humre:

Gazel 154

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Beyaz humre. II

Kaşıntılı bir cilt

hastalığı, yilancık. II

Âşığın gönlünde oluşmuş

aşk yaraları.

ğubār-ı ḥaṭṭ-ıla cebheñ

çü taḥṭa' -i remmāl

ziyā-yı ḥüsn ü ruḥuñdan

belürdi ḥumre beyāz

beydak-ı hāl-i ruh:

1. beydak-ı hāl-i ruh:-

uñ

Gazel 270

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

yanacağının beninin piyade

taşı, piyonu.

at şalıp şah-ı dili bir lu'b-

ile māt eyledi

beydak-ı hāl-i ruḥuñ

gitdikçe ferzeyn olmada

beyne'l-yedeyn:

1. beyne'l-yedeyn:

Gazel 223

Mısra: 8

İki elin arası.

dāmenümde ğam eli

yaḳam tutar dest-i cefā

yā ṭlāḥī sen ḥalāş it

ḳalmışam beyne'l-

yedeyn

beyt:

1. beytüñ:-üñ

Gazel 251

Mısra: 13

Beyit, iki dizeden oluşan nazım birimi.

Şihābī seb'a-i seyyāre

midür bu yedi beytüñ

ögüp göge çıkarır

okuyanlar heft-kişverde

beyte'l-ḥarām-ı çār-

yār:

1. beyte'l-ḥarām-ı çār-

yār:

Kaside 16

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dört halifenin

Kabe'si.

her birisi çār rükn-i

Ka'be-i cāndur baña

anuñ için oldu dil beyte'l-

ḥarām-ı çār-yār

beyti:

1. beyti:-i

Gazel 160

Mısra: 11

Anlam bakımından

birbirine bağlı iki

dizeden oluşmuş nazım

birimi.

rüşen oldu bu yedi beyti

Şihābīnūñ (-)

şanasın yaḳdı felekde

seb'a-i seyyāre şem'

beytü'l-ḥazen:

1. beytü'l-hazenden:-
den

Gazel 273

Mısra: 8

*Hüzünler evi;
Hz.Yusuf'tan ayrılan
Hz.Yakup'un gönül
üzgünlüğü yaşadığı ve
gözyaşı döktüğü ev.*

şormağ-içün hâl-i
maḥzûnın gönül
Ya'kûbınuñ
gelmez ol Yûsuf-liḳâ
beytü'l-hazenden cānibe

beze-:

1. bezer:-r

Gazel 254

Mısra: 3

*Donatmak,
süslemek.*

her ki yāruñ ḳalbine ḥarf-
i vefâ resmin bezer
sikke ḳazmıṣdur hemân
‘âlemde seng-i mermere

bezen:

1. bezendi:-di

Gazel 242

Mısra: 1

*Süslenmek,
donatılmak.*

bezendi Ka‘be-i ḥüsni
olaldan yâr-ı çâr ebrû
cebîni pertev-i nûr-ı
nebîdür çâr-yâr ebrû

bezl et-:

1. bezl et:-di

Kaside 21

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Bol bol, cömertçe
vermek, esirgemedен
vermek.*

gonca-lebler bûseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lâ-büdd teferrüc
ḥayline yağma-yı gül

bezl id-:

1. bezl id:-er

Kaside 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bol bol, cömertçe
vermek, esirgemedен
vermek.*

ḳurup oṭağını şahn-ı
çemen üstinde şāhâne

şükûfe ḥayline sîm ü
zerini bezl ider nergis

bezl ol-:

1. bezl ol:-dı

Gazel 127

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bol bol dağıtılmak.

çün bize bezl oldu ḥûn-ı
süfre-i lâ-taḳnetû
ḥamd-lillâh ni‘met-i
ḥaḳḳa sezâ-vâr olmuşuz

bezle-i bezm-i gülşen:

1. bezle-i bezm-i gülşen:

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi
meclisinin şakacısı, latife
edeni.*

muṭṭrîb-i nâzûk edâ
bezle-i bezm-i gülşen
cem‘-i erbâb-ı hevâ evc-i
maḳâmât ü rebâb

bezm:

1. bezm:

Gazel 21

Mısra: 6

Eğlence meclisi.

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

2. bezmi:-i

Gazel 1

Mısra: 3

Meclis, dostlar

toplantısı.

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bî-ser ü pā rakş
ura her Mevlāyı

3. bezminden:-in, -den

Kaside 22

Mısra: 14

Meclis, dostlar

toplantısı.

dāhil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bîrûn lāle

4. bezmine:-i, -n, -e

Gazel 69

Mısra: 2

İçki meclisi, dostlar

toplantısı, meclis.

la'lin piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürh
la'lün şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürh

5. bezmümüze:-ü, -müz, -e

Gazel 195

Mısra: 3

İçki meclisi, dostlar

toplantısı, meclis.

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında kadehden
zer ü la'lin hālhal

6. bezmünde:-üñ, -de

Gazel 229

Mısra: 7

İçki meclisi, dostlar

toplantısı, meclis.

lebün āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hāmdan
hāmdan

7. bezme:-e

Gazel 244

Mısra: 9

İçki meclisi, dostlar

toplantısı, meclis.

bezme geldüğün görüp
cām-ı şarāb-ı la'l fām
dökdi sākīnün Şihābī
çeşmüm ayağına şu

8. bezmün:-üñ

Gazel 254

Mısra: 7

İçki meclisi, dostlar

toplantısı, meclis.

tutdı meh-rûlar āfākı bu
bezmün revnaķı
kim mey-i gül-gün-şafaķ
oldı hilāl-i sāğara

9. bezm:

Gazel 304

Mısra: 2

İçki meclisi, dostlar

toplantısı, meclis.

şem'-i 'ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

10. bezmünde:-iñ, -de

Kaside 25

Mısra: 38

*İçki meclisi, dostlar
toplantısı, meclis.*

elinde boyunca sîm ü zer
var-iken gör ne tāmî' dūr
gedālar gibi cām alup
ider bezmünde cer nergis

11. bezme:-e

Gazel 295

Mısra: 4

*İçkili, eğlenceli
yiyip içme ve sohbet
meclisi.*

gülşeni zeyn itdiler
ezhār-ı gūn-ā-gūn-ile
bezme çağırdı meger
būlbūl o şūh ü şengüli

12. bezme:-e

Gazel 46

Mısra: 5

Eğlence meclisi.

gösterüp pîr-i muğān
bezme cūvānāne reviş
sāki-i meclis-idi muğ-
beçe-i bāde-perest

13. bezm:

Gazel 158

Mısra: 1

*Meclis, içki meclisi,
dostlar toplantısı.*

nūr-ı şem'-i bādeden
bezm içre düşdükçe şuā'
şevkden sāgar dönüp
pervane-veş eyler semā'

14. bezm:

Gazel 190

Mısra: 2

*İçkili, eğlenceli
yiyip içme ve sohbet
meclisi.*

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ
bezm içinde kıanını nūş
eyledüm peymānenüñ

15. bezm:

Gazel 190

Mısra: 10

*İçkili, eğlenceli
yiyip içme ve sohbet
meclisi.*

yandüğüm görüp Şihābī
şem'-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenüñ

16. bezm:

Gazel 283

Mısra: 9

*İçkili, eğlenceli
yiyip içme ve sohbet
meclisi.*

mey-i nāb-ile bezm için
Şihābī
zarāfet birle tūr tōldur
zurūfı

17. bezm:

Gazel 144

Mısra: 4

*Meclis, topluluk,
sohbet ve eğlence
meclisi.*

tāb-ı müliden gül gül oldu
çehresi sākīlerüñ
bezm içinde çengden tā
zühreye çıktı hūrūş

18. bezmünde:-iñ, -de

Gazel 215

Mısra: 5

*İçki, eğlence
meclisi.*

bağrumuñ bir yanını
bezmünde biryān itmege

āhum āteşdür tenūr-ı
sīnem oldı mevķidüm

19. **bezme:-e**

Gazel 77

Mısra: 5

Eğlence meclisi. II

Aşk meclisi.

cām-ı Cem-ile sāķi getir
bezme bāde'i
çün bāde verdi tācını
Cemşid ü Keyķubād

20. **bezme:-e**

Kaside 22

Mısra: 16

Eğlence meclisi. II

Aşk meclisi.

geyinüp başına bir
kırmızı yelken taķye
bezme sāķilik ider şāhid-
i mevzūn lāle

bezm ehli:

1. **bezm ehli:-ni**

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eğlence meclisine

katılan kişiler.

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sāķinūñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

bezmgāh-ı nev-bahār-ı

ışk:

1. **bezmgāh-ı nev-**

bahār-ı ışk:

Kaside 21

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Aşkın ilkbaharının

dost meclisi.

bezmgāh-ı nev-bahār-ı
ışk olupdur gülsitān
lāleler cāmın tutar rind-i
ķadeh peymā-yı gül

bezm-i ālem:

1. **bezm-i ālem:-de**

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ālem meclisi, dünya

sohbeti.

miñnet ü endūha göñlüm
şöyle mu'tād oldı kim
bezm-i ālemde elem
olmış-durur ālem baña

2. **bezm-i ālem:-de**

Gazel 210

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ālem meclisi. ||

Dünya.

bilse-idi sāķi-i devrān
ayağın alduğın
bezm-i ālemde eline
almaz-idi cām-ı Cem

3. **bezm-i ālem:-de**

Gazel 305

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya meclisi.

ķişver-i aşķ güyā Cem
gibi sultān olur (-)
her kim içdi bezm-i
ālemde maħabbet
cāmını

bezm-i bāğ:

1. **bezm-i bāğ:-a**

Gazel 177

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi meclisi.

bezm-i bāğa gelmesin
deyü şehirden bād ayak

nergis ü gül oldılar gül-
zâr içinde göz kulağ

bezm-i bahâr-ı bâğ-ı

şafâ:

1. bezm-i bahâr-ı bâğ-ı

şafâ:-dan

Gazel 66

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bahar/gül

*bahçesinin eğlence
meclisi.*

bezm-i bahâr-ı bâğ-ı

şafâdan ‘ale’s-şalâh

câm-ı şabuḥı şunsa bize

sâki-i şabâh

bezm-i bahâr-ı gülşen:

1. bezm-i bahâr-ı

gülşen:

Gazel 33

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin

*bahar meclisi. II Gül
bahçesinin yeşilliği (?).*

bezm-i bahâr-ı gülşen ü

‘azm-i kenâr-ı cûy

nuḳl-i şarâb büse-i cân-

baḥş-ı lâ‘l-i nâb

bezm-i bahâristân:

1. bezm-i bahâristân:

Kaside 25

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi, yeşillik

*meclisi zamanı. II Bahar
mevsimi.*

şehâ bezm-i bahâristân

luṭfuḥda olup sâkî

ayağ üzre müdâmı elde

tutar câm-ı zer nergis

bezm-i cem:

1. bezm-i cem:-i

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem meclisi;

geleneğe göre ilk olarak

içki meclisini kuran Cem

olduğundan, her türlü

içki ve sohbet meclisine

‘bezm-i Cem’ veya

genellemeyle ‘bezm’

denmiştir. Cem İran’ın

mitolojik tarihinde bir

padişah olduğu için

‘hükümdar meclisi,

*‘sultan meclisi’ anlamına
da gelmektedir.*

nüş-ı mey-i lebi-y-le

bugün şâh-ı ‘âlemüz

câm-ı şarâb eyledi bezm-

i Cemi feraḥ

bezm-i çemen:

1. bezm-i çemen:

Gazel 225

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çimenlik meclisi. II

Âşıklar meclisi.

ğubâr-ı pâyine yüz sür

öñinde ḥâk-i râh ol

Şihâbî bezm-i çemenden

gelür o serv-i çemân

2. bezm-i çemen:

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çimenlik meclisi;

seyir, toplanma yeri.

aldı eline bezm-i çemen

içre lâleler

la‘l-i nigâr yâdına la‘lin

piyâleler

3. bezm-i çemen:

Gazel 274

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Çimenlik meclisi;
seyir, toplanma yeri.*

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruḥ u
gül-beden olsa

*Rabbiniz değil miyim?"
diye sorduğu ve ruhların,
"Belâ (evet), sen bizim
Rabb'imizsin" diye
Allah'ı tasdik ettikleri
ezel meclisi.*

olıcak bezm-i ezel
devrine sāgar peydā
olmamışdı daḥı mir'āt-ı
Sikender peydā

bezm-i ğam içre düşüp
kalmış-idüm ayakda
dest-gîr oldu dönüp
üstüme cām-ı şahbā

2. bezm-i ğam:-da

Gazel 147

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yaḫar beni
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem 'ūd-veş

bezm-i cihān:

1. bezm-i cihān:-da

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya meclisi.

añma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşid ü Cem
'ālem-i ḥikmetde mi'rāt-ı
Sikenderdür şarāb

bezm-i fenā:

1. bezm-i fenā:

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Fanilik meclisi II

Geçici Dünya hayatı.

bu ne kıbāb bāde-i 'ışkuñ
ḫubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden içre geçer

3. bezm-i ğam:-da

Gazel 147

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

niçe yansın micmer-i
miḫnetde bağrum 'ūd-
veş
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem 'ūd-veş

bezm-i ezel:

1. bezm-i ezel:

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Allah'ın ezelde
ruhları yarattıktan
sonra, "Elestü bi-
Rabbiküm: Ben sizin*

bezm-i ğam:

1. bezm-i ğam:

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam meclisi.

bezm-i ğam şem'i ol:-

1. bezm-i ğam şem'i ol:- :updur

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
 Gam meclisinin
 mumu olmak. II Aşkın
 verdiği üzüntünün
 verdiği ateş sonucunda
 aşğın gam meclisinde
 mum misali yanması.

dilümde şu 'le-i sūzum
 olupdur bezm-i ğam
 şem 'i
 gözümde eşk-i hūn-ābum
 şarāb-ı hoş-güvārumdur

bezm-i gülşen:

1. bezm-i gülşen:-de

Gazel 170

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesindeki
 meclis.*

serviler rakḳāşdur
 güyende bülbül her taraf
 gonca vü gül bezm-i
 gülşende def ü düblek
 tutup

2. bezm-i gülşen:-e

Gazel 253

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
 meclisi.*

ey tāze gonca-gül gibi
 gel bezm-i gülşene
 işit Şihābī zārını şavt-ı
 hezār-ise

3. bezm-i gülşen:-de

Kaside 22

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
 meclisi.*

bezm-i gülşende Şihābī
 pür idüpcek cāmı
 kırmaz elden ayağı
 şöhet ider çün lāle

bezm-i gül-zār:

1. bezm-i gül-zār:-ı

Gazel 281

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi meclisi.

gülistān-ı cihān [kim]
 tıldı gül ü gonca-leblerle
 cinān bāğı görünce reşk
 ider bu bezm-i gül-zārı

bezm-i hāş:

1. bezm-i hāş:-a

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Seçkinler meclisi II.
 Gönül ehillerinden
 oluşın meclis.*

mānī' olmaz bezm-i hāş
 kesret-i eşhās hıç
 bu meşeldür kim dimiş
 "yekefī el-işāretü
 'ārifān"

bezm-i hüsn:

1. bezm-i hüsn:-üñ, -de

Gazel 194

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güzellik meclisi
 (sevgilinin yüzü).*

kāse-i yāḳūtdan ağzuñ
 veyā la 'lin dürc
 bezm-i hüsnüñde meger
 var-ısa cāmıdur Cemüñ

bezm-i 'irfān:

1. bezm-i 'irfān:-a

Gazel 81

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Muhabbet, ayş ve
irfan meclisi.*

‘inād etme müdāmı
meyde zāhid
sıgışmaz bezm-i ‘irfāna
mü‘ānid

2. bezm-i ‘irfān:

Kaside 21

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Muhabbet, ayş ve
irfan meclisi.*

bezm-i ‘irfān gibi bāguñ
şahn-ı pür-evrākđur
būlbüle eş‘ār-ı rengīn
okudur eczā-yı gül

bezm-i ‘ışk:

1. bezm-i ‘ışk:-a

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

her kim ki bezm-i ‘ışka
gelür bir ayak çeker
aña sebū-yı halka-i
rindān kulaç çeker

bezm-i mahabbet:

1. bezm-i mahabbet:

Gazel 178

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşk meclisi, sohbet
meclisi.*

maḥbūb u mey sözinde
şūfī mu‘ānid olma
bezm-i mahabbet içre
ehl-i ‘ināda yer yok

bezm-i mahabet:

1. bezm-i mahabet:

Gazel 280

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Muhabbet, sevgi
meclisi.*

ķandadur bezm-i

maḥabetde çeken cām-ı

belā

el-şalā yā zümretü’l-

‘uşşāk şükrān el-şalā

bezm-i mihnet:

1. bezm-i miḥnet:-de

Gazel 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Gam, keder meclisi.

iñlemezdi benüm için
gice gündüz gerdün
bezm-i miḥnetde enīn
itmese nālem nāyı

bezm-i ‘ömr-i fāni:

1. bezm-i ‘ömr-i fāni:

Kaside 20

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Fani/geçici ömür
meclisi. II Dünya hayatı,
fani dünya.*

bezm-i ‘ömr-i fāniye
açup evrāk-ı mecmū‘asın
būlbül-i şūrīde olmışđur
ġazel-ḥān-ı bahār

bezm-i rindān:

1. bezm-i rindān:-a

Gazel 94

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Rintler meclisi.

ayaķ ayaķ yürüt sākī
ayaġı bezm-i rindāna
ayaķlar ġam çerisi meclis
ehlin olsa ayıķlar

bezm-i şāhān:

1. bezm-i şāhān:**Gazel 50**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şahlar meclisi.

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşīd ü Keykāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdūñ [tut]

bezm-i şarāb:**1. bezm-i şarāb:****Gazel 36**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şarap meclisi,**Eğlence meclisi.*

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfītāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

bezm-i vişāl:**1. bezm-i vişāl:****Gazel 67**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kavuşma meclisi.

çokdur şafāsı meclis-i

‘ışkuñ Şihābiyā

bezm-i vişāl gibi anuñ

[*] kemi ferah

bezm-i vişāl ehli:**1. bezm-i vişāl ehli:****Gazel 291**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Vuslat meclisinde**bulunanlar.*

çeken bilür Şihābī bāde-i
fürkat humārından
ne bilsin bu şarābuñ içsin
[ol] bezm-i vişāl ehli

bezmimüz:**1. bezmimüz:****Gazel 195**

Mısra: 7

*Muhabbet, ayş ve**işret meclisi.*

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra‘nādur kim
gül beden gonca dehen
gāliye haṭ müşgīn hāl

bezmine:**1. bezmine:-i, -n, -e****Gazel 292**

Mısra: 10

*Meclis, topluluk,
sohbet ve eğlence
meclisi.*

iy Şihābī şem‘ yā bir
hūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenūñ eñ serkeşi

bi:**1. bi:****Gazel 220**

Mısra: 4

"Bir" Belgisiz sıfat.

şanma ‘uryān beni ey
çarḫ ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

bī-bedel:**1. bī-bedel:****Gazel 173**

Mısra: 9

*Benzeri olmayan,
eşsiz.*

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şī‘ rūñi

naẓm u eş‘ār içre gerçi
dinmedük bir vâdi yok

2. bî-bedel:

Gazel 205

Mısra: 1

*Benzeri olmayan,
eşsiz.*

leblerüñ esrârına hayrân
olup ey bî-bedel
fıkr-i zülfüñle gönül
etmekdedür tûl-i emel

3. bî-bedel:

Kaside 8

Mısra: 20

*Benzeri olmayan,
eşsiz.*

mihr-i cemâli lem‘a-i
hurşîd-i lem-yezel
mâh-ı kemâl-i hüsn ile
bî-naķş u bî-bedel

bıçak çek-:

1. bıçak çek-:-er

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kılıç ve hançer
çekmek. Saldırmak
amacıyla kılıcı kınından*

*çıkarmak ve üzerindeki
bıçağı birden eline
alarak birine saplamaya
hazırlanmak.*

mest olduğunca merdüm-
i çeşmüñ o ğamzeden
ben haste cisme hışm u
ğazabla bıçak çeker

bî-çäre:

1. bî-çäreye:-ye

Gazel 41

Mısra: 5

*Çaresiz, düşkün,
zavallı. II âşık.*

âh kim âvârelik el virdi
ben bî-çäreye
pâyidâr olmaz binâ-yı
şabr ü bünyâd-ı şekîb

2. bî-çäre:

Gazel 245

Mısra: 6

*Çaresiz, aciz,
düşkün, zavallı.*

yâ meger görmiş
tecellâyı cemâl-i yârda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çäre şu

bîd:

1. bîd:

Gazel 74

Mısra: 4

Söğüt ağacı.

‘arz idince şîve-i
reftârıñı
reşkden hançerlere
sançıldı bîd

bî-dil:

1. bî-diller:-ler

Gazel 51

Mısra: 2

*Gönlünü vermiş,
gönlünü kaptırmış, âşık.*

benüm çok sevdüğüm
nâzük-tırâz şîvesin az it
muhayyer oldu bî-diller
yiter ‘uşşâķa şehnâz it

bî-dırığ et-:

1. bî-dırığ et-:-dü, -ñ

Kaside 25

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Acımasızlık,
merhametsizlik etmek.*

şu deñlü bî-dırığ etdün
şehâ enzâr-ı eltâfuñ

ki her bergi nevā gül-zār-
ı cūduñdan derer nergis

bî-gâne:

1. bî-gāneler:-ler

Kaside 20

Mısra: 17

Yabancı, el. II

Rakip, ağyar.

olıma mahremi harīm-i
gülşene bî-gāneler
nergis-i şehla olaldan
nigehbān-ı bahār

bî-had:

1. bî-ḥaddür:-dür

Gazel 166

Mısra: 9

Sayırsız, sınırsız,

hesapsız, pek çok.

cürmi bî-ḥaddür
Şihābīnūñ kerīmā kııl ‘aṭā
afv ider Mevlā ḥaṭāsına
kul olsa mu‘terif

bi-ḥamdi’llāh:

1. bi-ḥamdi’llāh:

Gazel 15

Mısra: 5

"Allah'a şükürler

*olsun" anlamında,
Allah'ın nimetlerine ve
lütuflarına minnet ve
teşekkürü bildirmek
üzere kullanılan bir
ifadedir.*

bi-ḥamdi’llāh şeb-i tārīk-
ı ğamdur hümā oldu
‘ulūvv-i çarḥa āhum
şem‘i idelden ‘alev
peydā

bi-ḥamdillāh:

1. bi-ḥamdillāh:

Gazel 226

Mısra: 10

Allah'a şükürler

olsun.

netice iy Şihābī
şādīlıkdür guşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
ġamuñ var yine
ḥurremsin

bî-hüner:

1. bî-hünerdür:-dür

Gazel 30

Mısra: 10

*Beceriksiz, elinden
bir iş gelmeyen.*

bakma noḡşān-ı Şihābīye
kemāl ehli-iseñ
bî-hünerdür o ki göz
merdümüne göstere ‘ayb

bî-ihtiyār:

1. bî-iḥtiyār:

Gazel 275

Mısra: 5

*Elde olmayarak,
irade dışı.*

secde eyler ṭāḳ-ı ebrū[yı]
gören bî-iḥtiyār
cāmi‘-i ḥüsnüñde miḥrāb
olmuş ol yir sācide

bikā‘:

1. bikā‘:

Kaside 11

Mısra: 13

*Yerler, ülkeler,
topraklar.*

yüzüñden ola münevver
ḥaşr ide cümle bikā‘
tenüñe merḳad olur ısa
ḥāk-i pāk baḳī‘

bî-karār:

1. bî-karār:

Gazel 253

Mısra: 1

*Kararsız, bir karar
üzere durmayan, aynı hal
üzere devam etmeyen,
istikrarsız.*

dil bî-ḳarār gün gibi
hercāyî yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

bî-ḳarār id-:

1. bî-ḳarār id-:-er

Gazel 98

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kararsız etmek,
tereddüte düşürmek,
huzursuz etmek.*

bu perîşān göñlüm
eglenmez gidersem
gülşene
bî-ḳarār ider beni her
zülfi sünbüldür gider

bî-ḳarār ol-:

1. bî-ḳarār ol-:-du, -m

Gazel 212

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Durmamak, sabit
kalmamak, sürekli dönüp*

*durmak. || Kararsız,
huzursuz olmak.*

ṭarīḳ-ı 'ışḳa sālik
olalıdan bî-ḳarār oldum
beḳā mülkine 'azm idüp
fenā 'ālemden el çekdüm

bikr-i 'arūs:

1. bikr-i 'arūs:

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*El değmemiş,
dokunulmamış sevgili.*

duḡter-i rez añılur gāhi
gehi bikr-i 'arūs
leyki 'işret-ḥānenüñ
sūrına şevherdür şarāb

bikr-i ḡonca:

1. bikr-i ḡonca:-(y)a

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Taze gonca.

ḡār itdi bikr-i ḡoncaya
gice meger güci
kim şubḡ olunca eyledi
bülbul hezār zār

bikr-i gül:

1. bikr-i gül:

Gazel 248

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*El değmemiş gül. II
Sevgili.*

ḡoncasın sen bikr-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın ḳoynına

bil-:

1. bildüğüm:-düg, -(ü)m

Gazel 210

Mısra: 8

*Bir şey hakkında
bilgisi, mālûmâtı olmak,
o şeyi öğrenmiş
bulunmak.*

nā-murād olmağa pîr-i
'aşḳa olmuşdur mürîd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nā-kām-ı kem

2. bilneseñ:-me, -se, -ñ

Gazel 101

Mısra: 4

*Anlamak, farkına
varmak, kavramak.*

“men” sırrına vākıf
olmağa sa‘y eyle kim
kendü nefsüñ bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

3. bilmek:-mek

Gazel 294

Mısra: 9

*Anlamak, farkına
varmak, idrak etmek.*

‘ilm-i ğayb esrārını
bilmek dilerseñ
kimsenüñ
gizlü ‘aybın yüzine urma
mey-i rüşen gibi

4. bilmezem:-mez, -em

Gazel 192

Mısra: 8

*Anlamak, idrak
etmek, kavramak.*

katlûme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā
kim nedendür bilmezem
hayr işe te’hîrûñ senüñ

5. bilürsin:-ür, -sin

Gazel 246

Mısra: 2

*"Bilmek"; bir şeyi
anlamış veya öğrenmiş
bulunmak.*

n’ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden hırşîd-i rāh

6. bilür:-ür

Gazel 291

Mısra: 9

*Anlamak, gerçeğine
erişmek, idrak etmek.*

çeken bilür Şihābī bāde-i
fürkat hūmārından
ne bilsin bu şarābuñ içsin
[ol] bezm-i vişāl ehli

bil:

1. bilse-idi:-se, -idi

Gazel 210

Mısra: 5

*İdrak etmek,
kavramak.*

bilse-idi sāķi-i devrān
ayağın alduğın
bezm-i ‘ālemde eline
almaz-idi cām-ı Cem

2. bilürven:-ür, -ven

Gazel 185

Mısra: 6

*Bir şey hakkında
bilgisi, mālûmâtı olmak,*

*o şeyi öğrenmiş
bulunmak.*

çekmeyenler bilmez ey
kaşı kemān
ben bilürven ‘aşkuñuñ
pāyını pek

3. bilirüz:-irüz

Gazel 124

Mısra: 10

Kabul etmek.

sözümüzde Şihābī hālet
var
nāzük eflāz u hūb-edā
bilirüz

4. bilirüz:-irüz

Gazel 124

Mısra: 8

*Bir şey hakkında
bilgisi, malumatı olmak,
o şeyi öğrenmiş
bulunmak.*

mülk-i ‘ışkuñ idüp
siyāhatini
kūşe-ber kūşe cā-be-cā
bilirüz

5. bilür:-ür

Gazel 42

Mısra: 8

... olarak görmek,
kabul etmek, farz etmek.

n'eylesin haste-i 'ışk
olana dāvī-i ṭabīb
şerbet-i la'lüñi şāfī bilür
ehl-i lezzāt

6. **bilürüz:-ür, -üz**

Gazel 124

Mısra: 6

... olarak görmek,
kabul etmek, farz etmek.

n'ola var-ısa dilde istignā
ḥāk-i pāyini kīmyā
bilürüz

7. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 84

Mısra: 10

Anlamak, farkına
varmak, kavramak.

nifāk eyler raḳīb-i rū-
siyeh ṭurmaz beni yāra
münāfıklık arada bildüm
ol yüzi qaradandur

8. **bildi:-di**

Gazel 100

Mısra: 4

Anlamak, farkına
varmak, kavramak.

geçtüğünde baña istignā-
y-ıla virmez selām
bildi çünkim ḥüb-ger
itdügi istignā geçer

9. **bilsem:-se, -m**

Gazel 310

Mısra: 6

Anlamak, farkına
varmak, kavramak.

raḳībūñ yıldızı düşmiş
ḳadi ḳavs-ı ḳuzah olmuş
baña ṭoḳundı çarḥuñ okı
bilsem aña ne batdı

10. **bilür:-ür**

Gazel 277

Mısra: 8

(Kıymetini) bilmek,
anlamak, idrak etmek.

baḳan cemāl-i pākūñe
nūr-ı nebī görür
iden ṭavāf kūyuñı bilür
Medīne'i

11. **bilinmez:-in, -mez**

Gazel 130

Mısra: 7

Anlamak,
kavramak, idrak etmek,
farkında olmak.

ḳıyās-ile bilinmez
cevher-i luṭf u 'aṭā ḳadri
bu himmet 'ālī gevherdür
buña vez ü 'ayār [olmaz]

12. **bilsem:-sem**

Gazel 229

Mısra: 2

Anlamak,
kavramak, idrak etmek,
farkında olmak.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
'aynüm zarar bu
nāmeden nemden

13. **bilinmez:-in, -mez**

Gazel 251

Mısra: 2

Anlamak,
kavramak, idrak etmek,
farkında olmak.

kitab-ı ḥüsne zīnetdür
ḥatā yok ḥaṭṭ-ı dilberde
bilinmez şüret-i ma'nī
ḥuṭūṭ olmasa defterde

14. **bil:**

Gazel 93

Mısra: 9

"Anla, kavra, idrak
et" anlamında bir söz.

ey Şihābī bil saña
toğundurur
tığın ol meh vaşf ider her
dem biler

15. **bil:**

Gazel 258

Mısra: 3

"Anla, kavra, idrak
et" anlamında bir söz.

çıkma uşul ü dāyireden
bil maḳāmuñı
kāhil fūnūnu böyle
yazıpdur kitābda

16. **bilindi:-i, -n, -di**

Gazel 197

Mısra: 5

Anlamak,
kavramak, idrak etmek,
farkına varmak.

cüz' ü küll 'aql-ıla
bilindi velī
cüz' idür 'ışkuñ katında
'aql-ı küll

17. **bildi:-di**

Gazel 292

Mısra: 3

Anlamak, fark
etmek.

bildi 'ömri kūhtedür şeb-
i fūrḳat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī akar yaşı

18. **bilsem:-se, -m**

Gazel 108

Mısra: 1

Anlamak, idrak
etmek, kavramak.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālar mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

19. **bilür:-ür**

Gazel 237

Mısra: 4

Allahu Teala'nın
gönüllerdekine vâkıf
olması.

kendü feryād u fiğānum
başuma oldu belā
Hak bilür neydüğünü her
kişinüñ derd-i serin

20. **bilmem:-me, -m**

Gazel 91

Mısra: 2

(Sonucu)

bilememek, tahmin
edememek; kararsız
kalmak.

pervāneler başına gice
şem' üñ üşdiler
bilmem ne idi şem' -ile
muḥkem dutuşdılar

21. **bilüme:-(ü)m, -e**

Gazel 107

Mısra: 3

(Âşığın) beli.

bilüme bend eyleyelden
zülfinüñ zünnārını
kāfer-i 'ışkam
müselmānlar gönül
sevdāyidür

22. **bilüme:-(ü)m, -e**

Gazel 312

Mısra: 3

(Âşığın) beli.

bilüme zünnār-ı 'ışkuñ ip
bağlayaldan şanem
hān-gāhı terk idüp
deyründe tutdum
meskeni

23. **bildüm:-dü, -m**

Gazel 85

Mısra: 4

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

ķurbānuñ olayın baña
ķıyma dedüm idi
çatdı kemān ķaşını
bildüm ķıyar yār

24. **bildüm:-dii, -m**

Gazel 212

Mısra: 8

Anlamak, idrak etmek, kavramak.

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser
gördüm
tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erķamdan el
çekdüm

25. **bilmedüñ:-me, -dii, -ñ**

Gazel 295

Mısra: 5

Anlamak, farkına varmak, bilincinde olmak.

bilmedüñ bu gülistānuñ
remzini iy bağbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbüli

26. **bilmez:-mez**

Gazel 40

Mısra: 8

"Bilmek", bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i ğaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
ğuyüb”

27. **bilmez:-mez**

Gazel 185

Mısra: 5

"Bilmek", bir şeyi anlamış veya öğrenmiş bulunmak.

çekmeyenler bilmez ey
ķaşı kemān
ben bilürven ‘aşķuñuñ
pāyını pek

28. **bilür:-ür**

Gazel 104

Mısra: 2

(Kıymetini)
Anlamak, idrak etmek.
görmedi ħüsn ü ħulķuña
ehl-i nazar nazār

bilür ğubār-ı bāyuñı nūr-ı
başar başār

29. **bilür:-ür**

Gazel 184

Mısra: 10

(Kıymetini)

Anlamak, idrak etmek.

ħāris-i bağ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerüñ
bağbān olan bilür ancak
lisānın bülbülüñ

30. **bil:**

Gazel 142

Mısra: 7

"Anla, kavra, idrak et" anlamında bir söz.

bil seni iy dil “sevād
veche fī’ d-dāreyn” ider
ħatt-ı sevdāyı gel eyle
levh-i ħātırdan tırās

31. **bilün:-ün**

Gazel 265

Mısra: 7

Bel, sevgilinin ince beli.

ķuçmağ olurdı bilün
olmasa

şol iki yüzlü hançer
arada

bilād-ı neced:

1. bilād-ı neced:-e

Kaside 24

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Neced şehirleri.

beñzedi bāğ-ı bahār-ıla
bilād-ı Neced'e
servi sen Kaysa kıyās
eyle vü Leylā sünbül

bildi:

1. bildi:

Gazel 254

Mısra: 5

Anladı.

tiz bildi gamzesin ol meh
göñülde geçdügin
katlümeye ayak başup el
urdu ol dem hançere

bildür:

1. bildürdi:-di

Gazel 299

Mısra: 1

Bildirmek, haber

vermek; anlatmak, ifade
etmek.

‘ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [bülbul]
baña hem-rāz olmadı

bile:

1. biler:-r

Gazel 93

Mısra: 10

Bilemek ||

Keskinleştirmek.

ey Şihābī bil saña
tokundurur
tığın ol meh vaşf ider her
dem biler

2. biler:-r

Gazel 311

Mısra: 6

Bilemek ||

Keskinleştirmek.

hāy-ı hūy-ıla gülün
uyhusın uçurduñ deyü
bülbuli öldürmege gonca
biler peykânını

3. bile:

Gazel 43

Mısra: 2

*"Birlikte, beraber,
yanında" anlamında
edat.*

göñlümeye sengi kazānuñ o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o māh ile
rakīb-i bed-baht

4. bile:

Kaside 18

Mısra: 26

*"Birlikte, beraber"
anlamında edat.*

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiķ u refiķ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tarīķ

5. bile:

Gazel 141

Mısra: 5

*"Bile, dahi, de/da"
bağlacı.*

taķup yanına ağıyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ħaķ
anı kim ħod-pesend
olmuş

6. bile:

Kaside 16

Mısra: 29

"Bile, dahi, de/da"

bağlacı.

yâ ilâhî bile haşr eyle

Şihâbî bende' i

rûz-ı maḥşer içre olunca

kıyâm-ı çâr-yâr

bi'l-huşûş:

1. bi'l-huşûş:

Kaside 2

Mısra: 18

Hususi olarak,

mahsus, özellikle.

didî lâ-uḥşîşenâ ḥazrete

sultân-ı resûl

bi'l-huşûş aña nüzûl itdi

nuşûş-ı âyât

billah:

1. billâh:

Gazel 19

Mısra: 7

"Allah için, Allah

hakkı için" anlamında

bir yemin sözü.

getür peygâm-ı yâri

hayra gir gel iy şabâ

billâh

şafâ-yı ḥâtır için bir

tesellâ eyle aḥyânâ

bilürüz:

1. bilürüz:

Gazel 10

Mısra: 7

Bilmek, farkında

olmak.

yok zerre deñlü bilürüz

iy meh dehânuñı

ammâ miyânuñ inceligi

kılca var ola

bîm:

1. bîm:

Kaside 1

Mısra: 18

Korku.

ḥalarıdur ḥavlî-i bâğ-ı

ḥayât

nûnı-durur ḥavz-ı kerem

çekme bîm

bî-meşreb:

1. bî-meşreb:

Gazel 9

Mısra: 10

Meşrepsiz, soysuz.

gel Şihâbîye müdâm içür

şarâb-ı vaḥdeti

dimesünler nerm-i keşret

ehli bî-meşreb baña

2. bî-meşreb:

Gazel 35

Mısra: 3

Meşrepsiz, soysuz.

mey içer oldı nihânî

faḳîh bî-meşreb

fiğân ü nâlem işitdi gibi

ḥarâret-ile

bî-minnet:

1. bî-minnet:

Rübai 5

Mısra: 4

Minnetsiz, minnet

etmeden.

ki müneccim ne kadar

etse ḥisâb-ı encüm

her ne ise yazılan başa

gelür bî-minnet

bî-misâl:

1. bî-mişâlüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 4

Eşsiz, benzersiz.

işve-dārum şīve-kārum
nāzenīnūm āfetūm
lā-naẓīrūm bī-miṣālūm
ser-firāzum serverūm

biñ:

1. biñ:

Gazel 89

Mısra: 6

"Bin " sayı sıfatı.

zūlfine kıldı musahḥar
bend idüp 'āşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsūnı var

2. biñ:

Gazel 116

Mısra: 5

"Bin " sayı sıfatı.

bir ān içinde 'āşıkā biñ
'işve 'arz ider
yā Rab melāḥat ile bu ne
ḥüsn ü ān olur

3. biñ:

Kaside 2

Mısra: 8

"Bin " sayı sıfatı.

līk evşāf-ı celāl itmede
yok bizde zebān

niçe biñ fenn-i feẓayilde
görülse şafahāt

4. biñ:

Gazel 287

Mısra: 5

" Bin " sayı sıfatı.

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
biñ cāna 'azāb
yok mu bu şīvelerüñ a
güzelüm oranı

binā eyle-:

1. binā eyle-:-di

Kaside 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İnşa etmek, yapmak.

bāğ içre binā eyledi çok
rab' zeberced
kāşiler-ile bağladı kāşāne
benefşe

binā ol-:

1. binā ol-:-ma, -du, -ñ

Gazel 113

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnşa edilmek,
yapılmak.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy ġāfil izā cā' el-
kazā 'amma el-aşr

bī-naḳş:

1. bī-naḳş:

Kaside 8

Mısra: 20

Eksiksiz.

mihr-i cemālī lem'a-i
ḥurşīd-i lem-yezel
māh-ı kemāl-i ḥüsn ile
bī-naḳş u bī-bedel

bī-naşīb ol-:

1. bī-naşīb ol-:-ur

Gazel 234

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nasipsiz olmak.

pāye ermez desti ḥün-ı
ḥaḳdan olur bī-naşīb
ḥişşe almayan kişi her
kışsa-i Dārābdan

binā-yı cism-i fāni:

1. binā-yı cism-i fāni:-
de

Gazel 32

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Fani/ölümlü beden
binası. II Vücut, cisim,
varlık.*

binā-yı cism-i fānide
olan reg
görünür gözüme tār-ı
‘anākib

binā-yı kaşr-ı fakr:

1. binā-yı kaşr-ı fakr:-a

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Alçak gönüllük
sarayının binası. (Âşığın
gönlü bağlamında).*

binā-yı kaşr-ı fakra cām
olupdur
bu nüh eṭbāk-ı mīnā-yı
muḳarnes

binā-yı şabr:

1. binā-yı şabr:

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sabır binası.

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

bī-neş’e ol:-

1. bī-neş’e ol:-ur

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Neşesiz, mutsuz
olmak.*

olur bī-neş’e çün
mānend-i mürde
ola zinde olan ‘ışk-ıla
mu‘tād

bī-nevā ol:-

1. bī-nevā ol:-ma

Kaside 16

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nasipsiz olmamak.

bī-nevā olma dilā ‘add
olıgör ‘uşşākdan
çārgāh-ı evc-ı a‘lādur
maḳam-ı çār-yār

bi-nevālklar id:-

1. bi-nevālklar id:-e, - y, -im

Gazel 94

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Zavallılık etmek. II
Sessiz kalmak.*

hevā-yı ‘ışk-ıla çün
nağme-perdāz oldı
‘aşıklar
ideyin ben dahı ‘uşşāk
içinde bi-nevālklar

bī-nevā-yı ‘ıyd:

1. bī-nevā-yı ‘ıyd:

Kaside 19

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Nasipsiz, çaresiz,
zavallı bayram. II
Bayramın nasipsizi,
çaresizi, zavallısı.*

deryā-yı ḥVān-ı
mükremetün eyleyince
cüş
ğark oldılar nevāleye her
bī-nevā-yı ‘ıyd

bī-nihāyet:

1. bī-nihāyetdür:-dür

Gazel 251

Mısra: 9

*Nihayetsiz, sınırsız,
çok fazla.*

egerçi haste ‘aşıklar
kapuñda bī-nihāyetdür
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

bī-perrā:

1. bī-perrā:

Gazel 100

Mısra: 6

Uçamayan.

geçmesin tīrüm dimişdūñ
bī-tekellūf sīneye
iy kemān ebrū dayanmaz
şöyle bī-perrā geçer

bī-pervā:

1. bī-pervā:

Kaside 13

Mısra: 17

*Çekinmeden,
korkusuzca.*

feleklerden geçüp sehm-i
kader mānendi bī-pervā
aña menzil olupdur kābe-
kavseyn ile ev-ednā

bir:

1. bir:

Gazel 310

Mısra: 2

Birlikte.

sipehrūñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
gazāl ü şīri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

2. bir:

Gazel 203

Mısra: 4

"Bir" sayı sıfatı.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

3. bir-durur:--durur

Kaside 13

Mısra: 24

Aynı, benzer.

o ḥVod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥaḳīkat ‘aşkı ma ‘şūk-ıla
‘aşıq bir-durur muṭlaq

4. birdür:-dür

Gazel 267

Mısra: 5

"Bir tek" anlamında

sayı sıfatı.

şubḥ birdür şām iki
didüklerince var-ı mış
tal‘atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

5. bir:

Gazel 166

Mısra: 8

"Bir" sayı sıfatı.

kāmetūñ vaşfin iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil
mükteseb ‘ilm içre daḥı
oğunmazken bir elif

6. birdür:-dür

Kaside 5

Mısra: 7

*Aynı, benzer, eş,
denk.*

vaşfuñda mübtedī-y-ile
birdür çü muntehī
ne ibtidā bulunur vü ne
intihā saña

7. bir:

Gazel 6

Mısra: 7

"Bir" belgisiz sıfat.

ḥarabātuñ ṭurāb-ı cevheri
bir kīmyādur kim
gelür ol bābdan rind-i
ḳadeḥ-peymāya istignā

8. bir:

Gazel 7

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

zūlfüñi cīm ü ḳadūñ
ḳılmıṣ elif ebrūñı nūn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

9. bir:

Gazel 9

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

ḥāke şaldı sergirān idüp
mey-i ğaflet meni
cür'a-i 'irfāndan bir
neş'e vir yārab baña

10. bir:

Gazel 13

Mısra: 13

" Bir " belgisiz sıfat.

gölüp açılmadı bir
ḡonca-lebūñ gibi 'ayān
olmadı ḳaddūñe bir serv
ber-ā-ber peydā

11. bir:

Gazel 13

Mısra: 14

" Bir " belgisiz sıfat.

gölüp açılmadı bir
ḡonca-lebūñ gibi 'ayān
olmadı ḳaddūñe bir serv
ber-ā-ber peydā

12. bir:

Gazel 15

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

Şihābīye ḥıyāl-ı
ebrūvānuñla taḥayyürden
görinür bir hilāl-ebrū
güzel her māh-ı nev
peydā

13. bir:

Gazel 19

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

yaşum baḥrine ḡāhī bir
nazar ḳıl iy dür-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle aḥyānā

14. bir:

Gazel 19

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

getür peygām-ı yāri
ḥayra gir gel iy şabā
billāh

şafā-yı ḥāṭır içün bir
tesellā eyle aḥyānā

15. bir:

Gazel 20

Mısra: 14

" Bir " belgisiz sıfat.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir ḥayāl-i ḥvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

16. bir:

Gazel 21

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

nāy-ı nālem naḡmeye
başdurdı çengin
zührenūñ

hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

17. bir:

Gazel 23

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muḥabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

18. bir:

Gazel 30

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

sāḳi-i sāde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi ‘amelin
sāğar-ı şahbāya şahīb

19. bir:

Gazel 34

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

bir hāl ü ḥaṭ ḥayālīñe
oldı Şihābī ḥāk
pīşānisinde böyle-y-imiş
naḳş-ı mā-keteb

20. bir:

Gazel 43

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

niçe bir medrese küncini

Şihābī bekler

maḥal iltürse bu dem
kūşe-i meyḥāneye raḥt

21. bir:

Gazel 52

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

beyābān-ı belāda üştür-i
göñlüm şitāb eyler
ḳo çeksin miḥnetin yarüñ
olınca bir yaña fırḳat

22. bir:

Gazel 54

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

‘aḳl-ile cān-ı dilde oḳur
‘ilm ‘ışḳuñı
bir buḳ‘adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīṣ]

23. bir:

Gazel 74

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

serv-i ḳaddüñ
ḥasretinden bir ḳadīd
gül ruḥuñdan ḳana ğarḳ
olmuş şehīd

24. bir:

Gazel 79

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

her ḳişinüñ bu fenā
bezminde bir maḳsūdı
var
sāḳiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāğar murād

25. bir:

Gazel 86

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

her kim ki bezm-i ‘ışḳa
gelür bir ayak çeker
aña sebū-yı ḥalḳa-i
rindān ḳulaḳ çeker

26. bir:

Gazel 88

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

ne eşḳ-i çeşm-i ḥun-ābı
‘uşşāḳa bir dem var
ne ḥvod künc-i ferāğat
gibi bir me’vā-yı ḥurrem
var

27. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

ne eşk-i çeşm-i hun-ābı
‘uşşāka bir dem var
ne ẖvod künc-i ferāgat
gibi bir me’vā-yı hurrem
var

28. **bir:**

Gazel 88

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

n’ola pīr-i müğān
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sāgar-ı şahbā gibi
bir dāfi’-i ğam var

29. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

ġām-hānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur
halk-ı cihān içinde bir
mihmāne beñzer

30. **bir:**

Gazel 90

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

ġām-hānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur
halk-ı cihān içinde bir
mihmāne beñzer

31. **bir:**

Gazel 93

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

kol tolaşdurmağa el
irişmedi
bir kemer kuçmuş
miyānını meger

32. **bir:**

Gazel 96

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

yāri aınca dīde-i giryān
bağa düşer
ben kōrkārın ki araya bir
mācerā düşer

33. **bir:**

Gazel 98

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

kākülün sevdāsınuñ cānā
hayālī başdan

dilde bir tül-i emel
müşkil taḥayyüldür gider

34. **bir:**

Gazel 100

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

kākül-i dildāre
tolaşmağdadur gönlüm
benüm
ey Şihābī ḥātırımdan
yine bir sevdā geçer

35. **bir:**

Gazel 107

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler iḥyā ider la’li
meger ‘īsāyidür

36. **bir:**

Gazel 109

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenün yok bir sual
añlar

37. **bir:**

Gazel 114

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

38. **bir:**

Gazel 115

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

‘aşk kaydından hālās
olmaz Şihābī derd-mend
her zamān bir kākül-i
ser-fitneye meftūn olur

39. **bir:**

Gazel 122

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

meded cānumdaki şol
dāğ-ı cānānı
söyündürmeñ
ki çokdan āteş-i ‘ışk-ıla
yanmış bir çerāğıdır

40. **bir:**

Gazel 126

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

efendüm bir ğarībem ki
diyār-ı ‘ışkuña düşdüm
ķabūl et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

41. **bir:**

Gazel 130

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

mey-i la‘līn ķabā sāķī
egerçi mīr-i meclisdür
şürāķī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

42. **bir:**

Gazel 138

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

şol deñlūdür ki vaşluña
cānā gönül ħarīş
mālīna ħisset eyleye bir
merdüm-i ħasīs

43. **bir:**

Gazel 139

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

olursın her gice bir
meclisūñ şem‘-i şeb-arāsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy meħliķā meclis

44. **bir:**

Gazel 140

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

ħayāl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevāya heves
meāl-i saltanat olmış o
bir gedāya heves

45. **bir:**

Gazel 157

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

dil eyler bir leb-i
‘unnābdan ħazż
olunmaz mı şarāb-ı
nābdan ħazż

46. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

niçe yansın ħālīnı
pervāne bir miskīn ğarīb
sūrına ħiç iltifāt itmez bir
āteş-pāre şem‘

47. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

niçe yansın hâlini
pervâne bir miskîn ğarīb
sûrına hîç iltifât itmez bir
âteş-pâre şem‘

48. **bir:**

Gazel 160

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

devr-i hüsninde
dolandurdu niçe
pervânesin
beñzemişdür fi‘l-meşel
bir dilber-i ‘ayyâre şem‘

49. **bir:**

Gazel 162

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

raķīb-i dün-ı bed-baħtuñ
ne muħkem t̃ali‘i var kim
każā bir ferde taķd̃ir
itmemişdür bu kaçar t̃ali‘

50. **bir:**

Gazel 162

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

müneccimler vuķūfindan
bu necmüñ kağdılar ‘aciz
nażar olunsa uşırlāba
vermez bir ğaber t̃ali‘

51. **bir:**

Gazel 164

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemiştir kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dağ

52. **bir:**

Gazel 164

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

‘aşķ kısmet eylemiştir
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dağ

53. **bir:**

Gazel 172

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

şol gönüilde ‘aşķ nūrınuñ
ki hîç āsarı yok
hâli bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

54. **bir:**

Gazel 173

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şı‘rūñi
nażm u eş‘ār içre gerçi
dinmedük bir vādi yok

55. **bir:**

Gazel 177

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

ğonca güyā bir delūķanlı
cüvāndur sīne-ķāk
mey içre elde şūrāh̃isi
olup başı kaķaķ

56. **bir:**

Gazel 179

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

leb-i şırīnūñi medħ
eyledi iy Ğusrev-i hūbān
Şihābīye ‘atā kılsañ n’ola
bir buse ħelvālıķ

57. **bir:**

Gazel 181

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

esbāb-ı 'ıyş kūşe-i bāğ-ı
bahāra çek

bir serv ü kad ü lāle 'ızārı
kenāra çek

58. **bir:**

Gazel 181

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

gūşına ala luţf-ıla şāyed
Şihābiyā

bu dürr-i şāh-vār gibi bir
şehriyāra çek

59. **bir:**

Gazel 182

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

iy dil duḡān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek

kaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

60. **bir:**

Gazel 182

Mısra: 12

" Bir " belgisiz sıfat.

rāh-ı riyāda şūfi iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toḡru rāha çek

61. **bir:**

Gazel 183

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

ne 'ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruḡ
u ḡonca-dehen öpmek

62. **bir:**

Gazel 183

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

ne 'ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruḡ
u ḡonca-dehen öpmek

63. **bir:**

Gazel 183

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

der-i meyḡāne'i öpdüm
Şihābī ber-murād oldum

mürīd olana vācibdür bir
ulu āsitān öpmek

64. **bir:**

Gazel 184

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

devlet-i dünyā-y-ıla
maḡrūr olup her ḡod-
pesend

yokdur bir faẓl-ıla
ḡadrini bilür fāẓıluñ

65. **bir:**

Gazel 185

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler "el-saḡī mā
melek"

66. **bir:**

Gazel 186

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

ḡāşılı bir āfitāb-ı 'ālem-
ārāsın ki sen
oda yaḡduñ ḡirmenin
mihrüñle māh-ı enverüñ

67. **bir:**

Gazel 186

Mısra: 12

" Bir " belgisiz sıfat.

‘ālem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihābī ādeme
mişli vardur cihānda bir
mülāyim dilberūñ

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

tengnā-yı ğamda inletdi
beni bir şūh u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

dünyede bir mürşid-i
şāhib-kemāl ister gönül

74. **bir:**

Gazel 204

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuştur fetil
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delil

68. **bir:**

Gazel 187

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

iy Şihābī etdügi-çün bir
ġazālūñ medhini
zīnetidür bu ġazel
mecmu‘a-i dīvānumuñ

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra‘nādur kim
gül beden ğonca dehen
ġāliye haṭ müşġin hāl

75. **bir:**

Gazel 205

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuştur fetil
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delil

69. **bir:**

Gazel 189

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

ruhuñ nat‘ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
hālūñ
gönül şāhını māt eyler ne
lu‘bet-sāzdur zülfüñ

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

şüretā bir kıatre-i kemdür
vücūduñ gerçi kim
cevher-i ma‘nī nişār
etmekde baħr-i a‘zam ol

76. **bir:**

Gazel 208

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

dilersin hāne-ġāhda
şūfiyā sen ‘ālem-i vahdet
gele meyhāne zevķin gör
bu daħı başka bir ‘ālem

70. **bir:**

Gazel 193

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

ey Şihābī pīr-perver
olmağ-içün sa‘y idüp

77. **bir:**

Gazel 208

Mısra: 13

" Bir " belgisiz sıfat.

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāh yokdur
zahīrümde elem maẓhar
derūnum içre ğam bed
ġam

78. **bir:**

Gazel 209

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

yakupdur bağrumı bir
lāle ruḥsār
gözüm kan ağlar-ısa
n'ola her dem

79. **bir:**

Gazel 214

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī
hīç bir yār-ı vefādār
āsītānın bulmadum

80. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

gāh deyr ü gāh mescid
ışığın yaşdanmadan
bir büt-i ra'nā-durur iki
cihānda maḳşadum

81. **bir:**

Gazel 215

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

bağrumuñ bir yanını
bezmünde biryān itmege
āhum āteşdür tenūr-ı
sīnem oldu mevḳidüm

82. **bir:**

Gazel 219

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarīḳ
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

83. **bir:**

Gazel 219

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

pāye-i maḳşūda el
irişmege bir çāre yok

yine āhumdur olan ḳaşr-ı
visāle nerdübān

84. **bir:**

Gazel 219

Mısra: 11

" Bir " belgisiz sıfat.

behre-mend olmadı
‘ālemde alur yok bir elin
kaldı ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

85. **bir:**

Gazel 222

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

hangāh-ı ıṣḳuñ evvel
itdigümde hıdmetin
bir cüvān-ı tāze sev didi
işitdüm pīrden

86. **bir:**

Gazel 223

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

kaldı ebdālī Şihābī bir
ḥasen sūret beni
Kerbelā-yı ıṣḳa düşdüm
dilde zikrüm yā Hüseyn

87. **bir:**

Gazel 231

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

felek destinde ey kıavs-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemân-ı 'aşka nisbet
kola yumşak bir giçeksin
sen

88. **bir:**

Gazel 231

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

gönülde ey hayâl-i
dilber bir nazar gitmese
[vb]
gözüm gehvâresinde
hâşıl olmuş bir bebesin
sen

89. **bir:**

Gazel 231

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

halâş olmadı gönlüñ
şübheden kurtulmadı
şekden
şanur şeklüñ gören âdem
be şüfî bir eşek[sin sen]

90. **bir:**

Gazel 235

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

böyle telkîn eyledi evvel
baña pîr-i hîred
minnet olunca çek âhîr
bir cüvânüñ minnetin

91. **bir:**

Gazel 238

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

ergüvânı câme birle
şanki bir maḥbûbdur
lâle-i hamra zarîfâne
kıvırmış yelkenin

92. **bir:**

Gazel 239

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

şikest etdi cefâdan
kasesini niçe fağfûruñ
degüldür âsumân bir ser-
nigün çini çanağdur bu

93. **bir:**

Gazel 239

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

Şihâbî tekke-i dehre
gelen kırbân ider cânın
kadîmî âteş-i 'aşk-ıla
yanmış bir ocağdur bu

94. **bir:**

Gazel 248

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

ğoncasın sen bîkr-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezârın kıoyına

95. **bir:**

Gazel 257

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

bir kara kâfer-i Hindû-
beçe itdi hâlî
ruhı ferzend idinüp anı
getürdi dîne

96. **bir:**

Gazel 257

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

her sıfatdan görünür
nâzıra bir şüret ile

‘aks-i ‘ālem gibi ma‘nide
hemān āyine

97. **bir:**

Gazel 261

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

tekke-i ‘aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yağarın encüm gibi dāğ-ı
fīrāvān her gice

98. **bir:**

Gazel 264

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

cān çekerdī Şihābī
pīşkeşin
gelse odasına bir ağa-
zāde

99. **bir:**

Gazel 270

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

at şalıp şah-ı dili bir lu‘b-
ile māt eyledi
beydağ-ı hāl-i ruhuñ
gitdikçe ferzeyn olmada

100. **bir:**

Gazel 278

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

bir şan‘at-ıla olalı üstād-
kār-ı ‘ışk
şākird idindi pīşine
erbāb-ı pīşe’i

101. **bir:**

Gazel 282

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

kıldum kılāde boynuma
tavk-ı maḥabbetin
bir ser-tıraş ‘aşkına
oldum kalendarī

102. **bir:**

Gazel 284

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

ḥasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruḥsārum gibi

103. **bir:**

Gazel 284

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

meyl ider her cānibe
göñlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dünyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

104. **bir:**

Gazel 287

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

niçe bir nāz-i ‘itāb ü niçe
biñ cāna ‘azāb
yok mu bu şīvelerüñ a
güzelm oranı

105. **bir:**

Gazel 292

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

şem‘ kim bir ‘aşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derünī āteşi

106. **bir:**

Gazel 292

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

iy Şihābī şem‘ yā bir
ḥūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenüñ eñ serkeşi

107. **bir:**

Gazel 295

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

iy Şihābī cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün için
hirmen-i 'ömr-i 'azîzî
bāde verdüm hāşılı

108. **bir:**

Gazel 296

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

şorma ahvāl-i ġarībi hālî
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o hālde ahvālî
bir yüzden daḥı

109. **bir:**

Gazel 296

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

şorma ahvāl-i ġarībi hālî
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o hālde ahvālî
bir yüzden daḥı

110. **bir:**

Gazel 296

Mısra: 4

" Bir " belgisiz sıfat.

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl

'arz-ı 'arız eyler ol pür-
hālî bir yüzden daḥı

111. **bir:**

Gazel 296

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat.

levḥ-i dilde kūr'a şaldum
vuşlata niyet edüp
şüret-i hicrân görindi fālî
bir yüzden daḥı

112. **bir:**

Gazel 296

Mısra: 8

" Bir " belgisiz sıfat.

birbirine ihtilāt itmiş
nüḥüsetden nuḳaṭ
taḥta-i remmālde eşkālî
bir yüzden daḥı

113. **bir:**

Gazel 297

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

padişāh-ı kişver-i ḥüsn
oldı bir[*]

ser-be-ser maḥkūmıdur
nām-ıla 'Osmān elleri

114. **bir:**

Gazel 306

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

şanki bir şaḥib-
kerāmetdür ruḥuṇda
kākülün
rū-yı deryā üzre şalınmış
anuñ seccādesi

115. **bir:**

Gazel 306

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

bağladı göñlin Şihābī
serv-i qadd bir servere
k'aña kuldur bāğ-ı
dehrün bende vü āzādesi

116. **bir:**

Gazel 307

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

degül encüm görinen
gökde Şihābī yer yer

oldı bir meş'ale-i āh-ı
dilümüñ her şereri

117. **bir:**

Gazel 310

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

sipehrüñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şiri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

118. **bir:**

Gazel 310

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na'ra urdı kim
harāretten yakup barkı
hasetden ra'dı çatladı

119. **bir:**

Kaside 10

Mısra: 3

" Bir " belgisiz sıfat.

bir şeh-i 'ālī-himemdür
k'ol şefi'ü'l-müzribin
hüsrev ü derviş eşiginde
kamu muhtāc aña

120. **bir:**

Kaside 12

Mısra: 12

" Bir " belgisiz sıfat.

çarh-ı atlas hıl'at ü
levlāk-tāc
tahta geçdi bir şeh-i 'ālī
himem

121. **bir:**

Kaside 13

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

hidāyet matla'ından
toğdı bir hürşid ü rühānı
dahı fiṭratda kalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

122. **bir:**

Kaside 14

Mısra: 13

" Bir " belgisiz sıfat.

şecer reftāra geldi
pāyüñe çün bir nefes
itdün
rücü' itdi yine cāyına
kâyim oldı ol demden

123. **bir:**

Kaside 18

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

levh-i a'māle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭā
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lāyık ola

124. **bir:**

Kaside 20

Mısra: 2

" Bir " belgisiz sıfat.

çün oturdı şeh-nişin-i
bāğa sulṭān-ı bahār
şubḥ-ı dem kuruldı bir
şāhāne dīvān-ı bahār

125. **bir:**

Kaside 20

Mısra: 34

" Bir " belgisiz sıfat.

māh-rūlar kaşr-ı
gülşende meger
ahşamlamış
oldı her gül anda bir
şem'-i şebistān-ı bahār

126. **bir:**

Kaside 21

Mısra: 21

" Bir " belgisiz sıfat.

ğonca-i ter şüretâ bir al
bebgadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minkârına bebgâ-yı gül

127. **bir:**

Kaside 22

Mısra: 9

" Bir " belgisiz sıfat.

hüsn-i Yüsuf gibi bir gül
ğamını çekmekden
kalb-i Ya 'küb-şıfat hâtır-
ı maẖzûn lâle

128. **bir:**

Kaside 22

Mısra: 15

" Bir " belgisiz sıfat.

geyinüp başına bir
kırmızı yelken takye
bezme sâķılık ider şâhid-
i mevzûn lâle

129. **bir:**

Kaside 22

Mısra: 19

" Bir " belgisiz sıfat.

dâğ-ı sevdâsı-y-ıla bir
şanem-i leylî-veşûñ
tağa düşmüş yürür âvâre
vü Mecnûn lâle

130. **bir:**

Kaside 22

Mısra: 31

" Bir " belgisiz sıfat.

beñzemiş kalbi söyünmiş
odı bir tennûra
ğâlib olmuş ezeli âteşe
kânûn lâle

131. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 17

" Bir " belgisiz sıfat.

engine geyinmiş yine bir
câme-i kühlî
endâmı kamu şüh u
zarîfâne benefşe

132. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 7

" Bir " belgisiz sıfat.

şanki bir dilber-i hindû-
beçedür 'anber bûy
gösterür taraf-ı külehden
şaçı güyâ sünbül

133. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 25

" Bir " belgisiz sıfat.

deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i ğonca-lebi
gösterür hey'etini şekl-i
çelîpâ sünbül

134. **bir:**

Kaside 24

Mısra: 41

" Bir " belgisiz sıfat.

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lâle-ruhsârı-durur zülf-i
semen-sâ bülbül

135. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 1

" Bir " belgisiz sıfat.

uyandı h'vâb-ı ğafletden
meger kim bir seher
nergis
göz açup gülsitân-ı
'âleme şaldı nazar nergis

136. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 15

" Bir " belgisiz sıfat.

şabūhı itmege destine bir
zerrīn kadeh almış
mey-i nāz-ıla mahmūr
eylemiş kendin meger
nergis

137. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 25

" Bir " belgisiz sıfat.

eline bir 'aşā almış ayağ
üstine hıdmetde
ışığıne sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

138. **bir:**

Kaside 25

Mısra: 46

" Bir " belgisiz sıfat.

hurūfi dāne nokta jāle
ma'nī būyī müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şī'r-i ter nergis

139. **bir:**

Rübai 8

Mısra: 5

" Bir " belgisiz sıfat.

ummazın bir ehaddden
istimdād

hasbünallah vaḥde hüve
kefā

140. **biri:-i**

Gazel 251

Mısra: 8

" Bir " sayı sıfatı.

kaşuñ merrīḥ-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde

kim anuñ bir eli şimşire
şunmış biri ḥaṇçere

141. **bir:**

Gazel 33

Mısra: 1

" Bir " sayı sıfatı.

şūfī şafā-yı kalb-ıla iç bir
kadeh şarāb
şāfī dil ol ki ḥayr ola tā
saña her şarāb

142. **bir:**

Gazel 120

Mısra: 2

"Bir" sayı sıfatı.

'ışk kitābın okıyan 'āşıka
feth-i bāb olur
söylese ḥaḳ kelāmını her
sözi bir kitāb olur

143. **bir:**

Gazel 188

Mısra: 1

" Bir " sayı sıfat.

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvān gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedān gerek

144. **bir:**

Gazel 239

Mısra: 6

" Bir " sayı sıfat.

ne cüz'idür şürūḥ-ı kışşa-
i Mecnūn ile Vāmık
kitab-ı 'ışkdan ey ḥvāce
ancaḳ bir varaḳdur bu

145. **bir:**

Gazel 251

Mısra: 8

" Bir " sayı sıfat.

kaşuñ merrīḥ-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşire
şunmış biri ḥaṇçere

146. **bir:**

Gazel 255

Mısra: 1

" Bir " sayı sıfat.

göñüller açdı o gül-ruh
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
ğoñca-i handānı fî'l-
cümle

147. **bir:**

Gazel 256

Mısra: 4

" Bir " sayı sıfat.

hālī mi kalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfulē

148. **bir:**

Gazel 267

Mısra: 10

" Bir " sayı sıfat.

ey Şihābī nāfe-veş
‘ömrüm haṭāda geçdi āh
cürm-ile şaçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

149. **bir:**

Gazel 310

Mısra: 4

" Bir " sayı sıfat.

benüm ol merd-i müflis
kim cihānı terre almaz
sekiz bāğın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz

150. **bir:**

Kaside 14

Mısra: 10

" Bir " sayı sıfat.

şehādet eyleyüp i‘cāzuña
kurs-ı kamer şakķı
ki bir barmaguñ efzal
didi ya‘ni iki ‘ālemden

151. **bir:**

Kaside 23

Mısra: 24

" Bir " sayı sıfat.

reyhāncı müşābih kıla mı
zülf-i nigāra
bir deste idüp bağlasa
yüz dāne benefşe

152. **bir:**

Gazel 282

Mısra: 1

Birlikte, beraber;

benzer.

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşakı iy perī

‘aşķuñ yolında ḥayr-ıla
yād it ölenleri

bir:-

1. **birdür:--dür, -**

Gazel 166

Mısra: 2

Değeri ve nitelikleri

*bakımından farksız, eş,
aynı..:*

gerçi ḥılkat birdür ammā
kim ṭabāyi‘ muhtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şūfī mu‘tekif

bir adım yer gitme:-

1. **bir adım yer gitme:-**
di

Gazel 228

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Olduğu yerden bir
adım kıpırdamamak, bir
yere gitmemek.*

ey nihāl-i tāze-gül ḳadd-i
revānuñ göreli
bir adım yer gitmedi
gülşende serv-i nār-ven

bir alay:

1. bir alay:**Gazel 129**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir grup (insan).

niçe yıldur 'ışk elinde
cem' olup 'uşşāk-ıla
bir alay gāzīlerüz serhad-
i miḥnet beklerüz

bir ān içinde:**1. bir ān içinde:****Gazel 116**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hemen, bir anda.

bir ān içinde 'āşıkā biñ
'işve 'arz ider
yā Rab melāḥat ile bu ne
ḥüsn ü ān olur

bir avuç:**1. bir avuç:****Gazel 217**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir avucu

*dolduracak kadar. II Az
miktarda, pek az.*

āteş-i fakr-ıla yanmağdan

şehā ḥākisterem

kīmyā-yı himmetünden

bir avuç ḥāk isterem

bir ayağ üzre tur:-**1. bir ayağ üzre tur:-***up***Kaside 25**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Tek ayak üstünde
durmak II Her türlü emre
amade olmak, hizmete
hazır.*

şanasın mürğ-ı şahrādur
ki turup bir ayağ üzre
şadā-yı ṭabl-bāzuñdan
yerinde her döger nergis

bir ben degül:**1. bir ben degül:****Gazel 99**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir ben değil,
başkaları da var.*

bir ben degül ölümlüsi
ancağ helāki çok
bu 'ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

bir dahı:**1. bir dahı:****Kaside 24**

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Bir daha, artık,
bundan sonra.*

bāğ-ı naẓm içre Şihābī
biter ezhār ammā
koptadı buncılayın bir
dahı zībā sünbül

2. bir dahı:**Gazel 139**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir daha, yeniden,
tekrar.*

Mesīḥ enfāsıdur güyā ki
nuṭṭkı ehl-i 'irfānuñ
bulunmaz bir dahı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

3. bir dahı:**Gazel 244**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir daha, yeniden,
tekrar.*

tîğûñı bir dahı çeksem
sîneme dersem n'ola
bir kez aķduğı yire derler
ki aķar yine şu

bir degül:

1. bir degül:

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir değıl II aynı

değıl.

la'l-i dilberle řihābī ma'-
i kevşer bir degül
hezihi azab firāt ennehu
melc acāc

bir degül mi:

1. bir degül mi:

Gazel 168

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir değıl mi? Aynı,

eşit.

ķahr u mehrũ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhvāruñ ķatında
bir degül mi dūr ü řāf

bir dem:

1. bir dem:

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir an olsun.

ķalmasın bir dem
řihābīnũñ ĥum-ı ķalbi
tehī
sāķiyā ķıl sāğar-ı řaĥbāyı
māl-ā-māl mül

2. bir dem:

Gazel 230

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir an olsun.

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimali vardur
ey ecel bir dem
taĥammül ķıl n'olur
ta'cilden

3. bir dem:

Kaside 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an olsun.

Cem gibi cām-ı řāfā bir
dem elinden düşmez
gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
hemdün lāle

4. bir dem:

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir an, hiçbir

zaman.

şāf ķalb olmağı maķsūd
idin[üpd]ür şūfī
bir dem elden ķoma sen
cām-ı řarāb-ı bī-ğış

5. bir dem:-de

Kaside 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir an, çok kısa bir

süre.

müşerref eyledi 'arş-ı
berīni bir demde
'urüc-ı 'ālem-i mülk ü
vüşül ü seyr-i serī'

bir görün-:

1. bir görün-:-ür

Gazel 267

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aynı görünmek.

şubĥ birdür şām iki
didüklerince var-ımış

tal‘atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

bir gün:

1. bir gün:

Gazel 203

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Günün birinde.

geçdi ‘ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrānda
rūzı olmaz mı ‘aceb bir
gün baña rūz-ı vişāl

2. bir gün:

Gazel 256

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Günün birinde.

gül ḥande etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

3. bir gün:

Gazel 139

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir gün olsun.

olursın her gice bir
meclisün şem‘-i şeb-arāsı

bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

4. bir gün:

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir gün olsun.

ne mümkündür leb-i
ḥandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağūñ nāgehān öpmek

5. bir gün:

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir gün olsun.

ne mümkündür leb-i
ḥandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağūñ nāgehān öpmek

6. bir gün:

Gazel 216

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir gün olsun.

ḥūblar içre selām olsun
dedüm ol bī-vefā
uğrayup ben ḥāk-i rāha
vermedi bir gün selām

7. bir gün:

Rübai 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir gün olsun.

yāra ‘arz-ı ḥāl okutmağa
burc-ı kaşrına
bir gün olmadı ki her
laḥza kebüter ḳonmadı

8. bir gün:

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sonra, ilerde,

*eninde sonunda,
mutlaka.*

cevr ü cefā-yı dilbere
şabr eyle iy göñül
şāyed tarahḥum eyleye
bir gün zamān olur

bir gün dahı:

1. bir gün dahı:

Gazel 236

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Bir gün bile, asla,
hiç.

dil Şihābī niçesi bula
 selāmet yaqasın
 dest-i ğam gitmedi bir
 gün dahı dāmānumdan

bir içim su:

1. bir içim su:-(y)a

Gazel 146

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Birazcık, bir yudum

su.

bir içim suya teşne
 olmuş-ıdı hancıeri yārūñ
 içirüp hūn-ı dilden anı
 kana kana kandurmış

bir iki:

1. bir iki:

Gazel 255

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir iki; çok az

sayıda, birkaç.

müjeñ şaf bağlayup dil
 kişverini almağa geldi
 aña karşı turur mı

gözlerüm bir iki
 merdümle

2. bir iki:

Kaside 23

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Biraz, birkaç.

sākī şararup beñzedi
 nılüfere beñzüm
 şun nūş ideyim bir iki
 peymāne benefşe

3. bir iki:

Gazel 286

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir kaç, bir iki.

gözlerüm merdümüne
 oklar urup ğamzelerūñ
 hayli cenk oldu hele bir
 iki ādem düşdi

bir iki gün:

1. bir iki gün:-de

Gazel 315

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kısa bir zaman

dilimini ifade etmek için
kullanılır.

Şihābiyā bir iki günde
 ‘ömr-i fānī için
 bu tımtıurağ-ı havādiş
 nedür bu hūyı bu hāy

bir katre hūn:

1. bir katre hūn:

Gazel 212

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir damla kan.

dahı ben ana rahminde
 yatur bir katre hūn iken
 bu mevcūdātı ma‘dūm
 añlayup ol demden el
 çekdüm

bir kerre:

1. bir kerre:

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir kez, bir defa.

uğrayan bir kerre sen
 leyl-i hırāmuñ ‘ışkına
 vādi-i hayretde ol
 Mecnūn-veş sersem
 düşer

bir kez:

1. **bir kez:****Gazel 58**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bir defa, bir
kerecik, bir defa olsun.*

etdüm hādeng-i āhumı

gerçi Şihābiyā

tīr-i murada varmadı bir

kez nişāne hīç

2. **bir kez:****Gazel 189**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir defa, bir
kerecik, bir defa olsun.*

şikār eyler dil ü cān

kebkini şalsa nazar bir

kez

‘aceb şayyāddur çeşmüñ

‘aceb şehbāzdur [zūlfüñ]

3. **bir kez:****Gazel 227**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir defa, bir
kerecik, bir defa olsun.*

bir kez zih-i kemānını

teg tīri dişlesin

peykān-ı ğamzesini қо

cānuma işlesin

4. **bir kez:****Gazel 175**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir defa.

geh müzeyyendür gehi

tağyīr olur ey bāğubān

‘ayn u ‘ibret birle bir kez

bu fenā gül-zāra bak

5. **bir kez:****Gazel 244**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir defa, bir kez.

tīğüñı bir dahı çeksem

sīneme dersem n’ola

bir kez aқduğı yire derler

ki aқar yine şu

bir lokma:1. **bir loқma:****Gazel 136**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir parça, çok az.

Şihābī ni‘met-i dünyāya

bakmaz

çü bir loқma kanā‘atdan

aña bes

bir nazar:1. **bir nazar:****Gazel 1**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Bir an! Bir an
olsun!.*

bir nazar bakmasam ol

mehr-i cihān-ārāyı

yaқarın āteş-i āhumla

bütün dünyāyı

2. **bir nazar:****Gazel 231**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir an! Bir an
olsun!.*

göñülden ey hayāl-i

dilber bir nazar gitmese

[vb]

gözüm gehvāresinde

hāşıl olmuş bir bebedsin

sen

3. **bir nazar:****Kaside 25**

Mısra: 47

Kelime Tipi: -
*Bir an! Bir an
olsun!.*

hayāl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velī remzi duyulup
korğarın başda çıkar
nergis

bir neçe:

1. bir neçe:

Kaside 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir nice, birçok, pek
çok, bir hayli.*

kıll kalem birle çemen
şafhasına mâşitâ-vâr
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydâ sünbül

bir niçe gündür:

1. bir niçe gündür:

Gazel 72

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Günlerdir, uzun
zamandan beri.*

der-i dilde niçe yıllar
otura yâr mişâl

tâ naşîb ola saña şöhet-i
Şulţan Mahmûd

bir ol-:

1. bir ol-:-updur

Kaside 18

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aynı, bir olmak.

bir olupdur baña
yimekte helâl ile harâm
kizb ile zerğ u riyâ oldı
zebânumda kelâm

bir senüñ gibi:

1. bir senüñ gibi:

Gazel 172

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Senin gibi bir.

mehr ü mâhı şark u garba
rûz u şeb şalındurur
çarhuñ ammâ bir senüñ
gibi kamer-ruhsârı yok

bir yañ:

1. bir yañ:-a

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir tarafa, şöyle
dursun II yanı sıra,
birlikte.*

bir yaña hicrûñ elem
virür baña gâm bir yaña
‘âlem-i vaşluñla cânâ
halk hurrem bir yaña

2. bir yañ:

Gazel 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir tarafa, şöyle
dursun II yanı sıra,
birlikte.*

bir yaña hicrûñ elem
virür baña gâm bir yaña
‘âlem-i vaşluñla cânâ
halk hurrem bir yaña

3. bir yañ:-a

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir tarafa, şöyle
dursun II yanı sıra,
birlikte.*

‘âlem-i cândur gamuñ
‘uşşâka ammâ leblerüñ
mürdeler ihyâ ider ey
cân-ı ‘âlem bir yaña

4. **bir yaña:-a****Gazel 16**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir tarafa, şöyle
dursun II yanı sıra,
birlikte.

fırkatünde şöyle tenhā
 itmezin gam bezmini
 eşke mey hem-reng ü
 nālem nāya hem-dem bir
 yaña

5. **bir yaña:-a****Gazel 16**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir tarafa, şöyle
dursun II yanı sıra,
birlikte.

bir yaña feryādumı
 gülşende bülbül yañşılar
 eşküme reşk etmede her
 gice şebnem bir yaña

6. **bir yaña:-a****Gazel 16**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir tarafa, şöyle

dursun II yanı sıra,
birlikte.

bir yaña feryādumı
 gülşende bülbül yañşılar
 eşküme reşk etmede her
 gice şebnem bir yaña

7. **bir yaña:****Gazel 16**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bir tarafa, şöyle
dursun II yanı sıra,
birlikte.

iy Şihābī gūş idüp bu
 girye birle mātemüm
 kara geymiş Ka‘be ağlar
 çāh-ı zemzem bir yaña

bir yaña:1. **bir yaña:-dan****Gazel 119**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir taraftan.

cevr-i zamāne bir yaña
 bir yañadan firāk
 oldı Şihābī hasteye
 bunlar havāleler

2. **bir yaña:****Gazel 119**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir tarafa, şöyle
dursun. II Yanı sıra,
birlikte.

cevr-i zamāne bir yaña
 bir yañadan firāk
 oldı Şihābī hasteye
 bunlar havāleler

bırağ:1. **bırağur:-ur****Gazel 275**

Mısra: 10

... Durumda
bulunmasına, ...
durumda kalmasına, ...
hale gelmesine sebep
olmak.

iy Şihābī derdümü
 yazsam olur dūr ü dırāz
 korkarın dehşet bırağur o
 kaşīde kaşīde

bırağ-:1. **bırağam:****Gazel 28**

Mısra: 9

Bırakmak, koymak.

sāḳiyā şāğarı şun baña
bırağam devrān
ki küdüretiden ider şāfi
mey-i nāb [vb]

bırak:

1. bırağdum:-du, -m

Gazel 1

Mısra: 14

Bırakmak, koymak.

yārdan fūrkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
ğuşsa gencīne bırağdum
bu ten-i tenhāyı

bī-rakīb:

1. bī-rakīb:

Gazel 30

Mısra: 1

Rakipsiz.

toğrudunca dile ebrū
kiçüğinden bī-rakīb
ğamzesi tīri görünmez
nitekim sehmü'l-ğayb

birbiri:

1. birbirisi-y-le:-si, -y, -le

Gazel 91

Mısra: 4

Karşılıklı olarak bir diğeri.

germiyetle hiddet idüp
od-ıla kebāb
birbirisi-y-le karşı be
karşı söğüşdiler

2. birbirine:-n, -e

Gazel 108

Mısra: 2

Birbiri ile, karşılıklı olarak.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

3. birbirine:-n, -e

Gazel 296

Mısra: 7

Birbiri ile, karşılıklı olarak.

birbirine ihtilāt itmiş
nühūsetden nuḳaṭ
tahta-i remmālde eşkālī
bir yüzden daḥı

birbirine koy:-

1. birbirine koy:-dı

Gazel 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Birbirine saldırmak.

āhum od urdı Şihābī o
tokuz eflāke
koydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

biri:

1. birisine:-si, -n, -e

Gazel 221

Mısra: 1

*"Bir tanesi,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir.*

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i ḥüşn
ü melāḥatde selām olsun

biribiri:

1. biribirinden:-n, -den

Gazel 105

Mısra: 6

Birbiri.

ḳadūñ üstünde ruḥsāruñ
serūñde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a'lādur

birle:**1. birle:****Gazel 175**

Mısra: 10

"İle" edatı.

geh müzeyyendür gehi
tağyîr olur ey bâğubân
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenâ gül-zâra bak

2. birle:**Gazel 16**

Mısra: 9

*"birlikte, beraber"**anlamında bir edat.*

iy Şihâbî güş idüp bu
girye birle mâtemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çâh-ı zemzem bir yaña

3. birledür:-dür**Gazel 92**

Mısra: 1

İle, birlikte ve

*beraber anlamındaki
vasıta ve birliktelik edatı.*

revnağ-ı bezm-i meyûn
maḥbûb-ı ra‘nâ birledür
rûşinâsı meclisûn şem‘-i
şeb-ârâ birledür

4. birledür:-dür**Gazel 92**

Mısra: 2

*İle, birlikte ve
beraber anlamındaki
vasıta ve birliktelik edatı.*

revnağ-ı bezm-i meyûn
maḥbûb-ı ra‘nâ birledür
rûşinâsı meclisûn şem‘-i
şeb-ârâ birledür

5. birledür:-dür**Gazel 92**

Mısra: 4

*İle, birlikte ve
beraber anlamındaki
vasıta ve birliktelik edatı.*

şâfi iç qalbe şafâ ver
ister-iseñ şūfiyâ
bu küdüretden ḥalâş-âb-ı
muşaffâ birledür

6. birledür:-dür**Gazel 92**

Mısra: 6

*İle, birlikte ve
beraber anlamındaki
vasıta ve birliktelik edatı.*

‘âlemûn âsâyişi maḥbûb
ile maḥbûbedür

cennetûn ârâyişi ḡilmân
ü ḥavrâ birledür

7. birledür:-dür**Gazel 92**

Mısra: 8

*İle, birlikte ve
beraber anlamındaki
vasıta ve birliktelik edatı.*

sen ta‘accüb etme ben
itsem raḳîbe rîş-ḥand
ḡâlib olmak düşmene
şâhum müdârâ birledür

8. birledür:-dür**Gazel 92**

Mısra: 10

*İle, birlikte ve
beraber anlamındaki
vasıta ve birliktelik edatı.*

cevher-i nazmum
muvâfık düşdi baḥr-ı
ṭab‘uma
ey Şihâbî imtizâc o deryâ
birledür [vb]

9. birle:**Gazel 53**

Mısra: 5

*"birlikte, beraber,
ile" anlamında bir edat.*

külāh-ı kahr-ıla fahr it
ferāġat birle ol kâni‘
muraşsa‘ tâc-ise dahı
olur başa belâ devlet

10. birle:

Gazel 283

Mısra: 10

"birlikte, beraber,
ile" anlamında bir edat.

mey-i nâb-ile bezm için
Şihâbî
zarâfet birle tır tıldır
zurûfı

11. birle:

Kaside 24

Mısra: 5

"birlikte, beraber,
ile" anlamında bir edat.

kıl kalem birle çemen
şafhasına mâşîta-vâr
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydâ sünbül

12. birle:

Gazel 48

Mısra: 8

"Birlikte, beraber,
ile" anlamında edat.

ögerek göġe çıkarsam
tañ degül o mâhi ben
sidre birle hem-ser olmuş
kâmet-i bālâ-yı dost

13. birle:

Gazel 49

Mısra: 9

"Birlikte, beraber,
ile" anlamında edat.

Şihâbî meskenet birle
yüzün dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

14. birle:

Gazel 263

Mısra: 6

"Birlikte, beraber,
ile" anlamında edat.

n'ola kim halka-i
zülfinde mesken eylese
hālî
nezâket birle konmuş
noğtadır cîm cemâlinde

15. birle:

Kaside 25

Mısra: 42

"Birlikte, beraber,
ile" anlamında edat.

ruhuñ añılsa gülşende
açılır hârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

16. birle:

Gazel 87

Mısra: 7

"Birlikte, beraber"
anlamında edat.

kayd-ı dünyâ-yı denî
birle muqayyed olımaz
lâübâlî meşreb olurlar bu
fâriğ-bâller

17. birle:

Gazel 238

Mısra: 3

"Birlikte, beraber"
anlamında edat.

ergüvânı câme birle
şanki bir maḥbûbdur
lâle-i hamra zarîfâne
kıvırmış yelkenin

18. birle:

Kaside 20

Mısra: 46

"Birlikte, beraber"
anlamında edat.

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin 'ömrüñ zamānı
birle riy'ān-ı bahār

19. birle:

Kaside 11

Mısra: 15

"Araç, vasıta,
birlikte" anlamında edat.

idince 'ālem-i lāhut halkı
birle vedā'
figān u nāle vü nevhayla
zāhir oldı fezī'

bīrūn ol-:

1. bīrūn ol-:

Kaside 22

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Hariç olmak, uzak
olmak, uzak kalmak.*

dāhil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bīrūn lāle

biryān:

1. biryānumdan:-um, -
dan

Gazel 236

Mısra: 2

*Kebap. II Âşığın aşk
ateşiyle yanmış ciğeri.*

çıkmadı tūr-i gamuñ bu
dil-i vīrānumdan
durmayup yer etümi
gam-ısa biryānumdan

biryān it-:

1. biryān it-:-meg, -e

Gazel 215

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kebap etmek. II Aşk
ateşiyle ızdırıp çektirecek
biçimde yakmak.*

bağrumuñ bir yanını
bezmünde biryān itmege
āhum āteşdür tenūr-ı
sīnem oldı mevķidüm

biryān-ı pūr-sem:

1. biryān-ı pūr-sem:-
den

Kaside 14

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Yasemin dolu yanık
(kalp).*

'adūnuñ işi telh oldı
zuhūr-ı mu'cizātuñdan
saña geldi feşāhatle nidā
biryān-ı pūr-semden

bisāt-ı behcet:

1. bisāt-ı behcet:-i

Kaside 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik kilimi.

şaldı bisāt-ı behceti
ferrāş-ı nev-bahār
'işretgeh oldı gülşen-i
şahn-ı sarāy-ı 'ıyd

bisāt-ı inbisāt:

1. bisāt-ı inbisāt:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ferahlık yaygısı.

şuffe-i gül-zār döşendi
bisāt-ı inbisāt
şehnişin-i şāha şāh-ı gül
idüpdür ittikā

2. bisāt-ı inbisāt:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Mutluluk kilimi.

şuffe-i gül-zār dōşendi
bisāt-ı inbisāt
şehnişîn-i şāḥa şāh-ı gül
idüpdür ittikā

bisāt-ı ruh:

1. **bisāt-ı ruh:** -ı, -(n)a

Gazel 145

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Yanak,

yüz minderi yaygısı. II
Cilt, yüzdeki deri.

ḥāl-i ferzîni cülûs itdi
bisāt-ı ruhına
at şalup kabladi Rûm
iḳlîmini şāh-ı Ḥabeş

bîşe':

1. **bîşe' i:**

Gazel 278

Mısra: 10

Orman, ağaçlık,
koruluk, meşe ormanı.

kimse Şihâbî tûtışamaz
şîr-i 'ışk-ıla
k'eyler zebûn pençede
her bir bîşe' i

bî-ser:

1. **bî-ser:**

Gazel 1

Mısra: 4

Perişan, dağınık.

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envâr it kim
zerre-veş bî-ser ü pā raḳş
ura her Mevlâyı

bismi'llāh:

1. **bismi'llāh:**

Gazel 7

Mısra: 2

Bismillâhirrahmâni

rrahim sözünün
kısaltılmış şekli. Allah'ın
adıyla.

muşḥaf-ı cāndur yüzüñ
ḥaṭ sûre-i rahmân aña
başda bismi'llāh yazmış
ḳaşuñı yezdān aña

bi'smi'llāhi'r-rahmāni'r-raḥîm:

1. **bi'smi'llāhi'r-rahmāni'r-raḥîm:**

Kaside 1

Mısra: 1

Esirgeyen ve
bağışlayan Allah'ın adı
ile.

bi'smi'llāhi'r-rahmāni'r-
rahîm
şāḥ-ı gül-i bāğ-ı kelām-ı
ḳadîm

bîsütün-ı ğam:

1. **bîsütün-ı ğam:-da**

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Dert dağı. II

Ferhat'ın Şirin'e olan
aşkı uğruna deldiği dağ.

Bîsütün-ı ğamda ser-
çeşme degül mi gözde
fâş
başdan kūh-ı belānuñ
ḳullesidür tende baş

2. **bîsütün-ı ğam:-da**

Gazel 259

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam dağı, kederin
direksiz dağı. II
Ferhat'ın Şirin'e
kavuşmak için gayretle
kazdığı dağ; âşığın

*sevgiliye kavuşmasına
engel olan şey; büyük
dert.*

terahhum eylediler
Bîsütün-ı gamda Ferhâda
figân u nâlesin güş etdi
tağlar geldi feryâda

bîsütün-ı mihnet:

1. bîsütün-ı mihnet:-üñ

Gazel 173

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zorluk dağı.

Husrevâ şimdi lebünden

ğayrı Şîrîn adı yok

benden özge Bîsütün-ı

mihnetün Ferhâdı yok

bit:

1. biter:-er

Kaside 25

Mısra: 42

(Tohum için)

Filizlenip topraktan

dışarıya çıkmak,

yeşermek, yetişmek,

büyülemek.

ruhuñ añılsa gülşende

açılır hârdan güller

nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

2. biter:-er

Kaside 25

Mısra: 43

(Tohum için)

Filizlenip topraktan

dışarıya çıkmak,

yeşermek, yetişmek,

büyülemek.

egerçi dehr bağında biter

ezbâr-ı zîbâ çok

velî gül-zâr-ı lutfuñdan

iñen ra'nâ kıpar nergis

3. biter:-er

Gazel 15

Mısra: 4

Belirmek, hasıl

olmak.

nişân idüp sipehrün

tablasında şemse-i şemsi

hadeng âhumdan olur

biter pîşrev peyda [vb]

4. biter:-er

Gazel 251

Mısra: 6

Belirmek, hasıl

olmak.

ten-i pâkinde ol sengin
dilün müdan eşer yokdur
ne şüret bağlarisa kıl
biter mi şâfi mermerde

5. biter:-er

Kaside 24

Mısra: 43

Filizlenip topraktan

dışarıya çıkmak,

yeşermek, yetişmek,

büyülemek.

bâğ-ı nazm içre Şihâbî

biter ezhâr ammâ

kopmadı buncılayın bir

dahı zîbâ sünbül

bî-tekellüf:

1. bî-tekellüf:

Gazel 100

Mısra: 5

Teklifsiz, davetsiz,

çatkapı.

geçmesin tîrüm dimişdün

bî-tekellüf sîneye

iy kemân ebrû dayanmaz

şöyle bî-perrâ geçer

bitür:-

1. bitürür:-ür

Kaside 22

Mısra: 24

(Tohum için)

Filizlenip topraktan
dışarıya çıkartmak,
yeşertmek, yetiştirmek,
büyütmek.

kan akarsa gözümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

2. bitürürse:-ür, -se

Kaside 24

Mısra: 46

Bitirmek, ortaya
çıkarmak, yetişmesini
sağlamak.

hāşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zāre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyā sünbül

bīve:

1. bīvedür:-dür

Gazel 135

Mısra: 9

Dul, zevci vefat
etmiş veya zevcinden
ayrılmış hatun.

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür

gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu ‘arūs

bī-vefā:

1. bī-vefā:

Gazel 5

Mısra: 10

Vefasız, hayırsız;
sözünde durmayan.

iy Şihābī dāyimā hālī
degül
hulf-ı va ‘de etmeden ol
bī-vefā

2. bī-vefā:

Gazel 216

Mısra: 7

Vefasız, sadakatsiz
II vefasız, sözünde
durmayan sevgili.

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bī-vefā
uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

3. bī-vefā:

Gazel 284

Mısra: 6

Vefasız, sadakatsiz
II vefasız, sözünde
durmayan sevgili.

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dünyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

4. bī-vefā:

Gazel 131

Mısra: 7

Vefasız, sözünde
durmayan (sevgili).

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi
elüm şundukça dāmānına
dest-i merhabā vermez

5. bī-vefā-y-ise:-y, -ise

Gazel 252

Mısra: 2

Vefasız, sözünde
durmayan (sevgili).

hātır-şikeste haste dil-i
mübtelā-y-ise
durmaz cefāyı arturur ol
bī-vefā-y-ise

6. bī-vefālar:-lar

Gazel 221

Mısra: 10

Vefasız güzeller.

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine ‘ışk u meşk

itmez

cihānda bī-vefālār çok

velī aña selām olsun

7. bī-vefādur:-dur

Gazel 137

Mısra: 8

*Vefasız, hayırsız,
sadakatsiz, dōnek,
sözünde durmaz.*

ber-murād olmağı dünyā-
yı denīden umma kim
‘ālem içre bī-vefādur
hāşıl olmaz iltimās

bī-vefā ol:-

1. bī-vefā ol:-ma

Gazel 308

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Vefasız, sözünde
durmayan, sevgi
bağlılığı göstermeyen
biri haline gelmek.*

‘ālem-i cāndur vişālūñ
va‘desi çün ādeme
cān-ı ‘ālem bī-vefā olma
cihānīler gibi

biyā sāķī mekrdān rūy- ı tora ez-men:

1. biyā sāķī mekrdān

rūy-ı tora ez-men:

Gazel 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ey kerem sahibi
saki gel bana yüzünden
ver.*

biyā sāķī mekrdān rūy-ı
tora ez-men
edrali ka‘se rāḥ ‘atķū
emn hüm ez-bānā

biz:

1. bizden:-den

Kaside 3

Mısra: 23

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz.*

bizden selām āline vü
çār-ı yārına
k’anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

2. bize:-e

Kaside 3

Mısra: 28

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz.*

rūz-ı cezāda fażluña
lāyık olan bu kim

taḥt-ı livāsın idesin anuñ
bize penāh

3. bize:--e

Kaside 5

Mısra: 21

*"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.*

āḥir nefesde eyle şehādet
bize naşīb
‘arż-ı niyāzum ol durur
iy pādişāh saña

4. bizden:-den

Kaside 15

Mısra: 17

*"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.*

bizden ḥaṭā vü ma‘şiyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefķatūñ ey
eşrefe‘l-verā

5. bizüm:-üm

Kaside 15

Mısra: 7

*"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.*

‘afv it şefā‘tūñle bizüm
her günāhumuz

yoksa cihānı oda yaçar
her gün āhumuz

6. **bizüm:-üm**

Kaside 15

Mısra: 15

"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaçar
her gün āhumuz

7. **bizüm:-üm**

Kaside 15

Mısra: 23

"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaçar
her gün āhumuz

8. **bizüm:-üm**

Kaside 15

Mısra: 31

"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz

yoksa cihānı oda yaçar
her gün āhumuz

9. **bizüm:-üm**

Kaside 15

Mısra: 39

"Biz" birinci çokluk
şahıs zamiri.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaçar
her gün āhumuz

10. **bize:-e**

Gazel 32

Mısra: 3

"Bir" birinci çokluk
şahıs zamiri. II Âşıklar.

bize gösterdi lu‘bet-bāz
gerdün
hıyāl-i zıllde eşkāl-i
ğarāyib

11. **bize:-e**

Gazel 46

Mısra: 3

"Bir" birinci çokluk
şahıs zamiri. II Âşıklar.

dest virdi bize meclisde
bugün her desti

aldı meyhVāre-i rindānuñ
ayağın yek-dest

12. **bize:-e**

Gazel 66

Mısra: 4

"Bir" birinci çokluk
şahıs zamiri. II Âşıklar.

bezm-i bahār-ı bāğ-ı
safādan ‘ale’ş-şalāh
cām-ı şabuḥı şunsa bize
sāḳi-i şabāh

13. **bizi:-i**

Kaside 15

Mısra: 34

"Bir" birinci çokluk
şahıs zamiri.

cürmine göre nār olıcak
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametūñle bizi rehā

14. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 77

Mısra: 1

"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.

şūfî bizümle meyde
müdām eyleme ‘inād

hāşiyet-ile zevkîn anuñ
añlamaz cemād

15. **biz:**

Gazel 127

Mısra: 1

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

biz huzāt-ı fenādan mest
ü evkār olmuşuz
lāübālī meşreb ü āşüfte
destār olmuşuz

16. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 1

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

şanmañuz biz keşret-i
dünyā temennasındayuz
hağ bilür kim ‘ālem-i
vahdet temāşāsındayuz

17. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 4

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

hırka-i fakr u fenā-fi’llāh
kılduğ ihtiyār
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dībāsındayuz

18. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 6

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

nār-ı ‘ışka yanmağa
pervāne-veş mūmuz
bugün
biz yanup yakılmanuñ
şanmañ pervāsındayuz

19. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 8

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

pür olupdur ma‘rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz
biz şadef mānendi қа‘r-ı
‘ışk deryāsındayuz

20. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 9

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

ibn-i vaqtüz bakmazuz
biz māzī vü müstağbele
biz Şihābī dehrūñ imrūz
u ne ferdāsındayuz

21. **biz:**

Gazel 128

Mısra: 10

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

ibn-i vaqtüz bakmazuz
biz māzī vü müstağbele
biz Şihābī dehrūñ imrūz
u ne ferdāsındayuz

22. **biz:**

Gazel 129

Mısra: 10

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

ey Şihābī şahid-i cāna
mūşāhid olmağa
biz dem-i āhirde imān ü
şehādet beklerüz

23. **bizi:-i**

Gazel 129

Mısra: 8

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

‘âşık-ı dîdâr-ı yârız

‘âlem-i ervâhıdan

şanma ey zâhid bizi

divar-ı cennet beklerüz

24. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 139

Mısra: 6

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

olursın her gice bir

meclisüñ şem‘-i şeb-arâsı

bizümle itmedün bir gün

gelüp iy mehlikâ meclis

25. **bizümle:-üm, -le**

Gazel 148

Mısra: 1

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

‘avâma uyma gel eyle

bizümle şöhet-i hâş

tereddüdi қо ola gör

ķabül-i bezm-i havâş

26. **bizden:-den**

Gazel 221

Mısra: 1

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

iki begzâdenüñ birisine

bizden selâm olsun

müdâm ol mesned-i hüsn

ü melâhatde selâm olsun

27. **bizde:-de**

Kaside 2

Mısra: 7

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

lîk evşâf-ı celâl itmede

yoķ bizde zebân

niçe biñ fenn-i feżayilde

görülse şafahât

28. **bizi:-i**

Kaside 2

Mısra: 31

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

bizi imân ile Qur‘ân’dan

ayurma yâ Rab

dem-i âhirde k’ecel

göstere cânâ gamrat

29. **biz:**

Kaside 22

Mısra: 27

"Ben" anlamında

birinci çokluk şahıs

zamiri. II Âşık.

tutaruz biz anı cām-ı

mey-i gül-gün sākī

hadd-i cânânı öğüp sen

bize gel şun lāle

30. **bizi:-i**

Gazel 313

Mısra: 3

"Biz" birinci çoğul

şahıs zamiri (şairin

kendisi ve gönli).

bizi ihyâ idüñ ey muğ-

beçe-i ‘iseviyân

size gam mürdesine cân

dedi hayy-ı bākī

31. **biz:**

Gazel 174

Mısra: 8

"Ben" anlamında

*birinci çokluk şahıs
zamiri; şâir. II Âşıklar.*

nā-sezālar devlet ü qadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduḳ

32. **bizi:-i**

Gazel 125

Mısra: 8

*"Ben" anlamında
birinci çoğul şahıs
zamiri; şâir. II Âşıklar.*

şehsüvārum mey-i nāz-
ıla qatı mest olmuş
pāy-māl etdi bizi elde
‘inānın çekmez

33. **bize:-e**

Gazel 67

Mısra: 7

*"Ben" anlamında
birinci çoğul şahıs
zamiri .*

sāḳi mey-i behişt-ile pūr
it bize qadeḥ
ḳ’itmez piyāle olsa tehī
āдеми feraḥ

34. **bize:-e**

Gazel 313

Mısra: 1

"Ben" anlamında

*birinci çoğul şahıs
zamiri .*

dime şoḥbet sizüñ-ile
bize bāḳī sāḳī
zer-i ḥālīs aḳıdup göster
o sīmin sāḳī

35. **bize:-e**

Gazel 314

Mısra: 5

*"Ben" anlamında
birinci çoğul şahıs
zamiri .*

incinüp büselik-içün bize
şehnāz etme
niçe bir böyle muḥayyer
idesin ‘uşşāḳı

36. **bize:-e**

Kaside 22

Mısra: 28

*"Ben" anlamında
birinci çoğul şahıs
zamiri .*

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sāḳī
ḥadd-i cānānı ögüp sen
bize gel şun lāle

bizden:

1. **bizden:**

Kaside 2

Mısra: 23

*Biz, 1. çoğul şahıs
zamiri.*

bizden selām āline vü

çār-ı yārına

k’anlar durur maḳām ıla
erkān-ı çārgāḥ

2. **bizden:**

Kaside 5

Mısra: 19

*Birinci çokluk şahıs
zamiri, biz.*

bizden selām āline

aşḫābına tamām

añlar ki cümle muḳbil ü

maḳbül ola saña

bize:

1. **bize:**

Gazel 127

Mısra: 3

*"Ben" anlamında
birinci çokluk şahıs
zamiri. II Âşık.*

çün bize bezl oldı hün-ı
süfre-i lâ-taknetü
hamd-lillâh ni‘met-i
hakka sezâ-vâr olmışuz

boğaz:

1. boğazını:-ı, -n, -ı

Gazel 288

Mısra: 2

*Boynun ön bölümü
ve bu bölümü oluşturan
organlar, imik, kursak;
şişe, güğüm vb. kaplarda
ağza yakın dar bölüm.*

fâş eyledi şürâhî meger
gizli râzını
meclisde bu gice ele
verdi boğazını

2. boğazını:-ı, -n, -ı

Gazel 289

Mısra: 3

*Boynun ön bölümü
ve bu bölümü oluşturan
organlar, imik, kursak;
şişe, güğüm vb. kaplarda
ağza yakın dar bölüm.*

yalvarup boğazını çekdi
şürâhî miskîn
ayağın öpmege sâķînün
ider ikrâmı

3. boğazı:-ı

Gazel 290

Mısra: 6

Şişe, güğüm vb.

*kaplarda ağza yakın dar
bölüm.*

ķadeh uğrusı olmasa

şürâhî

ele vermezdi dâyim

boğazı

bölüş:-

1. bölüşdiler:-di, -ler

Gazel 91

Mısra: 10

Bölüşmek,

paylaşmak.

tâtâr-ı ğamzelerine geldi

Şihâbiyâ

naķd-i vücudı ğaret idüp

hep bölüşdiler

bostân-ı beka:

1. bostân-ı beka:

Gazel 122

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Kalıcı, sonsuz, baki

olan bahçe. II Cennet.

vefâsı yok fenâ gül-
zârınuñ umma şafâ
andan
aña sa‘y eyle bostân-ı
beķa firdevs bâġıdur

bostân-ı renk-âmiz:

1. bostân-ı renk-âmiz:

Gazel 281

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çiçek ve ağaç

*yetiştirilen renkli yer,
rengarenk bahçe.*

nigâristân olupdur şüretâ
bostân-ı renk-âmiz
gören der naķş-ıla zeyn
itdiler çîn içre ferhârı

böyle:

1. böyle-y-imiş:-y, -imiş

Gazel 34

Mısra: 10

Böyle, bu şekilde.

bir hâl ü haķ hayâliñe

oldı Şihâbî hâķ

pîşânisinde böyle-y-imiş

naķş-ı mâ-keteb

2. böyle:

Gazel 12

Mısra: 10
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

hāne-i humda muķīm
 olan maķāmāt ehlidür
 hālī olmaz zevķden
 böyle maķām-ı dilgüşā

3. böyle:

Gazel 56
 Mısra: 10
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

belāğatle feşāhatle senüñ
 evşāf-ı hüsnüñdür
 Şihābī tab'ıcaķ böyle
 sühandān olmağa bā'is

4. böyle:

Gazel 114
 Mısra: 7
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

merdüm-i çeşmi anuñ-
 çün böyle ezrāk pūşdür
 mest-i ebterdür dem-ā-
 dem mey yerine ķan iķer

5. böyle:

Gazel 145
 Mısra: 3
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

böyle kuvvetde-y-iken
 hüsni-şu'āi yārüñ
 pençe tutuşmağa ķādir
 mi anuñ-ıla güneş

6. böyle:

Gazel 163
 Mısra: 3
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

böyle mizāc-ı illete
 hikmet ne iy tabīb
 zülf-i niğarı görelī
 sevdāyidür dimāğ

7. böyle:

Gazel 178
 Mısra: 1
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

ey hatt-ı hadd-i dilber
 böyle fesāda yer yok

yok yerde toz ķoparma
 bu gird-bāda yer yok

8. böyle:

Gazel 180
 Mısra: 4
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

'ömrüñ okı sineden
 geçdüğini tıyurmaduñ
 ey kemān-ebrü nedür çāk
 böyle tır endāzlık

9. böyle:

Gazel 192
 Mısra: 10
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

ķomaduñ elden Şihābī
 nev-cüvānlar dāmenin
 böyle telķin eylemişdür
 var-ısa pīrüñ senüñ

10. böyle:

Gazel 235
 Mısra: 7
"Böyle, bu şekilde"
 anlamına gelen bir
 durum zarfı.

böyle telkîn eyledi evvel
baña pîr-i hîred
minnet olunca çek âhîr
bir cüvānuñ minnetin

11. böyle:

Gazel 238

Mısra: 8

"Böyle, bu şekilde"

*anlamına gelen bir
durum zarfı.*

şem‘-i dāğum bağırmuñ
yağından oldu şu‘ledār
böyle yaksa yakıcağ kişi
çerāğ-ı gülşenin

12. böyle:

Gazel 258

Mısra: 4

"Böyle, bu şekilde"

*anlamına gelen bir
durum zarfı.*

çıkma uşûl ü dāyireden
bil maḳāmuñı
kāhil fūnūnu böyle
yazıpdur kitābda

13. böyle:

Gazel 80

Mısra: 2

"Böyle, bu şekilde"

*anlamına gelen durum
zarfı.*

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād
saña kıanda ḥāşıl olur
böyle hem-demden
murād

14. böyle:

Gazel 314

Mısra: 6

"Böyle, bu şekilde"

*anlamına gelen bir
durum zarfı.*

incinüp büselik-içün bize
şehnāz etme
niçe bir böyle muḥayyer
idesin ‘uşşāḳı

böyle mi:

1. böyle mi:

Gazel 236

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Böyle mi? Bu

şekilde mi?

zāyi‘ oldu arada bunca
ḥuḳūḳ-ı hıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sulṭānumdan

böylece:

1. böylece:

Gazel 138

Mısra: 10

"Bu şekilde;

*böylelikle" anlamlarında
bir zarf.*

yārūñ düşünce gönölüme
müy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa‘rı revān
böylece selīs

boyn:

1. boynuma:-(u)m, -a

Gazel 282

Mısra: 5

(Âşığın) boynu.

kıldum kılāde boynuma
tavḳ-ı maḥabbetin
bir ser-tıraş ‘aşkına
oldum ḳalenderī

boynı bağılu kul:

1. boynı bağılu kul:-uñ, - am

Gazel 279

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boynu bağılu kul,

köle: En aşağı seviyede bulunan köle ve tutsaklar için kullanılan bir ifadedir. Bu tutsaklar, bir yerden başka bir yere götürülürken boyunlarına hayvan misali ip bağlanırdı. Bu tabir, sevdiğine bütün benliğiyle bağlanan âşığın da niteliğidir. Âşığın kendisinin veya gönlünün bağlandığı ip, sevgilinin zülüfleridir.

pâdişâhum zülfüñ-ile boynı bağlı kuluñam âsitân-ı devletünden sürme gel ben bende'i

boynın bur-:

1. boynın bur-:-arak

Kaside 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Boynunu bükmek.II

Üzgün, kırılmış, acınacak ve yardım bekler bir durumda olmak.

iklîm-i 'ademden çemen-i milk-i vücûda

boynın burarak geldi garîb-âne benefşe

boynın eg-:

1. boynın eg-:-üp

Kaside 25

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kabullenmek,

isteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

çemen maḥbûbıdur güya niyaz itdükçe 'uṣṣâkı egüp nâz-ıla boynın şîveden çeşmin süzer nergis

2. boynın eg-:-miş

Kaside 20

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Boyun eğmek,

acizlik göstermek. II

Kabullenmek, isteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

cennet-i gülzâr içinde boynın egmiş goncalar 'âşıkâ gunc ü delâl itmekte gilmân-ı bahâr

boyun:

1. boynına:-ı, -n, -a

Gazel 274

Mısra: 4

Başı bedene

bağlayan bölge.

(Sevgilinin beyaz boynu bağlamında.).

manşur-ı ğam-ı 'ışk olanûñ dâr-ı fenâda zülf-i siyehûñ boynına bâri resen olsa

boyunca:

1. boyunca:

Kaside 25

Mısra: 37

Boyuna uygun

olarak. II Baştan ayağı, tamamen.

elinde boyunca sîm ü zer var-iken gör ne tāmî'dür gedâlar gibi cām alup ider bezmünde cer nergis

boz-:

1. bozdı:-dı

Gazel 314

Mısra: 4

Bir yerin, bir
kimsenin özelliklerini
değiştirmek; düzenini
değiştirmek; zarar
vermek.

Hüsrevânî hüm-ile genc-i
nihân ister-iseñ
künc-i meyḥāneye düş
bozdu tılısımın sākī

2. **bozdu:-dı**

Kaside 19

Mısra: 5

Geçersiz duruma
getirmek, hükmünü
ortadan kaldırmak.

mührini bozdu kúfl-i
şıyāmuñ çü dest-i şer‘
şādī kâpusın açdı yine
dil-güşā-yı ‘ıyd

3. **bozdu:--dı**

Gazel 300

Mısra: 2

Bozmak, düzensiz
hale getirmek. II Huyunu
değiştirmek,
kötüleştirmek.

vişālūñ derde eylerken
‘ilācı

fişālūñ şerbeti bozdu
mizācı

bozgun:

1. **bozgundur:-dur**

Gazel 61

Mısra: 1

(Çiçek hastalığı
sebebiyle) yüz şekli
bozulmuş; bozulmuş,
dağılmış; morali
bozulmuş, çökmüş,
yılgın; perişan, dağınık;
sağlığı bozulmuş ve
bedeni sararmış.

sākīyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancak o
şerbetdür ‘ilāc

[bu]:

1. **[bu]:**

Gazel 81

Mısra: 14

Bu, işaret sıfatı.

Şihāb olmuş-durur āhum
Şihābī
kaçar andan rakīb-i dīv
[bu] ḥāsīd

bu:

1. **bu-y-imiş:-y, -imiş**

Gazel 191

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

mevsüm-i güldür
elūñden koma cām-ı lāle-
reng
bu-y-imiş bāzār-ı
gülşende nidāsı bülbulūñ

2. **bu:**

Gazel 239

Mısra: 1

Bu, işaret zamiri.

ma‘ārif kesb-ile olmaz
‘atā-yı masebağdur bu
‘inādı kō kişiyey
muḳallid dād-ı ḥağdur bu

3. **bu:**

Gazel 239

Mısra: 2

Bu, işaret zamiri.

ma‘ārif kesb-ile olmaz
‘atā-yı masebağdur bu
‘inādı kō kişiyey
muḳallid dād-ı ḥağdur bu

4. **bu:**

Gazel 239

Mısra: 4

Bu, işaret zamiri.

ḥaḳīkātdür mecāzuñ
intihāsı ehl-i taḥḳīke
resūlullāhuñ aḳvāline
ḳavl-i “mā-şadaḳ”dur bu

5. bu:

Gazel 239

Mısra: 6

Bu, işaret zamiri.

ne cüz'idür şürūḥ-ı kışşa-
i Mecnūn ile Vāmık
kitab-ı 'ışḳdan ey ḥvāce
ancaḳ bir varaḳdur bu

6. bu:

Gazel 239

Mısra: 8

Bu, işaret zamiri.

şikest etdi cefādan
kasesini niçe faḡfūruñ
degüldür āsumān bir ser-
nigün çini çanaḳdur bu

7. bu:

Gazel 239

Mısra: 10

Bu, işaret zamiri.

Şihābī tekke-i dehre
gelen ḳurbān ider cānın

ḳadīmī āteş-i 'aşḳ-ıla
yanmış bir ocaḳdur bu

8. bu:

Gazel 243

Mısra: 2

Bu, işaret zamiri.

ırakdan merḥabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī' mi olsun bu

9. [bu]:

Gazel 234

Mısra: 6

Bu, işaret sıfatı.

cevher olur dilde iḥlāş
olsa iksīr-i 'amel
geçmege sen [bu] kīmyā-
yı ḥālīş-i kem-yābdan

10. [bu]:

Gazel 266

Mısra: 3

Bu, işaret sıfatı.

zūlf-i şebinde olsa [bu]
zāhir femine ṭañ
gün toḡmayınca zerre
görünmez mu'āyine

11. bu:

Gazel 126

Mısra: 3

İşaret sıfatı.

'aceb ḥūnrīz-i merrīḥ-veş
bu çarḥ-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tıḡı
ucundan yire ḳan düşmez

12. bu:

Gazel 79

Mısra: 7

Bu, işaret sıfatı.

her kişinüñ bu fenā
bezminde bir maḳsūdı
var

sāḳiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāḡar murād

13. bu:

Gazel 81

Mısra: 3

"Bu" işaret zamiri.

eger 'ālemde bu ise
nizā'uñ
baña meyḥāneler saña
mesācid

14. bu:

Gazel 141

Mısra: 10

"Bu" işaret zamiri.

kemāline yetişdürdi
Şihābī tarz-ı eş'arı
dedi şî'rin görenler bu
sülhan-sāz-ı Hucend
[olmuş]

15. **bunuñ:-n, -un**

Gazel 139

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

Mesîh enfāsıdur güyā ki
nuṭṭkı ehl-i 'irfānuñ
bulunmaz bir daḥı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

16. **budur:-dur**

Gazel 275

Mısra: 4

"Bu" işaret sıfatı.

meclisinde sāḳi-i bezmüñ
edeb üzre otur
ḥalka-i rindān içinde
ḥalka budur ḳāide

17. **budur:-dur**

Gazel 49

Mısra: 6

"Böyledir, bu
şekildedir, böyle

olmalıdır" anlamlarına

gelen "bu" işaret

sıfatının bildirme eki
almış şekli.

şikāyet itme faḳr u
fāḳadan bu iştiḥādan geç
ḳanā'at suḡrasında bul
tenā'um kim budur
ni'met

18. **bu:**

Gazel 99

Mısra: 3

"Bu" işaret zamiri.

bu ne ḳıbāb bāde-i 'ıṣḳuñ
ḥubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden içer geçer

19. **buña:-ñ, -a**

Gazel 130

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

ḳıyās-ile bilinmez
cevher-i luṭf u 'aṭā ḳadri
bu himmet 'ālī gevherdür
buña vez ü 'ayār [olmaz]

20. **buña:-ñ, -a**

Gazel 243

Mısra: 2

"Bu" işaret zamiri.

ırāḳdan merḥabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī'mi olsun bu

21. **budur:-dur**

Gazel 302

Mısra: 8

"Bu" işaret zamiri.

'ilm-i ḥāş el-ḥāşa
istiḥḳāḳ yok cūhhâlde
cehle maḥşuş olduğu
budur 'avāmuñ ekşeri

22. **budur:-dur**

Kaside 19

Mısra: 32

"Bu" işaret zamiri.

'ıydüñ mübārek eyleye
dayim ḥüdā şehā
budur Şihābī ḳuluña
dilden du'ā-yı 'ıyd

23. **budur:-dur**

Gazel 39

Mısra: 6

"Böyledir"

anlamına gelen "bu"
işaret sıfatının /

zahirinin bildirme hal
eki almış hali.

şarāba şūfī rehn ü şūfiyā
şūrb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile kırtul
küdüretten budur meşreb

24. **budur:-dur**

Gazel 47

Mısra: 6

"Böyledir"

anlamına gelen "bu"
işaret sıfatının /
zahirinin bildirme hal
eki almış hali.

yār ağyār-ıla hem-sohbet
olursa ne ‘aceb
‘ādet-i dehr budur nīk-ile
bed-ḥūb-ile zışt

25. **budur:-dur**

Gazel 101

Mısra: 1

"Böyledir"

anlamına gelen "bu"
işaret sıfatının /
zahirinin bildirme hal
eki almış hali.

gel külāh-ı fakr-ıla fahr it
ki sulṭānlık budur

tāc-baḥş ol hüdhd-i
cāna Süleymānlık budur

26. **budur:-dur**

Gazel 101

Mısra: 10

"Böyledir"

anlamına gelen "bu"
işaret sıfatının /
zahirinin bildirme hal
eki almış hali.

yār kūyında Şihābī
şī‘rine taḥsīn ider
didiler kim nazm-ıla
Ḥassānlık budur

27. **budur:-dur**

Gazel 34

Mısra: 2

"Böyledir, bu

şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
sıfatının bildirme eki
almış şekli.

pīr-i müğāñ ḥuzūrına
varsañ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i ‘ışka
budur edeb

28. **budur:-dur**

Gazel 101

Mısra: 4

"Böyledir, bu
şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
sıfatının bildirme eki
almış şekli.

“men” sırrına vākıf
olmağa sa‘y eyle kim
kendü nefsün bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

29. **budur:-dur**

Gazel 101

Mısra: 6

"Böyledir, bu
şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
sıfatının bildirme eki
almış şekli.

gürk-ḥūy olup görünme
ḥalka şekl-i mīşede
çāha atma Yūsuf-ı cānı
ki ihvānlık budur

30. **budur:-dur**

Gazel 101

Mısra: 8

"Böyledir, bu
şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
sıfatının bildirme eki
almış şekli.

çekme yārūñ zülfi
ucından dilā tūl-i emel
ko bu sevdāyı ki cem'-
iken perīşānlık budur

31. **budur:-dur**

Gazel 279

Mısra: 7

"Böyledir, bu
şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
sıfatının bildirme eki
almış şekli.

şūfī budur muktezā-yı
kavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa 'aqluñ yūri rehn-i
şarāb it rinde'i

32. **budur:-dur**

Kaside 15

Mısra: 38

"Böyledir, bu
şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
sıfatının bildirme eki
almış şekli.

rūy-ı siyāhī umaram
anuñ sefid ola
'arż-ı niyāzumuz budur
iy zi'l-kerem saña

33. **bu:**

Gazel 2

Mısra: 5

"Bu" işaret sıfatı.

hayrāndur bu hūsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu hāl ile halk-
ı zemīn baña

34. **bu:**

Gazel 2

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

hayrāndur bu hūsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu hāl ile halk-
ı zemīn baña

35. **bu:**

Gazel 5

Mısra: 1

"Bu" işaret sıfatı.

cāna cānā bu qadd-i bālā
belā
kākülūñ sevdāsına dil
mübtelā

36. **bu:**

Gazel 9

Mısra: 6

"Bu" işaret sıfatı.

seyr iderdüm 'ālem-i
'ulvīde ben ervāh-ıla
n'eyleyeyin hāyil olur bu
hākden kalıp baña

37. **bu:**

Gazel 10

Mısra: 3

"Bu" işaret sıfatı.

bu devr-i pür-sürürda
sāki-i bezm olan
gül-fām-ı gönca-fem ola
lāle' ızār ola

38. **bu:**

Gazel 12

Mısra: 14

"Bu" işaret sıfatı.

eşk-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i'tidāl
mu'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā

39. **bu:**

Gazel 13

Mısra: 10

"Bu" işaret sıfatı.

zūlfine bağıu getürdi dili
hāl-i ruhsār
Rūm elinde olur ekşer bu
dil-āver peydā

40. bu:

Gazel 16

Mısra: 9

" Bu" işaret sıfatı.

iy Şihābī gūş idüp bu
girye birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

41. bu:

Gazel 23

Mısra: 2

" Bu" işaret sıfatı.

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muḥabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

42. bu:

Gazel 23

Mısra: 6

" Bu" işaret sıfatı.

şāh-ı mülk-i meskenet
oldum külāh-ı faḫr-ıla
şaltanat buldum yiter
‘ālemde bu devlet baña

43. bu:

Gazel 23

Mısra: 8

" Bu" işaret sıfatı.

ma‘nī-i ‘ışk ruh-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

44. bu:

Gazel 23

Mısra: 8

" Bu" işaret sıfatı.

ma‘nī-i ‘ışk ruh-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

45. bu:

Gazel 27

Mısra: 10

" Bu" işaret sıfatı.

gel Şihābī cür‘a-i tiryāk-i
ğamdan behre al
şunmadın bu sāḫi-i
devrān cām-ı Cem baña

46. bu:

Gazel 33

Mısra: 7

" Bu" işaret sıfatı.

dönerdi rüz-ı düşına bu
şām-ı tîremüz
cem‘-i şafāya gelse ger
ol şem‘-i āfītāb

47. bu:

Gazel 35

Mısra: 1

" Bu" işaret sıfatı.

şarāb-ı la‘lüne ḥasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu göñlüm
ider piyāle taleb

48. bu:

Gazel 35

Mısra: 5

" Bu" işaret sıfatı.

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne iñi ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sāḫī
şarāb-ı ‘inābı

49. bu:

Gazel 35

Mısra: 5

" Bu" işaret sıfatı.

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne iñi ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sāḫī
şarāb-ı ‘inābı

50. **bu:**
Gazel 40
Mısra: 6
" Bu" işaret sıfatı.
āb-ı çeşmünden kamer
sendânını sîrâb idüp
āteş-i āhumla işler bu
sipihr-i sîm-güb
51. **bu:**
Gazel 41
Mısra: 12
" Bu" işaret sıfatı.
seng-i cevri baña
dildāruñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der ‘ arab
zarbe’l-ḥabîb gül-zār-ı
bîb
52. **bu:**
Gazel 49
Mısra: 5
" Bu" işaret sıfatı.
şikāyet itme faḫr u
fāḫadan bu iştiḥādan geç
ḳanā‘at suḡrasında bul
tenā‘um kim budur
ni‘met
53. **bu:**
Gazel 49
Mısra: 10
" Bu" işaret sıfatı.
Şihābî meskenet birle
yüzüñ dönderme
ḫıdmetden
ıraḡ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet
54. **bu:**
Gazel 53
Mısra: 10
" Bu" işaret sıfatı.
Şihābî ‘arîf-i billāh ol
iste devlet-i bākî
ḫayāl-i zill mişālî
mużmaḫilldür bu fenā
devlet
55. **budur:-dur**
Gazel 56
Mısra: 8
" Bu" işaret sıfatı.
perîşān zülfüñ eller şāne
gördüm o perî şānuñ
budur cem‘iyyet-i ḫātır
perîşān olmaḡa bā‘iş
56. **bu:**
Gazel 58
- Mısra: 5
" Bu" işaret sıfatı.
bāzār olur mı buseñe bu
naḳd-i cān-ile
söyle bahāne idügin etme
bahāne hîç
57. **bu:**
Gazel 64
Mısra: 2
" Bu" işaret sıfatı.
çemende ḳomaz elinden
müdām lâle-ḳadeḫ
bu demde ‘arîf odur kim
eline ala ḳadeḫ
58. **bu:**
Gazel 64
Mısra: 8
" Bu" işaret sıfatı.
ne deñlü ḡam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü‘āvün ü mesned
bu pāy-māle ḳadeḫ
59. **bu:**
Gazel 66
Mısra: 8
" Bu" işaret sıfatı.
hāy di ki edti zālim
ḡamzeñ beni helāk

mazlūma zecr u ahr-ıla
bu ulmdür arī

60. **bu:**

Gazel 68

Mısra: 1

" Bu" işaret sıfatı.

geri bu avr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbā
metn-i emsiye gibi
üsnidür anu zā

61. **bunı:-n, -ı**

Gazel 153

Mısra: 12

" Bu" işaret sıfatı.

ükr idüp eyler ihābī
'arz-ı ālın azrete
anmasınlar bunı kim
andan ikāyetdür ara

62. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 14

" Bu" işaret sıfatı.

her mā-ehre cilvesi
üsnü uhūridur
bu üsn ü bu uhūr-ile
ermende mihr ü mā

63. **bu:**

Kaside 2

Mısra: 14

" Bu" işaret sıfatı.

her mā-ehre cilvesi
üsnü uhūridur
bu üsn ü bu uhūr-ile
ermende mihr ü mā

64. **bu:**

Kaside 3

Mısra: 14

" Bu" işaret sıfatı.

her mā-ehre cilvesi
üsnü uhūridur
bu üsn ü bu uhūr-ile
ermende mihr ü mā

65. **bu:**

Kaside 3

Mısra: 14

" Bu" işaret sıfatı.

her mā-ehre cilvesi
üsnü uhūridur
bu üsn ü bu uhūr-ile
ermende mihr ü mā

66. **bu:**

Kaside 3

Mısra: 27

" Bu" işaret sıfatı.

rūz-ı cezāda falua
lāyık olan bu kim
tat-ı livāsın idesin anu
bize penā

67. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 5

" Bu" işaret sıfatı.

ulū ' eyledi üncim bu
āitāb-ı selef
cihāna aldı u'ā vü iyā
araf-be-araf

68. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 13

" Bu" işaret sıfatı.

muaıān-ı arīat bu
avle didi belī
güzīn-i al-ı cihāndan
eger nebī vü velī

69. **bu:**

Kaside 4

Mısra: 18

" Bu" işaret sıfatı.

mey-i urūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
nie beyān ide anı bu
cān-ı dil-aste

70. **bu:**
Kaside 4
 Mısra: 23
" Bu " işaret sıfatı.
 mükemmel itsün ilāhī bu
 ‘abd-ı noqşānı
 kemāl-i eşhedü en-lā
 ilāhe illa’llāh
71. **bu:**
Kaside 5
 Mısra: 14
" Bu " işaret sıfatı.
 baħr-ı günāha olmış-iken
 cürm ile ğarīk
 bu baħr içinde niçe olam
 āşinā saña
72. **bu:**
Kaside 5
 Mısra: 17
" Bu " işaret sıfatı.
 ħamd ü şenāñı ide mi bu
 ħāk-i[*]
 Aħmed ki lāyık itmedi
 ħamd ü şenā saña
73. **bunda:-n, -da**
Kaside 12
 Mısra: 6
" Bu " işaret zamiri.
 cām-ı İskender degül
 ancak şinan
 bunda ne Cemşīd
 ħalmışdur ne Cem
74. **bunlar:-n, -lar**
Gazel 119
 Mısra: 10
" Bu " işaret zamiri .
 cevri-zamāne bir yaña
 bir yañadan firāk
 oldı Şihābī ħasteye
 bunlar ħavāleler
75. **bu:**
Gazel 35
 Mısra: 9
" Bu " işaret sıfatı (söz).
 meşel-durur bu ki
 gökden iner kişiye laķab
76. **bu:**
Gazel 83
 Mısra: 8
" Bir " belgisiz sıfat.
 dem-be-dem şīrīn ider āb
 u dehānuñ la’lūñi
- bu muķarrardur ki helvā-
 yı ‘asel eyler lezīz
77. **bu:**
Gazel 1
 Mısra: 14
" Bu " işaret sıfatı.
 yārdan fūrķat-ıla dūr
 olalı ben meħcūr
 ğuşşa gencīne bıraķdum
 bu ten-i tenħayı
78. **bu:**
Gazel 1
 Mısra: 18
" Bu " işaret sıfatı.
 āhum od urdı Şihābī o
 tokuz eflāke
 koydı birbirine yaşum bu
 yedi deryāyı
79. **bu:**
Gazel 14
 Mısra: 5
" Bu " işaret sıfatı.
 mümkün mi bu kim ola
 bu vech-ile[*]
 dānā neşevēd nādān
 nādān neşevēd dānā

80. bu:

Gazel 14

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

mümkün mi bu kim ola
bu vech-ile[*]
dānā neşevēd nādān
nādān neşevēd dānā

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

gözüm yıldızları gözler
şerār-ı āh-ıla her şeb
sitārem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

şafā-yı bākī dilerseñ var
eyle maḥv-ı vücūd

87. bu:

Gazel 73

Mısra: 14

" Bu " işaret sıfatı.

sicill-i hestīye çekdi
Şihābī ḥatt-ı ‘adem
gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu ḥāle şühūd

81. bu:

Gazel 34

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

‘ucbe hevāya düşmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
şāhib-uşul olduğu-çün ‘ışk
bu el-‘aceb

Gazel 62

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

geç riyāzat çenberinden
ko riyāyī zāhide
gel berü maymün gibi bu
halka-i rindānı geç

88. bu:

Gazel 78

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

kalup bu tengnā-yı teng
içinde
ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

82. bu:

Gazel 37

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rüb
diler ki ḥVācibūñ olup
ala bu āh ele cüb

Gazel 70

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

ḥāl-i Şihābī oldu diger-
gün cefā-y-ıla
vākıf degül mi yoksa
tabībüm bu ḥāle ruh

89. bu:

Gazel 78

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

nişāt-ı ‘am sürürü hem
elemdür
degül cāy-ı ferāḥ bu
miḥnet-ābād

83. bu:

Gazel 39

86. bu:

Gazel 73

Mısra: 11

" Bu " işaret sıfatı.

yoğ it bu Ka‘be-i ‘ışkuñ
yolında mevcūduñ

90. bu:

Gazel 81

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

şıra 'sın oku şatarsaň

şırābı

ki müftī etmedi bu bey' i

fāsīd

91. bu:

Gazel 82

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

ey sāķi vāmı destüme

kendü elüñle ver

kim bu maħalde toĝru

didiler: "yedā biyed"

92. bu:

Gazel 86

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

cām-ı Cem ile kāse-i

Cemşīdi añma gel

hāķān-ı Çīn bu meclise

her dem çanak çeker

93. bu:

Gazel 87

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

ķayd-ı dünyā-yı denī

birle muķayyed olımaz

lāübālī meşreb olurlar bu

fāriĝ-bāller

94. bu:

Gazel 88

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

melāmet şīvesidür gerçi

kim rüsvāy-ı 'ışķ olmak

hāķīķat zevķ-i rūhıdur bu

fende başķa 'ālem var

95. bu:

Gazel 92

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

şāfi iç ķalbe şafā ver

ister-iseñ şūfiyā

bu küdüretden hālāş-āb-ı

muşaffā birledür

96. bu:

Gazel 97

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

k'anuñ neheng-i mehri

vü her māhı māhidür

bu baħr-ı ser-nigün-ı

felek bü'l- 'aceb-durur

97. bu:

Gazel 98

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

dāĝlar bu gülşen-i

cismümde gül güldür

gider

mürĝ-ı rūhuñ nālesi

feryād-ı bülbüldür gider

98. bu:

Gazel 98

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

bu perīşān göñlüm

eglenmez gidersem

gülşene

bī-ķarār ider beni her

zülf-i sünbüldür gider

99. bu:

Gazel 99

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

bir ben degül ölümlüsi

ancaķ helāķi çok

bu 'ālem ehli ser-beser

anı sever geķer

100. bu:

Gazel 101

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

çekme yārūñ zūlfı
ucından dilā tūl-i emel
ko bu sevdāyı ki cem'-
iken perīşānlık budur

101. bu:

Gazel 104

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

başsañ kudūm-ı pākūñı
bu şadr-ı sīneye
tolup sürūr-ı pāyūñe
yüzün sürer serīr

102. bu:

Gazel 105

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

gurūr-ı hüsn-ile cānā
iñende itme istiğnā
güzellik ber-ķarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

103. bu:

Gazel 107

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

merdüm-i çeşmüm olursa
tañ mıdur lü' lü-feşān
kim bu eşküm bahrinüñ
ğavvāsıdur deryāyidür

104. bu:

Gazel 108

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

ey Şihābī gūşına mengūş
ider her bir cebīn
ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

105. bu:

Gazel 109

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

106. bu:

Gazel 110

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

saña 'āşıklaruñ yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı

degül berg-i hāzān yer
yer

107. bu:

Gazel 110

Mısra: 11

" Bu " işaret sıfatı.

bürüc-ı kal'a-i 'ışka bu
āh-ı āteş-endāzum
hevāyī tūb olupdur hem
fiğānlar pāsubān [yer
yer]

108. bu:

Gazel 112

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

'arşa-i 'ışka kadem
başmaz olanlar zen-
perest
bu erenler küşt-gīrinüñ
ulu meydānıdur

109. bu:

Gazel 117

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

lāle-ruhlar gül-bedenler
gonca-lebler tāzeler
gördüğümce her nazar bu
eski dāğum tāzeler

110. **bu:**

Gazel 121

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

sînem üzre taze güllerdür
bu kanlu dâğlar
yaşum-ıla lâle renk olsa
aceb mi bâğlar

111. **bu:**

Gazel 122

Mısra: 12

" Bu " işaret sıfatı.

dilâ etme nazar yâra be-
çeşm-i hazz-ı nefsanî
şakın kılma ta'allül bu
şeh-i işkuñ yasağıdur

112. **bu:**

Gazel 123

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

irdi Şihâbî 'ışk-ıla zevk-i
hakîkiye
gelmez gözine zerrece bu
'âlem-i mecâz

113. **bu:**

Gazel 125

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

nâtüvândür bu gönül
'aşkı kemânın çekmez
her gedâ cü'ret idüp şâhı
nişânın [çekmez]

114. **bu:**

Gazel 126

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

hasûduñ bed zebânından
bu cism-i nâtüvân
düşmez
dehânından o seg gibi ki
dâyim üstüñân düşmez

115. **bu:**

Gazel 127

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

añlayanlar sözümüz kesb
itdi 'ıtr-ı mağrifet
Mantıku't-tayr okuruz bu
dilde 'Attâr olmuşuz

116. **bu:**

Gazel 128

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

hırka-i fakr u fenâ-fi'llâh
kılduk ihtiyâr
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dîbâsındayuz

117. **bu:**

Gazel 130

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

gurûrı kı behey garrâ
kemâl ehline ol râğıb
ma'ârif kesbine sa'y eyle
kim bu fenne 'âr olmaz

118. **bu:**

Gazel 130

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

kıyâs-ile bilinmez
cevher-i lutf u 'atâ kadri
bu himmet 'âlî gevherdür
buña vez ü 'ayâr [olmaz]

119. **bu:**

Gazel 132

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

bañr-ı belâya düşeli bu
rûzigârda
âh oldu keştî yelkenine
bâd-bānumuz

120. **bu:**

Gazel 132

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

olmadı hālī zevk-i dil
ıztırābdan

bu varıtan halāş ola mı
haste cānumuz

121. **bu:**

Gazel 133

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

cān virüp aldı metā'-ı
'ışkı şunlar kim dilā

bu fenā bāzārda haqqā ki
buldılar ucuz

122. **bu:**

Gazel 135

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

sürh-ı eşkümden şafağ-
reng oldu ammā āhımuñ

lāciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı ābanūs

123. **bu:**

Gazel 135

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür
gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arūs

124. **bu:**

Gazel 136

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

kanā'at üzredür 'anķāsı
rūhuñ
uşanmaz cīfeden bu nefis-
i kerkes

125. **bu:**

Gazel 136

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

binā-yı qaşr-ı faķra cām
olupdur
bu nüh eţbāķ-ı mīnā-yı
muķarnes

126. **bu:**

Gazel 142

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

kimse mesrūr olmadı
ğam-ķānedür dār-ı fenā

seyl-i miķnetden ķarāb
ola-y-ıdı bu ķāşāne ķāş

127. **bu:**

Gazel 143

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

olupdur ķil'at-i sultān-ı

levlāk

bu a'ālā atlas-ı çarh-ı

mūnaķķaş

128. **bu:**

Gazel 151

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

dāyim riyaż-ı kūyuña

uçmağa cān virür

rūhum bu cism-i ķākīde

ke'l-tayr fī kafes

129. **bu:**

Gazel 153

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

geh 'ademden vār ider

mevcūdī gāh eyler 'adem

bu taşarrufdan hemān

izhār-ı ķudretdür ğaraż

130. bu:

Gazel 160

Mısra: 11

" Bu " işaret sıfatı.

rüşen oldu bu yedi beyti
Şihābīnūñ (-)
şanasın yakdı felekde
seb 'a-i seyyāre şem '

131. bu:

Gazel 162

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

sitārem ser-nigūn ol
māh-ı ser-keş yıldızum
düşkün
baña bu çarh-ı fānīde
neler eyler neler tālī '

132. bu:

Gazel 162

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

müneccimler vukūfından
bu necmūñ kaldılar 'āciz
nażar olunsa uşurlāba
vermez bir haber tālī '

133. bu:

Gazel 164

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

şem ' -i hüsñüñe ko
yansın iy perī 'uşşākuñı
kim bu rüşendür yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

134. bu:

Gazel 165

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

deryā-yı 'ışka düşeli bu
rūzigārda
çıkma kenāra kaldı
gönül fülki hey dirğ

135. bu:

Gazel 165

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

bu baħr-i 'aşq-ı mehleke
ey dil 'Amīkdür
atma helāke kendüñi
şanıp sen anı sığ

136. bu:

Gazel 166

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

kāmetūñ vaşfin iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil

mükteseb 'ilm içre daħı
oğunmazken bir elif

137. bu:

Gazel 171

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

güllerūñ şīve-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokta-i ğayb degül mi
dedüm ey ğonca-femūñ

138. bu:

Gazel 171

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

lebūñ esrārı eyledi
ħayrān dedüm (-)
ol kalendar güzeli didi bu
ebdāl ancak

139. bu:

Gazel 171

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

göricek ħaste Şihābī' i
etıbbā-yı zamān
didiler 'illet-i 'aşq-ıla bu
bed-ħāl ancak

140. bu:

Gazel 174

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

şan'at-ı 'ışk içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduk
bu meşeldür kim olur
'ālemde üstād oñmaduk

141. bu:

Gazel 174

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkün devā-yı
hicre mu'tād oñmaduk

142. bu:

Gazel 175

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derūnuñ
rūşen it
gel bu şevk-ı 'aşk u pāk-i
fāyizü'l-envāra [bak]

143. bu:

Gazel 175

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

geh müzeyyendür gehi
tağyır olur ey bāğubān
'ayn u 'ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra bak

144. bu:

Gazel 181

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

gūşına ala lutf-ıla şāyed
Şihābiyā
bu dürr-i şāh-vār gibi bir
şehriyāra çek

145. bu:

Gazel 182

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

çarḥuñ bu ma'i atlası ey
māh eskimiş
düduñla şimdiden girü
anı siyāha çek

146. bu:

Gazel 186

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

'ayn-ı āqlum görelî cism-
i laṭifüñ iy perî

çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerüñ

147. bu:

Gazel 187

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

iy Şihābī etdügi-çün bir
ğazālūñ medḥini
zīnetidür bu ğazel
mecmu'a-i dīvānumuñ

148. bu:

Gazel 192

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

ey ḥadeng-i ğamze-i
dilber taşaddur eyleyüp
cāy-gır ol kim bu şadr-ı
sīnedür yirüñ [senüñ]

149. bu:

Gazel 200

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

ḥil'at-i teşrīf-i
"kerremnā"ya lāyık
olmağa
añla bu cān cevherin
zātuñda sen de ādem ol

150. **bu:**

Gazel 201

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

tımārına 'ışkuñ düşeli bu
dil-i bīmār

ğam mezra'asından hele
derd eyledi hāşıl

151. **bu:**

Gazel 206

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

ilet bu tuhfe-i cānı o
māha gel ey āh
zehī sa'ādet olursa
hediyemüz maqbūl

152. **bu:**

Gazel 208

Mısra: 13

" Bu " işaret sıfatı.

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāh yokdur
zahīrümde elem mazhar
derūnum içre ğam bed
ğam

153. **bu:**

Gazel 211

Mısra: 13

" Bu " işaret sıfatı.

görme bu buñla 'aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

154. **bu:**

Gazel 212

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

dağı ben ana rahminde
yatur bir kaatre hūn iken
bu mevcūdātı ma'dūm
aňlayup ol demden el
çekdüm

155. **bu:**

Gazel 214

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāhat görmedüm
'ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

156. **bu:**

Gazel 219

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

māni' olmaz bezm-i hāşa
kesret-i eşhās hīç
bu meşeldür kim dimiş
"yekefī el-işāretü
'ārifān"

157. **bu:**

Gazel 219

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

158. **bu:**

Gazel 219

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

159. **bu:**

Gazel 221

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

kızarmaz la'l-i sürhı gibi
ko çün zerd-i fām [olsun]

nohūdī oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

160. **bu:**

Gazel 222

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

‘aql eydür kim baña ‘aşk
u maḥabbet terkin it
zevk u ḥālet bulmadum
‘ālemde bu tedbīrden

161. **bu:**

Gazel 222

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

tīr-i āhum geçse bu
çarḥuñ hilālinden n’ola
ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgīrden

162. **bu:**

Gazel 226

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

muşavver eylemiş
taşvīrūñi bu cism-i
sūretle
‘aceb rūḥ-ı muşavversin
‘aceb cān-ı mücessemsin

163. **bu:**

Gazel 227

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

sözde Şihābī ḥaylice
rengīn edāsı var
bu tıfl-ı tab‘-zādeñi
Allah bağışlasın

164. **bu:**

Gazel 228

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

zūlfūñ ucundan senūñ
hergün bu āhum ājden
yeryüzinden göklere
zencīr-i nālemdür çeken

165. **bu:**

Gazel 229

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
‘aynüm zarar bu
nāmeden nemden

166. **bu:**

Gazel 233

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
kaṭre kaṭre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

167. **bu:**

Gazel 233

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihābī ḡaflete
aç gözüñi di ne gördüñ
bu ḥayal-i ḥāṽbdan

168. **bu:**

Gazel 234

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdāyı ḥalāş it
cānı ol kullābdan

169. **bu:**

Gazel 236

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

çıkmadı tīr-i ḡamuñ bu
dil-i vīrānumdan

durmayup yer etümi
ğam-ısa biryānumdan

170. **bu:**

Gazel 236

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

hāne-i dil o harāb
olmağā yüz utasın teg
ıkmasın genc-i ğamuñ
bu dil-i vīrānumdan

171. **bu:**

Gazel 240

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

meşām-ı halkı tutdı bŷy-ı
zŷlfüñ
niçe ‘anber-fişān geysü
olur bu

172. **bu:**

Gazel 243

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

zenāhdānında hālī
gizlenŷr görŷp ruħı
sevin
bu meşhur-ı cihāndur
gündŷzin pinhān olur
uğru

173. **bu:**

Gazel 247

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

di begŷm bu saña bahā
ne-y-ile
aña cān virelŷm bahāne-
y-ile

174. **bu:**

Gazel 247

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

ben uluñı apuñdan
eyleme red
āşināyam bu āsitane-y-ile

175. **bu:**

Gazel 249

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

zŷlf-i hŷbāna olaşma ola
gör āzāde
ayd-ıla ola muayyed
bu gönŷl dŷnyāda

176. **bu:**

Gazel 249

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

bāde i varmaga tā hāşıl-
ı ‘ömrŷñ bāde
gelmedŷñ ğam yimek-
iŷn bu harāb-ābāda

177. **bu:**

Gazel 251

Mısra: 13

" Bu " işaret sıfatı.

Şihābī seb‘a-i seyyāre
midŷr bu yedi beytŷñ
öğŷp göge ıkarır
ouyanlar heft-ışverde

178. **bu:**

Gazel 254

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

utdı meh-rŷlar āfākı bu
bezmŷñ revnaı
kim mey-i gül-gŷn-şafak
oldı hilāl-i sāğara

179. **bu:**

Gazel 255

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

mŷrekkeb almadı faşl
oldı bābın yazmağā
hicrŷñ
meger miħnet kitābın

ben yazam bu sürh-ı
eşkümle

180. **bu:**

Gazel 258

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

sākī bu devr ayağını
sür'at-ile sür

devrān geçmeyesı

‘ömrün şitābda (-)

181. **bu:**

Gazel 262

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

cāmi'-i hūsnūñde cānā

ğabgabun tūb āyine

görmedi kimse

mu'allākda bu üslūb

āyine

182. **bu:**

Gazel 267

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

hāt-ı müşgīn-i beyāza

gelmedin çıkdı ğalat

müşkil oldu kaldı bu

sehv-i kalem kādū siyeh

183. **bu:**

Gazel 272

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

cūy-ı eşkümle hārāb oldu

bu ten bünyādı

yıgılur hāne Şihābī k'ola

sī-lāb üzere

184. **bu:**

Gazel 273

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

ey Şihābī pāk erenler

merd okumaz adını

her ki māyildür bu dehr-i

pīr-zenden cānibe

185. **bu:**

Gazel 276

Mısra: 7

" Bu " işaret sıfatı.

āb üstinde yatur keştıye

beñzer bu zemīn

cān atar 'ākīl olan qaraya

girmez gemiye

186. **bu:**

Gazel 281

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

gülistān-ı cihān [kim]

toldı gül ü ğonca-leblerle

cinān bāğı görünce reşk

ider bu bezm-i gül-zārı

187. **bu:**

Gazel 284

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

meyl ider her cānibe

göñlüm gibi hercāyīdür

bu bütün dūñyada yok

bir bī-vefā yārüm gibi

188. **bu:**

Gazel 284

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

ķana ğark olmış

fīrākuñdan ķemende

lālenūñ

ķanı ağlar üstine bu

ķeşm-i hun-bārum gibi

189. **bu:**

Gazel 286

Mısra: 8

" Bu " işaret sıfatı.

ehl-i bezme nefesinde

irişüp hālet-i sūz

ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

190. **bu:**

Gazel 287

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

niçe bir nâz-i 'itâb ü niçe

biñ cāna 'azāb

yok mu bu şivelerün a

güzelüm oranı

191. **bu:**

Gazel 288

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

fâş eyledi şürāhī meger

gizlū rāzını

meclisde bu gice ele

verdi boğazını

192. **bu:**

Gazel 289

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

yāsemen mahrem

olupdur harem-i gül-zāra

bu şafādan yolunup

pāreledi ihrāmı

193. **bu:**

Gazel 291

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

çeken bilür Şihābī bāde-i

fürkat humārından

ne bilsin bu şarābuñ içsin

[ol] bezm-i vişāl ehli

194. **bu:**

Gazel 295

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

bilmedün bu gülistānuñ

remzini iy bağbān

güldürür gāhi güli giryān

ider geh bülbülü

195. **bu:**

Gazel 299

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

haste diller oldı

nāzuñdan behey zālim

belāña

āfitāb-ı cān oldı bu

'uşşākuña nāz olmadı

196. **bu:**

Gazel 299

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

iy Şihābī 'aşk çevkânına

tüb it başuñı

'āşık olmaz her ki bu

meydānda ser-bāz

olmadı

197. **bu:**

Gazel 302

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

lu'bet-ile hulkına dağup

şetāret halkasın

oynadur maymūn gibi

halkı bu çarh-ı çenberi

198. **bu:**

Gazel 302

Mısra: 9

" Bu " işaret sıfatı.

ķıl Şihābīnūñ bu nazm-ı

ābdārın istimā'

gūşına aşmak dilerseñ

gūş-vār-ı cevheri

199. **bu:**

Gazel 303

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

fitne-i devr-i zamāndur
bu zamāne hūbları
koparur başına ‘aşıkларуñ
āşūbları

200. **bu:**

Gazel 307

Mısra: 3

" Bu " işaret sıfatı.

güzār eyler bu toköz
cevşenini eflākūñ
niçe āhum okını tuta
sipehrūñ siperi

201. **bu:**

Gazel 308

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tāzeden
bu zen-i dünyāya māyıl
olma zānīler gibi

202. **bu:**

Gazel 312

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

203. **bu:**

Gazel 315

Mısra: 1

" Bu " işaret sıfatı.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

204. **bu:**

Gazel 315

Mısra: 5

" Bu " işaret sıfatı.

bu teng-nāy-ı belāda
hevāya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nāy

205. **bu:**

Gazel 315

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

bu teng-nāy-ı belāda
hevāya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nāy

206. **bu:**

Gazel 315

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Şihābiyā bir iki günde
‘ömr-i fānī için
bu tūmtūrağ-ı havādiş
nedür bu hūyı bu hāy

207. **bu:**

Gazel 315

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Şihābiyā bir iki günde
‘ömr-i fānī için
bu tūmtūrağ-ı havādiş
nedür bu hūyı bu hāy

208. **bu:**

Gazel 315

Mısra: 10

" Bu " işaret sıfatı.

Şihābiyā bir iki günde
‘ömr-i fānī için
bu tūmtūrağ-ı havādiş
nedür bu hūyı bu hāy

209. **bu:**

Kaside 11

Mısra: 11

" Bu " işaret sıfatı.

nüzül eylememişdür bu
‘arz-ı nāsūte

zünüb-ı ümmet-i 'āşīye
olmayınca şefi'

210. **bu:**

Kaside 13

Mısra: 26

" Bu " işaret sıfatı.

tefāvüt yok durur
aralarında dir ise elyāk
olur aşhābı hākkında bu
kavle şādık-ı eşdāk

211. **bu:**

Kaside 13

Mısra: 28

" Bu " işaret sıfatı.

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habīb-i
hāk
bu söz 'irfāna mahşuş
oldı zīrā ma'nīsı muğlak

212. **bu:**

Kaside 14

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı.

nübüvvet mührini mehr-
ile hāk urmasa zahrında
Süleymān şatvetine bu
şeref olmazdı hātemden

213. **bu:**

Kaside 18

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı.

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded
niçe yanam bu hārāret ile
her gāh meded

214. **bu:**

Kaside 18

Mısra: 4

" Bu " işaret sıfatı.

nefse uymağ ile oldum
katı güm-rāh meded
bu zalāletle kabūl ide mi
dergāh meded

215. **bu:**

Kaside 20

Mısra: 47

" Bu " işaret sıfatı.

bu teferrücden tegāfül
eyleyen nādım olur
bülbul ü tūtī vü kımrıdur
nedīmān-ı bahār

216. **bu:**

Kaside 20

Mısra: 50

" Bu " işaret sıfatı.

'ārif iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde 'irfān-ı bahār

217. **bu:**

Kaside 21

Mısra: 38

" Bu " işaret sıfatı.

'aks-i ruhsāruñ vañan
tutsa 'uyūnumda n'ola
bu 'ayāndur kim kenār-ı
mā olur me'vā-yı gül

218. **bu:**

Kaside 22

Mısra: 30

" Bu " işaret sıfatı.

hüsn-i dildār kımaşına
hırīdār olmış
'ākıbet oldı bu bāzār-ıla
mağbūn lāle

219. **bu:**

Kaside 24

Mısra: 45

" Bu " işaret sıfatı.

hāşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zāre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyā sünbül

220. **bu:**

Kaside 25

Mısra: 57

" Bu " işaret sıfatı.

niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şükûfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

223. **bu:**

Gazel 178

Mısra: 2

" Bu " işaret sıfatı (
devlet-i pā-der-rikāb).

ey hatt-ı hadd-i dilber
böyle fesāda yer yok
yok yerde toz koparma
bu gird-bāda yer yok

tāc-baḥş ol hüdhdü-i
cāna Süleymānlık budur

bu dahı:

1. **bu dahı:**

Gazel 97

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu da.

221. **bu:**

Gazel 84

Mısra: 6

" Bu " işaret sıfatı (
'ışk).

yaşumdan açılur güller
gibi her gönca leb göñli
baña ter düşdügi
şebnemlerüñ bu
macerādandur

224. **bu:**

Gazel 122

Mısra: 6

" Bir " belgisiz sıfat
(bülbül-i dil).

ğamuñ nezîrini dāyim
eksük etme tekye-i
dilden
bu kırbān olduğum zîrā
kādīmî 'ışk ocağıdur

meyhāne kūşesi baña
rāh-ı riyā saña
şūfî bu dahı remz-ile
sevķ-i ilāhîdür

2. **bu dahı:**

Gazel 208

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu da.

222. **bu:**

Gazel 43

Mısra: 10

" Bir " belgisiz sıfat.

niçe bir medrese küncini
Şihābî bekler
maḥal iltürse bu dem
kūşe-i meyhāneye raḥt

225. **budur:-dur**

Gazel 101

Mısra: 2

"Böyledir, bu
şekildedir" anlamlarına
gelen "bu" işaret
zahirinin bildirme eki
almış şekli.

gel külāh-ı faķr-ıla faķr it
ki sulţānlık budur

dilersin ḥāne-gāhda
şūfîyā sen 'ālem-i vaḥdet
gele meyhāne zevķin gör
bu dahı başķa bir 'ālem

bu dem:

1. **bu dem:**

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bu zaman, bu anda,
şimdi.*

hazer kılmaz mısın
hergiz dilā mevc-i
telātumdan
irişür devlet-i dīdāra bu
dem gözi açıklar

bu deñlü:

1. bu deñlü:

Kaside 10

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Bu kadar, bu kadar
çok.*

yā nebī olsa seg-i kūyuñ
Şihābī-i ğarīb
zī-sa‘ādet zī-şeref bu
deñlü ibtihāc aña

2. bu deñlü:

Kaside 25

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Bu kadar çok, bu
şekilde.*

çemen iklīmine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a‘lāña
bugün indürdi ser nergis

3. bu deñlü:

Gazel 217

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bu şekilde, bu
kadar.*

Hüsrevā bu deñlü nazma
cür‘et itmekden ğaraž
hasb-ı hālüm ‘arz
olunmağdur dimez kim
şā‘irem

4. bu deñlü:

Gazel 229

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bu şekilde, bu
kadar.*

şararup mertek-i çehrem
ğoncaveş olma teng-hātır
baña bu deñlü nīreng ol
rūh-ı gül-fāmdan femden

5. bu deñlü:

Gazel 179

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu denli, bu kadar.
semend-i hüsn-ile sen
‘ālemi aralayup geçdüñ
nedür ey şehsüvārum çok
bu deñlü ‘ālem-ārālık

6. bu deñlü:

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu denli, bu kadar.

gönlümün rahşını şaldum
gamze-keşler cem‘ine
er degül miyem ki
kaçmadum bu deñlü
tīrden

bu gece:

1. bu gece:

Gazel 177

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bu gece.

pek harāret vermiş-idi
āteşin la‘lūñ meñe
bu gece bulup şifā çıkdı
buğurından ‘arağ

bu gice:

1. bu gice:

Kaside 23

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Bu gece.

dilden bu gice düşmedi
hattı-ı leb-i dilber

eglence idi meclis-i
‘irfāna benefşe

Kelime Tipi: -
Budur ki.

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Budur ki.

bu kadar:

1. bu kadar:

Gazel 162

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bu ölçüde, bu denli.

raķīb-i dūn-ı bed-bahtuñ
ne muhkem t̃ali‘i var kim
kaẓā bir ferde taķdīr
itmemişdür bu kadar t̃ali‘

raķīb sevdüğüme ol mehi
‘adāvet ider
meşel-durur bu ki; “el-
kaş lā-yuħibbu el-kaş”

haķ bu kim hayli
muşanna‘dur Şihābī
sözleri
şan‘atında māhir olur
gerçi her şāhib-hüner

bu kim:

1. bu kim:

Gazel 210

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bu ki, budur.

nā-murād olmağa pīr-i
‘aşka olmuşdur mürīd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nā-kām-ı kem

4. bu kim:

Gazel 133

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Budur ki.

nāle vü āhum maħabbet
bezmine şevķ arturur
lācerem ādāb-ı şoħbet bu
kim ola sāz ü söz

2. bu kadar:

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bu denli, bu derece

(Çok bağlamında).

payüñe düşsem n’ola
gördükce bālā kıddüñi
manşıb-ı ‘aşķ içre
buldum bu kadar kıadr-i
bülend

2. bu kim:

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bu ki, bundan

dolayı.

göñlüm hevā-yı ‘ışķa
düşüpdür belā bu kim
her ħūb-rūya māyil olur
mübtelā düşer

bu mıdur:

1. bu mıdur:

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir anlamda

*şaşkınlık, bir hayal
kırıklığı ya da
anlamamışlık ifadesi
olarak kullanılır.*

bu ki:

1. bu ki:

Gazel 148

Mısra: 4

3. bu kim:

Gazel 113

ādemīlik bu mıdur zülfüñ
ucından ey perī

kākül-i müşkil girih-
gīrūñ baña çok geçdi
bend

bu ne:

1. bu ne:

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bu nasıl?

temāşā kıлмаğa
ebrūlarıñı çeşm-i ‘ālem
hep
hilāl-i ‘ıyd-veş saña
bakar bu ne temāşādur

2. bu ne:

Gazel 116

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bu nasıl?

bir ān içinde ‘āşıkā biñ
‘işve ‘arz ider
yā Rab melāḥat ile bu ne
ḥüsn ü ān olur

bu ne hikmetdür:

1. bu ne hikmetdür:

Gazel 166

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bu nasıl bir
hikmettür.*

bu ne hikmetdür ṭabībā
dāyimā ben ḥastenūñ
şerbet-i meydür şifā olsa
mizāc-ı münḥarif

bu yüzden:

1. bu yüzden:

Gazel 155

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bu sebepten,
bundan dolayı.*

ey gönül cān tuḥfesini
eyle var cānāna ‘arz
şüret-i ḥālūñ bu yüzden
ide gör sulṭāna ‘arz

bu-‘alī sīnā:

1. bu-‘alī sīnā:

Gazel 103

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İbn-i Sīnā, meşhur

*Türk tabip, filozof ve
ālimi olup, Şark
edebiyatında ilim ve
irfanın, hikmet ve
felsefenin timsalidir.*

dil-şifā-yı la‘lūñūñ
terkībini mevzūñ okur
bu-‘Alī Sīnā şanasın
ḥikmet-i kânūñ okur

bugün:

1. bugün:

Gazel 208

Mısra: 5

*Bugün II Şimdi,
içinde bulunulan zaman.*

dehānı mühr-i mu‘cizdür
bugün eyyām-ı ḥüsnünde
şeref vermiş-durur güyā
Süleymān devrüne ḥātem

2. bugün:

Gazel 60

Mısra: 3

*Bu devirde, bu
zamanda, bugün.*

ḥvācibūñ ki bugün
zālimūñ öte ucıdur
egerçi zulm-ıla meşhūr
olup-durur Ḥaccāc

3. bugün:

Kaside 19

Mısra: 18

Bu devirde, bu

zamanda; bu dünyada.II
Bugün.

ben dest-büse t̄alib
olursam ‘aceb mi kim
el virdi cümle halka
bugün merh̄abā-yı ‘ıyd

4. bugün:

Kaside 20

Mısra: 15

Bu devirde, bu
zamanda; bu dünyada.II
Bugün.

reng-i elvānıyla nakş oldı
bugün ferhād-ı bāğ
seyr için gelmiş haşemle
anda haḳān-ı bahār

5. bugün:

Kaside 21

Mısra: 51

Bu devirde, bu
zamanda; bu dünyada.II
Bugün.

lāle gibi sākīyā pür it
bugün gül-gün kadeh
dem bu demdür içelüm
bākī degül ferdā-yı gül

6. bugün:

Kaside 23

Mısra: 14

Bu devirde, bu
zamanda; bu dünyada.II
Bugün.

sultān-ı şaḳāyık egilen
gül-durur ammā
hük m itdi bugün bāğa
emīrāne benefşe

7. bugün:

Gazel 29

Mısra: 9

Bu zamanda, bu
devirde || Dünya hayatı,
dünyada.

küştgīr-i ḡam zebūnīdür
bugün meydānda
pehlevān-ı bezm-i rezm-
ārā dil-āverdür şarāb

8. bugün:

Gazel 46

Mısra: 3

1. İçinde bulunulan
gün. 2. İçinde bulunulan
zaman.

dest virdi bize meclisde
bugün her desti
aldı meyhāre-i rindānuñ
ayaḡın yek-dest

9. bugün:

Gazel 67

Mısra: 3

"Bu devirde, bu
zamanda, bugün"
anlamında zarf.

nūş-ı mey-i lebi-y-le
bugün şāh-ı ‘ālemüz
cām-ı şarāb eyledi bezm-
i Cemi feraḥ

10. bugün:

Gazel 128

Mısra: 5

"Bu devirde, bu
zamanda, bugün"
anlamında zarf.

nār-ı ‘ışḳa yanmağa
pervāne-veş mūmuz
bugün
biz yanup yaḳılmanuñ
şanmañ pervāsındayuz

11. bugün:

Gazel 175

Mısra: 12

"Bu devirde, bu
zamanda, bugün"
anlamında zarf.

“keyfe yuḥyi’l-arḷa
ba ‘de mevtiḥā”nuñ

nüktesin
añla eşyâdan bugün
“fenzûr ilâ âşâr”a bak

12. bugün:

Gazel 242

Mısra: 7

"Bu devirde, bu
zamanda, bugün"
anlamında zarf.

bugün burc-ı melâhatde
cemâli mehr-i enverdür
leţâfet âsumânı üzre ebr-i
müşg-bâr ebrû

13. bugün:

Gazel 250

Mısra: 9

"Bu devirde, bu
zamanda, bugün"
anlamında zarf.

iy Şihâbî bugün ol âfet
kıyâmetdür katı
hoş şalar ‘âşıklarını
va‘de-i ferdalara

14. bugün:

Kaside 25

Mısra: 24

"Bu devirde, bu
zamanda, bugün"
anlamında zarf.

çemen iklimine bu deñlü
dârâtı-y-la severken
gelüp dergâh-ı a‘lâña
bugün indürdi ser nergis

buğz:

1. buğzın:-ın

Gazel 38

Mısra: 6

Kin, nefret.

saña rahm itmez rakîbüñ
iy habîb
komadı buğzın nebîye
Bu-Leheb

bühl:

1. buhlî:-i

Gazel 205

Mısra: 7

Hasislik, cimrilik.

buhlî hû itme ‘atâ kıl
künc-i hüsnüñden nigâh
kayd olunur defter-i
kâruna hüsn-ile bahîl

2. buhlî:-i

Gazel 204

Mısra: 7

Hasislik, cimrilik.

buhlî hû itme ‘atâ kıl
künc-i hüsnüñden nigâh
kayd olunur defter-i
kâruna hüsn-ile bahîl

3. buhl-ile:-ile

Gazel 211

Mısra: 8

Hasislik, cimrilik,
pintilik.

metrûk olundu ‘âdet-i
ihşân-ıla kerem
buhl-ile haste oldu cihân
halkına rûsûm

buhûr:

1. buhûrından:-ın, -dan

Gazel 177

Mısra: 6

Tütsü, duman || Aşk
acı.

pek harâret vermiş-idi
âteşin la‘lûñ meñe
bu gece bulup şifâ çıkıdı
buhûrından ‘arağ

buhûr-ı bûy:

1. buhûr-ı bûy:

Gazel 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güzel koku tütsüsü,
dumanı. II Sevgilinin
kokusunun dumanı.*

buhūr-ı bŷy muḥabbet
yürekden urdı dem
buhūr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i 'ūd

buhūr-ı meclis:

1. buhūr-ı meclis:

Gazel 73

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Meclisin tütsüsü. II

*Âşık toplantısının
dumanı. (Âh ateşi
bağlamında.).*

buhūr-ı bŷy muḥabbet
yürekden urdı dem
buhūr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i 'ūd

bük:

1. bükdi:-di

Gazel 240

Mısra: 10

*Bükmek, iki büküm
etmek, eğmek.*

Şihābī tîr-i āhumdan
şaķınmaz

Kemānveş ḳaddümi
bükdi o meh-rū

2. bük:-er

Gazel 200

Mısra: 11

Eğmek.

ḳaddüni kemān mānendi

büker zāt-ı çarḥ
sen gerekse ḳuvvet-i
bāzūda mişl-i Rüstem ol

buk'a:

1. buḳ'adur:

Gazel 54

Mısra: 8

*Yer, ülke, toprak,
memleket.*

'aql-ile cān-ı dilde oḳur
'ilm 'ışḳuñı
bir buḳ'adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīs]

bul:

1. buldurdı:-dur, -dı

Gazel 207

Mısra: 10

Ermek, ulaşmak.

şāhid-i ḥaḳ oldu şāh-ı
enbiyā

anuñ-içün güne buldurdı
kemāl

2. bulunmaz:-un, -maz

Kaside 4

Mısra: 10

*Var olmak, mevcut
olmak.*

muşavver oldu şuverle
egerçi levḥ-i zāmīr
şühūd-ı zāta bulunmaz
dü 'alem içre nazīr

3. bulsa:-sa

Gazel 292

Mısra: 7

*(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak.*

bulsa ḥalvet-ḥānede ḥālī
gece-y-le ol mehi
bağrınıñ yağın eridür
aña ḥālin nāyişi

4. bulsun:-sun

Gazel 53

Mısra: 1

*(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak.*

ko bulsun cehl-ile
dünyâda her bir nâ-sezâ
devlet
yeter fakr-ıla kūy-ı
ma‘rifet hâki baña devlet

5. **bulmaya:-ma, -ya**

Kaside 1

Mısra: 22

Arayarak temin
etmek, ermek, ulaşmak.

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
kalbüne yol bulmaya
dīv-i racīm

6. **bulmazdı:-maz, -dı**

Gazel 230

Mısra: 7

Bulmak, erişmek,
ulaşmak.

rüşinā bulmazdı gönlüm
tende dāguñ olmasa
kim fetīl olmayıcak
düşmez ziyā kandilden

7. **buldum:-du, -m**

Gazel 11

Mısra: 4

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla

karşılaşmak, bulmak II
ermek, elde etmek,
ulaşmak.

ben gubārı yād idüp yād
itmedüñ
sende buldum bûy-ı luṭf-ı
āşinā

8. **buldukça:-dukça**

Gazel 34

Mısra: 3

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
ermek, elde etmek,
ulaşmak.

buldukça nûrı mu‘ciz-i
kuvvet Muhammedüñ
nār-ı hasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

9. **bulmak:-mak**

Gazel 49

Mısra: 7

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
ermek, elde etmek,
ulaşmak.

selāmet yaqasın bulmak
dilerseñ dāimā ey dil
ta‘alluk dāmenin çek
ihtiyār it küşe-i uzlet

10. **buldum:-du, -m**

Gazel 76

Mısra: 6

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
ermek, elde etmek,
ulaşmak.

payüñe düşsem n’ola
gördükce bālā kaddüñi
manşib-ı ‘aşk içre
buldum bu kadar kadr-i
bülend

11. **buldum:-du, -m**

Gazel 277

Mısra: 12

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
ermek, elde etmek,
ulaşmak.

künc-i gamuñ ki sinede
medfün-idi ezel

buldum tılısm-ı 'aşk-ıla
ben ol hazine'i

12. **bulduñ:-duñ**

Kaside 14

Mısra: 17

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
ermek, elde etmek,
ulaşmak.

çü bulduñ kabiliyyetle
şühüd-ı zāta kurbıyyet
hālāş itdüñ o dem ümmet
'uşātını cehennemden

13. **bulınur:-ı, -n, -ur**

Gazel 42

Mısra: 2

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak.

lebi üstinde nigāruñ hātı
rāh-ı zulmāt
şora bulınur anda dilā āb-
ı hayāt [vb]

14. **bulur:-ur**

Kaside 20

Mısra: 41

(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
Ermek, ulaşmak.

eşk-i çeşmümden hātı-ı
la'lüñ bulur neş ü nümā
kim çemen olur tarī
yağdukça bārān-ı bahār

15. **bulınmaz:-ın, -maz**

Gazel 301

Mısra: 1

Bulunmaz,
rastlanmaz; elde
edilmez, ulaşılmaz.

bulınmaz 'āşıkā
mesneddür meyhāneden
ğayrı
olur yok dest-gır
üftādeye peymāneden
ğayrı

16. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 214

Mısra: 1

Arayarak temin
etmek, ulaşmak, ermek.

kuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın

bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

bul:-

1. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 214

Mısra: 4

Bir kimse veya bir
şeyle karşılaşmak.

bāğ-ı ruhsārın temāşā
etdügümce her zamān
nev-bahār-ı hüsnünüñ
hergiz hāzānın
bulmadum

2. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 214

Mısra: 6

Bir kimse veya bir
şeyle karşılaşmak.

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī
hīç bir yār-ı vefādār
āsitānın bulmadum

3. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 214

Mısra: 8

*Bir kimse veya bir
şeyle karşılaşmak.*

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāḥat görmedüm
‘ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

4. **bulmadum:-ma, -du, -m**

Gazel 214

Mısra: 10

*Bir kimse veya bir
şeyle karşılaşmak.*

‘ışk ‘ankāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

5. **bula:-a**

Kaside 3

Mısra: 16

*Bir kimse veya bir
şeyle karşılaşmak.*

koyup tapuñı her ki vara
gayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

6. **bulunmaz:-un, -maz**

Gazel 139

Mısra: 4

*(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak.*

Mesīḥ enfāsıdur güyā ki
nuṭṭkı ehl-i ‘irfānuñ
bulunmaz bir daḥı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

7. **bula:-a**

Gazel 236

Mısra: 9

*(Arayarak veya
rastgele) Bir şey, bir
kimse veya bir durumla
karşılaşmak, bulmak II
Ermek, elde etmek,
ulaşmak.*

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yakasın
dest-i ğam gitmedi bir
gün daḥı dāmānumdan

8. **bulur:-ur**

Gazel 104

Mısra: 7

*Hedefe ulaşmak. II
İsabet etmek.*

sür‘atle menzil alur ü
bulur nişāne‘i
kavs-ı kazādan atduğı tır-
i kader kadır

bula:

1. **bula:**

Kaside 2

Mısra: 16

Ulaşmak, erişmek.

koyup tapuñı her ki vara
gayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

bula gör:

1. **bula gör:**

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bulmak, elde etmek.

sen Şihābī bula gör
maẓmūn-ı ḥaş
çok olur nazm içre ‘ām-ı
ıstılāḥ

bü’l-‘aceb:

1. **bü’l-‘aceb-durur:**

Gazel 97

Mısra: 5

*Acâyipliklerle dolu,
çok şaşırtıcı, çok garip,
çok tuhaf.*

k'anuñ neheng-i mehri
vü her mähı mähidür
bu baħr-ı ser-nigün-ı
felek bü'l-‘aceb-durur

bülbül:

1. bülbül-çün:-çün

Gazel 196

Mısra: 8

*Güzel sesiyle
bilinen kuş II Aşık.*

der görenler ‘arşa-i
gülşen siyâset-gâhdur
hârdan bülbül-çün aşmış
câ-be-câ çenkâl gül

2. bülbülü:-i

Gazel 295

Mısra: 6

Bülbül. II Aşık.

bilmeduñ bu gülistānuñ
remzini iy bağbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbülü

3. bülbül:

Gazel 119

Mısra: 8

*Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş (Aşık).*

serv-i kıddi vü gül-ruhı
şevkine bāğda
kumru vü bülbül ötmede
feryād ü nâleler

4. bülbül:

Gazel 16

Mısra: 7

*(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.*

bir yaña feryādımı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

5. bülbül:

Gazel 25

Mısra: 4

*(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.*

tebessüm etse nâz ü
şîvelerle ol gül-i hāndān
terennümler kıılır anda
hezārān bülbül güyā

6. bülbül:

Gazel 45

Mısra: 7

*(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.*

gülistān nev-bahār oldı
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i kıdd ‘uşşāk
ile gül-geşti etrāf it

7. bülbül:

Gazel 60

Mısra: 2

*(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.*

açılsa gül gibi bāğa vü
gonca-i ğannāc
gelür terennüme bülbül
terāneye dürrāc

8. bülbül:

Gazel 208

Mısra: 11

*(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.*

yaķasın āk idüp gel
şubħa dek zār eyle[sin]
būlbūl
meger kim ğonca
bikrinūñ lebinini dişlemiş
şebnem

9. būlbūl:

Gazel 248

Mısra: 2

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

girdi dīvānum nezāketle
nigarūñ koynına
düşdi būlbūl güyiyā bağ-
ı bahāruñ koynına

10. būlbūli:-i

Gazel 270

Mısra: 9

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

sāde dildür būlbūli tab‘ı
Şihābīnūñ velī
vaşf-ı hüsnuñde sözi gül
gibi rengīn olmada

11. būlbūl:

Gazel 295

Mısra: 4

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

gülşeni zeyn itdiler
ezhār-ı gūn-ā-gūn-ile
bezme çağırdı meger
būlbūl o şūh ü şengüli

12. būlbūl:

Gazel 311

Mısra: 1

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

būlbūl aķıdup yaşın
efzūn ider nālanını
jālelerle oldurur her dem
gülūñ dāmānını

13. būlbūl:

Gazel 311

Mısra: 4

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bāğbān
yağdurur her gice būlbūl
başınıñ bārānını

14. būlbūle:-e

Gazel 311

Mısra: 8

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

yıllar-ıla nāle kılup niçe
feryād itmesün
būlbūle göstermedi
gülşen gül-i ħandānını

15. būlbūli:-i

Gazel 311

Mısra: 6

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğıyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

hāy-ı hūy-ıla gülūñ
uyħusın uçurduñ deyü
būlbūli öldürmege ğonca
biler peykānını

16. būlbūlūñ:-ün

Gazel 311

Mısra: 10

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

şagır itmişdür meger
şebnem gülün kulağını
iy Şihābī bülbülün güş
eylemez efğanını

17. bülbül:

Kaside 19

Mısra: 12

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

gıtdi şitā-yı rūza vü irişdi
rüz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbül nevā-yı 'ıyd

18. bülbül:

Kaside 20

Mısra: 48

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

bu teferrücden tegāfül
eyleyen nādim olur

bülbül ü tūṭī vü kımrıdur
nedīmān-ı bahār

19. bülbül:

Kaside 21

Mısra: 47

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

bülbül eyler nāle ü
feryādlar Vāmık mişāl
kim meger 'arz-ı 'izār
itmiş aña 'Azrā-yı gül

20. bülbüle:-e

Kaside 21

Mısra: 18

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

bezm-i 'irfān gibi bāguñ
şahñ-ı pür-evrākdur
bülbüle eş'ār-ı rengin
okudur eczā-yı gül

21. bülbülün:-ün

Kaside 21

Mısra: 53

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle

meşhur küçük kuş II.
Aşık.

iy Şihābī bülbülün yaşı
şarāb-ı āl olur
düşse cām-ı meclise
'aks-i ruh-ı hamrā-yı gül

22. bülbül:

Kaside 24

Mısra: 42

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruhsārı-durur zülf-i
semen-sā bülbül

23. bülbüller:-ler

Gazel 281

Mısra: 10

Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş. ||
Aşık.

şanasın mecma'-ı 'irfān
olupdur küşe-i gülşen
ki gül mecmū'asın
bülbüller açup okur
eş'ārı

24. **bülbülün:-üñ****Gazel 191**

Mısra: 2

*Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş. ||
Âşık.*

hoş gelür gülşende
‘uşşāka nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

25. **bülbülün:-üñ****Gazel 191**

Mısra: 4

*Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş. ||
Âşık.*

mevsüm-i güldür
elünden kıma cām-ı lāle-
reng
bu-y-imiş bāzār-ı
gülşende nidāsı bülbülün

26. **bülbülün:-üñ****Gazel 191**

Mısra: 6

*Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle*

*meşhur küçük kuş. ||
Âşık.*

ağladuğum gül yüzüne
karşı virür bāna zevk
nālesinden nitekim
vardur şafāsı bülbülün

27. **bülbülün:-üñ****Gazel 191**

Mısra: 8

*Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş. ||
Âşık.*

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārlar
şagır etdi güllerün gūşın
şadāsı bülbülün

28. **bülbülün:-üñ****Gazel 191**

Mısra: 10

*Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş. ||
Âşık.*

ey Şihābī ağlasam her
dem güzellerden n’ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbülün

29. **bülbül:****Gazel 85**

Mısra: 6

*Bülbül, güzel sesli
maruf kuş. II Âşık.*

hār itdi bıkı-i goncaya
gice meger güci
kim şubh olunca eyledi
bülbül hezār zār

30. **bülbül:****Gazel 147**

Mısra: 10

*Bülbül, güzel sesli
maruf kuş. II Âşık.*

güller evrākın açup okur
zebūr-ı ‘ışkdan
şavt-ı bālā-y-ıla bülbül
nağme-i Dāvūd-veş

31. **bülbül:****Gazel 170**

Mısra: 4

*Bülbül, güzel sesli
maruf kuş. II Âşık.*

serviler rakqāşdur
güyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

32. **bülbül:****Gazel 71**

Mısra: 2

(Fars.) Çok güzel
öten, sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş II.
Aşık.

zînet olmuş gülşene ak u
kıızıl gülşâh-ı şâh
seyr ider rindâne nahl-i
bâğı bülbül şâh şâh

33. **bülbülün:-üñ****Gazel 184**

Mısra: 10

Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş.
(Âşık).

hâris-i bâğ-ı kemâl añlar
Şihâbî sözlerüñ
bâğbân olan bilür ancak
lisânın bülbülün

34. **bülbülün:-üñ****Gazel 191**

Mısra: 1

Çok güzel öten,
sesinin güzelliğiyle
meşhur küçük kuş.
(Âşık).

hoş gelür gülşende

‘uşşâka nevâsı bülbülün

kim gül-i nev-rûza

mâyildür hevâsı bülbülün

bülbül ol:-1. **bülbül ol:-ur****Gazel 233**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşık olmak. II

Konuşmaya, söylenmeye
başlamak.

gül gül olsa sâkî şarâb-ı
bâbdan (-)
bülbül olur ehl-i bezm ol
şevk-i meclis-tâbdan

bülbül ü kumrı:1. **bülbül ü kumrı:****Gazel 176**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bülbül ve kumru
kuşları.

faşl-ı güldür gel
mu‘allim hâne-i gül-zârı
gör
kim bahâristândan okur
bülbül ü kumrı sebak

bülbülân:1. **bülbülân:****Kaside 21**

Mısra: 46

Bülbüller.

âhlar dūdından olur
nergisün ‘aynına kühl
bülbülân hūnından olur
dem-be-dem hınnâ-yı gül

bülbülân-ı bâğ:1. **bülbülân-ı bâğ:-a****Kaside 21**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Bahçenin bülbülleri,
âşıkları.

hūblar ‘uşşâka cevri itse
kılur ‘ışkın ziyâd
şevk virür bülbülân-ı
bâğa istîğna-yı gül

bülbül-i ğamnāk:1. **bülbül-i ğamnāk:****Gazel 294**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gamlı bülbül. II
Kederli aşık.

‘aşk bāğında Şihābī kıl
terennüm şevk-ile
bülbul-i gamnāk olma
gül şen ol gülşen gibi

bülbul-i gūyā-yı dost ol-

:

1. bülbul-i gūyā-yı dost
ol:-*alı*

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şakıyan bülbul ile

dost olmak.

vaşf-ı ruhsārında güller
reşkden şad-pāredür
olalı tab‘-ı Şihābī bülbul-
i gūyā-yı dost

bülbul-i gūyende:

1. bülbul-i gūyende:

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Söyleyen bülbul,

şakıyan bülbul. II âşık.

kūşe-i gülşen nişīmen
vaqt-i eyyām-ı bahār
bülbul-i gūyende muṭrib
sāki-i meclis ḥabīb

bülbul-i şūrīde ol:-

1. bülbul-i şūrīde ol:-

mış, -dur

Kaside 20

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Perişan bülbul

olmak.

bezm-i ‘ömr-i fāniye
açup evrāk-ı mecmū‘asın
bülbul-i şūrīde olmuştur
ğazel-ḥān-ı bahār

bülbul-i tab‘:

1. bülbul-i tab‘:-*um*

Gazel 103

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bülbul yaratılışlı.

kāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül çehrenüñ
bülbul-i tab‘um Şihābī
şi‘rini mevzūn okur

bülbul-i tab‘-ı şihābī:

1. bülbul-i tab‘-ı

şihābī:-nüñ

Gazel 279

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şihābī’nin sanat

bülbulü; şiiri.

bülbul-i tab‘-ı Şihābīnūñ
kulağ tut remzine
diñlemekden var-ısa
şevküñ eger ḥvānende’i

bülbul-i zār:

1. bülbul-i zār:-*e*

Gazel 279

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnleyen bülbul. ||

Aşık.

bāğ-ı ḥüsn içre görenler
sen gül-i pür-ḥānde’i
beñzedürler bülbul-i zāre
dil-i nālende’i

bülbul-i zihn:

1. bülbul-i zihn:-*e*

Kaside 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zihin bülbulü. II

Akıl, fikir, kavrayış. II

Aşığın yazma becerisi.

tūṭī-i tab‘a fesāḥat
şekerin kıldı gıdā

bülbül-i zihne belâgatle
virüpdür neğâmât

büleğā-yı aḥbāb:

1. büleğā-yı aḥbāb:

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Beliğ kimseler,
güzel ve düzgün söz
söyleyen dostlar. II
Âşıklar, şairler.*

çemen-i sebz-nişîn ü
büleğā-yı aḥbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

bū-leheb:

1. bu-leheb:

Gazel 38

Mısra: 6

Hazreti

*Peygamber'in amcası.
Hazreti Peygamber
yakınlarını çağırıp onları
İslâm'a davet ettiği
zaman ona riayet
etmeyen ve eline bir taş
alıp ona atmak için
teşebbüs eden kimse.*

*İslâm dinine olan
düşmanlığı ile ünlüdür.*

saña rahm itmez rakībūñ
iy ḥabīb
komadı buğzın nebīye
Bu-Leheb

2. bu-leheb:

Kaside 15

Mısra: 13

Hazreti

*Peygamber'in amcası.
Hazreti Peygamber
yakınlarını çağırıp onları
İslâm'a davet ettiği
zaman ona riayet
etmeyen ve eline bir taş
alıp ona atmak için
teşebbüs eden kimse.
İslâm dinine olan
düşmanlığı ile ünlüdür.*

mechûl oldu münkir olup
saña Bu-Leheb
Hakdan o dem ki ola
zünüb ehline gâzab

3. bu-leheb:

Gazel 34

Mısra: 4

*Hz. Muhammed'in
amcası. Hz. Muhammed
yakınlarını çağırıp onları*

*İslâm'a davet ettiği
zaman ona riayet
etmeyen ve eline bir taş
alıp ona atmak için
teşebbüs eden kimse.
İslâm dinine olan
düşmanlığı ile ünlüdür.*

buldukça nûrî mu' ciz-i
kuvvet Muḥammedūñ
nār-ı ḥasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

bülend ol-:

1. bülend ol-:-mı, -dur

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yücelmek,
yükselmek.*

pîr-i 'ışka el verelden
pâyüm olmuşdur bülend
mürşid-i kâmil olandan
'âli-himmetdür gârağ

bülend-i kâmet:

1. bülend-i kâmet:-üñ

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Uzun,
biçimli, yüksek boy(u).*

āhumuñ tūbī gibi irişdi
başı göklere
ideli cānā bülend-i
kāmētūñ himmet baña

bulın-:

1. **bulınur:-ur**

Kaside 5

Mısra: 8

*Bulunmak, var
olmak, mevcut olmak.*

vaşfuñda mübtedī-y-ile
birdür çü müntehī
ne ibtidā bulınur vü ne
intihā saña

bulma:

1. **bulmadum:-dum**

Gazel 214

Mısra: 2

*Bulamamak, elde
edememek, erişmemek.*

kuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

bulun:

1. **bulunmadı:-ma, -dı**

Gazel 113

Mısra: 6

*Bulunmak, mevcut
olmak.*

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākinüñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

bulun-:

1. **bulunmaz-ısa:-maz, -
ısa**

Gazel 219

Mısra: 3

*Elde edilmek,
sağlanmak; var olmak.*

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarīk
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

2. **bulunmaz-iken:-maz,
-iken**

Gazel 241

Mısra: 3

*Elde edilmek,
sağlanmak; var olmak.*

bāde-i 'ışkuñ bulunmaz-
iken ayağın çeker

yek-nefesde çekdüğüm
görüp kulağ çekdi sebū

bulunmaz:

1. **bulunmaz:**

Gazel 303

Mısra: 7

*Bulunmamak,
rastlanmamak,
görülmemek.*

māh-rūlarda bulunmaz
iken āyīn-i vefā
meh gibi dünyede
hercāyılık üslūbları

buluş:

1. **buluşmağa:-mağ, -a**

Gazel 219

Mısra: 3

*Buluşmak, bir araya
gelmek, kavuşmak.*

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarīk
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

buñ:

1. **buñla:-la**

Gazel 211

Mısra: 13

*Mung, sıkıntı,
darlık.*

görme bu buñla 'aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

bunca:

1. bunca:

Gazel 84

Mısra: 12

*"Bu kadar çok, pek
çok", belgisiz sıfat.*

yaşum sīm oldu çehrem
zār ümīd-i hāk-i pāyinde
Şihābī kalbine bunca
ğınā ol kimyādandur

2. bunca:

Gazel 236

Mısra: 5

*"Bu kadar çok, pek
çok", belgisiz sıfat.*

žāyi' oldu arada bunca
hukūk-ı hıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sultānumdan

3. bunca:

Gazel 153

Mısra: 8

*"Bu kadar çok, pek
çok" belgisiz sıfat.*

dil 'alāyıkdan cüdā
olmaduğun 'ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
hVāce vahdetdür garaž

buncılayın:

1. buncılayın:

Kaside 24

Mısra: 44

Böylesi, bu denli.

bāğ-ı nazm içre Şihābī
biter ezhār ammā
kopmadı buncılayın bir
dağı zībā sünbül

bunda:

1. bunda:

Gazel 88

Mısra: 8

*Bu işaret zamirinin
bulunma hal eki almış
şekli. (Âşığın yerine).*

selāmin kesdi bendesine
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

bunuñ gibi:

1. bunuñ gibi:

Gazel 203

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bunun gibi, böylesi.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

bünyād:

1. bünyādı:-ı

Gazel 272

Mısra: 9

Temel, yapı, bina.

cüy-ı eşkümle harāb oldu
bu ten bünyādı
yığılur hāne Şihābī k'ola
sī-lāb üzere

2. bünyādı:-ı

Gazel 156

Mısra: 3

*Asıl, esas, temel,
binâ.*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyādı üzre akduğın

der gören āhir ḥarāb etse
gerek Bağdād Şat

bünyād-ı 'ışk:

1. bünyād-ı 'ışk:-a

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk binası.

anuñ-içün adı üstād oldı
olsun rūhı şād
taş kesüp bünyād-ı 'ışka
küh-ken urdı esās

bünyād-ı şekīb:

1. bünyād-ı şekīb:

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tahammül temeli. II

Sabır, dayanma gücü.

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

bur:

1. burd:-dı

Gazel 48

Mısra: 1

*Bir şeyi kendi
etrâfında döndürmek,
çevirmek, kıvırmak,
bükme.*

āfitābuñ pençesin burdı
yed-i beyzā-yı dost
yine ibtāl itdi sihr-i
mu'ciz-i Mūsā-yı dost

burada:

1. burada:

Gazel 178

Mısra: 10

*Bu noktada, bu
yerde.*

rā kaçların Şihābī
mesken idince gönlüm
didi saña burada mişkīn
fütāde yer yok

burak:

1. burak'a:-'a

Kaside 13

Mısra: 14

*Hız. Muhammed'in
Mî-raç'ta bindiği binek.*

inince şān-ı a'lāsına
sübḥāne'l-lezī esrā
süvār olup Burak'a kıldı
'azm-i 'alem-i a'lā

burc:

1. burc:

Gazel 39

Mısra: 9

*Kale duvarlarından
daha yüksek, yuvarlak,
dört köşe veya çok köşeli
kale çıkıntısı.*

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden kıldı
Şihābī topa tutmuşdur
hişār-ı cānı ol gābgāb

burc-ı kaşr:

1. burc-ı kaşr:-ı, -(n)a

Rübai 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sarayın burcu (en
yüksek yeri).*

yāra 'arz-ı ḥāl okutmağa
burc-ı kaşrına
bir gün olmadı ki her
lahza kebüter konmadı

burc-ı melāhat:

1. burc-ı melāhat:-de

Gazel 242

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik burcu,
kalesi.

bugün burc-ı melâhatde
cemâli mehr-i enverdür
leâfet âsumânı üzre ebr-i
müşg-bâr ebrû

burc-ı şeref:

1. burc-ı şeref:-den

Gazel 162

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şeref burcu //

Gezenlerle burçlar
arasında vebal (düşüş),
şeref (yükselme) ve hubût
(güçten düşme) ilişkileri
vardır. Her burcun
vebali, şerefi ve hubutu
vardır. 'Burc-i şeref'
mutluluk zamanının, baht
açıklığının sembolüdür.

Şihâbî kevkebüm burc-ı
şerefden toğmak itdükçe
başına nâr-ı âhumdan
anuñ odlar yaçar tâli'

burûc:

1. burûc:

Gazel 59

Mısra: 4

Hisarlar, kuleler.

kal'a-i tende dökülür
kanlar
görünür yer yer
bedenlerde burûc

bürûc-ı kal'a-i 'ışk:

1. bürûc-ı kal'a-i 'ışk:-a

Gazel 110

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk kalesinin burcu,
hisarı.

bürûc-ı kal'a-i 'ışka bu
âh-ı âteş-endâzum
hevâyî tûb olupdur hem
figânlar pâsubân [yer
yer]

bûse:

1. bûseñe:-ñ, -e

Gazel 58

Mısra: 5

Öpme, öpücük. II
Sevgilinin öpücüğü.

bâzâr olur mı bûseñe bu
naqd-i cân-ile
söyle bahâne idüğün etme
bahâne hîç

2. bûse:

Gazel 179

Mısra: 10

Öpme, öpücük. II
Sevgilinin öpücüğü.

leb-i şîrînüñi medh
eyledi iy Husrev-i hûbân
Şihâbîye 'atâ kılsañ n'ola
bir bûse helvâlık

3. bûseye:-y, -e

Gazel 32

Mısra: 1

Öpme, öpücük. II
Sevgilinin öpücüğü.

lebünden bûseye oldukça
tâlib
olur gözden femûñ cân
gibi gâyb

bûse-i cân-bağş-ı lâ'l-i

nâb:

1. bûse-i cân-bağş-ı lâ'l-i

i nâb:

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) katıksız,
saf, halis la'l taşı gibi
dudağının can

*bağışlayan/lutfeden
öpücüğü.*

bezm-i bahār-ı gülşen ü
‘azm-i kenār-ı cūy
nuql-i şarāb buse-i cān-
baḥş-ı lā‘l-i nāb

buse-i la‘l-i nigār:

1. buse-i la‘l-i nigār:

Gazel 216

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kırmızı
renkli dudağını öpme.*

şahn-ı bağ u sāki-i
mevzūn ü cām-ı lāle-gün
nuql-i meclis buse-i la‘l-i
nigār olsa müdām

büseler:

1. büseler:

Kaside 21

Mısra: 25

*Öpme, öpücük,
öpüş.*

ğonca-lebler büseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
ḥayline yağma-yı gül

büselik:

1. büselik-içün:-içün

Gazel 314

Mısra: 5

Öpme, öpücük. II

*Klasik Türk musikisinde
bir makam.*

incinüp büselik-içün bize
şehnāz etme
niçe bir böyle muḥayyer
idesin ‘uṣṣākı

büt-i rā‘nā:

1. büt-i rā‘nā:- (y)a

Gazel 6

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Put gibi güzel
sevgili.*

gören mihrāb-ı ebrūsın
sücūd-ıla olur teslīm
müsellemdür Şihābī ol
büt-i rā‘nāya istiğnā

2. büt-i rā‘nā:-durur

Gazel 215

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güzel put. II Put
gibi güzel sevgili.*

gāh deyr ü gāh mescid
işigin yaşdanmadan
bir büt-i ra‘nā-durur iki
cihānda maḥşadum

büt-i şîrîn:

1. büt-i şîrîn:

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Tatlı, güzel put II
sevgili.*

eşigi taşına baş kodı
gönül Ferḥādı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şîrîn ḥarekāt

büt-i tersā:

1. büt-i tersā:-n, -ı, -(n)ı

Gazel 312

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İmansız güzel.
Hristiyan güzeli;
Hristiyanların putu. /
Sevgili.*

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

büt-i tersāyi:**1. büt-i tersāyi:-dür****Gazel 107**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hristiyan güzel.

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler ihyā ider la'li
meger 'İsāyidür

büt-perest it:-**1. büt-perest it:-se, -ñ****Gazel 312**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Put a tapan kimse**yapmak.*

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

bütün:**1. bütün:****Gazel 102**

Mısra: 10

"Bütün, tüm"

*anlamında belgisiz sıfat
(dünya).*

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña aqmaqdan
bütün dünyāda
mağşudum hemān dīdār-ı
yārümdür

2. bütün:**Gazel 90**

Mısra: 9

"Bütün, tüm"

*anlamında belgisiz sıfat (
dünya).*

şür u şer-ile tıldı 'ālem
bütün Şihābī
'aksine döndi devrān āhır
zamāna beñzer

3. bütün:**Gazel 1**

Mısra: 12

"Bütün, tüm"

anlamında belgisiz sıfat.

bir nazar bakmasam ol
mehr-i cihān-ārāyı
yaqarın āteş-i āhumla
bütün dünyāyı

bütün dünya:**1. bütün dünya:-da****Gazel 284**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dünyada bulunan
her şey. II Tüm insanlar.*

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyidür
bu bütün dünyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

bütün dünyā deger:**1. bütün dünyā deger:-
er-üm****Gazel 93**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyalara deger,
dünyalar kadar kıymetli.*

māyil olsa 'āşıkā
dünyāda ger
dir-idüm yārüm bütün
dünyā deger

büy:**1. büyını:-ın, -i****Gazel 251**

Mısra: 3

Güzel koku.

maḥabbet bŭyını aldum
yŭrekden sŭz-ı 'ıŝkuñla
mu 'aṭṭar kıldı cān
bezmin nitekim 'ūd-ı
micmerde

2. bŭyından:-ı, -n, -dan

Kaside 23

Mısra: 41

Güzel koku.

bŭyından idüp ḥalk
dimāğını mu 'aṭṭar [vb]
gösterdi 'aceb ḥulḳ-ı
kerīmāne benefşe

3. bŭyı:-ı

Kaside 25

Mısra: 45

Güzel koku.

ḥurŭfı dāne nokṭa jāle
ma 'nī bŭyı müŝgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şi 'r-i ter nergis

bŭy-ı 'anber-i serā-yı gül:

1. bŭy-ı 'anber-i serā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Gül sarayının anber
koku. II Sevgilinin
güzel, hoş koku. II Hz
Muhammed'in gül
kokması bağlamında.*

kaşr-ı bāğ oldı ŝemīm-i
ṭayyibden 'anber-serā
cān meşāmmın ṭutdı bŭy-
ı 'anber-i serā-yı gül

bŭy-ı ferah-efzā-yı gül:

1. bŭy-ı ferah-efzā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gülün ferahlatan, iç
açıcı koku. II
Sevgilinin koku.*

iy ŝabā luṭf it neŝimi
berg-i ḥüŝn-i yārdan
cān dimāğın ter ṭutar
bŭy-ı ferah-efzā-yı gül

bŭy-ı 'ışk:

1. bŭy-ı 'ışk:

Gazel 72

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşkın koku.

rāh-ı rŭḥānīye ṭut sende
Şihābī gŭşuñ
zīr-i pāyŭñ ola tā ṭārŭm-ı
eyvān kebūd

bŭy-ı luṭf-ı āŝinā:

1. bŭy-ı luṭf-ı āŝinā:

Gazel 11

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*merhametinin tanıdık
koku.*

ben gubārı yād idüp yād
itmedüñ
sende buldum bŭy-ı luṭf-ı
āŝinā

bŭy-ı mŭy:

1. bŭy-ı mŭy:-uñ

Gazel 270

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saçın koku.

bŭy-ı mŭyuñ bāğa
sulṭān-ı reyāḥīn olmada
olalı zŭlṭŭñ eŝiri nāfe
miskīn olmada

bŭy-ı vefā:

1. **büy-ı vefā:****Gazel 21**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Vefanın kokusu. ||**Vefaya dair herhangi bir iz, belirti.*

almadı kimse hevā-yı

zülfden büyü-ı vefā

yeltenür gerçi şabā-veş

her yeler oñmaz aña

büy-ı zülf:1. **büy-ı zülf:-üñ****Gazel 240**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin saçının**kokusu.*

meşām-ı halkı tutdı büyü-ı

zülfüñ

niçe ‘anber-fişān geysü

olur bu

büyü-:1. **büyümüş:-müş.****Gazel 141**

Mısra: 1

*Eskisinden daha**büyük duruma gelmek, gelişmek.*

büyümüş kāmēti ol gül-

ruhuñ serv-i bülend

olmuş

uzanmış kāküli ‘aşıklara

müştün kemend olmuş

büyüklen:1. **büyüklenürseñ:-ür, -***se, -ñ***Gazel 206**

Mısra: 11

*Kibirlenmek,**büyüklük taslamak.*

büyüklenürseñ eger kim

cibāl-i arz mişāl

tarīk-ı hāda sürerler

erenler üstüne yol

buyur:1. **buyurmuşdur::-muş, -***dur***Gazel 156**

Mısra: 10

*Emretmek,**söylemek.*

iy Şihābī umaruz meyl-i

miyān-ı yārdan

Hāq buyurmuşdur: “yā

buney hayr umūr fī el-

vaşāt ”

2. **buyurdı:-dı****Kaside 13**

Mısra: 27

*Bir şeyin**yapılmasını kesin olarak bildirmek, emretmek.*

buyurdı ıktedeytüm

eyyühüm hükmin habīb-i

hāq

bu söz ‘irfāna mahşūş

oldı zīrā ma‘nisi muğlaq

cā tut-:1. **cā tut-:-alı****Gazel 20**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yer, makam, mahal,**mevki tutmak.*

kalmamışdur kaşr-ı

çeşmümde huzūr-ı hābā

yer

tutalı cānā şeh-i hayl-i

hayālün anda cā

2. **cā tut-:-a****Kaside 24**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Yer, makam, mahal,**mevki tutmak.*

dir gören kākūlini kāmēt-
i bālāsında
ne ‘aceb serv sehī üzre
tuta cā sünbül

cā-be-cā:

1. cā-be-cā:

Gazel 124

Mısra: 8

Yer yer, ara ara.

mülk-i ‘ışkuñ idüp
siyāhatini
kūşe-ber kūşe cā-be-cā
bilirüz

2. cā-be-cā:

Gazel 54

Mısra: 8

Yer yer, ara sıra,

bazen.

‘aql-ile cān-ı dilde okur
‘ilm ‘ışkuñı
bir buķ‘adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīs]

3. cā-be-cā:

Gazel 163

Mısra: 8

Yer yer, ara sıra,

bazen.

dāğum kararı şanma
vücūdumda görünen
endāmūm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

4. cā-be-cā:

Gazel 173

Mısra: 3

Yer yer, ara sıra,

bazen.

dilrübālar ‘ālem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

5. cā-be-cā:

Gazel 196

Mısra: 8

Yer yer, ara sıra,

bazen.

der görenler ‘arşa-i
gülşen siyāset-gāhdur
ḥārdan bülbul-çün aşmış
cā-be-cā çenkāl gül

6. cā-be-cā:

Gazel 12

Mısra: 2

Yer yer. II Bazen,

kimi zaman, ara sıra.

mevsüm-i bezm-i
bahāristān gülidür sāḳiyā
oldı ‘işretgāh-ı mey
şahn-ı gülistān cā-be-cā

7. cā-be-cā:

Gazel 139

Mısra: 2

Yer yer. II Bazen,

kimi zaman, ara sıra.

şafā kesb eyledi cām-ı
lebünden şaḳiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā
itmekde yārān-ı şafā
meclis

8. cā-be-cā:

Gazel 11

Mısra: 12

Far. Yer yer.

ğayrı naḳşına maḥal
olmak muḥāl
göñlümi tıtdı ḥayālūñ
cā-be-cā

9. cā-be-cā:

Gazel 12

Mısra: 2

Far. Yer yer.

mevsüm-i bezm-i
bahāristān gülidür sāḳiyā

oldı 'işretgâh-ı mey
şahn-ı gülistân cā-be-cā

çagır:

1. çağırdı:-dı

Gazel 295

Mısra: 4

*Çağırarak,
seslenmek, davet etmek,
çağrı yapmak.*

gülşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gün-â-gün-ile
bezme çağırdı meger
bûlbûl o şûh ü şengüli

cāh:

1. çāha:-a

Gazel 101

Mısra: 6

Kuyu, çukur.

gürk-hüy olup görünme
halka şekl-i mîşede
çāha atma Yūsuf-ı cānı
ki ihvānlık budur

2. cāh:

Kaside 3

Mısra: 16

*Kuyu, çukur II
sıkıntı veren yer.*

koyup tapuñı her ki vara
gayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

3. cāh:

Kaside 3

Mısra: 16

*Kuyu, çukur II
sıkıntı veren yer.*

koyup tapuñı her ki vara
gayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

4. cāh:

Gazel 184

Mısra: 4

*Makam, mevki,
itibar.*

kāmilüñ kāmı fenā
kūyında fakr u ma'rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilüñ

5. cāhda:-da

Rübai 1

Mısra: 1

*Mevki, makam,
rütbe.*

cāhil-i nādān olanuñ
meyli māl ü cāhda
rüy-ı fakr-ı fāzıluñ mālı
da hak-i rāhda

cāh-ı celāle ir:-

1. cāh-ı celāle ir:-me, -de

Gazel 211

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
*Büyük bir makama
sahip olmak.*

pāy-māl-i zillet olmada
şāhib-kemāl olan
cāh-ı celāle irmede
cühhāl-i bed kudüm

cāh-i cihān:

1. cāh-i cihān:-a

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Dünya makamı.

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmurān
mağrūr olma 'izzet ü
cāh-i cihāna hîç

cāh-ı fenā:

1. **çāh-ı fenā:-**(y)a**Gazel 58**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Geçici, fani dünya;
felek. II Aldatıcı dünya
hayatı. II Feleğin tuzağı.*

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmūrān
mağrūr olma ‘izzet ü
cāh-i cihāna hīç

çāh-ı zemzem:1. **çāh-ı zemzem:****Gazel 16**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zemzem kuyusu.

iy Şihābī gūş idüp bu
girye birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

cāhil:1. **cāhilūñ:-üñ****Gazel 291**

Mısra: 5

*Akılsız, şuursuz,
kendini bilmeyen, gaflet
içinde olan.*

sözinde cāhilūñ ašlā ne
hālet ne hālāvet var
mağālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse hāl ehli

2. **cāhilūñ:-üñ****Gazel 184**

Mısra: 4

*Akılsız, şuursuz,
kendini bilmeyen, gaflet
içinde olan.*

kāmilūñ kāmı fenā
kūyında fakr u ma‘rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilūñ

3. **cāhil:****Gazel 202**

Mısra: 7

*Akılsız, şuursuz,
kendini bilmeyen, gaflet
içinde olan.*

fahır ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
fakrdur fahrum benüm
şāffi’n-niāl ister gönül

4. **cāhile:-e****Gazel 202**

Mısra: 7

Akılsız, şuursuz,

*kendini bilmeyen, gaflet
içinde olan.*

fahır ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
fakrdur fahrum benüm
şāffi’n-niāl ister gönül

5. **cāhil:****Gazel 224**

Mısra: 9

*Akılsız, şuursuz,
kendini bilmeyen, gaflet
içinde olan.*

irişsin qadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhīd içinde қо
Şihābī cismi hāk olsun

6. **cāhil:****Rübai 1**

Mısra: 3

*(Ar.) Okuyarak
bilgisini ilerletmemiş,
tahsil görmemiş, bilgisiz
(kimse).*

zinde şanma mürdedür
cāhil sen egme aña başın
kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru’llāhda

cāhil-i nādān:

1. cāhil-i nādān:

Rübai 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bilmeyen cahil.

cāhil-i nādān olanuñ
meyli māl ü cāhda
rūy-ı fakr-ı fāzıluñ mālı
da ḥak-i rāhda

çāk:

1. çāk:

Gazel 180

Mısra: 4

*Eşsiz, benzersiz. II**Saf, halis.*

‘ömrüñ okı sīneden
geçdüğini tıyurmaduñ
ey kemān-ebrü nedür çāk
böyle tır endāzlık

çāk çāk it-:

1. çāk çāk it-:-se, -m

Gazel 26

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Parça parça etmek,
parçalamak.*

çāk çāk itsem tecerrüd
kâsdına ten cāmesin

ḥazret-i ‘İsī yanında göz
diker süzen baña

çāk çāk ol-:

1. çāk çāk ol-:-sun

Gazel 224

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Parça parça olmak,
parçalanmak.*

ķo tıĝı pūr-cilā-yı ‘ışķ-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum ḥānesinūñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

çāk it-:

1. çāk it-:-di

Kaside 23

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Parçalamak,
yırtmak.*

çāk itdi ĝirībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

2. çāk it-:

Kaside 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yırtmak,**parçalamak.*

dest-i şevķi-y-le çeküp
yakasını çāk itmiş
beñzer olmuş ĝam-ı
dildār-ıla meftūn lāle

çāker:

1. çākeri:-i

Gazel 51

Mısra: 10

Kul, köle, bende.

efendüm kākülūñ
çevkānına tūb eylesün
başın
Şihābī çākeri meydān-ı
‘ışķuñ içre ser-bāz it

çāk-ı ĝirībān et-:

1. çāk-ı ĝirībān et-:-se, -m

Gazel 220

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Elbise yakasını
yırtmak. Üzüntü ve
kederden dolayı âşığın
yakasını parçalaması
(bir âşıklık
göstergesidir).*

ne ‘aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen kıoyına almış o
nigārı ‘uryān

çāk-ı sīne-düz:

1. çāk-ı sīne-düz:

Gazel 133

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sineyi parçalamak,
gönlünü perişan etmek,
yıkamak. II Göğsünü
yırtmak.*

‘asker-i hātṭ-ı nigāruñ
baş çeküp kıopardı toz
sūzen-i tīrümūze
olmağda çāk-ı sīne-düz

çāk-ı ten:

1. çāk-ı ten:-e

Gazel 192

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaralı beden.

yalmanur kıan içmege her
demde şimşīrūñ senūñ
göz dīker sūzen gibi çāk-
ı tene tīrūñ senūñ

çal:

1. çalmağ:-ma, -ğa

Gazel 66

Mısra: 10

*Ses çıkarmak, ses
vermek.*

ṭab ‘-ı Şihābī lu ‘bet-i
çevgān-ı nazm-ıla
kūy-ı me ‘āni çalmağā
meydāndur fesīḥ

2. çalar:-ar

Gazel 180

Mısra: 7

Çalgı çalmak.

barbuṭ-ı nālem kıatında
zūhre çengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālīk

çalkan:

1. çalkānur:-ur

Gazel 210

Mısra: 4

(Deniz)

Çalkalanmak.

baḥr-i eşkūm cūşa gelse
bād-ı āhumdan n’ola
rūzigār olur ki çalkānur
niçe eyyām-ı yem

cām:

1. cāmdan:-dan

Gazel 229

Mısra: 6

Kadeh. II Şarap.

ṭotalum kāse-i meyle
sūrāḥī mīr-i meclisdür
nigār olmayıcağ sākī
baña ne cāmdan Cemden

2. cāmdan:-dan

Gazel 240

Mısra: 8

Kadeh. II Şarap.

kıyām-ı vecde geldi ehl-i
meclis
işīdūp cāmdan āvāze-i hū

3. cāmını:-ı, -n, -ı

Gazel 168

Mısra: 7

Kadeh II şarap.

ķahr u mehrūñ cāmını
çekdüm ta ‘allül etmedüm
rīnd-i meyhāruñ kıatında
bir degül mi dūr ü şāf

4. cāmı:-ı

Kaside 22

Mısra: 37

Cam veya topraktan

yapılmış bardak, içki
kadehi.

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
komaz elden ayağı
şoḥbet ider çün lāle

5. cām:

Gazel 241

Mısra: 9

Cam veya topraktan
yapılmış bardak, içki
kadehi; şarap.

olmasa cām āyīne la‘l-i
leb-i dilber şeker
tūṭi-i ṭab‘-ı Şihābī hergiz
itmez güftügü

6. cāmın:-ı, -n

Kaside 21

Mısra: 30

(Fars.) Cam veya
topraktan yapılmış
bardak, içki kadehi.

bezmgāh-ı nev-bahār-ı
‘ışk olupdur gülsitān
lāleler cāmın tutar rind-i
kadeh peymā-yı gül

7. cām:

Gazel 190

Mısra: 3

Cam veya topraktan

yapılmış bardak, içki
kadehi.

cām içinde kaşları ‘aksin
göreliden sākinün
şūfiler miḥrab idindiler
derin meyḥānenün

8. cām-ıla:-ıla

Gazel 213

Mısra: 5

Sırça, cam; bardak,
kadeh, şişe ve toprak
cinsinden şarap kadehi.
II Sevgilinin ağzı,
dudağı.

cām-ıla la‘lün vaşfi
añıldı meger meyḥānede
kaynayup kanı
derünından yine hoş itdi
ḥum

9. cāmı:-ı

Gazel 233

Mısra: 4

Kadeh, cam
kase. (Âşığın göz çukuru
bağlamında.).

yādlar-ıla ol gül-i ḥamrā
müdām içdükçe mül

gözlerümün cāmı māl-ā-
māl olur ḥün-ābdan

cām al:-

1. cām al:-up

Kaside 25

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Eline kadeh almak.

elinde boyunca sīm ü zer
var-iken gör ne ṭāmī‘dür
gedālar gibi cām alup
ider bezmünde cer nergis

cām çek:-

1. cām çek:-

Gazel 216

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kadeh çekmek. II
Şarap içmek.

nüş-ı cān olsun şafā
bezminde çek Cem gibi
cām
fırşatıdur sāki-i
devrāndan al intiḳām

cām ol:-

1. cām ol:-updur

Gazel 136

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kadeh olmak.

binā-yı ıaşr-ı fakra cām
olupdur

bu nüh eṭbāk-ı mīnā-yı
muḳarnes

cāme:

1. cāmesin:-si, -n

Gazel 26

Mısra: 5

*Elbise. II beden,
vücut.*

çāk çāk itsem tecerrüd
ıasdına ten cāmesin
ḥazret-i ‘İsī yanında göz
diker sūzen baña

2. cāme:

Gazel 238

Mısra: 3

*Libas, elbise,
kıyafet.*

ergüvānı cāme birle
şanki bir maḥbūbdur
lāle-i ḥamra zarīfāne
kıvırmış yelkenin

cāme-i kühlī:

1. cāme-i kühlī:

Kaside 23

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sürme elbisesi.

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī
endāmı kamu şüh u
zarīfāne benefşe

2. cāme-i kühlī:

Kaside 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sürme elbisesi.

cāme-i kühlī geyüp
Vāmıka şan ‘arz eyler
‘ayn-ı meḳhūlī-y-ile
şīve-i ‘Azrā sünbül

cāmī:

1. cāmīnūñ:-nüñ

Rübai 6

Mısra: 4

*İran'ın 15. asırda
yetişmiş büyük
mutasavvıf, mütefekkir,
ve âlim şairi.*

cür‘a nüş olalı yedi
beytüm

seb‘asın etdi Cāmīnūñ
ser-mest

cāmī‘:

1. cāmī‘:

Kaside 13

Mısra: 43

*Cem' edici,
toplayıcı, içine alan.*

çün olduñ her ḥişāle ḥūb
u ḥüsn-i şīmeye cāmī‘
şihābī ḥāl-i luṭfuñdur
ḥaṭālar zehrine dāfi‘

cām-ı belā:

1. cām-ı belā:

Gazel 280

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bela ile dolu kadeh.

ıandadır bezm-i
maḥabetde çeken cām-ı
belā
el-şalā yā zümretü’l-
‘uşşāk şükrān el-şalā

cām-ı cem:

1. cām-ı cem:-ile

Gazel 77

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Şarabın mucidi eski
 İran padişahlarından
 Cem'in içki kadehi.*

cām-ı Cem-ile sāḳi getir
 bezme bāde'i
 çün bāde verdi tācını
 Cemşid ü Keyḳubād

2. cām-ı cem:

Gazel 95
 Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
*Şarabın mucidi eski
 İran padişahlarından
 Cem'in içki kadehi.*

ḥusrev ü mülk-i
 melāmetdür Şihābī 'ıyş
 için
 guşşa bezminde elinden
 şanma cām-ı Cem düşer

3. cām-ı cem:

Gazel 210
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
*Şarabın mucidi eski
 İran padişahlarından
 Cem'in içki kadehi.*
 bilse-idi sāḳi-i devrān
 ayagın aldugın

bezm-i 'ālemde eline
 almaz-idi cām-ı Cem

4. cām-ı cem:-den

Gazel 212

Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
*Şarabın mucidi eski
 İran padişahlarından
 Cem'in içki kadehi.*

götürüp ayağı meclisde
 cām-ı Cemden el
 çekdüm
 Süleymānlık işin ḥatm
 eyledüm ḥātemden el
 [çekdüm]

5. cām-ı cem:

Gazel 12
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
*Şarabı icat eden
 Cem'in sihirli kadehi;
 [tas.] gönül. Bir kır
 gezintisi esnasında Cem,
 ayaklarına yılan
 dolanmış bir kuş görür.
 Okuyula kuşu, yilandan
 kurtarır. Kuşun ağzından
 yere bıraktığı
 çekirdekten asma büyür,
 o asmadan ilk şarap elde*

*edilir. Cem'in kadehi,
 üzerinde yedi hikmeti
 bildiren yazılar bulunan
 bir kadehtir. İskender'in
 aynası gibi mevhum bir
 nesnedir. Cām-ı Cem,
 bütün evrendeki durumu,
 yedi feleğin sırrını açık
 ve ayrıntılı biçimde
 gösteren bir kadeh
 sayılır. Cem, başka bir
 meziyeti olmadığı hâlde,
 şarap mucidi olarak
 edebiyata girmiş ve adını
 baki kılmıştır.*

cām-ı Cem aḥsam verür
 dil şîşesine inkisār
 ke's-i mey devr it k'odur
 'ālemde merrātü'ş-şafā

6. cām-ı cem:

Gazel 285
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
*Şarabın mucidi eski
 İran padişahlarından
 Cem'in içki kadehi.*
 jeng-i ḡamdan olsa dil
 āyīne-i muḡber gibi
 cām-ı Cemle şāf olur
 mir'āt-ı İskender gibi

7. cām-ı cem:

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarabı icat eden

*Cem'in sihirli kadehi;
[tas.] gönül. Bir kır
gezintisi esnasında Cem,
ayaklarına yılan
dolanmış bir kuş görür.
Okuyla kuşu, yılandan
kurtarır. Kuşun ağzından
yere bıraktığı
çekirdekten asma büyür,
o asmadan ilk şarap elde
edilir. Cem'in kadehi,
üzerinde yedi hikmeti
bildiren yazılar bulunan
bir kadehtir. İskender'in
aynası gibi mevhum bir
nesnedir. Cām-ı Cem,
bütün evrendeki durumu,
yedi feleğin sırrını açık
ve ayrıntılı biçimde
gösteren bir kadeh
sayılır. Cem, başka bir
meziyeti olmadığı hâlde,
şarap mucidi olarak
edebiyata girmiş ve adını
baki kılmıştır.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şışesine inkisār

ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrātü's-şafā

8. cām-ı cem:

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Cemşid'in kadehi,
şarap kadehi. Rivayete
göre Cemşid'in içtiği,
yedi feleğin sırrını
taşıyan bu kadeh temsilî
yedi madenden yapılmış
sihirli bir kadehtir ve bu
kadehten bütün cihan
seyredilir. Bu inanışın
şarabın verdiği
keyfiyetten dolayı
yerleşmiş olabileceği
düşünülmektedir.*

cām-ı Cem ile kāse-i
Cemşidi añma gel
hākān-ı Çın bu meclise
her dem çanak çeker

9. cām-ı cem:

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarabı icat eden

*Cem'in sihirli kadehi;
[tas.] gönül. Bir kır*

*gezintisi esnasında Cem,
ayaklarına yılan
dolanmış bir kuş görür.
Okuyla kuşu, yılandan
kurtarır. Kuşun ağzından
yere bıraktığı
çekirdekten asma büyür,
o asmadan ilk şarap elde
edilir. Cem'in kadehi,
üzerinde yedi hikmeti
bildiren yazılar bulunan
bir kadehtir. İskender'in
aynası gibi mevhum bir
nesnedir. Cām-ı Cem,
bütün evrendeki durumu,
yedi feleğin sırrını açık
ve ayrıntılı biçimde
gösteren bir kadeh
sayılır. Cem, başka bir
meziyeti olmadığı hâlde,
şarap mucidi olarak
edebiyata girmiş ve adını
baki kılmıştır.*

gel Şihābī cür'a-i tiryāk-i
gamdan behre al
şunmadın bu sāķi-i
devrān cām-ı Cem baña

cām-ı cemşid:

1. cām-ı cemşid:

Gazel 29

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Efsaneye göre,
Cem'in şarap içtiği yedi
madenden mamul
üzerinde yedi hikmeti
bildiren yazıların
bulunduğu sihirli bir
kadehmiş, Cem ise klasik
edebiyatta, bir iktidar ve
ululuk sembolüdür.

aîma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşîd ü Cem
‘âlem-i hikmetde mi’ rât-ı
Sikenderdür şarāb

cām-ı ezel cür‘ası:

1. cām-ı ezel cür‘ası:-
nuñ

Gazel 171

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ezel şarabının

tortusu. II Bezm-i elest
şarabının tortusu.

şüphe yok cām-ı ezel
cür‘asınun neş’esidür
bāde-i vaḥdete cānum
katı meyyāl ancak

cām-ı hoş-güvār:

1. cām-ı hoş-güvār:

Kaside 20

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Hoş içimli, lezzetli
şarap.

lāle gibi ḳoma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
‘ıyş ü āvān-ı bahār

cām-ı iskender:

1. cām-ı iskender:

Gazel 262

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İskender'in aynası.

‘aks-i mir’āt cemālūñ
fitne şaldı ‘āleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi āşüb āyine

2. cām-ı iskender:

Kaside 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İskender (Hızır ile
birlikte âb-ı hayatı
arayan hükümdar.)'in
kadehi, şarabı. II Âyîne-i

İskender II İskender'in
aynası.

cām-ı İskender degül
ancak şınan
bunda ne Cemşîd
kalmışdur ne Cem

cām-ı ‘ışkuñ cür‘ası:

1. cām-ı ‘ışkuñ cür‘ası:-
n

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk kadehinin bir
yudumu.

bulurın tâze hayâtı
öldüğümde sâḳiyā
cām-ı ‘ışkuñ cür‘asın
ḥāk-i mezārüm üzre saç

cām-ı kesret:

1. cām-ı keşret:-den

Gazel 24

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çokluk, bolluk
şarabı. II Kesret; ikilik
(Allah dışında kalan her
şey), masiva şarabı. II
Dünyevi zevkler.

cām-ı keşretten geçüp
gel bâde-i vaḥdetden iç
neş'eyi evvel virür âḥir o
keyfîyyet saña

cām-ı la'l:

1. cām-ı la'l:-üñ

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Lal taşından kadeh.

II Sevgilinin dudağı.

cām-ı la'lün eyledi
gönlüm taleb
sâkiyâ şun yoḥsa oldum
teşne-leb

cām-ı lāle-gün:

1. cām-ı lāle-gün:

Gazel 216

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lale renkli kadeh.

şahn-ı bâğ u sâki-i
mevzûn ü cām-ı lāle-gün
nuḳl-i meclis büse-i la'l-i
niğār olsa müdām

cām-ı lāle-reng:

1. cām-ı lāle-reng:

Gazel 191

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şarabın lale renkli
kadehi.*

mevsüm-i güldür
elüñden koma cām-ı lāle-
reng

bu-y-imiş bâzār-ı
gülşende nidāsı bülbülün

cām-ı la'lin:

1. cām-ı la'lin:-i

Gazel 195

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Lal gibi kırmızı
renkli şarap kadehi. II
Sevgilinin kırmızı
dudağı.*

dedüm ey sâki-i gül-ruḥ
ğam-ı dil def'i ne
cām-ı la'lini şunup baña
dedi kim mey al

cām-ı leb:

1. cām-ı leb:-üñ, -den

Gazel 139

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudağın kadehi. II

*Sevgilinin şarap gibi
kırmızı dudağı.*

şafā kesb eyledi cām-ı
lebünden şakiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā
itmekde yārān-ı şafā
meclis

2. cām-ı leb:-üñ

Gazel 256

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dudağın kadehi. II
Sevgilinin şarap gibi
kırmızı dudağı.*

devr-i ruḥuñda cām-ı
lebün umsalar n'ola
vaḳt-i bahār her kişi
māyil olur müle

cām-ı meclis:

1. cām-ı meclis:-e

Kaside 21

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

Meclisin kadehi.

iy Şihābī bülbülün yaşı
şarāb-ı āl olur
düşse cām-ı meclise
'aks-i ruḥ-ı ḥamrā-yı gül

cām-ı mey:**1. cām-ı mey:****Gazel 65**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şarap kadehi. II**Şarap, mey.*

cām-ı mey şun baña yā-
zeyne'l-melāh
rāḥatü'l-ervāḥdur çün
ke's-i rāḥ

2. cām-ı mey:**Gazel 190**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ
bezm içinde ıranını nüş
eyledüm peymānenüñ

3. cām-ı mey:**Gazel 262**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

tūṭī-i ṭab'-ı Şihābīnūñ
tekellüm eylemez

olmasa cām-ı mey ü
ruḥsār-ı maḥbūb āyine

cām-ı mey-i gül-gün:**1. cām-ı mey-i gül-gün:****Kaside 22**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Gül renkli şarap
kadehi.*

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sākī
ḥadd-i cānānı ögüp sen
bize gel şun lāle

cām-ı müdām:**1. cām-ı müdām:-ı****Gazel 206**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül
pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

cām-ı mül:**1. cām-ı mül:-dür****Gazel 36**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

ğulğul-i bülbul şürāḥī
cām-ı müldür āl-i gül
ḥāl-i ḥadd-i sākī
fūlfüldür dil-i 'āşık kitāb

cām-ı şabuh:**1. cām-ı şabuḥ:-ı****Gazel 66**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabahleyin

*mahmurluk gidermek
için içilen içki; şarap.*

bezm-i bahār-ı bāğ-ı
şafādan 'ale's-şalāḥ
cām-ı şabuḥı şunsa bize
sākī-i şabāḥ

cām-ı şafā:**1. cām-ı şafā:****Gazel 305**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Neşe ve zevk şarabı.

iy Şihābī olayın dirseñ
küdüretten berī
bād-ı şafuñ pür it cām-ı
şafā encāmını

2. cām-ı şafā:

Kaside 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Neşe ve zevk şarabı.

Cem gibi cām-ı şafā bir
dem elinden düşmez
gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
hemdün lāle

3. cām-ı şafā:

Gazel 131

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mutluluk kadehi.

diriğā sāki-i devrān baña
cām-ı şafā vermez
müdāmī sergirān
etmekdedür derde revā
vermez

cām-ı şafā-bahş:

1. cām-ı şafā-bahş:

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Neşe ve huzur veren**şarap kadehi.*

āb-ı cānānı alup cām-ı
şafā-bahş al ele

olmadın ayağıña almağa
gamlar peydā

cām-ı şafā-yı 'ıyd:

1. cām-ı şafā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Bayramın mutluluk,
neşe şarabı.*

sāgar hilāl ü bāde-i
gülğün durur şafağ
sākī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı 'ıyd

cām-ı şahbā:

1. cām-ı şahbā:

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

bezm-i gam içre düşüp
kalmış-idüm ayakda
dest-gir oldı dönüp
üstüme cām-ı şahbā

cām-ı şarāb:

1. cām-ı şarāb:

Gazel 67

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

nüş-ı mey-i lebi-y-le
bugün şāh-ı 'ālemüz
cām-ı şarāb eyledi bezm-
i Cemi ferağ

cām-ı şarāb-ı bī-ğış:

1. cām-ı şarāb-ı bī-ğış:

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saf şarap kadehi.

şāf kalb olmağı maşsūd
idin[üpd]ür şüfi
bir dem elden kıma sen
cām-ı şarāb-ı bī-ğış

cām-ı şarāb-ı la'l:

1. cām-ı şarāb-ı la'l:

Gazel 244

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Lal renkli(kırmızı)**şarap kadehi.*

bezme geldügin görüp
cām-ı şarāb-ı la'l fām
dökdi sākīnün Şihābī
çeşmüm ayağına şu

cām-ı şarāb-ı şevk:

1. cām-ı şarāb-ı şevk:-
ile

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şarap kadehinin
arzusu, isteği. II Şarap
kadehinin coşkusu. II
Şarap içmenin verdiği
coşkunluk.*

cām-ı şarāb-ı şevk-ile her
mest-i mey mişāl
sākī-i bezmün elden
ayağına düşdiler

cām-ı sikender:

1. cām-ı sikender:

Gazel 260

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İskender'in kadehi.

ķadeh āyīnesine hīkmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüğüñ mir'āta

cām-ı sürür:

1. cām-ı sürür:

Gazel 289

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mutluluk kadehi.

göl ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sākīyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

cām-ı zer:

1. cām-ı zer:

Kaside 25

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Altın kadeh.

şehā bezm-i bahāristān
luţfuñda olup sākī
ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

cāmi'-i āyāt-ı rahmān:

1. cāmi'-i āyāt-ı

rahmān:

Kaside 16

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Allah'ın ayetlerini
derleyen, toplayan; kitap
haline getiren. II Hz
Osman.*

yār-ı şālīs kim aña virildi
zi'n-nüreyñ nām
cāmi'-i āyāt-ı rahmān ü
hümām-ı çār-yār

cāmi'-i gülşen:

1. cāmi'-i gülşen:-de

Gazel 41

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
camisi.*

şāḥa çıkmış cāmi'-i
gülşende söyler 'andelīb
şanasın bālā-yı
minberden ḥitāb eyler
ḥatīb

cāmi'-i ḥüsn:

1. cāmi'-i ḥüsn:-üñ, -de

Gazel 262

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik camisi. ||
Güzelliğin toplandığı yer
(sevgilinin yüzü).*

cāmi'-i ḥüsnünde cānā
ğabğabuñ tūb āyine
görmedi kimse
mu'allakda bu üslūb
āyine

2. **cāmi‘-i ḥüsn:-üñ, -de**

Gazel 275

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellik camisi. ||

*Güzelliğin toplandığı yer
(sevgilinin yüzü).*

secde eyler tāḳ-ı ebrū[yı]

gören bī-iḥtiyār

cāmi‘-i ḥüsnünde mihrāb

olmuş ol yir sâcide

cân:

1. **cân:**

Gazel 159

Mısra: 9

Sevgili.

iy Şihābī görüp ol cān

kıblesin

çarḥ-ı a‘zam şevḳ-ile

kıldı rükū‘

2. **cāna:-a**

Gazel 7

Mısra: 5

Can, ruh, gönül.

cāna geçdi sehm-i esrār-ı

ḡamuñ toyurmadı

sīnede yaram açup ağzın

kalur ḥayrān aña

3. **cānuñda:-(u)ñ, -da**

Gazel 175

Mısra: 13

Can, ruh, gönül.

ey Şihābī çeşm cānuñda

başiret var-ısa

rūşinā-yı ḳalb için

dāyim “ulū‘l-ebşār”a

[bak]

4. **cân:**

Kaside 2

Mısra: 5

Can, ruh, gönül.

olduñ verā-yı perdede

sen cān gibi nihān

her yüzden oldu şun‘uña

şāhid iden nigāh

5. **cân:**

Kaside 3

Mısra: 5

Can, ruh, gönül.

olduñ verā-yı perdede

sen cān gibi nihān

her yüzden oldu şun‘uña

şāhid iden nigāh

6. **cân:**

Kaside 10

Mısra: 5

Can, ruh, gönül.

sırr-ı ḥaḳḳ cān gibi

pinhān olmağ için ḡārda

perde çekdi ‘ankebūt oldu

o dem nessāc aña

7. **cân:**

Gazel 7

Mısra: 4

Yaşam kaynağı, can

II sevgili.

zūlfüñi cīm ü ḳadūñ

ḳılmıṣ elif ebrūñı nūn

üçi ger bir yire cem‘ olsa

diyiver cān aña [vb]

8. **cānum:-um**

Gazel 8

Mısra: 3

(Aşışın) canı, ruhu.

cānum ḥarīḳ-ı āhum ü

cismüm ḡarīḳ-ı eşḳ

yanar semender odda

şuda semek baña

9. **cân:**

Gazel 116

Mısra: 4

Can, ruh || Gönül.

teşbîh iderdi zerreye
gönlüm dehānuñı
ammā bakınca cān gibi
gözden nihān olur

10. **cānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 2

*Beden, ruh, insanın
maddi manevi varlığı.*

hidāyet maṭla‘ından
toğdı bir hırşîd ü rûhānı
daḥı fıtratda ḳalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

11. **cānumdaki:-um, -
da, -ki**

Gazel 122

Mısra: 3

*Beden, vücut, ten;
gönül, yürek. II Âşığın
canı.*

meded cānumdaki şol
dāğ-ı cānānı
söyündürmeñ
ki çokdan āteş-i ‘ışk-ıla
yanmış bir çerāğıdur

12. **cāna:-a**

Kaside 15

Mısra: 33

*Beden, cisim,
gövde, vücut.*

cürmine göre nār olıcaḳ
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

13. **cānuña:-uñ, -a**

Kaside 1

Mısra: 21

Can, gönül.

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
ḳalbüñe yol bulmaya
dīv-i racīm

14. **cānına:-ına**

Gazel 104

Mısra: 9

*Beden, ruh, insanın
maddi ve manevi varlığı.
II Gönül, yürek.*

minnet degül mi cānına
ḥalkuñ Şihābiyā
k’oldu ümîd-i ümmete
ḥayru’l-beşer beşîr

15. **cān:**

Gazel 232

Mısra: 5

*Arkadaş, dost; kişi;
ruh, gönül.*

her nev-cüvāne cān gibi
māyil olur gönül
şeb oldı daḥı geçmedi
‘ışk-ı şebābdan

16. **cānın:-ın**

Gazel 239

Mısra: 9

*Beden, ruh, insanın
maddi ve manevi varlığı.
|| Gönül, yürek.*

Şihābī tekke-i dehre
gelen ḳurbān ider cānın
ḳadīmī āteş-i ‘aşk-ıla
yanmış bir ocaḳdur bu

17. **cān:**

Gazel 209

Mısra: 1

*"Cān" kelimesi. II
Âşığın canı, kendi
varlığı.*

uraldan tîrûñi cān
ol[ma]dı ḥam
gönül ey ḳaşı yay içün
çeker ḡam

18. **cāndur:-dur**

Gazel 290

Mısra: 2
Can, beden, ruh. II
Sevgili.
 baña ol nāzenīn eylerse
 nāzı
 dilüñ cāndur aña her dem
 niyāzı

19. cān:

Gazel 32
 Mısra: 2
(Âşığın) gönlü,
ruhu.
 lebünden buseye oldukça
 t̄alib
 olur gözden femüñ cān
 gibi gāyib

20. cān:

Gazel 36
 Mısra: 6
(Âşığın) gönlü,
ruhu.
 kesdi t̄ig-i yār raqş inler
 yürek t̄albindugın
 mürğ-i bismildür çeker
 cān acısından ıztırāb

21. cān:

Gazel 313
 Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
ruhu.

bizi ihyā idüñ ey muğ-
 beçe-i 'iseviyān
 size ğam mürdesine cān
 dedi ḥayy-ı bākī

22. cāna:-a

Gazel 306

Mısra: 1
(Âşığın) gönlü,
yüreği.

neş'eyi evvel verür çün
 cāna 'aşkuñ bādesi
 anuñ-içün āḥir anuñ oldu
 dil üftādesi

23. cān:

Gazel 201

Mısra: 2
(Âşığın) canı, gönlü.

olmadı gönül t̄alib-i
 maqşūdına vāşıl
 hicrān yolını derd-ile cān
 eyledi menzil

24. cānuma:-uma

Gazel 227

Mısra: 2
(Âşığın) canı, gönlü.

bir kez zih-i kemānını
 teg t̄iri dişlesin
 peykān-ı ğamzesini қо
 cānuma işlesin

25. cāna:-a

Gazel 287

Mısra: 5
(Âşığın) canı, gönlü.

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
 biñ cāna 'azāb
 yok mu bu şīvelerüñ a
 güzelüm oranı

26. cāna:-a

Kaside 2

Mısra: 32
(Âşığın) canı, gönlü.

bizi imān ile Qur'ān'dan
 ayurma yā Rab
 dem-i āḥirde k'ecel
 göstere cāna ğamrat

27. cān:

Gazel 287

Mısra: 2
"Arkadaş, dost"
anlamlarında seslenme
sözü. II Sevgili.

gireli sīneme t̄ir-i
 müjeñüñ peykānı

kaşuñuñ yāsına cān etdi
göñül qurbānı

28. **cānumuz:-umuz**

Gazel 185

Mısra: 1

(Âşığın) canı,
varlığı, gönü.

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler “el-saḥī mā
melek”

29. **cānumuñ:-um, -uñ**

Gazel 187

Mısra: 1

(Âşığın) canı,
varlığı, gönü.

ḥayli maḳbūlüm olupdur
dāğ-ı derdi cānumuñ
yādigārıdur anuñ-çün
şaqlaram cānānumuñ

30. **cān:**

Gazel 222

Mısra: 1

(Âşığın) canı,
varlığı, gönü.

cān ḥalāş olmadı cānā
kākül-i dil-girden

hey meded kaydın görüp
kurtar anı zencirden

31. **cānlar:-lar**

Gazel 297

Mısra: 8

Aşık, seven, tutkun.
II Can, kişinin maddi ve
manevi varlığı.

finduğınuñ ḥasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kurşın gibi
cānlar eridür ‘ışk eri

32. **cānda:-da**

Gazel 44

Mısra: 1

(Âşığın) gönü,
ruhu.

olursa cānda āsār-ı
muḥabbet
görünür dilde envār-ı
muḥabbet

33. **cānum:-um**

Gazel 106

Mısra: 2

(Âşığın) canı, ruhu,
gönü.

şanmañuz ten-
ḥānesinden dāğlar revzen

açar
bakmağa cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

34. **cānı:-ı**

Gazel 120

Mısra: 7

(Âşığın) canı, ruhu,
gönü.

başda hevāñ olmasa cānı
ḡamuñ ider ḥelāk

35. **cān:**

Gazel 158

Mısra: 8

(Âşığın) canı, ruhu,
gönü.

ḥālet-i nez‘ümde la‘lūñ-
çün ta‘allül eylesem
tañlama kim eylerem ol
demde cān üzre nezā‘

36. **cānum:-um**

Gazel 165

Mısra: 2

(Âşığın) canı, ruhu,
gönü.

öldürmez atdı ḳatlüme
cānān dirīg-ı tiğ
şemşir-i ābudārına
cānum degül dirīg

37. **cānum:-um****Gazel 171**

Mısra: 6

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

şüphe yok cām-ı ezel
cür‘asınun neş‘esidür
bāde-i vaḥdete cānum
katı meyyāl ancak

38. **cān:****Gazel 189**

Mısra: 3

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazar bir
kez
‘aceb şayyāddur çeşmün
‘aceb şehbāzdur [zūlfün]

39. **cānı:-ı****Gazel 234**

Mısra: 4

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdāyı ḥalāş it
cānı ol kullābdan

40. **cānuñ:-uñ****Gazel 235**

Mısra: 1

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

çekmezem cānā lebün
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātüvān
cisme cihānuñ minnetin

41. **cān:****Gazel 264**

Mısra: 9

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

cān çekerdı Şihābī
pīşkeşin
gelse odasına bir ağa-
zāde

42. **cānı:-ı****Kaside 14**

Mısra: 22

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

ḥabībā māsivā-yı
ma‘şiyetden rū-siyāh
oldum
sefid it vechümi nūruñla
kurtar cānı mātemden

cān at:-1. **cān at:-****Gazel 276**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Can atmak, kendini
atmak (Bir yere
yönelmek, sığınmak
bağlamında) II şiddetle
arzu etmek, çok istemek.

āb üstinde yatur keştīye
beñzer bu zemīn
cān atar ‘ākıl olan қарaya
girmez gemiye

cān āteşi:1. **cān āteşi:****Kaside 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can/ruh ateşi.

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded
niçe yanam bu ḥarāret ile
her gāh meded

cān bağışla:-1. **cān bağışla:-r****Gazel 48**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Can vermek. Hayat vermek, canlandırmak, diriltmek.

dem urursa nuṭḡ-ı

‘İsādan ta‘accüb eylemeñ
mürde cisme cān bağışlar
la‘l-i rūḡ-efzā-yı dost

cān bezmi:

1. cān bezmi:-n

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Can meclisi II
gönül.

maḥabbet bûyını aldum
yürekden sūz-ı ‘ışḡuñla
mu‘aṭṭar kıldı cān
bezmin nitekim ‘ūd-ı
micmerde

cān bûlbûli:

1. cān bûlbûli:

Gazel 42

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

I. Can bûlbûli,
gönül kuşu. II. Aşığın
gönlü/ruhu(tas.).

meclis-i gülşen-i kūyında

Şihābī yārūñ

oḡuyup şi‘rūñi cān
bûlbûli eyler neḡamāt

cān cevheri:

1. cān cevheri:-n

Gazel 200

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül cevheri. II
Cevher kadar değerli ve
sezgi yoluyla elde edilen
bilgi.

ḡil‘at-i teşrîf-i

“kerremnā”ya lāyık

olmaḡa

añla bu cān cevherin
zātuñda sen de ādem ol

cān dimāḡı:

1. cān dimāḡı:-n

Kaside 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ruh hafızası, gönül
hafızası.

iy şabā luṭf it nesîmi

berg-i ḡuşn-i yārdan

cān dimāḡın ter tutar

bûy-ı feraḡ-efzā-yı gül

cān fezā:

1. cān fezā:-dur

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cana hayat veren,
iç açan.

cān fezādur şāhid-i cām-ı
şabûḡ
ḡoma elden ayaḡın şām u
şabah

cān fidālik:

1. cān fidālik:

Gazel 157

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can vermek,
uḡrunda ölmek. II Bir
durumun gerçekleşmesi
için ya da bir kimse için
canını feda etmek,
uḡruna can vermek.

ehibbānuñ murādı cān
fidālik

ide gör sen daḡı

aḡbābdan ḡazḡ

cān gerdeni:

1. cān gerdeni:

Gazel 196

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gönül gerdanı.

fāriğ-i āzāde olup eyle
terk-i māsivā
dağmasın cān gerdenine
kayd-ıla eşğāl-i gül

cān meşāmmi:

1. cān meşāmmi:-n

Kaside 21

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Can burnu.

kaşr-ı bāğ oldı şemīm-i
tayyibden ‘anber-serā
cān meşāmmın tutdı bŷy-
ı ‘anber-i serā-yı gül

cān mürğî:

1. cān mürğî:-n

Gazel 310

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Can kuşu II Gönül**kuşu.*

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğîn şikār ister

şakın iy mürğ-i can-ı
nātŷvān işte saña çatdı

2. cān mürğî:-n, -a

Gazel 65

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Can kuşu, gönül
kuşu II Aşığın canı.*

ey perī cān mürğına tīrŷñ
peri
kŷyuña uçmağa olmışdur
cenāh

cān nakdi:

1. cān nağdi:

Gazel 297

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Can sermayesi,
varlığı.*

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yŷsuf gibi
olsa cān nağdin verŷr ol
māha mālīk mŷşteri

cān nağdini al-:

1. cān nağdini al-:-up

Gazel 146

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Can sermayesini
almak, öldürmek.*

tolaşma Şāhidī şem‘e gel
ey āşŷfte pervāne
alup cān nağdini niçe
senŷñ gibi tolandurmuş

cān pervānesi:

1. cān pervānesi:

Gazel 113

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül pervanesi II
pervāne, geceleyin ışığın
çevresinde görŷlen kŷçŷk
kelebehtir ve Divān
şiiirinde āşığı temsil eder.
Pervāne muma āşık
olarak kabul edilir.
Eskiden, geceleyin mum
ışığında iş görŷlŷrdŷ.
Şairler de mum ışığında
şiiir yazarken hemen
yakınlarında bulunan bu
kelebekleri şiiirlerine
konu edinmişlerdir.
Pervāne, mum ışığının
çevresinde dŷner dŷner
ve ŷyle bir an gelir ki
kendisini mumun alevine
bırakmış. Şair
sevgilisini mum ışığına;*

kendisini de pervâneye
benzeterek onun uğruna
can vermeye hazır
olduğunu söyler. Beyitte
aşığın canı yani gönlü
mumun etrafında dönen
pervaneye benzetilmiştir.
Aşığın gönlü pervâne
gibi sonunda yanacak ve
bu uğurda yok olacaktır.

sür'at-ile raks urursa tañ
mı cān pervānesi
şem'-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

cān sūzeni:

1. cān sūzeni:-(n)e

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can iğnesi. II

Sevgili.

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz değer (-)

cān teslīm eyle-:

1. cān teslīm eyle-:-r

Gazel 226

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ruhunu teslim

*etmek, can vermek,
canını feda etmek, ölmek.*

cihān halkı saña teslīm
cān eyler müsellemsin
vişālūñ 'ālem-i cāndur
anuñ-çün cān-ı 'ālemsin

cān tuhfesi:

1. cān tuhfesi:-n, -i

Gazel 155

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can hediyesi.

ey gönül cān tuhfesini
eyle var cānāna 'arz
şūret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sultāna 'arz

2. cān tuhfesi:-(n)i

Gazel 182

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Can hediyesi.

sultān-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzār içün
cān tuhfesini pışkeş it
pış-i şāha çek

cān u dil:

1. cān u dil:

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can ve gönül.

şaklamadı cān u dil
'ışkuñ rumūzun kıldı fāş
kim dimişler "külli sırr
cevaza el-işneyn şemā"

2. cān u dil:-e

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Âşığın canı ve
gönlü.*

cān u dile cefā-y-ıla cevır
itse vechi var
yüz virür oldu toğırısı
hattı ile hāle [ruh]

cān vir-:

1. cān vir-:-e, -lüm

Gazel 247

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Canını feda etmek,
bir değer uğruna ölmek.*

di begüm bu saña bahā
ne-y-ile
aña cān virelüm bahāne-
y-ile

2. cān vir:-ür

Gazel 151

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ölmek, bir değer

*uğruna canını feda
etmek; gönül vermek,
aşık olmak.*

dāyim riyāz-ı kūyuña
uçmağā cān virür
rūhum bu cism-i hākīde
ke'l-tayr fī kafes

3. cān vir:-üp

Gazel 133

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ölmek, canını feda

etmek.

cān virüp aldı metā'-ı
'ışkı şunlar kim dilā
bu fenā bāzārda haqqā ki
buldılar ucuz

cānā:

1. cānā:

Gazel 98

Mısra: 5

(Ey) sevgili.

kākülün sevdāsının cānā
hayālī başdan
dilde bir tül-i emel
müskil tahayyüldür gider

2. cānā:

Gazel 105

Mısra: 7

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap sözü.*

ğurūr-ı hüs-n-ile cānā
iñende itme istiğnā
güzellik ber-çarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

3. cānā:

Gazel 108

Mısra: 5

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap sözü.*

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

4. cānā:

Gazel 100

Mısra: 8

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
kullanılan bir hitap sözü.*

geçdi vuşlat va'de[si] sen
'ahde kılmazsın vefā
müddet-i hüs-nün dağı
'ömrüm gibi cānā geçer

5. cāna:

Gazel 5

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

cāna cānā bu kıdd-i bālā
belā
kākülün sevdāsına dil
mübtelā

6. cānā:

Gazel 5

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

cāna cānā bu kıdd-i bālā
belā

kākülün sevdāsına dil
mübtelā

7. cānā:

Gazel 16

Mısra: 2

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

bir yaña hicrūñ elem
virür baña ğām bir yaña
‘ālem-i vaşluñla cānā
halk hurrem bir yaña

8. cānā:

Gazel 17

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

lebüne cevher-i cān
dimek olurdı cānā
dehenün vaşfi benüm
ağzuma düşmez ammā

9. cānā:

Gazel 20

Mısra: 6

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

kalmamışdur kaşr-ı
çeşmümde huzūr-ı hūvāba
yer
tutalı cānā şeh-i hayl-i
hayālün anda cā

10. cānā:

Gazel 20

Mısra: 12

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
hūvābumı
var gibi cānā hayālünle
ezelden mācerā

11. cānā:

Gazel 23

Mısra: 4

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

āhumuñ tūbī gibi irişdi
başı göklere
ideli cānā bülend-i
kāmētūñ himmet baña

12. cānā:

Gazel 52

Mısra: 2

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

baña el vormeyüp vuşlat
ayağlar dāyimā firķat
‘azāb eyler dile hasret
kılur cānā cefā firķat

13. cānā:

Gazel 58

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

hüsnuñ bedī‘i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

14. cānā:

Gazel 73

Mısra: 9

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

senünle olalı cānā
cihānda rüz-ı qadīm
dehinde virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

15. cānā:

Gazel 110

Mısra: 7

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

zülāl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki 'aynūmden
'uyūn oldu 'ayān [yer
yer]

16. cānā:

Gazel 114

Mısra: 5

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

derd-i çeşmüm oldu cānā
'āşıkā 'ayn-ı belā
hūzn-i kalbūñdür cefā-yı
cānı her şāhib-naẓar

17. cānā:

Gazel 134

Mısra: 2

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

gerekmez gülşen-i dehrī
baña ey gül beden sensiz

cihān ü cānı cānā
n'eylerin sensiz (-)

18. cānā:

Gazel 138

Mısra: 5

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

şol deñlūdūr ki vaşluña
cānā gönül harīş
mālına hisset eyleye bir
merdüm-i ḥasīs

19. cānā:

Gazel 186

Mısra: 2

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

hüsnuñe kılca ḥaṭā
gelmez қо ḥaṭṭ-ı
'anberūñ
minnetūñ çekmek saña
lāyık mı cānā berberūñ

20. cānā:

Gazel 189

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

kemān-keşdür kaşuñ
cānā kemend-endāzdur
zūlfūñ

hümāyūn tīrdür ğamzeñ
hümā-pervāzdur zūlfūñ

21. cānā:

Gazel 193

Mısra: 7

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

cāna tırtduğında Yūsuf
gibi sen meh-pāre'i
cānib-i cān ḥuften-i
mīzān kıldı 'özleng

22. cānā:

Gazel 222

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamalarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

cān ḥalāş olmadı cānā
kākül-i dil-gīrden
hey meded kaydın görüp
kurtar anı zencīrden

23. cānā:

Gazel 251

Mısra: 10

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

egerçi haste ‘aşıklar
kapuñda bî-nihâyetdür
benüm gibi helâküñ yok
seni cānā sevenlerde

24. cānā:

Gazel 259

Mısra: 5

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

hayalüñ merdümü
çıkmadı cānā baħr-i
çeşmümden
yaşam cevherlerin
çıkarmağ-ıçün kaldı
deryāda

25. cānā:

Gazel 262

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

cāmi‘-i hüsñünde cānā
ğabğabuñ tûb āyine
görmedi kimse
mu‘allağda bu üslûb
āyine

26. cānā:

Kaside 24

Mısra: 14

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

pîç ü tâb itse ne deñlü
ser-i geysülerüñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

27. cāna:

Gazel 56

Mısra: 3

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

nedür ay āfitābum tâb-ı
‘ışkuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lertzân olmağa
bā‘ış

28. cāna:

Kaside 24

Mısra: 19

(Aşığın) canı, ruhu,
gönlü.

baħr-i hüsñinde saçı cāna
giriş geçmekde

gösterürse n’ola emvāc-
ile deryā sünbül

29. cānā:

Gazel 63

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

verdi nağd-i cāna cānā
sikke-i hüsñüñ revāc
Rûm mülkinden alursa
vechi-vār hālün harāc

30. cānā:

Gazel 235

Mısra: 1

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

çekmezem cānā lebün
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātüvān
cisme cihānuñ minnetin

31. cānā:

Gazel 312

Mısra: 2

"Ey can, ey sevgili!"

*anlamlarında sevgiliye
bir hitap şekli.*

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersânını
bu cihân deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

canak:

1. çanağdur:-dur

Gazel 239

Mısra: 8

*Toprak veya
camdan yapılmış kap. II
Âşığın gönlü
bağlamında.*

şikest etdi cefādan
kasesini niçe fağfüruñ
degüldür āsumān bir ser-
nigün çini çanağdur bu

canak çek:-

1. çanağ çek:-er

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tabak tabak içmek
II Bir şeye fazlasıyla
maruz kalmak; bir
sıkıntıya katlanmak,
sabretmek.*

cām-ı Cem ile kāse-i
Cemşīdi añma gel

hākān-ı Çīn bu meclise
her dem çanağ çeker

cānān:

1. cānānumuñ:-umuñ

Gazel 187

Mısra: 2

*Sevgili, gönül
verilmiş, maşuka.
hayli maqbūlüm olupdur
dāğ-ı derdi cānumuñ
yādigārıdur anuñ-çün
şaqlaram cānānumuñ*

2. cānānda:

Kaside 13

Mısra: 21

*Sevgili, gönül
verilmiş, maşuka.*

miyān-ı cān ile cānānda
yokdurur hicābe'l-hağ
eḥadle Aḥmedüñ farkı
arada mīmdür ancak

3. cānānenüñ:-enüñ

Gazel 190

Mısra: 1

*Gönül verilen, âşık
olunan sevgili.
leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ*

bezm içinde kanını nüş
eyledüm peymānenüñ

4. cānān:

Gazel 165

Mısra: 1

*Gönül verilen
sevgili, yâr.*

öldürmez atdı katlūme
cānān dirīğ-ı tīğ
şemşīr-i ābudārına
cānum degül dirīğ

cānāna:

1. cānāna:-a

Gazel 106

Mısra: 2

*Gönül verilen, âşık
olunan sevgili, yâr.*

şanmañuz ten-
hānesinden dāğlar revzen
açar
bakmağa cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

2. cānāna:-a

Gazel 155

Mısra: 1

*Gönül verilen, âşık
olunan sevgili, yâr.*

ey gönül cân tuhfesini
eyle var cânāna ‘arz
şüret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sultāna ‘arz

cân-bahş:

1. cân-bahş:

Gazel 283

Mısra: 5

*Can veren, hayat
bağışlayan (sevgilinin
dudağı).*

hatt-ı la ‘lūñ iki cân-bahş
mısrā‘
nukatdur hāller mūlar
hurūfi

cānbāzlık et:-

1. cānbāzlık et:-meg, -e

Gazel 180

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İp, at vb. üzerinde
tehlikeli gösteriler
yapmak, akrobatlık. II
Söz ile oynamak, söz
oyunu yapmak. II Şairlik,
nüktedanlık.*

reşimān-ı zülfüne çıkdı
Şihābī vezn-ile

hüsnuñūñ hengāmesinde
etmege cānbāzlık

cānda:

1. cānda:-da

Gazel 11

Mısra: 8

*(Âşığın) canı, ruhu,
bedeni.*

qadd-i bālāña hevādār
olalı
başda sevdā görünür
cānda belā

cān-fezā:

1. cān-fezā:

Gazel 54

Mısra: 10

*Cana can katan,
gönle ferahlık veren.*

tab‘-ı Şihābī tūti-i şeker-
şiken olur
vaşf-ı lebūñden okıncak
cān-fezā hadīs

2. cān-fezā:

Gazel 139

Mısra: 4

*Cana can katan,
gönle ferahlık veren.*

Mesīh enfāsıdur güyā ki
nuṭkı ehl-i ‘irfānuñ
bulunmaz bir dahı bunuñ
gibi cân-fezā meclis

cānı:

1. cānı:

Kaside 10

Mısra: 14

Can, ruh, gönül.

şefkatūñ tūrini gönder yā
resūlallah meded
sīne meydānında cānı
dikmişem umaç aña

cān-ı ‘ālem:

1. cān-ı ‘ālem:

Gazel 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ālemin canı.

‘ālem-i cāndur gamuñ
‘uşşāka ammā leblerūñ
mürdeler ihyā ider ey
cān-ı ‘ālem bir yaña

2. cān-ı ‘ālem:-sın

Gazel 226

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Evrenin canı, yaşam
kaynağı.*

cihân halkı saña teslim
cân eyler müsellemsin
vişâlûñ ‘âlem-i cāndur
anuñ-çün cān-ı ‘âlemsin

3. cān-ı ‘âlem:

Gazel 136

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Alemin canı.

ğamuñdur ‘âlem-i cān
cān-ı ‘âlem
fidādur saña ey rūḥ-ı
muḳaddes

4. cān-ı ‘âlem:

Gazel 308

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönüllerin sevgilisi.

‘âlem-i cāndur vişâlûñ
va‘desi çün ādeme
cān-ı ‘âlem bī-vefā olma
cihāniler gibi

5. cān-ı ‘âlem:

Gazel 26

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Âlemin canı. II
Hayatın özü; dünyada en
önemli şey.*

meyli yok sensiz
Şihābīnūñ cihān ü cāna
hīç
cān-ı ‘âlem dünyeden
maḳşūd sensin sen baña

6. cān-ı ‘âlem:-den

Gazel 80

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âlemin canı. II

*Hayatın özü; dünyada en
önemli şey.*

leblerūñ zikr eylesem dil
mürdesi bulur ḥayāt
‘âlem-i cāndur baña sen
cān-ı ‘âlemden murād

cān-ı ‘āşık:

1. cān-ı ‘āşık:

Gazel 250

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşığın canı/ruhu II

Sevgili.

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim

ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istiğnālara

cān-ı dil:

1. cān-ı dil:-de

Gazel 54

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönlün cānı, ruhu.

Gönül den.

‘aql-ile cān-ı dilde okur
‘ilm ‘ışkuñı
bir buḳ‘adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīs]

cān-ı dil-haste:

1. cān-ı dil-haste:

Kaside 4

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hasta gönüllü

ruh/beden.

mey-i gurūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
niçe beyān ide anı bu
cān-ı dil-haste

cān-ı mücessem:

1. cān-ı mücessem:

Gazel 218

Mısra: 11
Kelime Tipi: -
Cisimlendirilmiş
can.

resmi kilik-i şun'-ıla cān-ı
mücessem hey'etüm
hüşni naşş-ı dil-keşüm
rûh-ı muşavver
peykerüm

2. cān-ı mücessem:-sin

Gazel 226

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Cisimlendirilmiş

can.

muşavver eylemiş
taşvîrünü bu cism-i
sûretle
'aceb rûh-ı muşavversin
'aceb cān-ı mücessemsin

cān-ı şihābî:

1. cān-ı şihābî:

Gazel 313

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Şihābî'nin canı

gönlü.

semm-i kâtil içirür cān-ı
Şihābîye gamuñ

anı def' eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

cānı yok:

1. cānı yok:

Kaside 24

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Canlı değil. II Gücü

yok, cesareti yok, değeri
yok.

pîç ü tâb itse ne deñlü
ser-i geysüleriñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

cān-ı za'îf:

1. cān-ı za'îf:

Gazel 258

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zayıf, güçsüz can.

cism-i nañîf derd-ile
dehlîz-i tengde
cān-ı za'îf hicr-ile nār-ı
'azābda

cānib:

1. cānib:-e

Gazel 273

Mısra: 1

Taraf, cihet, yan,
yön.

ol hırāmān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

2. cānib:-e

Gazel 273

Mısra: 2

Taraf, cihet, yan,
yön.

ol hırāmān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

3. cānib:-e

Gazel 273

Mısra: 4

Taraf, cihet, yan,
yön.

Çīn-i zülfinden haberdār
olmağa miskīn şabā
gitti misk-içün Haṭā-y-ıla
Hotandan cānibe

4. cānib:-e

Gazel 273

Mısra: 6

*Taraf, cihet, yan,
yön.*

ol kemān-ebrūya göster
didiler qurbānuñ
ğamzesinüñ tîrini
toğrutdı benden cānibe

5. cānibe:-e

Gazel 273

Mısra: 8

*Taraf, cihet, yan,
yön.*

şormağ-içün hāl-i
maḥzūnın göñül
Ya 'kūbınuñ
gelmez ol Yūsuf-liḳā
beytü'l-ḥazenden cānibe

6. cānibe:-e

Gazel 273

Mısra: 10

*Taraf, cihet, yan,
yön.*

ey Şihābī pāk erenler
merd oğmaz adını
her ki māyildür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

7. cānibe:-e

Gazel 284

Mısra: 5

*Taraf, cihet, yan,
yön.*

meyl ider her cānibe
göñlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dūñyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

cānib-i cān:

1. cānib-i cān:

Gazel 193

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

*bulunduğu yer, yön,
taraf.*

cāna tırtduğında Yūsuf
gibi sen meh-pāre'i
cānib-i cān ḥuften-i
mīzān kıldı 'özü-leng

cānib-i ḥak:

1. cānib-i ḥak:-dan

Gazel 210

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah tarafından.

gel ḥased etme Şihābī
sözleridür vāridāt
cānib-i ḥakdan aña her
dem olur ilhām hem

cānından uşandur:-

1. cānından uşandur:-

mış

Gazel 146

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bıktırmak.

Şihābī cismine sen de
nigārā tîr-i ğam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmuş

cānlar vir:-

1. cānlar vir:-ür

Kaside 20

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Canını ortaya

*koymak, biri veya bir şey
büyük bir fedakarlık
yapmak.*

duḥter-i rez çekmege
cānlar virür mey-ḥāneler
şevher-i bīkr-i 'arūs
olmakda rindān-ı bahār

cār:

1. cār:

Kaside 16

Mısra: 25

"Dört" sayı sıfatı.

her birisi çār rükn-i
Ka'be-i cāndur baña
anuñ için oldu dil beyte'l-
harām-ı çār-yār

çār 'unsur:

1. çār 'unsur:-dan

Kaside 16

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Dört unsur.(Hava,
su, ateş, toprak).*

çār 'unsurdan olan cism-i
naḥīfe fer viren
rūh-ı pāküm gibidür
kalbümde nām-ı çār-yār

çār-bāliş:

1. çār-bāliş:

Kaside 16

Mısra: 6

*Padişahların ve
devlet büyüklerinin
üzerine oturdukları dört
katlı şilte.*

şāh-ı şer'üñ şevketin
göstermek için 'āleme

çār-bāliş üzre kuruldı
ḥayam-ı çār-yār

çar-çeşm ol:-

1. çar-çeşm ol:-dı

Gazel 313

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dört göz olmak. II
Dört gözle beklemek.*

ḥüsnüñe diğkāt-ile
bakmağa tutdum 'aynūñ
çar-çeşm oldu gözüm
merdümi bağa bağa

çāre:

1. çāre:

Gazel 219

Mısra: 7

*Bir sonuca varmak,
ortadaki engelleri
kaldırmak için tutulması
gereken yol, çıkar yol,
çözüm yolu.*

pāye-i maḫşūda el
irişmege bir çāre yok
yine āhumdur olan kaşr-ı
visāle nerdübān

2. çāresi:-s, -i

Gazel 190

Mısra: 8

*Çare, ilaç, deva,
derman. II Çıkar yol,
çözüm.*

zülfüñe bağla ḥakīm-āne
dil-i āşüfte'i
bend-zencir eylemekdür
çāresi dīvānenüñ

çāre bulın:-

1. çāre bulın:-maz

Gazel 41

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Çare bulmak,
çözüm yolu bulmak,
çaresizliği yenmek,
sorunu çözmek. II Âşığın
derdine çare bulunması.*

derd-i 'ışk-ı taze çāre
bulınmaz ḥikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma'lūmāt-ıla ḥāzık ṭabīb

çār-erkān:

1. çār-erkānı:-ı

Kaside 13

Mısra: 10

*Büyüklerin, uluların
dört erkānı.*

Muhammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

2. **çār-erkānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 20

*Büyüklerin, uluların
dört erkānı.*

Muhammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

3. **çār-erkānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 30

*Büyüklerin, uluların
dört erkānı.*

Muhammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

4. **çār-erkānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 40

*Büyüklerin, uluların
dört erkānı.*

Muhammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

5. **çār-erkānı:-ı**

Kaside 13

Mısra: 50

*Büyüklerin, uluların
dört erkānı.*

Muhammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

çārgāh-ı evc-ı a'lā:

1. **çārgāh-ı evc-ı a'lā:-
dur**

Kaside 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Yüce gökyüzü
makamı.*

bī-nevā olma dilā 'add
olıgör 'uşşākdan
çārgāh-ı evc-ı a'lādur
makam-ı çār-yār

çarḥ:

1. **çarḥuñ:-(u)n**

Gazel 172

Mısra: 8

*Felek, gökyüzü,
sema.*

mehr ü mähı şarḥ u ğarba
rüz u şeb şalındurur
çarḥuñ ammā bir senüñ
gibi kamer-ruḥsārı yok

2. **çarḥuñ:-uñ**

Gazel 182

Mısra: 7

*Dünya, felek, talih,
baht.*

çarḥuñ bu ma'i atlası ey
māh eskimiş
düduñla şimdiden girü
anı siyāha çek

3. **çarḥuñ:-uñ**

Gazel 222

Mısra: 9

*Dünya, felek, talih,
baht.*

tīr-i āhum geçse bu
çarḥuñ hilālinden n'ola
ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgirden

4. **çarhuñ:-uñ****Gazel 263**

Mısra: 10

*Dünya, felek, talih,
baht.*

Şihābī ra-i ra 'nādur kaşı
ol māl-h-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şīvesi çarhuñ celālinde

çarh-ı ābanūs:1. **çarh-ı ābanūs:****Gazel 135**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Koyu, parlak siyah
renkli felek.*

sürh-ı eşkümden şafağ-
reng oldu ammā āhımuñ
lāciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı ābanūs

çarh-ı ahzār:1. **çarh-ı ahzār:****Kaside 24**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yeşil dünya.

nev-bahārı-y-la pür oldu
yine şahrā sünbül
çarh-ı ahzār çemen ü
'ağd-i süreyyā sünbül

çarh-ı atlas:1. **çarh-ı atlas:****Kaside 12**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*İpekli kumaştan
olan elbise.*

çarh-ı atlas hıl'at ü
levlāk-tāc
tahta geçdi bir şeh-i 'ālī
himem

2. **çarh-ı atlas:****Gazel 136**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İpekli kumaştan
olan elbise. II Atlas
feleği; göğün dokuzuncu
katı. II Gökyüzü.*

libās-ı faqr-ıla olsañ
mülebbes
senüñ āvāreñ olur çarh-ı
atlas

çarh-ı a'zam:1. **çarh-ı a'zam:****Gazel 159**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yüce felek, gökyüzü
II tüm dünya.*

iy Şihābī görüp ol cān
kıblesin
çarh-ı a'zam şevk-ile
kıldı rükū'

çarh-ı berin:1. **çarh-ı berin:****Gazel 2**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Arş-ı a'la. Göğün en
yüksek tabakası.*

çün kūy-kūy-ı guşşada
depren yere çalıp
hayli cefālar eyledi çarh-
ı berin baña

çarh-ı çenber:1. **çarh-ı çenber:****Gazel 302**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Çember biçimindeki
felek.*

lu‘bet-ile hulkına dağup
 şetâret halkasın
 oynadur maymûn gibi
 halkı bu çarh-ı çenberi

çarh-ı fânî:

1. çarh-ı fânî:-de

Gazel 162

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Geçici/fani felek,
 dünya. II Fani dünya
 hayatı.*

sitârem ser-nigûn ol
 mâh-ı ser-keş yıldızum
 düşkün
 baña bu çarh-ı fânîde
 neler eyler neler tâlî‘

çarh-ı merdüm-güş:

1. çarh-ı merdüm-güş:

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yırtıcı kuş gibi olan
 felek.*

‘aceb hûnrîz-i merrîh-veş
 bu çarh-ı merdüm-güş
 dem olmaz kim anuñ tîğı
 ucundan yire kan düşmez

çarh-ı nerrâd:

1. çarh-ı nerrâd:

Gazel 174

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tavlacı felek,
 dünya. || Oyun ustası
 felek.*

şeşder-i gamda Şihâbî
 kaldı bulmadı güşâd
 eyledüñ âhîr anı ey çarh-ı
 nerrâd oñmaduk

çarh-ı nüh:

1. çarh-ı nüh:

Gazel 213

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göğün dokuz katı.

sînesinde tâb-ı hurşîd-i
 ruhuñdan yandı dağ
 haşre dek ol şevkden
 тұrmaz döner çarh-ı
 nühüm

çarh-ı sihri-ger:

1. çarh-ı sihri-ger:

Gazel 288

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hilekar, oyunbaz
 felek. II Aldatıcı dünya
 hayatı.*

bağlar gözini lu‘be şürü‘
 etse merdümün
 seyr eyle çarh-ı sihri-
 gerün hoşkabâzını

çarh-ı ülker:

1. çarh-ı ülker:-in

Gazel 269

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Feleğin kumaşı. II
 Süreyya yıldızının talihi.
 II Gökyüzü.*

kirpiline aşmaz oldu
 atlası çarh-ı ülkerin
 yaşumuñ her kaçresi ay
 mâh-pervîn olmada

çarhuñ kubbesi:

1. çarhuñ kubbesi:

Gazel 255

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Feleğin kubbesi,
 gökyüzü.*

şerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der kıubbesi çarhuñ
‘aceb zeyn olmuş
encümle

çarhuñ okı:

1. çarhuñ okı:

Gazel 310

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Feleğın oku.

raķıbüñ yıldızı düşmiş
kadi kıavs-ı kıuzah olmuş
baña tokundı çarhuñ okı
bilsem aña ne batdı

çār-ı çār-yār:

1. çār-ı çār-yār:

Kaside 9

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dört halife.

kıldılar ba‘de’n-nebī
āyīn-i islāmı zuhūr
çār-ı çār-yār yā şafā
aşhāb u āl-i Muştafā

cārī ol-:

1. cārī ol-:-ur

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Akmak, akıp gitmek.

cārī olur görünce
kıaddüñi eşk-i çeşmüm
serv ayağına akar āb-ı
revāne beñzer

2. cārī ol-:-ur

Gazel 245

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Akmak, akıp gitmek.

her melek-ruhsār yārüñ
görmege dīdarını
cārī olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

çār-ı yār:

1. çār-ı yār:-ı, -n, -a

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Dört dost (Hz.

*Ebübekir, Ömer, Osman
ve Ali); Hz.
Muhammed'den sonra
halife olan Hz. Ebübekir,
Ömer, Osman ve Ali'ye*

*verilen ortak isim, dört
halife, hulefâ-i râşidin.*

bizden selām āline vü
çār-ı yārına
k'anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

2. çār-ı yār:-ın, -a

Kaside 3

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Dört dost (Hz.

*Ebübekir, Ömer, Osman
ve Ali); Hz.
Muhammed'den sonra
halife olan Hz. Ebübekir,
Ömer, Osman ve Ali'ye
verilen ortak isim, dört
halife, hulefâ-i râşidin.*

bizden selām āline vü
çār-ı yārına
k'anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

cā-rüb:

1. cā-rüb:

Gazel 37

Mısra: 1

Süpürge.

kıapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-

rûb
diler ki ẖvâcibûñ olup
ala bu âh ele cûb

çâr-vâr:

1. çâr-yâr:

Gazel 242

Mısra: 2

*Dört dost, dört
halife (Hz. Ebubekir,
Ömer, Osman, Ali).*

bezendi Ka'be-i ẖsni
olaldan yâr-ı çâr ebrû
cebîni pertev-i nûr-ı
nebîdür çâr-yâr ebrû

çat:-

1. çatdı:-dı

Gazel 85

Mısra: 4

*Kaşı, yüzü sertlik,
öfke bildiren bir duruma
sokmak.*

ķurbānuñ olayın baña
ķıyma dedüm idi
çatdı kemān ķaşını
bildüm ķıyar yâr

2. çatdı:-dı

Gazel 310

Mısra: 8

*Kaşı, yüzü sertlik,
öfke bildiren bir duruma
sokmak.*

ķanat çatmış ķaşı şebbâzı
cân mürġin şikâr ister
şakın iy mürġ-i can-ı
nâtüvân işte saña çatdı

çat:

1. çatup:-up

Gazel 310

Mısra: 2

*Birbirine bağlamak,
tutturmak.*

sipehrüñ ħalkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ġazāl ü şîri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

2. çatmış:-mış

Gazel 310

Mısra: 7

*Birine çıkışmak,
hakkında sert şeyler
söylemek veya yazmak,
saldırmak, hücum
etmek:.*

ķanat çatmış ķaşı şebbâzı
cân mürġin şikâr ister
şakın iy mürġ-i can-ı
nâtüvân işte saña çatdı

çatla:-

1. çatlardı:-r, -dı

Gazel 193

Mısra: 2

*Parçaları ayrılıp
toplanmayacak biçimde
yarılmak. II Kıskanmak.
Hasetten
dayanamayacak duruma
gelmek.*

tengnâ-yı ġamda inletdi
beni bir şūġ u şeng
yek-nefes āheng-i nâlem
olsa çatlardı dü heng

2. çatladı:-dı

Gazel 310

Mısra: 10

*Parçaları ayrılıp
toplanmayacak biçimde
yarılmak. II Kıskanmak.
Hasetten
dayanamayacak duruma
gelmek.*

Şihâbî odlu āhum dün
gice bir na'ra urdı kim
ġarâretten yakup barkı
ġasetden ra'dı çatladı

câvuş ol:-

1. **çāvuş ol:-ur****Kaside 23**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Bekçi, gözcü olmak.

cem' oldı gülistāna yine

hayli şükūfe

gürzi-y-le olur çāvuş o

dīvāne benefşe

çāvuş-ı gülşen:1. **çāvuş-ı gülşen:****Kaside 20**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin**bekçisi, gözcüsü. II Âşık.*

peykdür bād-ı şehir

çāvuş-ı gülşen 'andelīb

oldı tāvus-ı çemen

derbān-ı rızvān-ı bahār

cāy:1. **cāyına:-ı, -(n)a****Kaside 14**

Mısra: 14

Yer, mahal, mevki.

şecer reftāra geldi

pāyūne çün bir nefes

itdūñ

rücū' itdi yine cāyına

kāyim oldı ol demden

2. **cāy:-ı****Gazel 120**

Mısra: 9

Hal, durum, vaziyet.

āteş-i hier yār-ıla şebde

Şihābī āhumūñ

gözde hayālūñ olmasa

cāyı anuñ türāb olur

cāy eyle:-1. **cāy eyle:-düm****Gazel 76**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yer edinmek,**yerleşmek.*

geldi tūrūñ şadra geçti

sīnede cāy eyledüm

ey kemān-ebrū olur zīrā

mūsāfir ercümend

2. **cāy eyle:-r****Gazel 219**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yer edinmek,**mesken etmek,**yerleşmek.*

şāhbāz-ı āhuma evc-i

felekdür āşiyān

kendiyē meşhūrdur

yüksekde cāy eyler tuğān

cāy ur:-1. **cāy ur:-du, -ñ****Gazel 50**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Irmak açmak,**akarsu oluşturmak.*

hıyām-ı haylūñ olup

encüm-i eflākden eفزūn

ser-ā-ser şahñ-ı şahrā-yı

zemīni cāy urduñ tut

cāy-gır ol:-1. **cāy-gır ol:-****Gazel 192**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yer etmek,**yerleşmek.*

ey hadeng-i gamze-i

dilber taşaddur eyleyüp

cāy-gır ol kim bu şadr-ı

sīnedür yirūñ [senūñ]

cāy-ı ferāh:

1. cāy-ı ferāḥ:

Gazel 78

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Geniş II ferahlık**veren yer.*

nişāṭ-ı 'am sürürü hem

elemdür

degül cāy-ı ferāḥ bu

miḥnet-ābād

cā-vı ferāḥ:

1. cā-yı ferāḥ:

Gazel 208

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ferahlık, huzur**veren yer.*

Şihābī bu vücūd ilinde

bir cā-yı ferāḥ yokdur

zahīrümde elem mazhar

derūnum içre ğam bed

ġam

cā-vı gül:

1. cā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gülün yeri.

pür-ḥasen-ḥū lāle-

ruhsāruñ teninüñ ḥüyıdur

anuñ içün başlar üzre

olupdur cā-yı gül

cā-vı 'ıyd:

1. cā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bayram yeri.

ġilmānlar ile toptolu

cennet şanur gören

bāğ-ı berīne ṭa'n ider oldı

çü cā-yı 'ıyd

ceberūt:

1. ceberūtında:-ı, -n, -da

Kaside 2

Mısra: 9

*Allah'ın her şeyin**üstünde olan büyüklüğü,**kudreti, ululuğu.*

'ulemā 'ilm-i nu'ūt u

ceberūtında hemān

aña beñzer ki güneş

şa'sa'asında zerrāt

cebhe:

1. cebheñ:-n

Gazel 154

Mısra: 3

Yüz, alın.

ġubār-ı ḥaṭṭ-ıla cebheñ

çü taḥṭa'-i remmāl

ziyā-yı ḥüsn ü ruḥuñdan

belürdi ḥumre beyāz

2. cebhesinde:-s, -i, -n, -de

Gazel 203

Mısra: 3

Yüz, alın.

cebhesinde toğrusı

gördük o mahuñ kaşların

kim görür bunuñ gibi bir

ayda iki hilāl

3. cebhe:

Gazel 267

Mısra: 8

Alın. II Yüz.

ḥaṭṭ-ı yāḳut-ı lebi sebz ü

'izār u la'li şurḥ

cebhe ü 'arız sepīd ü

çeşm-ile ebrū siyeh

4. cebhesin:-si, -n

Kaside 11

Mısra: 19

Yüz, alın.

müşerref olmağa vaż'
itdi cebhesin halīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vażī'

cebīn:1. **cebīnüñe:--üñe****Gazel 272**

Mısra: 5

Alın.

eyleyen kaşların üstünde
cebīnüñe nazar
nūr görmiş gibidür küşe-i
mihrāb üzere

2. **cebīn:****Gazel 108**

Mısra: 9

*I. Alın II. Kader,
yazgı.*

ey Şihābī gūşına mengüş
ider her bir cebīn
ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

3. **cebīni:-i****Gazel 242**

Mısra: 2

(Sevgilinin) alını.

bezendi Ka'be-i hüsnü
olaldan yār-ı çār ebrū
cebīni pertev-i nūr-ı
nebīdür çār-yār ebrū

cedel eyle:-1. **cedel eyle:-y, -en****Kaside 8**

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Tartışmak,
çekişmek, münakaşa
etmek.*

nāmını hāşa yazdı anuñ
kātib-i ezel
maḫhūr oldu anuñ ile
eyleyen cedel

cedīd:1. **cedīd:****Gazel 74**

Mısra: 8

Yeni.

zevk ider dil tāze
cevrüñden senüñ
kim lezīz olur dimişler
her cedīd

cefā:1. **cefāsını:-sı, -n, -ı****Gazel 124**

Mısra: 2

*Eziyet, sıkıntı,
zulüm.*

yār düşnāmını du'ā
bilirüz

her cefāsını hep vefā
bilirüz

2. **cefāsına:-sı, -na****Gazel 2**

Mısra: 3

*Cefa, eziyet,
incitme.*

ben tālibin cefāsına
vaşlın diler rakīb
mihr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

3. **cefā-y-ıla:-y, -ıla****Gazel 70**

Mısra: 5

*Eziyet, sıkıntı, ezâ,
cevr, zulüm, incitme.*

cān u dile cefā-y-ıla cevr
itse vechi var
yüz virür oldu toğrısı
haṭṭı ile hāle [ruh]

4. **cefâsın:-sı, -n****Gazel 62**

Mısra: 1

*Eziyet, sıkıntı, ezâ,
cevr, zulüm, incitme.*

şabrumı görüp cefâsın
arturur ağyâr geç
gerçi derler dostum “el-
şabr miftâhü’l-ferec”

5. **cefâya:-ya****Gazel 140**

Mısra: 4

*Eziyet, sıkıntı, ezâ,
cevr, zulüm, incitme.*

unutdı resm-i vefâyı
nigâr-ı hercâyî
‘itâbe başladı şimdi ider
cefâya heves

6. **cefâdan:-dan****Gazel 143**

Mısra: 10

*Eziyet, sıkıntı, ezâ,
cevr, zulüm, incitme.*

Şihâbî cevr-i yâra kıl
tahammül
cefâdan qalbün olmasın
müşevveş

7. **cefâdan:-dan****Gazel 239**

Mısra: 7

*Eziyet, sıkıntı, ezâ,
cevr, zulüm, incitme.*

şikest etdi cefâdan
kasesini niçe fağfûruñ
degüldür âsumân bir ser-
nigün çini çanağdur bu

8. **cefâ-y-ıla:--(y)ıla, -****Gazel 70**

Mısra: 9

*Eziyet, sıkıntı, eza,
cevr.*

hâl-i Şihâbî oldu diger-
gün cefâ-y-ıla
vâkıf degül mi yoksa
tabîbüm bu hâle ruh

9. **cefâyı:-y, -ı****Gazel 252**

Mısra: 2

Eziyet, incitme.

hâtır-şikeste haste dil-i
mübtelâ-y-ise
durmaz cefâyı arturur ol
bî-vefâ-y-ise

cefâ it:-1. **cefâ it:-mek****Gazel 243**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Üzmek, eziyet

etmek, azap vermek.

cefâ itmek dirîgâ yâra
dâyim ‘âdet olmuşdur
vefâya kıabil olsa bâri
dilber olmasa bed-hû

cefâ kıl:-1. **cefâ kıl:-ur****Gazel 52**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Eziyet, zulüm

*yapmak; sıkıntı, üzüntü
vermek.*

baña el virmeyüp vuşlat

ayağlar dâyimâ fırkat

‘azâb eyler dile hasret

kılur cânâ cefâ fırkat

cefâ vü cevr:1. **cefâ vü cevr:-in, -i****Gazel 37**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eziyet ve sıkıntı. II

Sevgilinin âşığa eziyeti.

cefā vü cevriñi añla vefā-
yı maḥz iy dil
ne deñlü şīve iderse şafā
virür maḥbüb

cefālar eyle:

1. cefālar eyle:

Gazel 2

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Zulmetmek, eziyet
etmek.*

çün kūy-kūy-ı ğuşşada
depren yere çalıp
ḥayli cefālar eyledi çarḥ-
ı berīn baña

cefā-vı cān:

1. cefā-yı cān:-ı

Gazel 114

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Can eziyeti,
sıkıntısı. II Sevgilinin
âşığa verdiği sıkıntı,
eziyet, cevri ü cefa.*

derd-i çeşmüm oldu cānā
‘āşıka ‘ayn-ı belā
ḥüzn-i ḳalbūñdür cefā-yı
cānı her şāḥib-naẓar

cehalet:

1. cehalet:

Kaside 4

Mısra: 1

Bilgisizlik, bilmezlik

|| *Cenabıḥak'tan*

habersiz olma.

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāḥ
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāḥ

cehennem:

1. cehennemden:-den

Kaside 14

Mısra: 18

Ahirette

*günahkârların azap
görecekləri yer / tamu /
duzah.*

çü bulduñ ḳābiliyyetle
şuhūd-ı zāta ḳurbiyyet
ḥalāş itdūñ o dem ümmet
‘uşātını cehennemden

cehennem ehli:

1. cehennem ehli:-n, -e

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cehenneme gidecek
olanlar.*

getdi raḳībi yüklenüp
aḥşāb-ı la‘neti
oldı cehennem ehline
“ḥammāletü’l-ḥaṭab”

ceh-i havvāt:

1. ceh-i ḥayyāt:-a

Gazel 260

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Terzi kuyusu.

şah-ı mārān olup emmare
derūnumda yatur
beñzedürsem yeridür anı
ceh-i ḥayyāta

cehl:

1. cehl-ile:--ile

Gazel 53

Mısra: 1

Bilgisizlik, cahillik.

ḳo bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter faḳr-ıla kūy-ı
ma‘rifet ḥāḳi baña devlet

2. **cehl-ile:--ile****Gazel 101**

Mısra: 4

*Bilgisizlik,
bilmezlik, cahillik,
cehalet.*

“men” sırrına vākıf
olmağa sa’y eyle kim
kendü nefsün bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

3. **cehle:-e****Gazel 302**

Mısra: 8

*Bilgisizlik,
bilmezlik, cahillik,
cehalet.*

‘ilm-i hāş el-hāşa
istiḥkāk yok cūhhâlde
cehle maḥşuş oldugı
budur ‘avāmuñ ekşeri

cehre:1. **çehreñ:-ñ****Gazel 269**

Mısra: 2

Yüz, surat.

ḥaṭṭ-ı ḥazrāñ-ıla la’lün
sebz ü şîrîn olmada
ḥadd-i gül-gūnuñla

çehreñ şurḥ u rengîn
olmada

2. **çehreñ:-ñ****Gazel 303**

Mısra: 5

Yüz, surat.

eşk ü çehreñ yûri ey
‘âşık-ı müflis ‘arz it
sîm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlûbları

3. **çehrem:-m****Gazel 83**

Mısra: 5

*Yüz, suret, çehre,
sima. II Âşığın yüzü.*

eşk ü çehrem yâra ‘arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
ḥübāna sîm ü zer lezîz

4. **çehrem:-m****Gazel 84**

Mısra: 11

*Yüz, suret, çehre,
sima. II Âşığın yüzü.*

yaşum sîm oldı çehrem
zâr ümîd-i ḥāk-i pâyinde
Şihābî ḳalbine bunca
ğınā ol kimyādandur

5. **çehrem:-m****Gazel 134**

Mısra: 8

*Yüz, suret, çehre,
sima. II Âşığın yüzü.*

senün bâzâr-ı ḥüsnün
germ olup ḥumret
belürdikçe
benüm zerd oldı çehrem
zer gibi iy sîm-ten sensiz

6. **çehrem:-m****Gazel 221**

Mısra: 3

*Yüz, suret, çehre,
sima. II Âşığın yüzü.*

ķızarmaz la’l-i sürḥı gibi
ķo çün zerd-i fām [olsun]
noḥūdî oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

7. **çehresi:-s, -i****Gazel 144**

Mısra: 3

Yüz, surat, sîmâ.

ṭāb-ı müldeñ gül gül oldı
çehresi sākîlerün
bezm içinde çengden tā
zühreye çıķdı ḥurüş

8. **çehresi:-s, -i****Gazel 284**

Mısra: 4

Yüz, surat, sîmâ.

hasretünden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerûn
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârûm gibi

9. **çehresi:-s, -i****Kaside 21**

Mısra: 35

Yüz, surat, sîmâ.

hasretünden çehresi zerd
olsa verd-i aşferûn
gam degül kim gâlib
olmuş gâlibâ şafrâ-yı gül

10. **çehresine:-si , -n, -e****Gazel 13**

Mısra: 7

Far. Yüz, surat.

ebr-i âhum güneşüñ
çehresine virdi küsûf
ruḥ-ı dilber ideli ḥatt-ı
mu‘anber peydâ

11. **çehre:****Gazel 197**

Mısra: 1

Yüz, surat, sîmâ.

hâl fülful turra sünbül

çehre gül

gülşeninde sünbülü ḥālî

degül

çehre-i giribân:

1. **çehre-i giribân:-ı, -**
dur

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yüzün bir tarafı,

yanak. II Sevgilinin
yüzünün bir parçası,
yüzünün bir yakası.

maṭla‘-ı şems o meh
çehre-i giribânıdır
görünür kanda ṭulū‘
eylese envâr-ı şabâḥ

çehre-i zerd:1. **çehre-i zerd:-üm****Gazel 8**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sararıp solmuş yüz.

sîm-i sirişk ü çehre-i
zerdüm idüp sebeb
niçe tokuna zarb-ıla
seng-i mehek baña

çek:1. **çeküpdür:-üp, -dür****Gazel 78**

Mısra: 1

Katlanmak,
tahammül etmek.

çeküpdür ‘aşkı Mecnûn
ile Ferḥâd
selef ervâḥı rahmetle ola
şâd

2. **çek:****Gazel 182**

Mısra: 4

Bağlamak.

mülk-i vücûdı ejder-i
nefs etmedin ḥarâb
merdânelikle sen anı
zencir-i âha çek

3. **çek:****Gazel 182**

Mısra: 1

Açmak, kaldırmak.

iy dil duḥân-ı âhuñı bir
şâh-râha çek
kaldır livâ-yı himmeyi
sû-yı ilâha çek

4. çekme:-me

Kaside 1

Mısra: 18

(Sıkıntı ve üzüntü
duyarak) yaşamak,
ıztırap içinde olmak.

halarıdur havlî-i bâğ-ı
hayât
nûnı-durur havz-ı kerem
çekme bîm

5. çek:

Gazel 182

Mısra: 6

Bir şeyi tutup
kendine veya başka bir
yöne doğru yürütmek.

sultân-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzâr için
cân tuhfesini pîşkeş it
pîş-i şâha çek

6. çekdüm:-dü, -m

Gazel 168

Mısra: 7

Çekmek,
yudumlamak.

kahır u mehrûn cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhVāruñ katında
bir degül mi dūr ü şâf

7. çeküp:-üp

Kaside 3

Mısra: 11

Sürmek.

insân gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
'irfân diline ma'rifetüñ
açdı şâh-râh

8. çeküp:-üp

Kaside 22

Mısra: 11

Bir nesneyi ya da

kimseyi sert bir hareketle
eline almak ya da
kendine doğru
yaklaştırmak.

dest-i şevki-y-le çeküp
yakasını çak itmiş
beñzer olmuş gam-ı
dildâr-ıla meftûn lâle

9. çek:

Gazel 182

Mısra: 14

Bir şeyi tutup
kendine veya başka bir
yöne doğru yürütmek;
içine almak, emmek;
yazmak, çizmek.

rahm it Şihâbî 'âşiye ey
kâtib-i kazâ
gel hatt-ı 'avfı defter-i
cürm ü günâha çek

10. çeker:-er

Gazel 113

Mısra: 6

(İçki) İçmek.

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākinüñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

11. çek:

Gazel 181

Mısra: 1

Bir şeyi tutup
kendine veya başka bir
yöne doğru çekmek.

esbâb-ı 'ıyş kûşe-i bâğ-ı
bahâra çek
bir serv ü kad ü lâle'ızârı
kenâra çek

12. çekmez:-mez

Gazel 125

Mısra: 1

Katlanmak,
dayanmak, tahammül
etmek.

nātüvândür bu gönül
‘aşkı kemânın çekmez
her gedâ cü‘ret idüp şâhı
nişânın [çekmez]

çekme yârüñ zülfi
ucundan dilâ tül-i emel
kı bu sevdâyı ki cem‘-
iken perîşânlık budur

çeken bilür Şihâbî bâde-i
fırkat humârından
ne bilsin bu şarâbuñ içsin
[ol] bezm-i vişâl ehli

13. çekmez:-mez

Gazel 125

Mısra: 4

*Katlanmak,
dayanmak, tahammül
etmek.*

şütür-i cân gam-ı cânânı
tahammül eyler
lîk hicrân yolunuñ bâr-ı
girânın çekmez

16. çeken:-en

Gazel 228

Mısra: 10

*Çeken,göklere
çıkaran,yukarı doğru
gönderen.*

zülfüñ ucundan senüñ
hergün bu âhum âjden
yeryüzinden göklere
zencîr-i nâlemdür çeken

19. çekmekden:-mekden

Kaside 22

Mısra: 9

*Bir sıkıntıya
katlanmak, dayanmak.*

hüs-n-i Yûsuf gibi bir gül
gamını çekmekden
kalb-i Ya‘kûb-şîfat hâtır-
ı mahzûn lâle

14. çekmez:-mez

Gazel 125

Mısra: 6

*Katlanmak,
dayanmak, tahammül
etmek.*

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler
âhınıñ bencileyin kimse
duhânın çekmez

17. çek:

Gazel 252

Mısra: 10

*Bir sıkıntıya
katlanmak, dayanmak.*

“kālû-belâ”da çünki
dedük ‘aşka sen “belî”
çek ey Şihâbî bâr-i gamı
ne belâ-y-ise

20. çeken:-en

Gazel 280

Mısra: 1

*Çekmek. II Kadeh
çekmek, bade içmek.*

kandadır bezm-i
mahâbetde çeken cām-ı
belâ
el-şalâ yâ zümretü’l-
‘uşşâk şükrân el-şalâ

15. çekme:-me

Gazel 101

Mısra: 7

*Güç durumlara
dayanmak, katlanmak.*

18. çeken:-en

Gazel 291

Mısra: 9

*Bir sıkıntıya
katlanmak, dayanmak.*

21. çekdi:-di

Gazel 289

Mısra: 3

*(Bir şeyi veya bir
kimseyi hareket ettirerek
bulunduğu yerden)*

*Başka bir yere doğru
götürmek.*

yalvarup boğazını çekdi
şürāhī miskīn
ayağın öpmege sākīnūñ
ider ikrāmı

22. çek:

Gazel 181

Mısra: 10

*(Bir şeyi bulunduğu
yerden) Kendine doğru
getirmek, kendine
yaklaştırmak. II*
Söylemek, ifade etmek.

güşına ala luṭf-ıla şāyed
Şihābiyā
bu dürr-i şāh-vār gibi bir
şehriyāra çek

23. çeküp:-üp

Gazel 206

Mısra: 2

(İçki) içmek.

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül
pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

çek-:

1. çek:

Gazel 181

Mısra: 6

*(Bir şeyi bulunduğu
yerden) Kendine doğru
getirmek, kendine
yaklaştırmak; mec.
kendine bağlamak.*

kırdı mehārı nāḳa-i leyl-i
kazāyı gör
ey sār-bān-ı rāh anı luṭf-ı
ḳatāra çek

2. çek:

Gazel 182

Mısra: 12

Çekmek;

yönlendirmek.

rāh-ı riyāda şūfi iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

3. çekerler:-er, -ler

Gazel 125

Mısra: 5

*(Bir şeyi bir araçla
bulunduğu yerden)
Yukarıya çıkarmak.*

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler

āhınuñ bencileyin kimse
duḫānın çekmez

4. [çekmez]:-mez

Gazel 125

Mısra: 2

*Bir şeyi tutup
kendine veya başka bir
yöne doğru yürütmek;
yazmak, çizmek.*

nātüvāndür bu gönül
'aşkı kemānın çekmez
her gedā cü' ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

5. çekmeyenler:-me, -y, -en, -ler

Gazel 185

Mısra: 5

*Katlanmak,
dayanmak, tahammül
etmek.*

çekmeyenler bilmez ey
ḳaşı kemān
ben bilürven 'aşkuñuñ
pāyını pek

6. çekdiler:-di, -ler

Gazel 313

Mısra: 8

*Çekmek. II Dua
etmek, zikir çekmek.*

‘âlemüñ cümle
muḥāsibleri ḳaldı ‘âciz
çekdiler defteri derdüñe
yine el-bāḳī

7. çekme:-me

Gazel 67

Mısra: 5

(Sıkıntı ve üzüntü
duyarak) yaşamak,
ıstırap içinde olmak.

çekme ğam-ı zamâne’i
sen yek-nefes için
‘ârif odur ki göre hemân
ger demi ferah

8. çekme:-me

Kaside 21

Mısra: 49

(Sıkıntı ve üzüntü
duyarak) yaşamak,
ıstırap içinde olmak.

‘ıyş-ı nüşuñ mevsümidür
çekme gel tül-i emel
k’oldı māl-ā-māl mülden
sāğar-ı şahbā-yı gül

9. çek:

Gazel 182

Mısra: 10

Çekmek, bir yerden
başka bir yere taşımak.

mestür ḳılma ḥüsnüñi ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı
külāha çek

10. çek:

Gazel 181

Mısra: 4

Çekmek, belli bir
yöne doğru hareket
ettirmek. II Benzetmek.

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel toluyı sâki’-i
rengin ‘ızāra çek

11. çek:

Gazel 182

Mısra: 2

Çekmek, belli bir
yöne doğru hareket
ettirmek. II (Bayrak için
asmak, göndere
çekmek.).

iy dil duḥān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek
ḳaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

12. çekdügüm:-düg, -üm

Gazel 241

Mısra: 4

İçmek,
yudumlamak.

bāde-i ‘ışkuñ bulunmaz-
iken ayağın çeker
yek-nefesde çekdügüm
görüp ḳulaḳ çekdi sebū

13. çekilmez:-il, -mez

Gazel 243

Mısra: 8

Yazmak, çizmek,
imzalamak.

n’ola keḳ görünürse rā
ḳaşıñ ḥüsnüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī ḳaşd-ıla toğru

14. çeksem:-se, -m

Gazel 244

Mısra: 7

Kılıç çekmek, kılıcı
kullanmak üzere
kınından çıkarmak. II
Vücutta yara açmak.

tīguñı bir dahı çeksem
sīneme dersem n’ola
bir kez aḳduğı yire derler
ki aḳar yine şu

çekdi:

1. çekdi:

Gazel 254

Mısra: 2

(Sıkıntı, dert)

çekmek.

gerçi tıtdum sīnemi ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

çekdi çevirdi:

1. çekdi çevirdi:

Gazel 111

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Idare etmek,

*yönetmek, yoluna
koymak.*

çekdi çevirdi cevri-ile
devri zamān beni
güyā kemānkeş-i ğama
kaddüm kepādedür

çekme:

1. çekmege:-ge

Kaside 20

Mısra: 27

İçmek.

duhter-i rez çekmege
cānlar virür mey-ḥāneler

şevher-i bıkır-i ‘arūs
olmakda rindān-ı bahār

çeküp:

1. çeküp:

Kaside 2

Mısra: 11

Çekmek, çizgi

*durumunda uzatmak
(Göze sürme çekmek
bağlamında).*

insān gözine kuḥl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfān diline ma‘rifetüñ
açdı şāh-rāh

celāl:

1. celālinde:-i, -n, -de

Gazel 263

Mısra: 10

Görkem, azamet.

Şihābī ra-i ra‘nādur kaşı
ol māh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şīvesi çarhuñ celālinde

çelipā:

1. çelipālar:-lar

Gazel 108

Mısra: 8

Haç, salıp,

*put, çarmıh II Sevgilinin
saçı.*

ey şanem zünnār olupdur
kākülün küfr ehline
deyr-i ḥüsnün içre
zülfinün çelipālar
[midur]

celīs ol-:

1. celīs ol-:-dı

Gazel 138

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hemdem, refik**olmak.*

mehr-i cemālün olalı iy
meh baña enīs
oldı mesīḥ gibi gönül
mehre hem celīs

celīs-yād ol-:

1. celīs-yād ol-:

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dost anan olmak,**dostu yad eden olmak.*

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād

h n-1 cigarle gu   a yiter
hem-ni  n ba  a

cell d:

1. cell d :--1

Gazel 126

Mısra: 5

*Cana kıyıcı, can
alıcı kimse veya şey.*

felek cell d  ki  avs-1
 uzah-g h   ih b iner
elinden  ab -1 erv h
itmege t r   kem n
düşmez

cem:

1. cem:

Gazel 216

Mısra: 1

Cem. II İran

*hükümdar s lalelerinden
Pi dadiyan'a
mensup,sülalenin
dördüncü ve en büyük
hükümdarıdır. Cem,
büyük padişah
manasında olup
sonradan adına ışık
anlamındaki "  d"
sözcüğü eklenmiştir.*

*Cem, şarabı bulmakla
meşhur olmuştur.*

n   -1 c n olsun  af 
bezminde  ek Cem gibi
c m
fırşatıdur s  i-i
devr ndan al intik m

2. cem:

Gazel 29

Mısra: 3

Cem veya Cem  d:

* ran'daki Pi d di  n
sülalesinin dördüncü ve
en büyük hükümdarıdır.
 ran mitolojisine göre
yedi yüz yahut bin yıl
yaşamıştır. Cem, "büyük
padişah" manasında
olup sonradan adına
"ışık" anlamındaki "  d"
sözcüğü eklenmiştir.
Cem, şarabı bulmakla
meşhur olmuştur ve
Klasik  iirde de şarap,
kadeh (c m, C m-Cem)
ve eğlence meclisi ile
zikredilir. Aynı zamanda
o, bir iktidar ve ululuk
sembolüdür.*

*a ma gel bezm-i cih nda
c m-1 Cem  d   Cem*

*' lem-i h kmetde mi' r t-1
Sikenderdür  ar b*

3. cem:

Gazel 305

Mısra: 3

Cem veya Cem  d:

* ran'daki Pi d di  n
sülalesinin dördüncü ve
en büyük hükümdarıdır.
 ran mitolojisine göre
yedi yüz yahut bin yıl
yaşamıştır. Cem, "büyük
padişah" manasında
olup sonradan adına
"ışık" anlamındaki "  d"
sözcüğü eklenmiştir.
Cem, şarabı bulmakla
meşhur olmuştur ve
Klasik  iirde de şarap,
kadeh (c m, C m-Cem)
ve eğlence meclisi ile
zikredilir. Aynı zamanda
o, bir iktidar ve ululuk
sembolüdür.*

*kişver-i 'a   g y  Cem
gibi s lt n olur (-)
her kim içdi bezm-i
' lemde ma abbet
c mını*

4. cem:

Kaside 22

Mısra: 5

Cem veya Cemşîd:
İran'daki Pişdâdiyân
sülalesinin dördüncü ve
en büyük hükümdarıdır.
İran mitolojisine göre
yedi yüz yahut bin yıl
yaşamıştır. Cem, "büyük
padişah" manasında
olup sonradan adına
"ışık" anlamındaki "şîd"
sözcüğü eklenmiştir.
Cem, şarabı bulmakla
meşhur olmuştur ve
Klasik şiirde de şarap,
kadeh (câm, Câm-Cem)
ve eğlence meclisi ile
zikredilir. Aynı zamanda
o, bir iktidar ve ululuk
sembolüdür.

Cem gibi cām-ı şafâ bir
 dem elinden düşmez
 gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
 hemdün lâle

5. cemden:-den

Gazel 229

Mısra: 6

Cem, şarabın
mucidi olarak kabul

edilen efsanevi bir İran
kahramanıdır. Klasik
şiirde genellikle cihanın
dört tarafının görüldüğü,
içerisinde hikmetli
yazıların bulunduğu
olağanüstü kadehi
"Câm-ı Cem" ile birlikte
anılır.

tutalum kâse-i meyle
 sürâhî mîr-i meclisdür
 nigâr olmayıcağ sâkî
 baña ne cāmdan Cemden

6. cem:

Kaside 12

Mısra: 6

Şarabı icat eden
hükümdar Cem. II
Toplantı, meclis.
 cām-ı İskender degül
 ancak şinan
 bunda ne Cemşîd
 kalmışdır ne Cem

cem´:

1. cem´-iken:-iken

Gazel 101

Mısra: 8

Derlitoplu ;Düzenli,

dağınk olmayan, düzen
verilmiş.

çekme yârûñ zülfi
 ucından dilâ tûl-i emel
 kı bu sevdâyı ki cem´-
 iken perîşânlık budur

cem cāmı:

1. cem cāmı:-nı

Gazel 50

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarabı icat ettiğine
inanılan İran hükümdarı
Cem'in dünyayı
gösterdiğine inanılan
kadehi.

şarâb-ı mergi nûş etdi
 eger Cemşîd ü Keykâvus
 Şihâbî bezm-i şâhân içre
 Cem cāmını sürdürdñ [tut]

cem´ eyle:-

1. cem´ eyle:-y, -üp

Kaside 25

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Toplamak, bir
araya getirmek.

yene ceyş-i şitâ üstine
ğālib olmağa hayli
bahār ezhārını cem'
eyleyüp leşker çeker
nergis

2. cem' eyle-:

Gazel 292

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir araya getirmek,

toplamak.

mūmdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem' eylesin her meh-
veşi

cem' ol-:

1. cem' ol-:-dı

Kaside 23

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Toplanmak, bir

araya gelmek.

cem' oldı gülistāna yine
hayli şükūfe
gürzi-y-le olur çāvuş o
dīvāne benefşe

2. cem' ol-:-up

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Toplanmak, bir

araya gelmek.

niçe yıldur 'ışk elinde
cem' olup 'uşşāk-ıla
bir alay gāzīlerüz serhad-
i miḥnet beklerüz

cem' ol:

1. cem' ol-:-sa

Gazel 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Toplanmak, bir

araya gelmek.

zūlfūñi cīm ü kadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

cemād:

1. cemād:

Gazel 77

Mısra: 2

Cansız varlıklar. II

Duygusuz ve

merhametsiz insanlar.

şūfī bizümle meyde
mūdām eyleme 'inād
ḥāşiyet-ile zevḳın anuñ
añlamaz cemād

cemāl:

1. cemāl:

Gazel 207

Mısra: 12

Güzellik.

oldı çün maḥbūb-ı
rahmān-ı cemāl
aña verdi kendü nūrından
cemāl

2. cemāl:

Gazel 182

Mısra: 9

Güzel yüz. II

Sevgilinin güzel yüzü.

mestūr kıлма ḥüsnūñi ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı
külāha çek

3. cemālinde:-i, -n, -de

Gazel 203

Mısra: 1

Güzel yüz. II

Sevgilinin güzel yüzü.

ḥaṭṭ-ı ḳudretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u
ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭātlar varup
alur andan mişāl

4. **cemālinde:-i, -n, -de**

Gazel 263

Mısra: 6

Güzel yüz. II

Sevgilinin güzel yüzü.

n'ola kim ḥalka-i
zülfinde mesken eylese
ḥālī
nezāket birle ḳonmuş
nokṭadur cīm cemālinde

5. **cemālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 118

Mısra: 3

(Sevgilinin) güzel

yüzü.

ey kamer-çehre cemālūñ
cilvesin 'arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazār nazzāreler

6. **cemālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 223

Mısra: 1

(Sevgilinin) güzel

yüzü.

naḳd-i ḥüsnüñden
cemālūñ verdi her meh-
rūya deyn
ḳarz alınmışdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

7. **cemālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 223

Mısra: 5

(Sevgilinin) güzel

yüzü.

gel cemālūñ cilvesin 'arz
it şafā bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştāḳdur ey nūr-ı 'ayn

8. **cemālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 238

Mısra: 1

(Sevgilinin) güzel

yüzü.

zeyn idince sen
Zeliḥāveş cemālūñ
gülşenin
ğayretinden Yūsufı gül-
pāreler pīrāhenin

9. **cemālūñ:-(ü)ñ**

Gazel 262

Mısra: 3

(Sevgilinin) güzel

yüzü.

'aks-i mir'āt cemālūñ
fıtne şaldı 'āleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi āşüb āyine

10. **cemālın:-i, -n**

Gazel 117

Mısra: 5

(Sevgilinin)

güzelliği, güzel yüzü.

sen meh-i bedrūñ
cemālın görmek için
āfītāb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervāzeler

11. **cemālī:-i**

Gazel 242

Mısra: 7

(Sevgilinin)

güzelliği, güzel yüzü.

bugün burc-ı melāḥatde
cemālī mehr-i enverdür
leṭāfet āsumānı üzre ebr-i
müşg-bār ebrū

cemāl ehli:

1. **cemāl ehli:-ni**

Gazel 204

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik sahibi
kimseler.

hüblar hüsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlını hallağ-ı cemāl

2. cemāl ehli:-(n)i

Gazel 205

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik sahibi
kimseler.

hüblar hüsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlını hallağ-ı cemāl

cemāl-i bedī':

1. cemāl-i bedī' :

Kaside 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eşsiz ve benzersiz,
nadide yüz, güzellik.

zehī kemāl-i belīg ü zehī
cemāl-i bedī'
habīb-i şāni' u şun'-ı
cemāl-i rabb-i semī'

cemāl-i cilve:

1. cemāl-i cilve:-si, -ni

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel
yüzünün
görünmesi/ortaya
çıkması.

şāhid-i 'ışkuñ cemāl-i
civesini her nazar
görmek olurdu dilā
āyineñ olsa şāf aña

cemāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa'llāh:

1. cemāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa'llāh:

Kaside 4

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kelime-i Şehadet
güzelliği.

münevver itdi cihānı
mişal-i mehr ü münir
cemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

cemāl-i pāk:

1. cemāl-i pāk:-üñ, -e

Gazel 277

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Temiz, saf güzellik,
güzel yüz.

bağan cemāl-i pāküñe
nūr-ı nebī görür
iden tavāf kūyuñı bilür
Medīne'i

cemāl-i şāni' :

1. cemāl-i şāni' :

Gazel 268

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yaratanın cemali,
güzelliği. II Allah'ın
tecellisi.

bağar cemāl-i şāni'a
idrāki pāk olan
bakmaz Şihābī anuñ-içün
şūfī-i sefih

cemāl-i yār:

1. cemāl-i yār:-da

Gazel 245

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzel
yüzü.

yā meger görmüş
tecellāyı cemāl-i yārda

kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çâre şu

2. cemâl-i yâr:

Gazel 295

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzel
yüzü.*

‘âşık-ı dîdâr-iseñ yaşıñ
revân it şu gibi
görmek isterseñ cemâl-i
yârdan nûr-ı celî

3. cemâl-i yâr:-a

Gazel 175

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzelliği.
II [tas.] Allah'ın mutlak
güzelliği.*

ârzü-yı cenneti terk it
cemâl-i yâra bak
kalbünü sâf eyle şüfî şu
gibi dîdâre bak

çemen:

1. çemen:

Kaside 23

Mısra: 12

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

evrâkını beñzetsem olur
pâyına peylük
oturdı çemen na‘ına
şâhâne benefşe

2. çemen:

Kaside 23

Mısra: 38

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

olınca hatt-ı ‘arızı zülfine
berâber
eyledi çemen sünbülünü
şâna benefşe

3. çemen:

Kaside 24

Mısra: 2

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

nev-bahârı-y-la pür oldu
yine şahrâ sünbül
çarh-ı ahzâr çemen ü
‘akd-i süreyyâ sünbül

4. çemen:

Kaside 24

Mısra: 39

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

yemm-i ahzâr çemen ü
zevrâkîdür geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

5. çemen:

Kaside 25

Mısra: 22

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

tutar ağzında dâyim sîm
ü zer-içün şahubâz
çemen gül-ruhların şayd
itmek içün göz ider
nergis

6. çemen:

Kaside 24

Mısra: 31

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik yer.*

ğoncalar oldu çünân
çemen içre gilmân
şaçı vechine dökülmüş
gibi havrâ sünbül

7. çemen:

Kaside 25

Mısra: 17

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik yer.*

çemen mahbûbıdır güya
niyaz itdükçe 'uşşâkı
egüp nâz-ıla boynın
şîveden çeşmin süzer
nergis

8. çemenüñ:-üñ

Gazel 307

Mısra: 7

Ağaçlarla çevrili

*alan, çayır, çimen,
yeşillik.*

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu gözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli goncaları

9. çemen:

Gazel 84

Mısra: 7

Ağaç ve çiçekleri

*olan çayır; bahçenin
oturulacak gölgelik
çayırı; yeşil ve kısa otlar
yani çimenle örtülü yer,
yeşillik; çimenlik. II
Sevgilinin yüzünde yeni
çıkılmış ayva tüyleri.*

çemen sünbülleri āşüfte
oldı bād-ı āhumdan
perīşān olduğu zülf-i ruḥı
şanmañ şabādandur

10. çemende:-de

Gazel 64

Mısra: 1

Çimenlik; seyir ve

*gezinti yeri. II Aşk
meclisi, sevgilinin
bulunduğu meclis.*

çemende kımaz elinden
müdām lāle-ķadeḥ
bu demde ārif odur kim
eline ala ķadeḥ

11. çemende:-de

Gazel 146

Mısra: 1

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik yer. II Aşk
meydanı.*

çemende sū-ı āhum
lālenüñ bağırını
yandurmış
vücūdın eşk-i pür-ḥūnum
kıvıll kına boyandurmış

12. çemende:-de

Gazel 281

Mısra: 14

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik yer. II Aşk
meydanı.*

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimsād-ı
ķāmetler
ḥırām eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

13. çemen:

Gazel 134

Mısra: 5

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

çemen ḥaşrinde gördüm
lāle-i pejmürde iy gül-
ruḥ
şehīd-i 'ıṣķuñ olmışdur
serer kıanlı kefen sensiz

14. çemen:

Kaside 25

Mısra: 46

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik.*

ḥurūfı dāne nokṭa jāle
ma'nī būyı müşğīnī
çemen evrāķına yazdı
yine bir şī'r-i ter nergis

15. **çemenden:-den****Gazel 273**

Mısra: 1

*Ağaçlı ve çiçekli
yeşil alan, çayır, çimen.
II Gezinti, seyir yeri;
sevgilinin bulunduğu yer.*

ol hırāmān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

16. **çemende:-de****Gazel 284**

Mısra: 7

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik; sevgilinin
bulunduğu yer.*

kana ğarķ olmış
fırākuñdan çemende
lālenüñ
kanı ağlar üstine bu
çeşm-i hun-bārum gibi

17. **çemende:-de****Gazel 290**

Mısra: 10

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik; sevgilinin
bulunduğu yer.*

Şihābīye katı gücdür
ölürse
çemende kuçmadın sen
serv-i nāzı

18. **çemende:-de****Gazel 255**

Mısra: 1

*Ağaç ve çiçeği olan
çayır, yeşillik yer II Aşk
meydanı.*

göñüller açdı o gül-ruh
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
ġoñca-i ħandānı fi'l-
cümle

çemen bezmi:1. **çemen bezmi:-n, -de****Gazel 121**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Bahçe meclisi.

lāle-ħodlarla çemen
bezminde 'işret kılmağa
gülşenüñ şahnında gül
ķurdu kıızıl otağlar

çemen iklimi:1. **çemen iklimi:-(n)e****Kaside 25**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Çimen ülkesi,
diyarı.*

çemen iklimine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a'lāña
bugün indürdi ser nergis

çemen mülki:1. **çemen mülki:-(n)e****Kaside 25**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Çimenlik ülkesi. ||
Yeşillik yer, bahçe.*

zümürrüd tahta
geçmişdür çemen
mülkine mīr oldu
anuñ-çün başına tāc-ı
muraşşā'lar geyer nergis

çemen ol:-1. **çemen ol:-ur****Kaside 20**

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Çimen olmak. II
Yeşermek, çoğalmak,
bereketlenmek.*

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la'lüñ bulur neş ü nümâ
kim çemen olur tarî
yağdukça bārān-ı bahār

çemen şafhası:

1. çemen şafhası:-(n)a

Kaside 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yeşilliğin sayfası.

kıl kalem birle çemen
şafhasına mâşîta-vār
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydā sünbül

çemen-i milk-i vücūd:

1. çemen-i milk-i

vücūd:-a

Kaside 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücut ülkesinin

*yeşilliği. II Vücutta
bulunan tüyler. II
Sevgilinin ayva tüyleri.*

iklīm-i 'ademden çemen-
i milk-i vücūda
boynın burarak geldi
ğarīb-āne benefşe

çemen-i sebz-nişīn:

1. çemen-i sebz-nişīn:

Gazel 28

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin

yeşilliğinde

oturan.(Sevgili).

çemen-i sebz-nişīn ü
büleğā-yı aḥbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

çemen-veş:

1. çemen-veş:

Gazel 73

Mısra: 5

*Otlarla örtülü yer,
çimenlik, çayır, bahçe.*

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bağ-ı felek
şirasın iç deyü pervîn
saña şunar 'unḳūd

çemen-zār:

1. çemen-zārı:-ı

Gazel 281

Mısra: 1

Çimenlik, bahçe;

gül bahçesi.

bahār āsārı zeyn etdi
şüküfe-y-le çemen-zārı
görüp her bir gül-endāmı
ider mürğ-ı çemen zārı

çemen-zār-ı letāfet:-

1. çemen-zār-ı letāfet:-

de

Gazel 105

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Latif bahçe.

gülistān-ı melāhatda
yüzüñ gül-berg-i
ra'nādur
çemen-zār-ı letāfetde
kadūñ serv-i dilārādur

cemī':

1. cemī':

Kaside 13

Mısra: 32

Bütün, tüm, cümle.

bedī'u'l-halkdūr Ādem
velī ol 'aql-ı evveldür
cemī' enbiyā üstine faẓl
ıla mufaẓzaldur

cem-i ebrü:**1. cem-i ebrü:-ñ, -a****Gazel 72**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kaşların birleşimi.**II Sevgilinin kaşlarının**arası, birleşimi.**(Secdegah bağlamında.).*

cem-i ebrüña senüñ

mehr-i felek etdi sücüd

mu'ciz-i çarını mäh-i

rūhuñda mevcūd

cem'-i erbāb-ı hevā:**1. cem'-i erbāb-ı hevā:****Gazel 28**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İstek sahipleri;**arzusuna, hevesine**düşkün olanlar**topluluğu.*

mutrīb-i nāzūk edā

bezle-i bezm-i gülşen

cem'-i erbāb-ı hevā evc-i

maḳāmāt ü rebāb

cem'-i etibbā:**1. cem'-i etibbā:****Gazel 274**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hekimler/doktorlar**topluluğu.*

nāfi' mi olur eşribe ey

cem'-i etibbā

ben ḥaste dile şurb-ı

ḥum-ı bādeden olsa

cem'-i şafā:**1. cem'-i şafā:-(y)a****Gazel 33**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gönül şenliği,**rahat, huzur, kedersizlik,**neşe, zevk topluluğu.*

dönerdi rüz-ı düşına bu

şām-ı türemüz

cem'-i şafāya gelse ger

ol şem'-i āfitāb

cem'-i sīm ü zer:**1. cem'-i sīm ü zer:****Gazel 79**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Altın ve gümüş**yığınları.*

künc-i dilde mālīk

olmuşdur ḳanā' at gencine

eylemez hergiz Şihābī

cem'-i sīm ü zer murād

cem'-i ümmet:**1. cem'-i ümmet:-e****Kaside 13**

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Ümmetin tamamı.

Şihābī mücrime gel yā

şefi'e'l-ḥalk ol şāfi'

ki cem'-i ümmete

maḥşerde yokdur luṭfuña

māni'

cem'-i 'uṣṣāk:**1. cem'-i 'uṣṣāk:-ı****Gazel 117**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Âşıklar meclisi,**toplantısı. II Âşıkların**bulunduğu sohbet,**eğlence meclisi.*

cem'-i 'uṣṣākı nevālarla

muḥayyer eyledi

çeng-i gamda nāy-ı

nālemden çıkan āvāzeler

cemî'-i ümmet:**1. cemî'-i ümmet:-e****Kaside 11**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ümmetin bütünü.

cemî'-i ümmete lutfuñ
 olursa vüs'at ile
 ne var ki yemm-i
 keremdür dilüñ çü baħr-i
 vasî'

cem'ıyyet:**1. cem'ıyyeti:-i****Gazel 259**

Mısra: 10

Meclis, topluluk.

Şihâbî anuñ içün şî'rüne
 okur felek tahsîn
 ki yokdur nazmuñuñ
 cem'ıyyeti 'aķd-i
 süreyyâda

cem'ıyyet-i hâtır:**1. cem'ıyyet-i hâtır:****Gazel 56**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zihnî ve fikrî

*dağınıklıktan kurtulup
 bir noktada toplanmış
 halde bulunması, aklın
 başında olması. Gönül
 dirliği.*

perîşân zülfüñ eller şâne
 gördüm o perî şānuñ
 budur cem'ıyyet-i hâtır
 perîşân olmağa bā'is

cem'ıyyet-ı hürrem:**1. cem'ıyyet-ı hürrem:****Gazel 27**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güler yüzlü**topluluk.*

rūzigārum gibi aħvālüm
 perîşāndur meded
 hîç müyesser olmadı
 cem'ıyyet-ı hürrem baña

cemşîd:**1. cemşîd:****Kaside 12**

Mısra: 6

Cemşid ve Cem:

*İran'da ilk önce saltanat
 süren Pişdâdiyân
 sülalesinin dördüncü ve
 en büyük hükümdarıdır.*

*Cem, büyük padişah
 manasında olup*

*sonradan adına ışık
 anlamındaki "şîd"
 sözcüğü eklenmiştir.*

*Cem, şarabı bulmakla
 meşhur olmuştur ve
 Divan şiirinde de şarap,
 kadeh (cām, Cām-Cem)
 ve eğlence meclisi ile
 zikredilir.*

cām-ı İskender degül
 ancak şinan
 bunda ne Cemşîd
 kalmışdur ne Cem

2. cemşîd:**Gazel 50**

Mısra: 9

Pişdadiyan

*sülalesinin dördüncü
 hükümdarı olup, İran
 mitolojisine göre yedi
 yüz yahut bin yıl
 yaşamıştır, İslam
 edebiyatlarında zevk ve
 eğlence sembolü olarak
 adı ve kadehi
 efsaneleşmiştir, o bir
 iktidar ve ululuk
 sembolüdür.*

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşīd ü Keykāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdūñ [tut]

3. cemşīd:

Gazel 77

Mısra: 6

*İran mitolojisiinde
şarabın mucidi olan İran
şahı.*

cām-ı Cem-ile sāķi getir
bezme bāde'i
çün bāde verdi tācını
Cemşīd ü Keykubād

cemūñ cāmı:

1. cemūñ cāmı:

Gazel 194

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cem'in kadehi.

kāse-i yāķūtdan ağzuñ
veyā la'lin dürc
bezm-i hūsnūñde meger
var-ısa cāmıdur Cemūñ

cenāb:

1. cenābına:-ı, -n, -a

Kaside 2

Mısra: 11

Taraf, cihet, yön.

fıkr vir қаşı cenābına
cenāh-ı hıss ile
ṭayerān idüp ulaşmağa ne
mümkin heyhāt

2. cenāb:

Gazel 151

Mısra: 11

*Dergāh, huzur,
makam.*

yārūñ cenāb hıdmetine
ruḥşat istedüm
ķad ķāk bi'letfāfetihi
iyyāke ve el-raḥş

cenāb-ı pīr-i muğān:

1. cenāb-ı pīr-i muğān:

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meyhanecilerin
saygın, yüce piri.*

mekān-ı 'ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muğān
zehī fezā-yı müferriḥ
zehī gülşāde mekān

2. cenāb-ı pīr-i muğān:

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meyhanecilerin
saygın, yüce piri.*

mekān-ı 'ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muğān
zehī fezā-yı müferriḥ
zehī güşāde mekān

cenāh ol-:

1. cenāh ol-:-mış, -dur

Gazel 65

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kanat olmak.

ey perī cān murğına tırūñ
peri
kūyuña uçmağa olmışdur
cenāh

cenāh-ı hıss:

1. cenāh-ı hıss:

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

His kanadı.

fıkr vir қаşı cenābına
cenāh-ı hıss ile
ṭayerān idüp ulaşmağa ne
mümkin heyhāt

cenār-ı ser-keş:**1. cenār-ı ser-keş:****Gazel 145**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Baş çeken, dik başlı,
asi, inatçı çınar ağacı. II
Sevgilinin boyu.*

*gösterince kadd-i
bālāsını yār-ı meh-veş
kodı el arkasını yire
cenār-ı ser-keş*

cenber:**1. cenberinden:-in, -den****Gazel 62**

Mısra: 5

*İnsanın etrâfını
kuşatan durum ve
şartlar.*

*geç riyâzat cenberinden
ko riyâyı zâhide
gel berü maymün gibi bu
halka-i rindânı geç*

2. cenberde:-de**Gazel 310**

Mısra: 2

*Cambazların
gösteri yaptığı halka.*

*sipehrüñ halkasına düd-ı
āhum bir kemend atdı
gazāl ü şîri bir ipe çatup
çenberde oynatdı*

çeng:**1. çengden:-den****Gazel 144**

Mısra: 4

*Yay şeklinde eğri,
Türk musikisinde
kullanılmış bir âlet II
Aşığın çeng gibi iki
büklüm olmuş bedeni.*

*ṭāb-ı mülden gül gül oldu
çehresi sākîlerüñ
bezm içinde çengden tā
zühreye çıkdı hürüş*

2. çeng:**Gazel 169**

Mısra: 8

*Çeng, harba
benzeyen bir çeşit telli
çalğı.*

*meclisüñde şem‘-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hün
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def*

3. çengin:-i, -n**Gazel 21**

Mısra: 5

*Yay şeklinde eğri,
Türk musikisinde
kullanılmış bir âlet;
eğlence.*

*nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña*

4. çeng:**Gazel 229**

Mısra: 7

*Türk musikisinde
eskiden kullanılan yay
şeklinde eğri bir
biçimdeki telli sazlardan
biri. II Aşığın dertten
dolayı bükülmüş beli.*

*lebün āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hāmdan
hamdan*

ceng it:-

1. **ceng it:-me****Gazel 65**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Savaşmak,
çekişmek.

zāhidā ceng itme şulh
olmaz gönül
ben harābātiden umma
sen şalah

ceng ol:-1. **ceng ol:-al, -dan****Gazel 209**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yay şeklinde eğri,
Türk musikisinde vaktiyle
kullanılmış âlet (âşığın
bükülen beli
bağlamında).

belā bezminde kıddüm
çeng olaldan
ğamuñda nāya hem-dem
oldı nālem

cengāl:1. **cengāline:-i, -n, -e****Gazel 231**

Mısra: 5

Çengel, pençe. II
Avcı, tuzak.

yerüñdür dayimā uğrar-
ısañ cengāline hāruñ
ruh-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

cengi:1. **cengī:****Gazel 180**

Mısra: 7

Çarpare, def, zil
veya kaşık çalarak
oynayan oyuncu kadın,
rakkase.

barbuṭ-ı nālem katında
zühre cengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālİK

ceng-i ğam:1. **ceng-i ğam:-da****Gazel 117**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam meclisi, gam
eğlencesi.

cem‘-i ‘uşşākı nevālarla
muḥayyer eyledi

çeng-i ğamda nāy-ı
nālemden çıkan āvāzeler

ceng-i meclis:1. **ceng-i meclis:****Gazel 141**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Meclisin yay
şeklindeki çalgı aleti. II
Türk musikisinde
kullanılan yay şeklinde
eğri çalgı. II Âşık.

şarāb iç muṭrib-i tāze-
cūvānuñ diñleme şavtın
belin bükmiş zamāne
çeng-i meclis pīr-i pend
olmuş

cengine düş:-1. **cengine düş:-****Gazel 193**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Pençesine düşmek;
yakalanmak.

muṭrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden cengine
kıddümi muṣrāb-ı ğam
kıldı dilā mānend-i ceng

cenk eyle-:**1. cenk eyle-:-meg, -e****Gazel 167**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Savaşmak.

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

cenk id-:**1. cenk id-:****Gazel 308**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Savaşmak.

ruhlarında hâller hâlî
degüldür fitneden
cenk iderler Rûmiyân-ıla
Yemânîler gibi

cenk ol-:**1. cenk ol-:-dı****Gazel 286**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Savaş olmak,
meydana gelmek.*

gözlerüm merdümüne
oğlar urup gamzelerün
hayli cenk oldı hele bir
iki âdem düşdi

çenkâl:**1. çenkâl:****Gazel 196**

Mısra: 8

Çengel.

der görenler 'arşa-i
gülşen siyâset-gâhdur
hârdan bülbül-çün aşmış
câ-be-câ çenkâl gül

cennet:**1. cennete:-e****Kaside 1**

Mısra: 4

*Ağaçlık bahçe;
iman edip Salih ameller
işleyenlere, ahirette vaat
edilen nimet ve mükâfat
yurdu.*

bâbıdur ol bāğçenün
harf-i bā
cennete andan gider ehl-i
na'im

2. cennet:**Kaside 19**

Mısra: 13

*Allah'ın mümin,
sadık kullarına vaat
ettiği içinde ebedi
kalınacak olan mekan.*

gilmânlar ile toptolu
cennet şanur gören
bāğ-ı berîne ta'n ider oldı
çü câ-yı 'ıyd

3. cennetde:-de**Gazel 274**

Mısra: 9

*Ahirette müminlere
Allah tarafından
va'dedilen ebedî hayat,
yaşanacak yer.*

cennetde maķām
istemmez-idi ser-i kūyuñ
'ālemde Şihābî-i ġarîbe
vaţan olsa

4. cennetün:-ün**Gazel 92**

Mısra: 6

*Āhirette müminlere
Allah tarafından
vadedilen ebedî hayat
yaşanacak yer.*

'ālemün āsāyişi maḥbûb
ile maḥbûbedür

cennetüñ ârâyişi ğılmân
ü havrâ birledür

cennet-i gülzâr:

1. cennet-i gülzâr:

Kaside 20

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Cennet güllüğü.

cennet-i gülzâr içinde
boynın egmiş gönçalar
‘âşıka ğunc ü delâl
itmekde ğılmân-ı bahâr

cer id-:

1. cer id-:-er

Kaside 25

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Çekmek,

sürüklemek.

elinde boyunca sîm ü zer
var-iken gör ne tāmî‘dür
gedâlar gibi cām alup
ider bezmünde cer nergis

cerâğ:

1. cerâğıdur:-ı, -dur

Gazel 122

Mısra: 4

Çıra, kandil, mum.

meded cānumdaki şol
dāğ-ı cānânı
söyündürmeñ
ki çokdan âteş-i ‘ışk-ıla
yanmış bir çerâğıdur

2. çerâğ:

Gazel 163

Mısra: 2

*Mum / kandil. II Aşk
ateşi.*

iy meh fetîl-i ‘ışk-ıla
yandı cigerde dāğ
āhum derûn-ı sînede
andan yaqar çerâğ

cerâğ-ı ‘âlem-i fahr-i ümem:

1. çerâğ-ı ‘âlem-i fahr-i

ümem:-dür

Kaside 8

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Ümmetin övüncü ve
alemin kandili.*

çeşm ü çerâğ-ı ‘âlem-i
fahri ümemdür ol
‘arş-ı kulüb-ı mü‘min ü
levh ü kalemdür ol

cerâğ-ı enver:

1. çerâğ-ı enver:-üm

Gazel 218

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Parlak, nurlu
kandil.*

ruşinâ-yı hâlvetüm nûr-ı
ziyâ-yı zulmetüm
şu‘le-i şem‘-i dil-
fûrûzum çerâğ-ı enverüm

cerâğ-ı gülşen:

1. çerâğ-ı gülşen:-in

Gazel 238

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bahçenin kandili.

şem‘-i dāğum bağrımûñ
yağından oldu şu‘ledâr
böyle yaksa yakıcağ kişi
cerâğ-ı gülşenin

cerâğ-ı şevk:

1. çerâğ-ı şevk:

Gazel 292

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Arzu çırası.

mümdür her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem' eylesin her meh-
veşi

cerevān it:-

1. cereyān it:-se

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Akmak, çağıldamak.

cereyān itse gözüm yaşı
olur hūn-ālūd
k'eyledi hañçer-i mihnet
cigeri lahte'l-aht

cerīde:

1. cerīdesi:-si

Kaside 19

Mısra: 21

Defter, kitap.

tayy oldu çün riyāzāt u
şavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı 'ıyd

cerişle:

1. çerişlesin:-sin

Gazel 227

Mısra: 4

*Baştan savmak, bir
iş baştan savma
yapmak.*

tomar-ı hatt-ı hüsne
ağyar-ı bed-nazar
bakmaya tāki dek aña
çeşmin çerişlesin

cerrār:

1. cerrāre:

Gazel 245

Mısra: 4

*Zorla para
toplayan, kendisine
menfaat sağlayan
(kimse); yapışkan,
kovulmakla gitmeyen;
dilenci.*

her melek-ruhsār yārūñ
görmege dīdarını
cārī olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

çeşm:

1. çeşm-ile:-ile

Gazel 267

Mısra: 8

Göz, ayn, dide.

hatt-ı yākut-ı lebi sebz ü
'izār u la'li şurh
cebhe ü 'ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

2. çeşmüñdür:-üñ, -dür

Gazel 283

Mısra: 4

Göz.

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret
dü çeşmüñdür be'aynıh
kâf-i kûfı

3. çeşm:

Kaside 8

Mısra: 15

*Görme organı, ayn,
dide, çeşm.*

çeşm ü çerāğ-ı 'ālem-i
faḥr-i ümemdür ol
'arş-ı kulüb-ı mü' min ü
levh ü kalemdür ol

4. çeşmin:-i, -n

Gazel 227

Mısra: 4

(Sevgilinin) bakışı II

Göz.

tomar-ı hatt-ı hüsne
ağyar-ı bed-nazar

bakmaya tāki dek aña
 çeşmin çerişlesin

5. çeşmüm:-(*ü*)m

Gazel 20

Mısra: 9

(*Âşığın*) gözü.

dün gice ne h^vāb
 çeşmüm gördi ne
 çeşmümi h^vāb
 görinen ancak hayāl-ı
 hüsnüñ oldu dilberā

6. çeşmüm:-(*ü*)m

Gazel 244

Mısra: 10

(*Âşığın*) gözü.

bezme geldüğün görüp
 cām-ı şarāb-ı la' l fām
 dökdi sākīnūñ Şihābī
 çeşmüm ayağına şu

7. çeşmüñ:-(*ü*)ñ

Gazel 251

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü.

kaşuñ merrīh-i merdüm-
 küş mi ey meh çeşmüñ
 üstinde
 kim anuñ bir eli şimşire
 şunmuş biri hañçere

8. çeşmüñ:-*üñ*

Gazel 99

Mısra: 1

(*Sevgilinin*) gözü,

bakış.

çeşmüñ egerçi merdüm-i
 şāhib-nazar geçer
 görmezlenür fütādesin
 ammā başar geçer

9. çeşmüñ:-*üñ*

Gazel 99

Mısra: 7

(*Sevgilinin*) gözü,

bakış.

bakmazsa 'ayn-ı rahm-ıla
 çeşmüñ 'aceb degül
 gamzeñ hemīşe aña beni
 gamz ider geçer

10. çeşmüñ:-*üñ*

Gazel 189

Mısra: 4

(*Sevgilinin*) gözü,

bakış.

şikār eyler dil ü cān
 kebkini şalsa nazar bir
 kez
 'aceb sayyāddur çeşmüñ
 'aceb şehbāzdur [zülfüñ]

11. çeşmüñ:-*üñ*

Gazel 284

Mısra: 1

(*Sevgilinin*) gözü,

bakış.

hastedür çeşmüñ
 be'aynih cism-i bīmārum
 gibi
 kara geymiş kākülūñ
 baht-ı siyeh-kārum gibi

12. çeşm:

Gazel 144

Mısra: 5

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

çeşm olupdur yāri gözler
 nergis-i bīnā başar
 gülsitān içinde olmuş gül
 dahı her kūşe güş

13. çeşm:

Gazel 175

Mısra: 13

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

ey Şihābī çeşm cānuñda
 başiret var-ısa
 rüşinā-yı kalb için

dāyim “ulū’l-ebşār”a
[bak]

14. **çeşmümde:-(ü)m, -**
de

Gazel 230

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

seyr ider çeşmümde
sulţān-ı hayālūñ nitekim
Yūsuf-ı Mısırî güzār eyler
kenār-ı Nilden

15. **çeşmümde:-(ü)m, -**
de

Gazel 252

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

çeşmümde āb-ı miḥnet ü
cismümde tāb-ı ğam
ḥāk-i teni şavurmada
başda hevā-y-ise

16. **çeşmüm:-üm**

Gazel 69

Mısra: 1

Görme organı, göz

II âşığın gözü.

la‘līn piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürḥ

la‘lūñ şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürḥ

17. **çeşmümi:-üm, -i**

Gazel 20

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

dün gice ne ḥvāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi ḥvāb
görinen ancak hayāl-ı
ḥüsnüñ oldu dilberā

18. **çeşmümden:-üm, -**
den

Gazel 20

Mısra: 11

(Âşığın) gözü.

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
ḥvābumı
var gibi cānā hayālūñle
ezelden mācerā

19. **çeşmi:-i**

Gazel 106

Mısra: 2

Göz, bakış, nazar. II

Âşığın gözü.

şanmañuz ten-
ḥānesinden dāğlar revzen

açar

bakmağa cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

çeşme-i çeşm:

1. **çeşme-i çeşm:-üm, -**
den

Gazel 122

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göz çeşmesi. ||

Âşığın ağlamaktan
çeşmeye dönmüş gözleri.

zemīn enhārı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdur

2. **çeşme-i çeşm:-üm**

Gazel 186

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın)Göz pınarı,
gözyaşı. || Göz bebeği.

‘ayn-ı āqlum görelî cism-
i laṭīfūñ iy perī
çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerūñ

çeşme-i la‘l:

1. çeşme-i la'ī:-i, -n, -e

Gazel 13

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Lal taşı gibi kırmızı
olan dudağın pınarı II
dudağın kenarı.*

çeşme-i la'line tāriḥ-i
zamān olmağ-ıçün
eylemiş kıl-k-i ḥaṭuñ
süre-i kevşer peyda

çeşm-i 'ālem:

1. çeşm-i 'ālem:

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dünyanın gözü. II
Dünyadaki herkes ve her
şeyin gözü.*

temāşā kıлмаğa
ebrūlarını çeşm-i 'ālem
hep
hilāl-i 'ıyd-veş saña
bakar bu ne temāşādur

çeşm-i cāhile:

1. çeşm-i cāhile:

Gazel 257

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Cahillerin gözü. II
Bilgisiz, anlayışsız cahil
kimselerin bakışı, nazarı
yahut gözü.*

n'ola bakmazsa kemāl
ehline çeşm-i cāhile
ma'rifet nūri görünmez
başar-ı ḥodbāne

çeşm-i cān:

1. çeşm-i cān:-u, -muz

Kaside 15

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Gönül gözü. || Can
gözü.*

nūruñla çeşm-i cānumuz
aç eyleme 'alīl
bakma 'uyūb-ı 'āşiye ey
pertev-celīl

çeşm-i ḥayāt:

1. çeşm-i ḥayāt:

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hayat gözü.

sebze-i ḥaṭṭuñ-ıla rūşen
olur çeşm-i ḥayāt

nāzara nūr verür niteki
seyr-i leb-i kışt

çeşm-i hun-bār:

1. çeşm-i hun-bār:-um

Gazel 284

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kanlar yağdıran
göz.*

ķana ġarķ olmış
firākuñdan çemende
lālenüñ
ķanı ağlar üstine bu
çeşm-i hun-bārum gibi

çeşm-i kıttāl:

1. çeşm-i kıttāl:-üñ

Gazel 271

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)
Öldürücü gözleri.*

ḥāl-i fettānūñ ruḥuñda
fitne-engīz olmada
çeşm-i kıttālūñ gibi
zūlfūñ dil-āvīz olmada

çeşm-i pūr-nem:

1. çeşm-i pür-nem:

Gazel 199

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yaş dolu gözler;**ağlayan göz.*

yâra didüm çeşm-i pür-
nem ğarkâ verdi 'âlemi
ol dürr-i yeğtâ didigüm
yemm-durur o nem degül

çeşm-i şihâbî:

1. çeşm-i şihâbî:-(y)e

Kaside 2

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Şihâbî'nin gözü.

olıcak zümre-i 'isyâna
Muhammed şâfi'
göstere çeşm-i Şihâbîye
dahı nûr u necât

çeşmin süz-:

1. çeşmin süz-:-er

Kaside 25

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Gözlerini süzmek,

*göz kapaklarını birbirine
yaklaştırarak baygın ve
anlamli bakmak.*

çemen maḥbûbıdur güya
niyaz itdükçe 'uşşâkı
egüp nâz-ıla boynın
şîveden çeşmin süzer
nergis

çeşmüm merdümi:

1. çeşmüm merdümi:

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

göz karardur her gözi
âhûya çeşmüm merdümi
her saçı Leylâya tolaşup
göñül mecnûn olur

çetr-i hümayûn:

1. çetr-i hümayûn:

Kaside 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Padişah çadırı.

kırdı şahın-ı çemene çetr-
i hümayûn lâle
gösterür gülşene dârât-ı
ferîdûn lâle

cevâb vir-:

1. cevâb vir-:-e

Gazel 258

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İşlenen bir

*kabahatle ilgili karşılık
vermek, savunmak,
kendini aklamaya
çalışmak.*

cevri hisâba gelmedi
yârûn Şihâbiyâ
vire cevâb 'âşîka rûz-ı
hisâbda

cevâbın ver-:

1. cevâbın ver-:

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sorunun cevabını**vermek, yanıt vermek.*

dehânuñ sırrını şordum
mesâyil ehline yer yer
cevâbın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

2. cevâbın ver-:-me, -ge

Gazel 109

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Müşkülü çözmek,
sorunu halletmek, soruya
cevap vermek.*

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

cevāhir:

1. cevāhiri:-i

Gazel 268

Mısra: 3

*Elmas, zümrüt,
pırlanta gibi değerli süs
eşyaları, mücevherler.*

teşbih kılma la'l-i nigāra
cevāhiri
la'l-i müzāba hîç ola mı
sengler şebîh

2. cevāhirin:-i, -n

Gazel 277

Mısra: 5

*Cevherler II elmas,
zümrüt, pırlanta gibi
değerli taşlar II aşığın
gözyaşları.*

dökdüm yoluña 'aşk-ıla
eşküm cevāhirin

sen pādīşāh-ı hüsni-içün
açdum hāzīne'i

cevāmi':

1. cevāmi'de:-de

Kaside 18

Mısra: 19

Camiler.

ne cevāmi'de kıyām ü ne
mesācidde sücūd
ne medārisde 'ulūm ü ne
mecālisde ku'ūd

cevce:

1. cevce:

Gazel 144

Mısra: 7

*Arpa tanesi, arpa
tanesi kadar az, değersiz
saymak.*

hāşıl-ı a'mālūñ olmaz
cevce şatar-ısañ riyā
hırmen-i 'ālemde olma
nāhidā gendüm-fürüş

cevher:

1. cevhere:-e

Gazel 254

Mısra: 10

Var olan bir şeyin

*özü, esâsı, varlığındaki
maya, gevher.*

añlamaz şüret-perest olan
Şihābī ş'i rini
i'tibar eyler velī şarraf-ı
ma'nī cevhere

2. cevherdür:-dür

Gazel 29

Mısra: 6

*Mücevher; değerli,
kıymetli.*

küt-ı cān yāķūt u mercān
oldı yā la'l-i müzāb
fehm idüp haşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

3. cevherlerin:-ler, -i, -n

Gazel 259

Mısra: 6

*Elmas, zümrüt,
pırlanta gibi değerli süs
eşyası, mücevher,
gevher, güher.*

hayalūñ merdūmi
çıkmadı cānā baħr-i
çeşmümden
yaşum cevherlerin
çıkarmağ-ıçün kaldı
deryāda

4. **cevherin:-i, -n****Gazel 115**

Mısra: 5

Mücevher, değerli taş. II Aşkın sırları.

dilde tañ mı saklasam
‘aşk u muhabbet
cevherin
küşe-i vîrānede
gencīneler medfūn olur

cevher ol:-1. **cevher ol:-ur****Gazel 234**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Değerli taş, mücevher olmak.

cevher olur dilde ihlās
olsa iksīr-i ‘amel
geçmege sen [bu] kīmyā-
yı hālīş-i kem-yābdan

cevher-i ‘aşk:1. **cevher-i ‘aşk:-ıla****Gazel 277**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Aşk cevheri, aşkın özü, esası, aşkın hakikati.

toldur Şihābī cevher-i

‘aşk-ıla çünki sen
baħr-i belāgat içine
şalduñ sefīne’i

cevher-i cān:1. **cevher-i cān:****Gazel 17**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can, gönül cevheri.

lebūñe cevher-i cān
dimek olurdu cānā
dehenūñ vaşfi benüm
ağzuma düşmez ammā

cevher-i eşk-i firāvān:1. **cevher-i eşk-i****firāvān:-ıla****Gazel 270**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gözyaşı cevherinin fazlalığı, bolluğu. II Göz yaşlarının inciye benzetilmesi bağlamında.

‘āşık-ı müflis taşı taş
üstine kırmaz-iken
cevher-i eşk-i firāvān-ıla
sengīn olmada

cevher-i ‘ilm:1. **cevher-i ‘ilm:-ile****Gazel 294**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlim, bilgi cevheri.

pādişāh-ı mülk-i ma‘nī
olmak isterseñ eger
cevher-i ‘ilm-ile doldur
kalbūñi mahzen gibi

cevher-i lutf:1. **cevher-i lutf:****Gazel 130**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Lütuf ve ihsan cevheri.

kıyās-ile bilinmez
cevher-i lutf u ‘atā kadri
bu himmet ‘ālī gevhirdür
buña vez ü ‘ayār [olmaz]

cevher-i ma‘nī:1. **cevher-i ma‘nī:****Gazel 106**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mana cevheri.

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihābī sīneden
cevher-i ma'nī nişār idüp
niçe mahzen açar

2. cevher-i ma'nī:

Gazel 200

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mana cevheri.

şūretā bir katre-i kemdür
vücūduñ gerçi kim
cevher-i ma'nī nişār
etmekde baħr-i a'zam ol

cevher-i nazm:

1. cevher-i nazm:-um

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiirin aslı, özü.

cevher-i nazmum
muvāfiķ düşdi baħr-ı
tab'uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

cevkān:

1. çevkānına:

Gazel 15

Mısra: 1

Hükümdarlık asası.

felek çevkānına āhumdan
olsa ğuy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur ğüft-i şinev peydā

2. çevkānına:-ı, -n, -a

Gazel 15

Mısra: 1

Değnek, ucu eğri

sopa.

felek çevkānına āhumdan
olsa ğuy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur ğüft-i şinev peydā

3. çevkānına:-ı, -n, -a

Gazel 51

Mısra: 9

Değnek, ucu eğri

sopa.

efendüm kākülün
çevkānına tūb eylesün
başın
Şihābī çākeri meydān-ı
'ışkuñ içre ser-bāz it

4. çevkānına:-ı, -n, -a

Gazel 299

Mısra: 9

Değnek, ucu eğri

sopa.

iy Şihābī 'aşķ çevkānına
tūb it başuñı
'āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

5. çevkān:

Gazel 303

Mısra: 3

Değnek, ucu eğri

sopa.

perçem-i pürhamını her
biri çevkān itseler
ser-i 'uşşāk olur elde
tūbları (-)

cevr:

1. cevr-ile:-ile

Gazel 40

Mısra: 1

Haksızlık edip

*incitme, eziyet, cefā,
gadr, zulüm.*

yār hışm itdi baña cevr-
ile āgyāre uyup
'abd-i müznib kılmış
a'māl-i maħabbetden
zünüb

2. **cevr-ile:-ile****Gazel 111**

Mısra: 3

Eziyet, zulüm, cefa.

çekdi çevirdi cevr-ile
 devr-i zamān beni
 güyā kemānkeş-i gama
 kıddüm kepādedür

3. **cevründen:-üñ, -den****Gazel 74**

Mısra: 7

*Cevir; eziyet, zulüm,
 cefa, sıkıntı.*

zevk ider dil taze
 cevründen senün
 kim leziz olur dimişler
 her cedid

4. **cevrî:-i****Gazel 258**

Mısra: 9

*Cefa, elem, eziyet,
 eza. II Sevgilinin âşığa
 eziyeti.*

cevrî hisāba gelmedi
 yārün Şihābiyā
 vire cevāb ‘âşığa rûz-ı
 hisābda

cevr eyle:1. **cevr eyle:-i-i, -di****Gazel 2**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek.

ebrûsı fikri kıldı Şihābî
 teni hilāl
 cevri şu deñlü eyledi ol
 meh-cebîn baña

2. **cevr eyle:****Gazel 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eziyet etmek.

cevri şu deñlü eyledi
 devr-i felek baña
 yiri degül mi ağlasa
 gökde melek baña

cevr it:-1. **cevr it:-se****Gazel 70**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Cefâ etmek, eziyet
 etmek, zahmet ve sıkıntı
 vermek.*

cân u dile cefâ-y-ıla cevr
 itse vechi var

yüz virür oldu toğrısı
 hattı ile hâle [ruh]

2. **cevr it:-se****Kaside 21**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Cefâ etmek, eziyet
 etmek, zahmet ve sıkıntı
 vermek.*

hūblar ‘uşşāka cevritse
 kıllur ‘ışkın ziyād
 şevk virür bülbulân-ı
 bāga istigna-yı gül

cevr ü cefâ-yı dilber:1. **cevr ü cefâ-yı dilber:-e****Gazel 116**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgiliden gelen
 eziyet ve sıkıntı.*

cevr ü cefâ-yı dilbere
 şabr eyle iy gönül
 şāyed tarahhūm eyleye
 bir gün zamān olur

cevr ü kin:1. **cevr ü kin:****Gazel 2**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kindarlık ve eziyet.

ben ṯalibin cefāsına
vaşlın diler raķīb
mihir ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

cevr-i eyle-:

1. **cevr-i eyle-:-r**

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zulmetmek, eziyet

etmek.

gerdiş-i devrān Şihābī
cevr-i çok eyler baña
yok nihāyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

cevr-i nāz:

1. **cevr-i nāz:-uñ, -la**

Gazel 213

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Naz zulmü, eziyeti.

cevr-i nāzuñla helāk
itdün Şihābī haste'i
hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardır ölüm

cevr-i yār:

1. **cevr-i yār:-a**

Gazel 143

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin eziyeti,

cefası.

Şihābī cevr-i yāra kııl

taḥammül

cefādan ḳalbüñ olmasın

müşevveş

cevr-i zamāne:

1. **cevr-i zamāne:**

Gazel 119

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zamanın cevri,

zulmü.

cevr-i zamāne bir yaña

bir yañadan firāk

oldı Şihābī ḥasteye

bunlar ḥavāleler

cevşen-i çarḥ:

1. **cevşen-i çarḥ:**

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Feleğ'in zırhı.

āhum şihāb-ı şāķīb
olupdur Şihābiyā
nāvek mişālī cevşen-i
çarḥı deler geçer

cevve al-:

1. **cevve al-:-maz**

Gazel 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğru olmaz.

hāniķā heyneh fenā
menzilinüñ dāḥil olan
cevve almaz götüri
meñzilet-i dünyāyı

ceyş-i şitā:

1. **ceyş-i şitā:**

Kaside 25

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kış ordusu, askeri.

yene ceyş-i şitā üstine
ğālib olmağa ḥaylı
bahār ezhārını cem'
eyleyüp leşker çeker
nergis

cibā kad emtet min**būvāke el-ḥacer****aḥyānā:****1. cibā kad emtet min****būvāke el-ḥacer****aḥyānā:****Gazel 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kitap taşı gibi**bazen ölümü getirdik.*

cibā kad emtet min

būvāke el-ḥacer aḥyānā

mesl̥ḥ vaḳt şūvāz zahār

‘icāzī kūn aḥyānā

cibāl-i arz:**1. cibāl-i arz:****Gazel 206**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yeryüzünün dağları.

büyüklenürseñ eger kim

cibāl-i arz mişāl

ṭarīḳ-ı ḥaḳda sürerler

erenler üstüne yol

çiçek:**1. çiçeksin:-siñ****Gazel 231**

Mısra: 6

Çiçek.

yerüñdür dayimā uğrar-

ısañ çengāline ḥāruñ

ruḥ-ı dildāre

öykünmişsin iy gül ne

çiçeksin sen

cife:**1. cīfeden:****Gazel 136**

Mısra: 4

*Leş, pislik || Fâni**dünyanın fâni lezzetleri.*

ḳanā‘at üzredür ‘anḳāsı

rūḥuñ

uşanmaz cīfeden bu nefis-

i kerkes

cife-i dehr:**1. cīfe-i dehr:-e****Gazel 6**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünyanın leşi.

baş egme cīfe-i dehre

gönül şehbāzı himmetde

verür ḳāf-ı ḳanā‘at

nitekim ‘anḳāya istiḡnā

ciger:**1. cigeri:-i****Gazel 43**

Mısra: 4

Yürek, gönül, ciğer.

cereyān itse gözüm yaşı

olur ḥūn-ālūd

k’eyledi ḥançer-i mihnet

cigeri lahte’l-aḥt

2. cigerüm:-(ü)m**Gazel 72**

Mısra: 12

(Âşığın) gönlü.

būy-ı ‘ışḳ oldu düḥānum

nefesümden ifşā

micmer-i tende yanaldan

cigerüm niteki ‘ūd

3. cigerde:-de**Gazel 163**

Mısra: 1

*(Âşığın) bağı,**yüreği.*

iy meh fetl̥-i ‘ışḳ-ıla

yandı cigerde dāḡ

āhum derūn-ı sīnede

andan yaḳar çerāḡ

ciger kûşesi:**1. ciger kûşesi:-dür****Kaside 22**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Çok sevdiği.

tıfl-ı eşki vü ciger
kûşesidür Ferhâduñ
n'ola ger şefkat-ile
beslese hāmūn lāle

ciger-hūn ol-:**1. ciger-hūn ol-:-ma, -su, -n, -dan, -dur****Gazel 56**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yüreği kanla
dolmak, acı çekmek.*

hatt-ı la'lūñ olupdur
dīde-giryān olmağa bā'is
ciger-hūn
olmasundandır yaşum
kan olmağa bā'is

cihād-ı a'zam:**1. cihād-ı a'zam:-ı****Kaside 16**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Büyük cihad. II Din

*uğruna verilen büyük
savaş.*

rāh-ı dīn içinde itdiler
cihād-ı a'zamı
komadı āyin-i bātıl
ihtimām-ı çār-yār

cihān:**1. cihāna:-a****Kaside 4**

Mısra: 6

*1. Yaratılmış olan
şeylerin bütünü, evren,
kâinat 2. Dünya,
yeryüzü.*

tulū' eyledi çünkim bu
āfitāb-ı selef
cihāna şaldı şu'ā vü ziyā
taraf-be-taraf

2. cihān:-+i**Kaside 4**

Mısra: 11

*1. Yaratılmış olan
şeylerin bütünü, evren,
kâinat 2. Dünya,
yeryüzü.*

münevver itdi cihānı
mişal-i mehr ü münir

cemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

3. cihānda:-da**Gazel 73**

Mısra: 9

*1. Yaratılmış olan
şeylerin bütünü, evren,
kâinat 2. Dünya,
yeryüzü.*

senūñle olalı cānā
cihānda rüz-ı qadīm
dehinde virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

4. cihānda:-da**Kaside 4**

Mısra: 2

*1. Yaratılmış olan
şeylerin bütünü, evren,
kâinat 2. Dünya,
yeryüzü.*

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

5. cihān:-+i**Gazel 310**

Mısra: 3

*Alem, cihan; dünya
hayatı, ömür.*

benüm ol merd-i müflis
kim cihānı terre almaz
sekiz bāğın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz

6. **cihān:**

Gazel 214

Mısra: 5

*Âlem, dünya,
yeryüzü.*

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī
hîç bir yār-ı vefādār
āsitanın bulmadum

7. **cihānda:-da**

Gazel 265

Mısra: 1

*Âlem, dünya,
yeryüzü.*

yürür-iken cihānda āzāde
beni kıl eyledi āga-zāde

8. **cihān:**

Gazel 211

Mısra: 3

*Alem, cihan ||
Dünya hayatı, ömür.*

hātır yıkıldı hāne-i fānī
cihān gibi

şöyle hārāba vardı ki oldı
maķām-ı bum

9. **cihānda:-da**

Gazel 186

Mısra: 12

*Alem, dünya. II
Dünya halkı.*

‘ālem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihābī ādeme
mişli vardur cihānda bir
mülāyim dilberüñ

10. **cihān:**

Gazel 314

Mısra: 10

*(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.*

ķaralar şi‘ri Şihābī gibi
her kırtāsī
‘amel-i nāmesine döndi
cihān evrākı

11. **cihān:-+i**

Kaside 15

Mısra: 8

*(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.*

‘afv it şefā‘tūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

12. **cihān:-+i**

Kaside 15

Mısra: 16

*(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.*

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

13. **cihān:-+i**

Kaside 15

Mısra: 24

*(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.*

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

14. **cihān:-+i**

Kaside 15

Mısra: 32

(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

15. cihânı:-+i

Kaside 15

Mısra: 40

(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

16. cihâna:-a

Kaside 25

Mısra: 6

(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.

yemm-i hâzrâya talmışdı
niçe gâvvâsdur gör kim

nişâr etdi cihâna jâleden
lû’lû’-i ter nergis

17. cihânda:-da

Gazel 142

Mısra: 3

(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.

‘ışķa şarf itdi cihânda
‘ömrinüñ sermâyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnûnda ‘aķl-ı ma‘âş

18. cihânda:-da

Gazel 206

Mısra: 3

(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,
evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.

ķanâ‘at-ile ide gör
cihânda istiğnâ [vb]
işitmedüñ mi ki “el-faķr
faķrı” didi resûl

19. cihânda:-da

Gazel 264

Mısra: 5

(Fars.) Yaratılmış
olan şeylerin bütünü,

evren, kâinat II. Dünya,
yeryüzü.

olduğı-çün cihânda zen-
perest
etdiler ța’n-ı ‘aşķı
Ferhâda

20. cihânda:-da

Gazel 221

Mısra: 10

Âlem, dünya,
yeryüzü. II Hayat.

şabâ-y-ıla Şihâbî
bendesine ‘ışķ u meşķ
itmez
cihânda bî-vefâlar çok
velî aña selâm olsun

cihân deyri:

1. cihân deyri:-n, -de

Gazel 312

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Cihan kilisesi,
dünya.

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersânını
bu cihân deyride cānâ
ben seni sevdüm seni

cihân halkı:

1. **cihān halkı:****Gazel 226**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünya üzerinde
yaşayan herkes, insanlar.*

cihān halkı saña telsim
cān eyler müsellemsin
vişālūñ ‘ālem-i cāndur
anuñ-çün cān-ı ‘ālemsin

2. **cihān halkı:-(n)a, -****Gazel 211**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ahali, bütün
insanlar, dünyâda
yaşayan herkes.*

metrūk olundu ‘ādet-i
ihsān-ıla kerem
buhl-ile haste oldu cihān
halkına rüsüm

3. **cihān halkı:****Gazel 226**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ahali, bütün
insanlar, dünyâda
yaşayan herkes.*

cihān halkı saña teslīm
cān eyler müsellemsin
vişālūñ ‘ālem-i cāndur
anuñ-çün cān-ı ‘ālemsin

cihān ü cān:1. **cihān ü cān:-a****Gazel 26**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünya ve can. ||
Bütün her şey.*

meyli yok sensiz
Şihābīnūñ cihān ü cāna
hīç
cān-ı ‘ālem dünyeden
maḫṣūd sensin sen baña

2. **cihān ü cān:-ı****Gazel 134**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünya ve can. ||
Bütün her şey.*

gerekmez gülşen-i dehrī
baña ey gül beden sensiz
cihān ü cānı cānā
n’eylerin sensiz (-)

cihānī:1. **cihānīler:-ler****Gazel 308**

Mısra: 8

*Dünya, âlem. II
Bütün insanlar, herkes.*

‘ālem-i cāndur vişālūñ
va‘desi çün âdeme
cān-ı ‘ālem bī-vefā olma
cihānīler gibi

cihānuñ minneti:1. **cihānuñ minneti:-n****Gazel 235**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyanın eziyeti,
cefası, yükü.*

çekmezem cānā lebūñ
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātüvān
cisme cihānuñ minnetin

cihet:1. **cihetden:-den****Gazel 12**

Mısra: 20

*Husus,sebeb,yön,tar
af.*

sāğar-ı meyde Şihābī
görünür ‘aks-i cihān

ol cihetden didiler
mir'ât-ı İskender aña

çık-:

1. çıkmış:-muş

Gazel 41

Mısra: 1

*Çıkmak; bir şeyin
üzerinde olmak.*

şāha çıkmış cāmi'-i
gülşende söyler 'andelīb
şanasın bālā-yı
minberden hitāb eyler
hatīb

2. çıkmadı:-ma, -dı

Gazel 186

Mısra: 4

*(Bulunduğu yerden)
Dışarıya varmak,
içeriden dışarıya doğru
gitmek.*

'ayn-ı āklum görelî cism-
i laṭifün iy perî
çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerün

3. çıkmadı:-ma, -dı

Gazel 259

Mısra: 5

(Bulunduğu yerden)

*Dışarıya varmak,
içeriden dışarıya doğru
gitmek.*

hayalün merdümü
çıkmadı cānā baḥr-i
çeşmümden
yaşum cevherlerin
çıkarmağ-ıçün kaldı
deryāda

4. çıkmış:

Gazel 292

Mısra: 2

*Belirli sınırların
dışına çıkmak, taşmak.*

şem' kim bir 'āşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derünî âteşi

5. çıkmasın:-ma, -sın

Gazel 236

Mısra: 8

*İçeriden dışarıya
varmak, gitmek.*

hāne-i dil қо harāb
olmağa yüz tutasın teg
çıkmasın genc-i gamuñ
bu dil-i vīrānumdan

6. çıkma:-ma

Gazel 206

Mısra: 5

*(Bir yerden)
Uzaklaşmak, ayrılmak.*

iñende perde'i açma vü
çıkma dā'ireden
terennümāt-ı mecālisde
gözle aşı-ı uşul

7. çıkma:-ma

Gazel 258

Mısra: 3

*(Bir yerden)
Uzaklaşmak, ayrılmak.*

çıkma uşul ü dāyireden
bil maḳāmuñı
kāhil fūnunu böyle
yazıpdur kitābda

8. çıkar:-ar

Kaside 25

Mısra: 48

*(Laf, sır, söz)
Duyulmak, yayılmak.*

hayāl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velî remzi duyulup
korkarın başda çıkar
nergis

9. **çıkar**sa:-ar, -sa**Gazel 73**

Mısra: 1

(Bulunduğu yerden)

Dışarıya varmak,
içeriden dışarıya doğru
gitmek.

n'ola şeb içre çıkar
depemden âh ile dūd
başumda şem' mişâli
hemîşe yanar od

10. **çıkm**asın:-ma, -sın**Gazel 155**

Mısra: 9

Birin'in veya bir

makamın huzuruna
varmak.

çıkm'asın derseñ semâ-yı
kalbüne recm eyleyüp
ey Şihâbî kıl var âhuñ
âteşin şeytâna 'arz

11. **çıkm**asa:-ma, -sa**Gazel 113**

Mısra: 1

Doğmak, görünmek.

çıkm'asa nūr-ı ziyâ ger
nâr-ı âhumdan şerer
her gice şem'-i nücümü
gökde yer yer kim yakar

12. **çıkm**adı:-ma, -dı**Gazel 236**

Mısra: 1

Ayrılmak, terk
etmek.

çıkm'adı tîr-i gamuñ bu
dil-i vîrānumdan
durmayup yer etümi
gam-ısa biryānumdan

13. **çıkm**ınca:-ınca**Gazel 60**

Mısra: 5

Ayrılmak, hareket
etmek.

hevâ-yı 'ışk gönül'den
çıkm'ınca şiddet-ile
olur seyl-i sirişküm çü
k'ulzüm-i emvâc

çık:1. **çıkm**adı:-ma, -dı**Gazel 232**

Mısra: 2

Görünmek, ortaya
çıkma.

görünmez oldu meh yüzi
yārūñ niķābdan
hüsn âfitâbı çıkm'adı zıll-
i sehābdan

2. **çıkdı**:-dı**Gazel 156**

Mısra: 2

(Özellik ve nitelik
için) Anlaşılma, ortaya
çıkma.

katl-i 'uşşāka leb-i dilber
getürdi tâze haṭ
sāde diller meşrebinde
çıkdı ammā o ğalaṭ

3. **çık**ar:-ar**Gazel 46**

Mısra: 7

Yükselmek.

manşib u 'aşka iren
zirve-i eflāke çıkar
rütbe-i dehr-i denī aña
göre pāye-perest

4. **çıkdı**:-dı**Gazel 41**

Mısra: 8

Açığa çıkma,
görünmek.

küfr-i zülfüñ şaklar-imiş
ol raķīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koynından şalīb

5. **çıkdı:-dı****Gazel 180**

Mısra: 9

Binmek.

resīmān-ı zülfüne çıkdı
 Şihābī vezn-ile
 hüsñüñ hengāmesinde
 etmege cānbāzlık

6. **çıkdı:-dı****Gazel 300**

Mısra: 5

*(Giyilen veya
 takılan şeyler vücuttaki
 yerinden) Ayrılmak.*

ruhuñ rengine gül çıkdı
 kabādan
 hadüñden lāle etdi terk-i
 tācı

7. **çıkmadı:-ma, -dı****Gazel 228**

Mısra: 8

*Çıkmak, bir yerden
 ayrılmak.*

kanlu yaşum gibi her
 dem baña hem-dem
 olmağa
 kaldı çıkmadı peykān-ı
 gamzeñ sīneden (-)

8. **çıkup:-up****Gazel 45**

Mısra: 6

Ortaya çıkmak

*(çıkıp söz söylemek
 bağlamında).*

terennümden öterse
 mürğ-i dil yanında iy
 bülbul

çıkup şah-ı gül üzre
 gülsitān içre yeter lāf -it

9. **çıkdı:-dı****Gazel 144**

Mısra: 4

*(Yüksek bir yere
 varmak için) Yukarı
 doğru gitmek, yüksekteki
 bir yere erişmek.*

tāb-ı mülden gül gül oldu
 çehresi sākīlerüñ
 bezm içinde çengden tā
 zühreye çıkdı hurūş

10. **çıkdı:-dı****Gazel 185**

Mısra: 3

*(Yüksek bir yere
 varmak için) Yukarı
 doğru gitmek, yüksekteki
 bir yere erişmek.*

hākden eflāke çıkdı āhlar
 hayfdur ‘uşşāka yerden
 göge dek

11. **çıkdı:-dı****Gazel 267**

Mısra: 3

*(Yüksek bir yere
 varmak için) Yukarı
 doğru gitmek, yüksekteki
 bir yere erişmek.*

hatt-ı müşğīn-i beyāza
 gelmedin çıkdı gālat
 müşkil oldu kaldı bu
 sehv-i kalem kādū siyeh

12. **çıkdı:-dı****Kaside 21**

Mısra: 1

*Belirmek, ortaya
 çıkmak.*

şeh-nişīn-i şāha çıkdı
 şahid-i ra‘nā-yı gül
 jāleden dūrler nişār itdi
 şabā der-pāy-ı gül

13. **çıkan:-an****Gazel 117**

Mısra: 8

*Belirmek, ortaya
 çıkmak.*

cem‘-i ‘uşşâkı nevâlarla
muḥayyer eyledi
çeng-i ğamda nây-ı
nâlemden çıkan âvâzeler

çıkâr-:

1. **çıkarmağ-içün:-mag,**
-içün

Gazel 259

Mısra: 6

*Birinin veya bir
şeyin çıkmasını
sağlamak, çıkmasına
sebepe olmak.*

ḥayalüñ merdümi
çıkmadı cānā baḥr-i
çeşmümden
yaşum cevherlerin
çıkarmağ-içün kaldı
deryâda

2. **çıkardı:-dı**

Gazel 20

Mısra: 11

(Bulunduğu yerden)

*Dışarı çıkmasını
sağlamak.*

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
ḥvābumı

var gibi cānā ḥayālüñle
ezelden mācerā

çıkarma-:

1. **çıkarma:**

Kaside 4

Mısra: 22

Çıkarmamak.

Şihābī koma dilüñden
kelām-ı rahmānı
semā-yı kalbe rücüm it
çıkarma şeytānı

çıkdı:

1. **çıkdı:**

Kaside 22

Mısra: 8

Açılmak, açığa

çıkmaq.

görinür daḥı derünındaki
dāğ-ı hırmān
çıkdı yerden ḥaḳkuñ
emri-y-le çü kārūn lāle

çıkma:

1. **çıkmaya:-ya**

Gazel 5

Mısra: 4

Çıkmmamak;

ayrılmamak.

tīr-i ğamzeñ sīne-i
mecrūḥuma
girdi ana tā kıyāmet
çıkmaya

2. **çıkmaya:-ya**

Gazel 10

Mısra: 9

Çıkmmamak;

ayrılmamak.

dilden ḥayālī zülf ü ḥaṭuñ
çıkmaya ebed
ḥāk-i vücūd ma‘reke-i
mūr ü mār ola

cilā:

1. **cilādur:-dur**

Gazel 206

Mısra: 14

Parlaklık.

Şihābī ḳavlini sem‘-i
ḳabül-ile gūş it
efendi ‘aḳla cilādur
olunca söz maḳbül

cilā ver-:

1. **cilā ver-:**

Gazel 280

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlatmak II

Manevi manada
arınmak, temizlenmek.

jeng-i ğamdan her ne
deñlü ey dilber gider
cilve-i cānān verür
āyīne-i cāna cilā

cilve:

1. cilvesin:-si, -n

Gazel 118

Mısra: 3

Naz, işve, eda.

ey kamer-çehre cemālūñ
cilvesin ‘arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazzāreler

2. cilvesi:-si

Kaside 3

Mısra: 13

*Görünme II Naz,
işve, eda.*

her mäh-çehre cilvesi
hüsñüñ zühürıdır
bu hüsñ ü bu zühür-ile
şermende mihr ü mäh

3. cilvesin:-s, -i, -n

Gazel 223

Mısra: 5

*İşve, naz; salınarak
gezinme, kırıtma.*

gel cemālūñ cilvesin ‘arz
it şafā bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştākđur ey nūr-ı ‘ayn

4. cilvesi:-si

Kaside 2

Mısra: 13

*Edālı davranış, naz,
işve.*

her mäh-çehre cilvesi
hüsñüñ zühürıdır
bu hüsñ ü bu zühür-ile
şermende mihr ü mäh

cilve göster:-

1. cilve göster:-mez

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Naz yapmak.

şeker-güftār olup mir’āt-ı
dilden cilve göstermez
şular kim tūti-i rūḥa
muḥabbetden ğidā
vermez

cilvegāhı:

1. cilvegāhı:

Kaside 15

Mısra: 1

*Far. is. Tecelli ve
zuhur mahalli.*

iy cilvegāhı kurb-ı ilāh-ı
semī‘ olan
vey qadr-i cāh-ı burc-ı
şerefde refī‘ olan

cilveger:

1. cilveger:

Gazel 48

Mısra: 5

*Cilveli, nazlı. II
Tecelli eden, ortaya
çıkan.*

hüb-rūlardan görünmez
cilveger meydānda
‘ālemi araladı hüsñ-i
cihān-ārā-yı dost

cilve-i cānān:

1. cilve-i cānān:

Gazel 280

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin cilvesi
nazı.*

jeng-i ğamdan her ne
deñlü ey dilber gider
cılve-i cānān verür
āyīne-i cāna cilā

cīm:

1. cīm:

Gazel 263

Mısra: 6

*Cim (□) Arap
alfabesinin beşinci harfi.*

n'ola kim halka-i
zülfinde mesken eylese
hālī
nezāket birle konmuş
noktadur cīm cemālinde

2. cīm:

Gazel 7

Mısra: 3

*Arap alfabesindeki
beşinci harfi II Sevgilinin
saçı kıvrımlı olması
sebebiyle cim harfine
benzetilir.*

zülfüñi cīm ü kadūñ
kılmış elif ebrūñi nūn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

cīm-i cemāl:

1. cīm-i cemāl:-i

Kaside 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cemalin (kelimesi)

cim harfi.

şafha-i hüsn üzre şan
cīm-i cemāli noktadur
halka-i zülf-i
mutarrāsında hāl-i
Muştafā

çin:

1. çin:

Gazel 281

Mısra: 6

*Asya'nın doğusunda
bulunan geniş ülke.
Klasik Türk şiirinde
ceylanları, dolayısıyla da
misk kokularıyla söz
konusu edilmiştir.*

nigāristān olupdur şūretā
bostān-ı renk-āmīz
gören der naqş-ıla zeyn
itdiler çin içre ferhārı

2. çin:

Gazel 286

Mısra: 4

İçin.

gice ruhsārın añup
ağladum o ğonca-lebūñ
çin seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

çin ol:-

**1. çin ol:-up, -durur, -
lar**

Gazel 170

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Büklüm büklüm
olmak.*

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hūşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

çin zülf:

1. çin zülf:-üñ

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kıvrımlı, büklümlü
zülf.*

hāl-i hindūn-ıla çin
zülfüñ ey 'ālī nijād
kişver-i hüsn ü cemālūñ
husrev ü hākānidur

cinān:

1. cināna:-a

Kaside 4

Mısra: 7

Cennetler.

dikildi gülşen-i cān u
cināna virdi şeref
nihāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

2. cinān:

Gazel 281

Mısra: 4

Cennet.

gülüstān-ı cihān [kim]
toldı gül ü gönca-lebllerle
cinān bāğı görince reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

cinān bāğı:

1. cinān bāğı:-n, -da

Gazel 208

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cennet bahçesi.

ruhında hāliline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm
cinān bāğında çün
gendüm-fırīb olmuş-
durur ādem

cinanī:

1. cinanīler:-ler

Gazel 308

Mısra: 1

Cennetler.

hūblar gılman-ı
behçetdür cinanīler gibi
yanlarında engel olmasa
zebanīler gibi

cinānuñ sekiz bāğı:

1. cinānuñ sekiz bāğı:-n

Gazel 310

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cennetin sekiz

*tabakası. II Sekiz cennet
bahçesi.*

benüm ol merd-i müflis
kim cihānı terre almaz
sekiz bāğın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz

çinī:

1. çinī:

Gazel 239

Mısra: 8

*Çin yapımı, Çin'de**üretilmiş.*

şikest etdi cefādan
kasesini niçe fağfüruñ
degüldür āsumān bir ser-
nigün çini çanağdur bu

çin-i zülf:

1. çin-i zülf:-i, -n, -den

Gazel 273

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının**kıvrımı.*

Çin-i zülfinden haberdār
olmağa miskīn şabā
gitti misk-içün Haṭā-y-ıla
Hotandan cānibe

cisim:

1. cismine:-i, -n, -e

Gazel 146

Mısra: 9

*Beden, gövde,**vücut.*

Şihābī cismine sen de
nigārā tır-i ğam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmış

cism:**1. cismimüñ:-im, -ün****Gazel 156**

Mısra: 3

Cisim, vücut.

seyl-i eşküm cismimüñ
bünnyādı üzre akduğın
der gören āhır ḥarāb etse
gerek Bağdād Şat

2. cismiyle:-le**Kaside 8**

Mısra: 26

Beden, vücut.

sālārı ḥayli mürsel ü
sulṭan-ı enbiyā
cismiyle nūr-ı muṭlaḳ ü
ismiyle Muştafā

3. cisme:-e**Gazel 48**

Mısra: 4

*Beden, vücut,**varlık; gönül, yürek.*

dem urursa nuṭḳ-ı
‘İsādan ta‘accüb eylemeñ
mürde cisme cān bağışlar
la‘l-i rūḥ-efzā-yı dost

4. cismim:-i, -m**Gazel 185**

Mısra: 10

*Vücut, beden. II**Âşığın bedeni.*

ey Şihābī nār-ı āhumdan
benüm
yağdı yer yer cismim
ebdāl-i felek

5. cismüm:-(ü)m**Gazel 8**

Mısra: 3

*(Âşığın) bedeni,**cimi, gövdesi.*

cānum ḥarīḳ-ı āhum ü
cismüm ḡarīḳ-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

6. cismüm:-(ü)m**Gazel 185**

Mısra: 8

*(Âşığın) bedeni,**cimi, gövdesi.*

eşk-i çeşmümdür benüm
deryā-yı ḥūn
keştîdür cismüm aña
āhum direk

7. cismümde:-üm, -de**Gazel 252**

Mısra: 3

*(Âşığın) bedeni,**cimi, gövdesi.*

çeşmümde āb-ı miḥnet ü
cismümde tāb-ı ḡam
ḥāk-i teni şavurmada
başda hevā-y-ise

8. cismi:-i**Gazel 224**

Mısra: 10

*(Âşığın) bedeni,**cismi, vücudu.*

irişsin ḳadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevḥīd içinde ḳo
Şihābī cismi ḥāk olsun

cism ü cān:**1. cism ü cān:-a****Gazel 38**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Beden ve ruh.

lerzeler tutdı ḥarāret-ile
beni
tāb-ı ‘ışḳuñ şaldı cism ü
cāna teb

cism-i âdem:**1. cism-i âdem:****Gazel 207**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnsan gövdesi.

cism-i âdem hâkden

mişkâtur

ruhdur mişbâh-ı envâr-ı

celâl

cism-i bîmâr:**1. cism-i bîmâr:-um****Gazel 284**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hasta beden (Aşık).

hastedür çeşmüñ

be'aynih cism-i bîmârum

gibi

kara geymiş kâkülüñ

baht-ı siyeh-kârum gibi

cism-i hâkî:**1. cism-i hâkî:****Gazel 151**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Toprak renginde**olan, toprak olmuş**beden.*

dâyim riyâz-ı kûyuña

uçmağa cân virür

rûhum bu cism-i hâkîde

ke'l-tayr fî kafes

cism-i latîf:**1. cism-i latîf:-üñ****Gazel 186**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İnce, nazik cisim;**manevî, ruhî varlık.*

'ayn-ı âklum görelî cism-

i latîfüñ iy perî

çıkmadı bu çeşme-i

çeşmüm içinden

peykerüñ

2. cism-i latîf:-üñ**Gazel 226**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnce, nazik cisim;**manevî, ruhî varlık.*

beşerden ey melek cism-i

latîfüñ kimseler görmez

perîler gibi gözden gâyib

olma sen de âdemsin

cism-i nahîf:**1. cism-i nahîf:****Kaside 9**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zayıf vücut; nahif**beden.*

mâh-ı nev gibi olupdur

za'afdan cism-i nahîf

eşküm içre düşeli 'aqs-ı

hilâl-i Muştafâ

2. cism-i nahîf:-e**Kaside 16**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Zayıf ve güçsüz**beden.*

çâr 'unsurdan olan cism-i

nahîfe fer viren

rûh-ı pāküm gibidür

kalbümde nâm-ı çâr-yâr

3. cism-i nahîf:**Gazel 258**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Aşığın) Zayıf,**çelimsiz bedeni.*

cism-i naḥīf derd-ile
dehlīz-i tengde
cān-ı za‘īf hicr-ile nār-ı
‘azābda

cism-i nātüvān:

1. cism-i nātüvān:

Gazel 126

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güçsüz beden II

Âşığın bedeni.

ḥasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyım üstüḥān düşmez

cism-i sūret:

1. cism-i sūret:-le

Gazel 226

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Görünen beden. II

*Dış görünüş, fiziki
özellikler.*

muşavver eylemiş
taşvīrūñi bu cism-i
sūretle
‘aceb rūḥ-ı muşavversin
‘aceb cān-ı mücessemsin

çok:

1. çok:

Gazel 5

Mısra: 8

Miktarı ziyade olan.

şafḥa-i ḥüsnüñ şaḥīḥ iken
ḥaṭuñ
yazdı çok ḥarf-i ğalaṭ
kıldı ḥaṭa

2. çokdur:-dur

Gazel 82

Mısra: 7

Birçok, bir hayli

*anlamlarında kullanılan
söz.*

çokdur egerçi bāğda tāze
nihāl ü gül

ṭursa otursa yaraşur o
serv ü lāle-ḥad

3. çok:

Gazel 169

Mısra: 1

"Birçok, pek çok"

*anlamlarında kullanılan
sıfat.*

fenn-i ‘ışķa verdi
Ferḥād-ıla Mecnūn çok
şeref

raḥmet-i raḥmān-ıla şād
ola ervāḥ-ı selef

4. çok:

Gazel 51

Mısra: 1

"Oldukça fazla,

aşırı miktarda, fazlaca"
anlamlarında zarf.

benüm çok sevdüğüm
nāzūk-ṭırāz şīvesin az it
muḥayyer oldu bī-diller
yiter ‘uşşāķa şehnāz it

5. çok:

Gazel 23

Mısra: 8

"Birçok, bir hayli"

*anlamındaki belgisiz
sıfat.*

ma‘nī-i ‘ışķ ruḥ-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şūret baña

6. çokdur:-dur

Gazel 67

Mısra: 9

"Birçok, bir hayli"

*anlamındaki belgisiz
sıfat.*

çokdur şafası meclis-i
 'ışkuñ Şihābiyā
 bezm-i vişāl gibi anuñ
 [*] kemi feraḥ

7. çok:

Kaside 9

Mısra: 13

"Birçok, bir hayli"

*anlamındaki belgisiz
 sıfat.*

gerçi çok taşvīr-i dil-keş
 resmin itdi kilik-i şun
 düşmedi eşkālde nakş-ı
 mişāl-i Muştafa

8. çok:

Gazel 98

Mısra: 9

*"Birçok, bir hayli,
 fazla" anlamlarında
 kullanılan zarf.*

gerdiş-i devrān Şihābī
 cevri çok eyler baña
 yok nihāyet derdüme
 devr-i teselsüldür gider

9. çok:

Gazel 214

Mısra: 2

"Birçok, bir hayli,

*fazla" anlamlarında
 kullanılan zarf.*

kuçmağa kıl deñlü
 dildāruñ miyānın
 bulmadum
 gerçi çok sordum
 dehānından nişānın
 bulmadum

10. çok:

Gazel 221

Mısra: 10

*"Birçok, bir hayli,
 fazla" anlamlarında
 kullanılan zarf.*

şabā-y-ıla Şihābī
 bendesine 'ışk u meşk
 itmez
 cihānda bī-vefālar çok
 velī aña selām olsun

11. çok:

Gazel 179

Mısra: 8

*"Çok, birçok, bir
 hayli" anlamlarında
 kullanılan miktar zarfı.*

semend-i ḥüsn-ile sen
 'ālemi aralayup geçdüñ
 nedür ey şehsüvārum çok
 bu deñlü 'ālem-ārālık

12. çok:

Gazel 99

Mısra: 5

*"Birçok, bir hayli,
 fazla" anlamlarında
 kullanılan zarf II aşırı
 bir biçimde.*

bir ben degül ölümlüsi
 ancak helāki çok
 bu 'ālem ehli ser-beser
 anı sever geçer

13. çok:

Gazel 76

Mısra: 8

*"Birçok, bir hayli"
 anlamında belgisiz sıfat.*

ādemilik bu mıdur zülfüñ
 ucından ey perī
 kākül-i müşkil girih-
 gīrūñ baña çok geçdi
 bend

14. çok:

Gazel 110

Mısra: 9

*"Birçok, bir hayli"
 anlamında belgisiz sıfat.*

dil almağa komış çok
 ḥāller ḥaṭ zīr-i zülfünde

kemān almış ele eydür
kemīn olmuş nihān [yer
yer]

15. çok:

Gazel 299

Mısra: 8

"Aşırı bir biçimde"

anlamında zarf.

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

16. çok:

Kaside 18

Mısra: 33

"Aşırı bir biçimde"

anlamında zarf.

‘amelüm yok velī çok
oldı ‘ibādetde kuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

17. çok:

Kaside 21

Mısra: 15

"Aşırı bir biçimde"

anlamında zarf.

serv-i qadler lāle-ḥadler
gonca-lebler çok velī
gülşeni araladı ḥüsn-i
çemen-ārā-yı gül

18. çok:

Kaside 25

Mısra: 43

"Aşırı bir biçimde"

anlamında zarf.

egerçi dehr bāğında biter
ezbār-ı zībā çok
velī gül-zār-ı luṭfuñdan
iñen ra‘nā kıpar nergis

19. çok:

Gazel 59

Mısra: 5

"Birçok pek çok,

fazla, aşırı" anlamında
belgisiz sıfat.

zūlfūñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekser rezm-gāh olur
mu ūc

20. çok:

Kaside 23

Mısra: 9

"Birçok pek çok,

fazla, aşırı" anlamında
belgisiz sıfat.

bāğ içre binā eyledi çok
rab‘ zeberced
kāşiler-ile bağladı kāşāne
benefşe

21. çok:

Rübai 8

Mısra: 3

"Birçok pek çok,

fazla, aşırı" anlamında
belgisiz sıfat.

gerçi mir‘at-ı ḥalka çok
bakdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefā

çok gör-:

1. çok gör-:-me, -ñ, -üz

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çok görmek, bir
kimseyi bir şeye değer
görmemek.

naqd-i eşki yolına harc
etdüğüm çok görmeñüz
ḥāk-i pāyi dirhemini
vermezsin dünyālara

çok ol-:

1. çok ol:-dı

Kaside 18

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Çok olmak, fazla

olmak.

olma nevmîd Şihâbî çok

olur luṭf-ı ilâh

tevbe kııl 'amdan ü

sehven ne kadar olsa

günâh

2. çok ol:-ur

Gazel 65

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sayica fazla olmak.

sen Şihâbî bula gör

maẓmûn-ı haş

çok olur nazm içre 'âm-ı

ıstılâh

çokdan:

1. çokdan:

Gazel 122

Mısra: 4

*"Çok zaman önce,**çok zamandan beri,**öteden beri, uzun**süreden beri" anlamına**gelen zarf.*

meded cānumdaki şol

dāğ-ı cānânı

söyündürmeñ

ki çokdan âteş-i 'ışk-ıla

yanmış bir çerâğıdur

çü:

1. çü:

Kaside 5

Mısra: 7

*-diğında, -diğinde**zarf fiil ekinin görevini**yapan bir kelime.*

vaşfuñda mübtedî-y-ile

birdür çü müntehî

ne ibtidâ bulunur vü ne

intihâ saña

2. çü:

Gazel 60

Mısra: 6

"Çünkü" bağlacı.

hevâ-yı 'ışk gönülden

çıkınca şiddet-ile

olur seyl-i sirişküm çü

kûlzüm-i emvâc

3. çü:

Gazel 154

Mısra: 3

"Çünkü" bağlacı.

ğubâr-ı haṭṭ-ıla cebheñ

çü taḥta'-i remmâl

ziyâ-yı hüsn ü ruḥuñdan

belürdi ḥumre beyâz

4. çü:

Gazel 136

Mısra: 10

*"Çünkü" anlamında**bağlaç.*

Şihâbî ni' met-i dünyâya

bakmaz

çü bir loḳma kanâ' atdan

aña bes

5. çü:

Kaside 11

Mısra: 18

*"Çünkü" anlamında**bağlaç.*

cemî'-i ümmete luṭfuñ

olursa vüs'at ile

ne var ki yemm-i

keremdür dilüñ çü baḥr-i

vasî'

6. çü:

Kaside 13

Mısra: 37

*"Çünkü" anlamında**bağlaç.*

beyânın muhtaşar kıldum
çü evşâf-ı muṭavveldür
şerī‘at mesnedi üstinde
şahinşâh-ı a‘deldür

7. çü:

Kaside 22

Mısra: 8

"Çünkü" anlamında
bağlaç.

görinür daḥı derûnındaki
dâğ-ı ḥırmân
çıkdı yerden ḥaḳḳuñ
emri-y-le çü ḳārûn lâle

8. çü:

Gazel 266

Mısra: 1

"Bu sebeple, bu
vesileyle" anlamına
gelen edat.

‘aks-i nigâr içerü aldı çü
âyine
şehzâde girdi nâz-ıla
şırça sarâyına

9. çü:

Kaside 19

Mısra: 14

"-dığı zaman, -
dığında" anlamı katan
bağlaç.

ḡilmânlar ile toptolu
cennet şanur gören
bâğ-ı berîne ṭa‘n ider oldu
çü cā-yı ‘ıyd

10. çü:

Kaside 19

Mısra: 5

"-dığında, -dığı
zaman" anlamında zarf.

mührini bozdı ḳufl-i
şıyāmuñ çü dest-i şer‘
şādī ḳapusın açdı yine
dil-güşā-yı ‘ıyd

11. çü:

Kaside 14

Mısra: 17

"-dığı için"
anlamına gelen bağlaç.

çü bulduñ ḳābiliyyetle
şuhūd-ı zāta ḳurbiyyet
ḥalāş itdūñ o dem ümmet
‘uşâtını cehennemden

cüb:

1. cüb:

Gazel 37

Mısra: 2

Odun, sopa.

ḳapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rüb
diler ki ḥvācibūñ olup
ala bu āh ele cüb

cüdā:

1. cüdā:

Gazel 55

Mısra: 7

(Sevgiliden) ayrı,
uzak.

yaşım senden cüdā aḳar
velîkin
nedür dīdeye dūr olmağa
bā‘iş

cüdā ol-:

1. cüdā ol-:

Gazel 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılmamak, ayrı
düşmemek.

merdüm-i çeşmüm
benüm ‘aynüm n’iden
kim göz göre
ḥvābdan geçdi velî
olmaz ḥayalūñden cüdā

2. **cüdā ol:-ma, -dı****Gazel 78**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayrılmak, ayrı
kalmak, ayrı düşmek.*

cüdā olmadı beñzer tev-
emāne
Şihābī ğuşşadur göñlüme
hem-zād

3. **cüdā ol:-ma, -dug, -
un****Gazel 153**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ayrılmak, ayrı
kalmak.*

dil ‘alāyıkdan cüdā
olmaduğun ‘ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
hıvāce vahdetdür ğaraż

cüdālık:1. **cüdālık:****Gazel 52**

Mısra: 7

*Ayrı düşme, ayrılık,
fırak.*

cüdālık düşeli mābeyne
künc-i hicr ü hasretde

neler itdi neler kıldı baña
ey bī-vefā fırkat

cüft ol:1. **cüft ol:****Gazel 8**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Çift, eş olmak.

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy raķīb
cüft ol yirü o māh-ıla
görünme tek baña

cüfün-ı dīde:1. **cüfün-ı dīde:-den****Gazel 87**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Göz köpüğü. II
Gözyaşı.*

iy Şihābī şürete gelsün
cüfün-ı dīdeden
şāhid-i ma‘nānuñ
ayağına daķ hālhallar

cühhāl:1. **cühhālde:****Gazel 302**

Mısra: 7

Cahiller.

‘ilm-i hāş el-hāşa
istiḥkāk yok cühhālde
cehle maḥşuş olduğu
budur ‘avāmuñ ekşeri

cühhāl-i bed:1. **cühhāl-i bed:****Gazel 211**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kötü cahiller.

pāy-māl-i zillet olmada
şāhib-kemāl olan
cāh-ı celāle irmede
cühhāl-i bed kudüm

cül ek:-1. **cül ek:-miş, -dür****Gazel 196**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Çul düşürmek,
kaybetmek. II Diken
ekmek, zorluk çıkarmak.*

dün raķīb-i kāferüñ
gördüm sürinür ḥāmesi
şanarsın mer‘āda
ekmişdür ḥar-ı deccāl cül

cülüs et-:**1. cülüs et-:-di****Gazel 309**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tahta çıkmak,
oturmak.*

şāh-ı ğam geldi cülūs
etdi serīr-i ḳalbe
ol-imış ḥatırımıñ bā' iş-i
mesrūrlığı

cülūs it-:**1. cülūs it-:-di****Gazel 135**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Oturmak; tahta
çıkmak, hükümdar olmak
II sahip olmak, elde
etmek.*

göñlimüñ tahtına sultān-ı
ḡamuñ itdi cülūs
mehter-i āhum seherden
çaldı ol şādīye kūş

2. cülūs it-:-di**Gazel 145**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Oturmak; tahta

çıkmak, hükümdar olmak

II sahip olmak, elde

etmek.

ḡāl-i ferzīni cülūs itdi

bisāt-ı ruḡına

at şalup ḳabladı Rūm

iklīmini şāh-ı Ḥabeş

cümle:**1. cümleye:-y, -e****Kaside 16**

Mısra: 14

*Bütün varlıklar,
yaratılmış her şey.*

devlet-i cāvidi isterseñ

muḥabbet eyle kim

cümleye mebzūldür

in 'am-ı 'ām-ı çār-yār

2. cümle:**Kaside 5**

Mısra: 20

*"Bütün, hepsi"
anlamında belgisiz sıfat.*

bizden selām āline

aşḡābına tamām

añlar ki cümle muḳbil ü

maḳbūl ola saña

3. cümle:**Gazel 108**

Mısra: 5

*"Bütün, hep, tüm"
anlamında belgisiz sıfat.*

kākülün ḡıllinde cānā

cümle pūr sevdā olup

sürünen yanuñca sāyeñ

gibi şeydālar mıdur

4. cümleten:-t, -en**Kaside 13**

Mısra: 8

*"Bütün, hep, tüm"
anlamında belgisiz sıfat.*

nüzü'l itdi aña Ruḡu'l-

Ḳuds tenzīl-i Kur'ānı

hidāyet encümidür

cümleten aşḡāb u yārānı

5. cümle:**Gazel 313**

Mısra: 7

" Bütün "
anlamında belgisiz sıfat.

'ālemüñ cümle

muḡāsibleri ḳaldı 'āciz

çekdiler defteri derdüñe

yine el-bāḳī

6. cümle:

Kaside 11

Mısra: 13

*" Bütün "**anlamında belgisiz sıfat.*

yüzüñden ola münevver
 haşr ide cümle biķā'
 tenüñe merķad olur ısa
 hāk-i pāk baķī'

cümle cihān:

1. cümle cihān:-um

Gazel 201

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bütün dünya.

ğam leşkeri yağmalar-ıdı
 cümle cihānum
 olmasa hayālün haşemi
 kalb-ile yek-dil

cümle halk:

1. cümle halk:

Gazel 204

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bütün insanlar;
 yaratılmışların tümü.*

hūblar hūsnine vālih olsa
 tañ mı cümle halk

çün sever derler cemāl
 ehlini hallaķ-ı cemāl

2. cümle halk:

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tüm yaratılmışlar,
 herkes.*

hūblar hūsnine vālih olsa
 tañ mı cümle halk
 çün sever derler cemāl
 ehlini hallaķ-ı cemāl

3. cümle halk:-a

Kaside 19

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Tüm yaratılmışlar,
 herkes.*

ben dest-būse tālib
 olursam 'aceb mi kim
 el virdi cümle halka
 bugün merhābā-yı 'ıyd

cün:

1. cün:

Kaside 2

Mısra: 17

Çünkü, nedeniyle.

erbab-ı 'aķla çün
 limeni'l-mülki sen didüñ
 sensin mülūke mālīk ü
 kevneyne pādişāh

2. cün:

Kaside 4

Mısra: 3

Çünkü, nedeniyle.

ķayurma hamd-i hūdā ķıl
 çün oldu saña penāh
 maķāl-i eşhedü en-lā
 ilāhe illa'llāh

3. cün:

Kaside 20

Mısra: 1

*"Çünkü" Bundan
 dolayı, bu yüzden
 anlamlarında bağlaç.*

çün oturdı şeh-nişīn-i
 bāğa sultān-ı bahār
 şubh-ı dem ķuruldı bir
 şāhāne dīvān-ı bahār

4. cün:

Kaside 3

Mısra: 17

*"Çünkü" bağlacı (
 Bu yüzden anlamında).*

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mâlik ü
kevneyne pâdişâh

5. çün:

Gazel 208

Mısra: 4

"Çünkü" anlamında
edat.

ruhında hâline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm
cinân bâğında çün
gendüm-firîb olmuş-
durur âdem

6. çün:

Gazel 65

Mısra: 2

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

câm-ı mey şun baña yâ-
zeyne’l-melâh
râhatü’l-ervâhdur çün
ke’s-i râh

7. çün:

Gazel 127

Mısra: 3

"Bundan dolayı, bu

yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

çün bize bezl oldı hûn-ı
süfre-i lâ-taknetü
hamd-lillâh ni‘met-i
haqqâ sezâ-vâr olmuşuz

8. çün:

Gazel 132

Mısra: 1

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

fülk-i felâket etdi felek
çün mekânımız
deryâ olursa yiridür eşk-i
revânımız

9. çün:

Gazel 132

Mısra: 10

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

ko ıztırâbı eyle
tahammül Şihâbiyâ
fülk-i felâket etdi felek
çün mekânımız

10. çün:

Gazel 199

Mısra: 10

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

ey Şihâbî gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n’eyler gelüp
çün hâne-i hürrem degül

11. çün:

Gazel 205

Mısra: 4

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

hüblar hüsine vâlih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemâl
ehlîni hallağ-ı cemil

12. çün:

Gazel 220

Mısra: 9

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

sözi iletdi kemâline
hayâlât-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihâbî
ola gibi Selmân

13. **çün:**

Gazel 304

Mısra: 2

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

şem'-i 'ışka ey gönül
pervâne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

14. **çün:**

Gazel 306

Mısra: 1

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bādesi
anuñ-içün āhir anuñ oldu
dil üftādesi

15. **çün:**

Gazel 308

Mısra: 7

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

'ālem-i cāndur vişālūñ
va'desi çün ādeme

cān-ı 'ālem bī-vefā olma
cihāniler gibi

16. **çün:**

Kaside 22

Mısra: 38

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
komaz elden ayağı
şoḥbet ider çün lāle

17. **çün:**

Rübai 3

Mısra: 3

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

ikrār ideyin cürmüne çün
kendü elüñle
sen kârelerüñ nāme-i
ehmāl-i siyāhuñ

18. **çün:**

Gazel 2

Mısra: 9

"Çünkü" anlamında
bağlaç.

çün kūy-kūy-ı guşşada
depren yere çalıp
ḥayli cefālar eyledi çarḥ-
ı berīn baña

19. **çün:**

Gazel 32

Mısra: 7

"Çünkü" anlamında
bağlaç.

'asā-yı pīrdür çün şeyḥe
bāde
ya n'eyler mesned-i
zühde tayanıp

20. **çün:**

Gazel 77

Mısra: 6

"Çünkü" anlamında
bağlaç.

cām-ı Cem-ile sāḳi getür
bezme bāde'i
çün bāde verdi təcımı
Cemşīd ü Keyḳubād

21. **çün:**

Gazel 204

Mısra: 4

"Çünkü" anlamında
bağlaç.

hūblar hūsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlini hallak-ı cemāl

22. çün:

Gazel 207

Mısra: 11

*"Çünkü" anlamında
bağlaç.*

oldı çün maḥbūb-ı
rahmān-ı cemāl
aña verdi kendü nūrından
cemāl

23. çün:

Gazel 221

Mısra: 4

*"Çünkü" anlamında
bağlaç.*

kızarmaz la'ı-i sürḥı gibi
ko çün zerd-i fām [olsun]
noḥūdī oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

24. çün:

Gazel 94

Mısra: 1

*"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
kullanılan bağlaç.*

hevā-yı 'ışk-ıla çün
nağme-perdāz oldı
'āşıqlar
ideyin ben daḥı 'uṣṣāk
içinde bi-nevālıklar

25. çün:

Kaside 15

Mısra: 35

*"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
kullanılan bağlaç.*

miftāḥ-ı bāb-ı cennet
olur çün elün şehā
varur Şihābī kapuña ol
gün yüzi kara

26. çün:

Gazel 78

Mısra: 3

*"Çünkü" anlamında
kullanılan bağlaç.*

olur bī-neş'e çün
mānend-i mürde
ola zinde olan 'ışk-ıla
mu'tād

27. çün:

Kaside 14

Mısra: 13

"-den dolayı, -den

*ötürü" anlamında
bağlaç.*

şecer reftāra geldi
pāyüñe çün bir nefes
itdün

rücū' itdi yine cāyına
kāyim oldı ol demden

28. çün:

Kaside 16

Mısra: 1

*"-den dolayı, -den
ötürü" anlamında
bağlaç.*

ḥazret-i faḥr-i cihāndur
çün imām-ı çār-yār
ben de ümmetden olup
oldum ḡulām-ı çār-yār

29. çün:

Kaside 19

Mısra: 21

*"-den dolayı, -den
ötürü" anlamında
bağlaç.*

ṭayy oldı çün riyāzāt u
şavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı 'ıyd

30. çün:

Gazel 70

Mısra: 3

"-dığı için, -den
dolayı, -den ötürü"
anlamında bağlaç.

ferzānesini göñlümün
aldı çün evvelā
naṭ' -ı tenümde daḥı ne
kaldı ne'm ala ruḥ

31. çün:

Gazel 80

Mısra: 4

"-dığı için, -den
dolayı, -den ötürü"
anlamında bağlaç.

tāzelendi girye-i şebden
ruḥı ol gönceanuñ
çün tarāvetdür gül-i gül-
zāre şebnemden murād

32. çün:

Gazel 244

Mısra: 2

"Böylece, bu
şekilde" anlamında edat.

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyīne şu
oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyīne şu

33. çün:

Kaside 13

Mısra: 43

"-den dolayı", "-den
ötürü" anlamında
kullanılan bağlaç.

çün olduñ her ḥişāle ḥūb
u ḥüsn-i şīmeye cāmi'
şihābī ḥāl-i luṭfuñdur
ḥaṭālar zehrīne dāfi'

çünān:

1. çünān:

Kaside 24

Mısra: 31

Şöyle, şunun gibi.

göncalar oldu çünān
çemen içre ḡilmān
şaçı vechine dökülmiş
gibi ḥavrā sünbül

cünd-i bela:

1. cünd-i bela:

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bela, musibet

askeri.

dil derd ü ḡuşşa

kişverinüñ pādīşāhidur

cünd-i bela ü ḥayş-ı ḡam

anuñ siyāhidur

cünd-i ezhār:

1. cünd-i ezhār:

Kaside 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çiçeklerin askeri.

cünd-i ezhār ile gösterdi
gelüp ḥayl ü ḥaşem
seyre çıkdı ḡülşene
dārāt-ıla dārā-yı gül

cünd-i hevā:

1. cünd-i hevā:

Kaside 10

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İstek, arzu askeri.

kıl meded nehb eyledi

mülkini cünd-i hevā

'ahd-i 'adlūñle şehā lāyık

degül tārāc aña

çünki:

1. çünki:

Gazel 252

Mısra: 9

"Çünkü" bağlacı.

"kālū-belā"da çünkü
dedük 'aşka sen "belī"
çek ey Şihābī bār-i gāmı
ne belā-y-ise

2. çünkü:

Gazel 66

Mısra: 6

"Çünkü" Bundan
dolayı, bu yüzden
anlamlarında bağlaç.

hüküm it hevā-yı zülfüne
mühr-i dehānuñ aç
maḥkūm oldu çünkü
Süleymān nebīye rīh

3. çünkü:-m

Gazel 100

Mısra: 4

"Çünkü"; bundan
dolayı, bu yüzden
anlamlarında bağlaç.

geçtiğinde baña istignā-
y-ıla virmez selām
bildi çünkü hūb-ger
itdügi istignā geçer

4. çünkü:

Kaside 20

Mısra: 50

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

'ārif iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde 'irfān-ı bahār

5. çünkü:

Gazel 277

Mısra: 13

"Çünkü", zira, zaten
bağlamında bağlaç.
toldur Şihābī cevher-i
'aşk-ıla çünkü sen
bahr-i belāgat içine
şalduñ sefīne'i

çünkü:

1. çünkü:

Gazel 19

Mısra: 9

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

ayağ başduñ Şihābī
kanını dökmek-ile
çünkü
nigārā ellerüñ andan
mühennā eyle ahyānā

2. çünkü:

Kaside 4

Mısra: 5

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

tulū' eyledi çünkü bu
āfītāb-ı selef
cihāna şaldı şu 'ā vü ziyā
taraf-be-taraf

3. çünkü:

Kaside 11

Mısra: 10

"Bundan dolayı, bu
yüzden" anlamında
"çünkü" bağlacı.

ķudūmı virde zamān-ı
bahāra nūr-ı bahā
tulū' eyledi çünkü o
māh-ı şehr-i rebī'

cünün:

1. cünün:

Gazel 301

Mısra: 8

Çılgınlık, delilik.

ğam-ı Leylā-y-ile
Mecnūn olan şol Kays
'ākildür

cünün ıtlâkın aña
eylemez dîvânenen gayrı

cünün şahrâsı:

1. cünün şahrâsı:-(n)a

Kaside 25

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Cinnet/delilik çölü.

hevâ-yı 'ışk u şevküñle
cünün şahrâsına düşmiş
bahâr-ı hüsnüñe hayrân
olup gözin dîker nergis

cür'a:

1. cür'a:

Rûbai 6

Mısra: 3

*İçki kabının dibinde
kalan son yudum.*

cür'a nûş olalı yedi
beytüm
seb'asın etdi Câmîñüñ
ser-mest

cür'a-i 'irfân:

1. cür'a-i 'irfân:-dan

Gazel 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bilgi, bilme
yudumu. II Kainatın
sırlarını anlama şarabı.*

hâke şaldı sergirân idüp
mey-i ğaflet meni
cür'a-i 'irfândan bir
neş'e vir yârab baña

cür'a-i tiryâk-i ğam:

1. cür'a-i tiryâk-i ğam:- dan

Gazel 27

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam şarabının
tiryakisi. II Aşk derdinin
tiryakisi, âşık.*

gel Şihâbî cür'a-i tiryâk-i
ġamdan behre al
şunmadın bu sâķi-i
devrân câm-ı Cem baña

cü'ret id-:

1. cü'ret id-:-üp

Gazel 125

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cesaret etmek,
kalkışmak.*

nâtüvândür bu gönül
'aşkı kemânın çekmez
her gedâ cü'ret idüp şâhı
nişânın [çekmez]

cür'et it-:

1. cür'et it-:-mek, -den

Gazel 217

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Cesâret isteyen bir
şeyi yapmaya kalkışmak.*

Husrevâ bu deñlü nazma
cür'et itmekden ġaraż
hasb-ı hâlüm 'arz
olunmağdur dimez kim
şâ'irem

cürm:

1. cürm:

Kaside 5

Mısra: 13

Ar. suç, ġünah.

baħr-ı ġünâha olmış-iken
cürm ile ġarîķ
bu baħr içinde niçe olam
âşinâ saña

2. cürm-ile:--ile

Gazel 267

Mısra: 10

*Suç, günah,
kabahat.*

ey Şihābī nāfe-veş
‘ömrüm ḥaṭāda geçdi āh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

3. cürmine:-i, -n, -e

Kaside 15

Mısra: 33

*Suç, günah,
kabahat.*

cürmine göre nār olıcağ
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

4. cürm-ile:--ile

Kaside 18

Mısra: 1

*Suç, günah,
kabahat.*

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded
niçe yanam bu ḥarāret ile
her gāh meded

5. cürmüñe:-ü, -n, -e

Rübai 3

Mısra: 3

*Suç, günah,
kabahat, kusur.*

ikrār ideyin cürmüñe çün
kendü elüñle
sen kârelerüñ nāme-i
ehmāl-i siyāhuñ

6. cürmi:-i

Gazel 166

Mısra: 9

Günah.

cürmi bī-ḥaddür
Şihābīñüñ kerīmā kııl ‘aṭā
afv ider Mevlā ḥaṭāsına
kul olsa mu ‘terif

cürm-i ‘isyān:

1. cürm-i ‘isyān:

Kaside 18

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Ar.) Başkaldırma,

*ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir
yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.*

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

2. cürm-i ‘isyān:

Kaside 18

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir
yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.*

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

3. cürm-i ‘isyān:

Kaside 18

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir
yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.*

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

4. cürm-i ‘isyān:

Kaside 18

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir
yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

5. cürm-i 'isyân:

Kaside 18

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir
yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

6. cürm-i 'isyân:

Kaside 18

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir

yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

7. cürm-i 'isyân:

Kaside 18

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, günah işleme
II Allah'ın emir
yasaklarına karşı
gelmek, hata yapmak.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

cürm-i mā-mezā:

1. cürm-i mā-mezā:

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Geçmişte kalmış
olan suçlar, hatalar. II
Geçmiş günahlar.

ey Şihābī koma dilden
tevbe'i

yāduña geldükçe cürm-i
mā-mezā

cüş et-:

1. cüş et-:-se

Gazel 144

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Coşup çağlamak.

dişlerü nazmında
dildāruñ olur gevher-
nişār
feyz bādından Şihābī
bañr-ı tab'um etse cüş

cüş evle-:

1. cüş evle-:-y, -ince

Kaside 19

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Coşmak, taşmak.

deryā-yı h'vān-ı
mükremetüñ eyleyince
cüş
ğark oldılar nevāleye her
bī-nevā-yı 'ıyd

2. cüş evle-:-se

Gazel 159

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Coşmak, taşmak.

üstüne kıdd-i hamîdem
pül olur
dem-be-dem cüş eylese
seyl-i dümü'

cüşa gel:-

1. cüşa gel:-se

Gazel 210

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Coşmak,
heyecanlanmak,
galeyana gelmek.

baħr-i eşküm cüşa gelse
bād-ı āhumdan n'ola
rūzigār olur ki çalkānur
niçe eyyām-ı yem

cüşı vir:-

1. cüşı vir:-

Gazel 44

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Coşkunluk vermek,
güç kuvvet vermek.

Şihābī dīk-i 'aşka virdi
cüşı

derūnī sūzıdur nār-ı
muħabbet

cüst ü cū eyle:-

1. cüst ü cū eyle:-r

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arayıp sormak,
araştırmak, aramak.

Şihābī merdüm-i
çeşmüm egerçi cüst ü cū
eyler
velī serv-i revānum
sīneye gelmez kenār
olmaz

cüvān:

1. cüvāndur:-dur

Gazel 177

Mısra: 7

Genç, taze delikanlı.

gonca güyā bir delūkanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içer elde şūrāhīsi
olup başı kabaķ

2. cüvānuñ:-uñ

Gazel 235

Mısra: 8

Genç, taze delikanlı.

böyle telķīn eyledi evvel
baña pīr-i ħired
minnet olunca çek āħir
bir cüvānuñ minnetin

3. cüvān:

Gazel 236

Mısra: 3

Genç, delikanlı. II
Sevgili.

tīg-i miħnetle beni katl
ider olsa o cüvān
her yere şekl-i maħabbet
yazıla kānumdan

cüvānān:

1. cüvānāne:-e

Gazel 46

Mısra: 5

Gençler.

gösterüp pīr-i muğān
bezme cüvānāne reviş
sāķi-i meclis-idi muğ-
beçe-i bāde-perest

cüvān-ı tāze:

1. cüvān-ı tāze:

Gazel 222

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yeni yetişmiş genç
sevgili.*

hangāh-ı 'ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin
bir cüvān-ı tāze sev didi
ışıtdüm pirden

2. cüvān-ı tāze:

Gazel 308

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yeni yetişmiş genç
sevgili.*

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tazedden
bu zen-i dünyāya māyıl
olma zānīler gibi

cūy:

1. cūy:

Gazel 244

Mısra: 5

*Akarsu, ırmak, çay,
dere.*

cūy akıtdı merdüm-i
çeşmüm lebūñ yād
eyleyüp
kūh-ken güyā
getürmişdür der-i Şīrīne
şu

cūy-ı çeşm:

1. cūy-ı çeşm:-i, -(n)e

Gazel 235

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göz ırmağı. ||

*Ağlamaktan ırmağa
dönmüş göz.*

cūy-ı çeşmine Şihābīnūñ
bağ ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-içün
āb-ı revānuñ minnetin

cūy-ı eşk:

1. cūy-ı eşk:-üm

Gazel 204

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözyaşı ırmağı.

ey Şihābī Mısr-ı
hüsnuñde o Yūsuf
çehrenūñ
hasret-ile ağlamakdan
cūy-ı eşküm oldı Nīl

2. cūy-ı eşk:-üm

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı ırmağı.

şevk gelse cūy-ı eşküm
dem-be-dem rengīn olur
kim bahār eyyāmı irse
kan aķar ırmağlar

3. cūy-ı eşk:-üm, -le

Gazel 272

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gözyaşı ırmağı.

cūy-ı eşkümle harāb oldı
bu ten bünyādı
yığılur hāne Şihābī k'ola
sī-lāb üzere

cüz' ü küll:

1. cüz' ü küll:

Gazel 197

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parça ve bütün.

cüz' ü küll 'aql-ıla
bilindi velī
cüz'idür 'ışkuñ katında
'aql-ı küll

cüz'i:

1. cüz'idür:-dür

Gazel 197

Mısra: 6

Az miktarda,

*ehemmiyetsiz, bir şeyin
tamamı olmayıp bir
kısmı olan.*

cüz' ü küll 'aql-ıla
bilindi velī
cüz'idür 'ışkuñ katında
'aql-ı küll

2. cüz'idür:-dür

Gazel 239

Mısra: 5

*Az miktarda,
ehemmiyetsiz, bir şeyin
tamamı olmayıp bir
kısmı olan.*

ne cüz'idür şürūh-ı kıssa-
i Mecnūn ile Vāmık
kitab-ı 'ışkdan ey hūvāce
ancağ bir varakdur bu

da:

1. da:

Rübai 1

Mısra: 2

"-da,-de" bağlacı.

cāhil-i nādān olanuñ
meyli māl ü cāhda
rūy-ı fakr-ı fāzıluñ mālı
da ḥak-i rāhda

2. da:

Gazel 89

Mısra: 2

"-da,-de" bağlacı.

dilberuñ gerçi leb-i la'1 ü
ruḥ-ı gül-gūnı var
'āşıkuñ da eşk-i rengin ü
dil-i pür-hūnı var

dād ü feryād:

1. dād ü feryād:

Gazel 174

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yardım istemek,
feryat etmek.*

nā-sezālar devlet ü qadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduğ

dada gel:-

1. dada gel:-miş

Gazel 249

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sızlanmaya,
şikâyete, feryat figâna
başlamak.*

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnūmden
dada gelmiş deyü 'arz
olına ol dildāra

dād-güster ol:-

1. dād-güster ol:-dı

Kaside 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Adalet dağıtan
olmak, adaletli olmak.*

aşdı sünbülde yine
zincir-i 'adli bāğbān
dād-güster oldı Kısra-yı
cihānbān-ı bahār

dād-ı ḥak:

1. dād-ı ḥak:-dur

Gazel 207

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Allah vergisi, ilahi
takdir II Allah'ın
yaradılıştan insana
verdiği ihsan, bağış.*

ey Şihābī dād-ı ḥakdur
lācerem
luṭf u ṭab' u neş'e-i ḥüsn-
i maḳāl

2. **dād-ı hāk:-dur****Gazel 239**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Allah vergisi, ilahi**takdir II Allah'ın**yaradılıştan insana**verdiği ihsan, bağış.*

ma'ārif kesb-ile olmaz

'atā-yı masebağdur bu

'inādı ko kişiye ey

muḳallid dād-ı hākdur bu

dāfi'1. **dāfi'****Kaside 13**

Mısra: 44

Defeden, gideren.

çün olduñ her ḥiṣāle ḥūb

u ḥüsn-i ṣīmeye cāmi'

ṣihābī ḥāl-i luṭfuñdur

ḥaṭālar zehrine dāfi'

dāfi'-i ğam:1. **dāfi'-i ğam:****Kaside 19**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gamı uzaklaştırıp**kovan şey veya kimse.*

virdi ḳulūba dāfi'-i ğam

olmağ-ıçün ol

'ıyş ü sürür u zevḳ-ile

toldı fezā-yı 'ıyd

2. **dāfi'-i ğam:****Gazel 88**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Üzüntüyü, sıkıntıyı**gideren kimse veya şey.**II Şarap.*

n'ola pīr-i müğān

ayağına her gün yüzüm

sürsem

elinde sāğar-ı ṣaḥbā gibi

bir dāfi'-i ğam var

dāğ:1. **dāğlar:-lar****Gazel 248**

Mısra: 7

*(Ar.) Yara, yanık**yarası, aşk yarası.*

dāğlar kim görünür yer

yer ṣikāf-ı sīneden

lālelerdür kim girüpdür

kühsāruñ ḳoynına

2. **dāğ:****Gazel 312**

Mısra: 8

*Aşk, elem, keder vb.**içe işleyen duyguların**verdiği yanıklık, yara.*

'aks-i ḥālūñ zaḥm-i

peykānuñ-durur ey

gonca-leb

lālenūñ bağrında dāğ u

ḳanludur pīrāheni

3. **dāğūñ:-uñ****Gazel 230**

Mısra: 7

*Kızgın demirle**vücuda vurulan damga,**işaret; tedavi için**vücutta kızgın bir**demirle oluşturulan**yanık II aşk, elem, keder**vb. içe işleyen**duyguların verdiği**yanıklık, yara; istek,**heves.*

rūṣinā bulmazdı gönlüm

tende dāğūñ olmasa

kim fetil olmayıcak

düşmez ziyā ḳandilden

4. **dāğıdur:-ı, -dur****Gazel 122**

Mısra: 10

Yanık yarası, kızgın

demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder
vb. içe işleyen
duyguların verdiği
yanıklık, yara.

Şihābī âteş-i mehri beni
yağdı o meh-rūnuñ
görünen penbeler encüm
gibi sīnemde dāğıdur

5. dāğum:-um

Gazel 163

Mısra: 7

Kızgın demirle

vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. || Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.

dāğum kırası şanma
vücūdumda görünen
endāmūm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

6. dāğlardan:-lar, -dan

Kaside 21

Mısra: 43

Kızgın demirle

vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. || Aşk,
elem, keder vb. içe

işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.

dāğlardan gül gül oldu
sīnemüñ şahını yine
seyr iden gelsin temāşā
itmege şahrā-yı gül

7. dāğlar:-lar

Gazel 106

Mısra: 1

Kızgın demirle

vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. || Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.

şanmañuz ten-
hānesinden dāğlar revzen
açar

bakmağa cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

8. dāğlar-ıla:-lar, -ıla

Gazel 121

Mısra: 9

Yanık yarası, kızgın

demirle vurulan damga,
nişan. II Aşk, elem, keder
vb. içe işleyen
duyguların verdiği
yanıklık, yara.

iy Şihābī görelî dāğlar-
ıla sīnemi
sīnesini taşlar taşlarla
döküp ağlar

9. dāğlar:-lar

Gazel 220

Mısra: 6

Kızgın demirle

vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. Aşk, elem,
keder vb. içe işleyen
duyguların verdiği
yanıklık, yara.

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k'olmış-ıdı her
biri âteş-efşān

10. dāğum:-um

Gazel 117

Mısra: 2

Kızgın demirle

vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. Aşk, elem,
keder vb. içe işleyen
duyguların verdiği
yanıklık, yara.

lāle-ruhlar gül-bedenler
ğonca-lebler tāzeler
gördüğümce her nazar bu
eski dāğum tāzeler

11. **dāğumı:-um, -ı****Gazel 199**

Mısra: 5

*Kızgın demirle
vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. || Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

nev-bahār-ı hüsnine
karşu kanatdum dāğumı
bāğı zeyn itdi karanfil
gülşen-i sînem degül

12. **dāğ:****Gazel 163**

Mısra: 1

*Kızgın demirle
vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. || Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

iy meh fetîl-i 'ışk-ıla
yandı cigerde dāğ
āhum derûn-ı sînede
andan yakar çerāğ

13. **dāğ:****Gazel 164**

Mısra: 1

*Kızgın demirle
vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. || Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

'aks-i hālûñle pür oldu
hercâyî dāğ (-)
niçe niçe yerde yakdum
dāğ-ber-bālā-yı dāğ

14. **dāğlar:-lar****Gazel 121**

Mısra: 7

*Aşk, elem, keder vb.
içe işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

kara kara dāğlar şanmañ
tenümde görinen
üşdiler endāmumuñ
üstüne yir yir zāğlar

15. **dāğ:****Gazel 71**

Mısra: 3

*Kızgın demirle
vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. II Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

yine her bir taze ten
üstüne yakarum taze dāğ
açılıpdur hakden güyâ
karanfil şāh şāh

16. **dāğlar:-lar****Gazel 98**

Mısra: 1

*Kızgın demirle
vücuda vurulan damga,
işaret, nişan. II Aşk,
elem, keder vb. içe
işleyen duyguların
verdiği yanıklık, yara.*

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider
mürğ-ı rūhuñ nâlesi
feryād-ı bülbüldür gider

dāğ yak:-1. **dāğ yak:-dı****Kaside 22**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*I. Kızgın demirle
damga vurmak,
dağlamak II. Büyük
üzüntü, acı vermek.*

dāğ yakdı tenine şerha
çeküp kan dökdi

tekye-gāh-ı çemen içre
kodı kânûn lâle

2. **dāğ yak:-dı**

Gazel 195

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

I. Dağlamak II.

*Vücutta aşk ateşiyle
yaralar açmak.*

tekne-i ğamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dāğ yakdı tene meh-rûlar
içün mihr mişāl

dāğ van:-

1. **dāğ yan:-dı**

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dağlamak II.

*Vücutta aşk ateşiyle
yaralar açmak.*

sînesinde tâb-ı hürşîd-i
ruhuñdan yandı dağ
haşre dek ol şevkden
turmaz döner çarh-ı
nühüm

dāğ-ber-bālā-yı dāğ:

1. **dāğ-ber-bālā-yı dāğ:**

Gazel 164

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yara üstünde yara.

‘aks-i hālūñle pür oldı
hercāyī dāğ (-)
niçe niçe yerde yakdum
dāğ-ber-bālā-yı dāğ

dāğdār:

1. **dāğdār:**

Gazel 108

Mısra: 3

*Kızgın demirle
dağlanmış, yaralı.*

her yanık sînemde yer
yer lâleler mü dāğdār
ya elifler tırdugunca
serv-i bālālar mıdur

dāğdār ol:-

1. **dāğdār ol:-dı**

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kızgın demirle
dağlanmış, yaralı olmak.*

kalb-i lâle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār

‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

2. **dāğdār ol:-dı**

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dağlanmak,
yaralanmak; mec. Çok
üzgün ve kederli olmak.*

kalb-i lâle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār

‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

dāğdār-ı ğam-ı miñnet:

1. **dāğdār-ı ğam-ı
miñnet:**

Kaside 22

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Zorluk ve üzüntü
yaralısı.*

hasret-i hāl-i leb-i yār-ıla
āşüfte düşüp
dāğdār-ı ğam-ı miñnet
dil-i pür-hūn lâle

dāğ-ı cānān:

1. **dāğ-ı cānān:-ı**

Gazel 122

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgili yarası. II

*Âşığın gönlünde aşk
ateşinden dolayı oluşan
yaralar.*

meded cânumdaki şol
dāğ-ı cânānı
söyündürmeñ

ki çokdan âteş-i 'ışk-ıla
yanmış bir çerāğıdır

dāğ-ı derd:

1. **dāğ-ı derd:-e**

Gazel 205

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert yarası.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetīl
her birisi şām-ı gāmda
baña bir rüşen delīl

2. **dāğ-ı derd:-i**

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin aşkının)

gam, keder yarası.

hayli maḳbūlüm olupdur
dāğ-ı derdi cânumuñ

yādigārıdır anuñ-çün
şaḳlaram cânānumuñ

3. **dāğ-ı derd:-e**

Gazel 204

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin aşkının)

gam, keder yarası.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetīl
her birisi şām-ı gāmda
baña bir rüşen delīl

dāğ-ı firāvān:

1. **dāğ-ı firāvān:**

Gazel 261

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Âşığın bağrında

*bulunan) birden fazla,
çok fazla yanık yarası. II*
*Aşk ateşinden dolayı
oluşan dağ yaraları
bağlamında.*

tekke-i 'aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yaḳarın encüm gibi dāğ-ı
firāvān her gice

dāğ-ı gām:

1. **dāğ-ı gām:**

Gazel 203

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, keder yarası.

ḫālī mi olur Şihābī
sīnesinden dāğ-ı gām
ḫāl-dār oldığı-çün ol
āfītābum her mişal

dāğ-ı ğuşsa:

1. **dāğ-ı ğuşsa:-dan**

Gazel 256

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam yarası.

ḫālī mi ḳalb lāle gibi
dāğ-ı ğuşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
ḫālī fūlfüle

dāğ-ı hırmān:

1. **dāğ-ı hırmān:**

Kaside 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık yarası.

görinür daḫı derūnındaki
dāğ-ı hırmān

çıkıldı yerden haḳḳuñ
emri-y-le çü ḳārūn lāle

dāğ-ı penbe-i pür-hūn:

1. **dāğ-ı penbe-i pür-
hūn:-dan**

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Pembe renkli kanlı
aşk yaraları.*

gülşen-i sīnemde dāğ-ı
penbe-i pür-hūndan
açılıp dur fi'l-meşel ağ u
kıızıl gül her taraf

dāğ-ı sevdā:

1. **dāğ-ı sevdā:**

Kaside 22

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

dāğ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leyli-veşūñ
tağa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnūn lāle

dağıt:

1. **dağıdur:-ur**

Gazel 283

Mısra: 8

Yaymak, saçmak.

ruhuñ naṭ'ında ḡamzeñ
pehlivānı
şalıp at ḳalbe dağıdur
şufūfı

dāğlar yan-:

1. **dāğlar yan:-dı**

Gazel 255

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kızgın demirle
dağlanmak. (Aşk ateşiyle
vücutta oluşan yaralar
bağlamında.).*

şerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der ḳubbesi çarḥuñ
'aceb zeyn olmuş
encümle

2. **dāğlar yan-:**

Gazel 297

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kızgın demirle
dağlanmak. (Aşk ateşiyle
vücutta oluşan yaralar
bağlamında.).*

finduḡınuñ ḥasretinden
tende yandı dāğlar
şevḳine ḳurşın gibi
cānlar eridür 'ışḳ eri

dahı:

1. **dahı:**

Gazel 144

Mısra: 6

"Da, de" bağlacı.

çeşm olupdur yāri gözler
nergis-i bīnā başar
gülsitān içinde olmuş gül
dahı her kūşe gūş

2. **dahı:**

Gazel 212

Mısra: 5

Daha, henüz.

dahı ben ana raḥminde
yatur bir ḳatre hūn iken
bu mevcūdātı ma'dūm
añlayup ol demden el
çekdüm

3. **dahı:**

Gazel 232

Mısra: 6

Ancak, fakat, lakin.

her nev-cüvāne cān gibi
māyil olur gönül

şeb oldı dağı geçmedi
ışk-ı şebābdan

4. dağı:

Gazel 13

Mısra: 2

"Bile, da/de"

anamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

olıcak bezm-i ezel
devrine sāgar peydā
olmamışdı dağı mir'āt-ı
Sikender peydā

5. dağı:

Gazel 188

Mısra: 12

Daha ziyade, çok.

didüm vefālar eyle
Şihābīye vaktidür
didi vefā maḥalline dağı
zamān gerek

6. dağı:

Gazel 166

Mısra: 8

"Bile" anlamında

edat.

kāmetüñ vaşfın iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil

mükteseb 'ilm içre dağı
oğunmazken bir elif

7. dağı:

Gazel 296

Mısra: 1

"Bile" anlamında

edat.

şorma aḥvāl-i ġarībi ḥālī
bir yüzden dağı
pāy-ı dil o ḥālde aḥvālī
bir yüzden dağı

8. dağı:

Gazel 296

Mısra: 2

"Bile" anlamında

edat.

şorma aḥvāl-i ġarībi ḥālī
bir yüzden dağı
pāy-ı dil o ḥālde aḥvālī
bir yüzden dağı

9. dağı:

Gazel 296

Mısra: 4

"Bile" anlamında

edat.

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl

'arż-ı 'arız eyler ol pür-
ḥālī bir yüzden dağı

10. dağı:

Gazel 296

Mısra: 6

"Bile" anlamında

edat.

levḥ-i dilde ḳur'a şaldum
vuşlata niyet edüp
şūret-i hicrān görindi fālī
bir yüzden dağı

11. dağı:

Gazel 296

Mısra: 8

"Bile" anlamında

edat.

birbirine ihtilāt itmiş
nüḥūsetden nuḳaṭ
taḥta-i remmālde eşkālī
bir yüzden dağı

12. dağı:

Gazel 299

Mısra: 4

"Bile" anlamında

edat.

şehr içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh ḥüsn-ile

Yūsuf-ı Mıṣrī daḥı sen
deñlü mümtāz olmadı

13. **daḥı:**

Kaside 21

Mısra: 56

"Fazla olarak,
üstelik, daha, bile, de
"anlamlarına gelen
kuvvetlendirme sözü.

gölşen içre 'andelībūñ
hāy-ı hūy-ı nālesi
eksük olmadı daḥı faşl
olmamış da'vā-yı gül

14. **daḥı:**

Gazel 264

Mısra: 4

"Bile, daha da"
anlamlarına gelen
pekiştirme edatı.

leyli eylerdi nām-ı Qays
sebāk
varmadın daḥı pīş-i
üstāde

15. **daḥı:**

Kaside 13

Mısra: 2

"Dahi, de/da"
anlamlarına gelen
bağlaç.

hidāyet maṭla'ından
toğdı bir ḥurşīd ü rūḥānı
daḥı fiṭratda ƣalıp
bulmamışdı Ādemūñ
cānı

16. **daḥı:**

Kaside 2

Mısra: 30

"-da, -de, bile"
bağlacı.

olıcağ zümre-i 'isyāna
Muḥammed şāfi'
göstere çeşm-i Şihābīye
daḥı nūr u necāt

17. **daḥı:**

Gazel 53

Mısra: 6

"Bile, -da/-de"
anlamlarına gelen
bağlaç.

külāh-ı ƣahr-ıla fahr it
ferāğat birle ol ƣānı'
muraşşa' tāt-ise daḥı
olur başa belā devlet

18. **daḥı:**

Gazel 70

Mısra: 4

"Bile, -da/-de"

anlamlarına gelen
bağlaç.

ferzānesini göñlümūñ
aldı çün evvelā
naṭ'-ı tenümde daḥı ne
ƣaldı ne'm ala ruḥ

19. **daḥı:**

Gazel 100

Mısra: 8

"Bile, -da/-de"
anlamlarına gelen
bağlaç.

geçdi vuşlat va'de[si] sen
'ahde ƣılmazsın vefā
müddet-i ḥüsnūñ daḥı
'ömrüm gibi cānā geçer

20. **daḥı:**

Gazel 157

Mısra: 8

"Bile, -da/-de"
anlamlarına gelen
bağlaç.

ehibbānuñ murādı cān
fidālik
ide gör sen daḥı
aḥbābdan ḥazẓ

21. **daḥı:**

Kaside 22

Mısra: 7
 "Bile, -da/-de"
 anlamlarına gelen
 bağlaç.
 görünür dahı derûnındaki
 dâğ-ı hırmân
 çıkdı yerden hâkkuñ
 emri-y-le çü kârûn lâle

22. dahı:

Gazel 285

Mısra: 4

"-da/-de" bağlacı.

vermesin derseñ hevâ dil
 keştisine iztîrâb
 baħr-i 'ışkuñ sen dahı
 ka' rına düş lenger gibi

23. dahı:

Gazel 198

Mısra: 4

"Bile" anlamındaki
 sözcük.

ğamzesi baña ne iş
 geçdüğü sorulmaya hîç
 öldürürse dahı lâ yüs' elü
 'ammâ yüf' al

24. dahı:

Gazel 200

Mısra: 14

"Bile" anlamındaki
 sözcük.

kıyd-ı hestîden hâlâş
 idüp Şihâbî kendüñi
 var yokluk 'âleminde
 zerreden dahı kem ol

25. dahı:

Gazel 234

Mısra: 2

"Daha da"

anlamlarına gelen
 pekiştirme edatı.

şeyh geçmez rûz-ı şeb
 şevk-i vişâl-i şâbdan
 geçdi 'ömri dahı göz
 açmaz hayal-i hâvbdan

dâhil ol-:

1. dâhil ol-:-an

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Katılma;

bağlanmak, tabi olmak.

hânikâ heyneh fenâ
 menzilinüñ dâhil olan
 cevve almaz götüri
 meñzilet-i dünyâyı

dâhil-i meclis-i gülşen:

1. dâhil-i meclis-i gülşen:

Kaside 22

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi
 meclisinin içi.

dâhil-i meclis-i gülşen
 olur-ıdı lâ-büdd
 bağ bezminden eger
 olmasa bîrûn lâle

dâ'î:

1. dâ'î:

Kaside 25

Mısra: 55

Dua eden, duacı.

Şihâbî dâ'î mânendi eyâ
 nûr-ı cihân-ârâ
 du'âña kaldurup destin
 yüzün göge dutar nergis

dâ'î-i erkân:

1. dâ'î-i erkân:-a

Gazel 155

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dua eden önderler,
 öncü kişiler. II Duası
 makbul olan kişiler;

veliler, evliyalar. II
Mürşit.

kışsa-i guşşamdan aña
olsun o şāh-ı cihān
eyleñüz rahmet size ben
dā'i-i erkāna 'arz

dāimā:

1. dāimā:

Gazel 49

Mısra: 7

Her vakit, her
zaman, devamlı olarak,
sürekli.

selāmet yaqasın bulmak
dilerseñ dāimā ey dil
ta'alluk dāmenin çek
ihtiyār it küşe-i uzlet

2. dāimā:

Gazel 54

Mısra: 2

Her vakit, her
zaman, devamlı olarak,
sürekli.

ṭāliblerine derse ḥabībüm
n'ola ḥadīs
aşhāba söyler idi beni
dāimā ḥadīs

dā'ire:

1. dā'ireden:-den

Gazel 206

Mısra: 5

Halka, çember II
içki meclisi.

iñende perde'i açma vü
çıkma dā'ireden
terennümāt-ı mecālisde
gözle aşı-ı uşul

dak-:

1. dakup:-up

Gazel 302

Mısra: 5

Bir şeyi başka bir
yere uygun bir biçimde
tutturmak, iliştiirmek,
geçirmek, takmak..

lu'bet-ile ḥulkına dakup
şeṭāret ḥalkasın
oynadur maymūn gibi
ḥalkı bu çarḥ-ı çenberi

2. dakmasın:-ma, -sın

Gazel 196

Mısra: 4

Bir şeyi başka bir
yere uygun bir biçimde
tutturmak, iliştiirmek,
geçirmek, asmak.

fāriğ-i āzāde olup eyle
terk-i māsivā
dakmasın cān gerdenine
kayd-ıla eşğāl-i gul

dak:

1. dak:

Gazel 87

Mısra: 10

Bir şeyi başka bir
yere uygun bir biçimde
tutturmak, iliştiirmek,
geçirmek, asmak.

iy Şihābī şūrete gelsün
cūfūn-ı dīdeden
şāhid-i ma'nānuñ
ayağına dak ḥalḥallar

dakık it-:

1. dakık it-:-mek, -lik, -
içün

Gazel 129

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Un hāline getirmek;
inceltmek, ufaklaştırmak,
öğütmek. II Arındırmak,
temizlemek.

dāne-i 'ömri dakık
itmeklik-içün kendümüz

āsiyāb-ı çarh-ı gerdün
içre nevbet beklerüz

dal:

1. **dal:-düg, -i, -(n)e**

Gazel 171

Mısra: 2

*Arap alfabesinde
bulunan "dal (□)" harfi.
II Sevgilinin kıvrım
kıvrım olmuş saçları. II
Delâlet eden, delil olan,
işaret eden, yol gösteren.*

al geymiş yine dildāruñ
işi āl ancak
lebi kıan içdüğine zülf-i
ruhı dal ancak

dām:

1. **dāmdan:-dan**

Gazel 229

Mısra: 10

Tuzak, ağ.

göñül bend-i belāda
gözlerüm her demde kıan
ağlar
Şihābī hālāş eyle ilāhī
dāmdan demden

dāmān:

1. **dāmānumdan:- umdan**

Gazel 236

Mısra: 10

Etek.

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yaķasın
dest-i ğam gitmedi bir
gün dahı dāmānumdan

2. **dāmāne:-e**

Kaside 23

Mısra: 22

Etek.

çāk itdi girībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

3. **dāmānına:-ına**

Gazel 131

Mısra: 8

Sevgilinin eteği.

selāmin kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi
elüm şundukça dāmānına
dest-i merhabā vermez

4. **dāmānını:-ı, -n, -ı**

Gazel 311

Mısra: 2

Elbise, etek.

bülbül aķıdup yaşın
efzün ider nālanını
jālelerle tıldurur her dem
gülün dāmānını

dāmen:

1. **dāmen:**

Gazel 294

Mısra: 1

Etek, uç, kenar.

gel tevāzu' hākine sür
yüzünü dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

2. **dāmenümde:-üm, -de**

Gazel 223

Mısra: 7

Etek, uç, kenar.

dāmenümde ğam eli
yaķam tutar dest-i cefā
yā ilāhī sen hālāş it
ķalmışam beyne'l-
yedeyn

3. **dāmenin:-i, -n**

Gazel 192

Mısra: 9

Elbise kenarı; etek.

komaduñ elden Şihābī
nev-cüvānlar dāmenin
böyle telķīn eylemişdür
var-ısa pīrūñ senūñ

4. dāmenin:-i, -n

Gazel 238

Mısra: 6

Elbise kenarı; etek.

nev-‘arūs-ı gülşenūñ
gūşına mengūş olmağa
jāle doldurdu gülūñ dūrle
seherden dāmenin

dāmenin çek-:

1. dāmenin çek-:

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılmak,

*salıvermek, bırak, uzak
durmak, yüz çevirmek.*

selāmet yaķasın bulmak
dilerseñ dāimā ey dil
ta‘alluķ dāmenin çek
ihtiyār it küşe-i uzlet

dām-ı ecel kur-:

1. dām-ı ecel kur-:-dı

Gazel 198

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ölüm tuzağı

kurmak.

olmadın ‘uķde-i zūlfūñle
gōñül müşkili ĥall
mürġ-i cān şaydı içün
ķurdı ĥaţtuñ dām-ı ecel

dānā eyle-:

1. dānā eyle-:

Kaside 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Alım yapmak.

yā ilāhī beni ‘ilmūñ ile
dānā eyle
ķalbimūñ āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

dānā neşevēd nādān

nādān neşevēd dānā:

1. dānā neşevēd nādān

nādān neşevēd dānā:

Gazel 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bu açıdan bu

*mümkün mü ki bilginin
bilmemesi bilgisizin
bilmesi.*

mümkün mi bu kim ola
bu vech-ile[*]
dānā neşevēd nādān
nādān neşevēd dānā

dāne:

1. dāne:

Kaside 23

Mısra: 24

Adet, tane.

reyĥāncı müşābih kıla mı
zūlf-i nigāra
bir deste idüp bağlasa
yüz dāne benefşe

2. dāneye:-y, -e

Gazel 310

Mısra: 4

Arpa, buğday.

benüm ol merd-i müflis
kim cihānı terre almaz
sekiz bāġın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz

3. dāne:

Kaside 25

Mısra: 45

Adet, miktar, tane.

ĥurūfī dāne nokķa jāle
ma‘nī būyī müşġīnī

çemen evrākına yazdı
yine bir şî'r-i ter nergis

Kelime Tipi: -
Sabır tanesi. ||

kalb-i men el-ḥarāre
nār'an el-leheb

dane dane:

1. dane dane:

Gazel 233

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tane tane.

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
kaṭre kaṭre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

dāne-i şabrın Şihābīnūñ
şavurdı bād-ı 'ışk
ḥaşılı 'ömri tağıtdı āh ol
gül ḥirmeni

dāne-i tesbīh:

1. dāne-i tesbīh:-üm, -dür

Gazel 150

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tespih tanesi.

eşkimūñ kaṭreleri dāne-i
tesbīḥümdür
dilte tekrār idüben
nāmuñ oğurun ihlās

dār:

1. dāruñi:-uñ, -ı

Gazel 31

Mısra: 3

İdama mahkum

*olanları asmak için
dikilen direk, darağacı II
sevgilinin boyu; sıkıntı.*

şimşir āb u dāruñı ben
teşne-cāna şun

2. dāra:-a

Gazel 152

Mısra: 2

Darağacı, idama

*mahkum olanları asmak
için dikilen direk.*

gönüldür kākül-i dildāre
maḥşuş
olur Manşūr olanlar dāra
maḥşuş

dārā:

1. dārā:

Gazel 260

Mısra: 6

Eski İran'ın meşhur

*bir şahı olup mecazen
hükümdar manasına da
gelir.*

şeh-i 'ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz
gerçi dāra dirilen māyıl
olur dārāta

2. dārāni:-(n)ı

Kaside 24

Mısra: 3

Yer, diyar.

dāne-i sabr:

1. dāne-i şabr:-ın

Gazel 312

Mısra: 9

gösterür hayli şükûfe-y-
le ‘aceb dārānı
kişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

dāra ol-:

1. dāra ol-:-mış

Kaside 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hükümdar olmak.

gösterür hayli şükûfe-y-
le ‘aceb dārānı
kişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

dārālık:

1. dārālık:

Gazel 179

Mısra: 1

Hükümdarlık.

Muhammed Şāha kıl
oldum anuñdur şimdi
dārālık
baña hubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

dārāt:

1. dārātına:-ı, -n, -a

Gazel 50

Mısra: 5

Debdebe, tantana,

heybet, azamet. II

gösteri, şan, büyük

gösteriş.

mülük-ı māziye dārātına

mālik olup mahzā

selaṭin-i selef

görmedügin ‘ālemde

gördüñ tüt

2. dārāta:

Gazel 260

Mısra: 6

Debdebe, tantana,

heybet, azamet. ||

Büyüklik, heybet.

şeh-i ‘ışık olan iñen

şevkete meyyāl olmaz

gerçi dāra dirilen māyıl

olur dārāta

3. dārāt-ıla:-ıla

Kaside 21

Mısra: 4

Debdebe, tantana,

heybet, azamet. ||

Büyüklik, heybet.

cünd-i ezhār ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkdı gülşene
dārāt-ıla dārā-yı gül

4. dārātı-y-la:-ı, -y, -la

Kaside 25

Mısra: 23

Debdebe, tantana,

heybet, azamet. ||

Büyüklik, heybet.

çemen iklîmine bu deñlü

dārātı-y-la severken

gelüp dergāh-ı a‘lāña

bugün indürdi ser nergis

dārāt-ı feridün:

1. dārāt-ı feridün:

Kaside 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Feridun'un

büyüklüğü azameti.

kurdı ŝahñ-ı çemene çetr-

i hümayün lāle

gösterür gülşene dārāt-ı

feridün lāle

dārā-yı gül:

1. dārā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül hükümdarı.

cünd-i ezhâr ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkdı gülşene
dârât-ıla dârâ-yı gül

dâr-ı bekâ:

1. dâr-ı bekâ:-y, -a

Kaside 15

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Sonsuzluk evi,

ahiret.

dâr-ı bekâyâ eyleyicek
fâniden rahîl
sûy-ı huzûr-ı hâkka
meded lutfuñ it delîl

dâr-ı fenâ:

1. dâr-ı fenâ:

Gazel 142

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yokluk kapısı;fâni,

geçici dünya.

kimse mesrûr olmadı
ğam-hânedür dâr-ı fenâ

seyl-i miñnetden harâb
ola-y-ıdı bu kâşâne kâş

2. dâr-ı fenâ:

Gazel 274

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yokluk evi. II Fani

dünya, geçici dünya.

manşur-ı ğam-ı 'ışk
olanuñ dâr-ı fenâda
zülf-i siyehuñ boynına
bâri resen olsa

dâr-ı şifâ-yı kapu:

1. dâr-ı şifâ-yı kapu:-ñ,
-a

Kaside 11

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Şifa mekanının

kapısı.

Şihâbi haste dile kıl 'ilâc
şefkatüñi
gelince dâr-ı şifâ-yı
kapuña kalb-i vecî'

dârü's-şifâ:

1. dârü's-şifâsından:-sı,
-n, -dan

Gazel 298

Mısra: 7

Hastane, şifahane.

kerem dârü's-şifâsından
vere Hâk şerbet-i şâfî
ki ecsâd-ı ehîbbâyâ
hemîşe şîhhatî erzânî

dâsitân-ı husrev ü şîrîn:

1. dâsitân-ı husrev ü

şîrîn:

Gazel 103

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hüsrev-i Şirin

Mesnevisi. II Hüsrev-i

Şirin kıssası.

dâsitân-ı Husrev ü Şîrîn
okuyan nâmede
nâmın âh u eşkümuñ şeb-
rîz-ile gül-gün okur

da'vâ-yı gül:

1. da'vâ-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Gül kavgası.

gülşen içre 'andelîbüñ
hây-ı hü-yı nâlesi

eksük olmadı dahı faşl
olmamış da'vā-yı gül

da'vet-i müstecāb:

1. da'vet-i müstecāb:

Gazel 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kabul olmuş dua.

tîr-i âhum geçer
feleklerden
da'vet-i müstecābdur
güyā

da'vi:

1. da'vi-y-se:-y, -se

Gazel 188

Mısra: 8

*Dava, iddia,
mücadele, tartışma.*

'āşık odur ki anda ola
'ışkdan eser
da'vi-y-se ma'nî 'āşıkā
dirler nişān gerek

da'vī-i 'ışk:

1. da'vī-i 'ışk:-ı

Gazel 169

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk davası.

sāde diller da'vī-i 'ışkī
ferāgat eylemez

olmayınca haṭṭ-ı tezvîr-i
cüvānān ber-ṭaraf

dāvī-i ṭabīb:

1. dāvī-i ṭabīb:

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Doktorun devası,
şifası, ilacı.*

n'eylesin ḥaste-i 'ışk
olana dāvī-i ṭabīb
şerbet-i la'lüni şāfi bilür
ehl-i lezzāt

dāvūd:

1. dāvūd:

Gazel 72

Mısra: 4

*Hem peygamberlik
yapmış hem de saltanat
sürmüş bir İsrailoğlu
peygamberi. Kendisine
dört büyük kitaptan biri
olan Zebur indirilmiştir.
Klâsik Türk şiirinde
Dâvûd, genellikle gür,*

*güzel sesi ve Zebur'u
güzel sesle okuyuşu ile
anılır. Süleyman
peygamberin babasıdır.*

leblerüñ 'īsī-i şānī vü
ḥaṭṭuñ sāye-i Hızır
ruḥlarıñ Yūsuf-ı Mısr
oldı zebānuñ Dâvûd

dayan:

1. dayanmaz:-maz

Gazel 100

Mısra: 6

*Dayanmak,
katlanmak, tahammül
etmek.*

geçmesin tîrüm dimişdüñ
bî-tekellûf sîneye
iy kemān ebrû dayanmaz
şöyle bî-perrā geçer

dāye:

1. dāyeler:-ler

Kaside 21

Mısra: 20

*Bir çocuğa süt
veren ve bakan cariye,
dadı.*

besledi mehd-i zümürüd
gibi anı goncadan

dāyeler şebnem nesīm-i
şubhıdur lālā-yı gül

dāyim:

1. dāyimdur[ur]:-

dur[ur]

Gazel 51

Mısra: 3

*Devamlı olarak, her
zaman, sürekli.*

güşāde ola dirseñ yüzüne
dāyimdur[ur] maşşūd
murād erbābına sen de
muḥabbet bāzını bāz it

2. dāyim:

Gazel 88

Mısra: 8

*Daima, sürekli, her
zaman.*

selāmın kesdi bendesīne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

3. dāyim:

Gazel 122

Mısra: 5

*Daima, her zaman,
sürekli.*

ğamuñ nezīrini dāyim
eksük etme tekye-i
dilden

bu kırbān olduğum zīrā
kādīmī ‘ışk ocağıdur

4. dāyim:

Gazel 126

Mısra: 2

*Daima, her zaman,
sürekli.*

ḥasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyim üstüḥān düşmez

5. dāyim:

Gazel 151

Mısra: 7

*Daima, her zaman,
sürekli.*

dāyim riyaż-ı kūyuña
uçmağa cān virür
rūḥum bu cism-i ḥākīde
ke’l-tayr fī kafes

6. dāyim:

Gazel 162

Mısra: 1

*Daima, her zaman,
sürekli.*

nühüset üzredür dāyim
felekde iy kamer ṭālī‘
murādum āfitabınuñ
ṭulū‘ın men‘ider ṭālī‘

7. dāyim:

Gazel 169

Mısra: 8

*Daima, her zaman,
sürekli.*

meclisünde şem‘-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hūn
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

8. dāyim:

Gazel 175

Mısra: 7

*Daima, her zaman,
sürekli.*

ḥāṭıruñ mir‘atını dāyim
mücellā kıılmağa
pāk-bāz ol her nazar
āyīne-i ruḥsāra bak

9. dāyim:

Gazel 175

Mısra: 14

*Daima, her zaman,
sürekli.*

ey Şihābī çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rūşinā-yı ƙalb için
dāyim “ulü’l-ebşār”a
[bak]

10. dāyim:

Gazel 184

Mısra: 4

*Daima, her zaman,
sürekli.*

kāmilüñ kāmı fenā
küyinda faƙr u ma‘rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilüñ

11. dāyim:

Gazel 200

Mısra: 4

*Daima, her zaman,
sürekli.*

“men ‘aref” sırrına vākıf
olmaƙ isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp
‘irfāna dāyim hem-dem
ol

12. dāyim:

Gazel 209

Mısra: 5

*Daima, her zaman,
sürekli.*

beni gördükçe dāyim
vaḫşet eyler
degül mi [kim] perī-veş
yoḫsa ādem

13. dāyim:

Gazel 241

Mısra: 6

*Daima, her zaman,
sürekli.*

sākiyā ben sāğarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
daḫı dāyim tolu

14. dāyim:

Gazel 243

Mısra: 3

*Daima, her zaman,
sürekli.*

cefā itmek dirīgā yāra
dāyim ‘ādet olmışdur
vefāya ƙābil olsa bāri
dilber olmasa bed-ḫū

15. dāyim:

Gazel 246

Mısra: 4

*Daima, her zaman,
sürekli.*

pāyüñe düşe ‘aceb mi
mübtelālar zümresi
pādişāh ardınca ‘ādetdür
yürür dāyim sipāh

16. dāyim:

Gazel 253

Mısra: 6

*Daima, her zaman,
sürekli.*

verdi fenāya ḫāk-i teni
bād-ı āhumuz
dāyim muḫālif
esmededür rüzigār-ise

17. dāyim:

Gazel 276

Mısra: 3

*Daima, her zaman,
sürekli.*

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstüḫVān-ı ten enīn etdi
nefes dāyim bād

18. dāyim:

Gazel 290

Mısra: 6

*Daima, her zaman,
sürekli.*

ķadeh uğrusı olmasa
şürāhī
ele vermezdi dāyim
boğazı

19. dāyim:

Kaside 8

Mısra: 28

*Daima, her zaman,
sürekli.*

kevn ü mekân-ı hestide
yokdur nazır aña
yaz levh-i cāna na‘tını
dāyim Şihābiyā

20. dāyim:

Kaside 19

Mısra: 31

*Daima, her zaman,
sürekli.*

‘ıydüñ mübārek eyleye
dayim hüdā şehā
budur Şihābī kuluña
dilden du‘ā-yı ‘ıyd

21. dāyim:

Kaside 25

Mısra: 21

*Daima, her zaman,
sürekli.*

tutar ağızında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek içün göz ider
nergis

dāyimā:

1. dāyimā:

Gazel 5

Mısra: 9

Daima, her zaman.

iy Şihābī dāyimā hālī
degül
hulf-ı va‘de etmeden ol
bī-vefā

2. dāyimā:

Gazel 52

Mısra: 1

Daima, her zaman,

sürekli.

baña el virmeyüp vuşlat
ayaqlar dāyimā fırķat
‘azāb eyler dile hasret
kılur cānā cefā fırķat

3. dāyimā:

Gazel 166

Mısra: 3

Daima, her zaman,

sürekli.

bu ne hikmetdür ıtabbā
dāyimā ben hastenüñ
şerbet-i meydür şifā olsa
mizāc-ı münharif

4. dāyimā:

Gazel 197

Mısra: 8

*Daima, her zaman,
sürekli.*

sen melāhat gülşenisin
dostum
dil-güşā ol dāyimā gül
gibi gül

5. dāyimā:

Gazel 202

Mısra: 3

*Daima, her zaman,
sürekli.*

ārzū-yı vāşıl-ı cānān
etdüğinden dāyimā
zāhidā nūr-ı tecellā-yı
cemāl ister gönül

6. dāyimā:

Gazel 231

Mısra: 5

*Daima, her zaman,
sürekli.*

yerüñdür dayimā uğrar-
ısañ çengāline hāruñ
ruḥ-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksın sen

7. dāyimā:

Kaside 15

Mısra: 17

*Daima, her zaman,
sürekli.*

bizden ḥaṭā vü ma‘şıyyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefkatüñ ey
eşrefe’l-verā

dāyire:

1. dāyireden:-den

Gazel 258

Mısra: 3

*Daire. II Allah'ın
buyruğu.*

çıkma uşul ü dāyireden
bil maḳāmuñı
kāhil fūnūnu böyle
yazıpdur kitābda

de:

1. der:-r

Gazel 41

Mısra: 14

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

‘illetinden seg raḳībūñ
‘ucbe şūret bağlamış
‘ibret alup der görenler
“inneḥū şey’in- ‘acīb”

2. dedüm:-düm, -m

Gazel 62

Mısra: 9

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

kūyuña varduḳça ‘āşıklar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi ḥacc

3. deyeli:-y, -eli

Gazel 307

Mısra: 8

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu gözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli ḡoncaları

4. deye:-y, -e

Gazel 276

Mısra: 2

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

ḥayrete düşe ḡam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n’olsa gerekdür beh deye

5. deyem:-y, -e, -m

Gazel 276

Mısra: 6

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

düşdi dil zevḳi ḡam-ı
baḥrine añma ötesin
ne deyem ḥālī dümen
tutmadı dönmez beriye

6. dedüm:-dū, -m

Gazel 59

Mısra: 5

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

zūlfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-ḡāh olur
mu ūc

7. dedüm:-dū, -m

Gazel 85

Mısra: 3

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

kurbānuñ olayın baña
kıyma dedüm idi
çatdı kemān kaşını
bildüm kıyar yār

8. **dedüm:-dū, -m**

Gazel 171

Mısra: 3

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

güllerüñ şīve-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokta-i ğayb degül mi
dedüm ey gonca-femüñ

9. **dedüm:-dū, -m**

Gazel 171

Mısra: 7

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

lebüñ esrārı eyledi
hayrān dedüm (-)
ol kalendar güzeli didi bu
ebdāl ancak

10. **dedüm:-dū, -m**

Gazel 195

Mısra: 5

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

dedüm ey sāķi-i gül-ruh
ġam-ı dil def'i ne
cām-ı la'lini şunup baña
dedi kim mey al

11. **dedüm:-dū, -m**

Gazel 216

Mısra: 7

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bī-vefā
uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

12. **dedük:-dū, -k**

Gazel 252

Mısra: 9

Demek, söylemek.

“kālū-belā”da çünki
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i ġamı
ne belā-y-ise

13. **dedüġüñ:-düg, -üñ**

Gazel 260

Mısra: 4

Demek, söylemek.

ķadeh āyīnesine hīkmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüġüñ mir'āta

14. **deye:-y, -e**

Gazel 216

Mısra: 5

*Herhangi bir
yargıya vararak.*

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bāġda nāz-ıla reftār etse
ol serv-i hırām

15. **deyeyin:-+(y)e, -
+(y)in**

Gazel 303

Mısra: 9

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

toġrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maħbūbları

16. **dedi:-di**

Gazel 141

Mısra: 10

*Söylemek,
adlandırmak.*

kemāline yetişdürdi
Şihābī tarz-ı eş'ārı
dedi şî'rin görenler bu
sūḥan-sāz-ı Hucend
[olmuş]

17. **derse:-r, -se**

Gazel 14

Mısra: 9

*Demek, söylemek,
açıklamak, izah etmek.*

derse diledüm destür
başını kabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyhāneye Mevlānā

18. **derse:-r, -se**

Gazel 54

Mısra: 1

*Demek, söylemek,
açıklamak, izah etmek.*

ṭāliblerine derse ḥabībüm
n'ola ḥadīs
aşḥāba söyler idi beni
dāimā ḥadīs

19. **de:**

Gazel 45

Mısra: 2

"dahi, de (bağlaç)".

yüri zāhid mey-i nābı-y-
la mir'āt-ı dilūn şāf it
küdüret ḳalbūnı pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

20. **de:**

Gazel 45

Mısra: 4

"dahi, de (bağlaç)".

yyüüp içey deyü ṭa'n
eyleme her-bār rindāne
dilerseñ sen de mey iç
ḥāy ekl-i mālı evḳāf it

21. **de:**

Gazel 51

Mısra: 4

"dahi, de (bağlaç)".

güşāde ola dirseñ yüzüñe
dāyimdur[ur] maḳşūd
murād erbābına sen de
muḥabbet bāzını bāz it

22. **dediler:-di, -ler**

Gazel 58

Mısra: 3

*Adlandırmak,
vasıflandırmak.*

ey māh gerçi zerre
dediler dehānuñı

gören miyān-ı müyuñı
gelmez miyāne hīç

23. **dedi:-di**

Gazel 313

Mısra: 4

Buyurma / söyleme.

bizi ihyā idüñ ey muğ-
beçe-i 'İseviyān
size ḡam mürdesine cān
dedi ḥayy-ı bāḳī

24. **deyü:--(y)ü**

Gazel 230

Mısra: 5

"Diye, diyerek"

anlamında bir zarf.

ḥalk içinde güft-u-gū
olsa ḥaṭuñ geldi deyü
ḥüsnüñe ḳılca ḥaṭā
gelmez o ḳāl ü ḳıylden

25. **de:**

Gazel 187

Mısra: 6

"-da, -de" bağlacı.

baş üzre götürüp ser-tāc
iderlerdi beni
ayağı toprağı olsam ben
de ol sultānumuñı

26. **de:**

Gazel 199

Mısra: 2

"-da, -de" bağlacı.

nokta-i nûn-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfitābum zümre-i
nāçizden de kem degül

27. **de:**

Gazel 200

Mısra: 8

"-da, -de" bağlacı.

hıl'at-i teşrîf-i
"kerremnâ"ya lâyıķ
olmağa
añla bu cān cevherin
zātuñda sen de ādem ol

28. **de:**

Gazel 226

Mısra: 6

"-da, -de" bağlacı.

beşerden ey melek cism-i
laţîfüñ kimseler görmez
perîler gibi gözden ğāyib
olma sen de ādemsin

29. **de:**

Gazel 227

Mısra: 6

"-da, -de" bağlacı.

beñzetdi aya kendüyi
tırnağuña hilāl
varsın felek de barmağını
ol gümüşlesin

30. **de:**

Gazel 236

Mısra: 6

"-da, -de" bağlacı.

żāyi' oldı arada bunca
hukūk-ı hıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sultānumdan

31. **de:**

Gazel 247

Mısra: 5

"-da, -de" bağlacı.

göge irerse de külāh-ı
seri
başa çıkmaz kişi
zamāne-y-ile

32. **de:**

Gazel 278

Mısra: 2

"-da, -de" bağlacı.

sākī getürdi lâ'lüne
hatţuñ benefşe'i

sen de kebābı şîşe ķo pür
eyle şîşe'i

33. **de:**

Gazel 146

Mısra: 9

"-da, -de" bağlacı.

Şihābī cismine sen de
nigārā tîr-i ğam urma
ki zaķm-ı nāvek-i carķ
anı cānından uşandurmış

34. **de:**

Kaside 20

Mısra: 43

"-da, -de" bağlacı.

lāle gibi ķoma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
'ıyş ü āvān-ı bahār

35. **de:**

Rübai 7

Mısra: 4

"-da, -de" bağlacı.

iy göñül ser-sebz iken
'ömr-i 'āzizüñ mezra'
sen de sa'y eyle fezāyıl
hîrmeninden hāşıl al

36. **derler:-rler****Gazel 204**

Mısra: 4

... diye ifade

edilmek.

hūblar hūsnine vālih olsa

tañ mı cümle halk

çün sever derler cemāl

ehlını hallağ-ı cemāl

37. **derler:-rler****Gazel 298**

Mısra: 4

... diye ifade

edilmek.

Ehab Allah abdu ibtilā

muḳtezāsınca

hūdāya hoş gelür derler

marīzuñ rāz u efğānı

38. **der:-r****Gazel 281**

Mısra: 6

Anlatmak,

söylemek.

nigāristān olupdur şüretā

bostān-ı renk-āmīz

gören der naḳş-ıla zeyn

itdiler çīn içre ferhārı

39. **derler:-rler****Gazel 226**

Mısra: 9

... diye

adlandırmak, ... diye

vasıflandırmak.

netice iy Şihābī

şādīlıkdür guşşadan

derler

bi-ḥamdillāh gönüllere

ğamuñ var yine

hurremsin

40. **de:****Gazel 230**

Mısra: 2

"-da, -de" bağlacı.

per çeker zülfüñ senüñ-

çün şeh-per-i Cibrīlden

dem urur nālem benüm

de şūr-ı İsrāfīlden

41. **de:****Kaside 16**

Mısra: 2

"-da, -de" bağlacı.

ḥazret-i faḥr-i cihāndur

çün imām-ı çār-yār

ben de ümmetden olup

oldum gulām-ı çār-yār

de-:1. **derseñ:-r, -se, -n****Gazel 285**

Mısra: 3

Söylemek, dile

getirmek, ifade etmek.

vermesin derseñ hevā dil

keştisine ıztırāb

baḥr-i 'ışkuñ sen daḥı

ka' rına düş lenger gibi

2. **derler:-r, -ler****Gazel 86**

Mısra: 6

Demek, söylemek,

dile getirmek, ifade

etmek.

şūfī devā-yı derdine

içmez müşellesi

derler velī ki ḥasret-i

meyden 'araḳ çeker

3. **derler:-r, -ler****Gazel 125**

Mısra: 5

Demek, söylemek,

dile getirmek, ifade

etmek.

ejderi gökyüzine gerçi

çekerler derler

āhınuñ bencileyin kimse
duḡānın çekmez

4. **derler:-r, -ler**

Gazel 68

Mısra: 1

... diye ifade

edilmek.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbāḥ
metn-i şemsiye gibi
ḡusnidür anuñ īzāḥ

5. **derseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 155

Mısra: 9

Demek, söylemek,

*dile getirmek, ifade
etmek II buyurmak.*

çıkmasın derseñ semā-yı
kalbüne recm eyleyüp
ey Şihābī kıl var āhuñ
āteşin şeytāna ‘arz

dede:

1. **dedem:-m**

Kaside 12

Mısra: 8

*Mevlevîlikte çilesini
doldurmuş Mevlevî*

*dervişlerine verilen
unvan.*

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

dedi:

1. **dedi:-di**

Gazel 228

Mısra: 13

*Demek, söylemek,
adlandırmak.*

ey Şihā[bī] mülk-i
nazmuñ Ḥusrevī olduñ
dedi
şā‘ r-ı renginüm görüp ol
dilber-i Şīrīn sūḡan

dedi kim:

1. **dedi kim:**

Gazel 195

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dedi ki; şöyle dedi.

dedüm ey sāḡi-i gül-ruh
ḡam-ı dil def‘i ne
cām-ı la‘lini şunup baña
dedi kim mey al

dedi::

1. **dedi::**

Gazel 161

Mısra: 4

Demek, söylemek.

tammā‘ olma zelle-i
ḡVān-ı vişāle gel
iy dil ḡanā‘at ehli dedi:
“zel men ḡama‘”

def‘:

1. **def‘i:-i**

Gazel 195

Mısra: 5

*Def etme, savma,
ortadan kaldırma.*

dedüm ey sāḡi-i gül-ruh
ḡam-ı dil def‘i ne
cām-ı la‘lini şunup baña
dedi kim mey al

def:

1. **def:**

Gazel 169

Mısra: 8

*Parmakla vurularak
çalınan, bir tarafına ince
bir deri gerilmiş ve
etrafına birkaç çift zil*

*konmuş, yuvarlak bir
kasnaktan oluşan müzik
aleti.*

meclisünde şem‘-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hūn
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

2. def:

Gazel 170

Mısra: 3

*Parmakla vurularak
çalınan, bir tarafına ince
bir deri gerilmiş ve
etrafına birkaç çift zil
konmuş, yuvarlak bir
kasnaktan oluşan müzik
aleti.*

serviler rakḳāşdur
güyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

def‘ eyle-:

1. def‘ eyle-:

Gazel 313

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Savmak, uzaklaştırmak,
ak, kovmak.*

semm-i ḳātil içirür cān-ı
Şihābīye gamuñ
anı def‘ eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

def‘ it-:

1. def‘ it-:-di

Kaside 25

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Uzaklaştırmak,
kovmak; yok etmek,
gidermek.*

göñül Ya‘ḳūbınuñ hüzn
ü ğamın görünce def‘ itdi
meger kim ḥüsn-i
Yūsufdan getürmişdür
haber nergis

def‘ kıl:

1. def‘ kıl:

Gazel 294

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gidermek, ortadan
kaldırmak, yok etmek,
bertaraf etmek.*

def‘ kıl āb-ı sükūt-ıla
kaçan kılsañ ğazāb
tā seni ol nār-ı ḥiddet
yakmaya külhān gibi

def‘-i cū‘ eyle-:

1. def‘-i cū‘ eyle-:-r

Gazel 159

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Açlığı gidermek.

ḳaḥṭ-ı mışrında o Yūsuf
çehrenüñ
yüzine bakanlar eyler
def‘-i cū‘

def‘-i ğam:

1. def‘-i ğam:

Gazel 55

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam, dert savma.

Şihābī def‘-i ğam içün
şarāb iç
göñülde ğuşsa olduğunca
ḥādiş

defter:

1. defterde:-de

Gazel 251

Mısra: 2

*Defter. (Sevgilinin
yüzü bağlamında).*

kitab-ı hüsne zînetdür
 haṭā yok haṭṭ-ı dilberde
 bilinmez şüret-i ma'nî
 huṭuṭ olmasa defterde

2. defter:

Kaside 19

Mısra: 22

Birbirine

*tutturulmuş kağıtlardan
 meydana gelen sayfalar
 bütünü.*

ṭayy oldı çün riyāzāt u
 şavmuñ cerīdesi
 açıldı defter ü devlet
 berā-yı 'ıyd

defteri:

1. defteri:

Gazel 313

Mısra: 8

*Defter II Amel
 defteri.*

'ālemüñ cümle
 muḥāsibleri ḳaldı 'āciz
 çekdiler defteri derdüñe
 yine el-bāḳī

defter-i cürm:

1. defter-i cürm:

Gazel 182

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Günah defteri.

rahm it Şihābī 'āşiye ey
 ḳātib-i ḳazā
 gel haṭṭ-ı 'avfı defter-i
 cürm ü günāha çek

defter-i kārūn:

1. defter-i kārūn:-a

Gazel 204

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Karun defteri. II

*Cimrilik defteri. II
 (Kur'ân'da adı Firavun
 ve Hâmân'la birlikte
 anılan, Mûsâ Peygamber
 zamanında yaşamış,
 zenginliği, cimriliği,
 Allah'a olan isyanıyla
 ünlenip sonunda malı ve
 mülküyle birlikte yere
 geçmiş
 İsrailoğullarından
 biridir.).*

buḥlī hū itme 'atā ḳıl
 künc-i ḥüsnüñden nigāh
 ḳayd olunur defter-i
 kārūna ḥüsn-ile baḥl

defter-i 'ömr:

1. defter-i 'ömr:-üm

Gazel 205

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ömür defteri.

zāhir oldı şafḥa-i
 ḥüsnüñde haṭṭuñ dostum
 ṭayy olunup defter-i
 'ömrüm baña irdi ecel

deg:

1. degmez:-mez

Gazel 41

Mısra: 9

*Değmek, temas
 etmek II Layık olmak,
 değer olmak.*

sehm-i ḡamzeñ baña
 degmez mi ki didüm ey
 ḥabīb
 ol ḳaşı yā didi luṭfından
 ḳayurma yā naşīb

degme:

1. degme:

Gazel 21

Mısra: 6

*Başka II Seçme,
üstün.*

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

degşür-:

1. degşürürdi:-ür, -di

Gazel 30

Mısra: 6

*Değiştirmek,
dönüştürmek.*

sāki-i sāde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi ‘amelin
sāğar-ı şahbāya şahīb

degül:

1. degül-iseñ:--ise, -ñ

Gazel 133

Mısra: 9

*Değil, olumsuzluk
edatı.*

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest

gel Şihābī hayli erkek
sāzdur diñle kopuz

2. degüldür:-dür

Gazel 239

Mısra: 8

*"Değil" edatı
(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).*

şikest etdi cefādan
kasesini niçe fağfūruñ
degüldür āsumān bir ser-
nigün çini çanağdur bu

3. degül:

Gazel 53

Mısra: 8

*"Değil" edatı
(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).*

dilā erbāb-ı devlet
kapusunda rāzī olmazsın
tevekkül işigin tut kim
degül bāb-ı rızā devlet

4. degül:

Gazel 199

Mısra: 1

*"Değil" edatı
(bulunduğu cümledeki*

*bir hususu ret anlamında
kullanılır).*

nokta-i nūn-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfītābum zümre-i
nāçizden de kem degül

5. degül:

Gazel 199

Mısra: 4

*"Değil" edatı
(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).*

katre-i eşkümde gördüm
gice ‘aqs-i ‘ārızın
bāğbān şun‘ gösterdi
baña şebnem degül

6. degül:

Gazel 199

Mısra: 6

*"Değil" edatı
(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).*

nev-bahār-ı hüsne
karşu kanatdum dāğumı
bāğı zeyn itdi karanfıl
gülşen-i sīnem degül

7. degül:**Gazel 199**

Mısra: 8

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).

yāra didüm çeşm-i pür-
nem ğarķa verdi ‘ālemi
ol dürr-i yekṭā didigüm
yemm-durur o nem degül

8. degül:**Gazel 199**

Mısra: 10

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).

ey Şihābī gülşen-i
göñlüm sarayına sürür
dek ana n’eyler gelüp
çün hāne-i hürrem degül

9. degül:**Gazel 244**

Mısra: 3

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).

kehkeşān resmi degül

bāğ-ı felekde görinen

bāğbān-ı şun‘ şalmış

hūşe-i pervāne şu

10. degül:**Gazel 268**

Mısra: 8

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).

köpri degül mi sālīk-i

rāh-ı ḥaḳīqate

ikrah etme ‘aşḳ-ı mecāzī

degül kerīh

11. degülsin:-sin**Gazel 304**

Mısra: 2

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).

şem‘-i ‘ışḳa ey göñül

pervāne gördüm ben seni

çün degülsin bezm içinde

yane gördüm ben seni

12. degül:**Gazel 307**

Mısra: 9

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır).

degül encüm görinen
gökde Şihābī yer yer
oldı bir meş‘ale-i āh-ı
dilümün her şereri

13. degül:**Gazel 110**

Mısra: 6

"Değil" edatı ,

(bulunduğu cümledeki bir
husus ret, diğerini veya
diğerlerini kabul ve ispat
eden bir bağlaç gibi
kullanılır).

saña ‘āşıkıların yazuğı
ḥasret nāmelerdür hep
bu bāğın zerd evrāķı
degül berg-i ḥazān yer
yer

14. degül:**Gazel 78**

Mısra: 8

"Değil" edatı,

(bulunduğu cümledeki bir
husus olumsuzlamak
için kullanılır).

nişāt-ı ‘am sürürü hem
elemdür
degül cāy-ı ferāḥ bu
miḥnet-ābād

15. degül:

Kaside 12

Mısra: 5

"Değil" edatı

(bulunduğu cümledeki
bir hususu ret anlamında
kullanılır.).

cām-ı İskender degül
ancaḳ şınan
bunda ne Cemşīd
ḳalmışdur ne Cem

degül mi:

1. degül mi:

Kaside 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tasdik ettirme,
onaylatma anlamında
kullanılan bir söz.

nāzil degül mi ḳadrine
Ṭāhā vü Nāzi‘āt
menşüb aña risālet ü
levlāk aña berāt

2. degül mi:

Gazel 277

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Değil mi?.

seng-i ḥavādiş eyledi
āyīnemi şikest
müşkil degül mi
şındırasın āb-gīne‘i

3. degül mi:

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Değil mi?.

köpri degül mi sālīk-i
rāh-ı ḥaḳīḳate
ikrah etme ‘aşḳ-ı mecāzī
degül kerīḥ

4. degül mi:

Gazel 104

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değil mi?.

minnet degül mi cānına
ḥalkuñ Şihābiyā
k’oldu ümīd-i ümmete
ḥayru’l-beşer beşir

5. degül mi:

Gazel 171

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Değil mi?.

gülleruñ şīve-y-ile didi
bu remmāl ancaḳ
nokṯa-i ḡayb degül mi
dedüm ey ḡonca-femüñ

6. degül mi:

Gazel 142

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Değil mi?

Onaylatma
anlamındadır.

Bīsütün-ı ḡamda ser-
çeşme degül mi gözde
fāş
başdan kūh-ı belānuñ
ḳullesidür tende baş

7. degül mi:

Gazel 288

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değil mi?

Onaylatma
anlamındadır.

sīnem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazīnesi
sulṭān-ı ‘ışķuñ olsa göñül
ṭañ mı ḥāzini

degül mi kim:

1. degül mi kim:

Gazel 209

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Değil mi ki.

beni gördükçe dāyim
vahşet eyler
degül mi [kim] perī-veş
yohsa ādem

dehān:

1. dehānından:-ı, -n, - dan

Gazel 126

Mısra: 2

Ağzı.

ḥasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyim üstüḥān düşmez

2. dehānuñı:-uñ, -ı

Gazel 10

Mısra: 7

(Sevgili'nin) ağzı.

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

3. dehānuñ:-un

Gazel 35

Mısra: 1

(Sevgili'nin) ağzı.

şarāb-ı la‘lüne ḥasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu göñlüm
ider piyāle ṭaleb

4. dehānuñı:-uñ, -ı

Gazel 58

Mısra: 3

(Sevgili'nin) ağzı.

ey māh gerçi zerre
dediler dehānuñı
gören miyān-ı müyuñı
gelmez miyāne hīç

5. dehānuñı:-uñ, -ı

Gazel 116

Mısra: 3

(Sevgili'nin) ağzı.

teşbīh iderdi zerreye
göñlüm dehānuñı

ammā baķınca cān gibi
gözden nihān olur

6. dehānından:-ın, -dan

Gazel 214

Mısra: 2

(Sevgili'nin) ağzı.

ķuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

7. dehānuñ:-un

Gazel 83

Mısra: 7

(Sevgilinin) ağzı.

dem-be-dem şīrīn ider āb
u dehānuñ la‘lüne
bu muķarrardur ki helvā-
yı ‘asel eyler lezīz

8. dehānuñ:-un

Gazel 109

Mısra: 5

(Sevgilinin) ağzı.

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu

nüktenüñ yok bir sual
añlar

9. **dehānı:-ı**

Gazel 208

Mısra: 5

(Sevgilinin) ağzı.

dehānı mühr-i mu‘cizdür
bugün eyyām-ı hüsnuñde
şeref vermiş-durur güyā
Süleymān devrüne hātem

10. **dehānuñ:-un**

Gazel 229

Mısra: 1

(Sevgilinin) ağzı.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
‘aynüm zarar bu
nāmeden nemden

dehen:

1. **dehenüñ:-üñ**

Gazel 17

Mısra: 2

(Sevgilinin) ağzı.

lebüne cevher-i cān
dimek olurdu cānā
dehenüñ vaşfı benüm
ağzuma düşmez ammā

2. **dehen:**

Gazel 161

Mısra: 10

Ağz II Aşığın ağzı.

yokdur Şihābī şeker ile
şehde iştihā
kand-i müzāb-ı la‘line
açar dehen tama‘

3. **dehen:**

Gazel 30

Mısra: 3

Ağz II Sevgilinin

ağzı.

dehen ü la‘lini yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zīver güle zīb

4. **dehende:-de**

Gazel 73

Mısra: 10

Dudak, ağz.

senüñle olalı cānā
cihānda rüz-ı kadīm
dehende virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

dehliz-i teng:

1. **dehliz-i teng:-de**

Gazel 258

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dar, küçük dehliz;

dar ve uzun geçit. II Gam
kuyusu bağlamında.

cism-i naḥīf derd-ile
dehliz-i tengde
cān-ı za‘īf hicr-ile nār-ı
‘azābda

dehr:

1. **dehre:-e**

Gazel 61

Mısra: 3

Dünya, âlem; hayat.

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şurāḥīden urunsam
başā tāc

2. **dehrüñ:-üñ**

Gazel 128

Mısra: 10

Zaman, kesintisiz

zaman, devir. || Dünya,
cihan.

ibn-i vaktüz bakmazuz
biz māzī vü müstaḳbele

biz Şihābī dehrūñ imrūz
u ne ferdāsındayuz

3. dehr:

Rübai 8

Mısra: 1

Dünya, âlem, felek

II Zaman, devir.

beni dehr eyledi
mükerrer hâl
yokdur âyîne-i gönülde
şafâ

dehr bâğı:

1. dehr bâğı:-n, -da

Kaside 25

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Dünya bahçesi.

egerçi dehr bâğında biter
ezbâr-ı zîbâ çok
velî gül-zâr-ı luţfuñdan
iñen ra'nâ kıpar nergis

dehr-i denî:

1. dehr-i denî:

Gazel 15

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Alçak dünya, kahpe
felek.*

hilālūñ ıssı gösterse saña
dehr-i denî hennâ
hemân-dem hâşıl-ı 'ömre
olur vaqt-i direv peydâ

dehr-i pîr-zen:

1. dehr-i pîr-zen:-den

Gazel 273

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yaşlı, kocakarı
dünya.*

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki mâyıldür bu dehr-i
pîr-zenden cânibe

dehr-i sermest:

1. dehr-i sermest:-e

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dünya sarhoşu. II
Dünya nimetiyle
kendinden geçmiş,
sarhoş kimse, dünyalığa
meyletmiş olan.*

n'ola seyr-i Sikender
etdürürse dehr-i sermeste
zücâc-ı cām-ı mey âyîne-
i 'âlem-nümādandur

dehşet:

1. dehşet:

Gazel 275

Mısra: 10

Korku ve telaş.

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
korkarın dehşet birağur o
kaşide kaşide

dek:

1. dek:

Gazel 199

Mısra: 10

*"-e kadar, -e değin"
anlamına gelen edat.*

ey Şihābī gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n'eyler gelüp
çün hâne-i hürrem degül

2. dek:

Gazel 227

Mısra: 4

*"-e kadar, -e değin"
anlamına gelen edat.*

tomar-ı hatt-ı hüsnine
ağyar-ı bed-naazar

bakmaya tākī dek aña
çeşmin çerişlesin

del:

1. deldi:-di

Gazel 110

Mısra: 3

*Delik açmak,
yaralamak.*

müjeñ tīri-y-le deldi
hilālūñ na‘lini қаşuñ
anuñ-çün taq-ı hüsnuñ
üzre aşmışdur kemān yer
yer

2. deldi:-di

Gazel 111

Mısra: 7

*Delik açmak,
yaralamak.*

na‘l-i hilāli deldi o meh
ğamzesi-y-ile
aşdı kemān қаşını tāk-ı
‘ulādadur

3. deldi:-di

Gazel 150

Mısra: 7

*Delik açmak,
yaralamak.*

tīr-i ğamzeñle müjeñ
deldi hilālūñ na‘lin
taq-ı ebrūya kemān aşdı
mişāl-i Vaqqās

delāl:

1. delālın:

Gazel 253

Mısra: 8

Naz, işve, cilve.

eksüklük ile hālūmi ‘arz
itdügümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şīve-kār[-ise]

deler geçer:

1. deler geçer:

Gazel 99

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Delip geçmek;
aşmak.*

āhum şihāb-ı sākıb
olupdur Şihābiyā
nāvek mişāl-i cevşen-i
çarhı deler geçer

delil:

1. delil:

Gazel 205

Mısra: 2

*Bir şeyin varlığını,
aslını, ne olduğunu
ispatlamaya yarayan şey,
burhan, kanıt. || Yol
gösteren, kılavuz, rehber.*

dāğ-ı derde tende olan
regler olmışdur fetil
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delil

delil it:-

1. delil it:-

Kaside 15

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*İnsanı aradığı
gerçeğe ulaştırabilecek
iz, emare edinmek.*

dār-ı beķāya eyleyicek
fāniden rahīl
sūy-ı huzūr-ı haqqa
meded lutfuñ it delil

delil ol:-

1. delil ol:-

Gazel 201

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yol gösteren,
kılavuz, rehber olmak.*

iy pîr-i muğân gel dil-i
güm-râha delîl ol
kim didiler: “ el-dâl ‘alî
el-ḥayr kefâ‘il”

delükanlu:

1. delükanlu:

Gazel 177

Mısra: 7

*Yiğit, delikanlı,
genç. II Sevgili.*

ğonca güyâ bir delükanlu
cüvândur sîne-çâķ
mey içer elde şürâhîsi
olup başı kabaķ

dem:

1. demi:-i

Gazel 27

Mısra: 6

An, vakit, zaman.

çekme ğam-ı zamâne’i
sen yek-nefes için
‘arîf odur ki göre hemân
ger demi feraḥ

2. dem:

Gazel 79

Mısra: 2

An, vakit, zaman.

eylemez kıtlüm benüm
ol sâde-rû dilber murâd
tîĝı rengin olsa kıanumla
olur dem ber-murâd

3. dem:

Gazel 10

Mısra: 2

Zaman, an.

maḥbûb ola şarâb ola
evvel bahâr ola
añlamazın ki elde o dem
iḥtiyâr ola

4. dem:

Kaside 10

Mısra: 6

Zaman, an.

sırr-ı ḥaķķ cân gibi
pinhân olmaĝ için ĝârda
perde çekdi ‘ankebût oldu
o dem nessâc añâ

5. demi-durur:-i, -durur

Gazel 57

Mısra: 3

*Vakti, sırası,
zamanı.*

Nîl-i sirişküm eylese
tuĝyân demi-durur

Mısr’a vücûda aķmaĝ-
içün eylesem Ḥalîķ

6. demlerle:-ler, -le

Kaside 22

Mısra: 23

Nefes II an II kan.

ķan aķarsa gözüümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyḥûn lâle

7. demüm:-üm

Gazel 62

Mısra: 8

Kan.

ger kıaza-y-ile beni kıatl
etse ḥunḥVâr-ı çeşm
ķāzîler virsin demüm
ḥıllinde ibrâya hücc

8. demden:-den

Gazel 229

Mısra: 10

An, zaman, vakit.

ĝöñül bend-i belâda
gözlerüm her demde kıan
aĝlar
Şihâbî ḥalâş eyle ilâhî
dâmdan demden

9. demde:-de

Gazel 64

Mısra: 2

An, vakit, zaman.

çemende kırmaz elinden
müddâm lâle-kadeh
bu demde ârif odur kim
eline ala kadeh

10. demdür:-dür

Gazel 80

Mısra: 1

An, vakit, zaman.

hem-demün demdür
nedür iy dide-i bûmdan
murâd
saña kanda hâşıl olur
böyle hem-demden
murâd

11. dem:

Gazel 12

Mısra: 14

*An, lahza; vakit,
zaman.*

eşk-i âhum serv ü
sünbûlden bulunca i'tidâl
mu'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem âb u hevâ

12. dem:

Gazel 36

Mısra: 2

*An, lahza; vakit,
zaman.*

germ olup meclisde
göğsin açsa ger ol âfitâb
rûşen olur şevk ü
tâbından o dem bezm-i
şarâb

13. dem:

Gazel 286

Mısra: 10

*An, lahza; vakit,
zaman.*

mevsüm-i hüsnüne karşı
akıdır seyl-i revân
kesr-i Niliyye-i Mısrâ
varacak dem düşdi

14. demden:-den

Kaside 14

Mısra: 14

*An, lahza; vakit,
zaman.*

şecer refîâra geldi
pâyüne çün bir nefes
itdün
rücû' itdi yine câyına
kâyim oldu ol demden

15. demden:-den

Gazel 212

Mısra: 6

Zaman, an.

dağı ben ana rahminde
yatur bir katre hün iken
bu mevcûdâtı ma'dûm
aňlayup ol demden el
çekdüm

16. dem:

Gazel 43

Mısra: 10

*An, çok kısa bir
vakit.*

niçe bir medrese küncini
Şihâbî bekler
mahal iltürse bu dem
küşe-i meyhaneye raht

17. dem:

Kaside 15

Mısra: 14

*(Fars.) An, vakit,
zaman.*

mechûl oldu münkir olup
saña Bu-Leheb
Hakdan o dem ki ola
zünûb ehline gâzab

18. demde:-de

Kaside 15

Mısra: 34

(Fars.) An, vakit,
zaman.

cürmine göre nār olıcak
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

19. dem:

Gazel 88

Mısra: 1

Dem - işret ilişkisi
kurularak "şaraba" atıf
yapılmıştır.

ne eşk-i çeşm-i hun-ābı
‘uşşāka bir dem var
ne ḥvod künc-i ferāgat
gibi bir me’vā-yı ḥurrem
var

20. dem:

Gazel 95

Mısra: 1

Kan; kanlı göz yaşı.

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i ḥün-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

21. dem:

Gazel 95

Mısra: 1

Kan; kanlı göz yaşı.

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i ḥün-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

dem bu demdür:

1. dem bu demdür:

Kaside 21

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Zaman bu

zamandır. "Zaman içinde
bulunduğun andır."
anlamındaki bu ifadeyle
içinde bulunulan anı iyi
değerlendirmek gerektiği
zira bir dakika sonrasını
görme garantisinin
olmadığı vurgulanmıştır.

lāle gibi sākiyā pür it
bugün gül-gün ḳadeḥ
dem bu demdür içelüm
bākī degül ferdā-yı gül

dem olmaz kim:

1. dem olmaz kim:-maz

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir an bile yoktur

ki.

‘aceb ḥünrīz-i merrīḥ-veş
bu çarḥ-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tīgı
ucundan yire kan düşmez

dem olur:

1. dem olur:

Gazel 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir zaman gelir, bir

zaman olur.

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır ‘ankāyı
ki olur ḳahrı-y-ıla peşşe
ider ‘ankāyı

dem ur:-

1. dem ur:-ur, -sa

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nefes savurmak II

bir şeyden söz etmek,
konu açmak.

dem urursa nuṭḡ-ı
 ‘İsādan ta‘accüb eylemeñ
 mürde cisme cān bağışlar
 la‘l-i rūḡ-efzā-yı dost

2. dem ur:-dı

Gazel 73

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bahsetmek,

konusmak.

buhūr-ı bŷy muḡabbet
 yŷrekden urdı dem
 buḡūr-ı meclis içŷn şan
 şalındı micmer-i ‘ūd

3. dem ur:-ur

Gazel 230

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nefes savurmak,

*üflemek II göstermek; bir
 şeyden söz etmek, konu
 açmak.*

per çeker zŷlfŷñ senŷñ-
 çŷn şeh-per-i Cibrīlden
 dem urur nālem benŷm
 de şŷr-ı İsrāfīlden

4. dem ur:-

Gazel 276

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nefes savurmak,

*üflemek II göstermek; bir
 şeyden söz etmek, konu
 açmak.*

nāyzen diñle dem urdı
 yine meclisde neye
 ŷstŷḡvān-ı ten enīn etdi
 nefes dāyım bād

5. dem ur:-an

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir şeyden söz
 etmek, konu açmak.*

ḡadīṣ-i cān-fezāñ ile
 dilini kılmamış iḡyā
 dem uran her nefesde
 mu‘ciz-i İṣī-i
 Meryemden

dem-ā-dem:

1. dem-ā-dem:

Gazel 189

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima,

her an.

Şihābīnŷñ duḡān-ı āh-ı
 pŷr-sŷzı gibi her dem

dem-ā-dem od-ıla oynar
 ḡoş āteş-bāzdur zŷlfŷñ

2. dem-ā-dem:

Gazel 114

Mısra: 8

Her zaman, daima,

sŷrekli; sık sık.

merdŷm-i çeşmi anuñ-
 çŷn böyle ezrāk pŷşdür
 mest-i ebterdür dem-ā-
 dem mey yerine ḡan içer

dem-be-dem:

1. dem-be-dem:

Gazel 159

Mısra: 6

Ara sıra, zaman

zaman.

ŷstŷne ḡadd-i ḡamīdem
 pŷl olur
 dem-be-dem cŷş eylese
 seyl-i dŷmŷ‘

2. dem-be-dem:

Gazel 78

Mısra: 6

An be an, her

zaman.

ḡalup bu tengnā-yı teng
 içinde

ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

dem-be-dem etse
tüfengine nişān ‘aşıkları

kim bahār eyyāmı irse
kan akar ırmağlar

3. dem-be-dem:

Gazel 83

Mısra: 7

*An be an, her
zaman.*

6. dem-be-dem:

Kaside 12

Mısra: 8

*An be an, her
zaman.*

9. dem-be-dem:

Gazel 164

Mısra: 9

*Daima, her zaman,
sürekli.*

dem-be-dem şîrîn ider āb
u dehānuñ la‘lūñi
bu muḳarrardur ki helvā-
yı ‘asel eyler lezîz

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

yaḳa yaḳa rişte-i cānuñ
fetîlin dem-be-dem

dem-beste kal:-

4. dem-be-dem:

Gazel 245

Mısra: 6

*An be an, her
zaman.*

7. dem-be-dem:

Kaside 21

Mısra: 46

*An be an, her
zaman.*

1. dem-beste kal:-ıp

Gazel 187

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Nefesi kesilmek, sesi
soluğu kesilmek, susmak.
II Şaşkın ve suskun hâle
gelmek, bir olay
karşısında donakalmak.*

yā meger görmiş
tecellāyı cemāl-i yārda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çāre şu

āhlar dūdından olur
nergisüñ ‘aynına kühl
bülbulān hūnından olur
dem-be-dem hınnā-yı gül

gonca gibi gönli dem-
beste kalıp açılmaya
kim ki adını çekerse ol
gül-i ḥandānumuñ

5. dem-be-dem:

Gazel 297

Mısra: 6

*An be an, her
zaman.*

8. dem-be-dem:

Gazel 121

Mısra: 3

*Daima, her zaman,
sürekli.*

dem-dem:

1. dem-dem:

Gazel 208

Mısra: 10

Zaman zaman.

bıçağum kāvi-y-le eyler
rişte-i cāndan fetîl

şevḳ gelse cüy-ı eşküm
dem-be-dem rengin olur

edeb üzre otur pîr-i
 harâbâtuñ huzûrında
 rumûzın fehm idüp diñle
 gelür neyden nefes dem-
 dem

dem-i âhir:

1. dem-i âhir:-de

Kaside 2

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Ahir zaman ||

Kıyamet.

bizi îmân ile Qur'an'dan
 ayurma yâ Rab
 dem-i âhirde k'ecel
 göstere câna gamrat

2. dem-i âhir:-de

Gazel 129

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ahir zaman ||

Kıyamet.

ey Şihâbî şahid-i câna
 müşâhid olmağa
 biz dem-i âhirde îmân ü
 şehâdet beklerüz

dem-i 'îsî:

1. dem-i 'îsî:

Gazel 260

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hız. İsa'nın can

veren nefesi.

dem-i 'îsî nefesüñ verdi

hayât emvâta

nitekim pertevini şaldı

güneş zerrâta

dem-i mu'ciz-i mesîh:

1. dem-i mu'ciz-i

mesîh:

Gazel 66

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hız. İsa'nın ölüleri

diriltme mucizesi.

zıkr-i lebûñle şimdi eyâ

dilber-melîh

añılmaz oldu gitdi dem-i

mu'ciz-i mesîh

dem-i siyâh:

1. dem-i siyâh:

Kaside 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kara/kanlı gözyaşı.

II Kara vakit.

k'oldı bahâr-ı feyz-ile
 gülzâr-ı vahdetüñ
 erbâb-ı şirküñ aqdı
 gözinden dem-i siyâh

dem-i vaşl-ı şihâbî:

1. dem-i vaşl-ı şihâbî:

Gazel 186

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şihâbî'nin kavuşma

zamanı. II Şâirin şiirleri.

'âlem-i cândur dem-i

vaşl-ı Şihâbî âdeme

mişli vardur cihânda bir

mülâyim dilberüñ

dem-sâz [it]-:

1. dem-sâz [it]-:

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dostluk, arkadaşlık

etmek.

dilâ nâzûk hevâlar kullan

ammâ perdeden çıkma

mağâm-ı 'ışka gel

sözünle nâyı saña dem-

sâz [it]

dem-sâz ol-:

1. dem-sāz ol-:

Gazel 299

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Arkadaş, dost,
sırdaş olmak.*

‘ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [būlbül]
baña hem-rāz olmadı

dendān:

1. dendānıdur:-ıdur

Gazel 112

Mısra: 8

Diş.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gāfil şakın
saña diş biler felek
filinüñ ol dendānıdur

2. dendānuñı:-uñ, -ı

Gazel 269

Mısra: 7

Diş.

tab‘-ı mevzūn-ı Şihābī
nazm idüp dendānuñı
baħr-i eş‘āruñ
derūnından güher-çīn
olmada

denī:

1. denī:

Gazel 280

Mısra: 9

*Alçak, bayağı;
değersiz.*

dünyede ıko ser-bülend
olsun Şihābī her denī
hāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter ‘azz u ‘ulā

deñlü:

1. deñlü:

Gazel 299

Mısra: 4

*"Kadar" anlamında
üstünlük derecesini
belirten bir söz II
Şekilde, ölçüde.*

şehr içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hüsñ-ile
Yūsuf-ı Mısrī dahı sen
deñlü mümtāz olmadı

depe:

1. depemden:-mden

Gazel 73

Mısra: 1

*Tepe, baş, kafa**üzeri.*

n’ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem‘ mişāli
hemīşe yanar od

depren:

1. depren:-da

Gazel 2

Mısra: 9

*Sarsılmak, hareket
etmek, çalkanmak.*

çün kūy-kūy-ı guşşada
depren yere çalıp
hayli cefālar eyledi çarh-ı
berīn baña

der:

1. dersem:-se, -m

Gazel 244

Mısra: 7

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

tīguñı bir dahı çeksem
sīneme dersem n’ola
bir kez akduğı yire derler
ki akar yine şu

2. der:

Kaside 3

Mısra: 8

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

tūṭī-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken
idüp beyân-ı vaḥdeti der
leyse iştibâh

5. derin:-i, -n

Gazel 190

Mısra: 4

Kapı, eşik.

cām içinde kaşları ‘aksin
görelen sâkinüñ
şūfiler miḥrab idindiler
derin meyḥānenüñ

8. der:

Gazel 156

Mısra: 4

*Demek, söylemek,
açıklamak, izah etmek.*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyâdı üzre akduğın
der gören âḥir ḥarâb etse
gerek Bağdâd Şat

6. der:

Gazel 117

Mısra: 6

*Kapı, bir yerin dış
kısmı.*

sen meh-i bedrūñ
cemâlin görmek için
âfitâb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervâzeler

9. der:-r

Gazel 170

Mısra: 2

*Demek, söylemek,
adlandırmak.*

ḥatt-ı dildâr üzre
tağıldukça kâkül her
taraf
zīnet etdi der gören gül-
zârı sünbül her taraf

3. dersem:-se, -m

Kaside 24

Mısra: 34

*Demek, söylemek,
dile getirmek.*

gösterür ‘acz ile geh yedi
başlı şu ‘bân
n’ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsâ sünbül

7. der:

Gazel 41

Mısra: 12

*Demek, söylemek,
açıklamak, izah etmek.*

seng-i cevri baña
dildârūñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der ‘arab
zarbe’l-ḥabīb gül-zâr-ı
bīb

10. der:-r

Gazel 196

Mısra: 7

*Demek, söylemek,
adlandırmak.*

der görenler ‘arşa-i
gülşen siyâset-gâhdur
ḥârdan bülbül-çün aşmış
câ-be-câ çenkâl gül

4. derer:-er

Kaside 25

Mısra: 40

*Derlemek,
toplamak, devşirmek.*

şu deñlü bî-dırîğ etdüñ
şehâ enzâr-ı elṭāfuñ
ki her bergi nevâ gül-zâr-ı
cûduñdan derer nergis

11. **der:-r****Gazel 255**

Mısra: 6

*Demek, söylemek,
adlandırmak.*

şerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der kıbbesi çarhūñ
‘aceb zeyn olmuş
encümle

derbān-ı rızvān-ı**bahār:**1. **derbān-ı rızvān-ı****bahār:****Kaside 20**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bahar cennetinin
kapıcısı.*

peykdür bād-ı şehir
çāvuş-ı gülşen ‘andelīb
oldı tāvus-ı çemen
derbān-ı rızvān-ı bahār

derbānlık id:-1. **derbānlık id:-er****Kaside 25**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Hizmetçilik etmek.

eline bir ‘aşā almış ayağ
üstine hıdmetde
ışigine sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

derbeder ol:-1. **derbeder ol:-up****Gazel 214**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kapı kapı gezen,
serseri, dağınık, perişan
olmak.*

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī
hiç bir yār-ı vefādār
āsitānın bulmadum

derbend:1. **derbend:****Gazel 141**

Mısra: 3

Geçit, dar boğaz.

görünmüş hāl-i ruhsārı
yine derbend zülfünde
harāmīlik ider Rūm iline
düşmüş levend olmuş

der-çāh-ı zekan:1. **der-çāh-ı zekan:****Gazel 228**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Çene
çukuru.*

hāl-i hindūsı gibi ol
Yūsuf-ı gül pīrehen
gönlümi habs-i müebbed
kıldı der-çāh-ı zekan

dere:1. **dere-imiş:-imış****Gazel 52**

Mısra: 6

Keder, acı, zahmet.

hevā-yı iştiyāk ü arzūya
mübtelā oldum
ne müşkil dere-imiş
hasret ne miñnetlü belā
fırkat

2. **dere-ile:-ile****Gazel 258**

Mısra: 7

Dert, sıkıntı, keder.

cism-i naḥīf dere-ile
dehlīz-i tengde
cān-ı za‘īf hicr-ile nār-ı
‘azābda

3. **derdüme:-üim, -e****Gazel 98**

Mısra: 10

*Aşkın sebep olduğu
üzüntü, keder.*

gerdiş-i devrân Şihâbî
cevri çok eyler baña
yok nihâyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

Mısra: 2

*Acı, üzüntü, keder,
tasa, sıkıntı.*

sâkiyâ mey şun ki
bozgundur mizâc
derdüme ancak o
şerbetdür 'ilâc

7. **derde:-e****Gazel 131**

Mısra: 2

*Acı, üzüntü, keder II
Aşkın sebep olduğu
üzüntü, keder.*

dirîgâ sâki-i devrân baña
câm-ı şafâ vermez
müdâmî sergirân
etmekdedür derde revâ
vermez

4. **derd-ile:--ile****Gazel 1**

Mısra: 1

Acı, üzüntü, keder.

muṭribâ gül demidür
derd-ile inîlet nâyı
pür-tanîn eyle yine
kubbe-i Mevlânâyı

5. **derdüme:-üime****Gazel 26**

Mısra: 2

*Acı, üzüntü, keder,
tasa, sıkıntı.*

sâkiyâ hâlüm harâb oldu
devâ kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

6. **derdüme:-üime****Gazel 61**9. **derd-ile:-ile****Gazel 201**

Mısra: 2

*(Fars.) İnsana
istirap veren her türlü
hal, sıkıntı, zorluk,
üzüntü.*

olmadı gönül tâlib-i
mağşûdına vâşıl
hicrân yolını derd-ile cân
eyledi menzil

10. **derdüne:-üñ, -e****Gazel 313**

Mısra: 8

*(Fars.) İnsana
istirap veren her türlü
hal, sıkıntı, zorluk,
üzüntü.*

'âlemün cümle
muḥāsibleri kaldı 'âciz
çekdiler defteri derdüne
yine el-bākî

11. **derd:****Gazel 201**

Mısra: 8

*(Fars.) İnsana
istirap veren her türlü
hal, sıkıntı, zorluk,
üzüntü.*

8. **derde:-e****Gazel 300**

Mısra: 1

*(Ayrılıktan dolayı
çekilen) dert, keder.*

vişâlün derde eylerken
'ilâc
fişâlün şerbeti bozdu
mizâc

tımārına 'ışkuñ düşeli bu
dil-i bīmār
ğam mezra'asından hele
derd eyledi hāşıl

12. **derdümi:-üm, -i**

Gazel 275

Mısra: 9

Acı, üzüntü, keder II

Aşk acısı.

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
korkarın dehşet birağur o
kaşīde kaşīde

derd ü ğuşsa:

1. **derd ü ğuşsa:**

Gazel 97

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dert ve keder.

dil derd ü ğuşsa
kişverinüñ pādişāhıdır
cünd-i bela ü hayş-ı ğam
anuñ siyāhıdır

derdā ki:

1. **derdā ki:**

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eyyah ki, yazık ki.

derdā ki nüfūs arasına
çekdi hased-sed
k'etdi hasedi kāmīl
olan[ları] ħired-red

2. **derdā ki:**

Gazel 90

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eyyah ki, yazık ki.

derdā ki hasretinden sen
hüsni nev-bahāruñ
beñzüm şarardı gitdi
berk-i ħazāne beñzer

derd-i çeşm:

1. **derd-i çeşm:-üm**

Gazel 114

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz derdi.

derd-i çeşmüm oldı cānā
'āşıkā 'ayn-ı belā
hüzni kalbündür cefā-yı
cānı her şāhib-nażar

derd-i 'ışk:

1. **derd-i 'ışk:-a**

Gazel 89

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk derdi.

derd-i 'ışka etmedin
perhīz bulur mı şifā
iy Şihābī başka 'ilm-i
hikmetüñ kânūnı var

derd-i 'ışk-ı taze:

1. **derd-i 'ışk-ı taze:**

Gazel 41

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Genç sevgilinin aşk derdi.

derd-i 'ışk-ı taze çāre
bulınmaz hikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma'lūmāt-ıla ħazık tabīb

derd-i ser:

1. **derd-i ser:-in**

Gazel 237

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sıkıntı, baş derdi,

baş ağrısı.

kendü feryād u fiğānum
başuma oldu belā
Hak bilür neydüğini her
kişinüñ derd-i serin

2. derd-i ser:

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Baş derdi. II Aşk

acısı.

‘aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dāğ

derd-mend:

1. derd-mend:

Gazel 115

Mısra: 9

Dert sahibi, dertli.

II Aşk.

‘aşk kaydından hālāş
olmaz Şihābī derd-mend
her zamān bir kākül-i
ser-fitneye meftūn olur

derdmend:

1. derdmend-ile:

Gazel 224

Mısra: 3

Dertli, kederli

(kimse). II Aşk.

vücūduñ ‘illet-i ‘ışk-ıla
sa‘y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aślā
devāsı derd-nāk olsun

derd-nāk ol-:

1. derd-nāk ol-: -sun

Gazel 224

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dertli olmak,

dertlenmek.

vücūduñ ‘illet-i ‘ışk-ıla
sa‘y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aślā
devāsı derd-nāk olsun

dergāh:

1. dergāh:

Kaside 18

Mısra: 4

Kapı mahalli, kapı

önü II Makam, huzur,
kat.

nefse uymağ ile oldum
katı güm-rāh meded

bu zalāletle kabūl ide mi
dergāh meded

2. dergāhına:-ı, -n, -a

Gazel 167

Mısra: 1

Dergah, kapı. II

Sevgilinin eşiği.

dizdi aşık-ları dergāhına
dilber şaf şaf
geldi maḥşer yirine şanki
ölenler şaf şaf

dergāh-ı a‘lā:

1. dergāh-ı a‘lā:-ñ, -a

Kaside 25

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Yüce dergah.

çemen iklīmine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a‘lāna
bugün indürdi ser nergis

dergāh-ı devlet:

1. dergāh-ı devlet:

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Devlet kapısı II

Sevgilinin semti.

feth-i bāb ümmîdine
dergâh-ı devlet beklerüz
âsitân-ı yârda künc-i
maḥabbet beklerüz

dergâh-ı yâr:

1. dergâh-ı yâr:-da

Gazel 211

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin dergahı,
mekanı.*

âhum Şihâbî her gice
dergâh-ı yârda
eyler Şihâbî ḥâsîd-i
şeytân gibi rücûm

dergeh:

1. dergehe:-e

Gazel 76

Mısra: 9

Dergah ||

Huzur,makam.

dergehe lâyıḳ degül
şâhum Şihâbî şî'ri lîk
bendenüñ âybı hünerdür
eylese sultân pesend

2. dergehe:-e

Kaside 18

Mısra: 40

Dergah ||

Huzur,makam.

ḥavf çekmez mi kim
fazl-ı ḥüdâ olsa penâh
‘arz-ı taḳşîr iderem
dergehe ben rûy-ı siyâh

3. dergehüñe:-üñ, -e

Kaside 18

Mısra: 10

Dergah ||

Huzur,makam.

levḥ-i a‘mâle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭâ
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lâyıḳ ola

4. dergehüñe:-üñ, -e

Kaside 18

Mısra: 34

Dergah ||

Huzur,makam.

‘amelüm yok velî çok
oldı ‘ibâdetde ḳuşûr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşûr

der-hevâ:

1. der-hevâ:

Kaside 13

Mısra: 16

Heves, heveslenme.

Ḥarem’den itdi evvel
menzilini Mescid-i Aḳşâ
kudûmından mu‘allaḳda
ḳalıpdur der-hevâ saḥrâ

der-i dil:

1. der-i dil:-de

Gazel 72

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gönül kapısı.

bûy-ı ‘ışḳ oldı düḥânum
nefesümden ifşâ
micmer-i tende yanaldan
cigerüm niteki ‘ûd

der-i meyhâne:

1. der-i meyhâne:-den

Gazel 157

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısı. II

Aşk yolu.

der-i meyhâneden rindân
ider zevḳ
mürâyîler alur miḥrâbdan
ḥazz

der-i meyhāne':**1. der-i meyhāne':-i****Gazel 183**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meyhane kapısı.

der-i meyhāne' i öpdüm
 Şihābī ber-murād oldum
 mürīd olana vācibdür bir
 ulu āsitān öpmek

der-i şīrīn:**1. der-i şīrīn:-e****Gazel 244**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şirinin kapısı, eşığı.**II Sevgilinin huzuru.*

cūy akıtdı merdüm-i
 çeşmüm lebūñ yād
 eyleyüp
 kūh-ken güyā
 getürmişdür der-i Şīrīne
 şu

derler:**1. derler:-r, -ler****Gazel 62**

Mısra: 2

*Adlandırmak,
 söylemek.*

şabrumı görüp cefāsın
 arturur ağıyār geç
 gerçi derler dostum “el-
 şabr miftāhü'l-ferec”

2. derler:-r, -ler**Gazel 83**

Mısra: 6

... diye

*adlandırmak, ... diye
 vasıflandırmak.*

eşk ü çehrem yāra ‘arz
 itdüm bakup meyl itmedi
 gerçi kim derler gelür
 hūbāna sīm ü zer lezīz

3. derler:-r, -ler**Gazel 205**

Mısra: 4

... diye

*adlandırmak, ... diye
 vasıflandırmak.*

hūblar hūsnine vālih olsa
 tañ mī cümle halk
 çün sever derler cemāl
 ehlini hallağ-ı cemāl

4. derler:-r, -ler**Gazel 244**

Mısra: 8

... diye

*adlandırmak, ... diye
 vasıflandırmak.*

tīguñı bir dahı çeksem
 sīneme dersem n'ola
 bir kez ağıduğı yire derler
 ki ağıar yine şu

der-pāy-ı gül:**1. der-pāy-ı gül:****Kaside 21**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gülün ayağında.

şeh-nişīn-i şāha çıkdı
 şāhid-i ra'nā-yı gül
 jāleden dūrler nişār itdi
 şabā der-pāy-ı gül

ders:**1. dersini:-i, -n, -i****Gazel 230**

Mısra: 11

(Ar.) Bir öğreticinin

*belli bir konuda
 öğrencilere verdiği bilgi.*

iy Şihābī sen okursın
 şad-müderris dersini

‘ilm-i ‘ışk-ı hâsıl itdüñse
eger tahsilden

derûn:

1. derûnuñ:-uñ

Gazel 175

Mısra: 3

Gönül, kalp, yürek.

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derûnuñ
rüşen it
gel bu şevk-ı ‘aşk u pāk-i
fâyizü’l-envāra [bak]

2. derûnından:-ın, -dan

Gazel 213

Mısra: 6

İç, içeri; gönül,

kalp, yürek.

cām-ıla la‘lûñ vaşfi
añıldı meger meyhānede
kaynayup kanı
derûnından yine hoş itdi
hum

3. derûnum:-(u)m

Gazel 208

Mısra: 14

(Âşığın) gönlü.

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāḥ yokdur

zahīrümde elem mazhar
derûnum içre ğam bed
ğam

4. derûnum:-(u)m

Gazel 224

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü.

ko tîğ-ı pür-cilā-yı ‘ışk-ıla
ten çāk çāk olsun
derûnum ḥānesinüñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

5. derûnından:-ın, -dan

Gazel 269

Mısra: 8

Gönül, kalp, yürek,

iç.

tab‘-ı mevzūn-ı Şihābī
nazm idüp dendānuñı
baḥr-i eş‘āruñ
derûnından güher-çîn
olmada

derûnī:

1. derûnī:

Gazel 44

Mısra: 10

1. İç, iç taraf, dâhil.

2. Kalp, yürek, iç, bâtn.

Şihābī dīk-i ‘aşka virdi
cūşı
derûnī sūzıdur nār-ı
muḥabbet

2. derûnī:

Gazel 292

Mısra: 2

İçten, gönülden.

şem‘ kim bir ‘āşık u pür-
sūz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derûnī āteşi

derûnī sāğar:

1. derûnī sāğar:-uñ

Gazel 186

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap kadehinin içi.

II Âşığın gönlü.

şem‘-i bezmüñ şevk-i
ruḥsāruñla yanmışdur
dili
ḥasret-i la‘lûñle pür-
ḥündür derûnī sāğaruñ

derûn-ı sîne:

1. derûn-ı sîne:

Gazel 257

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
*Göğsün içi; gönlün
 içi, derinleri.*

resm-i eşnām-ile nakş
 oldu derūn-ı sīne
 döndi eşkāl-i hayālāt-ıla
 deyr-i Çīne

2. derūn-ı sīne:-de

Gazel 163

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göğsün içi. II

Gönül, gönlün derinleri.

iy meh fetīl-i 'ışk-ıla
 yandı cigerde dāğ
 āhum derūn-ı sīnede
 andan yaqar çerāğ

derūnumda:

1. derūnumda:

Gazel 260

Mısra: 7

*Gönül, kalp, yürek,
 iç alem.*

şah-ı mārān olup emmare
 derūnumda yatur
 beñzedürsem yeridür anı
 çeh-i hayyāta

dervāze:

1. dervāzeler:-ler

Gazel 117

Mısra: 6

*Kale ve şehirlerin,
 külliyelerin büyük giriş
 kapısı.*

sen meh-i bedrūñ
 cemālin görmek için
 āfitāb
 zerreler-veş seyr ider her
 gün der ü dervāzeler

dervīş:

1. dervīşler:-ler

Gazel 143

Mısra: 2

*Allah için
 alçakgönüllülüğü ve
 fıkārâlığı kabul eden
 veya bir tarıkata bağlı
 bulunan kimse; fakir ve
 ihtiyaçlı kimse.*

ķabā-yı atlas u dībā-yı
 zer-keş
 olur dervīşler enginde
 āteş

2. dervīş:

Kaside 10

Mısra: 4

Allah için

*alçakgönüllülüğü ve
 fıkārâlığı kabul eden
 veya bir tarıkata bağlı
 bulunan kimse; fakir ve
 ihtiyaçlı kimse.*

bir şeh-i 'ālī-himemdür
 k'ol şefti' u'l-müznibīn
 hüsrev ü dervīş eşiginde
 kamu muhtāc aña

3. dervīş:

Gazel 24

Mısra: 5

*1. Tarikata girip bir
 şeyhe bağlanan, onun
 izinden Hak yolunda
 yürüyüp nefsini ıslah
 eden, varlık iddiasından
 geçip Allah'ın birliğini
 bütün kâinatta görerek
 kendini Hakk'a ve onun
 yarattıklarına adayan
 kimse, tarikat müntesibi.*

*2. Hakikat yolcusunun
 niteliklerini taşıyan,
 kanaatkâr, saf, alçak
 gönüllü, her şeyi hoş
 gören kimse.*

şāh-ı mülk-i fāka vü fakr
 olagör dervīş gel
 hilm-ile ammā hayā
 olmak gerek 'ādet saña

deryā:**1. deryā:****Gazel 92**

Mısra: 10

*Deniz. II Genişlik,
büyüklik.*

cevher-i nazmum
muvāfiḳ düşdi baḥr-ı
ṭab‘uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

2. deryāsındayuz:-(s)ı, -n, -da, -(y)uz**Gazel 128**

Mısra: 8

*Deniz. II İlahi aşk
denizi; kulun belirli bir
olgunluğa eriştikten
sorna geçebileceği,
erişebileceği hal.*

pür olupdur ma‘rifet
dürri-y-le dürc-i
ḳalbümüz
biz şadef mānendi ḳa‘r-ı
‘ışḳ deryāsındayuz

3. deryāda:-da**Gazel 259**

Mısra: 6

*Deniz II Gözyaşının
çok olması.*

ḥayalün merdümü
çıkmadı cānā baḥr-i
çeşmümden
yaşum cevherlerin
çıkarmağ-ıçün ḳaldı
deryāda

4. deryalar:-lar**Gazel 108**

Mısra: 2

Bahr, deniz.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

5. deryāya:-ya**Gazel 249**

Mısra: 4

Bahr, deniz.

sanasın şeyḥ-i siyeh-
pūşedür zülf-i ruḥı
görinür sūdda deryāya
şalup seccāde

6. deryā:**Kaside 24**

Mısra: 20

Bahr, deniz.

baḥr-i ḥüsninde şacı cāna
giriḥ geçmekde
gösterürse n’ola emvāc-
ile deryā sünbül

deryā ol:-**1. deryā ol:-ur, -sa****Gazel 132**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Deniz gibi olmak.
Beyitte gözyaşı ile deniz
arasında ilgi
kurulmuştur.*

fülk-i felāket etdi felek
çün mekānumuz
deryā olursa yiridür eşk-i
revānumuz

deryāyi:**1. deryāyidür:-dür****Gazel 107**

Mısra: 8

Denizci.

merdüm-i çeşmüm olursa
ṭañ mıdur lü’lü-feşān
kim bu eşküm baḥrinün
ğavvāsıdur deryāyidür

deryā-yı güher:

1. deryā-yı güher:

Gazel 169

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İnci denizi. II Mana denizi, şiir.

iy Şihābī baħr-i naẓmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i ƣalbüñdür Leālī-i
me‘ānīye şadef

deryā-vı hūn:

1. deryā-yı hūn:

Gazel 185

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kan denizi.

eşk-i çeşmümdür benüm
deryā-yı hūn
keştīdür cismüm aña
āhum direk

deryā-vı hVān-ı**mükremet:**

1. deryā-yı hVān-ı

mükremet:-üñ**Kaside 19**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

İkram sofrasının denizi.

deryā-yı hVān-ı

mükremetüñ eyleyince

cüş

ğarƣ oldılar nevāleye her

bī-nevā-yı ‘ıyd

deryā-vı ‘ışk:

1. deryā-yı ‘ışk:-a

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk denizi.

bulur şafā-hātır-ıla
gevher-i murād
deryā-yı ‘ışƣa şol kişi
kim āşinā düşer

deryā-vı ‘ışƣa düş-:

1. deryā-yı ‘ışƣa düş-:-

a-eli

Gazel 165

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk denizine

dalmak, düşmek.

deryā-yı ‘ışƣa düşeli bu
rūzigārda
çıkamaz kenāra ƣaldı
göñül fülki hey dirīg

deryā-vı pür-emvāc:

1. deryā-yı pür-emvāc:

Kaside 10

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dalgalarla dolu deniz.

hikmet ile baħr-i bī-
cünbüşdür ol ‘ālī güher
nisbet ile ƣatredür deryā-
yı pür-emvāc aña

derzi:

1. derzī:

Gazel 114

Mısra: 9

Gıysi biçip diken

kimse, dikişçi. Terzi.

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

dest:

1. deştini:-i, -n, -i

Gazel 214

Mısra: 5

Bozkır, ova, sahra, çöl.

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī

hîç bir yâr-ı vefâdâr
âsitânın bulmadum

2. **destine:-i, -n, -e**

Kaside 25

Mısra: 15

El, avuç.

şabûhı itmege destine bir
zerrîn kadeh almış
mey-i nâz-ıla maḥmûr
eylemiş kendin meger
nergis

3. **destüme:-(ü)m, -e**

Gazel 82

Mısra: 3

(Âşığın) eli.

ey sâķi vâmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maḥalde toğru
didiler: “yedâ biyed”

4. **desti:-i**

Gazel 234

Mısra: 7

(Fars.) El.

pāye ermez desti ḥûn-ı
ḥaḳdan olur bî-naşîb
ḥişşe almayan kişi her
kışşa-i Dārâbdan

5. **destüñ:-üñ**

Gazel 183

Mısra: 6

(Sevgilinin) eli.

elüñ öpdürme düşmendür
saña ağyâr-ı bed-ḥaşlet
zarar vermez efendi
destüñ ammâ döstân
öpmek

dest uzat:-

1. **dest uzat:-mış**

Gazel 190

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

El uzatmak,

dokunmak.

dil perîşân itmek için
dest uzatmış zülfine
görinen barmakları
düşsün elinden şânenüñ

dest vir:-

1. **dest vir:-di**

Gazel 46

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

El vermek.

dest virdi bize meclisde
bugün her desti

aldı meyhVâre-i rindânuñ
ayağın yek-dest

destâr:

1. **destârmı:-ı, -n, -ı**

Gazel 14

Mısra: 10

Far. Sarık, imame.

derse diledüm destür
başını ḳabâ gördüm
destârmı rehn itmiş
meyḥâneye Mevlânâ

destâr ol:-

1. **destâr ol:-mış, -uz**

Gazel 127

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sarık olmak.

biz ḥuzât-ı fenâdan mest
ü evkâr olmışuz
lâübâlî meşreb ü âşüfte
destâr olmışuz

dest-büse:

1. **dest-büse:**

Kaside 19

Mısra: 17

El öpme.

ben dest-büse t̄alib
olursam ‘aceb mi kim
el virdi cümle halka
bugün merh̄abā-yı ‘ıyd

deste id:-

1. **deste id:-iip**

Kaside 23

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Bir araya getirmek.

reyh̄ancı müşābih kıla mı
zūlf-i nigāra
bir deste idüp bağlasa
yüz dāne benefşe

dest-ḡir ol:-

1. **dest-ḡir ol:-dı**

Gazel 17

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yardımcı olmak,
yardım etmek, himmet
etmek.*

bezm-i ğam içre düşüp
kalmış-idüm ayakda
dest-ḡir oldu dönüp
üstüme cām-ı şahbā

2. **dest-ḡir ol:-ur**

Gazel 301

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Elden tutmak,
yardımcı olmak.*

bulunmaz ‘āşıka
mesneddür meyh̄āneden
ġayrı
olur yok dest-ḡir
üftādeye peymāneden
ġayrı

desti:

1. **desti:**

Gazel 46

Mısra: 3

*Gövdesi geniş,
boğazı dar, kulplu,
emzikli veya emziksiz,
topraktan yapılp fırında
pişirilmiş su veya şarap
kabı,.*

dest virdi bize meclisde
bugün her desti
aldı meyh̄āre-i rindānuñ
ayağın yek-dest

dest-i cefā:

1. **dest-i cefā:**

Gazel 223

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cefa eli, sıkıntı eli.

dāmenümde ğam eli
yaşam tutar dest-i cefā
yā līlāhī sen hālās it
kalmışam beyne’l-
yedeyn

dest-i ğam:

1. **dest-i ğam:**

Gazel 236

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Keder eli. II Dert,
keder, bela.*

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yakasın
dest-i ğam gitmedi bir
gün dağı dāmānumdan

dest-i merhabā:

1. **dest-i merhabā:**

Gazel 131

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hatır sorma eli
(selamlaşma,
tokalaşma).*

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi

elüm şundukça dāmānına
dest-i merḥabā vermez

dest-i şer‘:

1. dest-i şer‘:

Kaside 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şeriat eli, gücü.

mührini bozdı kıl-i
şiyāmuñ çü dest-i şer‘
şādī kapusın açdı yine
dil-güşā-yı ‘ıyd

dest-i şevk:

1. dest-i şevk:

Kaside 22

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Şevk eli.

dest-i şevki-y-le çeküp
yakasını çāk itmiş
beñzer olmuş ğam-ı
dildār-ıla meftūn lāle

destin kıldur-:

1. destin kıldur-:-up

Kaside 25

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

*Elini kaldırmak;
dua etmek için avuç
içleri yukarı bakacak
şekilde elini açmak.*

Şihābī dā‘ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du‘āña kıldurup destin
yüzün göge dutar nergis

destinden:

1. destinden:

Gazel 64

Mısra: 7

*Elinden, sebebiyle
manalarında kalıp ifade.*

ne deñlü ğam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü‘āvün ü mesned
bu pāy-māle kıadeḥ

destine al-:

1. destine al-:-up

Kaside 24

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Eline almak,
tutmak.*

kālem-i müşğīn alup
destine münşī-mānend

vaşf-ı kākülde yazar şī‘r-
ile inşa sünbül

destür:

1. destür:

Gazel 14

Mısra: 9

İzin, müsaade.

derse diledüm destür
başını kábā gördüm
destārını rehn itmiş
meyḥāneye Mevlānā

devā kıl-:

1. devā kıl-:

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Deva ver; çare ol.

sākiyā ḥālüm ḥarāb oldı
devā kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded ḥumdan baña

devāsı:

1. devāsı:-(-s)ı

Gazel 224

Mısra: 4

*Derman, çare,
çözüm.*

vücūduñ 'illet-i 'ışk-ıla
sa'y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aşlā
devāsı derd-nāk olsun

devā-yı derd:

1. devā-yı derd:-i, -ne

Gazel 86

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Derdin dermanı,
ilacı.*

şüfî devā-yı derdine
içmez müşellesi
derler velî ki hasret-i
meyden 'arağ çeker

devā-yı hicr:

1. devā-yı hicr:-e

Gazel 174

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgiliden)

Ayrılığın dermanı.

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkün devā-yı
hicre mu'tād oñmaduğ

devlet:

1. devlet-ile:--ile

Gazel 19

Mısra: 4

*Mutluluk, talih ||
makam, haşmet, şan.*

yaşum bahrine gāhî bir
nazar kıl iy dūr-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle ahyānā

2. devlet:

Kaside 3

Mısra: 16

*Mutluluk, talih ||
makam, haşmet, şan.*

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

3. devlet:

Kaside 2

Mısra: 16

*Baht, talih, büyük
saadet, kut, büyük
mutluluk; kudret (bkz.
ikbâl).*

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

4. devlet:

Kaside 19

Mısra: 22

*Baht, talih, büyük
saadet, kut, büyük
mutluluk; kudret.*

tayy oldı çün riyāzāt u
şavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı 'ıyd

5. devlet:

Gazel 53

Mısra: 1

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter fakr-ıla kūy-ı
ma'rifet hāki baña devlet

6. devlet:

Gazel 53

Mısra: 2

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet

yeter faqr-ıla kūy-ı
ma‘rifet hāki baña devlet

7. devlet:

Gazel 53

Mısra: 4

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

degül hālī ta‘abdan
tālībān-ı devlet-i dünyā
huzūr ehlidür itmez
hātīrā hergiz gedā devlet

8. devlet:

Gazel 53

Mısra: 6

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

külāh-ı kahr-ıla fahr it
ferāgat birle ol kānī‘
muraşşa‘ tāt-ise dahı
olur başa belā devlet

9. devlet:

Gazel 53

Mısra: 8

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

dilā erbāb-ı devlet
kapusunda rāzı olmazsın

tevekkül işigin tūt kim
degül bāb-ı rızā devlet

10. devlet:

Gazel 53

Mısra: 10

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

Şihābī ‘arīf-i billāh ol
iste devlet-i bākī
hayāl-i zill mişālī
mużmaḥilldür bu fenā
devlet

11. devlet:

Gazel 174

Mısra: 7

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

nā-sezālar devlet ü kadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduḳ

12. devlet:

Gazel 291

Mısra: 1

*Baht, talih, büyük
saadet, büyük mutluluk.*

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli

gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

13. devlet:

Gazel 23

Mısra: 6

*Ar. devlet, büyük
mutluluk; zenginlik;
baht, talih; mevki.*

şāh-ı mülk-i meskenet
oldum külāh-ı faqr-ıla
şaltanat buldum yiter
‘ālemde bu devlet baña

14. devlet:

Gazel 24

Mısra: 2

*Ar. devlet, büyük
mutluluk; zenginlik;
baht, talih; mevki.*

iy gönül pīr-i tarīkat
eylese himmet saña
menzil-i maḳşūda varur
zehī devlet saña

15. devlet:

Gazel 49

Mısra: 10

*Ar. devlet, büyük
mutluluk; zenginlik;
baht, talih; mevki.*

Şihābī meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

devlet külāhı:

1. devlet külāhı:-dur

Gazel 97

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ululuk külāhı,
hükümdarlık makamını
temsil eden külāh.*

terk eyle başuñā al fakīr
kisvetin (-)
taht-ı fenāda ol saña
devlet külāhıdur

devlet tācı:

1. devlet tācı:-dur

Gazel 102

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Baht, talih, saadet,
mutluluk tacı.*

başumda kākülün sevdāsı
devlet tācıdur maḥzā
tenümde hil‘at-i āhum
kabā-yı iftiḥārumdur

devlet-bāl:

1. devlet-bāl:

Gazel 135

Mısra: 5

Şans, baht, talih.

mertebeñ artup verir el
tapuñā devlet-bāl
ol şeh-i ḥübāndan olsa
müyesser pāy u būs

devlet-i bākī:

1. devlet-i bākī:

Gazel 53

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ebedi mutluluk.

Şihābī ‘ārif-i billāh ol
iste devlet-i bākī
ḥayāl-i zill mişālī
muẓmaḥilldür bu fenā
devlet

devlet-i cāvid:

1. devlet-i cāvid:-i

Kaside 16

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ebedî saadette

*olmak, sonsuz mutluluğa
ulaşmak.*

devlet-i cāvidi isterseñ
muḥabbet eyle kim
cümleye mebzūldür
in‘am-ı ‘ām-ı çār-yār

devlet-i dīdāra iriş:-

1. devlet-i dīdāra iriş:-

a-ür

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Güzel yüzlü
sevgilinin mutluluğuna
erişmek.*

hazer kılmaz mısın
hergiz dilā mevc-i
telātumdan
irişür devlet-i dīdāra bu
dem gözi açıklar

devlet-i dünyā:

1. devlet-i dünyā:-y, -ıla

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dünya saadeti
(dünya malı anlamında).*

devlet-i dünyā-y-ıla
mağrūr olup her ḥod-
pesend
yokdur bir faẓl-ıla
ḳadrini bilür fāzılūñ

devlet-i ʿışk:

1. devlet-i ʿışk:-uñ, -la

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aşk devleti II Aşk
mutluluğu.*

oldı Şihābī devlet-i
ʿışkuñla ser-bülend
himmet olunca pādīşeh
olur gedā düşer

devr:

1. devrine:-i, -n, -e

Gazel 13

Mısra: 1

Zaman, vakit.

olıcak bezm-i ezel
devrine sāgar peydā
olmamışdı daḥı mirʾāt-ı
Sikender peydā

2. devrinde:-in, -de

Gazel 235

Mısra: 1

Devir, çağ, zaman.

çekmezem cānā lebūñ
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātüvān
cisme cihānuñ minnetin

3. devrüñe:-üñ, -e

Gazel 208

Mısra: 6

Devir, zaman.

dehānı mühr-i muʿcizdür
bugün eyyām-ı ḥüsnünde
şeref vermiş-durur güyā
Süleymān devrüñe ḥātem

4. devr:

Gazel 64

Mısra: 9

*Devir, çağ, zaman,
dönem II Felek, dünya.*

Şihābī devr ḡamından
olurdum ol dem emīn
olursa sāḳi elinden yaña
ḥavāle ḳadeḥ

5. devrinde:-i, -n, -de

Kaside 12

Mısra: 9

*Zaman, vakit,
mevsim. II Şarap*

*kadehinin elden ele
dönmesi.*

ʿışk devrinde saña iy dil
ne ḡam
ʿışk sāzından gelür şavt-ı
naḡam

devr ayağı:

1. devr ayağı:-n

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Zaman kadehi. II
(Meyhanede elden ele)
devreden kadeh.*

sāḳiyā ben sāgarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
daḥı dāyım tolu

2. devr ayağı:-nı

Gazel 258

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zaman kadehi. II
(Meyhanede elden ele)
devreden kadeh.*

sāḳī bu devr ayağını
sürʿat-ile sür
devrān geçmeyesi
ʿömrüñ şitābda (-)

devr it:-**1. devr it:-me, -de****Gazel 127**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dönmek, elden ele**dolaşmak.*

noktadur gerçi medār-ı

hākde şuğr-ı vücūd

‘ālemi devr itmede

ammā ki per-gār olmuşuz

devr it:**1. devr it:****Gazel 12**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dönmek, dönüp**dolaşmak II elden ele**gezmek.*

cām-ı Cem ańsam verür

dıl şışesine inkisār

ke’s-i mey devr it k’odur

‘ālemde merrātü’ş-şafā

devrān:**1. devrān:****Gazel 258**

Mısra: 6

*Bir müddet, zaman,
vakit, mevsim.*

sākī bu devr ayağını

sür‘at-ile sür

devrān geçmeyesı

‘ömrüñ şitābda (-)

2. devrān:**Gazel 28**

Mısra: 9

*(Ar.) Devir, çağ,
dünya.*

sākiyā sāğarı şun baña

bırağam devrān

ki küdüretiden ider şāfi

mey-i nāb [vb]

3. devrān:**Gazel 90**

Mısra: 10

Devir, zaman, çağ.

şür u şer-ile tıldı ‘ālem

bütün Şihābī

‘aksine döndi devrān āhır

zamāna beñzer

devrān-ı bahār:**1. devrān-ı bahār:****Kaside 20**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Bahar zamanı,
vakti. II Bahar mevsimi.*

mevsim-i hüsnüñde şun

şākī şarāb-ı lāle-renk

devr-i cām-ı mey gerek

olınca devrān-ı bahār

devr-i cām-ı mey:**1. devr-i cām-ı mey:****Kaside 20**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Devreden şarap**kadehi. II Mecliste elden**ele dolaşan şarap**kadehi.*

mevsim-i hüsnüñde şun

şākī şarāb-ı lāle-renk

devr-i cām-ı mey gerek

olınca devrān-ı bahār

devr-i felek:**1. devr-i felek:-den****Kaside 20**

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Feleğın dönüşü;**zaman, kader, talih.*

iy Şihābī alagör devr-i

felekden intikām

geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riy‘ān-ı bahār

2. devr-i felek:

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün
dönüşü; talih, kader.*

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

devr-i hüsn:

1. devr-i hüsn:-i, -n, -de

Gazel 160

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzellik zamanı;
gençlik, güzellik, tazelik
çağı.*

devr-i hüsninde
dolandurdu niçe
pervānesin
beñzemişdür fi’l-meşel
bir dilber-i ‘ayyāre şem‘

devr-i meclis:

1. devr-i meclis:

Kaside 22

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Mecliste kadehin
dönüşü; Abdülbaki
Gölpınarlı, bu ritüeli
şöyle anlatır: “Eskiden
şarap veya rakı içenler
yer sofrasının çevresine
otururlar, meclisin en
güzel ve genci sakilik
eder ve herkes bir
kadehten içerdi. Saki,
önce meclisin en
büyüğüne sunar, sonra
sırasıyla herkese verirdi.
Kadehi sağ eliyle tutar,
şişe de sol elinde
dururdu. Herkese
kaldıracağı derecede
sunar ve hiç kimse
kadehte bir parçacık içki
bile bırakamazdı.
Meclisin en büyüğünden
başlayıp yine ona kadar
herkese sırasıyla şarap
veya rakı sunması,
meclisde bir devir yapar,
en son kendisi de içip
kadehi doldurarak önüne
koyardı ki buna ‘devr-i
meclis’ denirdi.” Bkz.
GÖLPINARLI 2004, s.*

410; ayrıca bkz. ONAY,
s.169.

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebhîr için micmer-i
gerdün lāle

devr-i pür-sürür:

1. devr-i pür-sürür:-da

Gazel 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevinçle dolu, neşeli
zaman.*

bu devr-i pür-sürürda
sāķi-i bezm olan
gül-fām-ı gönca-fem ola
lāle‘ızār ola

devr-i ruh:

1. devr-i ruh:-uñ, -da

Gazel 256

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)
yanağının çevresi.*

devr-i ruħuñda cām-ı
lebūñ umsalar n’ola
vaķt-i bahār her kişı
māyil olur müle

devr-i teselsül:**1. devr-i teselsül:-dür****Gazel 98**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Zincirleme, birbirini**takip eden devir.*

gerdiş-i devrân Şihābī

cevri çok eyler baña

yok nihāyet derdüme

devr-i teselsüldür gider

devr-i zamān:**1. devr-i zamān:****Gazel 111**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Talih, baht, kader.

çekdi çevirdi cevri-ile

devr-i zamān beni

güyā kemānkeş-i gama

kaddüm kepādedür

devr-i zamāne:**1. devr-i zamāne:-nüñ****Gazel 211**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Zamanın devri. II
Feleğin döngüsü.

görme bu buñla 'aksini

devr-i zamānenüñ

ey merdümān-ı dīde

hemān gözlerini yum

deyi:**1. deyi:****Gazel 307**

Mısra: 1

Diye.

naẓm-ı dendānuña

beñzer deyi lü'lü-yı teri

dökülür la'l-i lebüñ

reşkine eşküm güheri

deyn ver-:**1. deyn ver-:-di****Gazel 223**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Borç vermek.

naẓd-i hüsnüñden

cemālüñ verdi her meh-

rūya deyn

ķarż alınmışdur meger

anlarda olan zīb ü zeyn

deyr:**1. deyr:****Gazel 215**

Mısra: 3

Kilise.II Meyhane.

gāh deyr ü gāh mescid

ışigin yaşıdanmadan

bir büt-i ra'nā-durur iki

cihānda maķşadum

2. deyrüñde:-üñ, -de**Gazel 107**

Mısra: 9

*Kilise, manastır. II**Meyhane.*

bāde nūş olalı deyrüñde

Şihābī iy şanem

şevk-i la'lüñle 'aceb

şūrīde ü şeydāyidür

3. deyrüñde:-üñ, -de**Gazel 312**

Mısra: 4

*Kilise, manastır. II**Meyhane.*

bilüme zünnār-ı 'ışķuñ ip

bağlayaldan şanem

hān-gāhı terk idüp

deyrüñde tıtdum

meskeni

deyr-i cihān:

1. **deyr-i cihān:-da****Gazel 107**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünya kilisesi. II**Dünya, âlem, cihan.*

ol şanem deyr-i cihānda

bir büt-i tersāyidür

mürdeler ihyā ider la'li

meger 'isāyidür

deyr-i cîn:1. **deyr-i cîn:-e****Gazel 257**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çin kilisesi.

resm-i eşnām-ile naqş

oldı derün-ı sîne

döndi eşkāl-i hayālāt-ıla

deyr-i Çine

deyr-i gülşen:1. **deyr-i gülşen:-de****Kaside 24**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin**kilisesi, tapınağı.*

deyr-i gülşende görüp bir

şanem-i gonca-lebi

gösterür hey'etini şekl-i

çelîpā sünbül

deyr-i hüsn:1. **deyr-i hüsn:-üñ****Gazel 108**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Güzellik kilisesi**veya âlemi.*

ey şanem zünnār olupdur

kākülün küfr ehline

deyr-i hüsnün içre

zülfünün çelîpālar

[mıdur]

devü:1. **devü:****Gazel 73**

Mısra: 6

Diye.

bahār irişdi çemen-veş

gögerdi bāğ-ı felek

şirasın iç devü pervîn

saña şunar 'unķūd

2. **devü:****Gazel 311**

Mısra: 5

İçin, -den dolayı.

hāy-ı hūy-ıla gülün

uyhusın uçurduñ deyü

bülbüli öldürmege gonca

biler peykânını

3. **devü:****Gazel 1**

Mısra: 9

*"Diye, diyerek"**anlamında zarf.*

ibn-i vaktem deyü

evķātuña mağrūr olma

gün bu gündür deyüp

unutma inen ferdāyı

4. **devü:****Gazel 45**

Mısra: 3

*"Diye, diyerek"**anlamında zarf.*

yiyüp içre deyü ta'n

eyleme her-bār rindāne

dilerseñ sen de mey iç

hāy ekl-i mālī evķāf it

5. **devü:****Gazel 249**

Mısra: 10

"Diye, diyerek"
 anlamında zarf.
 ne şorar dirse Şihābī leb-
 i şirīnūmden
 dada gelmiş deyü 'arz
 olına ol dildāra

6. deyü:

Gazel 264

Mısra: 7

"Diye, diyerek"
 anlamında zarf.
 gelüp uğrar o şehsüvār
 deyü
 тұrurın yollarında āmāde

7. deyü:

Kaside 19

Mısra: 9

"Diye, diyerek"
 anlamında zarf.
 faşl-ı bahār irişdi deyü
 niçe sa'y ile
 müjde getürdi gülşene
 peyk-i şabā-yı 'ıyd

8. deyü:

Kaside 25

Mısra: 4

"Diye, diyerek"
 anlamında zarf.

'ademden 'azm idüp
 ya'ni vücūd iklīmine
 geldi
 bahār irdi deyü ezhāra
 verdi müjdeler nergis

9. deyü:

Kaside 25

Mısra: 27

"Diye, diyerek"
 anlamında zarf.
 kaçan gül-geşt ider pāşā-
 yı kāmīl deyü her yaña
 'uyūn-ı intizār-ıla gözin
 açup bakar nergis

10. deyü:

Gazel 145

Mısra: 9

Diye, amacıyla.
 varmasın kırbā deyü
 gice rakīb-i şeytān
 recm idüp gökde Şihābī
 atar āhum āteş

11. deyü:

Gazel 177

Mısra: 1

Diye, amacıyla.
 bezm-i bāğa gelmesin
 deyü şeherden bād ayak

nergis ü gül oldılar gül-
 zār içinde göz kulağ

devüp:

1. deyüp:

Gazel 1

Mısra: 10

Diyerek.
 ibn-i vāķtem deyü
 evķātuña mağrūr olma
 gün bu gündür deyüp
 unutma iñen ferdāyı

2. deyüp:

Gazel 37

Mısra: 7

Diyerek.
 belā-yı 'ışķuña oldum
 belī deyüp şābir
 egerçi şabr-ıla meşhūr
 olup-durur Eyyüb

di:

1. didi:-di

Gazel 41

Mısra: 10

1. Demek, söylemek.

sehm-i ğamzeñ baña
 degmez mi ki didüm ey
 ħabīb

ol kaşı yā didi lutfından
kayurma yā naşīb

2. **didüm:-düm**

Gazel 41

Mısra: 9

1. Demek, söylemek.

sehm-i ğamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb

ol kaşı yā didi lutfından
kayurma yā naşīb

3. **didiler::-di, -ler**

Gazel 82

Mısra: 4

1. Demek, söylemek.

ey sāķi vāmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maħalde toĝru
didiler: “yedā biyed”

4. **didiler::-di, -ler**

Gazel 201

Mısra: 4

1. Demek, söylemek.

iy pīr-i muĝān gel dil-i
güm-rāha delīl ol
kim didiler: “el-dāl ‘alī
el-ħayr kefā‘il”

5. **dirlerse:-r, -ler, -se**

Gazel 30

Mısra: 7

Demek,

adlandırmak.

n’ola dirlerse mey-i nābe

‘aşā-yı pīrān

şeb olur içse eger ‘aşr-ı

‘ineb ibn-i şīb

6. **dimesinler:-me, -sin, -ler**

Gazel 275

Mısra: 1

Demek,

adlandırmak.

ehl-i meclis niçe nādān

dimesinler zāhide

ĝaybet eyler eylemez

raĝbet şarāb u şāhide

7. **dir:-r**

Kaside 24

Mısra: 23

Demek,

adlandırmak.

dir gören kākūlini kāmēt-
i bālāsında
ne ‘aceb serv sehī üzre
tuta cā sūnbül

8. **diyiver:-(y)iver**

Gazel 7

Mısra: 4

... diye

adlandırmak, ... diye

vasıflandırmak.

zūlfüñi cīm ü kādūñ

ķılmış elif ebrūñı nūn

üçi ger bir yire cem‘ olsa

diyiver cān aña [vb]

9. **disem:-sem**

Gazel 89

Mısra: 3

... diye

adlandırmak, ... diye

vasıflandırmak.

Yūsuf-ı Mısr-ı

melāħatdür disem o

māha ben

tañ degül şeker maķālī

kāmēt-i mevzūnı var

10. **didiler:-diler**

Gazel 12

Mısra: 20

Ad vermek.

sāĝar-ı meyde Şihābī

görünür ‘aks-i cihān

ol cihetden didiler

mir’āt-ı İskender aña

11. **dimişler:-miş, -ler****Gazel 74**

Mısra: 8

Demek, söylemek II
rivâyet etmek, nakletmek.

zevk ider dil tâze
cevründen senün
kim lezîz olur dimişler
her cedîd

12. **dimesünler:-me, -sün, -ler****Gazel 142**

Mısra: 4

Demek, söylemek II
... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

‘ışka şarf itdi cihānda
‘ömrinün sermāyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnūnda ‘aql-ı ma‘āş

13. **dimez:-mez****Gazel 217**

Mısra: 8

Demek, söylemek II
... diye adlandırmak, ...
diye vasıflandırmak.

Husrevā bu deñlü nazma
cür’et itmekden garaž

hasb-ı hālüm ‘arz
olunmağdur dimez kim
şā‘irem

14. **dimez:-mez****Gazel 88**

Mısra: 8

Demek, söylemek II
saymak, kabul etmek.

selāmın kesdi bendesîne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

15. **dirler:-r, -ler****Gazel 32**

Mısra: 10

... diye
adlandırmak, ... diye
vasıflandırmak.

Şihābī oldı āhum barķ-ı
hātîf

anuñ-çün baña dirler
necm-i şākıb

16. **dirler:-r, -ler****Gazel 83**

Mısra: 1

... diye
adlandırmak, ... diye
vasıflandırmak.

şekkerün ağızlığı gerçi
olur dirler lezîz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezîz

17. **dimek:-mek****Gazel 17**

Mısra: 1

Adlandırmak.

lebüne cevher-i cān
dimek olurdı cānā
dehenün vaşfi benüm
ağzuma düşmez ammā

18. **didi:-di****Gazel 59**

Mısra: 6

(Cevaben) demek,
söylemek.

zülfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gāh olur
mu üc

19. **didi:-di****Gazel 62**

Mısra: 10

(Cevaben) demek,
söylemek.

kūyuña vardukça ‘āşıklar
görünmezsın dedüm

her geliřde iy řihābī nūr
görmez didi hacc

ol şalender güzeli didi bu
ebdāl ancak

didi saña burada miřkīn
fütāde yer yok

20. **didī:-di**

Gazel 113

Mısra: 4

(Cevaben) demek,
söylemek.

23. **didiler:-di, -ler**

Gazel 171

Mısra: 10

(Cevaben) demek,
söylemek.

26. **didī:-di**

Gazel 188

Mısra: 6

(Cevaben) demek,
söylemek.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy ġāfil izā cā' el-
ķazā 'amma el-aşr

göricek hāste řihābī' i
etıbbā-yı zamān
didiler 'illet-i 'aşķ-ıla bu
bed-hāl ancak

didüm řarāb-ı la'lūñ içün
hastedür göñül
didi benefşe ile mey-i
erguvān gerek

21. **didī:-di**

Gazel 171

Mısra: 4

(Cevaben) demek,
söylemek.

24. **didī:-di**

Gazel 174

Mısra: 4

(Cevaben) demek,
söylemek.

27. **didī:-di**

Gazel 188

Mısra: 12

(Cevaben) demek,
söylemek.

güllerüñ řīve-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokta-i ġayb degül mi
dedüm ey ġonca-femüñ

yāra didüm vařluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkün devā-yı
hicre mu'tād oñmaduķ

didüm vefālar eyle
řihābīye vaķtidür
didi vefā maşalline daķı
zamān gerek

22. **didī:-di**

Gazel 171

Mısra: 8

(Cevaben) demek,
söylemek.

25. **didī:-di**

Gazel 178

Mısra: 10

(Cevaben) demek,
söylemek.

28. **didī:-di**

Gazel 205

Mısra: 6

(Cevaben) demek,
söylemek.

lebüñ esrārı eyledi
hayrān dedüm (-)

rā ķaşların řihābī
mesken idince göñlüm

la'lūñ üzre hāller mi
didüm ey şükr-i dīn

didi hālī mi megesler
olduğı yirde ‘asel

didi ma‘lūm oldu[*]
‘arz-ı hāle ihtiyāc

didi bu mümkün devā-yı
hicre mu‘tād oñmaduğ

29. **didi:-di**

Kaside 4

Mısra: 13

(Cevaben) demek,
söylemek.

32. **didi:-di**

Gazel 94

Mısra: 10

Demek, dile
getirmek, söylemek.

35. **didüm:-dü, -m**

Gazel 199

Mısra: 7

Demek, dile
getirmek, söylemek.

muḥakkıḳān-ı tarīḳat bu
ḳavle didi belī
güzīn-i ḥalk-ı cihāndan
eger nebī vü velī

Şihābī ol ṭabīb-i cān u dīl
ḥatırum şordı
didi ey ḥaste-i bī-ḳāre
ḥālūñ ne şafālıḳlar

yāra didüm çeşm-i pūr-
nem ḡarḳa verdi ‘ālemi
ol dürr-i yeḳtā didigüm
yemm-durur o nem degül

30. **didiler:-di, -ler**

Gazel 133

Mısra: 4

... diye
adlandırmak, ... diye
vasıflandırmak.

33. **dimişdüñ:-miş, -di, -
n**

Gazel 100

Mısra: 5

Demek, dile
getirmek, söylemek.

36. **diyüben:-y, -üben**

Gazel 255

Mısra: 9

Demek. II Diyerek,
deyip.

genc-i ḥüsnüñ ger nihān
olursa gözden ṭañ degül
didiler ṭālibler anuñ
adına kenzü’r-rumuz

geçmesin tīrüm dimişdüñ
bī-tekellūf sīneye
iy kemān ebrü dayanmaz
şöyle bī-perrā geçer

yitürdüñ nevbet-i vaşlın
diyüben āsiyāb-āsā
Şihābī eksük olmadı
şavaşum kendi kendümle

31. **didi:-di**

Gazel 63

Mısra: 4

Demek, dile
getirmek, söylemek.

34. **didüm:-dü, -m**

Gazel 174

Mısra: 3

Demek, dile
getirmek, söylemek.

37. **dirseñ:-r, -se, -n**

Gazel 305

Mısra: 9

Demek || istemek,
ummak.

sürḡ-ı eşkümlle yazarken
mācerā-yı ‘ışḳumı

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar

iy Şihābī olayın dirseñ
küdüretten berī

bād-ı şāfuñ pür it cām-ı
şafā encāmını

38. **diyeyin:-y, -eyin**

Gazel 243

Mısra: 2

*Demek, söylemek;
açıklamak, izah etmek;
saymak, kabul etmek.*

ırakdan merhabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña tālī 'mi olsun bu

39. **didi:-di**

Kaside 24

Mısra: 38

Demek , söylemek.

iltecek zülf-i şemīmini
gülüstāna şabā
merhabā kıldı benefşe
didi ehlā sünbül

40. **dimesünler:-me, -
sün, -ler**

Gazel 9

Mısra: 10

*"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.*

gel Şihābīye müdām içür
şarāb-ı vaḥdeti
dimesünler nerm-i keşret
ehli bī-meşreb baña

41. **di:**

Gazel 233

Mısra: 10

*"Haydi, haydi yap"
anlamlarına gelen teşvik
ve emir sözü.*

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihabī ğaflete
aç gözünü di ne gördün
bu ḥayal-i ḥāvbdan

42. **didi:-di**

Gazel 227

Mısra: 8

*Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade
etmek.*

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

43. **diyemez:-y, -e, -mez**

Gazel 247

Mısra: 9

Demek, söylemek,

*dile getirmek, ifade
etmek.*

şī 'r-i ter diyemez Şihābi
hemān
gönlün egler kuru
fesāne-y-ile

44. **didiler:-di, -ler**

Gazel 273

Mısra: 5

*Demek, söylemek,
dile getirmek, ifade
etmek.*

ol kemān-ebrūya göster
didiler kurbānuñı
gamzesinün tīrini
toğrutdı benden cānibe

45. **didi:-di**

Gazel 206

Mısra: 4

*"Demek, söylemek"
Hz. Muhammed'in
sözleri; hadis-i şerif.*

kanā 'at-ile ide gör
cihānda istignā [vb]
işitmedün mi ki "el-faḫr
faḫri" didi resül

46. **dir:-r**

Kaside 13

Mısra: 25 ...diye anlatmak.	Demek, dile getirmek, söylemek.	söylemek, anlatmak" anlamına gelir.
tefāvūt yok durur aralarında dir ise elyāk olur aşhābı hakkında bu kavle şādık-ı eşdāk	güşāde ola dirseñ yüzüñe dāyimdur[ur] maşşūd murād erbābına sen de muḥabbet bāzını bāz it	yoluña bir cānumuz var ey melek kim dimişler "el-saḥī mā melek"
di-:	4. didüm:--dü, --m, -	7. didiler:--di, --ler
1. dinmedük:-n, -me, - <i>dük</i>	Gazel 188 Mısra: 5 Anlatmak, söylemek, ifade etmek.	Gazel 49 Mısra: 10 "Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.
Gazel 173 Mısra: 10 Söylemek.	didüm şarāb-ı la'lūñ için ḥastedür gönül didi benefşe ile mey-i erguvān gerek	Şihābī meskenet birle yüzüñ dönderme hıdmetden ırağ olmaz didiler bu meşeldür başdan devlet
bī-bedel eyle Şihābī sen zemīn-i şī'rūñi nazm u eş'ār içre gerçi dinmedük bir vādi yok	5. didüm:--dü, --m, - Gazel 188 Mısra: 11 Anlatmak, söylemek, ifade etmek.	8. dir-idüm:--r, --i, --dü, --m Gazel 93 Mısra: 2 "Söylemek, anlatmak, ifade etmek" anlamına gelir.
2. didigüm:-dig, -üm Gazel 199 Mısra: 8 Demek, adlandırmak.	didüm vefālar eyle Şihābīye vaktidür didi vefā maḥalline daḥı zamān gerek	māyil olsa 'aşıka dünyāda ger dir-idüm yārüm bütün dünyā deger
yāra didüm çeşm-i pür- nem ğarķa verdi 'ālemi ol dürr-i yektā didigüm yemm-durur o nem degül	6. dimişler:--miş, --ler Gazel 185 Mısra: 2 "Demek,	
3. dirseñ:-r, -se, -ñ Gazel 51 Mısra: 3		

9. **didiler:--di, --ler**

Gazel 101

Mısra: 10

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

yār kūyında Şihābī
şī' rine taḥsīn ider
didiler kim nazm-ıla
Ḥassānlık budur

10. **dimişler:-miş, -ler**

Gazel 158

Mısra: 4

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

şaḳlamadı cān u dil
'ışkuñ rumūzun kıldı fāş
kim dimişler "külli sır
cevaza el-işneyn şemā'"

11. **dir-iseñ:-r, -i, -se, -ñ**

Gazel 265

Mısra: 9

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

kim-durur dir-iseñ Şihābī
şehā

bende-i kemterīn ü
üftāde

12. **didüm:--dü, --m**

Gazel 113

Mısra: 3

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy ġāfil izā cā' el-
każā 'amma el-aşr

13. **didüm:--dü, --m**

Gazel 205

Mısra: 5

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

la'lüñ üzre ḥāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi ḥālī mi megesler
olduğı yirde 'asel

14. **didüm:--dü, --m**

Gazel 266

Mısra: 5

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

görmek olur mı didüm
aña ḥüsnüñ āyine
şaf etdüğ-ise āyine didi
her āyine

15. **didī:--di, -**

Gazel 158

Mısra: 6

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

ḥātır evrākında maḥv
olmaz ḥayāl-i ḥaṭṭ-ı yār
didi "kemal küll 'ilmi
leys fī el-kar ṭas femā'"

16. **didī:--di, -**

Gazel 209

Mısra: 9

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

görüş nazmın didi
"....."

Şihābī şī'ri olmışdur
müsellem

17. **didī:--di, -**

Gazel 223

Mısra: 3

"Söylemek,

anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

ol mehe senden bā'id
oldum meded didi raķīb
ķāle beyni beyneke
yāleyte ba'de maşrıkeyn

18. **didî:--di, -**

Gazel 266

Mısra: 6

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

görmek olur mı didüm
aña hüsnuñ āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

19. **di:**

Gazel 66

Mısra: 7

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

hāy di ki edti zālīm
ğamzeñ beni helāk
maẓlūma zecr u ķahr-ıla
bu zulmdür şarīh

20. **di:**

Gazel 247

Mısra: 1

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

di begüm bu saña bahā
ne-y-ile
aña cān virelüm bahāne-
y-ile

21. **dirler:--r, --ler**

Gazel 188

Mısra: 8

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

‘āşık odur ki anda ola
‘ışķdan eşer
da‘vi-y-se ma‘nī ‘āşıkā
dirler nişān gerek

22. **dirse:--r, -se**

Gazel 249

Mısra: 9

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnümnden
dada gelmiş deyü ‘arz
olına ol dildāra

23. **didüñ:--dü, -ñ**

Kaside 3

Mısra: 17

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

erbab-ı ‘aķla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülūke mālīk ü
kevneyne pādişāh

24. **dimiş:--miş**

Gazel 219

Mısra: 6

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

māni‘ olmaz bezm-i hūşā
keşret-i eşhās hīç
bu meşeldür kim dimiş
“yekefī el-işāretü
‘ārifān”

25. **dime:--me**

Gazel 313

Mısra: 1

"Söylemek,
anlatmak, ifade etmek"
anlamına gelir.

dime şohbet sizüñ-ile
bize bāķī sāķī

zer-i hâlis akıdup göster
o sîmin sâkî

26. **didî:-di**

Kaside 2

Mısra: 17

*Anlatmak, ifade
etmek, dile getirmek. II
Belirtmek, açıklamak.*

didî lā-uḥṣîṣenā ḥazrete
sulṭān-ı resûl
bi'l-ḥuṣûṣ aña nüzûl itdi
nuṣûṣ-ı âyât

27. **didî:-di**

Kaside 14

Mısra: 10

*Anlatmak, ifade
etmek, dile getirmek. II
Belirtmek, açıklamak.*

şehâdet eyleyüp i'câzuña
kurs-ı kamer şakķı
ki bir barmağın efzâl
didi ya'ni iki 'âlemden

dîbâ:

1. **dîbâsındayuz:-sı, -n, -
da, -y, -uz**

Gazel 128

Mısra: 4

Eskiden çok makbul

*tutulan, genellikle
desenli, ağır dokuma
ipekli kumaş, bir nevi
canfes.*

hırķa-i fakr u fenâ-fi'llâh
kılduk ihtiyâr
biz bu dünyânun ne zer-
beft ü ne dîbâsındayuz

dîbâ-yı zer-keş:

1. **dîbâ-yı zer-keş:**

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Altınla işlenmiş
kumaş.*

ķabâ-yı atlas u dîbâ-yı
zer-keş
olur dervîşler enginde
âteş

dîdâr:

1. **dîdarını:-ını**

Gazel 245

Mısra: 3

*Yüz, çehre
(Sevgilinin yüzü
bağlamında).*

her melek-ruḥsâr yârûn
görmege dîdarını

câri olur ķapu ķapu
beñzer ol cerrâre şu

2. **dîdâre:-e**

Gazel 160

Mısra: 8

*Yüz, surat, çehre. II
Sevgilinin yüzü.*

gerçi kim ister tecellâ-yı
cemâl-i dilberi
tûr mânendi yanar
duymaz velî dîdâre şem'

3. **dîdâre:-e**

Gazel 175

Mısra: 2

*Yüz, surat, çehre. II
Sevgilinin yüzü.*

ârzû-yı cenneti terk it
cemâl-i yâra bak
ķalbünü sâf eyle şûfî şu
gibi dîdâre bak

4. **dîdâre:-e**

Gazel 245

Mısra: 2

*Yüz, surat, çehre. II
Sevgilinin yüzü.*

her dem aķâr eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yâra
şu

‘aşık olmışdur meger
gönlüm gibi dīdāre şū

dīdār-ı yār:

1. **dīdār-ı yār:-dür-üm, -
dür**

Gazel 102

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzü.

Şihābī şū gibi dil meyl
idüp her yaña aqmaqdan
bütün dünyāda
maqşūdum hemān dīdār-ı
yārümdür

dīde:

1. **dīdeye:-y, -e**

Gazel 55

Mısra: 8

Göz, çeşm, ayn.

yaşım senden cüdā aqar
velīkin
nedür dīdeye dūr olmağa
bā‘ış

2. **dīdeden:-den**

Gazel 61

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

hūn-ı dildür dīdeden her
dem aqan
rūşen eyler ‘aksin
elbetde zücāc

3. **dīdeme:-m, -e**

Gazel 113

Mısra: 3

(Âşığın) gözü.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy ġāfil izā cā’ el-
każā ‘amma el-aşr

dīdede:

1. **dīdede:-+de**

Gazel 18

Mısra: 3

*Görme organı, göz,
çeşm.*

reşk-i rūyuñla dīdede
eşküml
şīşe içre gül-ābdur güyā

dīde-giryān ol:-

1. **dīde-giryān ol:-ma, -
ga**

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözleri ağlamak.

haţţ-ı la‘lūñ olupdur
dīde-giryān olmağa bā‘ış
ciger-hūn
olmasundandır yaşum
qan olmağa bā‘ış

dīde-i aḥbāb:

1. **dīde-i aḥbāb:-dan**

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dostların, aşıkların
gözleri.*

bağlayaldan nergis-i
bīmārın ol nūr-ı başar
dīde-i aḥbābdan her dem
aqar hūn-ı ciger

2. **dīde-i aḥbāb:-dan**

Gazel 233

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dostların, aşıkların
gözleri.*

tīg-i mehrūñ ġarq-ı hūn
etdi beni ey lāle-ruḥ
qan aqar her dem benüm-
çün dīde-i aḥbābdan

dīde-i būm:

1. **dīde-i büm:-dan****Gazel 80**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Göz ülkesi. II**Sevgilinin bakışları.*

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i büm
murād
saña qanda hāşıl olur
böyle hem-demden
murād

dīde-i cān:1. **dīde-i cān:-ı****Gazel 294**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül, kalp gözü.

nūr-ı haqdan rüşen ola tã
ki qalbün hānesi
dīde-i cānı açık tut sen
dilā revzen gibi

dīde-i deryā:1. **dīde-i deryā:-lar, -a****Gazel 250**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Göz denizi. II Göz**pınarı.*

süz-ı sīnem od şalıpdur
ser-beser sahrālara
seyl-i eşküm dil uzadur
dīde-i deryālara

dīde-i giryān:1. **dīde-i giryān:****Gazel 96**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ağlayan göz. II**Yaşlı göz.*

yāri añınca dīde-i giryān
baqa düşer
ben qorqarın ki araya bir
mācerā düşer

2. **dīde-i giryān:-a****Gazel 194**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) ağlayan
gözü.*

kīmyādur her gedāya
gerd-i rāhuñ dostum
tūtiyādur dīde-i giryāna
hāk-i maqdemüñ

dīde-i hūn-bārum:1. **dīde-i hūn-bārum:-a****Gazel 95**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan saçan göz.

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma qan
aqlamak her dem düşer

didi:1. **didi:****Gazel 268**

Mısra: 2

*Demek,**adlandırmak.*

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfī-i sefih
didi harām qatresine
müfti-i faqih

2. **didi:****Gazel 222**

Mısra: 6

Buyurmak.

hangāh-ı 'ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin
bir cüvān-ı tāze sev didi
işitdüm pirden

didüklerince:

1. **didüklerince:****Gazel 267**

Mısra: 5

*Dediklerince,
dedikleri kadar.*

şubh birdür şâm iki
didüklerince var-ı mış
tal'atı bir görünür ammâ
iki gîsû siyeh

didûn:1. **didûn:****Kaside 2**

Mısra: 17

Demek, söylemek.

erbab-ı 'aqla çün
limeni'l-mülki sen didûn
sensin mülûke mâlik ü
kevneyne pâdişâh

diger-gün ol-:1. **diger-gün ol-:-dı****Gazel 70**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Değişmek,
başkalaşmak || Perişan
olmak.*

hâl-i Şihâbî oldu diger-
gün cefâ-y-ıla

vâkıf degül mi yoksa
tabîbüm bu hâle ruh

dik:1. **dikmişem:-miş, -em****Kaside 10**

Mısra: 14

Yerleştirmek.

şefkatün tîrini gönder yâ
resûlallah meded
sîne meydânında cânı
dikmişem umaç aña

2. **dikdi:-di****Kaside 19**

Mısra: 24

(Bir şeyi) Dikine

*duracak şekilde yere
koyup yerleştirmek.*

altun 'alemlle mâh-ı
nevâ-yı mîr-muhteşem
getürdi dikdi kapuña
'izzet livâ-yı 'ıyd

3. **dik:****Gazel 180**

Mısra: 8

Yüksek ses (müz.).

barbuṭ-ı nâlem katında
zühre çengî ne çalar

her zamân ol nâ-sezâ dik
etmesin nâ-sezâlık

4. **diküpdür:-üp, -dür****Gazel 117**

Mısra: 4

Biçilmiş veya

*yırtılmış kumaş, deri,
yara vb.ni iğneye
geçirilmiş iplikle
tutturmak.*

ol kemân-ebrû biçelden
gam kabâsın egnüme
sûzen-i tîri diküpdür
sînede şîrâzeler

diken ol-:1. **diken ol-:-dı****Gazel 307**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gözüne batmak,
birisini rahatsız ve
tedirgin etmek; birisinin
dikkatini çekmek.*

çemenün nergisinün gül
diken oldu gözüne
leb-i cânâneye beñzer
deyeli goncaları

dik-i 'aşk:

1. **dīk-i ‘aşk:-a****Gazel 44**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın yüksek sesi.

Şihābī dīk-i ‘aşka virdi

cūşı

derūnī sūzıdur nār-ı

muḥabbet

dikil:1. **dikildi:-di****Kaside 4**

Mısra: 7

*Ayağa kalktı,**yeşerdi.*

dikildi gülşen-i cān u

cināna virdi şeref

nihāl-i eşhedü en-lā ilāhe

illa’llāh

dikkat-ile:1. **dikkat-ile:****Gazel 313**

Mısra: 5

*Dikkatli bir şekilde,**dikkatle.*

hüsnüne dikkat-ile

bakmağa tıtdum ‘aynūñ

çar-çeşm oldu gözüm

merdümi bağa bağa

dil:1. **dil:****Kaside 4**

Mısra: 1

Yürek, gönül.

şu deñlü eyledüm iy dil

cehalet ile günāh

cihānda olmaya hergiz

baña bedel güm-rāh

2. **diline:-i, -n, -e****Kaside 3**

Mısra: 12

Gönül, kalp, yürek.

insān gözine kuhl-i

başiret çeküp elüñ

‘irfān diline ma‘rifetüñ

açdı şāh-rāh

3. **dilini:****Kaside 14**

Mısra: 7

Gönül, kalp, yürek.

hadīs-i cān-fezāñ ile

dilini kılmamış ihyā

dem uran her nefesde

mu‘ciz-i Īsī-i

Meryemden

4. **dilūñden:-üñ, -den****Kaside 4**

Mısra: 21

*Söz, ifade etme,**söyleme.*

Şihābī koma dilūñden

kelām-ı rahmānı

semā-yı kalbe rücüm it

çıkarma şeytānı

5. **dile:-e****Gazel 30**

Mısra: 1

(Aşığın) gönlü.

toğrudunca dile ebrū

kiçüğinden bī-raķīb

gamzesi tīri görünmez

nitekim sehmü’l-ğayb

6. **dilūñ:-üñ****Gazel 184**

Mısra: 6

(Aşığın) gönlü.

aňlayumaz göñlümi

ārāyış-i ‘ālem benüm

‘aşk-ıla tā şol kadar

şeydālığı vardur dilūñ

7. **dilūñ:-üñ****Gazel 280**

Mısra: 5
(*Aşığın*) *gönlü*.
iştihâsı germ-idi gerçi
dilüñ hün-ı ğama
hamdüli'llāh[*] anı
imtilā

8. **dilde:-de**

Gazel 127

Mısra: 8

Dil, lisan.

añlayanlar sözümüz kesb
itdi 'ıtr-ı mağrifet
Mantıku't-ı tayr okuruz bu
dilde 'Atfār olmuşuz

9. **dilde:-de**

Gazel 297

Mısra: 9

Dil, lisan.

ol mehüñ medhın Şihābī
dilde takdīr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şā'ir dilberi

10. **dildür:-dür**

Gazel 270

Mısra: 9

Gönül, kalp, yürek;

dil, lisan.

sāde dildür bülbüli tab'ı
Şihābīnün velī
vaşf-ı hüsnünde sözi gül
gibi rengin olmada

11. **dilleri:-ler, -i**

Gazel 261

Mısra: 1

Aşk ve sevginin

kaynağı, gönül, yürek,
kalp.

rüşen eyler dilleri ol
māh-ı t̄abān her gice
t̄ire bezmi nitekim şem'-i
şebistān her gice

12. **dilden:-den**

Gazel 3

Mısra: 9

Dil, lisan II Gönül,

yürek.

ey Şihābī koma dilden
tevbe'i
yāduña geldükçe cürm-i
mā-mezā

13. **dil:**

Gazel 78

Mısra: 6

Dil, lisan II Gönül,

yürek.

kalup bu tengnā-yı teng
içinde
ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

14. **dil:**

Gazel 103

Mısra: 5

Dil, lisan II Gönül,

yürek.

vird ider dil muşhaf-ı
hüsnünde hattūñ āyetin
şanasın kim "süre-i ve'l-
leyl"i Mecnūn okur

15. **dilinde:-i, -n, -de**

Gazel 173

Mısra: 8

Dil, lisan II Gönül,

yürek.

niçe feth ola tılısm-ı
kufl-i bāb-ı 'ışk aña
ism-i a'zamdan dilinde
zāhidüñ evrādı yok

16. **dilüñ:-üñ**

Gazel 290

Mısra: 2

Dil, lisan II Gönül,

yürek.

baña ol nâzenîn eylerse

nâzı

dilüñ cāndur aña her dem

niyāzı

17. **dilde:-de**

Gazel 75

Mısra: 3

Söz, laf, ağız.

mezkûr ola gör eylik-ile

dilde dilâ kim

kibr ile nifâk ehli olan

edeb-bed

18. **dili:-i**

Gazel 13

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü.

zülfine bağı getürdi dili

hâl-i ruhsâr

Rûm elinde olur ekşer bu

dil-âver peydâ

19. **dilden:**

Gazel 214

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü.

‘ışk ‘ankāsın Şihābī

n’ola ben itsem şikār

ol hümānuñ dilden özge

âşiyānın bulmadum

20. **dil:**

Gazel 5

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,

kalbi.

cāna cānā bu kıdd-i bālā

belā

kākülün sevdāsına dil

mübtelā

21. **dilden:**

Gazel 10

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,

kalbi.

dilden hayālî zülf ü haṭuñ

çıkmaya ebed

hāk-i vücūd ma‘reke-i

mūr ü mār ola

22. **dil:**

Gazel 25

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü,

kalbi.

maḥabbet āteşi günden

güne ‘ışkı füzün eyler

ne deñlü hūblar eyler-ise

iy dil saña istignā

23. **dil:**

Gazel 38

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü,

kalbi.

rīsmān-ı zülfüne aşıldı

dil

şalbına geysülerüñ oldu

sebeb

24. **dilden:**

Gazel 69

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,

kalbi.

şeyṭān rakīb-i recmine

dilden Şihābiyā

oldı şerār-ı nār-ıla āhum

şihāb-ı sürh

25. **dil:**

Gazel 74

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,

kalbi.

zevk ider dil tāze

cevründen senün

kim lezīz olur dimişler

her cedīd

26. dil:

Gazel 97

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

dil derd ü guşşa
kişverinüñ pādişāhıdur
cünd-i bela ü hayş-ı ğam
anuñ siyāhıdur

29. dil:

Gazel 236

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yaķasın
dest-i ğam gitmedi bir
gün dahı dāmānumdan

32. dil:

Gazel 315

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

27. dil:

Gazel 102

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña aķmaķdan
bütün dünyāda
maķşūdum hemān dīdār-ı
yārümdür

30. dilden:

Gazel 246

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

n'ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden hūrşīd-i rāh

33. dilden:

Kaside 19

Mısra: 32

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

‘ıydüñ mübārek eyleye
dayim hūdā şehā
budur Şihābī kuluña
dilden du‘ā-yı ‘ıyd

28. dilde:-de

Gazel 234

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

cevher olur dilde ihlāş
olsa iksīr-i ‘amel
geçmege sen [bu] kīmyā-
yı hālīş-i kem-yābdan

31. dil:

Gazel 288

Mısra: 14

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

şatar şanma şayd-ı
denīye Şihābī’i
a‘lā şikāre şalar o dil
şāhbāzını

34. dilde:-de

Gazel 223

Mısra: 10

Ağz, lisan.

ķaldı ebdālī Şihābī bir
hasen sūret beni
Kerbelā-yı ‘ışķa düşdüm
dilde zikrüm yā Hüseyn

35. dilleri:-ler, -i

Gazel 298

Mısra: 5
*Aşk ve sevginin
 kaynağı, dil, yürek. ||
 Aşığın gönlü.*
 şikeste dilleri kılmak
 ‘ıyâdet hoş ‘ıyâdetdür
 zamâne âdemi terk etdi
 lîkin resm ü erkânı

36. dillerde:-ler, -de

Gazel 219

Mısra: 9

*Dil, lisan, konuşma
 dili.*

söylenür dillerde bu
 nükte şu akmaz yokuşa
 yâ nedür âfâkda bu reng-
 i eşkümden nişân

37. dil:

Gazel 140

Mısra: 1

*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*

hayâl-i vaşluñ-ıla dil ider
 hevâya heves
 meâl-i saltanat olmuş o
 bir gedâya heves

38. dil:

Gazel 153

Mısra: 7
*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*

dil ‘alâıykdan cüdâ
 olmaduğun ‘ayb eyleme
 bunca keşretten yine ey
 hıvâce vahdetdür ğaraż

39. dil:

Gazel 157

Mısra: 1

*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*

dil eyler bir leb-i
 ‘unnâbdan hazz
 olunmaz mı şarâb-ı
 nâbdan hazz

40. dil:

Gazel 174

Mısra: 5

*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*

her şikâr ardınca
 olmuşdur yeler oñmaz
 dil
 gerek-imiş vâkı‘â olduğı
 şayyâd oñmaduğ

41. dil:

Gazel 189

Mısra: 3
*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*
 şikâr eyler dil ü cân
 kebkini şalsa nazâr bir
 kez
 ‘aceb şayyâddur çeşmüñ
 ‘aceb şehbâzdur [zülfüñ]

42. dil:

Gazel 190

Mısra: 5

*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*

dil perîşân itmek için
 dest uzatmış zülfine
 görinen barmakları
 düşsün elinden şânenüñ

43. dil:

Gazel 208

Mısra: 1

*(Âşığın) gönlü,
 yüreği, kalbi.*

hatından hâtırum hayli
 perîşân-idi dil pür-ğam
 kad-i bālâsı üstinde belâ
 üzre belâ pürçem

44. dil:

Gazel 253

Mısra: 1
(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

dil bî-ķarār gün gibi
hercāyî yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

45. dil:

Gazel 254
Mısra: 2
(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

gerçi tıtdum sînemî ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm ķan akar
beñzer ki çekdi dil bere

46. dil:

Gazel 276
Mısra: 5
(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

düşdi dil zevķi ğam-ı
baħrine añma ötesin
ne deyem hālî dümen
tıtmadı dönmez beriye

47. dil:

Gazel 285
Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

jeng-i ğamdan olsa dil
āyîne-i muĝber gibi
cām-ı Cemle şāf olur
mir‘āt-ı İskender gibi

48. dil:

Gazel 285
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

vermesin derseñ hevā dil
keşūsine ıztırāb
baħr-i ‘ışķuñ sen daħı
ķa‘rına düş lenger gibi

49. dil:

Gazel 306
Mısra: 4
(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

ħatt-ı dilber levhā-i
ħüsne ķalem n’eyler
çeküp
mu‘teberdür şimdi her
masnū‘uñ ey dil sādesi

50. dilüñ:-üñ

Kaside 11
Mısra: 18

(Fars. i.) Gönül,
yürek.

cemī‘-i ümmete luţfuñ
olursa vüs‘at ile
ne var ki yemm-i
keremdür dilüñ çü baħr-i
vasī‘

51. dile:-e

Gazel 39
Mısra: 6
(Âşığın) gönlü,
kalbi.

şarāba şūfî rehn ü şūfiyā
şürb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile ķurtul
küdüretten budur meşreb

52. dile:-e

Gazel 52
Mısra: 2
(Âşığın) gönlü,
kalbi.

baña el virmeyüp vuşlat
ayaķlar dāyimā fırķat
‘azāb eyler dile ħasret
ķılur cānā cefā fırķat

53. dile:-e

Gazel 55
Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

ğumüm oldu dile
hicründe hâdis
yine fâş oldu esrâr-ı
havâdis

54. **dile:-e**

Gazel 124

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

Ka'be-i küyma olan sa'yi
Merve haqqı dile şafâ
bilirüz

55. **dile:-e**

Gazel 161

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

ğâret-ger oldu şol habes-i
hâl-i ruh dile
olur niteki 'âdet-i halk-ı
Yemen tama'

56. **dile:-e**

Gazel 314

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

metn-i şemsiyye gibi
hüsni'dür anuñ izâ'
dile misbâh u
meşâriq'dan ider eşrâkı

57. **dil:**

Kaside 16

Mısra: 26

(Far.) Gönül.

her birisi çâr rûkn-i
Ka'be-i cândur baña
anuñ için oldu dil beyte'l-
harâm-ı çâr-yâr

58. **dilümde:-üm, -de**

Gazel 102

Mısra: 5

Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.

dilümde şu'le-i süzüm
olupdur bezm-i gam
şem'i
gözümde eşk-i hûn-âbum
şarâb-ı hoş-güvârumdur

59. **dilinde:-i, -n, -de**

Gazel 85

Mısra: 2

Dil, lisan II Gönül,
yürek. ('âşığın gönlü).

'ışk âteşine yan yüri
pervâne-vâr var
'âşık dilinde şem' mişâli
yanar nâr

60. **dilleri:-ler, -i**

Gazel 210

Mısra: 1

Gönül, kalp, yürek.
II Âşığın gönlü.

dilleri şâd eyler açsa ol
ruh-ı gül-fâm-ı fem
her zamânda baña irsâl
itdügi peygâm-ı gam

61. **dil:**

Gazel 276

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

hayrete düşe gam
esrârını dil niçe yiye
düşelüm bâdeye gel
n'olsa gerekdür beh deye

62. **dil:**

Gazel 306

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
yüreği, kalbi.

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bādesi
anuñ-içün āhir anuñ oldı
dil üftādesi

63. **dili:-i**

Gazel 186

Mısra: 7

Gönül, kalp, yürek.

*II Lambada, kandilde ve
mumda yağın, çakmakta
benzinin yanmasını
sağlayan, türlü
biçimlerde bükülmüş
veya dokunmuş
pamuktan yapılan
genellikle yağ çekici
madde.*

şem'-i bezmüñ şevk-i
ruhsāruñla yanmışdur
dili

hasret-i la'lüñle pür-
hündur derünī sāgaruñ

dil al:-

1. **dil al:-mag, -a**

Gazel 110

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gönül almak,
gönlünü çelmek, üzülen*

*ve kalbi kırılan bir kişiyi
sevindirmek.*

dil almağa kırmış çok
hāller haţ zîr-i zülfünde
kemān almış ele eydür
kemīn olmuş nihān [yer
yer]

2. **dil al:-**

Rübai 7

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aşık etmek, gönül
çelmek.*

iy hadeng-i ğamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal 'uşşāk
kalbinden dil al

dil kişveri:

1. **dil kişveri:-ni**

Gazel 255

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi.

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña karşı turur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

dil mürdesi:

1. **dil mürdesi:**

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ölü gönül. II Aşığın
gönlü.*

leblerüñ zıkr eylesem dil
mürdesi bulur hayāt
'ālem-i cāndur baña sen
cān-ı 'ālemden murād

dil sefinesi:

1. **dil sefinesi:**

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül gemisi.

girdāb-ı ğamda kaldı
meded dil sefinesi
kaldı kenāra çıkmadı
bār-ı girānumuz

dil şişesi:

1. **dil şişesi:**

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül şişesi II cam

*gibi ince, hassas ve
kırılğan gönül.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şışesine inkisār
ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrātü'ş-şafā

2. dil şışesi:-ne

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül şışesi II cam

*gibi ince, hassas ve
kırılğan gönül.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şışesine inkisār
ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrātü'ş-şafā

dil uzad:-

1. dil uzad:-ur

Gazel 250

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yayılmak.

süz-ı sīnem od şalıpdur
ser-beser sahrālara
seyl-i eşküm dil uzadur
dīde-i deryālara

dil uzat:-

1. dil uzat:-ma

Gazel 206

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kötü söz söylemek,
yermek, beddua etmek.*

efāz-ıla dil uzatma

feżāyilūñ yoğ-ısa

'avāma fażl-ıla şatma

özünü olma füzül

dil ver:-

1. dil ver:-

Gazel 300

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gönül vermek,
sevmek, âşık olmak.*

raķıbe dil verürsin tatlu

tatlu

baña düş-nām idersin acı

acı

dil vir:-

1. dil vir:-di

Gazel 160

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gönül vermek, âşık
olmak.*

germ olup dil virdi
meclisde ruḥ-ı dildāre

şem'

şevkden göz göze

yandurdı vücūdın yāra

şem'

dil zevrākı:

1. dil zevrākı:

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül sandalı;

aşığın gönlü.

düşdi dil zevrākı girdāb-ı

yem-i derd ü ğama

meded ey Hıẓr-ı

mübārek-pey anı eyle

ḫalāş

dilā:

1. dilā:-, -

Gazel 42

Mısra: 2

Ey gönül. || Ey

sevgili.

lebi üstinde nigāruñ ḫaṭı

rāh-ı zulmāt

şora bulunur anda dilā āb-

ı ḫayāt [vb]

2. **dilā:-, -****Gazel 42**

Mısra: 3

*Ey gönül. || Ey**sevgili.*

seng-çalb olma dilā etme

haķāretle nazār

şırça göñüllü olur key

şakın ey meh mir'āt

3. **dilā:-, -****Gazel 94**

Mısra: 7

*Ey gönül. || Ey**sevgili.*

hazer kılmaz mısın

hergiz dilā mevc-i

telātumdan

irişür devlet-i dīdāra bu

dem gözi açıklar

4. **dilā:****Gazel 22**

Mısra: 8

*"Ey gönül!"**anlamında şairin**gönlüne hitabı.*

şāhid-i 'ışkuñ cemāl-i

cilverini her nazār

görmek olurdı dilā

āyineñ olsa şāf aña

5. **dilā:****Gazel 51**

Mısra: 5

*"Ey gönül!"**anlamında şairin**gönlüne hitabı.*

dilā nāzūk hevālar kıllan

ammā perdeden çıkma

maķām-ı 'ışka gel

sözünle nāyı saña dem-

sāz [it]

6. **dilā:****Gazel 53**

Mısra: 7

*"Ey gönül!"**anlamında şairin**gönlüne hitabı.*

dilā erbāb-ı devlet

ķapusında rāzı olmazsın

tevekkül işigin tūt kim

degül bāb-ı rızā devlet

7. **dilā:****Gazel 85**

Mısra: 7

*"Ey gönül!"**anlamında şairin**gönlüne hitabı.*

hāk olduğun huzūruna

'arz eyleme dilā

nāzūk ṭabī'at olana olur

ğubār-bār

8. **dilā:****Gazel 87**

Mısra: 6

*"Ey gönül!"**anlamında şairin**gönlüne hitabı.*

ķıble haķķı ķılsa ṭaķbīl-i

āyādi-i ķabūl

saña istiķbāl ide ol dem

dilā iķbāller

9. **dilā:****Gazel 101**

Mısra: 7

*"Ey gönül!"**anlamında şairin**gönlüne hitabı.*

çekme yārūñ zūlfı

ucından dilā ṭul-i emel

ķo bu sevdāyı ki cem' -

iken perīşānlık budur

10. **dilā:****Gazel 106**

Mısra: 4

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yār
gerçi hākister dilā āyīne-i
āhen açar

11. dilā:

Gazel 122

Mısra: 11

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

dilā etme nazār yāra be-
çeşm-i hazz-ı nefsanī
şaķın kılma ta'allül bu
şeh-i 'ışkuñ yasağıdur

12. dilā:

Gazel 133

Mısra: 7

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

cān virüp aldı metā'-ı
'ışkı şunlar kim dilā
bu fenā bāzārda haķķā ki
buldılar ucuz

13. dilā:

Gazel 161

Mısra: 2

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

merd-i leīm loķmasına
etme sen tama'
k'olmaz ķanā'at ehli dilā
eyleyen tama'

14. dilā:

Gazel 169

Mısra: 5

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

menzil-i maķşūda vardı
dilā tır-i murād (-)
ol ķaşı yā eylese
şanduka-i sīnem hedef

15. dilā:

Gazel 193

Mısra: 6

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

mutrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden çengine
kaddümi muzrāb-ı ğam
kıldı dilā mānend-i çeng

16. dilā:

Gazel 232

Mısra: 7

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

'ışķ āteşine yanmaģa sen
evvelā dilā
gel döne-ağlamak
[nedür] ögren kebābdan

17. dilā:

Gazel 291

Mısra: 3

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

dilā rāh-ı tevekkülден
yañılup inhirāf itme
irişür menzil-i maķşūda
zīrā ittikāl [ehli]

18. dilā:

Gazel 294

Mısra: 6

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

nūr-ı haķdan rūşen ola tā
ki ķalbün hānesi

dīde-i cānī açık tūt sen
dilā revzen gibi

19. dilā:

Kaside 16

Mısra: 11

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

bī-nevā olma dilā 'add
olıgör 'uşşākdan
çārgāh-ı evc-ı a 'lādur
maḳam-ı çār-yār

20. dilā:

Gazel 75

Mısra: 3

"Ey gönül"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

mezkūr ola gör eylik-ile
dilde dilā kim
kibr ile nifāḳ ehli olan
edeb-bed

21. dilā:

Kaside 11

Mısra: 23

"Ey gönül!"

*anlamında şairin
gönlüne hitabı.*

evāmīr ile nevāhī yerini
gözle dilā
umura şer' ile eyle şürū'
ol emre mutī'

dil-āver:

1. dil-āver:

Gazel 13

Mısra: 10

Yürekli, cesur, yiğit.

zülfine bağılu getürdi dili
hāl-i ruhsār
Rūm elinde olur ekşer bu
dil-āver peydā

2. dil-āveri:-i

Gazel 282

Mısra: 10

Yürekli, cesur, yiğit.

girse ḥadengi ḳalbe
Şihābī yüreklenür
iḳlim-i cānuñ ad-ıla
oldur dil-āveri

3. dil-āverdür:-dür

Gazel 29

Mısra: 10

Yürekli, cesur, yiğit.

II Gönül alan sevgili.

küştgīr-i ḡam zebūnīdür
bugün meydānda

pehlevān-ı bezm-i rezm-
ārā dil-āverdür şarāb

dil-āvīz:

1. dil-āvīz:

Gazel 271

Mısra: 2

*Gönlü çeken, gönlü
kendine cezbeden güzel.*

hāl-i fettānūñ ruḥuñda
fitne-engīz olmada
çeşm-i ḳattālūñ gibi
zülfüñ dil-āvīz olmada

dilber:

1. dilberi:-i

Gazel 297

Mısra: 10

*Gönlü alıp götüren,
gönlü kendine çeken
güzel, sevgili.*

ol mehūñ medḥin Şihābī
dilde taḳdīr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şā'ir dilberi

2. dilberüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 1

*Gönül alan güzel ||
Sevgili.*

dil-ferībüm dil-
pesendüm dil-sitānum
dilberüm
kāmēt-i nāzūk nihālüm
şāh-ı şūh-ı nevberüm

3. dilber:

Gazel 167

Mısra: 1

*Aşık olunan,
sevilen, maşuk.*

dizdi āşıkları dergāhına
dilber şaf şaf
geldi maşşer yirine şanki
ölenler şaf şaf

4. dilbere:-e

Gazel 197

Mısra: 4

*Aşık olunan,
sevilen, maşuk.*

almak isterseñ du ‘asın
luţf-ıla
var niyāz it dilbere dökül
sökül

5. dilberüñ:-üñ, -

Gazel 186

Mısra: 12

*Gönlü alıp götüren,
gönlü kendine çeken
güzel, sevgili.*

‘ālem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihābī ādeme
mişli vardur cihānda bir
mülāyim dilberüñ

6. dilberüñ:-üñ

Gazel 246

Mısra: 5

*Aşık olunan, gönlü
kendine çeken.*

gizlenür zülfi şebinde
dilberüñ hāl-i lebi
la‘l uğurlamağa gelmiş
şanki hindū-yı siyāh

7. dilber:

Gazel 79

Mısra: 1

*Gönlü alıp götüren,
gönlü kendine çeken
güzel. II Sevgili.*

eylemez katlüm benüm
ol sāde-rū dilber murād
tîğî rengin olsa kanumla
olur dem ber-murād

8. dilber:

Gazel 227

Mısra: 7

*Gönlü alıp götüren,
gönlü kendine çeken
güzel. II Sevgili.*

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

9. dilberüñ:-üñ

Gazel 89

Mısra: 1

*Gönlü alan, güzel. ||
Sevgili.*

dilberüñ gerçi leb-i la‘l ü
ruḥ-ı gül-gūnı var
‘āşıkun da eşk-i rengin ü
dil-i pür-hūnı var

10. dilber:

Gazel 243

Mısra: 4

*Âşık olunan, gönlü
kendine çeken. (Sevgili).*

cefā itmek dirîğā yāra
dāyim ‘ādet olmışdur
vefāya kâbil olsa bâri
dilber olmasa bed-hū

11. dilber:

Gazel 280

Mısra: 3

*Âşık olunan, gönlü
kendine çeken. (Sevgili).*

jeng-i ğamdan her ne
deñlü ey dilber gider
cılve-i cānān verür
āyīne-i cāna cilā

dilberā:

1. dilberā:

Gazel 20

Mısra: 10

*Ey gönül alan
(sevgili).*

dün gice ne ẖvāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi ẖvāb
görinen ancak hayāl-ı
hüsniñ oldı dilberā

dilber-i 'avyār:

1. dilber-i 'avyār:-e

Gazel 160

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hilekar, düzenbaz
sevgili.*

devr-i hüsniinde
dolandurdı niçe
pervānesin
beñzemişdür fi'l-meşel
bir dilber-i 'avyāre şem'

dilber-i gül çehre:

1. dilber-i gül çehre:- (y)e

Kaside 24

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Gül yüzlü
dilber/sevgili.*

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruhsārı-durur zülf-i
semen-sā bülbül

dilber-i hindū-beçe:

1. dilber-i hindū-beçe:-

dür

Kaside 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hintli çocuk güzeli.

şanki bir dilber-i hindū-
beçedür 'anber būy
gösterür taraf-ı külehden
şaçı güyā sünbül

dilber-i ra'nā:

1. dilber-i ra'nā:-dur

Gazel 195

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönlü kendine
çeken güzel (sevgili).*

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra'nādur kim
gül beden gonca dehen
ğāliye haṭ müşgīn hāl

dilber-i şīrīn:

1. dilber-i şīrīn:

Gazel 228

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gönül alan Şirin.

ey Şihā[bī] mülk-i
naẓmuñ Hüsrevī olduñ
dedi
şā'r-ı rengīnüm görüp ol
dilber-i Şīrīn sūḥan

dilber-melīḥ:

1. dilber-melīḥ:

Gazel 66

Mısra: 1

*Güzel, şirin,
sevimli, latif; gönül alan
sevgili.*

zıkr-i lebūñle şimdi eyā
dilber-melīḥ
añılmaz oldı gitdi dem-i
mu'ciz-i mesīḥ

dildār:

1. **dildāruñ:-uñ****Gazel 214**

Mısra: 1

Gönül alan, sevgili.

kuçmağa kıl deñlü

dildāruñ miyānın

bulmadum

gerçi çok sordum

dehānından nişānın

bulmadum

2. **dildāra:-a****Gazel 249**

Mısra: 10

*Birinin gönlüne**malik olan maşuka:**güzeli || Sevgili.*

ne şorar dirse Şihābī leb-

i şirīnūmden

dada gelmiş deyü 'arz

olına ol dildāra

3. **dildāruñ:-uñ****Gazel 41**

Mısra: 11

*Gönül alan sevgili,**maşuk.*

seng-i cevri baña

dildāruñ katı tatlu gelür

bu meşeldür der 'arab

zarbe'l-ḥabīb gül-zār-ı

bīb

4. **dildāruñ:-uñ****Gazel 171**

Mısra: 1

*Gönlü kendine**bağlamış olan kimse,**sevgili.*

al geymiş yine dildāruñ

işī āl ancak

lebi kan içdüğine zülf-i

ruḥı dal ancak

5. **dildāruñ:-uñ****Gazel 144**

Mısra: 9

*Birinin gönlüne**malik olan maşuka:**güzeli. || Sevgili.*

dişlerü nazmında

dildāruñ olur gevher-

nişār

feyz bādından Şihābī

baḥr-ı ṭab'um etse cüş

dilde:1. **dilde:-de****Gazel 44**

Mısra: 2

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

olursa cānda āsār-ı

muḥabbet

görünür dilde envār-ı

muḥabbet

2. **dilde:-de****Gazel 98**

Mısra: 6

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

kākülün sevdāsınuñ cānā

ḥayālī başdan

dilde bir ṭul-i emel

müşkil taḥayyüldür gider

3. **dilde:-de****Gazel 115**

Mısra: 5

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

dilde ṭaṇ mı saklasam

'aşk u muḥabbet

cevherin

kūşe-i vīrānede

gencīneler medfūn olur

4. **dilde:-de****Gazel 124**

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

n'ola var-ısa dilde istignā
hāk-i pāyini kīmyā
bilürüz

5. dilde:-de

Gazel 150

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

eşkimün katreleri dāne-i
tesbīhümdür
dilde tekrār idüben
nāmuñ okurın ihlās

6. dilde:-de

Gazel 221

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

egerçi dūr-i mehcūr
olmuşuz zībā cemālinden
hele tenhā kıomaz dilde
hayāli müstedām olsun

dilden düşme:-

1. dilden düşme:-di

Kaside 23

Mısra: 31

Kelime Tipi: -
Dilden düşmemek.

dilden bu gice düşmedi
hatt-ı leb-i dilber
eglençe idi meclis-i
‘irfāna benefşe

dile:

1. diledüm:-dii, -m

Gazel 14

Mısra: 9

Arzu etmek, istemek,
talep etmek.

derse diledüm destūr
başını kabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyhāneye Mevlānā

2. dilerseñ:-r, -se, -ñ

Gazel 49

Mısra: 7

Arzu etmek, istemek,
talep etmek.

selāmet yakasın bulmak
dilerseñ dāimā ey dil
ta ‘alluk dāmenin çek
ih̄tiyār it küşe-i uzlet

3. dilerdin:-r, -sin

Gazel 208

Mısra: 7

Arzu etmek, istemek,
talep etmek.

dilersin hāne-gāhda
şūfiyā sen ‘ālem-i vahdet
gele meyhāne zevķin gör
bu dağı başka bir ‘ālem

4. dilerseñ:-r, -se, -ñ

Gazel 294

Mısra: 9

Arzu etmek, istemek,
talep etmek.

‘ilm-i gayb esrārını
bilmek dilerseñ
kimsenün
gizlü ‘aybın yüzine urma
mey-i rüşen gibi

5. diler:-r

Gazel 2

Mısra: 3

Arzu etmek, istemek,
talep etmek.

ben tālabin cefāsına
vaşlın diler raķīb
mihr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

6. dilerseñ:-r, -se, -ñ

Gazel 73

Mısra: 12

*Arzu etmek /
istemek.*

yoğ it bu Ka‘be-i ‘ışkuñ
yolında mevcūduñ
şafā-yı bākī dilerseñ var
eyle mahv-ı vücūd

7. dilerseñ:-r, -señ

Gazel 282

Mısra: 4

Arzu etme, isteme.

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ āteş
içinde semenderi

8. dilerseñ:-r, -señ

Gazel 302

Mısra: 10

Arzu etme, isteme.

kıl Şihābīnūñ bu nazm-ı
ābdārın istimā‘
gūşına aşmak dilerseñ
gūş-vār-ı cevheri

9. dilerseñ:-r, -se, -ñ

Gazel 45

Mısra: 4

Arzu etmek, istemek.

yyüp içey deyiñ ta‘n
eyleme her-bār rindāne

dilerseñ sen de mey iç
hāy ekl-i mālī evkāf it

dile:-

1. diler:-r

Kaside 23

Mısra: 22

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek.*

çāk itdi girībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

2. dilerse:-r, -se

Gazel 172

Mısra: 4

*Arzu etmek, istemek,
talep etmek. II Allah'ın
dilemesi, istemesi.*

zāt-ı vahdet kim hākīm-i
fā‘il-i muṭlaq-durur
hikmet-ile yoğı var eyler
dilerse varı yok

diler ki:

1. diler ki:-up, -durur

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Diler ki, umduğu
budur.*

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rüb
diler ki hācibūñ olup
ala bu āh ele cüb

dil-ferīb:

1. dil-ferībüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 1

Gönül avlayan.

dil-ferībüm dil-
pesendüm dil-sitānum
dilberüm
kāmēt-i nāzūk nihālüm
şāh-ı şūh-ı nevberüm

dil-güşā ol:-

1. dil-güşā ol:-

Gazel 197

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gönül açan, kalbe
ferah veren olmak.*

sen melāhat gülşenisin
dostum
dil-güşā ol dāyimā gül
gibi gül

Kelime Tipi: -

Âşığın gönlü.

dilgüşā ol:-

1. **dilgüşā ol:-up**

Kaside 20

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Gönül açmak, kalbe
ferahlık vermek.*

dilgüşā olup ferahtan
hālne 'ālem güler
nevha idüp ağladuqça
ebr-i giryān-ı bahār

dil-güşā-yı 'ıyd:

1. **dil-güşā-yı 'ıyd:**

Kaside 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gönül açan, kalbe
ferah veren bayram. II
Ramazan bayramı.*

mührini bozdu kufi-i
şıyāmuñ çü dest-i şer'
şādī kapusın açdı yine
dil-güşā-yı 'ıyd

dil-i 'aşık:

1. **dil-i 'aşık:**

Gazel 36

Mısra: 4

gulgul-i bülbül şurāhī
cām-ı müldür āl-i gül
hāl-i hadd-i sākī
fülfuldür dil-i 'aşık kitāb

dil-i aşüfte':

1. **dil-i aşüfte':-i**

Gazel 190

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Perişan gönül. II
Çılgınlar gibi aşık gönül.*

zülfüne bağla hākīm-āne
dil-i aşüfte'i
bend-zencir eylemekdür
çāresi dīvānenüñ

dil-i bī-çāre:

1. **dil-i bī-çāre:**

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Çaresiz, zavallı
gönül.*

mürg-i cān tu'me-i vaşla
tamā' eyler līkin
kānī' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'ankā

dil-i bīmār:

1. **dil-i bīmār:**

Gazel 201

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hasta gönül; aşık,
tutkun gönül.*

tımārına 'ışkuñ düşeli bu
dil-i bīmār
ğam mezra'asından hele
derd eyledi hāşıl

dil-i dīvāne-i kays:

1. **dil-i dīvāne-i kays:-a**

Gazel 137

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kaysın divane
olmuş gönlü. II Leyla ve
Mecnun hikayesinin
erkek kahramanı
Mecnun'un divane
gönlü..*

etme 'ışkuñda dil-i
dīvāne-i Kaysa kıyās
hak-şinās ol a benüm
leylī hırāmum hak-şinās

dil-i güm-rāh:

1. **dil-i güm-rāh:-a****Gazel 201**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yolunu şaşırmış**gönül.*

iy pîr-i muğân gel dil-i

güm-rāha delîl ol

kim didiler: “ el-dāl ‘alî

el-ḥayr kefā‘il”

dil-i haste:1. **dil-i haste:****Gazel 263**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hasta gönül. II**Âşığın gönlü.*

dil-i haste şorarsa

leblerüñ remzini ‘ayb

itme

ḥayāt-ı cāvidānî görünür

anuñ suvālinde

dil-i miskîn:1. **dil-i miskîn:****Gazel 250**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zavallı gönül. II**Âşığın gönlü.*

tutalum zülfünüñ olmuş

dil-i miskîn esîr

ey gözi sāḥir anı

yutturma ejderhâlara

dil-i mübtelâ:1. **dil-i mübtelâ:-y, -ise****Gazel 252**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşık gönül.

ḥâtır-şikeste haste dil-i

mübtelâ-y-ise

durmaz cefâyı arturur ol

bî-vefâ-y-ise

dil-i nākām:1. **dil-i nākām:****Gazel 305**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Muradına erememiş
gönül.*

la ‘l-i dilberden dil-i

nākām alursa kāmını

nāme-i ‘uşşâkda evvel

yazarlar nāmını

dil-i nā-kām:1. **dil-i nā-kām:****Gazel 229**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Muradına**erememiş, talihsiz gönül.**II Âşığın bahtsız gönlü.*

dehānuñ sevse incime

dil-i nā-kāmdan kemden

saña bilsem benüm

‘aynüm zarar bu

nāmeden nemden

dil-i nā-kām-ı kem:1. **dil-i nā-kām-ı kem:****Gazel 210**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Muradına erememiş
değersiz gönül.*

nā-murād olmağa pîr-i

‘aşka olmuşdur mürîd

etmedi ben bildüğüm bu

kim dil-i nā-kām-ı kem

dil-i nālende:1. **dil-i nālende:-i****Gazel 279**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnleyen gönül.

bâğ-ı hüsn içre görenler
sen gül-i pür-hānde'ı
beñzedürler bülbul-i zāre
dil-i nālende'i

dil-i pür-hün:

1. dil-i pür-hün:-ı

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan dolu gönül. II
Gönlü aşk derdiyle dolu
olan âşık.

dilberüñ gerçi leb-i la'l ü
ruh-ı gül-günü var
'âşıkun da eşk-i rengin ü
dil-i pür-hünü var

2. dil-i pür-hün:

Kaside 22

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kanlı gönül. II
Yaralı gönül.

hasret-i hāl-i leb-i yār-ıla
âşüfte düşüp
dāğdār-ı gam-ı miñnet
dil-i pür-hün lāle

dil-i şeydā:

1. dil-i şeydā:-(y)ı

Gazel 237

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Deli, divane gönül.

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydāyı
yene sākī umarın bāde-i
la'lün emerın

dil-i vīrān:

1. dil-i vīrān:-um, -dan

Gazel 236

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yıkık, harabe gönül;
acı, keder içindeki gönül.

hāne-i dil қо harāb
olmağa yüz tutasın teg
çıkmasın genc-i gamuñ
bu dil-i vīrānumdan

2. dil-i vīrān:-um, -dan

Gazel 236

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yıkık, harabe gönül;
acı, keder içindeki gönül.

çıkmadı tūr-i gamuñ bu
dil-i vīrānumdan

durmayup yer etümi
gam-ısa biryānumdan

diline:

1. diline:

Kaside 2

Mısra: 12

Gönül.

insān gözine kuhl-i
başiret çeküp elün
'irfān diline ma'rifetün
açdı şāh-rāh

diller:

1. dilleri:-i

Gazel 70

Mısra: 7

Gönül, kalp, yürek
II âşıklar.

almağa sāde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşāta gibi başladı reng-
ile āla ruh

dil-pesend:

1. dil-pesendüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 1

Gönle hoş gelen,
gönlün beğendiği.

dil-ferībüm dil-
pesendüm dil-sitānum
dilberüm
kāmēt-i nāzük nihālüm
şāh-ı şūh-ı nevberüm

dilrübâ:

1. dilrübâlar:-lar

Gazel 173

Mısra: 3

Gönül alan sevgili.

dilrübâlar 'âlem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşādı [yok]

2. dilrübâ:

Gazel 11

Mısra: 10

Gönül alan,

*güzelliğiyle herkesi
kendine hayran bırakan,
herkesi kendine
bağlayan. II Sevgili.*

gördiler ten-gāha dönmiş
gönlümi
kehrübā gibi kıpar her
dilrübā

dil-şifā-yı la 'lūñūñ

terkibi:

1. dil-şifā-yı la 'lūñūñ

terkibi:-ni-üñ, -üñ

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Gönüle

*şifa veren kırmızı
dudağının bütünlüğü,
varlığı, güzelliği.*

dil-şifā-yı la 'lūñūñ
terkibini mevzūn okur
bu- 'Alī Sīnā şanasın
hikmet-i kânūn okur

dil-sitān:

1. dil-sitānum:-um

Gazel 218

Mısra: 1

Gönül alan. II

Sevgili.

dil-ferībüm dil-
pesendüm dil-sitānum
dilberüm
kāmēt-i nāzük nihālüm
şāh-ı şūh-ı nevberüm

dil-zār:

1. dil-zār:

Gazel 178

Mısra: 5

Inleyen gönül.

dil-zār u ten şikeste
vuşlat kıpası beste
ğam şeşderinde kıaldım
hergiz güşāde yer yok

dimāğ:

1. dimāğını:-ı, -n, -ı

Gazel 285

Mısra: 5

*Ar. is. Beyin, akıl,
şuur.II Burun.*

ellerūñ etdi dimāğını
mu 'atıtar nāfe-veş
şāne yārūñ zūlf-i 'anber-
bārını eller gibi

2. dimāğını:-ı, -n, -ı

Kaside 23

Mısra: 41

*Ar. is. Beyin, akıl,
şuur.II Burun.*

būyından idüp halk
dimāğını mu 'atıtar [vb]
gösterdi 'aceb hulk-ı
kerīmāne benefşe

3. dimāğ:

Gazel 163

Mısra: 4

Akıl, bilinç, şuur.

böyle mizāc-ı ‘illete
hikmet ne iy ṭabīb
zūlf-i niğarı görelî
sevdāyidür dimāğ

4. **dimāğa:-a**

Kaside 2

Mısra: 22

Akıl, bilinç, şuur.

midḥat-ı gülşen-i tevḥīde
olursın meddāh
bāğ-ı feyżinden irişürse
dimāğa nesemāt

dîn:

1. **dінде:-de**

Kaside 16

Mısra: 20

*Bir milletin itikatça
umumen tuttuğu yol, dîn-
i İslâm.*

yār-ı sâni kim lakab
hakdan aña fāruḳdur
farḳ-ı küfr ü dінде oldur
hüsām-ı çār-yār

dîne getir:-

1. **dîne getir:-di**

Gazel 257

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Müslüman olmasını
sağlamak.*

bir ḳara kāfer-i Hindü-
beçe itdi ḥālî
ruḥı ferzend idinüp anı
getürdi dîne

dinil:

1. **dinildi:-di**

Kaside 16

Mısra: 23

*Denilmek,
söylenmek II
adlandırılmak.*

yār-ı rābi ‘ kim dinildi
bāb-ı şehir-i ‘ilm aña
hem ‘ālim ü hem ḥalīm
oldur kirām-ı çār-yār

diñle:-

1. **diñlemekden:-mekden**

Gazel 279

Mısra: 10

*Kulak vermek,
dinlemek.*

bülbül-i ṭab ‘-ı Şihābīnün
kulak tut remzine
diñlemekden var-ısa
şevküñ eger ḥvānende’i

diñle:

1. **diñle:**

Gazel 133

Mısra: 10

*Dinlemek, kulak
vermek, işitmek.*

zühre çengine kulak
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī ḥayli erkek
sāzdur diñle ḳopuz

2. **diñle:**

Gazel 176

Mısra: 9

Dinle! Kulak ver!.

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tutma kulak

3. **diñleme:-me**

Gazel 141

Mısra: 7

*Dinlemek, duymak,
işitmek, kulak vermek.*

şarāb iç muṭrib-i tāze-
cüvānuñ diñleme şavtın
belin bükmiş zamāne

çeng-i meclis pîr-i pend
olmuş

4. diñle:

Gazel 208

Mısra: 10

*Dinlemek, duymak,
işitmek, kulak vermek. II
Önemsemek, dikkate
almak.*

edeb üzre otur pîr-i
harābātuñ huzûrında
rumûzın fehm idüp diñle
gelür neyden nefes dem-
dem

5. diñle:

Gazel 276

Mısra: 4

*Dinlemek, duymak,
işitmek, kulak vermek. II
Önemsemek, dikkate
almak.*

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstühvân-ı ten enîn etdi
nefes dāyım bād

dırahtân-ı bahār:

1. dırahtân-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Bahar ağaçları.

şaf şaf olup tursalar
dīvân-ı gülşende n'ola
hil'at-i nev-rûzı geyindi
dırahtân-ı bahār

dırāz ol-:

1. dırāz ol-:-sun

Gazel 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Uzun olmak II
uzamak.*

Şihābī ol sehī kıddüñ
'ömrüñ dırāz olsun
gerekdür 'ālem içr'arada
zīrā himmet-i a'lā

direk:

1. direk:

Gazel 185

Mısra: 8

*Ağaçtan veya
demirden yapılan uzun
ve kalın destek || Destek.*

eşk-i çeşmümdür benüm
deryā-yı hūn

keştîdür cismüm aña
āhum direk

dirhem:

1. dirhemini:-i, -n, -i

Gazel 250

Mısra: 6

*Okkanın dört yüzde
biri ağırlığında bir ölçü
birimi.*

naqd-i eşki yolına harc
etdügüm çok görmeñüz
hāk-i pāyi dirhemini
vermezın dünyālara

dirîğ degül:

1. dirîğ degül:

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sakınmamak.

öldürmez atdı kıtlüme
cānān dirîğ-ı tîğ
şemşîr-i ābudārına
cānum degül dirîğ

dirigâ:

1. dirigâ:

Gazel 131

Mısra: 1

"Eyvah, çok yazık"
anlamında ünlem.

dirîgâ sâkı-i devrân baña
cām-ı şafâ vermez
müdāmî sergirân
etmekdedür derde revâ
vermez

2. dirîgâ:

Gazel 243

Mısra: 3

"Eyvah, çok yazık"
anlamında ünlem.

cefâ itmek dirîgâ yâra
dâyim 'âdet olmuşdur
vefâya kâbil olsa bâri
dilber olmasa bed-ḥû

3. dirîgâ:

Gazel 27

Mısra: 1

"Çok yazık,
eyvahlar olsun".

hem-dem olmuşdur dirîgâ
âh u derd ü ğam baña
ğuşşadan ğayrı ḥarîm-i
dilde yok maḥrem baña

dirîg-ı tîg:

1. dirîg-ı tîg:-dı

Gazel 165

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Esirgeyici,
merhametli ok. II
Öldürmeyen ok. II
Sevgilinin yan bakış oku.

öldürmez atdı kıtlüme
cânân dirîg-ı tîg
şemşîr-i âbudârına
cânüm degül dirîg

diril-:

1. dirilen:-(e)n

Gazel 260

Mısra: 6

Canlanmak, hayat
bulmak.

şeh-i 'ışk olan iñen
şevkete meyyâl olmaz
gerçi dâra dirilen mâyil
olur dârâta

diş:

1. dişlerü:-ler, -ü

Gazel 144

Mısra: 9

Diş. II Sevgilinin
dişi. Klasik Türk şiirinde
çoğunlukla inci ile ilişkili
olarak kullanılır.

dişlerü nazmında
dildârûñ olur gevher-
nişâr
feyz bādından Şihâbî
baḥr-ı ṭab'um etse cûş

diş bile-:

1. diş bile:-r

Gazel 112

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Birine kötülük
yapmak için fırsat
kollamak; öcünü almak
için uygun bir durumu
kollamak.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey ğâfil şaḥın
saña diş biler felek
fîlinüñ ol dendânıdur

diş ur-:

1. diş ur:-un, -ma, -sa

Gazel 301

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Diş vurmak, diş
geçirmek, dişlemek II
Güç yetirmek. II
Taramak.

şaçı ‘aḳdini ḥall itmek o
māhuñ ḥayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belāya şāneden ğayrı

dişle:-

1. dişlemiş:-miş

Gazel 208

Mısra: 12

*Dişlerini geçirmek,
ısırmak.*

yaḳasın çāk idüp gel
şubḥa dek zār eyle[sin]
bülbul
meger kim ğonca
bikrinüñ lebinî dişlemiş
şebnem

dişle:

1. dişlesin:-sin

Gazel 227

Mısra: 1

*Dişlerini geçirip
ısırmak.*

bir kez zih-i kemānını
teg tiri dişlesin
peykān-ı ğamzesini қо
cānuma işlesin

ditre:

1. ditretür:-t, -ür

Gazel 305

Mısra: 6

*Titretmek,
titremesine yol açmak.*

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
raksa gelse şīvesinden
ditretür endāmını

dīvān:

1. dīvānum:-um

Gazel 248

Mısra: 1

*Divan şairlerinin
kaleme aldığı şiir kitabı.*

girdi dīvānum nezāketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbul güyiyā bağ-
ı bahāruñ koynına

2. dīvānı:-ı

Kaside 13

Mısra: 6

*Büyük meclis, yüce
divan.*

oturdı kürsi-i ‘arşa
begāyet ‘ālīdür şānı
kuruldu şer‘inüñ tā evc-i
isti‘lāda dīvānı

dīvāne:

1. dīvānenüñ:-nüñ

Gazel 190

Mısra: 8

*Aşk ile kendinden
geçmiş, aşk delisi.*

zülfüne bağla ḥakīm-āne
dil-i āşüfte’i
bend-zencir eylemekdür
çāresi dīvānenüñ

2. dīvāneden:-den

Gazel 301

Mısra: 8

*Aşk etkisiyle
kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

ġam-ı Leylā-y-ile
Mecnün olan şol Ḳays
‘āḳıldür

cünün ıtlāḳın aña
eylemez dīvāneden ğayrı

3. dīvāne:

Gazel 304

Mısra: 4

*Aşk etkisiyle
kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

kākül-i dildäre tolaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

4. dīvāne:

Kaside 23

Mısra: 26

Aşk etkisiyle

*kendinden geçmiş,aklı
başında olmayan âşık.*

cem ‘ oldı gülistāna yine
hayli şüküfe
gürzi-y-le olur çavuş o
dīvāne benefşe

dīvān-ı bahār:

1. dīvān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahar meclisi.

çün oturdı şeh-nişîn-i
bāğa sulţān-ı bahār
şubh-ı dem kuruldı bir
şāhāne dīvān-ı bahār

dīvān-ı gülşen:

1. dīvān-ı gülşen:-de

Kaside 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gülbahçesi divanı.

şaf şaf olup tursalar
dīvān-ı gülşende n’ola
hil’at-i nev-rüzı geyindi
dırahtān-ı bahār

dīvār:

1. dīvār:

Gazel 241

Mısra: 8

Duvar.

şāhid ü şem ‘ ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşūş ağıyardan dīvār
ola muhkem kapu

divar-ı cennet:

1. divar-ı cennet:

Gazel 129

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Cennet duvarı,

cennet kapısı.

‘āşık-ı dīdār-ı yārız
‘ālem-i ervāḥdan
şanma ey zāhid bizi
divar-ı cennet beklerüz

dīv-i racīm:

1. dīv-i racīm:

Kaside 1

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Kovulmuş,

*taşlanmış, lanetlenmiş
dev || Şeytan. (Allahü
teâlânın rahmetinden
kovulmuş uzaklaştırılmış
manasında şeytanın
Kur’an-ı kerîmde
bildirilen sıfatı.).*

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
kalbüne yol bulmaya
dīv-i racīm

diyār-ı ‘ālem:

1. diyār-ı ‘ālem:-e

Kaside 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alemin, kâinatın

ülkesi.

taht-ı neşāta geçdi gelüp
pādişā-yı ‘ıyd
düşdi diyār-ı ‘āleme sıyt
ü şadā-yı ‘ıyd

diyār-ı ‘ışk-:

1. diyār-ı 'ışk-:-uñ, -a

Gazel 126

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk diyarı, aşk**memleketi.*

efendüm bir ğarībem ki
 diyār-ı 'ışkuña düşdüm
 qabūl et kim benüm gibi
 belā-keş her zamān
 düşmez

dizdār id-:

1. dizdār id-:-el, -den-

*elden***Gazel 21**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kale muhafızı**yapmak. II Kaleyi**korumakla**görevlendirmek, nöbetçi**yapmak.**ğam hışārına beni dizdār**idelden şāh-ı 'ışk**iy Şihābī ra'd-ı āhum**oldı tūb-endāz aña***dög-:**

1. döger:-er

Kaside 25

Mısra: 36

*Bir şey bir yere**arka arkaya vurmak, üst**üste, tekrar tekrar**çarpmak.**şanasın mürğ-ı şahrādur**ki turup bir ayağ üzre**şadā-yı tabl-bāzuñdan**yerinde her döger nergis***dök-:**

1. dökdi:-di

Gazel 244

Mısra: 10

*(Göz yaşı, kan, ter**vb.) Akıtmak.**bezme geldügin görüp**cām-ı şarāb-ı la'l fām**dökdi sākīnūñ Şihābī**çeşmüm ayağına şu*

2. dökme:-me

Gazel 58

Mısra: 9

*Saçmak, sarf**etmek(mal mülk).**hırs u tamağla dökme**iñen zer hāzāneye**sen bakmaduñ mı bāğda**berg-i hāzāna hīç***dök:**

1. döküp:-üp

Gazel 121

Mısra: 10

*İçindekileri**boşaltmak.**iy Şihābī görelî dāğlar-**ıla sīnemi**sīnesini tağlar taşlarla**döküp ağlar*

2. dökse:-se

Gazel 33

Mısra: 3

*(Göz yaşı, kan, ter**vb.) Akıtmak.**hatt-ı ğubāra dökse 'arağ**ol gül-i tarı**zī şun'-ı şānī'i ki olur āb-**gil gül-āb*

3. döküm:-dü, -m

Gazel 277

Mısra: 5

*(Göz yaşı, kan, ter**vb.) Akıtmak.**döküm yoluña 'aşk-ıla**eşküm cevāhirin**sen pādīşāh-ı hüsn-içün**açdum hāzīne'i*

4. **dökülür:-ül, -ür**

Gazel 59

Mısra: 3

*Dökülmek,
saçılmak, serpilmek,
etrafa yayılmak.*

kal'a-i tende dökülür
kanlar
görünür yer yer
bedenlerde buruc

5. **dökülür:-ül, -ür**

Gazel 307

Mısra: 2

*Dökülmek,
saçılmak, serpilmek,
etrafa yayılmak.*

nazm-ı dendānuña
beñzer deyi lü'lü-yı teri
dökülür la'l-i lebün
reşkine eşküm güheri

dökül:

1. **dökülür:-ür**

Gazel 300

Mısra: 8

*Dökülmek, akmak,
saçılmak.*

gönül urup gözüm kanın
akıtma

dökülür mi şikest etseñ
zücacı

2. **dökülmüş:-miş**

Kaside 24

Mısra: 32

*Aşağı doğru
sarkmak(Saç
bağlamında).*

goncalar oldu çünān
çemen içre gilmān
saçı vechine dökülmüş
gibi havrā sünbül

3. **dökül:-(ü)l**

Gazel 197

Mısra: 4

*Dökülmek,
saçılmak, yayılmak.*

almaq isterseñ du'āsın
luṭf-ıla
var niyāz it dilbere dökül
sökül

4. **dökül:-(ü)l**

Gazel 285

Mısra: 7

*Dökülmek,
saçılmak, yayılmak.*

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl

sākinün sāķını öpmek
isterseñ sāğar gibi

dol:

1. **doldur:-dur**

Gazel 294

Mısra: 4

*Dolmasını
sağlamak, dolu duruma
getirmek.*

pādişāh-ı mülk-i ma'nī
olmaq isterseñ eger
cevher-i 'ilm-ile doldur
kalbünü mahzen gibi

dolāb:

1. **dolābdan:-dan**

Gazel 233

Mısra: 6

*Değirmen, su çarkı.
II Felek, çark. II Âşığın
gönlü ya da gözleri.*

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
katre katre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

dolandur:

1. **dolandurdu:-dı**

Gazel 160

Mısra: 9

Dolaştırmak.

devr-i hüsninde
dolandurdu niçe
pervānesin
beñzemişdür fi'l-meşel
bir dilber-i 'ayyāre şem'

dolaş-:

1. **dolaşdurur:-dur, -ur**

Gazel 315

Mısra: 2

Saç, iplik vb. şeyler

*birbirine karışarak güç
çözülür duruma gelmek .
|| Gezmek, gezinmek.*

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

doldur:

1. **doldurdu:-dı**

Gazel 238

Mısra: 6

İçine koymak.

nev-'arūs-ı gülşenüñ
güşına mengüş olmağa
jāle doldurdu gülün dürle
seherden dāmenin

dön:

1. **döner:-er**

Gazel 301

Mısra: 6

(Bir şeyin etrafında)

dolaşmak.

vücūdum şem' olupdur
lem'a-i āhumla nīme-rūz
şeb-i gāmda döner yok
üstüme pervāneden
[ğayrı]

2. **dönüp:-üp**

Gazel 158

Mısra: 2

Dönmek, bir

eksende hareket etmek.

nūr-ı şem'-i bādeden
bezm içre düşdükçe şuā'
şevkden sāgar dönüp
pervane-veş eyler semā'

3. **döndüm:-düm**

Kaside 4

Mısra: 17

Benzemek II

dönüşmek.

mey-i gurūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste

niçe beyān ide anı bu
cān-ı dil-ḥaste

4. **dönmez:-mez**

Gazel 276

Mısra: 6

(Bir yere) Geri

*gitmek veya geri gelmek,
avdet etmek.*

düşdi dil zevki gām-ı
baħrine añma ötesin
ne deym hāli dümen
tutmadı dönmez beriye

5. **dönmiş:-miş**

Gazel 11

Mısra: 9

Benzemek,

andırmak, ...gibi olmak.

gördiler ten-gāha dönmiş
gönlümi
kehrübā gibi kıpar her
dilrübā

6. **dönerdi:-er, -di**

Gazel 33

Mısra: 7

Benzemek,

andırmak, ...gibi olmak.

dönerdi rüz-ı düşına bu
şām-ı tîremüz

cem‘-i şafāya gelse ger
ol şem‘-i āfitāb

dön-:

1. döndi:-di

Gazel 266

Mısra: 8

*Bir şeyi andıracak
duruma girmek,
benzemek; ... hâline
gelmek.*

kaşuñ ğamı-y-la meh-
nevā-yı āfitāb-ı hüsñ
döndi hilāle za‘f-ıla
varmadı āyine

2. dönüp:-(ü)p

Gazel 17

Mısra: 4

*(geriye) dönmek ll
bakmak.*

bezm-i ğam içre düşüp
kalmış-idüm ayakda
dest-gır oldu dönüp
üstüme cām-ı şahbā

3. döndi:-di

Gazel 257

Mısra: 2

Başka bir şey halini

*almak, dönüşmek,
benzemek.*

resm-i eşnām-ile naqş
oldı derün-ı sīne

döndi eşkāl-i hayālāt-ıla
deyr-i Çīne

4. döndi:-di

Gazel 314

Mısra: 10

*Başka bir şey halini
almak, dönüşmek,
benzemek.*

karalar şi‘ri Şihābī gibi
her kırtāsī
‘amel-i nāmesine döndi
cihān evrākı

5. döndi:-di

Kaside 21

Mısra: 12

*Başka bir şey halini
almak, dönüşmek,
benzemek.*

ğoncalar ğilmānıdur
güyā şakāyık hūrlar
ravza-i rızvāna döndi
gülşen-i hazrā-yı gül

6. döndi:-di

Kaside 24

Mısra: 41

*Başka bir şey halini
almak, dönüşmek,
benzemek.*

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruhsārı-durur zülf-i
semen-sā bülbül

dönder-:

1. dönderme:-me

Gazel 49

Mısra: 9

*Başka bir tarafa
yöneltmek, çevirmek.*

Şihābī meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

döne-ağla-:

1. döne-ağlamak:-mak

Gazel 232

Mısra: 8

*Dönerek ağlamak,
döne döne ağlamak.
Çekilen acı neticesinde
feryat figan etmek.*

‘ışk âteşine yanmağa sen
evvelâ dilâ
gel döne-ağlamak
[nedür] öğren kebâbdan

dös:

1. döşer:-er

Kaside 25

Mısra: 34

*Bir şeyi bir yere
sermek, yaymak.*

temâşâ-yı riyâza ger
sa‘âdetle süvâr olsañ
semendüñ pâyına ferâş
olup sündüs döşer
[nergis]

döşe:

1. döşendi:-n, -di

Gazel 12

Mısra: 3

*Döşemek, yaymak,
sermek.*

şuffe-i gül-zâr döşendi
bisât-ı inbisât
şehnişîn-i şâha şâh-ı gül
idüpdür ittikâ

döşen:

1. döşendi:-di

Gazel 12

Mısra: 3

*Açıp yaymak,
kumaş, halı gibi şeyleri
bir yeri örtecek biçimde
sermek;serilmek,
yayılmak.*

şuffe-i gül-zâr döşendi
bisât-ı inbisât
şehnişîn-i şâha şâh-ı gül
idüpdür ittikâ

döşet:

1. döşetdi:-di

Kaside 20

Mısra: 3

*Serdirmek,
yaydırmak; kaplatmak II
artırmak, çoğaltmak.*

şulayup şeb-nem döşetdi
şahını ferrâş-ı çemen
mecnû‘-ı hayl-i şükûfe
oldı meydân-ı bahâr

dost:

1. dostum:-um

Gazel 186

Mısra: 5

*Arkadaş, yâren. II
Sevgili.*

kuçmağ olurdu kemer
gibi miyânuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzlü hançerüñ

2. dostum:-um

Gazel 194

Mısra: 7

*Arkadaş, yâren. II
Sevgili.*

kîmyâdur her gedâya
gerd-i râhuñ dostum
tûtiyâdur dîde-i giryâna
hâk-i mağdemüñ

3. dostum:-um

Gazel 197

Mısra: 7

*Arkadaş, yâren. II
Sevgili.*

sen melâhat gülşenisin
dostum
dil-güşâ ol dâyimâ gül
gibi gül

4. dostum:-um

Gazel 205

Mısra: 3

*Arkadaş, yâren. II
Sevgili.*

zāhir oldu şafha-i
hüsnuñde haṭṭuñ dostum
ṭayy olunup defter-i
‘ömrüm baña irdi ecel

5. **dostum:-u, -m**

Gazel 62

Mısra: 2

Dost, arkadaş. II
Sevgili.

şabrumı görüp cefâsın
arturur ağyār geç
gerçi derler dostum “el-
şabr miftāhü’l-ferec”

dōstān:

1. **dōstān:**

Gazel 183

Mısra: 6

Birini riyasız ve
samimi duygularla
seven, her bakımdan
kendisine güvenilir
kimse, enis.|| Dostça,
arkadaşça.

elūñ öpdürme düşmendür
saña ağyār-ı bed-ḥaşlet
zarar vermez efendi
destūñ ammā dōstān
öpmek

dü:

1. **dü:**

Gazel 193

Mısra: 2

" İki " sayı sıfatı.

tengnā-yı gāmda inletdi
beni bir şūḥ u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

2. **dü:**

Gazel 283

Mısra: 4

" İki " sayı sıfatı.

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret
dü çeşmüñdür be’aynih
kâf-i kûfî

dü ‘alem:

1. **dü ‘alem:**

Kaside 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İki dünya; dünya ve
ahiret.

muşavver oldu şuverle
egerçi levḥ-i zamîr

şühūd-ı zāta bulunmaz
dü ‘alem içre nazîr

du ‘ā:

1. **du ‘āña:-n, -a**

Kaside 25

Mısra: 56

Allah’a yalvarma,
niyaz; birinin iyiliği için
Allah’a yalvarma,
yakarış.

Şihābī dā’ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du ‘āña kaldurup destin
yüzün göge dutar nergis

du ‘ā al:

1. **du ‘ā al:**

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dua almak.

‘işrete şarf eyle naqd-i
‘unfuvān-ı ‘ömrüñi
el tutup pîr müğānuñ
şoḥbetinden al du ‘ā

du ‘ā bil:-

1. **du ‘ā bil:-ir, -üz**

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dua saymak.

yār düşnāmını du‘ā
bilirüz
her cefāsını hep vefā
bilirüz

du‘ā kıl:

1. du‘ā kıl:-dı

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Allah'a yalvarmak,
istekte bulunmak.*

yarlıgadı göñlümi
düşnām-ı dost
rahmet idüp hayr-ıla
kıldı du‘ā

du‘acı:

1. du‘acı:

Gazel 300

Mısra: 10

*Duacı, dua eden.
Bir kimse için Allah'a
yalvaran, niyaz eden.*

işigünde revā mı
devletüñem

Şihābī bendedür şāhum
du‘acı

du‘āsın al-:

1. du‘āsın al-:-mak

Gazel 197

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Duasını almak, bir
kimsenin hayır
temennisini almak.*

almak isterseñ du‘āsın
luṭf-ıla
var niyāz it dilbere dökül
sökül

du‘ā-yı ‘ıyd:

1. du‘ā-yı ‘ıyd:

Kaside 19

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Bayram duası.

‘ıydüñ mübārek eyleye
dayim hüdā şehā
budur Şihābī kuluña
dilden du‘ā-yı ‘ıyd

düblek:

1. düblek:

Gazel 170

Mısra: 3

Ağzına deri

*gerilmiş, çanak
biçiminde, darbukaya
benzer bir tür çalgı,
dümbüldek.*

serviler rakḳāşdur
gūyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

dūd:

1. dūdından:-ın, -dan

Kaside 21

Mısra: 45

Duman, tütün.

āhlar dūdından olur
nergisüñ ‘aynına kühl
bülbülān hūnından olur
dem-be-dem hınnā-yı gül

2. dūd:

Gazel 73

Mısra: 1

(Kara) duman.

n’ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem‘ mişālī
hemīşe yanar od

3. **dūdından:-ı, -n, -dan****Gazel 135**

Mısra: 4

*Duman. || Gam,
tasa, keder.*

sürh-ı eşkümden şafağ-
reng oldu ammā āhımuñ
lāciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı ābanūs

4. **dūdı-y-ıla:-ı, -y, -la****Gazel 165**

Mısra: 5

*Duman. || Gam,
tasa, keder.*

görünmez oldu dūdı-y-ıla
küh-ı Bīsūtün
feryāduñ āhı kapladı
şanmañuz anı mīg

5. **dūduñla:-uñ, -la****Gazel 182**

Mısra: 8

*Duman. || Gam,
tasa, keder.*

çarhuñ bu ma'ı atlası ey
māh eskimiş
dūduñla şimdiden girü
anı siyāha çek

6. **dūd:****Gazel 292**

Mısra: 2

*Duman || Aşığın ah
dumanı.*

şem' kim bir 'aşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derūnī āteşi

7. **dūdı:-ı****Gazel 281**

Mısra: 7

*Duman || yürek
yangınının belirtisi.*

şerār-ı āhımuñ ra'd oldu
vü ebr-i siyeh dūdı
akıtdı her taraf bārān-ı
eşküm bağa enhārı

dūd-ı āh:1. **dūd-ı āh:-um****Gazel 9**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Çekilen ateşli
ahlardan çıkan duman ||
yürek yangını.*

dūd-ı āhum kim şerār-
efşān olur her şeb baña

taña kalıp şubha dek yer
yer bakar kevkeb baña

2. **dūd-ı āh:-um****Gazel 59**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ah dumanı; aşığın
çektiği aşk derdi
sebebiyle inlemesi
sonucu yüreğindeki aşk
ateşinden çıkan
dumanlar.*

ey Şihābī ol mehe
ulaşmağa
dūd-ı āhum göklere itdi
'urūc

3. **dūd-ı āh:-um****Gazel 72**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ah dumanı; aşığın
çektiği aşk derdi
sebebiyle inlemesi
sonucu yüreğindeki aşk
ateşinden çıkan
dumanlar.*

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şöhet-i
Şulţan Mahmūd

4. **dūd-ı āh:-um****Gazel 180**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ah dumanı; aşğın
çektği aşk derdi
sebebiyle inlemesi
sonucu yüreğindeki aşk
ateşinden çıkan
dumanlar.*

*dūd-ı āhum ğam
çerîsinün alay bayrağıdur
āteşinden şār u vālādur
aña pervāzlık*

5. **dūd-ı āh:****Gazel 246**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ah dumanı; aşğın
çektği aşk derdi
sebebiyle inlemesi
sonucu yüreğindeki aşk
ateşinden çıkan
dumanlar.*

*n'ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden hırşîd-i rāh*

6. **dūd-ı āh:****Gazel 310**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ah dumanı; aşğın
çektği aşk derdi
sebebiyle inlemesi
sonucu yüreğindeki aşk
ateşinden çıkan
dumanlar.*

*sipehrün halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şîri bir ipe çatup
çenberde oynatdı*

7. **dūd-ı āh:-ı, -dur****Gazel 97**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Çekilen ateşli
ahlardan çıkan duman. II
Yürek yangını.*

*nār-ı günāha yandı
Şihābî-i rû-siyāh
gök buhārı şekli anuñ
dūd-ı āhıdur*

8. **dūd-ı āh:-um, -la****Gazel 164**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ahın dumanı. II

*Çekilen ateşli ahlardan
çıkan duman; yürek
yangını.*

*‘aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dāğ*

dūd-ı āh-ı āteşinüm:1. **dūd-ı āh-ı āteşinüm:****Gazel 98**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ateşli ahımın
dumanı.*

*dūd-ı āh-ı āteşinüm göge
çıkça yiridür
fıkr ü zikrüm rûz u şeb
ruhsār-ı kāküldür gider*

dūd-ı āhum:1. **dūd-ı āhum:-la****Gazel 131**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Çekilen ateşli
âhlardan çıkan duman,
yürek yangını.*

şeb-i ğam baña gün
göstermez oldu dūd-ı
āhumla
tulū‘ idüp murādum
mehri üstüme ziyā
vermez

dūd-ı dil:

1. dūd-ı dil:-im

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk nedeniyle

*çekilen ateşli ahlardan
çıkan duman. II. Keder.
üzüntü.*

şanma ‘uryān beni ey
çarḫ ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

2. dūd-ı dil:-üm

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül dumanı,

yürekten çıkan ah.

giderse sū-yı semāya
‘aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves

dūd-veş:

1. dūd-veş:

Gazel 147

Mısra: 6

Duman gibi.

her güneş ruhsārı görsem
odlara yakar beni
āhum u gönüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

düğme:

1. dügmelere:-ler, -e

Gazel 220

Mısra: 2

Giyeceklerin

*birbirine kavuşması,
kapanması, iliklenmesi
için konulan metal,
kemik, taş veya sert
plâstikten yapılmış küçük
parçalar.*

eşkimün katreleri
yakama olsa ğāltān (-)
la‘lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemān

duhān:

1. dūhānum:-(u)m

Gazel 72

Mısra: 11

(Âşığın) ah dumanı.

būy-ı ‘ışk oldu dūhānum
nefesümden ifşā
micmer-i tende yanaldan
cigerüm niteki ‘ūd

2. duhānın:-ın

Gazel 125

Mısra: 6

Duman, tütün II

*âşığın ah ederken
ağzından çıkan duman.*

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler
āhının bencileyin kimse
duhānın çekmez

duhān-ı āh:

1. duhān-ı āh:-uñ, -ı

Gazel 182

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşığın ahının

dumanı.

iy dil duhān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek
kaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

duhān-ı āh-ı pür-süz:

1. **duḥān-ı āh-ı pür-**
süz:-ı

Gazel 189

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) Yakıcı

ahının dumanı.

Şihābīnün duḥān-ı āh-ı
pür-süzü gibi her dem
dem-ā-dem od-ıla oynar
hoş âteş-bāzdur zülfün

duhter:

1. **duḥter-ile:-ile**

Gazel 77

Mısra: 4

Kız çocuk, kız

(cariye) II Üzüm asması;
şarap.

perverde idi şîre-i pistān-
ı hūşeden
rez duḥter-ile kıldı gönül
tıfl-ı ittiḥād

duhter-i rez:

1. **duḥter-i rez:**

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üzüm kızı ll şarap.

duḥter-i rez aṅlur gāhi
gehi bîkr-i ‘arūs
leyki ‘işret-hānenün
sūrına şevherdür şarāb

2. **duḥter-i rez:**

Kaside 20

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Üzümün kızı. ||

Şarap.

duḥter-i rez çekmege
cānlar virür mey-hāneler
şevher-i bîkr-i ‘arūs
olmakda rindān-ı bahār

duḥul eyle:-

1. **duḥul eyle:-mek, -**
içün

Gazel 198

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Girmek, dâhil

olmak.

hāne-i ḳalbe duḥul
eylemek-içün tîrün
geldi peykānlaruñ evvel
aṅa etdi müdḥal

duḥul it:-

1. **duḥul it:-di**

Gazel 248

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dahil olmak, içeri
girmek.*

sîne-ber-sîne olup aldı
gönül maḳşadını
hoş duḥul itdi o şūh u
şîve-kāruñ [ḳoynına]

dükkān-ı sîne:

1. **dükkān-ı sîne:-mi**

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül dükkânı. II

*Âşığın gönlü, sinesi,
bağrı.*

ta‘lim-i hāne ideli
dükkān-ı sînemî
meyl-i ḳaş-ıla
gamzesinün oḳ u
yaydadur

dülbend:

1. **dülbendin:-in**

Gazel 246

Mısra: 7

*İnce ve seyrek
dokunmuş bez.*

şems dülbendin şarınca
gündüz olur âfîtab
gice meh olur levendâne
geyinse şeb külâh

dümen tut:-

1. dümen tut:-

Gazel 276

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Belli bir hedefe
doğru yönelmek.*

düşdi dil zevki ğam-ı
bahrine aña ötesin
ne deyim hâli dümen
tutmadı dönmez beriye

dün:

1. dün:

Gazel 196

Mısra: 5

Alçak, soysuz.

dün rakîb-i kâferün
gördüm sürinür hâmesi
şanarsın mer'ada
ekmişdür har-ı deccâl cül

2. dün:

Gazel 288

Mısra: 4

*Bugünden bir
önceki gün II Gece.*

ebrü-yı yâri görüp aña
eyledi sücüd
kıldı o dağı şüfî gibi dün
namâzını

dün gice:

1. dün gice:

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dün gece.

düşde gördüm ol mehûn
hüsün Şihâbî dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hûb-ı hûb

2. dün gice:

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dün gece.

şeftâlü yidi dün gice
meclisde nuql-i mey
zîrâ ki anda hayli
güzeller öpüşdiler

3. dün gice:

Gazel 113

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dün gece.

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlîni sāğar sākinün
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

4. dün gice:

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dün gece.

şanma 'uryân beni ey
çarh ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftân

5. dün gice:

Gazel 240

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dün gece.

şu deñlü ağladum dün
gice 'aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

6. dün gice:

Gazel 256

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Dün gece.

āteş bıraktı göklere
āhum Şihābiyā
ehl-i semāya dün gice
düşmüşdi gülğule

7. dün gice:

Gazel 266

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Dün gece.

recm eylemege dün gice
āhum Şihābiyā
şeytān rakībūn āteş alup
düşdi pâyına

8. dün gice:

Gazel 310

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Dün gece.

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na'ra urdı kim
harāretten yakup barķı
hasetden ra'dı çatladı

9. dün gice:

Gazel 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dün gece, geçen
gece.

dün gice ne hVāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi hVāb
görinen ancak hayāl-ı
hüsnuñ oldu dilberā

dün ü gün:

1. dün ü gün:

Gazel 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gece ve gündüz,
süreklî.

oldukça hayāt eksük
artar dün ü gün 'ışkuñ
fî hecr mażî 'ömrri ve el-
şevk kemā kânā

2. dün ü gün:

Gazel 259

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gece-gündüz,
daima, süreklî.

dün ü gün 'aşka tābī'
olmaz-ıdı Vāmık u
Mecnūn
maḥabbetden eşer

olmasa Leylā-y-ile
'Azrāda

dünyā:

1. dünyālara:-lar, -a

Gazel 250

Mısra: 6

Cihan, alem, evren.

naḳd-i eşki yolına ḥarc
etdügüm çok görmeñüz
ḥāk-i pāyi dirhemini
vermezsin dünyālara

2. dünyāya:-ya

Gazel 6

Mısra: 1

Dünya II dünya
hayatı, yalan dünya,
dünyalık.

idüp serkeşligi āhum
şatar dünyāya istignā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istignā

3. dünyāya:-ya

Gazel 6

Mısra: 2

Dünya II dünya
hayatı, yalan dünya,
dünyalık.

idüp serkeşligi âhum
şatar dünyāya istignā
sirişküm mevcî her dem
gösterür dünyāya istignā

4. dünyāda:-da

Gazel 53

Mısra: 1

(Fani, geçici olan)

dünya; dünya hayatı.

ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter fakr-ıla kūy-ı
ma‘rifet hāki baña devlet

5. dünyāda:-da

Gazel 179

Mısra: 2

(Fani, geçici olan)

dünya; dünya hayatı.

Muhammed Şāha kul
oldum anuñdur şimdi
dārālîk
baña hubbî yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

6. dünyāyı:-y, -ı

Gazel 1

Mısra: 12

Âlem, cihan,
yeryüzü.

bir nazar bakmasam ol
mehr-i cihān-ārāyı
yağarın âteş-i âhumla
bütün dünyāyı

7. dünyāda:-da

Gazel 93

Mısra: 1

Cihan, âlem, kâinat.

māyil olsa ‘āşıka
dünyāda ger
dir-idüm yārüm bütün
dünyā deger

8. dünyādan:-dan

Gazel 79

Mısra: 5

Dünya hayatı. II

Masiva.

ber-murād olmak
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdır ‘ışk
ehline ekşer murād

9. dünyādur:-dur

Gazel 105

Mısra: 8

Fâni ve geçici olan
denî dünya.

ğurūr-ı hüsn-ile cānā
iñende itme istignā
güzellik ber-ğarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

10. dünyānuñ:-nuñ

Gazel 128

Mısra: 4

Âlem, kâinat,
dünya.

hırka-i fakr u fenā-fi’llāh
kılduk ihtiyār
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dībāsındayuz

11. dünyāda:-da

Gazel 102

Mısra: 10

Âlem, kâinat,
dünya.

Şihābî şu gibi dil meyl
idüp her yaña akmakdan
bütün dünyāda
mağşūdum hemān dīdār-ı
yārümdür

12. dünyāda:-da

Gazel 249

Mısra: 6

(Fani, geçici olan)

dünya.

zülf-i hübāna tolaşma ola
gör āzāde
kayd-ıla ola muḳayyed
bu göñül dünyāda

dünyā devleti:

1. dünyā devleti:

Gazel 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Dünya saadeti.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir ḥayāl-i ḥvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

dünyā nefāyisi:

1. dünyā nefāyisi:-ni

Gazel 138

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya nimeti,

*kıymetli, makbul, nefis ve
güzel şeyler.*

dünyā nefāyisini n'ider
idüp 'ārzu
ḥün-ı lebūñden ol ki yine
ni'met-i nefīs

dünyā zīneti:

1. dünyā zīneti:

Gazel 294

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dünya süsü.

zīnet-i fānī'i ḳo terk eyle
ey dil şöhreti
merd-isen meyl etme
dünyā zīnetine zen gibi

dünyā-yı denī:

1. dünyā-yı denī:-den

Gazel 137

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Alçak, değersiz,
kıymetsiz dünya. II Fânî,
geçici, kalımsız dünya.*

ber-murād olmağı dünyā-
yı denīden umma kim
'ālem içre bī-vefādur
ḥāşıl olmaz iltimās

dünye:

1. dünyede:-de

Gazel 303

Mısra: 8

(Fani, geçici olan)

dünya.

māh-rūlarda bulunmaz
iken āyīn-i vefā
meh gibi dünyede
hercāyılık üslūbları

2. dünyede:--de

Gazel 280

Mısra: 9

*Dünya hayatı,
dünya, cihan.*

dünyede ḳo ser-bülend
olsun Şihābī her denī
ḥāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter 'azz u 'ulā

3. dünyeden:-den

Gazel 26

Mısra: 10

*Ālem, cihan,
yeryüzü.*

meyli yok sensiz
Şihābīnün cihān ü cāna
hīç
cān-ı 'ālem dünyeden
maḳşūd sensin sen baña

4. dünyede:-de

Gazel 202

Mısra: 10

*Âlem, cihan,
yeryüzü.*

ey Şihâbî pîr-perver
olmağ-ıçün sa'y idüp
dünyede bir mürşid-i
şâhib-kemâl ister gönül

dur:

1. dūrler:-ler

Kaside 21

Mısra: 2

İnci.

şeh-nişîn-i şâha çıkdı
şâhid-i ra'nâ-yı gül
jâleden dūrler nişâr itdi
şabâ der-pây-ı gül

2. dūrle:-le

Gazel 238

Mısra: 6

İnci.

nev-'arūs-ı gülşenüñ
güşına mengüş olmağa
jâle doldurdu gülüñ dūrle
seherden dâmenin

3. dūr:

Gazel 168

Mısra: 8

İnci.

ķahr u mehrüñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhvāruñ katında
bir degül mi dūr ü şâf

4. dūrler:-ler

Gazel 127

Mısra: 9

*İnci (hikmetli söz
bağlamında).*

sözümüzden ķatre-i
bārānveş dūrler yağar
iy Şihâbî fi'l-meşel ebr-i
güher-bār olmuşuz

5. dūrler:-ler

Gazel 119

Mısra: 4

*İnci. II Âşığın
gözyaşları.*

gevherler oldu ķulağına
gül 'arūsınuñ
dūrler nişâr eyledi üstine
jâleler

6. durur:-ur

Kaside 19

Mısra: 19

*"-dır, -dir, -dur, -
dūr" bildirme eki.*

sāğar hilāl ü bāde-i
gülğün durur şafaķ
sākī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı 'ıyd

dūr ol:-

1. dūr ol:-ma, -ga

Gazel 55

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Uzaklaşmak, uzak
olmak.*

yaşım senden cüdā aķar
velīkin
nedür dīdeye dūr olmağa
bā'is

2. dūr ol:-alı

Gazel 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Uzaklaştırılmak,
kovulmak.*

yārdan fūrķat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
guşşā gencēne bıraķdum
bu ten-i tenhāyı

dūr ü dırāz:

1. dūr ü dırāz:

Gazel 275

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Uzun uzadıya; çok uzun.

iy Şihābī derdümü
yazsam olur dūr ü dırāz
korkarın dehşet birağur o
kaşīde kaşīde

dürc:

1. dürc:

Gazel 194

Mısra: 3

Mücevher kutusu.

kāse-i yāķūtdan ağzuñ
veyā la‘lin dürc

bezm-i hüsñünde meger
var-ısa cāmıdur Cemüñ

dürc-i kalb:

1. dürc-i kalb:-ü, -müz

Gazel 128

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kalp kutusu, gönül kutusu. II Aşışın gönlü.

pür olupdur ma‘rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz

biz şādef mānendi ka‘r-ı
‘ışk deryāsındayuz

dürd ü kand:

1. dürd ü kand:-, -

Gazel 76

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tortu ve kaynatılmış şeker kamışının özü.

la‘l-i yāra tūr-ı şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı hüsñinde aşıldı
‘ākıbet o dürd ü kand

dürd-i mey:

1. dürd-i mey:

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şarap tortusu.

sākiyā hālüm hārāb oldu
devā kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

dür-i mehcür ol-:

1. dür-i mehcür ol:-

mış, -uz

Gazel 221

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uzak durmak, uzaklaşmak.

egerçi dūr-i mehcūr
olmuşuz zībā cemālinden
hele tenhā kımaz dilde
hayāli müstedām olsun

dür-i yektā:

1. dür-i yektā:

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Eşsiz inci. II Çok değerli sevgili.

yaşum baħrine gāhī bir
nazar kıl iy dūr-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle ahyānā

durmayup:

1. durmayup:

Gazel 236

Mısra: 2

Durmadan, devamlı, sürekli.

çıkmadı tır-i gamuñ bu
dil-i vīrānumdan

durmayup yer etümi
ğam-ısa biryānumdan

durmaz:

1. **durmaz:**

Gazel 252

Mısra: 2

Aralıksız, sürekli

olarak.

hātır-şikeste haste dil-i
mübtelā-y-ise
durmaz cefāyı arturur ol
bī-vefā-y-ise

dürr:

1. **dürri-y-le:-i, -y, -le**

Gazel 128

Mısra: 7

İnci.

pür olupdur ma‘rifet

dürri-y-le dürc-i

kalbümüz

biz şadef mānendi ka‘r-ı

‘ışk deryāsındayuz

2. **dürrimüñ:-i, -m, -üñ**

Gazel 194

Mısra: 10

İnci.|| Divan

*edebiyatında sevgilinin
dişleri, teri, vuslatı,*

*aşığın gözyaşı; şairin
şiiiri ve güzel söz yerine
kullanılır.*

ey Şihābī baħr-i nazmum

olalıdan pür-güher

deldi elmās-ı ḥased

bağrını her dürrimüñ

3. **dürrin:-in**

Gazel 176

Mısra: 7

İnci. || Divan

*edebiyatında sevgilinin
dişleri, teri, vuslatı,
aşığın gözyaşı; şairin
şiiiri ve güzel söz yerine
kullanılır.*

jāleler dürrin nişār için

‘arūs-ı goncaya

her gülü sürḥ oldı güyā

bāğda la‘lin ṭabaḵ

dürrāc:

1. **dürrāc:-(y)e**

Gazel 60

Mısra: 2

Türac denilen flüte

benzer bir sesle öten

keklik nev'inden bir kuş.

açılsa gül gibi bāğa vü
gonca-i ḡannāc

gelür terennüme bülbul
terāneye dürrāc

dürr-i deryā:

1. **dürr-i deryā:-lar**

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Deniz incisi.

ey Şihābī ḡuşına mengüş
ider her bir cebīn
ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

dürr-i kalb:

1. **dürr-i kalb:-üñ, -dür**

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kalp incisi. II

Duygu.

iy Şihābī baħr-i nazmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i kalbündür Leālī-i
me‘ānīye şadef

dürr-i şāh-vār:

1. **dürr-i şāh-vār:**

Gazel 181

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Padişaha layık iri
taneli inci.

güşına ala luţf-ıla şāyed
 Şihābiyā
 bu dürr-i şāh-vār gibi bir
 şehriyāra çek

dürr-i yektā:

1. dürr-i yektā:

Gazel 199

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eşsiz inci.

yāra didüm çeşm-i pür-
 nem gārka verdi ‘ālemi
 ol dürr-i yektā didigüm
 yemm-durur o nem degül

durur:

1. durur:

Kaside 2

Mısra: 24

-dır, -dir, -dur, -dür

bildirme eki.

bizden selām āline vü
 çār-ı yārına
 k’anlar durur maḳām ıla
 erkān-ı çārgāh

2. durur:

Kaside 3

Mısra: 24

D(I)r bildirme eki.

bizden selām āline vü
 çār-ı yārına
 k’anlar durur maḳām ıla
 erkān-ı çārgāh

3. durur:

Kaside 2

Mısra: 14

"-dır" bildirme eki.

hızr kim ‘ilm ile nūş
 eyledi āb-ı hayvān
 ma’nī yüzine nazar ‘ilmi
 durur mā-i hayāt

4. durur:

Kaside 12

Mısra: 4

"-dır" bildirme eki.

mülk-i gam baña
 müsellemler olalı
 leşker-i eşküm durur
 hayl ü haşem

5. durur:

Kaside 13

Mısra: 25

"-dır" bildirme eki.

tefāvūt yok durur
 aralarında dir ise elyāk
 olur aşhābı ḥaḳḳında bu
 ḳavle şādık-ı eşdāk

6. durur:

Kaside 15

Mısra: 21

"-dır" bildirme eki.

lāyık mı durur ki şānuña
 maḥrūmlar ola
 iy menba‘-ı muḥassin ü
 vey ma‘den-i şehā

7. durur:

Kaside 18

Mısra: 8

"-dır" bildirme eki.

āh kim yok yere ‘ālemde
 emek oldı hebā
 hırmınen-i ‘ömri
 şavurmaḳda durur bād-ı
 fenā

dürüst it-:

1. **dürüst it-:-me, -de, -dür**

Gazel 46

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Doğru kılmak,
düzeltecek.*

seng-i gıuşşayla göñül
şışesi oldukça şikest
‘ahd-i peymānı dürüst
itmededür ‘āşık-ı mest

düş:

1. düşer:-er, -in

Gazel 237

Mısra: 2

Müptela olmak.

yüz sürüp işigüne pâyüne
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

2. düşeli:-eli, -

Kaside 9

Mısra: 6

Yansıma, Aks etme.

māh-ı nev gibi olupdur
za‘afdan cism-i naḥīf
eşküme içre düşeli ‘aks-ı
hilāl-i Muştafā

3. düşer:-e, -r

Gazel 95

Mısra: 2

*(Kötü bir durum
yüzünden) İstenmeyecek*

*bir yerde ve durumda
bulunmaya mecbur
olmak.*

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i ḥūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

4. düşer:-e, -r

Gazel 59

Mısra: 5

*(Kendi ağırlığının
etkisiyle) Bulunduğu
yerden ayrılıp yukarıdan
aşağıya doğru inmek.*

zülfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gāh olur
mu üc

5. düşmedi:-me, -di

Kaside 9

Mısra: 14

*Vaki olmak, meydana
gelmek.*

gerçi çok taşvīr-i dil-keş
resmin itdi kilik-i şun ‘
düşmedi eşkalde nakş-ı
mişāl-i Muştafā

6. düşmedin:-me, -di, -n

Gazel 59

Mısra: 7

*Mübtela olmak,
bağlanmak.*

düşmedin ‘aşka ḥalāşın
fıkr kııl
kad mū illā hercesce
kable’l- ulüc

7. düşeli:-eli

Gazel 201

Mısra: 7

*Alışmak, müptela
olmak; uğramak, maruz
kalmak.*

tımārına ‘ışkuñ düşeli bu
dil-i bīmār
ğam mezra‘asından hele
derd eyledi ḥāşıl

8. düşmiş:-miş

Kaside 25

Mısra: 49

*Alışmak, müptela
olmak; uğramak, maruz
kalmak.*

hevā-yı ‘ışk u şevküñle
cünün şahrāsına düşmiş
bahār-ı ḥüsnüñe ḥayrān
olup gözün dīker nergis

9. düşer:-er

Gazel 95

Mısra: 6

(Bir şeye karşı)

Büyük düşkünlük, aşırı
ilgi veya sevgi duymak,
müptela olmak.

sen perîşân perçemi
şa‘rumla şayd etsem
n‘ola
iy perî-peyker melek
taşhîr ider âdem düşer

10. düşdüm:-dü, -m

Gazel 126

Mısra: 7

(Bir şeye karşı)

Büyük düşkünlük, aşırı
ilgi veya sevgi duymak,
müptela olmak.

efendüm bir ğarîbem ki
diyâr-ı ‘ışkuña düşdüm
kâbûl et kim benüm gibi
belâ-keş her zamân
düşmez

11. düşdi:-di

Gazel 286

Mısra: 8

(Görev) verilmek;

bir kimsenin bir şeyi
yapması gerekemek.

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hâlet-i süz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

12. düşsem:-sem

Gazel 282

Mısra: 7

Bir şeyin üzerine
kapanmak, eğilmek.

düşsem ‘aceb mi üstine
tîğî o berberüñ
oldı tarîk-ı ğuşşada
başum ber-â-beri

13. düşer:-er

Gazel 96

Mısra: 6

Bulunduğu yerden
ayrılıp yukarıdan
aşağıya doğru inmek,
sukut etmek, yukarıdan
inmek.

şehbâz-ı âhum eylese
gökyüzine hücum
rû-yı zemîne havf-ıla
perr-i hümâ düşer

14. düşdi:-di

Gazel 248

Mısra: 2

(Kendi ağırlığının
etkisiyle) Bulunduğu
yerden ayrılıp yukarıdan
aşağıya doğru inmek,
sukut etmek.

girdi dîvânım nezâketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbül güyiyâ bağ-
ı bahâruñ koynına

15. düşdi:-di

Gazel 266

Mısra: 10

(Kendi ağırlığının
etkisiyle) Bulunduğu
yerden ayrılıp yukarıdan
aşağıya doğru inmek,
sukut etmek.

recm eylemege dün gice
âhum Şihâbîyâ
şeytân rakîbüñ âteş alup
düşdi pâyına

16. düşdükçe:-dük, -çe

Gazel 158

Mısra: 1

(yansıma, aks)
düşmek.

nūr-ı şem‘-i bādeden
bezm içre düşdükçe şuā‘
şevkden sāgar dönüp
pervane-veş eyler semā‘

17. **düşmez:-mez**

Gazel 126

Mısra: 8

*Denk gelmek, rast
gelmek.*

efendüm bir ğarībem ki
diyār-ı ‘ışkuña düşdüm
ķabūl et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

18. **düş:**

Gazel 314

Mısra: 4

*Başvurmak, intisap
etmek.*

Ĥusrevānī ĥum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyĥāneye düş
bozdı tılısmın sāķī

19. **düşmez:-mez**

Gazel 40

Mısra: 7

*Layık olmak, uygun
düşmek.*

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i ğaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
ĝuyūb”

20. **düşüpdür:-üpdür**

Gazel 96

Mısra: 3

*Düşmek. ll
Uğramak, kapılmak.*

gönlüm hevā-yı ‘ışķa
düşüpdür belā bu kim
her ĥüb-rūya māyil olur
mübtelā düşer

21. **düşelüm:-elüm**

Gazel 276

Mısra: 2

*(Bir şeye karşı)
Büyük düşkünlük, aşırı
ilgi veya sevgi duymak,
müptela olmak.*

ĥayrete düşe ĝam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n’olsa gerekdür beh deye

22. **düşdi:-di**

Gazel 272

Mısra: 7

(Bir şey bir yerde)

*Görölmek, belirlemek,
ortaya çıkmak.*

berg-i ĥüsnine ‘aceb
düşdi ĥaţţ-ı ĝubār
toz ķondurmaz-iken ol
gül-i sīrāb üzere

23. **düşdi:-di**

Gazel 286

Mısra: 4

*(Bir şey bir yerde)
Görölmek, belirlemek,
ortaya çıkmak.*

gice ruĥsārın añup
ağladum o ĝonca-lebüñ
ĉīn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

24. **düş:**

Gazel 173

Mısra: 5

*Başvurmak, intisap
etmek, sığınmak.*

mürşid-i kāmīl ararsañ
pāy-ı pīr-i ‘ışķa düş
‘aķla sen el verme kim
‘aşķ ehline irşādı yok

25. **düş:**

Gazel 181

Mısra: 3

*Düşmek (Ayağına
kapanmak bağlamında).*

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel toluyı sāki' -i
rengin 'ızāra çek

26. düşdi:-di

Gazel 138

Mısra: 10

(Bir duruma)

*düşmek; bir durum
içinde bulunmak.*

yārūn düşince gönlüme
mūy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa' rı revān
böylece selīs

27. düşdi:-di

Kaside 19

Mısra: 2

(Bir duruma)

*düşmek; bir durum
içinde bulunmak.*

taht-ı neşāta geçdi gelüp
pādişā-yı 'ıyd
düşdi diyār-ı 'āleme sıyt
ü şadā-yı 'ıyd

düş:-

1. düşmüşdi:-müş, -di

Gazel 256

Mısra: 10

Uğramak, rast

gelmek.

āteş bıraktı göklere
āhum Şihābiyā
ehl-i semāya dün gice
düşmüşdi gulgüle

2. düşdüm:-dū, -m

Gazel 223

Mısra: 10

(Kötü bir durum

*yüzünden) İstenmeyecek
bir yerde ve durumda
bulunmaya mecbur
olmak.*

kaldı ebdālī Şihābī bir
hasen sūret beni
Kerbelā-yı 'ışka düşdüm
dilde zikrüm yā Hüseyin

3. düşse:-se

Gazel 120

Mısra: 5

(Kendi ağırlığının
etkisiyle) Bulunduğu
yerden ayrılıp yukarıdan
aşağıya doğru inmek.

ağzı suyu o goncanuñ
düşse türāb üstine
kalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

4. düşse:-se

Kaside 21

Mısra: 54

*Aksetmek, vurmak,
yansımak.*

iy Şihābī bülbulün yaşı
şarāb-ı āl olur
düşse cām-ı meclise
'aks-i ruh-ı hamrā-yı gül

5. düşer:-er

Gazel 96

Mısra: 2

*Düçar olmak,
tutulmak.*

yāri añınca dīde-i giryān
baka düşer
ben kōrkārın ki araya bir
mācerā düşer

6. düşdi:-di

Gazel 9

Mısra: 3

*Düşmek, maruz
kalmak, uğramak.*

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrūñden harāret
verdi iy mehtāb baña

7. **düşme:-me**

Gazel 58

Mısra: 7

*Düşmek; peşine
düşmek, müptela olmak,
kapılmak.*

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmūrān
mağrūr olma ‘izzet ü
cāh-i cihāna hīç

8. **düşer:-er**

Gazel 95

Mısra: 1

*(Gözyaşı için)
dökülmek, damlamak.*

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

9. **düşer:-er**

Gazel 95

Mısra: 1

*(Gözyaşı için)
dökülmek, damlamak.*

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

10. **düşüp:-üp**

Kaside 20

Mısra: 39

*(Bir şeye karşı)
Büyük düşkünlik, aşırı
ilgi veya sevgi duymak,
müptelâ olmak.*

kākülün sevdāsına düşüp
karārı kalmamış
pür-hevā olup yiler bād-ı
şitābān-ı bahār

11. **düşdi:--di**

Gazel 150

Mısra: 5

(Girdaba) Düşmek.

düşdi dil zevrākı girdāb-ı
yem-i derd ü gāma
meded ey Hızr-ı
mübārek-pey anı eyle
halāş

12. **düşmez:-mez**

Gazel 126

Mısra: 1

Bulunduğu

*konumdan daha aşağı
düşmek.*

hasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyım üstühān düşmez

13. **düşmez:-mez**

Gazel 126

Mısra: 10

*Bulunduğu
konumdan daha aşağı
düşmek.*

şeb-i gāmda Şihābīnün
hadeng-i nār-ı āhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

14. **düşdi:-di**

Gazel 276

Mısra: 5

*(Bir duruma)
düşmek; bir durum
içinde bulunmak;
meyletmek.*

düşdi dil zevki gām-ı
baħrine añma ötesin
ne deyem hālī dümen
tutmadı dönmez beriye

15. **düşmüş:-müş****Gazel 141**

Mısra: 4

*Gelmek, ulaşmak,
varmak.*

görünmiş hâl-i ruhsârı
yine derbend zülfünde
haramîlik ider Rûm iline
düşmüş levend olmuş

16. **düşsün:-sün****Gazel 190**

Mısra: 6

*Yer çekiminin
etkisiyle boşlukta,
yukarıdan aşağıya
inmek. II Kopmak.*

dil perîşân itmek için
dest uzatmış zülfine
görünen barmaqları
düşsün elinden şânenün

17. **düşdi:-di****Gazel 286**

Mısra: 1

*(Bir duygunun
etkisine) Girmek.*

hatt-ı cânânı görüp
gönlümüze gam düşdi
güneşe erdi küsûf u mehe
mâtem düşdi

18. **düşdi:-di****Gazel 286**

Mısra: 2

*(Bir duygunun
etkisine) Girmek.*

hatt-ı cânânı görüp
gönlümüze gam düşdi
güneşe erdi küsûf u mehe
mâtem düşdi

19. **düşeli:-eli****Gazel 52**

Mısra: 7

*Düşmek, istenmeyen
bir duruma uğramak.*

cüdâlık düşeli mâbeyne
künc-i hicr ü hasretde
neler itdi neler kıldı baña
ey bî-vefâ fırkat

20. **düşer:-er****Gazel 96**

Mısra: 10

*Bir şeyin etkisi
azalmak, o durumdan
kurtulmak. II Etkisiz hale
gelmek, hükmü
kalmamak.*

oldı Şihâbî devlet-i
‘ışkuñla ser-bülend

himmet olinca pâdişeh
olur gedâ düşer

21. **düşince:-ince****Gazel 138**

Mısra: 9

*Hayal etmek,
istemek, arzulamak.*

yârûñ düşince gönlüme
müy-ı müselseli
düşdi Şihâbî şa‘rı revân
böylece selîs

22. **düşdi:-di****Gazel 272**

Mısra: 4

*Aksetmek,
yansımak.*

şaldı şevk-i ruh-ı
envârını ‘uşşâka habîb
düşdi şan nûr-ı nebî
zümre-i aşhâb üzere

23. **düşdi:-di****Gazel 286**

Mısra: 6

*Yenilmek, bir savaşı
kaybetmek.*

gözlerüm merdümüne
oğlar urup gamzelerün

hayli cenk oldu hele bir
iki âdem düşdi

24. düşdi:-di

Gazel 286

Mısra: 10

(Vakit için) gelmek.

mevsüm-i hüsnüñe karşı
akıdur seyl-i revân
kesr-i Niliyye-i Mısra
varacak dem düşdi

düşde gör:-

1. düşde gör:-düm

Gazel 40

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Birini veya bir

kimseyi rüyasında
görmek.

düşde gördüm ol mehûñ
hüsnin Şihâbî dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hûb-ı hûb

düşkün:

1. düşkün:

Gazel 162

Mısra: 3

Düşmüş. Değerini
yitirmiş.

sitârem ser-nigün ol
mâh-ı ser-keş yıldızum
düşkün
baña bu çarh-ı fânide
neler eyler neler tâli‘

düşmen:

1. düşmendür:-dür

Gazel 183

Mısra: 5

Hasım, rakip, dost
olmayan.

elûñ öpdürme düşmendür
saña ağyâr-ı bed-haşlet
zarar vermez efendi
destûñ ammâ döstân
öpmek

2. düşmene:-e

Gazel 92

Mısra: 8

Düşman. II Rakip.

sen ta‘accüb etme ben
itsem rakîbe rîş-hand
ğâlib olmak düşmene
şâhum müdürâ birlüdür

düşmenûñ:

1. düşmenûñ:

Gazel 179

Mısra: 5

Düşman, hasım,
dost olmayan. II Rakip.

kırar ‘uşşâkını terkîye
aşmaz düşmenûñ başın
gurûrı var müsellemler
olduğı-çün aña garrâlık

düşmez:

1. düşmez:

Gazel 126

Mısra: 2

Eksik olmaz.

hasûduñ bed zebânından
bu cism-i nâtüvân
düşmez
dehânından o seg gibi ki
dâyim üstühân düşmez

2. düşmez:

Gazel 17

Mısra: 2

Yaraşmaz, uygun
olmaz.

lebûñe cevher-i cân
dimek olurdu cânâ
dehenûñ vaşfi benüm
ağzuma düşmez ammâ

3. düşmez:

Kaside 9

Mısra: 16

*Yaraşmaz, uygun
olmaz.*

niçe başı itsün Şihābī
bende na' tında kelām
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

düşmüş:

1. düşmüş:

Kaside 22

Mısra: 20

*Çıkmak, ilerlemek.
(yola).*

dāğ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leylī-veşūñ
tağa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnūn lāle

düşnām:

1. düşnāmuñ-ıla:-uñ, - ıla

Gazel 282

Mısra: 1

*Sövmek, sövüp
sayma II düşmanlık.*

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşākı iy perī
‘aşkuñ yolında hayr-ıla
yād it ölenleri

düş-nām id-:

1. düş-nām id-:

Gazel 300

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sövmek, azarlamak.

raķībe dil verürsin tatlu
tatlu
baña düş-nām idersin acı
acı

düşnām-ı dost:

1. düşnām-ı dost:

Gazel 11

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dost, düşman. II
Bütün herkes.*

yarlıgadı göñlümi
düşnām-ı dost
rahmet idüp hayr-ıla
kıldı du‘ā

düşüp kal:

1. düşüp kal:-mış, -idü, - m

Gazel 17

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Düşüp kalmak.

bezm-i ğam içre düşüp
kalmış-idüm ayakda
dest-gır oldı dönüp
üstüme cām-ı şahbā

dutus-:

1. dutuşdılar:

Gazel 91

Mısra: 2

Kavga etmek.

pervāneler başına gice
şem‘uñ üşdiler
bilmem ne idi şem‘-ile
muħkem dutuşdılar

duy-:

1. duysın:-sın

Gazel 250

Mısra: 3

Duymak, işitmek.

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istignālara

2. duymaz:-maz

Gazel 160

Mısra: 8

Duymak, işitmek. II
Sezmek, fark etmek,
hissetmek.

gerçi kim ister tecellâ-yı
cemâl-i dilberi
tûr mânendi yanar
duymaz velî didâre şem‘

duydum:

1. **duydum:-du, -m**

Gazel 140

Mısra: 6

Duymak, işitmek.

meyûn şafâsı getürdi
mağâma ‘uşşâkı
neyûn hevâsını duydum
ider nevâyâ heves

duyul-:

1. **duyulup:-up**

Kaside 25

Mısra: 48

Öğrenilmek,

yayılmak.

hayâl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velî remzi duyulup
korğarın başda çıkar
nergis

ebdâl:

1. **ebdâl:**

Gazel 171

Mısra: 8

Abdal kelimesinin

eski metinlerde rastlanan

asıl şekli. Abdal;

kalender, gezgin derviş.

lebûn esrârı eyledi

hayrân dedüm (-)

ol kalender güzeli didi bu

ebdâl ancak

2. **ebdâl:**

Gazel 195

Mısra: 13

Abdal kelimesinin

eski metinlerde rastlanan

asıl şekli. Abdal;

kalender, gezgin derviş.

tekne-i gamda Şihâbî

yene ebdâl gibi

dâğ yakdı tene meh-rûlar

içün mihr mişâl

3. **ebdâl:**

Gazel 261

Mısra: 3

Abdal kelimesinin

eski metinlerde rastlanan

asıl şekli. Abdal;

kalender, gezgin derviş.

tekke-i ‘aşk içre bir meh

şevkine ebdâl olup

yağarın encüm gibi dâğ-ı

firāvân her gice

ebdâl ol-:

1. **ebdâl ol-:-du, -m**

Gazel 287

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Abdal olmak.

soyunup mekke-i

hayretde ben ebdâl

oldum

lebûn esrârınuñ olalı

gönül hayrânı

ebdâlî:

1. **ebdâlî:**

Gazel 223

Mısra: 9

Salih kişi.

kaldı ebdâlî Şihâbî bir

hasen sûret beni

Kerbelâ-yı ‘ışka düşdüm

dilde zikrüm yâ Hüseyn

ebdâl-i felek:

1. ebdāl-i felek:

Gazel 164

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalender felek,
talih.

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemişdür kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dāğ

2. ebdāl-i felek:

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kalender felek,
talih.

ey Şihābī nār-ı āhumdan
benüm
yağdı yer yer cismim
ebdāl-i felek

ebed:

1. ebed:

Gazel 10

Mısra: 9

Asla, hiçbir zaman,
kat'iyen.

dilden hayālî zülf ü haṭuñ
çıkmaya ebed

hāk-i vücūd ma'reke-i
mūr ü mār ola

ebkārı:

1. ebkārı:

Gazel 281

Mısra: 12

Ar. is. "Bikr"ın
cem'i. Bakirler.

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gonca[nuñ] ebkārı

ebkem:

1. ebkemden:-den

Kaside 14

Mısra: 20

Konuşamayan,
dilsiz (kimse).

Şihābīnūñ lisānı lāl olur
na't-ı şerīfūñde
kemāl-i vaşfuña lāyık
kelām ola mı ebkemden

ebr:

1. ebrdür:-dür

Gazel 114

Mısra: 4

Yağmurun

yağmasına vesile olan
bulut. II Sevgilinin siyah
saçları.

ol mehūñ alnında güyā
āsumān-ı dest-māl
ebrdür kim gird-i māhı
hāleveş itmiş maḳar

ebr-i āh:

1. ebr-i āh:-um

Gazel 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ah bulutu.

ebr-i āhum güneşūñ
çehresine virdi küsūf
ruḥ-ı dilber ideli ḥaṭṭ-ı
mu'anber peydā

ebr-i giryān-ı bahār:

1. ebr-i giryān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ağlayan bahar
bulutu, baharın ağlayan
bulutu. II Nisan
yağmuru. (?)

dilgüşā olup feraḥdan
hāline 'ālem güler

nevha idüp ağıladukça
ebr-i giryân-ı bahâr

ebr-i güher-bâr ol:-

1. ebr-i güher-bâr ol:-

mış, -uz

Gazel 127

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Cevher saçan bulut
olmak. II Hikmetli sözler
söyleyen olmak.*

sözümüzden kıatre-i
bârânveş dürler yağar
iy Şihâbî fi'l-meşel ebr-i
güher-bâr olmuşuz

ebr-i müşg-bâr:

1. ebr-i müşg-bâr:

Gazel 242

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Misk yağdıran,
güzel koku saçan bulut.*

bugün burc-ı melâhatde
cemâli mehr-i enverdür
letâfet âsumânı üzre ebr-i
müşg-bâr ebrû

ebr-i siyeh:

1. ebr-i siyeh:

Gazel 281

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kara bulut.

şerâr-ı âhumuñ ra'd oldu
vü ebr-i siyeh düdü
ağıttı her taraf bârân-ı
eşküm bâğa enhârı

2. ebr-i siyeh:

Gazel 176

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara bulut. II Siyah

saç.

âsumân-ı hüsne kaşuñdur
hilâl ey nûr-ı haq
kâkülûñ ebr-i siyeh reng-
i 'izâruñdur şafaq

ebrû:

1. ebrûsı:-sı

Gazel 2

Mısra: 11

*Gözün üzerindeki
siyah ve kalın kemerli
kıllar, kaş.*

ebrûsı fikri kıldı Şihâbî
teni hilâl

cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebîn baña

2. ebrûñı:-ñı

Gazel 7

Mısra: 3

*Kaş; sevgilinin
kaşları.*

zülfüñi cîm ü kadûñ
kılmış elif ebrûñı nûn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cân aña [vb]

3. ebrû:

Gazel 30

Mısra: 1

*Kaş. II Sevgilinin
kaşı.*

toğrudunca dile ebrû
kiçüğinden bî-raķtîb
ğamzesi tîri görünmez
nitekim sehmü'l-ğayb

4. ebrû:

Gazel 242

Mısra: 8

*Kaş. II Sevgilinin
kaşı.*

bugün burc-ı melâhatde
cemâli mehr-i enverdür

leṭāfet āsumānı üzre ebr-i
müṣḡ-bār ebrü

5. ebrü:

Gazel 242

Mısra: 1

Far. Kaş.

bezendi Ka‘be-i ḥüsni
olaldan yār-ı çār ebrü
cebîni pertev-i nūr-ı
nebîdür çār-yār ebrü

6. ebrü:

Gazel 242

Mısra: 2

Far. Kaş.

bezendi Ka‘be-i ḥüsni
olaldan yār-ı çār ebrü
cebîni pertev-i nūr-ı
nebîdür çār-yār ebrü

7. ebrü:

Gazel 242

Mısra: 4

Far. Kaş.

müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizā‘
eyler
berāt-ı ḥüsnüñe çekmiş
nişan-ı şehriyār ebrü

8. ebrü:

Gazel 242

Mısra: 6

Far. Kaş.

şanasın kilik-i Mānī oldı
yāhud ḥāme-i erjend
yazıpdur levh-i pīşānīsini
naḡş-ı nigār ebrü

9. ebrüleriñi: -lar, -ı, -ñ,
-ı

Gazel 105

Mısra: 3

*Kaş. II Sevgilinin
kaşları.*

temāşā kıılmağa
ebrüleriñi çeşm-i ‘ālem
hep
hilāl-i ‘ıyd-veş saña
bakar bu ne temāşādur

10. ebrü:

Gazel 267

Mısra: 8

*Kaş (Sevgilinin
kaşı).*

ḡaṭṭ-ı yākut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurḡ
cebhe ü ‘ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrü siyeh

ebrü-yı ham:

1. ebrü-yı ham: -uñ

Gazel 194

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) İki
büklüm olmuş kaş. II
Kemerli kaş.*

ṭurrasıdur leyletü’l-
ḡadrüñ mu‘anber
perçemüñ
ḡurrasıdur yā hilāl-i
‘ıydüñ ebrü-yı hamuñ

ebrü-yı vār:

1. ebrü-yı yār:

Gazel 288

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kaşları.

ebrü-yı yāri görüp aña
eyledi sücüd
kıldı o daḡı şüfî gibi dün
namāzını

ebü bekr ü ‘ömer

‘osmān ‘alī’:

1. ebü bekr ü ‘ömer

‘osmān ‘alī’:-dür

Kaside 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hız. Ebu Bekir,
Ömer, Osman, Ali (dört
halife).*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

**2. ebû bekr ü 'ömer
'osmân 'alî':-dür**

Kaside 13

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Hız. Ebu Bekir,
Ömer, Osman, Ali (dört
halife).*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

**3. ebû bekr ü 'ömer
'osmân 'alî':-dür**

Kaside 13

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Hız. Ebu Bekir,

*Ömer, Osman, Ali (dört
halife).*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

**4. ebû bekr ü 'ömer
'osmân 'alî':**

Kaside 13

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Hız. Ebu Bekir,
Ömer, Osman, Ali (dört
halife).*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

ebû bekr ü 'ömer**'osmân 'alî':**

**1. ebû bekr ü 'ömer
'osmân 'alî':-dür**

Kaside 13

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Hız. Ebu Bekir,

*Ömer, Osman, Ali (dört
halife).*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

ebvât:**1. ebyātuñ:-uñ****Gazel 110**

Mısra: 13

Beyitler. II Şiir.

belâgatden Şihâbî ne
sipehre heft ebyātuñ
komişdur her tarafından
yapdı ayak nerdübân yer
yer

ecel ir:-**1. ecel ir:-di****Gazel 205**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eceli gelmek; ölüm
zamanı gelip çatmak.*

zâhir oldu şafha-i
hüsnuñde haţtuñ dostum
tayy olunup defter-i
'ömrüm baña irdi ecel

echele:**1. echele:****Gazel 211**

Mısra: 12

En cahil.

her şem‘ ehli âteş-i ser-
keş olur yaķar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

ecsād-ı ehibbā:**1. ecsād-ı ehibbā:-(y)a****Gazel 298**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tanıdık, dost**bedenler.*

kerem dārū‘ş-şifāsından
vere Hāķ şerbet-i şāfī
ki ecsād-ı ehibbāya
hemīşe şıhḥati erzānī

eczā-yı dāğ:**1. eczā-yı dāğ:****Gazel 164**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Aşk yarasının
parçaları, kısımları,*

cüzleri. II Âşığın

*vücudunda oluşan aşk
yaralarının parçaları.*

iy Şihābī külli kül etdi
teni eczā-yı dāğ

eczā-vı gül:**1. eczā-yı gül:****Kaside 21**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Gülün parçaları. II
Gül yaprakları.*

bezm-i ‘irfān gibi bāguñ
şahñ-ı pür-evrākdur
bülbüle eş‘ār-ı rengīn
oķudur eczā-yı gül

edā:**1. edāsın:-sı, -n****Gazel 58**

Mısra: 2

*Tarz, üslup,
davranış veya anlatış
biçimi.*

hüsnuñ bedī‘i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

edā et:-**1. edā et:-me, -y, -em****Gazel 253**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yerine getirmek. II
Borç için; ödemek.*

ben niçe vām-ı cām-ı
mey etmeyem edā
k’oldı ḥavāle sāķi-i
bezm-i bahār-ise

edā id:-**1. edā id:-er****Kaside 5**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yerine getirmek,
uygulamak, söylemek.*

zātuñ qadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
ḥādiş ider mi ḥamdüñe
lāyık edā saña

2. edā id:-e, -mez**Kaside 2**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Yerine getirmek,
gerekeni yapmak.*

idemez kimse kapuñ
Ka‘besinüñ hacın edā
‘ilm ü ‘irfān ‘urefāsıyla
pür olsa ‘arafāt

edā-yı kelimāt:

1. edā-yı kelimāt:

Kaside 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kelimelerin

*söylenilişi, dile
getirilmesi.*

anuñ evşāf-ı kemālinde
lisān-ı Mūsā
lāl olup lüknet-ile kıldı
edā-yı kelimāt

edeb:

1. edeb:

Gazel 34

Mısra: 1

Edep, terbiye, haya.

pīr-i müğāñ huzūrına
varsañ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i ‘ışka
budur edeb

2. edeb:

Gazel 34

Mısra: 2

Edep, terbiye, haya.

pīr-i müğāñ huzūrına
varsañ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i ‘ışka
budur edeb

edeb üzre otur-:

1. edeb üzre otur-:

Gazel 208

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Terbiye ve ahlāk

*kurallarına uygun
şekilde, edepli bir hal ile
yaşamak (o şekilde
davranmak.).*

edeb üzre otur pīr-i
harābātuñ huzūrında
rumūzın fehm idüp diñle
gelür neyden nefes dem-
dem

2. edeb üzre otur-:

Gazel 275

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Terbiye ve ahlāk

*kurallarına uygun
şekilde, edepli bir hal ile*

*yaşamak (o şekilde
davranmak.).*

meclisinde sāķi-i bezmüñ
edeb üzre otur
halka-i rindān içinde
halka budur kâide

edeb-bed:

1. edeb-bed:

Gazel 75

Mısra: 4

Kötü huylu,

terbiyesiz, ahlaksız.

mezkūr ola gör eylik-ile
dilde dilā kim
kibr ile nifāk ehli olan
edeb-bed

edrali ka‘se rāh ‘atkū

emn hüm ez-bānā:

1. edrali ka‘se rāh

‘atkū emn hüm ez-

bānā:

Gazel 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilim biliyorum

kadehle özgürleştim.

biyā sāķi mekrdān rüy-ı
tora ez-men

edrali ka‘se rāḥ ‘atḳū
emn hüm ez-bānā

efāz:

1. efāz-ıla:

Gazel 206

Mısra: 7

*Çok üstün. II (Bir
şeyde) aşırı olan.*

efāz-ıla dil uzatma
fezāyilüñ yoğ-ısa
‘avāma faẓl-ıla şatma
özüñi olma füzül

efendi:

1. efendi:

Gazel 183

Mısra: 6

*Buyruğu yürüyen,
sözü geçen kimse II
Sevgili.*

elüñ öpdürme düşmendür
saña ağyār-ı bed-ḥaşlet
zarar vermez efendi
destüñ ammā dōstān
öpmek

2. efendi:

Gazel 123

Mısra: 4

"Ey dost, arkadaş!".

sen bulduñ-ısa ḥüsn-ile
‘ālemde iştiḥār
buldum efendi ben daḥı
‘aşḳ-ıla imtiyāz

3. efendi:

Gazel 206

Mısra: 14

"Ey dost, arkadaş!".

Şihābī ḳavlini sem‘-i
ḳabül-ile güş it
efendi ‘aḳla cilādur
olunca söz maḳbül

4. efendi:

Gazel 148

Mısra: 7

*Bir hitap sözü
olarak "Ey sevgili!".*

efendi ḥāne-i ḥātır sürür-
ıla tolsun
şafā-yı maḳdemüñ-ile
serir-i sīneye baş

5. efendi:

Gazel 237

Mısra: 8

*Bir hitap sözü
olarak "Ey sevgili!".*

ne ḳadar eyler-iseñ
bendeki istiḡnāyı

severin ben seni vallahi
efendi severin

efendü:

1. efendüm:-m

Gazel 126

Mısra: 7

Efendi. II Sevgili.

efendüm bir ḡarībem ki
diyār-ı ‘ışḳuña düşdüm
ḳabül et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

2. efendüm:--m

Gazel 19

Mısra: 1

*Buyruğu yürüyen,
sözü geçen kimse II
Sevgili.*

efendüm ḥāne‘-i dervīşi
me‘vā eyle aḥyānā
ḳudūmuñdan ḥayāta irsin
ihyā [eyle] aḥyānā

3. efendüm:--m

Gazel 51

Mısra: 9

*Buyruğu yürüyen,
sözü geçen kimse II
Sevgili.*

efendüm kākülün
 çevkânına tûb eylesün
 başın
 Şihâbî çâkeri meydân-ı
 'ışkuñ içre ser-bâz it

efgân:

1. efgânını:-ı, -nı

Gazel 311

Mısra: 10

*Feryat, inleme,
 bağırıp çağırma.*

şagır itmişdür meger
 şebnem gülün kulağını
 iy Şihâbî bülbülün güş
 eylemez efgânını

2. efgânı:-ı

Gazel 298

Mısra: 4

*Acı ile bağırıp
 çağırma, inleme, feryat
 etme.*

Ehâb Allah abdu ibtilâ
 muktezâsınca
 hüdâya hoş gelür derler
 marîzuñ râz u efgânı

efhâm-ı bâhis:

1. efhâm-ı bâhis:

Gazel 55

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Konuşmaların

idrakı.

ne müşkildür fûnûn-ı
 bahşi 'ışkuñ
 anı hâl idemez efhâm-ı
 bâhis

eflâk:

1. eflâke:-e

Gazel 185

Mısra: 3

*Felekler, gökler,
 gökyüzü.*

hâkden eflâke çıkdı âhlar
 hayfdur 'uşşâka yerden
 göge dek

eflâke çık:-

1. eflâke çık:-dı

Gazel 111

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Göklere çıkmak,
 yükselmek.*

eflâke çıkdı nâvek-i
 âhum Şihâbiyâ
 kaddüm egerçi kolına
 yumşak kepâdedür

eflâke iriş:-

1. eflâke iriş:-e

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Arşa çıkmak: mec.

*Çok yükselmek, göklere
 kadar çıkmak.*

ne deñlü zâr idersem
 güşe almaz ol melek-
 sîmâ

niçe bir irişe eflâke yâ
 Rab nâlesi yâ Rab

eflâkûn tokuz cevşeni:

1. eflâkûn tokuz

cevşeni:-(n)i

Gazel 307

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün doku
 katı. II Feleğin dokuz
 katmanı. (Felek, iç içe
 dokuz kubbeden
 meydana gelmiştir.
 Dokuz, felek için
 kullanılmıştır. Âşığın
 içinde yanan alevlerin
 yedi veya dokuz kat olan
 felekleri yandıracak*

*kadar çok olduğu
yöntündedir.).*

güzār eyler bu toköz
cevşenini eflākūñ
niçe āhum okını tuta
sipehrūñ siperi

eflākūñ toköz kat

cevşeni:

1. eflākūñ toköz kat
cevşeni:-n-üñ

Gazel 238

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Feleğin dokuz kat

*zırhı. II Gökyüzünün
dokuz katı.*

olalı kıavs-ı kızağ gibi
Şihābī kıaddi ham
tīr-i āhı geçdi eflākūñ
toköz kat cevşenin

eflāz:

1. eflāz:

Gazel 124

Mısra: 10

*Lafızlar, kelimalar,
sözler.*

sözümüzde Şihābī hālet
var

nāzūk eflāz u hūb-edā
bilirüz

efser:

1. efserdür:-dür

Gazel 29

Mısra: 14

Taç.

iy Şihābī pādīşāh-ı tāt-
bağşuñ mişlidür
başa çıkdukca ser-i
rindāne efserdür şarāb

efser ol-:

1. efser ol-:-ur

Gazel 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Padişah tacı olmak.

hāk-i pāyi tāt-ı devletdür
gedālar başına
nitekim şehirler serīne olur
olunur efser murād

efsün:

1. efsün:-ı

Gazel 89

Mısra: 6

Büyü, sihir.

zūlfine kıldı musahhār
bend idüp ‘āşıkıları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsūnı var

efsürde kal-:

1. efsürde kal-:-mış, -ıdı

Kaside 25

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Solmak, zayıflamak.

II Eksik kalmak.

teni efsürde kıalmış-ıdı
hūn-ı hışm-ı çeşmünden
anuñ-çün gözün ancak
yıldı bir kerre açar
nergis

efzāl:

1. efzāl:

Kaside 14

Mısra: 10

Üstün, en faziletli.

şehādet eyleyüp i‘cāzuña
kıurs-ı kıamer şakkı
kı bir barmağūñ efzāl
didi ya‘ni kıi ‘ālemden

efzūn id-:

1. **efzūn id:-er****Gazel 311**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Arttırmak,**çoğaltmak,**fazlalaştırmak.*

bülbul ağıdup yaşın

efzūn ider nālanını

jālelerle tıldurur her dem

gülün dāmānını

efzūn ol:-1. **efzūn ol:-up****Gazel 50**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Çok fazla olmak,**artmak, çoğalmak.*

hıyām-ı haylūn olup

encüm-i eflākden efzūn

ser-ā-ser şahn-ı şahrā-yı

zemīni cāy urduñ tut

eg:1. **egilen:-ilen****Kaside 23**

Mısra: 13

*Eğilmek, huzurunda**diz çökme.*

sultān-ı şakāyık egilen

gül-durur ammā

hüküm itdi bugün bāğa

emīrāne benefşe

2. **egmiş:-miş****Gazel 229**

Mısra: 7

Eğmek.

lebūn āvāresidür belin

bezmūnde çeng egmiş

gelür mi toğruluk hem

puhtelik her hāmdan

hāmdan

eger:1. **eger:****Gazel 22**

Mısra: 6

*"Eğer"; şayet, koşul**anlamı veren edat.*

münkeşif olmaz kitāb-ı

‘ışk-bālūn müşkili

niçe yıllar iştiğāl itse

eger keşşāf aña

2. **egerçi:-çi****Gazel 298**

Mısra: 1

*"Eğer"; şayet, koşul**anlamı veren edat.*

egerçi za‘f-ı tendür

zāhirā emrāz-ı hüsmānı

velī hoş görmedür

‘ālemde anı zevk-i

rūhānī

3. **eger:****Gazel 81**

Mısra: 3

*"Eğer" şayet, koşul**anlamı veren edat.*

eger ‘ālemde bu ise

nizā‘uñ

baña meyḥāneler saña

mesācid

4. **eger:****Gazel 30**

Mısra: 8

"Eğer" edatı.

n’ola dirlerse mey-i nābe

‘aşā-yı pīrān

şeb olur içse eger ‘aşr-ı

‘ineb ibn-i şīb

5. **egerçi:-çi****Gazel 111**

Mısra: 10

"Eğer" edatı.

eflāke çıkdı nāvek-i

āhum Şihābiyā

ḳaddüm egerçi ḳolına
yumşaq kepâdedür

6. eger:

Gazel 206

Mısra: 11

"Eğer" edatı.

büyüklenürseñ eger kim
cibāl-i arz mişāl
ṭarīḳ-ı ḥaḳda sürerler
erenler üstüne yol

7. eger:

Kaside 4

Mısra: 14

"Eğer" edatı.

muḥaḳḳıḳān-ı ṭarīḳat bu
ḳavle didi belī
güzīn-i ḥaḳ-ı cihāndan
eger nebī vü velī

8. egerçi:-çi

Kaside 13

Mısra: 11

"Eğer" edatı.

egerçi Ādem'e oldı
müyesser 'alleme'l-esmā
olupdur Muştafānuñ
künyeti Yāsīn ile Ṭāhā

9. eger:

Kaside 22

Mısra: 14

"Eğer" edatı.

dāḥil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bīrūn lāle

10. eger:

Kaside 25

Mısra: 58

"Eğer" edatı.

niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şükūfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

11. egerçi:-çi

Kaside 25

Mısra: 43

"Eğer" edatı.

egerçi dehr bāğında biter
ezbār-ı zībā çok
velī gül-zār-ı luṭfuñdan
iñen ra'nā ḳopar nergis

12. eger:

Gazel 30

Mısra: 5

"Eğer" edatının

nazımda kullanılan
biçimidir. || "Eğer,
şayet" anlamındaki şart
edatı.

sāḳi-i sāde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi 'amelin
sāğar-ı şahbāya şahīb

13. eger:

Gazel 230

Mısra: 12

"Eğer" edatının

nazımda kullanılan
biçimidir. || "Eğer,
şayet" anlamındaki şart
edatı.

iy Şihābī sen okursın
şad-müderres dersini
'ilm-i 'ışkı ḥāşıl itdüñse
eger taḥsīlden

14. eger:

Gazel 50

Mısra: 9

"Eğer" şayet, koşul
anlamı veren bağlaç.

şarāb-ı mergi nüş etdi
eger Cemşīd ü Keyḳāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdüñ [tut]

15. eger:

Gazel 200

Mısra: 3

*"Eğer, şayet"**anlamında koşul ifade eden edat.*

“men ‘aref” sırrına vākıf
olmak isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp
‘irfāna dāyim hem-dem
ol

16. egerçi:-çi

Gazel 130

Mısra: 5

*"Eğer" şayet, koşul**anlamı veren edat.*

mey-i la‘līn ḳabā sāḳī
egerçi mīr-i meclisdūr
şūrāḫī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

17. egerçi:-çi

Gazel 130

Mısra: 9

*"Eğer" şayet, koşul**anlamı veren edat.*

Şihābī merdüm-i
çeşmüm egerçi cüst ü cū
eyler

velī serv-i revānum
sīneye gelmez kenār
olmaz

18. eger:

Gazel 47

Mısra: 9

"Eğer" edatının

*nazımda kullanılan
biçimi olup "Eğer, şayet"
anlamındaki şart edatı.*

ḫışt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i ḫışt

19. eger:

Gazel 279

Mısra: 10

"Eğer" edatının

*nazımda kullanılan
biçimi olup "Eğer, şayet"
anlamındaki şart edatı.*

bülbül-i ṭāb‘-ı Şihābīnūñ
ḳulaḳ tūt remzine
diñlemekden var-ısa
şevküñ eger ḫvānende‘i

20. eger:

Gazel 294

Mısra: 3

"Eğer" edatının

*nazımda kullanılan
biçimi olup "Eğer, şayet"
anlamındaki şart edatı.*

pādişāh-ı mülk-i ma‘nī
olmak isterseñ eger
cevher-i ‘ilm-ile doldur
ḳalbūñi mahzen gibi

egerçi:

1. egerçi:

Gazel 60

Mısra: 4

Gerçi, doğrusu.

ḫvācibūñ ki bugün
zālimūñ öte ucıdur
egerçi zulm-ıla meşhūr
olup-durur Ḥaccāc

2. egerçi:

Kaside 4

Mısra: 9

Gerçi, doğrusu.

muşavver oldı şuverle
egerçi levḫ-i zāmīr
şühūd-ı zāta bulunmaz
dü ‘alem içre nazīr

3. egerçi:

Gazel 37

Mısra: 8

*Eğer ki, gerçi,
doğrusu.*

belā-yı 'ışkuña oldum
belī deyüp şābir
egerçi şabr-ıla meşhūr
olup-durur Eyyüb

4. egerçi:

Gazel 99

Mısra: 1

*Eğer ki, gerçi,
doğrusu.*

çeşmüñ egerçi merdüm-i
şāhib-nażar geçer
görmezlenür fütādesin
ammā başar geçer

5. egerçi:

Gazel 202

Mısra: 7

*"Eğer, şayet"
anlamında bağlaç.*

faḥr ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
faḥrdur faḥrum benüm
şāffi'n-niāl ister gönül

6. egerçi:

Gazel 221

Mısra: 5

*"Eğer, şayet"
anlamında bağlaç.*

egerçi dūr-i mehcūr
olmuşuz zībā cemālinden
hele tenhā kımaz dilde
ḥayālī müstedām olsun

7. egerçi:

Gazel 82

Mısra: 7

*"Eğer" şayet, koşul
anlamı veren bağlaç.*

çokdur egerçi bāğda tāze
nihāl ü gül
tursa otursa yaraşur o
serv ü lāle-ḥad

8. egerçi:

Gazel 110

Mısra: 8

*"Eğer" şayet, koşul
anlamı veren bağlaç.*

zülāl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki 'aynūmden
'uyūn oldı 'ayān [yer
yer]

9. egerçi:

Gazel 251

Mısra: 9

*"Eğer" şayet, koşul
anlamı veren bağlaç.*

egerçi ḥaste 'āşıklar
kapuñda bī-nihāyetdūr
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

10. egerçi:

Kaside 5

Mısra: 12

*"Eğer" şayet, koşul
anlamı veren bağlaç.*

ḥavf ü recāda eylerem
ümmīd 'afvuñı
yokdur egerçi bā'is-i
ḥavf ü recā saña

eglen-:

1. eglenmez:-mez

Gazel 98

Mısra: 7

*Avunmak,
oyalanmak, hoşça vakit
geçirmek.*

bu perīşān gönüm
eglenmez gidersem
gülşene
bī-karār ider beni her
zülfi sünböldür gider

eglence:

1. **eglençe:****Kaside 23**

Mısra: 32

*Eğlence, gönül
eğlendiren, neşeli vakit
geçirten iş.*

dilden bu gice düşmedi
hatt-ı leb-i dilber
eglençe idi meclis-i
‘irfāna benefşe

egn-:1. **egnüme:-**(ü)m, -e**Gazel 117**

Mısra: 3

*Boyundan bele
kadar olan vücut
bölümü, sırt, arka.*

ol kemān-ebrū biçelden
ğam kabāsın egnüme
sūzen-i tīri diküpdür
sīnede şīrāzeler

egn:1. **egnümde:-**(ü)m, -de**Gazel 261**

Mısra: 5

(Âşığın) sırtı.

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña

yādlar koyunda yatur
yār ‘uryān her gice

egri bak-:1. **egri bak-:-ar****Gazel 26**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
*Kötü düşünce ile
bakmak. II Yan bakmak.*

nālemün āhengine reşk
itdüg-içün rāstī
nāy barmağ toğrıdur egri
bağar neyzen baña

2. **egri bak-:****Gazel 308**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Kötü düşünce ile
bakmak. II Yan bakmak.*

egri bakma tīr-gerler gibi
gel ‘uşşākuña
kaşlarıñ yāsın yaşup
kurma kemāniler [gibi]

ehab:1. **ehab:****Gazel 298**

Mısra: 3

*Daha çok sevilen,
en çok sevilen.*

Eḥab Allah abdu ibtilā
muḳtezāsınca
hüdāya hoş gelür derler
marīzuñ rāz u efgānı

ehad:1. **ehadle:-le****Kaside 13**

Mısra: 22

*Allah. “Tek, bir”
anlamında esmā-i
hüsnâdandır.*

miyān-ı cān ile cānānda
yokdurur hicābe’l-ḥaḳ
ehadle Aḥmedün farkı
arada mīmdür ancak

2. **ehadden:-den****Rübai 8**

Mısra: 5

Kişiler, şahıslar.

ummazın bir ehadden
istimdād
ḥasbünallah vahde hüve
kefā

ehaş ol-:

1. eḥaṣṣ ol:-updur

Gazel 151

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok özel olmak.

evṣāf-ı ḥüsn-i Yūsuf
olupdur saña eḥaṣṣ
zī emlāḥ el-makālat ve
zey aḥsenül-kās

ehibbā:

1. ehibbānuñ:-n, -uñ

Gazel 157

Mısra: 7

*Dostlar, tanıdıklar,
bildikler.*

ehibbānuñ murādı cān
fidālik
ide gör sen daḥı
aḥbābdan ḥazḥ

ehl:

1. ehlin:-i, -n

Gazel 37

Mısra: 9

*Bir işin ustası, o işte
becerikli kimse, ehil.*

Şihābī ālemüñ ehlin
idindi meftüni

o şūḥ-āfet-i devrān o
fitne'-i āṣūb

2. ehli:-i

Gazel 99

Mısra: 6

*Bir topluluğun
halkından olan.*

bir ben degül ölümlüsi
ancaḥ helāki çok
bu 'ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

3. ehli:-i

Gazel 291

Mısra: 2

Bir işin ustası, o işte

*becerikli, maharetli
kimse. || Gönül ehli,
aşıklar, şairler.*

'aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

ehlā:

1. ehlā:

Kaside 24

Mısra: 38

*Merhaba, selam
olsun!.*

iltecek zülfi-şemīmīni
gülistāna şabā
merḥabā kıldı benefşe
didi ehlā sünbül

ehlen ve sehlen:

1. ehlen ve sehlen:

Gazel 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hoş geldiniz,
sefalar getirdiniz.*

kūy-ı dilberden mi
geldüñ iy şabā
merḥabā ehlen ve sehlen
merḥabā

ehl-i 'aşk:

1. ehl-i 'aşk:-a

Gazel 153

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk erbabı, âşıklar.

ḥūblardan gerçi iy dil
ḳurb-ı vuşlatdur ğaraḥ
ehl-i 'aşka ḳurb-ı
vuşlatdan muḥabbetdür
ğaraḥ

ehl-i belāġat:

1. ehl-i belāgat:-e

Gazel 165

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Belagat sahipleri,
sözü etkili ve yerinde
söyleyenler. || Şairler.*

göster Şihābī şî' rûnî ehl-i
belāgate
söylerler-ise aña göre
nükte-i belîğ

ehl-i bezm:

1. ehl-i bezm:-e

Gazel 286

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İşret meclisi ehli. II
Âşıklar.*

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hâlet-i sūz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

2. ehl-i bezm:

Gazel 233

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Meclis ehli. II
Âşıklar.*

gül gül olsa sākī şarāb-ı
bābdan (-)

bülbül olur ehl-i bezm ol
şevk-i meclis-tābdan

ehl-i dil:

1. ehl-i dil:

Gazel 262

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül ehli. II
Âşıklar.*

rāgıb olsa ehl-i dil tañ mı
yüzün mir'âtına
şüret-i ma'nî görünür
anda mergüb āyine

ehl-i dünyā:

1. ehl-i dünyā:

Gazel 217

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dünya adamı,
ahireti düşünmeyip bu
dünyaya gönül bağlamış
olan kimse.*

ehl-i dünyā akçesi
olmayana ādem dimez
merd-imiş şüretde
sultānum meger kalb-i
direm

ehl-i fenā:

1. ehl-i fenā:

Gazel 309

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yokluk ehli; [tas.]
Allah'ın mutlak irade ve
kudretini tanıyanlar.*

ko gönül hāne-i dünyā
gibi vīrān olsun
istemez ehl-i fenā
kendüye ma'murlığı

ehl-i gülşen:

1. ehl-i gülşen:

Kaside 20

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi ehli,
gül bahçesindekiler. II
Güzeller, sevgililer.*

mağdemine ehl-i gülşen
etdi sīm ü zer nişār
meclisi zeyn idicek berg-
i gül-efşān-ı bahār

ehl-i hāl:

1. ehl-i hāl:

Gazel 109

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
*Hal ehli, hakikat
ehli.*

Şihābī “men ‘aref” sırrını
ancağ ehl-i hāl añlar

ehl-i hāl ol:-

1. ehl-i hāl ol:-an

Gazel 203
Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*[tas.] Bir manevî
derececin tecellisini ve
zevkini rûhunda
hisseden(ler).*

kuhl-i māsāğā’l-başardur
ayağınıñ toprağı
anı eyler ehl-i hāl olan
gözine iktiḥāl

ehl-i hıred-red:

1. ehl-i hıred-red:

Gazel 75
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Akılsız, akli
olmayan, eksik akıllı
kişiler.*

ger ‘ākil-iseñ hıkd kabūl
etme Şihābī
k’itdi ḥasedi kāmīl olan
ehl-i hıred-red

ehl-i imān:

1. ehl-i imān:-ı

Kaside 2

Mısra: 34
Kelime Tipi: -
İman eden, inanan.

yā ilāhī senedi’l-ḥalk u
ḥabībūñ ḥaqqı
ehl-i imānı emīn eyle zi
hebli’l-‘araṣāt

ehl-i ‘inād:

1. ehl-i ‘inād:-a

Gazel 178

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
İnatçı kimseler.

maḥbūb u mey sözinde
şūfī mu‘ānid olma
bezm-i maḥabbet içre
ehl-i ‘ināda yer yok

ehl-i ‘irfān:

1. ehl-i ‘irfān:-uñ

Gazel 139

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
*İrfan sahibi,
bilgililer II âlimler,
zâhitler.*

Mesīḥ enfāsıdur güyā ki
nuṭḡı ehl-i ‘irfānuñ
bulunmaz bir dağı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

ehl-i lezzāt:

1. ehl-i lezzāt:

Gazel 42
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
*Lezzet, tat, hoşluk,
güzellik, letâfet ehli,
erbabı. II Ağzının tadını
bilen kimseler, lezzetten
anlayanlar.*

n’eylesin ḥaste-i ‘ışk
olana dāvī-i ṭabīb
şerbet-i la‘lūñi şāfī bilür
ehl-i lezzāt

ehl-i meclis:

1. ehl-i meclis:

Gazel 240
Mısra: 7
Kelime Tipi: -

*Meclis ehli,
meclistekiler.*

kıyām-ı vecde geldi ehl-i
meclis
işidüp cāmdan āvāze-i hū

2. ehl-i meclis:

Gazel 275

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meclis ehli,
meclistekiler.*

ehl-i meclis niçe nādān
dimesinler zāhide
ğaybet eyler eylemez
rağbet şarāb u şāhide

3. ehl-i meclis:-e

Kaside 19

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Meclis ehli,
meclistekiler.*

sāgar hilāl ü bāde-i
gülğün durur şafağ
sākī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı 'ıyd

4. ehl-i meclis:-e

Kaside 21

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Meclis ehli,
meclistekiler.*

gonca-lebler būseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
hayline yağma-yı gül

ehl-i meşreb:

1. ehl-i meşreb:

Gazel 83

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Meyhane ehli,
içenler ehli.*

ehl-i meşreb bādenüñ
telhīne māyıldür müdām
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezīz

ehl-i na'ım:

1. ehl-i na'ım:

Kaside 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cömertlik ehli.

bābıdur ol bāğçenüñ
harf-i bā
cennete andan gider ehl-i
na'ım

ehl-i namāz:

1. ehl-i namāz:

Gazel 167

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Namaz kılan kimse,
müslüman kişi.*

mescide varsa kaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namāz
secde ol kūşe-i mihrāba
iderler şaf şaf

ehl-i nazar:

1. ehl-i nazar:

Gazel 104

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bakış ehli. Bir
bakışta kavrayan, ermiş
kişiler.*

görmedi hūsn ü hūlkuña
ehl-i nazar nazīr
bilür ğubār-ı bāyuñı nūr-ı
başar başīr

ehl-i niyāz:

1. ehl-i niyāz:-a

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Yalvaran, yakaran
kimseler; istekte bulunan
kişiler. II Âşıklar.

ol nāzenīn etmese
‘uṣṣāka iltifāt
olmaz ‘aceb ki hoş gelür
ehl-i niyāza nāz

ehl-i semā:

1. ehl-i semā:-(y)a

Gazel 256

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gökyüzü ehli;
melekler.

āteş bırakdı göklere
āhum Şihābiyā
ehl-i semāya dün gice
düşmüşdi gulgule

ehl-i şî‘ār:

1. ehl-i şî‘ār:

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yol ehli.

şakın Şihābī ‘ucb-ile ‘ar
itme ‘arif ol

rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
şî‘ār ‘ar

ehl-i tahkik:

1. ehl-i tahkik:-e

Gazel 239

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gerçeği araştıran
ve delilleriyle bilen
âlimler.

ḥaḳḳātdür mecāzuñ
intihāsı ehl-i tahkike
resûlullāhuñ aḳvāline
ḳavl-i “mā-şadaḳ”dur bu

ehl-i zamān:

1. ehl-i zamān:

Gazel 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın ehli.

ḥayrāndur bu ḥüsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu ḥāl ile ḥalḳ-
ı zemīn baña

ehl-i zamāne:

1. ehl-i zamāne:

Gazel 58

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Günümüz insanları.

ḥüsnüñ bedī‘i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

ejdehā:

1. ejdehā:

Gazel 189

Mısra: 5

Bin tane başı olan
efsanevî, korkunç ve pek
büyük bir hayvan, büyük
yılan.

el ursañ gösterürsin ki
‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan i‘cāzdur zülfüñ

2. ejdehā:

Kaside 15

Mısra: 33

Bin tane başı olan
efsanevî, korkunç ve pek
büyük bir hayvan, büyük
yılan.

cürmine göre nār olıcaḳ
cāna ejdehā

eyle o demde
merh̄ametüñle bizi reh̄a

ejdehā-yı heft-ser:

1. ejdehā-yı heft-ser:

Gazel 212

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yedi başlı ejderha.

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser
gördüm
tılısm-ı genc-imış bildüm
ben ol erķamdan el
çekdüm

ejder:

1. ejderi:-i

Gazel 125

Mısra: 5

Büyük yılan;

*genellikle kanatlı,
gövdesi aslana, kuyruğu
yılana benzeyen,
ağzından ateş püsküren
korkunç masal canavarı.
II Aşığın ateşten gönlü.*

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler
āhınuñ bencileyin kimse
duh̄anın çekmez

ejderhā:

1. ejderhālara:-lar, -a

Gazel 250

Mısra: 8

*Bin tane başı olan
efsanevî, korkunç ve pek
büyük bir hayvan, büyük
yılan.*

ıturalum zülfünüñ olmuş
dil-i miskīn esīr
ey gözi sāhīr anı
yutturma ejderhālara

ejder-i nefis:

1. ejder-i nefis:

Gazel 182

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Benlik, nefis ejderi.

|| Kötülüğü isteyen nefis.

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin h̄arāb
merdānelikle sen anı
zencir-i āha çek

ekl-i māl:

1. ekl-i māl:-ı

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Maddi varlık, elde
bulunan servet.*

yiüyüp içre deyi ta'n
eyleme her-bār rindāne
dilerseñ sen de mey iç
h̄ay ekl-i mālı evķāf it

ekser:

1. ekser:

Gazel 59

Mısra: 6

*Çoğu zaman,
genellikle, çoklukla.*

zülfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekser rezm-gāh olur
mu üc

2. ekser:

Gazel 79

Mısra: 6

*Çoğu zaman,
genellikle, çoklukla.*

ber-murād olmaķ
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur 'ışķ
ehline ekser murād

3. **ekşer:****Gazel 83**

Mısra: 4

Çoğu zaman,
genellikle, çoklukla.

ehl-i meşreb bâdenüñ
telhîne mâyildür müdâm
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezîz

ekseri:1. **ekşeri:****Gazel 302**

Mısra: 8

Büyük bir kısmı,
çoğu.

‘ilm-i hâş el-hâşa
istiḥkāk yok cühhâlde
cehle maḥşûş olduğu
budur ‘avāmuñ ekşeri

eksik ol-:1. **eksik ol-:-maz****Gazel 191**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her vakit ve her
fırsatta bulunmak.

ey Şihâbî ağlasam her
dem güzellerden n’ola

gülleri-ile eksik olmaz
mâcerâsı bülbülün

eksük:1. **eksük:****Gazel 14**

Mısra: 7

Bir kısmı

bulunmayan veya
bitmemiş olan, tamam
olmayan, noksan.

oldukça hayât eksük
artar dün ü gün ‘ışkuñ
fî hecr maẓî ‘ömri ve el-
şevk kemâ kânâ

eksük degül:1. **eksük degül:-dür****Gazel 252**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eksik değil. II Her
zaman var.

ben ağladukça giryeme
ḥandân olur raķīb
eksük degüldür arada bir
mâcerâ-y-ise

eksük etme-:1. **eksük etme-:****Gazel 122**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman
bulundurmak.

gamuñ nezîrini dâyim
eksük etme tekye-i
dilden
bu ḳurbân olduğum zîrâ
ḳadîmî ‘ışk ocağıdır

eksük ol-:1. **eksük ol-:-ma, -dı****Gazel 255**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman bulunur
olmak.

yitürdüñ nevbet-i vaşlın
diyüben âsiyâb-âsâ
Şihâbî eksük olmadı
şavaşum kendi kendümle

eksük olma-:1. **eksük olma-:-dı****Kaside 21**

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

Her zaman var
olmak, hep bulunmak.

gölşen içre ‘andelîbüñ
hây-ı hü-yı nâlesi
eksük olmadı dahı faşl
olmamış da‘vâ-yı gül

eksüklük:

1. eksüklük:

Gazel 253

Mısra: 7

*Noksanlık,
bulunmama, yokluk.*

eksüklük ile hâlümü ‘arz
itdügümce ben
ğunc u delâlin arturur ol
şîve-kâr[-ise]

ekser:

1. ekser:

Gazel 13

Mısra: 10

*(Ar. ekseriyyâ’nın
kısaltılmış şekli ekseri /
ekser) Çok defa, çok
zaman, çoğunlukla,
genellikle, ekseriya.*

zülfine bağlı getürdi dili
hâl-i ruhsâr
Rûm elinde olur ekser bu
dil-âver peydâ

el:

1. elüñ:-ün

Kaside 3

Mısra: 11

Güç, iktidar, irade.

insân gözine kuhl-i
başîret çeküp elüñ
‘irfân diline ma‘rifetüñ
açdı şâh-râh

2. elüñle:-üñ, -le

Gazel 82

Mısra: 3

*Bedenin bir uzvu,
el.
ey sâķi vâmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maḥalde toḡru
didiler: “yedâ biyed”*

3. elin:-i, -n

Gazel 219

Mısra: 11

*Bedenin bir uzvu,
el.*

behre-mend olmadı
‘âlemde alur yok bir elin
kaldı ayaklarda zilletle
Şihâbî nâtüvân

4. elinde:-i, -n, -de

Kaside 25

Mısra: 37

Bedenin bir uzvu,

el.

elinde boyunca sîm ü zer
var-iken gör ne tāmî‘dür
gedâlar gibi cām alup
ider bezmüñde cer nergis

5. ellerüñ:-ler, -üñ

Gazel 19

Mısra: 10

(Mec.) kendi.

ayak başduñ Şihâbî
kanını dökmek-ile
çünkü
nigârâ ellerüñ andan
mühennâ eyle aḫyânâ

6. elinde:-i, -(n)de

Gazel 29

Mısra: 12

*"Tasarruf, sahip
olma, tesir"
anlamındadır.*

sâķi-i gül-çehrenüñ
ayaḡına düşer müdām
ihtiyârı yok elinde mest-i
ebterdür şarâb

7. elde:-de

Gazel 104

Mısra: 6
"Sahiplik, mülkiyet"
 anlamındadır.

kapdı nesīm-i peyk-i
 şabā şāh-ı nergisi
 olmasa elde mesnedi
 görür zarar zarar

8. **elinde:-i, -(n)de**

Gazel 179

Mısra: 4

"Sahiplik, mülkiyet"
 anlamındadır.

süvār-ı esb-i nāz olsa
 çıkar halk-ı cihān seyre
 elinde hançer-i bürrān u
 tığ oynar temāşālık

9. **elde:-de**

Gazel 215

Mısra: 7

"Sahiplik, mülkiyet"
 anlamındadır.

elde mevcūdum gönül
 sūz-i-y-ile göz yaşıdur
 od ile şuya tayandım
 yokdur özge mesnedüm

10. **elüme:-üm, -e**

Gazel 70

Mısra: 1

Bedenin bir uzvu,
el.

şunsa elüme ayağı sāki-i
 lāle-ruh
 hande-y-le gösterür baña
 her bir piyāle ruh

11. **elinden:-in, -den**

Gazel 190

Mısra: 6

Bedenin bir uzvu,
el.

dil perīşān itmek için
 dest uzatmış zülfine
 görinen barmakları
 düşsün elinden şānenün

12. **elin:-i, -n**

Gazel 181

Mısra: 3

(Sevgilinin) eli.

düş ayağına mey gibi öp
 al ele elin

evvel toluyı sāki'-i
 rengin 'ızāra çek

13. **ellerün:-ler, -ün**

Gazel 285

Mısra: 5

Güç, kuvvet, iktidar
IIKolon bilekten parmak

uçlarına kadar olan,
tutmaya ve iş yapmaya
yarayan bölümü.

ellerün etdi dimāğını
 mu'aṭṭar nāfe-veş
 şāne yārūn zülf-i 'anber-
 bārını eller gibi

14. **elinden:-(i)n, -den**

Gazel 64

Mısra: 1

Bedenin bir uzvu;
el, yed.

çemende komaz elinden
 müdām lāle-kaḏeḥ
 bu demde ārif odur kim
 eline ala kaḏeḥ

15. **elde:-de**

Gazel 303

Mısra: 4

Bedenin bir uzvu;
el, yed.

perçem-i pürhamını her
 biri çevkân itseler
 ser-i 'uşşāk olur elde
 tūbları (-)

16. **elde:-de**

Gazel 177

Mısra: 8

*Bilekten başlayarak
parmak uçlarına kadar
uzanan, iş yapmaya ve
tutmaya yarayan organ,
el. II Âşığın eli.*

ğonca güyâ bir delûkanlu
cüvândur sîne-çâk
mey içer elde şürâhîsi
olup başı kâbak

17. **elinden:--i, --n, --den**

Gazel 30

Mısra: 5

*Bâzı söyleyişlerde
teşmil yoluyla işi yapanın
veya o işin yapılmasına
tesir eden kimsenin
yerini tutar.*

sâki-i sâde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi ‘amelin
sâğar-ı şahbâya şahîb

18. **eller:-ler**

Gazel 56

Mısra: 7

*Bedenin bir uzvu
olarak el.*

perîşân zülfüñ eller şâne
gördüm o perî şānuñ

budur cem ‘iyyet-i hâtır
perîşân olmağa bā‘iş

19. **eli:-i**

Gazel 251

Mısra: 8

*Bedenin bir uzvu
olan el, yed.*

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşîre
şunmuş biri hañçere

20. **eller:-ler**

Gazel 285

Mısra: 6

*Bedenin bir uzvu
olan el, yed.*

ellerüñ etdi dimâğını
mu‘athtar nâfe-veş
şâne yârüñ zülf-i ‘anber-
bārını eller gibi

21. **elüñ:-üñ**

Kaside 15

Mısra: 35

*Bedenin bir uzvu
olan el, yed.*

miftâh-ı bâb-ı cennet
olur çün elüñ şehâ

varur Şihâbî kapuña ol
gün yüzi kara

22. **eline:-ine**

Kaside 25

Mısra: 25

*Bedenin bir uzvu
olan el, yed.*

eline bir ‘aşâ almış ayağ
üstine hıdmetde
ışigine sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

23. **eline:-i, -n, -e**

Gazel 64

Mısra: 2

*Bedenin bir uzvu;
el, yed.*

çemende kımaz elinden
müdām lâle-kağeğ
bu demde ârif odur kim
eline ala kağeğ

24. **elde:-de**

Gazel 125

Mısra: 8

*Aitlik, sahip olma
durumu.*

şehsüvârum mey-i nâz-
ıla katı mest olmuş

pāy-māl etdi bizi elde
‘inānın çekmez

el arkasını yire ko-:

1. el arkasını yire ko-:

Gazel 145

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Elinin arkasının

*yere koymak;
mağlubiyetini
kabullenmek, pes etmek.*

gösterince kıdd-i
bālāsını yār-ı meh-veş
kodu el arkasını yire
çenār-ı ser-keş

el çek-:

1. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

götürüp ayağı meclisde
cām-ı Cemden el
çekdüm
Süleymānlık işin hatm
eyledüm hātemden el
[çekdüm]

2. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

götürüp ayağı meclisde
cām-ı Cemden el
çekdüm
Süleymānlık işin hatm
eyledüm hātemden el
[çekdüm]

3. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

4. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

4. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

dağı ben ana rahminde
yatur bir katre hūn iken
bu mevcūdātı ma‘dūm
aňlayup ol demden el
çekdüm

5. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser
gördüm
tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erķamdan el
çekdüm

6. el çek-:-dii, -m

Gazel 212

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlgisini kesmek,

vazgeçmek.

‘alāyık iy Şihābī māni‘-i
tevhīdüm olmışdur
anuñ-çün keşret-i cem‘-i
benī-ādemden el çekdüm

el ele:

1. **el ele:****Gazel 64**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Birbirinin elini**tutarak, yan yana.*

bahār irişdi oturma ayak

ayak el ele

gül ile lāle mey yetmez

saña piyāle kadeh

el iriş:-1. **el iriş:-di-me, -di****Gazel 93**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ulaşmak, erişmek,**vasil olmak.*

kol tolaşturmağa el

irişmedi

bir kemer kuçmış

miyānını meger

2. **el iriş:-meg, -e****Gazel 219**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ulaşmak, erişmek,**vasil olmak.*

pāye-i maşşūda el

irişmege bir çāre yok

yine āhumdur olan kaşr-ı

visāle nerdübān

el şun:-1. **el şun:-dukca****Gazel 131**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*El uzatmak,**dilenmek.*

selāmin kesdi ben pā-

māline ol bī-vefā küsdi

elüm şundukca dāmānına

dest-i merhabā vermez

el tut:1. **el tut:-up****Gazel 12**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yardım istemek**anlamında deyim.*

‘işrete şarf eyle nakd-i

‘unfuvān-ı ‘ömrüñi

el tutup pīr müğānuñ

şoḥbbetinden al du ‘ā

el tutup:1. **el tutup:****Gazel 12**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

El bağlayıp.

‘işrete şarf eyle nakd-i

‘unfuvān-ı ‘ömrüñi

el tutup pīr müğānuñ

şoḥbetinden al du ‘ā

el ur:-1. **el ur:-dı****Gazel 254**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*El vurmak, elini**uzatıp tutmaya çalışmak.*

tīz bildi ğamzesin ol meh

gönülünden geçdügin

katlūme ayak başup el

urdu ol dem hançere

2. **el ur:-sa, -ñ****Gazel 189**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dokunmak, el**sürmek, el atmak.*

el ursañ gösterürsin ki

‘aşāña ejdehā şeklin

yed-i beyzā-yı Mūsāda

olan i‘cāzdur zülfüñ

el ver-:**1. el ver-:-se****Gazel 174**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Herhangi bir şey

*için en uygun zaman,
uygun durum veya şart,
vesile olma durumu.*

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkün devā-yı
hicre mu'tād oñmaduğ

2. el ver-:-el(i), -den**Gazel 153**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İlgilenmek, ilgi**göstermek.*

pīr-i 'ışka el verelden
pāyüm olmışdur bülend
mürşid-i kāmīl olandan
'ālī-himmetdür ğaraž

3. el ver-:-ir**Gazel 135**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İmkani olmak,

*mümkün olmak, uygun
olmak.*

mertebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl
ol şeh-i hūbāndan olsa
müyesser pāy u būs

4. el ver-:-me**Gazel 173**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*El uzatmak, elinden
tutmak; kabul etmek.*

mürşid-i kāmīl ararsañ
pāy-ı pīr-i 'ışka düş
'aqla sen el verme kim
'aşk ehline irşadı yok

el vir-:**1. el vir-:-di****Kaside 19**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Tokalaşmak için
elini uzatmak.*

ben dest-büse tālīb
olursam 'aceb mi kim
el virdi cümle hālka
bugün merhābā-yı 'ıyd

2. el vir-:-di**Gazel 41**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yardım etmek, fırsat
vermek.*

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

3. el vir-:-me, -(y)üp**Gazel 52**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yardım etmek, fırsat
vermek.*

baña el virmeyüp vuşlat
ayağlar dāyimā fırkat
'azāb eyler dile hasret
kılur cānā cefā fırkat

el yu-:**1. el yu-:-du, -m****Gazel 232**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Elini çekmek,
bırakmak, vazgeçmek.*

ayağa düşdi öpmege
sākını sākınūñ

kanını içüp el yudum ol
dem şarābdan

el-‘aceb:

1. el-‘aceb:

Gazel 34

Mısra: 8

Tuhaf şey.

‘ucbe hevāya düşmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
şāhib-uşul olduğu-çün ‘ışk
bu el-‘aceb

el-bākī:

1. el-bākī:

Gazel 313

Mısra: 8

“Varlığının sonu
olmayan, ebedi olan”
anlamında esmaü’l-
hüsnadandır.

‘ālemün cümle
muḥāsibleri kaldı ‘āciz
çekdiler defteri derdüne
yine el-bākī

elbet:

1. elbetde:-de

Gazel 47

Mısra: 10

Elbet, mutlaka.

hışt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i hışt

2. elbetde:-de

Gazel 61

Mısra: 6

Elbet, mutlaka.

hün-ı dildür dīdeden her
dem ağan
rūşen eyler ‘aksin
elbetde zücāc

elde degül:

1. elde degül:

Gazel 303

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Elinde olmamak,
iradesi dışında
gerçekleşmek.*

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maḥbūbları

elde ihtiyār ol-:

1. elde ihtiyār ol-:-a

Gazel 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Iradesi elinde
olmak.*

maḥbūb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

elde tut-:

1. elde tut-:-ar

Kaside 25

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Elden düşürmemek;
daima elinde
bulundurmak.*

şehā bezm-i bahāristān
luṭfuñda olup sākī
ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

elden ayağına düş-:

1. elden ayağına düş-:-

di, -ler

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sākīnin) Önce elini

sonra ayağını öpmek
(Saygı ifadesi olarak). II
Şarabın (aşk
sarhoşluğunun) etkisiyle
ayakta duramayacak
halde olup yere
kapaklanmak.

cām-ı şarāb-ı şevk-ile her
mest-i mey mişāl
sākī-i bezmün elden
ayağına düşdiler

elden koma-:

1. elden koma-:-ma

Gazel 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Elden bırakmak II

Her zaman tutmak, bir
şeye her daim bağlı
kalmak.

cān fezādur šāhid-i cām-ı
şabūh
koma elden ayağın şām u
şabah

2. elden koma-:

Gazel 145

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Elden bırakmamak,

*vazgeçmemek, bağlılığını
sürdürmek.*

şāf kalb olmağı maksūd
idin[üpd]ür şūfī
bir dem elden koma sen
cām-ı şarāb-ı bī-ğış

3. elden koma-:-du, -ñ

Gazel 192

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Elden bırakmamak,

*vazgeçmemek, bağlılığını
sürdürmek.*

komaduñ elden Şihābī
nev-cüvānlar dāmenin
böyle telkīn eylemişdür
var-ısa pīrūñ senūñ

4. elden koma-:

Kaside 20

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Elden bırakmamak,

*vazgeçmemek, bağlılığını
sürdürmek.*

lāle gibi koma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
‘ıyş ü āvān-ı bahār

5. elden koma-:

Kaside 20

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Elden bırakmamak,
vazgeçmemek, bağlılığını
sürdürmek.*

‘ārif iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde ‘irfān-ı bahār

6. elden koma-:-z

Kaside 22

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Elden bırakmamak,
vazgeçmemek, bağlılığını
sürdürmek.*

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
komaz elden ayağı
şohbet ider çün lāle

ele al:

1. ele al:

Gazel 13

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

āb-ı cānānı alup cām-ı
şafā-baḥş al ele
olmadın ayağuña almağa
ğamlar peydā

ele al-:

1. ele al-:-a

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rūb
diler ki ḥvācibūñ olup
ala bu āh ele cūb

2. ele al-:

Gazel 181

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel ṭoluyı sāki’-i
rengin ‘ızāra çek

3. ele al-:

Gazel 195

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

yine gösterdi ḳadeḥ şekli
şafaḳ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sāḳī ele al

4. ele al-:

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

sāḳiyā ben sāğarı pūr
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
daḥı dāyim ṭolu

5. ele al-:-mıṣ

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tutmak, eline
almak, ele geçirmek.*

dil almağa ḳomış çok
ḥāller ḥaṭ zīr-i zūlfūnde
kemān almış ele eydür
kemīn olmuş nihān [yer
yer]

6. ele al-:-ınca

Gazel 289

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tutmak, eline
almak, ele geçirmek.*

lālenūñ kimse ayağın
çekemez meclisde
ele alınca Şihābī ḳadeḥ-i
gül-fāmı

7. ele al-:

Kaside 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

al cāme-y-le gülistāna
gelüp başdı ayak
başladı aldı ele sāğar-ı
gül-gün lāle

8. ele al-:

Gazel 279

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

zāğ-ı zūlfūñ ey hümā-
pervāz ḳıldı pāy-māl

merḥamet kıl al ele
mürğ-ı dil-i perkende'i

ele getir-:

1. ele getir-:

Gazel 288

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ele geçirmek, elde etmek, yakalamak, kazanmak.

ermedüñ-ise 'âlem-i
'aşk-ı ḥakîkiye
bâri hele getir ele evvel
mecâzını

ele ver-:

1. ele ver-:

Gazel 288

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Herhangi kötü bir şey yapanın yaptığıni herkese bildirmek.

fâş eyledi şürâhî meger
gizlü râzını
meclisde bu gice ele
verdi boğazını

2. ele ver-:-mez, -di

Gazel 290

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Herhangi kötü bir şey yapanın yaptığıni herkese bildirmek.

ķadeh uğrusı olmasa
şürâhî
ele vermezdi dâyim
boğazı

ele vir-:

1. ele vir-:-sin

Gazel 43

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İhbar etmek. II Ortaya çıkarmak.

berg-i şî'ri şu'arâ ķo
ilerü virsin ele
gül den evvel açılır
bâğda evrâķ-ı dıraķt

elem:

1. elemdür:-dür

Gazel 78

Mısra: 7

Acı, üzüntü, dert, keder.

nişât-ı 'am sürürü hem
elemdür

degül cāy-ı ferāḥ bu
miḥnet-ābād

2. elem:

Gazel 208

Mısra: 14

Acı, üzüntü, dert, keder.

Şihābî bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāḥ yokdur
zahîrümde elem mażhar
derūnum içre ğam bed
ğam

3. elemdür:-dür

Gazel 315

Mısra: 3

Acı, üzüntü, dert, keder.

marîz-i mevte elemdür
'ilâc-ı fikr-i ḥakîm
ki merg-i Berhe-min'e
hîç müfeyyid olmadı rāy

elem çek-:

1. elem çek-:-mek, -den

Rübai 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzülmek, kederlenmek, acı çekmek.

ḳaddümüz yā gibidür
her-bār çekmekden elem
sinemüz şandūḳası oldı
nişān-ı tır-i çarḥ

elem ol-:

1. elem ol-:-mıṣ, -durur

Gazel 27

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dert olmak.

miḥnet ü endūha göñlüm
şöyle mu'tād oldı kim
bezm-i 'ālemde elem
olmış-durur 'ālem baña

elem vir-:

1. elem vir-:-ür

Gazel 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Acı vermek, aşırı
üzmek.*

bir yaña hicrūñ elem
virür baña ğām bir yaña
'ālem-i vaşluñla cānā
ḥalḳ ḥurrem bir yaña

"el-fakr fahri":

1. "el-fakr fahri":

Gazel 206

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yoksulluk benim
namusumdur.*

ḳanā'at-ile ide gör
cihānda istiğnā [vb]
işitmedüñ mi ki "el-fakr
fahri" didi resül

el-hak:

1. el-ḥaḳ:

Gazel 141

Mısra: 6

*"Hak ve gerçek olan
budur!" anlamına gelen
ifade.*

ṭaḳup yanına aġyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ḥaḳ
anı kim ḥod-pesend
olmış

eli ir-:

1. eli ir-:-me, -di

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Elin ermesi, gücün
yetmesi, bir şeyler*

*yapabilmeye muktedir
olmak.*

şa'şa'a-i cemāline irmedi
māh-ı bedr eli
ḥüsn-ile gün be gün o
meh pençe-i āfitāb olur

elif:

1. elif:

Gazel 110

Mısra: 1

*(Âşığın sinesinde
bulunan) elif şeklindeki
yaralar.*

ḳadūñ reşk ile tende her
elif kim ḥün-feşān yer
yer
şan olmuş ḥākden peydā
nihāl-i ergavān yer yer

2. elif:

Gazel 7

Mısra: 3

*Arap alfabesinde
bulunan "elif (ء)" harfî.
II Şekil itibariyle Arapça
"elif (ء)" harfine
benzeyen uzun ve düzgün
boy, sevgilinin boyu.*

zülfüñi cīm ü ḳadūñ
ḳılmış elif ebrūñı nūn

üçi ger bir yire cem‘ olsa
diyiver cān aña [vb]

3. elif:

Gazel 166

Mısra: 8

*Arap alfabesinde
bulunan "elif (ء)" harfî.
II Şekil itibariyle Arapça
"elif (ء)" harfîne
benzeyen uzun ve düzgün
boy.*

kāmetün vaşfın iderdi
rāstî bu tıfl-ı dil
mükteseb ‘ilm içre dağı
oğunmazken bir elif

4. elifler:-ler

Gazel 108

Mısra: 4

*(Âşığın sinesinde
bulunan) elif şeklindeki
yaralar.*

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāğdār
ya elifler tırdūğunca
serv-i bālālar mıdur

elifi:

1. elifi:

Kaside 1

Mısra: 7

*Arap alfabesinin ilk
harfî.*

her elifi kāmēt-i tūbî gibi
gülşen-i cennetde tıurur
müstakīm

elinde:

1. elinde:

Gazel 88

Mısra: 4

*(Bir şeyin birisinin)
Elinin içinde olma
durumu. II Bir durum
veya olayın birisinin
idaresi altında olması.*

n’ola pīr-i mūğān
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sāğar-ı şahbā gibi
bir dāfî ‘-i ğam var

elinden:

1. elinden:-, -

Gazel 64

Mısra: 10

*(Birinin veya bir
şeyin) elinden II
tarafından; yardımıyla,
vasıtasıyla.*

Şihābî devr ğamından
olurdum ol dem emīn
olursa sāķi elinden yaña
havāle kadeh

elinden düş:-

1. elinden düş:-er

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Elinden düşmemek,
elinde tutmak. II Bir
şeyle sürekli ilgilenmek..*

husrev ü mülk-i
melāmetdür Şihābî ‘ıyş
içün
guşsa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

elinden düşme:-

1. elinden düşme:-z

Gazel 126

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir şeyle sürekli
ilgilenmek, elden
düşürmemek.*

felek cellādı ki kıavs-ı
kıuzah-ğāhı şihāb iner
elinden kıabz-ı ervāh

itmege tîr ü kemân
düşmez

2. elinden düşme-:

Kaside 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir şeyle sürekli
ilgilenmek, elden
düşürmemek.*

Cem gibi cām-ı şafâ bir
dem elinden düşmez
gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
hemdün lāle

eline al-:

1. eline al-:-maz, -idi

Gazel 210

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eline almak, tutmak

II. Sahip olmak.

bilse-idi sāķi-i devrân
ayağın alduğın
bezm-i 'ālemde eline
almaz-idi cām-ı Cem

2. eline al-:-dı

Gazel 119

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Elinde tutmak, eline
almak.*

aldı eline bezm-i çemen
içre lāleler
la'ı-i nigār yādına la'lin
piyāleler

“el-kāş lā-yuḥibbu el- kāş”:

1. “el-kāş lā-yuḥibbu el- kāş”:

Gazel 148

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*“Hikayeci
hikayeciyi sevmez.”.*

raķīb sevdüğüme ol mehi
'adāvet ider
meşel-durur bu ki; “el-
kāş lā-yuḥibbu el-kāş”

elmās-ı ḥased:

1. elmās-ı ḥased:

Gazel 194

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kıskançlık,
çekememezlik elması.*

ey Şihābī baḥr-i nazmum
olalıdan pür-güher

deldi elmās-ı ḥased
bağrını her dürrimūñ

“el-şabr miftāḥü'l- ferec”:

1. “el-şabr miftāḥü'l- ferec”:

Gazel 62

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sabreden anahtarı
bulur.*

şabrumı görüp cefāsın
arturur ağyār geç
gerçi derler dostum “el-
şabr miftāḥü'l-ferec”

“el-sahī mā melek”:

1. “el-sahī mā melek”:

Gazel 185

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cömert olan kişi
mülk elde edemez.*

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler “el-sahī mā
melek”

el-salā:

1. el-şalā:

Gazel 280

Mısra: 2

*Bir çağır, davet
ifadesi.*

ķandadur bezm-i
maķabetde ķeken cām-ı
belā
el-şalā yā zümretü'l-
'uşşāk şükran el-şalā

2. el-şalā:

Gazel 280

Mısra: 2

*Bir çağır, davet
ifadesi.*

ķandadur bezm-i
maķabetde ķeken cām-ı
belā
el-şalā yā zümretü'l-
'uşşāk şükran el-şalā

el-şāni' u bi' kudreti fī**el-maşnū' āt:**1. el-şāni' u bi' kudreti
fī el-maşnū' āt:**Kaside 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sanatçı, yeteneğē
sahip olandır.*

yā hū el-şāni' u bi'
ķudreti fī el-maşnū' āt
'alleme'l-ādem ismen
küllü zātī şifāti

elüm irmez:

1. elüm irmez:

Gazel 264

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ulaşmaya gücü
yetmemek, yetişememek,
ulaşamamak.*

pāy-māl-i ğamda ben
üftāde [vb]
elüm irmez o serv-i
āzāde

elümden gelmedi:

1. elümden gelmedi:

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çaresizlikten veya
yeteneksizlikten bir iş
yapamamak.*

ne mümkindür leb-i
ķandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağūñ nāgehān öpmek

2. elümden gelmedi:

Gazel 183

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çaresizlikten veya
yeteneksizlikten bir iş
yapamamak.*

ne mümkindür leb-i
ķandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağūñ nāgehān öpmek

elüñ öpdür:-

1. elüñ öpdür:-me

Gazel 183

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Elini öptürmek II

*öpüp başına koymak. Bir
nimeti veya kutsal
sayılan bir varlığı
saygıyla el üstünde
tutmak, yüksekte tutmak;
bir şeyi memnunlukla
karşılama, saygı
duymak, saygıyla
karşılama.*

elüñ öpdürme düşmendür
saña ağıyār-ı bed-ķaşlet

zarar vermez efendi
destüñ ammā dōstān
öpmek

elüñden koma:

1. elüñden koma:

Gazel 191

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Elden bırakma! II

Elinden düşürme!.

mevsüm-i güldür
elüñden koma cām-ı lāle-
reng
bu-y-imiş bāzār-ı
gülşende nidāsı bülbülüñ

elüñe ver-:

1. elüñe ver-:-sün

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vermek, ihsan

etmek, bağışlamak. II
Elde etmesini sağlamak.

yüzüñ Şihābī pīr-i müğān
ayağına sür
versün elüñe şāfī şarāb-ı
şafā nihād

elyak:

1. elyāk:

Kaside 13

Mısra: 25

Daha münasip,

daha layık.

tefāvüt yok durur

aralarında dir ise elyāk
olur aşhābı hakkında bu
kavle şādık-ı eşdāk

em:

1. emerin:-er, -in

Gazel 237

Mısra: 6

Dudak, dil ve soluk

*yardımyla bir şeyi içine
çekmek.*

mest gördüm gice

seyrümde dil-i şeydāyı
yene sākī umarın bāde-i
la'lüñ emerin

em-:

1. emelüm:--elüm

Gazel 265

Mısra: 4

Dudak, dil ve soluk

*yardımyla bir şeyi içine
çekmek, öpmek.*

nuql-i meclis yiter leb-i
la'lüñ
emelüm gel senüñ-ile
bāde

em ol-:

1. em ol-:-ur

Gazel 26

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Çare olmak, bir

derde deva olmak.

sākīyā hālüm harāb oldu
devā kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

emān it-:

1. emān it-:-se

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Korumak, güvende

tutmak, güvence vermek.

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihābī topa tutmuşdur
hişār-ı cānı ol gābgāb

emek:

1. emek:

Gazel 8

Mısra: 10

Gayret, çaba.

hün-ı vişâle toymada
ağyârı görsene
yimek Şihâbî hâside
kaldı emek baña

2. emek:

Kaside 18

Mısra: 7

*Bir şey uğruna sarf
edilen çaba, gayret.*

âh kim yok yere 'âlemde
emek oldu hebâ
hırmen-i 'ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenâ

emîn eyle-:

1. emîn eyle-:

Kaside 2

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Korumak,
esirgemek.*

yâ ilâhî senedi'l-halk u
habîbüñ haqqı
ehl-i imâni emîn eyle zi
hebli'l-'araşât

emîn ol-:

1. emîn ol-:

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Emin olmak, şüphe
kalmamak.*

emân itse emîn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihâbî topa tutmuşdur
hişâr-ı cānı ol ğabğab

2. emîn ol-:-ur, -du, -m

Gazel 64

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Emniyette olmak;
şüphesi kalmamak;
inanmak, güvenmek II
kurtulmak, uzaklaşmak.*

Şihâbî devr ğamından
olurdum ol dem emîn
olursa sāki elinden yaña
havâle kadeh

emîrâne:

1. emîrâne:

Kaside 23

Mısra: 14

Emir verircesine.

sultân-ı şakâyık egilen
gül-durur ammâ
hükûm itdi bugün bâğa
emîrâne benefşe

emîr-i tâcidâr:

1. emîr-i tâcidâr:

Gazel 130

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Taç sahibi, padişah.

mey-i la'lîn kabâ sâkî
egerçi mîr-i meclisdür
şürâhî gibi ammâ bir
emîr-i tâcidâr olmaz

emmâre:

1. emmare:

Gazel 260

Mısra: 7

"Emreden,

*emredici" anlamında
olup nefsin yedi
mertebesinden ilkidir,
kötülüğü emreden ve
bundan zevk alan
nefistir; nefsi emmâre.*

şah-ı mārân olup emmare
derūnumda yatur
beñzedürsem yeridür anı
çeh-i hayyâta

emr:1. **emre:-e****Kaside 11**

Mısra: 24

Ar. emir, buyruk.

evāmir ile nevāhī yerini
gözle dilā
umura şer‘ ile eyle şürū‘
ol emre mutī‘

2. **emri-y-le:-i, -y, -le****Kaside 22**

Mısra: 8

Emir, buyruk.

göürinür dahı derūnındaki
dāğ-ı hırmān
çıkıdı yerden hāqkuñ
emri-y-le çü kārūn lāle

3. **emri:-i****Kaside 2**

Mısra: 23

Allah'ın buyruğu.

yā Rāb ez kūy-ı tūba
emri şurur üftādum
tālā şevki leke fī külli
‘aşān ve gadāt

emr eyle:-1. **emr eyle:-****Gazel 287**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Yapılması istenen

*şeyi) Kesin olarak
bildirmek, buyurmak.*

sürmege hāsidi emr eyle
Şihābī kuliña
ki melek zīre şihāb-ile
kovar şeytānı

emrāz-ı hüsmān:1. **emrāz-ı hüsmān:-ı****Gazel 298**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hastalık düşmanı.

egerçi za‘f-ı tendür
zāhirā emrāz-ı hüsmānı
velī hoş görmedür
‘ālemde anı zevk-i
rūhānī

emru’llāh:1. **emru’llāhda:-da****Rübai 1**

Mısra: 4

Allah'ın emri.

zinde şanma mürdedür
cāhil sen egme aña başın
kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru’llāhda

emvāc:1. **emvāc-ile:-ile****Kaside 24**

Mısra: 20

Dalgalar.

baħr-i hüsünde saçı cāna
giriş geçmekde
gösterürse n’ola emvāc-
ile deryā sünbül

emvāc-ı hevā:1. **emvāc-ı hevā:****Kaside 18**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Heves, istek**dalgaları.*

beni emvāc-ı hevā
kulzümüne kıldı ğarīk
ğarķ-ı deryā-yı haţāyam
keremūñ baħr-i ‘Amīk

emvāt:1. **emvāta:-a****Gazel 260**

Mısra: 1

Ölüler.

dem-i 'İsī nefesūñ verdi
hayāt emvāta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrāta

en:

1. eñ:

Gazel 292

Mısra: 10

"En" üstünlük zarfı.

iy Şihābī şem' yā bir
hūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenūñ eñ serkeşi

enbiyā:

1. enbiyā:

Kaside 13

Mısra: 32

*(Ar.) Nebîler,
peygamberler.*

bedī' u'l-ḥalkdur Ādem
velī ol 'aql-ı evveldür
cemi' enbiyā üstine faẓl
ıla mufaẓzaldur

encām:

1. encāmı:-ı

Gazel 289

Mısra: 2

Son, akıbet, nihayet.

göl ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sāḳiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

2. encāmını:-ını

Gazel 305

Mısra: 10

Son, akıbet, nihayet.

iy Şihābī olayın dirseñ
küdüretten berī
bād-ı şāfuñ pür it cām-ı
şafā encāmını

encüm:

1. encümle:-le

Gazel 164

Mısra: 4

*Yıldızlar. (Aşığın
ahının kıvılcımları
bağlamında).*

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemiştir kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dāğ

2. encümle:-le

Gazel 255

Mısra: 6

*Yıldızlar. (Aşığın
ahının kıvılcımları
bağlamında).*

şerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der ḳubbesi çarḫuñ
'aceb zeyn olmuş
encümle

3. encüm:

Gazel 261

Mısra: 4

*Yıldızlar. (Aşığın
ahının kıvılcımları
bağlamında).*

tekke-i 'aşḳ içre bir meh
şevḳine ebdāl olup
yaḳarın encüm gibi dāğ-ı
firāvān her gice

4. encüm:

Gazel 122

Mısra: 10

Yıldızlar.

Şihābī āteş-i mehri beni
yaḳdı o meh-rūnuñ
görünen penbeler encüm
gibi sīnemde dāğıdur

5. **encüm:****Gazel 307**

Mısra: 9

Yıldızlar.

degül encüm görinen
gökde Şihābī yer yer
oldı bir meş‘ale-i āh-ı
dilümün her şereri

6. **encümidür:-i, -dür****Kaside 13**

Mısra: 8

Yıldızlar.

nüzül itdi aña Ruḥu‘l-
Ḳuds tenzīl-i Kur‘ānı
hidāyet encümidür
cümleten aşhāb u yārānı

7. **encüm:****Gazel 61**

Mısra: 14

Yıldızlar II tanıkta

*aşığın ahından
gökyüzüne saçılan ateş
okları ve yüreğinde
açılan yaralara atfen
kullanılmıştır.*

iy Şihābī ḳubbe-i eflākde
şem‘-i āhumdan encüm
sirāc

encüm gibi:1. **encüm gibi:****Gazel 118**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yıldız gibi II toplu**hâlde, toplanarak.*

ey kamer-çehre cemālün
cilvesin ‘arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazẓāreler

encüm-i eflāk:1. **encüm-i eflāk:-den****Gazel 50**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gökyüzündeki**yıldızlar.*

hıyām-ı haylün olup
encüm-i eflākden efzün
ser-ā-ser şahn-ı şahrā-yı
zemīni cāy urduñ tut

endām:1. **endāmumuñ:-um, -uñ****Gazel 121**

Mısra: 8

Vücut biçimliliği,

*boy bos; beden, vücut II
görünüş.*

ḳara ḳara dāğlar şanmañ
tenümde görinen
üşdiler endāmumuñ
üstine yir yir zāğlar

2. **endāmı:-ı****Kaside 23**

Mısra: 18

Vücut biçimliliği,

*boy bos; beden, vücut II
görünüş.*

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī
endāmı ḳamu şūh u
zarīfāne benefşe

3. **endāmūm:-um****Gazel 163**

Mısra: 8

*(Âşığın) boyu bosu,**bedeni.*

dāğum ḳarası şanma
vücūdumda görünen
endāmūm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

4. **endāmını:-ıñ, -ı****Gazel 281**

Mısra: 11

Boy, pos. ||
Sevgilinin boyu.

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gönca[nuñ] ebkarı

5. endāmını:-ıñ, -ı

Gazel 305

Mısra: 6

Boy, pos. ||
Sevgilinin boyu.

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
rağsa gelse şīvesinden
ditretür endāmını

endīşe:

1. endīşesi:-si

Gazel 280

Mısra: 7

Düşünce, kaygı,
gam, keder, korku.

keşret ü vaḥdetde sesin
gönlümüñ endīşesi
olmadı ḥālī ḥayālünden
ḥalā ü der-melā

engel:

1. engel:

Gazel 308

Mısra: 2

Bir şeyin
gerçekleşmesini önleyen
sebeb ya da kimse; mâni,
mahzur, müşkül.

ḥūblar ḡılman-ı

behçetdür cinaniler gibi
yanlarında engel olmasa
zebaniler gibi

engin:

1. enginde:-de

Gazel 143

Mısra: 2

Denizin karadan
açıklara doğru ufuk
hattına kadar uzanan
kısmı.

ḳabā-yı atlas u dībā-yı
zer-keş
olur dervişler enginde
āteş

2. engine:-e

Kaside 23

Mısra: 17

Açık deniz.

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī

endāmı ḳamu şūh u
zarīfāne benefşe

engüşt-i mu‘ciz:

1. engüşt-i mu‘ciz:-i, -y,
-ile

Kaside 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Mucizevi parmak.

nūr-ı kıdem ṭulū‘ idüp
oldı ḥabīb-i ḥaḳ
engüşt-i mu‘ciziyile mäh
oldı iki şaḳ

enhār:

1. enhārı:-ı

Gazel 122

Mısra: 7

Irmaklar. II
Gözyaşları.

zemīn enhārı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdur

2. enhārı:-ı

Gazel 281

Mısra: 8

Irmaklar. II
Gözyaşları.

şerār-ı āhumuñ ra‘d oldı
vü ebr-i siyeh düdi
aķıtdı her taraf bārān-ı
eşküñ bağa enhārı

enîn:

1. enîn:

Gazel 10

Mısra: 5

İnleme, inilti.

başlar nevāya şevķ-ile
‘uşşāk pür enîn
gül meclisinde hāşa ki
şavt-ı hezār ola

enîn et-:

1. enîn et-:

Gazel 276

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek,

feryat etmek.

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstülhVān-ı ten enîn etdi
nefes dāyım bād

enîn it-:

1. enîn it-:-me, -se

Gazel 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İnlemek.

iñlemezdi benüm içün
gice gündüz gerdün
bezm-i miñnetde enîn
itmese nālem nāyı

enīs ol-:

1. enīs ol-:-alı

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dost, arkadaş

*olmak II. Yakın olmak;
ilgili olmak.*

mehr-i cemālūñ olalı iy
meh baña enīs
oldı mesīh gibi gönül
mehre hem celīs

enşā-i evvel:

1. enşā-i evvel:

Gazel 29

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İlk yazı. II yazıdan

önce?.

enşā-i evvel mişālî rûh-
perverdür şarāb

ğālibā yā feyż-i ‘aks-i
la‘l-i dilberdür şarāb

envār-ı kıdem:

1. envār-ı kıdem:

Kaside 12

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cenab-ı Hakk'ın

nurları.

hākden eflāke varınca
tamām
pertevini şaldı envār-ı
kıdem

envār-ı muhabbet:

1. envār-ı muhabbet:

Gazel 44

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Muhabbet nurları.

*II [tas.] İlahî aşkın
ilhamları / tecellileri.*

olursa cānda āşār-ı
muhabbet
görünür dilde envār-ı
muhabbet

envār-ı şabāh:

1. envār-ı şabāh:

Gazel 68

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sabah nuru, sabah**aydınlığı. II Sabah
güneşi.**maṭla‘-ı şems o meh
çehre-i girībānıdur
görünür kıanda tulu‘
eylese envār-ı şabāh***envār-ı şafā:**

1. envār-ı şafā:-dur

Gazel 81

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül şenliği.**ğidā-yı rūḥ ü envār-ı
şafādur
şeb-i şurb-ı şarāb ü şem‘
ü şāhid***enzār-ı eltāf:**

1. enzār-ı eltāf:-uñ

Kaside 25

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Lütuf bakışları.**şu deñlü bī-dırıg etdün
şehā enzār-ı eltāfuñ
ki her bergi nevā gül-zār-
ı cūduñdan derer nergis***epsem düş:-**

1. epsem düş:-er

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dilsiz, konuşmayan,
sessiz, susmuş olmak. II
Sakin kalmak, hareketsiz
kalmak. II Bir duruma
razı olmak, sessiz
kalmak, kabullenmek.**māsivā terki-y-le ıat‘-ı
ta‘alluk eyleyen
ihtiyār eyler ferāgāt
gūşesin epsem düşer***epsem ol:-**

1. epsem ol:-

Gazel 200

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hareket etmemek,
kıılmadamamak.**hılkat-i dībāya māyıl
olma ey dil epsem ol**gey gedālik kisvesini
pādişāh-ı ‘ālem ol***er:**

1. ermez:-mez

Gazel 234

Mısra: 7

*Ermek, ulaşmak.**pāye ermez desti hūn-ı
hākdan olur bī-naşīb
hişşe almayan kişi her
kışşa-i Dārābdan*

2. erdi:-di

Gazel 286

Mısra: 2

*Erişme / ulaşma.**hātṭ-ı cānānı görüp
gönlümüze gam düşdi
güneşe erdi kūsūf u mehe
mātem düşdi***er:-**

1. ermeye:-me, -y, -e

Gazel 217

Mısra: 3

*Belli bir yere, bir
noktaya varmak, vâsıl
olmak, erişmek.*

ermeye lāyık mı lutfuñ
pertevi ben zerreye
germ-iken hengām-ı
mehr-i cūduñ ey şāh-ı
kerem

er degül miyem:

1. er degül miyem:

Gazel 222

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Erkek değil miyim,
adam değil miyim. II
Mert, yiğit kimse değil
miyim.*

gönlümüñ rahşîni şaldum
ğamze-keşler cem'ine
er degül miyem ki
kaçmadum bu deñlü
tîrden

er ol-:

1. er ol-:

Rübai 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sağlam ve dayanıklı
olan kişi olmak; adam
olmak.*

tatlu sözine 'acüz-ı
dehrüñ aldanma er ol

'ıyş-ı Ferhādı şaķın
helvā-yı Şîrîn itdi telh

erbab-ı 'akl:

1. erbab-ı 'akl:-a

Kaside 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Akıl erbabı,
akıllılar.*

erbab-ı 'akla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyne pâdişāh

2. erbab-ı 'akl:-a

Kaside 3

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Akıl erbabı,
akıllılar.*

erbab-ı 'akla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyne pâdişāh

erbāb-ı bezm:

1. erbāb-ı bezm:-e

Gazel 241

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Meclistekiler,
meclis müdavimleri.*

şāhid ü şem' ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşuş ağıyārdan divār
ola muḥkem kapu

erbāb-ı devlet:

1. erbāb-ı devlet:

Gazel 53

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Mevki makam
sahipleri; zengin
kimseler.*

dilā erbāb-ı devlet
kapusunda rāzı olmazsın
tevekkül işigin tut kim
degül bāb-ı rızā devlet

erbab-ı nazar:

1. erbab-ı nazar:

Gazel 262

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bakış (basiret)
sahipleri.*

yüzine urdığı içün her
kişinüñ 'aynını

oldı erbāb-ı nāzar
yanında ma'yüb āyine

erbāb-ı pīşe:

1. erbāb-ı pīşe:

Gazel 278

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Meslek erbabı,

sanatkar. II Sanatçı,

âşık.

bir şan'at-ıla olalı üstād-
kār-ı 'ışk
şākird idindi pīşine
erbāb-ı pīşe' i

erbāb-ı şirk:

1. erbāb-ı şirk:-üñ

Kaside 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şirk erbabı. II

*Allah'a ortak koşanmada
ısrar edenler.*

k'oldı bahār-ı feyz-ile
gülzār-ı vaḥdetüñ
erbāb-ı şirküñ aqđı
gözinden dem-i siyāh

ercümend ol-:

1. ercümend ol-:-ur

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Değer kazanmak.

geldi tīrūñ şadra geçti
sīnede cāy eyledüm
ey kemān-eb rū olur zīrā
mūsāfir ercümend

eren:

1. erenler:-ler

Gazel 273

Mısra: 9

Ermiş, velî, evliyâ.

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki māyildür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

2. erenler:-ler

Gazel 112

Mısra: 6

Ermiş, velî;

kahraman, mert, yiğit.

'arşa-i 'ışka kadem
başmaz olanlar zen-
perest
bu erenler küşt-gīrinüñ
ulu meydānıdır

3. erenler:-ler

Gazel 206

Mısra: 12

Dinî konularda

öncü olan şahsiyet, velî.

büyüklenürseñ eger kim
cibāl-i arz mişāl
tarīk-ı ḥaḫda sürerler
erenler üstüne yol

erguvān:

1. erguvānı:-ı

Gazel 238

Mısra: 3

Erguvan çiçeği.

erguvānı cāme birle
şanki bir maḥbūbdur
lāle-i ḥamra zarīfāne
kıvırmış yelkenin

erid:

1. eridür:-ür

Gazel 297

Mısra: 8

Eritmek,

yumuşatmak.

finduğınüñ ḥasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kurşın gibi
cānlar eridür 'ışk eri

eriş-:**1. erişmek:-mek****Gazel 230**

Mısra: 9

*Erişmek, ulaşmak,
kavuşmak.*

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimali vardır
ey ecel bir dem
taḥammül kıl n'olur
ta'cilden

erkam:**1. erkamdan:****Gazel 212**

Mısra: 8

*Yazılar, resimler,
sayılar.*

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser
gördüm
tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erkamdan el
çekdüm

erkān:**1. erkānını:-ın, -ı****Gazel 270**

Mısra: 5

*Yol, yöntem, usul,
adap.*

terk idüp mehr ü vefā
erkānını ol mäh-rū
şāh-ı zālīm gibi zulm-ıla
nev-āyin olmada

2. erkānı:-ı**Gazel 298**

Mısra: 6

*Adet, yol yöntem,
usul, adap.*

şikeste dilleri kılmak
'ıyādet hoş 'ıyādetdür
zamāne ādemi terk etdi
līkin resm ü erkānı

erkān-ı bahār:**1. erkān-ı bahār:****Kaside 20**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
*Baharın ileri
gelenleri.*

serv ü 'ar'ar şāh-ı gül
şimşād ayağ üzre turur
geçdi yirlü yirine oturdu
erkān-ı bahār

erkān-ı cārgāh:**1. erkān-ı cārgāh:****Kaside 3**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Çargāh Türk
müziğinde do perdesinin
adı ve bu perdede karar
kılan makamın esasları.*

bizden selām āline vü
çār-ı yārına
k'anlar durur maḳām ıla
erkān-ı cārgāh

erkek:**1. erkek:****Gazel 133**

Mısra: 10

Er, yiğit.

zühre çengine kulak
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī hayli erkek
sāzdur diñle qopuz

ermenî:**1. ermeni:****Gazel 312**

Mısra: 6

*Ermeni halkına
mensup Hristiyan halk. II
Sevgili.*

1. eş'ārın:-ın

Gazel 41

Mısra: 17

*Şiirler, manzum
olarak kaleme alınmış
eserler.*

görse eş'ārın pesend
eyler ulü'l-elbāb anı
leblerüñ zikri Şihābī
tab'ın itmişdür lebīb

2. eş'ārı:-ı

Gazel 281

Mısra: 10

*Şiirler, manzum
sözler.*

şanasın mecma'-ı 'irfān
olupdur kûşe-i gülşen
ki gül mecmū'asın
bülbüller açup okur
eş'ārı

eş'ār-ı rengīn:

1. eş'ār-ı rengīn:

Kaside 21

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Parlak, hoş ve latif
şiirler.*

bezm-i 'irfān gibi bāguñ
şahn-ı pür-evrākdur

bülbüle eş'ār-ı rengīn
oğudur eczā-yı gül

esās ur:-

1. esās ur:-dı

Gazel 137

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Temel atmak.

anuñ-içün adı üstād oldı
olsun rûhı şād
taş kesüp bünyād-ı 'ışķa
küh-ken urdı esās

esbāb-ı 'ıvş:

1. esbāb-ı 'ıvş:-ı

Gazel 181

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Eğlence sebebi. II
Şarap.*

esbāb-ı 'ıvşı kûşe-i bāğ-ı
bahāra çek
bir serv ü qad ü lāle 'ızārı
kenāra çek

esbāb-ı tahammül:

1. esbāb-ı tahammül:-
dür

Rübai 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tahammül/katlanm
a sebebi.*

zıkr-i hayr olmaklık
esbāb-ı tahammüldür
baña
yine benden soñra
güftārum aña vāriş olur

eşek:

1. eşek[sin:-sin]

Gazel 231

Mısra: 8

*Uzun kulaklı binek
ve hizmet hayvanı,
merkep II zâhit, kaba
sofu.*

halāş olmadı gönülün
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklün gören ādem
be şūfī bir eşek[sin sen]

esen:

1. esen:

Gazel 274

Mısra: 6

Sağ, selamet.

getdi reh-i kūyuñda
vücūdından eṣer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā sağ esen olsa

eṣer ol:-

1. **eṣer ol:-a**

Gazel 188

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Belirti, iz, nişan

olmak.

‘aşık odur ki anda ola
‘ışkdan eṣer
da ‘vi-y-se ma ‘nī ‘āşıka
dirler nişan gerek

2. **eṣer ol:-ma, -sa**

Gazel 259

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Belirti, iz, nişan

olmak.

dün ü gün ‘aşka tābi
olmaz-ıdı Vāmıķ u
Mecnūn
maḥabbetden eṣer
olmasa Leylā-y-ile
‘Azrāda

eṣer yok:

1. **eṣer yok:-dur**

Gazel 251

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Iz, işaret

bulunmamak.

ten-i pākinde ol sengin

dilūñ mūdān eṣer yokdur

ne şūret bağlarısı kıl

biter mi şāfī mermerde

2. **eṣer yok:**

Gazel 274

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

"İz yok, belirti yok,

hiçbir işaret yok"

anlamında kalıp ifade.

getdi reh-i kūyuñda

vücūdından eṣer yok

gelmez mi-y-idi bād-ı

şabā sağ esen olsa

eşğāl-i ğul:

1. **eşğāl-i ğul:**

Gazel 196

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şeytanın işleri. II

Şeytanın vesvesesi.

fāriğ-i āzāde olup eyle

terk-i māsivā

daķmasın cān gerdenine

ķayd-ıla eşğāl-i ğul

eşig:

1. **eşigi:-i**

Gazel 42

Mısra: 5

(Sevgilinin) Eşiği.

eşiği taşına baş ķodı

gönül Ferḥādı

tatlu dil verdügi-çün ol

büt-i Şīrīn ḥarekāt

eşiginde:

1. **eşiginde:**

Kaside 10

Mısra: 4

Yanında,

huzurunda, önünde.

bir şeh-i ‘ālī-himemdür

k’ol şefti’u’l-müznibin

ḥüsrev ü derviş eşiginde

ķamu muḥtāc aña

esir:

1. **esiri:-i**

Gazel 270

Mısra: 2

Bağlı, tutsak.

büy-ı müyuñ bāğa
sulṭān-ı reyāhīn olmada
olalı zülfüñ esīri nāfe
miskīn olmada

esir ol-:

1. **esir ol-:-mış**

Gazel 250

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Köle olmak II Bir

*şeye tutulmak, müptela
olmak,bağlılık
göstermek.*

ṭotalum zülfünüñ olmış
dil-i miskīn esir
ey gözi sāhīr anı
yutturma ejderhālara

eşk:

1. **eşküme:-üm, -e**

Gazel 16

Mısra: 8

Gözyaşı II aşığın

gözyaşları.

bir yaña feryādumı
gülşende bülbül yañşılar

eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

2. **eşke:-e**

Gazel 16

Mısra: 6

*Gözyaşı (âşığın
kanlı göz yaşı, kırmızı
şarap bağlamında).*

fırkatüñde şöyle tenhā
itmezin ğam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

3. **eşküm:-üm**

Kaside 9

Mısra: 6

Göz yaşı. Far.

māh-ı nev gibi olupdur
za‘afdan cism-i naḥīf
eşküm içre düşeli ‘aqs-ı
hilāl-i Muştafā

4. **eşküm:-(ü)m**

Gazel 18

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

reşk-i rüyuñla dīdede
eşküm
şīşe içre gül-ābdur güyā

5. **eşküm:-(ü)m**

Gazel 69

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

la‘līn piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürḥ
la‘lūñ şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürḥ

6. **eşküm:-(ü)m**

Gazel 107

Mısra: 8

(Âşığın) gözyaşı.

merdüm-i çeşmüm olursa
ṭañ mıdur lü‘lü-feşān
kim bu eşküm baḥrinüñ
ğavvāsıdur deryāyidür

7. **eşkimüñ:-im, -üñ**

Gazel 150

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

eşkimüñ ḳaṭreleri dāne-i
tesbīḥümdür
dilte tekrār idüben
nāmuñ okurın iḥlās

8. **eşkimüñ:-im, -üñ**

Gazel 220

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

eşkimün kıatreleri
yakama olsa gālṭān (-)
la'lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemān

9. eşküm:- (ü)m

Gazel 277

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

dökdüm yoluña 'aşk-ıla
eşküm cevāhirin
sen pādişāh-ı hüsn-içün
açdum ḥazāne'i

10. eşküm:- (ü)m

Gazel 299

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

'ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [bülbul]
baña hem-rāz olmadı

11. eşküm:- (ü)m

Gazel 307

Mısra: 2

(Âşığın) gözyaşı.

naẓm-ı dendānuña
beñzer deyi lü'lü-yı teri

dökülür la'l-i lebün
reşkine eşküm güheri

12. eşk:

Gazel 83

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

eşk ü çehrem yāra 'arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hübāna sīm ü zer leziz

13. eşk:

Gazel 271

Mısra: 4

(Âşığın) gözyaşı.

Husrevā sen lebleri şirine
şeydā olalı
eşk ü āhı 'āşıkuñ gül-gün
u şebdiz olmada

14. eşk:

Gazel 303

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

eşk ü çehren yūri ey
'āşıq-ı müflis 'arz it
sīm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlūbları

eşkāl:

1. eşkālde:-de

Kaside 9

Mısra: 14

Şekiller, suretler.

gerçi çok taşvīr-i dil-keş
resmin itdi kıl-k-i şun
düşmedi eşkālde naḳş-ı
mişāl-i Muştafa

2. eşkālī:-i

Gazel 296

Mısra: 8

Görüntü, görünüm.

birbirine ihtilāt itmiş
nüḥüsetden nuḳat
tahta-i remmālde eşkālī
bir yüzden daḥı

eşkāl-i ġarāyib:

1. eşkāl-i ġarāyib:

Gazel 32

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Garip, tuhaf,

şaşılacak şekiller.

bize gösterdi lu'bet-bāz
gerdün
ḥıyāl-i zıllde eşkāl-i
ġarāyib

eşkāl-i hayālāt:

1. eşkāl-i hayālāt:-ıla

Gazel 257

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hayallerin şekilleri,
suretleri. II Sevgilinin
hayali. II Şiir.*

resm-i eşnām-ile nakş
oldı derūn-ı sīne
döndi eşkāl-i hayālāt-ıla
deyr-i Çīne

eski:

1. eski:

Gazel 117

Mısra: 2

*"Önceki, evvelki"**anlamında sıfat.*

lāle-ruhlar gül-bedenler
ğonca-lebler tāzeler
gördüğümce her nazar bu
eski dāğum tāzeler

eski-:

1. eskimiş:-miş

Gazel 182

Mısra: 7

*Zamanın etkisiyle
veya kullanıla kullanıla
yıpranmış, bozulmuş,*

*yeniliğini kaybetmiş,
köhne.*

*çarhuñ bu ma'î atlası ey
māh eskimiş
düdüñla şimdiden girü
anı siyāha çek*

eşk-i āh:

1. eşk-i āh:-um

Gazel 12

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Ahın gözyaşı. II
Âşığın ahı ve gözyaşı.*

*eşk-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i'tidāl
mu'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā*

eşk-i cārī:

1. eşk-i cārī:

Gazel 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Akan, süzülen
gözyaşı. II Aşığın
gözünden akan yaşlar.*

*eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
hāvābumı*

*var gibi cānā hayālūñle
ezelden mācerā*

eşk-i çeşm:

1. eşk-i çeşm:-üm

Gazel 254

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

*gerçi tutdum sīnemi ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere*

2. eşk-i çeşm:-üm

Gazel 90

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı. II Aşığın
gözyaşları.*

*cārī olur görünce
kaddüñi eşk-i çeşmüm
serv ayağına akar āb-ı
revāne beñzer*

3. eşk-i çeşm:-üm

Gazel 177

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı. II Aşığın
gözyaşları.*

içeli tenhâda ol meh-rû
hilâlî câmdan
ey Şihâbî eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafağ

4. eşk-i çeşm:-üm, -dür

Gazel 185

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı. II Âşığın
gözyaşları.*

eşk-i çeşmümdür benüm
deryâ-yı hûn
keştîdür cismüm aña
âhum direk

5. eşk-i çeşm:-üm, -den

Kaside 20

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı. II Âşığın
gözyaşları.*

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la'lûn bulur neş ü nümâ
kim çemen olur tarî
yağdukça bârân-ı bahâr

6. eşk-i çeşm:-üm

Gazel 245

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

her dem aķâr eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yâra
şu
‘âşık olmuşdur meger
gönlüm gibi dîdâre şu

eşk-i çeşm-i hun-âb:

1. eşk-i çeşm-i hun-âb:

Gazel 88

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşı.

ne eşk-i çeşm-i hun-âbı
‘uşşâka bir dem var
ne h^vod künc-i ferâgat
gibi bir me’vâ-yı hurrem
var

**eşk-i çeşm-i hün-
perver:**

1. eşk-i çeşm-i hün-

perver:-dü, -m

Gazel 7

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kanlı gözyaşı seven
kimse, kanlı gözyaşı
müptelası.*

eşk-i çeşm-i hün-
perverdüm ki merdüm-
zâdedür

olsa ger lâlâ ‘aceb mi
lâle-i nu‘mân aña

eşk-i dîde:

1. eşk-i dîde:-ler, -üm, -
dür

Gazel 154

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözyaşı.

ha^tuñ ki gülşen-i
haddüñde oldı tâze riyâz
pür eşk-i dîdelerümdür o
ravza içre hıyâz

eşk-i hün-âb:

1. eşk-i hün-âb:-um

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşı.

dilümde şu ‘le-i sūzum
olupdur bezm-i ğam
şem‘i
gözümde eşk-i hün-âbum
şarâb-ı hoş-güvârumdur

eşk-i pür-hün:

1. eşk-i pür-hün:-um

Gazel 146

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanlı göz yaşı.

çemende sū-ı āhum
lālenūn bağrını
yandurmuş
vücūdın eşk-i pür-hūnum
kıızıl kana boyandurmuş

eşk-i rengin:

1. eşk-i rengin:

Gazel 89

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Renkli, parlak

gözyaşı. II Kanlı gözyaşı.

dilberün gerçi leb-i la'1 ü
ruḥ-ı gül-günı var
'āşıkun da eşk-i rengin ü
dil-i pür-hūnı var

2. eşk-i rengin:-e

Gazel 109

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Renkli, parlak

gözyaşı. II Kanlı gözyaşı.

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yâr al añlar
tenüm garḳ-âb-ı hūn

görse şafaḳ içre hilāl
añlar

eşk-i revân:

1. eşk-i revân:-um, -uz

Gazel 132

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) Akan

gözyaşı.

fülk-i felâket etdi felek
çün mekânumuz
deryâ olursa yiridür eşk-i
revânumuz

esrâk:

1. esrâkı:-ı

Gazel 314

Mısra: 8

*Otaklar. II Şirk
koşanlar.*

metn-i şemsiyye gibi
hüsnidür anuñ îzâ'
dile misbâḥ u
meşâriḳdan ider eşrâkı

esrâr:

1. esrârını:-ı(n), -ı

Gazel 276

Mısra: 1

*Sır, gizli olan
hikmetler.*

ḥayrete düşe ḡam
esrârını dil niçe yiye
düşelüm bâdeye gel
n'olsa gerekdür beh deye

2. esrârına:-ı, -n, -a

Gazel 205

Mısra: 1

*Gizlenen şeyler,
sırlar.*

leblerün esrârına ḥayrân
olup ey bî-bedel
fıkr-i zülfünle gönül
etmekdedür tül-i emel

3. esrârını:-ı, -n, -ı

Gazel 294

Mısra: 9

*(Ar.) Gizli olan,
herkesçe bilinmeyen
şeyler, herkese açık
olmayan gizlilikler,
sırlar.*

'ilm-i ḡayb esrârını
bilmek dilerseñ
kimsenün
gizlü 'aybın yüzine urma
mey-i rüşen gibi

4. **esrārınuñ:-ı, -nuñ****Gazel 287**

Mısra: 8

*Gizli olan, herkesçe
bilinmeyen şeyler,
herkese açık olmayan
gizlilikler, sırlar.*

şoyunup mekke-i
hayretde ben ebdāl
oldum
lebūñ esrārınuñ olalı
göñül hayrānı

esrār-ı havādīs:1. **esrār-ı havādīs:****Gazel 55**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gizli haberler, gizli
bilgiler.*

ğumūm oldı dile
hicrūñde hādīs
yine fāş oldı esrār-ı
havādīs

esrār-ı hikmet:1. **esrār-ı hikmet:-den****Kaside 20**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Bilgelik sırları.

nūş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden ğubār
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i ħandān-ı bahār

esrār-ı hum:1. **esrār-ı hum:-dan****Gazel 196**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şarap küpüntün
esrarı. II Şarabın esrarı.
II Aşğın kalbi.*

sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
mutribā hāl ehline esrār-ı
humdan kal kal

esrār-ı muhabbet:1. **esrār-ı muhabbet:****Gazel 44**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşkın sırları.

şarāb-ı ‘aşkı nūş itdūñse
ey dil
saña keşf ola esrār-ı
muhabbet

eşrefe’l-verā:1. **eşrefe’l-verā:****Kaside 15**

Mısra: 18

*Takva sahiplerinin
en şerefli.*

bizden ħaṭā vü ma‘şiyet
olmasa dāyimā
kime olurdı şefkatūñ ey
eşrefe’l-verā

eşribe:1. **eşribe:****Gazel 274**

Mısra: 7

*İçilecek şeyler. II
İçki.*

nāfi‘ mi olur eşribe ey
cem‘-i eṭibbā
ben ħaste dile şurb-ı
hum-ı bādeden olsa

es-şalā:1. **eş-şalā:****Gazel 12**

Mısra: 16

*"Haberdar olun"
anlamında nida ifadesi.*

mest-i ħvāb-nāz olup
gülşende yatur hūriler

eş-şalā yā zümratü'l-
'uşşāk-ı bīdāri's-şalā

esyā:

1. eşyādan:-dan

Gazel 175

Mısra: 12

*Mevcudat,
yaratılmış olan her şey.*

"keyfe yuhyi'l-arza
ba'de mevtiḥā"nuñ
nüktesin
añla eşyādan bugün
"fenzur ilā āsār"a bak

et:

1. etdüm:-düm

Gazel 58

Mısra: 11

Etmek, eylemek.

etdüm ḥadeng-i āhumı
gerçi Şihābiyā
tīr-i murada varmadı bir
kez nişāne hīç

2. etdügi:-düg, -i

Gazel 275

Mısra: 8

Etmek, eylemek.

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raḳīb
bak şol etdügi ḥayāl-i
ḥām ü fikr-i fāsīde

3. etmedi:-me, -di

Gazel 58

Mısra: 2

*Etmek, eylemek,
yapmak.*

ḥüsnuñ bedī'i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

4. etmedi:-me, -di

Gazel 163

Mısra: 6

*Etmek, eylemek,
yapmak.*

bağlandı ḳaldı gülşen-i
kūyuña mürğ-i dil
uçdı ḥuzūrı etmedi
pervāz-ı şu-yı bāğ

5. etmesin:-me, -sin

Gazel 180

Mısra: 8

*Etmek, eylemek,
yapmak.*

barbuṭ-ı nālem ḳatında
zühre çengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālīḳ

6. etmedi:-me, -di

Gazel 210

Mısra: 8

*Etmek, eylemek,
yapmak.*

nā-murād olmağa pīr-i
'aşḳa olmışdur mürīd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nā-kām-ı kem

7. etdiler:-di, -ler

Gazel 264

Mısra: 6

*Etmek, eylemek,
yapmak.*

olduğı-çün cihānda zen-
perest
etdiler ṭa'n-ı 'aşḳı
Ferḥāda

8. etümi:-üm, -i

Gazel 236

Mısra: 2

*İnsanlarda ve
hayvanlarda, deriyle
kemik arasında bulunan*

ve kas ile yağdan oluşan
tabaka.

çıkmadı tîr-i gamuñ bu
dil-i vîrānumdan
durmayup yer etümi
ğam-ısa biryānumdan

9. etdi:-di

Gazel 132

Mısra: 1

... yapmak, ...haline
getirmek.

fülk-i felâket etdi felek
çün mekânumuz
deryâ olursa yiridür eşk-i
revānumuz

10. etdi:-di

Gazel 132

Mısra: 10

... yapmak, ...haline
getirmek.

ko ıztırâbı eyle
taḥammül Şihābiyâ
fülk-i felâket etdi felek
çün mekânumuz

11. etdi:-di

Gazel 287

Mısra: 2

"Etmek, eylemek,

yapmak" anlamındaki
yardımcı fiil.

gireli sîneme tîr-i
müjeñüñ peykânı
kaşuñuñ yāsına cān etdi
göñül qurbânı

et:-

1. **etmeyelden:-me, -y, -
el, -den**

Gazel 307

Mısra: 6

Etmek, eylemek,
yapmak.

gözümüñ merdümi
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlä nazarı

etıbbā-yı zamān:

1. **etıbbā-yı zamān:**

Gazel 171

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Zamanın doktorları,
tabipleri.

göricek ḥaste Şihābî'i
etıbbā-yı zamān
didiler 'illet-i 'aşk-ıla bu
bed-ḥāl ancak

etrāf:

1. **etrāf:**

Gazel 278

Mısra: 4

Etraf, çevre.

gel bâğa güş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gulgule
etrāf u küşe'i

etrāf it:-

1. **etrāf it:-**

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Dolaşmak.

gülistān nev-bahār oldu
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i kıdd 'uşşāk
ile gül-geşti etrāf it

evāmir:

1. **evāmir:**

Kaside 11

Mısra: 23

Emirler, buyruklar.

evāmir ile nevāhî yerini
gözle dilā

umura şer‘ ile eyle şürü‘
ol emre mutî‘

evân-ı şebâb:

1. evân-ı şebâb:

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gençlik, tazelik

zamanı.

sâkı-i sâde ‘ızâr u leb-i
rengîn şarâb [vb]
rûz-ı nev-rûz ü zamân-ı
gül ü evân-ı şebâb

evc-i felek:

1. evc-i felek:-dür

Gazel 219

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gökyüzü.

şâhbâz-ı âhuma evc-i
felekdür âşiyân
kendiyi meşhûrdur
yüksekde cây eyler tuğân

evc-i isti‘lâ:

1. evc-i isti‘lâ:-da

Kaside 13

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yükselmenin, yüksek

*mertebeye çıkmanın
zirvesi.*

oturdı kürsi-i ‘arşa
begâyet ‘âlîdür şânı
kuruldu şer‘inüñ tâ evc-i
isti‘lâda dîvânı

evc-i makâmât:

1. evc-i makâmât:

Gazel 28

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Musiki

makamlarının en yücesi.

II En yüksek makam.

mutrîb-i nâzûk edâ
bezle-i bezm-i gülşen
cem‘-i erbâb-ı hevâ evc-i
makâmât ü rebâb

ev-ednâ:

1. ev-ednâ:

Kaside 13

Mısra: 18

Necm Suresi 9.

*ayette geçen " Kabe
kavseyn ev edna/ iki
yayın beraberliği gibi,*

belki ondan da yakın." ibaresi.

feleklerden geçüp sehm-i
kader mânendi bî-pervâ
aña menzil olupdur kâbe-
kavseyn ile ev-ednâ

evkâf it:-

1. evkâf it:-

Gazel 45

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Vakfetmek,

dağıtmak, saçmak.

yyüüp içer deyü ta‘n
eyleme her-bâr rindâne
dilerseñ sen de mey iç
hây ekl-i mâlı evkâf it

evkât:

1. evkâta:-a

Gazel 260

Mısra: 10

Vakitler, zamanlar.

geçdi yok yire Şihâbî
gelip âvân-ı ‘ömür
hayflar ğaflet-ile zâyî‘
olan evkâta

2. evkātuña:-uñ, -a

Gazel 1

Mısra: 9

Zamanlar, vakitler.

ibn-i vaktem deyü
evkātuña mağrūr olma
gün bu gündür deyüp
unutma iñen ferdâyı

evrād:

1. evrādi:-ı

Gazel 173

Mısra: 8

*Okunması adet
edinilmiş olan belli ayet,
sure ve dualar; her
zaman söylenen,
tekrarlanan sözler.*

niçe feth ola tılısm-ı
kufl-i bāb-ı ıışk aña
ism-i a'zamdan dilinde
zāhidüñ evrādı yok

evrāk:

1. evrākı:-ı

Gazel 314

Mısra: 10

Kağıt II yapraklar.

karalar şi'ri Şihābī gibi
her kırtāsı

‘amel-i nāmesine döndi
cihān evrākı

2. evrākın:-ın

Gazel 147

Mısra: 9

*Yapraklar, sayfalar,
kağıtlar.*

güller evrākın açup okur
zebūr-ı ıışkdan
şavt-ı bālā-y-ıla bülbül
nağme-i Dāvūd-veş

3. evrākına:-ı, -n, -a

Kaside 25

Mısra: 46

*Yapraklar, sayfalar,
kağıtlar.*

hurūfı dāne nokta jāle
ma'nī būyı müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şi'r-i ter nergis

4. evrākını:-ı, -n, -ı

Kaside 23

Mısra: 11

Yapraklar, sayfalar.

evrākını beñzetsem olur
pāyına peylük
oturdu çemen na'ına
şāhāne benefşe

5. evrākı:-ı

Gazel 110

Mısra: 6

Yapraklar. II Kağıt.

saña 'aşıklarun yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı
degül berg-i hāzān yer
yer

evrāk-ı dıraht:

1. evrāk-ı dıraht:

Gazel 43

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Ağacın yaprakları.

berg-i şi'ri şu'arā ko
ilerü virsin ele
gül den evvel açılır
bāğda evrāk-ı dıraht

evrāk-ı mecmū'a:

1. evrāk-ı mecmū'a:-sı,
-n

Kaside 20

Mısra: 29

Kelime Tipi: -
*Mecmua/kitap
yaprakları. II Gül
yaprakları.*

bezm-i 'ömr-i fâniye
açup evrāk-ı mecmū'asın
bülbul-i şūrīde olmuşdur
ğazel-ḥān-ı bahār

evşāf-ı celāl:

1. evşāf-ı celāl:

Kaside 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Büyükliğin

vasıfları.

līk evşāf-ı celāl itmede
yok bizde zebān
niçe biñ fenn-i fezayilde
görülse şafaḥāt

evşāf-ı hüsn:

1. evşāf-ı hüsn:-üñ, -dür

Gazel 56

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin vasıfları,
sıfatları.*

belāğatle feşāḥatle senüñ
evşāf-ı hüsnüñdür
Şihābī ṭab'ıcaḳ böyle
süḥandān olmağa bā'is

evşāf-ı hüsn-i yūsuf:

1. evşāf-ı hüsn-i yūsuf:

Gazel 151

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hz. Yusuf'un

güzelliğinin vasıfları.

evşāf-ı hüsn-i Yūsuf
olupdur saña eḥaşş
zī emlāḥ el-maḳālat ve
zey aḥsenül-ḳās

evşāf-ı kemāl:

1. evşāf-ı kemāl:-i, -n, - de

Kaside 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Olgunluğa,

*mükemmelliğe ait
özellikler.*

anuñ evşāf-ı kemālinde
lisān-ı Mūsā
lāl olup lüknet-ile kıldı
edā-yı kelimāt

evşāf-ı mutavvel:

1. evşāf-ı mutavvel:-dür

Kaside 13

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Ayrıntılı, uzun,
uzatılmış güzellik/vasıf.*

beyānın muḥtaşar kıldum
çü evşāf-ı mutavveldür
şerī'at mesnedi üstinde
şāhinşāh-ı a'deldür

evtār:

1. evtārı:-ı

Gazel 172

Mısra: 10

Yay ve keman

kirişleri, saz telleri.

şa'r-ı ḡarrāda ḥayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

evvel:

1. evvel:

Gazel 55

Mısra: 3

*Başlangıçta, ilk
önce, ilk olarak.*

oḳuyan 'ilm-i 'ışḳuñ
bābın evvel
aña keşf ola faşl-ı
şānīşālīş

2. evvel:**Gazel 10**

Mısra: 1

*Başlangıçta, evvela,
ilk önce, ilk olarak, önce.*

maḥbûb ola şarâb ola
evvel bahâr ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyâr ola

3. evvel:**Gazel 24**

Mısra: 4

*Başlangıçta, evvela,
ilk önce, ilk olarak, önce.*

câm-ı keşretten geçüp
gel bâde-i vahdetden iç
neş'eyi evvel virür âhîr o
keyfiyyet saña

4. evvel:**Gazel 222**

Mısra: 5

*Başlangıçta, evvela,
ilk önce, ilk olarak, önce.*

hangâh-ı 'ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin
bir cüvân-ı tâze sev didi
işitdüm pîrden

5. evvel:**Gazel 235**

Mısra: 7

*Başlangıçta, evvela,
ilk önce, ilk olarak, önce.*

böyle telkîn eyledi evvel
baña pîr-i hîred
minnet olunca çek âhîr
bir cüvânuñ minnetin

6. evvel:**Kaside 14**

Mısra: 4

*(Ar.) Başlangıçta,
evvelâ, ilk önce, ilk
olarak.*

muşavver eylemiş
taşvîrünüñ rûh-ı
muşavversin
seni resm eyledi evvel
kalem nûr-ı
Muhammedden

7. evvel:**Kaside 16**

Mısra: 17

*(Ar.) Başlangıçta,
evvelâ, ilk önce, ilk
olarak.*

yâr-gâr olan ḥabîbu'llâha
evvel şıdķ-ıla

ḥazret-i Bû-Bekr kim
oldur benâm-ı çâr-yâr

8. evvel:**Gazel 43**

Mısra: 6

*"Önce" anlamında
kullanılan zarf.*

berg-i şî'ri şu'arâ kıo
ilerü virsin ele
gülden evvel açılır
bâğda evrâķ-ı dıraḥt

9. evvel:**Gazel 68**

Mısra: 10

*"Önce" anlamında
kullanılan zarf.*

ķadeḥ-i bâde virür rûh-ı
Şihâbîye gıdâ
sâķiyâ luṭf idüp evvel
aña şun kâse-i rāḥ

10. evvel:**Gazel 181**

Mısra: 4

*"Önce" anlamında
kullanılan zarf.*

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin

evvel töluyı sāki' -i
rengin 'ızāra çek

11. **evvel:**

Gazel 198

Mısra: 6

"Önce" anlamında
kullanılan zarf.

hāne-i qalbe duhūl
eylemek-içün tīrūn
geldi peykānlaruñ evvel
aña etdi müdhal

12. **evvel:**

Gazel 288

Mısra: 6

"Önce" anlamında
kullanılan zarf.

ermedüñ-ise 'ālem-i
'aşk-ı haqīkiye
bāri hele getür ele evvel
mecāzını

13. **evvel:**

Gazel 305

Mısra: 2

"Önce" anlamında
kullanılan zarf.

la'l-i dilberden dil-i
nākām alursa kāmını

nāme-i 'uşşāqda evvel
yazarlar nāmını

14. **evvel:**

Gazel 306

Mısra: 1

"Önce" anlamında
kullanılan zarf.

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bādesi
anuñ-içün āhır anuñ oldı
dil üftādesi

15. **evvel:**

Kaside 13

Mısra: 15

"İlk olarak, ilk
önce" anlamında
kullanılan zarf.

Harem'den itdi evvel
menzilini Mescid-i Aqşā
kudūmindan mu'allakda
qalıpdur der-hevā sahrā

evvelā:

1. **evvelā:**

Gazel 70

Mısra: 3

Başlangıçta, ilk
önce, ilk olarak.

ferzānesini gönlümün
aldı çün evvelā
naṭ' -ı tenümde dahı ne
qaldı ne'm ala ruḥ

2. **evvelā:**

Gazel 232

Mısra: 7

"İlk önce, ilk
olarak" anlamlarında
zarf.

'ışk āteşine yanmağa sen
evvelā dilā
gel döne-ağlamak
[nedür] öğren kebābdan

ey:

1. **ey:**

Gazel 17

Mısra: 8

Seslenme edatı.

mürg-i cān tu'me-i vaşla
tamā' eyler lakin
kānī' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'anḳā

2. **ey:**

Gazel 59

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī ol mehe
ulaşmağa
dūd-ı āhum göklere itdi
‘urūc

3. ey:

Gazel 112

Mısra: 3

Seslenme edatı.

hāl-i hindūn-ıla çīn
zūlfūñ ey ‘ālī nijād
kişver-i hüsn ü cemālūñ
hüşrev ü hākānıdur

4. ey:

Gazel 147

Mısra: 11

Seslenme edatı.

ey Şihābī şahdur her kim
ki ‘ışka kıl ola
tālī‘i mes‘ūddur āyāz-ıla
Maḥmūd-veş

5. ey:

Gazel 150

Mısra: 6

Seslenme edatı.

düşdi dil zevrākı girdāb-ı
yem-i derd ü gama
meded ey Hıẓr-ı

mübārek-pey anı eyle
ḥalās

6. ey:

Gazel 153

Mısra: 8

Seslenme edatı.

dil ‘alāyıkdan cüdā
olmaduğun ‘ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
ḥvāce vaḥdetdür ğaraż

7. ey:

Gazel 155

Mısra: 10

Seslenme edatı.

çıkmasın derseñ semā-yı
kalbūñe recm eyleyüp
ey Şihābī kıl var āhuñ
āteşin şeytāna ‘arż

8. ey:

Gazel 166

Mısra: 5

Seslenme edatı.

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
‘ilm-i ‘aşkuñ müşkilâtı
hergiz olmaz münkeşif

9. ey:

Gazel 171

Mısra: 3

Seslenme edatı.

güllerūñ şīve-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokta-i ğayb degül mi
dedüm ey gönca-femūñ

10. ey:

Gazel 174

Mısra: 10

Seslenme edatı.

şeşder-i ğamda Şihābī
kaldı bulmadı güşād
eyledūñ āḥir anı ey çarḥ-ı
nerrād oñmaduğ

11. ey:

Gazel 175

Mısra: 9

Seslenme edatı.

geh müzeyyendür gehi
tağyır olur ey bağubān
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra bak

12. ey:

Gazel 175

Mısra: 13

Seslenme edatı.

ey Şihābī çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rūşinā-yı kalb için
dāyım “ulü’l-ebşār”a
[bak]

13. ey:

Gazel 176

Mısra: 1

Seslenme edatı.

āsumān-ı hüsne kaşuñdur
hilāl ey nūr-ı haq
kākülün ebr-i siyeh reng-
i ‘izāruñdur şafak

14. ey:

Gazel 177

Mısra: 10

Seslenme edatı.

içeli tenhāda ol meh-rū
hilālī cāmdan
ey Şihābī eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafak

15. ey:

Gazel 178

Mısra: 1

Seslenme edatı.

ey haṭṭ-ı hadd-i dilber
böyle fesāda yer yok

yok yerde toz koparma
bu gird-bāda yer yok

16. ey:

Gazel 179

Mısra: 8

Seslenme edatı.

semend-i hüsne-ile sen
‘ālemi aralayup geçdün
nedür ey şehsüvārum çok
bu deñlü ‘ālem-ārālık

17. ey:

Gazel 181

Mısra: 6

Seslenme edatı.

kırdı mehārı nāka-i leyl-i
kazāyı gör
ey sār-bān-ı rāh anı lutf-ı
kaṭāra çek

18. ey:

Gazel 182

Mısra: 9

Seslenme edatı.

mestūr kılma hüsnuñi ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı
külāha çek

19. ey:

Gazel 182

Mısra: 13

Seslenme edatı.

rahm it Şihābī ‘āşiye ey
kātib-i kazā
gel haṭṭ-ı ‘avfı defter-i
cürm ü günāha çek

20. ey:

Gazel 183

Mısra: 1

Seslenme edatı.

ne mümkindür leb-i
handānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağün nāgehān öpmek

21. ey:

Gazel 185

Mısra: 1

Seslenme edatı.

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler “el-saḥī mā
melek”

22. ey:

Gazel 185

Mısra: 5

Seslenme edatı.

çekmeyenler bilmez ey
kaşı kemân
ben bilürven ‘aşkuñuñ
pâyını pek

23. ey:

Gazel 185

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihâbî nâr-ı âhumdan
benüm
yakdı yer yer cismim
ebdâl-i felek

24. ey:

Gazel 191

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihâbî ağlasam her
dem güzellerden n’ola
gülleri-ile eksik olmaz
mâcerâsı bülbülün

25. ey:

Gazel 192

Mısra: 5

Seslenme edatı.

ey hadeng-i gamze-i
dilber taşaddur eyleyüp

cây-gîr ol kim bu şadr-ı
sînedür yirün [senün]

26. ey:

Gazel 194

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihâbî baħr-i nazmum
olalıdan pür-güher
deldi elmâs-ı hased
bağrını her dürrimün

27. ey:

Gazel 195

Mısra: 5

Seslenme edatı.

dedüm ey sâķi-i gül-ruħ
ğam-ı dil def’i ne
câm-ı la’lini şunup baña
dedi kim mey al

28. ey:

Gazel 197

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihâbî âteş-i miħnet
beni
şöyle yakmışdur ki
oldum külli kül

29. ey:

Gazel 199

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihâbî gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n’eyler gelüp
çün hâne-i hürrem degül

30. ey:

Gazel 202

Mısra: 6

Seslenme edatı.

kā’inātuñ gencine
vermez kanâ’at küncini
şanma ey mün’im ki māl
ile menāl ister göñül

31. ey:

Gazel 202

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihâbî pîr-perver
olmağ-içün sa’y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāhib-kemāl ister göñül

32. ey:

Gazel 204

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī Mısr-ı
hüsnünde o Yūsuf
çehrenüñ
hasret-ile ağlamakdan
cüy-ı eşküm oldu Nîl

33. ey:

Gazel 205

Mısra: 1

Seslenme edatı.

lebleriñ esrārına hayrān
olup ey bî-bedel
fıkr-i zülfünle gönül
etmekdedür tül-i emel

34. ey:

Gazel 205

Mısra: 5

Seslenme edatı.

la'lüñ üzre hāller mi
didüm ey şükr-i dîn
didi hālî mi megesler
olduğı yirde 'asel

35. ey:

Gazel 205

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī ideli ol mähî
gendüm-gūna meyl

hirmen-i 'ömri hevā
bādına verdüm mā-ḥaşal

36. ey:

Gazel 206

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ilet bu tuḥfe-i cānı o
māha gel ey āh
zehî sa'ādet olursa
hediyemüz maḳbül

37. ey:

Gazel 207

Mısra: 17

Seslenme edatı.

ey Şihābī dād-ı ḥaḳdur
lācerem
luṭf u ṭab' u neş'e-i hüsn-
i maḳāl

38. ey:

Gazel 209

Mısra: 2

Seslenme edatı.

uraldan tırüñi cān
ol[ma]dı ḥam
gönül ey ḳaşı yay için
çeker ḡam

39. ey:

Gazel 211

Mısra: 14

Seslenme edatı.

görme bu buñla 'aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

40. ey:

Gazel 217

Mısra: 4

Seslenme edatı.

ermeye lāyık mı luṭfuñ
pertevi ben zerreye
germ-iken hengām-ı
mehr-i cūduñ ey şāh-ı
kerem

41. ey:

Gazel 218

Mısra: 6

Seslenme edatı.

kūşe-i ebruñ yigdür tāḳ-ı
Kisrādan baña
ey leb-i nūşin revānum
ḳaşr-ı cāna Ḳayserüm

42. ey:

Gazel 218

Mısra: 13

Seslenme edatı.

gel tülū' it ey Şihābīnūñ
müşerref tāli' i
aḥter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-aḥterüm

43. ey:

Gazel 222

Mısra: 10

Seslenme edatı.

tīr-i āhum geçse bu
çarḥuñ hilālinden n'ola
ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgīrden

44. ey:

Gazel 223

Mısra: 6

Seslenme edatı.

gel cemālūñ cilvesin 'arz
it şafa bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştākdur ey nūr-ı 'ayn

45. ey:

Gazel 228

Mısra: 3

Seslenme edatı.

ey nihāl-i tāze-gül kadd-i
revānuñ görelī

bir adım yer gitmedi
gülşende serv-i nār-ven

46. ey:

Gazel 228

Mısra: 13

Seslenme edatı.

ey Şihā[bī] mülk-i
nazmuñ Ḥusrevī olduñ
dedi
şā' r-ı rengīnüm görüp ol
dilber-i Şīrīn süḥan

47. ey:

Gazel 231

Mısra: 1

Seslenme edatı.

felek destinde ey kavş-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemān-ı aşka nisbet
kula yumşak bir giçeksin
sen

48. ey:

Gazel 231

Mısra: 3

Seslenme edatı.

gönülde ey ḥayāl-i
dilber bir nazar gitmese
[vb]

gözüm gehvāresinde
ḥāşıl olmuş bir bebedsin
sen

49. ey:

Gazel 233

Mısra: 7

Seslenme edatı.

tīg-i mehrūñ ğarḳ-ı ḥūn
etdi beni ey lāle-ruḥ
kan aḳar her dem benüm-
çün dīde-i aḥbābdan

50. ey:

Gazel 235

Mısra: 3

Seslenme edatı.

ḥāk-ı kūyuñ tütīyāsı var-
iken ey nūr-ı 'ayn
gözümce çekdürme kühl-ı
ıṣfahānuñ minnetin

51. ey:

Gazel 235

Mısra: 9

Seslenme edatı.

cūy-ı çeşmine Şihābīnūñ
baḳ ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-içün
āb-ı revānuñ minnetin

52. **ey:**

Gazel 237

Mısra: 2

Seslenme edatı.

yüz sürüp işigüne pâyüne
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

53. **ey:**

Gazel 239

Mısra: 2

Seslenme edatı.

ma‘ārif kesb-ile olmaz
‘atā-yı masebakdur bu
‘inādı ko kişiye ey
muḳallid dād-ı ḥaḳdur bu

54. **ey:**

Gazel 239

Mısra: 6

Seslenme edatı.

ne cüz’idür şürūḥ-ı kıṣṣa-
i Mecnūn ile Vāmık
kitab-ı ‘ışḳdan ey ḥvāce
ancaḳ bir varaḳdur bu

55. **ey:**

Gazel 250

Mısra: 8

Seslenme edatı.

tutalum zülfünüñ olmuş
dil-i miskīn esīr
ey gözi sāḥir anı
yutturma ejderhālara

56. **ey:**

Gazel 251

Mısra: 7

Seslenme edatı.

ḳaṣuñ merrīḥ-i merdüm-
küṣ mi ey meh çeṣmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşire
şunmuş biri ḥaṇçere

57. **ey:**

Gazel 252

Mısra: 10

Seslenme edatı.

“ḳālū-belā”da ḳünki
dedük ‘aşḳa sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i ḡamı
ne belā-y-ise

58. **ey:**

Gazel 253

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey tāze gonca-gül gibi
gel bezm-i gülşene

işit Şihābī zārını şavt-ı
hezār-ise

59. **ey:**

Gazel 261

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-ḥū ḳurbında
aḡyār-ı şeyṭān her gice

60. **ey:**

Gazel 267

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī nāfe-veş
‘ömrüm ḥatāda geḳdi āḥ
cürm-ile saçum ağardı
ḳalmadı bir mū siyeh

61. **ey:**

Gazel 271

Mısra: 7

Seslenme edatı.

görme ki ey meh ṭulū‘-ı
āfītāb-ı ḥüsnüñi
mehr-veş günden güne
āhum seḥer-ḥīz olmada

62. ey:

Gazel 273

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī pāk erenler
merd oğumaz adını
her ki māyıldür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

63. ey:

Gazel 279

Mısra: 5

Seslenme edatı.

zāğ-ı zülfüñ ey hümā-
pervāz kıldı pāy-māl
merḥamet kıl al ele
mürğ-ı dil-i perkende'i

64. ey:

Gazel 284

Mısra: 4

Seslenme edatı.

ḥasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruḥsārüm gibi

65. ey:

Gazel 303

Mısra: 5

Seslenme edatı.

eşk ü çehreñ yüri ey
‘āşık-ı müflis ‘ārız it
sīm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlūbları

66. ey:

Gazel 312

Mısra: 6

Seslenme edatı.

ḥazret-i ‘īsī gibi çıkdı
fığanum göklere
gel tarahḥum kıl baña ey
mehribānum ermeni

67. ey:

Gazel 312

Mısra: 7

Seslenme edatı.

‘aks-i ḥālūñ zahm-i
peykānuñ-durur ey
gonca-leb
lālenüñ bağrında dāğ u
kanludur pīrāheni

68. ey:

Kaside 11

Mısra: 20

Seslenme edatı.

müşerref olmağa vaż‘
itdi cebhesin halīme
gelmedin

senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vażī‘

69. ey:

Kaside 15

Mısra: 28

Seslenme edatı.

nūruñla çeşm-i cānumuz
aç eyleme ‘alīl
bakma ‘uyüb-ı ‘āşiye ey
pertev-celīl

70. ey:

Gazel 26

Mısra: 4

Seslenme edatı.

gerçi İbrāhīme gül-zār
oldı āteş ‘ışk-ıla
ey Ḥalīlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

71. ey:

Gazel 136

Mısra: 8

Seslenme edatı.

ğamuñdur ‘ālem-i cān
cān-ı ‘ālem
fidādur saña ey rūḥ-ı
muḥaddes

72. ey:

Gazel 146

Mısra: 7

Seslenme edatı.

tolaşma Şāhidī şem'e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naqdini niçe
senüñ gibi tolandurmuş

73. ey:

Kaside 15

Mısra: 18

Seslenme edatı.

bizden haṭā vü ma'siyyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefkatüñ ey
eşrefe'l-verā

74. ey:

Gazel 118

Mısra: 3

Seslenme edatı.

ey kamer-çehre cemālūñ
cilvesin 'arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazār nazzāreler

75. ey:

Gazel 134

Mısra: 1

Seslenme edatı.

gerekmez gülşen-i dehrī
baña ey gül beden sensiz
cihān ü cānı cānā
n'eylerin sensiz (-)

76. ey:

Gazel 126

Mısra: 10

Seslenme edatı.

şeb-i ğamda Şihābīñ
ḥadeng-i nār-ı āhından
ḥazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

77. ey:

Gazel 129

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī şāhid-i cāna
müşāhid olmağa
biz dem-i āḥirde īmān ü
şehādet beklerüz

78. ey:

Gazel 108

Mısra: 9

Seslenme edatı.

ey Şihābī gūşına mengüş
ider her bir cebīn
ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

79. ey:

Gazel 92

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

cevher-i nazmum
muvāfiḳ düşdi baḥr-ı
ṭab'uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

80. ey:

Gazel 93

Mısra: 9

Ey, seslenme edatı.

ey Şihābī bil saña
toḳundurur
tīğın ol meh vaşf ider her
dem biler

81. ey:

Gazel 94

Mısra: 10

Ey, seslenme edatı.

Şihābī ol ṭabīb-i cān u dil
ḥāṭırum şordı
didi ey ḥaste-i bī-çāre
ḥālūñ ne şafālıklar

82. ey:

Gazel 16

Mısra: 4

Ey (sevgili)!.

‘ālem-i cāndur gamuñ
 ‘uṣṣāka ammā lebleruñ
 mürdeler ihyā ider ey
 cān-ı ‘ālem bir yaña

83. **eyā:-a****Gazel 47**

Mısra: 1

*"Bir varlığa
 seslenme ünlemi (Ey!)."*

açılur āb-ı sirişkümle eyā
 hur-ı sirişt
 rūhlaruñ vaşfin idince
 gül-i gül-zār-ı behişt

84. **ey:****Gazel 89**

Mısra: 8

*"Ey" seslenme
 edatı.*

naqd-i cānı vaşl-ı cānān
 için itmişdür telef
 ‘aşk bāzārınuñ ey h^voca
 niçe ma‘būnı var

85. **ey:****Gazel 100**

Mısra: 10

*"Ey" seslenme**edatı.*

kākül-i dildāre
 tolaşmaqdadur gönlüm
 benüm
 ey Şihābī hātırımdan
 yine bir sevdā geçer

ey bī-vefā:1. **ey bī-vefā:****Gazel 52**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey vefasız! (sevgili).

cüdālık düşeli mābeyne
 künc-i hicr ü hasretde
 neler itdi neler kıldı baña
 ey bī-vefā fırkat

ey çarh:1. **ey çarh:****Gazel 220**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey felek.

şanma ‘uryān beni ey
 çarh ki geydürdi baña
 dün gice dūd-ı dilim bi
 siyeh atlas kaftān

ey dil:1. **ey dil:****Gazel 49**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey gönül.

selāmet yaqasın bulmaq
 dilerseñ dāimā ey dil
 ta‘alluq dāmenin çek
 ihtiyār it küşe-i uzlet

2. **ey dil:****Gazel 44**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

şarāb-ı ‘aşkı nūş itdünse
 ey dil
 saña keşf ola esrār-ı
 muhabbet

3. **ey dil:****Gazel 200**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

guşsa vü endūhdan ey dil
 şikāyet eyleme
 ‘āşık-ısañ gel gam-ı ‘aşk-
 ıla şād u hurrem ol

4. ey dil:**Gazel 206**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül
pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

5. ey dil:**Gazel 294**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

zīnet-i fānī' i қо terk eyle
ey dil şöhreti
merd-isen meyl etme
dünyā zīnetine zen gibi

6. ey dil:**Rübai 5**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

minnet etme felek-i
süfle-nüvāze ey dil
ola gör mehr-i dıraḥşān
gibi 'ālī himmet

7. ey dil:**Gazel 165**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey gönül.

bu baḥr-i 'aşk-ı mehleke
ey dil 'Amīkdür
atma helāke kendüñi
şanıp sen anı sığ

8. ey dil:**Gazel 200**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

ḥilkat-i dībāya māyil
olma ey dil epsem ol
gey gedālik kisvesini
pādişāh-ı 'ālem ol

ey ecel:**1. ey ecel:****Gazel 230**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey ecel , ey ölüm.

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimali vardur
ey ecel bir dem
taḥammül kııl n' olur
ta' cilden

ey gāfil:**1. ey gāfil:****Gazel 112**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey gafil, olup

*bitenden haberi olmayan
kişi.*

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gāfil şaḥın
saña dış bilir felek
fīlinüñ ol dendānıdur

ey gönül:**1. ey gönül:****Gazel 304**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

şem ' -i 'ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

2. ey gönül:**Gazel 155**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gönül! II Âşık.

ey gönül cân tuhfesini
eyle var cânāna ‘arz
şüret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sulṭāna ‘arz

ey habīb:

1. ey ḥabīb:

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ey sevgili.

sehm-i ḡamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
ḥabīb
ol kaşı yā didi luṭṭından
ḳayurma yā naşīb

ey kemān-ebrū:

1. ey kemān-ebrū:

Gazel 76

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey keman kaşlı. II

Ey sevgili.

geldi tūrūñ şadra geçti
sīnede cāy eyledüm
ey kemān-ebrū olur zīrā
mūsāfir ercümend

2. ey kemān-ebrū:

Gazel 180

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey keman kaşlı. II

Ey sevgili.

‘ömrüñ okı sīneden
geçdüğini tıyurmaduñ
ey kemān-ebrū nedür çāk
böyle tīr endāzlık

ey mäh:

1. ey mäh:

Gazel 182

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey ay. II Ey ay

yüzlü sevgili.

çarḫuñ bu ma’i atlası ey
mäh eskimiş
düdüñla şimdiden girü
anı siyāha çek

2. ey mäh:-um

Gazel 231

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey ay. II Ey ay

yüzlü sevgili.

Şihābīnūñ şerārına raḳīb-
i dīv yaklaşmaz
şaḳınmazsın anuñ

āhından ey mähum
meleksin sen

3. ey mäh:

Gazel 58

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey ay! (ay yüzlü

sevgili).

ey mäh gerçi zerre
dediler dehānuñı
gören miyān-ı mūyuñı
gelmez miyāne hīç

ey mäh-likā:

1. ey mäh-likā:

Gazel 198

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey ay yüzlü sevgili.

gökden inmiş saña ey
mäh-likā āyet-i ḥüsn
Muştafāya nitekim geldi
kelām-ı münzel

ey meh:

1. ey meh:

Gazel 180

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ey ay. || Ey sevgili.

‘aşk-ı Maḥmūd-ıladur
‘āşıklara mümtāzlık
saña maḥşuş oldu ey meh
ḥüsn-ile ayāzlık

2. ey meh:

Gazel 189

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey ay. || Ey sevgili.

ruḥuñ nat‘ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
ḥālūñ
göñül şāhını māt eyler ne
lu‘bet-sāzdur zülfüñ

3. ey meh:

Gazel 277

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey ay. || Ey sevgili.

ey meh kemān ḳaşuña
‘ıyd-i vişālde
ḳurbān iderseñ eyle
meded ben mekīne’i

4. ey meh:

Gazel 90

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey meh. II Ey ay

yüzlü sevgili.

ḳaşuñ ḡamı-y-la ey meh
ḳaddüm kemāne beñzer
ḡamzeñ okına ḳarşu
sīnem nişāne beñzer

5. ey meh:

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey meh. II Ey ay

yüzlü sevgili.

müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizā‘
eyler
berāt-ı ḥüsnüñe çekmiş
nişan-ı şehriyār ebrū

6. ey meh:

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey ay! (ay yüzlü

sevgili).

seng-ḳalb olma dilā etme
ḥaḳāretle nazar
şırça göñüllü olur key
şakın ey meh mir’āt

7. ey meh:

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ey ay [gibi güzel
sevgili].*

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i şāḳıbdur yeter
maḥlaş-ı şī‘rüm Şihābī
olduğı şöhret baña

ey meh-rū:

1. ey meh-rū:

Gazel 195

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ey ay yüzlü güzel.

şu‘le-i dāḡ-ı derūnumla
tenüm ey meh-rū
şeb-i miḥnetde yanar
niteki fānūs-ı ḥayāl

ey melek:

1. ey melek:

Gazel 226

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey melek. II Ey

sevgili.

beşerden ey melek cism-i
laṭīfūñ kimseler görmez
perīler gibi gözden ḡayīb
olma sen de ādemsin

ev perî:**1. ey perî:****Gazel 65**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ey peri. II Ey**sevgili.*

ey perî cân murgına tîrûñ
peri
küyüña uçmağa olmışdur
cenāh

2. ey perî:**Gazel 80**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ey peri. II Ey**sevgili.*

vaḥṣet itme ey perî
‘uşşâkdan insân-iseñ
ḥüsn-i aḥlâk-ıla
ünsiyyetdür âdemden
murād

3. ey perî:**Gazel 76**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ey peri gibi güzel**olan. II Sevgili.*

âdemîlik bu mıdur zülfüñ

ucından ey perî

kākül-i müşkil girih-

gîrûñ baña çok geçdi

bend

ev sâki:**1. ey sâki:****Gazel 82**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ey kadeh, şarap**sunan sevgili.*

ey sâki vâmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maḥalde toḡru
didiler: “yedâ biyed”

ev şanem:**1. ey şanem:****Gazel 108**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ey put gibi güzel**olan sevgili.*

ey şanem zünnâr olupdur
kākülûñ küfr ehline
deyr-i ḥüsnûñ içre
zülfîñüñ çelîpâlar
[mıdur]

ev zâhid:**1. ey zâhid:****Gazel 129**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey dünya işleriyle

*meşgul olmayan, dünya
hazlarına karşı kayıtsız
kalan, aklı ön planda
tutup aşka inanmayan,
aşkı inkar eden, âşığı
eleştiren, imanı dış
görünüşle açıklamaya
çalışan şekilci, riyakar
kimse!.*

‘âşık-ı dîdâr-ı yârız

‘âlem-i ervâḥdan

şanma ey zâhid bizi

divar-ı cennet beklerüz

eyâ:**1. eyâ:****Gazel 66**

Mısra: 1

*"Ey!" seslenme**edatı (sevgili).*

zîkr-i lebûñle şimdi eyâ
dilber-melîḥ
añılmaz oldu gitdi dem-i
mu ‘ciz-i mesîḥ

2. eyā:

Gazel 218

Mısra: 14

"Ey!" seslenme
edatı.

gel tūlū' it ey Şihābīnūñ
müşerref tālī' i
aḥter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-aḥterüm

3. eyā:

Kaside 25

Mısra: 55

"Ey!" seslenme
edatı.

Şihābī dā'ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du'āña qaldurup destin
yüzün göge dutar nergis

eydür:

1. eydür:

Gazel 110

Mısra: 10

"Der ki" anlamında
bir kimsenin sözüne yer
verirken kullanılan ifade.

dil almağa komış çok
ḥāller ḥaṭ zīr-i zūlfūñde
kemān almış ele eydür

kemīn olmuş nihān [yer
yer]

eydür kim:

1. eydür kim:

Gazel 222

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Der ki.

'aql eydür kim baña 'aşk
u maḥabbet terkin it
zevk u ḥālet bulmadum
'ālemde bu tedbīrden

eyit:

1. eyde:-e

Gazel 82

Mısra: 6

Demek, söylemek.

gelse kıyāma nāz-ıla
qadd-i bülendine
tūbī felekden eyde ki tūbī
lehü feḳad

eyl:

1. eylerse:-erse

Gazel 290

Mısra: 1

"Etmek, eylemek,

yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.

baña ol nāzenīn eyleyse
nāzı
dilūñ cāndur āña her dem
niyāzı

eyle:-

1. eylese:-se

Gazel 246

Mısra: 10

"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Ḥusrev-i
ḥübān-ı 'ālem yek-nigāh

eyle:

1. eylerken:-r, -ken

Gazel 300

Mısra: 1

"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.

vişālūñ derde eylerken
'ilācı
fişālūñ şerbeti bozdı
mizācı

2. **eyle:****Gazel 173**

Mısra: 9

"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamlarında
kullanılan yardımcı fiil.

bî-bedel eyle Şihābî sen
zemîn-i şî'rûñî
nazm u eş'âr içre gerçi
dinmedük bir vâdi yok

3. **eyledi:-di****Kaside 23**

Mısra: 38

"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.

olinca hatt-ı 'arızî zülfine
berāber
eyledi çemen sünbülünü
şāna benefşe

4. **eylemez:-mez****Gazel 301**

Mısra: 8

"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.

ğam-ı Leylā-y-ile
Mecnûn olan şol Kays

'ākıldür

cünûn ıtlâkım aña

eylemez dīvāneden gayrı

eylik:1. **eylik-ile:-ile****Gazel 75**

Mısra: 3

İyilik, yardım.

mezkûr ola gör eylik-ile
dilde dilâ kim
kibr ile nifâk ehli olan
edeb-bed

evvām:1. **evvāmı:-ı****Gazel 289**

Mısra: 1

Günler, zaman,
devir.

gül ü mül mevsümidür
tāze bahār evvāmı
sākiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

evvām-ı 'adl:1. **evvām-ı 'adl:-i, -(n)e****Kaside 25**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Adaletli günler.

niçe şāhib-naẓardur kim
anuñ evvām-ı 'adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

evvām-ı bahār:1. **evvām-ı bahār:****Gazel 274**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bahar günleri,
bahar mevsimi.

evvām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruḥ u
gül-beden olsa

evvām-ı hüsn:1. **evvām-ı hüsn:-üñ****Gazel 130**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzel günler II
(Sevgilinin) güzel
zamanları; iyi, uygun
vakit.

senüñ evvām-ı hüsnüñ
gibi gülşende bahār

olmaz

hezārān bülbulūñ vardır

benüm gibi hezār olmaz

2. **eyyām-ı hüsñ:-üñ, -de**

Gazel 208

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzel günler II

(Sevgilinin) güzel

zamanları; iyi, uygun

vakit.

dehānı mühr-i mu‘cizdür

bugün eyyām-ı hüsñünde

şeref vermiş-durur güyā

Süleymān devrüne hātem

eyyām-ı yem:

1. **eyyām-ı yem:**

Gazel 210

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Denizin dalgaları.

II Aşığın gönlü.

baħr-i eşküm cūşa gelse

bād-ı āhumdan n’ola

rūzigār olur ki çalkānur

niçe eyyām-ı yem

eyyüb:

1. **eyyüb:**

Gazel 37

Mısra: 8

Hız. Eyüp (başına

gelen dert ve sıkıntılara

sabretmesiyle meşhur

olan Eyyüb peygamber,

sabrın timsali dir).

belā-yı ‘ışkuña oldum

beli deyüp şābir

egerçi şabr-ıla meşhūr

olup-durur Eyyüb

ez:

1. **ez:**

Kaside 2

Mısra: 23

(□ □) (Fars. ez-)

Türkçe -den ekinin

karşılığı olan ve Farsça

veya Arapça kelime ve

terkiplerin başına

gelerek birleşik zarflar

teşkil eden ön ek.

yā Rāb ez kūy-ı tūba

emri тұrur üftādum

tālā şevki leke fī külli

‘aşān ve gādāt

ezbār-ı zībā:

1. **ezbār-ı zībā:**

Kaside 25

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Gösterişli.

egerçi dehr bāğında biter

ezbār-ı zībā çok

velī gül-zār-ı lūtfuñdan

iñen ra‘nā kıpar nergis

ezel:

1. **ezel:**

Gazel 44

Mısra: 6

1. Başlangıcı

olmayan geçmiş zaman,

başlangıcı tasavvur

edilemeyen zaman. 2.

Ruhlar âleminin

başlangıcı.

‘imāret eylemişdür kıaşr-ı

‘aşkı

ezel şehrinde mi‘mār-ı

muħabbet

2. **ezelden:-den**

Gazel 49

Mısra: 1

1. Başlangıcı

olmayan geçmiş zaman,

başlangıcı tasavvur

edilemeyen zaman. 2.

Ruhlar âleminin

başlangıcı.

ezelden āb-ı 'ışk-ıla sirişt

olmasa ger tıynet

geyürmezdi yed-i kudret

vücūda hıl'at-i hılkat

3. ezel:

Gazel 277

Mısra: 11

Başlangıcı belli

olmayan zaman

mefhumu. II Çok eskiden

beri.

künc-i gamuñ ki sīnede

medfün-idi ezel

buldum tılısm-ı 'aşk-ıla

ben ol hāzīne'i

4. ezeli:-i

Kaside 22

Mısra: 32

(Ar.) Başlangıcı

olmayan geçmiş zaman,

başlangıcı tasavvur

edilemeyen zaman.

beñzemiş kalbi söyünmiş

odı bir tennūra

ğālib olmuş ezeli āteşe

kānūn lāle

ezelden:

1. ezelden:

Gazel 20

Mısra: 12

Başlangıcı belli

olmayan zaman.

eşk-i cārī sürdi

çeşmümden çıkardı

ẖvābumı

var gibi cānā hayālūñle

ezelden mācerā

ezhār:

1. ezhāra:-a

Kaside 25

Mısra: 4

Çiçekler.

'ademden 'azm idüp

ya'ni vücūd iklīmine

geldi

bahār irdi deyü ezhāra

verdi müjdeler nergis

2. ezhārını:-ı, -n, -ı

Kaside 25

Mısra: 12

Çiçekler.

yene ceys-i şitā üstine

ğālib olmağa hayli

bahār ezhārını cem'

eyleyüp leşker çeker

nergis

3. ezhār:

Kaside 24

Mısra: 43

Çiçekler. II

Güzeller. II Şiir.

bāğ-ı nazm içre Şihābī

biter ezhār ammā

kopmadı buncılayın bir

dağı zībā sünbül

ezhār-ı firāvān:

1. ezhār-ı firāvān:-ile

Kaside 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çiçek bolluğu. II

Sayı bakımından oldukça

fazla çiçek.

ezhār-ı firāvān-ile gül-

zār-ı bahāra

geldi ki şürü' eyleye

seyrāne benefşe

ezhār-ı gün-ā-gün:

1. ezhār-ı gün-ā-gün:

Gazel 295

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Türlü türlü çiçekler.

Mısra: 1
[BA].

ateşinin yakıcılığından
düşün.

gölşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gün-â-gün-ile
bezme çağırıldı meger
bûlbûl o şûh ü şengüli

şâh-ı gam hüküm itse
iklîm-i dile ezrânîdür
her kişi kendi vücûdî
mülkinün sultânıdur

ez-tâb-ı sûz-i hicr-i tûder
dil üftâd teb
ez-tâb-ı sûz hicretü der-
dil üftâd-ı rest

ezrak:

1. ezrâk:

Gazel 114

Mısra: 7

Gök rengi, mavi.

merdüm-i çeşmi anuñ-
çün böyle ezrâk püşdür
mest-i ebterdür dem-â-
dem mey yerine kan içer

2. ezrâk:

Kaside 23

Mısra: 19

Gök rengi, mavi.

şarar başına gerçi Mesîhî
gibi ezrak
geldi ruh-ı yâri görüp
îmâna benefşe

ezrânî:

1. ezrânîdür:-dür.

Gazel 112

ez-tâb-ı sûz hicretü der- dil üftâd-ı rest:

1. ez-tâb-ı sûz hicretü

der-dil üftâd-ı rest:

Gazel 31

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sende ayrılığın
ateşinin yakıcılığından
düşün.

ez-tâb-ı sûz-i hicr-i tûder
dil üftâd teb
ez-tâb-ı sûz hicretü der-
dil üftâd-ı rest

ez-tâb-ı sûz-i hicr-i tûder dil üftâd teb:

1. ez-tâb-ı sûz-i hicr-i

tûder dil üftâd teb:

Gazel 31

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sende ayrılığın

fağfûr:

1. fağfûruñ:-uñ

Gazel 239

Mısra: 7

Eskiden Çin

imparatorlarına verilen
unvan II Çin'de
porselenden yapılan
kapkacak..

şikest etdi cefâdan
kasesini niçe fağfûruñ
degüldür âsumân bir ser-
nigün çini çanakdur bu

fahr:

1. fahrum:-u, -m

Gazel 202

Mısra: 8

Övünme, iftihar,
gururlanma.

fahr ider câhil egerçi
şadra geçse câhile

faḫrdur faḫrum benüm
şāffi'n-niāl ister gönül

faḫr id-:

1. faḫr id-:-er

Gazel 202

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kendini beğenmek,
büyüklenmek,
kurumlanmak, övünmek.*

faḫr ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
faḫrdur faḫrum benüm
şāffi'n-niāl ister gönül

faḫr it-:

1. faḫr it-:

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Övünmek, iftihar
etmek.*

külāh-ı ḫahr-ıla faḫr it
ferāḡat birle ol ḳāni'
muraşsa' tāt-ise daḫı
olur başa belā devlet

2. faḫr it-:

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Övünmek, iftihar
etmek.*

gel külāh-ı faḫr-ıla faḫr it
ki sultānlık budur
tāt-baḡş ol hüdhüd-i
cāna Süleymānlık budur

faḫr-i cihān:

1. faḫr-i cihān:

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünyanın övüncü
(Hz. Muhammed).*

faḫr-i cihān ki çekdi
'ālem sūy-ı sermede
faḫr ıla irdi 'ālem-i a'lā-
yı maḳşada

fakīh:

1. fakīh:

Gazel 35

Mısra: 3

*Fıkıh bilgini II
Zahit.*

mey iḡer oldı nihānī
fakīh bī-meşreb
fiḡān ü nālem işitdi gibi
ḫarāret-ile

fakīr:

1. fakīr:

Gazel 97

Mısra: 3

*Bir kişinin tevazu
işareti olarak kendisini
takdim için kullandığı
kelime; yoksul, muhtaç ||
düşkün, âciz.*

terk eyle başuḡa al fakīr
kisvetin (-)
taḡt-ı fenāda ol saḡa
devlet külāhıdur

fakr:

1. fakrdur:-dur

Gazel 202

Mısra: 8

Fakirlik, yoksulluk.

faḫr ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
faḫrdur faḫrum benüm
şāffi'n-niāl ister gönül

2. fakr:

Kaside 7

Mısra: 2

*Fakirlik, yoksulluk.
|| Kişinin kendini her
zaman Allah'a muhtaç*

*hissetmesi, Allah'ın
varlığı karşısında kendi
varlığını yok sayması
anlamında tasavvuf
terimi.*

*faḫr-i cihān ki çekdi
‘alem sūy-ı sermede
faḫr ıla irdi ‘ālem-i a‘lā-
yı maḫşada*

3. faḫr:

Gazel 184

Mısra: 3

Fakirlik, yoksulluk.

*II Tasavvufta faḫr,
kendinde varlık görmeyip
her bakımdan Allah’a
muhtaç olduğunu bilme,
manevî yokluk.*

*kāmilūñ kāmı fenā
kūyında faḫr u ma‘rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilūñ*

4. faḫr-ıla:-ıla

Gazel 53

Mısra: 2

Fakirlik, yoksulluk.

*ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet*

*yeter faḫr-ıla kūy-ı
ma‘rifet ḫāki baña devlet*

5. faḫr:

Kaside 13

Mısra: 47

*Allah'ın varlığında
yok olma.*

*şahābeñ kim olupdur her
birisi faḫr ıla kāni‘
olardan oldı ḫalka ḫükm-
i şer‘ü sünnetüñ şāyi‘*

faḫr ol-:

*1. faḫr ol-:-a, -gör-agör,
-*

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yoksul olmak,
muhtaç olmak. II
Yoksulluk.*

*şāh-ı mülk-i fāka vü faḫr
olagör dervīş gel
ḫilm-ile ammā ḫayā
olmaḫ gerek ‘ādet saña*

faḫr u fāka:

1. faḫr u fāka:-dan

Gazel 49

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yoksulluk, fakirlik
ve sıkıntı.*

*şikāyet itme faḫr u
fākadān bu iştihādan geç
kānā‘at suḡrasında bul
tenā‘um kim budur
ni‘met*

fāl:

1. fāl:

Gazel 296

Mısra: 6

Uğur; birtakım

*usullerle insanların talihi
ya da geleceği hakkında
bir şeyler belirlemek,
söylemek.*

*levḫ-i dilde ḫur‘a şaldum
vuşlata niyet edüp
şūret-i hicrān görindi fāl
bir yüzden daḫı*

fām:

1. fām:

Gazel 244

Mısra: 9

Renk.

*bezme geldügin görüp
cām-ı şarāb-ı la‘l fām*

dökdi sâķīnūñ Şihābī
çeşmüm ayağına şu

**fān zāz-ġār mī fī el-
nevād el-ḥubb bi-
ihvānā:**

1. fān zāz-ġār mī fī el-
nevād el-ḥubb bi-
ihvānā:

Gazel 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Fani yerler çoğaldı,
aşk meclisleri ise bizi
sevindirdi.*

füzūn şed-ez şafā-yı ‘aşk
to şad rūsī der-dil
fān zāz-ġār mī fī el-
nevād el-ḥubb bi-ihvānā

fānī:

1. fānīden:-den

Kaside 15

Mısra: 25

Gelip geçici,

ölümlü, dünya.

dār-ı beķāya eyleyicek
fānīden rahīl
sūy-ı ḥużūr-ı ḥaķķa
meded lutfuñ it delīl

fānūs-ı ḥayāl:

1. fānūs-ı ḥayāl:

Gazel 195

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hayali fener. İçinde
mum yanan, üstü tabiat
resimleriyle işlenmiş
döner fener; dünya.*

şu‘le-i dāġ-ı derūnumla
tenüm ey meh-rū
şeb-i miḥnetde yanar
niteki fānūs-ı ḥayāl

fāriġ-bāl:

1. fāriġ-bāller:-ler

Gazel 87

Mısra: 8

Gönlü rahat, özgür.

ķayd-ı dünyā-yı denī
birle muķayyed olımaz
lāübālī meşreb olurlar bu
fāriġ-bāller

fāriġ-i āzāde ol-:

1. fāriġ-i āzāde ol-:-up

Gazel 196

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir şeyden yahut bir
yerden ayrılmak II*

Vazgeçmek, bırakmak.

fāriġ-i āzāde olup eyle
terk-i māsivā
daķmasın cān gerdene
ķayd-ıla eşġāl-i ġul

fārisi’l-ḥayl:

1. fārisi’l-ḥayl:

Gazel 68

Mısra: 3

Fars zümresi.

fārisi’l-ḥayl geçer ḥayli o
şūḥ-ı ‘arabī
toġrıdur her yañadan
ġamzeleri baña rimāḥ

fark:

1. farkı:-ı

Kaside 13

Mısra: 22

*Ayrim, başkalık,
nüans.*

miyān-ı cān ile cānānda
yokdurur ḥicābe’l-ḥaķ
eḥadle Aḥmedūñ farkı
arada mīmdür ancaķ

fark-ı küfr:

1. fark-ı küfr:

Kaside 16

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Küfür alameti.

yār-ı şānī kim lakab
hakdan aña fāruḳdur
fark-ı küfr ü dīnde oldur
hüsām-ı çār-yār

fāruk:

1. fāruḳdur:-dur

Kaside 16

Mısra: 19

Hz. Ömer. “Ayıran”

anlamına gelen kelime
hakkı hak olmayandan,
bâtıldan ayırması ve çok
âdil olması sebebiyle Hz.
Ömer’in lakabı olmuş ve
dīvan edebiyâtında
özellikle aşağıdaki
şekillerde kullanılmıştır.

yār-ı şānī kim lakab
hakdan aña fāruḳdur
fark-ı küfr ü dīnde oldur
hüsām-ı çār-yār

fāş:

1. fāş:

Gazel 142

Mısra: 1

Meydana çıkmış,

*açığa vurulmuş,
duyulmuş.*

Bīsütün-ı gamda ser-
çeşme degül mi gözde
fāş
başdan kūh-ı belānuñ
kulesidür tende baş

fāş et:-

1. fāş et:-

Gazel 299

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Açığa çıkarmak,
meydana çıkarmak.*

‘ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [bülbul]
baña hem-rāz olmadı

fāş eyle:-

1. fāş eyle:-

Gazel 288

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
ifşa etmek.*

fāş eyledi şürāhī meger
gizlū rāzını
meclisde bu gice ele
verdi boğazını

fāş kıl:-

1. fāş kıl:-dı

Gazel 158

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gizli olan bir şeyi
ortaya çıkarmak, açığa
vurmak, duyurmak.*

şaklamadı cān u dil
‘ışkuñ rumūzun kıldı fāş
kim dimişler “külli sırr
cevaza el-işneyn şemā”

fāş ol:-

1. fāş ol:-dı

Gazel 55

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Açığa çıkmak,
belirgin hale gelmek,
belli olmak.*

gumüm oldu dile
hicrūñde hādiş
yine fāş oldu esrār-ı
havādīş

fāsīd et-:

1. fāsīd et-:-dī-me, -dī

Gazel 81

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bozmak, geçersiz
kılmak, yok saymak.*

şıra 'sın oku şatarsaň

şırābı

ki müftī etmedi bu bey'i

fāsīd

faşl ol-:

1. faşl ol-:-dī

Gazel 255

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Fasıla vermek, ara
vermek.*

mürekkebe kalmadı faşl

oldı bābın yazmağa

hicrūñ

meger miñnet kitābın

ben yazam bu sürh-ı

eşkümlle

2. faşl ol-:-ma, -mış

Kaside 21

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

*Ayrılmak,**bölünmek. II**Bahsedilmek, sözü**geçmek.*

gülşen içre 'andelībūñ

hāy-ı hūy-ı nālesi

eksük olmadı dağı faşl

olmamış da 'vā-yı gül

faşl-ı bahār:

1. faşl-ı bahār:

Kaside 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bahar mevsimi,
ilkbahar.*

faşl-ı bahār irişdi deyü

niçe sa'y ile

müjde getürdi gülşene

peyk-i şabā-yı 'ıyd

faşl-ı bahār ir-:

1. faşl-ı bahār ir-:-eli

Gazel 177

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bahar mevsimine
ulaşmak.*

zihn-i bülbül açılupdur

ireli faşl-ı bahār

açmış okur 'ışk bābından
gülüstānda sebağ**faşl-ı gül:**

1. faşl-ı gül:-dür

Gazel 176

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül mevsimi,
ilkbahar.*

faşl-ı güldür gel

mu'allim hāne-i gül-zārı

gör

kim bahāristāndan okur

bülbül ü kumrı sebağ

faşl-ı sāl-:

1. faşl-ı sāl-:

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İkinci kısım.

okuyan 'ilm-i 'ışkuñ

bābın evvel

aña keşf ola faşl-ı

sāl-ı sāl-ı

faş ol-:

1. faş ol-:-dī

Gazel 151

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüzük taşı olmak.

mühr-i nübüvvetüñ ki
odur Hâtem-i Şerîf
oldı muhabbet âyeti ol
hâtem üzre faşş

fażl:

1. fażluñ:-uñ

Gazel 184

Mısra: 8

Ahlâkı, ilmi ve sâhip

*olduğu meziyetler
bakımından üstün
(kimse), fazîlet sâhibi,
erdemli, fazîletli.*

devlet-i dünyâ-y-ıla
mağrûr olup her hod-
pesend
yoğdur bir fażl-ıla
kadrini bilür fâzıluñ

fażl:

1. fażl:

Gazel 82

Mısra: 9

Âlîcenaplık ve

*cömertlik, iyilik, lutuf,
kerem.*

fażl u kemâl-i ‘ârife

feyz-i ilâhîdür

tağ ‘-ı Şihâbî kavline sen
eyleme hâsed

2. fażl-ıla:

Gazel 184

Mısra: 8

Âlîcenaplık ve

*cömertlik, iyilik, lutuf,
kerem.*

devlet-i dünyâ-y-ıla
mağrûr olup her hod-
pesend
yoğdur bir fażl-ıla
kadrini bilür fâzıluñ

3. fażl-ıla:

Gazel 206

Mısra: 8

Âlîcenaplık ve

*cömertlik, iyilik, lutuf,
kerem.*

efâz-ıla dil uzatma
fezâyilüñ yoğ-ısa
‘avâma fażl-ıla şatma
özüñi olma füzül

4. fażluña:-uñ, -a

Kaside 3

Mısra: 27

Âlîcenaplık ve

*cömertlik, iyilik, lutuf,
kerem.*

rûz-ı cezâda fażluña
lâyık olan bu kim
taht-ı livâsın idesin anuñ
bize penâh

5. fażl:

Kaside 13

Mısra: 32

Âlîcenaplık ve

*cömertlik, iyilik, lutuf,
kerem.*

bedî‘u’l-halkdur Âdem
velî ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyâ üstine fażl
ıla mufaẓzaldur

fażl-ı hüdâ:

1. fażl-ı hüdâ:

Kaside 18

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütuf ve

keremi.

havf çekmez mi kim
fażl-ı hüdâ olsa penâh
‘arz-ı taşşır iderem
dergehe ben rûy-ı siyâh

fehmi id-:

1. **feẖm iḏ:-ü̱p****Gazel 29**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Anlamak, idrak**etmek, kavramak.*

ķüt-ı cān yāķüt u mercān

oldı yā la'ı-i müzāb

feẖm iḏüp ħaşıyyetini

gör ne cevherdür şarāb

2. **feẖm iḏ:-ü̱p****Gazel 208**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Anlamak,**kavramak, idrak etmek.*

edeb üzre otur pīr-i

ħarābātuñ ħuzūrında

rumūzın feẖm iḏüp diñle

gelür neyden nefes dem-

dem

fekad:1. **feķad:****Gazel 82**

Mısra: 6

*Muhakkak,**kesinlikle, elbette.*

gelse ķıyāma nāz-ıla

ķadd-i bülendine

ķübī felekden eyde ki ķübī

lehü feķad

felek:1. **felek:****Gazel 15**

Mısra: 1

1. *Gökyüzü, semā.*2. *Dünya, ālem, devran.*3. *Gök katlarında yer**alan yıldızların insan**kaderi üzerinde yaptığı**kabul edilen etki, kadere**hâkim olduğuna inanılan**güç, tâlih, baht.*

felek çevkânına āhumdan

olsa guy-ı nev-peydā

melek tesbīhe başlayup

olur güft-i şinev peydā

2. **felek:****Gazel 112**

Mısra: 8

Baht, talih, kader.

gökde görünen meh-i

nev şanma ey ġāfil şaķın

saña diş biler felek

filinüñ ol dendānıdur

3. **felekden:-den****Gazel 82**

Mısra: 6

*Ālem, dünya,**gökyüzü, baht, talih.*

gelse ķıyāma nāz-ıla

ķadd-i bülendine

ķübī felekden eyde ki ķübī

lehü feķad

4. **felek:****Gazel 126**

Mısra: 5

*Ālem, dünya,**gökyüzü, baht, talih.*

felek cellādı ki ķavs-ı

ķuzah-ġāhı şihāb iner

elinden ķabz-ı ervāh

itmege tīr ü kemān

düşmez

5. **felek:****Gazel 132**

Mısra: 1

*Ālem, dünya,**gökyüzü, baht, talih.*

fülk-i felāket etdi felek

ķün mekānumuz

deryā olursa yiridür eşk-i

revānumuz

6. **felek:****Gazel 132**

Mısra: 10
*Âlem, dünya,
 gökyüzü, baht, talih.*
 ko ıztırabı eyle
 taḥammül Şihābiyā
 fülk-i felâket etdi felek
 çün mekânımız

7. felekde:-de

Gazel 160

Mısra: 12
*Âlem, dünya,
 gökyüzü, baht, talih.*
 rüşen oldu bu yedi beyti
 Şihābînüñ (-)
 şanasın yakdı felekde
 seb‘a-i seyyāre şem‘

8. felekde:-de

Gazel 162

Mısra: 1
*Âlem, dünya,
 gökyüzü, baht, talih.*
 nüḥūset üzredür dāyim
 felekde iy kamer ṭālī‘
 murādum āfitabınuñ
 ṭulū‘ın men‘ ider ṭālī‘

9. felek:

Gazel 227

Mısra: 6

*Âlem, dünya,
 gökyüzü, baht, talih.*

beñzetdi aya kendüyi
 tırnağıña hilāl
 varsın felek de barmağını
 ol gümüşlesin

10. felek:

Gazel 259

Mısra: 9
*Âlem, dünya, cihan;
 herkes.*
 Şihābī anuñ içün şi‘rüne
 okur felek taḥsîn
 ki yoḡdur naḫmuñuñ
 cem‘iyyeti ‘aḡd-i
 süreyyāda

11. felek:

Gazel 15

Mısra: 1
*Dünya, âlem,
 devran. || Gök katlarında
 yer alan yıldızların insan
 kaderi üzerinde yaptığı
 kabul edilen etki, kadere
 hâkim olduğuna inanılan
 güç, talih, baht.*

felek çevkânına āhumdan
 olsa guy-ı nev-peydā

melek tesbîhe başlayup
 olur güft-i şinev peydā

felek desti:

1. felek desti:-n, -de

Gazel 231

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feleğin eli;

hakimiyeti, gücü.

felek destinde ey kavş-ı
 kuzah şanma ki peksin
 sen
 kemân-ı ‘aşka nisbet
 kola yumşak bir giçeksın
 sen

felek-i süfle-nüvâz:

1. felek-i süfle-nüvâz:-e

Rübai 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Boş vaatlerle

kandıran alçak felek.

minnet etme felek-i
 süfle-nüvāze ey dil
 ola gör mehr-i dıraḡşān
 gibi ‘ālī himmet

felekler:

1. feleklerden:-den

Kaside 13

Mısra: 17

Dokuz kat gökyüzü.

feleklerden geçüp sehm-i
kader mânendi bî-pervā
aña menzil olupdur kâbe-
kavseyn ile ev-ednā

2. feleklerden:-, -den

Gazel 18

Mısra: 7

*Âlem, dünya,
gökyüzü, baht, talih.*

tîr-i âhum geçer
feleklerden
da‘vet-i müstecâbdur
güyā

fem:

1. femi:--i, -

Gazel 105

Mısra: 10

*Ağız.|| Sevgilinin
ağzı.*

Şihābî her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aslā
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

2. femine:

Gazel 266

Mısra: 3

*Ağız.|| Sevgilinin
ağzı.*

zülf-i şebinde olsa [bu]
zāhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu‘āyine

3. fem:

Gazel 199

Mısra: 1

*Ağız. II Sevgilinin
ağzı.*

nokta-i nûn-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfitābum zümre-i
nāçizden de kem degül

4. femüñ:-üñ

Gazel 32

Mısra: 2

*Ağız. II Sevgilinin
ağzı.*

lebüñden büseye oldukça
tālib
olur gözden femüñ cān
gibi gāyib

femden:

1. femden:

Gazel 229

Mısra: 4

Ağız.

şararup mertek-i çehrem
göncaveş olma teng-ḥātır
baña bu deñlü nîreng ol
rûh-ı gül-fāmdan femden

fen:

1. fende:-de

Gazel 88

Mısra: 6

*Herhangi bir
konuya ait olan bilim, bir
bilim kolu, hüner,
marifet, sanat.*

melāmet şîvesidür gerçi
kim rüsvāy-ı ‘ışk olmak
ḥaḳīkat zevk-i rûhıdur bu
fende başka ‘ālem var

fenā:

1. fenānuñ:-nuñ

Gazel 90

Mısra: 5

Dünya.

gām-ḥānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur

halk-ı cihân içinde bir
mihmâne beñzer

2. fenā:

Gazel 175

Mısra: 10

*Fani, geçici, sonu
olan.*

geh müzeyyendür gehi
tağyîr olur ey bāğubān
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra bak

3. fenāda:-da

Gazel 214

Mısra: 7

*Fani, geçici olan. II
Dünya.*

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāhat görmedüm
‘ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

4. fenā:

Gazel 53

Mısra: 10

*Benliğin Allah’ın
varlığında yok olması.*

Şihābî ‘arif-i billāh ol
iste devlet-i bākī

hayāl-i zill mişālî
mużmañilldür bu fenā
devlet

5. fenā:

Gazel 184

Mısra: 3

*Kulun kendi
varlığını Hakk’ın sıfat ve
zâtında fânî kulması,
fenafillah mertebesine
ulaşma.*

kāmilüñ kāmı fenā
kūyında fakr u ma‘rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilüñ

6. fenā:

Gazel 137

Mısra: 5

Geçici, fânî, ölümlü.

karşu vardum rehzen-i
‘ışka fenā şeklinde ben
mālî olmayan kişi itmez
harāmiden hirās

fenā ‘ālem:

1. fenā ‘ālem:-den

Gazel 212

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gelip geçici, fani
dünya, yokluk alemi.*

tarîk-ı ‘ışka sâlik
olalıdan bî-karâr oldum
beķā mülkine ‘azm idüp
fenā ‘ālemden el çekdüm

fenā bāzār:

1. fenā bāzār:-da

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Yokluk pazarı.

cān virüp aldı metā‘-ı
‘ışkı şunlar kim dilā
bu fenā bāzārda haqqā ki
buldılar ucuz

fenā bezmi:

1. fenā bezmi:-n, -de

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Yokluk

*meclisi;geçici meclis. II
Dünya.*

her kişinüñ bu fenā
bezminde bir maşsūdı
var

sākīyān-ı sāde-rūlarla
baña sāğar murād

fenā gül-zārı:

1. **fenā gül-zārı:**

Kaside 25

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

Yokluk gül bahçesi.

niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şükūfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

2. **fenā gül-zārı:-nuñ**

Gazel 122

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yokluk gül bahçesi.

II Dünya.

vefāsı yok fenā gül-
zārınuñ umma şafā
andan

aña sa'y eyle bostān-ı
beķa firdevs bāğıdır

fenā menzili:

1. **fenā menzili:-nüñ**

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yokluk menzili. II
Allah'ın nurunda
kaybolma amacı;
fenafillah.

hāniķā heyneh fenā
menzilinüñ dāhil olan
cevve almaz götüri
meñzilet-i dünyāyı

fenā-fi'llāh:

1. **fenā-fi'llāh:**

Gazel 128

Mısra: 3

Aşığın her şeyden
vazgeçip Allah'ta yok
olması durumu.

hırķa-i fakr u fenā-fi'llāh
kılduķ ihtiyār
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dībāsındayuz

fenāya ver-:

1. **fenāya ver-:-di**

Gazel 253

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yok etmek.

verdi fenāya hāk-i teni
bād-ı āhumuz

dāyim muhālif
esmededür rüzigār-ise

fenn:

1. **fennini:-i, -n, -i**

Gazel 198

Mısra: 10

Herhangi bir

konuya ait olan ilim, bir
ilim kolu, hüner, marifet,
sanat.

'ilm-i 'aşkı götüri kıldı
Şihābī taḥşıl
ne bilür mes'ele fennini
rakīb-i echel

2. **fenne:-e**

Gazel 130

Mısra: 4

Herhangi bir

konuya ait olan ilim, bir
ilim kolu; hüner, marifet,
sanat.

gurūrı ķo behey ğarrā
kemāl ehline ol rāğıb
ma'ārif kesbine sa'y eyle
kim bu fenne 'ār olmaz

fenn-i fezayil:

1. **fenn-i fezayil:-de**

Kaside 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Fazilet ilmi.

lîk evşâf-ı celâl itmede
yok bizde zebân
niçe biñ fenn-i feżayilde
görülse şafaḥât

fenn-i ʿışk:

1. fenn-i ʿışk:-a

Gazel 169

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşk ilmi. II Aşk
sanatı.*

fenn-i ʿışka verdi
Ferḥād-ıla Mecnûn çok
şeref
rahmet-i rahmân-ıla şād
ola ervāḥ-ı selef

fenn-i silahşürlüġ:

1. fenn-i silahşürlüġ:-ı

Gazel 309

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Silahşörlük sanatı.
II Silah kullanma sanatı.*

siper-i sînem-ile
şeşperini menʿ itdüm

yār öğretti baña fenn-i
silahşürlüġi

“fenzur ilā āsār”:

1. “fenzur ilā āsār”:-a

Gazel 175

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Rum Suresi 50.

*ayetten iktibastır. Ayetin
tamamı şu şekildedir:*

*"Allah'ın rahmetinin
belirtilerine bak! Nasıl
ölümünden sonra
toprağa hayat veriyor.
Şüphesiz O, ölüleri de
böyle diriltecektir. O'nun
her şeye gücü yeter."*

“keyfe yuḥyi’l-arza
baʿde mevtiḥā”nuñ
nüktesin

añla eşyādan bugün

“fenzur ilā āsār”a bak

fer vir-:

1. fer vir-:-en

Kaside 16

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak, ışıık

*vermek; mutluluk
vermek, ferahlık vermek.*

çār ‘unsurdan olan cism-i
naḥîfe fer viren
rûh-ı pāküm gibidür
kalbümde nām-ı çār-yār

ferāġ:

1. ferāġ:

Gazel 163

Mısra: 10

*Dinlenme, rahat
etme, gürültüden uzak
huzur içinde olma,
huzur, rahatlık.*

āhum Şihābī baña verür
her gece fūrūġ
şemʿ-ı kamer ziyāsına
göñlümde var ferāġ

ferāġat:

1. ferāġat:

Gazel 53

Mısra: 5

*El çekme,
vazgeçme.*

külāḥ-ı ḳahr-ıla faḥr it
ferāġat birle ol ḳāniʿ
muraşşaʿ tāk-ise daḥı
olur başa belā devlet

ferāġat eyle-:**1. ferāġat eyle-:-mez****Gazel 169**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vazgeçmek, el çekmek.

sāde diller da‘vī-i ‘ışkı
ferāġat eylemez
olmayınca ḥaṭṭ-ı tezvīr-i
cūvānān ber-ṭaraf

ferāġat gūşesi:**1. ferāġat gūşesi:-n****Gazel 95**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*El çekme, vazgeçme
kōşesi.*

māsivā terki-y-le kaṭ‘-ı
ta‘alluk eyleyen
ihtiyār eyler ferāġat
gūşesin epsem düşer

ferah:**1. ferah:****Gazel 67**

Mısra: 8

*Gönül açıklığı,
sevinç, sevinme.*

sāki mey-i behişt-ile pür
it bize kadeḥ
k’itmez piyāle olsa tehī
ādemo ferah

2. ferah:**Gazel 67**

Mısra: 6

*Gönül açıklığı,
sevinç.*

çekme ġam-ı zamāne’i
sen yek-nefes için
‘ārif odur ki göre hemān
ger demi ferah

3. ferah:**Gazel 67**

Mısra: 10

*Gönül açıklığı,
sevinç.*

çokdur şafāsı meclis-i
‘ışkuñ Şihābiyā
bezm-i vişāl gibi anuñ
[*] kemi ferah

4. ferahdan:-dan**Kaside 20**

Mısra: 21

Hoşa giden bir

*halden duyulan zevk,
gönül açıklığı, sevinç,
sevinme. II Bir müzik
makamı türü.*

dilgüşā olup ferahdan
ḥāline ‘ālem güler
nevḥa idüp ağladuḳça
ebr-i giryān-ı bahār

ferah eyle-:**1. ferah eyle-:****Gazel 67**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ferahlık vermek,
rahatlatmak.*

yārūñ hemīşe gönlümi
eyler ġamı ferah
niteki şevḳ-i vaşlı ider
‘ālemi ferah

2. ferah eyle-:-di**Gazel 67**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ferahlık vermek,
rahatlatmak.*

nūş-ı mey-i lebi-y-le
bugün şāh-ı ‘ālemüz
cām-ı şarāb eyledi bezm-
i Cemi ferah

ferah id:-**1. feraḥ id:-er****Gazel 67**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ferahlatmak.

yārūñ hemīşe göñlümi
eyler gamı feraḥ
niteki şevḳ-i vaşlı ider
‘ālemi feraḥ

ferāş ol:-**1. ferāş ol:-up****Kaside 25**

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Basılacak zemin**olmak.*

temāşā-yı riyāza ger
sa‘ādetle süvār olsañ
semendūñ pāyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

ferd:**1. ferde:-e****Gazel 162**

Mısra: 6

*İnsanlardan her
biri, kişi, birey.*

raḳīb-i dūn-ı bed-baḥtuñ
ne muḥkem ṭālī‘i var kim
ḳazā bir ferde taḳdīr
itmemişdür bu ḳadar ṭālī‘

ferdā:**1. ferdāsındayuz:-(s)ı, -***(n)da, -y, -(u)z***Gazel 128**

Mısra: 10

Yarın, gelecek.

ibn-i vaḳtüz baḳmazuz
biz māzī vü müstaḳbele
biz Şihābī dehrūñ imrüz
u ne ferdāsındayuz

2. ferdāyı:-(y)i**Gazel 1**

Mısra: 10

*Ertesi gün, yarın. ||**Gelecek, gelecek zaman.*

ibn-i vaḳtem deyü
evḳātuña maḡrūr olma
gün bu gündür deyüp
unutma iñen ferdāyı

ferdā-yı gül:**1. ferdā-yı gül:****Kaside 21**

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

Gül mahşeri.

lāle gibi sāḳiyā pūr it
bugün gül-gün ḳadeḥ
dem bu demdür içelüm
bāḳī degül ferdā-yı gül

ferḥād:**1. ferḥādı:-ı****Gazel 42**

Mısra: 5

Ferhad ile Şirin,

*Hüsrev ü Şirin adlı aşk
hikâyelerinin
başkahramanı.*

eşigi taşına baş ḳodı
göñül Ferḥādı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şirīn ḥarekāt

2. ferḥādı:-ı**Gazel 173**

Mısra: 2

Ferhad. (Ferhad

*meşhur bir aşk masalının
kahramanlarından
birdir. Şirin'in aşkı
uğruna "Bisütün" adlı*

dağı delmiş sürülerinin
sütünü taze süt içmek
isteyen Şirin'in
bulunduğu vadideki
kasra akıtmış, ancak
masalın diğer kahramanı
Hüsrev'e nispetle
arzusuna
kavuşamamıştır.

Hüsrevâ şimdi lebünden
ğayrı Şîrîn adı yok
benden özge Bîsütün-ı
miḥnetün Ferḥādı yok

3. ferḥādı:-ı

Gazel 192

Mısra: 4

Ferhad. (Ferhad
meşhur bir aşk masalının
kahramanlarından
biridir. Şirin'in aşkı
uğruna "Bîsütün" adlı
dağı delmiş sürülerinin
sütünü taze süt içmek
isteyen Şirin'in
bulunduğu vadideki
kasra akıtmış, ancak
masalın diğer kahramanı
Hüsrev'e nispetle
arzusuna
kavuşamamıştır.

resm idelden şüretün
naşşını şāvūr-ı zamān
kühken etdi niçe Ferḥādı
taşvîrün senün

4. ferḥāda:-a

Gazel 259

Mısra: 1

Fars kökenli Hüsrev
ü Şîrîn ve Ferḥād ü Şîrîn
aşk hikâyelerinin erkek
kahramanı.

teraḥhum eylediler
Bîsütün-ı gamda Ferḥāda
fiğān u nālesin gūş etdi
tağlar geldi feryāda

5. ferḥād:

Gazel 278

Mısra: 5

Fars kökenli Hüsrev
ü Şîrîn ve Ferḥād ü Şîrîn
aşk hikâyelerinin erkek
kahramanı.

Ferḥād kūh-ı guşşada
jülîde-müy-idi
kaşd-ıla kıldı perçemine
şāne tîşe' i

6. ferḥāduñ:-uñ

Kaside 22

Mısra: 21

Ferhad ile Şirin,
Hüsrev ü Şirin adlı aşk
hikayelerinin erkek
kahramanı.

tıfl-ı eşki vü ciger
küşesidür Ferḥāduñ
n'ola ger şefkat-ile
beslese hāmün lāle

7. ferḥād:

Gazel 174

Mısra: 1

Ferhad (Ferhad ile
Şirin hikayesinin erkek
kahramanı) || Âşık.

şan'at-ı 'ışk içre tañ mı
olsa Ferḥād oñmaduk
bu meşeldür kim olur
'ālemde üstād oñmaduk

8. ferḥāda:-a

Gazel 264

Mısra: 6

"Ferhat"; Ferhat ile
Şirin hikayesinin erkek
kahramanıdır.

olduğı-çün cihānda zen-
perest
etdiler ta'n-ı 'aşkı
Ferḥāda

9. ferhād-ıla:-ıla

Gazel 169

Mısra: 1

*Ferhad ile Şirin adlı
hikayede geçen
kahramanlardan biri.
Ferhad, Hüsrev adlı
padişahın sevgilisi
Şirin'e aşıktır. Şirin'in
arzusu üzerine Bisütun
adlı bir dağı delmesi
istenir. || Divan şiirinde,
sevgilisine kavuşmak için
zorlu, gerçekleşmesi güç
işleri temsil eder.*

fenn-i 'ışka verdi
Ferhād-ıla Mecnūn çok
şeref
rahmet-i rahmān-ıla şād
ola ervāh-ı selef

ferhād-ı bāğ:

1. ferhād-ı bāğ:

Kaside 20

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

?

reng-i elvānıyla nakş oldu
bugün ferhād-ı bāğ
seyr için gelmiş haşemle
anda haḳān-ı bahār

ferhād-veş:

1. ferhād-veş:

Gazel 245

Mısra: 8

*Ferhat gibi. Ferhad
ile Şirin, Hüsrev ü Şirin
adlı aşk hikâyelerinin
başkahramanı.*

Hüsrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevḳden Ferhād-veş yol
eylemiş taḡlara şu

ferhār:

1. ferhār:-ı

Gazel 281

Mısra: 6

*Çin'deki Ferhār
isimli şehir.*

nigāristān olupdur şūretā
bostān-ı renk-āmīz
gören der nakş-ıla zeyn
itdiler çīn içre ferhārı

ferrāş-ı çemen:

1. ferrāş-ı çemen:

Kaside 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yeşilliğin habercisi,
dağıtıcısı. II Yeşillik
dağıtan, ulaştıran.*

şulayup şeb-nem döşetdi
şahını ferrāş-ı çemen
mecnū' -ı ḥayl-i şükūfe
oldı meydān-ı bahār

ferrāş-ı nev-bahār:

1. ferrāş-ı nev-bahār:

Kaside 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İlkbahar habercisi.

şaldı bisāṭ-ı behcet-i
ferrāş-ı nev-bahār
'işretgeh oldu gülşen-i
şahın-ı sarāy-ı 'ıyd

ferş-i sarāy:

1. ferş-i sarāy:

Gazel 47

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saray döşemesi.

hışt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serūne bālin-i hışt

feryād:**1. feryād-ıla:--ıla****Gazel 155**

Mısra: 5

Feryat, inilti, çığlık.

kaldururdum ruk‘a-i dil-
süzümü feryād-ıla

korğarın âteş verür ol
şâh-ı ‘âlîşâne ‘arz

2. feryādumı:-um, -ı**Gazel 16**

Mısra: 7

*Bağırıp çağırma,
inleme II ötme.*

bir yaña feryādumı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

3. feryāduñ:-un**Gazel 165**

Mısra: 6

*Haykırış, sızlanma
II Âşığın âh iniltisi.*

görünmez oldu dūdı-y-ıla
kūh-ı Bīsütūn
feryāduñ âhı kapladı
şanmañuz anı mīg

feryād id-:**1. feryād id-:-er****Gazel 78**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
*Ağlamak, yüksek
sesle bağırarak.*

kalup bu tengnā-yı teng
içinde
ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

feryād it-:**1. feryād it-:-me, -sün****Gazel 311**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Yüksek sesle
haykırmak, inlemek,
sızlanmak, şikâyet etmek.*

yıllar-ıla nâle kılpup niçe
feryād itmesün
bülbüle göstermedi
gülşen gül-i handānını

feryād u figān:**1. feryād u figān:-um****Gazel 237**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yüksek sesle bağırıp
haykırmak; ağlayıp
inleme.*

kendü feryād u figānum
başuma oldu belâ
Hak bilür neydiğini her
kişinüñ derd-i serin

feryād ü nâle:**1. feryād ü nâle:-ler****Gazel 119**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Feryat ve inleyiş.

serv-i kıddi vü gül-ruhı
şevkine bāğda
kumru vü bülbül ötmede
feryād ü nâleler

feryāda gel-:**1. feryāda gel-:-di****Gazel 259**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
*Feryat etmek;
yüksek sesle bağırıp
çağırarak, inlemek.*

terahhum eylediler
Bīsütūn-ı ğamda Ferhāda

fīgān u nālesin gūş etdi
tağlar geldi feryāda

feryād-ı bülbül:

1. feryād-ı bülbül:-dür

Gazel 98

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bülbülün feryadı. II

Aşığın feryadı, inleyişi.

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider
mürğ-ı rūhuñ nālesi
feryād-ı bülbüldür gider

2. feryād-ı bülbül:-e

Gazel 256

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bülbülün feryadı. II

Aşığın feryadı, inleyişi.

gül hānde etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

feryādlar eyle:-

1. feryādlar eyle:-r

Kaside 21

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Yüksek sesle

bağırarak, haykırmak.

bülbül eyler nāle ü
feryādlar Vāmık mişāl
kim meger ‘arż-ı ‘izār
itmiş aña ‘Azrā-yı gül

ferzāne:

1. ferzānesini:-si, -(n)i

Gazel 70

Mısra: 3

Âlim, bilgin II

deneyim sahibi II
satrançta vezir.

ferzānesini gönümün
aldı çün evvelā
naṭ‘-ı tenümde daḥı ne
kaldı ne’m ala ruh

2. ferzānedür:--dür

Gazel 189

Mısra: 7

Satranç oyununda

vezir, ferz.

ruhuñ naṭ‘ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
hālün
gönül şāhını māt eyler ne
lu‘bet-sāzdur zülfün

ferzend idin:-

1. ferzend idin:-üüp

Gazel 257

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Oğul yerine

koymak.

bir kara kāfer-i Hindū-
beçe itdi hālī
ruḥı ferzend idinüp anı
getürdi dīne

ferzeyn ol:-

1. ferzeyn ol:-mada

Gazel 270

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Parlayan süs eşyası

gibi olmak. II Parlak
zinetlerle süslenmek.

at şalıp şah-ı dili bir lu‘b-
ile māt eyledi
beydağ-ı hāl-i ruhuñ
gitdikçe ferzeyn olmada

fesād:

1. fesāda:-a

Gazel 178

Mısra: 1

*Kargaşalık,
karışıklık, fenâlık,
kötülük, bozgunculuk,
fitne.*

ey hatt-ı hadd-i dilber
böyle fesâda yer yok
yok yerde toz kıparma
bu gird-bâda yer yok

fesâhat:

1. feşâhatle:-le

Gazel 56

Mısra: 9

*Açık ve güzel ifadeli
konuşma.*

belâgatle feşâhatle senüñ
evşâf-ı hüsnündür
Şihâbî tab'ıcağ böyle
sühândan olmağa bâ'is

2. fesâhat:

Kaside 2

Mısra: 5

*Kusursuz, akıcı,
etkileyici söz söyleme.*

tütî-i tab'a fesâhat
şekerin kıldı gıdâ
bûlbül-i zihne belâgatle
virüpdür neğâmât

feşâhatle:

1. feşâhatle:

Kaside 14

Mısra: 12

*Açık ve güzel ifadeli
bir dille.*

'adūnuñ işi telh oldı
zuhūr-ı mu'cizātuñdan
saña geldi feşâhatle nidâ
biryân-ı pür-semden

fesîh:

1. fesîh:

Gazel 66

Mısra: 10

Geniş, ferah.

tab'-ı Şihâbî lu'bet-i
çevgân-ı nazm-ıla
küy-ı me'âni çalmağa
meydândur fesîh

feth ol:-

1. feth ol:-a

Gazel 173

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Açma, açılma; fetih,
ele geçirme.*

niçe feth ola tılısm-ı
kufl-i bâb-ı 'ışk aña

ism-i a'zamdan dilinde
zâhidüñ evrâdı yok

feth-i bâb:

1. feth-i bâb:- (n)e

Gazel 129

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kapı açmak
(Sevgiliye ulaşma
bağlamında).*

feth-i bâb ümmîdine
dergâh-ı devlet beklerüz
âsitân-ı yârda künc-i
maḥabbet beklerüz

feth-i bâb id:-

1. feth-i bâb id:- üp

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kapıları açık etmek,
tutmak.*

feth-i bâb idüp baña pend
itdi pîr-i mey-fürüş
keşf-i esrâr ister-iseñ
bâde-nüş ol bâde-nüş

feth-i bâb ol:-

1. **feth-i bāb ol:-ur****Gazel 120**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kapıların açılması,
muradın gerçekleşmesi,
istenilen şeye ulaşma
imkânı verilmek.*

‘ışk kitābın okıyan ‘āşıka
feth-i bāb olur
söylese hāk kelāmını her
sözi bir kitāb olur

feth-i cānān:1. **feth-i cānān:-uñ****Gazel 105**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin (gönül)**fethi.*

Şihābī her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlā
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

fetīl:1. **fetīl:****Gazel 230**

Mısra: 8

*Kandil fitili ||**(Aşığın) can ipliği.*

rūşinā bulmazdı gönülüm
tende dāğuñ olmasa
kim fetīl olmayıcağ
düşmez ziyā kândilden

2. **fetīlin:-i, -n****Gazel 164**

Mısra: 9

*Kandil fitili. II**Âşığın can ipliği.*

yağa yağa rişte-i cānuñ
fetīlin dem-be-dem

fetīl eyle:-1. **fetīl eyle:-****Gazel 297**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fitil yapmak.

bıçağum kâvi-y-le eyler
rişte-i cāndan fetīl
dem-be-dem etse
tüfengine nişān ‘āşıkları

fetīl ol:-1. **fetīl ol:-mış, -dur****Gazel 204**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mumun yanmasını**sağlayan, bükülmüş, yağ*

*çekici madde haline
gelmek; yanmak,
tutuşmak, acı çekmek.*

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuştur fetīl
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rūşen delīl

2. **fetīl ol:-mış, -dur****Gazel 205**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mum fitili gibi**olmak.*

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuştur fetīl
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rūşen delīl

fetīl-i ‘ışk:1. **fetīl-i ‘ışk:-ıla****Gazel 163**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk fitili.

iy meh fetīl-i ‘ışk-ıla
yandı cigerde dāğ
āhum derūn-ı sīnede
andan yağar çerāğ

fevṣāz:

1. feyyāz:

Gazel 154

Mısra: 10

*Ziyade feyz ve
bereket veren. || Allah.*

Şihābī sözleri feyz-i
ilāha mazhardur
kemāl-i lutfını izhār
idüp-durur feyyāz

feyyāz kıl-:

1. feyyāz kıl-:-dı

Kaside 15

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bereketli yapmak.

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimî haseb
feyyāz kıldı her sözünü
mu‘cizāt hep

feyz:

1. feyzi:-i

Gazel 298

Mısra: 10

*Allah tarafından
kula lutfedilen ve ilham
yoluyla kalbe gelen şey,
vâridat.*

Şihābīnün kelām-ı
hikmet āşarını güş et kim
saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Loqmānı

2. feyz:

Gazel 144

Mısra: 10

*Allah tarafından
kula lutfedilen ve ilham
yoluyla kalbe gelen şey.*

dişlerü nazmında
dildāruñ olur gevher-
nişār
feyz bādından Şihābī
baħr-ı tab‘um etse cüş

feyz-i ‘aks-i la‘l-i**dilber:**

1. feyz-i ‘aks-i la‘l-i

dilber:-dür**Gazel 29**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül alan
sevgilinin dudağının
yansımalarının bereketi,
bolluğu, huzuru.*

enşā-i evvel mişālî rûh-
perverdür şarāb

ğālibā yā feyz-i ‘aks-i
la‘l-i dilberdür şarāb

feyz-i ilāh:

1. feyz-i ilāh:-a

Gazel 154

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Allah'ın bereketi;
Allah tarafından kula
lutfedilen ve ilham
yoluyla kalbe gelen şey.*

Şihābī sözleri feyz-i
ilāha mazhardur
kemāl-i lutfını izhār
idüp-durur feyyāz

feyz-i ilāhī:

1. feyz-i ilāhī:-dür

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Allah'ın bereketi;
Allah tarafından kula
lutfedilen ve ilham
yoluyla kalbe gelen şey.*

faẓl u kemāl-i ‘ārifē
feyz-i ilāhīdür
tab‘-ı Şihābī kıvline sen
eyleme ḥased

feyz-i nesīm:**1. feyz-i nesīm:****Kaside 1**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Rüzgarın bereketi,
bolluğu.*

şeddeleri lāledür ol

gülşene

ki itdi şüküfte anı feyz-i

nesīm

feyz-i rahīm:**1. feyz-i rahīm:****Kaside 1**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Merhamet feyzi II
Yağmur bereketi.*

yaşı sefine olup ol

havzada

andan olur 'āleme feyz-i

rahīm

fezā-yı 'ıyd:**1. fezā-yı 'ıyd:****Kaside 19**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bayram meydanı,
ovası.*

virdi kulūba dāfi'-i ğam

olmağ-ıçün ol

'ıyş ü sürür u zevk-ile

toldı fezā-yı 'ıyd

fezā-yı müferrih:**1. fezā-yı müferrih:****Gazel 225**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ferahlık veren, iç
açan, iç açıcı ova, düzlük
yer.*

mekān-ı 'ıyş u şafādur

cenāb-ı pīr-i muğān

zehī fezā-yı müferrih

zehī güşāde mekān

fezāyil:**1. fezāyilūñ:-üñ****Gazel 206**

Mısra: 7

Faziletler.

efāz-ıla dil uzatma

fezāyilūñ yoğ-ısa

'avāma fazl-ıla şatma

özünü olma füzül

2. fezāyil:**Rübai 7**

Mısra: 4

*Faziletler, üstün
özellikler.*

iy gönül ser-sebz iken

'ömr-i 'āzizūñ mezra'ı

sen de sa'y eyle fezāyil

hirmeninden hāşıl al

fezi':**1. fezi':****Kaside 11**

Mısra: 16

Rezillik, rüsvâlık.

idince 'ālem-i lāhut halkı

birle vedā'

fiğān u nāle vü nevḥayla

zāhir oldu fezi'

fī el-'aştek memzūc**mecmu'at eġzāna:****1. fī el-'aştek memzūc****mecmu'at eġzāna:****Gazel 14**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ben seni yaşadım
bütünleştım ve sen
oldum.*

fî el-ḥabk maḥlūta
manzūma icrāyî
fî el-‘aştek memzūc
mecmu‘at eġzāna

fî el-ḥabk maḥlūta
manzūma icrāyî:

1. fî el-ḥabk maḥlūta
manzūma icrāyî:

Gazel 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Karmaşık örgün

senin bir özelliğindir.

fî el-ḥabk maḥlūta
manzūma icrāyî
fî el-‘aştek memzūc
mecmu‘at eġzāna

fî hecr mażî ‘ömrri ve
el-şevk kemā kânā:

1. fî hecr mażî ‘ömrri
ve el-şevk kemā kânā:

Gazel 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Senden ayrıldıktan

sonra ömrüm de geçti
sevgim de.

oldukça hayāt eksük
artar dün ü gün ‘ışkuñ

fî hecr mażî ‘ömrri ve el-
şevk kemā kânā

fidā:

1. fidādur:-dur

Gazel 136

Mısra: 8

Feda, kurban.

ġamuñdur ‘ālem-i cān
cān-ı ‘ālem
fidādur saña ey rūḥ-ı
muḳaddes

figān:

1. figān:

Gazel 259

Mısra: 2

(Aşk sebebiyle

ıstırap içinde sarfedilen)

Feryat, haykırış, bağırtı.

teraḥhum eylediler

Bīsütün-ı ġamda Ferḥāda

figān u nālesin ġuş etdi

taġlar geldi feryāda

2. figānum:--um

Gazel 312

Mısra: 5

(Aşk sebebiyle

ıstırap içinde sarfedilen)

Feryat, haykırış, bağırtı.

ḥazret-i ‘īsī gibi çıkdı
figānum göklere
gel taraḥḥum kıl baña ey
mehribānum ermeni

3. figānlar:-lar

Gazel 110

Mısra: 12

Iztırapla bağıрма,

haykırma, feryat.

bürüc-ı ḳal‘a-i ‘ışḳa bu
āḥ-ı āteş-endāzum
hevāyī tūb olupdur hem
figānlar pāsubān [yer
yer]

figān u nāle:

1. figān u nāle:

Kaside 11

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Feryat ve İnilti.

idince ‘ālem-i lāhut ḥalkı
birle vedā‘
figān u nāle vü nevḥayla
zāhir oldı feżī‘

2. figān ü nāle:-m

Gazel 35

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Feryat ve inilti.

mey ier oldu nihānī
faḳīh bī-meşreb
fīgān ü nālem işitdi gibi
ḫarāret-ile

fikr:

1. **fikri:-i**

Gazel 2

Mısra: 11

(Ar.) *Düşünce.*

ebrūsı fikri kıldı Şihābī
teni hilāl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebīn baña

2. **fikri-y-ile:-i, -y, -ile**

Gazel 167

Mısra: 5

Fikir, düşünce.

mescide varsa aşuñ
fikri-y-ile ehl-i namāz
secde ol kūşe-i miḫrāba
iderler şaf şaf

3. **fikr:**

Kaside 18

Mısra: 16

*Akıl, zihin; düşünce,
fikir.*

mey-i aḫletle olu kāse-i
ser gözde niyām
zülf ü rūḫ fikr ü ḫāyāl
baña şubḫ ıla şām

fikr id:

1. **fikr id:-er**

Kaside 1

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Düşünmek,
anlamaya alışmak.*

raları medḫalleridür
raḫmetüñ
fikr ider o raları ‘aḳl-ı
selīm

fikr kıl:-

1. **fikr kıl:-**

Gazel 59

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Düşünmek.

düşmedin ‘aşḫa ḫalāşın
fikr kıl
ḫad mū illā ḫercese
ḫable’l- ulūc

fikr ü zikr:

1. **fikr ü zikr:-üm**

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Düşünme ve anma.

dūd-ı āḫ-ı āteşinüm göge
ıkḫsa yiridür
fikr ü zikrüm rüz u şeb
ruḫsār-ı kāküldür gider

fikr vir:-

1. **fikr vir:-**

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Bakmak, bakış
atmak. II Bir konuda
fikir vermek, tavsiyede
bulunmak; yol
göstermek.*

fikr vir aşı cenābına
cenāḫ-ı ḫiss ile
ṭayerān idüp ulaşmaḫa ne
mümkün heyhāt

fikr-i fāsıd:

1. **fikr-i fāsıd:-e**

Gazel 275

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kötü, bozuk fikirler.

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raķīb
baķ şol etdügi hayāl-i
hām ü fikr-i fāsıde

fikr-i fiker id-:

1. fikr-i fiker id-: -üüp

Gazel 70

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Fikri örtmek,
kapatmak. II Düşünceyi
gizlemek.*

almağa sāde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşāta gibi başladı reng-
ile āla ruh

fikr-i kemal:

1. fikr-i kemal:-üñ

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Olgunluk düşüncesi.

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān
fikr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

fikr-i vaşl:

1. fikr-i vaşl:-uñ, -la

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşma
düşüncesi.*

fikr-i vaşluñla Şihābī şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse 'ıyd

2. fikr-i vaşl:-uñ, -la

Gazel 299

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşma
düşüncesi.*

fikr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

fikr-i vuşlat:

1. fikr-i vuşlat:

Gazel 263

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(sevgiliye) kavuşma
düşüncesi.*

göñülde hātıra olduğça
fıkr-i vuşlat u firķat
firāķında vişāle irerin
hicre visālinde

fikr-i zülf:

1. fikr-i zülf:-üñ, -le

Gazel 205

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçın
düşüncesi; saçın hayali.*

leblerūñ esrārına hayrān
olup ey bī-bedel
fikr-i zülfüñle göñül
etmekdedür tül-i emel

2. fikr-i zülf:-ile

Gazel 203

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının
düşüncesi, saçının
hayali.*

geçdi 'ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrānda
rūzı olmaz mı 'aceb bir
gün baña rüz-ı vişāl

fıl:

1. **filinũñ:-i, -, -üñ**

Gazel 112

Mısra: 8

Maruf hortumlu

büyük hayvan.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gâfil şakın
saña diş biler felek
filinũñ ol dendânıdır

fi'l-cümle:

1. **fi'l-cümle:**

Gazel 255

Mısra: 2

*İyice, iyiden iyiye,
büsbütün, baştan başa.*

gönüller açdı o gül-ruh
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
goñca-i handānı fi'l-
cümle

fi'l-meşel:

1. **fi'l-meşel:**

Gazel 25

Mısra: 2

*Diyelim ki, farz
edelim ki, mesela.*

nihāl-i kāmety üstinde
yārũñ ruhları güyā

açılmış fi'l-meşel
terşihde iki gül-i hamrā

2. **fi'l-meşel:**

Gazel 127

Mısra: 10

*Diyelim ki, farz
edelim ki, mesela.*

sözümüzden katre-i
bārānveş dürler yağar
iy Şihābī fi'l-meşel ebr-i
güher-bār olmuşuz

3. **fi'l-meşel:**

Gazel 160

Mısra: 10

*Diyelim ki, farz
edelim ki, mesela.*

devr-i hüsünde
dolandurdu niçe
pervānesin
beñzemişdür fi'l-meşel
bir dilber-i 'ayyāre şem'

4. **fi'l-meşel:**

Gazel 170

Mısra: 6

*Diyelim ki, farz
edelim ki, mesela.*

gülşen-i sīnemde dāğ-ı
penbe-i pür-hūndan

açılıpdur fi'l-meşel ağ u
kızıl gül her taraf

5. **fi'l-meşel:**

Gazel 207

Mısra: 3

*Diyelim ki, farz
edelim ki, mesela.*

nāzır olsañ fi'l-meşel
āyīneye
her ne-ise gösterür anda
mişāl

finduğ:

1. **finduğınũñ:-ı, -nuñ**

Gazel 297

Mısra: 7

Fındık.

finduğınũñ hasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kurşın gibi
cānlar eridür 'ışk eri

firāk:

1. **firākında:-ı, -n, -da**

Gazel 263

Mısra: 4

Ayrılık, hicran.

gönülde hātıra olduğça
fıkr-i vuşlat u firakat

fırākında vişāle irerin
hicre visālinde

2. **fırāk:**

Gazel 119

Mısra: 9

*Ayrılık, ayrılma,
ayrı düşme, hicran,
firkat.*

cevr-i zamāne bir yaña
bir yañadan fırāk
oldı Şihābī hāsteye
bunlar havāleler

3. **fırākuñdan:-uñ, -dan**

Gazel 284

Mısra: 7

*Ayrılık, ayrılma,
ayrı düşme, sevgiliden
ayrı olma durumu,
hicran.*

ķana ğark olmış
fırākuñdan ķemende
lālenüñ
ķanı aĝlar üstine bu
ķeşm-i ħun-bārum gibi

fırdevs bāĝı:

1. **fırdevs bāĝı:-dur**

Gazel 122

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Cennet bahķesi.

vefāsı yok fenā gül-
zārınuñ umma şafā
andan
aña sa'y eyle bostān-ı
beķa fırdevs bāĝıdur

fırīb it-:

1. **fırīb it-:-me, -ge**

Gazel 60

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aldatmak, gönül
avutmak.*

Şihābī itmege herĝün
ķalup ħalkı fırīb
‘arūs-ı şubĥ sürinür
yüzine isfidāc

fırķa-i ‘uşā:

1. **fırķa-i ‘uşā:**

Kaside 15

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

? topluluk.

senden umar şefā‘ati
ervāĥ-ı enbiyā
mesned idince işigüñi
fırķa-i ‘uşā

fırkat:

1. **fırķatüñde:-üñ, -de**

Gazel 16

Mısra: 5

*Ayrılık, sevgiliden
ayrı düşme.*

fırķatüñde şöyle tenhā
itmezin ĝam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

2. **fırķat:**

Gazel 52

Mısra: 10

*Ayrılık, ayrılış,
fırak, hicran.*

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aña vuşlat gelür ĝüyā be
yārān-ı şafā fırķat

3. **fırķat:**

Gazel 263

Mısra: 3

*Ayrılık, ayrılış,
fırak, hicran.*

ĝönülde ħātırā olduķķa
fıķr-i vuşlat u fırķat

fırâkıında vişâle irerin
hicre visâlinde

4. fırkat:

Gazel 52

Mısra: 1

Ayrılık, ayrılış,
hicran.

baña el virmeyüp vuşlat
ayağlar dāyimā fırkat
‘azāb eyler dile hasret
kılur cānā cefā fırkat

5. fırkat:

Gazel 52

Mısra: 2

Ayrılık, ayrılış,
hicran.

baña el virmeyüp vuşlat
ayağlar dāyimā fırkat
‘azāb eyler dile hasret
kılur cānā cefā fırkat

6. fırkat:

Gazel 52

Mısra: 4

Ayrılık, ayrılış,
hicran.

beyābān-ı belāda üştür-i
gönlüm şitāb eyler

ko çeksin miḥnetin yarūñ
olınca bir yaña fırkat

7. fırkat:

Gazel 52

Mısra: 6

Ayrılık, ayrılış,
hicran.

hevā-yı iştiyāk ü ārzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miḥnetlü belā
fırkat

8. fırkat:

Gazel 52

Mısra: 8

Ayrılık, ayrılış,
hicran.

cüdālık düşeli mābeyne
künc-i hicr ü hasretde
neler itdi neler kıldı baña
ey bī-vefā fırkat

fişālūñ şerbeti:

1. fişālūñ şerbeti:

Gazel 300

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Ayrılık şerbeti.

vişālūñ derde eylerken
‘ilācı
fişālūñ şerbeti bozdu
mizācı

fısk:

1. fısk:

Kaside 18

Mısra: 32

(Ar.) Günah işleme,
doğru yoldan sapma,
günahkârlık.

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rüz u şeb ğaflet-ile oldı
işüm fısk u fücūr

fitne:

1. fitneden:-den

Gazel 308

Mısra: 3

Karışıklık, fesat,
kargaşa, ikilik.

ruhlarında hâller hālī
degüldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemāniler gibi

fitne şal-:

1. **fitne şal:-dı****Gazel 262**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Fitne çıkarmak.

*Huzursuzluğa neden
olmak, karışıklık,
kargaşalık çıkarmak.*

‘aks-i mir’ât cemâlün
fitne şaldı ‘âleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi âşüb âyine

fitne-engîz:1. **fitne-engîz:****Gazel 271**

Mısra: 1

Fitne çıkaran,

*kargaşa meydana
getiren, ortalığı
karıştıran.*

hâl-i fettânün ruhuında
fitne-engîz olmada
çeşm-i kıttâlün gibi
zülfüñ dil-âvîz olmada

fitne’-i âşüb:1. **fitne’-i âşüb:****Gazel 37**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Güzelliğiyle)

*kargaşa, fitne**çıkaran(sevgili).*

Şihâbî ‘âlemün ehlin
idindi meftûni
o şüh-âfet-i devrân o
fitne’-i âşüb

fitne-i devr-i zamân:1. **fitne-i devr-i zamân:-
dur****Gazel 303**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Zamanın fitnesi,**karıştıracısı.*

fitne-i devr-i zamândur
bu zamâne hûbları
kopardır başına ‘âşıkclaruñ
âşûbları

fiṭrat:1. **fiṭratda:-da****Kaside 13**

Mısra: 2

*Yaratılış, âferîneş,**hilkat.*

hidâyet matla‘ından
toğdı bir hırşîd ü rûḥanı
dahı fiṭratda kalıp

bulmamışdı Âdemün
cânı

fücür:1. **fücür:****Kaside 18**

Mısra: 32

*Günahkarlık,**bozgunculuk.*

germ ile ‘aqlımı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rûz u şeb ğaflet-ile oldu
işüm fışk u fücür

fülfül:1. **fülfüldür:-dür****Gazel 36**

Mısra: 4

Hint

*coğrafyasından mahsul
edilen bir tür baharat,
karabiber II sevgilinin
yüzündeki ben.*

gulgul-i bülbül şurâhî
cām-ı müldür âl-i gül
hâl-i ḥadd-i sâkî
fülfüldür dil-i ‘âşık kitab

2. **fülfüle:-e****Gazel 256**

Mısra: 4

Hint

*coğrafyasından mahsul
edilen bir tür baharat,
karabiber. Beyitte
sevgilinin ben'i
karabibere
benzetilmiştir.*

hālī mi kalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

3. fülful:

Gazel 170

Mısra: 10

Hint

*coğrafyasından mahsul
edilen bir tür baharat,
karabiber (Sevgilinin
yüzündeki ben fülfüle
benzetilir.).*

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hūşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

4. fülful:

Gazel 197

Mısra: 1

Hint

coğrafyasından mahsul

*edilen bir tür baharat,
karabiber (Sevgilinin
yüzündeki ben fülfüle
benzetilir.).*

hāl fülful turra sünbül
çehre gül
gülşeninde sünbülü hālī
degül

fülk-i felâket:

1. fülk-i felâket:

Gazel 132

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Felaket gemisi.

fülk-i felâket etdi felek
çün mekânumuz
deryâ olursa yiridür eşk-i
revânumuz

2. fülk-i felâket:

Gazel 132

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Felaket gemisi.

ko ıztırâbı eyle
tahammül Şihābiyâ
fülk-i felâket etdi felek
çün mekânumuz

fünün:

1. fönunu:-u

Gazel 258

Mısra: 4

Fenler, bilimler.

çıkma uşul ü dāyireden
bil maqāmuñı
kāhil fönunu böyle
yazıpdur kitābda

fünün-ı bahs:

1. fönün-ı bahs:-i

Gazel 55

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Fen bahsi, bilim
bahsi.*

ne müşkildür fönün-ı
bahşı 'ışkuñ
anı hall idemez efhām-ı
bāhiş

fürkat:

1. fürkat-ıla:-ıla

Gazel 1

Mısra: 13

*Firkat, ayrılık,
hicran.*

yārdan fürkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr

ğuşşa gencîne bırağdum
bu ten-i tenhâyı

furşat:

1. furşatıdur:-ı, -dur

Gazel 216

Mısra: 2

Uygun zaman,
elverişli durum, elden
kaçırılmayacak faydalı
vakit, hal.

nüş-ı cân olsun şafâ
bezminde çek Cem gibi
câm
furşatıdur sâki-i
devrândan al intikâm

fürûğ ver:-

1. fürûğ ver:-iir

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Parlaklık, ılık

vermek.

âhum Şihâbî baña verür
her gece fürûğ
şem'-i kamer ziyâsına
gönlümde var ferâğ

fütâde:

1. fütâdesin:--sin

Gazel 99

Mısra: 2

Düşkün, biçare II

âşık.

çeşmüñ egerçi merdüm-i
şâhib-nazar geçer
görmezlenür fütâdesin
ammâ başa geçer

2. fütâde:

Gazel 178

Mısra: 10

*Düşkün, biçare,
zavallı. II Âşık.*

râ kaşların Şihâbî
mesken idince gönlüm
didi saña burada mişkîn
fütâde yer yok

füzül ol:-

1. füzül ol:-ma

Gazel 206

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Boş yere

*gururlanmak,
kibirlenmek.*

efâz-ıla dil uzatma
fezâyilüñ yoğ-ısa

‘avâma fazl-ıla şatma
özüñi olma füzül

füzün eyle:-

1. füzün eyle:-r

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Artırmak,

çoğaltmak.

maḥabbet âteşi günden
güne ‘ışkı füzün eyler
ne deñlü ḥublar eyler-ise
iy dil saña istignâ

füzün şed-ez şafâ-vı

‘aşk to şad rûsî der-dil:

1. füzün şed-ez şafâ-yı

‘aşk to şad rûsî der-dil:

Gazel 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın

*mutluğundan yüz
yüzünde gönlüm uzadı.*

füzün şed-ez şafâ-yı ‘aşk
to şad rûsî der-dil
fân zâz-gâr mî fi el-
nevâd el-ḥubb bi-ihvânâ

ğabğab:

1. ğabğab:

Gazel 39

Mısra: 10

(Sevgilinin) Çene
altı.

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihābī topa tutmuşdur
hişār-ı cānı ol ğabğab

2. ğabğabuñ:-uñ

Gazel 262

Mısra: 1

(Sevgilinin) Çene
altı.

cāmi ‘-i hüsnuñde cānā
ğabğabuñ tūb āyine
görmedi kimse
mu‘allağda bu üslūb
āyine

ğāfil:

1. ğāfil:

Gazel 113

Mısra: 4

Çevresinden ve
gerçeklerden habersiz
olan, gaflat içinde
bulunan (kimse) ||
Hak'tan habersiz kimse.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy ğāfil izā cā’ el-
każā ‘amma el-aşr

ğaflet:

1. ğaflet-ile:

Gazel 260

Mısra: 10

(Ar.)

Gafillik, bihaberlik,
dalgınlık, boş bulunmak,
sehv.

geçdi yok yire Şihābī
gelip āvān-ı ‘ömür
hayflar ğaflet-ile zāyi‘
olan evkātā

2. ğaflet-ile:-ile

Kaside 18

Mısra: 32

Çevresinde olanları

farkedememe, açık
gerçeği görememe,
basîretsizlik.

germ ile ‘aqlımı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rūz u şeb ğaflet-ile oldı
işüm fişk u fücūr

ğaflete düş-:

1. ğaflete düş-:-me

Gazel 233

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İdraksizlik,
bilgisizlik, aymazlık
içinde olmak.

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihābī ğaflete
aç gözüñi di ne gördüñ
bu hayal-i hāvbdan

gāh:

1. gāh:

Gazel 215

Mısra: 3

"Gāh ... gāh ..."

bağlacı. II Bazen, ara
sıra.

gāh deyr ü gāh mescid
ışigin yaşdanmadan
bir büt-i ra‘nā-durur iki
cihānda maqşadum

2. gāh:

Gazel 215

Mısra: 3

"Gāh ... gāh ..."

*bağlacı. II Bazen, ara
sıra.*

*gāh deyr ü gāh mescid
ışığın yaşdanmadan
bir büt-i ra'nā-durur iki
cihānda maqşadum*

3. gāh:

Gazel 153

Mısra: 9

*"Bazen de, kimi
zaman da" anlamı veren
"geh/gāh... geh/gāh ..."
bağlacı.*

*geh 'ademden vār ider
mevcūdı gāh eyler 'adem
bu tasarrufdan hemān
izhār-ı kudretdür ğaraż*

gāhī:

1. gāhī:

Gazel 19

Mısra: 3

*Bazen, bazı defa,
bazı vakit, kimi vakit.*

*yaşum baħrine gāhī bir
nazar kııl iy dūr-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle ahyānā*

2. gāhi:

Gazel 295

Mısra: 6

*Ara sıra, bâzan,
bâzı defa.*

*bilmedüñ bu gülistānuñ
remzini iy bağbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbüli*

3. gāhi:

Gazel 51

Mısra: 7

*"Geh ... gehi/gāhī
..." bağlacı. Bazen de,
kimi zaman da.*

*kaşuñ yāsın gehi kūr gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
gamzeñ nāvek-endāz it*

gāhi gehi:

1. gāhi gehi:

Gazel 29

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*"Bazen, ara sıra,
gah...gah..." anlamında
bağlaç.*

*duhter-i rez añılur gāhi
gehi bīkr-i 'arūs*

*leyki 'işret-ħānenüñ
sūrına şevherdür şarāb*

ġalaṭ:

1. ġalaṭ:

Gazel 156

Mısra: 2

*Hatah, kusurlu,
yanlış.*

*katl-i 'uşşāka leb-i dilber
getürdi taze haṭ
sāde diller meşrebinde
çıkdı ammā o ġalaṭ*

2. ġalaṭ:

Gazel 267

Mısra: 3

*Hatalı, kusurlu,
yanlış.*

*haṭṭ-ı müşgīn-i beyāza
gelmedin çıkdı ġalaṭ
müşkil oldı kaldı bu
sehv-i kalem kādū siyeh*

ġālib ol-:

1. ġālib ol-:-mış

Kaside 22

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*(Galip gelmek)
Üstün gelmek.*

beñzemiş kalbi söyünmiş
odı bir tennūra
ğālib olmuş ezeli āteşe
kānūn lāle

2. **ğālib ol:-mag, -a**

Kaside 25

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Üstün gelmek,
yenmek.

yene ceş-i şitā üstine
ğālib olmağa hayli
bahār ezhārını cem
eyleyüp leşker çeker
nergis

3. **ğālib ol:-mak**

Gazel 92

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yenmek, üstün
gelmek.

sen ta'accüb etme ben
itsem rakıbe rīş-ḥand
ğālib olmağ düşmene
şāhum müdārā birledür

4. **ğālib ol:-mı**

Kaside 21

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Yenmek, üstün
gelmek.

ḥasretünden çehresi zerd
olsa verd-i aşferūn
ğam degül kim ğālib
olmuş ğālibā şafrā-yı gül

ğālibā:

1. **ğālibā:**

Gazel 29

Mısra: 2

Galiba; görünüşe
bakılırsa, öyle görünüyor
ki.

enşā-i evvel mişāli rūḥ-
perverdür şarāb
ğālibā yā feyz-i 'aks-i
la'l-i dilberdür şarāb

2. **ğālibā:**

Kaside 21

Mısra: 36

Galiba, öyle
görünüyor ki.

ḥasretünden çehresi zerd
olsa verd-i aşferūn
ğam degül kim ğālib
olmuş ğālibā şafrā-yı gül

ğāliye:

1. **ğāliye:**

Gazel 195

Mısra: 8

Misk macunu, misk
ve amber gibi
nesnelerden yapılmış gü-
zel kokulu siyah bir
macun.

bezmimüz sāķisi bir
dilber-i ra'nādur kim
gül beden gonca dehen
ğāliye ḥat müşgīn ḥāl

ğāltān ol:-

1. **ğāltān ol:-sa**

Gazel 220

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yuvarlanmak.

eşkimūn kıtreleri
yakama olsa ğāltān (-)
la'lden dügmelere beñzer
o göğsümde hemān

gam:

1. **ğamı-y-la:-ı, -y, -la**

Gazel 90

Mısra: 1

Üzüntü, tasa, kaygı,
keder, dert (bkz. gussa).

kaşuñ ğamı-y-la ey meh
kaddüm kemāne beñzer
ğamzeñ oķına karşı
sīnem nişāne beñzer

2. ğamı-y-la:-ı, -y, -la

Gazel 266

Mısra: 7

Üzüntü, tasa, kaygı,
keder, dert (bkz. gussa).

kaşuñ ğamı-y-la meh-
nevā-yı āfitāb-ı hüsn
döndi hilāle za‘f-ıla
varmadı āyine

3. ğam-ısa:-ısa

Gazel 236

Mısra: 2

Keder, tasa, kaygı,
dert.

çıkmadı tır-i ğamuñ bu
dil-i vırānumdan
durmayup yer etümi
ğam-ısa biryānumdan

4. ğamuñda:-(u)ñ, -da

Gazel 209

Mısra: 8

Aşkın neden olduğu
tasa, sıkıntı, keder.

belā bezminde kaddüm
çeng olaldan
ğamuñda nāya hem-dem
oldı nālem

5. ğamından:-ın, -dan

Gazel 64

Mısra: 9

Acı, dert, keder,
üzüntü.

Şihābī devr ğamından
olurdum ol dem emīn
olursa sāķi elinden yaña
havāle kadeh

6. ğamdan:-dan

Gazel 33

Mısra: 9

Acı, dert, keder,
üzüntü.

jeng-i melāl-i ğuşsa vü
ğamdan Şehābiyā
mir’āt-i kalb-i Aħmedi
illā şarāb-ı nāb

7. ğām:

Gazel 16

Mısra: 1

Acı, dert, keder,
üzüntü.

bir yaña hicrūñ elem
virür baña ğām bir yaña
‘ālem-i vaşluñla cānā
halk hurrem bir yaña

8. ğam:

Gazel 276

Mısra: 1

Acı, dert, keder,
üzüntü.

hayrete düşe ğam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n’olsa gerekdür beh deye

9. ğam:

Gazel 286

Mısra: 1

Acı, dert, keder,
üzüntü.

haţ-ı cānānı görüp
gönlümüze ğam düşdi
güneşe erdi kūsūf u mehe
mātem düşdi

10. ğamlar:-lar

Gazel 13

Mısra: 6

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

āb-ı cānānı alup cām-ı
şafā-baḥş al ele
olmadın ayağuña almağa
ğamlar peydā

11. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 16

Mısra: 3

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

‘ālem-i cāndur ğamuñ
‘uşşāka ammā leblerüñ
mürdeler ihyā ider ey
cān-ı ‘ālem bir yaña

12. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 82

Mısra: 1

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

gelmez şümāre ğuşşāñ ü
olmaz ğamuñ ‘aded
anı hışāba çekmede ‘ācīz
kalur hıred

13. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 120

Mısra: 7

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

başda hevāñ olmasa cānı
ğamuñ ider ḥelāk

14. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 122

Mısra: 5

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

ğamuñ nezīrini dāyım
eksük etme tekye-i
dilden
bu kurbān olduğum zīrā
kādīmī ‘ışk ocağıdur

15. **ğamuñdur:-uñ, -dur**

Gazel 136

Mısra: 7

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

ğamuñdur ‘ālem-i cān
cān-ı ‘ālem
fidādur saña ey rūḥ-ı
muḳaddes

16. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 226

Mısra: 10

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

netīce iy Şihābī
şādīlıkdür ğuşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
ğamuñ var yine
hurremsin

17. **ğam:**

Gazel 313

Mısra: 4

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.

bizi ihyā idüñ ey muğ-
beçe-i ‘īseviyān
size ğam mürdesine cān
dedi ḥayy-ı bākī

18. **ğamuñ:-uñ**

Gazel 313

Mısra: 9

Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın

*sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.*

semm-i kâtil içirür cān-ı
Şihābīye ğamuñ
anı def eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

19. **ğamını:-ı, -n, -ı**

Kaside 22

Mısra: 9

*Acı, dert, keder,
üzüntü. II Âşığın
sevgiliden dolayı çektiği
acı, keder.*

hüsn-i Yūsuf gibi bir gül
ğamını çekmekden
kalb-i Ya 'küb-şıfat hâtır-
ı maḥzūn lāle

20. **ğam:**

Gazel 208

Mısra: 14

*(Ar.) Acı, keder,
üzüntü.*

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāḥ yokdur
zahīrümde elem maḥzar
derūnum içre ğam bed
ğam

21. **ğam:**

Gazel 208

Mısra: 14

*(Ar.) Acı, dert,
keder, üzüntü.*

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāḥ yokdur
zahīrümde elem maḥzar
derūnum içre ğam bed
ğam

ğam bezmi:

1. **ğam bezmi:-ni**

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sıkıntı, dert, keder
meclisi.*

fırkatūñde şöyle tenhā
itmezin ğam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

ğam çek-:

1. **ğam çek-:-er**

Gazel 209

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Tasalanmak,
kaygılanmak, üzülmek.*

uraldan tırūñi cān
ol[ma]dı ḥam
gönül ey kaşı yay için
çeker ğam

ğam çerisi:

1. **ğam çerisi:-nüñ**

Gazel 180

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam askeri.

dūd-ı āhum ğam
çerisinüñ alay bayrağıdur
āteşinden şār u vālādur
aña pervāzlık

ğam çerisi ol-:

1. **ğam çerisi ol-:-sa**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gam askeri olmak,
gam askeri haline
gelmek.*

ayağ ayak yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayağlar ğam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

ğam degül:

1. ğam degül:

Kaside 21

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Ne çıkar, zararı**yok, aldırma!.*

hasretünden çehresi zerd

olsa verd-i aşferün

ğam degül kim ğalib

olmuş ğalibā safrā-yı gül

ğam eli:

1. ğam eli:

Gazel 223

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Acı ve keder eli.

dāmenümde ğam eli

yaşam tutar dest-i cefā

yā ilāhī sen hālāş it

kalmışam beyne'l-

yedeyn

ğam görme-:

1. ğam görme-:

Kaside 25

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

*Dert, sıkıntı**çekmemek, zorluk**yaşamamak.*

selāmet gülşeninde

gülşen ol 'ālemde ğam

görme

nitekim sebze-zār-ı nev-

bahār içre güler nergis

ğam hisārı:

1. ğam hisārı:-n, -a

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam kalesi.

ğam hisārına beni dizdār

idelden şāh-ı 'ışk

iy Şihābī ra'd-ı āhum

oldı tūb-endāz aña

ğam kabāsın biç-:

1. ğam kabāsın biç-:-el,

*-den***Gazel 117**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gam elbisesi**biçmek, dikmek;**giydirmek. II Acı, dert,**keder, üzüntü vermek. II**Gam çekmesine sebep**olmak.*

ol kemān-ebrū biçelden

ğam kabāsın egnüme

sūzen-i tīri diküpdür

sīnede şīrāzeler

ğam leşkeri:

1. ğam leşkeri:

Gazel 201

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam askeri.

ğam leşkeri yağmalar-ıdı

cümle cihānum

olmasa hayālūn haşemi

kalb-ile yek-dil

ğam mezra'ası:

1. ğam mezra'ası:-n, -dan

Gazel 201

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gam arazisi,**toprağı.*

tımārına 'ışkuñ düşeli bu

dil-i bīmār

ğam mezra'asından hele

derd eyledi hāşıl

ğam ocağı:

1. ğam ocağı:-n, -da

Gazel 282

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dert, keder ocağı.

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ āteş
içinde semenderi

ğam şeşderi:

1. ğam şeşderi:-n, -de

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gam tavlasi.

zār itdi kārı göñlüme
nerrād-ı rūzigār
ğam şeşderinde qodı
meni vermedi küşād

2. ğam şeşderi:

Gazel 178

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gam tavlasi.

dil-zār u ten şikeste
vuşlat qapusı beste
ğam şeşderinde qaldum
hergiz güşāde yer yok

ğam yi:-

1. ğam yi:-mek, -içün

Gazel 249

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tasalanmak,
üzülmek, kaygılanmak,
kederlenmek.*

bāde iç varmaga tā hāşıl-

ı ‘ömrün bāde

gelmedün ğam yimek-
içün bu harāb-ābāda

ğam-güsār:

1. ğam-güsār:

Gazel 102

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Candan arkadaş,
sırdaş, dert ortağı. ||
Gam keder gideren,
teselli veren.*

yanumda hançerün
zaḥmı nişān-ı
şādümānīdür
yürekde ğamzeñün
peykānı her dem ğam-
güsārumdur

ğam-hāne:

1. ğam-hānedür:-dür

Gazel 142

Mısra: 5

Gam, keder evi. II

Dünya.

kimse mesrūr olmadı
ğam-hānedür dār-ı fenā
seyl-i miḥnetden harāb
ola-y-ıdı bu kāşāne kāş

ğām-hānesi:

1. ğām-hānesi:

Gazel 90

Mısra: 5

Gam evi. II Gönül.

ğām-hānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur
halk-ı cihān içinde bir
mihmāne beñzer

ğam-ı ‘aşk:

1. ğam-ı ‘aşk:-ıla

Gazel 200

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Aşkın derdi, kederi,
tasası, üzüntüsü.*

guşşa vü endūhdan ey dil
şikāyet eyleme
‘āşık-ısañ gel ğam-ı ‘aşk-
ıla şād u hurrem ol

ğam-ı bahr:**1. ğam-ı bahr:****Gazel 276**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, üzüntü
denizi. II Aşk acısı.*

düşdi dil zevki ğam-ı
bahrine aña ötesin
ne deyem hâli dümen
tutmadı dönmez beriye

ğam-ı cânân:**1. ğam-ı cânân:-ı****Gazel 125**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin üzüntüsü.
II Sevgiliye
kavuşamamaktan
kaynaklanan keder.*

şütür-i cân ğam-ı cânânı
taḥammül eyler
lîk hicrân yolunuñ bār-ı
girânın çekmez

ğam-ı dil:**1. ğam-ı dil:****Gazel 195**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül gamı, gönül
acısı.*

dedüm ey sâki-i gül-ruh
ğam-ı dil def'i ne
cām-ı la'lini şunup baña
dedi kim mey al

ğam-ı dildâr:**1. ğam-ı dildâr:****Kaside 22**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin gamı,
kederi.*

dest-i şevki-y-le çeküp
yakasını çâk itmiş
beñzer olmuş ğam-ı
dildâr-ıla meftûn lâle

ğam-ı la'l:**1. ğam-ı la'l:-üñ, -le****Gazel 195**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Lal
taşına benzeyen
dudaklarının kederi.*

n'ideyin bâde-i gül-rengi
ğam-ı la'lüñle
hün-ı dilden gözümüñ
kâseleri māl-ā-māl

ğam-ı leylâ:**1. ğam-ı leylâ:-ı-y, -ile****Gazel 301**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Leylâ'nın kederi,
üzüntüsü.*

ğam-ı Leylâ-y-ile
Mecnûn olan şol Kays
'ākıldür
cünûn ıtlâkın aña
eylemez dīvāneden gayrı

ğam-ı zamâne:**1. ğam-ı zamâne:-i****Gazel 67**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın kederi.

çekme ğam-ı zamâne'i
sen yek-nefes içün
'ārif odur ki göre hemân
ger demi feraḥ

2. ğam-ı zamâne:-den**Gazel 206**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zamanın kederi.

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül
pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

ğamrat:

1. **ğamrat:**

Kaside 2

Mısra: 32

?

bizi îmān ile Qur'ān'dan
ayurma yā Rab
dem-i āhirde k'ecel
göstere cāna ğamrat

ğamz id-:

1. **ğamz id-:-er**

Gazel 99

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İşaret etmek. ||

Gammazlık etmek.

bakmazsa 'ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ 'aceb degül
ğamzeñ hemîşe aña beni
ğamz ider geçer

ğamze:

1. **ğamzesin:-s, -i, -n**

Gazel 254

Mısra: 5

*Sevgilinin süzgün
yan bakışı.*

tîz bildi ğamzesin ol meh
göñülde geçdügin
katlûme ayak başup el
urdu ol dem hançere

2. **ğamzesinüñ:-si, -nüñ,**

-

Gazel 273

Mısra: 6

*Etkili, kesici,
süzgün, baygın yan
bakış.*

ol kemān-ebrûya göster
didiler qurbānuñı
ğamzesinüñ tîrini
toğrutdı benden cānibe

3. **ğamzelerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 286

Mısra: 5

*(Sevgilinin) süzerek
göz ucu ile yan bakışı.*

gözlerüm merdümüne
oğlar urup ğamzelerüñ

hayli cenk oldu hele bir
iki ādem düşdi

4. **ğamzeleri:-ler, -i**

Gazel 68

Mısra: 4

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

fārisi'l-hayl geçer hayli o
şūh-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
ğamzeleri baña rimāh

5. **ğamzeñ:-ñ**

Gazel 99

Mısra: 8

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

bakmazsa 'ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ 'aceb degül
ğamzeñ hemîşe aña beni
ğamz ider geçer

6. **ğamzeñ:-ñ**

Gazel 161

Mısra: 8

(Sevgilinin) can

alıcı yan bakışı.

zülfüñ müdām kıatlüme
şarkar nedür sebeb
ğamzeñ hemîşe kıanuma
girür neden tıma‘

7. ğamzeñ:-ñ

Gazel 66

Mısra: 7

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

hây di ki edti zâlim
ğamzeñ beni helâk
mazlûma zecr u kıahr-ıla
bu zulmdür şarîh

8. ğamzesi:-si

Gazel 30

Mısra: 2

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

toğrudunca dile ebrû
kıçüğinden bî-raķıtb
ğamzesi tîri görünmez
nitekim sehmü'l-ğayb

9. ğamzeñ:-ñ

Gazel 51

Mısra: 8

*Yan bakış. II
Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

ķaşıñ yâsın gehi kıur gâhi
yaş öğret kemânkeşlik
nişân-ı sîneler urmağa
ğamzeñ nâvek-endâz it

10. ğamzeden:-den

Gazel 86

Mısra: 7

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

mest olduğunca merdüm-
i çeşmüñ o ğamzeden
ben haste cisme hışm u
ğazabla bıçaķ ķeker

11. ğamzesinüñ:-si, -nüñ

Gazel 111

Mısra: 6

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

ta‘lim-i hâne ideli
dükkân-ı sînemi
meyl-i kıaş-ıla

ğamzesinüñ ok u
yaydadur

12. ğamzesi-y-ile:-si, -y, -le

Gazel 111

Mısra: 7

Yan bakış. II

*Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.*

na‘l-i hilâli deldi o meh
ğamzesi-y-ile
aşdı kemân kıaşını tāk-ı
‘ulâdadur

13. ğamzeñ:-ñ

Gazel 189

Mısra: 2

(Sevgilinin) can

alıcı yan bakışı.

kemân-keşdür kıaşıñ
cânâ kemend-endâzdur
zülfüñ

hümâyün tîrdür ğamzeñ
hümâ-pervâzdur zülfüñ

14. ğamzeñ:-ñ

Gazel 283

Mısra: 7

(Sevgilinin) can

alıcı yan bakışı.

ruḥuñ naṭ'ında ğamzeñ
pehlivānı
şalıp at ƙalbe dağıdur
şufūfi

ğam-zede ol-:

1. ğam-zede ol-: -sa, -m

Gazel 64

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gamlı, tasalı olmak.

ne deñlü ğam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü'āvün ü mesned
bu pāy-māle ƙadeḥ

ğamze-i ğammāzveş:

1. ğamze-i ğammāzveş:

Gazel 302

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Münafık, fitneci yan

bakış oku gibi. II
Sevgilinin yan bakışı,
kirpiği bağlamında.

ğamze-i ğammāzveş
turmaz geçer 'āşık ları
yāra ƙan itdürmege bel
bağlamışdur ḥançeri

ğamze-keşler cem'i:

1. ğamze-keşler cem'i:- (n)e

Gazel 222

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yan
bakışına müptela olanlar
topluluğu. II Âşıklar.

göñlümün raḥşini şaldum
ğamze-keşler cem'ine
er degül miyem ki
kaçmadum bu deñlü
türden

ğamzeñ okı:

1. ğamzeñ okı:-n, -a

Gazel 90

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) ok gibi
(yaralayıcı, öldürücü, acı
veren) yan bakışı.

kaşuñ ğamı-y-la ey meh
ƙaddüm kemāne beñzer
ğamzeñ okına ƙarşu
sīnem nişāne beñzer

ğamzeñüñ:

1. ğamzeñüñ:

Gazel 102

Mısra: 8

Yan bakış. II

Sevgilinin süzgün, gönül
alıcı, etkileyici,
yaralayıcı bakışı.

yanumda ḥançerüñ
zaḥmı nişān-ı
şādümānīdür
yürekde ğamzeñüñ
peykānı her dem ğam-
güsārumdur

gamzesi:

1. gamzesi:-si

Gazel 198

Mısra: 3

(Sevgilinin) süzerek

göz ucu ile yaralayan
yan bakışı.

gamzesi baña ne iş
geçdüğü şorulmaya hīç
öldürürse daḥı lā yūs'elü
'ammā yūf'al

ğanīmet bil-:

1. ğanīmet bil-:-e, -lüm

Gazel 28

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Kazanç olarak
addetmek.

mümkin oldukça ğanîmet
bilelüm ‘āfiyeti
ki ider ‘ömr-i azîz âb-ı
revân gibi şitâb

ğanîze:

1. ğanîzesi:-(s)i

Gazel 167

Mısra: 7

*Gamze; yan bakış
oku.*

ğanîzesi tîğî-y-la kırdı
rakîbün haylin
zülfiķâr urdı yine kâfere
Haydar şaf şaf

ğâr:

1. ğârda:-da

Kaside 10

Mısra: 5

*Mağara. (Hz.
Muhammed'in Hicret
sırasında gizlendiği
mağara ile ilgili
mucizeye telmih vardır.
bkz. mağara dostu.).*

sırr-ı haķķ cân gibi
pinhân olmağ için ğârda
perde çekdi ‘ankebût oldu
o dem nessâc aña

ğarām:

1. ğarām:

Gazel 216

Mısra: 10

Şiddetli arzu, aşk.

mevt-veş âhîr Şihâbî
hâk-ile yeksân ider
her kime kim ‘âlem
içinde ğarîm olur ğarām

ğaraż:

1. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 1

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

hūblardan gerçi iy dil
ķurb-ı vuşlatdur ğaraż
ehl-i ‘aşķa ķurb-ı
vuşlatdan muħabbetdür
ğaraż

2. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 2

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

hūblardan gerçi iy dil
ķurb-ı vuşlatdur ğaraż

ehl-i ‘aşķa ķurb-ı
vuşlatdan muħabbetdür
ğaraż

3. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 4

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

pîr-i ‘ışķa el verelden
pâyüm olmışdur bülend
mürşid-i kâmil olandan
‘âli-himmetdür ğaraż

4. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 6

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

haķ-şinâs-iseñ hevâ
ehlinden itme ictinâb
zâhidâ ‘ışķ-ı mecâzîden
haķîķatdür ğaraż

5. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 8

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

dil ‘alâyıķdan cüdâ
olmaduğun ‘ayb eyleme

bunca keşretten yine ey
hıvāce vahdetdür ğaraż

6. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 10

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

geh ‘ademden vār ider
mevcūdı gāh eyler ‘adem
bu tasarrufdan hemān
izhār-ı kudretdür ğaraż

7. ğaraż:

Gazel 153

Mısra: 12

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, düşünce.*

şükr idüp eyler Şihābī
‘arż-ı hālın hāzrete
şanmasınlar bunu kim
andan şikāyetdür ğaraż

8. ğaraż:

Gazel 217

Mısra: 7

*Amaç, arzu, maksat,
niyet, kasıt.*

Husrevā bu deñlü nazma
cür’et itmekden ğaraż
hasb-ı hālüm ‘arż

olunmağdur dimez kim
şā‘irem

ġaret id-:

1. ġaret id-:-üip

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Saldırmak,
yağmalamak.*

tātār-ı ġamzelerine geldi
Şihābiyā
nağd-i vücūdı ġaret idüp
hep bölüşdiler

ġāret-ger ol-:

1. ġāret-ger ol-:-dı

Gazel 161

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yağmacı olmak. Bir
yerdeki malları zor*

*kullanarak elde eden
kimse olmak II düzeni,
huzuru bozan olmak.*

ġāret-ger oldı şol hābeş-i
hāl-i ruḥ dile
olur niteki ‘ādet-i halk-ı
Yemen tama‘

ġarīb:

1. ġarībem:-em

Gazel 126

Mısra: 7

*Düşkün, zavallı,
biçare || Âşık.*

efendüm bir ġarībem ki
diyār-ı ‘ışkuña düşdüm
kabül et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

2. ġarīb:

Gazel 160

Mısra: 3

*Çaresiz, düşkün,
zavallı, bî-çare.*

niçe yansın hālını
pervāne bir miskīn ġarīb
sūrına hiç iltifāt itmez bir
āteş-pāre şem‘

ġarīb-āne:

1. ġarīb-āne:

Kaside 23

Mısra: 4

*Garip gibi, garip
kimselere yakışır şekilde,
garipçesine.*

iklīm-i ‘ademden çemen-
i milk-i vücūda

boynın burarak geldi
ğarīb-āne benefşe

ğarīk kıl:-

1. ğarīk kıl:-di

Kaside 18

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Boğmak II Gark

etmek.

beni emvāc-ı hevā
kūlzūmine kıldı ğarīk
ğark-ı deryā-yı hāṭāyam
keremūñ baḥr-i ‘Amīk

ğarīk ol:-

1. ğarīk ol:-mış, --iken- mış, -iken

Kaside 5

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Batmak, boğulmak

II Bir şeye içinde

*kaybolacak derecede
dalmak,,*

baḥr-ı günāha olmuş-iken
cürm ile ğarīk
bu baḥr içinde niçe olam
āŝinā saña

ğarīk-ı eşk:

1. ğarīk-ı eşk:

Gazel 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaŝına boğulma.

cānum ḥarīk-ı āhum ü
cismüm ğarīk-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

ğarīm ol:-

1. ğarīm ol:-ur

Gazel 216

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rakip olmak,

*karşısında durmak. II
Haram olmak.*

mevt-veş āḥir Ŝihābī
ḥāk-ile yeksān ider
her kime kim ‘ālem
içinde ğarīm olur ğarām

ğark ol:-

1. ğark ol:-mış

Gazel 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Boğulmak, batmak;

*hüzün, keder içinde
olmak, çok üzölmek.*

serv-i ḳaddūñ
ḥasretinden bir ḳadīd
gül ruḥuñdan ḳana ğark
olmuş ŝehīd

2. ğark ol:-di, -lar

Kaside 19

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Batmak, boğulmak

II bir şeyle aşırı

*derecede dolmuş olmak;
bürünmek.*

deryā-yı ḥVān-ı
mükremetūñ eyleyince
cūŝ
ğark oldılar nevāleye her
bī-nevā-yı ‘ıyd

ğarka ver:-

1. ğarka ver:-di

Gazel 199

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Batırmak, boğmak.

yāra didüm çeşm-i pür-
nem ğarka verdi ‘ālemi
ol dürr-i yeḳtā didigüm
yemm-durur o nem degöl

ğark-āb-ı hūn:

1. ğark-āb-ı hūn:

Gazel 109

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kana bulanmış.

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yār al añlar
tenüm ğark-āb-ı hūn
görse şafak içre hilāl
añlar

ġark-ı deryā-vı hatā:

1. ğark-ı deryā-yı haṭā:-

y, -am

Kaside 18

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Günah denizine**batmış.*

beni emvāc-ı hevā
kūlzūmine kıldı ğarīk
ġark-ı deryā-yı haṭāyam
keremūñ baḥr-i ‘Amīk

ġark-ı hūn et:-

1. ğark-ı hūn et:-di

Gazel 233

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kana bulamak.

tīg-i mehrūñ ğark-ı hūn
etdi beni ey lāle-ruḥ
kan akar her dem benüm-
çün dīde-i aḥbābdan

ġarrā:

1. ġarrā:

Gazel 130

Mısra: 3

*Ak, parlak, güzel,
gösterişli, nümâyişli.*

ġurūrı қо behey ġarrā
kemāl ehline ol rāġīb
ma‘ārif kesbine sa‘y eyle
kim bu fenne ‘ār olmaz

2. ġarrālīk:-lık

Gazel 179

Mısra: 6

*Ak, parlak, güzel,
gösterişli, nümâyişli.*

ķırar ‘uṣṣāķını terkīye
aşmaz düşmenūñ başın
ġurūrı var müsellemler
olduġı-çün aña ġarrālīk

3. ġarrādur:-dur

Gazel 302

Mısra: 4

Parlak, gösterişli,

*şâşaalı // Gururlu,
kibirli.*

şehsüvārūm gördi tīġuñ
barmaġın kıldırmadı
gelmez imāna raķīb
oldur ġarrādur kāferi

ġavvās:

1. ġavvāsıdur:-ı, -dur

Gazel 107

Mısra: 8

Dalgıç. || Divan

*şiiirinde dalgıç daha çok
su ile birlikte
anılır. Dalgıçların
denizden kıymetli şeyler
çıkarmaları dolayısıyla,
değerli şeyler arayan kişi
de gavvasdır. Aşıġın
gönlü bu bakımdan
gavvasdır. Şiir ustaları
da kendilerini mana
incileri çıkaran birer
dalgıca
benzetirler. Bazen
sevgilinin dudaklarının
hayali, göz denizine
düşmüş bir yüzük olarak
düşünölüp gönül ona
dalgıçlık yapar.*

merdüm-i çeşmüm olursa
tañ mıdur lü' lü-feşân
kim bu eşküm baħrinüñ
ğavvâsıdur deryâyidür

2. ğavvâsdur:-dur

Kaside 25

Mısra: 5

Dalgıç. II [tas.]

Hak âşığı.

yemm-i hażrâya talmışdı
niçe ğavvâsdur gör kim
nişâr etdi cihâna jâleden
lü' lü' -i ter nergis

ğavvâs ol:

1. ğavvâş ol:-dı

Gazel 13

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Dalgıç olmak,
dalmak.*

taḅ' -ı baħrine Şihâbî yine
ğavvâş oldu
Rişte-i nazma çeküp
eyledi gevher peydâ

ğayb it:-

1. ğayb it:-me

Gazel 194

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saklamak,

görünmez hale getirmek.

sen perî-ħüsne gönül
şeydâlığın ğayb itme kim
hûblar sevmekde kıalmaz
ihtiyârı âdemüñ

ğaybet eyle:-

1. ğaybet eyle:-r

Gazel 275

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gıybet etmek,
çekiştirmek, yermek.*

ehl-i meclis niçe nādân
dimesinler zâhide
ğaybet eyler eylemez
rağbet şarâb u şâhide

ğâyib ol:-

1. ğâyib ol:-ur

Gazel 32

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kaybolmak.

lebünnden büseye oldukça
tâlib
olur gözden femün cân
gibi ğâyib

2. ğâyib ol:-ma

Gazel 226

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kaybolmak;
saklanmak, gizlenmek.*

beşerden ey melek cism-i
laṭîfüñ kimseler görmez
perîler gibi gözden ğâyib
olma sen de âdemsin

ğayret:

1. ğayretinden:-i, -n, -den

Gazel 238

Mısra: 2

*Ar. Çabalama. II
Hırs.*

zeyn idince sen
Zelîhâveş cemâlün
gülşenin
ğayretinden Yūsufi gül-
pâreler pîrâhenin

ğayrı:

1. [ğayrı]:

Gazel 301

Mısra: 6

-den başka.

vücūdum şem' olupdur
lem' a-i āhumla nīme-rūz
şeb-i ğamda döner yok
üstüme pervāneden
[ġayrı]

2. ġayrı:

Kaside 2

Mısra: 15

Artık, bundan böyle.

koyup tapuñı her ki vara
ġayrı ħapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

3. ġayrı:

Gazel 173

Mısra: 1

Artık, başka.

Ĥusrevā şimdi lebūñden
ġayrı Şīrīn adı yok
benden özge Bīsūtūn-ı
miḥnetūñ Ferḥādı yok

4. ġayrı:

Gazel 301

Mısra: 2

-den başka.

bulınmaz 'āşıkā
mesneddür meyhāneden
ġayrı

olur yok dest-gīr
üftādeye peymāneden
ġayrı

5. ġayrı:

Gazel 301

Mısra: 8

-den başka.

ġam-ı Leylā-y-ile
Mecnūn olan şol Ḳays
'ākildür
cünūn ıtlāḳın aña
eylemez dīvāneden ġayrı

6. ġayrı:

Gazel 27

Mısra: 2

-dan başka.

hem-dem olmışdur dirīġā
āh u derd ü ġam baña
ġuşşadan ġayrı ḥarīm-i
dilde yok maḥrem baña

7. ġayrı:

Gazel 301

Mısra: 1

-dan başka.

bulınmaz 'āşıkā
mesneddür meyhāneden
ġayrı
olur yok dest-gīr

üftādeye peymāneden
ġayrı

8. ġayrı:

Gazel 301

Mısra: 4

-dan başka.

şaçı 'aḳdini ḥall itmek o
māhuñ ḥayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belāya şāneden ġayrı

9. ġayrı:

Gazel 301

Mısra: 10

-dan başka.

Şihābī yād idüp ağzın
'adem mülkine 'azm itdi
gerekmez aña hem-reh
ġuşşa-i cānāneden ġayrı

10. ġayrı:

Gazel 11

Mısra: 11

Artık / bundan

böyle.

ġayrı naḳşına maḥal
olmaḳ muḥāl
göñlümi tutdı ḥayālūñ
cā-be-cā

ğayrı kapu:**1. ğayrı kapu:****Kaside 3**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Başka kapı.

koyup tapuñı her ki vara
 ğayrı kapuya
 devlet yerine let bula cāh
 ola ana cāh

ğazā:**1. ğazādur:-+dur****Gazel 81**

Mısra: 7

*Din uğruna yapılan
 savaş; kutsal bir şey
 olarak görölen sevgili
 uğruna yapılan
 mücadele.*

raķīb-i kāferi öldür
 ğazādur
 yazayın nāmede nāmuñ
 mücāhid

ğazāb kıl-:**1. ğazāb kıl-:-sa, -ñ****Gazel 294**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öfkelenmek.

def kıl āb-ı sükūt-ıla
 kaçan kılsañ ğazāb
 tā seni ol nār-ı hiddet
 yakmaya külhān gibi

ğazab ol-:**1. ğazab ol-:-a****Kaside 15**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Öfkeli olmak,
 öfkelenmek.*

mechül oldı münkir olup
 saña Bu-Leheb
 Hākdan o dem ki ola
 zünüb ehline ğazab

ğazāl:**1. ğazāl:****Gazel 310**

Mısra: 2

Ahu, ceylan.

sipehrüñ halkasına dūd-ı
 āhum bir kemend atdı
 ğazāl ü şiri bir ipe çatup
 çenberde oynatdı

2. ğazālüñ:-üñ**Gazel 187**

Mısra: 9

Gazel: Divan

*edebiyatında 5-10 beyit
 arasında değişen, ilk
 beytinin dizeleri
 birbiriyle, sonraki
 beyitlerinin ikinci
 dizeleri birinci beyitle
 uyaklı, genellikle lirik
 konularda yazılan nazım
 biçimi.*

iy Şihābī etdügi-çün bir
 ğazālüñ medhini
 zīnetidür bu ğazel
 mecmu'a-i dīvānumuñ

ğazel:**1. ğazel:****Gazel 187**

Mısra: 10

Beyit sayısı 5-10

*arasında değişen, ilk
 beytinin dizeleri
 birbiriyle, sonraki
 beyitlerinin ikinci
 dizeleri birinci beyitle
 uyaklı, genellikle lirik
 konularda yazılan Divan
 edebiyatı nazım biçimi.*

iy Şihābī etdügi-çün bir
ğazālūñ medhîni
zînetidür bu ğazel
mecmu‘a-i dīvānumuñ

ğazel-hān-ı bahār:

1. ğazel-hān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Gazel okuyan,
söyleyen bahar.*

bezm-i ‘ömr-i fāniye
açup evrāk-ı mecmū‘asın
bülbul-i şūrīde olmışdur
ğazel-hān-ı bahār

ğāzī:

1. ğāzīlerüz:-ler, -üz

Gazel 129

Mısra: 6

*Gaza eden, savaşa
giden (kimse).*

niçe yıldur ‘ışk elinde
cem‘ olup ‘uşşāk-ıla
bir alay ğāzīlerüz serhad-
i miñnet beklerüz

geç-:

1. geçdi:-di

Gazel 267

Mısra: 9

*(Yılları) geçmek,
(ömrü) tüketmek.*

ey Şihābī nāfe-veş
‘ömrüm hātāda geçdi āh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

2. geçe:-e

Gazel 157

Mısra: 4

*(Bir yerden)
geçmek, (bir yere)
uğramak.*

ruhuñ göster saçuñdan
kim ederler
sefer ehli geçe
mehtābdan hazz

3. geçmesin:-me, -sin

Gazel 100

Mısra: 5

*Bir nesnenin bir
tarafından girip öbür
tarafından çıkmak.*

geçmesin tūrüm dimişdüñ
bī-tekellūf sīneye
iy kemān ebrū dayanmaz
şöyle bī-perrā geçer

4. geçdügini:-düg, -i, -n, -i

Gazel 180

Mısra: 3

*Bir nesnenin bir
tarafından girip öbür
tarafından çıkmak.*

‘ömrüñ okı sīneden
geçdügini tıyurmaduñ
ey kemān-ebrū nedür çāk
böyle tır endāzlık

5. geçse:-se

Gazel 222

Mısra: 9

*Bir nesnenin bir
tarafından girip öbür
tarafından çıkmak.*

tır-i āhum geçse bu
çarhuñ hilālinden n’ola
ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgīrden

6. geçmeyesi:-me, -y, -esi

Gazel 258

Mısra: 6

*Zaman bağlamında
aşmak, geride bırakmak,
harcamak.*

sākī bu devr ayağını
sür'at-ile sür
devrân geçmeyesı
'ömrün şitâbda (-)

şeyh geçmez rûz-ı şeb
şevk-i vişâl-i şâbdan
geçdi 'ömri dahı göz
açmaz hayal-i hâvbdan

geç riyâzat çenberinden
ko riyâyı zâhıde
gel berü maymûn gibi bu
halka-i rindânı geç

7. **geçüp:-üp**

Gazel 24

Mısra: 3

Aşmak II

Vazgeçmek.

câm-ı keşretten geçüp
gel bâde-i vahdetden iç
neş'eyi evvel virür âhir o
keyfiyyet saña

8. **geçtüğünde:-tüğ, -üñ, -de**

Gazel 100

Mısra: 3

Bir yerden başka

bir yere gitmek.

geçtüğünde baña istignâ-
y-ıla virmez selâm
bildi çünkim hûb-ger
itdügi istignâ geçer

9. **geçmez:-mez**

Gazel 234

Mısra: 1

Bırakmak,

vazgeçmek.

10. **geçüp:-üp**

Gazel 309

Mısra: 10

(Bir miktarı, bir

sınır veya haddi) Aşıp
ilerisine gitmek.

hasret-i la'lûñ-ile oldu
Şihâbî mestüñ
şaf-ı rindâne geçüp şevk-
ile mey-hvârlığı

11. **geçüp:-üp**

Kaside 13

Mısra: 17

(Bir miktarı, bir

sınır veya haddi) Aşıp
ilerisine gitmek.

feleklerden geçüp sehm-i
kader mânendi bî-pervâ
aña menzil olupdur kâbe-
kavseyn ile ev-ednâ

12. **geç:**

Gazel 62

Mısra: 6

Aşmak, geride

bırakmak.

13. **geçmedi:-me, -di**

Gazel 232

Mısra: 6

Geçmek,

vazgeçmek.

her nev-cüvâne cân gibi
mâyil olur gönül
şeb oldu dahı geçmedi
'ışk-ı şebâbdan

14. **geç:**

Gazel 49

Mısra: 5

"Vazgeç, bırak"

anlamında kullanılan
söz.

şikâyet itme fakr u
fâkadan bu iştiḥâdan geç
kanâ'at suğrasında bul
tenâ'um kim budur
ni'met

15. **geç:**

Gazel 62

Mısra: 5

"Vazgeç, bırak"

*anlamında kullanılan
söz.*

geç riyāzat çenberinden
ko riyāyī zāhide
gel berü maymün gibi bu
halka-i rindānı geç

16. geçmedin:-medin

Kaside 20

Mısra: 46

*Son bulmak, hükmü
ve etkisi kalmamak,
ortadan kalkmak.*

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riy‘ān-ı bahār

17. geçti:-ti

Gazel 76

Mısra: 3

*Saplanmak. II Etkisi
altına almak.*

geldi tīrūñ şadra geçti
sīnede cāy eyledüm
ey kemān-ebrü olur zīrā
müsāfir ercümend

18. geçen:-en

Gazel 299

Mısra: 7

(Zaman için)

geçmek, geride kalmak.

fikr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

19. geçdügi:-düg, -i

Gazel 198

Mısra: 3

*Saplanmak, delip
geçmek. (Sevgilinin yan
bakış okunun saplanması
bağlamında.) II Tesir
etmek, etkilemek.*

ğamzesi baña ne iş
geçdügi şorulmaya hîç
öldürürse dañı lā yūs’elü
‘ammā yūf’al

20. geçer:-er

Gazel 100

Mısra: 10

*Düşünmek, aklından
geçirmek, olmasını
istemek.*

kākül-i dildāre
tolaşmağdadur gönlüm
benüm

ey Şihābī hātırımdan
yine bir sevdā geçer

21. geçmekde:-mekde

Kaside 24

Mısra: 19

*Varsayılmak, kabul
edilmek.*

bañr-i hüsünde saçı cāna
giriñ geçmekde
gösterürse n’ola emvāc-
ile deryā sünbül

geç:

1. geçdüñ:-düñ

Gazel 24

Mısra: 9

Vazgeçmek.

göz yumup geçdüñ
Şihābī şöhretinden
‘ālemüñ

bāreka’llāh terkesi ancak
olur rahmet aña

2. geçdüñ:-dün

Gazel 179

Mısra: 7

(Bir yerden)

*geçmek, (bir yere)
uğramak.*

semend-i hüsn-ile sen
‘âlemi aralayup geçdün
nedür ey şehsüvârum çok
bu deñlü ‘âlem-ārālîk

3. geçdi:-di

Gazel 238

Mısra: 10

*Bir nesnenin bir
tarafından girip öbür
tarafından çıkmak.*

olalı kıavs-ı kıuzah gibi
Şihâbî kıaddi ham
tîr-i âhî geçdi eflâküñ
toķuz kıat cevşenin

4. geçdügin:-düg, -i, -n

Gazel 254

Mısra: 5

*Bir nesnenin bir
tarafından girip öbür
tarafından çıkmak.*

tîz bildi ğamzesin ol meh
göñülden geçdügin
kıatlüme ayak başup el
urdu ol dem hançere

5. geçüpdür:-üpdür

Kaside 13

Mısra: 4

Bir varlığı geride

*bırakmak, ondan önde
olmak.*

vücüdından ‘adem
zulmānisin hak itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehün sidre
serinde tāk-ı eyvānı

6. geçmege:-meg, -e

Gazel 234

Mısra: 6

*Vazgeçmek,
uzaklaşmak, terk etmek.*

cevher olur dilde ihlāş
olsa iksîr-i ‘amel
geçmege sen [bu] kîmyā-
yı hālîş-i kem-yâbdan

7. geçme:-me

Gazel 308

Mısra: 9

*Vazgeçmek,
uzaklaşmak, terk etmek.*

iy Şihâbî merd-iseñ
geçme cüvān-ı tazedden
bu zen-i dünyāya mâyil
olma zānîler gibi

8. geçdi:-di

Gazel 7

Mısra: 5

Değmek, işlemek.

cāna geçdi sehm-i esrār-ı
ğamuñ toymadı
sînede yaram açup ağzın
kalur hayrān aña

9. geçer:-er

Gazel 100

Mısra: 1

*(Bir yeri) İçinden
veya üstünden yol almak
sûretiyle aşip geride
bırakmak, boydan boya
katetmek.*

şehr içinde āfitāb u māh-ı
müsteşnā geçer
niçe yıllar geçdi kim
goñlüm aña şeydā geçer

10. geçer:-er

Gazel 148

Mısra: 5

*(Bir şey) Bir
nesnenin bir tarafından
girip öbür tarafından
çıkmak.*

hādeng-i ğamzesi yārūñ
zücāc-ı kıalbe geçer
zehî belālî nişān ü zehî
ğüşāde hālāş

11. **geçer:-er****Gazel 99**

Mısra: 1

"-dır, -dir, -dur, -dür".

çeşmüñ egerçi merdüm-i
şāhib-nazar geçer
görmezlenür fütādesin
ammā başar geçer

12. **geçer:-er****Gazel 100**

Mısra: 2

"-dır, -dir, -dur, -dür".

şehir içinde āfitāb u mäh-i
müsteşnā geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydā geçer

13. **geçer:-er****Gazel 18**

Mısra: 7

(Bir şey) Bir

nesnenin bir tarafından
girip öbür tarafından
çıkma.

tır-i āhum geçer
feleklerden

da'vet-i müstecābdur
güyā

14. **geçer:-er****Gazel 302**

Mısra: 1

(Bir şey) Bir

nesnenin bir tarafından
girip öbür tarafından
çıkma.

ğamze-i ğammāzveş
turmaz geçer 'āşıqları
yāra kan itdürmege bel
bağlamışdur hançeri

15. **geçer:-er****Gazel 100**

Mısra: 6

"..... diye,

şeklinde" anılmak.

geçmesin tırüm dimişdün
bī-tekellūf sīneye
iy kemān ebrū dayanmaz
şöyle bī-perrā geçer

16. **geçer:-er****Gazel 100**

Mısra: 8

(Zaman, ömür için)

Geçmek, aşmak, gelip
geçmek.

geçdi vuşlat va'de[si] sen
'ahde kılmazsın vefā
müddet-i hüsnüñ dahı
'ömrüm gibi cānā geçer

17. **geçdi:-di****Gazel 20**

Mısra: 8

Vazgeçme / terk

etme.

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
h'vābdan geçti velī
olmaz hayalüñden cüdā

18. **geçer:-er****Gazel 68**

Mısra: 3

... bilinmek, ...

şeklinde anılmak.

fārisi'l-hayl geçer hayli o
şūh-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
ğamzeleri baña rimāh

19. **geçdi:-di****Gazel 100**

Mısra: 7

(Zaman) geçmek,

geride kalmak.

geçdi vuşlat va‘de[si] sen
‘ahde kılmazsın vefâ
müddet-i hüsnüñ dahı
‘ömrüm gibi cānâ geçer

20. **geçdi:-di**

Kaside 19

Mısra: 1

(Bir yere) geçmek,
oturmak.

taht-ı neşâta geçdi gelüp
pâdişâ-yı ‘ıyd
düşdi diyâr-ı ‘âleme şıyt
ü şadâ-yı ‘ıyd

21. **geçdi:-di**

Kaside 20

Mısra: 8

(Bir yere) geçmek,
oturmak.

serv ü ‘ar‘ar şâh-ı gül
şimşâd ayağ üzre turur
geçdi yirlü yirine oturdu
erkân-ı bahâr

22. **geç:**

Gazel 62

Mısra: 1

"Vazgeç, bırak"
anlamında kullanılan söz
II İnsanı Allah'tan

uzaklaştıran her şeyi terk
etmek.

şabrumı görüp cefâsın
arturur ağyâr geç
gerçi derler dostum “el-
şabr miftâhü’l-ferec”

gece:

1. **gece:**

Gazel 286

Mısra: 8

Akşam güneşin
batımından gün
ağarıncaya kadar geçen
süre.

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hâlet-i süz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

geçer:

1. **geçer:**

Gazel 99

Mısra: 6

Makbul ve muteber
olmak.

bir ben degül ölümlüsi
ancağ helâki çok
bu ‘âlem ehli ser-beser
anı sever geçer

2. **geçer:**

Gazel 99

Mısra: 4

Geçerli olmak
durumu, tedavülde
olmak, hatırı sayılmak,
nazı olmak, nüfuzu
olmak.

bu ne kıbâb bâde-i ‘ışkuñ
hubâbıdur
bezm-i fenâda her ki o
meyden içer geçer

3. **geçer:**

Gazel 99

Mısra: 8

...gibidir.

bakmazsa ‘ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ ‘aceb degül
ğamzeñ hemîşe aña beni
ğamz ider geçer

geçüp otur:-

1. **geçüp otur:-di**

Kaside 23

Mısra: 36

Kelime Tipi: -
Bir mekana
yerleşmek, oturmak.

bāzār-ı gülistāna meger
olmağa 'aṭṭār
oturdı geçüp kûşe-i
dükkāna benefşe

gedā:

1. gedā:

Kaside 5

Mısra: 2

Dilenci, fakir

*II. Allah'ın tecellisini elde
etme yolunda dilencilik
yapan kişi.*

'arż-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādīşā saña
'arż eyleye niyaz ile
hālin gedā saña

2. gedā:

Gazel 125

Mısra: 2

Dilenci, fakir. II

Âşık, aciz.

nātüvāndür bu göñül
'aşkı kemānın çekmez
her gedā cü' ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

3. gedāya:-y, -a

Gazel 194

Mısra: 7

Dilenci, fakir. II

Âşık, aciz.

kīmyādur her gedāya
gerd-i rāhuñ dostum
tūṭiyādur dīde-i giryāna
hāk-i maḫdemūñ

4. gedālar:-lar

Kaside 25

Mısra: 38

Dilenci, fakir, köle.

elinde boyunca sīm ü zer
var-iken gör ne ṭāmī' dūr
gedālar gibi cām alup
ider bezmünde cer nergis

5. gedā:

Gazel 96

Mısra: 10

Aciz, çaresiz,

düşkün. II Âşık.

oldı Şihābī devlet-i
'ışkuñla ser-bülend
himmet olunca pādīşeh
olur gedā düşer

6. gedāya:-(y)a

Gazel 140

Mısra: 2

Aciz, çaresiz,

düşkün. II Âşık.

ḥayāl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevāya heves
meāl-i saltanat olmış o
bir gedāya heves

7. gedā:

Gazel 36

Mısra: 8

*Dilenci; yoksul,
fakir. II Âşık.*

pādīşāh-ı mülk-i ḥüsn
oldığı-çün maḡrūr olup
içtināb itmez gedā
āhından ol 'āl-i cenāb

8. gedā-y-iken:-y, -iken

Gazel 49

Mısra: 3

*Dilenci; yoksul,
fakir. II Âşık.*

gedā-y-iken 'aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyūn o hümā
himmet

9. gedā:

Gazel 53

Mısra: 4

*Dilenci; yoksul,
fakir. II Âşık.*

degül hālī ta‘abdan
tālībān-ı devlet-i dünyā
huzūr ehlidür itmez
hātīrā hergiz gedā devlet

10. gedālar:-lar

Gazel 79

Mısra: 3

*Dilenci; yoksul,
fakir. II Âşık.*

hāk-i pāyi tāk-ı devletdür
gedālar başına
nitekim şehirler serīne olur
olunur efser murād

gedālik kisvesi:

1. gedālik kisvesi:-ni

Gazel 200

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dilencilik, acizlik

*kıyafeti; elbisesi. II
Kanaat etme, azla
yetinme bağlamında.*

hilkat-i dībāya māyil
olma ey dil epsem ol
gey gedālik kisvesini
pādişāh-ı ‘ālem ol

geh:

1. geh:

Gazel 175

Mısra: 9

"Geh ... geh ..."

*bağlacı. Bazen, kimi
zaman.*

geh müzeyyendür gehi
tağyīr olur ey bāğubān
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra bak

2. geh:

Gazel 153

Mısra: 9

Ara sıra, bazen,

zaman zaman.

geh ‘ademden vār ider
mevcūdı gāh eyler ‘adem
bu tasarrufdan hemān
izhār-ı kudretdür garaž

3. geh:

Gazel 295

Mısra: 6

Ara sıra, bazen,

zaman zaman.

bilmedüñ bu gülistānuñ
remzini iy bāğbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbüli

4. geh:

Kaside 24

Mısra: 33

*Ara sıra, bazen,
zaman zaman.*

gösterür ‘acz ile geh yedi
başlı şu ‘bān
n’ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

5. geh:

Gazel 107

Mısra: 6

"Gāh ... gāh ..."

*bazen, ara sıra
anlamında bağlaç.*

hoş nevālar etdürür
‘uşşākına şehnāz-ile
her maḳāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

geh geh:

1. geh geh:

Gazel 296

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bazen... bazen...

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl

‘arz-ı ‘ārız eyler ol pür-
hâli bir yüzden dağı

gehî:

1. gehi:

Gazel 175

Mısra: 9

"Geh ... geh ..."
bağlacı. Bazen, kimi
zaman.

geh müzeyyendür gehi
tağyîr olur ey bāğubān
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra bak

2. gehi:

Gazel 51

Mısra: 7

"Gâh ... gâh ..."
bağlacı. II Bazen, ara
sıra.

kaşuñ yāsın gehi kūr gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
ğamzeñ nāvek-endāz it

gehî dānā şeved nadān

gehi nadān şeved

nādān:

1. gehî dānā şeved
nadān gehi nadān şeved

nādān:

Gazel 4

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bazen bilgili bilgisiz
bazen de bilgisiz bilgili
olur.

Şehābî in ‘aceb hālet būd
der-fen ‘ilm-i ‘aşk
gehî dānā şeved nadān
gehi nadān şeved nādān

gehvāre:

1. gehvāresinde:-si, -n, -
de

Gazel 231

Mısra: 4

Beşik. (Âşığın göz
bebeği.).

gönülden ey hayāl-i
dilber bir nazar gitmese
[vb]
gözüm gehvāresinde
hāşıl olmuş bir bebedsin
sen

gel:

1. gelmedin:-me, -din

Gazel 267

Mısra: 3

Gelmek, ortaya

çıkma.

hatt-ı müşğîn-i beyāza
gelmedin çıktı gâlat
müşkil oldu kaldı bu
sehv-i kalem kādū siyeh

2. gel:

Gazel 9

Mısra: 9

Emir anlamında
gel.

gel Şihābîye müdām içür
şarāb-ı vaḥdeti
dimesünler nerm-i keşret
ehli bî-meşreb baña

3. geldüñ:-dün

Gazel 11

Mısra: 1

Bir yerden dönüş
yapmak.

küy-ı dilberden mi
geldüñ iy şabā
merḥabā ehlen ve sehlen
merḥabā

4. gelür:-ür

Gazel 225

Mısra: 10

*Bir yerden dönüş
yapmak.*

ğubār-ı pāyine yüz sür
öñinde hāk-i rāh ol
Şihābī bezm-i çemenden
gelür o serv-i çemān

5. gelmedüñ:-me, -dü, -ñ

Gazel 249

Mısra: 8

Gelmek, uğramak.

bāde iç varmaga tā hāşıl-
ı 'ömrüñ bāde
gelmedüñ gam yimek-
içün bu hārāb-ābāda

6. gelür:-ür

Gazel 52

Mısra: 10

... gibi gelmek, ...

olarak görülmek, ...

olarak kabul edilmek.

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aña vuşlat gelür güyā be
yārān-ı şafā firķat

7. gelür:-ür

Gazel 229

Mısra: 8

... gibi gelmek, ...

*olarak görülmek, ...
olarak kabul edilmek.*

lebüñ āvāresidür belin
bezmüñde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hāmdan
hāmdan

8. gelür:-ür

Gazel 60

Mısra: 2

Başlamak.

açılşa gül gibi bāğa vü
gonca-i ğannāc
gelür terennüme bülbül
terāneye dürrāc

9. gelse:-se

Gazel 74

Mısra: 10

Belli bir zamana

ulaşmak.

fikr-i vaşluñla Şihābī şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse 'ıyd

10. geldi:-di

Gazel 76

Mısra: 3

*Gelmek. || İsabet
etmek.*

geldi tırüñ şadra geçti
sīnede cāy eyledüm
ey kemān-ebrü olur zīrā
müsāfir ercümend

11. gelsün:-sün

Kaside 12

Mısra: 8

*Belirmek,
görünmek, ortaya
çıkma.*

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

12. gel:

Gazel 58

Mısra: 7

"Bırak, vazgeç!"

*anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk
etmesini istemek.*

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmurān
mağrūr olma 'izzet ü
cāh-i cihāna hīç

13. gel:

Gazel 86

Mısra: 3

"Bırak, vazgeç!"

*anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk
etmesini istemek.*

cām-ı Cem ile kâse-i

Cemşîdi añma gel

hâkân-ı Çîn bu meclise

her dem çanak çeker

14. gel:

Gazel 210

Mısra: 9

"Bırak, vazgeç!"

*anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk
etmesini istemek.*

gel hâsed etme Şihâbî

sözleridür vâridât

cânib-i hâkdan aña her

dem olur ilhâm hem

15. gel:

Kaside 21

Mısra: 49

"Bırak, vazgeç!"

*anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,*

*alışkanlığını terk
etmesini istemek.*

‘ıyş-ı nûşuñ mevsümidür
çekme gel tûl-i emel
k’oldı māl-â-māl mülden
sâgar-ı şahbâ-yı gül

16. gelür:-ür

Gazel 247

Mısra: 3

(Bir hal bir

*kimseye) Hâkim olmak,
etkisini göstermek.*

hâtıruma gelür perîşânlık
yâr kâkül tağıtsa şâne-y-
le

17. geldi:-di

Gazel 198

Mısra: 8

(Ayet, vahiy)

*gelmek, inmek, nazil
olmak.*

gökden inmiş saña ey
mâh-liqâ âyet-i hüsn
Muştafâya nitekim geldi
kelâm-ı münzel

18. gelürse:-ür, -se

Gazel 139

Mısra: 7

(Bir maksatla) Bir

*yere uğramak, ziyaret
etmek,gelmek.*

gelürse meclise zerrîn
külâhı-y-la o sîm-endâm
toğa mehr-i sa ‘âdet başa
ola pür-ziyâ [meclis]

19. gel:

Gazel 51

Mısra: 6

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

dilâ nâzûk hevâlar kıllan
ammâ perdeden çıkmâ
mağâm-ı ‘ışka gel
sözünle nâyı saña dem-
sâz [it]

20. gel:

Gazel 133

Mısra: 10

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest

gel Şihâbî hayli erkek
sâzdur diñle kopupuz

21. **gel:**

Gazel 135

Mısra: 9

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür
gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arūs

22. **gel:**

Gazel 146

Mısra: 7

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

tolaşma Şāhidī şem'e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naqdini niçe
senün gibi tolandurmuş

23. **gel:**

Gazel 148

Mısra: 1

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

'avāma uyma gel eyle
bizümle şöhet-i hāş

tereddüdi қо ola gör
kabül-i bezm-i havāş

24. **gel:**

Gazel 175

Mısra: 4

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derūnuñ
rūşen it
gel bu şevk-ı 'aşk u pāk-i
fāyizü'l-envāra [bak]

25. **gel:**

Gazel 176

Mısra: 3

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

faşl-ı güldür gel
mu'allim hāne-i gül-zārı
gör
kim bahāristāndan okur
bülbul ü kumrı sebak

26. **gel:**

Gazel 201

Mısra: 3

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

iy pīr-i muḡān gel dil-i
güm-rāha delīl ol
kim didiler: "el-dāl 'alī
el-ḥayr kefā'il"

27. **gel:**

Gazel 206

Mısra: 9

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

ilet bu tuḥfe-i cāmı o
māha gel ey āh
zehī sa'ādet olursa
hediyemüz maḳbūl

28. **gel:**

Gazel 218

Mısra: 13

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında bir davet
ve çağırma sözü.*

gel tulu' it ey Şihābīnūñ
müşerref tāli'i
aḥter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-aḥterüm

29. **gel:**

Gazel 223

Mısra: 5
 "Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

gel cemālūn cilvesin 'arz
 it şafâ bulsın gönül
 merdüm-i çeşmüm saña
 müştâkdur ey nūr-ı 'ayn

30. gel:

Gazel 253

Mısra: 9

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

ey taze gonca-gül gibi
 gel bezm-i gülşene
 işit Şihābī zārını şavt-ı
 hezār-ise

31. gel:

Gazel 265

Mısra: 4

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

nuql-i meclis yiter leb-i
 la'lūn
 emelüm gel senūn-ile
 bāde

32. gel:

Gazel 289

Mısra: 2

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

gül ü mül mevsümidür
 taze bahār eyyāmı
 sākiyā gel süre şol cām-ı
 sürür encāmı

33. gel:

Gazel 294

Mısra: 1

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

gel tevāzu' hākine sür
 yüzüni dāmen gibi
 sākin ol her yerde ağız
 açma pīrāhen gibi

34. gel:

Kaside 13

Mısra: 41

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

Şihābī mücrime gel yā
 şefi'e'l-halk ol şāfi'
 ki cem'-i ümmete

maḥşerde yokdur lutfuña
 māni'

35. gel:

Kaside 22

Mısra: 28

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında bir davet
 ve çağırma sözü.*

tutaruz biz anı cām-ı
 mey-i gül-gün sākī
 hadd-i cānāni ögüp sen
 bize gel şun lāle

36. gel:

Gazel 27

Mısra: 9

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında kullanılan
 bir davet, çağırma sözü.*

gel Şihābī cür'a-i tiryāk-i
 gamdan behre al
 şunmadın bu sāki-i
 devrān cām-ı Cem baña

37. gel:

Gazel 142

Mısra: 8

"Buyur, haydi gel!"
*anlamlarında kullanılan
 bir davet, çağırma sözü.*

bil seni iy dil “sevād
veche fî’ d-dāreyn” ider
ḥaṭṭ-ı sevdayı gel eyle
levḥ-i ḥāṭırdan tırāş

38. **gel:**

Gazel 278

Mısra: 3

"Buyur, haydi gel!"

*anlamlarında kullanılan
bir davet, çağırma sözü.*

gel bāğa gūş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gulğule
eṭrāf u kūşe’i

39. **gel:**

Gazel 61

Mısra: 9

"Haydi, durma."

anlamında bir söz.

gel teveccüh kıl tevekkül
semtine
kimseye ‘arz etme rūyı
ihtiyāc

40. **gel:**

Gazel 19

Mısra: 7

"Gel, hadi!"

*manalarına gelen
cümlelerin anlamına göre*

*rica ya da emir bildiren
sözcük.*

getür peygām-ı yāri
ḥayra gir gel iy şabā
billāh
şafā-yı ḥāṭır içün bir
tesellā eyle aḥyānā

41. **gel:**

Gazel 182

Mısra: 14

"Gel, hadi!"

*manalarına gelen
cümlelerin anlamına göre
rica ya da emir bildiren
sözcük.*

rahm it Şihābī ‘āşiye ey
kātib-i kaza
gel ḥaṭṭ-ı ‘avfı defter-i
cürm ü günāha çek

42. **gel:**

Gazel 161

Mısra: 3

"Bırak, dön"

anlamında bir söz.

tammā‘ olma zelle-i
ḥvān-ı vişāle gel
iy dil kanā‘at ehli dedi:
“zel men ṭama”

43. **gelüp:-üp**

Gazel 195

Mısra: 3

*(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.*

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında kadeḥden
zer ü la‘lin ḥalḥal

44. **gelüp:-üp**

Gazel 199

Mısra: 10

*(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.*

ey Şihābī gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n’eyler gelüp
çün ḥāne-i ḥürrem degül

45. **gelüp:-üp**

Gazel 264

Mısra: 7

*(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.*

gelüp uğrar o şehsüvār
deyü
tururın yollarında āmāde

46. **gelüp:-üp**

Kaside 19

Mısra: 1

(Bir maksatla bir yere) Uğramak, varmak, ulaşmak.

taht-ı neşāta geçdi gelüp
pādişā-yı 'ıyd
düşdi diyār-ı 'āleme şıyt
ü şadā-yı 'ıyd

47. **gelüp:-üp**

Kaside 21

Mısra: 3

(Bir maksatla bir yere) Uğramak, varmak, ulaşmak.

cünd-i ezhār ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkdı gülşene
dārāt-ıla dārā-yı gül

48. **gelüp:-üp**

Kaside 22

Mısra: 3

(Bir maksatla bir yere) Uğramak, varmak, ulaşmak.

al cāme-y-le gülistāna
gelüp başdı ayak

başladı aldı ele sāgar-ı
gül-gün lāle

49. **gelüp:-üp**

Kaside 25

Mısra: 24

(Bir maksatla bir yere) Uğramak, varmak, ulaşmak.

çemen iklîmine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a'lāña
bugün indürdi ser nergis

50. **gelmiş:-miş**

Gazel 246

Mısra: 6

(Bir maksatla) Bir yere uğramak, gelmek, ziyaret etmek.

gizlenür zülfi şebinde
dilberün hāl-i lebi
la'l uğurlamağa gelmiş
şanki hindü-yı siyāh

51. **gelmiş:-miş**

Kaside 20

Mısra: 16

(Bir maksatla) Bir yere uğramak, gelmek, ziyaret etmek.

reng-i elvānıyla nakş oldı
bugün ferhād-ı bāğ
seyr için gelmiş haşemle
anda haķān-ı bahār

52. **geldügin:-düg, -in**

Gazel 244

Mısra: 9

(Bir maksatla) Bir yere uğramak, ziyāret etmek, gelmek.

bezme geldügin görüp
cām-ı şarāb-ı la'l fām
dökdi sākīnün Şihābī
çeşmüm ayağına şu

53. **gel:**

Gazel 195

Mısra: 2

"Buyur, haydi gel"
anlamlarında bir davet
ve çağırma ifadesi.

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sākī ele al

54. **gel:**

Gazel 312

Mısra: 6

"Buyur, haydi!".

h   ret-i '   i gibi      
fığanum g   klere
gel tarah   um    l ba  a ey
mehrib   num ermeni

55. **gel:**

Gazel 101

Mışra: 1

"Buyur, haydi gel!".

gel k     -ı fa  r-ıla fa  r it
ki sult   nl    budur
t   c-ba     ol h   dh   -i
c   na S   leyman   lık budur

56. **gel:**

Gazel 279

Mışra: 4

"Gel vazgeç,
boşver, yapma"
anlamında kullanılmıştır.

p         m z   f   -ile
boynı ba   lu    lu   am
   sit   n-ı devlet    nden
s   rme gel ben bende'i

gel-:

1. **gelür:-  r**

Kaside 12

Mışra: 10

Ortaya      mak,
Peyda olmak.

'     devrinde sağa iy dil
ne    m

'     s   zından gelür    vt-ı
na   m

2. **gelse:-se**

Gazel 28

Mışra: 13

(Bir maksatla bir
yere) U   ramak, varmak,
ulaşmak.

gelse a     r    h   b      ma
b   -ı y  ra
ki g         sa ider recm-i
        ni    h   b

3. **gelse:-se**

Gazel 33

Mışra: 8

(Bir maksatla bir
yere) U   ramak, varmak,
ulaşmak.

d   nerdi r   z-ı d     na bu
     -ı t   rem   z
cem'-i       ya gelse ger
ol     '-i        b

4. **gelmesin:-me, -sin**

Gazel 177

Mışra: 1

(Bir maksatla bir

yere) U   ramak, varmak,
ulaşmak.

bezm-i b    a gelmesin
deyü se   erden b    ayak
nergis    g   l oldılar g   l-
z  r içinde g   z    lak  

5. **geldi:-di**

Gazel 198

Mışra: 6

(Bir maksatla bir
yere) U   ramak, varmak,
ulaşmak.

     -i      be du    l
eylemek-i    n t   r   n
geldi pey    nlar   n evvel
a  a etdi m       l

6. **geldi:-di**

Gazel 230

Mışra: 5

(Bir maksatla bir
yere) U   ramak, varmak,
ulaşmak.

     içinde g     t-u-g   
olsa      n geldi deyü
        ne      a      a
gelmez o              den

7. **geldi:-di**

Gazel 255

Mısra: 3

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña karşı turur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

8. **gelmesin:-me, -sin**

Gazel 261

Mısra: 9

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-hū kırbında
ağyār-ı şeytān her gice

9. **gelse:-se**

Gazel 264

Mısra: 10

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

cān çekerdı Şihābī
pīşkeşin
gelse odasına bir ağa-
zāde

10. **gelmez:-mez**

Gazel 273

Mısra: 8

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

şormağ-içün hāl-i
maḥzūnın göñül
Ya ‘kūbınuñ
gelmez ol Yūsuf-liḳā
beytü’l-hazenden cānibe

11. **gelmez:-mez**

Gazel 274

Mısra: 6

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

getdi reh-i kūyuñda
vücūdından eşer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā sağ esen olsa

12. **gelen:**

Gazel 315

Mısra: 2

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

13. **gelince:-ince**

Kaside 11

Mısra: 22

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

Şihābī haste dile kıl ‘ilāc
şefkatūñi
gelince dār-ı şifā-yı
kapuña qalb-i vecī‘

14. **gelsin:-sin**

Kaside 21

Mısra: 44

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

dāğlardan gül gül oldu
sīnemūñ şahñı yine
seyr iden gelsin temāşā
itmege şahrā-yı gül

15. **geldi:-di**

Kaside 23

Mısra: 4

(Bir maksatla bir

yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

iklīm-i ‘ademden çemen-
i milk-i vücūda
boynın burarak geldi
ğarīb-āne benefşe

16. **geldi:-di**

Kaside 23

Mısra: 6

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

ezhār-ı firāvān-ile gül-
zār-ı bahāra
geldi ki şürū‘ eyleye
seyrāne benefşe

17. **geldi:-di**

Kaside 25

Mısra: 3

(Bir maksatla bir
yere) Uğramak, varmak,
ulaşmak.

‘ademden ‘azm idüp
ya‘ni vücūd iklīmine
geldi
bahār irdi deyü ezhāra
verdi müjdeler nergis

18. **geldi:-di**

Gazel 40

Mısra: 10

(Bir kimse üzerinde)

belli bir durum veya
sıfatın etkisi görünür,
hissedilir olmak.

düşde gördüm ol mehün
hüsün Şihābī dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hūvāb-ı hūb

19. **geldi:-di**

Gazel 91

Mısra: 9

(Bir kimse üzerinde)

belli bir durum veya
sıfatın etkisi görünür,
hissedilir olmak.

tātār-ı ğamzelerine geldi
Şihābiyā
nağd-i vücūdı ğaret idüp
hep bölüşdiler

20. **gel:**

Gazel 276

Mısra: 2

"Buyur, haydi gel"

anlamlarında kullanılan
bir davet, çağırma sözü.

hayrete düşe ğam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n’olsa gerekdür beh deye

21. **geldi:-di**

Gazel 118

Mısra: 1

(Vakit için) gelmek,
ulaşmak.

vaqt-i gül geldi açıldı
hāne-i hāmmāreler
bādeye düşdi hūbāb-ı
mey gibi āvāreler

22. **gelür:-ür**

Gazel 208

Mısra: 10

(Bir kimse veya yer
üzerinde) Belli bir durum
veya sıfatın etkisi
görünür, hissedilir
olmak.

edeb üzre otur pīr-i
harābatuñ huzūrında
rumūzın fehm idüp diñle
gelür neyden nefes dem-
dem

23. **geldi:-di**

Gazel 309

Mısra: 3

(Bir hal bir
kimseye) Hâkim olmak.

şâh-ı gâm geldi cülûs
etdi serîr-i kâlbe
ol-imiş hâtırımıñ bā'îs-i
mesrûrlığı

24. **gelüp:-üip**

Gazel 139

Mısra: 6

(Bir maksatla) Bir
yere uğramak, ziyâret
etmek, gelmek.

olursın her gice bir
meclisün şem'-i şeb-arâsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikâ meclis

25. **gel:**

Gazel 308

Mısra: 5

"Gel" çağırma,
davet sözü.

egri bakma tîr-gerler gibi
gel 'uşşâkuña
kaşlarıñ yâsın yaşup
kurma kemânîler [gibi]

26. **gelür:-ür**

Gazel 86

Mısra: 1

(Bir maksatla bir
yere) Gitmek, varmak,
ulaşmak.

her kim ki bezm-i 'ışka
gelür bir ayak çeker
aña sebû-yı hâlka-i
rindân kulağ çeker

27. **gelür:-ür**

Gazel 304

Mısra: 5

(Bir maksatla bir
yere) Gitmek, varmak,
ulaşmak.

kapuña hûbân-ı 'âlem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i hüsne şâhsın
şâhâne gördüm ben seni

gel berü:

1. **gel berü:**

Gazel 62

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Beri gel, yaklaş.

geç riyâzat çenberinden
ko riyâyı zâhide
gel berü maymûn gibi bu
hâlka-i rindânı geç

gel!:

1. **gel:**

Gazel 200

Mısra: 10

"Buyur, haydi gel!"

anlamlarında bir
temenni, davet ve
çağırma sözü.

guşşa vü endûhdan ey dil
şikâyet eyleme
'âşık-ısañ gel gâm-ı 'aşk-
ıla şâd u hurrem ol

2. **gel:**

Gazel 208

Mısra: 11

"Buyur, haydi gel!"

anlamlarında bir
temenni, davet ve
çağırma sözü.

yağasın çâk idüp gel
şubha dek zâr eyle[sin]
bûlbûl
meger kim gönca
bikrinûñ lebini dişlemiş
şebnem

3. **gel:**

Gazel 232

Mısra: 8

"Buyur, haydi gel!"

anlamlarında bir

temenni, davet ve
çağırma sözü.

‘ışk âteşine yanmağa sen
evvelâ dilâ
gel döne-ağlamak
[nedür] öğren kebâbdan

4. gel:

Gazel 24

Mısra: 3

"Bırak, vazgeç!"
anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk
etmesini istemek için
kullanılan bir söz.

cām-ı keşretten geçüp
gel bâde-i vahdetden iç
neş'eyi evvel virür âhir o
keyfiyyet saña

5. gel:

Gazel 24

Mısra: 5

"Bırak, vazgeç!"
anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk
etmesini istemek için
kullanılan bir söz.

şāh-ı mülk-i fākā vü fakr
olagör dervīş gel
hilm-ile ammā hayā
olmak gerek ‘âdet saña

6. gel:

Gazel 29

Mısra: 3

"Bırak, vazgeç!"
anlamlarında olup bir
kimseden bir davranışını,
alışkanlığını terk
etmesini istemek için
kullanılan bir söz.

añma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşid ü Cem
‘âlem-i hikmetde mi’ rât-ı
Sikenderdür şarāb

gele gör-:

1. gele gör-:

Gazel 208

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bir (kere olsun)
gelip gör(mek).

dilersin hāne-gāhda
şūfiyā sen ‘âlem-i vahdet
gele meyhāne zevkin gör
bu dahı başka bir ‘âlem

gelen:

1. gelen:

Gazel 239

Mısra: 9

Bir maksatla bir
yere uğrayan, ziyâret
eden kişi.

Şihābī tekke-i dehre
gelen kurbān ider cānın
kadīmī âteş-i ‘aşk-ıla
yanmış bir ocağdur bu

gelip geç-:

1. gelip geç-:-di

Gazel 260

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Geride bırakmak,
harcamak (zaman
bağlamında).

geçdi yok yire Şihābī
gelip āvān-ı ‘ömür
hayflar gaflet-ile zāyi
olan evkâta

gelis:

1. gelişde:-de

Gazel 62

Mısra: 10

Gelme, geliş.

kūyuña vardukça ‘āşıklar
görünmezsın dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi hacc

gelmedin:

1. gelmedin:

Kaside 11

Mısra: 8

Gelmeden (önce).

henüz tıfl iken olmuşdı
seyr-i ‘ilm ile siper
halīme gelmedin
ümmü’l-kitāb idi rażī‘

2. gelmedin:

Kaside 11

Mısra: 19

Gelmeden (önce).

müşerref olmağa vaż‘
itdi cebhesin halīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vażī‘

gelür gider:

1. gelür gider:

Gazel 105

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gelip gitmek,
sürekli gidiş geliş
yapmak, kararsız
davranmak.*

ğurūr-ı hüs-n-ile cānā
iñende itme istiğnā
güzellik ber-çarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

gemi:

1. gemiye:-ye

Gazel 276

Mısra: 8

*Su üstünde giden
büyük taşıt, sefine.*

āb üstünde yatur keştiye
beñzer bu zemīn
cān atar ‘ākıl olan qaraya
girmez gemiye

genc:

1. gencine:-i, -n, -e

Gazel 1

Mısra: 14

*Hazine, define,
kenz.*

yārdan fūrkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
ğuşşa gencine bırağdum
bu ten-i tenhāy

2. gencine:-i, -n, -e

Gazel 202

Mısra: 5

*Hazine, define,
kenz.*

kā’inātuñ gencine
vermez kanā‘at küncini
şanma ey mün‘im ki māl
ile menāl ister gönül

genc-i ğam:

1. genc-i ğam:-uñ

Gazel 236

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gam hazinesi. II
Dert, keder.*

hāne-i dil қо ҳарāb
olmağa yüz tutasın teg
çıkmāsın genc-i ğamuñ
bu dil-i vīrānumdan

genc-i hüs-n:

1. genc-i hüs-n:-üñ

Gazel 133

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

güzelliğinin hazinesi.

genc-i hüsnüñ ger nihân
olursa gözden tañ degül
didiler t̃alibler anuñ
adına kenzü'r-rumuz

genc-i maḥabbet:

1. **genc-i maḥabbet:**

Gazel 288

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk hazinesi.

sīnem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazīnesi
sulṭān-ı 'ışkuñ olsa gönül
tañ mı ḥāzini

genc-i nihān:

1. **genc-i nihān:**

Gazel 314

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gizli hazine.

Ḥusrevānī ḥum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyḥāneye düş
bozdı t̃ılısımın sākī

gencīne:

1. **gencīneler:-ler**

Gazel 115

Mısra: 6

Hazine.

dilde tañ mı saklasam

'aşk u muḥabbet

cevherin

kūşe-i vīrānede

gencīneler medfūn olur

gendüm-firib:

1. **gendüm-firib:**

Gazel 208

Mısra: 4

Hız. Âdem'in

cennetten kovulmasına

sebepe olduğu rivayet

edilen meyve.

ruhında ḥāline aldansa

tañ mı merdüm-i

çeşmüm

cinān bāğında çün

gendüm-firīb olmuş-

durur âdem

gendüm-fürüş:

1. **gendüm-fürüş:**

Gazel 144

Mısra: 8

Buğday satıcısı.

ḥāşıl-ı a 'mālūñ olmaz

cevce şatar-ısañ riyā

ḥırmen-i 'ālemde olma

nāhidā gendüm-fürüş

gendüm-gün:

1. **gendüm-gūna:-+a**

Gazel 205

Mısra: 9

Buğday renkli.

ey Şihābī ideli ol māhı

gendüm-gūna meyl

ḥırmen-i 'ömri hevā

bādına verdüm mā-ḥaşal

ger:

1. **ger:**

Gazel 7

Mısra: 8

Eğer, şayet.

eşk-i çeşm-i ḥūn-

perverdüm ki merdüm-

zādedür

olsa ger lālā 'aceb mi

lāle-i nu 'mān aña

2. **ger:**

Gazel 7

Mısra: 4

"Eğer" edatı.

zülfünü cīm ü kadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

3. ger:

Gazel 33

Mısra: 8

"Eğer" edatı.

dönerdi rüz-ı düşına bu
şām-ı tîremüz
cem' -i şafāya gelse ger
ol şem' -i āfītāb

4. ger:

Gazel 62

Mısra: 7

"Eğer" edatı.

ger қаза-y-ile beni қатл
etse һунһVār-ı çeşm
қазіler virsin demüm
һıllinde іbrāya һucc

5. ger:

Gazel 67

Mısra: 6

"Eğer" edatı.

çekme gam-ı zamāne'i
sen yek-nefes için

‘ārif odur ki göre hemān
ger demi feraḥ

6. ger:

Gazel 113

Mısra: 1

"Eğer" edatı.

çıkmasa nūr-ı ziyā ger
nār-ı āhumdan şerer
her gice şem' -i nücūmı
gökde yer yer kim yaḫar

7. ger:

Gazel 133

Mısra: 3

"Eğer" edatı.

genc-i ḫüsnūñ ger nihān
olursa gözden tañ degül
didiler tālibler anuñ
adına kenzü'r-rumuz

8. ger:

Kaside 22

Mısra: 22

"Eğer" edatı.

tıfl-ı eşki vü ciger
kūşesidür Ferḫāduñ
n'ola ger şefkat-ile
beslese hāmūn lāle

9. ger:

Kaside 25

Mısra: 33

"Eğer" edatı.

temāşā-yı riyāza ger
sa'ādetle süvār olsañ
semendūñ pāyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

10. ger:

Gazel 61

Mısra: 4

"Eğer" edatının

nazımda kullanılan
biçimidir II "Şayet"
anlamında.

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şürāḫīden urunsam
başa tāc

11. ger:

Gazel 72

Mısra: 8

"Eğer" edatının

nazımda kullanılan
biçimidir II "Şayet"
anlamında.

görmedüm bir niçe
gündür o meh çārdehī

dūd-ı āhum n'ola ger
göklere eylerse şu'ūd

12. ger:

Gazel 75

Mısra: 7

"Eğer" edatının
nazımda kullanılan
biçimidir II "Şayet"
anlamında.

ger 'ākıl-iseñ hıkd kabūl
etme Şihābī
k'itdi ḥasedi kāmīl olan
ehl-i ḥired-red

13. ger:

Gazel 93

Mısra: 1

"Eğer" edatının
nazımda kullanılan
biçimidir II "Şayet"
anlamında.

māyil olsa 'āşıkā
dünyāda ger
dir-idüm yārüm bütün
dünyā deger

14. ger:

Gazel 36

Mısra: 1

"Eğer" edatının
nazımda kullanılan

biçimidir || "eğer, şayet"
anlamındaki şart edatı.

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

15. ger:

Gazel 49

Mısra: 1

"Eğer" edatının
nazımda kullanılan
biçimidir || "eğer, şayet"
anlamındaki şart edatı.

ezelden āb-ı 'ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda ḥil'at-i ḥilkat

16. ger:

Gazel 184

Mısra: 1

"Eğer, şayet"
anlamında şart edatı.

ger gül-āb u misk-ile
taḥmīr ola āb u gülüñ
nāfe gibi 'ākıbet ḥāk-i
siyehdür menzilüñ

17. ger:

Gazel 267

Mısra: 2

"Eğer" edatının
nazımda kullanılan
biçimi olup "eğer, şayet"
anlamına gelen şart
edatı.

ḥalkdan kaçır qarīn
olmaz rakīb-i rū-siyeh
karasından beñzedirdüm
olsa ger āhū-siyeh

18. ger:

Kaside 25

Mısra: 58

"Eğer" anlamında
bağlaç.

niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şükūfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

gerçi:

1. gerçi:

Gazel 26

Mısra: 3

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

gerçi İbrāhīme gül-zār
oldı āteş 'ışk-ıla

ey Ḥalīlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

2. gerçi:

Gazel 58

Mısra: 3

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

ey māh gerçi zerre
dediler dehānuñı
gören miyān-ı müyuñı
gelmez miyāne hīç

3. gerçi:

Gazel 68

Mısra: 1

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbāh
metn-i şemsiye gibi
hüsnidür anuñ îzāh

4. gerçi:

Gazel 83

Mısra: 1

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezīz

ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezīz

5. gerçi:

Gazel 88

Mısra: 5

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

melāmet şīvesidür gerçi
kim rüsvāy-ı 'ışk olmak
ḥaḳīkat zevḳ-i rūḥıdur bu
fende başka 'ālem var

6. gerçi:

Gazel 89

Mısra: 1

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

dilberüñ gerçi leb-i la'l ü
ruh-ı gül-günı var
'āşıkuñ da eşk-i rengīn ü
dil-i pür-hūnı var

7. gerçi:

Gazel 106

Mısra: 4

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş ḳalb-i yār

gerçi ḥākister dilā āyīne-i
āhen açar

8. gerçi:

Gazel 127

Mısra: 5

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

noktadur gerçi medār-ı
ḥākde şuğr-ı vücūd
'ālemi devr itmede
ammā ki per-gār olmuşuz

9. gerçi:

Gazel 134

Mısra: 9

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

10. gerçi:

Gazel 135

Mısra: 10

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür

gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arūs

11. gerçi:

Gazel 166

Mısra: 2

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

gerçi hilkat birdür ammā
kim ṭabāyi' muhtelif
sākin-i meyḥāne ben
mescidde şūfī mu'tekif

12. gerçi:

Gazel 214

Mısra: 2

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

kuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

13. gerçi:

Gazel 217

Mısra: 10

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.

ṭālib-i iksīr-i luṭfuñdur
Şihābī ḥāk-sār
ḥıdmetüñde ḥālīšem
gerçi nühās-ı aḥḳarem

14. gerçi:

Gazel 83

Mısra: 6

"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamlarında
bir zarf.

eşk ü çehrem yāra 'arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
ḥübāna sīm ü zer lezīz

15. gerçi:

Gazel 21

Mısra: 8

"Aslına bakılırsa"
anlamında zarf.

almadı kimse hevā-yı
zülfdan būy-ı vefā
yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

16. gerçi:

Gazel 58

Mısra: 11

"Aslına bakılırsa"
anlamında zarf.

etdüm ḥadeng-i āhumı
gerçi Şihābiyā
tīr-i murada varmadı bir
kez nişāne hīç

17. gerçi:

Gazel 125

Mısra: 5

"Aslına bakılırsa"
anlamında zarf.

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler
āhınuñ bencileyin kimse
duḥānın çekmez

18. gerçi:

Gazel 153

Mısra: 1

"Aslına bakılırsa"
anlamında zarf.

ḥūblardan gerçi iy dil
ḳurb-ı vuşlatdur ğaraż
ehl-i 'aşḳa ḳurb-ı
vuşlatdan muḥabbetdür
ğaraż

19. gerçi:

Kaside 5

Mısra: 16

"Aslına bakılırsa"
anlamında zarf.

yā Rab Şihābî ‘āşîye kı
mağfîret-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña

20. gerçi:

Kaside 9

Mısra: 13

"Aslına bakılırsa"

anlamında zarf.

gerçi çok taşvîr-i dil-keş
resmin itdi kilik-i şun
düşmedi eşkalde nakş-ı
mişâl-i Muştafâ

21. gerçi:

Gazel 62

Mısra: 2

"Her ne kadar;

*...ise de" anlamlarında
bağlaç.*

şabrumı görüp cefâsın
arturur ağıyar geç
gerçi derler dostum "el-
şabr miftâhü'l-ferec"

22. gerçi:

Gazel 254

Mısra: 1

"Her ne kadar;

*...ise de" anlamlarında
bağlaç.*

gerçi tıtdım sînemi ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

23. gerçi:

Gazel 260

Mısra: 6

"Her ne kadar;

*...ise de" anlamlarında
bağlaç.*

şeh-i 'ışık olan inen
şevkete meyyâl olmaz
gerçi dâra dirilen mâyil
olur dârâta

24. gerçi:

Gazel 280

Mısra: 5

"Her ne kadar;

*...ise de" anlamlarında
bağlaç.*

iştihâsı germ-idi gerçi
dilün hün-ı gama
hamdüli'llâh[*] anı
imtilâ

25. gerçi:

Gazel 113

Mısra: 10

"Aslına bakılırsa,

aslında" anlamında zarf.

hak bu kim hayli
muşanna'dur Şihābî
sözleri
şan'atında mâhir olur
gerçi her şāhib-hüner

26. gerçi:

Gazel 173

Mısra: 10

*"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.*

bî-bedel eyle Şihābî sen
zemîn-i şî'rünü
nazm u eş'âr içre gerçi
dinmedük bir vâdi yok

27. gerçi:

Gazel 297

Mısra: 10

*"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.*

ol mehûn medhîn Şihābî
dilte takdîr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şā'ir dilberi

28. gerçi:

Kaside 21

Mısra: 13

*"Aslına bakılırsa,
aslında" anlamında zarf.*

her şukûfe gerçi
olmuşdur makâmında
muķîm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bālā-yı gül

29. gerçi:

Gazel 292

Mısra: 4

" Her ne kadar;
...ise de" anlamlarında
bağlaç.

bildi 'ömri kühtedür şeb-
i fūrkat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī aķar yaşı

30. gerçi:

Gazel 299

Mısra: 7

" Her ne kadar;
...ise de" anlamlarında
bağlaç.

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

31. gerçi:

Kaside 23

Mısra: 19

" Her ne kadar;
...ise de" anlamlarında
bağlaç.

şarar başına gerçi Mesīhī
gibi ezrak
geldi ruḥ-ı yāri görüp
īmāna benefşe

32. gerçi:

Rübai 8

Mısra: 3

" Her ne kadar;
...ise de" anlamlarında
bağlaç.

gerçi mir'at-ı ḥalka çok
bağdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefā

gerçi ki:

1. gerçi ki:

Gazel 256

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gerçi; her ne kadar,
ise de.

gül ḥande etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

gerçi kim:

1. gerçi kim:

Gazel 160

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doğrusu şu ki. II
Aslında.

gerçi kim ister tecellā-yı
cemāl-i dilberi
tūr mānendi yanar
duymaz velī dīdāre şem

2. gerçi kim:

Gazel 200

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aslına bakılırsa,
aslında. || Şart anlamı
taşıyan cümlelerde "Her
ne kadar, ... ise de"
anlamına gelir.

şüretā bir katre-i kemdür
vücūduñ gerçi kim
cevher-i ma'nī nişār
etmekde baḥr-i a'zam ol

gerd:

1. gerdini:-i, -ni

Gazel 156

Mısra: 8

Toz, toprak, gubar.

şehsüvârum pâyına
düşüp semend-i 'ışkuñuñ
gö[r]medi gerdîni gerdün
ablâkî oldı sağağ

gerd-i rāh:

1. **gerd-i rāh:-uñ**

Gazel 194

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayak

*bastığı yolun tozu, ayak
tozu.*

kımyādur her gedāya
gerd-i rāhuñ dostum
tūtiyādur dīde-i giryāna
hāk-i mağdemüñ

gerdiş-i dehr:

1. **gerdiş-i dehr:**

Kaside 22

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Dünyanın dönüşü.

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebḥür için micmer-i
gerdün lāle

gerdiş-i devrān:

1. **gerdiş-i devrān:**

Gazel 98

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dönen dünya,

devrān, felek.

gerdiş-i devrān Şihābī
cevri çok eyler baña
yok nihāyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

gerdün:

1. **gerdün:**

Gazel 32

Mısra: 3

Dönen, devreden II

*Dünya, semâ, felek,
gökyüzü.*

bize gösterdi lu'bet-bāz
gerdün
ḥıyāl-i zıllde eşkāl-i
ğarāyib

2. **gerdün:**

Gazel 1

Mısra: 15

Dönen, devreden II

Dünya, sema, felek; baht.

iñlemezdi benüm için
gice gündüz gerdün
bezm-i miḥnetde enīn
itmese nālem nāyı

3. **gerdün:**

Gazel 156

Mısra: 8

Asuman, felek, gök;

baht, talih.

şehsüvârum pâyına
düşüp semend-i 'ışkuñuñ
gö[r]medi gerdîni gerdün
ablâkî oldı sağağ

gerdün-ı gerdān:

1. **gerdün-ı gerdān:**

Gazel 261

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Durmaksızın dönen

felek, dünya.

zülfi ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

gerek:

1. **gerek:**

Gazel 45

Mısra: 10 Gerekirse.	Gerek yok, lüzum yok.	Elzem, lazım, olmalı.
Şihābī gibi ‘aşkuñ müşkilātın idemezsin hāl gerek sen iy müderris ḥalvete gir keşf-i keşşāf it	Şihābī yād idüp ağzın ‘adem mülkine ‘azm itdi gerekmez aña hem-reh guşsa-i cānāneden ğayrı	gül-zār-ı ḥüsni pür ola nev‘-i şükūfeden lāle‘ızār u gül-ruḥ u gonca-dehān gerek
2. gerek-imiş:-imiş Gazel 174 Mısra: 6 Olmalı, gerek.	5. gerek: Gazel 188 Mısra: 1 Elzem, lazım, olmalı.	8. gerek: Gazel 188 Mısra: 6 Elzem, lazım, olmalı.
her şikār ardınca olmuşdur yeler oñmaz dil gerek-imiş vākı‘ā olduğı şayyād oñmaduk	meclisde şākī bir püser-i nev-cüvān gerek şūḥ u zarīf ü işve-ger ü nüktedān gerek	didüm şarāb-ı la‘lūñ içün ḥastedür göñül didi benefşe ile mey-i erguvān gerek
3. gerekmez:-me, -z Gazel 134 Mısra: 1 Gerek yok, lüzum yok.	6. gerek: Gazel 188 Mısra: 2 Elzem, lazım, olmalı.	9. gerek: Gazel 188 Mısra: 8 Elzem, lazım, olmalı.
gerekmez gülşen-i dehrī baña ey gül beden sensiz cihān ü cānı cānā n’eylerin sensiz (-)	meclisde şākī bir püser-i nev-cüvān gerek şūḥ u zarīf ü işve-ger ü nüktedān gerek	‘āşık odur ki anda ola ‘ışkdan eğer da‘vi-y-se ma‘nī ‘āşıka dirler nişān gerek
4. gerekmez:-me, -z Gazel 301 Mısra: 10	7. gerek: Gazel 188 Mısra: 4	10. gerek: Gazel 188 Mısra: 10

*Elzem, lazım,
olmalı.*

mahbûb odur ki rûh-ı
muşavver ola hemân
zülfi vü kıddi kaşı anuñ
şekl-i cân gerek

11. gerek:

Gazel 188

Mısra: 12

*Elzem, lazım,
olmalı.*

didüm vefâlar eyle
Şihâbîye vaktidür
didi vefâ maḥalline daḥı
zamân gerek

12. gerek:

Gazel 156

Mısra: 4

*"Herhâlde"
anlamında olup şart
cümlelerinde üstün
ihtimali bildirir.*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyâdı üzre akduḡın
der gören âḫir ḫarâb etse
gerek Bağdâd Şat

13. gerek:

Gazel 24

Mısra: 6

*"Olmalı" anlamında
kullanılan bir söz, lazım.*

şâh-ı mülk-i fâḫa vü fakr
olagör dervîş gel
ḫilm-ile ammâ ḫayâ
olmak gerek 'âdet saña

14. gerek:

Kaside 20

Mısra: 32

*"Olmalı" anlamında
kullanılan bir söz, lazım.*

mevsim-i ḫüsnünde şun
şâḳî şarâb-ı lâle-renk
devr-i câm-ı mey gerek
olinca devrân-ı bahâr

15. gerekdür:-dür

Gazel 25

Mısra: 10

*Gerek, lazım,
gerekli; gerekir.*

Şihâbî ol sehî kıddüñ
'ömrüñ dırâz olsun
gerekdür 'âlem içr'arada
zîrâ ḫimmet-i a'lâ

16. gerek:

Gazel 41

Mısra: 8

*"Olmalı, icap,
gerekli" anlamında
kullanılan bir söz.*

küfr-i zülfüñ şaklar-imîş
ol raḳîb-i dil-siyâh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koynından şalîb

gerekse:

1. gerekse:-se

Gazel 200

Mısra: 12

Gerekirse.

ḳaddüñi kemân mânendi
büker zât-ı çarḫ
sen gerekse kuvvet-i
bâzûda mişl-i Rüstem ol

germ:

1. germ:

Kaside 18

Mısra: 31

*Sıcak, hararetli,
coşkulu.*

germ ile 'aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurûr
rûz u şeb ḡaflet-ile oldı
işüm fişk u fücûr

germ it-:**1. germ it-:****Kaside 12**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hararetlendirmek,
çoşkunluk vermek, şevke
getirmek.*

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

germ ol-:**1. germ ol-:-up****Gazel 36**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kızarmak, kırmızı
renk almak;
hararetlenmek, coşmak,
kendinden geçmek.*

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rūşen olur şevk ü
tābindan o dem bezm-i
şarāb

2. germ ol-:-up**Gazel 160**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kızarmak, kırmızı
renk almak;
hararetlenmek, coşmak,
kendinden geçmek.*

germ olup dil virdi
meclisde ruḥ-ı dildāre
şem‘
şevkden göz göze
yandurdu vücūdın yāra
şem‘

3. germ ol-:-up**Gazel 134**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hareketlenmek,
kızışmak (alışveriş
bağlamında).*

senüñ bāzār-ı ḥüsnüñ
germ olup ḥumret
belürdikçe
benüm zerd oldı çehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

4. germ ol-:-up**Gazel 233**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hararetlenmek,
kızışmak. II Çok arzu*

*duymak, coşmak. II
Acele etmek.*

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihabī ḡaflete
aç gözüñi di ne gördüñ
bu ḥayal-i ḥāṽbdan

germi it:**1. germi it:-er****Gazel 11**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Hararetlendirmek,
çoşkunluk vermek,
şevklendirmek.*

germi ider mehr ü
muḥabbet meclisin
kaçma sen āh-ı
Şihābīden şehā

germ-iken:**1. germ-iken:****Gazel 217**

Mısra: 4

Sıcakken.

ermeye lāyık mı luṭfuñ
pertevi ben zerreye
germ-iken hengām-ı
mehr-i cūduñ ey şāh-ı
kerem

germiyet:**1. germiyetle:-le****Gazel 91**

Mısra: 3

Hararet, sıcaklık.

germiyetle hiddet idüp
od-ıla kebâb
birbirisi-y-le karşı be
karşı söğüşdiler

geşt et:-**1. geşt et:-dü, -m****Gazel 214**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezmek.

derbeder olup cihân
deştini geşt etdüm velî
hîç bir yâr-ı vefâdâr
âsitânın bulmadum

geşt eyle:-**1. geşt eyle:-r, -ise, -n****Gazel 75**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dolaşmak, gezmek.

geşt eyler-iseñ küyü idüp
kaṭ‘-ı menâzil
bil haddüñi kim saña olur
le-hadd-i had

geşt-i gül:**1. geşt-i gül:****Kaside 24**

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Gül seyri, gül
bahçesi gezintisi.*

yemm-i ahzâr çemen ü
zevrâkîdür geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

get:**1. getdi:-di****Gazel 274**

Mısra: 5

*Uzaklaşmak,
ayrılmak, gitmek.*

getdi reh-i küyüñda
vücüdından eşer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabâ sağ esen olsa

getür:**1. getür:****Gazel 77**

Mısra: 5

*Eriştirmek,
ulaştırmak.*

cām-ı Cem-ile sâķi getür
bezme bâde’i
çün bâde verdi tâcını
Cemşîd ü Keykubâd

2. getürdi:-di**Kaside 19**

Mısra: 24

*Bir şeyle birlikte
gelmek, o şeyin gelmesini
sağlamak.*

altun ‘alemlle mäh-ı
nevâ-yı mîr-muhteşem
getürdi dikdi kapuña
‘izzet livâ-yı ‘ıyd

3. getürür:-ür**Gazel 35**

Mısra: 6

*Getirmek || sunmak,
takdim etmek.*

niye bu süz ü bu nâle
niye ne iñi ‘aceb
getürür şafâ-y-ıla sâķi
şarâb-ı ‘inâbı

4. **getürmişdür:-miş, -dür**

Gazel 244

Mısra: 6

Getirmek,
nakletmek, haber
vermek, bildirmek ||
Sunmak, takdim etmek.

cüy akıtdı merdüm-i
çeşmüm lebûn yād
eyleyüp
küh-ken güyā
getürmişdür der-i Şirîne
şu

5. **getür:**

Gazel 19

Mısra: 7

*Bir varlığın
gelmesini sağlamak; söz
konusu varlığı, sözü
söyleyen kişiye veya
sözün söylendiği yere
eriştirmek, ulaştırmak.*

getür peygām-ı yāri
hayra gir gel iy şabā
billāh
şafā-yı hātır için bir
tesellā eyle ahyānā

getür:-

1. **getürdi:-di**

Gazel 289

Mısra: 8

*Bir kimse veya şeyle
birlikte gelmek,
gelmesini sağlamak.*

‘acabā kınkı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seherī peygāmı

2. **getürdi:-di**

Gazel 278

Mısra: 1

Getirmek,
eriştirmek, ulaştırmak.

sākī getürdi lā‘lūne
haṭṭuñ benefşe’i
sen de kebābı şīşe қо pür
eyle şīşe’i

3. **getürdi:-di**

Gazel 140

Mısra: 5

*(Bir araya)
Getirmek, birleştirmek.*

meyün şafası getürdi
maḳāma ‘uşşākı
neyün hevāsını duydu
ider nevāya heves

getürdi:

1. **getürdi:**

Gazel 13

Mısra: 9

*... durumuna
gelmesine sebep olmak.*

zülfine bağılu getürdi dili
hāl-i ruḥsār
Rûm elinde olur ekşer bu
dil-āver peydā

gevher:

1. **gevher:**

Gazel 13

Mısra: 16

*(Fars.) Cevher,
mücevher, elmas, inci.*

ṭab‘-ı baḥrine Şihābī yine
ğavvāş oldı
Rište-i nazma çeküp
eyledi gevher peydā

gevher-i murād bul:-

1. **gevher-i murād bul-**

:-ur

Gazel 96

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Murad

*cevheri/mücevheri
bulmak. II Muradına
ermek, isteğine
kavuşmak, dileği
gerçekleşmek.*

bulur şafâ-ḥâṭır-ıla
gevher-i murād
deryâ-yı 'ışka şol kişi
kim âşinâ düşer

gevherler ol-:

1. gevherler ol-:-dı

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mücevher olmak;

*takı, süs eşyası olarak
kullanılmak.*

gevherler oldu kulağına
gül 'arūsünü
dürler nişār eyledi üstine
jâleler

gevher-nisār ol-:

1. gevher-nisār ol-:-ur

Gazel 144

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mücevher saçan

(kimse) olmak.

dişlerü nazmında
dildāruñ olur gevher-
nişār
feyz bādından Şihābī
baḥr-ı ṭab'um etse cüş

gey:

1. geymiş:-miş

Gazel 16

Mısra: 10

Giymek, giyinmek.

iy Şihābī güş idüp bu
girye birle mātemüm
kara geymiş Ka'be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

2. geyünür:-ün, -ür

Gazel 87

Mısra: 4

Giymek, giyinmek.

itmege sifk-i dimā her
dem ruḥuñ rengin olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

3. geyinmiş:-in, -miş

Kaside 23

Mısra: 17

Giymek, örtünüp

*korunmak için bir şeyi
vücuduna geçirmek.*

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī
endāmı kamu şūh u
zarīfâne benefşe

4. gey:

Gazel 200

Mısra: 2

(Elbise) giymek.

ḥilkat-i dībāya māyıl
olma ey dil epsem ol
gey gedālik kisvesini
pādişāh-ı 'ālem ol

gey-:

1. geyinüp:-in, -üp

Kaside 22

Mısra: 15

Giymek.

geyinüp başına bir
kırmızı yelken takye
bezme sāķīlik ider şāhid-
i mevzūn lāle

2. geyer:-er

Kaside 25

Mısra: 10

Bir giyeceği

*bedenine veya herhangi
bir organına geçirmek.*

zümürürd tahta
geçmişdür çemen
mülkine mîr oldu
anuñ-çün başına tâc-ı
muraşşâ'lar geyer nergis

3. geyüp:-üp

Kaside 24

Mısra: 9

*Gymek, giyinmek,
kuşanmak.*

câme-i kühlî geyüp
Vâmıka şan 'arz eyler
'ayn-ı mekhûlî-y-ile
şîve-i 'Azrâ sünbül

4. geyer:-er

Gazel 261

Mısra: 8

*Giyinmek,
kuşanmak.*

zülfi ucundan benüm
gibi olup mâtem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdân her gice

geydür:-

1. geydürdi:-di

Gazel 220

Mısra: 3

Bir giyeceği başka

*birinin vücuduna veya
organına kendi eliyle
geçirmek, giyimli
duruma getirmek.*

şanma 'uryân beni ey
çarh ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftân

geydür:-

1. geydürür:-ür

Gazel 137

Mısra: 10

Giydirmek.

iy Şihâbî meclis-i 'irfâna
şûret vermege
şâhid-i ma'nâya tab'um
geydürür rengin libâs

geyin:-

1. geyinse:-se

Gazel 246

Mısra: 8

Gymek, kuşanmak.

şems dülbendin şarınsa
gündüz olur âfitâb
gice meh olur levendâne
geyinse şeb külâh

gevsü:-

1. geysüleri:-ler, -üñ

Gazel 38

Mısra: 4

*Zülûf, uzun saç,
kakül.*

rîsmân-ı zülfüne aşıldı
dil
şalbına geysüleriñ oldu
sebeb

2. geysü:-

Gazel 240

Mısra: 4

*Zülûf, uzun saç,
kakül.*

meşâm-ı halkı tutdı bü-y-ı
zülfün
niçe 'anber-fişân geysü
olur bu

3. geysüleri:-ler, -i

Kaside 13

Mısra: 34

*Zülûf, uzun saç,
kakül.*

iki nergisleri mâ-zâğ-ı
kühlinden mükehhaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
târından müselseldür

gevdür:-

1. geyürmezdi:-mez, -di

Gazel 49

Mısra: 2

Giydirmek.

ezelden āb-ı 'ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda hil'at-i hilkāt

gez:

1. gezdüm:-dü, -m

Gazel 214

Mısra: 8

Gezmek, dolaşmak.

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāhat görmedüm
'ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

gibi:

1. gibi:

Gazel 9

Mısra: 3

Benzetme edatı.

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrüñden harāret
verdi iy mehtāb baña

2. gibi:

Gazel 13

Mısra: 3

Benzetme edatı.

hazret-i Hızır gibi 'ömr-i
ebed hāşıl ider
eyleyelden bāde-y-ile
şoḥbet-i dilber peydā

3. gibi:

Gazel 13

Mısra: 13

Benzetme edatı.

gülüp açılmadı bir
gonca-lebüñ gibi 'ayān
olmadı kaddüñe bir serv
ber-ā-ber peydā

4. gibi:

Gazel 20

Mısra: 12

Benzetme edatı.

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
hūvābumı
var gibi cānā hayālūñle
ezelden mācerā

5. gibi:

Gazel 23

Mısra: 3

Benzetme edatı.

āhumuñ tūbī gibi irişt
başı göklere
ideli cānā bülend-i
kāmētūñ himmet baña

6. gibi:

Gazel 28

Mısra: 12

Benzetme edatı.

mümkün oldukça ganīmet
bilelüm 'āfiyeti
ki ider 'ömr-i azīz āb-ı
revān gibi şitāb

7. gibi:

Kaside 2

Mısra: 5

Benzetme edatı.

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldu şun'uña
şāhid iden nigāh

8. gibi:

Kaside 3

Mısra: 5

Benzetme edatı.

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān

her yüzden oldı şun 'uña
şāhid iden nigāh

9. **gibi:**

Kaside 10

Mısra: 5

Benzetme edatı.

sırr-ı hāḳḳ cān gibi
pinhān olmağ içün gārda
perde çekdi 'ankebūt oldı
o dem nessāc aña

10. **gibidür:-dür**

Gazel 272

Mısra: 6

Benzetme edatı,

gibi.

eyleyen ḳaşlaruñ üstünde
cebīnūñe nazar
nūr görmiş gibidür kūşe-i
mihrāb üzere

11. **gibidür:-dür**

Kaside 22

Mısra: 35

Benzetme edatı.

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebhīr içün micmer-i
gerdün lāle

12. **gibi:**

Gazel 88

Mısra: 2

"Gibi" edatı.

ne eşk-i çeşm-i hun-ābı
'uşşāḳa bir dem var
ne ḥvod künc-i ferāḡat
gibi bir me'vā-yı ḥurrem
var

13. **gibi:**

Gazel 88

Mısra: 4

"Gibi" edatı.

n'ola pīr-i müḡān
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sāḡar-ı şāḡbā gibi
bir dāfi '-i ḡam var

14. **gibi:**

Gazel 297

Mısra: 3

"Gibi" edatı.

ḳul ider ḳardeşlerini
ihvet-i Yūsuf gibi
olsa cān naḳdin verür ol
māha mālīk müşteri

15. **gibi:**

Gazel 11

Mısra: 10

"Gibi" benzetme

edatı.

gördiler ten-gāha dönmiş
göñlümi
kehrübā gibi ḳapar her
dilrübā

16. **gibi:**

Gazel 27

Mısra: 3

"Gibi" benzetme

edatı.

rūzigārum gibi aḥvālüm
perīşāndur meded
hīḳ müyesser olmadı
cem 'iyyet-ı ḥurrem baña

17. **gibi:**

Gazel 32

Mısra: 2

"Gibi" benzetme

edatı.

lebūñden buseye oldukça
ṭālib
olur gözden femūñ cān
gibi ḡāyib

18. **gibi:**

Gazel 35

Mısra: 4

"Gibi" benzetme
edatı.

mey içer oldu nihānī
faḳīh bī-meşreb
fīgān ü nālem işitdi gibi
ḥarāret-ile

19. gibi:

Gazel 45

Mısra: 9

"Gibi" benzetme
edatı.

Şihābī gibi 'aşḳuñ
müşkilātın idemezsin ḥāl
gerek sen iy müderris
ḥalvete gir keşf-i keşşāf
it

20. gibi:

Gazel 50

Mısra: 4

"Gibi" benzetme
edatı.

ḥayāt-āb-ı ḥuşūline girüp
Hızr-ile ḫulmātın
Sikender gibi Ye'cüce
belā sırrını urduñ tut

21. gibi:

Gazel 60

Mısra: 1

"Gibi" benzetme
edatı.

açılsa gül gibi bāğa vü
gonca-i ḡannāc
gelür terennüme bülbül
terāneye dürrāc

22. gibi:

Gazel 62

Mısra: 6

"Gibi" benzetme
edatı.

geç riyāzat çenberinden
ḳo riyāyı zāhide
gel berü maymün gibi bu
ḥalka-i rindānı geç

23. gibi:

Gazel 67

Mısra: 10

"Gibi" benzetme
edatı.

çokdur şafāsı meclis-i
'ışḳuñ Şihābiyā
bezm-i vişāl gibi anuñ
[*] kemi ferah

24. gibi:

Gazel 68

Mısra: 2

"Gibi" benzetme
edatı.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbāḥ
metn-i şemsiye gibi
ḥüsnidür anuñ īzāḥ

25. gibi:

Gazel 100

Mısra: 8

"Gibi" benzetme
edatı.

geçdi vuşlat va'de[si] sen
'ahde kılmazsın vefā
müddet-i ḥüsnüñ daḥı
'ömrüm gibi cānā geçer

26. gibi:

Gazel 107

Mısra: 6

"Gibi" benzetme
edatı.

hoş nevālar etdürür
'uşşāḳına şehnāz-ile
her maḳāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

27. gibi:

Gazel 108

Mısra: 6

"Gibi" benzetme
edatı.

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

28. gibi:

Gazel 113

Mısra: 8

"Gibi" benzetme
edatı.

sür'at-ile raḡs urursa ṭaṇ
mı cān pervānesi
şem'-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

29. gibi:

Gazel 115

Mısra: 8

"Gibi" benzetme
edatı.

ḡaddini yād eylesem ol
yūsuf-ı gül-ārızuñ
sözlerüm naẓm-ı Leālī
gibi hep mevzūn olur

30. gibi:

Gazel 116

Mısra: 4

"Gibi" benzetme
edatı.

teşbīh iderdi zerreye
göñlüm dehānuñı
ammā baḡınca cān gibi
gözden nihān olur

31. gibi:

Gazel 118

Mısra: 2

"Gibi" benzetme
edatı.

vaḡt-i gül geldi açıldı
ḡāne-i ḡammāreler
bādeye düşdi ḡubāb-ı
mey gibi āvāreler

32. gibi:

Gazel 122

Mısra: 10

"Gibi" benzetme
edatı.

Şihābī āteş-i mehri beni
yaḡdı o meh-rūnuñ
görünen penbeler encüm
gibi sīnemde dāḡıdur

33. gibi:

Gazel 126

Mısra: 2

"Gibi" benzetme
edatı.

ḡasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyım üstüḡān düşmez

34. gibi:

Gazel 126

Mısra: 8

"Gibi" benzetme
edatı.

efendüm bir ḡarībem ki
diyār-ı ıḡkuña düşdüm
ḡabūl et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

35. gibi:

Gazel 130

Mısra: 1

"Gibi" benzetme
edatı.

senüñ eyyām-ı ḡüsnüñ
gibi ḡülşende bahār
olmaz
hezārān bülbulüñ vardur
benüm gibi hezār olmaz

36. **gibi:**

Gazel 130

Mısra: 2

"Gibi" benzetme

edatı.

senüñ eyyām-ı hüsnuñ
gibi gülşende bahār
olmaz
hezārān bülbulüñ vardur
benüm gibi hezār olmaz

37. **gibi:**

Gazel 130

Mısra: 6

"Gibi" benzetme

edatı.

mey-i la'īn kabā sāķī
egerçi mīr-i meclisdür
şürāhī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

38. **gibi:**

Gazel 131

Mısra: 10

"Gibi" benzetme

edatı.

Şihābī Yūsuf-ı mevzūn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelīhā gibi hüccetle aña
kimse bahā vermez

39. **gibi:**

Gazel 134

Mısra: 8

"Gibi" benzetme

edatı.

senüñ bāzār-ı hüsnuñ
germ olup hūmret
belürdikçe
benüm zerd oldı çehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

40. **gibi:**

Gazel 138

Mısra: 2

"Gibi" benzetme

edatı.

mehr-i cemālūñ olalı iy
meh baña enīs
oldı mesīh gibi gönül
mehre hem celīs

41. **gibi:**

Gazel 139

Mısra: 4

"Gibi" benzetme

edatı.

Mesīh enfāsıdur güyā ki
nuṭķı ehl-i 'irfānuñ
bulunmaz bir dağı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

42. **gibi:**

Gazel 175

Mısra: 2

"Gibi" benzetme

edatı.

ārzū-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra baķ
ķalbūñü sāf eyle şūfī şu
gibi dīdāre baķ

43. **gibi:**

Gazel 181

Mısra: 3

"Gibi" benzetme

edatı.

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel ṭoluyı sāķī' -i
rengīn 'ızāra çek

44. **gibi:**

Gazel 181

Mısra: 10

"Gibi" benzetme

edatı.

gūşına ala luṭf-ıla şāyed
Şihābiyā
bu dürr-i şāh-vār gibi bir
şehriyāra çek

45. **gibi:****Gazel 186**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

kuçmağ olurdu kemer
gibi miyānuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzlü hançerüñ

48. **gibi:****Gazel 189**

Mısra: 9

*"Gibi" benzetme**edatı.*

Şihābīnūñ duḥān-ı āh-ı
pür-süzü gibi her dem
dem-ā-dem od-ıla oynar
hoş āteş-bāzdur zülfüñ

51. **gibi:****Gazel 195**

Mısra: 13

*"Gibi" benzetme**edatı.*

tekne-i ğamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dāğ yaqdı tene meh-rūlar
içün mihr mişāl

46. **gibi:****Gazel 187**

Mısra: 3

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ķulluġına iftiḥār itsem
n'ola ķamber gibi
nām-ı a'lāsı 'alīdür şāh-ı
'ālī şānumdur

49. **gibi:****Gazel 192**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

yalmanur ķan içmege her
demde şimşīrūñ senūñ
göz diker süzen gibi çāk-
ı tene tīrūñ senūñ

52. **gibi:****Gazel 211**

Mısra: 3

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ḥātır yıkıldı ḥāne-i fānī
cihān gibi
şöyle ḥarāba vardı ki oldu
maķām-ı bum

47. **gibi:****Gazel 187**

Mısra: 7

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ġonca gibi ġöñli dem-
beste ķalıp açılmaya
kim ki adını ķekerse ol
ġül-i ḥandānumūñ

50. **gibi:****Gazel 195**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

yine gösterdi ķadeḥ şekli
şafaķ içre hilāl
lāle-veş ayaġı gel ġül
gibi sākī ele al

53. **gibi:****Gazel 211**

Mısra: 16

*"Gibi" benzetme**edatı.*

āhum Şihābī her gice
derġāh-ı yārda
eyler Şihābī ḥāsīd-i
şeyṭān gibi rücūm

54. **gibi:****Gazel 216**

Mısra: 1

*"Gibi" benzetme**edatı.*

nüş-ı cān olsun şafā
bezminde çek Cem gibi
cām
fırşatıdur sâki-i
devrāndan al intikām

57. **gibi:****Gazel 221**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

kızarmaz la'ı-i sürhı gibi
kō çün zerd-i fām [olsun]
nohūdī oldu ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

60. **gibi:****Gazel 228**

Mısra: 7

*"Gibi" benzetme**edatı.*

kanlu yaşum gibi her
dem baña hem-dem
olmağa
kaldı çıkmadı peykān-ı
ğamzeñ sineden (-)

55. **gibi:****Gazel 220**

Mısra: 7

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ne 'aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen koyına almış o
nigārı 'uryān

58. **gibi:****Gazel 226**

Mısra: 6

*"Gibi" benzetme**edatı.*

beşerden ey melek cism-i
laṭifūñ kimseler görmez
perīler gibi gözden gāyib
olma sen de ādemsin

61. **gibi:****Gazel 232**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

her nev-cüvāne cān gibi
māyil olur göñül
şeb oldu daḥı geçmedi
'ışk-ı şebābdan

56. **gibi:****Gazel 220**

Mısra: 10

*"Gibi" benzetme**edatı.*

sözi iletđi kemāline
ḥayālāt-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihābī
ola gibi Selmān

59. **gibi:****Gazel 228**

Mısra: 1

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ḥāl-i hindūsı gibi ol
Yūsuf-ı gül pīrehen
göñlümi ḥabs-i müebbed
kıldı der-çāh-ı zekān

62. **gibi:****Gazel 235**

Mısra: 6

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ḥār-keş ol herkese 'arz
itme rū-yı ihtiyāc
ḥar gibi yüklenme her bir
nā-sezānuñ minnetin

63. gibi:

Gazel 245

Mısra: 1

"Gibi" benzetme
edatı.

her dem akār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
‘āşık olmışdur meger
gönlüm gibi dīdāre şu

64. gibi:

Gazel 245

Mısra: 2

"Gibi" benzetme
edatı.

her dem akār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
‘āşık olmışdur meger
gönlüm gibi dīdāre şu

65. gibi:

Gazel 251

Mısra: 10

"Gibi" benzetme
edatı.

egerçi hāste ‘āşıklar
kapuñda bī-nihāyetdür
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

66. gibi:

Gazel 253

Mısra: 1

"Gibi" benzetme
edatı.

dil bī-қarār gün gibi
hercāyī yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

67. gibi:

Gazel 253

Mısra: 9

"Gibi" benzetme
edatı.

ey tāze gonca-gül gibi
gel bezm-i gülşene
işit Şihābī zārını şavt-ı
hezār-ise

68. gibi:

Gazel 256

Mısra: 3

"Gibi" benzetme
edatı.

hālī mi қalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yūzi gül
hālī fūlfüle

69. gibi:

Gazel 257

Mısra: 6

"Gibi" benzetme
edatı.

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şüret ile
‘aks-i ‘ālem gibi ma‘nīde
hemān āyīne

70. gibi:

Gazel 261

Mısra: 4

"Gibi" benzetme
edatı.

tekke-i ‘aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yaқarın encüm gibi dāğ-ı
firāvān her gice

71. gibi:

Gazel 261

Mısra: 7

"Gibi" benzetme
edatı.

zūlfı ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
қaralar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

72. **gibi:****Gazel 262**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

‘aks-i mir’āt cemālūñ
 fıtne şaldı ‘āleme
 cām-ı İskender gibi
 gösterdi āşüb āyine

75. **gibi:****Gazel 270**

Mısra: 10

*"Gibi" benzetme**edatı.*

sāde dildür bülbüli tab‘ı
 Şihābīnūñ velī
 vaşf-ı hüsnünde sözi gül
 gibi rengīn olmada

78. **gibi:****Gazel 278**

Mısra: 3

*"Gibi" benzetme**edatı.*

gel bāğa gūş-ı gül gibi
 şavt-ı hezāra
 tutdı şadā-yı gūlgule
 etrāf u kūşe’i

73. **gibi:****Gazel 269**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

iy melek kendin görüp
 hergiz begenmez ādemi
 seg raķībūñ ‘ayn-ı şeytān
 gibi hōd-bīn olmada

76. **gibi:****Gazel 271**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hāl-i fettānūñ ruħuñda
 fitne-engīz olmada
 çeşm-i kıattālūñ gibi
 zūlfūñ dil-āvīz olmada

79. **gibi:****Gazel 284**

Mısra: 1

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hastedür çeşmūñ
 be‘aynih cism-i bīmārum
 gibi
 kıara geymiş kākūlūñ
 baħt-ı siyeh-kārum gibi

74. **gibi:****Gazel 270**

Mısra: 6

*"Gibi" benzetme**edatı.*

terk idüp mehr ü vefā
 erkānını ol māh-rū
 şāh-ı zālīm gibi zūlm-ıla
 nev-āyin olmada

77. **gibi:****Gazel 271**

Mısra: 6

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hūn-ı dilden mi şuvardūñ
 hañcer-i bürrānuñı
 ol daħı şemşīr-i ğamzeñ
 gibi ser-tīz olmada

80. **gibi:****Gazel 284**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hastedür çeşmūñ
 be‘aynih cism-i bīmārum
 gibi
 kıara geymiş kākūlūñ
 baħt-ı siyeh-kārum gibi

81. gibi:

Gazel 284

Mısra: 4

"Gibi" benzetme

edatı.

hasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârüm gibi

82. gibi:

Gazel 284

Mısra: 5

"Gibi" benzetme

edatı.

meyl ider her cânibe
göñlüm gibi hercâyîdür
bu bütün dünyada yok
bir bî-vefâ yârüm gibi

83. gibi:

Gazel 284

Mısra: 6

"Gibi" benzetme

edatı.

meyl ider her cânibe
göñlüm gibi hercâyîdür
bu bütün dünyada yok
bir bî-vefâ yârüm gibi

84. gibi:

Gazel 284

Mısra: 8

"Gibi" benzetme

edatı.

ķana ğark olmış
firākuñdan çemende
lālenüñ
ķanı ağlar üstine bu
çeşm-i ħun-bārum gibi

85. gibi:

Gazel 284

Mısra: 10

"Gibi" benzetme

edatı.

ķo Şihābî şî'rini şā'irler
iş'ār eylesün
olmaya maķbûl-i 'alem
nażm-i eş'arum gibi

86. gibi:

Gazel 285

Mısra: 1

"Gibi" benzetme

edatı.

jeng-i ğamdan olsa dil
āyîne-i muğber gibi
cām-ı Cemle şāf olur
mir'āt-ı İskender gibi

87. gibi:

Gazel 285

Mısra: 2

"Gibi" benzetme

edatı.

jeng-i ğamdan olsa dil
āyîne-i muğber gibi
cām-ı Cemle şāf olur
mir'āt-ı İskender gibi

88. gibi:

Gazel 285

Mısra: 4

"Gibi" benzetme

edatı.

vermesin derseñ hevā dil
keştisine ıztırāb
baħr-i 'ışķuñ sen daħı
ķa'rına düş lenger gibi

89. gibi:

Gazel 285

Mısra: 6

"Gibi" benzetme

edatı.

ellerüñ etdi dimāğını
mu'aţţar nāfe-veş
şāne yârüñ zülf-i 'anber-
bārını eller gibi

90. **gibi:****Gazel 285**

Mısra: 8

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl
sākinüñ sāķını öpmek
isterseñ sāğar gibi

93. **gibi:****Gazel 292**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

şem‘ kim bir ‘āşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derūnī āteşi

96. **gibi:****Gazel 294**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

pādişāh-ı mülk-i ma‘nī
olmak isterseñ eger
cevher-i ‘ilm-ile doldur
kalbūñi maḥzen gibi

91. **gibi:****Gazel 285**

Mısra: 10

*"Gibi" benzetme**edatı.*

iy Şihābī ārzū-yı
ḥançerinde ol mehūñ
üstüñVānī oldu pehlumuñ
kamu ḥançer gibi

94. **gibi:****Gazel 294**

Mısra: 1

*"Gibi" benzetme**edatı.*

gel tevāzu‘ ḥākine sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

97. **gibi:****Gazel 294**

Mısra: 6

*"Gibi" benzetme**edatı.*

nūr-ı ḥağdan rūşen ola tā
ki kalbūñ ḥānesi
dīde-i cānı açık tut sen
dilā revzen gibi

92. **gibi:****Gazel 288**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ebrū-yı yāri görüp aña
eyledi sücūd
kıldı o daḥı şūfī gibi dün
namāzını

95. **gibi:****Gazel 294**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

gel tevāzu‘ ḥākine sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

98. **gibi:****Gazel 294**

Mısra: 8

*"Gibi" benzetme**edatı.*

def‘ kıl āb-ı sūkūt-ıla
kaçan kılsañ ḡazāb
tā seni ol nār-ı ḥiddet
yakmaya külḥān gibi

99. **gibi:**

Gazel 294

Mısra: 10

"Gibi" benzetme

edatı.

‘ilm-i ğayb esrārını
bilmek dilerseñ
kimsenüñ
gizlü ‘aybın yüzine urma
mey-i rüşen gibi

100. **gibi:**

Gazel 294

Mısra: 12

"Gibi" benzetme

edatı.

zīnet-i fānī’i қо terk eyle
ey dil şöhreti
merd-isen meyl etme
dünyā zīnetine zen gibi

101. **gibi:**

Gazel 294

Mısra: 14

"Gibi" benzetme

edatı.

‘aşk bāğında Şihābī kıl
terennüm şevk-ile
bülbul-i ğamnāk olma
gül şen ol gülşen gibi

102. **gibi:**

Gazel 295

Mısra: 7

"Gibi" benzetme

edatı.

‘āşık-ı dīdār-iseñ yaşuñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

103. **gibi:**

Gazel 296

Mısra: 3

"Gibi" benzetme

edatı.

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl
‘arz-ı ‘arız eyler ol pür-
ḫālī bir yüzden daḫı

104. **gibi:**

Gazel 297

Mısra: 8

"Gibi" benzetme

edatı.

finduğınun ḥasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kuruşın gibi
cānlar eridür ‘ışk eri

105. **gibi:**

Gazel 302

Mısra: 6

"Gibi" benzetme

edatı.

lu ‘bet-ile ḫulḳına daḫup
şeṭāret ḫalkasın
oynadur maymūn gibi
ḫalkı bu çarḫ-ı çenberi

106. **gibi:**

Gazel 303

Mısra: 8

"Gibi" benzetme

edatı.

māh-rūlarda bulunmaz
iken āyīn-i vefā
meh gibi dünyede
hercāyılık üslūbları

107. **gibi:**

Gazel 305

Mısra: 3

"Gibi" benzetme

edatı.

kişver-i ‘aşk güyā Cem
gibi sultān olur (-)
her kim içdi bezm-i
‘ālemde maḥabbet
cāmını

108. **gibi:****Gazel 305**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
rağsa gelse şivesinden
ditretür endāmını

111. **gibi:****Gazel 308**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hūblar gılman-ı
behçetdür cinaniler gibi
yanlarında engel olmasa
zebaniler gibi

114. **gibi:****Gazel 308**

Mısra: 8

*"Gibi" benzetme**edatı.*

‘ālem-i cāndur vişālūñ
va‘desi çün ādeme
cān-ı ‘ālem bī-vefā olma
cihāniler gibi

109. **gibi:****Gazel 307**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

gözümün merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlā nazarı

112. **gibi:****Gazel 308**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ruhlarında hāller hālī
degöldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemāniler gibi

115. **gibi:****Gazel 308**

Mısra: 10

*"Gibi" benzetme**edatı.*

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cūvān-ı tāzeden
bu zen-i dünyāya māyil
olma zāniler gibi

110. **gibi:****Gazel 308**

Mısra: 1

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hūblar gılman-ı
behçetdür cinaniler gibi
yanlarında engel olmasa
zebaniler gibi

113. **gibi:****Gazel 308**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

egri bakma tır-gerler gibi
gel ‘uşşākuña
kaşlarıñ yāsın yaşup
kurma kemāniler [gibi]

116. **gibi:****Gazel 309**

Mısra: 7

*"Gibi" benzetme**edatı.*

ko gönül hāne-i dünyā
gibi vīrān olsun
istememez ehl-i fenā
kendüye ma‘murlığı

117. **gibi:****Gazel 312**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hazret-i 'İsî gibi çıktı
fığanum göklere
gel tarahhum kıl baña ey
mehribānum ermeni

120. **gibi:****Gazel 315**

Mısra: 2

*"Gibi" benzetme**edatı.*

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

123. **gibi:****Kaside 20**

Mısra: 25

*"Gibi" benzetme**edatı.*

nūş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden gubār
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i handān-ı bahār

118. **gibi:****Gazel 314**

Mısra: 7

*"Gibi" benzetme**edatı.*

metn-i şemsiyye gibi
hüsnidür anuñ izā'
dile misbāh u
meşārıqdan ider eşrākı

121. **gibi:****Kaside 10**

Mısra: 9

*"Gibi" benzetme**edatı.*

qurb-ı ev-ednāda gördüğü
şeb-i vuşlat gibi
sürme-i māzāğ olupdur
leyletü'l-mi'rāc aña

124. **gibi:****Kaside 20**

Mısra: 43

*"Gibi" benzetme**edatı.*

lāle gibi koma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
'ıyş ü āvān-ı bahār

119. **gibi:****Gazel 314**

Mısra: 9

*"Gibi" benzetme**edatı.*

karalar şî'ri Şihābî gibi
her kırtāsî
'amel-i nāmesine döndi
cihān evrākı

122. **gibi:****Kaside 12**

Mısra: 7

*"Gibi" benzetme**edatı.*

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

125. **gibi:****Kaside 21**

Mısra: 17

*"Gibi" benzetme**edatı.*

bezm-i 'irfān gibi bāguñ
şahn-ı pür-evrākdur
bülbüle eş'ār-ı rengin
okudur eczā-yı gül

126. **gibi:****Kaside 21**

Mısra: 19

*"Gibi" benzetme**edatı.*

besledi mehd-i zümürd
 gibi anı goncadan
 dāyeler şebnem nesīm-i
 şubhıdur lālā-yı gül

129. **gibi:****Kaside 22**

Mısra: 5

*"Gibi" benzetme**edatı.*

Cem gibi cām-ı şafā bir
 dem elinden düşmez
 gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
 hemdün lāle

132. **gibi:****Kaside 24**

Mısra: 4

*"Gibi" benzetme**edatı.*

gösterür hayli şükūfe-y-
 le 'aceb dārānı
 kişver-i gülşene olmuş
 gibi dāra sünbül

127. **gibi:****Kaside 21**

Mısra: 41

*"Gibi" benzetme**edatı.*

sīne-i 'āşık gibi hikmet
 nedür iy bağbān
 pāre pāre oldu hār-ı
 guşşadan a'zā-yı gül

130. **gibi:****Kaside 22**

Mısra: 9

*"Gibi" benzetme**edatı.*

hüsni Yūsuf gibi bir gül
 gamını çekmekden
 kalb-i Ya'kūb-şifat hātır-ı
 maḥzūn lāle

133. **gibi:****Kaside 24**

Mısra: 32

*"Gibi" benzetme**edatı.*

goncalar oldu çünān
 çemen içre gilmān
 saç vechine dökülmüş
 gibi havrā sünbül

128. **gibi:****Kaside 21**

Mısra: 51

*"Gibi" benzetme**edatı.*

lāle gibi sākiyā pür it
 bugün gül-gün kadeh
 dem bu demdür içelüm
 bākī degül ferdā-yı gül

131. **gibi:****Kaside 23**

Mısra: 19

*"Gibi" benzetme**edatı.*

şarar başına gerçi Mesīhī
 gibi ezrak
 geldi ruḥ-ı yāri görüp
 imāna benefşe

134. **gibi:****Kaside 25**

Mısra: 38

*"Gibi" benzetme**edatı.*

elinde boyunca sīm ü zer
 var-iken gör ne tāmī'dür
 gedālar gibi cām alup
 ider bezmünde cer nergis

135. **gibi:**

Rübai 5

Mısra: 2

"Gibi" benzetme

edatı.

minnet etme felek-i
süfle-nüvâze ey dil
ola gör mehr-i dıraḥşân
gibi 'ālî himmet

138. **gibi:**

Gazel 70

Mısra: 8

"- e benzer"

anlamında edat.

almağa sâde dilleri fıkır-i
fiker idüp
meşâta gibi başladı reng-
ile âla ruh

1. **[gibi]:**

Gazel 308

Mısra: 6

Benzetme edatı.

egri bakma tîr-gerler gibi
gel 'uşşâkuña
kaşlaruñ yâsın yaşup
kurma kemânîler [gibi]

136. **gibi:**

Kaside 1

Mısra: 7

"-e benzer"

anlamında kullanılan

benzetme edatı.

her elifi kâmet-i tûbî gibi
gülşen-i cennetde тұrur
müstakîm

139. **gibidür:-dür**

Kaside 16

Mısra: 28

"- e benzer"

anlamında edat.

çâr 'unsurdan olan cism-i
naḥîfe fer viren
rûh-ı pāküm gibidür
kalbümde nâm-ı çâr-yâr

gice:

1. **gice:**

Gazel 199

Mısra: 3

Gece.

katre-i eşkümde gördüm
gice 'aḳs-i 'arızın
bâğbân şun ' gösterdi
baña şebnem degül

137. **gibi:**

Kaside 9

Mısra: 5

"-e benzer"

anlamında kullanılan

benzetme edatı.

mâh-ı nev gibi olupdur
za 'afdan cism-i naḥîf
eşküm içre düşeli 'aḳs-ı
hilâl-i Muştafâ

140. **gibidür:-dür**

Gazel 225

Mısra: 8

Gibi, benzetme

edatı.

müdâm nûş-ı mey bakma
zîb-ḥâneye hîç
hubâb-ı bâde gibidür
şebât-ı naḳş-ı cihân

2. **gice:**

Gazel 288

Mısra: 12

Gece.

şem 'uñ dilini âteş-i
şevküñ-imiş yağan
'arz etdi gice ḥâlet-i sūz-ı
güdâzını

3. **gice-ile:-ile**

Gazel 219

[gibi]:

Mısra: 4

Gece, geceleyin.

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir ʔarık
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

4. **gice:**

Gazel 226

Mısra: 7

Gece, geceleyin.

uyuma gözüñ aç beñzer
ki gice mūm ʔutmuşsın
rakībā şātır-ı fitne ‘aceb
kelb-i muḳallemisin

5. **gice:**

Gazel 85

Mısra: 5

Gece vakti.

hār itdi bıkı-i ḡoncaya
gice meger güci
kim şubḥ olunca eyledi
būlbūl hezār zār

6. **gice:**

Gazel 145

Mısra: 9

Gece vakti.

varmasın ḳurba deyü
gice rakīb-i şeyṭān

recm idüp gökde Şihābī
atar āhum āteş

7. **gice:**

Gazel 237

Mısra: 5

Gece vakti.

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydāyı
yene sākī umarın bāde-i
la ‘lūñ emerin

8. **gice:**

Gazel 246

Mısra: 8

Gece vakti.

şems dülbendın şarınsa
gündüz olur āfitāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

9. **gice:**

Gazel 286

Mısra: 3

Gece vakti.

gice ruḥsārın añup
aḡladum o ḡonca-lebūñ
çın seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

10. **gice:**

Gazel 91

Mısra: 1

*Gece, gece vakti,
geceleyin.*

pervāneler başına gice
şem ‘ūñ üşdiler
bilmem ne idi şem ‘-ile
muḥkem dutuşdılar

11. **gice:**

Gazel 288

Mısra: 2

Gece, akşam.

fāş eyledi şürāḥī meger
gizlū rāzını
meclisde bu gice ele
verdi boḡazını

gice gündüz:

1. **gice gündüz:**

Gazel 1

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Aralıksız, sürekli,
her zaman.*

iñlemezdi benüm içün
gice gündüz gerdün
bezm-i miḥnetde enīn
itmese nālem nāyı

giçek:1. **giçeksin:-sin****Gazel 231**

Mısra: 2

*Giyecek, geçirilecek
şey.*

felek destinde ey kavs-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemân-ı 'aşka nisbet
kola yumşak bir giçeksin
sen

gid:1. **gider:-er****Kaside 1**

Mısra: 4

(Belli bir yönde)

*Belli bir yol takip etmek,
yürümek, ilerlemek.*

bâbıdur ol bağçenüñ
harf-i bâ
cennete andan gider ehl-i
na'im

ğidâ kıl:-1. **ğidâ kıl:-dı****Kaside 2**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Beslemek.

tûṭî-i ṭab'a fesâhat
şekerin kıldı ğidâ
bûlbûl-i zihne belâgatle
virüpdür neğâmât

ğidâ ver:-1. **ğidâ ver:-mez****Gazel 131**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mutlu etmek, zevk
vermek.*

şeker-güftâr olup mir'ât-ı
dilden cilve göstermez
şular kim tûṭî-i rûḥa
muḥabbetden ğidâ
vermez

ğidâ vir:-1. **ğidâ vir:-ür****Gazel 68**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Beslemek II gıda
vermek.*

kaḍeḥ-i bâde virür rûḥ-ı
Şihâbiye ğidâ

sâkiyâ luṭf idüp evvel
aña şun kâse-i râḥ

ğidâ-yı rûḥ:1. **ğidâ-yı rûḥ:****Gazel 81**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ruhun gıdası II**Ruha hayat kaynağı.*

ğidâ-yı rûḥ ü envâr-ı
şafâdur
şeb-i şurb-ı şarâb ü şem'
ü şâhid

ğilmân:1. **ğilmânıdur:****Kaside 21**

Mısra: 11

*Cennetteki erkek
hizmetçiler.*

ğoncalar ğilmânıdur
güyâ şakâyık ḥûrlar
ravza-i rızvâna döndi
gülşen-i ḥazrâ-yı gül

2. **ğilmânlar:-lar****Kaside 19**

Mısra: 13

Cennette hizmet

*gördüğüne inanılan
delikanlılar.*

ğilmānlar ile toptolu
cennet şanur gören
bāğ-ı berīne ta'n ider oldu
çü cā-yı 'ıyd

3. ğilmān:

Gazel 92

Mısra: 6

*Cennette hizmet
edeceğine inanılan
delikanlı, cennet erkeği.*

'ālemūn āsāyişi maḥbūb
ile maḥbūbedür
cennetūn ārāyişi ğilmān
ü ḥavrā birledür

ğilmān ol-:

1. ğilmān ol-:-dı

Kaside 24

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Cennette hizmet
gördüğüne inanılan
delikanlılardan olmak.*

ğoncalar oldu çünān
çemen içre ğilmān
şaçı vechine dökülmüş
gibi ḥavrā sünbül

ğilmān-ı bahār:

1. ğilmān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Bahar hurisi.

cennet-i gülzār içinde
boynın egmiş ğoncalar
'āşıka ğunc ü delāl
itmekde ğilmān-ı bahār

ğılman-ı behçet:

1. ğılman-ı behçet:-dür

Gazel 308

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güler yüzülü, şirin
cennet delikanlısı.*

ḥūblar ğılman-ı

behçetdür cinanīler gibi
yanlarında engel olmasa
zebanīler gibi

ğınā:

1. ğınā:

Gazel 84

Mısra: 12

Varlık, zenginlik.

yaşum sīm oldu çehrem
zār ümīd-i ḥāk-i pāyinde
Şihābī ḳalbine bunca
ğınā ol kimyādandır

ğınā-yı nergis-i çeşm-i

gedā-yı 'ıyd buldı:

1. ğınā-yı nergis-i çeşm-i i gedā-yı 'ıyd buldı:

Kaside 19

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Bayram dilencisinin
gözleri zenginlik, varlık
buldu.*

üstine etdi mihr ile meh
sīm ü zer nişār
buldı ğınā-yı nergis-i
çeşm-i gedā-yı 'ıyd

gır-:

1. gırmiş:-miş

Gazel 248

Mısra: 6

*Dışarıdan içeriye
geçmek, içeriye varmak,
dahil olmak, duhul
etmek.*

ğoncasın sen bıkır-i gül
bir yüzi açılmış-durur

gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koynına

gir:

1. **gireli:-eli**

Gazel 287

Mısra: 1

Girmek, dahil

olmak.

gireli sîneme tîr-i
müjeñüñ peykânı
kaşuñuñ yāsına cān etdi
göñül kurbânı

2. **girdi:-di**

Gazel 5

Mısra: 4

Saplanmak.

tîr-i ğamzeñ sîne-i
mecrūhuma
girdi ana tā kıyāmet
çıkmaya

3. **girüpdür:-üp, -dür**

Gazel 248

Mısra: 8

(Dışarıdan içeriye)

Geçmek, (içeriye)
varmak, dahil olmak,
duhul etmek.

dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sînedden
lâlelerdür kim girüpdür
kühsāruñ koynına

4. **girdi:-di**

Gazel 266

Mısra: 2

(Dışarıdan içeriye)

Geçmek, (içeriye)
varmak, dahil olmak,
duhul etmek.
‘aks-i nigār içerü aldı çü
āyine
şehzāde girdi nāz-ıla
şırça sarāyına

5. **girmez:-mez**

Gazel 276

Mısra: 8

Katılmak, dâhil

olmak.

āb üstinde yatur keştîye
beñzer bu zemîn
cān atar ‘ākıl olan қaraya
girmez gemiye

6. **girse:-se**

Gazel 282

Mısra: 9

(Dışarıdan içeriye)

Geçmek, (içeriye)

varmak, dahil olmak,
duhul etmek.

girse hadengi қalbe
Şihābī yüreklenür
iğlim-i cānuñ ad-ıla
oldur dil-āveri

girdāb-ı ğamda kal:-

1. **girdāb-ı ğamda kal:-**

Gazel 132

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder

girdabında kalmak,
hapis olmak.

girdāb-ı ğamda қaldı
meded dil sefinesi
қaldı kenāra çıkmadı
bār-ı girānumuz

girdāb-ı yem-i derd ü

ğam:

1. **girdāb-ı yem-i derd ü**

ğam:-a

Gazel 150

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam, keder ve dert

denizinin girdabı.

düşdi dil zevrâkı girdâb-ı
yem-i derd ü gama
meded ey Hızır-ı
mübârek-pey anı eyle
halâş

gird-bâd:

1. gird-bâda:-a

Gazel 178

Mısra: 2

*Döne döne esen
şiddetli rüzgar, kasırga,
hortum.*

ey hatt-ı hadd-i dilber
böyle fesâda yer yok
yok yerde toz koparma
bu gird-bâda yer yok

gird-i mäh:

1. gird-i mäh:-ı

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ayın etrafındaki
yuvarlaklık. II Ay yüzlü
güzelin yanağının iki
tarafından sarkan saç.*

ol mehûn alnında güyâ
âsumân-ı dest-mâl
ebrdür kim gird-i mähı
hâleves itmiş mağar

gırībān:

1. gırībānın:--ın

Kaside 23

Mısra: 21

Elbise yakası.

çāk itdi gırībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

giriḥ:

1. giriḥ:

Kaside 24

Mısra: 19

*Düğüm, sıkıntı,
bela, zorluk, sorun.*

baḥr-i ḥüsninde saç cāna
giriḥ geçmekde
gösterürse n'ola emvâc-
ile deryâ sünbül

giriḥ-gırūn:

1. giriḥ-gırūn:

Gazel 76

Mısra: 8

(Sevgilinin)

*Düğümlü, dolaşık
saçları.*

âdemîlik bu mıdur zülfün
ucından ey perî
kākül-i müşkil giriḥ-
gırūn baña çok geçdi
bend

girüp:

1. girüp:-üp

Gazel 50

Mısra: 3

*Dalmak, içine
girmek.*

ḥayât-âb-ı ḥuşūline girüp
Hızır-ile zulmâtın
Sikender gibi Ye'cüce
belâ sırrını urduñ tüt

giryân:

1. giryândur:-dur

Gazel 2

Mısra: 6

*Gözyaşı döken,
ağlayan.*

ḥayrândur bu ḥüsn-ile
ehl-i zamân saña
giryândur bu ḥâl ile ḥalk-
ı zemîn baña

giryân id-:

1. **giryān id-:****Gazel 295**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağlatmak.

bilmedüñ bu gülistānuñ
remzini iy bağbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbüli

giryē:1. **giryē:****Gazel 16**

Mısra: 9

*Ağlama II sızlanma,
şikayet etme.*

iy Şihābī gūş idüp bu
giryē birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

giryē’i eyle-:1. **giryē’i eyle-:-r****Gazel 7**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ağlamak, inleyiş,
feryat.*

lem‘a-i āh-ı Şihābiden
rakīb eyler giryē’i

recm-i āteşdür ki karşı
tırılmaz şeytān aña

giryē-i şeb:1. **giryē-i şeb:-den****Gazel 80**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gece ağlayışı.

tāzelendi giryē-i şebden
ruhı ol goncanuñ
çün tarāvetdür gül-i gül-
zāre şebnemden murād

giryēme:1. **giryēme:-+m, -+e****Gazel 252**

Mısra: 7

Ağlama. II Gözyaşı.

ben ağladukça giryēme
handān olur rakīb
eksük degüldür arada bir
mācerā-y-ise

gīsū:1. **gīsū:****Gazel 267**

Mısra: 6

*Omuza dökülen saç.
II Sevgilinin iki yanından*

*omuzlarına dökülen
kıvrımlı saçları.*

şubh birdür şām iki
didüklerince var-ı mış
tal‘atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

gīt-:1. **gītmedi:-me, -di****Gazel 236**

Mısra: 10

*Ayrılmak,
uzaklaşmak.*

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yaqasın
dest-i gam gītmedi bir
gün dağı dāmānumdan

2. **gīt-di:-di****Kaside 19**

Mısra: 11

*(Belli bir maksat
için) bir yerde
bulunmak; yönelmek,
meyletmek.*

gīt-di şitā-yı rūza vü irişdi
rūz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbül nevā-yı ‘ıyd

3. **gitti:-ti****Gazel 273**

Mısra: 4

(Belli bir yönde)

*Belli bir yol takip etmek,
yolda ilerlemek.*

Çīn-i zülfinden haberdār
olmağa miskīn şabā
gitti misk-içün Haṭā-y-ıla
Hotandan cānibe

4. **gidersem:-er, -se, -m****Gazel 98**

Mısra: 7

(Belli bir maksat

*için) Bir yerde
bulunmak.*

bu perīṣān gönlüm
eglenmez gidersem
gülşene
bī-ḳarār ider beni her
zūlf-i sūnbūldür gider

5. **gider:-er****Gazel 98**

Mısra: 1

*"Bir durum için"**devam etmek.*

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider

mürğ-ı rūḥuñ nālesi

feryād-ı bülbüldür gider

6. **gider:-er****Gazel 98**

Mısra: 2

*"Bir durum için"**devam etmek.*

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider
mürğ-ı rūḥuñ nālesi
feryād-ı bülbüldür gider

7. **gider:-er****Gazel 98**

Mısra: 4

*"Bir durum için"**devam etmek.*

dūd-ı āh-ı āteşinüm göge
çıkça yiridür
fıkr ü zikrüm rüz u şeb
ruḥsār-ı kāküldür gider

8. **gider:-er****Gazel 98**

Mısra: 6

*"Bir durum için"**devam etmek.*

kākülün sevdāsınuñ cānā
ḥayālī başdan

dilde bir tūl-i emel

müṣkil taḥayyüldür gider

9. **gider:-er****Gazel 98**

Mısra: 8

*"Bir durum için"**devam etmek.*

bu perīṣān gönlüm
eglenmez gidersem
gülşene
bī-ḳarār ider beni her
zūlf-i sūnbūldür gider

10. **gider:-er****Gazel 98**

Mısra: 10

*"Bir durum için"**devam etmek.*

gerdiş-i devrān Şihābī
cevri çok eyler baña
yok nihāyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

11. **gider:-er****Gazel 280**

Mısra: 3

*"Bir durum için"**devam etmek.*

jeng-i gamdan her ne
deñlü ey dilber gider

cilve-i cānān verür
āyīne-i cāna cilā

12. **giderse:-er, -se**

Gazel 246

Mısra: 1

*Bir yere doğru
yönelmek.*

n'ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden hırşīd-i rāh

git:

1. **gideyim:-e, -y, -im**

Kaside 18

Mısra: 26

*Bir yere doğru
yönelmek.*

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiķ u refiķ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tārīķ

2. **giderse:-er, -se**

Gazel 140

Mısra: 9

*(Belli bir yönde)
Belli bir yol takip etmek,
yolda ilerlemek.*

giderse sū-yı semāya
‘aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves

3. **gitmez:-mez**

Kaside 24

Mısra: 17

*Ayrılmak,
uzaklaşmak. || Eksik
olmak.*

zūlf-i müşgīnūñūñ āsārı
gözümden gitmez
‘ayn başında ider niteki
me’vā sūnbül

4. **gitmese:-me, -se**

Gazel 231

Mısra: 3

*Gitmek. || Yok
olmak, kaybolmak, eksik
olmak.*

gönülden ey hayāl-i
dilber bir nazar gitmese
[vb]

gözüm gehvāresinde
hāşıl olmuş bir bebedsin
sen

gitdi:

1. **gitdi:**

Gazel 66

Mısra: 2

*"oldu bitti"
anlamını pekiştiren bir
fiil.*

zıkr-i lebūñle şimdi eyā
dilber-melīh
añılmaz oldu gitdi dem-i
mu‘ciz-i mesīh

gitdikçe:

1. **gitdikçe:**

Gazel 270

Mısra: 4

*Artan bir şekilde,
giderek artan bir
bicimde, zaman
ilerledikçe.*

at şalıp şah-ı dili bir lu‘b-
ile māt eyledi
beydaķ-ı hāl-i ruħuñ
gitdikçe ferzeyn olmada

gizle:

1. **gizler:-r**

Gazel 86

Mısra: 9

*Gizlemek,
saklamak.*

gizler ufukda kaşı hilâlin
Şihâbiyâ
meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

gizlen:

1. gizlenür:-ür

Gazel 243

Mısra: 5

Gizlenmek,
saklanmak.

zenâhdânında hâlî
gizlenür görüp ruhu
şevkin
bu meşhur-ı cihândur
gündüzün pinhân olur
uğru

2. gizlenür:-ür

Gazel 246

Mısra: 5

Gizlenmek,
saklanmak.

gizlenür zülfi şebinde
dilberün hâl-i lebi
la'î uğurlamağa gelmiş
şanki hindü-yı siyâh

gizlü:

1. gizlü:

Gazel 294

Mısra: 10

"Gizli"; açıkça

bilinmeyen, görülmeyen,
açık ve âşikâr olmayan.

‘ilm-i gayb esrârını

bilmek dilerseñ

kimsenün

gizlü ‘aybın yüzine urma

mey-i rüşen gibi

2. gizlü:

Gazel 288

Mısra: 1

"Gizli"; açıkça

bilinmeyen, görülmeyen,
açık ve âşikâr olmayan,
belli olmaz bir durumda
olan.

fâş eyledi şürâhî meger

gizlü râzını

meclisde bu gice ele

verdi boğazını

göge çık-:

1. göge çık-:-sa

Gazel 28

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gökyüzüne çıkmak,

yükselmek.

gelse ağıyâr Şihâbî koma
bâb-ı yâra
ki göge çıkısa ider recm-i
Şeyâfîni şihâb

2. göge çık-:-sa

Gazel 98

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gökyüzüne çıkmak,
yükselmek.

dūd-ı âh-ı âteşinüm göge
çıksa yiridür
fıkr ü zikrüm rûz u şeb
ruhşâr-ı kâkuldür gider

göge çıkar-:

1. göge çıkar-:-sa, -m

Gazel 48

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göklere çıkarmak;
aşırı derecede övmek //
gökyüzüne çıkarmak.

ögerek göge çıkarsam
tañ degül o mâhı ben
sidre birle hem-ser olmuş
kâmet-i bâlâ-yı dost

2. göge çıkar-:-ır

Gazel 251

Mısra: 14
Kelime Tipi: -
Aşırı derecede
övmek.

Şihābī seb‘a-i seyyāre
midür bu yedi beytün
ögüp göge çıkarır
okuyanlar heft-kışverde

3. göge çıkar:-ur

Gazel 297

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşırı derecede

övmek.

ol mehūn medhīn Şihābī
dil de taqdīr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şā‘ir dilberi

göge ir:-

1. göge ir:-er, -se

Gazel 247

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gökyüzüne

ulaşmak, çok yüksek
olmak.

göge irerse de külāh-ı
seri

baş a çıkamaz kişi
zamāne-y-ile

göger:

1. gögerdi:-di

Gazel 73

Mısra: 5

Yeşermek,

yeşillenmek, morarmak.

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bāğ-ı felek
şırasın iç deyü pervīn
saña şunar ‘unķūd

göger:-

1. gögerür:-ür

Kaside 24

Mısra: 22

Morarmak,

yeşermek, mavileşmek,

bitki yapraklanmak. II

Morarmak, mavi rengini

almak.

reşk-i zülfüñle teni
rişteye dönmüş güyā
gögerür beñzi alur başına
sevdā sünbül

gögs:

1. gögsümde:-üm, -de

Gazel 220

Mısra: 2

Göğüs, sine, bağır.

eşkimün katreleri
yakama olsa gālātān (-)
la‘lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemān

gögsin aç:-

1. gögsin aç:-sa

Gazel 36

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göğsünü açmak,

koynunu göstermek.

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfītāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

gögsini dök:-

1. gögsini dök:-er

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İçini dökmek,

derdini anlatmak. II

Çalgı aleti olan defn

*çalınma şekli ile ilgi
kurulmuştur.*

meclisüñde şem‘-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hūn
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

gök:

1. gökler:-ler

Gazel 261

Mısra: 8

Mavi renk.

zülfi ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

2. gökde:-de

Gazel 113

Mısra: 2

Āsmān, semā.

çıkmasa nūr-ı ziyā ger
nār-ı āhumdan şerer
her gice şem‘-i nücümü
gökde yer yer kim yaçar

3. gökde:-de

Gazel 112

Mısra: 7

Gökyüzü, sema,

asuman.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey ġāfil şaķın
saña diş biler felek
filinüñ ol dendānidur

4. gökde:-de

Gazel 38

Mısra: 10

Gök, gökyüzü,

sema.

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem‘-i nücümü
gökde hep

5. gökde:-de

Gazel 145

Mısra: 10

Gök, gökyüzü,

sema.

varmasın ķurba deyü
gice raķīb-i şeytān
recm idüp gökde Şihābī
atar āhum āteş

6. gökden:-den

Gazel 216

Mısra: 5

Gök, gökyüzü,

sema.

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bāğda nāz-ıla refitār etse
ol serv-i hırām

7. göklere:-ler, -e

Gazel 228

Mısra: 10

Gök, gökyüzü,

sema.

zülfüñ ucundan senüñ
hergün bu āhum ājden
yeryüzünden göklere
zencīr-i nālemdür çeken

8. gökde:-de

Gazel 8

Mısra: 2

Bütün gök

*cisimlerini içine alan
sonsuz boşluk; gökyüzü;
sema.*

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

9. göklere:-ler, -e

Gazel 72

Mısra: 8

Gökyüzü, sema;

*Allah katı, Allah'ın
huzuru.*

görmedüm bir niçe
gündür o meh çārdehī
dūd-ı āhum n'ola ger
göklere eylerse şu 'ūd

10. **gökde:-de**

Gazel 307

Mısra: 9

*Bütün gök
cisimlerini içine alan
sonsuz boşluk; gökyüzü,
sema.*

degül encüm görinen
gökde Şihābī yer yer
oldı bir meş'ale-i āh-ı
dilümüñ her şereri

gök buhārı:

1. **gök buhārı:**

Gazel 97

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bulut, gökyüzünde
bir araya toplanan su
buharı. II Aşığın ahından
çıkan dumanların
oluşturduğu bulut.*

nār-ı günāha yandı
Şihābī-i rū-siyāh

gök buhārı şekli anuñ
dūd-ı āhıdır

gökden in:-

1. **gökden in:-er**

Gazel 35

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Tanrı tarafından
verilmek, sunulmak.*

meşel-durur bu ki
gökden iner kişiye lağab

2. **gökden in:-miş**

Gazel 198

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gökten inmek;
Allah tarafından
gönderilmek.*

gökden inmiş saña ey

māh-liqā āyet-i hūsn

Muştafāya nitekim geldi

kelām-ı münzel

gökle:

1. **göklere:-re**

Gazel 59

Mısra: 10

*Bütün gök
cisimlerini içine alan*

*sonsuz boşluk; gökyüzü;
sema.*

ey Şihābī ol mehe
ulaşmağa
dūd-ı āhum göklere itdi
'urūc

2. **göklere:-re**

Gazel 256

Mısra: 9

*Bütün gök
cisimlerini içine alan
sonsuz boşluk; gökyüzü;
sema.*

āteş bıraktı göklere
āhum Şihābiyā
ehl-i semāya dün gice
düşmüşdi gülğule

gökler halkı:

1. **gökler halkı:**

Gazel 207

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gök yüzünde
bulunan yaratışmışlar. II
Melekler, yıldızlar, ay,
güneş vs.*

sen ne ādemsin ki gökler
halkına

gösterür her mäh
barmaqla hilāl

gökler yüzi:

1. gökler yüzi:-n, -de

Gazel 252

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gökyüzü, sema.

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

göklere çık:-

1. göklere çık:-dı

Gazel 312

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Çok yükselmek, çok
şiddetli olmak.*

hazret-i 'īsī gibi çıkdı
fığanum göklere
gel tarahhum kıl baña ey
mehribānum ermeni

gökyüzü:

1. gökyüzine:-n, -e

Gazel 125

Mısra: 5

Gökyüzü.

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler
āhınuñ bencileyin kimse
duhānın çekmez

2. gökyüzine:-n, -e

Gazel 96

Mısra: 5

*Gökyüzü, sema,
atmosferin gözle görünen
bölümü.*

şehbāz-ı āhum eylese
gökyüzine hücum
rū-yı zemīne havf-ıla
perr-i hümā düşer

ğonca:

1. ğoncalar:-lar

Kaside 20

Mısra: 37

*Far. Yaprakları
henüz açılmamış veya az
açılmış çiçek.*

cennet-i gülzār içinde
boynın egmiş ğoncalar
'āşıka ğunc ü delāl
itmekde ğilmān-ı bahār

2. ğoncasın:-sın

Gazel 248

Mısra: 5

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az
açılmış çiçek. || Sevgili.*

ğoncasın sen bık-r-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koyunına

3. ğoncaları:-lar, -ı

Gazel 307

Mısra: 8

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az
açılmış çiçek.*

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu gözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli ğoncaları

4. ğonca[nuñ]:-nuñ

Gazel 281

Mısra: 12

*Yaprakları henüz
açılmamış veya az
açılmış çiçek; özellikle
de gül tomurcuğu II
sevgilinin ağzı,
dudakları.*

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her ğonca[nuñ] ebkārı

dehen ü la‘lini yād etdi
şabā bāğ içre
irdi ol müjde ile ğoncaya
zīver güle zīb

ğoncalar oldu çünān
çemen içre ğilmān
şaçı vechine dökülmiş
gibi havrā sünbül

5. **ğoncalar:-lar**

Kaside 21

Mısra: 11

*Gonca; gülün henüz
açılmamış, tomurcuk
hâli.*

ğoncalar ğilmānidur
güyā şakāyık hūrlar
ravza-i rızvāna döndi
gülşen-i hazrā-yı gül

8. **ğonca:**

Gazel 177

Mısra: 7

*Açılmamış gül. II
Sevgili.*

ğonca güyā bir delūkanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içre elde şurāhīsi
olup başı kabağ

11. **ğoncanuñ:-nuñ**

Gazel 120

Mısra: 5

*Açılmamış gül,
tomurcuk II Sevgili.*

ağzı suyu o ğoncanuñ
düşse türāb üstine
kalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

6. **ğoncadan:-dan**

Kaside 21

Mısra: 19

*Gülün açılmamış
hali, tomurcuk.*

besledi mehd-i zümürüd
gibi anı ğoncadan
dāyeler şebnem nesīm-i
şubhıdur lālā-yı gül

9. **ğonca:**

Gazel 187

Mısra: 7

*Açılmamış çiçek,
tomurcuk. II Sevgilinin
dudağı.*

ğonca gibi göñli dem-
beste kalıp açılmaya
kim ki adını çekerse ol
gül-i handānumuñ

12. **ğonca:**

Gazel 311

Mısra: 6

*(Fars.) Henüz
açılmamış çiçek,
tomurcuk II.
Edebiyatımızda sevgili ve
sevgilinin ağzı için
kullanılmıştır.*

hāy-ı hūy-ıla gülüñ
uyhusın uçurduñ deyü
bülbüli öldürmege ğonca
biler peykānını

7. **ğoncaya:**

Gazel 30

Mısra: 4

*1. Gülün açılmamış
hali. 2. Tomurcuk.*

10. **ğoncalar:-lar**

Kaside 24

Mısra: 31

*Açılmamış çiçek,
tomurcuk.*

ğonca bikri:

1. **gonca bikri:-nüñ****Gazel 208**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

El değmemiş gonca.

yaqasın çāk idüp gel
şubha dek zār eyle[sin]
bülbul
meger kim gonca
bikrinüñ lebini dişlemiş
şebnem

gonca dehen:1. **gonca dehen:****Gazel 195**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kapalı ve küçük
ağız // Ağzı gonca gibi
(olan sevgili).*

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra' nādur kim
gül beden gonca dehen
ğāliye haṭ müşgīn hāl

gonca leb:1. **gonca leb:****Gazel 84**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gonca dudak //**Gonca dudaklı sevgili.*

yaşumdan açılır güller
gibi her gonca leb göñli
baña ter düşdügi
şebnemlerüñ bu
macerādandur

2. **gonca leb:-ler****Gazel 12**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Gonca dudak. ||
Gonca gibi küçük
dudaklı sevgili.*

gonca lebler vechine
şebnem saçar müşgīn
gül-āb
mirvaḥa şalar-idüm ṭāvūs
ıla bād-ı şabā

gonca vü gül:1. **gonca vü gül:****Gazel 170**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gonca ve gül.

serviler raḳḳāşdur
güyende bülbul her taraf
gonca vü gül bezm-i

gülşende def ü düblek
tutup

goncadan miğfer:1. **goncadan miğfer:****Kaside 25**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Goncadan yapılmış
başlık, miğfer.*

urunmuş goncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar
kolında azm-i rezm için
tutar rengīn siper nergis

gonca-dehān:1. **gonca-dehān:****Gazel 188**

Mısra: 4

*Gonca ağızlı. II
Küçük ağızlı sevgili.*

gül-zār-ı ḥüsni pür ola
nev'-i şükūfeden
lāle' ızār u gül-ruḥ u
gonca-dehān gerek

gonca-dehen:1. **gonca-dehen:****Gazel 183**

Mısra: 4

*Açmamış bir gül
gibi küçük ve kapalı
ağızlı sevgili.*

ne 'âlemdür gülüstân içre
bir serv-i sehî kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

gonca-fem:

1. gonca-femûñ:-üñ

Gazel 171

Mısra: 3

*Gonca gibi küçük ve
güzel ağızlı.*

güllerüñ şîve-y-ile didi
bu remmâl ancak
nokta-i gayb degül mi
dedüm ey gonca-femûñ

gonca-gül:

1. gonca-gül:

Gazel 253

Mısra: 9

Açılmamış gül.

ey taze gonca-gül gibi
gel bezm-i gülşene
işit Şihâbî zârını şavt-ı
hezâr-ise

gonca-i ğannâc:

1. gonca-i ğannâc:

Gazel 60

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok nazlı, işveli

açılmamış gül.

açılma gül gibi bâğa vü

gonca-i ğannâc

gelür terennüme bülbül

terâneye dürrâc

gonca-i gülşen:

1. gonca-i gülşen:

Gazel 43

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin

goncası.

gonca-i gülşen olup

başına la'îlîn tâcı

şâh şâhı güle urdı

zümür-rüdden taht [vb]

goñca-i handân:

1. goñca-i handân:-ı

Gazel 255

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gülen gonca,

açılmış gül.

göñüller açdı o gül-ruh
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
goñca-i handânı fı'l-
cümle

gonca-i nev-reste:

1. gonca-i nev-reste:-si, -dür

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yeni bitmiş, henüz

açılmamış gül.

sîn ile med sünbül-i hindî
olup
gonca-i nev-restesidür
harf-i mîm

gonca-i ter:

1. gonca-i ter:

Kaside 21

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Taze (yeni açmış)

gonca.

gonca-i ter şüretâ bir al
bebğadur meger

berg-i sebz almış görüñ
minķārına bebgā-yı gül

ğonca-leb:

1. **ğonca-leblerle:-ler, -le**

Gazel 281

Mısra: 3

*Dudakları gonca
gibi olan. || Ağzı küçük.*

gülistān-ı cihān [kim]
toldı gül ü ğonca-leblerle
cinān bāğı görince reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

2. **ğonca-lebler:-ler**

Kaside 21

Mısra: 15

*Dudakları gonca
gibi olan. || Ağzı küçük.*

serv-i qadler lāle-ħadler
ğonca-lebler çok velī
gülşeni araladı ħüsn-i
çemen-ārā-yı gül

3. **ğonca-lebüñ:-üñ**

Gazel 13

Mısra: 13

*Dudakları gonca
gibi olan. || Ağzı küçük
(sevgili).*

gülüp açılmadı bir
ğonca-lebüñ gibi ‘ayān
olmadı qaddüñe bir serv
ber-ā-ber peydā

4. **ğonca-lebler:-ler**

Gazel 117

Mısra: 1

*Dudakları gonca
gibi olan. || Ağzı küçük
(sevgili).*

lāle-ruħlar gül-bedenler
ğonca-lebler tāzeler
gördüğümce her nazar bu
eski dāğum tāzeler

5. **ğonca-lebüñ:-üñ**

Gazel 286

Mısra: 3

*Dudakları gonca
gibi olan. || Ağzı küçük
(sevgili).*

gice ruħsārın añup
ağladum o ğonca-lebüñ
çīn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

6. **ğonca-leb:**

Gazel 312

Mısra: 7

Dudakları gonca

*gibi olan. || Ağzı küçük
(sevgili).*

‘aks-i ħālūñ zaħm-i
peykānuñ-durur ey
ğonca-leb
lālenūñ bağrında dāğ u
kanludur pīrāheni

7. **ğonca-lebler:-ler**

Kaside 21

Mısra: 25

*Dudakları gonca
gibi olan. || Ağzı küçük
(sevgili).*

ğonca-lebler būseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
ħayline yağma-yı gül

ğoncaveş:

1. **ğoncaveş:**

Gazel 229

Mısra: 3

Gonca gibi.

şararup mertek-i çehrem
ğoncaveş olma teng-ħātır
baña bu deñlü nīreng ol
rūh-ı gül-fāmdan femden

gönder:

1. gönder:

Kaside 10

Mısra: 13

Yollamak, fırlatmak.

şefkatün tırini gönder yā
resulallah meded
sīne meydānında cānı
dikmişem umaç aña

Mısra: 7

Gönül, kalp, yürek.

halāş olmadı gönlün
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklün gören ādem
be şūfī bir eşek[sin sen]

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

cüdā olmadı beñzer tev-
emāne
Şihābī guşşadur gönlüme
hem-zād

gönl:

1. gönlümün:-imün

Gazel 135

Mısra: 1

Gönül, kalp, yürek.

gönlümün tahtına sultān-ı
gamun itdi cülüs
mehter-i āhum şehirden
çaldı ol şādīye kūs

4. gönlümde:-üm, -de

Gazel 163

Mısra: 10

*Gönül, yürek kalp.**II Âşığın gönlü.*

āhum Şihābī baña verür
her gece fürüg
şem‘-i kamer ziyāsına
gönlümde var ferāğ

Gazel 228

Mısra: 12

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

görelî gül-zār-ı haddün
üzre haţtuñ sebzesin
ne gülistān meyli var
gönlümde ne seyr-i
çemen

2. gönlü:-i

Gazel 187

Mısra: 7

Gönül, kalp, yürek.

ğonca gibi gönlü dem-
beste kalıp açılmaya
kim ki adını çekerse ol
gül-i handānumun

5. gönlüme:-ü, -m, -e

Gazel 43

Mısra: 1

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

gönlüme sengi kazānün o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o mäh ile
rakīb-i bed-baht

8. gönlümüñ:-(ü)m, -
(ü)ñ**Gazel 70**

Mısra: 3

*(Âşığın) gönlü,**yüreği.*

ferzānesini gönlümüñ
aldı çün evvelā
naţ‘-ı tenümde dahı ne
kaldı ne’m ala ruh

3. gönlün:-ün

Gazel 231

6. gönlüme:-ü, -m, -e

Gazel 78

Mısra: 10

9. gönlümüñ:-(ü)m, -
(ü)ñ

Gazel 222
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
gönlümün rahşını şaldum
ğamze-keşler cem'ine
er degül miyem ki
kaçmadum bu deñlü
tirden

10. **gönlümi:-(ü)m, -i**
Gazel 11
Mısra: 5
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
yarlıgadı gönlümi
düşnām-ı dost
rahmet idüp hayr-ıla
kıldı du'ā

11. **gönlümi:-(ü)m, -i**
Gazel 11
Mısra: 9
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
gördiler ten-gāha dönmiş
gönlümi
kehrübā gibi kıpar her
dilirübā

12. **gönlümi:-(ü)m, -i**
Gazel 11
Mısra: 12
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
ğayrı nakşına maḥal
olmak muḥāl
gönlümi tutdı hayālün
cā-be-cā

13. **gönlümi:-(ü)m, -i**
Gazel 67
Mısra: 1
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
yārün hemīşe gönlümi
eyler ğamı feraḥ
niteki şevk-i vaşlı ider
'ālemi feraḥ

14. **gönlümi:-(ü)m, -i**
Gazel 184
Mısra: 5
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
aňlayumaz gönlümi
ārāyiş-i 'ālem benüm
'aşk-ıla tā şol kadar
şeydālığı vardur dilün

15. **gönlümi:-(ü)m, -i**
Gazel 228
Mısra: 2
(Âşığın) gönlü,
yüreği.
ḥāl-i hindūsı gibi ol
Yūsuf-ı gül pīrehen
gönlümi ḥabs-i müebbed
kıldı der-çāh-ı zekān

16. **gönlüm:-(ü)m**
Gazel 96
Mısra: 3
(Âşığın) gönlü,
kalbi.
gönlüm hevā-yı 'ışka
düşüpdür belā bu kim
her ḥüb-rūya māyil olur
mübtelā düşer

17. **gönlüm:-(ü)m**
Gazel 100
Mısra: 2
(Âşığın) gönlü,
kalbi.
şehir içinde āfitāb u māh-ı
müsteṣnā geçer
niçe yıllar geçdi kim
gönlüm aña şeydā geçer

18. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 116**

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

teşbîh iderdi zerreye
gönlüm dehānuñı
ammā bakınca cān gibi
gözden nihān olur

gönlün:1. **gönlün:-in****Gazel 306**

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

bağladı gönlün Şihābī
serv-i kıdd bir servere
k'aña kıldur bağ-ı
dehrüñ bende vü āzādesi

gönlüm:1. **gönlüm:****Gazel 100**

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

kākül-i dildāre
tolaşmağıdadur gönlüm
benüm

ey Şihābī hātırumdan
yine bir sevdā geçer

2. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 27**

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

miḥnet ü endūha gönlüm
şöyle mu 'tād oldu kim
bezm-i 'ālemde elem
olmuş-durur 'ālem baña

3. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 35**

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

şarāb-ı la 'lūñe ḥasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu gönlüm
ider piyāle taleb

4. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 38**

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

cām-ı la 'lūñ eyledi
gönlüm taleb

sākiyā şun yoḥsa oldum
teşne-leb

5. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 111**

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

zaḥm-ı ḥādeng-i yār-ile
gönlüm güşādedür
yā kaşlarını görelî
şevḳüm ziyādedür

6. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 147**

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yaḳar beni
āhum u gönlüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

7. **gönlüm:-(ü)m****Gazel 178**

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

rā kaşların Şihābī
mesken idince gönlüm

didi saña burada mişkîn
fütâde yer yok

8. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 230

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

rüşinâ bulmazdı gönlüm
tende dâğuñ olmasa
kim fetîl olmayacak
düşmez ziyâ kândilden

9. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 245

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

her dem aķâr eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
‘āşık olmışdur meger
gönlüm gibi dîdāre şu

10. **gönlüm:-(ü)m**

Gazel 284

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyîdür

bu bütün düñyada yok
bir bî-vefā yārüm gibi

gönlümün:

1. **gönlümün:-üm, -ün**

Gazel 62

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
yüreği, kendisi.

āşinā-yı baħr olan eyler
telāţumdan hāzer
gönlümün sebbāhı itmiş
lecce-i ‘ışķuñla lec

2. **gönlümün:-üm, -ün**

Gazel 280

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,
yüreği, kendisi.

keşret ü vaħdetde sesin
gönlümün endîşesi
olmadı ĥālî ĥayālünden
ĥalā ü der-melā

gönlün egle:-

1. **gönlün egle:-r**

Gazel 247

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Gönül eğlemek,
gönlünü avutmak.

şî ‘r-i ter diyemez Şihābi
hemān
gönlün egler ķuru
fesāne-y-ile

göñ(ü)l:

1. **göñli:-i**

Gazel 84

Mısra: 5

Aşk ve sevginin
kaynağı, kalp, yürek.

yaşumdan açılur güller
gibi her ģonca leb göñli
baña ter düşdügi
şebnemlerün bu
macerādandur

2. **göñlüme:-üm, -e**

Gazel 77

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

zār itdi kārı göñlüme
nerrād-ı rüzigār
ġam şeşderinde ķodı
meni vermedi ķuşād

3. **göñlüme:-üm, -e**

Gazel 138

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

yārūñ düşünce gönölüme
müy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa‘rı revān
böylece selīs

gönül:

1. gönül:

Kaside 25

Mısra: 19

Gönül, kalp.

gönül Ya ‘kūbınuñ hüzn
ü gamın görince def‘ itdi
meger kim hüsn-i
Yūsufdan getürmişdür
haber nergis

2. gönüllere:--ler, --e

Gazel 226

Mısra: 10

Gönül. II Âşığın
gönlü.

netice iy Şihābī
şādīlīkdür guşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
gamuñ var yine
ḥurremsin

3. gönüldür:--dür

Gazel 152

Mısra: 1

Gönül II Âşığın
gönlü.

gönüldür kākül-i dildāre
maḥşuş
olur Manşūr olanlar dāra
maḥşuş

4. gönülde:-de

Gazel 55

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

Şihābī def‘-i gam için
şarāb iç
gönülde guşşa olduğunca
ḥādış

5. gönül:

Gazel 125

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

nātüvāndür bu gönül
‘aşkı kemānın çekmez
her gedā cü‘ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

6. gönülde:-de

Gazel 263

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü,
yüreği.

gönülde ḥāṭıra olduğca
fıkr-i vuşlat u firḳat
firākında vişāle irerin
hicre visālinde

7. gönül:

Gazel 65

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

zāhidā ceng itme şulḥ
olmaz gönül
ben ḥarābātiden umma
sen şalah

8. gönül:

Gazel 107

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
kalbi.

bilüme bend eyleyelden
zülfinüñ zünnārını
kāfer-i ‘ışkam
müselmānlar gönül
sevdāyidür

9. gönül:

Gazel 25

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

keserse başımı tığ-ı belâ
vü hançer-i miñnet
ümîd-i vaşl-ı dildârı
gönül kat' eylemez kıt' â

12. gönül:

Gazel 102

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

vücudumda olan gönül
yanuklar lâle-zârumdur
ruhuñ devrinde ol güyâ
benüm bağ-ı bahârumdur

15. gönül:

Gazel 138

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

şol deñlüdür ki vaşluña
cânâ gönül harîş
mâlına hisset eyleye bir
merdüm-i hasîs

10. gönül:

Gazel 42

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

eşigi taşına baş kodı
gönül Ferhâdı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şîrîn harekât

13. gönül:

Gazel 115

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

göz karardur her gözi
âhûya çeşmüm merdümü
her saçı Leylâya tolaşup
gönül mecnûn olur

16. gönül:

Gazel 188

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

didüm şarâb-ı la' lûñ içün
hastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
erguvân gerek

11. gönül:

Gazel 77

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

perverde idi şîre-i pistân-
ı hüşeden
rez duhter-ile kıldı gönül
tıfl-ı ittiḥâd

14. gönül:

Gazel 138

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

mehr-i cemâlûñ olalı iy
meh baña enîs
oldı mesîḥ gibi gönül
mehre hem celîs

17. gönül:

Gazel 189

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

ruhuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzânedür
ḥâlûñ
gönül şâhını mât eyler ne
lu'bet-sâzdur zülfüñ

18. gönül:

Gazel 194

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

sen perî-hüsne gönül
şeydâlığın gayb itme kim
hüblar sevmekde kalmaz
ihtiyârî âdemün

21. gönül:

Gazel 202

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

hâlet-i 'aşk-ıla kendin
pây-mâl ister gönül
zevk [ile] hâlî degüldür
vecd-i hâl ister gönül

24. gönül:

Gazel 202

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

kā'inātuñ gencine
vermez kanā'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister gönül

19. gönül:

Gazel 198

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

olmadın 'uqde-i zülfünle
gönül müşkili hâl
mürğ-i cān şaydı için
kurdı hattun dām-ı ecel

22. gönül:

Gazel 202

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

hâlet-i 'aşk-ıla kendin
pây-mâl ister gönül
zevk [ile] hâlî degüldür
vecd-i hâl ister gönül

25. gönül:

Gazel 202

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

faḥr ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
faḥrdur faḥrum benüm
şaffi'n-niāl ister gönül

20. gönül:

Gazel 201

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

olmadı gönül t̄alib-i
maḫşūdına vāşıl
hicrān yolını derd-ile cān
eyledi menzil

23. gönül:

Gazel 202

Mısra: 4

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

ārzū-yı vāşıl-ı cānān
etdüğinden dāyimā
zāhidā nūr-ı tecellā-yı
cemāl ister gönül

26. gönül:

Gazel 202

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

ey Şihābī pīr-perver
olmağ-içün sa'y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāhib-kemāl ister gönül

27. gönül:

Gazel 205

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

leblerüñ esrârına hayrân
olup ey bî-bedel
fıkr-i zülfüñle gönül
etmekdedür tûl-i emel

30. gönül:

Gazel 223

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

gel cemâlüñ cilvesin ‘arz
it şafâ bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştâkdur ey nûr-ı ‘ayn

33. gönül:

Gazel 248

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

sîne-ber-sîne olup aldı
gönül maqşadını
hoş duğul itdi o şüh u
şîve-kârûñ [koynına]

28. gönül:

Gazel 209

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

uraldan tîrûñi cân
ol[ma]dı ham
gönül ey kaşı yay için
çeker gam

31. gönül:

Gazel 229

Mısra: 9

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

gönül bend-i belâda
gözlerüm her demde kan
ağlar
Şihâbî halâş eyle ilâhî
dâmdan demden

34. gönül:

Gazel 249

Mısra: 6

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

zülfi hûbâna tolaşma ola
gör âzâde
kayd-ıla ola muqayyed
bu gönül dünyâda

29. gönül:

Gazel 215

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

elde mevcûdum gönül
sûz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayandum
yokdur özge mesnedüm

32. gönül:

Gazel 232

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

her nev-cüvâne cân gibi
mâyil olur gönül
şeb oldu dahı geçmedi
‘ışk-ı şebâbdan

35. gönül:

Gazel 287

Mısra: 2

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

gireli sîneme tîr-i
müjeñüñ peykânı
kaşuñuñ yâsına cân etdi
gönül kurbânı

36. gönül:

Gazel 287

Mısra: 8

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

şoyunup mekke-i
hayretde ben ebdâl
oldum
lebûn esrârınuñ olalı
gönül hayrânı

37. gönül:

Gazel 288

Mısra: 10

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

sînem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazînesi
sulṭân-ı 'ışkuñ olsa gönül
ṭañ mı ḥâzini

38. gönül:

Gazel 309

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

ko gönül ḥâne-i dünyâ
gibi vîrân olsun
istememez ehl-i fenâ
kendüye ma'mûrlığı

39. gönül:

Gazel 46

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü
,yüreği.

seng-i ğuşşayla gönül
şîşesi oldukça şikest
'ahd-i peymânı dürüst
itmededür 'âşık-ı mest

40. gönlümüze:-ümüz, -e

Gazel 286

Mısra: 1

Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.

ḥaṭṭ-ı cānânı görüp
gönlümüze ğam düşdi
güneşe erdi küsûf u mehe
mâtem düşdi

41. gönlüm:-ü, -m

Gazel 258

Mısra: 1

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

meyḥvâre oldı şevküñe
gönlüm şarâbda
avâre düşdi la'lüñe
gözüm ḥubâbda

42. gönül:

Gazel 273

Mısra: 7

(Âşığın) gönlü,
kalbi, yüreği.

şormağ-içün ḥâl-i
maḥzûnın gönül
Ya 'kûbunuñ
gelmez ol Yûsuf-liḳâ
beytü'l-ḥazenden cānibe

gönül fülki:

1. gönül fülki:

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Gönül kayığı.

deryâ-yı 'ışka düşeli bu
rûzigârda
çıkmaz kenâra kaldı
gönül fülki hey dirîğ

gönül şehbâzı:

1. gönül şehbâzı:

Gazel 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Gönül doğanı.

baş egme cîfe-i dehre
gönül şehbâzı himmetde

verür kâf-ı kanâ‘at
nitekim ‘anķāya istiġnā

göñül tahtı:

1. göñül tahtı:

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül tahtı, gönül

makamı.

göñül tahtı hayālün
şāhınun her dem
kōnaġıdur
hubāb-ı eşk-i pür-hūnum
anun gül-gün otaġıdur

göñül ur-:

1. göñül ur-:

Gazel 300

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevmek, âşık olmak.

göñül urup gözüm kanın
akıtma
dökülür mi şikest etseñ
zücācı

gönülden:

1. gönülden:-den

Gazel 60

Mısra: 5

*(Âşıġın) gönlü,
kalbi, yüreġi.*

hevā-yı ‘ışk gönülden
çıkınca şiddet-ile
olur seyl-i sirişküm çü
kulzüm-i emvāc

2. gönülden:-den

Gazel 231

Mısra: 3

*(Âşıġın) gönlü,
kalbi, yüreġi.*

gönülden ey hayāl-i
dilber bir nazar gitmese
[vb]
gözüm gehvāresinde
hāşıl olmuş bir bebedsin
sen

3. gönülden:-den

Gazel 254

Mısra: 5

*(Âşıġın) gönlü,
kalbi, yüreġi.*

tīz bildi ġamzesin ol meh
gönülden geçdüġin
katlūme ayak başup el
urdu ol dem hançere

göñüller aç-:

1. göñüller aç-:-dı

Gazel 255

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İnsanın iç sıkıntısını
gidermek, iç açmak.*

göñüller açdı o gül-ruġ
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
ġoñca-i ġandānı fī’l-
cümle

gör-:

1. görmese:-me, -se

Gazel 291

Mısra: 1

*Yaşamak, tecrübe
etmek.*

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

2. gö[r]medi:-me, -di

Gazel 156

Mısra: 8

Bakmak, görmek.

şehsüvārum pāyına
düşüp semend-i ‘ışkuñun
gö[r]medi gerdini gerdün
ablākī oldu saġaġ

3. **görünce:-ünce****Gazel 116**

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şahit
olmak, müşahede etmek.

āhum añınca ḥaddüñi

āteş-fişân olur

gözüm görünce ḳaddüñi

yaşum revân olur

4. **gördüm:-dü, -m****Gazel 304**

Mısra: 1

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şahit
olmak, müşahede etmek.

şem‘-i ‘ışka ey gönül

pervâne gördüm ben seni

çün degülsin bezm içinde

yane gördüm ben seni

5. **gördüm:-dü, -m****Gazel 304**

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şahit
olmak, müşahede etmek.

kākül-i dildäre tolaşmak

ne kārundur senüñ

ḳayda düşmişsin yüri

dīvâne gördüm ben seni

6. **gördüm:-dü, -m****Gazel 304**

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şahit
olmak, müşahede etmek.

ḳapuña ḥübân-ı ‘âlem

yüz sürer her gün gelür

mülk-i ḥüsne şâhsın

şâhâne gördüm ben seni

7. **görmedüğün:-me, -**

düg, -in

Gazel 50

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şahit
olmak, müşahede etmek,
tanık olmak.

mülük-ı mâziye dārâtına

mālîk olup maḥzā

selaṭîn-i selef

görmedüğün ‘âlemde

gördüñ tüt

8. **gördüğümce:-düg, -**

üm, -ce

Gazel 117

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna

veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

lâle-ruḥlar gül-bedenler

ğonca-lebler tâzeler

gördüğümce her nazar bu

eski dāğum tâzeler

9. **göreliden:-el, -den****Gazel 190**

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

cām içinde ḳaşları ‘aksın

göreliden sâḳinüñ

şūfiler miḥrab idindiler

derin meyhānenüñ

10. **göreyin:-eyin****Gazel 39**

Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

göreyin sāğaruñ her

demde içi bağırı ḳan

tolsun

gözüme karşı olur sâki-i
meclisle leb-ber-leb

11. **görünce:-ünce**

Gazel 57

Mısra: 1

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

gözüm görünce zülfünü
yüzünde pîç-pîç
sünbülleri-y-le tıldı
şanursın gülşen-i behîç

12. **görünce:-ünce**

Gazel 90

Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

cârî olur görünce
kaddünü eşk-i çeşmüm
serv ayağına akar âb-ı
revâne beñzer

13. **gördiler:-di, -ler**

Gazel 11

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit

olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

gördiler ten-gâha dönmiş
gönlümü
kehrübâ gibi kapar her
dilirübâ

14. **göre:-e**

Gazel 67

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

çekme ğam-ı zamâne' i
sen yek-nefes için
'ârif odur ki göre hemân
ger demi ferah

15. **görür:-ür**

Gazel 203

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilâl

16. **görür:-ür**

Gazel 277

Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

bakan cemâl-i pâküñe
nûr-ı nebî görür
iden tavâf kuyuñı bilür
Medîne' i

17. **görüþ:**

Gazel 222

Mısra: 2

Anlamak,
farketmek; bir şeye tanık
olmak.

cân hâlâş olmadı cânâ
kâkül-i dil-gîrden
hey meded kaydın görüp
kurtar anı zencîrden

18. **görünür:--i-nür**

Gazel 12

Mısra: 19

Belirmek, görünür
duruma gelmek.

sâğar-ı meyde Şihâbî
görünür 'aks-i cihân

ol cihetden didiler
mir'ât-ı İskender aña

görünür kanda tülû '
eylese envâr-ı şabâh

'aks-i 'âlem gibi ma'nîde
hemân âyine

19. **görünür:--i-nür**

Gazel 15

Mısra: 10

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

22. **görünür:--i-nür**

Gazel 248

Mısra: 7

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

25. **görünür:--i-nür**

Gazel 262

Mısra: 8

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

Şihâbîye hıyâl-ı
ebrûvânuñla taḥayyürden
görünür bir hilâl-ebrû
güzel her mäh-ı nev
peydâ

dâğlar kim görünür yer
yer şikâf-ı sîneden
lâlelerdür kim girüpdür
kühsârûñ koyına

râğıb olsa ehl-i dil tañ mı
yüzüñ mir'âtına
şûret-i ma'nî görünür
anda mergûb âyine

20. **görünür:--i-nür**

Gazel 32

Mısra: 6

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

23. **görünür:--i-nür**

Gazel 249

Mısra: 4

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

26. **görünür:--i-nür**

Gazel 281

Mısra: 12

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

binâ-yı cism-i fânide
olan reg
görünür gözûme târ-ı
'anākib

sanasın şeyḥ-i siyeh-
pūşedür zülf-i ruḥı
görünür sūdda deryāya
şalup seccāde

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gonca[nuñ] ebkarı

21. **görünür:--i-nür**

Gazel 68

Mısra: 6

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

24. **görünür:--i-nür**

Gazel 257

Mısra: 5

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

27. **görenler:-en, -ler**

Gazel 141

Mısra: 10

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak II Okumak.*

maṭla' -ı şems o meh
çehre-i girîbânıdur

her şıfatdan görünür
nâzıra bir şûret ile

kemāline yetişdürdi
Şihābī tarz-ı eş‘ārı
dedi şi‘rin görenler bu
sūhan-sāz-ı Hucend
[olmuş]

28. **görünme:-ün, -me**

Gazel 101

Mısra: 5

Ortaya çıkmak.

gürk-ḥūy olup görünme
halka şekl-i mīşede
çāha atma Yūsuf-ı cānı
ki ihvānlık budur

29. **görmedüm:-me, -dū, -m**

Gazel 72

Mısra: 7

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşahede etmek.*

görmedüm bir niçe
gündür o meh çārdehī
dūd-ı āhum n’ola ger
göklere eylerse şu‘ūd

30. **görmek:-mek**

Gazel 295

Mısra: 8

(Bir şeyin oluşuna

*veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşahede etmek.*

‘āşık-ı dīdār-iseñ yaşıñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

31. **görür:-ür**

Gazel 88

Mısra: 8

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek.*

selāmın kesdi bendesīne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

32. **görmez:-mez**

Gazel 226

Mısra: 5

*"Görmek" fiilinin
geniş zaman olumsuz
çekimi. "Görmemek".*

beşerden ey melek cism-i
laṭīfūñ kimseler görmez
perīler gibi gözden ġāyib
olma sen de ādemsin

gör:

1. **görüþ:-üp**

Gazel 21

Mısra: 3

... olarak görmek.

mürġ-i cānı nātüvān
görüþ süzüldi gözleri
niçe kırtulsın hücum itdi
iki şehbāz aña

2. **görüþe:-ülse**

Kaside 2

Mısra: 8

*Ortaya çıkarma,
yansıma.*

līk evşāf-ı celāl itmede
yok bizde zebān
niçe biñ fenn-i fezāyilde
görüþse şafaḥāt

3. **gördüğüne:-dū, -gü, -n, -e**

Gazel 248

Mısra: 6

*Görmek, rast
gelmek.*

ġoncasın sen bīkr-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın kıynına

4. **görünmez:-ün, -mez****Gazel 20**

Mısra: 14

Görünmeyen, saklı.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti

bir hayāl-i hūvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

5. **görüþ:-üp****Gazel 6**

Mısra: 5

*(bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahade etmek.*

görüþ kaddini ol hūr-ı
behiştün ser-fürū‘ eyler
‘ulüvv-i kadr-ıla mahşûş-
iken tûbāya istignā

6. **gören:-en****Gazel 6**

Mısra: 9

*(bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahade etmek.*

gören mihrāb-ı ebrūsın
sücūd-ıla olur teslīm
müsellemdür Şihābī ol
büt-i rā‘nāya istignā

7. **göricek:-icek****Gazel 17**

Mısra: 6

*(bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahade etmek.*

‘ışk hālinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyās
göricek ‘āşık-ı Mecnūnı
añlar Leylā

8. **gören:-en****Gazel 58**

Mısra: 4

*(bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahade etmek.*

ey māh gerçi zerre
dediler dehānuñı
gören miyān-ı müyuñı
gelmez miyāne hīç

9. **görelî:-eli****Gazel 111**

Mısra: 2

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek.*

zaḥm-ı ḥādeng-i yār-ile
göñlüm güşādedür

yā kaşlarını görelî
şevküm ziyādedür

10. **görelî:-eli****Gazel 163**

Mısra: 4

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek.*

böyle mizāc-ı ‘illete
ḥikmet ne iy taḫīb
zülf-i niğarı görelî
sevdāyidür dimāğ

11. **görürsem:-ür, -se, -m****Gazel 221**

Mısra: 8

*Bakmak, dikkat
etmek, tanık olmak.*

gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme’i gözden
niçe şehhārdur gör anı
görürsem ḥarām olsun

12. **görinen:-in, -en****Gazel 199**

Mısra: 1

*Aşık, belirgin,
açıkta.*

noқта-i nūn-ı dehānuñdur
göriñen fem degül
āfıtābum zümre-i
nāçizden de kem degül

13. **göriñen:-in, -en**

Gazel 233

Mısra: 5

*Aşıkâr, belirgin,
açıkta.*

dane dane jāle şanmañ
göriñen gül-zārda
kaṭre kaṭre āb iner bu
ser-nigūn dolābdan

14. **göriñen:-in, -en**

Gazel 307

Mısra: 9

*Aşıkâr, belirgin,
açıkta.*

degül encüm göriñen
gökde Şihābī yer yer
oldı bir meş‘ale-i āh-ı
dilümün her şereri

15. **göriñen:-in, -en**

Gazel 311

Mısra: 3

*Aşıkâr, belirgin,
açıkta.*

şanma şebnemdür gül
üzre göriñen iy bāgbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

16. **göriñür:-in, -ür**

Kaside 22

Mısra: 7

*Aşıkâr, belirgin,
açıkta.*

göriñür daḥı derūnındaki
dāğ-ı hırmān
çıkdı yerden ḥaḳkuñ
emri-y-le çü kārūn lāle

17. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 14

Mısra: 9

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

derse diledüm destür
başınıñ kabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyhāneye Mevlānā

18. **görenler:-en, -ler**

Gazel 41

Mısra: 14

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit*

*olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

‘illetinden seg raḳībūñ
‘ucbe şüret bağlamış
‘ibret alup der görenler
“inneḥū şey’in-‘acīb”

19. **görse:-se**

Gazel 41

Mısra: 17

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

görse eş‘ārın pesend
eyler ulü’l-elbāb anı
leblerün zıḳri Şihābī
ṭab‘ın itmişdür lebīb

20. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 56

Mısra: 7

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

perīşān zülfün eller şāne
gördüm o perī şānuñ
budur cem‘iyyet-i ḥāṭır
perīşān olmağa bā‘is

21. **görüp:-üp****Gazel 109**

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

seg-i Leylâ öninde kelle-
i Mecnûnı ‘aşk ehli
görüp seng-i melâmetden
şikest olmuş sifâl [añlar]

22. **gören:-en****Gazel 156**

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyâdı üzre akduğın
der gören âhir hârâb etse
gerek Bağdâd Şat

23. **görelî:-eli****Gazel 186**

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

‘ayn-ı âklum görelî cism-
i laţîfün iy perî

çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerüñ

24. **görüp:-üp****Gazel 209**

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

görüp nazmın didi
“.....”
Şihâbî şî‘ri olmuşdur
müsellem

25. **görelî:-eli****Gazel 228**

Mısra: 11

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

görelî gül-zâr-ı haddüñ
üzre haţtuñ sebzesin
ne gülistân meyli var
göñlümde ne seyr-i
çemen

26. **gören:-en****Gazel 231**

Mısra: 8

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

halâş olmadı göñlüñ
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklüñ gören âdem
be şüfî bir eşek[sin sen]

27. **gören:-en****Gazel 255**

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

şerâr-ı âhdan yandı
başumda dâğlar yer yer
gören der kubbesi çarhuñ
‘aceb zeyn olmuş
encümle

28. **görüp:-üp****Gazel 288**

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit

*olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

ebrû-yı yâri görüp aña
eyledi sücûd
kıldı o dağı şûfî gibi dün
namâzını

29. **gördüm:-dü, -m**

Gazel 304

Mısra: 8

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

iy Şihâbî zen-i dünyâya
mâyil olmaduñ
âferînler tab‘uña
merdâne gördüm ben
seni

30. **gördüñ:-dü, -ñ**

Gazel 50

Mısra: 6

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

mülûk-ı mâziye dârâtına
mâlik olup maḥẓâ
selaṭîn-i selef

görmedügin ‘âlemde
gördüñ tut

31. **görüþ:-üp**

Gazel 62

Mısra: 1

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

şabrumı görüp cefâsın
arturur ağyâr geç
gerçi derler dostum “el-
şabr miftâhü’l-ferec”

32. **göricek:-icek**

Gazel 71

Mısra: 7

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

göricek yârüñ nihâl-i
kâmet-i bālâsını
bâğda şimşâd ü servi
eyler tenezzül-i şâḥ

33. **görmedi:-me, -di**

Gazel 104

Mısra: 1

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit*

*olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

görmedi ḥüsn ü ḥulḳuña
ehl-i nazar nazîr
bilür gubâr-ı bâyuñı nûr-ı
başar başîr

34. **gören:-en**

Gazel 156

Mısra: 5

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

la‘lûñ üzre ḥâl ü ḥâlûñ
üzre ḥaṭṭuñ gören
âteşe yanmaz semender
gör ki batmaz âb-ı bat

35. **görüþ:-üp**

Gazel 159

Mısra: 9

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

iy Şihâbî görüp ol cân
kıblesin
çarḥ-ı a‘zam şevḳ-ile
kıldı rükû‘

36. **gören:-en****Gazel 170**

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

hatt-ı dildâr üzre
tağıldukça kâkül her
taraf
zînet etdi der gören gül-
zârı sünbül her taraf

37. **göricek:-icek****Gazel 171**

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

göricek haste Şihâbî'i
etibbâ-yı zamân
didiler 'illet-i 'aşk-ıla bu
bed-hâl ancak

38. **görüþ:-üþ****Gazel 190**

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

yandığım görüp Şihâbî
şem'-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervânenün

39. **görenler:-en, -ler****Gazel 196**

Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

der görenler 'arşa-i
gülşen siyâset-gâhdur
hârdan bülbül-çün aşmış
câ-be-câ çenkâl gül

40. **gördük:-dü, -k****Gazel 203**

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilâl

41. **görüþ:-üþ****Gazel 228**

Mısra: 14

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

ey Şihâ[bî] mülk-i
nazmuñ Husrevî olduñ
dedi
şâ'r-ı renginüm görüp ol
dilber-i Şîrîn sühan

42. **gördüñ:-dü, -ñ****Gazel 233**

Mısra: 10

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

vaşl-ı yâra germ olup
düşme Şihabî gaflete
aç gözünü di ne gördüñ
bu hayal-i hâvbdan

43. **görüþ:-üþ****Gazel 241**

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

bâde-i 'ışkuñ bulunmaz-
iken ayağın çeker

yek-nefesde çekdiğüm
görüp kulağ çekdi sebû

44. **görüp:-üp**

Gazel 243

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

zenâhdânında hâlî
gizlenür görüp ruhî
şevkin
bu meşhur-ı cihândur
gündüzün pinhân olur
uğru

45. **görüp:-üp**

Gazel 244

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

bezme geldüğün görüp
cām-ı şarāb-ı la'îl fām
dökdi sākīnūñ Şihābī
çeşmüm ayağına şu

46. **görmüş:-miş**

Gazel 245

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

yâ meger görmüş
tecellâyı cemāl-i yârda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çäre şu

47. **görüp:-üp**

Gazel 251

Mısra: 11

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yâr meyl
itdi
güzeller şayd olurmış
hikmet ammā sīm ile
zerde

48. **görmedi:-me, -di**

Gazel 262

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

cāmi'-i hüsnuñde cānā
ğabğabuñ tûb āyine
görmedi kimse
mu'allakda bu üslûb
āyine

49. **görmüş:-miş**

Gazel 272

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

eyleyen kaşlaruñ üstünde
cebīnūñe nazar
nūr görmüş gibidür küşe-i
mihrāb üzere

50. **gören:-en**

Gazel 275

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

secde eyler tāk-ı ebrū[yı]
gören bî-ihtiyār
cāmi'-i hüsnuñde mihrāb
olmuş ol yir sâcide

51. **gördi:-di**

Gazel 277

Mısra: 1
(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

gördi şafâ-yı mehri-y-ile
tolu sîne'i
günden güne baña o meh
arturdu kîne'i

52. **görenler:-en, -ler**
Gazel 279
Mısra: 1
(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

bâğ-ı hüsn içre görenler
sen gül-i pür-hânde'i
beñzedürler bülbul-i zâre
dil-i nâlende'i

53. **gören:-en**
Gazel 281
Mısra: 6
(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

nigâristân olupdur şüretâ
bostân-ı renk-âmîz

gören der nağş-ıla zeyn
itdiler çîn içre ferhârı

54. **görüp:-üp**
Gazel 281

Mısra: 2
(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

bahâr âsârı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüp her bir gül-endâmı
ider mürğ-ı çemen zârı

55. **görüp:-üp**
Gazel 286

Mısra: 1
(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

hatt-ı cânânı görüp
gönlümüze gam düşdi
güneşe erdi kûsûf u mehe
mâtem düşdi

56. **gördüğü:-düg, -i**
Kaside 10

Mısra: 9
(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit

olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

ķurb-ı ev-ednâda gördüğü
şeb-i vuşlat gibi
sürme-i mâzâğ olupdur
leyletü'l-mi' râc aña

57. **gören:-en**

Kaside 19

Mısra: 13

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

ğilmânlar ile toptolu
cennet şanur gören
bâğ-ı berîne ta'n ider oldu
çü cā-yı 'ıyd

58. **görüp:-üp**

Kaside 23

Mısra: 20

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

şarar başına gerçi Mesîhî
gibi ezrak
geldi ruh-ı yâri görüp
îmâna benefşe

59. **görüp:-üp****Kaside 24**

Mısra: 25

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i gönca-lebi
gösterür hey'etini şekl-i
çelîpâ sünbül

60. **görmek:-mek****Gazel 22**

Mısra: 8

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

şâhid-i 'ışkuñ cemâl-i
cilvesini her nazar
görmek olurdı dilâ
âyineñ olsa şâf aña

61. **gördükçe:-dükce****Gazel 76**

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

payüñe düşsem n'ola
gördükce bālâ kıddüñi
manşıb-ı 'aşk içre
buldum bu kadar kıadr-i
bülend

62. **görse:-se****Gazel 109**

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yâr al añlar
tenüm ğark-âb-ı hûn
görse şafağ içre hilâl
añlar

63. **gördükçe:-dükce****Gazel 115**

Mısra: 1

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygûna meyl
itdükçe bağrum hûn olur

64. **görmek:-mek****Gazel 117**

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

sen meh-i bedrûñ
cemâlin görmek için
âfîtâb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervâzeler

65. **görsem:-se, -m****Gazel 147**

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

her güneş ruhsârı görsem
odlara yakar beni
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem 'üd-veş

66. **görsem:-se, -m****Gazel 147**

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

her güneş ruhsarı görsem
odlara yaçar beni
âhum u gönlüm hevâyî
olduğu-çün dūd-veş

67. **gördükçe:-dükce**

Gazel 209

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

beni gördükçe dāyim
vahşet eyler
degül mi [kim] perî-veş
yohsa âdem

68. **görmek:-mek**

Gazel 266

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

görmek olur mı didüm
aña hüsnüñ âyine
şaf etdüğ-ise âyine didi
her âyine

69. **görince:-ince**

Gazel 281

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

gülistân-ı cihân [kim]
toldı gül ü gönca-leblerle
cinân bâğı görünce reşk
ider bu bezm-i gül-zârı

70. **görmek:-mek**

Gazel 282

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ âteş
içinde semenderi

71. **görince:-ince**

Kaside 25

Mısra: 19

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

göñül Ya 'kübınuñ hüzn
ü ğamın görünce def' itdi
meger kim hüsn-i

Yūsufdan getürmişdür
haber nergis

72. **gördüm:-düm**

Gazel 134

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

çemen haşrinde gördüm
lāle-i pejmürde iy gül-
ruḥ
şehīd-i 'ışkuñ olmışdur
serer kanlu kefen sensiz

73. **gör:**

Gazel 176

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

faşl-ı güldür gel
mu'allim hâne-i gül-zârı
gör
kim bahāristāndan okur
bülbul ü kumrı sebaḳ

74. **gördüm:-düm**

Gazel 196

Mısra: 5

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

dün rakīb-i kâferüñ
gördüm sürinür hâmesi
şanarsın mer'ada
ekmişdür har-ı deccâl cül

75. **gördüm:-düm**

Gazel 199

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

katre-i eşkümde gördüm
gice 'aqs-i 'arızın
bâğbân şun' gösterdi
baña şebnem degül

76. **gördüm:-düm**

Gazel 212

Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

zamân içre zemîni
ejdehâ-yı heft-ser
gördüm

tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erķamdan el
çekdüm

77. **gördüm:-düm**

Gazel 304

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

şem'-i 'ışķa ey gönül
pervâne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

78. **görmedüm:-me, -dü, -m**

Rûbai 8

Mısra: 4

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.

gerçi mir'at-ı halka çok
bağdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefâ

79. **gördi:-di**

Gazel 20

Mısra: 9

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak. II Yaşamak,
tecrübe etmek.

dün gice ne hıvâb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi hıvâb
görünen ancak hayâl-ı
hüsnüñ oldu dilberâ

80. **görinmez:-in, -mez**

Gazel 30

Mısra: 2

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak. II Yaşamak,
tecrübe etmek.

toğrudunca dile ebrü
kiçüğinden bî-rakīb
ğamzesi tîri görünmez
nitekim sehmü'l-gayb

81. **gördi:-di**

Gazel 240

Mısra: 6

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak. II Yaşamak,
tecrübe etmek.

şu deñlü ağladum dün
gice ‘aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

görme bu buñla ‘aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

cürmine göre nār olıcağ
cāna ejdehā
eyle o demde
merhāmetüñle bizi rehā

82. gör:

Gazel 181

Mısra: 5

"Bak!, fark et!"

anlamında bir ünlem.

kırdı mehārı nāka-i leyl-i
kazāyı gör
ey sār-bān-ı rāh anı lutf-ı
kaṭāra çek

83. gör:

Kaside 25

Mısra: 37

"Bak!, fark et!"

anlamında bir ünlem.

elinde boyunca sīm ü zer
var-iken gör ne ṭāmī‘dür
gedālar gibi cām alup
ider bezmüñde cer nergis

84. görme:-me

Gazel 211

Mısra: 13

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

85. görme:-me

Gazel 271

Mısra: 7

(Bir şeyin oluşuna

*veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak.*

görme ki ey meh ṭulū‘-ı
āfitāb-ı ḥüsnüñi
mehr-veş günden güne
āhum şehir-ḥīz olmada

86. görsene:-se, -ñ, -e

Gazel 8

Mısra: 9

*(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şahit
olmak, müşahade etmek.*

ḥūn-ı vişāle ṭoymada
ağyārı görsene
yimek Şihābī ḥāside
kaldı emek baña

87. göre:-e

Kaside 15

Mısra: 33

"-e göre" Açısından.

88. görüp:-üp

Gazel 269

Mısra: 3

Bir şeyin oluşuna

*veya var olduğuna şahit
olmak. || Bir nesne veya
kimsenin varlığını
algılamak, hissetmek. ||
Seyredilecek bir şeye
gidip bakmak, seyretmek.
|| İncelemek, tetkik
etmek.*

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez ādemi
seg rakībūñ ‘ayn-ı şeyṭān
gibi ḥod-bīn olmada

89. görmez:-mez

Gazel 62

Mısra: 10

*Bir şeye erişmek,
sahip olmak.*

kūyuña vardukça ‘aşıklar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi ḥacc

90. gör:

Gazel 221

Mısra: 8

"Bak, fark et, anla!"
anlamlarında bir ünlem.

gözi sihr-i helâl idüp
silerken sürme'i gözden
niçe sehğârdur gör anı
görüsem harâm olsun

91. görüñ:-üñ

Kaside 21

Mısra: 22

"Bak, fark et, anla!"
anlamlarında bir ünlem.

gonca-i ter şüretâ bir al
bebğadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minğârına bebğâ-yı gül

92. gör:

Gazel 29

Mısra: 6

"Bak, gör, seyret"
anlamlarında bir ifade.

ķüt-ı cān yāķūt u mercān
oldı yā la'l-i müzāb
fehm idüp haşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

93. görmege:-mek, -e

Gazel 245

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek,
tanık olmak (için).

her melek-ruhsâr yārüñ
görmege dīdarını
cārî olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

94. gör:

Gazel 75

Mısra: 3

"-e gör" sürerlik
fiili.

mezkûr ola gör eylik-ile
dilde dilâ kim
kibr ile nifâķ ehli olan
edeb-bed

95. gör:

Gazel 249

Mısra: 5

"-e gör" sürerlik
fiili.

zûlf-i hûbāna tolaşma ola
gör āzāde
ķayd-ıla ola muķayyed
bu gönül dünyāda

96. gör:

Gazel 156

Mısra: 6

"Bak!, Gör!,
Seyret!" anlamlarında
bir ünlem.

la'lüñ üzre hāl ü hālüñ
üzre haţţuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı baţ

97. gördüm:-dü, -m

Gazel 237

Mısra: 5

(Düş) Görmek.

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydāyı
yene sākī umarın bāde-i
la'lüñ emerın

98. gördi:-di

Gazel 302

Mısra: 3

(Bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) Şâhit
olmak, müşâhede etmek;
anlamak, kavramak,
sezmek.

şehsüvārüm gördi tıķuñ
barmağın ķaldırmadı

gelmez ĩmāna rakīb
oldur ğarrādur kāferi

gör kim:

1. gör kim:

Kaside 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gör ki.

yemm-i ĥazrāya talmışdı
niçe ğavvāsdur gör kim
nişār etdi cihāna jāleden
lü' lü'-i ter nergis

görel:

1. görel:

Gazel 228

Mısra: 3

*Gördüğümden bu
yana, gördüğüm
zamandan beri.*

ey nihāl-i tāze-gül kıdd-i
revānuġ görel
bir adım yer gitmedi
gülşende serv-i nār-ven

2. görel:

Gazel 121

Mısra: 9

Gördüğümden bu

*yana, gördüğüm
zamandan beri.*

iy Şihābī görel dāğlar-
ıla sīnemi
sīnesini tağlar taşlarla
döküp ağlar

gören:

1. gören:

Kaside 24

Mısra: 23

*(bir şeyin oluşuna
veya var olduğuna) şahit
olmak, müşahede etmek.
II Şahit olan inlanlar.*

dir gören kākūlini kāmēt-
i bālāsında
ne 'aceb serv sehī üzre
tuta cā sünbül

görin-:

1. görünürse:-ürse

Gazel 243

Mısra: 7

*Görünmek. II -mış/-
miş gibi gelmek.*

n'ola keç görünürse rā
kaşuñ ĥüsnüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

2. görindi:-di

Gazel 296

Mısra: 6

*Belirmek, görünür
duruma gelmek.*

levh-i dilde kıur'a şaldum
vuşlata niyet edüp
şüret-i hicrān görindi fāl
bir yüzden dahı

3. görünür:-ür

Gazel 44

Mısra: 2

*Belirmek, ortaya
çıkma.*

olursa cānda āşār-ı
muĥabbet
görünür dilde envār-ı
muĥabbet

4. görünür:-ür

Gazel 59

Mısra: 4

*Belirmek, ortaya
çıkma.*

kal'a-i tende dökülür
kanlar
görünür yer yer
bedenlerde burüc

görin:**1. görünür:-ür****Gazel 207**

Mısra: 1

*-mış/-miş gibi**gelmek.*

‘ayn-ı ākla görünür ‘ālem
 ḥayāl
 ‘aks-i mir’āt oldı yā
 ‘ayn-ı zılāl

2. görünmez:-mez**Gazel 48**

Mısra: 5

Görülür olmak,

*gözükmek II (bir yerde)
 bulunmak.*

ḥüb-rûlardan görünmez
 cılveger meydānda
 ‘ālemi araladı ḥüsn-i
 cihān-ārā-yı dost

3. görinen:-en**Gazel 121**

Mısra: 7

*Belirmek, görünür**duruma gelmek.*

kara kara dāğlar şanmañ
 tenümde görinen

üşdiler endāmumuñ
 üstine yir yir zāğlar

4. görinen:-en**Gazel 244**

Mısra: 3

*Belirmek, görünür**duruma gelmek.*

kehkeşān resmi degül
 bāğ-ı felekde görinen
 bāğbān-ı şun‘ şalmış
 ḥūşe-i pervīne şu

5. görünür:-ür**Gazel 263**

Mısra: 8

*... gibi gelmek,**izlenim uyandırmak.*

dil-i ḥaste şorarsa
 leblerüñ remzini ‘ayb
 itme
 ḥayāt-ı cāvidānī görünür
 anuñ suvālinde

6. görinen:-en**Gazel 190**

Mısra: 6

Başkaları

*tarafından görülür
 duruma gelmek, görülür
 olmak.*

dil perīşān itmek için
 dest uzatmış zülfine
 görinen barmaqları
 düşsün elinden şānenüñ

7. görünür:-ür**Gazel 11**

Mısra: 8

Kendini göstermek,

*ortaya çıkmak,
 gözükmek, zuhur etmek.*

ḳadd-i bālāña hevādār
 olalı
 başda sevdā görünür
 cānda belā

görinen:**1. görinen:****Gazel 36**

Mısra: 9

*Aşık, belirgin,**açıktā.*

lem‘a-i āh-ı Şihābīdür
 görinen her gice
 şanmasınlar kim semā
 yüzinden atılır şihāb

görinen ol:-**1. görinen ol:-dı****Gazel 20**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*Aşıkâr, belirgin,
 açıkta olmak.*

dün gice ne ḥvāb
 çeşmüm gördi ne
 çeşmümi ḥvāb
 görinen ancak hayāl-ı
 hüsnün oldu dilberā

görinme:

1. görünme:

Gazel 8
 Mısra: 6
*(bir şey gibi) olmak,
 gözükmek.*

seyr ü teferrüc eylemege
 şehri iy rakīb
 cüft ol yirü o māl-ıla
 görünme tek baña

görmez ol-:

1. görmez ol-:-al, -dan

Gazel 134
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
*Görememek,
 görmeye fırsatı
 olmamak.*

kad ü ruhsāruñı görmez
 olaldan gülsitān içinde

baña hep ḥār u ḥas oldu
 gül ü serv ü semen
 [sensiz]

görmezlen-:

1. görmezlenür:-ür

Gazel 88
 Mısra: 8
Görmezden gelmek.

selāmın kesdi bendesîne
 ol melek-sīmā [vb]
 görür görmezlenür dāyim
 dimez kim bunda ādem
 var

2. görmezlenür:-ür

Gazel 99
 Mısra: 2
Görmezden gelmek.

çeşmün egerçi merdüm-i
 şāhib-nazar geçer
 görmezlenür fütādesin
 ammā başar geçer

görün:

1. görünen:-en

Gazel 122
 Mısra: 10
*Açıkta olan,
 görünen.*

Şihābī āteş-i mehri beni
 yakdı o meh-rūnuñ
 görünen penbeler encüm
 gibi sīnemde dāğıdur

2. görünen:-en

Gazel 163
 Mısra: 7
*Açıkta olan,
 görünen.*

dāğum karası şanma
 vücūdumda görünen
 endāmüm üzre üşdi
 benüm cā-be-cā zāğ

3. görünmez:-mez

Gazel 257
 Mısra: 8
*Anlaşılmı /
 hissedilme.*

n'ola bakmazsa kemāl
 ehline çeşm-i cāhile
 ma'rifet nūrı görünmez
 başar-ı hōdbīne

görün-:

1. görünmüş:-miş

Gazel 141
 Mısra: 3
*Başkaları
 tarafından görülür*

*duruma gelmek, görülür
olmak.*

*görünmüş hâl-i ruhsârı
yine derbend zülfünde
harâmîlik ider Rûm iline
düşmüş levend olmuş*

2. görünmez:-mez

Gazel 266

Mısra: 4

*Başkaları
tarafından görülür
duruma gelmek, görülür
olmak. u Anlaşılmaq,
idrak edilmek; sezilmek,
hissedilmek.*

*zülf-i şebinde olsa [bu]
zâhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu'âyine*

3. görünmezsin:-mez, - sin

Gazel 62

Mısra: 9

*Görülür duruma
gelmek, görülür olmak,
gözükmek.*

*küyuña vardukça 'aşıklar
görünmezsin dedüm*

*her gelişde iy Şihâbî nûr
görmez didi hacc*

görünen:

1. görünen:-ün, -en

Gazel 112

Mısra: 7

*Görülür olmak,
gözükmek.*

*gökde görünen meh-i
nev şanma ey gâfil şağın
saña diş biler felek
filinüñ ol dendânıdur*

görünmez ol:-

1. görünmez ol:-dı

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yok olmak, ortadan
kaybolmak,
görünmeyecek hale
gelmek.*

*görünmez oldu dūdı-y-ıla
kūh-ı Bīsūtūn
feryāduñ āhı kapladı
şanmañuz anı mīg*

2. görünmez ol:-dı

Gazel 232

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yok olmak, ortadan
kaybolmak,
görünmeyecek hale
gelmek.*

*görünmez oldu meh yüzi
yārūñ niķābdan
hüsn āfitābı çıķmadı zıll-
i seķābdan*

göster:-

1. gösterürsin:-ür, -sin

Gazel 189

Mısra: 5

*Görülmesini
sağlamak, görmesine yol
açmak; açıkça ortaya
koymak, göz önüne
sermek.*

*el urşañ gösterürsin ki
'aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan i'cāzdur zülfüñ*

2. gösterdi:-di

Gazel 167

Mısra: 3

*Açığa çıkarmak,
görünür hale getirmek.*

*her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay*

tırdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

3. gösteri:-e

Gazel 30

Mısra: 10

1. Görülmesini
sağlamak, görülmesine
sebepe olmak. 2. (Birinin)
Görmesini sağlamak. 3.
Göz önüne sermek,
başkalarının gözleri
önüne koymak, teşhir
etmek, izhar etmek.

bakma nokşân-ı Şihâbîye
kemâl ehli-iseñ
bî-hünerdür o ki göz
merdümüne gösteri 'ayb

4. gösterdi:-di

Gazel 199

Mısra: 4

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

katre-i eşkümde gördüm
gice 'aqs-i 'arızın
bâğbân şun' gösterdi
baña şebnem degül

5. gösterdi:-di

Kaside 21

Mısra: 3

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

cünd-i ezhâr ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkdı gülşene
dârât-ıla dârâ-yı gül

6. gösterdi:-di

Gazel 195

Mısra: 1

Açıkça ortaya
koymak, görülmesini
sağlamak II. Yansıtmak,
aksettirmek.

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilâl
lâle-veş ayağı gel gül
gibi sâkî ele al

göster:

1. gösteri:-e

Kaside 2

Mısra: 30

Göstermek,
yansıtmak.

olıcak zümre-i 'isyâna
Muhammed şâfi'
göstere çeşm-i Şihâbîye
dahı nûr u necât

2. göstermedi:-me, -di

Gazel 311

Mısra: 8

Birini veya bir şeyi
işaretle belirtmek;
görülmesini sağlamak,
görmesine yol açmak.

yıllar-ıla nâle kılpup niçe
feryâd itmesün
bülbüle göstermedi
gülşen gül-i handânını

3. göstermek:-mek

Kaside 16

Mısra: 5

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

şâh-ı şer'ün şevketin
göstermek için 'âleme
çâr-bâliş üzre kuruldı
hayam-ı çâr-yâr

4. gösterür:-ür

Gazel 6

Mısra: 2

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

idüp serkeşliği âhum
şatar dünyāya istiğnā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istiğnā

5. gösterür:-ür

Gazel 296

Mısra: 3

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl
‘arz-ı ‘ārız eyler ol pür-
hâli bir yüzden dahı

6. gösterür:-ür

Kaside 22

Mısra: 2

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

ḳurdı şahn-ı çemene çetr-
i hümayün lāle

gösterür gülşene dārāt-ı
ferīdün lāle

7. gösterür:-ür

Kaside 24

Mısra: 3

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

gösterür ḥayli şüküfe-y-
le ‘aceb dārānı
kişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

8. gösterür:-ür

Kaside 24

Mısra: 8

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

şanki bir dilber-i hindü-
beçedür ‘anber bûy
gösterür taraf-ı külehden
şaçı güyā sünbül

9. gösterür:-ür

Kaside 24

Mısra: 26

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya

koyacak tarzda
davranmak.

deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i gonca-lebi
gösterür hey’etini şekl-i
çelīpā sünbül

10. gösterür:-ür

Kaside 24

Mısra: 33

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

gösterür ‘acz ile geh yedi
başı şu ‘bān
n’ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

11. gösterince:-ince

Gazel 145

Mısra: 1

Görülmesini
sağlamak, görmesine yol
açmak; açıkça ortaya
koymak, göz önüne
sermek.

gösterince ḳadd-i
bālāsını yār-ı meh-veş
ḳodı el arḳasını yire
çenār-ı ser-keş

12. **göstere:-e****Kaside 2**

Mısra: 32

*Açıkça ortaya**koymak, göz önüne
sermek; işaret etmek.*

bizi îmân ile Kur'ân'dan
ayurma yâ Rab
dem-i âhırde k'ecel
göstere câna gamrat

13. **gösterse:-se****Gazel 15**

Mısra: 7

*Açıkça ortaya**koymak, göz önüne
sermek II yansıtmak,
aksettirmek.*

hilâlülñ ıssı gösterse saña
dehr-i denî hennâ
hemân-dem hâşıl-ı 'ömre
olur vaqt-i direv peydâ

14. **göster:****Gazel 313**

Mısra: 2

*Açıkça ortaya**koymak, göz önüne
sermek; güzelliğini
ortaya çıkarmak.*

dime şoḥbet sizüñ-ile

bize bâķī sāķī

zer-i ḥâlis aķıdup göster

o sîmin sāķī

15. **gösterüp:-üp****Gazel 46**

Mısra: 5

*Göstermek,**sergilemek.*

gösterüp pîr-i muġân
bezme cüvânâne revîş
sâķi-i meclis-idi muġ-
beçe-i bâde-perest

16. **gösterür:-ür****Gazel 70**

Mısra: 2

*Açıġa çıkarmak,**görünür hale getirmek.*

şunsa elüme ayaġı sāķi-i
lâle-ruḥ
ḥande-y-le gösterür baña
her bir piyâle rûḥ

17. **gösterür:-ür****Gazel 87**

Mısra: 1

*Açıġa çıkarmak,**görünür hale getirmek.*

baḥt-ı sa'düm gösterür

levḥ-ı ruḥında ḥâller

nokṭadan añlar nücüm

aḥķâmını remmâller

18. **gösterince:-ince****Kaside 21**

Mısra: 40

*Göstermek II**Ortaya çıkarmak.*

sâḥirân-ı bed-naẓar siḥrin
ider bâṭıl müdâm
gösterince mu'ciz-i Mûsâ
yed-i beyzâ-yı gül

19. **gösterürse:-ür, -se****Kaside 24**

Mısra: 20

*Görülmesini**saġlamak, görmesine yol
açmak; ortaya çıkarmak.*

baḥr-i ḥüsninde şaķı câna
giriḥ geçmekde
gösterürse n'ola emvâc-
ile deryâ sünbül

20. **gösterür:-ür****Gazel 207**

Mısra: 4

*Açıkça ortaya**koymak, göz önüne
sermek, birinin*

görmesini sağlamak. II
Yansıtmak, aksettirmek.

nāzır olsañ fi'l-meşel
āyīneye
her ne-ise gösterür anda
mişāl

21. gösterdi:-di

Gazel 32

Mısra: 3

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

bize gösterdi lu'bet-bāz
gerdün
hıyāl-i zıllde eşkāl-i
ğarāyib

22. gösterdi:-di

Gazel 262

Mısra: 4

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

'aks-i mir'āt cemālūñ
fitne şaldı 'āleme
cām-ı İskender gibi
gösterdi āşüb āyine

23. gösterdi:-di

Kaside 23

Mısra: 42

(Bir hâlini, bir
niteliğini) Ortaya
koyacak tarzda
davranmak.

būyından idüp halk
dimāğını mu'aṭṭar [vb]
gösterdi 'aceb hulk-ı
kerīmāne benefşe

24. göster:

Gazel 273

Mısra: 5

Açığa çıkarmak /
görünür hale getirmek.

ol kemān-ebrūya göster
didiler kurbānuñ
gamzesinūñ tırini
toğrutdı benden cānibe

25. göster:

Kaside 18

Mısra: 26

Açığa çıkarmak /
görünür hale getirmek.

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiķ u refiķ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tariķ

26. göster:

Gazel 157

Mısra: 3

Açığa çıkarmak,
görünür hale getirmek,
göstermek.

ruhuñ göster saçuñdan
kim ederler
sefer ehli geçe
mehtābdan hazz

27. göster:

Gazel 165

Mısra: 9

Açığa çıkarmak,
görünür hale getirmek,
göstermek.

göster Şihābī şî'rūñi ehl-i
belāgate
söylerler-ise aña göre
nükte-i belīg

götür:

1. götürür:-ür

Gazel 237

Mısra: 10

Dayanmak,
taşımak,katlanmak.

nāz etdükçe niyāz etdi
Şihābī yāra

götürür 'aşık ola
sûhlarıñ şîvelerin

2. **götürüp:-üp**

Kaside 25

Mısra: 30

(Bir kimseyi bir
yere giderken)

Beraberinde

bulundurmak, onunla

beraber gitmek,

refakatine almak.

niçe şâhib-naẓardur kim
anuñ eyyâm-ı 'adline
başında götürüp sîm ü
zer her söker nergis

götürü:

1. **götürü:**

Gazel 1

Mısra: 6

*Bütün, tamam,
toptan, hep, büsbütün.*

hânikâ heyneh fenâ
menzilinüñ dâhil olan
cevve almaz götürü
meñzilet-i dünyâyı

2. **götürü:**

Gazel 198

Mısra: 9

*Bütün, tamam,
toptan, hep, büsbütün.*

'ilm-i 'aşkı götüri kıldı
Şihâbî taḥşîl
ne bilür mes'ele fennini
rak'ib-i echel

göz:

1. **gözinden:-i, -n, -den**

Kaside 3

Mısra: 10

*Görme uzvu,
ayn,çeşm.*

k'oldı bahâr-ı feyz-ile
gülzâr-ı vahdetüñ
erbâb-ı şirküñ aqdı
gözinden dem-i siyâh

2. **gözine:-i, -(n)e**

Kaside 3

Mısra: 11

*Görme uzvu,
ayn,çeşm.*

insân gözine kuḥl-i
başîret çeküp elüñ
'irfân diline ma'rifetüñ
açdı şâh-râh

3. **gözden:-den**

Gazel 32

Mısra: 2

Bakış, görüş.

lebünden büseye oldukça
ṭâlib
olur gözden femüñ cân
gibi ğâyib

4. **gözi:-i**

Gazel 250

Mısra: 8

(Sevgilinin) gözü.

ṭotalum zülfünüñ olmuş
dil-i miskîn esîr
ey gözi şâhir anı
yutturma ejderhâlara

5. **gözine:-i, -n, -e**

Gazel 307

Mısra: 7

Bakış, nazar, göz.

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu gözine
leb-i cânâneye beñzer
deyeli goncaları

6. **gözden:-den**

Gazel 226

Mısra: 6

Göz, bakış, nazar.

beşerden ey melek cism-i
laṭîfüñ kimseler görmez

perîler gibi gözden gâyib
olma sen de âdemsin

7. **gözlerümüñ:-ler, -üm, -üñ**

Gazel 233

Mısra: 4

Göz II Aşığın gözü.

yâdlar-ıla ol gül-i hamrâ
müdâm içdükçe mül
gözlerümüñ câmı mâl-â-
mâl olur hûn-âbdan

8. **gözine:-i, -n, -e**

Gazel 203

Mısra: 6

Görme uzvu,

ayn, çeşm.

kuhl-i mâzâğa'l-başardur
ayağının toprağı
anı eyler ehl-i hâl olan
gözine iktiḥâl

9. **gözleri:-ler, -i**

Gazel 307

Mısra: 6

(Sevgilinin) gözü.

gözümüñ merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlâ nazarı

10. **gözi:-i**

Gazel 221

Mısra: 7

(Sevgilinin) gözü.

gözi sihr-i helâl idüp
silerken sürme'i gözden
niçe sehḥârdur gör anı
görürsem ḥarâm olsun

11. **gözümde:-(ü)m, -de**

Gazel 102

Mısra: 6

(Aşığın) gözü.

dilümde şu'le-i sūzum
olupdur bezm-i ḡam
şem'i
gözümde eşk-i hûn-âbum
şarâb-ı hoş-güvârumdur

12. **gözümde:-(ü)m, -de**

Gazel 109

Mısra: 1

(Aşığın) gözü.

gözümde eşk-i rengîne
inanmaz yâr al añlar
tenüm ḡarḳ-âb-ı hûn
görse şafaḳ içre hilâl
añlar

13. **gözde:-de**

Gazel 120

Mısra: 9

(Aşığın) gözü.

âteş-i hicr yâr-ıla şebde
Şihâbî âhumuñ
gözde ḥayâlüñ olmasa
câyı anuñ türâb olur

14. **gözde:-de**

Gazel 142

Mısra: 1

(Aşığın) gözü.

Bîsütün-ı ḡamda ser-
çeşme degül mi gözde
fâş
başdan küh-ı belânuñ
kulesidür tende baş

15. **göz:**

Gazel 240

Mısra: 6

(Aşığın) gözü.

şu deñlü ağladum dün
gice 'aynüm
ne gözi uyḥu gördi ne
göz uyḥu

16. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 39

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı âh-ıla her şeb
sitârem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

17. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 57

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

gözüm görünce zülfünü
yüzünde pîç-pîç
sünbülleri-y-le tldı
şanursın gülşen-i behîç

18. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 116

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

âhum aınca haddüni
âteş-fişân olur
gözüm görünce kaddüni
yaşum revân olur

19. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 209

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

yağupdur bağrumı bir
lâle ruhsâr

gözüm kan ağlar-ısa

n'ola her dem

20. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 231

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

gönlünden ey hayâl-i
dilber bir nazâr gitmese
[vb]
gözüm gehvâresinde
hâşıl olmuş bir bebeğin
sen

21. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 258

Mısra: 2

(Âşığın) gözü.

meyhâre oldu şevküñe
gönlüm şarâbda
avâre düşdi la'lüñe
gözüm hubâbda

22. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 300

Mısra: 7

(Âşığın) gözü.

gönlü urup gözüm kanın
akıtma
dökülür mi şikest etseñ
zücâcı

23. **gözümden:-(ü)m, -**
den

Kaside 24

Mısra: 17

(Âşığın) gözü.

zülfi müşğînünñ âsârı
gözümünden gitmez
'ayn başında ider niteki
me'vâ sünbül

24. **gözümün:-üm, -ün**

Gazel 195

Mısra: 12

(Âşığın) gözü.

n'ideyin bâde-i gül-rengi
gam-ı la'lüñle
hün-ı dilden gözümün
kâseleri mâl-â-mâl

25. **gözümün:-üm, -ün**

Gazel 307

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

gözümün merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehla nazarı

26. **gözümün:-üm, -ün**

Kaside 22

Mısra: 23

(Âşığın) gözü.

kan akarsa gözümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

27. gözden:-den

Gazel 5

Mısra: 6

Görme organı, göz.

II Sevgilinin gözü.

nergisün şāhını kapdı
bād-ı şubh
gözden āşāndur almak
‘aşā

28. gözinden:-i, -n, -den

Gazel 69

Mısra: 3

Görme organı, göz.

II Sevgilinin gözü.

nergis gözinden irişe
şāyed ki bed-nażar
ol lāle-çehre gülden
idinsin niķāb-ı sürh

29. gözden:-den

Gazel 221

Mısra: 7

Görme organı, göz.

II Sevgilinin gözü.

gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme’i gözden
niçe sehħārdur gör anı
görürsem ħarām olsun

30. gözlerüm:-ler, -(ü)m

Gazel 27

Mısra: 8

(Âşığın) gözü.

tīg-ı ğamdan pārenlenmiş
bağrımuñ ħūn-ābını
hā aқıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

31. gözlerüm:-ler, -(ü)m

Gazel 108

Mısra: 1

(Âşığın) gözü.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

32. gözlerüm:-ler, -(ü)m

Gazel 229

Mısra: 9

(Âşığın) gözü.

göñül bend-i belāda
gözlerüm her demde kan

ağlar

Şihābī ħalāş eyle ilāhī
dāmdan demden

33. gözlerüm:-ler, -(ü)m

Gazel 255

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña karşı turur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

34. gözlerüm:-ler, -(ü)m

Gazel 286

Mısra: 5

(Âşığın) gözü.

gözlerüm merdümüne
oğlar urup ğamzelerün
ĥayli cenk oldu hele bir
iki ādem düşdi

35. gözüme:-üm, -e

Gazel 32

Mısra: 6

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

binā-yı cism-i fānide
olan reg

görinür gözüme tār-ı
‘anākib

36. **gözden:-den**

Gazel 116

Mısra: 4

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

teşbîh iderdi zerreye

gönlüm dehānuñı

ammā bakınca cān gibi

gözden nihān olur

37. **gözüm:-(ü)m**

Gazel 43

Mısra: 3

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

cereyān itse gözüm yaşı

olur hūn-ālūd

k’eyledi hañçer-i mihnet

cigeri lahte’l-aht

38. **gözlerümden:-ler, -
üm, -den**

Gazel 95

Mısra: 1

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

dem düşer kim

gözlerümden yaş yerine

dem düşer

dīde-i hūn-bāruma kan

ağlamak her dem düşer

39. **gözi:-i**

Gazel 240

Mısra: 6

Görme organı, göz.

II Âşığın gözü.

şu deñlü ağladum dün

gice ‘aynüm

ne gözi uyhu gördi ne

göz uyhu

40. **gözin:-in**

Kaside 25

Mısra: 52

Görme organı, ayn,

çeşm.

teni efsürde qalmış-ıdı

hūn-ı hışm-ı çeşmüñden

anuñ-çün gözin ancağ

yılda bir kerre açar

nergis

41. **gözde:-de**

Kaside 18

Mısra: 15

Bakış, göz. II

Düşünce, fikir.

mey-i ğafletle tolu kāse-i

ser gözde niyām

zülf ü rûh fikr ü hāyāl

baña şubh ıla şām

42. **gözüme:-üm, -e**

Gazel 235

Mısra: 4

(Âşığın) gözü.

hāk-ı kūyuñ tütüyāsı var-

iken ey nūr-ı ‘ayn

gözüme çekdürme kühl-ı

ısfahānuñ minnetin

göz aç:-

1. **göz aç:-maz**

Gazel 234

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Baygın halden

çıkmaq, kendine gelmek.

şeyh geçmez rüz-ı şeb

şevk-i vişāl-i şābdan

geçdi ‘ömri dağı göz

açmaz hayal-i hāvbdan

2. **göz aç:-up**

Kaside 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Baygın halden
çıkmaq, kendine gelmek.*

uyandı ḥvāb-ı gāfletden
meger kim bir şehir
nergis

göz açup gülsitān-ı
‘āleme şaldı nazar nergis

3. göz aç:-up

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Uyanık olmak,
dikkatli olmak.*

ey kamer-çehre cemālūñ
cilvesin ‘arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazzāreler

göz deg:-

1. göz deg:-er

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bakma, bakış atma.
*II Uğursuzluk, kötülük
getirdiğine inanılan
kıskanç veya hayran
bakışlar dolayısıyla kötü
bir duruma düşmek.*

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

göz dik:-

1. göz dik:-er

Gazel 192

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Göz koymak, bir
şeyi ele geçirmek
isteğinde olmak.*

yalmanur kıan içmege her
demde şımşırūñ senūñ
göz dıker sūzen gibi çāk-
ı tene tırūñ senūñ

2. göz dik:-

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Göz koymak
anlamına gelen
deyimdir. Ancak bu
mısrada şaşkınlıktan
ötürü verilen tepki
niteliğindeki bir
harekettir.*

çāk çāk itsem tecerrüd
kâsdına ten cāmesin

hâzret-i ‘İsī yanında göz
diker sūzen baña

göz göre:

1. göz göre:

Gazel 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Belli ve apaçık
olarak, herkesin gözü
önünde.*

merdüm-i çeşmüm
benüm ‘aynüm n’iden
kim göz göre
ḥvābdan geçdi velī
olmaz hayalūñden cüdā

göz göze:

1. göz göze:

Gazel 160

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göz göze gelmek:
*Bakışları karşılaşmak,
karşılıklı birbirinin
gözüne bakmak.*

germ olup dil virdi
meclisde ruh-ı dildāre
şem‘
şevkden göz göze

yandurdu vücūdın yāra
şem‘

göz id-:

1. göz id-:-er

Kaside 25

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Göz kırparak işaret
vermek.*

tutar ağzında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek için göz ider
nergis

göz karar-:

1. göz karar-:-ur

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözünü karartmak:

*Bir işe atılırken hiçbir
şeyden çekinmemek.*

göz karardur her gözi
āhūya çeşmüm merdümü
her saçı Leylāya tolaşup
gönül mecnūn olur

göz kulak ol-:

1. göz kulak ol-:-dı, -lar

Gazel 177

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gözetmek, korumak,
bakmak.*

bezm-i bāğa gelmesin
deyü şehirden bād ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zār içinde göz kulak

göz merdümü:

1. göz merdümü:-(n)e

Gazel 30

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

bakma nokşān-ı Şihābīye
kemāl ehli-iseñ
bī-hünerdür o ki göz
merdümüne göstere ‘ayb

2. göz merdümü:

Gazel 106

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

baħr-i çeşmümde ħubāb-ı
eşkten göz merdümü
bād-ı āhum kıldırup ten
fūlkine yelken açar

göz yaşı:

1. göz yaşı:-dur

Gazel 215

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göz tarafından

*üzüntü, sevinç, yanma
gibi hallerde salgılanan
sıvı, eşk, sirişk. II Âşığın
kanlı gözyaşları.*

elde mevcūdum gönül
süz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayıdum
yokdur özge mesnedüm

göz yum-:

1. göz yum-:-up

Gazel 24

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yüz çevirmek,

vazgeçmek.

göz yumup geçdün
Şihābī şöhretinden
‘ālemün
bāreka’llāh terkesi ancak
olur rahmet aña

gözden bırak-:

1. gözden bırak-:-maz

Kaside 25

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

*Gözden düşürmek,
ilgi ve alakayı kesmek,
önemsememek.*

hayâl-i çeşmüni gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velî remzi duyulup
korkarın başda çıkar
nergis

gözden düş:

1. gözden düş:-di

Gazel 307

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Gözyaşı için)

*gözden düşmek. II Eski
itibarı kalmamak, sevgi
ve ilgiyi yitirmek.*

PARLATIR, TDK,

DEYİMLER, s. 406.

gözümüñ merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlâ nazarı

gözden nihân ol:-1. gözden nihân ol:-ur,
-sa**Gazel 133**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Görünmeme
durumu, gizli kalma.*

genc-i hüsnüñ ger nihân
olursa gözden tañ degül
didiler ṯalibler anuñ
adına kenzü'r-rumuz

gözet:

1. gözet:

Gazel 34

Mısra: 1

*Göstermek,
davranışta bulunmak.*

pîr-i müğāñ huzûrına
varsañ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i 'ışka
budur edeb

gözi açık:

1. gözi açık:-lar

Gazel 94

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Fırsattan
yararlanan, kurnazca
davranan.*

hazer kılmaz mısın
hergiz dilâ mevc-i
telâtumdan
irişür devlet-i dîdâra bu
dem gözi açıklar

gözi ahû:

1. gözi ahû:-(y)a

Gazel 115

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gözleri ahu gibi
olan (kimse). II Ceylan
gözlü sevgili.*

göz karardur her gözi
āhūya çeşmüm merdümü
her saçı Leylāya tolaşup
göñül mecnûn olur

gözi deg:-

1. gözi deg:-er

Gazel 170

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gözü dokunmak,
temas etmek II Nazar
değmek, uğursuzluk,
kötülük getirdiğine
inanılan kıskanç veya
hayran bakışlar*

*dolayısıyla kötü bir
duruma düşmek.*

nergisün gözi deger
şāyed ayağı tozına
gül gibi açılmasın her
şüh u Şengül her taraf

gözin aç-:

1. gözin aç-:-up

Kaside 25

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Dikkat etmek.

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
‘uyün-ı intizār-ıla gözin
açup bakar nergis

gözin açdurma-:

1. gözin açdurma-:

Gazel 291

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Göz açtırmamak,
başka bir iş yapmasına
vakit veya imkan
vermemek.*

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli

gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

gözin dik-:

1. gözin dik-:-er

Kaside 25

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Dikkatlice bakmak.

*II Bir şeyi elde etmeyi
aklına koymak, ele
geçirmek istemek.*

hevā-yı ‘ışk u şevkūnle
cünün şahrāsına düşmüş
bahār-ı hüsnuñe hayrān
olup gözin diker nergis

gözine:

1. gözine:

Kaside 2

Mısra: 11

Görme organı, göz.

insān gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfān diline ma‘rifetüñ
açdı şāh-rāh

gözine gelme-:

1. gözine gelme-:-z

Gazel 123

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Değer vermemek.

irdi Şihābī ‘ışk-ıla zevk-i
hakīkiye
gelmez gözine zerrece bu
‘ālem-i mecāz

gözine tur-:

1. gözine tur-:-sın

Gazel 93

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Haram olmak,
gözüne durmak. II
Nankörlüğün karşılığı
olarak söylenen bir
kargış.*

merdüm-i çeşmüm
benüm-çün ağlamaz
gözine tursın anuñ hün-ı
ciger

gözini bağla-:

1. gözini bağla-:

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kalp gözünü
kapatmak. İnsanın
gerçekleri*

görmesine, çevresindeki
olaylardan ve
varlıklardan ibret
almasına, hakkı
batıldan, doğruyu
yanlıştan ayırmasına
engel oluşturmak.

bağlar gözünü lu'be şürü'
etse merdümün
seyr eyle çarh-ı sihrî-
gerün hoşkabâzını

gözi-y-le gönli:

1. gözi-y-le gönli:

Gazel 73

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gözü ve
gönlü.

sicill-i hestîye çekdi
Şihâbî hatt-ı 'adem
gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu hâle şühüd

gözle:

1. gözler:-r

Gazel 39

Mısra: 1

Aramak, beklenti
içinde olmak.

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı âh-ıla her şeb
sitârem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

2. gözle:

Gazel 206

Mısra: 6

Dikkatle bakmak,
gözetmek; beklemek.

inende perde'i açma vü
çıkma dâ'ireden
terennümât-ı mecâlisde
gözle aşı-ı uşul

3. gözler:-r

Gazel 144

Mısra: 5

Aramak, beklenti
içinde olmak.

çeşm olupdur yâri gözler
nergis-i bînâ başar
gülsitân içinde olmuş gül
dahı her küşe güş

4. gözle:

Kaside 11

Mısra: 23

Dikkatle bakmak,
gözlemlemek.

evâmir ile nevâhî yerini
gözle dilâ
umura şer' ile eyle şürü'
ol emre mutî'

gözleri süzül-:

1. gözleri süzül-:-di

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göz kapakları
hafifçe kapanmaya
başlamak.

mürğ-i cânı nâtüvân
görüp süzüldi gözleri
niçe kıtulsın hücum itdi
iki şehbâz aña

gözlerini yum-:

1. gözlerini yum-:

Gazel 211

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Gözünü yummak.

görme bu buñla 'aksini
devr-i zamânenün
ey merdümân-ı dîde
hemân gözlerini yum

gözlerüm yaşı:

1. gözlerüm yaşı:-n, -a

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) Gözlerinin
yaşı.

gözlerüm yaşına rahm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne'mden
murād

gözüm aç:-

1. gözüm aç:-du, -m

Gazel 214

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözünü açmak II
Kendimi bildim bileli
anlamında kullanılan bir
söz.

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāḥat görmedüm
'ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

gözüm merdümü:

1. gözüm merdümü:

Gazel 313

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözümün bebeği.

hüsnuñe dikkat-ile
bakmağa tutdum 'aynūñ
çar-çeşm oldı gözüm
merdümi bağa bağa

gözüm yaşı:

1. gözüm yaşı:-(n)a

Gazel 251

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gözyaşı.

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş
hikmet ammā sīm ile
zerde

gözüme karşı:

1. gözüme karşı:

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gözüne karşı, gözü
önünde.

göreyin sāğaruñ her
demde içi bağırı kan
tolsun

gözüme karşı olur sāķi-i
meclisle leb-ber-leb

gözün aç:

1. gözün aç:

Gazel 226

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Uyanık ol! Gaflete
düşme!.

uyuma gözün aç beñzer
ki gice mūm tutmuşsın
rakībā şātır-ı fitne 'aceb
kelb-i muḳallemsin

gözünü aç:-

1. gözünü aç:-

Gazel 233

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dikkat etmek;
uyanık olmak.

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihabī gaflete
aç gözünü di ne gördün
bu ḥayal-i ḥāṽbdan

2. gözünü aç:-ar

Kaside 23

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Gözünü açmak,
uyanmak.*

açar gözünü şebnem-ile
nergis-i şehla
tutar yüzünü şubh-ıla
yâbâna benefşe

gözyaşı:

1. gözyaşı-y-la:-y, -la

Gazel 40

Mısra: 3

Göz tarafından

*üzüntü, sevinç, yanma
gibi hallerde salgılanan
sıvı, eşk, sirişk.*

habb-i hubbi gözyaşı-y-
la sinede zer' eyledüm
hâşıl olur keşret-i
bârândan zîrâ hubûb

gubâr:

1. gubârı:-ı

Gazel 11

Mısra: 3

Toz, toprak (âşığın

*zayıf bedeni
bağlamında).*

ben gubârı yâd idüp yâd
itmedüñ

sende buldum büy-ı lutf-ı
âşinâ

2. ğubâr:

Kaside 20

Mısra: 25

Toz, toprak II

Gubari yazısı.

nüş itmişler gibi esrâr-ı
hikmetden ğubâr
ağızı kavuşmaz güler her
verd-i handân-ı bahâr

ġubâr-bâr ol:-

1. ġubâr-bâr ol:-ur

Gazel 85

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ağır üzüntü olmak,
gam yükü olmak. II
Keder, dert, tasa vermek,
müşküle düşürmek.*

hâk olduğun huzûruna
'arz eyleme dilâ
nâzûk tabî'at olana olur
ġubâr-bâr

ġubâr-ı bây:

1. ġubâr-ı bây:-uñ, -ı

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Zengin sürme.

görmedi hüsñ ü hulkûña
ehl-i nazar nazîr
bilür ġubâr-ı bâyuñı nûr-ı
başar başîr

ġubâr-ı hatt:

1. ġubâr-ı hatt:-ıla

Gazel 154

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva

*tüylerinin tozu. ||
Küçücük harflerle
yazılan gubari yazı
sitilide sevgilinin
hatlarına benzetilir.*

ġubâr-ı hatt-ıla cebheñ
çü tahta'-i remmâl
ziyâ-yı hüsñ ü ruhuñdan
belürdi humre beyâz

ġubâr-ı pây:

1. ġubâr-ı pây:-in, -e, -

Gazel 225

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayağın toprağı. ||
Sevgilinin ayağının
toprağı.*

ğubār-ı pāyine yüz sür
öñinde hāk-i rāh ol
Şihābī bezm-i çemenden
gelür o serv-i çemān

güc:

1. **güçdür:-dür**

Gazel 290

Mısra: 9

*Ağır ve yorucu
emekle yapılan, çetin,
müşkül, kolay karşıtı.*

Şihābīye katı güçdür
ölürse
çemende kuçmadın sen
serv-i nāzı

2. **güci:-i**

Gazel 85

Mısra: 5

*Güç, kuvvet; zulüm,
haksızlık, eziyet.*

hār itdi bīkr-i goncaya
gice meger güci
kim şubh olunca eyledi
bülbul hezār zār

güftār:

1. **güftārum:-um**

Rübai 2

Mısra: 4

Söz, kelim.

zīkr-i hayr olmaklık
esbāb-ı taḥammüldür
baña
yine benden sonra
güftārum aña vāriş olur

2. **güftārına:-ı, -n, -a**

Gazel 176

Mısra: 10

*Söz, kelim,
konuşma.*

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tutma kulak

güft-i şinev:

1. **güft-i şinev:**

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Laf/söz

*dinleyen/işiten. II Kulak
kabartan.*

felek çevkânına āhumdan
olsa guy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur güft-i şinev peydā

güft-ü-gü:

1. **güft-u-gü:**

Gazel 230

Mısra: 5

Dedikodu.

halk içinde güft-u-gü
olsa haṭuñ geldi deyü
hüsnuñe kılca haṭā
gelmez o kāl ü kıylden

güftügü it:-

1. **güftügü it:-mez**

Gazel 241

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dedikodu yapmak.

olmasa cām āyine la'l-i
leb-i dilber şeker
tūti-i ṭab'-ı Şihābī hergiz
itmez güftügü

güher:

1. **güheri:-i**

Gazel 307

Mısra: 2

*Cevher, mücevher,
elmas, inci.*

naẓm-ı dendānuña
beñzer deyi lü'lü-yı teri
dökülür la'l-i lebûñ
reşkine eşküm güheri

güher-çîn ol-:

1. güher-çîn ol-:-mada

Gazel 269

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İnci toplayan

olmak.

tab'-ı mevzûn-ı Şihâbî
naẓm idüp dendānuñı
baħr-i eş'aruñ
derûnından güher-çîn
olmada

gül:

1. gül:

Gazel 82

Mısra: 7

*Far. Çiçeklerin ser-
firâzı olan maruf hoş-bû
çiçek, verd.*

çokdur egerçi bāğda tâze
nihâl ü gül
tursa otursa yaraşur o
serv ü lâle-ħad

2. gül:

Gazel 220

Mısra: 7

*Far. Çiçeklerin ser-
firâzı olan maruf hoş-bû
çiçek, verd.*

ne 'aceb gül gibi ben
çāk-ı girîbân etsem
pîrehen koynına almış o
nigârı 'uryân

3. gül:

Gazel 231

Mısra: 6

*Far. Çiçeklerin ser-
firâzı olan maruf hoş-bû
çiçek, verd.*

yerüñdür dayimâ uğrar-
ısañ çengâline ħâruñ
ruh-ı dildâre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksın sen

4. gülde:-de

Kaside 9

Mısra: 1

*Far. Çiçeklerin ser-
firâzı olan maruf hoş-bû
çiçek, verd.*

gülde revnağ kımadı
reng-i cemâl-i Muştafâ

ķul idindi serv-i âzâdı
nihâl-i Muştafâ

5. gül:

Kaside 20

Mısra: 34

*Far. Çiçeklerin ser-
firâzı olan maruf hoş-bû
çiçek, verd.*

mâh-rûlar kaçır-ı
gülşende meger
aħşamlamış
oldı her gül anda bir
şem'-i şebistân-ı bahâr

6. gül-durur:-durur

Kaside 23

Mısra: 13

*Far. Çiçeklerin ser-
firâzı olan maruf hoş-bû
çiçek, verd.*

sultân-ı şakâyık egilen
gül-durur ammâ
ħükm itdi bugün bāğa
emîrâne benefşe

7. gülidür:-i, -dür

Gazel 12

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve
kokulu olan çiçek.*

mevsüm-i bezm-i
bahāristān gülidür sākiyā
oldı 'işretgāh-ı mey
şahn-ı gülistān cā-be-cā

8. **güllerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 171

Mısra: 4

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve
kokulu olan çiçek.*

güllerüñ şive-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokta-i ğayb degül mi
dedüm ey gonca-femüñ

9. **güllerdür:-ler, -dir**

Gazel 121

Mısra: 1

*Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve
kokulu olan çiçek.*

sīnem üzre tāze güllerdür
bu kanlu dāğlar
yaşum-ıla lāle renk olsa
aceb mi bāğlar

10. **güller:-ler**

Gazel 147

Mısra: 9

Çiçeklerin ser-firâzı

*olan bildiğimiz hoş
kokulu çiçek; gül.*

güller evrākın açup okur
zebūr-ı 'ışkdan
şavt-ı bālā-y-ıla bülbül
nağme-i Dāvūd-veş

11. **gülüp:-üp**

Gazel 13

Mısra: 13

Gülerek.

gülüp açılmadı bir
gonca-lebüñ gibi 'ayān
olmadı kıddüñe bir serv
ber-ā-ber peydā

12. **gül:**

Gazel 121

Mısra: 6

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili"
kastedilmiştir.*

lāle-ğodlarla çemen
bezminde 'işret kıлмаğa
gülşenüñ şahnında gül
kurdu kızıl otağlar

13. **gül:**

Gazel 60

Mısra: 1

*Çiçeklerin ser-firâzı
olan maruf hoş-bû çiçek,
verd.*

açılsa gül gibi bāğa vü
gonca-i ğannāc
gelür terennüme bülbül
terāneye dürrāc

14. **güli:-i**

Gazel 176

Mısra: 8

*Çiçeklerin ser-firâzı
olan maruf hoş-bû çiçek,
verd.*

jāleler dürrin nişār için
'arūs-ı goncaya
her güli sürh oldı güyā
bāğda la'lin tabağ

15. **güllerüñ:-lerüñ**

Gazel 191

Mısra: 8

*Çiçeklerin ser-firâzı
olan maruf hoş-bû çiçek,
verd.*

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārılar

şagır etdi güllerüñ gūşın
şadāsı bülbulüñ

16. **güli:-i**

Gazel 295

Mısra: 2

*Çiçeklerin ser-firâzı
olan maruf hoş-bû çiçek,
verd.*

kākül-i cānāne teşbīh
eylemiştir sūnbūli
pāre pāre itdiler gülşende
anuñ-çün güli

17. **güli:-i**

Gazel 295

Mısra: 6

*Çiçeklerin ser-firâzı
olan maruf hoş-bû çiçek,
verd.*

bilmedüñ bu gülistānuñ
remzini iy bağbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbuli

18. **güler:-(e)r**

Kaside 20

Mısra: 21

*Alay etmek,
eğlenmek.*

dilgüşā olup ferahdan
hālīne ‘ālem güler
nevha idüp ağladuqça
ebr-i giryān-ı bahār

19. **gül:**

Gazel 144

Mısra: 6

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

çeşm olupdur yāri gözler
nergis-i bīnā başar
gülsitān içinde olmuş gül
dahı her kūşe gūş

20. **gül:**

Gazel 170

Mısra: 6

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

gülşen-i sīnemde dāğ-ı
penbe-i pūr-hūndan
açılupdur fi'l-meşel ağ u
kızıl gül her taraf

21. **gül:**

Gazel 196

Mısra: 8

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

der görenler ‘arşa-i
gülşen siyāset-gāhdur
hārdan bülbul-çün aşmış
cā-be-cā çenkāl gül

22. **gül:**

Gazel 197

Mısra: 1

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

hāl fūlfül turra sūnbül
çehre gül
gülşeninde sūnbūli hālī
degül

23. **gül:**

Gazel 256

Mısra: 1

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

gül hānde etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

24. gül:

Gazel 256

Mısra: 4

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

hālī mi ʔalb lāle gibi
dāğ-ı ʔuşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

25. gül:

Gazel 281

Mısra: 3

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu*

*kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

gülistān-ı cihān [kim]
toldı gül ü ʔonca-leblerle
cinān bāğı görünce reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

26. gül:

Gazel 281

Mısra: 10

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

şanasın mecma‘-ı ‘irfān
olupdur küşe-i ʔülşen
ki gül mecmū‘asın
bülbüller açup okur
eş‘ārı

27. gül:

Gazel 289

Mısra: 1

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

gül ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sākiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

28. gül:

Gazel 307

Mısra: 7

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu ʔözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli ʔoncaları

29. gül:

Gazel 311

Mısra: 3

*"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.*

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bāğbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

30. **göl:****Kaside 22**

Mısra: 9

"Göl ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.

hüsn-i Yüsuf gibi bir gül
gamını çekmekden
kalb-i Ya'küb-sıfat hâtır-
ı mahzûn lâle

31. **güle:-e****Gazel 30**

Mısra: 4

Çok sevilen ve
beğenilen katmerli ve
kokulu olan çiçek. II
Sevgili.

dehen ü la'lini yâd etdi
şabâ bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zîver güle zîb

32. **gülün:-ün****Gazel 311**

Mısra: 2

"Göl ağacının
katmerli, genellikle

kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.

bülbül akıdup yaşın
efzûn ider nâlanını
jâlelerle taldurur her dem
gülün dâmânını

33. **gülün:-ün****Gazel 311**

Mısra: 5

"Göl ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.

hây-ı hüy-ıla gülün
uyhusın uçurduñ deyü
bülbülü öldürmege gonca
biler peykânını

34. **gülün:-ün****Gazel 311**

Mısra: 9

"Göl ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle "sevgili" de
kastedilir.

şagır itmişdür meger
şebnem gülün kulağını
iy Şihâbî bülbülün güş
eylemez efgânını

35. **güle:-e****Gazel 43**

Mısra: 8

Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve
kokulu bir çiçek türü.

gonca-i gülşen olup
başına la'lin tacı
şâh şâhı güle urdı
zümrüdden taht [vb]

36. **güle:-e****Gazel 193**

Mısra: 4

Çok sevilen ve
beğenilen, katmerli ve
kokulu bir çiçek türü.

lâleye serheng-i âhum
urdı tamğa-yı siyâh
gülsitân içre güle sürh-ı
sirişküm verdi renk

37. **gülün:-ün****Gazel 238**

Mısra: 6

Çok sevilen ve

*beğenilen, katmerli ve
kokulu bir çiçek türü.*

nev- 'arūs-ı gülşenüñ
güşına mengüş olmağa
jāle doldurdu gülün dürle
seherden dāmenin

38. gül:

Gazel 176

Mısra: 5

(Fars.) Gül

*ağacının güzel kokulu,
pek çok çeşidi bulunan
çok makbul çiçeği.*

bāgbān tīg-ıla atdukça
kalem gül şāhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülistān her varak

39. gül:

Gazel 300

Mısra: 5

(Fars.) Gül

*ağacının güzel kokulu,
pek çok çeşidi bulunan
çok makbul çiçeği.*

ruhuñ rengine gül çıkdı
kabādan
hadüñden lāle etdi terk-i
tācı

40. gülden:-den

Gazel 43

Mısra: 6

(Fars.) Gül

*ağacının güzel kokulu,
pek çok çeşidi bulunan
çok makbul çiçeği.*

berg-i şî'ri şu'arā ko
ilerü virsin ele
gülden evvel açılır
bāğda evrāk-ı dıraht

41. gül:

Gazel 195

Mısra: 2

"Gül ağacının

*katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte bu
kelimeyle değerli ve
diğerlerinden güzel
olmak kastedilir.*

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sākī ele al

42. gül:

Gazel 270

Mısra: 10

"Gül ağacının

katmerli, genellikle

kokulu olan çiçeği"

*olmakla birlikte bu
kelimeyle değerli ve
diğerlerinden güzel
olmak kastedilir.*

sāde dildür bülbüli tab'ı
Şihābīnūñ velī
vaşf-ı hüsnuñde sözi gül
gibi rengin olmada

43. güler:-er

Kaside 25

Mısra: 60

(Bir kimse bir şeyi

*tuhaf bulduğu veya bir
şeye sevindiği zaman)*

*Kesik kesik sesler
çıkarmak sûretiyle
duygusunu, sevinç veya
hayretini açığa vurmak.
II (Gül) açılmak.*

selāmet gülşeninde
gülşen ol 'ālemde gam
görme
nitekim sebze-zār-ı nev-
bahār içre güler nergis

44. güller:-ler

Kaside 25

Mısra: 41

(Fars.) Gül

ağacının güzel kokulu,

*pek çok çeşidi bulunan
çok makbul çiçeği.*

ruhuñ añılsa gülşende
açılur hârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

45. gül:

Gazel 120

Mısra: 6

"Gül ağacının
katmerli, genellikle
kokulu olan çiçeği"
olmakla birlikte
sevgilinin kırmızı
dudağına teşbihle
kullanılmıştır.

ağzı suyu o goncanuñ
düşse türâb üstine
kalbe şafâ getürmege o
leb ü gül gül-âb olur

46. gülleri:-ler, -i

Gazel 71

Mısra: 5

(Fars.) Gül

ağacının güzel kokulu,
pek çok çeşidi bulunan
çok makbul çiçeği. II
Sevgili.

mest olup gülşende
yatmışlar şehirden
gülleri
zîn idüpdür başına her
şüh u şengül şâh

47. güller:-ler

Gazel 48

Mısra: 9

(Fars.) Gül

ağacının güzel kokulu,
pek çok çeşidi bulunan
çok makbul çiçeği. II
Sevgili.

vaşf-ı ruhsârında güller
reşkden şad-pâredür
olalı tab'-ı Şihâbî bülbül-
i güyâ-yı dost

48. gülleri-ile:-ler, -i, - ile

Gazel 191

Mısra: 10

Çiçeklerin ser-firâzı

olan maruf hoş-bû çiçek,
verd.

ey Şihâbî ağlasam her
dem güzellerden n'ola
gülleri-ile eksik olmaz
mâcerâsı bülbülüñ

gül 'arûsı:

1. gül 'arûsı:-nuñ

Gazel 119

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Geline benzeyen

gül, gül gelini.

gevherler oldu kulağına

gül 'arûsınuñ

dürler nişâr eyledi üstine

jâleler

gül beden:

1. gül beden:

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bedenli, vücudu

gül gibi zarif, ince ve

güzel olan. (sevgili).

gerekmez gülşen-i dehrî

baña ey gül beden sensiz

cihân ü cânı cânâ

n'eylerin sensiz (-)

2. gül beden:

Gazel 195

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül bedenli, vücudu

gül gibi zarif, ince ve

güzel olan. (sevgili).

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra' nādur kim
gül beden gonca dehen
ğāliye haṭ müşgīn ḥāl

3. gül beden:

Kaside 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül bedenli, vücudu

*gül gibi zarif, ince ve
güzel olan. (sevgili).*

Cem gibi cām-ı şafā bir
dem elinden düşmez
gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
hemdün lāle

gül çehre:

1. gül çehre:-(y)e

Kaside 23

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Gül yüzlü. II

Sevgili.

çāk itdi girībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

gül demi:

1. gül demi:-dür

Gazel 1

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül zamanı.

muṭribā gül demidür
derd-ile inlet nāyı
pür-ṭanīn eyle yine
ḳubbe-i Mevlānāyı

gül gibi açıl:-

1. gül gibi açıl:-ma, -sın

Gazel 170

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gül gibi gonca

*hālinden çıkarak
açılmak. II Utangaçlığı
ve sıkılğanlığı
kalmamak, serbest bir
durum almak. II
Güzelleşmek.*

nergisün gözi deger
şāyed ayağı tozına
gül gibi açılmasın her
şūh u Şengül her taraf

gül gibi gül:-

1. gül gibi gül:-

Gazel 197

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gül gibi açılmak;
ferahlamak, gülmek,
mutlu olmak.*

sen melāḥat gülşenisin
dostum
dil-güşā ol dāyimā gül
gibi gül

gül gül:

1. gül gül:-dür

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gül gibi. || Parça
parça kızarmış, pembe
pembe olmuş.*

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider
mürğ-ı rūḥuñ nālesi
feryād-ı bülbüldür gider

gül gül ol:-

1. gül gül ol:-dı

Gazel 144

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Parça parça
kızarmak, pembe pembe
olmak.*

ṭāb-ı mülden gül gül oldu
 çehresi sāķīlerüñ
 bezm içinde çengden tā
 zühreye çıķdı hürüş

2. gül gül ol:-sa

Gazel 233

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Parça parça
 kızarmak, pembe pembe
 olmak.*

gül gül olsa sāķī şarāb-ı
 bābdan (-)
 bülbul olur ehl-i bezm ol
 şevķ-i meclis-tābdan

3. gül gül ol:-dı

Kaside 21

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Parça parça
 kızarmak, pembe pembe
 olmak.*

dāğlardan gül gül oldu
 sīnemüñ şahnı yine
 seyr iden gelsin temāşā
 itmege şahrā-yı gül

gül hirmeni:

1. gül hirmeni:

Gazel 312

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gül harmanı. II.

*Toplanmış güller, gül
 yaprakları.*

dāne-i şabrın Şihābīnūñ
 şavurdı bād-ı 'ışķ
 hāşılı 'ömri tağıtdı āh ol
 gül hirmeni

gül ile lāle:

1. gül ile lāle:

Gazel 64

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül ile lāle.

bahār irişdi oturma ayak
 ayak el ele
 gül ile lāle mey yetmez
 saña piyāle kadeh

gül meclisi:

1. gül meclisi:-n, -de

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül meclisi (bezm).

başlar nevāya şevķ-ile
 'uşşāk pür enīñ
 gül meclisinde hāşa ki
 şavt-ı hezār ola

gül ruh:

1. gül ruh:-uñ, -dan

Gazel 74

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül
 renkli al yanağı.*

serv-i kaddūñ
 hasretinden bir kadīd
 gül ruhuñdan kana ğarķ
 olmuş şehīd

2. gül ruh:-lar, -ı, -n, -a

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül gibi kırmızı
 yanak. || Sevgilinin
 yanağı.*

gül ruhlarına zīnet için
 şahn-ı gülşenüñ
 sünbül tağıtdı her yaña
 müşgīn külā[le]ler

gül ü serv ü semen:

1. gül ü serv ü semen:

Gazel 134

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül, servi ve
yasemin.*

kad ü ruhsāruñı görmez
olaldan gülsitān içinde
baña hep hār u has oldu
gül ü serv ü semen
[sensiz]

gül yüz:

1. gül yüz:-üñ, -e

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül (gibi güzel) yüz.
(Sevgilinin yüzü
bağlamında.).*

ağladuğum gül yüzüne
karşı virür baña zevk
nālesinden nitekim
vardur şafāsı bülbülün

gül-āb:

1. gül-ābdur:-dur

Gazel 18

Mısra: 4

Gül suyu.

reşk-i rüyuñla didede
eşküñ

şīşe içre gül-ābdur güyā

2. gül-āb:

Gazel 184

Mısra: 1

*Gül suyu, gülden
çıkarılan kokulu su.*

ger gül-āb u misk-ile
taḥmīr ola āb u gülün
nāfe gibi 'ākıbet ḥāk-i
siyehdür menzilün

3. gül-āb:

Gazel 12

Mısra: 17

F. Gül suyu.

gonca lebler vechine
şebnem saçar müşğīn
gül-āb
mirvaḥa şalar-idüm ṭāvūs
ıla bād-ı şabā

gül-āb ol-:

1. gül-āb ol-:-ur

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül suyu olmak, gül
suyuna dönüşmek.*

ḥatt-ı ḡubāra dökse 'arāk
ol gül-i ṭarı
zī şun'-ı şāni' i ki olur āb-
gıl gül-āb

2. gül-āb ol-:-ur

Gazel 120

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gül suyu hâline
gelmek.*

ağzı suyu o goncanuñ
düşse türāb üstine
kalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

ḡulām-ı çār-yār:

1. ḡulām-ı çār-yār:

Kaside 16

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin
kölesi.*

ḥazret-i faḥr-i cihāndur
çün imām-ı çār-yār
ben de ümmetden olup
oldum ḡulām-ı çār-yār

gül-beden:

1. gül-bedenler:-ler

Gazel 117

Mısra: 1

*Gül bedenli, vücûdu
gül gibi zarif, ince ve
güzel olan.*

*lâle-ruhlar gül-bedenler
ğonca-lebler tâzeler
gördüğümce her nazar bu
eski dâğum tâzeler*

2. gül-beden:

Gazel 274

Mısra: 2

*Gül gibi nazik ve
zarif bedenli.*

*eyyâm-ı bahâr olsa vü
bezm-i çemen olsa
sâķī olıcāk lale-ruh u
gül-beden olsa*

gül-berg-i ra' nâ:

1. gül-berg-i ra' nâ:-dur

Gazel 105

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Nazik, latif gül
yaprağı.*

*gülistân-ı melâhatda
yüzüñ gül-berg-i
ra' nâdur
çemen-zâr-ı leâfetde
kadûñ serv-i dilârâdur*

gül-bün:

1. gül-bün:

Gazel 182

Mısra: 9

Gül fidanı.

*mestür kıлма hüsnüñi ey
gül-bün ü cemâl
sünbüllerüñi nâz-ıla taraf-ı
külâha çek*

gülden:

1. gülden:

Gazel 69

Mısra: 4

*Çiçeklerin en
makbulü ve hoş
kokulusu.*

*nergis gözinden irişe
şâyed ki bed-nazar
ol lâle-çehre gülden
idinsin niķâb-ı sürh*

güldürür:

1. güldürür:-dür, -(ü)r

Gazel 295

Mısra: 6

*Güldürmek,
neşelendirmek, mutlu
etmek.*

*bilmedüñ bu gülistānuñ
remzini iy bağbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbülü*

güle güle:

1. güle güle:

Gazel 256

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gülerek || Zevk
alarak.*

*gül hānde etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle*

gül-endām:

1. gül-endāmı:-ı

Gazel 281

Mısra: 2

*Gül bedenli, gül
fidanı gibi güzel ve ince
boylu.*

*bahār āşarı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüp her bir gül-endāmı
ider mürğ-ı çemen zârı*

güler:

1. güler:

Gazel 292

Mısra: 4

*Güler yüzlü olma
durumu.*

bildi 'ömri kühtedür şeb-
i fūrkat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī akar yaşı

2. güler:

Kaside 20

Mısra: 26

*Güler yüzlü olma
durumu.*

nūş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden gubār
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i hāndān-ı bahār

gül-fām-ı gönca-fem:

1. gül-fām-ı gönca-fem:

Gazel 10

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül renkli gonca
ağız. (Sevgilinin kırmızı
renkli dudağı ve gonca
gibi küçük ağzı.).*

bu devr-i pür-sürürda
sāki-i bezm olan

gül-fām-ı gönca-fem ola
lāle 'ızār ola

gül-geşt:

1. gül-geşt-i:

Gazel 45

Mısra: 8

*Gül seyri, gül
gezintisi.*

gülistān nev-bahār oldu
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i kıdd 'uşşāk
ile gül-geşt ietrāf it

gül-geşt id-:

1. gül-geşt id-:-er

Kaside 25

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Gülbahçesinde
gezintiye çıkmak.*

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
'uyün-ı intizār-ıla gözin
açup bakar nergis

gülğule:

1. gülğule:

Gazel 256

Mısra: 10

Gürültü, velvele.

āteş bıraktı göklere
āhum Şihābiyā
ehl-i semāya dün gice
düşmüşdi gülğule

gülğul-i bülbül:

1. gülğul-i bülbül:

Gazel 36

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bülbülün çığlığı,
haykırışı.*

gülğul-i bülbül şürāhī
cām-ı müldür āl-i gül
hāl-i hadd-i sāķī
fūlfüldür dil-i 'āşık kitāb

gül-gün:

1. gül-gün:

Gazel 103

Mısra: 4

Gül renkli, kırmızı.

dāsītān-ı Husrev ü Şirīn
okuyan nāmede
nāmın āh u eşkümün şeb-
rīz-ile gül-gün okur

2. gül-gün:

Gazel 271

Mısra: 4

Gül renkli, kırmızı.

Husrevâ sen lebleri şîrîne
şeydâ olalı
eşk ü âhı 'aşıkun gül-gün
u şebdîz olmada

3. gül-gün:

Gazel 122

Mısra: 2

*Gül renkli; kırmızı;**pembe.*

göñül tahtı hayâlün
şâhınun her dem
konağıdur
hubâb-ı eşk-i pür-hûnum
anun gül-gün otağıdur

gülgün it:-

1. gülgün it:-di

Kaside 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gül renkli yapmak,**ala boyamak.*

hûn-ı küffâr-ıla gülgün
itdi şahrâlar yüzün
rûz-ı heycâlarda tîğ-i
intikâm-ı çâr-yâr

gül-gün kadeh:

1. gül-gün kadeh:

Kaside 21

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Gül renkli kadeh.

lâle gibi sâkiyâ pür it
bugün gül-gün kadeh
dem bu demdür içelüm
bâkî degül ferdâ-yı gül

gül-gün ol:-

1. gül-gün ol:-ur

Gazel 115

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül renkli olmak (

*Kanlı göz yaşı
bağlamında).*

her ruhı rengîni gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygûna meyl
itdükçe bağrum hûn olur

gül-günî:

1. gül-günî:

Gazel 69

Mısra: 7

Gül renkli.

yaşum habâbı o mehe
gül-günî haymedür
müjgân-ı hûnîn oldı
anun-çün ta'âb-ı sürh

gül-i gül-zâr:

1. gül-i gül-zâr:-e

Gazel 80

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin**gülü. II Sevgili.*

tâzelendi girye-i şebden
ruhı ol goncanun
çün tarâvetdür gül-i gül-
zâre şebnemden murâd

gül-i gül-zâr-ı behişt:

1. gül-i gül-zâr-ı behişt:

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cennet bahçesinin**gülü. II Sevgili.*

açılur âb-ı sirişkümle eyâ
hur-ı sirişt
rûhlarun vaşfın idince
gül-i gül-zâr-ı behişt

gül-i gül-zâr-ı cennet:

1. gül-i gül-zār-ı

cennet:-dür

Gazel 105

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Cennetin gül**bahçesinin gülü.**(Sevgilinin saçları**bağlamında.).*

kadūn üstünde ruhsāruñ
serūnde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a'lādur

gül-i hamrā:

1. gül-i hamrā:

Gazel 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı gül II

sevgilinin yanağına atfen
kullanılmıştır.

nihāl-i kāmēti üstinde
yārūñ ruḥları güyā
açılmış fi'l-meşel
terşihde iki gül-i hamrā

2. gül-i hamrā:

Gazel 233

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kırmızı gül. II**Sevgili.*

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
mūdām içdükçe mül
gözlerümüñ cāmı māl-ā-
māl olur ḥūn-ābdan

gül-i handān:

1. gül-i handān:

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Açılmış gül, gülen**gül II Sevgili.*

tebessüm etse nāz ü
şīvelerle ol gül-i handān
terennümler kılar anda
hezārān bülbül güyā

2. gül-i handān:-um, -uñ

Gazel 187

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Açılmış gül || Gülen**gül.*

gonca gibi gönli dem-
beste kalıp açılmaya
kim ki adını çekerse ol
gül-i handānumuñ

3. gül-i handān:-ı, -(n)ı

Gazel 311

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Açılmış gül. II**Sevgili.*

yıllar-ıla nāle kırup niçe
feryād itmesün
bülbüle göstermedi
gülşen gül-i handānını

gül-i hod-rū:

1. gül-i hod-rū:

Gazel 146

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaban gülü, kendi**kendine yetişen gül. II**Kendini beğenmiş gül.*

gül-i hod-rū katı mağrūr-
ıdı ḥüsnine gülşende
ruḥ-ı dildārum āb-ı ser-
nigün idüp utandurmuş

gül-i nev-rüz:

1. gül-i nev-rüz:-a

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Nevruz gülü, Nevruz**çiçeği.*

hoş gelür gülşende
 ‘uşşāka nevāsı bülbülün
 kim gül-i nev-rūza
 māyildür hevāsı bülbülün

2. gül-i nev-rüz:-a

Gazel 191

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Nevruz gülü, Nevruz
 çiçeği.*

hoş gelür gülşende
 ‘uşşāka nevāsı bülbülün
 kim gül-i nev-rūza
 māyildür hevāsı bülbülün

gül-i pür-hānde:

1. gül-i pür-hānde:-i

Gazel 279

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Çok
 gül-en/gülümseyen gül.*

bāğ-ı hüsn içre görenler
 sen gül-i pür-hānde’i
 beñzedürler bülbül-i zāre
 dil-i nālende’i

gül-i sīrāb:

1. gül-i sīrāb:

Kaside 24

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Suya

kanmış/doymuş gül.

bāğ-ı hüsn içre ruh u
 zülfi o nāzük bedenün
 ne muṭarrā gül-i sīrāb ü
 ne ra’ nā sünbül

2. gül-i sīrāb:

Gazel 272

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Suya kanmış gül. II
 Taze gül.*

berg-i hüsnine ‘aceb
 düşdi ḥaṭṭ-ı ğubār
 toz kondurmaz-iken ol
 gül-i sīrāb üzere

gül-i ṭar:

1. gül-i ṭar:-ı

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Taze gül.

ḥaṭṭ-ı ğubāra dökse ‘araḳ
 ol gül-i ṭarı
 zī şun’-ı şāni’i ki olur āb-
 gil gül-āb

gülīstān:

1. gülīstān:

Gazel 45

Mısra: 7

Bahçe, gül bahçesi.

gülīstān nev-bahār oldu
 nevāya başladı bülbül
 yūri iy serv-i ḳadd ‘uşşāḳ
 ile gül-geşti eṭrāf it

2. gülīstānuñ:-uñ

Gazel 295

Mısra: 5

*Gül bahçesi II
 sevgilinin bulunduğu yer.*

bilmedün bu gülīstānuñ
 remzini iy bāğbān
 güldürür gāhi güli giryān
 ider geh bülbülü

3. gülīstānda:-da

Gazel 177

Mısra: 4

*Bahçe, gül bahçesi,
 çiçek bahçesi.*

zihn-i bülbül açılıp dur
 ireli faşl-ı bahār
 açmış okur ‘ışḳ bābından
 gülīstānda sebaḳ

4. **gülistāna:-a****Kaside 23**

Mısra: 25

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

cem' oldı gülistāna yine
hayli şüküfe
gürzi-y-le olur çavuş o
dīvāne benefşe

5. **gülistāna:-a****Kaside 24**

Mısra: 37

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

iltecek zülf-i şemîmini
gülistāna şabā
merhabā kıldı benefşe
didi ehlā sünbül

6. **gülistān:****Gazel 228**

Mısra: 12

Gül bahçesi, gülşen.

görelî gül-zār-ı haddüñ
üzre haṭṭuñ sebzesin
ne gülistān meyli var
göñlümde ne seyr-i
çemen

7. **gülistāna:-a****Kaside 22**

Mısra: 3

*Gül bahçesi. II
Sevgilinin bulunduğ
yer.*

al cāme-y-le gülistāna
gelüp baḫdı ayak
başladı aldı ele sāğar-ı
gül-gün lāle

gülistān-ı cihān:1. **gülistān-ı cihān:****Gazel 281**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dünyanın gül
bahçesi.*

gülistān-ı cihān [kim]
toldı gül ü gönca-leblerle
cinān bāğ-ı görince reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

gülistān-ı melāhat:1. **gülistān-ı melāhat:-
da****Gazel 105**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi.

gülistān-ı melāhatda
yüzüñ gül-berg-i
ra'nādur
çemen-zār-ı leṭāfetde
kadūñ serv-i dilārādur

gül- 'izār:1. **gül- 'izāruñ:-uñ****Gazel 248**

Mısra: 10

Gül yanaklı; sevgili.

iy Şihābī[*] gūyā-yı
eş'ārum benüm
āşiyān peydā ider her
gül- 'izāruñ kıyınā

güller gibi açıl:-1. **güller gibi açıl:-ur****Gazel 84**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aniden bütün
güzelliğın ortaya
çıkması.*

yaşumdan açılır güller
gibi her gönca leb göñli
baña ter düşdüğü
şebnemlerüñ bu
macerādandur

gül-pāre:

1. **gül-pâreler:-ler****Gazel 238**

Mısra: 2

*Gül yaprakları,
parçaları.*

zeyn idince sen
Zelîhâves cemâlün
gülşenin
gayretinden Yûsufî gül-
pâreler pîrâhenin

gül-ruh:1. **gül-ruh:****Gazel 134**

Mısra: 5

*Gül çiçeği gibi hoş
kokulu ve al renkli
yanaklı sevgili.*

çemen haşrinde gördüm
lâle-i pejmürde iy gül-
ruh
şehîd-i 'ışkuñ olmuşdur
serer kanlu kefen sensiz

2. **gül-ruh:****Gazel 183**

Mısra: 4

*Gül çiçeği gibi hoş
kokulu ve al renkli
yanaklı sevgili.*

ne 'âlemdür gülüstân içre
bir serv-i sehî kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gönca-dehen öpmek

3. **gül-ruh:****Gazel 188**

Mısra: 4

*Gül çiçeği gibi hoş
kokulu ve al renkli
yanaklı sevgili.*

gül-zâr-ı hüsni pür ola
nev'-i şükûfeden
lâle'ızâr u gül-ruh u
gönca-dehân gerek

4. **gül-ruh:****Gazel 215**

Mısra: 1

*Gül çiçeği gibi hoş
kokulu ve al renkli
yanaklı sevgili.*

sāye şalsa hākūme ol
gül-ruh u bālā kadūm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merkadūm

5. **gül-ruh:****Gazel 255**

Mısra: 1

Gül çiçeği gibi hoş

*kokulu ve al renkli
yanaklı sevgili.*

göñüller açdı o gül-ruh
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
gönca-i handanı fî'l-
cümle

6. **gül-ruhların:-lar, -ı, -
n****Kaside 25**

Mısra: 22

*Gül çiçeği gibi hoş
kokulu ve al renkli
yanaklar.*

tutar ağzında dāyim sîm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek içün göz ider
nergis

7. **gül-ruhuñ:-uñ****Gazel 141**

Mısra: 1

*Gül yanaklı
(sevgili).*

büyümüş kāmeti ol gül-
ruhuñ serv-i bülend
olmuş
uzanmış kāküli 'aşıklara
müsgîn kemend olmuş

8. **göl-ruhı:-ı****Gazel 119**

Mısra: 7

(Sevgilinin) gül
renkli yanağı.

serv-i kıaddi vü gül-ruhı
şevkine bağda
kıumru vü bülbül ötmeye
feryād ü nâleler

gölşâh-ı şâh:1. **gölşâh-ı şâh:****Gazel 71**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül dalının şahı,
sultanı. II Sevgili.

zînet olmuş gülşene ak u
kıızıl gülşâh-ı şâh
seyr ider rindâne nâhl-i
bâğı bülbül şâh şâh

gölşen:1. **gölşeninde:-in, -de****Kaside 25**

Mısra: 59

Bahçe, gül bahçesi.

selâmet gülşeninde
gölşen ol 'âlemde gam

görme

nitekim sebze-zâr-ı nev-
bahâr içre güler nergis

2. **gölşende:-de****Gazel 12**

Mısra: 15

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğı yer.

mest-i hıvâb-nâz olup
gülşende yatur hürîler
eş-şalâ yâ zümratü'l-
'uşşâk-ı bîdâri's-şalâ

3. **gölşende:-de****Gazel 16**

Mısra: 7

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğı yer.

bir yaña feryādımı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

4. **gölşende:-de****Gazel 71**

Mısra: 5

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğı yer.

mest olup gülşende
yatmışlar şehirden

gülleri

zîn idüpdür başına her
şüh u şengül şâh

5. **gölşende:-de****Gazel 191**

Mısra: 1

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğı yer.

hoş gelür gülşende
'uşşâka nevâsı bülbülüñ
kim gül-i nev-rûza
mâyildür hevâsı bülbülüñ

6. **gölşeni:-i****Gazel 295**

Mısra: 3

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğı yer.

gölşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gün-â-gün-ile
bezme çağırdı meger
bülbül o şüh ü şengülü

7. **gölşeni:-i****Kaside 21**

Mısra: 16

Gül bahçesi II
sevgilinin bulunduğı yer.

serv-i kıadler lâle-hadler
gonca-lebler çok velî

gölşeni araladı hüsni-
çemen-ārā-yı gül

8. gülşene:-e

Gazel 98

Mısra: 7

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

bu perîşân gönlüm
eglenmez gidersem
gülşene
bî-karâr ider beni her
zülf-i sünbüldür gider

9. gülşende:-de

Gazel 130

Mısra: 1

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

senüñ eyyâm-ı hüsniñ
gibi gülşende bahâr
olmaz
hezârân bülbülüñ vardur
benüm gibi hezâr olmaz

10. gülşende:-de

Gazel 146

Mısra: 3

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

gül-i hod-rû katı mağrûr-
ıdı hüsniye gülşende
ruh-ı dildârum âb-ı ser-
nigün idüp utandurmış

11. gülşeninde:-in, -de

Gazel 197

Mısra: 2

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

hâl fülful turra sünbül
çehre gül
gülşeninde sünbülü hâlî
degül

12. gülşende:-de

Gazel 295

Mısra: 2

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

kâkül-i cânâne teşbîh
eylemiştir sünbülü
pâre pâre itdiler gülşende
anuñ-çün gülî

13. gülşende:-de

Kaside 19

Mısra: 12

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

gıtdi şitâ-yı rûza vü irişdi
rûz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbül nevâ-yı 'ıyd

14. gülşene:-e

Kaside 19

Mısra: 10

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

faşl-ı bahâr irişdi deyü
niçe sa'y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabâ-yı 'ıyd

15. gülşene:-e

Kaside 21

Mısra: 4

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

cünd-i ezhâr ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkdı gülşene
dârât-ıla dârâ-yı gül

16. gülşene:-e

Kaside 22

Mısra: 2

*Bahçe, gül bahçesi,
çiçek bahçesi.*

ķurdı řahñ-ı ķemene ķetr-
i hũmāyũn lāle
gõsterũr gũlřene dārāt-ı
ferĩdũn lāle

17. gũlřen:

Gazel 18

Mısra: 6

Gũl bahķesi II

sevgilinin bulunduğu yer.

bāĝ-ı hũsnũnde şol siyeh
hālũñ
gũlřen iķre gurābdur
gũyā

18. gũlřene:-e

Gazel 71

Mısra: 1

Gũl bahķesi II

sevgilinin bulunduğu yer.

zĩnet olmış gũlřene aķ u
ķızıl gũlřāh-ı řāh
seyr ider rindāne nahl-i
bāĝı bũlbũl řāh řāh

19. gũlřen:

Gazel 176

Mısra: 6

Gũl bahķesi II

sevgilinin bulunduğu yer.

bāĝbān tĩĝ-ıla atduķķa
ķalem gũl řāhını
gũlřen iķre yazılır şerh-i
gũlistān her varāķ

20. gũlřen:

Gazel 294

Mısra: 14

Gũl bahķesi II

sevgilinin bulunduğu yer.

‘aşķ bāĝında řihābĩ ķıl
terennũm řevķ-ile
bũlbũl-i ĝamnāk olma
gũl şen ol gũlřen gibi

21. gũlřen:

Gazel 311

Mısra: 8

Gũl bahķesi II

sevgilinin bulunduğu yer.

yıllar-ıla nāle ķılup niķe
feryād itmesũn
bũlbũle gõstermedi
gũlřen gũl-i ĥandānını

22. gũlřen:

Gazel 26

Mısra: 4

1-Gũl bahķesi 2-

Sevgilinin bulunduğu yer.

gerķi ĩbrāhĩme gũl-zār
oldı āteř ‘ıřķ-ıla
ey Ĥalĩlũm nār olur sen
olmasañ gũlřen baña

23. gũlřende:-de

Gazel 228

Mısra: 4

Gũl bahķesi. II

Sevgilinin bulunduğu yer.

ey nihāl-i tāze-gũl ķadd-i
revānuñ gõreli
bir adım yer gitmedi
gũlřende serv-i nār-ven

24. gũlřen:

Kaside 24

Mısra: 41

Gũl bahķesi. II

Sevgilinin bulunduğu yer.

dõndi gũlřen yine bir
dilber-i gũl ķehreye kim
lāle-ruĥsārı-durur zũlf-i
semen-sā bũlbũl

25. gũlřen:

Kaside 21

Mısra: 55

(Fars.) Gũl bahķesi, gũlistan, gũlzar.

gölşen içre ‘andelibüñ
hây-ı hüy-ı nâlesi
eksük olmadı dahı faşl
olmamış da‘vâ-yı gül

26. gülşen:

Kaside 23

Mısra: 8

(Fars.) *Gül bahçesi,*
gülistan, gülzar.

tarf-ı külehin şîve-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendâne benefşe

27. gülşende:-de

Kaside 25

Mısra: 41

(Fars.) *Gül bahçesi,*
gülistan, gülzar.

ruhuñ añılsa gülşende
açılur hârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

gülşen ol:-

1. gülşen ol:-

Kaside 25

Mısra: 59

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi gibi

olmak. II Gül bahçesi
gibi rengarenk ve neşe
saçan olmak.

selâmet gülşeninde
gülşen ol ‘âlemde gam
görme
nitekim sebze-zâr-ı nev-
bahâr içre güler nergis

gülşene:

1. gülşene:

Kaside 1

Mısra: 11

Gül bahçesi;
sevgilinin yüzü.

şeddeleri lâledür ol
gülşene
ki itdi şükûfte anı feyz-i
nesîm

gülşen-i ‘âlem:

1. gülşen-i ‘âlem:-e

Kaside 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünyanın gül
bahçesi; dünya.

‘ilm-i ledünden okudı ol
mâ-sebak sebâk

medhın yazındı gülşen-i
‘âleme varak varak

gülşen-i bâğ-ı irem:

1. gülşen-i bâğ-ı irem:

Kaside 12

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İrem bağının gül
bahçesi.

işigüdür kıble-i Beyte’l-
Harâm
meclisidür gülşen-i bâğ-ı
İrem

gülşen-i behîç:

1. gülşen-i behîç:

Gazel 57

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzel, şen gül
bahçesi.

gözüm görünce zülfüñi
yüzüñde pîç-pîç
sünbülleri-y-le tıldı
şanursın gülşen-i behîç

gülşen-i cân:

1. gülşen-i cân:

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Canın gül bahçesi.

dikildi gülşen-i cān u
cināna virdi şeref
nihāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

gülşen-i cennet:

1. gülşen-i cennet:-de

Kaside 1

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cennet bahçesi,
cennetin gül bahçesi.*

her elifi kâmet-i tûbî gibi
gülşen-i cennetde тұrur
müstaķīm

gülşen-i cism:

1. gülşen-i cism:-üm, -de

Gazel 98

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Vücutun gülbahçesi
II âşığın yaralı bedeni.*

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider

mürğ-ı rūḥuñ nālesi

feryād-ı bülbüldür gider

gülşen-i dehrī:

1. gülşen-i dehrī:

Gazel 134

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Zamanın gül
bahçesi.*

gerekmez gülşen-i dehrī
baña ey gül beden sensiz
cihān ü cānı cānā
n'eylerin sensiz (-)

gülşen-i dünyā:

1. gülşen-i dünyā:

Kaside 24

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*Dünyanın gül
bahçesi.*

ḥāşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zāre

bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyā sünbül

gülşen-i gönlüm sarayı:

1. gülşen-i gönlüm

sarayı:-(n)a-üm

Gazel 199

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) Gül
bahçesi gibi olan gönül
sarayı.*

ey Şihābī gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n'eyler gelüp
çün ḥāne-i ḥürrem degül

gülşen-i hadd:

1. gülşen-i ḥadd:-üñ, -de

Gazel 154

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)
Yanağının gül bahçesi.*

ḥaṭuñ ki gülşen-i
ḥaddüñde oldı tāze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre ḥıyāz

gülşen-i hazrā-yı gül:

1. gülşen-i ḥazrā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
yeşilliğinin gülü.*

ğoncalar ğilmānidur
güyā şakāyık hūrlar
ravza-i rızvāna döndi
gülşen-i hazrā-yı gül

gülşen-i kūy:

1. gülşen-i kūy:-uñ , -a

Gazel 163

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*Mahallesinin gül
bahçesi.*

bağlandı kaldı gülşen-i
kūyuña mürğ-i dil
uçdı huzūrı etmedi
pervāz-ı şu-yı bāğ

gülşen-i şahn-ı sarāy-ı

ıyd:

1. gülşen-i şahn-ı sarāy-

ı ıyd:

Kaside 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bayram sarayının
gül bahçesinin ortası.*

şaldı bisāt-ı behceti
ferrāş-ı nev-bahār
‘işretgeh oldı gülşen-i
şahn-ı sarāy-ı ıyd

gülşen-i sīne:

1. gülşen-i sīne:-m, -de

Gazel 170

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Göğsün gül bahçesi.
II Âşığın gül gibi kırmızı
yaralarla dolu sinesi.*

gülşen-i sīnemde dāğ-ı
penbe-i pür-hūndan
açılupdur fi’l-meşel ağ u
kızıl gül her taraf

2. gülşen-i sīne:-m

Gazel 199

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Göğsün gül bahçesi.
II Âşığın gül gibi kırmızı
yaralarla dolu sinesi.*

nev-bahār-ı hūsnine
karşu kanatdum dāğumı
bāğı zeyn itdi karanfil
gülşen-i sīnem degül

gülşenin:

1. gülşenin:-in

Gazel 238

Mısra: 1

Gül bahçesi,

gülistan.

zeyn idince sen
Zelīhāveş cemālūñ
gülşenin
gayretinden Yūsufı gül-
pāreler pīrāhenin

gülşenüñ şahnı:

1. gülşenüñ şahnı:-n, -da

Gazel 121

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi
meydanı.*

lāle-hodlarla çemen
bezminde ‘işret kılmağa
gülşenüñ şahnında gül
kırdu kızıl otağlar

gülsitān:

1. gülsitān:

Gazel 45

Mısra: 6

Bahçe, gül bahçesi.

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbul

çıkup şah-ı gül üzre
gülsitân içre yeter lâf -it

2. gülsitân:

Gazel 193

Mısra: 4

Gül bahçesi ||

*Âşığın sinesindeki
yaralar.*

lâleye serheng-i âhum
urdu tamğa-yı siyâh
gülsitân içre güle sürh-ı
sirişküm verdi renk

3. gülsitân:

Gazel 94

Mısra: 3

Bahçe, gül bahçesi.

*II Sevgilinin zevk, sefa
sürdüğü ve yaşadığı yer.*

bahâr irdi behişt-âsâ
olupdur gülsitân seyri
temâşâ itmege çıkmış
nihâl üzre şakâyıklar

4. gülsitân:

Gazel 134

Mısra: 3

Bahçe, gül bahçesi.

*II Sevgilinin zevk, sefa
sürdüğü ve yaşadığı yer.*

kad ü ruhsâruñı görmez
olaldan gülsitân içinde
baña hep hâr u has oldu
gül ü serv ü semen
[sensiz]

5. gülsitân:

Gazel 144

Mısra: 6

Bahçe, gül bahçesi.

*II Sevgilinin zevk, sefa
sürdüğü ve yaşadığı yer.*

çeşm olupdur yâri gözler
nergis-i bînâ başar
gülsitân içinde olmuş gül
dahı her küşe güş

6. gülsitân:

Kaside 21

Mısra: 29

Bahçe, gül bahçesi.

*II Sevgilinin zevk, sefa
sürdüğü ve yaşadığı yer.*

bezmgâh-ı nev-bahâr-ı
‘ışk olupdur gülsitân
lâleler câmın tutar rind-i
kadeh peymâ-yı gül

gülsitân-ı ‘âlem:

1. gülsitân-ı ‘âlem:-e

Kaside 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyanın gül
bahçesi.*

uyandı ẖvâb-ı gâfletden

meger kim bir şehir

nergis

göz açup gülsitân-ı

‘âleme şaldı nazar nergis

gülüstân:

1. gülüstân:

Gazel 183

Mısra: 3

Bahçe, gül bahçesi.

ne ‘âlemdür gülüstân içre

bir serv-i sehî kuçmak

ne zevk olur bir gül-ruh

u gonca-dehen öpmek

gül-zâr:

1. gül-zârı:-ı

Gazel 170

Mısra: 2

Gül bahçesi II

bahçe.

hatt-ı dildâr üzre

tağıldukça kâkül her

taraf

zīnet etdi der gören gül-
zārı sünbül her taraf

2. **gül-zārda:-da**

Gazel 233

Mısra: 5

Gülbahçesi.

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
kaṭre kaṭre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

3. **gül-zār:**

Gazel 177

Mısra: 2

Gül bahçesi.

bezm-i bāğa gelmesin
deyü şehirden bād ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zār içinde göz kulaḳ

4. **gül-zāra:-a**

Gazel 175

Mısra: 10

Gül bahçesi. II

Dünya.

geh müzeyyendür gehi
tağyır olur ey bāğubān
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra baḳ

5. **gül-zār:**

Gazel 191

Mısra: 7

Bahçe, gül bahçesi.

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārlar
şağır etdi güllerüñ güşın
şadāsı bülbülüñ

gül-zār ol:-

1. **gül-zār ol:-dı**

Gazel 26

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gülbahçesi olması

*veya gülbahçesine
dönmesi.*

gerçi İbrāhime gül-zār
oldı āteş ‘ışḳ-ıla
ey Ḥalīlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

2. **gül-zār ol:-ur, -dı**

Gazel 215

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi olmak.

sāye şalsa ḥāküme ol
gül-ruḥ u bālā ḳadüm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merḳadüm

gül-zār-ı bahār:

1. **gül-zār-ı bahār:-a**

Kaside 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baharın gül

bahçesi.

ezhār-ı firāvān-ile gül-
zār-ı bahāra
geldi ki şürü‘ eyleye
seyrāne benefşe

gül-zār-ı bīb:

1. **gül-zār-ı bīb:**

Gazel 41

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin

musluḡu.

seng-i cevri baña

dildāruñ kaṭı taṭlu gelür
bu meşeldür der ‘arab
zarbe’l-ḥabīb gül-zār-ı
bīb

gül-zār-ı cūd:

1. **gül-zār-ı cūd:-uñ, -
dan**

Kaside 25

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Cömertliğin gül
bahçesi. II Gül
bahçesinin cömertliği.*

şu deñlü bî-dırîğ etdüñ
şehâ enzâr-ı eltâfuñ
ki her bergi nevâ gül-zâr-
ı cüduñdan derer nergis

gül-zâr-ı hadd:

1. gül-zâr-ı hadd:-üñ

Gazel 228

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin
yanağındaki) Ayva
tüylerinin gül bahçesi.*

görelî gül-zâr-ı haddüñ
üzre hattüñ sebzesin
ne gülistân meyli var
göñlümde ne seyr-i
çemen

gül-zâr-ı hüsn:

1. gül-zâr-ı hüsn:-i

Gazel 188

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)
güzelliğinin gül bahçesi.*

gül-zâr-ı hüsnî pür ola
nev'-i şükûfeden
lâle' ızâr u gül-ruh u
ğonca-dehân gerek

gül-zâr-ı lutf:

1. gül-zâr-ı lutf:-uñ, - dan

Kaside 25

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Lütuf, ihsan
bahçesi, gül bahçesi.*

egerçi dehr bâğında biter
ezbâr-ı zîbâ çok
velî gül-zâr-ı lutfuñdan
iñen ra'nâ kopar nergis

gülzâr-ı vahdet:

1. gülzâr-ı vahdet:-üñ

Kaside 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Birliğin gül bahçesi.

k'oldı bahâr-ı feyz-ile
gülzâr-ı vahdetüñ
erbâb-ı şirkûñ aqđı
gözinden dem-i siyâh

2. gülzâr-ı vahdet:-üñ

Kaside 3

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Birliğin gül bahçesi.

k'oldı bahâr-ı feyz-ile
gülzâr-ı vahdetüñ
erbâb-ı şirkûñ aqđı
gözinden dem-i siyâh

gümüñle-:

1. gümüñlesin:-sin

Gazel 227

Mısra: 6

Gümüñlemek.

beñzetdi aya kendüyi
tırnağıña hilâl
varsın felek de barmağını
ol gümüñlesin

güm-râh ol-:

1. güm-râh ol:-du, -m

Kaside 18

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yolunu şaşırmaq,
doğru yoldan ayrılmak.*

nefse uymağ ile oldum
katı güm-râh meded
bu zalâletle kabûl ide mi
dergâh meded

güm-rāh ol:**1. güm-rāh ol:-ma, -ya****Kaside 4**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yolunu şaşırarak,
doğru yoldan ayrılmak;
Allah'a itaatten
uzaklaşmak, Allah
yolundan ayrılmak.*

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

ğumūm ol:-**1. ğumūm ol:-dı****Gazel 55**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, tasa
olmak.*

ğumūm oldu dile
hicrūñde hādīs
yine fāş oldu esrār-ı
havādīs

gün:**1. günler:-ler****Gazel 299**

Mısra: 7

*Gün, zaman, vakit,
an.*

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

2. gün:**Gazel 296**

Mısra: 3

Açık, apaçık.

gün gibi geh gösterür
sāde ruḥun meh geh
mişāl

‘arz-ı ‘ārız eyler ol pür-
ḥālî bir yüzden daḥı

3. gün:**Gazel 107**

Mısra: 6

Gün II Zaman.

hoş nevālar etdürür
‘uşşākına şehnāz-ile
her maḳāmı geh ider ol
gün gibi hercāyîdür

4. güne:-e**Gazel 207**

Mısra: 10

An, vakit, zaman.

şāhid-i ḥaḳ oldu şāh-ı
enbiyā
anuñ-içün güne buldurdı
kemāl

5. günde:-de**Gazel 211**

Mısra: 12

An, vakit, zaman.

her şem‘ ehli āteş-i ser-
keş olur yaḳar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

6. gün:**Gazel 10**

Mısra: 12

An, vakit, zaman.

yā Rab Şihābī ‘āşinūñ
eyle ḥisābını
ol gün ki keşf-i defter-i
rūzı şümār ola

7. gün:**Gazel 253**

Mısra: 1

An, vakit, zaman.

dil bî-ķarār gün gibi
hercāyî yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

8. gün:

Kaside 15

Mısra: 36

(Bir) Gün II.

Belirsiz zaman dilimi.

miftāh-ı bāb-ı cennet
olur çün elüñ şehā
varur Şihābî ķapuña ol
gün yüzi ķara

gün be gün:

1. gün be gün:

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Günden güne, gün
geçtikçe.*

şa'şa'a-i cemāline irmedi
māh-ı bedr eli
hüsn-ile gün be gün o
meh pençe-i āfitāb olur

gün bu gündür:

1. gün bu gündür:

Gazel 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tam zamanı.

ibn-i vaktem deyü
evķātuña mağrūr olma
gün bu gündür deyüp
unutma iñen ferdāyı

gün göstermez ol-:

1. gün göstermez ol-:-dı

Gazel 131

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rahat yüzü

*göstermemek, dert ve
sıkıntı içinde yaşatmak.*

şeb-i ğam baña gün
göstermez oldu dūd-ı
āhumla
tulū' idüp murādum
mehri üstüme ziyā
vermez

gün toğ-:

1. gün toğ-:-a

Gazel 139

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Güneşin doğması;
yeni bir günün başlaması
|| Şansın, talihin
dönmesi.*

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyı
Şihābî var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

2. gün toğ-:-dı

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sabah olmak,

*Güneş doğmak;
isteklerini
gerçekleştirmek için iyi
bir duruma erişmek veya
eline olağanüstü bir
fırsat geçmek.*

düşde gördüm ol mehüñ
hüsnin Şihābî dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hūVāb-ı hūb

3. gün toğ-:-ma, -y, - ınca

Gazel 266

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güneşin doğması,
sabah olmak.*

zūlf-i şebinde olsa [bu]
zāhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu'āyine

günāh:**1. günāhumuz:-umuz****Kaside 15**

Mısra: 7

Günah.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoğsa cihānı oda yağar
her gün āhumuz

2. günāhumuz:-umuz**Kaside 15**

Mısra: 15

Günah.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoğsa cihānı oda yağar
her gün āhumuz

3. günāhumuz:-umuz**Kaside 15**

Mısra: 23

Günah.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoğsa cihānı oda yağar
her gün āhumuz

4. günāhumuz:-umuz**Kaside 15**

Mısra: 31

Günah.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoğsa cihānı oda yağar
her gün āhumuz

5. günāhumuz:-umuz**Kaside 15**

Mısra: 39

Günah.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoğsa cihānı oda yağar
her gün āhumuz

6. günāhum:-um**Gazel 234**

Mısra: 10

Allah katında

*yasaklanan şey // Suç,
hata, kusur.*

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

7. günāh:**Kaside 18**

Mısra: 38

Allah'ın emir ve

*yasaklarına uymayan
davranış.*

olma nevmīd Şihābī çok
olur luğf-ı ilāh
tevbe kıl ‘amdan ü
sehven ne kaçadar olsa
günāh

8. günāha:-a**Gazel 182**

Mısra: 14

*Allah'ın istemediği
şeyleri yapma; suç,
kusur, kabahat.*

rahm it Şihābī ‘āşiyeye ey
kātib-i kaza
gel hağğ-ı ‘avfı defter-i
cürm ü günāha çek

günāh eyle:**1. günāh eyle:-düm****Kaside 4**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Günah işlemek,
günah sayılan bir
davranışta bulunmak.*

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

ğunc:**1. ğunc:****Gazel 253**

Mısra: 8

Naz, şive, işve.

eksüklük ile hālūmi ‘arz
itdügümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şive-kār[-ise]

ğunc ü delāl it:-**1. ğunc ü delāl it:-***mekde***Kaside 20**

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Naz ve cilve**yapmak.*

cennet-i gülzār içinde
boynın egmiş goncalar
‘āşıkā ğunc ü delāl
itmekde ğilmān-ı bahār

günden güne:**1. günden güne:****Gazel 25**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gün geçtikçe, git
gide, her gün biraz daha.*

maḥabbet āteşi günden
güne ‘ışkı füzün eyler
ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istiğnā

2. günden güne:**Gazel 271**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gün geçtikçe, git
gide, her gün biraz daha.*

görme ki ey meh tūlū ‘-ı
āfītāb-ı hūsnūñi
mehr-veş günden güne
āhum seher-ḥīz olmada

3. günden güne:**Gazel 277**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gün geçtikçe, git
gide, her gün biraz daha.*

gördi şafā-yı mehri-y-ile
tolu sīne’i
günden güne baña o meh
arturdu kīne’i

gündüz:**1. gündüz:****Gazel 246**

Mısra: 7

Gündüz, aydınlık.

şems dūlbendin şarınca
gündüz olur āfītāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

gündüzin:**1. gündüzin:****Gazel 243**

Mısra: 6

Gündüz vakti.

zenāḥdānında ḥālī
gizlenür görüp ruḥı
şevḳin
bu meşhur-ı cihāndur
gündüzin pinhān olur
uğru

2. gündüzin:**Gazel 219**

Mısra: 3

*Gündüz vakti,**gündüzleyin.*

gündüzin buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarık
gice-ile varmağa ol māha
yoldur keheşān

güneş:**1. güneş:-e****Gazel 286**

Mısra: 2

*Dünya ve diğer
gezegenlerin etrafında
döndüğü, bunlara ısı,
ışık ve hayatın devamı
için gerekli enerjiyi
veren gök cisminin adı,
dünyaya en yakın yıldız,
şems.*

*hatt-ı cānānı görüp
gönlümüze gam düşdi
güneşe erdi kūsūf u mehe
mātem düşdi*

2. güneş:**Kaside 2**

Mısra: 10

*Dünya ve diğer
gezegenlerin etrafında
döndüğü, bunlara ısı,
ışık ve hayatın devamı
için gerekli enerjiyi
veren gök cisminin adı,
dünyaya en yakın yıldız,
şems.*

*‘ulemā ‘ilm-i nu‘ūt u
ceberūtında hemān*

*aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt*

3. güneş:**Gazel 164**

Mısra: 3

Güneş II Sevgili.

*bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemiştir kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dāğ*

4. güneş:**Gazel 145**

Mısra: 4

*Gezegenlere ve yer
yuvarlağına ışık ve ısı
veren büyük gök
cismi,şems.*

*böyle kuvvetde-y-iken
hüsni-i şu‘āi yārūñ
pençe tutuşmağa kâdir
mi anuñ-ıla güneş*

5. güneşüñ:-üñ**Gazel 13**

Mısra: 7

*Gezegenlere ve yer
yuvarlağına ışık ve ısı
veren büyük gök cismi. II
Sevgili.*

*ebr-i āhum güneşüñ
çehresine virdi kūsūf
ruh-ı dilber ideli hatt-ı
mu‘anber peydā*

6. güneş:**Gazel 109**

Mısra: 7

*Gezegenlere ve
dünyaya ışık ve ısı veren
gök cismi, necm.*

*güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse kāl-ile
vücūdı hālne vāqıf*

7. güneş:**Gazel 260**

Mısra: 2

*Dünya ve diğer
gezegenlerin etrafında
döndüğü, bunlara ısı,
ışık ve hayatın devamı
için gerekli enerjiyi
veren gök cisminin adı,
dünyaya en yakın yıldız,
şems. || Sevgilinin
yanağı.*

*dem-i ‘İsī nefesüñ verdi
hayāt emvāta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrāta*

güneş ruhsār:**1. güneş ruhsār:-ı****Gazel 147**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Güneş gibi parlak
yüz.*

her güneş ruhsārı görsem
odlara yaqar beni
āhum u göñlüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

2. güneş ruhsār:-ı**Gazel 147**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güneş gibi parlak
yüz.*

her güneş ruhsārı görsem
odlara yaqar beni
bezm-i ğamda sāz-ı pür-
süz oldı nālem ‘ūd-veş

ğurāb:**1. ğurābdur:-dur****Gazel 18**

Mısra: 6

*Karga. // Rakip,
ağyar.*

bāğ-ı hüsñüñde şol siyeh
hālūñ
gülşen içre ğurābdur
güyā

gürk-hüy ol:-**1. gürk-hüy ol:-up****Gazel 101**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kurt huylu olmak,
kurt gibi olmak.*

gürk-hüy olup görünme
halka şekl-i mişede
çāha atma Yūsuf-ı cānı
ki ihvānlık budur

ğurra:**1. ğurra:****Gazel 309**

Mısra: 1

*Çok garip, çok
zavallı.*

hüsñüñe ğurra olup
eyleme mağrūrlığı
vardur hamr-ı ğurūruñ
soñı mağmūrlığı

2. ğurrasıdur:-(s)ı, -dur**Gazel 194**

Mısra: 2

*Parlaklık; her şeyin
başlangıcı.*

ğurrasıdur leyletü'l-
kadrūñ mu ‘anber
perçemūñ
ğurrasıdur yā hilāl-i
‘ıydūñ ebrū-yı hamuñ

ğurūr:**1. ğurūra:-a****Gazel 154**

Mısra: 6

*Kendini beğenme,
büyüklik taslama, boş
şeylerle övünme, benlik,
enāniyet, kibir, azamet.*

riyāzat-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı ğurūra
muqallid-i murtāz

2. ğurūr:**Kaside 18**

Mısra: 31

*Gurur, kibir,
kendini büyük görme.*

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
ğurūr
rüz u şeb ğaflet-ile oldı
işüm fişk u fücūr

3. ğurūrı:-ı

Gazel 179

Mısra: 6

*Gurur, kendini
beğenme, büyüklenme,
kibir.*

kırar ‘uşşâkıını terkîye
aşmaz düşmenün başın
ğurūrı var müselleme
olduğı-çün aña ğarralık

ğurūr-ı hüsn-ile:

1. ğurūr-ı hüsn-ile:

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin verdiği
büyüklenmeyle.*

ğurūr-ı hüsn-ile cānā
iñende itme istignā
güzellik ber-ķarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

ğurūrı ko-:

1. ğurūrı ko-:

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gururunu bir
kenara bırakmak.*

ğurūrı ķo behey ğarrā
kemāl ehline ol rāġib
ma‘ārif kesbine sa‘y eyle
kim bu fenne ‘ār olmaz

ğürz:

1. ğürzi-y-le:-i, -y, -le

Kaside 23

Mısra: 26

*Ateşli silâhların
îcâdından önce savaş
âleti olarak kullanılan,
demir, tunç, bakır veya
pirinçten ağır topuz,
bozdoğan, şeşper.*

cem‘ oldı gülistāna yine
hayli şükûfe
ğürzi-y-le olur çāvuş o
dīvāne benefşe

2. ğürz-ile:

Kaside 25

Mısra: 13

*Ateşli silâhların
îcâdından önce savaş
âleti olarak kullanılan,
demir, tunç, bakır veya
pirinçten ağır topuz,
bozdoğan, şeşper.*

urunmış goncadan
miğfer benefşe ğürz-ile

oynar
ķolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

güş:

1. güşuñ:-uñ

Gazel 72

Mısra: 13

Kulak.

rāh-ı rûhānîye tut sende
Şihābî güşuñ
zîr-i pāyüñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

2. güşin:-ın

Gazel 191

Mısra: 8

Kulak.

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārlar
sağır etdi güllerün güşin
şadāsı bülbülün

3. güşına:-ına

Gazel 238

Mısra: 5

Kulak.

nev-‘arūs-ı gülşenün
güşına mengüş olmağa
jāle doldurdu gülün dürle
seherden dāmenin

4. **gūşına:-ı, -na**

Gazel 302

Mısra: 10

*Kulak II Dinleme;
işitme.*

kı1 Şihābīnūñ bu nazm-ı
ābdārın istimā‘
gūşına aşmak dilerseñ
gūş-vār-ı cevheri

gūş et:-

1. **gūş et:-di**

Gazel 259

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
*Dinlemek, kulak
vermek.*

terahhum eylediler
Bisütün-ı ğamda Ferhāda
fīgān u nālesin gūş etdi
tağlar geldi feryāda

2. **gūş et:-**

Gazel 298

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
*Dinlemek, kulak
vermek.*

Şihābīnūñ kelām-ı
hikmet āşārını gūş et kim

saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Loqmānı

gūş eyle:

1. **gūş eyle:**

Gazel 12

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
*Dinlemek, kulak
vermek.*

mutribān-ı sāde-rū
āvāzını gūş eyle kim
perde-i şehnazdan seyr
itdi ‘uşşākı nevā

gūş evle:-

1. **gūş eyle:-**

Gazel 311

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*Dinlemek, ciddiye
almak, kulak asmak.*

şagır itmişdür meger
şebnem gülün kulağını
iy Şihābī bülbulün gūş
eylemez efgānını

gūş id:-

1. **gūş id:-üip**

Gazel 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
*Kulak vermek,
dinlemek.*

iy Şihābī gūş idüp bu
giryeye birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zenzem bir yaña

2. **gūş id:-en, -ler**

Gazel 205

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Kulak vermek,
dinlemek.*

gūş idenler nağş-ı
eş‘arumla her taşnīfümü
mutrib-i bezmüm semā‘
u şavtına kıalmaz ‘amel

gūş it:-

1. **gūş it:-**

Gazel 206

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Dinlemek.

Şihābī kıavlini sem‘-i
kıabül-ile gūş it
efendi ‘akla cilādur
olunca söz maqbül

güş ol-:1. **güş ol-:-mış****Gazel 144**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kulak kesilmek,**dinlemek.*

çeşm olupdur yâri gözler
nergis-i bînâ başar
gülsitân içinde olmuş gül
dahı her kûşe güş

güşâd bul-:1. **güşâd bul-:-ma, -dı****Gazel 174**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Gönlü) ferahlık**bulmak, ferahlamak.*

şeşder-i gamda şihâbî
kaldı bulmadı güşâd
eyledüñ âhir anı ey çarh-ı
nerrâd oñmaduk

güşâde:1. **güşâdedür:-dür****Gazel 111**

Mısra: 1

*Açılmış, açık. II**Ferah, şen.*

zaħm-ı hâdeng-i yâr-ile
göñlüm güşâdedür
yâ kaşlarını görelî
şevküm ziyâdedür

2. **güşâde:****Gazel 148**

Mısra: 6

*Açılmış, açık. II**Ferah, şen.*

hâdeng-i ğamzesi yârüñ
zücâc-ı kalbe geçer
zehî belâlî nişân ü zehî
güşâde ħalâŝ

3. **güşâde:****Gazel 178**

Mısra: 6

*Açılmış, açık. II**Ferah, şen.*

dil-zâr u ten şikeste
vuşlat kapusı beste
ĝam şeşderinde ħaldum
hergiz güşâde yer yok

4. **güşâde:****Gazel 225**

Mısra: 2

*Açılmış, açık. II**Ferah, şen.*

mekân-ı 'ıyş u şafâdur
cenâb-ı pîr-i muĝân
zehî fezâ-yı müferrih
zehî güşâde mekân

güşâde ol-:1. **güşâde ol-:-a****Gazel 51**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Açılmak,

ferahlamak, şenlenmek II
işveli, cilveli olmak.

güşâde ola dirseñ yüzüne
dâyimdur[ur] maĝŝud
murâd erbâbına sen de
muĥabbet bâzını bâz it

güşâde-dil ol-:1. **güşâde-dil ol-:****Gazel 206**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü şen olmak.

ĝam-ı zamânenen ey dil
müdâm ola melül
pür eyle câm-ı müdâmı
çeküp güşâde-dil ol

gūşe al-:**1. gūşe al-:-maz****Gazel 39**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kulak vermek,
duymak, ciddiye almak.*

ne deñlü zār idersem
gūşe almaz ol melek-
sīmā

niçe bir irişe eflāke yā
Rab nālesi yā Rab

gūş-ı gül:**1. gūş-ı gül:****Gazel 278**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gülün kulağı (Gül
katmerli yapısıyla kulağı
andırır).*

gel bāğa gūş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gūlgule
eṭrāf u kūşe'i

gūşına al-:**1. gūşına al-:-a****Gazel 181**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dinlemek, kulak**vermek.*

gūşına ala lūṭf-ıla şāyed
Şihābiyā
bu dürr-i şāh-vār gibi bir
şehriyāra çek

gūşına mengūş id-:**1. gūşına mengūş id-:-er****Gazel 108**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kulağına küpe
yapmak.*

ey Şihābī gūşına mengūş
ider her bir cebīn
ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

gūşsa:**1. gūşsañ:-ñ****Gazel 82**

Mısra: 1

*(Sevgili'nin verdiği)
dert, tasa.*

gelmez şümāre gūşsañ ü
olmaz ğamuñ 'aded

anı hışāba çekmede 'ācīz
kalur hıred

2. gūşşadur:-dur**Gazel 78**

Mısra: 10

*Gam, keder, hüziün,
tasa.*

cüdā olmadı beñzer tev-
emāne
Şihābī gūşşadur göñlüme
hem-zād

3. gūşsa:**Gazel 2**

Mısra: 8

*Acı, sıkıntı, keder,
kaygı, tasa.*

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād
hūn-ı cigerle gūşsa yiter
hem-nişīn baña

4. gūşsa:**Gazel 55**

Mısra: 10

*Acı, sıkıntı, keder,
kaygı, tasa.*

Şihābī def'-i ğam içün
şarāb iç

göñülde ğuşşa olduğunca
hādiş

5. **ġuşşa:**

Gazel 1

Mısra: 14

*Acı, gam, dert,
keder, üzüntü, sıkıntı.*

yârdan fūrkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
ġuşşa gencîne bırağdum
bu ten-i tenhāyı

6. **ġuşşadan:-dan**

Gazel 27

Mısra: 2

*Acı, gam, dert,
keder, üzüntü, sıkıntı.*

hem-dem olmışdur dirīgā
āh u derd ü ġam baña
ġuşşadan ġayrı ħarīm-i
dilde yok maħrem baña

7. **ġuşşadan:-dan**

Gazel 226

Mısra: 9

*Acı, gam, dert,
keder, üzüntü, sıkıntı.*

netice iy Şihābī
şādīlıkdūr ġuşşadan
derler

bi-ħamdillāh göñüllere
ġamuñ var yine
ħurremsin

ġuşşa bezmi:

1. **ġuşşa bezmi:-n, -de**

Gazel 95

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, tasa
meclisi; üzüntü meclisi.*

ħusrev ü mülk-i

melāmetdūr Şihābī ‘ıyş
içün

ġuşşa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

ġuşşa vü endüh:

1. **ġuşşa vü endüh:-dan**

Gazel 200

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Keder ve gam.

ġuşşa vü endühdan ey dil
şikāyet eyleme

‘āşık-ısañ gel ġam-ı ‘aşk-
ıla şād u ħurrem ol

ġuşşa-i cānān:

1. **ġuşşa-i cānān:-e, -den**

Gazel 301

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin gam ve
kederi.*

Şihābī yād idüp ağzın
‘adem mülkine ‘azm itdi
gerekmez aña hem-reh
ġuşşa-i cānāneden ġayrı

ġuş-vār-ı cevher:

1. **ġuş-vār-ı cevher:-i**

Gazel 302

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Değerli, elmas
küpe. II Şiir. (Sanat
değeri bakımından).*

ķıl Şihābīnün bu naẓm-ı
ābdārın istimā‘
ġūşına aşmak dilerseñ
ġuş-vār-ı cevheri

ġüvāh:

1. **ġüvāh:**

Kaside 2

Mısra: 1

*Far. şahit, tanık;
delil.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe
 ‘aql-ı küll güvāh
 ser-defter-i vücūduña
 tevki‘-i lā-sivāh

2. güvāh:

Kaside 3

Mısra: 1

*Far. şahit, tanık;
 delil.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe
 ‘aql-ı küll güvāh
 ser-defter-i vücūduña
 tevki‘-i lā-sivāh

güyā:

1. güyā:

Gazel 71

Mısra: 4

Adeta, sanki, gibi.

yine her bir tāze ten
 üstine yaḳarum tāze dāğ
 açılıpdur ḥakden güyā
 ḳaranfil şāḥ şāḥ

2. güyā:

Gazel 83

Mısra: 10

Adeta, sanki, gibi.

tūṭi‘-i tab‘-ı Şihābīnūñ
 lebūñ yād eylese

her nefes güyā şekerḥālīḳ
 idüp söyler lezīz

3. güyā:

Gazel 102

Mısra: 2

*"Sanki, âdeta,
 zannedersin ki"
 anlamlarında zarf.*

vücūdumda olan gönül
 yanuklar lāle-zārumdur
 ruḥuñ devrinde ol güyā
 benüm bağ-ı bahārumdur

4. güyā:

Gazel 25

Mısra: 1

*"Güya, sanki, âdeta,
 zannedersin ki"
 anlamlarında zarf.*

nihāl-i ḳāmeti üstinde
 yārūñ ruḥları güyā
 açılmış fi‘l-meşel
 terşihde iki gül-i ḥamrā

5. güyā:

Gazel 25

Mısra: 4

*"Güya, sanki, âdeta,
 zannedersin ki"
 anlamlarında zarf.*

tebessüm etse nāz ü
 şīvelerle ol gül-i ḥandān
 terennümler ḳılur anda
 hezārān bülbul güyā

6. güyā:

Gazel 52

Mısra: 10

*"Güya, sanki, âdeta,
 zannedersin ki"
 anlamlarında zarf.*

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
 mümkindür şafā sürmek
 aña vuşlat gelür güyā be
 yārān-ı şafā fırḳat

7. güyā:

Gazel 244

Mısra: 6

*"Sanki, zannedersin
 ki, imiş gibi"
 anlamlarında olup
 benzetme edatı görevinde
 kullanılır.*

cüy aḳıtdı merdüm-i
 çeşmüm lebūñ yād
 eyleyüp
 kūh-ken güyā
 getürmişdür der-i Şīrīne
 şu

8. güyâ:

Gazel 18

Mısra: 1

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

zülfün iy meh şehâbdur

güyâ

tal'atun âfitâbdur güyâ

Mısra: 6

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

dehânı mühr-i mu'cizdür

bugün eyyâm-ı hüsnünde

şeref vermiş-durur güyâ

Süleymân devrüne hâtem

Mısra: 8

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

şanki bir dilber-i hindû-

beçedür 'anber bûy

gösterür taraf-ı külelden

saçı güyâ sünbül

9. güyâ:

Gazel 111

Mısra: 4

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

çekdi çevirdi cevri-ile

devr-i zamân beni

güyâ kemânkeş-i gama

kaddüm kepâdedür

12. güyâ:

Gazel 305

Mısra: 3

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

kişver-i 'aşk güyâ Cem

gibi sultân olur (-)

her kim içdi bezm-i

'âlemde maḥabbet

câmını

15. güyâ:

Kaside 24

Mısra: 21

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

reşk-i zülfünle teni

rişteye dönmüş güyâ

gögerür beñzi alur başına

sevdâ sünbül

10. güyâ:

Gazel 114

Mısra: 3

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

ol mehün alnında güyâ

âsumân-ı dest-mâl

ebrdür kim gird-i mâhı

hâleves itmiş maḥar

13. güyâ:

Kaside 21

Mısra: 11

*"Adeta, sanki, gibi"**edatı.*

ğoncalar gılmânıdur

güyâ şakâyık hûrlar

ravza-i rızvâna döndi

gülşen-i hazrâ-yı gül

16. güyâ:

Gazel 18

Mısra: 2

*"Güya, sanki,**âdeta" anlamlarında**zarf.*

zülfün iy meh şehâbdur

güyâ

tal'atun âfitâbdur güyâ

11. güyâ:

Gazel 208

14. güyâ:

Kaside 24

17. güyâ:

Gazel 18

Mısra: 4

"Güya, sanki,
âdeta" anlamlarında
zarf.

reşk-i rüyuñla dîdede
eşküm
şîşe içre gül-âbdur güyâ

18. güyâ:

Gazel 18

Mısra: 6

"Güya, sanki,
âdeta" anlamlarında
zarf.

bâğ-ı hüsnuñde şol siyeh
hâlûñ
gülşen içre gurâbdur
güyâ

19. güyâ:

Gazel 18

Mısra: 8

"Güya, sanki,
âdeta" anlamlarında
zarf.

tîr-i âhum geçer
feleklerden
da'vet-i müstecâbdur
güyâ

20. güyâ:

Gazel 18

Mısra: 10

"Güya, sanki,
âdeta" anlamlarında
zarf.

iy Şihâbî rakîb-i şeytâna
nâr-ı âhum şihâbdur
güyâ

21. güyâ:

Gazel 176

Mısra: 8

"Güya, sanki,
âdeta" anlamlarında
zarf.

jâleler dürrin nişâr için
'arûs-ı goncaya
her güli sürh oldu güyâ
bâğda la'lin tabağ

22. güyâ:

Gazel 177

Mısra: 7

"Güya, sanki,
âdeta" anlamlarında
zarf.

gonca güyâ bir delûkanlu
cüvândur sîne-çâğ
mey içre elde şürâhîsi
olup başı kabağ

23. güyâ:

Kaside 25

Mısra: 17

"Adeta, sanki, gibi"
edatı.

çemen mahbûbıdır güya
niyaz itdükçe 'uşşâkı
egüp nâz-ıla boynın
şîveden çeşmin süzer
nergis

güyâ eyle-:

1. güyâ eyle-:

Kaside 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Söyler hale
getirmek, bir şeyler
söylemesini sağlamak.

tûti-i tab'umı nuţkuñla
şeker-hâ eyle
ya'ni kim na't-ı nebî
itmede güyâ eyle

güyâ ki:

1. güyâ ki:

Gazel 139

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güya, sanki.

Mesîh enfâsıdur güyâ ki
nuṭḡı ehl-i 'irfānuñ
bulunmaz bir daḡı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

güyâ-yı eş'âr:

1. güyâ-yı eş'âr:-um

Gazel 248

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Konuşan şiirler.

iy Şihâbî[*] güyâ-yı
eş'ârüm benüm
âşiyân peydâ ider her
gül- 'izâruñ koynına

güyende:

1. güyende:

Gazel 170

Mısra: 4

*Şarkı söyleyen
kimse, şarkıcı.*

serviler rakḡâşdur
güyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

guy-ı nev-peydâ:

1. guy-ı nev-peydâ:

Gazel 15

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yeni ortaya çıkmış

çevgan oyunu topu.

felek çevkânına âhumdan
olsa guy-ı nev-peydâ
melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydâ

güviyâ:

1. güviyâ:

Gazel 248

Mısra: 2

"Güya, sanki, âdeta,

zannedersin ki"

anlamalarında zarf.

girdi dīvānum nezâketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbül güviyâ bâğ-
ı bahâruñ koynına

güzâr eyle:-

1. güzâr eyle:-r

Gazel 307

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Geçmek II

saplanmak.

güzâr eyler bu toḡuz
cevşenini eflâküñ
niçe âhum okını tuta
sipehrüñ siperi

2. güzâr eyle:-r

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uḡramak, geçip

*gitmek. II Dolaşmak,
salınmak, yürümek.*

seyr ider çeşmümde
sultân-ı hayâlülñ nitekim
Yūsuf-ı Mısırî güzâr eyler
kenâr-ı Nîlden

güzeli:

1. güzeli:-i

Gazel 171

Mısra: 8

*Göze ve kulağa hoş
gelen, hayranlık
uyandıran; hoşla giden,
beğenilen.*

lebülñ esrârı eyledi
ḡayrân dedüm (-)
ol ḡalender güzeli didi bu
ebdâl ancak

2. **güzellerden:-ler, -den****Gazel 191**

Mısra: 9

Hoş, latif. II Sevgili.

ey Şihābī ağlasam her
dem güzellerden n'ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbülün

görünür bir hilāl-ebrū
güzel her māh-ı nev
peydā

*coşku, hoşlanma
duygusu uyandıran
nitelik, hüsn.*

5. **güzel:****Gazel 114**

Mısra: 9

*"Güzel, hoş"**anlamında sıfat.*

müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizā'
eyler
berāt-ı hüsnüñe çekmiş
nişan-ı şehriyār ebrū

3. **güzeller:-ler****Gazel 91**

Mısra: 8

Çekici, cazip kimse

*,özellikle genç kız ve
kadınlar hakkında
kullanılır. || Sevgili.*

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

2. **güzellik:****Gazel 105**

Mısra: 8

Estetik bir zevk,

*coşku, hoşlanma
duygusu uyandıran
nitelik, hüsn.*

güzeller:1. **güzeller:****Gazel 251**

Mısra: 12

Çekici, alımlı kimse.

şeftālū yidi dün gice
meclisde nuql-i mey
zīrā ki anda hayli
güzeller öpüşdiler

gurūr-ı hüsn-ile cānā
iñende itme istiğnā
güzellik ber-ķarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

4. **güzel:****Gazel 15**

Mısra: 10

Biçimindeki uyum

*ve ölçülerindeki denge
ile hoşā giderek
hayranlık uyandıran,
hoş.*

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş
hikmet ammā sīm ile
zerde

güzelüm:1. **güzelüm:****Gazel 287**

Mısra: 6

Beğenilen, sevilen

*kimseler için kullanılan
hitap sözü.*

güzellik:1. **güzellik:****Gazel 242**

Mısra: 3

Estetik bir zevk,

Şihābīye hıyāl-ı
ebrūvānuñla taḥayyürden

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
biñ cāna 'azāb

yok mu bu şīvelerūñ a
güzēlüm oranı

güzīn-i halk-ı cihān:

1. **güzīn-i halk-ı cihān:-**
dan

Kaside 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Dünya halkının
seçkinleri, seçilmişleri.*

muḥakkıḳān-ı tarīḳat bu
ḳavle didi belī
güzīn-i halk-ı cihāndan
eger nebī vü velī

hā:

1. **ḥalarıdur:-lar, -ı, -**
dur

Kaside 1

Mısra: 17

Ha harfi.

ḥalarıdur ḥavlī-i bāğ-ı
ḥayāt
nūnı-durur ḥavż-ı kerem
çekme bīm

2. **hā:**

Gazel 27

Mısra: 8

Dikkat çekmek

*amacıyla kullanılan
ünlem.*

tīg-ı ğamdan pārelenmiş
bağırımıñ ḥūn-ābını
hā aḳıdup ḳanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

ḥabāb:

1. **ḥabābı:-ı**

Gazel 69

Mısra: 7

Kabarcık, köpük.

yaşum ḥabābı o mehe
gül-günī ḥaymedür
müjgān-ı ḥūnīn oldı
anuñ-çün ta‘āb-ı sürḥ

ḥabb-i ḥubbi:

1. **ḥabb-i ḥubbi:**

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgi taneleri.

ḥabb-i ḥubbi gözyaşı-y-
la sīnede zer‘eyledüm
ḥāşıl olur keşret-i
bārāndan zīrā ḥubūb

haber getir:-

1. **haber getir:-miş, -**
dür

Kaside 25

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Haber getirmek,
birine bir şey hakkında
bilgi ulaştırmak II
sevinçli haber, müjde
vermek.*

göñül Ya‘ḳūbınuñ ḥüzn
ü ğamın görince def‘itdi
meger kim ḥüsn-i
Yūsufdan getürmişdür
haber nergis

haber ver:-

1. **haber ver:-mez**

Gazel 162

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Haber vermek, bilgi
vermek, bilgilendirmek.*

müneccimler vuḳūfından
bu necmūñ ḳaldılar ‘āciz
nażar olunsa uşurlāba
vermez bir haber ṭālī‘

haberdār ol:-

1. **haberdār ol:-mag, -a**

Gazel 273

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Haberli olmak, bilgi sahibi olmak.

Çīn-i zūlfinden haberdār
olmağa miskīn şabā
gitti misk-içün Hata-y-ıla
Hotandan cānibe

habeş-i hāl-i ruh:

1. habeş-i hāl-i ruh:

Gazel 161

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Yanağındaki siyah ben.

ğāret-ger oldu şol habeş-i
hāl-i ruh dile
olur niteki 'ādet-i halk-ı
Yemen tama'

habīb:

1. habībūñ:-tūñ

Kaside 2

Mısra: 33

(Allah'ın sevgilisi)

Hız. Muhammed.

yā ilāhī senedi'l-halk u
habībūñ haqqı

ehl-i imānı emīn eyle zi
hebli'l-'arāṣāt

2. habīb:

Gazel 41

Mısra: 4

Sevgili, maşuk.

kūşe-i gülşen nişīmen
vaqt-i eyyām-ı bahār
būlbül-i güyende muṭrib
sākī-i meclis habīb

3. habīb:

Gazel 272

Mısra: 3

Sevgili, mahbup ||

Hız. Muhammed.

şaldı şevk-i ruh-ı
envārını 'uşşāka habīb
düşdi şan nūr-ı nebī
zümre-i aşhāb üzere

4. habībüm:-tüm

Gazel 54

Mısra: 1

Sevgili II Hız.

Muhammed.

tāliblerine derse habībüm
n'ola hadīs
aşhāba söyler idi beni
dāimā hadīs

habībā:

1. habībā:

Kaside 14

Mısra: 21

*Ey Allah'ın Sevdığı,
Resulu!*

habībā māsivā-yı
ma'şiyetden rū-siyāh
oldum
sefid it vechümi nūruñla
kurtar cānı mātemden

habīb-i hak:

1. habīb-i hak:

Kaside 13

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Allah'ın sevgilisi
(Hız. Muhammed).*

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habīb-i
hak
bu söz 'irfāna maḥşuş
oldı zīrā ma'nīsı muğlak

2. habīb-i hak:-sın

Kaside 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi
(Hz. Muhammed).

ḥabīb-i ḥaqsın iy server
mufaẓẓal ḥalk-ı 'ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafā-yı rūḥ u 'ādemden

ḥabīb-i ḥak ol-:

1. ḥabīb-i ḥak ol-:-dī

Kaside 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın sevgilisi

olmak.

nūr-ı kıdem ṭulū' idüp
oldı ḥabīb-i ḥak
engüş-t-i mu'ciziyle māh
oldı iki şak

ḥabīb-i şānī':

1. ḥabīb-i şānī':

Kaside 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Alemin yaratıcısının

habibi, sevgilisi || Hz.
Muhammet.

zehī kemāl-i belīg ü zehī
cemāl-i bedī'

ḥabīb-i şānī' u şun'-ı
cemāl-i rabb-i semī'

ḥabību'llah:

1. ḥabību'llāha:-a

Kaside 16

Mısra: 17

Hz. Muhammed.

yār-gār olan ḥabību'llāha

evvel şıdḳ-ıla

ḥazret-i Bū-Bekr kim

oldur benām-ı çār-yār

ḥabs it-:

1. ḥabs it-:-dī

Kaside 20

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Engellemek, zorla

bir yerde tutmak.

ṭūṭi la'l-i yārdan varup

şeker uğurlamış

anı ḥabs itdi kafes içinde

şebḥān-ı bahār

ḥabs-i müebbed kıl-:

1. ḥabs-i müebbed kıl-:-dī

Gazel 228

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ebedi hapsetmek,
sonsuz kadar kendine
bağlamak.

ḥāl-i hindūsı gibi ol

Yūsuf-ı gül pīrehen

göñlümi ḥabs-i müebbed

kıldı der-çāh-ı zekān

ḥacc:

1. ḥacc:

Gazel 62

Mısra: 10

İslâmiyetin

şartlarından biri olup bu
farizayı yrine getirmek
için Mekke-i
Mükerreme'ye gitmek.

kūyuña varduḳça 'āşıklar
görünmezsın dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi ḥacc

2. ḥaccın:-ı, -n

Kaside 2

Mısra: 25

İslâm dininin beş

şartından biri olan ve
belirli şartlar dahilinde
her Müslümanın
ömründe en az bir defa

Kurban Bayramı

günlerinde belirli

usüllere göre yapması

gereken ibadet.

idemez kimse kapuñ

Ka‘besinüñ hacın edā

‘ilm ü ‘irfān ‘urefāsıyla

pür olsa ‘arafāt

haccāc:

1. haccāc:

Gazel 60

Mısra: 4

*Çok eskiden Irakta
vâililik yapan fakat, Hz.
Muhammed'in soyundan
gelenlere ve onlara
tarafıtar olanlara çok
zulmeden bir zâlimin
ünvânı. Asıl ismi Yusuf
bin Sakafî'dir. Haccac-ı
Zâlim diye de anılır.*

hıvâcibüñ ki bugün

zâlimüñ öte ucıdur

egerçi zulm-ıla meşhûr

olup-durur Haccāc

had:

1. hadüñden:-üñ, -den

Gazel 300

Mısra: 6

Yanak. II Sevgilinin

yanağı.

ruhuñ rengine gül çıkdı

ķabādan

hadüñden lāle etdi terk-i

ķacı

hadd:

1. haddüñi:-ü, -ñ, -i

Gazel 116

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

āhum añınca haddüñi

āteş-fişān olur

gözüm görünce ķaddüñi

yaşum revān olur

haddi:

1. haddinde:-nde

Gazel 170

Mısra: 9

(Sevgilinin) yanağı.

iy Şihābī hāller haddinde

Hindū-beçedür

hūşe çin olup-dururlar

anda fülful her taraf

hadd-i cānān:

1. hadd-i cānān:-ı

Kaside 22

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

-Sevgilinin yanağı.

ķutaruz biz anı cām-ı

mey-i gül-gün sākī

ķadd-i cānānı ögüp sen

bize gel şun lāle

hadd-i gül-gün:

1. hadd-i gül-gün:-uñ, -

la

Gazel 269

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gül renkli yanak.

ķaṭṭ-ı ķaṣrāñ-ıla la‘lūñ

sebz ü şirīn olmada

ķadd-i gül-günüñla

ķehreñ şurḥ u rengin

olmada

haddüñi bil:-

1. haddüñi bil:-

Gazel 75

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Haddini bilmek:

Kendini bilmek,

konumuna ve durumuna

*uygun şekilde
davranmak.*

geşt eyler-iseñ kūyı idüp
kaṭ‘-ı menāzil
bil ḥaddüñi kim saña olur
le-ḥadd-i ḥad

ḥadeng:

1. ḥadeng:

Gazel 15

Mısra: 4

*Kayın ağacından
yapılmış ok II sevgilinin
kirpiği.*

nişān idüp sipehrüñ
ṭablasında şemse-i şemsi
ḥadeng āhumdan olur
biter pīşrev peyda [vb]

2. ḥadengi:-i

Gazel 282

Mısra: 9

*Kayın ağacından
yapılmış ok. II Sevgilinin
kirpiği; sevgilinin keskin
bakışı.*

girse ḥadengi ḳalbe
Şihābī yüreklenür
iḳlim-i cānuñ ad-ıla
oldur dil-āveri

ḥadeng-i āh:

1. ḥadeng-i āh:-um, -ı

Gazel 58

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
*Ah oku. II Âşığın
ahı.*

etdüm ḥadeng-i āhumı
gerçi Şihābiyā
tūr-i murada varmadı bir
kez nişāne hīç

ḥādeng-i ğamze:

1. ḥādeng-i ğamze:-si

Gazel 148

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Sevgilinin yan bakış
oku II Sevgilinin
yaralayıcı, etkili bakışı.*

ḥādeng-i ğamzesi yārūñ
zücāc-ı ḳalbe geçer
zehī belālī nişān ü zehī
güşāde ḥalāş

ḥadeng-i ğamze-i

dilber:

1. ḥadeng-i ğamze-i

dilber:

Gazel 192

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin süzgün
yan bakış oku.*

ey ḥadeng-i ğamze-i
dilber taşaddur eyleyüp
cāy-gır ol kim bu şadr-ı
sīnedür yirūñ [senūñ]

2. ḥadeng-i ğamze-i dilber:

Rübai 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
*Sevgilinin süzgün
yan bakış oku.*

iy ḥadeng-i ğamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal ‘uşşāk
kalbinden dil al

ḥadeng-i nār-ı āh:

1. ḥadeng-i nār-ı āh:-ı, - n, -dan

Gazel 126

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Âh ateşinin oku. II
Âşığın âhının ateş saçan
oku.*

şeb-i ğamda Şihābīnün
hadeng-i nār-ı āhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

hadīd:

1. hadīs:

Gazel 74

Mısra: 6

Öfkeli, kızgın,
hiddetli.

tañ mı reftār etmese
servi-çemen
ayağına urdı şu kaydı
hadīd

hadīs:

1. hadīs:

Kaside 9

Mısra: 7

Hadis, Hz.

Muhammed (s.a.v.)'in
sözleri.

hikmet ile tūṭīye ta'lim
ider şīrīn hadīs
şol kadar 'şekker-şiken
oldı maḳāl-i Muştafā

2. hadīs:

Gazel 54

Mısra: 1

Haber, söz, kıssa ll
Hz. Muhammed'in
sözleri.

tāliblerine derse ḥabībüm
n'ola hadīs
aşḥāba söyler idi beni
dāimā hadīs

3. hadīs:

Gazel 54

Mısra: 2

Haber, söz, kıssa ll
Hz. Muhammed'in
sözleri.

tāliblerine derse ḥabībüm
n'ola hadīs
aşḥāba söyler idi beni
dāimā hadīs

4. hadīs:

Gazel 54

Mısra: 4

Haber, söz, kıssa ll
Hz. Muhammed'in
sözleri.

tefsīre lāyık ola mı āyāt-ı
ḥüsnuñi
toĝru okuyılbilmese her
nā-sezā hadīs

5. hadīs:

Gazel 54

Mısra: 6

Haber, söz, kıssa ll
Hz. Muhammed'in
sözleri.

ḳavl-i sünen muṭābıḳ-ı
hükm-i farīzadur
k'eyler kelām ma'nīsini
iḳtiżā hadīs

6. hadīs:

Gazel 54

Mısra: 10

Haber, söz, kıssa ll
Hz. Muhammed'in
sözleri.

ṭab'-ı Şihābī tūṭi-i şeker-
şiken olur
vaşf-ı lebūñden okınıcak
cān-fezā hadīs

7. hadīs:

Gazel 55

Mısra: 1

Haber, söz, kıssa ll
Hz. Muhammed'in
sözleri.

ĝumūm oldı dile
hicrūñde ḥadīs

yine fâş oldu esrâr-ı
havādīs

8. ḥadīs:

Gazel 55

Mısra: 10

Haber, söz, kıssa ll

*Hz. Muhammed'in
sözleri.*

Şihābī def'-i gam için
şarāb iç
gönülde guşsa olduğunca
ḥadīs

9. ḥadīs:

Kaside 5

Mısra: 6

Haber, söz, kıssa ll

*Hz. Muhammed'in
sözleri.*

zātuñ kadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
ḥadīs ider mi ḥamdüñe
lāyık edā saña

[ḥadīs]:

1. [ḥadīs]:

Gazel 54

Mısra: 8

Haber, söz, kıssa ll

*Hz. Muhammed'in
sözleri.*

‘aql-ile cān-ı dilde okur
‘ilm ‘ışkuñı
bir buḡ‘adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīs]

ḥadīs-i cān-fezā:

1. ḥadīs-i cān-fezā:-ñ

Kaside 14

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can bağıslayan

hadis, söz.

ḥadīs-i cān-fezāñ ile
dilini kılmamış ihyā
dem uran her nefesde
mu‘ciz-i İst-i
Meryemden

ḥadīs-i şeker:

1. ḥadīs-i şeker:-in

Kaside 16

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Tatlı hadis. II Hz.

*Muhammed'in tatlı
sözleri, hadisleri.*

mantık eyle tūṭi-i cāna
ḥadīs-i şekerin

her nefes virdi lisān
olsun kelām-ı çār-yār

ḥāk:

1. ḥāk-i:

Kaside 5

Mısra: 17

Toprak.

ḥamd ü şenāñı ide mi bu
ḥāk-i[*]
Aḥmed ki lāyık itmedi
ḥamd ü şenā saña

2. ḥākden:-den

Gazel 9

Mısra: 6

Ar. Toprak, türap.

seyr iderdüm ‘ālem-i
‘ulvīde ben ervāḥ-ıla
n’eyleyeyin hāyil olur bu
ḥākden ḡalıp baña

3. ḥāk:

Gazel 298

Mısra: 7

Allah (c.c.).

kerem dārü’ş-şifāsından
vere Ḥāk şerbet-i şāfi
ki ecsād-ı ehibbāya
hemīşe şıḥḥati erzānī

4. **hak:****Gazel 156**

Mısra: 10

Allah (cc).

iy Şihābī umaruz meyl-i
miyān-ı yārdan
Hak buyurmuşdur: “yā
buney hayr umūr fī el-
vaṣāṭ ”

5. **hak:****Gazel 237**

Mısra: 4

"Varlığı ezelden

*ebede sabit olan, hiçbir
değişikliğe uğramadan
var ve daimi olan, batıl
olmayan” anlamında
Allah ’ın en güzel
isimlerindendir; Allah
(c.c.).*

kendü feryād u fiğānum
başuma oldu belā
Hak bilür neydüğünü her
kişinün derd-i serin

6. **hakden:-den****Gazel 71**

Mısra: 4

Toprak, yeryüzü.

yine her bir taze ten
üstüne yaqarum taze dāğ
açılıp dur hakden güyā
karanfil şāh şāh

7. **hakden:-den****Gazel 207**

Mısra: 5

Toprak, türab.

cism-i ādem hakden
mişkāt dur
ruh dur mişbāh-ı envār-ı
celāl

8. **hakden:-den****Gazel 185**

Mısra: 3

Toprak, türab, yer.

hakden eflāke çıkdı āhlar
hayfdur ‘uşşāka yerden
göge dek

9. **haküme:-üm, -e****Gazel 215**

Mısra: 1

Toprak, türab, yer.

sāye şalsa haküme ol
gül-ruh u bālā kadüm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merkadüm

10. **hak:****Kaside 13**

Mısra: 3

" Allah (c.c.)".

vücūdından ‘adem
zulmānisin hak itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūn sidre
serinde tāk-ı eyvānı

11. **hak:****Kaside 14**

Mısra: 5

" Allah (c.c.)".

nübüvvet mührini mehr-
ile hak urmasa zahrında
Süleymān şavvetine bu
şeref olmazdı hātemden

12. **hakdan:-dan****Kaside 15**

Mısra: 14

" Allah (c.c.)".

mechül oldu münkir olup
saña Bu-Leheb
Hakdan o dem ki ola
zünüb ehline gāzab

13. **hakdan:-dan****Kaside 16**

Mısra: 19

"Allah (c.c.)".

yār-ı şānī kim laḳab
ḥaḳdan aña fāruḳdur
farḳ-ı küfr ü dīnde oldur
ḥüsām-ı çār-yār

14. **ḥāk:**

Gazel 217

Mısra: 2

Hak, pay, hisse.

āteş-i faḳr-ıla yanmaḳdan
şehā ḥākisterem
kīmyā-yı himmetüñden
bir avuç ḥāk isterem

15. **ḥākden:-den**

Gazel 110

Mısra: 2

Yer, zemin, toprak.

*(Aşığın bedeni, vücudu
ya da gönlü kast
edilerek).*

ḳadūñ reşk ile tende her
elif kim ḥün-feşān yer
yer
şan olmuş ḥākden peydā
nihāl-i ergavān yer yer

16. **ḥaḳ:**

Gazel 113

Mısra: 9

Hakikat, doğru,

gerçek.

ḥaḳ bu kim ḥayli
muşanna‘dur Şihābī
sözleri
şan‘atında māhir olur
gerçi her şāhib-hüner

ḥaḳ bilür kim:

1. **ḥaḳ bilür kim:**

Gazel 128

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah bilir ki.

şanmañuz biz keşret-i
dünyā temennasındayuz
ḥaḳ bilür kim ‘ālem-i
vaḥdet temāşāsındayuz

ḥaḳ kelāmı:

1. **ḥaḳ kelāmı:-n, -ı**

Gazel 120

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah kelamı. İl

Ayet.

‘ışḳ kitābın okıyan ‘āşıḳa
feth-i bāb olur

söylese ḥaḳ kelāmını her
sözi bir kitāb olur

ḥāk ol:-

1. **ḥāk ol:-**

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Toprak olmak,

ayağının altına serilmek.

bir ḥāl ü ḥaṭ ḥayālīñe
oldı Şihābī ḥāk
pīşānisinde böyle-y-imiş
naḳş-ı mā-keteb

2. **ḥāk ol:-dug, -un**

Gazel 85

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Toprak olmak,

ayağının altına serilmek.

ḥāk olduğun ḥużūruna
‘arz eyleme dilā
nāzük ṭabī‘at olana olur
gubār-bār

3. **ḥāk ol:-sun**

Gazel 224

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Toprak olmak. ||

*Ölmek, toprağa
karışmak.*

irişsin qadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhīd içinde qo
Şihābī cismi hāk olsun

hak olun-:

1. hak olun-:-a

Rübai 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Üstesinden gelmek.

mağfūr oluben levh'-i
ḥaṭādan be Şihābī
üm̄mid odur hāk olına
ḥaṭṭ-ı günāhuñ

hakān-ı bahār:

1. ḥakān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Baharın hükümdarı.

reng-i elvānıyla naqş oldı
bugün ferhād-ı bāğ
seyr içün gelmiş ḥaşemle
anda ḥakān-ı bahār

hākān-ı cīn:

1. ḥākān-ı cīn:

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çin hükümdarı. II

Sevgili.

cām-ı Cem ile kāse-i

Cemşīdi añma gel

ḥākān-ı Çīn bu meclise

her dem çanaq çeker

hakāret:

1. ḥakāretle:-le

Gazel 42

Mısra: 3

Küçük düşürme,

horlama; küçük

düşürücü söz veya

davranış.

seng-ḳalb olma dilā etme

ḥakāretle nazar

şırça gönüllü olur key

şakın ey meh mir'āt

hākden eflāke varınca:

1. hākden eflāke

varınca:

Kaside 12

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Topraktan

gökyüzüne kadar. II
Yerden göğe kadar.

hākden eflāke varınca
tamām
pertevini şaldı envār-ı
kıdem

hāke şal-:

1. hāke şal-:-dı

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Harap etmek,

perişan etmek.

hāke şaldı sergirān idüp
mey-i ḡaflet meni
cür'a-i 'irfāndan bir
neş'e vir yārab baña

hākī:

1. hākī:

Gazel 53

Mısra: 2

Perişan, zavallı.

ḳo bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter faḳr-ıla kūy-ı
ma'rifet ḥākī baña devlet

hāk-i harīm-i ka'be:

1. **hāk-i harīm-i ka'be:-**
de

Gazel 123

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kabe'nin haram,
yasaklı meydanı;
toprağı. II Kabe'nin
yabancılar yasak olan
kutsal yeri.*

sürsem yüzümi tañlama
kūyuñ turābına
hāk-i harīm-i Ka'bede
mağbūl olur namāz

hāk-ı kūy:

1. **hāk-ı kūy:-uñ**

Gazel 235

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
mahallesinin toprağı.*

hāk-ı kūyuñ tūtiyāsı var-
iken ey nūr-ı 'ayn
gözüme çekdürme kühl-ı
ışfahānuñ minnetin

hāk-i kūy-ı dost:

1. **hāk-i kūy-ı dost:**

Gazel 159

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
mahallesinin toprağı.*

merci' oldı baña hāk-i
kūy-ı dost
aşlına her şey ider lā-
büdd rücū'

hāk-i kūy-ı meskenet:

1. **hāk-i kūy-ı**

meskenet:

Gazel 280

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Alçakgönüllülük
mahallesinin toprağı.*

dünyede қо ser-bülend
olsun Şihābī her denī
hāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter 'azz u 'ulā

hāk-i makdem:

1. **hāk-i makdem:-üñ**

Gazel 194

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ayağının
tozu.*

kīmyādur her gedāya
gerd-i rāhuñ dostum
tūtiyādur dīde-i giryāna
hāk-i makdemūñ

hāk-i mezār:

1. **hāk-i mezār:-um**

Gazel 63

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mezar toprağı.

bulurun tāze hayātı
öldüğümde sākiyā
cām-ı 'ışkuñ cür'asın
hāk-i mezārum üzre saç

hāk-i pāk:

1. **hāk-i pāk:**

Kaside 11

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Saf, temiz toprak II
Hz. Muhammed'in
Medine'deki kabri.*

yüzüñden ola münevver
haşr ide cümle bika'
tenüñe merkad olur ısa
hāk-i pāk baķı'

hāk-i pāy:

1. **ḥāk-i pāy:-in, -i****Gazel 124**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

ayağının toprağı (tozu).

n'ola var-ısa dilde istignā

ḥāk-i pāyini kīmyā

bilürüz

2. **ḥāk-i pāy:-i****Gazel 250**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin ayağının

toprağı.

naqd-i eşki yolına ḥarc

etdügüm çok görmeñüz

ḥāk-i pāyi dirhemini

vermezın dünyālara

3. **ḥāk-i pāy:-i****Gazel 79**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Ayağının toprağı, tozu.

ḥāk-i pāyi tāt-ı devletdür

gedālar başına

nitekim şehirler serīne olur

olunur efser murād

ḥāk-i rāh:1. **ḥāk-i rāh:-da****Rübai 1**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yolunun

toprağı.

cāhil-i nādān olanuñ

meyli māl ü cāhda

rūy-ı faqr-ı fāzılıñ māl

da ḥāk-i rāhda

2. **ḥāk-i rāh:-a****Gazel 216**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin

*yürüdüğü) Yolun tozu**toprağı. || Aşık.*

ḥūblar içre selām olsun

dedüm ol bī-vefā

uğrayup ben ḥāk-i rāha

vermedi bir gün selām

ḥāk-i rāh ol:-1. **ḥāk-i rāh ol:-****Gazel 225**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yolun toprağı**olmak. II Sevgilinin**yolunun tozu toprağı**olmak.*

ğubār-ı pāyine yüz sür

öñinde ḥāk-i rāh ol

Şihābī bezm-i çemenden

gelür o serv-i çemān

ḥāk-i siyeh:1. **ḥāk-i siyeh:-dür****Gazel 184**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara toprak.

ger gül-āb u misk-ile

taḥmīr ola āb u gılūñ

nāfe gibi 'ākıbet ḥāk-i

siyehdür menzılūñ

ḥāk-i ten:1. **ḥāk-i ten:-i****Gazel 252**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Beden toprağı. II**İnsanın yaratılış**maddesi. II Âşığın zayıf**ve güçsüz bedeni.*

çeşmümde āb-ı miḥnet ü

cismümde tāb-ı ğam

hāk-i teni şavurmada
başda hevā-y-ise

2. **hāk-i ten:-i**

Gazel 253

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Beden toprağı. II

*İnsanın yaratılış
maddesi. II Âşığın zayıf
ve güçsüz bedeni.*

verdi fenāya hāk-i teni
bād-ı āhumuz
dāyım muhālif
esmededür rūzigār-ise

hāk-i vücūd:

1. **hāk-i vücūd:**

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Âşığın toprak gibi
değersiz olan vücudu ve
varlığı.*

dilden hayāli zūlf ü haṭuñ
çıkmaya ebed
hāk-i vücūd ma‘reke-i
mūr ü mār ola

hakikat:

1. **hākīkâtdür:-dur**

Gazel 153

Mısra: 6

Doğru olan, asıl;

hakiki.

hāk-şinās-iseñ hevā
ehlinden itme ictināb
zāhidā ‘ışk-ı mecāziden
hākīkâtdür ğaraż

2. **hākīkâtdür:-dur**

Gazel 239

Mısra: 3

Doğru olan, asıl;

hakiki.

hākīkâtdür mecāzuñ
intihāsı ehl-i taḥkīke
resūlullāhuñ aqvāline
kavl-i “mā-şadak”dur bu

3. **hākīkat:**

Gazel 88

Mısra: 6

"Doğrusu,

*gerçekten" anlamlarında
bir zarf.*

melāmet şīvesidür gerçi
kim rüsvāy-ı ‘ışk olmağ
hākīkat zevk-i rūhıdur bu
fende başka ‘ālem var

4. **hākīkat:**

Kaside 13

Mısra: 24

(Ar.) . Asıl olan

*durum ve şekil, gerçek,
asıl.*

o ẖvod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
hākīkat ‘aşkı ma ‘şūk-ıla
‘aşık bir-durur muṭlak

hakikat-sāz:

1. **hākīkat-sāzdur:-dur**

Gazel 290

Mısra: 8

Gerçekçi, gerçek

olan.

maḥabbet ehline ṭa‘n
etme zāhid
hākīkat-sāzdur ‘aşk-ı
mecāzī

hāk-ile yeksān id:-

1. **hāk-ile yeksān id:-**

er-ile

Gazel 216

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yerle yeksan etmek,

yerle bir etmek.

mevt-veş āhir Şihābī
ḥāk-ile yeksān ider
her kime kim 'ālem
içinde ġarīm olur ġarām

hakīm:

1. ḥākīm:

Gazel 3

Mısra: 1

*Akıllı, derin
düşünceli, hükümleri
sağlam, basiret ve sağ
duyu sahibi kimse.*

ḥākīm ihyā etdi la'l-i
cān-fezā
keyfe yuhyi el-arḍa
ba' de mūtihā

hakīm-āne:

1. ḥākīm-āne:

Gazel 190

Mısra: 7

*Bilgeye yakışır
tarzda, bilgece; etkili,
güçlü.*

zūlfüñe bağla ḥākīm-āne
dil-i āşüfte'i
bend-zencir eylemekdür
çāresi dīvānenüñ

hakīm-i fā'il-i mutlak:

1. ḥākīm-i fā'il-i

mutlak:-durur

Gazel 172

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mutlak hüküm

*sahibi, mutlak hüküm
veren. II Yaptığı şey
hakkında kimseye hesap
vermek zorunda
olmayan, yaptığı şeyleri
bağımsız ve kesin olarak
yapan. II Allah.*

zāt-ı vahdet kim ḥākīm-i
fā'il-i mutlak-durur
ḥikmet-ile yoğı var eyler
dilerse varı yok

hakister:

1. ḥākister:

Gazel 106

Mısra: 4

*Ateşli kül, kül ile
karışık ince kor II Ateş
koru ve külü ile
kıvılcımları.*

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yār
gerçi ḥākister dilā āyine-i
āhen açar

2. ḥākisterem:

Gazel 217

Mısra: 1

Kül, ateş külü.

āteş-i faqr-ıla yanmağdan
şehā ḥākisterem
kīmyā-yı himmetüñden
bir avuç ḥāk isterem

hakk:

1. ḥaqqında:-ı, -n, -da

Gazel 19

Mısra: 5

*Bir şeye ilişkin,
üzerine, dair.*

lebün ḥaqqında oldı āyet-
i fihi-şifā nāzil
ṭabībüm ḥaste-i 'ışka
müdāvā eyle ahyānā

2. ḥaqquñ:-uñ

Kaside 22

Mısra: 8

"Allah (c.c.)".

görinür daḥı derünındaki
dāğ-ı hırmān
çıkdı yerden ḥaqquñ
emri-y-le çü kārūn lāle

3. ḥaqqı:-ı

Gazel 87

Mısra: 5
 "Gerçek, doğru ve
 sabit olmak, gerekli ve
 layık olmak, olabilirlik
 niteliği taşımak, sürekli
 var olmak, gerçeğe
 uygun bulunmak; bir şeyi
 sabit ve gerekli kılmak"
 anlamlarında mastar ve
 bu anlamlara dayalı bir
 sıfat olup Allah'a nispet
 edildiğinde "bizzat ve
 sürekli olarak var olan,
 gerçekliği mevcut
 bulunan, varlığı ve
 uluhiyyeti fiilen tahakkuk
 eden" manasına gelen;
 Allah.

kıble hakkı kılsa takbîl-i
 âyâdi-i kabûl
 saña istikbâl ide ol dem
 dilâ ikbâller

4. hakkı:-ı

Kaside 2

Mısra: 33

Doğru, gerçek;
 doğruluk ve insaf; layık,
 münasip.

yâ ilâhî senedi'l-halk u
 habîbüñ hakkı

ehl-i imānı emîn eyle zi
 hebli'l-‘arâşât

hakkâ ki:

1. hakkâ ki:

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
 Gerçekten de,
 doğrusu.

cân virüp aldı metâ‘-ı
 ‘ışkı şunlar kim dilâ
 bu fenâ bâzârda hakkâ ki
 buldılar ucuz

hakkında:

1. hakkında:

Gazel 125

Mısra: 10

Bir şeye ilişkin,
 üzerine, dair.

şimdi meydân-ı
 belâgatde Şihâbî añılur
 kimse hakkında anuñ tîğ-
 i zebânın çekmez

2. hakkında:

Kaside 13

Mısra: 26

(Ar.) Bir şeye
 ilişkin, üzerine.

tefâvüt yok durur
 aralarında dir ise elyâk
 olur aşhâbı hakkında bu
 kavle şâdık-ı eşdâk

hak-sâr:

1. hak-sâr:

Gazel 217

Mısra: 9

Toz toprak içinde
 kalmış, hâli perişân.

tâlib-i iksîr-i lutfuñdur
 Şihâbî hak-sâr
 hıdmetüñde hâlişem
 gerçi nühas-ı ahkarem

hak-şinâs:

1. hak-şinâs:

Gazel 137

Mısra: 2

Hak gözeten, hak
 bilir.

etme ‘ışkuñda dil-i
 dîvâne-i Kaysa kıyâs
 hak-şinâs ol a benüm
 leyli hırâmum hak-şinâs

2. hak-şinâs-iseñ:-iseñ, -

Gazel 153

Mısra: 5

*Hakkı bilen, tanıyan
kimse.*

ḥaḳ-şinās-iseñ hevā
ehlinden itme ictināb
zāhidā ‘ışḳ-ı mecāziden
ḥaḳīḳatdür ğaraż

hak-şinās ol-:

1. ḥak-şinās ol-:

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hak gözeten, hak
bilir olmak.*

etme ‘ışḳuñda dil-i
dīvāne-i Ḳaysa kıyās
ḥaḳ-şinās ol a benüm
leylī ḥırāmum ḥaḳ-şinās

hāl:

1. ḥālin:-in

Kaside 5

Mısra: 2

Hāl, durum.

‘arż-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādişā saña
‘arż eyleye niyaz ile
ḥālin gedā saña

2. ḥāller:-ler

Gazel 110

Mısra: 9

Ben, siyah nokta.

dil almağa ḳomış çok
ḥāller ḥaḳ zīr-i zūlfūñde
kemān almış ele eydür
kemīn olmuş nihān [yer
yer]

3. ḥālidür:-i, -dür

Kaside 1

Mısra: 13

Ben, siyah nokta.

şāhid-i ma‘nī yüzünñ
ḥālidür
noktaları kim olur anda
muḳīm

4. ḥāline:-i, -n, -e, -

Gazel 109

Mısra: 8

Bir şeyin içinde

*bulunduğu şartların ve
niteliklerin bütünü,
durum, davranış, tutum.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse ḳāl-ile
vücūdī ḥāline vāḳıf

5. ḥālde:-de

Gazel 296

Mısra: 2

Bir şeyin içinde

*bulunduğu şartların ve
niteliklerin bütünü,
durum, davranış, tutum.*

şorma aḥvāl-i ğarībi ḥālī
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o ḥālde aḥvālī
bir yüzden daḥı

6. ḥāline:-i, -n, -e, -

Kaside 20

Mısra: 21

Bir şeyin içinde

*bulunduğu şartların ve
niteliklerin bütünü,
durum, davranış, tutum.*

dilgüşā olup feraḥdan
ḥāline ‘ālem güler
nevḥa idüp aġladuḳça
ebr-i giryān-ı bahār

7. ḥāle:-e

Gazel 70

Mısra: 10

Bir şeyin içinde

*bulunduğu şartların ve
niteliklerin bütünü,
durum.*

hāl-i Şihābī oldu diger-
gün cefā-y-ıla
vākıf degül mi yoksa
ṭabībüm bu hāle ruh

8. **hālî:-i**

Gazel 172

Mısra: 2

*Bir şeyin içinde
bulunduğu şartların ve
niteliklerin bütünü,
durum.*

şol gönülde ‘aşk nūrınun
ki hīç āsārı yok
hālî bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

9. **hāle:-e**

Gazel 73

Mısra: 14

*Bir şeyin içinde
bulunduğu şartların ve
niteliklerin bütünü,
durum, vaziyet.*

sicill-i hestīye çekdi
Şihābī ḥattı-ı ‘adem
gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu hāle şühūd

10. **hāller:-ler**

Gazel 87

Mısra: 1

(Sevgilinin)

*vücudundaki siyah nokta,
ben.*

baht-ı sa‘düm gösterür
levh-ı ruhında hāller
noқтаdan añlar nücüm
ahķāmını remmāller

11. **hāller:-ler**

Gazel 170

Mısra: 9

(Sevgilinin)

*vücudundaki siyah nokta,
ben.*

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hūşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

12. **hāl:**

Gazel 197

Mısra: 1

(Sevgilinin)

*vücudundaki siyah nokta,
ben.*

hāl fülful turra sünbül
çehre gül
gülşeninde sünbüli hālî
degül

13. **hāller:-ler**

Gazel 205

Mısra: 5

(Sevgilinin)

*vücudundaki siyah nokta,
ben.*

la‘lün üzre hāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi hālî mi megesler
olduğı yirde ‘asel

14. **hālî:-i**

Gazel 243

Mısra: 5

(Sevgilinin)

*vücudundaki siyah nokta,
ben.*

zenāhdānında hālî
gizlenür görüp ruhı
şevķin
bu meşhur-ı cihāndur
gündüzün pinhān olur
uğru

15. **hāller:-ler**

Gazel 283

Mısra: 6

(Sevgilinin)

*vücudundaki siyah nokta,
ben.*

ḥaṭṭ-ı la 'lũn iki cān-baḥş
mısrā'
nuḳaṭdur ḥāller mūlar
ḥurūfi

16. **ḥāller:-ler**

Gazel 308

Mısra: 3

(Sevgilinin)

*vücutundaki siyah nokta,
ben.*

ruhlarında ḥāller ḥālī
degüldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemāniler gibi

17. **ḥālī:-i**

Gazel 276

Mısra: 6

*Başa gelen olaylar,
durumlar.*

düşdi dil zevki ğam-ı
baħrine aṇma ötesin
ne deyem ḥālī dümen
tutmadı dönmez beriye

18. **ḥālũn:-(ü)ñ**

Gazel 61

Mısra: 12

(Sevgilinin) siyah
beni.

'asker-i ḥaṭṭ baş çeküp
etdi ḥurūc
alsa 'alemden ne var
ḥālũn ḥarāc

19. **ḥāl:**

Gazel 156

Mısra: 5

(Sevgilinin) beni.

la 'lũn üzre ḥāl ü ḥālũn
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı baṭ

20. **ḥālīn:-i, -n**

Gazel 292

Mısra: 8

(Sevgilinin) beni.

bulsa ḥalvet-ḥānede ḥālī
gece-y-le ol mehi
bağrınıñ yağın eridür
aṇa ḥālīn nāyişi

21. **ḥālũn:-(ü)ñ**

Gazel 63

Mısra: 2

(Sevgilinin) beni.

verdi naḳd-i cāna cānā
sikke-i ḥüsnũñ revāc
Rūm mülkinden alursa
vechi-vār ḥālũn ḥarāc

22. **ḥālũn:-(ü)ñ**

Gazel 156

Mısra: 5

(Sevgilinin) beni.

la 'lũn üzre ḥāl ü ḥālũn
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı baṭ

23. **ḥālũn:-(ü)ñ**

Gazel 189

Mısra: 7

(Sevgilinin) beni.

ruḥuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
ḥālũn
göñül şāhını māt eyler ne
lu'bet-sāzdur zülfüñ

24. **halīme:-im, -e**

Kaside 11

Mısra: 19

(Ar.) Bir şeyin
içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin
bütünü, durum.

müşerref olmağa vaż'
itdi cebhesin halīme
gelmedin
senün ey mülk-i

nübüvvet şeh-i şerîf ü
vażî‘

25. **hāl:**

Gazel 2

Mısra: 6

(Ar.) Bir şeyin
içinde bulunduğu
şartların ve niteliklerin
bütünü, durum.

hayrândur bu hüsn-ile
ehl-i zamân saña
giryândur bu hâl ile halk-
ı zemîn baña

26. **hālũñ:-(ü)ñ**

Gazel 18

Mısra: 5

(Sevgilinin)

vücudundaki siyah nokta
iz, ben.

bâğ-ı hüsnünde şol siyeh
hālũñ
gülşen içre gurâbdur
güyâ

27. **hālî:-i**

Gazel 257

Mısra: 3

(Sevgilinin)

vücudundaki siyah nokta
iz, ben.

bir kara kâfer-i Hindü-
beçe itdi hālî
ruhı ferzend idinüp anı
getürdi dîne

28. **hālî:-i**

Gazel 263

Mısra: 5

(Sevgilinin)

vücudundaki siyah nokta
iz, ben.

n’ola kim halka-i
zülfinde mesken eylese
hālî
nezâket birle konmuş
noğtadur cîm cemâlinde

29. **hālũmî:-(ü)m, -i**

Gazel 253

Mısra: 7

(Âşığın) durumu,

vaziyeti.

eksüklük ile hālũmî ‘arz
itdügümce ben
ğunc u delâlin arturur ol
şîve-kâr[-ise]

30. **hâline:-in, -e**

Gazel 208

Mısra: 3

(Sevgilinin)

yüzündeki siyah nokta,
ben.

ruhında hâline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm
cinân bağında çün
gendüm-firîb olmuş-
durur âdem

hâl ehli:

1. **hâl ehli:**

Gazel 291

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hal ehli, gönül ehli.

sözinde cāhilũñ aslâ ne
hâlet ne hâlâvet var
mağālî lezzet-i cāndur
tekellüm etse hâl ehli

2. **hâl ehli:-(n)e**

Gazel 196

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlü Allah aşkı ile

dolu olan, bildiklerini
sözde bırakmayıp fiile
geçiren Allah’ın sevgili
kulları, hakikat ehli.

sâkıyâ kı1 sâğar-ı şahbâyı
mâl-â-mâl mül

mutribā hāl ehline esrār-ı
humdan kal kal

hāl eyle-:

1. hāl eyle-:-di

Rübai 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kötülük etmek. II

Öldürmek.

beni dehr eyledi
mükerrer hāl
yokdur āyīne-i gönülde
şafā

hāl id-:

1. hāl id-:-e, -mez, -sin

Gazel 45

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hal etmek, çözmek.

Şihābī gibi ‘aşkuñ
müşkilātın idemezsin hāl
gerek sen iy müderris
halvete gir keşf-i keşşāf
it

hāl ü hat:

1. hāl ü hat:

Gazel 34

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva

tüyleri ve beni.

bir hāl ü hat hayālīne
oldı Şihābī hāk
pīşānisinde böyle-y-imiş
naşş-ı mā-keteb

hālā:

1. hālā:

Gazel 280

Mısra: 8

*Bu zamāna kadar,
daha, henüz, şimdi bile,
hâlen.*

keşret ü vahdetde sesin
gönlümüñ endişesi
olmadı hālī hayālünden
hālā ü der-melā

halās:

1. halāşın:-ı, -n

Gazel 59

Mısra: 7

Kurtulma, kurtuluş.

düşmedin ‘aşka halāşın
fıkr kıl
kad mū illā hercesce
kable’l- ulūc

2. halāş:

Gazel 148

Mısra: 6

Kurtarma, kurtuluş.

hādeng-i gamzesi yārūñ
zücāc-ı kalbe geçer
zehī belālī nişān ü zehī
güşāde halāş

halāş eyle-:

1. halāş eyle-:

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

düşdi dil zevrākı girdāb-ı
yem-i derd ü gama
meded ey Hızır-ı
mübārek-pey anı eyle
halāş

2. halāş eyle-:

Gazel 229

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

gönül bend-i belāda
gözlerüm her demde kan
ağlar

Şihābī ḥalāş eyle ilāhī
dāmdan demden

ḥalāş id-:

1. ḥalāş id-:-üip

Gazel 200

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

ḳayd-ı hestīden ḥalāş
idüp Şihābī kendüñi
var yokluk ‘āleminde
zerreden daḥı kem ol

ḥalāş it-:

1. ḥalāş it-:

Gazel 234

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ḳo bu sevdāyı ḥalāş it
cānı ol ḳullābdan

2. ḥalāş it-:-dü, -ñ

Kaside 14

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

çü bulduñ ḳābiliyyetle
şuhūd-ı zāta ḳurbiyyet
ḥalāş itdūñ o dem ümmet
‘uşātını cehennemden

3. ḥalāş it-:

Gazel 223

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kurtarmak, çekip

çıkarmak.

dāmenümde ğam eli
yaḳam tıtar dest-i cefā
yā ilāhī sen ḥalāş it
ḳalmışam beyne’l-
yedeyn

ḥalāş ol-:

1. ḥalāş ol-:-ma, -dı

Gazel 231

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kurtulmak.

ḥalāş olmadı göñlüñ
şübheden ḳurtılmadı
şekden
şanur şeklüñ gören ādem
be şūfī bir eşek[sin sen]

2. ḥalāş ol-:-maz

Gazel 115

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kurtulmak,
selamete ermek.*

‘aşḳ ḳaydından ḥalāş
olmaz Şihābī derd-mend
her zamān bir kākül-i
ser-fitneye meftūn olur

3. ḥalāş ol-:

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kurtulmak,
selamete ermek.*

olmadı ḥālī zevḳ-i dil
ıztırābdan
bu varṭadan ḥalāş ola mı
ḥaste cānumuz

4. ḥalāş ol-:-ma, -dı

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kurtulmak,
selamete ermek.*

cān ḥalāş olmadı cānā
kākül-i dil-gīrden
hey meded ḳaydın görüp
ḳurtar anı zencīrden

halâş-âb-ı muşaffâ:**1. halâş-âb-ı muşaffâ:****Gazel 92**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Saf, arı, temiz**kurtuluş suyu.*

şâfi iç ƣalbe şafâ ver
 ister-iseñ şüfiyâ
 bu küdüretden halâş-âb-ı
 muşaffâ birledür

halâvet:**1. halâvet:****Gazel 291**

Mısra: 5

Hoşluk, güzellik.

sözinde câhilüñ aşlâ ne
 hâlet ne halâvet var
 mağâlî lezzet-i cândur
 tekellüm etse hâl ehli

hâl-dâr ol-:**1. hâl-dâr ol-:-dığ, -ı, -
çün****Gazel 203**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Benli olmak.

hâli mi olur Şihâbî
 sînesinden dâğ-ı ģam
 hâl-dâr olduğı-çün ol
 âfitâbum her mişal

hâle:**1. hâle:****Gazel 70**

Mısra: 6

*Vücutta hususiyetle
 yüzde görünen siyah
 benek, ben.*

cân u dile cefâ-y-ıla cevır
 itse vechi var
 yüz virür oldu toğırısı
 hâttı ile hâle [ruh]

hâlet:**1. hâlet:****Gazel 291**

Mısra: 5

*Durum, hâl,
 keyfiyet. II Coşku.*

sözinde câhilüñ aşlâ ne
 hâlet ne halâvet var
 mağâlî lezzet-i cândur
 tekellüm etse hâl ehli

hâlet bul-:**1. hâlet bul-:-ma, -du, -
m****Gazel 222**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Manevi) Hâllere
 kavuşmak.*

‘ağl eydür kim baña ‘aşk
 u mağabbet terkin it
 zevğ u hâlet bulmadum
 ‘âlemde bu tedbîrden

hâlet gel-:**1. hâlet gel-:-ür****Gazel 23**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir durum gelmek,
 olmak. Mevcut hâl
 değışmek (Tanıkta,
 manevî hâlin değışmesi
 söz konusudur).*

her zamân iy meh gelür
 mihrüñle bir hâlet baña
 bu muğabbet miğnet
 olmuşdur behey âfet
 baña

hâlet var:**1. hâlet var:****Gazel 124**

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Durum, hal, nitelik
mevcut.

sözümüzde Şihābī hālet
var
nāzūk eflāz u hūb-edā
bilirüz

hālet-i ‘aşk:

1. **hālet-i ‘aşk:-ıla**
Gazel 202
Mısra: 1
Kelime Tipi: -
Aşkın sebep olduğu
hāller.

hālet-i ‘aşk-ıla kendin
pāy-māl ister gönül
zевқ [ile] hālī degüldür
vecd-i hāl ister gönül

hālet-i nez’:

1. **hālet-i nez’:-üm, -de**
Gazel 158
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Can çekişme hali,
ölüm anı.

hālet-i nez’ümde la‘lün-
çün ta‘allül eylesem

tañlama kim eylerem ol
demde cān üzre nezā’

hālet-i sūz:

1. **hālet-i sūz:**
Gazel 286
Mısra: 7
Kelime Tipi: -
(Aşğın aşk ateşiyle)
yanıp küll olma hāli.

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hālet-i sūz
ne-imiş ney bu gece
nāleme hem-dem düşdi

hālet-i sūz-ı güdāz:

1. **hālet-i sūz-ı güdāz:**
Gazel 288
Mısra: 12
Kelime Tipi: -
Eriten, yakan,
mahveden aşk ateşinin
keyfi, lezzeti.

şem‘ün dilini āteş-i
şevküñ-imiş yağan
‘arz etdi gice hālet-i sūz-ı
güdāzını

hāleves:

1. **hāleves:**
Gazel 114

Mısra: 4
Ay ağılı, ay
etrafında bazen peyda
olan daire gibi.

ol mehūñ alnında güyā
āsumān-ı dest-māl
ebrdür kim gird-i māhı
hāleves itmiş maķar

halhāl:

1. **halhāl:**
Gazel 195
Mısra: 4
Kadınların, özellikle
Arap kadınlarının
ayaklarına taktıkları
gümüş veya altın halka,
ayak bileziği.

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında қadehden
zer ü la‘lin halhāl

2. **halhāllar:-lar**

Gazel 87
Mısra: 10
Ar. Ayak bileziği.

iy Şihābī şūrete gelsün
cūfūn-ı dīdeden

şāhid-i ma'nānuñ
ayağına dağ hālhallar

hālī:

1. hālī:

Gazel 296

Mısra: 1

"Bir vakit, bir
zaman" anlamında
Farsça bir sözcük.

şorma aḥvāl-i garībi hālī
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o hālde aḥvālī
bir yüzden daḥı

2. hālī:

Gazel 256

Mısra: 4

"Bir vakit, bir
zaman" anlamına gelen
Farsça ifade.

hālī mi ḳalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

3. hālī:

Gazel 256

Mısra: 3

Arınmış, sıyrılmış.

hālī mi ḳalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

4. hālī:

Gazel 292

Mısra: 7

Arınmış, sıyrılmış.

bulsa ḫalvet-ḫānede hālī
gece-y-le ol mehi
bağrının yağın eridür
aḥa hālīn nāyişi

5. hālī:

Gazel 205

Mısra: 6

Ayrı, uzak; boş.

la'lūñ üzre ḫāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi hālī mi megesler
olduğı yirde 'asel

hālī degül:

1. hālī degül:

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Boş, arınmış değil.

degül hālī ta'abdan
ṭālibān-ı devlet-i dünyā

ḫuzūr ehlidür itmez
ḫātīrā hergiz gedā devlet

2. hālī degül:

Gazel 308

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

...-sız olmamak II

uzak değil, eksik değil.

ruhlarında ḫāller hālī
degüldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemānīler gibi

3. hālī degül:

Gazel 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hālī olmamak

(kalmamak); o şey orada
hep mevcut olmak, o
şeysiz olmamak.

iy Şihābī dāyimā hālī
degül
ḫulf-ı va'de etmeden ol
bī-vefā

4. hālī degül:

Gazel 197

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

...-sız olmamak. ||
Uzak değil, eksik değil.

hāl fülful turra sünbül
çehre gül
gülşeninde sünbülü hālī
degül

5. **hālī degül:-dür**

Gazel 202

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

... sız olmamak. ||
Uzak değil, eksik değil. II
Arınmış olmamak.

hālet-i 'aşk-ıla kendin
pāy-māl ister gönül
zevk [ile] hālī degüldür
vecd-i hāl ister gönül

hāl-i ferzīn:

1. **hāl-i ferzīn:-i**

Gazel 145

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Vücutta bulunan
siyah nokta, ben veziri,
hükümdarı. II Sevgilinin
yanağında bulunan ben.

hāl-i ferzīni cülūs itdi
bisāt-ı ruhına

at şalup kabladi Rüm
iklîmini şāh-ı Habeş

hāl-i fettān:

1. **hāl-i fettān:-üñ**

Gazel 271

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) âşığı
kendine hayran bırakan,
âşığı cezbeden benî.

hāl-i fettānün ruhuñda
fitne-engiz olmada
çeşm-i kıttālün gibi
zülfüñ dil-āviz olmada

hāl-i hadd-i sākī:

1. **hāl-i hadd-i sākī:**

Gazel 36

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sākīnin (sevgilinin)
yanağındaki ben.

gülğul-i bülbül şürāhī
cām-ı müldür āl-i gül
hāl-i hadd-i sākī
fülfüldür dil-i 'aşık kitāb

hāl-i hindū:

1. **hāl-i hindū:-(s)ı**

Gazel 228

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Hintlilerin rengine
benzeyen) Siyah ben. II
Sevgilinin benî.

hāl-i hindūsı gibi ol
Yūsuf-ı gül pīrehen
gönlümi habs-i müebbed
kıldı der-çāh-ı zeķan

hāl-i hindūn:

1. **hāl-i hindūn:-ıla**

Gazel 112

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hint benî, sevgilinin
benî. Divan şirinde
sevgilinin benî ve saçları
çok zaman bir Hindu'ya
benzetilir. Bunun nedeni
siyah renkli oluşlarıdır.

hāl-i hindūn-ıla çin
zülfüñ ey 'ālī nijād
kişver-i hüsn ü cemālün
husrev ü hākānidur

hāl-i leb:

1. **hāl-i leb:-i**

Gazel 246

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Sevgilinin
dudağındaki beni.*

gizlenür zülfi şebinde
dilberün hāl-i lebi
la'l uğurlamağa gelmiş
şanki hindü-yı siyāh

hāl-i lutf:

1. **hāl-i lutf:-uñ, -dur**

Kaside 13

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Lütuf, ihsan bağış

hali.

çün olduñ her hişāle hūb
u hūsn-i şīmeye cāmi'
şihābī hāl-i lutfuñdur
haṭālar zehrīne dāfi'

hāl-i mahzūn:

1. **hāl-i mahzūn:-ın**

Gazel 273

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hüzünlü hāl.

şormağ-içün hāl-i
mahzūnın gönül
Ya'kūbınuñ

gelmez ol Yūsuf-liḳā
beytü'l-hazenden cānibe

hāl-i muştafā:

1. **hāl-i muştafā:**

Kaside 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mustafa'nın beni.

şafḥa-i hūsn üzre şan
cīm-i cemāli noḳṭadur
halka-i zūlf-i
muṭarrāsında hāl-i
Muştafā

hālī ol:-

1. **hālī ol:-ur**

Gazel 203

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arınmak, eksik

olmak.

hālī mi olur Şihābī
sīnesinden dāğ-ı ğam
hāl-dār olduğı-çün ol
āfitābum her mişal

2. **hālī ol:-**

Gazel 280

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Boş, eksik, uzak
olmak.*

keşret ü vaḥdetde sesin
göñlümün endişesi
olmadı hālī ḥayālünden
hālā ü der-melā

3. **hālī ol:-ma, -dı**

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(O şeyden) arınmış

olmak, uzak kalmak.

olmadı hālī zevḳ-i dil
ıztırābdan
bu varṭadan hālāş ola mı
ḥaste cānumuz

hālī olmaz:

1. **hālī olmaz:-maz**

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Boşalmak,

tenhalaşmak.

ḥāne-i ḥumda muḳīm
olan maḳāmāt ehliḍür
hālī olmaz zevḳden
böyle maḳām-ı dilgüşā

hāl-i ruhsār:

1. **hāl-i ruḥsār:****Gazel 13**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

yanağındaki ben.

zūlfine bağı getürdi dili

hāl-i ruḥsār

Rūm elinde olur ekşer bu

dil-āver peydā

2. **hāl-i ruḥsār:-ı****Gazel 141**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

yanağındaki ben.

görünmiş hāl-i ruḥsārı

yine derbend zūlfünde

ḥarāmīlik ider Rūm iline

düşmüş levend olmuş

hāl-i ṣihābī:1. **hāl-i ṣihābī:****Gazel 70**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ṣihābī'nin hali,**durumu; içinde**bulunduğu hal, ahval.*

hāl-i Ṣihābī oldu diger-

gūn cefā-y-ıla

vākıf degül mi yoksa

ṭabībüm bu hāle ruḥ

halīç eyle:-1. **halīç eyle:-se, -m****Gazel 57**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Koy, körfez inşa**etmek, yapmak.*

Nīl-i sirişküm eylese

tuğyān demi-durur

Mısr'a vücūda aķmağ-

içün eylesem Ḥalīç

hālīk:1. **hālīk:****Gazel 135**

Mısra: 7

*Halk eden, yaratan,**yaratıcı (Allah).*

aḥsen-i şüretde ḥalk etdi

şehā ḥālīk seni

vechi yok saña teveccüh

ide her vech-i 'abūs

halīl:1. **halīlüm:-ü, -m****Gazel 26**

Mısra: 4

*Hz. İbrahim'e**telmihle sevgiliye**seslenme vardır**"sevgilim".*

gerçi İbrāhīme gül-zār

oldı āteş 'ışķ-ıla

ey Ḥalīlüm nār olur sen

olmasañ gülşen baña

halīl ol:-1. **halīl ol:-dı****Gazel 72**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Samimi, sadık,**gerçek dost olmak; Hz.**İbrahim (a.s.) olmak.*

görmedüm bir niçe

gündür o meh çārdehī

dūd-ı āhum n'ola ger

göklere eylese şu 'ūd

halīm:1. **halīm:****Kaside 16**

Mısra: 24

Ar. Yumuşak huylu.

yār-ı rābi ‘ kim dinildi
bāb-ı şehir-i ‘ilm aña
hem ‘ālim ü hem hālīm
oldur kirām-ı çār-yār

halīme:

1. halīme:

Kaside 11

Mısra: 8

*H. Peygamberin
süt annesi.*

henüz tıfl iken olmuşdı
seyr-i ‘ilm ile siper
halīme gelmedin
ümmü’l-kitāb idi rażī‘

hālını yan-:

1. hālını yan-:-sın

Gazel 160

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Derdini yanmak,
halini anlatmak.*

niçe yansın hālını
pervāne bir miskīn ğarīb
sūrına hīç iltifāt itmez bir
āteş-pāre şem‘

hālīs:

1. hālīşem:-em

Gazel 217

Mısra: 10

Hilesiz, saf, temiz.

ţālib-i iksīr-i luţfuñdur
Şihābī hāk-sār
hıdmetüñde hālīşem
gerçi nüḥās-ı ahkarem

halk:

1. halkı:-ı

Gazel 302

Mısra: 6

*Ahali, insanlar,
herkes.*

lu‘bet-ile hulkına daḳup
şetāret halkasın
oynadur maymūn gibi
halkı bu çarḥ-ı çenberi

2. halkı:-ı

Gazel 60

Mısra: 9

Ahali || İnsanlar.

Şihābī itmege hergün
kalup halkı firīb
‘arūs-ı şubḥ sürinür
yüzine isfidāc

3. halkını:-ı, -n, -ı

Gazel 249

Mısra: 1

*Yaratılmış olanlar;
ahali, insanlar, herkes.*

‘ālemūñ halkını hulk-ıla
idüp üftāde
yār-ı bī-pāk yürür ‘ālem-
i istiḡnāda

4. halka:-a

Gazel 101

Mısra: 5

*Ahali, halk,
insanlık, âlem.*

gürk-hūy olup görünme
halka şekl-i mīşede
çāha atma Yūsuf-ı cānı
ki ihvānlık budur

5. halka:-a

Gazel 275

Mısra: 4

*Ahali, halk,
insanlık, âlem.*

meclisinde sāḳi-i bezmūñ
edeb üzre otur
halka-i rindān içinde
halka budur ḳāide

6. halk:

Kaside 23

Mısra: 41

İnsanlar. II
Yaratılan tüm mahlukat.

büyüncü idüp halk
dimâğını mu‘athtar [vb]
gösterdi ‘aceb hulk-ı
kerimâne benefşe

7. halkı:-ı

Kaside 11

Mısra: 15

Ahali / insanlar.

idince ‘âlem-i lâhut halkı
birle vedâ‘
fîğân u nâle vü nevhayla
zâhir oldu fezi‘

8. halka:-a

Kaside 13

Mısra: 48

(Ar.) Bir milleti

meydana getiren insan
topluluğu.

şahâbeñ kim olupdur her
birisi fakr ıla kâni‘
olardan oldu halka hük-
i şer‘ü sünnetüñ şâyi‘

9. halk:

Gazel 16

Mısra: 2

(Ar.) Bir milleti

meydana getiren insan
topluluğu.

bir yaña hicrûñ elem
virür baña gâm bir yaña
‘âlem-i vaşluñla cânâ
halk hurrem bir yaña

10. halkuñ:-uñ

Gazel 104

Mısra: 9

Ahali, halk,
yaratılmış olanlar;
herkes.

minnet degül mi cânına
halkuñ Şihâbiyâ
k’oldu ümîd-i ümmete
hayru‘l-beşer beşîr

11. halkdan:-dan

Gazel 267

Mısra: 1

Ahali, halk,
yaratılmış olanlar;
herkes.

halkdan kaçır qarîn
olmaz rakîb-i rû-siyeh
karasından beñzedirdüm
olsa ger âhû-siyeh

12. halka:-a

Gazel 299

Mısra: 1

Ahali, halk,
yaratılmış olanlar;
herkes.
‘ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sâz olmadı
sırrumı fâş etdi [bûlbül]
baña hem-râz olmadı

13. halkı:-ı

Gazel 314

Mısra: 1

Ahali, halk,
yaratılmış olanlar;
herkes.
halkı kul eyledi yârûñ
kerem-i ahlâkı
bâreka’llâh zehî
mevhîbe-i hallâkı

14. halkı:-ı

Kaside 19

Mısra: 30

Ahali, halk,
yaratılmış olanlar;
herkes.
‘ıyd-ı şerîfe zât-ı latîfûñ
virür şeref
niteki halkı hurrem
idüpdür şafâ-yı ‘ıyd

halk et-:**1. halk et-:-di****Gazel 135**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yaratmak, meydana
getirmek.*

aḥsen-i şüretde halk etdi
şehā ḥalīk seni
vechī yok saña teveccüh
ide her vech-i ‘abūs

halk içinde:**1. halk içinde:****Gazel 183**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İnsanlar arasında,
halk arasında.*

işigün taşı öpsem baña
‘izzetden ‘alāmetdür
ki halk içinde ‘ādet oldu
yümn için nişān
[öpmek]

2. halk içinde:**Gazel 230**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnsanlar içinde,
halk arasında.*

halk içinde güft-u-gū
olsa ḥaṭuñ geldi deyü
ḥüsnüñe kılca ḥaṭā
gelmez o kāl ü kıylden

halka:**1. halkasın:-sın****Gazel 302**

Mısra: 5

*Daire şeklinde olan
şey.*

lu‘bet-ile ḥulḳına daḳup
şeṭāret halkasın
oynadur maymūn gibi
halkı bu çarḥ-ı çenberi

2. halkasına:-sı, -(n)a**Gazel 310**

Mısra: 1

*Çember biçiminde
olan şey (Tanıkta
dolunay söz konusudur).*

sipehrüñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
gazāl ü şīri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

halka-i ha:**1. halka-i ha:****Kaside 1**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Arapçadaki ha
harfindeki halka.*

lamları zülf-i nigāra
şebīh
halka-i ha ṭurre-i ‘anber-
semīm

halka-i rindān:**1. halka-i rindān:-ı****Gazel 62**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mecliste rindlerin
daire şeklinde dizilmesi
veya oturması.*

geç riyāzat çenberinden
ko riyāyı zāhide
gel berü maymūn gibi bu
halka-i rindānı geç

2. halka-i rindān:**Gazel 275**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mecliste rindlerin
daire şeklinde dizilmesi
veya oturması.*

meclisinde sāki-i bezmün
edeb üzre otur
halka-i rindân içinde
halka budur kâide

halka-i zülf:

1. halka-i zülf:-in, -de

Gazel 263

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Saç halkası. II

*Sevgilinin kıvrım kıvrım
saçları.*

n'ola kim halka-i
zülfinde mesken eylese
hālī
nezâket birle konmuş
noktadur cīm cemālinde

halka-i zülf-i mutarrā:

1. halka-i zülf-i

mutarrā:-sı, -n, -da

Kaside 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hoş kokulu saç
lûlesi.*

şafha-i hüsn üzre şan
cīm-i cemāli noktadur
halka-i zülf-i

mutarrāsında hāl-i
Muştafā

halk-ı 'ālem:

1. halk-ı 'ālem:-den

Kaside 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dünya halkı,
herkes. II Bütün
yaratılmışlar.*

habīb-i haksın iy server
mufaẓẓal halk-ı 'ālemden
muşaffādur senün nūruñ
şafā-yı rūh u 'ādemden

halk-ı cihān:

1. halk-ı cihān:

Gazel 179

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bütün insanlar ve
canlılar, herkes.*

süvār-ı esb-i nāz olsa
çıkar halk-ı cihān seyre
elinde hançer-i bürrān u
tīg oynar temāşālık

2. halk-ı cihān:

Gazel 90

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dünya halkı, bütün
insanlar, herkes.*

ğām-hānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur
halk-ı cihān içinde bir
mihmāne beñzer

halk-ı mülk-i kuds:

1. halk-ı mülk-i kuds:

Kaside 12

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Cebrail.

secde itdi anda halk-ı
mülk-i Kuds
kürsi-i 'arş üzre basınca
kadem

halk-ı zemīn:

1. halk-ı zemīn:

Gazel 2

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yeryüzü halkı,
insanlar.*

hayrāndur bu hüsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu hāl ile halk-ı
zemīn baña

hall eyle-:**1. hall eyle-:****Gazel 207**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Çözüm yolu bularak**sonuca eriştirmek,**halletmek.*

müşkilât-ı ümmeti hall

eyle kim

kayd-ı cürm olur o gün

‘aqla ‘ıķāl

hall id-:**1. hall id-:-emez****Gazel 55**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Halletmek, çözmek,
üstesinden gelmek.

ne müşkildür fûn-ı

bahşı ‘ıřķuñ

anı hall idemez efhâm-ı

bâhiş

hall it-:**1. hall it-:-mek****Gazel 301**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Çözüm yolu bulup**sonuca bağlamak,**çözmek, halletmek.*

şacı ‘aķdini hall itmek o

māhuñ hayli müşkildür

diş urunmasa ol bend-i

belāya şāneden ğayrı

hall ol-:**1. hall ol-:-ma, -dın, --***madın***Gazel 198**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yoluna konmak,**sonuca bağlanmak,**çözölmek, çözümlenmek,**açıklaĝa kavuşma.*

olmadın ‘uķde-i zülfüñle

göñöl müşkili hall

mürĝ-i cān şaydı için

ķurdı haţţuñ dām-ı ecel

hallāc:**1. hallāc:****Gazel 60**

Mısra: 8

*Mansur İran’ın Tûr**kasabasında doğdu (M.**857). Genç yaşta**tasavvuf yoluna intisap**etti. Civar coĝrafyalarda**İslam’ı yaymaya çalıştı.**Hallac lakabı ona, bir**dostunun hallâc**dükkanındaki işleri bir**parmak hareketiyle**düzenlemesi neticesinde**verilir. Tasavvuf yolunda**katettiĝi mesafeler**sonrası fenafi ‘llaha**ulaştı ve “Ene’l-Hak”**(ben Hakk’ım) demeye**başladı. Bu sözünden**dolayı hapse atıldı ve**sekiz yıl zindan hayatı**yaşadı. Sekiz yıl sonra**katline hüküm verildi ve**daraĝacına çekilerek**idam edildi . Ölümünden**günümüze kadar Hallac-ı**Mansur ile ilgili pek çok**menkıbe üretilir.**Özellikle tasavvuf**çevrelerinde Hallac-ı**Mansur, Allah aşkı ve**inancı uğruna ölümü**göze alabilme**kararlılığını sembolize**etmektedir. Şiirlerde**çoğunlukla daraĝacı ve**ene’l-hak kelimeleri ile**beraber kullanılır. Yer*

yer Hallac-ı Mansur ile
ilgili oluşturulan
menkıbelere göndermede
bulunulur.

kepāde kavş-ı kuzahdur
kemānkeş-i 'ışka
kemān-ı rüstemi kâdir mi
çekmege Hallâc

hallak-ı cemil:

1. hallak-ı cemil:

Gazel 204

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel yaratıcı. II

Allah.

hüblar hüsnine vâlih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemâl
ehlini hallak-ı cemil

2. hallak-ı cemil:

Gazel 205

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel yaratıcı. II

Allah.

hüblar hüsnine vâlih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemâl
ehlini hallak-ı cemil

hâlüm:

1. hâlüm:-üm

Gazel 26

Mısra: 1

*Aşığın içinde
bulunduğu
hal,durum,vaziyet.*

sâkiyâ hâlüm hârâb oldu
devâ kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

hâlûn ne:

1. hâlûn ne:

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

"Nasılsın"

*anlamında, bir kimsenin
sağlığını ve durumunu
öğrenmek için sorulan
nezaket sorusu.*

Şihâbî ol tabîb-i cân u dil
hâtırum şordı
didi ey haste-i bî-çâre
hâlûn ne şafâlıklar

halvete gir:-

1. halvete gir:-

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İbadet, zikir, riyazet
ve murakabe ile meşgul
olmak üzere yalnız
başına تنها bir odaya,
tekkelerde halvethane
denilen bir hücreye,
kapanmak.*

Şihâbî gibi 'aşkuñ
müşkilâtın idemezsin hâl
gerek sen iy müderris
halvete gir keşf-i keşşâf
it

ham:

1. hâmdan:-dan

Gazel 229

Mısra: 8

*Olgunlaşmamış,
pişmemiş, ham.*

lebûn âvâresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hâmdan
hamdan

2. hamdan:-dan

Gazel 229

Mısra: 8

*Olgunlaşmamış,
pişmemiş, ham.*

lebūñ āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hāmdan
hāmdan

3. **ham:**

Gazel 238

Mısra: 9

Büklüm, iki büklüm.

olalı kavş-ı kuzah gibi
Şihābī kaddi ham
tīr-i āhı geçdi eflākūñ
toğuz kat cevşenin

ham ol-:

1. **ham ol-:-ma, -dı**

Gazel 209

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Eğrilmek,

*bükülmek; iki büklüm
olmak, sevgilinin eziyeti,
kederiyle beli bükülmek.*

uraldan tīrūñi cān

ol[ma]dı ham

göñül ey kaşı yay için
çeker gam

hamāme-i mektüb:

1. **hamāme-i mektüb:**

Gazel 37

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Mektup güvercini. II

Posta güvercini, kuşu.

kebüter ile şalardum o
māha nāme-i ‘arz
yakar harāret-ile ol
hamāme-i mektüb

hamd:

1. **hamdüñe:-üñ, -e**

Kaside 5

Mısra: 6

(□□□) i. (Ar.

*hamd) Kulun Allah’ın
yüceliğini, sonsuz lutuf
ve ihsânı karşısında
yaratanına minnet ve
şükran duygularını
bildirmesi, şükretmesi.*

zātuñ qadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
hādış ider mi hamdüñe
lāyık edā saña

hamd ü senā:

1. **hamd ü senā:-ñı**

Kaside 5

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Cenab-ı Hakk'a

*hamd ve O'nu isimleriyle
medhetmek.*

hamd ü senāñı ide mi bu
hāk-i[*]

Ahmed ki lāyık itmedi

hamd ü senā saña

2. **hamd ü senā:**

Kaside 5

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Cenab-ı Hakk'a

*hamd ve O'nu isimleriyle
medhetmek.*

hamd ü senāñı ide mi bu
hāk-i[*]

Ahmed ki lāyık itmedi

hamd ü senā saña

hamd-i hudā kıl:

1. **hamd-i hudā kıl:**

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Allah'a hamd etmek.

ķayurma ĥamd-i ĥudā ķıl
ķün oldı saña penāh
maķāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

ĥamd-lillāh:

1. ĥamd-lillāh:

Gazel 127

Mısra: 4

Allaha ĥamdolsun.

ķün bize bezl oldı ĥün-ı
süfre-i lā-taķnetü
ĥamd-lillāh ni'met-i
ĥaķķa sezā-vār olmışuz

ĥamdüli'llāh:

1. ĥamdüli'llāh:

Gazel 280

Mısra: 6

Allah'a ĥamd olsun.

iştihāsı germ-idi gerķi
dilüñ ĥün-ı ġama
ĥamdüli'llāh[*] anı
imtilā

ĥāme:

1. ĥāmesi:-si

Gazel 196

Mısra: 5

Kamış kalem.

dün raķīb-i kāferüñ
gördüm sürinür ĥāmesi
şanarsın mer'āda
ekmişdür ĥar-ı deccāl cül

ĥāme-i erjend:

1. ĥāme-i erjend:

Gazel 242

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Erjendin kalemi. II

*Yemini'nin
Faziletname'sinde
anlatılana göre Selman-ı
Farisi Müslüman olup
puta tapmadığı için
diyar-ı Fars'ta
hükümdar olan babası
tarafından öldürölmek
ister. Fakat babasının
veziri alemde kötü olarak
anılmaması için oğlunu
bizzat öldürmek yerine
aslanların gezindiğı
Deşt-i Erjen denilen yere
bırakmasını tavsiye eder.
Bunun üzerine Selman-ı
Farisi Deşt-i Erjen'e
gelir. Orada uyur,
uyandıktan sonra suya
girer ve yıkanır. O
yıkanmakta iken*

*elbisesinin üzerine bir
aslan yerleşir. O anda
Hz. Peygamber'i anar.
Sonra başında imamesi
ile kızıl giyinmiş bir atlı
belirir. Bu er elindeki
kılıç ile aslanın başını
gövdesinden ayırır.
Selman-ı Farisi ise
sudan dönerken toplamış
olduğı nesrin ve benefşe
destesini o civana verir.
Verdiği çiçekler üç
çeşittir: Benefşe, nergis
ve nesrin. O civan
elinden nergisi alır ve
kaybolur. Bundan üç yüz
otuz yıl sonra Selman-ı
Farisi hurma çekirdeğini
kendisi üzerine atınca
ona neden böyle
davrandığının sırrını
sorduğunda işte bu olayı
hatırlatır.*

*şanasın kil-k-i Mānī oldı
yāhud ĥāme-i erjend
yazıpdur levh-i pīşānīsini
naķş-ı nigār ebrū*

“ĥammāletü'l-hatab”

ol:-

1. “hāmmāletü'l-ḥaṭab”

ol:-dı

Gazel 34

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Odun hamalı olmak.**II Ebu Cehil'in karısının**cehennem ehline odun**hamalı olması**bağlamında.*

getdi rakıbi yüklenüp

ahşāb-ı la'neti

oldı cehennem ehline

“hāmmāletü'l-ḥaṭab”

hamr-ı ğurūr:1. **hamr-ı ğurūr:-uñ****Gazel 309**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gurur şarabı.

hüsnüne ğurra olup

eyleme mağrurlığı

vardur hamr-ı ğurūruñ

soñı mahmūrlığı

hamse:1. **hamsesi-y-le:-si, -y, -le****Rübai 6**

Mısra: 2

*Mesnevî nazım**şekliyle kaleme alınmış**beş eserden oluşan**külliyat.*

penc beyt-ile pençe-i

nazmum

hamsesi-y-le Nizāminüñ

yek-dest

hāmūn:1. **hāmūn:****Kaside 22**

Mısra: 22

Kır, çöl.

tıfl-ı eşki vü ciger

kūşesidür Ferhāduñ

n'ola ger şefkat-ile

beslese hāmūn lāle

hançer:1. **hançerlere:-ler, -e****Gazel 74**

Mısra: 4

*Ucu sivri, iki yanı**keskin bıçak.*

‘arz idince şīve-i

reftāruñı

reşkden hançerlere

sançıldı bīd

2. **hançere:-e****Gazel 251**

Mısra: 8

Hançer, bıçak.

kaşuñ merrīḥ-i merdüm-

küş mi ey meh çeşmüñ

üstinde

kim anuñ bir eli şimşire

sunmış biri hançere

3. **hançere:-e****Gazel 254**

Mısra: 6

Hançer, bıçak.

tīz bildi ğamzesin ol meh

göñülden geçdüñ

katlūme ayak başup el

urdu ol dem hançere

4. **hançerüñ:-üñ****Gazel 102**

Mısra: 7

*Hançer, kılıç. II**Sevgilinin şekil itibariyle**hançere benzeyen**öldürücü kaşları. II**Sevgilinin bakışları.*

yanumda hançerüñ

zaḥmı nişān-ı

şādümānīdür

yürekde ğamzeñüñ

peykānı her dem ğam-
güsārumdur

5. hançer:

Gazel 285

Mısra: 10

(Ar.) Kamadan

*küçük, ucu eğri ve sivri,
iki yanı keskin bıçak.*

iy Şihābī ārzū-yı
hançerinde ol mehūñ
üstühVānī oldu pehlumuñ
kamu hançer gibi

6. hançeri:-i

Gazel 146

Mısra: 5

Hançer, kılıç. II

Sevgilinin keskin bakışı.

bir içim suya teşne
olmuş-ıdı hançeri yārūñ
içirüp hūn-ı dilden anı
kana kana kandurmış

7. hançeri:-i

Gazel 302

Mısra: 2

Hançer, kılıç. II

Sevgilinin keskin bakışı.

ġamze-i ġammāzveş
turmaz geçer ‘āşıkları

yāra kan itdürmege bel
bağlamışdur hançeri

hançer çek:-

1. hançer çek:-er

Gazel 147

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hançeri birisine

*karşı doğrultmak,
saldırmak. II Sevgilinin
yan bakış atması.*

merdüm-i çeşmūñ
müjeñden ‘āşıkā hançer
çeker
kanlı mı yoħsa yanuñda
tīg-i hūn-ālūd-veş

hançer-i bürrān:

1. hançer-i bürrān:-uñ, -ı

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Keskin kılıç/hançer.

hūn-ı dilden mi şuvarduñ
hançer-i bürrānuñı
ol daħı şemşīr-i ġamzeñ
gibi ser-tīz olmada

2. hançer-i bürrān:

Gazel 179

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Keskin kılıç, hançer.

*II Sevgilinin yaralayıcı
ve öldürücü bakışları.*

süvār-ı esb-i nāz olsa
çıkar hālk-ı cihān seyre
elinde hançer-i bürrān u
tīg oynar temāşālīk

hançer-i mihnet:

1. hançer-i mihnet:

Gazel 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert ve keder

hançeri.

keserse başımı tīg-ı belā
vü hançer-i mihnet
ümīd-i vaşl-ı dildārı
göñül kat‘ eylemez kıt‘ā

2. hançer-i mihnet:

Gazel 43

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dert ve keder

hançeri.

cereyān itse gözüm yaşı
olur hūn-ālūd
k'eyledi hañçer-i mihnet
cigeri lahte'l-aht

handān ol-:

1. handān ol-:-ur

Gazel 252

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevinmek,
şenlenmek.*

ben ağladuğça giryeme
handān olur raķīb
eksük degüldür arada bir
mācerā-y-ise

hande:

1. hande-y-le:-y, -le

Gazel 70

Mısra: 2

Gülme, gülüş.

şunsa elüme ayağı sāķi-i
lāle-ruḥ
hande-y-le gösterür baña
her bir piyāle rūḥ

hande et-:

1. hande et-:-di

Gazel 256

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gülmek,
gülümsemek, tebessüm
etmek.*

gül hande etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

hāne:

1. hāne:

Gazel 272

Mısra: 10

,Ev. II Gönül evi.

cūy-ı eşkümle ḥarāb oldu
bu ten bünyādı
yığılur hāne Şihābī k'ola
sī-lāb üzere

2. hānesinüñ:-si, -nüñ

Gazel 224

Mısra: 2

Ev. II Gönül evi.

ķo tīğī pür-cilā-yı 'ışķ-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinüñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

hāne-gāhda:

1. hāne-gāhda:

Gazel 208

Mısra: 7

*Ev, hane, tekke. II
Gönül evi.*

dilersin hāne-gāhda
şūfiyā sen 'ālem-i vaḥdet
gele meyḥāne zevķin gör
bu daḥı başķa bir 'ālem

hāne'-i dervīş:

1. hāne'-i dervīş:-i

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dervīş evi (âşığın
gönlü).*

efendüm hāne'-i dervīşi
me'vā eyle aḥyānā
ķudūmuñdan ḥayāta irsin
ihyā [eyle] aḥyānā

hāne-i dil:

1. hāne-i dil:

Gazel 236

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül evi.

hāne-i dil ķo ḥarāb
olmağa yüz tutasın teg

çıkmasın genc-i gamuñ
bu dil-i vîrānumdan

hāne-i dünyā:

1. hāne-i dünyā:

Gazel 309

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünya denilen ev.

ko gönül hāne-i dünyā
gibi vîrān olsun
istemez ehl-i fenā
kendüye ma' mûrlığı

hāne-i fānī:

1. hāne-i fānī:

Gazel 211

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Geçici hane, ev.

hâtır yıkıldı hāne-i fānī
cihān gibi
şöyle harāba vardı ki oldu
maḳām-ı bum

hāne-i gül-zārı:

1. hāne-i gül-zārı:

Gazel 176

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi hanesi.
II Gönül evi.

faşl-ı güldür gel
mu'allim hāne-i gül-zārı
gör
kim bahāristāndan okur
bülbul ü kumrı sebak

hāne-i hammāre:

1. hāne-i hammāre:-ler

Gazel 118

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap evi, meyhane.

vaḳt-i gül geldi açıldı
hāne-i hammāreler
bādeye düşdi ḥubāb-ı
mey gibi āvāreler

hāne-i hâtır:

1. hāne-i hâtır:

Gazel 148

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül evi, gönül.

efendi hāne-i hâtır sürür-
ıla tolsun
şafā-yı maḳdemüñ-ile
serîr-i sîneye baş

hāne-i hum:

1. hāne-i hum:-da

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap odası, evi. II

Kalp, gönül hanesi.

hāne-i humda muḳīm
olan maḳāmāt ehlidür
ḥālī olmaz zevḳden
böyle maḳām-ı dilgüşā

hāne-i hummār:

1. hāne-i hummār:-e

Gazel 152

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sarhoşluk evi. II

Meyhane. II Aşk hanesi.

Şihābī bende-i pîr-i
müğandur
olaldan hāne-i hummāre
maḥşuş

hāne-i hürrem:

1. hāne-i hürrem:

Gazel 199

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevinç hanesi. II
Mutlu, huzurlu kalp,
gönül.

ey Şihābī gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n'eyler gelüp
çün hāne-i hürrem degül

hāne-i kalb:

1. hāne-i kalb:-e

Gazel 198

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül evi. II Âşığın
gönlü.

hāne-i kalbe duhūl
eylemek-içün tīrūñ
geldi peykānlaruñ evvel
aña etdi müdhal

hān-gāh:

1. hān-gāh:-ı

Gazel 312

Mısra: 4

Tekke, dergah.

bilüme zünnār-ı 'ışkuñ ip
bağlayaldan şanem
hān-gāhı terk idüp
deyründe tutdum
meskeni

hangāh-ı 'ışk:

1. hangāh-ı 'ışk:-uñ

Gazel 222

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk tekkesi,
dergahı.

hangāh-ı 'ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin
bir cüvān-ı tāze sev didi
ışıtdüm pīrden

hānikā heyneh:

1. hānikā heyneh:

Gazel 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Boğulmak. II
Boğularak.

hānikā heyneh fenā
menzilinūñ dāhil olan
cevve almaz götüri
meñzilet-i dünyāyı

har:

1. hāruñ:-uñ

Gazel 231

Mısra: 5

Diken.

yerüñdür dayimā uğrar-
ısañ çengāline hāruñ
ruh-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

2. hārdan:-dan

Gazel 196

Mısra: 8

Çalı, diken.

der görenler 'arşa-i
gülşen siyāset-gāhdur
hārdan bülbül-çün aşmış
cā-be-cā çenkāl gül

3. hārdan:-dan

Kaside 25

Mısra: 41

Çalı, diken.

ruhuñ añılsa gülşende
açılur hārdan güller
nazar kılsañ nezāket birle
seng üzre biter [nergis]

4. har:

Gazel 235

Mısra: 6

Aşağı, alçak, adi,
hor, hakir. II Eşek. II
Ateş, diken, kötülük,
fenalık.

hār-keş ol herkese ‘arz
itme rū-yı ihtiyāc
hār gibi yüklenme her bir
nā-sezānuñ minnetin

hār it:-

1. hār it:-di

Gazel 85

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Çalılık, dikenlik
etmek. II Ateş vermek,
zulmetmek.*

hār itdi bikr-i gönçaya
gice meger güci
kim şubh olunca eyledi
bülbul hezār zār

hār u has ol:-

1. hār u has ol:-dı

Gazel 134

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Çalı çırpı olmak.
(Âşığın sevgiliye
ulaşmasını engelleyen
her şey.*

kad ü ruhsāruñı görmez
olaldan gülsitān içinde
baña hep hār u has oldu

gül ü serv ü semen
[sensiz]

harāb et:-

1. harāb et:-se

Gazel 156

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Perişan duruma
getirmek, çok üzmek,
yıkamak.*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyādı üzre akduğın
der gören āhir harāb etse
gerek Bağdād Şaṭ

2. harāb et:-me, -din

Gazel 182

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yıkamak, viran
etmek. II Perişan etmek.*

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin harāb
merdānelikle sen anı
zencir-i āha çek

harāb ol:-

1. harāb ol:-dı

Gazel 26

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Harap duruma
gelmek, yıkılmak;
perişan olmak, çok
üzülmek.*

sākiyā hālüm harāb oldu
devā kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

2. harāb ol:-dı

Gazel 272

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Harap duruma
gelmek, yıkılmak;
perişan olmak, çok
üzülmek.*

cūy-ı eşkümle harāb oldu
bu ten bünyādı
yığılur hāne Şihābī k’ola
sī-lāb üzere

3. harāb ol:-a, -y, -ıdı

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Harap duruma
gelmek, perişan olmak;
yıkılmak; üzüntüyle
dolmak.*

kimse mesrūr olmadı
ğam-ḥānedür dār-ı fenā
seyl-i miḥnetden ḥarāb
ola-y-ıdı bu kāṣāne kāṣ

ḥarāb olmağa yüz tut-:

1. ḥarāb olmağa yüz

tut-:-a, -sın

Gazel 236

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yıkılmaya, virane

*olmaya yüz tutmak,
yıkılmaya ramak kalmak.*

ḥāne-i dil ḳo ḥarāb
olmağa yüz tutasın teg
çıkmāsın genc-i ḡamuñ
bu dil-i vīrānumdan

ḥarāba var-:

1. ḥarāba var-:-a-dı

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Harap olmaya yüz

*tutmak, harap duruma
gelmek.*

ḥatır yıkıldı ḥāne-i fānī
cihān gibi
şöyle ḥarāba vardı ki oldu
maḳām-ı bum

ḥarāb-ābād:

1. ḥarāb-ābāda:-a

Gazel 249

Mısra: 8

Harabe, yıkık dökük

yer II Dünya.

bāde iç varmaga tā ḥāşıl-
ı ‘ömrüñ bāde
gelmedüñ ḡam yimek-
içün bu ḥarāb-ābāda

ḥarabāt:

1. ḥarabātuñ:-uñ

Gazel 6

Mısra: 7

Meyhaneler, içki

içilen yerler II tekke

(Mutasavvıflar ḥarābātu

bir tekke olarak ele

alırlar ve orada İlāhi aşk

şarabının içilip sarhoş

olunduğunu söylerler.)

Pala, 1989, s. 212.

ḥarabātuñ ṭurāb-ı cevheri
bir kīmyādur kim
gelür ol bābdan rind-i
ḳadeḥ-peymāya istignā

ḥarabātī:

1. ḥarabātīden:-den

Gazel 65

Mısra: 6

1. Vaktini

meyhānede geçiren,

meyhāne müdāvimi,

içkiye düşkün (kimse) 2.

Üstüne başına önem

vermeyen, süflî,

pejmürde (kimse) 3.

harabat ehli, nefsinin

maddi dünyadan

arındıran ve kendini

Allah'a adayan kimse.

zāhidā ceng itme şulḥ

olmaz gönül

ben ḥarabātīden umma

sen şalah

ḥarāc al-:

1. ḥarāc al-:-sa

Gazel 61

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Haraç almak, zor

kullanarak para veya

kıymetli bir şeyi almak.

‘asker-i ḥattı baş çeküp

etdi ḥurūc

alsa ‘alemden ne var

ḥālūñ ḥarāc

2. **ḥarāc al:-ur, -sa****Gazel 63**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Haraç almak, haraç kesmek.

verdi naḥd-i cāna cānā
sikke-i ḥüsnüñ revāc
Rūm mülkünden alursa
vechî-vār ḥālūñ ḥarāc

harām:1. **ḥarām:****Gazel 268**

Mısra: 2

*Din kurallarına
aykırı olan, dinî
bakımdan yasak olan,
helal karşıtı.*

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfî-i sefîh
didi ḥarām katresine
müftî-i faḳîh

2. **ḥarām:****Kaside 18**

Mısra: 13

*Ar. Din kurallarına
aykırı olan, dinî*

*bakımdan yasak olan,
helal karşıtı; yasak.*

bir olupdur baña
yimekte ḥelāl ile ḥarām
kizb ile zerḳ u riyā oldı
zebānumda kelām

harām olsun:1. **ḥarām olsun:****Gazel 221**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yasak olsun, nasip
olmasın anlamlarında
olumsuz bir temenni.
gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme' i gözden
niçe seḥḥārdur gör anı
görürsem ḥarām olsun*

harāmî:1. **ḥarāmîden:-den****Gazel 137**

Mısra: 6

*Haydut.II Sevgilinin
gözleri.*

karşu vardum rehzen-i
'ışka fenā şeklinde ben
mālî olmayan kişi itmez
ḥarāmîden hirās

harāmîlik id:-1. **ḥarāmîlik id:-er****Gazel 141**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Zorbalık etmek.

görünmüş ḥāl-i ruḥsārî
yine derbend zülfünde
ḥarāmîlik ider Rūm iline
düşmüş levend olmuş

harâret:1. **ḥarâret-ile:-ile****Gazel 35**

Mısra: 4

*Sıcak, sıcaklık;
coşkunluk, şevk II aşık
ateşiyle yürekte oluşan
sıcaklık ve şevk.*

mey iççer oldı nihānî
faḳîh bî-meşreb
fîḡān ü nālem işitdi gibi
ḥarâret-ile

2. **ḥarâret-ile:-ile****Gazel 37**

Mısra: 6

*Sıcak, sıcaklık;
coşkunluk, şevk II aşık*

*ateşiyle yürekte oluşan
sıcaklık ve şevk.*

kebüter ile şalardum o
māha nāme-i ‘arż
yağar ḥarāret-ile ol
ḥamāme-i mektüb

3. ḥarāret-ile:-ile

Gazel 38

Mısra: 7

*Sıcak, sıcaklık;
coşkunkluk, şevk II aşık
ateşiyle yürekte oluşan
sıcaklık ve şevk.*

lerzeler tıttı ḥarāret-ile
beni
tāb-ı ‘ışkuñ şaldı cism ü
cāna teb

4. ḥarāret-den:-den

Gazel 310

Mısra: 10

*Sıcak, sıcaklık;
coşkunkluk, şevk II Aşk
ateşiyle yürekte oluşan
sıcaklık ve şevk.*

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na‘ra urdı kim
ḥarāret-den yaqub barkı
ḥasetden ra‘dı çatladı

5. ḥarāret:

Kaside 18

Mısra: 2

*Hararet, sıcak,
sıcaklık.*

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded
niçe yanam bu ḥarāret ile
her gāh meded

ḥarāret ver:-

1. ḥarāret ver:-miş, -idi

Gazel 177

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Susatmak.

pek ḥarāret vermiş-idi
āteşin la‘lün meñe
bu gece bulup şifā çıkıdı
buḥūrından ‘arağ

ḥarāret ver:

1. ḥarāret ver:

Gazel 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ateş ve sıcaklık
vermek, yakmak.*

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler

tāb-ı mehründen ḥarāret
verdi iy mehtāb baña

harc et:-

1. harc et:-düg, -üm

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Harcama, sarf,
verme, uğruna feda etme.*

nağd-i eşki yolına harc
etdügüm çok görmeñüz
ḥāk-i pāyi dirhemini
vermezın dünyālara

harc eyle:-

1. harc eyle:-düm

Gazel 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Harcamak,
tüketmek II feda etmek.*

‘ömr-i ‘azizi yoluña harc
eyledüm velī
vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hīç

harekāt:

1. harekāt:

Gazel 42

Mısra: 6

Hal hareket II

tavırlar.

eşigi taşına baş kodı

göñül Ferhādı

tatlu dil verdügi-çün ol

büt-i Şîrîn harekât

harem:

1. **harem'den:-'den**

Gazel 305

Mısra: 8

Mekke'de Kabe ve

yöresi.

sürmek ister müdde'î

küyuñ harîminden beni

kimse kıvar mı

Harem'den Ka'benüñ

hüddâmını

2. **harem'den:-'den**

Kaside 13

Mısra: 15

Mekke'de Kabe ve

yöresi.

Harem'den itdi evvel

menzilini Mescid-i Akşâ

kudümından mu'allakda

kalıpdur der-hevâ sahrâ

harem-i gül-zâr:

1. **harem-i gül-zâr:-a**

Gazel 289

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin

haremi.

yâsemen maḥrem

olupdur harem-i gül-zâra

bu şafâdan yolunup

pâreledi iḥrâmı

harf-i bâ:

1. **harf-i bâ:**

Kaside 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

"bâ" harfî.

bâbıdur ol bâğçenüñ

harf-i bâ

cennete andan gider ehl-i

na'im

harf-i elif:

1. **harf-i elif:**

Kaside 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Elif harfî. Arap

alfabesinin ilk harfî.

harf-i elif ki virdi şeref

nâm-ı Aḥmede

oldı livâ-yı mülk-i

nübüvvet Muḥammede

2. **harf-i elif:**

Kaside 8

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Elif harfî. Arap

alfabesinin ilk harfî.

harf-i elif ki virdi şeref

nâm-ı Aḥmede

oldı livâ-yı mülk-i

nübüvvet Muḥammede

3. **harf-i elif:**

Kaside 8

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Elif harfî. Arap

alfabesinin ilk harfî.

harf-i elif ki virdi şeref

nâm-ı Aḥmede

oldı livâ-yı mülk-i

nübüvvet Muḥammede

4. **harf-i elif:**

Kaside 8

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Elif harfî. Arap
alfabesinin ilk harfî.*

harf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

5. harf-i elif:

Kaside 8

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Elif harfî. Arap
alfabesinin ilk harfî.*

harf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

harf-i ğalaṭ:

1. harf-i ğalaṭ:

Gazel 5

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hata harfî, yanlış
harf.*

şafḥa-i ḥüsnüñ şaḥīḥ iken
ḥaṭuñ
yazdı çok harf-i ğalaṭ
kıldı ḥaṭa

harf-i mīm:

1. harf-i mīm:

Kaside 1

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(□) *Mim harfî.*

sīn ile med sūnbül-i hindī
olup
ğonca-i nev-restesidür
harf-i mīm

harf-i vefā:

1. harf-i vefā:

Gazel 254

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vefa harfî. II Vefa

duygusu.
her ki yāruñ ḳalbine harf-
i vefā resmin bezer
sikke ḳazmıṣdur hemān
‘ālemde seng-i mermere

harf-i yā:

1. harf-i yā:-sīn

Gazel 24

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Arap alfabesinde
"y" harfî.*

levḥ-i dilde bākī ḳalur
şüret-i ‘ismet saña
harf-i yāsīñ mā ‘şıyyet
terkībünñ terk eyleseñ

har-ı deccāl:

1. har-ı deccāl:

Gazel 196

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Deccal'in dikenî. ||
Deccal'in yanında ve
yöresinde bulunan
dikenler, fitneler. II
Yalancı ve sahtekar eşek
(kimse), Deccal'in eşeği.*

dün raḳīb-i kāferüñ
gördüm sürinür ḥāmesi
şanarsın mer‘āda
ekmişdür har-ı deccāl cül

hār-ı ğuşṣa:

1. hār-ı ğuşṣa:-dan

Kaside 21

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Keder dikenî.

sīne-i ‘āşık gibi ḥikmet
nedür iy bāğbān
pāre pāre oldı hār-ı
ğuşṣadan a‘zā-yı gül

hār-ı muğaylan ol:-**1. hār-ı muğaylan ol:-***mag, -a***Gazel 56****Mısra: 6****Kelime Tipi: -***Deve dikenli olmak.**II Zorluk çıkarmak, engel olmak.*

raķībūñ rāh-ı kūyuñda
müsāfir olmasındandır
tarīķ-ı Ka'be'de hār-ı
muğaylan olmağa bā'is

harīk-ı āh:**1. harīk-ı āh:-um****Gazel 8****Mısra: 3****Kelime Tipi: -***(Âşığın) āh ateşi.*

cānum harīķ-ı āhum ü
cismüm ğarīķ-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

harīm:**1. harīminden:-in, -den****Gazel 305****Mısra: 7**

*Harem dairesi,
harem; bir evin civarı.*

sürmek ister müdde'ī
kūyuñ harīminden beni
kimse kıvar mı
Harem'den Ka'benüñ
hüddāmını

harīm-i dil:**1. harīm-i dil:-de****Gazel 27****Mısra: 2****Kelime Tipi: -***Gönlün*

*korunaklı,yabancılara
yasak olan yeri.*

harīm-i gülşen:**1. harīm-i gülşen:-e****Kaside 20****Mısra: 17****Kelime Tipi: -***Gül bahçesi haremi.*

olmaz mahremi harīm-i
gülşene bī-gāneler

nergis-i şehlā olaldan
nigehbān-ı bahār

harīs:**1. harīş:****Gazel 138****Mısra: 5***Bir şeyi elde etmek*

*hususunda aşırı derecede
istekli olan, hırslı.*

şol deñlüdür ki vaşluña
cānā gönül harīş
mālına hisset eyleye bir
merdüm-i hasīs

hāris-i bāğ-ı kemāl:**1. hāris-i bāğ-ı kemāl:****Gazel 184****Mısra: 9****Kelime Tipi: -***Bağın olgun,*

*kemale ermiş gözeticisi.
II Meclisin olgun kişisi,
mürşit. II Usta âşık.*

hāris-i bāğ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerüñ
bāğbān olan bilür ancak
lisānın bülbülün

hār-keş ol:-

1. **hār-keş ol-:****Gazel 235**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yoksulluktan evine**çalı çırpı taşıyan olmak.**hār-keş ol herkese 'arz**itme rū-yı ihtiyāc**hār gibi yüklenme her bir**nā-sezānuñ minnetin***hāş el-hāş et-:**1. **hāş el-hāş et-:****Gazel 150**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Halis, nitelikli,**seçkin hale getirmek. II**Üstün kılmak,**mertebesini yükseltmek.**yeridür yansa hased**nārına hussād-ı 'avām**himmetüñ etdi Şihābī**ķuluñı hāş el-hāş***hāşa:**1. **hāşa:****Gazel 10**

Mısra: 6

*Bilhassa, özellikle.**başlar nevāya şevķ-ile**'uşşāk pūr enīn**göl meclisinde hāşa ki**şavt-ı hezār ola*2. **hāşa:****Kaside 8**

Mısra: 21

*Bilhassa, özellikle.**nāmını hāşa yazdı anuñ**kātib-i ezel**maķhūr oldu anuñ ile**eyleyen cedel***hasb-ı hāl:**1. **hasb-ı hāl:-üm****Gazel 217**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Konuşup**dertleşmek, sohbet**etmek.**Husrevā bu deñlü nazma**cür'et itmekden ğaraż**hasb-ı hālüm 'arz**olunmaķdur dimez kim**şā'irem***hasbünallah vahde****hüve kefā:**1. **hasbünallah vahde****hüve kefā:****Rübai 8**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir tek Allah bize**yeter.**ummazın bir eħadden**istimdād**hasbünallah vahde hüve**kefā***haseb:**1. **haseb:****Kaside 15**

Mısra: 11

*Asalet, soyluluk.**sensin Ķureyşi nisbet ü**hem Haşimī haseb**feyyāż kıldı her sözünü**mu'cizāt hep***hased:**1. **hasedle:-le****Gazel 71**

Mısra: 10

*Ar. Çekememezlik.**iy Şihābī zülf-i müşğīne-**i yārūñ reşkten*

kararup bağı hasedle
oldı sünbül şāh-ı şāh

2. ḥasedi:-i

Gazel 75

Mısra: 2

*Kıskanma,
çekememe.*

derdā ki nüfūs arasına
çekdi ḥased-sed
k'etdi ḥasedi kāmīl
olan[ları] ḥıred-red

3. ḥasedi:-i

Gazel 75

Mısra: 8

*Kıskanma,
çekememe.*

ger 'ākil-iseñ hıkd kabūl
etme Şihābī
k'itdi ḥasedi kāmīl olan
ehl-i ḥıred-red

4. ḥased:

Gazel 150

Mısra: 9

*Haset; kıskançlık,
çekememezlik.*

yeridür yansa ḥased
nārına ḥussād-ı 'avām

himmetüñ etdi Şihābī
kuluñ ḥāş el-ḥāş

ḥased et:-

1. ḥased et:-me

Gazel 210

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Kıskanmak.

gel ḥased etme Şihābī
sözleridür vāridāt
cānib-i ḥaḡdan aña her
dem olur ilhām hem

ḥased eyle:-

1. ḥased eyle:-me

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*Kıskanmak,
çekememek; imrenmek,
gıpta etmek.*

faẓl u kemāl-i 'ārifē
feyz-i ilāhīdür
ṭab'-ı Şihābī kavline sen
eyleme ḥased

ḥased-sed çek:-

1. ḥased-sed çek:-di

Gazel 75

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kıskançlık, haset,
çekememezlik çizgisi
çekmek. II Nifak sokmak,
nifak tohumu ekmek.*

derdā ki nüfūs arasına
çekdi ḥased-sed
k'etdi ḥasedi kāmīl
olan[ları] ḥıred-red

ḥaşem:

1. ḥaşemi:-i

Gazel 201

Mısra: 6

*Maiyet, yanında
bulunanlar.*

ğam leşkeri yağmalar-ıdı
cümle cihānum
olmasa ḥayālūñ ḥaşemi
kalb-ile yek-dil

2. ḥaşemle:-le

Kaside 20

Mısra: 16

*Maiyet, yanında
bulunanlar.*

reng-i elvānıyla nakş oldı
bugün ferhād-ı bāğ
seyr içün gelmiş ḥaşemle
anda ḥaḡān-ı bahār

3. **ḥašem:****Kaside 12**

Mısra: 4

*Maiyet, yanında
bulunanlar.*

mülk-i gam baña

müsellem olalı

leşker-i eşküm durur

ḥayl ü ḥašem

4. **ḥašem:****Kaside 21**

Mısra: 3

*Maiyet, yanında
bulunanlar.*

cünd-i ezhār ile gösterdi

gelüp ḥayl ü ḥašem

seyre çıkdı gülşene

dārāt-ıla dārā-yı gül

hasen:1. **ḥasen:****Gazel 223**

Mısra: 9

Güzel.

ḫaldı ebdālī Şihābī bir

ḥasen sūret beni

Kerbela-yı 'ışka düşdüm

dilde zikrüm yā Hüseyin

haset:1. **ḥasetden:-den****Gazel 310**

Mısra: 10

*Kıskançlık,
çekememezlik.*

Şihābī odlı āhum dün

gice bir na'ra urdı kim

ḥarāretten yakup barkı

ḥasetden ra'dı çatladı

hāsidi:1. **ḥāsidi:-e****Gazel 8**

Mısra: 10

*Haset eden,
çekemeyen, kıskanç.*

ḥūn-ı vişāle toymada

ağyārı görsene

yimek Şihābī ḥāsidi

ḫaldı emek baña

2. **ḥāsidi:****Gazel 81**

Mısra: 14

*Haset eden,
çekemeyen, kıskanç.*

Şihāb olmış-durur āhum

Şihābī

ḫaçar andan raḫīb-i dīv
[bu] ḥāsidi

3. **ḥāsidi:-i****Gazel 232**

Mısra: 9

*Haset eden,
çekemeyen, kıskanç.*

recm it Şihābī āteş-i

āhuñla ḥāsidi

zīrā ḫaçar rücüm-ıla

şeytān şihābdan

4. **ḥāsidi:-i****Gazel 287**

Mısra: 9

*Haset eden,
çekemeyen, kıskanç.*

sürmege ḥāsidi emr eyle

Şihābī ḫulūña

ki melek zīre şihāb-ile

ḫovar şeytānı

hāsidi-i dīv:1. **ḥāsidi-i dīv:-i****Gazel 120**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hasetçi, kıskanç
şeytan, ifrit. II Rakip.*

hâsid-i dîvi yakmağa her
şere[ri] şihâb olur

hâsid-i şeytân:

1. hâsid-i şeytân:

Gazel 211

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Haset edici şeytan.

II Rakip.

âhum Şihâbî her gice
dergâh-ı yârda
eyler Şihâbî hâsid-i
şeytân gibi rücûm

hâşıl al-:

1. hâşıl al-:

Rûbai 7

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kar ve kazanca

ulaşmak.

iy gönül ser-sebz iken
‘ömr-i ‘âzîzüñ mezra‘ı
sen de sa‘y eyle fezâyil
hîrmeninden hâşıl al

hâşıl eyle-:

1. hâşıl eyle-:-di

Gazel 201

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Elde etmek, ortaya
çıkarmak.*

tımârına ‘ışkuñ düşeli bu
dil-i bîmâr

ğam mezra‘asından hele
derd eyledi hâşıl

hâşıl it:

1. hâşıl it:-er

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
meydana getirmek.*

hâzret-i Hızr gibi ‘ömr-i
ebed hâşıl ider
eyleyelden bâde-y-ile
şoḥbet-i dilber peydâ

hâşıl it-:

1. hâşıl it-:-dün, -se

Gazel 230

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Elde etmek,
edinmek; ortaya
çıkarmak.*

iy Şihâbî sen okursın
şad-müderriş dersini
‘ilm-i ‘ışkı hâşıl itdünse
eger tahşilden

hâşıl ol-:

1. hâşıl ol-:-maz

Gazel 137

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Elde etmek,
meydana gelmek.*

ber-murâd olmağı dünyâ-
yı denîden umma kim
‘âlem içre bî-vefâdur
hâşıl olmaz iltimâs

2. hâşıl ol-:-ur

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Meydana gelmek,
ortaya çıkmak, peyda
olmak.*

ḥabb-i ḥubbi gözyaşı-y-
la sînede zer‘ eyledüm
hâşıl olur keşret-i
bârândan zîrâ ḥubûb

3. hâşıl ol-:-ur

Gazel 80

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
Meydana gelmek,
ortaya çıkmak, peyda
olmak.

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād
saña kanda hāşıl olur
böyle hem-demden
murād

4. hāşıl ol:-mış

Gazel 231

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Meydana gelmek,
ortaya çıkmak.

göñülde ey hayāl-i
dilber bir nazar gıtmese
[vb]
gözüm gehvāresinde
hāşıl olmuş bir bebedsin
sen

hāşıl:

1. hāşıl:

Gazel 186

Mısra: 9

"Doğrusu, sözün

kıyası, kısacası, velhasıl"
anlamında zarf.

hāşılı bir āfitāb-ı 'ālem-
ārāsın ki sen
oda yaqduñ hırmenin
mihrüñle mäh-ı enverüñ

2. hāşılı:

Gazel 295

Mısra: 10

"Doğrusu, sözün
kıyası, kısacası, velhasıl"
anlamında zarf.

iy Şihābī cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün için
hırmen-i 'ömr-i 'azizī
bāde verdüm hāşılı

3. hāşılı:

Gazel 312

Mısra: 10

"Doğrusu, sözün
kıyası, kısacası, velhasıl"
anlamında zarf.

dāne-i şabrın Şihābīnūñ
şavurdu bād-ı 'ışk
hāşılı 'ömr-i tağıtdı āh ol
gül hırmeni

4. hāşılı:

Kaside 24

Mısra: 45

"Doğrusu, sözün
kıyası, kısacası, velhasıl"
anlamında zarf.

hāşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zāre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyā sünbül

hāşıl-ı a' māl:

1. hāşıl-ı a' māl:-üñ

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yapılan hayırlı
ameller, doğru işler,
hayır ve hasenatlar.

hāşıl-ı a' mālūñ olmaz
cevce şatar-ısañ riyā
hırmen-i 'ālemde olma
nāhidā gendüm-fürüş

hāşıl-ı 'ömr:

1. hāşıl-ı 'ömr:-e

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ömür kazancı,
mahsulü. II Ömrün
nihayeti, neticesi.

hilālūñ ıssı gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem hāşıl-ı ‘ömre
olur vaqt-i direv peydā

2. hāşıl-ı ‘ömr:-üñ

Gazel 249

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ömür kazancı,
mahsulü. II Ömrün
nihayeti, neticesi.

bāde iç varmaga tā hāşıl-
ı ‘ömrün bāde
gelmedün ğam yimek-
içün bu hārāb-ābāda

hāşimī:

1. hāşimī:

Kaside 15

Mısra: 11

Kureyş kabilesinin
Hz. Muhammed’in de
mensup olduğu kolu.

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimī haseb
feyyāz kıldı her sözüñi
mu‘cizāt hep

hāşıyyet:

1. hāşıyyetini:-i, -n, -i

Gazel 29

Mısra: 6

Vasıf, nitelik,
özellik.

ķūt-ı cān yākūt u mercān
oldı yā la‘l-i müzāb
fehmi idüp hāşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

2. hāşıyyet-ile:-ile

Gazel 77

Mısra: 2

Vasıf, nitelik,
özellik.

şūfī bizümle meyde
müdām eyleme ‘inād
hāşıyyet-ile zevķin anuñ
añlamaz cemād

haşlet:

1. haşlet:

Kaside 15

Mısra: 4

(Ar.) Yaratılıştan
gelen özellik, huy, tabiat.

iy mülk-i kudse seyr ü
sülūkı serī‘ olan
vey haşlet ile nev‘-i
beşerde bedī‘ olan

haşr:

1. haşrinde:-i, -n, -de

Gazel 134

Mısra: 5

Toplama, bir araya
getirme; ölülerin
diriltip bir araya
toplandığı zaman,
kıyamet günü II
(sevgiliye) kavuşma
zamanı.

çemen haşrinde gördüm
lāle-i pejmürde iy gül-
ruḥ
şehīd-i ‘ışkuñ olmuşdur
serer kanlu kefen sensiz

haşr eyle:-

1. haşr eyle:-

Kaside 16

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü
ölülere diriltip bir araya
toplamak.

yā ilāhī bile haşr eyle
Şihābī bende’i
rüz-ı maḥşer içre olunca
ķıyām-ı çār-yār

haşr id-:**1. haşr id-:-e****Kaside 11**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Bir araya getirmek,
toplamak II Yeniden
diriltmek.*

yüzünden ola münevver
haşr ide cümle biķā‘
tenüne merķad olur ısa
hāk-i pāk baķī‘

haşre dek:**1. haşre dek:****Gazel 213**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kıyamete kadar.

*Dünya durdukça, uzun
süre.*

sînesinde tâb-ı hırşîd-i
ruhuından yandı dağ
haşre dek ol şevķden
turmaz döner çarķ-ı
nühum

hasret:**1. hasretünden:-üñ, -
den****Gazel 284**

Mısra: 3

*Ayrı kalınan veya
elden kaçırılan bir şeye
/kişiyeye karşı duyulan
istek, tekrar görme ve
kavuşma arzusu, özleyiş,
özlem, iştîyak.*

hasretünden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerûñ
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârûm gibi

**2. hasretünden:--üñ, -
den****Kaside 21**

Mısra: 35

*Ayrı kalınan veya
elden kaçırılan bir şeye
karşı duyulan istek,
tekrar görme ve kavuşma
arzusu, özleyiş, özlem,
iştîyak.*

hasretünden çehresi zerd
olsa verd-i aşferûñ
ğam degül kim gâlib
olmuş gâlibâ şafrâ-yı gül

3. hasret-ile:-(i)le**Gazel 204**

Mısra: 10

*Ayrı kalınan kişiyeye
duyulan özlem, kavuşma
arzusu. II Sevgiliye
kavuşma isteği.*

ey Şihâbî Mısr-ı
hüsnuñde o Yûsuf
çehrenüñ
hasret-ile ağlamakdan
cüy-ı eşküm oldı Nîl

4. hasret:**Gazel 52**

Mısra: 2

*Ayrı kalınan bir
kimseyeye karşı duyulan
özlem. II Âşığın sevgiliye
duyduğu özlem.*

baña el vermeyüp vuşlat
ayağlar dâyimâ fırķat
‘azâb eyler dile hasret
ķılur cânâ cefâ fırķat

5. hasret:**Gazel 52**

Mısra: 6

*Ayrı kalınan bir
kimseyeye karşı duyulan
özlem. II Âşığın sevgiliye
duyduğu özlem.*

hevā-yı iştīyāk ü ārzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imış
hasret ne miḥnetlü belā
fırkat

6. **hasretinden:-i, -n, -**
den

Gazel 297

Mısra: 7

Ayrı kalınan bir

*kimseye veya bir şeye
karşı duyulan özlem. II
Âşığın sevgiliye duyduğu
hasret.*

finduğının hasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kuruşın gibi
cānlar eridür 'ışk eri

7. **hasretinden:-i, -n, -**
den

Gazel 74

Mısra: 1

(Sevgiliye duyulan)

özlem, kavuşma arzusu.

serv-i kıddün
hasretinden bir kadīd
gül ruḥuñdan kana ğark
olmuş şehīd

8. **hasretinden:-i, -n, -**
den

Gazel 90

Mısra: 3

(Sevgiliye duyulan)

özlem, kavuşma arzusu.

derdā ki hasretinden sen
hüsn-i nev-bahāruñ
beñzüm şarardı gitdi
berk-i ḥazāne beñzer

9. **hasret:**

Gazel 110

Mısra: 5

Ayrı kalınan bir

*kimseye karşı duyulan
özlem.*

saña 'āşıqlaruñ yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāğuñ zerd evrākı
degül berg-i ḥazān yer
yer

10. **hasretde:-de**

Gazel 52

Mısra: 7

Ayrı kalınan bir

*kimseye karşı duyulan
özlem. II Âşığın sevgiliye
duyduğu özlem.*

cüdalık düşeli mābeyne
künc-i hicr ü hasretde
neler itdi neler kıldı baña
ey bī-vefā fırkat

hasret ol:-

1. **hasret ol:-alı**

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hasret kalmak,
özlemek.*

şarāb-ı la'lüne hasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu gönlüm
ider piyāle taleb

hasret-i hāl-i leb-i yār:

1. **hasret-i hāl-i leb-i**
yār:

Kaside 22

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

*dudağının ve
yanağındaki benin
hasreti.*

hasret-i hāl-i leb-i yār-ıla
āşüfte düşüp
dāğdār-ı ğam-ı miḥnet
dil-i pür-ḥün lāle

hasret-i la'l:**1. hasret-i la'l:-üñ, -le****Gazel 186**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı**gibi kırmızı olan**dudağının özlemi.*

şem'-i bezmün şevk-i

ruhsāruñla yanmışdur

dili

hasret-i la'lüñle pür-

hündür derünī sāğaruñ

2. hasret-i la'l:-üñ, -ile**Gazel 309**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı**gibi kırmızı olan**dudağının özlemi.*

hasret-i la'lüñ-ile oldı

Şihābī mestün

şaf-ı rindāne geçüp şevk-

ile mey-hıvārlığı

hasret-i mey:**1. hasret-i mey:-den****Gazel 86**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şarap özlemi.

şüfī devā-yı derdine

içmez müşellesi

derler velī ki hasret-i

meyden 'arağ çeker

hassān:**1. hassānlık:-lık****Gazel 101**

Mısra: 10

Hz. Muhammed

*döneminde yaşayıp**peygamber şairi olarak**ünlenmiş Arap şairi**Hassan bin Sabit.*

yār kūyında Şihābī

şī'rine taḥsīn ider

didiler kim nazm-ıla

Hassānlık budur

haste:**1. hastedür:-dür****Gazel 284**

Mısra: 1

*Keyifsiz, mizacı**yerinde olmayan, sayru.*

hastedür çeşmün

be'aynīh cism-i bīmārum

gibi

kara geymiş kākülün

baḥt-ı siyeh-kārum gibi

2. haste:**Gazel 211**

Mısra: 8

*İtikadı bozuk;**günahkar; insanın**hakikati görmesine mani**olan perde.*

metrük olundı 'ādet-i

ihsān-ıla kerem

buḥl-ile haste oldı cihān

halkına rüsüm

3. hastenün:-nün**Gazel 166**

Mısra: 3

*Sağlığı yerinde**olmayan, bir hastalığa**yakalanmış; keyifsiz. II**Âşık.*

bu ne hikmetdür ṭabībā

dāyimā ben hastenün

şerbet-i meydür şifā olsa

mizāc-ı münḥarīf

4. hasteye:-(y)e**Gazel 119**

Mısra: 10

(Aşkından dolayı)

*hasta, perişan (olmuş
âşık).*

cevr-i zamâne bir yaña
bir yañadan firāk
oldı Şihābī hasteye
bunlar havāleler

5. **haste:**

Gazel 171

Mısra: 9

Hasta II Aşk

*derdiyle hasta düşmüş,
âşık.*

göricek haste Şihābī'i
etibbā-yı zamān
didiler 'illet-i 'aşk-ıla bu
bed-hāl ancak

6. **hastedür:-dür**

Gazel 188

Mısra: 5

Hasta II Aşk

*derdiyle hasta düşmüş,
âşık.*

didüm şarāb-ı la'lün için
hastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
erguvān gerek

7. **haste:**

Gazel 251

Mısra: 9

Hasta II Aşk

*derdiyle hasta düşmüş,
âşık.*

egerçi haste 'âşıklar
kapuñda bī-nihāyetdür
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

8. **haste:**

Gazel 252

Mısra: 1

Hasta II Aşk

*derdiyle hasta düşmüş,
âşık.*

hātır-şikeste haste dil-i
mübtelā-y-ise
durmaz cefāyı arturur ol
bī-vefā-y-ise

haste':

1. **haste'i:-i**

Gazel 213

Mısra: 9

Hasta, sayrı,

*rahatsız; zavallı, aciz,
gönlü kırık, çaresiz II
âşık.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī haste'i

hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardır ölüm

haste cān:

1. **haste cān:-um, -uz**

Gazel 132

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Âşığın) yaralı

gönlü.

olmadı hālī zevk-i dil
ıztırābdan
bu varıdan hālāş ola mı
haste cānumuz

haste cism:

1. **haste cism:-e**

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hasta vücut.

mest olduğunca merdüm-
i çeşmüñ o gamzeden
ben haste cisme hışm u
ğazabla bıçağ çeker

haste dil:

1. **haste dil:-ler**

Gazel 299

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Hasta, yaralı gönül.

II Âşık kimse.

haste diller oldu
nāzuñdan behey zālim
belāña

āfītāb-ı cān oldu bu
‘uşşākuña nāz olmadı

2. haste dil:

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Hasta, yaralı gönül.

II Âşık kimse.

nāfi‘ mi olur eşribe ey
cem‘-i eṭibbā
ben haste dile şurb-ı
hum-ı bādeden olsa

3. haste dil:-e

Kaside 11

Mısra: 21

Kelime Tipi: -
Hasta, yaralı gönül.

Şihābi haste dile kıl ‘ilāc
şefkatüñi
gelince dār-ı şifā-yı
kapuña kalb-i veci‘

haste-i ‘aşk ol:-

1. **haste-i ‘aşk ol:-mag,**
-a

Gazel 224

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Aşk hastası olmak.

şu deñlü haste-i ‘aşk
olmağa māyil-durur hātır
‘ilac-içün ṭabībā çekme
zahmet қо helāk olsun

haste-i bī-çäre:

1. haste-i bī-çäre:

Gazel 94

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Çaresiz, şifasız

hasta.

Şihābī ol ṭabīb-i cān u dil
hātırım şordı
didi ey haste-i bī-çäre
hālūñ ne şafālıklar

haste-i ‘ışk:

1. haste-i ‘ışk:-a

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Aşk yorgunu II aşk

hastası.

lebūñ hakkında oldu āyet-
i fihi-şifā nāzil
ṭabībüm haste-i ‘ışka
müdāvā eyle ahyānā

2. haste-i ‘ışk:

Gazel 42

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Aşk yorgunu II aşk

hastası.

n’eylesin haste-i ‘ışk
olana dāvī-i ṭabīb
şerbet-i la‘lūñi şāfi bilür
ehl-i lezzāt

hasūd:

1. hasūduñ:-uñ

Gazel 126

Mısra: 1

Hasetçi, düşman ll
Rakip.

hasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyim üstühān düşmez

hat:

1. haṭından:-iñ, -dan

Gazel 208

Mısra: 1

Sevgilinin

*yüzündeki ince ayva
tüyleri.*

haatından haatırurum hayli
perîşân-idi dil pür-ğam
kad-i bālāsı üstinde belā
üzre belā pürçem

2. **haatun:-uñ**

Gazel 5

Mısra: 7

(sevgilinin

*yanağındaki) ince tüyler,
ayva tüyleri; yazı.*

şafha-i hüsnüñ şahîh iken
haatun
yazdı çok harf-i gâlat
kıldı haata

3. **haat:**

Gazel 7

Mısra: 1

Ayva tüyü. II hat

yazısı.

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
haat sûre-i rahmān aña
başda bismi'llāh yazmış
kaşuñı yezdān aña

4. **haat:-ı**

Gazel 42

Mısra: 1

Sevgilinin

yüzündeki ayva tüyleri.

lebi üstinde nigāruñ haatı
rāh-ı zulmāt
şora bulunur anda dilā āb-
ı hayāt [vb]

5. **haat:**

Gazel 110

Mısra: 9

(Sevgilinin

*yanağındaki) ayva
tüyleri.*

dil almağa komış çok
hāller haat zîr-i zülfünde
kemān almış ele eydür
kemīn olmuş nihān [yer
yer]

6. **haat:**

Gazel 195

Mısra: 8

(Sevgilinin

*yanağındaki) ayva
tüyleri.*

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra'nādur kim

gül beden gönca dehen
gāliye haat müşgīn hāl

7. **haatun:-uñ**

Gazel 154

Mısra: 1

(Sevgilinin

*yanağındaki) ince tüyler,
ayva tüyleri.*

haatun ki gülşen-i

haddünde oldı taze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre hıyāz

8. **haatun:-uñ**

Gazel 230

Mısra: 5

(Sevgilinin

*yanağındaki) ince tüyler,
ayva tüyleri.*

halk içinde güft-u-gū

olsa haatun geldi deyü

hüsnüñe kılca haatā

gelmez o kāl ü kıylden

9. **haat:**

Gazel 265

Mısra: 5

(Sevgilinin

*yanağındaki) ince tüyler,
ayva tüyleri.*

levḥa-i ḥüsnüñ üzre
n'eyledi ḥaṭ
şimdi hep mu'teber olan
sāde

hat ki cebhe tevekkülün

każā-rest yevşet:

1. ḥaṭ ki cebhe
tevekkülün każā-rest
yevşet:

Gazel 47

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Alın yazısı ki

*kazadan olduğuna
tevekkül etmeli.*

ḳadrī ḥayru şerr heme
bīnī her-çend
ḥaṭ ki cebhe tevekkülün
każā-rest yevşet

haṭ u ḥāl:

1. ḥaṭ u ḥāl:

Gazel 203

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*Yanağındaki ben ve ayva
tüyleri.*

ḥaṭṭ-ı ḳudretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u

ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭāṭlar varup
alur andan mişāl

hatā:

1. ḥaṭā-y-ıla:--y, --ıla

Gazel 273

Mısra: 4

Yanlış, yanlışlık.

Çīn-i zülfinden ḥaberdār
olmağa miskīn şabā
gitti misk-içün Ḥaṭā-y-ıla
Ḥotandan cānibe

2. ḥaṭāyıla:-y, -ıla

Kaside 2

Mısra: 27

Yanlış, yanlışlık.

işimüz sehv ü ḥaṭāyıla
ma'āsīdür hep
ḳanı a'māl-i şalāḥ ü ḳanı
zühd ü ṭā'āt

3. ḥaṭāsına:-sı, -n, -a

Gazel 166

Mısra: 10

Suç, günah, kusur.

cürmi bī-ḥaddür
Şihābīnūñ kerīmā ḳıl 'aṭā
afv ider Mevlā ḥaṭāsına
ḳul olsa mu'terif

4. ḥaṭāda:-da

Gazel 267

Mısra: 9

*Kusur, yanlışlık,
yanlış.*

ey Şihābī nāfe-veş
'ömrüm ḥaṭāda geçdi āḥ
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

5. ḥaṭā:

Gazel 251

Mısra: 1

*Doğru olmayan şey;
yanlış, yanlışlık; kusur.*

kitab-ı ḥüsne zīnetdür
ḥaṭā yok ḥaṭṭ-ı dilberde
bilinmez şüret-i ma'nī
ḥuṭūṭ olmasa defterde

6. ḥaṭā:

Kaside 15

Mısra: 17

*(Ar.) Aslına uygun
olmayan, doğru olmayan
şey; yanlış, yanlışlık.*

bizden ḥaṭā vü ma'şiyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefḳatūñ ey
eşrefe'l-verā

hatā gel:-**1. haṭā gel:-mez-z****Gazel 230**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hatalı sözler sarf**etmek.*

halk içinde güft-u-gū

olsa haṭuñ geldi deyü

hüsnüñe kılca haṭā

gelmez o kāl ü kıylden

2. haṭā gel:-mez**Gazel 186**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yanlış yapmak,**kusur işlemek.*

hüsnüñe kılca haṭā

gelmez қо haṭṭ-ı

‘anberüñ

minnetüñ çekmek saña

lāyık mı cānā berberüñ

hatā kıl:**1. haṭā kıl:-dı****Gazel 5**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hata yapmak,
yanılmak.*

şafha-i hüsnüñ şahṭh iken

haṭuñ

yazdı çok ḥarf-i ḡalaṭ

kıldı haṭā

2. haṭā kıl:-du, -gı**Kaside 5**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hata etmek, yanlış
yapmak, günah işlemek.*

luṭf-ı kemāl-i zātuñı ‘abd

idicek penāh

nokşān virür mi kılduḡı

haṭā saña

hātem:**1. hātem:****Gazel 151**

Mısra: 6

*Mühür (
Peygamberlik mührü).*

mühr-i nübüvvetüñ ki

odur Hātem-i Şerīf

oldı muḥabbet āyeti ol

hātem üzre faşş

2. hātemden:-den**Gazel 212**

Mısra: 2

*Mühür, üstü**mühürlü yüzük.*

götürüp ayaḡı meclisde

cām-ı Cemden el

çekdüm

Süleymānlık işin ḥatm

eyledüm hātemden el

[çekdüm]

3. hātemden:-den**Kaside 14**

Mısra: 6

*Mühür, üstü**mühürlü yüzük.*

nübüvvet mührini mehr-

ile ḥaḡ urmasa zahrında

Süleymān şavvetine bu

şeref olmazdı hātemden

4. hātem:**Gazel 208**

Mısra: 6

*Mühür, üstü**mühürlü yüzük (Hz.**Süleyman'ın**yüzüḡü/mührü).*

dehānı mühr-i mu‘cizdür

bugün eyyām-ı hüsnünde

şeref vermiş-durur güyā

Süleymān devrüñe hātem

hâtem-i şerîf:**1. hâtem-i şerîf:****Gazel 151**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şerefli Hatem.

mühr-i nübüvvetüñ ki
odur Hâtem-i Şerîf
oldı muhabbet âyeti ol
hâtem üzre faşş

hat-ı müşgîn:**1. hat-ı müşgîn:-i****Kaside 23**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin misk
kokulu ayva tüyleri.*

tutdı hat-ı müşgîni
kenârını 'izâruñ
zînet-ger olur taraf-ı
gülistâna benefşe

hat-ı ruhsâr:**1. hat-ı ruhsâr:-uñ****Gazel 59**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)**yüzündeki ayva tüyleri.*

eyleyelden hat-ı ruhsâruñ
hurûc
baş kesilüp hîç sorulmaz
oldı şüc

hatîb:**1. hatîb:****Gazel 41**

Mısra: 2

*Ar. Hitap eden, öğüt
veren, söz söyleyen. II
Cuma ve bayram
namazından önce
camilerde hutbe okuyan
kimse.*

şâha çıkmış câmi'-i
gülşende söyler 'andelîb
şanasın bālâ-yı
minberden hitâb eyler
hatîb

hâtır:**1. hâtırum:-um****Gazel 94**

Mısra: 9

Durum, vaziyet.

Şihâbî ol tabîb-i cân u dil
hâtırum şordı

didı ey haste-i bî-çâre
hâlûñ ne şafâlıklar

2. hâtıruma:-uma**Gazel 247**

Mısra: 3

*Gönül, kalp; akıl,
zihin.*

hâtıruma gelür perîşânlık
yâr kâkûl tağıtsa şâne-y-
le

3. hâtırımuñ:-ım, -uñ**Gazel 309**

Mısra: 4

Gönül.

şâh-ı gam geldi cülûs
etdi serîr-i qalbe
ol-imîş hâtırımuñ bā'îş-i
mesrûrlığı

4. hâtırum:-um**Gazel 208**

Mısra: 1

Gönül, duygu, his.

hatından hâtırum hayli
perîşân-idi dil pür-gam
kad-i bālâsı üstinde belâ
üzre belâ pürçem

5. **hâtırûn:-uñ****Gazel 175**

Mısra: 7

*Gönül, gönülde
olan his.*

hâtırûn mir'âtını dâyim
mücellâ kılmaga
pâk-bâz ol her nazar
âyîne-i ruhsâra bak

6. **hâtır:****Gazel 211**

Mısra: 3

(Âşığın) gönlü.

hâtır yıkıldı hâne-i fânî
cihân gibi
şöyle harâba vardı ki oldı
mağâm-ı bum

7. **hâtır:****Gazel 224**

Mısra: 5

(Âşığın) gönlü.

şu deñlü haste-i 'aşk
olmağa mâyil-durur hâtır
'ilac-içün tabîbâ çekme
zahmet kı helâk olsun

8. **hâtırımdan:-um, -
dan****Gazel 100**

Mısra: 10

Gönül, gönülde

*olan his. II Düşünme ve
hafıza kuvveti, zihin,
fikir, akıl.*

kâkül-i dildâre
tolaşmağdadur gönlüm
benüm
ey Şihâbî hâtırımdan
yine bir sevdâ geçer

hâtır evrâkı:1. **hâtır evrâkı:-n, -da****Gazel 158**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül sayfası. II
Aşığın gönlü.*

hâtır evrâkıında mahv
olmaz hayâl-i hatt-ı yâr
didi "kemal küll 'ilmi
leys fî el-kar tās femâ"

hâtıra:1. **hâtıra:****Gazel 263**

Mısra: 3

*Unutulmayan,
akılda kalan şey.*

gönülde hâtıra oldukça
fıkr-i vuşlat u firkat
firâkıında vişâle irerin
hicre visâlinde

hâtırâ it:-1. **hâtırâ it:-mez****Gazel 53**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ezberlemek,
hatırlamak, akla
getirmek.*

degül hâlî ta'abdan
tâlibân-ı devlet-i dünyâ
huzûr ehlidür itmez
hâtırâ hergiz gedâ devlet

hâtır-ı mahzûn:1. **hâtır-ı mahzûn:****Kaside 22**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hüzünlü gönül.

hüsn-i Yûsuf gibi bir gül
gamını çekmekden
kalb-i Ya'kûb-şîfat hâtır-
ı mahzûn lâle

hâtır-ı vîrânum:

1. **hâtır-ı vîrānum:-uñ****Gazel 172**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yıkılmış, üzgün
gönül.*

her yeri 'ālem sarayınıñ

'imāret olmadı

hey dirîgā hâtır-ı

vîrānumuñ mi 'mārı yok

hâtır-şikeste:1. **hâtır-şikeste:****Gazel 252**

Mısra: 1

*Gönlü kırık,
gücenik.*

hâtır-şikeste haste dil-i

mübtelā-y-ise

durmaz cefāyı arturur ol

bî-vefā-y-ise

hatm eyle-:1. **hatm eyle-:-dū, -m****Gazel 212**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Tamamlamak, sona
erdirmek, bitirmek.*

götürüp ayağı meclisde

cām-ı Cemden el

çekdüm

Süleymānlık işin hatm

eyledüm hâtemden el

[çekdüm]

hatt:1. **hattına:-ı, -n, -a****Kaside 13**

Mısra: 35

Ayva tüyü.

kitāb-ı hüsni mu'ciz

hattına ve's-şems

zerhaldur

kemāl-i zāt-ı paki hulk-ı

hüsni-ile mükemmeldür

2. **hattuñ:-uñ****Gazel 72**

Mısra: 3

*(Sevgili'nin)**yüzündeki ayva tüyleri.*

lebleriñ 'isî-i şānî vü

hattuñ sāye-i Hızır

ruhlarıñ Yūsuf-ı Mısr

oldı zebānuñ Dāvūd

3. **hattum:-um****Gazel 218**

Mısra: 7

*(Sevgilinin**yanağındaki) ayva**tüyleri.*

Hızır hattum rūh bahşum

āb-ı hayvān meşrebüm

zülf-i zulmātum ruh-ı

āyine' -i İskenderüm

4. **hattı:-ı****Gazel 70**

Mısra: 6

*(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.*

cān u dile cefā-y-ıla cevır

itse vechi var

yüz virür oldı toğrısı

hattı ile hāle [ruh]

5. **hattuñ:-(u)ñ****Gazel 156**

Mısra: 5

*(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.*

la'lüñ üzre hāl ü hālüñ

üzre hattuñ gören

āteşe yanmaz semender

gör ki batmaz āb-ı bat

6. **ḥaṭṭuñ:-(u)ñ****Gazel 198**

Mısra: 2

(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.

olmadın ‘uḳde-i zülfüñle
göñül müşkili ḥall
mürğ-i cān şaydı için
kurdı ḥaṭṭuñ dām-ı ecel

7. **ḥaṭṭuñ:-(u)ñ****Gazel 205**

Mısra: 3

(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.

zāhir oldı şafḥa-i
ḥüsnünde ḥaṭṭuñ dostum
ṭayy olunup defter-i
‘ömrüm baña irdi ecel

8. **ḥaṭṭuñ:-(u)ñ****Gazel 228**

Mısra: 11

(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.

görelî gül-zār-ı ḥaddüñ
üzre ḥaṭṭuñ sebzesin
ne gülîstān meyli var

göñlümde ne seyr-i
çemen

9. **ḥaṭṭuñ:-(u)ñ****Gazel 272**

Mısra: 1

(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.

resm olunsa n’ola ḥaṭṭuñ
ruh-ı mehtāb üzere
naḳş ider şun’-ıla
naḳḳāş-ı ezel āb üzere

10. **ḥaṭṭuñ:-(u)ñ****Gazel 278**

Mısra: 1

(Sevgilinin
yanağındaki) ayva
tüyleri.

sākī getürdi lā’lüne
ḥaṭṭuñ benefşe’i
sen de kebābı şīşe қо pür
eyle şīşe’i

11. **ḥaṭṭuñ:-un****Gazel 103**

Mısra: 5

Çizgi, yazı. II
Sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüyleri.

vird ider dil muşḥaf-ı
ḥüsnünde ḥaṭṭuñ āyetin
şanasın kim “süre-i ve’l-
leyl”i Mecnūn okur

hattāt:1. **ḥaṭṭātılar:-lar****Gazel 203**

Mısra: 2

*Hat sanatıyla
uğraşan kişi.*

ḥaṭṭ-ı kudretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u
ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭātılar varup
alur andan mişāl

hatt-ı ‘adem çek:-1. **ḥaṭṭ-ı ‘adem çek:-di****Gazel 73**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yokluk/hiçlik çizgisi
çekmek. II Varlık
aleminden vazgeçmek,
masivayı terk etmek. II
Silme, Yazılmış olanı
silme, yok etmek.*

sicill-i hestīye çekdi
Şihābī ḥaṭṭ-ı ‘adem

gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu hâle şühüd

hatt-ı 'anber:

1. hatt-ı 'anber:-üñ

Gazel 186

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Amber

*kokusu saçan ayva
tüyleri. II. Amber gibi
çok güzel koku saçan
ayva tüyler.*

hüsnüñe kılca haṭā

gelmez қо hatt-ı

'anberüñ

minnetüñ çekmek saña

lāyık mı cānā berberüñ

hatt-ı 'arız:

1. hatt-ı 'arız:-ı

Kaside 23

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

yanağındaki ayva tüyleri.

olınca hatt-ı 'arızı zülfine

berāber

eyledi çemen sünbülünü

şāna benefşe

hatt-ı 'avf:

1. hatt-ı 'avf:-ı

Gazel 182

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mazur görme,

bağışlama yazısı. II

Bağışlama kalemi.

rahm it Şihābī 'āşiye ey

ḳātib-i ḳazā

gel hatt-ı 'avfı defter-i

cürm ü günāha çek

hatt-ı cānān:

1. hatt-ı cānān:-ı

Gazel 286

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva

tüyleri.

hatt-ı cānānı görüp

gönlümüze ğam düşdi

güneşe erdi küsūf u mehe

mātem düşdi

hatt-ı dilber:

1. hatt-ı dilber:-de

Gazel 251

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva

tüyleri.

kitab-ı hüsne zīnetdür

haṭā yok hatt-ı dilberde

bilinmez şūret-i ma'nī

huṭūṭ olmasa defterde

2. hatt-ı dilber:

Gazel 306

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin ayva

tüyleri.

hatt-ı dilber levhā-i

hüsne ḳalem n'eyler

çeküp

mu'teberdür şimdi her

masnū' uñ ey dil sādesi

hatt-ı dildār:

1. hatt-ı dildār:

Gazel 170

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül alan

sevgilinin ayva tüylü

güzel yüzü.

hatt-ı dildār üzre

tağılduḳça ḳākül her

taraf

zînet etdi der gören gül-
zârı sünbül her taraf

hatt-ı ğubâr:

1. **hatt-ı ğubâr:-a**

Gazel 33

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gubari hat. II

*Sevgilinin yanağındaki
ayva tüyleri.*

hatt-ı ğubâra dökse ‘arağ
ol gül-i tarı
zî şun‘-ı şânî‘i ki olur âb-
gil gül-âb

2. **hatt-ı ğubâr:**

Gazel 272

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gubari hattı. II

*Sevgilinin yüzündeki ince
ayva tüyleri.*

berg-i hüsnine ‘aceb
düşdi hatt-ı ğubâr
toz kondurmaz-iken ol
gül-i sîrâb üzere

hatt-ı günâh:

1. **hatt-ı günâh:-uñ**

Rübai 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Günahları, günah

yazısı.

mağfûr oluben levh‘-i

haţâdan be Şihâbî

ümîd odur hak olına

hatt-ı günâhuñ

hatt-ı hadd-i dilber:

1. **hatt-ı hadd-i dilber:**

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

yanağındaki ayva tüyleri.

ey hatt-ı hadd-i dilber

böyle fesâda yer yok

yok yerde toz kıparma

bu gird-bâda yer yok

hatt-ı haţâ:

1. **hatt-ı haţâ:**

Kaside 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hata'nın yazısı.

levh-i a‘mâle yazıldı

meger ol hatt-ı haţâ

bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lâyük ola

hatt-ı hażrâ:

1. **hatt-ı hażrâ:-ñ, -ıla**

Gazel 269

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin

*yüzündeki) Ayva tüyü
yeşilliği. II Ayva tüyleri.*

hatt-ı hażrâñ-ıla la‘lüh

sebz ü şîrîn olmada

hadd-i gül-günüñla

çehreñ şurh u rengîn

olmada

hatt-ı kudret:

1. **hatt-ı kudret:-dür**

Gazel 203

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kudret kalemi,

kudret yazısı. II Kur‘ân-ı

Kerim yazısı. (Yazının

güzelliği, mükemmelliği

bağlamında sevgilinin

yüzündeki ayva tüyleri

ile ilişki kurulmuştur.).

hatt-ı kudretdür

cemâlinde o mâhuñ haţ u

hāl
şimdi hep hattâtlar varup
alur andan mişāl

hatt-ı la' l:

1. hatt-ı la' l:-üñ

Gazel 56

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
dudağındaki ayva
tüyleri.*

hatt-ı la' lüñ olupdur
dāde-giryān olmağa bā'is
ciger-hūn
olmasundandır yaşum
kan olmağa bā'is

2. hatt-ı la' l:

Gazel 283

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
dudağındaki ayva
tüyleri.*

hatt-ı la' lüñ iki cān-baḥş
mısrā'
nuḳatdur ḥāller mūlar
ḥurūfi

3. hatt-ı la' l:-üñ

Kaside 20

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kırmızı
dudağının üzerindeki
ayva tüyleri.*

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la' lüñ bulur neṣ ü nümā
kim çemen olur tarī
yağdukça bārān-ı bahār

hatt-ı leb-i dilber:

1. hatt-ı leb-i dilber:

Kaside 23

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
dudağının etrafındaki
ayva tüyleri.*

dilden bu gice düşmedi
hatt-ı leb-i dilber
eglence idi meclis-i
'irfāna benefşe

hatt-ı mu'anber:

1. hatt-ı mu'anber:

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Amber kokulu hat.

*II Sevgilinin yüzündeki
amber kokulu ayva
tüyleri.*

ebr-i āhum güneşüñ
çehresine virdi küsūf
ruḥ-ı dilber ideli hatt-ı
mu'anber peydā

hatt-ı müşgîn-i beyāz:

1. hatt-ı müşgîn-i beyāz:-a

Gazel 267

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Misk
kokulu beyaz ayva
tüyleri.*

hatt-ı müşgîn-i beyāza
gelmedin çıkdı ḡalaṭ
müşkil oldı ḳaldı bu
sehv-i ḳalem kādū siyeh

hatt-ı sevdā:

1. hatt-ı sevdā:-(y)ı

Gazel 142

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin
yanağındaki) yeni çıkmış
ayva tüyleri. II Masiva,
insanı Allah'tan*

*uzaklaştıran her şey
(tasavvufi bağlamda).*

bil seni iy dil “sevād
veche fi’ d-dāreyn” ider
ḥaṭṭ-ı sevdāyı gel eyle
levḥ-i ḥāṭırdan tırāş

ḥaṭṭ-ı tezvīr-i cüvānān:

1. ḥaṭṭ-ı tezvīr-i

cüvānān:

Gazel 169

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Genç delikanlıların
yalancı ayva tüyleri. II
Taze sevgilinin âşığı
kandıran, tuzağa
düşüren ayva tüyleri.*

sāde diller da‘vī-i ‘ışkı
ferāgat eylemez
olmayınca ḥaṭṭ-ı tezvīr-i
cüvānān ber-ṭaraf

ḥaṭṭ-ı yākut-ı leb:

1. ḥaṭṭ-ı yākut-ı leb:-i

Gazel 267

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Yakut
gibi kırmızı dudağı ve
ayva tüyleri.*

ḥaṭṭ-ı yākut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurḥ
cebhe ü ‘arız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

havāle:

1. ḥavāleler:

Gazel 119

Mısra: 10

*Sıtma II Aşk
hastalığı.*

cevr-i zamāne bir yaña
bir yañadan firāk
oldı Şihābī ḥasteye
bunlar ḥavāleler

2. ḥavāle:

Gazel 253

Mısra: 4

*Bir durumu
başkasına devretme,
başkasının
sorumluluğuna bırakma.*

ben niçe vām-ı cām-ı
mey etmeyem edā
k’oldı ḥavāle sāki-i
bezm-i bahār-ise

havāle ol:-

1. ḥavāle ol:-ur, -sa

Gazel 64

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönderilmek,
fırlatılmak.*

Şihābī devr gamından
olurdum ol dem emīn
olursa sāki elinden yaña
ḥavāle kadeḥ

havf:

1. ḥavf-ıla:--ıla

Gazel 96

Mısra: 6

Korku, endişe.

şehbāz-ı āhum eylese
gökyüzine hücum
rū-yı zemīne ḥavf-ıla
perr-i hümā düşer

2. ḥavfı:-ı

Gazel 168

Mısra: 1

Korku, korkma.

ḥavfı koyup eylersem
sultān-ı ‘aşk-ıla meşāff
yā gıyās el-müstegsīn
mencā mimma naḥaf

havf çek:-

1. **ḥavf çek-:-mez****Kaside 18**

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Korku**duymak.Korkmak.*

ḥavf çekmez mi kim
faẓl-ı ḥüdā olsa penāh
‘arz-ı taḳṣīr iderem
dergehe ben rūy-ı siyāh

ḥavf ü recā:1. **ḥavf ü recā:-da****Kaside 5**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

ḥavf ü recāda eylerem
ümmīd ‘afvuñı
yokdur egerçi bā‘iṣ-i
ḥavf ü recā saña

ḥavlī-i bāğ-ı ḥayāt:1. **ḥavlī-i bāğ-ı ḥayāt:****Kaside 1**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Hayat

*bağının/bahçesinin
avlusı.*

ḥalarıdur ḥavlī-i bāğ-ı

ḥayāt

nūnı-durur ḥavz-ı kerem

çekme bīm

ḥavrā:1. **ḥavrā:****Gazel 92**

Mısra: 6

*Ahu gözlü kadın,
kız. Cennetteki Huri adı
verilen kızlar.*

‘ālemüñ āsāyişi maḥbūb
ile maḥbūbedür
cennetüñ ārāyişi ğilmān
ü ḥavrā birledür

2. **ḥavrā:****Kaside 24**

Mısra: 32

*Ahu gözlü kadın,
kız. Cennetteki Huri adı
verilen kızlar.*

ğoncalar oldu çünān
çemen içre ğilmān
şaçı vechine dökülmüş
gibi ḥavrā sünbül

ḥavza:1. **ḥavzada:****Kaside 1**

Mısra: 19

*Suları aynı deniz,
göl ve nehre akan, dağ
veya tepelerle
sınırlandırılmış kara
parçası.*

yaşı sefine olup ol
ḥavzada
andan olur ‘āleme feyz-i
raḥīm

ḥavz-ı kerem:1. **ḥavz-ı kerem:****Kaside 1**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Kerem havuzu. II**Bağışlanma havuzu.*

ḥalarıdur ḥavlī-i bāğ-ı
ḥayāt
nūnı-durur ḥavz-ı kerem
çekme bīm

ḥāy:1. **ḥāy:****Gazel 45**

Mısra: 4

*Aman, medet,
eyvah. II Hey, ey.*

yyüüp içer deyü ta 'n
eyleme her-bār rindāne
dilerseñ sen de mey iç
hāy ekl-i mālī evkāf it

2. hāy:

Gazel 66

Mısra: 7

"Ey" manasında
kullanılan hitap sözcüğü.

hāy di ki edti zālīm
ğamzeñ beni helāk
mazlūma zecr u qahr-ıla
bu zulmdür şarīh

hāy hūy:

1. hāy hūy:-ı

Gazel 315

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Gürültü, patırdı,
karışıklık, kargaşa.

Şihābiyā bir iki günde
'ömr-i fānī için
bu tımtıraş-ı havādiş
nedür bu hūy bu hāy

hayā ol-:

1. hayā ol-:

Gazel 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Utanmak, utanır
vaziyette olmak.

şāh-ı mülk-i fāka vü fakr
olagör dervīş gel
hilm-ile ammā hayā
olmak gerek 'ādet saña

hayāl:

1. hayāli-y-le:

Gazel 114

Mısra: 9

Aslı olmadığı halde
zihinde kurulan şey, düş.

iy Şihābī bir güzel derzī
hayāli-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

2. hayāl:

Kaside 18

Mısra: 16

Aslı olmadığı halde
zihinde kurulan şey, düş.

mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām
zūlf ü rūḥ fikr ü hayāl
baña şubḥ ıla şām

3. hayālün:-ün

Gazel 11

Mısra: 12

Bir kişi veya
nesnenin zihinde beliren
sureti II sevgilinin
belinin zihinde beliren
sureti.

gayrı naşşına maḥāl
olmak muḥāl
göñlümi tıtdı hayālün
cā-be-cā

4. hayālīne:-i, -n, -e

Gazel 34

Mısra: 9

Hayal, düş;
sevgiliyi düşünmek.

bir hāl ü ḥaṭ hayālīne
oldı Şihābī ḥāk
pīşānisinde böyle-y-imiş
naşş-ı mā-keteb

5. hayālī:-i

Gazel 10

Mısra: 9

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

dilden hayālī zūlf ü ḥaṭuñ
çıkmaya ebed
ḥāk-i vücūd ma 'reke-i
mūr ü mār ola

6. ḥayālūñ:

Gazel 20

Mısra: 4

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

ḥvāba geldiyydüm henüz
āṣārı peydā olmadın
māni 'in-nevm almağı
kıldı ḥayālūñ ibtidā

7. ḥayālī:-i

Gazel 98

Mısra: 5

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

kākülūñ sevdāsınuñ cānā
ḥayālī başdan
dilde bir tül-i emel
müşkil taḥayyüldür gider

8. ḥayālūñ:

Gazel 120

Mısra: 9

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

āteş-i hicr yār-ıla şebde
Şihābī āhumuñ
gözde ḥayālūñ olmasa
cāyı anuñ türāb olur

9. ḥayālūñ:

Gazel 201

Mısra: 6

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

ğam leşkeri yağmalar-ıdı
cümle cihānum
olmasa ḥayālūñ ḥaşemi
kalb-ile yek-dil

10. ḥayālī:-i

Gazel 221

Mısra: 6

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

egerçi dūr-i mehcūr
olmuşuz zībā cemālinden
hele tenhā kırmaz dilde
ḥayālī müstedām olsun

11. ḥayālūñ:

Gazel 259

Mısra: 5

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

ḥayālūñ merdümü
çıkmadı cānā baḥr-i
çeşmümden
yaşum cevherlerin
çıkarmağ-ıçün kıldı
deryāda

12. ḥayāl:

Gazel 207

Mısra: 1

Aslı olmadığı halde
zihinde kurulan şey, düş
|| Faydasız, boş.

'ayn-ı ākla görünür 'ālem
ḥayāl
'aks-i mir'āt oldu yā
'ayn-ı zılāl

13. ḥayālūñden:-üñ, -
den**Gazel 20**

Mısra: 8

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
ḥvābdan geçti velī
olmaz ḥayālūñden cüdā

14. ḥayālūñden:-üñ, -
den**Gazel 280**

Mısra: 8

(Sevgilinin) hayali,
düşüncesi.

keşret ü vahdetde sesin
gönlümüñ endişesi
olmadı hālī hayālūñden
hālā ü der-melā

15. **hayālūñle:-üñ, -le**

Gazel 20

Mısra: 12

(Sevgilinin) hayali,

düşüncesi.

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
hıvābumı
var gibi cānā hayālūñle
ezelden mācerā

hayālāt:

1. **hayālāt-ıla:-ıla**

Gazel 220

Mısra: 9

Hayaller (şiirdeki

ince manalar

bağlamında).

sözi iletirdi kemāline
hayālāt-ıla çün
tarz-ı naẓm içre Şihābī
ola gibi Selmān

2. **hayālāt:**

Gazel 172

Mısra: 9

Hayaller.

şa‘r-ı ğarrāda hayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

hayāl-i çeşm:

1. **hayāl-i çeşm:-üñ, -i**

Kaside 25

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

gözünün hayali.

hayāl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velī remzi duyulup
korkarın başda çıkar
nergis

hayāl-i dilber:

1. **hayāl-i dilber:**

Gazel 231

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül alan

sevgilinin hayali.

gönülde ey hayāl-i

dilber bir nazar gitmese

[vb]

gözüm gehvāresinde
hāşıl olmuş bir bebedsin
sen

hayāl-i dilrübā:

1. **hayāl-i dilrübā:**

Gazel 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül alan

sevgilinin hayali.

rehrevān-ı hıvāba
rehzendür hayāl-i dilrübā
uyur ardınca uyanık
olmasun yā Rabbenā

hayāl-i hām:

1. **hayāl-i hām:**

Gazel 275

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gerçekleşmeyecek

hayal, boş hayal.

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raķīb
bak şol etdüğü hayāl-i
hām ü fikr-i fāsıde

hayāl-i hatt-ı vār:

1. **ḥayāl-i ḥaṭṭ-ı yār:****Gazel 158**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ayva
tüylerinin hayali.*

ḥāṭır evrākında maḥv
olmaz ḥayāl-i ḥaṭṭ-ı yār
didi “kemal küll ‘ilmi
leys fī el-kar ṭās femā”

haval-i hāvb:1. **ḥayal-i ḥāvb:-dan****Gazel 233**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hayal uykusu. II
Rüya.*

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihabī ḡaflete
aç gözünü di ne gördün
bu ḥayal-i ḥāvbdan

2. **ḥayal-i ḥāvb:-dan****Gazel 234**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hayal uykusu. II
Rüya.*

şeyḥ geçmez rüz-ı şeb
şevk-i vişāl-i şābdan

geçdi ‘ömri dahı göz
açmaz ḥayal-i ḥāvbdan

hayāl-ı hüsn:1. **ḥayāl-ı hüsn:-ün****Gazel 20**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzelliğin hayali.

dün gice ne ḥvāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi ḥvāb
görünen ancak ḥayāl-ı
hüsnün oldu dilberā

hayāl-i hvāb:1. **ḥayāl-i ḥvāb:-a****Gazel 20**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Uyku hayali, düş,
rüya.*

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir ḥayāl-i ḥvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

hayāl-i vaşl:1. **ḥayāl-i vaşl:-uñ, -ıla****Gazel 140**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgiliye

kavuşmanın hayali.

ḥayāl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevāya heves
meāl-i saltanat olmuş o
bir gedāya heves

hayāl-i zill:1. **ḥayāl-i zill:****Gazel 53**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gölge oyunu II
Gölgenin sureti.*

Şihābī ‘ārif-i billāh ol
iste devlet-i bākī
ḥayāl-i zill mişālī
mużmaḥilldür bu fenā
devlet

hayālün şāhı:1. **ḥayālün şāhı:-nuñ****Gazel 122**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin hayalinin
padişahı.*

göñül tahtı hayālūñ
şāhinuñ her dem
konağıdur
hubāb-ı eşk-i pür-hūnum
anuñ gül-gün otağıdur

hayam-ı cār-yār:

1. hayam-ı cār-yār:

Kaside 16

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dört halife.

şāh-ı şer'ūñ şevketin
göstermek için 'āleme
cār-bāliš üzre kuruldı
hayam-ı cār-yār

hayāt:

1. hayāt:

Gazel 14

Mısra: 7

(Ar.) Doğumdan

*ölüme kadar geçen süre,
yaşanan, yaşanmakta
olan veya ileride
yaşanacak zaman, ömür.*

oldukça hayāt eksük
artar dün ü gün 'ışkuñ
fî hecr mażī 'ömri ve el-
şevk kemā kânā

hayāt bul-:

1. hayāt bul-:-ur

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Canlanmak, taze

can bulmak.

lebleriñ zıkr eylesem dil
mürdesi bulur hayāt
'ālem-i cāndur baña sen
cān-ı 'ālemden murād

hayāt ver-:

1. hayāt ver-:-di

Gazel 260

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Diriltmek, canlılık

vermek.

dem-i 'İsī nefesüñ verdi
hayāt emvāta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrāta

hayāta ir-:

1. hayāta ir-:-sin

Gazel 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Canlanmak, hayat

bulmak.

efendüm hāne' -i dervīşi
me'vā eyle ahyānā
kudūmuñdan hayāta irsin
ihyā [eyle] ahyānā

hayāt-āb-ı huşul:

1. hayāt-āb-ı huşul:-in,

-e

Gazel 50

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Āb-ı hayatın

*kaynağı. II Zulmat
ülkesinde bulunan
ölümsüzlük suyunun
kaynağı.*

hayāt-āb-ı huşūline girüp
Hızr-ile zulmātın
Sikender gibi Ye'cüce
belā sırrını urduñ tut

hayāt-ı cāvidānī:

1. hayāt-ı cāvidānī:

Gazel 263

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sonsuz, ebedî hayat.

dil-i haste şorarsa
leblerüñ remzini ‘ayb
itme
ḥayāt-ı cāvidānī görünür
anun suvālinde

haydar:

1. ḥaydar:

Gazel 167

Mısra: 8

Allah'ın arslanı ||

Hz. Ali.

ğanizesi tîgî-y-la kırdı
rakîbün ḥaylin
zülfiḳār urdı yine kāfere
Ḥaydar şaf şaf

hayf:

1. ḥayflar:-lar

Gazel 260

Mısra: 10

*"Yazık ki, heyhat,
vah!" anlamlarında
kullanılan ünlem.*

geçdi yok yire Şihābī
gelip āvān-ı ‘ömür
ḥayflar ḡaflet-ile zāyi
olan evḳāta

2. ḥayf:

Gazel 306

Mısra: 5

"Eyvah! Yazık!"

*anlamlarına gelen
ünlem.*

ḥayf kim düşdi yetīm-i
tıfl-ı eşküm ayaḡa
kim nazār şehrinün oldur
ḥayli merdüm-zādesi

3. ḥayfdur:-dur

Gazel 185

Mısra: 4

Haksızlık, zulüm.

ḥākden eflāke çıḳdı āhlar
ḥayfdur ‘uşşāḳa yerden
göge dek

hāy-ı hūy:

1. hāy-ı hūy:-ıla

Gazel 311

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ses, gürültü, bağırış
çağırış.*

hāy-ı hūy-ıla gülün
uyḡusın uçurduñ deyi
bülbuli öldürmege gonca
biler peykānını

hāy-ı hūy-ı nāle:

1. hāy-ı hūy-ı nāle:-(s)i- si

Kaside 21

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

*-Sonucu boş çıkan
feryat, inilti.*

gülşen içre ‘andelībün
hāy-ı hūy-ı nālesi
eksük olmadı daḡı faşl
olmamış da ‘vā-yı gül

hāyil ol:

1. hāyil ol:-ur

Gazel 9

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Engel, mâni olmak.

seyr iderdüm ‘ālem-i
‘ulvîde ben ervāḥ-ıla
n’eyleyeyin hāyil olur bu
ḥākden ḳalıp baña

hayl:

1. ḥayl:

Kaside 21

Mısra: 3

At sürüsü, asker.

cünd-i ezhār ile gösterdi
gelüp ḥayl ü ḥaşem

seyre çıkdı gülşene
dārāt-ıla dārā-yı gül

2. **haylin:-i, -n**

Gazel 167

Mısra: 7

*Asker, topluluk
cemaat II Epeyce, çokça.*

ğanizesi tîgî-y-la kırdı
raķībūñ haylin
zülfiķār urdı yine kāfere
Haydar şaf şaf

3. **hayl:**

Kaside 12

Mısra: 4

At, at sürüsü.

mülk-i gam baña
müsellem olalı
leşker-i eşküm durur
hayl ü haşem

4. **hayline:-i, -n, -e**

Kaside 21

Mısra: 26

*Atlı asker, süvâri
takımı.*

gonca-lebler būseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
hayline yağma-yı gül

5. **hayline:-i, -n, -e**

Kaside 25

Mısra: 8

*Atlı asker, süvâri
takımı.*

ķurup otağını şahn-ı
çemen üstinde şāhāne
şükūfe hayline sīm ü
zerini bezl ider nergis

hayli:

1. **hayli:**

Gazel 2

Mısra: 10

*Çokça, epeyce,
oldukça.*

çün kūy-kūy-ı guşşada
depren yere çalıp
hayli cefālar eyledi çarķ-
ı berīn baña

2. **hayli:**

Gazel 21

Mısra: 1

*"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
zarf.*

nāzenīnüm hayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde

müsellemdür nazīr olmaz
aña

3. **hayli:**

Gazel 187

Mısra: 1

*"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
zarf.*

hayli maķbūlüm olupdur
dāğ-ı derdi cānumuñ
yādigāridur anuñ-çün
şaklaram cānānumuñ

4. **hayli:**

Gazel 68

Mısra: 3

*"Çokça, epeyce,
oldukça" anlamında
belgisiz sıfat.*

fārisi'l-hayl geçer hayli o
şūķ-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
gamzeleri baña rimāķ

5. **hayli:**

Gazel 91

Mısra: 8

*"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
sıfat.*

şeftālū yidi dūn gice
meclisde nuql-i mey
zīrā ki anda hayli
güzeller öpüşdiler

6. **hayli:**

Gazel 208

Mısra: 1

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
sıfat.

hātından hātīrum hayli
perīşān-idi dil pūr-ğam
kād-i bālāsı üstinde belā
üzre belā pürçem

7. **hayli:**

Gazel 113

Mısra: 9

"Çokça, epeyce,
oldukça " anlamına
gelen zarf.

haḡ bu kim hayli
muşanna‘dur Şihābī
sözleri
şan‘atında māhir olur
gerçi her şāhib-hüner

8. **hayli:**

Gazel 133

Mısra: 10

"Çokça, epeyce,

oldukça " anlamına
gelen zarf.

zühre çengine kulaḡ
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī hayli erkek
sāzdur diñle ḡopuz

9. **hayli:**

Gazel 301

Mısra: 3

"Çokça, epeyce,
oldukça " anlamına
gelen zarf.

şaçı ‘aḡdini ḡall itmek o
māhuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belāya şāneden ḡayrı

10. **hayli:**

Gazel 306

Mısra: 6

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
sıfat.

hayf kim düşdi yetīm-i
tıfl-ı eşküm ayaḡa
kim nazar şehrinüñ oldur
hayli merdüm-zādesi

11. **hayli:**

Gazel 286

Mısra: 6

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
belgisiz sıfat.

gözlerüm merdümüne
oḡlar urup ḡamzelerüñ
hayli cenk oldı hele bir
iki ādem düşdi

12. **hayli:**

Kaside 8

Mısra: 25

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
belgisiz sıfat.

sālārı hayli mürsel ü
sulṡan-ı enbiyā
cismiyle nūr-ı muṡlaḡ ü
ismiyle Muṡṡafā

13. **hayli:**

Kaside 23

Mısra: 25

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
belgisiz sıfat.

cem‘ oldı ḡülistāna yine
hayli şükūfe

gürzi-y-le olur çāvuş o
dīvāne benefşe

14. hayli:

Kaside 24

Mısra: 3

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
belgisiz sıfat.

gösterür hayli şükûfe-y-
le 'aceb dārānı
kişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

15. hayli:

Kaside 25

Mısra: 11

"Birçok, çok fazla,
epeyce" anlamına gelen
belgisiz sıfat.

yene ceyş-i şitā üstine
ğālib olmağa hayli
bahār ezhārını cem'
eyleyüp leşker çeker
nergis

haylice:

1. haylice:

Gazel 227

Mısra: 9

"Epeyce, oldukça
fazla" anlamlarında zarf.

sözde Şihābī haylice
rengīn edāsı var
bu tıfl-ı tab'-zādeñi
Allah bağışlasın

hayme:

1. haymedür:-dür

Gazel 69

Mısra: 7

Çadır, otağ.

yaşum habābı o mehe
gül-günī haymedür
müjgān-ı hūnīn oldı
anuñ-çün ta'āb-ı sürh

hayr:

1. hayr-ıla:-ıla

Gazel 282

Mısra: 2

İyi, hayırlı, yararlı,
faydalı.

düşnāmuñ-ıla bir añā
'uşşākı iy perī
'aşkuñ yolında hayr-ıla
yād it ölenleri

2. hayr-ıla:-ı, -la

Rübai 2

Mısra: 2

Iyi temenni,
iyilikler.

zāde-i tab'um ki
olmuşdur benüm hayru'l-
halef
hayr-ıla yād olmasına
ādeme bā'ış olur

3. hayr-ıla:-ı, -la

Gazel 11

Mısra: 6

Hayırla, güzellikle.

yarlıgadı gönlümü
düşnām-ı dost
rahmet idüp hayr-ıla
kıldı du'ā

hayr iş:

1. hayr iş:-e

Gazel 192

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Hayırlı iş.

katlūme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā
kim nedendür bilmezem
hayr işe te'hürūñ senūñ

hayr ol:-

1. **ḥayr ol:-a****Gazel 33**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her durumda ve
şartta herkesin katında
iyi ve makbul olanın
olması.*

şüfî şafâ-yı kalb-ıla iç bir
kadeḥ şarâb
şâfî dil ol ki ḥayr ola tâ
saña her şarâb

ḥayra gir:-1. **ḥayra gir:-****Gazel 19**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hayır işlemek, iyilik
etmek, fayda sağlamak.*

getür peygâm-ı yâri
ḥayra gir gel iy şabâ
billâh
şafâ-yı ḥâtır için bir
tesellâ eyle ahyânâ

ḥayrân:1. **ḥayrândur:-dur****Gazel 2**

Mısra: 5

Bir kimse veya bir

*şey karşısında hayranlık
duyan, onu çok beğenen,
takdir eden.*

ḥayrândur bu ḥüsn-ile
ehl-i zamân saña
giryândur bu ḥâl ile ḥalk-
ı zemîn baña

2. **ḥayrânı:-ı****Gazel 287**

Mısra: 8

*Bir kimse veya bir
şey karşısında hayranlık
duyan, onu çok beğenen,
çok takdir eden kimse.*

şoyunup mekke-i
ḥayretde ben ebdâl
oldum
lebûñ esrârınun olalı
gönül ḥayrânı

ḥayrân eyle:-1. **ḥayrân eyle:-di****Gazel 171**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hayranlık
uyandırmak, çok
etkilemek; sarhoş etmek,
kendinden geçirmek.*

lebûñ esrârı eyledi
ḥayrân dedüm (-)
ol ḫalender güzeli didi bu
ebdâl ancak

ḥayrân kal:1. **ḥayrân ḫal:-ur****Gazel 7**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hayran olmak.

câna geçdi sehm-i esrâr-ı
ḡamuñ toyurmadı
sîne de yaram açup ağzın
ḫalur ḥayrân aña

ḥayrân ol:-1. **ḥayrân ol:-up****Gazel 205**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Çok beğenmek II
esrar sarhoşu olmak.*

leblerûñ esrârına ḥayrân
olup ey bî-bedel
fıkr-i zülfüñle gönül
etmekdedür tül-i emel

2. **ḥayrân ol:-up****Kaside 25**

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Çok beğenmek. ||

*Şaşırmak, şaşıırıp
kalmak.*

hevā-yı 'ışk u şevküñle
cünün şahrāsına düşmiş
bahār-ı hüsnüñe hayrān
olup gözün dıker nergis

hayrete düş-:

1. hayrete düş-:

Gazel 276

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok şaşırmak.

hayrete düşe ğam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n'olsa gerekdür beh deye

hayrū'l-beşer:

1. hayrū'l-beşersin:-sin

Kaside 12

Mısra: 21

İnsanların en

hayırlısı || Hz.

Muhammed.

yā nebī hayrū'l-beşersin
şükr kim

ümmetüñ olmışdurur

hayrū'l-ümem

2. hayru'l-beşer:

Gazel 104

Mısra: 10

İnsanlığın en

hayırlısı. II Hz.

Muhammed.

minnet degül mi cānına

halkuñ Şihābiyā

k'oldu ümīd-i ümmete

hayru'l-beşer beşir

hayrū'l-halef:

1. hayru'l-halef:

Rübai 2

Mısra: 1

Hayırlı evlat.

zāde-i ıtab'um ki

olmışdur benüm hayru'l-

halef

hayr-ıla yād olmasına

ādeme bā'ış olur

hayrū'l-ümem:

1. hayrū'l-ümem:

Kaside 12

Mısra: 22

Ümmetlerin

hayırlısı.

yā nebī hayrū'l-beşersin

şükr kim

ümmetüñ olmışdurur

hayrū'l-ümem

hayş-ı ğam:

1. hayş-ı ğam:

Gazel 97

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam, üzüntü; keder

hürmeti.

dil derd ü ğuşşa

kişverinüñ pādīşāhıdır

cünd-i bela ü hayş-ı ğam

anuñ siyāhıdır

hayy-ı bākī:

1. hayy-ı bākī:

Gazel 313

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İlebet varlığı,

*canlılığı devam edecek
olan.*

bizi ihyā idüñ ey muğ-

beçe-i 'ıseviyān

size ğam mürdesine cān

dedi hayy-ı bākī

hazān:

1. **hazānın:-i, -n****Gazel 214**

Mısra: 4

Güz, sonbahar.

bāğ-ı ruhsārın temāşā
etdügümce her zamān
nev-bahār-ı hüsnünüñ
hergiz hazānın
bulmadum

hazāne:1. **hazāneye:-(y)e****Gazel 58**

Mısra: 9

Hazine.

hırs u tamağla dökme
iñen zer hazāneye
sen bakmaduñ mı bāğda
berg-i hazāna hīç

hazer eyle:-1. **hazer eyle:-r****Gazel 62**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sakınmak,**kaçınmak.*

āşinā-yı baħr olan eyler
telātumdan hazer

gönlümüñ sebbāhı itmiş
lecce-i 'ışkuñla lec

2. **hazer eyle:-ñ****Gazel 126**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sakınmak,**çekinmek.*

şeb-i ğamda Şihābīnūñ
hadeng-i nār-ı āhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

hazer kıl:-1. **hazer kıl:-maz****Gazel 94**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sakınmak,**çekinmek.*

hazer kılmaz mısın
hergiz dilā mevc-i
telātumdan
irişür devlet-i dīdāra bu
dem gözi açıklar

hāzık:1. **hāzık:****Gazel 41**

Mısra: 16

*Usta, mahir, işinin
ehli.*

derd-i 'ışk-ı taze çāre
bulınmaz hikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma'lūmāt-ıla hāzık tabīb

hāzin:1. **hāzini:-i****Gazel 288**

Mısra: 10

*Hazine muhafızı,
hazinedar, bekçi.*

sīnem degül mi genc-i
maħabbet hāzīnesi
sulṭān-ı 'ışkuñ olsa gönül
tañ mı hāzini

hāzīne':1. **hāzīne'i:-i****Gazel 277**

Mısra: 6

*Altın, gümüş,
mücevher vb. değerli
eşya yığını, büyük servet.*

dökdüm yoluña 'aşk-ıla
eşküm cevāhirin
sen pādīşāh-ı hüsn-içün
açdum hāzīne'i

2. **ḥazīne'i:-i****Gazel 277**

Mısra: 12

*Altın, gümüş,**mücevher vb. değerli**eşya yığını, büyük servet.*

künc-i gamuñ ki sīnede

medfün-idi ezel

buldum tılısm-ı 'aşk-ıla

ben ol ḥazīne'i

ḥazīne:1. **ḥazīnesi:-si****Gazel 288**

Mısra: 9

*Altın, gümüş,**mücevher vb. değerli**eşya yığını, büyük servet.*

sīnem degül mi genc-i

maḥabbet ḥazīnesi

sulṭān-ı 'ışkuñ olsa gönül

tañ mı ḥazini

ḥazır id:-1. **ḥazır id:-er****Kaside 24**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Hazırlamak.

maḥdem-i yāra nişār

itmek-çün bağ içre

jāleden ḥazır ider lü'lü'-i

lāl sünbül

ḥazret:1. **ḥazrete:-e****Gazel 153**

Mısra: 11

*(Bilhassa Allah**için) Kat, huzur, nezd.*

şükr idüp eyler Şihābī

'arz-ı ḥālın ḥazrete

şanmasınlar bunu kim

andan şikāyetdür garaż

2. **ḥazrete:-e****Kaside 2**

Mısra: 17

Allah.

didi lā-uḥşīşenā ḥazrete

sulṭān-ı resül

bi'l-ḥuşuş aña nüzül itdi

nuşuş-ı āyāt

ḥazret-i bū-bekr:1. **ḥazret-i bū-bekr:****Kaside 16**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Hızır.

yār-gār olan ḥabību'llāha

evvel şıdk-ıla

ḥazret-i Bū-Bekr kim

oldur benām-ı çār-yār

ḥazret-i fahr-i cihān:1. **ḥazret-i fahr-i****cihān:-dur****Kaside 16**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Alemin övüncü,**alemin övünç kaynağı.*

ḥazret-i fahr-i cihāndur

çün imām-ı çār-yār

ben de ümmetden olup

oldum gulām-ı çār-yār

ḥazret-i hıızr:1. **ḥazret-i hıızr:****Gazel 13**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hızır**aleyhisselam. Peygamber**veya veli olduğu**hususunsa rivayetler**olan ve ab-ı hayat**denilen sudan içerek**ölümsüz olduğuna**inanılan kişi.*

h   ret-i H    r gibi   mr-i
ebed h       ider
eyleyelden b  de-y-ile
    bet-i dilber peyd  

h   ret-i     :

1. h   ret-i     :

Gazel 26

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

  sa Hazretleri; Hz.

  sa,   sa Peygamber.

          itsem tecerrüd
  asd  na ten c  mesin
h   ret-i      yanında göz
diker s  zen ba   a

2. h   ret-i     :

Gazel 312

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hz.   sa gibi g    

  ekilmek. Hz.   sa g    

  ekilirken üzerinde bir

iğne bulunduğu için

dördüncü katta kalır .
Daha fazla yukarı
Çıkamaz. Bu menkıbeye
telmih yapılmıştır.

h   ret-i      gibi     d  
fığanum göklere

gel tara      m      ba   a ey
mehrib  n  m ermeni

h   ret-i sult  n-  

kevneyn:

1. h   ret-i sult  n-  

kevneyn:-    

Kaside 16

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

  ki cihanın sultanı.

   Hz. Peygamber.

h   ret-i sult  n-  
kevneyn       b     olmasa
mer  ad-i   urb  nda
olmazdı niy  m-       r-y  r

h    :

1. h    :

Gazel 157

Mısra: 8

Hoşnutluk,

mutluluk.

ehibb  n  n mur  d   c  n
fid  lik
ide g  r sen da    
a  b  bdan h     

h     al:-

1. h     al:-ur

Gazel 157

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk

almak.

der-i mey    neden rind  n
ider zev   
m  r  y    r alur mi  r  bdan
h     

2. h     al:-ur

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk

almak.

  ih  b   per yakıp

perv  ne-m  nend

alur her   em   -i meclis-

t  bdan h     

h     ed:-

1. h     ed:-er, -ler

Gazel 157

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk

almak.

ru    n g    ter sa    ndan
kim ederler

sefer ehli geçe
mehtābdan hazz

hazz eyle-:

1. **hazz eyle-:-r**

Gazel 157

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak, zevk

almak.

dil eyler bir leb-i

‘unnābdan hazz

olunmaz mı şarāb-ı

nābdan hazz

hazz olun-:

1. **hazz olun-:-maz**

Gazel 157

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hoşlanmak,

beğenmek.

dil eyler bir leb-i

‘unnābdan hazz

olunmaz mı şarāb-ı

nābdan hazz

hebā ol-:

1. **hebā ol-:-dı**

Kaside 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Boşa gitmek, ziyan

olmak.

āh kim yok yere ‘ālemde

emek oldu hebā

hırmən-i ‘ömri

şavurmağda durur bād-ı

fenā

hebli’l-‘arasāt:

1. **hebli’l-‘arasāt:**

Kaside 2

Mısra: 34

Mahşer sarmaşığı.

II Mahşer gününün

azabı.

yā ilāhī senedi’l-halk u

habībūñ haqqı

ehl-i imānı emīn eyle zi

hebli’l-‘arasāt

hedef eyle-:

1. **hedef eyle-:-se**

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hedef yapmak,

nişan almak.

menzil-i maḫşūda vardı

dilā tır-i murād (-)

ol kaşı yā eylese

şanduka-i sīnem hedef

hediye:

1. **hediyemüz-:-müz**

Gazel 206

Mısra: 10

(Ar.) Sevgi veya

saygı ifadesi olarak

karşılıksız verilen şey,

armağan.

ilet bu tuhfe-i cāmı o

māha gel ey āh

zehī sa‘ādet olursa

hediyemüz maḫbūl

heft:

1. **heft:**

Gazel 110

Mısra: 13

Yedi, sayı sıfatı.

belāğatden Şihābī ne

sipehre heft ebyātuñ

komışdur her taraftan

yapdı ayak nerdübān yer

yer

heft-kışver:

1. **heft-kışverde:-de****Gazel 251**

Mısra: 14

*Yedi iklim, yedi
bölge.*

Şihābī seb‘a-i seyyāre
midür bu yedi beytüñ
ögüp göge çıkarır
okuyanlar heft-kışverde

helāk:1. **helākūñ:-üñ****Gazel 251**

Mısra: 10

*Ölmek; ölme, mahv
ve ma'dûm olma.*

egerçi haste ‘āşıklar
kapuñda bî-nihāyetdür
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

2. **helāki:-i****Gazel 99**

Mısra: 5

*Mahvolma, perişan
hale gelme; ölme.*

bir ben degül ölümlüsi
ancağ helāki çok
bu ‘ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

3. **helāke:-e****Gazel 165**

Mısra: 8

*Mahvolma, perişan
hale gelme.*

bu baħr-i ‘aşq-ı mehleke
ey dil ‘Amīkdür
atma helāke kendüñi
şanıp sen anı sığ

helāk ed:-1. **helāk ed:-ti****Gazel 66**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Helak etmek, yok
etmek.*

hāy di ki edti zālīm
ğamzeñ beni helāk
maẓlūma zecr u qahr-ıla
bu zulmdür şarīh

helāk id:-1. **helāk id:-er****Gazel 120**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Helak etmek,
öldürmek.*

başda hevāñ olmasa cānı
ğamuñ ider helāk

helāk it:-1. **helāk it:-dü, -ñ****Gazel 213**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Helāk etmek
(eylemek): Mahvetmek,
yok etmek. II Bitkin
duruma getirmek,
perişan etmek.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdün Şihābī haste‘i
hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardır ölüm

helāk ol:-1. **helāk ol:-sun****Gazel 224**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ölmek, başına bir
felaket gelmek, yok
olmak.*

şu deñlü haste-i ‘aşq
olmağa māyıl-durur hātır
‘ilac-içün tabībā çekme
zaħmet қо helāk olsun

helāl:**1. helāl:****Kaside 18**

Mısra: 13

Ar. Dinin

*kurallarına aykırı**olmayan, dinî bakımdan**yasaklanmamış olan,**haram karşıtı.*

bir olupdur baña

yimekte helāl ile harām

kizb ile zerḫ u riḳā oldu

zebānumda kelām

hele:**1. hele:****Gazel 221**

Mısra: 6

*Ayrıca, bunun**yanında.*

egerçi dūr-i mehcūr

olmuşuz zībā cemālinden

hele tenhā ḳomaz dilde

ḫayālî müstedām olsun

2. hele:**Gazel 288**

Mısra: 6

*"Hiç olmazsa, bari"**anlamında kullanılan ifade.*

ermedūñ-ise ‘ālem-i

‘aşḳ-ı ḫaḳīḳiye

bāri hele getür ele evvel

mecāzını

3. hele:**Gazel 201**

Mısra: 8

*"Ayrıca, bunun**yanında, özellikle"**anlamında bir bağlaç.*

timārına ‘ışḳuñ düşeli bu

dil-i bīmār

ḡam mezra‘asından hele

derd eyledi ḫāşıl

4. hele:**Gazel 286**

Mısra: 6

*"Ayrıca, bunun**yanında, özellikle"**anlamında bir bağlaç.*

gözlerüm merdümüne

oḳlar urup ḡamzelerüñ

ḫayli cenk oldu hele bir

iki ādem düşdi

helvā:**1. helvālîḳ:-lık****Gazel 179**

Mısra: 10

*Helva. II Sevgilinin**dudağı.*

leb-i şīrīnūñi medḫ

eyledi iy Ḥusrev-i ḫübān

Şihābīye ‘aṯā ḳılsañ n’ola

bir buse helvālîḳ

helvā-yı ‘asel:**1. helvā-yı ‘asel:****Gazel 83**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bal helvası. II**Cennetteki baldan**yapılmış olan helva.*

dem-be-dem şīrīn ider āb

u dehānuñ la‘lūñi

bu muḳarrardur ki helvā-

yı ‘asel eyler lezīz

helvā-yı şīrīn:**1. helvā-yı şīrīn:****Rübai 9**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tatlı, lezzetli helva**II Şirin'in helvası.*

tatlu sözine ‘acüz-1
dehrüñ aldanma er ol
‘ıyş-1 Ferhâdı şakın
helvâ-yı Şîrîn itdi telh

hem:

1. hem:

Gazel 2

Mısra: 7

"Aynı zamanda"

anlamında bağlaç.

sen nûş-1 bâde eyle vü ol
hem celîs-yâd
hûn-1 cigerle guşşa yiter
hem-nişîn baña

2. hem:

Gazel 138

Mısra: 2

"Aynı zamanda"

anlamında bağlaç.

mehr-i cemâlûñ olalı iy
meh baña enîs
oldı mesîh gibi gönül
mehre hem celîs

3. hem:

Gazel 78

Mısra: 7

"Aynı zamanda"

*anlamında kullanılan
bağlaç.*

nişât-1 ‘am sürürı hem
elemdür
degül cāy-1 ferāh bu
miñnet-âbād

4. hem:

Gazel 110

Mısra: 12

*"Aynı anda, aynı
zamanda" anlamında
kullanılan bağlaç.*

bürüc-1 kal‘a-i ‘ışka bu
âh-1 âteş-endâzum
hevāyî tûb olupdur hem
fiğânlar pâsubân [yer
yer]

5. hem:

Gazel 210

Mısra: 10

*"Aynı anda, aynı
zamanda" anlamında
kullanılan bağlaç.*

gel hâsed etme Şihâbî
sözleridür vâridât
cânib-i hağdan aña her
dem olur ilhâm hem

6. hem:

Gazel 229

Mısra: 8

"Aynı zamanda"

anlamında bağlaç.

lebûñ âvâresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hâmdan
hamdan

7. hem:

Kaside 15

Mısra: 11

"Aynı zamanda ,

ayrıca, üstelik"
anlamlarında bağlaç.

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimî haseb
feyyâz kıldı her sözüñi
mu‘cizât hep

hem hem:

1. hem hem:

Kaside 16

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Hem.... hem

bağlacı.

yâr-1 râbi‘ kim dinildi
bâb-1 şehri ‘ilm aña

hem ‘ālim ü hem ḥalīm
oldur kirām-ı çār-yār

hemān:

1. hemān:

Gazel 102

Mısra: 10

"Derhal, çabucak,
hiç vakit geçirmeden"
anlamlarında zarf.

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña aqmaqdan
bütün dünyāda
maşşūdum hemān dīdār-ı
yārūmdür

2. hemān:

Gazel 153

Mısra: 10

"Derhal, çabucak,
hemen, hiç vakit
geçirmeden"
anlamlarında zarf.

geh ‘ademden vār ider
mevcūdı gāh eyler ‘adem
bu şasarrufdan hemān
iẓhār-ı kudretdür ğaraż

3. hemān:

Gazel 254

Mısra: 4

"Derhal, çabucak,
hemen, hiç vakit
geçirmeden"
anlamlarında zarf.

her ki yāruñ qalbine ḥarf-
i vefā resmin bezer
sikke qazmışdur hemān
‘ālemde seng-i mermere

4. hemān:

Kaside 2

Mısra: 9

"Derhal, çabucak,
hemen, hiç vakit
kaybetmeden"
anlamlarında zarf.

‘ulemā ‘ilm-i nu‘ūt u
ceberūtında hemān
aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt

5. hemān:

Gazel 67

Mısra: 6

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

çekme ğam-ı zamāne’i
sen yek-nefes için
‘ārif odur ki göre hemān
ger demi feraḥ

6. hemān:

Gazel 160

Mısra: 6

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

mumdur her gice
ḥıdmetdi ayağın tırmağa
teg hemān varsın
bahāne-y-le ḥuzūr-ı yāra
şem ‘

7. hemān:

Gazel 188

Mısra: 9

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

mahbūb odur ki rūḥ-ı
muşavver ola hemān
zülfi vü qaddi qaşı anuñ
şekl-i cān gerek

8. hemān:

Gazel 211

Mısra: 14

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

görme bu buñla 'aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

9. **hemān:**

Gazel 220

Mısra: 2

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

eşkimüñ katreleri
yakama olsa gālṭān (-)
la'lden düğmelere beñzer
o gögsümde hemān

10. **hemān:**

Gazel 247

Mısra: 9

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

şi'r-i ter diyemez Şihābi
hemān
göñlüñ egler kuru
fesāne-y-ile

11. **hemān:**

Gazel 257

Mısra: 6

"Derhal, çabucak,

hemen, birden"

anlamlarında zarf.

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şüret ile

'aks-i 'ālem gibi ma'nīde
hemān āyīne

12. **hemān:**

Gazel 292

Mısra: 6

"Derhal, çabucak,
hemen, birden"
anlamlarında zarf.

mūmdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem' eylesin her meh-
veşi

hemān-dem:

1. **hemān-dem:**

Gazel 15

Mısra: 8

*Hemen, o anda,
vakit kaybetmeden.*

hilālüñ ıssı gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem ḥāşıl-ı 'ömre
olur vaqt-i direv peydā

hem-dem:

1. **hem-demden:-den**

Gazel 80

Mısra: 2

Dost, arkadaşı.

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād
saña kanda ḥāşıl olur
böyle hem-demden
murād

2. **hem-dem:**

Gazel 16

Mısra: 6

Arkadaş, dost.

fırkatüñde şöyle tenhā
itmezin gam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

3. **hem-demüñ:-üñ**

Gazel 80

Mısra: 1

Arkadaş, dost.

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād
saña kanda ḥāşıl olur
böyle hem-demden
murād

4. **hem-dem:****Gazel 286**

Mısra: 8

*Arkadaş, dost, sıkı
fıkı, canciğer arkadaş.*

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hâlet-i sūz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

hem-dem ol-:1. **hem-dem ol-:-mag, -a****Gazel 228**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Samîmî, canciğer
arkadaş, dost olmak.*

kanlu yaşum gibi her
dem baña hem-dem
olmağa
kaldı çıkmadı peykân-ı
gamzeñ sîneden (-)

2. **hem-dem ol-:-up****Gazel 315**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Samîmî, canciğer
arkadaş, dost olmak.*

bu teng-nây-ı belâda
hevâya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nây

3. **hem-dem ol-:****Gazel 21**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Arkadaş olmak,
yakın ve samimi olmak.*

nây-ı nâlem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nâ-saz
aña

4. **hem-dem ol-:-muş, -
dur****Gazel 27**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Arkadaş, dost
olmak, yakın, samimi
olmak, beraber olmak.*

hem-dem olmışdur dirîgâ
âh u derd ü gam baña
guşşadan gayrı harîm-i
dilde yok mahrem baña

5. **hem-dem ol-:-dı****Gazel 209**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Arkadaş olmak, dost
olmak.*

belâ bezminde kıddüm
çeng olaldan
gamuñda nâya hem-dem
oldı nâlem

6. **hem-dem ol-:****Gazel 200**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yakınlık kurmak,
samimi olmak.*

“men ‘aref” sırrına vâkıf
olmak isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp
‘irfâna dâyim hem-dem
ol

hemîşe:1. **hemîşe:****Gazel 99**

Mısra: 8

*Daima, her vakit,
her zaman.*

bakmazsa ‘ayn-ı rahm-ıla
çeşmüñ ‘aceb degül

ğamzeñ hemîşe aña beni
ğamz ider geçer

2. hemîşe:

Gazel 67

Mısra: 1

"Daima, her zaman,
sürekli, hep." anlamında
zarf.

yārūñ hemîşe göñlümi
eyler ğamı ferah
niteki şevk-i vaşlı ider
‘ālemi ferah

3. hemîşe:

Gazel 73

Mısra: 2

"Daima, her zaman,
sürekli, hep." anlamında
zarf.

n’ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem‘ mişāli
hemîşe yanar od

4. hemîşe:

Gazel 161

Mısra: 8

"Daima, her zaman,
sürekli, hep." anlamında
zarf.

zūlfūñ müdām kıtlüme
şarkar nedür sebeb
ğamzeñ hemîşe kınuma
girür neden tama‘

5. hemîşe:

Gazel 298

Mısra: 8

"Daima, her zaman,
sürekli, hep." anlamında
zarf.

kerem dārū’ş-şifāsından
vere Hāk şerbet-i şāfi
ki ecsād-ı ehibbāya
hemîşe şihhati erzānī

hem-nişin:

1. hem-nişin:

Gazel 2

Mısra: 8

Beraber oturup
kalkan, samimi arkadaş.

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād
hūn-ı cigerle ğuşşa yiter
hem-nişin baña

hem-rāz ol-:

1. hem-rāz ol-:

Gazel 299

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sırdas, dost olmak.

‘ışkumı bildürdi eşküm
halka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [būlbül]
baña hem-rāz olmadı

hem-reh:

1. hem-reh:

Gazel 301

Mısra: 10

Yol arkadaş,
yoldaş.

Şihābī yād idüp ağzın
‘adem mülkine ‘azm itdi
gerekmez aña hem-reh
ğuşşa-i cānāneden ğayrı

hem-reng:

1. hem-reng:

Gazel 16

Mısra: 6

1. Aynı renkte. 2.
Aynı yaradılıştā, aynı
özellikte.

fırkatūñde şöyle tenhā
itmezsin ğam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

hem-ser ol-:**1. hem-ser ol-:-mış****Gazel 48**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Arkadaş olmak. II**Benzer, eş, denk olmak.*

ögerek göğ'e çıkarsam
 tañ degül o mähı ben
 sidre birle hem-ser olmış
 kıamet-i bālā-yı dost

hem-sohbet ol-:**1. hem-sohbet ol-:****Gazel 47**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dost olmak, aynı**sohbet halkasında**bulunmak.*

yār ağıyār-ıla hem-sohbet
 olursa ne 'aceb
 'ādet-i dehr budur nīk-ile
 bed-ḥūb-ile zıŝt

hem-zād:**1. hem-zād:****Gazel 78**

Mısra: 10

*Aynı anda doğmuş
 II Eş, benzer.*

cüdā olmadı beñzer tev-
 emāne
 Şihābī guşşadur göñlüme
 hem-zād

heng:**1. heng:****Gazel 193**

Mısra: 2

*Oyun yapmak, heng
 etmek; düğünlerde
 eğlence düzenlemek,
 eğlenmek.*

tengnā-yı ğamda inletdi
 beni bir şūḥ u ŝeng
 yek-nefes āheng-i nālem
 olsa çatlardı dü heng

hengāme:**1. hengāmesinde:-sı, -, -
de****Gazel 180**

Mısra: 10

*Kavga, şamata,
 velvele.*

resīmān-ı zülfüne çıkıdı
 Şihābī vezn-ile

ḥüsnüññ hengāmesinde
 etmege cānbāzlık

hengām-ı mehr-i cūd:**1. hengām-ı mehr-i****cūd:-uñ****Gazel 217**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Cömertlik güneşi**zamanı.*

ermeye lāyık mı luḥfūñ
 pertevi ben zerreye
 germ-iken hengām-ı
 mehr-i cūduñ ey şāh-ı
 kerem

hennā:**1. hennā:****Gazel 15**

Mısra: 7

Kutlama.

hilālūñ ıssı gösterse saña
 dehr-i denī hennā
 hemān-dem ḥāşıl-ı 'ömre
 olur vaḳt-i direv peydā

henûz:**1. henûz:****Kaside 11**

Mısra: 7

Daha, henüz.

henüz tıfl iken olmuşdı
seyr-i 'ilm ile siper
halîme gelmedin
ümmü'l-kitâb idi raî'

2. henüz:**Gazel 20**

Mısra: 3

1. *Daha şimdi, yeni*
2. *(Olumsuz cümlelerde)*
Daha, hâlâ, şimdiye
kadar, elan.

ẖvāba geldiyydüm henüz
āṣārı peydā olmadın
mānī'in-nevm almağı
kıldı hayālūñ ibtidā

hep:**1. hep:****Gazel 38**

Mısra: 10

Tamamen, hep.

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem'-i nücümü
gökde hep

2. hep:**Gazel 110**

Mısra: 5

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

saña 'āşıklañ yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı
degül berg-i hazān yer
yer

3. hep:**Gazel 115**

Mısra: 8

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

ḳaddini yād eylesem ol
yūsuf-ı gül- 'arızuñ
sözlerüm nazm-ı Leālī
gibi hep mevzūn olur

4. hep:**Gazel 122**

Mısra: 7

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

zemīn enhārı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdur

5. hep:**Gazel 124**

Mısra: 2

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

yār düşünāminı du 'ā
bilirüz
her cefāsını hep vefā
bilirüz

6. hep:**Gazel 176**

Mısra: 10

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tutma kulak

7. hep:**Gazel 203**

Mısra: 2

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

ḥaṭṭ-ı ḳudretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u
ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭātılar varup
alur andan mişāl

8. hep:**Gazel 265**

Mısra: 6

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

levha-i hüsnüñ üzre

n'eyledi haṭ

şimdi hep mu'teber olan

sāde

9. hep:

Kaside 2

Mısra: 27

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz sıfat.*

işimüz sehv ü haṭâyıla

ma'āsīdür hep

kanı a'māl-i şalāḥ ü kanı

zühd ü ṭā'āt

10. hep:

Gazel 91

Mısra: 10

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz**zamir.*

tātār-ı ğamzelerine geldi

Şihābiyā

naḡd-i vücūdı ğaret idüp

hep bölüşdiler

11. hep:

Gazel 105

Mısra: 3

*"Bütün, hepsi"**anlamında belgesiz**zamir.*

temāšā kıлмаğa

ebrūlarıñı çeşm-i 'ālem

hep

hilāl-i 'ıyd-veş saña

bakar bu ne temāşādur

12. hep:

Gazel 134

Mısra: 4

*" Bütün, her bir "**anlamında belgisiz sıfat.*

ḡad ü ruḡsāruñı görmez

olaldan ğülsitān içinde

baña hep ḡār u ḡas oldı

gül ü serv ü semen

[sensiz]

13. hep:

Kaside 15

Mısra: 12

*" Bütün, her bir "**anlamında belgisiz sıfat.*

sensin Ḡureyşi nisbet ü

hem Haşimī ḡaseb

feyyāz kıldı her sözünü

mu'cizāt hep

her:

1. her:

Kaside 3

Mısra: 3

*Far. Tamim edatı.**Hep, bütün: herkes.*

zıkr-i celālūñ itmede lāl

oldı her lisān

fıkr-i kemalūñ itmede

idrāk olur tebāḥ

2. her:

Kaside 3

Mısra: 6

*Far. Tamim edatı.**Hep, bütün: herkes.*

olduñ verā-yı perdede

sen cān gibi nihān

her yüzden oldı şun'uña

şāhid iden nigāḥ

3. her:

Kaside 3

Mısra: 13

*Far. Tamim edatı.**Hep, bütün: herkes.*

her māḥ-ḡehre cilvesi

hüsnüñ zuhūrıdur

bu hüsn ü bu zuhūr-ile

şermende mihr ü māḥ

4. her:	Mısra: 6 <i>Hep, bütün: herkes.</i>	<i>devamlı, bütün"</i> <i>anlamında belgisiz sıfat.</i>
Gazel 74 Mısra: 8 <i>Hep, bütün: herkes.</i> zevķ ider dil tāze cevründen senüñ kim lezīz olur dimişler her cedīd	olduñ verā-yı perdede sen cān gibi nihān her yüzden oldu şun ‘uñā şāhid iden nigāh	tefsīre lāyık ola mı āyāt-ı hüsnüñi toğru okuyılbilmese her nā-sezā ḥadīṣ
5. her: Gazel 84 Mısra: 5 <i>Hep, bütün: herkes.</i> yaşumdan açılur güller gibi her gonca leb gönli baña ter düşdügi şebnemlerüñ bu macerādandur	8. her: Kaside 2 Mısra: 15 <i>Hep, bütün: herkes.</i> ķoyup řapuñı her ki vara ğayrı şapuya devlet yerine let bula cāh ola ana cāh	11. her: Kaside 1 Mısra: 7 <i>"Bütün" anlamında belgisiz sıfat (cümle).</i> her elifi ķāmet-i tūbī gibi gülşen-i cennetde řurur müstakīm
6. her: Kaside 2 Mısra: 3 <i>Hep, bütün: herkes.</i> zıkr-i celālüñ itmede lāl oldı her lisān fıkr-i kemalüñ itmede idrāk olur tebāh	9. her: Kaside 3 Mısra: 15 <i>Her; bütün</i> <i>anlamında belgisiz sıfat.</i> ķoyup řapuñı her ki vara ğayrı şapuya devlet yerine let bula cāh ola ana cāh	12. her: Gazel 147 Mısra: 5 <i>"Belli aralıklarla devamlı" anlamında belgisiz sıfat. (dem).</i> her güneş ruḥsārı görsem odlara yaķar beni āhum u gönلüm hevāyī olduğı-ķün dūd-veş
7. her: Kaside 2	10. her: Gazel 54 Mısra: 4 <i>"Belli aralıklarla</i>	13. her: Gazel 46 Mısra: 3

" Bütün, her bir "
anlamında belgisiz sıfat.

dest viridi bize meclisde
bugün her desti
aldı meyhVāre-i rindānuñ
ayağın yek-dest

14. her:

Gazel 107

Mısra: 6

" Bütün, her bir "
anlamında belgisiz sıfat.

hoş nevālar etdürür
‘uşşākına şehnāz-ile
her maḳāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

15. her:

Gazel 108

Mısra: 3

" Bütün, her bir "
anlamında belgisiz sıfat.

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāğdār
ya elifler tırdugunca
serv-i bālālar mıdur

16. her:

Gazel 125

Mısra: 2

" Bütün, her bir "
anlamında belgisiz sıfat.

nātüvāndür bu gönül
‘aşkı kemānın çekmez
her gedā cü‘ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

17. her:

Gazel 135

Mısra: 8

" Bütün, her bir "
anlamında belgisiz sıfat.

aḥsen-i şüretde ḥalk etdi
şehā ḥālīk seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i ‘abūs

18. her:

Gazel 157

Mısra: 10

" Bütün, her bir "
anlamında belgisiz sıfat.

Şihābī per yakup
pervāne-mānend
alur her şem‘-i meclis-
tābdan ḥazz

19. her:

Gazel 1

Mısra: 4

" Bütün "
anlamında belgisiz sıfat.

şems-i şevḳ-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bī-ser ü pā raḳş
ura her Mevlāyı

20. her:

Gazel 2

Mısra: 2

" Bütün "
anlamında belgisiz sıfat.

ol deñlü etdi nāzlar ol
nāzenīn baña
hicrinde oldı zār-ıla her
nāzenīn baña

21. her:

Gazel 11

Mısra: 10

" Bütün "
anlamında belgisiz sıfat.

gördiler ten-gāha dönmiş
gönlümi
kehrübā gibi ḳapar her
dilrübā

22. her:

Gazel 15

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

Şihābīye hıyāl-ı
ebrūvānuñla taḥayyürden
görinür bir hilāl-ebrū
güzel her mäh-ı nev
peydā

23. her:

Gazel 21

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

almadı kimse hevā-yı
zülfden büy-ı vefā
yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

24. her:

Gazel 33

Mısra: 2

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

şüfî şafā-yı ƙalb-ıla iç bir
ƙadeḥ şarāb
şāfî dil ol ki ḥayr ola tā
saña her şarāb

25. her:

Gazel 62

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

kūyuña vardukça 'āşıklar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābî nūr
görmez didi ḥacc

26. her:

Gazel 71

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

mest olup gülşende
yatmışlar şehirden
gülleri
zīn idüpdür başına her
şūḥ u şengül şāḥ

27. her:

Gazel 91

Mısra: 5

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

cām-ı şarāb-ı şevk-ile her
mest-i mey mişāl
sākī-i bezmün elden
ayağına düşdiler

28. her:

Gazel 96

Mısra: 4

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

gönlüm hevā-yı 'ışka
düşüpdür belā bu kim
her ḥüb-rüya māyil olur
mübtelā düşer

29. her:

Gazel 97

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

k'anuñ neheng-i mehri
vü her mähı mähidür
bu baḥr-ı ser-nigün-ı
felek bü'l- 'aceb-durur

30. her:

Gazel 98

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

bu perīşān gönlüm
eglenmez gidersem
gülşene
bī-ƙarār ider beni her
zülf-i sünbüldür gider

31. her:

Gazel 113

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

hâk bu kim hayli
muşanna'dur Şihâbî
sözleri
şan'atında mâhir olur
gerçi her şâhib-hüner

32. her:

Gazel 114

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

derd-i çeşmüm oldu cânâ
'âşıkâ 'ayn-ı belâ
hüzn-i kalbündür cefâ-yı
cânı her şâhib-nazar

33. her:

Gazel 115

Mısra: 1

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygûna meyl
itdükçe bağrum hûn olur

34. her:

Gazel 115

Mısra: 2

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygûna meyl
itdükçe bağrum hûn olur

35. her:

Gazel 115

Mısra: 3

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

göz karardur her gözi
âhûya çeşmüm merdümü
her saçı Leylâya tolaşup
göñül mecnûn olur

36. her:

Gazel 115

Mısra: 4

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

göz karardur her gözi
âhûya çeşmüm merdümü
her saçı Leylâya tolaşup
göñül mecnûn olur

37. her:

Gazel 117

Mısra: 2

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

lâle-ruhlar gül-bedenler
gonca-lebler tâzeler
gördüğümce her nazâr bu
eski dâğum tâzeler

38. her:

Gazel 120

Mısra: 2

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

'ışk kitâbın okıyan 'âşıkâ
feth-i bâb olur
söylese hâk kelâmını her
sözi bir kitâb olur

39. her:

Gazel 120

Mısra: 11

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

hâsid-i dîvi yakmağa her
şere[ri] şihâb olur

40. her:

Gazel 170

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

nergisüñ gözi deger
şâyed ayağı tozına
gül gibi açılmasın her
şüh u Şengül her taraf

41. her:

Gazel 174

Mısra: 5

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her şikâr ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vâkı 'â olduğı
şayyâd oñmaduk

42. her:

Gazel 176

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

bâğbân tîğ-ıla atdukça
kalem gül şâhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülistân her varak

43. her:

Gazel 176

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

jâleler dürrin nişâr için
'arūs-ı goncaya
her güli sürh oldu güyâ
bâğda la'lin tabak

44. her:

Gazel 184

Mısra: 7

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

devlet-i dünyâ-y-ıla
mağrûr olup her hüd-
pesend
yoğdur bir fazl-ıla
kadrini bilür fâzıluñ

45. her:

Gazel 194

Mısra: 7

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

kîmyâdur her gedâya
gerd-i râhuñ dostum
tûtiyâdur dîde-i giryâna
hâk-i mağdemüñ

46. her:

Gazel 194

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

ey Şihâbî baħr-i nazmum
olalıdan pür-güher
deldi elmâs-ı ħased
bağrını her dürrimüñ

47. her:

Gazel 203

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

ĥâli mi olur Şihâbî
sînesinden dâğ-ı ħam
ĥâl-dâr oldığı-çün ol
âfîtabum her mişal

48. her:

Gazel 205

Mısra: 7

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

güş idenler nağş-ı
eş'ârumla her taşnîfümü
muṭrib-i bezmüm semâ'
u şavtına kalmaz 'amel

49. her:

Gazel 207

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

sen ne ādemsin ki gökler
halkına
gösterür her mäh
barmaqla hilāl

50. her:

Gazel 211

Mısra: 11

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her şem‘ ehli āteş-i ser-
keş olur yaķar
ammā mülāyim echele
olur o günde müm

51. her:

Gazel 223

Mısra: 1

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

naķd-i hüsnünden
cemālūñ verdi her meh-
rūya deyn
ķarż alınmıřdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

52. her:

Gazel 229

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

lebūñ āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toĝruluk hem
puhtelik her hāmdan
hamdan

53. her:

Gazel 232

Mısra: 5

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her nev-cüvāne cān gibi
māyıl olur gönül
şeb oldu daĝı geçmedi
‘ıřķ-ı şebābdan

54. her:

Gazel 234

Mısra: 8

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

pāye ermez desti hūn-ı
haķdan olur bī-nařīb
hişşe almayan kişi her
ķıřřa-i Dārābdan

55. her:

Gazel 234

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

56. her:

Gazel 237

Mısra: 4

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

kendü feryād u fiĝānum
başuma oldu belā
Haķ bilür neydüğini her
kiřinūñ derd-i serin

57. her:

Gazel 243

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

Şihābī sū-be-sū yařum
‘aceb midür revān olsa
hırām etdükçe serv-āsā
olur her ķāmet-i dil-cū

58. her:

Gazel 245

Mısra: 3

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her melek-ruhsār yārūñ
görmege dīdarını
cārī olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

görmek olur mı didüm
aña hūsnūñ āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

dünyede қо ser-bülend
olsun Şihābī her denī
hāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter ‘azz u ‘ulā

59. her:

Gazel 248

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

iy Şihābī[*] gūyā-yı
eş ‘ārum benüm
āşiyān peydā ider her
gül- ‘izāruñ koyına

62. her:

Gazel 269

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

kirpigine aşmaz oldı
atlası çarh-ı ülkerin
yaşumuñ her kaçresi ay
māh-pervīn olmada

65. her:

Gazel 281

Mısra: 12

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gonca[nuñ] ebkārı

60. her:

Gazel 257

Mısra: 5

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şūret ile
‘aks-i ‘ālem gibi ma‘nīde
hemān āyīne

63. her:

Gazel 271

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

ķanda ańsa tūtī-i ṭab‘-ı
Şihābī la‘lūñi
her sözi o nūkte-
perdāzuñ şeker-rīz
olmada

66. her:

Gazel 284

Mısra: 5

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

meyl ider her cānibe
göñlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dūñyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

61. her:

Gazel 266

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

64. her:

Gazel 280

Mısra: 9

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

67. her:

Gazel 291

Mısra: 1

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

68. her:

Gazel 292

Mısra: 6

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

mūmdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem‘ eylesin her meh-
veşi

69. her:

Gazel 306

Mısra: 4

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

haṭṭ-ı dilber levhā-i
hüsne kalem n’eyler
çeküp
mu‘teberdür şimdi her
masnū‘uñ ey dil sâdesi

70. her:

Gazel 307

Mısra: 10

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

degül encüm görinen
gökde Şihābī yer yer
oldı bir meş‘ale-i āh-ı
dilümün her şereri

71. her:

Gazel 314

Mısra: 9

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

karalar şi‘ri Şihābī gibi
her kırtāsī
‘amel-i nâmesine döndi
cihān evrākı

72. her:

Kaside 13

Mısra: 43

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

çün olduñ her hişāle hūb
u hüsni-ı şimeye cāmī‘
şihābī hāl-i luṭfuñdur
haṭālar zehrine dāfi‘

73. her:

Kaside 15

Mısra: 7

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

‘afv it şefā‘tūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

74. her:

Kaside 15

Mısra: 12

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimī ḥaseb
feyyāz kıldı her sözüñi
mu‘cizāt hep

75. her:

Kaside 15

Mısra: 15

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

‘afv it şefā‘atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

76. her:

Kaside 15

Mısra: 23

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

77. her:

Kaside 15

Mısra: 31

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

78. her:

Kaside 15

Mısra: 39

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

‘afv it şefâ‘atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

79. her:

Kaside 16

Mısra: 32

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

mantık eyle tûti-i cāna
ḥadīṣ-i şekerīn
her nefes virdi lisān
olsun kelām-ı çār-yār

80. her:

Kaside 19

Mısra: 28

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

deryā-yı ḥvān-ı
mükremetüñ eyleyince
cüş
ğark oldılar nevāleye her
bī-nevā-yı ‘ıyd

81. her:

Kaside 19

Mısra: 33

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

ḳadrüñ refi‘ u leyle-i
ḳadr ola her şebüñ
rūzuñ sa‘īd eyleye ‘avn-i
ḥüdā-yı ‘ıyd

82. her:

Kaside 20

Mısra: 24

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

şāhid-i la‘līn-ḳabādur
şanki naḥl-i erguvān
şalınur nāz-ıla her serv-i
ḥırāmān-ı bahār

83. her:

Kaside 20

Mısra: 26

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

nūş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden ḡubār
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i ḥandān-ı bahār

84. her:

Kaside 20

Mısra: 34

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

māh-rūlar ḳaşr-ı
gülşende meger
aḥşamlamış
oldı her gül anda bir
şem‘-i şebistān-ı bahār

85. her:

Kaside 21

Mısra: 13

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

her şukûfe gerçi
olmuşdur maḳāmında
muḳīm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bālā-yı gül

86. her:

Kaside 21

Mısra: 32

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

şebnem-ile kâse-i
sīmīnini pür eyleyüp
şahn-ı gül-zārı şular her
subh-ı dem saḳḳā-yı gül

87. her:

Kaside 25

Mısra: 30

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

niçe şāhib-naḳardur kim
anuñ eyyām-ı 'adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

88. her:

Kaside 25

Mısra: 36

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

şanasın mürğ-ı şahrâdur
ki turup bir ayağ üzre
şadā-yı ṭabl-bāzuñdan
yerinde her döger nergis

89. her:

Kaside 25

Mısra: 40

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

şu deñlü bī-dırığ etdün
şehā enzār-ı elṭāfuñ
ki her bergi nevā gül-zār-
ı cūduñdan derer nergis

90. her:

Gazel 110

Mısra: 1

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

ḳadūñ reşk ile tende her
elif kim hūn-feşān yer
yer
şan olmuş ḥāḳden peydā
nihāl-i ergavān yer yer

91. her:

Gazel 124

Mısra: 2

" Bütün "

anlamında belgisiz sıfat.

yār düşnāmını du'ā
bilirüz
her cefāsını hep vefā
bilirüz

92. her:

Gazel 147

Mısra: 3

"Belli aralıklarla

*devamlı" anlamında
belgisiz sıfat. (dem).*

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yaḳar beni
bezm-i ḡamda sāz-ı pür-
sūz oldu nālem 'ūd-veş

her bār:

1. her-bār:

Gazel 45

Mısra: 3

Her seferinde,

sürekli.

yyüüp içer deyü ṭa'n
eyleme her-bār rindāne
dilerseñ sen de mey iç
ḥāy ekl-i mālı evḳāf it

2. her-bār:

Rübai 9

Mısra: 1

*Her defa, daima,
her vakit.*

ḳaddümüz yā gibidür
her-bār çekmekden elem
sinemüz şandūḳası oldı
nişān-ı tîr-i çarḥ

her bir:

1. her bir:

Gazel 71

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her biri.

yine her bir tâze ten
üstine yaḳarum tâze dāğ
açılıpdur ḥakden güyâ
ḳaranfil şâḥ şâḥ

2. her bir:

Gazel 89

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her biri.

zülfine ḳıldı musaḥḥar
bend idüp ‘aşıkları
kim meger her bir ḳılında
bağlu bin efsûnı var

3. her bir:

Gazel 70

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hepsi, tüm.

şunsa elüme ayağı sâḳi-i
lâle-ruḥ
ḥande-y-le gösterür baña
her bir piyâle rûḥ

4. her bir:

Gazel 53

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hepsi, tüm.

ḳo bulsun cehl-ile
dünyâda her bir nâ-sezâ
devlet
yeter faḳr-ıla kūy-ı
ma‘rifet ḥâki baña devlet

5. her bir:

Gazel 108

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hepsi, her biri,

bütünü.

ey Şihâbî güşına mengüş
ider her bir cebîn
ya bu nazm-ı âbudârûñ
dürr-i deryâlar mıdur

6. her bir:

Gazel 224

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hepsi, her biri,
bütünü.*

irişsin ḳadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhîd içinde ḳo
Şihâbî cismi ḥâk olsun

7. her bir:

Gazel 235

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hepsi, her biri,

bütünü.

ḥâr-keş ol herkese ‘arz
itme rû-yı ihtiyâc
ḥar gibi yüklenme her bir
nâ-sezânuñ minnetin

8. her bir:

Gazel 281

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hepsi, her biri,
bütünü.*

bahâr âsârı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüp her bir gül-endâmı
ider mürğ-ı çemen zârı

9. her bir:**Gazel 278**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hepsi, her biri,
bütünü.*

kimse Şihābī tutuşamaz
şîr-i 'ışk-ıla
k'eyler zebûn pençede
her bir bîşe'i

her biri:**1. her biri:****Gazel 303**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her biri.

perçem-i pürhamını her
biri çevkân itseler
ser-i 'uşşâk olur elde
tûbları (-)

2. her biri:-(s)i**Gazel 204**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her biri, ayrı ayrı
hepsi.*

dâğ-1 derde tende olan
regler olmuşdur fetîl

her birisi şām-ı ğamda
baña bir rûşen delîl

3. her biri:**Gazel 220**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Her biri, ayrı ayrı
hepsi.*

şemselerdür anuñ
üstünde ser-â-ser zerden
dâğlar k'olmuş-ıdı her
biri âteş-efşân

her birisi:**1. her birisi:****Kaside 13**

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

şahābeñ kim olupdur her
birisi faķr ıla kâni'
olardan oldu halka hük-
i şer'ü sünnetüñ şāyi'

2. her birisi:**Kaside 16**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Her biri, ayrı ayrı.

her birisi çār rûkn-i
Ka'be-i cāndur baña
anuñ için oldu dil beyte'l-
harām-ı çār-yār

3. her birisi:**Gazel 205**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her biri.

dâğ-1 derde tende olan
regler olmuşdur fetîl
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rûşen delîl

her dem:**1. her dem:****Gazel 245**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman.

her dem aķār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
'āşık olmuşdur meger
gönlüm gibi dīdāre şu

2. her dem:**Gazel 6**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Her an; daima.

idüp serkeşligi āhum
şatar dünyāya istignā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istignā

3. her dem:

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an,
daima.

ey Şihābī bil saña
toğundurur
tığn ol meh vaşf ider her
dem biler

4. her dem:

Gazel 95

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an,
daima.

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

5. her dem:

Gazel 102

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an,
daima.

yanumda hançerüñ
zaḥmı nişān-ı
şādümānīdür
yürekde ğamzeñüñ
peykānı her dem ğam-
güsārumdur

6. her dem:

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman, her an,
daima.

bağlayaldan nergis-i
bīmārın ol nūr-ı başar
dīde-i aḥbābdan her dem
aḳar hūn-ı ciger

7. her dem:

Gazel 86

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli,
daima.

cām-ı Cem ile kāse-i
Cemşīdi aña gel
ḥāḳān-ı Çīn bu meclise
her dem çanak çeker

8. her dem:

Gazel 87

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli,
daima.

itmege sifk-i dimā her
dem ruḥuñ rengīn olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

9. her dem:

Gazel 122

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli,
daima.

göñül taḥtı ḥayālūñ
şāhınuñ her dem
konağıdur
ḥubāb-ı eşk-i pür-hūnum
anuñ gül-gün otağıdur

10. her dem:

Gazel 189

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

Şihābīnūñ duḥān-ı āh-ı
pür-süzı gibi her dem
dem-ā-dem od-ıla oynar
hoş āteş-bāzdur zülfüñ

11. her dem:

Gazel 191

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

ey Şihābī ağlasam her
dem güzellerden n'ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbülün

12. her dem:-de

Gazel 192

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

yalmanur kan içmege her
demde şimşirün senün
göz diker süzen gibi çāk-
ı tene tırün senün

13. her dem:

Gazel 228

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

kanlu yaşum gibi her
dem baña hem-dem
olmağa
kaldı çıkmadı peykān-ı
ğamzeñ sīneden (-)

14. her dem:-de

Gazel 229

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

gönül bend-i belāda
gözlerüm her demde kan
ağlar
Şihābī ḥalāş eyle ilāhī
dāmdan demden

15. her dem:

Gazel 233

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

tīg-i mehrün gark-ı hūn
etdi beni ey lāle-ruh

kan aḡar her dem benüm-
çün dīde-i aḡbābdan

16. her dem:

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

yüz sürüp işigüne pāyüne
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

17. her dem:

Gazel 237

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

yüz sürüp işigüne pāyüne
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

18. her dem:

Gazel 290

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,
daima.*

baña ol nâzenîn eylerse
nâzı
dilüñ cândur aña her dem
niyâzı

tîğ-ı gâmdan pârelenmiş
bağrımuñ hûn-âbını
hâ ağıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

yağupdur bağrumı bir
lâle ruhşâr
gözüm kan ağlar-ısa
n'ola her dem

19. her dem:

Gazel 311

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman, sürekli,

daima.

bülbül ağıdup yaşın
efzûn ider nâlanını
jâlelerle toldurur her dem
gülüñ dâmânını

22. her dem:-de

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

göreyin sâğaruñ her
demde içi bağı kan
tolsun
gözüme karşı olur sâkı-i
meclisle leb-ber-leb

her gâh:

1. her gâh:

Kaside 18

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her zaman.

yandı cân âteşi cürm-ile
meded âh meded
niçe yanam bu harâret ile
her gâh meded

20. her dem:

Gazel 210

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

gel hased etme Şihâbî
sözleridür vâridât
cânib-i haqdan aña her
dem olur ilhâm hem

23. her dem:

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

hûn-ı dildür dîdeden her
dem ağan
rûşen eyler 'aksin
elbetde zücâc

her gece:

1. her gece:

Gazel 163

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her gece.

âhum Şihâbî baña verür
her gece fûrûğ
şem ' -i kamer ziyâsına
gönlümde var ferâğ

21. her dem:

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

24. her dem:

Gazel 209

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

2. her gece:

Gazel 118

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Her gece.

intizār-ile şayar her gece
yılduzları
‘āşıkı her gün çalarlar
pāreye mehpāreler

her gice:

1. her gice:

Gazel 16
Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Her gece.

bir yaña feryādumı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

2. her gice:

Gazel 36
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Her gece.

lem‘a-i āh-ı Şihābīdür
görinen her gice
şanmasınlar kim semā
yüzinden atılır şihāb

3. her gice:

Gazel 38
Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Her gece.

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem‘-i nücümü
gökde hep

4. her gice:

Gazel 139
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her gece.

olursın her gice bir
meclisün şem‘-i şeb-arāsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

5. her gice:

Gazel 160
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her gece.

mumdur her gice
hıdmetdi ayağın tırmağa
teg hemān varsın
bahāne-y-le huzūr-ı yāra
şem‘

6. her gice:

Gazel 211
Mısra: 15

Kelime Tipi: -
Her gece.

āhum Şihābī her gice
dergāh-ı yārda
eyler Şihābī hāsīd-i
şeytān gibi rücüm

7. her gice:

Gazel 292
Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Her gece.

mümdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem‘ eylesin her meh-
veşi

8. her gice:

Gazel 201
Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Her gece.

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābī
yağar o mehūñ yolına her
gice meşā‘il

9. her gice:

Gazel 261
Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Her gece; daima.

rüşen eyler dilleri ol
māh-ı t̄ābān her gice
t̄ire bezmi nitekim şem‘-i
şebistān her gice

10. her gice:

Gazel 261

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Her gece; daima.

rüşen eyler dilleri ol
māh-ı t̄ābān her gice
t̄ire bezmi nitekim şem‘-i
şebistān her gice

11. her gice:

Gazel 261

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Her gece; daima.

tekke-i ‘aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yağarın encüm gibi dāğ-ı
fīrāvān her gice

12. her gice:

Gazel 261

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Her gece; daima.

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña
yādlar koyunda yatur
yār ‘uryān her gice

13. her gice:

Gazel 261

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Her gece; daima.

zūlfı ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

14. her gice:

Gazel 261

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Her gece; daima.

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-hū kırbında
ağyār-ı şeytān her gice

15. her gice:

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Her gece.

çıkmasa nūr-ı ziyā ger
nār-ı āhumdan şerer
her gice şem‘-i nücümü
gökde yer yer kim yağar

16. her gice:

Gazel 311

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Her gece.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bāğbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

her gören:

1. her gören:

Gazel 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Bir durumu,
kimseyi vb.ni) Gören
herkes.*

ma‘nī-i ‘ışk ruḥ-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

her gün:**1. her gün:****Gazel 234**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

2. her gün:**Gazel 304**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

kapuña hūbān-ı 'ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i hūsne şāhsın
şāhāne gördüm ben seni

3. her gün:**Kaside 15**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

'afv it şefā' tūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaqar
her gün āhumuz

4. her gün:**Kaside 15**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

'afv it şefā' atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaqar
her gün āhumuz

5. her gün:**Kaside 15**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

'afv it şefā' atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaqar
her gün āhumuz

6. her gün:**Kaside 15**

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

'afv it şefā' atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaqar
her gün āhumuz

7. her gün:**Kaside 15**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Her gün, daima.

'afv it şefā' atūñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaqar
her gün āhumuz

8. her gün:**Gazel 141**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Her gün, her**zaman, daima.*

taqup yanına ağıyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ḥaḳ
anı kim ḥod-pesend
olmış

9. her gün:**Gazel 88**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Her yeni gün;**sürekli olarak, daima.*

n'ola pīr-i mūgān
ayağına her gün yüzüm
sürsem

elinde sāğar-ı şaḥbā gibi
bir dāfi ‘-i ğam var

10. **her gün:**

Gazel 117

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Her yeni gün;
sürekli olarak, daima.*

sen meh-i bedrūñ
cemālın görmek için
āfītāb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervāzeler

11. **her gün:**

Gazel 118

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Her yeni gün;
sürekli olarak, daima.*

intizār-ile şayar her gece
yılduzları
‘āşıkı her gün çalarlar
pāreye mehpāreler

her ki:

1. **her ki:**

Gazel 254

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kim olursa olsun,
herkes.*

her ki yāruñ ḳalbine ḥarf-
i vefā resmin bezer
sikke ḳazmıṣdur hemān
‘ālemde seng-i mermere

2. **her ki:**

Gazel 273

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Herkes, her kimse.

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki māyıldür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

3. **her ki:**

Gazel 299

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Herkim, her kimse.

iy Şihābī ‘āşḳ çevḳānına
ṭūb it başuñı
‘āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

4. **her ki:**

Gazel 99

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Herkim, herkes, her
kim olursa olsun.*

bu ne ḳıbāb bāde-i ‘ışḳuñ
ḥubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden iḳer geḳer

her kim:

1. **her kim:**

Gazel 305

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Herkim, herkes.

ḳişver-i ‘āşḳ güyā Cem
gibi sultān olur (-)
her kim iḳdi bezm-i
‘ālemde maḥabbet
cāmını

her kim ki:

1. **her kim ki:**

Gazel 147

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hangi kimse ki, kim
olursa olsun.*

ey Şihābī şāhdur her kim
ki ‘ışḳa ḳul ola

tālî 'î mes'uddur âyâz-ıla
Maḥmūd-veş

2. **her kim ki:**

Gazel 86

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hangi kimse ki .

her kim ki bezm-i 'ışka
gelür bir ayak çeker
aña sebū-yı ḥalka-i
rindān kulaç çeker

her kime kim:

1. **her kime kim:**

Gazel 216

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her kime ki.

mevt-veş āḥir Şihābī
ḥāk-ile yeksān ider
her kime kim 'ālem
içinde garīm olur garām

her kişi:

1. **her kişi:-nüñ**

Gazel 79

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Herkes.

her kişinüñ bu fenā
bezmünde bir maḥsūdı
var

sākiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāgar murād

2. **her kişi:**

Gazel 256

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Herkes.

devr-i ruḥuñda cām-ı
lebün umsalar n'ola
vaḳt-i bahār her kişi
māyıl olur müle

3. **her kişi:-nüñ**

Gazel 262

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her kim, hangi

kimse.

yüzine urdığı için her
kişinüñ 'aynını
oldı erbab-ı nazar
yanında ma'yüb āyine

4. **her kişi:**

Gazel 112

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her bir kişi, her
kimse. II Herkes.*

şāh-ı ḡam ḥükm itse
iḳlīm-i dile ezrānīdür
her kişi kendi vücūdı
mülkinüñ sulṭānıdır

her küşe:

1. **her küşe:**

Gazel 144

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her köşe, her yer.

çeşm olupdur yāri gözler
nergis-i bīnā başar
gülsitān içinde olmuş gül
daḥı her küşe güş

her lahza:

1. **her lahza:**

Rübai 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her zaman, her an,
daima.*

yāra 'arz-ı ḥāl okutmaḡa
burc-ı ḡaşrına
bir gün olmadı ki her
lahza kebüter ḳonmadı

her nazar:**1. her nazar:****Gazel 175**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her bakışta.

hâtırûn mir'âtını dâyim
mücellâ kıлмаğa
pâk-bâz ol her nazar
âyine-i ruhsâra bak

2. her nazar:**Gazel 22**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her bakış.

şâhid-i 'ışkuñ cemâl-i
cilvesini her nazar
görmek olurdı dilâ
âyineñ olsa şâf aña

her ne:**1. her ne:-ise****Gazel 207**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Her ne, ne olursa**olsun.*

nâzır olsañ fi'l-meşel

âyineye

her ne-ise gösterür anda

mişâl

her ne deñlü:**1. her ne deñlü:****Gazel 41**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

derd-i 'ışk-ı tâze çâre
bulınmaz hikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma'lûmât-ıla hâzık tabîb

2. her ne deñlü:**Gazel 105**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

Şihâbî her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlâ
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallâdur

3. her ne deñlü:**Gazel 168**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

bend olur ol sâhirüñ lâ-

büdd 'ikâl-i zülfine

iy Şihâbî her ne deñlü

olsa 'aqluñ mû-şikâf

4. her ne deñlü:**Gazel 280**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her ne kadar.

jeng-i ğamdan her ne
deñlü ey dilber gider
cilde-i cānān verür
âyine-i cāna cilâ

her ne ise:**1. her ne ise:****Rûbai 5**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Her ne ise, her**neyse.*

ki müneccim ne kadar
etse hisâb-ı encüm
her ne ise yazılan başa
gelür bî-minnet

her nefes:**1. her nefes:****Gazel 83**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Her nefeste, her an.
II Daima, sürekli.

tūṭī-i tab‘-ı Şihābīnūn
 lebūn yād eylese
 her nefes güyā şekerhālīk
 idüp söyler lezīz

her nefesde:

1. her nefesde:

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima,
sürekli.

ḥadīṣ-i cān-fezān ile
 dilini kılmamış ihyā
 dem uran her nefesde
 mu‘ciz-i Īsī-i
 Meryemden

her şeb:

1. her şeb:

Gazel 39

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her gece.

gözüm yıldızları gözler
 şerar-ı āh-ıla her şeb

sitārem yok meh yanında
 yaşın oda bu kevkeb

2. her şeb:

Gazel 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her gece.

dūd-ı āhum kim şerār-
 efşān olur her şeb baña
 taña kalıp şubḥa dek yer
 yer bakar kevkeb baña

her seher:

1. her seher:

Gazel 191

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her seher vakti.

her seher gül-zār içinde
 eylemekden zārlar
 sağır etdi güllerün gūşın
 şadāsı bülbulün

her şey:

1. her şey:

Gazel 159

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Var olanın hepsi,
tümü.

merci‘ oldı baña ḥāk-i
 kūy-ı dost
 aşlına her şey ider lā-
 büdd rücū‘

her taraf:

1. her taraf:-dan

Kaside 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yer,
her yan.

Ka‘betü’l-‘uşşāk kıldı
 āsitānını ilāh
 Anuñ için her taraftan
 yüz sürer ḥüccāc aña

2. her taraf:-dan

Gazel 167

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her taraf, her yer.

her taraftan müje kat kat
 yine gösterdi alay
 tırdı cenk eylemege şan
 iki leşker şaf şaf

3. her taraf:

Gazel 170

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

ḥaṭṭ-ı dildār üzre
tağılduḡça ḡākül her
taraf

zīnet etdi der gören gül-
zārı sünbül her taraf

4. her taraf:

Gazel 170

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

ḥaṭṭ-ı dildār üzre
tağılduḡça ḡākül her
taraf

zīnet etdi der gören gül-
zārı sünbül her taraf

5. her taraf:

Gazel 170

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

serviler raḡḡāşdur
güyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

6. her taraf:

Gazel 170

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

gülşen-i sīnemde dāḡ-ı
penbe-i pür-ḡūndan
açılıpdur fi'l-meşel aḡ u
ḡızıl gül her taraf

7. her taraf:

Gazel 170

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

nergisün gözi deger
şāyed ayaḡı tozına
gül gibi açılmasın her
şūh u Şengül her taraf

8. her taraf:

Gazel 170

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

iy Şihābī ḡāller ḡaddinde
Hindū-beçedür
ḡūşe çīn olup-dururlar
anda fülful her taraf

9. her taraf:

Gazel 215

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yer.

olduḡum-çün tīḡ-ı 'ışḡ-
ıla Şihābī ben şehīd
zeyn olunsun her taraf
sūsenler-ile meşhedüm

10. her taraf:-dan

Gazel 110

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Her yön, dört bir
taraf.

belāḡatden Şihābī ne
sipehre heft ebyātuñ
ḡomışdur her taraftan
yapdı ayak nerdübān yer
yer

11. her taraf:

Gazel 281

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Her taraf, her yön;
her yer.

şerār-ı āhumuñ ra'd oldı
vü ebr-i siyeh düdı

aķıtdı her taraf bārān-ı
eşküml bāġa enhārı

her yañ:

1. her yañ:-a, -dan

Gazel 68

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her yan, her taraf.

fārısı'l-ḥayl geçer ḥayli o
şūḥ-ı 'arabī
toġrıdur her yañadan
ġamzeleri baña rimāḥ

2. her yañ:-a

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Her yan, her taraf.

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña aķmaķdan
bütün dünyāda
maķşūdum hemān dīdār-ı
yārümdür

3. her yañ:-a

Gazel 119

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Her yan, her taraf.

göl ruhlarına zīnet için
şahın-ı gülşenüñ
sünbül taġıtdı her yaña
müşġin külā[le]ler

her yaña:

1. her yaña:

Kaside 25

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Her yana, her

tarafa.

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
'uyün-ı intizār-ıla gözin
açup baķar nergis

her yer:

1. her yer:-den

Gazel 106

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her taraf, bütün

yönlr.

şanmañuz ten-

ḥānesinden dāġlar revzen
açar

baķmaġa cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

2. her yer:-de

Gazel 294

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her taraf, bütün
yönlr.*

gel tevāzu' ḥākine sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde aġız
açma pīrāhen gibi

3. her yer:-i

Gazel 172

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Her yer, her taraf.

her yeri 'ālem sarayınıñ
'imāret olmada
hey dirīġā ḥātır-ı
vīrānumuñ mi'mārı yok

4. her yer:-e

Gazel 236

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Her yer, her taraf.

tīġ-i miñnetle beni kaťl
ider olsa o cüvān
her yere şekl-i maḥabbet
yazıla ķanumdan

5. her yer:-de

Gazel 294

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Her yer, her taraf.

gel tevāzu ' hākine sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

her zamān:

1. her zamān:

Gazel 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

2. her zamān:

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

'aşk kaydından ḥalāş
olmaz Şihābī derd-mend
her zamān bir kākül-i
ser-fītneye meftūn olur

3. her zamān:

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

efendüm bir ġarībem ki
diyār-ı ' işkuña düşdüm
ķabūl et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

4. her zamān:

Gazel 180

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

barbuṭ-ı nālem ķatında
zühre ķengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālīķ

5. her zamān:

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

ķatlüme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā
kim nedendür bilmezem
ḥayr işe te'ḥīrūñ senūñ

6. her zamān:

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Her zaman, daima.

bāġ-ı ruḥsārın temāşā
etdügümce her zamān
nev-bahār-ı ḥüsnünūñ
hergiz ḥazānın
bulmadum

7. her zamān:-da

Gazel 210

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Her zaman, sürekli,**daima.*

dilleri şād eyler açsa ol
ruḥ-ı gül-fām-ı fem
her zamānda baña irsāl
itdüġi peygām-ı ġam

her-bār:

1. her-bār:

Kaside 2

Mısra: 19

Daima, her vakit.

āl ü aşḥābına her-bār
taḥiyyāt olsun

rûh-ı pākine selām ile
hezārān şelavāt

hercāyī:

1. hercāyīdür:-dür

Gazel 107

Mısra: 6

*Şipsevdi, vefasız,
sebatsız.*

hoş nevālar etdürür
‘uşşākına şehnāz-ile
her maḳāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

2. hercāyīdür:-dür

Gazel 284

Mısra: 5

*Şipsevdi, vefasız,
sebatsız.*

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dūñyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

3. hercāyī:

Gazel 164

Mısra: 1

*Bir şey üzerinde
sürekli durmayan,
sözünden, kararlarından*

*dönüveren, sebatsız,
kararsız, vefasız.*

‘aḳs-i ḥālūñle pür oldı

hercāyī dāğ (-)

niçe niçe yerde yaḳdum

dāğ-ber-bālā-yı dāğ

4. hercāyī:

Gazel 253

Mısra: 1

*Bir şey üzerinde
sürekli durmayan,
sözünden, kararlarından
dönüveren, sebatsız,
kararsız, vefasız.*

dil bī-ḳarār gün gibi

hercāyī yār-ise

şabr-ıla bende zerrece

yok ihtiyār-ise

hercāyılık:

1. hercāyılık:

Gazel 303

Mısra: 8

*Uçarılık, her aşığa
yüz verme hali,
sabırsızlık ve kararsızlık
durumu.*

māh-rūlarda bulunmaz

iken āyīn-i vefā

meh gibi dünyede
hercāyılık üslūbları

hergiz:

1. hergiz:

Gazel 166

Mısra: 6

*Asla, hiçbir zaman,
hiçbir suretle, kat'iyen.*

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
‘ilm-i ‘aşḳuñ müşkilātı
hergiz olmaz münkeşif

2. hergiz:

Gazel 214

Mısra: 4

*Asla, hiçbir zaman,
hiçbir suretle, kat'iyen.*

bāğ-ı ruḥsārın temāşā
etdügümce her zamān
nev-bahār-ı ḥüsnünñ
hergiz ḥazānın
bulmadum

3. hergiz:

Gazel 53

Mısra: 4

Asla, hiç bir vakit.
degül ḥālī ta‘abdan
ṭālibān-ı devlet-i dūnyā

huzūr ehlidür itmez
hātīrā hergiz gedā devlet

4. **hergiz:**

Gazel 79

Mısra: 10

Asla, hiç bir vakit.

künc-i dilde mālīk
olmuşdur kanāʿat gencine
eylemez hergiz Şihābī
cemʿ-i sīm ü zer murād

5. **hergiz:**

Gazel 94

Mısra: 7

Asla, hiç bir vakit.

hazer kılmaz mısın
hergiz dilā mevc-i
telātūmdan
irişür devlet-i dīdāra bu
dem gözi açıklar

6. **hergiz:**

Gazel 303

Mısra: 9

Asla, hiç bir vakit.

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maḥbūbları

7. **hergiz:**

Kaside 4

Mısra: 2

Asla, hiç bir vakit.

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

8. **hergiz:**

Gazel 178

Mısra: 6

Asla, hiçbir zaman,

katiyen.

dil-zār u ten şikeste
vuşlat kapısı beste
gam şeşderinde kaldım
hergiz güşāde yer yok

9. **hergiz:**

Gazel 241

Mısra: 10

Asla, hiçbir zaman,

katiyen.

olmasa cām āyīne laʿl-i
leb-i dilber şeker
tūti-i ṭabʿ-ı Şihābī hergiz
itmez güftügü

10. **hergiz:**

Gazel 269

Mısra: 3

Asla, hiçbir zaman,

katiyen.

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez ādemi
seg rakībūñ ʿayn-ı şeyṭān
gibi ḥod-bīn olmada

11. **hergiz:**

Kaside 5

Mısra: 16

(Fars.) Asla,

katiyen, hiçbir vakit,
hiçbir şekilde.

yā Rab Şihābī ʿāşīye kıl
mağfīret-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña

hergün:

1. **hergün:**

Gazel 60

Mısra: 9

Her gün, daima,

sürekli.

Şihābī itmege hergün
kalup ḥalkı firīb
ʿarūs-ı şubḥ sürinür
yüzine isfidāc

2. **hergün:****Gazel 228**

Mısra: 9

*Her gün, daima,
sürekli.*

zülfüñ ucundan senüñ
hergün bu āhum ājden
yeryüzinden göklere
zencîr-i nâlemdür çeken

herkes:1. **herkese:-e****Gazel 164**

Mısra: 7

*Herkes, insanların
tümü.*

‘aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dāğ

2. **herkes:****Gazel 74**

Mısra: 10

*"Herkes" belgisiz
zamir; bütün insanlar.*

fıkr-i vaşluñla Şihābī şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse ‘ıyd

herkese:1. **herkese:****Gazel 235**

Mısra: 5

*Herkes II Bütün
insanlar.*

hār-keş ol herkese ‘arz
itme rû-yı ihtiyâc
har gibi yüklenme her bir
nâ-sezānuñ minnetin

hevâ:1. **hevâ-y-ise:-y, -ise****Gazel 252**

Mısra: 4

*Arzu, istek II Maddi
(dünya) unsurlara
bağlılık, duyulan heves.*

çeşmümde āb-ı miḥnet ü
cismümde tāb-ı gam
hāk-i teni şavurmada
başda hevâ-y-ise

2. **hevâlar:-lar****Gazel 51**

Mısra: 5

*Hava; arzu, istek II
Özel bir çalgı makamı.*

dilā nāzük hevâlar kullan
ammâ perdeden çıkma
maḳām-ı ‘ışka gel
sözünle nâyı saña dem-
sâz [it]

3. **hevâya:-ya****Gazel 140**

Mısra: 1

*Arzu, heves, istek,
aşk.
hayâl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevâya heves
meâl-i saltanat olmuş o
bir gedâya heves*

4. **hevâsını:-(s)ı, -n, -ı****Gazel 140**

Mısra: 6

*Heves, istek; hava II
musikide makam.*

meyün şafâsı getürdi
maḳâma ‘uşşâkı
neyün hevâsını duydum
ider nevâya heves

5. **hevâ:****Gazel 205**

Mısra: 10

Arzu ve heves, istek.

ey Şihābī ideli ol māhı
gendüm-gūna meyl
hirmen-i 'ömri hevā
bādına verdüm mā-ḥaşal

6. hevāya:-y, -a

Gazel 315

Mısra: 5

Heves, arzu, istek.

bu teng-nāy-ı belāda
hevāya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nāy

7. hevāñ:-ñ

Gazel 120

Mısra: 7

Heves, arzu, aşk.

başda hevāñ olmasa cānı
ğamuñ ider ḥelāk

8. hevā:

Gazel 12

Mısra: 14

*Hava durumu,
iklim.*

eşk-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i'tidāl
mu'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā

9. hevā:

Gazel 285

Mısra: 3

(Nefisten gelen)

Arzu, iptilâ.

vermesin derseñ hevā dil
keş'tisine ıztırāb
baḥr-i 'ışkuñ sen daḥı
қа' rına düş lenger gibi

hevā ehli:

1. hevā ehli:-n, -den

Gazel 153

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nefs düşkünü,

aşıklar.

ḥaḳ-şinās-iseñ hevā
ehlinden itme ictināb
zāhidā 'ışk-ı mecāziden
ḥaḳıḳatdür ğaraż

hevādār ol:

1. hevādār ol:-alı

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hevesli, gönüllü,

âşık olmak.

ḳadd-i bālāña hevādār
olalı
başda sevdā görünür
cānda belā

hevāsı:

1. hevāsı:

Gazel 191

Mısra: 2

*İstek, arzu, heves,
meyil; aşk,sevgi,
tutkunluk.*

hoş gelür gülşende
'uşşāḳa nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

2. hevāsı:

Gazel 191

Mısra: 2

*İstek, arzu, heves,
meyil; aşk,sevgi,
tutkunluk.*

hoş gelür gülşende
'uşşāḳa nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

hevāya düş-:

1. hevāya düş-:-me, -de

Gazel 34

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
*Heveslenmek, aşırı
istek duymak.*

‘ucbe hevāya düşmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
şāhib-uşūl olduğu-çün ‘ışk
bu el-‘aceb

hevāyī:

1. hevāyī:

Gazel 110

Mısra: 12

*Aşk arzusu ile dolu
II Gelgeç tabiatlı, uçarı,
hoppa.*

bürüc-ı kal‘a-i ‘ışka bu
āh-ı āteş-endāzum
hevāyī tūb olupdur hem
fiğānlar pāsubān [yer
yer]

2. hevāyī:

Gazel 147

Mısra: 6

*Aşk arzusu ile dolu
II Gelgeç tabiatlı, uçarı,
hoppa.*

her güneş ruhsarı görsem
odlara yakar beni

āhum u gönlüm hevāyī
olduğu-çün dūd-veş

hevā-yı ‘ışk:

1. hevā-yı ‘ışk:-ıla

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşk isteği II Aşk
musikisi.*

hevā-yı ‘ışk-ıla çün
nağme-perdāz oldu
‘āşıklar
ideyin ben dahı ‘uşşāk
içinde bi-nevālıklar

2. hevā-yı ‘ışk:

Gazel 60

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşk hevesi, aşk
arzusu.*

hevā-yı ‘ışk gönülden
çıkınca şiddet-ile
olur seyl-i sirişküm çü
kūlzüm-i emvāc

3. hevā-yı ‘ışk:

Kaside 25

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Aşk hevesi, aşk
arzusu.*

hevā-yı ‘ışk u şevkūnle
cünün şahrāsına düşmiş
bahār-ı hüsnūne hayrān
olup gözün diker nergis

4. hevā-yı ‘ışk:-a

Gazel 96

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aşk isteği; aşk
arzusu.*

gönlüm hevā-yı ‘ışka
düşüpdür belā bu kim
her hūb-rūya māyil olur
mübtelā düşer

hevā-yı iştivāk:

1. hevā-yı iştivāk:

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşk ,arzu hasreti;
özlemi.*

hevā-yı iştivāk ü ārzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miñnetlü belā
fırkat

hevā-yı 'ıyd:**1. hevā-yı 'ıyd:****Kaside 19**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Bayram havası. II**Bayram arzusu, isteği.*

ser-sebz tuta lutf-ıla

'ömrün nihâlini

oldukça tâze sâl ü meh

âb u hevā-yı 'ıyd

hevā-yı zülf:**1. hevā-yı zülf:-iñ, -e****Gazel 66**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Saçın esintisi**(havası).*

hük m it hevā-yı zülfüne

mühr-i dehānuñ aç

maḥkūm oldı çünkü

Süleymān nebīye rîḥ

2. hevā-yı zülf:-den**Gazel 21**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının**arzusu, hevesi;**(sevgilinin) saçının
sevgisi.*

almadı kimse hevā-yı

zülfden bûy-ı vefā

yeltenür gerçi şabā-veş

her yeler oñmaz aña

heves:**1. heves:****Gazel 140**

Mısra: 2

Arzu ve heves, istek.

ḥayāl-i vaşluñ-ıla dil ider

hevāya heves

meāl-i saltanat olmış o

bir gedāya heves

heves id:-**1. heves id:-er****Gazel 140**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

ḥayāl-i vaşluñ-ıla dil ider

hevāya heves

meāl-i saltanat olmış o

bir gedāya heves

2. heves id:-er**Gazel 140**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

unutdı resm-i vefāyı

nigār-ı hercāyī

*'itābe başladı şimdi ider
cefāya heves***3. heves id:-er****Gazel 140**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

meyün şafası getürdi

maḥāma 'uşşākı

neyün hevāsını duydum

ider nevāya heves

4. heves id:-en**Gazel 140**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir şeye karşı istek
duymak, eğilimli olmak.*

ḥurūf u şekl-i maḥabbet

ki 'ayn-i miḥnet itmiş

nidā-yı 'ışka belī der
iden belāya heves

heves ol-:

1. heves ol:-an

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Arzu duymak,
istemek, istek duymak.*

*giderse sū-yı semāya
'aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves*

hey dirîğ:

1. hey dirîğ:

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*"Eyvah, yazık, vah,
hey gidi!" anlamında
kullanılan, çeşitli
duyguları pekiştiren veya
özlem ve acınma bildiren
söz.*

*deryā-yı 'ışka düşeli bu
rūzigārda*

*çıkmaz kenāra kaldı
göñül fülki hey dirîğ*

hey dirîgā:

1. hey dirîgā:

Gazel 172

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Çok yazık, eyvahlar
olsun!.*

*her yeri 'ālem sarayınıñ
'imāret olmada
hey dirîgā hâtır-ı
vîrānumuñ mi 'mārı yok*

hey meded:

1. hey meded:

Gazel 222

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*"Aman yardım, ey
imdat" anlamlarında
veryansını ifade etmek
amacıyla kullanılan
seslenme kalıbı.*

*cān hālāş olmadı cānā
kākül-i dil-gîrden
hey meded kaydın görüp
kurtar anı zencîrden*

hey'et:

1. hey'etini:-i, -ni

Kaside 24

Mısra: 26

*Şekil, görünüş,
durum.*

*deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i gonca-lebi
gösterür hey'etini şekl-i
çelîpā sünbül*

2. hey'etüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 11

Şekil, görünüş.

*resmi kilik-i şun '-ıla cān-ı
mücessem hey'etüm
hüsni naķş-ı dil-keşüm
rūh-ı muşavver
peykerüm*

heyhāt:

1. heyhāt:

Kaside 2

Mısra: 12

*Eyvah, ne yazık
(Elden gitmiş bir şeye
karşı duyulan hasret,
üzüntü ve esefi bildirir).*

*fıkr vir kaşı cenābına
cenāh-ı hîss ile*

ṭayerān idüp ulaşmağa ne
mümkin heyhāt

hezâr:

1. hezârın:-ın

Gazel 248

Mısra: 6

Bülbül; mec. Âşık.

ğoncasın sen bîkr-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezârın koyunına

2. hezâr:

Gazel 85

Mısra: 6

"Bin, binlerce"

anlamında belgisiz sıfat.

hâr itdi bîkr-i ğoncaya
gice meger güci
kim şubh olunca eyledi
bülbül hezâr zâr

hezâr ol-:

1. hezâr ol-:-maz

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bülbül olmak II

*Güzel söz söyleyen bir
şair olmak.*

senüñ eyyâm-ı hüsñüñ
gibi gülşende bahâr
olmaz
hezârân bülbülün vardır
benüm gibi hezâr olmaz

hezâr ü hezâr:

1. hezâr ü hezâr:

Kaside 4

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yüzlerce.

şuvarđı niçe hezâr ü
hezâr teşen-dili
zülâl-i eşhedü en-lâ ilâhe
illa'llâh

hezârân:

1. hezârân:

Gazel 25

Mısra: 4

*"Bin, binlerce, pek
çok" anlamında belgisiz
sıfat (hezâr).*

tebessüm etse nâz ü
şîvelerle ol gül-i ħandân
terennümler kıllur anda
hezârân bülbül güyâ

2. hezârân:

Kaside 2

Mısra: 20

*"Bin, binlerce, pek
çok" anlamında belgisiz
sıfat (salat).*

âl ü aşhâbına her-bâr
taḥiyyât olsun
rûḥ-ı pākine selâm ile
hezârân şelavât

hezârân bülbül:

1. hezârân bülbül:-üñ

Gazel 130

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Binlerce bülbül. II

Binlerce âşık.

senüñ eyyâm-ı hüsñüñ
gibi gülşende bahâr
olmaz
hezârân bülbülün vardır
benüm gibi hezâr olmaz

hezihi azab firât

ennehu melc acâc:

1. hezihi azab firât

ennehu melc acâc:

Gazel 63

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bu el değmemiş

*Fırat nehri, o ise tuzlu
su.*

la 'l-i dilberle Şihābī ma' -
i kevşer bir degül
hezihi azab fırāt ennehu
melc acāc

hîç:

1. hîç:

Gazel 198

Mısra: 3

*"Asla" anlamında
zarf.*

ğamzesi baña ne iş
geçdüğü sorulmaya hîç
öldürürse dağı lā yūs'elü
'ammā yüf'al

2. hîç:

Gazel 245

Mısra: 9

*"Asla" anlamına
gelen zarf.*

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi ağyār hîç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i ħāre şu

3. hîç:

Gazel 315

Mısra: 4

*"Asla" anlamına
gelen zarf.*

marîz-i mevte elemdür
'ilāc-ı fikr-i ħakīm
ki merg-i Berhe-min'e
hîç müfeyyid olmadı rāy

4. hîç:

Gazel 268

Mısra: 4

*"Asla, hiçbir
zaman" anlamında
kullanılan zarf.*

teşbih kıılma la 'l-i nigāra
cevāhiri
la 'l-i müzāba hîç ola mı
sengler şebîh

5. hîç:

Gazel 58

Mısra: 10

*"Henüz, bir kere
bile" anlamında zarf.*

ħırs u ħamağla dökme
iñen zer ħazāneye
sen baķmaduñ mı bāğda
berg-i ħazāna hîç

6. hîç:

Gazel 26

Mısra: 9

*"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.*

meyli yok sensiz
Şihābīnūñ cihān ü cāna
hîç
cān-ı 'ālem dünyeden
maķşūd sensin sen baña

7. hîç:

Gazel 27

Mısra: 4

*"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.*

rūzigārum gibi aĥvālüm
perîşāndur meded
hîç müyesser olmadı
cem 'iyyet-i ħurrem baña

8. hîç:

Gazel 58

Mısra: 1

*"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.*

ħüsnūñ bedī' i sığmadı
cānā beyāna hîç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hîç

9. hîç:

Gazel 58

Mısra: 2

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

hüsnuñ bedî'i sığmadı
cânâ beyâna hîç
vaşfuñ edâsın etmedi
ehl-i zamâne hîç

10. hîç:

Gazel 58

Mısra: 4

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

ey mâh gerçi zerre
dediler dehânuñı
gören miyân-ı müyuñı
gelmez miyâne hîç

11. hîç:

Gazel 58

Mısra: 6

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

bâzâr olur mı büseñe bu
nağd-i cân-ile

söyle bahâne idüğün etme
bahâne hîç

12. hîç:

Gazel 58

Mısra: 8

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmūrān
mağrūr olma izzet ü
cāh-i cihāna hîç

13. hîç:

Gazel 58

Mısra: 12

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

etdüm ḥadeng-i āhumı
gerçi Şihābiyā
tīr-i murada varmadı bir
kez nişāne hîç

14. hîç:

Gazel 59

Mısra: 2

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

eyleyelden ḥaṭ-ı ruḥsāruñ
ḥurūc
baş kesilüp hîç şorulmaz
oldı şüc

15. hîç:

Gazel 214

Mısra: 6

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī
hîç bir yār-ı vefādār
āsītānın bulmadum

16. hîç:

Gazel 219

Mısra: 5

"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.

māni' olmaz bezm-i ḥāşa
keşret-i eşḥās hîç
bu meşeldür kim dimiş
"yekefî el-işāretü
'ārifān"

17. hîç:

Gazel 225

Mısra: 7

"Asla, hiçbir

*zaman" anlamında bir
zarf.*

müdām nūş-ı mey bakma
zīb-ḥāneye hīç
ḥubāb-ı bāde gibidür
şebāt-ı naķş-ı cihān

18. hīç:

Rübai 8

Mısra: 4

*"Asla, hiçbir
zaman" anlamında bir
zarf.*

gerçi mir'at-ı ḥalka çok
bakdum
görmedüm hīç içinde
vech-i vefā

19. hīç:

Gazel 57

Mısra: 8

*"Asla, katiyen,
hiçbir zaman" anlamında
zarf.*

‘ömr-i ‘azīzi yoluña ḥarc
eyledüm velī
vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hīç

20. hīç:

Gazel 160

Mısra: 4

*"Asla, katiyen,
hiçbir zaman" anlamında
zarf.*

niçe yansın ḥālını
pervāne bir miskīn ḡarīb
sūrına hīç iltifāt itmez bir
āteş-pāre şem‘

21. hīç:

Gazel 213

Mısra: 10

*"Asla, katiyen,
hiçbir zaman" anlamında
zarf.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī ḥaste’i
hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardur ölüm

22. hīç:

Gazel 213

Mısra: 2

*Az da olsa, bir
miktar dahi
anlamlarında zarf.*

naķd-i ‘ömrüm āhı kim
‘ışķuñ yolında öldüğüm
yok mı hīç inşāf-ı
raḥmūñ a yolunda
öldüğüm

23. hīç:

Gazel 172

Mısra: 1

*"Yok denecek kadar
az" anlamında belgisiz
sıfat.*

şol gönülde ‘aşķ nūrınıñ
ki hīç āsarı yok
ḥālī bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

hicābe’l-hak:

1. hicābe’l-hak:

Kaside 13

Mısra: 21

Hak'tan utanma.

miyān-ı cān ile cānānda
yokdurur hicābe’l-hak
eḥadle Aḥmedūñ farkı
arada mīmdür ancak

hicr:

1. hicrūñ:-üñ

Gazel 16

Mısra: 1

*Ayrılık, hicran;
sevgiliden uzak kalma.*

bir yaña hicrūñ elem
virür baña ḡām bir yaña

‘ālem-i vaşluñla cānā
halk ıurrem bir yaña

2. **hicrinde:-i, -n, -de**

Gazel 2

Mısra: 2

Ayrılık, hicran

(sevgiliden uzak kalma).

ol deñlü etdi nāzlar ol
nāzenin baña
hicrinde oldu zār-ıla her
nāzenin baña

3. **hicründe:-ün, -de**

Gazel 55

Mısra: 1

Ayrılık. II

*Sevgiliden ayrı kalma
durumu.*

ğumūm oldu dile
hicründe hādis
yine fāş oldu esrār-ı
havādīs

4. **hicr-ile:-ile**

Gazel 221

Mısra: 3

Ayrılık. II

*Sevgiliden ayrı kalmanın
âşığın gönlünde bıraktığı
acı, ayrılık acısı.*

kızarmaz la‘l-i sürhı gibi
ko çün zerd-i fām [olsun]
nohūdī oldu ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

5. **hicr-ile:-ile**

Gazel 258

Mısra: 8

Ayrılık. II

*Sevgiliden ayrı kalmanın
âşığın gönlünde bıraktığı
acı, ayrılık acısı.*

cism-i naḥīf derd-ile
dehlīz-i tengde
cān-ı za‘īf hicr-ile nār-ı
‘azābda

6. **hicrūñ:-üñ**

Gazel 255

Mısra: 7

Ayrılık, hicran;

sevgiliden uzak kalma.

mürekkeb kalmadı faşl
oldı bābın yazmağa
hicrūñ
meger miḥnet kitābın
ben yazam bu sürḥ-ı
eşkümle

7. **hicre:-e**

Gazel 263

Mısra: 4

*Ayrılık, hicran;
sevgiliden uzak kalma.*

göñülde ḥāṭıra olduğça
fıkr-i vuşlat u firḳat
firāḳında vişāle irerin
hicre visālinde

hicrān:

1. **hicrānda:-da**

Gazel 113

Mısra: 3

Ayrılık, ayrılık acısı.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy ḡāfil izā cā’ el-
kazā ‘amma el-aşr

2. **hicrān:**

Gazel 125

Mısra: 4

Ayrılık, ayrılık acısı.

II Sevgiliden ayrı olmak.

şütür-i cān ḡam-ı cānānı
taḥammül eyler
līk hicrān yolunuñ bār-ı
girānın çekmez

3. **hicrān:**

Gazel 201

Mısra: 2

*Ayrılık, ayrılık acısı.
II Sevgiliden ayrı olmak.*

olmadı gönül t̄alib-i
mağşūdına vāşıl
hicrān yolını derd-ile cān
eyledi menzil

hidayet:

1. hidayet:

Kaside 2

Mısra: 25

*1. Doğru yola irşat,
delâlet. 2. Doğru yola
sülûk. Hakk'a muvassal
olan tariki bulmak.*

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānını
şer'-i resûl şāri'ine eyle
rū-be-rāh

2. hidayet:

Kaside 3

Mısra: 25

*(Ar.) Doğru yolu
gösterme, hakka sevk
etme.*

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānını
şer'-i resûl şāri'ine eyle
rū-be-rāh

3. hidāyet:

Kaside 13

Mısra: 1

*(Ar.) Doğru yolu
gösterme, hakka sevk
etme.*

hidāyet maṭla'ından
toğdı bir hırşid ü rūḥānı
daḥı fīṭratda ḳalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

4. hidāyet:

Kaside 13

Mısra: 8

*(Ar.) Doğru yolu
gösterme, hakka sevk
etme.*

nüzûl itdi aña Ruḥu'l-
Ḳuds tenzīl-i Kur'ānı
hidāyet encümidür
cümleten aşḥāb u yārānı

5. hidāyet:

Kaside 18

Mısra: 26

*(Ar.) Doğru yolu
gösterme, hakka sevk
etme.*

yā Rab it ben ḳuluña
tevbe vü tevfiḳ u refiḳ

sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı t̄arīḳ

hiddet id-:

1. hiddet id-:

Gazel 91

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hiddetlenmek,
öfkelenmek, kızmak.*

germiyetle hiddet idüp
od-ıla kebāb
birbirisi-y-le ḳarşu be
ḳarşu söğüşdiler

hıdmet:

1. hıdmetde:-de

Kaside 25

Mısra: 25

*Hizmet (Birinin işini
görme, saygı duyulan
birinin işlerini yapmaya
hazır olma durumu).*

eline bir 'aşā almış ayağ
üstine hıdmetde
ışigine sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

2. hıdmetünde:-üñ, -de

Gazel 217

Mısra: 10

*İş, vazife; iş görme,
birinin işini görme.*

tālib-i iksīr-i lutfūndur
Şihābī hāk-sār
hıdmetünde hālīşem
gerçi nūhās-ı ahkarem

3. hıdmetden:-den

Gazel 49

Mısra: 9

*İş görme, vazife;
görev, iş.*

Şihābī meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

4. hıdmetdi:-di

Gazel 160

Mısra: 5

*Hizmet, vazife,
görev.*

mumdur her gice
hıdmetdi ayağın tırmağa
teg hemān varsın
bahāne-y-le huzūr-ı yāra
şem‘

5. hıdmetine:-i, -n, -e

Gazel 151

Mısra: 11

*Birinin işini görme;
görev, vazife.*

yārūñ cenāb hıdmetine
ruhşat istedüm
kad kāk bi’letfāfetihi
iyyāke ve el-raḥş

hıdmet id:-

1. hıdmet id:-en

Gazel 259

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
*Üstüne düşen
hizmeti yerine getirmek,
ifā etmek.*

‘aceb mi kūh-ken benden
alursa şan‘at-ı ‘ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstāda

hıdmet it:-

1. hıdmet it:-dig, -üm, - de

Gazel 222

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Hizmet etmek,
çalışmak. II Birinin
amaçlarının*

*gerçekleşmesini
sağlamak.*

hangāh-ı ‘ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin
bir cüvān-ı tāze sev didi
işitdüm pirden

hıkd:

1. hıkd:

Gazel 75

Mısra: 7

Kin, oç duygusu.

ger ‘ākil-iseñ hıkd kabūl
etme Şihābī
k’itdi ḥasedi kāmīl olan
ehl-i ḥired-red

hikmet:

1. hikmet:

Kaside 9

Mısra: 7

*Felsefe, bilgelik,
ilim ve hilmin
ictimaindan oluşan.*

hikmet ile tūtīye ta‘lim
ider şīrīn ḥadīs
şol kadar ‘şekker-şiken
oldı maḳāl-i Muştafā

2. hikmet:**Kaside 10**

Mısra: 7

*Felsefe, bilgelik,
ilim ve hilmin
ictimaidan oluşan.*

hikmet ile baħr-i bī-
cünbüsdür ol ‘ālī güher
nisbet ile kaçredür deryā-
yı pür-emvāc aña

3. hikmet:**Gazel 41**

Mısra: 15

*Bir şeyin oluşundaki
akıl erdirilemeyen her
türli sebep, gizli sebep.*

derd-i ‘ışk-ı taze çāre
bulunmaz hikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma‘lūmāt-ıla hāzık tabīb

4. hikmet:**Kaside 21**

Mısra: 41

*Bir şeyin oluşundaki
akıl erdirilemeyen her
türli sebep, gizli sebep.*

sīne-i ‘āşık gibi hikmet
nedür iy bağbān

pāre pāre oldu hār-ı
guşşadan a‘zā-yı gül

5. hikmet:**Gazel 251**

Mısra: 12

*Akıl erdirilemeyen
sebep.*

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmış
hikmet ammā sīm ile
zerde

6. hikmet-ile:-ile**Gazel 260**

Mısra: 3

*Hakikat sırrı,
bilgelik.*

kağeh āyīnesine hikmet-
ile eyle naẓar

beñzer ol cām-ı Sikender
dedüğüñ mir’ āta

7. hikmet-ile:-ile**Gazel 172**

Mısra: 4

*Allah’ın her şeyi
yerli yerince yaratma,
her şeyi lâyık olduğu
yere koyma sırrı, âlemin*

*insanlar tarafından
anlaşılamayan gizli
amacı.*

zāt-ı vahdet kim hakīm-i
fā‘il-i muṭlaq-durur
hikmet-ile yoğı var eyler
dilerse varı yok

hikmet ne:**1. hikmet ne:****Gazel 163**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sebebi nedir II
neden acaba?.*

böyle mizāc-ı ‘illete
hikmet ne iy tabīb
zülfi niğarı görelî
sevdāyidür dimāğ

hikmet-i kânūn:**1. hikmet-i kânūn:****Gazel 103**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kanun hikmeti.

dil-şifā-yı la‘lūññ
terkībini mevzūn okur
bu-‘Alī Sīnā şanasın
hikmet-i kânūn okur

hilāl:**1. hilālūñ:-üñ****Gazel 15**

Mısra: 7

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay şekli, yeni ay.*

hilālūñ ıssı gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem hāşıl-ı ‘ömre
olur vaqt-i direv peydā

2. hilāl:**Gazel 109**

Mısra: 2

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, yeni
ay.*

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yār al añlar
tenüm garķ-āb-ı hūn
görse şafak içre hilāl
añlar

3. hilāl:**Gazel 227**

Mısra: 5

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, yeni
ay.*

beñzetdi aya kendüyi
tırnağuna hilāl
varsın felek de barmağını
ol gümişlesin

4. hilāl:**Gazel 207**

Mısra: 8

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, ayça,
yeni ay.*

sen ne ādemsin ki gökler
halkına
gösterür her māh
barmaqla hilāl

5. hilāl:**Kaside 19**

Mısra: 19

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, ayça,
yeni ay.*

sāgar hilāl ü bāde-i
gülgün durur şafak
sākī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı ‘ıyd

6. hilālin:-in**Gazel 86**

Mısra: 9

*Yeni ay II Sevgilinin
yay gibi hilal kaşları.*

gizler ufukda kaşı hilālin
Şihābiyā
meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

7. hilālūñ:-üñ**Gazel 150**

Mısra: 7

*Yeni ay II Sevgilinin
yay gibi hilal kaşları.*

tūr-i ğamzeñle müjeñ
deldi hilālūñ na‘lin
tāk-ı ebrüya kemān aşdı
mişāl-i Vaķķāş

8. hilāle:-e**Gazel 266**

Mısra: 8

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, ayça,
yeni ay.*

kaşuñ ğamı-y-la meh-
nevā-yı āfitāb-ı hüsn
döndi hilāle za‘f-ıla
varmadı āyine

9. hilāl:**Gazel 176**

Mısra: 1

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, yeni
ay. II Sevgilinin kaşı.*

āsumān-ı hüsne kaşuñdur
hilāl ey nūr-ı hāk
kākülün ebr-i siyeh reng-
i 'izāruñdur şafaķ

10. hilāl:

Gazel 195

Mısra: 1

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, yeni
ay. II Sevgilinin kaşı.*

yine gösterdi kadeh şekli
şafaķ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sākī ele al

11. hilāl:

Gazel 203

Mısra: 4

*Ayın ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, yeni
ay. II Sevgilinin kaşı.*

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

hilāl kıl:

1. hilāl kıl:-dı

Gazel 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hilal biçiminde

eğmek.

ebrūsı fikri kıldı Şihābī
teni hilāl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebīn baña

hilāl-ebrū:

1. hilāl-ebrū:

Gazel 15

Mısra: 10

*Hilal kaş. II
Sevgilinin hilal gibi
kavisli kaşları.*

Şihābīye hıyāl-ı

ebrūvānuñla taḥayyürden
görünür bir hilāl-ebrū
güzel her māh-ı nev
peydā

2. hilāl-ebrū:

Gazel 243

Mısra: 1

*Hilal kaş. II Hilal
gibi kavisli kaşları olan
sevgili.*

ıraķdan merḥabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī' mi olsun bu

hilālī cām:

1. hilālī cām:-dan

Gazel 177

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hilal biçimindeki
kadeh.*

içeli tenhāda ol meh-rū
hilālī cāmdan
ey Şihābī eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafaķ

hilāl-i 'ıyd:

1. hilāl-i 'ıyd:-veş

Gazel 105

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bayram hilali,
bayram vaktini haber
veren hilal.*

temāşā kıлмаğa
ebrūlarıñı çeşm-i 'ālem
hep
hilāl-i 'ıyd-veş saña
bakar bu ne temāşādur

2. hilāl-i 'ıyd:-üñ

Gazel 194

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bayram hilali,
bayram vaktini haber
veren hilal.*

*tırmasıdur leyletü'l-
kadrün mu'anber
perçemün
ğurrasıdur yā hilāl-i
'ıydün ebrü-yı hamun*

hilāl-i sāğar:

1. hilāl-i sāğar:-a

Gazel 254

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hilal şekilli şarap
kadehi.*

*tutdı meh-rûlar âfâkı bu
bezmün revnakı
kim mey-i gül-gün-şafağ
oldı hilāl-i sāğara*

hilālinden:

1. hilālinden:-i, -n, -den

Gazel 222

Mısra: 9

*Ayin ilk günlerinde
aldığı yay biçimi, ayça,
yeni ay.*

*tır-i āhum geçse bu
çarhun hilālinden n'ola*

*ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgirden*

hilālün na'li:

1. hilālün na'li:-ni, -

Gazel 110

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hilalin şeklinin
hayvanların ayaklarına
vurdıkları demir olan
na'li andırması.*

*müjeñ tiri-y-le deldi
hilālün na'lini kaşun
anuñ-çün tağ-ı hüsnün
üzre aşmışdur kemān yer
yer*

hil'at:

1. hil'at:

Kaside 12

Mısra: 11

*Elbise, kaftan
(Çadır, otağ).*

*çarh-ı atlas hil'at ü
levlāk-tāc
tahta geçdi bir şeh-i 'ālī
himem*

hil'at-i āh:

1. hil'at-i āh:-um

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Āh elbisesi. II
Âşığın aşk acısı
neticesinde ettiği ahlār.*

*başumda kākülün sevdası
devlet təcıdur maḥzā
tenümde hil'at-i āhum
kabā-yı iftiḥārumdur*

hil'at-i dībāc:

1. hil'at-i dībāc:

Kaside 10

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çiçekli kumaştan
yapılmış elbise.*

*Muştafa kim oldu iklīl
şübüt-ı tāt aña
atlas-ı çarh-i muraşsa'
hil'at-i dībāc aña*

hil'at-i hilkat:

1. hil'at-i hilkat:

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yaratılış elbisesi.

ezelden āb-ı ‘ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda hıl‘at-i hılķat

hıl‘at-i nev-rūzı gev-:

1. hıl‘at-i nev-rūzı gey-
:-in, -di

Kaside 20

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Nevruz elbisesi

giydirmek. || Baharın
etkisiyle ağaçların
yeşillenip, çiçeklenmesi.

şaf şaf olup tursalar
dīvān-ı gülşende n’ola
hıl‘at-i nev-rūzı geyindi
dırahtān-ı bahār

hıl‘at-i sultān-ı levlāk:

1. hıl‘at-i sultān-ı

levlāk:

Gazel 143

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yaratılış sultanının

elbisesi.

olupdur hıl‘at-i sultān-ı
levlāk

bu a‘lā atlas-ı çarh-ı
münakkaş

hıl‘at-i teşrīf-i

“kerremnā”:

1. hıl‘at-i teşrīf-i

“kerremnā”:- (y)a

Gazel 200

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şereflendirme

elbisesi, şereflendirme
lütfu. II İsrā suresi 70.
ayetten iktibastır. Ayetin
tamamı şöyledir: "And
olsun ki biz
Âdemoğullarını üstün
bir izzet ve şerefe mazhar
kılmışızdır."

hıl‘at-i teşrīf-i

“kerremnā”ya lāyık

olmağa

añla bu cān cevherin

zātuñda sen de ādem ol

hılķat:

1. hılķat:

Gazel 166

Mısra: 2

Yaratılma, yaratılış.

gerçi hılķat birdür ammā
kim řabāyi‘ muhtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şūfī mu‘tekif

hılķat-i dībā:

1. hılķat-i dībā:- (y)a

Gazel 200

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yaratılış kumaşı,

yaratılışın ipekli kumaşı.

II Dünya ya da dünya
nimetleri bağlamında.

(Dībā: Eskiden çok

makbul tutulan,

genellikle desenli, ağır

dokuma ipekli kumaş.).

hılķat-i dībāya māyıl

olma ey dil epsem ol

gey gedālik kisvesini

pādişāh-ı ‘ālem ol

hıl:

1. hılinde:-i, -n, -de

Gazel 62

Mısra: 8

Hile, oyun.

ger şaza-y-ile beni şatl
etse hunhVār-ı çeşm

ķāzīler virsin demüm
hıllinde ibrāya hücc

hilm:

1. **hilm-ile:-ile**

Gazel 24

Mısra: 6

Yumuşak huy.

şāh-ı mülk-i fāķa vü faķr
olagör dervīş gel
hilm-ile ammā hayā
olmak gerek ‘ādet saña

himem:

1. **himem:**

Kaside 12

Mısra: 12

Himmetler,

cömertlikler.

çarķ-ı atlas hıl‘at ü
levlāk-tāc
tahta geķdi bir şeh-i ‘ālī
himem

himmet:

1. **himmet:**

Gazel 49

Mısra: 4

Ar. lütuf, kerem,

yardım.

geđā-y-iken ‘aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyün o hümā
himmet

2. **himmetüñ:-üñ**

Gazel 150

Mısra: 10

*Lütuf, kerem, ihsan,
iyilik, yardım.*

yeridür yansa ĥased
nārına ĥussād-ı ‘avām
himmetüñ etdi Şihābī
ķuluñı ĥāş el-ĥāş

3. **himmet:**

Gazel 130

Mısra: 8

*Lütuf, kerem, ihsan,
iyilik, yardım.*

ķıyās-ile bilinmez
cevher-i luţf u ‘atā ķadri
bu himmet ‘ālī gevhirdür
buña vez ü ‘ayār [olmaz]

4. **himmetde:-de**

Gazel 6

Mısra: 3

*Meyil / gayret /
alaka / ilgi.*

baş egme cīfe-i dehre
göñül şehbāzı himmetde
verür ķāf-ı ķanā‘at
nitekim ‘anķāya istiğnā

himmet eyle:-

1. **himmet eyle:-**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Lütuf, kerem, yardım
etmek.*

iy göñül pīr-i tarīķat
eylese himmet saña
menzil-i maķşūda varur
zehī devlet saña

himmet id:-

1. **himmet id:-**

Gazel 23

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İyilik etmek, lütufta
bulunmak.*

āhumuñ tūbī gibi irişdi
başı göklere
ideli cānā bülend-i
ķāmetüñ himmet baña

himmet ol:-

1. **himmet ol:-inca****Gazel 96**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yardımlı olmak,
iyilikte bulunmak.*

oldı Şihābī devlet-i
‘ışkuñla ser-bülend
himmet olunca pādīşeh
olur gedā düşer

himmet-i a‘lā:1. **himmet-i a‘lā:****Gazel 25**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüce bir yardım.

Şihābī ol sehī kıddūñ
‘ömrūñ dırāz olsun
gerekdür ‘ālem içr’arada
zīrā himmet-i a‘lā

hindū-beçe:1. **hindū-beçedür:-dür****Gazel 170**

Mısra: 9

*Hintli çocuk.Divan
şirinde sevgilinin beni ve
saçları çok zaman bir
Hindu'ya*

*benzetilir.Bunun nedeni
siyah renkli oluşlarıdır.*

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hūşe çīn olup-dururlar
anda fülful her taraf

hindū-yı siyāh:1. **hindū-yı siyāh:****Gazel 246**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Siyahi Hintli, köle.

gizlenür zülfi şebinde
dilberūñ hāl-i lebi
la‘l uğurlamağa gelmiş
şanki hindū-yı siyāh

hınnā-yı gül:1. **hınnā-yı gül:****Kaside 21**

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Gül kınası.

āhlar dūdından olur
nergisūñ ‘aynına kühl
būlbūlāñ hūnından olur
dem-be-dem hınnā-yı gül

hıram et:-1. **hıram et:-dükçe****Gazel 243**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümek.

Şihābī sū-be-sū yaşum
‘aceb midür revān olsa
hıram etdükçe serv-āsā
olur her kāmēt-i dil-cū

hıram eyle:-1. **hıram eyle:-****Gazel 281**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Salınarak yürümek.

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
kāmētler
hıram eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

hıramān:1. **hıramān:****Gazel 273**

Mısra: 1

*Salınarak, nazlı ve
edālı yürüyüş.*

ol hıramān kād revān
olsa çemenden cānibe

bāḡbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

hirās it-:

1. hirās it-:-mez

Gazel 137

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Korkmak, çekinmek.

karşu vardum rehzen-i
‘ışka fenā şeklinde ben
mālī olmayan kişi itmez
ḥarāmīden hirās

hired:

1. hired:

Gazel 82

Mısra: 2

Akıl, us II akıllı

kimseler.

gelmez şümāre guşsañ ü
olmaz ḡamuñ ‘aded
anı ḥiṣāba çekmede ‘ācīz
kalur hired

hired-red:

1. hired-red:

Gazel 75

Mısra: 2

*Akılsız, akli
olmayan, eksik akıllı.*

derdā ki nüfūs arasına
çekdi ḥased-sed
k‘etdi ḥasedi kāmīl
olan[ları] hired-red

hırīdār ol-:

1. hırīdār ol-:-mıṣ

Kaside 22

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Müşteri olmak; alıcı
olmak, bir kimseye
teveccüh etmek.*

ḥüsn-i dildār kumaşına
hırīdār olmuş
‘ākıbet oldu bu bāzār-ıla
maḡbūn lāle

hırka-i fakr:

1. hırka-i fakr:

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yokluk hırkası.

hırka-i fakr u fenā-fi’llāh
kılduk ihtiyār
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dībāsındayuz

hirmen:

1. hirmeninden:-in, -den

Rübai 7

Mısra: 4

Harman.

iy göñül ser-sebz iken
‘ömr-i ‘āzīzūñ mezra‘ı
sen de sa‘y eyle fezāyıl
hirmeninden ḥāşıl al

2. hirmenin:-in

Gazel 186

Mısra: 10

Harman. II (Âşığın)

gönlü.

ḥāşılı bir āfitāb-ı ‘ālem-
ārāsın ki sen
oda yakduñ hirmenin
mihrüñle māh-ı enverüñ

hirmen-i ‘ālem:

1. hirmen-i ‘ālem:-de

Gazel 144

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dünya harmanı.

ḥāşıl-ı a‘mālūñ olmaz
cevce şatar-ısañ riyā

hırmən-i ‘ālemde olma
nāhidā gendüm-fürüş

hırmən-i ‘ömr:

1. hırmən-i ‘ömr:-i

Gazel 205

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ömür harmanı.

ey Şihābī ideli ol māhı
gendüm-gūna meyl
hırmən-i ‘ömr-i hevā
bādına verdüm mā-ḥaşal

2. hırmən-i ‘ömr:-i

Kaside 18

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ömür harmanı.

āh kim yok yere ‘ālemde
emek oldu hebā
hırmən-i ‘ömr-i
şavurmağda durur bād-ı
fenā

hırmən-i ‘ömr-i ‘azīzī:

1. hırmən-i ‘ömr-i

‘azīzī:

Gazel 295

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yüce, kıymetli
ömrün harmanı. II
Hayatın son anları. II
İhya edilerek yaşanmış
bir hayatın hasat zamanı.
(Amellerin karşılığını
alma bağlamında).*

iy Şihābī cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün içün
hırmən-i ‘ömr-i ‘azīzī
bāde verdüm ḥāşılı

hırs:

1. hırs:

Gazel 58

Mısra: 9

*Bir şeyi elde etmek
için duyulan, önüne
geçilmez derecede
kuvvetli istek.*

hırs u ṭamağla dökme
iñen zer ḥazāneye
sen bakmaduñ mı bāğda
berg-i ḥazāna hıç

hırz it:

1. hırz it:

Kaside 1

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Nazar boncuğu,
tulsım, muska yapmak.*

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
kalbüne yol bulmaya
dīv-i racīm

hisāb eyle:-

1. hisāb eyle:-ı, -n, -ı

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hesap, hesaba
çekilme, hesap sorma,
sorgulanma, sayma.*

yā Rab Şihābī ‘āşinüñ
eyle hisābını
ol gün ki keşf-i defter-i
rūzı şümār ola

hisāba çek:-

1. hisāba çek:-me, -de

Gazel 82

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hesaplamak II bir
kişiden, bir kuruldan
yaptığı işler için
açıklama ve savunma
istemek.*

gelmez şümāre ğuşşāñ ü
olmaz ğamuñ ‘aded
anı hışāba çekmede ‘ācīz
kalur hıred

hışāba gelme:-

1. hışāba gelme:-di

Gazel 258

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hesap

*edilemeyecek,
sayılamayacak kadar çok
olmak.*

cevrī hışāba gelmedi
yārūñ Şihābiyā
vire cevāb ‘āşıkā rūz-ı
hışābda

hışāb-ı encüm et:-

1. hışāb-ı encüm et:-se

Rübai 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yıldız hesabı

*yapmak. II Yıldızlara
bakarak hüküm vermek,
tahminde bulunmak.*

ki müneccim ne kadar
etse hışāb-ı encüm

her ne ise yazılan başa
gelür bī-minnet

hışal:

1. hışāle:-e

Kaside 13

Mısra: 43

*Hasletler, huylar,
güzel huylar.*

çün olduñ her hışāle hūb
u hūsn-i şīmeye cāmi ‘
şihābī hāl-i luţfuñdur
haţālar zehrīne dāfī ‘

hışār-ı cān:

1. hışār-ı cān:-ı

Gazel 39

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can kalesi.

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden ıaldı
Şihābī topa tutmışdur
hışār-ı cānı ol ğabġab

hışm id:-

1. hışm id:-üip

Gazel 193

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kızmak,
öfkelenmek.*

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kāse-i
Mecnūna Leylā urdı seng

hışm it:-

1. hışm it:-di

Gazel 40

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Öfkelenmek,

kızmak.

yār hışm itdi baña cev-
ile aġyāre uyup
‘abd-i müznib kılmış
a‘māl-i maḥabbetden
zünüb

hışm u ğaḏab:

1. hışm u ğaḏab:-la

Gazel 86

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öfke ve kızgınlık.

mest olduğunca merdüm-
i çeşmūñ o ğamzeden
ben haste cisme hışm u
ġaḏabla bıçaķ çeker

hişse al-:1. **hişse al-:-ma, -y, -an****Gazel 234**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Pay çıkarmak,
yararlı bir ders almak.*

pāye ermez desti hūn-ı
haḳdan olur bī-naşīb
hişse almayan kişi her
kışsa-i Dārābdan

hisset eyle-:1. **hisset eyle-:-ye****Gazel 138**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Cimrilik etmek.

şol deñlūdūr ki vaşluña
cānā gönül harīş
mālına hisset eyleye bir
merdüm-i ḥasīs

hişt-ı sīm ü zer:1. **hişt-ı sīm ü zer:****Gazel 47**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gümüş ve altın
tuğla.*

hişt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i hişt

hitāb eyle-:1. **hitāb eyle-:-r****Gazel 41**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hitap etmek,
söylemek, konuşmak.*

şāḥa çıkmış cāmi‘-i
gülşende söyler ‘andelīb
şanasın bālā-yı
minberden hitāb eyler
ḥaṭīb

hiyāl-ı ebrūvān:1. **hiyāl-ı ebrūvān:-uñ, -la****Gazel 15**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)**Kaşlarının hayali.*

Şihābīye hiyāl-ı
ebrūvānuñla taḥayyürden

görünür bir hilāl-ebrū
güzel her māh-ı nev
peydā

hiyāl-i zıll:1. **hiyāl-i zıll:-de****Gazel 32**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gölge hayali. II**Gölge oyunu.*

bize gösterdi lu‘bet-bāz
gerdün
hiyāl-i zıllde eşkāl-i
ğarāyib

hiyām-ı hayl:1. **hiyām-ı hayl:-üñ****Gazel 50**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Süvari çadırı. II**Çadır toğluluğu.*

hiyām-ı haylün olup
encüm-i eflākden ezfün
ser-ā-ser şaḥn-ı şaḥrā-yı
zemīni cāy urduñ tut

hiyāz:

1. hıyāz:

Gazel 154

Mısra: 2

Havuzlar II

*ırmaklar, dereler;
âşıkların gönlü.*

haṭuñ ki gülşen-i

ḥaddūñde oldı taze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre hıyāz

hızr:

1. hızr-ile:--ile

Gazel 50

Mısra: 3

Âbıhayat içtiği için

*ölümsüzlüğe erdiğine,
bereketi temsil ettiğine
ve kul sıkıştığında
imdadına yettiğine
inanılan, bir görüşe göre
peygamber, bir görüşe
göre velî olan zat.*

ḥayāt-âb-ı ḥuşūline girüp
Hızr-ile zulmâtın
Sikender gibi Ye'cüce
belâ sırrını urduñ tut

2. hızr:

Gazel 218

Mısra: 7

*Âb-ı hayat içtiği**için ölümsüzlüğe**erdiğine, bereketi temsil**ettiğine ve kul**sıkıştığında imdadına**yetiştirildiğine inanılan**kimse.*

Hızr ḥaṭṭum rūḥ baḥşum

âb-ı hayvân meşrebüm

zülfi zulmâtum ruḥ-ı

âyine'-i İskenderüm

3. hızr:

Kaside 2

Mısra: 13

*Âb-ı hayat içtiği**için ölümsüzlüğe**erdiğine, bereketi temsil**ettiğine ve kul**sıkıştığında imdadına**yetiştirildiğine inanılan**kimse.*

hızr kim 'ilm ile nüş

eyledi âb-ı ḥayvân

ma'nî yüzine nazar 'ilmi

durur mâ-i ḥayāt

hızr-ı mübârek-pey:

1. hızr-ı mübârek-pey:

Gazel 150

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mübârek, kutlu Hz.**Hızır.*

düşdi dil zevrâkı girdâb-ı

yem-i derd ü gama

meded ey Hızır-ı

mübârek-pey anı eyle

ḥalâş

hod-bîn:

1. hod-bîn:

Gazel 269

Mısra: 4

*Bencil II Mağrur,**kibirli.*

iy melek kendin görüp

hergiz beğenmez âdemi

seg raḳībūñ 'ayn-ı şeytân

gibi hod-bîn olmada

hod-pesend:

1. hod-pesend:

Gazel 184

Mısra: 7

*Kendini beğenmiş**(kimse), mağrur.*

devlet-i dünyâ-y-ıla

mağrūr olup her hod-

pesend

yokdur bir fazl-ıla
kadrini bilür fâzılun

hod-pesend ol-:

1. hod-pesend ol-:-mış

Gazel 141

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kendini beğenmek.

tağup yanına ağyârı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdır el-ğak
anı kim hod-pesend
olmuş

hōs:

1. hoş:

Gazel 298

Mısra: 5

Beğenilen,

*duyguları okşayan,
güzel, iyi.*

şikeste dilleri kılmak
‘ıyâdet hoş ‘ıyâdetdür
zamâne âdemi terk etdi
lîkin resm ü erkânı

2. hoş:

Kaside 24

Mısra: 6

Beğenilen,

*duyguları okşayan,
güzel, iyi.*

kıl kalem birle çemen
şafhasına mâşîfâ-vâr
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydâ sünbül

3. hoş:

Gazel 189

Mısra: 10

*Aslına bakılırsa,
gerçi.*

Şihâbînün duhân-ı âh-ı
pür-süzü gibi her dem
dem-â-dem od-ıla oynar
hoş âteş-bâzdur zülfün

4. hoş:

Gazel 250

Mısra: 10

*Aslına bakarsan,
aslında, gerçi.*

iy Şihâbî bugün ol âfet
kıyâmetdür katı
hoş şalar ‘aşıkların
va‘de-i ferdalara

5. hoş:

Gazel 248

Mısra: 4

*"Ne güzel, ne iyi,
hamdolsun!"*

sîne-ber-sîne olup aldı
göñül maqşadını
hoş duhûl itdi o şüh u
şîve-kârûn [koynına]

hoş gel-:

1. hoş gel-:-ür

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hoş, güzel gelmek,
hoşuna gitmek,
memnuniyet duymak.*

ol nâzenîn etmese

‘uşşâka iltifât

olmaz ‘aceb ki hoş gelür

ehl-i niyâza nâz

2. hoş gel-:-ür

Gazel 191

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hoş, güzel gelmek,
hoşuna gitmek,
memnuniyet duymak.*

hoş gelür gülşende

‘uşşâka nevâsı bülbülün

kim gül-i nev-rûza

mâyildür hevâsı bülbülün

3. **hoş gel:-ür****Gazel 298**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hoş, güzel gelmek,
hoşuna gitmek,
memnuniyet duymak.*

Eḥab Allah abdu ibtilā
muḳtezāsınca
ḥüdāya hoş gelür derler
marīzuñ rāz u efḡanı

4. **hoş gel:-ür****Gazel 191**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hoşa gitmek, iyi bir
etki yaratmak.*

hoş gelür gülşende
‘uṣṣāka nevāsı bülbülüñ
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülüñ

5. **hoş gel:-ür****Gazel 181**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hoş gelmek, iyilikle
birlikte gelmek, iyi bir
etki yaratmak.*

şad-pāre sīne olduḡı-çün
pāre hoş gelür
tīḡ-ı rızā-yı yār-ıla yüz
yerde yara çek

hoş gör:-1. **hoş gör:-me, -dür****Gazel 298**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Iyiye yormak,
hoşgörü ile karşılamak.*

egerçi za ‘f-ı tendür
zāhirā emrāz-ı ḥüsmānı
velī hoş görmedür
‘ālemde anı zevk-i
rūḡānī

hoş it:-1. **hoş it:-di****Gazel 213**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mutlu, mesut etmek;
gönlü şenlendirmek.*

cām-ıla la ‘lūñ vaṣfı
añıldı meger meyḡānede
ḡaynayup ḡanı
derūnından yine hoş itdi
ḡum

hoş nevālar etdür:-1. **hoş nevālar etdür:-ür****Gazel 107**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Güzel sesler
çıkarmak. II Ezgili
söyleyişler icra etmek,
şarkı söylemek.*

hoş nevālar etdürür
‘uṣṣākına şehnāz-ile
her maḡāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

hotan:1. **hotandan:-dan****Gazel 273**

Mısra: 4

*Ceylânından elde
edilen misk kokusuyla
ünlü olan diyar.*

Çın-i zülfinden ḡaberdār
olmaḡa miskīn şabā
gitti misk-içün Ḥaṡā-y-ıla
Ḥotandan cānibe

hū it:-

1. **hū it:-****Gazel 204**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir davranışı**alışkanlık durumuna
getirmek.*

buhlī hū itme ‘atā kııl
künc-i hüsnünden nigāh
kayd olunur defter-i
kāruna hüsn-ile baḥlīl

2. **hū it:-me****Gazel 205**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir davranışı**alışkanlık durumuna
getirmek.*

buhlī hū itme ‘atā kııl
künc-i hüsnünden nigāh
kayd olunur defter-i
kāruna hüsn-ile baḥlīl

hūb:1. **hūblardan:-lar, -dan****Gazel 153**

Mısra: 1

Güzel, sevgili.

hūblardan gerçi iy dil
kurb-ı vuşlatdur ğaraż

ehl-i ‘aşka kurb-ı

vuşlatdan muḥabbetdür

ġaraż

2. **hūbdur:-dur****Gazel 292**

Mısra: 9

*Güzel, hoş II**sevgili.*

iy Şihābī şem‘ yā bir
hūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenüñ eñ serkeşi

3. **hūb-edā:****Gazel 124**

Mısra: 10

Güzel, hoş tarz.

sözümüzde Şihābī ḥālet
var
nāzūk eflāz u hūb-edā
bilirüz

4. **hūblar:-lar****Gazel 63**

Mısra: 5

Güzel II Sevgili.

yaşdanursa tñ mı seng-i
āsītānuñ hūblar
şāh-ı hūbānsın ayaġuñ
topragıdur başa tāc

5. **hūbları:-lar, -ı****Gazel 303**

Mısra: 1

Güzeller, dilberler.

fitne-i devr-i zamāndur
bu zamāne hūbları
koparur başına ‘āşıklarūñ
āşūbları

6. **hūblar:-lar****Gazel 204**

Mısra: 3

*Güzel, dilber. II**Sevgili.*

hūblar hüsnine vālih olsa
tñ mı cümle ḥalk
çün sever derler cemāl
ehlini ḥallağ-ı cemāl

7. **hūblar:-lar****Gazel 205**

Mısra: 3

*Güzel, dilber. II**Sevgili.*

hūblar hüsnine vālih olsa
tñ mı cümle ḥalk
çün sever derler cemāl
ehlini ḥallağ-ı cemāl

8. **hūblar:-lar****Gazel 216**

Mısra: 7

*Güzel, dilber. II**Sevgili.*

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bî-vefā
uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

9. **hūblar:-lar****Gazel 308**

Mısra: 1

*Güzel, dilber. II**Sevgili.*

hūblar gılman-ı
behçetdür cinanîler gibi
yanlarında engel olmasa
zebanîler gibi

10. **hūblar:-lar****Kaside 21**

Mısra: 23

*Güzel, dilber. II**Sevgili.*

hūblar ‘uşşāka cevır itse
kılur ‘ışkın ziyād
şevk virür bülbulān-ı
bāğa istigna-yı gül

11. **hūb:****Kaside 13**

Mısra: 43

Güzel, hoş, iyi.

çün olduñ her hışāle hūb
u hüsn-i şımeve cāmi‘
şihābī hāl-i luţfuñdur
haţālar zehrine dāfi‘

12. **hūblar:-lar****Gazel 25**

Mısra: 8

Güzel, güzeller.

maḥabbet āteşi gündən
güne ‘ışkı füzün eyler
ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istignā

hübāb:1. **hübābda:-da****Gazel 258**

Mısra: 2

*Su üzerinde olan
hava kabarcıkları.*

meyhVāre oldu şevküñe
göñlüm şarābda
avāre düşdi la‘lūñe
gözüm hübābda

hübāb-ı āb:1. **hübāb-ı āb:-veş****Gazel 152**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Su kabarcığı, suyun
üzerinde oluşan
kabarcık, köpük.*

hübāb-ı āb-veş şişdi
kabardı

meye olduğu-çün āvāre
maḥşuş

hübāb-ı bāde:1. **hübāb-ı bāde:****Gazel 225**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İçki, şarap
kabarcıkları. II Şarabın
üzerinde oluşan hava
kabarcıkları, köpük.*

müdām nūş-ı mey bakma
zīb-hāneye hıç
hübāb-ı bāde gibidür
şebāt-ı naķş-ı cihān

hübāb-ı eşk:1. **hübāb-ı eşk:-den****Gazel 106**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Âşığın) Gözyaşı
kabarcığı. II Gözyaşının
oluşturduğu dalgalar.

baħr-i çeşmümde ħubāb-ı
eşkten göz merdümü
bād-ı āhum kıldırup ten
fūlkine yelken açar

ħubāb-ı eşk-i pür-ħün:

1. ħubāb-ı eşk-i pür-
ħün:-um

Gazel 122

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Âşığın) Kanlı
gözyaşı kabarcığı. II
Kanlı gözyaşı damlası.

göñül taħtı ħayālũñ
şāhınũñ her dem
ķonağıdur
ħubāb-ı eşk-i pür-ħūnum
anuñ gül-gün otağıdur

ħubāb-ı mey:

1. ħubāb-ı mey:

Gazel 118

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçki, şarap
kabarcıkları. II Şarabın

üzerinde oluşan hava
kabarcıkları, köpük.

vaķt-i gül geldi açıldı
ħāne-i ħammāreler
bādeye düşdi ħubāb-ı
mey gibi āvāreler

ħübān:

1. ħübāna:-a

Gazel 83

Mısra: 6

Güzeller, dilberler.

eşķ ü çehrem yāra ‘arż
itdüm baķup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
ħübāna sīm ü zer lezīz

ħübān-ı ‘ālem:

1. ħübān-ı ‘ālem:

Gazel 304

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ālemin güzelleri.

ķapuña ħübān-ı ‘ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i ħüsne şāhsın
şāhāne gördüm ben seni

ħubbī:

1. ħubbī:

Gazel 179

Mısra: 2

(Sevgiliye duyulan)
aşķ, sevgi.

Muħammed Şāha ķul
oldum anuñdur şimdi
dārālķ
baña ħubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

ħüb-ger it:-

1. ħüb-ger it:-düg, -i

Gazel 100

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uykuya düşürmek,
alıştırmak. Uykucu
yapmak.

geçtüğünde baña istiğnā-
y-ıla virmez selām
bildi çünkü ħüb-ger
itdügi istiğnā geçer

ħublar:

1. ħublar:

Gazel 194

Mısra: 6

Güzeller. II
Sevgililer.

sen perī-ḥüsne gönül
şeydālîğın gayb itme kim
ḥüblar sevmekde qalmaz
ihtiyārı âdemüñ

ḥüb-rû:

1. **ḥüb-rûlardan:-lar, -**
dan

Gazel 48

Mısra: 5

Güzel yüzlüler II
güzeller.

ḥüb-rûlardan görünmez
cilveger meydānda
‘âlemi araladı ḥüsn-i
cihān-ārā-yı dost

2. **ḥüb-rûya:-(y)a**

Gazel 96

Mısra: 4

Güzel yüzlü. ||
Sevgili.

göñlüm hevā-yı ‘ışka
düşüpdür belā bu kim
her ḥüb-rûya māyil olur
mübtelā düşer

hubûb:

1. **ḥubûb:-dan**

Gazel 40

Mısra: 4

Dane.

ḥabb-i ḥubbi gözyaşı-y-
la sîne de zer‘ eyledüm
ḥāşıl olur keşret-i
bārāndan zîrā ḥubûb

hücc vir:-

1. **hücc vir:-sin**

Gazel 62

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Delil, senet vermek.

ger қаза-y-ile beni katl
etse ḥunḥVār-ı çeşm
ḳāzîler virsin demüm
ḥıllinde ibrāya hücc

huccāc:

1. **ḥuccāc:**

Kaside 10

Mısra: 12

Ar. Hacılar.

Ka‘betü’l-‘uşşāk kıldı
āsitānını ilāh
Anuñ için her taraftan
yüz sürer ḥuccāc aña

hüccet:

1. **hüccetle:-le**

Gazel 131

Mısra: 10

Kanıt, ispat,
burhan, nişân, alâmet,
delil.

Şihābî Yūsuf-ı mevzûn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelîḥā gibi hüccetle aña
kimse bahā vermez

hücûm et:-

1. **hücûm et:-di**

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Saldırmak.

etdi hücûm mülk-i dile
‘asker-i ğamuñ
sürḥ-ı ser üzre kıldı sefer
şanki şāh-ı Rûm

hücûm eyle:-

1. **hücûm eyle:-se**

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hücum etmek,
saldırmak, saldırıya
geçmek.

şehbâz-ı âhum eylese
gökyüzine hücum
rû-yı zemîne havf-ıla
perr-i hüma düşer

hücum it-:

1. hücum it-:-di

Gazel 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hücum etmek,
saldırmak.*

mürğ-i cânı nâtüvân
görüp süzüldi gözleri
niçe kıtulsın hücum itdi
iki şehbâz aña

hudâ:

1. hudâ-y-içün:-y, -içün

Gazel 143

Mısra: 5

Allah.

hudâ-y-içün sen eyle
âdemîlik
ne deñlü kaçsa senden ol
perî-veş

2. hudâ:

Kaside 19

Mısra: 31

*Allah (c.c.), Cenâb-ı
Hak.*

‘ıydüñ mübârek eyleye
dayim hudâ şehâ
budur Şihâbî kuluña
dilden du ‘â-yı ‘ıyd

3. hudâya:-y, -a

Gazel 298

Mısra: 4

Allah, Rab.

Ehâb Allah abdu ibtilâ
muhtezâsınca
hudâya hoş gelür derler
marîzuñ râz u efgâni

hudâ-yı rab:

1. hudâ-yı rab:

Kaside 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah cc.

İcâd-ı kevn ü ‘âleme
‘ışkuñ olup sebab
maḥbûb idindi zât-ı
laṭîfuñ hudâ-yı Rab

hüddâm:

1. hüddâmını:

Gazel 305

Mısra: 8

*Hizmet edenler,
hizmetçiler (mürîd; bir
mürşide bağlanan).*

sürmek ister müdde‘î
küyuñ ḥarîminden beni
kimse kıvar mı
Ḥarem’den Ka‘benüñ
hüddâmını

hüdhüd-i cân:

1. hüdhüd-i cân:-a

Gazel 101

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Can hüdhüdü, gönül
kuşu.*

gel külâh-ı fakr-ıla fahr it
ki sultânlık budur
tâc-baḥş ol hüdhüd-i
câna Süleymânlık budur

huften-i mîzân:

1. huften-i mîzân:

Gazel 193

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gecenin terazisi.

câna tartduğında Yûsuf
gibi sen meh-pâre’i

cānib-i cān huften-i
mīzān kıldı ‘özleng

hüküm:

1. hükmin:-i, -n

Kaside 13

Mısra: 27

*Bir şeyin şöyle veya
böyle olduğu hakkında
verilen karar, yargı,
emir, buyruk.*

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habīb-i
hak
bu söz ‘irfāna mahşūş
oldı zīrā ma‘nisi muğlak

hüküm it:-

1. hüküm it:-di

Kaside 23

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Hâkimiyet kurmak.

sultān-ı şakāyık egilen
gül-durur ammā
hüküm itdi bugün bāğa
emīrāne benefşe

2. hüküm it:-

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hükmetmek,
yönetmek.*

hüküm it hevā-yı zülfüne
mühr-i dehānuñ aç
mahkūm oldu çünkü
Süleymān nebīye rīh

3. hüküm it:-se

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hükmetmek,
yönetmek.*

şāh-ı ğam hüküm itse
iklīm-i dile ezrānīdür
her kişi kendi vücūdı
mülkinüñ sultānıdur

hüküm-i şer‘:

1. hüküm-i şer‘:-ü

Kaside 13

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Şeriatın, İslam
hukukunun buyruğu.*

şahābeñ kim olupdur her
birisi faqr ıla kāni‘
olardan oldu halka hüküm-
i şer‘ü sünnetüñ şāyi‘

hukūk-ı hıdmet:

1. hukūk-ı hıdmet:

Gazel 236

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hizmet hukuku,
edilen hizmetten dolayı
oluşan vefa, bağlılık
duygusu.*

zāyi‘ oldu arada bunca
hukūk-ı hıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sultānumdan

hulf-ı va‘de et:-

1. hulf-ı va‘de et:-

meden

Gazel 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Vaadini yerine
getirmek, sözünde
durmak.*

iy Şihābī dāyimā hālī
degül
hulf-ı va‘de etmeden ol
bī-vefā

hulk:

1. **ḥulḳına:-ı, -n, -a****Gazel 302**

Mısra: 5

*Huy, tabiat,
yaratılış.*

lu‘bet-ile ḥulḳına daḳup
šetāret ḥalḳasın
oynadur maymūn gibi
ḥalḳı bu çarḥ-ı çenberi

ḥulḳ-ı ḥüsn:1. **ḥulḳ-ı ḥüsn:-ile****Kaside 13**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Güzel huy, tabiat.

kitāb-ı ḥüsn-i mu‘ciz
ḥatṭına ve‘ş-şems
zerḥaldur
kemāl-i zāt-ı paki ḥulḳ-ı
ḥüsn-ile mükemmeldür

ḥulḳ-ı kerīmāne:1. **ḥulḳ-ı kerīmāne:****Kaside 23**

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

Cömert huy.

büyından idüp ḥalḳ
dimāğını mu‘atṭar [vb]

gösterdi ‘aceb ḥulḳ-ı
kerīmāne benefşe

ḥulḳ-ıla:1. **ḥulḳ-ıla:****Gazel 249**

Mısra: 1

Tebessüm

*ederek, hoşnut olmuş bir
halde.*

‘ālemüñ ḥalḳını ḥulḳ-ıla
idüp üftāde
yār-ı bī-pāk yürür ‘ālem-
i istiğnāda

ḥum:1. **ḥum:****Gazel 213**

Mısra: 6

Küp, şarap küpü.

cām-ıla la‘lūñ vaşfi
añıldı meger meyḥānede
ḳaynayup ḳanı
derūnından yine hoş itdi
ḥum

2. **ḥumdan:-dan****Gazel 26**

Mısra: 2

Şarap küpü.

sāḳiyā ḥālüm ḥarāb oldu
devā ḳıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded ḥumdan baña

3. **ḥum-ile:-ile****Gazel 314**

Mısra: 3

Şarap küpü.

Ḥusrevānī ḥum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyḥāneye düş
bozdı tılısmın sāḳī

ḥum ol:-1. **ḥum ol:-updur****Kaside 21**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap küpü olmak.

II Sarhoş olmak.

keşret-i berg ü nevādan
ḥum olupdur şāhlar
şanasın ‘adl-ıla yapıdı
ṭāḳını kisrā-yı gül

ḥumā:1. **ḥumāya:-ya****Gazel 140**

Mısra: 10

Talih kuşu. II
Sevgili.

giderse sū-yı semāya
‘aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves

2. **hümā-y-ise:-y, -ise**

Gazel 252

Mısra: 6

Talih kuşu. II
Sevgili.

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

3. **hümā:**

Gazel 29

Mısra: 4

Kafdağı’nda,
Okyanus adalarında
veya Çin’de yaşadığına
inanılan, boz renkli,
kanatları zümrüt yeşili,
gölgesinin bir kimsenin
üzerine düşmesinin o
kişiye mutluluk
getireceğine alamet
sayılan, çok büyük,
yırtıcı, efsanevi kuş. II
Sevgili.

geḏā-y-iken ‘aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyün o hümā
himmet

4. **hümānuñ:-nuñ**

Gazel 214

Mısra: 10

Kafdağı’nda ve
daimî karlar bölgesinde
yaşadığı kabul edilen,
boz renkli, kanatları
zümrüt yeşili, gölgesinin
bir kimsenin üzerine
düşmesi o kimsenin
başına devlet kuşu
konacağına alâmet
sayılan, çok büyük,
yırtıcı, efsanevi kuş. ||
Sevgili.

‘ışk ‘anķāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

hümā ol:-

1. **hümā ol:-dı**

Gazel 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hüma/devlet kuşu
olmak.

bi-ḥamdi’llāh şeb-i tārīk-
ı ğamdur hümā oldı
‘ulüvv-i çarḥa āhum
şem’i idelden ‘alev
peydā

hümām-ı çār-vār:

1. **hümām-ı çār-yār:**

Kaside 16

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Dört halifenin en
gayretlisi, çabalayanı. II
Hz Osman. II Kur’ân’ı
kitap haline getirmekle
uğraşması bağlamında.

yār-ı şālīş kim aña virildi
zi’n-nüreyn nām
cāmī’-i āyāt-ı rahmān ü
hümām-ı çār-yār

hümā-pervāz:

1. **hümā-pervāz:**

Gazel 279

Mısra: 5

Hümâ gibi
yükseklerde uçan.

zāğ-ı zülfüñ ey hümā-
pervāz kıldı pāy-māl
merḥamet kıl al ele
mürğ-ı dil-i perkende'i

2. **hümā-pervāzdur:-**
dur

Gazel 189

Mısra: 2

Hüma uçuşlu. II
Hüma gibi yükseklerde
uçan.

kemān-keşdür kaşuñ
cānā kemend-endāzdur
zülfüñ
hümāyün tirdür ğamzeñ
hümā-pervāzdur zülfüñ

hümāyün:

1. **hümāyün:**

Gazel 189

Mısra: 2

Kutlu, kuvvetli,
mübarek, saadetli.

kemān-keşdür kaşuñ
cānā kemend-endāzdur
zülfüñ
hümāyün tirdür ğamzeñ
hümā-pervāzdur zülfüñ

hum-ı kalb:

1. **hum-ı kalb:-i**

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalbin şarap küpü.

kalmasın bir dem
Şihābīnūñ hum-ı kalbi
tehī
sākīyā kıl sāğar-ı şahbāy
māl-ā-māl mül

humret:

1. **humret:**

Gazel 134

Mısra: 7

Kızillık, kırmızılık.

senūñ bāzār-ı hüsnūñ
germ olup humret
belürdikçe
benüm zerd oldı çehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

hün:

1. **hün:**

Gazel 169

Mısra: 7

Kan.

meclisūñde şem'-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hün

çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

2. **hünından:-ı, -(n), -**
dan

Kaside 21

Mısra: 46

Kan.

āhlar dūdından olur
nergisūñ 'aynına kühl
bülbülān hünından olur
dem-be-dem hūnnā-yı gül

hün ol:-

1. **hün ol:-ur**

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan dolmak, kan
içinde kalmak.

her ruḥı rengīni gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygūna meyl
itdükçe bağrum hün olur

hün-āb:

1. **hün-ābını:-ı, -n, -ı**

Gazel 27

Mısra: 7

Kanlı gözyaşı.

tîğ-ı ğamdan pārenlenmiş
bağrımın hūn-ābını
hā akıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

2. hūn-ābdan:-dan

Gazel 233

Mısra: 4

Kanlı gözyaşı.

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
mūdām içdükçe mül
gözlerümün cāmı māl-ā-
māl olur hūn-ābdan

hūn-ālūd ol:-

1. hūn-ālūd ol:-ur

Gazel 43

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kanlı olmak

*(gözyaşının kanlı olması
bağlamında).*

cereyān itse gözüm yaşı
olur hūn-ālūd
k'eyledi hançer-i mihnet
cigeri lahte'l-aht

hūner:

1. hūnerdür:-dür

Gazel 76

Mısra: 10

*Bilgi, ilim; ustalık,
maharet.*

dergehe lāyık degül
şāhum Şihābī şî'ri lik
bendenün āybı hūnerdür
eylese sultān pesend

hūn-feşān:

1. hūn-feşān:

Gazel 110

Mısra: 1

*Kan saçıcı. || Kan
ağlayan.*

kādūn reşk ile tende her
elif kim hūn-feşān yer
yer

şan olmuş hākden peydā
nihāl-i ergavān yer yer

hunhVār-ı çeşm:

1. hunhVār-ı çeşm:

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kana
susamış yan bakışları,
kaçamak bakışları.*

ger қаза-y-ile beni қатл
etse hunhVār-ı çeşm

қазілер virsin demüm
һıllinde іbrāya һücc

hūn-ı ciger:

1. hūn-ı ciger:-le

Gazel 2

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı; yürek

*kanı II gönül acısı; kanlı
gözyaşı.*

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād
hūn-ı cigerle ğuşsa yiter
hem-nişīn baña

2. hūn-ı ciger:

Gazel 93

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı II büyük

*üzüntü, acı; kanlı
gözyaşı.*

merdüm-i çeşmüm
benüm-çün ağlamaz
gözine tursın anuñ hūn-ı
ciger

3. hūn-ı ciger:

Gazel 114

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ciğer kanı. II Büyük

üzüntü, acı; kanlı

gözyaşı.

bağlayaldan nergis-i

bīmārın ol nūr-ı başār

dāde-i aḥbābdan her dem

aḳar ḥūn-ı ciger

ḥūn-ı dil:-

1. ḥūn-ı dil:-den

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yürek kanı.

bir içim suya teşne

olmuş-ıdı ḥançeri yārūñ

içirüp ḥūn-ı dilden anı

ḳana ḳana ḳandurmuş

ḥūn-ı dil:

1. ḥūn-ı dil:-den

Gazel 195

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Gönül kanı.|| Keder

kaygı, tasa.

n'ideyin bāde-i gül-rengi

ḡam-ı la'lūñle

ḥūn-ı dilden gözümüñ

kāseleri māl-ā-māl

2. ḥūn-ı dil:-dür

Gazel 61

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kanı. II

kederden dökülen

gözyaşı.

ḥūn-ı dildür dīdeden her

dem aḳan

rūşen eyler 'aksin

elbetde zücāc

3. ḥūn-ı dil:-den

Gazel 271

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kanı. II

Gönül yarası, gönül

derdi.

ḥūn-ı dilden mi şuvardūñ

ḥançeri bürrānuñı

ol daḥı şemşīr-i ḡamzeñ

gibi ser-tīz olmada

ḥūn-ı ḡam:

1. ḥūn-ı ḡam:

Gazel 280

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gam kanı.

iştihāsı germ-idi gerçi

dilūñ ḥūn-ı ḡama

ḡamdüli'llāh[*] anı

imtilā

ḥūn-ı ḡam:

1. ḥūn-ı ḡam:-dan

Gazel 234

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kan toprağı. II Kan

demi, zamanı.

pāye ermez desti ḥūn-ı

ḡaḳdan olur bī-naşīb

ḡişşe almayan kişi her

ḳışşa-i Dārābdan

ḥūn-ı ḡam-ı çeşm:

1. ḥūn-ı ḡam-ı çeşm:-

üñ-üñ, -den

Kaside 25

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Gözün kanlı öfkesi.

teni efsürde ḳalmış-ıdı

ḥūn-ı ḡam-ı çeşmünden

anuñ-çün gözün ancak

yılda bir kerre açar
nergis

hün-ı küffār:

1. **hün-ı küffār:-ıla**

Kaside 16

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kafirlerin kanı.

hün-ı küffār-ıla gülgün
itdi şahrâlar yüzün
rûz-ı heycâlarda tîğ-i
intikâm-ı çâr-yâr

hün-ı leb:

1. **hün-ı leb:-üñ, -den**

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kanlı dudak. II

*Sevgilinin kırmızı
dudağı.*

dünyâ nefâyisini n'ider
idüp 'ârzu
hün-ı lebüñden ol ki yine
ni'met-i nefîs

hün-ı süfre-i lâ- taknetü:

1. **hün-ı süfre-i lâ- taknetü:**

Gazel 127

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Allah'tan ümit
kesmeme sofrasının
zamanı.*

çün bize bezl oldı hün-ı
süfre-i lâ-taknetü
hamd-lillâh ni'met-i
haqqâ sezâ-vâr olmuşuz

hün-ı vişâl:

1. **hün-ı vişâl:-e**

Gazel 8

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye)

Kavuşma kanı.

hün-ı vişâle toymada
ağyârı görsene
yimek Şihâbî hâside
kaldı emek baña

2. **hün-ı vişâl:**

Gazel 211

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye)

Kavuşma kanı.

nâle nevâle etmede
'uşşâk-ı bî-nevâ
hün-ı visâle tutmada
ağyâr-ı naḥs ü şüm

hünrîz-i merrîh:

1. **hünrîz-i merrîh:**

Gazel 126

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kan dökücü, zalim
mars gezegeni. II
Behram. II Klasik
edebiyatta feleğin
komutanı olarak
addedilir.*

'aceb hünrîz-i merrîh-veş
bu çarḥ-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tîğı
ucundan yire kan düşmez

hür:

1. **hûrlar:-lar**

Kaside 21

Mısra: 11

Huri II Cennet kızı.

goncalar gılmânıdur
güyâ şakâyık hûrlar
ravza-i rızvâna döndi
gülşen-i hazrâ-yı gül

huri:**1. hūriler:-ler****Gazel 12**

Mısra: 15

*Cennette yaşadığına
inanılan dişi varlık.*

mest-i ẖvāb-nāz olup
gülşende yatur hūriler
eş-şalā yā zümratü'l-
'uşşāk-ı bīdāri's-şalā

hūr-ı behişt:**1. hūr-ı behişt:-üñ****Gazel 6**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Cennet hurisi.

görüþ kaddini ol hūr-ı
behiştüñ ser-fürü' eyler
'ulüvv-i kadr-ıla mahşüş-
iken tūbāya istignā

hur-ı sirişt:**1. hur-ı sirişt:****Gazel 47**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Huri yaratılışlı.

açılır āb-ı sirişkümle eyā
hur-ı sirişt
rūhlarūñ vaşfin idince
gül-i gül-zār-ı behişt

hurrem:**1. hurremsin:-sin****Gazel 226**

Mısra: 10

*Sevinçli, şen, gönül
açıcı.*

netice iy Şihābī
şādīlıkdür guşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
gamuñ var yine
hurremsin

2. hurrem:**Gazel 16**

Mısra: 2

*Mutlu, sevinçli,
mesrur.*

bir yaña hierüñ elem
virür baña gām bir yaña
'ālem-i vaşluñla cānā
halk hurrem bir yaña

hurrem id-:**1. hurrem id-:-üpdür****Kaside 19**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Sevindirmek, mutlu
etmek; şenlendirmek,
gönül açmak II iç açmak,
kalbi ferahlatmak,
memnun etmek.*

'ıyd-ı şerīfe zāt-ı laṭīfūñ
virür şeref
niteki halkı hurrem
idüpdür şafā-yı 'ıyd

hurşid:**1. hurşid:****Kaside 13**

Mısra: 1

*Güneş (Hz.
Muhammed).*

hidāyet maṭla'ından
toğdı bir hurşid ü rūḥānı
daḥı fıṭratda kalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

2. hurşidüñ:-üñ**Gazel 257**

Mısra: 9

Güneş II sevgili.

tīg-i mehr-ile Şihābī o
yüzi Hurşidüñ

matla‘-ı nūr-ı şafâ oldu
şikâf-ı sîne

hurşîd-i rāh:

1. hurşîd-i rāh:

Gazel 246

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlak güneş.

n’ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rūşen bilürsin
zerden hurşîd-i rāh

hurûc et:-

1. hurûc et:-di

Gazel 61

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Çıkmak, ayrılmak.

‘asker-i hattı baş çeküp
etdi hurûc
alsa ‘alemden ne var
hālün harâc

hurûc eyle:-

1. hurûc eyle:-y, -el, -den

Gazel 59

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dışarı çıkmak.

eyleyelden hatt-ı ruhsârûñ
hurûc
baş kesilüp hîç sorulmaz
oldı şüc

hurûf:

1. hurûf:-ı

Gazel 283

Mısra: 6

Harfler.

hatt-ı la‘lün iki cân-bağş
mışrâ‘
nuqaṭdur hâller mûlar
hurûfı

2. hurûf:

Gazel 140

Mısra: 7

*Harfler II Söz,
sözler.*

hurûf u şekl-i maḥabbet
ki ‘ayn-i miḥnet itmiş
nidâ-yı ‘ışka belî der
iden belâya heves

3. hurûf:-ı

Kaside 25

Mısra: 45

Harfler. II Sözler.

hurûfı dâne nokṭa jāle
ma‘nî bûyî müşgînî
çemen evrâkına yazdı
yine bir şî‘r-i ter nergis

hurûs:

1. hurûs:

Gazel 144

Mısra: 4

*Coşkunluk hâli,
bağırma, coşma.*

ṭāb-ı müliden gül gül oldu
çehresi sākîlerün
bezm içinde çengden tā
zühreye çıkdı hurûş

hüsâm-ı çâr-yâr:

1. hüsâm-ı çâr-yâr:

Kaside 16

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin
keskin kılıcı. II Hz Ömer.
II Hakkı batıldan
ayırması ve adaleti
bağlamında.*

yâr-ı şânî kim laḳab
hakdan aña fâruḳdur
fark-ı küfr ü dînde oldur
hüsâm-ı çâr-yâr

hüşe:**1. hüşe:****Gazel 170**

Mısra: 10

*Başak, başak
demeti, salkım.*

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hüşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

hüşe-i pervîn:**1. hüşe-i pervîn:-e****Gazel 244**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ülker yıldızının
başağı. II Ülker ve
süreyya adlarıyla bilinen
ve altı yıldızdan salkım
halinde oluşan bir takım
yıldızı.*

kehkeşān resmi degül
bāğ-ı felekde görinen
bāğbān-ı şun' şalmış
hüşe-i pervîne şu

hüşn:**1. hüşn-ile:--ile****Gazel 2**

Mısra: 5

Ar. Güzellik.

hayrāndur bu hüşn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu hāl ile halk-
ı zemīn baña

2. hüşn:**Kaside 2**

Mısra: 14

Ar. Güzellik.

her mäh-çehre cilvesi
hüşnüñ zuhûridur
bu hüşn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mäh

3. hüşnüñ:-üñ**Kaside 3**

Mısra: 13

Güzellik.

her mäh-çehre cilvesi
hüşnüñ zuhûridur
bu hüşn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mäh

4. hüşn:**Kaside 3**

Mısra: 14

Güzellik.

her mäh-çehre cilvesi
hüşnüñ zuhûridur
bu hüşn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mäh

5. hüşni:-i**Gazel 218**

Mısra: 12

*(Sevgilinin)**güzelliği.*

resmi kilik-i şun'-ıla cān-ı
mücessem hey'etüm
hüşni naqş-ı dil-keşüm
rûh-ı muşavver
peykerüm

6. hüşnüñ:-üñ**Gazel 243**

Mısra: 7

*(Sevgilinin)**güzelliği.*

n'ola keç görünürse rā
kaşuñ hüşnüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

7. hüşnüñ:-üñ**Gazel 266**

Mısra: 5

*(Sevgilinin)**güzelliği.*

görmek olur mı didüm
aña hüsniñ āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

8. **hüsni-dür:-i, -dür**

Gazel 314

Mısra: 7

*Güzellik || yüz
güzelliği.*

metn-i şemsiyye gibi
hüsni-dür anuñ ĩzā
dile misbāh u
meşārıkdan ider eşrākı

9. **hüsni-dür:-i, -dür**

Gazel 68

Mısra: 2

Güzellik, çekicilik.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbāh
metn-i şemsiye gibi
hüsni-dür anuñ ĩzāh

10. **hüsni:-i, -n**

Gazel 40

Mısra: 9

*Güzellik ||
Sevgilinin güzelliği.*

düşde gördüm ol mehün
hüsni Şihābī dün gice

şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hūvāb-ı hūb

11. **hüsni:-(ü)n, -e**

Gazel 186

Mısra: 1

(Sevgilinin)

güzelliği.

hüsni kılca haṭā
gelmez ḳo haṭṭ-ı
‘anberün
minnetün çekmek saña
lāyık mı cānā berberün

12. **hüsni:-(ü)n, -e**

Gazel 228

Mısra: 6

(Sevgilinin)

güzelliği.

anuñ-içün odlara yaḳup
zebānın kesdiler
öykinür hüsni
meclisde şem‘-i lāf-zen

13. **hüsni:-(ü)n, -e**

Gazel 230

Mısra: 6

(Sevgilinin)

güzelliği.

halk içinde güft-u-gū
olsa haṭuñ geldi deyü

hüsni kılca haṭā
gelmez o ḳāl ü ḳıylden

14. **hüsni:-(ü)n, -e**

Gazel 313

Mısra: 5

(Sevgilinin)

güzelliği.

hüsni diḳḳat-ile
bakmağa tutdum ‘aynün
çar-çeşm oldı gözüm
merdümi baḳa baḳa

15. **hüsni-ile:-ile**

Gazel 120

Mısra: 4

Güzellik. II

Sevgilinin güzelliği.

şa‘şa‘a-i cemāline irmedi
māh-ı bedr eli
hüsni-ile gün be gün o
meh pençe-i āfītāb olur

16. **hüsniñ:-(ü)ñ, -ün**

Gazel 180

Mısra: 10

(Sevgilinin)

güzelliği.

reşimān-ı zūlfüne çıḳdı
Şihābī vezn-ile

hüsnüñüñ hengāmesinde
etmege cānbāzlık

17. **hüsnine:-in, -e**

Gazel 205

Mısra: 3

Güzellik II Yüz

güzelliği.

hūblar hüsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlini hāllağ-ı cemāl

18. **hüsnüñe:-üñ, -e**

Gazel 309

Mısra: 1

Güzellik II Yüz

güzelliği.

hüsnüñe ğurra olup
eyleme mağrūrlığı
vardur hamr-ı ğurūruñ
soñı mahmūrlığı

19. **hüsnine:-iñ, -e**

Gazel 146

Mısra: 3

Güzellik II

sevgilinin güzelliği.

gül-i hod-rū katı mağrūr-
ıdı hüsnine gülşende

ruh-ı dildārum āb-ı ser-
nigūn idüp utandurmış

20. **hüsnine:-iñ, -e**

Gazel 204

Mısra: 3

Güzellik II

sevgilinin güzelliği.

hūblar hüsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlini hāllağ-ı cemāl

21. **hüsn-ile:-i, -le**

Gazel 180

Mısra: 2

Güzellik.

‘aşğ-ı Maḥmūd-ıladur
‘āşıqlara mümtāzlık
saña maḥşūş oldı ey meh
hüsn-ile ayāzlık

22. **hüsn-ile:-i, -le**

Gazel 204

Mısra: 8

Güzellik.

buḥlī hū itme ‘atā kııl
künc-i hüsnüñden nigāh
kayd olunur defter-i
kāruna hüsn-ile baḥlī

23. **hüsn-ile:-ile**

Gazel 123

Mısra: 3

Güzellik (Sahip

olunan güzel nitelikler
bağlamında).

sen bulduñ-ısa hüsn-ile
‘ālemde iştiḥār
buldum efendi ben daḥı
‘aşğ-ıla imtiyāz

24. **hüsn-ile:-ile**

Gazel 299

Mısra: 3

Güzellik, güzel yüz.

şehr içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hüsn-ile
Yūsuf-ı Mısrī daḥı sen
deñlü mümtāz olmadı

hüsn āfitābı:

1. **hüsn āfitābı:**

Gazel 232

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik güneşi.

görünmez oldı meh yüzi
yārūñ niḳābdan
hüsn āfitābı çıkmadı zıll-
ı seḥābdan

hüsn elinüñ sultānı:**1. hüsn elinüñ sultānı:****Gazel 287**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güzellik diyarının**sultanı. II Sevgili.*

Yūsuf-ı Mısır-ı melāhat
satılup kıl oldu
sen olaldan şanma hüsn
elinüñ sultānı

hüsn ü ān ol-:**1. hüsn ü ān ol-:-ur****Gazel 116**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Güzel ve çekici**olmak.*

bir ān içinde ‘aşıkā biñ
‘işve ‘arz ider
yā Rab melāhat ile bu ne
hüsn ü ān olur

hüsn ü hulk:**1. hüsn ü hulk:-uñ, -a****Gazel 104**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzel ahlak, iyi
huyululuk.*

görmedi hüsn ü hulkūña
ehl-i nazar nazır
bilür gubār-ı bāyuñı nūr-ı
başar başır

hüsn-i ahlāk:**1. hüsn-i ahlāk:-ıla****Gazel 80**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzel ahlak.

vaḥşet itme ey perī
‘uṣṣāqdan insān-iseñ
hüsn-i ahlāk-ıla
ünsiyyetdür ādemden
murād

hüsn-i çemen-ārā-yı**göl:****1. hüsn-i çemen-ārā-yı****göl:****Kaside 21**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Gülün yeşilliği
süsleyen güzelliği. II
Sevgilinin güzelliği.*

serv-i qadler lāle-ḥadler
gonca-lebler çok velī
gülşeni araladı hüsn-i
çemen-ārā-yı gül

hüsn-i cihān-ārā-yı**dost:****1. hüsn-i cihān-ārā-yı****dost:****Gazel 48**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dostun (sevgilinin)**cihanı süsleyen güzelliği.*

ḥüb-rūlardan görünmez
cilveger meydānda
‘ālemi araladı hüsn-i
cihān-ārā-yı dost

hüsn-i dildār:**1. hüsn-i dildār:****Kaside 22**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Sevgilinin güzelliği.

hüsn-i dildār kumaşına
ḥırīdār olmuş
‘ākıbet oldu bu bāzār-ıla
mağbūn lāle

hüsn-i nev-bahār:

1. **ḥüsn-i nev-bahār:-uñ****Gazel 90**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İlk bahar güzelliği.**II Sevgili.*

derdā ki ḥasretinden sen

ḥüsn-i nev-bahāruñ

beñzüm şarardı gitdi

berk-i ḥazāne beñzer

ḥüsn-i şime:1. **ḥüsn-i şime:-y, -e****Kaside 13**

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

*Güzel huy, güzel**yaratılış.*

çün olduñ her ḥişāle ḥüb

u ḥüsn-i şimeye cāmī‘

şihābī ḥāl-i luṭfuñdur

ḥaṭālar zehrine dāfi‘

ḥüsn-i şu‘āl yār:1. **ḥüsn-i şu‘āl yār:-üñ****Gazel 145**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzellik**ışığı, yüzünün parlaklığı.*

böyle kuvvetde-y-iken

ḥüsn-i şu‘āl yārūñ

pençe tutuşmağa kādir

mi anuñ-ıla güneş

ḥüsn-i yūsuf:1. **ḥüsn-i yūsuf:-dan****Kaside 25**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Hz. Yusuf’un**güzelliği.*

göñül Ya‘kübünün ḥüzn

ü ğamın görünce def‘ itdi

meger kim ḥüsn-i

Yūsufdan getürmişdür

haber nergis

2. **ḥüsn-i yūsuf:****Kaside 22**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Hz. Yusuf’un**güzelliği.*

ḥüsn-i Yūsuf gibi bir gül

ğamını çekmekden

kalb-i Ya‘küb-şifat ḥātır-

ı maḥzūn lāle

ḥüsnüñ:1. **ḥüsnüñ:-i****Gazel 182**

Mısra: 9

*(Sevgilinin)**güzelliği.*

mestür kılma ḥüsnüñi ey

gül-bün ü cemāl

sünbüllerüñi nāz-ıla ṭarf-ı

külāha çek

2. **ḥüsnüñ:****Kaside 2**

Mısra: 13

Güzellik.

her māh-çehre cilvesi

ḥüsnüñ zuhūrıdur

bu ḥüsn ü bu zuhūr-ile

şermende mihr ü māh

ḥüsrev:1. **ḥüsrev:****Kaside 10**

Mısra: 4

Padişah, hükümdar.

bir şeh-i ‘ālī-himemdür

k’ol şefti‘u’l-müznibin

ḥüsrev ü derviş eşiginde

kamu muḥtāc aña

2. **ḥüsrev:****Gazel 95**

Mısra: 9

Hükümdar, padişah.

husrev ü mülk-i
melâmetdür Şihâbî 'ıyş
içün
ğuşsa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

husrev ü hākān:

1. husrev ü hākān:-ı, -
dur

Gazel 112

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hükümdar ve

padişah.

hāl-i hindün-ıla çīn
zūlfūñ ey 'ālī nijād
kişver-i hūsn ü cemālūñ
husrev ü hākānıdur

husrevā:

1. husrevā:

Gazel 173

Mısra: 1

Ey Husrev II Ey

padişah, ey sevgili.

Husrevā şimdi lebūñden
ğayrı Şirīn adı yok

benden özge Bīsütūn-ı
miñnetūñ Ferhādı yok

2. husrevā:

Gazel 245

Mısra: 7

Ey Husrev, Ey

Padişah II Husrev ü

Şirin hikayesinin

hükümdar olan erkek

kahramanı.

Husrevā sen lebleri
Şirīne şeydā olalı
şevkden Ferhād-veş yol
eylemiş tağlara şu

3. husrevā:

Gazel 217

Mısra: 7

Ey padişah! II Ey

sevgili!.

Husrevā bu deñlü nazma
cür'et itmekden ğaraž
hasb-ı hālüm 'arz
olunmağdur dimez kim
şā'irem

4. husrevā:

Gazel 271

Mısra: 3

Ey hükümdar, ey

padişah.

Husrevā sen lebleri şirīne
şeydā olalı

eşk ü āhı 'āşikuñ gül-gün
u şebdiz olmada

husrevānī:

1. husrevānī:

Gazel 314

Mısra: 3

Hükümdara layık

olan.

Husrevānī hum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyhāneye düş
bozdı tılısmın sākī

husrev-i hūbān:

1. husrev-i hūbān:

Gazel 179

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellerin sultanı ll

Sevgili.

leb-i şirīnūñi medh
eyledi iy Husrev-i hūbān
Şihābiye 'atā kılsañ n'ola
bir buse helvālık

husrev-i hūbān-ı 'ālem:

1. **husrev-i hūbān-ı**

‘ālem:

Gazel 246

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Dünya güzellerinin
hükümdarı.*

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Husrev-i
hūbān-ı ‘ālem yek-nigāh

husrevī ol-:1. **husrevī ol-:-du, -ñ****Gazel 228**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Hükümdar olmak.

ey Şihā[bī] mülk-i
nazmuñ Husrevī olduñ
dedi
şā‘r-ı rengīnüm görüp ol
dilber-i Şīrīn sühan

hussād-ı ‘avām:1. **hussād-ı ‘avām:****Gazel 150**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hasetçi, kıskanç

*fitneci ayak takımı; alt
tabaka. II Kafirler.*

yeridür yansa hased
nārına hussād-ı ‘avām
himmetüñ etdi Şihābī
kuluñı hāş el-hāş

huṭūt:1. **huṭūt:****Gazel 251**

Mısra: 2

Çizgiler; yazılar.

kitab-ı hūsne zīnetdür
ḥatā yok ḥatṭ-ı dilberde
bilinmez şūret-i ma‘nī
ḥuṭūt olmasa defterde

hūy:1. **hūyıdur:-ı, -dur****Kaside 21**

Mısra: 7

*Mizaç, yaratılış
özelligi.*

pür-ḥasen-ḥū lāle-
ruhsāruñ teninüñ hūyıdur
anuñ içün başlar üzre
olupdur cā-yı gül

huzāt-ı fenā:1. **huzāt-ı fenā:-dan****Gazel 127**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

[BA].

biz huzāt-ı fenādan mest
ü evkār olmışuz
lāübālī meşreb ü aşüfte
destār olmışuz

hüzn ü ğam:1. **hüzn ü ğam:-ın****Kaside 25**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Hüzün ve gam.

gönül Ya‘kūbınuñ hüzn
ü ğamın görince def itdi
meger kim hūsn-ı
Yūsufdan getürmişdür
haber nergis

hüzn-i kalb:1. **hüzn-i kalb:-üñ, -dür****Gazel 114**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kalbin gamı, kederi,
üzüntüsü.*

derd-i çeşmüm oldu cânā
 ‘āşıkā ‘ayn-ı belā
 hūzn-i qalbūñdür cefā-yı
 cânı her şāhib-nazar

huzūr:

1. huzūruna:-u, -(n)a

Gazel 85

Mısra: 7

Makam, kat.

hāk olduğun huzūruna
 ‘arz eyleme dilā
 nāzūk tabī‘at olana olur
 ğubār-bār

2. huzūrında:-ın, -da

Gazel 208

Mısra: 9

Önemli bir

*makāmın veya kişinin
 var olduğu, bulunduğu
 yer, o makam veya
 şahsın önü, katı, yanı.*

edeb üzre otur pīr-i
 harābātuñ huzūrında
 rumūzın fehm idüp diñle
 gelür neyden nefes dem-
 dem

3. huzūrı:-ı

Gazel 163

Mısra: 6

Huzur, gönül

rahatlığı.

bağlandı kaldı gülşen-i
 kūyuña mürğ-i dil
 uçdı huzūrı etmedi
 pervāz-ı şu-yı bāğ

4. huzūrına:-ı, -n, -a

Gazel 34

Mısra: 1

Ar. Kat, makam,

nezd.

pīr-i müğāñ huzūrına
 varsañ gözet edeb
 mest-i şarābhāne-i ‘ışka
 budur edeb

huzūr ehli:

1. huzūr ehli:-dür

Gazel 53

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Huzur sahibi, hazır

bulunanlar.

degül hālī ta‘abdan
 tālibān-ı devlet-i dünyā
 huzūr ehlidür itmez
 hātırā hergiz gedā devlet

huzūr-ı hvāb:

1. huzūr-ı hvāb:-a

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Rahat, huzurlu

uyku.

kalmamışdur kaşr-ı
 çeşmümde huzūr-ı hvāba
 yer
 tatalı cânā şeh-i hayl-i
 hayālūñ anda cā

huzūr-ı yār:

1. huzūr-ı yār:-a

Gazel 160

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin huzuru,

makamı, yanı.

mumdur her gice
 hıdmetdi ayağın tırmağa
 teg hemān varsın
 bahāne-y-le huzūr-ı yāra
 şem‘

hvāb:

1. hvābdan:-dan

Gazel 20

Mısra: 8

Uyku. II Rüya,

hayal, düş.

merdüm-i çeşmüm
benüm ‘aynüm n’iden
kim göz göre
ẖvābdan geçdi velī
olmaz hayālünden cüdā

2. ẖvāb:

Gazel 20

Mısra: 9

Uyku, rü'yâ.

dün gice ne ẖvāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi ẖvāb
görünen ancak hayāl-ı
ẖüsnüñ oldu dilberā

3. ẖvāb:

Gazel 20

Mısra: 9

Uyku, rü'yâ.

dün gice ne ẖvāb
çeşmüm gördi ne
çeşmümi ẖvāb
görünen ancak hayāl-ı
ẖüsnüñ oldu dilberā

4. ẖvābumı:-um, -ı

Gazel 20

Mısra: 11

Uyku, rü'yâ.

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
ẖvābumı
var gibi cānā hayālünle
ezelden mācerā

ẖvāba gel:-

1. ẖvāba gel:-di, -(y)dü,

-m-di, -y, -dü, -m

Gazel 20

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Uyku haline gelmek,
uykusu gelmek. II
Uyumak, uyur durumda
olmak.*

ẖvāba geldiydüm henüz
āşārı peydā olmadın
māni‘in-nevm almağı
kıldı hayālün ibtidā

ẖvāb-ı ğaflet:

1. ẖvāb-ı ğaflet:-den

Kaside 18

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Gaflet uykusu. //
*[tas.] Gönlün Hak'tan
habersiz olması.*

ẖvāb-ı ğafletden
uyarmaz beni iblīs-i

hasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

ẖvāb-ı ğafletden uyan:-

1. ẖvāb-ı ğafletden

uyan:-

Kaside 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gaflet uykusundan
uyanmak, yakaza hali,
manevi uyanıklık.
Hakk'a ulaşmayı, onu
bilmeyi ve idrak etmeyi
tüm varlığıyla arzulayan
insan kalbinin Hak
tarafından gelen bir
uyarıcı, bir tembih ile
uyanıklık hâline
kavuşmasıdır.*

uyandı ẖvāb-ı ğafletden
meger kim bir şehir
nergis
göz açup gülsitān-ı
‘āleme şaldı nazar nergis

ẖvāb-ı ẖüb:

1. ẖvāb-ı ẖüb:

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tatlı hayal.

düşde gördüm ol mehûn
hüşnin Şihâbî dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hVâb-ı hûb

hVâce:

1. hVâce:

Gazel 239

Mısra: 6

"Hoca, efendi,
üstat" anlamında bir
seslenme.

ne cüz'idür şürûh-ı kışsa-
i Mecnûn ile Vâmîk
kitab-ı 'ışkıdan ey hVâce
ancağ bir varakdur bu

2. hVâce:

Gazel 153

Mısra: 8

Hoca, zahit, sofu.

dil 'alâyıkdan cüdâ
olmaduğun 'ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
hVâce vahdetdür garağ

hVâce-i kevneyn:

1. hVâce-i kevneyn:-e

Kaside 9

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Dünya ve ahiret
hocası.*

hVâce-i kevneyne kul
olmağ ne haddümdür
benüm
lâyık olsam olmağa 'abd-
i bilâl-i Muştafâ

hVâcib:

1. hVâcibüñ:-üñ

Gazel 60

Mısra: 3

Vezir, üstad, hoca.

hVâcibüñ ki bugün
zâlimüñ öte ucıdur
egerçi zulm-ıla meşhûr
olup-durur Haccâc

hVâcib ol-:

1. hVâcib ol-:-üñ, -up

Gazel 37

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Vezir olmak. II
Hoca olmak, sözünü
geçirir bir makamda
olmak.*

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rûb
diler ki hVâcibüñ olup
ala bu âh ele cûb

hVânende:

1. hVânende'i:

Gazel 279

Mısra: 10

*Gazel veya şarkı
söylemeyi kendisine
meslek edinmiş olan kişi,
şarkıcı, ses sanatçısı.*

bülbül-i táb'-ı Şihâbînüñ
kulağ tut remzine
diñlemekden var-ısa
şevküñ eger hVânende'i

hVoca:

1. hVoca:

Gazel 89

Mısra: 8

Hoca || Tüccar.

nağd-i cānı vaşl-ı cānān
için itmişdür telef
'aşk bāzārınüñ ey hVoca
niçe ma'būnı var

hVod:

1. **hVod:****Gazel 88**

Mısra: 2

*Kendi başına, kendi
kendine, kimseye
danışmadan, kendi reyi
ile.*

ne eşk-i çeşm-i hun-ābı
‘uşşāka bir dem var
ne hVod künc-i ferāgat
gibi bir me’vā-yı hurrem
var

2. **hVod:****Kaside 13**

Mısra: 23

*Kendi başına, kendi
kendine, kimseye
danışmadan, kendi reyi
ile.*

o hVod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥaḳīkat ‘aşkı ma‘şūk-ıla
‘aşık bir-durur muṭlak

hüseyn:1. **hüseyn:****Gazel 223**

Mısra: 10

*Hz. Peygamber'in
torunu Hz, Hüseyin.*

qaldı ebdālī Şihābī bir
ḥasen sūret beni
Kerbelā-yı ‘ışka düşdüm
dilde zikrüm yā Hüseyn

hatālar:1. **ḥatālar:****Kaside 13**

Mısra: 44

Suç, günah, kusur.

çün olduñ her ḥişāle ḥūb
u ḥüsn-i şimeye cāmi‘
şihābī ḥāl-i luṭfuñdur
ḥatālar zehrine dāfi‘

i-:1. **idi:-di****Kaside 11**

Mısra: 8

"-i" ek fiili.

henūz tıfl iken olmışdı
seyr-i ‘ilm ile siper
ḥalīme gelmedin
ümmü’l-kitāb idi raẓī‘

2. **iseñ:-se, -ñ****Kaside 18**

Mısra: 6

"-i" ek fiili.

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

3. **iseñ:-se, -ñ****Kaside 18**

Mısra: 12

"-i" ek fiili.

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

4. **iseñ:-se, -ñ****Kaside 18**

Mısra: 30

"-i" ek fiili.

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

5. **iseñ:-se, -ñ****Kaside 18**

Mısra: 36

"-i" ek fiili.

cürm-i ‘isyān ile qaldum
meded Allah meded

baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

6. **iseñ:-se, -ñ**

Kaside 18

Mısra: 42

"-i" ek fiili.

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

i:

1. **idi:-di**

Gazel 54

Mısra: 2

"İ" ek-fiilinin

*görülen geçmiş zaman
çekimi.*

tāliblerine derse ḥabībüm
n'ola ḥadīs

aşḥāba söyler idi beni

dāimā ḥadīs

2. **idi:-di**

Gazel 85

Mısra: 3

"İ" ek-fiilinin

*görülen geçmiş zaman
çekimi.*

ḳurbānuñ olayın baña
ḳıyma dedüm idi
çatdı kemān ḳaşını
bildüm ḳıyar yār

3. **iken:-ken**

Gazel 303

Mısra: 7

"-i" ek fiilin

*öğrenilen geçmiş zaman
çekimi.*

māh-rūlarda bulunmaz
iken āyın-i vefā
meh gibi dünyede
hercāyılık üslūbları

4. **idi:-di**

Kaside 23

Mısra: 32

"-i" ek fiilin

*öğrenilen geçmiş zaman
çekimi.*

dilden bu gice düşmedi
ḥatt-ı leb-i dilber
eglençe idi meclis-i
'irfāna benefşe

5. **iken:-ken**

Gazel 5

Mısra: 7

"i-" ek fiilinin zarf-

*fiil eki almış hali
(durumdayken).*

şafḥa-i ḥüsnüñ şaḥīḥ iken
ḥaṭuñ
yazdı çok ḥarf-i ḡalaṭ
ḳıldı ḥaṭa

'ibādet:

1. **'ibādetde:-de**

Kaside 18

Mısra: 33

Allah'ın emirlerini

*yerine getirme, ibadet
etme.*

'amelüm yok velī çok
oldı 'ibādetde ḳuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

iblis-i ḥasūd:

1. **iblis-i ḥasūd:**

Kaside 18

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Hasetçi şeytan.

ḥVāb-ı ḡafletden
uyarmaz beni iblis-i
ḥasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

Kelime Tipi: -

ibn-i şîb:

1. **ibn-i şîb:**

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Elmanın oğlu. II

Ayın çocuğu.

n'ola dirlerse mey-i nâbe

‘aşâ-yı pîrân

şeb olur içse eger ‘aşr-ı

‘meb ibn-i şîb

ibn-i vakt:

1. **ibn-i vakt:-em**

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zamanın

gerektirdiği şekilde

hareket eden, zamana

uyan, mizaca ve duruma

göre konuşan kimse.

ibn-i vakttem deyü

evkâtuña mağrûr olma

gün bu gündür deyüp

unutma iñen ferdâyı

2. **ibn-i vakt:-üz**

Gazel 128

Mısra: 9

Zamana uyan, vakte

göre hareket eden.

ibn-i vaktüz bakmazuz

biz mâzî vü müstağbele

biz Şihâbî dehrûñ imrüz

u ne ferdâsındayuz

ibrâ:

1. **ibrâya:-(y)a**

Gazel 62

Mısra: 8

Borçtan kurtarma,

temize çıkarma.

ger қаза-y-ile beni қатл

etse һунһVâr-ı çeşm

қāzîler virsin demüm

һıllinde ibrâya һücc

ibrâhîm:

1. **ibrâhîme:-e**

Gazel 26

Mısra: 3

Hız. İbrahim

peygamber.

gerçi İbrâhîme gül-zâr

oldı âteş ‘ışk-ıla

ey Halîlüm nâr olur sen

olmasañ gülşen baña

‘ibret:

1. **‘ibret:**

Gazel 175

Mısra: 10

Bir olaydan

çıkarılan göz açıcı,

uyarıcı ders.

geh müzeyyendür gehi

tağyîr olur ey bâğubân

‘ayn u ‘ibret birle bir kez

bu fenâ gül-zâra bak

‘ibret al:-

1. **‘ibret al:-up**

Gazel 41

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

(Olan bir şeyden)

Kendi payına bir ders

çıkarmak.

‘illetinden seg raķîbüñ

‘ucbe şûret bağlamış

‘ibret alup der görenler

“innehu şey’in-‘acîb”

ibtâl it:-

1. **ibtâl it:-di**

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Hükümsüz
birakmak, bozmak,
feshetmek II geçerliliğini
kaybetmek.

āfitābuñ pençesin burdı
yed-i beyzâ-yı dost
yine ibtāl itdi sihr-i
mu‘ciz-i Mūsâ-yı dost

ibtidâ:

1. ibtidâ:

Kaside 5

Mısra: 8

(Ar.) *Başlama,*
başlangıç.

vaşfuñda mübtedî-y-ile
birdür çü müntehî
ne ibtidâ bulınur vü ne
intihâ saña

ibtidâ eyle-:

1. ibtidâ eyle-:

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Başlamak; işe
girişmek.

pāye-i çarha şal iy dil
āhuñı

nerdübân-ı ‘ışka eyle
ibtidâ

ibtidâ id-:

1. ibtidâ id-:-üp

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Başlamak.

kılsa pîr-i mey-kede
mestâne ‘aşk irşâdını
ibtidâ idüp suhan bâbın
ser-i humdan açar

ibtidâ kıl-:

1. ibtidâ kıl-:-dı

Gazel 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Başlamak,
başlatmak.

ẖvāba geldiydüm henüz
āşârı peydâ olmadın
māni‘in-nevm almağı
kıldı hayālün ibtidâ

ibtihâc:

1. ibtihâc:

Kaside 10

Mısra: 16

Sevinme, gönü
açılma.

yā nebî olsa seg-i kūyuñ
Şihāb-i ğarīb
zî-sa‘âdet zî-şeref bu
deñlü ibtihâc aña

ibtılâ:

1. ibtilâ:

Gazel 298

Mısra: 3

Aşırı

düşkünlik, tutkun olma.

Eẖab Allah abdu ibtilâ
muḳtezāsınca
ẖüdāya hoş gelür derler
marîzuñ rāz u efgānı

ic-:

1. içmez:-mez

Gazel 86

Mısra: 5

Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak.

şūfî devâ-yı derdine
içmez müşellesi
derler velî ki hasret-i
meyden ‘arâk çeker

2. içmez:-mez

Gazel 268

Mısra: 1

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak.*

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfī-i sefih
didi harām katresine
mūfti-i fakīh

3. iç:

Gazel 45

Mısra: 4

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak.*

yyüüp içer deyü ta'n
eyleme her-bār rindāne
dilerseñ sen de mey iç
hāy ekl-i mālī evkāf it

4. içsin:-sin

Gazel 291

Mısra: 10

İçmek.

çeken bilür Şihābī bāde-i
fūrkat hūmārından
ne bilsin bu şarābuñ içsin
[ol] bezm-i vişāl ehli

5. iç:

Gazel 24

Mısra: 3

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II içmek.*

cām-ı keşretten geçüp
gel bāde-i vahdetden iç
neş'eyi evvel virür āhir o
keyfiyyet saña

6. iç:

Gazel 57

Mısra: 10

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II içmek.*

şūfī sözine tutma kulak
sen Şihābiyā
turma şafā-yı hātır-ile
şāfī bāde iç

7. içi:--i

Gazel 39

Mısra: 7

*I. Bir şeyin kendi
sınırları arasında kalan
kısmı, dahil. II. Kalp,
gönül, iç dünya.*

göreyin sāğaruñ her
demde içi bağıran
tolsun
gözüme karşı olur sāki-i
meclisle leb-ber-leb

8. iç:

Gazel 55

Mısra: 9

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II. İçmek.*

Şihābī def'-i gam içün
şarāb iç
gönülde guşsa olduğunca
hādiş

9. iç:

Gazel 73

Mısra: 6

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II. İçmek.*

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bāğ-ı felek
şırasın iç deyü pervān
saña şunar 'unķūd

10. iç:

Gazel 92

Mısra: 3

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II. İçmek.*

şāfī iç kalbe şafā ver
ister-iseñ şūfiyā
bu küdüretten halāş-āb-ı
muşaffā birledür

11. iç:

Gazel 249

Mısra: 7

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II. İçmek.*

bāde iç varmaga tā hāşıl-
ı ‘ömrüñ bāde
gelmedüñ ğam yimek-
içün bu ħarāb-ābāda

12. iç:er

Gazel 99

Mısra: 4

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak, içmek.*

bu ne kıbāb bāde-i ‘ışkuñ
hubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden iç:er geçer

iç:

1. içeli:-eli

Gazel 177

Mısra: 9

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak.*

içeli tenhāda ol meh-rū
hilālī cāmdan
ey Şihābī eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafağ

2. içdüm:-düm

Gazel 241

Mısra: 5

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak.*

sākıyā ben sāğarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
dağı dāyim tolu

3. içse:-se

Gazel 30

Mısra: 8

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II içmek.*

n’ola dirlerse mey-i nābe
‘aşā-yı pīrān
şeb olur içse eger ‘aşr-ı
‘ineb ibn-i şīb

4. iç:er

Gazel 35

Mısra: 3

*Bir sıvıyı ağza alıp
yudumlamak II içmek.*

mey iç:er oldu nihānī
faḳīh bī-meşreb
fiğān ü nālem işitdi gibi
ħarāret-ile

5. içinde:-i, -n, -de

Kaside 5

Mısra: 14

Dahilinde, içinde.

baħr-ı günāha olmuş-iken
cürm ile ğarīḳ
bu baħr içinde niçe olam
āşinā saña

6. içinde:-i, -(n)de

Gazel 21

Mısra: 6

*(İnsan veya
nesnelerin meydana
getirdiği topluluklarda)
Ara, ortam.*

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

7. içinde:-i, -n, -de

Gazel 90

Mısra: 6

*Arasında,
İçerisinde.*

ğām-ħānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur

halk-ı cihân içinde bir
mihmâne beñzer

8. içelüm:-eli, -m

Kaside 21

Mısra: 52

(içki) içmek.

lâle gibi sâkiyâ pür it
bugün gül-gün kadeh
dem bu demdür içelüm
bâkî degül ferdâ-yı gül

9. içinde:

Gazel 100

Mısra: 1

*Bir yerin ya da bir
şeyin dahili; ortam.*

şehr içinde âfitâb u mâh-ı
müsteşnâ geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydâ geçer

10. içinde:-in, -de

Gazel 173

Mısra: 4

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dâhil olan.

dilrübâlar 'âlem içre cā-
be-cā şalınmasa
bâğa beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

11. içinde:-in, -de

Gazel 177

Mısra: 2

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dâhil olan.

bezm-i bâğa gelmesin
deyü seherden bād ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zâr içinde göz kulağ

12. içinde:-i, -n, -de

Gazel 304

Mısra: 2

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, "-da, -de"
anlamında kullanılan
kelime.

şem'-i 'ışka ey goñül
pervâne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

13. içinde:-i, -n, -de

Kaside 16

Mısra: 9

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, "-da, -de"
anlamında kullanılan
kelime.

râh-ı dîn içinde itdiler
cihād-ı a'zamı
komadı âyin-i bâtıl
ihtimâm-ı çār-yār

14. içinde:-i, -n, -de

Gazel 78

Mısra: 5

*Bir durum içinde
olmak, belli bir hâl
içinde kalmak.*

kalup bu tengnâ-yı teng
içinde
ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

15. iç:

Gazel 33

Mısra: 1

*1. Bir sıvıyı ağza
alıp yutmak. 2-kısa. İçki
içmek.*

şūfî şafâ-yı kalb-ıla iç bir
kadeh şarâb
şâfî dil ol ki hayr ola tâ
saña her şarâb

16. içinde:-i, -n, -de

Gazel 299

Mısra: 3

*"İçinde, arasında,
de/da".*

şehir içinde şöyle meşhûr
olduñ iy meh hüs-n-ile
Yûsuf-ı Mısrî dahı sen
deñlü mümtâz olmadı

17. içinde:-i, -n, -e

Gazel 277

Mısra: 14

(Bir şeyin) Sınırları
arasında bulunan kısım,
dâhil.

toldur Şihâbî cevher-i
'aşk-ıla çünki sen
baħr-i belâgat içine
şalduñ sefine'i

18. içinden:-i, -n, -den

Gazel 186

Mısra: 4

Bir şeyin iç kısmı,
içi, İçindeki, dâhil olan.

'ayn-ı âklum görelî cism-
i laṭifüñ iy perî
çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerüñ

19. içinde:-in, -de

Kaside 20

Mısra: 36

(Bir şeyin iç kısmı,

içi) "-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

tūṭi la'l-i yârdan varup
şeker uğurlamış
anı ḥabs itdi kâfes içinde
şebḥân-ı bahâr

20. içinde:-in, -de

Gazel 134

Mısra: 3

"İçinde, arasında".

ḳad ü ruḥsâruñı görmez
olaldan gülsitân içinde
baña hep ḥâr u ḥas oldu
gül ü serv ü semen
[sensiz]

21. içinde:-in, -de

Gazel 144

Mısra: 4

"İçinde, arasında".

ṭâb-ı müldeñ gül gül oldu
çehresi sâķîlerüñ
bezm içinde çengden tā
zühreye çıkdı ḥurūş

22. içinde:-in, -de

Gazel 144

Mısra: 6

"İçinde, arasında".

çeşm olupdur yâri gözler
nergis-i bînâ başar
gülsitân içinde olmuş gül
dahı her kûşe gûş

23. içinde:-in, -de

Gazel 275

Mısra: 4

"İçinde, arasında".

meclisinde sâķi-i bezmüñ
edeb üzre otur
ḥalka-i rindân içinde
ḥalka budur ḳâide

24. içinde:-in, -de

Gazel 282

Mısra: 4

"İçinde, arasında".

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i câna baķ
görmek dilerseñ âteş
içinde semenderi

25. içdi:-di

Gazel 305

Mısra: 4

(Şarap) içmek.

kişver-i 'aşk güyâ Cem
gibi sultân olur (-)
her kim içdi bezm-i

‘ālemdə məhəbbət
cāmını

İcād-ı kevn ü ‘ālem:

1. İcād-ı kevn ü ‘ālem:-
e

Kaside 15

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünyanın yaratılma
sebebi.*

İcād-ı kevn ü ‘āleme
‘ışkuñ olup sebeb
məhbūb idindi zāt-ı
lətifün hüdā-yı Rab

İ cāz:

1. İ cāzdur:-dur

Gazel 189

Mısra: 6

*Herkesi hayrette
bırakacak şey veya
davranış, keramet.*

el ursañ göstürsün ki
‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan İ cāzdur zülfün

2. İ cāzuña:-uñ, -a

Kaside 14

Mısra: 9

*Herkesi âciz
bırakan şey, kerâmet,
mûcize.*

şehâdet eyleyüp İ cāzuña
kurs-ı kamer şakqı
ki bir barmağın efzal
didi ya‘ni İki ‘ālemden

İçerü al:-

1. İçerü al:-dı

Gazel 266

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İçeri almak, kabul
etmek, dâhil etmek.*

‘aks-i nigâr İçerü aldı çü
âyine
şehzâde girdi nâz-ıla
şırça sarâyına

İçin:

1. İçin:

Gazel 89

Mısra: 7

*"Amacıyla,
gayesiyle,
maksadıyla" anlamlarında
edat.*

naqd-i cānı vaşl-ı cānān
İçin itmişdür telef

‘aşk bāzārının ey hūca
niçe ma‘būnı var

İçinde:

1. İçinde:

Gazel 94

Mısra: 2

İçinde, arasında.

hevā-yı ‘ışk-ıla çün
nağme-perdâz oldu
‘âşıklar
ideyin ben dahı ‘uşşâk
İçinde bi-nevâlıklar

2. İçinde:

Kaside 20

Mısra: 37

*"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen bir
ifade.*

cennet-i gülzâr içinde
boynın egmiş goncalar
‘âşığa gunc ü delâl
itmekde gilmân-ı bahār

3. İçinde:

Rûbai 8

Mısra: 4

*"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen bir
ifade.*

gerçi mir'at-ı hālka çok
bakdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefā

4. içinde:

Gazel 172

Mısra: 2

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dahil olan
"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

şol gönülde 'aşk nûrınıñ
ki hîç âsârı yok
hâli bir tennûra beñzer
kim içinde nârı yok

5. içinde:

Gazel 190

Mısra: 2

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dahil olan
"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ
bezm içinde kânını nûş
eyledüm peymānenüñ

6. içinde:

Gazel 190

Mısra: 3

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dahil olan
"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

cām içinde kaşları 'aksin
göreliden sākinüñ
şūfiler mihrab idindiler
derin meyḥānenüñ

7. içinde:

Gazel 190

Mısra: 10

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dahil olan
"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

yandüğüm görüp Şihābī
şem'-i ḥüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenüñ

8. içinde:

Gazel 191

Mısra: 7

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dahil olan
"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārlar

şağır etdi güllerüñ gūşın
şadāsı bülbülüñ

9. içinde:

Gazel 224

Mısra: 10

(Bir şeyin iç kısmı,
içi) İçindeki, dahil olan
"-da, -de" anlamında
kullanılan kelime.

irişsin qadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevḥīd içinde қо
Şihābī cismi ḥāk olsun

ıçır:

1. ıçırür:-ür

Gazel 313

Mısra: 9

İçirmek, içmesini
sağlamak.

semm-i kātıl ıçırür cān-ı
Şihābīye gamuñ
anı def' eylemez ammā
ki lebüñ tiryākī

ıçr'ara:

1. ıçr'arada:-da

Gazel 25

Mısra: 10

İçinde, arasında.

Şihābī ol sehī kıaddūñ
 ‘ömrüñ dirāz olsun
 gerekdür ‘ālem içr’arada
 zīrā himmet-i a‘lā

içre:

1. içre:

Kaside 9

Mısra: 6

-a/-e, içine.

māh-ı nev gibi olupdur
 za‘afdan cism-i naḥīf
 eşküm içre düşeli ‘aḳs-ı
 hilāl-i Muştāfā

2. içre:

Gazel 18

Mısra: 6

"İçinde, arasında"
 anlamlarına gelen ve "-
 de/ -da" bulunma hâli eki
 görevinde de kullanılan
 bir ifade.

bāğ-ı ḥüsnuñde şol siyeh
 ḥālūñ
 gülşen içre gurābdur
 güyā

3. içre:

Gazel 9

Mısra: 3

"İçinde, arasında"
 anlamlarına gelen ve "-
 de/ -da" bulunma hali eki
 görevinde de kullanılan
 bir ifade.

zerreler gibi vücūdum
 içre düşdi lerzeler
 tāb-ı mehrüñden ḥarāret
 verdi iy mehtāb baña

4. içre:

Gazel 17

Mısra: 3

"İçinde, arasında"
 anlamlarına gelen ve "-
 de/ -da" bulunma hali eki
 görevinde de kullanılan
 bir ifade.

bezm-i ḡam içre düşüp
 ḳalmış-idüm ayakda
 dest-gır oldı dönüp
 üstüme cām-ı şahbā

5. içre:

Gazel 18

Mısra: 4

"İçinde, arasında"
 anlamlarına gelen ve "-
 de/ -da" bulunma hali eki
 görevinde de kullanılan
 bir ifade.

reşk-i rūyuñla dīdede
 eşküm
 şīşe içre gül-ābdur güyā

6. içre:

Gazel 30

Mısra: 3

"İçinde, arasında"
 anlamlarına gelen ve "-
 de/ -da" bulunma hali eki
 görevinde de kullanılan
 bir ifade.

dehen ü la‘lini yād etdi
 şabā bāğ içre
 irdi ol müjde ile ḡoncaya
 zīver güle zīb

7. içre:

Gazel 45

Mısra: 6

"İçinde, arasında"
 anlamlarına gelen ve "-
 de/ -da" bulunma hali eki
 görevinde de kullanılan
 bir ifade.

terennümden öterse
 mürğ-i dil yanında iy
 bülbül
 çıkup şaḥ-ı gül üzre
 gülsitān içre yeter lāf -it

8. içre:

Gazel 50

Mısra: 10

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşid ü Keykāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdün [tut]

9. içre:

Gazel 51

Mısra: 10

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

efendüm kākülün
çevkânına tûb eylesün
başın
Şihābī çākeri meydān-ı
'ışkuñ içre ser-bāz it

10. içre:

Gazel 65

Mısra: 10

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-

de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

sen Şihābī bula gör
maẓmūn-ı haş
çok olur nazm içre 'ām-ı
ıstılāh

11. içre:

Gazel 73

Mısra: 1

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

n'ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem' mişāli
hemīşe yanar od

12. içre:

Gazel 76

Mısra: 6

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

payüne düşsem n'ola
gördükce bālā kaddüñi

manşib-ı 'aşk içre
buldum bu kadar kadr-i
bülend

13. içre:

Gazel 106

Mısra: 9

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihābī sīneden
cevher-i ma'nī nişār idüp
niçe maḥzen açar

14. içre:

Gazel 108

Mısra: 8

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/-da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

ey şanem zünnār olupdur
kākülün küfr ehline
deyr-i ḥüsnün içre
zülfinün çelîpālar
[mıdur]

15. içre:

Gazel 109

Mısra: 2

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yâr al aňlar
tenüm ğark-âb-ı hûn
görse şafağ içre hilâl
aňlar

16. içre:

Gazel 178

Mısra: 4

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

maħbûb u mey sözinde
şûfî mu 'ânîd olma
bezm-i maħabbet içre
ehl-i 'inâda yer yok

17. içre:

Gazel 208

Mısra: 14

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-

de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

Şihâbî bu vücûd ilinde
bir cā-yı ferâh yokdur
zahîrümde elem maẓhar
derûnum içre ğam bed
ğam

18. içre:

Gazel 216

Mısra: 7

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

hûblar içre selâm olsun
dedüm ol bî-vefâ
uğrayup ben hâk-i rāha
vermedi bir gün selâm

19. içre:

Gazel 220

Mısra: 10

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

sözi iletirdi kemâline
hayâlât-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihâbî
ola gibi Selmân

20. içre:

Gazel 279

Mısra: 1

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

bâğ-ı hûsn içre görenler
sen gül-i pür-hânde' i
beñzedürler bülbül-i zâre
dil-i nâlende' i

21. içre:

Kaside 4

Mısra: 10

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

muşavver oldu şuverle
egerçi levh-i zamîr
şühûd-ı zâta bulunmaz
dü 'alem içre nazîr

22. içre:

Gazel 173

Mısra: 3

"İçinde, arasında"
anlamlarına gelen ve "-
de/ -da" bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

dilrübâlar 'âlem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşâdı [yok]

23. içre:

Gazel 119

Mısra: 1

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

aldı eline bezm-i çemen
içre lâleler
la'l-i nigâr yâdına la'lin
piyâleler

24. içre:

Gazel 129

Mısra: 4

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki

görevinde de kullanılan
bir ifade.

dâne-i 'ömri daķık
itmeklik-içün kendümüz
âsiyâb-ı çarķı-ı gerdün
içre nevbet beklerüz

25. içre:

Gazel 154

Mısra: 2

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

ḥaṭuñ ki gülşen-i
ḥaddüñde oldu tâze riyâz
pür eşk-i dîdelerümdür o
ravza içre ḥıyâz

26. içre:

Gazel 158

Mısra: 1

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

nûr-ı şem'-i bâdeden
bezm içre düşdükçe şuâ'

şevķden sāğar dönüp
pervane-veş eyler semâ'

27. içre:

Gazel 166

Mısra: 8

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

ķāmetüñ vaşfin iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil
mükteseb 'ilm içre daḥı
oķunmazken bir elif

28. içre:

Gazel 173

Mısra: 10

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şī'rüñi
nazm u eş'ār içre gerçi
dinmedük bir vâdi yok

29. içre:

Gazel 174

Mısra: 1

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

şan 'at-ı 'ışk içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduğ
bu meşeldür kim olur
'ālemdē üstād oñmaduğ

30. içre:

Gazel 176

Mısra: 6

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

bāğbān tīg-ıla atduğça
kalem gül şāhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülistān her varak

31. içre:

Gazel 183

Mısra: 3

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

ne 'ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

32. içre:

Gazel 193

Mısra: 4

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

lāleye serheng-i āhum
urdu tamğa-yı siyāh
gülsitān içre güle sürh-ı
sirişküm verdi renk

33. içre:

Gazel 261

Mısra: 3

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

tekke-i 'aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yağarın encüm gibi dāğ-ı
firāvān her gice

34. içre:

Gazel 281

Mısra: 6

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

nigāristān olupdur şüretā
bostān-ı renk-āmiz
gören der nakş-ıla zeyn
itdiler çin içre ferhārı

35. içre:

Kaside 12

Mısra: 2

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

sīne tablumdur benüm
āhum 'ālem
'ālem içre 'aşk ıla oldum
'ālem

36. içre:

Kaside 16

Mısra: 30

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki

*görevinde de kullanılan
bir ifade.*

yâ ilâhî bile haşr eyle
Şihâbî bende' i
rûz-ı maşşer içre olunca
kıyâm-ı çâr-yâr

37. içre:

Kaside 21

Mısra: 55

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

gölşen içre 'andelîbüñ
hây-ı hüy-ı nâlesi
eksük olmadı dağı faşl
olmamış da'vâ-yı gül

38. içre:

Kaside 22

Mısra: 34

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

dâğ yakdı tenine şerha
çeküp kan dökdi

tekye-gâh-ı çemen içre
kodu kânûn lâle

39. içre:

Gazel 195

Mısra: 1

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilâl
lâle-veş ayağı gel gül
gibi sâkî ele al

40. içre:

Kaside 23

Mısra: 9

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

bâğ içre binâ eyledi çok
rab' zeberced
kâşîler-ile bağladı kâşâne
benefşe

41. içre:

Kaside 24

Mısra: 11

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

bâğ-ı hüsn içre ruh u
zülfi o nâzûk bedenüñ
ne muţarrâ gül-i sîrâb ü
ne ra' nâ sünbül

42. içre:

Kaside 24

Mısra: 27

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

mağdem-i yâra nişâr
itmek-çün bâğ içre
jâleden hâzır ider lü'lü' -i
lâl sünbül

43. içre:

Kaside 24

Mısra: 31

*"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.*

ğoncalar oldu çünān
çemen içre ğilmān
şaçı vechine dökülmüş
gibi havrā sünbül

44. içre:

Kaside 24

Mısra: 43

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

bāğ-ı nazm içre Şihābī
biter ezhār ammā
koptadı buncılayın bir
dağı zībā sünbül

45. içre:

Kaside 25

Mısra: 60

"İçinde" anlamına
gelen ve "-de/ -da"
bulunma hali eki
görevinde de kullanılan
bir ifade.

selāmet gülşeninde
gülşen ol 'ālemde ğam
görme
nitekim sebze-zār-ı nev-
bahār içre güler nergis

ictināb it:-

1. içtināb it:-mez

Gazel 36

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kaçınmak,
Sakınmak.*

pādişāh-ı mülk-i hüsn
oldığı-çün mağrūr olup
ictināb itmez gedā
āhından ol 'āl-i cenāb

2. ictināb it:-me

Gazel 153

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kaçınmak, uzak
durmak.*

hāk-şinās-iseñ hevā
ehlinden itme ictināb
zāhidā 'ışk-ı mecāziden
hākīkatdür ğaraž

içün:

1. içün:

Gazel 119

Mısra: 5

*"Amacıyla ve
uğruna" anlamlarında
edat.*

gül ruhlarına zīnet içün
şahn-ı gülşenüñ
sünbül tağıtdı her yaña
müştğīn külā[le]ler

2. içün:

Gazel 190

Mısra: 5

*"Amacıyla ve
uğruna" anlamlarında
edat.*

dil perīşān itmek içün
dest uzatmış zülfine
görinen barmaqları
düşsün elinden şānenüñ

3. içün:

Gazel 209

Mısra: 2

*"Amacıyla ve
uğruna" anlamlarında
edat.*

uraldan tırüñi cān
ol[ma]dı ham
göñül ey kaşı yay içün
çeker ğam

4. içün:

Gazel 95

Mısra: 9

*"-dAn dolayı"
anlamında edat.*

husrev ü mülk-i
melâmetdür Şihâbî 'ıyş
içün
ğuşa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

5. için:

Gazel 67

Mısra: 5

" Sebebiyle, -den
dolayı" anlamlarında
edat.

çekme gam-ı zamâne'i
sen yek-nefes için
'arif odur ki göre hemân
ger demi ferağ

6. için:

Gazel 73

Mısra: 7

" Sebebiyle, -den
dolayı" anlamlarında
edat.

menâziline o mâhuñ
yüzünü sürmek için
şu'ûbet-i reh-i eflâke
âhum itdi şu'ûd

7. için:

Gazel 117

Mısra: 5

" Sebebiyle, -den

dolayı" anlamlarında
edat.

sen meh-i bedrûñ
cemâlin görmek için
âfitâb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervâzeler

8. için:

Gazel 262

Mısra: 5

" Sebebiyle, -den
dolayı" anlamlarında
edat.

yüzine urdığı için her
kişinüñ 'aynını
oldı erbab-ı nazar
yanında ma'yüb âyine

9. için:

Gazel 19

Mısra: 8

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

getür peygâm-ı yâri
hayra gir gel iy şabâ
billâh
şafâ-yı hâtır için bir
tesellâ eyle ahyânâ

10. için:

Gazel 55

Mısra: 9

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

Şihâbî def'-i gam için
şarâb iç
göñülde ğuşa olduğunca
hâdis

11. için:

Gazel 175

Mısra: 14

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

ey Şihâbî çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rüşinâ-yı kalb için
dâyim "ulü'l-ebşâr"a
[bak]

12. için:

Gazel 176

Mısra: 7

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

jâleler dürrin nişâr için
'arûs-ı goncaya

her güli sürh oldu güyâ
bâğda la'lin tabak

13. için:

Gazel 182

Mısra: 5

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

sultân-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzâr için
cân tuhfesini pîşkeş it
pîş-i şâha çek

14. için:

Gazel 183

Mısra: 8

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

işigün taşı öpsem baña
'izzetden 'alâmetdür
ki halk içinde 'âdet oldu
yümn için nişân
[öpmek]

15. için:

Gazel 198

Mısra: 2

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

olmadın 'ukde-i zülfünle
gönül müşkili hâl
mürğ-i cân saydı için
kurdı haţtuñ dâm-ı ecel

16. için:

Gazel 283

Mısra: 9

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

mey-i nâb-ile bezm için
Şihâbî
zarâfet birle tır taldur
zurûfî

17. için:

Kaside 10

Mısra: 5

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

sırr-ı hakcân gibi
pinhân olmağ için gârda
perde çekdi 'ankebût oldu
o dem nessâc aña

18. için:

Kaside 16

Mısra: 5

"Amacıyla

maksadıyla" anlamında
edat.

şâh-ı şer'ün şevketin
göstermek için 'âleme
çar-bâliş üzre kuruldu
hayam-ı çâr-yâr

19. için:

Kaside 20

Mısra: 16

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

reng-i elvânıyla nakş oldu
bugün ferhâd-ı bâğ
seyr için gelmiş haşemle
anda hakân-ı bahâr

20. için:

Kaside 22

Mısra: 36

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebhîr için micmer-i
gerdün lâle

21. için:

Kaside 25

Mısra: 14

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

urunmuş goncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar
kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

22. için:

Kaside 25

Mısra: 22

"Amacıyla
maksadıyla" anlamında
edat.

tutar ağzında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların sayd
itmek için göz ider
nergis

23. için:

Gazel 73

Mısra: 4

"...için, ... uğruna"
anlamlarında edat.

buhūr-ı bûy muhabbet
yürekden urdı dem
buhūr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i 'ūd

24. için:

Gazel 188

Mısra: 5

"...için, ... uğruna"
anlamlarında edat.

didüm şarāb-ı la'lūn için
hastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
erguvān gerek

25. için:

Gazel 195

Mısra: 14

"...için, ... uğruna"
anlamlarında edat.

tekne-i gamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dağ yakdı tene meh-rûlar
içün mihr mişāl

26. için:

Gazel 295

Mısra: 9

"...için, ... uğruna"
anlamlarında edat.

iy Şihābī cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün için
hirmen-i 'ömr-i 'azīzī
bāde verdüm hāşılı

27. için:

Gazel 315

Mısra: 9

"...için, ... uğruna"
anlamlarında edat.

Şihābiyā bir iki günde
'ömr-i fānī için
bu tımtırac-ı havādiş
nedür bu hūyı bu hāy

28. için:

Gazel 1

Mısra: 15

"...için, ... uğruna"
anlamlarında edat.

iñlemezdi benüm için
gice gündüz gerdün
bezm-i miñnetde enin
itmese nālem nāyı

içür:

1. içür:

Gazel 9

Mısra: 9

(Sıvı için) İçmesini
sağlamak. II (Manen)
Zevklendirmek / tecrübe
ettirmek.

gel Şihābiye müdām için
şarāb-ı vahdeti

dimesünler nerm-i keşret
ehli bî-meşreb baña

id:

1. **ide:-e**

Kaside 5

Mısra: 17

Etmek II Eylemek.

hamd ü şenāñı ide mi bu
hāk-i[*]
Aḥmed ki lāyık itmedi
hamd ü şenā saña

2. **ider:--er**

Gazel 1

Mısra: 8

...gibi yapmak,
...haline getirmek.

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır 'anḳāyı
ki olur ḳahrı-y-ıla peşşe
ider 'anḳāyı

id-:

1. **idindi:-in, -di**

Gazel 37

Mısra: 9

*Edinmek, kabul
etmek.*

Şihābī 'ālemüñ ehlin
idindi meftūni
o şūḥ-āfet-i devrān o
fitne'-i āşūb

2. **ider:--er**

Gazel 275

Mısra: 7

*"Etmek, eylemek";
yapar, gerçekleştirir.*

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raḳīb
bak şol etdügi ḥayāl-i
ḥām ü fikr-i fāsıde

3. **ider:--er**

Gazel 107

Mısra: 6

*"Etmek, eylemek
yapmak" anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

hoş nevālar etdürür
'uşşāḳına şehnāz-ile
her maḳāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

4. **ider:--er**

Gazel 281

Mısra: 2

*"Etmek, eylemek
yapmak" anlamında*

*kullanılan yardımcı
fiildir.*

bahār āşarı zeyn etdi
şüküfe-y-le çemen-zārı
görüp her bir gül-endāmı
ider mürğ-ı çemen zārı

5. **idüp:-üp**

Gazel 281

Mısra: 13

*"Etmek, eylemek
yapmak" anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
ḳāmetler
ḥırām eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

6. **ider:--er**

Kaside 21

Mısra: 39

*"Etmek, eylemek
yapmak" anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

sāḥirān-ı bed-naẓar siḥrin
ider bāṭıl müdām
gösterince mu'ciz-i Mūsā
yed-i beyzā-yı gül

7. **ider:-er****Gazel 289**

Mısra: 4

"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.

yalvarup boğazını çekdi
şürāhī miskīn
ayağın öpmege sākīnūñ
ider ikrāmı

8. **ider:-er****Gazel 314**

Mısra: 8

Mahrum bırakmak.

metn-i şemsiyye gibi
hüsnidür anuñ izā
dile misbāh u
meşārıkdan ider eşrākı

ide gör:-1. **ide gör:-****Gazel 155**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yapıp görmek,
yapıvermek.*

ey gönül cān tuhfesini
eyle var cānāna 'arz

şüret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sultāna 'arz

ide gör:-1. **ide gör:-****Gazel 206**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Devam ettirmek.

kanā'at-ile ide gör
cihānda istiğnā [vb]
işitmedüñ mi ki "el-faqr
faḥri" didi resül

2. **ide gör:-****Gazel 157**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yapıp görmek,
yapıvermek.*

ehibbānuñ murādı cān
fidālik
ide gör sen daḥı
aḥbābdan ḥazz

idebaşla:-1. **idebaşladı:-dı****Kaside 19**

Mısra: 12

Yapmaya başlamak.

gitdi şitā-yı rūza vü irişdi
rūz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbul nevā-yı 'ıyd

idin:-1. **idinsin:-sin****Gazel 69**

Mısra: 4

*Edinmek, almak,
sahip olmak.*

nergis gözinden irişe
şāyed ki bed-naẓar
ol lāle-çehre gülden
idinsin niķāb-ı sürḥ

idrāk:-1. **idrāk:-****Kaside 2**

Mısra: 4

Anlayış, anlama.

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān
fıkr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

2. **idrākı:-i****Gazel 268**

Mısra: 9

*Anlama yeteneği,
akıl erdirmeye, anlayış.*

bakar cemāl-i şāni‘a
idrāki pāk olan
bakmaz Şihābī anuñ-içün
şūfī-i sefih

idrāk it:

1. **idrāk it:-me, -de**

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Akıl erdirmek,
anlamak, kavramak.*

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān
fıkr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

idüpcek:

1. **idüpcek:**

Kaside 22

Mısra: 37

Etmek, eylemek. II

Edince.

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
komaz elden ayağı
şoḥbet ider çün lāle

ifşā ol:-

1. **ifşā ol:-dı**

Gazel 72

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Açığa çıkarmak.

rāh-ı rūḥānīye tūt sende
Şihābī gūşuñ
zīr-i pāyūñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

iftihār it:-

1. **iftihār it:-se, -m**

Gazel 187

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Övünmek, övünç

duymak.

ķulluğına iftiḥār itsem
n’ola ķamber gibi
nām-ı a’lāsı ‘alīdür şāh-ı
‘ālī şānumdur

ihlās:

1. **ihlās:**

Gazel 234

Mısra: 5

Doğruluk,

*samimiyet; saf ve temiz
sevgi, gönülden gelen
dostluk, bağılık.*

cevher olur dilde ihlās
olsa iksīr-i ‘amel
geçmege sen [bu] ķimyā-
yı ḥālīş-i kem-yābdan

2. **ihlās:**

Gazel 150

Mısra: 4

*Bağılık, doğruluk,
içten dostluk.*

eşkimūñ ķatreleri dāne-i
tesbīḥümdür
dilte tekrār idüben
nāmuñ okurın ihlās

ihmāl id:-

1. **ihmāl id:-er, -sin**

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üstüne düşeni

*zamânında yapmama,
gereken ilgiyi
göstermeme, önem
vermeyip kendi hâline
bırakma:.*

ķatlüme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā
kim nedendür bilmezem
ḥayr işe te’ḥīrūñ senūñ

ihrām:**1. iḥrāmı:-ı****Gazel 289**

Mısra: 6

Hacıların

örtündükleri dikişsiz
elbise. II Hac veya umre
yapan kimseye normal
durumlarda helâl olan
bazı davranışların haram
kılınması.

yâsemen mahrem
olupdur ḥarem-i gül-zâra
bu şafâdan yolunup
pâreledi iḥrāmı

ihtilâṭ it-:**1. ihtilâṭ it-:****Gazel 296**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karşılaşıp

*görüştük, görüşüp
temas etmek.*

birbirine ihtilâṭ itmiş
nüḥüsetden nuḳaṭ
taḥta-i remmâlde eşkâli
bir yüzden daḥı

ihtimâl:**1. ihtimâli:-i****Gazel 230**

Mısra: 9

Bir şeyin olabilmesi

*durumu, olabilirlik,
olasılık.*

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimâli vardır
ey ecel bir dem
taḥammül kııl n'olur
ta'cilden

ihtimām-ı çār-yār:**1. ihtimām-ı çār-yār:****Kaside 16**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin**dikkati, özeni.*

rāh-ı dīn içinde itdiler
cihād-ı a'zamı
komadı āyin-i bāṭıl
ihtimām-ı çār-yār

ihtirā' eyle-:**1. ihtirā' eyle-:-r****Gazel 158**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İcat etmek.

'ārīdūr ṭab'-ı Şihābī

'āriyetden 'ār ider

Şā'ir oldur şī'ri[ni]

kendüden eyler ihtirā'

ihtiyāc:**1. ihtiyāc:****Gazel 63**

Mısra: 4

Gereksinim.

sürḥ-ı eşkümle yazarken
mācerā-yı 'ışkumı
didi ma'lūm oldu[*]
'arż-ı ḥāle ihtiyāc

2. ihtiyāc:**Gazel 61**

Mısra: 10

Gerekli olan, elde

*bulunmayan bir şeyin
eksikliği duyma,
gereksinim.*

gel teveccüh kııl tevekkül
semtine
kimseye 'arż etme rüyı
ihtiyāc

ihtiyār:**1. ihtiyār-ise:-ise****Gazel 253**

Mısra: 2

İrade, seçim.

dil bî-ķarār gün gibi
hercāyî yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

2. ihtiyār:

Gazel 303

Mısra: 10

Bir şeyi yapıp

*yapmamaya karar verme
gücü, irade.*

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābî hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maḥbūbları

iẖtiyār eyle-:

1. iẖtiyār eyle-:-r

Gazel 95

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seçmek, tercih

etmek.

māsivā terki-y-le ķatʿ-ı
taʿalluķ eyleyen
iẖtiyār eyler ferāğat
gūşesin epsem düşer

iẖtiyār it-:

1. iẖtiyār it-:

Gazel 49

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Seçmek, tercih

*etmek; kabul etmek, razı
olmak.*

selāmet yaķasın bulmak

dilerseñ dāimā ey dil

taʿalluķ dāmenin çek

iẖtiyār it küşe-i uzlet

iẖtiyār kıl-:

1. iẖtiyār kıl-:-duk

Gazel 128

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Seçmek, tercih

etmek.

hırķa-i faķr u fenā-fiʿllāh

ķılduķ iẖtiyār

biz bu dünyānuñ ne zer-

beft ü ne dībāsındayuz

iẖtiyārı kalma-:

1. iẖtiyārı ķalma-:-z

Gazel 194

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Katlanma gücüne

*sahip olmamak, iradesi
olmamak.*

sen perī-ḥüsne gönül
şeydālığın ğayb itme kim
ḥūblar sevmekde ķalmaz
iẖtiyārı ādemūñ

iẖtiyārı yok:

1. iẖtiyārı yok:

Gazel 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Tercihinin (seçim

şansının) olmaması;

seçememek.

sāķi-i gül-ķehrenūñ
ayağına düşer müdām
iẖtiyārı yok elinde mest-i
ebterdür şarāb

iẖvānlık:

1. iẖvānlık-:-lık

Gazel 101

Mısra: 6

Kardeşlik,

arkadaşlık, dostluk.

gürk-ḥūy olup görünme
ḥalka şekl-i mīşede
ķāha atma Yūsuf-ı cānı
ki iẖvānlık budur

ihvet-i yūsuf:**1. ihvet-i yūsuf:****Gazel 297**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hz. Yusuf'un

kardeşleri.

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yūsuf gibi
olsa cān naḳdin verür ol
māha mālīk müşteri

ihyā et-:**1. ihyā et-:****Gazel 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Diriltmek,

*canlandırmak; canlılık
kazandırmak, hayat
vermek.*

hākīm ihyā etdi la'l-i
cān-fezā
keyfe yuḥyi el-arḍa
ba' de mūtīhā

ihyā [eyle]-:**1. ihyā [eyle]-:****Gazel 19**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Canlandırmak;**diriltmek; mamur**kılmak; bir kimseyi lütfa**gark etmek; mutluluğa**kavuşturmak.*

efendüm hāne'-i dervīşi
me'vā eyle aḥyānā
ḳudūmuñdan ḥayāta irsin
ihyā [eyle] aḥyānā

ihyā id-:**1. ihyā id-:-er****Gazel 16**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Diriltmek, hayat**vermek.*

'ālem-i cāndur ḡamuñ
'uṣṣāḳa ammā leblerüñ
mürdeler ihyā ider ey
cān-ı 'ālem bir yaña

2. ihyā id-:-er**Gazel 107**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Diriltmek, hayat**vermek.*

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler ihyā ider la'li
meger 'īsāyidür

3. ihyā id-:**Gazel 313**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Diriltmek,

*canlandırmak; mutluluğa
kavuşturmak.*

bizi ihyā idüñ ey muḡ-
beçe-i 'İseviyān
size ḡam mürdesine cān
dedi ḥayy-ı bāḳī

ihyā kıl-:**1. ihyā kıl-:-ma, -muş****Kaside 14**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Canlandırmak,**hayatıyet kazandırmak.*

ḥadīṣ-i cān-fezāñ ile
dilini ḳılmamış ihyā
dem uran her nefesde
mu'ciz-i İṣī-i
Meryemden

'ıkāl ol-:

1. 'ikāl ol:-ur

Gazel 207

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Ayak bağı olmak,
engel teşkil etmek.*

müşkilât-ı ümmeti hâl
eyle kim
kayd-ı cürm olur o gün
'aqla 'ikāl

'ikāl-i eşhedü en-lā**ilāhe illa'llāh:**

1. 'ikāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa'llāh:**Kaside 4**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Kelime-i Şehadet
bağı.*

muhaşşal eyledi 'aql-ı
güzîni pā-beste
'ikāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

'ikāl-i zülf:

1. 'ikāl-i zülf:-i, -(n)e

Gazel 168

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saçın ayak bağı.

bend olur ol sāhirün lā-
büdd 'ikāl-i zülfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa 'aqluñ mū-şikāf

ikbâl:1. **ikbâller:-ler****Gazel 87**

Mısra: 6

Saadet.

kıble hākkı kılsa taqbîl-i
âyâdi-i qabûl
saña istiqbâl ide ol dem
dilâ ikbâller

iken:1. **iken:-ken****Gazel 182**

Mısra: 11

*"Durumunda
olmak" anlamında, ek
fiil.*

râh-ı riyāda şüfi iken
keç-rev olmasın
iy pîr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

2. **iken:-ken****Gazel 212**

Mısra: 5

"Durumunda

*olmak" anlamında, ek
fiil.*

dağı ben ana rahminde
yatur bir kaatre hün iken
bu mevcūdâtı ma'düm
aňlayup ol demden el
çekdüm

3. **iken:-ken****Kaside 11**

Mısra: 7

*"Durumunda
olmak" anlamında, ek
fiil.*

henüz tıfl iken olmuşdı
seyr-i 'ilm ile siper
halîme gelmedin
ümmü'l-kitāb idi rażī'

4. **iken:-ken****Rübai 7**

Mısra: 3

*"Durumunda
olmak" anlamında, ek
fiil.*

iy gönül ser-sebz iken
'ömr-i 'āzizün mezra'ı
sen de sa'y eyle fezâyıl
hîrmeninden hāşıl al

iki:

1. **iki:****Gazel 21**

Mısra: 4

*"İki adet"**anlamında sayı sıfatı.*

mürğ-i cānı nātüvān
görüþ süzüldi gözleri
niçe kırtulsın hücum itdi
iki şehbāz aña

2. **iki:****Gazel 25**

Mısra: 2

*"İki adet"**anlamında sayı sıfatı.*

nihāl-i kâmeti üstinde
yārūñ ruhları güyā
açılmış fi'l-meşel
terşihde iki gül-i hamrā

3. **iki:****Gazel 221**

Mısra: 1

"İki" sayı sıfatı.

iki begzādenūñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i hüsn
ü melāhatde selām olsun

4. **iki:****Gazel 108**

Mısra: 2

"İki " sayı sıfatı.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

5. **iki:****Gazel 110**

Mısra: 8

"İki " sayı sıfatı.

zülāl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki 'aynūmden
'uyūn oldı 'ayān [yer
yer]

6. **iki:****Gazel 167**

Mısra: 4

"İki " sayı sıfatı.

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

7. **iki:****Gazel 203**

Mısra: 4

"İki " sayı sıfatı.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

8. **iki:****Gazel 263**

Mısra: 2

"İki " sayı sıfatı.

nihāl-i kâmet-i dilber
kemāl-i i'tidālinde
iki 'arız açılmış taze
güllerdür nihālinde

9. **iki:****Gazel 267**

Mısra: 5

"İki " sayı sıfatı.

şubh birdür şām iki
didüklerince var-ı mış
tal'atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

10. **iki:****Gazel 267**

Mısra: 6

"İki " sayı sıfatı.

şubh birdür şām iki
didüklerince var-ı mış
tal'atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

Mısra: 34

11. **iki:**

" İki " sayı sıfatı.

Gazel 283

Mısra: 3

" İki " sayı sıfatı.

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret
dü çeşmüñdür be' aynih
kâf-i kûfi

iki nergisleri mâ-zâğ-ı
kühlerinden mükehhaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
târından müselseldür

iki 'âlem:

1. **iki 'âlem:-den**

Kaside 14

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İki dünya || Dünya

*ve ahiret'ten oluşan iki
âlem.*

şehâdet eyleyüp i'câzuña
kurs-ı kamer şakkı
ki bir barmağın efzal
didi ya'ni iki 'âlemden

iki cihân:

1. **iki cihân:-da**

Gazel 215

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dünya ve ahiret.

gâh deyr ü gâh mescid
ışığın yaşıdanmadan
bir büt-i ra'nâ-durur iki
cihânda maqşadum

14. **iki:**

Kaside 13

iki nergisleri mâ-zâğ-ı
kühlerinden mükehhaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
târından müselseldür

iki şak ol:-

1. **iki şak ol:-dı**

Kaside 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İki parçaya

*bölünmek, iki parça
olmak.*

nûr-ı kıdem tulu' idüp

oldı habîb-i hâk

engüş-i mu'ciziyle mäh

oldı iki şak

iki yüzlü hançer:

1. **iki yüzlü hançer:-üñ**

Gazel 186

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İki tarafı keskin

hançer. II Rakip.

kuçmağ olurdu kemer

gibi miyânuñ dostum

girmeseydi araya şol iki

yüzlü hançerüñ

2. **iki yüzlü hançer:**

Gazel 265

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İki tarafı keskin
hançer. II Rakip.*

kuçmağ olurdu bilün
olmasa
şol iki yüzlü hançer
arada

iklîl ol:-

1. iklîl ol:-dı

Kaside 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taç olmak.

Muṣṭafâ kim oldu iklîl
ṣübût-ı tâc aña
atılâs-ı çarḥ-i muraşşa'
hîl'at-i dîbâc aña

iklîm-i 'adem:

1. iklîm-i 'adem:-den

Kaside 23

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yokluk ülkesi.

iklîm-i 'ademden çemen-
i milk-i vücûda
boynın burarak geldi
ğarîb-âne benefşe

iklim-i cân:

1. iklim-i cân:-uñ

Gazel 282

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can ülkesi.

girse ḥadengi ḳalbe
Şihâbî yüreklenür
iklim-i cânuñ ad-ıla
oldur dil-âveri

iklîm-i dil:

1. iklîm-i dil:-e

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi. II

Âşığın gönlü.

şâh-ı ḡam ḥükm itse
iklîm-i dile ezrânîdür
her kişi kendi vücûdı
mülkinüñ sultânıdır

ikrah et:-

1. ikrah et:-

Gazel 268

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tiksinmek,

iğrenmek.

köpri degül mi sâlik-i

râh-ı ḥaḳṭḳate

ikrah etme 'aşḳ-ı mecâzî

degül kerîh

ikrām:

1. ikrāmı:-ı

Gazel 289

Mısra: 4

*Ağırlamak, hürmet
etmek saygı göstermek.*

yalvarup boğazını çekdi

şürâhî miskîn

ayağın öpmege sâḳînüñ

ider ikrāmı

ikrâr id:-

1. ikrâr id:-e, -y, -in

Rübai 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Açıkça söylemek,
bildirmek, haber vermek.*

ikrâr ideyin cürmüne çün

kendü elüñle

sen ḳârelerüñ nâme-i

ehmâl-i siyâhuñ

iksîr-i 'amel:

1. iksîr-i 'amel:

Gazel 234

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Amel iksiri. II**İbadet olarak yapılan
amel ilacı.*

cevher olur dilde ihlâş

olsa iksîr-i 'amel

geçmege sen [bu] kîmyâ-

yı hâlîş-i kem-yâbdan

ıktedeytüm eyyühüm:

1. ıktedeytüm

eyyühüm:**Kaside 13**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Ashabım yıldızlar**gibidir, hangisine**uyarsanız hidayeti**bulursunuz.*

buyurdu ıktedeytüm

eyyühüm hükmin habîb-i

hâk

bu söz 'irfâna mahşûş

oldı zîrâ ma'nîsi muğlak

iktihâl eyle-:

1. iktihâl eyle-:-r

Gazel 203

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Göze sürme olarak**çekmek.*

kuhl-i mâzâğa'l-başardur

ayağınıñ toprağı

anı eyler ehl-i hâl olan

gözine iktihâl

iktizâ:

1. iktizâ:

Gazel 54

Mısra: 6

*Gerekme,**gerektirme.*

kavl-i sünen muṭâbık-ı

hükmi-farîzadur

k'eyler kelâm ma'nîsini

iktizâ ḥadîs

ıla:

1. ıla:

Kaside 2

Mısra: 24

İle, birlikte.

bizden selâm âline vü

çâr-ı yârına

k'anlar durur maḳâm ıla

erkân-ı çârgâh

2. ıla:

Kaside 3

Mısra: 24

İle, birlikte.

bizden selâm âline vü

çâr-ı yârına

k'anlar durur maḳâm ıla

erkân-ı çârgâh

3. ıla:

Kaside 18

Mısra: 16

İle bağlacı.

mey-i gâfletle tolu kâse-i

ser gözde niyâm

zülf ü rûḥ fikr ü ḥâyâl

baña şubḥ ıla şâm

4. ıla:

Gazel 12

Mısra: 18

*"İle"; birlikte,**beraber anlamlarında**edat.*

gonca lebler vechine

şebnem saçar müşgîn

gül-âb

mirvaḥa şalar-idüm ṭâvûs

ıla bâd-ı şabâ

5. ıla:

Kaside 4

Mısra: 17

"İle"; birlikte,
beraber anlamlarında
edat.

mey-i gurūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
niçe beyân ide anı bu
cân-ı dil-ḥaste

6. ıla:

Kaside 13

Mısra: 47

"İle"; birlikte,
beraber anlamlarında
edat.

şahābeñ kim olupdur her
birisi fakr ıla kâni
olardan oldu ḥalka ḥükm-
i şer'ü sünnetüñ şāyi

7. ıla:

Kaside 7

Mısra: 2

"İle"; birlikte,
beraber anlamlarında
edat.

faḥr-i cihân ki çekdi
'alem süy-ı sermede

fakr ıla irdi 'ālem-i a'lā-
yı maḳşada

8. ıla:

Kaside 8

Mısra: 8

"İle"; birlikte,
beraber anlamlarında
edat.

ol şeh-süvār u server-i
meydān-ı mu'cizāt
oldı 'ulüvv-i şān ıla
meb'üş-i kâ'ināt

9. ıla:

Kaside 12

Mısra: 2

"İle"; birlikte,
beraber anlamlarında
edat.

sîne ṭablumdur benüm
āhum 'alem
'ālem içre 'aşk ıla oldum
'alem

10. ıla:

Kaside 13

Mısra: 32

"İle"; birlikte,
beraber anlamlarında
edat.

bedī'u'l-ḥalkdur Ādem
velī ol 'aql-ı evveldür
cemi' enbiyā üstine faẓl
ıla mufaẓzaldur

'ilāc:

1. 'ilac-içün:-içün

Gazel 224

Mısra: 6

Derman, ilaḥ, çare,
şifa.

şu deñlü ḥaste-i 'aşk
olmağa māyil-durur ḥātır
'ilac-içün ṭabībā çekme
zaḥmet ḳo helāk olsun

2. 'ilāc:

Gazel 61

Mısra: 2

Bir hastalığı iyi
etmek veya önlemek için
türlü yollardan
kullanılan madde ||
Çare, deva, şifa.

sāḳiyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancaḳ o
şerbetdür 'ilāc

'ilāc kıl-:

1. 'ilâc kı1:-

Kaside 11

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Şifa vermek,
derman olmak,
iyileştirmek.*

Şihâbî haste dile kı1 'ilâc
şefkatünü
gelince dâr-ı şifâ-yı
kapuña kalb-i vecî'

'ilâcî:

1. 'ilâcî:

Gazel 300

Mısra: 1

*Bir hastalığı iyi
etmek veya önlemek için
türlü yollardan
kullanılan madde, şifa.*

vişâlûn derde eylerken
'ilâcî
fişâlûn şerbeti bozdı
mizâcî

'ilâc-ı fikr-i hakîm:

1. 'ilâc-ı fikr-i hakîm:

Gazel 315

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Derin düşünce ilacı.

marîz-i mevte elemdür

'ilâc-ı fikr-i hakîm

ki merg-i Berhe-min'e

hiç müfeyyid olmadı rây

ilâh:

1. ilâh:

Kaside 10

Mısra: 11

Allah, Tanrı, Rab.

Ka 'betü'l-'uşşâk kıldı
âsitânını ilâh
Anuñ için her taraftan
yüz sürer hüccâc aña

ilâhî:

1. ilâhî:

Kaside 4

Mısra: 23

Allah, Rab.

mükemmel itsün ilâhî bu
'abd-ı nokşânı
kemâl-i eşhedü en-lâ
ilâhe illa'llâh

2. ilâhî:

Gazel 229

Mısra: 10

"Ey Allah'ım!"

anlamında dua etme

veya bir temennide

bulunma sözü.

göñül bend-i belâda
gözlerüm her demde kan
ağlar
Şihâbî halâş eyle ilâhî
dâmdan demden

ile:

1. ile:

Kaside 3

Mısra: 7

*Birlikte, beraber
(bağlama edatı).*

tûfî-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken
idüp beyân-ı vahdeti der
leyse iştibâh

2. ile:

Kaside 2

Mısra: 25

*Bağlama edatı,ile,
bilikte, beraber.*

yâ Rab hidayet ile ümem
reh-revânını
şer'-i resûl şâri'ine eyle
rû-be-râh

3. ile:

Gazel 43

Mısra: 2
" birlikte, beraber"
anlamlarında edat.

gönlüme sengi kazānuñ o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o māh ile
rakīb-i bed-baht

4. ile:

Gazel 45
Mısra: 8
" birlikte, beraber"
anlamlarında edat.

gülistān nev-bahār oldu
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i kıdd 'uşşāk
ile gül-geşti etrāf it

5. ile:

Gazel 2
Mısra: 6
" -dAn dolayı,
etkisiyle" anlamlarında
bağlama edatı.

hayrāndur bu hüsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu hāl ile halk-
ı zemīn baña

6. ile:

Gazel 30

Mısra: 4
" Birlikte, beraber"
anlamlarında edat.

dehen ü la'lini yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zīver güle zīb

7. ile:

Kaside 22
Mısra: 25
" Birlikte, beraber"
anlamlarında edat ; "ve"
bağlacını karşılar.

yüzde olmazdı nişān ile
siyeh tamğası
ruh-ı yāra kul-iken
olmasa kaçgun lāle

8. ile:

Gazel 86
Mısra: 3
" Ve" bağlacı.

cām-ı Cem ile kāse-i
Cemşidi aña gel
hākān-ı Çīn bu meclise
her dem çanak çeker

9. ile:

Kaside 2

Mısra: 31
" Ve" bağlacı.

bizi imān ile Qur'ān'dan
ayurma yā Rab
dem-i āhırde k'ecel
göstere cāna gamrat

10. ile:

Kaside 19
Mısra: 25
" Ve" bağlacı.

üstine etdi mihr ile meh
sīm ü zer nişār
buldı gınā-yı nergis-i
çeşm-i gedā-yı 'ıyd

11. ile:

Gazel 92
Mısra: 5
" İle" bağlacı.

'ālemüñ āsāyişi maḥbüb
ile maḥbūbedür
cennetüñ ārāyişi gılmān
ü havrā birledür

12. ile:

Gazel 110
Mısra: 1
" İle" bağlacı.

kadūñ reşk ile tende her
elif kim hūn-feşān yer

yer
şan olmuş hâkden peydâ
nihâl-i ergavân yer yer

13. ile:

Gazel 188

Mısra: 6

"İle" bağlacı.

didüm şarâb-ı la'lûñ için
hastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
erguvân gerek

14. ile:

Gazel 202

Mısra: 6

"İle" bağlacı.

kâ'inātuñ gencine
vermez kanâ'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister gönül

15. ile:

Gazel 251

Mısra: 12

"İle" bağlacı.

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yâr meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş

hikmet ammā sīm ile
zerde

16. ile:

Kaside 1

Mısra: 5

"İle" bağlacı.

sîn ile med sünbül-i hindî
olup
gonca-i nev-restesidür
harf-i mīm

17. ile:

Kaside 13

Mısra: 12

"İle" bağlacı.

egerçi Âdem'e oldı
müyesser 'alleme'l-esmâ
olupdur Muştafânûñ
künyeti Yāsîn ile Tâhâ

18. ile:

Kaside 13

Mısra: 18

"İle" bağlacı.

feleklerden geçüp sehm-i
kader mânendi bî-pervâ
aña menzil olupdur kâbe-
kavseyn ile ev-ednâ

19. ile:

Kaside 13

Mısra: 21

"İle" bağlacı.

miyân-ı cân ile cānānda
yokdurur hicābe'l-hāk
eḥadle Aḥmedüñ farkı
arada mīmdür ancak

20. ile:

Kaside 18

Mısra: 13

"İle" bağlacı.

bir olupdur baña
yimekte ḥelāl ile ḥarām
kizb ile zerḫ u riya oldı
zebānumda kelām

21. ile:

Gazel 75

Mısra: 4

"ve" anlamı katan

bağlaç.

mezkûr ola gör eylik-ile
dilde dilâ kim
kibr ile nifâḫ ehli olan
edeb-bed

22. ile:

Gazel 116

Mısra: 6

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

bir ān içinde 'āşıkā biñ
'işve 'arz ider
yā Rab melāḥat ile bu ne
ḥüsn ü ān olur

23. ile:

Gazel 215

Mısra: 8

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

elde mevcūdum gönül
süz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayandum
yokdur özge mesnedüm

24. ile:

Gazel 253

Mısra: 7

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

eksüklük ile hālūmi 'arz
itdügümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şive-kār[-ise]

25. ile:

Gazel 257

Mısra: 5

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şüret ile
'aks-i 'ālem gibi ma'nide
hemān āyine

26. ile:

Kaside 2

Mısra: 11

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

fıkr vir kaçış cenābına
cenāḥ-ı hiss ile
ṭayerān idüp ulaşmağa ne
mümkün heyhāt

27. ile:

Kaside 2

Mısra: 13

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

ḥızr kim 'ilm ile nūş
eyledi āb-ı ḥayvān
ma'nī yüzine nazar 'ilmi
durur mā-i ḥayāt

28. ile:

Kaside 2

Mısra: 20

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

āl ü aşḥābına her-bār
taḥiyyāt olsun
rūḥ-ı pākine selām ile
hezārān şelavāt

29. ile:

Kaside 3

Mısra: 25

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānını
şer'-i resül şāri'ine eyle
rū-be-rāh

30. ile:

Kaside 4

Mısra: 1

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

31. ile:

Kaside 5

Mısra: 2

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

‘arz-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādişā saña
‘arz eyleye niyaz ile
hālın gedā saña

32. ile:

Kaside 5

Mısra: 9

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

şākir lisān-ı kāl ile
tapuña ins ü cān
zākır zebān-ı hāl ile arz u
semā saña

33. ile:

Kaside 5

Mısra: 10

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

şākir lisān-ı kāl ile
tapuña ins ü cān
zākır zebān-ı hāl ile arz u
semā saña

34. ile:

Kaside 5

Mısra: 13

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

baħr-ı günāha olmuş-iken
cürm ile ğarīk
bu baħr içinde niçe olam
āşinā saña

35. ile:

Kaside 6

Mısra: 1

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

yā ilāhī beni ‘ilmüñ ile
dānā eyle
kalbimüñ āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

36. ile:

Kaside 8

Mısra: 20

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

mihr-i cemāli lem‘a-i
hurşīd-i lem-yezel
māh-ı kemāl-i hūsn ile
bī-naķş u bī-bedel

37. ile:

Kaside 9

Mısra: 7

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

hikmet ile tūtīye ta‘lim
ider şīrīn hādīs
şol kadar ‘şekker-şiken
oldı maķāl-i Muştafā

38. ile:

Kaside 10

Mısra: 7

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

hikmet ile baħr-i bī-
cünbüşdür ol ‘ālī güher
nisbet ile kaťredür deryā-
yı pür-envāc aña

39. ile:

Kaside 10

Mısra: 8

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

hikmet ile baħr-i bī-
cünbüşdür ol ‘ālī güher
nisbet ile kaťredür deryā-
yı pür-envāc aña

40. ile:

Kaside 11

Mısra: 7

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

henüz tıfl iken olmuşdı
seyr-i 'ilm ile siper
halîme gelmedin
ümmü'l-kitâb idi raî'

41. ile:

Kaside 11

Mısra: 17

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cemî'-i ümmete luṭfuñ
olursa vüs'at ile
ne var ki yemm-i
keremdür dilüñ çü baḥr-i
vasî'

42. ile:

Kaside 11

Mısra: 23

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

evâmir ile nevâhî yerini
gözle dilâ
umura şer' ile eyle şürü'
ol emre mutî'

43. ile:

Kaside 11

Mısra: 24

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

evâmir ile nevâhî yerini
gözle dilâ
umura şer' ile eyle şürü'
ol emre mutî'

44. ile:

Kaside 14

Mısra: 7

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

ḥadîṣ-i cân-fezâñ ile
dilini kılmamış iḥyâ
dem uran her nefesde
mu'ciz-i İstî-i
Meryemden

45. ile:

Kaside 15

Mısra: 4

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

iy mülk-i ḳudse seyr ü
sülûkî serî' olan
vey ḥaşlet ile nev'-i
beşerde bedî' olan

46. ile:

Kaside 16

Mısra: 3

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

vâcib oldu râbî' ile 'âmil
olana
penc nevbette taḥiyyat ü
selâm-ı çâr-yâr

47. ile:

Kaside 18

Mısra: 2

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

yandı cân âteşi cürm-ile
meded âh meded
niçe yanam bu ḥarâret ile
her gâh meded

48. ile:

Kaside 18

Mısra: 3

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

nefse uymağ ile oldum
katı güm-râh meded
bu zalâletle ḳabûl ide mi
dergâh meded

49. ile:

Kaside 18

Mısra: 5

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

50. ile:

Kaside 18

Mısra: 11

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

51. ile:

Kaside 18

Mısra: 14

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

bir olupdur baña
yimekte helâl ile harām
kizb ile zerķ u riyañ oldu
zebānumda kelām

52. ile:

Kaside 18

Mısra: 17

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

53. ile:

Kaside 18

Mısra: 23

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

54. ile:

Kaside 18

Mısra: 29

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

55. ile:

Kaside 18

Mısra: 31

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

germ ile 'aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rüz u şeb ğaflet-ile oldu
işüm fişk u fücür

56. ile:

Kaside 18

Mısra: 34

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

'amelüm yok velî çok
oldı 'ibâdetde kuşur
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşür

57. ile:

Kaside 18

Mısra: 35

" Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

58. ile:

Kaside 18

Mısra: 41

"Araç, vasıta"
anlamında edat.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

59. ile:

Kaside 19

Mısra: 9

"Araç, vasıta"
anlamında edat.

faşl-ı bahâr irişdi deyü
niçe sa'y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabâ-yı 'ıyd

60. ile:

Kaside 21

Mısra: 3

"Araç, vasıta"
anlamında edat.

cünd-i ezhâr ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkdı gülşene
dârât-ıla dârâ-yı gül

61. ile:

Gazel 37

Mısra: 5

"Araç, vasıta,
birlikte" anlamında edat.

kebüter ile şalardum o
māha nāme-i 'arz
yağar harâret-ile ol
hamāme-i mektüb

62. ile:

Gazel 46

Mısra: 9

"Araç, vasıta,
birlikte" anlamında edat.

bāde-i ışk ile maḥmūr-ı
şarābı 'ālem
şöyle mest eyledi
maḥlûkı mey-i bezm-i
elest

63. ile:

Gazel 70

Mısra: 6

"İle" edatı.

cân u dile cefâ-y-ıla cevr
itse vechi var
yüz virür oldu toğrısı
hattı ile hâle [ruh]

64. ile:

Kaside 8

Mısra: 22

"İle" edatı.

nāmını hāşa yazdı anuñ
kâtib-i ezel
maḥhūr oldu anuñ ile
eyleyen cedel

65. ile:

Kaside 19

Mısra: 13

"İle" edatı.

ḡilmānlar ile toptolu
cennet şanur gören
bāğ-ı berīne ta'n ider oldu
çü cā-yı 'ıyd

66. ile:

Kaside 24

Mısra: 33

"İle" edatı.

gösterür 'aciz ile geh yedi
başlı şu 'bān
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

67. ile:

Gazel 73

Mısra: 1

"Birlikte, beraber"

anlamlarında edat ; "ve"
bağlacını karşılar.

n'ola şeb içre çıkarsa
depemden âh ile dūd

başumda şem' mişāli
hemîşe yanar od

68. **ile:**

Gazel 161

Mısra: 9

"İle" bağlacı.

yokdur Şihābī şeker ile
şehde iştiḥā
kand-i müzāb-ı la'line
açar dehen ṭama'

69. **ile:**

Gazel 47

Mısra: 9

"Araç, vasıta,
birlikte" anlamında edat.

ḥışt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i ḥışt

ile:

1. **[ile]:**

Gazel 202

Mısra: 2

Sayesinde,
aracılığıyla, vasıtasıyla.

ḥālet-i 'aşk-ıla kendin
pāy-māl ister gönül

zevk [ile] ḥālī degüldür
vecd-i ḥāl ister gönül

ilerü:

1. **ilerü:**

Gazel 43

Mısra: 5

İleri, ileriye doğru.

berg-i şî'ri şu'arā ko
ilerü virsin ele
gülden evvel açılır
bāğda evrāk-ı dıraḥt

ilet:

1. **ilet:**

Gazel 206

Mısra: 9

Götmek,
ulaştırmak, nakletmek.

ilet bu tuḥfe-i cānı o
māha gel ey āh
zehī sa'adet olursa
hediyemüz maḳbūl

2. **ilet-di:-di**

Gazel 220

Mısra: 9

Ulaştırmak, iletmek,
eriştirmek.

sözi ilet-di kemāline
ḥayālāt-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihābī
ola gibi Selmān

ilhām ol:-

1. **ilhām ol:-ur**

Gazel 210

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İlham olmak: Allah
tarafından ilâhî feyz
yoluyla peygamberlerin
ve seçkin kulların
gönlüne verilen ilâhî
düşünce, hâlet ve
duygular.

gel ḥased etme Şihābī
sözleridür vāridāt
cānib-i ḥaḳdan aña her
dem olur ilhām hem

illā:

1. **illā:**

Gazel 33

Mısra: 10

"Ne olursa olsun,
hangi şartta olursa
olsun, her hâlde, ille,
illaki" anlamında zarf.

jeng-i melāl-i guşsa vü
gamdan Şehābiyā
mir'āt-i qalb-i Ahmedi
illā şarāb-ı nāb

göricek haste Şihābī'i
etıbbā-yı zamān
didiler 'illet-i 'aşk-ıla bu
bed-hāl ancak

vücūduñ 'illet-i 'ışk-ıla
sa'y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aślā
devāsı derd-nāk olsun

'illet:

1. 'illetinden:-i, -n, -den

Gazel 41

Mısra: 13

*Hastalık. II Sebep,
neden.*

'illetinden seg raķtībūñ
'ucbe şüret bağlamış
'ibret alup der görenler
"innehu şey'in- 'acīb"

2. 'illet-ile:-ile

Gazel 69

Mısra: 5

Hastalık.

şararmış-ıdı 'illet-ile
şimdi şūfīnūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

'illet-i 'aşk:

1. 'illet-i 'aşk:-ıla

Gazel 171

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk hastalığı.

'illet-i 'ışk:

1. 'illet-i 'ışk:-uñ , -la

Gazel 204

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk hastalığı.

qalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār
'ayn-ı nergis 'illet-i
'ışkuñla olmışdur 'alīl

2. 'illet-i 'ışk:-uñ, -la

Gazel 205

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk hastalığı.

qalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār
'ayn-ı nergis 'illet-i
'ışkuñla olmışdur 'alīl

3. 'illet-i 'ışk:-ıla

Gazel 224

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk hastalığı.

'ilm:

1. 'ilmüñ:-üñ

Kaside 6

Mısra: 1

*Bilme, bilgi, biliş,
ilim.*

yā ilāhī beni 'ilmüñ ile
dānā eyle
qalbimüñ āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

2. 'ilm:

Gazel 166

Mısra: 8

*Bilme, bilgi,
marifet.*

kāmetüñ vaşfın iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil
mükteseb 'ilm içre daħı
oķunmazken bir elif

3. 'ilm:

Kaside 2

Mısra: 13

*Bilme, bilgi,
marifet; tasavvufi bilgi.*

hızır kim 'ilm ile nūş
eyledi āb-ı hayvān
ma 'nī yüzine nazar 'ilmi
durur mā-i hayāt

4. 'ilm:

Gazel 54

Mısra: 7

İlim, bilgi ll [tas.]
Bir şeyi bilmenin ilk
basamağı, akıl yoluyla
bir şeyin bilgisini
kavramak.

'aql-ile cān-ı dilde okur
'ilm 'ışkuñı
bir buķ 'adur ki şerh
olunur cā-be-cā [ḥadīs]

'ilm ü 'irfān:

1. 'ilm ü 'irfān:

Kaside 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

İlim ve irfān II
Zahir ve batın bütün
ilimler.

idemez kimse kapuñ
Ka 'besinüñ ḥaccın edā
'ilm ü 'irfān 'urefāsıyla
pür olsa 'arafāt

'ilm-i 'aşk:

1. 'ilm-i 'aşk:-uñ

Gazel 166

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi.

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
'ilm-i 'aşkuñ müşkilātı
hergiz olmaz münkeşif

2. 'ilm-i 'aşk:

Gazel 198

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi.

'ilm-i 'aşkı götüri kıldı
Şihābī taḥşīl
ne bilür mes'ele fennini
rakīb-i echel

'ilm-i ğayb:

1. 'ilm-i ğayb:

Gazel 294

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gayb ilmi; sadece
Allah'ın bildiği ilim,
bilgi.

'ilm-i ğayb esrārını
bilmek dilerseñ
kimsenüñ
gizlü 'aybın yüzine urma
mey-i rüşen gibi

'ilm-i ḥāş el-ḥāş:

1. 'ilm-i ḥāş el-ḥāş:-a

Gazel 302

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

En iyi, en kaliteli
olan ilim.

'ilm-i ḥāş el-ḥāşa
istiḥkāk yok cūhhâlde
cehle maḥşûş olduğu
budur 'avāmuñ ekşeri

'ilm-i ḥikmet:

1. 'ilm-i ḥikmet:-üñ

Gazel 89

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hikmet ilmi, hakikat
bilimi.

derd-i 'ışka etmedin
perhîz bulur mı şifā
iy Şihābī başka 'ilm-i
ḥikmetüñ kânūnı var

'ilm-i 'ışk:

1. 'ilm-i 'ışk:-uñ

Gazel 55

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi, bilgisi.

okuyan 'ilm-i 'ışkuñ

bābın evvel

aña keşf ola faşl-ı

şānīşālīs

2. 'ilm-i 'ışk:-ı

Gazel 230

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk ilmi.

iy Şihābī sen okursın

şad-müderriş dersini

'ilm-i 'ışkı hāşıl itdūñse

eger tahsīlden

'ilm-i ledün:

1. 'ilm-i ledün:-den

Kaside 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İlâhî sırlara âit**ilim; sâdece Cenâb-ı**Hakk'a mâlûm olan,**ancak dilediği**peygamber ve velîlerine**öğrettiği ilâhî sırlara**vukuf ilmi.*

'ilm-i ledünden okudı ol

mā-sebak sebāk

medhın yazındı gülşen-i

'āleme varak varak

'ilm-i nu 'ūt:

1. 'ilm-i nu 'ūt:

Kaside 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Na't ilmi.

'ulemā 'ilm-i nu 'ūt u

ceberūtında hemān

aña beñzer ki güneş

şa 'şa 'asında zerrāt

ilt:-1. **iltecek:-ecek****Kaside 24**

Mısra: 37

*Götürmek, alıp**götürmek; ulaştırmak;**iletmek, nakletmek, sevk**etmek.*

iltecek zülf-i şemîmini

gülüstāna şabā

merhabā kıldı benefşe

didi ehlā sünbül

ilt:1. **iltür:-ür****Gazel 259**

Mısra: 8

*Götürmek / sevk**etmek.*

'aceb mi küh-ken benden

alursa şan 'at-ı 'ışkı

işini başa iltür hıdmet

iden kişi üstāda

iltifāt et:-1. **iltifāt et:-me, -se****Gazel 123**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Teveccüh etmek, ilgi**göstermek.*

ol nāzenīn etmese

'uşşāka iltifāt

olmaz 'aceb ki hoş gelür

ehl-i niyāza nāz

iltifāt it:-1. **iltifāt it:-mez****Gazel 160**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yüzünü çevirip
bakmak, ilgi göstermek.*

niçe yansın hâlini
pervâne bir miskîn ğarīb
sûrına hîç iltifât itmez bir
âteş-pâre şem ‘

iltimās:

1. iltimās:

Gazel 137

Mısra: 8

*Birine herhangi bir
konuda öncelik ve
ayrıcılık tanıma.*

ber-murād olmağı dünyā-
yı denīden umma kim
‘âlem içre bî-vefâdur
hâşıl olmaz iltimās

imām-ı çār-yār:

1. imām-ı çār-yār:

Kaside 16

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dört halifenin

imamı. II Hz

Muhammed.

hâzret-i fâhr-i cihāndur
çün imām-ı çār-yār

ben de ümmetden olup
oldum ğulām-ı çār-yār

īmān:

1. īmān:

Gazel 129

Mısra: 10

*Allah'a inanıp tam
anlamıyla teslim olma.*

ey Şihābī şāhid-i cāna

müşāhid olmağa

biz dem-i āhirde īmān ü

şehādet beklerüz

2. īmān:

Kaside 2

Mısra: 31

*(Hakk'a) İnanma,
iman.*

bizi īmān ile Qur’ān’dan

ayurma yā Rab

dem-i āhirde k’ecel

göstere cāna ğamrat

īmāna gel-:

1. īmāna gel-:

Gazel 302

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Müslümanlığı kabul
etmek; en sonunda*

*doğruyu söylemek;
sonradan bir şeyi kabul
edip uymak.II
Merhamete gelmek.*

şehsüvārüm gördi tıġuñ
barmağın kıldırmadı
gelmez īmāna raķīb
oldur ğarrādur kāferi

2. īmāna gel-:-di

Kaside 23

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Hak dini kabul

etmek.

şarar başına gerçi Mesīhī
gibi ezrak
geldi ruh-ı yāri görüp
īmāna benefşe

‘imāret eyle-:

1. ‘imāret eyle-:-miş, -
dür

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İmar etmek, inşa
etmek, tamir etmek.*

‘imāret eylemişdür kaşr-ı
‘aşkı

ezel şehrinde mi‘mār-ı
muḥabbet

‘imāret ol-:

1. ‘imāret ol-:-mada

Gazel 172

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İmar edilmek,
bayındır hale getirilmek.*

her yeri ‘ālem sarayınıñ
‘imāret olmada
hey dirīgā ḥātır-ı
vīrānumuñ mi‘mārı yok

imrüz:

1. imrüz:

Gazel 128

Mısra: 10

Bugün.

ibn-i vaḫtüz bakmazuz
biz māzī vü müstaḫbele
biz Şihābī dehrüñ imrüz
u ne ferdāsındayuz

imtilā:

1. imtilā:

Gazel 280

Mısra: 6

*Doygunluk,
şişkinlik.*

iştihāsı germ-idi gerçi
dilüñ ḥün-ı ğama
ḥamdüli’llāh[*] anı
imtilā

imtiyāz bul-:

1. imtiyāz bul-:-du, -m

Gazel 123

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ayrıcalık kazanmak.

sen bulduñ-ısa ḥüsn-ile
‘ālemde iştihār
buldum efendi ben daḥı
‘aşq-ıla imtiyāz

imtizāc:

1. imtizāc:

Gazel 92

Mısra: 10

*Kaynaşma, uyuşma,
birliktelik.*

cevher-i naẓmum
muvāfıḫ düşdi baḥr-ı
ṭab‘uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

imtizāc et-:

1. imtizāc et-:-mez

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kaynaşmak, uyum
sağlamak.*

bāde içmezsem mizācum
nāşiḥe
şerbet-i pend-ile etmez
imtizāc

in:

1. inince:-ince

Kaside 13

Mısra: 13

*Yukarıdan aşağıya
doğru gelmek.*

inince şān-ı a‘lāsına
sübḥāne’l-lezī esrā
süvār olup Burak’a kıldı
‘azm-i ‘alem-i a‘lā

2. iner:-er

Gazel 233

Mısra: 6

*Bulunduğu yerden
aşağıya doğru düşmek,
gelmek.*

dane dane jāle şanmañ
göriñen gül-zārda
kaṭre kaṭre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

3. inī:-i

Gazel 35

Mısra: 5

İn, mağara. II Öd.

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne inī ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı ‘inābı

in:-

1. iner:-er

Gazel 126

Mısra: 5

*Yüksekte veya
yukarıdan aşağıya doğru
gelmek II (Yıldırım için)
düşmek; etki etmek.*

felek cellādı ki kavş-ı
kuzah-gāhı şihāb iner
elinden kabz-ı ervāh
itmege tır ü kemān
düşmez

‘inād:

1. ‘inādı:-ı

Gazel 239

Mısra: 2

Bir konuda

direnme, ısrar, inat.

ma‘ārif kesb-ile olmaz
‘atā-yı masebağdur bu
‘inādı ko kişiye ey
muḳallid dād-ı ḥağdur bu

‘inād et:-

1. ‘inād et:-me

Gazel 81

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ayak direme /
direnme.*

‘inād etme müdāmı

mejde zāhid

sığışmaz bezm-i ‘irfāna

mü‘ānid

‘inād eyle:-

1. ‘inād eyle:-me

Gazel 77

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Direnmek, inat
etmek.*

şūfī bizümle mejde

müdām eyleme ‘inād

ḥāşiyet-ile zevḳin anuñ
añlamaz cemād

in‘am-ı ‘ām-ı çār-yār:

1. in‘am-ı ‘ām-ı çār- yār:

Kaside 16

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin
umuma mahsus, herkese
açık olan lütfu, ihsanı.*

devlet-i cāvidi isterseñ
muḥabbet eyle kim
cümleye mebzūldür
in‘am-ı ‘ām-ı çār-yār

inan:-

1. inanmaz:-maz

Gazel 109

Mısra: 1

*(Bir şeyi) Doğru
olarak kabul etmek.*

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yār al añlar
tenüm ğarḳ-āb-ı ḥūn
görse şafaḳ içre hilāl
añlar

‘inānın çek:-

1. 'inānın çek:-mez

Gazel 125

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dizginlerini çekerek tutmak.

şehsüvārum mey-i nāz-
ıla katı mest olmuş
pāy-māl etdi bizi elde
'inānın çekmez

incelig:1. **inceligi:-i****Gazel 10**

Mısra: 8

İnce olma durumu.

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceligi
kılca var ola

inci:1. **incime:-me****Gazel 229**

Mısra: 1

Gücenmek, gönül koymak, gücüne gitme.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm

'aynüm zarār bu
nāmeden nemden

incin:-1. **incinüp:-üp****Gazel 314**

Mısra: 5

Birinin herhangi bir davranışı yüzünden üzüntü duymak, gücenmek, kırılmak.

incinüp būselik-içün bize
şehnāz etme
niçe bir böyle muhayyer
idesin 'uşşākı

indür:1. **indürdi:-di****Gazel 139**

Mısra: 9

(Yukarıdan aşağıya doğru) Gelmesini, inmesini sağlamak.

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyı
Şihābī var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

iñen:1. **iñen:****Gazel 58**

Mısra: 9

Asla, katiyyen, hiç.

hırs u tamağla dökme
iñen zer hazāneye
sen bakmaduñ mı bāğda
berg-i hazāna hıç

2. **iñende:-de****Gazel 256**

Mısra: 8

Asla, katiyyen, hiç.

kevn ü mekân
müşāhididür zāt-ı
vaḥdetüñ
varma iñende söz-ile
vā'iz teselsüle

3. **iñen:****Gazel 260**

Mısra: 5

Asla, katiyyen, hiç.

şeh-i 'ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz
gerçi dāra dirilen māyıl
olur dārāta

4. **iñen:****Kaside 25**

Mısra: 44

Çok, fazla; asla, sakın.

egerçi dehr bāğında biter
ezbār-ı zībā çok
velī gül-zār-ı luṭfuñdan
iñen ra' nā kıpar nergis

5. iñen:

Gazel 1

Mısra: 10

Asla, katiyen, hiç.

ibn-i vaktem deyü
evkātuña mağrūr olma
gün bu gündür deyüp
unutma iñen ferdāy

6. iñende:-de

Gazel 105

Mısra: 7

Asla, katiyyen, hiç.

II Çok, pek fazla.

ğurūr-ı hüsn-ile cānā
iñende itme istignā
güzellik ber-ķarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

7. iñende:-de

Gazel 206

Mısra: 5

Asla, katiyyen, hiç.

II Çok, pek fazla.

iñende perde' i açma vü
çıkma dā' ireden
terennümāt-ı mecālisde
gözle aşı-ı uşul

inhirāf it:-

1. inhirāf it:-me

Gazel 291

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dönmek, sapmak,
yolunu kaybetmek.*

dilā rāh-ı tevekkülde
yañılup inhirāf itme
irişür menzil-i maķşūda
zirā ittikāl [ehli]

inkisār ver:

1. inkisār ver:-ür

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kırılma, incinme,
gücenme vermek.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şışesine inkisār
ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrātü'ş-şafā

2. inkisār ver:-ür

Gazel 12

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kırılma, incinme,
gücenme vermek.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şışesine inkisār
ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrātü'ş-şafā

iñle:

1. iñler:-r

Gazel 36

Mısra: 5

*Acı, üzüntü belirten
kesik sesler çıkarmak.*

kesdi tığ-i yār rakş iñler
yürek talbindugın
mürg-i bismildür çeker
cān acısından ıztırāb

2. iñlemezdi:-mez, -di

Gazel 1

Mısra: 15

*Ah etmek,
sızlanmak; aşk acısıyla
içli içli sesler çıkarmak.*

iñlemezdi benüm için
gice gündüz gerdün
bezm-i miñnetde enin
itmese nālem nāy

iñlet:**1. iñletdi:-di****Gazel 193**

Mısra: 1

*İnlemesine yol
açmak, çok eziyet
çektirmek.*

tengnā-yı gāmda iñletdi
beni bir şūh u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

2. iñlet:**Gazel 1**

Mısra: 1

*İnlemesine yol
açmak, acı çektirmek. II
Bir enstrümanı çalmak.*

muṭribā gül demidür
derd-ile iñlet nāyı
pür-ṭanīn eyle yine
kubbe-i Mevlānāyı

“innehū şey’in- ‘acīb”:**1. “innehū şey’in- ‘acīb”:****Gazel 41**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Muhakkak ki o tuhaf
bir şeydir.*

‘illetinden seg raḳībūñ
‘ucbe şūret bağlamış
‘ibret alup der görenler
“innehū şey’in- ‘acīb”

ins ü cān:**1. ins ü cān:****Kaside 5**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İnsan ve diğer
canlılar.*

şākir lisān-ı ḳāl ile
tapuñā ins ü cān
zākir zebān-ı ḥāl ile arz u
semā saña

inşā:**1. inşā:****Kaside 24**

Mısra: 36

Nesir, düz yazı.

ḳalem-i müşgīn alup
destine münşī-mānend
vaşf-ı kākülde yazar şi‘r-
ile inşā sünbül

insāf:**1. inşāf:****Gazel 22**

Mısra: 2

*Acıma, merhamet
duygusu; adalet.*

‘ışḳdur ‘ankā-yı miḥnet
ḳulle-i ser ḳāf aña
āşiyān olmışdur
oñmaduḳ başum inşāf
aña

inşāf it-:**1. inşāf it-:****Gazel 45**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hakça davranmak,
adālet göstermek, acıyıp
merhamet etmek.*

yūri zāhid mey-i nābı-y-
la mir’āt-ı dilūñ şāf it
küdüret ḳalbūñi pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

inşāf-ı rahm:**1. inşāf-ı rahm:-üñ****Gazel 213**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İnsaf ve merhamet.

nağd-i ‘ömrüm āhı kim
‘ıṣkuñ yolında öldüğüm
yok mı hîç inşâf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

insân:

1. insân:

Kaside 2

Mısra: 11

İnsan, şahıs.

insân gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfân diline ma‘rifetüñ
açdı şâh-râh

2. insân:

Kaside 3

Mısra: 11

İnsan, şahıs.

insân gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfân diline ma‘rifetüñ
açdı şâh-râh

3. insân-iseñ:-ise, -ñ

Gazel 80

Mısra: 5

*Kişi, şahıs,
ademoğlu.*

vaḥşet itme ey perî
‘uṣṣâkdan insân-iseñ
hüsn-i ahlâk-ıla
ünsiyyetdür âdemden
murâd

4. insâna:-a

Kaside 23

Mısra: 44

Adam, beşer,

insanoğlu.

o lâle-hadüñ nüş idelüm
zıkr-i lebinden
nâfi‘ getirür şerbetin
insâna benefşe

insân-ı kâmil:

1. insân-ı kâmil:

Gazel 175

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kemale ermiş,
olgun insan.*

ma‘rifet kesb eyleyüp
añla rumûz-ı “men ‘aref”
ola gör insân-ı kâmil
maḥzenü’l-esrâra bak

intihâ:

1. intihâ:

Kaside 5

Mısra: 8

Son, nihayet.

vaşfuñda mübtedî-y-ile
birdür çü muntehî
ne ibtidâ bulunur vü ne
intihâ saña

2. intihâsı:-sı

Gazel 239

Mısra: 3

Son bulma, sona

*erme; tükenme, bitme;
son, nihâyet.*

ḥaḳîḳâtdür mecâzuñ
intihâsı ehl-i taḥḳîke
resûlullâhuñ aḳvâline
kavl-i “mâ-şadaḳ”dur bu

intikâm al:-

1. intikâm al:-agör

Kaside 20

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

*Kendisine yapılan
olumsuzluklar karşısında
kişinin öç alması.*

iy Şihâbî alagör devr-i
felekden intikâm
geçmedin ‘ömrüñ zamânı
birle riyyân-ı bahâr

2. **intikām al:-****Gazel 216**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Öç almak.

nüş-ı cān olsun şafā
bezminde çek Cem gibi
cām
furşatıdur sâki-i
devrāndan al intikām

intizār:1. **intizār-ile:-ile****Gazel 118**

Mısra: 7

Beklemek, yolunu

*gözlemek, beklenti içinde
olmak.*

intizār-ile şayar her gece
yılduzları

‘âşıkı her gün çalarlar
pāreye mehpāreler

ip:1. **ipe:-e****Gazel 310**

Mısra: 2

Bağ, ip.

sipehrüñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı

gazāl ü şîri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

2. **ip:****Gazel 312**

Mısra: 3

Dokuma

*malzemesinden yapılan
ve bağlamak için
kullanılan, çeşitli
kalınlıkta bükülmüş
sicim.*

bilüme zünnār-ı ‘ışkuñ ip
bağlayaldan şanem
hān-gāhı terk idüp
deyrüñde tutdum
meskeni

ir:1. **irişsin:-iş, -sin****Gazel 224**

Mısra: 9

*Ulaşmak, nail**olmak, ermek.*

irişsin qadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhīd içinde қо
Şihābī cismi hāk olsun

2. **irince:-ince****Kaside 22**

Mısra: 24

*Erişmek, ulaşmak,
dokunmak, yetişmek.*

қан ақарса gözümün yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

3. **irdi:-di****Gazel 30**

Mısra: 4

*"Ermek", ulaşmak,
ermek, nail olmak; vasıl
olmak.*

dehen ü la‘lini yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zīver güle zīb

4. **irişdi:-iş, -di****Kaside 19**

Mısra: 11

*"Ermek", ulaşmak,
ermek, nail olmak; vasıl
olmak.*

gitdi şitā-yı rūza vü irişdi
rūz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbül nevā-yı ‘ıyd

ir-:

1. **iren:-en****Gazel 46**

Mısra: 7

"Ermek", ulaşmak,
ermek, nail olmak; vasıl
olmak.

manşib u 'aşka iren
zirve-i eflâke çıkar
rütbe-i dehr-i denî aña
göre pāye-perest

ırağ ol:-1. **ırağ ol:-****Gazel 49**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Uzak olmak.

Şihābī meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

irak:1. **ırağdan:-dan****Gazel 243**

Mısra: 1

Uzaktan.

ırağdan merhabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū

sitāre mi diyeyin ben
buña t̄ālī 'mi olsun bu

'irfān:1. **'irfān:****Kaside 3**

Mısra: 12

Marifet, keşf, hads,
ilham, sezgi, manevi ve
ruhî tecrübeyle elde
edilen bilgi, tecrübî bilgi
(Uludağ).

insān gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
'irfān diline ma'rifetüñ
açdı şāh-rāh

2. **'irfān:****Kaside 2**

Mısra: 12

Bilme, anlama,
kavrama; sezgi, ruhî
tecrübe ve manevî yolla
edinilen bilgi.

insān gözine kuhl-i
başiret çeküp elüñ
'irfān diline ma'rifetüñ
açdı şāh-rāh

3. **'irfāna:--a, -****Gazel 200**

Mısra: 4

Bilme, anlama,
kavrama, sezme || Rûhî
tecrübe ve manevi yolla
edinilen bilgi.

"men 'aref" sırtına vākıf
olmak isterseñ eger
ma'rifet kesb eyleyüp
'irfāna dāyim hem-dem
ol

4. **'irfāna:--a, -****Kaside 13**

Mısra: 28

Bilme, anlama,
kavrama, sezme || Rûhî
tecrübe ve manevi yolla
edinilen bilgi.

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habīb-i
hak
bu söz 'irfāna mahşuş
oldı zīrā ma'nisi muğlak

'irfān-ı bahār:1. **'irfān-ı bahār:****Kaside 20**

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Bahar irfanı.

‘arîf iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde ‘irfân-ı bahâr

irîş:

1. irîşürse:-ür, -se

Kaside 2

Mısra: 22

Ulaşmak, erişmek.

midhat-ı gülşen-i tevḥîde
olursın meddâh
bâğ-ı feyzinden irîşürse
dimâğa nesemât

2. irîşür:-ür

Gazel 291

Mısra: 4

*Arzu edilen noktaya
gelmek, erişmek,
ulaşmak, varmak.*

dilâ rāh-ı tevekkülünden
yañılup inḥirāf itme
irîşür menzil-i maḫşûda
zîrâ ittikāl [ehli]

irîş:-

1. irîşüp:-üp

Gazel 286

Mısra: 7

*Erişmek, ulaşmak,
gelmek.*

ehl-i bezme nefesinde
irîşüp ḥâlet-i sūz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

2. irîşe:-e

Gazel 69

Mısra: 3

*Belli bir yere
varmak, ulaşmak.*

nergis gözünden irîşe
şâyed ki bed-nazar
ol lâle-çehre gülden
idinsin niḳâb-ı sürḥ

3. irîşdi:-di

Gazel 64

Mısra: 3

*(Belli bir zaman
için) gelmek, erişmek,
ulaşmak.*

bahâr irîşdi oturma ayak
ayak el ele
gül ile lâle mey yetmez
saña piyâle kadeḥ

4. irîşdi:-di

Kaside 19

Mısra: 9

*(Belli bir zaman
için) gelmek, erişmek,
ulaşmak.*

faşl-ı bahâr irîşdi deyü
niçe sa‘y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabâ-yı ‘ıyd

irmağ:

1. ırmağlar:-lar

Gazel 121

Mısra: 4

Irmak, nehir.

şevk gelse cûy-ı eşküm
dem-be-dem rengîn olur
kim bahâr eyyâmı irse
kan aḳar ırmağlar

irşād:

1. irşādı:-ı

Gazel 173

Mısra: 6

*Doğru yolu
gösterme, hak yolu
gösterme.*

mürşid-i kâmil ararsañ
pây-ı pîr-i ‘ışka düş
‘aḳla sen el verme kim
‘aşk ehline irşādı yok

irsāl it:-**1. irsāl it:-düg, -i****Gazel 210**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göndermek,
yollamak. II Sunmak.

dilleri şād eyler açsa ol
ruh-ı gül-fām-ı fem
her zamānda baña irsāl
itdügi peygām-ı ğam

iş:**1. işimüz:****Kaside 2**

Mısra: 27

Bir maksatla

yapılan faâliyet, çalışma,
amel.

işimüz sehv ü haṭâyıla
ma'āsīdūr hep
kanı a'māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā'āt

2. işim:-im**Kaside 18**

Mısra: 10

Amel, eylem,
durum, vaziyet, hal.

levh-i a'māle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭā
bir işim yok ki senūñ
dergehüñe lāyık ola

3. işüm:-üm**Gazel 174**

Mısra: 3

Bir maksatla

yapılan faaliyet, çalışma,
amel, eylem.

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkin devā-yı
hicre mu'tād oñmaduḵ

4. işi:-i**Gazel 292**

Mısra: 1

Alışkanlık, amel,
eylem, hâl, vaziyet, huy.

şem' kim bir 'aşık u pür-
sūz yanmaḵdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derünī āteşi

5. işini:-i, -n, -i**Gazel 259**

Mısra: 8

Amel, davranış, iş,
fiil, eylem.

'aceb mi kūh-ken benden
alursa şan'at-ı 'ışkı
işini başa iltür ḥıdmet
iden kişi üstāda

6. işüm:-üm**Kaside 18**

Mısra: 32

Amel, davranış, iş,
fiil, eylem.

germ ile 'aqlumı
meclisde alup kibr ü
ğurūr
rūz u şeb ḡaflet-ile oldu
işüm fışḵ u fücūr

7. işi:-i**Gazel 171**

Mısra: 1

Alışkanlık, amel,
hâl, huy.

al geymiş yine dildāruñ
iş i āl ancak
lebi kan içdüğine zūlf-i
ruhı dal ancak

8. işi:-i**Kaside 14**

Mısra: 11

Alışkanlık, amel,
hâl, huy.

‘adūnuñ işi telh oldu
 zuhūr-ı mu ‘cizātuñdan
 saña geldi feṣāhatle nidā
 biryān-ı pūr-semden

iş‘ār eyle-:

1. iş‘ār eyle-:-sün

Gazel 284

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yazı ile bildirmek,
 haber vermek.*

ko Şihābī şî‘rini şā‘irler
 iş‘ār eylesün
 olmaya maḳbūl-i ‘alem
 nazm-ı eş‘arum gibi

‘İsāvi:

1. ‘İsāyidür:-dür

Gazel 107

Mısra: 2

*Hz İsa gibi. II
 Ölülere diriltmesi
 bağlamında sevgilinin
 dudağı Hz. İsa'ya
 benzetilmiştir.*

ol şanem deyr-i cihānda
 bir büt-i tersāyidür
 mürdeler ihyā ider la‘li
 meger ‘İsāyidür

ise:

1. isa:

Kaside 11

Mısra: 14

"ise" bağlacı.

yüzüñden ola münevver
 haşr ide cümle biḳā‘
 tenüñe merḳad olur ısa
 ḫāk-i pāk baḳī‘

2. ise:

Gazel 81

Mısra: 3

*"i" ek fiilinin koşul
 eki (-sA) almış hali.*

eger ‘ālemde bu ise
 nizā‘uñ
 baña meyḫāneler saña
 mesācid

3. ise:

Kaside 13

Mısra: 25

*"İ" ek fiilinin şart
 eki almış şekli.*

tefāvüt yok durur
 aralarında dir ise elyāk
 olur aşḫābı ḫaḳḳında bu
 ḳavle şādıḳ-ı eşdāk

isfidāc:

1. isfidāc:

Gazel 60

Mısra: 10

*I. Üstübeç,
 boyacılıkta kullanılan
 zehirli, bazik kurşun
 karbonat II. Ahar
 yapımında da kullanılan
 beyaz madde.*

Şihābī itmege hergün
 ḳalup ḫalkı firīb
 ‘arūs-ı şubḫ sürinür
 yüzine isfidāc

işid:

1. işidüp:-üp

Gazel 240

Mısra: 8

Duymak, dinlemek.

ḳıyām-ı vecde geldi ehl-i
 meclis
 işidüp cāmdan āvāze-i hū

işig-:

1. işigüñi:-(ü)ñ, -i

Kaside 15

Mısra: 20

Eşik II Huzur,
makam.

senden umar şefâ'atı
ervāh-ı enbiyā
mesned idince işigüñi
fırka-i 'uşā

işig:

1. işigüñe:-üñe

Gazel 237

Mısra: 1

(Sevgilinin) eşiği.

yüz sürüp işigüñe pâyüñe
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

2. işigin:-i, -n

Gazel 53

Mısra: 8

Eşik II kapı, huzur,
makam.

dilā erbāb-ı devlet
kapısında rāzı olmazsın
tevekkül işigin tut kim
degül bāb-ı rızā devlet

3. işigin:-i, -n

Gazel 215

Mısra: 3

Eşik II Huzur,
makam.

gāh deyr ü gāh mescid
ışigin yaşıdanmadan
bir büt-i ra'nā-durur iki
cihānda maqşadum

4. işigüdü:-ü, -dür

Kaside 12

Mısra: 15

Kapı. || Huzur,
makam.

ışigüdür kıble-i Beyte'l-
Harām
meclisidür gülşen-i bāğ-ı
İrem

işigine:

1. işigine:

Kaside 25

Mısra: 26

(Sevgilinin) eşiği.

eline bir 'aşā almış ayağ
üstine hıdmetde
ışigine sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

işigüñ taşı:

1. işigüñ taşı:

Gazel 183

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Eşiğinin taşı.

ışigüñ taşı öpsem baña
'izzetden 'alāmetdür
ki halk içinde 'ādet oldu
yümn için nişān
[öpmek]

işigüñde:

1. işigüñde:

Gazel 300

Mısra: 9

(Sevgilinin) eşiği.

ışigüñde revā mı
devletüñem
Şihābī bendedür şāhum
du'acı

'İsī-i sānī:

1. 'İsī-i sānī:

Gazel 72

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İkinci Hz. İsa ||

Ölülere can veren ikinci
insan.

leblerüñ 'İsī-i sānī vü
hattuñ sāye-i Hızır

ruhlarıñ Yūsuf-ı Mısr
oldı zebānuñ Dāvūd

ışit:-

1. **ışitmedüñ:-** me, -dii, -
ñ

Gazel 206

Mısra: 4

*Haber almak,
öğrenmek.*

kanā‘at-ile ide gör
cihānda istiğnā [vb]
ışitmedüñ mi ki “el-fakr
faḥrı” didi resūl

2. **ışitdüm:-**dü, -m

Gazel 222

Mısra: 6

*Dinlemek, duymak,
ışitmek, kulak vermek.*

ḥangāh-ı ‘ışkuñ evvel
itdigümde ḥıdmetin
bir cüvān-ı tāze sev didi
ışitdüm pīrden

ışit:

1. **ışit:**

Gazel 253

Mısra: 10

Dinle, duy!.

ey tāze ḡonca-gül gibi
gel bezm-i ḡülşene
ışit Şihābī zārını şavt-ı
hezār-ise

2. **ışitdi:-**di

Gazel 35

Mısra: 4

Dinlemek, duymak.

mey içer oldı nihānī
faḡīh bī-meşreb
fiğān ü nālem ışitdi gibi
ḥarāret-ile

ışk:

1. **ışkuñ:-**uñ

Kaside 15

Mısra: 9

Aşırı sevgi.

īcād-ı kevn ü ‘āleme
‘ışkuñ olup sebeb
maḥbūb idindi zāt-ı
laṭīfūñ ḥūdā-yı Rab

2. **ışkı:-**ı

Gazel 25

Mısra: 7

*Aşırı sevgi, şiddetli
istek, tutku.*

maḥabbet āteşi günden
güne ‘ışkı füzün eyler

ne deñlü ḥūblar eyler-ise
iy dil saña istiğnā

3. **ışkın:-**ıñ

Kaside 21

Mısra: 23

Aşk, yoğun sevgi.

ḥūblar ‘uşşāka cevır itse
kılur ‘ışkın ziyād
şevk virür bülbulān-ı
bāga istiğna-yı gül

4. **ışk:**

Gazel 214

Mısra: 9

*Aşk, aşırı sevgi,
şiddetli istek ve tutku.*

‘ışk ‘anḡāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol ḥümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

5. **ışk:**

Kaside 12

Mısra: 10

*Aşk, aşırı sevgi,
şiddetli istek ve tutku.*

‘ışk devrinde saña iy dil
ne ḡam
‘ışk sāzından gelür şavt-ı
naḡam

6. 'ışkuñ:-uñ

Gazel 55

Mısra: 5

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu.*

ne müşkildür fūnūn-ı
bahşi 'ışkuñ
anı hall idemez efhām-ı
bāhiş

7. 'ışka:-a

Gazel 147

Mısra: 11

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu.*

ey Şihābī şahdur her kim
ki 'ışka kıl ola
tāli 'i mes'ūddur āyāz-ıla
Maḥmūd-veş

8. 'ışk:

Kaside 12

Mısra: 9

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu.*

'ışk devrinde saña iy dil
ne ğam
'ışk sâzından gelür şavt-ı
nağam

9. 'ışk:

Gazel 221

Mısra: 9

Aşk, sevgi.

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine 'ışk u meşk
itmez
cihānda bī-vefālar çok
velī aña selām olsun

10. 'ışkdur:-dur

Gazel 22

Mısra: 1

*Bir kimse veya bir
şeye karşı duyulan çok
kuvvetli sevgi ve bağlılık,
aşırı muhabbet.*

'ışkdur 'ankā-yı miḥnet
kulle-i ser kâf aña
āşiyān olmışdur
oñmaduk başum inşāf
aña

11. 'ışkına:-ı, -(n)a

Gazel 95

Mısra: 3

*Bir kimse veya bir
şeye karşı duyulan çok
kuvvetli sevgi ve bağlılık,
aşırı muhabbet.*

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırāmuñ 'ışkına
vādi-i ḥayretde ol
Mecnūn-veş sersem
düşer

12. 'ışkdan:-dan

Gazel 188

Mısra: 7

*Bir kimse veya bir
şeye karşı duyulan çok
kuvvetli sevgi ve bağlılık,
aşırı muhabbet.*

'āşık odur ki anda ola
'ışkdan eşer
da 'vi-y-se ma 'nī 'āşıkā
dirler nişān gerek

13. 'ışkuñ:-uñ

Gazel 14

Mısra: 7

*(Sevgiliye duyulan)
Sevgi, tutku, muhabbet.*

oldukça ḥayāt eksük
artar dün ü gün 'ışkuñ
fī hecr maẓī 'ömri ve el-
şevk kemā kânā

14. 'ışkuñ:-uñ

Gazel 158

Mısra: 3

(Sevgiliye duyulan)
Sevgi, tutku, muhabbet.

şaklamadı cān u dil
‘ışkuñ rumūzun kıldı fāş
kim dimişler “külli sırr
cevaza el-işneyn şemā”

15. ‘ışkuñı:-uñ, -ı

Gazel 54

Mısra: 7

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu || İlahi
aşk.*

‘aql-ile cān-ı dilde okur
‘ilm ‘ışkuñı
bir buķ ‘adur ki şerh
olinur cā-be-cā [ḥadīs]

16. ‘ışkuñda:-u, -ñ, -da

Gazel 137

Mısra: 1

*Aşk, aşırı sevgi,
şiddetli istek ve tutku.*

etme ‘ışkuñda dil-i
dīvāne-i Kaysa kıyās
ḥak-şinās ol a benüm
leylī ḥırāmum ḥak-şinās

17. ‘ışka:-a

Gazel 142

Mısra: 3

*Aşk, aşırı sevgi,
şiddetli istek ve tutku.*

‘ışka şarf itdi cihānda
‘ömrinüñ sermāyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnūnda ‘aql-ı ma ‘āş

18. ‘ışk:

Gazel 34

Mısra: 8

*1. Aşırı sevgi,
şiddetli istek, tutku. II 2.
İlahi aşk; Allah'a karşı
duyulan muhabbet.*

‘ucbe hevāya düşmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
şāḥib-uşūl oldığı-çün ‘ışk
bu el-‘aceb

19. ‘ışk-ıla:-ıla

Gazel 123

Mısra: 9

*Bir kimse veya bir
şeye karşı duyulan çok
kuvvetli sevgi ve bağlılık,
aşırı muhabbet.*

irdi Şihābī ‘ışk-ıla zevk-i
ḥakīkiye
gelmez gözine zerrece bu
‘ālem-i mecāz

20. ‘ışkumı:-um, -ı

Gazel 299

Mısra: 1

*Bir kimse veya bir
şeye karşı duyulan çok
kuvvetli sevgi ve bağlılık,
aşırı muhabbet.*

‘ışkumı bildürdi eşküm
ḥalka dem-sāz olmadı
sırrumı fāş etdi [bülbul]
baña hem-rāz olmadı

21. ‘ışk-ıla:-ıla

Gazel 26

Mısra: 3

*Aşırı sevgi ve
bağlılık duygusu. || İlahi
aşk.*

gerçi İbrāhīme gül-zār
oldı āteş ‘ışk-ıla
ey Ḥalīlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

22. ‘ışkuñ:-uñ

Gazel 197

Mısra: 6

*Aşk, tutku, yoğun
sevgi. II İlahi aşk.*

cüz’ ü küll ‘aql-ıla
bilindi velī

cüz'idür 'ışkuñ katında
'aql-ı küll

'ışk âteşine yan-:

1. **'ışk âteşine yan-:-(n)e**

Gazel 85

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk ateşiyle

yanmak.

'ışk âteşine yan yüri
pervâne-vār var
'âşık dilinde şem' mişālī
yanar nār

2. **'ışk âteşine yan-:-**
(n)e-mag, -a

Gazel 232

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ateşiyle

yanmak.

'ışk âteşine yanmağa sen
evvelā dilā
gel döne-ağlamak
[nedür] öğren kebābdan

'ışk bābı:

1. **'ışk bābı:-n, -dan**

Gazel 177

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk konusu,

bölümü.

zihn-i bülbül açılupdur

ireli faşl-ı bahār

açmış okur 'ışk bābından

gülistānda sebağ

'ışk ehli:

1. **'ışk ehli:-ne**

Gazel 79

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

ber-murād olmak

murādum şanma

dünyādan benüm

nā-murād olmasıdır 'ışk

ehline ekşer murād

'ışk eli:

1. **'ışk eli:-n, -de**

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ülkesi, aşk

diyarı.

niçe yıldur 'ışk elinde

cem' olup 'uşşāk-ıla

bir alay gāzilerüz serhad-
i miñnet beklerüz

'ışk eri:

1. **'ışk eri:**

Gazel 297

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gerçek âşık. II

Gönül sahibi, âşık.

finduğınun hasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kuruşın gibi
cānlar eridür 'ışk eri

'ışk hāli:

1. **'ışk hāli:-i, -n, -de-n, -**
de

Gazel 17

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşıklık hali.

'ışk hālinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyās
göricek 'âşık-ı Mecnūnı
añlar Leylā

2. **'ışk hāli:**

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Âşıklık hali.

niçe āğaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aña
‘ışk hālinde Şihābīnūñ
līsānı oldu lāl

3. ‘ışk hālī:-n, -de

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Âşıklık hali.

niçe āğaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aña
‘ışk hālinde Şihābīnūñ
līsānı oldu lāl

‘ışk kitābı:

1. ‘ışk kitābı:-n

Gazel 120

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Aşk kitabı. II

Kur'an-ı Kerim.

‘ışk kitābın okıyan ‘āşıka
feth-i bāb olur
söylese haq kelāmını her
sözi bir kitāb olur

‘ışk ocağı:

1. ‘ışk ocağı:-dur

Gazel 122

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Aşk ocağı.

ğamuñ nezīrini dāyım
eksük etme tekye-i
dilden

bu kurbān olduğum zīrā
kādīmī ‘ışk ocağıdur

‘ışk-ı mecāzī:

1. ‘ışk-ı mecāzī:-den

Gazel 153

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Mecazî aşk || Allah

*aşkı yerine insana
duyulan aşk; fânî aşk.*

haq-şinās-iseñ hevā

ehlinden itme ictināb

zāhidā ‘ışk-ı mecāzīden

haqīkatdür ğaraż

‘ışk-ı şebāb:

1. ‘ışk-ı şebāb:-dan

Gazel 232

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Gençlik aşkı,

*sevdası. II Gençlik
arzusu.*

her nev-cüvāne cān gibi
māyil olur gönül
şeb oldu dahı geçmedi
‘ışk-ı şebābdan

‘ışk-ıla:

1. ‘ışk-ıla:

Gazel 78

Mısra: 4

*Aşkla || Kendinden
geçmiş bir şekilde.*

olur bī-neş’e çün
mānend-i mürde
ola zinde olan ‘ışk-ıla
mu’tād

‘ışkuñ:

1. ‘ışkuñ:

Gazel 201

Mısra: 7

(Sevgilinin) aşkı.

tımārına ‘ışkuñ düşeli bu
dil-i bīmār
ğam mezra‘asından hele
derd eyledi hāşıl

2. ‘ışkuñ:

Gazel 213

Mısra: 1

(Sevgilinin) aşkı.

nağd-i 'ömrüm âhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hîç inşâf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

işle-:

1. işlesin:-sin

Gazel 227

Mısra: 2

*Tesir etmek, içine
girmek, etkilemek.*

bir kez zih-i kemânını
teg tîri dişlesin
peykân-ı gamzesini ko
cânuma işlesin

2. işlesin:-sin

Gazel 227

Mısra: 8

*Nakışlamak,
bezemek.*

toğrutmış-ıdı sîneme
dilber tûfengini
âhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

3. işler:-r

Gazel 40

Mısra: 6

Durağan durumdan

*hareketli duruma
geçmek.*

âb-ı çeşmümden kamer
sendânını sîrâb idüp
âteş-i âhumla işler bu
sipih-r-i sîm-güb

ism:

1. ismiyle:-i, -y, -le

Kaside 8

Mısra: 26

Ad, nam.

sālârı hayli mürsel ü
sulţan-ı enbiyâ
cismiyle nûr-ı muţlak ü
ismiyle Muştafâ

ism-i a'zam:

1. ism-i a'zam:-dan

Gazel 173

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Peygamberlere
bildirilen ve açıklanması
istenmeyen Allah'ın en
büyük ismi. Kur'an-ı
Kerim'de geçip de 99'u
Esma-ı Hüsnâ olarak
bilinen 100 adından*

*açıkça bildirilmemiş olan
en büyüğü ve en*

*önemlisidir. Onunla
edilen duaların anında
kabul edildiğine inanılır.
Halktan saklanan bu
isim bilme şerefine eren
kişiler kudret sahibi
olurlarmış. Hz.*

*Süleyman'ın yüzüğünde
kazılı olan bu ismi Hz.
Muhammed'in Hz. Ali'ye
öğrettiği rivayet edilir.*

*niçe feth ola tılısm-ı
kufl-i bâb-ı 'ışk aña
ism-i a'zamdan dilinde
zâhidüñ evrâdı yok*

ism-i vedūd:

1. ism-i vedūd:

Gazel 73

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Vedud: "Kullarını

*seven, iyileri rahmet ve
rızasına erdiren ya da
sevilmeye, dostluğu
kazanılmaya layık tek
varlık." anlamında
Allah'ın güzel adlarından
biri.*

senüñle olalı cānā
cihānda rüz-ı kādīm
dehinde virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

‘işret:

1. ‘işrete:-e

Gazel 12

Mısra: 7

*Hak ile birlikte
olmanın verdiği zevk
halinde kalbin
terennümü.*

‘işrete şarf eyle naqd-i
‘unfuvān-ı ‘ömrüñi
el tutup pîr müğānuñ
şoḥbetinden al du‘ā

2. ‘işrete:-e

Gazel 12

Mısra: 7

*İçki içme. II Zevk ve
safâ, eğlence.*

‘işrete şarf eyle naqd-i
‘unfuvān-ı ‘ömrüñi
el tutup pîr müğānuñ
şoḥbbetinden al du‘ā

‘işret kıl:-

1. ‘işret kıl:-mag, -a

Gazel 121

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zevk ve sefa
sürmek, eğlenmek.*

lāle-ḥodlarla çemen
bezminde ‘işret kılmağa
gülşenüñ şahnında gül
kürdü kızıl otağlar

‘işretgāh-ı mey ol:-

1. ‘işretgāh-ı mey ol:-dı

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Eğlence, içki
meclisi haline gelmek.*

mevsüm-i bezm-i
bahāristān gülidür sākīyā
oldı ‘işretgāh-ı mey
şahñ-ı gülistān cā-be-cā

‘işretgeh ol:-

1. ‘işretgeh ol:-dı

Kaside 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İçki içilip eğlenilen
yer, meyhane haline
gelmek.*

şaldı bisāt-ı behceti
ferrāş-ı nev-bahār
‘işretgeh oldı gülşen-i
şahñ-ı sarāy-ı ‘ıyd

‘işret-hāne:

1. ‘işret-hānenüñ:-nüñ

Gazel 29

Mısra: 8

*Yeme içme yeri,
meyhane.*

duḡter-i rez añılur gāhi
gehi bıkı-i ‘arūs
leyki ‘işret-hānenüñ
sūrına şevherdür şarāb

İSSİ:

1. İSSİ:

Gazel 15

Mısra: 7

Sahip, malik, efendi.

hilālün İSSİ gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem ḥāşıl-ı ‘ömre
olur vaqt-i direv peydā

İSTE:-

1. İSTER:-r

Gazel 31

Mısra: 9

(Bir kişiye karşı)
İstek duymak, (o kişiyi)
arzulamak, arzu etmek.

ister Şihābī ‘afvūnı
ümmīd-var olup
yā mestān müsteceb ed-
‘ayn fi’ s-teceb

2. ister:-r

Gazel 305

Mısra: 7

(Bir kişiye karşı)
İstek duymak, (o kişiyi)
arzulamak, arzu etmek.

sürmek ister müdde’ī
kūyuñ harīminden beni
kimse kıvar mı
Harem’den Ka’benūñ
hūddāmını

3. ister:-r

Gazel 310

Mısra: 7

(Bir kişiye karşı)
İstek duymak, (o kişiyi)
arzulamak, arzu etmek.

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğın şikār ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nātūvān işte saña çatdı

4. iste:

Gazel 53

Mısra: 9

(Bir şeyin
yapılmasını veya kendine
verilmesini) Dilemek,
talep etmek.

Şihābī ‘ārif-i billāh ol
iste devlet-i bākī
hayāl-i zill mişālī
mużmaḥilldür bu fenā
devlet

5. isterseñ:-r, -se, -n

Gazel 200

Mısra: 3

Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.

“men ‘aref” sırrına vākıf
olmağ isterseñ eger
ma’rifet kesb eyleyüp
‘irfāna dāyim hem-dem
ol

6. isterseñ:-r, -se, -n

Gazel 285

Mısra: 8

Arzu etmek, talep
etmek, dilemek.

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl

sākinūñ sākını öpmek
isterseñ sāğar gibi

7. ister:-r

Gazel 202

Mısra: 1

(Bir şeye karşı)
İstek duymak, (o şeyi)
arzulamak.

hālet-i ‘aşk-ıla kendin
pāy-māl ister göñül
zevk [ile] hālī degüldür
vecd-i hāl ister göñül

8. istedüm:-dū, -m

Gazel 151

Mısra: 11

Bir şeyin
yapılmasını veya kendine
verilmesini dilemek,
talep etmek.

yārūñ cenāb hıdmetine
ruḥşat istedüm
kad kāk bi’letfāfetihī
iyyāke ve el-raḥş

9. isterseñ:-r, -se, -n

Gazel 294

Mısra: 3

(Bir şeye karşı)
istek duymak, (o şeyi)
arzulamak, arzu etmek. ||

*Gönülden ve samimiyetle
istemek.*

pādişāh-ı mülk-i ma'nī
olmak isterseñ eger
cevher-i 'ilm-ile doldur
kalbünü maḥzen gibi

10. **isterem:-r, -em**

Gazel 217

Mısra: 2

*(Bir şeyin
yapılmasını veya kendine
verilmesini) Dilemek,
talep etmek.*

āteş-i fakr-ıla yanmaḡdan
şehā ḥākisterem
kīmyā-yı himmetünden
bir avuç ḥāk isterem

11. **ister:--r**

Gazel 160

Mısra: 7

*Arzu etmek,
arzulamak, istek duymak.*

gerçi kim ister tecellā-yı
cemāl-i dilberi
tūr mānendi yanar
duymaz velī dīdāre şem'

iste:

1. **ister-iseñ:-r-iseñ**

Gazel 314

Mısra: 3

*(Bir şeye karşı)
İstek duymak, (o şeyi)
arzulamak, arzu etmek.*

Ḥusrevānī ḥum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyḥāneye düş
bozdı tılsımın sākī

2. **isterseñ:-r, -se, -ñ**

Kaside 16

Mısra: 13

*(Bir şeye karşı)
İstek duymak, (o şeyi)
arzulamak, arzu etmek.*

devlet-i cāvidi isterseñ
muḥabbet eyle kim
cümleye mebzūldür
in'am-ı 'ām-ı çār-yār

3. **isterseñ:-r, -se, -ñ**

Gazel 295

Mısra: 8

*(Bir şeye karşı)
istek duymak, (o şeyi)
arzulamak, arzu etmek |
gönülden ve samimiyetle
istemek.*

'āşık-ı dīdār-iseñ yaşıñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

4. **ister-iseñ:-r-iseñ**

Gazel 92

Mısra: 3

*Dilemek, arzu
etmek, talep etmek.*

şāfī iç ḡalbe şafā ver
ister-iseñ şūfiyā
bu küdüretten ḡalāş-āb-ı
muşaffā birledür

5. **ister-iseñ:-r-iseñ**

Gazel 144

Mısra: 2

*Dilemek, arzu
etmek, talep etmek.*

feth-i bāb idüp baña pend
itdi pīr-i mey-fürüş
keşf-i esrār ister-iseñ
bāde-nüş ol bāde-nüş

6. **istemez:-mez**

Gazel 309

Mısra: 8

*(Bir şeye karşı)
İstek duymak, (o şeyi)
arzulamak, arzu etmek,
olmasını istemek.*

ko gönül hâne-i dünyā
gibi vīrān olsun
istememez ehl-i fenā
kendüye ma‘murlığı

7. ister:-r

Gazel 202

Mısra: 2

(Bir şeyin için)

istek duymak, arzulamak.

hālet-i ‘aşk-ıla kendin
pāy-māl ister gönül
zevk [ile] hālī degüldür
vecd-i hāl ister gönül

8. ister:-r

Gazel 202

Mısra: 4

(Bir şeyin için)

istek duymak, arzulamak.

ārzū-yı vāşıl-ı cānān
etdüğinden dāyimā
zāhidā nūr-ı tecellā-yı
cemāl ister gönül

9. ister:-r

Gazel 202

Mısra: 6

(Bir şeyin için)

istek duymak, arzulamak.

kā’inātuñ gencine
vermez kanā‘at küncini
şanma ey mün‘im ki māl
ile menāl ister gönül

10. ister:-r

Gazel 202

Mısra: 8

(Bir şeyin için)

istek duymak, arzulamak.

faḥr ider cāhil eğerçi
şadra geçse cāhile
faḥrdur faḥrum benüm
şāffī’n-niāl ister gönül

11. ister:-r

Gazel 202

Mısra: 10

(Bir şeyin için)

istek duymak, arzulamak.

ey Şihābī pīr-perver
olmağ-ıçün sa‘y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāḥib-kemāl ister gönül

12. işte:

Gazel 310

Mısra: 8

Anlatılan bir sözün

sonucuna gelindiğini
gösterir.

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğün şikār ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nātüvān işte saña çatdı

isterseñ:

1. isterseñ:--r, --se, --ñ

Gazel 197

Mısra: 3

Bir şeye karşı istek

duymak, o şeyi
arzulamak, arzu etmek. ||
Dilemek, talep etmek.

almağ isterseñ du‘āsın
luḫf-ıla
var niyāz it dilbere dökül
sökül

iştiğāl it:-

1. iştiğāl it:-se

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Uğraşmak,

ilgilenmek, meşgul
olmak.

münkeşif olmaz kitāb-ı
‘ışk-bālūñ müşkili
niçe yıllar iştiğāl itse
eger keşşāf aña

istiğnā:**1. istiğnā:****Gazel 6**

Mısra: 1

*Kayıtsızlık,**nazlanma, isteksizlik.*

idüp serkeşligi āhum
şatar dünyāya istiğnā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istiğnā

2. istiğnā:**Gazel 6**

Mısra: 2

*Kayıtsızlık,**nazlanma, isteksizlik.*

idüp serkeşligi āhum
şatar dünyāya istiğnā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istiğnā

3. istiğnā:**Gazel 6**

Mısra: 4

*Kayıtsızlık,**nazlanma, isteksizlik.*

baş egme cīfe-i dehre
göñül şehbāzı himmetde
verür kâf-ı kanā‘at
nitekim ‘anķāya istiğnā

4. istiğnā:**Gazel 6**

Mısra: 6

*Kayıtsızlık,**nazlanma, isteksizlik.*

görüp kıddini ol hūr-ı
behiştün ser-fürü‘ eyler
‘ulüvv-i kıadr-ıla maḥşūş-
iken tūbāya istiğnā

5. istiğnā:**Gazel 6**

Mısra: 10

*Kayıtsızlık,**nazlanma, isteksizlik.*

gören mihrāb-ı ebrūsın
sücūd-ıla olur teslīm
müsellemdür Şihābī ol
büt-i rā‘nāya istiğnā

6. istiğnā-y-ıla:--y, --ıla**Gazel 100**

Mısra: 3

Kayıtsızlık,

nazlanma, isteksizlik,
umursamazlık.

geçtüğünde baña istiğnā-
y-ıla virmez selām
bildi çünküm hūb-ger
itdügi istiğnā geçer

7. istiğnālara:-lar, -a**Gazel 250**

Mısra: 4

Kayıtsızlık,

nazlanma, isteksizlik,
umursamazlık.

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istiğnālara

8. istiğnā:**Gazel 124**

Mısra: 5

Aza kanaat etme,

tok gözlülük;
ihtiyaçsızlık; çekinme II
Nazlanma; ağır
davranma.

n’ola var-ısa dilde istiğnā
ḥāk-i pāyini kīmyā
bilürüz

9. istiğnā:**Gazel 206**

Mısra: 3

Aza kanaat etme,

tok gözlülük;
ihtiyaçsızlık; çekinme II
Nazlanma; ağır
davranma.

kanā‘at-ile ide gör
cihānda istignā [vb]
işitmedüñ mi ki “el-faḵr
faḥri” didi resül

istignā eyle-:

1. istignā eyle-:-r, -ise

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir şeye karşı nazlı
davranmak, tenezzül
etmemek.*

maḥabbet âteşi günden
güne ‘ışkı füzün eyler
ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istignā

istignā geç-:

1. istignā geç-:-er

Gazel 100

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Çekinmek, geri
durmak. II İlgisiz
durmak, müstağni
davranmak, tenezzül
etmemek.*

geçtüğünde baña istignā-
y-ıla virmez selām

bildi çünkim hūb-ger
itdügi istignā geçer

istignā gel-:

1. istignā gel-:-ür

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bıkmak.

ḥarabātuñ ṭurāb-ı cevheri
bir kīmyādur kim
gelür ol bābdan rind-i
ḳadeḥ-peymāya istignā

istignā it-:

1. istignā it-:-me

Gazel 105

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Önerilen bir işe
karşı nazlanmak, nazlı
davranmak.*

ğurūr-ı ḥüsn-ile cānā
iñende itme istignā
güzellik ber-ḳarār olmaz
gelür gider bu dünyādur

istignā vir-:

1. istignā vir-:-ür

Gazel 291

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül tokluğu
vermek. Gözünü gönlünü
doyurmak.*

kemāl erbābına künc-i
kanā‘at virür istignā
ḳılur sermāyesin zāyi‘
ṭamā‘ yolında māl [ehli]

istignāyı eyle-:

1. istignāyı eyle-:-r, - iseñ

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir şeye karşı nazlı
davranmak, tenezzül
etmemek.*

ne ḳadar eyler-iseñ
bendeki istignāyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

istignā-yı gül-:

1. istignā-yı gül-:

Kaside 21

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Gülüñ kayıtsız
kalması, nazlanması.*

hūblar ‘uṣṣāka cevır itse
kılur ‘ışkın ziyād
şevk virür bülbulān-ı
bāğa istiğna-yı gül

ıştiḥā:

1. ıştiḥāsı:-(s)ı

Gazel 280

Mısra: 5

Arzu, istek. II

Yemek yeme isteği.

ıştiḥāsı germ-idi gerçi
dilüñ hūn-ı ğama
ḥamdüli’llāh[*] anı
imtilā

2. ıştiḥādan:-dan

Gazel 49

Mısra: 5

Arzu, istek, heves.

şikāyet itme faḵr u
fāḵadan bu ıştiḥādan geç
ḵanā‘at suğrasında bul
tenā‘um kim budur
ni‘met

3. ıştiḥā:

Gazel 161

Mısra: 9

Arzu, istek, heves.

yokdur Şihābī şeker ile
şehde ıştiḥā
ḵand-i müzāb-ı la‘line
açar dehen ṭama‘

ıştiḥār bul-:

1. ıştiḥār bul:-duñ, -ısa

Gazel 123

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şöhret bulmak,
meşhur olmak, nam
salmak.*

sen bulduñ-ısa ḥüsn-ile
‘ālemde ıştiḥār
buldum efendi ben daḥı
‘aşḵ-ıla imtiyāz

istihkāk:

1. istihkāk:

Gazel 302

Mısra: 7

*Hak etmek, hakkı
olmak.*

‘ilm-i ḥāş el-ḥāşa
istihkāk yok cühhālde
cehle maḥşuş olduğu
budur ‘avāmuñ ekşeri

istikbāl id-:

1. istikbāl id:-e

Gazel 87

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Karşılama.

kıble ḥaḵḵı kılsa taḵbıl-i
āyādi-i ḵabūl
saña istikbāl ide ol dem
dilā iḵbāller

istimā‘ kıl-:

1. istimā‘ kıl-:

Gazel 302

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kulak verip

dinlemek, ıstımk.

ḵıl Şihābīnūñ bu nazm-ı
ābdārın istimā‘
gūşına aşmak dilerseñ
gūş-vār-ı cevheri

istimdād:

1. istimdād:

Rübai 8

Mısra: 5

Medet ve yardım

isteme.

ummazın bir eḥadden
istimdād

hasbünallah vahde hüve
kefâ

‘işve:

1. ‘işve:

Gazel 116

Mısra: 5

Cilve, işve.

bir ân içinde ‘âşıka biñ
‘işve ‘arz ider
yâ Rab melâhat ile bu ne
hüsn ü ân olur

işve-dâr:

1. işve-dârum:-um

Gazel 218

Mısra: 3

*Naz ve eda sahibi,
cilveli.*

işve-dârum şîve-kârum
nâzenînüm âfetüm
lâ-naẓrüm bî-mişâlüm
ser-firâzum serverüm

işve-ger:

1. işve-ger:

Gazel 188

Mısra: 2

İşveli, nazlı.

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvân gerek
şūh u zarīf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

‘işvân:

1. ‘işvâna:-a

Kaside 3

Mısra: 22

*(Ar.) Başkaldırma,
ayaklanma, Allah'a karşı
gelme.*

yâ Rab be-ḥaḳḳ-ı seyyid-
i sādât-ı kâ'inât
k'oldur zünûba şāfî'u
‘işvâna ‘ömr-ḥāh

it-:

1. itmişdür:-miş, -dür

Gazel 41

Mısra: 18

*"Etmek, eylemek,
yapmak " anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

görse eş'ârın pesend
eyler ulü'l-elbâb anı
leblerüñ zikri Şihâbî
tab'ın itmişdür lebîb

2. itmege:-meg, -e

Gazel 87

Mısra: 3

*"Etmek, eylemek,
yapmak " anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

itmege sifk-i dimâ her
dem ruḥuñ rengîn olur
pâdişâh ḳana meyl etse
geyünür allar

3. itmez:-mez

Gazel 221

Mısra: 9

*"Etmek, eylemek,
yapmak " anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

şabâ-y-ıla Şihâbî
bendesine ‘ışḳ u meşḳ
itmez
cihânda bî-vefâlar çok
velî aña selâm olsun

4. itmege:-meg, -e

Kaside 25

Mısra: 15

*"Etmek, eylemek,
yapmak " anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.*

şabūhı itmege destine bir
zerrīn kadeh almış
mey-i nāz-ıla maḥmūr
eylemiş kendin meger
nergis

5. **it:**

Gazel 299

Mısra: 9

"Etmek, eylemek,
yağmak" anlamına gelen
yardımcı fiildir.

iy Şihābī 'aşk çevkânına
tūb it başuñı
'aşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

6. **itdi:-di**

Kaside 13

Mısra: 3

"Etmek" yardımcı
fiili, "... duruma
getirmek" anlamı katar.

vücūdından 'adem
zulmānisin ḥaḳ itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

7. **itdi:-di**

Kaside 13

Mısra: 15

"Etmek" yardımcı

fiili, "... duruma
getirmek" anlamı katar.

Ḥarem'den itdi evvel
menzilini Mescid-i Akşā
kudūmindan mu'allakda
kalıpdur der-hevā saḥrā

it:

1. **itdi:-di**

Kaside 1

Mısra: 12

...gibi yapmak,
...haline getirmek.

şeddeleri lâledür ol
gülşene
ki itdi şükūfte anı feyz-i
nesīm

2. **itdi:-di**

Gazel 257

Mısra: 3

... haline getirmek.

bir ḳara kāfer-i Hindū-
beçe itdi ḥālī
ruhı ferzend idinüp anı
getürdi dīne

3. **itdükçe:-dükce**

Gazel 162

Mısra: 9

Devam etmek.

Şihābī kevkebüm burc-ı
şerefden toğmak itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yaḳar tālī'

4. **itseler:-se, -ler**

Gazel 303

Mısra: 3

"Etmek, eylemek,
yapmak " anlamında
kullanılan yardımcı
fiildir.

perçem-i pürḥamını her
biri çevkân itseler
ser-i 'uşşāk olur elde
tūbları (-)

itāb:

1. **itābe:**

Gazel 140

Mısra: 4

Azarlama, tersleme,
paylama.

unutdı resm-i vefāyı
nigār-ı hercāyī
'itābe başladı şimdi ider
cefāya heves

itdi:

1. **itdiler:-ler****Kaside 16**

Mısra: 9

"Etmek, eylemek"
fîlinin görülen geçmiş
zaman eki almış biçimi.

râh-ı dîn içinde itdiler
cihâd-ı a'zamı
komadı âyin-i bâtıl
ihtimâm-ı çâr-yâr

i'tibar eyle:-1. **i'tibar eyle:-r****Gazel 254**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Değer vermek,
saygı göstermek, önem
vermek.

añlamaz şüret-perest olan

Şihâbî şî'rini

i'tibar eyler velî şarraf-ı

ma'nî cevhere

i'tidâl bul:-1. **i'tidâl bul:-unca****Gazel 12**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yavaş ve yumuşak
olma, şiddet ve

heyecandan uzak olup

mülâyim olma,

yumuşaklık.

eşk-i âhum serv ü
sünbül den bulunca i'tidâl
mu'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem âb u hevâ

ıtlâk:1. **ıtlâkın:-üñ****Gazel 301**

Mısra: 8

Ar. Saliverme,
saliverilme.

ğam-ı Leylâ-y-ile
Mecnûn olan şol Qays
'âkildür
cünûn ıtlâkın aña
eylemez dîvânenen gayrı

itmede:1. **itmede:--me, --de****Kaside 2**

Mısra: 7

Etmek, eylemek.

lîk evşâf-ı celâl itmede
yok bizde zebân
niçe biñ fenn-i fezâyilde
görülse şafahât

'ıtr-ı mağrifet:1. **'ıtr-ı mağrifet:****Gazel 127**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bağışlama kokusu.

añlayanlar sözümüz kesb
itdi 'ıtr-ı mağrifet
Mantıku't-tayr okuruz bu
dilde 'Atfâr olmuşuz

ittikâ it:1. **ittikâ it:-üp, -dür****Gazel 12**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dayanmak,
yaslanmak.

şuffe-i gül-zâr döşendi
bisât-ı inbisât
şehnişîn-i şâha şâh-ı gül
idüpdür ittikâ

2. **ittikâ it:-üp, -dür****Gazel 12**

Mısra: 4

Kelime Tipi: **Kalıp****İfade**

Dayanmak,
yaslanmak.

şuffe-i gül-zār dōşendi
bisāt-ı inbisāt
şehnişin-i şāha şāh-ı gül
idüpdür ittikā

ittikāl ehli:

1. ittikāl ehli:

Gazel 291

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İşi Allah'a bırakıp

*kadere boyun eğen
kişiler.*

dilā rāh-ı tevekkülden
yañılup inhirāf itme
irişür menzil-i maşşüda
zīrā ittikāl [ehli]

iy:

1. iy:

Gazel 9

Mısra: 4

Seslenme edatı.

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrüñden harāret
verdi iy mehtāb baña

2. iy:

Kaside 2

Mısra: 1

Seslenme edatı.

iy pāk-zāt vahdetüñe
‘aql-ı küll güvāh
ser-defter-i vücūduña
tevkī‘-i lā-sivāh

3. iy:

Kaside 3

Mısra: 1

Seslenme edatı, ey.

iy pāk-zāt vahdetüñe
‘aql-ı küll güvāh
ser-defter-i vücūduña
tevkī‘-i lā-sivāh

4. iy:

Gazel 5

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī dāyimā hālī
degül
hulf-ı va‘de etmeden ol
bī-vefā

5. iy:

Gazel 8

Mısra: 5

"Ey" seslenme

edatı.

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy rakīb
cüft ol yirü o māh-ıla
görinme tek baña

6. iy:

Gazel 10

Mısra: 7

"Ey" seslenme

edatı.

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

7. iy:

Gazel 16

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī güş idüp bu
giryе birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zenzem bir yaña

8. iy:

Gazel 18

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī raḳīb-i şeytāna
nār-ı āhum şihābdur
güyā

9. iy:

Gazel 19

Mısra: 3

"Ey" seslenme

edatı.

yaşum baħrine gāhī bir
nazar kıl iy dūr-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle ahyānā

10. iy:

Gazel 20

Mısra: 13

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir hayāl-i hūvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

11. iy:

Gazel 21

Mısra: 10

"Ey" seslenme

edatı.

gam hışārına beni dizdār
idelden şāh-ı ışk

iy Şihābī ra‘d-ı āhum
oldı tūb-endāz aña

12. iy:

Gazel 22

Mısra: 4

"Ey" seslenme

edatı.

muşhaf-ı ‘aşk-ı haḳīkī
kim mübārek-fāldur
añlama ‘aks iy mecāz
ehli ki şıgmaz lāf aña

13. iy:

Gazel 25

Mısra: 8

"Ey" seslenme

edatı.

maħabbet āteşi günden
güne ‘ışkı füzün eyler
ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istiğnā

14. iy:

Gazel 29

Mısra: 13

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī pādīşāh-ı tāc-
baħşuñ mişlidür

başa çıkduķca ser-i
rindāne efserdür şarāb

15. iy:

Gazel 38

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem‘-i nücümü
gökde hep

16. iy:

Gazel 45

Mısra: 8

"Ey" seslenme

edatı.

gülistān nev-bahār oldı
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i ḳadd ‘uşşāḳ
ile gül-geşti etrāf it

17. iy:

Gazel 45

Mısra: 10

"Ey" seslenme

edatı.

Şihābī gibi ‘aşkuñ
müşkilātın idemezsin hāl
gerek sen iy müderris

ḥalvete gir keşf-i keşşāf
it

18. iy:

Gazel 58

Mısra: 7

"Ey" seslenme
edatı.

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmūrān
mağrūr olma ʿizzet ü
cāh-i cihāna hīç

19. iy:

Gazel 61

Mısra: 13

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī kubb-e-i eflākde
şem'-i āhumdan encüm
sirāc

20. iy:

Gazel 62

Mısra: 10

"Ey" seslenme
edatı.

kūyuña vardukça ʿāşık-lar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi ḥacc

21. iy:

Gazel 71

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī zülf-i müşgīne-
i yārūñ reşkden

ķararup bağı ḥasedle
oldı sünbül şāḥ-ı şāḥ

22. iy:

Gazel 80

Mısra: 1

"Ey" seslenme
edatı.

hem-demūñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād
saña kanda ḥāşıl olur
böyle hem-demden
murād

23. iy:

Gazel 87

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī şūrete gelsün
cūfūn-ı dīdeden

şāhid-i ma'nānuñ
ayağına daķ ḥalḥallar

24. iy:

Gazel 89

Mısra: 10

"Ey" seslenme
edatı.

derd-i ʿişķa etmedin
perhīz bulur mı şifā
iy Şihābī başķa ʿilm-i
ḥikmetūñ kānūnı var

25. iy:

Gazel 100

Mısra: 6

"Ey" seslenme
edatı.

geçmesin tīrüm dimişdūñ
bī-tekellūf sīneye
iy kemān ebrū dayanmaz
şöyle bī-perrā geçer

26. iy:

Gazel 113

Mısra: 4

"Ey" seslenme
edatı.

dīdeme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ

didi iy gāfil izā cā' el-
każā 'amma el-aşr

27. iy:

Gazel 114

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

28. iy:

Gazel 117

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī zūlfī
sevdāsında olsam ol
mehūñ
kışşa-i kabrüm taşına kıl
kalemler yazalar

29. iy:

Gazel 121

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī görelī dāğlar-
ıla sīnemi

sīnesini tağlar taşlarla
döküp ağlar

30. iy:

Gazel 127

Mısra: 10

"Ey" seslenme

edatı.

sözümüzden katre-i
bārānveş dürler yağar
iy Şihābī fī'l-meşel ebr-i
güher-bār olmuşuz

31. iy:

Gazel 134

Mısra: 5

"Ey" seslenme

edatı.

çemen haşrinde gördüm
lāle-i pejmürde iy gül-
ruḥ
şehīd-i 'ışkuñ olmuşdur
serer kanlu kefen sensiz

32. iy:

Gazel 134

Mısra: 8

"Ey" seslenme

edatı.

senūñ bāzār-ı hūsnūñ
germ olup ḥumret

belürdikçe
benüm zerd oldu çehrem
zer gibi iy sīm-ten sensiz

33. iy:

Gazel 134

Mısra: 10

"Ey" seslenme

edatı.

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

34. iy:

Gazel 137

Mısra: 9

"Ey" seslenme

edatı.

iy Şihābī meclis-i 'irfāna
şūret vermege
şāhid-i ma'nāya ṭab'um
geydürür rengin libās

35. iy:

Gazel 139

Mısra: 6

"Ey" seslenme

edatı.

olursın her gice bir
meclisūñ şem'-i şeb-arāsı

bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

36. iy:

Gazel 156

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī umaruz meyl-i
miyān-ı yārdan
Hak buyurmuşdur: "yā
buney hayr umūr fī el-
vaşāt "

37. iy:

Gazel 159

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī görüp ol cān
kıblesin
çarḥ-ı a'zam şevk-ile
kıldı rükū'

38. iy:

Gazel 164

Mısra: 11

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī külli kül etdi
teni eczā-yı dāğ

39. iy:

Gazel 168

Mısra: 10

"Ey" seslenme
edatı.

bend olur ol sāhirūn lā-
büdd 'ikāl-i zülfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa 'akluñ mū-şikāf

40. iy:

Gazel 169

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī bahr-i nazmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i ḳalbüñdür Leālī-i
me'āniye şadef

41. iy:

Gazel 170

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī hāller ḥaddinde
Hindū-beçedür
ḥuşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

42. iy:

Gazel 172

Mısra: 10

"Ey" seslenme
edatı.

şa'r-ı ḡarrāda ḥayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtarı yok

43. iy:

Gazel 179

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

leb-i şirīnūñi medḥ
eyledi iy Ḥusrev-i ḥübān
Şihābīye 'atā kılsañ n'ola
bir buse ḥelvālīk

44. iy:

Gazel 182

Mısra: 12

"Ey" seslenme
edatı.

rāh-ı riyāda şūfī iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toḡru rāha çek

45. iy:

Gazel 187

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī etdügi-çün bir
ğazālūñ medhini
zīnetidür bu ğazel
mecmu‘a-i dīvānumuñ

46. iy:

Gazel 193

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kâse-i
Mecnūna Leylā urdı seng

47. iy:

Gazel 201

Mısra: 3

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy pīr-i muġān gel dil-i
güm-rāha delīl ol
kim didiler: “ el-dāl ‘alī
el-ḥayr kefā‘il”

48. iy:

Gazel 212

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

‘alāyık iy Şihābī māni‘-i
tevhīdüm olmışdur
anuñ-çün keşret-i cem‘-i
benī-ādemden el çekdüm

49. iy:

Gazel 226

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

netice iy Şihābī
şādīlıkdür ğuşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
ġamuñ var yine
ḥurremsin

50. iy:

Gazel 230

Mısra: 11

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī sen okursın
şad-müderriş dersini
‘ilm-i ‘ışkı ḥāşıl itdünse
eger taḥsīlden

51. iy:

Gazel 231

Mısra: 6

*"Ey" seslenme**edatı.*

yeründür dayimā uğrar-
ısañ çengāline ḥāruñ
ruḥ-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

52. iy:

Gazel 245

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi aġyār hīç
nerm olmaz niçe kim
akarsa seng-i ḥāre şu

53. iy:

Gazel 246

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Ḥusrev-i
ḥübān-ı ‘ālem yek-nigāh

54. iy:

Gazel 248

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī[*] gūyā-yı
eş ‘ārum benüm
āşiyān peydā ider her
gül- ‘izāruñ koynına

55. iy:

Gazel 250

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür qatı
hoş şalar ‘āşıkklarını
va ‘de-i ferdalara

56. iy:

Gazel 269

Mısra: 3

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez ādemi
seg raķībūñ ‘ayn-ı şeytān
gibi hōd-bīn olmada

57. iy:

Gazel 275

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
korkarın dehşet birağur o
kaşīde kaşīde

58. iy:

Gazel 282

Mısra: 1

*"Ey" seslenme**edatı.*

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşākı iy perī
‘aşkuñ yolında hayr-ıla
yād it ölenleri

59. iy:

Gazel 285

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī ārzū-yı
hançerinde ol mehūñ
üstūh vāñī oldı pehlumuñ
kamu hançer gibi

60. iy:

Gazel 292

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī şem ‘ yā bir
hūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenūñ eñ serkeşi

61. iy:

Gazel 295

Mısra: 5

*"Ey" seslenme**edatı.*

bilmedūñ bu gülistānuñ
remzini iy bāğbān
güldürür gāhi güli giryān
ider geh bülbüli

62. iy:

Gazel 295

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün içün
hirmen-i ‘ömr-i ‘azīzī
bāde verdüm hāşılı

63. iy:

Gazel 299

Mısra: 3

"Ey" seslenme
edatı.

şehr içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hüsñ-ile
Yūsuf-ı Mısrī dahı sen
deñlü mümtāz olmadı

64. iy:

Gazel 299

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī 'aşk çevkânına
tüb it başuñı
'āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

65. iy:

Gazel 304

Mısra: 7

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī zen-i dünyāya
māyil olmaduñ
āferinler tab 'uña
merdāne gördüm ben
seni

66. iy:

Gazel 305

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī olayın dirseñ
küdüretden berī
bād-ı şāfuñ pür it cām-ı
şafā encāmını

67. iy:

Gazel 308

Mısra: 9

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tāzeden
bu zen-i dünyāya māyil
olma zāniler gibi

68. iy:

Gazel 310

Mısra: 8

"Ey" seslenme
edatı.

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğün şikār ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nātüvān işte saña çatdı

69. iy:

Gazel 311

Mısra: 3

"Ey" seslenme
edatı.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bāgbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

70. iy:

Gazel 311

Mısra: 10

"Ey" seslenme
edatı.

şağır itmişdür meger
şebnem gülün kulağını
iy Şihābī bülbülün güş
eylemez efğānını

71. iy:

Kaside 4

Mısra: 1

"Ey" seslenme
edatı.

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh
cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

72. iy:

Kaside 5

Mısra: 22

*"Ey" seslenme**edatı.*

āhır nefesde eyle şehādet
bize naşīb
‘arz-ı niyāzum ol durur
iy pādīşāh saña

75. iy:

Kaside 15

Mısra: 3

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy mülk-i kudse seyr ü
sülūkı serī‘ olan
vey haşlet ile nev‘-i
beşerde bedī‘ olan

78. iy:

Kaside 15

Mısra: 38

*"Ey" seslenme**edatı.*

rüy-ı siyāhī umaram
anuñ sefīd ola
‘arz-ı niyāzumuz budur
iy zi’l-kerem saña

73. iy:

Kaside 14

Mısra: 1

*"Ey" seslenme**edatı.*

habīb-i haqsın iy server
mufazżal halk-ı ‘ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafā-yı rūh u ‘ādemden

76. iy:

Kaside 15

Mısra: 5

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy mücrimīne rüz-ı
cezāda şefī‘ olan
meşfū‘uñ şer‘üñe şāhum
muṭī‘ olan

79. iy:

Kaside 20

Mısra: 45

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riyyān-ı bahār

74. iy:

Kaside 15

Mısra: 1

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy cilvegāhı kurb-ı ilāh-ı
semī‘ olan
vey kadr-i cāh-ı burc-ı
şerefde refī‘ olan

77. iy:

Kaside 15

Mısra: 22

*"Ey" seslenme**edatı.*

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba‘-ı muḥassin ü
vey ma‘den-i seḥā

80. iy:

Kaside 21

Mısra: 9

*"Ey" seslenme**edatı.*

iy şabā luṭf it nesīmi
berg-i ḥuṣn-i yārdan
cān dimāğın ter tutar
būy-ı feraḥ-efzā-yı gül

81. iy:

Kaside 21

Mısra: 41

"Ey" seslenme
edatı.

sîne-i 'âşık gibi hikmet
nedür iy bâğbân
pâre pâre oldu hâr-ı
guşşadan a'zâ-yı gül

82. iy:

Kaside 21

Mısra: 53

"Ey" seslenme
edatı.

iy Şihâbî bülbülün yaşı
şarâb-ı âl olur
düşse câm-ı meclise
'aks-i ruh-ı hamrâ-yı gül

83. iy:

Rübai 7

Mısra: 1

"Ey" seslenme
edatı.

iy hadeng-i gamze-i
dilber revân menzil al
kendüyi alaya şal 'uşşâk
kalbinden dil al

iy bî-vefâ:

1. iy bî-vefâ:

Gazel 192

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey vefasız sevgili!.

katlûme ihmâl idersin
her zamân iy bî-vefâ
kim nedendür bilmezem
hayr işe te'hîrûn senûn

iy bülbül:

1. iy bülbül:

Gazel 45

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ey bülbül. II ey
gönül.*

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbül
çıkup şah-ı gül üzre
gülsitân içre yeter lâf -it

iy dil:

1. iy dil:

Gazel 37

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

cefâ vü cevriñi aña vefâ-
yı maḥz iy dil
ne deñlü şîve iderse şafâ
virür maḥbûb

2. iy dil:

Gazel 142

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

bil seni iy dil "sevâd
veche fî'd-dâreyn" ider
ḥaṭṭ-ı sevdâyı gel eyle
levḥ-i ḥâṭırdan tırâş

3. iy dil:

Gazel 153

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

ḥüblardan gerçi iy dil
ḳurb-ı vuşlatdur ğaraż
ehl-i 'aşḳa ḳurb-ı
vuşlatdan muḥabbetdür
ġaraż

4. iy dil:

Gazel 161

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey gönül!.

tammā‘ olma zelle-i
ḥvān-ı vîşāle gel
iy dil ḵanā‘at ehli dedi:
“zel men ṭama‘”

5. iy dîl:

Kaside 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ey gönül!

‘ışk devrinde saña iy dîl
ne ğam
‘ışk sâzından gelür şavt-ı
nağam

6. iy dîl:

Gazel 182

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Âşığın kendi

gönlüne hitap etmesi.

iy dîl duḥān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek
kaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

7. iy dîl:

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey gönül!

pāye-i çarḥa şal iy dîl
āhuñı
nerdübān-ı ‘ışka eyle
ibtidā

iy gönül:

1. iy gönül:

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ey gönül! (Âşığın
kendisine seslenmesi.).*

iy gönül pîr-i ṭarīkat
eylese himmet saña
menzil-i maḵşūda varur
zehī devlet saña

2. iy gönül:

Gazel 116

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ey gönül! (Âşığın
kendisine seslenmesi.).*

cevr ü cefā-yı dîlbere
şabr eyle iy gönül
şāyed tarahḥum eyleye
bir gün zamān olur

3. iy gönül:

Rübai 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ey gönül! (Âşığın
kendisine seslenmesi.).*

iy gönül ser-sebz iken
‘ömr-i ‘āzîzūñ mezra‘ı
sen de sa‘y eyle fezāyıl
ḥirmeninden ḥāşıl al

iy ḥabīb:

1. iy ḥabīb:

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey Sevgili!

saña raḥm itmez raḵībūñ
iy ḥabīb
komadı buğzın nebīye
Bu-Leheb

iy kamer:

1. iy kamer:

Gazel 162

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ey ay yüzlü II Ey
sevgili.*

nūḥūset üzredür dāyım
felekde iy kamer ṭālī‘
murādum āfītabınuñ
ṭulū‘ın men‘ider ṭālī‘

iy meh:**1. iy meh:****Gazel 18**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey ay [gibi güzel sevgili].

zülfüñ iy meh şehābdur
güyā
tal'atun āfitābdur güyā

2. iy meh:**Gazel 23**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey ay [gibi güzel sevgili].

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muḥabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

3. iy meh:**Gazel 138**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey ay yüzlü sevgili!.

mehr-i cemālün olalı iy
meh baña enīs

oldı mesṭh gibi gönül
mehre hem celīs

4. iy meh:**Gazel 163**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey ay yüzlü sevgili!.

iy meh fetīl-i 'ışk-ıla
yandı cigerde dāğ
āhum derün-ı sīnede
andan yaḫar çerāğ

iy perī:**1. iy perī:****Gazel 164**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ey peri. || Ey sevgili.

şem'-i ḥüsnüñe ko
yansın iy perī 'uşşākuñı
kim bu rüşendür yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

2. iy perī:**Gazel 186**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey peri. || Ey sevgili.

'ayn-ı āḫlum görelī cism-
i laṭīfün iy perī
çıkmadı bu çeşme-i
çeşmüm içinden
peykerün

iy perī-peyker:**1. iy perī-peyker:****Gazel 95**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*A peri yüzlü güzel!
(Sevgili).*

sen perīşān perçemi
şa'rumla şayd etsem
n'ola
iy perī-peyker melek
taşhīr ider ādem düşer

iy şabā:**1. iy şabā:****Gazel 11**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey sabah rüzgarı!.

kūy-ı dilberden mi
geldün iy şabā
merḫabā ehlen ve sehlen
merḫabā

2. iy şabâ:

Gazel 19

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ey sabah rüzgarı!.

getür peygâm-ı yâri
 hayra gir gel iy şabâ
 billâh
 şafâ-yı hâtır için bir
 tesellâ eyle ahyânâ

iy şanem:

1. iy şanem:

Gazel 107

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ey put gibi güzel**olan sevgili!.*

bâde nûş olalı deyründe

Şihâbî iy şanem

şevk-i la'lûnle 'aceb

şûrîde ü şeydâydür

iy tabîb:

1. iy tabîb:

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ey tabîb, ey doktor

!.

böyle mizâc-ı 'illete

hikmet ne iy tabîb

zülf-i niğarı görelî

sevdâydür dimâğ

'iyâdet:

1. 'iyâdetdûr:-dür

Gazel 298

Mısra: 5

*Büyüklik, yücelik,
 ululuk.*

şikeste dilleri kılmak

'iyâdet hoş 'iyâdetdûr

zamâne âdemi terk etdi

lîkin resm ü erkânı

'iyâdet kıl:-

1. 'iyâdet kıl:-mak

Gazel 298

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hastayı ziyaret edip
 hatırını sormak, hasta
 ziyareti.*

şikeste dilleri kılmak

'iyâdet hoş 'iyâdetdûr

zamâne âdemi terk etdi

lîkin resm ü erkânı

'ıyd:

1. 'ıyd:

Gazel 74

Mısra: 10

Bayram.

fıkr-i vaşluñla Şihâbî şâd

olur

nitekim herkes sevinür

gelse 'ıyd

2. 'ıydüñ:-uñ

Kaside 19

Mısra: 31

Bayram.

'ıydüñ mübârek eyleye

dayim hüdâ şehâ

budur Şihâbî kuluña

dilden du'â-yı 'ıyd

'ıyd-ı şerîf:

1. 'ıyd-ı şerîf:-e

Kaside 19

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Şerefli bayram ||**Mübârek bayram.*

'ıyd-ı şerîfe zât-ı laţîfün

virür şeref

niteki halkı hurrem

idüpdür şafâ-yı 'ıyd

'ıyd-i vişâl:

1. 'ıyd-i vişāl:-de

Gazel 277

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye) kavuşma
bayramı.

ey meh kemān kaşuñā

'ıyd-i vişālde

kurbān iderseñ eyle

meded ben mekīne'i

'ıyş:

1. 'ıyş:

Gazel 95

Mısra: 9

Eğlence, zevk u

safa.

husrev ü mülk-i

melāmetdür Şihābī 'ıyş

içün

guşşa bezminde elinden

şanma cām-ı Cem düşer

2. 'ıyş:

Kaside 19

Mısra: 8

Eğlence, zevk u

safa.

virdi kılūba dāfi'-i ğam

olmağ-içün ol

'ıyş ü sürür u zevk-ile

toldı fezā-yı 'ıyd

'ıyş-ı ferhād:

1. 'ıyş-ı ferhād:-ı

Rübai 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Hüsrev ü Şirin

hikayesinin erkek

kahramanlarından biri

olan) Ferhad'ın yaşanı,

hayatı.

tatlu sözine 'acüz-ı

dehrüñ aldanma er ol

'ıyş-ı Ferhādı şaķın

helvā-yı Şirīn itdi telh

'ıyş-ı hemdün id:-

1. 'ıyş-ı hemdün id:-er

Kaside 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Zevk-i safa etmek,

eğlenmek.

Cem gibi cām-ı şafā bir

dem elinden düşmez

gül bedenlerle ider 'ıyş-ı

hemdün lāle

'ıyş-ı nūş:

1. 'ıyş-ı nūş:-uñ

Kaside 21

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Hayatın zevkini

*çıkarma, yiyip içme, zevk
u safa.*

'ıyş-ı nūşuñ mevsümidür

çekme gel tül-i emel

k'oldı māl-ā-māl müliden

sāğar-ı şaħbā-yı gül

izā':

1. izā':

Gazel 314

Mısra: 7

Güceniklik,

küskünlük, dargınlık.

metn-i şemsiyye gibi

hüsridür anuñ izā'

dile misbāh u

meşārıķdan ider eşrākı

izā cā' el-kazā 'amma

el-asr:

1. izā cā' el-kazā

'amma el-aşr:

Gazel 113

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eğer kaza gelirse
korkarsın.*

dîdeme didüm niçün
hicrânda bînâ olmaduñ
didi iy gâfil izâ câ' el-
kazâ 'amma el-aşr

izâh:

1. izâh:

Gazel 68

Mısra: 2

*Bir şeyi anlaşılacak
şekilde anlatma,
açıklama.*

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yâra mişbâh
metn-i şemsiye gibi
hüsnidür anuñ izâh

'izâr:

1. 'izâruñ:-uñ

Kaside 23

Mısra: 33

Sevgilinin yanağı.

tutdı haţ-ı müşgîni
kenârını 'izâruñ
zînet-ger olur taraf-ı
gülistâna benefşe

2. 'izâr:

Gazel 28

Mısra: 2

Yanak.

sâķi-i sâde 'izâr u leb-i
rengîn şarâb [vb]
rûz-ı nev-rûz ü zamân-ı
gül ü evân-ı şebâb

3. 'izâr:

Gazel 267

Mısra: 7

Yanak, yüz. II

Sevgilinin yanağı.

haţ-ı yâkut-ı lebi sebz ü
'izâr u la'li şurh
cebhe ü 'arîz sepîd ü
çeşm-ile ebrû siyeh

izhâr id-:

1. izhâr id-:-üüp, -durur

Gazel 154

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Açığa vurmak,
meydana çıkarmak,
göstermek, aşikar etmek.*

Şihâbî sözleri feyz-i
ilâha mazhardur
kemâl-i luţfını izhâr
idüp-durur feyyâz

2. izhâr id-:-e

Gazel 298

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Açığa vurmak,
meydana çıkarmak,
göstermek, aşikar etmek.*

Şihâbînüñ kelâm-ı

hikmet âşarını güş et kim
saña izhâr ide tâ feyzi
anuñ sırr-ı Loķmânı

izhâr kıl-:

1. izhâr kıl-:

Gazel 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göstermek.

'afvuñı izhâr kıl

mücrimlere

yâ hafî el-zât maḥşuş el-

'atâ

izhâr-ı kudret:

1. izhâr-ı kudret:-dür

Gazel 153

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kudretini, gücünü

*ortaya çıkarmak,
göstermek.*

geh ‘ademden vār ider
mevcūdı gāh eyler ‘adem
bu taşarrufdan hemān
ızhār-ı kudretdür ğaraž

ızhār-ı muhabbet:

1. ızhār-ı muhabbet:

Gazel 44

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevginin zuhur
etmesi, belli edilmesi,
gösterilmesi.*

zuhūr itdi muhabbetden
Muhammed
anuñ-çün oldı ızhār-ı
muhabbet

ıztırāb:

1. ıztırāb:

Gazel 285

Mısra: 3

Acı, elem, azap,

sıkıntı.

vermesin derseñ hevā dil
keştisine ıztırāb
baħr-i ‘ışkuñ sen dahı
ka‘rına düş lenger gibi

2. ıztırābdan:-dan

Gazel 132

Mısra: 7

*Acı, elem, azap,
sıkıntı.*

olmadı hālī zevk-i dil
ıztırābdan
bu vartadan hālāş ola mı
haste cānumuz

3. ıztırābı:-ı

Gazel 132

Mısra: 9

*Acı, elem, azap,
sıkıntı.*

ķo ıztırābı eyle
taħammül Şihābiyā
fülk-i felāket etdi felek
çün mekānumuz

ıztırāb çek-:

1. ıztırāb çek:-er

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir şeyin verdiği
acının, azabın etkisi
altında bulunmak.*

kesdi tīg-i yār rakş inler
yürek taltındugın

mürg-i bismildür çeker
cān acısından ıztırāb

‘izzet:

1. ‘izzetden:-den

Gazel 183

Mısra: 7

*Kıymet, itibar,
büyüklik, yücelik, şeref.*

ışigūñ taşı öpsem baña
‘izzetden ‘alāmetdür
ki halk içinde ‘ādet oldı
yümn içün nişān
[öpmek]

2. ‘izzet:

Gazel 58

Mısra: 8

*1. Değer, kıymet;
yücelik, ululuk. 2.
Kuvvet, kudret. 3.
Hürmet, saygı; ikram,
izâz.*

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmurān
mağrūr olma ‘izzet ü
cāh-i cihāna hıç

3. ‘izzet:

Kaside 19

Mısra: 24

*Büyüklik, yücelik,
ululuk.*

altun 'alemler mäh-ı
nevā-yı mîr-muhteşem
getürdi dikdi kapuña
'izzet livā-yı 'ıyd

jāle:

1. jālelerle:-ler, -le

Gazel 311

Mısra: 2

*Çiy tanesi. II Aşığın
göz yaşı.*

bülbül ağıdup yaşın
efzûn ider nâlanını
jālelerle taldurur her dem
gülün dāmānını

2. jāleler:-ler

Gazel 119

Mısra: 4

*Çiy tanesi, şebnem
II Aşığın gözyaşı.*

gevherler oldı kulağına
gül 'arūsınun
dürler nişār eyledi üstine
jāleler

3. jāleler:-ler

Gazel 176

Mısra: 7

*Çiy tanesi, şebnem,
sabah vakti yaprak ve
çimenlerde oluşan su
damlacıkları.*

jāleler dürrin nişār için
'arūs-ı goncaya
her gülü sürh oldı güyā
bāğda la'lin tatak

4. jāleden:-den

Kaside 21

Mısra: 2

*Sabahları yaprak ve
çiçeklerde görülen su
damlaları, çiy.*

şeh-nişin-i şāha çıkdı
şāhid-i ra'nā-yı gül
jāleden dürler nişār itdi
şabā der-pāy-ı gül

5. jāle:

Gazel 233

Mısra: 5

*Çiy damlası,
şebnem.*

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
katre katre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

6. jāle:

Gazel 238

Mısra: 6

*Çiy damlası,
şebnem.*
nev-'arūs-ı gülşenün
güşına mengüş olmağa
jāle doldurdi gülün dürle
şehirden dāmenin

7. jāle:

Kaside 25

Mısra: 45

*Çiy damlası,
şebnem.*
hurūfī dāne nokta jāle
ma'nī būyī müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şī'r-i ter nergis

8. jāleden:-den

Kaside 24

Mısra: 28

*Çiy tanesi, kırağı,
şebnem.*
mağdem-i yāra nişār
itmek-çün bāğ içre
jāleden hāzır ider lū'lū'-i
lāl sūnbül

9. **jāleden:-den****Kaside 25**

Mısra: 6

Çiy tanesi, kırağı,
şebnem.

yemm-i hażrāya talmışdı
niçe ğavvāsdur gör kim
nişār etdi cihāna jāleden
lü'lü'-i ter nergis

jeng-i ğam:1. **jeng-i ğam:****Gazel 285**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam kiri, pası.

jeng-i ğamdan olsa dil
āyīne-i muğber gibi
cām-ı Cemle şāf olur
mir'āt-ı İskender gibi

2. **jeng-i ğam:****Gazel 280**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlü kirlettiği
düşünülen ve bu yüzen
gamın pası olarak
adlandırılan durumlar.

jeng-i ğamdan her ne
deñlü ey dilber gider

cılve-i cānān verür

āyīne-i cāna cilā

jeng-i hacālet:1. **jeng-i hacālet:****Gazel 155**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Utanma, utanç
lekesi; küfü, pası. II
Utanç kırıklığı,
utanmadan dolayı yüzde
oluşan mimikler. II Yüz
kızarması.

vechi var jeng-i hacālet
'ārız olsa yüzine
āfitābum 'arızuñ eylese
mehtābāne 'arż

jeng-i melāl-i ğuşsa:1. **jeng-i melāl-i ğuşsa:****Gazel 33**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliye duyulan
hasretin verdiği keder ve
üzüntünün küfü.

jeng-i melāl-i ğuşsa vü
ġamdan Şehābiyā
mir'āt-i kalb-i Ahmedi
illā şarāb-ı nāb

kab:1. **ķabladı:-la, -dı****Gazel 145**

Mısra: 8

Kaplama, sarma.

hāl-i ferzini cülüs itdi
bisāt-ı ruḡına
at şalup ķabladı Rūm
iķlimini şāh-ı Habeş

kabā:1. **ķabā:****Gazel 130**

Mısra: 5

Üste giyilen yünden
elbise II kaftan II
yakışksız, kaba, kötü.

mey-i la'līn ķabā sāķī
egerçi mīr-i meclisdür
şūrāḡī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

2. **ķabādan:-dan****Gazel 300**

Mısra: 5

Dervişlik alameti:
üste giyilen elbise, önü
daima açık duran kaftan,
cübbe. II üstünlük, şan ve

makam göstergesi
kıyafet. II rakip.

ruhuñ rengine gül çıktı
kabādan
hadüñden lāle etdi terk-i
tācı

3. kabā:

Gazel 14

Mısra: 9

Açık , çıplak.

derse diledüm destür
başını kabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyhāneye Mevlānā

kabak:

1. kabak:

Gazel 177

Mısra: 8

Başın açık olması;
kellik.

gonca güyā bir delūkanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içer elde şürāhīsi
olup başı kabak

kabar:

1. kabardı:-dı

Gazel 152

Mısra: 7

Kabarmak.

hubāb-ı āb-veş şişdi
kabardı
meye olduğu-çün āvāre
maḥşuş

kabā-yı atlas:

1. kabā-yı atlas:

Gazel 143

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üstü ipek, altı
pamuk kumaştan kaftan.

kabā-yı atlas u dībā-yı
zer-keş

olur dervişler enginde
āteş

kabā-yı iftiḥār:

1. kabā-yı iftiḥār:-um, - dur

Gazel 102

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İftihar, övünç, gurur
elbisesi; kaftanı.

başumda kākülün sevdāsı
devlet tācıdur maḥzā

tenümde ḥil‘at-i āhum
kabā-yı iftiḥārumdur

ka‘be:

1. ka‘be:

Gazel 16

Mısra: 10

Bütün

müslümanların kiblesi ve
ziyâret yeri olan Mekke
şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.

iy Şihābī güş idüp bu
giryе birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zezem bir yaña

2. ka‘be:

Gazel 72

Mısra: 5

Bütün

müslümanların kiblesi ve
ziyâret yeri olan Mekke
şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.

ser-i kūyuñ ‘Arafāt oldu
sarāyuñ Ka‘be
‘āşıkān saña Ḥalīl oldu
rakībān nemrūd

3. ka‘benüñ:-nüñ

Gazel 305

Mısra: 8

Bütün

*müslümanların kiblesi ve
ziyâret yeri olan Mekke
şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.*

sürmek ister müdde‘î
küyuñ harîminden beni
kimse kıvar mı
Harem‘den Ka‘benüñ
hüddâmını

4. ka‘besinüñ:-si, -n, -üñ

Kaside 2

Mısra: 25

Bütün

*müslümanların kiblesi ve
ziyaret yeri olan Mekke
şehrindeki mukaddes
binâ, beytullah.*

idemez kimse kapuñ
Ka‘besinüñ haccın edâ
‘ilm ü ‘irfân ‘urefâsıyla
pür olsa ‘arafât

ka‘be-i hüsn:

1. ka‘be-i hüsn:-i

Gazel 242

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik Kabe'si.II**Sevgilinin güzelliği.*

bezendi Ka‘be-i hüsnî
olaldan yâr-ı çâr ebrû
cebîni pertev-i nûr-ı
nebîdür çâr-yâr ebrû

ka‘be-i ‘ışkuñ yolu:

1. ka‘be-i ‘ışkuñ yolu:-n, -da

Gazel 73

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşk Kâbe'sinin yolu.

*II Sevgilinin menzili,
sevgiliye giden yol.*

yoğ it bu Ka‘be-i ‘ışkuñ
yolında mevcûduñ
şafâ-yı bâkî dilerseñ var
eyle mahv-ı vücûd

ka‘be-i küy:

1. ka‘be-i küy:-ı, -n, -a

Gazel 124

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Kabe'ye
benzetilen mahallesi,
bulunduğu yer.*

Ka‘be-i küyına olan sa‘yi
Merve hakkı dile şafâ
bilirüz

2. ka‘be-i küy:-uñ

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kabe gibi mübarek

*olan semt,Sevgilinin
Kabe'ye benzeyen
mahallesi, köyü.*

kıldum murâd Ka‘be-i
küyuñ tavâfını
‘azm-i şafâ-yı sa‘y-içün
eyledüm besic

kâbe-kavseyn:

1. kâbe-kavseyn:

Kaside 13

Mısra: 18

Kab-ı Kavseyn,

*miraç mucizesinin en son
ve en ileri safhasında,
Hz. Muhammed'in rüyete
mazhar olduğu manevî
makamın ismidir. II
Yakınlık.*

feleklerden geçüp sehm-i
kader mânendi bî-pervâ

aña menzil olupdur kâbe-
kavseyn ile ev-ednâ

ka‘betü’l-‘uşşāk kıl:

1. ka‘betü’l-‘uşşāk kıl:-
dı

Kaside 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Aşıkların Kabe'si
yapmak.

Ka‘betü’l-‘uşşāk kıldı
āsītānını ilāh

Anuñ için her tarafından
yüz sürer hüccāc aña

kābil ol:-

1. kābil ol:-sa

Gazel 243

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kabul eden (kimse)
olmak. II Uygun olmak,
münasip olmak.

cefā itmek dirīgā yāra
dāyım ‘ādet olmışdur
vefāya kābil olsa bāri
dilber olmasa bed-ḥū

kābiliyyet:

1. kābiliyyetle:-le

Kaside 14

Mısra: 17

Herhangi bir şeye
karşı doğuştan gelen
yatkınlık, beceriklilik,
yetenek, istîdat.

çü bulduñ kābiliyyetle
şuhūd-ı zāta ḳurbiyyet
ḥalāş itdüñ o dem ümmet
‘uşātını cehennemden

kabül:

1. kabüli:-i

Kaside 16

Mısra: 15

Bir öneriyi uygun
bulma, onaylama; razı
olma, razı.

ḥazret-i sultān-ı
kevneynüñ kabüli olmasa
merḳad-i ḳurbında
olmazdı niyām-ı çār-yār

kabül et:-

1. kabül et:-me

Gazel 75

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, razı
olmak.

ger ‘ākil-iseñ ḥıḳd kabül
etme Şihābī
k’itdi ḥasedi kāmīl olan
ehl-i ḥired-red

2. kabül et:-

Gazel 126

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, razı
olmak.

efendüm bir ḡarībem ki
diyār-ı ‘ışḳuña düşdüm
kabül et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

kabül id:-

1. kabül id:-e

Kaside 18

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, razı
olmak.

nefse uymağ ile oldum
katı güm-rāh meded
bu zalāletle kabül ide mi
dergāh meded

kabül-i bezm-i havās:

1. **ķabŭl-i bezm-i ĥavāš:****Gazel 148**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Seçkinler meclisine
kabul edilmiş (kimse).*

‘avāma uyma gel eyle
bizümle şohbet-i ĥāş
tereddüdi ķo ola gör
ķabŭl-i bezm-i ĥavāş

kabz-ı ervāh it-:

1. **ķabz-ı ervāh it-:-meg,**
-e

Gazel 126

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ruhları ele
geçirmek. II Varlıkları
öldürmek.*

felek cellādi ki ķavs-ı
ķuzah-gāhı şihāb iner
elinden ķabz-ı ervāh
itmege tır ü kemān
düşmez

kaç:

1. **ķaçmadum:-ma, -du,**
-m

Gazel 222

Mısra: 4

(Birinden veya bir
şeyden) Kurtulmak için
süratle uzaklaşmak.

gönlümüñ rahşını şaldum
ġamze-keşler cem‘ine
er degŭl miyem ki
ķaçmadum bu deñlü
tirden

2. **ķaçsa:-sa****Gazel 143**

Mısra: 6

*Kaçmak,
uzaklaşmak, sakınmak.*

ĥüdā-y-içün sen eyle
ādemīlik
ne deñlü ķaçsa senden ol
perī-veş

3. **ķaçar:-ar****Gazel 81**

Mısra: 14

(Bir tehlike veya
istenmeyen durumdan)
korunmak; kurtulmak
amacıyla hızla
uzaklaşmak.

Şihāb olmuş-durur āhum
Şihābī
ķaçar andan raķīb-i dīv
[bu] ĥāsīd

4. **ķaçar:-ar****Gazel 232**

Mısra: 10

(Bir tehlike veya
istenmeyen durumdan)
korunmak; kurtulmak
amacıyla hızla
uzaklaşmak.

recm it Şihābī āteş-i
āhuñla ĥāsīdi
zīrā ķaçar rŭcŭm-ıla
şeytān şihābdan

kaç-:1. **ķaçma:-ma****Gazel 11**

Mısra: 14

*Çekinmek,
kaçınmak, uzak durmak.*

germi ider mehr ü
muĥabbet meclisin
ķaçma sen āh-ı
Şihābīden şehā

2. **ķaçar:-ar****Gazel 267**

Mısra: 1

(Birinden veya bir
şeyden kurtulmak için
süratle uzaklaşmak.

halkdan kaçır karın
olmaz rakīb-i rū-siyeh
karasından beñzedirdüm
olsa ger āhū-siyeh

kaçan:

1. kaçan:

Gazel 17

Mısra: 10

"Ne zaman, her ne
vakit, -dığında"
anlamında zarf.

tır atıldı şanurlardı
kemān-ı çarhıdan
lem 'a-i āh-ı Şihābī kaçan
olsa peydā

2. kaçan:

Gazel 294

Mısra: 7

"Ne zaman, her ne
vakit" anlamında soru
zarfı.

def' kıl āb-ı sükūt-ıla
kaçan kılsañ gāzāb
tā seni ol nār-ı hiddet
yakmaya külhān gibi

3. kaçan:

Kaside 25

Mısra: 27

"Ne zaman, her ne
vakit" anlamında soru
zarfı.

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
'uyūn-ı intizār-ıla gözin
açup bakar nergis

kaçgun:

1. kaçgun:

Kaside 22

Mısra: 26

Kaçak.

yüzde olmazdı nişān ile
siyeh tamğası
ruh-ı yāra kul-iken
olmasa kaçgun lāle

kad:

1. kadüm:-ü, -m

Gazel 215

Mısra: 1

Boy, kâmet.

sāye şalsa hāküme ol
gül-ruh u bālā kadüm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merkadüm

2. kād:

Gazel 273

Mısra: 1

Boy, kamet, endam.

ol hırāmān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāgbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

3. kadūñ:-üñ

Gazel 7

Mısra: 3

Boy II Sevgilinin

boyu.

zūlfüñi cīm ü kadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

4. kadı:-i

Gazel 310

Mısra: 5

Boy, endam, kamet.

rakībūñ yıldızı düşmüş
kadı kavı-ı kuzah olmuş
baña tokundu çarhuñ okı
bilsem aña ne batdı

5. kadūñ:-(ü)ñ

Gazel 105

Mısra: 2

(Sevgilinin) boyu.

gülistân-ı melâhatda
yüzüñ gül-berg-i
ra‘nâdur
çemen-zâr-ı le‘âfetde
kadûñ serv-i dilârâdur

6. **kadûñ:-(ü)ñ**

Gazel 105

Mısra: 5

(Sevgilinin) boyu.

kadûñ üstünde ruhsârûñ
serûñde pîç-i destârûñ
gül-i gül-zâr-ı cennetdûr
biribirinden a‘lâdur

7. **kadûñ:-(ü)ñ**

Gazel 110

Mısra: 1

(Sevgilinin) boyu.

kadûñ reşk ile tende her
elif kim hûn-feşân yer
yer
şan olmuş hâkden peydâ
nihâl-i ergavân yer yer

kad kâk bi’letfâfetihi

ıyyâke ve el-raḥş:

1. **kad kâk bi’letfâfetihi**

ıyyâke ve el-raḥş:

Gazel 151

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Güzel sözleri ile

*dedi ki “sakın kolayca
kaçma.”.*

yârûñ cenâb hıdmetine

ruḥşat istedüm

kad kâk bi’letfâfetihi

ıyyâke ve el-raḥş

kad mû illâ hercese

kable’l- ulûc:

1. **kad mû illâ hercese**

kable’l- ulûc:

Gazel 59

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saçının boyu onun

bedeninden dışarı

sıçramış.

düşmedin ‘aşka ḥalâşın

fıkr kıl

kad mû illâ hercese

kable’l- ulûc

kad ü ruhsâr:

1. **kad ü ruhsâr:-uñ, -ı**

Gazel 134

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yüzü ve

boyu.

kad ü ruhsârûñı görmez

olaldan gülsitân içinde

baña hep ḥâr u ḥas oldu

gül ü serv ü semen

[sensiz]

kadd:

1. **kaddümüz:-üm, -üz**

Rübai 9

Mısra: 1

Boy, endam.

kaddümüz yâ gibidür

her-bâr çekmekden elem

sinemüz şandûkası oldu

nişân-ı tîr-i çarḥ

2. **kaddini:-in, -i**

Gazel 6

Mısra: 5

Boy II sevgilinin

boyu.

görüş kaddini ol ḥür-ı

behiştüñ ser-fürü‘ eyler

‘ulüvv-i kadr-ıla maḥşûş-

iken tûbâya istignâ

3. **kaddüñi:-ü(ñ), -i**

Gazel 90

Mısra: 7

Boy II Sevgilinin

boyu.

cārī olur görünce
 kıaddüñi eşk-i çeşmüm
 serv ayağına aķar āb-ı
 revāne beñzer

4. kıaddüñi:-ü(ñ), -i

Gazel 116

Mısra: 2

*Boy II Sevgilinin
 boyu.*

āhum añınca kıaddüñi
 āteş-fişān olur
 gözüm görünce kıaddüñi
 yaşum revān olur

5. kıaddi:-i

Gazel 238

Mısra: 9

Boy, endam, kamet.

olalı kıavs-ı kıazah gibi
 Şihābī kıaddi ham
 tır-i āhı geçdi eflāküñ
 tokuz kıat cevşenin

6. kıaddüñi:-üñ, -i

Gazel 200

Mısra: 11

Boy, kamet, endam.

kıaddüñi kemān mānendi
 būker zāt-ı çarh

sen gerekse kıuvvet-i
 bāzūda mışl-i Rüstem ol

7. kıaddüñ:-(ü)ñ

Gazel 25

Mısra: 9

(Sevgilinin) boyu.

Şihābī ol sehī kıaddüñ
 ‘ömrüñ dırāz olsun
 gerekdür ‘ālem içr’arada
 zırā kıimmet-i a ‘lā

8. kıaddüñ:-(ü)ñ

Gazel 151

Mısra: 4

(Sevgilinin) boyu.

tenzıl ber to āmede
 mu‘cız nümā şemde
 kıaddüñ sevād-ı muşhaf u
 nuţkuñ kelām-ı naşş

9. kıaddini:-i, -n, -i

Gazel 115

Mısra: 7

Boy, kamet. II

Sevgilinin boyu.

kıaddini yād eylesem ol
 yūsuf-ı gül-‘ārızuñ
 sözlerüm nazm-ı Leālī
 gibi hep mevzūn olur

10. kıaddüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 13

Mısra: 14

(Sevgilinin) boyu.

gülüp açılmadı bir
 ğonca-lebüñ gibi ‘ayān
 olmadı kıaddüñe bir serv
 ber-ā-ber peydā

11. kıaddüm:-üm

Gazel 90

Mısra: 1

Boy, kamet. II

Âşığın boyu.

kıaşuñ ğamı-y-la ey meh
 kıaddüm kemāne beñzer
 ğamzeñ okına kıarşu
 sīnem nişāne beñzer

12. kıaddüm:-üm

Gazel 111

Mısra: 4

Boy, kamet. II

Âşığın boyu.

çekdi çevirdi cevri-ile
 devri-i zamān beni
 güyā kemānkeş-i ğama
 kıaddüm kepādedür

13. kıaddüm:-üm

Gazel 111

Mısra: 10

Boy, kamet. II

Âşığın boyu.

eflâke çıkdı nâvek-i
âhum Şihâbiyâ
kaddüm egerçi qolına
yumşak kepâdedür

14. **ḳaddüm:-üm**

Gazel 209

Mısra: 7

Boy, kamet. II

Âşığın boyu.

belâ bezminde ḳaddüm
çeng olaldan
ğamuñda nâya hem-dem
oldı nâlem

15. **ḳaddi:-i**

Gazel 188

Mısra: 10

Boy, boy bos,
endam. II Sevgilinin
boyu.

mahbûb odur ki rûḫ-ı
muşavver ola hemân
zülfi vü ḳaddi ḳaşı anuñ
şekl-i cân gerek

ḳadd-i bālā:

1. **ḳadd-i bālā:**

Gazel 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Uzun boy, sevgilinin
uzun boyu.*

cāna cānā bu ḳadd-i bālā
belā
kākülün sevdāsına dil
mübtelā

2. **ḳadd-i bālā:-ñ, -a**

Gazel 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Uzun boy, sevgilinin
uzun boyu.*

ḳadd-i bālāña hevādār
olalı
başda sevdā görünür
cānda belā

3. **ḳadd-i bālā:-(s)ı, -n, -**
ı

Gazel 145

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) uzun
boyu.*

gösterince ḳadd-i
bālāsını yār-ı meh-veş

ḳodı el arḳasını yire
çenār-ı ser-keş

ḳadd-i bülend:

1. **ḳadd-i bülend:-i, -**
(n)e

Gazel 82

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) ince ve
uzun boyu.*

gelse kıyāma nāz-ıla
ḳadd-i bülendine
tübī felekden eyde ki túbī
lehü feḳad

ḳadd-i ḥamīde:

1. **ḳadd-i ḥamīde:-m**

Gazel 159

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Eğrilmiş, bükülmüş,
kambur boy.*

üstüne ḳadd-i ḥamīdem
pül olur
dem-be-dem cüş eylese
seyl-i dümü‘

ḳadd-i revân:

1. **ḳadd-i revān:-uñ****Gazel 228**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Akıp giden, upuzun**boy.*

ey nihāl-i tāze-gül ḳadd-i
revānuñ göreli
bir adım yer gitmedi
gülşende serv-i nār-ven

ḳaddümi:1. **ḳaddümi:-üm, -i****Gazel 193**

Mısra: 6

Boy II Aşığın boyu.

muṭrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden çengine
ḳaddümi muṣrāb-ı ğam
ḳıldı dilā mānend-i çeng

2. **ḳaddümi:-üm, -i****Gazel 240**

Mısra: 10

Boy II Aşığın boyu.

Şihābī tūr-i āhumdan
şaḳınmaz
Kemānveş ḳaddümi
bükdi o meh-rū

ḳadeh:1. **ḳadehden:-den****Gazel 195**

Mısra: 4

*İçki içmeye yarayan**ayaklı bardak.*

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında ḳadehden
zer ü la‘lin ḫalḫal

2. **ḳadeh:****Gazel 33**

Mısra: 1

*Billurdan, ağaçtan,
topraktan yapılmış kâse.
II Şarap kâsesi.*

şūfī şafā-yı ḳalb-ıla iç bir
ḳadeh şarāb
şāfī dil ol ki ḫayr ola tā
saña her şarāb

3. **ḳadeh:****Gazel 67**

Mısra: 7

*Billurdan, ağaçtan,
topraktan yapılmış kâse.
II Şarap kâsesi.*

sāḳi mey-i behişt-ile pür
it bize ḳadeh
ḳ’itmez piyāle olsa tehī
ādemi ferah

4. **ḳadeh:****Gazel 260**

Mısra: 3

*Billurdan, ağaçtan,
topraktan yapılmış kâse.
II Şarap kâsesi.*

ḳadeh āyīnesine ḫikmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüğüñ mir’āta

5. **ḳadeh:****Gazel 64**

Mısra: 2

*Bardak, kase, su ve
şarap vesaire içmeye
mahsus her nevi kap,
cam, piyale.*

çemende ḳomaz elinden
müdām lāle-ḳadeh
bu demde ārif odur kim
eline ala ḳadeh

6. **ḳadeh:****Gazel 64**

Mısra: 4

*Bardak, kase, su ve
şarap vesaire içmeye
mahsus her nevi kap,
cam, piyale.*

bahār irişdi oturma ayak
 ayak el ele
 gül ile lāle mey yetmez
 saña piyāle kadeh

7. kadeh:

Gazel 64

Mısra: 6

*Bardak, kase, su ve
 şarap vesaire içmeye
 mahsus her nevi kap,
 cam, piyale.*

mey içmege baña nāşih
 ki and içürmişdi
 velik tevbe-şikendür
 girer vebāle kadeh

8. kadeh:

Gazel 26

Mısra: 8

*Bardak, kase, su ve
 şarap vesaire içmeye
 mahsus her nevi kap,
 cam, piyale.*

ne deñlü ğam-zede olsam
 zamāne destinden
 olur mü'āvün ü mesned
 bu pāy-māle kadeh

9. kadeh:

Gazel 64

Mısra: 10

*Bardak, kase, su ve
 şarap vesaire içmeye
 mahsus her nevi kap,
 cam, piyale.*

Şihābī devr ğamından
 olurdum ol dem emīn
 olursa sāķi elinden yaña
 havāle kadeh

10. kadeh:

Gazel 195

Mısra: 1

*İçki içmekte
 kullanılan küçük bardak,
 cam, piyāle. II Şarap.*

yine gösterdi kadeh şekli
 şafaķ içre hilāl
 lāle-veş ayağı gel gül
 gibi sāķī ele al

11. kadeh:

Gazel 290

Mısra: 5

*(Ar.) İçki içmekte
 kullanılan küçük bardak,
 cam, piyāle.*

kadeh uğrusı olmasa
 şürāhī
 ele vermezdi dāyim
 boğazı

kadeh-i bāde:

1. kadeh-i bāde:

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

kadeh-i bāde virür rûh-ı
 Şihābīye ğidā
 sāķiyā lûtf idüp evvel
 aña şun kāse-i rāh

kadeh-i gül-fām:

1. kadeh-i gül-fām:-ı

Gazel 289

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gül renkli kadeh;
 şarap kadehi.*

lālenün kimse ayağın
 çekemez meclisde
 ele alınca Şihābī kadeh-i
 gül-fāmı

kadem baş:

1. kadem baş:-a, -m

Kaside 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ayak basmak.

ser-ḥadd-i mülk-i kırbete
niçe başam kadem
küh-ı günāhum oldu baña
sedd-i ḥadd-i rāh

2. kadem baş:-a, -m

Kaside 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Ayak basmak.

ser-ḥadd-i mülk-i kırbete
niçe başam kadem
küh-ı günāhum oldu baña
sedd-i ḥadd-i rāh

kadem bas:-

1. kadem baş:-maz

Gazel 112

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ayak basmak; teşrif
etmek, yaklaşmak,
yakınlaşmak.*

‘arşa-i ‘ışka kadem
başmaz olanlar zen-
perest
bu erenler küşt-gîrinüñ
ulu meydânıdur

2. kadem bas:-inca

Kaside 12

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Ayak basmak, bir
yere ulaşmak, erişmek.*

secde itdi anda halk-ı
mülk-i Kuds
kürsi-i ‘arş üzre basınca
kadem

kad-i bālā:

1. kad-i bālā:-(s)ı

Gazel 208

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Uzun boy. II
(Sevgilinin) düzgün ve
uzun boyu.*

ḥatından ḥatırım ḥayli
perîşân-idi dil pür-ğam
kad-i bālāsi üstinde belā
üzre belā pürçem

kadīd:

1. kadīd:

Gazel 74

Mısra: 1

*Pek zayıf, bir deri
bir kemik kalmış kimse.*

serv-i kaddüñ
ḥasretinden bir kadīd

gül ruḥuñdan kana ğarķ
olmuş şehīd

kadīm:

1. kadīmī:-i

Gazel 239

Mısra: 10

*Başlangıcı olmayan,
eski, ezeli.*

Şihābī tekke-i dehre
gelen kırbān ider cānın
kadīmī āteş-i ‘aşķ-ıla
yanmış bir ocaķdur bu

kadīm ü lem-yezel:

1. kadīm ü lem-yezel:

Kaside 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Varlığının
başlangıcı ve sonu
olmayan; Allah.*

zātuñ kadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
ḥādiş ider mi ḥamdüñe
lāyık edā saña

kadīmī:

1. kadīmī:

Gazel 122

Mısra: 6

Başlangıcı

olmayacak kadar eski.

ğamuñ nezîrini dâyim

eksük etme tekye-i

dilden

bu qurbân olduğum zîrâ

qadîmî 'ışk ocağıdır

kâdir:

1. kâdir:

Gazel 60

Mısra: 8

Bir işi yapmaya

gücü yeten.

kepâde qavs-ı qazağdur

kemânkeş-i 'ışka

kemân-ı rüstemi kâdir mi

çekmege Hallâc

2. kâdir:

Gazel 104

Mısra: 8

Bir işe gücü yeten, o

iş yapacak güç ve

bilgiye sahip olan

(kimse).

sür'atle menzil alır ü

bulur nişâne'i

qavs-ı qazâdan atduğu tîr-

i kader kâdir

kâdir mi:

1. kâdir mi:

Gazel 145

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gücü, kudreti var

mi, muktedir mi?

böyle kuvvetde-y-iken

hüsni-şu'âi yârüñ

pençe tutuşmağa kâdir

mi anuñ-ıla güneş

kadr:

1. kadr-ıla:-ıla

Gazel 174

Mısra: 7

Değer, itibar,

haysiyet.

nâ-sezâlar devlet ü kadr-

ıla oldu ser-bülend

pây-mâl miñnetüz biz

dâd ü feryâd oñmaduğ

2. kadrî:-i

Kaside 11

Mısra: 4

Değer, itibar,

haysiyet.

resûl-i meclis-i ins ü

nebî-i maḥrem-i qurb

vücûdî bâ'is-i kevn ü

mekân ü qadri refi'

3. kadrüñ:-üñ

Kaside 19

Mısra: 33

Değer, itibar,

haysiyet.

kadrüñ refi' u leyle-i

qadr ola her şebüñ

rûzuñ sa'id eyleye 'avn-i

hüdâ-yı 'ıyd

4. kadrî:-i

Gazel 130

Mısra: 7

Değer, itibar.

kıyâs-ile bilinmez

cevher-i luṭf u 'atâ kadrî

bu himmet 'âlî gevhirdür

buña vez ü 'ayâr [olmaz]

5. kadrîne:-i, -n, -e

Kaside 8

Mısra: 9

Değer, itibar,

haysiyet.,

nâzil degül mi kadrîne

Tâhâ vü Nâzi'ât

menşüb aña risâlet ü
levlâk aña berât

kadr ü cāh:

1. kadr ü cāh:-ile

Gazel 224

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değer ve makam.

irişsin kadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhîd içinde қо
Şihābī cismi hāk olsun

kadr-i bülend:

1. kadr-i bülend:

Gazel 76

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüksek, yüce itibar.

payüñe düşsem n'ola
gördükce bālā kıddüñi
manşıb-ı 'aşk içre
buldum bu kıdar kıdr-i
bülend

kadr-i cāh-ı burc-ı

şeref:

1. kadr-i cāh-ı burc-ı

şeref:

Kaside 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şerefli kalenin
yüksek makamı.*

iy cilvegāhı kırb-ı ilāh-ı
semī' olan
vey kıdr-i cāh-ı burc-ı
şerefde refī' olan

kadrī hayru şerr heme

bīnī her-çend:

1. kadrī hayru şerr

heme bīnī her-çend:

Gazel 47

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hayır ve şerrin
hepsini her şeyi
kaderden görmeli.*

kadrī hayru şerr heme
bīnī her-çend
hať ki cebhe tevekkülün
kazā-rest yevşet

kadrini bil-:

1. kadrini bil-:-ür

Gazel 184

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gereken değeri

*vermek, kıymetini bilmek,
takdir etmek.*

devlet-i dünyā-y-ıla
mağrūr olup her hōd-
pesend

yokdur bir fażl-ıla
kıdrini bilür fāzıluñ

kādū:

1. kādū:

Gazel 267

Mısra: 4

Üçkağıtçı.

haťt-ı müşğīn-i beyāza
gelmedin çıkdı ğalať
müşkil oldu kıldı bu
sehv-i kılem kādū siyeh

kāf:

1. kāf:

Gazel 22

Mısra: 1

*Ankā kuşunun
yaşadığı ve yeryüzünü
çepçevre kuşattığı kabul
edilen efsânevi dağ.*

'ışkıdur 'ankā-yı miñnet
kılle-i ser kāf aña
āşiyān olmışdur

oñmaduķ başum inşāf
añā

kāfer:

1. kāferi:-i

Gazel 302

Mısra: 4

*Kāfir, müslüman
olmayan.*

şehsüvārum gördi tığūñ
barmağın kıldırmadı
gelmez imāna rakīb
oldur garrādur kāferi

2. kāfere:-e

Gazel 167

Mısra: 8

*Müslüman olmayan,
Allah'ın varlığına ve
birliğine iman etmeyen
(kimse).*

ğanizesi tığı-y-la kırdı
rakībūñ haylin
zülfiķār urdı yine kāfere
Haydar şaf şaf

kāfer-i hindü-beçe:

1. kāfer-i hindü-beçe:

Gazel 257

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kāfir Hint çocuğu.
II Sevgilinin
yanağındaki, yüzündeki
beni bağlamında.*

bir kıra kāfer-i Hindü-
beçe itdi hālī
ruhı ferzend idinüp anı
getürdi dīne

kāfer-i 'ışk:

1. kāfer-i 'ışk:-am

Gazel 107

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşk kāfiri. II Aşk
karası, siyahı.*

bilüme bend eyleyelden
zülfinüñ zünnārını
kāfer-i 'ışkam
müselmānlar gönül
sevdāyidür

kafes:

1. kafes:

Kaside 20

Mısra: 36

*Hayvanlar için
aralıklı tel, metal veya
ağaç çubuklardan
yapılmış taşınabilir
bölme.*

tūti la'l-i yārdan varup
şeker uğurlamış
anı habs itdi kafes içinde
şebhān-ı bahār

kāf-ı kanā'at:

1. kāf-ı kanā'at:

Gazel 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ankā kuşunun
yaşadığı ve yeryüzünü
çepçevre kuşattığı kabul
edilen efsānevî dağ.*

baş egme cīfe-i dehre
gönül şehbāzı himmetde
verür kāf-ı kanā'at
nitekim 'ankāya istiğnā

kāf-ı kudret:

1. kāf-ı kudret:

Gazel 283

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güç, iktidar kafi;
iktidar dağı (Kaf dağı
bağlamında) II Kudret,
iktidar kafi. (Sevgilinin
kaşı bağlamında.).*

kaşuñ baş çatmış iki kāf-ı
kudret

dü çeşmüñdür be 'aynih
kâf-i kûfi

kâf-i kûf:

1. kâf-i kûf:

Gazel 283

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baykuşun

bulunduğu Kaf dağı.

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret
dü çeşmüñdür be 'aynih
kâf-i kûfi

kâhil:

1. kâhil:

Gazel 258

Mısra: 4

Erişkin.

çıkma uşul ü dâyireden
bil maķāmuñı
kâhil fūnūnu böyle
yazıpdur kitābda

kahr:

1. kahrı-y-ıla:-ı, -y, -ıla

Gazel 1

Mısra: 8

Şiddet, öfke.

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır 'anķāyı
ki olur kahrı-y-ıla peşşe
ider 'anķāyı

2. kahr:

Gazel 168

Mısra: 7

Dert, keder, acı,

gam, üzüntü. II

Kahrolmak, çok üzülmek.

kahr u mehrüñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhvāruñ katında
bir degül mi dūr ü şāf

kaht-ı mışr:

1. kaht-ı mışr:-ı, -n, -da

Gazel 159

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıtlık, kuraklık

ülkesi. II Cimrilik ülkesi.

kaht-ı mışrında o Yūsuf
çehrenüñ
yüzine baķanlar eyler
def-i cū'

kaide:

1. kâide:

Gazel 275

Mısra: 4

Kural.

meclisinde sāķi-i bezmüñ
edeb üzre otur
halka-i rindān içinde
halka budur kâide

kā'ināt:

1. kā'inātuñ:-uñ

Gazel 202

Mısra: 5

Dünya, âlem, cihan.

kā'inātuñ gencine
vermez kanā'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister gönül

kākül:

1. kākülü:-i

Gazel 141

Mısra: 2

(Sevgilinin) Alna

düşen kısa saç demeti.

büyümüş kāmetsi ol gül-
ruhuñ serv-i bülend
olmuş
uzanmış kākülü 'aşıklara
müşgîn kemend olmuş

2. **kākül:****Gazel 247**

Mısra: 4

(Sevgilinin) Alna
düşen kısa saç demeti.

hâtıruma gelür perîşânlık
yâr kākül tağıtsa şâne-y-
le

3. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 306**

Mısra: 7

(Sevgilinin) kākülü.

şanki bir şahib-
kerāmetdür ruhuñda
kākülün
rû-yı deryâ üzre şalınmış
anuñ seccādesi

4. **kākülüne:-ü, -ñ, -e****Kaside 24**

Mısra: 15

Alna düşen kısa
kesimli saç, perçem. II
Sevgilinin saçı.

bāğ-ı hüsnünde n'ola
düşse nazar kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

5. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 5**

Mısra: 2

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

cāna cānā bu qadd-i bālā
belā
kākülün sevdāsına dil
mübtelā

6. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 51**

Mısra: 9

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

efendüm kākülün
çevkânına tûb eylesün
başın

Şihābî çākeri meydān-ı
‘ışkuñ içre ser-bāz it

7. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 98**

Mısra: 5

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

kākülün sevdāsınuñ cānā
hayālî başdan

dilde bir tûl-i emel
müşkil taḥayyüldür gider

8. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 102**

Mısra: 3

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

başumda kākülün sevdası
devlet tâcıdur maḥzā
tenümde ḥil‘at-i āhum
kabā-yı iftiḥārumdur

9. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 108**

Mısra: 5

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

10. **kākülün:-(ü)ñ****Gazel 108**

Mısra: 7

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

ey şanem zünnār olupdur
kākülün küfr ehline
deyr-i hüsnün içre
zülfinün çelîpâlar
[mıdur]

11. kākül:

Gazel 170

Mısra: 1

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

hıtt-ı dildâr üzre
tağıldukça kākül her
taraf
zînet etdi der gören gül-
zârı sünbül her taraf

12. kākülün:-(ü)ñ

Gazel 176

Mısra: 2

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

âsumân-ı hüsnê kaşuñdur
hilâl ey nûr-ı hâk
kākülün ebr-i siyeh reng-
i 'izâruñdur şafağ

13. kākülün:-(ü)ñ

Gazel 284

Mısra: 2

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

hastedür çeşmün
be'aynîh cism-i bîmârum
gibi
kâra geymiş kākülün
baht-ı siyeh-kârum gibi

14. kākülün:-(ü)ñ

Kaside 20

Mısra: 39

(Sevgilinin) alnına
düşen kısa saç demeti,
perçem.

kākülün sevdâsına düşüp
kârârı kalmamış
pür-hevâ olup yiler bād-ı
şitâbân-ı bahâr

kākül-i cânân:

1. kākül-i cânân:

Gazel 295

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Sevgilinin saç
perçemi.

kākül-i cânâne teşbîh
eylemiştir sünbülü
pâre pâre itdiler gülşende
anuñ-çün gülü

kākül-i dilber:

1. kākül-i dilber:

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin perçemi,
saçı.

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdâyı hâlâş it
cânı ol kullâbdan

kākül-i dildâr:

1. kākül-i dildâr:-e

Gazel 100

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Gönül
götüren)Sevgilinin
kākülü.

kākül-i dildâre
tolaşmağdadur gönüm
benüm
ey Şihâbî hâtırımdan
yine bir sevdâ geçer

2. kākül-i dildâr:-e

Gazel 152

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Gönül
götüren)Sevgilinin
kakülü.

gönüldür kākül-i dildāre
maḥşüş
olur Maḥşūr olanlar dāra
maḥşüş

3. kākül-i dildār:

Gazel 304

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönlü kendine
bağlayan güzelin kākülü.

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

kākül-i dil-gır:

1. kākül-i dil-gır:-den

Gazel 222

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırılmış, incinmiş
saç.

cān ḥalāş olmadı cānā
kākül-i dil-gırden
hey meded kaydın görüp
kırtar anı zencirden

kākül-i müşkil:

1. kākül-i müşkil:

Gazel 76

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zorluk kakülü. II
Sevgilinin âşığa tuzak
olan saçları.

âdemilik bu mıdur zülfüñ
ucından ey perī
kākül-i müşkil girih-
gırüñ baña çok geçdi
bend

kākül-i ser-fitne:

1. kākül-i ser-fitne:-(y)e

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Fitne
başı olan kakülü. II
Fitneci fitneye sebep
olan saç.II Âşıklar
arasında fitne çıkarması
bağlamında ya da âşığı
perişan etmesi
bağlamında.

‘aşk kaydından ḥalāş
olmaz Şihābī derd-mend

her zamān bir kākül-i
ser-fitneye meftūn olur

kākül-i yār:

1. kākül-i yār:-a

Kaside 23

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kakülü.

beñzetmeg-ile kendülerin
kākül-i yāra
ta ‘n eyler-imiş sünbül-i
reyḥāna benefşe

kākülini:

1. kākülini:-+i, -+n, -+i

Kaside 24

Mısra: 23

Alna düşen kısa
kesimli saç, perçem. II
Sevgilinin saçı.

dir gören kākülini kāmēt-
i bālāsında
ne ‘aceb serv sehī üzre
tuta cā sünbül

kal-:

1. kıldum:-du, -m

Kaside 18

Mısra: 23

*Bir durumun içinde
olmak, bulunmak.*

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ âh
meded vâh meded

2. **kaldu:-du, -m**

Kaside 18

Mısra: 29

*Bir durumun içinde
olmak, bulunmak.*

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

3. **kalup:-up**

Gazel 60

Mısra: 9

*(Bir süre bir yerde)
bulunmaya devam etmek.*

Şihâbî itmege hergün
kalup halkı firîb
'arûs-ı şubh sürinür
yüzine isfidâc

4. **kaldı:-dı**

Gazel 132

Mısra: 6

*Bir halde
bulunmaya devam etmek.*

girdâb-ı gâmda kaldı
meded dil sefinesi
kaldı kenâra çıkmadı
bâr-ı girânumuz

5. **kaldı:-dı**

Gazel 267

Mısra: 4

*(Bir durum
içerisinde) Olmak,
bulunmak.*

hatt-ı müşgîn-i beyâza
gelmedin çıkdı gâlat
müşkil oldu kaldı bu
sehv-i kalem kâdû siyeh

kal:

1. **kaldı:-dı**

Gazel 8

Mısra: 10

Payına düşmek.

hûn-ı vişâle toymada
ağyârı görsene
yimek Şihâbî hâside
kaldı emek baña

2. **kalup:-up**

Gazel 78

Mısra: 5

*Bir durumun içinde
olmak, bulunmak.*

kalup bu tengnâ-yı teng
içinde
ider dil dem-be-dem ney
gibi feryâd

3. **kalılmışam:-mış, -am**

Gazel 223

Mısra: 8

*Bir durumun içinde
olmak, bulunmak.*

dâmenümde gam eli
yakam tutar dest-i cefâ
yâ lâhî sen hâlâş it
kalılmışam beyne'l-
yedeyn

4. **kaldu:-dum**

Gazel 178

Mısra: 6

*(Bir yerde) Dışarı
çıkamayacak durumda
bulunmak.*

dil-zâr u ten şikeste
vuşlat kapısı beste
gam şeşderinde kaldum
hergiz güşâde yer yok

5. **kala:-a**

Gazel 150

Mısra: 2
 Yoksun olmak,
 ayrılmak.

saña mahrem ola lāyık
 mı ‘avām-ı eşhās
 şöhetünden kala
 mahrūm ola ‘āşık-ı hāş

6. **kaldı:-dı**
Gazel 39
 Mısra: 9
 Kalmak II
 Tükenmek.

emān itse emīn ol kim ne
 burc u ne beden kaldı
 Şihābī topa tutmuşdur
 hışār-ı cānı ol ğabğab

7. **kaldı:-dı**
Gazel 228
 Mısra: 8
 (Bir şey içerisinde
 bir parçası) kalmak,
 bulunmak.

kanlu yaşum gibi her
 dem baña hem-dem
 olmağa
 kaldı çıkmadı peykān-ı
 ğamzeñ sineden (-)

8. **kaldı:-dı**
Gazel 165
 Mısra: 4
 (Bir durum
 içerisinde) Olmak veya
 bulunmak.

deryā-yı ‘ışka düşeli bu
 rūzigārda
 çıkmaz kenāra kaldı
 gönül fülki hey dirîğ

9. **kaldı:-dı**
Gazel 259
 Mısra: 6
 (Bir durum
 içerisinde) Olmak veya
 bulunmak.

hayalün merdūmi
 çıkmadı cānā baħr-i
 çeşmümden
 yaşum cevherlerin
 çıkarmağ-ıçün kaldı
 deryāda

10. **kāl-ile:-ile**
Gazel 109
 Mısra: 8
 Söz, lakırdı, laf.

güneş bahş eylemez zīrā
 ki zātında zevāl anlar

olamaz kimse kāl-ile
 vücūdı hālīne vākıf

11. **kaldı:-dı**
Gazel 223
 Mısra: 9
 "...içinde olmak"
 anlamında kullanılan
 kelime.

kaldı ebdālī Şihābī bir
 hasen sūret beni
 Kerbelā-yı ‘ışka düşdüm
 dilde zikrüm yā Hüseyn

12. **kalmaz:-ma, -z**
Gazel 205
 Mısra: 8
 (Geriye) kalmak;
 geriye kalan şey.

güş idenler naķş-ı
 eş‘ārumla her taşnīfūmi
 muṭrib-i bezmüm semā‘
 u şavtına kalmaz ‘amel

13. **kalmışdur:-mı, -dur**
Kaside 12
 Mısra: 6
 (Geriye) kalmak;
 geriye kalan şey.

cām-ı İskender degül
 ancak şinan

bunda ne Cemşîd
kalmışdur ne Cem

14. **kalmadı:-ma, -dı**

Gazel 267

Mısra: 10

(Geriye) Kalmak,
bulunmak, mevcut olmak.

ey Şihābī nāfe-veş
‘ömrüm haṭāda geçdi āh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

15. **kal:**

Gazel 196

Mısra: 2

Durumunu
korumak, bir halde
bulunmaya devam etmek,
sürmek.

sāḳiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
muṭribā hāl ehline esrār-ı
humdan kal kul

16. **kaldum:-du, -m**

Kaside 18

Mısra: 5

Bir durum içinde
olmak, bulunmak.

cürm-i ‘isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

17. **kaldum:-du, -m**

Kaside 18

Mısra: 11

Bir durum içinde
olmak, bulunmak.

cürm-i ‘isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

18. **kaldum:-du, -m**

Kaside 18

Mısra: 17

Bir durum içinde
olmak, bulunmak.

cürm-i ‘isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

19. **kaldum:-du, -m**

Kaside 18

Mısra: 35

Bir durum içinde
olmak, bulunmak.

cürm-i ‘isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

20. **kaldum:-du, -m**

Kaside 18

Mısra: 41

Bir durum içinde
olmak, bulunmak.

cürm-i ‘isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

kāl ü kıyl:

1. **kāl ü kıyl:-den**

Gazel 230

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dedikodu, boş söz.

halk içinde güft-u-gū
olsa haṭuñ geldi deyü
hüsnuñe kılca haṭā
gelmez o kāl ü kıylden

kal‘a-i ten:

1. **kal‘a-i ten:-de**

Gazel 59

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Aşığın) Ten kalesi,
bedeni.

kal'a-i tende dökülür
kanlar
görünür yer yer
bedenlerde buruc

kalb:

1. kalb-ile:-ile

Gazel 201

Mısra: 6

Yürek, gönül.

gam leşkeri yağmalar-ıdı
cümle cihānum
olmasa hayālün haşemi
kalb-ile yek-dil

2. kalbüñi:-üñ, -i

Gazel 45

Mısra: 2

Kalp || gönül.

yüri zāhid mey-i nābı-y-
la mir'āt-ı dilün şāf it
küdüret kalbüñi pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

3. kalbine:-i, -(n)e

Gazel 254

Mısra: 3

*Can evi, en önemli
nokta, merkez.*

her ki yāruñ kalbine harf-
i vefā resmin bezer
sikke kazmışdur hemān
'ālemde seng-i mermere

4. kalbinden:-i, -n, -den

Rübai 7

Mısra: 2

Kalp, yürek, gönül.

iy hadeng-i gamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal 'uşşāk
kalbinden dil al

5. kalbe:-e

Gazel 120

Mısra: 6

Gönül, âşığın gönlü.

ağzı suyu o göncanuñ
düşse türāb üstine
kalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

6. kalbe:-e

Gazel 282

Mısra: 9

Gönül, âşığın gönlü.

girse hadengi kalbe
Şihābī yüreklenür
iklim-i cānuñ ad-ıla
oldur dil-āveri

7. kalbe:-e

Gazel 283

Mısra: 8

Gönül, âşığın gönlü.

ruhuñ na'ında gamzeñ
pehlivānı
şalıp at kalbe dağıdur
şufüfi

8. kalbe:-e

Gazel 92

Mısra: 3

Gönül, kalp, yürek.

şāfı iç kalbe şafā ver
ister-iseñ şūfiyā
bu küdüretden halāş-āb-ı
muşaffā birledür

9. kalb:

Gazel 256

Mısra: 3

Gönül, kalp, yürek.

hālī mi kalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

10. kalbine:-in, -e

Gazel 84

Mısra: 12

*Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.*

yaşam sîm oldı çehrem
zâr ümîd-i hâk-i pâyinde
Şihâbî kalbine bunca
ğınâ ol kimyâdandur

11. kalbüñ:-üñ

Gazel 143

Mısra: 10

*Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.*

Şihâbî cevri-yâre kııl
tahammül
cefâdan kalbüñ olmasın
müşevveş

12. kalbüñü:-üñ, -ü

Gazel 175

Mısra: 2

*Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.*

ârzü-yı cenneti terk it
cemâl-i yâre bak
kalbüñü sâf eyle şüfî şu
gibi dîdâre bak

13. kalbüñe:-ün, -e

Kaside 1

Mısra: 22

*Gönül, yürek, sine,
kalp. II Âşığın gönlü.*

cānuña hırz it ki Şihâbî
anı
kalbüñe yol bulmaya
dîv-i racîm

14. kalbi:-i

Gazel 34

Mısra: 4

*(Ar.) İman, sevgi ve
nefretin, iyi ve kötü
bütün duyguların,
anlayış, duyuş, seziş
yeteneklerinin kaynağı
olduğu kabul edilen,
insanın mânevî
varlığının merkezi,
gönül.*

buldukça nûrı mu‘ciz-i
kuvvet Muhammedüñ
nâr-ı hasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

15. kalbümde:-üm, -de

Kaside 16

Mısra: 28

*İman, sevgi ve
nefretin, iyi ve kötü
bütün duyguların,
anlayış, duyuş, seziş
yeteneklerinin kaynağı*

*olduğu kabul edilen,
insanın mânevî
varlığının merkezi,
gönül.*

çâr ‘unsurdan olan cism-i
naḥîfe fer viren
rûh-ı pāküm gibidür
kalbümde nām-ı çâr-yâr

16. kalbüñi:-üñ, -i

Gazel 294

Mısra: 4

Gönül, yürek, kalp.

pādişāh-ı mülk-i ma‘nî
olmak isterseñ eger
cevher-i ‘ilm-ile doldur
kalbüñi maḥzen gibi

kalb-i direm:

1. kalb-i direm:

Gazel 217

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kalp dirhemi,
kalbin ağırlığı; maddi
varlığı. II Mertlik, Satın
alınamayan kalp vs.*

ehl-i dünyâ aqçesi
olmayana âdem dimez
merd-imiş şüretde

sultānum meger ʔalb-i
direm

ʔalb-i lāle:

1. ʔalb-i lāle:

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Lalenin kalbi. II

*Lalenin ortasında
bulunan siyahlık. (Aşığın
gönlündeki dağ
yaralarına benzerlik
bağlamında.).*

ʔalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār
‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

2. ʔalb-i lāle:

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Lalenin kalbi. II

*Lalenin ortasında
bulunan siyahlık. (Aşığın
gönlündeki dağ
yaralarına benzerlik
bağlamında.).*

ʔalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-
ıla oldı dāğdār

‘ayn-ı nergis ‘illet-i
‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

ʔalb-i men el-ḥarāre

nār‘an el-leheb:

1. ʔalb-i men el-ḥarāre

nār‘an el-leheb:

Gazel 31

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Benim kalbim

ateşten alev alev yanıyor.

şimşir āb u dāruñi ben
teşne-cāna şun
ʔalb-i men el-ḥarāre
nār‘an el-leheb

ʔalb-i vecī‘:

1. ʔalb-i vecī‘:

Kaside 11

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Münasip kalp.

Şihābi ḥaste dile kıl ‘ilāc
şefkatüñi
gelince dār-ı şifā-yı
kapuña ʔalb-i vecī‘

ʔalb-i ya‘kūb-şıfat:

1. ʔalb-i ya‘kūb-şıfat:

Kaside 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yakup sıfatlı gönül.

II Üzgün gönül.

ḥüsn-i Yūsuf gibi bir gül
ğamını çekmekden
ʔalb-i Ya‘kūb-şıfat ḥātır-
ı maḥzūn lāle

ʔalb-i yār:

1. ʔalb-i yār:

Gazel 106

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin kalbi.

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş ʔalb-i yār
gerçi ḥākister dilā āyine-i
āhen açar

kalbim:

1. ʔalbimūñ:-üñ

Kaside 6

Mısra: 2

Kalp, yürek, gönül.

yā ilāhī beni ‘ilmūñ ile
dānā eyle

kalbimüñ āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

kalbüñ hānesi:

1. kalbüñ hānesi:

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül evi, kalp

hanesi.

nūr-ı hāğdan rūşen ola tā
ki kalbüñ hānesi
dīde-i cānı açık tūt sen
dilā revzen gibi

kaldır-:

1. kaldır:

Gazel 182

Mısra: 2

Yüceltmek,

yükseltmek manasında.

iy dil duḡān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek
kaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

2. kaldırup:-up

Gazel 106

Mısra: 6

Yola çıkarmak,

hareket ettirmek.

baḡr-i çeşmümde ḡubāb-ı
eşkten göz merdümü
bād-ı āhum kaldırup ten
fülkine yelken açar

kaldur-:

1. kaldururdum:-ur, -

dum

Gazel 155

Mısra: 5

Yukarı doğru

*hareket ettirmek;
yükseltmek.*

kaldururdum ruk‘a-i dil-
sūzumı feryād-ıla
korkarın āteş verür ol
şāh-ı ‘ālīşāne ‘arz

kāle beyni beyneke

yāleyte ba‘de

maşrıkeyn:

1. kāle beyni beyneke

yāleyte ba‘de

maşrıkeyn:

Gazel 223

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*“Dedi ki benle
senin aramızda olan
keşke iki güneş*

*doḡduktan sonra devam
etse.”.*

ol mehe senden bā‘id
oldum meded didi rakīb
kāle beyni beyneke
yāleyte ba‘de maşrıkeyn

kalem:

1. kalem:

Kaside 24

Mısra: 5

Allah'ın kudret eli,

Allah'ın takdir etmesi.

kıl kalem birle çemen
şafḡasına māşīṭā-vār
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydā sünbül

2. kalem:

Kaside 14

Mısra: 4

Allah'ın kudret eli,

Allah'ın takdir etmesi II

Hız. Muahmmmed'in nuru.

(Başlangıçta "Kalem-i

a'lâ (yüce kalem) denilen

ve ezeli takdirde

kıyamete kadar olacak

şeylerin bir projesini

yazan ruhânî bir ilk

unsur, bir kuvvet

yaratılmıştır ki buna
birçokları akl-ı evvel (ilk
akıl) veya Muhammedî
nûr demişlerdir.).

muşavver eylemiş
taşvîrünü rûh-ı
muşavversin
seni resm eyledi evvel
kalem nûr-ı
Muhammedden

3. kalem:

Gazel 176

Mısra: 5

(Ar.) Yazı yazmaya
mahsus, genellikle çubuk
biçiminde âlet.

bâğbân tîğ-ıla atdukça
kalem gül şâhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülistân her varak

kalem çek-:

1. kalem çek-:

Gazel 306

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Yazmak.

hatt-ı dilber levhâ-i
hüsne kalem n'eyler
çeküp

mu'teberdür şimdi her
masnû'ıñ ey dil sâdesi

kalem-i müşgîn:

1. kalem-i müşgîn:

Kaside 24

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Mis kokulu kalem.

kalem-i müşgîn alup
destine münşî-mânend
vaşf-ı kâkülde yazar şi'r-
ile inşa sünbül

kalender:

1. kalender:

Gazel 171

Mısra: 8

Dünya malına önem
vermeyen, alçak gönüllü,
yumuşak huylu. II
Derviş.

lebûñ esrârı eyledi
hayrân dedüm (-)
ol kalender güzeli didi bu
ebdâl ancak

kalenderî:

1. kalenderî:

Gazel 282

Mısra: 6

Kalenderiye
tarikâtına mensup kimse.

kıldum kılâde boynuma
tavk-ı maḥabbetin
bir ser-tıraş 'aşkına
oldum kalenderî

kalîl:

1. kalîl:

Kaside 15

Mısra: 30

Az / noksan.

sen pâdişâh-ı herd ü serâ-
perdeler zelîl
varmağa âsitānuña
sermāyemüz kalîl

kalıp:

1. kalıp:

Gazel 9

Mısra: 6

Kalıp, şekil. ||
Beden.

seyr iderdüm 'âlem-i
'ulvîde ben ervâḥ-ıla
n'eyleyeyin hâyil olur bu
ḥâkden kalıp baña

kalıp bul-:

1. **kalıp bul:-ma, -mı, -**
dı

Kaside 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kalıba konulmak. II

Hz. Adem'in yaratılışına
telmihen.

hidāyet maṭla'ından
toğdı bir hırşid ü rūḥānı
daḥı fıtratda kalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

kalma:

1. **kalmadı:-dı**

Gazel 255

Mısra: 7

(Geriye) Kalmamak,

bitmek, tükenmek,
mevcut olmamak.

mürekkeb kalmadı faşl
oldı bābın yazmağa
hicrūñ
meger miḥnet kitābın
ben yazam bu sürḥ-ı
eşkümler

kalp:

1. **kalbi:-i**

Kaside 22

Mısra: 31

Gönül, kalp, yürek.

beñzemiş kalbi söyünmiş
odı bir tennūra
ğālib olmuş ezeli āteşe
kānūn lāle

“kālū-belā”:

1. **“kālū-belā”da:-da**

Gazel 252

Mısra: 9

Elest bezmi. II

Allah'ın ruhlara sorduğu
"Ben sizin rabbiniz değil
miyim?" sorusuna,
ruhların verdiği "Bela"
cevabına telmihtir.

“kālū-belā”da çünkü
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i ğamı
ne belā-y-ise

kām:

1. **kāmı:-ı**

Gazel 184

Mısra: 3

Arzu, emel, istek.

kāmilūñ kāmı fenā
kūyında fakr u ma'rifet

nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilūñ

2. **ķāmını:-ı, -ñ, -ı**

Gazel 305

Mısra: 1

Arzu, dilek, istek.

la'ı-i dilberden dil-i
nākām alursa ķāmını
nāme-i 'uşşākda evvel
yazarlar nāmını

kamber:

1. **ķamber:**

Gazel 187

Mısra: 3

Hz. Ali'nin kölesi.

ķulluğına iftiḥār itsem
n'ola ķamber gibi
nām-ı a'lāsı 'alīdür şāh-ı
'ālī şānumdur

kamer:

1. **ķamer:**

Gazel 40

Mısra: 5

Ay ll Ay gibi güzel
sevgili.

āb-ı çeşmümden ķamer
sendānını sīrāb idüp

āteş-i āhumla işler bu
sîpihr-i sîm-güb

kamer-çehre:

1. kamer-çehre:

Gazel 118

Mısra: 3

Ay yüzlü (sevgili).

ey kamer-çehre cemālūñ
cilvesin ‘arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazzāreler

kamer-ruhsār:

1. kamer-ruhsārı:-ı

Gazel 172

Mısra: 8

*Ay yanaklı, ay
yüzlü.*

mehr ü mähı şark u ğarba
rüz u şeb şalındurur
çarhuñ ammā bir senūñ
gibi kamer-ruhsārı yok

kāmet:

1. kāmetūñ:-(ü)ñ

Gazel 166

Mısra: 7

Boy, boybos,

*endam. II Sevgilinin
boyu.*

kāmetūñ vaşfin iderdi
rāstı bu tıfl-ı dil
mükteseb ‘ilm içre dağı
oğunmazken bir elif

2. kāmeti:-i

Gazel 141

Mısra: 1

*Boy, endam. II
Sevgilinin boyu.*

büyümüş kāmeti ol gül-
ruhuñ serv-i bülend
olmuş
uzanmış kāküli ‘āşıklara
müştğın kemend olmuş

3. kāmetini:-i, -n, -i

Gazel 103

Mısra: 9

*Boy, kamet. II
Sevgilinin boyu.*

kāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül çehrenūñ
bülbul-i tab‘um Şihābı
şı‘rini mevzūn okur

kāmet-i bālā:

**1. kāmet-i bālā:-sı, -n, -
da**

Kaside 24

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) uzun
boyu.*

dir gören kākülini kāmet-
i bālāsında
ne ‘aceb serv sehī üzre
tuta cā sünbül

kāmet-i bālā-yı dost:

1. kāmet-i bālā-yı dost:

Gazel 48

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dostun (sevgilinin)
uzun boyu.*

ögerek göge çıkarsam
tañ degül o mähı ben
sidre birle hem-ser olmuş
kāmet-i bālā-yı dost

kāmet-i dil-cü:

1. kāmet-i dil-cü:

Gazel 243

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönül cezbedici
boy. (Sevgilinin uzun
boyu, endamı).*

Şihâbî sū-be-sū yaşum
‘aceb midür revân olsa
hırâm etdükçe serv-āsā
olur her kâmet-i dil-cū

kâmet-i mevzûn:

1. kâmet-i mevzûn:-ı

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Düzgün, ölçülü boy.

*II Sevgilinin düzgün,
biçimli boyu.*

Yūsuf-ı Mısr-ı

melâhatdür disem o

māha ben

tañ degül şeker maḳālî

kâmet-i mevzûnı var

kâmet-i nâzûk nihâl:

1. kâmet-i nâzûk nihâl:-

üm

Gazel 218

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nazik boylu fidan.

dil-ferîbüm dil-

pesendüm dil-sitānum

dilberüm

kâmet-i nâzûk nihâlüm

şâḥ-ı şūḥ-ı nevberüm

kâmet-i tûbî:

1. kâmet-i tûbî:

Kaside 1

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tuba ağacına

benzeyen boy.

her elifi kâmet-i tûbî gibi

gölşen-i cennetde turur

müstakîm

kâmil:

1. kâmilûn:-ün

Gazel 184

Mısra: 3

İlim, fazîlet ve

hüner sâhibi, mânevî

meziyetleri bakımından

belli bir olgunluğa

erişmiş (kimse).

kâmilûn kâmi fenâ

kūyında fakr u ma‘rifet

nitekim dāyım murādı

cāh olupdur cāhilûn

2. kâmil:

Gazel 75

Mısra: 8

İlim, fazilet ve

hüner sahibi kimse.

ger ‘âkil-iseñ hıkd kabûl
etme Şihâbî

k’itdi ḥasedi kâmil olan

ehl-i ḥired-red

kâmil ol:-

1. kâmil ol:-an, -lar, -ı

Gazel 75

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

[tas.] Hakk’ın isim,

fîl ve sıfatlarını

kendinde en mükemmel

şekilde toplamak, insan-ı

kâmil olmak.

derdâ ki nüfûs arasına

çekdi ḥased-sed

k’etdi ḥasedi kâmil

olan[ları] ḥired-red

kamu:

1. kamu:

Kaside 10

Mısra: 4

Bütün, hep, her,

herkes, halk.

bir şeh-i ‘ālî-himemdür

k’ol şefti‘u’l-müznibîn

ḥüsrev ü dervîş eşiginde

kamu muhtâc aña

2. kamu:**Gazel 285**

Mısra: 10

*"Bütün, hep"**anlamında belgisiz sıfat.*

iy Şihābī ārzū-yı

hançerinde ol mehūñ

üstühvānī oldı pehlumuñ

kamu hançer gibi

2. kana:-a**Gazel 87**

Mısra: 4

*Kan, vücuttaki**hayati sıvı.*

itmege sifk-i dimā her

dem ruhuñ rengin olur

pādişāh kana meyl etse

geyünür allar

Mısra: 23*1. Vücuttaki kırmızı**renkli sıvı, kan. Aşığın**kanlı gözyaşları.*

kan akarsa gözümüñ yaşı

olur demlerle

bitürür mevsüm irince

leb-i Ceyhūn lāle

3. kamu:**Kaside 23**

Mısra: 18

*"Bütün, hep"**anlamında belgisiz sıfat.*

engine geyinmiş yine bir

cāme-i kühlī

endāmı kamu şūh u

zarīfāne benefşe

3. kanlar:-lar**Gazel 59**

Mısra: 3

Hayatî sıvı II Kan.

kal' a-i tende dökülür

kanlar

görünür yer yer

bedenlerde burūc

Gazel 236

Mısra: 4

*Vücuttaki hayati**sıvı.*

tīg-i miñnetle beni katl

ider olsa o cūvān

her yere şekl-i maħabbet

yazıla kanumdan

kan:**1. kanumla:-um, -la****Gazel 79**

Mısra: 2

*Kan, vücuttaki**hayati sıvı.*

eylemez katlüm benüm

ol sāde-rū dilber murād

tīgı rengin olsa kanumla

olur dem ber-murād

4. kana:-a**Gazel 74**

Mısra: 2

*1. Vücuttaki kırmızı**renkli sıvı, kan.*

serv-i qaddūñ

ħasretinden bir qadīd

gül ruhuñdan kana ğarq

olmuş şehīd

7. kanı:-ı**Gazel 213**

Mısra: 6

*Bir şeyin menbai,**kaynak II Can madeni.*

cām-ıla la'lūñ vaşfi

añıldı meger meyhānede

kaynayup kanı

derūnından yine hoş itdi

hum

5. kan:**Kaside 22**

8. **kanını:-ı, -n, -ı****Gazel 190**

Mısra: 2

*Kan, vücuttaki
hayati sıvı. II Şarap.*

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ
bezm içinde kanını nüş
eyledüm peymānenüñ

kan ağla:-1. **kan ağla:-r, -ısa****Gazel 209**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kanlı gözyaşı
dökmek (Renk
bağlamında) || Çok
üzülmek.*

yakupdur bağrumı bir
lāle ruhsār
gözüm kan ağlar-ısa
n'ola her dem

2. **kan ağla:-r****Gazel 229**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kanlı gözyaşı
dökmek (Renk*

*bağlamında) || Çok
üzülmek.*

gönül bend-i belāda
gözlerüm her demde kan
ağlar
Şihābī hālāş eyle ilāhī
dāmdan demden

3. **kan ağla:-mak****Gazel 95**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kanlı gözyaşı
dökmek; çok üzmek.
dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer*

kan ak:-1. **kan ak:-ar****Gazel 121**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kan akmak.

şevk gelse cūy-ı eşküm
dem-be-dem rengin olur
kim bahār eyyāmı irse
kan akar ırmağlar

2. **kan ak:-ar****Gazel 254**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aşığın gözlerinden
çok ağlamaktan ötürü
gözyaşı yerine kan
akması.*

gerçi tutdum sīnemi ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

3. **kan ak:-ar****Gazel 233**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*'Kan ağlamak'
deyimi bağlamında
büyük bir üzüntü içinde
olup yakınmak.*

tīg-i mehrüñ ğarķ-ı hūn
etdi beni ey lāle-ruḥ
kan akar her dem benüm-
çün dīde-i aḥbābdan

kan dök:-1. **kan dök:-di****Kaside 22**

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

I. Kan akıtmak II.

Can almak.

dāğ yakdı tenine şerha
çeküp kan dökdi
tekye-gāh-ı çemen içre
kodu kânün lāle

kan düş-:

1. kan düş-:-mez

Gazel 126

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kan sıçramak.

‘aceb hūnrīz-i merrīh-veş
bu çarh-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tīğ
ucundan yire kan düşmez

kan iç-:

1. kan iç-:-er

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kan içmek. II Çok
acı çekmek.*

merdüm-i çeşmi anuñ-
çün böyle ezrāk pūşdür
mest-i ebterdür dem-ā-
dem mey yerine kan içer

2. kan iç-:-düg, -i, -(n)e

Gazel 171

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Eziyet etmek,
sömürmek II (Bir şeyin,
kimsenin) Kanını emmek
deyimi ile eş anlamlıdır.*

al geymiş yine dildāruñ
işi āl ancak
lebi kan içdügine zülf-i
ruhı dal ancak

3. kan iç-:-meg, -e

Gazel 192

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Eziyet etmek,
sömürmek II (Bir şeyin,
kimsenin) Kanını emmek
deyimi ile eş anlamlıdır.*

yalmanur kan içmege her
demde şimşirüñ senüñ
göz diker süzen gibi çāk-
ı tene tırüñ senüñ

kan it-:

1. kan it-:

Gazel 302

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kan etmek, kanlar

*içinde bırakmak; derde,
sıkıntıya sokmak,
kederlendirmek.*

ğamze-i ğammāzveş
turmaz geçer ‘aşıkları
yāra kan itdürmege bel
bağlamışdur hañçeri

kan ol-:

1. kan ol-:-ma, -ga

Gazel 56

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kan olmak, kana
bulanmak.*

hatt-ı la‘lūñ olupdur
dīde-giryān olmağa bā‘iş
ciger-hūn
olmasundandır yaşum
kan olmağa bā‘iş

kan tol-:

1. kan tol-:-sun

Gazel 39

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kanla dolmak,
kıpkırmızı olmak.*

göreyin sāğaruñ her
demde içi bağı kan
tolsun
gözüme karşı olur sāki-i
meclisle leb-ber-leb

k'aña:

1. k'aña:

Gazel 306

Mısra: 10

Ki ona.

bağladı göñlin Şihābī
serv-i kıdd bir servere
k'aña kıldur bāğ-ı
dehrüñ bende vü āzādesi

kana ğark ol-:

1. kana ğark ol-:-mış

Gazel 284

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kan içinde kalmak

II Kana boyanmak.

kana ğark olmuş
firākuñdan çemende
lālenüñ
kanı ağılar üstine bu
çeşm-i hun-bārum gibi

kana kana içir-:

1. kana kana içir-:-üþ

Gazel 146

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kanıncaya,
doyuncaya deĝin, bol
bol, doyasıya içirmek.*

bir içim suya teşne
olmuş-ıdı ħançeri yārüñ
içirüp ħün-ı dilden anı
kana kana kandurmuş

kanā'at:

1. kanā'at-ile:-ile

Gazel 206

Mısra: 3

*Tokgözlülük,
yetinme.*

kanā'at-ile ide gör
cihānda istiĝnā [vb]
iŝitmedüñ mi ki "el-faķr
faķri" didi resül

2. kanā'atdan:-dan

Gazel 136

Mısra: 10

*Elindekiyle yetinme,
kısmetine razı olma.*

Şihābī ni'met-i dünyāya
bakmaz

çü bir loķma kanā'atdan
aña bes

3. kanā'at:

Gazel 202

Mısra: 5

*Elindekinden hoşnut
olup fazlasını istememe,
kısmetine, kendisine
verilene râzı olma, tok
gözlülük.*

kā'inātuñ gencine
vermez kanā'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister göñül

4. kanā'at:

Gazel 136

Mısra: 3

*Az şeyle yetinme,
çok istememe, kanaat.*

kanā'at üzredür 'anķası
rūħuñ
uşanmaz cīfeden bu nefis-
i kerkes

kanā'at ehli:

1. kanā'at ehli:

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Kanaatkâr.

merd-i leîm loğmasına
etme sen ṯama'
k'olmaz ḵanā'at ehli dilā
eyleyen ṯama'

2. ḵanā'at ehli:

Gazel 161

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Kanaatkâr.

tammā' olma zelle-i
ḥvān-ı v̱iṣāle gel
iy dil ḵanā'at ehli dedi:
"zel men ṯama'"

ḵanā'at gencine:

1. ḵanā'at gencine:

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Tokgözlülük

hazinesi.

künc-i dilde m̱alik
olmuşdur ḵanā'at gencine
eylemez hergiz Ṣihābī
cem' -i s̱im ü zer murād

ḵanā'at suğrası:

1. ḵanā'at suğrası:-n, -
da

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kanaat parçası,
alçak gönüllülük. II
Kanaat sofrası.*

şikāyet itme faḳr u
fāḳadan bu iṣṭihādan geç
ḵanā'at suğrasında bul
tenā'um kim budur
ni'met

ḵānat:

1. ḵānatdum:-du, -m

Gazel 199

Mısra: 5

*Kanamasına yol
açmak.*

nev-bahār-ı ḥüsnine
karşu ḵānatdum dāğumı
bāğı zeyn itdi ḵaranfil
gülşen-i s̱inem degül

2. ḵānat:

Gazel 310

Mısra: 7

*Uçma organı,
kanat.*

ḵanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğın şikār ister
şaḳın iy mürğ-i can-ı
nātüvān işte saña çatdı

ḵanda:

1. ḵanda:

Gazel 68

Mısra: 6

Her neredede.

maṭla' -ı şems o meh
çehre-i gırībānidur
görinür ḵanda ṭulū'
eylese envār-ı şabāḥ

2. ḵanda:

Gazel 213

Mısra: 4

*"Nerede, nasıl"
anlamlarına gelen soru
zarfı.*

s̱ine saḥrāsında yer yer
zāḥir oldı şekl-i na'l
şehsüvārum ḵanda
başdıysa semendüñ ṯāze
süm

3. ḵanda:

Gazel 271

Mısra: 9

"Nerede, nasıl"

anlamlarına gelen soru zarfı.

ķanda añsa tũtĩ-i şab‘-ı
řihābĩ la‘lũnĩ
her sözi o nũkte-
perdāzũ şeker-rĩz
olmada

4. ķanda:

Gazel 80

Mısra: 2

*"Nereden, nasıl, ne
şekilde" anlamlarına
gelen soru zarfı.*

hem-demũn demdür
nedür iy dĩde-i bũmdan
murād
saña ķanda hāřıl olur
böyle hem-demden
murād

5. ķadadur:-dur

Gazel 280

Mısra: 1

Nerede II Kan

içinde.

ķadadur bezm-i
maķabetde çeken cām-ı
belā
el-řalā yā zũmretũ‘l-
‘uřřāķ řũkrān el-řalā

ķand-i müzāb-ı la‘l:

1. ķand-i müzāb-ı la‘l:-

i, -(n)e

Gazel 161

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Erimiş

*şeker gibi olan dudağı. II
Erimiş kırmızı şeker.*

yokdur řihābĩ şeker ile
şehde iřtiḥā
ķand-i müzāb-ı la‘line
açar dehen şama‘

ķandil:

1. ķandilden:-den

Gazel 230

Mısra: 8

Kandil, sıvı

*halindeki yağa batırılmış
bir fitilin yanması
suretiyle ışık veren
aydınlatma aleti.*

rũřinā bulmazdı gönlũm
tende dāguñ olmasa
kim fetĩl olmayıcaķ
düşmez zıyā ķandilden

ķandur:

1. ķandurmıř:-mış

Gazel 146

Mısra: 6

Susuzluğunu

*gidermek, doyuncaya
içirmek.*

bir içim suya teşne
olmış-ıdı ḥançeri yārũñ
içirũp ḥũn-ı dilden anı
ķana ķana ķandurmıř

2. ķandurdı:-dı

Kaside 9

Mısra: 10

İçme isteğini

*tamamen karşılayacak
kadar içirmek, doya doya
içirip susuzluğunu
gidermek.*

asba‘ından akıdup
‘aynen tũsem mā sel-sebĩl
‘asker-i islāmı ķandurdı
zũlāl-i Muřřafā

3. ķandur:

Gazel 110

Mısra: 7

Bir gereksinimini,

*bir isteğini yeteri kadar
karşılamış olmak,
doymak.*

zülâl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki 'aynūmden
'uyūn oldu 'ayān [yer
yer]

kanı:

1. kanı:

Gazel 284

Mısra: 8

"hani, nerede"

anlamlarında soru zarfı.

kana ğark olmuş
firākuñdan çemende
lālenūñ
kanı ağlar üstine bu
çeşm-i hun-bārum gibi

2. kanı:

Kaside 2

Mısra: 28

"Hani / nerede"

şikâyetlenme sözü.

işimüz sehv ü haṭâyıla
ma'āsīdūr hep
kanı a' māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā'āt

3. kanı:

Kaside 2

Mısra: 28

"Hani / nerede"

şikâyetlenme sözü.

işimüz sehv ü haṭâyıla
ma'āsīdūr hep
kanı a' māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā'āt

kān-ı kerem eyle-:

1. kān-ı kerem eyle-:

Gazel 237

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kerem, bağış

kaynağı eylemek.

yüz sürüp işigüne pâyüne
her dem düşerin
eyle ey kān-ı kerem
şānuña her dem düşerin

kānī' ol:

1. kānī' ol:

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kanaat etmek,

yetinmek.

mürg-i cān ṭu'me-i vaşla
tamā' eyler līkin
kānī' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'anḳā

kānī' ol-:

1. kānī' ol-:-updur, -

Kaside 13

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

Kanaat etmek,

yetinmek.

şahābeñ kim olupdur her
birisi faḳr ıla kānī'
olardan oldu ḥalḳa ḥūkm-
i şer'ü sūnnetūñ şāyī'

2. kānī' ol-:

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kanaat getirmek ll

Rıza göstermek.

külāh-ı ḳahr-ıla faḥr it
ferāḡat birle ol kānī'
muraşsa' tāc-ise daḥı
olur başa belā devlet

kanın:

1. kanın:

Gazel 300

Mısra: 7

Kan ll Gözyaşı.

göñül urup gözüm kanın
akıtma
dökülür mi şikest etseñ
zücācı

kanını dök-:

1. kanını dök-:-mek, -ile

Gazel 19

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ölüme yol açmak,
cana kıymak.*

ayak başduñ Şihābī
kanını dökmek-ile
çünkim
nigārā ellerüñ andan
mühennā eyle ahyānā

kanını iç-:

1. kanını iç-:-üüp

Gazel 232

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kanını kurutmak. ||
Öldürmeye kastetmek,
çok eziyet çektirmek.*

ayağa düşdi öpmege
sāķını sāķinüñ
kanını içüp el yudum ol
dem şarābdan

kankı:

1. kankı:

Gazel 289

Mısra: 7

*"Hangi?" soru
sıfatı.*

‘acabā kankı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seherī peygāmı

k'anlar:

1. k'anlar:

Kaside 2

Mısra: 24

Ki onlar.

bizden selām āline vü
çār-ı yārına
k'anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

2. k'anlar:

Kaside 3

Mısra: 24

Ki onlar.

bizden selām āline vü
çār-ı yārına
k'anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

kanlar akıd-:

1. kanlar akıd-:-up

Gazel 27

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kanlı göz yaşları
dökmek.*

tīg-ı ğamdan pārenlenmiş
bağrımuñ hūn-ābını
hā akıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

kanlu:

1. kanludur:-dur

Gazel 312

Mısra: 8

*Kanlı, kana
bulanmış.*

‘aks-i hālūñ zaķm-i
peykānuñ-durur ey
ğonca-leb
lālenüñ bağrında dāğ u
kanludur pīrāheni

2. kanlu:

Gazel 147

Mısra: 8

*İçinde veya üstünde
kan bulunan.*

merdüm-i çeşmüñ
müjeñden ‘âşıkâ hancı
çeker
kanlı mı yoğsa yanuñda
tîğ-i hûn-âlûd-veş

kanlu dâğ:

1. kanlu dâğ:-lar

Gazel 121

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın sinesindeki)

kanlı yara.

sînem üzre tâze güllerdür
bu kanlu dâğlar
yaşum-ıla lâle renk olsa
aceb mi bâğlar

kanlu kefen:

1. kanlu kefen:

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kanlı kefen. II

Âşığın bağındaki
yaralardan dolayı kana
bulanmış gömleği.

çemen haşırinde gördüm
lâle-i pejmürde iy gül-
ruh

şehîd-i ‘ışkuñ olmışdur
serer kanlu kefen sensiz

kanlu yaş:

1. kanlu yaş:-um

Gazel 228

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kanlı gözyaşı,
büyük üzüntüyle dökülen
gözyaşı.

kanlı yaşum gibi her
dem baña hem-dem
olmağa
kaldı çıkmadı peykân-ı
gamzeñ sîneden (-)

kanuma gir:-

1. kanuma gir:-ür

Gazel 161

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(Birini) Öldürmek
veya öldürtmek, ölümüne
sebebi olmak. || Felakete
düşmesine veya ziyan
olmasına yol açmak.

zülfüñ müdâm kıtlüme
şarkar nedür sebeb
gamzeñ hemîşe kanuma
girür neden tama‘

k’anuñ:

1. k’anuñ:

Gazel 97

Mısra: 6

Ki onun.

k’anuñ neheng-i mehri
vü her mâhı mâhidür
bu baır-ı ser-nigün-ı
felek bü’l-‘aceb-durur

kânün:

1. kânün:

Kaside 22

Mısra: 32

Âdet, kural. II

Dikdörtgen biçiminde,
bir köşesi kesik, yassı bir
sandık üzerine gerilmiş
tellerden oluşan, tırnak
adı verilen çalgıçlarla
çalınan ince saz çalgısı.

beñzemiş kalbi söyünmüş
odı bir tennûra
gâlib olmuş ezeli âteşe
kânün lâle

2. kânün:

Kaside 22

Mısra: 34

Âdet, kural. II

*Dikdörtgen biçiminde,
bir köşesi kesik, yassı bir
sandık üzerine gerilmiş
tellerden oluşan, tırnak
adı verilen çalgıçlarla
çalınan ince saz çalgısı.*

*dâğ yakdı tenine şerha
çeküp kan dökdi
tekye-gâh-ı çemen içre
kodu kânûn lâle*

3. kânûnı:-ı

Gazel 89

Mısra: 10

*Yasa, emir,
hüküm.II Geçerli olan
kural.*

*derd-i 'ışka etmedin
perhîz bulur mı şifâ
iy Şihâbî başka 'ilm-i
hikmetüñ kânûnı var*

kap:

1. kâpdı:-dı

Gazel 5

Mısra: 5

*Almak, ele
geçirmek.*

*nergisüñ şâhını kâpdı
bâd-ı şubh*

*gözden âşândur almak
'aşâ*

2. kâpdı:-dı

Gazel 104

Mısra: 5

Birdenbire

*yakalayarak çekerek
almak, ele geçirmek.*

*kâpdı nesîm-i peyk-i
şabâ şâh-ı nergisi
olmasa elde mesnedi
görür zarâr zarîr*

3. kâpar:-ar

Gazel 11

Mısra: 10

-i Birdenbire

*yakalayarak, çekerek
almak.*

*gördiler ten-gâha dönmiş
gönlümi
kehrübâ gibi kâpar her
dilirübâ*

kapla:

1. kâpladı:-dı

Gazel 165

Mısra: 6

Kaplamak,

*kuşatmak, örtmek,
sarmak.*

*görünmez oldu düdü-y-ıla
küh-ı Bîsütün
feryâduñ âhı kâpladı
şanmañuz anı mîğ*

kapu:

1. kâpusında:-sı, -n, -da

Gazel 53

Mısra: 7

*Belli bir maksatla
belli bir şey elde etmek
için başvurulun,
bağlanılan yer // Makam,
huzur, eşik.*

*dilâ erbâb-ı devlet
kâpusında râzı olmazsın
tevekkül ışığın tut kim
degül bâb-ı rızâ devlet*

2. kâpu:

Gazel 241

Mısra: 8

Eşik, huzur, makam.

*şâhid ü şem' ü şarâb
erbâb-ı bezme bâbdur
bâ-ğuşuş ağıyardan divâr
ola muhkem kapu*

3. **kapusın:-sın****Kaside 19**

Mısra: 6

*Bir yere girilip
çıkılırken içinden geçilen
yer.*

mührini bozdı kufi-i
şıyāmuñ çü dest-i şer'
şādī kapusın açdı yine
dil-güşā-yı 'ıyd

4. **kapusı:-(s)ı****Gazel 178**

Mısra: 5

*Belli bir maksatla
belli bir şey elde etmek
için başvurulmuş,
bağlanılan yer.*

dil-zār u ten şikeste
vuşlat kapusı beste
ğam şeşderinde kaldum
hergiz güşāde yer yok

5. **kapuñ:-ñ****Kaside 2**

Mısra: 25

Eşik, huzur, makam.

idemez kimse kapuñ
Ka'besinüñ hacın edā
'ilm ü 'irfān 'urefāsıyla
pür olsa 'arafāt

6. **kapuña:-ña****Kaside 19**

Mısra: 24

*"Kapı" || Makam,
huzur.*

altun 'alemler mäh-i
nevā-yı mîr-muhteşem
getürdi dikdi kapuña
'izzet livā-yı 'ıyd

7. **kapuña:-(ñ)a****Kaside 15**

Mısra: 36

*"Kapı" || Huzur,
makam.*

miftāh-ı bāb-ı cennet
olur çün elüñ şehā
varur Şihābī kapuña ol
gün yüzi kıra

8. **kapuña:-ñ, -a****Gazel 304**

Mısra: 5

*Makam, huzur. ||
Sevgilinin makamı.*

kapuña hūbān-ı 'ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i hüsne şahsın
şāhāne gördüm ben seni

9. **kapuñda:-ñ, -da****Gazel 35**

Mısra: 8

*"Kapı", makam,
huzur || Sevgilinin kapısı,
huzuru.*

n'iderler āb-ı hayātı
olınca mā'-i 'ineb
kapuñda baña taḥallüş
Şihābī olsa n'ola

10. **kapuñı:-ñ, -ı****Gazel 37**

Mısra: 1

*"Kapı", makam,
huzur || Sevgilinin kapısı,
huzuru.*

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rūb
diler ki h'vācibūñ olup
ala bu āh ele cūb

11. **kapuña:-ñ, -a****Gazel 178**

Mısra: 7

*"Kapı", makam,
huzur || Sevgilinin kapısı,
huzuru.*

āgyār keşretinden kapuña
bulmadum yol

bāb-ı ümīde varsam ben
nā-murāda yer yok

12. **kapuñdan:--ñ, -dan**

Gazel 247

Mısra: 7

"Kapu", makam,
huzur || Sevgilinin kapısı,
huzuru.

ben kuluñı kapuñdan
eyleme red
āşināyam bu āsitane-y-ile

kapu kapu:

1. **kapu kapu:**

Gazel 245

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kapu kapı
dolaşmak.

her melek-ruhsār yārūñ
görmege dīdarını
cārī olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

kapuñda:

1. **kapuñda:**

Gazel 251

Mısra: 9

"Kapu", makam,
huzur || Sevgilinin kapısı.

egerçi haste 'āşıkklar
kapuñda bī-nihāyetdür
benüm gibi helākūñ yok
seni cānā sevenlerde

kapuya:

1. **kapuya:**

Kaside 2

Mısra: 15

Kapu, eşik //
Makam, huzur.

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

kār:

1. **kārundur:--uñ, -dur**

Gazel 304

Mısra: 3

Fayda, kazanç.

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

2. **kārı:--ı**

Gazel 77

Mısra: 7

Bir iş sonucunda
elde edilen fayda, çıkar.

zār itdi kārı gönülüne
nerrād-ı rūzigār
ğam şeşderinde kodı
meni vermedi küşād

ka' r:

1. **ka' rına:--ı, -n, -a**

Gazel 285

Mısra: 4

Deniz, kuyu vb.
şeylerin dibi, dip.

vermesin derseñ hevā dil
keştisine ıztırāb
baħr-i 'ışkuñ sen daħı
ka' rına düş lenger gibi

kara:

1. **karalar:--lar**

Gazel 261

Mısra: 8

Siyah.

zülfi ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

2. **karasından:--sından**

Gazel 267

Mısra: 2

Siyah.

halkdan kaçır karın
olmaz rakib-i rü-siyeh
karasından beñzedirdüm
olsa ger ahü-siyeh

3. kara:

Gazel 16

Mısra: 10

Kara, siyah.

iy Şihābī güş idüp bu
girye birle mātemüm
kara geymiş Ka‘be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

4. karaya:-y, -a

Gazel 276

Mısra: 8

*Yeryüzünün denizle
örtülü olmayan bölümü,
toprak.*

āb üstinde yatur keştīye
beñzer bu zemīn
cān atar ‘ākīl olan karaya
girmez gemiye

5. kara:

Gazel 257

Mısra: 3

*Esmer II kötü,
uğursuz.*

bir kara kāfer-i Hindū-
beçe itdi hālī
ruhı ferzend idinüp anı
getürdi dīne

6. karası:-s, -ı

Gazel 163

Mısra: 7

*Siyahlık, siyah
kısm. || Dağlanmış
yaranın kabuğu.*

dāğum karası şanma
vücūdumda görünen
endāmüm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

kara gey:-

1. kara gey:-miş

Gazel 284

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
*Karalar giymek, yas
tutmak.*

hastedür çeşmüñ
be‘aynih cism-i bīmārum
gibi
kara geymiş kākülüñ
baht-ı siyeh-kārum gibi

kara kara:

1. kara kara:

Gazel 121

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Siyah siyah.

kara kara dāğlar şanmañ
tenümde görünen
üşdiler endāmumuñ
üstine yir yir zāğlar

karala:

1. karalar:-r

Gazel 314

Mısra: 9

*Kara duruma
getirmek II Karalayarak
yazmak.*

karalar şī‘ri Şihābī gibi
her kırtāsī
‘amel-i nāmesine döndi
cihān evrākı

karanfil:

1. karanfil:

Gazel 71

Mısra: 4

*Kırmızı, pembe,
alaca ve çeşitli renklerde
çiçekler açan, düğüm
düğüm ince saplı otsu
süs bitkisi. || Aşığın*

*bağrındaki yanık
yaraları.*

yine her bir taze ten
üstüne yakarum taze dāğ
açılıp dur hakden güyā
karanfil şāh şāh

2. karanfil:

Gazel 199

Mısra: 6

*Kırmızı, pembe,
alaca ve çeşitli renklerde
çiçekler açan, düğüm
düğüm ince saplı otsu
süs bitkisi. || Aşığın
bağrındaki yanık
yaraları.*

nev-bahār-ı hüsnine
karşu kanatdum dāğumı
bāğı zeyn itdi karanfil
gülşen-i sīnem degül

karārı kalma-:

1. karārı kalma-:-mış

Kaside 20

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Rahatı, huzuru
kalmamak; karar verecek
gücü kalmamak, kararını*

*bitirmek, düşünemez
olmak.*

kākülün sevdāsına düşüp
karārı kalmamış
pür-hevā olup yiler bād-ı
şitābān-ı bahār

kardeş:

1. kardeşlerini:-lerini

Gazel 297

Mısra: 3

*I Aynı anne
babadan doğmuş veya
anne babalarından biri
aynı olan çocukların
birbirine göre adı II Adı
bilinmeyen kimselere
söylenen bir seslenme
sözü.*

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yūsuf gibi
olsa cān nakdin verür ol
māha mālīk müşteri

kāre:

1. kärelerün:

Rübai 3

Mısra: 4

İş, fiil, amel.

ikrār ideyin cürmüne çün
kendü elünle
sen kärelerün nāme-i
ehmāl-i siyāhuñ

ka' r-ı 'ışk:

1. ka' r-ı 'ışk:

Gazel 128

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Aşk işi, ameli;
kazancı || Allah
sevgisinin ibadet olması
bağlamında.*

pür olupdur ma' rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz
biz şadef mānendi ka' r-ı
'ışk deryāsındayuz

kar'ın ol-:

1. kar'ın ol-:-maz

Gazel 267

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yakın olmak; bir
şeye nail olmak, bir şeye
sahip olmak.*

halkdan kaçır kar'ın
olmaz rak'ib-i rü-siyeh

karasından beñzedirdüm
olsa ger āhū-siyeh

karşu:

1. karşu:

Gazel 90

Mısra: 2

"-e karşı"

anlamında edat.

kaşuñ ğamı-y-la ey meh
kaddüm kemāne beñzer
ğamzeñ oķına karşı
sīnem nişāne beñzer

2. karşu:

Gazel 191

Mısra: 5

"-e karşı, -e doğru"

*anlamında kullanılan
edat. || Karşısında,
önünde.*

ağladuğum gül yüzüne
karşu virür baña zevk
nālesinden nitekim
vardur şafāsı bülbulün

3. karşu:

Gazel 199

Mısra: 5

"-e karşı, -e doğru"

anlamında kullanılan

*edat. || Karşısında,
önünde.*

nev-bahār-ı hüsne
karşu kanatdum dāğumı
bāğı zeyn itdi karanfil
gülşen-i sīnem degül

4. karşu:

Kaside 23

Mısra: 21

"-e karşı, -e doğru"

*anlamında kullanılan
edat. || Karşısında,
önünde.*

çāk itdi girībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

5. karşu:

Gazel 286

Mısra: 9

"-e doğru"

anlamına gelen edat.

mevsüm-i hüsnuñe karşı
aķıdur seyl-i revān
kesr-i Nīliyye-i Mısra
varacak dem düşdi

karşu be karşu:

1. karşu be karşu:

Gazel 91

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Karşı karşıya,
karşılıklı olarak.*

germiyetle hiddet idüp
od-ıla kebāb
birbirisi-y-le karşu be
karşu söğüşdiler

karşu tur:

1. karşu tur:-ı, -maz

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Karşı durmak, karşı
çıkma II Direnmek,
dayanmak.*

lem 'a-i āh-ı Şihābiden
rakīb eyler girye' i
recm-i āteşdür ki karşu
turımaz şeytān aña

karşu tur:-

1. karşu tur:-ur

Gazel 255

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Direnmek,

*karşısında durmak II
Savaşmak.*

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña karşı turur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

karşu var-:

1. karşı var-:-du, -m

Gazel 137

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Karşı çıkmak,
karşısına gelmek:
karşısına çıkmak,
dışarıdan gelen kimseyi
karşılamaya gitmek.*

karşu vardum rehzen-i
'ışka fenâ şeklinde ben
mâlî olmayan kişi itmez
harâmîden hirâs

kârûn:

1. kârûn:

Kaside 22

Mısra: 8

Kur'ân'da adı

*Firavun ve Hâmân'la
birlikte anılan Mûsâ
Peygamber zamanında*

*yaşamış, zenginliği,
cimriliği ve Allah'a olan
isyanıyla tanınıp
sonunda malı ve
mülküyle birlikte helak
olan kişi.*

görünür dahî derûnındaki
dâğ-ı hırmân
çıkdı yerden haqqkuñ
emri-y-le çü kârûn lâle

karz al-:

1. karz al-:-in, -mış, -dur

Gazel 223

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Borç, ödünç alma.

nağd-i hüsnünden
cemâlûn verdi her meh-
rûya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zîb ü zeyn

kaş:

1. kaşuñi:-uñ, -ı

Gazel 7

Mısra: 2

Göz çukuru

*üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla*

*kaplı çıkıntı II sevgilinin
kaşı.*

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
haţ sūre-i rahmān aña
başda bismi'llāh yazmış
kaşuñı yezdān aña

2. kaşı:-ı

Gazel 41

Mısra: 10

Göz çukuru

*üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla
kaplı çıkıntı II sevgilinin
kaşı.*

sehm-i gamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habîb
ol kaşı yâ didi lutfından
kayurma yâ naşîb

3. kaşuñ:-uñ

Gazel 51

Mısra: 7

Göz çukuru

*üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla
kaplı çıkıntı II sevgilinin
kaşı.*

kaşuñ yâsın gehi kûr gâhi
yaş öğret kemânkeşlik

nişân-ı sîneler urmağa
gamzeñ nâvek-endâz it

4. **kaşuñuñ:-u, -ñuñ**

Gazel 287

Mısra: 2

Göz çukuru

*üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla
kaplı çıkıntı II Sevgilinin
kaşları.*

gireli sîneme tîr-i
müjeñüñ peykânı
kaşuñuñ yâsına cân etdi
göñül kurbânı

5. **kâş:**

Gazel 142

Mısra: 6

*(Keşki) Keşke, ne
olurdu.*

kimse mesrûr olmadı
gam-hânedür dâr-ı fenâ
seyl-i miñnetden ħarâb
ola-y-ıdı bu kâşâne kâş

6. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 167

Mısra: 5

Göz çukuru

*üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla*

*kaplı çıkıntı. II Sevgilinin
kaşları.*

mescide varsa kaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namâz
secde ol kûşe-i mihrâba
iderler şaf şaf

7. **kaşuñdur:-u, -ñ, -dur**

Gazel 176

Mısra: 1

Göz çukurunun

*üstünde bulunan ve şekil
itibariyle yaya benzeyen
kıllar. II Sevgilinin kaşı.*

âsumân-ı ħüsne kaşuñdur
hilâl ey nûr-ı ħağ
kâkülün ebr-i siyeh reng-
i ‘izâruñdur şafağ

8. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 90

Mısra: 1

(Sevgilinin) kaşı.

kaşuñ ħamı-y-la ey meh
kaddüm kemâne beñzer
gamzeñ okına karşı
sînem nişâne beñzer

9. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 110

Mısra: 3

(Sevgilinin) kaşı.

müjeñ tîri-y-le deldi
hilâlün na‘lini kaşuñ
anuñ-çün tağ-ı ħüsnün
üzre aşmışdur kemân yer
yer

10. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 189

Mısra: 1

(Sevgilinin) kaşı.

kemân-keşdür kaşuñ
cânâ kemend-endâzdur
zülfün
hümâyün tîrdür gamzeñ
hümâ-pervâzdur zülfün

11. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 243

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

n’ola keç görünürse rā
kaşuñ ħüsnün berâtında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

12. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 251

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşire
şunmış biri hançere

13. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 266

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

kaşuñ ğamı-y-la meh-
nevā-yı āfitāb-ı hüsñ
döndi hilāle za‘f-ıla
varmadı āyine

14. **kaşuñ:-(u)ñ**

Gazel 283

Mısra: 3

(Sevgilinin) kaşı.

kaşuñ baş çatmış iki kâf-ı
kudret
dü çeşmüñdür be‘aynih
kâf-i kûfi

15. **kaşı:-ı**

Gazel 86

Mısra: 9

(Sevgilinin) kaşı.

gizler ufukda kaşı hilālin
Şihābiyā

meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

16. **kaşların:-lar, -ı, -ñ**

Gazel 178

Mısra: 9

(Sevgilinin) kaşı.

rā kaşların Şihābī
mesken idince gönlüm
didi saña burada mişkīn
fütāde yer yok

17. **kaşı:-ı**

Gazel 188

Mısra: 10

(Sevgilinin) kaşı.

mahbûb odur ki rûh-ı
muşavver ola hemān
zülfî vü kıddi kaşı anuñ
şekl-i cān gerek

18. **kaşların:-lar, -ı, -ñ**

Gazel 203

Mısra: 3

(Sevgilinin) kaşı.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

19. **kaşı:-ı**

Gazel 209

Mısra: 2

(Sevgilinin) kaşı.

uraldan tîrûñi cān
ol[ma]dı ham
göñül ey kaşı yay için
çeker ğam

20. **kaşı:-ı**

Gazel 263

Mısra: 9

(Sevgilinin) kaşı.

Şihābī ra-i ra‘nādur kaşı
ol mäh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şīvesi çarhuñ celālinde

21. **kaşı:-ı**

Gazel 310

Mısra: 7

(Sevgilinin) kaşı.

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürġin şikār ister
şakın iy mürġ-i can-ı
nātüvān işte saña çatdı

22. **kaşı:-ı**

Kaside 2

Mısra: 11

(Sevgilinin) kaşı.

fıkr vir kaşı cenābına
cenāh-ı hiss ile
tayerān idüp ulaşmağa ne
mümkin heyhāt

23. **kaşlarıñ:-lar, -(u)ñ**

Gazel 272

Mısra: 5

(Sevgilinin) kaşı.

eyleyen kaşlarıñ üstünde
cebñüñe nazar
nūr görmüş gibidür küşe-i
mihrāb üzere

24. **kaşlarıñ:-lar, -(u)ñ**

Gazel 308

Mısra: 6

(Sevgilinin) kaşı.

egri bakma tır-gerler gibi
gel 'uşşākuña
kaşlarıñ yāsın yaşup
kurma kemāniler [gibi]

25. **kaşları:-lar, -ı**

Gazel 190

Mısra: 3

Göz çukuru

üzerinde bir yay gibi
uzanan, üzeri kıllarla
kaplı çıkıntı II. Sevgilinin
kaşı.

cām içinde kaşları 'aksin
görelen sākinüñ
şūfiler mihrab idindiler
derin meyhānenüñ

kāşāne:

1. **kāşāne:**

Kaside 23

Mısra: 10

Köşk.

bāğ içre binā eyledi çok
rab' zeberced
kāşiler-ile bağladı kāşāne
benefşe

2. **kāşāne:**

Gazel 142

Mısra: 6

Köşk, saray. II

Âşığın bedeni.

kimse mesrūr olmadı
ğam-hānedür dār-ı fenā
seyl-i miñnetden hārāb
ola-y-ıdı bu kāşāne kāş

kaşd:

1. **kaşd-ıla:--ıla**

Gazel 278

Mısra: 6

Bilerek bir işe

girişmek, niyetlenmek.

Ferhād kūh-ı guşşada
jülide-müy-idi
kaşd-ıla kıldı perçemine
şāne tīşe'i

2. **kaşdına:-ına**

Gazel 26

Mısra: 5

Amaç, niyet.

çāk çāk itsem tecerrüd
kaşdına ten cāmesin
hazret-i 'İsī yanında göz
diker süzen baña

kaşd-ıla:

1. **kaşd-ıla:**

Gazel 243

Mısra: 8

Kasten, bile bile.

n'ola keç görünürse rā
kaşuñ hüsñüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

kaşdın id:-

1. **kaşdın id:-er**

Kaside 20

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cana kastetmek,

öldürmeye niyetlenmek.

lâleler üzre yeşil nîze
çeküpdür şâh-ı gül
şürh-ı ser kaçdın ider şab
âl-i 'Osmânı bahâr

kāse:

1. kâse-y-ile:-y, -ile

Gazel 268

Mısra: 1

Kâse, kap. II Kadeh.

içmez şarâbı kâse-y-ile
şûfî-i sefîh
didi harâm katresine
müftî-i fakîh

2. kasesini:-sî, -n, -i

Gazel 239

Mısra: 7

Yayvan kap, kadeh.

şikest etdi cefâdan
kasesini niçe fağfürüñ
degüldür âsumân bir ser-
nigün çîni çanağdur bu

3. kâseleri:-ler, -i

Gazel 195

Mısra: 12

Göz çukuru.

n'ideyin bâde-i gül-rengi
gam-ı la'lûñle

hûn-ı dilden gözüümñ
kâseleri mâl-â-mâl

kāse-i cemşid:

1. kâse-i cemşid:-i

Gazel 86

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cemşid'in şarap

kadehi, câm-ı Cem. II
Şarabın mucidi cemin
dünyayı gösteren şarap
kadehi.

câm-ı Cem ile kâse-i
Cemşidi añma gel
hâkân-ı Çîn bu meclise
her dem çanağ çeker

kāse-i mecnûn:

1. kâse-i mecnûn:-a

Gazel 193

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mecnun'un kasesi.

II Mecnun'un kalbi.

iy Şihâbî başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kâse-i
Mecnûna Leylâ urdı seng

kāse-i mey:

1. kâse-i mey:-le

Gazel 229

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap kasesi.

ıturalum kâse-i meyle
sürâhî mîr-i meclisdür
nigâr olmayıcak sâķî
baña ne câmdan Cemden

kāse-i rāh:

1. kâse-i rāh:

Gazel 68

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

kadeh-i bâde virür rûh-ı
Şihâbîye ğıdâ
sâķiyâ luţf idüp evvel
aña şun kâse-i rāh

kāse-i ser:

1. kâse-i ser:

Kaside 18

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Baş kâsesi; kafatası.

mey-i ğafletle tolu kâse-i
ser gözde niyâm

zülû ü rûh fikr ü hâyâl
baña şubh ıla şâm

kāse-i sīmīn:

1. kase-i sīmīn:-i, -(n)i

Kaside 21

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Gümüş kase.

şebnem-ile kase-i
sīmīnini pür eyleyüp
şahn-ı gül-zārı şular her
subh-ı dem sakḳā-yı gül

kāse-i yākūt:

1. kase-i yākūt:-dan

Gazel 194

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yakut taşı gibi

*kırmızı kase II içi kırmızı
şarapla dolu kadeh;
kırmızı dudak.*

kāse-i yākūtdan ağzuñ
veyā la‘lin dürc
bezm-i hüsnünde meger
var-ısa cāmıdur Cemūñ

kaşı kemān:

1. kaşı kemān:

Gazel 185

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Keman kaşlı

(sevgili).

çekmeyenler bilmez ey
kaşı kemān
ben bilürven ‘aşḳuñuñ
pāymı pek

kaşı vā:

1. kaşı yā:

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yay kaşlı II yay gibi

kaşları olan sevgili.

menzil-i maḳşūda vardı
dilā tır-i murād (-)
ol kaşı yā eylese
şanduḳa-i sīnem hedef

kāşid:

1. kaşide:-e

Gazel 275

Mısra: 10

Postacı, haberci,

tatar, ulak.

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
korḳarın dehşet bıraḡur o
kaşide kaşide

2. kaşide:-e

Gazel 275

Mısra: 10

Postacı, haberci,

tatar, ulak.

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
korḳarın dehşet bıraḡur o
kaşide kaşide

3. kāşid:

Gazel 81

Mısra: 10

Haber götüren,

postacı, ulak.

kebāb olur kebüter
sūzişinden
nic’ilte nāmemi ol şāha
kāşid

kāşiler:

1. kāşiler-ile:-ile

Kaside 23

Mısra: 10

Çini kadeh; içki

kabı.

bāğ içre binā eyledi çok
rab‘ zeberced
kāşiler-ile bağladı kāşāne
benefşe

kaşr-ı ‘aşk:

1. kaşr-ı ‘aşk:-ı

Gazel 44

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk köşkü.

‘imāret eylemişdür kaşr-ı
‘aşkı
ezel şehrinde mi‘mār-ı
muhabbet

kaşr-ı bāğ:

1. kaşr-ı bāğ:

Kaside 21

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Bahçedeki köşk.

kaşr-ı bāğ oldu şemīm-i
tayyibden ‘anber-serā
cān meşāmmın tutdı büy-
ı ‘anber-i serā-yı gül

kaşr-ı cān:

1. kaşr-ı cān:-a

Gazel 218

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül köşkü.

kūşe-i ebruñ yigdür tāk-ı

Kisrādan baña

ey leb-i nūşin revānum

kaşr-ı cāna Kayserüm

kaşr-ı çeşm:

1. kaşr-ı çeşm:-üm, -de

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz sarayı, köşkü.

kalmamışdur kaşr-ı

çeşmümde huzūr-ı ẖvāba
yer

tutalı cānā şeh-i hayl-i

hayālūñ anda cā

kaşr-ı gülşen:

1. kaşr-ı gülşen:-de

Kaside 20

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi sarayı.

māh-rūlar kaşr-ı

gülşende meger

aşşamlamış

oldı her gül anda bir
şem‘-i şebistān-ı bahār

kaşr-ı visāl:

1. kaşr-ı visāl:-e

Gazel 219

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kavuşma köşkü.

pāye-i maķşūda el

irişmege bir çāre yok

yine āhumdur olan kaşr-ı

visāle nerdübān

kat:

1. katında:-ı, -n, -da

Gazel 180

Mısra: 7

Huzur, makam,

nezd, yan, ön.

barbuṭ-ı nālem katında

zühre çengī ne çalar

her zamān ol nā-sezā dik

etmesin nā-sezālīk

2. katında:-ın, -da

Gazel 197

Mısra: 6

Huzur, yan, nezd.

cüz' ü küll 'aql-ıla
bilindi velī
cüz'idür 'ışkuñ katında
'aql-ı küll

3. katında:-ı, -n, -da

Gazel 168

Mısra: 8

*Anlayış, göz, bakış
açısı, düşünce.*

kahır u mehruñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhvāruñ katında
bir degül mi dür ü şāf

kat' evle:-

1. kat' eyle:-

Gazel 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kesmek, bitirmek.

keserse başımı tığ-ı belā
vü hançer-i miñnet
ümīd-i vaşl-ı dildārı
göñül kat' eylemez kıt'ā

kat kat:

1. kat kat:

Gazel 167

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Katlar hâlinde, üst
üste, sıra sıra.*

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

katı:

1. katı:

Gazel 250

Mısra: 9

*Aşırı, kuvvetli,
şiddetli, sert.*

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür katı
hoş şalar 'aşıklarını
va'de-i ferdalara

2. katı:

Gazel 41

Mısra: 11

*Aşırı derecede,
şiddetli, çok fazla.*

seng-i cevri baña
dildāruñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der 'arab
zarbe'l-ḥabīb gül-zār-ı
bīb

3. katı:

Gazel 125

Mısra: 7

*Aşırı derecede,
oldukça fazla, şiddetli.*

şehsüvārum mey-i nāz-
ıla katı mest olmuş
pāy-māl etdi bizi elde
'inānın çekmez

4. katı:

Gazel 171

Mısra: 6

*Aşırı, kuvvetli,
şiddetli, sert.*

şüphe yok cām-ı ezel
cür'asınuñ neş'esidür
bāde-i vaḥdete cānum
katı meyyāl ancak

5. katı:

Gazel 146

Mısra: 3

*"Çok, pek, aşırı
derecede" anlamında
zarf.*

gül-i ḥod-rū katı mağrūr-
ıdı ḥüsnine gülşende
ruḥ-ı dildārum āb-ı ser-
nigün idüp utandurmuş

6. katı:

Gazel 290

Mısra: 9
*"Çok, pek, aşırı
 derecede" anlamında
 zarf.*

Şihābīye katı güçdür
 ölürese
 çemende kuçmadın sen
 serv-i nāzı

7. katı:

Kaside 18

Mısra: 3
*"Çok, pek, aşırı
 derecede" anlamında
 zarf.*

nefse uymağ ile oldum
 katı güm-rāh meded
 bu zalāletle qabūl ide mi
 dergāh meded

kat'-ı menāzil id-:

1. kaṭ'-ı menāzil id-:-r, -
 ise, -ñ, -, --üp

Gazel 75

Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
 (Bir yere
 varabilmek için)
 Menziller aşmak.

geşt eyler-iseñ kūyı idüp
 kaṭ'-ı menāzil

bil ḥaddüñi kim saña olur
 le-ḥadd-i ḥad

kaṭ'-ı ta'alluk eyle-:

1. kaṭ'-ı ta'alluk eyle-:-
 (y)en

Gazel 95

Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
İlgisini, alakasını

kesmek.

māsivā terki-y-le kaṭ'-ı
 ta'alluk eyleyen
 ihtiyār eyler ferāğat
 gūşesin epsem düşer

kātib-i ezel:

1. kātib-i ezel:

Kaside 8

Mısra: 21
 Kelime Tipi: -
Her hayatın

*mukadderatını bilip
 yazan yazıcı; Allah.*

nāmını ḥāşa yazdı anuñ
 kātib-i ezel
 maḥhūr oldı anuñ ile
 eyleyen cedel

kātib-i kaẓā:

1. kātib-i kaẓā:

Gazel 182

Mısra: 13
 Kelime Tipi: -
Kaderi yazan katip.

rahm it Şihābī 'āşīye ey
 kātib-i kaẓā
 gel ḥaṭṭ-ı 'avfı defter-i
 cürm ü günāha çek

katıl-ı 'ışk:

1. katıl-ı 'ışk:-a

Gazel 148

Mısra: 10
 Kelime Tipi: -
Aşk katili.

olursa tīg-i hevānuñ
 Şihābī maḥṭūli
 gelür mi şer'-ile lāzım
 katıl-ı 'ışka kışās

katl:

1. katlüm:-üm

Gazel 79

Mısra: 1
*Öldürmek,
 öldürölmek.*
 eylemez katlüm benüm
 ol sāde-rü dilber murād

tîğî rengin olsa şanumla
olur dem ber-murād

2. **şatlûme:-ûim, -e**

Gazel 192

Mısra: 7

*Öldürmek,
öldürölmek.*

şatlûme ihmāl idersin
her zamān iy bî-vefā
kim nedendür bilmezem
hayr işe te'hîrûñ senûñ

3. **şatlûme:-ûim, -e**

Gazel 165

Mısra: 1

*Öldürme, yok etme,
helak etme.*

öldürmez atdı şatlûme
cānān dirîğ-ı tîğ
şemşîr-i ābudārına
cānum degöl dirîğ

4. **şatlûme:-ûim, -e**

Gazel 161

Mısra: 7

*Katletmek,
öldürmek, yaşamına son
vermek, canına kıymak.*

zülfüñ müdām şatlûme
şarkar nedür sebeb

ğamzeñ hemîşe şanuma
girür neden şama'

5. **şatlûme:-ûim, -e**

Gazel 254

Mısra: 6

*Katletmek,
öldürmek, yaşamına son
vermek, canına kıymak.*

tîz bildi ğamzesin ol meh
göñülden geçdüĝin
şatlûme ayak başup el
urdu ol dem şançere

katl et-:

1. **şatl et-:-se**

Gazel 62

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Öldürmek.

ger şaza-y-ile beni şatl
etse hunhVār-ı çeşm
şāzîler virsin demüm
hıllinde ibrāya hücc

katl id-:

1. **şatl id-:-er**

Gazel 236

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Öldürmek, cana
kıymak.*

tîğ-i mişnetle beni şatl
ider olsa o cüvān
her yere şekl-i maşabbet
yazıla şanumdan

katl-i 'uşşāk:

1. **şatl-i 'uşşāk:-a**

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşıkları katletmek,
öldürmek.*

şatl-i 'uşşāka leb-i dilber
getürdi taze şat
sāde diller meşrebinde
çıkıdı ammā o ğalaş

katre:

1. **şatreleri:-leri**

Gazel 150

Mısra: 3

Damla.

eşkimün şatreleri dāne-i
tesbîhümdür
dilte tekrār idüben
nāmuñ okurun ihlāş

2. **katreleri:-leri****Gazel 220**

Mısra: 1

Damla.

eşkimün katreleri
yağama olsa gālṭān (-)
la'lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemān

3. **katresi:-si****Gazel 269**

Mısra: 6

Damla, zerre.

kirpigine aşmaz oldu
atlası çarḥ-ı ülkerin
yaşumuñ her katresi ay
māh-pervīn olmada

4. **katresine:-si, -ne****Gazel 268**

Mısra: 2

Damla.

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfī-i sefīh
didi ḥarām katresine
mūfti-i faḳīh

5. **katredür:-dür****Kaside 10**

Mısra: 8

*Damla II çok az
miktar.*

ḥikmet ile baḥr-i bī-
cünbüşdür ol 'ālī güher
nisbet ile katredür deryā-
yı pür-emvāc aña

katre katre:1. **katre katre:****Gazel 233**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Damla damla.

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
katre katre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

katre-i bārān:1. **katre-i bārān:-veş****Gazel 127**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yağmur damlası.

sözümüzden katre-i
bārānveş dürlər yağar
iy Şihābī fi'l-meşel ebr-i
güher-bār olmuşuz

katre-i eşk:1. **katre-i eşk:-üm, -de****Gazel 199**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gözyaşı, gözyaşı
damlası.*

katre-i eşkümde gördüm
gice 'aḳs-i 'arızın
bāğbān şun' gösterdi
baña şebnem degül

katre-i kem:1. **katre-i kem:-dür****Gazel 200**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Küçük, değersiz ve
aciz.*

şüretā bir katre-i kemdür
vücūduñ gerçi kim
cevher-i ma'nī nişār
etmekde baḥr-i a'zam ol

kavl:1. **ķavlini:-in, -i****Gazel 206**

Mısra: 13

Söz, kelām.

Şihābī ķavlini sem'-i
ķabül-ile gūş it

efendi ‘aqla cilādur
olunca söz maqbūl

2. kavle:-e

Kaside 13

Mısra: 26

*Bir sözle bildirilen
fikir, düşünce, hüküm.*

tefāvūt yok durur
aralarında dir ise elyāk
olur aşhābı haqqında bu
kavle şādık-ı eşdāk

3. kavline:-i, -(n)e

Gazel 82

Mısra: 10

Söz, vaat, taahhüt.

faẓl u kemāl-i ‘ārife
feyz-i ilāhīdūr
ṭab‘-ı Şihābī kavline sen
eyleme ḥased

4. kavle:-e

Kaside 4

Mısra: 13

Söz, yemin, görüş.

muḥaqqıqān-ı ṭarīkat bu
kavle didi belī
güzīn-i ḥalk-ı cihāndan
eger nebī vü velī

kavl-i “mā-şadak”:

1. kavl-i “mā-şadak”:-

dur

Gazel 239

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sözüne sadık.

ḥaqqātdür mecāzuñ
intihāsı ehl-i taḥḳīke
resūlullāhuñ aqvāline
kavl-i “mā-şadak”dur bu

kavl-i sünen:

1. kavl-i sünen:

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kavli hadisler.

kavl-i sünen muṭābık-ı
hük-m-i farīzadur
k’eyler kelām ma‘nīsini
iḳtiżā ḥadīs

kavs-ı kazā:

1. kavs-ı kazā:-dan

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kaza yayı. II

Talih,kader.

sür‘atle menzil alur ü
bulur nişāne’i
kavs-ı kazādan atduğı tır-
i kader kādīr

kavs-ı kuzah:

1. kavs-ı kuzah:

Gazel 231

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gökkuşağı.

felek destinde ey kavs-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemān-ı ‘aşka nisbet
kola yumşak bir giçeksın
sen

2. kavs-ı kuzah:-dur

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gökyüzü yayı,

gökkuşağı.

kepāde kavs-ı kuzahdur
kemānkeş-i ‘ışka
kemān-ı rüstemi kādīr mi
çekmege Ḥallāc

kavs-ı kuzah gibi ol-:

1. **ķavs-ı ķuzah gibi ol-:**
-alı

Gazel 238

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gök kuşığı gibi olmak. II Gök kuşığının şekil bakımından kavisli, iki büküm durumu aşığın boyuna benzetilmiştir.

olalı ķavs-ı ķuzah gibi
Şihābī ķaddi ham
tīr-i āhı geçdi eflākūñ
toķuz ķat cevşenin

kavs-ı kuzah ol-:

1. **ķavs-ı ķuzah ol-:**

Gazel 310

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göķkuşığı olmak. II Eğilmek, iki büküm olmak.

raķībūñ yıldızı düşmiş
ķadi ķavs-ı ķuzah olmuş
baña toķundı ķarhuñ okı
bilsem aña ne batdı

kavs-ı kuzah-gāh:

1. **ķavs-ı ķuzah-gāh:-ı**

Gazel 126

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göķkuşığı.

felek cellādı ki ķavs-ı
ķuzah-gāhı şihāb iner
elinden ķabż-ı ervāh
itmege tīr ü kemān
düşmez

kavuş-:

1. **ķavuşmaz:-maz**

Kaside 20

Mısra: 26

Kavuşmaz.

nüş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden ğubār
ağzı ķavuşmaz güler her
verd-i ħandān-ı bahār

kay:

1. **ķaydı:-dı**

Gazel 74

Mısra: 6

Kaymak, düşmek.

tañ mı reftār etmese
servi-çemen
ayağına urdı şu ķaydı
ħadīd

kayd:

1. **ķayd-ıla:-ıla**

Gazel 196

Mısra: 4

Bağ, zincir.

fāriğ-i āzāde olup eyle
terk-i māsivā
daķmasın cān gerdenine
ķayd-ıla eşġāl-i ğul

2. **ķaydın:-ın**

Gazel 222

Mısra: 2

Bağ, zincir.

cān ħalāş olmadı cānā
kākül-i dil-gīrden
hey meded ķaydın görüp
ķurtar anı zencīrden

3. **ķayd-ıla:-ıla**

Gazel 249

Mısra: 6

Bağ, zincir.

zülfi hūbāna tolaşma ola
gör āzāde

ḳayd-ıla ola muḳayyed
bu gönül dünyāda

4. ḳaydından:-ı, -n, -dan

Gazel 115

Mısra: 9

Bağ, zincir II Esaret

II Kaygı, endişe.

‘aşḳ ḳaydından ḫalāş
olmaz Şihābī derd-mend
her zamān bir kākül-i
ser-fitneye meftūn olur

ḳayd it-:

1. ḳayd it-:-me, -di

Kaside 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bağlanmak, gönül

vermek.

ḳayd itmedi ‘alāyıkı rüh-
ı mücerrede
bakmadı zīb ü zīver-i
tāk-ı zebercede

ḳayd olun-:

1. ḳayd olun-:-ur

Gazel 204

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yazılmak, tespit

*edilmek;
gerçekleştirilmek.*

buhlī ḫū itme ‘atā ḳıl
künc-i ḫüsnüñden nigāh
ḳayd olunur defter-i
ḳāruna ḫüsn-ile baḫıl

ḳayda düş-:

1. ḳayda düş-:

Gazel 304

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tuzağa düşmek,

sıkıntı çekmek.

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
ḳayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

ḳayd-ı cürm:

1. ḳayd-ı cürm:

Gazel 207

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Günah kaydı, suç

kaydı. II Amel defteri.

müşkilāt-ı ümmeti ḫall
eyle kim
ḳayd-ı cürm olur o gün
‘aḳla ‘ıḳāl

ḳayd-ı dünyā-yı denī:

1. ḳayd-ı dünyā-yı denī:

Gazel 87

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Alçak, değersiz

dünya zinciri/bağı. II

Aldatıcı dünya nimetleri.

ḳayd-ı dünyā-yı denī
birle muḳayyed olıma
lāübālī meşreb olurlar bu
fāriğ-bāller

ḳayd-ı hestī:

1. ḳayd-ı hestī:-den

Gazel 200

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Varlık, mevcudiyet

bağı.

ḳayd-ı hestīden ḫalāş
idüp Şihābī kendüñi
var yokluk ‘āleminde
zerreden daḫı kem ol

ḳāyim ol-:

1. ḳāyim ol-:-dı

Kaside 14

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Sapasaplam,
kendinden emin bir
şekilde kalmak, güçlü ve
sağlam bir şekilde
olmak.

şecer reftāra geldi
pāyūñe çün bir nefes
itdūñ
rücū' itdi yine cāyına
kāyim oldı ol demden

kayna:

1. kaynayup:-yup

Gazel 213

Mısra: 6

Kaynamak:

Coşmak, heyecanlanmak.

cām-ıla la'lūñ vaşfi
añıldı meger meyhānede
kaynayup kanı
derūnından yine hoş itdi
hum

kays:

1. kaysa:-a

Gazel 17

Mısra: 5

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesindeki Mecnûn'un

aşk müptelası olmadan
önceki ismi.

'ışk hâlinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyās
göricek 'āşık-ı Mecnûnı
añlar Leylâ

2. kaysa:-a

Kaside 24

Mısra: 30

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesindeki Mecnûn'un
aşk müptelası olmadan
önceki adı.

beñzedi bağ-ı bahār-ıla
bilād-ı Neced'e
servi sen Kaysa kıyās
eyle vü Leylâ sünbül

3. kays:

Gazel 301

Mısra: 7

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesindeki Mecnûn'un
aşk müptelası olmadan
önceki adı.

ğam-ı Leylâ-y-ile

Mecnûn olan şol Kays

'ākıldür

cünün ıtlâkın aña

eylemez dīvāneden gayrı

kayser:

1. kayserüm:-üm

Gazel 218

Mısra: 6

Roma ve Germen

imparatorlarına verilen
unvan. II Hükümdar.

kūşe-i ebruñ yigdür tāk-ı
Kisrādan baña
ey leb-i nūşin revānum
kaşr-ı cāna Kayserüm

kayur:

1. kayurma:-ma

Gazel 41

Mısra: 10

Kaygılanmak,

endişelenmek.

sehm-i gamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb
ol kaşı yā didi luṭfından
kayurma yā naşīb

2. kayurma:-ma

Kaside 4

Mısra: 3

Kaygılanmak,

endişelenmek.

ķayurma ĥamd-i ĥudā ķıl
ķün oldı saña penāĥ
maķāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāĥ

kaz-:

1. ķazmıřdur:-mış, -dur

Gazel 254

Mısra: 4

*Kazımak, işlemek,
nakş etmek.*

her ki yāruñ ķalbine ĥarf-
i vefā resmin bezer
sikke ķazmıřdur hemān
‘ālemde seng-i mermere

ķaza:

1. ķaza-y-ile:-y, -ile

Gazel 62

Mısra: 7

*Kimsenin kastı
olmadan ortaya çıkan,
zarara veya can kaybına
sebeplabilen ĥādisē.*

ger ķaza-y-ile beni ķatl
etse ĥunĥVār-ı çeşm
ķāzīler virsin demüm
ĥıllinde ibrāya hücc

2. ķazā:

Gazel 162

Mısra: 6

*Allah'ın ezelden
takdir ettiği şeylerin
meydana gelmesi;
Allah'ın takdiri.*

raķīb-i dūn-ı bed-baĥtuñ
ne muĥkem tālī‘i var kim
ķazā bir ferde taķdīr
itmemişdür bu ķadar tālī‘

ķāzī:

1. ķāzīler:-ler

Gazel 62

Mısra: 8

*Hakim, suçluyu ve
suçsuzu ayırıp şeriatla
hükmeden hakim.*

ger ķaza-y-ile beni ķatl
etse ĥunĥVār-ı çeşm
ķāzīler virsin demüm
ĥıllinde ibrāya hücc

ķebāb:

1. ķebābdan:-dan

Gazel 232

Mısra: 8

*Ateşe karşı
ķızartılmıř et, būryan. ||
Ařķ derdiyle yanmış
yürek.*

‘ıřķ āteřine yanmağa sen
evvelā dilā
gel döne-ağlamak
[nedür] ögren ķebābdan

2. ķebābı:--ı

Gazel 278

Mısra: 2

*Ateş ısıısıyla
ķızartılan et II Aşığın
yanmış gönlü.*

sāķī getürdi lā‘lūne
ĥaĥtuñ benefşe‘i
sen de ķebābı řīře ķo pür
eyle řīře‘i

3. ķebāb:

Gazel 91

Mısra: 3

*Ateş ısıısıyla
ķızartılan et. II Aşığın
yanmış gönlü.*

germiyetle ĥiddet idüp
od-ıla ķebāb
birbirisi-y-le karşı be
karşı söğüşdiler

ķebāb ol-:

1. ķebāb ol-:-ur

Gazel 81

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Ateşte veya sıcakta
kavrulmak II kebab
olmak. Büyük bir acıya
uğramak, yüreği
yanmak; çok güçlü bir
duygunun etkisiyle yanıp
tutuşmak; parlamak.

kebāb olur kebūter
 sūzişinden
 nic'ilde nāmemi ol şāha
 kâşid

kebāb-ı sürh:

1. kebāb-ı sürh:

Gazel 69

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kızarmış kebab.

la'lin piyāle çeşmüm ve
 eşküm şarāb-ı sürh
 la'lün şarabı bezmine
 bağrum kebāb-ı sürh

kebk:

1. kebkini:-ini

Gazel 189

Mısra: 3

Keklik.

şikār eyler dil ü cān
 kebkini şalsa nazar bir
 kez
 'aceb şayyāddur çeşmün
 'aceb şehbāzdur [zülfün]

kebūd ol:-

1. kebūd ol:-a

Gazel 72

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Morarmak, mavimsi
bir renk almak.

rāh-ı rūhānīye tūt sende
 Şihābī gūşuñ
 zīr-i pāyūñ ola tā tārüm-ı
 eyvān kebūd

kebūter:

1. kebūter:

Rübai 4

Mısra: 2

Güvercin, eski
zamanlarda haberleşmek
amacıyla ayağına mesaj
sarılıp gönderilen posta
güvercini.

yāra 'arz-ı hāl okutmağa
 burc-ı kaşırına
 bir gün olmadı ki her
 laḥza kebūter konmadı

2. kebūter:

Gazel 37

Mısra: 5

Güvercin, eski
zamanlarda haberleşmek
amacıyla ayağına mesaj
sarılıp gönderilen posta
güvercini.

kebūter ile şalardum o
 māha nāme-i 'arz
 yakar ḥarāret-ile ol
 ḥamāme-i mektüb

3. kebūter:

Gazel 81

Mısra: 9

Güvercin. II Âşığın
gönlü.

kebāb olur kebūter
 sūzişinden
 nic'ilde nāmemi ol şāha
 kâşid

kec:

1. keç:

Gazel 243

Mısra: 7

Eğri, çarpık, eğri
büğrü.

n'ola keç görünürse rā
kaşuñ hüsnuñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

k'ecel:

1. k'ecel:

Kaside 2

Mısra: 32

Ölüm.

bizi imān ile Qur'an'dan
ayurma yā Rab
dem-i āhirde k'ecel
göstere cāna gamrat

keç-rev ol-:

1. keç-rev ol-:-ma, -sın

Gazel 182

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Düşüncesi ve gidişi
kötü, tuttuğu yol çarpık
olan kimselerden olmak.*

rāh-ı riyāda şūfī iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

kefen:

1. kefen:

Gazel 261

Mısra: 5

*Gömülmek için
hazırlanan bir müslüman
ölüsünün kabre konmak
üzere yıkandıktan sonra
sarıldığı amerikan bezi,
kefin.*

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña
yādlar koyunda yatur
yār 'uryān her gice

kehkeşān:

1. kehkeşān:

Gazel 219

Mısra: 4

*Samanyolu. Açık
gecelerde gökyüzünde
boydan boya görülen
uzun, bol yıldızlı, ışıkl
şerit.*

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarīk
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

2. kehkeşān:

Gazel 244

Mısra: 3

*Samanyolu. Açık
gecelerde gökyüzünde
boydan boya görülen
uzun, bol yıldızlı, ışıkl
şerit.*

kehkeşān resmi degül
bāğ-ı felekde görinen
bāğbān-ı şun ' şalmış
hūşe-i pervīne şu

kehrübā:

1. kehrübā:

Gazel 11

Mısra: 10

*Kehribar taşı, bir
yere hızlıca sürüldüğü
zaman, hafif şeyleri
kendine çeken bergāmi
taş.*

gördiler ten-gāha dönmiş
gönlümi
kehrübā gibi kıpar her
dılübā

kelām:

1. kelām:

Gazel 54

Mısra: 6

*Konuşma.II Allah'ın
Sübutu sıfatlarından.
Allah'ta bulunması*

zorunlu olan konuşma
niteliğini belirtir. Allah
bu sıfatı ile
peygamberler
aracılığıyla emir ve
yasaklar koyar, haberler
verir. Ancak
konuşmasının mahiyeti
bilinemez.

ķavl-i sünen muṭābık-ı
hükm-i farīzadur
k'eyler kelām ma'nīsini
iķtiżā ḥadīs

2. kelāmı:-ı

Gazel 134

Mısra: 9

(Sevgilinin) sözü.

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

3. kelām:

Kaside 9

Mısra: 15

(Ar.) Tek kelime
veya kelimelerden
meydana gelmiş söz,
ifade.

niçe başı itsün Şihābī
bende na'tında kelām
düşmez anuñ ağızına
vaşf-ı kemāl-i Muştafa

4. kelām:

Kaside 14

Mısra: 20

(Ar.) Tek kelime
veya kelimelerden
meydana gelmiş söz,
ifade.

Şihābīnūñ lisānı lāl olur
na't-ı şerīfūñde
kemāl-i vaşfuña lāyık
kelām ola mı ebkemden

kelām ol:-

1. kelām ol:-dı

Kaside 18

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Söz, konuşma
olmak.

bir olupdur baña
yimekte ḥelāl ile ḥarām
kizb ile zerķ u riyā oldu
zebānumda kelām

kelām-ı çār-yār:

1. kelām-ı çār-yār:

Kaside 16

Mısra: 32

Kelime Tipi: -
Dört halifenin
sözleri.

mantıķ eyle ṭūṭı-i cāna
ḥadīs-i şekerīn
her nefes virdi lisān
olsun kelām-ı çār-yār

kelām-ı ehl-i riyā:

1. kelām-ı ehl-i riyā:- dur

Gazel 154

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Riya/gösteriş/kibir
ehlinin kelamı, sözleri.

marīz-i 'ışķa maķāl-i
muḥabbet oldu şifā
kelām-ı ehl-i riyādur
muḥarrrik-i emrāz

kelām-ı hikmet:

1. kelām-ı hikmet:

Gazel 298

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Hikmetli söz.

Şihābīnün kelām-ı
hikmet āsārını gūş et kim
saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Loḳmānı

kelām-ı münzel:

1. kelām-ı münzel:

Gazel 198

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hz. Allah'ın inmiş
olan sözleri II Kur'ân-ı
Kerîm.*

gökden inmiş saña ey
māh-liḳā āyet-i ḥüsn
Muştafāya nitekim geldi
kelām-ı münzel

kelām-ı naşş:

1. kelām-ı naşş:

Gazel 151

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Delil niteliğinde
olan sözler.*

tenzîl ber to āmede
mu'cîz nümā şemde
ḳaddūñ sevād-ı muşḥaf u
nuṭḳuñ kelām-ı naşş

kelām-ı rahmān:

1. kelām-ı rahmān:-ı

Kaside 4

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Rahman'ın

kelamı/sözü. II

Ayetler/Kur'an-ı Kerim.

Şihābī ḳoma dilünden

kelām-ı rahmānı

semā-yı ḳalbe rücüm it

çıkarma şeyṭanı

kelb-i muḳallem:

1. kelb-i muḳallem:-sin

Gazel 226

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Konuşan köpek.

uyuma gözüñ aç beñzer

ki gice mūm ṭutmuşsın

raḳībā şatır-ı fitne 'aceb

kelb-i muḳallemsin

kelle-i mecnūn:

1. kelle-i mecnūn:-ı

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mecnun'un başı.

seg-i Leylā öñinde kelle-
i Mecnūnı 'aşḳ ehli
görüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sıfāl [añlar]

ke'l-tayr fî ḳafes:

1. ke'l-tayr fî ḳafes:

Gazel 151

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ḳafesin içindeki
kuş.*

dāyim riyāz-ı kūyuña
uçmağa cān virür
rūḥum bu cism-i ḥākīde
ke'l-tayr fî ḳafes

kem:

1. kemi:-i

Gazel 67

Mısra: 10

Kötü, fena.

çokdur şafāsı meclis-i
'ışḳuñ Şihābiyā
bezm-i vişāl gibi anuñ
[*] kemi ferah

2. kemden:-den

Gazel 229

Mısra: 1

*Eksik; kötü,
değersiz.*

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
‘aynüm żarār bu
nāmeden nemden

kem degül:

1. kem degül:

Gazel 199

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eksik değil, eksik

olmaz.

noқта-i nūn-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfitābum zümre-i
nāçizden de kem degül

kem ol-:

1. kem ol-:

Gazel 200

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Az olmak II

Değersiz olmak.

kayd-ı hestiden ḥalāş
idüp Şihābī kendüñi

var yokluk ‘āleminde
zerreden daḥı kem ol

kemāl:

1. kemāline:-i, -ne

Gazel 220

Mısra: 9

*Erginilik, olgunluk,
pişkinlik.*

sözi ilet-di kemāline

ḥayālāt-ıla çün

tarz-ı nazm içre Şihābī

ola gibi Selmān

2. kemāl:

Gazel 207

Mısra: 10

*Bilgi ve erdem
bakımından olgunluk,
yetkinlik, erginlik,
eksiksizlik II En yüksek
değer.*

şāhid-i ḥaḳ oldı şāh-ı

enbiyā

anuñ-içün güne buldurdı

kemāl

3. kemāline:-i, -ne

Gazel 141

Mısra: 9

Bir şeyin tam ve

*noksansız dereceye
erişmiş olması durumu,
mükemmellik, tamlık.*

kemāline yetiştür-di
Şihābī tarz-ı eş‘ārı
dedi şi‘rin görenler bu
sūḥan-sāz-ı Hucend
[olmuş]

kemāl ehli:

1. kemāl ehli:-ise, -ñ

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İlim, irfan sahibi

kimse. II Olgun insan.

bakma noḳşān-ı Şihābīye
kemāl ehli-iseñ
bī-hünerdür o ki göz
merdümüne göstere ‘ayb

2. kemāl ehli:-(n)e

Gazel 257

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlim, irfan sahibi

kimse. II Olgun insan.

n’ola bakmazsa kemāl
ehline çeşm-i cāhile
ma‘rifet nūrı görünmez
başar-ı ḥodbīne

3. kemāl ehli:

Gazel 291

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İlim, irfan sahibi
kimse. II Olgun insan.*

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

4. kemāl ehli:-(n)e

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İlim, irfan sahibi
kimse II Olgun insan.*

ğurūrı қо behey ğarrā
kemāl ehline ol rāğīb
ma‘ārif kesbine sa‘y eyle
kim bu fenne ‘ār olmaz

kemāl erbābı:

1. kemāl erbābı:-(n)a

Gazel 291

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İlim ve fazilet
sahipleri, kamil insanlar.*

kemāl erbābına künc-i
kanā‘at virür istignā
kılur sermāyesin zāyi‘
tamā‘ yolında māl [ehli]

“kemal küll ‘ilmi leys fī el-kar tās femā”:

1. “kemal küll ‘ilmi leys fī el-kar tās femā”:

Gazel 158

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*“İlimler sadece
kırtasiyede satılmaz.”.*

hātır evrākında maḥv
olmaz ḥayāl-i ḥatt-ı yār
didi “kemal küll ‘ilmi
leys fī el-kar tās femā”

kemāl-i ‘ārif:

1. kemāl-i ‘ārif:

Gazel 82

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kemale ermiş,
olgun arif.*

faẓl u kemāl-i ‘ārif
feyz-i ilāhīdür
ṭab‘-ı Şihābī kavline sen
eyleme ḥased

kemāl-i belīg:

1. kemāl-i belīg:

Kaside 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mükemmel anlatım.

zehī kemāl-i belīg ü zehī
cemāl-i bedī‘
ḥabīb-i şāni‘ u şun‘-ı
cemāl-i rabb-i semī‘

kemāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa’llāh:

1. kemāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa’llāh:

Kaside 4

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Kelime-i Şehadet
mükemmelliği.*

mükemmel itsün ilāhī bu
‘abd-ı noḳşānı
kemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa’llāh

kemāl-i i’tidāl:

1. kemāl-i i’tidāl:-i, -n, - de

Gazel 263

Mısra: 1
Kelime Tipi: -
*Ölçülü boyunun
üstün güzelliği.*

nihāl-i kâmet-i dilber
kemāl-i i'tidālinde
iki 'arız açılmış taze
güllerdür nihālinde

kemāl-i lutf:

1. kemāl-i lutf:-ı, -n, -ı

Gazel 154

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
*Yüce lütuf, iyilik;
iyilik ve ihsanın
büyüklüğü.*

Şihābī sözleri feyz-i
ilāha mazhardur
kemāl-i lutfını ızhār
idüp-durur feyyāz

kemāl-i vaşf:

1. kemāl-i vaşf:-uñ, -a

Kaside 14

Mısra: 20
Kelime Tipi: -
*Vasıflarının bütünü,
tamamı.*

Şihābīnūñ lisānı lāl olur
na't-ı şerīfūñde
kemāl-i vaşfuña lāyık
kelām ola mı ebkemden

kemāl-i zāt-ı pak:

1. kemāl-i zāt-ı pak:-i

Kaside 13

Mısra: 36
Kelime Tipi: -
*Temiz varlığının
mükemmelliği.*

kitāb-ı hüsni mu'ciz
hattına ve'sş-şems
zerhaldur
kemāl-i zāt-ı paki hulk-ı
hüsni-ile mükemmeldür

kemān:

1. kemānın:-ın

Gazel 125

Mısra: 1
Kavis, yay II Kaş.

nātüvāndür bu gönül
'aşkı kemānın çekmez
her gedā cü'ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

2. kemān:

Gazel 150

Mısra: 8

*Keman, çalgı aleti.
II Yay, kavis.*

tīr-i gamzeñle müjeñ
deldi hilālūñ na'lin
tāk-ı ebrūya kemān aşdı
mişāl-i Vaqqāş

3. kemāne:-e

Gazel 90

Mısra: 1
*Yay, kavis. II Eğik
olmak, iki büklüm olmak.*

kaşuñ gamı-y-la ey meh
kaddüm kemāne beñzer
gamzeñ okına karşı
sīnem nişāne beñzer

4. kemān:

Gazel 200

Mısra: 11
*Eğri, kavisli, yay
gibi ince.*

kaddüñi kemān mānendi
büker zāt-ı çarh
sen gerekse kuvvet-i
bāzūda mişl-i Rüstem ol

5. kemān:

Gazel 110

Mısra: 10
Eğri, kavisli, yay

gibi ince. II. Sevgilinin kaşı.

dil almağa komış çok
hâller haṭ zîr-i zülfünde
kemân almış ele eydür
kemîn olmuş nihân [yer
yer]

6. kemân:

Gazel 110

Mısra: 4

*Eğri, kavisli, yay
gibi ince. II Sevgilinin
kaşı.*

müjeñ tîri-y-le deldi
hilâlûñ na'lini kaşuñ
anuñ-çün taḳ-ı hüsnüñ
üzre aşmışdur kemân yer
yer

kemân ebrû:

1. kemân ebrû:

Gazel 100

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Keman kaşlı
(sevgili).*

geçmesin tîrüm dimişdüñ
bî-tekellûf sîneye
iy kemân ebrû dayanmaz
şöyle bî-perrâ geçer

kemân kaş:

1. kemân kaş:-ı, -nı

Gazel 85

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yay gibi
düzgün olan kaşı.*

ḳurbānuñ olayın baña
ḳıyma dedüm idi
çatdı kemân kaşını
bildüm ḳıyar yâr

2. kemân kaş:-ı, -n, -ı

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yay gibi
düzgün olan kaşı.*

na'ı-i hilâli deldi o meh
ğamzesi-y-ile
aşdı kemân kaşını ṭâk-ı
‘ulâdadur

3. kemân kaş:-uñ, -a

Gazel 277

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yay gibi
düzgün olan kaşı.*

ey meh kemân kaşuña
‘ıyd-i vişâlde
ḳurbân iderseñ eyle
meded ben mekîne’i

kemân-ebrû:

1. kemân-ebrû:

Gazel 117

Mısra: 3

*Kaşları yay gibi
biçimli ve düzgün olan
(kimse). II Yay kaşlı
sevgili.*

ol kemân-ebrû biçelden
ğam ḳabâsın egnüme
sûzen-i tîri diküpdür
sînede şîrâzeler

2. kemân-ebrûya:-y, -a

Gazel 273

Mısra: 5

Yay kaşlı sevgili.

ol kemân-ebrûya göster
didiler ḳurbānuñ
ğamzesinüñ tîrini
toğrutdı benden cānibe

kemânî:

1. kemânîler:

Gazel 308

Mısra: 6

*Kemancı, keman
çalan çalgıcı.*

egri bakma tır-gerler gibi
gel 'uşşākuña
kaşların yāsın yaşup
kurma kemāniler [gibi]

kemān-ı 'aşk:

1. kemān-ı 'aşk:-a

Gazel 231

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Aşk yayı.

felek destinde ey kavı-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemān-ı 'aşka nisbet
kola yumşak bir çiçeksin
sen

kemān-ı çarh:

1. kemān-ı çarh:-dan

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çarh/felek yayı.

tır atıldı şanurlardı
kemān-ı çarhdan
lem 'a-i āh-ı Şihābī kaçan
olsa peydā

kemān-ı rüstemi çek:-

1. kemān-ı rüstemi çek-

:-i-me, -ge

Gazel 60

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Rüstem'in yayını

*çekmek, germek II bir
kimseyi çaresizlik
içerisinde bırakmak .*

kepāde kavı-ı kuzahdur
kemānkeş-i 'ışka
kemān-ı rüstemi kâdir mi
çekmege Hallâc

kemān-keş:

1. kemān-keşdür:-dür

Gazel 189

Mısra: 1

Okçu, ok atmakta

mahir kimse.

kemān-keşdür kaşun
cānā kemend-endāzdur
zülfün
hümāyün tirdür gamzeñ
hümā-pervāzdur zülfün

kemānkes:

1. kemānkeşlik:-lik

Gazel 51

Mısra: 7

Okçuluk, ok atmada

ustalık.

kaşun yāsın gehi kur gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
gamzeñ nāvek-endāz it

kemānkeş-i gam:

1. kemānkeş-i gam:-a

Gazel 111

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gam okçusu. II

*Gam, dert, tasa veren
sevgili.*

çekdi çevirdi cevri-ile
devri-i zamān beni
güyā kemānkeş-i gama
kaddüm kepādedür

kemānkeş-i 'ışk:

1. kemānkeş-i 'ışk:-a

Gazel 60

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk okçusu. II Âşık.

kepāde kavş-ı kuzahdur
kemānkeş-i 'ışka
kemān-ı rüstemi kâdir mi
çekmege Hallâc

kemānveş:

1. kemānveş:

Gazel 240

Mısra: 10

Yay gibi.

Şihābī tîr-i āhumdan
şaķınmaz
Kemānveş kaddümi
bükdi o meh-rû

kemend at-:

1. kemend at-:-ar

Gazel 234

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kemendi ucundan

*tutup birkaç kere
döndürdükten sonra
ilmiği yakalanmak
istenen şeye geçecek
şekilde fırlatmak.*

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdâyı halâş it
cānı ol kullābdan

2. kemend at-:

Gazel 310

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kemendi ucundan

*tutup birkaç kere
döndürdükten sonra
ilmiği yakalanmak
istenen şeye geçecek
şekilde fırlatmak.*

sipehrüñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şîri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

kemend uzat-:

1. kemend uzat-:-mış, - dı

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kement atmak,
uzanmak.*

la 'l-i yāra tûrra-i şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı hüsninde aşıldı
'ākıbet o dūrd ü kând

kemend-endāz:

1. kemend-endāz dur:- dur

Gazel 189

Mısra: 1

Kement atan II avcı.

kemān-keşdür kaşuñ
cānā kemend-endāz dur
zülfüñ
hümāyün tîrdür gamzeñ
hümā-pervāz dur zülfüñ

kemer:

1. kemer:

Gazel 93

Mısra: 6

Bel bağı, kayış.

kol tolaşdurmağa el
irişmedi
bir kemer kuçmış
miyānını meger

2. kemer:

Gazel 186

Mısra: 5

Bel bağı, kayış.

kuçmağ olurdu kemer
gibi miyānuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzlü hañçerüñ

kemîn ol-:

1. kemîn ol:-mış

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Pusuda beklemek.

dil almağa komış çok
hâller haṭ zîr-i zülfünde
kemân almış ele eydür
kemîn olmuş nihân [yer
yer]

kenār ol:-

1. kenār ol:-maz

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Çekilmek,**uzaklaşmak. II**Kucaklanmak.*

Şihābī merdüm-i
çeşmüm egerçi cüst ü cū
eyler
velī serv-i revānum
sīneye gelmez kenār
olmaz

kenāra çek:-

1. kenāra çek:-

Gazel 181

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kenara çekmek. II**Köşeye sıkıştırmak;**tenha bir yerde baş başa**kalmak.*

esbāb-ı 'ıyş kūşe-i bāğ-ı

bahāra çek

bir serv ü ḳad ü lāle' ızārı

kenāra çek

kenāra çık:-

1. kenāra çık:-ma, -dı

Gazel 132

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kıyıya varmak II**Gönlün huzura kavuşup**sıkıntıdan kurtulması.*

girdāb-ı ḡamda ḳaldı

meded dil sefinesi

ḳaldı kenāra ḳıḳmadı

bār-ı girānumuz

2. kenāra çık:-maz

Gazel 165

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kıyıya varmak II**Gönlün huzura kavuşup**sıkıntıdan kurtulması.*

deryā-yı 'ışḳa düşeli bu

rūzigārda

çıḳmaz kenāra ḳaldı

göñül fülki hey dirīg

kenār-ı āb-ı revān:

1. kenār-ı āb-ı revān:

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Akarsu kenarı.

maḳām-ı gülşen-i ḥazrā

maḳam-ı nağme-serā

kenār-ı āb-ı revān ü

kenār-ı müy-i miyān

kenār-ı enhār:

1. kenār-ı enhār:

Gazel 28

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nehir, ırmak kenarı.

kūşe-i gülşen-i ḥazrā vü

kenār-ı enhār

şoḥbet-i baḡs-i kitāb ü

mütefāzıl aşḡāb

kenār-ı mā:

1. kenār-ı mā:

Kaside 21

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Su kıyısı.

‘aks-i ruhsāruñ vaṭan
tutsa ‘uyūnumda n’ola
bu ‘ayāndur kim kenār-ı
mā olur me’vā-yı gül

kenār-ı müy-i miyān:

1. kenār-ı müy-i miyān:

Gazel 225

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Kıl gibi
ince belinin kenarı.*

maḳām-ı gülşen-i ḥazrā
maḳam-ı nağme-serā
kenār-ı āb-ı revān ü
kenār-ı müy-i miyān

kenār-ı nıl:

1. kenār-ı nıl:-den

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Nil Nehri'nin
kenarı.*

seyr ider çeşmümde
sulṭān-ı ḥayālūñ nitekim
Yūsuf-ı Mısrī güzār eyler
kenār-ı Nilden

kenārını tut:-

1. kenārını tut:-dı

Kaside 23

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Etrafını kaplamak.

tutdı ḥaṭ-ı müşgīni
kenārını ‘izāruñ
zīnet-ger olur ṭarf-ı
gülistāna benefşe

kendi:

1. kendiye:-y, -e

Gazel 219

Mısra: 2

*Kendi, dönüşlülük
zamiri.*

şāhbāz-ı āhuma evc-i
felekdür aşiyān
kendiye meşhūrdur
yüksekde cāy eyler tuğān

2. kendi:

Gazel 112

Mısra: 2

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

şāh-ı ḡam ḥukm itse
iḳlīm-i dile ezrānīdür

her kişi kendi vücūdı
mülkinūñ sulṭanıdır

3. kendin:-n

Gazel 269

Mısra: 3

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

iy melek kendin görüp
hergiz beğenmez ādemi
seg raḳībūñ ‘ayn-ı şeyṭān
gibi ḥod-bīn olmada

4. kendin:-n

Kaside 25

Mısra: 16

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

şabūḫı itmege destine bir
zerrīn ḳadeḥ almış
mey-i nāz-ıla maḥmūr
eylemiş kendin meger
nergis

5. kendin:-ñ

Gazel 202

Mısra: 1

*Kendi, dönüşlülük
zamiri (âşık).*

ḥālet-i ‘aşḳ-ıla kendin
pāy-māl ister gönül

zevk [ile] hālī degüldür
vecd-i hāl ister gönül

kendi kendü:

1. kendi kendü:-m, -le

Gazel 255

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendi kendine.

yitürdüñ nevbet-i vaşlın
diyüben āsiyāb-āsā
Şihābī eksük olmadı
şavaşum kendi kendümle

kendin göster:-

1. kendin göster:-ür

Gazel 135

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendisini fark

ettirmeye çalışmak.

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür
gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arūs

kendü:

1. kendüden:-den

Gazel 158

Mısra: 10

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

‘ārīdür tab‘-ı Şihābī
‘āriyetden ‘ār ider
Şā‘ir oldur şi‘ri[ni]
kendüden eyler ihtirā‘

2. kendüyi:-yi

Gazel 227

Mısra: 5

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

beñzetdi aya kendüyi
tırnağıña hilāl
varsın felek de barmağını
ol gümüşlesin

3. kendü:

Gazel 82

Mısra: 3

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

ey sāķi vāmı destüme
kendü elünle ver
kim bu maḥalde toḡru
didiler: “yedā biyed”

4. kendü:

Gazel 101

Mısra: 4

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

“men” sırrına vāķıf
olmağa sa‘y eyle kim
kendü nefsün bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

5. kendü:

Gazel 207

Mısra: 12

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

oldı çün maḥbüb-ı
rahmān-ı cemāl
aña verdi kendü nūrından
cemāl

6. kendü:

Gazel 237

Mısra: 3

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

kendü feryād u fiḡānum
başuma oldı belā
Ḥaķ bilür neydüğini her
kişinün derd-i serin

7. kendülerin:-ler, -i, -n

Kaside 23

Mısra: 39

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

beñzetmeg-ile kendülerin
kākül-i yāra
ta 'n eyler-imış sünbül-i
reyhāna benefşe

8. **kendümüz:-müz**

Gazel 129

Mısra: 3

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

dāne-i 'ömri daķık
itmeklik-içün kendümüz
āsiyāb-ı çarh-ı gerdün
içre nevbet beklerüz

9. **kendüyi:-yi**

Gazel 164

Mısra: 4

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemişdür kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dāğ

10. **kendüni:-ñi**

Gazel 165

Mısra: 8

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

bu baħr-i 'aşq-ı mehleke
ey dil 'Amīkdür
atma helāke kendüni
şanıp sen anı sığ

11. **kendüyi:-yi**

Gazel 284

Mısra: 3

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

hasretünden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerün
çehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruhsārum gibi

12. **kendüye:-(y)e**

Gazel 309

Mısra: 8

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

ķo gönül hāne-i dünyā
gibi vīrān olsun
istemez ehl-i fenā
kendüye ma 'mūrlıgı

13. **kendüyi:-yi**

Rübai 7

Mısra: 2

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri.*

iy hadeng-i ğamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal 'uşşāk
kalbinden dil al

14. **kendüni:-n, -i**

Gazel 200

Mısra: 13

*"Kendi" dönüşlülük
zamiri II Şairin kendisi.*

ķayd-ı hestiden hālāş
idüp Şihābī kendüni
var yokluk 'āleminde
zerreden daħı kem ol

kendü elünle:

1. **kendü elünle:**

Rübai 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kendi eliyle:

Kendisi, bizzat.

ikrār ideyin cürmüne çün
kendü elünle

sen ķarelerün nāme-i
ehmāl-i siyāhuñ

kendüden gid-:

1. **kendüden gid:-den-**
er

Gazel 245

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kendini bilmez
duruma gelmek, kendini
kaybetmek. II Bir
durumun etkisine veya
çekiciliğine kendini
kaptırmak. II (Su için)
Akıp gitmek.*

yâ meger görmüş
tecellâyı cemâl-i yârda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çâre şu

kenzü'r-rumuz:

1. **kenzü'r-rumuz:**

Gazel 133

Mısra: 4

Hazine işareti.

genc-i hüsnüñ ger nihân
olursa gözden tañ degül
didiler tâlibler anuñ
adına kenzü'r-rumuz

kepâde:

1. **kepâdedür:-dür**

Gazel 111

Mısra: 4

*Ok atma taliminde
kullanılan yay.*

çekdi çevirdi cevri-ile
devr-i zamân beni
güyâ kemânkeş-i gama
kaddüm kepâdedür

2. **kepâdedür:-dür**

Gazel 111

Mısra: 10

*Ok atma taliminde
kullanılan yay.*

eflâke çıkdı nâvek-i
âhum Şihâbiyâ
kaddüm egerçi kolına
yumuşak kepâdedür

3. **kepâde:**

Gazel 60

Mısra: 7

*Kepade (kepaze)
okçuluk eğitiminde
kullanılan sert yayın
adıdır.*

kepâde kavı-ı kuzahdur
kemânkeş-i 'ışka
kemân-ı rüstemi kâdir mi
çekmege Hallâc

kerbelâ-yı 'ışk:

1. **kerbelâ-yı 'ışk:-a**

Gazel 223

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk Kerbelası.

kaldı ebdâlî Şihâbî bir
hasen sûret beni
Kerbelâ-yı 'ışka düşdüm
dilde zikrüm yâ Hüseyn

kerem:

1. **kerem:**

Gazel 298

Mısra: 7

Cömertlik, ihsan.

kerem dârü'ş-şifâsından
vere Hâk şerbet-i şâfi
ki ecsâd-ı ehıbbâya
hemîşe şihhati erzânî

2. **kerem:**

Gazel 211

Mısra: 7

*Cömertlik, iyilik,
bağış, ihsan.*

metrük olundu 'âdet-i
ihşân-ıla kerem
buhl-ile haste oldu cihân
halkına rüsüm

3. keremüñ:-iñ

Kaside 18

Mısra: 28

*Cömertlik, lütuf,
ihsan.*

beni emvâc-ı hevâ
kılzumine kıldı ğarîk
ğarîk-ı deryâ-yı haţâyam
keremüñ baħr-i ‘Amîk

kerem-i ahlâk:

1. kerem-i ahlâk:-ı

Gazel 314

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Ahlak bahşı, ihsanı.

halkı kıl eyledi yârüñ
kerem-i ahlâkı
bâreka’llâh zehî
mevhîbe-i hallâkı

kerîh:

1. kerîh:

Gazel 268

Mısra: 8

Çirkin, kötü.

köpri degül mi sâlik-i
râh-ı haķîkate
ikrah etme ‘aşk-ı mecâzî
degül kerîh

kerîmâ:

1. kerîmâ:

Gazel 166

Mısra: 9

*Ey kerem sahibi
olan Allah.*

cürmi bî-haddür
Şihâbînüñ kerîmâ kııl ‘atâ
afv ider Mevlâ haţâsına
kıl olsa mu‘terif

kes:

1. keserse:-er, -se

Gazel 25

Mısra: 5

Kesmek, koparmak.

keserse başımı tîğ-ı belâ
vü hañçer-i miħnet
ümîd-i vaşl-ı dildârı
gönül kat‘ eylemez kıt‘â

kes-:

1. kesdi:-di

Gazel 36

Mısra: 5

*Bırakmak,
vazgeçmek. // Başlanmış
bir işi bitirmek,
sonlandırmak.*

kesdi tîğ-i yâr rakş inler
yürek talbındugın
mürg-i bismildür çeker
cân acısından ıztırâb

2. kesdiler:-di, -ler

Gazel 228

Mısra: 5

Kesmek, koparmak.

*II Bitirmek, sona
erdirmek.*

anuñ-içün odlara yakup
zebânın kesdiler
öykinür ħüsnüñe
meclisde şem‘-i lâf-zen

kesb:

1. kesb-ile:-ile

Gazel 239

Mısra: 1

Çalışarak kazanma.

ma‘ârif kesb-ile olmaz
‘atâ-yı mâsebağdur bu
‘inâdı kıo kişiyey
muğallid dâd-ı hağdur bu

2. kesbine:-i, -n, -e

Gazel 130

Mısra: 4

*Çalışarak kazanma;
kazanç.*

ğurūrı ҡo behey ғarrā
kemāl ehline ol rāğıb
ma‘ārif kesbine sa‘y eyle
kim bu fenne ‘ār olmaz

kesb eyle-:

1. kesb eyle-:-y, -üip

Gazel 200

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Edinmek, elde
etmek, kazanmak.*

“men ‘aref” sırrına vākıf
olmağ isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp
‘irfāna dāyim hem-dem
ol

2. kesb eyle-:-üip

Gazel 175

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Elde etmeye
çalışmak, kazanmak.*

ma‘rifet kesb eyleyüp
añla rumūz-ı “men ‘aref”
ola gör insān-ı kāmīl
maḥzenü’l-esrāra bağ

kesb id-:

1. kesb id-:-e, -mez

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Elde etmek.

ṭālib-i dūnyā olan kesb
idemez nağd-i kemāl
māla meyl idüp ol ancak
Ḳıṣṣa-i Ḳārun oğur

kesb it-:

1. kesb it-:-di

Gazel 127

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Edinmek, elde
etmek, kazanmak.*

añlayanlar sözümüz kesb
itdi ‘itr-ı mağrifet
Manṭıqu’ṭ-ṭayr oğuruz bu
dilde ‘Atṭār olmışuz

keşf ol-:

1. keşf ol-:-a

Gazel 44

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Anlaşılmak,
bilinmek; açığa çıkmak,
görünür olmak.*

şarāb-ı ‘aşkı nūş itdünse
ey dil
saña keşf ola esrār-ı
muḥabbet

2. keşf ol-:-a

Gazel 55

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Anlaşılmak,
bilinmek; açığa çıkmak,
görünür olmak.*

oğuyan ‘ilm-i ‘ışkuñ
bābın evvel
aña keşf ola faşl-ı
ṣānīsālīs

keşf-i bāb:

1. keşf-i bāb:

Gazel 166

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Keşif kapısı. II
Mana alemine geçiş
kapısı.*

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
‘ilm-i ‘aşkuñ müşkilâtı
hergiz olmaz münkeşif

keşf-i defter-i rüz:

1. keşf-i defter-i rûz:-ı

Gazel 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Hesap(kıyamet)**günü defterinin keşfi. II**Amel defterlerinin**dağıtıldığı gün.*

yâ Rab Şihâbî 'âşinüñ

eyle hisâbını

ol gün ki keşf-i defter-i

rûzı şümâr ola

keşf-i esrâr:

1. keşf-i esrâr:

Gazel 144

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sırları keşf etmek. II**İlâhi hakikate ulaşmak.*

feth-i bâb idüp baña pend

itdi pîr-i mey-fürüş

keşf-i esrâr ister-iseñ

bâde-nüş ol bâde-nüş

keşf-i keşşâf it:-

1. keşf-i keşşâf it:-

Gazel 45

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gizli olanı açığa**çıkarmak. II Sırları**aşkar etmek.*

Şihâbî gibi 'aşkuñ

müşkilâtın idemezsin hâl

gerek sen iy müderris

hâlvete gir keşf-i keşşâf

it

ke's-i mey:

1. ke's-i mey:

Gazel 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şarap kadehi. II İçi**dolu olan içki kasesi.*

cām-ı Cem ańsam verür

dil şîşesine inkisâr

ke's-i mey devr it k'odur

'âlemde merrâtü's-şafâ

ke's-i rāh:

1. ke's-i rāh:

Gazel 65

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yol kesen.

cām-ı mey şun baña yâ-

zeyne'l-melâh

rāhatü'l-ervāhdur çün

ke's-i rāh

kesil:-

1. kesilüp:-üp

Gazel 59

Mısra: 2

*(Bıçak, makas, balta**vb. bir aletle) İkiye**ayrılmak, kat'edilmek.*

eyleyelden haţ-ı ruhsâruñ

hurüc

baş kesilüp hiç şorulmaz

oldı şüc

kesret:

1. keşretten:-den

Gazel 153

Mısra: 8

*Bolluk, kalabalık;**tas. Masiva olarak**tanımlanan Allah'ın**dışındaki her şey.*

dil 'alâyıkdan cüdâ

olmaduğun 'ayb eyleme

bunca keşretten yine ey

hıvâce vaḥdetdür garaż

kesret ü vahdet:

1. keşret ü vahdet:

Gazel 280

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Çokluk ve birlik.

keşret ü vahdetde sesin
gönlümüñ endîşesi
olmadı hālî hayālûñden
halâ ü der-melâ

kesret-i bārān:

1. keşret-i bārān:

Gazel 40

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşı yağmuru.

habb-i hubbi gözyaşı-y-
la sīnede zer' eyledüm
hāşıl olur keşret-i
bārāndan zīrā hubûb

kesret-i berg:

1. keşret-i berg:

Kaside 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yaprak bolluğu.

keşret-i berg ü nevādan
hum olupdur şāhlar
şanasın 'adl-ıla yaptı
tākımı kisrā-yı gül

kesret-i cem'-i benī-

ādem:

1. keşret-i cem'-i benī-

ādem:-den

Gazel 212

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Âdemoğlunun

çokluk toplantısı. II

Allah'ın dışında olan

meşgaleler.

'alāyık iy Şihābī mānī'-i
tevhīdüm olmışdur
anuñ-çün keşret-i cem'-i
benī-ādemden el çekdüm

kesret-i dünyā:

1. keşret-i dünyā:

Gazel 128

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya çokluğu,

dünya hengamesi.

şanmañuz biz keşret-i
dünyā temennasındayuz
haq bilür kim 'ālem-i
vahdet temāşāsındayuz

kesret-i eşhās:

1. keşret-i eşhās:

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şahısların çokluğu.

mānī' olmaz bezm-i hāşa
keşret-i eşhās hiç
bu meşeldür kim dimiş
"yekefî el-işāretü
'ārifān"

kesr-i nīliyye-i mısır:

1. kesr-i nīliyye-i mısır:-

a

Gazel 286

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mısır Nil'ini

parçalamak, durdurmak.

mevsüm-i hüsnüñe karşı
akıdur seyl-i revān
kesr-i Nīliyye-i Mısra
varacak dem düşdi

keşşāf:

1. keşşāfdan:-dan

Gazel 166

Mısra: 5

Fars asıllı ünlü

İslam âlimi

Zemahşerî'nin tam adı

el-Keşşaf an hakaiki
gavamizi't-tenzil ve
uyuni'l-ekavil fi vücuihi't-
te'vil olan meşhur tefsir
kitabıdır. Bazı
kaynaklarda el-Keşşaf an
hakaiki't-tenzili'n-natık
an dekaiki't-te'vil veya
sadece el-Keşşaf an
hakaiki't-tenzil adıyla da
zikredilir.

ey müderris keşf-i bāb
 olsa saña Keşşāfdan
 'ilm-i 'aşkuñ müşkilâtı
 hergiz olmaz münkeşif

2. keşşāf:

Gazel 22

Mısra: 6

Gizli manaları
ortaya çıkaran, keşfedici.

münkeşif olmaz kitāb-ı
 'ışk-bālūñ müşkili
 niçe yıllar iştiğāl itse
 eger keşşāf aña

keştī:

1. keştisine:-si, -n, -e

Gazel 285

Mısra: 3

Gemi.

vermesin derseñ hevā dil
 keştisine ıztırāb
 baħr-i 'ışkuñ sen daħı
 ھا' rına düş lenger gibi

2. keştīdür:-dür

Gazel 185

Mısra: 8

Gemi.

eşk-i çeşmümdür benüm
 deryā-yı hūn
 keştīdür cismüm aña
 āhum direk

3. keştī:

Gazel 132

Mısra: 4

Gemi.

baħr-ı belāya düşeli bu
 rūzigārda
 āh oldu keştī yelkenine
 bād-bānumuz

4. keştīye:-y, -e

Gazel 276

Mısra: 7

Gemi.

āb üstinde yatur keştīye
 beñzer bu zemīn
 cān atar 'ākıl olan қарaya
 girmez gemiye

k'etdi:

1. k'etdi:

Gazel 75

Mısra: 2

Ki etti.

derdā ki nüfūs arasına
 çekdi ḥased-sed
 k'etdi ḥasedi kāmīl
 olan[ları] ḥıred-red

kevkeb:

1. kevkeb:

Gazel 9

Mısra: 2

Yıldız.

dūd-ı āhum kim şerār-
 efşān olur her şeb baña
 taña kalıp şubḥa dek yer
 yer baқar kevkeb baña

2. kevkeb:

Gazel 39

Mısra: 2

Yıldız II

Talih,şans,baht.

gözüm yıldızları gözler
 şerar-ı āh-ıla her şeb
 sitārem yok meh yanında
 yaşın oda bu kevkeb

3. kevkebüm:-üm

Gazel 162

Mısra: 9

Yıldız. II Talih.

Şihābī kevkebüm burc-ı
şerefden toğmak itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yaqar t̄ali‘

kevn:

1. kevn:

Kaside 8

Mısra: 27

Kainat.

kevn ü mekân-ı hestide
yokdur nazîr aña
yaz levh-i cāna na‘tını
dāyim Şihābiyā

kevn ü mekân:

1. kevn ü mekân:

Gazel 256

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Varlık, kâinat,
mevcudiyet.*

kevn ü mekân
müşāhididür zāt-ı
vaḥdetüñ

varma iñende söz-ile
vā‘iz teselsüle

kevneyn:

1. kevneyn:-e

Kaside 3

Mısra: 18

*İki âlem (dünya ve
âhiret, maddî ve mânevî
âlemler, ruh ve madde).*

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyn pādişāh

2. kevneyn:-e

Kaside 2

Mısra: 18

*İki âlem (dünya ve
âhiret, maddî ve mânevî
âlemler, ruh ve madde).*

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyn pādişāh

key:

1. key:

Gazel 42

Mısra: 4

*Çok, pek, gayet, pek
çok.*

seng-kalb olma dilā etme
ḥakāretle nazar
sırça gönüllü olur key
şakın ey meh mir’āt

keyfe yuhyi el-arḍa

ba’ de mūtihā:

1. keyfe yuhyi el-arḍa

ba’ de mūtihā:

Gazel 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Allah) yeryüzünü
öldükten sonra nasıl
canlandırıyor.*

ḥākim ihyā etdi la‘l-i
cān-fezā
keyfe yuhyi el-arḍa
ba’ de mūtihā

“keyfe yuhyi’l-arḍa

ba’ de mevtiḥā”:

1. “keyfe yuhyi’l-arḍa

ba’ de mevtiḥā”:

Gazel 175

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

‘Allah yeri,

ölümünden sonra nasıl
diriltiyor?’ (Rûm 30/50).

“keyfe yuhyi’l-arza
ba‘de mevtiḥā”nuñ
nüktesin
añla eşyâdan bugün
“fenzur ilâ âsâr”a bak

keyfiyyet:

1. keyfiyyet:

Gazel 24

Mısra: 4

*Bir şeyin esâsı ve iç
yüzü II sarhoşluk.*

cām-ı keşretten geçüp
gel bâde-i vaḥdetden iç
neş’eyi evvel virür âḥir o
keyfiyyet saña

2. keyfiyyeti:-i

Gazel 83

Mısra: 4

*Hal, durum, vaziyet
II [şarabın] sarhoş edici
özellîği, etkisi, lezzeti.*

ehl-i meşreb bâdenüñ
telḥîne mâyildür müdâm
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezîz

keykâvus:

1. keykâvus:

Gazel 50

Mısra: 9

*Keykâvus,
Şehnâme’de bahsi geçen
on ikinci İran
hükümdarıdır.*

şarâb-ı mergi nüş etdi
eger Cemşîd ü Keykâvus
Şihâbî bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdün [tut]

keykubād:

1. keykubād:

Gazel 77

Mısra: 6

*Şahnâme’de adı
geçen ve Keyâniyân
Sülalesinin ilk
hükümdarı olan
adaletiyle ün salmış
padişah.*

cām-ı Cem-ile sâķi getür
bezme bâde’i
çün bâde verdi tâcını
Cemşîd ü Keykubād

k’eyledi:

1. k’eyledi:

Gazel 43

Mısra: 4

Ki eyledi.

cereyân itse gözüm yaşı
olur ḥün-âlūd
k’eyledi ḥançer-i mihnet
cigeri laḥte’l-aḥt

k’eyler:

1. k’eyler:

Gazel 54

Mısra: 6

Ki eyler.

ķavl-i sünen muṭābıķ-ı
hük-m-i farîzadur
k’eyler kelām ma’nîsini
iķtîzâ ḥadîş

2. k’eyler:

Gazel 278

Mısra: 10

Ki eyler.

kimse Şihâbî tutuşamaz
şîr-i ‘ışķ-ıla
k’eyler zebün pençede
her bir bîşe’i

ki:

1. ki:

Gazel 1

Mısra: 8

" *Ki bağlacı*".

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıllur 'anķāyı
ki olur qahrı-y-ıla peşşe
ider 'anķāyı

2. ki:

Gazel 7

Mısra: 7

" *Ki bağlacı*".

eşk-i çeşm-i hūn-
perverdūm ki merdūm-
zādedūr
olsa ger lālā 'aceb mi
lāle-i nu'mān aña

3. ki:

Gazel 7

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

lem 'a-i āh-ı Şihābiden
rakīb eyler giryē'i
recm-i āteşdür ki qarşu
tırımar şeytān aña

4. ki:

Gazel 10

Mısra: 2

" *Ki bağlacı*".

maḥbūb ola şarāb ola

evvel bahār ola

añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

5. ki:

Gazel 10

Mısra: 6

" *Ki bağlacı*".

başlar nevāya şevķ-ile
'uşşāk pūr enīn
gül meclisinde ḥāşa ki
şavt-ı hezār ola

6. ki:

Gazel 10

Mısra: 12

" *Ki bağlacı*".

yā Rab Şihābī 'āşinūñ
eyle ḥisābını
ol gün ki keşf-i defter-i
rūzı şümār ola

7. ki:

Gazel 20

Mısra: 14

" *Ki bağlacı*".

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir ḥayāl-i ḥvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

8. ki:

Gazel 22

Mısra: 4

" *Ki bağlacı*".

muşḥaf-ı 'aşķ-ı ḥakīķī
kim mübārek-fāldur
añlama 'aks iy mecāz
ehli ki şıgmaz lāf aña

9. ki:

Gazel 28

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

sāķiyā şāğarı şun baña
bırağam devrān
ki küdüretten ider şāfi
mey-i nāb [vb]

10. ki:

Gazel 28

Mısra: 12

" *Ki bağlacı*".

mümkin oldukça ğanīmet
bilelüm 'āfiyeti
ki ider 'ömr-i azīz āb-ı
revān gibi şitāb

11. ki:

Gazel 28

Mısra: 14

" Ki bağlacı".

gelse ağyār Şihābī koma
bāb-ı yāra
ki göge çıksa ider recm-i
Şeyāṭini şihāb

12. ki:

Gazel 30

Mısra: 10

" Ki bağlacı".

bakma noḡşān-ı Şihābīye
kemāl ehli-iseñ
bī-hünerdür o ki göz
merdümine göstere ‘ayb

13. ki:

Gazel 33

Mısra: 2

" Ki bağlacı".

şūfī şafā-yı ḡalb-ıla iç bir
ḡadeḥ şarāb
şāfī dil ol ki ḡayr ola tā
saña her şarāb

14. ki:

Gazel 33

Mısra: 4

" Ki bağlacı".

ḡaṭṭ-ı ḡubāra dökse ‘araḡ
ol gül-i ṭarı

zī şun‘-ı şāni‘i ki olur āb-
gil gül-āb

15. ki:

Gazel 35

Mısra: 9

" Ki bağlacı".

meşel-durur bu ki
gökden iner kişiye laḡab

16. ki:

Gazel 41

Mısra: 9

" Ki bağlacı".

sehm-i ḡamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
ḡabīb
ol ḡaşı yā didi luṭfindan
ḡayurma yā naşīb

17. ki:

Gazel 54

Mısra: 8

" Ki bağlacı".

‘aḡl-ile cān-ı dilde oḡur
‘ilm ‘işḡuñı
bir buḡ‘adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḡadīs]

18. ki:

Gazel 60

Mısra: 3

" Ki bağlacı".

ḡVācibūñ ki bugün
zālimūñ öte ucıdur
egerçi zılm-ıla meşhūr
olup-durur Ḥaccāc

19. ki:

Gazel 61

Mısra: 1

" Ki bağlacı".

sāḡiyā mey şun ki
bozḡundur mizāc
derdüme ancaḡ o
şerbetdür ‘ilāc

20. ki:

Gazel 64

Mısra: 5

" Ki bağlacı".

mey içmege baña nāşih
ki and içürmişdi
velīk tevbe-şikendür
girer vebāle ḡadeḥ

21. ki:

Gazel 66

Mısra: 7

" Ki bağlacı".

hāy di ki edti zālim
ḡamzeñ beni helāk

mazlūma zecr u ahr-ıla
bu zulmdür şarīh

22. ki:

Gazel 81

Mısra: 12

" *Ki bağlacı*".

şıra 'sın oku şatarsañ

şırābı

ki müftī etmedi bu bey' i

fāsīd

23. ki:

Gazel 82

Mısra: 6

" *Ki bağlacı*".

gelse kıyāma nāz-ıla

add-i bülendine

übī felekden eyde ki übī

lehü fead

24. ki:

Gazel 83

Mısra: 8

" *Ki bağlacı*".

dem-be-dem şīrīn ider āb

u dehānuñ la' lūñi

bu muarrardur ki helvā-

yı 'asel eyler lezīz

25. ki:

Gazel 101

Mısra: 1

" *Ki bağlacı*".

gel külāh-ı far-ıla far it

ki sulānlık budur

tāc-baş ol hūdhūd-i

cāna Süleymānlık budur

26. ki:

Gazel 101

Mısra: 6

" *Ki bağlacı*".

gürk-ūy olup görünme

alka şekl-i mīşede

āha atma Yūsuf-ı cānı

ki ihvānlık budur

27. ki:

Gazel 101

Mısra: 8

" *Ki bağlacı*".

çekme yārūñ zūlfı

ucından dilā ūl-i emel

o bu sevdāyı ki cem' -

iken perīşānlık budur

28. ki:

Gazel 122

Mısra: 4

" *Ki bağlacı*".

meded cānumdaki şol

dā-ı cānānı

söyündürmeñ

ki okdan āteş-i ' ış-ıla

yanmış bir erāıdur

29. ki:

Gazel 126

Mısra: 2

" *Ki bağlacı*".

asūduñ bed zebānından

bu cism-i nātūvān

düşmez

dehānından o seg gibi ki

dāyim üstūān düşmez

30. ki:

Gazel 126

Mısra: 5

" *Ki bağlacı*".

felek cellādı ki avs-ı

uzah-gāhı şihāb iner

elinden abz-ı ervāh

itmege tīr ü kemān

düşmez

31. ki:

Gazel 126

Mısra: 7

" *Ki bağlacı*".

efendüm bir ğarībem ki
diyār-ı 'ıŝķuñña düşdüm
ķabūl et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

32. ki:

Gazel 126

Mısra: 10

" *Ki baĝlacı*".

şeb-i ğamda Şihābīnūñ
hadeng-i nār-ı āhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

33. ki:

Gazel 140

Mısra: 7

" *Ki baĝlacı*".

hurūf u şekl-i maħabbet
ki 'ayn-i miħnet itmiş
nidā-yı 'ıŝķa belī der
iden belāya heves

34. ki:

Gazel 146

Mısra: 10

" *Ki baĝlacı*".

Şihābī cismine sen de
nigārā tūr-i ğam urma

ki zaħm-ı nāvek-i carħ
anı cānından uşandurmuş

35. ki:

Gazel 151

Mısra: 5

" *Ki baĝlacı*".

müħr-i nübüvvetüñ ki
odur Hātem-i Şerīf
oldı muħabbet āyeti ol
hātem üzre faşş

36. ki:

Gazel 154

Mısra: 1

" *Ki baĝlacı*".

haṭuñ ki gülşen-i
haddüñde oldı tāze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre hıyāz

37. ki:

Gazel 156

Mısra: 6

" *Ki baĝlacı*".

la'lüñ üzre hāl ü hālüñ
üzre haṭtuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı baṭ

38. ki:

Gazel 172

Mısra: 1

" *Ki baĝlacı*".

şol gönülde 'aşķ nūrınuñ
ki hīç āsārı yok
hāli bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

39. ki:

Gazel 183

Mısra: 8

" *Ki baĝlacı*".

işigün taşı öpsem baña
'izzetden 'alāmetdür
ki halk içinde 'ādet oldı
yümn için nişān
[öpmek]

40. ki:

Gazel 186

Mısra: 9

" *Ki baĝlacı*".

hāşılı bir āfītāb-ı 'ālem-
ārāsın ki sen
oda yakduñ hırmenin
mihrüñle māl-ı enverüñ

41. ki:

Gazel 189

Mısra: 5
" Ki bağlacı".

el urşañ gösterürsin ki
 ‘aşāña ejdehā şeklin
 yed-i beyzā-yı Mūsāda
 olan i ‘cāzdur zülfün

42. ki:
Gazel 197
 Mısra: 10
" Ki bağlacı".

ey Şihābī āteş-i miḥnet
 beni
 şöyle yakmışdur ki
 oldum külli kül

43. ki:
Gazel 202
 Mısra: 6
" Ki bağlacı".

kā’inātuñ gencine
 vermez ḵanā‘at küncini
 şanma ey mün‘im ki māl
 ile menāl ister gönül

44. ki:
Gazel 206
 Mısra: 4
" Ki bağlacı".

ḵanā‘at-ile ide gör
 cihānda istignā [vb]

işitmedüñ mi ki “el-faḵr
 faḵri” didi resül

45. ki:
Gazel 207
 Mısra: 7
" Ki bağlacı".

sen ne ādemsin ki gökler
 ḵalkına
 gösterür her māh
 barmaḵla hilāl

46. ki:
Gazel 210
 Mısra: 4
" Ki bağlacı".

baḥr-i eşküm cūşa gelse
 bād-ı āhumdan n’ola
 rūzigār olur ki çalkānur
 niçe eyyām-ı yem

47. ki:
Gazel 211
 Mısra: 4
" Ki bağlacı".

ḵātır yıkıldı ḵāne-i fānī
 cihān gibi
 şöyle ḵarāba vardı ki oldı
 maḵām-ı bum

48. ki:
Gazel 220
 Mısra: 3
" Ki bağlacı".

şanma ‘uryān beni ey
 çarḥ ki geydürdi baña
 dün gice düd-ı dilim bi
 siyeh atlas ḵaftān

49. ki:
Gazel 222
 Mısra: 4
" Ki bağlacı".

gönlümün raḥşīni şaldum
 ḡamze-keşler cem‘ine
 er degül miyem ki
 kaçmadum bu deñlü
 tīrden

50. ki:
Gazel 244
 Mısra: 8
" Ki bağlacı".

tīḡuñı bir daḥı çeksem
 sīneme dersem n’ola
 bir kez aḵduḡı yire derler
 ki aḵar yine şu

51. ki:
Gazel 254

Mısra: 2

" *Ki bağlacı*".

gerçi tıtdum sīnemi ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

52. ki:

Gazel 259

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

Şihābī anuñ içün şî rûñe
oğur felek tahsīn
ki yokdur nazmuñuñ
cem'ıyyeti 'ağd-i
süreyyāda

53. ki:

Gazel 263

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

Şihābī ra-i ra' nādur kaşı
ol māh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şīvesi çarhuñ celālinde

54. ki:

Gazel 271

Mısra: 7

" *Ki bağlacı*".

görme ki ey meh tūlū '-ı
āfītāb-ı hüsnuñi
mehr-veş günden güne
āhum şehir-ñiz olmada

55. ki:

Gazel 277

Mısra: 11

" *Ki bağlacı*".

künc-i ğamuñ ki sīnede
medfūn-idi ezel
buldum tılısm-ı 'aşk-ıla
ben ol ħazīne' i

56. ki:

Gazel 281

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

şanasın mecma' -ı 'irfān
olupdur kūşe-i gülşen
ki gül mecmū' asın
būlbüller açup oğur
eş'ārı

57. ki:

Gazel 287

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

sürmege ħasidi emr eyle
Şihābī kuluña

ki melek zīre şihāb-ile
kovar şeytānı

58. ki:

Gazel 289

Mısra: 7

" *Ki bağlacı*".

'acabā kanķı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seherī peygāmı

59. ki:

Gazel 298

Mısra: 8

" *Ki bağlacı*".

kerem dārū' ş-şifāsından
vere Ħağ şerbet-i şāfī
ki ecsād-ı ehıbbāya
hemīşe şıññhati erzānı

60. ki:

Gazel 313

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

semm-i kātıl içirür cān-ı
Şihābīye ğamuñ
anı def' eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

61. ki:

Gazel 315

Mısra: 4

" *Ki bağlacı*".

marîz-i mevte elemdür
‘ilâc-ı fıkır-i hâkîm
ki merg-i Berhe-min’e
hiç müfeyyid olmadı rây

62. ki:

Kaside 1

Mısra: 12

" *Ki bağlacı*".

şeddeleri lâledür ol
gülşene
ki itdi şükûfte anı feyz-i
nesîm

63. ki:

Kaside 1

Mısra: 21

" *Ki bağlacı*".

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
kalbūne yol bulmaya
dīv-i racīm

64. ki:

Kaside 2

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

‘ulemā ‘ilm-i nu‘ūt u

ceberūtında hemān

aña beñzer ki güneş

şa‘şa‘asında zerrāt

65. ki:

Kaside 3

Mısra: 15

" *Ki bağlacı*".

köyüp tapuñı her ki vara

ğayrı kapuya

devlet yerine let bula cāh

ola ana cāh

66. ki:

Kaside 5

Mısra: 18

" *Ki bağlacı*".

hamd ü şenāñı ide mi bu

hāk-i[*]

Ahmed ki lâyıķ itmedi

hamd ü şenā saña

67. ki:

Kaside 5

Mısra: 20

" *Ki bağlacı*".

bizden selām āline

aşhābına tamām

añlar ki cümle muķbil ü

maķbül ola saña

68. ki:

Kaside 7

Mısra: 1

" *Ki bağlacı*".

faḥr-i cihān ki çekdi
‘alem sūy-ı sermede
faḥr ıla irdi ‘ālem-i a‘lā-
yı maķşada

69. ki:

Kaside 8

Mısra: 5

" *Ki bağlacı*".

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

70. ki:

Kaside 8

Mısra: 11

" *Ki bağlacı*".

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

71. ki:

Kaside 8

Mısra: 17

" *Ki bağlacı*".

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

72. **ki:**

Kaside 8

Mısra: 23

" *Ki bağlacı*".

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

73. **ki:**

Kaside 8

Mısra: 29

" *Ki bağlacı*".

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

74. **ki:**

Kaside 13

Mısra: 42

" *Ki bağlacı*".

Şihābī mücrime gel yā
şefî'e'l-ḥalk ol şāfî'

ki cem'-i ümmete
maḥşerde yokdur luṭfuña
mānî'

75. **ki:**

Kaside 14

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

şehādet eyleyüp i'cāzuña
ḳurs-ı ḳamer şakḳı
ki bir barmağın efzal
didi ya'ni iki 'ālemden

76. **ki:**

Kaside 15

Mısra: 14

" *Ki bağlacı*".

mechül oldı münkir olup
saña Bu-Leheb
Ḥaḳdan o dem ki ola
zünüb ehline gaḳab

77. **ki:**

Kaside 15

Mısra: 21

" *Ki bağlacı*".

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba'-ı muḥassin ü
vey ma'den-i şehā

78. **ki:**

Kaside 18

Mısra: 10

" *Ki bağlacı*".

levḥ-i a'māle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭā
bir işim yok ki senün
dergehüne lāyık ola

79. **ki:**

Kaside 23

Mısra: 6

" *Ki bağlacı*".

ezhār-ı firāvān-ile gül-
zār-ı bahāra
geldi ki şürü' eyleye
seyrāne benefşe

80. **ki:**

Kaside 23

Mısra: 22

" *Ki bağlacı*".

çāk itdi girībānın o gül
çehreye qarşu
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

81. **ki:**

Kaside 24

Mısra: 34

" *Ki bağlacı*".

gösterür 'aciz ile geh yedi
başı şu 'bân
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

82. ki:

Kaside 25

Mısra: 35

" *Ki bağlacı*".

şanasın mürğ-ı şahrâdur
ki turup bir ayağ üzre
şadâ-yı tabl-bâzuñdan
yerinde her döger nergis

83. ki:

Kaside 25

Mısra: 40

" *Ki bağlacı*".

şu deñlü bî-dırığ etdüñ
şehâ enzâr-ı elîâfuñ
ki her bergi nevâ gül-zâr-
ı cüduñdan derer nergis

84. ki:

Rübai 2

Mısra: 1

" *Ki bağlacı*".

zâde-i tab'um ki
olmuşdur benüm hayru'l-
halef

hayr-ıla yâd olmasına
âdeme bâ' iş olur

85. ki:

Rübai 4

Mısra: 2

" *Ki bağlacı*".

yâra 'arz-ı hâl okutmağa
burc-ı kaçırına

bir gün olmadı ki her
laḫza kebüter konmadı

86. ki:

Rübai 5

Mısra: 3

" *Ki bağlacı*".

ki müneccim ne kadar
etse hisâb-ı encüm
her ne ise yazılan başa
gelür bî-minnet

87. ki:

Gazel 138

Mısra: 5

" *Ki bağlacı*".

şol deñlüdür ki vaşluña
cânâ gönül harîş
mâlına hisset eyleye bir
merdüm-i ḫasîs

kıbâb:

1. **kıbâb:**

Gazel 99

Mısra: 3

Kubbeler, felekler.

bu ne kıbâb bâde-i 'ışkuñ
hubâbıdur
bezm-i fenâda her ki o
meyden içer geçer

kıble:

1. **kıble:**

Gazel 87

Mısra: 5

(Ar.) *Namaz*

kılarken dönülen Kâbe.

kıble ḫaḫḫı kılsa taḫbîl-i
âyâdi-i ḫabûl
saña istikbâl ide ol dem
dilâ iḫbâller

2. **kıblesin:-si, -n**

Gazel 159

Mısra: 9

Müslümanların

*namazda yöneldikleri
taraf, Kâbe.*

iy Şihâbî görüp ol cân
kıblesin
çarḫ-ı a'zam şevḫ-ile
kıldı rükû'

kıble-i beyte'l-harām:**1. kıble-i beyte'l-harām:****Kaside 12**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kâbe.

işigüdür kıble-i Beyte'l-
Harām
meclisidür gülşen-i bāğ-ı
İrem

kibr:**1. kibr:****Kaside 18**

Mısra: 31

*Ar. Büyüklenme,
büyüklük satma, gurur.*

germ ile 'aqlumı
meclisde alup kibr ü
ğurūr
rūz u şeb ğaflet-ile oldu
işüm fışk u fücūr

2. kibr:**Gazel 75**

Mısra: 4

*Büyüklenme,
büyüklük satma, gurur,
kibir.*

mezkūr ola gör eylik-ile
dilde dilā kim
kibr ile nifāk ehli olan
edeb-bed

kiçüg:**1. kiçüğinden:-i, -n, -den, -****Gazel 30**

Mısra: 1

Küçük.

toğrudunca dile ebrū
kiçüğinden bī-raķīb
ğamzesi tiri görünmez
nitekim sehmü'l-ğayb

kıl:-**1. kıldı:-dı****Kaside 2**

Mısra: 16

*"Etmek, eylemek,
yapmak" anlamına gelen
yardımcı fiil.*

anuñ evşāf-ı kemālinde
lisān-ı Mūsā
lāl olup lüknet-ile kıldı
edā-yı kelimāt

kıl:**1. kılmış:-mış****Gazel 7**

Mısra: 3

*Etmek, eylemek,
yapmak.*

zūlfüñi cīm ü kadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn
üçi ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

2. kıl:**Gazel 251**

Mısra: 6

İnce tüy, kıl.

ten-i pākinde ol sengīn
dilūñ mūdān eşer yokdur
ne şüret bağlarısıa kıl
biter mi şāfī mermerde

3. kıılır:-ur**Gazel 1**

Mısra: 7

*Yapmak. II ...
hâline getirmek, -e
benzetmek, -e
döndürmek.*

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır 'anķāyı
ki olur ķahrı-y-ıla peşşe
ider 'anķāyı

4. **ķılında:-ı, -n, -da****Gazel 89**

Mısra: 6

Kıl, saç teli.

zölfine kıldı musahhar
bend idüp 'aşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsünü var

*için kullandıkları tek
kıldan ibaret fırça.*

iy Şihābī zölfı
sevdāsında olsam ol
mehüñ
ķışsa-i ķabrüm taşına kıl
ķalemler yazalar

ķılāde kıl:-**ķıl deñlü miyān:**1. **ķıl deñlü miyān:-ı, -n****Gazel 214**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kıl kadar (ince) bel.

ķuçmağā ķıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

1. **ķılāde kıl:-du, -m****Gazel 282**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gerdanlık yapmak.

ķıldum ķılāde boynuma
tavķ-ı maħabbetin
bir ser-tıraş 'aşķına
oldum ķalenderī

ķılca:1. **ķılca:****Gazel 10**

Mısra: 8

1- *Kıl kadar* 2-*Azıcık.*

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
ķılca var ola

2. **ķılca:****Gazel 230**

Mısra: 6

*Çok az, çok ufak,
pek önemsiz, kıl kadar.*

halk içinde güft-u-gū
olsa haťuñ geldi deyü
hüsnuñe ķılca haťā
gelmez o ķāl ü kıylden

3. **ķılca:****Gazel 186**

Mısra: 1

*Kıl kadar, en ufak,
azıcık.*

hüsnuñe ķılca haťā
gelmez ķo haťı-ı
'anberüñ
minnetüñ çekmek saña
lāyık mı cānā berberüñ

ķıldı:1. **ķıldı:****Gazel 288**

Mısra: 4

*(Namaz için) Edā
etmek, yerine getirmek.*

ebrū-yı yāri görüp aña
eyledi sücūd
ķıldı o daħı şüfı gibi dün
namāzını

ķıl kalem:1. **ķıl kalem:****Gazel 117**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Eskiden ressam ve
tezhipçilerin ince çizgi
çekmek ve resim yapmak*

kilk-i hat:**1. kilk-i haṭ:-uñ****Gazel 13**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Hat kalemi. II**Sevgilinin ayva**tüylerinin kalemi. II**Kevser suresinin Hz.**Muhammed'e ithafen**indirilişi bağlamında.*

çeşme-i la'line tārīḥ-i

zamān olmağ-ıçün

eylemiş kilk-i haṭuñ

süre-i kevser peyda

kilk-i mănī:**1. kilk-i mănī:****Gazel 242**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Mani'nin sanatının**kalemi.*

şanasın kilk-i Mānī oldı

yāhud ḥāme-i erjend

yazıpdur levh-i pīṣānīsini

naḳş-ı nigār ebrū

kilk-i şun':**1. kilk-i şun':-ıla****Gazel 218**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sanat kalemi.

resmi kilk-i şun'-ıla cān-ı

mücessem hey'etüm

ḥüsni naḳş-ı dil-keşüm

rūḥ-ı muşavver

peykerüm

2. kilk-i şun':**Kaside 9**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sanat kalemi.

gerçi çok taşvīr-i dil-keş

resmin itdi kilk-i şun'

düşmedi eşkalde naḳş-ı

mişāl-i Muştafā

kim:**1. [kim]:****Gazel 281**

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

gülistān-ı cihān [kim]

toldı gül ü gonca-leblerle

cinān bāğı görünce reşk

ider bu bezm-i gül-zārı

2. kim-durur:--durur**Gazel 265**

Mısra: 9

*"Hangi kimse"**anlamında soru zamiri.*

kim-durur dir-iseñ Şihābī

şehā

bende-i kemterin ü

üftāde

3. kim:**Gazel 113**

Mısra: 2

*"Hangi kimse"**anlamında soru zamiri.*

çıkmasa nūr-ı ziyā ger

nār-ı āhumdan şerer

her gice şem'-i nücümü

gökde yer yer kim yaķar

4. kim:**Gazel 1**

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

şems-i şevķ-ile meded

bezmi pür-envār it kim

zerre-veş bī-ser ü pā raķş

ura her Mevlāyı

5. kim:**Gazel 6**

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

ḥarabātuñ ṭurāb-ı cevheri
bir kīmyādur kim
gelür ol bābdan rind-i
kadeḥ-peymāya istiḡnā

6. kim:

Gazel 9

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

dūd-ı āhum kim şerār-
efşān olur her şeb baña
taña kalıp şubḥa dek yer
yer bakar kevkeb baña

7. kim:

Gazel 12

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

muṭribān-ı sāde-rū
āvāzını gūş eyle kim
perde-i şehnazdan seyr
itdi 'uşşākı nevā

8. kim:

Gazel 14

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

mümkin mi bu kim ola
bu vech-ile[*]

dānā neşevēd nādān
nādān neşevēd dānā

9. kim:

Gazel 20

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
ḥvābdan geçdi velī
olmaz ḥayalüñden cüdā

10. kim:

Gazel 22

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

muşḥaf-ı 'aşḳ-ı ḥaḳīḳī
kim mübārek-fāldur
añlama 'aks iy mecāz
ehli ki şıḡmaz lāf aña

11. kim:

Gazel 27

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

miḥnet ü endūha göñlüm
şöyle mu'tād oldu kim
bezm-i 'ālemde elem
olmuş-durur 'ālem baña

12. kim:

Gazel 36

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

lem'a-i āh-ı Şihābīdür
görinen her gice
şanmasınlar kim semā
yüzinden atılır şihāb

13. kim:

Gazel 39

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden ḳaldı
Şihābī ṭopa ṭutmuşdur
ḥişār-ı cānı ol ḡabḡab

14. kim:

Gazel 41

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

15. kim:

Gazel 41

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

küfr-i zülfün şaklar-imiş
ol raķīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkıdı koyından şalīb

16. **kim:**

Gazel 49

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

şikāyet itme faķr u
fāķadan bu iştiḥādan geç
kanā'at suğrasında bul
tenā'um kim budur
ni'met

17. **kim:**

Gazel 53

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

dilā erbāb-ı devlet
ķapusunda rāzı olmazsın
tevekkül işigin tūt kim
degül bāb-ı rızā devlet

18. **kim:**

Gazel 64

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

ķemende ķomaz elinden
mūdām lāle-ķadeḥ

bu demde ārif odur kim
eline ala ķadeḥ

19. **kim:**

Gazel 74

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

zevk ider dil tāze
cevründen senün
kim lezīz olur dimişler
her cedīd

20. **kim:**

Gazel 75

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

mezkūr ola gör eylik-ile
dilde dilā kim
kibr ile nifāk ehli olan
edeb-bed

21. **kim:**

Gazel 75

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

geşt eyler-iseñ kūyı idüp
ķať-ı menāzil
bil ḥaddüñi kim saña olur
le-ḥadd-i ḥad

22. **kim:**

Gazel 82

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

ey sāķi vāmı destüme
kendü elünle ver
kim bu maḥalde toğru
didiler: "yedā biyed"

23. **kim:**

Gazel 83

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

eşk ü ķehrem yāra 'arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
ḥübāna sīm ü zer lezīz

24. **kim:**

Gazel 85

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

ḥār itdi bıkı-i goncaya
gice meger güci
kim şubḥ olunca eyledi
bülbul hezār zār

25. **kim:**

Gazel 88

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

melâmet şîvesidür gerçi
kim rüs-vây-ı 'ışık olmak
haķîkat zevk-i rûhîdur bu
fende başka 'âlem var

26. **kim:**

Gazel 88

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

selâmın kesdi bendesîne
ol melek-sîmâ [vb]
görür görmezlenür dâyim
dimez kim bunda âdem
var

27. **kim:**

Gazel 89

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

zulfine kıldı musahhar
bend idüp 'âşık-ları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsûnı var

28. **kim:**

Gazel 95

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer

dîde-i hûn-bâruma kan
ağlamak her dem düşer

29. **kim:**

Gazel 100

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

şehir içinde âfitâb u mâh-ı
müsteşnâ geçer

niçe yıllar geçdi kim
goñlüm aña şeydâ geçer

30. **kim:**

Gazel 101

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

"men" sırrına vâkıf
olmağa sa'y eyle kim
kendü nefsüñ bilmesen
cehl-ile nâdânlık budur

31. **kim:**

Gazel 101

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

yâr küyünde Şihâbî
şî'rine taḥsîn ider
didiler kim nazm-ıla
Ḥassânlık budur

32. **kim:**

Gazel 107

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

merdüm-i çeşmüm olursa
tañ mıdur lü'lü-feşân
kim bu eşküm baḥrinüñ
ğavvâsıdur deryâyidür

33. **kim:**

Gazel 110

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

kadûñ reşk ile tende her
elif kim hûn-feşân yer
yer
şan olmuş ḥâkden peydâ
nihâl-i ergavân yer yer

34. **kim:**

Gazel 114

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

ol mehûñ alnında güyâ
âsumân-ı dest-mâl
ebrdür kim gird-i mâhı
hâleveş itmiş maḥar

35. **kim:**

Gazel 121

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

şevk gelse cüy-ı eşküm
dem-be-dem rengin olur
kim bahār eyyāmı irse
kan aķar ırmağlar

36. kim:

Gazel 126

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

efendüm bir ğaribem ki
diyār-ı ıřkuña düşdüm
ķabül et kim benüm gibi
belā-keş her zamān
düşmez

37. kim:

Gazel 130

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

ğurūrı ķo behey ğarrā
kemāl ehline ol rāğıb
ma'ārif kesbine sa'y eyle
kim bu fenne 'ār olmaz

38. kim:

Gazel 133

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

cān virüp aldı metā'-ı

'ışkı şunlar kim dilā

bu fenā bāzārda ĥaķķā ki

buldılar ucuz

39. kim:

Gazel 137

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

ber-murād olmağı dünyā-

yı deniden umma kim

'ālem içre bī-vefādur

ĥāřıl olmaz iltimās

40. kim:

Gazel 141

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

taķup yanına aġyārı bile

şalındurur her ġün

şalındurmalıdur el-ĥaķ

anı kim ĥod-pesend

olmış

41. kim:

Gazel 153

Mısra: 12

"Ki" bağlacı.

şükr idüp eyler řihābī

'arz-ı ĥālin ĥazrete

şanmasınlar bunu kim
andan řikāyetdür ġarař

42. kim:

Gazel 157

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

ruĥuñ ġöster saķuñdan

kim ederler

sefer ehli geķe

meĥtābdan ĥazz

43. kim:

Gazel 158

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

řaķlamadı cān u dil

'ıřkuñ rumūzun ķıldı fāř

kim dimişler "ķüllü sırır

cevaza el-işneyn řemā'"

44. kim:

Gazel 158

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

ĥālet-i nez'ümde la'lüñ-

ķün ta'allül eylesem

tañlama kim eylerem ol

demde cān üzre nezā'

45. **kim:**

Gazel 162

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

raķīb-i dūn-ı bed-baħtuñ
ne muħkem t̃ali' i var kim
kaẓā bir ferde taķdīr
itmemişdür bu kaçar t̃ali'

46. **kim:**

Gazel 164

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

şem' -i ħüsnüñe ko
yansın iy perī 'uşşāķuñı
kim bu rüşendür yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

47. **kim:**

Gazel 172

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

şol gönülde 'aşķ nūrınuñ
ki hīç āsarı yok
ĥālī bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

48. **kim:**

Gazel 172

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

zāt-ı vaħdet kim ĥakīm-i
fā' il-i muṭlaķ-durur
ĥikmet-ile yoğı var eyler
dilerse varı yok

49. **kim:**

Gazel 172

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

şa' r-ı ġarrāda ĥayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

50. **kim:**

Gazel 173

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

dilrübālar 'ālem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

51. **kim:**

Gazel 173

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

mürşid-i kāmīl ararsañ
pāy-ı pīr-i 'ışķa düş
'aķla sen el verme kim
'aşķ ehline irşadı yok

52. **kim:**

Gazel 174

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

şan' at-ı 'ışķ içre tañ mı
olsa Ferĥād oñmaduķ
bu meşeldür kim olur
'ālemde üstād oñmaduķ

53. **kim:**

Gazel 176

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

faşl-ı güldür gel
mu'allim ĥāne-i gül-zārı
gör
kim bahāristāndan oķur
bülbül ü ķumrı sebaķ

54. **kim:**

Gazel 185

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler "el-saĥī mā
melek"

55. **kim:**

Gazel 191

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

hoş gelür gülşende
‘uşşāka nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

56. kim:

Gazel 191

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

hoş gelür gülşende
‘uşşāka nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

57. kim:

Gazel 192

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

ey hadeng-i gamze-i
dilber taşaddur eyleyüp
cāy-gır ol kim bu şadr-ı
sīnedür yirün [senün]

58. kim:

Gazel 192

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

katlūme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā

kim nedendür bilmezem
hayr işe te’hürün senün

59. kim:

Gazel 194

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

sen perī-ḥüsne gönül
şeydālığın gayb itme kim
hūblar sevmekde qalmaz
ihtiyārı ādemün

60. kim:

Gazel 195

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

bezmimüz sākisi bir
dilber-i ra’nādur kim
gül beden gonca dehen
gāliye haṭ müşgīn hāl

61. kim:

Gazel 201

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

iy pīr-i muḡān gel dil-i
güm-rāha delīl ol
kim didiler: “el-dāl ‘alī
el-ḥayr kefā’il”

62. kim:

Gazel 203

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

cebhesinde toḡrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

63. kim:

Gazel 206

Mısra: 11

"Ki" bağlacı.

büyüklenürseñ eger kim
cibāl-i arz mişāl
tarīk-ı haḡda sürerler
erenler üstüne yol

64. kim:

Gazel 207

Mısra: 15

"Ki" bağlacı.

müşkilāt-ı ümmeti hāl
eyle kim
ḡayd-ı cürm olur o gün
‘aḡla ‘ıḡāl

65. kim:

Gazel 213

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

nağd-i ‘ömrüm āhı kim
‘ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hîç inşāf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

66. kim:

Gazel 217

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

Hüsrevā bu deñlü nazma
cür’et itmekden ğaraż
hasb-ı hālüm ‘arz
olunmağdur dimez kim
şā’irem

67. kim:

Gazel 219

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

māni‘ olmaz bezm-i hāşa
keşret-i eşhās hîç
bu meşeldür kim dimiş
“yekefî el-işāretü
‘ārifān”

68. kim:

Gazel 230

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

rūşinā bulmazdı gönülüm
tende dāğuñ olmasa
kim fetil olmayıcağ
düşmez ziyā kandilden

69. kim:

Gazel 242

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizā‘
eyler
berāt-ı hüsnuñe çekmiş
nişan-ı şehriyār ebrū

70. kim:

Gazel 245

Mısra: 10

"Ki" bağlacı.

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi ağıyār hîç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i hāre şu

71. kim:

Gazel 246

Mısra: 2

"Ki" bağlacı.

n’ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh

kim varur rūşen bilürsin
zerden ħurşid-i rāh

72. kim:

Gazel 248

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sīneden
lālelerdür kim girüpdür
kühsāruñ koyına

73. kim:

Gazel 248

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sīneden
lālelerdür kim girüpdür
kühsāruñ koyına

74. kim:

Gazel 250

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istignālara

75. **kim:**

Gazel 251

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde

kim anuñ bir eli şimşire
şunmuş biri hañçere

76. **kim:**

Gazel 254

Mısra: 8

"Ki" bağlacı.

tıtdı meh-rûlar âfâkı bu
bezmüñ revnaķı

kim mey-i gül-gün-şafak
oldı hilâl-i sâgara

77. **kim:**

Gazel 263

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

n'ola kim halka-i
zülfinde mesken eylese
hâlî

nezâket birle konmuş
noktadur cîm cemâlinde

78. **kim:**

Gazel 284

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

hasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârım gibi

79. **kim:**

Gazel 292

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

şem' kim bir 'âşık u pür-
süz yanmaķdur işi
dûd gibi başına çıķmış
derünî âteşi

80. **kim:**

Gazel 298

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Şihâbînüñ kelâm-ı
hikmet âşârını güş et kim
saña izhâr ide tâ feyzi
anuñ sırr-ı Loķmânı

81. **kim:**

Gazel 299

Mısra: 7

"Ki" bağlacı.

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi

kim

müddet-i hicrûñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

82. **kim:**

Gazel 306

Mısra: 5

"Ki" bağlacı.

hayf kim düşdi yetim-i
tıfl-ı eşküm ayağa
kim nazar şehrinüñ oldur
hayli merdüm-zâdesi

83. **kim:**

Gazel 306

Mısra: 6

"Ki" bağlacı.

hayf kim düşdi yetim-i
tıfl-ı eşküm ayağa
kim nazar şehrinüñ oldur
hayli merdüm-zâdesi

84. **kim:**

Gazel 310

Mısra: 3

"Ki" bağlacı.

benüm ol merd-i müflis
kim cihânı terre almaz
sekiz bāğın cinānuñ
vâlidem bir dāneye
şatmaz

85. **kim:**

Gazel 310

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na‘ra urdı kim
harāretten yakup barkı
hasetden ra‘dı çatladı

86. **kim:**

Kaside 1

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

şāhid-i ma‘nī yüzünñ
hālidür
noktaları kim olur anda
muḳīm

87. **kim:**

Kaside 2

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

hızr kim ‘ilm ile nūş
eyledi āb-ı hayvān
ma‘nī yüzine nazar ‘ilmi
durur mā-i hayāt

88. **kim:**

Kaside 3

Mısra: 27

"Ki" bağlacı.

rūz-ı cezāda faḫluña
lāyık olan bu kim
taht-ı livāsın idesin anuñ
bize penāh

89. **kim:**

Kaside 10

Mısra: 1

"Ki" bağlacı.

Muḫtafā kim oldı iḳlīl
şübüt-ı tāt aña
atlas-ı çarḫ-i muraşsa‘
hil‘at-i dībāc aña

90. **kim:**

Kaside 12

Mısra: 21

"Ki" bağlacı.

yā nebī hayrū‘l-beşersin
şükr kim
ümmeṭüñ olmışdurur
hayrū‘l-ümem

91. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 13

"Ki" bağlacı.

devlet-i cāvidi isterseñ
muḫabbet eyle kim

cümleye mebzūldür
in‘am-ı ‘ām-ı çār-yār

92. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 18

"Ki" bağlacı.

yār-gār olan ḫabību‘llāha
evvel şıdḳ-ıla
ḫazret-i Bū-Bekr kim
oldur benām-ı çār-yār

93. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 19

"Ki" bağlacı.

yār-ı şānī kim laḫab
ḫaḳdan aña fāruḳdur
farḳ-ı küfr ü dінде oldur
ḫüsām-ı çār-yār

94. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 21

"Ki" bağlacı.

yār-ı şālīş kim aña virildi
zi‘n-nüreyn nām
cāmi‘-i āyāt-ı raḫmān ü
hümām-ı çār-yār

95. **kim:**

Kaside 16

Mısra: 23

"Ki" bağlacı.

yār-ı rābi ' kim dinildi
bāb-ı şehir-i ' ilm aña
hem ' ālim ü hem hālīm
oldur kirām-ı çār-yār

96. **kim:**

Kaside 19

Mısra: 17

"Ki" bağlacı.

ben dest-büse t̄alib
olursam ' aceb mi kim
el virdi cümle halka
bugün merhābā-yı ' ıyd

97. **kim:**

Kaside 20

Mısra: 42

"Ki" bağlacı.

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la ' lūñ bulur nevs ü nümā
kim çemen olur tarī
yağdukça bārān-ı bahār

98. **kim:**

Kaside 21

Mısra: 26

"Ki" bağlacı.

gonca-lebler būseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
hayline yağma-yı gül

99. **kim:**

Kaside 21

Mısra: 36

"Ki" bağlacı.

hasretüñden çehresi zerd
olsa verd-i aşferüñ
gam degül kim gālib
olmuş gālibā şafrā-yı gül

100. **kim:**

Kaside 21

Mısra: 38

"Ki" bağlacı.

' aks-i ruhsāruñ vaṭan
tutsa ' uyūnumda n' ola
bu ' ayāndur kim kenār-ı
mā olur me' vā-yı gül

101. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 14

"Ki" bağlacı.

pīç ü t̄ab itse ne deñlü
ser-i geysüleriñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

102. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 40

"Ki" bağlacı.

yemm-i aḫzār çemen ü
zevrākīdūr geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklā sünbül

103. **kim:**

Kaside 24

Mısra: 41

"Ki" bağlacı.

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruhsārı-durur zülf-i
semen-sā bülbül

104. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 20

"Ki" bağlacı.

göñül Ya ' k̄ubınuñ ḥüzn
ü gamın görince def' itdi
meger kim ḥüsn-i
Yūsufdan getürmişdür
haber nergis

105. **kim:**

Kaside 25

Mısra: 29

"Ki" bağlacı.

niçe şāhib-naẓardur kim
anuñ eyyām-ı 'adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

106. kim:

Rübai 1

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

zinde şanma mürdedür
cāhil sen egme aña başın
kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru'llāhda

107. kime:-e

Kaside 15

Mısra: 18

"Hangi kişi ? Hangi
kimse?" anlamında
kullanılan soru sıfatı.

bizden haṭā vü ma'siyyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefkatüñ ey
eşrefe'l-verā

108. kim:

Kaside 6

Mısra: 4

"Ki" bağlacı.

ṭūṭi-i ṭab'umı nuṭkuñla
şeker-hā eyle
ya'ni kim na't-ı nebī
itmede güyā eyle

109. kim:

Kaside 13

Mısra: 9

"Ki" bağlacı.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldu sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

110. kim:

Kaside 13

Mısra: 19

"Ki" bağlacı.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldu sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

111. kim:

Kaside 13

Mısra: 29

"Ki" bağlacı.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldu sulṭānı

Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

112. kim:

Kaside 13

Mısra: 39

"Ki" bağlacı.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldu sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

113. kim:

Kaside 13

Mısra: 47

"Ki" bağlacı.

şahābeñ kim olupdur her
birisi faqr ıla kāni'
olardan oldu ḥalkā ḥükm-
i şer'ü sünnetüñ şāyi'

114. kim:

Kaside 13

Mısra: 49

"Ki" bağlacı.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldu sulṭānı
Ebū Bekr ü 'Ömer

‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

kim ki adını çekerse ol
gül-i ḥandānumuñ

*anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.*

115. **kim:**

Kaside 18

Mısra: 7

"Ki "bağlacı.

āh kim yok yere ‘ālemde
emek oldu hebā
ḥırmı-i ‘ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenā

kimse:

1. **kimse:**

Gazel 278

Mısra: 9

"Hiç kimse"

*anlamında belgisiz
zamir.*

kimse Şihābī tūtışamaz
şīr-i ‘ışk-ıla
k’eyler zebūn pençede
her bir bīşe’i

almadı kimse hevā-yı
zülfden büy-ı vefā
yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

4. **kimse:**

Gazel 109

Mısra: 8

"Her kimse,
herhangi biri"
*anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.*

116. **kim:**

Kaside 18

Mısra: 39

"Ki "bağlacı.

ḥavf çekmez mi kim
fazl-ı ḥüdā olsa penāh
‘arz-ı taqşīr iderem
dergehe ben rūy-ı siyāh

2. **kimseler:-ler**

Gazel 226

Mısra: 5

"Hiç kimse, bir kişi
bile" *anlamında bir
belgisiz zamir.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse kāl-ile
vücūdı ḥāline vāqıf

5. **kimse:**

Gazel 131

Mısra: 10

"Her kimse,
herhangi biri"
*anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.*

kim ki:

1. **kim ki:**

Gazel 187

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Her kim ki.

ğonca gibi göñli dem-
beste kalıp açılmaya

beşerden ey melek cism-i
laṭīfūn kimseler görmez
perīler gibi gözden gāyib
olma sen de ādemsin

3. **kimse:**

Gazel 21

Mısra: 7

"Her kimse,
herhangi biri"

Şihābī Yūsuf-ı mevzūn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelīḥā gibi hüccetle aña
kimse bahā vermez

6. kimse:**Gazel 142**

Mısra: 5

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.

kimse mesrūr olmadı
ğam-ḥānedür dār-ı fenā
seyl-i miḥnetden ḥarāb
ola-y-ıdı bu kāṣāne kāṣ

7. kimse:**Gazel 262**

Mısra: 2

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.

cāmi‘-i ḥüsnüñde cānā
ğabğabuñ tūb āyine
görmedi kimse
mu‘allaḳda bu üslūb
āyine

8. kimse:**Gazel 289**

Mısra: 9

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.

lālenüñ kimse ayağın

çekemez meclisde

ele alınca Şihābī ḳadeḥ-i
gül-fāmı

9. kimse:**Kaside 21**

Mısra: 14

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.

her şukūfe gerçi

olmıṣdur maḳāmında

muḳīm

mir-i meclisdür oturmaz

kimse ber-bālā-yı gül

10. kimseye:-y, -e**Gazel 61**

Mısra: 10

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir. II Hiç kimse.

gel teveccüh ḳıl tevekkül

semtine

kimseye ‘arz etme rūyı

iḥtiyāc

11. kimse:**Gazel 305**

Mısra: 8

"Her kimse, biri"

anlamında belgisiz
zamir.

sürmek ister müdde‘i
küyuñ ḥarīminden beni
kimse ḳovar mı
Ḥarem‘den Ka‘benüñ
ḥüddāmını

12. kimse:**Kaside 2**

Mısra: 25

"Her kimse, biri"
anlamında belgisiz
zamir.

idemez kimse ḳapuñ

Ka‘besinüñ ḥaccın edā

‘ilm ü ‘irfān ‘urefāsiyla

pür olsa ‘arafāt

13. kimse:**Gazel 125**

Mısra: 6

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir.

ejderi gökyüzine gerçi
çekerler derler

āhınıñ bencileyin kimse
duḡānın çekmez

14. **kimse:**

Gazel 125

Mısra: 10

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir.

şimdi meydān-ı
belāgatde Şihābī añılur
kimse ḡaḡkında anuñ tīg-
i zebānın çekmez

15. **kimsenüñ:-n, -üñ**

Gazel 294

Mısra: 9

"Her kimse,
herhangi biri"
anlamında belgisiz
zamir.

‘ilm-i ḡayb esrārını
bilmek dilerseñ
kimsenüñ
gizlü ‘aybın yüzine urma
mey-i rūşen gibi

kīmyā:

1. **kīmyā:**

Gazel 124

Mısra: 6

Bakır, kurşun vb.

*adi madenleri iksir
denilen maddeyi ilave
ederek gümüş veya altına
dönüştürme ilmi, simya.
II Sevgilinin yolunun
toprağı.*

n’ola var-ısa dilde istignā
ḡāk-i pāyini kīmyā
bilürüz

2. **kīmyādur:-dur**

Gazel 194

Mısra: 7

*Ender bulunan
kıymetli şey, iksir.*

kīmyādur her gedāya
gerd-i rāhuñ dostum
tūṭiyādur dīde-i giryāna
ḡāk-i maḡdemüñ

3. **kīmyādur:-dur**

Gazel 6

Mısra: 7

*Ender bulunan
kıymetli şey, iksir, bakır
vb. elementleri altına
çevirdiğine inanılan
madde.*

ḡarabātuñ ṭurāb-ı cevheri
bir kīmyādur kim
gelür ol bābdan rind-i
ḡadeḡ-peymāya istignā

4. **kīmyādandur:-dan, -
dur**

Gazel 84

Mısra: 12

İksir, ilaç. II Aşk.

yaşum sīm oldı çehrem
zār ümīd-i ḡāk-i pāyinde
Şihābī ḡalbine bunca
ḡınā ol kīmyādandur

**kīmyā-vı ḡālīş-i kem-
yāb:**

1. **kīmyā-yı ḡālīş-i kem-
yāb:-dan**

Gazel 234

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Az bulunan, nadir
safî kimya. II Aşk.*

cevher olur dilde iḡlāş
olsa iksīr-i ‘amel
geçmege sen [bu] kīmyā-
yı ḡālīş-i kem-yābdan

kīmyā-vı himmet:

1. **kīmyā-yı himmet:-iñ**
, -den

Gazel 217

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Simya ilmi

çalışması, gayreti.

āteş-i fakr-ıla yanmağdan

şehā hākisterem

kīmyā-yı himmetüñden

bir avuç hāk isterem

kīne':

1. **kīne'i:-i**

Gazel 277

Mısra: 2

Kin, garez, hınç,

düşmanlık.

gördi şafā-yı mehri-y-ile

tolu sīne'i

günden güne baña o meh

arturdu kīne'i

kır:-

1. **kırdı:-dı**

Gazel 181

Mısra: 5

Kırmak,

parçalamak, yok etmek.

kırdı mehārı nāka-i leyl-i

każāyı gör

ey sār-bān-ı rāh anı lutf-ı

kaṭāra çek

2. **kırdı:-dı**

Gazel 167

Mısra: 7

İmha etmek,

bozguna uğratmak,

kökünü kazımak.

ğanizesi tıgı-y-la kırdı

raḳībūñ haylin

zūlfikār urdu yine kāfere

Haydar şaf şaf

kır:

1. **kırar:-ar**

Gazel 179

Mısra: 5

Kırmak, yok etmek,

zarar vermek.

kırar 'uṣṣāḳını terkīye

aşmaz düşmenüñ başın

gurūrı var müsellemin

olduğı-çün aña garrālīk

kirām-ı çār-yār:

1. **kirām-ı çār-yār:**

Kaside 16

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Dört halifenin en

ulusu.

yār-ı rābi' kim dinildi

bāb-ı şehir-i 'ilm aña

hem 'ālim ü hem ḥalīm

oldur kirām-ı çār-yār

kırmızı:

1. **kırmızı:**

Kaside 22

Mısra: 15

Al, kızıl renk.

geyinüp başına bir

kırmızı yelken taḳye

bezme sāḳīlik ider şahid-

i mevzūn lāle

kirpik:

1. **kirpigne:-iñ, -e**

Gazel 269

Mısra: 5

Göz kapağının

kenarlarında sıralanmış

olan kıllar ve bu

kıllardan her biri.

kirpigne aşmaz oldu

aṭlası çarḥ-ı ülkerin

yaşumuñ her kaṭresi ay

māh-pervīn olmada

kırtāsī:**1. kırtāsī:****Gazel 314**

Mısra: 9

Kağıt, kağıt
tabakası, sayfa. II
Kağıtçı.

karalar şî'ri Şihābī gibi
 her kırtāsī
 'amel-i nāmesine döndi
 cihān evrākı

kısas:**1. kışāş:****Gazel 148**

Mısra: 10

Eski hukukta
öldürme ve yaralama
suçlarını işleyen bir
kimseyi bu fiilleri aynen
kendisine uygulamak
suretiyle cezalandırma,
misilleme yapma.

olursa tīg-i hevānuñ
 Şihābī maqtūli
 gelür mi şer'-ile lāzım
 katıl-ı 'ışka kışāş

kişi:**1. kişiye:-y, -e****Gazel 239**

Mısra: 2

Adam, insan, kimse.

ma'ārif kesb-ile olmaz
 'atā-yı masebakdur bu
 'inādı ko kişiye ey
 mukallid dād-ı hakdur bu

2. kişi:**Gazel 137**

Mısra: 6

Adam, insan, kimse,
şahıs.

karşu vardum rehzen-i
 'ışka fenā şeklinde ben
 mālī olmayan kişi itmez
 harāmīden hirās

3. kişinüñ:-nüñ**Gazel 237**

Mısra: 4

Adam, insan, kimse,
şahıs.

kendü feryād u figānum
 başuma oldı belā
 Hāk bilür neydüğini her
 kişinüñ derd-i serin

4. kişi:**Gazel 234**

Mısra: 8

Adam, insan, şahıs,
kimse, fert, birey.

pāye ermez desti hūn-ı
 hakdan olur bī-naşīb
 hişşe almayan kişi her
 kışsa-i Dārābdan

5. kişi:**Gazel 238**

Mısra: 8

Adam, insan, şahıs,
kimse, fert, birey.

şem'-i dāğum bağımuñ
 yağından oldı şu'ledār
 böyle yaksa yakıcağ kişi
 çerāğ-ı gülşenin

6. kişi:**Gazel 247**

Mısra: 6

Adam, insan, şahıs,
kimse, fert, birey.

göge irerse de külāh-ı
 seri
 başa çıkmaz kişi
 zamāne-y-ile

7. kişi:**Gazel 259**

Mısra: 8

*Adam, insan, şahıs,
kimse, fert, birey.*

‘aceb mi küh-ken benden
alursa şan‘at-ı ‘ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstâda

kişive:

1. kişiye:

Gazel 35

Mısra: 9

*Şahıs, insan II aşık,
şair.*

meşel-durur bu ki
gökden iner kişiye laķab

kısmet eyle-:

1. kısmet eyle-:-miş, - dür

Gazel 164

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Nasip etmek,
Allah'ın her kişiye uygun
gördüğü yaşama
durumu.*

‘aşķ kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm

başumda var sevdā-yı
dāğ

kisrā-yı cihānbān-ı

bahār:

1. kisrā-yı cihānbān-ı

bahār:

Kaside 20

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Baharın dünyayı
koruyup gözetin
hükümdarı.*

aşdı sünbülde yine
zincir-i ‘adli bāğbān
dād-güster oldu Kisrā-yı
cihānbān-ı bahār

kisrā-yı gül:

1. kisrā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gül hükümdarı.

keşret-i berg ü nevādan
hum olupdur şāhlar
şanasın ‘adl-ıla yapı
tākını kisrā-yı gül

kıssa-i dārāb:

1. kıssa-i dārāb:-dan

Gazel 234

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dārāb'ın hiksyesi.

*Dārā Behmen-i Dırāz-
dest'in Mecûsî dini
gereğince kendi öz kızı
Humay'dan doğan oğlu
olup Behmen oğlunun
doğumunu göremeden
ölür. Bunun üzerine
ülkeyi Humay yönetmeye
başlar. Ancak oğlu
doğunca saltanatının
elden gideceği
korkusuyla onu Belh
nehrine bir sandık içine
bırakır. Çocuğu bir
değirmenci bulur ve ona
Dārāb adını verir. Dārāb
20 yaşına gelince annesi
Humay ile karşılaşır ve
annesi oğlunu tanıyarak
tahtını ona bırakır.
Keyâniyân sülalesinin
sekizinci kralıdır
(ŞENTÜRK).*

pāye ermez desti hūn-ı
haķdan olur bī-naşīb
hişşe almayan kişi her
kıssa-i Dārābdan

kıssa-i ğuşsa:**1. kıssa-i ğuşsa:-m, -dan****Gazel 155**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam, keder kıssası.

kıssa-i ğuşsamdan aña
olsun o şâh-ı cihân
eyleñüz rahmet size ben
dâ'i-i erkâna 'arz

kıssa-i kabrüm taşı:**1. kıssa-i kabrüm taşı:-
(n)a****Gazel 117**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mezar taşının

*kıssası. II Mezar taşında
yazılı olan hikaye.*

iy Şihâbî zülfi
sevdâsında olsam ol
mehûn
kıssa-i kabrüm taşına kıl
kalemler yazalar

kıssa-i kârun:**1. kıssa-i kârun:****Gazel 103**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kârun Kıssası. II

*Kur'ân'da adı Firavun ve
Hâmân'la birlikte anılan,
Mûsâ Peygamber
zamanında yaşamış,
zenginliği, cimriliği,
Allah'a olan isyanıyla
ünlenip sonunda malı ve
mülküyle birlikte yere
geçmiş
İsrailoğullarından
biridir.*

ţâlib-i dünyâ olan kesb
idemez nağd-i kemâl
mâla meyl idüp ol ancak
Kıssa-i Kârun okur

kişver:**1. kişverinüñ:-i, -nün****Gazel 97**

Mısra: 1

Memleket, ülke.

dil derd ü ğuşsa
kişverinüñ pâdişâhıdır
cünd-i bela ü hayş-ı ğam
anuñ siyâhıdır

kişver-i 'aşk:**1. kişver-i 'aşk:****Gazel 305**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ülkesi.

kişver-i 'aşk güyâ Cem
gibi sultân olur (-)
her kim içdi bezm-i
'âlemde maḥabbet
câminı

kişver-i gülşen:**1. kişver-i gülşen:-e****Kaside 24**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
ülkesi. II.*

gösterür hayli şükûfe-y-
le 'aceb dârâm
kişver-i gülşene olmuş
gibi dâra sünbül

kişver-i hüsn ü cemâl:**1. kişver-i hüsn ü****cemâl:-iñ****Gazel 112**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

hāl-i hindūn-ıla çīn
zūlfūñ ey ‘ālī nijād
kişver-i hüsñ ü cemālūñ
hüsrev ü hākānıdur

kişver-i ‘ışk:

1. kişver-i ‘ışk:-uñ

Gazel 138

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk diyarı, aşk
ülkesi.*

baña verildi kişver-i
‘ışkuñ riyāseti
olsam ‘aceb mi zümre-i
‘uşşāka ben reīs

kisvet:

1. kisvetin:-in

Gazel 97

Mısra: 3

Kılık kıyafet. II

Bektaşî başlığı.

terk eyle başuña al fakīr
kisvetin (-)
taht-ı fenāda ol saña
devlet külāhıdur

k’it:

1. k’itmez:-mez

Gazel 67

Mısra: 8

Kİ etmek, eylemek.

sākī mey-i behişt-ile pūr
it bize kadeh
k’itmez piyāle olsa tehī
ādemi ferah

2. k’itdi:-di

Gazel 75

Mısra: 8

Kİ etmek, eylemek.

ger ‘ākil-iseñ hıkd kabūl
etme Şihābī
k’itdi hasedi kāmīl olan
ehl-i hıred-red

kıt’a:

1. kıt’a:

Gazel 25

Mısra: 6

Sevgilinin boyunun

*çizgilerinin oluşturduğu
bölüm, kısım.*

keserse başımı tīg-ı belā
vü hañcer-i miñnet
ümīd-i vaşl-ı dildārı
göñül kat‘ eylemez kıt‘ā

kitāb:

1. kitāb:

Gazel 36

Mısra: 4

Herhangi bir

*konuda mensur veya
manzum olarak yazılmış
ve basılmış olan eser.*

gulgul-i bülbül şürāhī

cām-ı müldür āl-i gül

hāl-i hadd-i sākī

fülfüldür dil-i ‘āşık kitāb

2. kitābda:

Gazel 258

Mısra: 4

Herhangi bir

*konuda mensur veya
manzum olarak yazılmış
ve basılmış olan eser.*

çıkma uşul ü dāyireden

bil maķāmuñı

kāhil fūnūnu böyle

yazıpdur kitābda

kitāb ol-:

1. kitāb ol-:-ur

Gazel 120

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kitap mahiyetinde
olmak.*

‘ışk kitābın okıyan ‘āşıka
feth-i bāb olur
söylese haq kelāmını her
sözi bir kitāb olur

kitab-ı hüsn:

1. kitab-ı hüsn:-e

Gazel 251

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

1357882-Güzellik
kitabı. II Sevgilinin yüzü.

kitab-ı hüsn zīnetdür
haṭā yok haṭṭ-ı dilberde
bilinmez şuret-i ma‘nī
huṭūṭ olmasa defterde

kitāb-ı hüsn-i mu‘ciz:

1. kitāb-ı hüsn-i mu‘ciz:

Kaside 13

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

Güzellik kitabının
mucizesi.

kitāb-ı hüsn-i mu‘ciz
haṭṭına ve‘ş-şems
zerḥaldur
kemāl-i zāt-ı paki ḥulḳ-ı
hüsn-ile mükemmeldür

kitab-ı ‘ışk:

1. kitab-ı ‘ışk:-dan

Gazel 239

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk kitabı.

ne cüz’ idür şürūḥ-ı kıssa-
i Mecnūn ile Vāmıḳ
kitab-ı ‘ışkdan ey ḥVāce
ancaḳ bir varaḳdur bu

kitāb-ı ‘ışk-bāl:

1. kitāb-ı ‘ışk-bāl:-üñ

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk kanadının
kitabı.

münkeşif olmaz kitāb-ı

‘ışk-bālün müşkili
niçe yıllar iştiḡāl itse
eger keşşāf aña

kıyır:

1. kıyırmış:-mıṣ

Gazel 238

Mısra: 4

Kıyırmak;
kenarından katlamak.

erguvānı cāme birle
şanki bir maḥbūbdur

lāle-i ḥamra zarīfāne
kıyırmış yelkenin

kıy:

1. kıyma:-ma

Gazel 85

Mısra: 3

Kıymak, acımasızca
davranmak, zulmetmek.
II Sevgilinin âşığa eziyet
etmesi, acımasızca
davranması.

ḳurbānuñ olayın baña
kıyma dedüm idi
çatdı kemān ḳaşını
bildüm kıyar yār

kıy-:

1. kıyar:-ar

Gazel 85

Mısra: 4

Acımadan vermek,
esirgememek, feda
etmek. II Acımayarak
büyük bir kötülük etmek,
zulmetmek.

ḳurbānuñ olayın baña
kıyma dedüm idi
çatdı kemān ḳaşını
bildüm kıyar yār

kıyām:**1. kıyām:****Kaside 18**

Mısra: 19

*Namazda ayakta
durmak.*

ne cevāmi‘de kıyām ü ne
mesācidde sücüd
ne medārisde ‘ulūm ü ne
mecālisde ku‘ūd

kıyāma gel:-**1. kıyāma gel:-se****Gazel 82**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Ayağa kalkmak,
ayakta durmak.*

gelse kıyāma nāz-ıla
kadd-i bülendine
tübī felekden eyde ki түbī
lehü fekad

kıyāmet:**1. kıyāmetdür:-dür****Gazel 250**

Mısra: 9

Felâket, büyük

*sıkıntı, belâ ve musîbet,
âfet.*

iy Şihâbî bugün ol âfet
kıyāmetdür katı
hoş şalar ‘aşıklarımı
va‘de-i ferdalara

kıyām-ı çār-yār:**1. kıyām-ı çār-yār:****Kaside 16**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin
kıyāmı, ayağa kalkması.
II Mahşer günü ölülerin
dirilmesi bağlamında.*

yâ ilâhî bile haşr eyle
Şihâbî bende’i
rüz-ı mahşer içre olunca
kıyām-ı çār-yār

kıyām-ı vecde gel:-**1. kıyām-ı vecde gel:-
di-e****Gazel 240**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Coşarak ayağa
kalkmak.*

kıyām-ı vecde geldi ehl-i
meclis

işidüp cāmdan āvāze-i hū

kıyās:**1. kıyās-ile:-ile****Gazel 130**

Mısra: 7

*Kıyas,
karşılaştırma.*

kıyās-ile bilinmez
cevher-i lutf u ‘atâ kadri
bu himmet ‘ālî gevherdür
buña vez ü ‘ayār [olmaz]

kıyās et:-**1. kıyās et:-me****Gazel 137**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Karşılaştırmak,
mukayese etmek.*

etme ‘ışkuñda dil-i
dīvāne-i Kaysa kıyās
hak-şinās ol a benüm
leyli hırāmum hak-şinās

kıyās eyle:-**1. kıyās eyle:-me, -ñüz****Gazel 17**

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Mukayese etmek,
karşılaştırmak.*

‘ışk hâlinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyās
göricek ‘āşık-ı Mecnūnı
añlar Leylā

2. kıyās eyle-:

Kaside 24

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Mukayese etmek,
karşılaştırmak.*

beñzedi bāğ-ı bahār-ıla
bilād-ı Neced’e
servi sen Kaysa kıyās
eyle vü Leylā sünbül

kızar-:

1. kızardı:-dı

Gazel 69

Mısra: 6

*Kırmızı veya ona
yakın bir renk almak .*

şararmış-ıdı ‘illet-ile
şimdi şūfīnūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

kızar-:

1. kızarmaz:-maz

Gazel 221

Mısra: 4

*(Utanmaktan
dolayı) Yüzüne kan
hücum etmek.*

kızarmaz la‘l-i sürhı gibi
ko çün zerd-i fām [olsun]
nohūdī oldu ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

kizb:

1. kizb:

Kaside 18

Mısra: 14

Yalan.

bir olupdur baña
yimekte helāl ile harām
kizb ile zerķ u riyā oldu
zebānumda kelām

kızıl:

1. kızıl:

Gazel 121

Mısra: 6

Kırmızı, kızıl.

lāle-hodlarla çemen
bezminde ‘işret kılmağa
gülşenūñ şahnında gül
kürdü kızıl otağlar

2. kızıl:

Gazel 170

Mısra: 6

Kırmızı, kızıl.

gülşen-i sīnemde dāğ-ı
penbe-i pür-hūndan
açılupdur fi‘l-meşel ağ u
kızıl gül her taraf

kızıl kana boya-:

1. kızıl kana boya-:-n, -
dur, -mış

Gazel 146

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kızıl kana
boyanmak; her yanı al
kan içinde kalmak.*

çemende sū-ı āhum
lālenūñ bağrını
yandurmuş
vücūdın eşk-i pür-hūnum
kızıl kana boyandurmuş

ko:

1. **ķoma:-ma****Kaside 4**

Mısra: 21

*Bırmak,
terketmek.*

Şihābī ķoma dilūnden
kelām-ı rahmānı
semā-yı ķalbe rücūm it
ķıķarma şeytānı

2. **ķo:****Gazel 101**

Mısra: 8

Bırak! Boş ver!.

ķekme yārūñ zūlfı
ucından dilā tūl-i emel
ķo bu sevdāyı ki cem'-
iken perīşānlık budur

3. **ķo:****Gazel 284**

Mısra: 9

*"Bırak! dursun!
değme!" anlamlarında
seslenme ifade eder.*

ķo Şihābī şi'rini şā'irler
iş'ār eylesün
olmaya maķbūl-i 'alem
nazm-ı eş'arum gibi

4. **ķo:****Gazel 278**

Mısra: 2

*Bir yere bırarmak,
yerleştirmek.*

sākī getürdi lā'lüñe
ħaṭṭuñ benefşe'i
sen de kebābı şīşe ķo pür
eyle şīşe'i

5. **ķomadı:-ma, -dı****Kaside 16**

Mısra: 10

*Azaltmak, bitirmek,
tüketmek.*

rāh-ı dīn içinde itdiler
cihād-ı a'zamı
ķomadı āyin-i bāṭıl
ihtimām-ı ķār-yār

6. **ķomış:-mı****Gazel 110**

Mısra: 9

*Bir şeyi belli bir
yere bırarmak, belli bir
yere yerleştirmek.*

dil almağa ķomış çok
ħāller ħaṭ zīr-i zūlfūnde
kemān almış ele eydür
kemīn olmuş nihān [yer
yer]

7. **ķonmıř:-n, -mış****Gazel 263**

Mısra: 6

*Bir şeyi belli bir
yere bırarmak, belli bir
yere yerleştirmek.*

n'ola kim ħalka-i
zūlfinde mesken eylese
ħālī

nezāket birle ķonmıř
nokṭadur cīm cemālinde

8. **ķo:****Gazel 280**

Mısra: 9

*"Bırak ! Boşver!"
anlamına gelir.*

dünyede ķo ser-bülend
olsun Şihābī her denī
ħāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter 'azz u 'ulā

9. **ķo:****Gazel 221**

Mısra: 4

*"Bırak, izin ver,
değme" anlamlarına
gelen teşvik sözü.*

ķızarmaz la'l-i sürḥı gibi
ķo ķün zerd-i fām [olsun]

nohūdī oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

10. **ko:**

Gazel 227

Mısra: 2

"Bırak, izin ver,
değme" anlamlarına
gelen teşvik sözü.

bir kez zih-i kemānını
teg tiri dişlesin
peykān-ı gāmsesini ko
cānuma işlesin

11. **ko:**

Gazel 236

Mısra: 7

"Bırak, izin ver,
değme" anlamlarına
gelen teşvik sözü.

hāne-i dil ko hārāb
olmağa yüz tutasın teg
çıkmāsın genc-i gamuñ
bu dil-i vīrānumdan

12. **ko:**

Gazel 53

Mısra: 1

"Bırak! Boş ver!"
anlamlarında kullanılan
kelime.

ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter faqr-ıla kūy-ı
maʿrifet hāki baña devlet

13. **ko:**

Gazel 148

Mısra: 2

"Bırak! Boş ver!"
anlamlarında kullanılan
kelime.

ʿavāma uyma gel eyle
bizümle şöhet-i hāş
tereddüdi ko ola gör
kabül-i bezm-i havāş

14. **ko:**

Gazel 224

Mısra: 1

"Bırak! Boş ver!"
anlamlarında kullanılan
kelime.

ko tıgı pür-cilā-yı ʿışk-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinüñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

15. **ko:**

Gazel 224

Mısra: 6

"Bırak! Boş ver!"

anlamlarında kullanılan
kelime.

şu deñlü hāste-i ʿaşk
olmağa māyil-durur hātır
ʿilac-içün tabībā çekme
zahmet ko helāk olsun

16. **ko:**

Gazel 309

Mısra: 7

"Bırak! Boş ver!"
anlamlarında kullanılan
kelime.

ko gönül hāne-i dünyā
gibi vīrān olsun
istemez ehl-i fenā
kendüye maʿmurlıgı

17. **kodı:-dı**

Gazel 77

Mısra: 8

"Koymak"; bir hal
üzere bırakmak.

zār itdi kārı gönülme
nerrād-ı rüzigār
gam şeşderinde kodı
meni vermedi küşād

18. **komışdur:-mış, -dur**

Gazel 110

Mısra: 14

*Koymak,
yerleştirmek.*

belāgatden řihābī ne
sipehre heft ebyātuñ
ķomıřdur her ıarafdan
yapdı ayak nerdübān yer
yer

19. **ķomaz:-maz**

Gazel 64

Mısra: 1

Bir kenara

*birakmak, terk etmek,
boş vermek, vazgeçmek.*

çemende ķomaz elinden
müdām lāle-ķadeh
bu demde ārif odur kim
eline ala ķadeh

20. **ķo:**

Gazel 132

Mısra: 9

"Bırak / boşver".

ķo ıztırābı eyle
taħammül řihābiyā
fülk-i felāket etdi felek
çün mekānumuz

21. **ķo:**

Gazel 224

Mısra: 10

"Bırak / boşver".

irişsin ķadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhīd içinde ķo
řihābī cismi hāk olsun

22. **ķomadı:-ma, -dı**

Gazel 38

Mısra: 6

Bırakmak,

vazgeçmek, terk etmek.

saña raħm itmez rakībūñ
iy hābīb
ķomadı buğzın nebīye
Bu-Leheb

23. **ķo:**

Gazel 43

Mısra: 5

"Bırak, izin ver"

anlamında rica sözü.

berg-i şi'ri şu'arā ķo
ilerü virsin ele
gül den evvel açılır
bāğda evrāk-ı dıraħt

24. **ķo:**

Gazel 52

Mısra: 4

"Bırak, izin ver"

anlamında rica sözü.

beyābān-ı belāda üřtūr-i
göñlüm řitāb eyler
ķo çeksın miħnetin yarūñ
olınca bir yaña fırķat

25. **ķo:**

Gazel 164

Mısra: 5

"Bırak, izin ver"

anlamında rica sözü.

řem '-i hūsnūñe ķo
yansın iy perī 'uřřāķuñı
kim bu rūřendūr yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

ķo-:

1. **ķodı:-dı**

Kaside 22

Mısra: 34

(Bir yere bir şey)

koymak, bırakmak.

dāğ yakdı tenine řerħa
çeküp ķan dökdi
tekye-gāh-ı çemen içre
ķodı ķānūn lāle

2. **ķo:**

Gazel 186

Mısra: 1

*İzin vermek, serbest
bırakmak, ellememek.*

hüsnuñe kılca haṭā
gelmez ḳo haṭṭ-ı

‘anberüñ
minnetüñ çekmek saña
lāyık mı cānā berberüñ

k’odur:

1. k’odur:

Gazel 12

Mısra: 6

Ki odur.

cām-ı Cem aṭsam verür
dil şīşesine inkisār
ke’s-i mey devr it k’odur
‘ālemde merrātü’ş-şafā

2. k’odur:

Gazel 12

Mısra: 6

Ki odur.

cām-ı Cem aṭsam verür
dil şīşesine inkisār
ke’s-i mey devr it k’odur
‘ālemde merrātü’ş-şafā

köhne:

1. köhne:

Gazel 135

Mısra: 9

*"Eski; değersiz,
önemsiz" anlamında
sıfat.*

gel zenī dehre Şihābī
bakma köhne bīvedür
gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu ‘arūs

2. köhne:

Gazel 315

Mısra: 1

*"Eski, değersiz,
önemsiz" anlamında
sıfat.*

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

k’ol:

1. k’ol:

Kaside 10

Mısra: 3

Ki o.

bir şeh-i ‘ālī-himemdür
k’ol şefi‘u’l-müznibīn
hüsrev ü dervīş eşiginde
ḳamu muḥtāc aña

2. k’olmuş-ıdı:-muş, -ıdı

Gazel 220

Mısra: 6

Ki olmak.

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k’olmuş-ıdı her
biri āteş-efşān

3. k’ola:-a

Gazel 272

Mısra: 10

*"ki bağlacı" ile
"olmak" yardımcı fiilinin
birleşimi.*

cūy-ı eşkümler ḫarāb oldu
bu ten bünyādı
yığılur ḫāne Şihābī k’ola
sī-lāb üzere

4. k’oldı:-dı

Kaside 21

Mısra: 50

*Ki olmak II bu
sebepten dolayı olmak.*

‘ıyş-ı nūşuñ mevsümidür
çekme gel ṭul-i emel
k’oldı māl-ā-māl mülden
sāğar-ı şahbā-yı gül

kol:

1. **kola:-a****Gazel 231**

Mısra: 2

*İnsan vücudunda
omuz başından parmak
uçlarına kadar uzanan
bölüm.*

felek destinde ey kavıs-

kuzah şanma ki peksin

sen

kemân-ı 'aşka nisbet

kola yumşak bir giçeksin

sen

2. **kolına:****Gazel 111**

Mısra: 10

*El, kolun tutmaya ve
iş yapmaya yarayan
bölümü.*

eflâke çıkdı nâvek-i

âhum Şihâbiyâ

kaddüm egerçi kolına

yumşak kepâdedür

3. **kolında:-ı, -n, -da****Kaside 25**

Mısra: 14

*El, parmaklar II
Kol; vücudun omuz
başından parmak*

*uçlarına kadar uzanan
bölüm.*

urunmuş göncadan

miğfer benefşe gürz-ile

oynar

kolında azm-i rezm için

tutar rengin siper nergis

kol tola:-

1. **kol tola:-**-ş, -dur, -
mag, -a

Gazel 93

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kol dolamak;

sarılmak.

kol tolaşturmağa el

irişmedi

bir kemer kuçmuş

miyânını meger

k'oldı:1. **k'oldı:****Gazel 253**

Mısra: 4

Ki oldu.

ben niçe vâm-ı cām-ı

mey etmeyem edā

k'oldı havāle sākî-i

bezm-i bahār-ise

2. **k'oldı:****Kaside 3**

Mısra: 9

Ki oldu.

k'oldı bahār-ı feyz-ile

gülzār-ı vaḥdetüñ

erbāb-ı şirkün aqdı

gözinden dem-i siyāh

3. **k'oldı:****Kaside 2**

Mısra: 9

*Bu sebepten dolayı
olmak.*

k'oldı bahār-ı feyz-ile

gülzār-ı vaḥdetüñ

erbāb-ı şirkün aqdı

gözinden dem-i siyāh

k'oldu:1. **k'oldu:****Gazel 104**

Mısra: 10

*Ki olmak. Olmak
yardımcı filinin "ki"
bağlacıyla kaynaşmış
şeklidir.*

minnet degül mi cānına

halkuñ Şihābiyā

k'oldu ümîd-i ümmete
hayru'l-beşer beşîr

k'oldur:

1. k'oldur:

Kaside 3

Mısra: 22

Ki odur.

yâ Rab be-ḥakk-ı seyyid-
i sâdât-ı kâ'inât
k'oldur zünûba şâfi'ü
'işyâna 'özü-ḥâh

k'olmaz:

1. k'olmaz:

Gazel 161

Mısra: 2

Ki olmamak.

merd-i leîm loğmasına
etme sen ṭama'
k'olmaz ḵanâ'at ehli dilâ
eyleyen ṭama'

koma:

1. koma:

Gazel 3

Mısra: 9

Bırakma.

ey Şihâbî koma dilden
tevbe'i
yâduña geldükçe cürm-i
mâ-mezâ

2. koma:

Gazel 28

Mısra: 13

Bırakma.

gelse ağyâr Şihâbî koma
bâb-ı yâra
ki göge çıksa ider recm-i
Şeyâṭini şihâb

3. komadı:-dı

Kaside 9

Mısra: 1

"Koymamak";

*bulunmama, mevcut
olmama hali.*

gülde revnaḵ komadı
reng-i cemâl-i Muştafâ
ḵul idindi serv-i âzâdı
nihâl-i Muştafâ

kon:

1. konmadı:-ma, -dı

Rübai 4

Mısra: 2

Konmak (kuşun

*konması); konaklamak,
bir yerde kalmak.*

yâra 'arz-ı ḥâl okutmağa
burc-ı ḵaşrına
bir gün olmadı ki her
laḥza kebûter ḵonmadı

konağ:

1. konağıdur:-ıdır

Gazel 122

Mısra: 1

*Konaklanan yer,
durak.*

göñül taḥtı ḵayâlün

şâhınuñ her dem

ḵonağıdur

ḥubâb-ı eşk-i pür-ḥûnum

anuñ gül-gün otağıdur

kop:-

1. kopmadı:-ma, -dı

Kaside 24

Mısra: 44

*Kopmak, dalından
düşmek. II Ortaya
çıkma, zuhur etmek.*

bâğ-ı nazm içre Şihâbî

biter ezhâr ammâ

ḵopmadı buncılayın bir

daḥı zîbâ sünbül

kopar:-**1. kopar:****Kaside 25**

Mısra: 44

Koparmak,
ayırmak.

egerçi dehr bāğında biter
ezbār-ı zībā çok
velī gül-zār-ı lutfuñdan
iñen ra‘nā kopar nergis

kopar:**1. koparur:-ur****Gazel 303**

Mısra: 2

Çıkarmak.

fitne-i devr-i zamāndur
bu zamāne hūbları
koparur başına ‘āşıqlaruñ
āşūbları

köpri:**1. köpri:****Gazel 268**

Mısra: 7

Aradaki bağ.

köpri degül mi sâlik-i
râh-ı hâkıfate

ikrah etme ‘aşk-ı mecâzî
degül kerîh

kopuz:**1. kopuz:****Gazel 133**

Mısra: 10

Kopuz; ozanların
çaldığı telli Türk sazı.

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābî hayli erkek
sâzdur diñle kopuz

kork:**1. korkarın:-ar, -ın****Gazel 155**

Mısra: 6

Endişelenmek,
kaygılanmak, tedirgin
olmak.

kaldururdum ruk‘a-i dil-
sūzumı feryād-ıla
korkarın âteş verür ol
şāh-ı ‘ālīşāne ‘arz

2. korkarın:-ar, -ın**Gazel 275**

Mısra: 10

Endişelenmek,

kaygılanmak, tedirgin
olmak.

iy Şihābî derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
korkarın dehşet bırağur o
kaşide kaşide

3. korkarın:-ar, -ın**Kaside 25**

Mısra: 48

Endişelenmek,
kaygılanmak, tedirgin
olmak.

hayāl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velī remzi duyulup
korkarın başda çıkar
nergis

korkarın ki:**1. korkarın ki:****Gazel 96**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Korkarım ki.

yāri aınca dīde-i giryān
bağa düşer
ben korkarın ki araya bir
mācerā düşer

kov:

1. **kovar:-ar****Gazel 287**

Mısra: 10

*Kovmak,
uzaklaştırmak.*

sürmege hāsidi emr eyle
Şihābī kuliña
ki melek zīre şihāb-ile
kovar şeytānı

2. **kovar:-ar****Gazel 305**

Mısra: 8

*Kovmak,
uzaklaştırmak.*

sürmek ister müdde'ī
kūyuñ harīminden beni
kimse kovar mı
Harem'den Ka'benüñ
hüddāmını

koy:1. **koymuş:-muş****Gazel 284**

Mısra: 3

*Yerleştirmek,
koymak; içine
yerleştirmek.*

hasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ

çehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruhsārum gibi

2. **koyup:-up****Gazel 168**

Mısra: 1

*Bir kenara
bırakmak, terk etmek,
boş vermek, vazgeçmek.*

havfı koyup eylersem
sulţān-ı 'aşk-ıla meşāff
yā gıyās el-müstegsīn
mencā mimma naḥaf

koy:-1. **koyar:-ar****Gazel 225**

Mısra: 3

*Doldurmak, bir
kabın içine koymak.*

zücāc-ı tevbeye şūfī
şarāb-ı şāfī koyar
olunca sāki-i mey nev-
resīde muğ-beçekān

ko(y)!:1. **ko:****Gazel 62**

Mısra: 5

"Bırak, terk et!"

*anlamında tavsiye ifade
eden bir ünlem.*

geç riyāzat çenberinden
ko riyāyı zāhide
gel berü maymūn gibi bu
halka-i rindānı geç

2. **ko:****Gazel 234**

Mısra: 4

*"Bırak, terk et!"
anlamında tavsiye ifade
eden bir ünlem.*

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdāyı ḥalāş it
cānı ol kullābdan

3. **ko:****Gazel 239**

Mısra: 2

*"Bırak, terk et!"
anlamında tavsiye ifade
eden bir ünlem.*

ma'ārif kesb-ile olmaz
'atā-yı māsēbaḳdur bu
'inādı ko kişiyeye
muḳallid dād-ı ḥaḳdur bu

4. **ko:****Gazel 294**

Mısra: 11

"Bırak, terk et!"

anlamında tavsiye ifade
eden bir ünlem.

zīnet-i fānī' i қо terk eyle
ey dil şöreti
merd-isen meyl etme
dünyā zīnetine zen gibi

koyn:

1. **koynına:-ı, -n, -a**

Gazel 248

Mısra: 2

Kollar arası, kucak.

II. Göğüsle giysi arası.

girdi dīvānum nezāketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbül güyiyā bağ-
ı bahāruñ koynına

2. **koynına:-ı, -n, -a**

Gazel 248

Mısra: 6

Kollar arası, kucak.

II. Göğüsle giysi arası.

ğoncasın sen bīkr-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koynına

3. **koynına:-ı, -n, -a**

Gazel 248

Mısra: 8

Kollar arası, kucak.

II. Göğüsle giysi arası.

dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sīneden
lālelerdür kim girüpdür
kühsāruñ koynına

4. **koynına:-ı, -n, -a**

Gazel 248

Mısra: 10

Kollar arası, kucak.

II. Göğüsle giysi arası.

iy Şihābī[*] güyā-yı
eş'arum benüm
āşiyān peydā ider her
gül- 'izāruñ koynına

5. **koynından:-ı, -n, -dan**

Gazel 41

Mısra: 8

Bağır.

küfr-i zülfüñ şaklar-imiş
ol rakīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koynından şalīb

6. **[koynına]:-ı, -(n)a**

Gazel 248

Mısra: 4

Kollar arası, kucak.

II. Göğüsle giysi arası.

sīne-ber-sīne olup aldı
göñül maqşadını
hoş duhūl itdi o şūh u
şīve-kāruñ [koynına]

koyn (kovun):

1. **koynında:-ı, -n, -da**

Gazel 261

Mısra: 6

Kollar arası, kucak.

II. Göğüsle giysi arası.

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña
yādlar koynında yatur
yār 'uryān her gice

koynına al:-

1. **koynına al:-mı**

Gazel 220

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Beraber yatmak,

sarılmak, uyumak. ||

Büyük bir şeyi gönlüne

sığdırmak, gönlünde

saklamak.

ne ‘aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen koynına almış o
nigārı ‘uryān

koynına gir-:

1. koynına gir-:-di

Gazel 248

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Biriyle yakınlaşmak,
samimi olmak.*

girdi dīvānum nezāketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbül güyiyā bağ-
ı bahāruñ koynına

koyup:

1. koyup:

Kaside 2

Mısra: 15

*Bırakmak,
vazgeçmek, terketmek.*

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

2. koyup:

Kaside 3

Mısra: 15

Bırakıp, terk edip.

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

kubbe-i eflāk:

1. kubbe-i eflāk:-de

Gazel 61

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gök kubbe,
gökyüzü.*

iy Şihābī kubbe-i eflākde
şem ‘-i āhumdan encüm
sirāc

kubbe-i mevlānā:

1. kubbe-i mevlānā:-(y)ı

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Mevlana'nın
kubbesi. II Mevlana
türbesi?.*

mutribā gül demidür
derd-ile inlet nāyı
pür-šanīn eyle yine
kubbe-i Mevlānāyı

kuç-:

1. kuçmağ:-mag

Gazel 186

Mısra: 5

*Kucaklamak,
sarılmak.*

kuçmağ olurdu kemer
gibi miyānuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzlü hañçerüñ

2. kuçmağa:-mağ, -a

Gazel 214

Mısra: 1

*Kucaklamak,
sarılmak.*

kuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

3. kuçmağ:-mag

Gazel 265

Mısra: 7

*Kucaklamak,
sarılmak.*

kuçmağ olurdu bilüñ
olmasa

şol iki yüzölü hançer
arada

4. **kuçmadın:-ma, -dın**

Gazel 290

Mısra: 10

*Kucaklamak,
sarılmak.*

Şihābīye katı güçdür
ölürse
çemende kuçmadın sen
serv-i nāzı

kuç:

1. **kuçmış:-mış**

Gazel 93

Mısra: 6

*Sarmak,
kucaklamak.*

kol tolaşdurmağa el
irişmedi
bir kemer kuçmış
miyānını meger

kuçmak:

1. **kuçmak:-mak**

Gazel 183

Mısra: 3

*Kucaklamak,
sarmak.*

ne ‘ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

kudüm:

1. **kuđūmuñdan:-un, -
dan**

Gazel 19

Mısra: 2

*Gelme, geliş; ayak
basma.*

efendüm hāne’-i dervīşi
me’vā eyle ahyānā
kuđūmuñdan hayāta irsin
ihyā [eyle] ahyānā

2. **kuđūmı:-ı**

Kaside 11

Mısra: 9

*Gelme, geliş; ayak
basma.*

kuđūmı virdi zamān-ı
bahāra nūr-ı bahā
tulū‘ eyledi çünkim o
māh-ı şehir-i rebī‘

3. **kuđūm:**

Gazel 211

Mısra: 6

Uzak bir yerden,

*uzun bir yoldan gelme,
bir yere ayak basma.*

pāy-māl-i zillet olmada
şāhib-kemāl olan
cāh-ı celāle irmede
cühhāl-i bed kuđūm

4. **kuđūmından:-ı, -n, -
dan**

Kaside 13

Mısra: 16

*Bir yere ayak
basma.*

Harem’den itdi evvel
menzilini Mescid-i Akşā
kuđūmından mu‘allağda
kalıpdur der-hevā sahrā

kuđūmı:

1. **kuđūmı:**

Kaside 14

Mısra: 15

*Gelme, geliş, ayak
basma.*

şeref virdükde mi‘rācuñ
kuđūmı pāye-i Kudse
melek şubhını unuttı
şadā-yı hayr-ı
mağdemden

kuđūm-ı pāk:

1. kudüm-ı pāk:-üñ, -i

Gazel 104

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mübarek, pak geliş**- Gelişi ile bir yeri,
makamı şereflendirmek-.*

başsañ kudüm-ı pāküñi

bu şadr-ı sîneye

tolup sürür-ı pâyüñe

yüzün sürer serîr

küdûret:

1. küdûretden:

Gazel 92

Mısra: 4

*Gam, keder;**bulanıklık, donukluk.*

şâfi iç kalbe şafâ ver

ister-iseñ şüfiyâ

bu küdûretden hâlâş-âb-ı

muşaffâ birlödür

2. küdûret:

Gazel 45

Mısra: 2

*Bulanıklık; tasa,**gam, kaygı, gussa.*

yüri zâhid mey-i nâbı-y-

la mir'ât-ı dilüñ şâf it

küdûret kalbüñi pür-jeng

idüpdür sen de inşâf it

3. küdûretden:-den

Gazel 28

Mısra: 10

*Bulanıklık II**Üzüntü, keder.*

sâkiyâ sâgarı şun baña

bırağam devrân

ki küdûretden ider şâfi

mey-i nâb [vb]

4. küdûretden:-den

Gazel 39

Mısra: 6

*Bulanıklık II**Üzüntü, keder.*

şarâba şüfi rehn ü şüfiyâ

şürb-ı müdâm eyle

şafâvet ver dile kırtul

küdûretden budur meşreb

5. küdûretden:-den

Gazel 305

Mısra: 9

*Bulanıklık II**Üzüntü, keder.*

iy Şihâbî olayın dirseñ

küdûretden berî

bâd-ı şâfuñ pür it câm-ı

şafâ encâmını

kufl-i şıyâm:

1. kufl-i şıyâm:-uñ

Kaside 19

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ramazan(oruç)**kilidi.*

mührini bozdı kufl-i

şıyâmuñ çü dest-i şer'

şādī kapusın açdı yine

dil-güşâ-yı 'ıyd

küfr ehli:

1. küfr ehli:-(n)e

Gazel 108

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Küfür ehli II.**Kafirler. // İslam dininde
olmayanların tümü.*

ey şanem zünnâr olupdur

kākülün küfr ehline

deyr-i hüsnün içre

zülfinün çelîpâlar

[mıdur]

küfr-i zülf:

1. küfr-i zülf:-iîñ

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Saç karalığı;
sevgilinin siyah saçı;
aşığı imanından eden,
aşk tutsağı yapan saç.*

küfr-i zülfün saçlar-imiş
ol rakīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koyunından şalīb

kūh-ı belā:

1. kūh-ı belā:-nuñ

Gazel 142

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bela dağı. II Âşığın
başı.*

Bîsütün-ı gamda ser-
çeşme degül mi gözde
fâş
başdan kūh-ı belānuñ
kullesidür tende baş

kūh-ı bîsütün:

1. kūh-ı bîsütün:

Gazel 165

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bîsütün dağı. II

*Ferhad'ın aşkı uğruna
deldiği dağ.*

görünmez oldu düdü-y-ıla
kūh-ı Bîsütün
feryāduñ āhı kapladı
şanmañuz anı mîğ

kūh-ı günāh:

1. kūh-ı günāh:-um

Kaside 2

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Dağ (gibi büyük)
günah.*

ser-ḥadd-i mülk-i kırbete
niçe başam qadem
kūh-ı günāhum oldu baña
sedd-i ḥadd-i rāh

2. kūh-ı günāh:-um

Kaside 3

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Dağ (gibi büyük)
günah.*

ser-ḥadd-i mülk-i kırbete
niçe başam qadem
kūh-ı günāhum oldu baña
sedd-i ḥadd-i rāh

kūh-ı ğuşsa:

1. kūh-ı ğuşsa:

Gazel 278

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert dağı.

Ferḥād kūh-ı ğuşsada
jülīde-müy-idi
kaşd-ıla kıldı perçemine
şāne tîşe'î

kūh-ken:

1. kūh-ken:

Gazel 137

Mısra: 4

*Dağı delen, dağ
kazan. II Ferhat ve Şîrîn
hikayesindeki Ferhat.*

anuñ-içün adı üstād oldu
olsun rūhı şād
taş kesüp bünyād-ı 'ışka
kūh-ken urdı esās

2. kūh-ken:

Gazel 244

Mısra: 6

*Dağ kazan, dağı
delen. II Ferhat ile Şîrîn
hikayesindeki Ferhat.*

cūy akıtdı merdüm-i
 çeşmüm lebūñ yād
 eyleyüp
 kūh-ken güyā
 getürmişdür der-i Şîrîne
 şu

3. kūh-ken:

Gazel 259

Mısra: 7

*Dağ kazan, dağı
 delen II Ferhat ile Şîrîn
 hikayesindeki Ferhat'ın
 lakabı.*

‘aceb mi kūh-ken benden
 alursa şan‘at-ı ‘ışkı
 işini başa iltür hıdmet
 iden kişi üstāda

kūhken et-:

1. kūhken et-:-di

Gazel 192

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dağları deldirmek,
 dağları delen etmek.*

resm idelden şüretūñ
 naqşını şāvūr-ı zamān
 kūhken etdi niçe Ferhādı
 taşvîrūñ senūñ

kūhl ol-:

1. kūhl ol-:-ur

Kaside 21

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Sürme olmak.

āhlar dūdından olur
 nergisūñ ‘aynına kūhl
 bülbülān hūnından olur
 dem-be-dem hūnnā-yı gül

kuhl-i başîret:

1. kuhl-i başîret:

Kaside 2

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Görmeyi
 kuvvetlendiren sürme.*

insān gözine kuhl-i
 başîret çeküp elūñ
 ‘irfān diline ma‘rifetūñ
 açdı şāh-rāh

2. kuhl-i başîret:

Kaside 3

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Görmeyi
 kuvvetlendiren sürme.*

insān gözine kuhl-i
 başîret çeküp elūñ
 ‘irfān diline ma‘rifetūñ
 açdı şāh-rāh

kūhl-ı ısfahān:

1. kūhl-ı ısfahān:-uñ

Gazel 235

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sürmesiyle meşhur
 bir şehir olan) İsfahan'ın
 sürmesi.*

hāk-ı kūyuñ tütüyāsı var-
 iken ey nūr-ı ‘ayn
 gözüme çekdürme kūhl-ı
 ısfahānuñ minnetin

kuhl-i mazīğa'l-başar:

1. kuhl-i mazīğa'l-

başar:

Gazel 203

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kaymayan gözün
 sürmesi. (Hz.
 Muhammed'in (s.a.v.)
 miraca çıktığında şahit
 olduğu nimetler
 karşısındaki durumunu
 belirten "Göz ne şaşıtı ne*

de sınırı aştı."

*mealindeki Necm
suresinin 17. ayeti
iktibas edilir.).*

*kuhl-i māzāğa'l-başardur
ayağınıñ toprağı
anı eyler ehl-i hāl olan
gözine iktihāl*

kūhsār:

1. kūhsāruñ:-uñ

Gazel 248

Mısra: 8

*Dağlık arazi; her
şeyden mahrum kalmış,
zavallı kimseler, aşıklar.*

*dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sīneden
lālelerdür kim girüpdür
kūhsāruñ koyınına*

kūhte:

1. kūhtedür:-dür

Gazel 292

Mısra: 3

[BA].

*bildi 'ömri kūhtedür şeb-
i fūrkat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī akar yaşı*

kul:

1. kuldur:-dur

Gazel 306

Mısra: 10

Köle, esir, tutsak.

*bağladı gönlin Şihābī
serv-i kadd bir servere
k'aña kuldur bāğ-ı
dehrüñ bende vü āzādesi*

2. kuluña:-u, -ñ, -a

Kaside 18

Mısra: 25

Kul, köle.

*yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiķ u refiķ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tarīķ*

3. kulhña:-ına

Gazel 287

Mısra: 9

Köle, esir || Âşık.

*sürmege hāsidi emr eyle
Şihābī kulhña
ki melek zīre şihāb-ile
kovar şeytānı*

4. kul:

Gazel 166

Mısra: 10

*Allah tarafından
yaratılan insanların her
biri.*

*cürmi bī-haddür
Şihābīnūñ kerīmā kıl 'aṭā
afv ider Mevlā ḥaṭāsına
kul olsa mu'terif*

5. kuluña:-uñ, -a

Kaside 19

Mısra: 32

*Allah tarafından
yaratılan insanların her
biri. II Esir olarak alınan
köle veya cariye, âşık.*

*'ıydüñ mübārek eyleye
dayim hūdā şehā
budur Şihābī kuluña
dilden du'ā-yı 'ıyd*

6. kul:

Gazel 196

Mısra: 2

Esir, köle.

*sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
muṭribā hāl ehline esrār-ı
humdan kal kul*

7. **kul-iken:-iken****Kaside 22**

Mısra: 26

Kul, köle.

yüzde olmazdı nişân ile
siyeh şamğası
ruh-ı yâra kul-iken
olmasa kaçgun lâle

kul el- hadîs-i şâdık**illemâ lemine kalb:**1. **kul el- hadîs-i şâdık****illemâ lemine kalb:****Gazel 31**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Doğru sözü**söylemek kalpten gelir.*

pürsîdem ez-dehân-ı to
men büse'-i lebet
kul el- hadîs-i şâdık
illemâ lemine kalb

kül et:-1. **kül et:-****Gazel 164**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yakmak,yok etmek.

yağa yağa rişte-i cânûñ
fetîlin dem-be-dem

2. **kül et:-di****Gazel 164**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yakmak,yok etmek.

iy Şihâbî külli kül etdi
teni eczâ-yı dâğ

kul eyle:-1. **kul eyle:-****Gazel 265**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kendine bağlamak,**hükümü altına almak.*

yürür-iken cihânda âzâde
beni kul eyledi ağa-zâde

2. **kul eyle:-di****Gazel 314**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kendine bağlamak,**hükümü altına almak.*

halkı kul eyledi yârûñ
kerem-i ahlâkı
bâreka'llâh zehî
mevhîbe-i hallâkı

kul id:-1. **kul id:-****Gazel 297**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Emri altına almak,**itaat ettirmek.*

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yûsuf gibi
olsa cân nakdın verür ol
mâha mâlik müşteri

kul idin:-1. **kul idin:-di****Kaside 9**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Köle, esir, tutsak**edinmek.*

gülde revnağ komadı
reng-i cemâl-i Muştafâ
kul idindi serv-i âzâdı
nihâl-i Muştafâ

kül ol:-1. **kul ol:-a****Gazel 147**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hükmüne girmek,
bağlanmak, kulluk
yapmak, hizmette
bulunmak.*

ey Şihābī şahdur her kim
ki 'ışka kıl ola
tālī' i mes'üddur āyāz-ıla
Maḥmūd-veş

2. kıl ol:-dum

Gazel 179

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hükmüne girmek,
bağlanmak, kulluk
yapmak, hizmette
bulunmak.*

Muḥammed Şāha kıl
oldum anuñdur şimdi
dārālīk
baña ḥubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

3. kıl ol:-dı

Kaside 18

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Yanmak, kıl olmak.

ḥvāb-ı gāfletden
uyarmaz beni iblīs-i

ḥasūd
yandı kıl oldu nedāmet
odına külli vücūd

4. kıl ol:-dı

Gazel 287

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Birinin hükmüne
girmek, hizmet etmek,
bağlanmak.*

Yūsuf-ı Mısır-ı melāḥat
satılup kıl oldu
sen olaldan şanma ḥüsn
elinüñ sultānı

5. kıl ol:-du, -m

Gazel 197

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*I. Tamâmen
yanmak, yanıp kıl hâline
gelmek. II. Mahvolmak,
helâk olmak.*

ey Şihābī âteş-i miḥnet
beni
şöyle yakmışdur ki
oldum külli kıl

kıl ol:

1. kıl ol:-mak

Kaside 9

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Hükmüne girmek,
bağlanmak || kulluk
yapmak || hizmette
bulunmak.*

ḥvāce-i kevneyne kıl
olmak ne ḥaddümdür
benüm
lāyık olsam olmağa 'abd-
i bilāl-i Muştafā

kulağ:

1. kulağını:-ı, -nı

Gazel 311

Mısra: 9

*Başın iki yanında
bulunan işitme organı ||
Gül yaprağı.*

şagır itmişdür meger
şebnem gülün kulağını
iy Şihābī bülbülün güş
eylemez efgānını

2. kulağına:-ına

Gazel 119

Mısra: 3

*İşitme organı,
kulak.*

gevherler oldu kulağına
gül 'arūsünü
dürler nişār eyledi üstine
jāleler

külāh:

1. külāh:

Gazel 246

Mısra: 8

*Başa takılan şapka
veya taç.*

şems dülbendin şarınca
gündüz olur āfītāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

külāh-ı fakr:

1. külāh-ı fakr:-ıla

Gazel 101

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fakirlik külāhı.

gel külāh-ı fakr-ıla fahr it
ki sultānlık budur
tāc-baḥş ol hüdhüd-i
cāna Süleymānlık budur

2. külāh-ı fakr:-ıla

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fakirlik tacı.

şāh-ı mülk-i meskenet
oldum külāh-ı fakr-ıla
şaltanat buldum yiter
'ālemde bu devlet baña

külāh-ı kahr:

1. külāh-ı kahr:-ıla

Gazel 53

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert, sıkıntı, keder

tacı.

külāh-ı kahr-ıla fahr it
ferāgat birle ol kāni'
muraşşa' tāc-ise daḥı
olur başa belā devlet

külāh-ı ser:

1. külāh-ı ser:-i

Gazel 247

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Baş tacı. II Baştaki

taç.

göge irerse de külāh-ı
seri
baş çıkamaz kişi
zamāne-y-ile

kulak çek:-

1. kulak çek:-er

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kulak uzatmak. II

Dinlemek.

her kim ki bezm-i 'ışka
gelür bir ayak çeker
aña sebū-yı ḥalka-i
rindān kulak çeker

2. kulak çek:-di

Gazel 241

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kulak uzatmak. II

Özenmek.

bāde-i 'ışkuñ bulunmaz-
iken ayagın çeker
yek-nefesde çekdiğüm
görüp kulak çekdi sebū

kulak tut:-

1. kulak tut:-ma

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kulak vermek,

dikkatle dinlemek.

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī hayli erkek
sāzdur diñle kópuz

2. kulağ tut:-ma

Gazel 176

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kulak vermek,
dikkatle dinlemek.*

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tutma kulağ

3. kulağ tut:-

Gazel 279

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kulak vermek,
dikkatle dinlemek.*

bülbül-i t̄ab‘-ı Şihābīnūñ
kulağ tut remzine
diñlemekden var-ısa
şevküñ eger h̄vānende’i

4. kulağ tut:-

Gazel 57

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kulak vermek;
dikkatle dinlemek.*

şūfī sözine tutma kulağ
sen Şihābiyā
turma şafā-yı h̄atır-ile
şāfī bāde iç

külā[le]:

1. külā[le]ler:

Gazel 119

Mısra: 6

Kıvrıcık saç, kâkül.

gül ruhlarına zīnet için
şahñ-ı gülşenüñ
sünbül tağıtdı her yaña
müşgīn külā[le]ler

külhan:

1. külhān:

Gazel 294

Mısra: 8

Hamam ocağı. II

Azap veren yer.

def kıl āb-ı sükūt-ıla
kaçan kılsañ gāzāb
tā seni ol nār-ı hiddet
yakmaya külhān gibi

kullāb:

1. kullābdan:-dan

Gazel 234

Mısra: 4

*Ucu eğri demir,
çengel, kanca.*

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ko bu sevdāyı hālāş it
cānı ol kullābdan

kullan:-

1. kullan:

Gazel 51

Mısra: 5

*Kullanmak,
yararlanmak,
faydalanmak.*

dilā nāzūk hevālar kullan
ammā perdeden çıkma
maḳām-ı ‘ışka gel
sözünle nāyı saña dem-
sāz [it]

kulle:

1. kullēsīdūr:-sī, -dür

Gazel 142

Mısra: 2

Dağ tepesi, doruk.

Bīsütün-ı gamda ser-
çeşme degül mi gözde

fâş
başdan küh-ı belānuñ
kullēsīdūr tende baş

kulle-i ser:

1. kulle-i ser:

Gazel 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Baş/kafa kulesi.

‘ışkđur ‘anķā-yı miñnet
kulle-i ser ķāf aña
āşiyān olmışđur
oñmaduķ başum inşāf
aña

küllī:

1. külli:

Gazel 197

Mısra: 10

Bütünüyle,

tamamen.

ey Şihābī āteş-i miñnet
beni
şöyle yakmışđur ki
oldum külli kül

2. külli:

Gazel 164

Mısra: 11

Büsbütün.

iy Şihābī külli kül etdi
teni eczā-yı dāğ

“külli sırr cevaza el- işneyn şemā”:

1. “külli sırr cevaza el- işneyn şemā”:

Gazel 158

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*“İki kişiden fazlanın
bildiği sır değildir.”.*

şaklamadı cān u dil
‘ışķuñ rumūzun kıldı fāş
kim dīmişler “külli sırr
cevaza el-işneyn şemā”

küllī vücūd:

1. külli vücūd:

Kaside 18

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Bütün vücud.

hVāb-ı ğafletden
uyarmaz beni iblīs-i
hasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

kullık it:

1. kullık it:-me, -di

Kaside 5

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Allah’a karşı

*yükümlü olduğu
görevlerini, ibâdetini
yerine getirmek.*

yā Rab Şihābī ‘āşīye kııl
mağfīret-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña

kulluk:

1. kulluğına:-ı, -n, -a

Gazel 187

Mısra: 3

Hizmet, hizmetçilik.

kulluğına iftiḥār itsem
n’ola ķamber gibi
nām-ı a’lāsı ‘alīdūr şāh-ı
‘ālī şānumdur

kulūba:

1. kulūba:-a

Kaside 19

Mısra: 7

Kalpler, gönüller.

virdi kulūba dāfī ‘-i ğam
olmağ-ıçün ol

‘ıyş ü sürür u zevk-ile
toldı fezâ-yı ‘ıyd

kuluñı:

1. kuluñı:

Gazel 150

Mısra: 10

Abd, köle. II Âşık.

yeridür yansa hâsed
nârına hussâd-ı ‘avâm
himmetüñ etdi Şihâbî
kuluñı hâş el-hâş

2. kuluñı:

Gazel 247

Mısra: 7

Abd, köle. II Âşık.

ben kuluñı kapuñdan
eyleme red
âşinâyam bu âsitane-y-ile

kulzüm:

1. kulzümüne:-i, -n, -e

Kaside 18

Mısra: 27

Deniz.

beni emvâc-ı hevâ
kulzümüne kıldı ğarîk
ğarîk-ı deryâ-yı haţâyam
keremüñ baħr-i ‘Amîk

kulzüm-i emvâc ol:-

1. kulzüm-i emvâc ol:-

ur

Gazel 60

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Deniz dalgası

*olmak/haline gelmek.
(Âşığın gözyaşları
bağlamında.).*

hevâ-yı ‘ışk gönülden
çıkınca şiddet-ile
olur seyl-i sirişküm çü
kulzüm-i emvâc

kumâş:

1. kumaşına:-ı, -n, -a

Kaside 22

Mısra: 29

Kumaş, eşya,

kıyafet.

hüsn-i dildâr kumaşına
hırîdâr olmuş
‘âkıbet oldu bu bāzâr-ıla
mağbûn lâle

kumrı:

1. kumrıdur:-dur

Kaside 20

Mısra: 48

Güvercinler

*takımından, güvercinden
küçük, boz, gri renkli bir
kuş II gönül; âşık.*

bu teferrüden tegâfûl
eyleyen nâdim olur
bülbul ü tûtî vü kumrıdur
nedîmân-ı bahâr

kumru:

1. kumru:

Gazel 119

Mısra: 8

Güvercinden

*küçürek boz renkli ve
gerdanında siyah halka
bulunan bir kuş.*

serv-i kıddi vü gül-ruħı
şevkine bağda
kumru vü bülbul ötmede
feryâd ü nâleler

künc:

1. küncini:-i, -n, -i

Gazel 43

Mısra: 9

*Köşe, kenar, bucak,
tenha yer.*

niçe bir medrese küncini
Şihābī bekler
maḥal iltürse bu dem
kūşe-i meyḥāneye raḥt

2. küncini:

Gazel 202

Mısra: 5

Köşe.

kā'inātuñ gencine
vermez ḳanā'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister göñül

künc-i dil:

1. künc-i dil:-de

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönül köşesi. II

Âşığın gönlü.

künc-i dilde mālīk
olmışdur ḳanā'at gencine
eylemez hergiz Şihābī
cem'-i sīm ü zer murād

künc-i ferāğat:

1. künc-i ferāğat:

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Vazgeçiş, feragat
köşesi.*

ne eşk-i çeşm-i ḥun-ābı
'uşşāḳa bir dem var
ne ḥ^vod künc-i ferāğat
gibi bir me'vā-yı ḥurrem
var

künc-i ğam:

1. künc-i ğam:-uñ

Gazel 277

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Dert, keder, üzüntü
köşesi.*

künc-i ğamuñ ki sīnede
medfūn-idi ezel
buldum tılısm-ı 'aşḳ-ıla
ben ol ḥazāne'i

künc-i hicr:

1. künc-i hicr:

Gazel 52

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık köşesi.

cüdālīḳ düşeli mābeyne
künc-i hicr ü ḥasretde
neler itdi neler kıldı baña
ey bī-vefā fırḳat

künc-i ḥüsn:

1. künc-i ḥüsn:-üñ, -den

Gazel 204

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik köşesi.

buhlī ḥū itme 'atā kııl
künc-i ḥüsñünden nigāḥ
ḳayd olınur defter-i
ḳārūna ḥüsn-ile baḥıl

künc-i ḳanā'at:

1. künc-i ḳanā'at:

Gazel 291

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kanaat köşesi.

kemāl erbābına künc-i
ḳanā'at virür istiğnā
kıılur sermāyesin zāyi'
ṭamā' yolında māl [ehli]

künc-i maḥabbet:

1. künc-i maḥabbet:-r, -

üz

Gazel 129

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhabbet köşeleri.

feth-i bāb ümmīdine
dergāh-ı devlet beklerüz
āsītān-ı yārda künc-i
maḥabbet beklerüz

künc-i meyhāne:

1. künc-i meyhāne:-(y)e

Gazel 314

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Meyhane köşesi.

Husrevānī ḥum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyhāneye düş
bozdı tılısmın sākī

künyet:

1. künyeti:-i

Kaside 13

Mısra: 12

Soy sop ile ilgili

*kimlik bilgileri; künye;
lakap.*

egerçi Ādem'e oldı
müyesser 'alleme'l-esmā
olupdur Muştāfānuñ
künyeti Yāsīn ile Tāhā

kur:-

1. kurdun:-du, -ñ

Gazel 50

Mısra: 1

*Kurmak, inşa etmek,
yaratmak.*

sa'adet bārigāhın zirve-i
eflāke kurdun tut
sürür-ıla serir-i salṭanat
üzre oturduñ tut

kur:

1. kur:

Gazel 51

Mısra: 7

(Yay) kurmak:

*Çilesini veya kirisini
takıp yayı atışa hazır
duruma getirmek.*

kaşuñ yāsın gehi kur gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
ğamzeñ nāvek-endāz it

2. kurdun:-du

Gazel 121

Mısra: 6

*Kurma, hazır hale
gelme (çadır
bağlamında).*

lāle-ḥodlarla çemen
bezminde 'işret kıлмаğa

gülşenüñ şahnında gül
kurdı kızıl otağlar

3. kurdı:-dı

Kaside 22

Mısra: 1

*Bir şeyi oluşturan
parçaları birleştirerek
bütün durumuna
getirmek, monte etmek;
yapmak, inşa etmek;
hazırlamak.*

kurdı şahn-ı çemene çetr-
i hümayün lāle
gösterür gülşene dārāt-ı
ferīdün lāle

kur'a şal:-

1. kur'a şal:-dum

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kura çekmek (Seçim
yapılması gereken
yerlerde başvurulmuş yol).*

levh-i dilde kur'a şaldum
vuşlata niyet edüp
şüret-i hicrān görindi fālı
bir yüzden dahı

kur'an:

1. **ḡur'ān'dan:-dan****Kaside 2**

Mısra: 31

Peygamberimiz Hz.

*Muhammed'e indirilen
ilahî kitap, Kur'an-ı
Kerim.*

bizi îmān ile ḡur'ān'dan
ayurma yā Rab
dem-i āḡirde k'ecel
göstere cāna ġamrat

kurb:1. **ḡurbında:-ı, -n, -da****Gazel 261**

Mısra: 10

Ar. Yakın, civar.

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-ḡū ḡurbında
aġyār-ı şeyṡān her gice

2. **ḡurba:-a****Gazel 145**

Mısra: 9

Yakın, civar. II

*Sevgilinin etrafı, çevresi,
yakını.*

varmasın ḡurba deyü
gice raḡīb-i şeyṡān

recm idüp gökde Şihābī
atar āhum āteş

kurbān:1. **ḡurbānuñ:-uñı****Gazel 273**

Mısra: 5

Kurban: II Aşık.

ol kemān-ebrūya göster
didiler ḡurbānuñı
ġamzesinüñ tırini
toġrutdı benden cānibe

2. **ḡurbānı:-ı****Gazel 287**

Mısra: 2

Bir amaç uğruna

*kendini feda eden veya
feda edilen kimse.*

gireli sīneme tır-i
müjeñüñ peykāmı
ḡaşuñuñ yāsına cān etdi
göñül ḡurbānı

kurbān id:-1. **ḡurbān id:-er****Gazel 239**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya şeyi
bir uğurda feda etmek.*

Şihābī tekke-i dehre
gelen ḡurbān ider cānın
ḡadīmī āteş-i 'aşḡ-ıla
yanmış bir ocaḡdur bu

2. **ḡurbān id:-er, -se, -ñ****Gazel 277**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya şeyi
bir uğurda feda etmek.*

ey meh kemān ḡaşuñā
'ıyd-i vişālde
ḡurbān iderseñ eyle
meded ben mekīne'i

kurbān ol:-1. **ḡurbān ol:-dug, -um****Gazel 122**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya bir
şey için kendini feda
etmek.*

ġamuñ nezīrini dāyım
eksük etme tekye-i
dilden
bu ḡurbān olduğum zīrā
ḡadīmī 'ışḡ ocaḡıdur

kurbānuñ ol:-

1. **ḳurbānuñ ol:-a, -yın****Gazel 85**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya bir**şey için kendini feda etmek.**ḳurbānuñ olayın baña**ḳıyma dedüm idi**çatdı kemān ḳaşını**bildüm ḳıyar yār***ḳurb-ı ev-ednā:**1. **ḳurb-ı ev-ednā:-da****Kaside 10**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yakından daha**yakın. Necm Suresi 9.**ayette geçen " Kabe**kavseyn ev edna/ iki**yayın beraberliği gibi,**belki ondan da yakın. "**ibaresi.**ḳurb-ı ev-ednāda gördügi**şeb-i vuşlat gibi**sürme-i māzāg olupdur**leyletü'l-mi' rāc aña***ḳurb-ı ilāh-ı semī':**1. **ḳurb-ı ilāh-ı semī':****Kaside 15**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İşiten İlahın yakını.**iy cilvegāhı ḳurb-ı ilāh-ı semī' olan**vey ḳadr-i cāh-ı burc-ı**şerefde refī' olan***ḳurb-ı vuşlat:**1. **ḳurb-ı vuşlat:-dur****Gazel 153**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Vuslata yakınlık. II**Sevgiliye kavuşmaya**yakınlık.**ḳurb-ı vuşlatdur ḡaraż**ehl-i 'aşḳa ḳurb-ı**vuşlatdan muḥabbetdür**ḡaraż**ḡaraż*2. **ḳurb-ı vuşlat:-dan****Gazel 153**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Vuslata yakınlık. II**Sevgiliye kavuşmaya**yakınlık.**ḳurb-ı vuşlatdur ḡaraż**ehl-i 'aşḳa ḳurb-ı**vuşlatdan muḥabbetdür**ḡaraż**ḡaraż***ḳurbiyyet:**1. **ḳurbiyyet:****Kaside 14**

Mısra: 17

*Yakın olma durumu,**yakınlık.**çü bulduñ ḳābiliyyetle**şuhūd-ı zāta ḳurbiyyet**ḡalāş itdüñ o dem ümmet**'uşātını cehennemden***ḳureyşī:**1. **ḳureyşī:****Kaside 15**

Mısra: 11

*Hz. Muhammed'in**mensup olduğı Arap**kabilesi.**sensin Ḳureyşī nisbet ü**hem Haşimī ḡaseb**feyyāz ḳıldı her sözüñi**mu'cizāt hep***ḳurs-ı kamer şakkı:**

1. **kurs-ı kamer şakķı:****Kaside 14**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ayın yüzeyinin ikiye
bölünmesi. II Hz.*

*Muhammedin ayı ikiye
bölme mucizesi
bağlamında.*

şehadet eyleyüp i' cāzuña

kurs-ı kamer şakķı

ki bir barmağın efzal

didî ya'ni iki 'ālemden

kürsi-i 'arş:1. **kürsi-i 'arş:-a****Kaside 13**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yüksek gökyüzünün
8. feleği (levh-i
mahfuzun bulunduğu yer
)*

oturdı kürsi-i 'arşa

beğāyet 'ālīdür şānı

kuruldu şer'inüñ tã evc-i

isti'lāda dīvānı

2. **kürsi-i 'arş:****Kaside 12**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

İslām inancına göre

göğün en yüksek katının

levhi mahfuzun

bulunduğu yer.

secde itdi anda halk-ı

mülk-i Kuds

kürsi-i 'arş üzre basınca

qadem

kurşın:1. **kurşın:****Gazel 297**

Mısra: 8

Kurşun.

finduğınun hasretinden

tende yandı dāğlar

şevkine kurşın gibi

cānlar eridür 'ışk eri

kurtar:1. **qurtar:****Gazel 222**

Mısra: 2

*(İçinde bulunduğu
güç durumu, derdi)
Üzerinden kaldırmak, o
halden arındırmak.*

cān hālāş olmadı cānā

kākül-i dil-gīrden

hey meded qaydın görüp

qurtar anı zencīrden

2. **qurtar:****Kaside 14**

Mısra: 22

*(İçinde bulunduğu
güç durumu, derdi)
Üzerinden kaldırmak, o
halden arındırmak.*

habībā māsivā-yı

ma'şiyetden rū-siyāh

oldum

sefid it vechümi nūruñla

qurtar cānı mātemden

kurtul:1. **qurtulmadı:-ma, -dı****Gazel 231**

Mısra: 7

*İstenmeyen, sıkıntı
veren, hoşlanılmayan bir
kimseden, bir yerden, bir
durumdan uzaklaşmak.*

hālāş olmadı gönülün

şübheden qurtulmadı

şekden

şanur şeklün gören ādem

be şūfî bir eşek[sin sen]

kurtul:

1. **ķurtul:****Gazel 39**

Mısra: 6

*Sıkıntılı ve müşkül
durumdan sıyrılmak,
çıkma.*

şarāba şūfī rehn ü şūfiyā
şürb-ı müdām eyle
safāvet ver dile ķurtul
küdüretten budur meşreb

2. **ķurtulsın:-sın****Gazel 21**

Mısra: 4

*Istenmeyen bir
durumdan, uzaklaşmak,
sıyrılmak.*

mürğ-i cānı nātüvān
görüp süzüldi gözleri
niçe ķurtulsın hücum itdi
iki şehbāz aña

ķuru fesāne:1. **ķuru fesāne:-y, -ile****Gazel 247**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Asılsız, hayal
mahsulü hikaye,
söylence, masal.*

şî‘r-i ter diyemez Şihābi
hemān
gönlüñ egler ķuru
fesāne-y-ile

ķurul:-1. **ķuruldı:-dı****Kaside 13**

Mısra: 6

*Bir araya
getirilmek, toplanmak,
teşkil edilmek,
hazırlanmak.*

oturdı kürsi-i ‘arşa
begāyet ‘ālīdür şānı
ķuruldı şer‘inüñ tā evc-i
isti‘lāda dīvānı

2. **ķuruldı:-dı****Kaside 20**

Mısra: 2

*Bir araya
getirilmek, toplanmak,
teşkil edilmek,
hazırlanmak.*

çün oturdı şeh-nişīn-i
bāğa sultān-ı bahār
şubh-ı dem ķuruldı bir
şāhāne dīvān-ı bahār

3. **ķuruldı:-dı****Kaside 16**

Mısra: 6

*Oturmak,
yerleşmek.*

şāh-ı şer‘üñ şevketin
göstermek için ‘āleme
çār-bāliş üzre ķuruldı
hayam-ı çār-yār

ķus:1. **ķuşdur:-dur****Gazel 168**

Mısra: 4

*Kanatlı uçucu
hayvan; ķuş.*

şāhbāz-ı himmetüm
bālāya pervāz eylese
zīr-i perrümde ne alçak
ķuşdur sīmurg-ı ķāf

ķüs:-1. **ķüsdi:-dı****Gazel 131**

Mısra: 7

*Darılmak,
gücenmek, gücenip
görüşmez olmak.*

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā ķüsdi

elüm şundukça dāmānına
dest-i merḥabā vermez

kūs çal:-

1. **kūs çal:-**-dı

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Davula vurarak ses

*çıkarmak. II Bir şeyi
herkesin haber
alabileceği biçimde
ortalığa yaymak.*

göñlimüñ tahtına sultān-ı
ğamuñ itdi cülūs
mehter-i āhum seherden
çaldı ol şādīye kūş

küşād ver:-

1. **küşād ver:-**-me, -dı

Gazel 77

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ferahlık vermek. II

*Açık kapı bırakmak,
fırsat vermek. II Zorlu
bir durumdan kurtulmak
için fırsat vermek.*

zār itdi kārı göñlüme
nerrād-ı rüzigār

ğam şeşderinde qodı
meni vermedi küşād

kūşe:

1. **kūşe'i:-**i

Gazel 278

Mısra: 4

Köşe. || Yer.

gel bāğa gūş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gūlgüle
etrāf u kūşe'i

2. **kūşesi:-**si

Gazel 97

Mısra: 7

Köşe. II Kuytu,

tenha yer.

meyḥāne kūşesi baña
rāh-ı riyyā saña
şūfī bu daḥı remz-ile
sevḳ-i ilāhīdür

kūşe-ber kūşe:

1. **kūşe-ber kūşe:**

Gazel 124

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Köşeden köşeye,

*baştan başa. II Köşe
bucak, köşe köşe.*

mülk-i 'ışkuñ idüp
siyāḥatini
kūşe-ber kūşe cā-be-cā
bilirüz

kūşe-i bāğ-ı bahār:

1. **kūşe-i bāğ-ı bahār:-**a

Gazel 181

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bahar bahçesinin
köşesi. II Gül bahçesinin
köşesi.*

esbāb-ı 'ıyşı kūşe-i bāğ-ı
bahāra çek
bir serv ü qad ü lāle'ızārı
kenāra çek

kūşe-i dükkān:

1. **kūşe-i dükkān:-**a

Kaside 23

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Dükkan köşesi.

bāzār-ı gülistāna meger
olmağa 'attār
oturdu geçüp kūşe-i
dükkāna benefşe

kūşe-i ebru:

1. **kūşe-i ebru:-ñ****Gazel 218**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kaşın köşesi,
kenarı.*

*tabiatta görülen ilahi
tecellilerin görüldüğü
her yer ve bu tecellinin
hissedildiği
âşığın/saliğin kalbi
(tasavvufi bağlamda).*

niçe bir medrese küncini
Şihâbî bekler
maḥal iltürse bu dem
kūşe-i meyḥāneye raḥt

kūşe-i mihrâb:1. **kūşe-i mihrâb:-a****Gazel 167**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mihrap köşesi II
Sevgilinin kaşının köşesi.*

kūşe-i ebruñ yigdür tāk-ı
Kisrâdan baña
ey leb-i nüşin revānum
kaşr-ı cāna Qayserüm

kūşe-i gülşen nişîmen
vaḳt-i eyyām-ı bahār
bülbul-i gūyende muṭrib
sākî-i meclis ḥabîb

kūşe-i gülşen:1. **kūşe-i gülşen:****Gazel 281**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
köşesi.*

kūşe-i gülşen-i ḥazrâ:1. **kūşe-i gülşen-i ḥazrâ:****Gazel 28**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
yeşillik köşesi.*

mescide varsa kaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namāz
secde ol kūşe-i mihrāba
iderler şaf şaf

şanasın mecma‘-ı ‘irfān
olupdur kūşe-i gülşen
ki gül mecmū‘asın
bülbuller açup okur
eş‘arı

kūşe-i gülşen-i ḥazrâ vü
kenār-ı enhār
şoḥbet-i baḥş-i kitāb ü
mütefāzıl aşḥāb

2. **kūşe-i mihrâb:****Gazel 272**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mihrap köşesi II
Sevgilinin kaşının köşesi.*

2. **kūşe-i gülşen:****Gazel 41**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
köşesi. II Bahar
mevsiminde canlanan*

kūşe-i meyḥāne:1. **kūşe-i meyḥāne:-(y)e****Gazel 43**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Meyhane köşesi.

eyleyen kaşlaruñ üstünde
cebînüñe nazar
nūr görmiş gibidür kūşe-i
mihrâb üzere

kūşe-i uzlet:1. **kūşe-i uzlet:****Gazel 49**

Mısra: 8
 Kelime Tipi: -
*İnziva, yalnızlık
 köşesi.*

selâmet yakasın bulmak
 dilerseñ dâimâ ey dil
 ta‘alluk dâmenin çek
 ihtiyâr it küşe-i uzlet

küşe-i vîrâne:

1. küşe-i vîrâne:-de

Gazel 115

Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Yıkık dökük köşe. II
Aşığın sıkıntıları
sebebiyle çekildiği hüznün
köşesi.

dilde tañ mı saklasam
 ‘aşk u muhabbet
 cevherin
 küşe-i vîrânede
 gencîneler medfûn olur

küştgîr:

1. küşt-gîrinüñ:-i, -nüñ

Gazel 112

Mısra: 6
Güreş tutan,
güreşçi, pehlivan.

‘arşa-i ‘ışka kâdem
 başmaz olanlar zen-
 perest
 bu erenler küşt-gîrinüñ
 ulu meydânıdur

küştgîr-i ğam:

1. küştgîr-i ğam:

Gazel 29

Mısra: 9
 Kelime Tipi: -
Üzüntü pehlivanı.

küştgîr-i ğam zebûnîdür
 bugün meydânda
 pehlevân-ı bezm-i rezm-
 ârâ dil-âverdür şarâb

küsûf:

1. küsûf:

Gazel 13

Mısra: 7
(Ar.) Güneş
tutulması.

ebr-i âhum güneşüñ
 çehresine virdi küsûf
 ruh-ı dilber ideli haţt-ı
 mu‘anber peydâ

2. küsûf:

Gazel 286

Mısra: 2
Güneş tutulması.

haţt-ı cānânı görüp
 göñlümüze ğam düşdi
 güneşe erdi küsûf u mehe
 mâtem düşdi

kuşûr ol:-

1. kuşûr ol:-dı

Kaside 18

Mısra: 33
 Kelime Tipi: -
Kusurlu ve hatalı
olmak.

‘amelüm yok velî çok
 oldı ‘ibâdetde kuşûr
 ne yüz ile varayın
 dergehüñe yevm-i nüşûr

kût-ı cān:

1. kût-ı cān:

Gazel 29

Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Gönül azığı.

kût-ı cān yâkût u mercân
 oldı yâ la‘l-i müzâb
 fehm idüp haşıyyetini
 gör ne cevherdür şarâb

ku'ūd:**1. ku'ūd:****Kaside 18**

Mısra: 20

*Namazın**rükünlerinden biri;**oturmak.*

ne cevāmi'de kıyām ü ne

mesācidde sücūd

ne medārisde 'ulūm ü ne

mecālisde ku'ūd

kuvvet:**1. kuvvetde-y-iken:-de,***-y, -iken***Gazel 145**

Mısra: 3

Güç, takat, kuvvet.

böyle kuvvetde-y-iken

hüsn-i şu'āl yārūñ

pençe tutuşmağa kâdir

mi anuñ-ıla güneş

kuvvet-i bāzū:**1. kuvvet-i bāzū:-da****Gazel 200**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Kol kuvveti, kol**gücü, beden gücü.*

kaddüñi kemān mānendi

büker zāt-ı çarh

sen gerekse kuvvet-i

bāzūda mişl-i Rüstem ol

küy:**1. küyında:-ı, -n, -da****Gazel 184**

Mısra: 3

*Karye, köy, semt,**mahalle.*

kāmilūñ kāmı fenā

küyında fakr u ma'rifet

nitekim dāyim murādı

cāh olupdur cāhilūñ

2. küyuña:-u, -n, -a**Gazel 62**

Mısra: 9

*(Sevgili'nin)**bulunduğu yer, semti,**mahallesi.*

küyuña vardukça 'āşıklar

görünmezsin dedüm

her gelişde iy Şihābī nūr

görmez didi hacc

3. küyında:-ı, -n, -da**Gazel 101**

Mısra: 9

*(Sevgili'nin)**bulunduğu yer, semti,**mahallesi.*

yār küyında Şihābī

şi'rine taḥsīn ider

didiler kim nazm-ıla

Ḥassānlık budur

4. küyuñ:-(u)ñ**Gazel 123**

Mısra: 7

*(Sevgili'nin)**bulunduğu yer, semti,**mahallesi.*

sürsem yüzümi tañlama

küyuñ turābına

ḥāk-i ḥarīm-i Ka'bede

maḳbūl olur namāz

5. küyuñı:-uñ, -ı**Gazel 277**

Mısra: 8

*(Sevgili'nin)**bulunduğu yer, semti,**mahallesi.*

baḳan cemāl-i pākūñe

nūr-ı nebī görür

iden tavāf küyuñı bilür

Medīne'i

6. kŭy-ı:-ı

Gazel 75

Mısra: 5

(Sevgili'nin) semti,
mahallesi.

geşt eyler-iseñ kŭy-ı idüp
kaṭ' -ı menāzil
bil ḥaddüñi kim saña olur
le-ḥadd-i ḥad

7. kŭyuña:-(u)ñ, -a

Gazel 65

Mısra: 8

Köy, mahalle, semt.
II Sevgilinin bulunduğu
yer.

ey per-ı cān murgına tırüñ
peri
kŭyuña uçmağa olmışdur
cenāḥ

kŭy-ı dilber:

1. kŭy-ı dilber:-den

Gazel 11

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin köyü,
mahallesi.

kŭy-ı dilberden mi
geldüñ iy şabā

merḥabā ehlen ve sehlen
merḥabā

kŭy-ı ḥabīb:

1. kŭy-ı ḥabīb:

Rŭbai 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin köyü,
mahallesi.

şöyle ṭolmışdur Şihābi
nāmeden kŭy-ı ḥabīb
degmedi nevbet şikāyet-
nāmenüz okunmadı

kŭy-ı ma'rifet:

1. kŭy-ı ma'rifet:

Gazel 53

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Maarifet mahallesi.
II Şeriatdeki dört
kıstastan biri olan
maarifet makamı.

ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter faqr-ıla kŭy-ı
ma'rifet ḥāki baña devlet

kŭy-ı me'āni:

1. kŭy-ı me'āni:

Gazel 66

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mana mahallesi,
anlam dünyası.

ṭab' -ı Şihāb-ı lu'bet-i
çevgān-ı nazm-ıla
kŭy-ı me'āni çalmağa
meydāndur fesīḥ

kŭy-ı tŭba:

1. kŭy-ı tŭba:

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Tubanın sokağı. II
Cennetteki tuba ağacına
telmiyen.

yā Rāb ez kŭy-ı tŭba
emri ṭurur üftādum
ṭālā şevki leke fī külli
'aşān ve ḡadāt

kŭy-ı yār:

1. kŭy-ı yār:-a

Gazel 245

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin semti,

*mahallesi, bulunduğu
yer.*

her dem aḳār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
‘aşık olmışdur meger
gönlüm gibi dīdāre şu

kūy-kūy-ı ğuşsa:

1. kūy-kūy-ı ğuşsa:-da

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, üzüntü
mahallesi, sokağı.*

çün kūy-kūy-ı ğuşsada
depren yere çalıp
hayli cefālar eyledi çarḥ-
ı berīn baña

kur:

1. kurma:-ma

Gazel 308

Mısra: 6

*Hazır hale
getirmek.*

egri bakma tīr-gerler gibi
gel ‘uşşāḳuña
kaşlaruñ yāsın yaşup
kurma kemānīler [gibi]

lā teşkī fī el-muveddeh

ḳıṭ‘ā‘an el-ḥazan:

**1. lā teşkī fī el-
muveddeh ḳıṭ‘ā‘an el-
ḥazan:**

Gazel 31

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şikayet etme,
üzülmekten dolayı
kalbine sınır koyma.*

lā teşkī fī el-muveddeh
ḳıṭ‘ā‘an el-ḥazan
lem taḥsel el-merām
lemerre bilā ta’be

lā vezāl:

1. lā yezāl:-i, -ni

Kaside 5

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zeval bulmaz, yok
olmaz, bitmez (Allah).*

zātuñ ḳadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
ḥādīs ider mi ḥamdüñe
lāyık edā saña

lā yūs’elü ‘ammā

yüf‘al:

**1. lā yūs’elü ‘ammā
yüf‘al:**

Gazel 198

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*"Ona ne yaptığı
sorulmaz." Enbiya Suresi
23.ayet.*

ğamzesi baña ne iş
geçdüğü şorulmaya hīç
öldürürse daḥı lā yūs’elü
‘ammā yüf‘al

lā-büdd:

1. lā-büdd:

Gazel 159

Mısra: 4

Mutlaka, elbette.

merci‘ oldı baña ḥāk-i
kūy-ı dost
aşlına her şey ider lā-
büdd rücü‘

2. lā-büdd:

Gazel 168

Mısra: 9

Mutlaka, elbette.

bend olur ol sāḥirüñ lā-
büdd ‘iḳāl-i zülfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa ‘aḳluñ mū-şīḳāf

3. lā-büdd:**Kaside 21**

Mısra: 26

Mutlaka, elbette.

ğonca-lebler būseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
hayline yağma-yı gül

4. lā-büdd:**Kaside 22**

Mısra: 13

Mutlaka, elbette.

dāhil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bīrūn lāle

lācerem:**1. lācerem:****Gazel 133**

Mısra: 6

*Kuşkusuz, hiç**şüphesiz.*

nāle vü āhum maḥabbet
bezmine şevk arturur
lācerem ādāb-ı şoḥbet bu
kim ola sāz ü söz

2. lācerem:**Gazel 207**

Mısra: 17

*Kuşkusuz, hiç**şüphesiz.*

ey Şihābī dād-ı ḥaḳdur
lācerem
luṭf u ṭab‘ u neş‘e-i ḥüsn-
i maḳāl

lāciverdī ol-:**1. lāciverdī ol-:-dı****Gazel 135**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yazı yazmak, desen

*çizmek gibi amaçlarla
kullanılan türlü
renklerdeki sıvı madde,
mürekkebi olmak.*

sürḥ-ı eşkümnden şafaḳ-
reng oldu ammā āhımuñ
lāciverdī oldu dūdından
bu çarḥ-ı ābanūs

lāf:**1. lāf:****Gazel 22**

Mısra: 4

*Söz, kelam. II Boş**söz, sözü uzatma.*

muşḥaf-ı ‘aşḳ-ı ḥaḳīḳī
kim mübārek-fāldur
añlama ‘aks iy mecāz
ehli ki şıgmaz lāf aña

lāf it-:**1. lāf it-:****Gazel 45**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Laf etmek, söz**söylemek.*

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbül
çıkup şaḥ-ı gül üzre
gülsitān içre yeter lāf -it

lahte’l-aht:**1. lahte’l-aht:****Gazel 43**

Mısra: 4

*Kan pıhtısı, pıhtı**parçası, kanlı parça.*

cereyān itse gözüm yaşı
olur ḥūn-ālūd
k’eyledi ḥançer-i mihnet
cigeri lahte’l-aht

lakab:

1. laḳab:

Kaside 16

Mısra: 19

*Bir kimse veya
âileye herhangi bir
münâsebetle asıl adından
başka sonradan takılan
ad, takma ad.*

yār-ı s̱ānī kim laḳab
ḥakdan aña fāruḳdur
farḳ-ı küfr ü dīnde oldur
ḥüsām-ı çār-yār

2. laḳab:

Gazel 35

Mısra: 9

Takma ad, mahlas.

meşel-durur bu ki
gökden iner kişiye laḳab

la' l:

1. la' lden:-den

Gazel 220

Mısra: 2

*Kırmızı renkli
değerli bir taş, halis
yakut.*

eşkimüñ katreleri
yakama olsa gālṭān (-)
la' lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemān

2. la' lüñ:-üñ

Gazel 177

Mısra: 5

*Sevgilinin kırmızı
dudağı.*

pek ḥarāret vermiş-idi
āteşin la' lüñ meñe
bu gece bulup şifā çıkıdı
buḥūrından 'araḳ

3. la' līn:-i(n)

Gazel 69

Mısra: 1

*Kırmızı değerli taş
II Şarap, dudak.*

la' līn piyāle çeşmüm ve
eşküñ şarāb-ı sürḥ
la' lüñ şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürḥ

4. la' līn:-in

Gazel 194

Mısra: 3

*(Sevgilinin kırmızı)
dudağı.*

kāse-i yāḳūtdan ağzuñ
veyā la' līn dürc
bezm-i ḥüsünüñde meger
var-ısa cāmıdur Cemüñ

5. la' lüñi:-üñ, -i

Gazel 271

Mısra: 9

*Sevgilinin la' l gibi
kırmızı dudağı.*

ḳanda aña ṭūṭī-i ṭab' -ı
Şihābī la' lüñi
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rīz
olmada

6. la' līn:-in

Gazel 119

Mısra: 2

*(Sevgilinin) kırmızı
dudağı.*

aldı eline bezm-i çemen
içre lāleler
la' l-i nigār yādına la' līn
piyāleler

7. la' līn:-in

Gazel 176

Mısra: 8

*(Sevgilinin) kırmızı
dudağı.*

jāleler dürrin nişār içün
'arūs-ı goncaya
her güli sürḥ oldu güyā
bāğda la' līn ṭabaḳ

8. la' lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 258

Mısra: 2

(Sevgilinin) lal gibi
kırmızı dudağı.

meyhāre oldı şevküñe
göñlüm şarābda
avāre düşdi la' lüñe
gözüm hūbābda

9. la' lüñ:-(ü)ñ

Gazel 269

Mısra: 1

(Sevgilinin) lal gibi
kırmızı dudağı.

ḥaṭṭ-ı ḥaẓrāñ-ıla la' lüñ
sebz ü şīrīn olmada
ḥadd-i gül-gūnuñla
çehreñ şurḥ u rengīn
olmada

10. la' lüñ:-(ü)ñ

Gazel 69

Mısra: 2

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

la' līn piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürḥ
la' lüñ şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürḥ

11. la' lüñ:-(ü)ñ

Gazel 116

Mısra: 9

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

la' lüñ añınca ṭūṭi-i ṭab' ı
Şihābīnūñ
Şīrīn tekellüm etmege
şekker-zebān olur

12. la' lüñ:-(ü)ñ

Gazel 156

Mısra: 5

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

la' lüñ üzre ḥāl ü ḥālūñ
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat

13. la' lüñ:-(ü)ñ

Gazel 205

Mısra: 5

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

la' lüñ üzre ḥāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi ḥālī mi megesler
olduğı yirde 'asel

14. la' lüñ:-(ü)ñ

Gazel 213

Mısra: 5

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

cām-ıla la' lüñ vaşfi
añıldı meger meyḥānede
kaynayup kanı
derūnından yine hoş itdi
ḥum

15. la' li:-i

Gazel 267

Mısra: 7

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

ḥaṭṭ-ı yāḳut-ı lebi sebz ü
'izār u la' li şurḥ
cebhe ü 'arız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

16. lā' lüñe:-(ü)ñ, -e

Gazel 278

Mısra: 1

(Sevgilinin) lal taşı
gibi kırmızı dudağı.

sākī getürdi lā' lüñe
ḥaṭṭuñ benefşe' i
sen de kebābı şīşe ḳo pūr
eyle şīşe' i

17. la' l:

Gazel 246

Mısra: 6

*Kırmızı renkli
değerli bir taş, halis
yakut II Sevgilinin
dudağı.*

gizlenür zülfi şebinde
dilberün hāl-i lebi
la' l uğurlamağa gelmiş
şanki hindü-yı siyāh

18. la' lüñi:-üñ, -i

Gazel 83

Mısra: 7

*Parlak kırmızı
renkli kıymetli taş II
Sevgilinin dudağı.*

dem-be-dem şîrîn ider āb
u dehānuñ la' lüñi
bu muḳarrardur ki helvā-
yı 'asel eyler lezîz

19. la' lîn:-in

Gazel 43

Mısra: 7

*Parlak kırmızı
renkli kıymetli taş II
Sevgilinin dudağı.*

gonca-i gülşen olup
başına la' lîn tâc

şāḥ şāḥi güle urdı
zümürüdden taht [vb]

20. la' lîni:-i, -n, -i

Gazel 30

Mısra: 3

*Parlak kırmızı
renkli kıymetli taş II
Sevgilinin dudağı.*

dehen ü la' lîni yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zîver güle zîb

21. la' lî:-i

Gazel 107

Mısra: 2

*Parlak kırmızı
renkli kıymetli taş II
Sevgilinin dudağı.*

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler iḥyā ider la' lî
meger 'îsāyidür

22. la' lüñ-çün:-üñ, -çün

Gazel 158

Mısra: 7

*Sevgilinin lal taşı
gibi kırmızı dudağı.*

ḥālet-i nez' ümde la' lüñ-
çün ta' allül eylesem
tañlama kim eylerem ol
demde cān üzre nezā'

lāl ol:-

1. lāl ol:-ur

Kaside 14

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Dilsiz olmak,
konuşamamak II (Bir
şey) niteliğini yitirmek.*

Şihābînüñ lisānı lāl olur
na' t-ı şerîfüñde
kemāl-i vaşfuña lāyık
kelām ola mı ebkemden

2. lāl ol:-dı

Gazel 22

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dilsizleşmek, söz
söyleyemez hāle gelmek.*

niçe āgaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aña
'ışk ḥālinde Şihābînüñ
līsānı oldu lāl

3. lāl ol:-ur

Gazel 168

Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Dilsizleşmek, söz söyleyemez hâle gelmek.

vaşf-ı esrâr-ı dehânuñda
 lisānum lâl olur
 nazm-ı dendānuñda
 ‘âcizdür zamîr-i hürde-
 bâf

4. lâl ol:-up

Kaside 2

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Dili tutulmuş,
 konuşamaz duruma
 gelmiş, dilsiz olmak.*

anuñ evşâf-ı kemâlinde
 lisān-ı Mūsā
 lâl olup lüknet-ile kıldı
 edā-yı kelimāt

lâl ol:

1. lâl ol:-dı

Kaside 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dilsiz olmak,
 konuşamamak II (Bir şey) niteliğini yitirmek.*

zıkr-i celālūñ itmede lâl
 oldu her lisān
 fikr-i kemalūñ itmede
 idrāk olur tebāh

lâl oldu:

1. lâl oldu:

Kaside 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şaşkınlıktan dolayı
 konuşamaz hâle gelmek,
 dili tutulmak.*

zıkr-i celālūñ itmede lâl
 oldu her lisān
 fikr-i kemalūñ itmede
 idrāk olur tebāh

lālā:

1. lālā:

Gazel 7

Mısra: 8

Ar. 1. Çocuk

mürebbsi, 2.

Parıldayıcı, rahşende:

lü'lü-i lala.

eşk-i çeşm-i hūn-
 perverdüm ki merdüm-
 zâdedür
 olsa ger lālā ‘aceb mi
 lāle-i nu‘mān aña

lālā-yı gül:

1. lālā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Parlak, parlayan
 gül.*

besledi mehd-i zümürüd
 gibi anı gönecadan
 dāyeler şebnem nesīm-i
 şubhıdur lālā-yı gül

lāle:

1. lālenūñ:-nūñ

Gazel 284

Mısra: 7

Maruf çiçek, yanak.

II Sevgilinin yanağı.

ķana ğarķ olmış
 firākuñdan çemende
 lālenūñ
 kanı ağlar üstine bu
 çeşm-i hūn-bārum gibi

2. lāleler:-ler

Gazel 119

Mısra: 1

Lale II Kadeh.

aldı eline bezm-i çemen
içre lāleler
la‘l-i nigār yādına la‘lin
piyāleler

3. lālenüñ:-nüñ

Gazel 146

Mısra: 1

*Lale. II Aşığın
bağrı.*

çemende sū-ı āhum
lālenüñ bağrını
yandurmuş
vücūdın eşk-i pür-hūnum
kızıl kana boyandurmuş

4. lālelerdür:-ler, -dür

Gazel 248

Mısra: 8

*Lale (Renginden
ötürü aşığın yaralarına
benzetilmiştir.).*

dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sīneden
lālelerdür kim girüpdür
kūhsāruñ қоynına

5. lālenüñ:-nüñ

Gazel 312

Mısra: 8

*Zambak türlerinden
soğandan yetişen bir*

*çiçek. Lālenin ortasında
kırmızı yaprakların
çevrelediği siyah
noktalar bulunmaktadır.
Klâsik şiirde bu noktalar,
dağ yarasına benzetilir.*

‘aks-i hālūñ zaḥm-i
peykānuñ-durur ey
gonca-leb
lālenüñ bağrında dāğ u
kanludur pīrāheni

6. lāleler:-ler

Kaside 20

Mısra: 9

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

lāleler üzre yeşil nīze
çeküpdür şāḥ-ı gül
şürḥ-ı ser kaçdın ider şab
āl-i ‘Osmānı bahār

7. lāle:

Kaside 22

Mısra: 12

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

dest-i şevki-y-le çeküp
yakasını çāk itmiş

beñzer olmuş ğam-ı
dildār-ıla meftūn lāle

8. lāle:

Kaside 22

Mısra: 14

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

dāḥil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bīrūn lāle

9. lāle:

Kaside 22

Mısra: 16

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

geyinüp başına bir
kırmızı yelken taḳye
bezme sākīlik ider şāhid-
i mehzūn lāle

10. lāle:

Kaside 22

Mısra: 20

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

dāğ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leyli-veşüñ
tağa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnūn lāle

11. lāle:

Kaside 22

Mısra: 28

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sākī
ḥadd-i cānānı ögüp sen
bize gel şun lāle

12. lāle:

Kaside 22

Mısra: 30

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

ḥüsn-i dildār kumaşına
ḥırīdār olmuş
‘ākıbet oldu bu bāzār-ıla
mağbūn lāle

13. lāle:

Kaside 22

Mısra: 36

Çiçekleri kadeh

*biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebhîr için micmer-i
gerdün lāle

14. lāle:

Gazel 256

Mısra: 3

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Ortasındaki karalığı
nedeniyle dağ yarasına
benzetilir.*

ḥālī mi kalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
ḥālī fülfüle

15. lāle:

Kaside 22

Mısra: 26

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Ortasındaki karalığı
nedeniyle dağ yarasına
benzetilir.*

yüzde olmazdı nişān ile
siyeh tamğası
ruh-ı yāra kul-iken
olmasa kaçgun lāle

16. lāle:

Kaside 22

Mısra: 34

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Ortasındaki karalığı
nedeniyle dağ yarasına
benzetilir.*

dāğ yakdı tenine şerḥa
çeküp kan dökdi
tekye-gāh-ı çemen içre
kodı kânūn lāle

17. lālenüñ:-nün

Gazel 289

Mısra: 9

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi. II
Âşık.*

lālenüñ kimse ayağın
çekemez meclisde
ele alınca Şihābī kadeḥ-i
gül-fāmı

18. lāle:

Kaside 22

Mısra: 18

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi. II
Âşık.*

hasret-i hāl-i leb-i yār-ıla
āşüfte düşüp
dāğdār-ı ğam-ı miḥnet
dil-i pür-hūn lāle

19. lāle:

Kaside 22

Mısra: 32

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi. II
Âşık.*

beñzemiş kalbi söyünmiş
odı bir tennūra
ġālib olmuş ezelī āteşe
kânūn lāle

20. lāle:

Kaside 22

Mısra: 38

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi. II
Âşık.*

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
ķomaz elden ayağı
şoḥbet ider çün lāle

21. lāleler:-ler

Kaside 21

Mısra: 30

*Çemen ülkesinin
hükümdarı olması,
kırmızı rengi, kadeh
şeklinde olması, etrafı
aydınlatması vb.
bağlamlarda geçer.*

bezmġāh-ı nev-bahār-ı
'ışķ olupdur ġülsitān
lāleler cāmın tutar rind-i
ķadeḥ peymā-yı ġül

22. lāleye:-y, -e

Gazel 193

Mısra: 3

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

lāleye serheng-i āhum
urđı tamġa-yı siyāh
ġülsitān içre ġüle sürḥ-ı
sirişküm verdi renk

23. lāledür:-dür

Kaside 1

Mısra: 11

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi.*

şeddeleri lāledür ol
gülşene
ki itdi şüküfte anı feyż-i
nesīm

24. lāleler:-ler

Gazel 108

Mısra: 3

*Zambakgillerden
yaprakları uzun ve
mızrağı andıran, şekli
itibarıyla kadehe
benzeyen ve ortasında
siyah noktalar hâlinde
tohumlar bulunduran çok
renkli bir tür çiçek. II
Âşıġın sinesindeki
yaralar.*

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāğdār
ya elifler tırdıġunca
serv-i bālālar mıdur

25. lāle:

Kaside 22

Mısra: 8

*1. Zambakgiller
familyasından, Asya*

menşeli olduğu sanılan,
çok değişik türleri
bulunan, mızrak
biçiminde uzun yapraklı,
çok yıllık soğanlı bitki. 2.
Bu bitkinin,
yapraklarının ortasından
çıkan bir sap üzerinde
bir tâne açan kadeh
biçimindeki çiçeği.

görünür dahı derûnındaki
dâğ-ı hırmân
çıkıdı yerden haqqıñ
emri-y-le çü kârûn lâle

26. lāle:

Kaside 20

Mısra: 43

Çiçekleri kadeh
biçiminde olan türlü
renklerde süs bitkisi.

lāle gibi koma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
‘ıyş ü āvān-ı bahār

27. lāle:

Kaside 22

Mısra: 22

Çiçekleri kadeh
biçiminde olan türlü
renklerde süs bitkisi.

tıfl-ı eşki vü ciger
kūşesidür Ferhāduñ
n’ola ger şefkat-ile
beslese hāmûn lâle

28. lāle:

Kaside 22

Mısra: 24

Çiçekleri kadeh
biçiminde olan türlü
renklerde süs bitkisi.

kan aķarsa gözümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhûn lâle

29. lāle:

Kaside 21

Mısra: 51

Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Sevgilinin yanağı.

lāle gibi sākiyā pür it
bugün gül-gün kadeh
dem bu demdür içelüm
bākī degül ferdā-yı gül

30. lāle:

Kaside 22

Mısra: 1

Çiçekleri kadeh

biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Sevgilinin yanağı.

kurdı şahñ-ı çemene çetr-
i hümāyûn lâle
gösterür gülşene dārāt-ı
ferīdûn lâle

31. lāle:

Kaside 22

Mısra: 2

Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Sevgilinin yanağı.

kurdı şahñ-ı çemene çetr-
i hümāyûn lâle
gösterür gülşene dārāt-ı
ferīdûn lâle

32. lāle:

Kaside 22

Mısra: 4

Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Sevgilinin yanağı.

al cāme-y-le gülistāna
gelüp başdı ayak
başladı aldı ele sāğar-ı
gül-gün lâle

33. **lāle:****Kaside 22**

Mısra: 6

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Sevgilinin yanağı.*

Cem gibi cām-ı şafā bir
dem elinden düşmez
gül bedenlerle ider 'ıyş-ı
hemdün lāle

34. **lāle:****Kaside 22**

Mısra: 10

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi II
Sevgilinin yanağı.*

hüsn-i Yūsuf gibi bir gül
ğamını çekmekden
kalb-i Ya'kūb-şıfat hātır-
ı maḥzūn lāle

35. **lāle:****Gazel 300**

Mısra: 6

*Çiçekleri kadeh
biçiminde olan, türlü
renklerde süs bitkisi
(Sevgilinin güzellik*

*unsurlarından olan
kırmızı yanak
bağlamında).*

ruḥuñ rengine gül çıkdı
kabādan
ḥadūñden lāle etdi terk-i
tācı

lāle renk ol-:1. **lāle renk ol-:-sa****Gazel 121**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Lale rengine
dönmek, kırmızıya
dönmek, kızarmak.*

sīnem üzre tāze güllerdür
bu kanlu dāğlar
yaşum-ıla lāle renk olsa
aceb mi bāğlar

lāle ruḥsār:1. **lāle ruḥsār:****Gazel 209**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Lale rengine
kırmızı yanak.*

yaḳupdur bağrumı bir
lāle ruḥsār

gözüm kan ağlar-ısa
n'ola her dem

lāle-çehre:1. **lāle-çehre:****Gazel 69**

Mısra: 4

*Lale gibi kırmızı
yanaklı güzel.*

nergis gözinden irişe
şāyed ki bed-nazar
ol lāle-çehre gülden
idinsin niḳāb-ı sürḥ

lāle-ḥad:1. **lāle-ḥad:****Gazel 82**

Mısra: 8

*Lale yanaklı. II
Sevgili.*

çokdur egerçi bāğda tāze
nihāl ü gül
tursa otursa yaraşur o
serv ü lāle-ḥad

2. **lāle-ḥadler:-ler****Kaside 21**

Mısra: 15

*Lale yanaklılar II
güzeller.*

serv-i qadler lāle-ḥadler
 ḡonca-lebler çok velī
 ḡülşeni araladı ḥüsn-i
 çemen-ārā-yı ḡül

3. lāle-ḥadūñ:-üñ

Kaside 23

Mısra: 43

Lale yanaklı. II

Sevgili.

o lāle-ḥadūñ nūş idelüm
 zıkr-i lebinden
 nāfi' getirür şerbetin
 insāna benefşe

lāle-hod:

1. lāle-ḥodlarla:-lar, -la

Gazel 121

Mısra: 5

Laleler.

lāle-ḥodlarla çemen
 bezminde 'işret kıılmağa
 ḡülşenüñ şahnında ḡül
 kırdı kıızıl otağlar

lāle-i ḥamra:

1. lāle-i ḥamra:

Gazel 238

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kırmızı lale II
Sevgilinin yanağı.

erḡuvānı cāme birle
 şanki bir maḥbūbdur
 lāle-i ḥamra zarīfāne
 kıvırmış yelkenin

lāle-i nu'mān:

1. lāle-i nu'mān:

Gazel 7

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gelincik çiçeği.

eş-k-i çeşm-i ḥün-
 perverdüm ki merdüm-
 zādedür
 olsa ger lālā 'aceb mi
 lāle-i nu'mān aña

lāle-i pejmürde:

1. lāle-i pejmürde:

Gazel 134

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dağılmış, perişan,
 solmuş lale.*

çemen ḥaşrinde gördüm
 lāle-i pejmürde iy ḡül-
 ruḥ

şehīd-i 'ışkuñ olmışdur
 serer kıanlı kefen sensiz

lāle'ızār:

1. lāle'ızār:

Gazel 10

Mısra: 4

Lale yanaklı.

bu devr-i pür-sürürda
 sāki-i bezm olan
 ḡül-fām-ı ḡonca-fem ola
 lāle'ızār ola

2. lāle'ızārı:-ı

Gazel 181

Mısra: 2

*Lale gibi kırmızı
 yanaklı sevgili.*

esbāb-ı 'ıyş kūşe-i bāğ-ı
 bahāra çek
 bir serv ü qad ü lāle'ızārı
 kenāra çek

3. lāle'ızār:

Gazel 188

Mısra: 4

*Lale yanaklı. II Lale
 gibi kırmızı yanaklı
 sevgili.*

ḡül-zār-ı ḥüsni pür ola
 nev'-i şükūfeden

lāle ʿızār u gül-ruḥ u
ğonca-dehān gerek

lāle-kadeh:

1. lāle-ḳadeḥ:

Gazel 64

Mısra: 1

*Lale şeklinde olan
kadeh. II Şarap kadehi.*

çemende ḳomaz elinden
müdām lāle-ḳadeḥ
bu demde ʿārif odur kim
eline ala ḳadeḥ

lāle-ruḥ:

1. lāle-ruḥ:

Gazel 274

Mısra: 2

*Lale yanaklı. II
Sevgili.*

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sāḳī olıcāk lāle-ruḥ u
gül-beden olsa

2. lāle-ruḥ:

Gazel 233

Mısra: 7

*Lale yanaklı II
Sevgili.*

tīg-i mehrüñ ğarḳ-ı ḥūn
etdi beni ey lāle-ruḥ
ḳan aḳar her dem benüm-
çün dīde-i aḥbābdan

3. lāle-ruḥlar:-lar

Gazel 117

Mısra: 1

*Lale yanaklı, yanağı
lale gibi kırmızı olan
kimse II sevgili.*

lāle-ruḥlar gül-bedenler
ğonca-lebler tāzeler
gördüğümce her nāzar bu
eski dāğum tāzeler

lāle-ruḥsār:

1. lāle-ruḥsāruñ:-uñ

Kaside 21

Mısra: 7

*Lale yanaklı. II
Sevgili.*

pür-ḥasen-ḥū lāle-
ruḥsāruñ teninüñ ḥūyıdur
anuñ içün başlar üzre
olupdur cā-yı gül

2. lāle-ruḥsāri-durur:-ı, -durur

Kaside 24

Mısra: 42

Lale yanak.

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruḥsāri-durur zülf-i
semen-sā bülbül

lāle-veş:

1. lāle-veş:

Gazel 195

Mısra: 2

*Lale çiçeği. II
Kadeh.*

yine gösterdi ḳadeḥ şekli
şafaḳ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sāḳī ele al

lāle-zār:

1. lāle-zārumdur:-um, - dur

Gazel 102

Mısra: 1

*Lale bahçesi. II
Âşığın bağındaki kanlı
yaralar.*

vücūdumda olan gönül
yanuḳlar lāle-zārumdur
ruḥuñ devrinde ol güyā
benüm bāğ-ı bahārumdur

la' l-i cān-fezā:**1. la' l-i cān-fezā:****Gazel 3**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin cana can
katan dudakları.*

hākīm ihyā etdi la' l-i
cān-fezā
keyfe yuhyi el-arḍa
ba' de mūtīhā

**2. la' l-i cān-fezā:-dan, -
dur****Gazel 84**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin cana can
katan dudakları.*

şafā-yı hātırum sākī ola
la' l-i cān-fezādandur
nişāt-ı rind-i meyhāruñ
şarāb-ı dil-güşādandur

la' l-i dilber:**1. la' l-i dilber:-le****Gazel 63**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı
gibi kırmızı dudağı.*

la' l-i dilberle Şihābī ma' -
i kevşer bir degül
hezihi azab firāt ennehu
melc acāc

2. la' l-i dilber:-den**Gazel 305**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal taşı
gibi kırmızı dudağı.*

la' l-i dilberden dil-i
nākām alursa kāmını
nāme-i 'uşşākda evvel
yazarlar nāmını

la' l-i leb:**1. la' l-i leb:-üñ****Gazel 307**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Lal taşı gibi kırmızı
dudak.*

naẓm-ı dendānuña
beñzer deyi lū' lū-yı teri
dökülür la' l-i lebüñ
reşkine eşküm güheri

la' l-i leb-i dilber:**1. la' l-i leb-i dilber:****Gazel 241**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudakları.*

olmasa cām āyine la' l-i
leb-i dilber şeker
tūṭi-i ṭab' -ı Şihābī hergiz
itmez güftügü

la' l-i müzāb:**1. la' l-i müzāb:****Gazel 29**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Erimiş la'l gibi olan
şarap.*

ķūt-ı cān yāķūt u mercān
oldı yā la' l-i müzāb
fehm idüp ḥaşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

2. la' l-i müzāb:**Gazel 268**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Erimiş la'l gibi olan
şarap.*

teşbih kılma la' l-i nigāra
cevāhiri

la‘l-i müzāba hîç ola mı
sengler şebîh

la‘l-i nigār:

1. la‘l-i nigār:

Gazel 119

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin dudağı.

aldı eline bezm-i çemen
içre lāleler
la‘l-i nigār yādına la‘lin
piyāleler

2. la‘l-i nigār:-a

Gazel 268

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kırmızı
dudakları.*

teşbih kılma la‘l-i nigāra
cevāhiri
la‘l-i müzāba hîç ola mı
sengler şebîh

la‘l-i rūḥ-efzā-yı dost:

1. la‘l-i rūḥ-efzā-yı

dost:

Gazel 48

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin cana can
katan dudağı.*

dem urursa nuṭḡ-ı
‘İsādan ta‘accüb eylemeñ
mürde cisme cān bağışlar
la‘l-i rūḥ-efzā-yı dost

la‘l-i sūrh:

1. la‘l-i sūrh:-ı

Gazel 221

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kırmızı dudak.

kızarmaz la‘l-i sūrhı gibi
ķo çün zerd-i fām [olsun]
noḥūdī oldu ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

la‘l-i yār:

1. la‘l-i yār:-a

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudakları.*

la‘l-i yāra ṭurra-i şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı ḥüsninde aşıldı
‘ākıbet o dürd ü qand

2. la‘l-i yār:-dan

Kaside 20

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lal gibi
kırmızı dudakları.*

ṭūṭi la‘l-i yārdan varup
şeker uğurlamış
anı ḥabs itdi kafes içinde
şebḥān-ı bahār

la‘līn:

1. la‘līn:

Gazel 195

Mısra: 4

*La‘l taşından
yapılmış, la‘lden olan //*
*Kırmızı renkli (la‘l
taşının ve şarabın
kırmızılığı dolayısıyla).*

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında qadeḥden
zer ü la‘lin ḥalḥal

lām:

1. lamları:-lar, -ı

Kaside 1

Mısra: 9

*Elifbâ-yı Osmaninin
yirmi altıncı harfi. (Ebcet*

hesabınca 30 sayılır.
Muharrerât tarihlerinde
şehr-i şevvâle işaretir.).

lamları zülf-i nigāra
şebîh
halka-i ha turre-i 'anber-
şemīm

lāmi' ol:-

1. lāmi' ol:-ur

Kaside 13

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*Parlayan olmak,
parlamak.*

tarîk-ı dergehi a'lā-yı
hâkdur şer'üne şārī'
o silke sâlik olan rāh-
revler olur lāmi'

lā-nazîr:

1. lā-nazîrüm:

Gazel 218

Mısra: 4

Eşsiz, benzersiz.

işve-dārum şîve-kārum
nāzenīnüm āfetüm
lā-nazîrüm bī-miṣālüm
ser-firāzum serverüm

lāübālî:

1. lāübālî:

Gazel 127

Mısra: 2

*Kayıtsız, çekinmez,
hürmetsiz.*

biz huzāt-ı fenādan mest
ü evkār olmuşuz
lāübālî meşreb ü āşüfte
destār olmuşuz

lāübālî meşreb:

1. lāübālî meşreb:

Gazel 87

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Aldırışsız,
hafifmeşrep.*

kayd-ı dünyā-yı denī
birle muḳayyed olıma
lāübālî meşreb olurlar bu
fāriğ-bāller

lā-uhsî:

1. lā-uhsî:

Kaside 2

Mısra: 17

*Peygamberimizin
"Allahümme İnnî eüzü*

*bi-rızâke min sahatike,
ve bi-muâfâtike min
ukûbetik. Ve bike minke.
Lâ uhsî senâen aleyke
ente kemâ esneyte alâ
nefsik. (Allahım!
Öfkenden rızana,
azabından affına, Senden
yine Sana sığınırım. Biz
seni nasıl övebiliriz ki,
Sen kendini senâ ettiğin
gibisin. Biz ancak buna
inanırız.)" duasına
iktibastır.*

didî lā-uḫşîsenâ ḫazrete
sulṭân-ı resûl
bi'l-ḫuşûş aña nüzûl itdi
nuşûş-ı āyât

lāyık:

1. lāyık:

Kaside 14

Mısra: 20

*Lâyık, yaraşır,
uygun.*

Şihâbînün lisānı lâl olur
na't-ı şerîfünde
kemâl-i vaşfuña lâyık
kelām ola mı ebkemden

2. **lāyık:****Kaside 5**

Mısra: 6

(Ar.) Uygun,

yaraşır.

zātuñ kadīm ü lem-yezel

ü lā yezālını

ḥādīs ider mi ḥamdüñe

lāyık edā saña

lāyık degül:1. **lāyık degül:****Kaside 10**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Yakışmaz,**yaraşmaz, münasip değil.*

kıl meded nehb eyledi

mülkini cünd-i hevā

‘ahd-i ‘adlünle şehā lāyık

degül tārāc aña

2. **lāyık degül:****Gazel 76**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yakışmamak,**yaraşmamak.*

dergehe lāyık degül

şāhum Şihābī şî‘ri līk

bendenüñ āybı hünerdür

eylese sultān pesend

lāyık it:1. **lāyık it:-me, -di****Kaside 5**

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Layık, uygun,**yakışır olma.*

ḥamd ü senāñı ide mi bu

ḥāk-i[*]

Aḥmed ki lāyık itmedi

ḥamd ü senā saña

lāyık mı:1. **lāyık mı:****Gazel 150**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yakışır mı, uygun**mu, münasip mi? (Sözde**soru ifadesi, layık değil**anlamı taşır).*

saña maḥrem ola lāyık

mı ‘avām-ı eşḥās

şoḥbetüñden kıla

maḥrūm ola āşıq-ı ḥaş

2. **lāyık mı:****Gazel 186**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hak mıdır? Reva**mı?.*

ḥüsnüñe kılcā ḥaṭā

gelmez kıo ḥaṭṭ-ı

‘anberüñ

minnetüñ çekmek saña

lāyık mı cānā berberüñ

3. **lāyık mı:****Gazel 217**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Layık mı, uygun mu,**yaraşır mı? II Layık**değil.*

ermeye lāyık mı luṭfuñ

pertevi ben zerreye

germ-iken hengām-ı

mehr-i cūduñ ey şāh-ı

kerem

4. **lāyık mı:****Kaside 15**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*"Yaraşır mı? uygun**mu?" anlamlarına gelen**ifade.*

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba‘-ı muḥassin ü
vey ma‘den-i seḥā

lāyık ol:-

1. lāyık ol:-a

Gazel 54

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Uygun olmak,
yakışmak.*

tefsīre lāyık ola mı āyāt-ı
ḥüsnüñi
ṭoḡru okuyıbilme her
nā-sezā ḥadīṣ

2. lāyık ol:-ma, -ga

Gazel 200

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Uygun olmak,
yakışmak.*

ḥil‘at-i teṣrīf-i
“kerremnā”ya lāyık
olmağa
añla bu cān cevherin
zātuñda sen de ādem ol

3. lāyık ol:-a

Kaside 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yaraşmak,
yakışmak.*

levḥ-i a‘māle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭā
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lāyık ola

lāyık ol:

1. lāyık ol:-an

Kaside 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Hak etmek; uygun
görmek.*

rūz-ı cezāda faẓluña

lāyık olan bu kim

taḥt-ı livāsın idesin anuñ

bize penāh

2. lāyık ol:-sa, -m

Kaside 9

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Hak kazanmış
olmak, uygun olmak,
yaraşır olmak.*

ḥvāce-i kevneyne kıl
olmağ ne ḥaddümdür
benüm

lāyık olsam olmağa ‘abd-
i bilāl-i Muṣṭafā

lāzım gel:-

1. lāzım gel:-ür

Gazel 148

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gerekmek, icap
etmek.*

olursa tūḡ-i hevānuñ
Şihābī maḳṭūli
gelür mi şer‘-ile lāzım
ḳatīl-ı ‘ışḳa ḳışāş

leālī-i me‘ānī:

1. leālī-i me‘ānī:-(y)e

Gazel 169

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Mana incileri. II
Hikmetli söz, nükte; şiir.*

iy Şihābī baḥr-i naẓmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i ḳalbüñdür Leālī-i
me‘āniye şadef

leb:

1. lebini:-i, -n, -i

Gazel 208

Mısra: 12

(Sevgilinin) dudağı.

yaqasın çāk idüp gel
şubha dek zār eyle[sin]
bülbul

meger kim gonca
bikrinüñ lebini dişlemiş
şebnem

2. lebüñ:-üñ

Gazel 19

Mısra: 5

(Sevgilinin) dudağı.

lebüñ haqqında oldı āyet-
i fihî-şifā nāzil
tabībüm haste-i 'ışka
müdāvā eyle ahyānā

3. lebüñ:-üñ

Gazel 83

Mısra: 9

(Sevgilinin) dudağı.

tūtī-i tab'-ı Şihābīnūñ
lebüñ yād eylese
her nefes güyā şekerhālīk
idüp söyler lezīz

4. lebüñ:-üñ

Gazel 229

Mısra: 7

(Sevgilinin) dudağı.

lebüñ āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puhtelik her hāmdan
hamdan

5. lebüñ:-üñ

Gazel 235

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

çekmezem cānā lebüñ
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātūvān
cisme cihānuñ minnetin

6. lebüñ:-üñ

Gazel 244

Mısra: 5

(Sevgilinin) dudağı.

cūy aqıtdı merdüm-i
çeşmüm lebüñ yād
eyleyüp
kūh-ken güyā
getürmişdür der-i Şīrīne
şu

7. lebüñ:-üñ

Gazel 287

Mısra: 8

(Sevgilinin) dudağı.

şoyunup mekke-i
hayretde ben ebdāl
oldum
lebüñ esrārınuñ olalı
gönül hayrānı

8. lebüñ:-üñ

Gazel 313

Mısra: 10

(Sevgilinin) dudağı.

semm-i kātıl içirür cān-ı
Şihābīye gamuñ
anı def' eylemez ammā
ki lebüñ tiryākī

9. lebüñden:-üñ, -den

Gazel 32

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

lebüñden buseye oldukça
tālīb
olur gözden femüñ cān
gibi gāyib

10. lebi:-i

Gazel 42

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

lebi üstinde nigāruñ haatı
rāh-ı zulmāt

şora bulunur anda dilā āb-
ı hayāt [vb]

11. **lebi:-i**

Gazel 115

Mısra: 2

(Sevgilinin) dudağı.

her ruḥı rengīni gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygūna meyl
itdükçe baḡrum ḥūn olur

12. **leb:**

Gazel 120

Mısra: 6

(Sevgilinin) dudağı.

ağzı suyu o ḡoncanuñ
düşse türāb üstine
ḡalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

13. **lebi:-i**

Gazel 171

Mısra: 2

(Sevgilinin) dudağı.

al geymiş yine dildāruñ
işi āl ancak
lebi ḡan içdügine zülf-i
ruḥı dal ancak

14. **lebüñden:-üñ, -den**

Gazel 173

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

Ḥusrevā şimdi lebüñden
ḡayrı Şīrīn adı yok
benden özge Bīsütūn-ı
miḥnetüñ Ferḡadı yok

15. **leblerini:-ler, -i, -n, -i**

Gazel 190

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ
bezm içinde ḡanını nūş
eyledüm peymānenüñ

16. **lebine:-i, -n, -e**

Gazel 255

Mısra: 2

(Sevgilinin) dudağı.

ḡöñüller açdı o gül-ruḥ
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
ḡoñca-i ḡandānı fī'l-
cümle

17. **lebleri:-ler, -i**

Gazel 271

Mısra: 3

(Sevgilinin) dudağı.

Ḥusrevā sen lebleri şīrīne
şeydā olalı
eşḡ ü āhı 'āşıḡuñ gül-gün
u şebdīz olmada

18. **lebleriñ:-ler, -üñ**

Gazel 16

Mısra: 3

Dudak II sevgilinin
dudakları.

'ālem-i cāndur ḡamuñ
'uşşāḡa ammā leblerüñ
mürdeler iḡyā ider ey
cān-ı 'ālem bir yaña

19. **lebüñe:-ü, -ñe**

Gazel 17

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

lebüñe cevher-i cān
dimek olurdı cānā
dehenüñ vaşfı benüm
aḡzuma düşmez ammā

20. **lebleri:-ler, -i**

Gazel 245

Mısra: 7

Dudak, aḡız.

Husrevā sen lebleri
Şîrîne şeydā olalı
şevkden Ferhād-veş yol
eylemiş tağlara şu

leb-ber-leb ol-:

1. leb-ber-leb ol-:-ur

Gazel 39

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dudak dudağa
olmak; ağzına kadar
dolu olmak II yan yana
bulunmak.*

göreyin sāğaruñ her
demde içi bağırı kan
tolsun
gözüme karşı olur sāķi-i
meclisle leb-ber-leb

leb-i cānāne:

1. leb-i cānāne:-(y)e

Gazel 307

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellerin dudağı.

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu gözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli goncaları

leb-i ceyhūn:

1. leb-i ceyhūn:

Kaside 22

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Ceyhun'un kenarı.

kan akarsa gözümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

leb-i dilber:

1. leb-i dilber:

Gazel 83

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül alan
sevgilinin dudağı.*

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezīz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezīz

2. leb-i dilber:

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gönlü kendine
çeken sevgilinin dudağı.*

katl-i 'uşşāka leb-i dilber
getürdi tāze haţ
sāde diller meşrebinde
çıkdı ammā o ğalaţ

leb-i handān:

1. leb-i handān:-uñ

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
gülümseyen dudağı.*

ne mümkindür leb-i
handānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağıñ nāgehān öpmek

2. leb-i handān:-uñ

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin
gülümseyen dudağı.*

ne mümkindür leb-i
handānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağıñ nāgehān öpmek

leb-i la'l:

1. **leb-i la'l:****Gazel 265**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Lal gibi**kırmızı dudakları.*

nuql-i meclis yiter leb-i

la'lüñ

emelüm gel senüñ-ile

bāde

2. **leb-i la'l:****Gazel 89**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) lal taşı**gibi kırmızı dudağı.*

dilberüñ gerçi leb-i la'l ü

ruh-ı gül-günü var

'āşıkun da eşk-i rengin ü

dil-i pür-hünü var

leb-i nüşin revān:1. **leb-i nüşin revān:-um****Gazel 218**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Akıcı tatlı dudak. II**Güzel söz söyleyen**dudak.*

küşe-i ebruñ yigdür tāk-ı

Kısrādan baña

ey leb-i nüşin revānum

kaşr-ı cāna Kayserüm

leb-i rengin:1. **leb-i rengin:****Gazel 28**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Parlak**dudağı.*

sāk-i-i sāde 'ızār u leb-i

rengin şarāb [vb]

rūz-ı nev-rūz ü zamān-ı

gül ü evān-ı şebāb

leb-i şirin:1. **leb-i şirin:-üñ, -i****Gazel 179**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şirin dudak. II**Sevgilinin tatlı ve şirin**dudağı.*

leb-i şirünüñi medh

eyledi iy Husrev-i hūbān

Şihābiye 'atā kılsañ n'ola

bir buse helvālık

2. **leb-i şirin:-üm, -den****Gazel 249**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şirin, tatlı dudak;**tatlı sözler söyleyen**dudak.*

ne şorar dirse Şihābī leb-

i şirünüñden

dada gelmiş deyü 'arz

olına ol dildāra

leb-i 'unnāb:1. **leb-i 'unnāb:-dan****Gazel 157**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Üzüm dudak II**Sevgilinin dudağı.*

dil eyler bir leb-i

'unnābdan hazz

olunmaz mı şarāb-ı

nābdan hazz

lebīb:1. **lebīb:****Gazel 41**

Mısra: 18

Akıllı, zeki.

görse eş‘ārın pesend
eyler ulü‘l-elbāb anı
leblerüñ zikri Şihābī
ṭab‘ın itmişdür lebīb

leblerüñ:

1. leblerüñ:

Gazel 41

Mısra: 18

(Sevgilinin) dudağı.

görse eş‘ārın pesend
eyler ulü‘l-elbāb anı
leblerüñ zikri Şihābī
ṭab‘ın itmişdür lebīb

2. leblerüñ:

Gazel 72

Mısra: 3

(Sevgilinin) dudağı.

leblerüñ ‘İsī-i ṣānī vü
ḥaṭṭuñ sāye-i Hızır
ruḥlarıñ Yūsuf-ı Mısr
oldı zebānuñ Dāvūd

3. leblerüñ:

Gazel 80

Mısra: 7

(Sevgilinin) dudağı.

leblerüñ zikr eylesem dil
mürdesi bulur ḥayāt

‘ālem-i cāndur baña sen
cān-ı ‘ālemden murād

4. leblerüñ:

Gazel 205

Mısra: 1

(Sevgilinin) dudağı.

leblerüñ esrārına ḥayrān
olup ey bī-bedel
fıkr-i zülfüñle gönül
etmekdedür ṭul-i emel

5. leblerüñ:

Gazel 263

Mısra: 7

(Sevgilinin) dudağı.

dil-i ḥaste şorarsa
leblerüñ remzini ‘ayb
itme
ḥayāt-ı cāvidānī görünür
anuñ suvālinde

lebüñ esrārı:

1. lebüñ esrārı:

Gazel 171

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

dudağının sırları II
(Sevgilinin) esrar gibi

sarhoş/esrik edici
dudağı.

lebüñ esrārı eyledi
ḥayrān dedüm (-)
ol ḳalender güzeli didi bu
ebdāl ancak

lec it-:

1. lec it-:-miş

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnatlaşmak,

çekişmek.

āşinā-yı baḥr olan eyler
telāṭumdan ḥazer
gönlümün sebbāhı itmiş
lecce-i ‘ışkuñla lec

lecce-i ‘ışk:

1. lecce-i ‘ışk:-uñ, -la

Gazel 62

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşkın sesi, avazı.

āşinā-yı baḥr olan eyler
telāṭumdan ḥazer
gönlümün sebbāhı itmiş
lecce-i ‘ışkuñla lec

le-hadd-i had:**1. le-hadd-i had:****Gazel 75**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sınırlılık.

geşt eyler-iseñ küyü idüp

kaṭ' -ı menāzil

bil ḥaddüñi kim saña olur

le-ḥadd-i ḥad

lehü:**1. lehü:****Gazel 82**

Mısra: 6

Onun için.

gelse kıyâma nâz-ıla

ḥadd-i bülendine

ṭübî felekden eyde ki ṭübî

lehü feḫad

lem tahsel el-merām**lemerre bilā ta'be:****1. lem tahsel el-merām****lemerre bilā ta'be:****Gazel 31**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Amacına**ulaşamadığında**yorulma.*

lā teşkī fī el-muveddeh

kıṭ' ā' an el-ḥazan

lem tahsel el-merām

lemerre bilā ta'be

lem 'a-i āh:**1. lem 'a-i āh:-um, -la****Gazel 301**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşığın âhının**parlaklığı.*

vücūdum şem' olupdur

lem 'a-i āhumla nîme-rûz

şeb-i ğamda döner yok

üstüme pervāneden

[ğayrı]

lem 'a-i āh-ı şihābî:**1. lem 'a-i āh-ı şihābî:-***den***Gazel 7**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(16. yy Dîvân Şâiri)**Şihâbî'nin âhının**parlaklığı. II Aşığın**âhının parlaklığı.*

lem 'a-i āh-ı Şihābîden

rakīb eyler girye' i

recm-i âteşdür ki karşı

turımaz şeyṭān aña

2. lem 'a-i āh-ı şihābî:**Gazel 17**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(16. yy Dîvân Şâiri)**Şihâbî'nin âhının**parlaklığı. II Aşığın**âhının parlaklığı.*

tîr atıldı şanurlardı

kemân-ı çarḫdan

lem 'a-i āh-ı Şihābî kaçan

olsa peydā

3. lem 'a-i āh-ı şihābî:-*dür***Gazel 36**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(16. yy Dîvân Şâiri)**Şihâbî'nin âhının**parlaklığı. II Aşığın**âhının parlaklığı.*

lem 'a-i āh-ı Şihābîdür

görinen her gice

şanmasınlar kim semā

yüzinden atılır şihāb

lem´a-i hurşid-i lem-**yezel:****1. lem´a-i hurşid-i lem-****yezel:****Kaside 8**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Baki olan Allah'ın
güneşinin parıltısı.*

mihr-i cemāli lem´a-i
hurşid-i lem-yezel
māh-ı kemāl-i hūsn ile
bī-naķş u bī-bedel

lenger:**1. lengerine:-i, -(n)e****Kaside 24**

Mısra: 40

Gemi demiri, çapa.

yemm-i aḥzār çemen ü
zevrākīdūr geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklā sünbül

2. lenger:**Gazel 285**

Mısra: 4

*Gemileri durduğu
yerde tutabilmek için
denize atılan demir*

*zincir ve ucundaki çapa,
gemi demir.*

vermesin derseñ hevā dil
keşṭisine ıztırāb
baḥr-i ´ıṣķuñ sen daḥı
ķa´rına düş lenger gibi

lerzān ol-:**1. lerzān ol-:****Gazel 56**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Titremek II Korku,
sinir vb. sebeplerle
heyecanlanmak,
paniklemek.*

nedür ay āfītābum tāb-ı
´ıṣķuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lerzān olmağa
bā´ıṣ

lerze:**1. lerzeler:-ler****Gazel 9**

Mısra: 3

Titreme, titreyiş.

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler

tāb-ı mehrüñden ḥarāret
verdi iy mehtāb baña

2. lerzeler:-ler**Gazel 38**

Mısra: 7

Titreme, titreyiş.

lerzeler tıtdı ḥarāret-ile
beni
tāb-ı ´ıṣķuñ şaldı cism ü
cāna teb

leşker:**1. leşker:****Gazel 167**

Mısra: 4

*Ordu, asker. II
Sevgilinin kirpikleri.*

her taraḍdan müje ķat ķat
yine gösterdi alay
tırdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

leşker çek-:**1. leşker çek-:-er****Kaside 25**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Asker göndermek,
ordu sevk etmek.*

yene ceyş-i şitâ üstine
ğālib olmağa hayli
bahār ezhārını cem
eyleyüp leşker çeker
nergis

leşker-i eşk:

1. leşker-i eşk:-iim

Kaside 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gözyaşı askeri. II

Âşığın gözyaşı.

mülk-i gam baña
müsellem olalı
leşker-i eşküm durur
hayl ü haşem

let:

1. let:

Kaside 2

Mısra: 16

Ar. 1. Döğmek,

darp, dakk, 2. Darbe.

kıoyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

2. let:

Kaside 3

Mısra: 16

Ar. 1. Döğmek,

darp, dakk, 2. Darbe.

kıoyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

letāfet āsumānı:

1. letāfet āsumānı:

Gazel 242

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik göğü.

bugün burc-ı melāhatde
cemāli mehr-i enverdür
letāfet āsumānı üzre ebr-i
müşg-bār ebrü

levend ol-:

1. levend ol-:-mış

Gazel 141

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Korkusuz, cesur bir
yiğit.*

görünmiş hāl-i ruhsārı
yine derbend zulfünde
harāmīlik ider Rūm iline
düşmüş levend olmuş

levendāne:

1. levendāne:

Gazel 246

Mısra: 8

Levent olana

yakışacak şekilde.

şems dülbendin şarınsa
gündüz olur āfītāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

2. levendāne:

Kaside 23

Mısra: 8

Levende yakışır

*biçimde, yakışıklı ve
gösterişli bir tarzda.*

tarf-ı külehin şive-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendāne benefşe

levh ü kalem:

1. levh ü kalem:-dür

Kaside 8

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Levh-i mahfuz;

Allah tarafından takdir

*edilen şeylerin yazılı
bulunduğu manevi levha.*

çeşm ü çerāğ-ı ‘ālem-i
faḥr-i ümemdür ol
‘arş-ı kulüb-ı mü’min ü
levḥ ü qalemdür ol

levha-i hüsn:

1. levḥa-i hüsn:

Gazel 265

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik levhası

(yüz).

levḥa-i hüsnüñ üzre
n’eyledi ḥaṭṭ
şimdi hep mu‘teber olan
sāde

2. levḥā-i hüsn:

Gazel 306

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin

levhası. II Yüz.

ḥaṭṭ-ı dilber levḥā-i
hüsne qalem n’eyler
çeküp
mu‘teberdür şimdi her
masnū‘uñ ey dil sādesi

levh-i a‘māl:

1. levḥ-i a‘māl:-e

Kaside 18

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Amel defteri.

levḥ-i a‘māle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭā
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lāyık ola

levh-i cān:

1. levḥ-i cān:-a

Kaside 8

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Can levhası. II

Gönül sayfası.

kevn ü mekân-ı hestide
yokdur naẓîr aña
yaz levḥ-i cāna na‘tını
dāyim Şihābiyā

levh-i dil:

1. levḥ-i dil:

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül levhası,
gönül sayfası.*

levḥ-i dilde qur‘a şaldum
vuşlata niyet edüp
şûret-i hicrân görindi fālı
bir yüzden daḥı

2. levḥ-i dil:-de

Gazel 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gönül levhası,
gönül sayfası II âşığın
gönlü.*

levḥ-i dilde bākī kalur
şûret-i ‘ismet saña
ḥarf-i yāsıñ mā‘şiyet
terkîbinüñ terk eyleseñ

levh ‘-i ḥatā:

1. levḥ ‘-i ḥaṭā:-dan

Rübai 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hata levhası. II

*Günahların yazılı olduğu
defter. II Amel defteri.*

mağfûr oluben levḥ ‘-i
ḥaṭādan be Şihābī
ümmed odur ḥak olına
ḥaṭṭ-ı günāhuñ

Yanak levhası. II

levh-i hâtır:

1. levh-i hâtır:-dan

Gazel 142

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gönül levhası.

bil seni iy dil “sevād
veche fî’ d-dāreyn” ider
hatt-ı sevdâyı gel eyle
levh-i hâtırdan tırâş

levh-i pîşânî:

1. levh-i pîşânî:-sî, -nî

Gazel 242

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Alın levhası. II Alın**yazısı.*

şanasın kîlk-i Mânî oldı
yâhud hâme-i erjend
yazıpdur levh-i pîşânîsini
nağş-ı nigâr ebrû

levh-i ruh:

1. levh-i ruh:-ı, -n, -da

Gazel 87

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yanak.

baht-ı sa’düm gösterür
levh-ı ruhında hâller
noktadan aîlar nücüm
ahkâmını remmâller

levh-i zâmîr:

1. levh-i zâmîr:

Kaside 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönüldeki levha.

muşavver oldı şuverle
egerçi levh-i zâmîr
şühûd-ı zâta bulunmaz
dü’alem içre nazîr

levlâk:

1. levlâk:

Kaside 8

Mısra: 10

"Ey habibim sen
olmasaydın bu kainatı
yaratmazdım" anlamına
gelen bir kutsi hadis.

nâzil degül mi kadrine
Tâhâ vü Nâzi’ât
menşûb aña risâlet ü
levlâk aña berât

levlâk-tâc:

1. levlâk-tâc:

Kaside 12

Mısra: 11

"Levlâke levlak

*lema halaktül eflak: Sen
olmasaydın kâinatı
yaratmazdım." Kudsi
hadis olduğu söylenen
ifadedden iktibastır.*

çarh-ı atlas hil’at ü
levlâk-tâc
tahta geçdi bir şeh-i ‘âlî
himem

leyk:

1. leyki:-i

Gazel 29

Mısra: 8

*Ama, fakat, lakin,
ancak.*

duhter-i rez aîlur gâhi
gehi bîkr-i ‘arûs
leyki ‘îşret-hânenüñ
sûrına şevherdür şarâb

levlâ:

1. leylâ-y-ile:-y, -ile

Gazel 259

Mısra: 4

Leyla ile Mecnun

*hikayesinin kadın
kahramanı.*

dün ü gün ‘aşka tâbi’
olmaz-ıdı Vâmık u
Mecnûn
maḥabbetden eṣer
olmasa Leylâ-y-ile
‘Azrâda

2. **leylâ:**

Gazel 17

Mısra: 6

Leyla ile Mecnun

*halk hikayesinin kadın
kahramanı.*

‘ışk ḥâlinde beni
eylemeñüz Kaysa kıyâs
göricek ‘âşık-ı Mecnûnı
añlar Leylâ

3. **leylâ:**

Kaside 24

Mısra: 30

Leyla ile Mecnun

*halk hikayesinin kadın
kahramanı.*

beñzedi bâğ-ı bahâr-ıla
bilâd-ı Neced’e

servi sen Kaysa kıyâs
eyle vü Leylâ sünbül

4. **leylâ:**

Gazel 193

Mısra: 10

Leyla ile Mecnun

*halk hikayesinin kadın
kahramanı. || Sevgili.*

iy Şihâbî başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kâse-i
Mecnûna Leylâ urdı seng

leyle-i kadr:

1. **leyle-i kadr:**

Kaside 19

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Kadir gecesi.

Kuran’ın Hz.

Muhammed’e

indirilmeye başlandığı

gece olarak

Müslümanlarca kutsal

sayılan Ramazan ayının

27. Gecesi.

ķadrüñ refi’ u leyle-i

ķadr ola her şebüñ

rûzuñ sa’îd eyleye ‘avn-i

ḥüdâ-yı ‘ıyd

leyletû’l-kadr:

1. **leyletû’l-ķadrüñ:-üñ,**

-

Gazel 194

Mısra: 1

Kadir gecesi.

ṭurrasıdur leyletû’l-
ķadrüñ mu‘anber
perçemüñ
ğurrasıdur yâ hilâl-i
‘ıydüñ ebrû-yı ḥamuñ

leyletû’l-mi‘râc:

1. **leyletû’l-mi‘râc:**

Kaside 10

Mısra: 10

Mirac gecesi.

ķurb-ı ev-ednâda gördügi
şeb-i vuşlat gibi
sürme-i mâzâğ olupdur
leyletû’l-mi‘râc aña

leylî:

1. **leylî:**

Gazel 264

Mısra: 3

Leylâ ile Mecnûn

hikâyesinin kadın

*kahramanı. II Karanlık,
gece.*

leyli eylerdi nām-ı Kays
sebāk
varmadın dahı pīş-i
üstāde

leyl-i hırām:

1. leyl-i hırām:-uñ

Gazel 95

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Salına salına

*yürüyen Leyla. II
Salınarak yürüyen
sevgili.*

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırāmuñ ‘ışkına
vādi-i hayretde ol
Mecnūn-veş sersem
düşer

leyl-i hırām:

1. leyl-i hırām:-um

Gazel 137

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Leyla salınışlı

(sevgilim).

etme ‘ışkuñda dil-i
dīvāne-i Kaysa kıyās
hak-şinās ol a benüm
leyl-i hırāmum hak-şinās

leyse iştibāh:

1. leyse iştibāh:

Kaside 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şüphe yoktur.

tüti-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken
idüp beyān-ı vahdeti der
leyse iştibāh

leyse lil-insāni illā mā

sa‘:

1. leyse lil-insāni illā mā

sa‘:

Gazel 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnsanın sadece

*çabaladığı şeyden başka
bir şeyi yoktur.*

ādem-iseñ kıl tarīk-ı

‘ışka sa‘

leyse lil-insāni illā mā

sa‘

leziz:

1. leziz:

Gazel 83

Mısra: 2

*Lezzetli, tatlı; zevk
veren, hoş giden (şey).*

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler leziz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber leziz

2. leziz:

Gazel 83

Mısra: 10

I. Lezzetli, tatlı. II.

Zevk veren, hoş giden.

tüti-i tab‘-ı Şihābīnūñ
lebūñ yād eylese
her nefes güyā şekerhālīk
idüp söyler leziz

leziz eyle-:

1. leziz eyle-:-r

Gazel 83

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tatlandırmak,

lezzetlendirmek.

dem-be-dem şîrîn ider âb
u dehānuñ la' lüñi
bu muḳarrardur ki helvā-
yı 'asel eyler lezîz

lezîz gel:-

1. lezîz gel:-ür

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tatlı, lezzetli olmak;

*hoşa gitmek, zevk
vermek.*

eşk ü çehrem yāra 'arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hübāna sīm ü zer lezîz

lezîz ol:-

1. lezîz ol:-ur

Gazel 74

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tatlı, lezzetli olmak;

*hoşa gitmek, zevk vermek
(TULUM, 1169).*

zevḳ ider dil tāze
cevründen senün
kim lezîz olur dimişler
her cedīd

2. lezîz ol:-ur

Gazel 83

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tatlı, lezzetli olmak;

*hoşa gitmek, zevk vermek
(TULUM, 1169).*

şekkerün ağızlığı gerçi

olur dirler lezîz

ben mükerrer şormışın

andan leb-i dilber lezîz

3. lezîz ol:-ur

Gazel 83

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tatlı, lezzetli olmak;

*hoşa gitmek, zevk vermek
(TULUM, 1169).*

ehl-i meşreb bādenün

telhüne māyildür müdām

acı olsa mey olur

keyfiyyeti ekşer lezîz

lezzet-i cān:

1. lezzet-i cān:-dur

Gazel 291

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül lezzeti.

sözinde cāhilün aşlā ne
ḫālet ne ḫalāvet var
maḳālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse ḫāl ehli

libās:

1. libās:

Gazel 137

Mısra: 10

Elbise, giyecek şey.

iy Şihābī meclis-i 'irfāna
şūret vermege
şāhid-i ma' nāya ṭab'um
geydürür rengin libās

libās-ı fakr:

1. libās-ı fakr:-ıla

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Fakirlik, acizlik

elbisesi.

libās-ı fakr-ıla olsañ
mülebbes
senün āvāreñ olur çarḫ-ı
atlas

lîk:

1. lîk:

Gazel 76

Mısra: 9

"Ama, fakat, lakin"
anlamında bağlaç.

dergehe lâıyık degül
şāhum Şihābī şı'ri lîk
bendenüñ āıybı hūnerdür
eylese sultān pesend

2. lîk:

Gazel 125

Mısra: 4

"Ama, fakat, lakin"
anlamında bağlaç.

şütür-i cān ğam-ı cānānı
taħammül eyler
lîk hicrān yolınuñ bār-ı
gırānın çekmez

3. lîk:

Kaside 2

Mısra: 7

"Ama, fakat, lakin"
anlamında bağlaç.

lîk evşāf-ı celāl itmede
yok bizde zebān
niçe biñ fenn-i feżayilde
görülse şafaħāt

lîkin:

1. lîkin:

Gazel 298

Mısra: 6

"Lakin, fakat, ama,
ancak" anlamlarında bir
bağlaç.

şikeste dilleri kılmak
'ıyādet hoş 'ıyādetdür
zamāne āđemi terk etdi
lîkin resm ü erkānı

2. lîkin:

Gazel 17

Mısra: 7

Arapça lâkin
kelimesinin eski
metinlerde rastlanan
Farsçalaşmış şekli:
lâkin, ancak, ama, fakat.

mürg-i cān tu'me-i vaşla
tamā' eyler lîkin
ķānı' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'anķā

limeni'l-mülk:

1. limeni'l-mülki:-i

Kaside 3

Mısra: 17

O ğün onlar, ortaya
çıkardılar. Onlardan
hiçbir şey Allah' a gizli
kalmaz (ve onlara
sorulur): Bugün mülk

kimindir? O, tek ve
kahrhâr olan Allah'ın (*Mü'min suresi, âyet 16*).

erbab-ı 'aķla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyne pâdişāh

lisān:

1. lisān:

Kaside 2

Mısra: 3

Dil.

zîkr-i celālüñ itmede lāl
oldı her lisān
fîkr-i kemalüñ itmede
idrāk olur tebāh

2. lîsānı:-ı

Gazel 22

Mısra: 9

Dil (*Konuşma, şiiir*).

niçe āġaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aña
'ışķ hālinde Şihābînüñ
lîsānı oldı lāl

3. lisān:

Kaside 3

Mısra: 3

*Düşünce ve
duyguları bildirmeye
yarayan herhangi bir
anlatım aracı, dil.*

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān
fıkr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

4. lisānum:-um

Gazel 73

Mısra: 10

Dil, konuşma, söz.

senūñle olalı cānā
cihānda rūz-ı kadīm
dehinde virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

5. lisānum:-um

Gazel 168

Mısra: 5

Dil, konuşma, söz.

vaşf-ı esrār-ı dehānuñda
lisānum lāl olur
nazm-ı dendānuñda
‘ācizdür zamīr-i hürde-
bāf

6. lisānı:-ı

Kaside 14

Mısra: 19

Dil, konuşma, söz.

Şihābīnūñ lisānı lāl olur
na‘t-ı şerīfūñde
kemāl-i vaşfuña lāyık
kelām ola mı ebkemden

7. lisānın:-ı, -n

Gazel 184

Mısra: 10

*Dil; söz; konuşma;
şiiir.*

hāris-i bağ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerūñ
bağbān olan bilür ancak
lisānın bülbülūñ

lisān ol:-

1. lisān ol:-di-sun

Kaside 16

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Dile gelmek,
konuşmak.*

mantık eyle tūti-i cāna
hadīs-i şekerīn
her nefes virdi lisān
olsun kelām-ı çār-yār

lisān-ı kāl:

1. lisān-ı kāl:

Kaside 5

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Söz ile anlatılan
māna, konuşma dili.*

şākir lisān-ı kāl ile
tapuña ins ü cān
zākir zebān-ı hāl ile arz u
semā saña

lisān-ı mūsā:

1. lisān-ı mūsā:

Kaside 2

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Musa'nın lisanı,
dili, söyleyişi.*

anuñ evşāf-ı kemālinde
lisān-ı Mūsā
lāl olup lüknet-ile kıldı
edā-yı kelimāt

livā-yı himme:

1. livā-yı himme:-(y)i

Gazel 182

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Himmet sancağı. ||
(Bir kimsenin) Sancak*

*gibi yüce lütuf ve
yardımı.*

iy dil duḥān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek
kaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

livā-yı ʿıyd:

1. livā-yı ʿıyd:

Kaside 19

Mısra: 24

Kelime Tipi: -
Bayram sancağı.

altun ʿalemlə māh-ı
nevā-yı mīr-muḥteşem
getürdi dikdi ḳapuña
ʿızzet livā-yı ʿıyd

livā-yı mülk-i nübüvvet ol-:

1. livā-yı mülk-i

nübüvvet ol-:-dı

Kaside 8

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Nübüvvet

*(peygamberlik)
mülkünün sancağı
olmak.*

ḫarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḫmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḫammede

2. livā-yı mülk-i

nübüvvet ol-:-dı

Kaside 8

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Nübüvvet

*(peygamberlik)
mülkünün sancağı
olmak.*

ḫarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḫmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḫammede

3. livā-yı mülk-i

nübüvvet ol-:-dı

Kaside 8

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Nübüvvet

*(peygamberlik)
mülkünün sancağı
olmak.*

ḫarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḫmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḫammede

4. livā-yı mülk-i

nübüvvet ol-:-dı

Kaside 8

Mısra: 24

Kelime Tipi: -
Nübüvvet

*(peygamberlik)
mülkünün sancağı
olmak.*

ḫarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḫmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḫammede

5. livā-yı mülk-i

nübüvvet ol-:-dı

Kaside 8

Mısra: 30

Kelime Tipi: -
Nübüvvet

*(peygamberlik)
mülkünün sancağı
olmak.*

ḫarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḫmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḫammede

lokma:

1. loğmasına:-sı, -(n)a

Gazel 161

Mısra: 1

Yiyecek. II Söz.

merd-i leīm loğmasına
etme sen t̄ama'
k'olmaz k̄anā'at ehli dilā
eyleyen t̄ama'

lu' b:

1. lu' be:-e

Gazel 288

Mısra: 7

Oyun.

bağlar gözini lu'be şürū'
etse merdümūñ
seyr eyle çarḥ-ı siḥri-
gerūñ ḥoḳḳabāzını

2. lu' b-ile:-ile

Gazel 270

Mısra: 3

Hile.

at şalıp şah-ı dili bir lu'b-
ile māt eyledi
beydağ-ı ḥāl-i ruḥuñ
gıtdikçe ferzeyn olmada

lu' bet-bāz:

1. lu' bet-bāz:

Gazel 32

Mısra: 3

Hokkabaz.

bize gösterdi lu'bet-bāz
gerdūn
ḥıyāl-i zıllde eşkāl-i
ğarāyib

lu' bet-i çevgān-ı nazm:

1. lu' bet-i çevgān-ı

nazm:-ıla

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şiirin çevgan (cirit)**oyunu.*

tab'-ı Şihābī lu'bet-i
çevgān-ı nazm-ıla
kūy-ı me'āni çalmağa
meydāndur fesḥ

lu' bet-sāz:

1. lu' bet-sāzdur:-dur

Gazel 189

Mısra: 8

*Oyuncu, oyunbaz,**hilekar.*

ruḥuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür

ḥālūñ

göñül şāhını māt eyler ne

lu'bet-sāzdur zülfüñ

lūknet:

1. lūknet-ile:-ile

Kaside 2

Mısra: 16

*Kekeleme, tutukluk**II ne söyleyeceğini**şaşıarak sözleri**birbirine karıştırma,**heyecan, hiddet veya**korkudan düzgün ve**rahat konuşamama.*

anuñ evşāf-ı kemālinde

lisān-ı Mūsā

lāl olup lūknet-ile kıldı

edā-yı kelimāt

lū' lū-feşān ol:-

1. lū' lū-feşān ol:-ur, -sa

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İnci saçan olmak. II**Gözyaşı dökmek**bağlamında.*

merdüm-i çeşmüm olursa

tañ mıdur lū' lū-feşān

kim bu eşküm bahrinüñ
ğavvâsıdur deryâidür

lû' lû' -i lâl:

1. lû' lû' -i lâl:

Kaside 24

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Lal taşı ve inci.

mağdem-i yâra nişâr
itmek-çün bağ içre
jâleden hâzır ider lû' lû' -i
lâl sünbül

lû' lû' -i ter:

1. lû' lû' -i ter:

Kaside 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Yeni elde edilen
inci.*

yemm-i hâzrâya talmışdı
niçe ğavvâsdur gör kim
nişâr etdi cihâna jâleden
lû' lû' -i ter nergis

lû' lû' -yı ter:

1. lû' lû' -yı ter:-i

Gazel 307

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Parlak inci.

nazm-ı dendānuña
beñzer deyi lû' lû' -yı teri
dökülür la' l-i lebün
reşkine eşküm güheri

luṭf:

1. luṭfuña:-u, -ñ, -a

Kaside 13

Mısra: 42

*(Ar.) İyilik, ihsan,
bağış.*

Şihābī mücrime gel yâ
şefi' e' l-halk ol şâfi'
ki cem' -i ümmete
mağşerde yokdur luṭfuña
māni'

2. luṭfından:-ın, -dan

Gazel 41

Mısra: 10

*Bağış, bağışlama,
ihsan, kerem.*

sehm-i ğamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb
ol kaşı yâ didi luṭfından
kayurma yâ naşīb

3. luṭf:

Gazel 207

Mısra: 18

*Bağış, bağışlama,
ihsan, kerem, cömertlik.*

ey Şihābī dād-ı haḳdur
lācerem
luṭf u ṭab' u neş' e-i ḥüsn-
i maḳāl

4. luṭfuñda:-uñ, -da

Kaside 25

Mısra: 31

*Bağış, bağışlama,
ihsan, kerem, cömertlik.*

şehā bezm-i bahāristān
luṭfuñda olup sākī
ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

5. luṭf-ıla:-ıla

Gazel 197

Mısra: 3

*Bağış, bağışlama,
ihsan, kerem, cömertlik.*

almak isterseñ du'āsın
luṭf-ıla
var niyāz it dilbere dökül
sökül

6. **luṭf-ıla:-ıla****Kaside 19**

Mısra: 35

*Bağış, bağışlama,
ihسان, kerem, cömertlik.*

ser-sebz tuta luṭf-ıla

‘ömrün nihâlini

oldukça tâze sâl ü meh

âb u hevâ-yı ‘ıyd

7. **luṭfuñ:-uñ****Kaside 11**

Mısra: 17

*(Ar.) İyi muâmele,
iyilik, yumuşaklık, hoşluk
II. Bağış, bağışlama,
ihسان, kerem, cömertlik.*

cemî‘-i ümmete luṭfuñ

olursa vüs‘at ile

ne var ki yemm-i

keremdür dilüñ çü baḥr-i

vasî‘

8. **luṭfuñ:-uñ****Kaside 15**

Mısra: 26

*(Ar.) İyi muâmele,
iyilik, yumuşaklık, hoşluk
II. Bağış, bağışlama,
ihسان, kerem, cömertlik.*

dâr-ı beḳāya eyleyicek

fâniden raḥl

sûy-ı ḥuẓûr-ı ḥaḳḳa

meded luṭfuñ it delîl

luṭf id:-1. **luṭf id:-üüp****Gazel 68**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Lütuf etmek,
ikramda, ihسان
bulunmak.*

ḳadeḥ-i bâde virür rûḥ-ı

Şihâbîye ğidâ

sâḳiyâ luṭf idüp evvel

aña şun kâse-i râḥ

luṭf it:-1. **luṭf it:-****Kaside 21**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İyi davranmak, hoş
muâmele etmek, iyilikte
bulunmak.*

iy şabâ luṭf it nesîmi

berg-i ḥuṣn-i yârdan

cân dimâğın ter tutar

büy-ı feraḥ-efzâ-yı gül

luṭf-ı ilâh:1. **luṭf-ı ilâh:****Kaside 18**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Allah'ın lütü.

olma nevmîd Şihâbî çok

olur luṭf-ı ilâh

tevbe ḳıl ‘amdan ü

sehven ne ḳadar olsa

günâh

luṭf-ı katâr:1. **luṭf-ı ḳatâr:-a****Gazel 181**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bağışlanma, İhsan,
kerem katarı.*

ḳırdı mehârı nâḳa-i leyl-i

ḳazâyı gör

ey sâr-bân-ı râḥ anı luṭf-ı

ḳatâra çek

luṭf-ı kemâl-i zât:1. **luṭf-ı kemâl-i zât:-uñ,**

-ı

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mükemmel

varlığının lütfu.

luṭf-ı kemāl-i zātuñı ‘abd

idicek penāh

noḳşān virür mi kılduğı

ḥatā saña

luṭf-ıla:

1. luṭf-ıla:

Gazel 181

Mısra: 9

*Bağış, bağışlama,
ihسان, kerem, cömertlik.*

gūşına ala luṭf-ıla şāyed

Şihābiyā

bu dürr-i şāh-vār gibi bir

şehriyāra çek

luṭfuñ pertevi:

1. luṭfuñ pertevi:

Gazel 217

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Lütf ışığı.

ermeye lāyık mı luṭfuñ

pertevi ben zerreye

germ-iken hengām-ı

mehr-i cūduñ ey şāh-ı

kerem

ma‘ārif:

1. ma‘ārif:

Gazel 130

Mısra: 4

Bilgi, marifet.

ğurūrı ḳo behey ğarrā

kemāl ehline ol rāğīb

ma‘ārif kesbine sa‘y eyle

kim bu fenne ‘ār olmaz

2. ma‘ārif:

Gazel 239

Mısra: 1

İlahi sırlar

üzerinde, varlıkların özü

ve gerçeği hakkında

tefekür, keşif ve ilham

yoluyla elde edilen

bilgiler, irfan.

ma‘ārif kesb-ile olmaz

‘atā-yı māsēbaḳdur bu

‘inādı ḳo kişiye ey

muḳallid dād-ı ḥaḳdur bu

ma‘āsī:

1. ma‘āsīdūr:-dür

Kaside 2

Mısra: 27

Günahlar.

işimüz sehv ü ḥaṭāyıla

ma‘āsīdūr hep

ḳanı a‘māl-i şalāh ü ḳanı

zühd ü ṭā‘āt

mābeyn:

1. mābeyne:-e

Gazel 52

Mısra: 7

İki şeyin arası, ara.

cüdālīḳ düşeli mābeyne

künc-i hier ü ḥasretde

neler itdi neler kıldı baña

ey bī-vefā firḳat

ma‘būn:

1. ma‘būnı:-ı

Gazel 89

Mısra: 8

Müşteri. II Alıcı.

naḳd-i cānı vaşl-ı cānān

için itmişdür telef

‘aşḳ bāzārınuñ ey ḥvoca

niçe ma‘būnı var

mācerā:

1. mācerāsı:-sı

Gazel 191

Mısra: 10

Baştan geçen ilginç

olay veya olaylar zinciri,
serüven, sergüzeşt,
avantür II Cereyan eden,
geçen, olup geçen şey.

ey Şihābī ağlasam her
dem güzellerden n'ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbülün

2. mācerā-y-ise:-y, -ise

Gazel 252

Mısra: 8

Yaşanan olaylar
dizisi, baştan geçen,
vukū bulan hal ve olay.

ben ağladuğça giryeme
ḥandān olur rakīb
eksük degüldür arada bir
mācerā-y-ise

3. macerādandur:-dan, -dur

Gazel 84

Mısra: 6

Sonu belirsiz
tehlikeli ve heyecanlı
yaşayış, sergüzeşt,
serüven.

yaşumdan açılır güller
gibi her gonca leb göñli
baña ter düşdügi

şebnemlerün bu
macerādandur

4. mācerā:

Gazel 20

Mısra: 12

Serüven (aşk
macerası bağlamında).

eşk-i cārī sürdi
çeşmümden çıkardı
ḥvābumı
var gibi cānā ḥayālünle
ezelden mācerā

5. mācerā:

Gazel 96

Mısra: 2

Sonu belirsiz
tehlikeli ve heyecanlı
yaşayış, sergüzeşt,
serüven. || Alışılmışın
dışında cerayan eden,
ilgi çekici olay. || Gelip
geçici aşk ilişkisi.

yāri aınca dīde-i giryān
bağa düşer
ben korkarın ki araya bir
mācerā düşer

mācerā-yı 'ışk:

1. mācerā-yı 'ışk:-um, -ı

Gazel 63

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk macerası.

sürh-ı eşkümler yazarken
mācerā-yı 'ışkımı
didi ma'lūm oldu[*]
'arz-ı ḥāle ihtiyāc

ma'den-i sehā:

1. ma'den-i sehā:

Kaside 15

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Cömertlik madeni.

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba'-ı muḥassin ü
vey ma'den-i sehā

ma'dūm aña:-

1. ma'dūm aña:-y, -up

Gazel 212

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yok saymak, var

olmadığını varsaymak. II
Değersiz olduğunun
farkına varmak.

dağı ben ana rahminde
yatur bir kaatre hün iken
bu mevcūdātı ma'dūm
aňlayup ol demden el
çekdüm

mağbūn ol:-

1. mağbūn ol:-dı

Kaside 22

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Şaşırmak,
şaşkınlaşmak.

hüsn-i dildār kumaşına
hırīdār olmuş
'ākıbet oldu bu bāzār-ıla
mağbūn lāle

mağfıret-sezā kıl:-

1. mağfıret-sezā kıl:-

Kaside 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Bağışlanmaya layık
eylemek.

yā Rab Şihābī 'āşıye kıl
mağfıret-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña

mağfūr ol:-

1. mağfūr ol:-uben

Rübai 3

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bağışlanmak,
affolunmak.

mağfūr oluben levh'-i
haţādan be Şihābī
ümmed odur hak olına
haţı-ı günāhuñ

mağrūr:-

1. mağrūr-ıdı:

Gazel 146

Mısra: 3

Gururlanmış,
kibirli, mütekebbir.

gül-i hod-rū katı mağrūr-
ıdı hüsnine gülşende
ruh-ı dildārum āb-ı ser-
nigün idüp utandurmış

mağrūr ol:-

1. mağrūr ol:-ma

Gazel 58

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

1. böbürlenmek,
gururlanmak 2.
aldanmak || taфра atmak,
kibirlenmek.

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmuran
mağrūr olma 'izzet ü
cāh-i cihāna hıç

2. mağrūr ol:-up

Gazel 36

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gururlanmak,
kibirlenmek.

pādişāh-ı mülk-i hüsn
oldığı-çün mağrūr olup
içtināb itmez gedā
āhından ol 'āl-i cenāb

3. mağrūr ol:-up

Gazel 184

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gururlanmak,
kibirlenmek.

devlet-i dünyā-y-ıla
mağrūr olup her hod-
pesend
yokdur bir faẓl-ıla
kadrini bilür fāzıluñ

4. mağrūr ol:-ma

Gazel 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Böbürlenmek,
gururlanmak,
kibirlenmek II Aldanmak.*

ibn-i vaktem deyü
evkātuña mağrūr olma
gün bu gündür deyüp
unutma inen ferdāyı

mağrūrlıg eyle-:

1. mağrūrlıg eyle-:-me

Gazel 309

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gururlanmak,
kibirlenmek.*

hüsnüñe gurra olup
eyleme mağrūrlıgı
vardur hamr-ı gurūruñ
soñı mahmūrlıgı

māh:

1. māh-ıla:--ıla

Gazel 8

Mısra: 6

Ay, kamer.

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy raķīb
cüft ol yirü o māh-ıla
görinme tek baña

2. māhuñ:-uñ

Gazel 203

Mısra: 1

Ay yüzlü sevgili.

haṭṭ-ı kudretdür
cemālinde o māhuñ haṭ u
hāl
şimdi hep haṭṭaṭlar varup
alur andan mişāl

3. mahuñ:-uñ

Gazel 203

Mısra: 3

Ay yüzlü sevgili.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunun gibi bir
ayda iki hilāl

4. māha:-a

Gazel 37

Mısra: 5

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

kebüter ile şalardum o
māha nāme-i ‘arz
yaķar harāret-ile ol
hamāme-i mektüb

5. māh:

Gazel 43

Mısra: 2

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

göñlüme sengi każānuñ o
kadar gelmez saḥt
bile toğmasa o māh ile
raķīb-i bed-baḥt

6. māhı:-ı

Gazel 48

Mısra: 7

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

ögerek göge çıkarsam
tañ degül o māhı ben
sidre birle hem-ser olmuş
kāmet-i bālā-yı dost

7. māhuñ:-(u)ñ

Gazel 73

Mısra: 7

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

menāziline o māhuñ
yüzünü sürmek için
şu ‘übet-i reh-i eflāke
āhum itdi şu ‘ūd

8. māha:-a

Gazel 219

Mısra: 4

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarîk
gice-ile varmağa ol maha
yoldur kehkeşan

9. maha:-a

Gazel 297

Mısra: 4

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yûsuf gibi
olsa cân nakdin verür ol
maha mâlik müşteri

10. mahuñ:-(u)ñ

Gazel 301

Mısra: 3

*Ay (gibi güzel ve
parlak yüzlü sevgili).*

şacı 'ağdini hall itmek o
mahuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belâya şânedan gayrı

11. maha:-a

Gazel 206

Mısra: 9

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

ilet bu tuhfe-i cânı o
maha gel ey ah
zehi sa'adet olursa
hediyemüz maqbül

12. mah:

Kaside 2

Mısra: 14

*(Fars.) Gökteki ay,
kamer.*

her mah-çehre cilvesi
hüsnuñ zuhûridur
bu hüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mah

13. mah:

Kaside 8

Mısra: 2

*(Fars.) Gökteki ay,
kamer.*

nûr-ı kıdem tülû' idüp
oldı habîb-i hak
engüş-i mu'ciziyile mah
oldı iki şak

14. mah:

Gazel 207

Mısra: 8

*Ay (30 günlük
süreç).*

sen ne âdemsin ki gökler
halkına
gösterür her mah
barmaqla hilâl

15. mahı:-ı

Gazel 97

Mısra: 6

*(Fars.) Gökteki ay,
kamer.*

k'anuñ neheng-i mehri
vü her mahı mahidür
bu baħr-ı ser-nigün-ı
felek bü'l-'aceb-durur

16. mahı:-ı

Gazel 205

Mısra: 9

*Ay yüzlü güzel,
sevgili.*

ey Şihâbî ideli ol mahı
gendüm-güna meyl
hirmen-i 'ömri hevâ
bâdına verdüm mâ-ħaşal

maħabbet:

1. maħabbetden:-den

Gazel 259

Mısra: 4

*Aşk, sevgi, sohbet,
muhabbet.*

dün ü gün ‘aşka tâbi’
olmaz-ıdı Vāmıķ u
Mecnûn
maḥabbetden eṣer
olmasa Leylâ-y-ile
‘Azrâda

2. maḥabbet:

Gazel 251

Mısra: 3

Aşk, sevda, sevgi.

maḥabbet bûyını aldum
yürekden sūz-ı ‘ışkuñla
mu‘atṭar kıldı cān
bezmın nitekim ‘ūd-ı
micmerde

3. maḥabbetle:-le

Gazel 175

Mısra: 3

Aşk, sevda, sevgi.

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derûnuñ
rûşen it
gel bu şevķ-ı ‘aşķ u pāk-i
fāyizü’l-envāra [bak]

maḥabbet âteşi:

1. maḥabbet âteşi:

Gazel 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Muhabbet ateşi ||

*‘aşķ ve sohbet etkisiyle
gönlün yanması.*

maḥabbet âteşi günden
güne ‘ışķı füzûn eyler
ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istiğnâ

maḥabbet bezmi:

1. maḥabbet bezmi:-

(n)e

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

nâle vü âhum maḥabbet
bezmine şevķ arturur
lâcerem âdâb-ı şoḥbet bu
kim ola sâz ü söz

maḥabbet cāmı:

1. maḥabbet cāmı:-(n)ı

Gazel 305

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk kadehi. || Aşk

şarabı.

ķişver-i ‘aşķ güyâ Cem
gibi sultân olur (-)
her kim içdi bezm-i
‘âlemde maḥabbet
cāmını

maḥabbet ehli:

1. maḥabbet ehli:

Gazel 290

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk ehli, âşıklar.

maḥabbet ehline ṭa‘n
etme zâhid
ḥaķîķat-sâzdur ‘aşķ-ı
mecâzî

maḥal:

1. maḥalde:-de

Gazel 82

Mısra: 4

Yer, mekan II

Yerinde, uygun.

ey sâķi vāmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maḥalde ṭoĝru
didiler: “yedâ biyed”

maḥal iltür:-

1. **maḥal iltür:-se****Gazel 43**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Mahal vermek,
fırsat vermek.*

niçe bir medrese küncini

Şihābī bekler

maḥal iltürse bu dem

kūşe-i meyḥāneye raḥt

2. **maḥal iltür:-se****Gazel 43**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Fırsat vermek,
olanak sağlamak.*

niçe bir medrese küncini

Şihābī bekler

maḥal iltürse bu dem

kūşe-i meyḥāneye raḥt

maḥal ol:1. **maḥal ol:-mak****Gazel 11**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yer, mekân olmak.

ğayrı naḳşına maḥal

olmak muḥāl

gönlümi tıtdı ḥayālūñ

cā-be-cā

maḥall:1. **maḥalline:-i, -(n)e****Gazel 188**

Mısra: 12

Uygun olan yer

*yahut kimse. II Durum,
hal.*

didüm vefālar eyle

Şihābīye vāḳtidür

didi vefā maḥalline daḥı

zamān gerek

mā-ḥaşal:1. **mā-ḥaşal:****Gazel 205**

Mısra: 10

Hulâsa, sözün

kıtası.

ey Şihābī ideli ol māhı

gendüm-gūna meyl

ḥirmen-i 'ömri hevā

bādına verdüm mā-ḥaşal

maḥbûb:1. **maḥbûbdan:-dan****Kaside 13**

Mısra: 23

Sevgili, sevilen.

o ḥ\od mīm-i

muḥabbetdür olur

maḥbûbdan müştak

ḥaḳīḳat 'aşkı ma'şûḳ-ıla

'aşık bir-durur muṭlaḳ

2. **maḥbûbıdur:-ı, -dur****Kaside 25**

Mısra: 17

Sevilen kimse,

sevgili.

çemen maḥbûbıdur güya

niyaz itdükçe 'uşşâkı

egüp nâz-ıla boynın

şîveden çeşmin süzer

nergis

3. **maḥbûb:****Gazel 37**

Mısra: 4

Muhabbet duyulan,

sevilen, sevgili.

cefā vü cevriñi añla vefā-

yı maḥz iy dil

ne deñlü şîve iderse şafā

virür maḥbûb

4. **maḥbûbdur:-dur****Gazel 238**

Mısra: 3

*Muhabbet duyulan,
sevilen, sevgili.*

ergüvānı cāme birle
şanki bir maḥbūbdur
lāle-i ḥamra zarīfāne
kıvırmış yelkenin

5. maḥbūb:

Gazel 10

Mısra: 1

*Kendisine muhabbet
beslenilen kimse. II
Sevgili.*

maḥbūb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

6. maḥbūb:

Gazel 92

Mısra: 5

*Kendisine muhabbet
beslenilen kimse. II
Sevgili.*

‘ālemūñ āsāyişi maḥbūb
ile maḥbūbedür
cennetūñ ārāyişi ğılmān
ü ḥavrā birledür

7. maḥbūb:

Gazel 178

Mısra: 3

*Kendisine muhabbet
beslenilen kimse. II
Sevgili.*

maḥbūb u mey sözinde
şūfī mu ‘ānid olma
bezm-i maḥabbet içre
ehl-i ‘ināda yer yok

8. maḥbūb:

Gazel 188

Mısra: 9

*Kendisine muhabbet
beslenilen kimse. II
Sevgili.*

maḥbūb odur ki rūḥ-ı
muşavver ola hemān
zūlfī vü qaddi kaşı anuñ
şekl-i cān gerek

9. maḥbūbları:-lar, -ı

Gazel 303

Mısra: 10

*Sevilen kimse,
sevgili.*

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maḥbūbları

maḥbūb id:-

1. maḥbūb id:-in, -di

Kaside 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sevgili, dost
edinmek.*

īcād-ı kevn ü ‘āleme
‘ışkuñ olup sebep
maḥbūb idindi zāt-ı
laṭīfūñ ḥüdā-yı Rab

maḥbūbe:

1. maḥbūbedür:-dür

Gazel 92

Mısra: 5

*Sevilen kadın,kadın
sevgili,maşuka.*

‘ālemūñ āsāyişi maḥbūb
ile maḥbūbedür
cennetūñ ārāyişi ğılmān
ü ḥavrā birledür

maḥbūb-ı rahmān-ı

cemil:

1. maḥbūb-ı rahmān-ı

cemil:

Gazel 207

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Rahman'ın güzel
sevgilisi, Allah'ın güzel
sevgilisi. II Hz.
Muhammed.*

oldı çün maḥbûb-ı
rahmân-ı cemîl
aña verdi kendü nûrından
cemâl

maḥbûb-ı ra' nâ:

1. maḥbûb-ı ra' nâ:

Gazel 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel sevgili.

revnaḳ-ı bezm-i meyûn
maḥbûb-ı ra' nâ birledür
rûşinâsı meclisûn şem'-i
şeb-ârâ birledür

mâh-çehre:

1. mâh-çehre:

Kaside 3

Mısra: 13

Ay yüzlü.

her mâh-çehre cilvesi
ḥüsnüñ zuhûrîdur
bu ḥüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mâh

2. mâh-çehre:

Kaside 2

Mısra: 13

Ay yüzlü (sevgili).

her mâh-çehre cilvesi
ḥüsnüñ zuhûrîdur
bu ḥüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mâh

mâhî:

1. mâhidür:-dür

Gazel 97

Mısra: 6

Balık.

k'anuñ neheng-i mehri
vü her mâhı mâhidür
bu baḥr-ı ser-nigün-ı
felek bü'l-'aceb-durur

mâh-ı bedr:

1. mâh-ı bedr:

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ayın on dördüncü

*gecesindeki şekli,
dolunay.*

şa'şa'a-i cemâline irmedi
mâh-ı bedr eli

ḥüsn-ile gün be gün o
meh pençe-i âfitâb olur

mâh-ı enver:

1. mâh-ı enver:-üñ

Gazel 186

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak ay.

ḥāşılı bir âfitâb-ı 'âlem-
ârâsın ki sen
oda yaḳduñ ḥirminin
mihrüñle mâh-ı enverüñ

mâh-ı kemâl-i ḥüsn:

1. mâh-ı kemâl-i ḥüsn:

Kaside 8

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Ayın mükemmel

güzelliği.

mihr-i cemâli lem'a-i
ḥurşîd-i lem-yezel
mâh-ı kemâl-i ḥüsn ile
bî-naḳş u bî-bedel

mâh-ı müstesnâ:

1. mâh-ı müstesnâ:

Gazel 100

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Müstesna ay, biricik sevgili.

şehr içinde âfitâb u mäh-ı müstesnâ geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydâ geçer

mäh-ı nev:

1. mäh-ı nev:

Gazel 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hilâl, yeni ay.

Şihâbîye hıyâl-ı ebrûvânuñla taḥayyürden
görinür bir hilâl-ebrû
güzel her mäh-ı nev
peydâ

2. mäh-ı nev:

Kaside 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hilâl, yeni ay.

mäh-ı nev gibi olupdur
za'afdan cism-i naḥîf
eşküm içre düşeli 'aqs-ı
hilâl-i Muştafâ

mäh-ı nevâ-yı mîr-

muhteşem:

1. mäh-ı nevâ-yı mîr- muhteşem:

Kaside 19

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Ayın ezgisinin
ihtişamlı komutanı.*

altun 'alemler mäh-ı
nevâ-yı mîr-muhteşem
getürdi dikdi kapuña
'izzet livâ-yı 'ıyd

mäh-ı revân:

1. mäh-ı revân:-uñ

Gazel 263

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yürüyen ay.

Şihâbî ra-i ra'nâdur kaşı
ol mäh-ı revânuñ
ki yok-durur nümâyiş
şîvesi çarhuñ celâlinde

mäh-ı rûhuñ:

1. mäh-ı rûhuñ:-da

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Ay gibi parlak ve güzel yanağı.

cem-i ebrûña senüñ
mehr-i felek etdi sücüd
mu'ciz-i çarını mäh-ı
rûhuñda mevcüd

mäh-ı şehr-i rebî':

1. mäh-ı şehr-i rebî':

Kaside 11

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rebi'ul-evvel ayı. II

*Hız Muhammed'in
doğduğu ay.*

ḳudümü virdi zamân-ı
bahâra nûr-ı bahâ
ṭulû' eyledi çünkim o
mäh-ı şehr-i rebî'

mäh-ı ser-keş:

1. mäh-ı ser-keş:

Gazel 162

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Baş çeken, dik başlı,
asi, inatçı ay; Sevgili. II
Dik başlı, asi sevgili.*

sitārem ser-nigūn ol
māh-ı ser-keş yıldızum
düşkün
baña bu çarh-ı fānide
neler eyler neler tālī‘

māh-ı t̄ābān:

1. māh-ı t̄ābān:

Gazel 261

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay ışığı. II

*Sevgilinin ay ışığı gibi
parlak yüzü.*

rūşen eyler dilleri ol
māh-ı t̄ābān her gice
tīre bezmi nitekim şem‘-i
şebistān her gice

māhir ol-:

1. māhir ol-:-ur

Gazel 113

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mahir, hünerli,

becerikli olmak.

hağ bu kim hayli
muşanna‘dur Şihābī
sözleri
şan‘atında māhir olur
gerçi her şāhib-hüner

maḥkūm:

1. maḥkūmıdur:-ı, -dur

Gazel 297

Mısra: 2

Birinin hükmü

altında bulunan, tâbi.

padişāh-ı kişver-i hüsn
oldı bir[*]
ser-be-ser maḥkūmıdur
nām-ıla ‘Osmān elleri

maḥkūm ol-:

1. maḥkūm ol-:-dı

Gazel 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hüküm altına

girmek, tabi olmak.

hüküm it hevā-yı zülfüne
mühr-i dehānuñ aç
maḥkūm oldı çünkü
Süleymān nebīye rīh

mahlas-ı şî‘r:

1. mahlas-ı şî‘r:-üm

Gazel 23

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şiir mahlası.

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i şākıbdur yeter
mahlaş-ı şî‘rüm Şihābī
olduğı şöret baña

mahlūk:

1. mahlūkı:-ı

Gazel 46

Mısra: 10

*1. Allah tarafından
yaratılmış, yok iken var
edilmiş. 2. Yaratılmış
şey, insan, hayvan,
yaratık.*

bāde-i ışk ile maḥmūr-ı
şarābı ‘ālem
şöyle mest eyledi
mahlūkı mey-i bezm-i
elest

maḥmūd:

1. maḥmūd-veş:-veş

Gazel 147

Mısra: 12

Gazneli Sultan

*Mahmud. // Mahmud u
Ayaz hikayesi
bağlamında.*

ey Şihābī şāhdur her kim
ki ‘ışka kıl ola

ṭālī 'ī mes'ūddur āyāz-ıla
Maḥmūd-veş

maḥmūd-ı cān:

1. maḥmūd-ı cān:-uñ

Gazel 123

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Övülmüş

*methedilmiş, methe ve
övgüye değer sevgili. II
Gazneli Mahmud ile
kölesi Ayaz'ın hikayesi
bağlamında.*

ol meh yüzünden eylese
zülfi ruhını bāz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tîresi ayaz

maḥmūr eyle:-

1. maḥmūr eyle:-miş

Kaside 25

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

İçki sarhoşluğunun

devam etmesi.

şabūhı itmege destine bir
zerrîn kadeh almış
mey-i nāz-ıla maḥmūr
eylemiş kendin meger
nergis

maḥmūr-ı şarāb:

1. maḥmūr-ı şarāb:-ı

Gazel 46

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şarap sarhoşu.

bāde-i ışk ile maḥmūr-ı
şarābı 'ālem
şöyle mest eyledi
maḥlūkı mey-i bezm-i
elest

maḥmūrlıg:

1. maḥmūrlıgı:-ı

Gazel 309

Mısra: 2

Mahmur olma

durum, içki sersemliği.

hüsnuñe gurra olup
eyleme mağrurlıgı
vardur ḥamr-ı gurūruñ
soñı maḥmūrlıgı

māh-pervîn:

1. māh-pervîn:

Gazel 269

Mısra: 6

Ay ve ülker yıldızı.

kirpigine aşmaz oldı
atlası çarḥ-ı ülkerin
yaşumuñ her kaçresi ay
māh-pervîn olmada

maḥrem:

1. maḥremi:-i

Kaside 20

Mısra: 17

*Gizli, saklı. II Dost,
sırdaş.*

olımaz maḥremi ḥarīm-i
gülşene bī-gāneler
nergis-i şehlā olaldan
nigehbān-ı bahār

2. maḥrem:

Gazel 27

Mısra: 2

Başkalarından

*saklanan, başkaları
tarafından görülmesi,
bilinmesi, duyulması
istenmeyen, gizli.*

hem-dem olmışdur dirīgā
āh u derd ü ğam baña
guşşadan ğayrı ḥarīm-i
dilde yok maḥrem baña

maḥrem ol:-

1. maḥrem ol:-updur

Gazel 289

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yakın olmak,
samimi olmak.*

yâsemen maḥrem
olupdur ḥarem-i gül-zâra
bu şafâdan yolunup
pâreledi iḥrâmı

2. maḥrem ol:-a

Gazel 150

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gizli olmak. II İçli
dışlı olmak.*

saña maḥrem ola lâyıḳ
mı ‘avâm-ı eşḥâs
şoḥbetünden kıla
maḥrûm ola âşıḳ-ı ḥâş

maḥ-rû:

1. māh-rûlarda:-lar, -da

Gazel 303

Mısra: 7

Ay yüzlü. II Sevgili.

māh-rûlarda bulunmaz
iken âyîn-i vefâ
meh gibi dünyede
hercâyılık üslûbları

2. māh-rûlar:-lar

Kaside 20

Mısra: 33

*Ay (gibi parlak)
yüzlü (sevgili).*

māh-rûlar kaşr-ı
gülşende meger
aḥşamlamış
oldı her gül anda bir
şem‘-i şebistân-ı bahār

3. māh-rû:

Gazel 270

Mısra: 5

*Ay gibi parlak yüzlü
olan. II Sevgili.*

terk idüp mehr ü vefâ
erkânını ol māh-rû
şâh-ı zâlim gibi zulm-ıla
nev-âyin olmada

maḥrûm:

1. maḥrûmlar:-lar

Kaside 15

Mısra: 21

Yoksun, nasipsiz.

lâyıḳ mı durur ki şānuña
maḥrûmlar ola
iy menba‘-ı muḥassin ü
vey ma‘den-i şehā

maḥrûm ol:-

1. maḥrûm ol:-a

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir şeyden nasîbini
alamamak, istediğini
elde edememek.*

saña maḥrem ola lâyıḳ
mı ‘avâm-ı eşḥâs
şoḥbetünden kıla
maḥrûm ola âşıḳ-ı ḥâş

maḥşer:

1. maḥşerde:-de

Kaside 13

Mısra: 42

*(Ar.) Âhiret
hayâtında bütün
insanların, dünyada
yaptıklarının hesabını
Allah huzurunda vermek
üzere tekrar dirilip
toplanacakları yer.*

Şihâbî mücrime gel yâ
şefî‘e‘l-ḥalk ol şâfi‘
ki cem‘-i ümmete
maḥşerde yokdur luṭfuña
māni‘

maḥşer yiri:**1. maḥşer yiri:-n, -e****Gazel 167**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Maḥşer yeri,**kıyamet yeri.*

dizdi âşık-ları dergâhına

dilber şaf şaf

geldi maḥşer yirine şanki

ölenler şaf şaf

maḥşûş:**1. maḥşûş-iken:-iken****Gazel 6**

Mısra: 6

*Yalnız bir kimse, bir**nesne veya bir yere ait**olan, başkasında**bulunmayan,**hususileşmiş, has, özgü.*

görüp kıddini ol hür-ı

behiştüñ ser-fürü‘ eyler

‘ulüvv-i kıadr-ıla maḥşûş-

iken tûbâya istignâ

2. maḥşûş:**Gazel 152**

Mısra: 1

*Birisi için ayrılmış,
birine tahsis edilmiş.*

gönüldür kâkül-i dildâre

maḥşûş

olur Maḥşûr olanlar dâra

maḥşûş

maḥşûş ol:-**1. maḥşûş ol:-ur****Gazel 152**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ait olmak.

gönüldür kâkül-i dildâre

maḥşûş

olur Maḥşûr olanlar dâra

maḥşûş

2. maḥşûş ol:-an, -lar**Gazel 152**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ait olmak.

nazar kılmaz temâşâ-yı

cinâna

olanlar şâhid-i dîdâra

maḥşûş

3. maḥşûş ol:-du, -m**Gazel 152**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ait olmak.

sen olduñ zâhid ancak

zühde mensûb

ben oldum ‘aşk u şevk-i

yâra maḥşûş

4. maḥşûş ol:-al(ı), -dan**Gazel 152**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ait olmak.

Şihâbî bende-i pîr-i

müğandur

olaldan hûne-i hummâre

maḥşûş

5. maḥşûş ol:-**Gazel 302**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Has, özgü olmak,**özel olmak.*

‘ilm-i hâş el-hâşa

istiḥkāk yok cühhâlde

cehle maḥşûş olduğu

budur ‘avâmuñ ekseri

6. maḥşûş ol:-dı**Kaside 13**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Has, özgü olmak,
özel olmak.*

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habîb-i
hak
bu söz 'irfâna mahşûş
oldı zîrâ ma'nîsi muğlak

7. mahşûş ol:-dı

Gazel 180

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Özel, has, özgü
olmak.*

'aşk-ı Maḥmūd-ıladur
'âşıklara mümtâzlık
saña mahşûş oldu ey meh
hüsn-ile ayâzlık

8. mahşûş ol:-dug, -i, - çün

Gazel 152

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ait olmak.

hubâb-ı âb-veş şişdi
kabardı
meye olduğu-çün âvâre
mahşûş

mahv ol:-

1. mahv ol:-maz

Gazel 158

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ortadan kalkmak,
yok olmak, sona ermek.*

hâtır evrâkında mahv
olmaz hayâl-i hatt-ı yâr
didi "kemal küll 'ilmi
leys fi el-kar tās femā"

mahv-ı vücūd:

1. mahv-ı vücūd:

Gazel 73

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Vücudu, varlığı,
cismi yok etme. II Kulun
beşerî zaafılardan
kurtulup bütün iş ve
davranışlarında Allah'ın
küllî irâdesine teslim
olması durumu.*

yoğ it bu Ka'be-i 'ışkuñ
yolında mevcûduñ
şafâ-yı bâkî dilerseñ var
eyle mahv-ı vücūd

mahzâ:

1. mahzâ:

Gazel 50

Mısra: 5

*Ancak, sadece,
yalnızca, sırf.*

mülûk-ı mâziye dârâtına
mâlik olup mahzâ
selaṭin-i selef
görmedüğün 'âlemde
gördüñ tut

2. mahzâ:

Gazel 102

Mısra: 3

*Ancak, yalnız, tek,
sade. II Halis, katkısız,
tam.*

başumda kâkülüñ sevdâsı
devlet tâcıdur mahzâ
tenümde hil'at-i âhum
kabâ-yı iftiḥârumdur

mahzen:

1. mahzen:

Gazel 294

Mısra: 4

*Hazine ve define
gibi şeyleri koyacak yer.*

pâdişâh-ı mülk-i ma'nî
olmak isterseñ eger

cevher-i 'ilm-ile doldur
kalbünü maḥzen gibi

2. maḥzen:

Gazel 106

Mısra: 10

*Kıymetli şeylerin
saklandığı yer; yer altı
deposu, depo, ambar. II
Âşığın aşkla dolu olan
(aşkını sakladığı) harap
bedeni.*

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihābī sīneden
cevher-i ma' nī nişār idüp
niçe maḥzen açar

maḥzenü'l-esrār:

1. maḥzenü'l-esrār:-a

Gazel 175

Mısra: 6

*"Sırlar Hazinesi"
anlamına gelir. ||
Genceli Nizami'nin
Farsça mesnevi türünde
yazmış olduğu eserdir.
Ahlak, erdem, adalet ,
hayat hakkındakini
görüşlerini anlatır.*

ma' rifet kesb eyleyüp
añla rumüz-ı "men 'aref"

ola gör insān-ı kāmīl
maḥzenü'l-esrāra bak

ma' i atlas:

1. ma' i atlas:-ı

Gazel 182

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gökyüzü.

çarḥuñ bu ma' i atlası ey
māh eskimiş
dūduñla şimdiden girü
anı siyāha çek

mā-i hayāt:

1. mā-i hayāt:

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Hayat suyu
(ölümsüzlük suyu
bağlamında ab-ı hayat).*

hızır kim 'ilm ile nūş
eyledi āb-ı hayvān
ma' nī yüzine nazar 'ilmi
durur mā-i hayāt

mā' -i 'ineb:

1. mā' -i 'ineb:

Gazel 35

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Üzüm suyu.

n'iderler āb-ı hayātı
olınca mā' -i 'ineb
kapuñda baña taḥallüş
Şihābī olsa n'ola

ma' -i kevser:

1. ma' -i kevser:

Gazel 63

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kevser suyu.

la' l-i dilberle Şihābī ma' -
i kevser bir degül
hezihi azab firāt ennehu
melc acāc

makāl:

1. maḳāl:-ı

Gazel 291

Mısra: 6

Söz, kelim.

sözinde cāhilūñ ašlā ne
ḥālet ne ḥalāvet var
maḳālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse ḥāl ehli

makāl-i eṣhedü en-lā**ilāhe illa'llāh:****1. maḳāl-i eṣhedü en-lā****ilāhe illa'llāh:****Kaside 4**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Kelime-i Şehadet**sözü.*

kayurma ḥamd-i ḥudā kıl

çün oldı saña penāh

maḳāl-i eṣhedü en-lā

ilāhe illa'llāh

makāl-i muḥabbet:**1. maḳāl-i muḥabbet:****Gazel 154**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Muhabbet, sevgi,**aşk kelamı. II Hikmetli**söz. II Sevgilinin tatlı**sözleri. II Ayetler.*

marīz-i 'ışka maḳāl-i

muḥabbet oldı şifā

kelām-ı ehl-i riyādur

muḥarrik-i emrāz

makāl-i muṣtafā:**1. maḳāl-i muṣtafā:****Kaside 9**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Hz. Peygamber'in**sözü.*

ḥikmet ile tūṭiye ta'lim

ider şīrīn ḥadīs

şol kadar 'şekker-şiken

oldı maḳāl-i Muṣtafā

makām:**1. maḳām:****Kaside 2**

Mısra: 24

*Ar. İnsanın**gösterdiği faaliyetle**ulaştığı, sıkıntılara**katlanarak azimli bir**şekilde gerçekleştirdiği**merhale.*

bizden selām āline vü

çār-ı yārına

k'anlar durur maḳām ıla

erkān-ı çārgāh

2. maḳām:**Kaside 3**

Mısra: 24

*Ar. İnsanın**gösterdiği faaliyetle**ulaştığı, sıkıntılara**katlanarak azimli bir**şekilde gerçekleştirdiği**merhale.*

bizden selām āline vü

çār-ı yārına

k'anlar durur maḳām ıla

erkān-ı çārgāh

3. maḳāma:-a**Gazel 140**

Mısra: 5

*Durulacak yer II**müzikteki makam.*

meyüñ şafāsı getürdi

maḳāma 'uṣṣākı

neyüñ hevāsını duydum

ider nevāya heves

4. maḳām:**Gazel 274**

Mısra: 9

*Durulacak yer,**durak, mekan, mahal.*

cennetde maḳām

istemmez-idi ser-i kūyuñ

'ālemde Şihābī-i ğarībe

vaṭan olsa

5. maḳāmuñ:-uñ, -ı**Gazel 258**

Mısra: 3
Mekân, mahal, yer.
 II Makam, mevki.

çıkma uşûl ü dāyireden
 bil maḳāmıñı
 kāhil fūnūnu böyle
 yazıpdur kitābda

6. maḳāmında:-ı, -n, -da

Kaside 21

Mısra: 13

Mevki; huzur, kat.

her şukūfe gerçi
 olmışdur maḳāmında
 muḳīm
 mir-i meclisdür oturmaz
 kimse ber-bālā-yı gül

7. maḳāmı:-ı

Gazel 107

Mısra: 6

Klasik Türk

*müziğinde bir müzik
 parçası veya şarkının
 işleniş biçimi. II Derece,
 mertebe.*

hoş nevālar etdürür
 ‘uşşāḳına şehnāz-ile
 her maḳāmı geh ider ol
 gün gibi hercāyīdür

maḳāmāt ehli:

1. maḳāmāt ehli:-dür

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Makamlar sahibi.

hāne-i ḥumda muḳīm
 olan maḳāmāt ehlidür
 hālī olmaz zevḳden
 böyle maḳām-ı dilgüşā

maḳām-ı bum ol:-

1. maḳām-ı bum ol:-dı

Gazel 211

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Baykuş makamı

*olmak, harabeye
 dönmek, baykuş yuvası
 olmak.*

hātır yıkıldı hāne-i fānī
 cihān gibi
 şöyle ḥarāba vardı ki oldı
 maḳām-ı bum

makam-ı cār-yār:

1. makam-ı cār-yār:

Kaside 16

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dört halifenin

makamı.

bī-nevā olma dilā ‘add
 olıgör ‘uşşāḳdan
 çārgāh-ı evc-ı a‘lādur
 maḳam-ı cār-yār

maḳām-ı dilgüşā:

1. maḳām-ı dilgüşā:

Gazel 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönül açan, iç
 açan, kalbe ferahlık
 veren makam.*

hāne-i ḥumda muḳīm
 olan maḳāmāt ehlidür
 hālī olmaz zevḳden
 böyle maḳām-ı dilgüşā

maḳām-ı gülşen-i

ḥazrā:

1. maḳām-ı gülşen-i

ḥazrā:

Gazel 225

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
 yeşillik makamı, köşesi;
 gül bahçesinin meydanı.*

maḳām-ı gülşen-i ḥazrā
maḳam-ı nağme-serā
kenār-ı āb-ı revān ü
kenār-ı mūy-i miyān

maḳām-ı 'ışk:

1. maḳām-ı 'ışk:-a

Gazel 51

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk makamı.

dilā nāzūk hevālar ḳullan
ammā perdeden çıkma
maḳām-ı 'ışka gel
sözünle nāyı saña dem-
sāz [it]

maḳam-ı nağme-serā:

1. maḳam-ı nağme-serā:

Gazel 225

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Türkü, şarkı

söyleyen makam. II

*Türkü ya da şarkının icra
edildiği musiki makamı.*

maḳām-ı gülşen-i ḥazrā
maḳam-ı nağme-serā
kenār-ı āb-ı revān ü
kenār-ı mūy-i miyān

maḳar it:

1. maḳar it:-miş

Gazel 114

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Karar kılmak, yer
edinmek.*

ol mehūñ alnında güyā
āsumān-ı dest-māl
ebrdür kim gird-i māhı
hāleveş itmiş maḳar

maḳbül ol:-

1. maḳbül ol:-ur

Gazel 123

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kabul edilmek;
beğenilmek, hoşsa gitmek.*

sürsem yüzümi tañlama
küyuñ turābına
ḥāk-i ḥarīm-i Ka'bede
maḳbül olur namāz

2. maḳbül ol:-ur, -sa

Gazel 206

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kabul edilmek;
beğenilmek, hoşsa gitmek.*

ilet bu tuḥfe-i cānı o
māha gel ey āh
zehī sa'ādet olursa
hediyeüz maḳbül

3. maḳbül ol:-unca

Gazel 206

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Kabul edilmek;
beğenilmek, hoşsa gitmek.*

Şihābī ḳavlini sem'-i
ḳabül-ile gūş it
efendi 'aḳla cilādur
olunca söz maḳbül

4. maḳbül ol:-a

Kaside 5

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Kabul edilmek;
beğenilmek, hoşsa gitmek.*

bizden selām āline
aşḥābına tamām
añlar ki cümle muḳbil ü
maḳbül ola saña

maḳbül-i 'alem:

1. maḳbül-i 'alem:

Gazel 284

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*İnsanlar tarafından
 beğenilen, kabul gören.*

ko Şihābī şî' rini şā'irler
 iş'ār eylesün
 olmaya maqbûl-i 'alem
 nazm-ı eş'arum gibi

makbûlüm ol:-

1. **makbûlüm ol:-**-updur

Gazel 187

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kabul edilmek;
 beğenilmek, hoşla gitmek.*

hayli makbûlüm olupdur
 dāğ-ı derdi cānumuñ
 yādigārıdur anuñ-çün
 şaklaram cānānumuñ

makdem:

1. **makdemine:-i, -ñ, -e**

Kaside 20

Mısra: 19

*Ayaklar, ayakların
 altı.*

makdemine ehl-i gülşen
 etdi sīm ü zer nişār
 meclisi zeyn idicek berg-
 i gül-efşān-ı bahār

makdem-i yār:

1. **makdem-i yār:-a**

Kaside 24

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Sevgilinin teşrifi.

makdem-i yāra nişār
 itmek-çün bāğ içre
 jāleden hāzır ider lü'lü'-i
 lāl sünbül

makhûr ol:-

1. **makhûr ol:-**-dı

Kaside 8

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Kahredilmiş;
 mağlup edilmiş; bozguna
 uğratılmış.*

nāmını hāşa yazdı anuñ
 kâtib-i ezel
 makhûr oldu anuñ ile
 eyleyen cedel

maqsad:

1. **maqsadum:-um**

Gazel 215

Mısra: 4

Amaç, istek, hedef.

gāh deyr ü gāh mescid
 işigin yaşdanmadan
 bir büt-i ra'nā-durur iki
 cihānda maqsadum

maksat:

1. **maqsadını:-**-ı, --nı

Gazel 248

Mısra: 3

Gaye, amaç, niyet.

sīne-ber-sīne olup aldı
 göñül maqsadını
 hoş duhûl itdi o şūh u
 şīve-kāruñ [koynına]

maksûd:

1. **maqsûdum:-um**

Gazel 102

Mısra: 10

*Amaç, gaye,
 maksat.*

Şihābī şu gibi dil meyl
 idüp her yaña aqmaqdan
 bütün dünyāda
 maqsûdum hemān dīdār-ı
 yārümdür

2. **maqsûd:**

Gazel 26

Mısra: 10

1. Söylenilmek,

belirtilmek istenilen,
kastedilen, 2. i. İstenilen
şey, amaç, gāye, maksat.

meyli yok sensiz
Şihābīnūñ cihān ü cāna
hīç
cān-ı ‘ālem dünyeden
maḵşūd sensin sen baña

3. maḵşūd:

Gazel 51

Mısra: 3

1. Söylenilmek,
belirtilmek istenilen,
kastedilen, 2. i. İstenilen
şey, amaç, gāye, maksat.

güṣāde ola dirseñ yüzüñe
dāyımdur[ur] maḵşūd
murād erbābına sen de
muḥabbet bāzını bāz it

4. maḵşūdı:-ı

Gazel 79

Mısra: 7

Amaç, gāye,
maksat.

her kişinūñ bu fenā
bezminde bir maḵşūdı
var
sākiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāğar murād

maḵşūd idin:-

1. maḵşūd idin:-üpdür

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Amaç edinmek.

şāf ḳalb olmağı maḵşūd
idin[üpd]ür şūfī
bir dem elden ḳoma sen
cām-ı şarāb-ı bī-ğış

maktül:

1. maḵtūli:--i

Gazel 148

Mısra: 9

Ar. Öldürülmüş
olan, öldürülen.

olursa tīg-i hevānuñ
Şihābī maḵtūli
gelür mi şer‘-ile lāzım
ḳatıl-ı ‘ışḳa ḳışāş

māl:

1. māl:-ı

Gazel 137

Mısra: 6

Bir kimsenin sāhip
olduğu her şey, mal
mülk, servet.

ḳarşu vardum rehzen-i
‘ışḳa fenā şeklinde ben
mālı olmayan kişi itmez
ḥarāmīden hirās

2. mālına:-ı, -na

Gazel 138

Mısra: 6

Bir kimsenin
mülkiyetinde bulunan,
taşınır, taşınmaz her
çeşit değerli ve gerekli
şey, mülk, irat, varlık,
servet.

şol deñlūdür ki vaşluña
cānā gönül ḥarīş
mālına ḥisset eyleye bir
merdüm-i ḥasīs

3. māl:

Gazel 202

Mısra: 6

Bir kimse veya
kurumun mülkiyetinde
bulunan, taşınır,
taşınmaz her çeşit
değerli ve gerekli şey,
mülk, irat, varlık, servet.

kā’inātuñ gencine
vermez ḳanā‘at küncini
şanma ey mün‘im ki māl
ile menāl ister gönül

4. **māl:-ı****Rübai 1**

Mısra: 2

Bir kimse veya
kurumun mülkiyetinde
bulunan, taşınır,
taşınmaz her çeşit
değerli ve gerekli şey,
mülk, irat, varlık, servet.

cāhil-i nādān olanuñ
meyli māl ü cāhda
rüy-ı fakr-ı fāzıluñ mālı
da hāk-i rāhda

5. **māla:--a****Gazel 103**

Mısra: 8

Bir kimse veya
kurumun mülkiyetinde
bulunan, taşınır,
taşınmaz her çeşit
değerli ve gerekli şey,
mülk, irat, varlık, servet.

tālib-i dünyā olan kesb
idemez nakd-i kemāl
māla meyl idüp ol ancak
Kışsa-i Kārūn okur

6. **māl:****Rübai 1**

Mısra: 1

(Ar.) Bir kimse veya

kurumun mülkiyetinde
bulunan, taşınır,
taşınmaz her çeşit
değerli ve gerekli şey,
mülk, irat, varlık, servet.

cāhil-i nādān olanuñ
meyli māl ü cāhda
rüy-ı fakr-ı fāzıluñ mālı
da hāk-i rāhda

māl ehli:1. **māl ehli:****Gazel 291**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Varlıklı II maldan
anlayan kimse.

kemāl erbābına künc-i
kanā'at virür istiğnā
kılur sermāyesin zāyi'
tamā' yolında māl [ehli]

māl-ā-māl:1. **māl-ā-māl:****Gazel 195**

Mısra: 12

Ağzına kadar dolu,
dopdolu, lebalep.

n'ideyin bāde-i gül-rengi
gam-ı la'lüñle
hün-ı dilden gözümün
kāseleri māl-ā-māl

2. **māl-ā-māl:****Kaside 21**

Mısra: 50

Ağzına kadar dolu,
dopdolu, lebalep.

'ıyş-ı nūşuñ mevsümidür
çekme gel tül-i emel
k'oldı māl-ā-māl mülden
sāğar-ı şahbā-yı gül

māl-ā-māl kıl:-1. **māl-ā-māl kıl:-****Gazel 196**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
muṭribā hāl ehline esrār-ı
humdan kal kul

2. **māl-ā-māl kıl:-****Gazel 196**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

kalmasın bir dem
 Şihābīnūñ hum-ı kalbi
 tehī
 sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
 māl-ā-māl mül

māl-ā-māl ol-:

1. māl-ā-māl ol-:-ur

Gazel 233

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ağzına kadar

dolmak, dopdolu olmak.

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
 müdām içdükçe mül
 gözlerümün cāmı māl-ā-
 māl olur hūn-ābdan

mālik:

1. mālik:

Kaside 2

Mısra: 18

Ar. Sahip,

mutasarrıf, zî'l-yed.

erbab-ı 'aqla çün
 limeni'l-mülki sen didün
 sensin mülûke mālik ü
 kevneyne pâdişāh

2. mālik:

Gazel 297

Mısra: 4

Sahip, bir şeye

sahip olan, mālik.

kul ider kardeşlerini
 ihvet-i Yūsuf gibi
 olsa cān nağdin verür ol
 māha mālik müşteri

3. mālik:

Kaside 3

Mısra: 18

Bir şeye sâhip olan

*(kimse), sâhip (El Mâlik;
 Allah c.c.).*

erbab-ı 'aqla çün
 limeni'l-mülki sen didün
 sensin mülûke mālik ü
 kevneyne pâdişāh

mālik ol-:

1. mālik ol-:-up

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sahip olmak II

kavuşmak, erişmek.

mülûk-ı māziye dārâtına
 mālik olup maḥzā
 selaṭīn-i selef
 görmedüğün 'ālemde
 gördün tut

2. mālik ol-:-mı, -dur

Gazel 79

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sahip olmak.

künc-i dilde mālik
 olmuşdur kanā'at gencine
 eylemez hergiz Şihābī
 cem'-i sīm ü zer murād

ma'lûm ol-:

1. ma'lûm ol-:-dı

Gazel 63

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İçine doğmak. ||

Bilinmek.

sürh-ı eşkümler yazarken
 mâcerā-yı 'ışkımı
 didi ma'lûm oldu[*]
 'arz-ı hāle ihtiyāc

ma'lûmât:

1. ma'lûmât-ıla:-ıla, -

Gazel 41

Mısra: 16

*Herkesçe bilinen,
 malum şeyler.*

derd-i 'ışk-ı taze çāre
bulunmaz hikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma'lumāt-ıla hāzık tabīb

ma'mūr:

1. ma'mūrlığı:-līg, -ı

Gazel 309

Mısra: 8

*Gelişip güzelleşmiş,
bayındır duruma gelmiş.*

ko gönül hāne-i dünyā
gibi vīrān olsun
istememez ehl-i fenā
kendüye ma'mūrlığı

mānend:

1. mānendi:-i

Gazel 128

Mısra: 8

Benzer, eş, gibi.

pür olupdur ma'rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz
biz şadef mānendi ka'r-ı
'ışk deryāsındayuz

2. mānendi:-i

Gazel 160

Mısra: 8

Benzer, eş, gibi.

gerçi kim ister tecellā-yı
cemāl-i dilberi
tūr mānendi yanar
duymaz velī dīdāre şem'

3. mānendi:-i

Gazel 200

Mısra: 11

Benzer, eş, gibi.

ḳaddüñi kemān mānendi
büker zāt-ı çarḥ
sen gerekse kuvvet-i
bāzūda mişl-i Rüstem ol

4. mānendi:-i

Kaside 13

Mısra: 17

Benzer, eş, denk.

feleklerden geçüp sehm-i
ḳader mānendi bī-pervā
aña menzil olupdur kābe-
ḳavseyn ile ev-ednā

5. mānendi:-i

Kaside 25

Mısra: 55

*Benzer, eş, misil,
nazir, menend.*

Şihābī dā'ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā

du'āña ḳaldurup destin
yüzin göge dutar nergis

mānend-i çeng:

1. mānend-i çeng:

Gazel 193

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Telli çalgı misali.

muṭrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden çengine
ḳaddümi muṣrāb-ı ḡam
ḳıldı dilā mānend-i çeng

mānend-i mürde:

1. mānend-i mürde:

Gazel 78

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ölü gibi, cansız
gibi.*

olur bī-neş'e çün
mānend-i mürde
ola zinde olan 'ışk-ıla
mu'tād

ma'nī:

1. ma'nīsini:-s, -i, -n, -i

Gazel 54

Mısra: 6

Anlam, mana.

ķavl-i sünen muṭābık-ı
hük-m-i farīzadur
k'eyler kelām ma'nīsini
iķtiżā ḥadīş

2. ma'nī:

Kaside 25

Mısra: 45

Anlam, mana.

ḥurūfī dāne nokṭa jāle
ma'nī būyı müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şī'r-i ter nergis

3. ma'nī:

Gazel 188

Mısra: 8

Anlam, mana,

hakikat.

'āşık odur ki anda ola
'ışkdan eşer
da'vi-y-se ma'nī 'āşıkā
dirler nişān gerek

4. ma'nī:

Kaside 2

Mısra: 14

Anlam, mana,

hakikat.

ḥızr kim 'ilm ile nūş
eyledi āb-ı ḥayvān
ma'nī yüzine nāzar 'ilmi
durur mā-i ḥayāt

5. ma'nī:-si

Kaside 13

Mısra: 28

Anlam, mana,

hakikat.

buyurdu ıķtedeytüm
eyyühüm ḥükmin ḥabīb-i
ḥaķ
bu söz 'irfāna maḥşüş
oldı zīrā ma'nīsi muğlaķ

6. ma'nīde:-de

Gazel 257

Mısra: 6

Anlam, iç yüz,

hakikat.

her şıfatdan görünür
nāzıra bir şüret ile
'aks-i 'ālem gibi ma'nīde
hemān āyīne

ma'nī:

1. mānī:

Kaside 13

Mısra: 42

Ar. Engel.

Şihābī mücrime gel yā
şefī'e'l-ḥaķ ol şāfī'
ki cem'-i ümmete
maḥşerde yokdur luṭfuña
mānī'

mānī' ol:-

1. mānī' ol:-maz

Gazel 219

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Engel olmak,

önlemek.

mānī' olmaz bezm-i ḥāşa
keşret-i eşḥās hīç
bu meşeldür kim dimiş
“yekefī el-işāretü
'ārifān”

ma'nī-i 'ışk:

1. ma'nī-i 'ışk:

Gazel 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın manası,

anlamı.

ma'nī-i 'ışk ruḥ-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

mānī'-i tevḥīd:**1. mānī'-i tevḥīd:-üm****Gazel 212**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tevhidi manası.

‘alāyık iy Şihābī mānī'-i
tevḥīdüm olmuşdur
anuñ-çün keşret-i cem'-i
benī-ādemden el çekdüm

mānī'in-nevm:**1. mānī'in-nevm:****Gazel 20**

Mısra: 4

Uykunun anlamı.

ḥvāba geldiyydüm henüz
āşarı peydā olmadın
mānī'in-nevm almağı
kıldı ḥayālūñ ibtidā

manşīb:**1. manşīb:****Gazel 46**

Mısra: 7

*Makam, mevki,
rütbe, derece.*

manşīb u 'aşka iren
zırve-i eflāke çıkar
rütbe-i dehr-i denī aña
göre pāye-perest

manşīb-ı 'aşk:**1. manşīb-ı 'aşk:****Gazel 76**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk makamı.

payüñe düşsem n'ola
gördükce bālā ḳaddüñi
manşīb-ı 'aşk içre
buldum bu ḳadar ḳadr-i
bülend

manşūr ol:-**1. manşūr ol:-an, -lar****Gazel 152**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Galip gelme, zafere
ulaşma. İl Hallac-ı
Mansur gibi olmak.*

gönüldür kākül-i dildāre
maḥşūş
olur Manşūr olanlar dāra
maḥşūş

manşūr-ı ḡam-ı 'ışk:**1. manşūr-ı ḡam-ı 'ışk:****Gazel 274**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aşk kederinin
galibi.*

manşūr-ı ḡam-ı 'ışk
olanūñ dār-ı fenāda
zülf-i siyehūñ boynına
bāri resen olsa

mantık ehli:**1. mantık ehli:- (n)e****Gazel 142**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Akıl, mantık sahibi
kimseler.*

tā Şihābī olalı nessāc-ı
dibā-yı kelām
rū-yı zerdī mantık ehline
şatar zerrīn ḳumāş

mantık eyle:-**1. mantık eyle:-****Kaside 16**

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Söylemek, söz
söylemek; aktarmak.*

mantık eyle tūṭi-i cāna
ḥadīṣ-i şekerin
her nefes virdi lisān
olsun kelām-ı çār-yār

mantıku't-tayr:

1. mantıku't-tayr:

Gazel 127

Mısra: 8

*Feridüddin Attar'ın
ünlü mesnevisi; kuş dili.*

añlayanlar sözümüz kesb
itdi 'ıtr-ı mağrifet
Mantıku't-tayr okuruz bu
dilde 'Atṭār olmuşuz

ma'reke-i mūr ü mār

ol-:

1. ma'reke-i mūr ü mār

ol-:-a

Gazel 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Karınca ve
yılanların savaş meydanı
olmak. (Bedenin toprak
altında karınca ve
yılanlara yem olması
bağlamında.).*

dilden hayāli zūlf ü ḥaṭuñ
çıkma ebed

ḥāk-i vücūd ma'reke-i
mūr ü mār ola

ma'rifet:

1. ma'rifetüñ:-üñ

Kaside 3

Mısra: 12

Marifet, hüner.

insān gözine kuḥl-i
başiret çeküp elüñ
'irfān diline ma'rifetüñ
açdı şāh-rāh

2. ma'rifet:

Gazel 200

Mısra: 4

Bilgi, bilme, irfan.

*II [Tas.] Allah'a erişme
yolundaki dört kapı, dört
mertebeden üçüncüsü;
Allah'ı sıfat ve isimleri
ile bilme.*

“men 'aref” sırrına vākıf
olmak isterseñ eger
ma'rifet kesb eyleyüp
'irfāna dāyim hem-dem
ol

3. ma'rifet:

Gazel 128

Mısra: 7

*Bilgi, bilme, irfan II
Allah'a erişme yolundaki
dört kapı, dört
mertebeden üçüncüsü;
Allah'ı sıfat ve isimleri
ile bilme.*

pür olupdur ma'rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz
biz şadef mānendi ka'r-ı
'ışk deryāsındayuz

4. ma'rifet:

Gazel 184

Mısra: 3

Bilgi, bilme, irfan II

*Allah'a erişme yolundaki
dört kapı, dört
mertebeden üçüncüsü;
Allah'ı sıfat ve isimleri
ile bilme.*

kāmilüñ kāmı fenā
kūyında faqr u ma'rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilüñ

5. ma'rifet:

Gazel 257

Mısra: 8

Bilgi, bilme, irfan II

*Allah'a erişme yolundaki
dört kapı, dört*

*mertebeden üçüncüsü;
Allah'ı sıfat ve isimleri
ile bilme.*

n'ola bakmazsa kemāl
ehline çeşm-i cāhile
ma'rifet nūri görünmez
başar-ı hūdbīne

6. ma'rifet:

Gazel 175

Mısra: 5

Bilgi, ilim, hüner.

ma'rifet kesb eyleyüp
añla rumūz-ı "men 'aref"
ola gör insān-ı kāmīl
maḥzenü'l-esrāra bak

ma'rifetüñ:

1. ma'rifetüñ:

Kaside 2

Mısra: 12

Bilgi, bilme, irfan.

*II [Tas.] Allah'a erişme
yolundaki dört kapı, dört
mertebeden üçüncüsü;
Allah'ı sıfat ve isimleri
ile bilme.*

insān gözine kuḥl-i
başiret çeküp elüñ
'irfān diline ma'rifetüñ
açdı şāh-rāh

mariz:

1. marizüñ:-uñ

Gazel 298

Mısra: 4

Hasta.

Eḥab Allah abdu ibtilā
muktezāsınca
hüdāya hoş gelür derler
marizüñ rāz u efḡānı

mariz-i 'ışk:

1. mariz-i 'ışk:-a

Gazel 154

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk hastalığı.

mariz-i 'ışka maḳāl-i
muḥabbet oldı şifā
kelām-ı ehl-i riyādur
muḥarrik-i emrāz

mariz-i mevt:

1. mariz-i mevt:-e

Gazel 315

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hastalıklı ölü.

mariz-i mevte elemdür
'ilāc-ı fikr-i ḥakīm
ki merg-i Berhe-min'e
hīç müfeyyid olmadı rāy

mā-sebak:

1. mā-sebak:

Kaside 8

Mısra: 3

*Geçmiş, daha önce
olmuş olan (şey).*

'ilm-i ledünden okudı ol
mā-sebak sebāk
medḥin yazındı gülşen-i
'āleme varaḳ varaḳ

māṣitā-vār kıl-:

1. māṣitā-vār kıl-:

Kaside 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Eskiden gelinleri
giydirip süsleyen, gelin
başı ve makyajı yapan
veya hanımların
saçlarını taramasına ve
süslenmelerine yardımcı
olan kadın, meşşāta
kılmak. II Kuaför
yapmak.*

ķıl ķalem birle ķemen
safķasına māšīṭā-vār
eyledi bir neķe hoş
sünbüle peydā sünbül

māsivā terki:

1. māsivā terki:-y, -le

Gazel 95

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Māsivâyı terk

*etmek, Allah'tan başka
her şeyi bir kenarı
bırakarak dünyadan el
ayak çekmek.*

māsivā terki-y-le ķat' -ı
ta'alluk eyleyen
ihtiyār eyler ferāgat
gūşesin epsem düşer

māsivā-yı ma'şiyet:

1. māsivā-yı ma'şiyet:- den

Kaside 14

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Dünyalık günahlar.

ķabībā māsivā-yı
ma'şiyetden rū-siyāh
oldum

sefid it vechümi nūruñla
ķurtar cānı mātemden

ma'şiyet:

1. mā'şiyet:

Gazel 24

Mısra: 7

*Asilik, itaatsizlik,
isyan, günah.*

levḥ-i dilde bākī ķalur
şūret-i 'ismet saña
ḥarf-i yāsīñ mā'şiyet
terķibinüñ terk eyleseñ

2. ma'şiyet:

Kaside 15

Mısra: 17

*Asilik, itaatsizlik,
isyan, günah.*

bizden ḥatā vü ma'şiyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefķatüñ ey
eşrefe'l-verā

ma'şūk:

1. ma'şūk-ıla:--ıla

Kaside 13

Mısra: 24

*Aşkla sevilen, âşık
olunan kimse; sevgili.*

o ḥvod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥakīķat 'aşķı ma'şūk-ıla
'aşık bir-durur muṭlak

māt eyle:-

1. māt eyle:-r

Gazel 189

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yenmek, mağlup
etmek. II Kendine aşık
etmek.*

ruḥuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
ḥālüñ
göñül şāhını māt eyler ne
lu'bet-sāzdur zülfüñ

2. māt eyle:-

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yenmek, mağlup
etmek. II Kendine aşık
etmek.*

at şalıp şāh-ı dili bir lu'b-
ile māt eyledi
beydaķ-ı ḥāl-i ruḥuñ
gitdikçe ferzeyn olmada

mātem:**1. mātemüm:-üm****Gazel 16**

Mısra: 9

Keder, üzüntü.

iy Şihābī gūş idüp bu
giry e birle mātemüm
kara geymiş Ka'be ağlar
çāh-ı zemzem bir yaña

2. mātemden:-den**Kaside 14**

Mısra: 22

Keder, üzüntü; yas.

habībā māsivā-yı
ma'şiyetden rū-siyāh
oldum
sefid it vechümi nūruñla
kırtar cānı mātemden

3. mātem:**Gazel 286**

Mısra: 2

*Derin üzüntü, keder
ve ümitsizlik.*

haṭṭ-ı cānānı görüp
gönlümüze ğam düşdi
güneşe erdi kūsūf u mehe
mātem düşdi

mātem-zede:**1. mātem-zede:****Gazel 261**

Mısra: 7

*Yaslı, hüznü
kimse.*

zülfi ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

matla':**1. matla'ından:-ı, -n, -dan****Kaside 13**

Mısra: 1

*Doğacak yer, doğuş
yeri, tulû mahalli.*

hidāyet matla'ından
toğdı bir hırşid ü rûhānı
dağı fıtratda kalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

matlab-ı matlûb:**1. matlab-ı matlûb:-lar, -ı****Gazel 303**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Talep edilen,
istenilen.*

eşk ü çehreñ yür i ey
'āşık-ı müflis 'arz it
sīm ü zerdür olaruñ
matlab-ı matlûbları

matla' -ı nūr-ı şafā:**1. matla' -ı nūr-ı şafā:****Gazel 257**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Parlaklık ışığının
doğduğu yer.*

tīg-i mehr-ile Şihābī o
yüzi Hırşidüñ
matla' -ı nūr-ı şafā oldı
şikāf-ı sīne

matla' -ı şems:**1. matla' -ı şems:****Gazel 68**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güneşin doğuş yeri.

matla' -ı şems o meh
çehre-i girībānıdur
görünür kında tulû'
eylese envār-ı şabāh

māyil:**1. māyildür:-dür****Gazel 83**

Mısra: 3

*İstekli, hevesli,**arzulu.*

ehl-i meşreb bādenüñ
telhüne māyildür müdām
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezīz

2. māyildür:-dür**Gazel 191**

Mısra: 2

*İstekli, hevesli,**arzulu.*

hoş gelür gülşende
‘uşşāka nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

3. māyil-durur:-durur**Gazel 224**

Mısra: 5

*İstekli, hevesli,**arzulu.*

şu deñlü haste-i ‘aşk
olmağa māyil-durur hātır
‘ilac-içün tabībā çekme
zahmet қо helāk olsun

4. māyildür:-dür**Gazel 273**

Mısra: 10

*İstekli, hevesli,**arzulu.*

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki māyildür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

5. māyildür:-dür**Gazel 191**

Mısra: 2

Bir şeye yatkınlığı,

yeteneği olan, istekli,
hevesli, arzulu.

hoş gelür gülşende
‘uşşāka nevāsı bülbülün
kim gül-i nev-rūza
māyildür hevāsı bülbülün

māyil ol:-**1. māyil ol:-ma****Gazel 200**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İstekli, hevesli,**arzulu olmak.*

hilkat-i dībāya māyil
olma ey dil epsem ol

gey gedālik kisvesini
pādişāh-ı ‘ālem ol

2. māyil ol:-ur**Gazel 260**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İstekli, hevesli,**arzulu olmak.*

şeh-i ‘ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz
gerçi dāra dirilen māyil
olur dārāta

3. māyil ol:-**Gazel 304**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İstekli, hevesli,**arzulu olmak.*

iy Şihābī zen-i dünyāya
māyil olmaduñ
āferīnler tab‘uñ
merdāne gördüm ben
seni

4. māyil ol:-**Gazel 308**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İstekli, hevesli,**arzulu olmak.*

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tāzeden
bu zen-i dünyāya māyil
olma zānīler gibi

5. māyil ol:-sa

Gazel 93

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir kimseye veya bir
şeye yönelmek, sevgi,
ilgi, alaka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

māyil olsa ‘āşıkā
dünyāda ger
dir-idüm yārüm bütün
dünyā deger

6. māyil ol:-ur

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir kimseye veya bir
şeye yönelmek, sevgi,
ilgi, alaka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

gönlüm hevā-yı ‘ışka
düşüpdür belā bu kim
her hūb-rūya māyil olur
mübtelā düşer

7. māyil ol:-ur

Gazel 232

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir

*şeye yönelmek, sevgi,
ilgi, alaka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

her nev-cüvāne cān gibi
māyil olur gönül
şeb oldu dahı geçmedi
‘ışk-ı şebābdan

8. māyil ol:-ur

Gazel 256

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir kimseye veya bir

*şeye yönelmek, sevgi,
ilgi, alaka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

devr-i ruḥuñda cām-ı
lebūñ umsalar n’ola
vaḳt-i bahār her kişi
māyil olur müle

maymūn:

1. maymūn:

Gazel 62

Mısra: 6

Maymun.

geç riyāzat çenberinden
ko riyāyı zāhide
gel berü maymūn gibi bu
ḥalkā-i rindānı geç

2. maymūn:

Gazel 302

Mısra: 6

*Maymun || maymun
oynatmaya telmih vardır.*

lu‘bet-ile ḥulkına daḳup
şeṭāret ḥalkāsın
oynadur maymūn gibi
ḥalkı bu çarḥ-ı çenberi

ma‘yūb:

1. ma‘yūb:

Gazel 262

Mısra: 6

Kusurlu, noksan.

yüzine urdıḡı içün her
kişinüñ ‘aynını
oldı erbab-ı naḡar
yanında ma‘yūb āyine

mā-zāğ-ı kühl:

1. mā-zāğ-ı kühl:-i, -n, -
den

Kaside 13

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Kötülüğe bakmayan
gözünün sürmesi.*

iki nergisleri m̄a-zāğ-ı
kühünden mükeḥḥaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
târından müselseldür

mazhar:

1. mazhar:

Gazel 208

Mısra: 14

*Bir şeyin görünür
duruma geldiği,
göründüğü, açığa çıktığı,
zâhir olduğu yer veya
kimse, tecellî yeri.*

Şihâbî bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferâḥ yokdur
zahîrümde elem mazhar
derūnum içre ḡam bed
ḡam

2. mazhardur:-dur

Gazel 154

Mısra: 9

*Bir şeyin görünür
duruma geldiği,
göründüğü, açığa çıktığı,
zâhir olduğu yer veya
kimse, tecellî yeri. ||
Ulaşan, erişen, nâil olan.*

Şihâbî sözleri feyz-i
ilâha mazhardur
kemâl-i lutfını izhâr
idüp-durur feyyâz

mâzî:

1. mâzî:

Gazel 128

Mısra: 9

*Geçmiş, geride
kalmış zaman.*

ibn-i vaḳtüz baḳmazuz
biz mâzî vü müstaḳbele
biz Şihâbî dehrüñ imrüz
u ne ferdâsındayuz

mazlûm:

1. mazlûma:-a

Gazel 66

Mısra: 8

*Haksızlığa uğramış
/ zulüm görmüş kimse.*

hây di ki edti zâlim
ḡamzeñ beni helāk
mazlûma zecr u ḳahr-ıla
bu zulmdür şarîḥ

mazmûn-ı haş:

1. mazmûn-ı haş:

Gazel 65

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*En has, en kıymetli
mazmun (nükteli, sanatlı,
ince söz).*

sen Şihâbî bula gör
mazmûn-ı haş
çok olur nazm içre 'âm-ı
ıştılâḥ

meâl-i saltanat:

1. meâl-i saltanat:

Gazel 140

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Saltanat manası. II
Gösterişli, şaşalı hayat.*

ḥayâl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevâya heves
meâl-i saltanat olmuş o
bir gedâya heves

meb'ûs-i kâ'inât:

1. meb'ûs-i kâ'inât:

Kaside 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Evrenin seçilmiş, vekili. II Evrene
gönderilmiş en şanlı kişi
(Hz. Muhammed).*

ol şeh-süvār u server-i
meydān-ı mu‘cizāt
oldı ‘ulüvv-i şān ıla
meb‘ūs-i kā’ināt

mebzül:

1. mebzüldür:-dür

Kaside 16

Mısra: 14

Bol, fazla.

devlet-i cāvidi isterseñ
muḥabbet eyle kim
cümleye mebzüldür
in‘am-ı ‘ām-ı çār-yār

mecālis:

1. mecālisde:-de

Kaside 18

Mısra: 20

Meclisler, toplantı

yerleri.

ne cevāmi‘de kıyām ü ne
mesācidde sücüd
ne medārisde ‘ulūm ü ne
mecālisde ku‘ūd

mecāz:

1. mecāzuñ:-uñ

Gazel 239

Mısra: 3

*Gerçek olmayan,
hakikat dışı eşya,
yaratılmış olan her şey.
(Yaratılmış olan her
şeyin Allah'ın hakikati
yanında mecaz olması
bağlamında.).*

ḥaḳīkātüdür mecāzuñ
intihāsı ehl-i taḥḳīke
resūlullāhuñ aḳvāline
ḳavl-i “mā-şadaḳ”dur bu

mecāz ehli:

1. mecāz ehli:

Gazel 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mecazdan

*anlayanlar. II Şairler,
âşıklar.*

muşḥaf-ı ‘aşḳ-ı ḥaḳīḳī
kim mübārek-fāldur
añlama ‘aks iy mecāz
ehli ki şığmaz lāf aña

mechül ol:-

1. mechül ol:-dı

Kaside 15

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Bilinmez olmak.

mechül oldı münkir olup
saña Bu-Leheb
Ḥaḳdan o dem ki ola
zünüb ehline ḡaḏab

meclā:

1. meclā:

Gazel 244

Mısra: 2

*(Allah'ın) isim ve
sıfatlarının tecelli ettiği,
göründüğü yer, ayna.*

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyīne şu
oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyīne şu

meclis:

1. meclisidür:-i, -dür

Kaside 12

Mısra: 16

*Eğlence yeri, zevk
ve safa toplantısı.*

işigüdür kıble-i Beyte'l-
Ḥarām
meclisidür gülşen-i bağ-ı
İrem

2. meclisde:-de

Gazel 36

Mısra: 1

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfītāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

3. meclisde:-de

Gazel 46

Mısra: 3

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

dest virdi bize meclisde
bugün her desti
aldı meyhVāre-i rindānuñ
ayağın yek-dest

4. meclise:-e

Gazel 86

Mısra: 4

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

cām-ı Cem ile kāse-i
Cemşīdi añma gel
hākān-ı Çīn bu meclise
her dem çanağ çıkar

5. meclisde:-de

Gazel 91

Mısra: 7

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

şeftālū yidi dün gice
meclisde nuql-i mey
zīrā ki anda hayli
güzeller öpüşdiler

6. meclisüñ:-üñ

Gazel 92

Mısra: 2

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

revnağ-ı bezm-i meyüñ
maḥbūb-ı ra'nā birledür
rūşināsı meclisüñ şem'-i
şeb-ārā birledür

7. meclis:

Gazel 139

Mısra: 1

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

şafā kesb eyledi cām-ı
lebūñden şaḫiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā

itmekde yārān-ı şafā
meclis

8. meclis:

Gazel 139

Mısra: 4

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

Mesīh enfāsıdur güyā ki
nuṭṭı ehl-i 'irfānuñ
bulunmaz bir dahı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

9. meclise:-e

Gazel 139

Mısra: 7

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

gelürse meclise zerrīn
külāhı-y-la o sīm-endām
toğā mehr-i sa'ādet başa
ola pür-ziyā [meclis]

10. meclisüñ:-üñ

Gazel 139

Mısra: 5

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

olursın her gice bir
meclisün şem‘-i şeb-arāsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

11. **meclisünde:-ün, -de**

Gazel 169

Mısra: 7

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

meclisünde şem‘-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hūn
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

12. **meclisinde:-i, -n, -de**

Gazel 275

Mısra: 3

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

meclisinde sāki-i bezmün
edeb üzre otur
halka-i rindān içinde
halka budur kāide

13. **meclisine:-i, -n, -e**

Gazel 292

Mısra: 6

Bezm, meclis,

*eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

mūmdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem‘ eylesin her meh-
veşi

14. **meclisi:-i**

Kaside 12

Mısra: 7

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

15. **meclisi:-i**

Kaside 20

Mısra: 20

*Bezm, meclis,
eğlence yeri, zevk ve sefa
toplantısı.*

maḳdemine ehl-i gülşen
etdi sīm ü zer nişār
meclisi zeyn idicek berg-
i gül-efşān-ı bahār

16. **meclisin:-in**

Gazel 11

Mısra: 13

*Sohbet etmek ve
eğlenmek amacıyla bir
araya gelmiş dost ve
arkadaş topluluğu
(Sevgilinin bulunduğu
ortam).*

germi ider mehr ü
muḥabbet meclisin
kaçma sen āh-ı
Şihābīden şehā

17. **meclisde:-de**

Gazel 113

Mısra: 6

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākinūñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

18. **meclisde:-de**

Gazel 276

Mısra: 4

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye

üstühVân-ı ten enîn etdi
nefes dāyım bād

19. **meclisde:-de**

Gazel 288

Mısra: 2

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

fāş eyledi şürāhī meger
gizlū rāzını
meclisde bu gice ele
verdi boğazını

20. **[meclis]:**

Gazel 139

Mısra: 8

*Eğlence yeri, zevk
ve safa toplantısı.*

gelürse meclise zerrīn
külāhı-y-la o sīm-endām
toğa mehr-i sa‘ādet başa
ola pūr-ziyā [meclis]

meclis ehli:

1. **meclis ehli:-n**

Gazel 94

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mecliste
bulunanlar.*

ayağ ayak yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayaqlar gam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

meclis et:-

1. **meclis et:-miş**

Gazel 139

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Toplamak,
eğlenmek için bir araya
getirmek II Meclis
başlığı altında toplamak.*

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyı
Şihābī var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

meclis it:-

1. **meclis it:-**

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Toplamak,
eğlenmek için bir araya
getirmek II Meclis
başlığı altında toplamak.*

şafā kesb eyledi cām-ı
lebūñden şakiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā

itmekde yārān-ı şafā
meclis

2. **meclis it:-me, -dūñ**

Gazel 139

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Toplamak,
eğlenmek için bir araya
getirmek II Meclis
başlığı altında toplamak.*

olursın her gice bir
meclisūñ şem‘-i şeb-arāsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

meclisde:

1. **meclisde:-de**

Kaside 18

Mısra: 31

*Konuşup görüşmek
veya eğlenmek üzere
toplanılan mekan.*

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rūz u şeb gaflet-ile oldı
işüm fışk u fücūr

2. **meclisde:-de**

Gazel 160

Mısra: 1

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

germ olup dil virdi
meclisde ruh-ı dildāre
şem‘
şevkden göz göze
yandurdu vücūdın yāra
şem‘

3. meclisde:-de

Gazel 188

Mısra: 1

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvān gerek
şūh u zarīf ü işve-ger ü
nüktedān gerek

4. meclisde:-de

Gazel 212

Mısra: 1

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

götürüp ayağı meclisde
cām-ı Cemden el
çekdüm
Süleymānlık işin hātım
eyledüm hātemden el
[çekdüm]

5. meclisde:-de

Gazel 228

Mısra: 6

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

anuñ-içün odlara yakup
zebānın kesdiler
öykinür hüsnuñe
meclisde şem‘-i lāf-zen

6. meclisde:-de

Gazel 289

Mısra: 9

*Bezm, eğlence yeri,
zevk ve sefa toplantısı.*

lālenüñ kimse ayağın
çekemez meclisde
ele alınca Şihābī kadeh-i
gül-fāmı

meclis-i cem:

1. meclis-i cem:

Gazel 88

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Cem'in içki meclisi.
II Toplanan, bir araya
gelen meclis.*

şeh-i mülk-i melāmetdür
şafā-yı cām-ı bāde-y-le

Şihābīnūñ veşākında
müdāmī meclis-i Cem
var

meclis-i gülşen-i kūy:

1. meclis-i gülşen-i

kūy:-ı, -n, -da

Gazel 42

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Meclis-i gülşen-i
kūy Gül bahçesinin
mahallesinin meclisi,
toplantısı. II Sevgilinin
mahallesinde (gül
bahçesinde) toplanan
meclis.*

meclis-i gülşen-i kūyında
Şihābī yārūñ
okuyup şi‘rūñi cān
būlbūli eyler neğamāt

meclis-i ‘irfān:

1. meclis-i ‘irfān:-a

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İrfan meclisi //
*bilenlerin meclisi,
bilgilerlerin toplandığı
yer.*

iy Şihābī meclis-i 'irfāna
şûret vermege
şāhid-i ma'nāya tab'um
geydürür rengin libās

2. meclis-i 'irfān:-a

Kaside 23

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*İrfan meclisi, kültür
meclisi.*

dilden bu gice düşmedi
haṭṭ-ı leb-i dilber
eglençe idi meclis-i
'irfāna benefşe

meclis-i 'ışk:

1. meclis-i 'ışk:-uñ

Gazel 67

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk meclisi.

çokdur şafası meclis-i
'ışkuñ Şihābiyā
bezm-i vişāl gibi anuñ
[*] kemi feraḥ

meclis-i rindāne:

1. meclis-i rindāne:

Gazel 241

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
*Dünya işlerini
önemsemeyenlerin
toplantı, uğrak yeri.*

olduğunca meclis-i
rindāne sākī sāde-rū
mey ayağ üzre ṭurup
eyler şurāḥī ser-fürū

mecma'-ı 'irfān:

1. mecma'-ı 'irfān:

Gazel 281

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İrfan meclisi.

şanasın mecma'-ı 'irfān
olupdur kûşe-i gülşen
ki gül mecmū'asın
bülbüller açup okur
eş'arı

mecmū'a:

1. mecmū'asın:-sın

Gazel 281

Mısra: 10

*İçinde şiirler,
seçilmiş söz ve yazılar
bulunan el yazması kitap.*

şanasın mecma'-ı 'irfān
olupdur kûşe-i gülşen

ki gül mecmū'asın
bülbüller açup okur
eş'arı

mecmu'a-i dīvān:

1. mecmu'a-i dīvān:-

um, -uñ

Gazel 187

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Divan mecmuası. II
Şiirlerden mürettep
kitap.*

iy Şihābī etdügi-çün bir
gazālūñ medḥini
zīnetidür bu gazel
mecmu'a-i dīvānumuñ

mecmū'-ı ḥayl-i şükūfe ol:-

1. mecmū'-ı ḥayl-i

şükūfe ol:-dı

Kaside 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tamamı bir hayli
çiçekle dolmak.*

şulayup şeb-nem döşetdi
şahnı ferrāş-ı çemen
mecmū'-ı ḥayl-i şükūfe
oldı meydān-ı bahār

mecnûn:**1. mecnûnda:-da****Gazel 142**

Mısra: 4

*Leylâ ile Mecnun
hikâyelerinin erkek
kahramanı olan Kays'ın
lakabı.*

‘ışka şarf itdi cihânda
‘ömrinüñ sermâyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnûnda ‘aql-ı ma‘âş

2. mecnûn:**Gazel 169**

Mısra: 1

*Çıldırılmış, deli,
divane. II Leyla ile
Mecnun hikâyelerinin
erkek kahramanı olan
Kays'ın lakabı.*

fenn-i ‘ışka verdi
Ferhâd-ıla Mecnûn çok
şeref
rahmet-i rahmân-ıla şâd
ola ervâh-ı selef

3. mecnûn:**Gazel 103**

Mısra: 6

*Aklını
kullanamayan, deli. ||*

*Leyla ve Mecnun
mesnevisinin erkek
kahramanı.*

vird ider dil muşhaf-ı
hüsnuñde hattıñ âyetin
şanasın kim “süre-i ve ‘l-
leyl”i Mecnûn okur

4. mecnûn:**Kaside 22**

Mısra: 20

*Aklını
kullanamayan, deli. ||
Leyla ve Mecnun
mesnevisinin erkek
kahramanı.*

dâğ-ı sevdâsı-y-ıla bir
şanem-i leylî-veşüñ
tağa düşmüş yürür âvâre
vü Mecnûn lâle

5. mecnûn:**Gazel 259**

Mısra: 3

*Aşk yüzünden deli
divane olmuş, akı
başından gitmiş kimse. ||
Leyla ile Mecnun
hikayesinin erkek*

*kahramanı, Kays'ın
lakabı.*

dün ü gün ‘aşka tâbi
olmaz-ıdı Vâmık u
Mecnûn
maḥabbetden eser
olmasa Leylâ-y-ile
‘Azrâda

mecnûn ile ferhâd:**1. mecnûn ile ferhâd:****Gazel 78**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
(Efsanevi aşk
kahramanları) Mecnun
ile Ferhat.

çeküpdür ‘aşkı Mecnûn
ile Ferhâd
selef ervâhı rahmetle ola
şâd

mecnûn ol-:**1. mecnûn ol-:-an****Gazel 301**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Sevda sebebiyle
kendini kaybetmek. ||
Delirmek, çıldırmak.

ğam-ı Leylā-y-ile
Mecnūn olan şol Kays
‘ākıldür
cünūn ıtlākın aña
eylemez dīvāneden ğayrı

2. mecnūn ol:-ur

Gazel 115

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevda yüzünden

*kendini yitirmek. ||
Çıldırmaq, delirmek.*

göz qarardur her gözi
āhūya çeşmüm merdūmi
her saçı Leylāya tolaşup
göñül mecnūn olur

mecnūn-veş:

1. mecnūn-veş:

Gazel 95

Mısra: 4

Mecnun gibi. ||

*Çıldırmaş, deli, divane.
Aşk yüzünden aklı
başından gitmiş, delice
sevmiş, kara sevdaya
tutulmuş kimse. || Leyla
ile Mecnun hikayesinin
erkek kahramanı olarak
bilinir. Leyla ile Mecnun
hikayesinin erkek*

*kahramanı Kays'ın
lakabıdır.*

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırāmuñ ‘ışkına
vādi-i hayretde ol
Mecnūn-veş sersem
düşer

med:

1. med:

Kaside 1

Mısra: 5

Arapçada harfî

*uzun okumak için harfîn
üzerine koyulan işaret.*

sîn ile med sünbül-i hindî
olup
ğonca-i nev-restesidür
harf-i mîm

medār-ı hāk:

1. medār-ı hāk:-de

Gazel 127

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hak dayanağı,
güvencesi. II Toprak.*

noқтаdur gerçi medār-ı
hākde şuğr-ı vücūd

‘ālemi devr itmede
ammā ki per-ğār olmışuz

medāris:

1. medārisde:-de

Kaside 18

Mısra: 20

Medreseler.

ne cevāmi‘de kıyām ü ne
mesācidde sücūd
ne medārisde ‘ulūm ü ne
mecālisde ku‘ūd

meddāh ol:-

1. meddāh ol:-ur, -sın

Kaside 2

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Öven, medh eden
olmak.*

midhat-ı gülşen-i tevḥīde
olursın meddāh
bāğ-ı feyzinden irişürse
dimāğa nesemāt

meded:

1. meded:

Kaside 10

Mısra: 13

Lutuf ve yardım

*istemek için kullanılan
sesleniş.*

şefkatüñ tîrini gönder yâ
resûlallah meded
sîne meydânında cânı
dikmişem umaç aña

2. meded:

Gazel 26

Mısra: 2

Aman eyvah! II

yardım, lutf.

sâkiyâ hâlüm harâb oldu
devâ kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded humdan baña

3. meded:

Gazel 27

Mısra: 3

"İmdat, yetiş"

anamlarına gelen söz.

rûzigârum gibi ahvâlüm
perîşândur meded
hîç müyesser olmadı
cem'ıyyet-ı hurrem baña

4. meded:

Gazel 1

Mısra: 3

"Yardım et, imdat"

*eyle, yetiş, aman,
eyvah!" anlamlarında
ünlem.*

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envâr it kim
zerre-veş bî-ser ü pâ rakş
ura her Mevlâyı

5. meded:

Kaside 18

Mısra: 1

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*

yandı cân âteşi cürm-ile
meded âh meded
niçe yanam bu harâret ile
her gâh meded

6. meded:

Kaside 18

Mısra: 1

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*

yandı cân âteşi cürm-ile
meded âh meded
niçe yanam bu harâret ile
her gâh meded

7. meded:

Kaside 18

Mısra: 2

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*

yandı cân âteşi cürm-ile
meded âh meded
niçe yanam bu harâret ile
her gâh meded

8. meded:

Kaside 18

Mısra: 3

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*

nefse uymağ ile oldum
katı güm-râh meded
bu zalâletle kabûl ide mi
dergâh meded

9. meded:

Kaside 18

Mısra: 4

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*

nefse uymağ ile oldum
katı güm-râh meded
bu zalâletle kabûl ide mi
dergâh meded

10. meded:

Kaside 18

Mısra: 5

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

11. meded:

Kaside 18

Mısra: 5

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

12. meded:

Kaside 18

Mısra: 6

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

13. meded:

Kaside 18

Mısra: 6

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

14. meded:

Kaside 18

Mısra: 11

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

15. meded:

Kaside 18

Mısra: 11

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

16. meded:

Kaside 18

Mısra: 12

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

17. meded:

Kaside 18

Mısra: 12

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

18. meded:

Kaside 18

Mısra: 17

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

19. meded:

Kaside 18

Mısra: 17

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

20. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 18

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

21. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 18

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

22. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 23

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

23. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 23

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

24. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 24

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

25. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 24

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

26. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 29

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

27. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 29

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

28. **meded:**

Kaside 18

Mısra: 30

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

29. meded:

Kaside 18

Mısra: 30

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

30. meded:

Kaside 18

Mısra: 35

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

31. meded:

Kaside 18

Mısra: 35

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

32. meded:

Kaside 18

Mısra: 36

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

33. meded:

Kaside 18

Mısra: 36

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

34. meded:

Kaside 18

Mısra: 41

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

35. meded:

Kaside 18

Mısra: 41

*"İmdat / yetiş /
yardım et!"*.

cürm-i 'isyân ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ âh
meded vâh meded

36. meded:

Gazel 122

Mısra: 3

*"İmdat, aman,
yetiş!" gibi anlamlara
gelen ünlem.*

meded cânumdaki şol
dâğ-ı cânânı
söyündürmeñ
ki çokdan âteş-i 'ışk-ıla
yanmış bir çerâğıdur

37. meded:

Gazel 132

Mısra: 5

"İmdat, aman,
yetiş!" gibi anlamlara
gelen ünlem.

girdâb-ı gâmda kaldı
meded dil sefinesi
kaldı kenâra çıkmadı
bâr-ı girânumuz

38. meded:

Gazel 150

Mısra: 6

"İmdat, aman,
yetiş!" gibi anlamlara
gelen ünlem.

düşdi dil zevrâkı girdâb-ı
yem-i derd ü gama
meded ey Hıızr-ı
mübârek-pey anı eyle
halâş

39. meded:

Gazel 223

Mısra: 3

"İmdat, aman,
yetiş!" gibi anlamlara
gelen ünlem.

ol mehe senden bâ'id
oldum meded didi raķīb
ķāle beyni beyneke
yāleyte ba'de maşrıķeyn

40. meded:

Kaside 15

Mısra: 26

"İmdat / yetiş /
yardım et!"

dār-ı beķāya eyleyicek
fāniden raķīl
sūy-ı hūzūr-ı haķķa
meded luţfuñ it delīl

41. meded:

Kaside 18

Mısra: 42

"İmdat / yetiş /
yardım et!"

cürm-i 'ısyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raķm itmez iseñ āh
meded vāh meded

42. meded:

Kaside 18

Mısra: 42

"İmdat / yetiş /
yardım et!"

cürm-i 'ısyān ile kaldum
meded Allah meded
baña raķm itmez iseñ āh
meded vāh meded

meded eyle-:

1. meded eyle-:

Gazel 277

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yardım etmek /
imdada yetişmek.*

ey meh kemān kaşuña
'ıyd-i vişālde
ķurbān iderseñ eyle
meded ben meķīne'i

meded kıl:

1. meded kıl:

Kaside 10

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Yardım etmek,
iyilik, ihsanda bulunmak.*

ķıl meded nehb eyledi

mülkini cünd-i hevā

'ahd-i 'adlūñle şehā lāyık

degül tārāc aña

medfün:

1. medfün-idi:-idi

Gazel 277

Mısra: 11

*Toprağa gömülmüş,
defnedilmiş.*

künc-i gamuñ ki sînede
medfün-idi ezel
buldum tılısm-ı 'aşk-ıla
ben ol hâzîne'i

medfün ol-:

1. medfün ol-:-ur

Gazel 115

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Toprağa gömülmüş,
gizlenmiş olmak.*

dilde tañ mı saklasam
'aşk u muhabbet
cevherin
küşe-i vîrânede
gencîneler medfün olur

medh:

1. medhîn:-i, -n

Gazel 297

Mısra: 9

*Methetme, övme,
yüceltme.*

ol mehûñ medhîn Şihâbî
dilde takdîr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şâ'ir dilberi

2. medhîn:-i, -n

Kaside 8

Mısra: 4

*Methetme, övme,
yüceltme.*

'ilm-i ledünden okudı ol
mâ-sebak sebâk
medhîn yazındı gülşen-i
'âleme varak varak

medh eyle-:

1. medh eyle-:-di

Gazel 179

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Medh etmek, övmek,
yüceltmek.*

leb-i şîrînüñi medh
eyledi iy Hüsrev-i hûbân
Şihâbîye 'atâ kılsañ n'ola
bir büse helvâlık

medhal:

1. medhalleridür:-ler, -i, -dür

Kaside 1

Mısra: 15

*Dahil olacak yer,
karışmak, girilecek yer.*

raları medhalleridür
rahmetüñ
fıkr ider o raları 'aql-ı
selîm

medhîni et-:

1. medhîni et-:-düg, -i, -çün

Gazel 187

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Medhetmek, övmek.

iy Şihâbî etdügi-çün bir
gazâlüñ medhîni
zînetidür bu gâzel
mecmu'a-i dîvânumuñ

medîne':

1. medîne'i:-i

Gazel 277

Mısra: 8

Hicaz'da Hz.

*Peygamberin türbesinin
bulunduğu şehir.*

bağan cemâl-i pâküñe
nûr-ı nebî görür
iden tavâf küyüñi bilür
Medîne'i

medrese:

1. medrese:

Gazel 43

Mısra: 9

Talebe ve

*müderrislerin ders**okudukları ve ikamet**eyledikleri bina.*

niçe bir medrese küncini

Şihābī bekler

maḥal iltürse bu dem

kūşe-i meyḥāneye raḥt

meftūn ol-:

1. meftūn ol-:

Gazel 115

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönül vermek, aşık**olmak, tutkun olmak.*

‘aşk kaydından ḥalāş

olmaz Şihābī derd-mend

her zamān bir kākül-i

ser-fitneye meftūn olur

2. meftūn ol-:

Kaside 22

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gönül vermek, aşık**olmak, tutkun olmak.*

dest-i şevki-y-le çeküp

yaḫasını çāk itmiş

beñzer olmuş ğam-ı

dildār-ıla meftūn lāle

meftūni:

1. meftūni:

Gazel 37

Mısra: 9

*Âşık / müptelâ /**tutkun.*

Şihābī âlemüñ ehlin

idindi meftūni

o şūḥ-âfet-i devrân o

fitne’-i āşūb

meger:

1. meger:

Gazel 295

Mısra: 4

*"Meğer"; aslında,**işin aslı anlamlarında**bağlaç.*

gülşeni zeyn itdiler

ezhār-ı gün-ā-gün-ile

bezme çağırdı meger

būlbūl o şūḥ ü şengüli

2. meger:

Gazel 213

Mısra: 5

*"Aslında, işin aslı"**anlamlarında bağlaç.*

cām-ıla la’lūñ vaşfi

añıldı meger meyḥānede

kaynayup kanı

derūnından yine hoş itdi

ḥum

3. meger:

Gazel 217

Mısra: 6

*"Aslında, işin aslı"**anlamlarında bağlaç.*

ehl-i dünyā aḳçesi

olmayana âdem dimez

merd-imiş şüretde

sulṭānum meger ḳalb-i

direm

4. meger:

Gazel 223

Mısra: 2

*"Aslında, işin aslı"**anlamlarında bağlaç.*

naḳd-i ḥüsnünden

cemālūñ verdi her meh-

rūya deyn

ḳarz alınmışdur meger

anlarda olan zīb ü zeyn

5. meger:

Gazel 245

Mısra: 2

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

her dem akār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
‘āşık olmışdur meger
gönlüm gibi dīdāre şu

6. meger:

Gazel 245

Mısra: 5

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

yā meger görmiş
tecellāyı cemāl-i yārda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bī-çāre şu

7. meger:

Gazel 288

Mısra: 1

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

fāş eyledi şūrāhī meger
gizlü rāzını
meclisde bu gice ele
verdi boğazını

8. meger:

Gazel 311

Mısra: 9

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

şagır itmişdür meger
şebnem gülün kulağını
iy Şihābī bülbülün gūş
eylemez efgānını

9. meger:

Kaside 18

Mısra: 9

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

levh-i a‘māle yazıldı
meger ol hatt-ı haṭā
bir işim yok ki senün
dergehüne lāyık ola

10. meger:

Kaside 21

Mısra: 21

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

gonca-i ter şūretā bir al
bebğadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minḳārına bebğā-yı gül

11. meger:

Kaside 23

Mısra: 35

"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.

bāzār-ı gülistāna meger
olmağa ‘attār
oturdu geçüp kūşe-i
dükkāna benefşe

12. meger:

Gazel 85

Mısra: 5

"Meğer"; aslında,
işin aslı anlamlarında
bağlaç, sonradan
anlaşılan bir durumu
ifade etmek için
kullanılır.

hār itdi bīkr-i goncaya
gice meger güci
kim şubḥ olunca eyledi
bülbül hezār zār

13. meger:

Gazel 89

Mısra: 6

"Meğer"; aslında,
işin aslı anlamlarında
bağlaç, sonradan
anlaşılan bir durumu

*ifade etmek için
kullanılır.*

zülfine kıldı musahhar
bend idüp 'aşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsünü var

14. meger:

Gazel 93

Mısra: 6

*"Meğer"; aslında,
işin aslı anlamlarında
bağlaç, sonradan
anlaşılan bir durumu
ifade etmek için
kullanılır.*

kol tolaşturmağa el
irişmedi
bir kemer kuçmuş
miyânını meger

15. meger:

Gazel 107

Mısra: 2

*"Meğer"; aslında,
işin aslı anlamlarında
bağlaç, sonradan
anlaşılan bir durumu
ifade etmek için
kullanılır.*

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler ihyā ider la'li
meger 'īsāyidür

16. meger:

Gazel 194

Mısra: 4

*"Aslında, işin aslı,
anlaşıldı ki"
anlamlarında bağlaç.*

kāse-i yāķūtdan ağzuñ
veyā la'lin dürc
bezm-i hüsnuñde meger
var-ısa cāmıdur Cemüñ

17. meger:

Gazel 255

Mısra: 8

*"Aslında, işin aslı,
anlaşıldı ki"
anlamlarında bağlaç.*

mürekkeb kalmadı faşl
oldı bābın yazmağa
hicrūñ
meger miḥnet kitābın
ben yazam bu sürḥ-ı
eşkümler

18. meger:

Kaside 20

Mısra: 33

*"Aslında, işin aslı,
anlaşıldı ki"
anlamlarında bağlaç.*

māh-rūlar kaşr-ı
gülşende meger
aḥşamlamış
oldı her gül anda bir
şem'-i şebistān-ı bahār

19. meger:

Kaside 25

Mısra: 16

*"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.*

şabūḥı itmege destine bir
zerrīn qadeḥ almış
mey-i nāz-ıla maḥmūr
eylemiş kendin meger
nergis

20. meger:

Kaside 25

Mısra: 20

*"Aslında, işin aslı"
anlamlarında bağlaç.*

göñül Ya'ķūbınuñ ḥüzn
ü ğamın görince def' itdi
meger kim ḥüsn-i
Yūsufdan getürmişdür
ḥaber nergis

meger kim:**1. meger kim:****Gazel 208**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meğer ki, oysa ki.

yağasın çāk idüp gel
şubha dek zār eyle[sin]
bülbul
meger kim gonca
bikrinüñ lebinî dişlemiş
şebnem

2. meger kim:**Kaside 21**

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

Meğer ki, oysa ki.

bülbul eyler nāle ü
feryādlar Vāmık mişāl
kim meger ‘arz-ı ‘izār
itmiş aña ‘Azrā-yı gül

3. meger kim:**Kaside 25**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meğer ki.

uyandı ẖvāb-ı gāfletden
meger kim bir şehir

nergis

göz açup gülsitān-ı

‘āleme şaldı nazar nergis

meges:**1. megesler:-ler****Gazel 205**

Mısra: 6

Sinek.

la ‘lūñ üzre hāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi hālī mi megesler
olduğı yirde ‘asel

2. meges:**Gazel 315**

Mısra: 2

*Sinek // Sevgilinin**beni.*

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

meh:**1. mehden:-den****Gazel 246**

Mısra: 1

Ay II Sevgili, dilber.

n’ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden ẖurşid-i rāh

2. meh:**Gazel 303**

Mısra: 8

Ay, kamer.

māh-rūlarda bulunmaz
iken āyīn-i vefā
meh gibi dünyede
hercāyılık üslūbları

3. meh:**Kaside 19**

Mısra: 25

Ay, kamer.

üstine etdi mihr ile meh
sīm ü zer nişār
buldı gınā-yı nergis-i
çeşm-i gedā-yı ‘ıyd

4. mehe:-e**Gazel 286**

Mısra: 2

*Ay. II Ay yüzli**güzel (sevgili).*

haṭṭ-ı cānānı görüp
gönlümüze gam düşdi

güneşe erdi kūsūf u mehe
mātem düşdi

5. **meh:**

Gazel 10

Mısra: 7

"Mah" ay, kamer.

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceligi
kılca var ola

6. **meh:**

Kaside 19

Mısra: 36

"Mah" ay, kamer.

ser-sebz tuta luṭf-ıla
‘ömrüñ nihālını
oldukça tāze sāl ü meh
āb u hevā-yı ‘ıyd

7. **mehe:-e**

Gazel 223

Mısra: 3

Ay. II Ay yüzlü

sevgili.

ol mehe senden bā‘id
oldum meded didi raḳīb
ḳāle beyni beyneke
yāleyte ba‘de maşrıkeyn

8. **mehe:-e**

Gazel 59

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzü

sevgili).

ey Şihābī ol mehe
ulaşmağa
dūd-ı āhum göklere itdi
‘urūc

9. **meh:**

Gazel 193

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzü

sevgili).

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefḳatinden kāse-i
Mecnūna Leylā urdı seng

10. **mehüñ:-üñ**

Gazel 201

Mısra: 10

Ay (gibi parlak yüzü

sevgili).

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābī
yaḳar o mehüñ yolına her
gice meşā‘il

11. **mehüñ:-üñ**

Gazel 285

Mısra: 9

Ay (gibi parlak yüzü

sevgili).

iy Şihābī ārzū-yı
ḥaṇçerinde ol mehüñ
üstüḥvānī oldı pehlumuñ
ḳamu ḥaṇçer gibi

12. **mehi:-i**

Gazel 292

Mısra: 7

Ay (gibi parlak yüzü

sevgili).

bulsa ḥalvet-ḥānede ḥālī
gece-y-le ol mehi
bağrınuñ yağın eridür
aña ḥālın nāyişi

13. **meh:**

Gazel 39

Mısra: 2

Ay (gibi parlak ve

güzel olan sevgili).

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı āh-ıla her şeb
sitārem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

14. meh:

Gazel 251

Mısra: 7

*Ay (gibi parlak ve
güzel olan sevgili).*

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşire
şunmuş biri hançere

15. meh:

Gazel 254

Mısra: 5

*Ay (gibi parlak ve
güzel olan sevgili).*

tîz bildi gamzesin ol meh
göñülde geçdügin
katlûme ayak başup el
urdu ol dem hançere

16. meh:

Gazel 277

Mısra: 2

*Ay (gibi parlak ve
güzel olan sevgili).*

gördi şafâ-yı mehri-y-ile
tolu sîne'i
günden güne baña o meh
arturdu kîne'i

17. meh:

Gazel 296

Mısra: 3

*Ay (gibi parlak ve
güzel olan sevgili).*

gün gibi geh gösterür
sâde ruhun meh geh
mişâl
‘arz-ı ‘arız eyler ol pür-
hâli bir yüzden dağı

18. mehûñ:-üñ

Gazel 117

Mısra: 9

*Ay (gibi parlak
yüzlü sevgili).*

iy Şihâbî zülfî
sevdâsında olsam ol
mehûñ
kıssa-i kabrüm taşına kıl
kalemler yazalar

19. mehi:-i

Gazel 148

Mısra: 3

*Ay (gibi parlak
yüzlü sevgili).*

raķîb sevdüğüme ol mehi
‘adâvet ider
meşel-durur bu ki; “el-
kâş lâ-yuħibbu el-kâş”

20. mehûñ:-üñ

Gazel 40

Mısra: 9

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

düşde gördüm ol mehûñ
hüsün Şihâbî dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hVâb-ı hûb

21. mehûñ:-üñ

Gazel 297

Mısra: 9

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

ol mehûñ medhîn Şihâbî
dilde takdîr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şâ’ir dilberi

22. meh:

Gazel 246

Mısra: 8

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

şems dülbendin şarınca
gündüz olur âfitâb
gice meh olur levendâne
geyinse şeb külâh

23. meh:**Gazel 261**

Mısra: 3

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

tekke-i 'aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yakarın encüm gibi dāğ-ı
fırāvān her gice

24. meh:**Gazel 271**

Mısra: 7

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

görme ki ey meh tūlū'-ı
āfītāb-ı hūsnūñi
mehr-veş günden güne
āhum şehir-ḥız olmada

25. meh:**Gazel 299**

Mısra: 3

*Ay (gibi parlak ve
güzel yüzlü sevgili).*

şehir içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hūsn-ile
Yūsuf-ı Mısrī daḥı sen
deñlü mümtāz olmadı

meh çārdehī:**1. meh çārdehī:****Gazel 72**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Ayın on dördü.

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şöḥbet-i
Şulṭan Mahmūd

meh çehre:**1. meh çehre:-si, -(n)e****Gazel 86**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*(Sevgilinin) Ay gibi
parlak ve güzel yüzü.*

gizler ufukda kaşı hilālin
Şihābiyā
meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

meh yüz:**1. meh yüz:-i****Gazel 232**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Ay yüz.

görünmez oldı meh yüzü
yārūñ niķābdan

hūsn āfītābı çıķmadı zıll-
ı seḥābdan

mehār:**1. mehārı:-ı****Gazel 181**

Mısra: 5

Gem, yular.

kırdı mehārı nāķa-i leyl-i
kazāyı gör
ey sār-bān-ı rāh anı luṭf-ı
ķaṭāra çek

meh-cebīn:**1. meh-cebīn:****Gazel 2**

Mısra: 12

*Ay alınlı, ay gibi
parlak olan || Sevgili.*

ebrūsı fikri kıldı Şihābī
teni hilāl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebīn baña

mehcūr:**1. mehcūr:****Gazel 1**

Mısra: 13

(Memleketinden)

*uzaklaşmış, uzakta
kalmış, ayrı düşmüş.*

yārdan fūrkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
ğuşşa gencīne bırağdum
bu ten-i tenhāyı

mehd-i zümürrüd:

1. mehd-i zümürrüd:

Kaside 21

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Zümriit beşik.

besledi mehd-i zümürrüd
gibi anı gıncadan
dāyeler şebnem nesīm-i
şubhıdur lālā-yı gül

meh-i bedr:

1. meh-i bedr:-üñ

Gazel 117

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dolunay II Parlak

ve göz alıcı sevgili.

sen meh-i bedrūñ
cemālın görmek içün
āfitāb

zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervāzeler

meh-i nev:

1. meh-i nev:

Gazel 112

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yeni ay, hilal II

Sevgili.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gāfil şakın
saña diş biler felek
filinūñ ol dendānıdur

mehlikā:

1. mehlikā:

Gazel 139

Mısra: 6

Ay yüzlü (güzel,

sevgili).

olursın her gice bir
meclisūñ şem‘-i şeb-arāsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

meh-nevā-yı āfitāb-ı

hüsn:

1. meh-nevā-yı āfitāb-ı

hüsn:

Gazel 266

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*Güzelliğinin dolunayı ve
güneşi. (Parlaklık
bağlamında).*

kaşuñ gamı-y-la meh-
nevā-yı āfitāb-ı hüsn
döndi hilāle za‘f-ıla
varmadı āyine

meh-pāre’:

1. meh-pāre’i:-i

Gazel 193

Mısra: 7

Ay parçası II Ay

*gibi parlak ve güzel
yüzlü sevgili.*

cāna tartduğında Yūsuf
gibi sen meh-pāre’i
cānib-i cān huften-i
mīzān kıldı ‘ömr-leng

mehpāre:

1. mehpāreler:-ler

Gazel 118

Mısra: 8

Ay parçası. II

Güzel, sevgili.

intizār-ile şayar her gece
yılduzları

‘āşıkı her gün çalarlar
pāreye mehpāreler

mehr:

1. mehr-ile:-ile

Gazel 164

Mısra: 3

*Mihr, şevkat,
muhabbet, sevgi.*

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemiştir kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dāğ

2. mehrüñ:-üñ

Gazel 168

Mısra: 7

*Mihr, şevkat,
muhabbet, sevgi.*

ķahr u mehrüñ cāmını
çekdüm ta‘allül etmedüm
rind-i meyhāruñ katında
bir degül mi dūr ü şāf

3. mehr-ile:-ile

Kaside 14

Mısra: 5

*Mihr, şevkat,
muhabbet, sevgi.*

nübüvvet mührini mehr-
ile ĥaķ urmasa zāhrında

Süleymān şavvetine bu
şeref olmazdı ĥātemden

4. mehri:-i

Gazel 131

Mısra: 4

Güneş.

şeb-i ġam baña gün
göstermez oldı dūd-ı
āhumla
tulū‘ idüp murādum
mehri üstüme ziyā
vermez

5. mehre:-e

Gazel 138

Mısra: 2

Güneş.

mehr-i cemālūñ olalı iy
meh baña enīs
oldı meslī gibi gönül
mehre hem celīs

6. mehr:

Gazel 11

Mısra: 13

Sevgi, dostluk.

germi ider mehr ü
muhabbet meclisin
ķaçma sen āh-ı
Şihābiden şehā

7. mehri-y-ile:-i, -y, -ile

Gazel 1

Mısra: 7

*Mihr, şevkat,
muhabbet, sevgi. II
Güneş.*

dem olur mehri-y-ile
peşşe kılur ‘anķāyı
ki olur ķahrı-y-ıla peşşe
ider ‘anķāyı

mehr ü mäh:

1. mehr ü mäh:-ı

Gazel 172

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Güneş ve ay.

mehr ü mähı şarķ u ġarba
rüz u şeb şalındurur
çarĥuñ ammā bir senüñ
gibi ķamer-ruĥsārı yok

mehr ü vefā:

1. mehr ü vefā:

Gazel 270

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Mihr, şefkat,
muhabbet, sevgide
durma.*

terk idüp mehr ü vefâ
erkânını ol mâh-rû
şâh-ı zâlim gibi zulm-ıla
nev-âyin olmada

mehr-i cemâl:

1. mehr-i cemâl:-üñ

Gazel 138

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Güneş
gibi parlak olan güzel
yüzü.

mehr-i cemâlün olalı iy
meh baña enîs
oldı mesîh gibi gönül
mehre hem celîs

mehr-i cihân-ārā:

1. mehr-i cihân-ārā:-

(y)ı

Gazel 1

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cihanı süsleyen
güneş. II Sevgili.

bir nazar bakmasam ol
mehr-i cihân-ārâyı
yakarın âteş-i âhumla
bütün dünyâyı

mehr-i dıraḥşân:

1. mehr-i dıraḥşân:

Rübai 5

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlayan, ıstık saçan
güneş.

minnet etme felek-i
süfle-nüvāze ey dil
ola gör mehr-i dıraḥşân
gibi ‘ālî himmet

mehr-i enver:

1. mehr-i enver:-dür

Gazel 242

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nurlu, ıstıklı,
aydınlık güneş. II
Parlayan güneş.

bugün burc-ı melāḥatde
cemâli mehr-i enverdür
leṭāfet āsumānı üzre ebr-i
müştğ-bār ebrü

mehr-i felek:

1. mehr-i felek:

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feleğin/kaderin
güneşi.

cem-i ebrüña senün
mehr-i felek etdi sücüd
mu ‘ciz-i çarını mâh-ı
rûhuñda mevcüd

mehr-i sa‘âdet:

1. mehr-i sa‘âdet:

Gazel 139

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saadet güneşi, baht,
iyi talih.

gelürse meclise zerrîn
külâhı-y-la o sîm-endām
toğa mehr-i sa‘âdet başa
ola pür-ziyâ [meclis]

mehr-i âlem-ārā:

1. mehr-i âlem-ārā:-(y)ı

Gazel 139

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Dünyayı süsleyen
güneş. II Sevgili.

semâdan sihr-ile indürdi
mehr-i âlem-ārâyı

Şihābī var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

mehribān:

1. mehribānum:-um

Gazel 312

Mısra: 6

Merhamet ve şefkat

*sahibi. Muhabbetli,
sevimli, yumuşak huylu
ve güler yüzlü.*

hazret-i 'İsī gibi çıktı
fığanum göklere
gel tarahhum kıl baña ey
mehribānum ermeni

meh-rū:

1. meh-rū:

Gazel 240

Mısra: 10

Ay yüzlü II Sevgili.

Şihābī tır-i āhumdan
şakınmaz
Kemānveş kıddümi
bükdi o meh-rū

2. meh-rūya:-y, -a

Gazel 223

Mısra: 1

*Ay yüzlü güzel,
sevgili.*

nağd-i hüsnüñden
cemālūñ verdi her meh-
rūya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

3. meh-rūlar:-lar

Gazel 195

Mısra: 14

Ay yüzlü güzel

(sevgili).

tekne-i gamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dāğ yakdı tene meh-rūlar
içün mihr mişāl

4. meh-rūlar:-lar

Gazel 254

Mısra: 7

Ay yüzlü güzel

(sevgili).

tutdı meh-rūlar āfākı bu
bezmüñ revnaķı
kim mey-i gül-gün-şafak
oldı hilāl-i sāğara

5. meh-rū:

Gazel 177

Mısra: 9

Ay yüzlü (sevgili).

içeli tenhāda ol meh-rū
hilālī cāmdan
ey Şihābī eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafak

6. meh-rūnuñ:-nuñ

Gazel 122

Mısra: 9

Ay (gibi parlak)

yüzlü (sevgili).

Şihābī āteş-i mehri beni
yakdı o meh-rūnuñ
görünen penbeler encüm
gibi sīnemde dāğıdur

mehr-ves:

1. mehr-ves:

Gazel 271

Mısra: 8

Güneş gibi.

görme ki ey meh tūlū '-ı
āfītāb-ı hüsnüñi
mehr-ves gündən güne
āhum seher-ħız olmada

mehtāb:

1. mehtābdan:-dan

Gazel 157

Mısra: 4

*Ay ışığı, ay
aydınlığı.*

ruhuñ göster saçuñdan
kim ederler
sefer ehli geçe
mehtābdan hazz

2. mehtāb:

Gazel 9

Mısra: 4

1. Ay ışıǵı, ay
aydınlıǵı. 2. Dolunay.

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrüñden hārāret
verdi iy mehtāb baña

mehtābāne:

1. mehtābāne:

Gazel 155

Mısra: 8

Mehtap gibi, ayın
parlaklıǵı gibi.

vechi var jeng-i hacālet
‘ārız olsa yüzine
āfītābum ‘ārızuñ eylese
mehtābāne ‘arż

mehter-i āh:

1. mehter-i āh:-um

Gazel 135

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âh mehteri. II
Âşıǵın ahının bando
takımı.

göñlimüñ tahtına sultān-ı
gamuñ itdi cülūs
mehter-i āhum seherden
çaldı ol şādīye kūs

meh-veşi:

1. meh-veşi:-i

Gazel 292

Mısra: 6

Yüzü aya benzeyen,
ay gibi parlayan sevgili.

mūmdur her gice
yanmaǵa çerāǵ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem‘ eylesin her meh-
veşi

mekān:

1. mekānumuz:-umuz

Gazel 132

Mısra: 1

Yer, mahal, mesken.

fülk-i felāket etdi felek
çün mekānumuz
deryā olursa yiridür eşk-i
revānumuz

2. mekānumuz:-umuz

Gazel 132

Mısra: 10

Yer, mahal, mesken.

ko ıztırābı eyle
taḥammül Şihābiyā
fülk-i felāket etdi felek
çün mekānumuz

3. mekān:

Gazel 225

Mısra: 2

Bulunulan mahal,
yer, mevki.

mekān-ı ‘ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muǵān
zehī fezā-yı müferriḥ
zehī güşāde mekān

mekān-ı hestī:

1. mekān-ı hestī:-de

Kaside 8

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Varlık âlemi.

kevn ü mekān-ı hestīde
yoǵdur nazīr aña
yaz levh-i cāna na‘tını
dāyim Şihābiyā

mekān-ı ‘ıyş:

1. mekân-ı 'ıyş:

Gazel 225

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Eğlence, zevk u safa
yeri.*

mekân-ı 'ıyş u şafâdur
cenâb-ı pîr-i muğân
zehî fezâ-yı müferrih
zehî güşâde mekân

mekîne':

1. mekîne'i:-i

Gazel 277

Mısra: 4

*Bir yere veya bir
makama oturan, yerleşen
(kimse). II Oturaklı,
güçlü, itibarlı, vakar ve
nüfuz sahibi (kimse).*

ey meh kemân kaşuña
'ıyd-i vişâlde
kurbân iderseñ eyle
meded ben mekîne'i

mekke-i hayret:

1. mekke-i hayret:-de

Gazel 287

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şaşkınlık mekkesi. II**Hayranlık.*

şoyunup mekke-i
hayretde ben ebdâl
oldum
lebûñ esrârınuñ olalı
göñül hayrânı

mela:

1. der-melâ:

Gazel 280

Mısra: 8

*Cemaat, halk,
insanlar.*
keşret ü vahdetde sesin
göñlümüñ endîşesi
olmadı hâlî hayâlünden
halâ ü der-melâ

melâhat:

1. melâhatde:-de

Gazel 221

Mısra: 2

Güzelliik, tatlılık.

iki begzâdenüñ birisine
bizden selâm olsun
müdâm ol mesned-i hüsñ
ü melâhatde selâm olsun

2. melâhat:

Gazel 116

Mısra: 6

*(Sevgilinin) Yüz
güzelliği.*

bir ân içinde 'aşıka biñ
'işve 'arz ider
yâ Rab melâhat ile bu ne
hüsñ ü ân olur

melâhat gülşeni:

1. melâhat gülşeni:-sin

Gazel 197

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güzellik bahçesi II
*Çok güzel, bütün
güzellikleri kendinde
toplayan kimse.*

sen melâhat gülşenisin
dostum
dil-güşâ ol dâyimâ gül
gibi gül

melâmet:

1. melâmet:

Gazel 88

Mısra: 5

*Aşk yolunda
ayıplanmayı, kınanmayı
göze alan kimse. II Âşık.*

melâmet şîvesidür gerçi
kim rûsvây-ı ‘ışık olmak
haķîkat zevk-i rûhıdur bu
fende başka ‘âlem var

melek:

1. meleksin:-sin

Gazel 231

Mısra: 10

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan varlıklar II
Sevgili.

Şihâbînüñ şerârına rakîb-
i dîv yaklaşmaz
şaķınmazsın anuñ
âhından ey mâhum
meleksin sen

2. melek:

Gazel 95

Mısra: 6

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıkların her biri. II
Sevgili.

sen perîşân perçemi
şa‘rumla şayd etsem
n‘ola

iy perî-peyker melek
taşhîr ider âdem düşer

3. melek:

Gazel 185

Mısra: 1

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıkların her biri. II
Sevgili.

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler “el-saķī mā
melek”

4. melek:

Gazel 269

Mısra: 3

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıkların her biri. II
Sevgili.

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez âdemi
seg rakîbüñ ‘ayn-ı şeytân
gibi ĥod-bîn olmada

5. melek:

Gazel 8

Mısra: 2

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıklardan her biri.

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

6. melek:

Gazel 15

Mısra: 2

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıklardan her biri.

felek çevkânına âhumdan
olsa guy-ı nev-peydâ
melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydâ

7. melek:

Gazel 15

Mısra: 2

Allah katında
bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıklardan her biri.

felek çevkânına âhumdan
olsa guy-ı nev-peydâ

melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydā

8. melekler:-ler

Gazel 167

Mısra: 10

Allah katında

*bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıklardan her biri.*

āteş atardı şeyāṭine
Şihābī āhum
Ādeme eyler-iken secde
melekler şaf şaf

9. melek:

Gazel 287

Mısra: 10

Allah katında

*bulunan ve nur olarak
yaratılan günahsız
varlıkların her biri. II
Sevgili, sevilen, melek
gibi kimse.*

sürmege hāsidi emr eyle
Şihābī kuluña
ki melek zîre şihāb-ile
kovar şeyṭānı

10. melek:

Kaside 14

Mısra: 16

*(Ar.) Gözle görölüp
elle tutulmayan, yiyip
içmeyen, cinsiyet farkı
bulunmayan, sâdece
Allah'a itâat etmek ve
dâima hayra vâsıta
olmak üzere yaratılmış
olan sayısız nûrânî
varlıklardan her biri.*

şeref virdükde mi 'rācuñ
kudümü pāye-i Kudse
melek şubḥını unuttı
şadā-yı ḥayr-ı
maḳdemden

melek yüzlü:

1. melek yüzlü:

Gazel 164

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güzel yüzlü, masum
(kimse). || Sevgili.*

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdāl-i felek
eylemişdür kendüyi
encümle ser-tā-pāy-ı dāğ

melek-hū:

1. melek-hū:

Gazel 261

Mısra: 10

*Melek huylu. II
Sevgili.*

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-hū kurbında
ağyār-ı şeyṭān her gice

melek-rū:

1. melek-rūnuñ:-nuñ

Gazel 112

Mısra: 10

Melek yüzlü. ||

Sevgili.

āteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ raḳīb-i
bed-liḳā şeyṭānidur

melek-ruhsār:

1. melek-ruhsār:

Gazel 245

Mısra: 3

Melek yüzlü.

her melek-ruhsār yārūñ
görmege dīdarını
cāri olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

melek-sīmā:

1. **melek-sīmā:****Gazel 39**

Mısra: 3

Melek yüzlü

(sevgili).

ne deñlü zār idersem
güşe almaz ol melek-
sīmā

niçe bir irişe eflāke yā
Rab nālesi yā Rab

2. **melek-sīmā:****Gazel 88**

Mısra: 7

Melek yüzlü. II

Sevgili.

selāmın kesdi bendesīne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

melül ol:-1. **melül ol:-a****Gazel 206**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Boynu bükük olmak,
üzülmek.*

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül

pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

men:1. **meñe:-e****Gazel 177**

Mısra: 5

"Ben" birinci tekil

*şahıs zamiri (Şairin
kendisi, âşık).*

pek harāret vermiş-idi
āteşin la 'lūñ meñe
bu gece bulup şifā çıkıdı
buñūrından 'arağ

2. **meni:-i****Gazel 9**

Mısra: 7

*"Ben" birinci tekil**şahıs zamiri (Âşık).*

hāke şaldı sergirān idüp
mey-i ğaflet meni
cür'a-i 'irfāndan bir
neş'e vir yārab baña

3. **meni:-i****Gazel 77**

Mısra: 8

*"Ben" birinci tekil**şahıs zamiri (Âşık).*

zār itdi kārı göñlüme
nerrād-ı rüzīgār
ğam şeşderinde qodı
meni vermedi küşād

"men 'aref":1. **"men 'aref":****Gazel 109**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*"Men arefe nefsehu
fekad arefe Rabbehu
(Kim nefsi bilirse
kesinlikle Rabb'ini de
bilir) hadisine gönderme.*

Şihābī "men 'aref" sırrını
ancağ ehl-i hāl añlar

2. **"men 'aref":****Gazel 200**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*"Men arefe nefsehu
fekad arefe Rabbehu
(Kim nefsi bilirse
kesinlikle Rabb'ini de
bilir) hadisine gönderme.*

"men 'aref" sırrına vāqıf
olmağ isterseñ eger
ma'rifet kesb eyleyüp

‘irfāna dāyim hem-dem
ol

men‘ id:-

1. men‘ id:-er

Gazel 162

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yasaklamak,

*engellemek, önüne
geçmek.*

nühüset üzredür dāyim
felekde iy kamer tāli‘
murādum āfitabınuñ
tulū‘ın men‘ ider tāli‘

men illā sāra lem yebkī

huve eş-şevk kemā

kānā:

1. men illā sāra lem

yebkī huve eş-şevk

kemā kānā:

Gazel 4

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Özleminden eskisi

gibi iz kalmadı.

tenim be-ked ahte ender-
hevāyı vaşlı to-çün şem‘
men illā sāra lem yebkī
huve eş-şevk kemā kānā

men‘ it:-

1. men‘ it:-dü, -m

Gazel 309

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Engellemek,

alıkoymak, mahrum

bırakmak.

siper-i sīnem-ile
şesşerini men‘ itdüm
yār öğretti baña fenn-i
silahşürlüğü

menāl:

1. menāl:

Gazel 202

Mısra: 6

Bir kimsenin sâhip

olduğu her şey, mal

mülk, servet.

kā‘inātuñ gencine
vermez kanā‘at küncini
şanma ey mün‘im ki māl
ile menāl ister gönül

menāzil:

1. menāziline:-i, -(n)e

Gazel 73

Mısra: 7

*Konaklama yerleri,
duraklar, merhaleler,
menziller.*

menāziline o māhuñ
yüzünü sürmek için
şu‘übet-i reh-i eflāke
āhum itdi şu‘üd

menba‘-ı muhassin:

1. menba‘-ı muhassin:

Kaside 15

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Güzellik kaynağı. II

Güzellik veren

kaynak/pınar.

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba‘-ı muhassin ü
vey ma‘den-i şehā

menfa‘at eyle:-

1. menfa‘at eyle:-mez

Gazel 68

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Fayda vermek,

yarar sağlamak.

rūzigār olsa muḥālif
şüfün-i deryāya

menfa‘at eylemez ašlā
aña sâ‘y-i mellāh

menğüş ol-:

1. menğüş ol-:-mag, -a

Gazel 238

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Küpe olmak. II Süs
eşyası, zinet olmak.*

nev-‘arūs-ı gülşenüñ
güşına menğüş olmağa
jāle doldurdu gülün dürle
seherden dāmenin

mensüb:

1. menşüb:

Kaside 8

Mısra: 10

*Bir kimse, bir görüş
veya şeyle ilgisi, bağı
bulunan, ilgili, âit, -den
olan, -e bağlı.*

nāzil degül mi kadrine
Ṭāhā vü Nāzi‘āt
menşüb aña risālet ü
levlāk aña berāt

mensüb ol-:

1. mensüb ol-:-du, -ñ

Gazel 152

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir şey veya
kimseyle bağıntısı olmak,
bir şeye veya bir kimseye
bağlı olmak.*

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum ‘aşk u şevk-i
yāra mahşüş

menzil:

1. menzilüñ:-üñ

Gazel 184

Mısra: 2

*Varılacak yer,
mesafe. II Yüce makam.*

ger gül-āb u misk-ile
tahmīr ola āb u gülün
nāfe gibi ‘ākıbet hāk-i
siyehdür menzilün

2. menzilini:-i, -n, -i

Kaside 13

Mısra: 15

*Varılacak yer,
durak. II Makam.*

Harem’den itdi evvel
menzilini Mescid-i Aşkā

kudūmindan mu‘allağda
kalıpdur der-hevā sahrā

menzil al-:

1. menzil al-:-ur

Gazel 104

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Amaçlanan yere
ulaşmak için mesafe
katetmek.*

sür‘atle menzil alır ü
bulur nişāne’i
kavs-ı kazādan atduğı tīr-
i kader kādīr

2. menzil al-:

Rübai 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir menzile
ulaşmaya
çalışmak, gitmek.*

iy hadeng-i ğamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal ‘uşşāk
kalbinden dil al

menzil eyle-:

1. menzil eyle-:-di

Gazel 201

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Konaklama yeri,
kalacak yer yapmak.*

olmadı gönül t̄alib-i
maḫṣūdına vāṣıl
hicrān yolını derd-ile cān
eyledi menzil

menzil ol-:

1. menzil ol-:-updur

Kaside 13

Mısra: 18
Kelime Tipi: -
*Varılacak yer,
yolcuların konakladıkları
yer, konak yeri.*

feleklerden geçüp sehm-i
ḳader mānendi bī-pervā
aña menzil olupdur kābe-
ḳavseyn ile ev-ednā

meñzilet-i dünyā:

1. meñzilet-i dünyā:-(-y)ı

Gazel 1

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
*Dünya menzilleri,
dünyalık amaçlar.*

hāniḳā heyneh fenā
menzilinüñ dāḫil olan
cevve almaz götüri
meñzilet-i dünyāyı

menzil-i maḫṣūd:

1. menzil-i maḫṣūd:-a

Gazel 291

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
*Varılmak istenilen
yer; amaç, gaye.*

dilā rāh-ı tevekkülден
yañılup inḫirāf itme
irişür menzil-i maḫṣūda
zırā ittikāl [ehli]

menzil-i maksūda:

1. menzil-i maksūda:-a

Gazel 24

Mısra: 2
Kelime Tipi: -
*Varılmak istenen
yer, mertebe; Allah.*

iy gönül pīr-i ṭarīḳat
eylese himmet saña
menzil-i maḫṣūda varur
zehī devlet saña

menzil-i maksūda var-:

1. menzil-i maḫṣūda

var-:-a-dı

Gazel 169

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
*Amaçlanan durak
yerine varmak, ulaşmak
II amacına ulaşmak;
okçulukta, sabit atış
yerinden ok atıp rekor
kırmak.*

menzil-i maḫṣūda vardı
dilā tīr-i murād (-)
ol ḳaşı yā eylese
ṣandūḳa-i sīnem hedef

“men”:

1. “men”:

Gazel 101

Mısra: 3
Kim.
“men” sırrına vāḳıf
olmağa sa‘y eyle kim
kendü nefsüñ bilmesen
cehl-ile nādānlıḳ budur

mer‘ā:

1. mer‘āda:-da

Gazel 196

Mısra: 6

*Otlak, çayırlık,
çerâgâh.*

dün raķīb-i kāferüñ
gördüm sürinür hāmesi
şanarsın mer'āda
ekmişdür har-ı deccāl cül

merci' ol-:

1. merci' ol-:-dı

Gazel 159

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Müracaat edilecek,
baş vurulacak yer olmak.*

merci' oldu baña hāk-i
kūy-ı dost
aşlına her şey ider lā-
büdd rücū'

merd:

1. merd:

Gazel 273

Mısra: 9

*Cesur, yiğit, sözüne
sadık.*

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki māyildür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

2. merd-imiş:--i, -miş

Gazel 217

Mısra: 6

*Yiğit, cesur,
kahraman.*

ehl-i dünyā aķçesi
olmayana ādem dimez
merd-imiş şüretde
sulţānum meger ķalb-i
direm

3. merd-isen:--ise, --ñ

Gazel 294

Mısra: 12

*Yiğit, cesur kimse,
bahadır, kahraman. ||
Güvenilir, sözünün eri,
mürüvvetli, hamiyetli
kimse.*

zīnet-i fānī' i ķo terk eyle
ey dil şöhreti
merd-isen meyl etme
dünyā zīnetine zen gibi

4. merd-iseñ:--ise, --ñ

Gazel 308

Mısra: 9

*Yiğit, cesur kimse,
bahadır, kahraman. ||
Güvenilir, sözünün eri,
mürüvvetli, hamiyetli
kimse.*

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tāzeden
bu zen-i dünyāya māyil
olma zānīler gibi

merdāne:

1. merdānelikle:--lik, -le

Gazel 182

Mısra: 4

*Mertçe, cesur,
korkusuz bir şekilde.*

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin harāb
merdānelikle sen anı
zencir-i āha çek

2. merdāne:

Gazel 304

Mısra: 8

*Ere, erkeğe
yakışacak yolda, mertçe,
erkekçe.*

iy Şihābī zen-i dünyāya
māyil olmaduñ
āferīnler tab'uña
merdāne gördüm ben
seni

merdem heme

midānedem dem

zehmet-i cānā:

1. merdem heme
midānedem dem
zehmet-i cānā:

Gazel 14

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Cesurum her şeyi
her zaman sevgilinin
eziyetinden biliyorum.*

merdem heme
midānedem dem zehmet-
i cānā
yā emleḥ yā el-aḥyāyi
min luṭfikum iḥyanā

merd-i leīm:

1. merd-i leīm:

Gazel 161

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Alçak, aşâğılık
kimse.*

merd-i leīm loḫmasına
etme sen ṭama‘
k’olmaz ḵanā‘at ehli dilā
eyleyen ṭama‘

merd-i müflis:

1. merd-i müflis:

Gazel 310

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İflas eden yiğit.

benüm ol merd-i müflis
kim cihānı terre almaz
sekiz bāğın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz

merd-i ser-meste:

1. merd-i ser-meste:-e

Kaside 4

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmiş
yiğit.*

mey-i gurūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
niçe beyān ide anı bu
cān-ı dil-ḥaste

merdüm:

1. merdümüne:-ine

Gazel 286

Mısra: 5

Göz bebeği.

gözlerüm merdümüne
oḵlar urup ḡamzelerüñ
ḥayli cenk oldı hele bir
iki ādem düşdi

2. merdümüñ:-iñ

Gazel 288

Mısra: 7

*Göz bebeği II Kişi,
insan.*

bağlar gözini lu‘be şürü‘
etse merdümüñ
seyr eyle çarḥ-ı siḥri-
gerüñ ḥoḵḵabāzını

3. merdümle:-le

Gazel 255

Mısra: 4

Göz bebeği.

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña karşı ṭurur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

merdümān-ı dīde:

1. merdümān-ı dīde:

Gazel 211

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Göz bebekleri.

görme bu buñla ‘aksini
devr-i zamānenüñ
ey merdümān-ı dīde
hemān gözlerini yum

merdümi:**1. merdümi:****Gazel 259**

Mısra: 5

Göz bebeği.

hayalün merdümi
 çıkmadı cânā baħr-i
 çeşmümden
 yaşum cevherlerin
 çıkarmağ-ıçün kaldı
 deryāda

2. merdümi:**Gazel 307**

Mısra: 5

Göz bebeği.

gözümüñ merdümi
 yaşum gibi gözden düşdi
 etmeyelden baña ol
 gözleri şehlā nazarı

merdüm-i çeşm:**1. merdüm-i çeşm:-üm****Gazel 37**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

kapuñı merdüm-i
 çeşmüm şular müje cā-

rüb

diler ki hıvācibūñ olup
 ala bu āh ele cūb

2. merdüm-i çeşm:-i**Gazel 114**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

merdüm-i çeşmi anuñ-
 çün böyle ezrāk pūşdür
 mest-i ebterdür dem-ā-
 dem mey yerine kan içer

3. merdüm-i çeşm:-üm**Gazel 208**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Âşığın) göz bebeği.

ruhında hāline aldansa
 tañ mı merdüm-i
 çeşmüm
 cinān bāğında çün
 gendüm-firīb olmuş-
 durur ādem

4. merdüm-i çeşm:-üñ**Gazel 147**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

merdüm-i çeşmüñ

müjeñden ‘āşıka hañcer
 çeker

kanlu mı yohsa yanuñda
 tīg-i hūn-ālūd-veş

5. merdüm-i çeşm:-üm**Gazel 223**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

gel cemālün cilvesin ‘arz
 it şafā bulsın gönül
 merdüm-i çeşmüm saña
 müştākdur ey nūr-ı ‘ayn

6. merdüm-i çeşm:-üm**Gazel 244**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Göz bebeği.

cūy ağıtdı merdüm-i
 çeşmüm lebün yād
 eyleyüp
 kūh-ken güyā
 getürmişdür der-i Şirīne
 şu

7. merdüm-i çeşm:-üm**Gazel 20**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Göz bebeği; çok
sevilen değer verilen;
sevgili.*

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
hıvâbdan geçdi velî
olmaz hayalünden cüdâ

8. merdüm-i çeşm:-üñ

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Göz bebeği; çok
sevilen değer verilen;
sevgili.*

mest olduğunca merdüm-
i çeşmüñ o gamzeden
ben haste cisme hışm u
ğazabla bıçak çeker

9. merdüm-i çeşm:-üm

Gazel 93

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Göz bebeği; çok
sevilen değer verilen;
sevgili.*

merdüm-i çeşmüm
benüm-çün ağlamaz

gözine tursın anuñ hün-ı
ciger

10. merdüm-i çeşm:-üm

Gazel 107

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Göz bebeği; çok
sevilen değer verilen;
sevgili.*

merdüm-i çeşmüm olursa
tañ mıdur lü' lü-feşân
kim bu eşküm baħrinüñ
ğavvâsıdur deryâydür

11. merdüm-i çeşm:

Gazel 130

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Göz bebeği; çok
sevilen değer verilen;
sevgili.*

Şihâbî merdüm-i
çeşmüm egerçi cüst ü cü
eyler
velî serv-i revānum
sîneye gelmez kenār
olmaz

merdüm-i hasıs:

1. merdüm-i hasıs:

Gazel 138

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Alçak, kıymetsiz;
cimri, pinti kimse.*

şol deñlüdür ki vaşluña
cānā gönül ħarış
mālına hisset eyleye bir
merdüm-i hasıs

merdüm-i şāhib-nazar:

1. merdüm-i şāhib- nazar:

Gazel 99

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Nazar, bakış açısı
sahibi insanlar.*

çeşmüñ egerçi merdüm-i
şāhib-nazar geçer
görmezlenür fütādesin
ammā başar geçer

merdüm-zāde:

1. merdüm-zādedür:- dür

Gazel 7

Mısra: 7

*Göz bebeğinin oğlu;
göz yaşı.*

eşk-i çeşm-i hün-
perverdüm ki merdüm-
zâdedür
olsa ger lâlâ ‘aceb mi
lâle-i nu‘mân aña

merg-i berhe-min’e:

1. merg-i berhe-min’e:

Gazel 315

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

?

marîz-i mevte elemdür
‘ilâc-ı fikr-i hakîm
ki merg-i Berhe-min’e
hiç müfeyyid olmadı rây

mergüb:

1. mergüb:

Gazel 262

Mısra: 8

İstenilen, arzu

edilen, rağbet gösterilen
(şey).

râgıb olsa ehl-i dil tañ mı
yüzüñ mir’âtına
şûret-i ma’nî görünür
anda mergüb âyine

merhabâ:

1. merhabâ:

Gazel 11

Mısra: 2

Hoş geldiniz

manasında bir
selamlaşma sözü.

küy-ı dilberden mi

geldüñ iy şabâ

merhabâ ehlen ve sehlen

merhabâ

2. merhabâ:

Gazel 11

Mısra: 2

Hoş geldiniz

manasında bir
selamlaşma sözü.

küy-ı dilberden mi

geldüñ iy şabâ

merhabâ ehlen ve sehlen

merhabâ

merhabâ eyle-:

1. merhabâ eyle-:-r

Gazel 243

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Selamlaşmak, selam
vermek, merhaba demek.

ıraqdan merhabâ eyler
benümle ol hilâl-ebrû

sitâre mi diyeyin ben
buña tâlî‘ mi olsun bu

merhabâ kıl-:

1. merhabâ kıl-:-dı

Kaside 24

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Merhabalaşmak,
selam vermek.

iltecek zülf-i şemîmini
gülîstâna şabâ
merhabâ kıldı benefşe
didi ehlâ sünbül

merhabâ-yı ‘ıyd:

1. merhabâ-yı ‘ıyd:

Kaside 19

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Bayram merhabası.

ben dest-büse tâlib
olursam ‘aceb mi kim
el virdi cümle halka
bugün merhabâ-yı ‘ıyd

merhamet:

1. merhametüñle:-üñ, - le

Kaside 15

Mısra: 34

*Acıma, merhamet
etme, şefkat gösterme.*

cürmine göre nār olıcağ
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

merhamet kıl:-

1. merḥamet kıl:-

Gazel 279

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Acımak, şefkat
göstermek.*

zāğ-ı zülfüñ ey hümā-
pervāz kıldı pāy-māl
merḥamet kıl al ele
mürğ-ı dil-i perkende'i

merkad:

1. merḳadüm:-üm

Gazel 215

Mısra: 2

Mezar, kabir.

sāye şalsa ḥāküme ol
gül-ruḥ u bālā ḳadüm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merḳadüm

merkad ol:-

1. merḳad ol:-ur

Kaside 11

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Mezar, kabir olmak.

yüzüñden ola münevver
ḥaşr ide cümle biḳā'
tenüñne merḳad olur ısa
ḥāk-i pāk baḳī'

merkad-i kurb:

1. merḳad-i ḳurb:-ı, -n, -da

Kaside 16

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

(Hz Muhammed'in)

mezarının yakını. II

*Ravza-yı Mutahhara'nın
yakını.*

ḥazret-i sultān-ı

kevneynüñ ḳabūli olmasa

merḳad-i ḳurbında

olmazdı niyām-ı çār-yār

mermer:

1. mermerde:-de

Gazel 251

Mısra: 6

*Mermer gibi sert. II
Sevgilinin taş kalbi.*

ten-i pākinde ol sengin
dilüñ müdan eşer yokdur
ne şüret bağlarısı kıl
biter mi şāfī mermerde

merrätü's-şafā:

1. merrätü's-şafā:

Gazel 12

Mısra: 6

Tekrar eden

*mutluluk. II Mutluluk,
sevinç, neşe tekrarı.*

cām-ı Cem ańsam verür
dil şīşesine inkisār
ke's-i mey devr it k'odur
'ālemde merrätü's-şafā

merrih-i merdüm-küş:

1. merrih-i merdüm- küş:

Gazel 251

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Adam öldüren, katil

*Merih/Mars. II Feleğin
katil komutani. II (Merih,
Mars gezegeni, Behram.
Klasik edebiyatta feleğin*

*komutanı olarak
add edilir.).*

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşire
şunmuş biri hançere

mertebe:

1. mertebeñ:-ñ

Gazel 135

Mısra: 5

*Makam, mevki,
rütbe, derece.*

mertebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl
ol şeh-i hūbāndan olsa
müyesser pāy u būs

mertek-i çehre:

1. mertek-i çehre:-m

Gazel 229

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Suret odunu.

şararup mertek-i çehrem
gıncaveş olma teng-hâtır
baña bu deñlü nireng ol
rūh-ı gül-fāmdan femden

merve hakkı:

1. merve haqqı:

Gazel 124

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*"Mekke'deki Merve
dağı hakkına" anlamında
yemin.*

Ka'be-i kūyına olan sa'yi
Merve haqqı dile şafā
bilirüz

mesācid:

1. mesācid:

Gazel 81

Mısra: 4

Mescitler.

eger 'ālemde bu ise
nizā' uñ
baña meyhāneler saña
mesācid

2. mesācidde:-de

Kaside 18

Mısra: 19

Mescitler.

ne cevāmi'de kıyām ü ne
mesācidde sücüd

ne medārisde 'ulūm ü ne
mecālisde ku'ūd

meşāff eyle:-

1. meşāff eyle:-r, -em-r, -se, -m

Gazel 168

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yanına geçmek,
taraf olmak.*

havfı koyup eylersem
sulţān-ı 'aşk-ıla meşāff
yā gıyās el-müstegsīn
mencā mimma naḥaf

meşā'il:

1. meşā'il:

Gazel 201

Mısra: 10

Meşaleler.

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābī
yakar o mehūñ yolına her
gice meşā'il

meş'ale-i āh-ı dil:

1. meş'ale-i āh-ı dil:- üm, -üñ

Gazel 307

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) gönül
ahının meşalesi. II Yürek
yangını, aşk acısından
dolayı çekilen ahların
ateşi.

degül encüm görinen
gökde Şihâbî yer yer
oldı bir meş'ale-i âh-ı
dilümüñ her şereri

meşâm-ı halk:

1. meşâm-ı halk:-ı

Gazel 240

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İnsanların burnu.

meşâm-ı halkı tutdı bûy-ı
zülfüñ
niçe 'anber-fişân geysü
olur bu

meşârik:

1. meşârik:-dan

Gazel 314

Mısra: 8

*Güneşin doğduğu
yerler.*

metn-i şemsiyye gibi
hüsnidür anuñ izā'
dile misbâh u
meşârikdan ider eşrâkı

meşâta:

1. meşâta:

Gazel 70

Mısra: 8

*Tarak. II Bezekçi,
süsleyen kadın.*

almağa sâde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşâta gibi başladı reng-
ile âla ruh

mesâyil ehli:

1. mesâyil ehli:-(n)e

Gazel 109

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Meseleler ehli,
erbabı. II Sorun çözmede
usta olan kişiler,
bilgisine danışılan usta
kişiler.*

dehānuñ sırrını şordum
mesâyil ehline yer yer
cevâbın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

mescid:

1. mescid:

Gazel 215

Mısra: 3

Genellikle

*minaresiz, küçük cami.
İbadet edilecek ve
secdeye varılacak yer.*

gâh deyr ü gâh mescid
ışığın yaşıdanmadan
bir büt-i ra'nâ-durur iki
cihānda maqşadum

2. mescidde:-de

Gazel 166

Mısra: 1

*İbadet edilecek ve
secdeye varılacak yer,
cami.*

gerçi hilkat birdür ammā
kim şabāyi' muhtelif
sâkin-i meyhāne ben
mescidde şüfî mu'tekif

3. mescide:-e

Gazel 167

Mısra: 5

*İbadet edilecek ve
secdeye varılacak yer,
cami.*

mescide varsa kaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namâz
secde ol kûşe-i mihrâba
iderler şaf şaf

mescid-i aksâ:

1. mescid-i aḳṣâ:

Kaside 13

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Kudüs 'te bulunan

kutsal mabed; Hz.

Muhammed'in miraca

çıktığı mekan.

Harem'den itdi evvel
menzilini Mescid-i Aḳṣâ
kudümından mu'allâḳda
ḳalıpdur der-hevâ sahrâ

mesel:

1. meşeldür:-dür

Gazel 174

Mısra: 2

Benzer, örnek.

şan'at-ı 'ışḳ içre tañ mı
olsa Ferhâd oñmaduḳ
bu meşeldür kim olur
'âlemde üstâd oñmaduḳ

2. meşeldür:-dür

Gazel 219

Mısra: 6

Örnek, benzer;

atasözü.

māni' olmaz bezm-i ḥāṣa
keşret-i eşḥās hîç
bu meşeldür kim dimiş
"yekefî el-işâretü
'ârifân"

3. meşel-durur:-durur

Gazel 35

Mısra: 9

Atasözü, örnek,

söylenti.

meşel-durur bu ki
gökden iner kişiye laḳab

4. meşel-durur:-durur

Gazel 148

Mısra: 4

Atasözü, örnek,

söylenti.

raḳîb sevdüğüme ol mehi
'adâvet ider
meşel-durur bu ki; "el-
ḳāṣ lā-yuḥibbu el-ḳāṣ"

5. meşeldür:-dür

Gazel 49

Mısra: 10

1. Örnek, benzer,

*misal, numûne. 2. Asıl
anlamı dışında başka bir
şeyi anlatmak için
dolaylı ve üstü kapalı
olarak söylenen ibret
alınacak söz. 3. Ders ve
ibret alınacak küçük
hikâye, fıkra, kıssa. 4.
Atasözü.*

Şihâbî meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

mes'ele:

1. mes'ele:

Gazel 198

Mısra: 10

Çözüme

*kavuşturulması, bir
sonuca bağlanması
gereken durum, sorun.*

'ilm-i 'aşḳı götüri kıldı
Şihâbî taḥşîl
ne bilür mes'ele fennini
raḳîb-i echel

meşfû':

1. meşfû' uñ:-uñ

Kaside 15

Mısra: 6
Dökülüp akıtılmış
olan.

iy mücrimîne rûz-ı
cezâda şefî' olan
meşfû' uñ şer' üñe şāhum
muṭî' olan

meşhed:

1. meşhedüm:-üm

Gazel 215

Mısra: 10

Şehit düşülen yer l
Sevgilinin âşığı bakışıyla
aşk şehidi ettiği yer.

olduğum-çün tîğ-ı 'ışk-
ıla Şihābī ben şehīd
zeyn olunsun her taraf
sūsenler-ile meşhedüm

meşhūr:

1. meşhūrdur:-dur

Gazel 219

Mısra: 2

Herkesçe bilinen,
adı sanı her tarafa
yayılmış, ünlü, şöretli.

şāhbāz-ı āhuma evc-i
felekdür āşiyān

kendiye meşhūrdur
yüksekde cāy eyler tuğān

meşhūr ol-:

1. meşhūr ol-:-up, - durur

Gazel 37

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ün kazanmak,
tanınmak, ün almak,
ünlenmek.

belā-yı 'ışkuña oldum
belī deyüp şābir
egerçi şabr-ıla meşhūr
olup-durur Eyyüb

2. meşhūr ol-:-up-durur

Gazel 60

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ün kazanmak,
tanınmak, ün almak,
ünlenmek.

hVācibūñ ki bugün
zālimūñ öte ucıdur
egerçi zulm-ıla meşhūr
olup-durur Haccāc

3. meşhūr ol-:-duñ

Gazel 299

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ün kazanmak,
tanınmak, ün almak,
ünlenmek.

şehr içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hūsn-ile
Yūsuf-ı Mısrī dahı sen
deñlü mümtāz olmadı

meşhur-ı cihān:

1. meşhur-ı cihān:-dur

Gazel 243

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Dünya meşhuru. II
Herkes tarafından
bilinen.

zenāhdānında hālī
gizlenür görüp ruḥı
şevkin
bu meşhur-ı cihāndur
gündüzün pinhān olur
uğru

mesih:

1. mesih:

Gazel 138

Mısra: 2

İsa Peygamber'in
lākabı; elini sürdüğü

*hastaları
iyileştirmesinden dolayı
bu adı almıştır.*

mehr-i cemālūn olalı iy
meh baña enīs
oldı mesīh gibi gönül
mehre hem celīs

mesīh enfāsi:

1. mesīh enfāsi:-dur

Gazel 139

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hız. İsa'nın ölümlerinin
dirilti nefesi.*

Mesīh enfāsıdur güyā ki
nuṭṭı ehl-i 'irfānuñ
bulunmaz bir daḥı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

mesīh vakt şūvāz zahār

'icāzī kūn aḥyānā:

1. mesīh vakt şūvāz

zahār 'icāzī kūn

aḥyānā:

Gazel 4

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İsâ zamanı ateşin
parlaması bazen
acizliğimizdendir.*

cibā ḳad emtet min
būvāke el-ḥacer aḥyānā
mesīh vakt şūvāz zahār
'icāzī kūn aḥyānā

mesīhī:

1. mesīhī:

Kaside 23

Mısra: 19

*|.Mesih gibi ||.
nefesiyle can verme
yönüyle sevgili.*

şarar başına gerçi Mesīhī
gibi ezrak
geldi ruḥ-ı yāri görüp
īmāna benefşe

meşk:

1. meşk:

Gazel 221

Mısra: 9

*Aşığın sevgiliyle
sohbeti.*

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine 'ışk u meşk
itmez
cihānda bī-vefālar çok
velī aña selām olsun

mesken eyle-:

1. mesken eyle-:-se

Gazel 263

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yurt edinmek,
yerleşmek.*

n'ola kim ḥalka-i
zülfinde mesken eylese
ḥālī
nezāket birle ḳonmuş
nokṭadur cīm cemālinde

mesken id-:

1. mesken id-:-ince

Gazel 178

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yurt edinmek, bir
yerde devamlı olarak
oturmak, bir yere
yerleşmek.*

rā ḳaşların Şihābī
mesken idince gönülüm
didi saña burada mişkīn
fütāde yer yok

2. mesken id-:-en

Gazel 282

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bir yere yerleşmek,

*bir yerde devamlı olarak
oturmak.*

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ āteş
içinde semenderi

mesken tut-:

1. mesken tut-:-du, -m

Gazel 312

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yer, yurt edinmek,
yerleşmek, oturmak.*

bilüme zünnār-ı 'ışkuñ ip
bağlayaldan şanem
hān-gāhı terk idüp
deyründe tutdum
meskeni

meskenet:

1. meskenet:

Gazel 49

Mısra: 9

Alçak gönüllülük.

Şihābī meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

mesned:

1. mesneddür:-dür

Gazel 301

Mısra: 1

Makam, derece.

bulunmaz 'āşıkā
mesneddür meyhāneden
ğayrı
olur yok dest-gır
üftādeye peymāneden
ğayrı

2. mesnedi:-i

Kaside 13

Mısra: 38

*Büyük mevki,
makam, rütbe, paye,
mansıp.*

beyānın muhtaşar kıldum
çü evşāf-ı muṭavveldür
şerī' at mesnedi üstinde
şāhinşāh-ı a' deldür

3. mesnedüm:-üm

Gazel 215

Mısra: 8

Dayanak, destek.

elde mevcūdum gönül
süz-i-y-ile göz yaşıdur

od ile şuya ṭayandum
yokdur özge mesnedüm

4. mesned:

Gazel 64

Mısra: 8

*Yüksek mevki,
makam; dayanak, destek.*

ne deñlü ğam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü'āvün ü mesned
bu pāy-māle ḳadeh

mesned id-:

1. mesned id-:-ince

Kaside 15

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Dayanak etmek,
sığınmak.*

senden umar şefā'atı
ervāh-ı enbiyā
mesned idince işigüñi
fırka-i 'uşā

mesned-i hüsn:

1. mesned-i hüsn:

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik tahtı.

iki begzâdenüñ birisine
bizden selâm olsun
müdâm ol mesned-i hüsn
ü melâhatde selâm olsun

mesnedi ol:-

1. mesnedi ol:-ma, -sa

Gazel 104

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Dayanılan,
yaslanılan yer olmak.*

kapdı nesîm-i peyk-i
şabâ şâh-ı nergisi
olmasa elde mesnedi
görür zarar zarar

mesned-i zühhd:

1. mesned-i zühhd:-e

Gazel 32

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dünyaya rağbet
etmeme, kendini ibadete
verme makamı. II Zühhd
makamı, dünyadan
vazgeçme.*

‘asâ-yı pîrdür çün şeyhe
bâde
ya n’eyler mesned-i
zühde tayanıp

meşreb:

1. meşreb:

Gazel 127

Mısra: 2

*Huy, karakter,
yaratılış.*

biz huzât-ı fenâdan mest
ü evkâr olmuşuz
lâübâlî meşreb ü âşüfte
destâr olmuşuz

2. meşrebinde:-i, -n, -de

Gazel 156

Mısra: 2

*Huy, karakter,
yaratılış.*

katl-i ‘uşşâka leb-i dilber
getürdi tâze hat
sâde diller meşrebinde
çıkdı ammâ o ğalaţ

3. meşreb:

Gazel 39

Mısra: 6

*Yaradılış, huy,
karakter, mizaç.*

şarâba şüfî rehn ü şüfiyâ
şûrb-ı müdâm eyle
şafâvet ver dile kurtul
küdûretten budur meşreb

mesrûr ol:-

1. mesrûr ol:-ma, -dı

Gazel 142

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevinmek, memnun
olmak.*

kimse mesrûr olmadı
ğam-hânedür dâr-ı fenâ
seyl-i miñnetden harâb
ola-y-ıdı bu kâşâne kâş

mest:

1. mestün:-üñ

Gazel 309

Mısra: 9

*Sarhoş, kendinden
geçmiş.*

hasret-i la‘lûñ-ile oldu
Şihâbî mestün
şaf-ı rindâne geçüp şevk-
ile mey-hüvârlığı

2. mest:

Gazel 237

Mısra: 5

*(Aşk, sevgi, zevk vb.
bir duygudan dolayı) aklı
başından gitmiş,
kendinden geçmiş.*

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydâyı
yene sâkî umarın bâde-i
la'lûñ emerîn

mest eyle-:

1. mest eyle-:-di

Gazel 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kendinden

*geçirmek, aklını
başından almak, sarhoş
etmek.*

bâde-i ışk ile maḥmûr-ı
şarâbı 'âlem
şöyle mest eyledi
maḥlûkı mey-i bezm-i
elest

mest ol-:

1. mest ol-:-mış

Gazel 125

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek,

sarhoş olmak.

şehsüvârum mey-i nâz-
ıla katı mest olmış
pây-mâl etdi bizi elde
'inânın çekmez

2. mest ol-:-up

Gazel 71

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek,

*sarhoş olmak II aşk,
sevgi, zevk vb. bir
duygudan dolayı aklı
başından gitmek,
coşmak.*

mest olup gülşende
yatmışlar şehirde
gülleri
zîn idüpdür başına her
şûḥ u şengül şâḥ

3. mest ol-:-dug, -unca

Gazel 86

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kendinden geçmek.

mest olduğunca merdüm-
i çeşmüñ o ğamzeden
ben ḥaste cisme ḥıŝm u
ğazabla bıcağ çekerek

mest ü evkâr ol-:

1. mest ü evkâr ol-:-mış, -uz

Gazel 127

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmek,
sarhoş olmak. II Aşk ile
kendinden geçmek, aşk
sarhoşu olmak.*

biz ḥuzât-ı fenâdan mest
ü evkâr olmışuz
lâübâlî meşreb ü âşüfte
destâr olmışuz

mestâne kıl-:

1. mestâne kıl-:-sa

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

kılsa pîr-i mey-kede
mestâne 'aşk irşâdını
ibtidâ idüp suḥan bâbın
ser-i ḥumdan açar

mest-i ebter:

1. mest-i ebter-:-dür

Gazel 29

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmiş,
işe yaramayan. II
Sarhoş.*

sāki-i gül-çehrenüñ
ayağına düşer müdām
ihtiyārı yok elinde mest-i
ebterdür şarāb

2. mest-i ebter:-dür

Gazel 114

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmiş,
işe yaramayan. II
Sarhoş.*

merdüm-i çeşmi anuñ-
çün böyle ezrāk pūşdür
mest-i ebterdür dem-ā-
dem mey yerine kan içer

mest-i ẖvāb-nāz ol:-

1. mest-i ẖvāb-nāz ol:- up

Gazel 12

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Naz/cilve

*uykusunun sarhoşu
olmak.*

mest-i ẖvāb-nāz olup
gülşende yatur hūriler
eş-şalā yā zūmrātü'l-
‘uşşāk-ı bīdāri’ş-şalā

mest-i mey:

1. mest-i mey:

Gazel 91

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İçki sarhoşu. II Aşk
sarhoşu.*

cām-ı şarāb-ı şevk-ile her
mest-i mey mişāl
sāki-i bezmüñ elden
ayağına düşdiler

mest-i şarābhāne-i ‘ışk:

1. mest-i şarābhāne-i ‘ışk:-a

Gazel 34

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aşk meyhanesinin
sarhoşu.*

pīr-i müğāñ huzūrına
varsāñ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i ‘ışka
budur edeb

mestür kıl:-

1. mestür kıl:-ma

Gazel 182

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Örtmek, gizlemek.

mestür kılma hūsnüñi ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı
külāha çek

mesel:

1. meşeldür:-dür

Gazel 41

Mısra: 12

*1. örnek, benzer,
numune 2. dokunaklı ve
manālî söz. 3. terbiye ve
ahlāka faydalı, yararlı
olan hikāye.*

seng-i cevri baña
dildāruñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der ‘arab
zarbe’l-ḥabīb gül-zār-ı
bīb

metā ‘-ı ‘ışk:

1. metā ‘-ı ‘ışk:-ı

Gazel 133

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk sermayesi. II
Aşk.*

cān virüp aldı metā'-ı
 'ışkı şunlar kim dilā
 bu fenā bāzārda haqqā ki
 buldılar ucuz

metn-i şemsiye:

1. metn-i şemsiye:

Gazel 68

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ŗemsiye metni.

gerçi bu zavr-ıla derler
 ruḥ-ı yāra miŝbāḥ
 metn-i şemsiye gibi
 ḥüsnidür anuñ izāḥ

metn-i şemsiyye:

1. metn-i şemsiyye:

Gazel 314

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

?

metn-i şemsiyye gibi
 ḥüsnidür anuñ izā'
 dile misbāḥ u
 meŝārıkdan ider eŝrākı

metrük ol-:

1. metrük ol-:-un, -dı

Gazel 211

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bir şeyi

*kullanmaktan veya bir
 şey yapmaktan
 vazgeçmek.*

metrük olundu 'ādet-i

iḥsān-ıla kerem

buḥl-ile ḥaste oldu cihān

ḥalkına rüsüm

me'vā eyle-:

1. me'vā eyle-:

Gazel 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mesken edinmek II

Cennete çevirmek.

efendüm ḥāne'-i dervīŝi

me'vā eyle aḥyānā

ḳudūmuñdan ḥayāta irsin

iḥyā [eyle] aḥyānā

me'vā id-:

1. me'vā id-:-er

Kaside 24

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Yurt edinmek,
 yerleşmek.*

zülfi-i müŝgīnūññ āŝarı
 gözümnden gitmez
 'ayn başında ider niteki
 me'vā sünbül

me'vā-yı gül:

1. me'vā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Gül(ün) yurdu,
 vatani.*

'aks-i ruḥsāruñ vaṭan
 tutsa 'uyūnumda n'ola
 bu 'ayāndur kim kenār-ı
 mā olur me'vā-yı gül

me'vā-yı hurrem:

1. me'vā-yı hurrem:

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Huzurlu, sevinçli,
 mesrur yurt.*

ne eşk-i çeşm-i ḥun-ābı
 'uŝŝāḳa bir dem var
 ne ḥvod künc-i ferāḡat
 gibi bir me'vā-yı hurrem
 var

mevci:

1. **mevci:-üm****Gazel 6**

Mısra: 2

Dalga.

idüp serkeşligi āhum
şatar dünyāya istiğnā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istiğnā

mevc-i telāt:1. **mevc-i telāt:-um, -dan****Gazel 94**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çarpışan dalga.

hazer kılmaz mısın
hergiz dilā mevci-
telātumdan
irişür devlet-i dīdāra bu
dem gözi açıklar

mevcūd:1. **mevcūduñ:-uñ****Gazel 73**

Mısra: 11

*Var olan şeyler,
mahlukat, yaratılmışlar.*

yoğ it bu Ka‘be-i ‘ışkuñ
yolında mevcūduñ

şafā-yı bākī dilerseñ var
eyle maḥv-ı vücūd

2. **mevcūdı:-ı****Gazel 153**

Mısra: 9

*Var olan şeyler,
mahlukat, yaratılmışlar.*

geh ‘ademden vār ider
mevcūdı gāh eyler ‘adem
bu tasarrufdan hemān
izhār-ı kudretdür garaž

3. **mevcūd:****Gazel 72**

Mısra: 2

Bulunma, var olma.

cem-i ebrūña senüñ
mehr-i felek etdi sücūd
mu‘ciz-i çarını māh-ı
rūhuñda mevcūd

mevcūdāt:1. **mevcūdātı:-ı****Gazel 212**

Mısra: 6

*Var olan şeyler,
mahlukat, yaratılmışlar.*

daḥı ben ana raḥminde
yatur bir қаtre hūn iken
bu mevcūdātı ma‘dūm

añlayup ol demden el
çekdüm

mevcūdum:1. **mevcūdum:****Gazel 215**

Mısra: 7

Varlığım, her şeyim.

elde mevcūdum gönül
süz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayıdum
yokdur özge mesnedüm

mevhībe-i hallāk:1. **mevhībe-i hallāk:-ı****Gazel 314**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yaratıcının bağışı,
ihsanı.*

halkı kul eyledi yārūñ
kerem-i aḥlākı
bāreka’llāh zehī
mevhībe-i hallākı

mevkid ol:-1. **mevkid ol:-üm****Gazel 215**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Mekan haline
gelmek, mesken olmak.*

bağrumuñ bir yanını
bezmünde biryân itmege
âhum âteşdür tenür-ı
sînem oldı mevķidüm

mevlā:

1. mevlā:

Gazel 166

Mısra: 10

Sahip, mâlık. II

Allah.

cürmi bî-haddür
Şihâbînüñ kerîmâ kııl ‘aṭâ
afv ider Mevlâ ḥaṭâsına
kul olsa mu‘terif

2. mevlâyı:-yı

Gazel 1

Mısra: 4

Allah (c.c).

şems-i şevķ-ile meded
bezmi pür-envâr it kim
zerre-veş bî-ser ü pâ raķş
ura her Mevlâyı

mevlānā:

1. mevlānā:

Gazel 14

Mısra: 10

(d. 1207-ö. 1273)

*Mevleviyye tarikatının
kurucusu, mutasavvıf,
âlim ve şair.*

derse diledüm destür
başını ḳabâ gördüm
destârını rehn itmiş
meyḥāneye Mevlānā

mevsim-i gül:

1. mevsim-i gül:-dür

Kaside 20

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Gül mevsimi, bahar
mevsimi.*

lāle gibi ḳoma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
‘ıyş ü âvān-ı bahār

mevsim-i hüsn:

1. mevsim-i hüsn:-üñ

Kaside 20

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Güzellik mevsimi. II
Bahar mevsimi.*

mevsim-i ḥüsnünde şun
şākī şarāb-ı lāle-renk
devr-i cām-ı mey gerek
olınca devrān-ı bahār

mevsüm:

1. mevsümidür:-i, -dür

Gazel 289

Mısra: 1

Mevsim.

gül ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sāḳiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

2. mevsümde:-de

Kaside 20

Mısra: 50

Mevsim.

‘ārif iseñ ḳoma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz ḳünkü bu
mevsümde ‘irfān-ı bahār

3. mevsümidür:-i, -dür

Kaside 21

Mısra: 49

Mevsim.

‘ıyş-ı nūşuñ mevsümidür
çekme gel tül-i emel

k'oldı māl-ā-māl mül den
sāğar-ı şaḥbā-yı gül

4. mevsüm:

Kaside 22

Mısra: 24

Mevsim.

kan aḳarsa gözümün yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyḥūn lāle

mevsüm-i bezm-i

bahāristān:

1. mevsüm-i bezm-i

bahāristān:

Gazel 12

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi, yeşillik
meclisi zamanı. II Bahar
mevsimi.*

mevsüm-i bezm-i
bahāristān gülidür sāḳiyā
oldı 'işretgāh-ı mey
şahn-ı gülistān cā-be-cā

mevsüm-i gül:

1. mevsüm-i gül:-dür

Gazel 191

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül mevsimi.

mevsüm-i güldür
elüñden ḳoma cām-ı lāle-
reng
bu-y-imiş bāzār-ı
gülşende nidāsı bülbülün

mevsüm-i gül-geşt:

1. mevsüm-i gül-geşt:

Gazel 281

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gül seyri, gül
gezintisi mevsimi. II Gül
mevsimi; ilkbahar.*

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
ḳāmetler
ḥırām eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

mevsüm-i hüsn:

1. mevsüm-i hüsn:-üñ, - e

Gazel 286

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzellik mevsimi.

mevsüm-i ḥüsnüne ḳarşu
aḳıdur seyl-i revān
kesr-i Nīliyye-i Mışra
varacak dem düşdi

mevt:

1. mevt-veş:-veş

Gazel 216

Mısra: 9

Ölüm.

mevt-veş āḥir Şihābī
ḥāk-ile yeksān ider
her kime kim 'ālem
içinde ḡarīm olur ḡarām

mevzūn:

1. mevzūn:

Gazel 103

Mısra: 10

*Ahenkli, düzgün,
biçimli.*

ḳāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül çehrenün
bülbül-i ṭab'um Şihābī
şi'rini mevzūn oḳur

mevzūn oku:-

1. mevzūn oḳu:-r

Gazel 103

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Vezinli bir şekilde
okumak.

dil-şifâ-yı la'lüñüñ
 terkîbini mevzûn okur
 bu- 'Alî Sînâ şanasın
 hikmet-i kânûn okur

mevzûn ol-:

1. mevzûn ol:-ur

Gazel 115

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Vezinli, ahenkli,

ölçülü olmak.

qaddini yâd eylesem ol
 yûsuf-ı gül- 'ârîzuñ
 sözlerüm nazm-ı Leâlî
 gibi hep mevzûn olur

mey:

1. mey:

Gazel 35

Mısra: 3

Içki, şarap II

sarhoşluk veren içecek,
dünya kaygılarından
geçici olarak
uzaklaştıran madde.

mey içen oldu nihânî
 fakîh bî-meşreb
 figân ü nâlem işitdi gibi
 harâret-ile

2. mey:

Gazel 45

Mısra: 4

I. İçki, bade, şarap.

||. *İlahi aşk.*

ııyüp içen deyü ta'n
 eyleme her-bâr rindâne
 dilerseñ sen de mey iç
 hây ekl-i mâlî evkâf it

3. meyün:-üñ

Gazel 140

Mısra: 5

Içki, şarap, bade.

meyün şafâsı getürdi
 maqâma 'uşşâkı
 neyün hevâsını duydum
 ider nevâya heves

4. mey:

Gazel 61

Mısra: 1

Bâde, şarap, içki.

sâkiyâ mey şun ki
 bozgundur mizâc

derdüme ancak o
 şerbetdür 'ilâc

5. mey:

Gazel 64

Mısra: 4

Bâde, şarap, içki.

bahâr irişdi oturma ayak
 ayak el ele
 gül ile lâle mey yetmez
 saña piyâle qadeh

6. meyde:-de

Gazel 81

Mısra: 1

Bâde, şarap, içki.

'inâd etme müdâmı
 meyde zâhid
 sığışmaz bezm-i 'irfâna
 mü'ânîd

7. mey:

Gazel 83

Mısra: 4

Bâde, şarap, içki.

ehl-i meşreb bâdenüñ
 telhîne mâyildür müdâm
 acı olsa mey olur
 keyfiyyeti ekşer lezîz

8. **meyden:-den****Gazel 99**

Mısra: 4

Bâde, şarap, içki.

bu ne kıbâb bâde-i 'ışkuñ
 hubâbıdır
 bezm-i fenâda her ki o
 meyden içre geçer

düş ayağına mey gibi öp
 al ele elin
 evvel toluyı sâki' -i
 rengîn 'ızâra çek

nâlem nâya hem-dem bir
 yaña

12. **mey:****Gazel 241**

Mısra: 2

Bâde, şarap, içki.

olduğunca meclis-i
 rindâne sâkî sâde-rû
 mey ayağ üzre tûrup
 eyler şurâhî ser-fürû

15. **mey:****Gazel 195**

Mısra: 6

Şarap, bâde. ||

*Sevgilinin kırmızı
 dudağı.*

9. **meşe:-e****Gazel 152**

Mısra: 8

Bâde, şarap, içki.

hubâb-ı âb-veş şişdi
 kabardı
 meşe olduğu-çün âvâre
 mahşûş

13. **mey:****Gazel 285**

Mısra: 7

Bâde, şarap, içki.

ayağına düş dökül saçıl
 yolunda mey mişâl
 sâkinûñ sâkını öpmek
 isterseñ sâgar gibi

dedüm ey sâkî-i gül-ruh
 gam-ı dil def' i ne
 cām-ı la'lini şunup baña
 dedi kim mey al

16. **mey:****Gazel 114**

Mısra: 8

*Bade, şarap. II Aşk.*10. **mey:****Gazel 178**

Mısra: 3

Bâde, şarap, içki.

maḥbûb u mey sözinde
 şûfî mu 'ânîd olma
 bezm-i maḥabbet içre
 ehl-i 'inâda yer yok

merdüm-i çeşmi anuñ-
 çün böyle ezrâk pûşdür
 mest-i ebterdür dem-â-
 dem mey yerine kan içre

14. **mey:****Gazel 16**

Mısra: 6

(Fars.) Şarap.

fırkatûñde şöyle tenhâ
 itmezin gam bezmini
 eşke mey hem-reng ü

17. **meşe:-de****Gazel 77**

Mısra: 1

*I. İçki, bade, şarap.**||. İlâhi aşk.*

şûfî bizümle meyde
 müdâm eyleme 'inâd

11. **mey:****Gazel 181**

Mısra: 3

Bâde, şarap, içki.

hāşiyet-ile zevkîn anuñ
añlamaz cemād

mey iç:-

1. mey iç:-er

Gazel 177

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap içmek, içki

içmek.

ğonca güyā bir delükanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içer elde şürāhīsi
olup başı kabağ

2. mey iç:-me, -ge

Gazel 64

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şarap içmek, içki

içmek.

mey içmege baña nāşih
ki and içürmişdi
velik tevbe-şikendür
girer vebāle kadeh

meydān:

1. meydānında:-ı, -n, - da

Kaside 10

Mısra: 14

1. *Geniş yer,*
açıklık, saha. 2. *savaş*
alanı. 3. *yarışma, oyun*
yeri.

şefkatüñ tīrini gönder yā
resūlallah meded
sīne meydānında cānı
dikmişem umaç aña

2. meydāndur:-dur

Gazel 66

Mısra: 10

Geniş yer, açıklık,
saha.

tab´-ı Şihābī lu´bet-i
çevgān-ı nazm-ıla
kūy-ı me´āni çalmağa
meydāndur fesih

3. meydānıdur:-ıdur

Gazel 112

Mısra: 6

Meydan. || Meclis.

‘arşa-i ‘ışka kadem
başmaz olanlar zen-
perest
bu erenler küşt-gīrinüñ
ulu meydānıdur

4. meydānda:-da

Gazel 29

Mısra: 9

Ortalık yer, meydan

II aşk meydanı.

küştgīr-i gam zebūnīdür
bugün meydānda
pehlevān-ı bezm-i rezm-
ārā dil-āverdür şarāb

5. meydān:

Gazel 118

Mısra: 6

Alan, saha. II Aşk
meydanı.

yalıñuz yügrük geçersin
semend-i hüsn-ile
şehsüvārum arada yok
sence meydān aralar

6. meydānda:-da

Gazel 299

Mısra: 10

Meydan, alan, saha.

II Şairlerin şiirlerini
yarıştırdıkları yer, şairlik
alanı.

iy Şihābī ‘aşk çevkânına
tüb it başuñı
‘āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

7. meydānda:-da

Gazel 48

Mısra: 5

*Düz, açık ve geniş
yer; açıklık, alan, saha.*

hüb-rûlardan görünmez
cilverge meydānda
‘ālemi araladı hüsni
cihān-ārā-yı dost

meydān-ı bahār:

1. meydān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bahar meydanı. II

*Bahara erişen gül
bahçesinin meydanı.*

şulayup şeb-nem döşetdi
şahını ferrāş-ı çemen
mecnū‘-ı hayl-i şükûfe
oldı meydān-ı bahār

meydān-ı belāgat:

1. meydān-ı belāgat:-de

Gazel 125

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Etkili, güzel söz
söyleme meydanı.*

şimdi meydān-ı

belāgatde Şihābī añılur

kimse hakkında anuñ tığ-
i zebānın çekmez

meydān-ı feza-yı feleg:

1. meydān-ı feza-yı

feleg:-e

Gazel 201

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Feleğin geniş ve
ferah meydanı. II
Gökyüzü.*

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābī
yağar o mehūñ yolına her
gice meşā‘il

meydān-ı ‘ışk:

1. meydān-ı ‘ışk:-uñ

Gazel 51

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk meydanı.

efendüm kākülün
çevkânına tûb eylesün
başın
Şihābī çākeri meydān-ı
‘ışkuñ içre ser-bāz it

meygūn:

1. meygūna:

Gazel 115

Mısra: 2

*Şarap renkli,
kırmızı.*

her ruḥı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygūna meyl
itdükçe bağrum hūn olur

meyhāne:

1. meyhāneler:-ler

Gazel 81

Mısra: 4

*İçki içilen yer. II
Tekke, dergah.*

eger ‘ālemde bu ise
nizā‘uñ
baña meyhāneler saña
mesācid

2. meyhāne:

Gazel 97

Mısra: 7

*İçki içilen yer. II
Tekke, dergah.*

meyhāne kūşesi baña
rāh-ı riyā saña

şüfî bu dahî remz-ile
sevķ-i ilāhîdür

3. meyḥānenüñ:-nüñ

Gazel 190

Mısra: 4

İçki içilen yer. II

Tekke, dergah.

cām içinde kaşları ‘aksin
görelde sâkinüñ
şüfîler miḥrab idindiler
derin meyḥānenüñ

4. meyḥānede:-de

Gazel 213

Mısra: 5

İçki içilen yer. II

Tekke, dergah.

cām-ıla la‘lün vaşfı
añıldı meger meyḥānede
kaynayup kanı
derünından yine hoş itdi
ḥum

5. meyḥāneden:-den

Gazel 301

Mısra: 1

İçinde şarap vb.

*içkiler içilen ve satılan
yer; mec. Sevgilinin
bulunduğu yer, sohbet
meclisi.*

bulınmaz ‘āşıkā
mesneddür meyḥāneden
ğayrı
olur yok dest-gır
üftādeye peymāneden
ğayrı

6. meyḥāne:

Gazel 208

Mısra: 8

İçki içilen yer II

İlahi aşk; tekke, dergâh.

dilersin ḥāne-gāhda
şüfiyā sen ‘ālem-i vaḥdet
gele meyḥāne zevķin gör
bu dahî başķa bir ‘ālem

7. meyḥāneye:-y, -e

Gazel 14

Mısra: 10

(Fars.) İçinde şarap

*vb. içkiler içilen ve
satılan yer II. Tekke,
dergah.*

derse diledüm destūr
başını ḳabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyḥāneye Mevlānā

mev-hāne:

1. mev-hāneler:-ler

Kaside 20

Mısra: 27

Mey vesâir

*müskirâtın satıldığı,
içildiği yer, şerbet-hâne.*

duḥter-i rez çekmege
cānlar virür mey-ḥāneler
şevher-i bîkr-i ‘arūs
olmakda rindān-ı bahār

mevhVāre ol:-

1. mevhVāre ol:-dı

Gazel 258

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şarap içen, ayyaş
olmak. II Sarhoş olmak.*

mevhVāre oldu şevķüñe
göñlüm şarābda
avāre düşdi la‘lüne
gözüm ḥubābda

mevhVāre-i rindān:

1. mevhVāre-i rindān:-

uñ

Gazel 46

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Şarap içen, işret
eden, ayyaş rindler.*

dest viridi bize meclisde
bugün her desti
aldı meyhVāre-i rindānuñ
ayağın yek-dest

mey-hVārlıg:

1. mey-hVārlıg:-ı

Gazel 309

Mısra: 10

*Şarap içicilik,
ayyaşlık.*

hasret-i la'lüñ-ile oldı
Şihābī mestüñ
şaf-ı rindāne geçüp şevk-
ile mey-hVārlıgı

mey-i behişt:-

1. mey-i behişt:-ile

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Cennet şarabı.

sāki mey-i behişt-ile pür
it bize kadeh
k'itmez piyāle olsa tehī
ādemi ferah

mey-i bezm-i elest:

1. mey-i bezm-i elest:

Gazel 46

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Elest meclisinin
şarabı II sözleşme
meclisinin şarabı.*

bāde-i ışk ile maḥmūr-ı
şarābı 'ālem
şöyle mest eyledi
maḥlūkı mey-i bezm-i
elest

mey-i ergüvān:

1. mey-i ergüvān:

Gazel 188

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Erguvan renkli
şarap.*

didüm şarāb-ı la'lüñ için
ḥastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
ergüvān gerek

mey-i ğaflet:

1. mey-i ğaflet:

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gaflet (Kendini
bilmezlik) şarabı.*

ḥāke şaldı sergirān idüp
mey-i ğaflet meni
cür'a-i 'irfāndan bir
neş'e vir yārab baña

2. mey-i ğaflet:-le

Kaside 18

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Gafillik şarabı. ||
Gerçekleri ve olup
bitenleri görememe,
basiretsizlik.*

mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām
zülf ü rüh fikr ü ḥāyāl
baña şubḥ ıla şām

mey-i gül-gün:

1. mey-i gül-gün:

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gül renkli şarap. II
İlahi aşk. (Tasavvufi
bağlamda).*

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şürāḥīden urunsam
başa tāt

mey-i gül-gün-şafak:**1. mey-i gül-gün-şafak:****Gazel 254**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gül renkli şafak**şarabı.*

ıttı meh-rûlar âfâkı bu
bezmüñ revnaķı
kim mey-i gül-gün-şafak
oldı hilâl-i sâğara

mey-i ğurûr:**1. mey-i ğurûr:****Kaside 4**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Gurur, kibir şarabı.

mey-i ğurûr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
niçe beyân ide anı bu
cân-ı dil-ğaste

mey-i la'lin:**1. mey-i la'lin:****Gazel 130**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Lal renkli kırmızı

*şarap. II Sevgilinin
kırmızı dudağı.*

mey-i la'lin kabâ sâķı
egerçi mîr-i meclisdür
şürâhî gibi ammâ bir
emîr-i tâcidâr olmaz

mey-i nâb:**1. mey-i nâb:****Gazel 28**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Su katılmamış, halis**şarap.*

sâķiyâ şâğarı şun baña
bırağam devrân
ki küdüretten ider şâfî
mey-i nâb [vb]

2. mey-i nâb:-e**Gazel 30**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Su katılmamış, halis**şarap.*

n'ola dirlerse mey-i nâbe
'aşâ-yı pîrân
şeb olur içse eger 'aşr-ı
'ineb ibn-i şîb

3. mey-i nâb:-ı, -y, -la**Gazel 45**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Su katılmamış, halis
şarap.*

yüri zâhid mey-i nâbı-y-
la mir'ât-ı dilûñ şâf it
küdüret qalbûñi pür-jeng
idüpdür sen de inşâf it

4. mey-i nâb:**Gazel 283**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Halis, saf şarap.

mey-i nâb-ile bezm içün
Şihâbî
zarâfet birle tûr tûldur
zurûfî

mey-i nâz:**1. mey-i nâz:-ıla****Gazel 125**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Naz/cilve şarabı.

şehsüvârum mey-i nâz-
ıla qatı mest olmuş
pây-mâl etdi bizi elde
'inânın çekmez

2. **mey-i nâz:-ıla****Kaside 25**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Naz şarabı.

şabūhı itmege destine bir

zerrīn kadeh almış

mey-i nâz-ıla maḥmūr

eylemiş kendin meger

nergis

mey-i rüşen:1. **mey-i rüşen:****Gazel 294**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak şarap.

‘ilm-i ḡayb esrārını

bilmek dilerseñ

kimsenüñ

gizlū ‘aybın yüzine urma

mey-i rüşen gibi

meyl:1. **meyli:--i****Rübai 1**

Mısra: 1

*(Bir kimseye veya
bir şeye) Yönelmek,
sevgi, ilgi, alâka**göstermek, istek ve arzu
duymak.*

cāhil-i nādān olanuñ

meyli māl ü cāhda

rüy-ı faḡr-ı fāzıluñ mālı

da ḡak-i rāhda

2. **meyli:-i****Gazel 228**

Mısra: 12

*İstek, arzu, heves,
yöneliş, raḡbet.*

görelī ḡül-zār-ı ḡaddüñ

üzre ḡaṭṭuñ sebzesin

ne ḡülistān meylī var

ḡöñlümde ne seyr-i

çemen

meyl et:-1. **meyl et:-****Gazel 294**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*(Bir kimseye veya
bir şeye) Yönelmek,
sevgi, ilgi, alâka
göstermek.*

zīnet-i fānī’i ḡo terk eyle

ey dil şöhreti

merd-isen meyl etme

dünyā zīnetine zen gibi

2. **meyl et:-se****Gazel 87**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İstek ve arzu
duymak, yönelmek.*

itmege sifk-i dimā her

dem ruḡuñ rengīn olur

pādişāh ḡana meyl etse

ḡeyünür allar

meyl id:-1. **meyl id:-eli****Gazel 205**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gönül bağlamak,
aşık olmak,
sevdalanmak; ilgi
göstermek, eğilimde
bulunmak.*

ey Şihābī ideli ol māhı

gendüm-ḡūna meyl

ḡirmen-i ‘ömri hevā

bādına verdüm mā-ḡaşal

2. **meyl id:-üp****Gazel 248**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gönül bağlamak,
aşık olmak,
sevdalanmak; ilgi
göstermek, eğilimde
bulunmak.*

ğoncasın sen bıkı-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koynına

3. meyl id:-er

Gazel 284

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gönül bağlamak ||
İstek ve arzu duymak.*

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dünyada yok
bir bī-vefā yārüm gibi

4. meyl id:-üp

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Bir kimseye veya
bir şeye) Yönelmek,
sevgi, ilgi, alâka
göstermek, istek ve arzu
duymak.*

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña akmakdan
bütün dünyāda
mağsūdum hemān dīdār-ı
yārümdür

5. meyl id:-üp

Gazel 103

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Bir kimseye veya
bir şeye) Yönelmek,
sevgi, ilgi, alâka
göstermek, istek ve arzu
duymak.*

tālib-i dünyā olan kesb
idemez naqd-i kemāl
māla meyl idüp ol ancak
Kıışsa-i Kārun okur

meyl it:-

1. meyl it:-di

Gazel 251

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Eğilim göstermek;
ilgi, alaka göstermek.*

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş

hikmet ammā sīm ile
zerde

2. meyl it:-me, -di

Gazel 83

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bir kimseye veya bir
şeye yönelmek, sevgi,
ilgi, alaka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

eşk ü çehrem yāra ‘arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hübāna sīm ü zer lezīz

3. meyl it:-dükçe

Gazel 115

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir kimseye veya bir
şeye yönelmek, sevgi,
ilgi, alaka göstermek,
istek ve arzu duymak.*

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygūna meyl
itdükçe bağrum hūn olur

meyl-i hevā:

1. meyl-i hevā:-dur

Gazel 140

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Aşk arzusu, isteği
meyli.

giderse sū-yı semāya
‘aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves

meyl-i kaş:

1. meyl-i kaş:-ıla

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Kaşının
meyli, isteği arzusu. II
Kaşın yay biçimindeki
şekli, eğimi.

ta‘lim-i hāne ideli
dükkān-ı sīnemi
meyl-i kaş-ıla
ğamzesinüñ ok u
yaydadur

meyl-i miyān-ı yār:

1. meyl-i miyān-ı yār:-dan

Gazel 156

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin beline**meyletmek.*

iy Şihābī umaruz meyl-i
miyān-ı yārdan
Hak buyurmuşdur: “yā
buney hayr umūr fī el-
vaşāt ”

mevli yok:

1. mevli yok:

Gazel 26

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İsteği, arzusu
olmamak.

meyli yok sensiz
Şihābīnūñ cihān ü cāna
hīç
cān-ı ‘ālem dünyeden
mağşūd sensin sen baña

mevvāl:

1. meyyāl:

Gazel 171

Mısra: 6

Meyilli, istekli.

şüphe yok cām-ı ezel
cūr‘asınūñ neş’esidür

bāde-i vaḥdete cānum
katı meyyāl ancak

mevvāl ol:-

1. meyyāl ol:-maz

Gazel 260

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İstekli, arzulu,
hevesli olmak.

şeh-i ‘ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz
gerçi dāra dirilen māyil
olur dārāta

mezkūr ol:-

1. mezkūr ol:-a

Gazel 75

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zikredilmek,
anılmak.

mezkūr ola gör eylik-ile
dilde dilā kim
kibr ile nifāk ehli olan
edeb-bed

mezra ‘:

1. mezra ‘:-ı

Rübai 7

Mısra: 3
*Tarıma elverişli,
 ekilip mahsul alınan
 tarla, mülk, yer. II
 Dünya hayatı.*

iy gönül ser-sebz iken
 'ömr-i 'āzīzūñ mezra'ı
 sen de sa'y eyle fezāyil
 ħirmeninden ħāşıl al

mi:

1. **mi-y-idi:**-y, -i, -di

Gazel 274

Mısra: 6

Soru eki.

getdi reh-i kūyuñda
 vücūdından eşer yok
 gelmez mi-y-idi bād-ı
 şabā sağ esen olsa

2. **midür:**-dür

Gazel 251

Mısra: 13

Mi soru edatı.

Şihābī seb'a-i seyyāre
 midür bu yedi beytūñ
 ögüp göge çıkarır
 okuyanlar heft-kışverde

3. **midur:**--dur

Gazel 108

Mısra: 2

"mı" soru eki.

gözlerüm bilsem benüm
 ser-çeşme-i mālār mıdur
 muttaşıl birbirine ya iki
 deryalar mıdur

4. **midur:**--dur

Gazel 108

Mısra: 4

"mı" soru eki.

her yanık sīnemde yer
 yer lāleler mü dāğdār
 ya elifler tırdugunca
 serv-i bālālar mıdur

5. **midur:**--dur

Gazel 108

Mısra: 6

"mı" soru eki.

kākülūñ zıllinde cānā
 cümle pūr sevdā olup
 sürünen yanūñca sāyeñ
 gibi şeydālar mıdur

6. **midur:**--dur

Gazel 108

Mısra: 10

"mı" soru eki.

ey Şihābī gūşına mengūş
 ider her bir cebīn

ya bu nazm-ı ābudāruñ
 dürr-i deryālar mıdur

7. **mısın:**-sın

Gazel 94

Mısra: 7

"Mı" soru edatı.

ħazer kılmaz mısın
 hergiz dilā mevc-i
 telātumdan
 irişür devlet-i dīdāra bu
 dem gözi açıklar

8. **mi:**

Gazel 229

Mısra: 8

"Mi" soru edatı.

lebūñ āvāresidür belin
 bezmūñde çeng egmiş
 gelür mi toğruluğ hem
 puhtelik her ħāmdan
 ħamdan

9. **mi:**

Gazel 274

Mısra: 7

"Mi" soru edatı.

nāfi' mi olur eşribe ey
 cem'-i eṭibbā
 ben ħaste dile şurb-ı
 ħum-ı bādeden olsa

10. **mi:**

Gazel 7

Mısra: 8

" Mi " soru eki.

eşk-i çeşm-i hün-
perverdüm ki merdüm-
zâdedür

olsa ger lâlâ 'aceb mi
lâle-i nu 'mân aña

11. **mi:**

Gazel 8

Mısra: 2

" Mi " soru eki.

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

12. **mi:**

Gazel 11

Mısra: 1

" Mi " soru eki.

küy-ı dilberden mi
geldün iy şabā
merhabā ehlen ve sehlen
merhabā

13. **mi:**

Gazel 41

Mısra: 9

" Mi " soru eki.

sehm-i gamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb

ol kaşı yā didi luṭfindan
kayurma yā naşīb

14. **mi:**

Gazel 60

Mısra: 8

" Mi " soru eki.

kepāde kavv-ı kuzahdur
kemānkeş-i 'ışka
kemān-ı rüstemi kâdir mi
çekmege Hallâc

15. **mıdur:-dur**

Gazel 108

Mısra: 1

" Mi " soru eki.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

16. **mi:**

Gazel 148

Mısra: 10

" Mi " soru eki.

olursa tığ-i hevānuñ
Şihābī maḳtūli
gelür mi şer' -ile lâzım
katıl-ı 'ışka kışās

17. **mi:**

Gazel 203

Mısra: 9

" Mi " soru eki.

hālī mi olur Şihābī
sīnesinden dāğ-ı gam
hāl-dār oldığı-çün ol
āfitābum her mişal

18. **mi:**

Gazel 205

Mısra: 5

" Mi " soru eki.

la'lūñ üzre hāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi hālī mi megesler
olduğı yirde 'asel

19. **mi:**

Gazel 205

Mısra: 6

" Mi " soru eki.

la'lūñ üzre hāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi hālī mi megesler
olduğı yirde 'asel

20. **mi:**

Gazel 206

Mısra: 4

" Mi " soru eki.

kanā‘at-ile ide gör
cihānda istignā [vb]
işıtmedüñ mi ki “el-fakr
faḥri” didi resūl

21. **mi:**

Gazel 243

Mısra: 2

" Mi " soru eki.

ırakdan merḥabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī‘mi olsun bu

22. **mi:**

Gazel 251

Mısra: 6

" Mi " soru eki.

ten-i pākinde ol sengīn
dilüñ mūdān eşer yokdur
ne şūret bağlarısıa kıl
biter mi şāfī mermerde

23. **mi:**

Gazel 251

Mısra: 7

" Mi " soru eki.

kaşuñ merrīḥ-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde

kim anuñ bir eli şimşire
şunmış biri ḥançere

24. **mi:**

Gazel 256

Mısra: 3

" Mi " soru eki.

ḥālī mi ḳalb lāle gibi
dāğ-ı ğuşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
ḥālī fūlfüle

25. **mi:**

Gazel 271

Mısra: 5

" Mi " soru eki.

ḥūn-ı dilden mi şuvarduñ
ḥançer-i bürrānuñı
ol daḥı şemşir-i ğamzeñ
gibi ser-tiz olmada

26. **mi:**

Gazel 300

Mısra: 8

" Mi " soru eki.

göñül urup gözüm ḳanın
akıtma
dökülür mi şikest etseñ
zücācı

27. **mi:**

Kaside 5

Mısra: 4

" Mi " soru eki.

luṭf-ı kemāl-i zātuñı ‘abd
idicek penāḥ
nokşān virür mi ḳılduğı
ḥatā saña

28. **mi:**

Kaside 5

Mısra: 6

" Mi " soru eki.

zātuñ ḳadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
ḥādīs ider mi ḥamdüñe
lāyık edā saña

29. **mi:**

Kaside 5

Mısra: 17

" Mi " soru eki.

ḥamd ü şenāñı ide mi bu
ḥāk-i[*]
Aḥmed ki lāyık itmedi
ḥamd ü şenā saña

30. **mi:**

Kaside 18

Mısra: 4

" Mi " soru eki.

nefse uymağ ile oldum
katı güm-rāh meded
bu zalāletle qabūl ide mi
dergāh meded

31. **mi:**

Kaside 18

Mısra: 39

" Mi " soru eki.

havf çekmez mi kim
faẓl-ı hūdā olsa penāh
‘arz-ı taqşīr iderem
dergehe ben rūy-ı siyāh

32. **mi:**

Gazel 54

Mısra: 3

" Mi " soru eki.

tefsīre lāyık ola mı āyāt-ı
hüsnüñi
toğru okuyıbilme her
nā-sezā hadīş

33. **mi:**

Gazel 58

Mısra: 5

" Mi " soru eki.

bāzār olur mı buseñe bu
naqd-i cān-ile
söyle bahāne idügin etme
bahāne hīç

34. **mi:**

Gazel 58

Mısra: 10

" Mi " soru eki.

hırs u tamağla dökme
iñen zer hazāneye
sen bakmaduñ mı bāğda
berg-i hazāna hīç

35. **mi:**

Gazel 89

Mısra: 9

" Mi " soru eki.

derd-i ‘ışka etmedin
perhīz bulur mı şifā
iy Şihābī başka ‘ilm-i
hikmetüñ kânūnı var

36. **mi:**

Gazel 132

Mısra: 8

" Mi " soru eki.

olmadı hālī zevk-i dil
ıztırābdan

bu varıadan halāş ola mı
haste cānumuz

37. **mi:**

Gazel 147

Mısra: 8

" Mi " soru eki.

merdüm-i çeşmüñ
müjeñden ‘aşıkā hançer
çeker
kanlu mı yoğsa yanuñda
tiğ-i hūn-ālūd-veş

38. **mi:**

Gazel 157

Mısra: 2

" Mi " soru eki.

dil eyler bir leb-i
‘unnābdan hazz
olunmaz mı şarāb-ı
nābdan hazz

39. **mi:**

Gazel 203

Mısra: 8

" Mi " soru eki.

geçdi ‘ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrānda
rūzı olmaz mı ‘aceb bir
gün baña rūz-ı vişāl

40. mı:

Gazel 255

Mısra: 4

" Mı " soru eki.

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña karşı turur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

41. mı:

Gazel 266

Mısra: 5

" Mı " soru eki.

görmek olur mı didüm
aña hüsnuñ âyine
şaf etdüg-ise âyine didi
her âyine

42. mı:

Gazel 268

Mısra: 4

" Mı " soru eki.

teşbih kıılma la'l-i nigāra
cevāhiri
la'l-i müzāba hīç ola mı
sengler şebīh

43. mı:

Gazel 300

Mısra: 9

" Mı " soru eki.

işigüñde revā mı
devletüñem
Şihābī bendedür şāhum
du'acı

44. mı:

Gazel 305

Mısra: 8

" Mı " soru eki.

sürmek ister müdde'ī
küyuñ harīminden beni
kimse kıovar mı
Harem'den Ka'benüñ
hüddāmını

45. mı:

Kaside 23

Mısra: 23

" Mı " soru eki.

reyhāncı müşābih kıla mı
zülf-i nigāra
bir deste idüp bağlasa
yüz dāne benefşe

micmer-i gerdün:

1. micmer-i gerdün:

Kaside 22

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Feleğin buhurdanı**II Devreden buhurdan.*

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebhīr içün micmer-i
gerdün lāle

micmer-i miñnet:

1. micmer-i miñnet:-de

Gazel 147

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Miñnet, sıkıntı,
keder, tasa buhurdanı.*

niçe yansın micmer-i
miñnetde bağrum 'ūd-
veş

bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldı nālem 'ūd-veş

micmer-i ten:

1. micmer-i ten:-de

Gazel 72

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Can, vücüt kabı.

rāh-ı rühāniye tut sende
Şihābī gūşuñ
zīr-i pāyüñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

Mısra: 8

*"mı" soru eki.***micmer-i 'ūd:****1. micmer-i 'ūd:****Gazel 73**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ud ağacının**tütsüsü.*

buḥūr-ı bûy muḥabbet

yürekden urdı dem

buḥūr-ı meclis için şan

şalındı micmer-i 'ūd

midhat-ı gülşen-i**tevhîd:****1. midhat-ı gülşen-i****tevhîd:-e****Kaside 2**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Tevhidin gül**bahçesinin övgüsü.*

midhat-ı gülşen-i tevhîde

olursın meddâh

bâğ-ı feyzinden irişürse

dimâğa nesemât

[mıdur]:**1. [mıdur]:****Gazel 108**

ey şanem zünnâr olupdur

kākülün küfr ehline

deyr-i ḥüsnün içre

zülfünün çelîpâlar

[mıdur]

miftâh-ı bâb-ı cennet:**1. miftâh-ı bâb-ı****cennet:****Kaside 15**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Cennet kapısının**anahtarı.*

miftâh-ı bâb-ı cennet

olur çün elün şehâ

varur Şihâbî kapuña ol

gün yüzi kara

mîğ:**1. mîğ:****Gazel 165**

Mısra: 6

Bulut, duman, sis.

görünmez oldu düdü-y-ıla

kūh-ı Bîsütün

feryāduñ âhı kapladı

şanmañuz anı mîğ

mihmân:**1. mihmâne:-e****Gazel 90**

Mısra: 6

Konuk, misafir.

gām-ḥānesi fenānuñ bir

tekye-gāh olupdur

ḥalk-ı cihān içinde bir

mihmâne beñzer

mihnet:**1. miḥnetlü:-lû****Gazel 52**

Mısra: 6

*Üzüntü, dert, elem,**keder, gam, ızdırap.*

hevā-yı iştîyāk ü ârzūya

mübtelâ oldum

ne müşkil derd-imiş

ḥasret ne miḥnetlü belâ

fırkat

2. miḥnetüz:**Gazel 174**

Mısra: 8

*Sıkıntı, zorluk,**eziyet, zahmet, meşakkat.*|| *Üzüntü, dert, elem,**keder, gam, ızdırap.*

nā-sezālar devlet ü qadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduḳ

miḥnet kitābı:

1. miḥnet kitābı:-n

Gazel 255

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Zahmet, zorluk

*kitabı. II Sevgilinin âşığına
yaptığı cevri ü cefa.*

mürekkebi qalmadı faşl
oldı bābın yazmağa
hicrūñ
meger miḥnet kitābın
ben yazam bu sürḥ-ı
eşkümler

miḥnet ol:-

1. miḥnet ol:-muş, -dur

Gazel 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Eziyet, bela olmak.

her zamān iy meh gelür
mihriñle bir ḥālet baña
bu muḥabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

miḥnet ü endūh:

1. miḥnet ü endūh:-a

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dert ve keder.

miḥnet ü endūha göñlüm
şöyle mu‘tād oldı kim
bezm-i ‘ālemde elem
olmuş-durur ‘ālem baña

miḥnet-ābād:

1. miḥnet-ābād:

Gazel 78

Mısra: 8

*Keder ve gam ile
dolu olan yer (Sıkıntılar
ülkesi).*

nişāt-ı ‘am sürürü hem
elemdür
degül cāy-ı ferāḥ bu
miḥnet-ābād

miḥnetin çek:-

1. miḥnetin çek:-sin

Gazel 52

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eziyet, sıkıntı
çekmek.*

beyābān-ı belāda üştür-i
göñlüm şitāb eyler
ḳo çeksin miḥnetin yarūñ
olınca bir yaña firḳat

mihr:

1. mihr:

Kaside 2

Mısra: 14

*Far. I. Güneş,
şems, âfitâb.*

her māḥ-çehre cilvesi
ḥüsnüñ zuhūrıdur
bu ḥüsn ü bu zuhūr-ile
şermende mihr ü māḥ

2. mihr:

Gazel 195

Mısra: 14

Güneş, şems, âfitâb.

tekne-i ḡamda Şihābı
yene ebdāl gibi
dāḡ yaḳdı tene meh-rūlar
içün mihr mişāl

3. mihr:

Kaside 19

Mısra: 25

Güneş.

üstüne etdi mihr ile meh
sīm ü zer nişār
buldı ğinā-yı nergis-i
çeşm-i gedā-yı ‘ıyd

4. **mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 186

Mısra: 10

Güneş, şems, âfitâb.

II Sevgilinin yüzü.

hâşılı bir âfitâb-ı ‘âlem-
ārāsın ki sen
oda yakduñ ħirmenin
mihrüñle mäh-ı enverüñ

5. **mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 23

Mısra: 1

Güneş. || Sevgilinin

güneşe benzeyen yüzü.

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

6. **mihrüñle:-üñ, -le**

Gazel 56

Mısra: 4

Güneş. || Sevgilinin

güneşe benzeyen yüzü.

nedür ay āfitābum tāb-ı
‘ışkuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lerzān olmağa
bā‘is

mihr ü mäh:

1. **mihr ü mäh:**

Kaside 3

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Güneş ve ay.

her mäh-çehre cilvesi
ḥüsnuñ zuhûridur
bu ḥüsñ ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mäh

mihr ü vefā et:

1. **mihr ü vefā et:-(y)ı, -sin**

Gazel 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgi ve dostluk
göstermek.*

ben tālibin cefāsına

vaşlın diler raķīb

mihr ü vefāyı etsin aña

cevr ü kin baña

mihrāb:

1. **mihrābdan:-dan**

Gazel 157

Mısra: 6

Cami ve mescitlerin

kible tarafındaki

duvarına açılan oyuk,

imamın durduğu yer. II

Sevgilinin kaşları.

der-i meyḥāneden rindān

ider zevķ

mürāyiler alur mihrābdan

ḥazz

mihrab id:-

1. **mihrab id:-in, -di, -ler**

Gazel 190

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mihrap (Cami,

mescit vb. yerlerde Kābe

yönünü gösteren,

duvarda bulunan ve

imama ayrılmış olan

oyuk veya girintili yer)

yapmak II Ümit

bağlamak, yönelmek.

cām içinde kaşları ‘aksin

göreliden sākinüñ

şūfiler mihrab idindiler

derin meyḥānenüñ

mihrāb ol:-**1. mihrāb ol:-mı****Gazel 275**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin kaşının)

*Mihrap olması. (Mihrap:**Câmi, mescit gibi ibâdet**yerlerinde kible**duvarında bulunan,**cemâatle namaz**kılınırken imamın**önünde durduğu,**zeminden biraz yüksek**girintili yer).*

secde eyler tāk-ı ebrū[yı]

gören bî-ihtiyār

câmi‘-i hüsünüñde mihrāb

olmuş ol yir sâcide

mihrāb-ı ebrū:**1. mihrāb-ı ebrū:-sı, -n****Gazel 6**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kaşlarının

*mihrabı,sevgilinin kemer**şeklindeki kaşları ve**kaşların arasında kalan**kısmı.*

gören mihrāb-ı ebrūsın

sücūd-ıla olur teslīm

müsellemdür Şihābī ol

büt-i rā‘ nāya istiğnā

mihr-i cemāl:**1. mihr-i cemāl:-i****Kaside 8**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Güzellik güneşi ll

*Güneşe benzeyen güzel**yüzünün ışığı, nuru.*

mihr-i cemālî lem‘a-i

hurşîd-i lem-yezel

māh-ı kemāl-i hüsñ ile

bî-naķş u bî-bedel

mīm:**1. mīmdür:-dür****Kaside 13**

Mısra: 22

Mim harfî.

miyān-ı cān ile cānānda

yokdurur hicābe‘l-hāķ

eħadle Aħmedüñ farkı

arada mīmdür ancak

mi‘mār:**1. mi‘mārı:-ı****Gazel 172**

Mısra: 6

Yapıların planını

*yapıp bunların**gerçekleşmesini**sağlayan kimse. II Birini**hoşnut edecek,**sevindirecek kişi.*

her yeri ‘ālem sarayınıñ

‘imāret olmada

hey dirîgā hātır-ı

vīrānumuñ mi‘mārı yok

mi‘mār-ı muhabbet:**1. mi‘mār-ı muhabbet:****Gazel 44**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşk, sevgi mimarı.

‘imāret eylemişdür kaşr-ı

‘aşķı

ezel şehrinde mi‘mār-ı

muhabbet

mīm-i muhabbet:**1. mīm-i muhabbet:-dür****Kaside 13**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Sevgi, bağlılık,
muhabbet mimi.*

o ẖvod mīm-i
muhabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥaḳīḳat ‘aşkı ma‘şūk-ıla
‘aşık bir-durur muṭlak

minḳār:

1. minḳārına:-ı, -n, -a

Kaside 21

Mısra: 22

Kuş gagası.

gonca-i ter şüretā bir al
bebḡadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minḳārına bebḡā-yı gül

minnet:

1. minnet:

Gazel 104

Mısra: 9

*Yapılan bir iyiliḡe
karşı kendini borçlu
sayma, gönül borcu.*

minnet degül mi cānına
ḥalkuñ Şihābiyā
k’oldu ümīd-i ümmete
ḥayru’l-beşer beşir

2. minnetin:

Gazel 235

Mısra: 6

*Üzüntü, dert, elem,
keder, gam, ıstırap.*

ḥār-keş ol herkese ‘arz
itme rū-yı ihtiyāc
ḥar gibi yüklenme her bir
nā-sezānuñ minnetin

minnet et-:

1. minnet et-:-me

Rübai 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Boyun eğmek II
iyiliḡe karşı şükran
duymak.*

minnet etme felek-i
süfle-nüvāze ey dil
ola gör mehr-i dırahşān
gibi ‘ālī himmet

minnet ol-:

1. minnet ol-:-ınca

Gazel 235

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Bir iyiliḡe, bir iyilik
yapana karşı kendini*

*borçlu görmek, minnet
olmak.*

böyle telḳīn eyledi evvel
baña pīr-i ḥired
minnet olunca çek āḥir
bir cüvānuñ minnetin

minnetin çek-:

1. minnetin çek-:-mez, - em

Gazel 235

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Eziyet çekmek,
altında ezilmek.*

çekmezem cānā lebūñ
devrinde cānuñ minnetin
bār idüpdür nātüvān
cisme cihānuñ minnetin

2. minnetin çek-:-dür, - me

Gazel 235

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Eziyet çekmek,
altında ezilmek.*

ḥāk-ı kūyuñ tütüyāsı var-
iken ey nūr-ı ‘ayn
gözüme çekdürme kühl-ı
ısfahānuñ minnetin

3. minnetin çek-:

Gazel 235

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eziyet çekmek,

altında ezilmek.

böyle telkîn eyledi evvel

baña pîr-i hîred

minnet olunca çek âhîr

bir cüvânûn minnetin

4. minnetin çek:-me

Gazel 235

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eziyet çekmek,

altında ezilmek.

cüy-ı çeşmine Şihâbînûn

bağ ey serv-i sehî

çekme sen seyrân-içün

âb-ı revânûn minnetin

minnetûn çek-:

1. minnetûn çek:-mek

Gazel 186

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bir iyiliğin yükü

altında kalmak, ezilmek.

hüsnuñe kılca haṭā

gelmez ko ḥaṭṭ-ı

‘anberûn

minnetûn çekmek saña

lāyık mı cānā berberûn

mîr ol-:

1. mîr ol:-dı

Kaside 25

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bey olmak, yönetici

olmak.

zümürüd taḥṭa

geçmişdür çemen

mülkine mîr oldu

anuñ-çün başına tâc-ı

muraşşâ‘lar geyer nergis

mi‘râc:

1. mi‘râcuñ:-uñ

Kaside 14

Mısra: 15

İslam inancına göre

Hz. Muhammed’in,

Allah’ın daveti üzerine

yedi kat semayı aşıp

huzuruna yükselerek

onunla görüşmesi

mucizesi.

şeref virdükde mi‘râcuñ

ḳudûmı pâye-i Ḳudse

melek şubḥını unutdı

şadâ-yı ḥayr-ı

maḳdemden

mir’at:

1. mir’âtına:-ın, -a

Gazel 262

Mısra: 7

Ayna.

râğıb olsa ehl-i dil tañ mı

yüzûn mir’âtına

şûret-i ma‘nî görünür

anda mergûb âyine

2. mir’ât:

Gazel 42

Mısra: 4

Ayna II gönül.

seng-ḳalb olma dilâ etme

ḥaḳâretle naḳar

şırça gönüllü olur key

şakın ey meh mir’ât

3. mir’âtını:-ı, -n, -ı

Gazel 175

Mısra: 7

Ayna.

ḥâṭıruñ mir’âtını dâyim

mücellâ ḳılmağa

pāk-bāz ol her nazar
āyīne-i ruḥsāra baḳ

4. mir'āta:-a

Gazel 260

Mısra: 4

Ayna. II Gönül.

ḳadeḥ āyīnesine ḥikmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüğün mir'āta

mir'āt-ı dil:

1. mir'āt-ı dil:-üñ

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül aynası. II

Âşığın gönlü.

yüri zāhid mey-i nābı-y-
la mir'āt-ı dilün şāf it
küdüret ḳalbünü pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

2. mir'āt-ı dil:-den

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül aynası.

şeker-güftār olup mir'āt-ı
dilden cilve göstermez

şular kim tūti-i rūḥa
muḥabbetden ğidā
vermez

mir'at-ı halk:

1. mir'at-ı halk:-a

Rübai 8

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaratılmışların
aynası. II Mahlukat
aynası, yaratılmış
olanlardaki İlahi tecelli.*

gerçi mir'at-ı halka çok
baḳdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefā

mir'āt-ı iskender:

1. mir'āt-ı iskender:

Gazel 12

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*İskender'in aynası
(Yuvarlak veya düz
olduğu yönünde iki
rivayet bulunur. Cihanı
gösteren ayna olarak da
anılan bu ayna
vasıtasıyla İskender,
ülkesine gelen düşman*

*gemilerini bir aylık yolda
iken görürmüş ve bu
aynadan güneş ışığı
yansıtılarak daha
uzaktayken gemiler
yakılabilmüş. PALA,
48).*

sāğar-ı meyde Şihābī
görünür 'aks-i cihān
ol cihetden didiler
mir'āt-ı İskender aña

mir'āt-ı iskender:

1. mir'āt-ı iskender:

Gazel 285

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İskender'in aynası.

*II Makedonya kralı
Büyük İskender'in
aynası. Rivayetlere göre,
bu ayna Aristo
tarafından yapılmış ve
İskenderiye şehrinde
yüksekçe bir yere
konulmuştur. Bu sayede
İskender, yüz fersah
uzaklıktaki düşmanlarını
aynada görürmüş.*

jeng-i ğamdan olsa dil
āyīne-i muğber gibi

cām-ı Cemle şāf olur
mir'āt-ı İskender gibi

mir'āt-i kalb-i ahmed:

1. **mir'āt-i kalb-i
ahmed:-i**

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ahmed'in kalp
aynası.*

jeng-i melāl-i guşşa vü
ğamdan Şehābiyā
mir'āt-i kalb-i Ahmedi
illā şarāb-ı nāb

mi'rāt-ı sikender:

1. **mi'rāt-ı sikender:-
dür**

Gazel 29

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Büyük İskender'in
hocası Aristo tarafından
İskenderiye'de
yaptırılmış olduğuna
inanılan, uzaktaki
düşmanı gösteren ayna.*

añma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşid ü Cem

'ālem-i hikmetde mi'rāt-ı
Sikenderdür şarāb

mir'āt-ı sikender:

1. **mir'āt-ı sikender:**

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Büyük İskender'in
hocası Aristo tarafından
İskenderiye'de
yaptırılmış olduğuna
inanılan, uzaktaki
düşmanı gösteren ayna.*

olıcağ bezm-i ezel
devrine sāgar peydā
olmamışdı dağı mir'āt-ı
Sikender peydā

mir-i meclis:

1. **mīr-i meclis:-dür**

Gazel 229

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Meclisin başı,
yöneticisi.*

tutalum kāse-i meyle
sürāhī mīr-i meclisdür
nigār olmayıcağ sākī
baña ne cāmdan Cemden

2. **mir-i meclis:-dür**

Kaside 21

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Meclisin başı,
yöneticisi.*

her şukūfe gerçi
olmuşdur maḳāmında
muḳīm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bālā-yı gül

3. **mīr-i meclis:-dür**

Gazel 130

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Meclisin,
topluluğun önderi.*

mey-i la'līn ḳabā sākī
egerçi mīr-i meclisdür
şürāhī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

mirvah:

1. **mirvaḥa:-a**

Gazel 12

Mısra: 18

Yelpaze.

ğonca lebler vechine
şebnem saçar müşgīn
gül-āb

mirvaḥa şalar-idüm tāvūs
ıla bād-ı şabā

mişāl:

1. mişāl:

Gazel 203

Mısra: 10

Misal, benzer, gibi.

ḥālī mi olur Şihābī
sīnesinden dāğ-ı ğam
ḥāl-dār oldığı-çün ol
āfītābum her mişāl

2. mişālī:-i

Gazel 53

Mısra: 10

Benzer; eş, denk.

Şihābī ‘ārif-i billāh ol
iste devlet-i bākī
ḥayāl-i zill mişālī
mużmaḥilldür bu fenā
devlet

3. mişālī:-i

Gazel 29

Mısra: 1

*1. Örnek olarak
alınabilen, gösterilen
şey, örnek; 2. Benzer.*

enşā-i evvel mişālī rūḥ-
perverdür şarāb

ġālibā yā feyz-i ‘aks-i
la‘l-i dilberdür şarāb

4. mişāl:

Gazel 72

Mısra: 9

Benzer, örnek, gibi.

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şoḥbet-i
Şulṭan Mahmūd

5. mişāl:

Gazel 91

Mısra: 5

Benzer, örnek, gibi.

cām-ı şarāb-ı şevk-ile her
mest-i mey mişāl
sākī-i bezmüñ elden
ayağına düşdiler

6. mişāl:

Gazel 195

Mısra: 14

Benzer, örnek, gibi.

tekne-i ğamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dāğ yakdı tene meh-rûlar
içün mihr mişāl

7. mişāl:

Kaside 21

Mısra: 47

Benzer, örnek, gibi.

bülbül eyler nāle ü
feryādlar Vāmık mişāl
kim meger ‘arż-ı ‘izār
itmiş aña ‘Azrā-yı gül

8. mişāl:

Gazel 285

Mısra: 7

Benzer, gibi.

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl
sākīnün sākını öpmek
isterseñ sāğar gibi

9. mişālī:-i

Gazel 85

Mısra: 2

Gibi, benzer şekilde.

‘ışk āteşine yan yürü
pervāne-vār var
‘āşık dilinde şem‘ mişālī
yanar nār

10. mişālī:-i

Gazel 99

Mısra: 10

Gibi, benzer şekilde.

āhum şihāb-ı şākīb
olupdur Şihābiyā
nāvek mişālî cevşen-i
çarhı deler geçer

mişāl al-:

1. mişāl al-:-ur

Gazel 203

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Örnek almak.

hatt-ı kudretdür
cemālinde o māhuñ hat u
hāl
şimdi hep hattātılar varup
alur andan mişāl

mişālî:

1. mişālî:

Gazel 73

Mısra: 2

"Benzer, gibi"

anlamında edat.

n'ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem' mişālî
hemîşe yanar od

mişāl-i 'ankā:

1. mişāl-i 'ankā:

Gazel 17

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Anka kuşu misali.

mürg-i cān tu' me-i vaşla
tamā' eyler līkin
kānī' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'ankā

misal-i mehr:

1. mişāl-i mehr:

Kaside 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Güneş misali, güneş
gibi.*

münevver itdi cihānı
mişāl-i mehr ü münīr
cemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

mişāl-i vakkās:

1. mişāl-i vaqqās:

Gazel 150

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Vakkas gibi. II

*Savaşçı, okçu II. Aşere-i
mübeşşeredendir. İslam
için ilk kan akıtan, ilk ok*

*atan ve ilk ok yiyen
sahabedir.*

tīr-i gāmzeñle müjeñ
deldi hilālūñ na'lin
tāk-ı ebrūya kemān aşdı
mişāl-i Vaqqās

mişbāh:

1. mişbāh:

Gazel 68

Mısra: 1

Kandil, چراغ. II

Güneş.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbāh
metn-i şemsiye gibi
hüsnidür anuñ izāh

2. misbāh:

Gazel 314

Mısra: 8

Kandil, چراغ. II

Güneş.

metn-i şemsiyye gibi
hüsnidür anuñ izā'
dile misbāh u
meşārıkdan ider eşrākı

mişbāh-ı envār-ı celāl:

1. mişbâh-ı envâr-ı

celâl:

Gazel 207

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Azamet nurunun
kandili. II Ruhun Allah'ın
nurundan bir parça
olması bağlamında.

cism-i âdem hâkden
mişkâtdur
ruhdur mişbâh-ı envâr-ı
celâl

misk:

1. misk-içün:-içün

Gazel 273

Mısra: 4

Asya'nın yüksek
dağlarında yaşayan bir
tür erkek ceylanın karın
derisi altındaki bir
bezden çıkarılan güzel
kokulu madde.

Çîn-i zülfinden haberdâr
olmağa miskîn şabâ
gitti misk-içün Hâfâ-y-ıla
Hotandan cânibe

2. misk-ile:-ile

Gazel 184

Mısra: 1

Misk, güzel koku II

Asya'nın yüksek
dağlarında yaşayan bir
tür erkek ceylanın karın
derisi altındaki bir
bezden çıkarılan güzel
kokulu madde.

ger gül-âb u misk-ile
tahmîr ola âb u gülün
nâfe gibi 'âkıbet hâk-i
siyehdür menzilün

mişkât:

1. mişkâtdur:-dur

Gazel 207

Mısra: 5

İçine mum, kandil,
lamba gibi şeyler
konmak için duvarda
açılan oyuk.

cism-i âdem hâkden
mişkâtdur
ruhdur mişbâh-ı envâr-ı
celâl

miskîn:

1. miskîn:

Gazel 270

Mısra: 2

Aciz, zavallı II

aşığın gönlü. Tanıkta
sevgilinin misk kokulu
saçı ile aşığın gönlü
arasında ilişki
kurulmuştur.

büy-ı müyuñ bağa
sultân-ı reyâhîn olmada
olalı zülfün esîri nâfe
miskîn olmada

2. miskîn:

Gazel 160

Mısra: 3

Âciz, zavallı
(kimse). II Âşık.

niçe yansın hâlini
pervâne bir miskîn ğarîb
sûrına hiç iltifât itmez bir
âteş-pâre şem'

3. miskîn:

Gazel 273

Mısra: 3

Âciz, zavallı
(kimse). II Âşık.

Çîn-i zülfinden haberdâr
olmağa miskîn şabâ
gitti misk-içün Hâfâ-y-ıla
Hotandan cânibe

4. **miskîn:****Gazel 289**

Mısra: 3

Âciz, zavallı
(kimse). II Âşık.

yalvarup boğazını çekdi
şürâhî miskîn
ayağın öpmege sâķînün
ider ikrâmı

5. **mişkîn:****Gazel 178**

Mısra: 10

Hiçbir şeye sahip
olmayan; zavallı, aciz,
yoksun. II Âşık.

râ kaşların Şihâbî
mesken idince göñlüm
didi saña burada mişkîn
fütâde yer yok

misl:1. **mişli:-i****Gazel 186**

Mısra: 12

Benzer, eş, denk.

‘âlem-i cândur dem-i
vaşl-ı Şihâbî âdeme
mişli vardır cihânda bir
mülâyim dilberüñ

2. **mişlidür:-i, -dür****Gazel 29**

Mısra: 13

Kat, daha fazla. II
Denk, eş.

iy Şihâbî pâdişâh-ı tâc-
bahşuñ mişlidür
başa çıkdıkcâ ser-i
rindâne efserdür şarâb

misli-i rüstem ol:-1. **mişli-i rüstem ol:-****Gazel 200**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Rüstem gibi olmak.

II Güçlü, kuvvetli,
yenilmez olmak. (Bilek
gücü, kahramanlık
bağlamında.) II
Şehname'de geçen
meşhur İran
kahramanıdır. Şiirlerde
kahramanlık, cesaret ve
yenilmezlik timsali
olarak ele alınmıştır.

ķaddüñi kemân mânendi
büker zât-ı çarķ
sen gerekse ķuvvet-i
bâzûda mişli-i Rüstem ol

mısr:1. **mısr’a:-a****Gazel 57**

Mısra: 4

Mısır ülkesi.

Nîl-i sirişķüm eylese
tuğyân demi-durur
Mısr’a vücûda aķmağ-
içün eylesem Haliç

mısrâ’:1. **mısrâ’:****Gazel 283**

Mısra: 5

Bir beyti oluşturan
dizelerin her biri, mısra.

ķaţţ-ı la’lün iki cân-bahş
mısrâ’
nuķaţdur ķâller mûlar
ķurûfi

mısr-ı hüsn:1. **mısr-ı hüsn:-i, -n, -de****Gazel 76**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi,
güzellik Mısr’ı.

la 'l-i yāra tūrra-i şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı hüsniinde aşıldı
'ākıbet o dürd ü kıand

2. mısr-ı hüsni:-üñ , -de

Gazel 204

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Güzellik ülkesi,
güzellik Mısr'ı.*

ey Şihābī Mısr-ı
hüsniünde o Yūsuf
çehrenüñ
hasret-ile ağlamakdan
cüy-ı eşküm oldu Nīl

mişāl:

1. mişāl:

Gazel 206

Mısra: 11

*Benzer, gibi,
mânend, nazir.*

büyüklenürseñ eger kim
cibāl-i arz mişāl
tarīk-ı hākdā sürerler
erenler üstüne yol

2. mişāl:

Gazel 296

Mısra: 3

*Benzer, gibi,
mânend, nazir.*

gün gibi geh gösterür
sāde ruhun meh geh
mişāl
'arz-ı 'arız eyler ol pür-
hāli bir yüzden dahı

3. mişāl:

Gazel 207

Mısra: 4

Örnek, misal.

nāzır olsañ fi'l-meşel
āyineye
her ne-ise gösterür anda
mişāl

miyān:

1. miyānını:-ı, -n, -ı

Gazel 93

Mısra: 6

*Bel. II Sevgilinin
ince beli.*

kol tolaşdurmağa el
irişmedi
bir kemer kuçmış
miyānını meger

2. miyānuñ:-(u)ñ

Gazel 10

Mısra: 8

*(Sevgilinin) ince
beli.*

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

3. miyānuñ:-(u)ñ

Gazel 186

Mısra: 5

*(Sevgilinin) ince
beli.*

kuçmağ olurdu kemer
gibi miyānuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzlü hañçerüñ

miyāne gel:-

1. miyāne gel:-mez

Gazel 58

Mısra: 4

*Kelime Tipi: -
Ortaya gelmek,
ortaya çıkmak.*

ey māh gerçi zerre
dediler dehānuñı
gören miyān-ı müyuñı
gelmez miyāne hıç

miyān-ı cān:

1. miyân-ı cân:

Kaside 13

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Canının beli.

miyân-ı cân ile cânânda
yokdurur hicâbe'l-hâk
eḥadle Aḥmedüñ farkı
arada mîmdür ancak

miyân-ı müy:

1. miyân-ı müy:-uñ, -ı

Gazel 58

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnce bel.

ey mâh gerçi zerre
dediler dehânuñı
gören miyân-ı müyuñı
gelmez miyâne hîç

mizâc:

1. mizâcum:-um

Gazel 61

Mısra: 7

Tabiat, huy.

bâde içmezsem mizâcum
nâşiḥe
şerbet-i pend-ile etmez
imtizâc

2. mizâc:

Gazel 61

Mısra: 1

*Yaradılış, fitrat,
huy, tabiat.*

sâḳiyâ mey şun ki
bozgundur mizâc
derdüme ancak o
şerbetdür 'ilâc

3. mizâcı:-ı

Gazel 300

Mısra: 2

*Huy, yaradılış,
tabiat, karakter.*

vişâlûñ derde eylerken
'ilâcı
fişâlûñ şerbeti bozdı
mizâcı

mizâc-ı 'illet:

1. mizâc-ı 'illet:-e

Gazel 163

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hastalıklı huy,
tabiat.*

böyle mizâc-ı 'illete
hikmet ne iy tabîb

zûlf-i niğarı görelî
sevdâyidür dimâğ

mizâc-ı münḥarîf:

1. mizâc-ı münḥarîf:

Gazel 166

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sapıtmış kişilik.

bu ne hikmetdür ṭabîbâ
dâyimâ ben ḥastenüñ
şerbet-i meydür şifâ olsa
mizâc-ı münḥarîf

mu:

1. mû:

Gazel 267

Mısra: 10

Kıl II. Saç teli.

ey Şihâbî nâfe-veş
'ömrüm ḥaṭâda geçdi âh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mû siyeh

2. mûdan:-dan

Gazel 251

Mısra: 5

Tüy, kıl, saç teli.

ten-i pâkinde ol sengîn
dilûñ mûdan eşer yokdur

ne şüret bağlarısı kıl
biter mi şâfî mermerde

3. mü:

Gazel 108

Mısra: 3

"mu" soru eki.

her yanık sînemde yer
yer lâleler mü dâğdâr
ya elifler tırdugunca
serv-i bālâlar mıdur

4. mûlar:-lar

Gazel 283

Mısra: 6

Kıl, tıy saç. II

Sevgilinin saçı.

hıtt-ı la' lûn iki cân-bahş
mısrâ'
nukaţdur hâller mûlar
hurûfı

5. mu:

Gazel 59

Mısra: 6

"Mı, mi, mu, mü"

soru eki.

zûlfûn ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gâh olur
mu üç

6. mu:

Gazel 303

Mısra: 9

"Mı, mi, mu, mü"

soru eki.

toğrusun mu deyeyin
saña Şihâbî hergiz
ihtiyâr elde degül
sevmede maḥbûbları

mu'allak:

1. mu'allakda:-da

Gazel 262

Mısra: 2

Asılı kalmış, boşta

duran.

câmi' -i ḥüsnünde cānâ
ğabğabuñ tûb âyine
görmedi kimse
mu'allakda bu üslûb
âyine

mu'allakda kal:-

1. mu'allakda kal:-dur

Kaside 13

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Muallakta kalmak,
bir sonuca varamamak.*

Harem'den itdi evvel
menzilini Mescid-i Aşkâ
kudûmından mu'allakda
kalıpdur der-hevâ sahrâ

mu'allim:

1. mu'allim:

Gazel 176

Mısra: 3

*Öğreten, tâlim eden,
öğretici, eğitici kimse,
hoca.*

faşl-ı güldür gel
mu'allim ḥâne-i gül-zârı
gör
kim bahâristândan okur
bülbül ü kumrı sebak

mu'anber:

1. mu'anber:

Gazel 194

Mısra: 1

*Amber karıştırılmış,
sürülmüş, amber kokan,
güzel kokulu. II
Sevgilinin amber kokulu
saçı.*

tırrasıdur leyletü'l-
kadrûn mu'anber
perçemüñ

ğurrasıdur yā hilāl-i
‘ıydūñ ebrū-yı ḥamuñ

mu‘ānid:

1. mü‘ānid:

Gazel 81

Mısra: 2

İnatlaşan, inat eden.

‘inād etme müdāmı
meyde zāhid
sığışmaz bezm-i ‘irfāna
mü‘ānid

mu‘ānid ol-:

1. mu‘ānid ol-:-ma

Gazel 178

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İnat etmek, kimseye
uymamak.*

maḥbūb u mey sözinde
şūfī mu‘ānid olma
bezm-i maḥabbet içre
ehl-i ‘ināda yer yok

mu‘attar et-:

1. mu‘attar et-:

Gazel 285

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kokulandırmak,
güzel kokmasını
sağlamak.*

ellerüñ etdi dimāğını
mu‘attar nāfe-veş
şāne yārūñ zūlf-i ‘anber-
bārını eller gibi

mu‘attar id-:

1. mu‘attar id-:-üüp

Kaside 23

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Güzel koku ile
kokulandırmak.*

būyından idüp ḥalk
dimāğını mu‘attar [vb]
gösterdi ‘aceb ḥulḳ-ı
kerīmāne benefşe

mu‘attar kıl-:

1. mu‘attar kıl-:-dı

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Güzel kokutmak,
hoş bir koku yaymak.*

maḥabbet būyını aldum
yürekden sūz-ı ‘ışkuñla
mu‘attar kıldı cān

bezmin nitekim ‘ūd-ı
micmerde

mü‘āvün:

1. mü‘āvün:

Gazel 64

Mısra: 8

Yardımcı.

ne deñlü ḡam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü‘āvün ü mesned
bu pāy-māle ḳadeḥ

mu‘āyine:

1. mu‘āyine:

Gazel 266

Mısra: 4

*Zāhir ve âşikâre
olmak, görünmek. II
[tas.] Allah'ın çeşitli
mertebelerdeki
tecellilerini görme.*

zūlf-i şebinde olsa [bu]
zāhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu‘āyine

mübārek eyle-:

1. mübārek eyle-:-(y)e

Kaside 19

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Kutlu, bereketli
kılmak.*

‘ıydüñ mübârek eyleye
dayım hüdâ şehâ
budur Şihâbî kuluña
dilden du‘â-yı ‘ıyd

mübârek-fâl:

1. **mübârek-fâldur:-dur**

Gazel 22

Mısra: 3

Mübârek, kutlu fal.

muşhaf-ı ‘aşk-ı hâkîkî
kim mübârek-fâldur
añlama ‘aks iy mecâz
ehli ki şıgmaz lâf aña

mübtedî:

1. **mübtedî-y-ile:-y, -ile**

Kaside 5

Mısra: 7

*Bir işe, bir okula
yeni başlayan kimse,
acemi.*

vaşfuñda mübtedî-y-ile
birdür çü müntehî
ne ibtidâ bulınur vü ne
intihâ saña

mübtelâ:

1. **mübtelâ:**

Gazel 5

Mısra: 2

*1. Bir şeye kendini
kaptırmış olan, tutulmuş,
düşkün 2. (Bir derde, bir
hastalığa) Tutulmuş 3.
Âşık, tutkun.*

câna cânâ bu kıdd-i bālâ
belâ
kākülün sevdâsına dil
mübtelâ

mübtelâ düş-:

1. **mübtelâ düş-:-er**

Gazel 96

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
*(Sevdaya) tutulmak,
düşmek.*

gönlüm hevâ-yı ‘ışka
düşüpdür belâ bu kim
her hûb-rûya mâyl olur
mübtelâ düşer

mübtelâ ol-:

1. **mübtelâ ol-:-dum**

Gazel 52

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tutulmak, alışmak.

hevâ-yı iştiyâk ü ârzûya
mübtelâ oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miñnetlü belâ
fırkat

mübtelâlar zümresi:

1. **mübtelâlar zümresi:**

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bağımlı, tutkun,
düşkünler topluluğu. II
Âşıklar topluluğu.*

pâyüñe düşe ‘aceb mi
mübtelâlar zümresi
pâdişâh ardınca ‘âdetdür
yürür dâyim sipâh

mücâhid:

1. **mücâhid:**

Gazel 81

Mısra: 8

*Allah yolunda cihat
eden.*

raķīb-i kâferi öldür
ğazâdur

yazayın nāmede nāmuñ
mücāhid

mücellā eyle-:

1. mücellā eyle-:

Kaside 6

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Cilalamak,
parlatmak II Arındırmak
(gönlü kötü duygulardan
temizlemek bağlamında).*

yā ilāhī beni ‘ilmūñ ile
dānā eyle
qalbimūñ āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

mücellā kıl-:

1. mücellā kıl-:-mag, -a

Gazel 175

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Parlatmak,
cilalamak.*

hātıruñ mır’atını dāyim
mücellā kılmāğa
pāk-bāz ol her nazar
āyīne-i ruhsāra bak

mu‘cizāt:

1. mu‘cizāt:

Kaside 15

Mısra: 12

*Mu‘cizeler. Allah
tarafından verilip, yalnız
peygamberlerin
gösterebilecekleri büyük
harika işler.*

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimî haseb
feyyāz kıldı her sözüñi
mu‘cizāt hep

mu‘ciz-i cār:

1. mu‘ciz-i cār:-ı, -(n)ı

Gazel 72

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Dört mucize.

cem-i ebrūña senūñ
mehr-i felek etdi sücūd
mu‘ciz-i cārını mäh-ı
rūhuñda mevcūd

mu‘ciz-i İsī-i meryem:

1. mu‘ciz-i İsī-i

meryem:-den

Kaside 14

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Hz. İsa ve Hz.

Meryem mucizesi.

hadīs-i cān-fezāñ ile
dilini kılmamış ihyā
dem uran her nefesde
mu‘ciz-i İsī-i
Meryemden

mu‘ciz-i kuvvet:

1. mu‘ciz-i kuvvet:

Gazel 34

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güç, iktidar

mucizesi.

buldukça nūrı mu‘ciz-i
kuvvet Muhammedūñ
nār-ı hasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

mu‘ciz-i mūsā:

1. mu‘ciz-i mūsā:

Kaside 21

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Hz. Musa'nın

mucizesi.

sāhīrān-ı bed-nazar sihrin
ider bātl müdām

gösterince mu‘ciz-i Mūsā
yed-i beyzā-yı gül

mücrim:

1. mücrimīne:-īne

Kaside 15

Mısra: 5

Günahkâr.

iy mücrimīne rûz-ı
cezâda şefî‘ olan
meşfû‘uñ şer‘üñe şāhum
muṭî‘ olan

2. mücrimlere:-ler, -e

Gazel 3

Mısra: 5

Günahkar, suçlu.

‘afvuñı izhâr kııl
mücrimlere
yâ ḥafî el-zât maḥşûş el-
‘atâ

3. mücrime:-e

Kaside 13

Mısra: 41

*(Ar.) Suç işlemiş
olan, suçlu, kabahatli
kimse.*

Şihâbî mücrime gel yâ
şefî‘e’l-ḥalk ol şāfi‘
ki cem‘-i ümmete

maḥşerde yokdur luṭfuña
māni‘

müdām:

1. müdām:

Gazel 9

Mısra: 9

*Her zaman, daima,
devamlı II Şarap.*

gel Şihâbîye müdām içür
şarâb-ı vaḥdeti
dimesünler nerm-i keşret
ehli bî-meşreb baña

2. müdām:

Gazel 64

Mısra: 1

*Her zaman, daima,
devamlı II Şarap.*

çemende kıomaz elinden
müdām lâle-ḳadeḥ
bu demde ârif odur kim
eline ala ḳadeḥ

3. müdāmı:-ı

Kaside 25

Mısra: 32

Şarap, mey.

şehâ bezm-i bahâristân
luṭfuñda olup sâkî

ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

4. müdāmı:-ı

Gazel 81

Mısra: 1

Daima, her zaman.

‘inād etme müdāmı
meyde zâhid
sıgışmaz bezm-i ‘irfâna
mü‘ânid

5. müdām:

Gazel 83

Mısra: 3

Daima, her zaman.

ehl-i meşreb bâdenüñ
telḥîne mâyildür müdām
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezîz

6. müdām:

Gazel 161

Mısra: 7

Daima, her zaman.

zülfüñ müdām ḳatlûme
şarḳar nedür sebep
ğamzeñ hemîşe ḳanuma
girür neden ṭama‘

7. **müdām:****Gazel 221**

Mısra: 2

Daima, her zaman.

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i hüsni
ü melāhatde selām olsun

8. **müdām:****Gazel 225**

Mısra: 7

Daima, her zaman.

müdām nūş-ı mey bakma
zīb-hāneye hīç
hubāb-ı bāde gibidür
şebāt-ı nakş-ı cihān

9. **müdām:****Gazel 233**

Mısra: 3

Daima, her zaman.

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
müdām içdükçe mül
gözlerümüñ cāmı māl-ā-
māl olur hūn-ābdan

10. **müdām:****Gazel 241**

Mısra: 5

Daima, her zaman.

sākiyā ben sāgarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
dağı dāyim tolu

11. **müdām:****Kaside 21**

Mısra: 39

Daima, her zaman.

sāhirān-ı bed-nażar sihrin
ider bātıl müdām
gösterince mu‘ciz-i Mūsā
yed-i beyzā-yı gül

12. **müdām:****Gazel 77**

Mısra: 1

*Daima, her zaman**II Şarap.*

şūfi bizümle meyde
müdām eyleme ‘inād
hāşiyet-ile zevkin anuñ
añlamaz cemād

13. **müdām:****Gazel 29**

Mısra: 11

*1. Şarap. 2.**Devamlı, daima.*

sāki-i gül-çehrenüñ
ayağına düşer müdām

ihtiyārı yok elinde mest-i
ebterdür şarāb

14. **müdām:****Gazel 206**

Mısra: 1

*Her zaman, daima,
sürekli.*

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül
pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

müdām ol-:1. **müdām ol-:-sa****Gazel 216**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Daim olmak, sürekli
olmak.*

şahn-ı bağ u sāki-i
mevzūn ü cām-ı lāle-gün
nuql-i meclis buse-i la‘l-i
nigār olsa müdām

müdāmī:1. **müdāmī:****Gazel 88**

Mısra: 10

*Devamlı, sürekli,
her zaman.*

şeh-i mülk-i melâmetdür
şafâ-yı cām-ı bâde-y-le
Şihâbînüñ veşâkında
müdâmî meclis-i Cem
var

2. müdâmî:

Gazel 131

Mısra: 2

*Devamlı, sürekli,
her zaman.*

dirîgâ sāki-i devrân baña
cām-ı şafâ vermez
müdâmî sergirân
etmekdedür derde revâ
vermez

müdārâ:

1. müdārâ:

Gazel 92

Mısra: 8

*Kin ve düşmanlığı
örtüp zâhiren dost gibi
davranma, iyi geçinme,
güler yüzle idâre etme.*

sen ta‘accüb etme ben
itsem raķtbe rîş-ħand
ğâlib olmaķ düşmene
şâhum müdārâ birledür

müdāvâ eyle-:

1. müdāvâ eyle-:

Gazel 19

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Deva olmak,
iyileştirmek.*

lebün hakkında oldu âyet-
i fihi-şifâ nâzil
tabībüm ĥaste-i ‘ışķa
müdāvâ eyle aĥyânâ

müdde‘î kūy:

1. müdde‘î kūy:-uñ

Gazel 305

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Mahallenin
davacısı, talepkârı. II
Rakip.*

sürmek ister müdde‘î
kūyuñ ĥarîminden beni
kimse kıvar mı
Ĥarem‘den Ka‘benün
ĥüddâmını

müddet-i hicr:

1. müddet-i hicr:-üñ

Gazel 299

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ayrılık süresi.

fikr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrün benüm
çok sevdüğüm az olmadı

müddet-i ĥüsn:

1. müddet-i ĥüsn:-üñ

Gazel 100

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güzellik zamanı.

geçdi vuşlat va‘de[si] sen
‘ahde kılmazsın vefâ
müddet-i ĥüsnün daĥı
‘ömrüm gibi cânâ geçer

müderriş:

1. müderriş:

Gazel 45

Mısra: 10

*Medrese ve büyük
camilerde yüksek
seviyede ders okutan
âlim, medrese hocası.*

Şihâbî gibi ‘aşķuñ
müşkilâtın idemezsin ĥâl
gerek sen iy müderriş
ĥalvete gir keşf-i keşşâf
it

2. müderris:

Gazel 166

Mısra: 5

*Ders veren, öğüt
veren, hoca.*

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
‘ilm-i ‘aşkuñ müşkilâtı
hergiz olmaz münkeşif

müdhal et:-

1. müdhal et:-di

Gazel 198

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Müdahale etmek,
engel olmak.*

hāne-i qalbe duḥūl
eylemek-içün tīrūñ
geldi peykānlaruñ evvel
aña etdi müdhal

mufaẓẓal:

1. mufaẓẓaldur:-dur

Kaside 13

Mısra: 32

*Başkalarına üstün
tutulmuş II değerli,
kıymetli.*

bedī‘u’l-halkdur Ādem
velī ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyā üstine faẓl
ıla mufaẓẓaldur

2. mufaẓẓal:

Kaside 14

Mısra: 1

*Başkalarına üstün
tutulmuş II değerli,
kıymetli.*

ḥabīb-i ḥaqsın iy server
mufaẓẓal ḥalk-ı ‘ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafā-yı rūḥ u ‘ādemden

müfeyyid:

1. müfeyyid:

Gazel 315

Mısra: 4

*Fayda sağlayan,
faydalı.*

marīẓ-i mevte elemdür
‘ilāc-ı fikr-i ḥakīm
ki merg-i Berhe-min’e
hīç müfeyyid olmadı rāy

müfti:

1. müfti:

Gazel 81

Mısra: 12

*Dinî konularda
fetva veren ilim adamı.*

şıra‘ sını oḡu şatarsañ
şırābı
ki müfti etmedi bu bey‘i
fāsīd

müfti-i fakih:

1. müfti-i fakih:

Gazel 268

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Fetva veren şeriat
bilgini. II Kaba sofı,
zahit.*

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfī-i sefih
didi ḥarām kıatresine
müfti-i fakih

**muğ-beçe-i bāde-
perest:**1. muğ-beçe-i bāde-
perest:**Gazel 46**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şarap düşkünü
meyhaneci çocuḡu. II
Aşka düşkün olan, âşık.*

gösterüp pîr-i muğân
bezme cüvânâne revîş
sâki-i meclis-idi muğ-
beçe-i bâde-perest

muğ-beçe-i 'İsevivân:

1. muğ-beçe-i 'İsevivân:

Gazel 313

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İsevi meyhaneci
çocuğu.*

bizi ihyâ idüñ ey muğ-
beçe-i 'İsevivân
size ğam mürdesine cân
dedi hayy-ı bâkî

muğ-beçekân:

1. muğ-beçekân:

Gazel 225

Mısra: 4

Meyhaneci çocuğu.

zücâc-ı tevbeye şüfî
şarâb-ı şâfi koyar
olunca sâki-i mey nev-
resîde muğ-beçekân

muğber:

1. muğber-imiş:-imiş

Gazel 106

Mısra: 3

*Tozlanmış,
lekelenmiş. II Kırgın,
küskün, dargın.*

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yâr
gerçi hâkister dilâ âyîne-i
âhen açar

muğlak:

1. muğlak:

Kaside 13

Mısra: 28

*Anlaşılması güç,
çapraşık, karışık.*

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habîb-i
hak
bu söz 'irfâna mahşûş
oldı zîrâ ma'nîsi muğlak

muhabbet:

1. muhabbet:

Gazel 11

Mısra: 13

*Sohbet, muhabbet.
II Sevgi, aşk.*

germi ider mehr ü
muhabbet meclisin

kaçma sen âh-ı
Şihâbîden şehâ

2. muhabbet:

Gazel 73

Mısra: 3

*Sohbet, muhabbet.
II Sevgi, aşk.*

buğûr-ı bûy muhabbet
yürekden urdı dem
buğûr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i 'üd

3. muhabbetden:-den

Gazel 44

Mısra: 3

*Sohbet, muhabbet.
II Sevgi, aşk.*

zuhûr itdi muhabbetden
Muhammed
anuñ-çün oldı ızhâr-ı
muhabbet

4. muhabbetden:-den

Gazel 131

Mısra: 6

*Sohbet, muhabbet.
II Sevgi, aşk.*

şeker-güftâr olup mir'ât-ı
dilden cilve göstermez
şular kim tûti-i rûha

muhabbetden ğidā
vermez

5. muhabbet:

Gazel 23

Mısra: 2

Aşk, sevda, sevgi.

her zamān iy meh gelür
mihrüñle bir hālet baña
bu muhabbet miḥnet
olmuşdur behey āfet
baña

6. muhabbet:

Gazel 151

Mısra: 6

Aşk, sevda, sevgi.

müḥr-i nübüvvetüñ ki
odur Ḥātem-i Şerīf
oldı muhabbet āyeti ol
ḥātem üzre faşş

7. muhabbetdür:-dür

Gazel 153

Mısra: 2

Sevgi; dostça

konuşma, yârenlik. II
Sevgi, aşk.

ḥüblardan gerçi iy dil
ḳurb-ı vuşlatdur ğaraž
ehl-i ‘aşka ḳurb-ı

vuşlatdan muhabbetdür
ğaraž

muhabbet bâzı:

1. muhabbet bâzı:-ı, -n,
-ı-n, -ı

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgi, aşk

doğanı/kuşu.

güşāde ola dirseñ yüzüñe
dāyimdur[ur] maḳşūd
murād erbābına sen de
muhabbet bâzını bâz it

muhabbet eyle:-

1. muhabbet eyle:-

Kaside 16

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgi ve saygısını

göstermek.

devlet-i cāvidi isterseñ
muhabbet eyle kim
cümleye mebzūldür
in ‘am-ı ‘ām-ı çār-yār

muḥakkıkān-ı tarikat:

1. muḥakkıkān-ı

tarikat:

Kaside 4

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Allah'a ulaşma

(tasavvuf) yolunun
gerçekleri.

muḥakkıkān-ı tarikat bu
ḳavle didi belī
güzīn-i ḥalk-ı cihāndan
eger nebī vü velī

muhāl:

1. muḥāl:

Gazel 11

Mısra: 11

Gerçekleşmesi

mümkün olmayan,
imkansız.

ğayrı naḳşına maḥal
olmak muḥāl
göñlümi tıtdı ḥayālūñ
cā-be-cā

muhālif:

1. muḥālif:

Gazel 253

Mısra: 6

Çok sert, ters,

şiddetli.

verdi fenāya ḥāk-i teni
bād-ı āhumuz
dāyım muḥālif
esmededür rūzigār-ise

muḥālif ol:-

1. muḥālif ol:-sa

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bir tutuma, bir
görüſe, bir davranıſa
karşı olmak, aykırı
davranmak.*

rūzigār olsa muḥālif
ſüfün-i deryāya
menfa‘at eylemez aſlā
aña sâ‘y-i mellāḥ

muḥammed:

1. muḥammedüñ:-üñ

Gazel 34

Mısra: 3

Hz. Muhammed

(sav).

buldukça nūrı mu‘ciz-i
kuvvet Muḥammedüñ
nār-ı ḥasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

2. muḥammed:-e

Kaside 8

Mısra: 6

Hz. Muhammed

(sav).

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

3. muḥammed:-e

Kaside 8

Mısra: 12

Hz. Muhammed

(sav).

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

4. muḥammed:-e

Kaside 8

Mısra: 18

Hz. Muhammed

(sav).

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

5. muḥammed:-e

Kaside 8

Mısra: 24

Hz. Muhammed

(sav).

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

6. muḥammed:-e

Kaside 8

Mısra: 30

Hz. Muhammed

(sav).

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

7. muḥammed:

Gazel 44

Mısra: 3

"Birçok defa hamd

ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (sav).

zuhūr itdi muḥabbetden
Muḥammed

anuñ-çün oldı ızhār-ı
muḥabbet

8. muḥammed:

Kaside 13

Mısra: 19

*"Birçok defa hamd
ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (s.a.v.).*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

9. muḥammed:

Kaside 13

Mısra: 29

*"Birçok defa hamd
ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (s.a.v.).*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

10. muḥammed:

Kaside 13

Mısra: 39

*"Birçok defa hamd
ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (s.a.v.).*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

11. muḥammed:

Kaside 13

Mısra: 49

*"Birçok defa hamd
ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (s.a.v.).*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

12. muḥammed:

Kaside 2

Mısra: 29

*"Birçok defa hamd
ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (sav) II.
İslam peygamberi.*

olıcak zümre-i 'isyāna
Muḥammed şāfi'
göstere çeşm-i Şihābīye
dahı nūr u necāt

13. muḥammed:

Kaside 13

Mısra: 9

*"Birçok defa hamd
ü sena olunmuş,
defalarca övülmüş"
anlamında olup İslam'ın
son peygamberi Hz.
Muhammed (sav) II.
İslam peygamberi.*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü 'Ömer
'Osmān 'Alī'dür çār-
erkānı

muḥammed şāh:

1. muḥammed ṣāh:-a

Gazel 179

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Muhammed Şah.

Muḥammed Ṣāha k̄ul
oldum anuñdur şimdi
dārāl̄ık
baña ḥubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

muḥarrrik-i emrāz:

1. muḥarrrik-i emrāz:

Gazel 154

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kışkırtıcı maraz,
hastalık. II İsyana
sürükleyen hastalık.*

marīz-i 'ışka maḳāl-i
muḥabbet oldı şifā
kelām-ı ehl-i riyādur
muḥarrrik-i emrāz

muḥaṣṣal eyle:

1. muḥaṣṣal eyle:-di

Kaside 4

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Sözü kısa kesmek,
kısacası.*

muḥaṣṣal eyledi 'aql-ı
güzīni pā-beste
'iḳāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

muḥayyer eyle:-

1. muḥayyer eyle:-di

Gazel 117

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şaşırtmak,
şaşkınlığa düşürmek.*

cem'-i 'uşşākı nevālarla
muḥayyer eyledi
çeng-i ğamda nāy-ı
nālemden çıkan āvāzeler

muḥayyer id:-

1. muḥayyer id:-e, -sin

Gazel 314

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şaşıklığa
düşürmek.*

incinüp būselik-içün bize
şehnāz etme
niçe bir böyle muḥayyer
idesin 'uşşākı

muḥayyer ol:-

1. muḥayyer ol:-di

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İsteddiğini seçmekte,
dilediği gibi
davranmakta, herhangi
bir şeyi kabul edip
etmemekte serbest olmak
// Muhayyer:
Mûsikîmizde hüseynî
beşlisinin tizi ve uşşak
dörtlüsünden meydana
gelen, inici bir seyir
tâkip edip düğâh
perdesinde (la) karar
kılan, en eski ve en çok
kullanılan basit
makamlardan biri.*

benüm çok sevdüğüm
nāzük-tırāz şīvesin az it
muḥayyer oldı bī-diller
yiter 'uşşāka şehnāz it

mühennā eyle:-

1. mühennā eyle:-

Gazel 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kutlamak, tebrik etmek.

ayak başduñ Şihābī
kanını dökmek-ile
çünkü
nigārā ellerüñ andan
mühennā eyle ahyānā

muhkem:

1. muhkem:

Gazel 241

Mısra: 8

*Dayanıklı, güçlü
duruma getirilmiş,
sağlamlaştırılmış,
sağlam, kuvvetli.*

şāhid ü şem' ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşuş agyārdan divār
ola muhkem kapu

2. muhkem:

Gazel 162

Mısra: 5

*Dayanıklı, güçlü
duruma getirilmiş,
sağlamlaştırılmış,
sağlam, kuvvetli, metin.*

raķīb-i dūn-ı bed-baḥtuñ
ne muhkem tālī' i var kim

kaẓā bir ferde taq̄dīr
itmemişdür bu kadar tālī'

3. muhkem:

Gazel 91

Mısra: 2

*İyice, adamakıllı,
sağlamca.*

pervāneler başına gice
şem' üñ üşdiler
bilmem ne idi şem' -ile
muhkem dutuşdılar

mühr:

1. mührini:-i, -ni

Kaside 19

Mısra: 5

*Mühür; imza II
âğız.*

mührini bozdı kufi-i
şıyāmuñ çü dest-i şer'
şādī kapusın açdı yine
dil-güşā-yı 'ıyd

mühr-i dehān:

1. mühr-i dehān:-uñ

Gazel 66

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
(sevgilinin) ağzının
mührü, kilidi.

ḥükm it hevā-yı zülfüne
mühr-i dehānuñ aç
maḥkūm oldu çünkü
Süleymān nebīye rīḥ

mühr-i mu'ciz:

1. mühr-i mu'ciz:-dür

Gazel 208

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Mucize mührü. II
Mucizevi mühür. II
Sevgilinin dudağı
bağlamında.*

dehānı mühr-i mu'cizdür
bugün eyyām-ı ḥüsnünde
şeref vermiş-durur güyā
Süleymān devrüne ḥātem

mühr-i nübüvvet:

1. mühr-i nübüvvet:-üñ

Gazel 151

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Peygamberlik
mührü. (Hz. Muhammed
doğduğu vakit sol
küreğinin üzerinde, kalbi
hizasında ve üzerinde
kelime-i tevhid yazılı
bulunan "Mühr-i*

*nübüvvet" ismiyle anılan
etten bir mühür vardır.).*

mühr-i nübüvvetüñ ki
odur Hâtem-i Şerîf
oldı muhabbet âyeti ol
hâtem üzre faşş

muhtâc:

1. muhtâc:

Kaside 10

Mısra: 4

*Ihtiyacı olan,
muhtaç.*

bir şeh-i 'âlî-himemdür
k'ol şefî' u'l-müznibîn
hüsrev ü dervîş eşiginde
kamu muhtâc aña

muhtaşar kıl-:

1. muhtaşar kıl-:-du, -m

Kaside 13

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Kısaltmak, sözü kısa
kesmek, özetlemek.*

beyânın muhtaşar kıldum
çü evşâf-ı muṭavveldür
şerî' at mesnedi üstinde
şahinşâh-ı a' deldür

muhtelif:

1. muhtelif:

Gazel 166

Mısra: 2

*Çeşitli, türlü, farklı
farlı.*

gerçi hilkat birdür ammâ
kim ṭabâyi' muhtelif
sâkin-i meyhâne ben
mescidde şüfî mu'tekif

müjde:

1. müjde:

Gazel 30

Mısra: 4

*Sevinçli, güzel
haber.*

dehen ü la'lini yâd etdi
şabâ bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zîver güle zîb

müjde getir-:

1. müjde getir-:-di

Kaside 19

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Müjde getirmek,
müjde vermek.*

faşl-ı bahâr irişdi deyü
niçe sa'y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabâ-yı 'ıyd

müjdeler ver-:

1. müjdeler ver-:-di

Kaside 25

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir kimseye
sevindirici, mutlu bir
haberi ulaştırmak.*

'ademden 'azm idüp
ya'ni vücüd iklîmine
geldi
bahâr irdi deyü ezhâra
verdi müjdeler nergis

müje:

1. müjeñden-:-ñ, -den

Gazel 147

Mısra: 7

(Sevgilinin) kirpiği.

merdüm-i çeşmüñ
müjeñden 'aşıkâ ḥançer
çeker
kanlu mı yoḥsa yanuñda
tîğ-i ḥün-âlüd-veş

2. müje:

Gazel 167

Mısra: 3

*Kirpik. II Sevgilinin
kirpiği.*

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

3. müje:

Gazel 37

Mısra: 1

(Âşığın) kirpikleri.

kapuñı merdüm-i
çeşmüm şular müje cā-
rüb
diler ki ẖvācibūñ olup
ala bu āh ele cüb

4. müjeñ:-ñ

Gazel 110

Mısra: 3

*(Sevgilinin kılıç gibi
yaralayıcı, öldürücü)
kirpiği.*

müjeñ tiri-y-le deldi
hilālūñ na‘lini қаsuñ
anuñ-çün ta‘-ı ẖsnuñ
üzre aşmışdur kemān yer
yer

5. müjeñ:-ñ

Gazel 150

Mısra: 7

*(Sevgilinin kılıç gibi
yaralayıcı, öldürücü)
kirpiği.*

tir-i ğamzeñle müjeñ
deldi hilālūñ na‘lin
ta‘-ı ebrūya kemān aşdı
mişāl-i Vaḳḳāş

6. müjeñ:-ñ

Gazel 255

Mısra: 3

*(Sevgilinin kılıç gibi
yaralayıcı, öldürücü)
kirpiği.*

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña qarşu turur mı
gözlerüm bir iki
merdümler

müjgān-ı ẖnīn:

1. müjgān-ı ẖnīn:

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Kanlı kirpik.

yaşum ḥabābı o mehe
gül-gūnī ḥaymedür
müjgān-ı ẖnīn oldı
anuñ-çün ta‘āb-ı sürḥ

mukallid:

1. muḳallid:

Gazel 239

Mısra: 2

*Birine benzemeye,
bir şeyi aslı gibi
yapmaya çalışan, taklit
eden (kimse), taklitçi. ||
Özü kavrayamamış
kimse.*

ma‘ārif kesb-ile olmaz
‘atā-yı māsebaḳdur bu
‘inādı қо kişiye ey
muḳallid dād-ı ḥaḳdur bu

mukallid-i murtāz:

1. muḳallid-i murtāz:

Gazel 154

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kendini beğenmiş
taklitçi. II Riyakar kimse.*
riyāzat-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı ğurūra
muḳallid-i murtāz

mukarrar:**1. mukarrardur:-dur****Gazel 83**

Mısra: 8

Kararlaşmış olan.

dem-be-dem şîrîn ider âb
u dehānuñ la'lüñi
bu mukarrardur ki helvâ-
yı 'asel eyler lezîz

mukayyed ol:-**1. mukayyed ol:-a****Gazel 249**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bir şeye veya

kimseye maddi yahut
manevi bir bağla
bağlanmak; bağlı, kayıtlı
olmak.

zülfi hübāna tolaşma ola
gör āzāde
kayd-ıla ola mukayyed
bu gönül dünyāda

2. mukayyed ol:-ı, -maz**Gazel 87**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Korumamak,
gözetmemek.*

kayd-ı dünyā-yı denī
birle mukayyed olımaz
lāübālī meşreb olurlar bu
fāriğ-bāller

mukbil:**1. mukbil:****Kaside 5**

Mısra: 20

Kutsal, mübarek.

bizden selām āline
aşhābına tamām
añlar ki cümle mukbil ü
maqbül ola saña

mükehhhal:**1. mükehhhaldür:-dür****Kaside 13**

Mısra: 33

*Sürmeli,
sürmelenmiş.*

iki nergisleri mā-zāğ-ı
kühlinden mükehhhaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
tārından müselseldür

mükemmel:**1. mükemmeldür:-dür****Kaside 13**

Mısra: 36

*Olabileceği en
üstün, en kusursuz
şekilde olan, eksiksiz,
kusursuz, tam.*

kitāb-ı hüsn-i mu'ciz
hattına ve's-şems
zerhaldur
kemāl-i zāt-ı paki hulk-ı
hüsn-ile mükemmeldür

mükemmel it:**1. mükemmel it:-sün****Kaside 4**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*En güzel şekilde**yapmak.*

mükemmel itsün ilāhī bu
'abd-ı noqşānı
kemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

mükerrer:**1. mükerrer:****Rübai 8**

Mısra: 1

*Tekrar edilmiş. ||**Defalarca.*

beni dehr eyledi
mükerrer hāl
yokdur āyīne-i göñülde
şafā

2. mükerrer:

Gazel 83

Mısra: 2

Tekrar, defalarca.

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezîz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezîz

mukīm:

1. mukīm:

Kaside 1

Mısra: 14

*Bir yere yerleşen,
bir yerde oturan, kalıcı
olan, ikāmet eden
(kimse).*

şāhid-i ma'nī yüzün
hālîdür
noktaları kim olur anda
mukīm

mukīm ol:

1. mukīm ol:-da

Gazel 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalıcı, daim olmak.

hāne-i humda mukīm
olan maḳāmāt ehlidür
hālî olmaz zevkten
böyle maḳām-ı dilgüşā

mukīm ol:-

1. mukīm ol:-miş, -dur

Kaside 21

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*İkamet etmek,
yerleşmek.*

her şukūfe gerçi
olmuşdur maḳāmında
mukīm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bālā-yı gül

mükteseb:

1. mükteseb:

Gazel 166

Mısra: 8

*İktisab edilmiş,
kazanılmış, elde edilmiş.*

ḳāmetüñ vaşfin iderdi
rāstî bu tıfl-ı dil
mükteseb 'ilm içre dahı
oğunmazken bir elif

muktezā:

1. muktezāsınca:-sı, -n,
-ca

Gazel 298

Mısra: 3

*Bir şeyin mucibi,
icap ve iktizası, neticesi.*

Eḳhab Allah abdu ibtilā
muktezāsınca
hüdāya hoş gelür derler
marīzuñ rāz u efğānı

muktezā-yı kavlı-pīr-i

mey-gede:

1. muktezā-yı kavlı-pīr-i mey-gede:

Gazel 279

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Meyhane pirinin
sözünün gereği. II
Mürşidin nasihatlerinin,
sözlerinin gereği.*

şūfî budur muktezā-yı
ḳavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa 'aḳluñ yūri rehn-i
şarāb it rinde'i

mül:

1. müliden:-den

Kaside 21

Mısra: 50

Şarap.

‘ıyş-ı nūşuñ mevsümidür
çekme gel tūl-i emel
k’oldı māl-ā-māl müliden
sāğar-ı şahbā-yı gül

2. mül:

Gazel 289

Mısra: 1

Şarap II Aşk.

gül ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sākiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

3. müle:-e

Gazel 256

Mısra: 6

Şarap, mey.

devr-i ruhuñda cām-ı
lebün umsalar n’ola
vaqt-i bahār her kişi
māyil olur müle

4. mül:

Gazel 196

Mısra: 1

Şarap. II. Sevgilinin

*kırmızı dudağı; aşkın
verdiği zevk.*

sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
mutribā hāl ehline esrār-ı
humdan qal qul

5. mül:

Gazel 196

Mısra: 10

Şarap. II. Sevgilinin

*kırmızı dudağı; aşkın
verdiği zevk.*

kalmasın bir dem
Şihābīnūñ hum-ı qalbi
tehī
sākiyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül

mül iç:-

1. mül iç:-dükçe

Gazel 233

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarap içmek.

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
mūdām içdükçe mül
gözlerümüñ cāmı māl-ā-
māl olur hūn-ābdan

mulayim:

1. mülāyim:

Gazel 186

Mısra: 12

*Mūlayim, mūşfik,
şefkatli, sevecen, latif,
okşayıcı, yumuşak.*

‘ālem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihābī ādeme
mişli vardur cihānda bir
mülāyim dilberūñ

2. mülāyim:

Gazel 211

Mısra: 12

*Mūlayim, mūşfik,
şefkatli, sevecen, latif,
okşayıcı, yumuşak.*

her şem‘ ehli āteş-i ser-
keş olur yaqar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

mülebbes ol:-

1. mülebbes ol:-sa, -ñ

Gazel 136

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Giyinmek.

libās-ı fakr-ıla olsañ
mülebbes

senüñ âvâreñ olur çarh-ı
atlas

mülk:

1. mülkinüñ:-i, -nüñ

Gazel 112

Mısra: 2

*Memleket, ülke,
yurt. || Varlık,
mevcudiyet, sahip olunan
şey.*

şâh-ı gam hüküm itse
iqlîm-i dile ezrânîdür
her kişi kendi vücûdî
mülkinüñ sultânıdur

2. mülkini:--i, --n, --i

Kaside 10

Mısra: 17

*Memleket, ülke,
yurt. || Varlık,
mevcudiyet, sahip olunan
şey.*

kılm meded nehb eyledi
mülkini cünd-i hevâ
‘ahd-i ‘adlûnle şehâ lâyıķ
degül târâc aña

3. mülkinüñ:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 9

*Memleket, ülke,
yurt. || Varlık,
mevcudiyet, sahip olunan
şey.*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü ‘Ömer
‘Osmân ‘Alî’dür çâr-
erkânı

4. mülk:

Gazel 246

Mısra: 9

*Mal, varlık,
zenginlik.*

iy Şihâbî saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Husrev-i
hübân-ı ‘âlem yek-nigâh

5. mülkinüñ:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 19

*Ülke, âlem, diyar,
dünya.*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü ‘Ömer
‘Osmân ‘Alî’dür çâr-
erkânı

6. mülkinüñ:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 29

*Ülke, âlem, diyar,
dünya.*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü ‘Ömer
‘Osmân ‘Alî’dür çâr-
erkânı

7. mülkinüñ:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 39

*Ülke, âlem, diyar,
dünya.*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü ‘Ömer
‘Osmân ‘Alî’dür çâr-
erkânı

8. mülkinüñ:-i, -nüñ

Kaside 13

Mısra: 49

*Ülke, âlem, diyar,
dünya.*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldu sultânı
Ebû Bekr ü ‘Ömer

‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

mülk-i dîl:

1. mülk-i dîl:-e

Gazel 211

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesi. II

Âşığın gönlü.

etdi hücum mülk-i dile
‘asker-i gamuñ
sürh-i ser üzre kıldı sefer
şanki şāh-ı Rūm

mülk-i ğam:

1. mülk-i ğam:

Kaside 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gam mülkü, gam
ülkesi. II Âşığın gönlü.*

mülk-i ğam baña
müsellem olalı
leşker-i eşküm durur
hayl ü haşem

mülk-i hüsn:

1. mülk-i hüsn:

Gazel 304

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzellik ülkesi.

kapuña hūbān-ı ‘ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i hūsne şāhsın
şāhāne gördüm ben seni

mülk-i ‘ışk:

1. mülk-i ‘ışk:-uñ

Gazel 124

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk mülkü, ülkesi.

mülk-i ‘ışkuñ idüp
siyāhatini
kūşe-ber kūşe cā-be-cā
bilirüz

mülk-i kuds:

1. mülk-i kud:-e

Kaside 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kutsal mülk.

iy mülk-i kudse seyr ü
sülūkı serī‘ olan
vey haşlet ile nev‘-i
beşerde bedī‘ olan

mülk-i melāmet:

1. mülk-i melāmet:-dür

Gazel 95

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Melamet ülkesi. II

*Kınanma, rüsvalık,
rezillik mülkü.*

husrev ü mülk-i
melāmetdür Şihābī ‘ıyş
içün
guşşa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

mülk-i nazm:

1. mülk-i nazm:

Gazel 106

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şiir ülkesi. II Nazmı
üst derecede yazabilme.*

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihābī sīneden
cevher-i ma‘nī nişār idüp
niçe maḥzen açar

2. mülk-i nazm:-uñ

Gazel 228

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Şiir ülkesi. II Nazmı
üst derecede yazabilme.*

ey Şihā[bī] mülk-i
nazmuñ Hüsrevī olduñ
dedi
şā‘r-ı rengīnüm görüp ol
dilber-i Şīrīn sühan

mülk-i nübüvvet:

1. mülk-i nübüvvet:

Kaside 11

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Nebilik mülkü.

müşerref olmağa vaz‘
itdi cebhesin halīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vazī‘

mülk-i sehā:

1. mülk-i sehā:-da

Kaside 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Cömertlik

memleketi.

sultān-ı çār-bāliš-i ‘ālī-
‘alemdür ol

mülk-i sehāda vālī-i
vālā-himemdür ol

mülk-i vücūd:

1. mülk-i vücūd:-ı

Gazel 182

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücut ülkesi. II

Âşığın vücudu, bedeni.

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin harāb
merdānelikle sen anı
zencir-i āha çek

mülük:

1. mülük:-e

Kaside 2

Mısra: 18

(Ar.) Melikler,

hükümdarlar.

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülüke mālīk ü
kevneyne pādīşāh

2. mülük:-e

Kaside 3

Mısra: 18

(Ar.) Melikler,

hükümdarlar.

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülüke mālīk ü
kevneyne pādīşāh

mülük-ı māzi:

1. mülük-ı māzi:-(y)e

Gazel 50

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Geçmiş

hükümdarlar.

mülük-ı māziye dārātına
mālīk olup maḥzā
selaṭīn-i selef
görmedüñ ‘ālemde
gördüñ tut

mum:

1. mūm:

Gazel 226

Mısra: 7

*Bal mumu, erimiş iç
yağı, parafın, stearik asit
gibi maddelerden daha
çok çubuk şeklinde
dondurularak yapılan ve
ışığından faydalanmak
için ortasına
yerleştirilmiş bir fitili üst
kısmından yakmak*

*sûretiyle kullanılan basit
bir aydınlatma aracı,
şem'.*

uyuma gözüñ aç beñzer
ki gice mûm tutmuşsın
rakîbâ şâtır-ı fitne 'aceb
kelb-i muḳallemsin

2. mûmuz:-uz

Gazel 128

Mısra: 5

Mum II Sevgili

*uğruna yanan âşığın
gönlü.*

nâr-ı 'ışka yanmağa
pervâne-veş mûmuz
bugün
biz yanup yakılmanuñ
şanmañ pervâsındayuz

3. mumdur:-dur

Gazel 160

Mısra: 5

Mum II Sevgili

*uğruna yanan âşığın
gönlü.*

mumdur her gice
hıdmetdi ayağın tırmağa
teg hemân varsın
bahâne-y-le huzûr-ı yâra
şem'

4. mûmdur:-dur

Gazel 292

Mısra: 5

Mum II Sevgili

*uğruna yanan âşığın
gönlü.*

mûmdur her gice
yanmağa çerâğ-ı şevke ol
meclisine teg hemân
cem' eylesin her meh-
veşi

5. mûm:

Gazel 211

Mısra: 12

Bal mumu, erimiş iç

*yağı, parafîn, stearik asit
gibi maddelerden daha
çok çubuk şeklinde
dondurularak yapılan ve
ışığından faydalanmak
için ortasına
yerleştirilmiş bir fitili üst
kısmından yakmak
sûretiyle kullanılan basit
bir aydınlatma aracı,
şem. II Âşık.*

her şem' ehli âteş-i ser-
keş olur yaçar
ammâ mülâyim echele
olur o günde mûm

mûmkin:

1. mûmkin:

Gazel 174

Mısra: 4

*İmkan dahilinde,
olası, mûmkün.*

yâra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mûmkin devâ-yı
hicre mu'tâd oñmaduḳ

mûmkin mi:

1. mûmkin mi:

Gazel 14

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
*Mûmkün mü,
olabilir mi?*

mûmkin mi bu kim ola
bu vech-ile[*]
dânâ neşevend nâdân
nâdân neşevend dâñâ

mûmkin ol:-

1. mûmkin ol:-dukça

Gazel 28

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Olabilmek,

*yapılabilmek,
gerçekleşebilmek.*

mümkün oldukça ğanîmet
bilelüm ‘âfiyeti
ki ider ‘ömr-i azîz âb-ı
revân gibi şitâb

mümtâz:

1. mümtâz:

Gazel 299

Mısra: 4

*Seçilmiş, seçkin,
imtiyaz sahibi.*

şehr içinde şöyle meşhûr
olduñ iy meh hüsn-ile
Yûsuf-ı Mısrî dahı sen
deñlü mümtâz olmadı

mümtâzlık:

1. mümtâzlık:

Gazel 180

Mısra: 1

Seçkinlik.

‘aşk-ı Maḥmūd-ıladur
‘âşıklara mümtâzlık
saña maḥşûş oldu ey meh
hüsn-ile ayâzlık

münâfıklık:

1. münâfıklık:

Gazel 84

Mısra: 10

*Münâfıklık,
ikiyüzlülük (araya fesat
sokmak).*

nifâk eyler rakîb-i rû-
siyeh tırmaz beni yâra
münâfıklık arada bildüm
ol yüzi qaradandur

müneccim:

1. müneccimler:-ler

Gazel 162

Mısra: 7

*Yıldız ilmine aşına
olan, yıldızların seyir ve
hareketlerinden hüküm
çıkaran.*

müneccimler vuḳûfindan
bu necmüñ ḳaldılar ‘âciz
naẓar olunsa uşṭurlâba
vermez bir ḥaber ṭâli‘

2. müneccim:

Rûbai 5

Mısra: 3

*Yıldız ilmine aşına
olan, yıldızların seyir ve
hareketlerinden hüküm
çıkaran.*

ki müneccim ne ḳadar
etse ḥisâb-ı encüm
her ne ise yazılan başa
gelür bî-minnet

münevver it:

1. münevver it:-di

Kaside 4

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Aydınlatmak;
nurlandırmak.*

münevver itdi cihânı
mişal-i mehr ü münîr
cemâl-i eşhedü en-lâ
ilâhe illa’llâh

münevver ol:-

1. münevver ol:-a

Kaside 11

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Aydınlanmak;
sevinmek, mesut olmak.*

yüzüñden ola münevver
ḥaşr ide cümle bîḳâ‘
tenüñe merḳad olur ısa
ḥâk-i pâk baḳî‘

mün‘im:

1. mün'im:

Gazel 202

Mısra: 6

*Nimet veren ||**Allah.*

kā'inātuñ gencine
vermez kanā'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister gönül

münir:

1. münir:

Kaside 4

Mısra: 11

*Aydınlatan, ıstık
veren, ıstıklı, parlak.*

münevver itdi cihānı
mişal-i mehr ü münir
cemāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

münkeşif ol-:

1. münkeşif ol-:-maz

Gazel 22

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Görünür, bilinir**duruma gelmek.*

münkeşif olmaz kitāb-ı
'ıştık-bālūñ müşkili

niçe yıllar iştiğāl itse
eger keşşāf aña

2. münkeşif ol-:-maz

Gazel 166

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Görünür, bilinir**duruma gelmek.*

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
'ilm-i 'aşkuñ müşkilātı
hergiz olmaz münkeşif

münkir ol-:

1. münkir ol-:-up

Kaside 15

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Kabul etmemek,**inkâr etmek.*

mechül oldı münkir olup
saña Bu-Leheb
Hakdan o dem ki ola
zünüb ehline gâzab

münşî-mānend:

1. münşî-mānend:

Kaside 24

Mısra: 35

*İnşa eden; yazan,
yazıcı gibi.*

qalem-i müşgîn alup
destine münşî-mānend
vaşf-ı kākülde yazar şî'r-
ile inşa sünbül

müntehî:

1. müntehî:

Kaside 5

Mısra: 7

*Son dereceyi bulan,
son mertebeye yetişen.*

vaşfuñda mübtedî-y-ile
birdür çü müntehî
ne ibtidā bulunur vü ne
intihā saña

murād:

1. murād:

Gazel 79

Mısra: 6

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

ber-murād olmağ
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur 'ıştık
ehline ekşer murād

2. **murād:****Gazel 79**

Mısra: 8

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

her kişinüñ bu fenā
bezminde bir maşsüdü
var

sākiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāğar murād

3. **murādum:-um****Gazel 79**

Mısra: 5

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

ber-murād olmak
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur ‘ışk
ehline ekşer murād

4. **murād:****Gazel 80**

Mısra: 1

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād
saña kanda hāşıl olur

böyle hem-demden
murād

5. **murād:****Gazel 80**

Mısra: 2

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

hem-demüñ demdür
nedür iy dīde-i būmdan
murād

saña kanda hāşıl olur
böyle hem-demden
murād

6. **murād:****Gazel 80**

Mısra: 4

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

tāzelendi girye-i şebden
ruhı ol goncanuñ
çün tarāvetdür gül-i gül-
zāre şebnemden murād

7. **murād:****Gazel 80**

Mısra: 6

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

vahşet itme ey perī
‘uşşākdan insān-iseñ
hüs-n-i ahlāk-ıla
ünsiyyetdür ādemden
murād

8. **murād:****Gazel 80**

Mısra: 8

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

leblerüñ zikr eylesen dil
mürdesi bulur hayāt
‘ālem-i cāndur baña sen
cān-ı ‘ālemden murād

9. **murādum:-um****Gazel 131**

Mısra: 4

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

şeb-i ğam baña gün
göstermez oldu dūd-ı
āhumla
tulū‘ idüp murādum
mehri üstüme ziyā
vermez

10. **murādum:-um****Gazel 162**

Mısra: 2

*Arzu edilen şey,
dilek, amaç.*

nühüset üzredür dāyim
felekde iy kamer tāli‘
murādum āfītabınuñ
tulū‘ın men‘ ider tāli‘

11. murādı:-ı

Gazel 157

Mısra: 7

Amaç, arzu, istek.

ehibbānuñ murādı cān
fidālik

ide gör sen dahı
ahbābdan hazz

12. murādı:-ı

Gazel 184

Mısra: 4

Amaç, arzu, istek.

kāmilūñ kāmı fenā
kūyında faqr u ma‘rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilūñ

13. murāduñ:-uñ

Gazel 224

Mısra: 4

*Arzu, istek, dilek,
maksat, gaye.*

vücūduñ ‘illet-i ‘ışk-ıla
sa‘y it derdmend-ile
murāduñ olmasın ašlā
devāsı derd-nāk olsun

murād erbābı:

1. murād erbābı:-(n)a

Gazel 51

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dilek, istek, arzu

*erbabı, isteme
konusunda mahir olan.*

güşāde ola dirseñ yüzüñe
dāyimdur[ur] maqşūd
murād erbābına sen de
muḥabbet bāzını bāz it

murād eyle:-

1. murād eyle:-mez

Gazel 79

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Murat etmek,

istemek, arzulamak.

eylemez qatlüm benüm
ol sāde-rū dilber murād
tīğı rengin olsa qanumla
olur dem ber-murād

2. murād eyle:-mez

Gazel 79

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Murat etmek,

istemek, arzulamak.

künc-i dilde mālīk
olmuşdur qanā‘at gencine
eylemez hergiz Şihābī
cem‘-i sīm ü zer murād

3. murād eyle:-r

Gazel 80

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Murat etmek,

istemek, arzulamak.

gözlerüm yaşına raḥm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne’mden
murād

murād kıl:-

1. murād kıl:-dum

Gazel 57

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İstemek, arzu etmek.

kıldum murād Ka‘be-i
kūyuñ ṭavāfını

‘azm-i şafâ-yı sa‘y-içün
eyledüm besîc

murād olun-:

1. murād olun-:-ur

Gazel 79

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*İstenmek, irade
edilmek.*

hâk-i pâyi tâc-ı devletdür
gedâlar başına
nitekim şehirler serîne olur
olunur efser murād

murassa‘:

1. muraşşa‘:

Gazel 53

Mısra: 6

*Değerli taşlarla
süslenmiş II üstün
nitelikleri bulunan.*

külâh-ı kahr-ıla fahr it
ferâgat birle ol kânî‘
muraşşa‘ tâc-ise dahı
olur başa belâ devlet

mürāvī:

1. mürâyîler:-ler

Gazel 157

Mısra: 6

İki yüzlü, riyâkâr.

der-i meyhâneden rindân
ider zevk
mürâyîler alur mihrâbdan
hazz

mürde:

1. mürdesine:-sî, -n, -e

Gazel 313

Mısra: 4

Ölü, ölmüş.

bizi ihyâ idün ey muğ-
beçe-i ‘ıseviyân
size gam mürdesine cân
dedi hayy-ı bâkî

2. mürdedür:-dür

Rübai 1

Mısra: 3

*Ölü, cansız. II
Ruhsuz.*

zinde şanma mürdedür
câhil sen egme aña başın
kim namâz-ı mürdeye
yok secde emru’llâhda

3. mürdeler:-ler

Gazel 16

Mısra: 4

Cansız, bitkin, ölü.

*II Cansız, hasta, bitkin
âşık.*

‘âlem-i cāndur gamuñ
‘uşşâka ammā leblerün
mürdeler ihyâ ider ey
cân-ı ‘âlem bir yaña

4. mürde:

Gazel 48

Mısra: 4

*Cansız, bitkin, ölü.
II Cansız, hasta, bitkin
âşık.*

dem urursa nuṭṭ-ı
‘İsâdan ta‘accüb eylemeñ
mürde cisme cân bağışlar
la‘l-i rûḥ-efzâ-yı dost

5. mürdeler:-ler

Gazel 107

Mısra: 2

*Cansız, bitkin, ölü.
II Duygusuz, hissiz
gönül. II Zavallı,
perişan, hasta âşık.*

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersâyidür
mürdeler ihyâ ider la‘li
meger ‘İsâyidür

mürekkeb:

1. mürrekkeb:

Gazel 255

Mısra: 7

*Yazı yazmak için**kullanılan sıvı madde.*

mürrekkeb kalmadı faşl
oldı bâbın yazmağa
hicrûñ
meger miñnet kitâbın
ben yazam bu sürh-ı
eşkümle

mürğ-i bismil:

1. mürğ-i bismil:-dür

Gazel 36

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Boğazı kesilmiş kuş.**II Kurbanlık.*

kesdi tîğ-i yâr rakş inler
yürek talbindüğün
mürğ-i bismildür çeker
cân acısından ıztırâb

mürğ-i cân:

1. mürğ-i cân:

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

mürğ-i cân tu‘me-i vaşla
tamâ‘ eyler lîkin
kânî‘ ol ey dil-i bî-çâre
mişâl-i ‘anķā

2. mürğ-i cân:-ı

Gazel 21

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can, gönül kuşu.

mürğ-i cânı nātüvân
görüþ süzüldi gözleri
niçe kırtulsın hücum itdi
iki şehbâz aña

3. mürğ-i cân:-a

Gazel 282

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can, gönül kuşu.

gam ocağında mesken
iden mürğ-i cânâ bak
görmek dilerseñ âteş
içinde semenderi

4. mürğ-i cân:

Gazel 198

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül kuşu. II**Âşığın gönü.*

olmadın ‘uķde-i zülfüñle
göñül müşkili ĥall
mürğ-i cân şaydı içün
kırdı ĥaţtuñ dām-ı ecel

mürğ-i can-ı nātüvân:

1. mürğ-i can-ı

nātüvân:**Gazel 310**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Güçsüz, kuvvetsiz,
aciz gönül kuşu. II Aşığın
gönlü.*

kanat çatmış kaşı şehbâzı
cân mürğün şikâr ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nātüvân işte saña çatdı

mürğ-ı çemen:

1. mürğ-ı çemen:

Gazel 281

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahçe kuşu; bülbül.

bahâr âşarı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüþ her bir gül-endâmı
ider mürğ-ı çemen zârı

mürğ-i dil:

1. mürğ-i dil:**Gazel 45**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu II aşık.

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbul
çıkup şah-ı gül üzre
gülsitân içre yeter lâf -it

2. mürğ-i dil:**Gazel 252**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-i dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

3. mürğ-i dil:**Gazel 163**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül kuşu.

bağlandı kaldı gülşen-i
küyuña mürğ-i dil
uçdı huzûrı etmedi
pervāz-ı şu-yı bāğ

mürğ-i dil-i perkende:**1. mürğ-i dil-i****perkende:-i****Gazel 279**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül kuşunun

savaş gemisi. II
(Perkende: Osmanlı
donanmasında otuz üç
veya kırk zirâ boyunda,
on sekiz veya on dokuz
oturaklı, baş tarafında
toplari bulunan ve
düşman kovalamakta
kullanılan süratli bir
savaş gemisi).

zāğ-ı zülfüñ ey hümā-
pervāz kıldı pāy-māl
merhamet kıl al ele
mürğ-i dil-i perkende' i

mürğ-i rüh:**1. mürğ-i rüh:-uñ****Gazel 98**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Can kuşu.

dāğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür

gider

mürğ-i rūhuñ nālesi
feryād-ı bülbuldür gider

mürğ-i şahrā:**1. mürğ-i şahrā:-dur****Kaside 25**

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Çöl kuşu. II Sahra**kuşu.*

şanasın mürğ-i şahrādur
ki turup bir ayağ üzre
şadā-yı tabl-bāzuñdan
yerinde her döger nergis

mürīd ol:-**1. mürīd ol:-mı, -dur****Gazel 210**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İntisap etmek,

bağlanmak || 'aşkı
(ehlinden) öğrenmeye
tâlip olmak (pîr-i 'aşk
bağlamında).

nā-murād olmağa pîr-i
'aşka olmışdur mürīd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nā-kām-ı kem

2. **mürîd ol:-an, -a****Gazel 183**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tarîkata girip bir
mürşide bağlanan kimse,
derviş.*

der-i meyhâne'î öpdüm
Şihâbî ber-murâd oldum
mürîd olana vâcibdür bir
ulu âsitân öpmek

mürsel:1. **mürsel:****Kaside 8**

Mısra: 25

*Peygamber. Burada
çoğul olarak
peygamberler
kastedilmiştir.*

sâlârı hayli mürsel ü
sulţan-ı enbiyâ
cismiyle nûr-ı muţlak ü
ismiyle Muşţafâ

mürşid-i kâmil:1. **mürşid-i kâmil:****Gazel 173**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tasavvufta seyr-i

*sülûkunu tamamlamış,
irşat faaliyetleri yürüten
tarikât ulusu, şeyh.*

mürşid-i kâmil ararsa
pây-ı pîr-i 'ışka düş
'akla sen el verme kim
'aşk ehline irşadı yok

mürşid-i kâmil ol:-1. **mürşid-i kâmil ol:-**
*al(ı), -dan***Gazel 153**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dinî meselelerde
olgunluğa ulaşmış
mürşid, yol gösterici
olmak.*

pîr-i 'ışka el verelden
pâyüm olmuşdur bülend
mürşid-i kâmil olandan
'âli-himmetdür ğaraż

mürşid-i şâhib-kemâl:1. **mürşid-i şâhib-**
kemâl:**Gazel 202**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Fazilet, olgunluk
sahibi mürşit.*

ey Şihâbî pîr-perver
olmağ-ıçün sa'y idüp
dünyede bir mürşid-i
şâhib-kemâl ister gönül

müşâbih kıl:-1. **müşâbih kıl:-a****Kaside 23**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Benzetmek.

reyhâncı müşâbih kıla mı
zülf-i nigâra
bir deste idüp bağlasa
yüz dâne benefşe

muşaffâ:1. **muşaffâdur:-dur****Kaside 14**

Mısra: 2

Temiz, pak, saf.

habîb-i hâksın iy server
mufazżal halk-ı 'âlemden
muşaffâdur senüñ nûruñ
şafâ-yı rûh u 'âdemden

müsâfir:1. **müsâfir:****Gazel 76**

Mısra: 4

*Konuk, misafir,
yolcu.*

geldi tîrûñ şadra geçti
sînede cāy eyledüm
ey kemān-ebrû olur zîrâ
müsâfir ercümend

müsâfir ol:-

1. **müsâfir ol:-***-ma, -sı, -n, -dan, -dur*

Gazel 56

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Konuk olmak.

rağîbüñ rāh-ı kūyuñda
müsâfir olmasındandır
tarîk-ı Ka'be'de hār-ı
muğaylan olmağa bā'is̱

müsâfirân-ı fenâ

sem'ine tokunmadadır

eḥabb şadâ-yı bānk-ı

rahîl u nidâ-yı kūs-ı

darâyı:

1. **müsâfirân-ı fenâ**
sem'ine tokunmadadır
eḥabb şadâ-yı bānk-ı
rahîl u nidâ-yı kūs-ı
darâyı:

Gazel 315

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yolun yüksek sesi ve
Dara'nın davulunun sesi
Yokluk yolcularının
kulağına güzel
gelmektedir.*

müsâfirân-ı fenâ sem'ine
tokunmadadır
eḥabb şadâ-yı bānk-ı
rahîl u nidâ-yı kūs-ı
darâyı

musahhar kıl:-

1. **musahhar kıl:-***-dı*

Gazel 89

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Emrine amade
etmek, boyun eğdirmek,
itaat ettirmek.*

zülfine kıldı musahhar
bend idüp 'aşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsûnı var

müşâhid:

1. **müşâhididür:-***-i, -dür*

Gazel 256

Mısra: 7

*Gören, müşahede
eden kimse.*

kevn ü mekân
müşâhididür zât-ı
vaḥdetüñ
varma iñende söz-ile
vâ'iz teselsüle

müşâhid ol:-

1. **müşâhid ol:-***-mag, -a*

Gazel 129

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Görmek, şahid
olmak.*

ey Şihâbî şâhid-i cāna
müşâhid olmağa
biz dem-i âhırde îmân ü
şehâdet beklerüz

muşanna':

1. **muşanna'dur:-***-dur*

Gazel 113

Mısra: 9

Sanatlı, çok süslü.

ḥaḳ bu kim ḥayli
muşanna'dur Şihâbî
sözleri
şan'atında mâhir olur
gerçi her şâhib-hüner

muşavver eyle:-

1. muşavver eyle:-miş

Gazel 226

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Resmetmek,
işlemek, nakşetmek.*

muşavver eylemiş

taşvîrünü bu cism-i

sûretle

‘aceb rûh-ı muşavversin

‘aceb cân-ı mücessemsin

2. muşavver eyle:-miş

Kaside 14

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Resmetmek,
işlemek, nakşetmek.*

muşavver eylemiş

taşvîrünü rûh-ı

muşavversin

seni resm eyledi evvel

kalem nûr-ı

Muhammedden

muşavver ol:

1. muşavver ol:-dı

Kaside 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Resmedilme,**çizilme.*

muşavver oldu şuverle

egerçi levh-i zamîr

şühûd-ı zâta bulunmaz

dü ‘alem içre nazîr

müsellem:

1. müsellemdür:-dür

Gazel 6

Mısra: 10

*Kimse tarafından**itiraz ve inkâr**olunmamış, su götürmez,**doğruluğu herkesçe**kabul edilmiş.*

gören mihrâb-ı ebrûsın

sücûd-ıla olur teslîm

müsellemdür Şihâbî ol

büt-i râ‘ nâya istiğnâ

2. müsellemdür:-dür

Gazel 21

Mısra: 2

*Herkes tarafından**kabul edilmiş, inkar**edilemez.*

nâzenînüm hayli

nazûkdür yaraşır nâz aña

şîve şehrinde

müsellemdür nazîr olmaz

aña

3. müsellemdür:-dür

Gazel 242

Mısra: 3

*Herkes tarafından**kabul edilmiş, inkar**edilemez.*

müsellemdür saña ey

meh güzellik kim nizâ‘

eyler

berât-ı hüsnüne çekmiş

nişan-ı şehriyâr ebrû

4. müsellemsin:-sin

Gazel 226

Mısra: 1

*Kabul görmüş,
onaylanmış.*

cihân halkı saña teslîm

cân eyler müsellemsin

vişâlûn ‘âlem-i cândur

anuñ-çün cân-ı ‘âlemsin

5. müsellem:

Gazel 246

Mısra: 9

*Ağızdan çıkan, bir
veya daha çok heceden
meydana gelen kelime
veya kelime dizisi.*

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Husrev-i
hübān-ı ‘ālem yek-nigāh

müsellem ol:-

1. müsellem ol:-alı

Kaside 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Verilmek, teslim
edilmek.*

mülk-i gām baña
müsellem olalı
leşker-i eşküm durur
hayl ü haşem

2. müsellem ol:-mı, - dur

Gazel 209

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Doğruluğu,
gerçekliği ispatlanmış,
şüphe götürmez, inkâr
edilemez olmak..*

görü, nazmın didi
“.....”
Şihābī şî’ri olmuşdur
müsellem

3. müsellem ol:-dug, -ı, -çün

Gazel 179

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Doğruluğu herkes
tarafından kabul edilmiş,
inkar edilemez olmak.*

kırar ‘uşşâkını terkîye
aşmaz düşmenün başın
gurûrı var müsellem
olduğu-çün aña garrâlık

müselles:

1. müsellesi:-i

Gazel 86

Mısra: 5

*Üzüm şirasının üçte
biri kalacak şekilde
kaynatılmasıyla elde
edilen ve haram
sayılmayan bir nevi
şarap.*

şüfî devâ-yı derdine
içmez müsellesi
derler velî ki hasret-i
meyden ‘araç çeker

müselmân:

1. müselmânlar:-lar

Gazel 107

Mısra: 4

*İslam dininden olan
kimse, müslüman.*

bilüme bend eyleyelden
zülfinün zünnârını
kāfer-i ‘ışkam
müselmânlar gönül
sevdâyidür

müsel:

1. müseleldür:-dür

Kaside 13

Mısra: 34

*Ardı ardına,
birbirine bağlı,
zincirleme, silsileli.*

iki nergisleri mā-zāğ-ı
kühünden mükehhaldür
iki geysüleri ve’l-leyl
târından müseleldür

müşerref:

1. müşerref:

Gazel 218

Mısra: 13

Şereflenmiş, şerefli.

gel tülû‘ it ey Şihābînün
müşerref tâlî‘i
ahter-i sa‘düm benüm
sensin eyâ sa‘d-ahterüm

müşerref eyle-:**1. müşerref eyle-:-di****Kaside 11**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şereflendirmek;**onurlandırmak.*

müşerref eyledi 'arş-ı
berîni bir demde
'urûc-ı 'âlem-i mülk ü
vüşûl ü seyr-i serî'

müşerref ol-:**1. müşerref ol-:-mag, -a****Kaside 11**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Onurlanmak,
haysiyet kazanmak,
şereflenmek.*

müşerref olmağa vaż'
itdi cebhesin halîme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerîf ü
vażî'

müşevveş ol-:**1. müşevveş ol-:-ma, -
sın****Gazel 143**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Dağınık, karışık,
perişan olmak.*

Şihâbî cevri-yâra kıl
taḥammül
cefâdan ḳalbüñ olmasın
müşevveş

müşg:**1. müşgînî:-ini****Kaside 25**

Mısra: 45

Hâlis misk kokusu.

ḥurûfî dâne nokṭa jâle
ma'nî bûyî müşgînî
çemen evrâḳına yazdı
yine bir şî'r-i ter nergis

2. müşgîn:-în**Gazel 119**

Mısra: 6

*Asya dağlarında
yaşayan bir ceylân
cinsinin erkeğinde karın
derisi altında bulunan
kese şeklindeki bir*

*bezden elde edilen güzel
kokulu siyah madde.*

gül ruhlarına zînet için
şahn-ı gülşenüñ
sünbül tağıtdı her yaña
müşgîn küla[le]ler

müşgîn:**1. müşgîn:****Gazel 12**

Mısra: 17

Misk kokulu.

ḡonca lebler vechine
şebnem saçar müşgîn
gül-âb
mirvaḥa şalar-idüm tâvûs
ıla bâd-ı şabâ

müşgîn hâl:**1. müşgîn hâl:****Gazel 195**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Misk kokulu, siyah
ben.*

bezmimüz sâḳisi bir
dilber-i ra'nâdur kim
gül beden ḡonca dehen
ḡâliye ḥaṭ müşgîn ḥâl

müşgîn kemend ol:-**1. müşgîn kemend ol:-***mış***Gazel 141**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Misk kokulu kemend
olmak. II Bir cismi
çekmek amacıyla atılan
ucu ilmikli kalın ip
olmak. (Sevgilinin saçı
bağlamında.).*

büyümüş kâmeti ol gül-
ruhuñ serv-i bülend
olmuş
uzanmış kâküli 'âşıklara
müşgîn kemend olmuş

mushaf-ı 'aşk-ı hakîkî:**1. muşhaf-ı 'aşk-ı****hakîkî:****Gazel 22**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gerçek aşk kitabı. II
İlahi aşk kitabı(Kur'ân-ı
Kerim).*

muşhaf-ı 'aşk-ı hakîkî
kim mübârek-fâldur

añlama 'aks iy mecâz
ehli ki şıgmaz lâf aña

mushaf-ı cân:**1. muşhaf-ı cân:-dur****Gazel 7**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can mushafı, kitabı.

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
hať sūre-i rahmān aña
başda bismi'llāh yazmış
kaşuñı yezdān aña

mushaf-ı hüsn:**1. muşhaf-ı hüsn:-üñ, -
de****Gazel 103**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Güzellik kitabı;
Kur'an-ı Kerim. II
Sevgilinin güzel yüzü.*

vird ider dil muşhaf-ı
hüsnünde haťtuñ âyetin
şanasın kim "sūre-i ve'l-
leyl"i Mecnūn okur

mū-şikāf ol:-**1. mū-şikāf ol:-sa****Gazel 168**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kılı kırk yarmak,
inceden inceye
araştırmak.*

bend olur ol sāhirüñ lā-
büdd 'iķāl-i zūlfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa 'aķluñ mū-şikāf

müşkil:**1. müşkili:-i****Gazel 22**

Mısra: 5

*Güçlük, zorluk,
sıkıntı.*

münkeşif olmaz kitāb-ı
'ışk-bālūñ müşkili
niçe yıllar iştiğāl itse
eger keşşāf aña

2. müşkil:**Gazel 277**

Mısra: 10

*Güçlük, zorluk,
sıkıntı.*

seng-i havādiş eyledi
âyînemi şikest

müşkil degül mi
şındırasın âb-gîne'i

3. müşkildür:-dür

Gazel 55

Mısra: 5

Güç, zor, sıkıntılı.

ne müşkildür fünûn-ı
bahşi 'ışkuñ
anı hall idemez efhâm-ı
bâhiş

4. müşkil:

Gazel 52

Mısra: 6

Güç, zor, çetin.

hevâ-yı iştiyâk ü ârzûya
mübtelâ oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miñnetlü belâ
fırkat

5. müşkildür:-dür

Gazel 301

Mısra: 3

Güç, zor, çetin.

şaçı 'ağdini hall itmek o
mâhuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belâya şânedan gayrı

6. müşkili:-i

Gazel 198

Mısra: 1

*Halledilmesi,
çözüme kavuşturulması
güç iş veya mesele. II
Sır.*

olmadın 'ukde-i zülfüñle
göñül müşkili hall
mürğ-i cân saydı için
kürdi hañtuñ dâm-ı ecel

7. müşkil:

Gazel 98

Mısra: 6

*Halledilmesi,
çözüme kavuşturulması
güç iş veya mesele,
zorluk, güçlük. II.
Anlaşılması güç olan şey.*

kâkülûñ sevdâsınuñ cânâ
hayâli başdan
dilde bir tûl-i emel
müşkil tahayyüldür gider

müşkil ol:-

1. müşkil ol:-dı

Gazel 267

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Zor olmak, güç
olmak, çetin olmak.*

hañt-ı müşgîn-i beyâza
gelmedin çıkıdı gâlañ
müşkil oldu kaldı bu
sehv-i kalem kâdû siyeh

müşkilât:

1. müşkilâtın:-ın

Gazel 45

Mısra: 9

*Güçlükler,
zorluklar.*

Şihâbî gibi 'aşkuñ
müşkilâtın idemezsin hâl
gerek sen iy müderris
halvete gir keşf-i keşşâf
it

2. müşkilâtı:-ı

Gazel 166

Mısra: 6

*Güçlük, zorluk,
sıkıntı.*

ey müderris keşf-i bâb
olsa saña Keşşâfdan
'ilm-i 'aşkuñ müşkilâtı
hergiz olmaz münkeşif

müşkilât-ı ümmet:

1. müşkilât-ı ümmet:-i

Gazel 207

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ümmetin zorlukları,
sıkıntıları, sorunları.

müşkilât-ı ümmeti hâll
eyle kim
kayd-ı cürm olur o gün
‘aqla ‘ıķāl

müşkil-güşa ol:-

1. müşkil-güşa ol:-sa, -
lar

Gazel 105

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zor, çetin işleri
veya meseleleri halleden,
çözüme kavuşturan,
zorlukları yenen (kimse)
olmak.

Şihâbî her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlā
olunmaz fetḥ-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

mustafā:

1. muştafā:

Kaside 10

Mısra: 1

Arınmış,
arındırılmış; seçilmiş,
güzide || Hz.
Muhammed'in adı.

Muştafā kim oldu iķlīl
şübüt-ı tāc añā
atlās-ı çarḥ-i muraşsa‘
ḥil‘at-i dībāc añā

2. muştafā:

Kaside 8

Mısra: 26

"Has ve seçilmiş,
güzide" anlamlarında
Hz. Muhammed'in
isimlerindendir.

sālārı ḥayli mürsel ü
sulṭan-ı enbiyā
cismiyle nūr-ı muṭlaķ ü
ismiyle Muştafā

3. muştafānuñ:-nüñ

Kaside 13

Mısra: 12

"Has ve seçilmiş,
güzide" anlamlarında
Hz. Muhammed'in
isimlerindendir.

egerçi Ādem'e oldu
müyesser ‘alleme’l-esmā

olupdur Muştafānuñ
künyeti Yāsīn ile Tāhā

muştafāya:

1. muştafāya:

Gazel 198

Mısra: 8

Arınmış,
arındırılmış; güzide ||
Hz. Muhammed.

gökden inmiş saña ey
māh-liķā āyet-i ḥüsn
Muştafāya nitekim geldi
kelām-ı münzel

müştāk:

1. müştākdur:-dur

Gazel 223

Mısra: 6

Şiddetle arzu eden,
özleyen, hasretini çeken,
gönülden isteyen.

gel cemālūñ cilvesin ‘arz
it şafā bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştākdur ey nūr-ı ‘ayn

müştak ol:-

1. müştak ol:-

Kaside 13

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Şiddetle arzu etmek,
özlemek, hasretini
çekmek, gönülden
istemek.*

o ẖvod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥaḳīḳat ‘aşkı ma‘şūḳ-ıla
‘aşık bir-durur muṭlaḳ

müstakbel:

1. müstakbele:-e

Gazel 128

Mısra: 9

Gelecek, istikbal.

ibn-i vaḳtüz baḳmazuz
biz māzī vü müstakbele
biz Şihābī dehrūñ imrūz
u ne ferdāsındayuz

müstakīm:

1. müstakīm:

Kaside 1

Mısra: 8

*Doğru, düz, dik;
temiz.*

her elifi kāmet-i ṭūbī gibi
gülşen-i cennetde ṭurur
müstakīm

müstedām ol-:

1. müstedām ol-:-sun

Gazel 221

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Daim, sürekli
olmak, kalıcı olmak,
uzun ömürlü olmak.*

egerçi dūr-i mehcūr
olmışuz zībā cemālinden
hele tenhā ḳomaz dilde
ḥayālī müstedām olsun

müşteri ol-:

1. müşteri ol-:

Gazel 297

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Alıcı olmak, talip
olmak.*

ḳul ider ḳardeşlerini
ihvet-i Yūsuf gibi
olsa cān naḳdin verūr ol
māha mālīk müşteri

muṭābık-ı hükm-i

farīza:

1. muṭābık-ı hükm-i farīza:

Gazel 54

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Farz olan
hükümlerin üzerinde
anlaşmaya varılmış
olanı.*

ḳavl-i sünen muṭābık-ı
hükm-i farīzadur
k’eyler kelām ma‘nīsini
iḳtiżā ḥadīş

mu‘tād:

1. mu‘tād:

Gazel 174

Mısra: 4

*Alışkanlık haline
gelmiş, adet edinilmiş,
alışılmış, her zamanki.*

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkin devā-yı
hicre mu‘tād oñmaduḳ

mu‘tād ol-:

1. mu‘tād ol-:

Gazel 27

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Alışkanlık hâline
getirmek, âdet edinmek,
alışmak.*

miḥnet ü endüha gönlüm
şöyle mu‘tād oldu kim
bezm-i ‘âlemde elem
olmuş-durur ‘âlem baña

2. mu‘tād ol:-a

Gazel 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Alışkanlık hâline
getirmek, âdet edinmek,
alışmak.*

olur bî-neş’e çün
mānend-i mürde
ola zinde olan ‘ışk-ıla
mu‘tād

muṭarrā:

1. muṭarrā:

Kaside 24

Mısra: 12

*Koku sürülmüş, hoş
kokulu.*

bāğ-ı ḥüsni içre ruḥ u
zülfi o nāzük bedenün
ne muṭarrā gül-i sîrāb ü
ne ra‘nā sünbül

mu‘teber:

1. mu‘teberdür:-dür

Gazel 306

Mısra: 4

*İtibarlı, değerli,
saygın, hatırı sayılır.*

ḥaṭṭ-ı dilber levhā-i
ḥüsne kalem n’eyler
çeküp
mu‘teberdür şimdi her
masnū‘uñ ey dil sâdesi

mu‘teber ol:-

1. mu‘teber ol:-an

Gazel 265

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Üstün ve değerli
kabul edilen, makbul
olan.*

levḥa-i ḥüsniñ üzre

n’eyledi ḥaṭ

şimdi hep mu‘teber olan
sâde

mu‘tedil ol:-

1. mu‘tedil ol:-mag, -a

Gazel 12

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*(Hava) ılıman
olmak, ısınmak.*

eşk-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i‘tidāl
mu‘tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā

mütefāzıl aṣḥāb:

1. mütefāzıl aṣḥāb:

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bilgi ve fazilet
hususunda yarış eden
sahabeler.*

kūşe-i gülşen-i ḥazrā vü
kenār-ı enhār
şoḥbet-i baḥş-i kitāb ü
mütefāzıl aṣḥāb

mu‘tekif:

1. mu‘tekif:

Gazel 166

Mısra: 1

*Bir ibadethaneye
çekilip namaz, niyaz ve
ibadetle meşgul olan;
devamlı olan.*

gerçi hilkat birdür ammā
kim tabāyi' muhtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şūfī mu'tekif

mu'terif ol-:

1. mu'terif ol-:-sa

Gazel 166

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kabullenmek, itiraf
etmek.*

cürmi bī-ḥaddür
Şihābīnün kerīmā kıl 'atā
afv ider Mevlā ḥaṭāsına
kul olsa mu'terif

muti':

1. muti':

Kaside 15

Mısra: 6

Itaat eden, itaatkâr.

iy mücrimīne rüz-ı
cezāda şefti' olan
meşfū' un şer'üne şāhum
muti' olan

muti' ol-:

1. muti' ol-:

Kaside 11

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Tabi olmak, birinin
hükümü altında bulunmak.*

evāmir ile nevāhī yerini
gözle dilā
umura şer' ile eyle şürū'
ol emre muti'

mutlak:

1. mutlak:

Kaside 13

Mısra: 24

*Ar. Kesin olarak,
kesinlikle, şüphesiz.*

o ḥvod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥaḳīkat 'aşkı ma'şūk-ıla
'aşık bir-durur mutlak

mutrib:

1. mutribā:-a

Gazel 196

Mısra: 2

*Çalgıcı, çalgı çalan
kimse, sazende.*

sākiyā kıl sāgar-ı şahbāy
māl-ā-māl mül

mutribā ḥāl ehline esrār-ı
ḥumdan ḳal ḳul

2. mutrib:

Gazel 41

Mısra: 4

*Bir mûsikî âleti
çalan kimse, sâzende.*

kūşe-i gülşen nişîmen
vaḳt-i eyyām-ı bahār
būlbūl-i gūyende mutrib
sāḳi-i meclis ḥabīb

mutribā:

1. mutribā:

Gazel 1

Mısra: 1

*Ey musiki aleti
çalan kimse, ey sazende!.*

mutribā gül demidür
derd-ile inlet nāy
pür-ṭanīn eyle yine
kubbe-i Mevlānāy

mutribān-ı sāde-rū:

1. mutribān-ı sāde-rū:

Gazel 12

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Temiz yüzlü, genç
sazendeler, çalgıcılar.*

muṭribān-ı sâde-rû
âvâzını gûş eyle kim
perde-i şehnâzdan seyr
itdi 'uşşâkı nevâ

muṭrib-i bezm:

1. muṭrib-i bezm:-üm

Gazel 205

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Meclisin çalgıcısı,
saz çalanı, şarkı okuyanı.*

gûş idenler naķş-ı
eş'ârumla her taşnîfümi
muṭrib-i bezmüm semâ'
u şavtına kıalmaz 'amel

muṭrib-i devr-i zamân:

1. muṭrib-i devr-i

zamân:-uñ

Gazel 193

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zamanın çalgıcısı.

muṭrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden çengine
kaddümi muṣrâb-ı ğam
kıldı dilâ mânend-i çeng

muṭrib-i nâzûk edâ:

1. muṭrib-i nâzûk edâ:

Gazel 28

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zarîf ve nazik
söyleyişli çalgıcı,
sazende.*

muṭrib-i nâzûk edâ

bezle-i bezm-i gülşen

cem'-i erbâb-ı hevâ evc-i
maķâmât ü rebâb

muṭrib-i tâze-cüvân:

1. muṭrib-i tâze-cüvân:-

uñ

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Delikanlı çalgıcı,
genç sazende.*

şarâb iç muṭrib-i tâze-

cüvānuñ diñleme şavtın

belin bükmiş zamâne

çeng-i meclis pîr-i pend
olmuş

muttaşıl:

1. muttaşıl:

Gazel 108

Mısra: 2

Aralıksız ve yan

*yana olan, bitişmiş
durumda bulunan,
bitişik.*

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mâlar mıdur
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

muvâfık düş-:

1. muvâfık düş-:-dı

Gazel 92

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Uygun olmak,
yakışmak, yaraşmak.*

cevher-i nazmum
muvâfık düşdi baħr-ı
taḅ'uma
ey Şihâbî imtizâc o deryâ
birledür [vb]

müyesser ol-:

1. müyesser ol-:-dı

Kaside 13

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Nasip olmak.

egerçi Âdem'e oldı
müyesser 'allem'e'l-esmâ

olupdur Muştafānuñ
kūnyeti Yāsīn ile Tāhā

2. müyesser ol:-sa

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nasip olmak;

kavuşmak.

mertebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl
ol şeh-i hūbāndan olsa
müyesser pāy u būs

3. müyesser ol:-ma, -dı

Gazel 27

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nasip olma,

kolaylıkla elde etme.

rūzigārum gibi aḥvālüm
perīşāndur meded
hīç müyesser olmadı
cem‘iyyet-i ḥurrem baña

4. müyesser ol:-ma, -dı

Gazel 57

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nasip olma,

kolaylıkla elde etme.

‘ömr-i ‘azīzi yoluña ḥarc
eyledüm velī

vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hīç

mūy-ı müselsel:

1. mūy-ı müselsel:-i

Gazel 138

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ardı ardına,
birbirine bağh,
zincirleme, silsileli saç
demeti. II Sevgilinin saç
örgüsü.*

yārūñ düşince göñlüme
mūy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa‘rı revān
böylece selīs

müzeyyen:

1. müzeyyendür:-dür

Gazel 175

Mısra: 9

*Bezenmiş,
süslenmiş, ziynetli.*

geh müzeyyendür gehi
tağyīr olur ey bāğubān
‘ayn u ‘ibret birle bir kez
bu fenā gül-zāra bak

müzeyyen eyle:-:

1. müzeyyen eyle:-y, - üp

Gazel 281

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Süslemek, bezemek,
tezyin etmek.*

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gonca[nuñ] ebkārı

mużmaḥill:

1. mużmaḥilldür:-dür

Gazel 53

Mısra: 10

Darmadağınık.

Şihābī ‘ārif-i billāh ol
iste devlet-i bākī
ḥayāl-i zill mişālī
mużmaḥilldür bu fenā
devlet

müznib:

1. müznibe:-e

Kaside 12

Mısra: 19

Suçlu, günahkâr.

rûz-ı mahşerde Şihâbî
müznibe
kıl şefâ'at yâ resûl-i zû'l-
kerem

muẓrâb-ı ğam kıl-:

1. muẓrâb-ı ğam kıl-:-dı

Gazel 193

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gam mızrabı
yapmak. II Âşığın
boyunun çalgı aleti
çalmaya yarayan
mızraba dönmesi. II
Gam, keder, üzüntü
neticesinde iki büklüm
olmak.*

mutrib-i devr-i zamānuñ
ben düşelden çengine
kaddümi muẓrâb-ı ğam
kıldı dilâ mănend-i çeng

nādān:

1. nādān:

Gazel 275

Mısra: 1

*Bilgisiz, akılsız,
cahil.*

ehl-i meclis niçe nādān
dimesinler zāhide

ğaybet eyler eylemez
rağbet şarâb u şāhide

2. nādāna:-a

Kaside 23

Mısra: 16

*Cahil, bilgisiz,
akılsız.*

‘ārifler aña başladı
üstinde yir eyler
ayağa düşer uğrasa
nādāna benefşe

nādānlık:

1. nādānlık:

Gazel 101

Mısra: 4

*Cahillik, bilmezlik;
kabalık, eğitilmemişlik.*

“men” sırrına vākıf
olmağa sa’y eyle kim
kendü nefsüñ bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

nādim ol-:

1. nādim ol-:-ur

Kaside 20

Mısra: 47

Kelime Tipi: -
*Pişman olmak,
pişmanlık duymak.*

bu teferrücden tegāfûl
eyleyen nādim olur
bülbul ü tûtî vü kımrıdur
nedīmān-ı bahār

nāfe:

1. nāfe:

Gazel 270

Mısra: 2

*Asya dağlarında
yaşayan bir ceylan
cinsinin erkeğinde karın
derisi altında bulunan
kese şeklindeki bir
bezden elde edilen güzel
kokulu siyah madde,
misk.*

büy-ı müyuñ bāğa
sultān-ı reyāhīn olmada
olalı zülfüñ esīri nāfe
miskīn olmada

nāfe gibi:

1. nāfe gibi:

Gazel 184

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Misk kesesi gibi.

ger gül-āb u misk-ile
tahmīr ola āb u gilūñ

nāfe gibi ‘ākıbet hāk-i
siyehdür menzilüñ

nāfe-veş:

1. nāfe-veş:

Gazel 267

Mısra: 9

*Misk âhûsu denen
bir ceylân türünün
göbeğindeki, içi misk
denilen güzel koku ile
dolu kese gibi.*

ey Şihâbî nāfe-veş
‘ömrüm haţâda geçdi âh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mû siyeh

2. nāfe-veş:

Gazel 285

Mısra: 5

*Misk âhûsu denen
bir ceylân türünün
göbeğindeki, içi misk
denilen güzel koku ile
dolu kese gibi.*

ellerüñ etdi dimāğını
mu‘atţar nāfe-veş
şâne yārüñ zülf-i ‘anber-
bārını eller gibi

nāfi‘:

1. nāfi‘:

Gazel 274

Mısra: 7

*Faydalı, fayda
veren.*

nāfi‘ mi olur eşribe ey
cem‘-i eţibbā
ben haste dile şurb-ı
hum-ı bâdeden olsa

nāfi‘ getir-:

1. nāfi‘ getir-:-ür

Kaside 23

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Yarar, fayda
getirmek; şifa vermek.*

o lāle-ḥadüñ nüş idelüm
zıkr-i lebinden
nāfi‘ getirür şerbetin
insāna benefşe

nāgehān:

1. nāgehān:

Gazel 183

Mısra: 2

*Aniden, ansızın,
birdenbire.*

ne mümkindür leb-i
ḥandānuñ ey rūḥ-ı revān

öpmek

elümden gelmedi bir gün
ayağüñ nāgehān öpmek

2. nāgehān:

Gazel 183

Mısra: 2

*Aniden, ansızın,
birdenbire.*

ne mümkindür leb-i
ḥandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağüñ nāgehān öpmek

nağme:

1. nağmeye:-y, -e

Gazel 21

Mısra: 5

*Nağme (İnilti
bağlamında).*

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

nağme-i dāvūd:

1. nağme-i dāvūd:

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Davud'un sesi
(Güzel ses Hz. Davud'un
sesine teşbih olunur).

güller evrâkın açup okur
zebûr-ı 'ışkıdan
şavt-ı bālâ-y-ıla bülbül
nağme-i Dāvūd-veş

nağme-perdâz ol:-

1. nağme-perdâz ol:-dı

Gazel 94

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

1-Nağme yapan
olmak. 2-Şarkı söylemek,
nağme yapmak.

hevâ-yı 'ışk-ıla çün
nağme-perdâz oldı
'âşıklar
ideyin ben dağı 'uşşâk
içinde bi-nevâlık

nâhidâ:

1. nâhidâ:

Gazel 144

Mısra: 8

Ey Zühre yıldızı.

hâşıl-ı a' mālūñ olmaz
cevce şatar-ısañ riyâ
hırmen-i 'âlemde olma
nâhidâ gendüm-fürüş

nahl-i bâğ:

1. nahl-i bâğ:

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bahçenin fidanı II
sevgili.

zînet olmuş gülşene aķ u
kızıl gülşâh-ı şâh
seyr ider rindâne nahl-i
bağı bülbül şâh şâh

nahl-i ergüvân:

1. nahl-i ergüvân:

Kaside 20

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Erguvan renkli
fidan. II Sevgili.

şâhid-i la' lîn-ķabâdur
şanki nahl-i ergüvân
şalınur nâz-ıla her serv-i
hırâmân-ı bahâr

nâka-i leyl-i kazâ:

1. nâka-i leyl-i kazâ:-

(y)ı

Gazel 181

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kaderin kara
devesi. II Kara baht, kötü
talih.

kırdı mehârı nâka-i leyl-i
kazâyı gör
ey sâr-bân-ı râh anı luţf-ı
ķatâra çek

nakd-i cân:

1. nakd-i cân:-ile

Gazel 58

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

En değerli şey olan
can sermayesi, can
varlığı. II aşığın canını
vermesi.

bâzâr olur mı buseñe bu
nakd-i cân-ile
söyle bahâne idüğün etme
bahâne hiç

2. nakd-i cân:-ı

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*En değerli şey olan
can sermayesi, can
varlığı. II aşışın canını
vermesi.*

naqd-i cānı vaşl-ı cānān
için itmişdür telef
'aşk bāzārının ey h^Voca
niçe ma'būnı var

3. naqd-i cān:-a

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Can sermayesi.

verdi naqd-i cāna cānā
sikke-i hüsnüñ revāc
Rūm mülkünden alursa
vechi-vār hālūñ harāc

nakd-i eşk:

1. naqd-i eşk:-i

Gazel 250

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gözyaşı sermayesi.

naqd-i eşki yolına harc
etdügüm çok görmeñüz
hāk-i pāyi dirhemini
vermezın dünyālara

nakd-i hüsn:

1. naqd-i hüsn:-üñ, -den

Gazel 223

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik nakdi,
sermayesi.*

naqd-i hüsnüñden
cemālūñ verdi her meh-
rūya deyn

karz alınmışdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

nakd-i kemāl:

1. naqd-i kemāl:

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Olgunluk sermayesi,
serveti.*

tālib-i dünyā olan kesb
idemez naqd-i kemāl
māla meyl idüp ol ancak
Kıssa-i Kārun okur

nakd-i ömr:

1. naqd-i ömr:-üm

Gazel 213

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ömür sermayesi.

naqd-i 'ömrüm āhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hīç inşāf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

nakd-i 'unfuvān-ı 'ömr:

1. naqd-i 'unfuvān-ı

'ömr:-üñ, -i

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ömür sermayesinin
başlangıcı, en parlak
zamanı. II Gençlik
yılları.*

'işrete şarf eyle naqd-i
'unfuvān-ı 'ömrüñi
el tutup pīr müğānuñ
şoḥbetinden al du'ā

nakd-i vücūd:

1. naqd-i vücūd:-ı

Gazel 91

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) varlık
sermayesi. II Âşığın
bedeni.*

tātār-ı gamzelerine geldi
Şihābiyā

nağd-i vücūdı ğaret idüp
hep bölüşdiler

nağkâş-ı ezel:

1. nağkâş-ı ezel:

Gazel 272

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Başlangıcı olmayan

nağkaş. II Allah.

resm olunsa n'ola hâttuñ
ruh-ı mehtâb üzere
nağş ider şun'-ıla
nağkâş-ı ezel âb üzere

nağş:

1. nağşına:-ı, -(n), -a

Gazel 11

Mısra: 11

Akis, görüntü, sûret.

ğayrı nağşına maḥal
olmak muḥāl
gönlümi tutdı ḥayālūñ
cā-be-cā

2. nağş-ıla:--ıla

Gazel 281

Mısra: 6

İşleme, resim, tasvir

II Suret, görünüş.

nigāristān olupdur şüretā
bostān-ı renk-āmīz
gören der nağş-ıla zeyn
itdiler çin içre ferḥārı

3. nağşını:-iñ, -ı

Gazel 192

Mısra: 3

Nakış, süs; güzellik.

resm idelden şüretüñ
nağşını şāvūr-ı zamān
kühken etdi niçe Ferḥādı
taşvīrūñ senūñ

nağş id:-

1. nağş id:-er

Gazel 272

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nakşetmek,

resmetmek.

resm olunsa n'ola hâttuñ
ruh-ı mehtâb üzere
nağş ider şun'-ıla
nağkâş-ı ezel âb üzere

nağş ol:-

1. nağş ol:-dı

Gazel 257

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İz bırakmak, yer
etmek.*

resm-i eşnām-ile nağş
oldı derūn-ı sīne
döndi eşkāl-i ḥayālāt-ıla
deyr-i Çīne

2. nağş ol:-dı

Kaside 20

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Bir yerde belirli bir
iz bırakmak, yer etmek;
resmedilmek, tasvir
edilmek II yazılmak.*

reng-i elvānıyla nağş oldı
bugün ferḥād-ı bāğ
seyr için gelmiş ḥaşemle
anda ḥaḳān-ı bahār

nağş-ı dil-keş:

1. nağş-ı dil-keş:

Gazel 218

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Gönül çelen bir
manzara, gönül
büyüleyen görüntü veya
resim.*

resmi kıl-k-i şun'-ıla cān-ı
mücessem hey'etüm

hüsni naqş-ı dil-keşüm
rûh-ı muşavver
peykerüm

naqş-ı eş'âr:

1. naqş-ı eş'âr:-um, -la

Gazel 205

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şiirlerin naqş-ı /
güzelliği.*

güş idenler naqş-ı
eş'arumla her taşnîfümü
mutrib-i bezmüm semâ'
u şavtına kıalmaz 'amel

naqş-ı mâ-keteb:

1. naqş-ı mâ-keteb:

Gazel 34

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Alın yazısı.

bir hâl ü hat hayâliñe
oldı Şihâbî hâk
pîşânisinde böyle-y-imiş
naqş-ı mâ-keteb

naqş-ı misâl-i muşafâ:

**1. naqş-ı misâl-i
muşafâ:**

Kaside 9

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Mustafa'nın
suretinin/güzelliğinin
benzeri.*

gerçi çok taşvîr-i dil-keş
resmin itdi kilik-i şun'
düşmedi eşkalde naqş-ı
misâl-i Muşafâ

naqş-ı nigâr:

1. naqş-ı nigâr:

Gazel 242

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin resmi.

şanasın kilik-i Mânî oldı
yâhud hâme-i erjend
yazıpdur levh-i pîşânîsini
naqş-ı nigâr ebrû

nâlan:

1. nâlanını:-ı, -(n)ı

Gazel 311

Mısra: 1

*Ağlayan, inleyen,
feryat eden.*

bülbül akıdup yaşın
efzûn ider nâlanını

jâlelerle taldurur her dem
gülün dâmânını

nâle:

1. nâlemün:-m, -üñ

Gazel 26

Mısra: 7

İnilti, feryat.

nâlemün âhengine reşk
itdüg-içün râstî
nây barmaq toğrıdur egri
bakar neyzen baña

2. nâlesi:-s, -i

Gazel 98

Mısra: 2

İnilti, inleme, feryat.

dâğlar bu gülşen-i
cismümde gül güldür
gider
mürğ-ı rûhuñ nâlesi
feryâd-ı bülbüldür gider

**3. nâlesinden:-(s)i, -
(n)den**

Gazel 191

Mısra: 6

*Ahenkli ses, ezgi. II
İnilti, inleme.*

ağladuğum gül yüzüne
karşu virür baña zevk

nâlesinden nitekim
vardur şafâsı bülbülün

getürür şafâ-y-ıla sâķī
şarâb-ı 'inâbı

hûn-ı visâle tutmada
ağyâr-ı naḥs ü şûm

4. nâlesi:-s, -i

Gazel 39

Mısra: 4

*İnilti, inleme,
feryat,figan.*

ne deñlü zâr idersem
güşe almaz ol melek-
sîmâ
niçe bir irişe eflâke yâ
Rab nâlesi yâ Rab

7. nâlem:-m

Gazel 147

Mısra: 2

*(Âşığın) iniltisi,
feryadı.*

niçe yansın micmer-i
miḥnetde bağrum 'ûd-
veş
bezm-i gamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem 'ûd-veş

10. nâlem:-m

Gazel 1

Mısra: 16

*(Âşığın) feryadı,
iniltisi.*

iñlemezdi benüm için
gice gündüz gerdün
bezm-i miḥnetde enîn
itmese nâlem nâyı

5. nâlesin:-sin

Gazel 259

Mısra: 2

*İnilti, inleme,
feryat,figan.*

terahhum eylediler
Bîsütün-ı gamda Ferḥâda
fiğân u nâlesin güş etdi
tağlar geldi feryâda

8. nâlem:-m

Gazel 147

Mısra: 4

*(Âşığın) iniltisi,
feryadı.*

her güneş ruḥsârı görsem
odlara yaqar beni
bezm-i gamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem 'ûd-veş

11. nâlem:-m

Gazel 16

Mısra: 6

*(Âşığın) feryadı,
iniltisi.*

fırkatünde şöyle tenhâ
itmezin gam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nâlem nâya hem-dem bir
yaña

6. nâle:

Gazel 35

Mısra: 5

*(Âşığın) iniltisi,
feryadı.*

niye bu süz ü bu nâle
niye ne iñi 'aceb

9. nâle:

Gazel 211

Mısra: 9

*(Âşığın) iniltisi,
feryadı.*

nâle nevâle etmede
'uşşâķ-ı bî-nevâ

12. nâlem:-m

Gazel 209

Mısra: 8

*(Âşığın) feryadı,
iniltisi.*

belâ bezminde kaddüm
çeng olaldan

ğamuñda nāya hem-dem
oldı nālem

kim meger ‘arz-ı ‘izār
itmiş aña ‘Azrā-yı gül

Kelime Tipi: -
Hilal şekilli nal.

13. nālem:-m

Gazel 230

Mısra: 2

(Âşığın) feryadı,
iniltisi.

per çeker zülfün senün-
çün şeh-per-i Cibrilden
dem urur nālem benüm
de şūr-ı İsrāfilden

14. nāleme:-m, -e

Gazel 286

Mısra: 8

(Âşığın) feryadı,
iniltisi.

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hālet-i sūz
ne-imiş ney bu gece
nāleme hem-dem düşdi

15. nāle:

Kaside 21

Mısra: 47

(Âşığın) feryadı,
iniltisi.

bülbül eyler nāle ü
feryādlar Vāmık mişāl

nāle kıl-:

1. nāle kıl-:-up

Gazel 311

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İnlemek, feryat
etmek.*

yıllar-ıla nāle kılup niçe
feryād itmesün
bülbüle göstermedi
gülşen gül-i handānını

nāle vü āh:

1. nāle vü āh:-um

Gazel 133

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnilti ve feryat.

nāle vü āhum maḥabbet
bezmine şevk arturur
lācerem ādāb-ı şöḥbet bu
kim ola sāz ü söz

na‘l-i hilāl:

1. na‘l-i hilāl:-i

Gazel 111

Mısra: 7

na‘l-i hilālī deldi o meh
gamzesi-y-ile
aşdı kemān қаşını tāk-ı
‘ulādadur

na‘lin:

1. na‘lin:

Gazel 150

Mısra: 7

*Ayağa giyilen tahta
ayakkabı.*

tīr-i gamzeñle müjeñ
deldi hilālün na‘lin
tāk-ı ebrūya kemān aşdı
mişāl-i Vaḳḳāş

nām:

1. nāmını:-ı, -n, -ı

Kaside 8

Mısra: 21

Ad II Şan,şöhret.

nāmını ḥāşa yazdı anuñ
kātib-i ezel
maḥhūr oldı anuñ ile
eyleyen cedel

2. nām:

Kaside 16

Mısra: 21

Ad II Şan, şöhet.

yār-ı şālīş kim aña virildi
zi'n-nüreyñ nām
cāmi '-i āyāt-ı rahmān ü
hümām-ı çār-yār

3. **nāmın:-ın**

Gazel 103

Mısra: 4

Ad, şan, şöhet.

dāsītān-ı Hüsrev ü Şīrīn
okuyan nāmede
nāmın āh u eşkümün şeb-
rīz-ile gül-gün okur

4. **nāmını:-ı, -n, -ı**

Gazel 305

Mısra: 2

Ad, şan, şöhet.

la'l-i dilberden dil-i
nākām alursa kāmını
nāme-i 'uşşāķda evvel
yazarlar nāmını

5. **nāmuñ:-uñ**

Gazel 81

Mısra: 8

Ad II. Şan, şöhet.

raķīb-i kāferi öldür
gāzādur

yazayın nāmede nāmuñ
mücāhid

6. **nāmuñ:-uñ**

Gazel 150

Mısra: 4

Ad II. Şan, şöhet.

eşkimün kaķreleri dāne-i
tesbīhümdür
dilte tekrār idüben
nāmuñ okurın iķlāş

namāz:

1. **namāzını:-ı, -(n)ı**

Gazel 288

Mısra: 4

İslām'ın en önemli

*şartlarından birisi,
Müslümanların üzerine
günde beş vakit
yapılması farz kılınan bir
ibadet .*

ebrü-yı yāri görüp aña
eyledi sücüd
ķıldı o daķı şūfī gibi dün
namāzını

2. **namāz:**

Gazel 123

Mısra: 8

Beş vakitte icrası

*müminîne farz olan
ķıyām ve kuūd ve rükū ve
sücut ile tesbihten ibaret
olan ibadet, salāt.*

sürsem yüzümi tañlama
ķūyuñ turābına
ķāk-i ķarīm-i Ka'bede
maķbūl olur namāz

namāz-ı mürde:

1. **namāz-ı mürde:-(y)e-**
y, -e

Rübai 1

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ölü namazı. II

Cenaze namazı.

zinde şanma mürdedür
cāhil sen egme aña başın
kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru'llāhda

nāme:

1. **nāmeden:-den**

Gazel 229

Mısra: 2

Mektup, kaķıt II

Şiir.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden

saña bilsem benüm
‘aynüm zarar bu
nâmeden nemden

2. nâmeden:-den

Rûbai 4

Mısra: 3

Mektup, kağıt II

Şiir.

şöyle tolmışdur Şihâbi
nâmeden kûy-ı habîb
degmedi nevbet şikâyet-
nâmenüz okunmadı

3. nâmelerdür:-lerdür

Gazel 110

Mısra: 5

Mektup.

saña ‘aşıkıların yazuğı
hasret nâmelerdür hep
bu bâğuñ zerd evrâkı
degül berg-i hazân yer
yer

4. nâmede:-de

Gazel 81

Mısra: 8

Kitap II Şairin

kaleme aldığı eser.

raķīb-i kâferi öldür
gazâdur

yazayın nâmede nâmuñ
mücâhid

5. nâmede:-de

Gazel 103

Mısra: 3

Mektup II Kitap,

risale.

dâsitân-ı Husrev ü Şîrîn
okuyan nâmede
nâmın âh u eşkümün şeb-
rîz-ile gül-gün okur

6. nâmemi:-m, -i

Gazel 81

Mısra: 10

Kitap II Şairin

kaleme aldığı eser.

kebâb olur kebûter
sûzişinden
nic’ilte nâmemi ol şâha
ķâşid

nâme-i ‘arz:

1. nâme-i ‘arz:

Gazel 37

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Aşığın) halini

*sunmak amacı ile
gönderdiği mektup.*

kebûter ile şalardum o
mâha nâme-i ‘arz
yakar harâret-ile ol
hamâme-i mektûb

nâme-i ehmal-i siyâh:

1. nâme-i ehmal-i

siyâh:-uñ

Rûbai 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İhmalin kara

defteri. II Amel defteri.

ikrâr ideyin cürmüne çün
kendü elüñle
sen ķârelerün nâme-i
ehmal-i siyâhuñ

nâme-i ‘uşşâk:

1. nâme-i ‘uşşâk:-da

Gazel 305

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Âşıkların mektubu.

la‘l-i dilberden dil-i
nâkâm alursa ķâmını
nâme-i ‘uşşâķda evvel
yazarlar nâmını

nâm-ı ahmed:

1. **nām-ı aḥmed:-e****Kaside 8**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in
adı II şanı (Ahmed ismi
Hz. Peygamberin diğer
adıdır.).*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

2. **nām-ı aḥmed:-e****Kaside 8**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in
adı II şanı (Ahmed ismi
Hz. Peygamberin diğer
adıdır.).*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

3. **nām-ı aḥmed:-e****Kaside 8**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in
adı II şanı (Ahmed ismi*

*Hz. Peygamberin diğer
adıdır.).*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

4. **nām-ı aḥmed:-e****Kaside 8**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in
adı II şanı (Ahmed ismi
Hz. Peygamberin diğer
adıdır.).*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

5. **nām-ı aḥmed:-e****Kaside 8**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in
adı II şanı (Ahmed ismi
Hz. Peygamberin diğer
adıdır.).*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede

oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

nām-ı a'lā:1. **nām-ı a'lā:-(s)ı****Gazel 187**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yüce isim. II Yüce**şanı.*

ḥalluḡına iftiḥār itsem
n'ola ḳamber gibi
nām-ı a'lāsı 'alīdūr şāh-ı
'ālī şānumdur

nām-ı çār-yār:1. **nām-ı çār-yār:****Kaside 16**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin adı,
şanı, şöhreti.*

çār 'unsurdan olan cism-i
naḥīfe fer viren
rūh-ı pākūm gibidür
ḳalbümde nām-ı çār-yār

nām-ı kays:1. **nām-ı kays:****Gazel 264**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kays'ın adı, şanı.

leyli eylerdi nām-ı Kays
sebāk
varmadın daḥı pīş-i
üstāde

nām-ıla:**1. nām-ıla:****Gazel 297**

Mısra: 2

İsim, şan, şöhet.

padişāh-ı kişver-i ḥüsn
oldı bir[*]
ser-be-ser maḥkūmidur
nām-ıla ‘Osmān elleri

nā-murād:**1. nā-murāda:-a****Gazel 57**

Mısra: 8

İsteğine

*kavuşamayan, muradına
erememiş (âşık).*

‘ömr-i ‘azîzi yoluña harc
eyledüm velî
vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hîç

2. nā-murāda:-a**Gazel 178**

Mısra: 8

İsteğine

*kavuşamayan, muradına
erememiş (âşık).*

ağyār keşretinden kapuña
bulmadum yol
bāb-ı ümîde varsam ben
nā-murāda yer yok

nā-murād ol-:**1. nā-murād ol-:-mag, -a****Gazel 210**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İsteğine

*erişememek, muradına
erememek.*

nā-murād olmağa pīr-i
‘aşka olmışdur mürîd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nā-kām-ı kem

2. nā-murād ol-:-ma, -sı, -dur**Gazel 79**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İsteklerden**vazgeçme.*

ber-murād olmak
murādum şanma
dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur ‘ışk
ehline ekşer murād

nār:**1. nārına:-ı, -, -a****Gazel 150**

Mısra: 9

Ateş, od.

yeridür yansa ḥased
nārına ḥussād-ı ‘avām
himmetüñ etdi Şihābī
kuluñı ḥaş el-ḥaş

2. nārı:-ı**Gazel 172**

Mısra: 2

Ateş, od.

şol gönülde ‘aşk nūrınuñ
ki hîç âsarı yok
ḥālî bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

3. nār:**Gazel 85**

Mısra: 2

*Ateş. II Aşk ateşi,
yürek yangını.*

‘ışk âteşine yan yüri
pervâne-vār var
‘āşık dilinde şem‘ mişālī
yanar nār

4. nār:

Kaside 15

Mısra: 33

(Ar.) Ateş, od.

cürmine göre nār olıcağ
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

nār ol-:

1. nār ol-:-ur

Gazel 26

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ateş olmak, yanmak
(Tanıkta Hz. İbrahim'in
puthânedeki putları
kırmısından sonra
Nemrut'un onu
cezalandırmak ve
öldürmek için yaktırdığı
büyük ateş sonucunda
bir mancınık ile ateşe*

*atılması hadisesine
telmihte bulunulur).*

gerçi İbrāhîme gül-zār
oldı âteş ‘ışk-ıla
ey Ḥalîlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

na‘ra ur-:

1. na‘ra ur-:-dı

Gazel 310

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Haykırmak, çığlık
atmak.*

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na‘ra urdı kim
ḥarāretten yaqub barkı
ḥasetden ra‘dı çatladı

nār-ı āh:

1. nār-ı āh:

Gazel 18

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşi.

iy Şihābī raqīb-i şeytāna
nār-ı āhum şihābdur
güyā

2. nār-ı āh:-um

Gazel 38

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşi.

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem‘-i nücümü
gökde hep

3. nār-ı āh:-um, -dan

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşi.

çıkmasa nūr-ı ziyā ger
nār-ı āhumdan şerer
her gice şem‘-i nücümü
gökde yer yer kim yağar

4. nār-ı āh:-um, -dan

Gazel 162

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşi.

Şihābī kevkebüm burc-ı
şerefden toğmak itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yağar ṭālī‘

5. nār-ı āh:-um, -dan

Gazel 185

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Âşığın) ah ateşi.

ey Şihābī nār-ı āhumdan

benüm

yağdı yer yer cismim

ebdāl-i felek

nār-ı ‘azāb:

1. nār-ı ‘azāb:-da

Gazel 258

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Azap ateşi.

cism-i naḥīf derd-ile

dehlīz-i tengde

cān-ı za‘īf hicr-ile nār-ı

‘azābda

nār-ı günāha yan-:

1. nār-ı günāha yan-:-a-

dı

Gazel 97

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Günah ateşiyle

yanmak. II İşlediği

günahtan dolayı

pişmanlık duymak, acı

çekmek. II Cehennemde
yanmak.

nār-ı günāha yandı

Şihābī-i rū-siyāh

gök buḥārı şekli anuñ

dūd-ı āhıdur

nār-ı ḥased:

1. nār-ı ḥased:-le

Gazel 34

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıskançlık ateşi.

buldukça nūrı mu‘ciz-i

kuvvet Muḥammedüñ

nār-ı ḥasedle yanar-ıdı

kalbi Bu-Leheb

nār-ı ḥiddet:

1. nār-ı ḥiddet:

Gazel 294

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Öfke ateşi.

def kıl āb-ı sükūt-ıla

kaçan kılsañ ḡazāb

tā seni ol nār-ı ḥiddet

yaqmaya külhān gibi

nār-ı ‘ışka yan-:1. nār-ı ‘ışka yan-:-a-
mag, -a**Gazel 128**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ateşiyle

yanmak.

nār-ı ‘ışka yanmağa

pervāne-veş mūmuz

bugün

biz yanup yaqılmanuñ

şanmañ pervāsındayuz

nār-ı muḥabbet:

1. nār-ı muḥabbet:

Gazel 44

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Muḥabbet (aşk)

ateşi.

Şihābī dīk-i ‘aşka virdi

cūşı

derünī sūzıdur nār-ı

muḥabbet

nārven:

1. nārviden:-den

Gazel 273

Mısra: 2

Top kara ağaç. II

Sevgilinin boyu.

ol hırāmān kād revān
 olsa çemenden cānibe
 bāğbān bakmazdı serv ü
 nārvenden cānibe

nā-saz:

1. nā-saz:

Gazel 21

Mısra: 6

*Çalgı aletlerinin ses
 uyumsuzluğu. II
 Uyumsuz, aykırı kişiler.*

nāy-ı nālem nağmeye
 başdurdı çengin
 zührenüñ
 hem-dem olmaz bezm
 içinde degme bir nā-saz
 aña

nā-sezā:

1. nā-sezālar:-lar

Gazel 174

Mısra: 7

Edepsiz erkânsız.

nā-sezālar devlet ü qadr-
 ıla oldı ser-bülend
 pāy-māl miḥnetüz biz
 dād ü feryād oñmaduḳ

2. nā-sezā:

Gazel 53

Mısra: 1

*Münasib olmayan,
 layık olmayan.*

ḳo bulsun cehl-ile
 dünyāda her bir nā-sezā
 devlet
 yeter faḳr-ıla kūy-ı
 ma‘rifet ḥāki baña devlet

3. nā-sezā:

Gazel 54

Mısra: 4

*Münasib olmayan,
 layık olmayan.*

tefsīre lāyık ola mı āyāt-ı
 ḥüsnuñi
 ṭoḡru okuyıbmese her
 nā-sezā ḥadıṣ

4. nā-sezā:

Gazel 180

Mısra: 8

*Layık olmayan,
 yakışık almayan, yersiz.*

barbuṭ-ı nālem ḳatında
 zühre çengī ne çalar
 her zamān ol nā-sezā dik
 etmesin nā-sezālīḳ

5. nā-sezānuñ:-nuñ

Gazel 235

Mısra: 6

*Münasib olmayan,
 yakışmayan.*

ḥār-keṣ ol herkese ‘arz
 itme rū-yı ihtiyāc
 ḥar gibi yüklenme her bir
 nā-sezānuñ minnetin

nā-sezālīḳ:

1. nā-sezālīḳ:

Gazel 180

Mısra: 8

*Münasebetsizlik,
 uygunsuzluk.*

barbuṭ-ı nālem ḳatında
 zühre çengī ne çalar
 her zamān ol nā-sezā dik
 etmesin nā-sezālīḳ

naşīb eyle:

1. naşīb eyle:

Kaside 5

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Nasip etmek, kısmet
 etmek.*

āḥir nefesde eyle şehādet
 bize naşīb
 ‘arz-ı niyāzum ol durur
 iy pādişāh saña

naşib ola:**1. naşib ola:****Gazel 72**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

(Bir şey bir

kimseye) Kader olarak
belirlenmiş olmak, onun
kısmeti hâline gelmek,
ona müyesser olmak.

büy-ı 'ışık oldu dühānum
nefesümden ifşā
micmer-i tende yanaldan
cigerüm niteki 'ūd

nāsih:**1. nāsihe:-e****Gazel 61**

Mısra: 7

Nasihat veren.

bāde içmezsem mizācum
nāsihe
şerbet-i pend-ile etmez
imtizāc

2. nāsihuñ:-üñ**Gazel 176**

Mısra: 10

Nasihat eden, öğüt

veren.

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāsihuñ
güftārına tutma kulak

3. nāsih:**Gazel 64**

Mısra: 5

Nasihat eden, öğüt
veren kişi.

mey içmege baña nāsih
ki and içürmişdi
velik tevbe-şikendür
girer vebāle kadeh

na't:**1. na'tını:-iñ, -ı****Kaside 8**

Mısra: 28

Peygamberimizi
methetmek amacıyla
yazılan kaside.

kevn ü mekân-ı hestide
yoğdur nazır aña
yaz levh-i cāna na'tını
dāyim Şihābiyā

2. na'tında:-ı, -n, -da**Kaside 9**

Mısra: 15

1. Hz. Muhammed'i

övmek üzere yazılan
şiiirler 2. Bir şeyi medh
ederek anlatma,
vasıflandırma.

niçe başı itsün Şihābī
bende na'tında kelām
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

nat':**1. nat'ında:-ın, -da****Gazel 189**

Mısra: 7

Bir şeyi methederek
anlatma, vasıflandırma.

ruhuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
hālūñ
göñül şāhını māt eyler ne
lu'bet-sāzdur zülfüñ

2. nat'ında:-ı, -n, -da**Gazel 283**

Mısra: 7

Satranç tahtası.

ruhuñ nat'ında gamzeñ
pehlivānı
şalıp at kalbe dağıdur
şufūfi

nat'ı:

1. naṭ'ina:-n, -a

Kaside 23

Mısra: 12

*Serilen örtü II.**Zemin.**evrâkıını beñzetsem olur**pâyına peylük**oturdı çemen naṭ'ina**şāhāne benefşe***naṭ' t-ı nebī it:-**

1. naṭ' t-ı nebī it:-mede

Kaside 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'in**(ASM) niteliklerini**övmek, ondan şefaatt**dilemek amacıyla kaside**yazmak.**tūṭi-i ṭab'umı nuṭkuñla**şeker-ḥā eyle**ya'ni kim naṭ' t-ı nebī**itmede güyā eyle***naṭ' t-ı şerīf:**

1. naṭ' t-ı şerīf:-üñ, -de

Kaside 14

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Hz. Muhammed'i**övmek amacıyla yazılan**şiiir.**Şihābīnūñ lisānı lāl olur**naṭ' t-ı şerīfūñde**kemāl-i vaşfuña lāyık**kelām ola mı ebkemden***naṭ' -ı ten:**

1. naṭ' -ı ten:-üm, -de

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ten örtüsü, vücut**örtüsü.**ferzānesini gönülümün**aldı çün evvelā**naṭ' -ı tenümde daḥı ne**ḳaldı ne'm ala ruḥ***nātüvān:**

1. nātüvān:

Gazel 21

Mısra: 3

*Zayıf, güçsüz**çaresiz.**mürğ-i cānı nātüvān**görüş süzüldi gözleri**niçe ḳurtulsın hücum itdi**iki şehbāz aña*

2. nātüvāndür:-dur

Gazel 125

Mısra: 1

*Zayıf, güçsüz**çaresiz.**nātüvāndür bu gönül**'aşkı kemānın çekmez**her gedā cü'ret idüp şāhı**nişānın [çekmez]***nātüvān cism:**

1. nātüvān cism:-e

Gazel 235

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Zayıf, güçsüz beden.**çekmezem cānā lebün**devrinde cānuñ minnetin**bār idüpdür nātüvān**cisme cihānuñ minnetin***nātüvān ḳal:-**

1. nātüvān ḳal:-dı

Gazel 219

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Zayıf, kuvvetsiz**kalmak.**behre-mend olmadı**'ālemde alur yok bir elin*

kaldu ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

nāvek:

1. nāvek:

Gazel 99

Mısra: 10

Ok.

āhum şihāb-ı şākıb
olupdur Şihābiyā
nāvek mişālī cevşen-i
çarhı deler geçer

nāvek-endāz it-:

1. nāvek-endāz it-:

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ok atan yapmak,

okçu yapmak. II Ok
atmak.

kaşuñ yāsın gehi kūr gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
ğamzeñ nāvek-endāz it

nāvek-i āh:

1. nāvek-i āh:-um

Gazel 111

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ah oku.

eflāke çıkdı nāvek-i
āhum Şihābiyā
kaddüm egerçi kolına
yumşak kepādedür

nāy:

1. nāy:

Gazel 315

Mısra: 6

Mûsikîmizde,
bilhassa Mevlevî
mûsikîsinde çok yer
tutmuş olan, dokuz
boğumlu kamıştan
yapılan, ön tarafında
altı, arka tarafında bir
deliği bulunan nefesli
saz.

bu teng-nāy-ı belāda
hevāya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nāy

2. nāy:

Gazel 26

Mısra: 8

İniltiye benzetilen
bir ses çıkaran müzik
aleti.

nālemüñ āhengine reşk
itdüg-içün rāstī
nāy barmağ toğrıdur egri
bakar neyzen baña

3. nāy:-ı

Gazel 1

Mısra: 1

Klasik Türk

müziğinde ve özellikle
tekke müziğinde yer alan,
kaval biçiminde, yanık
sesli, kamıştan yapılmış,
üflemeli bir çalgı.

muṭribā gül demidür
derd-ile inlet nāyı
pür-ṭanīn eyle yine
kubbe-i Mevlānāyı

4. nāy:-ı

Gazel 1

Mısra: 16

Klasik Türk

müziğinde ve özellikle
tekke müziğinde yer alan,
kaval biçiminde, yanık
sesli, kamıştan yapılmış,
üflemeli bir çalgı.

inlemezdi benüm içün
gice gündüz gerdün
bezm-i miḥnetde enīn
itmese nālem nāyı

5. nāyî:-ı

Gazel 51

Mısra: 6

*Kamıştan yapılan
nefesli çalgı, ney.*

dilā nāzūk hevālar kullan
ammā perdeden çıkma
maḳām-ı ‘ışka gel
sözünle nāyî saña dem-
sāz [it]

nāya:

1. nāya:-a

Gazel 16

Mısra: 6

*Dokuz boğumlu
kamıştan yapılan nefesli
çalgı, ney.*

fırkatünde şöyle tenhā
itmezin gam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

2. nāya:-a

Gazel 209

Mısra: 8

*Dokuz boğumlu
kamıştan yapılan nefesli
çalgı, ney.*

belā bezminde ḳaddüm
çeng olaldan
ḡamuñda nāya hem-dem
oldı nālem

nāy-ı nāle:

1. nāy-ı nāle:-m

Gazel 21

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnleyen, feryat eden
ney.*

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenün
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

2. nāy-ı nāle:-m, -den

Gazel 117

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İnleyen, feryat eden
ney.*

cem ‘-i ‘uşşāḳı nevālarla
muḥayyer eyledi
çeng-i ḡamda nāy-ı
nālemden çıkan āvāzeler

nāyîs:

1. nāyîs:-i

Gazel 292

Mısra: 8

[BA].

bulsa ḥalvet-ḥānede ḥālî
gece-y-le ol mehi
bağrınıñ yağın eridür
aña ḥālî nāyîsî

nāyzen:

1. nāyzen:

Gazel 276

Mısra: 4

Neyzen, ney çalan.

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstüḥvān-ı ten enîn etdi
nefes dāyîm bād

nāz:

1. nāzuñdan:-uñ, -dan

Gazel 299

Mısra: 5

Kendini

*beğendirmek amacıyle
takınılan edālî tavır,
cilve.*

ḥaste diller oldu
nāzuñdan behey zālîm
belāña

āfītāb-ı cān oldu bu
‘uṣṣākuña nāz olmadı

2. nāz:

Gazel 250

Mısra: 4

*Edalı tavır, cilve,
işve.*

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istignālara

3. nāz:

Gazel 21

Mısra: 1

Cilve, işve, eda.

nāzenīnüm hayli
nazūkdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür nazīr olmaz
aña

4. nāzı:-ı

Gazel 290

Mısra: 1

Cilve, işve, eda.

baña ol nāzenīn eylerse
nāzı
dilūñ cāndur aña her dem
niyāzı

5. nāz-ıla:--ıla, -

Gazel 82

Mısra: 5

*Bir şeyi istediği
halde kendini ağıra
satmak için hemen kabul
etmeyip istemiyormuş
gibi davranma. ||*

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edalı
tavır, cilve. || Şımarıklık.*

gelse kıyāma nāz-ıla
kadd-i bülendine
tūbī felekden eyde ki tūbī
lehü fekad

6. nāz-ıla:--ıla, -

Gazel 266

Mısra: 2

*Bir şeyi istediği
halde kendini ağıra
satmak için hemen kabul
etmeyip istemiyormuş
gibi davranma. ||*
*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edalı
tavır, cilve. || Şımarıklık.*

‘aks-i nigār içeri aldı çü
āyine
şehzāde girdi nāz-ıla
şırça sarāyına

7. nāz-ıla:--ıla, -

Gazel 281

Mısra: 14

*Bir şeyi istediği
halde kendini ağıra
satmak için hemen kabul
etmeyip istemiyormuş
gibi davranma. ||*

*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edalı
tavır, cilve. || Şımarıklık.*

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
kāmetler
hırām eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

8. nāz-ıla:--ıla, -

Kaside 20

Mısra: 24

*Bir şeyi istediği
halde kendini ağıra
satmak için hemen kabul
etmeyip istemiyormuş
gibi davranma. ||*
*Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edalı
tavır, cilve. || Şımarıklık.*

şāhid-i la‘līn-ķabādur
şanki naḥl-i erguvān

şalınur nāz-ıla her serv-i
hırāmān-ı bahār

9. **nāz-ıla:--ıla, -**

Kaside 25

Mısra: **18**

*Bir şeyi istediği
halde kendini ağıra
satmak için hemen kabul
etmeyip istemiyormuş
gibi davranma. ||
Kendini beğendirmek
amacıyla takınılan edalı
tavır, cilve. || Şımarıklık.
çemen mahbûbıdır güya
niyaz itdükçe ‘uşşākı
egüp nāz-ıla boynın
şīveden çeşmin süzer
nergis*

10. **nāz-ıla:--ıla, -**

Gazel 182

Mısra: **10**

Kendini

*beğendirmek amacıyla
yapılan davranış, cilve,
eda. || İsteksiz gibi
görünerek yalvartmak
amacıyla yapılan
davranış. || Şımarık
davranış.*

mestūr kıлма hüsünü ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı
külāha çek

11. **nāz-ıla:--ıla, -**

Gazel 216

Mısra: **6**

Kendini

*beğendirmek amacıyla
yapılan davranış, cilve,
eda. || İsteksiz gibi
görünerek yalvartmak
amacıyla yapılan
davranış. || Şımarık
davranış.*

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bāğda nāz-ıla reftār etse
ol serv-i hırām

12. **nāz-ıla:--ıla**

Kaside 19

Mısra: **16**

Edalı tavır, cilve.

‘uşşāk-ı bī-dil āyet-i
tūbā-lehüm okur
şalınuğınca nāz-ıla
serv-sā-yı ‘ıyd

nāz et:-

1. **nāz et:-dükçe**

Gazel 237

Mısra: **9**

Kelime Tipi: -

Hemen gönlü

olmamak, ısrar beklemek

II. İsteksizce davranmak.

nāz etdükçe niyāz etdi

Şihābī yāra

götürür ‘āşık ola

sūhlarıñ şīvelerin

nāz et:

1. **nāz et:-di-lar, -di**

Gazel 2

Mısra: **1**

Kelime Tipi: -

Hemen gönlü

olmamak, ısrar beklemek

II. İsteksizce davranmak.

ol deñlü etdi nāzlar ol

nāzenīn baña

hicrinde oldı zār-ıla her

nāzenīn baña

nāz ol:-

1. **nāz ol:-ma, -dı**

Gazel 299

Mısra: **6**

Kelime Tipi: -

Kendini

*beğendirmek amacıyla
takınılan yapmacık tavır,
işve, cilve, şîve olmak.*

haste diller oldu
nāzuñdan behey zālīm
belāña
āfītāb-ı cān oldu bu
‘uṣṣākuña nāz olmadı

2. nāz ol:-maz

Gazel 123

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Nazlanmak.

ol nāzenīn etmese
‘uṣṣāka iltifāt
olmaz ‘aceb ki hoş gelür
ehl-i niyāza nāz

nāz ü şîve:

1. nāz ü şîve:-ler, -le

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Naz ve işve, naz ve
cilve.*

tebessüm etse nāz ü
şîvelerle ol gül-i handān
terennümler kıılır anda
hezārān bülbül güyā

nazar:

1. nazara:-a

Gazel 47

Mısra: 4

Bakış, göz.

sebze-i haṭṭuñ-ıla rūşen
olur çeşm-i hayāt
nazara nūr verür niteki
seyr-i leb-i kişt

2. nazarı:-ı

Gazel 307

Mısra: 6

*Bakış. II Sevgilinin
öldürücü bakışı.*

gözümün merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlā nazarı

3. nazar:

Gazel 117

Mısra: 2

*An, lahza II bakma,
bakış.*

lāle-ruḥlar gül-bedenler
gonca-lebler tāzeler
gördüğümce her nazar bu
eski dāğum tāzeler

4. nazar:

Gazel 306

Mısra: 6

*An, lahza II bakma,
bakış.*

hayf kim düşdi yetīm-i
tıfl-ı eşküm ayağa
kim nazar şehrinün oldur
hayli merdüm-zādesi

nazar düş-:

1. nazar düş:-se

Kaside 24

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Bakış atmak, nazar
etmek.*

bāğ-ı ḥüsnünde n’ola
düşse nazar kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

nazar et-:

1. nazar et-:

Gazel 42

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakmak.

seng-çalb olma dilā etme
ḥaḳāretle nazar

şırça gönüllü olur key
şakın ey meh mir'ât

2. nazar et:-me

Gazel 122

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Düşünerek bakmak,
üzerinde durmak.*

dilâ etme nazar yâra be-
çeşm-i hazz-ı nefsanî
şakın kılma ta'allül bu
şeh-i 'ışkuñ yasağıdur

nazar eyle:-

1. nazar eyle:-

Gazel 260

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Düşünerek, hikmet
ve ibret gözüyle bakmak.*

kağeğ âyînesine hikmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüğün mir'âta

2. nazar eyle:-r

Gazel 118

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bakmak, gözü bir
şey üzerine çevirmek.*

ey kamer-çehre cemâlün
civesin 'arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazzâreler

3. nazar eyle:-y, -en

Gazel 272

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bakmak, gözü bir
şey üzerine çevirmek.*

eyleyen kaşların üstünde
cebînüñe nazar
nûr görmiş gibidür küşe-i
mihrâb üzere

nazar 'ilmi:

1. nazar 'ilmi:

Kaside 2

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*İleri görüş, basiret
ilmi.*

hızr kim 'ilm ile nûş
eyledi âb-ı hayvân
ma'nî yüzine nazar 'ilmi
durur mâ-i hayât

nazar kıl:-

1. nazar kıl:-

Gazel 19

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bakmak, manevi
etkiler uyandıracak
şekilde bakmak.*

yaşum baħrine gāhî bir
nazar kıl iy dūr-i yektâ
berü gel devlet-ile seyr-i
deryâ eyle ahyânâ

2. nazar kıl:-sa, -ñ

Kaside 25

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Bakmak; ihsanda
bulunmak, ilgilenmek.*

ruħuñ añılsa gülşende
açılır ħârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

3. nazar kıl:-sa, -ñ

Kaside 25

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

*Bakmak; ihsanda
bulunmak, ilgilenmek.*

nazar kılsañ şehâ
ahvâline 'ayn-ı 'inâyetle

riyāz-ı devletünde tîz
olurdu behre-ver nergis

4. **nazar kııl:-maz**

Gazel 152

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bakmak, ilgilenmek,
umursamak.*

nazar kıılmaz temāşā-yı
cināna
olanlar şahid-i dīdāra
maḥşūş

nazar olun:-

1. **nazar olun:-sa**

Gazel 162

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bakmak, göz atmak.

müneccimler vuḳūfindan
bu necmüñ kaldılar ‘aciz
nazar olunsa uşurlāba
vermez bir haber ṭālī‘

nazar şal:-

1. **nazar şal:-dı**

Kaside 25

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Nazar etmek,
bakmak, göz gezdirmek.*

uyandı hıvāb-ı ḡafletden
meger kim bir şehir
nergis
göz açup gülsitān-ı
‘āleme şaldı nazar nergis

2. **nazar şal:-sa**

Gazel 189

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Bakış atmak.

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazar bir
kez
‘aceb şayyāddur çeşmüñ
‘aceb şehbāzdur [zülfüñ]

nāzenin:-

1. **nāzenin:-**

Gazel 2

Mısra: 1

*Narin, ince yapılı. II
Sevgili.*

ol deñlü etdi nāzlar ol
nāzenin baña
hicrinde oldu zār-ıla her
nāzenin baña

2. **nāzeninüm:-üm**

Gazel 218

Mısra: 3

*Narin, ince yapılı. II
Sevgili.*

işve-dārum şīve-kārum
nāzeninüm āfetüm
lā-naẓīrüm bī-miṣālüm
ser-fīrāzum serverüm

3. **nāzenin:-**

Gazel 290

Mısra: 1

*Narin, ince yapılı. II
Sevgili.*

baña ol nāzenin eylerse
nāzı
dilüñ cāndur aña her dem
niyāzı

4. **nāzeninüm:-üm**

Gazel 21

Mısra: 1

*İnce, nazlı, zayıf,
lâtif, hoş eda olan,
"sevgili bağlamında."*

nāzeninüm ḡayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür naẓīr olmaz
aña

nāzenīn ol-:**1. nāzenīn ol-:-dı****Gazel 2**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İşveli, cilveli, nazlı

olmak.

ol deñlü etdi nāzlar ol

nāzenīn baña

hicrinde oldı zār-ıla her

nāzenīn baña

nāz-i 'itāb:**1. nāz-i 'itāb:****Gazel 287**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Azarlama nazı.

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe

biñ cāna 'azāb

yok mu bu şīvelerüñ a

güzelüm oranı

nāzi'āt:**1. nāzi'āt:****Kaside 8**

Mısra: 9

Nāziat Sûresi.

nāzil degül mi kıadrine

Ṭāhā vü Nāzi'āt

menşüb aña risālet ü

levlāk aña berāt

nāzil:**1. nāzil:****Kaside 8**

Mısra: 9

İnen, inmiş, nüzul

etmiş.

nāzil degül mi kıadrine

Ṭāhā vü Nāzi'āt

menşüb aña risālet ü

levlāk aña berāt

nāzil ol-:**1. nāzil ol-:-dı****Gazel 19**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İnmek, nüzul etmek**II Peygambere ayet*

bildirilmek.

lebün hakkında oldı āyet-

i fihi-şifā nāzil

ṭabībüm haste-i 'ışka

müdāvā eyle ahyānā

nazır:**1. nazır:****Kaside 4**

Mısra: 10

Ar. Eş, misl,

manend.

muşavver oldı şuverle

egerçi levh-i zamīr

şühūd-ı zāta bulunmaz

dü 'alem içre nazır

2. nazıra:-a**Gazel 257**

Mısra: 5

Bakan, nazar eden.

her şıfatdan görünür

nazıra bir şüret ile

'aks-i 'ālem gibi ma'nide

hemān āyine

3. nazır:**Gazel 104**

Mısra: 1

Benzer, eş, denk.

görmedi hüsni ü hulkuña

ehl-i nazar nazır

bilür gubār-ı bāyuñı nūr-ı

başar başır

4. nazır:**Kaside 8**

Mısra: 27

*Benzer, eş, denk,
aynı.*

kevn ü mekân-ı hestîde
yokdur nazîr aña
yaz levh-i cāna na‘tını
dāyim Şihābiyā

nazîr ol-:

1. nazîr ol-:-maz

Gazel 21

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Benzememek, eş
olmamak.*

nāzenînum haylî
nazûkdür yaraşır nāz aña
şîve şehrinde
müsellemdür nazîr olmaz
aña

2. nāzır ol-:-sa, -ñ

Gazel 207

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bakmak, nazar
etmek; bir işin
yönetimine memur
olmak.*

nāzır olsañ fi‘l-meşel
âyîneye

her ne-ise gösterür anda
mişāl

nazm:

1. nazmında:-ın, -da

Gazel 144

Mısra: 9

*Vezinli, kâfiyeli söz
dizisi, şiir.*

dişlerü nazmında
dildāruñ olur gevher-
nişār
feyz bādından Şihābî
baħr-ı tab‘um etse cūş

2. nazmuñuñ:-uñuñ

Gazel 259

Mısra: 10

*Vezinli, kâfiyeli söz,
şiir, nazım.*

Şihābî anuñ içün şi‘rüne
oķur felek taħsîn
ki yokdur nazmuñuñ
cem‘iyyeti ‘aķd-i
şüreyyāda

3. nazm-ıla:-ıla

Gazel 101

Mısra: 10

*Vezinli, kâfiyeli söz.
II Şiir.*

yār kūyında Şihābî
şi‘rine taħsîn ider
didiler kim nazm-ıla
Ḥassānlık budur

4. nazm:

Gazel 65

Mısra: 10

Nazım, şiir.

sen Şihābî bula gör
maẓmūn-ı ḥaş
çok olur nazm içre ‘ām-ı
ıştılāḥ

5. nazmın:-ı, -n

Gazel 209

Mısra: 9

Nazım, şiir.

görüþ nazmın didi
“.....”
Şihābî şi‘ri olmışdur
müsellemler

nazm id-:

1. nazm id-:-üp

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şiir yazmak, kaleme
almak.*

ṭab‘-ı mevzūn-ı Şihābī
naẓm idüp dendānuñı
baḥr-i eṣ‘āruñ
derūnından güher-çīn
olmada

naẓm u eṣ‘ār:

1. naẓm u eṣ‘ār:

Gazel 173

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Nazm ve şiirler.

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şi‘rūñı
naẓm u eṣ‘ār içre gerçi
dinmedük bir vādi yok

naẓma:

1. naẓma:-a

Gazel 217

Mısra: 7

*Kafiye, vezinli,
söz, şiir.*

Ḥusrevā bu deñlü naẓma
cür‘et itmekden garaž
ḥasb-ı ḥālüm ‘arž
olunmağdur dimez kim
şā‘irem

naẓm-ı ābdār:

1. naẓm-ı ābdār:

Gazel 302

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yeni şiir, güzel şiir.

ķıl Şihābīnūñ bu naẓm-ı
ābdārın istimā‘
gūşına aşmak dilerseñ
gūş-vār-ı cevheri

naẓm-ı ābudār:

1. naẓm-ı ābudār:-uñ

Gazel 108

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak şiir.

ey Şihābī gūşına mengūş
ider her bir cebīn
ya bu naẓm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

naẓm-ı dendān:

1. naẓm-ı dendān:-uñ, - da

Gazel 168

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İnci dişlerin sırası;
düzeni.*

vaşf-ı esrār-ı dehānuñda
lisānum lāl olur
naẓm-ı dendānuñda
‘ācizdür zamīr-i ḥurde-
bāf

2. naẓm-ı dendān:-uñ, - a

Gazel 307

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İnci dişlerin sırası;
düzeni.*

naẓm-ı dendānuña
beñzer deyi lū‘lū-yı teri
dökülür la‘l-i lebūñ
reşkine eşküm güheri

naẓm-ı eṣ‘ār:

1. naẓm-ı eṣ‘ār:-um

Gazel 284

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Şiirlerin
dizilişi, vezinli sözleri.*

ķo Şihābī şi‘rini şā‘irler
iş‘ār eylesün
olmaya maḳbūl-i ‘alem
naẓm-ı eṣ‘ārum gibi

naẓm-ı leāl:

1. nazm-ı leālî:

Gazel 115

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Leali'nin şiiri.

ḳaddini yād eylesem ol
yūsuf-ı gül-‘ārızuñ
sözlerüm nazm-ı Leālî
gibi hep mevzūn olur

nāzük:

1. nazükdür:-dür

Gazel 21

Mısra: 1

Güzel, ince, narin,
zarif.

nāzenīnüm ḫaylî
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür nazīr olmaz
aña

2. nāzük:

Gazel 124

Mısra: 10

Güzel, ince, narin,
zarif.

sözümüzde Şihābî ḫālet
var
nāzük eflāz u ḫüb-edā
bilirüz

3. nāzük:

Gazel 51

Mısra: 5

İnce yapıtlı, narin. II
Hoş, güzel, alımlı, çekici.

dilā nāzük hevālar ḳullan
ammā perdeden çıkma
maḳām-ı ‘ışka gel
sözünle nāyî saña dem-
sāz [it]

nāzük beden:

1. nāzük beden:-ün

Kaside 24

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İnce, narin vücutlu
sevgili.

bāğ-ı ḫüsn içre ruḫ u
zülfi o nāzük bedenün
ne muṭarrā gül-i sīrāb ü
ne ra‘nā sünbül

nāzük tabī‘at ol-:1. nāzük tabī‘at ol:-an,
-a**Gazel 85**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İnce, kibar, nazik**yaratılışlı olmak. II**Yumuşak huylu olmak.*

ḫāk olduğun ḫuzūruna
‘arz eyleme dilā
nāzük ṭabī‘at olana olur
ḡubār-bār

nāzük-tırāz:

1. nāzük-tırāz:

Gazel 51

Mısra: 1

Ok atan, okçu
yapmak, okçu haline
getirmek.

benüm çok sevdüğüm
nāzük-tırāz şīvesin az it
muḫayyer oldı bī-diller
yiter ‘uşşāka şehnāz it

nazzāre:

1. nazzāreler:

Gazel 118

Mısra: 4

Seyirci, seyreden,
bakan.

ey ḳamer-çehre cemālūñ
cilvesin ‘arz eyleseñ
göz açup encüm gibi
eyler nazar nazzāreler

ne:**1. ne:****Kaside 5**

Mısra: 8

Bağlama unsuru.

vaşfuñda mübtedî-y-ile
birdür çü müntehî
ne ibtidâ bulınur vü ne
intihâ saña

2. ne:**Kaside 5**

Mısra: 8

Bağlama unsuru.

vaşfuñda mübtedî-y-ile
birdür çü müntehî
ne ibtidâ bulınur vü ne
intihâ saña

3. ne-imiş:-imiş**Gazel 286**

Mısra: 8

Ne.

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hâlet-i süz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

4. ne:**Gazel 128**

Mısra: 10

"ne ... ne" bağlama
edatı.

ibn-i vaqtüz bakmazuz
biz mâzî vü müstağbele
biz Şihâbî dehrûñ imrüz
u ne ferdâsındayuz

5. ne:**Gazel 229**

Mısra: 6

"ne ... ne" bağlama
edatı.

ıtıalum kâse-i meyle
sürâhî mîr-i meclisdür
nigâr olmayıcağ sâkî
baña ne câmdan Cemden

6. nedür:-dür**Kaside 21**

Mısra: 41

"Hangi şey"
anlamında soru zamiri.

sîne-i 'âşık gibi hikmet
nedür iy bâğbân
pâre pâre oldu hâr-ı
guşşadan a'zâ-yı gül

7. ne:**Gazel 29**

Mısra: 6

"Aşırılık, çok,

*oldukça fazla" anlamı
katmıştır.*

ķüt-ı cān yāķūt u mercān
oldı yā la'ı-i müzāb
fehm idüp haşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

8. nedür:-dür**Gazel 80**

Mısra: 1

"Hangi şey?"
anlamında soru zamiri.

hem-demün demdür
nedür iy dîde-i bûmdan
murād
saña kanda hâşıl olur
böyle hem-demden
murād

9. ne:**Gazel 195**

Mısra: 5

Nedir?, Nasıldır?.

dedüm ey sâķi-i gül-ruh
ğam-ı dil def'ı ne
cām-ı la'lini şunup baña
dedi kim mey al

10. nedür:-dür**Gazel 179**

Mısra: 8
"Nasıl bir şeydir"
 anlamında soru zarfı.

semend-i hüsn-ile sen
 'ālemi aralayup geçdün
 nedür ey şehsüvārum çok
 bu deñlü 'ālem-ārālık

11. **nedür:-dür**

Gazel 180
 Mısra: 4
"Nasıl bir şeydir"
 anlamında soru zarfı.

'ömrün okı sīneden
 geçdüğünü tıyurmadun
 ey kemān-ebrū nedür çāk
 böyle tır endāzlık

12. **ne:**

Gazel 20
 Mısra: 9
"Ne ... ne..."
bağlacı, cümleye
olumsuz anlam katar.

dün gice ne hūvāb
 çeşmüm gördi ne
 çeşmümi hūvāb
 görinen ancak hayāl-ı
 hüsnuñ oldu dilberā

13. **ne:**
Gazel 20

Mısra: 9
"Ne ... ne..."
bağlacı, cümleye
olumsuz anlam katar.

dün gice ne hūvāb
 çeşmüm gördi ne
 çeşmümi hūvāb
 görinen ancak hayāl-ı
 hüsnuñ oldu dilberā

14. **ne:-in**

Gazel 55
 Mısra: 5
"Aşırı, çok, oldukça
fazla" anlamı içeren
sıfat.

ne müşkildür fūnūn-ı
 bahşi 'ışkuñ
 anı hall idemez efhām-ı
 bāhiş

15. **ne:-in**

Kaside 25
 Mısra: 37
"Aşırı, çok, oldukça
fazla" anlamı içeren
sıfat.

elinde boyunca sīm ü zer
 var-iken gör ne tāmī' dür

gedālar gibi cām alup
 ider bezmünde cer nergis

16. **ne:**

Gazel 35
 Mısra: 5
"Nasıl bir şeydir,
nedir?" anlamında soru
zamiri.

niye bu sūz ü bu nāle
 niye ne inī 'aceb
 getürür şafā-y-ıla sākī
 şarāb-ı 'inābı

17. **ne:**

Gazel 168
 Mısra: 4
"Aşırılık, çok,
oldukça fazla, ne kadar
da" anlamı içeren sıfat.

şāhbāz-ı himmetüm
 bālāya pervāz eylese
 zīr-i perrümde ne alçak
 kuşdur sīmurg-ı kāf

18. **ne:**

Gazel 52
 Mısra: 6
"Aşırılık, çok"
anlamı katmıştır.

hevā-yı iştīyāk ü ārzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miḥnetlū belā
fırkat

19. ne:

Gazel 52

Mısra: 6

"Aşırılık, çok"

anlamı katmıştır.

hevā-yı iştīyāk ü ārzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miḥnetlū belā
fırkat

20. ne:

Gazel 207

Mısra: 7

"Nasıl bir şeydir?"

anlamında soru sıfatı.

sen ne ādemsin ki gökler
halkına
gösterür her māh
barmaqla hilāl

21. ne:

Gazel 310

Mısra: 6

"Nasıl bir şey?"

anlamında kelime.

raḳībūñ yıldızı düşmüş
ḳadi ḳavs-ı ḳuzaḥ olmuş
baña toḳundu çarḥuñ okı
bilsem aña ne batdı

22. ne:

Gazel 162

Mısra: 5

"Aşırılık, çok, nasıl
bir, ne kadar da" anlamı
içeren sıfat.

raḳīb-i dūn-ı bed-baḥtuñ
ne muḥkem ṭālī'i var kim
ḳazā bir ferde taḳdīr
itmemişdür bu ḳadar ṭālī'

23. ne:

Gazel 239

Mısra: 5

"Aşırılık, çok, nasıl
bir, ne kadar da" anlamı
içeren sıfat.

ne cüz'idür şürūḥ-ı ḳışṣa-
i Mecnūn ile Vāmıḳ
kitab-ı 'ışḳdan ey ḥvāce
ancak bir varaḳdur bu

24. ne:

Gazel 99

Mısra: 3

"Nasıl bir şey?"

anlamında soru ifadesi.

bu ne ḳıbāb bāde-i 'ışḳuñ
ḥubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden iḳer geḳer

25. ne:

Gazel 189

Mısra: 8

"Nasıl bir şey?"

anlamında soru ifadesi.

ruḥuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
ḥālūñ
gönül şāhını māt eyler ne
lu'bet-sāzdur zülfüñ

26. ne:

Gazel 231

Mısra: 6

"Nasıl bir şey?"

anlamında soru ifadesi.

yerüñdür dayimā uğrar-
ısañ çengāline ḥāruñ
ruḥ-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksın sen

27. ne:

Gazel 183

Mısra: 4

"Aşırı, çok, oldukça"

*fazla" anlamı içeren
sıfat. II Nasıl?*

ne ‘ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

28. ne:

Gazel 251

Mısra: 6

*"Aşırı, çok, oldukça
fazla" anlamı içeren
sıfat. II Nasıl?*

ten-i pākinde ol sengīn
dilūñ mūdān eşer yokdur
ne şüret bağlarısı kıl
biter mi şāfī mermerde

29. ne:

Gazel 252

Mısra: 10

" Hangi "

anlamında kullanılmıştır.

“kālū-belā”da çünki
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i gāmı
ne belā-y-ise

30. ne:

Gazel 110

Mısra: 13

" Ne " soru sıfatı.

belāğatden Şihābī ne
sipehre heft ebyātuñ
komişdur her taraftan
yapdı ayak nerdübān yer
yer

31. ne:

Gazel 180

Mısra: 7

" Ne " soru sıfatı.

barbuṭ-ı nālem katında
zühre çengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālīk

32. ne:

Gazel 233

Mısra: 10

" Ne " soru sıfatı.

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihābī gāflete
aç gözüñi di ne gördüñ
bu hayal-i hāvbdan

33. ne:

Gazel 249

Mısra: 9

" Ne " soru sıfatı.

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnūmden
dada gelmiş deyü ‘arz
olına ol dildāra

34. ne:

Gazel 276

Mısra: 6

" Ne " soru sıfatı.

düşdi dil zevki gām-ı
baħrine añma ötesin
ne deyem hālī dümen
tutmadı dönmez beriye

35. ne:

Gazel 304

Mısra: 3

" Ne " soru sıfatı.

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

36. ne:

Kaside 18

Mısra: 34

" Hangi "

anlamında belgisiz sıfat.

‘amelüm yok velī çok
oldı ‘ibādetde kuşūr

ne yüz ile varayın
dergehüne yevm-i nüşür

ne 'aceb:

1. ne 'aceb:

Gazel 220

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Tuhaf mı, şaşılır
mı?*

ne 'aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen koynına almış o
nigārı 'uryān

2. ne 'aceb:

Kaside 24

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Tuhaf mı, şaşılır
mı?*

dir gören kākūlini kāmēt-
i bālāsında
ne 'aceb serv sehī üzre
tuta cā sūnbül

3. ne 'aceb:

Gazel 47

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ne garip, ne tuhaf.

yār ağyār-ıla hem-sohbet
olursa ne 'aceb
'ādet-i dehr budur nīk-ile
bed-ḥūb-ile zışt

ne 'ālemdür:

1. ne 'ālemdür:

Gazel 183

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nasıl bir
eğlencedir?*

ne 'ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

ne bilsin:

1. ne bilsin:

Gazel 291

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*"Nasıl bilsin,
nereden bilsin; bilmez"
anlamlarına gelen ifade.*

çeken bilür Şihābī bāde-i
fūrkat ḥumārından
ne bilsin bu şarābuñ içsin
[ol] bezm-i vişāl ehli

ne bilür:

1. ne bilür:

Gazel 198

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ne bilir, ne bilsin,
nereden bilsin. II Bilmez,
bilemez.*

'ilm-i 'aşkı götüri kıldı
Şihābī taḥşīl
ne bilür mes'ele fennini
rakīb-i echel

ne deñlü:

1. ne deñlü:

Gazel 37

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne denli, ne kadar.

cefā vü cevriñi añla vefā-
yı maḥz iy dil
ne deñlü şīve iderse şafā
virür maḥbūb

2. ne deñlü:

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ne denli, ne kadar.

ne deñlü zār idersem
gūşe almaz ol melek-
sīmā

niçe bir irişe eflāke yā
Rab nālesi yā Rab

3. ne deñlü:

Gazel 64

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ne denli, ne kadar.

ne deñlü ğam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü'āvün ü mesned
bu pāy-māle kadeh

4. ne deñlü:

Kaside 24

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ne denli, ne kadar.

pīç ü tāb itse ne deñlü
ser-i geysülerüñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

5. ne deñlü:

Gazel 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ne kadar, ne

ölçüde, nasıl.

maḥabbet āteşi günden
güne 'ışkı füzün eyler

ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istiğnā

6. ne deñlü:

Gazel 143

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ne denli, ne kadar.

hūdā-y-içün sen eyle
ādemilik
ne deñlü kaçsa senden ol
perī-veş

ne ğam:

1. ne ğam:

Kaside 12

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam değil,
kederlenme, üzülmeye
gerek yok.*

'ışk devrinde saña iy dil
ne ğam
'ışk sâzından gelür şavt-ı
nağam

ne had:

1. ne had:-üm, -dür

Kaside 9

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*"Ne haddime"
manasında acizlik
belirtir.*

ḥvāce-i kevneyne kıl
olmak ne haddümdür
benüm
lāyık olsam olmağa 'abd-
i bilāl-i Muştafā

ne idi:

1. ne idi:

Gazel 91

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Neydi, ne vardı.

pervāneler başına gice
şem' üñ üşdiler
bilmem ne idi şem'-ile
muḥkem dutuşdılar

ne iş:

1. ne iş:

Gazel 198

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nasıl, ne ara, ne
sebeple?.*

ġamzesi baña ne iş
geçdüğü şorulmaya ḥiç

öldürürse dahı lâ yüs'elü
'ammā yūf'al

ne kadar:

1. ne kadar:

Kaside 24

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

*Ne ölçüde, aşırılık
anlatır, çok, aşırı
derecede.*

hâşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zâre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyâ sünbül

2. ne kadar:

Gazel 237

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Her ne kadar, ne
ölçüde.*

ne kadar eyler-iseñ
bendeki istignâyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

3. ne kadar:

Rübai 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ne kadar çok.

ki müneccim ne kadar
etse hisâb-ı encüm
her ne ise yazılan başa
gelür bî-minnet

ne kadar olsa:

1. ne kadar olsa:

Kaside 18

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

*Ne kadar olursa
olsun; herhangi bir
durumun azami
ölçülerde olmasının bile
engel olmayacağını
belirtmek için kullanılır.*

olma nevmîd Şihâbî çok
olur luţf-ı ilâh
tevbe kıl 'amdan ü
sehven ne kadar olsa
günâh

ne kal-:

1. ne kal-:-dı

Gazel 70

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Bir şey kalmadı.

ferzânesini göñlümün
aldı çün evvelâ
naţ'-ı tenümde dahı ne
kaldı ne'm ala ruḥ

ne mümkün:

1. ne mümkün:-dür

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Mümkün değil,
mümkün mü?*

Şihâbî vaşl-ı yâr-ıla ne
mümkündür şafâ sürmek
aña vuşlat gelür güyâ be
yârân-ı şafâ fırkat

2. ne mümkün:

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mümkün değil.

fıkr vir kaşı cenâbına
cenâh-ı hiss ile
ṭayerân idüp ulaşmağa ne
mümkün heyhât

3. ne mümkün:-dür

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Mümkün değil.

ne mümkündür leb-i
ḥandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağın nāgehān öpmek

4. ne mümkün:-dür

Gazel 183

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Mümkün değil.

ne mümkündür leb-i
ḥandānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağın nāgehān öpmek

ne ne:

1. ne ne:

Gazel 39

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red
ve inkâr etmek için
kullanılır.*

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihābī topa tutmuşdur
ḥişār-ı cānı ol ḡabḡab

2. ne ne:

Gazel 88

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red
ve inkâr etmek için
kullanılır.*

ne eşk-i çeşm-i ḥun-ābı
‘uṣṣāka bir dem var
ne ḥ^vod künc-i ferāḡat
gibi bir me’ vā-yı ḥurrem
var

3. ne ne:

Gazel 240

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red*

*ve inkâr etmek için
kullanılır.*

şu deñlü ağladum dün
gice ‘aynüm
ne gözi uyḡu gördi ne
göz uyḡu

4. ne ne:

Gazel 291

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red
ve inkâr etmek için
kullanılır.*

sözinde cāhilūñ aṣlā ne
ḥālet ne ḥalāvet var
maḡālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse ḥāl ehli

5. ne ne:

Kaside 18

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red*

ve inkâr etmek için
kullanılır.

ne cevâmi‘de kıyâm ü ne
mesâcidde sücûd
ne medârisde ‘ulûm ü ne
mecâlisde ku‘ûd

6. ne ne:

Kaside 18

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red
ve inkâr etmek için
kullanılır.*

ne cevâmi‘de kıyâm ü ne
mesâcidde sücûd
ne medârisde ‘ulûm ü ne
mecâlisde ku‘ûd

7. ne ne:

Kaside 24

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Bağlaç olarak ve
tekrar edilerek cümlede
yer alan aynı değerdeki
öğelerin başına
getirildiğinde bunları red*

ve inkâr etmek için
kullanılır.

bâğ-ı hüsn içre ruḥ u
zülfi o nâzûk bedenüñ
ne muṭarrâ gül-i sîrâb ü
ne ra‘nâ sünbül

8. ne ne:

Kaside 12

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"ne...ne..." bağlacı.

cām-ı İskender degül
ancaḳ şınan
bunda ne Cemşîd
ḳalmışdur ne Cem

9. ne ne:

Gazel 228

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Ne.....ne.....

bağlacı.

görelî gül-zâr-ı ḥaddüñ
üzre ḥaṭṭuñ sebzesin
ne gülistân meyli var
göñlümde ne seyr-i
çemen

10. ne ne:

Gazel 128

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ne.....ne

bağlacı.

ḥırḳa-i faḳr u fenâ-fi‘llâh
ḳılduḳ ihtiyâr
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dîbâsındayuz

ne var:

1. ne var:

Gazel 61

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Şaşılır mı, tuhaf mı?
(Şaşılmaz).*

‘asker-i ḥaṭṭ baş çeküp
etdi ḥurûc
alsa ‘alemden ne var
ḥâlûñ ḥarâc

2. ne var:

Gazel 312

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ne olmuş ki?

*Şaşılacak kadar büyük
bir şey değil.*

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersânını

bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

ne var ki:

1. ne var ki:

Kaside 11

Mısra: 18

Kelime Tipi: -
Ama, fakat, lakin.

cemī‘-i ümmete lutfuñ
olursa vüs‘at ile
ne var ki yemm-i
keremdür dilüñ çü baħr-i
vasī‘

nebī:

1. nebīye:-y, -e

Gazel 38

Mısra: 6

*Peygamber. II Hz.
Muhammed (s.a.v).*

saña raħm itmez rakībüñ
iy ħabīb
ķomadı buğzın nebīye
Bu-Leheb

2. nebī:

Kaside 12

Mısra: 21

Allah'ın buyruğunu

*kullara bildiren kimse II
Hz. Muhammed.*

yā nebī ħayrū‘l-beşersin
şükr kim
ümmetüñ olmışdurur
ħayrū‘l-ümem

nebī vü velī:

1. nebī vü velī:

Kaside 4

Mısra: 14

Kelime Tipi: -
Peygamber ve veli.

muħaķķıkān-ı tarīķat bu
ķavle didi belī
güzīn-i ħalk-ı cihāndan
eger nebī vü velī

nebī-i mahrem-i kurb:

1. nebī-i mahrem-i

ķurb:

Kaside 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Peygamberin gizli

yakınlığı.

resül-i meclis-i ins ü
nebī-i mahrem-i ķurb
vücūdı bā‘iş-i kevn ü
mekān ü ķadri refī‘

necat:

1. necāt:

Kaside 2

Mısra: 30

*Kurtulma, halās
olma; kurtuluş, selāmet.*

olıcaķ zümre-i ‘isyāna
Muħammed şāfi‘
göstere çeşm-i Şihābīye
daħı nūr u necāt

neçe:

1. neçe:

Gazel 224

Mısra: 7

Ne, nice, ne kadar.

neçe ālūde-i ‘unşur ola
ten tengnāyında
rehā kıll āb u gil
ālāyışinden rūħı pāk
olsun

necm:

1. necmüñ:-üñ

Gazel 162

Mısra: 7

*Yıldız. II Baht, talih,
kader, sitare.*

müneccimler vukûfindan
bu necmüñ kaldılar ‘âciz
nazar olunsa uşurlāba
vermez bir haber ṯali‘

necm-i sākīb:

1. necm-i sākīb:-dur

Gazel 23

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Karanlığı delerek
geçen parlak yıldız.*

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i sākībdir yeter
maḥlaş-ı şî‘rüm Şihābī
olduğı şöret baña

2. necm-i sākīb:

Gazel 32

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Karanlığı delerek
geçen parlak yıldız.*

Şihābī oldı āhum barḳ-ı
ḥātīf
anuñ-çün baña dirler
necm-i sākīb

nedāmet:

1. nedāmet:

Kaside 18

Mısra: 22

*Yapılan bir işten
dolayı üzüntüye kapılma,
pişman olma.*

ḥVāb-ı ğafletden
uyarmaz beni iblīs-i
ḥasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

neden:

1. nedendür:-dür

Gazel 192

Mısra: 8

*"Niçin, hangi
sebepten" anlamında
zarf.*

ḳatlüme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā
kim nedendür bilmezem
ḥayr işe te’ḥirūñ senüñ

2. neden:-den

Gazel 161

Mısra: 8

*"Niçin" anlamında
soru zarfı.*

zūlfūñ müdām ḳatlüme
şarkar nedür sebeb
ġamzeñ hemīşe ḳanuma
girür neden ṭama‘

nedīmān-ı bahār:

1. nedīmān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 48

Kelime Tipi: -

*Baharın dostları,
arkadaşları.*

bu teferrücden teġāfūl
eyleyen nādīm olur
būlbūl ü tūṭī vü ḳumrīdur
nedīmān-ı bahār

nedür:

1. nedür:

Gazel 55

Mısra: 8

*"Nedir, nasıl bir
şeydir" anlamlarında
soru zamiri.*

yaşım senden cüdā aḳar
velīkin
nedür dīdeye dūr olmaġa
bā‘is

2. nedür:

Gazel 56

Mısra: 3

*"Nedir, nasıl bir
şeydir" anlamlarında
soru zamiri.*

nedür ay âfîtabum tâb-ı
 'ışkuñ teb şalup cāna
 vücūdum zerre-veş
 mihrüñle lertzān olmağa
 bā'is

3. **nedür:**

Gazel 41

Mısra: 15

Ne, nedir?.

derd-i 'ışk-ı taze çāre
 bulunmaz hikmet nedür
 her ne deñlü olsa
 ma'lūmāt-ıla hāzık tabīb

4. **nedür:**

Gazel 315

Mısra: 10

"Nedir" soru zamiri.

Şihābiyā bir iki günde
 'ömr-i fānī içün
 bu tūmturaq-ı havādiş
 nedür bu hüyı bu hāy

5. **nedür:**

Gazel 161

Mısra: 7

"Hangi şey"

anlamında kelime.

zūlfüñ müdām katlūme
 şarkar nedür sebeb

ğamzeñ hemīşe kanuma
 girür neden tama'

[nedür]:

1. **[nedür]:**

Gazel 232

Mısra: 8

Nedir.

'ışk āteşine yanmağa sen
 evvelā dilā
 gel döne-ağlamak
 [nedür] öğren kebābdan

nefes:

1. **nefesümden:-üm, -den**

Gazel 72

Mısra: 11

*Soluk, üfürülen
 hava. Soluma, soluk
 verip alma.*

büy-ı 'ışk oldu dūhānum
 nefesümden ifşā
 micmer-i tende yanaldan
 cigerüm niteki 'ūd

2. **nefesüñ:-üñ**

Gazel 260

Mısra: 1

Nefes, soluk.

dem-i 'İsī nefesüñ verdi
 hayāt emvāta
 nitekim pertevini şaldı
 güneş zerrāta

3. **nefesinde:-i, -n, -de**

Gazel 286

Mısra: 7

Soluk || Bir nefeslik

süre, an.

ehl-i bezme nefesinde
 irişüp hālet-i sūz
 ne-imiş ney bu gece
 nāleme hem-dem düşdi

4. **nefes:**

Kaside 12

Mısra: 8

Nefes, soluk II

Feyiz, bereket, himmet.

sūfiyā ney gibi germ it
 meclisi
 dem-be-dem senden
 nefes gelsün dedem

5. **nefes:**

Gazel 276

Mısra: 3

Nefes, soluk II. An,

dem.

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstüñVân-ı ten enîn etdi
nefes dāyım bād

6. nefes:

Gazel 208

Mısra: 10

*Nefes, soluk, ses,
ezgi. II Feyiz, bereket,
himmet.*

edeb üzre otur pîr-i
ḥarābātuñ ḥuzûrında
rumûzın fehm idüp diñle
gelür neyden nefes dem-
dem

nefes it-:

1. nefes it-:-dü, -ñ

Kaside 14

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Nefes etmek,
üflemek, dua etmek.*

şecer reftāra geldi
pāyüñe çün bir nefes
itdün

rücū‘ itdi yine cāyına
kāyım oldı ol demden

nefes vir-:

1. nefes vir-:-di

Kaside 16

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Hayat vermek,
yaşamasını sağlamak.*

mantık eyle tūṭi-i cāna
ḥadīṣ-i şekerin
her nefes virdi lisān
olsun kelām-ı çār-yār

nefs:

1. nefsün:-üñ

Gazel 101

Mısra: 4

Bir kimsenin kendi

*öz varlığı, öz benliği,
kişiliği // tas. Kulun kötü,
beğenilmeyen, bayağı ve
hayvânî arzuları, huy ve
fiilleri, zaafplarının
merkezi.*

“men” sırrına vākıf
olmağa sa’y eyle kim
kendü nefsün bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

2. nefse:-e

Kaside 18

Mısra: 3

Benlik / kişilik. II

*[tas.] Kulun kötü huyları
ve çirkin vasıflarının
merkezi.*

nefse uymağ ile oldum
katı güm-rāh meded
bu zālāetle qabûl ide mi
dergāh meded

nefs-i kerkes:

1. nefis-i kerkes:

Gazel 136

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Akbaba nefis. II

*Doyumsuz, arsız, leş
yiyici nefis.*

kanā‘at üzredür ‘anqāsı
rūḥuñ
uşanmaz cîfeden bu nefis-
i kerkes

neğamāt:

1. neğamāt:

Kaside 2

Mısra: 6

Nağmeler.

tūṭi-i ṭab‘a fesāḥat
şekerin kıldı gıdā
bülbul-i zihne belāğatle
virüpdür neğamāt

neğamāt eyle-:**1. neğamāt eyle:-r****Gazel 42**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Nağmeler, şarkılar**söylemek.*

meclis-i gülşen-i kūyında

Şihābī yārūñ

okuyup şî'rūñi cān

būlbūli eyler neğamāt

nehb eyle-:**1. nehb eyle:-di****Kaside 10**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Yağmalamak, talan**etmek.*

kıl meded nehb eyledi

mülkini cünd-i hevā

‘ahd-i ‘adlūñle şehā lāyık

degül tārāc aña

neheng-i mehr:**1. neheng-i mehr:-i****Gazel 97**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güneş timsahı.

k'anuñ neheng-i mehri

vü her mähı mähidür

bu baħr-ı ser-nigün-ı

felek bü'l-‘aceb-durur

neler eyler neler:**1. neler eyler neler:****Gazel 162**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Neler yapar neler.**II Türölü oyunlar oynar,**türölü eziyetler eder.*

sitārem ser-nigün ol

mäh-ı ser-keş yıldızum

düşkün

baña bu çarħ-ı fānīde

neler eyler neler t̃ali‘

neler it-:**1. neler it-:-di****Gazel 52**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Neler (neler)**yapmak. II Türölü türölü**kötülükler etmek.*

cüdālık düşeli mābeyne

künc-i hicr ü ħasretde

neler itdi neler kıldı baña

ey bī-vefā firķat

neler kıl-:**1. neler kıl-:-dı****Gazel 52**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Neler yapmak.

cüdālık düşeli mābeyne

künc-i hicr ü ħasretde

neler itdi neler kıldı baña

ey bī-vefā firķat

ne'm:**1. ne'mden:-den****Gazel 80**

Mısra: 10

*Neyim; hangi**eşyam, değerim.*

gözlerüm yaşına rahm

itdi Şihābī var-ısa

yoksa o serv-i revān

eyler benüm ne'mden

murād

2. ne'm:**Gazel 70**

Mısra: 4

*Neyimi...? Hangi
varlığını...?*

ferzānesini gönlümün
aldı çün evvelā
naʿ-ı tenümde dahı ne
kaldı ne'm ala ruh

nem:

1. nemden:-den

Gazel 229

Mısra: 2

Rutubet, jâle, çiğ.

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
ʿaynüm zarar bu
nāmeden nemden

2. nem:

Gazel 199

Mısra: 8

*Hafif ıslaklık, hafif
yaşlık, gözyaşı.*

yāra didüm çeşm-i pür-
nem garkā verdi ʿālemi
ol dürr-i yekta didigüm
yemm-durur o nem degül

nemrûd:

1. nemrûd:

Gazel 72

Mısra: 6

*Babil'in kurucusu
olan ve Hz. İbrahim'i
âteşe attıran hükümdâr.*

ser-i küyuñ ʿArafât oldu
sarāyuñ Kaʿbe
ʿāşikān saña Halîl oldu
rakîbān nemrûd

nerdübān:

1. nerdübān:

Gazel 110

Mısra: 14

*Merdiven. II Yüce
bir makama ulaşmak için
aşılması gereken
basamaklar.*

belāğatden Şihābî ne
sipehre heft ebyātuñ
komişdur her taraftan
yapdı ayak nerdübān yer
yer

nerdübān ol-:

1. nerdübān ol-:-an

Gazel 219

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Merdiven olmak,

*yüksek bir yere yada
amaca ulaşmaya aracı
olmak.*

pāye-i maḫşûda el
irişmege bir çäre yok
yine āhumdur olan kaşır-ı
visāle nerdübān

nerdübān-ı ʿışk:

1. nerdübān-ı ʿışk:

Gazel 3

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk merdiveni.

pāye-i çarḫa şal iy dil
āhuñı
nerdübān-ı ʿışka eyle
ibtidā

[nergis]:

1. [nergis]:

Kaside 25

Mısra: 34

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise*

*benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

temāṣā-yı riyāza ger
sa‘ādetle süvār olsañ
semendüñ pâyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

2. [nergis]:

Kaside 25

Mısra: 42

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

ruhuñ añılsa gülşende
açılır hārdan güller
nazar kılsañ nezāket birle
seng üzre biter [nergis]

nergis:

1. nergisüñ:-(ü)ñ

Kaside 21

Mısra: 45

*Sevgilinin baygın ve
şehla bakan gözlerine*

*benzetilen iri papatya
biçiminde sarı bir çiçek.*

āhlar dūdından olur
nergisüñ ‘aynına kühl
bülbulān hūnından olur
dem-be-dem hūnnā-yı gül

2. nergis:

Gazel 69

Mısra: 3

*İri papatya
biçiminde ortası yeşil
veya sarı, yaprakları gri
ve sarı bir çiçek. II
Sevgilinin gözleri.
nergis gözünden irişe
şāyed ki bed-nazar
ol lāle-çehre gülden
idinsin niķāb-ı sürh*

3. nergisinüñ:-i, -nüñ

Gazel 307

Mısra: 7

*Sevgilinin baygın ve
şehla bakan gözlerine
benzetilen iri papatya
biçiminde sarı bir çiçek.*

çemenüñ nergisinüñ gül
diken oldu gözine
leb-i cānāneye beñzer
deyeli goncaları

4. nergis:

Kaside 25

Mısra: 1

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi. II
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

uyandı hVāb-ı ğafletden
meger kim bir şehir
nergis
göz açup gülsitān-ı
‘āleme şaldı nazar nergis

5. nergis:

Kaside 25

Mısra: 6

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi. II
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

yemm-i hażrāya talmışdı
niçe ğavvāsdur gör kim
nişār etdi cihāna jāleden
lü' lü' -i ter nergis

6. nergis:

Kaside 25

Mısra: 56

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi. II
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

Şihābī dā'ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du'āña qaldurup destin
yüzün göge dutar nergis

7. nergis:

Kaside 25

Mısra: 2

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise*

*benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

uyandı hıvāb-ı ğafletden
meger kim bir şehir
nergis

göz açup gülsitān-ı

'āleme şaldı nazar nergis

8. nergis:

Kaside 25

Mısra: 4

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

'ademden 'azm idüp
ya'ni vücūd iklīmine
geldi

bahār irdi deyü ezhāra
verdi müjdeler nergis

9. nergis:

Kaside 25

Mısra: 8

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi*

*soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

kurup otağını şahın-ı
çemen üstinde şāhāne
şüküfe hayline sīm ü
zerini bezl ider nergis

10. nergis:

Kaside 25

Mısra: 10

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

zümürdür tahta
geçmişdür çemen
mülkine mīr oldu
anuñ-çün başına tāc-ı
muraşşā'lar geyer nergis

11. nergis:

Kaside 25

Mısra: 12

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

yene ceyş-i şitâ üstine
ğâlib olmağa hayli
bahâr ezhârını cem
eyleyüp leşker çeker
nergis

12. nergis:

Kaside 25

Mısra: 14

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

urunmuş gönecadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar
kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

13. nergis:

Kaside 25

Mısra: 16

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

şabûhı itmege destine bir
zerrîn kadeh almış
mey-i nâz-ıla mahmûr
eylemiş kendin meger
nergis

14. nergis:

Kaside 25

Mısra: 18

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

çemen mahbûbıdır güya
niyaz itdükçe 'uşşâkı
egüp nâz-ıla boynın
şîveden çeşmin süzer
nergis

15. nergis:

Kaside 25

Mısra: 20

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

gönül Ya'kûbınuñ hüzn
ü gamın görince def' itdi
meger kim hüsni
Yüsufdan getürmişdür
haber nergis

16. nergis:

Kaside 25

Mısra: 22

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı*

zehirli süs bitkisi II.

*Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

tutar ağzında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek için göz ider
nergis

17. nergis:

Kaside 25

Mısra: 24

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

çemen iklimine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a'lāña
bugün indürdi ser nergis

18. nergis:

Kaside 25

Mısra: 26

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller*

*familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.*

*Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

eline bir 'aşā almış ayak
üstüne hıdmetde
ışığıne sürüp yüzünü
derbānlık ider nergis

19. nergis:

Kaside 25

Mısra: 28

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
'uyūn-ı intizār-ıla gözin
açup bakar nergis

20. nergis:

Kaside 25

Mısra: 30

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

niçe şāhib-naẓardur kim
anuñ eyyām-ı 'adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

21. nergis:

Kaside 25

Mısra: 32

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

şehā bezm-i bahāristān
luṭfuñda olup sākī
ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

22. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 36

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

şanasın mürğ-ı şahrâdur
ki turup bir ayağ üzre
şadâ-yı tabl-bâzuñdan
yerinde her döger nergis

23. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 38

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

elinde boyunca sîm ü zer
var-iken gör ne tāmī' dūr

gedâlar gibi cām alup
ider bezmüñde cer nergis

24. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 40

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

şu deñlü bî-dırığ etdün
şehâ enzâr-ı eltâfuñ
ki her bergi nevâ gül-zâr-
ı cüduñdan derer nergis

25. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 44

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

egerçi dehr bâğında biter
ezbâr-ı zîbâ çok
velî gül-zâr-ı lutfuñdan
iñen ra' nâ kıpar nergis

26. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 46

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

hurûfî dâne nokta jâle
ma' nî bûyî müşgînî
çemen evrâkına yazdı
yine bir şî' r-i ter nergis

27. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 47

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise*

*benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

*hayāl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velī remzi duyulup
korğarın başda çıkar
nergis*

28. nergis:

Kaside 25

Mısra: 48

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

*hayāl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velī remzi duyulup
korğarın başda çıkar
nergis*

29. nergis:

Kaside 25

Mısra: 50

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi*

*soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

*hevā-yı 'ışk u şevküñle
cünün şahrāsına düşmüş
bahār-ı hüsnüñe hayrān
olup gözin diler nergis*

30. nergis:

Kaside 25

Mısra: 52

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

*teni efsürde kılmış-ıdı
hün-ı hışm-ı çeşmüñden
anuñ-çün gözin ancak
yıl da bir kerre açar
nergis*

31. nergis:

Kaside 25

Mısra: 54

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

*nazar kılsañ şehā
ahvāline 'ayn-ı 'ināyetle
riyāz-ı devletüñde tiz
olurdu behre-ver nergis*

32. nergis:

Kaside 25

Mısra: 58

*Bir çenekliler
sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

*niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şüküfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis*

33. **nergis:****Kaside 25**

Mısra: 60

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lale gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi II.
Sevgilinin gözü nergise
benzetilir, baygın ve
şehla bakar.*

selâmet gülşeninde
gülşen ol 'âlemde ğam
görme
nitekim sebze-zâr-ı nev-
bahâr içre güler nergis

34. **nergisün:-üñ****Gazel 5**

Mısra: 5

*Nergis çiçeği. II**Sevgilinin gözleri.*

nergisün şâhını kapdı
bâd-ı şubh
gözden âşândur almak
'aşâ

35. **nergisün:-üñ****Gazel 170**

Mısra: 7

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lâle gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi.*

nergisün gözi deger
şâyed ayağı tozına
gül gibi açılmasın her
şûh u Şengül her taraf

36. **nergisleri:-ler, -i****Kaside 13**

Mısra: 33

Bir çenekliler

*sınıfının nergisgiller
familyasından, lâle gibi
soğanla üretilen, beyaz
veya sarı çiçekli, soğanı
zehirli süs bitkisi. ||
Sevgilinin gözü.*

iki nergisleri mâ-zâğ-ı
kühünden mükehhaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
târından müselseldür

nergis ü gül:1. **nergis ü gül:****Gazel 177**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Nergis ve gül.

bezm-i bâğa gelmesin
deyü şehirden bâd ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zâr içinde göz kulağ

nergis-i bîmâr:1. **nergis-i bîmâr:-ın****Gazel 114**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hasta (baygın
bakışlı) nergis II Baygın
bakışlı sevgili.*

bağlayaldan nergis-i
bîmârın ol nûr-ı başâr
dîde-i ahhâbdan her dem
ağar hûn-ı ciger

nergis-i bînâ:1. **nergis-i bînâ:****Gazel 144**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Nergis yapılı, gören
nergis (İri papatya
biçiminde ortası yeşil
veya sarı, yaprakları gri
ve sarı bir çiçek.).*

çeşm olupdur yâri gözler
nergis-i bînâ başâr

gülsitân içinde olmuş gül
dağı her kûşe gûş

nergis-i şehlä:

1. nergis-i şehlä:

Kaside 23

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Güzel ve baygın
bakışlı göz; nergis
çiçeği.*

açar gözüni şebnem-ile
nergis-i şehlä
tutar yüzünü şubh-ıla
yâbâna benefşe

2. nergis-i şehlä:

Kaside 20

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Şehla göz, güzellik
unsuru kabul edilen hafif
şası göz.*

olmaz maḥremi ḥarîm-i
gülşene bî-gâneler
nergis-i şehlä olaldan
nigehbân-ı bahâr

nerm ol-:

1. nerm ol-:-maz

Gazel 245

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yumuşamak; öfkesi,
kızgınlığı, inadı geçmek,
merhametli olmak.*

iy Şihâbî yaşuma rahm
etmedi ağıyar hîç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i ḥâre şu

nerm-i kesret ehli:

1. nerm-i kesret ehli:

Gazel 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yumuşak dünya
ehli, masıvayı seven
kimseler.*

gel Şihâbîye müdâm içür
şarâb-ı vaḥdeti
dimesünler nerm-i kesret
ehli bî-meşreb baña

nerrâd-ı rûzigâr:

1. nerrâd-ı rûzigâr:

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zamanın/devrin
güzel tavla oynayan
kimsesi, tavla ustası.*

zâr itdi kârı göñlüme
nerrâd-ı rûzigâr
ğam şeşderinde ḳodı
meni vermedi kûşâd

neş'e:

1. neş'esidür:-si, -dür

Gazel 171

Mısra: 5

Neşe, keyif, sevinç.

şüphe yok cām-ı ezel
cür'asınun neş'esidür
bâde-i vaḥdete cānum
katı meyyāl ancak

2. neş'eyi:-y, -i

Gazel 306

Mısra: 1

*Hafif sarhoşluğun
verdiği keyif, neşve.*

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşkuñ bâdesi
anuñ-içün âḫir anuñ oldu
dil üftâdesi

neş'e vir-:

1. neş'e vir-:

Gazel 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Neşe vermek,

*neşelendirmek. II Keyif,
sarhoşluk vermek.*

hāke şaldı sergirān idüp
mey-i ğaflet meni
cür'a-i 'irfāndan bir
neş'e vir yārab baña

2. neş'e vir:-*(y)i, -ür*

Gazel 24

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Neşe vermek,
neşelendirmek. II Keyif,
sarhoşluk vermek.*

cām-ı keşretten geçüp
gel bāde-i vaḥdetden iç
neş'eyi evvel virür āḥir o
keyfiyyet saña

neş'e-i hüsn-i makāl:

1. neş'e-i hüsn-i maḳāl:

Gazel 207

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Neşeli güzel söz. II
Şâirlik yeteneği.*

ey Şihābī dād-ı ḥaḳdur
lācerem
luṭf u ṭab' u neş'e-i hüsn-
i maḳāl

nešemāt:

1. nešemāt:

Kaside 2

Mısra: 22

Esintiler.

midḥat-ı gülşen-i tevḥīde
olursın meddāh
bāğ-ı feyżinden irişürse
dimāğa nešemāt

nesīm:

1. nesīmi:-i

Kaside 21

Mısra: 9

*Hafî esen rüzgar.
II. İyilik, ihsan,
cömertlik.*

iy şabā luṭf it nesīmi
berg-i hüsn-i yārdan
cān dimāğın ter tutar
büy-ı feraḥ-efzā-yı gül

nesīm-i peyk-i şabā:

1. nesīm-i peyk-i şabā:

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Haberci sabah

*rüzgarının latif, hoş
esintisi.*

ḳapdı nesīm-i peyk-i
şabā şāh-ı nergisi
olmasa elde mesnedi
görür zārār zārīr

nesīm-i şubḥ:

1. nesīm-i şubḥ:-ı, -dur

Kaside 21

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Sabah rüzgârı.

besledi mehd-i zümür-rüd
gibi anı ğoncadan
dāyeler şebnem nesīm-i
şubḥıdur lālā-yı gül

nessāc ol:

1. nessāc ol:-dı

Kaside 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kumaş dokuyan kişi
olmak.*

sırr-ı ḥaḳḳ cān gibi
pinhān olmağ içün ğārda
perde çekdi 'ankebūt oldu
o dem nessāc aña

nessāc-ı dibā-yı kelām**ol-:****1. nessāc-ı dibā-yı****kelām ol-:-alı****Gazel 142**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İpekli kumaşa söz**dokuyan kimse olmak. II**Şair olmak.**tā Şihābī olalı nessāc-ı**dibā-yı kelām**rū-yı zerdī mantık ehline**şatar zerrīn kumāş***netīce:****1. netīce:****Gazel 226**

Mısra: 9

*Sonuç, son, sözün**kıyası.**netīce iy Şihābī**şādīlıkdür guşşadan**derler**bi-ḥamdillāh gönüllere**ḡamuñ var yine**ḡurremsin***nevā:****1. nevāya:-ya****Gazel 140**

Mısra: 6

*Klasik Türk**müziğinde bir makam adı**II ses, ahenk, nağme.**meyün şafası getürdi**maḡāma ‘uşşākı**neyün hevāsını duydum**ider nevāya heves***2. nevālarla:-lar, -la****Gazel 117**

Mısra: 7

*Nağme, âhenk, ses.**cem ‘-i ‘uşşākı nevālarla**muḡayyer eyledi**çeng-i ḡamda nāy-ı**nālemden çıkan āvāzeler***3. nevā:****Gazel 12**

Mısra: 12

*Far. Türk**müziğinde uşşak**dörtlüsüne rast beşlisi**ilâvesiyle meydana gelen**basit makam.**muṭribān-ı sâde-rū**āvāzını ḡuş eyle kim**perde-i şehnāzdan seyr**itdi ‘uşşākı nevā***4. nevā:****Kaside 25**

Mısra: 40

*Ahenk, ses, güzel**seda, nağme.**şu deñlü bī-dırıḡ etdüñ**şehā enzār-ı elṭāfuñ**ki her bergi nevā gül-zār-**ı cūduñdan derer nergis***5. nevāsı:-(s)ı****Gazel 191**

Mısra: 1

*Nağme, ezgi, ses. II**Türk müziğinin en eski**makamlarından biri.**Uşşak dörtlüsüne rast**beşlisi ilavesiyle**meydana gelmiştir.**hoş gelür gülşende**‘uşşāka nevāsı bülbülün**kim gül-i nev-rūza**māyıldür hevāsı bülbülün***6. nevāsı:-(s)ı****Gazel 191**

Mısra: 1

*Nağme, ezgi, ses. II**Türk müziğinin en eski*

makamlarından biri.
Uşşak dörtlüsüne rast
beşlisi ilavesiyle
meydana gelmiştir.

hoş gelür gülşende
 ‘uşşāka nevāsı bülbülün
 kim gül-i nev-rūza
 māyildür hevāsı bülbülün

7. nevāya:-y, -a

Gazel 45

Mısra: 7

Ahenk, nağme, ses,
makam. II (Bülbül için)
neşeyle ötmek; (âşık için)
şarkı söylemek, ahenkli
sözler sarf etmek.

gülistān nev-bahār oldu
 nevāya başladı bülbül
 yüri iy serv-i kadd ‘uşşāk
 ile gül-geşti etrāf it

nevādan:

1. nevādan:-dan

Kaside 21

Mısra: 5

Ahenk, ses, güzel
seda, nağme.

keşret-i berg ü nevādan
 hum olupdur şāhlar

şanasın ‘adl-ıla yaptı
 tākını kisrā-yı gül

nevāhī:

1. nevāhī:

Kaside 11

Mısra: 23

Etraflar, civardaki
yerler.

evāmır ile nevāhī yerini
 gözle dilā
 umura şer‘ ile eyle şürū‘
 ol emre mutī‘

nevāle:

1. nevāleye:-(y)e

Kaside 19

Mısra: 28

Talih, kısmet, nasip.
II Talih, kısmet, nasip.

deryā-yı hūvān-ı
 mükremetün eyleyince
 cūş
 ğarķ oldılar nevāleye her
 bī-nevā-yı ‘ıyd

nevāle et-:

1. nevāle et-:-me, -de

Gazel 211

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Azık etmek, azık
toplamak, yanına almak.
II Yolculuk ya da gelecek
için hazırlık yapmak.

nāle nevāle etmede
 ‘uşşāk-ı bī-nevā
 hūn-ı visāle tutmada
 aġyār-ı naḥs ü şūm

nev-‘arūs-ı ğonca:

1. nev-‘arūs-ı ğonca:- (y)a

Kaside 21

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Goncanın yeni
gelini.

nev-‘arūs-ı ğoncaya zīnet
 verüpdür sebz ü sürḥ
 perdedār olmağ-içün
 aşmış tutuk vālā-yı gül

nev-‘arūs-ı gülşen:

1. nev-‘arūs-ı gülşen:- üñ

Gazel 238

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin yeni
gelini.

nev- 'arūs-ı gülşenüñ
güşına mengüş olmağa
jâle doldurdu gülüñdürle
seherden dâmenin

nevāya:

1. nevāya:

Gazel 10

Mısra: 5

*Ahenk, nağme, ses,
sedâ, makam.*

başlar nevāya şevk-ile
'uşşâk pür enîn
gül meclisinde hâşa ki
şavt-ı hezâr ola

nevā-yı 'ıyd:

1. nevā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Bayram ezgisi.

gitdi şitā-yı rûza vü irişdi
rûz-ı gül
gülşende idebaşladı
bûlbûl nevā-yı 'ıyd

nev-âyin:

1. nev-âyin:

Gazel 270

Mısra: 6

Yeni tarz.

terk idüp mehr ü vefâ
erkânını ol mäh-rû
şâh-ı zâlim gibi zulm-ıla
nev-âyin olmada

nev-bahâr:

1. nev-bahârı-y-la:-ı, -y, -la

Kaside 24

Mısra: 1

İlkbahar.

nev-bahârı-y-la pür oldı
yine şahrâ sünbül
çarh-ı ahzâr çemen ü
'akd-i süreyyâ sünbül

nev-bahâr ol:-

1. nev-bahâr ol:-dı

Gazel 45

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlkbaharın gelmesi.

gülistân nev-bahâr oldı
nevāya başladı bûlbûl
yüri iy serv-i qadd 'uşşâk
ile gül-geşti etrâf it

nev-bahâr-ı hüsn:

1. nev-bahâr-ı hüsn:-ı, - n, -e

Gazel 199

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

güzelliğinin ilkbaharı.

nev-bahâr-ı hüsnine
karşu kanatdum dâğumı
bâğı zeyn itdi qaranfıl
gülşen-i sînem degül

2. nev-bahâr-ı hüsn:-ü, -nüñ

Gazel 214

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

güzelliğinin ilkbaharı.

bâğı ruhsârın temâşâ
etdügümce her zamân
nev-bahâr-ı hüsnünüñ
hergiz hazânın
bulmadum

nevbet bekle:-

1. nevbet bekle:-r, -üz

Gazel 129

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Nöbet beklemek.

*Sıra beklemek; bir yer
veya kimseyi korumak
amacıyla bulunduğu
yerden bir süre
ayrılmamak, nöbetçilik
etmek.*

dâne-i ‘ömri dakîk
itmeklik-içün kendümüz
âsiyâb-ı çarh-ı gerdün
içre nevbet beklerüz

nevbet deg-:

1. nevbet deg-:-me, -di

Rûbai 4

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sıra gelmek.

şöyle tölmişdur Şihâbi
nâmeden kūy-ı habîb
degmedi nevbet şikâyet-
nâmenüz okunmadı

nevbet-i vaşl:

1. nevbet-i vaşl:-ın

Gazel 255

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Vuslat nöbeti. II

*Sevgiliye kavuşma
fırsatı.*

yitürdün nevbet-i vaşlın
diyüben âsiyâb-âsâ
Şihâbî eksük olmadı
şavaşum kendi kendümle

nev-cüvân-:

1. nev-cüvânlar:-lar

Gazel 192

Mısra: 9

Genç, taze

*(güzeller, dilberler,
sevgililer).*

komaduñ elden Şihâbî
nev-cüvânlar dâmenin
böyle telkîn eylemişdür
var-ısa pîrûñ senûñ

nev-cüvân:

1. nev-cüvâne:-e

Gazel 232

Mısra: 5

Taze delikanlı, genç

güzel. II Sevgili.

her nev-cüvâne cân gibi
mâyil olur gönül
şeb oldu dahı geçmedi
‘ışk-ı şebâbdan

nevha:

1. nevhayla:-y, -la

Kaside 11

Mısra: 16

(Ar.) Ağıt, yüksek

sesle ağlama.

idince ‘âlem-i lâhut halkı

birle vedâ‘

figân u nâle vü nevhayla

zâhir oldu fezî‘

nevha id-:

1. nevha id-:-üp

Kaside 20

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Ağıt yakmak, yüksek

sesle ağlamak.

dilgüşâ olup ferahdan

hâline ‘âlem güler

nevha idüp ağladukça

ebr-i giryân-ı bahâr

nev‘-i beşer:

1. nev‘-i beşer:-de

Kaside 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

İnsan türü, insanlar.

iy mülk-i kudse seyr ü

sülûkı serî‘ olan

vey haşlet ile nev'-i
beşerde bedî' olan

nev'-i şükûfe:

1. nev'-i şükûfe:-den

Gazel 188

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Çiçek türü, çiçek

çeşidi.

gül-zâr-ı hüsni pür ola
nev'-i şükûfeden
lâle' ızâr u gül-ruḥ u
gonca-dehân gerek

nevmîd ol:-

1. nevmîd ol:-ma

Kaside 18

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Karamsar olmak,

ümitsizliğe düşmek.

olma nevmîd Şihâbî çok
olur lutf-ı ilâh
tevbe kıl 'amdan ü
sehven ne kadar olsa
günâh

nev-resîde:

1. nev-resîde:

Gazel 225

Mısra: 4

*Yeni yetişmiş, yeni
yetme güzel, sevgili.*

zücâc-ı tevbeye şûfî
şarâb-ı şâfî koyar
olunca sâki-i mey nev-
resîde muğ-beçekân

nevş:

1. nevş:

Kaside 20

Mısra: 41

Neşe, keyif, sevinç.

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la'lüñ bulur nevş ü nümâ
kim çemen olur tarî
yağduḡça bârân-ı bahâr

ney:

1. neyüñ:-üñ

Gazel 140

Mısra: 6

*Kamıştan yapılmış
bir arşın uzunluğunda
nefesli çalgı II Aşık.*

meyüñ şafâsı getürdi
makâma 'uşşâkı

neyüñ hevâsını duydum
ider nevâyâ heves

2. neyden:-den

Gazel 208

Mısra: 10

*Kamıştan yapılmış
bir arşın uzunluğunda
nefesli çalgı.*

edeb üzre otur pîr-i
ḥarâbâtuñ ḥuzûrında
rumûzın fehm idüp diñle
gelür neyden nefes dem-
dem

3. neye:-e

Gazel 276

Mısra: 4

*Kamıştan yapılmış
bir arşın uzunluğunda
nefesli çalgı.*

nâyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstüḥvân-ı ten enîn etdi
nefes dâyim bād

4. ney:

Gazel 286

Mısra: 8

*Kamıştan yapılmış
bir arşın uzunluğunda
nefesli çalgı.*

ehl-i bezme nefesinde
irişüp hâlet-i sūz
ne-imiş ney bu gece
nâleme hem-dem düşdi

5. ney:

Kaside 12

Mısra: 7

(Fars.) Kamış. II

Mûsikîmizde, bilhassa
Mevlevî mûsikîsinde çok
yer tutmuş olan, dokuz
boğumlu kamıştan
yapılan, ön tarafında
altı, arka tarafında bir
deliği bulunan nefesli
saz.

sûfiyâ ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

ney gibi:

1. ney gibi:

Gazel 78

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ney gibi, neyin

çıkardığı yanık ses gibi.

kalup bu tengnâ-yı teng
içinde

ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

neydügin:

1. neydüğini:-i

Gazel 237

Mısra: 4

Ne ettiğini.

kendü feryād u fiğānum
başuma oldı belā
Hak bilür neydüğini her
kişinüñ derd-i serin

ne-y-ile:

1. ne-y-ile:

Gazel 247

Mısra: 1

Neyle, hangi şeyle.

di begüm bu saña bahā
ne-y-ile
aña cān virelüm bahāne-
y-ile

n'eyle:

1. n'eylesin:-sin

Gazel 42

Mısra: 7

Ne yapsın, ne

eylesin.

n'eylesin haste-i 'ışk
olana dāvī-i tabīb
şerbet-i la'lüñi şāfi bilür
ehl-i lezzāt

2. n'eyler:-r

Gazel 32

Mısra: 8

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan
soru sözü. II "Lazım
değil, gerekmez"
anlamında kullanılmıştır.

'asā-yı pîrdür çün şeyhe
bāde
ya n'eyler mesned-i
zühde tayanıp

3. n'eyler:-r

Gazel 199

Mısra: 10

"Ne yapsın?"

anlamında kullanılan
soru sözü. II "Lazım
değil, gerekmez"
anlamında kullanılmıştır.

ey Şihābî gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n'eyler gelüp
çün hāne-i hürrem degül

n'eyle:-

1. n'eyledi:-di

Gazel 265

Mısra: 5

*Ne eyledi, ne yaptı,
ne hale getirdi.*

levhâ-i hüsnüñ üzre

n'eyledi hat

şimdi hep mu'teber olan

sâde

n'eyler:

1. n'eyler:

Gazel 306

Mısra: 3

*Lazım değil,
gerekmez.*

hatt-ı dilber levhâ-i

hüsne kalem n'eyler

çeküp

mu'teberdür şimdi her

masnû'uñ ey dil sâdesi

n'eylerin:

1. n'eylerin:

Gazel 134

Mısra: 2

Ne yaparım.

gerekmez gülşen-i dehrî

baña ey gül beden sensiz

cihân ü cānı cānâ

n'eylerin sensiz (-)

n'eyleyeyin:

1. n'eyleyeyin:

Gazel 9

Mısra: 6

Ne yapayım?

seyr iderdüm 'âlem-i

'ulvîde ben ervâh-ıla

n'eyleyeyin hâyil olur bu

hâkden kalıp baña

neyzen:

1. neyzen:

Gazel 26

Mısra: 8

Ney çalan kimse.

nâlemüñ âhengine reşk

itdüg-içün râstî

nây barmağ toğrıdur egri

bağar neyzen baña

nezâ' eyle-:

1. nezâ' eyle-:-r, -em

Gazel 158

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Temizlemek,**arındırmak.*

hâlet-i nez'ümde la'lüñ-

çün ta'allül eylesem

tañlama kim eylerem ol

demde cān üzre nezâ'

nezâket:

1. nezâket:

Gazel 172

Mısra: 9

*Naziklik, incelik,
kibarlık, zarafet.*

şa'r-ı ğarrâda hayâlât ü

nezâket olmasa

iy Şihâbî sâza beñzer

kim anuñ evtarı yok

2. nezâket:

Gazel 263

Mısra: 6

*Naziklik, incelik,
kibarlık, zarafet.*

n'ola kim halka-i

zülfinde mesken eylese

hālî

nezâket birle konmuş

noktadur cīm cemālinde

3. nezâket:

Kaside 25

Mısra: 42

*Ar. Naziklik, incelik,
zarıflık.*

ruhuñ añılsa gülşende
açılur hârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

nezâketle:

1. nezâketle:-le

Gazel 248

Mısra: 1

Başkalarına karşı

*saygılı ve incelikle
davranma, incelik,
naziklik.*

girdi dīvānum nezâketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbül güyiyâ bâğ-
ı bahāruñ koynına

nezār:

1. nezārini:-i, -ni

Gazel 122

Mısra: 5

Birini doğru yola

*sokmak için gözdağı
vererek korkutan.*

ğamuñ nezārini dāyim
eksük etme tekye-i
dilden

bu kurbān olduğum zīrā
kādīmī ‘ışk ocağıdur

niçe:

1. niçe:

Gazel 8

Mısra: 8

Nasıl.

sīm-i sirişk ü çehre-i
zerdüm idüp sebeb
niçe tokuna zarb-ıla
seng-i mehek baña

2. niçe:

Gazel 21

Mısra: 4

Nasıl.

mürğ-i cānı nātüvān
görüp süzüldi gözleri
niçe kırtulsın hücum itdi
iki şehbāz aña

3. niçe:

Gazel 22

Mısra: 10

Nasıl.

niçe āğaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aña
‘ışk hālinde Şihābīnūñ
līsānı oldı lāl

4. niçe:

Kaside 3

Mısra: 19

Nasıl.

ser-hadd-i mülk-i kurbete
niçe başam kadem
kūh-ı günāhum oldı baña
sedd-i hadd-i rāh

5. niçe:-e

Kaside 4

Mısra: 18

Nasıl.

mey-i gurūr ıla döndüm
o merd-i ser-meste
niçe beyān ide anı bu
cān-ı dil-ḥaste

6. niçe:

Kaside 5

Mısra: 14

Nasıl.

baḥr-ı günāha olmuş-iken
cürm ile ğarīķ
bu baḥr içinde niçe olam
āşinā saña

7. niçe:

Kaside 18

Mısra: 2

*Neden, ne kadar
çok, nasıl.*

yandı cân âteşi cürm-ile
meded âh meded
niçe yanam bu harâret ile
her gâh meded

8. niçe:

Kaside 2

Mısra: 19

Nasıl.

ser-hadd-i mülk-i kurbete
niçe başam kadem
küh-ı günâhum oldu baña
sedd-i hadd-i râh

9. niçe:

Kaside 9

Mısra: 15

Nasıl.

niçe başı itsün Şihâbî
bende na' tında kelâm
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemâl-i Muştafâ

10. niçe:

Gazel 250

Mısra: 3

*"Nasıl?" anlamında
"imkansızlığı" ifade eden
soru zarfı.*

cân-ı 'âşık niçe duysın
şīve-i cânâna kim
ben niyâz etsem o başlar
nâz ü istignâlara

11. niçe:

Gazel 307

Mısra: 4

*"Nasıl?" anlamında
"imkansızlığı" ifade eden
soru zarfı.*

güzâr eyler bu tokuz
cevşenini eflâkûñ
niçe âhum okını tuta
sipehrûñ siperi

12. niçe:

Gazel 276

Mısra: 1

*Daha nasıl...? Daha
ne kadar...?.*

hayrete düşe gam
esrârını dil niçe yiye
düşelüm bâdeye gel
n'olsa gerekdür beh deye

13. niçe:

Gazel 261

Mısra: 5

Öyle bir, nasıl.

niçe olmasın kefen
egnümde pîrâhen baña
yâdlar kıyınında yatur
yâr 'uryân her gice

14. niçe:

Gazel 275

Mısra: 1

Nasıl?.

ehl-i meclis niçe nâdân
dimesinler zâhide
gaybet eyler eylemez
rağbet şarâb u şâhide

15. niçe:

Gazel 311

Mısra: 7

Nasıl?.

yıllar-ıla nâle kılup niçe
feryâd itmesün
bûlbüle göstermedi
gülşen gül-i handânını

16. niçe:

Gazel 89

Mısra: 8

*"Kaç, ne kadar"
anlamında soru sıfatı.*

nağd-i cânı vaşl-ı cânân
için itmişdür telef

‘aşk bāzārınū ey h^voca
niçe ma‘būnı var

17. niçe:

Gazel 240

Mısra: 4

"Bir çok, hayli."

*anlamalarını taşıyan
miktar zarfı.*

meşām-ı halkı tutdı bŷy-ı
zŷlfŷñ

niçe ‘anber-fişān geysŷ
olur bu

18. niçe:

Gazel 245

Mısra: 10

"Bir çok, hayli."

*anlamalarını taşıyan
miktar zarfı.*

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi aġyār hīç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i hāre şu

19. niçe:

Gazel 160

Mısra: 3

"Nasıl, ne şekilde"

*anlamlarına gelen soru
zarfı.*

niçe yansın hālını
pervāne bir miskīn ġarīb
sŷrına hīç iltifāt itmez bir
āteş-pāre şem‘

20. niçe:

Gazel 173

Mısra: 7

"Nasıl, ne şekilde"

*anlamlarına gelen soru
zarfı.*

niçe feth ola tılısm-ı
ķufl-i bāb-ı ‘ışķ aña
ism-i a‘zamdan dilinde
zāhidŷñ evrādı yok

21. niçesi:-si

Gazel 236

Mısra: 9

Birçok, pek çok kişi.

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yakasın
dest-i ġam gitmedi bir
gŷn dahı dāmānumdan

22. niçe:

Gazel 147

Mısra: 1

Nasıl. || Fiilin

*önüne gelerek anlatılan
hareketin olmasına,*

*yapılmasına imkan
bulunmadığını anlatır.*

niçe yansın micmer-i
miḥnetde baġrum ‘ūd-
veş
bezm-i ġamda sāz-ı pŷr-
sŷz oldı nālem ‘ūd-veş

23. niçeler:-ler

Gazel 93

Mısra: 4

"Bir çok, hayli."

*anlamalarını taşıyan
sıfatın adlaşmış şekli,
Birçokları, Kimileri
anlamını sağlayan Bir
belgisiz zamir:
Birçokları, nice kimseler.*

ol perī ‘āşķına urulmaġ-
ıla
niçeler aġyār-veş aġzın
eger

24. niçe:

Gazel 43

Mısra: 9

"Pek çok, çok, bir

hayli" anlamında zarf.

niçe bir medrese kŷncini
Şihābī bekler

maḥal iltürse bu dem
kūşe-i meyḥāneye raḥt

25. niçe:

Kaside 2

Mısra: 8

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında zarf.

līk evṣāf-ı celāl itmede
yoğ bizde zebān
niçe biñ fenn-i feżayilde
görülse şafaḥāt

26. niçe:

Kaside 4

Mısra: 15

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında zarf.

şuvarı niçe hezār ü
hezār teşen-dili
zülāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

27. niçe:

Gazel 221

Mısra: 8

"Birçok, bir hayli"
anlamlarında kullanılan
belgisiz sıfat.

gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme'i gözden

niçe seḥḥārdur gör anı
görürsem ḥarām olsun

28. niçe:

Gazel 106

Mısra: 10

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.

şāh olalı mülk-i naẓm
içre Şihābī sīneden
cevher-i ma'nī nişār idüp
niçe maḥzen açar

29. niçe:

Gazel 146

Mısra: 8

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.

tolaşma Şāhidī şem'e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naḥdini niçe
senüñ gibi tolandurmuş

30. niçe:

Gazel 160

Mısra: 9

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.

devr-i ḥüsninde
dolandurdu niçe
pervānesin
beñzemişdür fī'l-meşel
bir dilber-i 'ayyāre şem'

31. niçe:

Gazel 192

Mısra: 4

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.

resm idelden şüretüñ
naḥşını şāvūr-ı zamān
kühken etdi niçe Ferḥādı
taşvīrüñ senüñ

32. niçe:

Gazel 210

Mısra: 4

"Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.

baḥr-i eşküm cūşa gelse
bād-ı āhumdan n'ola
rūzigār olur ki çalқанur
niçe eyyām-ı yem

33. niçe:

Gazel 239

Mısra: 7

"Pek çok, çok, bir

*hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

şikest etdi cefādan
kasesini niçe fağfūruñ
degüldür āsumān bir ser-
nigün çini çanağdur bu

34. niçe:

Gazel 253

Mısra: 3

*" Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

ben niçe vām-ı cām-ı
mey etmeyem edā
k'oldı havāle sākī-i
bezm-i bahār-ise

35. niçe:

Gazel 287

Mısra: 5

*" Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
biñ cāna 'azāb
yok mu bu şīvelerüñ a
güzelüm oranı

36. niçe:

Gazel 287

Mısra: 5

*" Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
biñ cāna 'azāb
yok mu bu şīvelerüñ a
güzelüm oranı

37. niçe:

Kaside 19

Mısra: 9

*" Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

faşl-ı bahār irişdi deyü
niçe sa'y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabā-yı 'ıyd

38. niçe:

Kaside 25

Mısra: 5

*" Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

yemm-i hāzrāya talmışdı
niçe gavvāsdur gör kim
nişār etdi cihāna jāleden
lū'lū'-i ter nergis

39. niçe:

Kaside 25

Mısra: 29

*" Pek çok, çok, bir
hayli" anlamında
belgisiz sıfat.*

niçe şāhib-naẓardur kim
anuñ eyyām-ı 'adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

niçe bir:

1. niçe bir:

Gazel 314

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Daha ne kadar, ne
vakte kadar.*

incinüp būselik-içün bize
şehnāz etme
niçe bir böyle muhayyer
idesin 'uşşākı

2. niçe bir:

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Daha ne kadar, ne
vakte kadar.*

ne deñlü zār idersem
gūşe almaz ol melek-

sīmā

niçe bir irişe eflāke yā

Rab nālesi yā Rab

niçe kim:

1. niçe kim:

Kaside 25

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

*Ne zaman ki, şu
vakte kadar.*

niçe kim bu fenā gül-zārı

zeyn ola şükûfe-y-le

nitekim yitirür sebze

eger sünbül ü ger nergis

niçe niçe:

1. niçe niçe:

Gazel 164

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sayısız.

‘aqs-i hālūñle pür oldı

hercāyī dāğ (-)

niçe niçe yerde yaqdum

dāğ-ber-bālā-yı dāğ

niçe yıl:

1. niçe yıl:-lar

Gazel 22

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Birçok sene, yıl,
uzun yıllar.*

münkeşif olmaz kitāb-ı

‘ışk-bālūñ müşkili

niçe yıllar iştiğāl itse

eger keşşāf aña

niçe yıldur:

1. niçe yıldur:

Gazel 129

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yıllardan beri, uzun
zamandır.*

niçe yıldur ‘ışk elinde

cem‘ olup ‘uşşāk-ıla

bir alay gāzīlerüz serhad-

i miḥnet beklerüz

niçe yıllar:

1. niçe yıllar:

Gazel 72

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Yıllardan beri, uzun
yıllar.*

būy-ı ‘ışk oldı düḥānum

nefesümden ifşā

micmer-i tende yanaldan

cigerüm niteki ‘ūd

niçe yıllar geç-:

1. niçe yıllar geç-:-di

Gazel 100

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Uzun zaman
geçmek.*

şehr içinde āfītāb u mäh-ı

müsteşnā geçer

niçe yıllar geçdi kim

goñlüm aña şeydā geçer

nic’ilte:

1. nic’ilte:

Gazel 81

Mısra: 10

*Nasıl, ne şekilde
iletsin?.*

kebāb olur kebüter

sūzişinden

nic’ilte nāmemi ol şāha

kāşid

niçün:

1. niçün:

Gazel 113

Mısra: 3

"Hangi amaçla,
hangi sebeple, neden,
niye" anlamında zarf.

dideme didüm niçün
hicrānda bīnā olmaduñ
didi iy gāfil izā cā' el-
kaẓā 'amma el-aşr

nidā:

1. nidāsı:-(s)ı

Gazel 191

Mısra: 4

Seslenme, çağırma.

II Yakarış, dua.

mevsüm-i güldür
elūnden koma cām-ı lāle-
reng
bu-y-imiş bāzār-ı
gülşende nidāsı bülbülūñ

nidā gel-:

1. nidā gel:-di

Kaside 14

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ses duymak, ses
gelmek.*

'adūnuñ işi telh oldu
zuhūr-ı mu 'cizātuñdan

saña geldi feşāhatle nidā
biryān-ı pür-semden

nidā-yı 'ışk:

1. nidā-yı 'ışk:-a

Gazel 140

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşkın sesi, aşkın

feryadı,.

hurūf u şekl-i maḥabbet
ki 'ayn-i miḥnet itmiş
nidā-yı 'ışka belī der
iden belāya heves

n'ideñ:

1. n'iden:

Gazel 20

Mısra: 7

Ne idersin, ne

yaparsın?.

merdüm-i çeşmüm

benüm 'aynüm n'iden

kim göz göre

ḥvābdan geçdi velī

olmaz ḥayalūnden cüdā

n'ider:

1. n'ider:

Gazel 138

Mısra: 3

Ne yapar, ne eder?

*II Gerekmez, lazım
değildir.*

dünyā nefāyisini n'ider
idüp 'arzu
ḥün-ı lebūnden ol ki yine
ni' met-i nefīs

n'iderler:

1. n'iderler:

Gazel 35

Mısra: 7

*Ne yapsınlar, önemi
yok.*

n'iderler āb-ı ḥayātı

olınca mā'-i 'ineb

kapuñda baña taḥallüş

Şihābī olsa n'ola

n'idevin:

1. n'ideyin:

Gazel 195

Mısra: 11

*Ne edeyim? Ne
yapayım? || "Ne
yapayım, ne söyleyeyim;
elimden bir şey gelmez."
anlamında çaresizlik
bildiren bir ifade.*

n'ideyin bāde-i gül-rengi
ğam-ı la'lüñle
hün-ı dilden gözümüñ
kāseleri māl-ā-māl

nifāk ehli:

1. nifāk ehli:

Gazel 75

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Münafık, ayrılıkçı.

mezkūr ola gör eylik-ile
dilde dilā kim
kibr ile nifāk ehli olan
edeb-bed

nifāk eyle-:

1. nifāk eyle-:-r

Gazel 84

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Nifak sokmak, arayı
bozmak.*

nifāk eyler rakīb-i rū-
siyeh tırmaz beni yāra
münāfıklık arada bildüm
ol yüzi karadandur

nigāh:

1. nigāh:

Kaside 2

Mısra: 6

Bakış, nazar.

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldu şun'uña
şāhid iden nigāh

2. nigāh:

Gazel 204

Mısra: 7

(Sevgilinin) bakışı,

nazarı.

buhlī hū itme 'atā kııl
künc-i hüsünüñden nigāh
kayd olunur defter-i
kāruna hüsni-ile baḥl

nigāh ol:

1. nigāh ol:-dı

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bakmak, nazar

etmek.

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldu şun'uña
şāhid iden nigāh

nigār:

1. nigāruñ:-uñ

Gazel 42

Mısra: 1

*1. Nakış, resim,
suret. 2. Put. 3. Tasvir
gibi güzel sevgili.*

lebi üstinde nigāruñ ḥaṭı
rāh-ı zulmāt
şora bulunur anda dilā āb-
ı ḥayāt [vb]

2. nigārı:-ı

Gazel 220

Mısra: 8

*Resim. || Resim gibi
güzel sevgili.*

ne 'aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen ḳoynına almış o
nigārı 'uryān

3. nigār:-den

Gazel 229

Mısra: 6

*Resim gibi güzel,
dilber. II Sevgili.*

ṭotalum kāse-i meyle
sürāḥī mīr-i meclisdür

nigār olmayıcağ sākī
baña ne cāmdan Cemden

4. **nigaruñ:-uñ**

Gazel 248

Mısra: 1

Put, resim gibi

güzel sevgili.

girdi dīvānum nezāketle
nigaruñ koynına
düşdi bülbül güyiyā bağ-
ı bahāruñ koynına

nigārā:

1. **nigārā:**

Gazel 19

Mısra: 10

"Ey güzel yüzlü

sevgili" anlamında

seslenme ünlemi.

ayağ başduñ Şihābī
kanını dökmek-ile
çünkü
nigārā ellerüñ andan
mühennā eyle ahyānā

2. **nigārā:**

Gazel 146

Mısra: 9

"Ey güzel yüzlü

sevgili" anlamında
seslenme ünlemi.

Şihābī cismine sen de
nigārā tūr-i ğam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmuş

nigār-ı hercāyī:

1. **nigār-ı hercāyī:**

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hercāyi, kararsız,
sebatsız sevgili.

unutdı resm-i vefāyı
nigār-ı hercāyī
‘itābe başladı şimdi ider
cefāya heves

nigāristān:

1. **nigāristān:**

Gazel 281

Mısra: 5

Resim ve heykellerle
süslü yer.

nigāristān olupdur şüretā
bostān-ı renk-āmīz
gören der naḥş-ıla zeyn
itdiler çin içre ferḥarı

nigehbān-ı bahār:

1. **nigehbān-ı bahār:**

Kaside 20

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Baharın bekçisi.

olımağ maḥremi ḥarīm-i
gülşene bī-gāneler
nergis-i şehlā olaldan
nigehbān-ı bahār

nihād:

1. **nihād:**

Gazel 77

Mısra: 10

Yaradılışa yakışır
şekilde.

yüzüñ Şihābī pīr-i mūgān
ayağına sür
versün elüñe şāfi şarāb-ı
şafā nihād

nihāl:

1. **nihālinde:-in, -de**

Gazel 263

Mısra: 2

Ağaç, fidan.

nihāl-i kāmēt-i dilber
kemāl-i i'tidālinde
iki 'ārız açılmış taze
güllerdür nihālinde

2. nihālīni:-i, -n, -i

Kaside 19

Mısra: 35

Ağaç, fidan.

ser-sebz tuta lutf-ıla
'ömrün nihālīni
oldukça taze sāl ü meh
āb u hevā-yı 'ıyd

3. nihāl:

Gazel 94

Mısra: 4

*Taze düzgün fidan,
dal.*

bahār irdi behişt-āsā
olupdur gülsitān seyri
temāşā itmege çıkmış
nihāl üzre şakāyıklar

nihāl-i ergavān:

1. nihāl-i ergavān:

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Erguvan fidanı
olmak. (Kırmızı çiçekleri*

*olup kanı çağrıştırması
bağlamında).*

kadūn reşk ile tende her
elif kim hūn-feşān yer
yer

şan olmuş hākden peydā
nihāl-i ergavān yer yer

nihāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa'llāh:

1. nihāl-i eşhedü en-lā

ilāhe illa'llāh:

Kaside 4

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kelime-i Şehadet

fidanı.

dikildi gülşen-i cān u
cināna virdi şeref
nihāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

nihāl-i kāmēt:

1. nihāl-i kāmēt:-i

Gazel 25

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Fidan boylunun
endamı. (Sevgilinin
boylunun fidan gibi
olması kasedilmiştir.).*

nihāl-i kāmēt-i üstinde
yārūn ruḥları güyā
açılmış fi'l-meşel
terşihde iki gül-i ḥamrā

nihāl-i kāmēt-i bālā:

1. nihāl-i kāmēt-i bālā:

Gazel 71

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Uzun boy fidanı. II
Sevgilinin fidan gibi
düzgün, taze ve uzun
boyu.*

göricek yārūn nihāl-i
kāmēt-i bālāsını
bāğda şimşād ü servi
eyler tenezzül-i şāḥ

nihāl-i kāmēt-i dilber:

1. nihāl-i kāmēt-i

dilber:

Gazel 263

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin boylunun
fidanı.*

nihāl-i kāmēt-i dilber
kemāl-i i'tidālinde
iki 'ārız açılmış taze
güllerdür nihālinde

nihāl-i mustafā:**1. nihāl-i muṣṭafā:****Kaside 9**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Mustafa'nın fidanı.**(Boy).*

gülde revnaḵ ḵomadı
 reng-i cemāl-i Muṣṭafā
 ḵul idindi serv-i āzādı
 nihāl-i Muṣṭafā

nihāl-i tāze-gül:**1. nihāl-i tāze-gül:****Gazel 228**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Taze gül fidanı. II

*Sevgilinin boyu
 bağlamunda.*

ey nihāl-i tāze-gül ḵadd-i
 revānuñ göreli
 bir adım yer gitmedi
 gülşende serv-i nār-ven

nihān:**1. nihān:****Kaside 2**

Mısra: 5

*Gizli, saklı,
 gizlenmiş, saklanmış.*

olduñ verā-yı perdede
 sen cān gibi nihān
 her yüzden oldu şun 'uñā
 şāhid iden nigāh

2. nihān:**Kaside 3**

Mısra: 5

*Gizli, saklı,
 gizlenmiş, saklanmış.*

olduñ verā-yı perdede
 sen cān gibi nihān
 her yüzden oldu şun 'uñā
 şāhid iden nigāh

3. nihān:**Gazel 110**

Mısra: 10

*Gizlenmiş, saklı. ||
 Bilinmeyen, görünmeyen,
 seçilemeyen. || Giz,sır.*

dil almağa ḵomış çok
 ḥāller ḥaṭ zīr-i zülfünde
 kemān almış ele eydür
 kemīn olmuş nihān [yer
 yer]

nihān ol:-**1. nihān ol:-ur****Gazel 116**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gizlenmek,
 saklanmış olmak.*

teşbīh iderdi zerreye
 gönlüm dehānuñı
 ammā baḵınca cān gibi
 gözden nihān olur

nihānī:**1. nihānī:****Gazel 35**

Mısra: 3

Gizli, gizlice.

mey içer oldu nihānī
 faḵīh bī-meşreb
 fiğān ü nālem işitdi gibi
 ḥarāret-ile

niḥāyet yok:**1. niḥāyet yok:****Gazel 98**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sonu, nihayeti
 olmamak.*

gerdiş-i devrān Şihābī
 cevri çok eyler baña

yok nihāyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

nikāb:

1. niķābdan:-dan

Gazel 232

Mısra: 1

*Yüz örtüsü, peçe,
yaşmak.*

görünmez oldu meh yüzi
yārūñ niķābdan
hüsñ āfitābı çıķmadı zıll-
i seķābdan

nikāb-ı sürh:

1. niķāb-ı sürh:

Gazel 69

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Kırmızı yüz örtüsü.

nergis gözinden irişe
şāyed ki bed-nażar
ol lāle-ķehre gülden
idinsin niķāb-ı sürh

nīl ol:-

1. nīl ol:-dı

Gazel 204

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Nil nehri olmak.

ey Şihābī Mısr-ı
hüsñünde o Yūsuf
ķehrenūñ
hasret-ile ağlamakdan
cūy-ı eşķüm oldu Nīl

nīl-i sirişķ:

1. nīl-i sirişķ:-üm

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Gözyaşı Nil'i. II

*Âşığın Nil Nehri'ne
benzeyen gözyaşları.*

Nīl-i sirişķüm eylese
tuğyān demi-durur
Mısr'a vücūda aķmağ-
iķün eylesem Hālīķ

nīlüfer:

1. nīlüfere:-e

Kaside 23

Mısra: 29

*Nilüfergiller
familyasından, durgun
sularda ve havuzlarda
yetişen, uzun saplı,
yuvarlak ve geniş
yaprakları su üzerinde*

*yüzen, beyaz, pembe,
māvi ve sarı büyük
çiçekli su bitkisi.*

sākī şararup beñzedi
nīlüfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

nīme-rüz:

1. nīme-rüz:

Gazel 301

Mısra: 5

Yarım gün.

vücūdum şem' olupdur
lem'a-i āhumla nīme-rüz
şeb-i ğamda döner yok
üstüme pervāneden
[ġayrı]

nī'met:

1. nī'met:

Gazel 49

Mısra: 6

*İnsanın iyi
yaşamasını sağlayacak
her türlü şey, servet,
refah, dirlik düzenlik,
sağlık vb.*

şikāyet itme faķr u
fāķadan bu iştihādan geķ

kanā‘at suğrasında bul
tenā‘um kim budur
ni‘met

ni‘met-i dünyāya

bakmaz:

1. ni‘met-i dünyāya

bakmaz:-(y)a

Gazel 136

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dünya nimetlerine
bakmamak. II Dünya
nimetleriyle
ilgilenmemek, dünyanın
gösterişine aldanmamak.*

Şihābī ni‘met-i dünyāya
bakmaz
çü bir loğma kanā‘atdan
aña bes

ni‘met-i hakk:

1. ni‘met-i hakk:-a

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Allah'ın kullarına
bahsettiği her şey.*

çün bize bezl oldı hūn-ı
süfre-i lâ-taknetū

hamd-lillāh ni‘met-i
hakka sezā-vār olmuşuz

ni‘met-i nefis:

1. ni‘met-i nefis:

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel nimetler.

dünyā nefāyisini n’ider
idüp ‘ārzu
hūn-ı lebūñden ol ki yine
ni‘met-i nefis

nireng:

1. nireng:

Gazel 229

Mısra: 4

*Tılsım, büyü, sihir;
büyüleyici güzellik.*

şararup mertek-i çehrem
göncaveş olma teng-hâtır
baña bu deñlü nireng ol
rūh-ı gül-fāmdan femden

nişan:

1. nişan:

Gazel 148

Mısra: 6

*Ateş edilmek istenen
hedef, nişangâh.*

hādeng-i gānzesi yārūñ
zücāc-ı kâlbe geçer
zehī belālī nişān ü zehī
güşāde hālāş

2. nişanın:-iñ

Gazel 125

Mısra: 2

*Belirti, işaret, iz,
eser.*

nātüvāndür bu gönül
‘aşkı kemānın çekmez
her gedā cü‘ret idüp şāhı
nişanın [çekmez]

3. nişanın:-iñ

Gazel 214

Mısra: 2

*Belirti, işaret, iz,
eser.*

kuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişanın
bulmadum

4. nişan:

Gazel 219

Mısra: 10

*Belirti, işaret, iz,**eser.*

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yâ nedür âfâkda bu reng-
i eşkümden nişân

5. nişân:**Kaside 22**

Mısra: 25

*Belirti, işaret, iz,**eser.*

yüzde olmazdı nişân ile
siyeh tamğası
ruh-ı yâra kul-iken
olmasa kaçğun lâle

6. nişân:**Gazel 183**

Mısra: 8

Belirti, iz, alamet.

işigün taşı öpsem baña
‘izzetden ‘alâmetdür
ki halk içinde ‘âdet oldu
yümn için nişân
[öpmek]

7. nişân:**Gazel 188**

Mısra: 8

Belirti, iz, alamet.

‘âşık odur ki anda ola
‘ışkdan eser
da ‘vi-y-se ma‘nî ‘âşıka
dirler nişân gerek

nişân et-:**1. nişân et-:****Gazel 297**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hedef yapmak.

bıçağum kâvi-y-le eyler
rişte-i cāndan fetil
dem-be-dem etse
tüfengine nişân ‘âşıkları

nişân id-:**1. nişân id-:-üip****Gazel 15**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Göstermek, işaret
etmek.*

nişân idüp sipehrün
tablasında şemse-i şemsi
hadeng āhumdan olur
biter pîşrev peyda [vb]

nişâne:**1. nişâne:****Gazel 90**

Mısra: 2

*Ateş edilmek istenen
hedef, nişangâh.*

kaşuñ gamı-y-la ey meh
kaddüm kemâne beñzer
gamzeñ okına karşı
sīnem nişâne beñzer

2. nişâne:**Gazel 58**

Mısra: 12

*Hedef, vurulması
istenen nokta.*

etdüm hadeng-i āhumı
gerçi Şihābiyā
tīr-i murada varmadı bir
kez nişâne hīç

nişâne’:**1. nişâne’i:-i****Gazel 104**

Mısra: 7

*Ok ile vurulması
düşünülen nokta, hedef.*

sür‘atle menzil alır ü
bulur nişâne’i

ķavs-ı ķazādan atduğı tır-
i ķader ķadır

nişān-ı şādümānī:

1. nişān-ı şādümānī:-
dür

Gazel 102

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bahtiyarlık alameti.

*II Sevinç, mutluluk
sebebi.*

yanumda ĥançerüñ

zaĥmı nişān-ı

şādümānīdür

yürekde ġamzeñüñ

peykānı her dem ġam-

ġüsārumdur

nişān-ı şehriyār çek-:

1. nişān-ı şehriyār çek-
:-miş

Gazel 242

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hükümdar nişanı

çekmek.

müsellemdür saña ey

meh güzellik kim nizā‘

eyler

berāt-ı ĥüsnüñe çekmiş
nişān-ı şehriyār ebrū

nişān-ı sīne:

1. nişān-ı sīne:-ler

Gazel 51

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Göğüs hedefi, göğüs

nişangâhı.

ķaşuñ yāsın gehi ķur gāhi

yaş öġret kemānkeşlik

nişān-ı sīneler urmaġa

ġamzeñ nāvek-endāz it

nişān-ı tır-i çarĥ ol-:

1. nişān-ı tır-i çarĥ ol:-
dı

Rübai 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Felek okunun hedefi

olmak.

ķaddümüz yā gibidür

her-bār çekmekden elem

sinemüz şandūķası oldu

nişān-ı tır-i çarĥ

nişār:

1. nişār:

Gazel 176

Mısra: 7

Saçma, daġıtma.

jāleler dürrin nişār için

‘arūs-ı ġoncaya

her ġülü sürĥ oldu ġüyā

bāġda la‘lin ṭabaķ

nişār et-:

1. nişār et:-di

Kaside 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saçmak, serpmek.

yemm-i ĥazrāya ṭalmışdı

niçe ġavvāsdur ġör kim

nişār etdi cihāna jāleden

lü‘lü’-i ter nergis

2. nişār et:-mekde

Gazel 200

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Saçmak, serpmek,

daġıtmak.

şüretā bir ķatre-i kemdür

vücūduñ ġerçi kim

cevher-i ma‘nī nişār

etmekde baĥr-i a‘zam ol

3. **nişār et:-di****Kaside 19**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Saçmak, serpmek,
dağıtmak.*

üstüne etdi mihr ile meh

sīm ü zer nişār

buldı ğınā-yı nergis-i

çeşm-i gedā-yı 'ıyd

4. **nişār et:-di****Kaside 20**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Saçmak, serpmek,
dağıtmak.*

maḳdemine ehl-i gülşen

etdi sīm ü zer nişār

meclisi zeyn idicek berg-

i gül-efşān-ı bahār

nişār eyle:-1. **nişār eyle:-di****Gazel 119**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Saçmak, dağıtmak.

gevherler oldu ḳulağına

gül 'arūsınū

dürler nişār eyledi üstüne
jāleler

nişār id:-1. **nişār id:-üip****Gazel 106**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Saçmak, dağıtmak.

*II Gözyaşı dökmek,
ağlamak.*

şāh olalı mülk-i naẓm

içre Şihābī sīneden

cevher-i ma'nī nişār idüp

niçe maḥzen açar

nişār it:-1. **nişār it:-mek, -içün****Kaside 24**

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Dağıtmak, saçmak;
feda etmek.*

maḳdem-i yāra nişār

itmek-çün bāğ içre

jāleden ḥāẓır ider lü'lü'-i

lāl sünbül

2. **nişār it:-di****Kaside 21**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Saçmak, serpmek,
dağıtmak.*

şeh-nişīn-i şāha çıḳdı

şāhid-i ra'nā-yı gül

jāleden dürler nişār itdi

şabā der-pāy-ı gül

nişāt-ı 'am:1. **nişāt-ı 'am:****Gazel 78**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sıradan sevinç,
herkeste bulunan umumi
mutluluk.*

nişāt-ı 'am sürürü hem

elemdür

degül cāy-ı ferāḥ bu

miḥnet-ābād

nişāt-ı rind-i meyhVār:1. **nişāt-ı rind-i****meyhVār:-uñ****Gazel 84**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Şarap içen rindin
neşesi. II Sarhoş gönül
ehlinin neşesi.*

şafâ-yı hâtırum sâkî ola
la 'l-i cân-fezâdandur
nişât-ı rind-i meyhâruñ
şarâb-ı dil-güşâdandur

nisbet:

1. nisbet:

Kaside 15

Mısra: 11

"Kıyaslama,
karşılaştırma" amacıyla
kullanılmıştır.

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimî haseb
feyyâz kıldı her sözüñi
mu'cizât hep

2. nisbet:

Gazel 231

Mısra: 2

Göre, nazaran,
nisbetle, oranla.

felek destinde ey kıavs-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemân-ı 'aşka nisbet
kola yumşak bir giçeksin
sen

3. nisbet:

Kaside 10

Mısra: 8

"göre, nazaran,
nispetle" anlamlarına
gelen ölçü ve kıyaslama
ifadesi.

hikmet ile bahr-i bî-
cünbüştür ol 'ālî güher
nisbet ile kıatredür deryâ-
yı pür-emvâc aña

nişîmen:

1. nişîmen:

Gazel 41

Mısra: 3

Oturacak yer,
mekân, mesken.

küşe-i gülşen nişîmen
vaqt-i eyyâm-ı bahâr
bûlbûl-i güyende muṭrib
sâkî-i meclis habîb

niteki:

1. niteki:

Gazel 72

Mısra: 12

Gibi || olduğu gibi.

büy-ı 'ışk oldu dühânum
nefesümden ifşâ
micmer-i tende yanaldan
cigerüm niteki 'ûd

2. niteki:

Gazel 195

Mısra: 10

Tıpkı.

şu 'le-i dâğ-ı derûnumla
tenüm ey meh-rû
şeb-i miḥnetde yanar
niteki fânûs-ı hayâl

3. niteki:

Gazel 161

Mısra: 6

Bunun gibi, burada
olduğu şekilde.

gâret-ger oldu şol hâbeş-i
hâl-i ruḥ dile
olur niteki 'âdet-i halk-ı
Yemen tîma'

4. niteki:

Gazel 47

Mısra: 4

Nitekim, nasıl ki,
olduğu gibi; sonuç
olarak.

sebze-i ḥaṭṭuñ-ıla rûşen
olur çeşm-i hayât
nazara nûr verür niteki
seyr-i leb-i kışt

5. niteki:**Gazel 67**

Mısra: 2

*Nitekim, nasıl ki,
olduğu gibi; sonuç
olarak.*

yārūñ hemîşe göñlümi
eyler ğamı ferah
niteki şevk-i vaşlı ider
‘ālemi ferah

6. niteki:**Gazel 315**

Mısra: 6

*Nitekim, nasıl ki,
olduğu gibi; sonuç
olarak.*

bu teng-nāy-ı belāda
hevāya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nāy

7. niteki:**Kaside 19**

Mısra: 30

*Nitekim, nasıl ki,
olduğu gibi; sonuç
olarak.*

‘ıyd-ı şerīfe zāt-ı laṭīfūñ
virür şeref

niteki halkı hurrem
idüpdür şafā-yı ‘ıyd

8. niteki:**Kaside 24**

Mısra: 18

*Nitekim, nasıl ki,
olduğu gibi; sonuç
olarak.*

zūlf-i müşğīnūñ āsārı
gözümde gitmez
‘ayn başında ider niteki
me’ vā sūnbül

nitekim:**1. nitekim:****Gazel 6**

Mısra: 4

*Gerçekten, nasıl ki,
hakikaten, gibi, benzeri,
nasıl ki. Doğrulama için
eklenen, kanıt olarak öne
sürülen cümleyi önceki
cümleye bağlar.*

baş egme cīfe-i dehre
göñül şehbāzı himmetde
verür kıf-ı kanā‘at
nitekim ‘anḳāya istiğnā

2. nitekim:**Gazel 260**

Mısra: 2

*Benzer şekilde,
bunun gibi.*

dem-i ‘İsī nefesūñ verdi
ḥayāt emvāta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrāta

3. nitekim:**Gazel 74**

Mısra: 10

*Gerçekten,
hakikaten; sonuç olarak.*

fıkr-i vaşluñla Şihābī şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse ‘ıyd

4. nitekim:**Gazel 184**

Mısra: 4

*Gerçekten,
hakikaten. || Sonuç
olarak.*

kāmilūñ kāmı fenā
kūyında faḳr u ma‘rifet
nitekim dāyım murādı
cāh olupdur cāhilūñ

5. nitekim:**Gazel 191**

Mısra: 6
Gerçekten,
hakikaten. || Sonuç
olarak.

ağladuğum gül yüzüne
 karşı virür baña zevk
 nâlesinden nitekim
 vardır şafâsı bülbülün

6. nitekim:

Gazel 251
 Mısra: 4
Gerçekten,
hakikaten. || Sonuç
olarak.

maḥabbet bûyını aldum
 yürekden sûz-ı 'ışkuñla
 mu'aṭṭar kıldı cân
 bezmin nitekim 'ûd-ı
 micmerde

7. nitekim:

Gazel 30
 Mısra: 2
Cümle başında
kendisinden önce gelen
cümledeki hükmü
doğrulamak için
“gerçekten, hakîkaten,
nasıl ki ... olduğu gibi”
anlamlarında kullanılır.

toğrudunca dile ebrû
 kiçüğinden bî-raḳîb
 gamzesi tîri görünmez
 nitekim sehmü'l-ğayb

8. nitekim:

Gazel 79
 Mısra: 4
Gerçekten,
hakikaten, sonuç olarak.

ḥāk-i pâyi tâc-ı devletdür
 gedâlar başına
 nitekim şehirler serîne olur
 olunur efser murâd

9. nitekim:

Gazel 198
 Mısra: 8
Gerçekten,
hakikaten, sonuç olarak.

gökden inmiş saña ey
 mâh-likâ âyet-i ḥüsn
 Muştafâya nitekim geldi
 kelâm-ı münzel

10. nitekim:

Gazel 230
 Mısra: 3
Gerçekten,
hakikaten, sonuç olarak.

seyr ider çeşmümde
 sulṭân-ı ḥayâlün nitekim
 Yûsuf-ı Mısrî güzâr eyler
 kenâr-ı Nîlden

11. nitekim:

Gazel 261
 Mısra: 2
Gerçekten,
hakikaten, sonuç olarak.

rûşen eyler dilleri ol
 mâh-ı ṭabân her gice
 tîre bezmi nitekim şem'-i
 şebistân her gice

12. nitekim:

Kaside 25
 Mısra: 58
Cümle başında
kendisinden önce gelen
cümledeki hükmü
doğrulamak için
“gerçekten, hakikaten,
nasıl ki ... olduğu gibi”
anlamlarında kullanılır.

niçe kim bu fenâ gül-zârı
 zeyn ola şükûfe-y-le
 nitekim yitirür sebze
 eger sünbül ü ger nergis

13. nitekim:

Kaside 25

Mısra: 60

*Cümle başında
kendisinden önce gelen
cümledeki hükmü
doğrulamak için
"gerçekten, hakikaten,
nasıl ki, olduğu gibi"
anlamlarında kullanılır.*

*selāmet gülşeninde
gülşen ol 'ālemde ğam
görme
nitekim sebze-zār-ı nev-
bahār içre güler nergis*

niyām:

1. niyām:

Kaside 18

Mısra: 15

Uykuda olan, gafil.

*mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām
zūlf ü rûḥ fıkır ü ḥāyāl
baña şubḥ ıla şām*

niyām-ı çār-yār:

1. niyām-ı çār-yār:

Kaside 16

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Dört halifenin kılıç
kını.*

ḥazret-i sulṭān-ı

*kevneynüñ kabūli olmasa
merḳad-i ḳurbında
olmazdı niyām-ı çār-yār*

niyaz:

1. niyaz:

Kaside 5

Mısra: 2

*Yalvarma, rica,
istirham.*

*'arz-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādişā saña
'arz eyleye niyaz ile
ḥālin gedā saña*

2. niyāzı:-ı

Gazel 290

Mısra: 2

*Bir dileğin yerine
getirilmesi için
yalvarma, yakarma, rica,
dua.*

*baña ol nāzenin eylerse
nāzı
dilüñ cāndur aña her dem
niyāzı*

niyāz et:-

1. niyāz et:-di

Gazel 237

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dilemek, istemek,
yalvarıp yakarmak.*

*nāz etdükçe niyāz etdi
Şihābī yāra
götürür 'āşık ola
sūḥlaruñ şīvelerin*

2. niyāz et:-se, -m

Gazel 250

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dilemek, istemek,
yalvarıp yakarmak.*

*cān-ı 'āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istignālara*

niyaz it:-

1. niyaz it:-dükçe

Kaside 25

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Yalvarıp yakarmak,
dua etmek.*

*çemen maḥbūbıdır güya
niyaz itdükçe 'uşşākı
egüp nāz-ıla boynın*

şiveden çeşmin süzer
nergis

2. niyâz it:-

Gazel 197

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bir dileğin yerine
getirilmesi için
yalvarmak, yakarmak.*

almağ isterseñ du‘âsın
luğf-ıla
var niyâz it dilbere dökül
sökül

niye:

1. niye:

Gazel 35

Mısra: 5

*"Niçin, neden" soru
zarfı.*

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne iñi ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı ‘inābı

2. niye:

Gazel 35

Mısra: 5

*"Niçin, neden" soru
zarfı.*

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne iñi ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı ‘inābı

niyet ed:-

1. niyet ed:-

Gazel 296

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Niyet etmek, dilek
tutmak.*

levh-i dilde kūr‘a şaldum
vuşlata niyet edüp
şüret-i hicrān görindi fālı
bir yüzden dağı

nizā‘:

1. nizā‘ uñ:-un

Gazel 81

Mısra: 3

*Çekişme, kavga II
mücadele, çaba.*

eger ‘ālemde bu ise
nizā‘ uñ
baña meyhāneler saña
mesācid

nizā‘ eyle:-

1. nizā‘ eyle:-r

Gazel 242

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kavga etmek,
çekişmek.*

müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizā‘
eyler
berāt-ı hüsnuñe çekmiş
nişan-ı şehriyār ebrū

nizāmi:

1. nizāminüñ:-nüñ

Rübai 6

Mısra: 2

*Nizamî-i Gencevî II
düzenli, tertipli.*

penc beyt-ile pençe-i
nazmum
hamsesi-y-le Nizāminüñ
yek-dest

nīze çek:-

1. nīze çek:-üpdür

Kaside 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Mızrak çekmek.

lâleler üzre yeşil nîze
çeküpdür şâh-ı gül
şürh-ı ser kaçdın ider şab
âl-i 'Osmânı bahâr

nohûdî ol:-

1. nohûdî ol:-dı

Gazel 221

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Nohut renginde;

*kirli veya donuk sarı
renkte olmak, sararmak.*

kızarmaz la'l-i sürhı gibi
ko çün zerd-i fâm [olsun]
nohûdî oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

nokşân vir:

1. nokşân vir:-ür

Kaside 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Eksiklik vermek.

luṭf-ı kemâl-i zâtuñı 'abd
idicek penâh
nokşân virür mi kılduğı
ḥatâ saña

nokşân-ı şihâbî:

1. nokşân-ı şihâbî:-(y)e

Gazel 30

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(16.yy Dîvân Şairi)

*Şihâbî'nin noksanı
eksiği, şairin eksik yönü.*

bakma nokşân-ı Şihâbîye
kemâl ehli-iseñ
bî-hünerdür o ki göz
merdümüne göstere 'ayb

nokta:

1. noktaları:-lar, -ı

Kaside 1

Mısra: 14

*Nokta (sevgilinin
yüzündeki ben
bağlamında).*

şâhid-i ma'nî yüzünñ

ḥâlidür

noktaları kim olur anda

mukîm

2. noktadur:

Gazel 127

Mısra: 5

*Nokta, nokta kadar
küçük.*

noktadur gerçi medâr-ı
ḥâkde şuğr-ı vücūd

'âlemi devr itmede
ammâ ki per-gâr olmışuz

3. noktadan:-dan

Gazel 87

Mısra: 2

Çok küçük

boyutlarda işaret, benek.

baḥt-ı sa'düm gösterür
levḥ-ı ruḥında ḥâller
noktadan añlar nücüm
aḥkâmını remmâller

4. noktadur:-dur

Gazel 263

Mısra: 6

*Nokta. II Sevgilinin
kara beni.*

n'ola kim ḥalka-i
zülfinde mesken eylese
ḥâlî
nezâket birle konmuş
noktadur cîm cemâlinde

5. noktadur:-dur

Kaside 9

Mısra: 3

*Nokta. II İlâhi sırrın
taşıyıcısı, hakiki birlik,
tüm çokluğun aslı.*

şafha-i hüsn üzre şan
cīm-i cemālī noktadur
halka-i zülf-i
mutarrāsında hāl-i
Muştafā

6. nokta:

Kaside 25

Mısra: 45

*Bazı harflere konan
küçük işaret.*

hurūfī dāne nokta jāle
ma' nī būyī müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şī' r-i ter nergis

nokta-i gayb:

1. nokta-i gayb:

Gazel 171

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gizli olan,
görünmeyen, belirsiz
nokta. II Sevgilinin nokta
kadar küçük olan dudağı.*

güllerün şīve-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokta-i gayb degül mi
dedüm ey gonca-femün

nokta-i nūn-ı dehān:

1. nokta-i nūn-ı dehān:- uñ, -dur

Gazel 199

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Nun harfinin

ağındaki nokta.

nokta-i nūn-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfitābum zümre-i
nāçizden de kem degül

n'ol:

1. n'ola:-a

Gazel 124

Mısra: 5

"Çok mu / Ne çıkar"

*anlamalarında istirham
ifadesi.*

n'ola var-ısa dilde istignā
hāk-i pāyini kīmyā
bilürüz

2. n'ola:-a

Gazel 179

Mısra: 10

"Çok mu / Ne çıkar"

*anlamalarında istirham
ifadesi.*

leb-i şīrīnūñi medh
eyledi iy Husrev-i hūbān

Şihābīye 'atā kılsañ n'ola
bir buse helvālīk

3. n'ola:-a

Gazel 35

Mısra: 8

"Çok mu / Ne çıkar"

*anlamalarında istirham /
tazarru ifadesi.*

n'iderler āb-ı hayātı
olınca mā' -i 'ineb
kapuñda baña taħallüş
Şihābī olsa n'ola

4. n'ola:-a

Gazel 54

Mısra: 1

"Çok mu / Ne çıkar"

*anlamalarında istirham /
tazarru ifadesi.*

tāliblerine derse habībüm
n'ola hādīs
aşhāba söyler idi beni
dāimā hādīs

5. n'ola:-a

Gazel 222

Mısra: 9

"Çok mu ,ne çıkar"

*anlamalarında istirham
ifadesi.*

tîr-i âhum geçse bu
çarhıñ hilâinden n'ola
ey Şihâbî ok geçürmek
tañ degül zihgîrden

6. n'ola:-a

Gazel 244

Mısra: 7

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında istirham
ifadesi.

tîguñı bir dahı çeksem
sîneme dersem n'ola
bir kez aklıduğı yire derler
ki akar yine şu

n'ola:

1. n'ola:

Gazel 214

Mısra: 9

Ne çıkar, şaşılır
mı?

‘ışk ‘ankāsın Şihâbî
n'ola ben itsem şikâr
ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

2. n'ola:

Gazel 187

Mısra: 3

"Şaşılır mı, tuhaf
mı?" anlamında bir söz.

ķulluğına iftiḥār itsem
n'ola ķamber gibi
nām-ı a‘lāsı ‘alīdür şāh-ı
‘ālī şānumdur

3. n'ola:

Gazel 210

Mısra: 3

"Şaşılır mı, tuhaf
mı?" anlamında bir söz.

baḥr-i eşküm cūşa gelse
bād-ı âhumdan n'ola
rūzigār olur ki çalkānur
niçe eyyām-ı yem

4. n'ola:

Gazel 30

Mısra: 7

"Ne olur, ne çıkar,
bir fayda gelmez"
anlamında kullanılan
soru sözü.

n'ola dirlerse mey-i nābe
‘aşā-yı pīrān
şeb olur içse eger ‘aşr-ı
‘ineb ibn-i şīb

5. n'ola:

Gazel 191

Mısra: 9

"Ne fayda sağlar!"

ey Şihâbî ağlasam her
dem güzellerden n'ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbülün

6. n'ola:

Gazel 72

Mısra: 8

"Şaşılır mı, tuhaf
mı!"

görmedüm bir niçe
gündür o meh çārdehī
dūd-ı âhum n'ola ger
göklere eylerse şu‘ūd

7. n'ola:

Gazel 73

Mısra: 1

"Şaşılır mı, tuhaf
mı!"

n'ola şeb içre çıkarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem‘ mişāli
hemīşe yanar od

8. n'ola:

Gazel 76

Mısra: 5

"Şaşılır mı, tuhaf
mı!".

payüñe düşsem n'ola
gördükce bālā kıaddüñi
manşib-ı 'aşk içre
buldum bu kıadar kıadr-i
bülend

9. n'ola:

Gazel 84

Mısra: 3

"Şaşılır mı, tuhaf
mı!".

n'ola seyr-i Sikender
etdürürse dehr-i sermeste
zücâc-ı cām-ı mey āyîne-
i 'ālem-nümādandur

10. n'ola:

Gazel 88

Mısra: 3

"Şaşılır mı, tuhaf
mı!".

n'ola pīr-i müğān
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sâğar-ı şahbā gibi
bir dāfi'-i ğam var

11. n'ola:

Gazel 209

Mısra: 4

"Çok mu ,ne çıkar"

anlamlarında bir ifade.

yağupdur bağrumı bir
lāle ruhsār
gözüm kıan ağlar-ısa
n'ola her dem

12. n'ola:

Gazel 243

Mısra: 7

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

n'ola keç görünürse rā
kaşuñ hüsñüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

13. n'ola:

Gazel 246

Mısra: 1

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

n'ola şu mehden yaña
dilden giderse düd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden hırşīd-i rāh

14. n'ola:

Gazel 256

Mısra: 5

"Çok mu ,ne çıkar"

anlamlarında bir ifade.

devr-i ruhuñda cām-ı
lebüñ umsalar n'ola
vaqt-i bahār her kışı
māyil olur müle

15. n'ola:

Gazel 257

Mısra: 7

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

n'ola bakmazsa kemāl
ehline çeşm-i cāhile
ma'rifet nūrı görünmez
başar-ı hodbīne

16. n'ola:

Gazel 263

Mısra: 5

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

n'ola kim halka-i
zülfinde mesken eylese
hālī
nezāket birle kıonmış
noktadur cīm cemālinde

17. n'ola:

Gazel 272

Mısra: 1

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

resm olunsa n'ola hattıñ
ruh-ı mehtāb üzere
nakş ider şun'-ıla
nakḳāş-ı ezel āb üzere

18. n'ola:

Kaside 20

Mısra: 13

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

şaf şaf olup tursalar
dīvān-ı gülşende n'ola
hıl'at-i nev-rūzı geyindi
dırahtān-ı bahār

19. n'ola:

Kaside 21

Mısra: 37

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

'aks-i ruḥsāruñ vaṭan
tutsa 'uyūnumda n'ola
bu 'ayāndur kim kenār-ı
mā olur me'vā-yı gül

20. n'ola:

Kaside 22

Mısra: 22

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

tıfl-ı eşki vü ciger
kūşesidür Ferḥāduñ
n'ola ger şefḳat-ile
beslese hāmūn lāle

21. n'ola:

Kaside 24

Mısra: 15

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

bāğ-ı ḥüsnüñde n'ola
düşse nazār kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

22. n'ola:

Kaside 24

Mısra: 20

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

baḥr-i ḥüsninde saçı cāna
giriḥ geçmekde
gösterürse n'ola emvāc-
ile deryā sünbül

23. n'ola:

Kaside 24

Mısra: 34

"Çok mu ,ne çıkar"
anlamlarında bir ifade.

gösterür 'acız ile geh yedi
başlı şu'bān
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

n'ola:

1. n'ola:

Gazel 95

Mısra: 5

Ne olur, ne çıkar,

şaşılr mı?

sen perīşān perçemi
şa'rumla şayd etsem
n'ola

iy perī-peyker melek
taşhīr ider ādem düşer

n'olsa gerek:

1. n'olsa gerek:

Gazel 276

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Ne olur? Ne çıkar

ki?

ḥayrete düşe ḡam
esrārını dil niçe yiye
düşelüm bādeye gel
n'olsa gerekdür beh deye

n'olur:**1. n'olur:****Gazel 230**

Mısra: 10

"Ne olur;
yalvarırım, lütfen, rica
ederim" anlamında
kullanılan bir söz.

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimali vardır
ey ecel bir dem
taḥammül kııl n'olur
ta'cilden

nübüvvet mühri:**1. nübüvvet mühri:-(n)i****Kaside 14**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Nebilik,
peygamberlik mühri.*

nübüvvet mührini mehr-
ile ḥaḳ urmasa zāhrında
Süleymān saṭvetine bu
şeref olmazdı ḥātemden

nücüm:**1. nücüm:****Gazel 87**

Mısra: 2

*Yıldızlar II talih,**baht.*

baht-ı sa'düm gösterür
levḥ-ı ruḥında ḥāller
noḳṭadan añlar nücüm
aḥḳāmını remmāller

nüdemā-yı zürefā:**1. nüdemā-yı zürefā:****Gazel 28**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zarîf ve seçkin
dostlar.*

çemen-i sebz-nişîn ü
büleḡā-yı aḥbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

nüfūs:**1. nüfūs:****Gazel 75**

Mısra: 1

*Belli bir bölge,
şehir veya memlekette
yaşayanların tamamı.*

derdā ki nüfūs arasına
çekdi ḥased-sed

k'etdi ḥasedi kāmîl
olan[ları] ḥired-red

nüh etbāk-ı mīnā-yı**mukarnes:****1. nüh etbāk-ı mīnā-yı****muḳarnes:****Gazel 136**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünün dokuz
tabaka olan kubbesi.*

binā-yı ḳaşr-ı faḳra cām
olupdur
bu nüh etbāk-ı mīnā-yı
muḳarnes

nühās-ı aḥḳar:**1. nühās-ı aḥḳar:-em****Gazel 217**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Değersiz bakır
madeni.*

tālib-i iksīr-i luṭfuñdur
Şihābī ḥāk-sār
ḥıdmetünde ḥālîşem
gerçi nühās-ı aḥḳarem

nühüset:

1. nüḥüset:

Gazel 162

Mısra: 1

Uğursuzluk.

nüḥüset üzredür dāyim
felekde iy kamer ṭālī
murādum āfītabınuñ
ṭulū'ın men' ider ṭālī

2. nüḥüsetden:-den

Gazel 296

Mısra: 7

Uğursuzluk.

birbirine ihtilāt itmiş
nüḥüsetden nuḳat
taḥta-i remmālde eşkālī
bir yüzden daḥı

nukat:

1. nuḳatdur:

Gazel 283

Mısra: 6

*Noktalar;**"nokta"nın cem'idir.*

ḥaṭṭ-ı la'lüñ iki cān-baḥş
mıṣrā'
nuḳatdur ḥāller mūlar
ḥurūfı

2. nuḳat:

Gazel 296

Mısra: 7

Noktalar.

birbirine ihtilāt itmiş
nüḥüsetden nuḳat
taḥta-i remmālde eşkālī
bir yüzden daḥı

nukl-i meclis:

1. nuḳl-i meclis:

Gazel 216

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Meclisin çerezi.

şahn-ı bağ u sākī-i
mevzūn ü cām-ı lāle-gūn
nuḳl-i meclis buse-i la'l-i
nigār olsa müdām

2. nuḳl-i meclis:

Gazel 265

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meclisin çerezi.

nuḳl-i meclis yiter leb-i
la'lüñ
emelüm gel senüñ-ile
bāde

nukl-i mey:

1. nuḳl-i mey:

Gazel 91

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şarabın mezesi,
çerezi.*

şeftālū yidi dün gice
meclisde nuḳl-i mey
zīrā ki anda ḥayli
güzeller öpüşdiler

nukl-i şarāb:

1. nuḳl-i şarāb:

Gazel 33

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şarap mezesi, içki
mezesi.*

bezm-i bahār-ı gülşen ü
'azm-i kenār-ı cüy
nuḳl-i şarāb buse-i cān-
baḥş-ı lā'l-i nāb

nükte:

1. nüktesin:-sin

Gazel 175

Mısra: 11

Ancak dikkat

*edildiğinde anlaşılan
ince söz ve mana.*

“keyfe yuhyi’l-arza
ba‘de mevtiḥā”nuñ
nüktesin
añla eşyādan bugün
“fenzur ilā āṣār”a bak

2. nükte:

Gazel 219

Mısra: 9

*Ancak dikkat
edildiğinde anlaşılan
ince söz ve mana.*

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yoğuşa
yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

3. nüktenüñ:-nüñ

Gazel 109

Mısra: 6

*Herkes tarafından
idrak edilemeyecek olan
gizli mana, sır, hikmet.*

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

nüktedān:

1. nüktedān:

Gazel 188

Mısra: 2

*Nükte bilen, ince ve
zarif kimse.*

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvān gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedān gerek

nükte-i belīg:

1. nükte-i belīg:

Gazel 165

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*Anlamı ince ve
nazik olan etkili söz. II
Hikmetli söz.*

göster Şihābī şī‘rūñi ehl-i
belāgate
söylerler-ise aña göre
nükte-i belīg

nükte-perdāz:

1. nükte-perdāzuñ:

Gazel 271

Mısra: 10

*Nükteli söz
söyleyen.*

ķanda aña tūtī-i ṭab‘-ı
Şihābī la‘lūñi
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rīz
olmada

nüktesi:

1. nüktesi:

Gazel 40

Mısra: 7

*Herkesin
anlayamadığı ince mana
II Anlamı ince ve nazik
olan söz.*

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i ğaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
ğuyüb”

nümā:

1. nümā:

Kaside 20

Mısra: 41

İhsan, nimet.

eşk-i çeşmümden ḥatt-ı
la‘lūñ bulur nevş ü nümā
kim çemen olur ṭarī
yağdukça bārān-ı bahār

nümāviş:

1. nümāyış:

Gazel 263

Mısra: 10

Gösteriş, görünüş.

Şihābī ra-i ra' nādur kaşı
ol māh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyış
şīvesi çarhuñ celālinde

nūn:

1. nūnı-durur:-ı, -durur

Kaside 1

Mısra: 18

*Arap alfabesinin
yirmi sekizinci harfi II
Sevgilinin kaşları.*

halarıdur havlī-i bāğ-ı
hayāt
nūnı-durur havz-ı kerem
çekme bīm

2. nūn:

Gazel 7

Mısra: 3

"Nun" harfi. II

*Sevgilinin nun harfine
benzeyen kaşı.*

zūlfüñi cīm ü kadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn
üç ger bir yire cem' olsa
diyiver cān aña [vb]

nūr:

1. nūrı:-ı

Gazel 34

Mısra: 3

*Aydınlık, ziyâ || İlâhi
bir güç tarafından
gönderildiğine inanılan
parlaklık, mübâreklik
(TDK- Güncel Türkçe
Sözlük).*

buldukça nūrı mu'ciz-i
kuvvet Muhammedūñ
nār-ı hasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

2. nūr:

Kaside 2

Mısra: 30

*Hız. Muhammed'in
nuru.*

olıcağ zümre-i 'isyāna
Muhammed şāfī'
göstere çeşm-i Şihābīye
dahı nūr u necāt

3. nūruñla:-uñ, -la

Kaside 14

Mısra: 22

*Hız. Muhammed'in
nuru.*

habībā māsivā-yı
ma'şiyetden rū-siyāh
oldum
sefid it vechümi nūruñla
kurtar cānı mātemden

4. nūrından:-ın, -dan

Gazel 207

Mısra: 12

*Aydınlık, ziya, nur. ||
Allah'ın bütün varlıklara
tecellisi ile aktarılmış
olan nūr: nūr-ı İlâhi.*

oldı çün maḥbūb-ı
rahmān-ı cemāl
aña verdi kendü nūrından
cemāl

5. nūruñla:-uñ, -la

Kaside 15

Mısra: 27

*Allah'ın bütün
varlıklara tecellisi ile
aktarılmış olan ziya /
ışık.*

nūruñla çeşm-i cānumuz
aç eyleme 'alıl
bakma 'uyūb-ı 'āşīye ey
pertev-celāl

6. nūruñ:-uñ

Kaside 14

Mısra: 2
Nur, ışık; aydınlık,
parlaklık.

habīb-i haksın iy server
mufaẓẓal halk-ı ‘ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafā-yı rūh u ‘ādemden

7. nūrı:-ı

Gazel 257

Mısra: 8
Aydınlık, ışık,
parıltı.

n’ola bakmazsa kemāl
ehline çeşm-i cāhile
ma‘rifet nūrı görünmez
başar-ı hodbāne

8. nūr:

Gazel 62

Mısra: 10
Aydınlık, ışık,
parıltı, ziya.

kūyuña vardukça ‘aşıklar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi hacc

9. nūr:

Gazel 272

Mısra: 6

Allah'ın tecellisi,
nuru; parlaklık, nur,
ışıltı.

eyleyen kaşların üstünde
cebñnüne nazar
nūr görmüş gibidür küşe-i
mihrāb üzere

nūr ver-:

1. nūr ver-:

Gazel 47

Mısra: 4
Kelime Tipi: -
Nur vermek,
aydınlılatmak.

sebze-i hattıñ-ıla rūşen
olur çeşm-i hayāt
nazara nūr verür niteki
seyr-i leb-i kışt

nūrānī:

1. nūrānī:

Kaside 13

Mısra: 3
Pırıl pırıl, ışıklı. II
Nurlu, temiz.

vücūdından ‘adem
zulmānisin haķ itdi
nūrānı

geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

nūr-ı ‘ayn:

1. nūr-ı ‘ayn:

Gazel 223

Mısra: 6
Kelime Tipi: -
Göz nuru. II Sevgili.

gel cemālūñ cilvesin ‘arz
it şafā bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştākdur ey nūr-ı ‘ayn

2. nūr-ı ‘ayn:

Gazel 235

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Göz nuru. II Sevgili.

hāk-ı kūyuñ tūtiyāsı var-
iken ey nūr-ı ‘ayn
gözüme çekdürme kühl-ı
ıřfahānuñ minnetin

nūr-ı bahā vir-:

1. nūr-ı bahā vir-:-di

Kaside 11

Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Kıymetli nur
vermek.

ḳudūmı virdi zamān-ı
bahāra nūr-ı bahā
ṭulū‘ eyledi çünkim o
māh-ı şehir-i rebī‘

nūr-ı başa:

1. nūr-ı başa:

Gazel 114

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Göz nuru. II Sevgili.

bağlayaldan nergis-i
bīmārın ol nūr-ı başa
dīde-i aḥbābdan her dem
aḳar ḥūn-ı ciger

2. nūr-ı başa:

Gazel 104

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Göz nuru II Gözüin

görme duyusu.

görmedi ḥüsn ü ḥulḳuḥna
ehl-i naẓar naẓīr
bilür ğubār-ı bāyuḥnı nūr-ı
başar başīr

nūr-ı celī:

1. nūr-ı celī:

Gazel 295

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'ın nuru, ışığı.

‘āşıḳ-ı dīdār-iseñ yaşıñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

nūr-ı cihān-ārā:

1. nūr-ı cihān-ārā:

Kaside 25

Mısra: 55

Kelime Tipi: -

Dünyayı aydınlatan

ışık.

Şihābī dā‘ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du‘āña ḳaldurup destin
yüzün göge dutar nergis

nūr-ı ḥaḳ:

1. nūr-ı ḥaḳ:-dan

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Allah'ın nuru.

nūr-ı ḥaḳdan rüşen ola tā
ki ḳalbūñ ḥānesi
dīde-i cānı açık tut sen
dilā revzen gibi

2. nūr-ı ḥaḳ:

Gazel 176

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın nuru. II

Sevgilinin yüzü.

āsumān-ı ḥüsne ḳaşıñdur
hilāl ey nūr-ı ḥaḳ
ḳākülūñ ebr-i siyeh reng-
i ‘izāruñdur şafaḳ

nūr-ı ḳıdem:

1. nūr-ı ḳıdem:

Kaside 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Allah'ın nurunun

ışığı.

nūr-ı ḳıdem ṭulū‘ idüp
oldı ḥabīb-i ḥaḳ
engüş-t-i mu‘ciziyle māh
oldı iki şaḳ

2. nūr-ı ḳıdem:

Gazel 159

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Allah'ın nuru.

āfītāb-ı ḥüsnūñ idince
ṭulū‘

‘āleme nūr-ı kıdem buldı
şuyū‘

nūr-ı muhammed:

1. nūr-ı muhammed:-
den

Kaside 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hakikat-i

*Muhammediye. Hak
teala önce Hz.
Peygamber'i yarattı,
sonra diğer varlıkların
tümünü onun nurundan
yarattı.*

muşavver eylemiş
taşvîrünü rūh-ı
muşavversin
seni resm eyledi evvel
kalem nūr-ı
Muhammedden

nūr-ı mutlak:

1. nūr-ı mutlak:

Kaside 8

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Mutlak nur. II

Allah'ın nuru.

sālārı hayli mürsel ü
sulţan-ı enbiyā
cismiyle nūr-ı mutlak ü
ismiyle Muştafā

nūr-ı nebî:

1. nūr-ı nebî:

Gazel 272

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hiz. Muhammed'in

nuru.

şaldı şevk-i ruh-ı
envārını ‘uşşāka habīb
düşdi şan nūr-ı nebī
zümre-i aşhāb üzere

2. nūr-ı nebî:

Gazel 277

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hiz. Muhammed'in

nuru.

bağan cemāl-i pāküne
nūr-ı nebī görür
iden tavāf kūyuhnı bilür
Medīne’i

nūr-ı şem‘-i bāde:

1. nūr-ı şem‘-i bāde:-
den

Gazel 158

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Aşk) Şarap

*mumunun nuru,
parlaklığı.*

nūr-ı şem‘-i bādeden
bezm içre düşdükçe şua‘
şevkden sāgar dönüp
pervane-veş eyler semā‘

nūr-ı tecellā-vı cemāl:

1. nūr-ı tecellā-yı
cemāl:

Gazel 202

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzel yüzün

*zuhurunun ışığı,
parlaklığı.*

ārzū-yı vāşıl-ı cānān
etdüğinden dāyimā
zāhidā nūr-ı tecellā-yı
cemāl ister gönül

nūr-ı zîyā:

1. nūr-ı zîyā:

Gazel 113

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Işık nuru. // [tas.]

*İlahî tecelli, feyiz, keşf,
ilham.*

çıkmasa nūr-ı ziyā ger
nār-ı āhumdan şerer
her gice şem‘-i nücümü
gökde yer yer kim yaçar

nūr-ı zivā-yı zulmet:

1. nūr-ı ziyā-yı zulmet:-

üm

Gazel 218

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Karanlığı

aydınlatan nur.

ruşinā-yı ḥalvetüm nūr-ı
ziyā-yı zulmetüm
şu‘le-i şem‘-i dil-
fūrūzum çerāğ-ı enverüm

nūş et:-

1. nūş et:-di

Gazel 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

İçmek.

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşid ü Keykāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdüh [tut]

nūş eyle:-

1. nūş eyle:-dü, -m

Gazel 190

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçmek II.

Yudumlamak, yudum

yudum içmek.

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüh
bezm içinde şanını nūş
eyledüm peymānenüh

2. nūş eyle:-di

Kaside 2

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

İçmek II.

Yudumlamak, yudum

yudum içmek.

hızr kim ‘ilm ile nūş
eyledi āb-ı hayvān
ma‘nī yüzine nazar ‘ilmi
durur mā-i hayāt

nūş id:-

1. nūş id:-e, -y, -im

Kaside 23

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

İçmek,

*yudumlamak, ağzına
dikmek.*

sākī şararup beñzedi
nīlūfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

2. nūş id:-elüm

Kaside 23

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

İçmek,

*yudumlamak, ağzına
dikmek.*

o lāle-ḥadüh nūş idelüm
zıkr-i lebinden
nāfī‘ getirür şerbetin
insāna benefşe

nūş it:-

1. nūş it:-miş, -ler

Kaside 20

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

İçmek.

nūş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden ğubār
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i ḥandān-ı bahār

2. **nūş it:-***-dūñ, -se*

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İçmek,
yudumlamak.

şarāb-ı ‘aşkı nūş itdūñse
ey dil
saña keşf ola esrār-ı
muḥabbet

nūş ol:-

1. **nūş ol:-***-alı*

Rübai 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçmek.

cür‘a nūş olalı yedi
beytüm
seb‘asın etdi Cāmīnūñ
ser-mest

nūş-ı bāde eyle:

1. **nūş-ı bāde eyle:**

Gazel 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap içmek.

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād

hūn-ı cigerle guşşa yiter
hem-nişīn baña

nūş-ı cān ol:-

1. **nūş-ı cān ol:-***-sun*

Gazel 216

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Afiyet olmak, cana
can katmak.

nūş-ı cān olsun şafā
bezminde çek Cem gibi
cām
fırşatıdur sākī-i
devrāndan al intikām

nūş-ı mey:

1. **nūş-ı mey:**

Gazel 225

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap içme.

müdām nūş-ı mey bakma
zīb-ḥāneye hīç
ḥubāb-ı bāde gibidür
şebāt-ı naķş-ı cihān

nūş-ı mey-i leb:

1. **nūş-ı mey-i leb:-***-i, -y,*
-le

Gazel 67

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Dudak
şarabı içmek.

nūş-ı mey-i lebi-y-le
bugün şāh-ı ‘ālemüz
cām-ı şarāb eyledi bezm-
i Cemi feraḥ

nuşūs-ı āyāt:

1. **nuşūs-ı āyāt:**

Kaside 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Doğruluğu şüphe
götürmez, açık ve kesin
hükümler, naslar. II
Ayetler.

didī lā-uḥşīsenā ḥazrete
sulṭān-ı resūl
bi’l-ḥuşūş aña nüzūl itdi
nuşūs-ı āyāt

nutk:

1. **nuṭkuñla:-***-un, -la*

Kaside 6

Mısra: 3

Söz, kelâm.

tūti-i ṭab‘umı nuṭkuñla
şeker-ḥā eyle
ya‘ni kim na‘t-ı nebī
itmede güyā eyle

2. nuṭkuñ:-un

Gazel 151

Mısra: 4

*Konuşma, söz,
kelam.*

tenzīl ber to āmede
mu‘cīz nümā şemde
ḳaddūñ sevād-ı muşḥaf u
nuṭkuñ kelām-ı naşş

3. nuṭkı:-ı

Gazel 139

Mısra: 3

*Konuşma, söz,
kelam. II Söz söyleme
yeteneği, şâirlik.*

Mesīḥ enfāsıdur güyā ki
nuṭkı ehl-i ‘irfānuñ
bulunmaz bir daḥı bunuñ
gibi cān-fezā meclis

nuṭk-ı ‘isā:

1. nuṭk-ı ‘isā:-dan

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hz. İsa'nın sözü,
konuşması.*

dem urursa nuṭk-ı
‘İsādan ta‘accüb eylemeñ
mürde cisme cān bağışlar
la‘l-i rūḥ-efzā-yı dost

nüzül eyle:-

1. nüzül eyle:-me, -miş, -dür

Kaside 11

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

İnme. II [tas.]

Tecelli etme.

nüzül eylememişdür bu
‘arz-ı nāsūte
zünüb-ı ümmet-i ‘āşiye
olmayınca şefi‘

nüzül it:-

1. nüzül it:-

Kaside 13

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yukarıdan aşağıya
inmek; (Âyetler
peygamberlere)
bildirilmek.*

nüzül itdi aña Ruḥu‘l-
Ḳuds tenzīl-i Kur‘ānı
hidāyet encümidür
cümleten aşḥāb u yārānı

2. nüzül it:-di

Kaside 2

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Nâzil olmak, inmek.

didī lā-uḥşīşenā ḥazrete
sulṭān-ı resūl
bi‘l-ḥuşuş aña nüzül itdi
nuşuş-ı āyāt

o:

1. o:

Gazel 140

Mısra: 2

O, işaret zamiri.

ḥayāl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevāya heves
meāl-i saltanat olmuş o
bir gedāya heves

2. o:

Gazel 275

Mısra: 10

O, işaret zamiri.

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz

korğarın dehşet birağur o
kaşide kaşide

3. o:

Gazel 8

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy rakīb

cüft ol yirü o mäh-ıla

görmeme tek baña

4. o:

Gazel 10

Mısra: 2

O, işaret sıfatı.

maḥbûb ola şarâb ola

evvel bahâr ola

añlamazın ki elde o dem

ihtiyâr ola

5. o:

Gazel 24

Mısra: 4

O, işaret sıfatı.

cām-ı keşretten geçüp

gel bâde-i vaḥdetden iç

neş'eyi evvel virür âḥir o

keyfîyyet saña

6. o:

Kaside 1

Mısra: 16

O, işaret sıfatı.

raları medḥalleridür

rahmetüñ

fıkr ider o raları 'aql-ı

selīm

7. o:

Kaside 4

Mısra: 17

O, işaret sıfatı.

mey-i gurûr ıla döndüm

o merd-i ser-meste

niçe beyân ide anı bu

cân-ı dil-ḥaste

8. o:

Kaside 10

Mısra: 6

O, işaret sıfatı.

sırr-ı ḥaqq cân gibi

pinhân olmağ için gârda

perde çekdi 'ankebût oldu

o dem nessâc aña

9. o:

Gazel 72

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

görmedüm bir niçe
gündür o meh çârdehî
dûd-ı âhum n'ola ger
göklere eylerse şu 'ûd

10. o:

Gazel 80

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

gözlerüm yaşına rahm

itdi Şihâbî var-ısa

yoksa o serv-i revân

eyler benüm ne'mden

murâd

11. o:

Gazel 30

Mısra: 10

*Üçüncü teklik şahıs
zamiri (âşık).*

bakma nokşân-ı Şihâbîye

kemâl ehli-iseñ

bî-hünerdür o ki göz

merdümüne göstere 'ayb

12. **odur:-dur**

Gazel 64

Mısra: 2

"O" işaret zamiri.

çemende kırmaz elinden

müdâm lâle-kadeḥ

bu demde ârif odur kim
eline ala kadeh

13. **aña:-ñ, -a**

Gazel 21

Mısra: 1

" O" üçüncü tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

nāzenīnüm hayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür nazīr olmaz
aña

14. **aña:-ñ, -a**

Gazel 21

Mısra: 2

" O" üçüncü tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

nāzenīnüm hayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür nazīr olmaz
aña

15. **aña:-ñ, -a**

Gazel 221

Mısra: 10

" O" üçüncü tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine 'ışk u meşk
itmez
cihānda bī-vefālar çok
velī aña selām olsun

16. **o:**

Gazel 37

Mısra: 5

" O" işaret sıfatı
(Sevgili).

kebūter ile şalardum o
māha nāme-i 'arz
yağar harāret-ile ol
hamāme-i mektüb

17. **o:**

Gazel 37

Mısra: 10

" O" işaret sıfatı
(Sevgili).

Şihābī âlemüñ ehlin
idindi meftūni
o şūh-āfet-i devrān o
fitne' -i āşūb

18. **o:**

Gazel 37

Mısra: 10

" O" işaret sıfatı
(Sevgili).

Şihābī âlemüñ ehlin
idindi meftūni
o şūh-āfet-i devrān o
fitne' -i āşūb

19. **aña:-ñ, -a**

Gazel 122

Mısra: 14

" O" kişi zamiri.

vefāsı yok fenā gül-
zārīnuñ umma şafā
andan
aña sa'y eyle bostān-ı
beğa firdevs bāğıdır

20. **andan:-n, -dan**

Gazel 122

Mısra: 13

" O" kişi zamiri.

vefāsı yok fenā gül-
zārīnuñ umma şafā
andan
aña sa'y eyle bostān-ı
beğa firdevs bāğıdır

21. **o:**

Gazel 126

Mısra: 2

" O" kişi zamiri.

hasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān

düşmez
dehânından o seg gibi ki
dâyim üstühân düşmez

22. **anuñ:--nuñ**

Gazel 251

Mısra: 8

" O" kişi zamiri.

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşîre
şunmuş biri hañçere

23. **o:**

Gazel 288

Mısra: 14

" O" kişi zamiri.

şatar şanma şayd-ı
denîye Şihâbi'i
a'lâ şikâre şalar o dil
şāhbāzını

24. **anuñ:--nuñ**

Gazel 306

Mısra: 8

" O" kişi zamiri.

şanki bir şahib-
kerāmetdür ruhuñda
kākülün

rû-yı deryâ üzre şalınmış
anuñ seccâdesi

25. **anuñ:--nuñ**

Kaside 15

Mısra: 37

" O" kişi zamiri.

rüy-yı siyâhî umaram
anuñ sefid ola
‘arz-ı niyâzumuz budur
iy zî'l-kerem saña

26. **anı:--nı**

Kaside 20

Mısra: 36

" O" kişi zamiri.

tüti la'l-i yârdan varup
şeker uğurlamış
anı habs itdi kafes içinde
şebhân-ı bahār

27. **anuñ:--nuñ**

Kaside 24

Mısra: 40

" O" kişi zamiri.

yemm-i ahzār çemen ü
zevrâkîdür geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

28. **o:**

Gazel 43

Mısra: 2

" O" işaret sıfatı.

gönlüme sengi kazānuñ o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o māh ile
rakīb-i bed-baht

29. **odur:-dur**

Gazel 151

Mısra: 5

" O" işaret sıfatı.

mühr-i nübüvvetüñ ki
odur Hâtem-i Şerîf
oldı muhabbet âyeti ol
hâtem üzre faşş

30. **ana:-ñ, -a**

Kaside 3

Mısra: 16

" O" III. tekil kişi

zamiri.

koyup tapuñı her ki vara
gayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

31. **aña:-n, -a**

Gazel 12

Mısra: 20
" O" işaret zamiri.

sāğar-ı meyde Şihābī
görünür 'aks-i cihān
ol cihetden didiler
mir'āt-ı İskender aña

32. ana:-n, -a

Gazel 199

Mısra: 10

" O" işaret zamiri.

ey Şihābī gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n'eyler gelüp
çün hāne-i hürrem degül

33. aña:-ñ, -a

Gazel 21

Mısra: 4

" O" üçüncü tekil

şahıs zamiri. (Sevgili).

mürğ-i cānı nātüvān
görüp süzüldi gözleri
niçe kırtulsın hücum itdi
iki şehbāz aña

34. aña:-ñ, -a

Gazel 22

Mısra: 10

" O" III. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

niçe āğaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aña
'ışk hālinde Şihābīnūñ
līsānı oldı lāl

35. aña:-ñ, -a

Gazel 227

Mısra: 8

" O" III. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

36. andan:-n, -dan

Gazel 83

Mısra: 2

" O" 3. teklik kişi

zamiri.

şekkerūñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezīz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezīz

37. aña:-ñ, -a

Gazel 86

Mısra: 2

" O" 3. teklik kişi

zamiri.

her kim ki bezm-i 'ışka
gelür bir ayak çeker
aña sebū-yı halka-i
rindān kulağ çeker

38. anı:--nı

Gazel 146

Mısra: 6

" O" 3. teklik kişi

zamiri.

bir içim suya teşne
olmuş-ıdı hançeri yārūñ
içirüp hūn-ı dilden anı
kana kana kandurmış

39. anı:--nı

Gazel 182

Mısra: 12

" O" 3. teklik kişi

zamiri.

rāh-ı riyāda şūfī iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

40. anı:--nı

Kaside 1

Mısra: 12

" O" 3. teklik kişi

zamiri.

şeddeleri lâledür ol
gülşene
ki itdi şükûfte anı feyz-i
nesîm

41. **anı:-n, -l**

Gazel 99

Mısra: 6

" O" 3. teklik kişi

zamiri.

bir ben degül ölümlüsi
ancağ helâki çok
bu 'âlem ehli ser-beser
anı sever geçer

42. **aña:-ñ, -a**

Gazel 22

Mısra: 1

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

'ışkdur 'anğā-yı miñnet
kulle-i ser kâf aña
âşiyân olmışdur
oñmaduğ başum inşâf
aña

43. **aña:-ñ, -a**

Gazel 22

Mısra: 4

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

muşhaf-ı 'aşk-ı hâkîkî
kim mübârek-fâldur
añlama 'aks iy mecâz
ehli ki şığmaz lâf aña

44. **aña:-ñ, -a**

Gazel 22

Mısra: 6

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

münkeşif olmaz kitâb-ı
'ışk-bâlûñ müşkili
niçe yıllar iştiğâl itse
eger keşşâf aña

45. **aña:-ñ, -a**

Gazel 22

Mısra: 8

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

şâhid-i 'ışkuñ cemâl-i
civesini her nazar
görmek olurdu dilâ
âyineñ olsa şâf aña

46. **anuñ:-nuñ**

Gazel 67

Mısra: 10

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

çokdur şafâsı meclis-i
'ışkuñ Şihâbiyâ
bezm-i vişâl gibi anuñ
[*] kemi ferağ

47. **anuñ:-nuñ**

Gazel 122

Mısra: 8

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

zemîn enhârı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamân içre yedi deryâ
yine anuñ ayağıdır

48. **anuñ:-nuñ**

Gazel 162

Mısra: 10

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

Şihâbî kevkebüm burc-ı
şerefden toğmağ itdükçe
başına nâr-ı âhumdan
anuñ odlar yağar tâli'

49. **anuñ:-nuñ**

Gazel 172

Mısra: 10

" O" 3. tekil şahıs

zamiri .

şa‘r-ı ğarrāda hayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

sāḳiyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancak o
şerbetdür ‘ilāc

sicill-i hestīye çekdi
Şihābī ḥaṭṭ-ı ‘adem
gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu ḥāle şühūd

50. **anuñ:-nuñ**

Kaside 2

Mısra: 15

" O" 3. tekil şahıs
zamiri .

53. **aña:-ñ, -a**

Gazel 24

Mısra: 10

"O" III. tekil şahıs
zamiri (âşık).

56. **anuñ:-nuñ**

Gazel 97

Mısra: 10

" O" üçüncü teklik
şahıs zamiri. II Âşık.

anuñ evşāf-ı kemālinde
lisān-ı Mūsā
lāl olup lüknet-ile kıldı
edā-yı kelimāt

göz yumup geçdüñ
Şihābī şöretinden
‘ālemüñ
bāreka’llāh terkesi ancak
olur rahmet aña

nār-ı günāha yandı
Şihābī-i rû-siyāh
gök buḥārı şekli anuñ
dūd-ı āhıdur

51. **anuñ:-nuñ**

Kaside 25

Mısra: 29

" O" 3. tekil şahıs
zamiri .

54. **o:**

Gazel 220

Mısra: 2

" O" işaret zamiri.

57. **o:**

Gazel 36

Mısra: 2

" O" işaret sıfat (dem).

niçe şāḥib-naẓardur kim
anuñ eyyām-ı ‘adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

eşkimüñ katreleri
yakama olsa ğāltān (-)
la‘lden düğmelere beñzer
o göğsümde hemān

germ olup meclisde
göğsin açsa ger ol āfītāb
rūşen olur şevḳ ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

52. **o:**

Gazel 61

Mısra: 2

" O" işaret sıfatı (Şerbet).

55. **anuñ:-nuñ**

Gazel 73

Mısra: 14

" O" üçüncü teklik
şahıs zamiri. II Âşık.

58. **o:**

Gazel 48

Mısra: 7

" O" III. tekil şahıs
zamiri (sevgili).

ögerek göge çıkarısam
tañ degül o mähı ben
sidre birle hem-ser olmış
kâmet-i bālā-yı dost

59. o:

Gazel 49

Mısra: 4

" O " III. tekil şahıs
zamiri (sevgili).

geḏā-y-iken 'aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyūn o hümā
himmet

60. o:

Gazel 56

Mısra: 7

" O " III. tekil şahıs
zamiri (sevgili).

perīşān zülfün eller şāne
gördüm o perī şānuñ
budur cem'ıyyet-i hātır
perīşān olmağa bā'is

61. odur:-dur

Rübai 3

Mısra: 2

" O " işaret zamiri.

mağfūr oluben levh' -i
ḥaṭādan be Şihābī
ümmid odur ḥak olına
ḥaṭṭ-ı günāhuñ

62. o:

Gazel 68

Mısra: 3

" O " III. tekil şahıs
zamiri (sevgili).

fārisi'l-ḥayl geçer ḥayli o
şūḥ-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
ğamzeleri baña rimāḥ

63. o:

Gazel 92

Mısra: 10

" O " işaret zamiri.

cevher-i naẓmum
muvāfıḳ düşdi baḥr-ı
taḅ'uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

64. o:

Gazel 73

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

menāziline o māhuñ
yüzünü sürmek için

şu'übet-i reh-i eflāke
āhum itdi şu'üd

65. o:

Gazel 86

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

mest olduğunca merdüm-
i çeşmün o ğamzeden
ben ḥaste cisme ḥışm u
ğazabla bıçak çeker

66. o:

Gazel 99

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

bu ne kıbāb bāde-i 'ıḣkuñ
ḥubābıdur
bezm-i fenāda her ki o
meyden içer geçer

67. aña:-ñ, -a

Gazel 198

Mısra: 6

" O " işaret zamiri
(aşığın gönlü).

ḥāne-i ḳalbe duḥūl
eylemek-içün tırūñ
geldi peykānlaruñ evvel
aña etdi müdḥal

68. **andan:-n, -dan**

Gazel 203

Mısra: 2

" O " 3. teklik kişi

zamiri (sevgili).

hatt-ı kudretdür
cemâlinde o mâhuñ hat u
hâl
şimdi hep hattâtlar varup
alur andan mişâl

69. **anuñ:-nuñ**

Gazel 122

Mısra: 2

" O " 3. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

göñül tahtı hayâlün
şahınıñ her dem
konağıdur
hubâb-ı eşk-i pür-hūnum
anuñ gül-gün otağıdur

70. **anuñ:-nuñ**

Gazel 126

Mısra: 4

" O " 3. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

‘aceb hūnriz-i merrih-veş
bu çarh-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tîğı
ucundan yire kan düşmez

71. **anuñ:-nuñ**

Gazel 133

Mısra: 4

" O " 3. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

genc-i hüsnün ger nihân
olursa gözden tañ degül
didiler tâlibler anuñ
adına kenzü’r-rumuz

72. **anuñ:-nuñ**

Gazel 188

Mısra: 10

" O " 3. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

mahbûb odur ki rûh-ı
muşavver ola hemân
zülfi vü kaddi kaşı anuñ
şekl-i cân gerek

73. **anuñ:-nuñ**

Gazel 306

Mısra: 2

" O " 3. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

neş’eyi evvel verür çün
câna ‘aşkuñ bādesi
anuñ-içün âhır anuñ oldı
dil üftādesi

74. **anuñ:-nuñ**

Gazel 314

Mısra: 7

" O " 3. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

metn-i şemsiyye gibi
hüsnidür anuñ îzā‘
dile misbāh u
meşārıkdan ider eşrākı

75. **o:**

Gazel 112

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

āteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ raķīb-i
bed-liķā şeytānidur

76. **o:**

Gazel 154

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

haţuñ ki gülşen-i
haddüñde oldı tāze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre hıyāz

77. **o:**

Gazel 199

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

yāra didüm çeşm-i pür-
nem ğarķa verdi 'ālemi
ol dürr-i yeķtā didigüm
yemm-durur o nem degül

78. o:

Gazel 203

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

ḥaṭṭ-ı kudretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u
ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭāṭlar varup
alur andan mişāl

79. o:

Gazel 203

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların
kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

80. o:

Gazel 225

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

ġubār-ı pāyine yüz sür

öñinde ḥāk-i rāh ol

Şihābī bezm-i çemenden

gelür o serv-i çemān

81. o:

Gazel 1

Mısra: 17

" O " işaret sıfatı.

āhum od urdı Şihābī o

tokuz eflāke

ķoydı birbirine yaşum bu

yedi deryāyı

82. o:

Gazel 76

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

la 'l-i yāra ṭurra-i şeb-

deng uzatmışdı kemend

Mısr-ı ḥüsninde aşıldı

'ākıbet o dürd ü ķand

83. o:

Gazel 82

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

çokdur egerçi bāğda tāze

nihāl ü gül

ṭursa otursa yaraşur o

serv ü lāle-ḥad

84. o:

Gazel 120

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı.

ağzı suyu o ġoncanuñ

düşse türāb üstine

ķalbe şafā getürmege o

leb ü gül gül-āb olur

85. o:

Gazel 120

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

ağzı suyu o ġoncanuñ

düşse türāb üstine

ķalbe şafā getürmege o

leb ü gül gül-āb olur

86. o:

Gazel 122

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

Şihābī āteş-i mehri beni

yaķdı o meh-rūnuñ

görünen penbeler encüm

gibi sīnemde dāğıdur

87. o:

Gazel 139

Mısra: 7
" O " işaret sıfat.

gelürse meclise zerrîn
 külâhı-y-la o sîm-endâm
 toğa mehr-i sa'âdet başa
 ola pür-zîyâ [meclis]

88. o:
Gazel 155
 Mısra: 3
" O " işaret sıfat.

kışsa-i guşşamdan aña
 olsun o şâh-ı cihân
 eyleñüz rahmet size ben
 dâ'i-i erkâna 'arz

89. o:
Gazel 156
 Mısra: 2
" O " işaret sıfat.

katl-i 'uşşâka leb-i dilber
 getürdi taze hat
 sâde diller meşrebinde
 çıkdı ammâ o ğalat

90. o:
Gazel 159
 Mısra: 7
" O " işaret sıfat.

kaht-ı mısırında o Yûsuf
 çehrenüñ

yüzine bakanlar eyler
 def'-i cû'

91. o:
Gazel 201
 Mısra: 10
" O " işaret sıfat.

meydân-ı feza-yı felege
 âh-ı Şihâbî
 yakar o mehûñ yolına her
 gice meşâ'il

92. o:
Gazel 204
 Mısra: 9
" O " işaret sıfat.

ey Şihâbî Mısr-ı
 hüsnuñde o Yûsuf
 çehrenüñ
 hasret-ile ağlamakdan
 cûy-ı eşküm oldu Nîl

93. o:
Gazel 206
 Mısra: 9
" O " işaret sıfat.

ilet bu tuhfe-i cânı o
 mâha gel ey âh
 zehî sa'âdet olursa
 hediyemüz maqbûl

94. o:
Gazel 211
 Mısra: 12
" O " işaret sıfat.

her şem' ehli âteş-i ser-
 keş olur yakar
 ammâ mülâyim echele
 olur o günde mûm

95. o:
Gazel 220
 Mısra: 8
" O " işaret sıfat.

ne 'aceb gül gibi ben
 çāk-ı girîbân etsem
 pîrehan koynına almış o
 nigârı 'uryân

96. o:
Gazel 230
 Mısra: 6
" O " işaret sıfat.

halk içinde güft-u-gû
 olsa hatuñ geldi deyü
 hüsnuñe kılca hatâ
 gelmez o kâl ü kıylden

97. o:
Gazel 236
 Mısra: 3
" O " işaret sıfat.

tîğ-i miḥnetle beni katl
ider olsa o cüvân
her yere şekl-i maḥabbet
yazıla ḵanumdan

98. o:

Gazel 236

Mısra: 6

" O " işaret sıfat.

żāyi‘ oldı arada bunca
ḥuḳûḳ-ı ḥıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sulṭānumdan

99. o:

Gazel 240

Mısra: 10

" O " işaret sıfat.

Şihābī tîr-i āhumdan
şaḳınmaz
Kemānveş ḵaddümi
bükdi o meh-rû

100. o:

Gazel 248

Mısra: 4

" O " işaret sıfat.

sîne-ber-sîne olup aldı
göñül maḳşadını
ḥoş duḥûl itdi o şûḥ u
şîve-kāruñ [ḵoynına]

101. o:

Gazel 255

Mısra: 1

" O " işaret sıfat.

göñüller açdı o gül-ruḥ
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
goñca-i ḥandānı fî'l-
cümle

102. o:

Gazel 264

Mısra: 2

" O " işaret sıfat.

pāy-māl-i ğamda ben
üftāde [vb]
elüm irmez o serv-i
āzāde

103. o:

Gazel 264

Mısra: 7

" O " işaret sıfat.

gelüp uğrar o şehsüvār
deyü
tururın yollarında āmāde

104. o:

Gazel 271

Mısra: 10

" O " işaret sıfat.

ḵanda añsa tûṭî-i ṭab‘-ı
Şihābī la‘lûni
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rîz
olmada

105. o:

Gazel 277

Mısra: 2

" O " işaret sıfat.

gördi şafā-yı mehri-y-ile
ṭolu sîne‘i
günden güne baña o meh
arturdı kîne‘i

106. o:

Gazel 282

Mısra: 7

" O " işaret sıfat.

düşsem ‘aceb mi üstine
tîğı o berberüñ
oldı ṭarîḳ-ı ğuşşada
başum ber-ā-beri

107. o:

Gazel 286

Mısra: 3

" O " işaret sıfat.

gice ruhsârın añup
ağladum o ğonca-lebüñ
çîn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

108. o:

Gazel 295

Mısra: 4

" O " işaret sıfat.

gülşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gûn-â-gûn-ile
bezme çağırdı meger
bûlbûl o şûh ü şengüli

109. o:

Gazel 296

Mısra: 2

" O " işaret sıfat.

şorma ahvâl-i ğarîbi hâli
bir yüzden dağı
pây-ı dil o hâlde ahvâli
bir yüzden dağı

110. o:

Gazel 301

Mısra: 3

" O " işaret sıfat.

şacı 'ağdini hall itmek o
māhuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belāya şāneden ğayrı

111. o:

Gazel 305

Mısra: 5

" O " işaret sıfat.

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
raksa gelse şivesinden
ditretür endāmını

112. o:

Gazel 313

Mısra: 2

" O " işaret sıfat.

dime şöhet sizüñ-ile
bize bākī sākī
zer-i hālîs akıdup göster
o sîmin sākī

113. o:

Kaside 11

Mısra: 10

" O " işaret sıfat.

ķudümü virdi zamān-ı
bahāra nūr-ı bahā
tulū' eyledi çünkim o
māh-ı şehr-i rebī'

114. o:

Kaside 13

Mısra: 23

" O " işaret sıfat.

o ẖod mīm-i
muḥabbetdür olur
maḥbūbdan müştak
ḥaķīkat 'aşkı ma'şūk-ıla
'aşık bir-durur muṭlaķ

115. o:

Kaside 13

Mısra: 46

" O " işaret sıfat.

ṭarīķ-ı dergehi a'lā-yı
ḥaķdur şer'üne şāri'
o silke sālîk olan rāh-
revler olur lâmi'

116. o:

Kaside 15

Mısra: 14

" O " işaret sıfat.

mechûl oldu münkir olup
saña Bu-Leheb
Ḥaķdan o dem ki ola
zünûb ehline ğaḏab

117. o:

Kaside 15

Mısra: 34

" O " işaret sıfat.

cürmine göre nār olıcak
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

118. o:

Kaside 23

Mısra: 21

" O " işaret sıfat.

çāk itdi girībānın o gül
çehreye karşı
diler ki süre yüzünü
dāmāne benefşe

119. o:

Kaside 23

Mısra: 26

" O " işaret sıfat.

cem' oldı gülistāna yine
ḥayli şükūfe
gürzi-y-le olur çāvuş o
dīvāne benefşe

120. o:

Kaside 23

Mısra: 43

" O " işaret sıfat.

o lāle-ḥadūñ nūş idelüm
zıkr-i lebinden
nāfi' getirür şerbetin
insāna benefşe

121. o:

Kaside 24

Mısra: 11

" O " işaret sıfat.

bāğ-ı ḥüsn içre ruḥ u
zülfı o nāzūk bedenüñ
ne muṭarrā gül-i sīrāb ü
ne ra' nā sünbül

122. o:

Gazel 193

Mısra: 9

" O " III. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh ḥışm idüp
şefkatinden kāse-i
Mecnūna Leylā urdı seng

123. o:

Gazel 250

Mısra: 4

" O " III. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

cān-ı 'āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyāz etsem o başlar
nāz ü istiğnālara

124. o:

Gazel 257

Mısra: 9

" O " III. tekil şahıs

zamiri (sevgili).

tīg-i mehr-ile Şihābī o
yüzi Ḥurşidüñ
matla'-ı nūr-ı şafā oldı
şikāf-ı sīne

125. anı:-n, -ı

Gazel 82

Mısra: 2

" O " işaret zamiri.

gelmez şümāre ḡuşşāñ ü
olmaz ḡamuñ 'aded
anı ḥişāba çekmede 'acīz
kalur ḥired

126. anı:-n, -ı

Gazel 250

Mısra: 8

" O " işaret zamiri.

tūtalum zūlfünüñ olmuş
dil-i miskīn esīr
ey gözi sāḥir anı
yutturma ejderhālara

127. o:

Gazel 69

Mısra: 6

" O " III. tekil şahıs
zamiri. (Zâhid).

şararmış-ıdı 'illet-ile
şimdi şūfīnūñ
beñzi kıızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

o dahı:

1. o dahı:

Gazel 288

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O bile.

ebrū-yı yāri görüp aña
eyledi sücūd
kıldı o dahı şūfī gibi dün
namāzını

o dem:

1. o dem:

Kaside 14

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

O zaman.

çü bulduñ kâbiliyyetle
şuhūd-ı zāta kurbıyyet
hālāş itdüñ o dem ümmet
'uşātını cehennemden

o gün:

1. o gün:

Gazel 207

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*O gün II Kıyamet
günü.*

müşkilāt-ı ümmeti hall

eyle kim

kayd-ı cürm olur o gün

'aqla 'ıķāl

o kadar:

1. o kadar:

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Çok fazla.

gönlüme sengi kazānuñ o

kadar gelmez saht

bile toğmasa o mäh ile

raķīb-i bed-baht

o mäh:

1. o mäh:-a

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*O ay gibi güzel || Ay
yüzlü sevgili.*

Yūsuf-ı Mısr-ı

melāhatdür disem o

māha ben

tañ degül şeker maķālī

ķāmet-i mevzūnı var

o meh:

1. o meh:

Gazel 68

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*O ay gibi parlak
yüzlü, güzel. Sevgili.*

maṭla'-ı şems o meh

çehre-i girībānıdur

görünür kıanda ṭulū'

eylese envār-ı şabāh

2. o meh:

Gazel 69

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*O ay gibi parlak
yüzlü, güzel. Sevgili.*

yaşum ḥabābı o mehe

gül-günī ḥaymedür

müjgān-ı ḥūnīn oldı

anuñ-çün ta'āb-ı sürh

3. o meh:

Gazel 111

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*O ay gibi parlak
yüzlü, güzel. Sevgili.*

na‘l-i hilâli deldi o meh
ğamzesi-y-ile
aşdı kemân kaçını tāk-ı
‘ulâdadur

4. o meh:

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*O ay gibi parlak
yüzlü, güzel. Sevgili.*

şa‘şa‘a-i cemâline irmedi
mâh-ı bedr eli
hüsn-ile gün be gün o
meh pençe-i âfitâb olur

ocak:

1. ocağdur:-dur

Gazel 239

Mısra: 10

*Ateş yanan yer, oda
II insanlar; gönül.*

Şihâbî tekke-i dehre
gelen qurbân ider cânın
kadîmî âteş-i ‘aşk-ıla
yanmış bir ocağdur bu

od:

1. odda:-da

Gazel 8

Mısra: 4

Ateş.

cānum ḥarīk-ı āhum ü
cismüm ğarīk-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

2. od-ıla:--ıla

Gazel 91

Mısra: 3

Ateş.

germiyetle ḥiddet idüp
od-ıla kebâb
birbirisi-y-le karşı be
karşı söğüşdiler

3. od-ıla:--ıla

Gazel 189

Mısra: 10

Ateş.

Şihâbînüñ duḥân-ı āh-ı
pür-süzü gibi her dem
dem-â-dem od-ıla oynar
hoş âteş-bâzdur zülfüñ

4. od:

Gazel 215

Mısra: 8

*Aşk, ayrılık, hasret,
azap, hiddet, öfke vb.
duyguların yakıcı etkisi.*

elde mevcûdum gönül
süz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayanıdum
yokdur özge mesnedüm

5. od:

Gazel 227

Mısra: 8

*Aşk ateşi, aşk
tutkusu, ateş.*

toğrutmış-ıdı sîneme
dilber tûfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

6. odı:-ı

Kaside 22

Mısra: 31

*Aşk ateşi, aşk
tutkusu, ateş.*

beñzemiş kalbi söyünmiş
odı bir tennûra
ğâlib olmuş ezeli âteşe
kânûn lâle

7. odına:-ı, -n, -a

Kaside 18

Mısra: 22

Ateş, nâr, od.

ẖvāb-ı ğaflatden
uyarmaz beni iblīs-i
hasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

8. **oda:-a**

Gazel 39

Mısra: 2

Ateş II Aşk ateşi.

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı āh-ıla her şeb
sitārem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

od şal:-

1. **od şal:-ıpdur**

Gazel 250

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ateşe vermek.

sūz-ı sīnem od şalıpdur
ser-beser sahrālara
seyl-i eşküm dil uzadur
dīde-i deryālara

od ur:-

1. **od ur:-dı**

Gazel 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ateş salmak,

yakmak.

āhum od urdı Şihābī o
tokuz eflāke
koydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

oda:

1. **odasına:-sı, -n, -a**

Gazel 264

Mısra: 10

*Bir evin, meskenin
bölümlerinden her biri.*

cān çekerdı Şihābī

pīškeşin

gelse odasına bir aĝa-

zāde

oda vak:-

1. **oda yak:-du, -ñ**

Gazel 186

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, ateşte
yakmak.*

hāşılı bir āfitāb-ı ‘ālem-
ārāsın ki sen

oda yakduñ hirmenin
mihrüñle māh-ı enverüñ

2. **oda yak:-ar**

Kaside 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ateşe vermek, ateşte

yakmak.

‘afv it şefā‘tüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yakar
her gün āhumuz

3. **oda yak:-ar**

Kaside 15

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Ateşe vermek, ateşte

yakmak.

‘afv it şefā‘atüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yakar
her gün āhumuz

4. **oda yak:-ar**

Kaside 15

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, ateşte
yakmak.*

‘afv it şefâ‘atünle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

5. oda yak-:-ar

Kaside 15

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, ateşte
yakmak.*

‘afv it şefâ‘atünle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

6. oda yak-:-ar

Kaside 15

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Ateşe vermek, ateşte
yakmak.*

‘afv it şefâ‘atünle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yaçar
her gün âhumuz

odlar yan-:

1. odlar yan-:-ar

Gazel 113

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Başında aşk ateşi
tutuşmak.*

sür‘at-ile raqs urursa tañ
mı cân pervânesi
şem‘-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

odlara yak-:

1. odlara yak-:-up

Gazel 228

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ateşe atmak,
yakmak.*

anuñ-içün odlara yakup
zebânın kesdiler
öykinür hüsnuñe
meclisde şem‘-i lâf-zen

2. odlara yak-:-ar

Gazel 147

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ateşe atmak,
tutuşturmak; aşk ateşine
düşürmek.*

her güneş ruhsârı görsem
odlara yaçar beni
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem ‘üd-veş

3. odlara yak-:-ar

Gazel 147

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ateşe atmak,
tutuşturmak; aşk ateşine
düşürmek.*

her güneş ruhsârı görsem
odlara yaçar beni
âhum u gönülüm hevâyî
olduğı-çün dūd-veş

odlu:

1. odlu:

Gazel 310

Mısra: 9

Sıcak, yakıcı.

Şihâbî odlu âhum dün
gice bir na‘ra urdı kim
harâretten yakup barķı
hasetden ra‘dı çatladı

odur ki:

1. odur ki:

Gazel 67

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
O kimsedir ki.

çekme ğam-ı zamâne'i
sen yek-nefes için
'arîf odur ki göre hemân
ger demi ferah

2. odur ki:

Gazel 188

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
O kimsedir ki.

mahbûb odur ki rûh-ı
muşavver ola hemân
zülfi vü kıddi kaşı anuñ
şekl-i cân gerek

ög:

1. öğerek:-erek

Gazel 48

Mısra: 7

Övmek, yüceltmek.

öğerek göge çıkarsam
tañ degül o mähı ben
sidre birle hem-ser olmuş
kâmet-i bälâ-yı dost

2. öğmege:-meg, -e

Gazel 297

Mısra: 10

Övmek, yüceltmek.

ol mehûñ medhın Şihâbî
dilde taqđır idemez
öğmege göge çıkarur
gerçi şâ'ir dilberi

3. öğüp:-üp

Gazel 251

Mısra: 14

Övmek, yüceltmek,
methetmek.

Şihâbî seb'a-i seyyâre
midür bu yedi beytün
öğüp göge çıkarır
okuyanlar heft-kışverde

4. öğüp:-üp

Kaside 22

Mısra: 28

Övmek, yüceltmek,
methetmek.

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sākī
hadd-i cânānı öğüp sen
bize gel şun lāle

öğren:

1. öğren:

Gazel 232

Mısra: 8

Bilgi edinmek, bilgi

sahibi olmak; anlamak,
idrak etmek.

'ışk âteşine yanmağa sen
evvelâ dilâ
gel döne-ağlamak
[nedür] öğren kebâbdan

öğret:-

1. öğret:

Gazel 51

Mısra: 7

Eğitim yoluyla belli
bir konu üzerinde bilgi
kazandırmak, tâlim
etmek, tedaris etmek.

kaşuñ yāsın gehi kıur gāhi
yaş öğret kemânkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
ğamzeñ nāvek-endāz it

öğret:

1. öğretti:-di

Gazel 309

Mısra: 6

Öğretmek, belli bir
konu hakkında bilgi
kazandırmak,
bilgilendirmek.

siper-i sīnem-ile
şeşperini men' itdüm

yār öğretti baña fenn-i
silahşürlüğü

ok:

1. okı:-ı

Gazel 180

Mısra: 3

Ok.

‘ömrüñ okı sînen
geçdüğünü tıyurmaduñ
ey kemân-ebrü nedür çāk
böyle tîr endâzlık

ok geçür:-

1. ok geçür:-mek

Gazel 222

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Oku geçirmek;

*attığı oku bir oku zırhın
öbür tarafına geçirmek.*

tîr-i âhum geçse bu
çarhuñ hilâlinden n’ola
ey Şihâbî ok geçürmek
tañ degül zihgîrden

ok u yay:

1. ok u yay:-da, -dur

Gazel 111

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ok ve yay,savaş

aleti.

ta‘lim-i hâne ideli

dükkân-ı sînemi

meyl-i kaç-ıla

ğamzesinüñ ok u

yaydadur

okı:

1. okıyan:-y, -an

Gazel 120

Mısra: 1

Yazılmış bir şeyi

*gözden geçirip anlamaya
çalışmak II İdrak etmek,
kavramak.*

‘ışk kitâbın okıyan ‘âşıka

feth-i bâb olur

söylese haq kelâmını her

sözi bir kitâb olur

okın:

1. okıncağ:-ıcağ

Gazel 54

Mısra: 10

Okunmak,

söylenmek.

tab‘-ı Şihâbî tûti-i şeker-

şiken olur

vaşf-ı lebûnden okınıcak

cân-fezâ hadîş

oklar ur:-

1. oklar ur:-up

Gazel 286

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ok fırlatmak.

gözlerüm merdümüne
oklar urup gamzelerüñ
hayli cenk oldu hele bir
iki âdem düşdi

oku:

1. okuyup:-y, -up

Gazel 42

Mısra: 10

Okumak, terennüm

etmek.

meclis-i gülşen-i küyında

Şihâbî yârüñ

okuyup şi‘rünü cân

bülbülü eyler neğamât

2. okursın:-r, -sın

Gazel 230

Mısra: 11

Okumak.

iy Şihābī sen okursın
sad-müderriş dersini
‘ilm-i ‘ışkı hāşıl itdünse
eger tahşilden

3. okur:-r

Kaside 19

Mısra: 15

(Kuran
bağlamında) tilavet
etmek.

‘uşşāk-ı bī-dil āyet-i
tūbā-lehūm okur
şalınduğınca nāz-ıla
serv-sā-yı ‘ıyd

4. okuyıbilme:-y, -ibil,
-me, -se

Gazel 54

Mısra: 4

Bir yazıyı meydana
getiren harf ve işaretlere
bakıp bunları
çözümlemek veya
seslendirmek.

tefsīre lāyık ola mı āyāt-ı
hüsnüñi
toğru okuyıbilme her
nā-sezā hadīs

5. okur:-r

Gazel 54

Mısra: 7

Bir yazıyı meydana
getiren harf ve işaretlere
bakıp bunları
çözümlemek veya
seslendirmek.

‘aql-ile cān-ı dilde okur
‘ilm ‘ışkuñı
bir buķ‘adur ki şerh
olinur cā-be-cā [hadīs]

6. okur:-r

Gazel 103

Mısra: 2

Bir metni
seslendirmek, kırâat
etmek.

dil-şifā-yı la‘lūñūñ
terkībini mevzūn okur
bu-‘Alī Sīnā şanasın
hikmet-i kânūn okur

7. okur:-r

Gazel 103

Mısra: 6

Bir metni
seslendirmek, kırâat
etmek.

vird ider dil muşhaf-ı
hüsnünde hattūñ āyetin

şanasın kim “sūre-i ve‘l-
lejl”i Mecnūn okur

8. okur:-r

Gazel 103

Mısra: 8

Bir metni
seslendirmek, kırâat
etmek.

tālib-i dünyā olan kesb
idemez naķd-i kemāl
māla meyl idüp ol ancak
Kıssa-i Kārun okur

9. okur:-r

Gazel 103

Mısra: 10

Bir metni
seslendirmek, kırâat
etmek.

kāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül çehrenūñ
būlbūl-i tab‘um Şihābī
şî‘rini mevzūn okur

10. okur:-r

Gazel 147

Mısra: 9

Bir metni
seslendirmek, kırâat
etmek.

güller evrâkın açup okur
zebûr-ı 'ışkdan
şavt-ı bālâ-y-ıla bülbül
nağme-i Dāvūd-veş

11. **okur:-r**

Gazel 281

Mısra: 10

Bir metni

*seslendirmek, kırâat
etmek.*

şanasın mecma'-ı 'irfân
olupdur küşe-i gülşen
ki gül mecmû'asın
bülbüller açup okur
eş'ârı

oku:-

1. **oku:**

Gazel 81

Mısra: 11

*Öğrenim görmek,
öğrenmek.*

şıra'sın oku şatarsañ
şirâbı
ki müftî etmedi bu bey'i
fâsid

2. **okuyan:-y, -an**

Gazel 103

Mısra: 3

Bir metni

*seslendirmek, yüksek
sesle kırâat etmek II. Bir
yazıda anlatılmak istenen
mânâyı anlamak,
öğrenmek.*

dâsitân-ı Husrev ü Şîrîn
okuyan nâmede
nâmın âh u eşkümün şeb-
rîz-ile gül-gün okur

3. **okur:-r**

Gazel 103

Mısra: 4

Bir metni

*seslendirmek, yüksek
sesle kıraat etmek.*

dâsitân-ı Husrev ü Şîrîn
okuyan nâmede
nâmın âh u eşkümün şeb-
rîz-ile gül-gün okur

4. **okuruz:-r, -uz**

Gazel 127

Mısra: 8

Okumak, talim

etmek, öğrenmek.

añlayanlar sözümüz kesb
itdi 'ıtr-ı mağrifet
Mantıku't-tayr okuruz bu
dilde 'Atfâr olmışuz

5. **okuyan:-y, -an**

Gazel 55

Mısra: 3

*Bir yazıyı meydana
getiren harf ve işaretlere
bakıp bunları
çözümlemek veya
seslendirmek.*

okuyan 'ilm-i 'ışkuñ
bâbın evvel
aña keşf ola faşl-ı
şânîşâlis

6. **okurın:-r, -ın**

Gazel 150

Mısra: 4

Anmak, zikretmek.

eşkimün kaçreleri dâne-i
tesbîhümdür
dilde tekrâr idüben
nâmuñ okurın ihlâş

7. **okumaz:-maz**

Gazel 273

Mısra: 9

*(Bir kimsenin) Adını
anmak, bahsetmek.*

ey Şihâbî pāk erenler
merd okumaz adını

her ki māyildür bu dehr-i
pîr-zenden cānibe

okun:-

1. **okunmazken:-maz, -**
ken

Gazel 166

Mısra: 8

Öğrenilmek,

anlaşılmaq; yüksek sesle
kırâat edilmek.

ķāmetüñ vaşfın iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil
mükteseb ‘ilm içre dahı
okunmazken bir elif

2. **okunmadı:-ma, -dı**

Rübai 4

Mısra: 4

Okunmak, dikkate

alınmak.

şöyle tölmişdur Şihābi
nāmeden kūy-ı habīb
degmedi nevbet şikāyet-
nāmenüz okunmadı

okur:

1. **okur:**

Gazel 23

Mısra: 7

Bazı belirtilerle bir

anlamı, gizli bir duyguyu
anlamak, kavramak.

ma‘nī-i ‘ışk ruh-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

okut:-

1. **okudur:-ur**

Kaside 21

Mısra: 18

Yüksek sesle şiir ya
da şarkı söyletmek.

bezm-i ‘irfān gibi bāguñ
şahñ-ı pür-evrāķdur
bülbüle eş‘ār-ı rengīn
okudur eczā-yı gül

2. **okutmağa:-mag, -a**

Rübai 4

Mısra: 1

Okumasını

sağlamak, okutmak. II
Duyurmak, ilan etmek.

yāra ‘arz-ı hāl okutmağa
burc-ı kaşırına
bir gün olmadı ki her
laḫza kebüter ķonmadı

okuyan:

1. **okuyanlar:-lar**

Gazel 251

Mısra: 14

Okuyan kimseler.

Şihābī seb‘a-i seyyāre
midür bu yedi beytüñ
ögüp göge çıkarır
okuyanlar heft-ķişverde

ol:

1. **ölenleri:-enleri**

Gazel 282

Mısra: 2

Yaşamaz olmak, can
vermek.

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşāķı iy perī
‘aşķuñ yolında ḫayr-ıla
yād it ölenleri

2. **ol:**

Kaside 5

Mısra: 16

T. Üçüncü teklik
şahıs zamiri, O.

yā Rab Şihābī ‘āşīye ķıl
mağfīret-sezā
ol gerçi ķullıķ itmedi
hergiz sezā saña

3. ol:

Gazel 2

Mısra: 1

O, işaret sıfatı.

ol deñlü etdi nâzlar ol
nâzenîn baña
hicrinde oldı zâr-ıla her
nâzenîn baña

4. ol:

Gazel 2

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

ebrûsı fikri kıldı Şihâbî
teni hilâl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebîn baña

5. ol:

Gazel 6

Mısra: 5

O, işaret sıfatı.

görüþ qaddini ol hûr-ı
behiştüñ ser-fürû‘ eyler
‘ulüvv-i qadr-ıla mahşûş-
iken tûbâya istignâ

6. ol:

Gazel 6

Mısra: 8

O, işaret sıfatı.

harabātuñ turâb-ı cevheri
bir kîmyâdur kim
gelür ol bâbdan rind-i
kadeh-peymâya istignâ

7. ol:

Gazel 6

Mısra: 10

O, işaret sıfatı.

gören mihrâb-ı ebrûsın
sücûd-ıla olur teslîm
müsellemdür Şihâbî ol
büt-i râ‘ nâya istignâ

8. ol:

Gazel 10

Mısra: 12

O, işaret sıfatı.

yâ Rab Şihâbî ‘âşinüñ
eyle hisâbını
ol gün ki keşf-i defter-i
rûzı şümâr ola

9. ol:

Kaside 1

Mısra: 11

O, işaret sıfatı.

şeddeleri lâledür ol
gülşene
ki itdi şükûfte anı feyz-i
nesîm

10. ol:

Kaside 1

Mısra: 19

O, işaret sıfatı.

yaşı sefine olup ol
havzada
andan olur ‘âleme feyz-i
rahîm

11. ol:

Kaside 10

Mısra: 7

O, işaret sıfatı.

hikmet ile baħr-i bî-
cünbüşdür ol ‘âlî güher
nisbet ile qatredür deryâ-
yı pür-emvâc aña

12. ol:-meden

Gazel 5

Mısra: 10

1. işaret sıfatı "o".

iy Şihâbî dâyimâ hâlî
degül
hulf-ı va‘de etmeden ol
bî-vefâ

13. ol:

Kaside 1

Mısra: 3

1. işaret sıfatı "o".

bābıdur ol bāğçenüñ

ḥarf-i bā

cennete andan gider ehl-i

na'ım

14. ol:

Kaside 19

Mısra: 7

O, işaret zamiri.

virdi kulūba dāfi ' -i ğam

olmağ-ıçün ol

'ıyş ü sürür u zevk-ile

ṭoldı fezā-yı 'ıyd

15. ol:

Gazel 103

Mısra: 8

O, üçüncü tekil

şahıs zamiri.

ṭālib-i dünyā olan kesb

idemez naqd-i kemāl

māla meyl idüp ol ancak

Qışsa-i Qārun oğur

16. ol:

Gazel 103

Mısra: 9

O, işaret sıfatı.

ḳāmetini yād idüp ol

Yūsuf-ı gül çehrenüñ

bülbül-i ṭab'um Şihābı

şı' rini mevzün oğur

17. ol-imiş:-imiş

Gazel 309

Mısra: 4

O, üçüncü teklik

şahıs işaret zamiri.

şāh-ı ğam geldi cülüs

etdi serir-i ḳalbe

ol-imiş ḥātırımuñ bā'is-i

mesrūrlığı

18. olduğu:-duğ, -ı

Gazel 205

Mısra: 6

Bulunmak, var

olmak.

la'lüñ üzre ḥāller mi

didüm ey şükr-i dīn

didi ḥālī mi megesler

olduğı yirde 'asel

19. olsa:-sa

Gazel 83

Mısra: 4

(Sıfatlardan sonra

geldiğinde) ... vasfını

taşımak.

ehl-i meşreb bādenüñ

telḥine māyildür müdām

acı olsa mey olur

keyfiyyeti ekşer leziz

20. olsa:-sa

Gazel 234

Mısra: 5

(Sıfatlardan sonra

geldiğinde) ... vasfını

taşımak.

cevher olur dilde ihlās

olsa iksir-i 'amel

geçmege sen [bu] kīmyā-

yı ḥāliş-i kem-yābdan

21. olur:-ur

Gazel 42

Mısra: 4

Bir ad veya sıfatın

belirttiği durumu almak.

seng-ḳalb olma dilā etme

ḥaḳāretle nağar

şırça gönüllü olur key

şakın ey meh mir'āt

22. olup:-up

Gazel 177

Mısra: 8

Bir ad veya sıfatın

belirttiği durumu almak.

ğonca güyâ bir delûkanlu
cûvândur sîne-çâk
mey içer elde şürâhîsi
olup başı kabağ

23. **olurdu:-ur, -dı**

Gazel 17

Mısra: 1

Mümkün olmak.

lebûne cevher-i cān
dimek olurdu cānā
dehenûn vaşfi benüm
ağzuma düşmez ammā

24. **ol:**

Gazel 102

Mısra: 2

Üçüncü teklik şahıs

*zamiri, o. (Sevgili
yerine).*

vücūdumda olan göñül
yanuklar lāle-zārumdur
ruhuñ devrinde ol güyâ
benüm bāğ-ı bahārumdur

25. **olurdu:-ur, -dı**

Gazel 22

Mısra: 8

1) *olmak* 2)

mümkün olmak.

şāhid-i 'ışkuñ cemāl-i
cilvesini her nazar
görmek olurdu dilā
āyineñ olsa şāf aña

26. **olan:-an**

Gazel 260

Mısra: 5

(Bir şeye) Sâhip

olmak.

şeh-i 'ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz
gerçi dāra dirilen māyil
olur dārāta

27. **olup:-up**

Gazel 260

Mısra: 7

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

şah-ı mārān olup emmare
derūnumda yatur
beñzedürsem yeridür anı
çeh-i hayyāta

28. **olmak:-mak**

Gazel 294

Mısra: 3

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

pādişāh-ı mülk-i ma'nī
olmak isterseñ eger
cevher-i 'ilm-ile doldur
kalbūñi mahzen gibi

29. **oldum:-du, -m**

Kaside 16

Mısra: 2

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

hāzret-i fahr-i cihāndur
çün imām-ı çār-yār
ben de ümmetden olup
oldum ğulām-ı çār-yār

30. **öldüğümde:-düg, -
üm, -de**

Gazel 63

Mısra: 7

*Hayatı sona ermek,
yaşamaz olmak, can
vermek, vefat etmek.*

bulurun tāze hayātı
öldüğümde sākīyā
cām-ı 'ışkuñ cür'asın
hāk-i mezārum üzre saç

31. **olsa:-sa**

Gazel 193

Mısra: 2

... haline gelmek.

tengnā-yı ğamda inleledi
beni bir şūh u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

gerçi İbrāhīme gül-zār
oldı āteş 'ışk-ıla
ey Halīlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

olduğça hayāt eksük
artar dün ü gün 'ışkuñ
fī hecr mażī 'ömrri ve el-
şevk kemā kânā

32. **olaldan:-aldan**

Kaside 20

Mısra: 18

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

olımaz maḥremi ḥarīm-i
gülşene bī-gāneler
nergis-i şehlā olaldan
niğebān-ı bahār

35. **ola:-a**

Gazel 10

Mısra: 6

(Sıfatlardan sonra

*geldiğinde) ... vasfını
taşımak.*

başlar nevāya şevk-ile
'uşşāk pūr enīn
gül meclisinde ḥāşa ki
şavt-ı hezār ola

38. **olduğça:-duğ, -ça**

Gazel 263

Mısra: 3

Bulunmak, mevcut

olmak, var olmak.

göñülde ḥātıra olduğça
fıkr-i vuşlat u firḫat
firākında vişāle irerin
hicre visālinde

33. **olupdur:-up, -dur**

Kaside 24

Mısra: 34

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

gösterür 'acz ile geh yedi
başlı şu 'bān
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

36. **olmuşdur:-muş, -dur**

Gazel 174

Mısra: 5

Bir ismin belirttiği

durumu almak.

her şikār ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vāqı 'ā olduğı
şayyād oñmaduğ

39. **olmazdı:-maz, -dı**

Kaside 14

Mısra: 6

Bulunmak, mevcut

olmak, var olmak.

nübüvvet mührini mehr-
ile ḥağ urmasa zāhrında
Süleymān satvetine bu
şeref olmazdı ḥātemden

34. **olmasañ:-ma, -sa, -ñ**

Gazel 26

Mısra: 4

Bulunmak, var

olmak.

37. **olduğça:-duğ, -ça**

Gazel 14

Mısra: 7

Bulunmak, mevcut

olmak, var olmak.

40. **olmazdı:-maz, -dı**

Kaside 22

Mısra: 25

Bulunmak, mevcut

olmak, var olmak.

yüzde olmazdı nişân ile
siyeh tamğası
ruh-ı yâra kul-iken
olmasa kaçgun lâle

41. **olurdu:-ur, -dı**

Gazel 186

Mısra: 5

"Olmak" yardımcı
fiili.

kuçmağ olurdu kemer
gibi miyānuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzlü hançerüñ

42. **olınca:-ınca**

Gazel 52

Mısra: 4

"Olmak" yardımcı
fiili.

beyābān-ı belāda üştür-i
gönlüm şitāb eyler
ko çeksin miḥnetin yarüñ
olınca bir yaña fırkat

43. **ölürse:-ür, -se**

Gazel 290

Mısra: 9

Can vermek.

Şihābīye katı güçdür
ölürse

çemende kuçmadın sen
serv-i nāzı

44. **olmuşdur:-muş, -dur**

Gazel 212

Mısra: 9

... hale gelmek,
meydana gelmek, vücut
bulmak.

‘alāyık iy Şihābī mānī ‘-i
tevhīdüm olmuşdur
anuñ-çün keşret-i cem ‘-i
benī-ādemden el çekdüm

45. **olduğunca:-duğ, -
unca**

Gazel 55

Mısra: 10

Bir vasfı kazanmak,
hâline gelmek.

Şihābī def‘-i ğam için
şarāb iç
göñülde guşsa olduğunca
hādiş

46. **olmada:-ma, -da**

Gazel 269

Mısra: 1

Bir vasfı kazanmak,
hâline gelmek.

ḥatt-ı ḥazrāñ-ıla la ‘lūñ
sebz ü şīrīn olmada
ḥadd-i gül-gūnuñla
çehreñ şurḥ u rengīn
olmada

47. **olmada:-ma, -da**

Gazel 269

Mısra: 4

Bir vasfı kazanmak,
hâline gelmek.

iy melek kendin görüp
hergiz beğenmez ādemi
seg raķībūñ ‘ayn-ı şeytān
gibi ḥod-bīn olmada

48. **olupdur:-up, -dur**

Kaside 10

Mısra: 10

Bir vasfı kazanmak,
hâline gelmek.

ķurb-ı ev-ednāda gördügi
şeb-i vuşlat gibi
sürme-i māzāğ olupdur
leyletü’l-mi‘rāc aña

49. **olup:-(u)p**

Gazel 43

Mısra: 7

...hâline gelmek.

ğonca-i gülşen olup
başına la' lîn tâcî
şâh şâhî güle urdı
zümürüdden taht [vb]

50. **olsa:-sa**

Gazel 15

Mısra: 1

"Ol" yardımcı fiil.

felek çevkânına âhumdan
olsa güy-ı nev-peydâ
melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydâ

51. **olsa:-sa**

Gazel 47

Mısra: 9

"Ol" yardımcı fiil.

hışt-ı sîm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarây
olur elbetde Şihâbî
serûne bâlin-i hışt

52. **olunca:-unca**

Gazel 225

Mısra: 4

"Ol" yardımcı fiil.

zücâc-ı tevbeye şûfî
şarâb-ı şâfî koyar
olunca sâki-i mey nev-
resîde muğ-beçekân

53. **olmasa:-ma, -sa**

Gazel 241

Mısra: 9

"Ol" yardımcı fiil.

olmasa cām âyîne la' l-i
leb-i dilber şeker
tûti-i tab' -ı Şihâbî hergiz
itmez güftügü

54. **olaldan:-al, -dan**

Gazel 242

Mısra: 1

"Ol" yardımcı fiil.

bezendi Ka'be-i hüsnî
olaldan yâr-ı çâr ebrû
cebîni pertev-i nûr-ı
nebîdür çâr-yâr ebrû

55. **oldı:-dı**

Gazel 269

Mısra: 5

"Ol" yardımcı fiil.

kirpiline aşmaz oldı
atlası çarh-ı ülkerin
yaşumuñ her katresi ay
mâh-pervîn olmada

56. **olan:-an**

Kaside 15

Mısra: 1

"Ol" yardımcı fiil.

iy cilvegâhı kurb-ı ilâh-ı
semî' olan
vey qadr-i câh-ı burc-ı
şerefde refî' olan

57. **olan:-an**

Kaside 15

Mısra: 2

"Ol" yardımcı fiil.

iy cilvegâhı kurb-ı ilâh-ı
semî' olan
vey qadr-i câh-ı burc-ı
şerefde refî' olan

58. **olan:-an**

Kaside 15

Mısra: 3

"Ol" yardımcı fiil.

iy mülk-i kudse seyr ü
sülûkı serî' olan
vey haşlet ile nev' -i
beşerde bedî' olan

59. **olan:-an**

Kaside 15

Mısra: 4

"Ol" yardımcı fiil.

iy mülk-i kudse seyr ü
sülûkı serî' olan

vey haşlet ile nev'-i
beşerde bedî' olan

60. **olan:-an**

Kaside 15

Mısra: 5

"Ol" yardımcı fiil.

iy mücrimîne rûz-ı
cezâda şefî' olan
meşfû' uñ şer' üñe şâhum
muñî' olan

61. **olan:-an**

Kaside 15

Mısra: 6

"Ol" yardımcı fiil.

iy mücrimîne rûz-ı
cezâda şefî' olan
meşfû' uñ şer' üñe şâhum
muñî' olan

62. **olur:-ur**

Kaside 15

Mısra: 35

"Ol" yardımcı fiil.

miftâh-ı bâb-ı cennet
olur çün elüñ şehâ
varur Şihâbî kapuña ol
gün yüzi kıra

63. **olur:-(u)r**

Gazel 64

Mısra: 8

"-dır, -dir, -dur, -
dür".

ne deñlü ğam-zede olsam
zamâne destinden
olur mü'āvün ü mesned
bu pây-mâle kadeh

64. **[ol]:**

Gazel 291

Mısra: 10

"O" işaret sıfatı.

çeken bilür Şihâbî bâde-i
fürkat humârından
ne bilsin bu şarâbuñ içsin
[ol] bezm-i vişâl ehli

65. **olanuñ:-an, -uñ**

Rübai 1

Mısra: 1

Bir duruma, vasfa
sahip olmak.

câhil-i nādân olanuñ
meyli māl ü cāhda
rûy-ı faqr-ı fâzıluñ mālı
da ğak-i rāhda

66. **olmayacak:-ma, -
yıcak**

Gazel 230

Mısra: 8

Bulunmak, mevcut
olmak, var olmak.

rūşinā bulmazdı göñlüm
tende dāğūñ olmasa
kim fetîl olmayıcak
düşmez ziyâ kândilden

67. **olurlar:-ur, -lar**

Gazel 87

Mısra: 8

... halinde
bulunmak, ... haline
gelmek.

kayd-ı dünyâ-yı denî
birle muqayyed olımaz
lâübâlî meşreb olurlar bu
fâriğ-bâller

68. **olmuş:-mış**

Gazel 140

Mısra: 2

... halinde
bulunmak, ... haline
gelmek.

hayâl-i vaşluñ-ıla dil ider
hevâyâ heves
meâl-i saltanat olmuş o
bir gedâyâ heves

69. **olursa:-ur, -sa**

Gazel 148

Mısra: 9

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

olursa tîğ-i hevānuñ
Şihābī maḳtūli
gelür mi şer'-ile lāzım
ḳatıl-ı 'ışḳa ḳışāş

70. **olmayıcağ:-may, -
ıcağ**

Gazel 229

Mısra: 6

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ṭatalum kāse-i meyle
sürāḫī mīr-i meclisdür
nigār olmayıcağ sāḳī
baña ne cāmdan Cemden

71. **olsun:-sun**

Gazel 243

Mısra: 2

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ırāḳdan merḫabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū

sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī' mi olsun bu

72. **olup:-up**

Gazel 261

Mısra: 3

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

tekke-i 'aşḳ içre bir meh
şevḳine ebdāl olup
yaḳarın encüm gibi dāğ-ı
firāvān her gice

73. **olup:-up**

Gazel 261

Mısra: 7

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

zülfi ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
ḳaralar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

74. **olmada:-ma, -da**

Gazel 269

Mısra: 2

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ḥaṭṭ-ı ḥazrāñ-ıla la'lüñ
sebz ü şīrīn olmada
ḥadd-i gül-günüñla
çehreñ şurḥ u rengīn
olmada

75. **olmada:-ma, -da**

Gazel 269

Mısra: 6

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

kirpiline aşmaz oldı
atlası çarḥ-ı ülkerin
yaşumuñ her ḳaṭresi ay
māh-pervīn olmada

76. **olalı:-alı**

Gazel 270

Mısra: 2

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

büy-ı müyuñ bāğa
sulṭān-ı reyāḫīn olmada
olalı zülfüñ esīri nāfe
miskīn olmada

77. **olmada:-ma, -da**

Gazel 270

Mısra: 1

... *halinde*

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

büy-1 müyuñ bāğa
sulṭān-ı reyāḥīn olmada
olalı zülfüñ esīri nāfe
miskīn olmada

78. **olmada:-ma, -da**

Gazel 270

Mısra: 2

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

büy-1 müyuñ bāğa
sulṭān-ı reyāḥīn olmada
olalı zülfüñ esīri nāfe
miskīn olmada

79. **olmada:-ma, -da**

Gazel 270

Mısra: 8

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

‘āşık-ı müflis taş taş
üstine kırmaz-iken
cevher-i eşk-i firāvān-ıla
sengīn olmada

80. **olmada:-ma, -da**

Gazel 270

Mısra: 10

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

sāde dildür bülbülü tab‘ı
Şihābīnūñ velī
vaşf-ı ḥüsnünde sözi gül
gibi rengīn olmada

81. **olmada:-ma, -da**

Gazel 271

Mısra: 1

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ḥāl-i fettānūñ ruḥuñda
fitne-engīz olmada
çeşm-i kıttālūñ gibi
zülfüñ dil-āvīz olmada

82. **olmada:-ma, -da**

Gazel 271

Mısra: 2

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ḥāl-i fettānūñ ruḥuñda
fitne-engīz olmada
çeşm-i kıttālūñ gibi
zülfüñ dil-āvīz olmada

83. **olmada:-ma, -da**

Gazel 271

Mısra: 4

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

Ḥusrevā sen lebleri şīrīne
şeydā olalı
eşk ü āhı ‘āşıkūñ gül-gūn
u şebdīz olmada

84. **olmada:-ma, -da**

Gazel 271

Mısra: 6

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ḥūn-ı dilden mi şuvarduñ
ḥançer-i bürrānuñı
ol daḥı şemşīr-i ğamzeñ
gibi ser-tīz olmada

85. **olmada:-ma, -da**

Gazel 271

Mısra: 8

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

görme ki ey meh ṭulū‘-ı
āfītāb-ı ḥüsnüñi

mehr-veş günden güne
āhum seher-ḥiz olmada

86. **olmada:-ma, -da**

Gazel 271

Mısra: 10

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

ķanda añsa tūtī-i ṭab'-ı
Şihābī la'lūñi
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-riz
olmada

87. **olsa:-sa**

Gazel 274

Mısra: 4

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

manşur-ı ğam-ı 'ışk
olanuñ dār-ı fenāda
zülf-i siyehüñ boynına
bāri resen olsa

88. **olsa:-sa**

Gazel 274

Mısra: 10

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

cennetde maķām
istemez-idi ser-i kūyuñ
'ālemde Şihābī-i ğarībe
vaṭan olsa

89. **olalı:-alı**

Gazel 278

Mısra: 7

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

bir şan'at-ıla olalı üstād-
kār-ı 'ışk
şākird idindi pīşine
erbāb-ı pīşe'i

90. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 281

Mısra: 5

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

nigāristān olupdur şūretā
bostān-ı renk-āmiz
gören der naķş-ıla zeyn
itdiler ķın içre ferḥarı

91. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 281

Mısra: 9

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

şanasın mecma'-ı 'irfān
olupdur kūşe-i gülşen
ki gül mecmū'asın
bülbüller açup okur
eş'arı

92. **olsa:-sa**

Gazel 285

Mısra: 1

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

jeng-i ğamdan olsa dil
āyīne-i muĝber gibi
cām-ı Cemle şāf olur
mir'āt-ı İskender gibi

93. **olalı:-alı**

Gazel 287

Mısra: 8

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

şoyunup mekke-i
ḥayretde ben ebdāl
oldum
lebūñ esrārınuñ olalı
gönül ḥayrānı

94. **olup:-up**

Gazel 309

Mısra: 1

... halinde

bulunmak, ... haline

gelmek.

hüsnüñe gurra olup
eyleme mağrurlığı
vardur hamr-ı gurūruñ
soñı maḥmūrlığı

95. **olmağa:-mağ, -a**

Kaside 9

Mısra: 18

... halinde

bulunmak, ... haline

gelmek.

ḥvāce-i kevneyne ḳul
olmaḳ ne ḥaddümdür
benüm
lāyık olsam olmağa ‘abd-
i bilāl-i Muṣṭafā

96. **olınca:-ın, -ca**

Kaside 16

Mısra: 30

... halinde

bulunmak, ... haline

gelmek.

yā ilāhī bile ḥaṣr eyle
Şihābī bende’i

rūz-ı maḥşer içre olunca
ḳıyām-ı çār-yār

97. **olmaz:-ı, -maz**

Kaside 20

Mısra: 17

... halinde

bulunmak, ... haline
gelmek.

olmaz maḥremi ḥarīm-i
gülşene bī-gāneler
nergis-i şehlä olaldan
nigehbān-ı bahār

98. **olupdur:-up, -dur**

Kaside 21

Mısra: 29

... halinde

bulunmak, ... haline
gelmek.

bezmğāh-ı nev-bahār-ı
‘ışḳ olupdur gülsitān
lāleler cāmın tutar rind-i
ḳadeḥ peymā-yı gül

99. **oldur:-dur**

Gazel 302

Mısra: 4

"O" 3. tekil şahıs
zamiri.

şehsüvārūm gördi tīḡuñ
barmağın ḳaldırmadı
gelmez imāna raḳīb
oldur ġarrādur kāferi

100. **ola:-a**

Gazel 14

Mısra: 5

"Ol" yardımcı fiili.

mümkün mi bu kim ola
bu vech-ile[*]
dānā neşevēd nādān
nādān neşevēd dānā

101. **ola:-a**

Gazel 237

Mısra: 10

"Ol" yardımcı fiili.

nāz etdükçe niyāz etdi
Şihābī yāra
götürür ‘aşıḳ ola
sūḫlaruñ şīvelerin

102. **olur:--ur**

Gazel 1

Mısra: 8

(Zaman
bakımından)
Bazen.II.Zamanı
geldiğinde.

dem olur mehri-y-ile
peşşe kıılır ‘anķāyı
ki olur ķahrı-y-ıla peşşe
ider ‘anķāyı

103. **olur-ıdı:-ur, --ıdı**

Kaside 22

Mısra: 13

"Ol-" yardımcı fiil.

dāhil-i meclis-i gülşen
olur-ıdı lā-büdd
bağ bezminden eger
olmasa bīrūn lāle

104. **olupdur:-up, -dur**

Kaside 9

Mısra: 5

"-dır" bildirme eki.

māh-ı nev gibi olupdur
za‘afdan cism-i naḥīf
eşküml içre düşeli ‘aķs-ı
hilāl-i Muştāfā

105. **olur:-ur**

Gazel 47

Mısra: 10

"Ol" fiilinin geniş

*zaman kipi; ... haline
gelmek.*

ḥışt-ı sīm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy

olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i ḥışt

106. **olur:-ur**

Gazel 211

Mısra: 11

"Ol" fiilinin geniş

*zaman kipi; ... haline
gelmek.*

her şem‘ ehli āteş-i ser-
keş olur yaķar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

107. **olur:-ur**

Gazel 211

Mısra: 12

"Ol" fiilinin geniş

*zaman kipi; ... haline
gelmek.*

her şem‘ ehli āteş-i ser-
keş olur yaķar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

108. **olur:-ur**

Gazel 246

Mısra: 7

"Ol" fiilinin geniş

*zaman kipi; ... haline
gelmek.*

şems dülbendin şarınsa
gündüz olur āfītāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

109. **olur:-ur**

Gazel 246

Mısra: 8

"Ol" fiilinin geniş

*zaman kipi; ... haline
gelmek.*

şems dülbendin şarınsa
gündüz olur āfītāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

110. **olur:-ur**

Gazel 275

Mısra: 9

"Ol" fiilinin geniş

*zaman kipi; ... haline
gelmek.*

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dırāz
ķorķarın dehşet bırağur o
ķaşīde ķaşīde

111. **olur:-ur**

Gazel 303

Mısra: 4

"Ol" fiilinin geniş

zaman kipi; ... haline
gelmek.

perçem-i pürhamını her
biri çevkân itseler
ser-i 'uşşāk olur elde
tūbları (-)

112. **olur:-ur**

Kaside 13

Mısra: 26

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi; ... haline
gelmek.

tefāvūt yok durur
aralarında dir ise elyāk
olur aşhābı hāḳḳında bu
ḳavle şādık-ı eşdāk

113. **olur:-ur**

Kaside 21

Mısra: 46

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi; ... haline
gelmek.

āhlar dūdından olur
nergisün 'aynına kühl
būlbūlān hūnından olur
dem-be-dem hūnnā-yı gül

114. **olur:-ur**

Kaside 21

Mısra: 53

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi; ... haline
gelmek.

iy Şihābī būlbūlūn yaşı
şarāb-ı āl olur
düşse cām-ı meclise
'aks-i ruh-ı hāmṛā-yı gül

115. **olur:-ur**

Kaside 22

Mısra: 23

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi; ... haline
gelmek.

ḳan aḳarsa gözümüñ yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

116. **olur:-ur**

Kaside 23

Mısra: 11

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi; ... haline
gelmek.

evrākını beñzetsem olur
pāyına peylük
oturdı çemen na'ına
şāhāne benefşe

117. **olurdi:-ur, -dı**

Gazel 246

Mısra: 9

... gibi olmak, ...
haline gelmek.

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Hüsrev-i
hūbān-ı 'ālem yek-nigāh

118. **olsa:-sa**

Gazel 174

Mısra: 1

"Olmak" fiilinin şart
kipi çekimi; bir duruma,
vasfa sahip olmak.

şan 'at-ı 'ışık içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduk
bu meşeldür kim olur
'ālemde üstād oñmaduk

119. **olsa:-sa**

Gazel 267

Mısra: 2

"Olmak" fiilinin şart
kipi çekimi; bir duruma,
vasfa sahip olmak.

halkdan kaçır ḳarīn
olmaz rakīb-i rū-siyeh
ḳarasından beñzedirdüm
olsa ger āhū-siyeh

120. **olsa:-sa**

Gazel 274

Mısra: 2

*"Olmak" fiilinin şart
kipi çekimi; bir duruma,
vasfa sahip olmak.*

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruh u
gül-beden olsa

121. **olsa:-sa**

Gazel 288

Mısra: 10

*"Olmak" fiilinin şart
kipi çekimi; bir duruma,
vasfa sahip olmak.*

sīnem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazīnesi
sulṭān-ı 'ışkuñ olsa gönül
tañ mı ḥazini

122. **ol:**

Gazel 30

Mısra: 4

" O" işaret sıfatı.

dehen ü la'lini yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zīver güle zīb

123. **ol:**

Gazel 33

Mısra: 3

" O" işaret sıfatı.

ḥaṭṭ-ı ğubāra dökse 'araḳ
ol gül-i tarı
zī şun'-ı şāni' i ki olur āb-
gil gül-āb

124. **ol:**

Gazel 33

Mısra: 8

" O" işaret sıfatı.

dönerdi rüz-ı dūşına bu
şām-ı tūremüz
cem'-i şafāya gelse ger
ol şem'-i āfitāb

125. **ol:**

Gazel 36

Mısra: 1

" O" işaret sıfatı.

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rūşen olur şevḳ ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

126. **ol:**

Gazel 36

Mısra: 8

" O" işaret sıfatı.

pādişāh-ı mülk-i ḥüsn
oldığı-çün mağrūr olup
içtināb itmez gedā
āhından ol 'āl-i cenāb

127. **ol:**

Gazel 37

Mısra: 6

" O" işaret sıfatı.

kebūter ile şalardum o
māha nāme-i 'arz
yaḳar ḥarāret-ile ol
ḥamāme-i mektūb

128. **ol:**

Gazel 25

Mısra: 9

" O" işaret sıfatı

(Sevgili).

Şihābī ol sehī ḳaddūn
'ömrüñ dırāz olsun
gerekdür 'ālem içr'arada
zīrā ḥimmet-i a'lā

129. **ol:**

Gazel 41

Mısra: 10

" O" işaret sıfatı

(Sevgili).

sehm-i ğamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb
ol kaşı yā didi luṭfından
kayurma yā naşīb

130. ol:

Gazel 42

Mısra: 6

"O" işaret sıfatı
(Sevgili).

eşigi taşına baş kodı
göñül Ferhādı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şîrîn harekāt

131. ola:-a

Gazel 133

Mısra: 6

"Olmak" yardımcı
fiili.

nāle vü āhum maḥabbet
bezmine şevk arturur
lācerem ādāb-ı şoḥbet bu
kim ola sāz ü söz

132. olsa:-sa

Gazel 274

Mısra: 1

Belli bir vaktin
dolması, beklenen
zamanın gelmesi.

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruḥ u
gül-beden olsa

133. olsa:-sa

Gazel 274

Mısra: 1

Belli bir vaktin
dolması, beklenen
zamanın gelmesi.

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruḥ u
gül-beden olsa

134. olupdur:-up, -dur

Kaside 13

Mısra: 12

"Ol-" yardımcı fiili.

egerçi Ādem'e oldı
müyesser 'alleme'l-esmā
olupdur Muştafānuñ
künyeti Yāsīn ile Ṭāhā

135. ol:

Gazel 25

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı
(sevgili).

tebessüm etse nāz ü
şīvelerle ol gül-i ḥandān
terennümler kılur anda
hezārān bülbul güyā

136. ol:

Gazel 39

Mısra: 3

"O" işaret sıfatı
(sevgili).

ne deñlü zār idersem
gūşe almaz ol melek-
sīmā
niçe bir irişe eflāke yā
Rab nālesi yā Rab

137. ol:

Gazel 40

Mısra: 9

"O" işaret sıfatı
(sevgili).

düşde gördüm ol mehūñ
ḥüsnin Şihābī dün gice
şubḥ olunca başuma gün
toğdı geldi ḥVāb-ı ḥüb

138. olsa:-sa

Gazel 166

Mısra: 5

(Bir şeye) sahip
olma.

ey müderris keşf-i bâb
olsa saña Keşşâf'dan
‘ilm-i ‘aşkuñ müşkilâtı
hergiz olmaz münkeşif

139. **olsun:-sun**

Gazel 155

Mısra: 3

"Ol" yardımcı fiili.

kışşa-i guşşamdan aña
olsun o şâh-ı cihân
eyleñüz rahmet size ben
dâ‘i-i erkâna ‘arz

140. **oldı:-dı**

Gazel 59

Mısra: 2

"Ol" yardımcı fiili.

eyleyelden haţ-ı ruhsâruñ
hurûc
baş kesilüp hîç şorulmaz
oldı şüc

141. **olsa:-sa**

Gazel 266

Mısra: 3

"Ol" yardımcı fiili.

zûlf-i şebinde olsa [bu]
zâhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu‘âyine

142. **olıcak:-ıcağ**

Kaside 15

Mısra: 33

"Ol" yardımcı fiili.

cürmine göre nâr olıcak
câna ejdehâ
eyle o demde
merhametüñle bizi rehâ

143. **oldur:-dur**

Gazel 306

Mısra: 6

"O" 3. teklik kişi

zamiri.

hayf kim düşdi yetim-i
tıfl-ı eşküm ayağa
kim nazar şehrinüñ oldur
hayli merdüm-zâdesi

144. **oldur:-dur**

Kaside 16

Mısra: 18

"O" 3. teklik kişi

zamiri.

yâr-gâr olan habîbu’llâha
evvel sıdğ-ıla
hâzret-i Bû-Bekr kim
oldur benâm-ı çâr-yâr

145. **oldur:-dur**

Kaside 16

Mısra: 20

"O" 3. teklik kişi

zamiri.

yâr-ı şânî kim lağab
hakdan aña fâruğdur
fark-ı küfr ü dînde oldur
hüsâm-ı çâr-yâr

146. **olup:-up**

Kaside 1

Mısra: 19

"Olmak" yardımcı

eylemi. II Bir görevi

üstlenmek.

yaşı sefine olup ol
havzada
andan olur ‘âleme feyz-i
rahîm

147. **olur:-ur**

Gazel 274

Mısra: 7

(Şifa) Olmak.

nâfî‘ mi olur eşribe ey
cem‘-i etîbbâ
ben hâste dile şurb-ı
hum-ı bâdeden olsa

148. **olmuşdurur:-mış, -durur**

Kaside 12

Mısra: 22

Olmak, halini almak.

yā nebī ḥayrū'l-beşersin
şükr kim
ümmeṭüñ olmuşdurur
ḥayrū'l-ümem

149. **olupdur:-up, -dur**

Gazel 184

Mısra: 4

"Olmak" yardımcı fiili. || dir, dUr.

kāmilüñ kāmı fenā
kūyında faqr u ma'rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilüñ

150. **olmadı:-ma, -dı**

Gazel 299

Mısra: 8

"Ol-" yardımcı fiilinin olumsuzu.

fıkr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi
kim
müddet-i hicrūñ benüm
çok sevdüğüm az olmadı

151. **olmadı:-ma, -dı**

Gazel 315

Mısra: 4

"Ol-" yardımcı fiilinin olumsuzu.

marīz-i mevte elemdür
'ilāc-ı fıkr-i ḥakīm
ki merg-i Berhe-min'e
hiç müfeyyid olmadı rāy

152. **olsam:-sa, -m**

Gazel 117

Mısra: 9

"Ol-" yardımcı fiili. Olmak, bulunmak.

iy Şihābī zülfi
sevdāsında olsam ol
mehūñ
kıssa-i ḳabrüm taşına kıl
kalemler yazalar

153. **oldı:-dı**

Gazel 44

Mısra: 4

"Ol" yardımcı fiili; gerçekleşmek, meydana gelmek.

zuhūr itdi muḥabbetden
Muḥammed

anuñ-çün oldı ızhār-ı
muḥabbet

154. **oldı:-dı**

Kaside 2

Mısra: 6

"Ol" yardımcı fiili; gerçekleşmek, meydana gelmek.

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldı şun'uña
şāhid iden nigāh

155. **ol:**

Gazel 12

Mısra: 20

"O" işaret sıfatı (şāh-ı hümāyūn).

sāğar-ı meyde Şihābī
görinür 'aks-i cihān
ol cihetden didiler
mir'āt-ı İskender aña

156. **ol:**

Gazel 39

Mısra: 10

"O" 3. teklik kişi zamiri (nigāruñ yüzi).

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden ḳaldı

Şihābī topa tutmuşdur
hışār-ı cāmı ol ğabğab

157. **ol:**

Gazel 41

Mısra: 7

" O" işaret sıfatı
(rakip).

küfr-i zülfüñ şaklar-imiş
ol raķīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koyından şalīb

158. **olmuşuz:-mı, -(u)z**

Gazel 127

Mısra: 8

... hâline gelmek.

añlayanlar sözümüz kesb
itdi 'ıtr-ı mağrifet
Manıķu'ı-ı tayr okuruz bu
dilde 'Atţār olmuşuz

159. **oldur:-dur**

Kaside 16

Mısra: 24

" O" üçüncü tekil
şahıs zamiri.

yār-ı rābi' kim dinildi
bāb-ı şehir-i 'ilm aña
hem 'ālim ü hem hālīm
oldur kirām-ı çār-yār

160. **ola:-a**

Gazel 10

Mısra: 1

*Bulunma, mevcut
olma.*

maħbūb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

161. **ola:-a**

Gazel 10

Mısra: 1

*Bulunma, mevcut
olma.*

maħbūb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

162. **ola:-a**

Gazel 10

Mısra: 1

*Bulunma, mevcut
olma.*

maħbūb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
ihtiyār ola

163. **ola:-a**

Gazel 10

Mısra: 4

*Bulunma, mevcut
olma.*

bu devr-i pür-sürürda
sāķi-i bezm olan
gül-fām-ı ğonca-fem ola
lāle'ızār ola

164. **ola:-a**

Gazel 10

Mısra: 4

*Bulunma, mevcut
olma.*

bu devr-i pür-sürürda
sāķi-i bezm olan
gül-fām-ı ğonca-fem ola
lāle'ızār ola

165. **ol:**

Gazel 97

Mısra: 4

" O" işaret zamiri.

terk eyle başuña al faķīr
kisvetin (-)
taħt-ı fenāda ol saña
devlet külāhıdur

166. **ol:**

Gazel 107

Mısra: 6

" O " işaret zamiri.

hoş nevâlar etdürür
‘uşşâkına şehnâz-ile
her maķâmı geh ider ol
gün gibi hercâyîdür

167. **oldur:-dur**

Gazel 158

Mısra: 10

" O " işaret zamiri.

‘ārîdür tab ‘-ı Şihâbî
‘āriyetden ‘ār ider
Şâ‘ir oldur şi‘ri[ni]
kendüden eyler ihtirâ‘

168. **oldur:-dur**

Gazel 282

Mısra: 10

" O " işaret zamiri.

girse hadengi kalbe
Şihâbî yüreklenür
iklim-i cânûñ ad-ıla
oldur dil-āveri

169. **ol:**

Gazel 95

Mısra: 4

" O " 3. teklik kişi
zamiri .

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırāmuñ ‘ışkına
vâdi-i hayretde ol
Mecnûn-veş sersem
düşer

170. **ol:**

Gazel 84

Mısra: 10

" O " işaret sıfat.

nifâk eyler rakîb-i rû-
siyeh tırmaz beni yâra
münâfıklık arada bildüm
ol yüzi karadandur

171. **ol:**

Gazel 88

Mısra: 7

" O " işaret sıfat.

selâmin kesdi bendesîne
ol melek-sîmâ [vb]
görür görmezlenür dâyim
dimez kim bunda âdem
var

172. **ol:**

Gazel 114

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı .

bağlayaldan nergis-i
bîmārın ol nûr-ı başur

dîde-i aḥbâbdan her dem
aḥar ḥûn-ı cîger

173. **ol:**

Gazel 79

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

eylemez ḳatlüm benüm
ol sâde-rû dilber murâd
tîḡı rengin olsa ḳanumla
olur dem ber-murâd

174. **ol:**

Gazel 84

Mısra: 12

" O " işaret sıfatı.

yaşum sîm oldı çehrem
zâr ümîd-i ḥâk-i pâyinde
Şihâbî ḳalbine bunca
ḡinâ ol kimyâdandur

175. **ola:-a**

Gazel 224

Mısra: 7

(Var) olmak,

bulunmak.

neçe âlûde-i ‘unşur ola
ten tengnâyında
rehâ ḳıl âb u gil
âlâyışinden rûḥı pāk
olsun

176. ol:

Gazel 112

Mısra: 8

" O " 3. teklik kişi

zamir.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gâfil şakın
saña diş biler felek
fîlinüñ ol dendânıdur

177. ol:

Kaside 8

Mısra: 3

" O " 3. teklik kişi

zamir.

‘ilm-i ledünden okudı ol
mā-sebaḵ sebāḵ
medḥin yazındı gülşen-i
‘āleme varaḵ varaḵ

178. ol:

Kaside 8

Mısra: 13

" O " 3. teklik kişi

zamir.

sultān-ı çār-bāliş-i ‘ālī-
‘alemdür ol
mülk-i şehāda vālī-i
vālā-himemdür ol

179. ol:

Kaside 8

Mısra: 14

" O " 3. teklik kişi

zamir.

sultān-ı çār-bāliş-i ‘ālī-
‘alemdür ol
mülk-i şehāda vālī-i
vālā-himemdür ol

180. ol:

Kaside 8

Mısra: 15

" O " 3. teklik kişi

zamir.

çeşm ü çerāğ-ı ‘ālem-i
fāḥr-i ümemdür ol
‘arş-ı ḳulüb-ı mü’ min ü
levḥ ü ḳalemdür ol

181. ol:

Kaside 8

Mısra: 16

" O " 3. teklik kişi

zamir.

çeşm ü çerāğ-ı ‘ālem-i
fāḥr-i ümemdür ol
‘arş-ı ḳulüb-ı mü’ min ü
levḥ ü ḳalemdür ol

182. ol:

Kaside 13

Mısra: 9

" O " 3. teklik kişi

zamir.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

183. ol:

Kaside 13

Mısra: 19

" O " 3. teklik kişi

zamir.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

184. ol:

Kaside 13

Mısra: 29

" O " 3. teklik kişi

zamir.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sultānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer

‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

185. **ol:**

Kaside 13

Mısra: 31

" O " 3. *teklik kişi*
zamir.

bedī‘u’l-ḥalkdur Ādem
velī ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyā üstine fażl
ıla mufazżaldur

186. **ol:**

Kaside 13

Mısra: 39

" O " 3. *teklik kişi*
zamir.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

187. **ol:**

Kaside 13

Mısra: 49

" O " 3. *teklik kişi*
zamir.

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı

Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

188. **olan:-an**

Gazel 102

Mısra: 1

(Var) olmak,
bulunmak.

vücūdumda olan gönül
yanuqlar lāle-zārumdur
ruḥuñ devrinde ol güyā
benüm bāğ-ı bahārumdur

189. **olan:-an**

Gazel 189

Mısra: 6

(Var) olmak,
bulunmak.

el urşāñ gösterürsün ki
‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan i‘cāzdur zülfüñ

190. **olan:-an**

Gazel 204

Mısra: 1

(Var) olmak,
bulunmak.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmışdur fetīl

her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delīl

191. **olan:-an**

Gazel 205

Mısra: 1

(Var) olmak,
bulunmak.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmışdur fetīl
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delīl

192. **olan:-an**

Gazel 223

Mısra: 2

(Var) olmak,
bulunmak.

naqd-i ḥüsnüñden
cemālüñ verdi her meh-
rūya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

193. **ol:**

Gazel 1

Mısra: 11

" O " *işaret sıfatı.*

bir nazar bakmasam ol
mehr-i cihān-ārāyı

yağarın âteş-i âhumla
bütün dünyâyı

194. ol:

Gazel 59

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

ey Şihâbî ol mehe
ulaşmağa
dūd-ı âhum göklere itdi
‘urūc

195. ol:

Gazel 69

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

nergis gözinden irişe
şâyed ki bed-nazar
ol lâle-çehre gülden
idinsin niķâb-ı sürh

196. ol:

Gazel 94

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

Şihâbî ol ṯabīb-i cān u dil
hātırım şordı
didi ey haste-i bî-çāre
hālūñ ne şafalıklar

197. ol:

Gazel 107

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler ihyā ider la‘li
meger ‘isāyidür

198. ol:

Gazel 115

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

ķaddini yād eylesem ol
yūsuf-ı gül-‘arızuñ
sözlerüm nazm-ı Leālī
gibi hep mevzūn olur

199. ol:

Gazel 117

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

ol kemān-ebrū biçelden
ğam ķabāsın egnüme
sūzen-i tiri diküpdür
sīnede şirāzeler

200. ol:

Gazel 117

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

iy Şihâbî zülfı
sevdāsında olsam ol
mehūñ
ķışşa-i ķabrüm taşına ķıl
ķalemler yazalar

201. ol:

Gazel 131

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā kūsdi
elüm şunduķca dāmānına
dest-i merķabā vermez

202. ol:

Gazel 135

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

göñlimūñ tahtına sultān-ı
ğamuñ itdi cülūs
mehter-i āhum şehirten
çaldı ol şādīye kūs

203. ol:

Gazel 135

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

mertebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl

ol şeh-i hūbāndan olsa
müyesser pāy u būs

204. ol:

Gazel 141

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

büyümüş kām̄eti ol gül-
ruḥuñ serv-i bülend
olmuş

uzanmış kākūli ‘āşıklara
müşt̄gīn kemend olmuş

205. ol:

Gazel 143

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

ḥūdā-y-içün sen eyle
ādemīlik

ne deñlü kaçsa senden ol
perī-veş

206. ol:

Gazel 148

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

raḳīb sevdüğūme ol mehi
‘adāvet ider

meşel-durur bu ki; “el-
kāş lā-yuḥibbu el-kāş”

207. ol:

Gazel 151

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

müḥr-i nübüvvetüñ ki
odur Ḥātem-i Şerīf
oldı muḥabbet āyeti ol
ḥātem üzre faşş

208. ol:

Gazel 155

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

ḳaldururdum ruk‘a-i dil-
sūzumı feryād-ıla
ḳorḳarın āteş verür ol
şāh-ı ‘ālīşāne ‘arz

209. ol:

Gazel 159

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

iy Şihābī görüp ol cān
ḳıblesin
çarḥ-ı a‘zam şevḳ-ile
ḳıldı rükū‘

210. ol:

Gazel 162

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

sitārem ser-nigün ol
māh-ı ser-keş yıldızum
düşkün
baña bu çarḥ-ı fānīde
neler eyler neler tālī‘

211. ol:

Gazel 167

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

mescide varsa ḳaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namāz
secde ol küşe-i miḥrāba
iderler şaf şaf

212. ol:

Gazel 168

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

bend olur ol sāḥirüñ lā-
büdd iḳāl-i zülfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa ‘aḳluñ mū-şıḳāf

213. ol:

Gazel 169

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

menzil-i maḳşūda vardı
dilā tūr-i murād (-)

ol kaşı yâ eylese
şanduka-i sînem hedef

214. ol:

Gazel 171

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

lebûñ esrârı eyledi
hayrân dedüm (-)
ol kâender güzeli didi bu
ebdâl ancak

215. ol:

Gazel 177

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

içeli tenhâda ol meh-rû
hilâlî câmdan
ey Şihâbî eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafağ

216. ol:

Gazel 180

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

barbuṭ-ı nâlem katında
zühre çengî ne çalar
her zamân ol nâ-sezâ dik
etmesin nâ-sezâlık

217. ol:

Gazel 187

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

baş üzre götürüp ser-tâc
iderlerdi beni
ayağı toprağı olsam ben
de ol sulṭanumuñ

218. ol:

Gazel 187

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

gonca gibi gönli dem-
beste kalıp açılmaya
kim ki adını çekerse ol
gül-i ḥandānumuñ

219. ol:

Gazel 199

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

yâra didüm çeşm-i pür-
nem garḳa verdi 'âlemi
ol dürr-i yeḳtâ didigüm
yemm-durur o nem degül

220. ol:

Gazel 203

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

ḥâli mi olur Şihâbî
sînesinden dâğ-ı ḡam
ḥâl-dâr oldığı-çün ol
âfîtabum her mişal

221. ol:

Gazel 205

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

ey Şihâbî ideli ol mâhı
gendüm-gûna meyl
ḥirmen-i 'ömri hevâ
bâdına verdüm mâ-ḥaşal

222. ol:

Gazel 210

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

dilleri şâd eyler açsa ol
ruḥ-ı gül-fâm-ı fem
her zamânda baña irsâl
itdügi peygâm-ı ḡam

223. ol:

Gazel 212

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

daḡı ben ana rahminde
yatur bir ḳatre ḥün iken
bu mevcûdâtı ma'düm

añlayup ol demden el
çekdüm

224. ol:

Gazel 212

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser
gördüm
tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erķamdan el
çekdüm

225. ol:

Gazel 213

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

sīnesinde tāb-ı hurşīd-i
ruḥuñdan yandı dağ
ḥaşre dek ol şevķden
turmaz döner çarḥ-ı
nühüm

226. ol:

Gazel 214

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

‘ışķ ‘ankāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār

ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

227. ol:

Gazel 215

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

sāye şalsa ḥāküme ol
gül-ruḥ u bālā ḳadüm
servler peydā olup gül-
zār olurdı merḳadüm

228. ol:

Gazel 216

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bāğda nāz-ıla reftār etse
ol serv-i ḥırām

229. ol:

Gazel 216

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

ḥūblar içre selām olsun
dedüm ol bī-vefā
uğrayup ben ḥāk-i rāha
vermedi bir gün selām

230. ol:

Gazel 219

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarīķ
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

231. ol:

Gazel 221

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i ḥüsn
ü melāḥatde selām olsun

232. ol:

Gazel 221

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

kızarmaz la‘l-i sürḥı gibi
ķo çün zerd-i fām [olsun]
noḥūdī oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

233. ol:

Gazel 223

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

ol mehe senden bā'id
oldum meded didi raķīb
ķāle beyni beyneke
yāleyte ba'de maşrıķeyn

234. ol:

Gazel 224

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

ķo tīġı pūr-cilā-yı 'ışķ-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinūñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

235. ol:

Gazel 227

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

beñzetdi aya kendüyi
tırnaġuña hilāl
varsın felek de barmaġını
ol gūmişlesin

236. ol:

Gazel 228

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

hāl-i hindūsı gibi ol
Yūsuf-ı gül pīrehen
gōñlümi habs-i müebbed
ķıldı der-çāh-ı zekān

237. ol:

Gazel 228

Mısra: 14

" O " işaret sıfatı.

ey Şihā[bī] mülk-i
nażmuñ Hüsrevī olduñ
dedi
şā' r-ı renginüm görüp ol
dilber-i Şīrīn sühan

238. ol:

Gazel 229

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

şararup mertek-i çehrem
ġoncaveş olma teng-hātır
baña bu deñlü nireng ol
rūh-ı gül-fāmdan femden

239. ol:

Gazel 233

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

gül gül olsa sāķī şarāb-ı
bābdan (-)
būlbūl olur ehl-i bezm ol
şevķ-i meclis-tābdan

240. ol:

Gazel 233

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
mūdām içdükçe mül
gözlerümün cāmı māl-ā-
māl olur hūn-ābdan

241. ol:

Gazel 234

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ķo bu sevdāyı hālāş it
cānı ol kullābdan

242. ol:

Gazel 243

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

ırakdan merhabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña tāli'mi olsun bu

243. ol:

Gazel 245

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

her melek-ruhsār yārūñ
görmege dīdarını

cāri olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

244. ol:

Gazel 246

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Husrev-i
hübān-ı 'ālem yek-nigāh

245. ol:

Gazel 249

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnūmden
dada gelmiş deyü 'arz
olina ol dildāra

246. ol:

Gazel 250

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür katı
hoş şalar 'aşıklarını
va'de-i ferdalara

247. ol:

Gazel 251

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı.

ten-i pākinde ol sengīn
dilūñ mūdān eşer yokdur
ne şüret bağlarısıa kıl
biter mi şāfī mermerde

248. ol:

Gazel 252

Mısra: 2

" O " işaret sıfatı.

hātīr-şikeste hāste dil-i
mübtelā-y-ise
durmaz cefāyı arturur ol
bī-vefā-y-ise

249. ol:

Gazel 252

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

250. ol:

Gazel 253

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

eksüklük ile hālūmi 'arz
itdügümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şīve-kār[-ise]

251. ol:

Gazel 254

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı.

tīz bildi ğamzesin ol meh
göñülden geçdügin
katlūme ayak başup el
urdı ol dem hançere

252. ol:

Gazel 260

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

kađeḥ āyīnesine hikmet-
ile eyle nazar
beñzer ol cām-ı Sikender
dedüñ mir'āta

253. ol:

Gazel 261

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

rūşen eyler dilleri ol
māh-ı t̄abān her gice
tīre bezmi nitekim şem'-i
şebistān her gice

254. **ol:**

Gazel 261

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-ḥū kurbında
ağyār-ı şeytān her gice

255. **ol:**

Gazel 263

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

Şihābī ra-i ra' nādūr қаşı
ol māh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şīvesi çarhuñ celālinde

256. **ol:**

Gazel 270

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı.

terk idüp mehr ü vefā
erkānını ol māh-rū
şāh-ı zālīm gibi zulm-ıla
nev-āyin olmada

257. **ol:**

Gazel 272

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

berg-i ḥüsnine 'aceb
düşdi ḥaṭṭ-ı ğubār
toz kondurmaz-iken ol
gül-i sīrāb üzere

258. **ol:**

Gazel 273

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

ol ḥurāmān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bakmazdı serv ü
nārvenen cānibe

259. **ol:**

Gazel 273

Mısra: 5

" O " işaret sıfatı.

ol kemān-ebrūya göster
didiler kurbānuñı
ğamzesinüñ tīrini
toğrutdı benden cānibe

260. **ol:**

Gazel 273

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

şormag-ıçün ḥāl-i
maḥzūnın göñül

Ya 'kūbınuñ

gelmez ol Yūsuf-liḳā
beytü'l-ḥazenden cānibe

261. **ol:**

Gazel 275

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

secde eyler tāḳ-ı ebrū[yı]
gören bī-iḥtiyār
cāmi' -i ḥüsnüñde miḥrāb
olmuş ol yir sācide

262. **ol:**

Gazel 277

Mısra: 12

" O " işaret sıfatı.

künc-i gamuñ ki sīnede
medfün-idi ezel
buldum tılısm-ı 'aşḳ-ıla
ben ol ḥazīne' i

263. **ol:**

Gazel 285

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

iy Şihābī ārzū-yı
ḥançerinde ol mehūñ
üstüḥvānī oldu pehlumuñ
kamu ḥançer gibi

264. ol:

Gazel 290

Mısra: 1

" O " işaret sıfatı.

baña ol nâzenîn eylerse
nâzı
dilüñ cândur aña her dem
niyâzı

265. ol:

Gazel 292

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

bulsa halvet-hâmede hâlî
gece-y-le ol mehi
bağrınun yağın eridür
aña hâlin nâyişi

266. ol:

Gazel 294

Mısra: 8

" O " işaret sıfatı.

def kıl âb-ı sükût-ıla
kaçan kılsañ gazâb
tâ seni ol nâr-ı hiddet
yakmaya külhân gibi

267. ol:

Gazel 296

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

gün gibi geh gösterür
sâde ruhun meh geh
mişâl

‘arz-ı ‘arız eyler ol pür-
hâli bir yüzden dağı

268. ol:

Gazel 297

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yûsuf gibi
olsa cân nağdin verür ol
mâha mâlik müşteri

269. ol:

Gazel 297

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

ol mehün medhîn Şihâbî
dilde taqđır idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şâ‘ir dilberi

270. ol:

Gazel 301

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

şaçı ‘ağdini hall itmek o
mâhuñ hayli müşkildür

diş urunmasa ol bend-i
belâya şânedden gayrı

271. ol:

Gazel 307

Mısra: 6

" O " işaret sıfatı.

gözümün merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlä nazarı

272. ol:

Gazel 310

Mısra: 3

" O " işaret sıfatı.

benüm ol merd-i müflis
kim cihânı terre almaz
sekiz bâğın cinânuñ
vâlidem bir dâne-ye
şatmaz

273. ol:

Gazel 312

Mısra: 10

" O " işaret sıfatı.

dâne-i şabrın Şihâbînün
şavurdı bād-ı ‘ışk
hâşılı ‘ömri tağıtdı âh ol
gül hirmeni

274. ol:

Kaside 8

Mısra: 7

" O " işaret sıfatı.

ol şeh-süvâr u server-i
meydân-ı mu'cizât
oldı 'ulüvv-i şân ıla
meb'ûş-i kâ'inât

275. ol:

Kaside 13

Mısra: 4

" O " işaret sıfatı.

vücūdından 'adem
zulmānisin hâk itdi
nūrânı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

276. ol:

Kaside 14

Mısra: 14

" O " işaret sıfatı.

şecer reftāra geldi
pâyūñe çün bir nefes
itdūñ
rücū' itdi yine cāyına
kāyim oldı ol demden

277. ol:

Kaside 15

Mısra: 36

" O " işaret sıfatı.

mißtāh-ı bāb-ı cennet
olur çün elūñ şehā
varur Şihābī kapuña ol
gün yüzi kara

278. ol:

Kaside 18

Mısra: 9

" O " işaret sıfatı.

levh-i a'māle yazıldı
meger ol hāt-ı hātā
bir işim yok ki senūñ
dergehūñe lāyık ola

279. oldu:-dı

Kaside 16

Mısra: 26

"Ol" yardımcı fiili;

*gerçekleşmek, haline
gelmek, meydana
gelmek.*

her birisi çār rükn-i
Ka'be-i cāndur baña
anuñ için oldı dil beyte'l-
harām-ı çār-yār

280. ola:-a

Gazel 123

Mısra: 2

"Ol-" yardımcı fiili (

*Bir şeyin olması için
dilekte bulunma).*

ol meh yüzünden eylese
zülf-i ruhını bāz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tīresi ayaz

281. oldu:-dı

Gazel 119

Mısra: 10

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

cevr-i zamāne bir yaña
bir yañadan firāk
oldı Şihābī ḥasteye
bunlar ḥavāleler

282. oldu:-dı

Gazel 207

Mısra: 2

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

'ayn-ı ākla görünür 'ālem
ḥayāl
'aks-i mir'āt oldı yā
'ayn-ı zılāl

283. **oldı:-dı**

Gazel 299

Mısra: 5

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

haste diller oldı

nāzuñdan behey zālīm

belāña

āfītāb-ı cān oldı bu

‘uşşākuña nāz olmadı

284. **oldı:-dı**

Kaside 8

Mısra: 8

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

ol şeh-süvār u server-i

meydān-ı mu‘cizāt

oldı ‘ulüvv-i şān ıla

meb‘ūs-i kā’ināt

285. **oldı:-dı**

Kaside 20

Mısra: 6

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

peykdür bād-ı şehir

çāvuş-ı gülşen ‘andelīb

oldı tāvus-ı çemen

derbān-ı rızvān-ı bahār

286. **oldı:-dı**

Kaside 20

Mısra: 34

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

māh-rūlar kaçır-ı

gülşende meger

ağşamlamış

oldı her gül anda bir

şem‘-i şebistān-ı bahār

287. **oldı:-dı**

Kaside 21

Mısra: 33

"Ol" yardımcı fiili.

*Gerçekleşmek, meydana
gelmek.*

kaçır-ı bağ oldı şemīm-i

tayyibden ‘anber-serā

cān meşāmmın tutdı bñy-

ı ‘anber-i serā-yı gül

288. **olduğunca:-duğ, -
unca**

Gazel 241

Mısra: 1

*Oldukça, olduğu
zaman.*

olduğunca meclis-i

rindāne sākī sāde-rū

mey ayag üzre turup

eyler şürāhī ser-fürū

ol:-

1. [olmuş]:

Gazel 141

Mısra: 10

*Vuku bulmak,
meydana gelmek, varlık
halini almak.*

kemāline yetiştürdi

Şihābī tarz-ı eş‘ārı

dedi şi‘rin görenler bu

sūhan-sāz-ı Hucend

[olmuş]

**2. olmuş-durur:-muş, -
durur**

Gazel 208

Mısra: 4

*Vuku bulmak,
meydana gelmek, varlık
halini almak.*

ruhında hālīne aldansa

tañ mı merdüm-i

çeşmüm

cinān bağında çün

gendüm-firīb olmuş-

durur ādem

3. **oldı:-dı****Gazel 35**

Mısra: 3

... *hale gelmek.*

mey içen oldu nihānī
faḳīh bī-meşreb
figān ü nālem işitdi gibi
harāret-ile

4. **ol:****Gazel 101**

Mısra: 2

... *hale gelmek.*

gel külāh-ı faḳr-ıla faḳr it
ki sultānlık budur
tāc-baḥş ol hüdhüd-i
cāna Süleymānlık budur

5. **ol:****Gazel 144**

Mısra: 2

... *hale gelmek.*

feth-i bāb idüp baña pend
itdi pīr-i mey-fürüş
keşf-i esrār ister-iseñ
bāde-nüş ol bāde-nüş

6. **olmadı:-ma, -dı****Gazel 299**

Mısra: 4

*Herhangi bir
durumda bulunmak.*

şehir içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh ḥüsn-ile
Yūsuf-ı Mısrī dahı sen
deñlü mümtāz olmadı

7. **olduğu:-duğ, -ı****Gazel 23**

Mısra: 10

*Haline gelmek, bir
vasfa sahip olmak.*

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i sākıbdur yeter
maḥlaş-ı şī' rüm Şihābī
olduğı şöret baña

8. **olınca:-ınca****Kaside 20**

Mısra: 32

*(Zaman bildiren
kelimelerle) Gelip
çatmak, yaklaşmak.*

mevsim-i ḥüsnünde şun
şākī şarāb-ı lāle-renk
devr-i cām-ı mey gerek
olınca devrān-ı bahār

9. **olur:-ur****Gazel 210**

Mısra: 4

*(Zaman bildiren
kelimelerle) Gelip
çatmak, yaklaşmak.*

baḥr-i eşküm cūşa gelse
bād-ı āhumdan n'ola
rūzigār olur ki çalḳanur
niçe eyyām-ı yem

10. **olsa:-sa****Gazel 274**

Mısra: 8

*"Olmak" yardımcı
fiili.*

nāfi' mi olur eşribe ey
cem'-i eṭibbā
ben ḥaste dile şurb-ı
ḥum-ı bādeden olsa

11. **olsa:-sa****Gazel 41**

Mısra: 16

... *vasfını taşımak.*

derd-i 'ışḳ-ı tāze çāre
bulınmaz ḥikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma'lūmāt-ıla ḥāzık ṭabīb

12. **olsa:-sa****Gazel 274**

Mısra: 6

... *vasfını taşımak.*

getdi reh-i kūyuñda
vücūdından e_şer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā şağ esen olsa

13. **ola:--a**

Gazel 241

Mısra: 8

"Ol-" yardımcı fiili.

şāhid ü şem' ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşuş ağıyārdan divār
ola muḥkem kapu

14. **olmasın:--ma, --sın**

Gazel 224

Mısra: 4

Gerçekleşmek,

tahakkuk etmek.

vücūdun 'illet-i 'ışk-ıla
sa'y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aşlā
devāsı derd-nāk olsun

15. **olursın:--ur, --sın**

Gazel 139

Mısra: 5

... halinde

*bulunmak, ... haline
gelmek.*

olursın her gice bir
meclisün şem'-i şeb-arāsı
bizümle itmedün bir gün
gelüp iy mehlikā meclis

16. **olupdur:--up, --dur**

Gazel 73

Mısra: 10

"Ol" yardımcı fiili.

senüñle olalı cānā
cihānda rüz-ı kadīm
dehende viridi lisānum
olupdur ism-i vedūd

17. **olunmaz:--un, --maz**

Gazel 105

Mısra: 10

"Ol" yardımcı fiili.

Şihābī her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlā
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

18. **olupdur:--up, --dur**

Gazel 143

Mısra: 3

"Ol" yardımcı fiili.

olupdur hil'at-i sultān-ı
levlāk
bu a'lā atlas-ı çarḥ-ı
münakkaş

19. **olsa:--sa**

Gazel 230

Mısra: 5

"Olmak" fiilinin şart

kipi çekimi.

halk içinde güft-u-gū
olsa ḥaṭuñ geldi deyü
ḥüsnuñe kılcā ḥaṭā
gelmez o kāl ü kıylden

20. **olsa:--sa**

Gazel 236

Mısra: 3

"Olmak" fiilinin şart

kipi çekimi.

tīg-i miḥnetle beni katl
ider olsa o cüvān
her yere şekl-i maḥabbet
yazıla kanumdan

21. **olursa:--ur, --sa**

Gazel 44

Mısra: 1

"Olursa, meydana

gelirse".

olursa cānda āşār-ı
muḥabbet
görinür dilde envār-ı
muḥabbet

22. **olmasa:-ma, -sa****Gazel 290**

Mısra: 5

"Olmak" fiilinin şart
kipi çekimi; bir duruma,
vasfa sahip olmak.

ķadeh uğrusı olmasa
şürāhī
ele vermezdi dāyim
boğazı

23. **olmasa:-ma, -sa****Kaside 22**

Mısra: 26

"Olmak" fiilinin şart
kipi çekimi; bir duruma,
vasfa sahip olmak.

yüzde olmazdı nişān ile
siyeh tāmğası
ruh-ı yāra kıl-iken
olmasa kaçgun lāle

24. **olma:-ma****Gazel 42**

Mısra: 3

Hale gelmek,
halinde bulunmak.

seng-ķalb olma dilā etme
hākāretle nazar
şırça göñüllü olur key
şakın ey meh mir'āt

25. **olana:-an, -a****Gazel 42**

Mısra: 7

Bir durumda
bulunmak, bir vasfi
taşımak veya bir vasfi
kazanmak, hāline
gelmek, bir durumdan
başka bir duruma
geçmek.

n'eylesin haste-i 'ışk
olana dāvī-i tīb
şerbet-i la'lüni şāfi bilür
ehl-i lezzāt

26. **olmaķda:-maķda****Gazel 133**

Mısra: 2

Bir durumda
bulunmak, bir vasfi
taşımak veya bir vasfi
kazanmak, hāline
gelmek, bir durumdan
başka bir duruma
geçmek.

'asker-i hātt-ı nigāruñ
baş çeküp kopardı toz
sūzen-i tīrümüze
olmaķda çāk-ı sīne-düz

27. **olmasa:-ma, -sa****Kaside 16**

Mısra: 15

Bir durumda
bulunmak, bir vasfi
taşımak veya bir vasfi
kazanmak, hāline
gelmek, bir durumdan
başka bir duruma
geçmek.

hāzret-i sultān-ı
kevneynüñ kabūli olmasa
merķad-i kurbında
olmazdı niyām-ı çār-yār

28. **olmazdı:-maz, -dı, -****Kaside 16**

Mısra: 16

Bir durumda
bulunmak, bir vasfi
taşımak veya bir vasfi
kazanmak, hāline
gelmek, bir durumdan
başka bir duruma
geçmek.

hāzret-i sultān-ı
kevneynüñ kabūli olmasa
merķad-i kurbında
olmazdı niyām-ı çār-yār

29. **oldı:-dı****Gazel 72**

Mısra: 4
... gibi olmak, ...
haline gelmek.
leblerüñ 'İsî-i şânî vü
hattuñ sâye-i Hızır
ruhlaruñ Yûsuf-ı Mısr
oldı zebānuñ Dāvūd

30. **oldı:-dı**

Gazel 72

Mısra: 5

... gibi olmak, ...
haline gelmek.

ser-i kūyuñ 'Arafât oldı
sarāyuñ Ka'be
'āşikān saña Halîl oldı
rakîbān nemrūd

31. **oldum:-du, -m**

Gazel 282

Mısra: 6

... gibi olmak, ...
haline gelmek.

kıldum kılāde boynuma
tavk-ı maḥabbetin
bir ser-tıraş 'aşkına
oldum qalenderî

32. **olmadı:-ma, -dı**

Rübai 4

Mısra: 2

*Bulunma duruma,
mevcut olma.*

yāra 'arz-ı hāl okutmağa
burc-ı kaşırına
bir gün olmadı ki her
laḫza kebüter qonmadı

33. **olmuşdur:-mış, -dur**

Rübai 2

Mısra: 1

... halinde
bulunmak, ... haline
gelmek.

zāde-i ṭab'um ki
olmuşdur benüm ḫayru'l-
ḫalef
ḫayr-ıla yād olmasına
ādeme bā' iş olur

34. **olduğu:-duğı**

Gazel 174

Mısra: 6

*Bir ad veya sıfatın
belirttiği durumu almak.*

her şikār ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vāḫı 'ā olduğı
şayyād oñmaduğ

35. **olurdu:-ur, -dı**

Gazel 265

Mısra: 7

"Ol-" yardımcı
eylemi.

kuçmağ olurdu bilüñ
olmasa
şol iki yüzölü ḫançer
arada

36. **oldı:**

Gazel 29

Mısra: 5

.. halini almak, ...
haline gelmek.

kūt-ı cān yāḫūt u mercān
oldı yā la'l-i müzāb
fehmi idüp ḫaşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

37. **olup:-up**

Kaside 16

Mısra: 2

*Bir isim veya sıfatın
belirttiği durumu almak.*

ḫazret-i faḫr-i cihāndur
çün imām-ı çār-yār
ben de ümmetden olup
oldum ḡulām-ı çār-yār

38. olur:-ur

Gazel 266

Mısra: 5

"Uygun düşmek",
anlamında yardımcı fiil.

görmek olur mı didüm
aña hüsnüñ âyine
şaf etdüg-ise âyine didi
her âyine

39. olur:-ur

Gazel 240

Mısra: 4

(İsimlerden sonra
geldiğinde) ... hâline
gelmek.

meşâm-ı halkı tutdı bûy-ı
zülfüñ
niçe 'anber-fişân geysü
olur bu

40. olduñ:-du, -ñ

Kaside 13

Mısra: 43

(İsimlerden sonra
geldiğinde) ... hâline
gelmek.

çün olduñ her hişâle hûb
u hüsn-i şîmeye cāmî'
şihâbî hâl-i lûtfuñdur
haţâlar zehrîne dâfî'

41. olan:-an

Gazel 75

Mısra: 4

(Sıfatlardan sonra
geldiğinde) ... vasfını
taşımak.

mezkûr ola gör eylik-ile
dilde dilâ kim
kibr ile nifâk ehli olan
edeb-bed

42. olan:-an

Gazel 75

Mısra: 8

(Sıfatlardan sonra
geldiğinde) ... vasfını
taşımak.

ger 'âkil-iseñ hıkd kabûl
etme Şihâbî
k'itdi hâsedî kâmil olan
ehl-i hîred-red

43. olan:-an

Gazel 254

Mısra: 9

(Sıfatlardan sonra
geldiğinde) ... vasfını
taşımak.

añlamaz şûret-perest olan
Şihâbî şî' rini

i'tibar eyler velî şarraf-ı
ma'nî cevhere

44. olan:-an

Gazel 268

Mısra: 9

(Sıfatlardan sonra
geldiğinde) ... vasfını
taşımak.

bakar cemâl-i şânî'a
idrâki pâk olan
bakmaz Şihâbî anuñ-içün
şûfî-i sefih

45. olan:-an

Gazel 276

Mısra: 8

(Sıfatlardan sonra
geldiğinde) ... vasfını
taşımak.

âb üstinde yatur keştîye
beñzer bu zemîn
cân atar 'âkıl olan qaraya
girmez gemiye

46. olan:-an

Gazel 124

Mısra: 3

"Ol-", yardımcı
eylem.

Ka'be-i kūyına olan sa'yi
Merve haqqı dile şafā
bilirüz

47. **ola:-a**

Gazel 220

Mısra: 10

(İsimlerden sonra
geldiğinde) ... *hâline*
gelmek.

sözi iletdi kemāline
hayālāt-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihābī
ola gibi Selmān

48. **ola:-a**

Kaside 19

Mısra: 33

(İsimlerden sonra
geldiğinde) ... *hâline*
gelmek.

ḳadrūn refi' u leyle-i
ḳadr ola her şebūn
rūzuñ sa'īd eyleye 'avn-i
ḥüdā-yı 'ıyd

49. **oldı:-dı**

Gazel 132

Mısra: 4

"Ol" yardımcı fiili;
... *halinde bulunmak, ...*
haline gelmek.

baḥr-ı belāya düşeli bu
rūzigārda
āh oldı keştī yelkenine
bād-bānumuz

50. **oldı:-dı**

Gazel 135

Mısra: 3

"Ol" yardımcı fiili;
... *halinde bulunmak, ...*
haline gelmek.

sürḥ-ı eşkümden şafaḳ-
reng oldı ammā āhımuñ
lāciverdī oldı dūdından
bu çarḥ-ı ābanūs

51. **oldı:-dı**

Gazel 156

Mısra: 8

"Ol" yardımcı fiili;
... *halinde bulunmak, ...*
haline gelmek.

şehsüvārum pāyına
düşüp semend-i 'ışḳuñuñ
gö[r]medi gerdini gerdün
ablākī oldı saḡaṭ

52. **oldı:-dı**

Gazel 169

Mısra: 9

"Ol" yardımcı fiili;

... *halinde bulunmak, ...*
haline gelmek.

iy Şihābī baḥr-i nazmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i ḳalbündür Leālī-i
me'anīye şadef

53. **oldı:-dı**

Gazel 207

Mısra: 9

"Ol" yardımcı fiili;
... *halinde bulunmak, ...*
haline gelmek.

şāhid-i ḥaḳ oldı şāh-ı
enbiyā
anuñ-içün güne buldurdı
kemāl

54. **oldı:-dı**

Gazel 207

Mısra: 11

"Ol" yardımcı fiili;
... *halinde bulunmak, ...*
haline gelmek.

oldı çün maḥbūb-ı
raḥmān-ı cemīl
aña verdi kendü nūrından
cemāl

55. **oldı:-dı**

Gazel 242

Mısra: 5
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

şanasın kilik-i Mānī oldu
 yāhud hāme-i erjend
 yazıpdur levh-i pīşānīsini
 nakş-ı nigār ebrū

56. **oldı:-dı**

Gazel 254

Mısra: 8
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

ıttı meh-rūlar āfākı bu
 bezmūñ revnakı
 kim mey-i gül-gün-şafağ
 oldu hilāl-i sāğara

57. **oldı:-dı**

Gazel 257

Mısra: 10
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

tīg-i mehr-ile Şihābī o
 yūzi Hurşīdūñ
 matla‘-ı nūr-ı şafā oldu
 şikāf-ı sīne

58. **oldı:-dı**

Gazel 282

Mısra: 8
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

düşsem ‘aceb mi üstine
 tīg-i o berberūñ
 oldu tarīk-ı guşşada
 başum ber-ā-beri

59. **oldı:-dı**

Gazel 285

Mısra: 10
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

iy Şihābī ārzū-yı
 hançerinde ol mehūñ
 üstūhVānī oldu pehlumūñ
 kamu hançer gibi

60. **oldı:-dı**

Gazel 297

Mısra: 1
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

padişāh-ı kişver-i hüsn
 oldu bir[*]

ser-be-ser maḥkūmıdur
 nām-ıla ‘Osmān elleri

61. **oldı:-dı**

Gazel 306

Mısra: 2
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

neş’eyi evvel verür çün
 cāna ‘aşkuñ bādesi
 anuñ-içün āhir anuñ oldu
 dil üftādesi

62. **oldı:-dı**

Gazel 307

Mısra: 10
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

degül encüm görinen
 gökde Şihābī yer yer
 oldu bir meş‘ale-i āh-ı
 dilümūñ her şereri

63. **oldı:-dı**

Gazel 309

Mısra: 9
"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

hasret-i la'lüñ-ile oldı
 Şihābī mestüñ
 şaf-ı rindāne geçüp şevķ-
 ile mey-hıvārlığı

64. **oldı:-dı**

Kaside 3

Mısra: 20

"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

ser-hadd-i mülk-i kırbete
 niçe başam kadem
 kūh-ı günāhum oldı baña
 sedd-i hadd-i rāh

65. **oldı:-dı**

Kaside 18

Mısra: 32

"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

germ ile 'aqlumı
 meclisde alup kibr ü
 ğurūr
 rūz u şeb ğaflet-ile oldı
 işüm fışķ u fücūr

66. **oldı:-dı**

Kaside 19

Mısra: 14

"Ol" yardımcı fiili;

... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

ġilmānlar ile toptolu
 cennet şanur gören
 bāġ-ı berīne ta'n ider oldı
 çü cā-yı 'ıyd

67. **oldı:-dı**

Kaside 22

Mısra: 36

"Ol" yardımcı fiili;
 ... halinde bulunmak, ...
 haline gelmek.

gerdiş-i dehr gibidür yine
 devr-i meclis
 oldı tebħır için micmer-i
 gerdün lāle

68. **oldı:-dı**

Gazel 262

Mısra: 6

(İsimlerden sonra
 geldiğinde) ... hāline
 gelmek.

yüzine urdıġı için her
 kişinüñ 'aynını
 oldı erbab-ı nazar
 yanında ma'yüb āyine

69. **olur:-ur**

Gazel 120

Mısra: 4

"Ol-" fiilinin geniş
 zaman kipi; ... haline
 gelmek.

şa'sa'a-i cemāline irmedi
 māh-ı bedr eli
 hüsñ-ile gün be gün o
 meh pençe-i āfitāb olur

70. **olur:-ur**

Gazel 243

Mısra: 10

"Ol-" fiilinin geniş
 zaman kipi; ... haline
 gelmek.

Şihābī sū-be-sū yaşum
 'aceb midür revān olsa
 hıram etdükçe serv-āsā
 olur her kāmēt-i dil-cū

71. **olurdu:-ur, -dı**

Kaside 15

Mısra: 18

"Ol- " yardımcı fiili.

bizden haṭā vü ma'siyyet
 olmasa dāyimā
 kime olurdı şefkatüñ ey
 eşrefe'l-verā

72. **oldukça:-dukça**

Kaside 19

Mısra: 36

Bir hayli, epey.

ser-sebz tuta lutf-ıla
 'ömrüñ nihâlini
 oldukça tâze sâl ü meh
 âb u hevâ-yı 'ıyd

(Bir yerde)

Bulunmak, kalmak.

'aks-i ruhsâruñ vağan
 tutsa 'uyūnumda n'ola
 bu 'ayāndur kim kenâr-ı
 mâ olur me'vâ-yı gül

Kelime Tipi: -

O bile, o da.

hūn-ı dilden mi şuvarduñ
 hañçer-i bürrānuñı
 ol dahı şemşîr-i ğamzeñ
 gibi ser-tîz olmada

73. **oldı:-dı****Gazel 70**

Mısra: 6

... hale gelmek.

cân u dile cefâ-y-ıla cevır
 itse vechi var
 yüz virür oldu toğrısı
 hañtı ile hâle [ruh]

76. **[olmaz]:-maz****Gazel 130**

Mısra: 8

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

kıyâs-ile bilinmez
 cevher-i lutf u 'atâ kadri
 bu himmet 'âlî gevherdür
 buña vez ü 'ayâr [olmaz]

ol dem:1. **ol dem:****Gazel 64**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

O zaman.

Şihâbî devr ğamından
 olurum ol dem emîn
 olursa sâķi elinden yaña
 havâle kadeh

74. **olmasa:-ma, -sa****Kaside 15**

Mısra: 17

*"Olmak" fiilinin şart
 kipi çekimi; bir duruma,
 vasfa sahip olmak.*

bizden hañâ vü ma'siyyet
 olmasa dāyimā
 kime olurdu şefkatüñ ey
 eşrefe'l-verā

77. **olmakda:-makda****Kaside 20**

Mısra: 28

*... haline gelmek,
 halinde bulunmak.*

duñter-i rez çekmege
 cânlar virür mey-hāneler
 şevher-i bıkı-i 'arūs
 olmakda rindān-ı bahār

2. **ol dem:****Gazel 254**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

O zaman.

tîz bildi ğamzesin ol meh
 gönülden geçdügin
 katlūme ayak başup el
 urdı ol dem hañçere

75. **olur:-ur****Kaside 21**

Mısra: 38

ol dahı:1. **ol dahı:****Gazel 271**

Mısra: 6

3. **ol dem:****Gazel 87**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

O zaman.

ķible ĥaķķı ķılsa taķbıl-i
āyādi-i ķabūl
saña istiķbāl ide ol dem
dilā iķbāller

4. ol dem:

Gazel 232

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O anda, o zaman.

ayaġa dūşdı öpmege
sāķını sāķinūñ
ķanını içüp el yudum ol
dem şarābdan

5. ol dem:-de

Gazel 158

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

O anda, o sırada.

ĥālet-i nez‘ümde la‘lūñ-
çün ta‘allül eylesem
tañlama kim eylerem ol
demde cān üzre nezā‘

ol deñlü:

1. ol deñlü:

Gazel 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

O denli, o kadar.

ol deñlü etdi nāzlar ol
nāzenīn baña
hicrinde oldı zār-ıla her
nāzenīn baña

ol durur:

1. ol durur:

Kaside 5

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Odur.

āĥir nefesde eyle şehādet
bize naşīb
‘arz-ı niyāzum ol durur
iy pādīşāh saña

2. ol durur:

Kaside 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Odur, budur, bu

şekildedir.

‘arz-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādīşā saña
‘arz eyleye niyaz ile
ĥālin gedā saña

ol ġonca:

1. ol ġonca:-nuñ

Gazel 80

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

O ġonca II O

sevgili.

tāzelendi girye-i şebden
ruhı ol ġoncanuñ
çün tarāvetdür ġül-i ġül-
zāre şebnemden murād

ol ki:

1. ol ki:

Gazel 138

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

O kimse ki.

dünyā nefāyisini n’ider
idüp ‘ārzu
ĥūn-ı lebūnden ol ki yine
ni‘met-i nefīs

ol meh:

1. ol meh:

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

O ay yüzlü sevgili.

ey Şihābī bil saña
toķundurur

tîğın ol meh vaşf ider her
dem biler

2. **ol meh:-üñ**

Gazel 114

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

O ay yüzlü sevgili.

ol mehûñ alnında güyâ
âsumân-ı dest-mâl
ebrdür kim gird-i mâhı
hâleveş itmiş mağar

3. **ol meh:**

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

O ay yüzlü sevgili.

ol meh yüzünden eylese
zülf-i ruḥını bāz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tîresi ayaz

ol nāzenîn:

1. **ol nāzenîn:**

Gazel 123

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

O nazlı, hoş edalı

sevgili.

ol nāzenîn etmese
‘uşşāka iltifāt
olmaz ‘aceb ki hoş gelür
ehl-i niyāza nāz

ol perî:

1. **ol perî:**

Gazel 93

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*O periye benzer
sevgili.*

ol perî ‘aşkına urulmağ-
ıla
niçeler ağyār-veş ağzın
eger

ol şāh:

1. **ol şāh:-a**

Gazel 81

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*O padişah, o
sevgili.*

kebāb olur kebūter
sūzişinden
nic’ilte nāmemi ol şāha
kâşid

ola:

1. **ola:**

Gazel 10

Mısra: 8

*Olmasını istemek,
temennide bulunmak.*

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

2. **ola:**

Kaside 3

Mısra: 16

*Olmasını istemek,
temennide bulunmak.*

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

3. **ola:**

Kaside 15

Mısra: 21

Acaba.

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba‘-ı muḥassin ü
vey ma‘den-i seḫā

ola gör:

1. **ola gör:****Gazel 148**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Olmaya bakmak,
olmaya çalışmak.*

‘avāma uyma gel eyle
bizümle şöhet-i hāş
tereddüdi қо ola gör
kabül-i bezm-i havāş

2. **ola gör:****Rübai 5**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Olmaya bakmak,
olmaya çalışmak.*

minnet etme felek-i
süfle-nüvāze ey dil
ola gör mehr-i dıraşşān
gibi ‘ālī himmet

3. **ola gör:****Gazel 175**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Olmaya bakmak,
olmaya çalışmak.*

ma‘rifet kesb eyleyüp
aňla rumüz-ı “men ‘aref”

ola gör insān-ı kāmīl
mağzenü’l-esrāra baқ

ola mı:1. **ola mı:****Kaside 14**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Olur mu? Mümkün
mü?*

Şihābīnūñ lisānı lāl olur
na ‘t-ı şerīfūñde
kemāl-i vaşfuña lāyık
kelām ola mı ebkemden

olaldan:1. **olaldan:****Gazel 287**

Mısra: 4

Olduğundan beri.

Yūsuf-ı Mısr-ı melāhat
satılup kul oldu
sen olaldan şanma hüsn
elinūñ sultānı

olalı:1. **olalı:****Gazel 73**

Mısra: 9

Olduğundan beri.

senūñle olalı cānā
cihānda rüz-ı qadīm
dehinde virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

olan:1. **olan:****Gazel 32**

Mısra: 5

*Bulunan, mevcut
olan.*

binā-yı cism-i fānide
olan reg
görinür gözüme tār-ı
‘anākib

2. **olan:****Kaside 16**

Mısra: 17

*... halinde
bulunmak.*

yār-gār olan habību’llāha
evvel şıdķ-ıla
hazret-i Bū-Bekr kim
oldur benām-ı çār-yār

3. **olan:****Kaside 16**

Mısra: 27

"Ol" yardımcı fiili.

çār ‘unsurdan olan cism-i
naḥīfe fer viren
rūh-ı pākūm gibidür
kalbümde nām-ı çār-yār

4. olanūñ:-uñ

Gazel 274

Mısra: 3

...olan (kimse, kişi)

"sıfat fiil", ... vasfına
sahip olan.

manşur-ı ğam-ı ‘ışk
olanūñ dār-ı fenāda
zūlf-i siyehūñ boynına
bāri resen olsa

olar:

1. olaruñ:-uñ

Gazel 303

Mısra: 6

"Onlar" çokluk
üçüncü şahıs zamiri.

eşk ü çehreñ yūri ey
‘aşık-ı müflis ‘ārż it
sīm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlūbları

2. olardan:-dan

Kaside 13

Mısra: 48

"Onlar" çokluk

üçüncü çokluk şahıs
zamiri.

şahābeñ kim olupdur her
birisi faqr ıla kāni ‘
olardan oldu halka hükm-
i şer ‘ü sünnetūñ şāyi ‘

oldı:

1. oldı:

Kaside 2

Mısra: 20

Olmak, haline
gelmek.

ser-ḥadd-i mülk-i kurbete
niçe başam ḳadem
kūh-ı günāhum oldı baña
sedd-i ḥadd-i rāh

oldıgı-çün:

1. oldıgı-çün:

Gazel 34

Mısra: 8

Olduğu için,
olduğundan dolayı.

‘ucbe hevāya düşmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
şāhib-uşūl oldıgı-çün ‘ışk
bu el-‘aceb

2. oldıgı-çün:

Gazel 36

Mısra: 7

Olduğu için,
olduğundan dolayı.

pādişāh-ı mülk-i ḥüsn
oldıgı-çün mağrūr olup
içtināb itmez gedā
āhından ol ‘āl-i cenāb

olduğı-çün:

1. olduğı-çün:

Gazel 147

Mısra: 6

Olduğu için,
olduğundan dolayı.

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yaḳar beni
āhum u gönlüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

2. olduğı-çün:

Gazel 181

Mısra: 7

Olduğu için,
olduğundan dolayı.

şad-pāre sīne olduğı-çün
pāre hoş gelür
tīg-ı rızā-yı yār-ıla yüz
yerde yara çek

3. olduğu-çün:

Gazel 264

Mısra: 5

*Olduğu için,
olduğundan dolayı.*

olduğu-çün cihānda zen-
perest
etdiler ta'n-ı 'aşkı
Ferhāda

olduñ:

1. olduñ:

Kaside 3

Mısra: 5

*Hale gelmek,
bürünmek.*

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldu şun'uña
şāhid iden nigāh

2. olduñ:

Kaside 2

Mısra: 5

*Meydana gelmek,
varlık kazanmak, vuku
bulmak.*

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldu şun'uña
şāhid iden nigāh

öldür:

1. öldür:

Gazel 81

Mısra: 7

*Bir canlının
hayâtına son vermek II
Ölümüne sebep olmak.*

raķīb-i kâferi öldür
ğazādur
yazayın nāmede nāmuñ
mücāhid

öldür-:

1. öldürmege:-meg, -e

Gazel 311

Mısra: 6

*Bir canlının
hayatına son vermek,
öldürmek.*

hāy-ı hūy-ıla gülün
uyhusın uçurduñ deyi
bülbüli öldürmege gonca
biler peykānını

2. öldürmez:-mez

Gazel 165

Mısra: 1

*Ölümüne sebep
olmak, bir canlının
hayatına son vermek.*

öldürmez atdı katlūme
cānān dirīg-i tīg
şemşir-i ābudārına
cānum degül dirīg

3. öldürürse:-ür, -se

Gazel 198

Mısra: 4

*Bir canlının
hayatına son vermek. ||
Ölümüne sebep olmak.
ğamzesi baña ne iş
geçdüğü şorulmaya hīç
öldürürse dahı lā yūs'elü
'ammā yūf'al*

ölen:

1. ölenler:-ler

Gazel 167

Mısra: 2

*Vefat eden, ölen
kişi.*

dizdi āşıqları dergāhına
dilber şaf şaf
geldi mahşer yirine şanki
ölenler şaf şaf

olıcak:

1. olıcak:

Gazel 274

Mısra: 2

Olacak (kişi,şey).

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruh u
gül-beden olsa

olınca:

1. **olınca:**

Gazel 35

Mısra: 7

*Olduğu müddetçe,
var olduğu müddetçe.*

n'iderler āb-ı hayātı
olınca mā'-i 'ineb
kapuñda baña taħallüş
Şihābī olsa n'ola

olma:

1. **olma:**

Gazel 294

Mısra: 14

*... halinde
bulunmak, ... haline
gelmek.*

'aşk bāğında Şihābī kıl
terennüm şevk-ile
bülbul-i gamnāk olma
gül şen ol gülşen gibi

2. **olmasa:-sa**

Gazel 120

Mısra: 7

*"Olmak" yardımcı
fiilinin olumsuz.*

başda hevāñ olmasa cānı
gamuñ ider helāk

3. **olmasa:-sa**

Gazel 120

Mısra: 9

*"Olmak" yardımcı
fiilinin olumsuz.*

āteş-i hier yār-ıla şebde
Şihābī āhumuñ
gözde hayālūñ olmasa
cāyı anuñ türāb olur

4. **olma:**

Gazel 144

Mısra: 8

*"Olmak" yardımcı
fiilinin olumsuz.*

hāşıl-ı a' mālūñ olmaz
cevce şatar-ısañ riyā
hırmen-i 'ālemde olma
nāhidā gendüm-fürüş

5. **olmasa:-sa**

Gazel 230

Mısra: 7

"Olmak" yardımcı

fiilinin olumsuz.

rūşinā bulmazdı göñlüm
tende dāğuñ olmasa
kim fetil olmayıcağ
düşmez ziyā kändilden

6. **olmasa:-sa**

Gazel 262

Mısra: 10

*"Olmak" yardımcı
fiilinin olumsuz.*

tūtī-i tab'-ı Şihābīnūñ
tekellüm eylemez
olmasa cām-ı mey ü
ruhsār-ı maḥbūb āyine

7. **olmaya:-ya**

Gazel 284

Mısra: 10

*"Olmak" yardımcı
fiilinin olumsuz.*

ko Şihābī şî'rini şā'irler
iş'ār eylesün
olmaya maḥbūl-i 'alem
nazm-ı eş'ārum gibi

olmada:

1. **olmada:**

Gazel 270

Mısra: 6

Hale bürünmek.

terk idüp mehr ü vefā
erkānını ol mäh-rū
şāh-ı zālīm gibi zulm-ıla
nev-āyin olmada

olmağ-içün:

1. olmağ-içün:

Gazel 13

Mısra: 11

Olmak için.

çeşme-i la'line tāriḥ-i
zamān olmağ-içün
eylemiş kilik-i ḥaṭuñ
süre-i kevşer peyda

2. olmağ-içün:

Gazel 202

Mısra: 9

Olmak için.

ey Şihābī pīr-perver
olmağ-içün sa'y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāhib-kemāl ister gönül

3. olmağ-içün:

Kaside 19

Mısra: 7

Olmak için.

virdi ḫulūba dāfi'-i ḡam

olmağ-içün ol

'ıyş ü sürūr u zevḫ-ile
ṭoldı fezā-yı 'ıyd

4. olmağ-içün:

Kaside 21

Mısra: 28

Olmak için.

nev-'arūs-ı ḡoncaya zīnet
verüpdür sebz ü sürḥ
perdedār olmağ-içün
aşmış tutuk vālā-yı gül

olmaklık:

1. olmaklık:

Rübai 2

Mısra: 3

*Bir durumda olmak,
bir vasfa sahip olmak.*

zıkr-i ḡayr olmaklık
esbāb-ı taḡammüldür
baña
yine benden soñra
ḡüftārum aña vāriş olur

olmasa:

1. olmasa:

Gazel 172

Mısra: 9

Bulunma, mevcut

olma.

şa'r-ı ḡarrāda ḡayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

2. olmasa:

Gazel 251

Mısra: 2

Bulunma, mevcut

olma.

kitab-ı ḡüsne zīnetdür
ḡaṭā yok ḡaṭṭ-ı dilberde
bilinmez şüret-i ma'nī
ḡuṭuṭ olmasa defterde

3. olmasa:

Gazel 265

Mısra: 7

Bulunma, mevcut

olma.

ḡuçmağ olurdu bilüñ
olmasa
şol iki yüzlü ḡançer
arada

4. olmasa:

Gazel 308

Mısra: 2

Bulunma, mevcut
olma.

hūblar gılman-ı
behçetdür cinanîler gibi
yanlarında engel olmasa
zebanîler gibi

olmasın:

1. olmasın:-ma, -sın

Gazel 261

Mısra: 5

Olmak, hâline

gelmek.

niçe olmasın kefen
egnümde pîrâhen baña
yâdlar koyunında yatur
yâr 'uryân her gice

olmayan:

1. olmayan:

Gazel 137

Mısra: 6

Bir niteliğe, vasfa

sahip bulunmayan kimse.

karşu vardum rehzen-i
'ışka fenâ şeklinde ben
mâlî olmayan kişi itmez
harâmîden hirâs

2. olmayana:-a

Gazel 217

Mısra: 5

Bir niteliğe, vasfa

sahip bulunmayan kimse.

ehl-i dünyâ akçesi
olmayana âdem dimez
merd-imîş şüretde
sultânüm meger kalb-i
direm

olmaz:

1. olmaz:

Gazel 130

Mısra: 1

"Ol" fiilinin geniş

zaman kipinin olumsuz.

senüñ eyyâm-ı hüsnüñ
gibi gülşende bahâr
olmaz
hezârân bülbülüñ vardur
benüm gibi hezâr olmaz

2. olmaz:

Gazel 130

Mısra: 6

"Ol" fiilinin geniş

zaman kipinin olumsuz.

mey-i la 'lîn kabâ sâkî
egerçi mîr-i meclisdür

şürâhî gibi ammâ bir
emîr-i tâcidâr olmaz

3. olmaz:

Gazel 239

Mısra: 1

"Ol" fiilinin geniş

zaman kipinin olumsuz.

ma'ârif kesb-ile olmaz
'atâ-yı mâsebakdur bu
'inâdı ço kişiye ey
muḳallid dâd-ı ḫaḫdur bu

4. olmaz:

Gazel 268

Mısra: 6

"Ol" fiilinin geniş

zaman kipinin olumsuz.

yârüñ bahâ-yı hüsnine
vechen-min-el-vücûh
olmaz bahâne şekli zehî
şüret-i vecîh

5. olmaz:

Gazel 299

Mısra: 10

"Ol" fiilinin geniş

zaman kipinin olumsuz.

iy Şihâbî 'aşk çevḫânına
tûb it başuñı
'âşık olmaz her ki bu

meydānda ser-bāz
olmadı

olsa:

1. olsa:

Gazel 7

Mısra: 8

*Olsa, olmak fiilinin
şart eki almış şekli.*

eşk-i çeşm-i hūn-
perverdüm ki merdüm-
zādedür
olsa ger lālā ‘aceb mi
lāle-i nu‘mān aña

2. olsa:

Kaside 10

Mısra: 15

*Olsa, olmak fiilinin
şart eki almış şekli.*

yā nebī olsa seg-i kūyuñ
Şihābī-i ğarīb
zī-sa‘ādet zī-şeref bu
deñlü ibtihāc aña

ölüm:

1. ölüm:

Gazel 213

Mısra: 10

*Bir canlıda hayâtî
fonksiyonların tam ve*

*kesin bir şekilde sona
ermesi durumu, mevt,
irtihal, vefat.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī haste’i
hiç añmazsın behey āfet
ölüm vardur ölüm

2. ölüm:

Gazel 213

Mısra: 10

*Bir canlıda hayâtî
fonksiyonların tam ve
kesin bir şekilde sona
ermesi durumu, mevt,
irtihal, vefat.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī haste’i
hiç añmazsın behey āfet
ölüm vardur ölüm

ölümlü:

1. ölümlüsi:-s, -i

Gazel 99

Mısra: 5

*Ölmeye mahkum,
ölmek üzere olan (kimse)
II bir şeyi ölümü göze
alacak kadar seven
(kimse).*

bir ben degül ölümlüsi
ancağ helāki çok
bu ‘ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

olup:

1. olup:

Kaside 1

Mısra: 5

*...haline gelmek,
haline bürünmek.*
sīn ile med sünbül-i hindī
olup
ğonca-i nev-restesidür
harf-i mīm

olur:

1. olur:

Kaside 1

Mısra: 14

Olmak, bulunmak.

şāhid-i ma‘nī yüzünñ
hālīdūr
noktaları kim olur anda
muķīm

2. olur:

Kaside 1

Mısra: 20

Olmak, bulunmak.

yaşı sefine olup ol
havzada
andan olur 'āleme feyz-i
rahīm

3. olur:

Gazel 54

Mısra: 9

(Bir şeye veya
niteliğe) sahip olmak.

tab'-ı Şihābī tūti-i şeker-
şiken olur
vaşf-ı lebūnden okıncak
cān-fezā hadīs

4. olur:

Gazel 59

Mısra: 6

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi.

zūlfūn ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gāh olur
mu ūc

5. olur:

Gazel 75

Mısra: 6

"Ol" fiilinin geniş
zaman kipi.

geşt eyler-iseñ kūyı idüp
kaṭ'-ı menāzil
bil haddūñi kim saña olur
le-hadd-i had

'ömr:

1. 'ömrinüñ:-i, -nüñ

Gazel 142

Mısra: 3

Hayat, yaşam,
ömür.
'ışka şarf itdi cihānda
'ömrinüñ sermāyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnūnda 'aql-ı ma'āş

2. 'ömrüñ:-üñ

Gazel 180

Mısra: 3

Hayat, yaşam,
ömür.
'ömrüñ okı sīneden
geçdüğini tıyurmaduñ
ey kemān-ebrū nedür çāk
böyle tır endāzlık

3. 'ömrüñ:-üñ

Gazel 258

Mısra: 6

Hayat, yaşam,
ömür.

sākī bu devr ayağını
sür'at-ile sür
devrān geçmeyesi
'ömrüñ şitābda (-)

4. 'ömrüm:-üm

Gazel 267

Mısra: 9

Hayat, yaşam,
ömür.

ey Şihābī nāfe-veş
'ömrüm haṭāda geçdi āh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

5. 'ömri:-i

Gazel 292

Mısra: 3

Hayat, yaşam,
ömür.

bildi 'ömri kühtedür şeb-
i fūrkat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī aḡar yaşı

6. 'ömrüñ:-üñ

Gazel 25

Mısra: 9

(Ar.) Yaşama veya
var olma süresi, bir şeyin
yaşadığı müddet, hayat.

Şihābī ol sehī kıaddūñ
‘ömrüñ dırāz olsun
gerekdür ‘ālem içr’arada
zīrā hımmet-i a‘lā

7. ‘ömrüñ:-üñ

Kaside 19

Mısra: 35

(Ar.) Yaşama veya
var olma süresi, bir şeyin
yaşadığı müddet, hayat.

ser-sebz tuta lutf-ıla
‘ömrüñ nihālini
oldukça tāze sāl ü meh
āb u hevā-yı ‘ıyd

8. ‘ömrüñ:-üñ

Kaside 20

Mısra: 46

(Ar.) Yaşama veya
var olma süresi, bir şeyin
yaşadığı müddet, hayat.

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riy‘ān-ı bahār

9. ‘ömrüm:-üm

Gazel 100

Mısra: 8

Yaşama veya var

olma süresi, bir şeyin
yaşadığı müddet, hayat.

geçdi vuşlat va‘de[si] sen
‘ahde kılmazsın vefā
müddet-i hüsnuñ dahı
‘ömrüm gibi cānā geçer

10. ‘ömr-i:-i

Gazel 312

Mısra: 10

Hayat, yaşam
süresi, ömür.

dāne-i şabrın Şihābīnūñ
şavurdı bād-ı ‘ışk
hāşılı ‘ömr-i tağıtdı āh ol
gül hırmeni

‘ömr-i ‘āziz:

1. ‘ömr-i ‘āziz:-üñ

Rübai 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Değerli, kıymetli
ömür.

iy gönül ser-sebz iken
‘ömr-i ‘āzizüñ mezra‘ı
sen de sa‘y eyle fezāyıl
hırmeninden hāşıl al

2. ‘ömr-i ‘āziz:-i

Gazel 57

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Kıymetli ömür.

‘ömr-i ‘āzizi yoluña harc
eyledüm velī
vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hıç

‘ömr-i aziz:

1. ‘ömr-i aziz:-er

Gazel 28

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Değerli, kıymetli
ömür.

mümkün oldukça ganīmet
bilelüm ‘āfiyeti
ki ider ‘ömr-i aziz āb-ı
revān gibi şitāb

‘ömr-i ebed:

1. ‘ömr-i ebed:

Gazel 13

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ölümsüz ömür,
sonsuz ömür.

hazret-i Hızır gibi ‘ömr-i
ebed hāşıl ider

eyleyelden bâde-y-ile
şoḥbet-i dilber peydā

‘ömr-i fânî:

1. **‘ömr-i fânî:**

Gazel 315

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Fânî hayat, gelip

geçici ömür.

Şihābiyā bir iki günde
‘ömr-i fânî için
bu tımçurak-ı havādiş
nedür bu hūyı bu hāy

‘ömr-i geç-:

1. **‘ömr-i geç-:-di**

Gazel 234

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Hayatını harcamak,

ömrünü tüketmek.

şeyḥ geçmez rûz-ı şeb
şevk-i vişāl-i şābdan
geçdi ‘ömr-i dahı göz
açmaz ḥayal-i ḥāṣḍdan

‘ömrü geç-:

1. **‘ömrü geç-:-di**

Gazel 203

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hayatı geçip

gitmek, ömrünü

geçirmek, yaşamak.

geçdi ‘ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrānda
rûzı olmaz mı ‘aceb bir
gün baña rûz-ı vişāl

oñ:

1. **oñmaz:-maz**

Gazel 21

Mısra: 8

Feraha ermek,

mutlu olmak.

almadı kimse hevā-yı
zülfden bûy-ı vefā
yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

2. **oñinde:-i, -n, -de**

Gazel 225

Mısra: 9

Bir kimse veya yerin

*yüzünün baktığı tarafta
olan yakın yer, ön taraf
II Huzur, karşı.*

ğubār-ı pāyine yüz sür
oñinde ḥāk-i rāh ol

Şihābî bezm-i çemenden
gelür o serv-i çemān

3. **oñinde:-i, -n, -de**

Gazel 109

Mısra: 3

Bir kimse veya yerin

*yüzünün baktığı tarafta
olan yakın yer, ön taraf.
II Huzur, karşı.*

seg-i Leylā oñinde kelle-
i Mecnūnı ‘aşk ehli
görüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sifāl [añlar]

4. **oñmaz:-maz**

Gazel 174

Mısra: 5

Daha iyi duruma

gelmek, düzelmek.

her şikār ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil

gerek-imiş vākı ‘ā olduğu
şayyād oñmaduk

5. **oñar:-ar**

Gazel 174

Mısra: 3

Daha iyi duruma

*gelmek, düzelmek, sâlah
bulmak.*

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkün devā-yı
hicre mu‘tād oñmaduğ

oñmaduk:

1. oñmaduğ:

Gazel 174

Mısra: 1

*Bedbaht, talihsiz,
ıflah olmayan; aşık,
seven; iyileşmeyen,
sevdiğinden ilgi
görmeyen.*

şan‘at-ı ‘ışk içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduğ
bu meşeldür kim olur
‘ālemde üstād oñmaduğ

2. oñmaduğ:

Gazel 174

Mısra: 2

Talihsiz, bedbaht.

şan‘at-ı ‘ışk içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduğ
bu meşeldür kim olur
‘ālemde üstād oñmaduğ

3. oñmaduğ:

Gazel 174

Mısra: 4

Talihsiz, bedbaht.

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkün devā-yı
hicre mu‘tād oñmaduğ

4. oñmaduğ:

Gazel 174

Mısra: 6

Talihsiz, bedbaht.

her şikār ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vākı‘ā olduğu
şayyād oñmaduğ

5. oñmaduğ:

Gazel 174

Mısra: 8

Talihsiz, bedbaht.

nā-sezālar devlet ü kadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miñnetüz biz
dād ü feryād oñmaduğ

6. oñmaduğ:

Gazel 174

Mısra: 10

Talihsiz, bedbaht.

şeşder-i ğamda Şihābī
kaldı bulmadı güşād
eyledüñ āhir anı ey çarh-ı
nerrād oñmaduğ

oñmaduk baş:

1. oñmaduğ baş:-um

Gazel 22

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İyileşmeyen, şifa
bulmayan dert.*

‘ışkdur ‘ankā-yı miñnet
kulle-i ser kâf aña
āşiyān olmuşdur
oñmaduğ başum inşāf
aña

öp:

1. öpmek:-mek

Gazel 285

Mısra: 8

Öpmek; sevgi,

*saygı, bağlılık
duygusunu belirtmek
amacıya dudaklarını
değdirmek.*

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl
sākinüñ sāķını öpmek
isterseñ sāğar gibi

2. **öpmege:-mege****Gazel 232**

Mısra: 3

*Sevgi, saygı,
bağlılık belirtmek
amacıya dudaklarını
değdirmek.*

ayağa düşdi öpmege
sâkıını sâkinüñ
kanını içüp el yudum ol
dem şarâbdan

3. **öp:****Gazel 181**

Mısra: 3

*Öpmek; sevgi,
saygı, bağlılık
duygusunu belirtmek
amacıyla dudaklarını
değdirmek.*

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel toluyı sâki'-i
rengin 'ızâra çek

4. **öpsem:-se, -m****Gazel 183**

Mısra: 7

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere*

*dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

işigün taşı öpsem baña
'izzetden 'alâmetdür
ki halk içinde 'âdet oldu
yümn için nişân
[öpmek]

öp:-1. **öpdüm:-dü, -m****Gazel 183**

Mısra: 9

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

der-i meyhâne'i öpdüm
Şihâbî ber-murâd oldum
mürîd olana vâcibdür bir
ulu âsitân öpmek

2. **öpdigi-çün:-dig, -i, -
çün****Gazel 190**

Mısra: 1

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ

bezm içinde kanını nüş
eyledüm peymānenüñ

öpmek:1. **öpmek:****Gazel 183**

Mısra: 1

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

ne mümkündür leb-i
handānuñ ey rûh-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağün nāgehān öpmek

2. **öpmek:****Gazel 183**

Mısra: 2

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

ne mümkündür leb-i
handānuñ ey rûh-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağün nāgehān öpmek

3. öpmek:

Gazel 183

Mısra: 1

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

ne mümkündür leb-i
ḥandānuḥ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayaḡuḥ nāḡehān öpmek

4. öpmek:

Gazel 183

Mısra: 2

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

ne mümkündür leb-i
ḥandānuḥ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayaḡuḥ nāḡehān öpmek

5. öpmek:

Gazel 183

Mısra: 4

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere*

*dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

ne ‘ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u ḡonca-dehen öpmek

6. öpmek:

Gazel 183

Mısra: 6

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

elüñ öpdürme düşmendür
saña aḡyār-ı bed-ḡaşlet
zarar vermez efendi
destüñ ammā dōstān
öpmek

7. öpmek:

Gazel 183

Mısra: 10

*Sevgi ve saygısını
göstermek üzere
dudaklarını bir şeye
değdirmek.*

der-i meyhāne’i öpdüm
Şihābī ber-murād oldum
mürīd olana vācibdür bir
ulu āsitān öpmek

[öpmek]:

1. [öpmek]:

Gazel 183

Mısra: 8

*Sevgi, saygı,
baḡlılık, teşekkür
belirtmek amacıyla
dudaklarını bir şeye veya
birine değdirmek.*

işigüñ taş-ı öpsem baña
‘izzetden ‘alāmetdür
ki ḡalk içinde ‘ādet oldı
yümn içün nişān
[öpmek]

öpüş-:

1. öpüşdiler:-di, -ler

Gazel 91

Mısra: 8

Birbirini öpmek.

şeftālū yidi dün gice
meclisde nuḡl-i mey
zīrā ki anda ḡayli
güzeller öpüşdiler

oran:

1. oran:-ı

Gazel 287

Mısra: 6

Ölçü, derece,
miktar.

niçe bir nâz-i 'itâb ü niçe
biñ cāna 'azāb
yok mu bu şīvelerüñ a
güzelüm oranı

örümcek ağı:

1. örümcek ağı:-(n)a

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Örümcek ağı.

Örümceğin avlanmak ve
kendisini korumak için
karnındaki bezlerden
salgıladığı incecik
ipliklerle ördüğü ağ.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

'osmān elleri:

1. 'osmān elleri:

Gazel 297

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Osmanlı toprakları.

padişāh-ı kişver-i hüsni
oldı bir ...[*]

ser-be-ser maḥkūmıdur
nām-ıla 'Osmān elleri

öt-:

1. ötmeye:-me, -de

Gazel 119

Mısra: 8

Ötmek: (Kuş ve
böcek) Değişik tonlarda
nağmeli sesler çıkarmak.

serv-i ḳaddi vü gül-ruḥı
şevḳine bāğda
ḳumru vü bülbül ötmeye
feryād ü nāleler

2. öterse:-er, -se

Gazel 45

Mısra: 5

Değişik tonlarda
nağmeli sesler çıkarmak.

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbül

çıkup şaḥ-ı gül üzre
gülsitān içre yeter lāf -it

otağ:

1. otağıdur:-ı, -dur

Gazel 122

Mısra: 2

Büyük çadır,
büyüklerle mahsus yüksek
etekli geniş ve süslü
çadır.

gönül taḥtı ḥayālün
şāhınun her dem
ḳonağıdur
ḥubāb-ı eşk-i pür-ḥünüm
anun gül-gün otağıdur

2. otağlar:-lar

Gazel 121

Mısra: 6

Büyük çadır,
büyüklerle mahsus yüksek
etekli geniş ve süslü
çadır.

lāle-ḥodlarla çemen
bezminde 'işret ḳılmağa
gülşenün şāhnında gül
ḳurdu kızıl otağlar

otağını kur-:

1. otağını kur:-up

Kaside 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çadır kurmak. II
Yerleşmek.

ķurup oĝađını řahñ-ı
ķemen űstinde řahāne
řükűfe ĥayline sġm ű
zerini bezl ider nergis

öte:

1. ötesin:-sin

Gazel 276

Mısra: 5

Başka türlü.

düşdi dil zevķi ĝam-ı
baħrine ańma ötesin
ne deyim ĥālġ dümen
tutmadı dönmez beriye

öte ucı:

1. öte ucı:-dur

Gazel 60

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Önde giden.

ĥvācibũñ ki bugün
zālimũñ öte ucıdur
egerķi zűlm-ıla meřhűr
olup-durur Ĥaccāc

otur:

1. otursa:-sa

Gazel 82

Mısra: 8

Oturmak.

ķoķdur egerķi bāĝda tāze
nihāl ű gül
tursa otursa yaraşur o
serv ű lāle-ĥad

2. oturdı:-dı

Kaside 20

Mısra: 1

*Hűkűm sűrmek,
ikamet etmek.*

ķűn oturdı řeh-niřġn-i
bāĝa sultān-ı bahār
řubĥ-ı dem ķuruldı bir
řāhāne dġvān-ı bahār

3. oturdı:-dı

Kaside 13

Mısra: 5

*Oturmak, bir
makamda bulunmak, bir
makama geķmek II tahta
oturmak.*

oturdı ķűrsi-i ‘arřa
beĝāyet ‘ālġdűr řānı
ķuruldı şer‘inũñ tā evc-i
isti‘lāda dġvānı

4. oturdı:-dı

Kaside 23

Mısra: 12

*Oturmak, bir yere
yerleşmek.*

evrāķını beñzetsem olur
pāyına peylűk
oturdı ķemen nať‘ına
řāhāne benefşe

5. otura:-a

Gazel 72

Mısra: 9

*Oturmak, bir
makamda bulunmak, bir
makama geķmek.*

der-i dilde niķe yıllar
otura yār miřāl
tā nařġb ola sańa řoĥbet-i
řultān Mahműd

6. oturma:-ma

Gazel 64

Mısra: 3

*Oturmak, ikamet
etmek, bulunmak. II
Beklemek.*

bahār irişdi oturma ayak
ayak el ele
gül ile lāle mey yetmez
sańa piyāle ķadeĥ

7. **oturduñ:-du, -ñ**

Gazel 50

Mısra: 2

*Oturmak, ikamet
etmek, bulunmak. II
Hüküm sürmek.*

sa'âdet bârigâhın zirve-i
eflâke kurdun tut
sürür-ıla serîr-i saltanat
üzre oturduñ tut

otur:-

1. **oturmaz:-maz**

Kaside 21

Mısra: 14

*Yerleşmek; bir
yerde devamlı olarak
kalmak; bir mevkiye
geçmek.*

her şukûfe gerçi
olmuşdur makâmında
muķîm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bâlâ-yı gül

öykin:

1. **öykinür:-ür**

Gazel 228

Mısra: 6

*Birine benzemek
istemek, onu taklit etmek,*

*taklide çalışmak,
özenmek.*

anuñ-içün odlara yakup
zebânın kesdiler
öykinür hüsnuñe
meclisde şem'-i lâf-zen

öykün:

1. **öykünmişsin:-miş, -sin**

Gazel 231

Mısra: 6

*Özenmek, taklitle
çalışmak, benzemek
istemek.*

yerüñdür dayimâ uğrar-
ısañ çengâline hâruñ
ruh-ı dildâre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

oyna:-

1. **oynar:-r**

Kaside 25

Mısra: 13

*Eğlenme veya
oyalanma amacıyla bir
şeyle uğraşmak.*

urunmuş goncadan
miğfer benefşe gürz-ile

oynar

kolında azm-i rezem için
tutar rengin siper nergis

oyna:

1. **oynar:-r**

Gazel 189

Mısra: 10

*Vakit geçirmek,
eğlenmek, oyalanmak.*

Şihâbînün duhân-ı âh-ı
pür-süzü gibi her dem
dem-â-dem od-ıla oynar
hoş âteş-bâzdur zülfün

2. **oynar:-r**

Gazel 179

Mısra: 4

*Eğlenmek,
oyalanmak maksadıyla
bir şeyle meşgul olmak.*

süvâr-ı esb-i nâz olsa
çıkar halk-ı cihân seyre
elinde hançer-i bürrân u
tîğ oynar temâşalık

oynad:

1. **oynadur:-ur**

Gazel 302

Mısra: 6

Oynatma, hareket

ettirme. // birine her
istediğini yaptırmak,
birini kukla gibi
kullanmak.

lu‘bet-ile hulkına dağup
şe‘āret halkasın
oynadur maymūn gibi
halkı bu çarh-ı çenberi

oynat:

1. oynatdı:-dı

Gazel 310

Mısra: 2

Oynamasını

*sağlamak. Herhangi bir
canlıya istenilen*

*hareketleri yaptırmak II.
Oyalamak, eğlemek.*

sipehrüñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şīri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

öz:

1. özini:-in, -i

Kaside 24

Mısra: 14

*Bir kimsenin kendi
manevi varlığı, zatı,
kendisi.*

pīç ü tīb itse ne deñlü
ser-i geysülerüñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

2. özüñi:-ü, -(n)i

Gazel 206

Mısra: 8

*Bir kimsenin kendi
manevi varlığı, zâtı.*

efāz-ıla dil uzatma
fezāyilūñ yoğ-ısa
‘avāma fażl-ıla şatma
özüñi olma füzül

özge:

1. özge:

Gazel 173

Mısra: 2

Başka, gayr.

Husrevā şimdi lebüñden
ğayrı Şīrīn adı yok
benden özge Bīsütūn-ı
miñnetüñ Ferhādı yok

2. özge:

Gazel 214

Mısra: 10

*"Başka, -den başka"
anlamında edat.*

‘ışk ‘anķāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol hümānuñ dilden özge
āşiyānın bulmadum

3. özge:

Gazel 215

Mısra: 8

*"Başka, -den başka"
anlamında edat.*

elde mevcūdum gönül
süz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayandum
yokdur özge mesnedüm

‘özüñ-hāh:

1. ‘özüñ-hāh:

Kaside 3

Mısra: 22

*Özür dileyen, özür
bildirerek af isteyen.*

yā Rab be-ħaķķ-ı seyyid-
i sādāt-ı kā’ināt
k’oldur zūnūba şāfi‘u
‘işyāna ‘özüñ-hāh

‘özüñ-leng kıl:-

1. ‘özüñ-leng kıl:-dı

Gazel 193

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sudan bir mazeret
bulmak. II Geçersiz
sebepler sunmak, bahane
üretmek.*

cāna tartduğında Yūsuf
gibi sen meh-pāre' i
cānib-i cān huften-i
mīzān kıldı 'özü-leng

pā:

1. pā:

Gazel 1

Mısra: 4

Ayak.

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bī-ser ü pā raşş
ura her Mevlāyı

pā-beste:

1. pā-beste:

Kaside 4

Mısra: 19

Ayağı bağlı (kimse).

*II Dünyaya bağlanan
insan.*

muhaşşal eyledi 'aql-ı
güzini pā-beste
'ikāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

pādişāh:

1. pādişāh:

Kaside 3

Mısra: 18

*Büyük hükümdar,
Allah (c.c.), sevgili.*

erbab-ı 'aqla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyne pādişāh

2. pādişāh:

Kaside 2

Mısra: 18

Sultan, padişah.

erbab-ı 'aqla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyne pādişāh

3. pādişāh:

Gazel 87

Mısra: 4

Hükümdar II

Sevgili.

itmege sifk-i dimā her
dem ruhuñ rengin olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

4. pādişāh:

Gazel 246

Mısra: 4

Hükümdar II

Sevgili.

pāyüñe düşe 'aceb mi
mübtelâlar zümresi
pādişāh ardınca 'âdetdür
yürür dāyim sipāh

5. pādişāh:

Kaside 5

Mısra: 22

Büyük hükümdar ||

Allah (c.c.).

âhir nefesde eyle şehâdet
bize naşîb
'arż-ı niyâzum ol durur
iy pādişāh saña

6. pādişāhum:-um

Gazel 279

Mısra: 3

Büyük hükümdar. II

Sevgili.

pādişāhum zülfüñ-ile
boynı bağlı kuluñam
āsītān-ı devletüñden
sürme gel ben bende'i

7. **pādişāhıdur:-ıdur****Gazel 97**

Mısra: 1

Padişah, hükümdar.

dil derd ü guşşa
 kişverinüñ pādişāhıdur
 cünd-i bela ü hayş-ı gam
 anuñ siyāhıdur

pādişāh-ı ‘ālem ol:-1. **pādişāh-ı ‘ālem ol:-****Gazel 200**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dünyanın padişahı**olmak.*

hilkat-i dībāya māyıl
 olma ey dil epsem ol
 gey gedālik kisvesini
 pādişāh-ı ‘ālem ol

pādişāh-ı herd:1. **pādişāh-ı herd:****Kaside 15**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Yüce hükümdar.

sen pādişāh-ı herd ü serā-
 perdeler zelīl

varmağa āsitānuña
 sermāyemüz qalīl

pādişāh-ı hüsn:1. **pādişāh-ı hüsn:-içün****Gazel 277**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Güzellik padişahı. ||**Sevgili.*

dökdüm yoluña ‘aşk-ıla
 eşküme cevāhirin
 sen pādişāh-ı hüsn-içün
 açdum hazīne’i

pādişāh-ı kişver-i hüsn:1. **pādişāh-ı kişver-i****hüsn:****Gazel 297**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Güzellik ülkesinin
 padişahı, hükümdarı.*

pādişāh-ı kişver-i hüsn
 oldı bir[*]
 ser-be-ser maḥkūmıdur
 nām-ıla ‘Osmān elleri

pādişāh-ı mülk-i hüsn:1. **pādişāh-ı mülk-i
hüsn:****Gazel 36**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Güzellik ülkesinin
 padişahı.*

pādişāh-ı mülk-i hüsn
 oldığı-çün maḡrūr olup
 içtināb itmez gedā
 āhından ol ‘āl-i cenāb

pādişāh-ı mülk-i ma‘nī:1. **pādişāh-ı mülk-i****ma‘nī:****Gazel 294**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mana ülkesinin
 padişahı.*

pādişāh-ı mülk-i ma‘nī
 olmak isterseñ eger
 cevher-i ‘ilm-ile doldur
 kalbünü maḥzen gibi

pādişāh-ı tāt-baḥş:1. **pādişāh-ı tāt-baḥş:-
uñ****Gazel 29**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Taç bağışlayan,
saltanat veren
padişah/hükümdar.*

iy Şihābī pādīşāh-ı tāt-
bahşuñ mişlidür
başa çıķduķca ser-i
rindāne efserdür şarāb

pādīşā-yı 'ıyd:

1. pādīşā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bayram padişahı.

taht-ı neşāta geķdi gelüp
pādīşā-yı 'ıyd
düşdi diyār-ı 'āleme şıyt
ü şadā-yı 'ıyd

pādīşeh ol-:

1. pādīşeh ol-:

Gazel 96

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Padişah olmak,
hükümdar olmak.*

oldı Şihābī devlet-i
'ışķuñla ser-bülend
himmet olunca pādīşeh
olur gedā düşer

pāk:

1. pāk:

Gazel 268

Mısra: 9

*Arınmış, temiz II
Güzel, kusursuz.*

baķar cemāl-i şāni 'a
idrāki pāk olan
baķmaz Şihābī anuñ-iķün
şūfi-i sefīh

2. pāk:

Gazel 273

Mısra: 9

*Arınmış, temiz II
Güzel, kusursuz.*

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki māyildür bu dehr-i
pīr-zenden cānibe

3. pāk:

Kaside 6

Mısra: 2

*Arınmış, temiz II
Güzel, kusursuz.*

yā ilāhī beni 'ilmüñ ile
dānā eyle
ķalbimüñ āyīnesin pāk ü
mücellā eyle

pāk ol-:

1. pāk ol-:-sun

Gazel 224

Mısra: 8

*Kelime Tipi: -
Temizlenmek,
arınmak.*

neķe ālūde-i 'unşur ola
ten tengnāyında
rehā ķıl āb u gil
ālāyişinden rūhı pāk
olsun

pāk-bāz ol-:

1. pāk-bāz ol-:

Gazel 175

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sadık, vefalı olmak.

hātıruñ mir'ātını dāyım
mücellā ķılmaķa
pāk-bāz ol her nazar
āyīne-i ruhsāra baķ

pāk-i fāyizü'l-envār:

1. pāk-i fāyizü'l-envār:

Gazel 175

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Nurların
parlaklığının feyzi.*

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derūnuñ
rūşen it
gel bu şevk-ı ‘aşk u pāk-i
fāyizü’l-envāra [bak]

pāk-zāt:

1. pāk-zāt:

Kaside 2

Mısra: 1

Temiz kişi. II

*Sevgili, kendisinde hiçbir
eksiklik bulunmayan
Allah.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe
‘aql-ı küll güvāh
ser-defter-i vücūduña
tevkī‘-i lā-sivāh

2. pāk-zāt:

Kaside 3

Mısra: 1

Temiz kişi. II

*Sevgili, kendisinde hiçbir
eksiklik bulunmayan
Allah.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe
‘aql-ı küll güvāh

ser-defter-i vücūduña
tevkī‘-i lā-sivāh

pā-māl:

1. pā-māline:

Gazel 131

Mısra: 7

*Ayaklar altına
alınmış, çiğnenmiş, hakir
duruma düşürülmüş,
perişan edilmiş.*

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi
elüm şundukça dāmānına
dest-i merḥabā vermez

pā-māl ol-:

1. pā-māl ol-:-ur

Gazel 207

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Ayaklar altında
kalmak, çiğnenmek, yerle
bir olmak.*

yā resūlallah şefā‘at
kılmasañ
ümmeṭüñ pā-māl olur
yevmü’s-suvāl

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat:

1. pā-māl-i zāğ-ı fūrkat:

Gazel 252

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşağılık, hakir
ayrılık kargası.*

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

pāre:

1. pāre:

Gazel 181

Mısra: 7

*Parça, ayrılmış,
bölünmüş, parçalanmış.
II Gözyaşı.*

şad-pāre sīne olduğu-çün
pāre hoş gelür
tīg-ı rızā-yı yār-ıla yüz
yerde yara çek

pāre pāre it-:

1. pāre pāre it-:

Gazel 295

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Parça parça etmek,
parçalamak.*

kākül-i cānāne teşbīh
eylemişdür sünbüli
pāre pāre itdiler gülşende
anuñ-çün güli

pāre pāre ol-:

1. pāre pāre ol-:-dı

Kaside 21

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Parça parça olmak,
parçalanmak.*

sīne-i ‘āşık gibi hikmet
nedür iy bāğbān
pāre pāre oldu hār-ı
guşşadan a‘zā-yı gül

pārele:

1. pāreledi:-dı

Gazel 289

Mısra: 6

*Parça parça etmek,
parçalamak, paralamak.
|| Çok üzme.*

yāsemen mahrem
olupdur harem-i gül-zāra
bu şafādan yolunup
pāreledi ihrāmı

pārelen-:

1. pārelenmiş:-miş

Gazel 27

Mısra: 7

Parça. II

*parçalanmış, lime lime
olmuş.*

tīg-ı gāmdan pārelenmiş

bağırımıñ hūn-ābını

hā aķıdup kanlar ağlar

gözlerüm her dem baña

pāreve çal-:

1. pāreve çal-:-ar, -lar

Gazel 118

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Parçalamak, lime
lime etmek. II Eziyet
etmek.*

intizār-ile şayar her gece

yılduzları

‘āşıkı her gün çalarlar

pāreve mehpāreler

pāşā-vı kāmīl:

1. pāşā-yı kāmīl:

Kaside 25

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

*Aklı başında
komutan.*

kaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
‘uyūn-ı intizār-ıla gözün
açup bakar nergis

pāsubān:

1. pāsubān:

Gazel 110

Mısra: 12

*Gece bekçisi, bekçi,
gözetici.*

bürüc-ı kal‘a-i ‘ışka bu

āh-ı āteş-endāzum

hevāyī tūb olupdur hem

figānlar pāsubān [yer
yer]

pāy:

1. pāyını:-ı, -n, -ı

Gazel 185

Mısra: 6

Hisse, nasip.

çekmeyenler bilmez ey

kaşı kemān

ben bilürven ‘aşkuñuñ

pāyını pek

2. pāyına:-ı, -ñ, -a

Kaside 25

Mısra: 34

Ayak, kadem.

temāṣā-yı riyāza ger
sa‘ādetle süvār olsañ
semendüñ pâyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

3. **pâyına:-ı, -n, -a**

Kaside 23

Mısra: 11

Ayak II Eşik, huzur.

evrākını beñzetsem olur
pâyına peylük
oturdi çemen naṭ‘ına
şāhāne benefşe

4. **pâyına:-ı, -(n)a**

Gazel 266

Mısra: 10

(Sevgilinin) ayağı.

recm eylemege dün gice
āhum Şihābīyā
şeyṭān rakībūñ āteş alup
düşdi pâyına

5. **pâyüñe:-(ü)ñ, -e**

Kaside 14

Mısra: 13

(Sevgilinin) ayağı.

şecer reftāra geldi
pâyüñe çün bir nefes
itdün

rücū‘ itdi yine cāyına
kâyım oldı ol demden

6. **pây:**

Gazel 315

Mısra: 2

Ayak. II Nefis.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pây

7. **pâyüñe:-üñ, -e**

Gazel 143

Mısra: 7

Ayak. II Sevgilinin

ayağı.

şu gibi pâyüñe yüzler
sürene
benüm serv-i revānum
olma ser-keş

8. **pâyüm:-üm**

Gazel 153

Mısra: 3

Ayak, kadem. II

Pay, hisse, nasip. II

Makam.

pīr-i ‘ışka el verelden
pâyüm olmışdur bülend

mürşid-i kāmīl olandan
‘ālī-himmetdür ğaraż

pây u būs:

1. **pây u būs:**

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayak öpen, ayak

öpücü.

meretebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl
ol şeh-i hūbāndan olsa
müyesser pây u būs

päye:

1. **päye:**

Gazel 234

Mısra: 7

Basamak, meretebe.

päye ermez desti hūn-ı
hağdan olur bī-naşīb
hişşe almayan kişi her
kışşa-i Dārābdan

päye-i çarh:

1. **päye-i çarh:**

Gazel 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Feleğin mertebesi,
tabakası. II Gökyüzü.*

pāye-i çarha şal iy dil
āhuñı
nerdübān-ı 'ışka eyle
ibtidā

pāye-i kuds:

1. pāye-i kuds:-e

Kaside 14

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Kudüs'ün derecesi,
mertebesi. II Kudüs
toprakları; Mescid-i
Aksa.*

şeref virdükde mi 'rācuñ
kudümü pāye-i Kudse
melek şubhını unuttı
şadā-yı hayr-ı
mağdemden

pāye-i maksūd:

1. pāye-i maksūd:-a

Gazel 219

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gaye basamağı.

pāye-i maksūda el
irişmege bir çare yok

yine āhumdur olan kaşr-ı
visāle nerdübān

pāye-perest:

1. pāye-perest:

Gazel 46

Mısra: 8

*Kul, köle rütbesi. II
Kulluk, kölelik.*

manşib u 'aşka iren
zırve-i eflāke çıkar
rütbe-i dehr-i denī aña
göre pāye-perest

pāy-ı dil:

1. pāy-ı dil:

Gazel 296

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönlün payı.

şorma aḥvāl-i ġarībi ḥālī
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o ḥālde aḥvālī
bir yüzden daḥı

pāy-ı pīr-i 'ışk:

1. pāy-ı pīr-i 'ışk:-a

Gazel 173

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşk pirinin ayağı,
makamı. II Âşık.*

mürşid-i kāmīl ararsañ
pāy-ı pīr-i 'ışka düş
'aḳla sen el verme kim
'aşk ehline irşadı yok

pāyidār ol:-

1. pāyidār ol:-maz

Gazel 41

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Kalıcı, sürekli
olmak.*

āḥ kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

pāyına düş:-

1. pāyına düş:-üp

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Peşine takılmak.

şehsüvārum pāyına
düşüp semend-i 'ışkuñuñ
gö[r]medi gerdini gerdün
ablākī oldu saġat

pāy-māl:**1. pāy-māl:****Gazel 174**

Mısra: 8

*Ayak altında kalmış,
çiğnenmiş. II Hakir
düşürülmüş, perîşân
edilmiş.*

nâ-sezâlar devlet ü qadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduḳ

2. pāy-māl:**Gazel 202**

Mısra: 1

*Ayak altında kalmış,
çiğnenmiş. II Hakir
düşürülmüş, perîşân
edilmiş.*

hâlet-i ‘aşk-ıla kendin
pāy-māl ister gönül
zevk [ile] hâlî degüldür
vecd-i hâl ister gönül

pāy-māl et-:**1. pāy-māl et-:-dî****Gazel 125**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ayaklar altına
almak, çiğnemek. ||
Hâkir düşürmek, perişan
etmek.*

şehsüvârum mey-i nâz-
ıla katı mest olmuş
pāy-māl etdi bizi elde
‘inânın çekmez

pāy-māl eyle-:**1. pāy-māl eyle-:-r****Gazel 291**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Perişan etmek;
sıkıntı içinde bırakmak,
mahvetmek.*

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemâl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamâna pāy-māl ehli

pāy-māl kıl-:**1. pāy-māl kıl-:-dî****Gazel 279**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ayaklar altına
almak, hakir ve perişan
etmek.*

zâğ-ı zülfüñ ey hümâ-
pervâz kıldı pāy-māl
merḥamet kıl al ele
mürğ-ı dil-i perkende’i

pāy-mâle:**1. pāy-mâle:****Gazel 64**

Mısra: 8

*Ayak altında kalmış,
ezilmiş.*

ne deñlü gam-zede olsam
zamâne destinden
olur mü ‘āvün ü mesned
bu pāy-mâle qadeḥ

pāy-māl-i ğam:**1. pāy-māl-i ğam:-da****Gazel 264**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Derdin zelili olmak,
dert tarafından ayaklar
altına düşürülmek.*

pāy-māl-i ğamda ben
üftâde [vb]
elüm irmez o serv-i
âzâde

pāy-māl-i zillet ol-:

1. pāy-māl-i zillet ol:-
ma, -da

Gazel 211

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ayaklar altına
alınmış, çiğnenmiş ve
hakir, hor, zelil durumda
olmak.*

pāy-māl-i zillet olmada
şāhib-kemāl olan
cāh-ı celāle irmede
cūhhāl-i bed kudūm

payüñe düş:-

1. payüñe düş:-se, -m

Gazel 76

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*Ayağına düşmek,
ayaklarına kapanmak.*

payüñe düşsem n'ola
gördükce bālā kaddüñi
manşib-ı 'aşk içre
buldum bu kadar kadr-i
bülend

2. pāyüñe düş:-(ü)ñ, -e-
er, -in

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*Ayağına düşmek,
ayaklarına kapanmak.*

yüz sürüp işigüñe pāyüñe
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

3. pāyüñe düş:-(ü)ñ, -e-
e

Gazel 246

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*Ayağına düşmek,
ayaklarına kapanmak.*

pāyüñe düşe 'aceb mi
mübtelâlar zümresi
pādişāh ardınca 'âdetdür
yürür dāyim sipāh

pehlevān-ı bezm-i

rezm-ārā:

1. pehlevān-ı bezm-i

rezm-ārā:

Gazel 29

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Meclisin savaş

süsleyen pehlivanı.

küştgır-i gam zebünîdür
bugün meydānda
pehlevān-ı bezm-i rezm-
ārā dil-âverdür şarāb

pehlivān:

1. pehlivānı:-ı

Gazel 283

Mısra: 7

Far. Güreş yapan

kimse, güreşçi.

ruhuñ naţ'ında gamzeñ
pehlivānı
şalıp at kalbe dağıdur
şufûfi

pehlū:

1. pehlumuñ:-m, -uñ

Gazel 285

Mısra: 10

*Omuz. Bedenin iki
yanından her biri, yan.*

iy Şihābī ārzū-yı
hançerinde ol mehūñ
üstühvānī oldu pehlumuñ
kamu hançer gibi

pek:

1. pek:

Gazel 177

Mısra: 5

"Çok fazla,
oldukça" anlamında
kullanılan bir zarf.

pek harâret vermiş-idi
âteşîn la'lûn meñe
bu gece bulup şifâ çıktı
buğûrından 'arak

2. pek:

Gazel 185

Mısra: 6

"Çok fazla,
oldukça" anlamında
kullanılan bir zarf.

çekmeyenler bilmez ey
kaşı kemân
ben bilürven 'aşkuñuñ
pâyını pek

3. peksin:-sin

Gazel 231

Mısra: 1

Sert, katı, sağlam,
kavî; çok sağlam, çok iyi.
II Çok, fazla, ziyade.

felek destinde ey kavı-ı
kuzah şanma ki peksin
sen

kemân-ı 'aşka nisbet
kola yumşak bir giçeksin
sen

penâh id:

1. penâh id:-icek

Kaside 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sığınak edinmek.

luğf-ı kemâl-i zâtuñı 'abd
idicek penâh
nokşân virür mi kılduğı
hatâ saña

penâh it:

1. penâh it:-e, -sin

Kaside 3

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Sığınak edinmek,
sığınmak.

rûz-ı cezâda faẓluña

lâyık olan bu kim

taht-ı livâsın idesin anuñ

bize penâh

penâh ol:-

1. penâh ol:-sa

Kaside 18

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Sığınacak yer,
sığınak olmak.

havf çekmez mi kim
faẓl-ı hüdâ olsa penâh
'arz-ı takşîr iderem
dergehe ben rûy-ı siyâh

penâh ol:

1. penâh ol:-dı

Kaside 4

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sığınacak yer,
sığınak olmak.

kayurma hamd-i hüdâ kıl
çün oldu saña penâh
maḳâl-i eşhedü en-lâ
ilâhe illa'llâh

penbe:

1. penbeler:-ler

Gazel 122

Mısra: 10

Pamuk; açık kırmızı
renk, pembe.

Şihâbî âteş-i mehri beni
yakdı o meh-rûnuñ

görünen penbeler encüm
gibi sînemde dâğıdur

penç beyt:

1. penç beyt:-ile

Rübai 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Beş beyit (Beş beyitten oluşan gazel).

penç beyt-ile pençe-i
nazmum
hamsesi-y-le Nizāminüñ
yek-dest

penç nevbet:

1. penç nevbet:-te

Kaside 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mehterin belirli vakitlerde resmî yerlerde çalınmasına denir. Nevbet Osmanlı'da normal zamanlarda günde bir kez ikinci vakitleri çalınmakla birlikte, Selçuklu sultanları günde beş defa namaz vakitlerinde nevbet çaldırırlardı.

vācib oldı rābi' ile 'āmil
olana
penç nevbette taḥiyyat ü
selām-ı çār-yār

pençe tutuş-:

1. pençe tutuş-:

Gazel 145

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Pençeleşmek.

böyle kuvvetde-y-iken
ḥüsn-i şu 'āi yārüñ
pençe tutuşmağa kâdir
mi anuñ-ıla güneş

pençe-i âfitâb:

1. pençe-i âfitâb:

Gazel 120

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güneş pençesi (Güneş ışıǵı).

şa'şa'a-i cemāline irmedi
māh-ı bedr eli
ḥüsn-ile gün be gün o
meh pençe-i âfitâb olur

pençe-i nazm:

1. pençe-i nazm:-um

Rübai 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şiirin pençesi.

penç beyt-ile pençe-i
nazmum
hamsesi-y-le Nizāminüñ
yek-dest

pençesin:

1. pençesin:-si, -n

Gazel 48

Mısra: 1

Hükümdarın bilek gücü.

âfitābuñ pençesin burdı
yed-i beyzā-yı dost
yine ibtāl itdi sihr-i
mu'ciz-i Mūsā-yı dost

pend it-:

1. pend it-:-di

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Öğüt vermek, nasihatte bulunmak.

feth-i bāb idüp baña pend
itdi pīr-i mey-fürüş

keşf-i esrâr ister-iseñ
bâde-nûş ol bâde-nûş

pend-i pîr-i mey-fürûş:

1. pend-i pîr-i mey-fürûş:

Gazel 176

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Meyhaneci pirin
nasihati. II Mürşidin
hikmetli sözleri.*

diñle rind-iseñ Şihâbî
pend-i pîr-i mey-fürûş
hep riyâdur nâşihûñ
güftârına tutma kulak

per çek-:

1. per çek-:-er

Gazel 230

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kanat çekmek,
kanadından bir parça
koparmak. II Kanat
germek, koruma altına
almak, tehlikelerden
korumak, kol kanat
germek.*

per çeker zülfüñ senüñ-
çün şeh-per-i Cibrîlden

dem urur nâlem benüm
de şûr-ı İsrâfilden

per yak-:

1. per yak-:-up

Gazel 157

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kanat yakmak. II

*Pervâne'nin mumun
etrafında dönerken
kanatlarını yakması.*

Şihâbî per yakup
pervâne-mânend
alur her şem'-i meclis-
tâbdan hazz

perçem:

1. perçemine:-i, -n, -e

Gazel 278

Mısra: 6

*Alna düşen kısa saç
demeti, kâkûl.*

Ferhâd küh-ı guşşada
jülîde-mûy-idi
kaşd-ıla kıldı perçemine
şâne tîşe'i

2. perçemi:-i

Gazel 95

Mısra: 5

*Alna düşen kısa saç,
kâkûl. II Sevgilinin
alnına dökülen saçları.*

sen perîşân perçemi
şa'rumla şayd etsem
n'ola
iy perî-peyker melek
taşhîr ider âdem düşer

3. perçemüñ:-üñ

Gazel 194

Mısra: 1

*Alna düşen kısa saç,
kâkûl. II Sevgilinin
alnına dökülen saçları.*

tırrasıdur leyletü'l-
kadrüñ mu'anber
perçemüñ
ğurrasıdur yâ hilâl-i
'ıydüñ ebrû-yı hamuñ

perçem-i pürham:

1. perçem-i pürham:-ı, -(n)ı

Gazel 303

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kıvrılmış kâkûl.

perçem-i pürhamını her
biri çevkân itseler

ser-i ‘uṣṣāk olur elde
tūbları (-)

perde çek:

1. **perde çek:-di**

Kaside 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Örtmek, gizlemek.

sırr-ı hāḫḫ cān gibi
pinhān olmağ için gārda
perde çekdi ‘ankebūt oldu
o dem nessāc aña

perde sarāy:

1. **perde sarāy:**

Gazel 315

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dünya.

örümcek ağına beñzer bu
köhne perde sarāy
meges gibi gelen dil
dolaşdurur aña pāy

perdedār:

1. **perdedār:**

Kaside 21

Mısra: 28

Perdeci, büyük bir

*kimsenin kapısında
bekleyerek girip
çıkanları kontrol eden
kimse; hizmetçi.*

nev- ‘arūs-ı goncaya zīnet
verüpdür sebz ü sürh
perdedār olmağ-içün
aşmış tutuk vālā-yı gül

perdeden çık:-

1. **perdeden çık:-ma**

Gazel 51

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Musiki bağlamında
makam değiştirmek.*

dilā nāzūk hevālar kullan
ammā perdeden çıkma
maḫām-ı ‘ışka gel
sözünle nāyı saña dem-
sāz [it]

perde’i:

1. **perde’i:**

Gazel 206

Mısra: 5

Perde, örtü.

iñende perde’i açma vü
çıkma dā’ireden

terennümāt-ı mecālisde
gözle aṣl-ı uṣūl

perde-i evrāk:

1. **perde-i evrāk:-da**

Gazel 281

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yaprak perdesi. II

*Gül yaprakları
bağlamında.*

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gonca[nuñ] ebkarı

perde-i gül-gün çek:-

1. **perde-i gül-gün çek-**

:-er

Gazel 86

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gül renkli perde
çekmek. II Şafak kızılığı
bağlamında.*

gizler ufukda kaşı hilālin
Şihābiyā
meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

perde-i şehnāz:

1. perde-i şehnâz:-dan

Gazel 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şehnâz makamı.

muṭribân-ı sâde-rû

âvâzını gûş eyle kim

perde-i şehnâzdan seyr

itdi 'uşşâkı nevâ

per-gâr ol:-

1. per-gâr ol:-mış, -uz

Gazel 127

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Pergel olmak.

nokṭadur gerçi medâr-ı

ḥâkde şuğr-ı vücūd

'âlemi devr itmede

ammâ ki per-gâr olmuşuz

perhîz et:-

1. perhîz et:-me, -din

Gazel 89

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sakınmak,**korunmak II Haramdan**sakınmak.*

derd-i 'ışka etmedin

perhîz bulur mı şifâ

iy Şihâbî başka 'ilm-i

ḥikmetüñ kânûnı var

perî:

1. perî:

Gazel 56

Mısra: 7

*Çekici güzelliği**olan çok alımlı kız veya**kadın II Sevgili.*

perîşân zülfüñ eller şâne

gördüm o perî şânuñ

budur cem 'iyyet-i ḥâtır

perîşân olmağa bâ'is

2. perî:

Gazel 282

Mısra: 1

*Çekici güzelliği**olan çok alımlı kız veya**kadın. II Sevgili.*

düşnâmuñ-ıla bir aña

'uşşâkı iy perî

'aşkuñ yolında ḥayr-ıla

yâd it ölenleri

3. perîler:-ler

Gazel 226

Mısra: 6

*Tabiat üstü bir güce**sâhip bulunduğuna**inanılan cin tâifesinin**çok alımlı ve çok güzel**olanlarına verilen isim.*

beşerden ey melek cism-i

laṭifüñ kimseler görmez

perîler gibi gözden ğâyib

olma sen de âdemsin

4. perî:

Gazel 65

Mısra: 7

*Cin taifesinin gayet**güzel sayılan bir türü.**Genellikle mecazi**anlamda insan güzelleri**için kullanılır. II Güzel,**sevgili.*

ey perî cân murgına tîrûñ

peri

kûyuña uçmağa olmuşdur

cenâh

perî-hüsn:

1. perî-hüsne:

Gazel 194

Mısra: 5

*Güzel peri. II Peri**kadar güzel sevgili.*

sen perī-ḥüsne gönül
şeydâlığın gayb itme kim
ḥüblar sevmekde kıalmaz
ihtiyârı âdemün

perī-rû:

1. perī-rû:

Gazel 240

Mısra: 1

*Peri yüzlü, peri gibi
çok güzel yüzlü. // güzel,
sevgili.*

beni sevdâyî kıldı perī-rû
siyeh çeşm ü siyeh ebrû
siyeh mü

perīşân:

1. perīşândur:-dur

Gazel 27

Mısra: 3

*1. Dağınık,
düzensiz, karmakarışık 2.
mec. Acınacak durumda,
zavallı, kederli,
muztarip.*

rūzigārum gibi aḥvālüm
perīşândur meded
hîç müyesser olmadı
cem'ıyyet-ı ḥurrem baña

2. perīşân-idi:-idi

Gazel 208

Mısra: 1

*Acınacak durumda,
zavallı, kederli,
muzdarip.*

ḥatından ḥâtırum ḥayli
perīşân-idi dil pür-ğam
kad-i bālâsı üstinde belâ
üzre belâ pürçem

3. perīşân:

Gazel 95

Mısra: 5

*Acınacak durumda,
zavallı, kederli,
muztarip. || Dağınık,
düzensiz, karmakarışık.*

sen perīşân perçemi
şa'rumla şayd etsem
n'ola
iy perī-peyker melek
taşhîr ider âdem düşer

4. perīşân:

Gazel 56

Mısra: 7

*1. Dağınık,
düzensiz, karmakarışık.
2. Acınacak durumda,
zavallı, kederli,
muztarip.*

perīşân zülfün eller şâne
gördüm o perī şānuñ
budur cem'ıyyet-i ḥâtır
perīşân olmağa bā'is

perīşân gönölüm:

1. perīşân gönölüm:

Gazel 98

Mısra: 7

*Kelime Tipi: -
(Âşığın) zavallı,
perişan, kederli gönölü.*

bu perīşân gönölüm
eglenmez gidersem
gülşene
bî-ḳarâr ider beni her
zülf-i sünbüldür gider

perīşân it:-

1. perīşân it:-mek, -

Gazel 190

Mısra: 5

*Kelime Tipi: -
Dağıtmak,
karmakarışık duruma
getirmek.*

dil perīşân itmek için
dest uzatmış zülfine
görinen barmakları
düşsün elinden şānenün

perîşân ol-:**1. perîşân ol-:-dug, -i****Gazel 84**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kederli, üzgün,
darmadağın bir halde
olmak.*

çemen sünbülleri âşüfte
oldı bād-ı âhumdan
perîşân olduğu zülf-i ruhı
şanmañ şabādandur

2. perîşân ol-:-ma, -ga**Gazel 56**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dağılmak, düzeni
bozulmak; acınacak
duruma gelmek.*

perîşân zülfün eller şāne
gördüm o perî şānuñ
budur cem'ıyyet-i hātır
perîşân olmağa bā'is

perîşānlık:**1. perîşānlık:****Gazel 101**

Mısra: 8

Dağınıklık,

*düzensizlik,
karmakarışıklık;
acınacak durumda olma,
zavallılık.*

çekme yārūñ zülfı
ucından dilā tül-i emel
ko bu sevdāyı ki cem'-
iken perîşānlık budur

2. perîşānlık:**Gazel 247**

Mısra: 3

*Dağınıklık,
düzensizlik; acınacak
durum, zavallılık.*

hātıruma gelür perîşānlık
yār kākül tağıtsa şāne-y-
le

peri-veş:**1. perî-veş:****Gazel 143**

Mısra: 6

*Peri gibi güzel
(Sevgili).*

hüdā-y-içün sen eyle
âdemîlik

ne deñlü kaçsa senden ol
perî-veş

2. perî-veş:**Gazel 209**

Mısra: 6

*Peri gibi güzel
(Sevgili).*

beni gördükçe dāyım
vahşet eyler
degül mi [kim] perî-veş
yohsa âdem

perkende:**1. perkende:****Gazel 252**

Mısra: 5

Osmanlı

*donanmasında otuz üç
veya kırk zirâ boyunda,
on sekiz veya on dokuz
oturaklı, baş tarafında
toplari bulunan ve
düşman kovalamakta
kullanılan süratli bir
savaş gemisi.*

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

perr-i hümā:**1. perr-i hümā:****Gazel 96**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hüma kuşunun
kanadı.*

şehbâz-ı âhum eylese
gökyüzine hücum
rû-yı zemîne havf-ıla
perr-i hüma düşer

pertev:

1. **pertevini:-in, -i**

Gazel 260

Mısra: 2

Aydınlık, parlaklık.

dem-i 'İsî nefesüñ verdi
hayât emvâta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrâta

2. **pertevini:-in, -i**

Kaside 12

Mısra: 14

Aydınlık, parlaklık.

hâkden eflâke varınca
tamâm
pertevini şaldı envâr-ı
kıdem

pertev-celil:

1. **pertev-celil:**

Kaside 15

Mısra: 28

*Çok yüce, ulu, kadri
ve mertebesi yüksek olan
Allah.*

nûruñla çeşm-i cânumuz
aç eyleme 'alîl
bakma 'uyüb-ı 'âşiye ey
pertev-celîl

pertev-i mehr:

1. **pertev-i mehr:**

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güneş ışığı. II
Sevgilinin Güneş gibi
parlak yüzü.*

pertev-i mehr ü

maḥabbetle derûnuñ

rûşen it

gel bu şevk-ı 'aşk u pâk-i
fâyizü'l-envâra [bak]

pertev-i nûr-ı nebî:

1. **pertev-i nûr-ı nebî:-
dür**

Gazel 242

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Peygamber'in

nurunun ziyası.

bezendi Ka'be-i ḥüsni
olaldan yâr-ı çâr ebrû
cebîni pertev-i nûr-ı
nebîdür çâr-yâr ebrû

pervâ:

1. **pervâsındayuz:-(s)ı, -
n, -da, -(y)uz**

Gazel 128

Mısra: 6

*Korku, endişe,
çekinme.*

nâr-ı 'ışka yanmağa
pervâne-veş mûmuz
bugün
biz yanup yaqılmanuñ
şanmañ pervâsındayuz

pervâne:

1. **pervâneler:-ler**

Gazel 91

Mısra: 1

*Geceleri ışığın
etrafında dönen küçük
kelebek. II Âşık.*

pervâneler başına gice
şem'üñ üşdiler

bilmem ne idi şem‘-ile
muhkem dutuşdılar

2. pervāneler:-ler

Gazel 164

Mısra: 6

Geceleri ışıgın

*etrafında dönen küçük
kelebek. II Âşık.*

şem‘-i hüsnüne ko
yansın iy perî ‘uşşākuñı
kim bu rüşendür yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

3. pervāne:

Gazel 146

Mısra: 7

Ateş böceği. II Âşık.

tolaşma Şāhidî şem‘e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naqdini niçe
senüñ gibi tolundurmuş

4. pervāneden:-den

Gazel 301

Mısra: 6

Geceleri ışıgın

*etrafında dönen küçük
kelebek .*

vücūdum şem‘ olupdur
lem‘a-i āhumla nīme-rūz

şeb-i gāmda döner yok
üstüme pervāneden
[ğayrı]

5. pervānesin:-sin

Gazel 160

Mısra: 9

Geceleri ateşin

*etrafında dönen küçük
kelebek || Âşık.*

devr-i hüsninde
dolandurdu niçe
pervānesin
beñzemişdür fi‘l-meşel
bir dilber-i ‘ayyāre şem‘

6. pervānenüñ:-nün

Gazel 190

Mısra: 10

Geceleri ateşin

*etrafında dönen küçük
kelebek || Âşık.*

yandüğüm görüp Şihābî
şem‘-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenüñ

7. pervānenüñ:-nün

Gazel 292

Mısra: 10

Geceleri ateşin

*etrafında dönen küçük
kelebek || Âşık.*

iy Şihābî şem‘ yā bir
hūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenüñ eñ serkeşi

8. pervāne:

Gazel 160

Mısra: 3

Gece mumun

*etrafında dönen küçük
kelebek. II Âşık.*

niçe yansın hālını
pervāne bir miskīn ğarīb
sūrına hiç iltifāt itmez bir
āteş-pāre şem‘

9. pervāne:

Gazel 304

Mısra: 1

Gece mumun

*etrafında dönen küçük
kelebek. II Âşık.*

şem‘-i ‘ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

pervāne-mānend:

1. pervâne-mānend:

Gazel 157

Mısra: 9

*Pervane gibi/misal.**II Pervanenin kendini**ateşe yakması,**kanatlarını feda etmesi**bağlamında.*

Şihābī per yakup

pervâne-mānend

alur her şem‘-i meclis-

tābdan hazz

pervâne-vār:

1. pervâne-vār:

Gazel 85

Mısra: 1

*Mumun etrafında**dönen kelebek gibi. II**Sevgilinin etrafında**dolaşan aşık.*

‘ışk āteşine yan yūri

pervâne-vār var

‘āşık dilinde şem‘ mişālī

yanar nār

pervâne-veş:

1. pervane-veş:

Gazel 158

Mısra: 2

*(Fars.) Pervâne gibi**II. Geceleri ışık etrafında**dönerek uçan küçük**kelebek gibi.*

nūr-ı şem‘-i bādeden

bezm içre düşdükçe şuā‘

şevkden sāgar dönüp

pervane-veş eyler semā‘

2. pervâne-veş:

Gazel 128

Mısra: 5

*Pervâne gibi**(Geceleri ışığın**çevresinde dönmesi**bağlamında) II aşka**kendini kaptıran âşık.*

nār-ı ‘ışka yanmağa

pervâne-veş mūmuz

bugün

biz yanup yakılmanuñ

şanmañ pervāsındayuz

pervā-vı dāğ:

1. pervā-yı dāğ:

Gazel 164

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Aşk yarası korkusu.**II Aşk neticesinde ortaya**çıkan yanık yaralarının**oluşturduğu çekinme.*

şem‘-i hüsnuñe ko

yansın iy perī ‘uşşākuñı

kim bu rüşendür yemez

pervāneler pervā-yı dāğ

pervāz eyle-:

1. pervāz eyle-:-se

Gazel 168

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Uçmak, kanat**açmak.*

şāhbāz-ı himmetüm

bālāya pervāz eylese

zīr-i perrümde ne alçak

kuşdur sīmurg-ı kâf

pervāz-ı şu-yı bāğ:

1. pervāz-ı şu-yı bāğ:

Gazel 163

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bahçenin, bağın**yüksek tarafı.*

bağlandı kaldı gülşen-i

kūyuña mürğ-i dil

uçdı huzūrı etmedi

pervāz-ı şu-yı bāğ

pervāzlık:

1. pervāzlık:

Gazel 180

Mısra: 6

*Uçmak, yükselmek,
dalgalanmak.*

dūd-ı āhum ğam

çerīsinüñ alay bayrağıdur

āteşinden şār u vālādur

aña pervāzlık

perverde idi:

1. perverde idi:

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Beslenmiş,
büyütülmüş, terbiye
edilmiş.*

perverde idi şīre-i pistān-

ı hūşeden

rez duhter-ile kıldı gönül

tıfl-ı ittiḥād

pervīn:

1. pervīn:

Gazel 73

Mısra: 6

*Süreyya
takımyıldızı, Ülker,
Peren.*

bahār irişdi çemen-veş

gögerdi bāğ-ı felek

şırasın iç deyü pervīn

saña şunar ‘unḳūd

pesend eyle-:

1. pesend eyle-:-se

Gazel 76

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Beğenmek; hoş
görmek.*

dergehe lāyık degül

şāhum Şihābī şī‘ri līk

bendenüñ āybı hünerdür

eylese sultān pesend

2. pesend eyle-:-r

Gazel 41

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Beğenmek; takdir
etmek.*

görse eş‘ārın pesend

eyler ulü’l-elbāb anı

leblerüñ zıkri Şihābī

ṭab‘ın itmışdür lebīb

peşse:

1. peşse:

Gazel 1

Mısra: 7

Sivrisinek.

dem olur mehri-y-ile

peşşe kıılır ‘anḳāyı

ki olur ḳahrı-y-ıla peşşe

ider ‘anḳāyı

2. peşse:

Gazel 1

Mısra: 8

Sivrisinek.

dem olur mehri-y-ile

peşşe kıılır ‘anḳāyı

ki olur ḳahrı-y-ıla peşşe

ider ‘anḳāyı

peydā:

1. peydā:

Gazel 15

Mısra: 10

*Açık ve meydan
olan, aşık.*

Şihābīye hıyāl-ı

ebrūvānuñla taḥayyürden

göürnür bir hilāl-ebrū

güzel her mäh-ı nev

peydā

peydā eyle-:

1. peydā eyle:-di

Kaside 24

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
aşikar etmek.*

kıll kalem birle çemen
şafhasına mâşitâ-vâr
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydā sünbül

peydā evle:

1. peydā eyle:

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
aşikar etmek.*

hazret-i Hızır gibi 'ömr-i
ebed hâşıl ider
eyleyelden bâde-y-ile
şoḥbet-i dilber peydā

2. peydā eyle:

Gazel 13

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
aşikar etmek.*

çeşme-i la'line târiḥ-i
zamân olmağ-içün

eylemiş kilik-i ḥaṭuñ
süre-i kevşer peyda

3. peydā eyle:-di

Gazel 13

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
aşikar etmek.*

ṭab'-ı baḥrine Şihâbî yine
ğavvâş oldu
Rişte-i nazma çeküp
eyledi gevher peydā

peydā id:-

1. peydā id:-er

Gazel 248

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkarmak,
meydana getirmek.*

iy Şihâbî[*] gūyâ-yı
eş'arum benüm
āşiyân peydā ider her
gül-'izâruñ koyınına

2. peydā id:-elden

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Meydana getirmek.

bi-ḥamdi'llāh şeb-i târik-
ı ğamdur hümā oldu
'ulüvv-i çarḥa āhum
şem'i idelden 'alev
peydā

peydā it:

1. peydā it:-eli

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Meydana getirmek;
belirmek, görünmek.*

ebr-i āhum güneşüñ
çehresine virdi kūsûf
ruḥ-ı dilber ideli ḥaṭṭ-ı
mu'anber peydā

peydā ol:

1. peydā ol:-ıcak

Gazel 13

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

olıcak bezm-i ezel
devrine sāgar peydā
olmamışdı daḥı mir'ât-ı
Sikender peydā

2. peydā ol:

Gazel 13

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

olıcağ bezm-i ezel
devrine sāğar peydā
olmamışdı dağı mir'āt-ı
Sikender peydā

3. peydā ol:

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

zūlfine bağılu getürdi dili
hāl-i ruhsār
Rūm elinde olur ekşer bu
dil-āver peydā

4. peydā ol:

Gazel 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

gülüp açılmadı bir
ğonca-lebūñ gibi 'ayān

olmadı kıddüñe bir serv
ber-ā-ber peydā

5. peydā ol:

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

felek çevkânına āhumdan
olsa ğuy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur ğüft-i şinev peydā

peydā ol:-

1. peydā ol:-ur

Gazel 15

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

felek çevkânına āhumdan
olsa ğuy-ı nev-peydā
melek tesbīhe başlayup
olur ğüft-i şinev peydā

2. peydā ol:-ur

Gazel 15

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

nişān idüp sipehrūñ
tablasında şemse-i şemsi
hadeng āhumdan olur
biter pīşrev peydā [vb]

3. peydā ol:-ur

Gazel 15

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

hilālūñ ıssı gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem hāşıl-ı 'ömre
olur vaqt-i direv peydā

4. peydā ol:-

Gazel 17

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.*

tīr atıldı şanurlardı
kemān-ı çarḥdan
lem'a-i āh-ı Şihābī kaçan
olsa peydā

5. peydā ol:-madın

Gazel 20

Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak,
meydana gelmek.

ḥvāba geldiyydüm henüz
 āsārı peydā olmadın
 māni ‘in-nevm almağı
 kıldı hayālūn ibtidā

6. **peydā ol:-madın**
Gazel 13
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak,
belirmek, görünmek.

āb-ı cānānı alup cām-ı
 şafā-baḥş al ele
 olmadın ayağūña almağa
 ğamlar peydā

7. **peydā ol:-up**
Gazel 215
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak,
belirmek, görünmek.

sāye şalsa ḥākūme ol
 gül-ruḥ u bālā ḳadūm
 servler peydā olup gül-
 zār olurdu merḳadūm

8. **peydā ol:-mış**
Gazel 110
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Ortaya çıkmak,
belirmek.

ḳadūn reşk ile tende her
 elif kim ḥūn-feşān yer
 yer
 şan olmuş ḥākden peydā
 nihāl-i ergavān yer yer

peygām:

1. **peygāmı:-ı**
Gazel 289
 Mısra: 8
Haber, bilgi.

‘acabā ḳanḳı yel esdi ki
 yine bād-ı bahār
 yārdan bağa getürdi
 seherī peygāmı

peygām-ı ğam:

1. **peygām-ı ğam:**
Gazel 210
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Gamın haberi,
keder verici haber.

dilleri şād eyler açsa ol
 ruḥ-ı gül-fām-ı fem
 her zamānda baña irsāl
 itdūgi peygām-ı ğam

peygām-ı yār:

1. **peygām-ı yār:-i**
Gazel 19
 Mısra: 7
 Kelime Tipi: -
Yarin, sevgilinin
haberi.

getür peygām-ı yāri
 ḥayra gir gel iy şabā
 billāh
 şafā-yı ḥātır içün bir
 tesellā eyle aḥyānā

peyk:

1. **peykdür:-dür**
Kaside 20
 Mısra: 5
Haber ve mektup
taşıyan kimse, haberci.

peykdür bād-ı şehir
 çāvuş-ı gülşen ‘andelīb
 oldı tāvus-ı çemen
 derbān-ı rızvān-ı bahār

peykān:

1. **peykānı:-ı****Gazel 102**

Mısra: 8

*Ok temreni. II**Sevgilinin kirpiği.*

yanumda hañçerüñ

zaḥmı nişān-ı

şādümānīdür

yürekde ğamzeñüñ

peykānı her dem ğam-

güsārumdur

2. **peykānı:-ı****Gazel 287**

Mısra: 1

*Ok temreni. II**Sevgilinin kirpiği.*

gireli sīneme tīr-i

müjeñüñ peykānı

kaşuñuñ yāsına cān etdi

göñül kurbānı

3. **peykānlaruñ:-lar, -uñ****Gazel 198**

Mısra: 6

*Okun ucundaki sivri**demir. II Sevgilinin**kirpiği.*

ḥāne-i ḳalbe duḥūl

eylemek-içün tīrūñ

geldi peykānlaruñ evvel

aña etdi müdḥal

4. **peykānını:-ı, -nı****Gazel 311**

Mısra: 6

*Okun ucundaki sivri**demir, temren. ||**Sevgilinin kirpiği.*

hāy-ı hūy-ıla gülüñ

uyḥusın uçurduñ deyü

bülbüli öldürmege ğonca

biler peykānını

peykān-ı ğamze:1. **peykān-ı ğamze:-si, -ni****Gazel 227**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan**bakışının oku.*

bir kez zih-i kemānını

teg tīri dişlesin

peykān-ı ğamzesini ḳo

cānuma işlesin

2. **peykān-ı ğamze:-ñ****Gazel 228**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yan**bakışının oku.*

ḳanlu yaşum gibi her

dem baña hem-dem

olmağa

ḳaldı çıḳmadı peykān-ı

ğamzeñ sīneden (-)

peyker:1. **peykerüm:-üm****Gazel 218**

Mısra: 12

Yüz, çehre.

resmi kil-k-i şun'-ıla cān-ı

mücessem hey'etüm

ḥüsni naḳş-ı dil-keşüm

rūḥ-ı muşavver

peykerüm

2. **peykerüñ:****Gazel 186**

Mısra: 4

*Yüz, surat, çehre. II**Sevgilinin yüzü.*

'ayn-ı āḳlum görelī cism-

i laṭīfūñ iy perī

çıḳmadı bu çeşme-i

çeşmüm içinden

peykerüñ

peyk-i şabā-yı 'ıyd:

1. **peyk-i şabā-yı** 'ıyd:**Kaside 19**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Bayram sabahının
habercisi.*

faşl-ı bahār irişdi deyü
niçe sa'y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabā-yı 'ıyd

peylük:1. **peylük:****Kaside 23**

Mısra: 11

?.

evrâkıını beñzetsem olur
pâyına peylük
oturdı çemen naţ'ına
şāhāne benefşe

peymāne:1. **peymānenüñ:-nün****Gazel 190**

Mısra: 2

*Büyük kadeh, şarap
bardağı.*

leblerini öpdigi-çün cām-
ı mey cānānenüñ

bezm içinde şanı nüş
eyledüm peymānenüñ

2. **peymāneden:-den****Gazel 301**

Mısra: 2

*Büyük kadeh, şarap
bardağı.*

bulunmaz 'āşıkā
mesneddür meyhāneden
ğayrı
olur yok dest-gır
üftādeye peymāneden
ğayrı

3. **peymāne:****Kaside 23**

Mısra: 30

*(Fars.) İçki kadehi,
özellikle şarap kadehi.*

sākī şararup beñzedi
nılüfere beñzüm
şun nüş ideyim bir iki
peymāne benefşe

peymā-yı gül:1. **peymā-yı gül:****Kaside 21**

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Başıboş gezen gül.

bezmgāh-ı nev-bahār-ı
'ışk olupdur gülsitān
lāleler cāmın tutar rind-i
kadeh peymā-yı gül

pīç ü tāb it:-1. **pīç ü tāb it:-se****Kaside 24**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Kıvrım kıvrım,
büklüm büklüm etmek.*

pīç ü tāb itse ne deñlü
ser-i geysülerüñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

pīç-i destār:1. **pīç-i destār:-uñ****Gazel 105**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Saç
örtüsü, dülbent. II Baş
örtüsü.*

kadūñ üstünde ruhsāruñ
serüñde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a'lādur

pīç-pīç:

1. pīç-pīç:

Gazel 57

Mısra: 1

*Büklüm büklüm,
kıvrım kıvrım, dolaşık,
karmakarışık. || Kıvrımlı
saç.*

gözüm görünce zülfünü
yüzünde pīç-pīç
sünbülleri-y-le tıldı
şanursın gülşen-i behiç

pinhān ol-:

1. pinhān ol-:-ur

Gazel 243

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Saklanmak,
gizlenmek.*

zenāhdānında hālī
gizlenür görüp ruḥı
şevkin
bu meşhur-ı cihāndur
gündüzün pinhān olur
uḡru

pinhān olmağ:

1. pinhān olmağ:

Kaside 10

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Saklanmak,
gizlenmek.*

sırr-ı ḥaḳḳ cān gibi
pinhān olmağ için ḡarda
perde çekdi ‘ankebūt oldu
o dem nessāc aña

pīr:

1. pīrūñ:-üñ

Gazel 192

Mısra: 10

*Bir konuda baş
durumunda olan, önder
denmeye layık, tecrübeli
ve üstat kimse.*

komaduñ elden Şihābī
nev-cüvānlar dāmenin
böyle telkīn eylemişdür
var-ısa pīrūñ senūñ

2. pīrden:-den

Gazel 222

Mısra: 6

*Yaşlı; bir konuda
baş durumunda olan,
önder denmeye layık,
tecrübeli ve üstat kimse;
tarikat önderi, şeyh.*

hangāh-ı ‘ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin

bir cüvān-ı tāze sev didi
işitdüm pīrden

pīr müğān:

1. pīr müğān:-uñ

Gazel 12

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II

*Vahdet feyzini veren, aşk
şarabını sunan kāmīl
mürşit.*

‘işrete şarf eyle nakd-i
‘unfuvān-ı ‘ömrüñi
el tutup pīr müğānuñ
şoḡbetinden al du‘ā

pīrāhen:

1. pīrāhen:

Gazel 294

Mısra: 2

İç gömleği, gömlek.

gel tevāzu‘ ḥākine sür
yüzünü dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

2. pīrāhen:

Gazel 261

Mısra: 5

Gömlek, giysi.

niçe olmasın kefen
egnümde pîrâhen baña
yâdlar qoynında yatur
yâr 'uryân her gice

3. pîrâheni:-i

Gazel 312

Mısra: 8

İç gömleği, gömlek.

'aks-i hâlûn zağm-i
peykânûn-durur ey
ğonca-leb
lâlenûn bağrında dâğ u
kanludur pîrâheni

pîrâhenin:

1. pîrâhenin:-in

Gazel 238

Mısra: 2

Gömlek, iç gömleği.

zeyn idince sen
Zelîhâveş cemâlûn
gülşenin
gayretinden Yûsufî gül-
pâreler pîrâhenin

pîrehen:

1. pîrehen:

Gazel 220

Mısra: 8

Gömlek II beden,

*vücut, ten; kalp, gönül,
yürek.*

ne 'aceb gül gibi ben
çāk-ı girîbân etsem
pîrehen qoynına almış o
nigârı 'uryân

pîr-i 'aşk:

1. pîr-i 'aşk:-a

Gazel 210

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk üstadı; mürşit.

nâ-murâd olmağa pîr-i
'aşka olmuşdur mürîd
etmedi ben bildüğüm bu
kim dil-i nâ-kâm-ı kem

pîr-i harâbât:

1. pîr-i harâbât:

Gazel 208

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Meyhanenin en
kıdemlisi. (Harâbât ile
tekke, pîr-i harâbât ile de
şeyh kastedilmiştir.).*

edeb üzre otur pîr-i
harâbâtuñ huzûrında
rumûzın fehm idüp diñle

gelür neyden nefes dem-
dem

pîr-i hîred:

1. pîr-i hîred:

Gazel 235

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Akıllı, bilge ihtiyar.

böyle telkîn eyledi evvel
baña pîr-i hîred
minnet olunca çek âhîr
bir cüvânûn minnetin

pîr-i 'ışk:

1. pîr-i 'ışk:-a

Gazel 153

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk erbabı, aşk

ustası.

pîr-i 'ışka el verelden
pâyüm olmuşdur bülend
mürşid-i kâmil olandan
'âli-himmetdür garaž

pîr-i mey-fürüş:

1. pîr-i mey-fürüş:

Gazel 144

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Meyhaneci, şarap
ehli. II Tarikat şeyhi.*

feth-i bāb idüp baña pend
itdi pīr-i mey-fürüş
keşf-i esrār ister-iseñ
bāde-nüş ol bāde-nüş

pīr-i mey-kede:

1. pīr-i mey-kede:

Gazel 106

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Meyhaneci II

Sevgili.

kılsa pīr-i mey-kede
mestāne ‘aşk irşādını
ibtidā idüp suhan bābın
ser-i humdan açar

2. pīr-i mey-kede:

Gazel 182

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Meyhaneci II

Sevgili.

rāh-ı riyāda şūfi iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

pīr-i müğāñ:

1. pīr-i müğāñ:

Gazel 34

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II

*Vahdet feyzini veren, aşk
şarabını sunan kâmil
mürşit.*

pīr-i müğāñ huzūrına
varsañ gözet edeb
mest-i şarābhāne-i ‘ışka
budur edeb

2. pīr-i müğāñ:

Gazel 77

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II

*Vahdet feyzini veren, aşk
şarabını sunan kâmil
mürşit.*

yüzüñ Şihābī pīr-i müğāñ
ayağına sür
versün elüñe şāfī şarāb-ı
şafā nihād

3. pīr-i müğāñ:

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneci. II

*Vahdet feyzini veren, aşk
şarabını sunan kâmil
mürşit.*

n’ola pīr-i müğāñ
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sāğar-ı şahbā gibi
bir dāfī ‘-i gam var

4. pīr-i muğāñ:

Gazel 46

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Meyhaneci II

Sevgili.

gösterüp pīr-i muğāñ
bezme cüvānāne reviş
sāki-i meclis-idi muğ-
beçe-i bāde-perest

5. pīr-i muğāñ:

Gazel 201

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Meyhaneci II

Sevgili.

iy pīr-i muğāñ gel dil-i
güm-rāha delil ol

kim didiler: “ el-dāl ‘alī
el-ḥayr kefā‘il”

pīr-i pend ol-:

1. **pīr-i pend ol-:-mıṣ**

Gazel 141

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Nasihāt eden, öğüt
veren, bilge kişi olmak.*

şarāb iç muṭrib-i tāze-
cūvānuñ diñleme şavtın
belin bükmiş zamāne
çeng-i meclis pīr-i pend
olmuş

pīr-i tarīkat:

1. **pīr-i tarīkat:**

Gazel 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tarikat mürşidi.

iy gönül pīr-i tarīkat
eylese himmet saña
menzil-i maḫşūda varur
zehī devlet saña

pīr-perver:

1. **pīr-perver:**

Gazel 202

Mısra: 9

*Pir tarafından
yetiştirilmiş kimse.*

ey Şihābī pīr-perver
olmağ-içün sa‘y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāhib-kemāl ister gönül

pīş:

1. **pīşine:-i, -n, -e**

Gazel 278

Mısra: 8

Ön, huzur.

bir şan‘at-ıla olalı üstād-
kār-ı ‘ışk
şākird idindi pīşine
erbāb-ı pīşe’i

pīşāni:

1. **pīşānisinde:-si, -n, -de**

Gazel 34

Mısra: 10

(Sevgilinin, Hz.

Muhammed'in) alnı.

bir hāl ü ḥaṭ ḥayālīne
oldı Şihābī ḥāk
pīşānisinde böyle-y-imiş
naḫş-ı mā-keteb

pīş-i şāh:

1. **pīş-i şāh:-a**

Gazel 182

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Padişahın önü,
huzuru, katı. II Sevgilinin
huzuru.*

sultān-ı ‘ışka varur-ısañ
bergüzār içün
cān tuḥfesini pīşkeş it
pīş-i şāha çek

pīş-i üstād:

1. **pīş-i üstād:-e**

Gazel 264

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Üstadın önü,
huzuru, makamı.*

leyli eylerdi nām-ı Kays
sebāk
varmadın dahı pīş-i
üstāde

pīşkeş it-:

1. **pīşkeş it-:**

Gazel 182

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Hediye etmek,
bağışlamak.*

sultān-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzār için
cān tuhfesini pīškeş it
pīş-i şāha çek

pīškeşin çek-:

1. pīškeşin çek-:-er, -di

Gazel 264

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bir kimseye

*yaratanmak için ya
kendisinin ya başkasının
malını armağan olarak
sunmak.*

cān çekerdī Şihābī
pīškeşin
gelse odasına bir ağa-
zāde

pīşrev:

1. pīşrev:

Gazel 15

Mısra: 4

Önden giden, öncü.

nişān idüp sipehrüñ
tablasında şemse-i şemsi
hadeng āhumdan olur
biter pīşrev peyda [vb]

piste-dehen:

1. piste-dehen:

Gazel 221

Mısra: 3

Fıstık ağızlı.

kızarmaz la'l-i sürhı gibi
ko çün zerd-i fām [olsun]
nohūdī oldı ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

piyāle:

1. piyāleler:-ler

Gazel 119

Mısra: 2

İçki kadehi, şarap

kadehi.

aldı eline bezm-i çemen
içre lāleler
la'l-i nigār yādına la'lin
piyāleler

2. piyāle:

Gazel 35

Mısra: 1

İçki kadehi, şarap

bardağı. II Şarap.

şarāb-ı la'lüne hasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu gönlüm
ider piyāle taleb

3. piyāle:

Gazel 64

Mısra: 4

İçki kadehi, şarap

bardağı. II Şarap.

bahār irişdi oturma ayak
ayak el ele
gül ile lāle mey yetmez
saña piyāle kadeh

4. piyāle:

Gazel 69

Mısra: 1

İçki kadehi, şarap

bardağı. II Şarap.

la'lın piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürh
la'lün şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürh

5. piyāle:

Gazel 70

Mısra: 2

İçki kadehi, şarap

bardağı. II Şarap.

şunsa elüme ayağı sāki-i
lāle-ruh
hande-y-le gösterür baña
her bir piyāle rüh

6. **piyāle:****Gazel 67**

Mısra: 8

*İçki kadehi, şarap
bardağı.*

sāķi mey-i behişt-ile pür
it bize kadeh
ķ'itmez piyāle olsa tehī
āдеми feraķ

piyāz:1. **piyāzı:-ı****Gazel 290**

Mısra: 4

*Pohpohlama,
maksatlı iltifat, amaçlı ve
boş övgü.*

raķībe rīş-ķand etdi yine
yār
şakālına 'aceb toĝrar
piyāzı

puhtelik:1. **puhtelik:****Gazel 229**

Mısra: 8

Pişkinlik, olgunluk.

lebūñ āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toĝruluk hem

puhtelik her ķāmdan
ķamdan

pül ol:-1. **pül ol:-ur****Gazel 159**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Köprü olmak.

üstüne ķadd-i ķamīdem
pül olur
dem-be-dem cūş eylese
seyl-i dümū'

pür:1. **pür:****Kaside 22**

Mısra: 37

Çok fazla.

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
ķomaz elden ayaĝı
şoķbet ider çün lāle

2. **pür:****Gazel 10**

Mısra: 5

Çok fazla, dolu.

başlar nevāya şevķ-ile
'uşşāk pür enīn

gül meclisinde ķāşa ki
şavt-ı hezār ola

3. **pür:****Gazel 154**

Mısra: 2

Çok, fazla, dolu.

ķaţuñ ki gülşen-i
ķaddünde oldı tāze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre hıyāz

pür eyle:-1. **pür eyle:-****Gazel 278**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

sāķī getürdi lā'lüne
ķaţtuñ benefşe'i
sen de kebābı şīşe ķo pür
eyle şīşe'i

2. **pür eyle:-y, -üp****Gazel 241**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

sāķiyā ben sāĝarı pür
eyleyüp içdüm müdām

devr ayağın al ele sen
dağı dāyim tolu

3. pür eyle:-

Gazel 206

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

ğam-ı zamāneden ey dil
müdām ola melül
pür eyle cām-ı müdāmı
çeküp güşāde-dil ol

4. pür eyle:-y, -üp

Kaside 21

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Çoğaltmak,

arttırmak. II Kadehi

şarapla doldurmak.

şebnem-ile kāse-i
sīmīnini pür eyleyüp
şahn-ı gül-zārı şular her
subh-ı dem saḳḳā-yı gül

pür it:-

1. pür it:-

Gazel 305

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doldurmak II
kaplamak, yayılmak.

iy Şihābī olayın dirseñ
küdüretten berī
bād-ı şāfuñ pür it cām-ı
şafā encāmını

2. pür it:-

Gazel 67

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

sāki mey-i behişt-ile pür
it bize ḳadeḥ
ḳ'itmez piyāle olsa tehī
ādemi ferah

3. pür it:-

Kaside 21

Mısra: 51

Kelime Tipi: -

Doldurmak.

lāle gibi sākiyā pür it
bugün gül-gün ḳadeḥ
dem bu demdür içelüm
bāḳī degül ferdā-yı gül

pür ol:-

1. pür ol:-dı

Kaside 24

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dolmak, dolu
olmak, kaplanmak.

nev-bahārı-y-la pür oldu
yine şahrā sünbül
ḳarḥ-ı aḥzār çemen ü
‘aḳd-i süreyyā sünbül

2. pür ol:-sa

Kaside 2

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dolmak.

idemez kimse ḳapuñ
Ka ‘besinün ḥaccın edā
‘ilm ü ‘irfān ‘urefāsiyla
pür olsa ‘arafāt

3. pür ol:-dı

Gazel 164

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dolmak. Bir yere
iyice yayılmak, bir yeri
kaplamak.

‘aḳs-i ḥālünle pür oldu
hercāyī dāğ (-)
niçe niçe yerde yaḳdum
dāğ-ber-bālā-yı dāğ

4. **pür ol:-a****Gazel 188**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Dolmak. Bir yere
iyice yayılmak, bir yeri
kaplamak.*

gül-zār-ı hüsni pür ola
nev'-i şükūfeden
lāle' izār u gül-ruh u
gonca-dehān gerek

5. **pür ol:-updur****Gazel 128**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dolmak. Bir yere
iyice yayılmak, bir yeri
kaplamak.*

pür olupdur ma'rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz
biz şadef mānendi ka'r-ı
'ışk deryāsındayuz

pür sevdā ol:-1. **pür sevdā ol:-up****Gazel 108**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Âşık olmak, sevda

*ile dolmak, aşırı sevgi
duymak.*

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

pürçem:1. **pürçem:****Gazel 208**

Mısra: 2

Perçem, kakül.

hātından hātırum hayli
perīşān-idi dil pür-ğam
kad-i bālāsı üstinde belā
üzre belā pürçem

pür-cilā-yı 'ışk:1. **pür-cilā-yı 'ışk:-ıla****Gazel 224**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşkın cilası,
parlaklığı.*

ko tıgı pür-cilā-yı 'ışk-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinūñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

pür-envār it:-1. **pür-envār it:-****Gazel 1**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nurlandırmak II
ışıklı hale getirmek.*

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bī-ser ü pā raşş
ura her Mevlāyı

pür-ğam:1. **pür-ğam:****Gazel 208**

Mısra: 1

*Gamla dolu,
kederli, dertli.*

hātından hātırum hayli
perīşān-idi dil pür-ğam
kad-i bālāsı üstinde belā
üzre belā pürçem

pür-güher ol:-1. **pür-güher ol:-alı, -dan****Gazel 194**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Cevher ile dolu
olmak.*

ey Şihābī baħr-i nazmum
olalıdan pür-güher
deldi elmās-ı ħased
bağrını her dürrimüñ

pür-ħasen-ħū:

1. pür-ħasen-ħū:

Kaside 21

Mısra: 7

Güzellikle dolu.

pür-ħasen-ħū lāle-
ruhsāruñ teninüñ ħūyıdur
anuñ içün başlar üzre
olupdur cā-yı gül

pür-hevā ol-:

1. pür-hevā ol-:-up

Kaside 20

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Kendinden geçmek,
mest olmak.*

kākülün sevdāsına düşüp
ķarārı ķalmamış
pür-hevā olup yiler bād-ı
şitābān-ı bahār

pür-ħūn:

1. pür-ħūndur:-dur

Gazel 186

Mısra: 8

Kanlı, kan dolu.

şem‘-i bezmün şevk-i
ruhsāruñla yanmışdur
dili
ħasret-i la‘lünle pür-
ħūndur derūnī sāğaruñ

pür-jeng id-:

1. pür-jeng id-:-üp, - dür-üpdür

Gazel 45

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Paslandırmak,
köreltmek. II Keskinliğini
yitirmek.*

yüri zāhid mey-i nābı-y-
la mir‘āt-ı dilün şāf it
küdüret ķalbünī pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

pürsīdem ez-dehān-ı to men buse‘-i lebet:

1. pürsīdem ez-dehān-ı to men buse‘-i lebet:

Gazel 31

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sordum, Senin

*ağzından bana bir
öpücük yok mu?.*

pürsīdem ez-dehān-ı to
men buse‘-i lebet
ķül el- ħadīs-i şādık
illemā lemine ķalb

pür-süz:

1. pür-süz:

Gazel 292

Mısra: 1

Ateş dolu, yakıcı.

şem‘ kim bir ‘āşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derūnī āteşi

pür-ťanīn eyle-:

1. pür-ťanīn eyle-:

Gazel 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Çınlama ve inleme
ile doldurmak, gürültüyle
doldurmak.*

muťribā gül demidür
derd-ile inlet nāyı
pür-ťanīn eyle yine
ķubbe-i Mevlānāyı

pür-ziyâ ol:-**1. pür-ziyâ ol:-a****Gazel 139**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Işıkla dolu olmak. II**Mutlu olmak,**neşelenmek.*

gelürse meclise zerrîn
 külâhı-y-la o sîm-endâm
 toğa mehr-i sa'âdet başa
 ola pür-ziyâ [meclis]

püş:**1. püşdür:-dür****Gazel 114**

Mısra: 7

*Görüş mesâfesini**çok kısaltmayan hafîf sis,**duman hâlindeki**bulanıklık.*

merdüm-i çeşmi anuñ-
 çün böyle ezrâk püşdür
 mest-i ebterdür dem-â-
 dem mey yerine kan içer

püser-i nev-cüvân:**1. püser-i nev-cüvân:****Gazel 188**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Genç erkek,**delikanlı. II Oğlan**çocuğu.*

meclisde şākī bir püser-i

nev-cüvân gerek

şūh u zarîf ü işve-ger ü

nüktedân gerek

râ:**1. raları:-lar, -ı****Kaside 1**

Mısra: 15

*(Ar.) Arap**alfabesinde (□)**harfinin adı. II. Sevgilinin**kaşı.*

raları medhalleridür

rahmetüñ

fıkr ider o raları 'aql-ı

selîm

2. raları:-lar, -ı**Kaside 1**

Mısra: 16

*(Ar.) Arap**alfabesinde (□)**harfinin adı. II. Sevgilinin**kaşı.*

raları medhalleridür

rahmetüñ

fıkr ider o raları 'aql-ı

selîm

3. rā:**Gazel 178**

Mısra: 9

*Arap alfabesinde (**□) harfî. II Sevgilinin**kaşı.*

rā kaşların Şihābî

mesken idince gönülüm

didi saña burada mişkîn

fütâde yer yok

4. rā:**Gazel 243**

Mısra: 7

*Arapçada "ra" harfî**II Sevgilinin kaşı.*

n'ola keç görünürse rā

kaşuñ hüsnuñ berâtında

çekilmez resmdür tuğrâ-

yı şāhî kaşd-ıla toğru

rab':**1. rab':****Kaside 23**

Mısra: 9

Cümle

*yaratılmışları besleyen,
terbiye eden, Cenabıhak.*

bâğ içre binâ eyledi çok
rab' zeberced

kâşiler-ile bağladı kâşâne
benefşe

rab:

1. rab:

Kaside 2

Mısra: 21

Ar. 1. Cümle

*yaratılmışları besleyen,
terbiye eden, Cenabıhak.*

yâ Rab be-haqq-ı seyyid-
i sâdât-ı kâ'inât
k'oldur zünûba şâfi'ü
'işyâna 'özü-hâh

2. rab:

Kaside 2

Mısra: 25

Ar. 1. Cümle

*yaratılmışları besleyen,
terbiye eden, Cenabıhak.*

yâ Rab hidayet ile ümem
reh-revânını
şer'-i resûl şâri'ine eyle
rû-be-râh

3. rab:

Kaside 3

Mısra: 21

Allah, Tanrı.

yâ Rab be-haqq-ı seyyid-
i sâdât-ı kâ'inât
k'oldur zünûba şâfi'ü
'işyâna 'özü-hâh

4. rab:

Kaside 3

Mısra: 25

Allah, Tanrı.

yâ Rab hidayet ile ümem
reh-revânını
şer'-i resûl şâri'ine eyle
rû-be-râh

5. rab:

Kaside 18

Mısra: 25

(Rabb) "Bir şeyi

*yetkinlik noktasına
varıncaya kadar kademe
kademe inşa edip
geliştirmek" anlamında
olup "mâlik, seyyid,
idare eden, terbiye eden,
gözetip koruyan, nimet
veren, ıslah edip
geliştiren, mâbud" olan
Allah.*

yâ Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiğ u refiğ
sen hidâyet bile göster
gideyim toğrı tarîğ

râbi':

1. râbi':

Kaside 16

Mısra: 3

Dördüncü.

vâcib oldu râbi' ile 'âmil
olana
penc nevbette tahıyyat ü
selâm-ı çâr-yâr

ra'd:

1. ra'dı:-ı

Gazel 310

Mısra: 10

Gök gürültüsü.

Şihâbî odlu âhum dün
gice bir na'ra urdı kim
harâretten yakup barkı
hasetden ra'dı çatladı

ra'd ol:-

1. ra'd ol:-dı

Gazel 281

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Gök gürlemek.

şerār-ı āhumuñ ra‘d oldı
vü ebr-i siyeh düdı
aķıtdı her taraf bārān-ı
eşküñ bāğa enhārı

ra‘d-ı āh:

1. ra‘d-ı āh:-um

Gazel 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Feryadın gürültüsü.

ğam hışārına beni dizdār
idelden şāh-ı ‘ışk
iy Şihābī ra‘d-ı āhum
oldı tūb-endāz aña

rağbet eyle-:

1. rağbet eyle-:-mez

Gazel 275

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
İsteyip alâka

*göstermek, itibar etmek,
meyletmek, teveccüh
etmek.*

ehl-i meclis niçe nādān
dimesinler zāhide

ğaybet eyler eylemez
rağbet şarāb u şāhide

rāğıb ol-:

1. rāğıb ol-:-sa

Gazel 262

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Rağbet etmek, ilgi
göstermek.*

rāğıb olsa ehl-i dil tañ mı
yüzüñ mir’ātına
şūret-i ma‘nī görünür
anda merğūb āyine

2. rāğıb ol-:

Gazel 130

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Rağbet etmek,

ilgilenmek.

ğurūrı қо behey ğarrā
kemāl ehline ol rāğıb
ma‘ārif kesbine sa‘y eyle
kim bu fenne ‘ār olmaz

rāhatü’l-ervāh:

1. rāhatü’l-ervāhıdur:

Gazel 65

Mısra: 2

Ruhların rahatı.

cām-ı mey şun baña yā-
zeyne’l-melāh
rāhatü’l-ervāhıdur çün
ke’s-i rāh

rāh-ı dīn:

1. rāh-ı dīn:

Kaside 16

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Din yolu; Hak yolu.

rāh-ı dīn içinde itdiler
cihād-ı a‘zamı
komadı āyin-i bātl
ihtimām-ı çār-yār

rāh-ı fenā:

1. rāh-ı fenā:-da

Gazel 85

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hiçlik yolu, Allah'ta
yok olma yolu,
masivadan vazgeçme. II
Dünya hayatı.*

şakın Şihābī ‘ucb-ile ‘ar
itme ‘ārif ol
rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
şi‘ār ‘ar

rāh-ı kūy:

1. **rāh-ı kūy:-uñ, -da****Gazel 56**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

mahalle(sinin) yolu.

raķībūñ rāh-ı kūyuñda
müsāfir olmasındandır
tarīķ-ı Ka'be'de hār-ı
muğaylan olmağa bā'is

rāh-ı riwā:1. **rāh-ı riwā:****Gazel 97**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Riya yolu, gösteriş**yolu.*

meyhāne kūşesi baña
rāh-ı riwā saña
şūfī bu daħı remz-ile
sevķ-i ilāhīdür

2. **rāh-ı riwā:-da****Gazel 182**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Riya yolu, gösteriş**yolu.*

rāh-ı riwāda şūfī iken
keç-rev olmasın

iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

rāh-ı rūhānī:1. **rāh-ı rūhānī:-(y)e****Gazel 72**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Manevi yol.

rāh-ı rūhānīye tūt sende
Şihābī gūşuñ
zīr-i pāyūñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

rāh-ı tevekkül:1. **rāh-ı tevekkül:-den****Gazel 291**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tevekkül yolu II

*Neticeyi Allah'a bırakma
davranışı.*

dilā rāh-ı tevekkülden
yañılup inhirāf itme
irişür menzil-i maķşūda
zīrā ittikāl [ehli]

rāh-ı zulmāt:1. **rāh-ı zulmāt:****Gazel 42**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Karanlıklar,

*kötülükler, fenalıklar, şer
işler yolu. II Karanlıklar
ülkesi. (Âşığın sevgili
uğruna türlü zorluklara
gögüs gerdiği mekan.).*

lebi üstinde nigāruñ haķı
rāh-ı zulmāt
şora bulunur anda dilā āb-ı
hayāt [vb]

rahıl eyle:-1. **rahıl eyle:-y, -icek****Kaside 15**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Göçmek, göç etmek.

dār-ı beķāya eyleyicek
fānīden rahıl
sūy-ı hużūr-ı haķķa
meded luţfuñ it delīl

rahm et:-1. **rahm et:-me, -di****Gazel 245**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Merhamet etmek,**acımak.*

iy Şihābī yaşuma raḥm
etmedi ağyār hīç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i ḥāre şu

raḥm it:-

1. raḥm it:-di

Gazel 80

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

gözlerüm yaşına raḥm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne'mden
murād

2. raḥm it:-mez

Kaside 18

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

cürm-i 'isyān ile ḳaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

3. raḥm it:-mez

Kaside 18

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

cürm-i 'isyān ile ḳaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

4. raḥm it:-mez, -iseñ

Kaside 18

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

cürm-i 'isyān ile ḳaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

5. raḥm it:-mez, -iseñ

Kaside 18

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

cürm-i 'isyān ile ḳaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

6. raḥm it:-mez

Kaside 18

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

cürm-i 'isyān ile ḳaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

7. raḥm it:-mez

Kaside 18

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,

*acımak, şefkat
göstermek.*

cürm-i 'isyān ile ḳaldum
meded Allah meded
baña raḥm itmez iseñ āh
meded vāh meded

8. raḥm it:-mez

Kaside 18

Mısra: 42

Kelime Tipi: -
 Merhamet etmek,
 acımak, şefkat
 göstermek.

cürm-i 'isyân ile kaldum
 meded Allah meded
 baña rahm itmez iseñ âh
 meded vâh meded

9. rahm it:-mez

Gazel 38

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
 Merhamet etmek,
 şefkat göstermek; iyi
 muamele etmek.

saña rahm itmez rakîbün
 iy habîb
 komadı buğzın nebîye
 Bu-Leheb

10. rahm it:-

Gazel 182

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
 Merhamet etmek,
 acımak, şefkat
 göstermek.

rahm it Şihâbî 'âşiye ey
 kâtib-i kâzâ

gel hatt-ı 'avfı defter-i
 cürm ü günâha çek

rahmet:

1. rahmetün:-üñ

Kaside 1

Mısra: 15

1. Esirgemek,
 rikkat, şefkat. 2. Cenâb-ı
 hakkın kuluna ihsanı,
 hüsn-i mu'âmelesi.
 (Ekseriya mâ-bade'l-
 mevte sarf olunur.) :
 Allah ruhunu garîk-i
 lücce-i rahmet eylesin.
 rahmetu'l-lahi aleyh
 Allahın rahmeti üzerine
 olsun. "aleyh" deki zamir
 "rahmetullah"da olduğu
 gibi merciin ihtilâfına
 göre değişir. "rahmet"
 mecazen "yağmur"
 manasında müstameldir.

raları medhalleridür
 rahmetün
 fikr ider o raları 'aql-ı
 selîm

2. rahmetle:-le

Gazel 78

Mısra: 2

Allah'ın
 bağışlaması, merhameti.

çeküpdür 'aşkı Mecnûn
 ile Ferhâd
 selef ervâhı rahmetle ola
 şâd

3. rahmet:

Gazel 155

Mısra: 4

Allah'ın acıyarak
 kulun günahlarını
 bağışlaması; esirgeme,
 bağışlama.

kışsa-i gûşşamdan aña
 olsun o şâh-ı cihân
 eyleñüz rahmet size ben
 dâ'i-i erkâna 'arz

rahmet it:

1. rahmet it:-üp

Gazel 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
 Merhamet etmek /
 bağışlamak.

yarlıgadı göñlümi
 düşnâm-ı dost
 rahmet idüp hayr-ıla
 kıldı du'â

rahmet ol-:**1. rahmet ol-:-ur****Gazel 24**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İhsan, bağış,
yardım, nimete nail
olmak.*

göz yumup geçdüñ
Şihābī şöretinden
‘ālemüñ
bāreka’llāh terkese ancak
olur rahmet aña

rahmet-i rahmān:**1. rahmet-i rahmān:-ıla****Gazel 169**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Allah’ın merhameti,
acıma ve esirgemesi.*

fenn-i ‘ışka verdi
Ferhād-ıla Mecnūn çok
şeref
rahmet-i rahmān-ıla şād
ola ervāh-ı selef

rāh-rev:**1. rāh-revler:-ler****Kaside 13**

Mısra: 46

*Yolcu, yola çıkan. II**Mürit.*

tarīk-ı dergehi a’lā-yı
hākdur şer’üne şārī‘
o silke sālīk olan rāh-
revler olur lāmi‘

rahşī:**1. rahşīni:-n, -i****Gazel 222**

Mısra: 3

Gösterişli, güzel at.

göñlümün rahşīni şaldum
gamze-keşler cem’ine
er degül miyem ki
kaçmadum bu deñlü
türden

raht:**1. raht:****Gazel 43**

Mısra: 10

*At takımı, eyer
takımı. II Delilik zinciri.*

niçe bir medrese küncini
Şihābī bekler

maḥal iltürse bu dem
kūşe-i meyḥāneye raht

ra-i ra’nā:**1. ra-i ra’nā:-dur****Gazel 263**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Süslü, hoş

*görünüşlü ra. (Sevgilinin
kaşının ra harfine
benzetilmesi
bağlamında.).*

Şihābī ra-i ra’nādur kaşı
ol māh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şīvesi çarhuñ celālinde

rakīb:**1. rakībūñ:-üñ****Gazel 167**

Mısra: 7

Klâsik şiirde

*sevgiliyi âşıktan
uzaklaştırmaya çalışan,
sevgili ile âşığın
kavuşmasına engel olan
kimse.*

ğanizesi tîğı-y-la kırdı
rakībūñ haylin

zülfiķār urdı yine kâfere
Haydar şaf şaf

2. **raķībi:-i**

Gazel 34

Mısra: 5

*Âşığın sevgiliye
ulaşmasını engelleyen
fitneci, hilekâr kimse.*

getdi raķībi yüklenüp
aḥşāb-ı la‘neti
oldı cehennem ehline
“ḥammāletü’l-ḥaṭab”

3. **raķīb:**

Gazel 148

Mısra: 3

*Âşığın sevgiliye
ulaşmasını engelleyen
fitneci, hilekâr kimse.*

raķīb sevdüğüme ol mehi
‘adāvet ider
meşel-durur bu ki; “el-
ķāş lā-yuḥibbu el-ķāş”

4. **raķīb:**

Gazel 7

Mısra: 9

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde*

*dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

lem‘a-i āh-ı Şihābiden
raķīb eyler girye‘i
recm-i āteşdür ki karşı
tırılmaz şeyṭān aña

5. **raķīb:**

Gazel 8

Mısra: 5

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy raķīb
cüft ol yirü o māh-ıla
görünme tek baña

6. **raķībūn:-üñ**

Gazel 38

Mısra: 5

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

saña rahm itmez raķībūñ
iy ḥabīb

ķomadı buğzın nebīye
Bu-Leheb

7. **raķībūn:-üñ**

Gazel 41

Mısra: 13

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

‘illetinden seg raķībūñ
‘ucbe şüret bağlamış
‘ibret alup der görenler
“inneḥū şey’in-‘acīb”

8. **raķībūn:-üñ**

Gazel 56

Mısra: 5

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

raķībūñ rāh-ı kūyuñda
müsāfir olmasındandır
tarīķ-ı Ka‘be‘de ḥār-ı
muğaylan olmağa bā‘is

9. **raķībe:-e**

Gazel 92

Mısra: 7

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

sen ta‘accüb etme ben
itsem rakîbe rîş-ḥand
ğālib olmak düşmene
şāhum müdārā birledür

10. rakîbüñ:-üñ

Gazel 266

Mısra: 10

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

recm eylemege dün gice
āhum Şihābiyā
şeytān rakîbüñ āteş alup
düşdi pâyına

11. rakîbüñ:-üñ

Gazel 269

Mısra: 4

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez ādemi
seg rakîbüñ ‘ayn-ı şeytān
gibi ḥod-bīn olmada

12. rakîbe:-e

Gazel 290

Mısra: 3

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

rakîbe rîş-ḥand etdi yine
yār
şakālına ‘aceb toğrar
piyāzı

13. rakîbe:-e

Gazel 300

Mısra: 3

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

rakîbe dil verürsin tatlu
tatlu
baña düş-nām idersin acı
acı

14. rakîbüñ:-üñ

Gazel 310

Mısra: 5

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

rakîbüñ yıldızı düşmiş
kadi kıavs-ı kıuzah olmuş
baña tokundı çarḥuñ okı
bilsem aña ne batdı

15. rakîb:

Gazel 2

Mısra: 3

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

ben tālîbin cefāsına
vaşlın diler rakîb
mîhr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

16. rakîb:

Gazel 223

Mısra: 3

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde*

*dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

ol mehe senden bâ'id
oldum meded didi rakīb
kâle beyni beyneke
yâleyte ba'de maşrıkeyn

17. rakīb:

Gazel 252

Mısra: 7

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

ben ağladuğça giryeme
handân olur rakīb
eksük degüldür arada bir
mâcerâ-y-ise

18. rakīb:

Gazel 302

Mısra: 4

*Âşığın kendisine
rakip olarak gördüğü,
sevgilinin mahallesinde
dolaşan ve ona âşıktan
daha yakın olan kişi.*

şehsüvârum gördi tîguñ
barmağın kıldırmadı

gelmez ĩmāna rakīb
oldur ğarrādur kâferi

rakībâ:

1. rakībâ:

Gazel 226

Mısra: 8

*Ey rakib! (Rakib;
Klasik şiirde sevgiliyi
aşkıtan uzaklaştırmaya
çalışan, sevgili ile aşğın
kavuşmasına engel olan
kimse).*

uyuma gözüñ aç beñzer
ki gice mûm tutmuşsın
rakībâ şâtır-ı fitne 'aceb
kelb-i muqallemsin

rakībân:

1. rakībân:

Gazel 72

Mısra: 6

Rakipler.

ser-i küyuñ 'Arafât oldu
sarāyuñ Ka'be
'āşıkān saña Halīl oldu
rakībân nemrūd

rakīb-i bed-baht:

1. rakīb-i bed-baht:

Gazel 43

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Talihsiz, şanssız
rakip. II Uğursuz rakip.*

göñlüme sengi kâzānuñ o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o māh ile
rakīb-i bed-baht

rakīb-i bed-likā:

1. rakīb-i bed-likā:

Gazel 112

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Çirkin suratlı,
sevimsiz rakip.*

āteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ rakīb-i
bed-likā şeytānidur

rakīb-i dil-siyāh:

1. rakīb-i dil-siyāh:

Gazel 41

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kötülük isteyen,
kötü yürekli, duygusuz*

*rakip. II Kötü yürekli,
kara vicdanlı kişi, rakip.*

küfr-i zülfüñ şaklar-imiş
ol rakīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koyından şalb

rakīb-i dīv:

1. rakīb-i dīv:

Gazel 81

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şeytan taifesinden

olan rakip.

Şihāb olmuş-durur āhum

Şihābī

kaçar andan rakīb-i dīv

[bu] hāsīd

2. rakīb-i dīv:

Gazel 231

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şeytan rakip.

Şihābīnūñ şerārına rakīb-

i dīv yaklaşmaz

şakınmazsın anuñ

āhından ey māhum

meleksin sen

rakīb-i dūn-ı bed-baht:

1. rakīb-i dūn-ı bed-

baht:-uñ

Gazel 162

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kötü düşünceli

aşağılık rakip. II Talihsiz

ve aşağılık rakip.

rakīb-i dūn-ı bed-bahtuñ

ne muhkem t̄ālī‘i var kim

każā bir ferde taqd̄ir

itmemişdür bu kadar t̄ālī‘

rakīb-i echel:

1. rakīb-i echel:

Gazel 198

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cahil rakip.

‘ilm-i ‘aşkı götüri kıldı

Şihābī taḥşīl

ne bilür mes‘ele fennini

rakīb-i echel

rakīb-i kāfer:

1. rakīb-i kāfer:-i

Gazel 81

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İnançsız, zâlim

rakip; uğursuz rakip.

rakīb-i kāferi öldür

gazādur

yazayın nāmede nāmuñ

mücāhid

2. rakīb-i kāfer:-uñ

Gazel 196

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İnançsız, zâlim

rakip; uğursuz rakip.

dūn rakīb-i kāferuñ

gördüm sürinür ḥāmesi

şanarsın mer‘āda

ekmişdür ḥar-ı deccāl cül

rakīb-i recm:

1. rakīb-i recm:-i, -(n)e

Gazel 69

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taşlanan rakip. II

Rakibi taşlamak,

taşlayarak öldürmek,

helak etmek. (Şeytan

taşlama bağlamında.).

şeytān rakīb-i recmine

dilden Şihābiyā

oldı şerār-ı nār-ıla āhum

şihāb-ı sürḥ

raķīb-i rū-siyeh:**1. raķīb-i rū-siyeh:****Gazel 84**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yüzü kara rakip. II**Utanmaz, arsız rakip.*

nifāk eyler raķīb-i rū-
siyeh tırılmaz beni yāra
münāfıklık arada bildüm
ol yüzi qaradandur

2. raķīb-i rū-siyeh:**Gazel 267**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yüzü kara rakip. II**Utanmaz, arsız rakip.*

halkdan kaçır qarın
olmaz raķīb-i rū-siyeh
qarasından beñzedirdüm
olsa ger āhū-siyeh

raķīb-i şeytān:**1. raķīb-i şeytān:****Gazel 18**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şeytan rakip.

iy Şihābī raķīb-i şeytāna
nār-ı āhum şihābdur
güyā

2. raķīb-i şeytān:**Gazel 145**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şeytan rakip.

varmasın kurbā deyü
gice raķīb-i şeytān
recm idüp gökde Şihābī
atar āhum āteş

rakkās:**1. raķķāşdur:-dur****Gazel 170**

Mısra: 4

*Oynayan, dans eden**(kişi), köçek.*

serviler raķķāşdur
güyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

raķş:**1. raķş:****Gazel 36**

Mısra: 5

*Dans, oyun II**salınma, dalgalanma.*

kesdi tīg-i yār raķş inler
yürek talbındugın
mürg-i bismildür çeker
cān acısından ıztırāb

raks ur:-**1. raķş ur:-a****Gazel 1**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dans etmek II**Dönmek.*

şems-i şevķ-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bī-ser ü pā raķş
ura her Mevlāyı

2. raķş ur:-ur, -sa**Gazel 113**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Dans etmek II**Dönmek.*

sür‘at-ile raķş urursa tañ
mı cān pervānesi
şem‘-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

raksa gel:-**1. raksa gel:-se****Gazel 305**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ahenkle dans etmek,
dans etmeye, oynamaya
başlamak.*

serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
raksa gelse şīvesinden
ditretür endāmını

ra' nā:**1. ra' nā:****Kaside 25**

Mısra: 44

*Güzel, hoş, latif,
parlak, revnaklı.*

egerçi dehr bāğında biter
ezbār-ı zībā çok
velī gül-zār-ı luṭfuñdan
iñen ra' nā kıpar nergis

2. ra' nā:**Kaside 24**

Mısra: 12

*Güzel, hoş, latif
görünen.*

bāğ-ı hüsn içre ruḥ u
zülfi o nāzūk bedenüñ
ne muṭarrā gül-i sīrāb ü
ne ra' nā sünbül

rāstī:**1. rāstī:****Gazel 166**

Mısra: 7

*Doğrusu ||
Sevgilinin düzgün
endamlı, uzun boyu.*

kāmetüñ vaşfin iderdi
rāstī bu tıfl-ı dil
mükteseb 'ilm içre daḥı
oḳunmazken bir elif

2. rāstī:**Gazel 26**

Mısra: 7

*Doğru olan (kimse).
II Doğrusu, işin aslı.*

nālemüñ āhengine reşk
itdüg-içün rāstī
nāy barmaḳ toğrıdur egri
baḳar neyzen baña

ravza:**1. ravza:****Gazel 154**

Mısra: 2

Cennet. II Çayır

*çimeni, ağacı, suyu bol
yer, bahçe.*

ḥaṭuñ ki gülşen-i
ḥaddüñde oldı tāze riyāz
pür eşk-i dīdelerümdür o
ravza içre ḥıyāz

ravza-i rızvān:**1. ravza-i rızvān:-a****Kaside 21**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Cennet.

ğoncalar ğilmānıdur
güyā şakāyık ḥūrlar
ravza-i rızvāna döndi
gülşen-i ḥazrā-yı gül

rāy:**1. rāy:****Gazel 315**

Mısra: 4

Fikir ya da düşünce.

marīz-i mevte elemdür
'ilāc-ı fıkır-i ḥakīm
ki merg-i Berhe-min'e
hīç müfeyyid olmadı rāy

rāy-ı pādīşā:

1. rāy-ı pādişā:

Kaside 5

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Fikir/düşünce**sultanı.*

‘arż-ı niyāzum ol durur

rāy-ı pādişā saña

‘arż eyleye niyaz ile

hālın gedā saña

rāz:

1. rāzını:-ı, -nı

Gazel 288

Mısra: 1

Gizlenen şey, sır.

fāş eyledi şürāhī meger

gizlū rāzını

meclisde bu gice ele

verdi boğazını

2. rāz:

Gazel 298

Mısra: 4

*Sır, gizli şey,**gizlenilen husus II dert;**durum, hal.*

Eḥab Allah abdu ibtilā

muktezāsınca

hüdāya hoş gelür derler

marīzuñ rāz u efgānı

razi:

1. rāzi:

Kaside 11

Mısra: 8

*Rıza gösterici, rıza**veren.*

henüz tıfl iken olmuşdı

seyr-i ‘ilm ile siper

hālīme gelmedin

ümmü’l-kitāb idi rāzi

rāzi ol-:

1. rāzi ol-:-maz , -sın

Gazel 53

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

1.Kabul etmek,

uygun bulmak, istemek.

2.Hoşnut ve memnun

olmak.

dilā erbāb-ı devlet

kapusunda rāzi olmazsın

tevekkül işigin tüt kim

degül bāb-ı rızā devlet

rebāb:

1. rebāb:

Gazel 28

Mısra: 6

*Gövdesi Hindistan**cevizi kabuğundan**yapılmış uzun saplı saz.*

muṭrīb-i nāzūk edā

bezle-i bezm-i gülşen

cem‘-i erbāb-ı hevā evc-i

maḳāmāt ü rebāb

recā:

1. recā:

Kaside 5

Mısra: 12

*Ümit, beklenti:**Tasavvufî veya dinî bir**terim olarak recā, kulun**Allah'ın rahmetinden ve**bağışlayıcılığından**ümidvar olması**manasına gelir.*

ḥavf ü recāda eylerem

ümmīd ‘afvuñı

yokdur egerçi bā‘iş-i

ḥavf ü recā saña

recm et-:

1. recm et-:-se, -m

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Taşa tutarak**öldürmek.*

āteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ raķīb-i
bed-liķā şeytānidur

recm eyle-:

1. recm eyle-:-(y)üp

Gazel 155

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taşa tutmak.

çıkmasın derseñ semā-yı
kalbüne recm eyleyüp
ey Şihābī kıl var āhuñ
āteşin şeytāna ‘arz

2. recm eyle-:-meg, -e

Gazel 266

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Taşa tutmak.

recm eylemege dün gice
āhum Şihābīyā
şeytān raķībūñ āteş alup
düşdi pāyına

recm id-:

1. recm id-: -üp

Gazel 145

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Taşa tutularak
öldürölmek.*

varmasın ķurba deyü
gice raķīb-i şeytān
recm idüp gökde Şihābī
atar āhum āteş

recm it-:

1. recm it-:

Gazel 232

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Taşa tutmak. II
Taşa tutarak öldürmek.*

recm it Şihābī āteş-i
āhuñla hāsidi
zīrā kaçār rücüm-ıla
şeytān şihābdan

2. recm it-:

Gazel 261

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Taşa tutmak. II
Taşa tutarak öldürmek.*

ey Şihābī āteş-i āhuñla
recm it gelmesin
ol melek-hū ķurbında
ağyār-ı şeytān her gice

recm-i āteş:

1. recm-i āteş:-dür

Gazel 7

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ateş taşı. (Aşığın ah
ateşi bağlamında.).*

lem‘a-i āh-ı Şihābīden
raķīb eyler girye‘i
recm-i āteşdür ki karşı
tuturamaz şeytān aña

recm-i şeyātini id-:

1. recm-i şeyātini id-:-er-i

Gazel 28

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Şeytanları taş
tutarak helak etmek,
öldürmek. II Şeytan
taşlamak.*

gelse ağyār Şihābī ķoma
bāb-ı yāra
ki göge çıksa ider recm-i
Şeyātini şihāb

red eyle-:

1. red eyle-:-me

Gazel 247

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kabul etmemek,
geri çevirmek.*

ben kuluñı kapuñdan
eyleme red
āşināyam bu āsitane-y-ile

refāhiyyet:

1. refāhiyyet:

Gazel 214

Mısra: 8

Huzur, rahatlık.

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāhat görmedüm
‘ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

refi‘:

1. refi‘:

Kaside 15

Mısra: 2

Yüksek, yüce.

iy cilvegāhı kurb-ı ilāh-ı
semī‘ olan
vey qadr-i cāh-ı burc-ı
şerefde refi‘ olan

2. refi‘:

Kaside 11

Mısra: 4

*Yüksek, yüce,
şerefli.*

resūl-i meclis-i ins ü
nebī-i mahrem-i kurb
vücūdı bā‘ış-i kevn ü
mekān ü qadri refi‘

3. refi‘:

Kaside 19

Mısra: 33

*Yüksek, yüce,
şerefli.*

qadrüñ refi‘ u leyle-i
qadr ola her şebüñ
rūzuñ sa‘īd eyleye ‘avn-i
hüdā-yı ‘ıyd

refik it-:

1. refik it-:

Kaside 18

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Arkadaşlık etmek,
yoldaşlık yapmak.*

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiq u refik
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tarik

reftār et-:

1. reftār et-:-me, -se-se

Gazel 74

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gitmek, yürümek.

tañ mı reftār etmese
servi-çemen
ayağına urdı şu kaydı
hadid

2. reftār et-:

Gazel 216

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gitmek, yürümek.

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bāğda nāz-ıla reftār etse
ol serv-i hırām

reftāra gel-:

1. reftāra gel-:-di

Kaside 14

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Salınarak yürümeye
başlamak.*

şecer reftāra geldi
pāyüñe çün bir nefes
itdüñ

rücū ' itdi yine cāyına
kāyım oldu ol demden

reg:

1. reg:

Gazel 32

Mısra: 5

Damar.

binā-yı cism-i fānide
olan reg
görünür gözüme tār-ı
'anākib

2. regler:-ler

Gazel 204

Mısra: 1

Damar.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetil
her birisi şām-ı gāmda
baña bir rūşen delil

3. regler:-ler

Gazel 205

Mısra: 1

Damar.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetil
her birisi şām-ı gāmda
baña bir rūşen delil

rehā eyle:-

1. rehā eyle:-

Kaside 15

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Kurtarmak.

cürmine göre nār olıcağ
cāna ejdehā
eyle o demde
merḥametüñle bizi rehā

rehā kıl:-

1. rehā kıl:-

Gazel 224

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kurtarmak, halas

etmek.

neçe ālūde-i 'unşur ola
ten tengnāyında
rehā kıl āb u gıl
ālāyışından rūhı pāk
olsun

reh-i kūy:

1. reh-i kūy:

Gazel 274

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin köyünün
yolu.*

getdi reh-i kūyuñda
vücūdından eşer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā sağ esen olsa

reh-i tevhīd:

1. reh-i tevhīd:

Gazel 224

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Allah'ın biriliğinin

yolu.

irişsin qadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhīd içinde қо
Şihābī cismi ḥāk olsun

rehn:

1. rehn:

Gazel 39

Mısra: 5

*Ödünç veya emanet
olarak alınan şeyin
yerine verilen şey, rehin.*

şarāba şūfī rehn ü şūfiyā
şürb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile kırtul
küdüretden budur meşreb

rehn it-:**1. rehn it-:-miş****Gazel 14**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rehin vermek, rehin bırakmak.

derse diledüm destür
başımı kabā gördüm
destārını rehn itmiş
meyhāneye Mevlānā

rehne ko-:**1. rehne ko-:****Gazel 283**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Rehin koymak; daha sonradan almak üzere değerli bir şeyini alacaklıya vermek.

şarāba rehne kımış şūfī
şūfī
zarāfetinde var-ımış
vukūfī

rehn-i şarāb it-:**1. rehn-i şarāb it-:****Gazel 279**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap için rehin vermek. II Şaraba rehin etmek.

şūfī budur muktezā-yı
kavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa 'akluñ yūri rehn-i
şarāb it rinde'i

reh-revān:**1. reh-revānını:-l, -nı****Kaside 2**

Mısra: 25

Yolcular.

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānını
şer'-i resūl şāri'ine eyle
rū-be-rāh

2. reh-revānını:-l, -nı**Kaside 3**

Mısra: 25

Yolcular.

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānını
şer'-i resūl şāri'ine eyle
rū-be-rāh

rehrevān-ı hVāb:**1. rehrevān-ı hVāb:-a****Gazel 20**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Uyku yolcuları. II Uyuyan kişiler, aşıklar.

rehrevān-ı hVāba
rehzendür hayāl-i dīlrübā
uyur ardınca uyanuk
olmasun yā Rabbenā

rehzen:**1. rehzendür:-dür****Gazel 20**

Mısra: 1

Haydut, eşkiya.

rehrevān-ı hVāba
rehzendür hayāl-i dīlrübā
uyur ardınca uyanuk
olmasun yā Rabbenā

rehzen-i 'ışk:**1. rehzen-i 'ışk:-a****Gazel 137**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşkın yol keseni, haydutu.

karşu vardum rehzen-i
'ışka fenā şeklinde ben

mālî olmayan kişi itmez
h r m iden hir s

re s ol-:

1. re s ol-:-sa, -m

Gazel 138

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Baŗa gelmek;

baŗkan olmak.

baŗa verildi kiŗver-i

‘ıŗkuŗ riy seti

olsam ‘aceb mi zümre-i

‘uŗŗ ka ben re s

remm l:

1. remm ller:-ler

Gazel 87

Mısra: 2

Falci.

baŗt-ı sa‘d m gösterür

levı-ı ruŗında h ller

noŗtadan aŗlar nücüm

aŗk mını remm ller

2. remm l:

Gazel 171

Mısra: 4

Falci, remilci.

g ller ŗ ş ve-y-ile didi

bu remm l ancak

noŗta-i ġayb degül mi

ded m ey ġonca-fem  

remz:

1. remzine:-i, -n, -e

Gazel 279

Mısra: 9

Gizli iŗaret, belirti,

sembol.

bülbül-i ş b‘-ı ş h b n  

ķulaķ t t remzine

di lemekden var-ısa

ŗevk   eger h v nende‘i

2. remzini:-in, -i

Gazel 263

Mısra: 7

Gizli bir m n yı

ince bir iŗaretle

gösterme. || Sır, verilmek

istenen mesaj.

dil-i haste şorarsa

lebler ŗ remzini ‘ayb

itme

ŗay t-ı c vid n  görinür

anu  suv linde

3. remzini:-in, -i

Gazel 295

Mısra: 5

Gizli bir m n yı

ince bir iŗaretle

gösterme. || Sır, verilmek

istenen mesaj.

bilmed   bu g list nu 

remzini iy b ġb n

güldürür g hi güli giry n

ider geh b lb li

4. remzi:-i

Kaside 25

Mısra: 48

Gizlice iŗaret, ima,

belirti; sır, verilmek

istenen mesaj.

ŗay l-i ř ŗm  ni gözden

bırakmaz bir naŗar nergis

vel  remzi duyulup

ķorkarın baŗda ķıķar

nergis

remz-i ġayb:

1. remz-i ġayb:-ı

Gazel 40

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gizli iŗaret.

aġzuma d ŗmez benüm

sırr-ı deh nu  nüktesi

remz-i ġayb  bilmez

ammā yine “‘ alleme’l-
guyüb”

remz-i muşallā:

1. **remz-i muşallā:-dur**

Gazel 105

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Cenaze namazı

kılınacak yerin işareti.

Şihābī her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlā
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

remz-ile:

1. **remz-ile:**

Gazel 97

Mısra: 8

Gizli bir şekilde,

gizlice.

meyhāne kūşesi baña
rāh-ı riyyā saña
şūfī bu dahı remz-ile
sevk-i ilāhīdür

reng:

1. **rengin:-i, -n**

Gazel 269

Mısra: 2

*Cisimlerden
yansıyan ışığın gözde
oluşturduğu duyum;
allık, kırmızılık.*

hatt-ı hazırāñ-ıla la‘lūñ
sebz ü şirīn olmada
hadd-i gül-günüñla
çehreñ şurh u rengin
olmada

2. **reng-ile:**

Gazel 70

Mısra: 8

Renk; oyun, hile;

şekil, suret, görünüş.

almağa sāde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşāta gibi başladı reng-
ile āla ruh

reng-i cemāl-i muşafā:

1. **reng-i cemāl-i**

muşafā:

Kaside 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Mustafa'nın

yüzünün parlaklığı.

gölde revnağ komadı
reng-i cemāl-i Muşafā

kul idindi serv-i āzādı
nihāl-i Muşafā

reng-i elvān:

1. **reng-i elvān:-ı, -y, -la**

Kaside 20

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Alacalı renk.

reng-i elvānıyla nakş oldı
bugün ferhād-ı bağ
seyr için gelmiş haşemle
anda haķān-ı bahār

reng-i eşk:

1. **reng-i eşk:-üm, -den**

Gazel 219

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gözyaşı rengi.

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

reng-i ‘izār:

1. **reng-i ‘izār:-uñ, -dur**

Gazel 176

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Yanağının rengi.

āsumān-ı hüsne kaşuñdur
hilāl ey nūr-ı hāk
kākülün ebr-i siyeh reng-
i 'izāruñdur şafāk

reng-i şafak bağla:-

1. **reng-i şafak bağla:-**
mak

Gazel 177

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şafak rengi olmak;
kızarmak, kızıl hale
gelmek. II Âşığın kanlı
gözyaşı bağlamında.

içeli tenhāda ol meh-rū
hilālī cāmdan
ey Şihābī eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafāk

rengin:

1. **rengin:**

Kaside 25

Mısra: 14

Çeşitli, farklı.

urunmuş goncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar

kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

2. **rengin:**

Gazel 137

Mısra: 10

Değişik renkli,
güzel, hoş, süslü.

iy Şihābī meclis-i 'irfāna
şüret vermege
şāhid-i ma'nāya tab'um
geydürür rengin libās

3. **rengin:**

Gazel 270

Mısra: 10

Güzel, hoş, latif. ||
Renkli, parlak renkli.

sāde dildür bülbülü tab'ı
Şihābīnün velī
vaşf-ı hüsnuñde sözi gül
gibi rengin olmada

4. **rengini:-i**

Gazel 115

Mısra: 1

Parlak, kırmızı
renkte, kızıl. II Oyun,
hile.

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur

her lebi meygūna meyl
itdükçe bağrum hūn olur

rengin edā:

1. **rengin edā:-(s)ı**

Gazel 227

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Renkli, hoş bir tarz.

(Şiir söyleme
bağlamında).

sözde Şihābī haylice
rengin edāsı var
bu tıfl-ı tab'-zādeñi
Allah bağışlasın

rengin ol:-

1. **rengin ol:-ur**

Gazel 87

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Renklenmek,
süslenmek.

itmege sifk-i dimā her
dem ruhuñ rengin olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

2. **rengin ol:-ur**

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Renkli olmak; canlı, ilgi çekici, nitelikleri olmak.

şevk gelse cüy-ı eşküm
 dem-be-dem rengin olur
 kim bahār eyyāmı irse
 kan akar ırmağlar

3. rengin ol:-sa

Gazel 79

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Renklenmek,

süslenmek.

eylemez katlüm benüm
 ol sâde-rû dilber murād
 tîğî rengin olsa kanumla
 olur dem ber-murād

renk:

1. rengine:-i, -n, -e

Gazel 300

Mısra: 5

Görünüş, şekil. II

Düzen, oyun, hile.

ruhuñ rengine gül çıkdı
 kabādan
 hadüñden lāle etdi terk-i
 t̃acı

renk ver:-

1. renk ver:-di

Gazel 193

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Renklendirmek.

lāleye serheng-i āhum

urdi tamğa-yı siyāh

gülsitān içre güle sürh-ı

sirişküm verdi renk

resen:

1. resen:

Gazel 274

Mısra: 4

İp, urgan, halat. II

Sevgilinin saç teli.

manşur-ı ğam-ı 'ışk

olanuñ dār-ı fenāda

zülf-i siyehüñ boynına

bāri resen olsa

resimān-ı zülf:

1. resimān-ı zülf:-üñ, -e

Gazel 180

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Saç izi,

sureti, şekli. II Saç

teli.(Cambazlık yapılan ip bağlamında.).

resimān-ı zülfüne çıkdı

Şihābī vezn-ile

hüsnüñüñ hengāmesinde

etmege cānbāzlık

reşk:

1. reşkden:-den

Gazel 48

Mısra: 9

Gıpta, imrenme,

kıskançlık.

vaşf-ı ruhsārında güller

reşkden şad-pāredür

olalı tab'-ı Şihābī bülbül-

i güyā-yı dost

2. reşk:

Gazel 110

Mısra: 1

Gıpta, imrenme,

kıskançlık.

kadüñ reşk ile tende her

elif kim hün-feşān yer

yer

şan olmuş hākden peydā

nihāl-i ergavān yer yer

3. reşkden:-den

Gazel 71

Mısra: 9

Haset, kıskançlık.

iy Şihābī zülf-i müşgine-
i yārūñ reşkden
kararup bağı hasedle
oldı sünbül şāh-ı şāh

4. reşkden:-den**Gazel 74**

Mısra: 4

Haset, kıskançlık.

‘arz idince şīve-i
reftāruñı
reşkden hañcerlere
sançıldı bīd

5. reškine:-ine**Gazel 307**

Mısra: 2

Haset, kıskançlık.

naẓm-ı dendānuña
beñzer deyi lū’lū-yı teri
dökülür la‘l-i lebūñ
reškine eşküm güheri

reşk et:-**1. reşk et:-me, -de****Gazel 16**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gıpta etmek,**kıskanmak.*

bir yaña feryādumı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

reşk id:-**1. reşk id:-er****Gazel 281**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıskanmak.

gülistān-ı cihān [kim]
toldı gül ü gönca-leblerle
cinān bāğı görince reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

reşk it:-**1. reşk it:-düg, -içün****Gazel 26**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gıpta etmek,

imrenmek || haset etmek,
kıskandırmak.

nālemūñ āhengine reşk
itdüg-içün rāstı
nāy barmağ toğrıdur egri
bağar neyzen baña

reşk-i rüy:**1. reşk-i rüy:****Gazel 18**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yüzünü**kıskanma.*

reşk-i rüyüñla dīdede

eşküm

şīşe içre gül-ābdur güyā

reşk-i zülf:**1. reşk-i zülf:-üñ, -le****Kaside 24**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Saçının kıskançlığı,**giptası. II Sevgilinin**saçını kıskanma.*

reşk-i zülfüñle teni

rişteye dönmüş güyā

gögerür beñzi alır başına

sevdā sünbül

resm:**1. resmdür:-dür****Gazel 243**

Mısra: 8

Usul, adet.

n'ola keç görünürse rā
kaşuñ hüsnuñ berâtında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

2. resmin:-in

Gazel 254

Mısra: 3

*Durum, şekil, tarz,
suret.*

her ki yāruñ kalbine harf-
i vefā resmin bezer
sikke kazmışdur hemān
‘ālemde seng-i mermere

3. resmi:-i

Gazel 244

Mısra: 3

Görüntü, şekil.

kehkeşān resmi degül
bāğ-ı felekde görinen
bāğbān-ı şun‘ şalmış
hūşe-i pervīne şu

4. resmi:-i

Gazel 218

Mısra: 11

*Bir nesne, bir canlı
yahut tabiatın kara
kalemle, sulu veya yağlı
boya ile kağıt, bez vb. bir*

*yüzey üzerine yapılan
benzeri, tasvir, timsal.*

resmi kilik-i şun‘-ıla cān-ı
mücessem hey’etüm
hüsni naqş-ı dil-keşüm
rūh-ı muşavver
peykerüm

5. resm:

Gazel 298

Mısra: 6

Âdet, usul.

şikeste dilleri kılmak
‘ıyâdet hoş ‘ıyâdetdür
zamāne âdemi terk etdi
lîkin resm ü erkānı

resm eyle:-

1. resm eyle:-di

Kaside 14

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Resmetmek, resmini
çizmek.*

muşavver eylemiş

taşvîrünü rūh-ı

muşavversin

seni resm eyledi evvel

kalem nūr-ı

Muhammedden

resm id:-

1. resm id:-el, -den

Gazel 192

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nakşetmek,
resmetmek, şekiller
çizmek.*

resm idelden şüretüñ
naqşını şāvūr-ı zamān
kühken etdi niçe Ferhâdı
taşvîrünü senüñ

resm olun:-

1. resm olun:-sa

Gazel 272

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Resmedilmek,
nakşolunmak, çizilmek.*

resm olunsā n'ola hātṭuñ
ruh-ı mehtāb üzere
naqş ider şun‘-ıla
naqqāş-ı ezel āb üzere

resm-i eşnām:-

1. resm-i eşnām:-ile

Gazel 257

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Putların nakşı,
sureti. II Put gibi güzel
ve taş kalpli sevgililerin
resmi, sureti.

resm-i eşnām-ile nakş
 oldu derūn-ı sīne
 döndi eşkāl-i ḥayālāt-ıla
 deyr-i Çīne

resm-i vefā:

1. resm-i vefā:- (y)ı

Gazel 140

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vefa göstermenin
erkanı, usulü // vefanın
resmi.

unutdı resm-i vefāyı
 nigār-ı hercāyī
 ‘itābe başladı şimdi ider
 cefāya heves

resmin it:

1. resmin it:-di

Kaside 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Resmini çizmek.

gerçi çok taşvīr-i dil-keş
 resmin itdi kilik-i şun‘
 düşmedi eşkālde nakş-ı
 mişāl-i Muştafā

resül:

1. resül:

Gazel 206

Mısra: 4

Allah tarafından
kendisine ilahi din kitabı
gönderilen peygamber.
(Hz. Muhammed).).

ḳanā‘at-ile ide gör
 cihānda istiğnā [vb]
 işitmedüñ mi ki “el-faḳr
 fahri” didi resül

resül-i meclis-i ins:

1. resül-i meclis-i ins:

Kaside 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Beşer meclisinin
peygamberi.

resül-i meclis-i ins ü
 nebī-i mahrem-i ḳurb
 vücūdı bā‘iş-i kevn ü
 mekân ü ḳadri refī‘

resül-i zü’l-kerem:

1. resül-i zü’l-kerem:

Kaside 12

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Kerem sahibi
peygamber.

rüz-ı maḥşerde Şihābī
 müznibe
 ḳıl şefā‘at yā resül-i zü’l-
 kerem

resülullāh:

1. resülullāhuñ:-uñ

Gazel 239

Mısra: 4

Allah'ın resulü, Hz.
Muhammed.

ḥaḳīḳātdür mecāzuñ
 intihāsı ehl-i taḥḳīke
 resülullāhuñ aḳvāline
 ḳavl-i “mā-şadaḳ”dur bu

revā:

1. revā:

Gazel 300

Mısra: 9

(Fars.) Lâyık,
uygun, yerinde, münâsip.

işigüñde revā mı
 devletüñem

Şihābī bendedür şāhum
du ‘ācı

revā verme-:

1. revā verme-:-mez

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İtibar, değer, kıymet

*vermemek; umursamaz
davranmak.*

dirīgā sāki-i devrān baña
cām-ı şafā vermez
müdāmī sergirān
etmekdedür derde revā
vermez

revāc ver-:

1. revāc ver-:-di

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Değer vermek.

verdi naqd-i cāna cānā
sikke-i hüsnüñ revāc
Rūm mülkinden alursa
vechi-vār hālūñ harāc

revān:

1. revān:

Rūbai 7

Mısra: 1

*Akan, akıcı,
yürüyerek, süratle.*

iy hadeng-i gamze-i
dilber revān menzil al
kendüyi alaya şal ‘uşşāk
kalbinden dil al

revān it-:

1. revān it-:

Gazel 295

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*I. Dökmek, akıtmak.
II. Harcamak; uğruna
feda etmek.*

‘āşık-ı dīdār-iseñ yaşuñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

revān ol-:

1. revān ol-:-mag, -a

Gazel 273

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Akıp gitmek.
Salınmak.*

ol hıramān kād revān
olsa çemenden cānibe
bāğbān bakmazdı serv ü
nārvenden cānibe

2. revān ol-:-ur

Gazel 116

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Akmak, dökülmek.

āhum añınca haddüñi
āteş-fişān olur
gözüm görünce kaddüñi
yaşum revān olur

3. revān ol-:-sa

Gazel 243

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*(Göz yaşı) akmak,
dökülmek.*

Şihābī sū-be-sū yaşum
‘aceb midür revān olsa
hıram etdükçe serv-āsā
olur her kāmēt-i dil-cū

reviş:

1. reviş:

Gazel 46

Mısra: 5

Gidiş, salınış //
üslup, tarz.

gösterüp pîr-i muğân
bezme cüvânâne revîş
sâkı-i meclis-idi muğ-
beçe-i bâde-perest

revnak:

1. revnak:

Kaside 9

Mısra: 1

Güzellik, çekicilik,
tazelik, letafet.

gülde revnak komadı
reng-i cemâl-i Muştafâ
kul idindi serv-i âzâdı
nihâl-i Muştafâ

2. revnakı:-ı

Gazel 254

Mısra: 7

Çekicilik, güzellik,
zarafet.

üttdi meh-rûlar âfâkı bu
bezmüñ revnakı
kim mey-i gül-gün-şafak
oldı hilâl-i sâğara

revnak-ı bezm-i mey:

1. revnak-ı bezm-i

mey:-üñ

Gazel 92

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İçki meclisinin
parlaklığı, çekiciliği,
zarafeti.

revnak-ı bezm-i meyüñ
maḥbûb-ı ra' nâ birledür
rûşinâsı meclisüñ şem'-i
şeb-ârâ birledür

revzen:

1. revzen:

Gazel 294

Mısra: 6

Pencere. || Gönül
penceresi.

nûr-ı haḫdan rûşen ola tâ
ki ḫalbüñ ḫânesi
dîde-i cānı açık tut sen
dilâ revzen gibi

revzen aç:-

1. revzen aç:-ar

Gazel 106

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Pencere açmak. II
Sinede yara açmak.

şanmañuz ten-
ḫânesinden dâğlar revzen
açar
bakmağa cānâna cānum
çeşmi her yerden açar

revhâncı:

1. reyḫâncı:

Kaside 23

Mısra: 23

Fesleğen denilen,
sevgilinin saçına
benzetilen, hoş kokulu
bir bitki; reyhan satan.

reyḫâncı müşâbih kıla mı
zülf-i nigâra
bir deste idüp bağlasa
yüz dâne benefşe

rez:

1. rez:

Gazel 77

Mısra: 4

Üzüml ağacı, asma,
bağ kütüğü.

perverde idi şîre-i pistân-
ı ḫuşeden
rez duḫter-ile kıldı gönül
tıfl-ı ittiḫād

rezm-gâh:

1. rezm-gāh:

Gazel 59

Mısra: 6

Cenk yeri,
muharebe meydanı.

zülfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gāh olur
mu üc

rīh:

1. rīh:

Gazel 66

Mısra: 6

Rüzgar, yel.

hük m it hevā-yı zülfüne
mühr-i dehānuñ aç
maḥkūm oldu çünkü
Süley mān nebīye rīh

rimāh:

1. rimāh:

Gazel 68

Mısra: 4

Süngüler,
mızraklar.

fārisi'l-ḥayl geçer ḥayli o
şūḥ-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
gamzeleri baña rimāh

rind:

1. rind-iseñ:-ise, -ñ

Gazel 176

Mısra: 9

Görünüşe ve dünya
işlerine kıymet vermeyen,
kurallardan uzak, bütün
varlığı kendi iç
dünyâsına göre
değerlendiren, gönül
gözüyle gören, hoş
görülü, kalender, içkiye
düşkün ve derbeder
görünüşünün aksine ârif,
hakîm, gönül ehli kimse.

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tutma kulak

rindân:

1. rindân:

Gazel 157

Mısra: 5

Dünya işini boş
görenler,
alçakgönüllüler,
kalenderler. Aşıklar,
şairler.

der-i meyḥāneden rindān
ider zevk
mürāyīler alur mihrābdan
hazz

rindâne:

1. rindâne:

Gazel 71

Mısra: 2

Dış dünyadan
ilgisini kesen, toplum
tarafından hor görülen,
kendi dünyasında aşkı
yaşamaya çalışan kişi. II
Âşık.

zīnet olmuş gülşene ak u
kızıl gülşāḥ-ı şāḥ
seyr ider rindâne naḥl-i
bāğı bülbül şāḥ şāḥ

2. rindâne:

Gazel 45

Mısra: 3

Dış dünyadan
ilgisini kesen, toplum
tarafından hor görülen,
kendi dünyasında aşkı
yaşamaya çalışan kişi,
âşık.

yyiüp iç er deyü ta'n
eyleme her-bār rindâne

dilerseñ sen de mey iç
hây ekl-i mâlî evkâf it

rindân-ı bahār:

1. rindân-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Bahar rintleri.

duhter-i rez çekmege
cânlar virür mey-hâneler
şevher-i bîkr-i 'arûs
olmakda rindân-ı bahār

rinde:

1. rinde'i:-i

Gazel 279

Mısra: 8

*Görünüşe ve dünya
işlerine kıymet vermeyen,
kurallardan uzak, bütün
varlığı kendi iç
dünyasına göre
değerlendiren, gönül
gözüyle gören, hoş
görülü, kalender, içkiye
düşkün ve derbeder
görünüşünün aksine ârif,
hakîm, gönül ehli kimse.*

şüfî budur muktezâ-yı
kavl-i pîr-i mey-gede

var-ısa 'akluñ yûri rehn-i
şarâb it rinde'i

rind-i kadeh:

1. rind-i kadeh:

Kaside 21

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Kadeh kalenderi.

bezmgâh-ı nev-bahâr-ı
'ışk olupdur gülsitân
lâleler cāmın tutar rind-i
kadeh peymâ-yı gül

rind-i kadeh-peymâ:

1. rind-i kadeh-peymâ:- ya

Gazel 6

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şarap içen rind.

harabātuñ turâb-ı cevheri
bir kîmyâdur kim
gelür ol bâbdan rind-i
kadeh-peymâya istignâ

rind-i meyhVâr:

1. rind-i meyhVâr:-uñ

Gazel 168

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Şarap içen, ayyaş
rint. II Şarap içen, dünya
işlerine aldırış etmeyen,
eğlenceyi seven kimse.*

kahr u mehrüñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhVârüñ katında
bir degül mi dür ü şâf

risâlet:

1. risâlet:

Kaside 8

Mısra: 10

*İnsanları dine davet
etme işi, peygamberlik,
resullük; elçilik.*

nâzil degül mi kadrine
Tâhâ vü Nâzi'ât
menşüb aña risâlet ü
levlâk aña berât

2. risâlet:

Kaside 13

Mısra: 19

*İnsanları dine davet
etme işi, peygamberlik,
resullük; elçilik.*

Muhammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldı sulţânı
Ebû Bekr ü 'Ömer

‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

3. risālet:

Kaside 13

Mısra: 9

*Peygamberlik,
resulluk.*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

4. risālet:

Kaside 13

Mısra: 29

*Ar. İnsanları dine
davet etme işi,
peygamberlik, resullük;
elçilik. II Hz.
Muhammed.*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

5. risālet:

Kaside 13

Mısra: 39

Ar. İnsanları dine

*davet etme işi,
peygamberlik, resullük;
elçilik. II Hz.
Muhammed.*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

6. risālet:

Kaside 13

Mısra: 49

*Ar. İnsanları dine
davet etme işi,
peygamberlik, resullük;
elçilik. II Hz.
Muhammed.*

Muḥammed kim risālet
mülkinüñ ol oldı sulṭānı
Ebū Bekr ü ‘Ömer
‘Osmān ‘Alī’dür çār-
erkānı

rīṣ-hand et-:

1. rīṣ-hand et-:-di

Gazel 290

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
*Bıyık altından
gülmek. II Sevgilinin*

*rakibe gülümsemesi, yüz
vermesi.*

raḳībe rīṣ-hand etdi yine
yār
şaḳalına ‘aceb toḡrar
piyāzı

rīṣ-hand it-:

1. rīṣ-hand it-:-se, -m

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Bıyık altından
gülmek. || Alay etmek.*

sen ta‘accüb etme ben
itsem raḳībe rīṣ-hand
ḡālib olmak düşmene
ṣāhum müdārā birledür

rīsmān-ı zülf:

1. rīsmān-ı zülf:-üñ, -e

Gazel 38

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
*Yüzün iki cihetinden
sarkan saç ipi; sevgilinin
zülfü.*

rīsmān-ı zülfüne aşıldı
dil

şalbına geysülerüñ oldı
sebeb

rişte-i cān:

1. rişte-i cān:-uñ

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Can ipi. II Aşığın
canı; aşığın gönlü.*

yağa yağa rişte-i cānuñ
fetilin dem-be-dem

2. rişte-i cān:

Gazel 297

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Can ipliği, can
bağı.*

bıçağum kâvi-y-le eyler
rişte-i cāndan fetil
dem-be-dem etse
tufengine nişān 'āşıqları

rişte-i nazma çek:

1. rişte-i nazma çek:-a-

üp

Gazel 13

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Şiir ipliğine çekmek,
şiir söylemek.*

tab'-ı bahrine Şihābī yine
ğavvāş oldı

Rişte-i nazma çeküp
eyledi gevher peydā

rişteye dön-:

1. rişteye dön-:-di

Gazel 114

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İp gibi ince yapmak.
II Aşığın sevgilinin
kendisine ettiği
cefalardan dolayı
vücudunun zayıflaması.*

iy Şihābī bir güzel derzī
hayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

2. rişteye dön-:-müş

Kaside 24

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*İp gibi incelmek. II
Aşığın sevgilinin
kendisine ettiği
cefalardan dolayı
vücudunun zayıflaması.*

reşk-i zülfüñle teni
rişteye dönmüş güyā
gögerür beñzi alur başına
sevdā sünbül

rivā:

1. riyyāy:-y, -ı

Gazel 62

Mısra: 5

*Özü sözü bir
olmama, ikiyüzlülük,
yalandan gösteriş; sırf
Allah rızası için
yapılması gereken
ibadetleri ve güzel
davranışları kendini
beğendirmek ve
insanlara göstermek
amacıyla yapma, ihlâsı
terk etme.*

geç riyyāzāt çenberinden
ko riyyāy zāhide
gel berü maymūn gibi bu
halka-i rindānı geç

2. riyyādur:-dur

Gazel 176

Mısra: 10

*İki yüzlülük,
gösteriş; Allah'ın rızası
için yapılmayan ihlassız*

*işler ve samimiyetsiz
ibadetler.*

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tütma kulak

3. riyā:

Kaside 18

Mısra: 14

*Gösteriş / iki
yüzlülük. II [tas.] Hak
rızâsı için yapılmayan
samimiyetsiz ibadetler.*

bir olupdur baña
yimekte helâl ile harām
kizb ile zerķ u riyā oldu
zebānumda kelām

riyā ol-:

1. riyā ol-:-maz

Gazel 144

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Özü sözü bir

*olmamak, iki yüzlü
olmak.*

hāşıl-ı a ‘mālūñ olmaz
cevce şatar-ısañ riyā
hırmen-i ‘ālemde olma
nāhidā gendüm-fürüş

riy‘ān-ı bahār:

1. riy‘ān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

?

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riy‘ān-ı bahār

riyāset:

1. riyāseti:-i

Gazel 138

Mısra: 7

*Reislik, başlık, baş
olma, başkanlık.*

baña verildi kişver-i
‘ışkuñ riyāseti
olsam ‘aceb mi zümre-i
‘uşşāķa ben reīs

riyāzāt:

1. riyāzāt-ıla:-ıla

Gazel 154

Mısra: 5

Dünya

*nimetlerinden elini
eteğini çekerek*

*ölmeyecek kadar yiyip
içme.*

riyāzāt-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı ğurūra
muķallid-i murtāz

2. riyāzāt:

Gazel 62

Mısra: 5

*Az yiyip içme, az
uyuma, çok ibâdet etme,
nefsin arzuladığı şeylerin
aksini yapma, dünya
lezzetlerinden sakınmak
sûretiyle nefsi terbiye
etme, ahlâkı
güzelleştirme.*

geç riyāzāt çenberinden
ķo riyāyı zāhide
gel berü maymün gibi bu
halka-i rindānı geç

3. riyāzāt:

Kaside 19

Mısra: 21

Ar. Dünya

*nimetlerinden elini
eteğini çekerek
ölmeyecek kadar yiyip
içme.*

ṭayy oldu çün riṣāzāt u
ṣavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı ‘ıyd

riṣāz-ı devlet:

1. riṣāz-ı devlet:-üñ, -de

Kaside 25

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Makam || mutluluk,
talih bahçesi.*

naẓar kılsañ şehā
aḥvāline ‘ayn-ı ‘ināyetle
riṣāz-ı devletünde tīz
olurdu behre-ver nergis

riṣāz-ı kūy:

1. riṣāz-ı kūy:-uñ, -a

Gazel 151

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Cennet
bahçelerine benzeyen
semti.*

dāyim riṣāz-ı kūyuña
uçmağa cān virür
rūḥum bu cism-i ḥākīde
ke’l-tayr fī kâfes

riṣāz-ı rızā:

1. riṣāz-ı rızā:-(y)a

Gazel 154

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Rıza bahçesi. II
Allah'ın rızası. II Cennet
bahçesi.*

riṣāzāt-ıla riṣāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı gurūra
muḥallid-i murtāz

rū-be-rāh eyle-:

1. rū-be-rāh eyle-:

Kaside 3

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Gitmeye hazır
etmek.*

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānımı
şer‘-i resūl şāri‘ine eyle
rū-be-rāh

rücū id-:

1. rücū id-:-er

Gazel 159

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Dönmek, geri
dönmek.*

merci‘ oldu baña ḥāk-i
kūy-ı dost
aşlına her şey ider lā-
büdd rücū‘

rücū it-:

1. rücū it-:-di

Kaside 14

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Geri dönmek.

şecer reftāra geldi
pāyüñe çün bir nefes
itdün
rücū‘ itdi yine cāyına
ḳāyim oldu ol demden

rücūm:

1. rücūm-ıla:-ıla

Gazel 232

Mısra: 10

*Şeytanlar için
(atılacak) taşlar.*

recm it Şihābī āteş-i
āhuñla ḥāsidi
zīrā kaçır rücūm-ıla
şeytān şihābdan

rücūm eyle-:

1. rücüm eyle:-r

Gazel 211

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Taşlama.

āhum Şihābī her gice
dergāh-ı yārda
eyler Şihābī hāsīd-i
şeytān gibi rücüm

rücüm it:-

1. rücüm it:-

Kaside 4

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Taşlamak. (Şeytan
için).*

Şihābī koma dilūnden
kelām-ı rahmānı
semā-yı kalbe rücüm it
çıkarma şeytānı

[ruh]:

1. [ruh]:

Gazel 70

Mısra: 6

*Sevgilinin yüzü;
satrançta kale taşı.*

cān u dile cefā-y-ıla cevır
itse vechi var

yüz virür oldu toğrısı
hattı ile hāle [ruh]

rūh:

1. ruhlarıñ:-lar, -uñ

Gazel 72

Mısra: 4

(Sevgilinin) yanağı.

lebleriñ 'İsī-i şānī vü
hattıñ sāye-i Hızır
ruhlarıñ Yūsuf-ı Mısr
oldı zebānuñ Dāvūd

2. ruhıñ:-un

Gazel 87

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı.

itmege sifk-i dimā her
dem ruhıñ rengīn olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

3. rūh:

Kaside 18

Mısra: 16

Yanak, yüz.

mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām
zūlf ü rūh fikr ü hāyāl
baña şubh ıla şām

4. rūhuñ:-uñ

Gazel 136

Mısra: 3

Ruh, can.

kanā 'at üzredür 'anķāsı
rūhuñ
uşanmaz cīfeden bu nefis-
i kerkes

5. rūhı:-ı

Gazel 224

Mısra: 8

Ruh, can.

neçe ālūde-i 'unşur ola
ten tengnāyında
rehā kıl āb u gil
ālāyişinden rūhı pāk
olsun

6. ruhı:-ı

Gazel 80

Mısra: 3

*(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.*

tāzelendi girye-i şebden
ruhı ol ğoncanuñ
çün tarāvetdür gül-i gül-
zāre şebnemden murād

7. ruhında:-ın, -da

Gazel 208

Mısra: 3

(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.

ruhında hâline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm
cinân bâğında çün
gendüm-fırîb olmuş-
durur âdem

8. ruḥı:-ı

Gazel 243

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.

zenâhdânında hâlî
gizlenür görüp ruḥı
şevḳin
bu meşhur-ı cihândur
gündüzün pinhân olur
uğru

9. ruḥı:-ı

Gazel 257

Mısra: 4

(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.

bir kara kâfer-i Hindû-
beçe itdi hâlî
ruḥı ferzend idinüp anı
getürdi dîne

10. ruḥuñ:-uñ

Gazel 283

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.

ruḥuñ naţ'ında ğamzeñ
pehlivânı
şalıp at kalbe dağıdur
şufûfî

11. ruḥuñ:-uñ

Kaside 25

Mısra: 41

(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.

ruḥuñ añılsa gülşende
açılur hârdan güller
nazar kılsañ nezâket birle
seng üzre biter [nergis]

12. ruḥı:-ı

Gazel 115

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

her ruḥı rengîni gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygûna meyl
itdükçe bağrum hûn olur

13. ruḥdur:-dur

Gazel 207

Mısra: 6

Allah tarafından
yaratıldıktan sonra insan
bedenine üflenlen,
ölümünden sonra da varlığı
devam eden ve mahiyeti
tam olarak bilinemeyen
İlahi ve manevi cevher;
can.

cism-i âdem hâkden

mişkâtdur

ruḥdur mişbâḥ-ı envâr-ı
celâl

14. ruḥ:

Gazel 70

Mısra: 10

Can, ruh.

hâl-i Şihâbî oldu diger-

gün cefâ-y-ıla

vâkıf degül mi yoksa

ṭabîbüm bu hâle ruḥ

15. rûḥlaruñ:-lar, -(u)ñ

Gazel 47

Mısra: 2

(Sevgilinin) yanağı.

açılur âb-ı sirişkümle eyâ
hur-ı sirişt

rūhlarūñ vaşfin idince
gül-i gül-zār-ı behişt

16. **ruhuñdan:-**(u)ñ, -
dan

Gazel 154

Mısra: 4

(Sevgilinin parlak)

yanağı.

ğubār-ı hatt-ıla cebheñ
çü tahta'-i remmāl
ziyā-yı hüsn ü ruhuñdan
belürdi humre beyāz

17. **ruhun:-**uñ

Gazel 296

Mısra: 3

(Sevgilinin parlak)

yanağı.

gün gibi geh gösterür
sāde ruhun meh geh
mişāl
‘arz-ı ‘arız eyler ol pür-
hālī bir yüzden dahı

18. **ruhlarında:-**lar, -in,
-da

Gazel 308

Mısra: 3

Yanak, yüz, çehre.

ruhlarında hāller hālī
degüldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemāniler gibi

19. **rūhum:-**(u)m

Gazel 151

Mısra: 8

(Aşığı) canı, ruhu.

dāyim riyāz-ı kūyuña
uçmağa cān virür
rūhum bu cism-i hākīde
ke'l-tayr fī kafes

20. **ruhları:-**lar, -ı

Gazel 25

Mısra: 1

Sevgilinin yanağı.

nihāl-i kāmēti üstinde
yārūñ ruhları güyā
açılmış fi'l-meşel
terşīhde iki gül-i hamrā

21. **rūh:**

Gazel 218

Mısra: 7

(Ar.) Allah

tarafından yaratıldıktan
sonra insan bedenine
üflenēn, ölümden sonra
da varlığı devam eden ve
māhiyeti tam olarak

bilinemeyen ilâhî ve
mānevî cevher.

Hızr hattūm rūh bahşum
āb-ı hayvān meşrebüm
zūlf-i zulmātum ruh-ı
āyīne'-i İskenderüm

22. **rūh:**

Gazel 70

Mısra: 2

Sevgilinin yüzü;

satrançta kale taşı.

şunsa elüme ayağı sāki-i
lāle-ruh
hande-y-le gösterür baña
her bir piyāle rūh

23. **ruh:**

Gazel 70

Mısra: 4

Sevgilinin yüzü;

satrançta kale taşı.

ferzānesini gönlümüñ
aldı çün evvelā
naṭ'-ı tenümde dahı ne
kaldı ne'm ala ruh

24. **ruh:**

Gazel 70

Mısra: 8

*Sevgilinin yüzü;
satançta kale taşı.*

almağa sâde dilleri fikr-i
fiker idüp
meşâta gibi başladı reng-
ile âla ruh

25. **ruhuñ:-uñ**

Gazel 157

Mısra: 3

*(Sevgilinin ay gibi
parlak) yanağı.*

ruhuñ göster saçuñdan
kim ederler
sefer ehli geçe
mehtâbdan hazz

ruh u zülf:

1. **ruh u zülf:**

Kaside 24

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) yanağı
ve saçı.*

bâğ-ı hüsn içre ruh u
zülf-i o nâzûk bedenüñ
ne muṭarrâ gül-i sîrâb ü
ne ra' nâ sünbül

ruhānı:

1. **ruhānı:**

Kaside 13

Mısra: 1

*Ruhla ilgili, rûha
âit; maddî ve cismânî
tarafı olmayan, mânevî.*

hidāyet matla'ından
toğdı bir hırşîd ü ruhānı
dağı fıtratda kalıp
bulmamışdı Âdemüñ
cānı

ruh-ı âyîne'-i iskender:

1. **ruh-ı âyîne'-i**

iskender:-üm

Gazel 218

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

(sevgilinin)

*İskender'in aynasına
benzeyen yanağı.*

Hızır hattum ruh baḥşum
âb-ı hayvân meşrebüm
zülf-i zûlmâtum ruh-ı
âyîne'-i İskenderüm

ruh-ı dilber:

1. **ruh-ı dilber:**

Gazel 13

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

yanağı(yüzü).

ebr-i âhum güneşüñ
çehresine virdi kûsûf
ruh-ı dilber ideli hatt-ı
mu'anber peydâ

ruh-ı dildâr:

1. **ruh-ı dildâr:-e**

Gazel 160

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yanağı
(Sevgilinin yanağının
fener gibi aydınlık,
parlak olması
bağlamında).*

germ olup dil virdi
meclisde ruh-ı dildâre
şem'
şevkden göz göze
yandurdu vücūdın yâra
şem'

2. **ruh-ı dildâr:-um**

Gazel 146

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzü,
yanağı.*

gül-i hod-rû katı mağrûr-
ıdı hüsine gülşende
ruh-ı dildârum âb-ı ser-
nigün idüp utandurmış

3. ruh-ı dildâr:-e

Gazel 231

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüzü,
yanağı.*

yerüñdür dayimâ uğrar-
ısañ çengâline hûruñ
ruh-ı dildâre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksın sen

ruh-ı gül-fâm:

1. ruh-ı gül-fâm:-dan

Gazel 229

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül rengi yanak. II
Sevgilinin gül renkli
yanağı.*

şararup mertek-i çehrem
göncaveş olma teng-hâtır
baña bu deñlü nîreng ol
ruh-ı gül-fâmdan femden

ruh-ı gül-fâm-ı fem:

1. ruh-ı gül-fâm-ı fem:

Gazel 210

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gül renkli yanak ve
ağız.*

dilleri şād eyler açsa ol
ruh-ı gül-fâm-ı fem
her zamānda baña irsāl
itdügi peygām-ı ğam

ruh-ı gül-gün:

1. ruh-ı gül-gün:-ı

Gazel 89

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) gül
renkli yanağı.*

dilberüñ gerçi leb-i la'ı ü
ruh-ı gül-günü var
'âşıkuñ da eşk-i rengin ü
dil-i pür-hünü var

ruh-ı mehtāb:

1. ruh-ı mehtāb:

Gazel 272

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay yüz.

resm olunsa n'ola hattıñ
ruh-ı mehtāb üzere
nağş ider şun'-ıla
nağkâş-ı ezel âb üzere

ruh-ı mücerred:

1. ruh-ı mücerred:-e

Kaside 7

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saf, halis ruh.

ķayd itmedi 'alāyıkı ruh-
ı mücerrede
bakmadı zīb ü zīver-i
tāk-ı zebercede

ruh-ı mukaddes:

1. ruh-ı mukaddes:

Gazel 136

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kutsal ruh. || Hz.
Cebrail.*

ġamuñdur 'ālem-i cān
cān-ı 'ālem
fidādur saña ey ruh-ı
mukaddes

ruh-ı muşavver:

1. **rûh-ı muşavver:-sin****Kaside 14**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tasavvur olunan**ruh.*

muşavver eylemiş

taşvîrûñi rûh-ı

muşavversin

seni resm eyledi evvel

kalem nûr-ı

Muhammedden

2. **rûh-ı muşavver:-sin****Gazel 226**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tasavvur olunan**ruh. II Sevgili.*

muşavver eylemiş

taşvîrûñi bu cism-i

sûretle

‘aceb rûh-ı muşavversin

‘aceb cân-ı mücessemsin

3. **rûh-ı muşavver:****Gazel 218**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Tasavvur olunan**ruh. II Sevgili.*

resmi kilk-i şun‘-ıla cân-ı

mücessem hey’etüm

hüsni nakş-ı dil-keşüm

rûh-ı muşavver

peykerüm

rûh-ı muşavver ol:-1. **rûh-ı muşavver ol:-a****Gazel 188**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Cisimleşmiş, suret, verilmiş ruh olmak.

mahbûb odur ki rûh-ı

muşavver ola hemân

zülfi vü kıddi kaşı anuñ

şekl-i cân gerek

rûh-ı pāk:1. **rûh-ı pāk:-i, -(n)e****Kaside 2**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Saf, temiz ruh II mübarek ruh, Hz.**Muhammed (Allah'ın**nurundan yaratılmış**olması nedeniyle bu**şekilde vasıflandırılır).*

âl ü aşhâbına her-bâr

tahiyyât olsun

rûh-ı pākine selâm ile

hezārân şelavât

2. **rûh-ı pāk:-üm****Kaside 16**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Mübarek, temiz ruh.

çâr ‘unsurdan olan cism-i

naḥîfe fer viren

rûh-ı pāküm gibidür

kalbümde nâm-ı çâr-yâr

rûh-ı revân:1. **rûh-ı revân:****Gazel 183**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Yürüyen latif bir ruha benzetilen) sevgili, güzel.

ne mümkündür leb-i

ḥandānuñ ey rûh-ı revân

öpmek

elümden gelmedi bir gün

ayağıñ nāgehân öpmek

2. **rûh-ı revân:****Gazel 183**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Yürüyen latif bir
ruha benzetilen) sevgili,
güzel.

ne mümkündür leb-i
handānuñ ey rūḥ-ı revān
öpmek
elümden gelmedi bir gün
ayağın nāgehān öpmek

rūḥı şād olsun:

1. rūḥı şād olsun:

Gazel 137

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Rūhu şādolsun:

*Ölen bir kimse için
söylenen, "Rūhu bunu
hissetsin, memnun
olsun" anlamında hayır
duâ sözü.*

anuñ-içün adı üstād oldu
olsun rūḥı şād
taş kesüp bünyād-ı 'ışka
kūh-ken urdı esās

rūḥ-ı şihābī:

1. rūḥ-ı şihābī:-(y)e

Gazel 68

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(16. yy dīvan şâiri)
Şihābī'nin canı, ruhu.

ķadeḥ-i bāde virür rūḥ-ı
Şihābīye ğidā
sākīyā luṭf idüp evvel
aña şun kāse-i rāḥ

ruh-ı yār:

1. ruh-ı yār:-a

Gazel 68

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

gerçi bu zavr-ıla derler
ruh-ı yāra mişbāḥ
metn-i şemsiye gibi
ḥüsnidür anuñ tizāḥ

2. ruh-ı yār:-a

Kaside 22

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

yüzde olmazdı nişān ile
siyeh tamğası
ruh-ı yāra kul-iken
olmasa kaçgun lāle

3. ruh-ı yār:-i

Kaside 23

Mısra: 20

Kelime Tipi: -
Sevgilinin yanağı.

şarar başına gerçi Mesīḥī
gibi ezrak
geldi ruh-ı yāri görüp
īmāna benefşe

ruh-ı zerd:

1. ruh-ı zerd:-üm, -den

Gazel 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sararmış, solgun

yüz.

ma'nī-i 'ışk ruh-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

2. ruh-ı zerd:-üm

Gazel 251

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sararmış, solgun

yüz.

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş

hikmet ammā sīm ile
zerde

rūh-perver:

1. rūh-perverdūr:-dür

Gazel 29

Mısra: 1

*Ruha kuvvet verici,
ruh besleyici.*

enşā-i evvel mişālī rūh-
perverdūr şarāb
ğālibā yā feyz-i 'aks-i
la'l-i dilberdür şarāb

ruhsār:

1. ruhsāruñ:-uñ

Gazel 105

Mısra: 5

*(Sevgilinin) yanağı,
yüzü.*

kadūñ üstünde ruhsāruñ
serūñde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a'lādur

2. ruhsārın:-ı, -ñ

Gazel 286

Mısra: 3

*Yüz, yanak. II
Sevgilinin yüzü veya
yanağı.*

gice ruhsārın añup
ağladum o gönca-lebūñ
çin seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

3. ruhsārum:-um

Gazel 284

Mısra: 4

Yüz.

hasretūñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerūñ
çehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruhsārum gibi

ruhsār-ı kākül:

1. ruhsār-ı kākül:-dür

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Yanağa
dökülmüş saç demeti. II
Sevgilinin kakülleri,
perçemi.*

dūd-ı āh-ı āteşinüm göge
çıkça yiridür

fıkr ü zikrüm rüz u şeb
ruhsār-ı kāküldür gider

ruhsār-ı maḥbūb:

1. ruhsār-ı maḥbūb:

Gazel 262

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağı.

tūṭī-i ṭab'-ı Şihābīnūñ
tekellüm eylemez
olmasa cām-ı mey ü
ruhsār-ı maḥbūb āyine

ruhsat:

1. ruḥṣat:

Gazel 151

Mısra: 11

*İzin, icazet,
müsaade.*

yārūñ cenāb ḥıdmetine
ruḥṣat istedüm
kad kāk bi'letfāfetihī
iyyāke ve el-raḥş

rūḥü'l-kuds:

1. ruḥü'l-kuds:

Kaside 13

Mısra: 7

Cebrail.

nüzül itdi aña Ruḥü'l-
Ḳuds tenzıl-i Kur'ānı
hidāyet encümidür
cümleten aşḥāb u yārānı

ruhuñ:

1. ruḥuñ:**Gazel 189**

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

ruḥuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
ḥālūñ
göñül şāhını māt eyler ne
lu'bet-sāzdur zülfüñ

2. ruḥuñ:**Gazel 300**

Mısra: 5

(Sevgilinin) yanağı.

ruḥuñ rengine gül çıkıdı
ḳabādan
ḥadūñden lāle etdi terk-i
ṭācı

ruhuñ devri:**1. ruḥuñ devri:-n, -de****Gazel 102**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)**yanağının zamanı, devri.*

vücüdümde olan göñül
yanuqlar lāle-zārumdur
ruḥuñ devrinde ol güyā
benüm bāğ-ı bahārumdur

ruhuñda:**1. ruḥuñda:****Gazel 271**

Mısra: 1

(Sevgilinin) yanağı.

ḥāl-i fettānūñ ruḥuñda
fitne-engiz olmada
çeşm-i ḳattālūñ gibi
zülfüñ dil-āviz olmada

2. ruḥuñda:**Gazel 306**

Mısra: 7

(Sevgilinin) yanağı.

şanki bir şāhib-
kerāmetdür ruḥuñda
kākülūñ
rū-yı deryā üzre şalınmış
anuñ seccādesi

ruk'a-i dil-süz:**1. ruk'a-i dil-süz:-um, -ı****Gazel 155**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yürek yakan

dilekçe, arzuhal. II
Âşığın âhı, iniltisi,
feryadı.

ḳaldururdum ruk'a-i dil-
süzümü feryād-ıla
ḳorḳarın âteş verür ol
şāh-ı 'ālīşāne 'arz

rük-n-i ka'be-i cān:**1. rük-n-i ka'be-i cān:-
dur****Kaside 16**

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gönül Kabe'sinin
direği, dayanağı.

her birisi çār rük-n-i
Ka'be-i cāndur baña
anuñ için oldı dil beyte'l-
ḥarām-ı çār-yār

rükū' kıl:-**1. rükū' kıl:-dı****Gazel 159**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Eğilmek, saygı
göstermek. II Namazın
rükünlerinden biri.

iy Şihābī görüp ol cān
ḳıblesin
çarḥ-ı a'zam şevḳ-ile
ḳıldı rükū'

Kelime Tipi: -

rūm eli:

1. **rūm eli:**

Gazel 13

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rum ülkesi.

zūlfine bağılu getürdi dili
hāl-i ruhsār
Rūm elinde olur ekşer bu
dil-āver peydā

rūm iklimi:

1. **rūm iklimi:-ni**

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bizans diyarları,

*Rum memleketleri,
Anadolu toprakları. II
Sevgilinin yüzü.*

hāl-i ferzini cülūs itdi
bisāt-ı ruḥına
at şalup kabladi Rūm
iklimini şāh-ı Habeş

rūm ili:

1. **rūm ili:-(n)e**

Gazel 141

Mısra: 4

Rum diyarı ||

Anadolu.

görünmiş hāl-i ruhsārı
yine derbend zūlfünde
harāmīlik ider Rūm iline
düşmüş levend olmuş

rūm mülki:

1. **rūm mülki:-n, -den**

Gazel 63

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Anadolu

memleketleri.

verdi naqd-i cāna cānā
sikke-i ḥüsnuñ revāc
Rūm mülkinden alursa
vechi-vār ḥālūñ ḥarāc

rūmiyān:

1. **rūmiyān-ıla:-ıla**

Gazel 308

Mısra: 4

Rumlar.

ruhlarında hāller hālī
degüldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemāniler gibi

rumūz:

1. **rumūzun:-un**

Gazel 158

Mısra: 3

*İşaretler, remizler,
manası gizli olan sözler.*

şaklamadı cān u dil
‘ışkuñ rumūzun kıldı fāş
kim dimişler “külli sırr
cevaza el-işneyn şemā’”

rumūz-ı “men ‘aref”:

1. **rumūz-ı “men ‘aref”:**

Gazel 175

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

"nefsini bilen

*Rabbini bilir" hadisinin
işareti.*

ma‘rifet kesb eyleyüp
añla rumūz-ı “men ‘aref”
ola gör insān-ı kāmīl
maḥzenü’l-esrāra bak

rumūzın:

1. **rumūzın:**

Gazel 208

Mısra: 10

İşaretler, remizler,

*ince nükteler, manası
gizli olan işaretler.*

edeb üzre otur pîr-i
ḥarābātuñ ḥuzûrında
rumûzın fehm idüp diñle
gelür neyden nefes dem-
dem

rüşen:

1. rüşendür:-dür

Gazel 164

Mısra: 6

Parlak, aydın. ||

Aşikar, meydanda.

şem'-i ḥüsnüñe қо
yansın iy perî 'uşşâkuñı
kim bu rüşendür yemez
pervâneler pervâ-yı dâğ

2. rüşen:

Gazel 205

Mısra: 2

Aşikar, meydanda,

apaçık, açık bir şekilde.

|| Parlak, aydın, aydınlık.

dâğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetîl
her birisi şâm-ı gâmda
baña bir rüşen delîl

3. rüşen:

Gazel 246

Mısra: 2

Aşikar, meydanda,

apaçık, açık bir şekilde.

|| Parlak, aydın, aydınlık.

n'ola şu mehden yaña
dilden giderse düd-ı âh
kim varur rüşen bilürsin
zerden ḥurşîd-i rāh

rüşen delil:

1. rüşen delil:

Gazel 204

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Apaçık delil. II

*Âşığın bariz şekilde
görülen yaraları.*

dâğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetîl
her birisi şâm-ı gâmda
baña bir rüşen delîl

rüşen eyle:-

1. rüşen eyle:-r

Gazel 61

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

ḥün-ı dildür dîdeden her
dem ağan
rüşen eyler 'aksın
elbetde zücâc

2. rüşen eyle:-r

Gazel 261

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak.

rüşen eyler dilleri ol
māh-ı t̄abān her gice
tîre bezmi nitekim şem'-i
şebistān her gice

rüşen it:-

1. rüşen it:-

Gazel 175

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aydınlatmak. II

*Ferahlatmak, mutlu
etmek.*

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derûnuñ
rüşen it
gel bu şevk-ı 'aşk u pāk-i
fāyizü'l-envāra [bak]

rüşen ol:-

1. rüşen ol:-ur

Gazel 36

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Aydınlanmak,
nurlanmak; açığa
çıkma, görünür olmak.*

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rüşen olur şevk ü
tābindan o dem bezm-i
şarāb

2. rüşen ol:-

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aydınlanmak,
nurlanmak II. Açığa
çıkma, görünür olmak.*

sebze-i haṭṭuñ-ıla rüşen
olur çeşm-i hayāt
nazara nūr verür niteki
seyr-i leb-i kişt

3. rüşen ol:-a

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aydınlanmak,
nurlanmak II. Açığa
çıkma, görünür olmak.*

nūr-ı haḫdan rüşen ola tā
ki ḫalbūñ ḫānesi
dīde-i cānı açık tūt sen
dilā revzen gibi

4. rüşen ol:-dı

Gazel 160

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Aydınlanmak,
nurlanmak. II Açığa
çıkma, görünür olmak.*

rüşen oldu bu yedi beyti
Şihābīnūñ (-)
şanasın yakdı felekde
seb‘a-i seyyāre şem‘

rüşinā:

1. rüşināsi:-sı

Gazel 92

Mısra: 2

Parlaklık.

revnaḫ-ı bezm-i meyūñ
maḫbūb-ı ra‘nā birledür
rüşināsi meclisūñ şem‘-i
şeb-ārā birledür

2. rüşinā:

Gazel 230

Mısra: 7

Parlaklık.

rüşinā bulmazdı göñlüm
tende dāḡuñ olmasa
kim fetil olmayıcaḫ
düşmez ziyā ḫandilden

rüşinā-yı halvet:

1. rüşinā-yı ḫalvet:-üm

Gazel 218

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Parlak yalnızlık,
parlak inziva.*

rüşinā-yı ḫalvetüm nūr-ı
ziyā-yı zulmetüm
şu‘le-i şem‘-i dil-
fūrūzum çerāḡ-ı enverüm

rüşinā-yı kalb:

1. rüşinā-yı ḫalb:

Gazel 175

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Parlak kalp, kalp
parlaklığı. II Kalbin
kötülüklerden arınmış
hali, temiz kalp.*

ey Şihābī çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rüşinā-yı ḫalb içün
dāyım “ulū‘l-ebşār”a
[bak]

rū-siyāh ol:-**1. rū-siyāh ol:-du, -m****Kaside 14****Mısra: 21****Kelime Tipi: -**

*Yüzü kara olmak,
yaptıklarından utanmak.*

ḥabībā māsivā-yı

ma 'şiyetden rū-siyāh

oldum

sefid it vechümi nūruñla

kurtar cānı mātemden

rūsüm ol:-**1. rūsüm ol:-dı****Gazel 211****Mısra: 8****Kelime Tipi: -**

*Âdet haline gelmek,
adet edinilmek.*

metrük olundu 'âdet-i

ihsân-ıla kerem

buḥl-ile ḥaste oldu cihān

halkına rūsüm

rüsvāy-ı 'ışk ol:-**1. rüsvāy-ı 'ışk ol:-mak****Gazel 88****Mısra: 5****Kelime Tipi: -**

*Aşkın rüsvası,
aşktan perişan olmak.*

melāmet şivesidür gerçi

kim rüsvāy-ı 'ışk olmak

ḥaḳīkat zevk-i rūḥıdur bu

fende başka 'ālem var

rütbe-i dehr-i denī:**1. rütbe-i dehr-i denī:****Gazel 46****Mısra: 8****Kelime Tipi: -**

*Alçak dünya
rütbesi. II Değersiz
dünyalık makam.*

manşıb u 'aşka iren

zırve-i eflāke çıkar

rütbe-i dehr-i denī aña

göre pāye-perest

rüy:**1. rüy:-ı****Gazel 61****Mısra: 10**

*Yüz || Sevgilinin
yüzü.*

gel teveccüh kıl tevekkül

semtine

kimseye 'arz etme rüyı
ihtiyāc

rū-yı deryā:**1. rū-yı deryā:****Gazel 306****Mısra: 8****Kelime Tipi: -***Deniz yüzeyi.*

şanki bir şahib-

kerāmetdür ruḥuñda

kākülün

rū-yı deryā üzre şalınmış

anuñ seccādesi

rūy-ı fakr-ı fāzıl:**1. rūy-ı fakr-ı fāzıl:-uñ****Rübai 1****Mısra: 2****Kelime Tipi: -**

*Fazilet ihtiyacının
güzelliği.*

cāhil-i nādān olanuñ

meyli māl ü cāhda

rūy-ı fakr-ı fāzıluñ mālı

da ḥak-i rāhda

rū-yı ihtiyāc:**1. rū-yı ihtiyāc:****Gazel 235**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İhtiyaç yüzü.

hâr-keş ol herkese ‘arz
itme rû-yı ihtiyâc
har gibi yüklenme her bir
nâ-sezânuñ minnetin

rû-yı rāhat görme:-

1. rû-yı rāhat görme:-

dü, -m

Gazel 214

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Rahat yüzü

*görememek, hiç rahat
etmemek.*

gözüm açdum bu fenâda
rû-yı rāhat görmedüm
‘ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

rû-yı siyāh:

1. rû-yı siyāh:-ı

Kaside 15

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Kara yüz (yüz

*karası mecazen işlenen
günahları ifade eder).*

rû-yı siyāhî umaram

anuñ sefid ola

‘arz-ı niyāzumuz budur

iy zî’l-kerem saña

2. rû-yı siyāh:

Kaside 18

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Siyah yüzlü II

Günahkar.

havf çekmez mi kim
fazl-ı hüdâ olsa penāh
‘arz-ı takşîr iderem
dergehe ben rû-yı siyāh

rû-yı zemîn:

1. rû-yı zemîn:-e

Gazel 96

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yer yüzü.

şehbâz-ı āhum eylese
gökyüzine hücum
rû-yı zemîne havf-ıla
perr-i hümâ düşer

rû-yı zerd:

1. rû-yı zerd:-i

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Aşığın) sararmış,

solgun yüzü.

tā Şihābî olalı nessāc-ı
dibā-yı kelām
rû-yı zerdî mantık ehline
şatar zerrîn kumāş

rûz:

1. rûzuñ:-uñ

Kaside 19

Mısra: 34

Gün, gündüz. ||

Zaman, vakit.

kadruñ refi‘ u leyle-i
kadr ola her şebûñ
rûzuñ sa‘îd eyleye ‘avn-i
hüdâ-yı ‘ıyd

rûz u şeb:

1. rûz u şeb:

Kaside 18

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece.

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurûr
rûz u şeb ğaflet-ile oldu
işüm fışk u fücür

2. rûz u şeb:

Gazel 98

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gündüz ve gece ll
daima.

dûd-ı âh-ı âteşinüm göge
çıkısa yiridür
fıkr ü zikrüm rûz u şeb
ruhsâr-ı kâkuldür gider

3. rûz u şeb:

Gazel 172

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gece gündüz,
daima.

mehr ü mâhı şark u ğarba
rûz u şeb şalındurur
çarhuñ ammâ bir senüñ
gibi kamer-ruhsârı yok

rûz-ı cezâ:

1. rûz-ı cezâ:-da

Kaside 3

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Kıyamet günü.

rûz-ı cezâda fazluña
lâyık olan bu kim

taht-ı livâsın idesin anuñ
bize penâh

2. rûz-ı cezâ:-da

Gazel 151

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kıyâmetten sonra
insanların hesâba
çekileceği gün.

şâd itmez-ise rûz-ı
cezâda şefâ'atüñ
yakar Şihâbî varlığını
âteş-i ğuşaş

3. rûz-ı cezâ:-da

Kaside 15

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kıyâmetten sonra
insanların hesâba
çekileceği gün.

iy mücrimîne rûz-ı
cezâda şefî' olan
meşfû' uñ şer'üne şâhum
muñ' olan

rûz-ı dūş:

1. rûz-ı dūş:-ı, -(n)a

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Omuz günü. II Düş
günü, rüya günü.

dönerdi rûz-ı düşına bu
şâm-ı tîremüz
cem'-i şafâya gelse ger
ol şem'-i âfitâb

rûz-ı gül:

1. rûz-ı gül:

Kaside 19

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Gündüz gülü. II Gül
günü; bahar mevsimi.

gıtdi şitâ-yı rûza vü irişdi
rûz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbül nevâ-yı 'ıyd

rûz-ı heycâ:

1. rûz-ı heycâ:-lar, -da

Kaside 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Savaş günü.

hûn-ı küffâr-ıla gülgün
itdi şahrâlar yüzün
rûz-ı heycâlarda tîğ-i
intikâm-ı çâr-yâr

rûz-ı hisâb:**1. rûz-ı hisâb:-da****Gazel 258****Mısra: 10****Kelime Tipi: -***Hesap günü,**maḥşer.**cevri hisâba gelmedi**yârûñ Şihâbiyâ**vire cevâb ‘âşıkâ rûz-ı**hisâbda***rûz-ı kadîm:****1. rûz-ı kadîm:****Gazel 73****Mısra: 9****Kelime Tipi: -***Ezelden beri.**senûñle olalı cānâ**cihānda rûz-ı kadîm**dehinde virdi lisānum**olupdur ism-i vedūd***rûz-ı maḥşer:****1. rûz-ı maḥşer:****Kaside 16****Mısra: 30****Kelime Tipi: -***Maḥşer günü,
kıyamet günü.**yâ ilāhî bile ḥaşr eyle**Şihâbî bende’i**rûz-ı maḥşer içre olunca**kıyām-ı çār-yār***2. rûz-ı maḥşer:-de****Kaside 12****Mısra: 19****Kelime Tipi: -***Maḥşer günü,**kıyâmet koptuktan sonra**insanların diriltilip**hesâb için toplandıkları**gün, kıyamet günü.**rûz-ı maḥşerde Şihâbî**müznibe**ķıl şefâ’at yâ resûl-i zû’l-**kerem***rûz-ı nev-rûz:****1. rûz-ı nev-rûz:****Gazel 28****Mısra: 1****Kelime Tipi: -***Nevruz günü,**bayram günü II baharın**ilk günü.**sâķi-i sâde ‘ızār u leb-i**rengîn şarâb [vb]**rûz-ı nev-rûz ü zamân-ı
gûl ü evân-ı şebâb***rûzı ol:-****1. rûzı ol:-maz****Gazel 203****Mısra: 8****Kelime Tipi: -***Bir günlük olmak. II**Bir an için gerçekleşmek,**bir an için**gerçekleştğini var**saymak.**geçdi ‘ömrüm fikr-i zülf-**ile şeb-i hicrānda**rûzı olmaz mı ‘aceb bir**gün baña rûz-ı vişâl***rûz-ı şeb:****1. rûz-ı şeb:****Gazel 234****Mısra: 1****Kelime Tipi: -***Gece ve gündüz.**şeyḥ geçmez rûz-ı şeb**şevķ-i vişâl-i şābdan**geçdi ‘ömrü daḥı göz**açmaz ḥayal-i ḥāʔbdan***rûz-ı vişâl:**

1. rûz-ı vîşâl:

Gazel 203

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşma**günü.*

geçdi 'ömrüm fikr-i zülf-
ile şeb-i hicrânda
rûzı olmaz mı 'aceb bir
gün baña rûz-ı vîşâl

rûzigâr:

1. rûzigâr-ise:-ise

Gazel 253

Mısra: 6

Zaman. || Rûzgar.

verdi fenâya hâk-i teni
bâd-ı âhumuz
dâyim muhâlif
esmededür rûzigâr-ise

2. rûzigâr:

Gazel 68

Mısra: 7

*Rûzgar, yel // Devir,**zaman.*

rûzigâr olsa muhâlif
şüfün-i deryâya
menfa'at eylemez aşlâ
aña sâ'y-i mellâh

3. rûzigârum:-um

Gazel 27

Mısra: 3

*Zaman, vakit ||**Hayat, ömür.*

rûzigârum gibi ahvâlüm
perîşândur meded
hîç müyesser olmadı
cem'iyet-ı hurrem baña

4. rûzigârda:-da

Gazel 132

Mısra: 3

*Rûzgar, yel. II**Devir, zaman.*

bahr-ı belâya düşeli bu
rûzigârda
âh oldu keştî yelkenine
bâd-bânumuz

5. rûzigârda:-da

Gazel 165

Mısra: 3

*Rûzgar, yel. II**Devir, zaman.*

deryâ-yı 'ışka düşeli bu
rûzigârda
çıkamaz kenâra kaldı
gönül fülki hey dirîg

6. rûzigâr:

Gazel 210

Mısra: 4

*Rûzgar, yel. II**Devir, zaman.*

bahr-i eşküm cûşa gelse
bâd-ı âhumdan n'ola
rûzigâr olur ki çalқанur
niçe eyyâm-ı yem

sa' kıl:-

1. sa' kıl:-

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Çabalamak, çaba**göstermek.*

âdem-iseñ kıl tarîk-ı

'ışka sa'

leyse lil-insâni illâ mâ

sa'

sa' âdet:

1. sa' âdetle:-le

Kaside 25

Mısra: 33

*Mutluluk,**bahtiyarlık, huzur.*

temâşâ-yı riyâza ger

sa' âdetle süvâr olsañ

semendüñ pâyına ferâş
olup sündüs döşer
[nergis]

2. sa'âdet:

Gazel 50

Mısra: 1

*İyi talih, mutluluk,
bahtiyarlık.*

sa'âdet bârigâhın zirve-i
eflâke kurdun tut
sürür-ıla serîr-i saltanat
üzre oturduñ tut

3. sa'âdet:

Gazel 206

Mısra: 10

*İyi talih, mutluluk,
bahtiyarlık.*

ilet bu tuhfe-i cânı o
mâha gel ey âh
zehî sa'âdet olursa
hediyemüz maqbûl

şab:

1. şab:

Kaside 20

Mısra: 10

Genç, delikanlı.

lâleler üzre yeşil nîze
çeküpdür şâh-ı gül

şürh-ı ser kaşdın ider şab
âl-i 'Osmânı bahâr

şabâ:

1. şabâ:

Kaside 21

Mısra: 2

(□□□) i. (Ar. şabâ)

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latif
bahar rüzgârı, tan yeli.*

şeh-nişîn-i şâha çıkdı
şâhid-i ra'nâ-yı gül
jâleden dürler nişâr itdi
şabâ der-pây-ı gül

2. şabâ:

Gazel 30

Mısra: 3

Ar. Sabah vakti esen

lâtif rüzgâr.

dehen ü la'lini yâd etdi
şabâ bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zîver güle zîb

3. şabâdandur:-dan, - dur

Gazel 84

Mısra: 8

*Ar. Sabah vakti esen
lâtif rüzgâr.*

çemen sünbülleri âşüfte
oldı bād-ı âhumdan
perîşân olduğı zülf-i ruḥı
şanmañ şabâdandur

4. şabâ-y-ıla:--y, --ıla

Gazel 221

Mısra: 9

*Ar. Sabah vakti esen
lâtif rüzgâr.*

şabâ-y-ıla Şihâbî
bendesine 'ışk u meşk
itmez
cihânda bî-vefâlar çok
velî aña selâm olsun

5. şabâ:

Gazel 273

Mısra: 3

*Doğudan esen hafif
ve latif rüzgârdır, seher
yeli.*

Çîn-i zülfinden ḥaberdâr
olmağa miskîn şabâ
gitti misk-içün Ḥaṭâ-y-ıla
Ḥotandan cânibe

6. şabâ:

Kaside 24

Mısra: 37

*Doğu cihetinden
esen hafif ve latîf rüzgâr.
Sabâ yelinin divân
şiiirinde kullanımı,
sevgilinin kokusunu
taşıması, dağıtması ve
yayması esası üzerine
kurulmuştur. O, dâima
sevgilinin saçlarından
bir iz ve koku taşır. Âşıka
sevgiliden haber getiren
bir postacıdır.*

*iltecek zülf-i şemîmini
gülistâna şabâ
merhabâ kıldı benefşe
didi ehlâ sünbül*

7. **şabâ:**

Kaside 21

Mısra: 9

(□□□) i. (Ar. şabâ)

*Sabaha doğru
kuzeydoğudan hafif hafif
esen serin, hoş, latîf
bahar rüzgârı, tan yeli.*

*iy şabâ luţf it nesîmi
berg-i hüsn-i yârdan
cân dimâğın ter tutar
büy-yı feraḥ-efzâ-yı gül*

sabâ-veş:

1. **şabâ-veş:**

Gazel 21

Mısra: 8

Saba rüzgarı gibi.

*almadı kimse hevâ-yı
zülfden büy-yı vefâ
yeltenür gerçi şabâ-veş
her yeler oñmaz aña*

sâbir ol-:

1. **şâbir ol-:-du, -m**

Gazel 37

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sabırlı olmak,
tahammül etmek,
katlanmak.*

*belâ-yı 'ışkuña oldum
belî deyüp şâbir
egerçi şabr-ıla meşhûr
olup-durur Eyyüb*

sâbr:

1. **şabrumı:-um, -ı**

Gazel 62

Mısra: 1

*Katlanılması zor
olan haksızlık, sıkıntı,
acı, hastalık, yoksulluk,
felaket vb. durumlar
karşısında umutsuzluğa*

*kapılmayıp şikayet
etmeden, sızlanmadan
dayanma, tahammül
gösterme.*

*şabrumı görüp cefâsın
arturur ağıyâr geç
gerçi derler dostum "el-
şabr miftâhü'l-ferec"*

2. **şabr-ıla:-ıla**

Gazel 37

Mısra: 8

*Katlanılması zor
olan haksızlık, sıkıntı,
acı, hastalık, yoksulluk,
felaket vb. durumlar
karşısında umutsuzluğa
kapılmayıp şikayet
etmeden, sızlanmadan
dayanma, tahammül
gösterme.*

*belâ-yı 'ışkuña oldum
belî deyüp şâbir
egerçi şabr-ıla meşhûr
olup-durur Eyyüb*

3. **şabr-ıla:-ıla**

Gazel 253

Mısra: 2

*Katlanılması zor
olan haksızlık, sıkıntı,
acı, hastalık, yoksulluk,*

*felaket vb. durumlar
karşısında umutsuzluğa
kapılmayıp şikayet
etmeden, sızlanmadan
dayanma, tahammül
gösterme.*

dil bî-ķarār gün gibi
hercāyî yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

sabr eyle-:

1. şabr eyle-:

Gazel 116

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sabırlı davranmak,

*sabır ve tahammül
göstermek.*

cevr ü cefā-yı dilbere
şabr eyle iy gönül
şāyed tarahhūm eyleye
bir gün zamān olur

sabūh:

1. şabūhı:-ı

Kaside 25

Mısra: 15

Sabahları

*mahmurluk gidermek
için içilen şarap.*

şabūhı itmege destine bir
zerrīn ķadeh almış
mey-i nāz-ıla mahmūr
eylemiş kendin meger
nergis

sac:

1. saçum:-um

Gazel 267

Mısra: 10

Baş derisini

kaplayan kıllar.

ey Şihābī nāfe-veş
‘ömrüm haṭāda geçdi āh
cürm-ile saçum ağardı
ķalmadı bir mū siyeh

2. saç:

Gazel 63

Mısra: 8

(Bir şeyi) Ortalığa

*dağıtmak, etrafa
serpmek, dökmek.*

bulurın tāze ḫayātı
öldüğümde sāķiyā
cām-ı ‘ışķuñ cür‘asın
ḫāk-i mezārum üzre saç

3. saçuñdan:-uñ, -dan

Gazel 157

Mısra: 3

*Başı kaplayan
kıllar, zülūf, sevgilinin
saçı.*

ruḫuñ göster saçuñdan
kim ederler
sefer ehli geçe
mehtābdan ḫazz

4. saçı:-ı

Gazel 301

Mısra: 3

Baş derisinde

*bulunan kıllar. II
Sevgilinin saçı.*

saçı ‘aķdini ḫall itmek o
māhuñ ḫayli müşķildür
diş urunmasa ol bend-i
belāya şāneden ğayrı

5. saçı:-ı

Kaside 24

Mısra: 19

Baş derisinde

*bulunan kıllar. II
Sevgilinin saçı.*

baḫr-i ḫüsünde saçı cāna
giriḫ geçmekde
gösterürse n’ola emvāc-
ile deryā sünbül

6. saç:-ı

Kaside 24

Mısra: 32

*Baş derisinde
bulunan kıllar. II
Sevgilinin saçı.*

ğoncalar oldu çünân
çemen içre ğilmân
saçı vechine dökülmüş
gibi havrâ sünbül

7. saç:-ı

Kaside 24

Mısra: 8

*Baş derisini
kaplayan kıllar II
sevgilinin saçı.*

şanki bir dilber-i hindü-
beçedür 'anber bûy
gösterür taraf-ı külehden
saçı güyâ sünbül

saç:-

1. saçar:-ar

Gazel 12

Mısra: 17

*Saçmak, dağıtmak,
yaymak; serpmek,
dökmek.*

ğonca lebler vechine
şebnem saçar müşgîn

gül-âb

mirvaḥa şalar-idüm tāvūs

ıla bād-ı şabâ

saçı leylâ:

1. saçı leylâ:-(y)a

Gazel 115

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gece gibi karanlık
saçlı. II Siyah saçlı
sevgili. II Leylâ saçlı.*

göz kardur her gözi
âhûya çeşmüm merdümü
her saçı Leylâya tolaşup
gönül mecnûn olur

sâcid:

1. sâcide:-e

Gazel 275

Mısra: 6

*Secde eden, secdeye
kapanan.*

secde eyler tāk-ı ebrū[yı]
gören bî-ihtiyār
câmi '-i ḥüsnünde mihrâb
olmuş ol yir sâcide

saçıl:-

1. saçıl:

Gazel 285

Mısra: 7

Saçılmak, dağılmak.

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişâl
sâkinûñ sâķını öpmek
isterseñ sāğar gibi

sâd eyle:-

1. sâd eyle:-r

Gazel 210

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Mutlu etmek,
sevindirmek,
neşelendirmek.*

dilleri sâd eyler açsa ol
ruh-ı gül-fâm-ı fem
her zamānda baña irsāl
itdügi peygām-ı gam

sâd it:-

1. sâd it:-mez, -ise

Gazel 151

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevindirmek;
memnun, hoşnut etmek.*

şād itmez-ise rûz-ı
cezâda şefâ' atûñ
yakar Şihâbî varlığını
âteş-i ğuşaş

şād ol:-

1. şād ol:-ur

Gazel 74

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şad olmak;

*sevinmek, memnun ve
mutlu olmak.*

fıkr-i vaşluñla Şihâbî şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse 'ıyd

2. şād ol:-a

Gazel 169

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şad olmak;

*sevinmek, memnun ve
mutlu olmak.*

fenn-i 'ışka verdi
Ferhād-ıla Mecnūn çok
şeref
rahmet-i rahmān-ıla şād
ola ervāh-ı selef

3. şād ol:-a

Gazel 78

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kutlu, bahtiyar,

uğurlu olmak.

çeküpdür 'aşkı Mecnūn
ile Ferhād
selef ervāhı rahmetle ola
şād

şād u hurrem ol:-

1. şād u hurrem ol:-

Gazel 200

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Mutlu, mesut,

bahtiyar olmak.

ġuşşa vü endühdan ey dil
şikāyet eyleme
'āşık-ısañ gel ġam-ı 'aşk-
ıla şād u hurrem ol

sadā:

1. şadāsı:-(s)ı

Gazel 191

Mısra: 8

Ses, seda, avaz,

*yankı. II Ayrılıktan
kaynaklı feryatlar.*

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārlar
şağır etdi güllerüñ ġuşın
şadāsı bülbülüñ

sa'd-ahter:

1. sa'd-ahterüm:

Gazel 218

Mısra: 14

Yıldızı kutlu, tâlihli,

uğurlu, bahtlı.

gel tulu' it ey Şihâbînüñ
müşerref tâlî'i
ahter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-ahterüm

sadā-yı ġulgule:

1. sadā-yı ġulgule:

Gazel 278

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gökyüzüne yükselen

ses. II Feryat, figan.

gel bāğa ġuş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı sadā-yı ġulgule
etrāf u kûşe'i

sadā-yı hayr-ı makdem:

1. şadā-yı hayr-ı

maḳdem:-den

Kaside 14

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Ayak basışının**hayırlı sedası.*

şeref virdükde mi' rācuñ

ḳudūmı pāye-i Ḳudse

melek şubhını unutdı

şadā-yı hayr-ı

maḳdemden

şadā-yı 'ıyd:

1. şadā-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bayram avazı,**sesi/sedası.*

taht-ı neşāta geçdi gelüp

pādişā-yı 'ıyd

düşdi diyār-ı 'āleme şıyt

ü şadā-yı 'ıyd

şadā-yı tabl-bāz:

1. şadā-yı tabl-bāz:-uñ,

-dan

Kaside 25

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Davul sesi. II**Davulcu sesi.*

şanasın mürğ-ı şahrādur

ki turup bir ayağ üzre

şadā-yı tabl-bāzuñdan

yerinde her döger nergis

sāde:

1. sādesi:-si

Gazel 306

Mısra: 4

*Gösterişten uzak,**yalın.*

ḥaṭṭ-ı dilber levhā-i

ḥüsne ḳalem n'eyler

çeküp

mu'teberdür şimdi her

masnū'uñ ey dil sādesi

2. sāde:

Gazel 265

Mısra: 6

*Gösterişsiz, saf,**arınmış.*

levḥa-i ḥüsnuñ üzre

n'eyledi ḥaṭ

şimdi hep mu'teber olan

sāde

3. sāde:

Gazel 270

Mısra: 9

*Gösterişsiz, saf,**arınmış.*

sāde dildür bülbülü tab'ı

Şihābīnūñ velī

vaşf-ı ḥüsnuñde sözi gül

gibi rengin olmada

4. sāde:

Gazel 296

Mısra: 3

*Gösterişsiz, saf,**arınmış.*

gün gibi geh gösterür

sāde ruhun meh geh

mişāl

'arż-ı 'arız eyler ol pür-

ḥāli bir yüzden daḥı

5. sāde:

Gazel 70

Mısra: 7

*"Sadece, yalnızca,**bir tek" anlamları veren**edat.*

almağa sāde dilleri fikr-i

fiker idüp

meşāta gibi başladı reng-

ile āla ruh

sāde dil:

1. sâde dil:-ler

Gazel 156

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Temiz kalpli, hile

bilmeyen, saf,
karşısındakine inanmaya
hazır (kimse).

katl-i 'uşşâka leb-i dilber
getürdi taze hat
sâde diller meşrebinde
çıkdı ammâ o ğalat

2. sâde dil:-ler

Gazel 169

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Temiz kalpli, hile

bilmeyen, saf,
karşısındakine inanmaya
hazır (kimse).

sâde diller da'vî-i 'ışkı
ferâgat eylemez
olmayınca hatt-ı tezvîr-i
cûvânân ber-țaraf

sâdef:

1. şâdef:

Gazel 128

Mısra: 8

*İnci kabuğu II**Aşığın gönlü.*

pür olupdur ma'rifet
dürri-y-le dürc-i
kalbümüz
biz şâdef mânendi ka'r-ı
'ışk deryâsındayuz

2. şâdef:

Gazel 169

Mısra: 10

*İçinden inci çıkan
istiridye türünden bir
hayvanın kabuğu. II
Mana ilmi.*

iy Şihâbî baħr-i naẓmuñ
oldı deryâ-yı güher
dürr-i ıalbũñdür Leālî-i
me'ânîye şâdef

sâde-rû:

1. sâde-rû:

Gazel 241

Mısra: 1

*Yüzünde tüy
bitmemiş körpe, genç.*

olduğunca meclis-i
rindâne sâķî sâde-rû
mey ayağ üzre ıurup
eyler şürâķî ser-fürü

2. sâde-rû:

Gazel 79

Mısra: 1

Sade yüzlü. II

*Yüzünde tüy bitmemiş
genç.*

eylemez ıatlũm benũm
ol sâde-rũ dilber murâd
tıķı rengin olsa ıanumla
olur dem ber-murâd

şâdî:

1. şâdîye:-y, -e

Gazel 135

Mısra: 2

*Gönũl ferahlıķı,
sevinç, mutluluk.*

gönlimũñ taħtına sultân-ı
ĝamuñ itdi cũlũs
mehter-i âhum şeherden
çaldı ol şâdîye kũs

2. şâdî:

Kaside 19

Mısra: 6

*Gönũl ferahlıķı,
sevinç, mutluluk.*

mũhrini bozdı ııflı-i
şıyâmuñ çũ dest-i şer'
şâdî ıapusın açdı yine
dil-güşâ-yı 'ıyd

şadık-ı esdāk:**1. şadık-ı eşdāk:****Kaside 13**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Dürüst bağıllık.

tefāvūt yok durur

aralarında dir ise elyāk

olur aşhābı hāḳḳında bu

kavle şadık-ı eşdāk

şādīlik:**1. şādīlikdür:-dür****Gazel 226**

Mısra: 9

*Sevinçli olma**durumu, sevinçlilik.*

netīce iy Şihābī

şādīlikdür guşşadan

derler

bi-ḥamdillāh gönüllere

gamuñ var yine

ḥurremsin

şad-müderriş:**1. şad-müderriş:****Gazel 230**

Mısra: 11

*Baş müderriş. II**Medrese öğreticisi. II**Mürşit.*

iy Şihābī sen okursın

şad-müderriş dersini

‘ilm-i ‘ıṣṣı ḥāşıl itdūñse

eger taḥşılden

şad-pāre:**1. şad-pāredür:-dür****Gazel 48**

Mısra: 9

*Yüz parça,**paramparça.*

vaşf-ı ruḥsārında güller

reşkden şad-pāredür

olalı ṭab‘-ı Şihābī bülbül-

i gūyā-yı dost

2. şad-pāre:**Gazel 181**

Mısra: 7

*Yüz parça,**paramparça.*

şad-pāre sīne olduğı-çün

pāre ḥoş gelür

tīğ-ı rızā-yı yār-ıla yüz

yerde yara çek

sadr:**1. şadra:-a****Gazel 76**

Mısra: 3

*Göğüs, bağır;**gönül, yürek, kalp.*

geldi tīrūñ şadra geçti

sīnede cāy eyledüm

ey kemān-ebrū olur zīrā

mūsāfir ercümend

şadra geç:-**1. şadra geç:-se****Gazel 202**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Başa geçmek. ||**Yüksek ve önemli bir makama gelmek.*

faḥr ider cāhil egerçi

şadra geçse cāhile

faḥrdur faḥrum benüm

şāffi’n-niāl ister gönül

şadr-ı sīne:**1. şadr-ı sīne:-(y)e****Gazel 104**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Göğüs kafesi. II**aşığın gönlü.*

başsañ kudüm-ı pākūñi
bu şadr-ı sīneye
tolup sürür-ı pāyūñe
yüzün sürer serīr

2. şadr-ı sīne:-dür

Gazel 192

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönlün baş köşesi.

ey ḥadeng-i ḡamze-i
dilber taşaddur eyleyüp
cāy-gīr ol kim bu şadr-ı
sīnedür yirūñ [senūñ]

sāf:

1. şāf:

Gazel 168

Mısra: 8

*Arı, katışksız, halis,
has şarap.*

ḡahr u mehrūñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhāruñ ḡatında
bir degül mi dūr ü şāf

şaf bağla-:

1. şaf bağla-:-y, -up

Gazel 255

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sıralı bir şekilde
durmak, sıralanmak.*

müjeñ şaf bağlayup dil
kişverini almağa geldi
aña ḡarşu ṭurur mı
gözlerüm bir iki
merdümle

şaf et-:

1. şaf et-:-düg, -ise

Gazel 266

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Temizlemek,
arındırmak.*

görmek olur mı didüm
aña ḡüsnūñ āyine
şaf etdüg-ise āyine didi
her āyine

sāf eyle-:

1. sāf eyle-:

Gazel 175

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Saf hāle getirmek,
arındırmak.*

ārzū-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra ḡaḡ

ḡalbūñü sāf eyle şūfī şu
gibi dīdāre ḡaḡ

sāf it-:

1. sāf it-:

Gazel 45

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Temizlemek,
arındırmak.*

yūri zāhid mey-i nābı-y-
la mir'āt-ı dilūñ sāf it
küdüret ḡalbūñi pūr-jeng
idüpdür sen de inşāf it

sāf kalb ol-:

1. sāf kalb ol-:-mag, -ı

Gazel 145

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Temiz kalpli olmak,
kalbi kötülüklerden
arındırılmış olmak. II İyi
niyetli olmak.*

şāf kalb olmaḡı maḡsūd
idin[üpd]ür şūfī
bir dem elden ḡoma sen
cām-ı şarāb-ı bī-ḡış

sāf ol-:

1. şâf ol:-

Gazel 285

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf olmak, temiz olmak, temizlenmek, arınmak.

jeng-i ğamdan olsa dil
âyîne-i muğber gibi
cām-ı Cemle şâf olur
mir'ât-ı İskender gibi

2. şâf ol:-sa

Gazel 22

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tertemiz olmak, arınmak. II Kalbi tüm kötülüklerden arındırmak, temizlemek.

şâhid-i 'ışkuñ cemâl-i
cılvesini her nazar
görmek olurdu dilâ
âyineñ olsa şâf aña

saf saf:

1. saf saf:

Gazel 167

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yan yana, sıra sıra.

mescide varsa kaşuñ

fikri-y-ile ehl-i namāz

secde ol kûşe-i mihrāba

iderler saf saf

2. saf saf:

Gazel 167

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yan yana, sıra sıra.

ğanizesi tîġı-y-la kırdı
raķībūñ haylin
zülfiķār urdu yine kâfere
Haydar saf saf

3. saf saf:

Gazel 167

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yan yana, sıra sıra.

âteş atardı şeyâtîne

Şihâbî âhum

Âdeme eyler-iken secde

melekler saf saf

saf saf diz:-

1. saf saf diz:-

Gazel 167

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sıra sıra, yan yana

dizmek.

dizdi âşıqları dergâhına

dilber saf saf

geldi mahşer yirine şanki

ölenler saf saf

saf saf gel:-

1. saf saf gel:-di

Gazel 167

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sıra sıra gelmek.

dizdi âşıqları dergâhına

dilber saf saf

geldi mahşer yirine şanki

ölenler saf saf

saf saf ol:-

1. saf saf ol:-up

Kaside 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Saflar meydana

getirecek şekilde

dizilmek, yan yana

dizilmek.

saf saf olup tursalar

dīvân-ı gülşende n'ola

hıl'at-i nev-rûzı geyindi
dırahtân-ı bahâr

şaf şaf tur:-

1. şaf şaf tur:-dı

Gazel 167

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yan yana dizilmek.

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

safâ:

1. şafâlıklar:-lıklar

Gazel 94

Mısra: 10

Kedersizlik,

*endişesizlik, gönül
şenliği.*

Şihâbî ol tâtîb-i cân u dil
hâtırum şordı
didi ey haste-i bî-çâre
hâlûn ne şafâlıklar

2. şafâ-y-ıla:-y, -ıla, -

Gazel 35

Mısra: 6

1. Gönül şenliği,

rahat, huzur, kedersizlik.

2. *Eğlence, neşe, zevk. 3.*
Safılık, berraklık.

niye bu süz ü bu nâle
niye ne inî 'aceb
getürür şafâ-y-ıla sâķī
şarâb-ı 'inâbı

3. şafâsı:-sı

Gazel 191

Mısra: 6

Gönül şenliği,
rahat, huzur, kedersizlik,
neşe, zevk.

ağladuğum gül yüzüne
karşu virür baña zevk
nâlesinden nitekim
vardur şafâsı bülbülün

4. şafâdan:-dan

Gazel 224

Mısra: 2

Gönül şenliği,
rahat, huzur, zevk.

ķo tîģi pür-cilâ-yı 'ışķ-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinūn ol
şafâdan tâb-nāk olsun

5. şafâdan:-dan

Gazel 289

Mısra: 6

Gönül huzuru,
şenliği II Hac ve umre
ibadeti sırasında sa'y
ibadetinin yapıldığı iki
tepeden biri.

yâsemen mahrem
olupdur harem-i gül-zâra
bu şafâdan yolunup
pâreledi ihrâmı

6. şafâ:

Kaside 9

Mısra: 12

(Ar.) Gönül şenliği,
rahat, huzur, kedersizlik.

ķıldılar ba'de'n-nebî
âyîn-i islâmı zuhûr
çâr-ı çâr-yâr yâ şafâ
aşhâb u âl-i Muştafâ

7. şafâ:

Gazel 122

Mısra: 13

Gönül huzuru,
bahtiyarlık.

vefâsı yok fenâ gül-
zârınuñ umma şafâ
andan
aña sa'y eyle bostân-ı
beķa firdevs bâģıdur

8. şafâ:

Rübai 8

Mısra: 2

*Berraklık; saflık;
arıklık. || Gönül şenliği,
rahat, huzur, kedersizlik.*

beni dehr eyledi
mükerrer hâl
yokdur âyine-i gönülde
şafâ

9. şafâsı:-sı

Gazel 67

Mısra: 9

Eğlence, neşe, zevk.

çokdur şafâsı meclis-i
‘ışkuñ Şihâbiyâ
bezm-i vişâl gibi anuñ
[*] kemi ferağ

10. şafâsı:-sı

Gazel 140

Mısra: 5

Eğlence, neşe, zevk.

meyuñ şafâsı getürdi
mağâma ‘uşşâkı
neyuñ hevâsını duydum
ider nevâya heves

şafâ bezmi:

1. şafâ bezmi:-n, -de

Gazel 216

Mısra: 1

*Kelime Tipi: -
Şenlik, eğlence
meclisi.*

nüş-ı cân olsun şafâ
bezminde çek Cem gibi
cām
fırşatıdır sâki-i
devrândan al intikām

şafâ bil:-

1. şafâ bil:-ir, -üz

Gazel 124

Mısra: 4

*Kelime Tipi: -
Gönül şenliği,
rahat, huzur, kedersizlik
saymak.*

Ka‘be-i küyına olan sa‘yi

Merve hakkı dile şafâ
bilirüz

şafâ bul:-

1. şafâ bul:-sın

Gazel 223

Mısra: 5

*Kelime Tipi: -
Rahat ve huzur
bulmak; neşelenmek.*

gel cemâlüñ cilvesin ‘arz
it şafâ bulsın gönül
merdüm-i çeşmüm saña
müştâkdur ey nûr-ı ‘ayn

şafâ getür:-

1. şafâ getür:-meg, -e

Gazel 120

Mısra: 6

*Kelime Tipi: -
Safa getirmek,
mutluluk vermek.*

ağzı suyu o goncanuñ
düşse türâb üstine
kalbe şafâ getürmege o
leb ü gül gül-âb olur

şafâ kesb eyle:-

1. şafâ kesb eyle:-

Gazel 139

Mısra: 1

*Kelime Tipi: -
Mutluluğa
kavuşmak, huzura ermek,
rahata çıkmak.*

şafâ kesb eyledi cām-ı
lebünden şakiyâ meclis
anuñ-çün cā-be-cā
itmekde yārān-ı şafâ
meclis

Kelime Tipi: -

şafâ sür-:

1. şafâ sür-:

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Zevk alarak

*yaşamak, eğlenmek,
mutlu olmak.*

Şihâbî vaşl-ı yâr-ıla ne
mümkindür şafâ sürmek
aña vuşlat gelür güyâ be
yârân-ı şafâ fırkat

şafâ ver-:

1. şafâ ver-:

Gazel 92

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevinç ve mutluluk

vermek.

şâfi iç kalbe şafâ ver
ister-iseñ şüfiyâ
bu küdüretten halâş-âb-ı
muşaffâ birdür

şafâ vir-:

1. şafâ vir-:-ür

Gazel 37

Mısra: 4

Mutluluk vermek,

neşelendirmek,

sevindirmek.

cefâ vü cevriñi añla vefâ-
yı maḥz iy dil
ne deñlü şîve iderse şafâ
virür maḥbûb

şafâdur:

1. şafâdur:-+dur

Gazel 225

Mısra: 1

Gönül şenliği,

kedersizlik, neş'e, zevk.

mekân-ı 'ıyş u şafâdur
cenâb-ı pîr-i muḡân
zehî fezâ-yı müferriḥ
zehî güşâde mekân

safahat:

1. şafahât:

Kaside 2

Mısra: 8

Safhalar, evreler.

lîk evşâf-ı celâl itmede
yok bizde zebân
niçe biñ fenn-i fezayilde
görülse şafahât

şafâ-hâtır:

1. şafâ-hâtır-ıla:-ıla

Gazel 96

Mısra: 7

Gönül safası, gönül

şenliği; huzur, sevinç.

bulur şafâ-hâtır-ıla
gevher-i murâd
deryâ-yı 'ışka şol kişi
kim âşinâ düşer

şafak:

1. şafak:

Gazel 86

Mısra: 10

Gün doğumundan

*önceki ve gün
batımından sonraki
alaca karanlık ve kızılık.*

gizler ufukda kaşı hilâlin
Şihâbiyâ
meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

2. şafak:

Gazel 109

Mısra: 2

Gün doğumundan

önceki ve gün

*batımından sonraki
alaca karanlık ve kızılık.*

gözümde eşk-i rengine
inanmaz yâr al aîlar
tenüm gârķ-âb-ı hûn
görse şafaķ içre hilâl
aîlar

3. şafaķ:

Gazel 176

Mısra: 2

Gün doğumundan

*önceki ve gün
batımından sonraki
alaca karanlık ve kızılık.*

âsumân-ı hüsne kaşuñdur
hilâl ey nûr-ı hâķ
kâkülûñ ebr-i siyeh reng-
i 'izâruñdur şafaķ

4. şafaķ:

Gazel 195

Mısra: 1

Gün doğumundan

*önceki ve gün
batımından sonraki
alaca karanlık ve kızılık.*

yine gösterdi kadeh şekli
şafaķ içre hilâl
lâle-veş ayağı gel gül
gibi sâķī ele al

5. şafaķ:

Kaside 19

Mısra: 19

Gün doğumundan

*önceki ve gün
batımından sonraki
alaca karanlık ve kızılık.
II Şarap.*

sâgar hilâl ü bâde-i
gülgün durur şafaķ
sâķī şun ehl-i meclise
câm-ı şafâ-yı 'ıyd

şafak-reng:

1. şafak-reng:

Gazel 135

Mısra: 3

Kızıl renkli.

sürh-ı eşkümden şafaķ-
reng oldu ammâ âhımuñ
lâciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı âbanūs

şafâvet ver-:

1. şafâvet ver-:

Gazel 39

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Safvetler, manevi

*anlamda temizlik
vermek.*

şarāba şūfī rehn ü şūfiyā
şürb-ı müdām eyle
şafâvet ver dile kırtul
küdüretten budur meşreb

şafâ-yı bâķī:

1. şafâ-yı bâķī:

Gazel 73

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Ebedi mutluluk,
huzur, rahatlık.*

yoğ it bu Ka'be-i 'ışķuñ
yolında mevcūduñ
şafâ-yı bâķī dilerseñ var
eyle maḥv-ı vücūd

şafâ-yı câm-ı bâde:

1. şafâ-yı câm-ı bâde:-y,
-le

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şarap kadehinin
mutluluğu, sevinci. II
Şarabın(aşk) verdiği
feyiz, zevk.*

şeh-i mülk-i melâmetdür
şafâ-yı cām-ı bâde-y-le
Şihâbînüñ veşâkında
müdâmî meclis-i Cem
var

şafâ-vı hâtır:

1. şafâ-yı hâtır:

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gönül rahatlığı,
gönül huzuru.*

getür peygâm-ı yâri
hayra gir gel iy şabâ
billâh
şafâ-yı hâtır için bir
tesellâ eyle ahyânâ

2. şafâ-yı hâtır:-ile

Gazel 57

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gönül rahatlığı,
gönül huzuru.*

şüfî sözine tutma kulak
sen Şihâbiyâ
tirma şafâ-yı hâtır-ile
şâfî bâde iç

3. şafâ-yı hâtır:-um

Gazel 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gönül rahatlığı,
gönül huzuru.*

şafâ-yı hâtırum sâkî ola

la 'l-i cân-fezâdandur

nişât-ı rind-i meyḥVāruñ

şarâb-ı dil-güşâdandur

şafâ-vı 'ıyd:

1. şafâ-yı 'ıyd:

Kaside 19

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

*Bayram sevinci II.
Bayram eğlencesi,
Kedersizlik, endişesizlik,
gönül şenliği. III.
Mutluluk ve saadet.*

'ıyd-ı şerîfe zât-ı laṭîfün
virür şeref
niteki ḥalkı ḥurrem
idüpdür şafâ-yı 'ıyd

şafâ-yı kalb:

1. şafâ-yı kalb:

Gazel 33

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül rahatlığı.

şüfî şafâ-yı kalb-ıla iç bir
kadeḥ şarâb
şâfî dil ol ki ḥayr ola tâ
saña her şarâb

şafâ-yı makdem:

1. şafâ-yı makdem:-üñ, -ile

Gazel 148

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Huzur getirmek.

efendi ḥâne-i hâtır sürür-
ıla ṭolsun
şafâ-yı makdemün-ile
serîr-i sîneye baş

şafâ-yı mehr:

1. şafâ-yı mehr:-i, -y, -ile

Gazel 277

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Neşe, mutluluk, zevk
güneşi.*

gördi şafâ-yı mehri-y-ile
tolu sîne'i

günden güne baña o meh
arturdu kîne'i

şafâ-yı rûh:

1. şafâ-yı rûh:

Kaside 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ruhun huzuru,
ruhun şenliği.*

habîb-i hâksın iy server
mufaẓẓal halk-ı 'âlemden
muşaffâdur senüñ nûruñ
şafâ-yı rûh u 'âdemden

şaffi'n-niâl:

1. şaffi'n-niâl:

Gazel 202

Mısra: 8

*Ayakkabılık,
ayakkabı koyulacak yer.
II Oturulacak yerlerin en
aşağısı.*

faḥr ider cāhil egerçi
şadra geçse cāhile
faḥrdur faḥrum benüm
şaffi'n-niâl ister gönül

şafha-i hüsn:

1. şafha-i hüsn:-üñ

Gazel 5

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin evreleri;
Sevgilinin güzel
yüzündeki unsurlardan
herhangi biri.*

şafha-i hüsnüñ şahîh iken
haṭuñ
yazdı çok ḥarf-i ğalaṭ
kıldı ḥaṭa

2. şafha-i hüsn:

Kaside 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin evreleri;
Sevgilinin güzel
yüzündeki unsurlardan
herhangi biri.*

şafha-i hüsn üzre şan
cîm-i cemâli nokṭadur
halka-i zülf-i
muṭarrâsında ḥâl-i
Muştafâ

3. şafha-i hüsn:-üñ, -de

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik sayfası. II

Sevgilinin güzel yüzü.

zāhir oldı şafha-i
hüsnünde ḥaṭṭuñ dostum
ṭayy olunup defter-i
'ömrüm baña irdi ecel

şâfi:

1. şâfi:

Gazel 42

Mısra: 8

*Şifâ veren,
iyileştirici (kimse).*

n'eylesin ḥaste-i 'ışk
olana dāvî-i ṭabîb
şerbet-i la'lüñi şâfi bilür
ehl-i lezzât

2. şâfi:

Gazel 77

Mısra: 10

*Katıksız, saf,
halis.*

yüzüñ Şihâbî pîr-i müġân
ayağına sür
versün elüñe şâfi şarâb-ı
şafâ nihâd

3. şâfi:

Gazel 251

Mısra: 6

*Katıksız, saf,
halis.*

ten-i pākinde ol sengīn
dilūñ mūdān eşer yokdur
ne şüret bağlarısı kıl
biter mi şāfi mermerde

4. şāfi:

Gazel 92

Mısra: 3

*Saf, katıksız. II
Saf, katıksız şarap.*

şāfi iç kalbe şafā ver
ister-iseñ şūfiyā
bu küdüretden ḥalāş-āb-ı
muşaffā birledür

5. şāfi:

Gazel 57

Mısra: 10

*Duru, temiz,
katıksız; bir şeyle karışık
olmayan, katkısız.*

şūfi sözine tütma kulak
sen Şihābiyā
tūrma şafā-yı ḥātır-ile
şāfi bāde iç

şāfi dil ol-:

1. şāfi dil ol-:

Gazel 33

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Temiz kalpli, saf
gönüllü olmak.*

şūfi şafā-yı kalb-ıla iç bir
kadeḥ şarāb
şāfi dil ol ki ḥayr ola tā
saña her şarāb

şāfi id-:

1. şāfi id-:-er

Gazel 28

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Temizlemek. II
Safılaştırmak,
berraklaştırmak.*

sākiyā sāğarı şun baña
bırağam devrān
ki küdüretten ider şāfi
mey-i nāb [vb]

şāfi ol-:

1. şāfi ol-:-ıcak

Kaside 2

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Şefaattçi olmak. II.
Kurtulmasına vesile
olmak.*

olıcak zümre-i 'isyāna
Muḥammed şāfi'
göstere çeşm-i Şihābiye
dahı nūr u necāt

2. şāfi ol-:

Kaside 13

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

*Şefaattçi olmak. II.
Kurtulmasına vesile
olmak.*

Şihābī mücrime gel yā
şefi'e'l-ḥalk ol şāfi'
ki cem'-i ümmete
maḥşerde yokdur luṭfuña
māni'

saf-ı rindān:

1. saf-ı rindān:-e

Gazel 309

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Rintlerin yanı.

ḥasret-i la'lūñ-ile oldı
Şihābī mestūñ
saf-ı rindāne geçüp şevk-
ile mey-ḥvārılığ

şāfi u:

1. şāfi‘u:

Kaside 3

Mısra: 22

Şefaatt. Ahirette

peygamberlerin ve
kendilerine şefaatt yetkisi
verilen kimselerin, bir
müminin günahlarının
affedilmesi veya daha
yüksek derecelere
ulaşması için Allah’a
yalvarmaları, dua
etmeleri, aracı olmaları.

yā Rab be-ḥaḳḳ-ı seyyid-
i sādāt-ı kâ’ināt
k’oldur zünûba şāfi‘u
‘işyāna ‘özl-ḥāh

şafrā-yı gül:

1. şafrā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Sarı renkli, sarımsı**gül.*

ḥasretünden çehresi zerd
olsa verd-i aşferün
ğam degül kim gālib
olmuş gālibā şafrā-yı gül

şağ:

1. şağ:

Gazel 274

Mısra: 6

Sıhhatte olan,

yaşamakta olan.
getdi reh-i kūyuñda
vücūdından eşer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā şağ esen olsa

sāğar:

1. sāğar:

Gazel 13

Mısra: 1

Kadeh, cam, piyale.

olıcaḳ bezm-i ezel
devrine sāğar peydā
olmamışdı daḥı mir’āt-ı
Sikender peydā

2. şāğarı:-ı

Gazel 28

Mısra: 9

İçki kadehi II şarap.

sākiyā sāğarı şun baña
bırağam devrān
ki küdüretten ider şāfi
mey-i nāb [vb]

3. sāğarı:-ı

Gazel 241

Mısra: 5

İçki bardağı, kadeh.

sākiyā ben sāğarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
daḥı dāyım tolu

4. sāğar:

Gazel 79

Mısra: 8

*İçki kadehi. II**Şarap.*

her kişinün bu fenā
bezminde bir maḳsūdı
var
sākiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāğar murād

5. sāğar:

Gazel 113

Mısra: 5

İçki içmekte

kullanılan küçük bardak,
cam, piyâle.

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākinün
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

6. sāğar:

Gazel 158

Mısra: 2

*İçki içmekte
kullanılan küçük bardak,
cam, piyâle.*

nūr-ı şem‘-i bâdeden
bezm içre düşdükçe şua‘
şevkden sāgar dönüp
pervane-veş eyler semā‘

7. sāgaruñ:-uñ

Gazel 39

Mısra: 7

*Kadeh, şarap. II
Aşığın gönlü.*

göreyin sāgaruñ her
demde içi bağıran
tolsun
gözüme karşı olur sāki-i
meclisle leb-ber-leb

8. sāgar:

Kaside 19

Mısra: 19

*(Far.) Kadeh, cam,
piyale; şarap kadehi.*

sāgar hilāl ü bāde-i
gülğün durur şafağ
sāki şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı ‘ıyd

9. sāgar:

Gazel 285

Mısra: 8

*İçki kadehi, ayak,
sağrak, piyale.*

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl
sākinüñ sākını öpmek
isterseñ sāgar gibi

sāgar-ı gül-gün:

1. sāgar-ı gül-gün:

Kaside 22

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül renkli kadeh.

al cāme-y-le gülistāna
gelüp başdı ayak
başladı aldı ele sāgar-ı
gül-gün lāle

sāgar-ı mey:

1. sāgar-ı mey:

Gazel 12

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

sāgar-ı meyde Şihābī
görünür ‘aks-i cihān

ol cihetden didiler
mir’āt-ı İskender aña

sāgar-ı şahbā:

1. sāgar-ı şahbā:-(y)a

Gazel 30

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Büyük şarap kadehi.

sāki-i sāde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi ‘amelin
sāgar-ı şahbāya şahīb

2. sāgar-ı şahbā:-(y)ı

Gazel 196

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Büyük şarap kadehi.

sākiyā kıl sāgar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
muṭribā hāl ehline esrār-ı
humdan kal kul

3. sāgar-ı şahbā:-(y)ı

Gazel 196

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Büyük şarap kadehi.

kalmasın bir dem
Şihābīnün hum-ı kalbi

tehī

sākiyā kıl sāgar-ı şahbāy

māl-ā-māl mül

4. sāgar-ı şahbā:

Gazel 88

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap kadehi.

n'ola pīr-i mügān

ayağına her gün yüzüm

sürsem

elinde sāgar-ı şahbā gibi

bir dāfi '-i ğam var

sāgar-ı şahbā-vı gül:

1. sāgar-ı şahbā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 50

Kelime Tipi: -

Gül renkli, kırmızı

şarap kadehi.

'ıyş-ı nūşuñ mevsümidür

çekme gel tül-i emel

k'oldı māl-ā-māl müliden

sāgar-ı şahbā-yı gül

sagat:

1. saġat:

Gazel 156

Mısra: 8

Saat, süre.

şehsüvārum pāyına

düşüp semend-i 'ışkuñuñ

gö[r]medi gerdini gerdün

ablākī oldı saġat

saġır et-:

1. saġır et-:-di

Gazel 191

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Saġır etmek,

duyamaz hale getirmek.

her seher gül-zār içinde

eylemekden zārlar

saġır etdi güllerüñ güşin

şadāsı bülbülüñ

saġır it-:

1. saġır it-:-miş, -dür

Gazel 311

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Saġır etmek,

duyamaz hale getirmek.

saġır itmişdür meger

şebnem gülüñ kulağını

iy Şihābī bülbülüñ güş

eylemez efgānını

şāh:

1. şāhı:-ı

Gazel 43

Mısra: 8

Dal, budak.

ġonca-i gülşen olup

başına la'līn tācı

şāh şāhı güle urdı

zümürüdden taht [vb]

2. şāha:-a

Gazel 41

Mısra: 1

Dal, budak.

şāha çıkmış cāmi '-i

gülşende söyler 'andelīb

şanasın bālā-yı

minberden hitāb eyler

haṭīb

3. şāhlar:-lar

Kaside 21

Mısra: 5

Hükümdar, padişah, sultan.

kesret-i berg ü nevādan

hum olupdur şāhlar

şanasın 'adl-ıla yapıdı

tākını kisrā-yı gül

4. **şāhını:-ı, -n, -ı****Gazel 189**

Mısra: 8

Satranç oyunundaki

*en önemli taş; aşığın
maneviyat merkezi, en
önemli manevi yer.*

ruhuñ nat'ında ey meh

bir siyeh ferzānedür

hālūñ

göñül şāhını māt eyler ne

lu'bet-sāzdur zülfüñ

5. **şāhdur:-dur****Gazel 147**

Mısra: 11

Padişah, hükümdar.

ey Şihābī şāhdur her kim

ki 'ışka kıl ola

tālī'i mes'üddur āyāz-ıla

Maḥmūd-veş

6. **şāhını:-+ını****Gazel 5**

Mısra: 5

Hükümdar, padişah.

nergisüñ şāhını kaptı

bād-ı şubḥ

gözden āşāndur almak

'aşā

7. **şāḥ:****Gazel 43**

Mısra: 8

Hükümdar, padişah.

gonca-i gülşen olup

başına la'līn tacı

şāḥ şāhı güle urdı

zümürüdden taht [vb]

8. **şāhını:-+ını****Gazel 176**

Mısra: 5

Hükümdar, padişah.

bāğbān tīg-ıla atdukça

kalem gül şāhını

gülşen içre yazılır şerh-i

gülistān her varak

9. **şāḥ:****Gazel 71**

Mısra: 6

*1. Hükümdar,**padişah. 2. Sevgili.*

mest olup gülşende

yatmışlar şehirde

gülleri

zīn idüpdür başına her

şūḥ u şengül şāḥ

10. **şāhum:-(u)m****Kaside 15**

Mısra: 6

Efendi, padişah.

iy mücrimīne rūz-ı

cezāda şeft' olan

meşfū' uñ şer'üne şāhum

muṭ' olan

11. **şāhum:-(u)m****Gazel 76**

Mısra: 9

*Efendi, hükümdar.**II Sevgili.*

dergehe lāyık degül

şāhum Şihābī şī'ri līk

bendenüñ āybı hünerdür

eylese sultān pesend

12. **şāhum:-(u)m****Gazel 92**

Mısra: 8

*Efendi, hükümdar.**II Sevgili.*

sen ta'accüb etme ben

itsem rakībe rīş-ḥand

gālib olmak düşmene

şāhum müdārā birledür

13. **şāhı:-ı****Gazel 125**

Mısra: 2

Efendi, hükümdar.
II Sevgili.

nātüvāndür bu gönül
'aşkı kemānın çekmez
her gedā cü' ret idüp şāhı
nişānın [çekmez]

14. şāhum:-(u)m

Gazel 300

Mısra: 10

Efendi, hükümdar.
II Sevgili.

işigün'de revā mı
devletüñem
Şihābī bendedür şāhum
du'acı

şāh id:-

1. şāh id:-er

Gazel 61

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Padişah etmek,
sultan etmek.

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şürāhīden urunsam
başa tāt

şāh ol:-

1. şāh ol:-alı

Gazel 106

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Padişah olmak II
(bir konuda) en üstün
kimse olmak.

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihābī sīneden
cevher-i ma'nī nişār idüp
niçe mahzen açar

2. şāh ol:-sa, -m

Gazel 49

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Padişah olmak,
sultan olmak.

geḍā-y-iken 'aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyūn o hümā
himmet

şāh şāh:

1. şāh şāh:

Gazel 71

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kol kol, dal dal,
parça parça.

yine her bir tāze ten
üstüne yaḡarum tāze dāḡ
açılupdur ḡakden güyā
ḡaranfil şāḡ şāḡ

2. şāḡ şāḡ:

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kol kol, dal dal,
parça parça.

zīnet olmış gülşene aḡ u
ḡızıl gülşāḡ-ı şāḡ
seyr ider rindāne naḡl-i
bāḡı bülbül şāḡ şāḡ

şāḡābe:

1. şāḡābeñ:-ñ

Kaside 13

Mısra: 47

Hız. Muhammed
zamanında
yaşayıp, onunla sohbet
edenler ve onun yolunu
tutanlar.

şāḡābeñ kim olupdur her
birisi faḡr ıla ḡānī'
olardan oldu ḡalḡa ḡükm-
i şer'ü sünnetüñ şāyī'

şāḡāne:

1. **şāhāne:****Kaside 20**

Mısra: 2

*Harika, çok güzel ||**Şahlara layık.*

çün oturdı şeh-niştin-i
bāğa sultān-ı bahār
şubh-ı dem kurlıdı bir
şāhāne dīvān-ı bahār

2. **şāhāne:****Kaside 23**

Mısra: 12

*Harika, çok güzel ||**Şahlara layık.*

evrākını beñzetsem olur
pāyına peylük
oturdı çemen naṭ'ına
şāhāne benefşe

3. **şāhāne:****Kaside 25**

Mısra: 7

*Harika, çok güzel ||**Şahlara layık.*

kurup oṭağını şahn-ı
çemen üstinde şāhāne
şüküfe ḥayline sīm ü
zerini bezl ider nergis

4. **şāhāne:****Gazel 304**

Mısra: 6

*Padişaha layık,**harika, mükemmel.*

kapuña hūbān-ı 'ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i ḥüsne şahsın
şāhāne gördüm ben seni

şāhbāz:1. **şāhbāzını:-ı, -n, -ı****Gazel 288**

Mısra: 14

*İri ve beyaz doğan**kuşu.*

şatar şanma şayd-ı
deniye Şihābi'i
a 'lā şikāre şalar o dil
şāhbāzını

şāhbāz-ı āh:1. **şāhbāz-ı āh:-um, -a****Gazel 219**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah doğanı.

şāhbāz-ı āhuma evc-i
felekdür āşiyān

kendiye meşhūrdur
yüksekde cāy eyler tuğān

şāhbāz-ı himmet:1. **şāhbāz-ı himmet:-üm****Gazel 168**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Gayret şahini. II**Gayreti çok olma.*

şāhbāz-ı himmetüm
bālāya pervāz eylese
zīr-i perrümde ne alçağ
kuşdur sīmurg-ı kâf

şāh-ı 'ālem:1. **şāh-ı 'ālem:-üz****Gazel 67**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ālemin padişahı.

nūş-ı mey-i lebi-y-le
bugün şāh-ı 'ālemüz
cām-ı şarāb eyledi bezm-
i Cemi feraḥ

şāh-ı 'ālī:1. **şāh-ı 'ālī:****Gazel 187**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Yüce, itibarlı
padişah. II İslam'ın
dördüncü halifesi Hz.
Ali.

ķulluđına iftiĥār itsem
 n'ola ķamber gibi
 nām-ı a' lāsı 'alīdür şāh-ı
 'ālī şānumdur

şāh-ı 'ālīşān:

1. şāh-ı 'ālīşān:-e

Gazel 155

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şanı yüce padişah.

II Sevgili.

ķaldururdum ruk'a-i dil-
 sūzumı feryād-ıla
 ķorķarın āteş verür ol
 şāh-ı 'ālīşāne 'arż

şāh-ı cihān:

1. şāh-ı cihān:

Gazel 155

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Cihanın şahı,

hükümdarı.

ķışşa-i ğuşşamdan aña
 olsun o şāh-ı cihān
 eyleñüz rahmet size ben
 dā' i-i erkāna 'arż

şah-ı dil:

1. şah-ı dil:

Gazel 270

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül ülkesinin

şahı.

at şalıp şah-ı dili bir lu'b-
 ile māt eyledi
 beydaķ-ı hāl-i ruĥuñ
 gitdikçe ferzeyn olmada

şāh-ı enbiyā:

1. şāh-ı enbiyā:

Gazel 207

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Peygamberler

sultanı II Hz.

Muhammed.

şāhid-i ĥaķ oldu şāh-ı
 enbiyā
 anuñ-içün güne buldurdı
 kemāl

şāh-ı ğam:

1. şāh-ı ğam:

Gazel 309

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Acının ve kederin

padişahı II Sevgili.

şāh-ı ğam geldi cülūs
 etdi serir-i ķalbe
 ol-imiş ĥatırımuñ bā' is-i
 mesrurlığı

2. şāh-ı ğam:

Gazel 112

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam, keder

padişahı. II Sevgili.

şāh-ı ğam ĥükm itse
 iķlīm-i dile ezrānīdür
 her ķişi kendi vücūdı
 mülkinüñ sulţānıdur

şāh-ı gül:

1. şāh-ı gül:

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Gül dalı. II Güllerin

şahı.

şuffe-i gül-zār dōşendi
 bisāt-ı inbisāt

şehnişîn-i şāḥa şāh-ı gül
idüpdür ittikā

2. **şāh-ı gül:**

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gül dalı. II Güllerin
şahı.*

şuffe-i gül-zār döşendi
bisāt-ı inbisāt
şehnişîn-i şāḥa şāh-ı gül
idüpdür ittikā

3. **şāḥ-ı gül:**

Gazel 45

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gül dalı. II Güllerin
şahı.*

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbül
çıkup şāḥ-ı gül üzre
gülsitān içre yeter lāf -it

4. **şāh-ı gül:**

Kaside 20

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gül dalı. II Güllerin
şahı.*

serv ü 'ar'ar şāh-ı gül
şimşād ayağ üzre turur
geçdi yirlü yirine oturdu
erkān-ı bahār

5. **şāḥ-ı gül:**

Kaside 20

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gül dalı. II Güllerin
şahı.*

lāleler üzre yeşil nīze
çeküpdür şāḥ-ı gül
şürḥ-ı ser kaçdın ider şab
āl-i 'Osmānı bahār

şāḥ-ı gül-i bağ-ı kelām-ı

kadīm:

1. **şāḥ-ı gül-i bağ-ı**

kelām-ı kadīm:

Kaside 1

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kadim kelam
bahçesinin güllerinin
şahı.*

bi'smi'llāhi'r-raḥmāni'r-
raḥīm
şāḥ-ı gül-i bağ-ı kelām-ı
kadīm

şāh-ı habes:

1. **şāh-ı habes:**

Gazel 145

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Habeş şahı. II
Siyahlık yönünden
sevgilin beni.*

ḥāl-i ferzini cülüs itdi
bisāt-ı ruḥına
at şalup kabladi Rūm
iḳlīmını şāh-ı Habeş

şāh-ı hūbān:

1. **şāh-ı hūbān:-sın**

Gazel 63

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzeller şahı.
yaşdanursa tāt mı seng-i
āsitānuñ hūblar
şāh-ı hūbānsın ayağūñ
topragıdur başa tāt

şāh-ı 'ışk:

1. **şāh-ı 'ışk:**

Gazel 21

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk padişahı. //

Sevgili.

ğam hışārına beni dizdār
idelden şāh-ı 'ışk
iy Şihābī ra'd-ı āhum
oldı tūb-endāz aña

şāh-ı kāmūrān:

1. şāh-ı kāmūrān:

Gazel 58

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Talihli padişah.

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmūrān
mağrūr olma 'izzet ü
cāh-i cihāna hıç

şāh-ı kerem:

1. şāh-ı kerem:

Gazel 217

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Cömertlik padişahı.

|| Sevgili.

ermeye lāyık mı lūtfuñ
pertevi ben zerreye
germ-iken hengām-ı
mehr-i cūduñ ey şāh-ı
kerem

şah-ı mārān:

1. şah-ı mārān:

Gazel 260

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şah Maran (yılanların sultanı).

şah-ı mārān olup emmare
derūnumda yatur
beñzedürsem yeridür anı
çeh-i hayyāta

şāh-ı mülk-i fāka:

1. şāh-ı mülk-i fāka:

Gazel 24

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Fakirlik ülkesinin padişahı.

şāh-ı mülk-i fāka vü faqr
olagör dervīş gel
hilm-ile ammā hayā
olmağ gerek 'ādet saña

şāh-ı mülk-i meskenet ol-:

1. şāh-ı mülk-i

meskenet ol-:-du, -m

Gazel 23

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Alçak gönüllülük mülkünün/ülkesinin padişahı/hükümdarı olmak.

şāh-ı mülk-i meskenet
oldum külāh-ı faqr-ıla
şaltanat buldum yiter
'ālemde bu devlet baña

şāh-ı nergis:

1. şāh-ı nergis:-i

Gazel 104

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Nergisin dalı.

kapdı nesīm-i peyk-i
şabā şāh-ı nergisi
olmasa elde mesnedi
görür zarar zarār

şāh-ı rüm:

1. şāh-ı rüm:

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rum şahı, Osmanlı padişahı.

etdi hücum mülk-i dile
 'asker-i gamuñ
 sürh-ı ser üzre kıldı sefer
 şanki şāh-ı Rūm

şāh-ı şāh ol-:

1. şāh-ı şāh ol-:-dı

Gazel 71

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Padişahlar padişahı
 olmak.*

iy Şihābī zülf-i müşgīne-
 i yārūñ reşkden
 kararup bağı hasedle
 oldu sünbül şāh-ı şāh

şāh-ı şer':

1. şāh-ı şer':-üñ

Kaside 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şeriat şahı. II
 Allah'ın emirlerinin şahı.
 II Hz. Muhammed'in
 insanlara ilettiği Allah'ın
 emir ve yasakları.*

şāh-ı şer'üñ şevketin
 göstermek için 'āleme
 çār-bāliš üzre kuruldı
 hayam-ı çār-yār

şāh-ı şūh-ı nevber:

1. şāh-ı şūh-ı nevber:-

üm

Gazel 218

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Turfanda
 meyvelerin en lezzetlisi,
 şahı.*

dil-ferībüm dil-
 pesendüm dil-sitānum
 dilberüm
 kāmēt-i nāzūk nihālüm
 şāh-ı şūh-ı nevberüm

şāh-ı zālīm:

1. şāh-ı zālīm:

Gazel 270

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Zalim padişah.
 terk idüp mehr ü vefā
 erkānını ol mäh-rū
 şāh-ı zālīm gibi zulm-ıla
 nev-āyin olmada*

şahib:

1. şahib:

Gazel 30

Mısra: 6

Bir şeyin

*mülkiyetini ve o şeyi
 istediği gibi kullanabilme
 hakkını elinde
 bulunduran kimse, mâlik
 (Allah c.c.).*

sāki-i sāde elinden bir
 ayağ içse eger
 degşürürdi 'amelin
 sāgar-ı şahbāya şahīb

şāhib-hüner:

1. şāhib-hüner:

Gazel 113

Mısra: 10

*Hüner sahibi,
 maharetli.*

hāk bu kim hayli
 muşanna'dur Şihābī
 sözleri
 şan'atında mähir olur
 gerçi her şāhib-hüner

şāhib-i kerāmet:

1. şahib-kerāmetdür:- dür

Gazel 306

Mısra: 7

Keramet sahibi.

şanki bir şāhib-
kerāmetdür ruḥuṇda
kākülün
rū-yı deryā üzre şalınmış
anuñ seccādesi

şāhib-kemāl ol:-

1. şāhib-kemāl ol:-an

Gazel 211

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Olgun, kemal sahibi
olmak.*

pāy-māl-i zillet olmada
şāhib-kemāl olan
cāh-ı celāle irmede
cūhhāl-i bed kudūm

şāhib-naazar:

1. şāhib-naazardur:-dur

Kaside 25

Mısra: 29

Görüş ve

*düşünceleri yerinde,
basiretli.*

niçe şāhib-naazardur kim
anuñ eyyām-ı ‘adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

2. şāhib-naazar:

Gazel 114

Mısra: 6

*Görüşü kuvvetli,
basiret gözüyle bakan.*

derd-i çeşmüm oldı cānā
‘āşıkā ‘ayn-ı belā
hüzni-i ḳalbündür cefā-yı
cānı her şāhib-naazar

şāhib-uşul:

1. şāhib-uşul:

Gazel 34

Mısra: 8

*Tarz, metot, yol
sahibi.*

‘ucbe hevāya düşmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
şāhib-uşul oldığı-çün ‘ışk
bu el-‘aceb

şāhid:

1. şāhid:

Gazel 81

Mısra: 6

*Bir şeyin olduğu
yerde hazır bulunup
olanları gören kimse.*

ğıdā-yı rūḥ ü envār-ı
şafādur

şeb-i şurb-ı şarāb ü şem‘
ü şāhid

2. şāhid:-i

Gazel 146

Mısra: 7

*Bir şeyin olduğu
yerde hazır bulunup
olanları gören kimse.*

tolaşma Şāhidī şem‘e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naḳdini niçe
senün gibi tolundurmuş

3. şāhid:

Gazel 241

Mısra: 7

*Şahit, tanık II
Sevgili.*

şāhid ü şem‘ ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ḥuşuş ağıyardan divār
ola muḥkem ḳapu

4. şāhide:-e

Gazel 275

Mısra: 2

*Gören / tanık olan.
II [tas.] Âşık.*

ehl-i meclis niçe nādān
dimesinler zāhide

ğaybet eyler eylemez
rağbet şarāb u şāhide

şāhid it:

1. **şāhid it:-en**

Kaside 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Bakmak, görmek,
incelemek.*

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldı şun 'uñā
şāhid iden nigāh

şāhid-i cām-ı şabūh:

1. **şāhid-i cām-ı şabūh:**

Gazel 65

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sabah içilen şarap
kadehinin şahidi.*

cān fezādur şāhid-i cām-ı
şabūh
koma elden ayağın şām u
şabah

şāhid-i cān:

1. **şāhid-i cān:-a**

Gazel 129

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönlün sevgilisi.

ey Şihābī şāhid-i cāna
müşāhid olmağa
biz dem-i āhırde īmān ü
şehādet beklerüz

şāhid-i dīdār:

1. **şāhid-i dīdār:-a**

Gazel 152

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüz
güzelliği. II Cenâb-ı
Hakk'ın müminlere
vadettiği görünüşü,
tecellisi.*

nazar kılmaz temāşā-yı
cināna
olanlar şāhid-i dīdāra
maḥşūs

2. **şāhid-i dīdār:-a**

Gazel 244

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yüz
güzelliği.*

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyine şu

oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyine şu

şāhid-i hak:

1. **şāhid-i hak:**

Gazel 207

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Allah'ın sevgilisi II
Hz. Muhammed.*

şāhid-i hak oldı şāh-ı
enbiyā
anuñ-içün güne buldurdı
kemāl

şāhid-i 'ışk:

1. **şāhid-i 'ışk:-uñ**

Gazel 22

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın şahidi.
şāhid-i 'ışkuñ cemāl-i
cilvesini her nazar
görmek olurdu dilā
āyineñ olsa şāf aña

şāhid-i la 'līn-kabā:

1. **şāhid-i la 'līn-kabā:**

Kaside 20

Mısra: 23

Kelime Tipi: -
Kırmızı kaftan.

şāhid-i la'lin-ķabādur
şanki naḥl-i erguvān
şalınur nāz-ıla her serv-i
ḥırāmān-ı bahār

şāhid-i ma'nā:

1. şāhid-i ma'nā:-nuñ

Gazel 87

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Ma'na güzeli.

iy Şihābī şūrete gelsün
cūfūn-ı dīdeden
şāhid-i ma'nānuñ
ayağına daķ ḥalḥallar

2. şāhid-i ma'nā:-(y)a

Gazel 137

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Mana güzeli. II

Görünen şeylerin altında
yatan mana, ilahi tecelli,
maddede Allah'ın
cemalini görmek
(tasavvufi bağlamda).

iy Şihābī meclis-i 'irfāna
şūret vermege

şāhid-i ma'nāya ṭab'um
geydürür rengin libās

şāhid-i ma'nī:

1. şāhid-i ma'nī:

Kaside 1

Mısra: 13

Kelime Tipi: -
Mana güzeli.

şāhid-i ma'nī yüzünñ
ḥālidür
noḡtaları kim olur anda
muḡīm

şāhid-i mevzūn:

1. şāhid-i mevzūn:

Kaside 22

Mısra: 16

Kelime Tipi: -
Güzel dilber.

geyinüp başına bir
ķırmızı yelken taķye
bezme sāķilik ider şāhid-
i mevzūn lāle

şāhid-i mey:

1. şāhid-i mey:

Gazel 195

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Mey dilberi. || İşret
meclisinde hazır bulunan
nedim.

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında ķadeḥden
zer ü la'lin ḥalḥal

şāhid-i ra'nā-yı gül:

1. şāhid-i ra'nā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Gülün hoşluğunun

şahidi.

şeh-nişin-i şāha çıķdı
şāhid-i ra'nā-yı gül
jāleden dürler nişār itdi
şabā der-pāy-ı gül

şāhid-i şem':

1. şāhid-i şem':

Gazel 28

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mumun şahitliğı. II
Sevgilinin parlak yanağı.

çemen-i sebz-nişin ü
büleğā-yı aḥbāb

şāhid-i şem‘ u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

şahīh:

1. şahīḥ:

Gazel 5

Mısra: 7

*Doğru, gerçek,
hakikî.*

şafḥa-i ḥüsnüñ şahīḥ iken
ḥaṭuñ
yazdı çok ḥarf-i ğalaṭ
kıldı ḥaṭa

şahinşāh-ı a‘del:

1. şahinşāh-ı a‘del:-dür

Kaside 13

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Adil sultanlar

sulatnı.

beyānın muhtaşar kıldum
çü evşāf-ı muṭavveldür
şerī‘at mesnedi üstinde
şāhinşāh-ı a‘deldür

sāhir:

1. sāhir:

Gazel 250

Mısra: 8

*Büyü yapan, efsun
ve sihirle uğraşan kimse,
büyücü, sihirbaz.*

ṭutalum zülfünüñ olmuş
dil-i miskīn esīr
ey gözi sāhir anı
yutturma ejderhālara

2. sāhirüñ:-üñ

Gazel 168

Mısra: 9

*Büyü yapan, efsun
ve sihirle uğraşan kimse,
büyücü, sihirbaz.*

bend olur ol sāhirüñ lā-
büdd ‘ikāl-i zülfine
iy Şihābī her ne deñlü
olsa ‘aḳluñ mū-şikāf

sāhirān-ı bed-nażar:

1. sāhirān-ı bed-nażar:

Kaside 21

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

*Sihir yapan kötü
bakışlı kimse.*

sāhirān-ı bed-nażar sihrin
ider bāṭıl müdām
gösterince mu‘ciz-i Mūsā
yed-i beyzā-yı gül

sahn:

1. şahmı:-ı

Kaside 20

Mısra: 3

Avlu, orta, merkez.

şulayup şeb-nem döşetdi
şahmı ferrāş-ı çemen
mecnū‘-ı ḥayl-i şüküfe
oldı meydān-ı bahār

2. şahmı:-ı

Kaside 21

Mısra: 43

Avlu, orta, merkez.

dāğlardan gül gül oldu
sīnemüñ şahmı yine
seyr iden gelsin temāşā
itmege şahrā-yı gül

sahn-ı bāğ:

1. şahn-ı bāğ:

Gazel 216

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bahçenin yüzeyi,
bahçenin ortası. II İçki
meclisinin ortası.*

şahn-ı bāğ u sāki-i
mevzūn ü cām-ı lāle-gün

nuql-i meclis büse-i la'1-i
nigâr olsa müdâm

şahn-ı çemen:

1. şahn-ı çemen:

Kaside 22

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bahçenin ortası,
meydanı.*

kırdı şahn-ı çemene çetr-
i hümayün lāle
gösterür gülşene dārāt-ı
ferīdün lāle

2. şahn-ı çemen:

Kaside 25

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Çimenlik ortası,
bahçe meydanı.*

kurup otağını şahn-ı
çemen üstinde şāhāne
şükūfe hayline sīm ü
zerini bezl ider nergis

şahn-ı gülistān:

1. şahn-ı gülistān:

Gazel 12

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
ortası; güzellerin ve
aşıkların bulunduğu yer.*

mevsüm-i bezm-i

bahāristān gülidür sākiyā

oldı 'işretgāh-ı mey

şahn-ı gülistān cā-be-cā

şahn-ı gülşen:

1. şahn-ı gülşen:-üñ

Gazel 119

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi II
gezinti, seyir yeri.*

gül ruhlarına zīnet için

şahn-ı gülşenüñ

sünbül tağıtdı her yaña

müşgīn külā[le]ler

şahn-ı gül-zār:

1. şahn-ı gül-zār:-ı

Kaside 21

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesinin
ortası.*

şebnem-ile kāse-i

sīmīnini pür eyleyüp

şahn-ı gül-zārı şular her
subh-ı dem sakķā-yı gül

şahn-ı pür-evrāk:

1. şahn-ı pür-evrāk:-

dur

Kaside 21

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Ortası yaprak dolu.

bezm-i 'irfān gibi bāguñ
şahn-ı pür-evrākdur
būlbüle eş'ār-ı rengīn
oğudur eczā-yı gül

şahn-ı şahrā-vı zemīn:

1. şahn-ı şahrā-yı

zemīn:-i

Gazel 50

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Çöl zeminin ortası,
meydanı.*

hıyām-ı haylūñ olup
encüm-i eflākden ezfūn
ser-ā-ser şahn-ı şahrā-yı
zemīni cāy urduñ tut

şahrā:

1. **şahrālara:-lara****Gazel 250**

Mısra: 1

Kır, ova, çöl.

süz-ı sīnem od şalıpdur
ser-beser şahrālara
seyl-i eşküm dil uzadur
dīde-i deryālara

2. **şahrālar:-lar****Kaside 16**

Mısra: 7

Geniş yer, çöl, ova.

hūn-ı küffār-ıla gülgün
itdi şahrālar yüzün
rūz-ı heyecālarda tīg-i
intikām-ı çār-yār

3. **şahrā:****Kaside 24**

Mısra: 1

*Çöl, kır, ova,
meydan.*

nev-bahārı-y-la pūr oldı
yine şahrā sūnbül
çarh-ı ahzār çemen ü
‘aḳd-i süreyyā sūnbül

4. **şahrā:****Kaside 13**

Mısra: 16

*Alan, saha. II. Aşk
mecrası.*

Harem’den itdi evvel
menzilini Mescid-i Akşā
kudūmından mu‘allaḳda
ḳalıpdur der-hevā şahrā

şāh-rāh:1. **şāh-rāha:-a****Gazel 182**

Mısra: 1

*Sultan yolu, yüce
yolu.*

iy dil duḫān-ı āhuñı bir
şāh-rāha çek
ḳaldır livā-yı himmeyi
sū-yı ilāha çek

2. **şāh-rāh:****Kaside 3**

Mısra: 12

*Ana yol. ana cadde;
doğruluğundan şüphe
edilmeyen yol.
ÇAĞBAYIR, ÖOTS, s.
1516.*

insān gözine kuḫl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfān diline ma‘rifetüñ
açdı şāh-rāh

3. **şāh-rāh:****Kaside 2**

Mısra: 12

Doğru yol.

insān gözine kuḫl-i
başiret çeküp elüñ
‘irfān diline ma‘rifetüñ
açdı şāh-rāh

şahrā-yı gül:1. **şahrā-yı gül:****Kaside 21**

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi. II
Aşığın yaralarla dolu
sinesi.*

dāğlardan gül gül oldı
sīnemüñ şahını yine
seyr iden gelsin temāşā
itmege şahrā-yı gül

şāhs:1. **şāhsın:-ı, -n****Gazel 304**

Mısra: 6

Sultan, padişah.

ḳapuña hūbān-ı ‘ālem
yüz sürer her gün gelür

mülk-i hüsne şahsın
şāhāne gördüm ben seni

saht gel:-

1. **saht gel:-mez**

Gazel 43

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Zor gelmek, güç bir
durum olarak görmek.*

gönlüme sengi kazānuñ o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o māh ile
rakīb-i bed-baht

şahubāz:

1. **şahubāz:**

Kaside 25

Mısra: 21

*Muteber, saygın. II
Yırtıcı kuş.*

tutar ağzında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek için göz ider
nergis

sa'īd eyle:-

1. **sa'īd eyle:-(y)e**

Kaside 19

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Saadetli, mutlu
kılmak.*

ķadrüñ refi' u leyle-i
ķadr ola her şebüñ
rūzuñ sa'īd eyleye 'avn-i
hüdā-yı 'ıyd

şā'ir:

1. **şā'irem:-em**

Gazel 217

Mısra: 8

Şiir söyleyen.

Husrevā bu deñlü nazma
cür'et itmekden ğaraż
hasb-ı hālüm 'arż
olunmaķdur dimez kim
şā'irem

2. **şā'ir:**

Gazel 158

Mısra: 10

Şā'ir, şiir söyleyen.

'ārīdür tab'-ı Şihābī
'ārīyetden 'ār ider
Şā'ir oldur şī'ri[ni]
kendüden eyler ihtirā'

3. **şā'irler:-ler**

Gazel 284

Mısra: 9

Şair, şiir söyleyen.

ķo Şihābī şī'rini şā'irler
iş'ār eylesün
olmaya maķbül-i 'alem
nazm-ı eş'arum gibi

4. **şā'ir:**

Gazel 297

Mısra: 10

Şiir söyleyen, şair.

ol mehüñ medħin Şihābī
dilde taķdīr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şā'ir dilberi

sāk:

1. **sākını:-ı, -n, -ı**

Gazel 232

Mısra: 3

*Baldır, incik. II
Ayak.*

ayaĝa düşdi öpmege
sākını sākınüñ
kanını içüp el yudum ol
dem şarābdan

2. **sākını:-ı, -n, -ı**

Gazel 285

Mısra: 8

Baldır, incik. II

Ayak.

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl
sākinüñ sākını öpmek
isterseñ sāğar gibi

sakal:

1. şaḡalına:-ı, -na

Gazel 290

Mısra: 4

*Yetişkin erkeklerde
yanak ve alt çenede
çıkan kılların tümü.*

raḡṭbe rīş-ḥand etdi yine
yār
şaḡalına ‘aceb toğrar
piyāzı

sakāyık:

1. şaḡāyık:

Kaside 21

Mısra: 11

Gelincik çiçeği.

ğoncalar ḡilmānıdur
güyā şaḡāyık ḥūrlar
ravza-i rızvāna döndi
ḡülşen-i ḥazrā-yı ḡül

2. şaḡāyıklar:-lar

Gazel 94

Mısra: 4

Gelincik çiçeği.

bahār irdi behişt-āsā
olupdur ḡülsitān seyri
temāşā itmege çıkmış
nihāl üzre şaḡāyıklar

sākī:

1. sākīlerüñ:-ler, -üñ

Gazel 144

Mısra: 3

*Kadeh sunan, içki
dağıtan.*

ṭāb-ı müliden ḡül ḡül oldu
çehresi sākīlerüñ
bezm içinde çengden tā
zühreye çıkdı ḥurūş

2. sākī:

Gazel 35

Mısra: 6

*Içki dağıtan, kadeh
sunan kimse // sevgili.*

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne iñi ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı ‘inābı

3. sākīnüñ:-nüñ

Gazel 113

Mısra: 5

*Mecliste içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. Sevgili.*

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākīnüñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

4. sākīnüñ:-nüñ

Gazel 190

Mısra: 3

*Mecliste içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. Sevgili.*

cām içinde kaşları ‘aksin
göreliden sākīnüñ
şūfīler miḥrab idindiler
derin meyhānenüñ

5. sākīnüñ:-nüñ

Gazel 232

Mısra: 3

*Mecliste içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. Sevgili.*

ayağa düşdi öpmege
sākını sākīnüñ

kanını içüp el yudum ol
dem şarābdan

6. **sāķinūñ:-nüñ**

Gazel 244

Mısra: 10

Mecliste içki

*dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. Sevgili.*

bezme geldüğün görüp
cām-ı şarāb-ı la' l fām
dökdi sāķinūñ Şihābī
çeşmüm ayağına şu

7. **sāķinūñ:-nüñ**

Gazel 285

Mısra: 8

Mecliste içki

*dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. Sevgili.*

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl
sāķinūñ sāķını öpmek
isterseñ sāğar gibi

8. **sāķinūñ:-nüñ**

Gazel 289

Mısra: 4

Mecliste içki

*dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. Sevgili.*

yalvarup boğazını çekdi
şürāhī miskīn
ayağın öpmege sāķinūñ
ider ikrāmı

9. **sāķī:**

Gazel 130

Mısra: 5

İçki meclisinde içki

sunan kimse. II Sevgili.

mey-i la' līn kabā sāķī
egerçi mīr-i meclisdür
şürāhī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

10. **sāķī:**

Gazel 195

Mısra: 2

İçki meclisinde içki

sunan kimse. II Sevgili.

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilāl
lāle-veş ayağı gel gül
gibi sāķī ele al

11. **sāķī:**

Kaside 19

Mısra: 20

İçki meclisinde içki

sunan kimse. II Sevgili.

sāğar hilāl ü bāde-i
gülğün durur şafağ
sāķī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı 'ıyd

12. **sāķī:**

Kaside 20

Mısra: 31

İçki meclisinde içki

sunan kimse. II Sevgili.

mevsim-i hüsnünde şun
sāķī şarāb-ı lāle-renk
devr-i cām-ı mey gerek
olınca devrān-ı bahār

13. **sāķī:**

Kaside 23

Mısra: 29

İçki meclisinde içki

sunan kimse. II Sevgili.

sāķī şararup beñzedi
nīlūfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

14. **sāķisi:-si**

Gazel 195

Mısra: 7

Kadeh sunan, içki

*dağıtan (kimse). II
Sevgili.*

bezmimüz sâkisi bir
dilber-i ra'nâdur kim
gül beden gonca dehen
ğâliye haṭ müşgîn ḥâl

15. sâķi:

Gazel 313

Mısra: 2

*İçki dağıtın, kadeh
sunan kimse II sevgili.*

dime şoḥbet sizüñ-ile
bize bâķi sâķi
zer-i ḥâlis aķıdup göster
o sîmin sâķi

16. sâķiyâ:-yâ

Gazel 63

Mısra: 7

*Ey içki dağıtın,
kadeh sunan kimse! II Ey
sevgili!.*

bulurun tâze ḥayâtı
öldüğümde sâķiyâ
cām-ı 'ışķuñ cür'asın
ḥāk-i mezârum üzre şaç

17. sâķiyâ:-yâ

Kaside 21

Mısra: 51

*Ey içki dağıtın,
kadeh sunan kimse! II Ey
sevgili!.*

lâle gibi sâķiyâ pür it
bugün gül-gün kadeḥ
dem bu demdür içelüm
bâķi degül ferdâ-yı gül

18. sâķi:

Gazel 64

Mısra: 10

*İçki meclisinde içki
dağıtın, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.*

Şihâbî devr ğamından
olurdum ol dem emîn
olursa sâķi elinden yaña
ḥavâle kadeḥ

19. sâķi:

Gazel 67

Mısra: 7

*İçki meclisinde içki
dağıtın, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.*

sâķi mey-i behişt-ile pür
it bize kadeḥ
ķ'itmez piyâle olsa tehî
âdemi feraḥ

20. sâķi:

Gazel 77

Mısra: 5

İçki meclisinde içki

*dağıtın, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.*

cām-ı Cem-ile sâķi getir
bezme bâde'i
çün bâde verdi tâcını
Cemşîd ü Keyķubâd

21. sâķi:

Gazel 94

Mısra: 5

*İçki meclisinde içki
dağıtın, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.*

ayaķ ayaķ yürüt sâķi
ayağı bezm-i rindâna
ayaķlar ğam çerisi meclis
ehlin olsa ayıķlar

22. şâķi:

Gazel 188

Mısra: 1

*İçki meclisinde içki
dağıtın, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.*

meclisde şâķi bir püser-i
nev-cüvân gerek
şûḥ u zarîf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

23. sâķi:

Gazel 229

Mısra: 6
İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

ıtatalum kâse-i meyle
 sürâhî mîr-i meclisdür
 nigâr olmayıcağ sâkî
 baña ne câmdan Cemden

24. **sâkî:**

Gazel 233

Mısra: 1

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

gül gül olsa sâkî şarâb-ı
 bâbdan (-)
 bülbül olur ehl-i bezm ol
 şevk-i meclis-tâbdan

25. **sâkî:**

Gazel 237

Mısra: 6

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

mest gördüm gice
 seyrümde dil-i şeydâyı
 yene sâkî umarın bâde-i
 la'lüñ emerin

26. **sâkî:**

Gazel 241

Mısra: 1

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

olduğunca meclis-i
 rindâne sâkî sâde-rû
 mey ayağ üzre tırup
 eyler şürâhî ser-fürû

27. **sâkî:**

Gazel 258

Mısra: 5

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

sâkî bu devr ayağını
 sür'at-ile sür
 devrân geçmeyesı
 'ömrüñ şitâbda (-)

28. **sâkî:**

Gazel 274

Mısra: 2

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

eyyâm-ı bahâr olsa vü
 bezm-i çemen olsa

sâkî olıcak lale-ruh u
 gül-beden olsa

29. **sâkî:**

Gazel 278

Mısra: 1

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

sâkî getürdi lâ'lüñe
 hattuñ benefşe'i
 sen de kebâbı şîşe ço pür
 eyle şîşe'i

30. **sâkî:**

Gazel 313

Mısra: 1

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

dime şöhet sizüñ-ile
 bize bâkî sâkî
 zer-i hâlis ağıdup göster
 o sîmin sâkî

31. **sâkî:**

Gazel 314

Mısra: 4

İçki meclisinde içki
dağıtan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.

Husrevānī hum-ile genc-i
nihān ister-iseñ
künc-i meyḥāneye düş
bozdı tılısmın sākī

32. sākī:

Kaside 22

Mısra: 27

*İçki meclisinde içki
dağutan, kadehlere içki
koyan kimse. II Sevgili.*

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sākī
ḥadd-i cānānı ögüp sen
bize gel şun lāle

sākī ol-:

1. sākī ol-:-up

Kaside 25

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

*Şarap sunmak. ||
Mürşitlik yapmak.*

şehā bezm-i bahāristān
luṭfunda olup sākī
ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

sākī ol:

1. sākī ol-:-a

Gazel 84

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Saki, içki sunan
olmak.*

şafā-yı ḥatırum sākī ola
la 'l-i cān-fezādandur
nişāt-ı rind-i meyḥvāruñ
şarāb-ı dil-güşādandur

sākī-i bezm:

1. sākī-i bezm:-üñ

Gazel 275

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mecliste içki
dağutan, sunan. || Sevgili.*

meclisinde sākī-i bezmüñ
edeb üzre otur
ḥalka-i rindān içinde
ḥalka budur kıaide

2. sākī-i bezm:-üñ

Gazel 91

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Meclisin sakisi, içki
dağutanı. II Sevgili.*

cām-ı şarāb-ı şevḳ-ile her
mest-i mey mişāl
sākī-i bezmüñ elden
ayağına düşdiler

sākī-i bezm ol-:

1. sākī-i bezm ol-:-an

Gazel 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*İçki meclisinin
sakisi olmak.*

bu devr-i pür-sürürda
sākī-i bezm olan
gül-fām-ı gönca-fem ola
lāle 'ızār ola

sākī-i bezm-i bahār:

1. sākī-i bezm-i bahār:-ise

Gazel 253

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bahar meclisinin
sākisi.*

ben niçe vām-ı cām-ı
mey etmeyem edā
k'oldı ḥavāle sākī-i
bezm-i bahār-ise

sākī-i devrān:

1. sākī-i devrān:

Gazel 27

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
Dönen, dolaşan
saki. II Feleğin içki
dağıtıcısı.
 gel Şihābī cür‘a-i tiryāk-i
 ğamdan behre al
 şunmadın bu sāki-i
 devrān cām-ı Cem baña

2. **sāki-i devrān:-dan**
Gazel 216
 Mısra: 2
 Kelime Tipi: -
Dönerek şarap
sunan. II Zamanın sakisi.

nüş-ı cān olsun şafā
 bezminde çek Cem gibi
 cām
 fırsatıdır sāki-i
 devrāndan al intikām

3. **sāki-i devrān:**
Gazel 210
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Feleğin sakisi. ||
Divan edebiyatında
bezmde içki kadehinin
ortada dönüşümünü
anlatır. Saki, ilk kadehi
meclisin ulusuna sunar
ve kadeh artık elden ele

devretmeye
başlar. Herkes bir yudum
alıp yanındakine uzatır.

bilse-idi sāki-i devrān
 ayagın aldığın
 bezm-i ‘ālemde eline
 almaz-idi cām-ı Cem

4. **sāki-i devrān:**

Gazel 131
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Zamanın içki sunan
kişisi. II Sevgili.

dirīgā sāki-i devrān baña
 cām-ı şafā vermez
 müdāmī sergirān
 etmekdedür derde revā
 vermez

sāki-i gül-çehre:

1. **sāki-i gül-çehre:-nüñ**
Gazel 29
 Mısra: 11
 Kelime Tipi: -
Gül yüzlü içki
sunucu. || Sevgili.

sāki-i gül-çehrenüñ
 ayagina düşer müdām
 ihtiyārı yok elinde mest-i
 ebterdür şarāb

sāki-i gül-ruh:

1. **sāki-i gül-ruh:**

Gazel 195
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Gül yanaklı içki
sunan II Kırmızı, güzel
yanaklı sevgili.

dedüm ey sāki-i gül-ruh
 ğam-ı dil def‘i ne
 cām-ı la‘lini şunup baña
 dedi kim mey al

sāki-i lāle-ruh:

1. **sāki-i lāle-ruh:**

Gazel 70
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Lāle gibi al yanaklı
saki (içki sunan güzel).

şunsa elüme ayağı sāki-i
 lāle-ruh
 ḥande-y-le gösterür baña
 her bir piyāle rūḥ

sāki-i meclis:

1. **sāki-i meclis:-le**

Gazel 39
 Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Meclisin içki
sunanı. II Sevgili.
 göreyin sāğaruñ her
 demde içi bağı ılan
 ıolsun
 gözüme karşı olur sāki-i
 meclisle leb-ber-leb

2. sāki-i meclis:

Gazel 41

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Meclisin içki
sunanı. II Sevgili.

küş-e-i gülşen nişimen
 vakt-i eyyām-ı bahār
 bülbul-i güyende muṭrib
 sāki-i meclis ḥabīb

3. sāki-i meclis:-idi

Gazel 46

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Meclisin içki
sunanı. II Sevgili.

gösterüp pīr-i muḡān
 bezme cüvānāne reviş
 sāki-i meclis-idi muḡ-
 beçe-i bāde-perest

sāki-i mevzūn:

1. sāki-i mevzūn:

Gazel 216

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ahenkli, düzgün,
biçimli sākī.

şahn-ı bağ u sāki-i
 mevzūn ü cām-ı lāle-gün
 nuḡl-i meclis buse-i la‘l-i
 nigār olsa müdām

sāki-i mey:

1. sāki-i mey:

Gazel 225

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Şarap sunan güzel.

zücāc-ı tevbeye şūfī
 şarāb-ı şāfī koyar
 olunca sāki-i mey nev-
 resīde muḡ-beçekān

sāki’-i rengīn ‘ızār:

1. sāki’-i rengīn ‘ızār:-a

Gazel 181

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sākīnin parlak

renkli hoş yanağı. II
Sevgilinin pembe yanağı.

düş ayağına mey gibi öp
 al ele elin
 evvel ıoluyı sāki’-i
 rengīn ‘ızāra çek

sāki-i şabāh:

1. sāki-i şabāh:

Gazel 66

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabah sākisi. II
Sabah ezanını okuyan
müezzin.

bezm-i bahār-ı bağ-ı
 şafādan ‘ale’ş-şalāḥ
 cām-ı şabuḥı şunsa bize
 sāki-i şabāḥ

sāki-i sāde:

1. sāki-i sāde:

Gazel 28

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gösterişsiz, süssüz,
arınmış saki. II
Sevgilinin sade, duru
güzelliği.

sāki-i sāde 'ızār u leb-i
rengin şarāb [vb]
rūz-ı nev-rūz ü zamān-ı
gül ü evān-ı şebāb

2. sāki-i sāde:

Gazel 30

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gösterişsiz, süssüz,
arınmış saki. II
Sevgilinin sade, duru
güzelliği.*

sāki-i sāde elinden bir
ayağ içse eger
degşürürdi 'amelin
sāğar-ı şahbāya şahīb

sākīlik id-:

1. sākīlik id-:

Kaside 22

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Şarap dağıtıcılığı
yapmak.*

geyinüp başına bir
kırmızı yelken taçye
bezme sākīlik ider şāhid-
i mevzūn lāle

sakın-:

1. şakınmazsın:-maz, - sın

Gazel 231

Mısra: 10

*Korumak, gözetmek,
esirgemek.*

Şihābīnūñ şerārına raķīb-
i dīv yaklaşmaz
şakınmazsın anuñ
āhından ey māhum
meleksin sen

şakın:

1. şakınmaz:-maz

Gazel 240

Mısra: 9

*Sakınmak,
esirgemek.*

Şihābī tīr-i āhumdan
şakınmaz
Kemānveş qaddümi
bükdi o meh-rū

2. şakın:

Gazel 42

Mısra: 4

*"Aman ha" / "dikkat
et". II Asla.*

seng-ķalb olma dilā etme
haķāretle nazar

şırça gönüllü olur key
şakın ey meh mir'āt

3. şakın:

Gazel 85

Mısra: 9

*"Aman ha" / "dikkat
et". II Asla.*

şakın Şihābī 'ucb-ile 'ar
itme 'ārif ol
rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
şi'ār 'ar

4. şakın:

Gazel 112

Mısra: 7

*"Aman ha" / "dikkat
et". II Asla.*

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gāfil şakın
saña diş biler felek
fīlinūñ ol dendānıdur

5. şakın:

Gazel 310

Mısra: 8

*"Aman ha" / "dikkat
et". II Asla.*

ķanat ķatmış ķaşı şehbāzı
cān mürģin şikār ister

şakın iy mürğ-i can-ı
nātūvān işte saña çatdı

6. şakın:

Gazel 122

Mısra: 12

"Aman ha, sakın,
asla" anlamında bir
uyarı sözü.

dilā etme nazar yāra be-
çeşm-i hazz-ı nefsanī
şakın kılma ta'allül bu
şeh-i 'ışkuñ yasağıdır

7. şakın:

Rübai 9

Mısra: 4

"Aman ha, dikkat
et!".

tatlu sözine 'acüz-ı
dehrüñ aldanma er ol
'ıyş-ı Ferhādı şakın
helvā-yı Şīrīn itdi telh

sākin ol-:

1. sākin ol-:

Gazel 294

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Dikkat et, dikkatli

ol" anlamında uyarı
sözü.

gel tevāzu' hākinē sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

sākin-i meyhāne:

1. sākin-i meyhāne:

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meyhanede

oturanlar; gönül ehilleri,
aşk sahipleri, aşıklar.

gerçi hilkāt birdür ammā
kim ṭabāyi' muhtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şūfī mu'tekif

2. sākin-i meyhāne:

Gazel 166

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Meyhanede oturan,
meyhanede bulunan
(kimse).

gerçi hilkāt birdür ammā
kim ṭabāyi' muhtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şūfī mu'tekif

şakir:

1. şakir:

Kaside 5

Mısra: 9

Ar. Şükür ve hamd
edici, eden.

şakir lisān-ı kāl ile
tapuña ins ü cān
zākir zebān-ı hāl ile arz u
semā saña

şakird idin-:

1. şakird idin-:

Gazel 278

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Talebe, öğrenci
edinmek.

bir şan'at-ıla olalı üstād-
kār-ı 'ışk
şakird idindi pīşine
erbāb-ı pīşe'i

sākiyā:

1. sākiyā:

Gazel 196

Mısra: 10

Ey içki dağıtan,
kadeh sunan!.

kalmasın bir dem
Şihābīnūñ ḥum-ı kalbi
tehī
sākiyā kıl sāgar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül

2. sākiyā:

Gazel 289

Mısra: 2

*Ey içki meclisine
neşe katarak içki sunan
kişi! II Sevgili.*

gül ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sākiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

3. sākiyā:

Gazel 196

Mısra: 1

*Ey içki dağitan,
kadeh sunan!.*

sākiyā kıl sāgar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül
muṭribā ḥāl ehline esrār-ı
ḥumdan ḳal ḳul

4. sākiyā:

Gazel 12

Mısra: 1

*Ey (içki dağitan)
saki! II Sevgili.*

mevsüm-i bezm-i
bahāristān gülidür sākiyā
oldı ‘işretgāh-ı mey
şahn-ı gülistān cā-be-cā

5. sākiyā:

Gazel 241

Mısra: 5

*Ey (içki dağitan)
saki! II Sevgili.*

sākiyā ben sāgarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
daḥı dāyim tolu

6. sākiyā:

Gazel 26

Mısra: 1

*1-Ey içki dağitan,
kadeh sunan. 2-Ey
sevgili.*

sākiyā ḥālüm ḥarāb oldı
devā kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded ḥumdan baña

7. sākiyā:

Gazel 28

Mısra: 9

*1-Ey içki dağitan,
kadeh sunan. 2-Ey
sevgili.*

sākiyā sāgarı şun baña
bırağam devrān
ki küdüretten ider şāfi
mey-i nāb [vb]

8. sākiyā:

Gazel 38

Mısra: 2

*1-Ey içki dağitan,
kadeh sunan. 2-Ey
sevgili.*

cām-ı la‘lūñ eyledi
gönlüm taleb
sākiyā şun yoḥsa oldum
teşne-leb

9. sākiyā:

Gazel 61

Mısra: 1

*1-Ey içki dağitan,
kadeh sunan. 2-Ey
sevgili.*

sākiyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancak o
şerbetdür ‘ilāc

10. sākiyā:

Gazel 68

Mısra: 10

1-Ey içki dağitan,

*kadeh sunan. 2-Ey
sevgili.*

*ķadeh-i bāde virür rûh-ı
Şihābīye ğidā
sāķiyā lutf idüp evvel
aňa şun kāse-i rāh*

11. şaķiyā:

Gazel 139

Mısra: 1

*Ey içki dağıtan,
kadeh sunan. II Ey
sevgili.*

*şafā kesb eyledi cām-ı
lebünden şaķiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā
itmekde yārān-ı şafā
meclis*

sāķiyān-ı sāde-rū:

1. sāķiyān-ı sāde-rū:-
lar, -la

Gazel 79

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yüzünde tiiy
bitmemiş saki.*

*her kişinüñ bu fenā
bezminde bir maķsüdi
var*

*sāķiyān-ı sāde-rûlarla
baňa sāğar murād*

sakkā-yı gül:

1. saķķā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

*Gül taşıyan. II Güle
su taşıyan.*

*şebnem-ile kāse-i
sīmīnini pür eyleyüp
şahn-ı gül-zārı şular her
subh-ı dem saķķā-yı gül*

sakla-:

1. şaķlar-imiş:-r, -imiş

Gazel 41

Mısra: 7

Gizlemek; örtmek.

*küfr-i zülfüñ şaķlar-imiş
ol raķīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koynından şalīb*

2. şaķlaram:--r, --am

Gazel 187

Mısra: 2

*Gizlemek. ||
Muhafaza etmek,
korumak.*

*hayli maķbûlüm olupdur
dāğ-ı derdi cānumuñ
yādigāridur anuñ-çün
şaķlaram cānānumuñ*

3. saķlasam:-sa, -m

Gazel 115

Mısra: 5

Bir şeyi

*söylememek, bilgi ve
haber vermemek
suretiyle başkalarından
gizli tutmak, gizlemek. ||
Gözetmek, esirgemek,
korumak, himaye etmek.*

*dilde tañ mı saķlasam
‘aşk u muhabbet
cevherin
küşe-i vīrānede
gencīneler medfün olur*

saklama:

1. şaķlamadı:-dı

Gazel 158

Mısra: 3

Saklamak, gizlemek.

*şaķlamadı cān u dil
‘ışkuñ rumūzun kıldı fāş
kim dimişler “külli sırr
cevaza el-işneyn şemā”*

sal:**1. şalarsa:-ar, -sa****Gazel 49**

Mısra: 4

*Yollamak,
göndermek, salmak.*

geḏā-y-iken ‘aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zill-i
hümāyūn o hümā
himmet

2. şalınmış:-ın, -muş**Gazel 306**

Mısra: 8

*Yollamak,
göndermek, salmak.*

şanki bir şāhib-
kerāmetdür ruḥuṇda
kākülūñ
rū-yı deryā üzre şalınmış
anuñ seccādesi

3. şalar:-ar**Gazel 250**

Mısra: 10

*Bırakmak,
göndermek.*

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür qatı

hoş şalar ‘āşıklarını
va‘de-i ferdalara

4. şal:**Gazel 3**

Mısra: 7

*Bırakmak,
göndermek, salmak.*

pāye-i çarḥa şal iy dil
āhuñı
nerdübān-ı ‘ışka eyle
ibtidā

5. şalduñ:-duñ**Gazel 277**

Mısra: 14

*Bırakmak,
göndermek, salmak.*

ṭoldur Şihābī cevher-i
‘aşk-ıla çünki sen
baḥr-i belāgat içine
şalduñ sefīne’i

6. şaldum:-du, -m**Gazel 222**

Mısra: 3

*Bırakmak,
göndermek.*

gönlümüñ raḥşīni şaldum
gamze-keşler cem‘ine
er degül miyem ki

kaçmadum bu deñlü
tirden

7. şaldı:-dı**Gazel 38**

Mısra: 8

*(Işık, nur, ısı vb.)
Yaymak, saçmak; bir
kaynaktan etrafa
yayılmasını sağlamak;
kendinden dışa doğru
yayılmasını sağlamak.*

lerzeler ṭutdı ḥarāret-ile
beni
tāb-ı ‘ışkuñ şaldı cism ü
cāna teb

8. şaldı:-dı**Kaside 4**

Mısra: 6

*(Işık, nur, ısı vb.)
Yaymak, saçmak; bir
kaynaktan etrafa
yayılmasını sağlamak;
kendinden dışa doğru
yayılmasını sağlamak.*

ṭulū‘ eyledi çünkim bu
āfītāb-ı selef
cihāna şaldı şu‘ā vü ziyā
ṭaraf-be-ṭaraf

9. şaldı:-dı

Kaside 12

Mısra: 14

(Işık, nur, ısı vb.)

Yaymak, saçmak; bir
kaynaktan etrafa
yayılmasını sağlamak;
kendinden dışa doğru
yayılmasını sağlamak.

hâkden eflâke varınca
tamâm
pertevini şaldı envâr-ı
kıdem

10. şaldı:-dı

Gazel 260

Mısra: 2

Bir şeyi bir yere

atmak, yaymak,
bırakmak, salmak.

dem-i 'Îsî nefesüñ verdi
hayât emvâta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrâta

11. sâl:

Kaside 19

Mısra: 36

(Fars.) Yıl, sene.

ser-sebz tuta lûtf-ıla
'ömrüñ nihâlini

oldukça tâze sâl ü meh
âb u hevâ-yı 'ıyd

şal:-

1. şalardum:-ar, -dum

Gazel 37

Mısra: 5

Yollamak,
göndermek, salmak.

kebüter ile şalardum o
mâha nâme-i 'arz
yağar harâret-ile ol
hamâme-i mektûb

2. şaldı:-dı

Gazel 272

Mısra: 3

Yollamak,
göndermek, salmak.

şaldı şevk-i ruh-ı
envârını 'uşşâka habîb
düşdi şan nûr-ı nebî
zümre-i aşhâb üzere

3. şaldı:-dı

Kaside 19

Mısra: 3

(Feraş) sermek.

şaldı bisât-ı behceti
ferrâş-ı nev-bahâr

'işretgeh oldu gülşen-i
şahñ-ı sarây-ı 'ıyd

4. şalar-idüm:-ar, -idü, -m

Gazel 12

Mısra: 18

Göndermek,
yollamak. II Sallamak,
savurmak.

gonca lebler vechine
şebnem saçar müşgîn
gül-âb
mirvağa şalar-idüm tâvûs
ıla bād-ı şabâ

şalah:

1. şalah:

Gazel 65

Mısra: 6

Düzelme, iyileşme,
iyi duruma gelme.

zâhidâ ceng itme şulh
olmaz gönül
ben harâbâtîden umma
sen şalah

sâlâr:

1. sâlârı:-ı

Kaside 8

Mısra: 25

*Baş, başkan, reis,
kumandan.*

sālārı hayli mürsel ü
sulṭan-ı enbiyā
cismiyle nūr-ı muṭlaḳ ü
ismiyle Muṣṭafā

şalb:

1. şalbına:-ı, -na

Gazel 38

Mısra: 4

Ar. Asma, idam

etme.

rīsmān-ı zūlfüñe aşıldı
dil
şalbına geysülerüñ oldı
sebeb

şalb it:-

1. şalb it:-mek

Gazel 41

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Asmak.

küfr-i zūlfüñ şaḳlar-imiş
ol raḳīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koynından şalīb

şalīb:

1. şalīb:

Gazel 41

Mısra: 8

*Haç: Hristiyanlığın
sembolü sayılan ve
birbirini dikey olarak
kesen iki çizgiden oluşan
biçim. || Sevgilinin
kıvrımlı saçı.*

küfr-i zūlfüñ şaḳlar-imiş
ol raḳīb-i dil-siyāh
anı şalb itmek gerek kim
çıkdı koynından şalīb

sālik ol:-

1. sālik ol:-an

Kaside 13

Mısra: 46

Kelime Tipi: -

Bir tarikata dahil

*olup hidayet yolunu takip
etmek.*

ṭarīḳ-ı dergehi a' lā-yı
ḫaḳdur şer'üñe şāri'
o silke sālik olan rāh-
revler olur lāmi'

2. sālik ol:-alı, -dan

Gazel 212

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir yola girmek, bir
yol tutup onu takip
etmek.*

ṭarīḳ-ı 'ışḳa sālik
olalıdan bī-ḳarār oldum
beḳā mülkine 'azm idüp
fenā 'ālemden el çekdüm

sālik-i rāh-ı ḫaḳikat:

1. sālik-i rāh-ı ḫaḳikat:

Gazel 268

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hakikat yolunun

yolcusu.

köpri degül mi sālik-i
rāh-ı ḫaḳikate
ikrah etme 'aşḳ-ı mecāzī
degül kerīh

salın:-

1. şalınduğınca:-duğ, - ınca

Kaside 19

Mısra: 16

*Bir sağa, bir sola
hafifçe meylederek naz
ve eda ile yürümek.*

'uṣṣāḳ-ı bī-dil āyet-i
ṭübā-lehüm okur

şalınduğınca nāz-ıla
serv-sā-yı 'ıyd

şalın:

1. **şalındı:-dı**

Gazel 73

Mısra: 4

*Bir sağa, bir sola
hafifçe meylederek naz
ve eda ile yürümek.*

buḥūr-ı bûy muḥabbet
yürekden urdı dem
buḥūr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i 'ūd

2. **şalınur:-ur**

Kaside 20

Mısra: 24

*Bir sağa, bir sola
hafifçe meylederek naz
ve eda ile yürümek.*

şāhid-i la'īn-ḳabādur
şanki naḥl-i erguvān
şalınur nāz-ıla her serv-i
ḥırāmān-ı bahār

3. **şalınmasa:-ma, -sa**

Gazel 173

Mısra: 3

*Naz ve eda ile
yürümek.*

dilrübālar 'ālem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

şalındur:-

1. **şalındurur:-ur**

Gazel 141

Mısra: 5

*Naz ve edâ ile
yürütmek, salındırmak.*

taḳup yanına aḡyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ḥaḳ
anı kim ḥod-pesend
olmış

2. **şalındurur:-ur**

Gazel 172

Mısra: 7

*Naz ve edâ ile
yürütmek, salındırmak.*

mehr ü māhı şarḳ u ġarba
rūz u şeb şalındurur
çarḥuñ ammā bir senüñ
gibi ḳamer-ruḥsārı yok

3. **şalındurmalıdur:-**

malı, -dur

Gazel 141

Mısra: 6

*Sallandırmak,
asmak, idam etmek. II
Naz ve edâ ile yürütmek,
salındırmak.*

taḳup yanına aḡyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ḥaḳ
anı kim ḥod-pesend
olmuş

şaltanat bul:-

1. **şaltanat bul:-dum**

Gazel 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Zenginliğe, bolluğa
kavuşmak; makam,
mevki elde etmek,
yücelmek.*

şāh-ı mülk-i meskenet
oldum külāh-ı faḳr-ıla
şaltanat buldum yiter
'ālemde bu devlet baña

şām:

1. **şām:**

Kaside 18

Mısra: 16

Akşam, karanlık.

mey-i ğafletle tolu kâse-i
ser gözde niyâm
zülf ü rûh fikr ü hâyâl
baña şubh ıla şâm

2. şâm:

Gazel 267

Mısra: 5

Akşam vakti.

şubh birdür şâm iki
didüklerince var-ımış
tal'atı bir görünür ammâ
iki gîsü siyeh

şâm u şabah:

1. şâm u şabah:

Gazel 65

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sabah akşam.

cân fezâdur şâhid-i câm-ı
şabûh
koma elden ayağın şâm u
şabah

şâm-ı ğam:

1. şâm-ı ğam:-da

Gazel 204

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam akşamı.

dâğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetîl
her birisi şâm-ı ğamda
baña bir rüşen delîl

2. şâm-ı ğam:-da

Gazel 205

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gam akşamı.

dâğ-ı derde tende olan
regler olmuşdur fetîl
her birisi şâm-ı ğamda
baña bir rüşen delîl

şâm-ı tîre:

1. şâm-ı tîre:-müz

Gazel 33

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Karanlık akşam. II

Akşam karanlığı.

dönerdi rûz-ı düşına bu
şâm-ı tîremüz
cem'-i şafâya gelse ger
ol şem'-i âfitâb

san:-

1. şanmasınlar:-ma, -

sın, -lar

Gazel 36

Mısra: 10

*Sanmak, düşünmek,
zannetmek.*

lem'a-i âh-ı Şihâbîdür
görünen her gice
şanmasınlar kim semâ
yüzinden atılır şihâb

2. şanmasınlar:-ma, - sın, -lar

Gazel 153

Mısra: 12

*Sanmak, düşünmek,
zannetmek.*

şükr idüp eyler Şihâbî
'arz-ı hâlin hâzrete
şanmasınlar bunu kim
andan şikâyetdür ğarâz

3. şanma:-ma

Gazel 79

Mısra: 5

*Kesin olarak
bilmediği bir şey
hakkında tahmine
dayanarak hüküm
vermek, zan ve kıyasla
hükmetmek, tahmin
etmek.*

ber-murâd olmak
murâdum şanma

dünyādan benüm
nā-murād olmasıdur 'ışk
ehline ekşer murād

4. **şanmañ:- ma, -ñ**

Gazel 84

Mısra: 8

*Kesin olarak
bilmediği bir şey
hakkında tahmine
dayanarak hüküm
vermek, zan ve kıyasla
hükmetmek, tahmin
etmek.*

çemen sünbülleri āşüfte
oldı bād-ı āhumdan
perīşān olduğu zülf-i ruḥı
şanmañ şabādandur

5. **şan:**

Gazel 167

Mısra: 4

*"Sanki, adeta, güya"
anlamında edat.*

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

6. **şan:**

Gazel 272

Mısra: 4

*"Sanki, adeta, güya"
anlamında edat.*

şaldı şevk-i ruḥ-ı
envārını 'uşşāka ḥabīb
düşdi şan nūr-ı nebī
zümre-i aşḥāb üzere

7. **şan:**

Kaside 9

Mısra: 3

*"Sanki, adeta, güya"
anlamında edat.*

şafḥa-i ḥüsn üzere şan
cīm-i cemāli nokṭadur
ḥalka-i zülf-i
muṭarrāsında ḥāl-i
Muştafā

8. **şan:**

Kaside 24

Mısra: 9

*"Sanki, adeta, güya"
anlamında edat.*

cāme-i kühlī geyüp
Vāmıka şan 'arz eyler
'ayn-ı mekhūlī-y-ile
şīve-i 'Azrā sünbül

9. **şanasın:-a, -sın**

Kaside 25

Mısra: 35

Güya, sanki.

şanasın mürğ-ı şahrādur
ki turup bir ayağ üzere
sadā-yı ṭabl-bāzuñdan
yerinde her döger nergis

10. **şanmañuz:-ma, -ñ, -
uz**

Gazel 106

Mısra: 1

*Kesin olarak
bilmediği bir şey
hakkında tahmine
dayanarak hüküm
vermek, zan ve kıyasla
hükmetmek, tahmin
etmek.*

şanmañuz ten-
ḥānesinden dāğlar revzen
açar
bakmağa cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

şān:

1. **şanurlardı:-ur, -lar, -
dı**

Gazel 17

Mısra: 9

Zannetmek.

tir atıldı şanurlardı
kemân-ı çarḥdan
lem‘a-i âh-ı Şihâbî kaçan
olsa peydâ

oturdı kürsi-i ‘arşa
beğâyet ‘alîdür şânı
kıruldu şer‘inüñ tâ evc-i
isti‘lâda dîvânı

şatar şanma şayd-ı
denîye Şihâbî‘i
a‘lâ şikâre şalar o dil
şâhbâzını

2. şanma:-ma

Gazel 287

Mısra: 4

*Sanmak, farz etmek;
düşünmek.*

Yûsuf-ı Mısr-ı melâḥat
satılup kıl oldu
sen olaldan şanma ḥüsn
elinüñ sultânı

5. şanarsın:-ar, -sın

Gazel 196

Mısra: 6

*Sanmak, düşünmek,
zannetmek.*

dün raḳîb-i kâferüñ
gördüm sürinür ḥâmesi
şanarsın mer‘âda
ekmişdür ḥar-ı deccâl cül

8. şanma:-ma

Gazel 311

Mısra: 3

*Sanmak, düşünmek,
zannetmek.*

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bâğbân
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārânını

3. şanumdur:-um, -dur

Gazel 187

Mısra: 4

*İtibar,nam, şöhet,
şan, ün.*

kulluğına iftiḥâr itsem
n’ola ḳamber gibi
nâm-ı a‘lâsı ‘alîdür şâh-ı
‘âlî şanumdur

6. şanıp:-ıp

Gazel 165

Mısra: 8

*Sanmak, düşünmek,
zannetmek.*

bu baḥr-i ‘aşḳ-ı mehleke
ey dil ‘Amîkdür
atma helâke kendüñi
şanıp sen anı sığ

9. şâna:-a

Kaside 23

Mısra: 38

İtibar.

olınca ḥaṭṭ-ı ‘ârızı zülfine
berâber
eyledi çemen sünbülünü
şâna benefşe

4. şânı:-ı

Kaside 13

Mısra: 5

*(Ar.) Şan, şöhet,
hal, keyfiyet.*

7. şanma:-ma

Gazel 288

Mısra: 13

*Sanmak, düşünmek,
zannetmek.*

10. şâne:-e

Gazel 285

Mısra: 6

*Büyüklik, ululuk,
azamet.*

ellerüñ etdi dimâğını
mu‘aṭṭar nâfe-veş

şâne yārūñ zūlf-i ‘anber-
bārını eller gibi

saña diş biler felek
filinūñ ol dendānıdur

endāmūm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

11. **şanur:-ūr**

Kaside 19

Mısra: 13

... *olduğunu*
düşünmek, zannetmek.

14. **şanmañ:-ma, -ñ**

Gazel 128

Mısra: 6

Farz etmek,
varsaymak.

17. **şanma:-ma**

Gazel 202

Mısra: 6

Farz etmek,
varsaymak.

ğilmānlar ile toptolu
cennet şanur gören
bāğ-ı berīne ta‘n ider oldı
çü cā-yı ‘ıyd

nār-ı ‘ışka yanmağa
pervāne-veş mūmuz
bugün
biz yanup yaqılmanuñ
şanmañ pervāsındayuz

kā’ inātuñ gencine
vermez kanā‘at küncini
şanma ey mün‘im ki māl
ile menāl ister göñül

12. **şānuñ:-uñ**

Gazel 56

Mısra: 7

Büyüklik, yücelik;
şöhret, ün.

15. **şanma:-ma**

Gazel 129

Mısra: 8

Farz etmek,
varsaymak.

18. **şanma:-ma**

Gazel 220

Mısra: 3

Farz etmek,
varsaymak.

perīşān zūlfüñ eller şāne
gördüm o perī şānuñ
budur cem‘iyyet-i hātır
perīşān olmağa bā‘ış

‘āşık-ı dīdār-ı yārız
‘ālem-i ervāhđan
şanma ey zāhid bizi
divar-ı cennet beklerüz

şanma ‘uryān beni ey
çarh ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

13. **şanma:-ma**

Gazel 112

Mısra: 7

Farz etmek,
varsaymak.

16. **şanma:-ma**

Gazel 163

Mısra: 7

Farz etmek,
varsaymak.

19. **şanmañ:-ma, -ñ**

Gazel 121

Mısra: 7

Farz etmek,
zannetmek.

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gāfil şağın

dāğum karası şanma
vücūdumda görünen

kara kara dāğlar şanmañ
tenümde görünen

üşdiler endāmumuñ
üstine yir yir zāğlar

20. **şanmañ:-ma, -ñ**

Gazel 233

Mısra: 5

*Farz etmek,
zannetmek.*

dane dane jāle şanmañ
görinen gül-zārda
kaṭre kaṭre āb iner bu
ser-nigün dolābdan

21. **şanursın:-ur, -sın**

Gazel 57

Mısra: 2

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

gözüm görünce zülfüñi
yüzünde pīç-pīç
sünbülleri-y-le ṭoldı
şanursın gülşen-i behīç

22. **şan:**

Gazel 73

Mısra: 4

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek. II Sanki.*

buḥūr-ı bŷy muḥabbet
yürekden urdı dem

buḥūr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i ‘ūd

23. **şan:**

Gazel 110

Mısra: 2

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek. II Sanki.*

kaḍŷn reşk ile tende her
elif kim ḥŷn-feşān yer
yer
şan olmuş ḥākden peydā
nihāl-i ergāvān yer yer

24. **sanasın:-a, -sın**

Gazel 249

Mısra: 3

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

sanasın şeyḥ-i siyeh-
pūşedür zülf-i ruḥı
görinür sŷdda deryāya
şalup seccāde

25. **şanasın:-a, -sın**

Gazel 281

Mısra: 9

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

şanasın mecma‘-ı ‘irfān
olupdur kŷşe-i gülşen

ki gül mecmū‘asın
bŷlbŷller açup okur
eş‘ārı

26. **şanma:-ma**

Gazel 95

Mısra: 10

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

ḥusrev ŷ mŷlk-i
melāmetdür Şihābī ‘ıyş
içŷn
guşşa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

27. **şanmañuz:-ma, -ñuz**

Gazel 165

Mısra: 6

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek.*

görünmez oldu dŷdı-y-ıla
kŷh-ı Bīsŷtŷn
feryāduñ āhı kapladı
şanmañuz anı mīğ

28. **şanasın:-a, -sın**

Gazel 160

Mısra: 12

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek. II Sanki.*

rüşen oldu bu yedi beyti
Şihābīnūñ (-)
şanasın yakdı felekde
seb‘a-i seyyāre şem‘

29. şanasın:-a, -sın

Gazel 242

Mısra: 5

*Düşünmek, sanmak,
zannetmek. II Sanki.*

şanasın kil-k-i Mānī oldu
yāhud hāme-i erjend
yazıpdur levh-i pīşānīsini
naķş-ı nigār ebrū

30. şanur:-u, -r

Gazel 154

Mısra: 5

*Düşünmek,
zannetmek.*

riyāzat-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı gurūra
muķallid-i murtāz

31. şanur:-u, -r

Gazel 231

Mısra: 8

*Düşünmek,
zannetmek.*

halāş olmadı göñlüñ
şübheden ķurtılmadı
şekden
şanur şeklūñ gören ādem
be şūfī bir eşek[sin sen]

32. şānuña:-uñ, -a

Gazel 237

Mısra: 2

*Azamet, büyüklük,
ululuk.*

yüz sürüp işigüñe pāyüñe
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

33. şānuña:-uñ, -a

Kaside 15

Mısra: 21

*Azamet, büyüklük,
ululuk.*

lāyık mı durur ki şānuña
maħrūmlar ola
iy menba‘-ı muħassin ü
vey ma‘den-i seħā

34. şanmañuz:-ma, -ñuz

Gazel 128

Mısra: 1

*Farz etmek,
varsaymak.*

şanmañuz biz keşret-i
dünyā temennasındayuz
haķ bilür kim ‘ālem-i
vaħdet temāşāsındayuz

saña:

1. saña:

Gazel 2

Mısra: 5

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

hayrāndur bu hūsn-ile
ehl-i zamān saña
giryāndur bu hāl ile haķ-
ı zemīn baña

2. saña:

Gazel 15

Mısra: 7

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

hilālūñ ıssı gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem hāşıl-ı ‘ömre
olur vaķt-i direv peydā

3. saña:

Kaside 4

Mısra: 3

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

ķayurma ĥamd-i ĥudā ķıl
ķün oldı saña penāh
maķāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh

4. saña:

Kaside 5

Mısra: 1

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

‘arz-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādişā saña
‘arz eyleye niyaz ile
ĥālın gedā saña

5. saña:

Kaside 5

Mısra: 2

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

‘arz-ı niyāzum ol durur
rāy-ı pādişā saña
‘arz eyleye niyaz ile
ĥālın gedā saña

6. saña:

Kaside 5

Mısra: 4

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

luţf-ı kemāl-i zātuñı ‘abd
idicek penāh
nokşān virür mi ķıldıĥı
ĥatā saña

7. saña:

Kaside 5

Mısra: 6

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

zātuñ ķadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını
ĥādiş ider mi ĥamdüñe
lāyık edā saña

8. saña:

Kaside 5

Mısra: 8

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

vaşfuñda mübtedī-y-ile
birdür çü müntehī

ne ibtidā bulunur vü ne
intihā saña

9. saña:

Kaside 5

Mısra: 10

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

şākir lisān-ı ķāl ile
tapuña ins ü cān
zākir zebān-ı ĥāl ile arz u
semā saña

10. saña:

Kaside 5

Mısra: 12

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

ĥavf ü recāda eylerem
ümmīd ‘afvuñı
yokdur egerçi bā‘is-i
ĥavf ü recā saña

11. saña:

Kaside 5

Mısra: 14

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

baħr-ı günāha olmış-iken
cürm ile ğarīķ
bu baħr içinde niķe olam
āşinā saña

12. saña:

Kaside 5

Mısra: 16

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

yā Rab Şihābi ‘āşiye kıl
mağfired-sezā
ol gerķi kullık itmedi
hergiz sezā saña

13. saña:

Kaside 5

Mısra: 18

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

ħamd ü şenāñı ide mi bu
ħāk-i[*]
Aħmed ki lāyık itmedi
ħamd ü şenā saña

14. saña:

Kaside 5

Mısra: 20

Sen zamirinin

*yönelme durumu eki
almış biçimi.*

bizden selām āline
aşhābına tamām
añlar ki cümle muķbil ü
maķbül ola saña

15. saña:

Kaside 5

Mısra: 22

*Sen zamirinin
yönelme durumu eki
almış biçimi.*

āħir nefesde eyle şehādet
bize naşīb
‘arz-ı niyāzum ol durur
iy pādīşāh saña

16. saña:

Gazel 64

Mısra: 4

*İkinci tekil şahıs
zamirinin yönelme hal
eki almış biçimi.*

bahār irişdi oturma ayak
ayak el ele
gül ile lāle mey yetmez
saña piyāle ķadeħ

17. saña:

Gazel 38

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil

*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

saña rahm itmez raķībūñ
iy ħabīb
ķomadı buğzın nebīye
Bu-Leheb

18. saña:

Gazel 51

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil

*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

dilā nāzūk hevālar ķullan
ammā perdeden çıkma
maķām-ı ‘ışkā gel
sözünle nāyı saña dem-
sāz [it]

19. saña:

Gazel 72

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil

*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

ser-i kūyuñ ‘Arafāt oldu
sarāyuñ Ka‘be
‘āşıkān saña Ḥalīl oldu
rakībān nemrūd

20. saña:

Gazel 105

Mısra: 4

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

temāşā kıılmağa
ebrūlarıñı çeşm-i ‘ālem
hep
hilāl-i ‘ıyd-veş saña
bakar bu ne temāşādur

21. saña:

Gazel 110

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

saña ‘āşıkıların yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı
degül berg-i ḥazān yer
yer

22. saña:

Gazel 135

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

aḥsen-i şüretde ḥalk etdi
şehā ḥālīk seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i ‘abūs

23. saña:

Gazel 136

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

ğamuñdur ‘ālem-i cān
cān-ı ‘ālem
fidādur saña ey rūḥ-ı
muḳaddes

24. saña:

Gazel 150

Mısra: 1

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

saña mahrem ola lāyık
mı ‘avām-ı eşḥās
şoḥbetüñden kıala
maḥrūm ola ‘āşık-ı ḥās

25. saña:

Gazel 180

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

‘aşk-ı Maḥmūd-ıladur
‘āşıklara mümtāzlık
saña maḥşūş oldu ey meh
ḥüsn-ile ayāzlık

26. saña:

Gazel 183

Mısra: 5

Sen, ikinci tekil

*şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(sevgili yerine).*

elüñ öpdürme düşmendür
saña ağyār-ı bed-ḥaşlet
zarar vermez efendi
destüñ ammā dōstān
öpmek

27. saña:

Gazel 186

Mısra: 2
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (sevgili yerine).*

hüsnüne kılca haṭā
 gelmez қо haṭṭ-ı
 ‘anberüñ
 minnetüñ çekmek saña
 lâyıķ mı cānā berberüñ

28. saña:

Gazel 198
 Mısra: 7
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (sevgili yerine).*

gökden inmiş saña ey
 mäh-liķā āyet-i hüsn
 Muştafāya nitekim geldi
 kelām-ı münzel

29. saña:

Gazel 226
 Mısra: 1
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (sevgili yerine).*

cihān halkı saña telsīm
 cān eyler müsellemsin
 vişālüñ ‘ālem-i cāndur
 anuñ-çün cān-ı ‘ālemsin

30. saña:

Gazel 226
 Mısra: 1
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (sevgili yerine).*

cihān halkı saña teslīm
 cān eyler müsellemsin
 vişālüñ ‘ālem-i cāndur
 anuñ-çün cān-ı ‘ālemsin

31. saña:

Gazel 229
 Mısra: 2
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (sevgili yerine).*

dehānuñ sevse incime
 dil-i nā-kāmdan kemden
 saña bilsem benüm
 ‘aynüm żarār bu
 nāmeden nemden

32. saña:

Gazel 24

Mısra: 1
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (‘âşığın yerine).*

iy gönül pīr-i ʔarīķat
 eylese himmet saña
 menzil-i maķşūda varur
 zehī devlet saña

33. saña:

Gazel 24
 Mısra: 2
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (‘âşığın yerine).*

iy gönül pīr-i ʔarīķat
 eylese himmet saña
 menzil-i maķşūda varur
 zehī devlet saña

34. saña:

Gazel 24
 Mısra: 4
 Sen, ikinci tekil
*şahıṣ zamirinin yönelme
 durumu eki almış biçimi
 (‘âşığın yerine).*

cām-ı keşretten geçüp
 gel bāde-i vaḥdetden iç

neş'eyi evvel virür āhır o
keyfîyyet saña

35. saña:

Gazel 24

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

şāh-ı mülk-i fāka vü fakr
olagör dervîş gel
hilm-ile ammā hayā
olmak gerek 'âdet saña

36. saña:

Gazel 24

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

levh-i dilde bākī kalur
şûret-i 'ismet saña
harf-i yâsîñ mā'şîyyet
terkîbinüñ terk eyleseñ

37. saña:

Gazel 25

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme

durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

maḥabbet âteşi günden
güne 'ışkî füzün eyler
ne deñlü hūblar eyler-ise
iy dil saña istiğnā

38. saña:

Gazel 44

Mısra: 8

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

şarāb-ı 'aşkî nūş itdünse
ey dil
saña keşf ola esrār-ı
muḥabbet

39. saña:

Gazel 75

Mısra: 6

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

geşt eyler-iseñ küyü idüp
kaṭ'-ı menāzil
bil ḥaddüñi kim saña olur
le-ḥadd-i ḥad

40. saña:

Gazel 80

Mısra: 2

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

hem-demün demdür
nedür iy dide-i bümndan
murād
saña kanda ḥāşıl olur
böyle hem-demden
murād

41. saña:

Gazel 93

Mısra: 9

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

ey Şihābî bil saña
toḳundurur
tîğın ol meh vaşf ider her
dem biler

42. saña:

Gazel 178

Mısra: 10

Sen, ikinci tekil

şahıṣ zamirinin yönelme

durumu eki almış biçimi
('âşığın yerine).

râ kaşların Şihâbî
mesken idince gönlüm
didi saña burada mişkîn
fütâde yer yok

43. saña:

Gazel 33

Mısra: 2

II.tekil şahıs

zamirinin yönelme
durum eki almış biçimi.
II Sûfî.

şûfî şafâ-yı kalb-ıla iç bir
kadeh şarâb
şâfî dil ol ki hayr ola tâ
saña her şarâb

44. saña:

Kaside 14

Mısra: 12

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali (
Hız. Muhammed).

‘adūnuñ işi telh oldu
zuhūr-ı mu‘ cizātuñdan
saña geldi feşâhatle nidâ
biryân-ı pür-semden

45. saña:

Gazel 223

Mısra: 6

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali (
Sevgili).

gel cemâlūñ cilvesin ‘arz
it şafâ bulsın göñül
merdüm-i çeşmüm saña
müştâkdur ey nūr-ı ‘ayn

46. saña:

Gazel 242

Mısra: 3

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali (
Sevgili).

müsellemdür saña ey
meh güzellik kim nizâ‘
eyler
berât-ı hüsnuñe çekmiş
nişan-ı şehriyâr ebrû

47. saña:

Gazel 112

Mısra: 8

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali
(Sevgili).

gökde görünen meh-i
nev şanma ey gâfil şağın
saña dış biler felek
fîlinūñ ol dendânıdur

48. saña:

Gazel 81

Mısra: 4

Sen zamirinin

yönelme durumu eki
almış biçimi.(Zâhid).

eger ‘âlemde bu ise
nizâ‘uñ
baña meyhâneler saña
mesâcid

49. saña:

Gazel 97

Mısra: 7

Sen, ikinci tekil

şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış biçimi
(Sûfî yerine).

meyhâne kûşesi baña
râh-ı riya saña
şûfî bu dahı remz-ile
sevğ-i ilâhîdür

50. saña:

Gazel 72

Mısra: 10

" Sen " ikinci tekil

*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şöhet-i
Şulţan Mahmūd

51. saña:

Gazel 73

Mısra: 6

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bağ-ı felek
şirasın iç deyü pervîn
saña şunar 'unķūd

52. saña:

Gazel 97

Mısra: 4

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

terk eyle başuña al faķır
kisvetin (-)
taht-ı fenāda ol saña
devlet külāhıdur

53. saña:

Gazel 151

Mısra: 1

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

evşāf-ı hūsn-i Yūsuf
olupdur saña ehaşş
zī emlāh el-maķālat ve
zey ahsenül-ķās

54. saña:

Gazel 166

Mısra: 5

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

ey müderris keşf-i bāb
olsa saña Keşşāfdan
'ilm-i 'aşķuñ müşkilâtı
hergiz olmaz münkeşif

55. saña:

Gazel 246

Mısra: 9

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Hüsrev-i
hūbān-ı 'ālem yek-nigāh

56. saña:

Gazel 247

Mısra: 1

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

di begüm bu saña bahā
ne-y-ile
aña cān virelüm bahāne-
y-ile

57. saña:

Gazel 298

Mısra: 10

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

Şihābīnūñ kelām-ı
hikmet āsārını gūş et kim
saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Loķmānı

58. saña:

Gazel 303

Mısra: 9

" Sen " ikinci tekil
*şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.*

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz

ihtiyār elde degül
sevmeye maḥbūbları

59. **saña:**

Gazel 310

Mısra: 8

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğın şikār ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nātüvān işte saña çatdı

60. **saña:**

Kaside 12

Mısra: 9

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.

‘ışk devrinde saña iy dil
ne ğam
‘ışk sâzından gelür şavt-ı
nağam

61. **saña:**

Kaside 15

Mısra: 13

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.

mechül oldu münkir olup
saña Bu-Leheb
Hakdan o dem ki ola
zünüb ehline ğazab

62. **saña:**

Kaside 15

Mısra: 38

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamirinin yönelme
durumu eki almış hali.

rüy-ı siyāhī umaram
anuñ sefid ola
‘arz-ı niyāzumuz budur
iy zi’l-kerem saña

şanasın:

1. **şanasın:**

Kaside 21

Mısra: 6

Sanırsın ki, sanki,
güya.

keşret-i berg ü nevādan
hum olupdur şāhlar
şanasın ‘adl-ıla yaptı
tākını kisrā-yı gül

2. **şanasın:**

Gazel 41

Mısra: 2

Adeta.

şāha çıkmış cāmi‘-i
gülşende söyler ‘andelīb
şanasın bālā-yı
minberden hitāb eyler
hatīb

3. **şanasın:**

Gazel 103

Mısra: 2

Adeta.

dil-şifā-yı la ‘lūñūñ
terkībini mevzūn okur
bu- ‘Alī Sīnā şanasın
hikmet-i kânūn okur

şanasın kim:

1. **şanasın kim:**

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sanırsın ki.

vird ider dil muşhaf-ı
hüsnuñde hattuñ āyetin
şanasın kim “süre-i ve‘l-
lejl”i Mecnūn okur

şan‘at:

1. **şan‘atında:-ı, -n, -da**

Gazel 113

Mısra: 10

Duygu, tasavvur ve

*fikirleri etkili bir biçimde
ve göze gönle hitap
edecek şekilde söz, yazı,
resim, heykel vb. ile ifâde
etme husûsundaki
yaratıcılık. edeb. Bir
edebî eserde yapılan söz
oyunu.*

hağ bu kim hayli
muşanna'dur Şihâbî
sözleri
şan'atında mâhir olur
gerçi her şâhib-hüner

2. şan'at-ıla:-ıla

Gazel 278

Mısra: 7

Uсталık.

bir şan'at-ıla olalı üstâd-
kâr-ı 'ışk
şâkird idindi pîşine
erbâb-ı pîşe'i

şan'at-ı 'ışk:

1. şan'at-ı 'ışk:

Gazel 174

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk sanatı.

şan'at-ı 'ışk içre tañ mı
olsa Ferhâd oñmaduk

bu meşeldür kim olur
'âlemde üstâd oñmaduk

2. şan'at-ı 'ışk:-ı

Gazel 259

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk sanatı.

'aceb mi küh-ken benden
alursa şan'at-ı 'ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstâda

sançıl:-

1. sançıldı:-dı

Gazel 74

Mısra: 4

Saplanmak, batmak.

'arz idince şîve-i
reftâruñı
reşkden hançerlere
sançıldı bîd

sandūka:

1. şandūkası:-sı

Rübai 9

Mısra: 2

*İçine çeşitli şeyler
koyulan, genellikle
tahtadan yapılmış kutu.
II Aşığın sinesi.*

şaddümüz yâ gibidür
her-bâr çekmekden elem
sinemüz şandūkası oldu
nişân-ı tîr-i çarh

sanduka-i sîne:

1. şanduka-i sîne:-m

Gazel 169

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sine sandığı
(Gönlün, kalbin göğüs
kafesi içinde bulunması
çağrıştırılmıştır.).*

menzil-i maşşûda vardı
dilâ tîr-i murâd (-)
ol kaşı yâ eylese
şanduka-i sînem hedef

şâne:

1. şānenūñ:-nūñ

Gazel 190

Mısra: 6

Tarak.

dil perîşān itmek için
dest uzatmış zülfine
görinen barmakları
düşsün elinden şānenūñ

2. şāne-y-le:-y, -le

Gazel 247

Mısra: 4

Tarak.

hâtıruma gelür perîşânlık
yâr kâkûl tağıtsa şâne-y-
le

3. şânedan:-den

Gazel 301

Mısra: 4

Tarak.

şaçı 'ağdini hâll itmek o
mâhuñ hayli müşkildür
diş urunmasa ol bend-i
belâya şânedan gayrı

4. şâne:

Gazel 56

Mısra: 7

Tarak II el,
parmaklar.

perîşân zülfüñ eller şâne
gördüm o perî şānuñ
budur cem 'iyyet-i hâtır
perîşân olmağa bā'is

şâne kıl:-

1. şâne kıl:-

Gazel 278

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tarak yapmak.

Ferhâd küh-ı guşşada

jülîde-müy-idi

kaşd-ıla kıldı perçemine
şâne tîşe' i

şanem:

1. şanem:

Gazel 312

Mısra: 3

Put gibi çok güzel
olan sevgili.

bilüme zünnâr-ı 'ışkuñ ip
bağlayaldan şanem
hân-gâhı terk idüp
deyrüñde tutdum
meskeni

2. şanem:

Gazel 107

Mısra: 1

Put gibi güzel
sevgili.

ol şanem deyr-i cihānda
bir büt-i tersāyidür
mürdeler ihyā ider la'li
meger 'isāyidür

şanem-i gönca-leb:

1. şanem-i gönca-leb:-i

Kaside 24

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gonca dudaklı put;
sevgili.

deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i gönca-lebi
gösterür hey'etini şekl-i
çelîpā sünbül

şanem-i leyli-ves:

1. şanem-i leyli-ves:-ün

Kaside 22

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Leyla gibi put. II
Leyla gibi güzel.

dāğ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leyli-vesüñ
tağa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnūn lāle

şân-ı a'lā:

1. şân-ı a'lā:-sı, -n, -a

Kaside 13

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Yüce şanı.

inince şân-ı a'lāsına
sübḥāne'l-lezī esrā
süvār olup Burak'a kıldı
'azm-i 'alem-i a'lā

şanki:**1. şanki:****Gazel 211**

Mısra: 2

"Adeta, II Gibi, tıpkı."

etdi hücum mülk-i dile
 'asker-i gamuñ
 sürh-ı ser üzre kıldı sefer
 şanki şāh-ı Rūm

2. şanki:**Gazel 167**

Mısra: 2

"Adeta, gibi, tıpkı"

*anlamında benzetme
 edatı.*

dizdi āşıqları dergāhına
 dilber şaf şaf
 geldi maḥşer yirine şanki
 ölenler şaf şaf

3. şanki:**Gazel 238**

Mısra: 3

"Adeta, gibi, tıpkı"

*anlamında benzetme
 edatı.*

erguvānı cāme birle
 şanki bir maḥbūbdur

lāle-i ḥamra zarīfāne
 kıvırmış yelkenin

4. şanki:**Gazel 246**

Mısra: 6

"Adeta, gibi, tıpkı"

*anlamında benzetme
 edatı.*

gizlenür zülfi şebinde
 dilberüñ ḥāl-i lebi
 la'ı uğurlamağa gelmiş
 şanki hindü-yı siyāh

5. şanki:**Gazel 306**

Mısra: 7

"Adeta, gibi, tıpkı"

*anlamında benzetme
 edatı.*

şanki bir şāhib-
 kerāmetdür ruḥuñda
 kākülün
 rū-yı deryā üzre şalınmış
 anuñ seccādesi

6. şanki:**Kaside 20**

Mısra: 23

"Adeta, gibi, tıpkı"

*anlamında benzetme
 edatı.*

şāhid-i la'īn-ḳabādur
 şanki naḥl-i erguvān
 şalınur nāz-ıla her serv-i
 ḥırāmān-ı bahār

7. şanki:**Kaside 24**

Mısra: 7

"Adeta, gibi, tıpkı"

*anlamında benzetme
 edatı.*

şanki bir dilber-i hindü-
 beçedür 'anber bŷ
 gösterür taraf-ı külehden
 saçı güyā sŷnbŷl

şanma ki:**1. şanma ki:****Gazel 231**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Zannetme ki.

felek destinde ey ḳavs-ı
 ḳuzah şanma ki peksin
 sen
 kemān-ı 'aşḳa nisbet
 ḳola yumşak bir giçeksin
 sen

sar:

1. **şarar:-ar****Kaside 23**

Mısra: 19

Dolamak.

şarar başına gerçi Mesîhî
gibi ezrak
geldi ruh-ı yâri görüp
îmāna benefşe

2. **şār:****Gazel 180**

Mısra: 6

Anadolu'da

aladoğan, sarıdoğan
denilen yırtıcı bir kuş.

dūd-ı āhum ğam
çerîsinüñ alay bayrağıdur
āteşinden şār u vālādur
aña pervāzlık

şa'r:1. **şa'rumla:-um, -la****Gazel 95**

Mısra: 5

*Çepeçevre**çevirmek, dolamak II.**Etrafını kuşatmak.*

sen perîşān perçemi
şa'rumla şayd etsem
n'ola

iy perî-peyker melek
taşhîr ider ādem düşer

şarāb:1. **şarabı:-ı****Gazel 69**

Mısra: 2

Şarap, içki.

la'lîn piyāle çeşmüm ve
eşküm şarāb-ı sürh
la'lüñ şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürh

2. **şarāba:-a****Gazel 39**

Mısra: 5

*Üzüm veya başka**meyve sularını türlü**yöntemlerle**mayalandırarak elde**edilen alkollü içki, mey.*

şarāba şüfî rehn ü şüfiyā

şürb-ı müdām eyle

şafāvet ver dile kırtul

küdüretten budur meşreb

3. **şarāb:****Gazel 28**

Mısra: 2

*Kırmızı renkli içki;**sevgilinin dudağı.*

sāki-i sāde 'ızār u leb-i
rengîn şarāb [vb]
rūz-ı nev-rūz ü zamān-ı
gül ü evān-ı şebāb

4. **şarāb:****Gazel 29**

Mısra: 4

*Kırmızı renkli içki;**sevgilinin dudağı.*

añma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşîd ü Cem
'ālem-i hikmetde mi' rāt-ı
Sikenderdür şarāb

5. **şarābuñ:-uñ****Gazel 169**

Mısra: 7

Şarap, mey; içki.

meclisünde şem'-i pür-
süz ü şarābuñ bağı hūn
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

6. **şarābda:-da****Gazel 258**

Mısra: 1

*Bade, mey,**sarhoşluk veren içecek.*

meyhVāre oldı şevküñe
göñlüm şarābda

avāre düşdi la 'lūne
gözüm hūbābda

7. **şarābdan:-dan**

Gazel 232

Mısra: 4

Şarap, mey, bade.

ayağa düşdi öpmege
sāķını sāķinūñ
ķanını içüp el yudum ol
dem şarābdan

8. **şarābı:-ı**

Gazel 268

Mısra: 1

Şarap, mey, bade.

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfī-i sefīh
didi hārām ķatresine
mūfti-i faķīh

9. **şarāba:-a**

Gazel 283

Mısra: 1

Şarap, mey, bade.

şarāba rehne ķomış şūfī
şūfī
zarāfetinde var-ımış
vuķūfī

10. **şarāb:**

Gazel 241

Mısra: 7

Sarhoşluk veren

içecek, şarap, bade, mey.

şāhid ü şem' ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ħuşuş aġyārdan divār
ola muħkem ķapu

11. **şarāb:**

Gazel 10

Mısra: 1

Bade, mey,

sarhoşluk veren içecek.

II İlahi feyiz, ihsan.

maħbūb ola şarāb ola
evvel bahār ola
añlamazın ki elde o dem
iħtiyār ola

12. **şarāb:**

Gazel 28

Mısra: 7

Bade, mey,

sarhoşluk veren içecek.

II İlahi feyiz, ihsan.

çemen-i sebz-nişīn ü
büleġā-yı aħbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zūrefā

13. **şarāb:**

Gazel 29

Mısra: 1

Bade, mey,

sarhoşluk veren içecek.

II İlahi feyiz, ihsan.

enşā-i evvel mişālī rūħ-
perverdūr şarāb
ġālibā yā feyz-i 'aks-i
la'l-i dilberdūr şarāb

14. **şarāb:**

Gazel 29

Mısra: 2

Bade, mey,

sarhoşluk veren içecek.

II İlahi feyiz, ihsan.

enşā-i evvel mişālī rūħ-
perverdūr şarāb
ġālibā yā feyz-i 'aks-i
la'l-i dilberdūr şarāb

15. **şarāb:**

Gazel 29

Mısra: 6

Bade, mey,

sarhoşluk veren içecek.

II İlahi feyiz, ihsan.

ķūt-ı cān yāķūt u mercān
oldı yā la'l-i müzāb

fehm idüp haşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

16. şarāb:

Gazel 29

Mısra: 8

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

duhter-i rez ańılur gāhi
gehi bıkı-i ‘arūs
leyki ‘işret-hānenüñ
sūrına şevherdür şarāb

17. şarāb:

Gazel 29

Mısra: 10

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

küştgır-i gam zebūnıdır
bugün meydānda
pehlevān-ı bezm-i rezm-
ārā dil-āverdür şarāb

18. şarāb:

Gazel 29

Mısra: 12

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

sāki-i gül-çehrenüñ
ayağına düşer müdām
ihtiyārı yok elinde mest-i
ebterdür şarāb

19. şarāb:

Gazel 29

Mısra: 14

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

iy Şihābī pādişāh-ı tāt-
başuñ mişlidür
başa çıkdıkcā ser-i
rindāne efserdür şarāb

20. şarāb:

Gazel 33

Mısra: 1

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

şūfī şafā-yı kalb-ıla iç bir
kadeh şarāb
şāfī dil ol ki hayr ola tā
saña her şarāb

21. şarāb:

Gazel 33

Mısra: 2

Bade, mey,

*sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

şūfī şafā-yı kalb-ıla iç bir
kadeh şarāb
şāfī dil ol ki hayr ola tā
saña her şarāb

22. şarāb:

Gazel 55

Mısra: 9

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

Şihābī def‘-i gam için
şarāb iç
gönülde guşsa olduğunca
hādīs

23. şarāb:

Gazel 275

Mısra: 2

*Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.*

ehl-i meclis niçe nādān
dimesinler zāhide
gaybet eyler eylemez
rağbet şarāb u şāhide

24. şarābuñ:-uñ

Gazel 291

Mısra: 10
Bade, mey,
sarhoşluk veren içecek.
II İlahi feyiz, ihsan.

çeken bilür Şihābī bāde-i
 fūrkat hūmārından
 ne bilsin bu şarābuñ içsin
 [ol] bezm-i vişāl ehli

şarāb iç-:

1. şarāb iç-:

Gazel 141

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şarap içmek.

şarāb iç muṭrib-i tāze-
 cūvānuñ diñleme şavtın
 belin bükmiş zamāne
 çeng-i meclis pīr-i pend
 olmuş

şarāb-ı āl:

1. şarāb-ı āl:

Kaside 21

Mısra: 53

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap.

iy Şihābī bülbulūñ yaşı
 şarāb-ı āl olur

düşse cām-ı meclise
 ‘aks-i ruḥ-ı ḥamrā-yı gül

şarāb-ı ‘aşk:

1. şarāb-ı ‘aşk:-ı

Gazel 44

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk şarabı.

şarāb-ı ‘aşkı nūş itdünse
 ey dil

saña keşf ola esrār-ı
 muḥabbet

şarāb-ı bāb:

1. şarāb-ı bāb:-dan

Gazel 233

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şarap kapısı, eşiği,
makamı, huzuru. II Aşk
makamı.

gül gül olsa sāķī şarāb-ı
 bābdan (-)

bülbül olur ehl-i bezm ol
 şevk-i meclis-tābdan

şarāb-ı dil-güşā:

1. şarāb-ı dil-güşā:-dan,
 -dur

Gazel 84

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gönle ferahlık
veren şarap.

şafā-yı ḥāṭırum sāķī ola
 la‘l-i cān-fezādandur
 nişāt-ı rind-i meyḥVāruñ
 şarāb-ı dil-güşādandur

şarāb-ı hoş-güvār:

1. şarāb-ı hoş-güvār:-

um, -dur

Gazel 102

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Lezzetli, tatlı şarap.

dilümde şu‘le-i sūzum
 olupdur bezm-i ḡam
 şem‘i
 gözümde eşk-i ḥūn-ābum
 şarāb-ı hoş-güvārumdur

şarāb-ı ‘ināb:

1. şarāb-ı ‘ināb:-ı

Gazel 35

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Tatlı şarap.

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne inī ‘aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı ‘inābı

şarāb-ı la ‘l:

1. şarāb-ı la ‘l:-üñ, -e

Gazel 35

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap. II

Sevgilinin dudağı.

şarāb-ı la ‘lüne hasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu gönülüm
ider piyāle taleb

2. şarāb-ı la ‘l:-üñ

Gazel 188

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap. II

Sevgilinin dudağı.

didüm şarāb-ı la ‘lün için
hastedür gönül
didi benefşe ile mey-i
erguvān gerek

şarāb-ı lāle-renk:

1. şarāb-ı lāle-renk:

Kaside 20

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Lale renkli şarap,

kırmızı şarap.

mevsim-i hüsnünde şun
şākī şarāb-ı lāle-renk
devr-i cām-ı mey gerek
olınca devrān-ı bahār

şarāb-ı merg:

1. şarāb-ı merg:-i

Gazel 50

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ölüm şarabı.

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşīd ü Keykāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdün [tut]

şarāb-ı nāb:

1. şarāb-ı nāb:

Gazel 33

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Halis, katıksız, saf

şarap.

jeng-i melāl-i guşsa vü
gamdan Şehābiyā

mir’āt-i kalb-i Ahmedi
illā şarāb-ı nāb

2. şarāb-ı nāb:-dan

Gazel 157

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf, katıksız şarap.

*II Sevgilinin kırmızı
dudakları.*

dil eyler bir leb-i
‘unnābdan hazz
olunmaz mı şarāb-ı
nābdan hazz

şarāb-ı şāf:

1. şarāb-ı şāf:

Gazel 225

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Arı duru, saf şarap.

zücāc-ı tevbeşe şūfī
şarāb-ı şāfı koyar
olunca sākī-i mey nev-
resīde muğ-beçekān

şarāb-ı şafā:

1. şarāb-ı şafā:

Gazel 77

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Eğlence, neşe, zevk
şarabı.*

yüzün Şihābī pīr-i müğān
ayağına sür
versün elüne şāfī şarāb-ı
şafā nihād

şarāb-ı sürh:

1. şarāb-ı sürh:

Gazel 69

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kırmızı şarap.

la'īn piyāle çeşmüm ve
eşküml şarāb-ı sürh
la'lün şarabı bezmine
bağrum kebāb-ı sürh

şarāb-ı vahdet:

1. şarāb-ı vahdet:-i

Gazel 9

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Tevhit şarabı (İlahî
aşk).*

gel Şihābīye müdām içür
şarāb-ı vahdeti
dimesünler nerm-i keşret
ehli bī-meşreb baña

şarar:-

1. şararup:-up

Gazel 229

Mısra: 3

Rengi sarıya

dönmek.

şararup mertek-i çehrem
ğoncaveş olma teng-hātır
baña bu deñlü nireng ol
rüh-ı gül-fāmdan femden

2. şararmış-ıdı:-mış, -ıdı

Gazel 69

Mısra: 5

Sarı olmak, rengi

*sarıya dönmek; korku,
üzüntü vb. sebeplerle
yüzün rengi solmak.*

şararmış-ıdı 'illet-ile

şimdi şūfīnūn

beñzi kızardı beñzer

içüpdür o āb-ı sürh

şarar:

1. şararup:-up

Kaside 23

Mısra: 29

Sararmak, yüzünün

*rengi sarıya dönmek,
rengi solmak.*

sākī şararup beñzedi
nīlūfere beñzüm
şun nūş ideyim bir iki
peymāne benefşe

şarardı gitdi:

1. şarardı gitdi:

Gazel 90

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Rengi sararmak,
solmak.*

derdā ki hasretinden sen
hüsni nev-bahāruñ
beñzüm şarardı gitdi
berk-i hāzāne beñzer

sarāy:

1. sarāyuñ:-uñ

Gazel 72

Mısra: 5

*Saray II sevgilinin
yaşadığı yer.*

ser-i kūyuñ 'Arafāt oldu
sarāyuñ Ka'be
'āşikān saña Halīl oldu
rakībān nemrūd

sār-bān-ı rāh:

1. sār-bān-ı rāh:

Gazel 181

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Deve kervancısı. II**Deve kervanı yolu.*

kırdı mehārı nāka-i leyl-i

każāyı gör

ey sār-bān-ı rāh anı luṭf-ı

kaṭāra çek

sarf eyle:

1. şarf eyle:

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Harcamak;**kullanmak, tüketmek II**feda etmek.*

‘işrete şarf eyle naḳd-i

‘unfuvān-ı ‘ömrüñi

el tutup pīr müğānuñ

şoḥbetinden al du‘ā

2. şarf eyle:

Gazel 12

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sarf etmek,**harcamak, tüketmek.*

‘işrete şarf eyle naḳd-i

‘unfuvān-ı ‘ömrüñi

el tutup pīr müğānuñ

şoḥbbetinden al du‘ā

sarf it-:

1. şarf it-:-di

Gazel 142

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Harcamak;**kullanmak, tüketmek.*

‘ışka şarf itdi cihānda

‘ömrinüñ sermāyesin

dimesünler yoğ-ıdı

Mecnūnda ‘aḳl-ı ma‘āş

şāri‘:

1. şāri‘:

Kaside 13

Mısra: 45

*Şeriatı ortaya koyan
(Hz. Peygamber).*

ṭarīḳ-ı dergehi a‘lā-yı

ḥaḳdur şer‘üñe şāri‘

o silke sālīk olan rāh-

revler olur lāmi‘

2. şāri‘ine:-i, -n, -e

Kaside 3

Mısra: 26

*Allah'ın emir ve
yasaklarını insanlara
tebliğ eden kişi.*

yā Rab hidayet ile ümem

reh-revānını

şer‘-i resūl şāri‘ine eyle

rū-be-rāh

şa‘r-ı ğarrā:

1. şa‘r-ı ğarrā:-da

Gazel 172

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gösterişli, parlak**şiiir.*

şa‘r-ı ğarrāda ḥayālāt ü

nezāket olmasa

iy Şihābī sāza beñzer

kim anuñ evtarı yok

şā‘r-ı rengīn:

1. şā‘r-ı rengīn:-üm

Gazel 228

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Şiirin rengi. II Söz
oyunu, söz sanatı.*

ey Şihā[bī] mülk-i

nazmuñ Ḥusrevī olduñ

dedi

şā‘r-ı rengīnüm görüp ol
dilber-i Şīrīn sūhan

Mısra: 7

Örtmek, sarmak.

şarraf-ı ma‘nī:

şa‘rı revān:

1. şa‘rı revān:-ı

Gazel 138

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Akan, yürüyüp

giden ayva tüyü.

yārūñ düşince gönlüme
mūy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa‘rı revān
böylece selīs

şems dülbendın şarınsa
gündüz olur āfītāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

sark:

1. şarkar:-ar

Gazel 161

Mısra: 7

Eğilmek,

*meyletmek; teşebbüs
etmek.*

zūlfūñ müdām kıtlüme
şarkar nedür sebeb
ğamzeñ hemīşe kınuma
girür neden tāmā‘

1. şarraf-ı ma‘nī:

Gazel 254

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Anlamın/içyüzün

ehli (kimse).

añlamaz şüret-perest olan
Şihābī şī‘rini
i‘tibar eyler velī şarraf-ı
ma‘nī cevhere

şa‘şa‘a:

1. şa‘şa‘asında:-sı, -n, - da

Kaside 2

Mısra: 10

Parıltı; gösteriş.

sarīh:

1. sarīh:

Gazel 66

Mısra: 8

Açık, apaçık, belli,

besbelli.

hāy di ki edti zālīm
ğamzeñ beni helāk
mazlūma zecr u kıahr-ıla
bu zulmdür sarīh

şark u ğarb:

1. şark u ğarb:-a

Gazel 172

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Doğu ve Batı. II.

Her yer, tüm dünya.

mehr ü māhı şark u ğarba
rūz u şeb şalındurur
çarḫuñ ammā bir senūñ
gibi kıamer-ruḫsārı yok

‘ulemā ‘ilm-i nu‘ūt u
ceberūtında hemān
aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt

şa‘şa‘a-i cemāl:

1. şa‘şa‘a-i cemāl:-i, -n, -e

Gazel 120

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

sarın-:

1. sarınsa:-sa

Gazel 246

*Cemalin, güzelliğin
parlaklığı.*

şa‘şa‘a-i cemāline irmedi
māh-ı bedr eli
hüsn-ile gün be gün o
meh pençe-i āfitāb olur

sat-:

1. şatarsaň:-ar, -sa, -ñ

Gazel 81

Mısra: 11

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak, satmak. II
Söylemek, nakletmek,
dinletmek (TARAMA).*

şıra‘sın oğu şatarsaň
şırābı
ki müfti etmedi bu bey‘i
fāsīd

sat:

1. satılup:-ılup

Gazel 287

Mısra: 3

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak.*

Yūsuf-ı Mısır-ı melāhat
satılup kıl oldu

sen olaldan şanma hüsn
elinüñ sultānı

2. şatar:-ar

Gazel 288

Mısra: 13

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak.*

şatar şanma şayd-ı
denīye Şihābi‘i
a‘lā şikāre şalar o dil
şāhbāzını

3. şatar-ısaň:-ısaň, -ar-

Gazel 144

Mısra: 7

*Bir malı veya mülkü
para karşılığı elden
çıkarmak, satmak.*

hāşıl-ı a‘mālūñ olmaz
cevce şatar-ısaň riyā
hırmen-i ‘ālemde olma
nāhidā gendüm-fürüş

4. şatar:-ar

Gazel 6

Mısra: 1

*Bir değer
karşılığında vermek.*

idüp serkeşliği āhum
şatar dünyāya istignā
sirişküm mevci her dem
gösterür dünyāya istignā

5. şat:

Gazel 156

Mısra: 4

*Dicle ve Fırat‘ın
birleşmesinden meydana
gelen büyük nehir. (Şat-
Bağdat paralelliğinde).*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyādı üzre akduğın
der gören āhir harāb etse
gerek Bağdād Şat

6. şatar:-ar

Gazel 142

Mısra: 10

*Satmak II Söylemek,
nakletmek.*

tā Şihābī olalı nessāc-ı
dibā-yı kelām
rū-yı zerdī mantık ehline
şatar zerrīn kumāş

7. şatma:-ma

Gazel 206

Mısra: 8

*Beğendirmeye
çalışma.*

efâz-ıla dil uzatma
fezâyilüñ yoğ-ısa
‘avâma fazl-ıla şatma
özünü olma füzül

sâtır-ı fitne:

1. sâtır-ı fitne:

Gazel 226

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Fitne saçan, fitne

saçıcı.

uyuma gözün aç beñzer
ki gice mûm tutmuşsın
rakîbâ şâtır-ı fitne ‘aceb
kelb-i muğallemsin

satmaz:

1. şatmaz:-maz

Gazel 310

Mısra: 4

Bir değer

*karşılığında bir malı
alıcıya vermek.*

benüm ol merd-i müflis
kim cihânı terre almaz
sekiz bağın cinânun
vâlidem bir dâneğe
şatmaz

savâş:

1. şavaşum:-um

Gazel 255

Mısra: 10

*Mücadele, uğraşma,
kavga.*

yitürdün nevbet-i vaşlın
diyüben âsiyâb-âsâ
Şihâbî eksük olmadı
şavaşum kendi kendümle

savm:

1. şavmuñ:-uñ

Kaside 19

Mısra: 21

Oruç.

tayy oldı çün riyâzât u
şavmuñ cerîdesi
açıldı defter ü devlet
berâ-yı ‘ıyd

savt:

1. şavtına:-ı, -n, -a

Gazel 205

Mısra: 8

Ses, seda.

güş idenler naķş-ı
eş‘ârumla her taşnîfümü
muṭrib-i bezmüm semâ
u şavtına kıalmaz ‘amel

2. şavtın:-ı, -n

Gazel 141

Mısra: 7

*. Ses, seda; nağme
II Tegannî edilen şiir. II
Bülbül sesi, haykırma,
çığlık, cıvıltı.*

şarâb iç muṭrib-i tâze-
cüvânun diñleme şavtın
belin bükmiş zamâne
çeng-i meclis pîr-i pend
olmuş

savt-ı bālâ:

1. şavt-ı bālâ:-y, -ıla

Gazel 147

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüksek ses,

haykırma, çığlık.

güller evrâķın açup okur
zebûr-ı ‘ışķdan
şavt-ı bālâ-y-ıla bülbül
nağme-i Dâvûd-veş

savt-ı hezâr:

1. şavt-ı hezâr:

Gazel 10

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bülbül sesi. II

*Âşığın binlerce ahı,
feryadı, figanı.*

başlar nevāya şevk-ile
‘uşşāk pür enīn
gül meclisinde hāşa ki
şavt-ı hezār ola

2. şavt-ı hezār:-ise

Gazel 253

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Binlerce ses. II

Bülbül sesi.

ey taze gönca-gül gibi
gel bezm-i gülşene
işit Şihābī zārını şavt-ı
hezār-ise

3. şavt-ı hezār:

Gazel 278

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Binlerce ses. II

Bülbül sesi.

gel bāga gūş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gūlgule
eṭrāf u kūşe’i

şavt-ı nağam:

1. şavt-ı nağam:

Kaside 12

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ezgi civıltısı.

‘ışk devrinde saña iy dil
ne ğam

‘ışk sâzından gelür şavt-ı
nağam

savur:

1. şavurdı:-dı

Gazel 312

Mısra: 9

(Rüzgâr) Önüne

*gelen bir şeyi havaya
kaldırıp sağa sola
uçurmak.*

dâne-i şabrın Şihābīnūñ
şavurdı bād-ı ‘ışk
hāşılı ‘ömri tağıtdı āh ol
gül hırmeni

savur:-

1. şavurmağda:-makda

Kaside 18

Mısra: 8

Önüne gelen bir

*şeyi havaya kaldırıp
sağa sola uçurmak.*

āh kim yok yere ‘ālemde
emek oldu hebā
hırmen-i ‘ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenā

2. şavurmada:

Gazel 252

Mısra: 4

Havaya atıp

dağıtmak, saçmak.

çeşmümde āb-ı miḥnet ü
cismümde tāb-ı ğam
hāk-i teni şavurmada
başda hevā-y-ise

şävür-ı zamān:

1. şävür-ı zamān:

Gazel 192

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Zamanın Şävûr'u

*(Husrev-i Perviz'in sadık
bir nedimidir ve devrinin
ün salmış*

*ressamlarındandır.
Husrev ile Şirin'i bir
araya getirmek için
büyük fedakarlıklar
göstermiştir).*

resm idelden şüretüñ
nakşını şāvūr-ı zamān
kühken etdi niçe Ferhādı
taşvīrūñ senūñ

sa'y:

1. sa'y:

Kaside 19

Mısra: 9

*Çaba, gayret,
çalışıp çabalama.*

faşl-ı bahār irişdi deyü
niçe sa'y ile
müjde getürdi gülşene
peyk-i şabā-yı 'ıyd

2. sa'yi:-i

Gazel 124

Mısra: 3

*Çaba, gayret. ||
Haccın şartlarından
olarak Safa ve Merve
tepeleri arasında hızlı
yürüme.*

Ka'be-i kūyına olan sa'yi
Merve haqqı dile şafā
bilirüz

say:

1. sayar:-ar

Gazel 118

Mısra: 7

*Saymak, hesap
etmek.*

intizār-ile şayar her gece
yılduzları
'āşıkı her gün çalarlar
pāreye mehpāreler

sa'y eyle-:

1. sa'y eyle-:

Gazel 101

Mısra: 3

*Kelime Tipi: -
Çalışmak,
çabalamak.*

“men” sırrına vākıf
olmağa sa'y eyle kim
kendü nefsüñ bilmesen
cehl-ile nādānlık budur

2. sa'y eyle-:

Gazel 122

Mısra: 14

*Kelime Tipi: -
Çalışmak,
çabalamak.*

vefāsı yok fenā gül-
zārınūñ umma şafā
andan
aña sa'y eyle bostān-ı
beğa firdevs bāğıdur

3. sa'y eyle-:

Rübai 7

Mısra: 4

*Kelime Tipi: -
Çalışmak,
çabalamak.*

iy gönül ser-sebz iken
'ömr-i 'āzizūñ mezra'ı
sen de sa'y eyle fezāyıl
hirmeninden hāşıl al

4. sa'y eyle-:

Gazel 130

Mısra: 4

*Kelime Tipi: -
Çalışmak,
çabalamak, gayret
etmek.*

gurūrı қо behey garrā
kemāl ehline ol rāğıb
ma'ārif kesbine sa'y eyle
kim bu fenne 'ār olmaz

sa'y id-:

1. sa'y id-:-üip

Gazel 202

Mısra: 9

*Kelime Tipi: -
Gayret etmek,
çalışmak, çabalamak.*

ey Şihābī pīr-perver
olmağ-ıçün sa'y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāhib-kemāl ister gönül

sa'y it-:

1. sa'y it-:

Gazel 224

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Çalışmak,
uğraşmak, çaba sarf
etmek, mücadele etmek.*

vücūduñ 'illet-i 'ışk-ıla
sa'y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aşlā
devāsı derd-nāk olsun

şayd:

1. şayd:-ı

Gazel 198

Mısra: 2

Av, avlanma.

olmadın 'uğde-i zülfüñle
gönül müşkili hāl
mürğ-i cān şaydı için
kurdı hātтуñ dām-ı ecel

şayd et-:

1. şayd et-:-se, -m

Gazel 95

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Avlamak, ele
geçirmek.*

sen perīşān perçemi
şa'rumla şayd etsem
n'ola
iy perī-peyker melek
taşhīr ider ādem düşer

şayd it-:

1. şayd it-:-mek

Kaside 25

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

*Avlamak,
yakalamak. II Âşık
etmek.*

tutar ağzında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek için göz ider
nergis

şayd ol-:

1. şayd ol-:-ur, -mış

Gazel 251

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Av olmak,
avlanmak.*

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş
hikmet ammā sīm ile
zerde

şayd-ı denī:

1. şayd-ı denī:

Gazel 288

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Alçak, değersiz av.

şatar şanma şayd-ı
denīye Şihābī'i
a'lā şikāre şalar o dil
şāhbāzını

sāye:

1. sāyeñ:-ñ

Gazel 108

Mısra: 6

(Sevgilinin) gölgesi.

kākülün zıllinde cānā
cümle pūr sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

sāye şal:-**1. sāye şal:-sa****Gazel 215**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Gölge yapmak II**İlgilenmek, alaka
göstermek.*

sāye şalsa hākūme ol
gül-ruḥ u bālā qadūm
servler peydā olup gül-
zār olurdu merqadūm

sāyed:**1. sāyed:****Gazel 181**

Mısra: 9

Belki, ihtimal, şayet.

gūşına ala luṭf-ıla şāyed

Şihābiyā

bu dürr-i şāh-vār gibi bir

şehriyāra çek

2. sāyed:**Gazel 116**

Mısra: 8

*"Eğer" şayet, koşul**anlamı veren edat.*

cevr ü cefā-yı dilbere

şabr eyle iy gönül

şāyed tarahḥum eyleye

bir gün zamān olur

3. şāyed:**Gazel 170**

Mısra: 7

*"Eğer" şayet, koşul**anlamı veren edat.*

nergisün gözi deger

şāyed ayağı tozına

gül gibi açılmasın her

şūh u Şengül her taraf

sāyed ki:**1. sāyed ki:****Gazel 69**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şayet ki, eğer ki. //**Belki, ola ki.*

nergis gözinden irişe

şāyed ki bed-nazar

ol lāle-çehre gülden

idinsin niḳāb-ı sürḥ

sāye-i hıızır:**1. sāye-i hıızır:****Gazel 72**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hızır'ın gölgesi.

leblerün 'īsī-i şānī vü

ḥaṭṭuñ sāye-i Hızır

ruḥlarıñ Yūsuf-ı Mısr

oldı zebānuñ Dāvūd

sāye-i zülf:**1. sāye-i zülf:-i, -n, -de****Gazel 49**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Saçın gölgesi.

geḏā-y-iken 'aceb mi

şāye-i zülfinde şāh olsam

şalarsa üstüme zill-i

hümāyūn o hümā

himmet

sā'y-i mellāh:**1. sā'y-i mellāh:****Gazel 68**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gemi kaptanının**çalışması.*

rūzigār olsa muḥālif

şüfün-i deryāya

menfa'at eylemez aşlā

aña sā'y-i mellāh

şāyi' ol-:**1. şāyi' ol-:-dı****Kaside 13****Mısra: 48****Kelime Tipi: -***Duyulmuş, herkesçe bilinen, yayılmış olmak.*

şahābeñ kim olupdur her
birisi fakr ıla kani'
olardan oldu halka hük-
i şer'ü sünnetüñ şāyi'

şayyād:**1. şayyād:****Gazel 174****Mısra: 6***Avci.*

her şikār ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vākı'ā olduğı
şayyād oñmaduğ

2. şayyāddur:-dur**Gazel 189****Mısra: 4***Avci.*

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazar bir

kez

'aceb şayyāddur çeşmüñ

'aceb şehbāzdur [zülfüñ]

sāz:**1. sāzdur:-dur****Gazel 133****Mısra: 10***Çalgı aleti.*

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī hayli erkek
sāzdur diñle kópuz

2. sāza:-a**Gazel 172****Mısra: 10**

*Her çeşit mûsikî
âletine verilen isim,
çalgı.*

şa'r-ı garrāda hayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

3. sâzından:-ı, -n, -dan**Kaside 12****Mısra: 10***Saz, çalgı aleti.*

'ışk devrinde saña iy dil
ne gam

'ışk sâzından gelür şavt-ı
nağam

sāz ü söz:**1. sâz ü söz:****Gazel 133****Mısra: 6****Kelime Tipi: -**

*Saz ve söz. II Musiki
ve şiir.*

nāle vü āhum maḥabbet
bezmine şevk arturur
lācerem ādāb-ı şoḥbet bu
kim ola sâz ü söz

sâz-ı pür-süz ol-:**1. sâz-ı pür-süz ol-:-du****Gazel 147****Mısra: 4****Kelime Tipi: -**

*Ateş dolu, yakıcı saz
haline gelmek. II Acıklı
nameler icra etmek. II
Aşığın acıklı iniltileri.*

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yağar beni
bezm-i gamda sâz-ı pür-
süz oldu nālem 'ūd-veş

2. sâz-ı pür-süz ol:-dı

Gazel 147

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ateş dolu, yakıcı saz
haline gelmek. II Acıklı
nameler icra etmek. II
Aşığın acıklı iniltileri.*

niçe yansın micmer-i
mihnetde bağrum 'ūd-
veş
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldu nâlem 'ūd-veş

seb:

1. şeb:

Gazel 73

Mısra: 1

Akşam, gece.

n'ola şeb içre çıkarsa
depemden âh ile dūd
başumda şem' mişâli
hemîşe yanar od

2. şebde:-de

Gazel 120

Mısra: 10

Akşam, gece.

âteş-i hicr yâr-ıla şebde
Şihâbî âhumuñ

gözde hayâlün olmasa
câyı anuñ türâb olur

3. şeb:

Gazel 246

Mısra: 8

Akşam, gece.

şems dülbendin şarınsa
gündüz olur âfitâb
gice meh olur levendâne
geyinse şeb külâh

4. şebinde:-in, -de

Gazel 246

Mısra: 5

Akşam, gece.

gizlenür zülfi şebinde
dilberün hâl-i lebi
la'l uğurlamağa gelmiş
şanki hindü-yı siyâh

5. şebün:-ün

Kaside 19

Mısra: 33

Akşam, gece.

ķadrün refi' u leyle-i
ķadr ola her şebün
rūzuñ sa'id eyleye 'avn-i
hüdā-yı 'ıyd

şeb ol:-

1. şeb ol:-ur

Gazel 30

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Karanlık çökmek |
kasvet çökmek, mutlu
günleri gölgelemek
(nehâr ve dirigâ
bağlamında).*

n'ola dirlerse mey-i nâbe
'aşā-yı pīrān
şeb olur içse eger 'aşr-ı
'ıneb ibn-i şīb

2. şeb ol:-dı

Gazel 232

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gece vakti gelmek.

her nev-cüvâne cān gibi
māyıl olur gönül
şeb oldu daḥı geçmedi
'ışk-ı şebābdan

seb'a:

1. seb'asın:-sı, -n

Rübai 6

Mısra: 4

Yedi.

cür'a nüş olalı yedi
beytüm

seb'asın etdi Cāmīnūñ
ser-mest

Kelime Tipi: -
Ders vermek.

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Ders almak.

seb'a-i seyyāre:

1. seb'a-i seyyāre:

Gazel 160

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Yedi seyyar yıldız,
yedi gezen.*

rüşen oldı bu yedi beyti
Şihābīnūñ (-)
şanasın yaqdı felekde
seb'a-i seyyāre şem'

2. seb'a-i seyyāre:

Gazel 251

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yedi seyyar yıldız,
yedi gezen.*

Şihābī seb'a-i seyyāre
midür bu yedi beytūñ
ögüp göge çıkarır
okuyanlar heft-kışverde

sebāk eyle-:

1. sebāk eyle-:-r

Gazel 264

Mısra: 3

leyli eylerdi nām-ı Kays
sebāk
varmadın dahı pīş-i
üstāde

sebāk oku-:

1. sebāk oku-:-r

Gazel 176

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ders okumak.

faşl-ı güldür gel
mu'allim hāne-i gül-zārı
gör

kim bahāristāndan okur
bülbul ü kumrı sebāk

2. sebāk oku-:-r

Gazel 177

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ders okumak.

zihn-i bülbul açılupdur
ireli faşl-ı bahār
açmış okur 'ışk bābından
gülistānda sebāk

3. sebāk oku-:-dı

Kaside 8

'ilm-i ledünden okudı ol
mā-sebāk sebāk
medhın yazındı gülşen-i
'āleme varak varak

sebāt-ı nakş-ı cihān:

1. sebāt-ı nakş-ı cihān:

Gazel 225

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Cihanın nakşının,
dünyanın süsünün
kararlılığı.*

müdām nüş-ı mey bakma
zīb-hāneye hiç
hubāb-ı bāde gibidür
sebāt-ı nakş-ı cihān

sebbāh:

1. sebbāhı-:-ı

Gazel 62

Mısra: 4

Yüzücü.

āşinā-yı baħr olan eyler
telātumdan hāzer
gönlümüñ sebbāhı itmiş
lecce-i 'ışkuñla lec

şebdîz:**1. şebdîz:****Gazel 271**

Mısra: 4

Gece rengi.

Husrevâ sen lebleri şîrîne
şeydâ olalı
eşk ü âhı ‘âşıkun gül-gün
u şebdîz olmada

sebeb:**1. sebeb:****Gazel 161**

Mısra: 7

*Bir durumun ortaya**çıkmasına neden olan**şey.*

zülfün müdâm kıtlüme
şarkar nedür sebeb
ğamzeñ hemîşe kınuma
girür neden tama‘

sebeb id:**1. sebeb id:****Gazel 8**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sebeb olarak**göstermek, sebebi olmak.*

sîm-i sirişk ü çehre-i
zerdüm idüp sebeb
niçe tokuna zâr-ıla
seng-i mehek baña

sebeb ol-:**1. sebeb ol-:-up****Kaside 15**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Vesile olmak, yol**açmak.*

icâd-ı kevn ü ‘âleme
‘ışıkun olup sebeb
maḥbûb idindi zât-ı
laṭîfun ḥüdâ-yı Rab

2. sebeb ol-:**Gazel 38**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Neden olmak, yol**açmak.*

rîsmân-ı zülfüne aşıldı
dil
şalbına geysülerün oldu
sebeb

sebebi'l-halk:**1. senedi'l-halk:****Kaside 2**

Mısra: 33

Yaratılma sebebi.

yâ ilâhî senedi'l-halk u
ḥabîbün ḥakkı
ehl-i îmânı emîn eyle zi
hebli'l-‘arâşât

şebḥân-ı bahâr:**1. şebḥân-ı bahâr:****Kaside 20**

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Baharın gece öten**bülbülü.*

ṭûṭi la‘l-i yârdan varup
şeker uğurlamış
anı ḥabs itdi kafes içinde
şebḥân-ı bahâr

şeb-i fûrkat-dırâz:**1. şeb-i fûrkat-dırâz:****Gazel 292**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Uzun ayrılık gecesi.

bildi ‘ömri kühtedür şeb-
i fûrkat-dırâz (-)
gerçi zâhirde güler ağlar
velî aḳar yaşı

şeb-i ğam:**1. şeb-i ğam:-da****Gazel 126**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gam ve keder**gecesi.*

şeb-i ğamda Şihābīnūñ
 ḥadeng-i nār-ı āhından
 ḥazer eyleñ ki yire ey
 sürüş āsumān düşmez

2. şeb-i ğam:-da**Gazel 301**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gam ve keder**gecesi.*

vücūdum şem' olupdur
 lem'a-i āhumla nīme-rüz
 şeb-i ğamda döner yok
 üstüme pervāneden
 [ġayrı]

3. şeb-i ğam:**Gazel 131**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Keder, üzüntü**gecesi.*

şeb-i ğam baña gün
 göstermez oldı dūd-ı
 āhumla
 tūlū' idüp murādum
 mehri üstüme ziyā
 vermez

şeb-i hicrān:**1. şeb-i hicrān:-da****Gazel 203**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ayrılık gecesi. II

*Âşığın sevgiliden ayrı
 kalması.*

geçdi 'ömrüm fikr-i zülf-
 ile şeb-i hicrānda
 rüzı olmaz mı 'aceb bir
 gün baña rüz-ı vişāl

şeb-i mihnet:**1. şeb-i mihnet:-de****Gazel 195**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sıkıntı gecesi, dert**gecesi.*

şu'le-i dāğ-ı derūnumla
 tenüm ey meh-rū
 şeb-i mihnetde yanar
 niteki fānūs-ı ḥayāl

şeb-i şurb-ı şarāb:**1. şeb-i şurb-ı şarāb:****Gazel 81**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gece şarap içmek.

ġidā-yı rūḥ ü envār-ı
 şafādur

şeb-i şurb-ı şarāb ü şem'
 ü şāhid

şeb-i tārık-ı ğam:**1. şeb-i tārık-ı ğam:-dur****Gazel 15**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gamin, kederin

*karanlık gecesi II (aşk
 nedeniyle) üzüntü
 duyulan gece.*

bi-ḥamdi'llāh şeb-i tārık-
 ı ğamdur hümā oldı
 'ulüvv-i çarḥa āhum
 şem'i idelden 'alev
 peydā

şeb-i tīre:**1. şeb-i tīre:-si****Gazel 123**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Karanlık gece.

ol meh yüzünden eylese
zülf-i ruḥını bāz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tîresi ayaz

şeb-i vuslat:

1. şeb-i vuslat:

Kaside 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Vuslat gecesi,
sevgiliye kavuşma
gecesi.*

ḳurb-ı ev-ednāda gördügi
şeb-i vuslat gibi
sürme-i māzāğ olupdur
leyletü'l-mi' rāc aña

şebih:

1. şebih:

Kaside 1

Mısra: 9

Benzer, denk.

lamları zülf-i nigāra
şebih
ḥalka-i ḥa turre-i 'anber-
şemīm

şebih ol-:

1. şebih ol-:

Gazel 268

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Benzemek.

teşbih ḳılma la'l-i nigāra
cevāhiri
la'l-i müzāba hîç ola mı
sengler şebih

şeb-nem:

1. şeb-nem:

Kaside 20

Mısra: 3

Çiğ tanesi, şebnem.

şulayup şeb-nem döşetdi
şahını ferrāş-ı çemen
mecmū'-ı ḥayl-i şükūfe
oldı meydān-ı bahār

şebnem:

1. şebnemdür:-dür

Gazel 311

Mısra: 3

Çiğ, rutubet, gece

nemi.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bāğbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

2. şebnemden:-den

Gazel 80

Mısra: 4

Çiğ tanesi, rutubet.

tāzelendi girye-i şebden
ruḥı ol ḡoncanuñ
çün tarāvetdür gül-i gül-
zāre şebnemden murād

3. şebnemlerüñ:-ler, -üñ

Gazel 84

Mısra: 6

Çiğ tanesi, rutubet.

yaşumdan açılır güller
gibi her ḡonca leb ḡöñli
baña ter düşdügi
şebnemlerüñ bu
macerādandur

4. şebnem-ile:-ile

Kaside 21

Mısra: 31

Çiğ tanesi, rutubet.

şebnem-ile kāse-i
sīmīnini pür eyleyüp

şahn-ı gül-zârı şular her
subh-ı dem sakḳā-yı gül

5. **şebnem-ile:-ile**

Kaside 23

Mısra: 27

Çiğ tanesi, rutubet.

açar gözünü şebnem-ile
nergis-i şehla
tutar yüzünü şubh-ıla
yābāna benefşe

6. **şebnem:**

Gazel 12

Mısra: 17

Çiğ tanesi.

ğonca lebler vechine
şebnem saçar müşgîn
gül-âb
mirvaḥa şalar-idüm tāvūs
ıla bād-ı şabā

7. **şebnem:**

Gazel 16

Mısra: 8

Çiğ tanesi.

bir yaña feryādumı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

8. **şebnem:**

Gazel 199

Mısra: 4

Çiğ tanesi.

ḳatre-i eşkümdede gördüm
gice ‘aks-i ‘arızın
bāḡbān şun‘ gösterdi
baña şebnem degül

9. **şebnem:**

Kaside 21

Mısra: 20

Çiğ tanesi.

besledi mehd-i zümürred
gibi anı ḡoncadan
dāyeler şebnem nesīm-i
şubḥıdur lālā-yı gül

10. **şebnem:**

Gazel 208

Mısra: 12

Havada buḡu

*durumundayken akşamın
ve gecenin serinliğiyle
yerde veya bitkilerde
toplanan küçük su
damlaları. || Gözyaşı.*

yaḳasın çāk idüp gel
şubḥa dek zār eyle[sin]
bülbül
meger kim ḡonca

bikrinüñ lebini dişlemiş
şebnem

11. **şebnem:**

Gazel 311

Mısra: 9

Çiğ tanesi. II

Gözyaşı.

şaḡır itmışdür meger
şebnem gülüñ ḳulaḡını
iy Şihābī bülbülüñ ḡuş
eylemez efḡānını

12. **şebnem:**

Gazel 286

Mısra: 4

Çiy tanesi. II

Gözyaşı.

gice ruḥsārın añup
aḡladum o ḡonca-lebüñ
çîn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

şeb-rîz:

1. **şeb-rîz-ile:-ile**

Gazel 103

Mısra: 4

Gece döken.

dāsītān-ı Ḥusrev ü Şîrîn
oḳuyan nāmede

nāmın āh u eşkümün şeb-
rîz-ile gül-gün okur

sebū:

1. sebū:

Gazel 241

Mısra: 4

Şarap kabı, testi. II
Gönül.

bāde-i 'ışkuñ bulunmaz-
iken ayağın çeker
yek-nefesde çekdiğüm
görüp kulağ çekdi sebū

sebū-yı halka-i rindān:

**1. sebū-yı halka-i
rindān:**

Gazel 86

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Rindlerin daire
şeklinde oturarak
oluşturduğu meclisin
ibriği, sürahisi.

her kim ki bezm-i 'ışka
gelür bir ayak çeker
aña sebū-yı halka-i
rindān kulağ çekker

sebz:

1. sebz:

Gazel 267

Mısra: 7

Yeşil, yeşillik.

haṭṭ-ı yāḳut-ı lebi sebz ü
'izār u la'li şurḥ
cebhe ü 'arîz sepîd ü
çeşm-ile ebrû siyeh

2. sebz:

Kaside 21

Mısra: 27

Yeşil, yeşillik.

nev- 'arûs-ı ḡoncaya zînet
verüpdür sebz ü sürḥ
perdedār olmağ-içün
aşmış tutuk vālā-yı gül

sebz ü şîrîn:

1. sebz ü şîrîn:

Gazel 269

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yemyeşil ve tatlı.

haṭṭ-ı ḡazrāñ-ıla la'lüñ
sebz ü şîrîn olmada
ḡadd-i ḡül-günüñla
çehreñ şurḥ u rengîn
olmada

sebze:

1. sebze:

Kaside 25

Mısra: 58

Çimen, yeşillik. II

Gül bahçesi.

niçe kim bu fenā ḡül-zārı
zeyn ola şükûfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

2. sebzsin:-sin

Gazel 228

Mısra: 11

Yeşillik, bahçe. II.

Ayva tüyleri.

ḡörelî ḡül-zār-ı ḡaddüñ
üzre haṭṭuñ sebzsin
ne ḡülistān meylî var
ḡöñlümde ne seyr-i
çemen

sebze-i haṭṭ:

1. sebze-i haṭṭ:

Gazel 47

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yeni çıkan/yeşil

ayva tüyleri.

sebze-i haṭṭuñ-ıla rüşen
olur çeşm-i ḡayāt

naẓara nūr verūr niteki
seyr-i leb-i kişt

rū-yı deryā üzre şalınmış
anuñ seccādesi

kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru'llāhda

sebze-zār-ı nev-bahār:

1. **sebze-zār-ı nev-**
bahār:

Kaside 25

Mısra: **60**

Kelime Tipi: -

İlk baharın yeşilliği.

selāmet gülşeninde
gülşen ol 'ālemde ğam
görme
nitekim sebze-zār-ı nev-
bahār içre güler nergis

seccāde:

1. **seccādesi:-(s)i**

Gazel 306

Mısra: **8**

*Üzerinde bir kişinin
namaz kılacağı
büyüklükte, halı, kilim,
kumaş, hasır vb. inden
yapılmış, daha çok
dikdörtgen biçimindeki
yaygı, namazlık.*

şanki bir şaḥib-
kerāmetdür ruḥuñda
kākülün

seccāde şal-:

1. **seccāde şal:-up**

Gazel 249

Mısra: **4**

Kelime Tipi: -

Seccade sermek.

sanasın şeyḥ-i siyeh-
pūşedür zūlf-i ruḥı
görünür sūdda deryāya
şalup seccāde

secde:

1. **secde:**

Rübai 1

Mısra: **4**

*(Genellikle namaz
ibadetinde olmak üzere)
Allah'ın büyüklüğü,
yüceliği önünde hiçliğini
göstermek ve O'nu
ululamak maksadıyla
vücudu alın, burun, el
ayaları, dizler ve ayak
parmakları yere değecek
duruma getirme, bu
durumda yere kapanma.*

zinde şanma mürdedür
cāhil sen egme aña başın

secde eyle-:

1. **secde eyle:-r, -iken**

Gazel 167

Mısra: **10**

Kelime Tipi: -

Secde durumuna

*gelmek, secde vaziyeti
almak, secdeye
kapanmak.*

āteş atardı şeyāṭine
Şihābī āhum
Ādeme eyler-iken secde
melekler şaf şaf

2. **secde eyle:-r**

Gazel 275

Mısra: **5**

Kelime Tipi: -

*İtaat ve tevazu
içinde eğilmek, boyun
eğmek, yere kapanmak.*

secde eyler tāḳ-ı ebrū[yı]
gören bī-iḥtiyār
cāmi'-i ḥüsnuñde miḥrāb
olmuş ol yir sācide

secde id-:

1. **secde id:-er, -ler****Gazel 167**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Secde etmek, dizleri
üzerinde eğilip elleriyle
alnı yere değdirerek itaat
etmek.*

*mescide varsa kaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namāz
secde ol kûşe-i mihrāba
iderler şaf şaf*

secde it:-1. **secde it:-di****Kaside 12**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Secde durumuna
gelmek, secde vaziyeti
almak, secdeye
kapanmak.*

*secde itdi anda halk-ı
mülk-i Kuds
kürsi-i 'arş üzre basınca
kadem*

şecer:1. **şecer:****Kaside 14**

Mısra: 13

Ağaç, dirah.

*şecer reftāra geldi
pāyüñe çün bir nefes
itdün
rücū' itdi yine cāyına
kāyim oldu ol demden*

şedde:1. **şeddeleri:-leri****Kaside 1**

Mısra: 11

*Arapça ve Farsça
kelimelerde bir harfin
çift okunacağını gösteren
işaret.*

*şeddeleri lāledür ol
gülşene
ki itdi şükūfte anı feyz-i
neşim*

sedd-i hadd-i rāh:1. **sedd-i hadd-i rāh:****Kaside 3**

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Yol sınırının seddi.

*ser-hadd-i mülk-i kırbete
niçe başam kadem*

*kūh-ı günāhum oldu baña
sedd-i hadd-i rāh*

şefā'a't:1. **şefā'a'tüñle:-ün****Kaside 15**

Mısra: 7

*Ar. Suçlu veya
muhtaç olan için af veya
ihsan ricası.*

*'afv it şefā'a'tüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yakar
her gün āhumuz*

şefā'a't:1. **şefā'a'tüñle:-ün, -le****Kaside 15**

Mısra: 15

*Peygamberlerin ve
Allah'ın izin vereceği
kimselerin, kulların
suçlarının bağışlanması
için Cenâbıhak katında
aracılık etmeleri.*

*'afv it şefā'a'tüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yakar
her gün āhumuz*

2. şefâ' atüñle:-üñ, -le

Kaside 15

Mısra: 23

Peygamberlerin ve
Allah'ın izin vereceği
kimselerin, kulların
suçlarının bağışlanması
için Cenâbıhak katında
aracılık etmeleri.

'afv it şefâ' atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yakar
her gün âhumuz

3. şefâ' atüñle:-üñ, -le

Kaside 15

Mısra: 31

Peygamberlerin ve
Allah'ın izin vereceği
kimselerin, kulların
suçlarının bağışlanması
için Cenâbıhak katında
aracılık etmeleri.

'afv it şefâ' atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yakar
her gün âhumuz

4. şefâ' atüñle:-üñ, -le

Kaside 15

Mısra: 39

Peygamberlerin ve

Allah'ın izin vereceği

kimselerin, kulların

suçlarının bağışlanması

için Cenâbıhak katında

aracılık etmeleri.

'afv it şefâ' atüñle bizüm
her günâhumuz
yoksa cihânı oda yakar
her gün âhumuz

5. şefâ' atüñ:-üñ

Gazel 151

Mısra: 9

(Ar.)

Peygamberlerin ve

Allah'ın izin vereceği

kimselerin, kulların

suçlarının bağışlanması

için Cenâbıhak katında

aracılık etmeleri II. Bir

suçun bağışlanması veya

bir isteğin yerine

getirilmesi için aracı

olma.

şâd itmez-ise rûz-ı

cezâda şefâ' atüñ

yakar Şihâbî varlığını

âteş-i guşaş

6. şefâ' ati:-i

Kaside 15

Mısra: 19

(Ar.)

Peygamberlerin ve

Allah'ın izin vereceği

kimselerin, kulların

suçlarının bağışlanması

için Cenâbıhak katında

aracılık etmeleri II. Bir

suçun bağışlanması veya

bir isteğin yerine

getirilmesi için aracı

olma.

senden umar şefâ' ati

ervâh-ı enbiyâ

mesned idince işigüñi

fırka-i 'uşâ

şefâ' at kıl:-

1. şefâ' at kıl:-ma, -sa, -
ñ

Gazel 207

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Peygamberlerin ve

Allah'ın izin vereceği

kimselerin, kulların

suçlarının bağışlanması

için Cenâbıhak katında

aracılık etmeleri.

yâ resûlallah şefâ' at

kılmasañ

ümmeṭüñ pā-māl olur
yevmü's-suvāl

2. şefā' at kıl:-

Kaside 12

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

(Ar.)

*Peygamberlerin ve
Allah'ın izin vereceği
kimselerin, kulların
suçlarının bağışlanması
için Cenâbıhak katında
aracılık etmeleri II. Bir
suçun bağışlanması veya
bir isteğin yerine
getirilmesi için aracı
olma.*

rüz-ı maḥşerde Şihābī
müznibe
kıl şefā' at yā resūl-i zū'l-
kerem

sefer ehli:

1. sefer ehli:

Gazel 157

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yolcular, seyahat
hâlinde bulunanlar.*

ruḥuñ göster saçuñdan
kim ederler
sefer ehli geçe
mehtābdan ḥazẓ

sefer kıl:-

1. sefer kıl:-dı

Gazel 211

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Sefere çıkmak,
savaşmak.*

etdi hücum mülk-i dile
'asker-i ğamuñ
sürh-ı ser üzre kıldı sefer
şankı şāh-ı Rüm

şefi':

1. şefi':

Kaside 15

Mısra: 5

*Şefa'at eden, bir
kimsenin affa uğraması
için aracılık eden kimse,
şefa'atçi.*

iy mücrimîne rüz-ı
cezāda şefi' olan
meşfū' uñ şer'üne şāhum
muṭi' olan

şefi' ol:-

1. şefi' ol:-ma, -y, -ınca

Kaside 11

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Şefâatçi olmak.

nüzül eylememişdür bu
'arz-ı nāsüte
zünüb-ı ümmeṭ-i 'āşiye
olmayınca şefi'

sefid it:-

1. sefid it:-

Kaside 14

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Beyazlaştırmak.

ḥabībā māsivā-yı
ma'şiyetden rü-siyāh
oldum
sefid it vechümi nūruñla
kurtar cānı mātemden

sefid ol:-

1. sefid ol:-

Kaside 15

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Beyazlamak, ak
olmak. II temiz,
günahlarından arınmış*

olmak, başı yukarıda
olmak.

rûy-ı siyâhî umaram
anuñ sefid ola

‘arz-ı niyâzumuz budur
iy zî’l-kerem saña

sefi‘e’l-halk:

1. şefi‘e’l-halk:

Kaside 13

Mısra: 41

Şifalı yaratık.

Şihâbî mücrime gel yâ
şefi‘e’l-halk ol şâfi‘
ki cem‘-i ümmete
maşherde yokdur luţfuña
mâni‘

sefine’:

1. sefine’i:

Gazel 277

Mısra: 14

Kayık, gemi.

toldur Şihâbî cevher-i
‘aşk-ıla çünki sen
bahır-i belâgat içine
şalduñ sefine’i

sefine:

1. sefine:

Kaside 1

Mısra: 19

Kayık, gemi.

yaşı sefine olup ol
havzada
andan olur ‘âleme feyz-i
rahîm

sefi‘u’l-müznibîn:

1. şefi‘u’l-müznibîn:

Kaside 10

Mısra: 3

*Günahkârların
şefaatchisi, Hz.
Muhammed.*

bir şeh-i ‘âlî-himemdür
k’ol şefi‘u’l-müznibîn
hüsrev ü dervîş eşiginde
kamu muhtâc aña

şefkat:

1. şefkatinden:-i, -n, - den

Gazel 193

Mısra: 10

*Koruma, acıma ve
esirgeme duygusu ile
karışık olan sevgi.*

iy Şihâbî başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kâse-i
Mecnûna Leylâ urdı seng

2. şefkatün:-üñ

Kaside 10

Mısra: 13

*Koruma, acıma ve
esirgeme duygusu ile
karışık olan sevgi.*

şefkatün tîrini gönder yâ
resûlallah meded
sîne meydânında cânı
dikmişem umaç aña

3. şefkatüñi:-üñ, -i

Kaside 11

Mısra: 21

*Koruma, acıma ve
esirgeme duygusu ile
karışık olan sevgi.*

Şihâbî haste dile kıl ‘ilâc
şefkatüñi
gelince dâr-ı şifâ-yı
kapuña kalb-i veci‘

4. şefkatün:-üñ

Kaside 15

Mısra: 18

Koruma, acıma ve

*esirgeme duygusu ile
karışık olan sevgi.*

bizden haṭā vü ma‘şiyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefkatüñ ey
eşrefe’l-verā

5. şefkat-ile:-ile

Kaside 22

Mısra: 22

*Koruma, acıma ve
esirgeme duygusu ile
karışık olan sevgi.*

tıfl-ı eṣki vü ciger
kūşesidür Ferḥāduñ
n’ola ger şefkat-ile
beslese hāmūn lāle

şeftālu:

1. şeftālū:

Gazel 91

Mısra: 7

*Şeftali. II Sevgilinin
şeftaliye benzetilen
dudağı.*

şeftālū yidi dün gice
meclisde nuql-i mey
zīrā ki anda ḥayli
güzeller öpüşdiler

seg:

1. seg:

Gazel 41

Mısra: 13

Köpek II Rakip.

‘illetinden seg raḳībūñ
‘ucbe şüret bağlamış
‘ibret alup der görenler
“inneḥū şey’in- ‘acīb”

2. seg:

Gazel 126

Mısra: 2

Köpek. II Rakip.

ḥasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyim üstüḥān düşmez

3. seg:

Gazel 269

Mısra: 4

*Köpek II aşâğılık,
değersiz kimse.*

iy melek kendin görüp
hergiz begenmez ādemi
seg raḳībūñ ‘ayn-ı şeyṭān
gibi ḥod-bīn olmada

seg-i kūy:

1. seg-i kūy:-uñ

Kaside 10

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Mahallenin köpeği.

yā nebī olsa seg-i kūyuñ
Şihābī-i ḡarīb
zī-sa ‘ādet zī-şeref bu
deñlü ibtihāc aña

seg-i leylā:

1. seg-i leylā:

Gazel 109

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Leyla'nın köpeği.

seg-i Leylā öñinde kelle-
i Mecnūnı ‘aşḳ ehli
görüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sifāl [añlar]

seh:

1. şehler:-ler

Gazel 79

Mısra: 4

*Sultan, padişah;
güzel, dilber, sevgili.*

ḥāk-i pāyi tāk-ı devletdür
gedālar başına

nitekim şehirler serîne olur
olunur efser murâd

2. **şehûn:-üñ**

Kaside 13

Mısra: 4

Hükümdar, padişah.

vücūdından ‘adem
zulmānisin hâk itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehûñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

şehā:

1. **şehā:**

Gazel 11

Mısra: 14

*1. ey padişah || ey
sevgili.*

germi ider mehr ü
muhabbet meclisin
kaçma sen āh-ı
Şihābiden şehā

2. **şehā:**

Kaside 10

Mısra: 18

*Ey padişah, ey
sevgili.*

kıl meded nehb eyledi
mülkini cünd-i hevā

‘ahd-i ‘adlūñle şehā lāyık
degül tārāc āña

3. **şehā:**

Gazel 135

Mısra: 7

*"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.*

aḥsen-i şüretde halk etdi
şehā ḥālīk seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i ‘abūs

4. **şehā:**

Gazel 217

Mısra: 1

*"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.*

āteş-i fakr-ıla yanmağdan
şehā ḥākisterem
kīmyā-yı himmetüñden
bir avuç ḥāk isterem

5. **şehā:**

Gazel 265

Mısra: 9

*"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.*

kim-durur dir-iseñ Şihābī
şehā
bende-i kemterin ü
üftāde

6. **şehā:**

Kaside 19

Mısra: 31

*"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.*

‘ıydūñ mübārek eyleye
dayim ḥüdā şehā
budur Şihābī kuluña
dilden du‘ā-yı ‘ıyd

7. **şehā:**

Kaside 25

Mısra: 53

*"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.*

nażar kılsañ şehā
aḥvāline ‘ayn-ı ‘ināyetle
riyāż-ı devletüñde tīz
olurdu behre-ver nergis

8. **şehā:**

Kaside 15

Mısra: 35

"Ey padişah, ey

*sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.*

miftāh-ı bāb-ı cennet
olur çün elüñ şehā
varur Şihābī kapuña ol
gün yüzi қара

9. şehā:

Kaside 25

Mısra: 31

"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.

şehā bezm-i bahāristān
luṭfuñda olup sākī
ayağ üzre müdāmı elde
tutar cām-ı zer nergis

10. şehā:

Kaside 25

Mısra: 39

"Ey padişah, ey
sevgili!" anlamında
sevgiliye bir hitap sözü.

şu deñlü bī-dırıĝ etdüñ
şehā enzār-ı elṭāfuñ
ki her bergi nevā gül-zār-
ı cūduñdan derer nergis

sehāb:

1. sehābdur:-dur

Gazel 18

Mısra: 1

Kara bulut. II

Sevgilinin siyah saçı.

zülfüñ iy meh sehābdur
güyā

ṭal'atuñ āfitābdur güyā

sehābī in 'aceb hālet

būd der-fen 'ilm-i 'aşk:

1. şehābī in 'aceb hālet

būd der-fen 'ilm-i 'aşk:

Gazel 4

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şihabi, bu garip hal
aşk ilminin fenninden var
oldu.*

Şehābī in 'aceb hālet būd
der-fen 'ilm-i 'aşk
gehī dānā şevēd nadān
gehi nadān şevēd nādān

sehābiyā:

1. şehābiyā:

Gazel 33

Mısra: 9

Ey Şihābī. II 16. yy

Dîvân Şairi Şihābī.

jeng-i melāl-i ğuşşa vü
ğamdan Şehābiyā
mir'āt-i qalb-i Aḥmedi
illā şarāb-ı nāb

sehādet:

1. şehādet:

Kaside 5

Mısra: 21

Şahitlik, Kelime-yi

*şehadet getirerek
Allah'ın varlığına,
birliğine iman etme.*

āḥir nefesde eyle şehādet
bize naşīb
'arż-ı niyāzum ol durur
iy pādīşāh saña

2. şehādet:

Gazel 129

Mısra: 10

Allah yolunda

canını feda etme.

ey Şihābī şāhid-i cāna
müşāhid olmağa
biz dem-i āḥirde īmān ü
şehādet beklerüz

sehādet eyle:-

1. şehādet eyle:-y, -üp

Kaside 14

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Tanıklık etmek,
şahitlik etmek.*

şehadet eyleyüp i'cāzuña
kurs-ı kamer şakķı
ki bir barmağın efzal
didi ya'ni iki 'ālemden

şehbāz:

1. şehbāz:

Gazel 21

Mısra: 4

*Doğan kuşu // Avcı
(sevgilinin bakışı
bağlamında).*

mürğ-i cānı nātüvān
görüp süzüldi gözleri
niçe kırtulsın hücum itdi
iki şehbāz aña

2. şehbāzı:-ı

Gazel 310

Mısra: 7

*Doğan kuşu. II
Sevgilinin gözleri.*

kanat çatmış kaşı şehbāzı
cān mürğın şikār ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nātüvān işte saña çatdı

3. şehbāzdur:-dur

Gazel 189

Mısra: 4

*Doğan kuşu, alıcı
kuş. II Avcı.*

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazar bir
kez
'aceb sayyāddur çeşmün
'aceb şehbāzdur [zülfün]

şehbāz-ı āh:

1. şehbāz-ı āh:-um

Gazel 96

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Feryat kuşu.

şehbāz-ı āhum eylese
gökyüzine hücum
rū-yı zemīne havf-ıla
perr-i hümā düşer

şehde:

1. şehde:

Gazel 161

Mısra: 9

*Şah, padişah,
hükümdar.*
yokdur Şihābī şeker ile
şehde iştiḥā

ķand-i müzāb-ı la'line
açar dehen tama'

seher:

1. seherden:-den

Gazel 238

Mısra: 6

*Sabahın güneş
doğmadan önceki
zamanı, seher vakti.*

nev-'arūs-ı gülşenün
gūşına mengüş olmağa
jāle doldurdu gülün dürle
seherden dāmenin

2. seherden:-den

Gazel 177

Mısra: 1

*Tan yerinin
ağarmasından biraz
önceki zaman veya
şafağın sökmek üzere
olduğu vakit.*

bezm-i bāğa gelmesin
deyü seherden bād ayak
nergis ü gül oldılar gül-
zār içinde göz kulaķ

3. seher:

Gazel 286

Mısra: 4

*Gün doğmadan
önceki zaman, seher
vakti.*

gice ruhsārın añup
ağladum o gonca-lebūñ
çīn seher berg-i gül-i
gülşene şebnem düşdi

4. seher:

Kaside 25

Mısra: 1

*Gün doğmadan
önceki zaman, seher
vakti.*

uyandı hūvāb-ı ğafletden
meger kim bir seher
nergis
göz açup gülsitān-ı
‘āleme şaldı nazar nergis

seherden:

1. seherden:

Gazel 71

Mısra: 5

*Sabah güneş
doğmadan önce, seher
vakti.*

mest olup gülşende
yatmışlar seherden
gülleri

zīn idüpdür başına her
şūh u şengül şāh

2. seherden:

Gazel 135

Mısra: 2

*Sabah güneş
doğmadan önce, seher
vakti.*

göñlimūñ tahtına sultān-ı
ġamuñ itdi cülūs
mehter-i āhum seherden
çaldı ol şādīye kūs

seher-hız:

1. seher-hız:

Gazel 271

Mısra: 8

*Sabahın erken
saatlerinde kalkan,
erkenci.*

görme ki ey meh tūlū ‘-ı
āfitāb-ı hūsnuñi
mehr-veş günden güne
āhum seher-hız olmada

seheri:

1. seheri:

Gazel 289

Mısra: 8

Sabah olmaya

*başladığı vakitte olan,
seher vaktine ait.*

‘acabā kankı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seheri peygāmı

sehhār:

1. sehhārdur:-dur

Gazel 221

Mısra: 8

*Güçlü ve etkili büyü
yapan kimse, büyücü,
sihirbaz. II Sevgilinin
gözleri.*

gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme’i gözden
niçe sehhārdur gör anı
görürsem hārām olsun

sehī:

1. sehī:

Kaside 24

Mısra: 24

*Doğru, düzgün,
fidan gibi.*

dir gören kākūlini kāmēt-
i bālāsında
ne ‘aceb serv sehī üzre
tuta cā sūnbül

2. seh-i:

Gazel 25

Mısra: 9

(Boy için) Doğru,
düzgün, fîdan gibi.

Şihābî ol sehî kıddüñ
‘ömrüñ dirāz olsun
gerekdür ‘ālem içr’arada
zîrā himmet-i a’lā

seh-i ‘ālî:

1. seh-i ‘ālî:

Kaside 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüce, ulu padişah.

çarh-ı atlas hil‘at ü
levlāk-tāc
tahta geçdi bir seh-i ‘ālî
himem

seh-i ‘ālî-himem:

1. seh-i ‘ālî-himem:-dür

Kaside 10

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Himmeti yüksek
olan Padişah || Sevgili.

bir seh-i ‘ālî-himemdür
k’ol şefî‘u’l-müznibîn
hüsrev ü dervîş eşiginde
kamu muhtâc aña

seh-i hayl-i hayâl:

1. seh-i hayl-i hayâl:-üñ

Gazel 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

hayalinin padişahı.

kalmamışdur kaşr-ı
çeşmümde huzûr-ı hâbâ
yer
tutalı cânâ seh-i hayl-i
hayâlün anda cā

seh-i hübân:

1. seh-i hübân:-dan

Gazel 135

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Güzeller padişahı.

mertebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl
ol seh-i hübāndan olsa
müyesser pây u būs

seh-i ‘ışk:

1. seh-i ‘ışk:

Gazel 122

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Aşk padişahı,
sevgili.

dilā etme nazar yāra be-
çeşm-i hazz-ı nefsanî
şakın kılma ta‘allül bu
seh-i ‘ışkuñ yasağıdur

2. seh-i ‘ışk:

Gazel 260

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk padişahı,
sevgili.

seh-i ‘ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz
gerçi dāra dirilen māyıl
olur dārāta

seh-i mülk-i melāmet:

1. seh-i mülk-i

melāmet:-dür

Gazel 88

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Melamet ülkesinin
şahı, hükümdarı. II Âşık.

şeh-i mülk-i melâmetdür
şafâ-yı cām-ı bâde-y-le
Şihâbînün veşâkında
müdâmî meclis-i Cem
var

şeh-i şerîf:

1. şeh-i şerîf:

Kaside 11

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

Şerefli hükümdar.

müşerref olmağa vaż‘
itdi cebhesin halîme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerîf ü
vażī‘

şehîd:

1. şehîd:

Gazel 74

Mısra: 2

*Aşk yolunda ölen
kişi.*

serv-i kıddün
hasretinden bir kadîd
gül ruhuından kana garķ
olmuş şehîd

şehîd ol-:

1. şehîd ol-:-dug, -um, - çün

Gazel 215

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kutsal bir ülkü veya
inanç uğrunda ölmek.*

olduğum-çün tîğ-ı ‘ışk-

ıla Şihâbî ben şehîd

zeyn olunsun her taraf

süsenler-ile meşhedüm

şehîd-i ‘ışk ol-:

1. şehîd-i ‘ışk ol-:-mış, - dur

Gazel 134

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Aşk şehidi olmak;
sevgili/aşk uğruna canını
vermek.*

çemen haşrinde gördüm

lâle-i pejmürde iy gül-

ruh

şehîd-i ‘ışkuñ olmışdur

serer kanlu kefen sensiz

şehlâ:

1. şehlâ:

Gazel 307

Mısra: 6

*Kusur değil güzellik
sayılabilecek şekilde
şası, hafif şası (göz).*

gözümüñ merdümü
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehlâ nazarı

sehm-i esrâr-ı ğam:

1. sehm-i esrâr-ı ğam:- uñ

Gazel 7

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Gamın/kederin gizli
oku.*

câna geçdi sehm-i esrâr-ı
ġamuñ toyurmadı
sînede yaram açup ağzın
kalur hayrân aña

sehm-i ğamze:

1. sehm-i ğamze:-ñ

Gazel 41

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Ġamze oku, süzgün,
yan bakış oku II
yaralayıcı, delici,
öldürücü, avlayıcı
süzgün, yan bakış (Divân*

şiiirinde gamze en çok ok
ve kılıca benzetilir.

Gamze ok olunca
yaralamak, delmek,
öldürmek, avlamak gibi
eylemleri üstlenir. Bir ok
olan gamzenin hedefi ise
can, gönül, sine, ciğer ve
yürektir. Gamzenin ok
oluşunun en büyük
nedeni kirpik oklarından
dolayıdır. Sevgili şöyle
süzgün bir bakışıyla yay
kaşlarından kirpik
oklarını hedefe atar.
Sevgili bu okları atmada
öyle bir ustadır ki hiç
biri hedefini şaşırmas).

sehm-i gamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
habīb
ol kaşı yā didi lutfından
kayurma yā naşīb

sehm-i kader:

1. sehm-i kader:

Kaside 13

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Kader oku.

feleklerden geçüp sehm-i
kader mānendi bī-pervā
aña menzil olupdur kâbe-
kavseyn ile ev-ednā

sehmü'l-gayb:

1. sehmü'l-gayb:

Gazel 30

Mısra: 2

Gayb oku, gizli ok.

toğrudunca dile ebrū
kiçüğinden bī-raķīb
gamzesi tiri görünmez
nitekim sehmü'l-gayb

sehnāz:

1. sehnāz-ile:-ile

Gazel 107

Mısra: 5

Çok nazlı güzel. ||

Klasik Türk musikisinde
bir makam.

hoş nevālar etdürür
'uşşākına sehnāz-ile
her maķāmı geh ider ol
gün gibi hercāyīdür

sehnāz et-:

1. sehnāz et-:-me

Gazel 314

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şehnāz makamında
beste söylemek.

incinüp būselik-içün bize
sehnāz etme
niçe bir böyle muhayyer
idesin 'uşşākı

sehnāz it-:

1. sehnāz it-:

Gazel 51

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şehnāz

(Mûsikîmizin en eski
birleşik makamlarından
biri) makamında
terennüm etmek.

benüm çok sevdüğüm
nāzūk-tırāz şīvesin az it
muhayyer oldı bī-diller
yiter 'uşşāka sehnāz it

seh-nişîn-i bağ:

1. seh-nişîn-i bağ:-a

Kaside 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin
balkonu. II Bağın, gül

*bahçesinin en yüksek
yeri, sevgilinin makamı.*

çün oturdı şeh-nişîn-i
bāğa sultān-ı bahār
şubh-ı dem kuruldı bir
şāhāne dīvān-ı bahār

şeh-nişîn-i şāh:

1. şeh-nişîn-i şāh:-a

Kaside 21

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Balkon, gül

*bahçesinin sokağa bakan
kısmı.*

şeh-nişîn-i şāha çıkdı
şāhid-i ra' nā-yı gül
jāleden dūrler nişār itdi
şabā der-pāy-ı gül

şehnişîn-i şāh:

1. şehnişîn-i şāh:-a

Gazel 12

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Balkon, gül

*bahçesinin sokağa bakan
kısmı.*

şuffe-i gül-zār dōşendi
bisāt-ı inbisāt

şehnişîn-i şāha şāh-ı gül
idüpdür ittikā

şeh-per-i cibril:

1. şeh-per-i cibril:

Gazel 230

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Cebraill'in kanadı.

per çeker zülfüñ senüñ-
çün şeh-per-i Cibrilden
dem urur nālem benüm
de şūr-ı İsrāfilden

şehr:

1. şehrinde:-i, -(n)de

Gazel 21

Mısra: 2

Kent. II gönül

*bağlamında "kalp,
manevi duyguları
barındıran merkez."*

nāzenīnüm hayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür nazır olmaz
aña

2. şehrinde:-i, -(n)de

Gazel 44

Mısra: 6

*Kent. II gönül
bağlamında "kalp,
manevi duyguları
barındıran merkez."*

‘imāret eylemişdür kaşr-ı
‘aşkı
ezel şehrinde mi ‘mār-ı
muhabbet

3. şehir:

Gazel 299

Mısra: 3

*"İnsanların toplu
olarak yaşadığı yerleşim
yeri" anlamında olsa da
beyitte, bu yerleşim
yerinde yaşayan halk
kastedilmiştir.*

şehir içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hūsn-ile
Yūsuf-ı Mısrī dahı sen
deñlü mümtāz olmadı

4. şehrinüñ:-i, -nüñ

Gazel 306

Mısra: 6

Şehir, kent.

hayf kim düşdi yetīm-i
tıfl-ı eşküm ayağa
kim nazar şehrinüñ oldur
hayli merdüm-zādesi

5. **şehir:****Gazel 100**

Mısra: 1

*İnsanların toplu
olarak yaşadığı yerleşim
alanı. II. Bu yerde
yaşayan insanlar, halk,
ahali.*

şehir içinde âfitâb u mâh-ı
müsteşnâ geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydâ geçer

6. **şehri:-i****Gazel 8**

Mısra: 5

*Kalabalık yerleşim
merkezi, kent.*

seyr ü teferrüc eylemege
şehir iy rakîb
cüft ol yirü o mâh-ıla
görinme tek baña

şehriyâr:1. **şehriyâra:-a****Gazel 181**

Mısra: 10

Padişah, hükümdar.

güşına ala lutf-ıla şâyed
Şihâbiyâ

bu dürr-i şâh-vâr gibi bir
şehriyâra çek

şeh-suvâr:1. **şeh-süvâr:****Kaside 8**

Mısra: 7

*At binmede usta
olan kişi. II Yiğit, mert,
cesur.*

ol şeh-süvâr u server-i
meydân-ı mu‘cizât
oldı ‘ulüvv-i şân ıla
meb‘ûş-i kâ’inât

şehsüvâr:1. **şehsüvârum:-(u)m****Gazel 118**

Mısra: 6

Usta binici II

Sevgili.

yalıñuz yügrük geçersin
semend-i hüsn-ile
şehsüvârum arada yok
sence meydân aralar

2. **şehsüvârum:-(u)m****Gazel 125**

Mısra: 7

Usta binici II

Sevgili.

şehsüvârum mey-i nâz-
ıla katı mest olmuş
pây-mâl etdi bizi elde
‘inânın çekmez

3. **şehsüvâr:****Gazel 264**

Mısra: 7

Usta binici II

sevgili.

gelüp uğrar o şehsüvâr
deyü
tururin yollarında âmâde

4. **şehsüvârum:-um****Gazel 156**

Mısra: 7

Usta binici. II

Sevgili.

şehsüvârum pâyna
düşüp semend-i ‘ışkuñuñ
gö[r]medi gerdîni gerdün
ablâkî oldı sağat

5. **şehsüvârum:-um****Gazel 179**

Mısra: 8

Usta binici. II

Sevgili.

semend-i hüsn-ile sen
‘âlemi aralayup geçdün

nedür ey şehsüvārum çok
bu deñlü 'ālem-ārālīk

6. **şehsüvārum:-um**

Gazel 213

Mısra: 4

Usta binici. II

Sevgili.

sīne sahrāsında yer yer
žāhir oldu şekl-i na'ī
şehsüvārum kanda
başdıysa semendūñ tāze
süm

sehsüvārum:

1. **şehsüvārum:-um**

Gazel 302

Mısra: 3

Usta süvari.

şehsüvārum gördi tīguñ
barmağın kaldırmadı
gelmez imāna rakīb
oldur ġarrādur kāferi

seh:

1. **seh:**

Kaside 2

Mısra: 27

Kasıtlı yapılmayan

hata, yanlış.

işimüz seh v ü haṭāyıla
ma'āsīdūr hep
kanı a'māl-i şalāh ü kanı
züh d ü ṭā'āt

sehven:

1. **sehven:**

Kaside 18

Mısra: 38

*Kasten yapılmayan,
yanılmaktan doğan
yanlış, hatâ.*

olma nevmīd Şihābī çok
olur luṭf-ı ilāh
tevbe kıl 'amdan ü
sehven ne kadar olsa
günāh

seh v-i kalem:

1. **seh v-i kalem:**

Gazel 267

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yanlış yazı, kalem
yanlış.*

ḥaṭṭ-ı müşğīn-i beyāza
gelmedin çıktı ġalaṭ
müşkil oldu kaldı bu
seh v-i kalem kādū siyeh

şehzāde:

1. **şehzāde:**

Gazel 266

Mısra: 2

*Padişah, hükümdar
oğlu, saltanat varisi.*

'aks-i nigār içerü aldı çü
āyine
şehzāde girdi nāz-ıla
sırça sarāyına

sek:

1. **şekden:-den**

Gazel 231

Mısra: 7

*Şek, şüphe, zan,
gümân.*

ḥalāş olmadı gönülün
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklün gören ādem
be şüfī bir eşek[sin sen]

seker:

1. **şekerin:-in**

Kaside 2

Mısra: 5

*Şeker. || Tatlı, tatlı
sözlü manası
kastedilmiştir.*

tūṭī-i ṭab‘a fesāḥat
şekerin kıldı ğidā
būlbūl-i zihne belāġatle
virūpdür neġāmāt

2. şeker:

Gazel 161

Mısra: 9

Şeker II Mutluluk,
huzur.

yokdur Şihābī şeker ile
şehde iştiḥā
kand-i müzāb-ı la‘line
açar dehen ṭama‘

3. şeker:

Gazel 241

Mısra: 9

Şeker II Mutluluk,
huzur.

olmasa cām āyīne la‘l-i
leb-i dīlber şeker
tūṭī-i ṭab‘-ı Şihābī hergiz
itmez güftügü

4. şeker:

Kaside 20

Mısra: 35

Şeker, tatlı II Tatlı
söz.

tūṭī la‘l-i yārdan varup
şeker uğurlamış
anı ḥabs itdi kâfes içinde
şebḥān-ı bahār

şeker makālī:

1. şeker maḳālī:

Gazel 89

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Tatlı, şirin söz;
lakırdı.

Yūsuf-ı Mısr-ı
melāḥatdūr disem o
māha ben
ṭaṇ degül şeker maḳālī
kāmēt-i mevzūnı var

şeker-dehen:

1. şeker-dehen:

Gazel 134

Mısra: 10

Şeker ağızlı.

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab‘ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

şeker-güftār ol-:

1. şeker-güftār ol-:-up

Gazel 131

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sözü şeker gibi tatlı
olmak, tatlı sözlü olmak.

şeker-güftār olup mir‘āt-ı
dilden cilve göstermez
şular kim tūṭī-i rūḥa
muḥabbetden ğidā
vermez

şeker-hā eyle-:

1. şeker-hā eyle-:

Kaside 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tatlı sözlü etmek.

tūṭī-i ṭab‘umı nuṭṭuñla
şeker-hā eyle
ya‘ni kim na‘t-ı nebī
itmede güyā eyle

şekerhālīk id-:

1. şekerhālīk id-:-üp

Gazel 83

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şeker yiyicilik
etmek. II Şeker gibi tatlı
sözler söylemek,

mükemmel şiir icra etmek.

tūtī-i tab‘-ı Şihābīnūñ
lebūñ yād eylese
her nefes güyā şekerhālīk
idüp söyler lezīz

şeker-rīz:

1. şeker-rīz:

Gazel 271

Mısra: 10

Şeker saçan II Tatl
sözlü.

ķanda añsa tūtī-i ṭab‘-ı
Şihābī la‘lūñi
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rīz
olmada

şeker-şiken kıl-:

1. şeker-şiken kıl-:-du, - ñ

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tatlı sözler
söylemek. II Tatlı sözler
söyleyen haline getirmek.

tūtī-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken

idüp beyān-ı vahdeti der
leyse iştibāh

‘şekker-şiken ol:

1. ‘şekker-şiken ol:-dı

Kaside 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tatlı konuşmak,
tatlı söz söylemek.

hikmet ile tūtīye ta‘lim
ider şīrīn ḥadīs
şol ķadar ‘şekker-şiken
oldı maķāl-i Muştafā

şekkerüñ:

1. şekkerüñ:

Gazel 83

Mısra: 1

Şeker. II Sevgilinin
dudağı.

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezīz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezīz

şekker-zebān ol-:

1. şekker-zebān ol-:-ur

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Tatlı dilli olmak,
şīrīn söz söylemek.

la‘lūñ añınca tūtī-i ṭab‘ı
Şihābīnūñ
Şīrīn tekellüm etmege
şekker-zebān olur

şekl:

1. şeklin:-in

Gazel 189

Mısra: 5

Biķim, kılık, hāl.

el urşañ gösterürsin ki
‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan i‘cāzdur zūlfūñ

2. şekle:-e

Gazel 284

Mısra: 3

Biķim, kılık, hāl.

hasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
ķehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruḥsārum gibi

3. şekli:-i

Gazel 195

Mısra: 1

*Şekil, biçim,
görünüş.*

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilâl
lâle-veş ayağı gel gül
gibi sâķī ele al

4. şekli:-i

Gazel 97

Mısra: 10

Görüntü, görünüş.

nâr-ı günâha yandı
Şihâbî-i rû-siyâh
gök buhârı şekli anuñ
dûd-ı âhıdur

5. şeklinde:-i, -(n), -de

Gazel 137

Mısra: 5

*Biçim, kılık,
görünüş; tarz, hâl.*

karşu vardum rehzen-i
'ışķa fenâ şeklinde ben
mâlî olmayan kişi itmez
haramîden hirâs

6. şekli:-i

Gazel 268

Mısra: 6

*Görünüş, suret,
tasvîr.*

yârûñ bahâ-yı hüsnine
vechen-min-el-vücûh
olmaz bahâne şekli zehî
şûret-i vecîh

7. şeklûñ:-üñ

Gazel 231

Mısra: 8

Görüntü, sûret.

halâş olmadı gönllüñ
şübheden kırtılmadı
şekden
şanur şeklûñ gören âdem
be şûfî bir eşek[sin sen]

şeklâ:

1. şeklâ:

Kaside 24

Mısra: 40

*Şeklen, şekle
bakarak.*

yemm-i ahzâr çemen ü
zevrâķîdür geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

şekl-i cān:

1. şekl-i cān:

Gazel 188

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Can alıcı biçim.

mahbûb odur ki rûh-ı
muşavver ola hemân
zülfi vü kıddi kaçşı anuñ
şekl-i cān gerek

şekl-i çelîpâ:

1. şekl-i çelîpâ:

Kaside 24

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Haç, salıp,
put,çarmıh şekli.*

deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i gönca-lebi
gösterür hey'etini şekl-i
çelîpâ sünbül

şekl-i maḥabbet:

1. şekl-i maḥabbet:

Gazel 140

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Aşk, sevgi şekli,
sureti.*

hurûf u şekl-i maḥabbet
ki 'ayn-i miḥnet itmiş
nidâ-yı 'ışķa belî der
iden belâya heves

2. **şekl-i maḥabbet:****Gazel 236**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşk, sevgi şekli,
sureti.*

tîğ-i miḥnetle beni katl
ider olsa o cüvân
her yere şekl-i maḥabbet
yazıla kanumdan

şekl-i mîşe:1. **şekl-i mîşe:-de****Gazel 101**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Orman şekli,
görüntüsü.*

gürk-ḥûy olup görünme
ḥalka şekl-i mîşede
çâha atma Yûsuf-ı cânı
ki ihvânlık budur

şekl-i na'î:1. **şekl-i na'î:****Gazel 213**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

At nahnın biçimi.

sîne saḥrâsında yer yer
zâhir oldı şekl-i na'î
şehsüvârum kanda
başdıysa semendüñ tâze
süm

selâm:1. **selâm:****Kaside 2**

Mısra: 23

Esenlik dileme sözü.

bizden selâm âline vü
çâr-ı yârına
k'anlar durur maḳâm ıla
erkân-ı çârgâh

2. **selâm:****Kaside 3**

Mısra: 23

Ar. Selam; bir

*kimseye veya bir
topluluğa yakınlık, sevgi
ve nezaket göstermek,
sağlık, esenlik ve başarı
dilemek için söylenen
söz.*

bizden selâm âline vü
çâr-ı yârına
k'anlar durur maḳâm ıla
erkân-ı çârgâh

3. **selâm:****Kaside 5**

Mısra: 19

Ar. Selam; bir

*kimseye veya bir
topluluğa yakınlık, sevgi
ve nezaket göstermek,
sağlık, esenlik ve başarı
dilemek için söylenen
söz.*

bizden selâm âline
aşḥâbına tamâm
añlar ki cümle muḳbil ü
maḳbûl ola saña

4. **selâm:****Kaside 2**

Mısra: 20

Allah'ın (C.C.)

*rızasına erişmek için
mü'minlerin bir birleri
ile karşılaştıkların da
karşılıklı olarak ettikleri
dua. II Selam etmek.*

âl ü aşḥâbına her-bâr
taḥiyyât olsun
rûḥ-ı pâkine selâm ile
hezârân şelavât

selâm olsun:

1. selām olsun:

Gazel 216

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

"Saygım, esenlik
dileklerim ona ulaşsın"
anlamında bir iyi dilek
sözü.

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bî-vefā
uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

2. selām olsun:

Gazel 221

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

"Saygım, esenlik
dileklerim ona ulaşsın"
anlamında bir iyi dilek
sözü.

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i hūsn
ü melāhatde selām olsun

3. selām olsun:

Gazel 221

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

"Saygım, esenlik
dileklerim ona ulaşsın"

anlamında bir iyi dilek
sözü.

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i hūsn
ü melāhatde selām olsun

4. selām olsun:

Gazel 221

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

"Saygım, esenlik
dileklerim ona ulaşsın"
anlamında bir iyi dilek
sözü.

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine 'ışk u meşk
itmez
cihānda bî-vefālar çok
velī aña selām olsun

selām ver-:

1. selām ver-:-me, -di

Gazel 216

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Selam vermek,
selamlamak.

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bî-vefā

uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

selām vir-:

1. selām vir-:-mez

Gazel 100

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Selamlamak; birine
esenleme sözü söylemek.

geçtüğünde baña istignā-
y-ıla virmez selām
bildi çünkim hūb-ger
itdügi istignā geçer

selāmet:

1. selāmet:

Kaside 25

Mısra: 59

Doğru, doğruluk,
düzgünlük.

selāmet gülşeninde
gülşen ol 'ālemde ğam
görme
nitekim sebze-zār-ı nev-
bahār içre güler nergis

selāmet yaķası:

1. selāmet yaķası:-n

Gazel 49

Mısra: 7
Kelime Tipi: -
Selamet tarafı,
emniyetli taraf.

selāmet yaqasın bulmak
dilerseñ dāimā ey dil
ta‘alluḡ dāmenin çek
ihtiyār it küşe-i uzlet

2. selāmet yaqası:

Gazel 236

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kurtuluş kıyısı. //

İslām, imân.

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yaqasın
dest-i ḡam gitmedi bir
gün daḡı dāmānumdan

selām-ı çār-yār:

1. selām-ı çār-yār:

Kaside 16

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dört halifenin

selamlanması. II Dört
halifeye esenlik dilemek.

vācib oldı rābi‘ ile ‘āmil
olana

penc nevbette taḡiyyat ü
selām-ı çār-yār

selāmın kes-:

1. selāmın kes-:-di

Gazel 88

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her türlü ilişkiye

son vermek, alâkayı
koparmak.

selāmın kesdi bendesîne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyim
dimez kim bunda ādem
var

2. selāmın kes-:-di

Gazel 131

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Her türlü ilişkiye

son vermek, alâkayı
koparmak.

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi
elüm şunduḡca dāmānına
dest-i merḡabā vermez

selatın-i selef:

1. selatın-i selef:

Gazel 50

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Önceden yaşamış

padişahlar.

mülük-ı māziye dārātına
mālik olup maḡzā
selatın-i selef
görmedügin ‘ālemde
gördüñ tut

selavāt:

1. şelavāt:

Kaside 2

Mısra: 20

Hız. Muhammed’e

sevgi ve saygı göstermek,
onu övmek, şefâatine
erişmek amacıyla okunan
duâ.

āl ü aşḡābına her-bār
taḡiyyāt olsun
rūḡ-ı pākine selām ile
hezārān şelavāt

selef:

1. selef:

Gazel 78

Mısra: 2

Bir mevkide daha

önce bulunan ve yerine
geçilen kimse.

çeküpdür 'aşkı Mecnûn
ile Ferhâd
selef ervâhı rahmetle ola
şâd

selîs:

1. selîs:

Gazel 138

Mısra: 10

*Düzgün ve açık
ifadeli; âhenkli ve akıcı
(söz, şiir).*

yârûñ düşünce göñlüme
müy-ı müselseli
düşdi Şihâbî şa' rı revân
böylece selîs

selmân:

1. selmân:

Gazel 220

Mısra: 10

*14.asırda yaşamış,
ünlû Fars şairi Selman-ı
Saveci.*

sözi iletirdi kemâline
hayâlât-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihâbî
ola gibi Selmân

şem':

1. şem':-i

Gazel 15

Mısra: 6

Mum, چراغ.

bi-ḥamdi'llâh şeb-i târîk-
ı ğamdur hüma oldu
'ulüvv-i çarḥa âhum
şem' i idelden 'alev
peydâ

2. şem' üñ:-ün

Gazel 91

Mısra: 1

Mum || Sevgili.

pervânerler başına gice
şem' üñ üşdiler
bilmem ne idi şem' -ile
muḥkem dutuşdılar

3. şem':

Gazel 160

Mısra: 4

Mum || Sevgili.

niçe yansın ḥâlini
pervâne bir miskîn ğarîb
sûrına hîç iltifât itmez bir
âteş-pâre şem'

4. şem':

Gazel 160

Mısra: 10

Mum || Sevgili.

devr-i ḥüsninde
dolandurdu niçe
pervânesin
beñzemişdür fi'l-meşel
bir dilber-i 'ayyâre şem'

5. şem':

Gazel 292

Mısra: 9

Mum || Sevgili.

iy Şihâbî şem' yâ bir
ḥûbdur âteş-mizâc
bezmine varsa yanar
pervânenüñ eñ serkeşi

6. şem':

Gazel 81

Mısra: 6

Mum.

ġidâ-yı rûḥ ü envâr-ı
şafâdur
şeb-i şurb-ı şarâb ü şem'
ü şâhid

7. şem' e:-e

Gazel 146

Mısra: 7

Mum.

tolaşma Şāhidī şem‘e gel
ey āşüfte pervâne
alup cān naqdini niçe
senüñ gibi tolандurmuş

gibi ışık veren eşya,

mum.

‘ıřķ āteřine yan yüri
pervâne-vār var
‘āřık dilinde şem‘ miřāli
yanar nār

germ olup dil virdi
meclisde ruķ-ı dildāre
şem‘
şevķden göz göze
yandurdı vücūdın yāra
şem‘

8. şem‘ :

Gazel 241

Mısra: 7

Mum.

şāhid ü şem‘ ü şarāb
erbāb-ı bezme bābdur
bā-ķuřuř aķyārdan divār
ola muķkem ķapu

11. şem‘ :

Gazel 73

Mısra: 2

Mum. II Âşık.

n’ola şeb içre çıķarsa
depemden āh ile dūd
başumda şem‘ miřāli
hemīşe yanar od

14. şem‘ :

Gazel 160

Mısra: 6

Mum. II Âşık.

mumdur her gice
ķıdmetdi ayaķın ķurmaķa
teg hemān varsın
bahāne-y-le ķużūr-ı yāra
şem‘

9. şem‘ -ile:

Gazel 91

Mısra: 2

Mum. || Sevgili.

pervāneler başına gice
şem‘ üñ üşdiler
bilmem ne idi şem‘ -ile
muķkem dutuşdılar

12. şem‘ :

Gazel 160

Mısra: 1

Mum. II Âşık.

germ olup dil virdi
meclisde ruķ-ı dildāre
şem‘
şevķden göz göze
yandurdı vücūdın yāra
şem‘

15. şem‘ :

Gazel 160

Mısra: 8

Mum. II Âşık.

gerçi kim ister tecellā-yı
cemāl-i dilberi
ķūr mānendi yanar
duymaz velī dīdāre şem‘

10. şem‘ :

Gazel 85

Mısra: 2

Yaķ kandili ve
genellikle mum, meşale

13. şem‘ :

Gazel 160

Mısra: 2

Mum. II Âşık.

16. şem‘ :

Gazel 160

Mısra: 12

Mum. II Âşık.

rüşen oldu bu yedi beyti
Şihâbînüñ (-)
şanasın yakdı felekde
seb‘a-i seyyâre şem‘

17. şem‘:

Gazel 292

Mısra: 1

Mum. II Âşık.

şem‘ kim bir ‘âşık u pür-
süz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derūnī âteşi

sem‘ ehli:

1. şem‘ ehli:

Gazel 211

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Mum ehli. II Âşık
topluluğu, âşıklar.

her şem‘ ehli âteş-i ser-
keş olur yağar
ammā mülâyim echele
olur o günde mûm

şem‘ ol-:

1. şem‘ ol-:-updur

Gazel 301

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mum olmak, mum
gibi yanıp durmak.

vücūdum şem‘ olupdur
lem‘a-i âhumla nîme-rüz
şeb-i gamda döner yok
üstüme pervânenen
[ğayrı]

semā‘:

1. semā‘:

Gazel 205

Mısra: 8

Dinleti,(tasvf.)

Mevlevi dervişlerinin
ney, kudüm, nısfıye gibi
çalgılar eşliğinde toplu
olarak döne döne
yaptıkları ayine verilen
ad.

güş idenler nağş-ı
eş‘ârümle her taşnîfümi
mutrib-i bezmüm semā‘
u şavtına kılmaz ‘amel

semā:

1. semā:

Gazel 36

Mısra: 10

Gök, gökyüzü.

lem‘a-i âh-ı Şihâbîdür
görinen her gice
şanmasınlar kim semā
yüzinden atılır şihâb

2. semādan:-dan

Gazel 139

Mısra: 9

Gökyüzü, sema.

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i âlem-ārâyı
Şihâbî var-ısa yâr-ıla
etmiş gün toğa meclis

semā‘ eyle-:

1. semā‘ eyle-:-r

Gazel 158

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sema etmek;
Mevlevî dervişlerinin
ney, kudüm, rebap gibi
çalgılar ve okunan
ilâhîler eşliğinde tennûre
denen bir kıyâfet giyerek
belli bir usûle göre
ayakta ve kolları iki yana
açılmış vaziyette
dönmeleri ve bu sûretle
icrâ ettikleri âyin.

nūr-ı şem‘-i bâdeden
bezm içre düşdükçe şua‘
şevkden sāgar dönüp
pervane-veş eyler semā‘

semā-yı kalb:

1. semā-yı kalb:-üñ , -e

Gazel 155

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kalp seması.

çıkmasın derseñ semā-yı
kalbüñe recm eyleyüp
ey Şihābī kıl var āhuñ
āteşin şeytāna ‘arz

2. semā-yı kalb:-e

Kaside 4

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Gönül katı /

mertebesi.

Şihābī kıma dilüñden
kelām-ı rahmānı
semā-yı kalbe rücüm it
çıkarma şeytānı

semek:

1. semek:

Gazel 8

Mısra: 4

Balık, mâhi.

cānum ħarīk-ı āhum ü
cismüm ġarīk-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

semend:

1. semendüñ:-üñ

Gazel 213

Mısra: 4

*Güzel, süratli ve
çevik at.*

sīne sahrāsında yer yer
zāhir oldı şekl-i na‘l
şehsüvārum kıanda
başdıysa semendüñ tāze
süm

2. semendüñ:-üñ

Kaside 25

Mısra: 34

Çevik at.

temāşā-yı riyāza ger
sa‘ādetle süvār olsañ
semendüñ pāyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

semender:

1. semenderi:-i

Gazel 282

Mısra: 4

*Ateşte yaşadığına
inanılan veya ateşten
etkilenmeyen bir hayvan
II Soğukkanlılığıyla
meşhur bir cins su
kertenkelesi (âşık
bağlamında).*

ğam ocağında mesken
iden mürğ-i cāna bak
görmek dilerseñ āteş
içinde semenderi

2. semender:

Gazel 8

Mısra: 4

*Ateşte yaşadığına
inanılan ve ateşten
etkilenmeyen efsanevî bir
hayvan II âşık.*

cānum ħarīk-ı āhum ü
cismüm ġarīk-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

3. semender:

Gazel 156

Mısra: 6

*Ateşte yanmadığına
inanılan ve ağzından*

*alevler saçan, büyük bir
kertenkele şeklinde
tasavvur edilen masal
hayvanı.*

*la'lüñ üzre hāl ü hālüñ
üzre haṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat*

semend-i hüsn:

1. semend-i hüsn:-ile

Gazel 179

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Güzelliğin çevik ve
güzel atı.*

*semend-i hüsn-ile sen
'ālemi aralayup geçdüñ
nedür ey şehsüvārum çok
bu deñlü 'ālem-ārālık*

2. semend-i hüsn:-ile

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellik atı.

*yalıñuz yügrük geçersin
semend-i hüsn-ile
şehsüvārum arada yok
sence meydān aralar*

semend-i ısk:

1. semend-i ısk:-uñ, -uñ

Gazel 156

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşkın çevik atı.

*şehsüvārum pāyına
düşüp semend-i ışkuñuñ
gö[r]medi gerdini gerdün
ablākī oldu sağat*

şem'-i āfitāb:

1. şem'-i āfitāb:

Gazel 33

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Güneşin ışığı.

*dönerdi rüz-ı düşına bu
şām-ı türemüz
cem'-i şafāya gelse ger
ol şem'-i āfitāb*

şem'-i āh:

1. şem'-i āh:-um, -dan

Gazel 61

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ahın mumu.

*iy Şihābī kûbbe-i eflākde
şem'-i āhumdan encüm
sirāc*

şem'-i bezm:

1. şem'-i bezm:-üñ

Gazel 186

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Meclisi aydınlatan

mum.

*şem'-i bezmüñ şevk-i
ruhsāruñla yanmışdur
dili
hasret-i la'lüñle pür-
hündür derünī sāgaruñ*

şem'-i dāğ:

1. şem'-i dāğ:-um

Gazel 238

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşk yarasının

mumu.

*şem'-i dāğum bağımuñ
yağından oldu şu'ledār
böyle yaksa yakıcağ kişi
çerāğ-ı gülşenin*

şem'-i hüsn:

1. **şem‘-i hüsn:-üñ, -e****Gazel 164**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin**güzelliğinin mumu. II**Sevgilinin güzel, parlak**yanağı.*

şem‘-i hüsnüñe қо
yansın iy perī ‘uşşākuñı
kim bu rüşendür yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

şem‘-i hüsn-i dilber:1. **şem‘-i hüsn-i dilber:-***e***Gazel 190**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin güzellik**mumu.*

yandığım görüp Şihābī
şem‘-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenüñ

şem‘-i ‘ışk:1. **şem‘-i ‘ışk:****Gazel 304**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aşk mumu.

şem‘-i ‘ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

sem‘-i kabül:1. **sem‘-i kabül:-ile****Gazel 206**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Kabul ederek

*işitme. || Can kulağı ile,
dikkatlice (dinlemek).*

Şihābī kavlini sem‘-i
kabül-ile gūş it
efendi ‘aqla cilādur
olunca söz maqbūl

şem‘-i kamer:1. **şem‘-i kamer:****Gazel 163**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ay mumu. II Ayın**parlaklığı. II Sevgilinin**Ay gibi parlak ve güzel**yüzü.*

āhum Şihābī baña verür

her gece fūrūğ

şem‘-i kamer ziyāsına

gönlümde var ferāğ

şem‘-i lāf-zen:1. **şem‘-i lāf-zen:****Gazel 228**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Geveze mum. II**Geveze âşık.*

anuñ-içün odlara yakup
zebānın kesdiler
öykinür hüsnüñe
meclisde şem‘-i lāf-zen

şem‘-i meclis:1. **şem‘-i meclis:****Gazel 113**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Meclis mumu.

sür‘at-ile raqs urursa tañ
mı cān pervānesi
şem‘-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

şem‘-i meclis-tāb:

1. **şem‘-i meclis-tāb:-**
dan

Gazel 157

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Parlak meclis

mumu. II Sanat

meclisinin mumu. II Şiir

meclisinin mumu, âşık.

Şihābī per yakup

pervāne-mānend

alur her şem‘-i meclis-

tābdan hazz

şem‘-i nücüm:

1. **şem‘-i nücüm:-ı**

Gazel 38

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yıldızlar mumu.

iy Şihābī nār-ı āhum

uyarur

her gice şem‘-i nücümü

gökde hep

2. **şem‘-i nücüm:-ı**

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yıldızlar mumu.

çıkmasa nūr-ı zīyā ger

nār-ı āhumdan şerer

her gice şem‘-i nücümü

gökde yer yer kim yaçar

şem‘-i pür-süz:

1. **şem‘-i pür-süz:**

Gazel 169

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yakıcı mum.

meclisünde şem‘-i pür-

süz ü şarābuñ bağı hūn

çeng yırtup yüzini dāyim

döker gögsini def

şem‘-i şeb-ārā:

1. **şem‘-i şeb-ārā:**

Gazel 92

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Geceyi süsleyen

mum. || Parlak yüzlü

sevgili.

revnağ-ı bezm-i meyūñ

maḥbūb-ı ra‘nā birledür

rūşināsı meclisūñ şem‘-i

şeb-ārā birledür

2. **şem‘-i şeb-ārā:-(s)ı**

Gazel 139

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Geceyi süsleyen

mum. || Parlak yüzlü

sevgili.

olursın her gice bir

meclisūñ şem‘-i şeb-arāsı

bizümle itmedün bir gün

gelüp iy mehlikā meclis

şem‘-i şebistān:

1. **şem‘-i şebistān:**

Gazel 261

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yatak odası mumu

II Aydınlığı ile karanlığı

aydınlatan sevgili.

rūşen eyler dilleri ol

māh-ı ṭābān her gice

tīre bezmi nitekim şem‘-i

şebistān her gice

şem‘-i şebistān-ı bahār:

1. **şem‘-i şebistān-ı**

bahār:

Kaside 20

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Baharın yatak odası

mumu.

māh-rūlar қағр-ı
gölşende meger
ahşamlamış
oldı her gül anda bir
şem‘-i şebistān-ı bahār

semīm-i tayyib:

1. şemīm-i tayyib:-den

Kaside 21

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Temiz ve güzel

koku.

қағр-ı bağ oldı şemīm-i
tayyibden ‘anber-serā
cān meşāmmın tıtdı büy-
ı ‘anber-i serā-yı gül

semm-i kâtil:

1. semm-i kâtil:

Gazel 313

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Derhal öldüren

zehir.

semm-i kâtil içirür cān-ı
Şihābīye gamuñ
anı def‘ eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

sems:

1. şems:

Gazel 246

Mısra: 7

Güneş II Sevgilinin

yüzü.

şems dülbendın şarınsa
gündüz olur āfitāb
gice meh olur levendāne
geyinse şeb külāh

şemse:

1. şemselerdür:-lerdür

Gazel 220

Mısra: 5

Güneş şeklinde

*yapılan işleme resim
(âşığın bedeninde oluşan
yaralar).*

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k’olmı-ıdı her
biri āteş-efşān

şemse-i şems:

1. şemse-i şems:-i

Gazel 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güneşin şemsesi.

nişān idüp sipehrūñ
tablasında şemse-i şemsi
hadeng āhumdan olur
biter pīşrev peyda [vb]

sems-i şevk:

1. şems-i şevk:-ile

Gazel 1

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şevklendiren, neşe

arttıran güneş.

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bī-ser ü pā raķş
ura her Mevlāyı

şemşir-i ābudār:

1. şemşir-i ābudār:-ı, - (n)a

Gazel 165

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlak kılıç.

öldürmez atdı katlūme
cānān dirīğ-ı tīg
şemşir-i ābudārına
cānum degül dirīğ

şemşir-i gamze:

1. şemşîr-i ğamze:-ñ

Gazel 271

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Süzgün yan bakış**kılıcı.*

hün-ı dilden mi şuvarduñ

hançer-i bürrānuñ

ol dahı şemşîr-i ğamzeñ

gibi ser-tîz olmada

semt:1. **semtine:-i, -n, -e****Gazel 61**

Mısra: 9

Taraf, yön, yol.

gel teveccüh kıl tevekkül

semtine

kimseye 'arz etme rûyı

ihtiyâc

şem' üñ dili:1. **şem' üñ dili:-uñ****Gazel 288**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Mum fitili, mumun
yanmasını sağlayan yağlı
ip. II Aşığın gönlü.*

şem' üñ dilini âteş-i

şevküñ-imiş yağan

'arz etdi gice hâlet-i süz-ı

güdâzını

sen:1. **sen:****Kaside 2**

Mısra: 17

*İkinci tekil şahıs**zamiri.*

erbab-ı 'aqla çün

limeni'l-mülki sen didüñ

sensin mülûke mâlik ü

kevneyne pâdişâh

2. **sen:****Kaside 3**

Mısra: 5

*İkinci tekil şahıs**zamiri.*

olduñ verâ-yı perdede

sen cân gibi nihân

her yüzden oldu şun' uña

şâhid iden nigâh

3. **sen:****Gazel 80**

Mısra: 8

*İkinci tekil şahıs**zamiri (Sevgili yerine).*

leblerüñ zıkr eylesem dil

mürdesi bulur hayât

'âlem-i cāndur baña sen

cân-ı 'âlemden murād

4. **sen:****Gazel 90**

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs**zamiri (Sevgili yerine).*

derdâ ki hasretinden sen

hüsni-nev-bahāruñ

beñzüm şarardı gitdi

berk-i hâzâne beñzer

5. **sen:****Gazel 95**

Mısra: 3

*İkinci tekil şahıs**zamiri (Sevgili yerine).*

uğrayan bir kerre sen

leyl-i hırāmuñ 'ışkına

vâdi-i hayretde ol

Mecnûn-veş sersem

düşer

6. **sen:****Gazel 100**

Mısra: 7

*İkinci tekil şahıs**zamiri (Sevgili yerine).*

geçdi vuşlat va‘de[si] sen
‘ahde kılmazsın vefâ
müddet-i hüsnüñ dağı
‘ömrüm gibi cānâ geçer

senüñle olalı cānâ
cihānda rüz-ı qadīm
dehinde virdi lisānum
olupdur ism-i vedūd

ḥabīb-i ḥaqsın iy server
mufazçal ḥalk-ı ‘ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafâ-yı rūḥ u ‘ādemden

7. **senüñ-çün:-üñ, --çün**

Gazel 230

Mısra: 1

"Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

per çeker zülfüñ senüñ-
çün şeh-per-i Cibrilden
dem urur nālem benüm
de şūr-ı İsrāfilden

10. **sensin:-sin**

Gazel 26

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (sevgili).

meyli yok sensiz
Şihābīnūñ cihān ü cāna
hīç
cān-ı ‘ālem dünyeden
maḫşūd sensin sen baña

13. **sen:**

Gazel 230

Mısra: 11

"Sen" ikinci teklik

şahıs zamiri (Şairin
kendisi, âşık).

iy Şihābī sen okursın
şad-müderriş dersini
‘ilm-i ‘ışkı ḥāşıl itdūñse
eger taḫşilden

8. **senüñ-ile:-üñ, --ile**

Gazel 265

Mısra: 4

"Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

nuql-i meclis yiter leb-i
la‘lūñ
emelüm gel senüñ-ile
bāde

11. **sensin:-sin**

Kaside 3

Mısra: 18

"Sen" ikinci teklik

şahıs zamiri.

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didūñ
sensin mülūke mālīk ü
kevneyne pādişāh

14. **senden:-den**

Gazel 143

Mısra: 6

"Sen" ikinci teklik

şahıs zamiri (Şairin
kendisi, âşık).

ḥüdā-y-içün sen eyle
ādemīlik
ne deñlü kaçsa senden ol
perī-veş

9. **senüñle:-üñ, -le**

Gazel 73

Mısra: 9

"Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri. II Sevgili.

12. **senüñ:-üñ**

Kaside 14

Mısra: 2

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Hz.
Peygamber).

15. **sensiz:-siz**

Gazel 26

Mısra: 9

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

meyli yok sensiz
 Şihābīnūñ cihān ü cāna
 hīç
 cān-ı 'ālem dünyeden
 maḳşūd sensin sen baña

16. **sensiz:-siz**

Gazel 134

Mısra: 1

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

gerekmez gülşen-i dehrī
 baña ey gül beden sensiz
 cihān ü cānı cānā
 n'eylerin sensiz (-)

17. **sensiz:-siz**

Gazel 134

Mısra: 2

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

gerekmez gülşen-i dehrī
 baña ey gül beden sensiz
 cihān ü cānı cānā
 n'eylerin sensiz (-)

18. **sensiz:-siz**

Gazel 134

Mısra: 6

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

çemen haşrinde gördüm
 lāle-i pejmürde iy gül-
 ruh
 şehīd-i 'ışkuñ olmışdur
 serer kanlu kefen sensiz

19. **sensiz:-siz**

Gazel 134

Mısra: 8

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

senüñ bāzār-ı hüsnüñ
 germ olup humret
 belürdikçe
 benüm zerd oldı çehrem
 zer gibi iy sīm-ten sensiz

20. **senüñ:-üñ**

Gazel 56

Mısra: 9

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

belāğatle feşāhatle senüñ
 evşāf-ı hüsnüñdür
 Şihābī ṭab'ıcaḳ böyle
 süḥandān olmağa bā'is

21. **senüñ:-üñ**

Gazel 192

Mısra: 1

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

yalmanur kan içmege her
 demde şimşīrūñ senüñ
 göz diker süzen gibi çāk-
 ı tene tīrūñ senüñ

22. **senüñ:-üñ**

Gazel 192

Mısra: 2

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

yalmanur kan içmege her
 demde şimşīrūñ senüñ
 göz diker süzen gibi çāk-
 ı tene tīrūñ senüñ

23. **senüñ:-üñ**

Gazel 192

Mısra: 4

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

resm idelden şüretüñ
 naḳşını şāvūr-ı zamān
 kūhken etdi niçe Ferḥādı
 taşvīrūñ senüñ

24. **senüñ:-üñ**

Gazel 192

Mısra: 8

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

katlûme ihmâl idersin
her zamân iy bî-vefâ
kim nedendür bilmezem
hayr işe te'ḥürüñ senüñ

germi ider mehr ü
muḥabbet meclisin
kaçma sen âh-ı
Şihâbîden şehâ

yaşım senden cüdâ akar
velîkin
nedür dîdeye dūr olmağa
bâ'is

25. **senüñ:-üñ**

Gazel 192

Mısra: 10

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

komaduñ elden Şihâbî
nev-cüvânlar dâmenin
böyle telkîn eylemişdür
var-ısa pîrüñ senüñ

28. **sen:**

Gazel 58

Mısra: 10

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

hırs u ṭamağla dökme
iñen zer ḥazâneye
sen bakmaduñ mı bâğda
berg-i ḥazâna hîç

31. **senden:-den**

Gazel 223

Mısra: 3

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

ol mehe senden bâ'id
oldum meded didi raḳîb
ḳâle beyni beyneke
yâleyte ba'de maşrıḳeyn

26. **senüñ:-üñ**

Gazel 228

Mısra: 9

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

zülfüñ ucundan senüñ
hergün bu âhum âjden
yeryüzinden göklere
zencîr-i nâlemdür çeken

29. **sen:**

Kaside 3

Mısra: 17

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

erbab-ı 'aḳla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mâlik ü
kevneyne pâdişâh

32. **seni:-i**

Gazel 135

Mısra: 7

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

aḥsen-i şüretde ḥalḳ etdi
şehâ ḥālîḳ seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i 'abūs

27. **sen:**

Gazel 11

Mısra: 14

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

30. **senden:-den**

Gazel 55

Mısra: 7

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

33. **seni:-i**

Gazel 237

Mısra: 8

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

ne kadar eyler-iseñ
bendeki istignāyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

ben gubārı yād idüp yād
itmedüñ
sende buldum bûy-ı luṭf-ı
āşinā

sākiyā ḥālüm ḥarāb oldu
devā kıl sen baña
derdüme dürd-i mey em
olur meded ḥumdan baña

34. **seni:-i**

Gazel 312

Mısra: 2

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

37. **seni:-i**

Kaside 14

Mısra: 4

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

muşavver eylemiş
taşvīrünü rūḥ-ı
muşavversin
seni resm eyledi evvel
kalem nūr-ı

Muḥammedden

40. **sen:**

Gazel 26

Mısra: 4

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

gerçi İbrāhīme gül-zār
oldı āteş 'ışk-ıla
ey Ḥalīlüm nār olur sen
olmasañ gülşen baña

35. **seni:-i**

Gazel 312

Mısra: 2

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

38. **senüñ:-üñ**

Gazel 304

Mısra: 3

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

41. **sen:**

Gazel 26

Mısra: 10

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

meyli yok sensiz
Şihābīnün cihān ü cāna
hīç
cān-ı 'ālem dünyeden
maḳşūd sensin sen baña

36. **sende:-de**

Gazel 11

Mısra: 4

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

39. **sen:**

Gazel 26

Mısra: 1

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

42. **sen:**

Gazel 117

Mısra: 5

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

sen meh-i bedrûñ
cemâlin görmek için
âfîtab
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervâzeler

43. sen:

Gazel 179

Mısra: 7

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

semend-i hüsn-ile sen
‘âlemi aralayup geçdün
nedür ey şehsüvârum çok
bu deñlü ‘âlem-ârâlık

44. sen:

Gazel 186

Mısra: 9

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

hâşılı bir âfîtab-ı ‘âlem-
ârâsın ki sen
oda yakduñ hırmenin
mihrûñle mâh-ı enverûñ

45. sen:

Gazel 193

Mısra: 7

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

câna tartduğında Yūsuf
gibi sen meh-pâre’i
cânib-i cân huften-i
mîzân kıldı ‘özleng

46. sen:

Gazel 194

Mısra: 5

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

sen perî-hüsne göñül
şeydâlığın gayb itme kim
hüblar sevmekde kıalmaz
ihtiyârî âdemûñ

47. sen:

Gazel 226

Mısra: 6

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

beşerden ey melek cism-i
lañfûñ kimseler görmez
perîler gibi gözden gâyib
olma sen de âdemsin

48. sen:

Gazel 231

Mısra: 2

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

felek destinde ey kıavs-ı
kızağ şanma ki peksin
sen
kemân-ı ‘aşka nisbet
kıola yumşak bir kıçeksin
sen

49. sen:

Kaside 2

Mısra: 5

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

olduñ verâ-yı perdede
sen cân gibi nihân
her yüzden oldu şun ‘uña
şâhid iden nigâh

50. seni:-i

Gazel 251

Mısra: 10

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri.

egerçi haste ‘âşıklar
kıpuñda bî-nihâyetdür
benüm gibi helâküñ yok
seni cânâ sevenlerde

51. seni:-i

Gazel 294

Mısra: 8

" Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri.

def kıl āb-ı sükūt-ıla
kaçan kılsañ ğazāb
tā seni ol nār-ı hiddet
yakmaya külhān gibi

sen melāhat gülşenisin
dostum
dil-güşā ol dāyimā gül
gibi gül

şūfî sözine tutma kulağ
sen Şihābiyā
turma şafā-yı hātır-ile
şāfî bāde iç

52. **seni:-i**

Gazel 304

Mısra: 6

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.

kapuña hūbān-ı 'ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i hüsne şāhsın
şāhāne gördüm ben seni

55. **sen:**

Gazel 2

Mısra: 7

" Sen" birinci tekil

şahıs zamiri.

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād
hūn-ı cigerle ğuşşa yiter
hem-nişin baña

58. **sen:**

Gazel 145

Mısra: 6

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (aşık, şair).

şāf kalb olmağı maşsūd
idin[üpd]ür şūfî
bir dem elden kıoma sen
cām-ı şarāb-ı bî-ğış

53. **sen:**

Gazel 51

Mısra: 4

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

ğuşāde ola dirseñ yüzüñe
dāyimdur[ur] maşsūd
murād erbābına sen de
muhabbet bāzını bāz it

56. **sende:-de**

Gazel 72

Mısra: 13

" Sen" ikinci teklik

*şahıs zamiri (Şairin
kendisi, âşık).*

rāh-ı rūhāniye tut sende
Şihābî ğuşuñ
zīr-i pāyūñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

59. **sen:**

Gazel 146

Mısra: 9

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (aşık, şair).

Şihābî cismine sen de
nigārā tūr-i ğam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmış

54. **sen:**

Gazel 197

Mısra: 7

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

57. **sen:**

Gazel 57

Mısra: 9

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (aşık, şair).

60. **sen:**

Gazel 200

Mısra: 12

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (aşık, şair).

ķaddüñi kemān mānendi
būker zāt-ı çarḥ
sen gerekse ķuvvet-i
bāzūda mişl-i Rüstem ol

ııyüp iķer deyü ta' n
eyleme her-bār rindāne
dilerseñ sen de mey iķ
ḥāy ekl-i mālı evķāf it

zāhidā ceng itme şulḥ
olmaz göñül
ben ḥarābātiden umma
sen şalah

61. **seni:-i**

Gazel 234

Mısra: 3

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri. II Âşık.

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ķo bu sevdāyı ḥalāş it
cānı ol ķullābdan

64. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 10

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri. (müderris).

Şihābī gibi ' aşķuñ
müşkilātın idemezsın ḥāl
gerek sen iy müderris
ḥalvete gir keşf-i keşşāf
it

67. **sen:**

Gazel 65

Mısra: 9

" Sen " ikinci teklik

şahıs zamiri (Şairin
kendisi, âşık).

sen Şihābī bula gör
mażmūn-ı ḥaş
çok olur nazm iķre 'ām-ı
ıştılāḥ

62. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 2

" Sen" birinci tekil

şahıs zamiri.(zahit).

yüri zāhid mey-i nābı-y-
la mir'āt-ı dilūñ şāf it
küdūret ķalbūñi pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

65. **sensin:-sin**

Gazel 218

Mısra: 14

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri. II Sevgili.

gel tülū' it ey Şihābīnūñ
müşerref ṭālī' i
aḥter-i sa' düm benüm
sensin eyā sa' d-aḥterüm

68. **sen:**

Gazel 173

Mısra: 9

" Sen " ikinci teklik

şahıs zamiri (Şairin
kendisi, âşık).

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şī' rūñi
nazm u eş'ār iķre gerķi
dinmedük bir vādi yok

63. **sen:**

Gazel 45

Mısra: 4

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.(zahit).

66. **sen:**

Gazel 65

Mısra: 6

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri.(zahit).

69. **sen:**

Gazel 182

Mısra: 4

" Sen " ikinci teklik

şahıs zamiri (Şairin kendisi, âşık).

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin hārāb
merdānelikle sen anı
zencir-i āha çek

70. **sen:**

Gazel 277

Mısra: 13

" Sen " ikinci teklik

şahıs zamiri (Şairin kendisi, âşık).

toldur Şihābī cevher-i
‘aşk-ıla çünkü sen
baħr-i belāgat içine
şalduñ sefine’i

71. **seni:-i**

Gazel 304

Mısra: 1

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (aşığın gönlü).

şem‘-i ‘ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

72. **seni:-i**

Gazel 304

Mısra: 2

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (aşığın gönlü).

şem‘-i ‘ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

73. **sensiz:-siz**

Gazel 134

Mısra: 10

"Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī tab‘ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

74. **saña:-a**

Gazel 87

Mısra: 6

" Sen " ikinci teklik

şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hâli.

kıble hākkı kılsa taḳbīl-i
āyādi-i ḳabül
saña istiḳbāl ide ol dem
dilā iḳbāller

75. **sen:**

Gazel 67

Mısra: 5

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

çekme ğam-ı zamāne’i
sen yek-nefes için
‘ārif odur ki göre hemān
ger demi feraḥ

76. **sen:**

Gazel 82

Mısra: 10

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

faẓl u kemāl-i ‘ārif
feyz-i ilāhīdür
tab‘-ı Şihābī ḳavline sen
eyleme ḥased

77. **sen:**

Gazel 92

Mısra: 7

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

sen ta‘accüb etme ben
itsem raḳībe rīş-ḥand
ġālib olmak düşmene
şāhum müdārā birledür

78. sen:

Gazel 95

Mısra: 5

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

sen perīşān perçemi
 şa‘rumla şayd etsem
 n‘ola
 iy perī-peyker melek
 taşhīr ider ādem düşer

79. sen:

Gazel 123

Mısra: 3

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

sen bulduñ-ısa hüsn-ile
 ‘ālemde iştiḥār
 buldum efendi ben daḥı
 ‘aşk-ıla imtiyāz

80. sen:

Gazel 143

Mısra: 5

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

hüdā-y-içün sen eyle
 ādemīlik
 ne deñlü kaçsa senden ol
 perī-veş

81. sen:

Gazel 157

Mısra: 8

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

ehibbānuñ murādı cān
 fidālik
 ide gör sen daḥı
 aḥbābdan ḥazz

82. sen:

Gazel 161

Mısra: 1

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

merd-i leīm loḳmasına
 etme sen ṭama‘
 k‘olmaz ḳanā‘at ehli dilā
 eyleyen ṭama‘

83. sen:

Gazel 165

Mısra: 8

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

bu baḥr-i ‘aşk-ı mehleke
 ey dil ‘Amīkdür
 atma helāke kendüñi
 şanıp sen anı sığ

84. sen:

Gazel 173

Mısra: 6

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

mürşid-i kāmīl ararsañ
 pāy-ı pīr-i ‘ışḳa düş
 ‘aḳla sen el verme kim
 ‘aşḳ ehline irşādı yok

85. sen:

Gazel 200

Mısra: 8

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

ḥil‘at-i teşrīf-i
 “kerremnā”ya lāyık
 olmağa
 aña bu cān cevherin
 zātuñda sen de ādem ol

86. sen:

Gazel 207

Mısra: 7

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

sen ne ādemsin ki gökler
 ḥalḳına
 gösterür her māh
 barmaḳla hilāl

87. sen:

Gazel 223

Mısra: 8

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

dāmenümde ğam eli
yaşam tutar dest-i cefā
yā ilāhī sen hālāş it
kalmışam beyne'l-
yedeyn

88. sen:

Gazel 234

Mısra: 6

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

cevher olur dilde ihlāş
olsa iksīr-i 'amel
geçmege sen [bu] kīmyā-
yı hālīş-i kem-yābdan

89. sen:

Gazel 235

Mısra: 10

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

cūy-ı çeşmine Şihābīnūñ
bak ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-içün
āb-ı revānuñ minnetin

90. sen:

Gazel 245

Mısra: 7

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

Husrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevkden Ferhād-veş yol
eylemiş tağlara şu

91. sen:

Gazel 252

Mısra: 9

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

“kālū-belā”da çünkü
dedük ‘aşka sen “belī”
çek ey Şihābī bār-i ğamı
ne belā-y-ise

92. sen:

Gazel 271

Mısra: 3

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

Husrevā sen lebleri şīrīne
şeydā olalı
eşk ü āhı ‘āşīkuñ gül-gün
u şebdīz olmada

93. sen:

Gazel 278

Mısra: 2

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

sākī getürdi lā‘lūñe
hattuñ benefşe’i
sen de kebābı şīşe қо pür
eyle şīşe’i

94. sen:

Gazel 285

Mısra: 4

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

vermesin derseñ hevā dil
keştisine ıztırāb
baħr-i ‘ışkuñ sen daħı
қа‘rına düş lenger gibi

95. sen:

Gazel 287

Mısra: 4

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

Yūsuf-ı Mısr-ı melāḫat
satılup kul oldı
sen olaldan şanma ḫüsñ
elinūñ sulṭanı

96. sen:

Gazel 290

Mısra: 10

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

Şihābīye kâtı güçdür
ölürse
çemende kuçmadın sen
serv-i nāzı

99. sen:

Kaside 22

Mısra: 28

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

tutaruz biz anı cām-ı
mey-i gül-gün sākī
hadd-i cānānı ögüp sen
bize gel şun lāle

102. sen:

Rübai 7

Mısra: 4

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

iy gönül ser-sebz iken
‘ömr-i ‘āzizūñ mezra‘ı
sen de sa‘y eyle fezāyıl
hirmeninden hāşıl al

97. sen:

Gazel 294

Mısra: 6

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

nūr-ı hāqdan rūşen ola tā
ki qalbūñ hānesi
dīde-i cānı açık tut sen
dilā revzen gibi

100. sen:

Kaside 24

Mısra: 30

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

beñzedi bāğ-ı bahār-ıla
bilād-ı Neced’e
servi sen Kaysa kıyās
eyle vü Leylā sünbül

103. senden:-den

Kaside 12

Mısra: 8

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi
dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

98. sen:

Kaside 20

Mısra: 43

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

lāle gibi koma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
‘ıyş ü āvān-ı bahār

101. sen:

Rübai 3

Mısra: 4

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri.

ikrār ideyin cürmüne çün
kendü elüñle
sen kârelerüñ nāme-i
ehmāl-i siyāhuñ

104. sen:

Gazel 152

Mısra: 5

" Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (zāhid).

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum ‘aşk u şevk-i
yāra maḥşuş

105. **seni:-i****Gazel 142**

Mısra: 7

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamir.*

bil seni iy dil “sevād
veche fi’ d-dāreyn” ider
ḥaṭṭ-ı sevdayı gel eyle
levḥ-i ḥāṭırdan tırāş

106. **seni:-i****Gazel 304**

Mısra: 8

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamir.*

iy Şihābī zen-i dünyāya
māyıl olmaduñ
āferīnler ṭab‘uña
merdāne gördüm ben
seni

107. **sen:****Gazel 208**

Mısra: 7

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

dilersin ḥāne-gāhda
şūfiyā sen ‘ālem-i vaḥdet
gele meyhāne zevḳin gör
bu daḥı başka bir ‘ālem

108. **sen:****Rübai 1**

Mısra: 3

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri.*

zinde şanma müreddür
cāhil sen egme aña başın
kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru’llāhda

109. **sen:****Gazel 231**

Mısra: 1

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri (Sevgili).*

felek destinde ey kıavs-ı
kuzah şanma ki peksin
sen
kemān-ı ‘aşka nisbet
kōla yumşak bir giçeksin
sen

110. **sen:****Gazel 231**

Mısra: 4

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri. (Sevgili).*

gönülde ey ḥayāl-i
dilber bir nazar gitmese
[vb]
gözüm gehvāresinde

ḥāşıl olmuş bir bebedsin
sen

111. **sen:****Gazel 231**

Mısra: 6

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri. (gül).*

yeründür dayimā uğrar-
ısañ çengāline ḥāruñ
ruḥ-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

112. **sen]:****Gazel 231**

Mısra: 8

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri. (zahit).*

ḥalāş olmadı gönülün
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklün gören ādem
be şūfī bir eşek[sin sen]

113. **sen:****Gazel 231**

Mısra: 10

*" Sen " ikinci tekil**şahıs zamiri. (Sevgili).*

Şihābīnūñ şerārına raķīb-
i dīv yaķlaşmaz
şaķınmazsın anuñ
āhından ey māhum
meleksin sen

114. **sen:**

Gazel 232

Mısra: 7

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri. (Âşığın
gönlü).

‘ışķ âteşine yanmağa sen
evvelā dilā
gel döne-ağlamak
[nedür] öğren kebābdan

115. **seni:-i**

Gazel 304

Mısra: 4

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri .

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
ķayda düşmişsin yūri
dīvāne gördüm ben seni

116. **senün:-üñ**

Kaside 11

Mısra: 20

" Sen " ikinci teklik
şahıs zamiri.

müşerref olmağa vaż ‘
itdi cebhesin halīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vażī ‘

117. **sen:**

Kaside 15

Mısra: 29

" Sen " ikinci teklik
şahıs zamiri.

sen pādişāh-ı herd ü serā-
perdeler zelīl
varmağa āsitānuña
sermāyemüz ķalīl

118. **senden:-den**

Kaside 15

Mısra: 19

" Sen " ikinci teklik
şahıs zamiri.

senden umar şefā ‘ati
ervāh-ı enbiyā
mesned idince işigüñi
fırķa-i ‘uşā

119. **sensin:-sin**

Kaside 15

Mısra: 11

" Sen " ikinci teklik
şahıs zamiri.

sensin Ķureyşi nisbet ü
hem Haşimī ḥaseb
feyyāz ķıldı her sözüñi
mu ‘cizāt hep

120. **sen:**

Kaside 18

Mısra: 26

" Sen " ikinci teklik
şahıs zamiri.

yā Rab it ben ķuluña
tevbe vü tevfīķ u refīķ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tarīķ

121. **senüñ:-üñ**

Kaside 18

Mısra: 10

" Sen " ikinci teklik
şahıs zamiri.

levh-i a ‘māle yazıldı
meger ol ḥaṭṭ-ı ḥaṭā
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lāyık ola

122. **sen:**

Gazel 238

Mısra: 1

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

zeyn idince sen
Zelîhâveş cemâlün
gülşenin
ğayretinden Yūsufî gül-
pāreler pīrāhenin

123. **sen:**

Gazel 248

Mısra: 5

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

ğoncasın sen bîkr-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koynına

124. **sen:**

Gazel 277

Mısra: 6

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

dökdüm yoluña 'aşk-ıla
eşküm cevāhirin
sen pādīşāh-ı hüsn-içün
açdum hāzīne'i

125. **sen:**

Gazel 279

Mısra: 1

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

bāğ-ı hüsn içre görenler
sen gül-i pūr-hānde'i
beñzedürler bülbül-i zāre
dil-i nālede'i

126. **sen:**

Gazel 299

Mısra: 4

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

şehir içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh hüsn-ile
Yūsuf-ı Mısrî dahı sen
deñlü mümtāz olmadı

127. **sen:**

Gazel 312

Mısra: 1

" Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersānını
bu cihān deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

sen dahı:

1. **sen dahı:**

Gazel 241

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sen de.

sākiyā ben sāğarı pūr
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
dahı dāyim tolu

sen ol-:

1. **sen ol-:**

Gazel 294

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Canlanmak, mamur
olmak.

'aşk bāğında Şihābî kıl
terennüm şevk-ile
bülbül-i ğamnāk olma
gül şen ol gülşen gibi

senā:

1. **senā:**

Kaside 2

Mısra: 17

(Tanrı'yı) Övme,
övgü, medh.

didî lā-uḥşīsenā hāzrete
sulṭān-ı resūl
bi'l-ḥuşuş aña nüzūl itdi
nuşuş-ı āyāt

sence:

1. sence:

Gazel 118

Mısra: 6

Senin gibi, sen gibi.

yalıñuz yügrük geçersin
semend-i hüsn-ile
şehsüvārum arada yok
sence meydān aralar

sendān:

1. sendānını:-ın, -ı

Gazel 40

Mısra: 5

Demirci örsü.

*Üzerinde maden
dövülen, çelik yüzeyli,
demir araç II düşman
kalesi; düşmanın zırhlı
bedeni.*

āb-ı çeşmümden kamer
sendānını sīrāb idüp
āteş-i āhumla işler bu
sipihri-i sīm-güb

seng:

1. sengler:-ler

Gazel 268

Mısra: 4

Taş.

teşbih kıлма la 'l-i nigāra
cevāhiri
la 'l-i müzāba hīç ola mı
sengler şebīh

2. seng:

Kaside 25

Mısra: 42

Taş.

ruhuñ añılsa gülşende
açılur hārdan güller
nazar kılsañ nezāket birle
seng üzre biter [nergis]

seng ur:-

1. seng ur:-:dı

Gazel 193

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Taş atmak.

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kāse-i
Mecnūna Leylā urdı seng

seng-i āsitān:

1. seng-i āsitān:-uñ

Gazel 63

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Eşik taşı.

yaşdanursa tññ mı seng-i
āsītānuñ hūblar
şāh-ı hūbānsın ayağuş
topragıdır başa tāc

seng-i cevri:

1. seng-i cevri:-i

Gazel 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Cefa taşı.

seng-i cevri baña
dildāruñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der 'arab
zarbe'l-ḥabīb gül-zār-ı
bīb

seng-i cevri-i dilber:

1. seng-i cevri-i dilber:-e

Gazel 254

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taş kalpli sevgili. II

*Acımasız, vicdansız
sevgili.*

gerçi tıtdum sīnemi ben
seng-i cevri-i dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

seng-i ğuşsa:

1. **seng-i ğuşşa:-y, -la****Gazel 46**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Keder taşı.

seng-i ğuşşayla gönül
şîşesi oldukça şikest
‘ahd-i peymānı dürüst
itmededür ‘âşık-ı mest

seng-i hār:1. **seng-i hār:-e****Gazel 245**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Çok sert, kara taş. ||**Rakibin gönlü.*

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi ağyār hiç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i hāre şu

seng-i havādis:1. **seng-i havādis:****Gazel 277**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Taş gibi sert**haberler.*

seng-i havādis eyledi
āyīnemi şikest
müşkil degül mi
şındırasın āb-gīne’i

sengi kazā:1. **sengi kazā:-nuñ****Gazel 43**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kader taşları**(musibetler, kötülükler).*

gönlüme sengi kazānuñ o
ķadar gelmez saht
bile toĝmasa o māh ile
rakīb-i bed-baht

seng-i mehek:1. **seng-i mehek:****Gazel 8**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Mehenk taşı.

sīm-i sirişk ü çehre-i
zerdüm idüp sebab
niçe toķuna żarb-ıla
seng-i mehek baña

seng-i melāmet:1. **seng-i melāmet:-den****Gazel 109**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Ayıplama, kınama**taşı.*

seg-i Leylā öñinde kelle-
i Mecnūnı ‘aşk ehli
görüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sifāl [añlar]

seng-i mermer:1. **seng-i mermer:-e****Gazel 254**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mermer taşı.

her ki yāruñ ħalbine ħarf-
i vefā resmin bezer
sikke ħazmışdur hemān
‘ālemde seng-i mermere

sengīn:1. **sengīn:****Gazel 270**

Mısra: 8

Ağır, vakur, halim.

‘âşık-ı müflis taşı taş
üstine ķomaz-iken

cevher-i eşk-i firāvān-ıla
sengīn olmada

sengīn dil:

1. **sengīn dil:-üñ**

Gazel 251

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Taş gibi katı

*yürekli, zâlim, gaddar,
sengdil.*

ten-i pâkinde ol sengīn
dilüñ müdan eşer yokdur
ne şüret bağlarısı kıl
biter mi şâfi mermerde

seng-kalb:

1. **seng-kalb:**

Gazel 42

Mısra: 3

Taş kalp.

seng-kalb olma dilâ etme
haķâretle nazar
şırça gönüllü olur key
şakın ey meh mir'ât

sengül:

1. **şengülü:-i**

Gazel 295

Mısra: 4

Güler yüzlü.

gölşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gün-â-gün-ile
bezme çağırdı meger
bûlbûl o şûh ü şengülü

sensin:

1. **sensin:**

Kaside 2

Mısra: 18

Sen, ikinci tekil

şahıs zamiri.

erbab-ı 'aqla çün
limeni'l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mâlik ü
kevneyne pâdişâh

[sensiz]:

1. **[sensiz]:**

Gazel 134

Mısra: 4

"Sen " ikinci tekil

şahıs zamiri (Sevgili).

ķad ü ruhsâruñı görmez
olaldan gölsitân içinde
baña hep hâr u ĥas oldı
gül ü serv ü semen
[sensiz]

senüñ:

1. **senüñ:--ün**

Gazel 72

Mısra: 1

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri(sevgili).

cem-i ebrûña senüñ
mehr-i felek etdi sücüd
mu 'ciz-i çârını mâh-ı
rûhuñda mevcüd

2. **senüñ:--ün**

Gazel 74

Mısra: 7

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri(sevgili).

zevk ider dil tâze

cevrüñden senüñ

kim lezîz olur dimişler

her cedîd

3. **senüñ:--ün**

Gazel 130

Mısra: 1

" Sen" ikinci tekil

şahıs zamiri(sevgili).

senüñ eyyâm-ı ĥüsñüñ
gibi gülşende bahâr
olmaz

hezārān bûlbûlûñ vardur
benüm gibi hezār olmaz

4. **senüñ:--ün**

Gazel 134

Mısra: 7

"Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri(sevgili).

senüñ bāzār-ı hüsñüñ
germ olup humret
belürdikçe
benüm zerd oldı çehrem
zer gibi iy sım-ten sensiz

5. **senüñ:--ün**

Gazel 136

Mısra: 2

"Sen" ikinci tekil
şahıs zamiri(sevgili).

libās-ı fakr-ıla olsañ
mülebbes
senüñ āvāreñ olur çarh-ı
aţlas

[senüñ]:

1. **[senüñ]:**

Gazel 192

Mısra: 6

"Sen " ikinci tekil
şahıs zamiri (Sevgili).

ey hadeng-i gamze-i
dilber taşaddur eyleyüp
cāy-gır ol kim bu şadr-ı
sīnedür yirüñ [senüñ]

senüñ gibi:

1. **senüñ gibi:**

Gazel 146

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Senin gibi(leri).

tolaşma Şāhidī şem'e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naqdini niçe
senüñ gibi tolandurmış

sepīd:

1. **sepīd:**

Gazel 267

Mısra: 8

Beyaz II İyi, talihli.

hat-ı yākut-ı lebi sebz ü
'izār u la'li şurh
cebhe ü 'ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

ser:

1. **şer-ile:-ile**

Gazel 90

Mısra: 9

*Tehlike, bela,
felaket.*

şür u şer-ile taldı 'ālem
bütün Şihābī
'aksine döndi devrān āhır
zamāna beñzer

2. **serinde:-i, -n, -de**

Kaside 13

Mısra: 4

*Baş uç nihayet,
zirve, tepe.*

vücūdından 'adem
zulmānisin haq itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

3. **serüñe:-üñ, -e**

Gazel 47

Mısra: 10

Baş, kafa.

hışt-ı sım ü zer ile olsa
eger ferş-i sarāy
olur elbetde Şihābī
serüñe bālin-i hışt

4. **serīne:-i, -n, -e**

Gazel 79

Mısra: 4

Baş, kafa.

hāk-i pāyi tāk-ı devletdür
gedālar başına
nitekim şehirler serīne olur
olunur efser murād

5. **serüñde:-üñ, -de**

Gazel 105

Mısra: 5

Baş, kafa.

kadūñ üstünde ruhsāruñ
serüñde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a'lādur

ser' :

1. **şer'-ile:-ile**

Gazel 148

Mısra: 10

Ar. Allah'ın emri

*doğrultusunda dini
inançlara göre
belirlenmiş kurallar.*

olursa tīg-i hevānuñ
Şihābī maqtūli
gelür mi şer'-ile lāzım
katıl-ı 'ışka kışāş

2. **şer' :**

Kaside 11

Mısra: 24

*Ar. Allah'ın emri,
şeriat, din kuralları.*

evāmir ile nevāhī yerini
gözle dilā
umura şer' ile eyle şürū'
ol emre muṭī'

3. **şer'üñe:-üñe**

Kaside 13

Mısra: 45

Şeriat.

tarīk-ı dergehi a'lā-yı
haḫdur şer'üñe şārī'
o silke sālīk olan rāh-
revler olur lāmi'

4. **şer'üñe:-üñe**

Kaside 15

Mısra: 6

Şeriat.

iy mücrimīne rüz-ı
cezāda şefī' olan
meşfū'uñ şer'üñe şāhum
muṭī' olan

ser-:

1. **serer:-er**

Gazel 134

Mısra: 6

*Yaymak, düz hale
getirmek, sermek.*

çemen haşırinde gördüm
lāle-i pejmürde iy gül-
ruh
şehīd-i 'ışkuñ olmuştur
serer kanlu kefen sensiz

ser indür-:

1. **ser indür-:-di**

Kaside 25

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Saygılı davranmak
için baş eğmek.*

çemen iklīmine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a'lāña
bugün indürdi ser nergis

ser tırās:

1. **ser-tıraş:**

Gazel 282

Mısra: 6

*Başı tıraşlı, saç
kazınmış.*

kıldum kılāde boynuma
tavk-ı maḫabbetin
bir ser-tıraş 'aşkına
oldum ḫalenderī

serā-perde:

1. **serā-perdeler:-+ler****Kaside 15**

Mısra: 29

*Saray perdesi,
padişah çadırı.*

sen pādīşāh-ı herd ü serā-
perdeler zelīl
varmağa āsitānuña
sermāyemüz kalīl

serār:1. **serārına:-ı, -(n)a****Gazel 231**

Mısra: 9

Kıvılcım. || Ateş.

Şihābīnūñ serārına raķīb-
i dīv yaklaşmaz
şaķınmazsın anuñ
āhından ey māhum
meleksin sen

serār-efşān ol:1. **serār-efşān ol:-ur****Gazel 9**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Kıvılcım saçmak.

dūd-ı āhum kim serār-
efşān olur her şeb baña

taña ortalıp şubha dek yer
yer baķar kevkeb baña

şerar-ı āh:1. **şerar-ı āh:-ıla****Gazel 39**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ah kıvılcımları;

*âşığın aşk ateşiyile
gönlünden çektiği ah ile
birlikte çıkan kıvılcımlar.*

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı āh-ıla her şeb
sitārem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

2. **şerār-ı āh:-dan****Gazel 255**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Āh kıvılcımı.

şerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der ķubbesi çarķuñ
‘aceb zeyn olmış
encümle

3. **şerār-ı āh:-ı, -(n)a****Gazel 256**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Āh kıvılcımı.

gül hānde etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

4. **şerār-ı āh:-um, -uñ****Gazel 281**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Āh kıvılcımı.

şerār-ı āhumuñ ra‘d oldı
vü ebr-i siyeh dūdı
akıtdı her taraf bārān-ı
eşķüm bāğa enhārı

şerār-ı nār:1. **şerār-ı nār:-ıla****Gazel 69**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ateşin kıvılcımı.

şeytān raķīb-i recmine
dilden Şihābiyā
oldı şerār-ı nār-ıla āhum
şihāb-ı sürķ

ser-ā-ser:

1. **ser-ā-ser:****Gazel 50**

Mısra: 8

*Baştan başa,
büsbütün.*

hıyām-ı haylūñ olup
encüm-i eflākden eفزūn
ser-ā-ser şahñ-ı şahrā-yı
zemīni cāy urduñ tūt

2. **ser-ā-ser:****Gazel 220**

Mısra: 5

*Baştan başa,
büsbütün.*

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k'olmuş-ıdı her
biri āteş-efşān

ser-bāz it-:1. **ser-bāz it-:****Gazel 51**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Korkusuz, cesur
hale getirmek.*

efendüm kākülūñ
çevkānına tūb eylesün
başın

Şihābī çākeri meydān-ı
‘ışkuñ içre ser-bāz it

ser-bāz ol-:1. **ser-bāz ol-:-ma, -dı****Gazel 299**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yiğit, cesur olmak,
korkusuz olmak.*

iy Şihābī ‘aşk çevkānına
tūb it başuñı
‘āşık olmaz her ki bu
meydānda ser-bāz
olmadı

ser-be-ser:1. **ser-be-ser:****Gazel 297**

Mısra: 2

*Baştan başa,
tamamen.*

padişāh-ı kişver-i hüsn
oldı bir[*]
ser-be-ser maḥkūmıdır
nām-ıla ‘Osmān elleri

ser-beser:1. **ser-beser:****Gazel 99**

Mısra: 6

Baştan başa.

bir ben degül ölümlüsi
ancaḥ helāki çok
bu ‘ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

2. **ser-beser:****Gazel 250**

Mısra: 1

Baştan başa.

sūz-ı sīnem od şalıpdur
ser-beser sahrālara
seyl-i eşküm dil uzadur
dīde-i deryālara

şerbet:1. **şerbetdür:-dür****Gazel 61**

Mısra: 2

*Tatlı içecek; ilahî
aşk, aşk şarabı.*

sākiyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancaḥ o
şerbetdür ‘ilāc

2. **şerbetin:-i, -n****Kaside 23**

Mısra: 44

Tatlı içecek II

*Sevgilinin tatlı
dudakları.*

o lāle-ḥadūñ nūş idelüm
zıkr-i lebinden
nāfi‘ getirür şerbetin
insāna benefşe

şerbet-i la‘l:

1. şerbet-i la‘l:-üñ, -i

Gazel 42

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin lāl renkli,
kırmızı dudağının
şerbeti.*

n’eylesin ḥaste-i ‘ışk
olana dāvī-i ṭabīb
şerbet-i la‘lūñi şāfi bilür
ehl-i lezzāt

şerbet-i mey:

1. şerbet-i mey:-dür

Gazel 166

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mey şerbeti. II İçki
şerbeti; şarap.*

bu ne hikmetdür ṭabībā
dāyimā ben ḥastenüñ

şerbet-i meydür şifā olsa
mizāc-ı münḥarif

şerbet-i pend:

1. şerbet-i pend:-ile

Gazel 61

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Nasihāt şerbeti.

bāde içmezsem mizācum
nāşihe
şerbet-i pend-ile etmez
imtizāc

şerbet-i şāfi:

1. şerbet-i şāfi:

Gazel 298

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şifa şerbeti. II

Halis, saf şerbet.

kerem dārü’ş-şifāsından
vere Ḥaḳ şerbet-i şāfi
ki ecsād-ı ehıbbāya
hemīşe şıḥḥati erzānī

ser-bülend ol:-

1. ser-bülend ol:-dı

Gazel 96

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Başı yüksekte
olmak, yüce olmak.*

oldı Şihābī devlet-i
‘ışkuñla ser-bülend
himmet olunca pādişeh
olur gedā düşer

2. ser-bülend ol:-dı

Gazel 174

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Başı yüksekte
olmak, yüce olmak.*

nā-sezālar devlet ü ḳadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduḳ

3. ser-bülend ol:-

Gazel 280

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Başı yüksekte
olmak, yüce olmak.*

dünyede ḳo ser-bülend
olsun Şihābī her denī
ḥāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter ‘azz u ‘ulā

ser-çeşme:

1. ser-çeşme:

Gazel 142

Mısra: 1

*Pınar, kaynak. II**Âşığın ağlayan gözü.*

Bīsūtūn-ı ğamda ser-
çeşme degül mi gözde
fâş

başdan kūh-ı belānuñ
kullēsīdūr tende baş

ser-çeşme-i mā:

1. ser-çeşme-i mā:-lar

Gazel 108

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Su kaynağı, çeşme.

*II Âşığın gözyaşları
bağlamında.*

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdır
muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

ser-defter-i vücūd:

1. ser-defter-i vücūd:-

*uñ, -a***Kaside 3**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Vücut, varlık**önderi.*

iy pāk-zāt vaḥdetüñe
‘aql-ı küll güvāh
ser-defter-i vücūduña
tevkī‘-i lā-sivāh

şerebe:

1. şerebeden:-den

Gazel 35

Mısra: 2

İçmek.

şarāb-ı la‘lüne ḥasret
olalı şerebeden
dehānuñ aña bu göñlüm
ider piyāle taleb

şeref:

1. şeref:

Kaside 14

Mısra: 6

Bir kimseye

*gösterilen saygının
dayandığı manevi
yücelik, manevi ululuk,
onur, haysiyet.*

nübüvvet mührini mehr-
ile ḥaḫ urmasa zahrında
Süleymān saṭvetine bu
şeref olmazdı ḥātemden

şeref ver-:

1. şeref ver-:-di

Gazel 169

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şereflendirmek,
onurlandırmak.*

fenn-i ‘ışka verdi
Ferḥād-ıla Mecnūn çok
şeref
raḥmet-i raḥmān-ıla şād
ola ervāh-ı selef

2. şeref ver-:-miş, -durur

Gazel 208

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şeref vermek,
onurlandırmak.*

dehāmı mühr-i mu‘cizdür
bugün eyyām-ı ḥüsnünde
şeref vermiş-durur güyā
Süleymān devrüne ḥātem

şeref vir-:

1. şeref vir-:-miş, -durur

Gazel 23

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şereflendirmek,

*yüceltmek,
onurlandırmak.*

ma'nî-i 'ışk ruḥ-ı
zerdümden okur her
gören
çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

2. şeref vir:-di

Kaside 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şereflendirmek,
yüceltmek,
onurlandırmak.*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

3. şeref vir:-dük, -de

Kaside 14

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Şereflendirmek,
yüceltmek,
onurlandırmak.*

şeref virdükde mi'rācuñ
kudümü pāye-i Kudse
melek şubḥını unuttı

şadā-yı ḥayr-ı
maḳdemden

4. şeref vir:-ür

Kaside 19

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Şereflendirmek,
yüceltmek,
onurlandırmak.*

'ıyd-ı şerīfe zāt-ı laṭīfūñ
virür şeref
niteki ḥalkı ḥurrem
idüpdür şafā-yı 'ıyd

5. şeref vir:-di

Kaside 8

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Onurlandırmak,
şereflendirmek.*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

6. şeref vir:-di

Kaside 8

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Onurlandırmak,
şereflendirmek.*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

7. şeref vir:-di

Kaside 8

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Onurlandırmak,
şereflendirmek.*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

8. şeref vir:-di

Kaside 8

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*Onurlandırmak,
şereflendirmek.*

ḥarf-i elif ki virdi şeref
nām-ı Aḥmede
oldı livā-yı mülk-i
nübüvvet Muḥammede

şeref vir:

1. şeref vir:-di, -

Kaside 4

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Onurlandırmak,
şereflendirmek.
 dikildi gülşen-i cān u
 cināna virdi şeref
 nihāl-i eşhedü en-lā ilāhe
 illa'llāh

şerer:

1. şere[ri]:-i

Gazel 120

Mısra: 11

Kıvılcım.

hāsid-i dīvi yakmağa her
 şere[ri] şihāb olur

2. şereri:-i

Gazel 307

Mısra: 10

Kıvılcım.

degül encüm görinen
 gökde Şihābī yer yer
 oldu bir meş'ale-i āh-ı
 dilümüñ her şereri

3. şerer:

Gazel 113

Mısra: 1

Kıvılcımlar.

çıkmasa nūr-ı zīyā ger
 nār-ı āhumdan şerer
 her gice şem'-i nücümü
 gökde yer yer kim yaçar

ser-firāz:

1. ser-firāzum:-um

Gazel 218

Mısra: 4

Başını yukarı
kaldıran, yükselten,
benzerinden üstün olan.

işve-dārum şīve-kārum
 nāzenīnüm āfetüm
 lā-naẓīrüm bī-miṣālüm
 ser-firāzum serverüm

ser-fürü' eyle:

1. ser-fürü' eyle:

Gazel 6

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Baş eğmek, itaat
etmek, minnet etmek.

görüp kıddini ol hūr-ı
 behiştüñ ser-fürü' eyler
 'ulüvv-i kıadr-ıla maḥşüş-
 iken tūbāya istignā

ser-fürü eyle:-

1. ser-fürü eyle:-r

Gazel 241

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Baş eğmek, itaat
etmek, minnet etmek.

olduğunca meclis-i
 rindāne sāķī sāde-rū
 mey ayağ üzre turup
 eyler şürāhī ser-fürü

ser-fürü id:-

1. ser-fürü id:-üp

Gazel 216

Mısra: 5

Kelime Tipi: -
Baş eğmek, itaat
etmek || minnet etmek.

tonı gökden ser-fürü idüp
 deye tonı ala
 bāğda nāz-ıla refṭār etse
 ol serv-i hırām

sergirān et:-

1. sergirān et:-mekde, -
 dūr

Gazel 131

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Sarhoş etmek, mest

*edip kendinden
geçirmek.*

*dirîgâ sāķi-i devrân baña
cām-ı şafâ vermez
müdāmî sergirân
etmekdedür derde revâ
vermez*

sergirân id:

1. sergirân id:-üþ

Gazel 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sarhoş etmek,
kendinden geçirmek.*

*hâke şaldı sergirân idüp
mey-i ğaflet meni
cür'a-i 'irfândan bir
neş'e vir yârab baña*

şerh olın-:

1. şerh olın-:-ur

Gazel 54

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Açıklanmak,
anlatılmak.*

*'aql-ile cân-ı dilde okur
'ilm 'ışkuñı*

*bir buķ'adur ki şerh
olınur cā-be-cā [ḥadīs]*

şerha çek-:

1. şerha çek-:-üþ

Kaside 22

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Yaralamak, kesik izi
bırakmak.*

*dāğ yakdı tenine şerha
çeküp kıan dökdi
tekye-gāh-ı çemen içre
ķodı kıânün lâle*

ser-hadd-i mülk-i

kurbet:

1. ser-hadd-i mülk-i

ķurbet:-e

Kaside 3

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Yakınlık mülkünün
sınırı. II Vuslat,
kavuşma, (sevgiliye)
yakınlık, yakın olma.*

*ser-hadd-i mülk-i ķurbete
niçe başam ķadem
kūh-ı günāhum oldı baña
sedd-i ḥadd-i rāh*

serhad-i miḥnet:

1. serḥad-i miḥnet:

Gazel 129

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sıkıntı, zorluk,
eziyet, zahmet, meşakkat
hududu; sınırı.*

*niçe yıldur 'ışķ elinde
cem' olup 'uşşāk-ıla
bir alay gāzilerüz serḥad-
i miḥnet beklerüz*

serheng-i āh:

1. serheng-i āh:-um

Gazel 193

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) Âhının
çavuşu, başı.*

*lāleye serheng-i āhum
urdı tamğa-yı siyāh
gülsitān içre güle sürḥ-ı
sirişküm verdi renk*

şerh-i gülistān:

1. şerh-i gülistān:

Gazel 176

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gülistan (Şeyh
Sadî-i Şirazî'nin ahlâkî
ve diaktik eseri)'nin
şerhi/açıklaması.*

bâğbân tîğ-ıla atdukça
kalem gül şâhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülistân her varak

ser'î:

1. ser'inüñ:-nüñ

Kaside 13

Mısra: 6

Hak Te'âla

*Hazretlerinin evâmîr ü
nevâhiyyesini müstamele
kanûn-ı mukaddes,
destûr-ı imtisâl, şeriat:
şer-i şerîf. şer'an şer-i
şerîf mucibince. şer'î
şer'e mensup, müteallik
umûr ü ahkâm. şer'iiyyât
şer-i şerîfe mütedâ'ir
husûsat.*

oturdu kürsi-i 'arşa
beğâyet 'âlidür şanı
kıruldu şer'inüñ tâ evc-i
isti'lâda dîvânı

serî':

1. serî':

Kaside 15

Mısra: 3

Hızlı, çabuk.

iy mülk-i kudse seyr ü
sülûkî serî' olan
vey haşlet ile nev'-i
beşerde bedî' olan

ser-i geysü:

1. ser-i geysü:-ler, -üñ, - e

Kaside 24

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Baştaki saçlar.

pîç ü tâb itse ne deñlü
ser-i geysülerüñe
cânı yok kim özini
beñzede cânâ sünbül

ser-i hum:

1. ser-i hum:-dan

Gazel 106

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Şarap küpü. II
Sarhoş kafa. (Aşığın
sarhoş başı).*

kılsa pîr-i mey-kede
mestâne 'aşk irşadını
ibtidâ idüp suhan bâbın
ser-i humdan açar

ser-i küy:

1. ser-i küy:-uñ

Gazel 72

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

sokağının başı.

görmedüm bir niçe
gündür o meh çârdehî
dûd-ı âhum n'ola ger
göklere eylerse şu'üd

2. ser-i küy:

Gazel 274

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yaşadığı
semt, onun sokağının
başı.*

cennetde maķâm
istememez-idi ser-i küyuñ
'âlemde Şihâbî-i ğarîbe
vaţan olsa

ser'-i resûl:

1. **şer‘-i resûl:****Kaside 3**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Peygamberin şeriatı**II Peygamberin kanunu.*

yâ Rab hidayet ile ümem

reh-revânını

şer‘-i resûl şâri‘ine eyle

rû-be-râh

ser-i rindâne:1. **ser-i rindâne:****Gazel 29**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Dünya işlerini hoş**görerek, keyfe keder**yaşayan, aldırışsız,**kalender kimseler.*

iy Şihâbî pâdişâh-ı tâc-

bahşuñ mişlidür

başa çıkdıkcâ ser-i

rindâne efserdür şarâb

ser-i ‘uşşâk:1. **ser-i ‘uşşâk:****Gazel 303**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Âşıkların başı.

perçem-i pürhamını her

biri çevkân itseler

ser-i ‘uşşâk olur elde

tûbları (-)

şerī‘at:1. **şerī‘at:****Kaside 13**

Mısra: 38

*Allah'a erişme**yolundaki dört**makamdan (şeriat,**tarikat, hakikat, marifet)**birincisi; kulların**Allah'a vasıl olabilmesi**için uyulması gereken**kulluk hükümlerini**yerine getirme makamı.*

beyânın muhtaşar kıldum

çü evşâf-ı muṭavveldür

şerī‘at mesnedi üstinde

şâhinşâh-ı a‘deldür

serîr:1. **serîr:****Gazel 104**

Mısra: 4

*Taht. II Üzerinde**oturulacak yüksek yer.*

başsañ kudüm-ı pākūñi

bu şadr-ı sîneye

tolup sürür-ı pâyüñe

yüzün sürer serîr

serîr-i kalb:1. **serîr-i kalb:-e****Gazel 309**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Kalp/gönül tahtı.

şâh-ı ğam geldi cülûs

etdi serîr-i kalbe

ol-imiş hâṭırımuñ bā‘iṣ-i

mesrûrlığı

serîr-i saltanat:1. **serîr-i saltanat:****Gazel 50**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hükümdarlık**makamı, saltanat tahtı.*

sa‘âdet bârigâhın zirve-i

eflâke kurduñ tüt

sürür-ıla serîr-i saltanat

üzre oturduñ tüt

serîr-i sîne:1. **serîr-i sîne:-(y)e****Gazel 148**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Gönül tahtı.

efendi hâne-i hâtır sürür-
ıla çolsun
şafâ-yı mağdemün-ile
serîr-i sîneye baş

serkeş:

1. serkeşi:-i

Gazel 292

Mısra: 10

*Far. İnatçı, dik
başlı.*

iy Şihâbî şem' yâ bir
hûbdur âteş-mizâc
bezmine varsa yanar
pervânenün eñ serkeşi

ser-keş ol-:

1. ser-keş ol-:-ma

Gazel 143

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Dik başlı, inatçı ve
itaatsiz olmak.*

şu gibi pâyüñe yüzler
sürene
benüm serv-i revânum
olma ser-keş

serkeşlik it:

1. serkeşlik it:-i, -üp

Gazel 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dik kafalılık etmek.

idüp serkeşliği âhum
şatar dünyâya istignâ
sirişküm mevcî her dem
gösterür dünyâya istignâ

sermâye:

1. sermâyemüz:-müz

Kaside 15

Mısra: 30

*Bir gelir elde
etmeye imkan sağlayan
bütün araçlara verilen
ad.*

sen pâdişâh-ı herd ü serâ-
perdeler zelîl
varmağa âsitânuña
sermâyemüz kalîl

2. sermâyesin:-sin

Gazel 291

Mısra: 8

*Bir gelir elde
etmeye imkan sağlayan*

*bütün araçlara verilen
ad. // Varlık, servet.*

kemâl erbâbına künc-i
kanâ'at virür istignâ
kılur sermâyesin zâyî'
tamâ' yolında mâl [ehli]

3. sermâyesin:-sin

Gazel 142

Mısra: 3

Servet, varlık.

'ışka şarf itdi cihânda
'ömrinün sermâyesin
dimesünler yoğ-ıdı
Mecnûnda 'aql-ı ma'âş

şermende:

1. şermende:

Kaside 3

Mısra: 14

*Utanan, utangaç,
mahcup.*

her mâh-çehre cilvesi
hüsnuñ zuhûrıdır
bu hüsnuñ bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mâh

2. şermende:

Kaside 2

Mısra: 14

Utangaç, mahcup.

her mäh-çehre cilvesi
hüsniñ zuhûridur
bu hüsni ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mäh

ser-mest et:-

1. ser-mest et:-di

Rûbai 6

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

cür'a nûş olalı yedi
beytüm
seb'asın etdi Câmîniñ
ser-mest

2. ser-mest et:-di

Gazel 113

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sarhoş etmek.

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlîni sāgar sākinüñ
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

ser-mest ol:-

1. ser-mest ol:-up

Kaside 20

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Sarhoş olmak,
kendinden geçmek.*

‘ārîf iseñ koma elden
ayağı ser-mest olup
ayık olmaz çünkü bu
mevsümde ‘irfân-ı bahār

ser-nigün:

1. ser-nigün:

Gazel 162

Mısra: 3

*Ters dönmüş, baş
aşağı gelmiş. II Talihsiz,
bahtsız.*

sitārem ser-nigün ol
mäh-ı ser-keş yıldızum
düşkün

baña bu çarh-ı fânide
neler eyler neler tâli‘

2. ser-nigün:

Gazel 233

Mısra: 6

*Baş aşağı olmuş,
tersine dönmüş; talihsiz,
bahtsız.*

dane dane jâle şanmañ
görinen gül-zârda
kaatre kaatre âb iner bu
ser-nigün dolâbdan

3. ser-nigün:

Gazel 239

Mısra: 8

*Baş aşağı olmuş,
tersine dönmüş; talihsiz,
bahtsız.*

şikest etdi cefâdan
kasesini niçe fağfürüñ
degüldür âsumân bir ser-
nigün çini çanağdur bu

ser-sebz:

1. ser-sebz:

Kaside 19

Mısra: 35

Yemyeşil, taze. ||

Talihli.

ser-sebz tuta lutf-ıla
‘ömrüñ nihâlini
oldukça taze sâl ü meh
âb u hevâ-yı ‘ıyd

2. ser-sebz:

Rûbai 7

Mısra: 3

Yemyeşil, taze. ||

Talihli.

iy gönül ser-sebz iken
‘ömr-i ‘âzizüñ mezra‘ı
sen de sa‘y eyle fezâyil
hirmeninden hâşıl al

sersem düş-:**1. sersem düş-:-er****Gazel 95**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Şaşkınlaşmak,
kafası karışmak. II
Şaşkın âşık olmak.*

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırâmuñ 'ışkına
vâdi-i hayretde ol
Mecnûn-veş sersem
düşer

ser-tâc id-:**1. ser-tâc id-:-er, -ler, -di****Gazel 187**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Baş tacı etmek,
başta taşımak II birine
çok değer verip üstün
saygı göstermek.*

baş üzre götürüp ser-tâc
iderlerdi beni
ayağı toprağı olsam ben
de ol sulţânumuñ

ser-tâ-pây-ı dâğ eyle-:**1. ser-tâ-pây-ı dâğ eyle-:-miş, -dür****Gazel 164**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Baştan ayağa kadar
dağlamak, yakmak. II
Vücudun her yerinde aşk
yarası açmak.*

bir melek yüzlü güneş
mehr-ile ebdâl-i felek
eylemiştir kendüyi
encümle ser-tâ-pây-ı dâğ

ser-tîz:**1. ser-tîz:****Gazel 271**

Mısra: 6

Keskin, sivri uçlu.

hûn-ı dilden mi şuvardun
hançer-i bürrânuñ
ol dağı şemşîr-i gamzeñ
gibi ser-tîz olmada

serv:**1. serv:****Gazel 90**

Mısra: 8

*Selvi ağacı,
boyunun uzun olması
sebebiyle uzun boylu*

*sevgiliye benzetilen
ağaç.*

cârî olur görünce
kaddüñi eşk-i çeşmüm
serv ayağına açar âb-ı
revâne beñzer

2. servler:-ler**Gazel 215**

Mısra: 2

*Servi ağacı. II Servi
boyu olan sevgili.*

sāye şalsa hâküme ol
gül-ruh u bālâ kadüm
servler peydâ olup gül-
zâr olurdu merkadüm

3. serv:**Kaside 20**

Mısra: 7

*İnce uzun bir ağaç
çeşidi. Eski metinlerde
servi ve sevgilinin boyu
arasında ilgi kurulur.*

serv ü 'ar'ar şâh-ı gül
şimşâd ayağ üzre тұrur
geçdi yirlü yirine oturdu
erkân-ı bahâr

4. serv:**Gazel 305**

Mısra: 5
*İnce uzun bir ağaç
 çeşidi II Sevgili.*

serv gibi bād-ı āhumdan
 benüm o berg-i gül
 raḡsa gelse şīvesinden
 ditretür endāmını

5. serv:

Kaside 24

Mısra: 24

*İnce uzun bir ağaç
 çeşidi II Sevgili.*

dir gören kākūlini kāmēt-
 i bālāsında
 ne ‘aceb serv sehī üzre
 tuta cā sünbül

6. servi:-i

Kaside 24

Mısra: 30

*İnce uzun bir ağaç
 çeşidi II Sevgili.*

beñzedi bāḡ-ı bahār-ıla
 bilād-ı Neced’e
 servi sen Ḳaysa kıyās
 eyle vü Leylā sünbül

7. serv:

Gazel 13

Mısra: 14

"Servi" kelimesinin
 eski metinlerde görülen
 asıl şekli. Serv/servi/selvi
 ağacı, uzun boylu ve
 koyu yeşil yapraklı bir
 ağaçtır. Klasik şiirde
 adından en çok
 bahsedilen ağaçtır.

Sevgilinin boyu için hem
 benzeyen hem de
 benzetilendir. Hatta
 zamanla sevgilinin boyu
 ile bütünleşmiş olup
 "boy" kelimesinin
 kullanımına dahi ihtiyaç
 kalmamıştır ve mecaz
 yoluyla ifade
 edilmektedir. selvinin
 hafif rüzgârla salınışı,
 sevgilinin yürüyüşünü
 andırmaktadır.

gölüp açılmadı bir
 gonca-lebün gibi ‘ayān
 olmadı ḡaddüñe bir serv
 ber-ā-ber peydā

8. serv:

Gazel 82

Mısra: 8

*Şekil olarak ince ve
 uzun bir ağaç türü, servi*

*ağacı. II Servi boylu
 sevgili.*

çokdur egerçi bāḡda tāze
 nihāl ü gül
 tursa otursa yaraşur o
 serv ü lāle-ḡad

9. serv:

Gazel 173

Mısra: 4

*Şekil olarak ince ve
 uzun bir ağaç türü, servi
 ağacı. II Servi boylu
 sevgili.*

dilrübālar ‘ālem içre cā-
 be-cā şalınmasa
 bāḡa beñzer kim içinde
 serv yok şimşadı [yok]

10. serv:

Gazel 273

Mısra: 2

*Şekil olarak ince ve
 uzun bir ağaç türü, servi
 ağacı. II Servi boylu
 sevgili.*

ol hırāmān ḡād revān
 olsa çemenden cānibe
 bāḡbān baḡmazdı serv ü
 nārvenden cānibe

serv ü kad:**1. serv ü kad:****Gazel 181**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Selvi gibi uzun boy.

esbāb-ı 'ıyş kûşe-i bāğ-ı
bahāra çek
bir serv ü kad ü lāle 'ızārı
kenāra çek

serv ü sünbül:**1. serv ü sünbül:-den****Gazel 12**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Servi ve sünbül.

eşk-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i 'tidāl
mu 'tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā

serv-āsā:**1. serv-āsā:****Gazel 243**

Mısra: 10

Servi ağacı gibi.

Şihābī sū-be-sū yaşum
'aceb midür revān olsa
hıram etdükçe serv-āsā
olur her kāmēt-i dil-cū

server:**1. servere:-e****Gazel 306**

Mısra: 9

Başkan, reis. II
Sevgili.

bağladı gönlin Şihābī
serv-i qadd bir servere
k'aña quldur bāğ-ı
dehrüñ bende vü āzādesi

2. server:**Kaside 14**

Mısra: 1

Baş, reis, bir
taifenin en ileri bulunanı.
|| Sevgili. II Hz.
Muhammed.

habīb-i haqsın iy server
mufaẓẓal halk-ı 'ālemden
muşaffādur senüñ nūruñ
şafā-yı rūh u 'ādemden

3. serverüm:-üm**Gazel 218**

Mısra: 4

Baş, başkan, reis,
ulu. || Sevgili.

işve-dārum şīve-kārum
nāzenīnüm āfetüm
lā-naẓīrüm bī-mişālüm
ser-firāzum serverüm

server-i meydān-ı**mu 'cizāt:****1. server-i meydān-ı****mu 'cizāt:****Kaside 8**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Mucizeler meydanın
hükümdarı.

ol şeh-süvār u server-i
meydān-ı mu 'cizāt
oldı 'ulüvv-i şān ıla
meb 'ūs-i kā'ināt

servi:**1. servi:****Gazel 71**

Mısra: 8

Servi ağacı. II Servi
boylu sevgili.

göricek yārūñ nihāl-i
kāmēt-i bālāsını

bāğda şimşād ü servi
eyler tenezzül-i şāh

2. serviler:-ler

Gazel 170

Mısra: 4

*Servi. || Servi boylu
güzel.*

serviler rakḳāşdur
güyende bülbül her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

serv-i āzād:

1. serv-i āzād:-ı

Kaside 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

“Hür servi”

*Diğerlerinden daha uzun
ve düzgün servi.*

gülde revnak komadı
reng-i cemāl-i Muştafā
kul idindi serv-i āzādı
nihāl-i Muştafā

serv-i āzāde:

1. serv-i āzāde:

Gazel 264

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

“Hür servi”

*Diğerlerinden daha uzun
ve düzgün servi.*

pāy-māl-i gāmda ben
üftāde [vb]
elüm irmez o serv-i
āzāde

serv-i bālā:

1. serv-i bālā:-lar

Gazel 108

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Uzun servi II

Sevgilinin boyu.

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāğdār
ya elifler tırdugunca
serv-i bālālar mıdur

serv-i bülend ol:-

1. serv-i bülend ol:-mış

Gazel 141

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yüce boylu bir servi

olmak.

büyümüş kāmēti ol gül-
ruhuñ serv-i bülend

olmuş

uzanmış kākūli ‘āşıklara
müştğın kemend olmuş

serv-i çemān:

1. serv-i çemān:

Gazel 225

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Salınarak yürüyen
servi ağacı. II Yürüyüşü
edalı sevgili.*

ğubār-ı pāyine yüz sür
öñinde ḥāk-i rāh ol
Şihābī bezm-i çemenden
gelür o serv-i çemān

serv-i dilārā:

1. serv-i dilārā:-dur

Gazel 105

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Gönül süsleyen
servi. II Sevgili.*

gülistān-ı melāḥatda
yüzüñ gül-berg-i
ra‘nādur
çemen-zār-ı leṭāfetde
kadūñ serv-i dilārādur

serv-i hırām:

1. serv-i hırām:

Gazel 216

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Salınarak yürüyen**servi. II Sevgili.*

tonı gökden ser-fürü idüp

deye tonı ala

bāğda nāz-ıla reftār etse

ol serv-i hırām

serv-i hırāmān-ı bahār:

1. serv-i hırāmān-ı

bahār:**Kaside 20**

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*Baharın salınarak**yürüyen servisi. II**Sevgili.*

şāhid-i la'īn-ķabādur

şanki naḥl-i erguvān

şalınur nāz-ıla her serv-i

hırāmān-ı bahār

serv-i kad-:

1. serv-i kad-:ler

Kaside 21

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Servi boylu.

serv-i ķadler lāle-ķadler

ğonca-lebler çok velī

gülşeni araladı ḥüsn-i

çemen-ārā-yı gül

serv-i kadd:

1. serv-i kadd:-i

Gazel 119

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Servi boy. || Servi**ağacı gibi uzun ve**düzgün boylu sevgili.*

serv-i ķaddi vü gül-ruḥı

şevķine bāğda

ķumru vü bülbül ötmede

feryād ü nāleler

2. serv-i kadd:-üñ

Gazel 74

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin selvi**ağacı gibi uzun boylu.*

serv-i ķaddüñ

ḥasretinden bir ķadīd

gül ruḥuñdan ķana ğark

olmuş şehīd

3. serv-i kadd:

Gazel 306

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin selvi**ağacı gibi uzun boylu.*

bağladı gönlin Şihābī

serv-i ķadd bir servere

k'aña ķuldur bāğ-ı

dehrüñ bende vü āzādesi

4. serv-i kadd:

Gazel 45

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Servi boy || servi**ağacı gibi uzun ve**düzgün boylu sevgili.*

gülīstān nev-bahār oldı

nevāya başladı bülbül

yürü iy serv-i ķadd 'uşşāk

ile gül-geşti etrāf it

serv-i nār-ven:

1. serv-i nār-ven:

Gazel 228

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kara ağaç servisi.

ey nihāl-i tāze-gül ķadd-i

revānuñ göreli

bir adım yer gitmedi

gülşende serv-i nār-ven

serv-i nāz:**1. serv-i nāz:-ı****Gazel 290**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Naz servisi (Nazlı nazlı salınan servi boylu sevgili).

Şihābīye katı güçdür
ölürse
çemende kuçmadın sen
serv-i nāzı

serv-i revān:**1. serv-i revān:****Gazel 130**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Salınan servi II
Uzun boylu sevgili.

Şihābī merdüm-i
çeşmüm egerçi cüst ü cū
eyler
velī serv-i revānum
sīneye gelmez kenār
olmaz

2. serv-i revān:-um**Gazel 143**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Salınan servi II**Uzun boylu sevgili.*

şu gibi pāyüne yüzler
sürene
benüm serv-i revānum
olma ser-keş

3. serv-i revān:**Gazel 80**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Salınan servi II
Uzun boylu sevgili.

gözlerüm yaşına rahm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne'mden
murād

serv-i sehī:**1. serv-i sehī:****Gazel 183**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Servi gibi uzun ve
düzgün boylu II Sevgili.

ne 'ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

2. serv-i sehī:**Gazel 235**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şekli düz, doğru,
mevzun olan servi.

cūy-ı çeşmine Şihābīnūñ
bağ ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-içün
āb-ı revānuñ minnetin

serv-i semen-vār:**1. serv-i semen-vār:-ı****Gazel 281**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Servi gibi uzun
boylu yasemin çiçeği.
(Sevgili).

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
kāmētler
hıram eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

servi-çemen:**1. servi-çemen:****Gazel 74**

Mısra: 5

Çemen servisi. II
Uzun boylu sevgili.

tañ mı reftâr etmese
servi-çemen
ayağına urdı şu kaydı
hadîd

serv-sâ-yı 'ıyd:

1. serv-sâ-yı 'ıyd:

Kaside 19
Mısra: 16
Kelime Tipi: -
Uzun boylu bayram
servisi.

'uşşâk-ı bî-dil âyet-i
tübâ-lehüm okur
şalınduğınca nâz-ıla
serv-sâ-yı 'ıyd

şeşder-i ğamda kal-:

1. şeşder-i ğamda kal-:-
dı

Gazel 174
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Gam dünyasında
kalmak. (Tavлада altı
kapıyı kapatıp rakibi
oyunda oynamaz duruma
getirmekten hareketle
gam münasebetiyle

âşığın elinin kolunun
bağlanması.).

şeşder-i ğamda Şihâbî
kaldı bulmadı güşâd
eyledüñ âhîr anı ey çarh-ı
nerrâd oñmaduk

sesin:

1. sesin:-in

Gazel 280
Mısra: 7
Ses, seda, ses tonu.

keşret ü vahdetde sesin
gönlümüñ endişesi
olmadı hâlî hayâlünden
halâ ü der-melâ

şesper:

1. şesperini:-i, -n, -i

Gazel 309
Mısra: 5
Eski savaş
aletlerinden topuz.

siper-i sînem-ile
şesperini men' itdüm
yâr öğretti baña fenn-i
silahşûrlığı

şetâret:

1. şetâret:

Gazel 302

Mısra: 5
Neşe, sevinç, şenlik.

lu'bet-ile hulkına dağup
şetâret halkasın
oynadur maymûn gibi
halkı bu çarh-ı çenberi

sev-:

1. sever:-(e)r

Gazel 204

Mısra: 4
(Bir şey veya
kimseye) Sevgi duymak,
gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek.

hüblar hüsüne vâlih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemâl
ehlini hallak-ı cemîl

2. sevdüğüm:-düg, -(ü)m

Gazel 299

Mısra: 8
(Bir şey veya
kimseye) Sevgi duymak,
gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek.

fikr-i vaşluñla geçen
günler belürmez gerçi

kim
müddet-i hicrûn benüm
çok sevdüğüm az olmadı

3. **sevse:-se**

Gazel 229

Mısra: 1

*Birine sevgiyle
bağlanmak, gönül
vermek. II Âşık olmak.*

dehānuñ sevse incime
dil-i nā-kāmdan kemden
saña bilsem benüm
‘aynüm zarar bu
nāmeden nemden

4. **sevmede:-me, -de**

Gazel 303

Mısra: 10

*Birine sevgiyle
bağlanmak, gönül
vermek, âşık olmak.*

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maḥbūbları

sev:

1. **sevdüğüm:-düg, -
üm, -e**

Gazel 148

Mısra: 3

*Sevgi beslemek,
dostluk göstermek.*

raķīb sevdüğüm ol mehi
‘adāvet ider
meşel-durur bu ki; “el-
ķāş lā-yuḥibbu el-ķāş”

2. **sever:-er**

Gazel 99

Mısra: 6

*(Bir şey veya
kimseye) Sevgi duymak,
gönlünde (ona karşı) bir
muhabbet beslemek, âşık
olmak.*

bir ben degül ölümlüsi
ancaķ helāki çok
bu ‘ālem ehli ser-beser
anı sever geçer

3. **severken:-er, -ken**

Kaside 25

Mısra: 23

Sevmek, beğenmek.
çemen iķlīmine bu deñlü
dārātı-y-la severken
gelüp dergāh-ı a ‘lāña
bugün indürdi ser nergis

4. **sevdüğüm:-düg, -üm**

Gazel 51

Mısra: 1

*Beğenmek,
hoşlanmak.*

benüm çok sevdüğüm
nāzūk-tırāz şīvesin az it
muḥayyer oldu bī-diller
yiter ‘uşşāķa şehnāz it

5. **sever:-er**

Gazel 205

Mısra: 4

*(Bir kimseye veya
bir şeye) Sevgi duymak,
gönül vermek.*

ḥūblar ḥüsnine vālih olsa
tañ mı cümle ḥalk
çün sever derler cemāl
ehlini ḥallaķ-ı cemāl

6. **severin:-er, -in**

Gazel 237

Mısra: 8

*(Bir kimseye veya
bir şeye) Sevgi duymak,
gönül vermek.*

ne ķadar eyler-iseñ
bendeki istiğnāyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

7. **severin:-er, -in****Gazel 237**

Mısra: 8

(Bir kimseye veya
bir şeye) Sevgi duymak,
gönül vermek.

ne kadar eyler-iseñ
bendeki istignâyı
severin ben seni vallahi
efendi severin

8. **sevdüm:-dü, -m****Gazel 312**

Mısra: 2

(Bir kimseye veya
bir şeye) Sevgi duymak,
gönül vermek.

büt-perest itseñ ne var
sen büt-i tersânını
bu cihân deyrinde cānā
ben seni sevdüm seni

9. **sev:****Gazel 222**

Mısra: 6

"Sevmek" fiilinin
ikinci tekil emir hâli.

hangāh-ı 'ışkuñ evvel
itdigümde hıdmetin

bir cüvân-ı taze sev didi
ışitdüm pîrden

**"sevād veche fî'd-
dāreyn" id-:**

**1. "sevād veche fî'd-
dāreyn" id-:-e-er**

Gazel 142

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*İki dünyada da kara
yüzlü etmek. II Ahirette
ve dünyada yüzünü kara
çıkarmak.*

bil seni iy dil "sevād
veche fî'd-dāreyn" ider
hatt-ı sevdâyı gel eyle
levh-i hâtırdan tırāş

sevād-ı muşhaf:**1. sevād-ı muşhaf:****Gazel 151**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kitap bahçesi.

tenzîl ber to āmede
mu'cîz nümā şemde
kaddüñ sevād-ı muşhaf u
nuṭkuñ kelām-ı naşş

sevdā:**1. sevdāsına:-s, -ı, -n, -a****Gazel 5**

Mısra: 2

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves // Kuvvetli
sevgi, aşk, muhabbet.*

cāna cānā bu kadd-i bālā
belā
kākülün sevdāsına dil
mübtelā

2. sevdâyı:-y, -ı**Gazel 101**

Mısra: 8

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves // Kuvvetli
sevgi, aşk, muhabbet.*

çekme yārūñ zülfi
ucından dilā tül-i emel
ko bu sevdâyı ki cem'-
iken perîşānlık budur

3. sevdāsı:-sı**Gazel 102**

Mısra: 3

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves // Kuvvetli
sevgi, aşk, muhabbet.*

başumda kākülün sevdāsı
devlet təcıdur maḥzā

tenümde hil‘at-i āhum
kabā-yı iftiḥārumdur

4. **sevdāyı:-y, -ı**

Gazel 234

Mısra: 4

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves // Kuvvetli
sevgi, aşk, muhabbet.*

kākül-i dilber kemend
atar seni bend etmege
ço bu sevdāyı ḥalāş it
cānı ol kullābdan

5. **sevdāsında:-sı, -n, -da**

Gazel 117

Mısra: 9

*Heves, arzu, şiddetli
eğilim, aşk, muhabbet II
siyah, kara, siyahlık.*

iy Şihābī zülfi
sevdāsında olsam ol
mehūn
kışsa-i kabrüm taşına kıl
kalemler yazalar

6. **sevdā:**

Kaside 24

Mısra: 22

*Heves, arzu, şiddetli
eğilim, aşk, muhabbet II
siyah, kara, siyahlık.*

reşk-i zülfüñle teni
rişteye dönmüş güyā
gögerür beñzi alur başına
sevdā sünbül

7. **sevdāsınuñ:-sı, -nuñ**

Gazel 98

Mısra: 5

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves.*

kākülün sevdāsınuñ cānā
ḥayālī başdan
dilde bir tül-i emel
müşkil taḥayyüldür gider

8. **sevdāsına:-sı, -n, -a**

Kaside 20

Mısra: 39

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves.*

kākülün sevdāsına düşüp
kararı qalmamış
pür-hevā olup yiler bād-ı
şitābān-ı bahār

9. **sevdā:**

Gazel 11

Mısra: 8

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves || kuvvetli
sevgi, aşk, muhabbet.*

ḳadd-i bālāña hevādār
olalı
başda sevdā görünür
cānda belā

10. **sevdā:**

Gazel 100

Mısra: 10

*Aşırı istek, tutku,
arzu, heves || kuvvetli
sevgi, aşk, muhabbet.*

kākül-i dildāre
tolaşmaḳdadur göñlüm
benüm
ey Şihābī ḥātırımdan
yine bir sevdā geçer

sevdāyi:

1. **sevdāyidür:-dür**

Gazel 107

Mısra: 4

*Hevā ve hevesiyle
hareket eden, arzularına
yenik düşen. II
Sevdalanmış. II Siyah,
kara, karanlık.*

bilüme bend eyleyelden
zülfinün zünnārını
kāfer-i ‘ışkam
müselmānlar göñül
sevdāyidür

2. **sevdāyidür:-dür****Gazel 163**

Mısra: 4

*Hevâ ve hevesiyle
hareket eden, arzularına
yenik düşen. II
Sevdalanmış.II Siyah,
kara, karanlık.*

böyle mizâc-ı 'illete
hikmet ne iy tabîb
zülf-i niğarı görelî
sevdāyidür dimâğ

sevdā-yı dâğ:1. **sevdā-yı dâğ:****Gazel 164**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk yarası.

'aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dâğ

sevdāyî kıl:-1. **sevdāyî kıl:-dı****Gazel 240**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevdalı etmek, aşık
etmek.*

beni sevdāyî kıldı perî-rû
siyeh çeşm ü siyeh ebrû
siyeh mû

seven:1. **sevenlerde:-ler, -de****Gazel 251**

Mısra: 10

Sevgi besleyen.

egerçi haste 'âşıklar
kapuñda bî-nihāyetdür
benüm gibi helākûñ yok
seni cānā sevenlerde

sevher:1. **sevherdür:-dür****Gazel 29**

Mısra: 8

Koca, eş.

duhter-i rez añılur gāhi
gehi bîkr-i 'arūs
leyki 'işret-hānenüñ
sūrına sevherdür şarāb

sevher-i bîkr-i 'arūs:1. **sevher-i bîkr-i 'arūs:****Kaside 20**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*El değmemiş gelinin
kocası.*

duhter-i rez çekmege
cānlar virür mey-hāneler
şevher-i bîkr-i 'arūs
olmakda rindān-ı bahār

sevin:1. **sevinür:-ür****Gazel 74**

Mısra: 10

*Sevinç duymak,
memnun ve hoşnut
olmak.*

fîkr-i vaşluñla Şihābî şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse 'ıyd

sevķ:1. **sevķden:-den****Gazel 160**

Mısra: 2

*Coşku, heyecan,
şiddetli arzu, sevinç.*

germ olup dil virdi
meclisde ruħ-ı dildāre
şem '

şevkden göz göze
yandurdu vücūdın yāra
şem‘

2. şevküm:-üm

Gazel 111

Mısra: 2

*Coşku, heyecan,
şiddetli arzu; neşe,
sevinç.*

zaḥm-ı ḥādeng-i yār-ile
gönlüm güşādedür
yā kaşlarını görelî
şevküm ziyādedür

3. şevkin:-î, -n

Gazel 243

Mısra: 5

*Şiddetli arzu; ıstık,
parıltı.*

zenāḥdānında ḥālî
gizlenür görüp ruḥı
şevkin
bu meşhur-ı cihāndur
gündüzün pinhān olur
uğru

4. şevküñ:-uñ

Gazel 279

Mısra: 10

Arzu, heves, istek.

bülbül-i t̤āb‘-ı Şihābīnūñ
kulak tut remzine
dinlemekden var-ısa
şevküñ eger ḥvānende‘i

5. şevk:

Gazel 36

Mısra: 2

*Arzu, istek, heves,
neşe.*

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

6. şevkine:-î, -n, -e

Gazel 119

Mısra: 7

*Arzu, istek, heves,
neşe.*

serv-i ḳaddi vü gül-ruḥı
şevkine bāğda
ḳumru vü bülbül ötmede
feryād ü nāleler

7. şevkden:-den

Gazel 158

Mısra: 2

*Arzu, istek, heves,
neşe.*

nūr-ı şem‘-i bādeden
bezm içre düşdükçe şuā‘
şevkden sāğar dönüp
pervane-veş eyler semā‘

8. şevkden:-den

Gazel 213

Mısra: 8

*Arzu, istek, heves,
neşe.*

sīnesinde t̤āb-ı ḥurşīd-i
ruḥuñdan yandı dağ
ḥaşre dek ol şevkden
turmaz döner çarḥ-ı
nühüm

9. şevküñle:-üñ, -le

Kaside 25

Mısra: 49

*Arzu, istek, heves,
neşe.*

hevā-yı ‘ışk u şevküñle
cünün şahrāsına düşmiş
bahār-ı ḥüsnüñe ḥayrān
olup gözün dīker nergis

10. şevkden:-den

Gazel 245

Mısra: 8

*Arzu, heyecan,
sevinç.*

Husrevā sen lebleri
Şîrîne şeydâ olalı
şevkden Ferhâd-veş yol
eylemiş tağlara şu

11. **şevkine:-i, -n, -e**

Gazel 261

Mısra: 3

Arzu, istek, heves.

tekke-i 'aşk içre bir meh
şevkine ebdâl olup
yağarın encüm gibi dâğ-ı
firāvān her gice

12. **şevk-ile:-ile**

Gazel 10

Mısra: 5

*Şiddetli arzu, istek,
aşırı heves. || Sevinç,
neşe, keyif.*

başlar nevāya şevk-ile
'uşşāk pür enīn
gül meclisinde hāşa ki
şavt-ı hezār ola

13. **şevküñe:-uñ, -e**

Gazel 258

Mısra: 1

Işık, parıltı, şavk.

meyhVāre oldu şevküñe
gönlüm şarābda

avāre düşdi la'lüñe
gözüm hūbābda

14. **şevk:**

Gazel 133

Mısra: 5

*Arzu, istek, heves,
neşe. II Allah aşkı ile
insan gönlünde meydana
gelen coşkunluk.*

nāle vü āhum maḥabbet
bezmine şevk arturur
lācerem ādāb-ı şöḥbet bu
kim ola sāz ü söz

15. **şevkine:-i, -n, -e**

Gazel 297

Mısra: 8

*Işık, parıltı. II
Şiddetli arzu, gönül
meyli.*

finduğının ḥasretinden
tende yandı dāğlar
şevkine kuruşın gibi
cānlar eridür 'ışk eri

şevk gel:-

1. **şevk gel:-se**

Gazel 121

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Coşkunluk, ılık,
aydınlık gelmesi.*

şevk gelse cūy-ı eşküm
dem-be-dem rengin olur
kim bahār eyyāmı irse
kan akar ırmağlar

şevk vir:-

1. **şevk vir:-ür**

Kaside 21

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

*İstek ve coşkunluk
vermek, şevklendirmek. ||
Aydınlatmak, ılık
saçmak.*

hūblar 'uşşāka cevri itse
kılur 'ışkın ziyād
şevk virür bülbulān-ı
bāga istiğna-yı gül

şevket:

1. **şevkete:-e**

Gazel 260

Mısra: 5

*Büyüklik, azamet,
heybet.*

şeh-i 'ışk olan iñen
şevkete meyyāl olmaz

gerçi dāra dirilen māyil
olur dārāta

2. şevketin:-i, -n

Kaside 16

Mısra: 5

Büyüklik, azamet.

şāh-ı şer'ūñ şevketin
göstermek için 'āleme
çār-bāliš üzre kuruldı
hayam-ı çār-yār

şevk-ı 'aşk:

1. şevk-ı 'aşk:

Gazel 175

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşk arzusu, hevesi.

pertev-i mehr ü
maḥabbetle derūnuñ
rūşen it
gel bu şevk-ı 'aşk u pāk-i
fāyizü'l-envāra [bak]

şevk-i ilāhī:

1. şevk-i ilāhī:-dür

Gazel 97

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Allah'ın

yönlendirmesi.

meyḥāne kūşesi baña
rāh-ı riyyā saña
şūfī bu daḥı remz-ile
şevk-i ilāhīdür

şevk-i la'l:

1. şevk-i la'l:-üñ, -le

Gazel 107

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Lal gibi

*kırmızı dudağının
arzusu.*

bāde nūş olalı deyrūñde
Şihābī iy şanem
şevk-i la'lūñle 'aceb
şūrīde ü şeydāyidür

şevk-i meclis-tāb:

1. şevk-i meclis-tāb:-

dan

Gazel 233

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Meclisin

*parlaklığının coşkusu. II
Sanat meclisinin
coşkusu.*

gül gül olsa sākī şarāb-ı
bābdan (-)

bülbül olur ehl-i bezm ol
şevk-i meclis-tābdan

şevk-i ruh-ı envār:

1. şevk-i ruh-ı envār:-ı,

-nı

Gazel 272

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Nurlu

yanağının isteği, arzusu.

şaldı şevk-i ruh-ı
envārını 'uşşāka ḥabīb
düşdi şan nūr-ı nebī
zümre-i aşḥāb üzere

şevk-i ruḥsār:

1. şevk-i ruḥsār:-uñ, -la

Gazel 186

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgilinin yanağına

duyulan arzu.

şem'-i bezmüñ şevk-i
ruḥsāruñla yanmışdur
dili
ḥasret-i la'lūñle pūr-
ḥündür derūnī sāğaruñ

şevk-i vaşl:

1. **şevk-i vaşl:****Gazel 67**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye)

Kavuşma arzusu.

yārūñ hemîşe göñlümi

eyler gamı ferah

niteki şevk-i vaşlı ider

‘âlemi ferah

şevk-i vişâl-i şâb:1. **şevk-i vişâl-i şâb:-dan****Gazel 234**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Genç sevgiliye**kavuşma arzusu. II**Gençliğe kavuşma**arzusu.*

şeyh geçmez rûz-ı şeb

şevk-i vişâl-i şâbdan

geçdi ‘ömri dahı göz

açmaz hayal-i hâvbdan

şevk-i yâr:1. **şevk-i yâr:-a****Gazel 152**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye (Allah)**kavuşma arzusu.*

sen olduñ zâhid ancak

zühde mensûb

ben oldum ‘aşk u şevk-i

yâra mahşûş

şevk-ile:1. **şevk-ile:****Gazel 294**

Mısra: 13

Coşkulu bir şekilde.

‘aşk bāğında Şihābī kıl

terennüm şevk-ile

bûlbûl-i gamnāk olma

gül şen ol gülşen gibi

2. **şevk-ile:****Gazel 159**

Mısra: 10

*Duygu coşkunluğu,**arzu, heyecan.*

iy Şihābī görüp ol cān

kıblesin

çarh-ı a‘zam şevk-ile

kıldı rükū‘

3. **şevk-ile:****Gazel 309**

Mısra: 10

*Duygu coşkunluğu,**arzu, heyecan.*

hasret-i la‘lûñ-ile oldı

Şihābī mestûñ

şaf-ı rindāne geçüp şevk-

ile mey-hvārlığı

sevmek:1. **sevmekde:-de****Gazel 194**

Mısra: 6

*(Bir şey veya**kimseye) Sevgi duymak,**gönlünde (ona karşı) bir**muhabbet beslemek ||**Âşık olmak, gönül**vermek.*

sen perî-hüsne gönül

şeydālığın gayb itme kim

hūblar sevmekde kalmaz

ihtiyārı âdemûñ

sevātın:1. **şeyātine:-e****Gazel 167**

Mısra: 9

Şeytanlar.

âteş atardı şeyātine

Şihābī âhum

Âdeme eyler-iken secde
melekler şaf şaf

şeydā:

1. şeydālar:-lar

Gazel 108

Mısra: 6

Aşkının

*çokluğundan aklı
başından gitmiş, kendini
duygularının
coşkunuğuna bırakmış
(kimse), çılgın, dîvâne,
meczip.*

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuçca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

2. şeydā:

Gazel 100

Mısra: 2

(Aşk sebebiyle)

*Aklını yitirmiş, deli
divane olmuş, çılgın
(kimse). II Âşık.*

şehr içinde âfītāb u māh-ı
müsteṣnā geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydā geçer

şeydā ol:-

1. şeydā ol:-alı

Gazel 245

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Aşktan aklını

*kaybetmiş, divane,
düşkün, şaşkın olmak.*

Husrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevkden Ferhād-veş yol
eylemiş tağlara şu

2. şeydā ol:-alı

Gazel 256

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aşktan aklını

*kaybetmiş, divane,
düşkün, şaşkın olmak.*

hālī mi ıalb lāle gibi
dāğ-ı guşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

3. şeydā ol:-alı

Gazel 271

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşktan aklını

*kaybetmiş, divane,
düşkün, şaşkın olmak.*

Husrevā sen lebleri şīrīne
şeydā olalı
eşk ü āhı ‘āşıkun gül-gün
u şebdiz olmada

şeydālīg:

1. şeydālīg:-ı

Gazel 184

Mısra: 6

Aşk yüzünden deli

divane olma durumu.

añlayumaz goñlümi
ārāyış-i ‘ālem benüm
‘aşk-ıla tā şol kadar
şeydālīgı vardur dilün

2. şeydālīgın:-ı, -n

Gazel 194

Mısra: 5

Aşk yüzünden deli

divane olma durumu.

sen perī-hüsne goñül
şeydālīgın gayb itme kim
hūblar sevmekde ıalmaz
ihtiyārı ādemün

şeydāyi:

1. şeydāyidür:-dür

Gazel 107

Mısra: 10

Deli, çılgın.

bāde nūş olalı deyründe

Şihābī iy şanem

şevk-i la'lüñle 'aceb

şürīde ü şeydāyidür

şevh:

1. şeyh:

Gazel 234

Mısra: 1

*Bir tekke veya**zaviyede reislik eden ve**müritleri bulunan kimse**II zâhit.*

şeyh geçmez rûz-ı şeb

şevk-i vişâl-i şâbdan

geçdi 'ömri dahı göz

açmaz hayal-i hâvbdan

seyhe:

1. şeyhe:-+e

Gazel 32

Mısra: 7

*Bir tekke veya**zaviyede reislik eden ve**müritleri bulunan kimse.**II Sevgili, dost.*

'asā-yı pîrdür çün şeyhe

bāde

ya n'eyler mesned-i

zühde tayanıp

şevh-i siyeh-püşe:

1. şeyh-i siyeh-püşe:-

*dür***Gazel 249**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Siyah örtü şeyhi.

sanasın şeyh-i siyeh-

püşedür zülf-i ruhı

görünür sūdda deryāya

şalup seccāde

seyl-i dümü':

1. seyl-i dümü':

Gazel 159

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

üstüne kadd-i hamīdem

pül olur

dem-be-dem cüş eylese

seyl-i dümü'

seyl-i eşk:

1. seyl-i eşk:-üm

Gazel 156

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

seyl-i eşküm cismimün

bünyādı üzre akduğın

der gören āhir harāb etse

gerek Bağdād Şaṭ

2. seyl-i eşk:-üm

Gazel 250

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli.

süz-ı sīnem od şalıpdur

ser-beser sahrālara

seyl-i eşküm dil uzadur

dīde-i deryālara

seyl-i miḥnet:

1. seyl-i miḥnet:-den

Gazel 142

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Eziyet seli.

kimse mesrūr olmadı

ğam-hānedür dār-ı fenā

seyl-i miḥnetden harāb

ola-y-ıdı bu kâşāne kâş

seyl-i revân:**1. seyl-i revân:****Gazel 286**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Akan sel. II**Gözyaşı.*

mevsüm-i hüsnüñe karşı
 akıdur seyl-i revân
 kesr-i Nîliyye-i Mısra
 varacak dem düşdi

seyl-i sirişk:**1. seyl-i sirişk:-üm****Gazel 60**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gözyaşı seli II

*Âşığın gözyaşlarının
 fazla olması.*

hevâ-yı 'ışk gönülden
 çıkınca şiddet-ile
 olur seyl-i sirişküm çü
 kulzüm-i emvâc

seyr:**1. seyr:****Gazel 8**

Mısra: 5

*Gezmek, gezinmek ||
 temaşa etmek.*

seyr ü teferrüc eylemege
 şehri iy rak'ib
 cüft ol yirü o mäh-ıla
 görünme tek baña

2. seyr:**Kaside 20**

Mısra: 16

*Gezmek, gezinmek ||
 temaşa etmek.*

reng-i elvânıyla nağş oldu
 bugün ferhâd-ı bāğ
 seyr için gelmiş haşemle
 anda hağân-ı bahâr

3. seyrümde:-üm, -de**Gazel 237**

Mısra: 5

*İzlemek,seyr etmek**II Rüya.*

mest gördüm gice
 seyrümde dil-i şeydâyı
 yine sâkî umarın bâde-i
 la'lüñ emerın

4. seyri:-i**Gazel 94**

Mısra: 3

*Bakma, seyretme,
 temaşa.*

bahâr irdi behişt-âsâ
 olupdur gülsitân seyri
 temâşâ itmege çıkmış
 nihâl üzre şakâyıklar

seyr eyle:-**1. seyr eyle:-****Gazel 288**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İzlemek, bakmak,**seyretmek.*

bağlar gözini lu'be şürü'
 etse merdümün
 seyr eyle çarh-ı sihrî-
 gerün hoşkabâzını

seyr id:-**1. seyr id:-er****Gazel 117**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

:Seyretmek,

*bakmak, temaşa etmek. II
 Gezmek, gezinmek.*

sen meh-i bedrün
 cemâlin görmek için
 âfîtab

zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervâzeler

2. seyr id:-er

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

:Seyretmek,

bakmak, temaşa etmek. II

Gezmek, gezinmek.

seyr ider çeşmümde
sulţân-ı hayâlün nitekim
Yūsuf-ı Mısrî güzâr eyler
kenâr-ı Nilden

3. seyr id:-en

Kaside 21

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

:Seyretmek,

bakmak, temaşa etmek. II

Gezmek, gezinmek.

dâğlardan gül gül oldu
sînemün şahını yine
seyr iden gelsin temâşâ
itmege şahrâ-yı gül

seyr id:

1. seyr id:-er, -dü, -m

Gazel 9

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gezmek, gezinmek ||

temaşa etmek.

seyr iderdüm ‘âlem-i
‘ulvîde ben ervâh-ıla
n’eyleyeyin hâyil olur bu
hâkden kalıp baña

seyr it:-

1. seyr it:-er

Gazel 71

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İzlemek. II Temaşa

etmek.

zînet olmuş gülşene aķ u
kızıl gülşâh-ı şâh
seyr ider rindâne naḥl-i
bağı bülbül şâh şâh

seyr it:

1. seyr it:-di

Gazel 12

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

İzlemek. Temaşa

etmek.

mutribân-ı sâde-rû
âvâzını gûş eyle kim

perde-i şehnâzdan seyr
itdi ‘uşşâķı nevâ

seyr ü sülûk:

1. seyr ü sülûk:-ı

Kaside 15

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Tasavvufta) Bir

*tarîkatta mürşidin
rehberliğı ve denetimi
altında sâliki merhale
merhale Hakk’a
ulaştırmak için tâkip
edilen usûl ve bu usûl
dâhilinde sâlikin yaptığı
mânevî yolculuk.*

iy mülk-i kudse seyr ü
sülûkı serî‘ olan
vey ḥaşlet ile nev‘-i
beşerde bedî‘ olan

seyrân:

1. seyrân-içün:-içün

Gazel 235

Mısra: 10

Gezip dolaşma,

gezme, gezinti; bakıp

seyretme, temâşâ.

cûy-ı çeşmine Şihâbînün
baķ ey serv-i sehî

çekme sen seyrân-içün
âb-ı revānuñ minnetin

2. seyrâne:-e

Kaside 23

Mısra: 6

*Gezip dolaşma,
gezme, gezinti; bakıp
seyretme, temâşâ.*

ezhâr-ı firāvân-ile gül-
zâr-ı bahâra
geldi ki şürû‘ eyleye
seyrâne benefşe

seyre çık:-

1. seyre çık:-dı

Kaside 21

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gezintiye çıkmak,
alay, merasim vb.
görülecek şeyleri
görmeye gitmek.*

cünd-i ezhâr ile gösterdi
gelüp hayl ü haşem
seyre çıkıdı gülşene
dârât-ıla dârâ-yı gül

2. seyre çık:-ar

Gazel 179

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya şeye
bakmak, onu izlemek;
seyre çıkmak. II Bir
yerden başka bir yere
gitmek için yola çıkmak.*

süvâr-ı esb-i nâz olsa
çıkar halk-ı cihân seyre
elinde hançer-i bürrân u
tîğ oynar temâşalık

seyr-i çemen:

1. seyr-i çemen:

Gazel 228

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Çimenlik gezintisi,
bahçe temaşası. II
Sevgilini bulunduğu
mahallenin seyri,
gezintisi; sevgilinin güzel
yüzünü temaşa.*

görelî gül-zâr-ı haddüñ
üzre hatıñ sebzesin
ne gülistân meyli var
gönlümde ne seyr-i
çemen

seyr-i deryâ eyle:-

1. seyr-i deryâ eyle:-

Gazel 19

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Denizi seyretmek,
temaşa eylemek. II
Denizde gezmek,
gezinmek.*

yaşum baħrine gâhî bir
nazar kıl iy dūr-i yektâ
berü gel devlet-ile seyr-i
deryâ eyle ahyânâ

seyr-i gülşen:

1. seyr-i gülşen:-de

Kaside 24

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Gül bahçesi
gezintisi.*

bâğ-ı hüsnünde n’ola
düşse nazar kâkülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temâşâ sünbül

seyr-i ‘ilm:

1. seyr-i ‘ilm:

Kaside 11

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İlim temaşası.

henüz tıfl iken olmuşdu
seyr-i 'ilm ile siper
halîme gelmedin
ümmü'l-kitâb idi rażî'

seyr-i leb-i kışt:

1. seyr-i leb-i kışt:

Gazel 47

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Dudak ekininin

seyri, temaşası. II
Sevgilinin dudak
kenarında bulunan ayva
tüylerinin seyri.

sebze-i hattıñ-ıla rüşen
olur çeşm-i hayât
nazara nûr verür niteki
seyr-i leb-i kışt

seyr-i serî':

1. seyr-i serî':

Kaside 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hızlı yol alma,
hızlıca yola çıkma.

müşerref eyledi 'arş-ı
berîni bir demde
'urûc-ı 'âlem-i mülk ü
vüşûl ü seyr-i serî'

seyr-i sikender et:-

1. seyr-i sikender et:-

dür, -ür, -se-ür, -se

Gazel 84

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İskender gibi

seyretmek. II İskender'in
aynasından cihanı
seyretmek.

n'ola seyr-i Sikender
etdürürse dehr-i sermeste
zücâc-ı câm-ı mey âyîne-
i 'âlem-nümâdandur

şeytân:

1. şeytân:

Gazel 7

Mısra: 10

Meleklerin başı ve

hocası olduğu halde
isyan edip Allah'ın
emirlerine karşı geldiği
için huzurdan kovulan ve
rahmetten uzak kalan âsî
varlık, iblis.

lem'a-i âh-ı Şihâbîden
rakîb eyler girye'i
recm-i âteşdür ki karşı
tırılmaz şeytân aña

2. şeytân:

Gazel 266

Mısra: 10

Kötü düşünceli,
kötü niyetli.

recm eylemege dün gice
âhum Şihâbîyâ
şeytân rakîbüñ âteş alup
düşdi pâyına

3. şeytân:

Gazel 69

Mısra: 9

Âdem'e secde
etmediği için cennetten
kovulan, insanları
Allah'ın emirlerine karşı
kışkırtan, kötülüğe
yönelten cin, iblis II kötü
niyetli, kurnaz kimse;
rakip.

şeytân rakîb-i recmine
dilden Şihâbîyâ
oldı şerâr-ı nâr-ıla âhum
şihâb-ı sürh

4. şeytân:

Gazel 232

Mısra: 10

Âdem'e secde
etmediği için cennetten

*kovulan, insanları
Allah'ın emirlerine karşı
kışkırtan, kötülüğe
yönelten cin, iblis II kötü
niyetli, kurnaz kimse;
rakip.*

*recm it Şihābī âteş-i
āhuñla hāsidi
zīrā kaçır rücūm-ıla
şeytān şihābdan*

5. şeytānidur:-ı, -dur

Gazel 112

Mısra: 10

*Âdem'e secde
etmediği için cennetten
kovulan, insanları
Allah'ın emirlerine karşı
kışkırtan, kötülüğe
yönelten cin, iblis.*

*âteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ rakīb-i
bed-likā şeytānidur*

6. şeytānı:-ı

Gazel 287

Mısra: 10

*Kibri ve kıskançlığı
yüzünden Hazreti Âdem'e
secde etmeyen ve Allah'a
asi gelerek lanetlenip*

*cennetten kovulan varlık,
iblis. II Rakip.*

*sürmege hāsidi emr eyle
Şihābī kuluña
ki melek zīre şihāb-ile
kovar şeytānı*

7. şeytānı:-ı

Kaside 4

Mısra: 22

(Ar.) Meleklerin

*başı ve hocası olduğu
halde isyan edip Allah'ın
emirlerine karşı geldiği
için huzurdan kovulan ve
rahmetten uzak kalan âsî
varlık, iblis.*

*Şihābī kıma dilūñden
kelām-ı rahmānı
semā-yı kalbe rücūm it
çıkarma şeytānı*

8. şeytāna:--a

Gazel 155

Mısra: 10

*Hız. Âdem'e secde
etmediği için cennetten
kovulan, insanları
Allah'ın emirlerine karşı
kışkırtan, kötülüğe
yönelten varlık, iblis.*

*çıkmazın derseñ semā-yı
kalbūñe recm eyleyüp
ey Şihābī kıl var āhuñ
âteşin şeytāna 'arz*

sezā:

1. sezā:

Kaside 5

Mısra: 16

Layık, uygun.

*yā Rab Şihābī 'āşiyeye kıl
mağfiret-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña*

sezā-vār ol:-

1. sezā-vār ol:-mış, -uz

Gazel 127

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Münasib, uygun,
layık, şayan olma.*

*çün bize bezl oldı hūn-ı
süfre-i lâ-taknetū
hamd-lillāh ni'met-i
hakka sezā-vār olmuşuz*

sı:-

1. şıman:-n, -an

Kaside 12

Mısra: 5
Kırmak,
parçalamak.

cām-ı İskender degül
ancağ şınan
bunda ne Cemşîd
kalmışdur ne Cem

sicill-i hestî:

1. **sicill-i hestî:-**(y)e

Gazel 73

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Varlık, var olma,
mevcudiyet defteri. II
Varlıkların kayıt defteri.*

sicill-i hestîye çekdi
Şihābî hatt-ı 'adem
gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu hāle şühüd

şiddet:

1. **şiddet-ile:-**ile

Gazel 60

Mısra: 5

*Sertlik, katılık, kaba
kuvvet.*

hevā-yı 'ışk gönülden
çıkınca şiddet-ile

olur seyl-i sirişküm çü
kılzüm-i emvāc

şıdk:

1. **şıdk-ıla:-**ıla

Kaside 16

Mısra: 17

*Doğruluk,
samimiyet.*

yār-gār olan ḥabību'llāha
evvel şıdk-ıla
ḥazret-i Bū-Bekr kim
oldur benām-ı çār-yār

sidre:

1. **sidre:**

Gazel 48

Mısra: 8

*"Arabistan kirazı"
demek olup tefsirlerde bu
ağacın "Arşın sağ
yanındaki İlâhi bir ağaç"
olduğu bildirilir.
Hadislere göre ise altıncı
kat gökteredir. Gökyüzüne
yükselenlerin ancak
buraya kadar
çıkabileceği bildirilir.
Sidre'nin ötesi Allah'ın
Zat âlemidir. Sidre,
beşer bilgisi ve*

*amellerinin son
hudududur. Sidre,
kelimesi daha çok
"münteha" kelimesi ile
birlikte kullanılır.
"Sidretü'l-münteha (Son
uçtaki kiraz ağacı)"
anlamındadır.
Ulaşılabilecek en yüksek
yer olduğu için sevgilinin
uzun boyunu anlatmak
için kullanılır.*

*ögerek göğe çıkarsam
tañ degül o mähı ben
sidre birle hem-ser olmuş
kâmet-i bālā-yı dost*

2. **sidre:**

Kaside 13

Mısra: 4

*Arabistan kirazı;
Hz. Muhammed'in Miraç
gecesinde Cebrail ile
birlikte yükseldiği
yedinci kat semada bir
makam.*

*vücūdından 'adem
zulmānisin ḥağ itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı*

şifā bul:-**1. şifā bul:-ur****Gazel 89**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

1-Şifa, derman
bulmak. 2-İyileşmek.

derd-i 'ışka etmedin
perhîz bulur mı şifā
iy Şihābī başka 'ilm-i
hikmetūn kânūnı var

2. şifā bul:-up**Gazel 177**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şifa bulmak,
iyileşmek.

pek harāret vermiş-idi
āteşin la'lūn meñe
bu gece bulup şifā çıkıdı
buḥūrından 'arak

şifā ol:-**1. şifā ol:-dı****Gazel 154**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Derman olmak. ||
Sıkıntısına çare bulmak.

marîz-i 'ışka maḳāl-i
muḥabbet oldı şifā
kelām-ı ehl-i riyādur
muḥarrik-i emrāz

2. şifā ol:-sa**Gazel 166**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Derman olmak,
çare olmak.

bu ne hikmetdür ṭabībā
dāyimā ben ḥastenūn
şerbet-i meydür şifā olsa
mizāc-ı münḥarif

sifāl:**1. sifāl:****Gazel 109**

Mısra: 4

Çanak, çömlek, testi
gibi topraktan yapılmış
kap.

seg-i Leylā öninde kelle-
i Mecnūnı 'aşk ehli
görüüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sifāl [añlar]

şifāt:**1. şifāt:-dan****Gazel 257**

Mısra: 5

Bir kimse veya şeyin
sâhip olduğu nitelik, ona
âit olan özellik, hal ve
vasıf.

her şifât-dan görünür
nâzıra bir şüret ile
'aks-i 'âlem gibi ma'nide
hemân âyine

sifk-i dimā:**1. sifk-i dimā:****Gazel 87**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Doğru fikir. II Halis
niyet.

itmege sifk-i dimā her
dem ruḥuñ rengin olur
pādişāh kana meyl etse
geyünür allar

sığ:**1. şıgmaz:-maz****Gazel 22**

Mısra: 4

Bir şeye uygun
düşmek, yakışmak, kabul
edilebilir olmak, bir
şeyin sınırları içine
girebilmek.

muşhaf-ı ‘aşk-ı haķīķī
kim mübārek-fāldur
añlama ‘aks iy mecāz
ehli ki şıgımaz lāf aña

2. sıg:

Gazel 165

Mısra: 8

*Denizin derinliği az,
dibi yüzeyine yakın olan
bölümü. II Sahil, kıyı.*

bu baħr-i ‘aşk-ı mehleke
ey dil ‘Amīķdūr
atma helāke kendüñi
şanıp sen anı sıg

sıgışmaz:

1. sıgışmaz:

Gazel 81

Mısra: 2

Sıgınamak.

‘inād etme müdāmı
meyde zāhid
sıgışmaz bezm-i ‘irfāna
mü‘ānid

şihāb:

1. şihāb-ile:-ile

Gazel 287

Mısra: 10

*Alev, ateş parçası,
kıvılcım.*

sürmege hāsidi emr eyle
Şihābī kuluña
ki melek zīre şihāb-ile
kovar şeytānı

2. şihābdan:-dan

Gazel 232

Mısra: 10

Akan yıldız.

recm it Şihābī āteş-i
āhuñla hāsidi
zīrā kaçır rücüm-ıla
şeytān şihābdan

3. şihābdur:-dur

Gazel 18

Mısra: 10

*Kayan yıldız,
gökyüzünde bazen akıp
gittiği görülen ateş
parçası.*

iy Şihābī rakīb-i şeytāna
nār-ı āhum şihābdur
güyā

4. şihāb:

Gazel 28

Mısra: 14

Kayan yıldız,

*gökyüzünde bazen akıp
gittiği görülen ateş
parçası.*

gelse ağyār Şihābī koma
bāb-ı yāra
ki göge çıksa ider recm-i
Şeyātini şihāb

5. şihāb:

Gazel 126

Mısra: 5

*Akan yıldız, alev,
ateş parçası, kıvılcım.*

felek cellādı ki kavı-ı
kuzah-gāhı şihāb iner
elinden kabz-ı ervāh
itmege tır ü kemān
düşmez

şihāb at:-

1. şihāb at:-ur

Gazel 36

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yıldız, kıvılcım
atılmak II yıldız kayması;
kıvılcım sıçramak.*

lem‘a-i āh-ı Şihābīdür
görünen her gice
şanmasınlar kim semā
yüzinden atılır şihāb

şihāb ol-:**1. şihāb ol-:-mış, -durur****Gazel 81**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Kayan yıldız,
gökyüzünde bazen akıp
gittiği görülen ateş
parçası olmak.*

Şihāb olmuş-durur āhum
Şihābī
kaçar andan raķīb-i dīv
[bu] hāsīd

2. şihāb ol-:-ur**Gazel 120**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kayan yıldız,
gökyüzünde bazen akıp
gittiği görülen ateş
parçası olmak.*

hāsīd-i dīvi yakmağa her
şere[ri] şihāb olur

şihābī:**1. şihābī:****Gazel 1**

Mısra: 17

16. yy Dīvān Şairi.

āhum od urdı Şihābī o

tokuz eflāke

koydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

2. şihābī:**Gazel 2**

Mısra: 11

16. yy Dīvān Şairi.

ebrūsı fikri kıldı Şihābī
teni hilāl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebīn baña

3. şihābī:**Gazel 3**

Mısra: 9

16. yy Dīvān Şairi.

ey Şihābī koma dilden
tevbe'ı
yāduña geldükçe cürm-i
mā-mezā

4. şihābī:**Gazel 5**

Mısra: 9

16. yy Dīvān Şairi.

iy Şihābī dāyimā hālī
degül
hulf-ı va'de etmeden ol
bī-vefā

5. şihābī:**Gazel 6**

Mısra: 10

16. yy Dīvān Şairi.

gören mihrāb-ı ebrūsın
sücūd-ıla olur teslīm
müsellemdür Şihābī ol
büt-i rā'nāya istignā

6. şihābī:**Gazel 8**

Mısra: 10

16. yy Dīvān Şairi.

hūn-ı vişāle toymada
ağyārı görsene
yimek Şihābī hāsīde
kaldı emek baña

7. şihābīye:-(y)e**Gazel 9**

Mısra: 9

16. yy Dīvān Şairi.

gel Şihābīye müdām içür
şarāb-ı vaḥdeti
dimesünler nerm-i keşret
ehli bī-meşreb baña

8. şihābī:**Gazel 10**

Mısra: 11

16. yy *Dîvân Şairi*.

yâ Rab Şihâbî 'âşinûñ
eyle hisâbını
ol gün ki keşf-i defter-i
rûzı şümâr ola

9. **şihâbî:**

Gazel 12

Mısra: 19

16. yy *Dîvân Şairi*.

sâğar-ı meyde Şihâbî
görinür 'aks-i cihân
ol cihetden didiler
mir'ât-ı İskender aña

10. **şihâbî:**

Gazel 13

Mısra: 15

16. yy *Dîvân Şairi*.

tab'-ı bahrine Şihâbî yine
ğavvâş oldı
Rişte-i nazma çeküp
eyledi gevher peydâ

11. **şihâbîye:-(y)e**

Gazel 15

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbîye hıyâl-ı
ebrûvânuñla tahayyürden

görinür bir hilâl-ebrû
güzel her mâh-ı nev
peydâ

12. **şihâbî:**

Gazel 16

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî güş idüp bu
giryе birle mâtemüm
kara geymiş Ka'be ağlar
çâh-ı zemzem bir yaña

13. **şihâbî:**

Gazel 18

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî raķīb-i şeytâna
nâr-ı âhum şihâbdur
güyâ

14. **şihâbî:**

Gazel 19

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ayak başduñ Şihâbî
kanını dökmek-ile
çünkü
nigârâ ellerüñ andan
mühennâ eyle ahyânâ

15. **şihâbî:**

Gazel 20

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî vuşlat-ı dilberle
dünyâ devleti
bir hayâl-i hıvâba beñzer
ki görünmez zâhirâ

16. **şihâbî:**

Gazel 21

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

ğam hisârına beni dizdâr
idelden şâh-ı 'ışk
iy Şihâbî ra'd-ı âhum
oldı tûb-endâz aña

17. **şihâbînüñ:-nüñ**

Gazel 22

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

niçe âgaz eyleye vaşf
itmege vaşşâf aña
'ışk hâlinde Şihâbînüñ
lîsânı oldı lâl

18. **şihâbî:**

Gazel 23

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i şākıbdur yeter
maḥlaş-ı şî'rüm Şihābî
olduğı şöret baña

19. **şihābî:**

Gazel 24

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

göz yumup geçdüñ
Şihābî şöretinden
'ālemüñ
bāreka'llāh terkese ancak
olur rahmet aña

20. **şihābî:**

Gazel 25

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābî ol sehî kıddüñ
'ömrüñ dırāz olsun
gerekdür 'ālem içr'arada
zîrā ḥimmet-i a'lā

21. **şihābînüñ:-nüñ**

Gazel 26

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

meyli yok sensiz
Şihābînüñ cihān ü cāna
hîç

cān-ı 'ālem dünyeden
maḫşūd sensin sen baña

22. **şihābî:**

Gazel 27

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

gel Şihābî cür'a-i tiryāk-i
ğamdan behre al
şunmadın bu sākî-i
devrān cām-ı Cem baña

23. **şihābî:**

Gazel 28

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

gelse ağyār Şihābî koma
bāb-ı yāra
ki göge çıksa ider recm-i
Şeyāfîni şihāb

24. **şihābî:**

Gazel 29

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābî pādişāh-ı tāk-
baḫşuñ mişlidür
başa çıkdıkcā ser-i
rindāne efserdür şarāb

25. **şihābî:**

Gazel 31

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ister Şihābî 'afvuñı
ümmîd-var olup
yā mestān müsteceb ed-
'ayn fi's-teceb

26. **şihābî:**

Gazel 32

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābî oldu āhum barḫ-ı
ḫāṭif
anuñ-çün baña dirler
necm-i şākıb

27. **şihābî:**

Gazel 34

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

bir ḫāl ü ḫaṭ ḫayālîñe
oldı Şihābî ḫāk
pîşānisinde böyle-y-imiş
naḫş-ı mā-keteb

28. **şihābî:**

Gazel 35

Mısra: 8

16. yy *Dîvân Şairi*.

n'iderler āb-ı hayātı
olinca mā'-i 'ineb
kapuñda baña taħallüş
Şihābī olsa n'ola

29. **şihābī:**

Gazel 37

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī ālemüñ ehlin
idindi meftûni
o şüh-āfet-i devrân o
fitne'-i āşüb

30. **şihābī:**

Gazel 38

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem'-i nücümü
gökde hep

31. **şihābī:**

Gazel 39

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

emān itse emîn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihābī topa tutmuşdur
hişār-ı cānı ol ğabğab

32. **şihābī:**

Gazel 40

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

düşde gördüm ol mehûñ
hüsnnin Şihābī dün gice
şubh olinca başuma gün
toğdı geldi hūvāb-ı hūb

33. **şihābī:**

Gazel 41

Mısra: 18

16. yy *Dîvân Şairi*.

görse eş'ārın pesend
eyler ulü'l-elbāb anı
leblerüñ zikri Şihābī
tab'ın itmişdür lebīb

34. **şihābī:**

Gazel 42

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

meclis-i gülşen-i kūyında
Şihābī yārūñ
okuyup şi'rūñi cān
bülbüli eyler neġamāt

35. **şihābī:**

Gazel 43

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

niçe bir medrese küncini
Şihābī bekler
maħal iltürse bu dem
küşe-i meyḥāneye raḥt

36. **şihābī:**

Gazel 44

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī dīk-i 'aşka virdi
cüşı
derūñi sūzıdur nār-ı
muḥabbet

37. **şihābī:**

Gazel 45

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī gibi 'aşkuñ
müşkilātın idemezsin ḥāl
gerek sen iy müderris
ḥalvete gir keşf-i keşşāf
it

38. **şihābī:**

Gazel 47

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

hışt-ı sîm ü zer ile olsa
eger ferş-i sarây
olur elbetde Şihâbî
serûne bâlin-i hışt

39. **şihâbî:**

Gazel 49

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî meskenet birle
yüzüñ dönderme
hıdmetden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

40. **şihâbî:**

Gazel 50

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

şarâb-ı mergi nûş etdi
eger Cemşîd ü Keykâvus
Şihâbî bezm-i şâhân içre
Cem câmını sürdüñ [tut]

41. **şihâbî:**

Gazel 51

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

efendüm kâkülüñ
çevkânına tûb eylesün
başın

Şihâbî çâkeri meydân-ı
‘ışkuñ içre ser-bâz it

42. **şihâbî:**

Gazel 52

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî vaşl-ı yâr-ıla ne
mümkindür şafâ sürmek
aña vuşlat gelür güyâ be
yârân-ı şafâ firqat

43. **şihâbî:**

Gazel 53

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî ‘arif-i billâh ol
iste devlet-i bâķī
hayâl-i zill mişâli
mużmaħilldür bu fenâ
devlet

44. **şihâbî:**

Gazel 55

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî def‘-i ğam içün
şarâb iç
göñülde guşşa olduğunca
hâdiş

45. **şihâbî:**

Gazel 56

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

belâgatle feşâhatle senüñ
evşâf-ı hüsnüñdür
Şihâbî tab‘ıcaķ böyle
sühândân olmağa bâ‘is

46. **şihâbî:**

Gazel 59

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ey Şihâbî ol mehe
ulaşmağa
dûd-ı âhum göklere itdi
‘urûc

47. **şihâbî:**

Gazel 60

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî itmege hergün
kalup ħalkı firîb
‘arûs-ı şubĥ sürinür
yüzine isfidâc

48. **şihâbî:**

Gazel 61

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī kûbbe-i eflākde
şem' -i āhumdan encüm
sirāc

49. **şihābī:**

Gazel 62

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

kūyuña varduğça 'aşıklar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi hacc

50. **şihābī:**

Gazel 63

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

la'l-i dilberle Şihābī ma' -
i kevşer bir degül
hezihî azab firāt ennehu
melc acāc

51. **şihābī:**

Gazel 64

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī devr gamından
olurdum ol dem emîn
olursa sākî elinden yaña
havāle qadeh

52. **şihābī:**

Gazel 65

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

sen Şihābī bula gör
maẓmûn-ı haş
çok olur nazm içre 'ām-ı
ıstılāh

53. **şihābī:**

Gazel 71

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī zülf-i müşgîne-
i yārūñ reşkden
qararup bağı hasedle
oldı sünbül şāh-ı şāh

54. **şihābī:**

Gazel 72

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

rāh-ı rūhānīye tut sende
Şihābī gūşuñ
zîr-i pâyūñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

55. **şihābī:**

Gazel 73

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

sicill-i hestīye çekdi
Şihābī haţţ-ı 'adem
gözi-y-le gönli olupdur
anuñ bu hāle şühūd

56. **şihābī:**

Gazel 74

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

fikr-i vaşluñla Şihābī şād
olur
nitekim herkes sevinür
gelse 'ıyd

57. **şihābī:**

Gazel 75

Mısra: 7

16. yy *Dîvân Şairi*.

ger 'ākil-iseñ hıkd qabül
etme Şihābī
k'itdi hasedi kāmîl olan
ehl-i hıred-red

58. **şihābī:**

Gazel 76

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

dergehe lāyık degül
şāhum Şihābī şî'ri lîk
bendenüñ āybı hünerdür
eylese sultān pesend

59. **şihābī:****Gazel 77**

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

yüzüñ Şihābī pîr-i müğān
ayağına sür
versün elüñe şāfî şarāb-ı
şafā nihād

60. **şihābī:****Gazel 78**

Mısra: 10

16. yy Dîvân Şairi.

cüdā olmadı beñzer tev-
emāne
Şihābī guşşadur göñlüme
hem-zād

61. **şihābī:****Gazel 79**

Mısra: 10

16. yy Dîvân Şairi.

künc-i dilde mālîk
olmuşdur qanā'at gencine
eylemez hergiz Şihābī
cem'-i sîm ü zer murād

62. **şihābī:****Gazel 80**

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

gözlerüm yaşına raḥm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne'mden
murād

63. **şihābī:****Gazel 81**

Mısra: 13

16. yy Dîvân Şairi.

Şihāb olmuş-durur āhum
Şihābī
kaçar andan raḳīb-i dīv
[bu] ḥāsîd

64. **şihābī:****Gazel 84**

Mısra: 12

16. yy Dîvân Şairi.

yaşum sîm oldı çehrem
zār ümîd-i ḥāk-i pāyinde
Şihābī ḳalbîne bunca
ğınā ol kimyādandur

65. **şihābī:****Gazel 85**

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

şakın Şihābī 'ucb-ile 'ar
itme 'ārif ol
rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
şi'ār 'ar

66. **şihābī:****Gazel 87**

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

iy Şihābī şürete gelsün
cūfūn-ı dîdeden
şāhid-i ma'nānuñ
ayağına daḳ ḥalḥallar

67. **şihābînüñ:-nüñ****Gazel 88**

Mısra: 10

16. yy Dîvân Şairi.

şeh-i mülk-i melāmetdür
şafā-yı cām-ı bāde-y-le
Şihābînüñ veşāḳında
müdāmī meclis-i Cem
var

68. **şihābī:****Gazel 89**

Mısra: 10

16. yy Dîvân Şairi.

derd-i 'ışḳa etmedin
perhîz bulur mı şifā

iy Şihābī başka ‘ilm-i
hikmetüñ kânūnı var

69. **şihābī:**

Gazel 90

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

şür u şer-ile tıldı ‘ālem
bütün Şihābī
‘aksine döndi devrān āhir
zamāna beñzer

70. **şihābī:**

Gazel 92

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

cevher-i nazmum
muvāfık düşdi baħr-ı
tab‘uma
ey Şihābī imtizāc o deryā
birledür [vb]

71. **şihābī:**

Gazel 93

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ey Şihābī bil saña
toķundurur
tîgın ol meh vaşf ider her
dem biler

72. **şihābī:**

Gazel 94

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī ol tabīb-i cān u dil
hātırum şordı
didi ey haste-i bî-çāre
hālūñ ne şafālıklar

73. **şihābī:**

Gazel 95

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

husrev ü mülk-i
melāmetdür Şihābī ‘ıyş
içün
guşşa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

74. **şihābī:**

Gazel 96

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

oldı Şihābī devlet-i
‘ışkuñla ser-bülend
himmet olunca pādīşeh
olur gedā düşer

75. **şihābī:**

Gazel 98

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

gerdiş-i devrān Şihābī
cevri çok eyler baña
yok nihāyet derdüme
devr-i teselsüldür gider

76. **şihābī:**

Gazel 100

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

kākül-i dildāre
tolaşmaķdadur göñlüm
benüm
ey Şihābī hātırumdan
yine bir sevdā geçer

77. **şihābī:**

Gazel 101

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

yār kūyında Şihābī
şi‘rine taħsīn ider
didiler kim nazm-ıla
Hassānlık budur

78. **şihābī:**

Gazel 102

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña aqmaqdan
bütün dünyāda
maqşūdum hemān dīdār-ı
yārūmdür

79. **şihābī:**

Gazel 103

Mısra: 10

16. yy *Dīvân Şairi*.

kāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül çehrenüñ
bülbul-i tab‘um Şihābī
şi‘rini mevzūn okur

80. **şihābī:**

Gazel 105

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

Şihābī her ne deñlü
olsalar müşkil-güşa aşlā
olunmaz feth-i cānānuñ
femi remz-i muşallādur

81. **şihābī:**

Gazel 106

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihābī sīneden

cevher-i ma‘nī nişār idüp
niçe maḥzen açar

82. **şihābī:**

Gazel 107

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

bāde nūş olalı deyründe
Şihābī iy şanem
şevk-i la‘lūñle ‘aceb
şūrīde ü şeydāyidür

83. **şihābī:**

Gazel 108

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

ey Şihābī güşına mengüş
ider her bir cebīn
ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mīdur

84. **şihābī:**

Gazel 109

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

Şihābī “men ‘aref” sırrını
ancaq ehl-i ḥāl añlar

85. **şihābī:**

Gazel 110

Mısra: 13

16. yy *Dīvân Şairi*.

belāğatden Şihābī ne
sipehre heft ebyātuñ
komışdur her tarafından
yapdı ayak nerdübān yer
yer

86. **şihābī:**

Gazel 112

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

āteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ raķīb-i
bed-liķā şeytāmıdur

87. **şihābī:**

Gazel 113

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

ḥaḳ bu kim ḥayli
muşanna‘dur Şihābī
sözleri
şan‘atında māhir olur
gerçi her şāḥib-hüner

88. **şihābī:**

Gazel 114

Mısra: 9

16. yy *Dīvân Şairi*.

iy Şihābī bir güzel derzī
 hayālī-y-le tenüm
 rişteye döndi cān
 süzenine göz deger (-)

89. **şihābī:**

Gazel 115

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

‘aşk kaydından halāş
 olmaz Şihābī derd-mend
 her zamān bir kākül-i
 ser-fitneye meftūn olur

90. **şihābīnūñ:-nūñ**

Gazel 116

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

la ‘lūñ añınca tūti-i tab ‘ı
 Şihābīnūñ
 Şîrīn tekellüm etmege
 şekker-zebān olur

91. **şihābī:**

Gazel 117

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī zūlfī
 sevdāsında olsam ol
 mehūñ

ķışsa-i ķabrūm taşına ķıl
 ķalemler yazalar

92. **şihābī:**

Gazel 119

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

cevr-i zamāne bir yaña
 bir yañadan firāk
 oldu Şihābī hasteye
 bunlar havāleler

93. **şihābī:**

Gazel 120

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

āteş-i hier yār-ıla şebde
 Şihābī āhumūñ
 gözde hayālūñ olmasa
 cāyı anuñ türāb olur

94. **şihābī:**

Gazel 121

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī görelī dāğlar-
 ıla sīnemi
 sīnesini tağlar taşlarla
 döküp ağlar

95. **şihābī:**

Gazel 122

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī āteş-i mehri beni
 yakdı o meh-rūnuñ
 görünen penbeler encüm
 gibi sīnemde dāğıdur

96. **şihābī:**

Gazel 123

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

irdi Şihābī ‘ışķ-ıla zevķ-i
 hakīkiye
 gelmez gözine zerrece bu
 ‘ālem-i mecāz

97. **şihābī:**

Gazel 124

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

sözümüzde Şihābī hālet
 var
 nāzūk eflāz u hūb-edā
 bilirüz

98. **şihābī:**

Gazel 125

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

şimdi meydân-ı
belâgatde Şihâbî ańılur
kimse hakkında anuñ tığ-
ı zebânın çekmez

99. **şihâbînüñ:-nüñ**

Gazel 126

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

şeb-i gamda Şihâbînüñ
hadeng-i nâr-ı âhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş âsumân düşmez

100. **şihâbî:**

Gazel 127

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

sözümüzden katre-i
bārānveş dűrler yağar
iy Şihâbî fi'l-meşel ebr-i
güher-bār olmışuz

101. **şihâbî:**

Gazel 128

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

ibn-i vaktüz bakmazuz
biz māzî vü müstaķbele
biz Şihâbî dehrüñ imrűz
u ne ferdāsındayuz

102. **şihâbî:**

Gazel 129

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ey Şihâbî şāhid-i cāna
müşāhid olmağa
biz dem-i āhirde īmān ű
şehādet beklerűz

103. **şihâbî:**

Gazel 130

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî merdűm-i
çeşműm egerçi cűst ű cű
eyler
velī serv-i revānum
sīneye gelmez kenār
olmaz

104. **şihâbî:**

Gazel 131

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî Yűsuf-ı mevzűn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelīhā gibi hűccetle āña
kimse bahā vermez

105. **şihâbî:**

Gazel 133

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

zűhre çengine kulaķ
tutma degűl-iseñ zen-
perest
gel Şihâbî hayli erkek
sāzdur diñle qopuz

106. **şihâbî:**

Gazel 134

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

kelāmı gerçi şīrīndűr
tekellűm eylemez ammā
Şihâbî şab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

107. **şihâbî:**

Gazel 135

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

gel zenī dehre Şihâbī
bakma kűhne bīvedűr
gűsterűr bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arűs

108. **şihâbî:**

Gazel 136

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī ni‘met-i dünyāya
bakmaz
çü bir loğma kanā‘atdan
aňa bes

109. **şihābī:**

Gazel 137

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī meclis-i ‘irfāna
şūret vermege
şāhid-i ma‘nāya tab‘um
geydürür rengīn libās

110. **şihābī:**

Gazel 138

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

yārūñ düşince göñlüme
müy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa‘rı revān
böylece selīs

111. **şihābī:**

Gazel 139

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyı

Şihābī var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

112. **şihābī:**

Gazel 140

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

giderse sū-yı semāya
‘aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hümāya heves

113. **şihābī:**

Gazel 141

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

kemāline yetiştürdi
Şihābī tarz-ı eş‘ārı
dedi şî‘rin görenler bu
sūhan-sāz-ı Hucend
[olmuş]

114. **şihābī:**

Gazel 142

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

tā Şihābī olalı nessāc-ı
dibā-yı kelām
rū-yı zerdī mantık ehline
şatar zerrīn kumāş

115. **şihābī:**

Gazel 143

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī cevri-i yāra kıl
taḥammül
cefādan ḳalbūñ olmasın
müşevveş

116. **şihābī:**

Gazel 144

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

dişlerü nazmında
dildāruñ olur gevher-
nişār

feyz bādından Şihābī
baḥr-ı tab‘um etse cūş

117. **şihābī:**

Gazel 145

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

varmasın ḳurba deyü
gice raḳīb-i şeyṭān
recm idüp gökde Şihābī
atar āhum āteş

118. **şihābī:**

Gazel 146

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī cismine sen de
nigārā tîr-i ğam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmuş

119. **şihābī:**

Gazel 147

Mısra: 11

16. yy *Dîvân Şairi*.

ey Şihābī şāhdur her kim
ki 'ışka kûl ola
tālî 'i mes'ûddur āyāz-ıla
Maḥmūd-veş

120. **şihābī:**

Gazel 148

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

olursa tîġ-i hevānuñ
Şihābī maḳtûlî
gelür mi şer'-ile lâzım
ḳatîl-ı 'ışka kışāş

121. **şihābī:**

Gazel 150

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

yeridür yansa ḥased
nārına ḥussād-ı 'avām

himmetüñ etdi Şihābī
ḳuluñı ḥāş el-ḥāş

122. **şihābī:**

Gazel 151

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

şād itmez-ise rûz-ı
cezāda şefā'atüñ
yakar Şihābī varlığını
āteş-i ğuşaş

123. **şihābī:**

Gazel 152

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī bende-i pîr-i
müġandur
olaldan ḥāne-i ḥummāre
maḥşûş

124. **şihābī:**

Gazel 153

Mısra: 11

16. yy *Dîvân Şairi*.

şükr idüp eyler Şihābī
'arz-ı ḥālîn ḥazrete
şanmasınlar bunu kim
andan şikāyetdür ġaraż

125. **şihābī:**

Gazel 154

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī sözleri feyż-i
ilāha maẓhardur
kemāl-i luṭfını izḥār
idüp-durur feyyāz

126. **şihābī:**

Gazel 155

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

çıkmāsın derseñ semā-yı
ḳalbūñe recm eyleyüp
ey Şihābī ḳıl var āhuñ
āteşin şeyṭāna 'arz

127. **şihābī:**

Gazel 156

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī umaruz meyl-i
miyān-ı yārdan
Ḥaḳ buyurmuşdur: "yā
buney ḥayr umūr fî el-
vaşāt "

128. **şihābī:**

Gazel 157

Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī per yakup
pervāne-mānend
alur her şem‘-i meclis-
tābdan hazz

129. **şihābī:**

Gazel 159

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī görüp ol cān
kıblesin
çarḥ-ı a‘zam şevk-ile
kıldı rükū‘

130. **şihābīnūn:-nūn**

Gazel 160

Mısra: 11

16. yy *Dîvân Şairi*.

rūşen oldu bu yedi beyti
Şihābīnūn (-)
şanasın yakdı felekde
seb‘a-i seyyāre şem‘

131. **şihābī:**

Gazel 161

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

yokdur Şihābī şeker ile
şehde iştiḥā

ḳand-i müzāb-ı la‘line
açar dehen ṭama‘

132. **şihābī:**

Gazel 162

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī kevkebüm burc-ı
şerefden toğmaḳ itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yaḳar ṭālī‘

133. **şihābī:**

Gazel 163

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

āhum Şihābī baña verür
her gece fūrüg
şem‘-i ḳamer ziyāsına
gönlümde var ferāḡ

134. **şihābī:**

Gazel 164

Mısra: 11

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī külli kül etdi
teni eczā-yı dāḡ

135. **şihābī:**

Gazel 165

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

göster Şihābī şī‘rūñi ehl-i
belāḡate
söylerler-ise aña göre
nükte-i belīḡ

136. **şihābīnūn:-nūn**

Gazel 166

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

cürmi bī-ḥaddür
Şihābīnūn kerīmā ḳıl ‘aṭā
afv ider Mevlā ḥaṭāsına
kul olsa mu‘terif

137. **şihābī:**

Gazel 167

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

āteş atardı şeyātīne
Şihābī āhum
Ādeme eyler-iken secde
melekler şaf şaf

138. **şihābī:**

Gazel 168

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

bend olur ol sāḫirūñ lā-
büdd ‘iḳāl-i zūlfine

iy Şihābī her ne deñlü
olsa ‘aqluñ mū-şikāf

139. **şihābī:**

Gazel 169

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī baħr-i nazmuñ
oldı deryā-yı güher
dürr-i qalbündür Leālî-i
me‘āniye şadef

140. **şihābī:**

Gazel 170

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī hāller haddinde
Hindū-beçedür
hüşe çin olup-dururlar
anda fülful her taraf

141. **şihābī:**

Gazel 172

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

şa‘r-ı ğarrāda hayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtarı yok

142. **şihābī:**

Gazel 173

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şî‘rūñi
nazm u eş‘ār içre gerçi
dinmedük bir vādi yok

143. **şihābī:**

Gazel 174

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

şeşder-i ğamda Şihābī
kaldı bulmadı güşād
eyledüñ āħir anı ey çarħ-ı
nerrād oñmaduk

144. **şihābī:**

Gazel 175

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

ey Şihābī çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rüşinā-yı kalb için
dāyim “ulü’l-ebşār”a
[bak]

145. **şihābī:**

Gazel 176

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

diñle rind-iseñ Şihābī
pend-i pīr-i mey-fürüş
hep riyādur nāşihuñ
güftārına tutma kulak

146. **şihābī:**

Gazel 177

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

içeli tenhāda ol meh-rū
hilālî cāmdan
ey Şihābī eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafak

147. **şihābī:**

Gazel 178

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

rā kaşların Şihābī
mesken idince gönüm
didi saña burada mişkīn
fütāde yer yok

148. **şihābīye:-(y)e**

Gazel 179

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

leb-i şīrīnūñi medħ
eyledi iy Husrev-i hūbān

Şihābīye ‘atā kılsañ n’ola
bir buse helvālîk

149. **şihābī:**

Gazel 180

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

resīmān-ı zülfüne çıkdı
Şihābī vezn-ile
hüşnünün hengāmesinde
etmege cānbāzlîk

150. **şihābī:**

Gazel 182

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi.*

rahm it Şihābī ‘āşīye ey
kātib-i kazā
gel hatt-ı ‘avfi defter-i
cürm ü günāha çek

151. **şihābī:**

Gazel 183

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

der-i meyḥāne’i öpdüm
Şihābī ber-murād oldum
mürīd olana vācibdür bir
ulu āsitān öpmek

152. **şihābī:**

Gazel 184

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

hāris-i bāğ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerün
bāğbān olan bilür ancak
lisānın bülbulün

153. **şihābī:**

Gazel 185

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

ey Şihābī nār-ı āhumdan
benüm
yakdı yer yer cismim
ebdāl-i felek

154. **şihābī:**

Gazel 187

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

iy Şihābī etdügi-çün bir
gazālün medḥini
zīnetidür bu gazel
mecmu ‘a-i dīvānumun

155. **şihābīye:-(y)e**

Gazel 188

Mısra: 11

16. yy *Dîvân Şairi.*

didüm vefālar eyle
Şihābīye vaḳtidür
didi vefā maḥalline daḥı
zamān gerek

156. **şihābīnün:-nüñ**

Gazel 189

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

Şihābīnün duḥān-ı āh-ı
pür-süzı gibi her dem
dem-ā-dem od-ıla oynar
hoş āteş-bāzdur zülfün

157. **şihābī:**

Gazel 190

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

yandüğüm görüp Şihābī
şem ‘-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenün

158. **şihābī:**

Gazel 191

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

ey Şihābī ağlasam her
dem güzellerden n’ola
gülleri-ile eksik olmaz
mācerāsı bülbulün

159. **şihābī:**

Gazel 192

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

komaduñ elden Şihābī
nev-cüvānlar dāmenin
böyle telkīn eylemişdür
var-ısa pîrūñ senūñ

160. **şihābī:**

Gazel 193

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

iy Şihābī başuma taş urdı
o meh hışm idüp
şefkatinden kâse-i
Mecnûna Leylâ urdı seng

161. **şihābī:**

Gazel 194

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī baħr-i nazmum
olalıdan pür-güher
deldi elmās-ı ħased
bağrını her dürrimūñ

162. **şihābī:**

Gazel 195

Mısra: 13

16. yy Dîvân Şairi.

tekne-i ğamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dāğ yakdı tene meh-rûlar
içün mihr mişāl

163. **şihābînūñ:-nüñ**

Gazel 196

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

kalmasın bir dem
Şihābînūñ ħum-ı kalbi
tehī
sākıyā kıl sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül

164. **şihābī:**

Gazel 197

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī āteş-i miñnet
beni
şöyle yakmışdur ki
oldum külli kül

165. **şihābī:**

Gazel 198

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

‘ilm-i ‘aşkı götüri kıldı
Şihābī taħşıl
ne bilür mes’ele fennini
raķīb-i echel

166. **şihābī:**

Gazel 199

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī gülşen-i
göñlüm sarayına sürür
dek ana n’eyler gelüp
çün ħāne-i ħürrem degül

167. **şihābī:**

Gazel 200

Mısra: 13

16. yy Dîvân Şairi.

ķayd-ı hestīden ħalāş
idüp Şihābī kendūñi
var yokluk ‘āleminde
zerreden daħı kem ol

168. **şihābī:**

Gazel 202

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī pîr-perver
olmağ-içün sa’y idüp
dünyede bir mürşid-i
şāħib-kemāl ister göñül

169. **şihābī:**

Gazel 203

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

hâli mi olur Şihābī
sînesinden dāğ-ı ğam
hâl-dār oldığı-çün ol
āfītābum her mişal

170. **şihābī:**

Gazel 204

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī Mısr-ı
hüsnünde o Yūsuf
çehrenüñ
hasret-ile ağlamakdan
cüy-ı eşküm oldu Nîl

171. **şihābī:**

Gazel 205

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī ideli ol mähı
gendüm-gūna meyl
hîrmen-i ‘ömri hevā
bādına verdüm mā-şaşal

172. **şihābī:**

Gazel 206

Mısra: 13

16. yy Dîvân Şairi.

Şihābī kavlini sem‘-i
kabûl-ile güş it
efendi ‘aqla cilādur
olunca söz maqbûl

173. **şihābī:**

Gazel 207

Mısra: 17

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihābī dād-ı haqdur
lācerem
luţf u tab‘ u neş‘ e-i hüsn-
i maķāl

174. **şihābī:**

Gazel 208

Mısra: 13

16. yy Dîvân Şairi.

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāh yoqdur
zahîrümde elem mażhar
derūnum içre ğam bed
ġam

175. **şihābī:**

Gazel 209

Mısra: 10

16. yy Dîvân Şairi.

görüþ nazmın didi

“.....”

Şihābī şî‘ri olmışdur
müsellem

176. **şihābī:**

Gazel 210

Mısra: 9

16. yy Dîvân Şairi.

gel hased etme Şihābī
sözleridür vāridāt
cānib-i haqdan aña her
dem olur ilhām hem

177. **şihābī:**

Gazel 211

Mısra: 15

16. yy Dîvân Şairi.

āhum Şihābī her gice
dergāh-ı yārda
eyler Şihābī hāsîd-i
şeytān gibi rücūm

178. **şihābī:**

Gazel 211

Mısra: 16

16. yy Dîvân Şairi.

āhum Şihābī her gice
dergāh-ı yārda
eyler Şihābī hāsîd-i
şeytān gibi rücūm

179. **şihābī:**

Gazel 212

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

‘alāyık iy Şihābī mānī‘-i
tevhīdüm olmışdur
anuñ-çün keşret-i cem‘-i
benī-ādemden el çekdüm

180. **şihābī:**

Gazel 213

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī haste‘i
hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardur ölüm

181. **şihābī:**

Gazel 214

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

‘ışk ‘ankāsın Şihābī
n’ola ben itsem şikār
ol hümānuñ dilden özge
aşıyānın bulmadum

182. **şihābī:**

Gazel 215

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

olduğum-çün tīg-ı ‘ışk-
ıla Şihābī ben şehīd
zeyn olunsun her taraf
süsenler-ile meşhedüm

183. **şihābī:**

Gazel 216

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

mevt-veş āhir Şihābī
hāk-ile yeksān ider
her kime kim ‘ālem
içinde ġarīm olur ġarām

184. **şihābī:**

Gazel 217

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

tālīb-i iksīr-i luţfuñdur
Şihābī hāk-sār
hıdmetüñde hālīşem
gerçi nüḥās-ı aḥkarem

185. **şihābīnūñ:-nüñ**

Gazel 218

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

gel tulū‘ it ey Şihābīnūñ
müşerref tālī‘i

aḥter-i sa‘düm benüm
sensin eyā sa‘d-aḥterüm

186. **şihābī:**

Gazel 219

Mısra: 12

16. yy *Dîvân Şairi*.

behre-mend olmadı
‘ālemde alur yok bir elin
kaldı ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

187. **şihābī:**

Gazel 220

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

sözi iletdi kemāline
ḥayālāt-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihābī
ola gibi Selmān

188. **şihābī:**

Gazel 221

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine ‘ışk u meşk
itmez
cihānda bī-vefālar çok
velī aña selām olsun

189. **şihābī:**

Gazel 222

Mısra: **10**

16. yy Dîvân Şairi.

tîr-i âhum geçse bu
çarhıñ hilâlinden n'ola
ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgîrden

190. **şihābī:**

Gazel 223

Mısra: **9**

16. yy Dîvân Şairi.

kaldı ebdālî Şihābī bir
hasen sûret beni
Kerbelâ-yı 'ışka düşdüm
dilde zikrüm yâ Hüseyin

191. **şihābī:**

Gazel 224

Mısra: **10**

16. yy Dîvân Şairi.

irişsin qadr ü cāh-ile
sipehre her bir cāhil
reh-i tevhîd içinde ko
Şihābī cismi hāk olsun

192. **şihābī:**

Gazel 225

Mısra: **10**

16. yy Dîvân Şairi.

ğubār-ı pâyine yüz sür
öñinde hāk-i rāh ol
Şihābī bezm-i çemenden
gelür o serv-i çemān

193. **şihābī:**

Gazel 226

Mısra: **9**

16. yy Dîvân Şairi.

netîce iy Şihābī
şādîlıkdür guşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
ğamuñ var yine
hurremsin

194. **şihābī:**

Gazel 227

Mısra: **9**

16. yy Dîvân Şairi.

sözde Şihābī haylice
rengîn edāsı var
bu tıfl-ı tab'-zādeñi
Allah bağışlasın

195. **şihā[bī]:**

Gazel 228

Mısra: **13**

16. yy Dîvân Şairi.

ey Şihā[bī] mülk-i
nazmuñ Husrevî olduñ

dedi

şā'r-ı rengînüm görüp ol
dilber-i Şîrîn süḥan

196. **şihābī:**

Gazel 229

Mısra: **10**

16. yy Dîvân Şairi.

gönül bend-i belāda
gözlerüm her demde ḳan
ağlar
Şihābī ḥalāş eyle ilāhî
dāmdan demden

197. **şihābī:**

Gazel 230

Mısra: **11**

16. yy Dîvân Şairi.

iy Şihābī sen okursın
şad-müderriş dersini
'ilm-i 'ışkı ḥāşıl itdühse
eger taḥsîlden

198. **şihābînüñ:-nüñ**

Gazel 231

Mısra: **9**

16. yy Dîvân Şairi.

Şihābînüñ şerārına raḳîb-
i dîv yaklaşmaz
şaḳınmazsın anuñ

āhından ey māhum
meleksin sen

199. **şihābī:**

Gazel 232

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

recm it Şihābī āteş-i
āhuñla hāsidi

zîrā kaçır rücûm-ıla
şeytân şihābdan

200. **şihābī:**

Gazel 233

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihābī gâflete
aç gözüñi di ne gördüñ
bu hayal-i hāvdan

201. **şihābī:**

Gazel 234

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ben Şihābī eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk
yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

202. **şihābīnün:-nüñ**

Gazel 235

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

cūy-ı çeşmine Şihābīnün
bağ ey serv-i sehī
çekme sen seyrān-içün
āb-ı revānuñ minnetin

203. **şihābī:**

Gazel 236

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

dil Şihābī niçesi bula
selāmet yakasın
dest-i ğam gitmedi bir
gün dağı dāmānumdan

204. **şihābī:**

Gazel 237

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

nāz etdükçe niyāz etdi
Şihābī yāra
götürür ‘aşık ola
sūhlaruñ şīvelerin

205. **şihābī:**

Gazel 238

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

olalı kıavs-ı kıuzah gibi
Şihābī kıaddi ham
tīr-i āhı geçdi eflākūñ
toķuz kıat cevşenin

206. **şihābī:**

Gazel 239

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī tekke-i dehre
gelen kıurbān ider cānın
kıadīmī āteş-i ‘aşık-ıla
yanmış bir ocaķdur bu

207. **şihābī:**

Gazel 240

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī tīr-i āhumdan
şakınmaz
Kemānveş kıaddümi
bükdī o meh-rū

208. **şihābī:**

Gazel 243

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī sū-be-sū yaşum
‘aceb midür revān olsa
hırām etdükçe serv-āsā
olur her kıamet-i dil-cū

209. **şihābī:**

Gazel 244

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

bezme geldüğün görüp
cām-ı şarāb-ı la' l fām
dökdi sākīnūñ Şihābī
çeşmüm ayağına şu

210. **şihābī:**

Gazel 245

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi ağyār hīç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i hāre şu

211. **şihābī:**

Gazel 246

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī saña olurdı
müsellem mülk (-)
eylese ol Husrev-i
hübān-ı 'ālem yek-nigāh

212. **şihābī:**

Gazel 247

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

şi'r-i ter diyemez Şihābī
hemān
gönlüñ egler kuru
fesāne-y-ile

213. **şihābī:**

Gazel 248

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī[*] gūyā-yı
eş'arum benüm
āşiyān peydā ider her
gül-'izāruñ koyınına

214. **şihābī:**

Gazel 249

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnümnden
dada gelmiş deyü 'arz
olına ol dildāra

215. **şihābī:**

Gazel 250

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür katı

hoş şalar 'āşıklarını
va'de-i ferdalara

216. **şihābī:**

Gazel 251

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī seb'a-i seyyāre
midür bu yedi beytūñ
ögüp göge çıkarır
oķuyanlar heft-kışverde

217. **şihābī:**

Gazel 252

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

"kālū-belā"da çünki
dedük 'aşķa sen "belī"
çek ey Şihābī bār-i gamı
ne belā-y-ise

218. **şihābī:**

Gazel 253

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

ey tāze gonca-gül gibi
gel bezm-i gülşene
işit Şihābī zārını şavt-ı
hezār-ise

219. **şihābī:**

Gazel 254

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

añlamaz şüret-perest olan

Şihābī şî' rini

i'tibar eyler velî şarraf-ı

ma'nî cevhere

220. **şihābī:**

Gazel 255

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi.*

yitürdüñ nevbet-i vaşlın

diyüben âsiyâb-âsâ

Şihābī eksük olmadı

şavaşum kendi kendümle

221. **şihābī:**

Gazel 257

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

tîğ-i mehr-ile Şihābī o

yüzi Hurşîdüñ

matla'-ı nûr-ı şafâ oldu

şikâf-ı sîne

222. **şihābī:**

Gazel 259

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

Şihābī anuñ içün şî'rüne

oğur felek taḥsîn

ki yokdur nazmuñuñ

cem'iyyeti 'aḳd-i

şüreyyâda

223. **şihābī:**

Gazel 260

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

geçdi yok yire Şihābī

gelip âvân-ı 'ömür

ḥayflar ḡaflet-ile zâyi'

olan evḳâta

224. **şihābī:**

Gazel 261

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

ey Şihābī âteş-i âhuñla

recm it gelmesin

ol melek-ḥû ḳurbında

ağyâr-ı şeytân her gice

225. **şihābī:**

Gazel 263

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

Şihābī ra-i ra'nâdur ḳaşı

ol mâh-ı revānuñ

ki yok-durur nümâyiş

şîvesi çarhuñ celâlinde

226. **şihābī:**

Gazel 264

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

cân çekerci Şihābī

pîşkeşin

gelse odasına bir ağa-

zâde

227. **şihābī:**

Gazel 265

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

kim-durur dir-iseñ Şihābī

şehâ

bende-i kemterîn ü

üftâde

228. **şihābī:**

Gazel 267

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

ey Şihābī nâfe-veş

'ömrüm ḥaṭâda geçdi âh

cürm-ile saçum ağardı

ḳalmadı bir mû siyeh

229. **şihābī:**

Gazel 268

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi.*

bağar cemāl-i şāni‘a
idrāki pāk olan
bakmaz Şihābī anuñ-içün
şūfī-i sefih

230. **şihābīnūñ:-nüñ**

Gazel 270

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

sāde dildür bülbuli tab‘ı
Şihābīnūñ velī
vaşf-ı hüsnuñde sözi gül
gibi rengin olmada

231. **şihābī:**

Gazel 272

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi.*

cüy-ı eşkümle harāb oldu
bu ten bünyādı
yığılur hāne Şihābī k’ola
sī-lāb üzere

232. **şihābī:**

Gazel 273

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

ey Şihābī pāk erenler
merd okumaz adını
her ki mâyildür bu dehr-i
pīr-zenden cânibe

233. **şihābī:**

Gazel 275

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

iy Şihābī derdümi
yazsam olur dūr ü dirāz
korğarın dehşet birağur o
kaşide kaşide

234. **şihābī:**

Gazel 277

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi.*

toldur Şihābī cevher-i
‘aşk-ıla çünki sen
bağr-i belāgat içine
şalduñ sefīne’i

235. **şihābī:**

Gazel 278

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

kimse Şihābī tutışamaz
şīr-i ‘ışk-ıla
k’eyler zebün pençede
her bir bīşe’i

236. **şihābī:**

Gazel 280

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

dünyede ko ser-bülend
olsun Şihābī her denī
hāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter ‘azz u ‘ulā

237. **şihābī:**

Gazel 281

Mısra: 13

16. yy *Dîvân Şairi.*

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
kāmether
hıram eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

238. **şihābī:**

Gazel 282

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi.*

girse hadengi kalbe
Şihābī yüreklenür
iklim-i cānuñ ad-ıla
oldur dil-āveri

239. **şihābī:**

Gazel 283

Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

mey-i nâb-ile bezm için
Şihâbî
zarâfet birle tûr tûldur
zurûfî

240. **şihâbî:**
Gazel 284
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

ko Şihâbî şî'rini şâ'irler
iş'âr eylesün
olmaya maqbûl-i 'alem
nazm-ı eş'arum gibi

241. **şihâbî:**
Gazel 285
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî ârzû-yı
hançerinde ol mehûn
üstülvânî oldu pehlumuñ
kamu hançer gibi

242. **şihâbî:**
Gazel 287
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

sürmege hâsidi emr eyle
Şihâbî kulña

ki melek zîre şihâb-ile
kovar şeytânı

243. **şihâbî:**
Gazel 289
Mısra: 10
16. yy *Dîvân Şairi*.

lâlenüñ kimse ayağın
çekemez meclisde
ele alınca Şihâbî kadeh-i
gül-fâmı

244. **şihâbiye:-(y)e**
Gazel 290
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbiye katı güçdür
ölürse
çemende kuçmadın sen
serv-i nâzı

245. **şihâbî:**
Gazel 291
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

çeken bilür Şihâbî bâde-i
fürkât humârından
ne bilsin bu şarâbuñ içsin
[ol] bezm-i vişâl ehli

246. **şihâbî:**
Gazel 292
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî şem' yâ bir
hûbdur âteş-mizâc
bezmine varsa yanar
pervânenüñ eñ serkeşi

247. **şihâbî:**
Gazel 294
Mısra: 13
16. yy *Dîvân Şairi*.

'aşk bâğında Şihâbî kıl
terennüm şevk-ile
bülbül-i gamnâk olma
gül şen ol gülşen gibi

248. **şihâbî:**
Gazel 295
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî cû-be-cû bir
yâr-ı gendüm-gün için
hirmen-i 'ömr-i 'azîzî
bâde verdüm hâşılı

249. **şihâbî:**
Gazel 297
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

ol mehûn medhîn Şihâbî
dilde taqdîr idemez
ögmege göge çıkarur
gerçi şâ'ir dilberi

250. **şihâbînüñ:-nüñ**

Gazel 298

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbînüñ kelâm-ı
hikmet âsârını gûş et kim
saña izhâr ide tâ feyzi
anuç sırr-ı Lokmânı

251. **şihâbî:**

Gazel 299

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî 'aşk çevkânına
tûb it başuñı
'âşık olmaz her ki bu
meydânda ser-bâz
olmadı

252. **şihâbî:**

Gazel 300

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

işigünde revâ mı
devletüñem

Şihâbî bendedür şâhum
du'acı

253. **şihâbî:**

Gazel 301

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihâbî yâd idüp ağzın
'adem mülkine 'azm itdi
gerekmez aña hem-reh
gûşsa-i cânâneden gayrı

254. **şihâbînüñ:-nüñ**

Gazel 302

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

kıl Şihâbînüñ bu nazm-ı
âbdârın istimâ'
gûşına aşmak dilerseñ
gûş-vâr-ı cevheri

255. **şihâbî:**

Gazel 303

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

toğrusun mu deyeyin
saña Şihâbî hergiz
ihtiyâr elde degül
sevmede maḥbûbları

256. **şihâbî:**

Gazel 304

Mısra: 7

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî zen-i dünyâya
mâyil olmaduñ
âferînler tab'uña
merdâne gördüm ben
seni

257. **şihâbî:**

Gazel 305

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihâbî olayın dirseñ
küdüretten berî
bâd-ı şafuñ pür it cām-ı
şafâ encāmını

258. **şihâbî:**

Gazel 306

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

bağladı göñlin Şihâbî
serv-i kıdd bir servere
k'aña kıldur bağ-ı
dehrüñ bende vü âzâdesi

259. **şihâbî:**

Gazel 307

Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

degül encüm görinen
gökde Şihābī yer yer
oldı bir meş‘ale-i āh-ı
dilümüñ her şereri

260. **şihābī:**

Gazel 308

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tazedden
bu zen-i dünyāya māyıl
olma zānīler gibi

261. **şihābī:**

Gazel 309

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

hasret-i la‘lūñ-ile oldı
Şihābī mestüñ
şaf-ı rindāne geçüp şevk-
ile mey-hıvārılgı

262. **şihābī:**

Gazel 310

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na‘ra urdı kim

harāretten yakup barkı
hasetden ra‘dı çatladı

263. **şihābī:**

Gazel 311

Mısra: 10

16. yy *Dîvân Şairi*.

şagır itmişdür meger
şebnem gülüñ kulağını
iy Şihābī bülbülüñ güş
eylemez efgānını

264. **şihābīnūñ:-nüñ**

Gazel 312

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

dāne-i şabrın Şihābīnūñ
şavurdu bād-ı ‘ışk
hāşılı ‘ömri tağıtdı āh ol
gül hirmeni

265. **şihābī:**

Gazel 314

Mısra: 9

16. yy *Dîvân Şairi*.

karalar şi‘ri Şihābī gibi
her kırtāsī
‘amel-i nāmesine döndi
cihān evrākı

266. **şihābī:**

Kaside 1

Mısra: 21

16. yy *Dîvân Şairi*.

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
kalbüñe yol bulmaya
dīv-i racīm

267. **şihābī:**

Kaside 4

Mısra: 21

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī koma dilūñden
kelām-ı rahmānı
semā-yı kalbe rücūm it
çıkarma şeytānı

268. **şihābī:**

Kaside 5

Mısra: 15

16. yy *Dîvân Şairi*.

yā Rab Şihābī ‘āşiye kıl
mağfıret-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña

269. **şihābī:**

Kaside 9

Mısra: 15

16. yy *Dîvân Şairi*.

niçe başı itsün Şihābī
bende na‘tında kelām
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemāl-i Muştafā

270. **şihābī:**

Kaside 11

Mısra: 21

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī haste dile kıl ‘ilāc
şefkatüñi
gelince dār-ı şifā-yı
kapuña kalb-i vecī‘

271. **şihābī:**

Kaside 12

Mısra: 19

16. yy *Dîvân Şairi*.

rûz-ı maḥşerde Şihābī
müznibe
kıl şefā‘at yâ resûl-i zü‘l-
kerem

272. **şihābī:**

Kaside 13

Mısra: 41

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī mücrime gel yâ
şefī‘e‘l-halk ol şāfī‘
ki cem‘-i ümmete

maḥşerde yokdur luṭfuña
māni‘

273. **şihābī:**

Kaside 13

Mısra: 44

16. yy *Dîvân Şairi*.

çün olduñ her ḥişāle ḥüb
u ḥüsn-i şîmeye cāmi‘
şihābī ḥāl-i luṭfuñdur
ḥaṭālar zehrine dāfi‘

274. **şihābînüñ:-nüñ**

Kaside 14

Mısra: 19

16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābînüñ lisānı lāl olur
na‘t-ı şerīfünde
kemāl-i vaşfuña lâyıq
kelām ola mı ebkemden

275. **şihābī:**

Kaside 15

Mısra: 36

16. yy *Dîvân Şairi*.

miftāḥ-ı bāb-ı cennet
olur çün elüñ şehā
varur Şihābī kapuña ol
gün yüzi kara

276. **şihābī:**

Kaside 16

Mısra: 29

16. yy *Dîvân Şairi*.

yâ ilāhī bile ḥaşr eyle
Şihābī bende‘i
rûz-ı maḥşer içre olunca
kıyām-ı çār-yār

277. **şihābī:**

Kaside 18

Mısra: 37

16. yy *Dîvân Şairi*.

olma nevmîd Şihābī çok
olur luṭf-ı ilāh
tevbe kıl ‘amdan ü
sehven ne kadar olsa
günāh

278. **şihābī:**

Kaside 19

Mısra: 32

16. yy *Dîvân Şairi*.

‘ıydüñ mübārek eyleye
dayim ḥüdā şehā
budur Şihābī kuluña
dilden du‘ā-yı ‘ıyd

279. **şihābī:**

Kaside 20

Mısra: 45
16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riy‘ān-ı bahār

280. **şihābī:**
Kaside 21
Mısra: 53
16. yy *Dîvân Şairi*.

iy Şihābī bülbülüñ yaşı
şarāb-ı āl olur
düşse cām-ı meclise
‘aks-i ruh-ı hamrā-yı gül

281. **şihābī:**
Kaside 22
Mısra: 37
16. yy *Dîvân Şairi*.

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
komaz elden ayağı
şoḥbet ider çün lāle

282. **şihābī:**
Kaside 24
Mısra: 43
16. yy *Dîvân Şairi*.

bāğ-ı nazm içre Şihābī
biter ezhār ammā

ķopmadı buncılayın bir
dağı zībā sünbül

283. **şihābī:**
Kaside 25
Mısra: 55
16. yy *Dîvân Şairi*.

Şihābī dā‘ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du‘āña qaldurup destin
yüzün göge dutar nergis

284. **şihābī:**
Rübai 3
Mısra: 1
16. yy *Dîvân Şairi*.

mağfūr oluben levh‘-i
ḥaṭādan be Şihābī
ümmed odur ḥak olına
ḥaṭṭ-ı günāhuñ

285. **şihābī:**
Rübai 4
Mısra: 3
16. yy *Dîvân Şairi*.

şöyle ṭolmışdur Şihābī
nāmeden kūy-ı ḥabīb
degmedi nevbet şikāyet-
nāmenüz okunmadı

şihābī:

1. **şihābī’i:-i**
Gazel 171
Mısra: 9
16. yy *Dîvân Şairi*.

göricek ḥaste Şihābī’i
eṭibbā-yı zamān
didiler ‘illet-i ‘aşķ-ıla bu
bed-ḥāl ancak

2. **şihābī’i:-i**
Gazel 288
Mısra: 13
16. yy *Dîvân Şairi*.

şatar şanma şayd-ı
denīye Şihābī’i
a‘lā şikāre şalar o dil
şāhbāzını

şihāb-ı sākıb ol:-

1. **şihāb-ı sākıb ol:-**
updur

Gazel 99
Mısra: 9
Kelime Tipi: -
Karanlığı delip
geçen, akan, kayan yıldız
olmak, haline gelmek.

āhum şihāb-ı sākıb
olupdur Şihābiyā
nāvek mişālî cevşen-i
çarḥı deler geçer

şihâb-ı sürh ol-:**1. şihâb-ı sürh ol-:-dı****Gazel 69**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Gökyüzünde akıp
giden kırmızı yıldız. II
Göktaş. II Ateş
topu(Âşığın ateşli âhı
bağlamında.).*

şeytân rakîb-i recmine
dilden Şihâbiyâ
oldı şerâr-ı nâr-ıla âhum
şihâb-ı sürh

şihâb-ı ğarîb:**1. şihâb-ı ğarîb:****Gazel 274**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Zavallı, aciz Şihâbî.
II Âşık.*

cennetde makâm
istememez-idi ser-i küyüñ
‘âlemde Şihâb-ı ğarîbe
vağan olsa

2. şihâb-ı ğarîb:**Kaside 10**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Garip Şihâbî.

yâ nebî olsa seg-i küyüñ
Şihâb-ı ğarîb
zî-sa‘âdet zî-şeref bu
deñlü ibtihâc aña

şihâb-ı rû-siyâh:**1. şihâb-ı rû-siyâh:****Gazel 97**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kara yüzlü,
utanılacak bir şey
yapmış olan Şihâbî. II
Günahkar Şihâbî, âşık.*

nâr-ı günâha yandı
Şihâb-ı rû-siyâh
gök buğârı şekli anuñ
dûd-ı âhıdur

şihâbiyâ:**1. şihâbiyâ:****Gazel 57**

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

şûfî sözine tutma kulak
sen Şihâbiyâ
turma şafâ-yı hâtır-ile
şâfî bâde iç

2. şihâbiyâ:**Gazel 58**

Mısra: 11

Ey Şihâbî.

etdüm hadeng-i âhumı
gerçi Şihâbiyâ
tîr-i murada varmadı bir
kez nişâne hîç

3. şihâbiyâ:**Gazel 67**

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

çokdur şafâsı meclis-i
‘ışkuñ Şihâbiyâ
bezm-i vişâl gibi anuñ
[*] kemi ferağ

4. şihâbiyâ:**Gazel 69**

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

şeytân rakîb-i recmine
dilden Şihâbiyâ
oldı şerâr-ı nâr-ıla âhum
şihâb-ı sürh

5. şihâbiyâ:**Gazel 86**

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

gizler ufukda kaşı hilâlin

Şihâbiyâ

meh çehresine perde-i

gül-gün şafak çeker

6. **şihâbiyâ:**

Gazel 91

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

tâtâr-ı gâmezelerine geldi

Şihâbiyâ

naqd-i vücûdî gâret idüp

hep bölüşdiler

7. **şihâbiyâ:**

Gazel 99

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

âhum şihâb-ı sâkıb

olupdur Şihâbiyâ

nâvek mişâli cevşen-i

çarhı deler geçer

8. **şihâbiyâ:**

Gazel 104

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

minnet degül mi cânına

halkuñ Şihâbiyâ

k'oldu ümîd-i ümmete

hayru'l-beşer beşir

9. **şihâbiyâ:**

Gazel 111

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

eflâke çıkdı nâvek-i

âhum Şihâbiyâ

qaddüm egerçi qolına

yumşaq kepâdedür

10. **şihâbiyâ:**

Gazel 132

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

qo ıztırâbı eyle

tahammül Şihâbiyâ

fûlk-i felâket etdi felek

çün mekânumuz

11. **şihâbiyâ:**

Gazel 181

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

güşına ala lutf-ıla şâyed

Şihâbiyâ

bu dürr-i şâh-vâr gibi bir

şehriyâra çek

12. **şihâbiyâ:**

Gazel 256

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

âteş bırakdı göklere

âhum Şihâbiyâ

ehl-i semâya dün gice

düşmüşdi gülğule

13. **şihâbiyâ:**

Gazel 258

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

cevri hisâba gelmedi

yârûñ Şihâbiyâ

vire cevâb 'aşîka rûz-ı

hisâbda

14. **şihâbiyâ:**

Gazel 266

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

recm eylemege dün gice

âhum Şihâbiyâ

şeytân rakîbüñ âteş alup

düşdi pâyına

15. **şihâbiyâ:**

Gazel 315

Mısra: 9

Ey Şihâbî.

Şihābiyā bir iki günde
‘ömr-i fānī içün
bu tımtıraş-ı havādis
nedür bu hüyı bu hāy

16. şihābiyā:

Kaside 8

Mısra: 28

Ey Şihābî.

kevn ü mekân-ı hestîde
yokdur nazîr aña
yaz levh-i cāna na‘tını
dāyim Şihābiyā

sihhat:

1. şihḥati:-i

Gazel 298

Mısra: 8

*Sağlık, afiyet,
esenlik.*

kerem dārü’ş-şifāsından
vere Hāḡ şerbet-i şāfî
ki ecsād-ı ehıbbāya
hemîşe şihḥati erzānî

sihr:

1. sihrin:-in

Kaside 21

Mısra: 39

Büyü, efsun.

sāhirān-ı bed-naḡar sihrin
ider bātıl müdām
gösterince mu‘ciz-i Mūsā
yed-i beyzā-yı gül

2. sihr-ile:-ile

Gazel 139

Mısra: 9

*Büyü efsun. || Karşı
konulmaz çekicilik, güçlü
etki, kuvvetli cazibe.*

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyı
Şihābî var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

sihr-i helāl id:-

1. sihr-i helāl id:-üp

Gazel 221

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Sihri helal etmek .II
İslam dinince yasaklanan
bir şeyi helal kılmak.*

gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme’i gözden
niçe sehḥārdur gör anı
görürsem ḡarām olsun

sihr-i mu‘ciz-i mūsā-vı dost:

1. sihr-i mu‘ciz-i mūsā- yı dost:

Gazel 48

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dost Hz Musa'nın
sihirli mucizesi.*

āfitābuñ pençesin burdı
yed-i beyzā-yı dost
yine ibtāl itdi sihr-i
mu‘ciz-i Mūsā-yı dost

şikāf-ı sîne:

1. şikāf-ı sîne:-den

Gazel 248

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Göğüsteki yarıklar.
|| Gönül yarası.*

dāğlar kim görünür yer
yer şikāf-ı sînedden
lālelerdür kim girüpdür
kühsāruñ koyınına

2. şikāf-ı sîne:

Gazel 257

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Göğüsteki yarıklar.
|| Gönül yarası.*

tîğ-i mehr-ile Şihâbî o
yüzi Hürşîdüñ
matla‘-ı nûr-ı şafâ oldu
şikâf-ı sîne

şikâr:

1. şikâr:

Gazel 310

Mısra: 7

Av, avlanma.

kanat çatmış kaşı şehbâzı
cân mürğün şikâr ister
şakın iy mürğ-i can-ı
nâtüvân işte saña çatdı

2. şikâr:

Gazel 174

Mısra: 5

Av II Aşığın gönlü.

her şikâr ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vâkı‘â olduğı
şayyâd oñmaduk

şikâr eyle-:

1. şikâr eyle-:-r

Gazel 189

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Avlamak II

*Sevgilinin bakışı ile aşığı
kendine bağlaması.*

şikâr eyler dil ü cân
kebkini şalsa nazar bir
kez

‘aceb şayyâddur çeşmüñ

‘aceb şehbâzdur [zülfüñ]

şikâr it-:

1. şikâr it-:-se, -m

Gazel 214

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Avlamak,

yakalamak, ele geçirmek.

‘ışk ‘anķāsın Şihâbî

n’ola ben itsem şikâr

ol hümānuñ dilden özge

āşiyānın bulmadum

şikâre şal-:

1. şikâre şal-:

Gazel 288

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Avlanmaya

göndermek.

şatar şanma şayd-ı

denīye Şihâbî’i

a‘lâ şikâre şalar o dil
şāhbāzını

şikâyet:

1. şikâyetdür-:-dür

Gazel 153

Mısra: 12

Durumundan

memnun olmayıp

yakınma veya başına

gelen bir dertten

sızlanma.

şükr idüp eyler Şihâbî

‘arz-ı hâlin hâzrete

şanmasınlar bunu kim

andan şikâyetdür garaž

şikâyet eyle-:

1. şikâyet eyle-:-me

Gazel 200

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yakınmak,

söylenmek,

memnuniyetsizliğini

ifade etmek.

guşsa vü endühdan ey dil

şikâyet eyleme

‘āşık-ısañ gel ğam-ı ‘aşk-

ıla şād u hürrem ol

şikāyet it:-**1. şikāyet it:-me****Gazel 49**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Şikāyet etmek,
yakınmak.*

şikāyet itme faḳr u
fāḳadan bu iştihādan geç
ḳanā‘at suḡrasında bul
tenā‘um kim budur
ni‘met

şikāyet-nāme:**1. şikāyet-nāmenüz:-n, -
üz****Rübai 4**

Mısra: 4

*Şikāyet mektubu,
şikāyet yazısı.*

şöyle ṭolmışdur Şihābi
nāmeden kūy-ı ḥabīb
degmedi nevbet şikāyet-
nāmenüz oḳunmadı

sikender:**1. sikender:****Gazel 50**

Mısra: 4

*Hızır ile birlikte ab-
ı hayatı aradığı rivayet
edilen büyük Makedonya
kralı İskender.*

ḥayāt-āb-ı ḥuşūline girüp
Hızır-ile zūlmātın
Sikender gibi Ye‘cūce
belā sırrını urduñ ṭut

şikest et:-**1. şikest et:-****Gazel 300**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kırmak || Gönül
kırmak.*

gönül urup gözüm ḳanın
aḳıtma
dökülür mi şikest etseñ
zücācı

2. şikest et:-di**Gazel 239**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kırılmak,
parçalanmak.*

şikest etdi cefādan
kasesini niçe faḡfūruñ
degüldür āsumān bir ser-
nigün çini çanaḳdur bu

şikest eyle:-**1. şikest eyle:-di****Gazel 277**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kırmak,
parçalamak. II Gönül
kırmak: Bir kimseyi
üzecek veya
gücendirecek bir
davranışta bulunmak.*

seng-i ḥavādiş eyledi
āyīnemi şikest
müşkil degül mi
şındırasın āb-gīne‘i

şikest ol:-**1. şikest ol:-mış****Gazel 109**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kırılmak, incinmek.

seg-i Leylā öñinde kelle-
i Mecnūnı ‘aşḳ ehli
görüp seng-i melāmetden
şikest olmuş sıfāl [añlar]

2. şikest ol:-dukça**Gazel 46**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
*Kırılmak; gönlün
 kırılması, üzülmesi.*

seng-i guşşayla gönül
 şışesi oldukça şikest
 ‘ahd-i peymānı dürüst
 itmededür ‘āşık-ı mest

şikeste:

1. şikeste:

Gazel 178

Mısra: 5

*Kırık dökük,
 paramparça, kırılmış,
 incinmiş.*

dil-zār u ten şikeste
 vuşlat kapısı beste
 ğam şeşderinde kaldum
 hergiz güşāde yer yok

2. şikeste:

Gazel 298

Mısra: 5

Kırgın, kırılmış.

şikeste dilleri kılmak
 ‘iyādet hoş ‘iyādetdür
 zamāne ādemi terk etdi
 lîkin resm ü erkānı

şikeste kıl-:

1. şikeste kıl-:-dı

Kaside 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Kırmak.

tarf-ı külehin şīve-y-ile
 kıldı şikeste
 gülşen tarafın tutdı
 levendāne benefşe

sikke:

1. sikke:

Gazel 254

Mısra: 4

*Akça üzerine
 basılan nakış.*

her ki yāruñ kalbine harf-
 i vefā resmin bezer
 sikke kazmışdur hemān
 ‘ālemde seng-i mermere

2. sikke:

Gazel 23

Mısra: 8

*Akça üzerine darb
 olunan nakış II Mevlevi
 külahı.*

ma‘nī-i ‘ışk ruh-ı
 zerdümden okur her
 gören

çok şeref virmiş-dur[ur]
 bu sikke bu şüret baña

sikke-i hüsn:

1. sikke-i hüsn:-üñ

Gazel 63

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Güzellik akçesi.

verdi naqd-i cāna cānā
 sikke-i hüsnüñ revāc
 Rūm mülkinden alursa
 vechi-vār hālūñ harāc

sil-:

1. silerken:-er, -ken

Gazel 221

Mısra: 7

Silmek, temizlemek.

gözi sihr-i helāl idüp
 silerken sürme’i gözden
 niçe sehhārdur gör anı
 görürsem harām olsun

sī-lāb:

1. sī-lāb:

Gazel 272

Mısra: 10

Gözyaşı.

cūy-ı eşkümle harāb oldu
bu ten bünyādı
yığılır hāne Şihābī k'ola
sī-lāb üzere

silk:

1. silke:-e

Kaside 13

Mısra: 46

İnci, boncuk vb.

*dizilen iplik; dizi, sıra
(Tanıkta, peygamberlik
silsilesi kastedilir).*

tarīk-ı dergehi a'lā-yı
haḳdur şer'üne şāri'
o silke sālīk olan rāh-
revler olur lāmi'

sīm:

1. sīm:

Gazel 251

Mısra: 12

Gümüş.

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmış
hikmet ammā sīm ile
zerde

2. sīm:

Gazel 284

Mısra: 4

*Gümüş, gümüşten
yapılmış. II Beyaz renkli.*

hasretünden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sīm ü ten zerd
oldı ruhsārum gibi

sīm ol:-

1. sīm ol:-dı

Gazel 84

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Gümüş olmak. II
Âşığın göz yaşının rengi
bağlamında.*

yaşum sīm oldu çehrem
zār ümīd-i hāk-i pāyinde
Şihābī kalbine bunca
ğınā ol kimyādandur

sīm ü zer:

1. sīm ü zer:-i, -(n)i

Kaside 25

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

kurup otağını şahn-ı
çemen üstinde şāhāne
şükūfe hayline sīm ü
zerini bezl ider nergis

2. sīm ü zer:-dür

Gazel 303

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

eşk ü çehreñ yürü ey
'āşık-ı müflis 'arz it
sīm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlūbları

3. sīm ü zer:-içün

Kaside 25

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

tutar ağzında dāyim sīm
ü zer-içün şahubāz
çemen gül-ruhların şayd
itmek içün göz ider
nergis

4. sīm ü zer:

Kaside 25

Mısra: 30

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

niçe şāhib-naẓardur kim
anuñ eyyām-ı ‘adline
başında götürüp sīm ü
zer her söker nergis

5. sīm ü zer:

Kaside 25

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

elinde boyunca sīm ü zer
var-iken gör ne tāmī‘dür
gedālar gibi cām alup
ider bezmünde cer nergis

6. sīm ü zer:

Kaside 19

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

üstine etdi mihr ile meh
sīm ü zer nişār
buldı ğınā-yı nergis-i
çeşm-i gedā-yı ‘ıyd

7. sīm ü zer:

Kaside 20

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

maḳdemine ehl-i gülşen
etdi sīm ü zer nişār
meclisi zeyn idicek berg-
i gül-efşān-ı bahār

8. sīm ü zer:

Gazel 83

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gümüş ve altın.

eşk ü çehrem yāra ‘arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hübāna sīm ü zer lezīz

şimdi:

1. şimdi:

Gazel 66

Mısra: 1

*"İçinde bulunan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.*

zıkr-i lebünle şimdi eyā
dilber-melīh
añılmaz oldu gitdi dem-i
mu‘ciz-i mesīh

2. şimdi:

Gazel 69

Mısra: 5

*"İçinde bulunan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.*

şararmış-ıdı ‘illet-ile
şimdi şūfīnūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürh

3. şimdi:

Gazel 125

Mısra: 9

*"İçinde bulunan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.*

şimdi meydān-ı
belāgatde Şihābī añılur
kimse ḥaḳḳında anuñ tīg-
i zebānın çekmez

4. şimdi:

Gazel 140

Mısra: 4

*"İçinde bulunan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.*

unutdı resm-i vefāyı
nigār-ı hercāyī

‘itābe başladı şimdi ıder
cefāya heves

5. şimdi:

Gazel 173

Mısra: 1

"İçinde bulunulan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.

Hüsrevā şimdi lebūñden
ğayrı Şīrīn adı yok
benden özge Bīsūtūn-ı
miḥnetūñ Ferḥādı yok

6. şimdi:

Gazel 179

Mısra: 1

"İçinde bulunulan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.

Muḥammed Şāha kıl
oldum anuñdur şimdi
dārālık
baña ḥubbī yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

7. şimdi:

Gazel 203

Mısra: 2

"İçinde bulunulan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.

ḥaṭṭ-ı kúdretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u
ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭāṭlar varup
alur andan mişāl

8. şimdi:

Gazel 265

Mısra: 6

"İçinde bulunulan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.

levḥa-i ḥüsnüñ üzre
n’eyledi ḥaṭ
şimdi hep mu‘teber olan
sāde

9. şimdi:

Gazel 306

Mısra: 4

"İçinde bulunulan
zaman dilimi, şu an"
anlamlarında bir zaman
zarfı.

ḥaṭṭ-ı dilber levḥā-i
ḥüsne kalem n’eyler

çeküp
mu‘teberdür şimdi her
masnū‘uñ ey dil sādesi

şimdiden girü:

1. şimdiden girü:

Gazel 182

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bundan sonra,
bundan böyle, artık.

çarḥuñ bu ma‘i atlası ey
māh eskimiş
düduñla şimdiden girü
anı siyāha çek

sīm-endām:

1. sīm-endām:

Gazel 139

Mısra: 7

Gümüş beden. II
Sevgilinin gümüş gibi
parlak ve bembeyaz olan
bedeni.

gelürse meclise zerrīn
külāhı-y-la o sīm-endām
toğa mehr-i sa‘ādet başa
ola pür-ziyā [meclis]

sīm-i sirişk:

1. sîm-i sirişk:

Gazel 8

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gözyaşı gümüşü.

sîm-i sirişk ü çehre-i
zerdüm idüp sebeb
niçe toķuna zarb-ıla
seng-i mehek baña

sîmîn:

1. sîmin:

Gazel 313

Mısra: 2

*Gümüşü andıran. II**Gümüş gibi parlak.*

dime şohbet sizüñ-ile
bize bâķī sāķī
zer-i hālīs aķıdup göster
o sîmin sāķī

şimşād:

1. şimşād:

Kaside 20

Mısra: 7

Şimşir ağacı, servi.|| *Divan şiirinde*

*sevgilinin boyu şimşada
benzetilir.*

serv ü ‘ar‘ar şāh-ı gül
şimşād ayağ üzre тұrur
geçdi yirlü yirine oturdı
erkān-ı bahār

2. şimşādı:-ı

Gazel 173

Mısra: 4

*Şimşir ağacı. II.**Sevgilinin boyu.*

dilrübālar ‘ālem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşādı [yok]

3. şimşād:

Gazel 71

Mısra: 8

*Şimşir ağacı. II**Uzun boylu sevgili.*

göricek yārūñ nihāl-i
ķāmet-i bālāsını
bāğda şimşād ü servi
eyler tenezzül-i şāh

şimşād-ı ķāmet:

1. şimşād-ı ķāmet:-ler

Gazel 281

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Şimşir ağacı gibi

*uzun boy. II Sevgilinin
ince uzun boyu.*

Şihābī mevsüm-i gül-
geşt idüp şimşād-ı
ķāmetler
hıram eyler çemende
nāz-ıla serv-i semen-vārı

şimsîr:

1. şimsîr:

Gazel 31

Mısra: 3

Kılıç.

şimsîr āb u dāruñı ben
teşne-cāna şun
ķalb-i men el-ħarāre
nār‘an el-leheb

2. şimsîrūñ:-üñ

Gazel 192

Mısra: 1

Kılıç.

yalmanur ķan içmege her
demde şimsîrūñ senūñ
göz diker sūzen gibi çāk-
ı tene tîrūñ senūñ

3. şimsîre:

Gazel 251

Mısra: 8

Kılıç.

kaşuñ merrîh-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşîre
şunmuş biri hançere

sîm-ten:

1. sîm-ten:

Gazel 134

Mısra: 8

*Gümüş gibi beyaz
tenli (sevgili).*

senüñ bāzār-ı hüsñüñ
germ olup humret
belürdikçe
benüm zerd oldu çehrem
zer gibi iy sîm-ten sensiz

sîmurg-ı kâf:

1. sîmurg-ı kâf:

Gazel 168

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kaf Dağı'nın

Anka'sı.

şāhbāz-ı himmetüm
bālāya pervāz eylese
zîr-i perrümde ne alçak
kuşdur sîmurg-ı kâf

sin:

1. sîn:

Kaside 1

Mısra: 5

Arap alfabesindeki (
.ifrah nis (□

sîn ile med sünbül-i hindî
olup
ğonca-i nev-restesidür
harf-i mîm

sındır:

1. şındırasın:-a , -sîñ

Gazel 277

Mısra: 10

Kırmak,
parçalamak.

seng-i havādiş eyledi
āyînemi şikest
müşkil degül mi
şındırasın āb-gîne'i

sîne':

1. sîne'i:

Gazel 277

Mısra: 1

Göğüs, bağır. ||
Gönül, yürek.

gördi şafâ-yı mehri-y-ile
tolu sîne'i

günden güne baña o meh
arturdu kîne'i

sîne:

1. sîne:

Kaside 10

Mısra: 14

1. Göğüs, sadr. 2.
Derun, kalp.

şefkatüñ tîrini gönder yâ
resûlallah meded
sîne meydânında cânı
dikmişem umaç aña

2. sînesini:-sin, -i

Gazel 121

Mısra: 10

Göğüs, bağır. II
Gönül, yürek.

iy Şihâbî görelî dāğlar-
ıla sînemi
sînesini tağlar taşlarla
döküp ağlar

3. sînedin:-den

Gazel 106

Mısra: 9

Göğüs bağır. II
Âşığın gönlü.

şāh olalı mülk-i nazm
içre Şihâbî sînedin

cevher-i ma' nî nişār idüp
niçe mahzen açar

görünen penbeler encüm
gibi sînemde dâğıdur

ey kemān-ebrū nedür çāk
böyle tîr endāzlık

4. sînemde:-m, -de

Gazel 108

Mısra: 3

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

her yanık sînemde yer
yer lāleler mü dāğıdār
ya elifler tırdugunca
serv-i bālālar mıdur

7. sînemi:-m, -i

Gazel 254

Mısra: 1

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

gerçi tıtdum sînemi ben
seng-i cevri dilbere
eşk-i çeşmüm kan akar
beñzer ki çekdi dil bere

10. sîneden:-den

Gazel 228

Mısra: 8

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

kanlu yaşum gibi her
dem baña hem-dem
olmağa
kaldı çıkmadı peykān-ı
gamzeñ sîneden (-)

5. sînem:-m

Gazel 121

Mısra: 1

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

sînem üzre tāze güllerdür
bu kanlu dāğlar
yaşum-ıla lāle renk olsa
aceb mi bāğlar

8. sînem:-m

Gazel 288

Mısra: 9

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

sînem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazînesi
sultān-ı 'ışkuñ olsa gönül
tañ mı ḥazini

11. sinemüz:-müz

Rübai 9

Mısra: 2

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

ḳaddümüz yā gibidür
her-bār çekmekden elem
sinemüz şandūkası oldı
nişān-ı tîr-i çarḫ

6. sînemde:-m, -de

Gazel 122

Mısra: 10

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

Şihābī āteş-i mehri beni
yağdı o meh-rünüñ

9. sîneden:-den

Gazel 180

Mısra: 3

(Âşığın) göğsü,
bağrı.

'ömrüñ okı sîneden
geçdüğini tıyurmaduñ

12. sînem:-m

Gazel 90

Mısra: 2

(Âşığın) sinesi,
göğsü. Gönül, yürek.

ḳaşuñ gamı-y-la ey meh
ḳaddüm kemāne beñzer

ğamzeñ oķına ķarşu
sīnem nişāne beñzer

ey kemān-ebrū olur zīrā
mūsāfir ercūmend

sīnesini tağlar taşlarla
döküp ağlar

13. sīnede:-de

Gazel 7

Mısra: 6

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

16. sīneye:-y, -e

Gazel 100

Mısra: 5

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

19. sīne:

Gazel 181

Mısra: 7

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

cāna geçdi sehm-i esrār-ı
ğamuñ toymadı
sīnede yaram açup ağızın
ķalur hayrān aña

geçmesin tīrüm dimişdūñ
bī-tekellūf sīneye
iy kemān ebrū dayanmaz
şöyle bī-perrā geçer

şad-pāre sīne olduğı-çün
pāre hoş gelür
tīg-ı rızā-yı yār-ıla yüz
yerde yara çek

14. sīnede:-de

Gazel 40

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

17. sīnede:-de

Gazel 117

Mısra: 4

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

20. sīneme:-m, -e

Gazel 227

Mısra: 7

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

ħabb-i ħubbi gözyaşı-y-
la sīnede zer' eyledüm
ħāşıl olur keşret-i
bārāndan zīrā ħubūb

ol kemān-ebrū biçelden
ğam ķabāsın egnüme
sūzen-i tīri diküpdür
sīnede şīrāzeler

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

15. sīnede:-de

Gazel 76

Mısra: 3

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

18. sīnemi:-m, -i

Gazel 121

Mısra: 9

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

21. sīneme:-m, -e

Gazel 244

Mısra: 7

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

geldi tīrūñ şadra geçti
sīnede cāy eyledüm

iy Şihābī görelī dāğlar-
ıla sīnemi

tīguñı bir dağı çeksem
sīneme dersem n'ola

bir kez akduğı yire derler
ki akar yine şu

22. **sīnede:-de**

Gazel 277

Mısra: 11

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

künc-i gamuñ ki sīnede
medfün-idi ezel
buldum tılısm-ı ‘aşk-ıla
ben ol hazine’i

23. **sīneme:-m, -e**

Gazel 287

Mısra: 1

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

gireli sīneme tır-i
müjeññ peykānı
kaşuññ yāsına cān etdi
göñül kurbānı

24. **sīne:**

Kaside 12

Mısra: 1

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

sīne tablumdur benüm
āhum ‘alem

‘ālem içre ‘aşk ıla oldum
‘alem

25. **sīnemüñ:-m, -(ü)ñ**

Kaside 21

Mısra: 43

(Âşığın) sinesi,
bağrı, gönlü.

dāğlardan gül gül oldı
sīnemüñ şahını yine
seyr iden gelsin temāşā
itmege şahra-yı gül

26. **sīnesinde:-(s)i, -n, -
de**

Gazel 213

Mısra: 7

(Âşığın) sinesi,
göğsü.

sīnesinde tāb-ı hırşid-i
ruhuñdan yandı dağ
haşre dek ol şevkden
turmaz döner çarh-ı
nühüm

sīne sahrāsı:

1. **sīne sahrāsı:-n, -da**

Gazel 213

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göğüs (gönül)

sahrāsı II Âşığın çöl gibi
kurak gönlü.

sīne sahrāsında yer yer
zāhir oldı şekl-i na’l
şehsüvārum kanda
başdıysa semendüñ taze
süm

sīne-ber-sīne ol:-

1. **sīne-ber-sīne ol:-up**

Gazel 248

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göğüs göğüse
olmak.

sīne-ber-sīne olup aldı
göñül maqşadını
hoş duğul itdi o şuh u
şīve-kāruñ [koynına]

sīne-çāk:

1. **sīne-çāk:**

Gazel 177

Mısra: 7

Yaralı, paramparça
olmuş gönül.

gonca güyā bir delükanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içer elde şurāhisi
olup başı kabağ

Göğüs, bağır;

sîne-i 'âşık:

1. **sîne-i 'âşık:**

Kaside 21

Mısra: 41

Kelime Tipi: -

Âşığın sinesi, gönlü.

sîne-i 'âşık gibi hikmet

nedür iy bağbân

pâre pâre oldu hâr-ı

ğuşşadan a'zâ-yı gül

sîne-i mecrûh:

1. **sîne-i mecrûh:-um, -a**

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yaralı göğüs, yaralı
gönül, acılı, kederli
gönül.*

tîr-i gamzeñ sîne-i

mecrûhuma

girdi ana tâ kıyâmet

çıkmaya

sînesinden:

1. **sînesinden:-sî, -n, -
den**

Gazel 203

Mısra: 9

gönül, yürek.

hâli mi olur Şihâbî

sînesinden dâğ-ı gam

hâl-dâr olduğu-çün ol

âfitâbum her mişal

sîneye gel:-

1. **sîneye gel:-mez**

Gazel 130

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Koynuna girmek.

Şihâbî merdüm-i

çeşmüm egerçi cüst ü cü

eyler

velî serv-i revânum

sîneye gelmez kenâr

olmaz

sipâh:

1. **sipâh:**

Gazel 246

Mısra: 4

Asker, ordu. II

Âşıklar.

pâyüñe düşe 'aceb mi

mübtelâlar zümresi

pâdişâh ardınca 'âdetdür

yürür dâyim sipâh

sipehr:

1. **sipehr:-e**

Gazel 224

Mısra: 9

Gök.

irişsin qadr ü câh-ile

sipehre her bir câhil

reh-i tevhi'd içinde қо

Şihâbî cismi hâk olsun

2. **sipehrüñ:-üñ**

Gazel 15

Mısra: 3

Gök.

nişân idüp sipehrüñ

tablasında şemse-i şemsi

hadeng âhumdan olur

biter pîşrev peyda [vb]

3. **sipehr:-e**

Gazel 110

Mısra: 13

Gök.

belâgatden Şihâbî ne

sipehre heft ebyâtuñ

komışdur her taraftan

yapdı ayak nerdübân yer

yer

4. **sipehrüñ:-üñ****Gazel 307**

Mısra: 4

Gök.

güzār eyler bu toköz
cevşenini eflāküñ
niçe āhum okını tuta
sipehrüñ siperi

5. **sipehrüñ:-üñ****Gazel 310**

Mısra: 1

Gök.

sipehrüñ halkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şiri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

siper:1. **siperi:-i****Gazel 307**

Mısra: 4

*Kalkan, korunmak,
gizlenmek maksadıyla
arkasına, altına veya
içine sığılınacak,
saklanılacak şey.*

güzār eyler bu toköz
cevşenini eflāküñ
niçe āhum okını tuta
sipehrüñ siperi

siper ol:-1. **siper ol:-mıſ, -dı****Kaside 11**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Siper olmak,
korumak, muhafaza
etmek.*

henüz tıfl iken olmışdı
seyr-i ‘ilm ile siper
halime gelmedin
ümmü’l-kitāb idi rażi‘

siper tut:-1. **siper tut:-ar****Kaside 25**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Siper etmek.
Kendini veya bir şeyi
korumak amacıyla bir
başka şeyi siper olarak
kullanmak.*

urunmış goncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar

kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

siper-i sîne:1. **siper-i sîne:-m, -ile****Gazel 309**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sine/göğüs siperi. II
Aşığın gönül siperi.*

siper-i sînem-ile
şesşerini men‘ itdüm
yār öğretti baña fenn-i
silahşürlığı

sipih-r-i sîm-güb:1. **sipih-r-i sîm-güb:****Gazel 40**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gök yüzünün gümüş
renkli toprak kabı. II Gri
bulutlar. (Aşığın ahının
dumanının oluşturduğu
bulutlar.).*

āb-ı çeşmümden kamer
sendānını sîrāb idüp
āteş-i āhumla işler bu
sipih-r-i sîm-güb

şî‘r:1. **şî‘rine:-i, -n, -e****Gazel 101**

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz.*

yār kūyında Şihābī
şî' rine taḥsîn ider
didiler kim nazm-ıla
Ḥassānlık budur

2. **şî' rūñi:-üñ, -i**

Gazel 42

Mısra: 10

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz,
şiiir.*

meclis-i gülşen-i kūyında
Şihābī yārūñ
okeyup şî' rūñi cān
būlbūli eyler neğamāt

3. **şî' ri:-i**

Gazel 76

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz,
şiiir.*

dergehe lāyık degül
şāhum Şihābī şî' ri līk
bendenūñ āybı hünerdür
eylese sultān pesend

4. **şî' ri:-i**

Gazel 209

Mısra: 10

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz,
şiiir.*

görüp nazmın didi
“.....”
Şihābī şî' ri olmuşdur
müsellem

5. **şî' rūñe:-üñ, -e**

Gazel 259

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz,
şiiir.*

Şihābī anuñ içün şî' rūñe
okur felek taḥsîn
ki yokdur nazmuñuñ
cem' iyyeti 'aḳd-i
şüreyyāda

6. **şî' ri:-i**

Gazel 314

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
nazımlı ve kafiyeli söz,
şiiir.*

ḳaralar şî' ri Şihābī gibi
her ḳırtāsī
'amel-i nāmesine döndi
cihān evrāḳı

7. **şî' ri[ni]:-i, -(n)i**

Gazel 158

Mısra: 10

*Şiiir, edebi değeri
olan nazımlı, kafiyeli söz.*

'ārīdür ṭab' -ı Şihābī
'āriyetden 'ār ider
Şā'ir oldur şî' ri[ni]
kendüden eyler iḥtirā'

8. **şî' rini:-i, -n, -i**

Gazel 284

Mısra: 9

*Şiiir, edebi değeri
olan nazımlı, kafiyeli söz.*

ḳo Şihābī şî' rini şā'irler
iş'ār eylesün
olmaya maḳbūl-i 'alem
nazm-ı eş'arum gibi

9. **şî' rūñi:-üñ, -i**

Gazel 165

Mısra: 9

*Edebi değeri olan
ölçülü ve kafiyeli söz.*

göster Şihābī şî' rūñi ehl-i
belāgate
söylerler-ise aña göre
nükte-i belīg

10. **şî‘r-ile:-ile****Kaside 24**

Mısra: 36

Şiir, manzume.

ķalem-i müşgîn alup
destine münşî-mânend
vaşf-ı kākülde yazar şî‘r-
ile inşa sünbül

11. **şî‘rini:-i, -n, -i****Gazel 103**

Mısra: 10

Şiir, edebî değeri

olan, vezinli ve kafiye
söz.

ķāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül ķehrenüñ
bülbul-i ṭab‘um Şihābī
şî‘rini mevzūn okur

sır:1. **şîri:-i****Gazel 310**

Mısra: 2

Arslan.

sipehrüñ ḥalkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şîri bir ipe çatup
ķenberde oynatdı

2. **sırrını:-ı, -n, -i****Gazel 50**

Mısra: 4

Anlamak ve

*açıklamakta aklın aciz
kaldığı şey II Asıl
anlatılmak istenen, vurgu
yapılan nokta.*

ḥayāt-āb-ı ḥuşūline girüp
Hızır-ile zulmātın
Sikender gibi Ye‘cüce
belā sırrını urduñ ṭut

3. **sırrını:-ı, -n, -i****Gazel 109**

Mısra: 9

Anlamak ve

*açıklamakta aklın aciz
kaldığı şey II Asıl
anlatılmak istenen, vurgu
yapılan nokta.*

Şihābī “men ‘aref” sırrını
ancaķ ehl-i ḥāl añlar

sıra:1. **şırasın:-sı, -n****Gazel 73**

Mısra: 6

Şıra, üzüm veya

*öteki meyvelerin suyu,
şekerli su.*

bahār irişdi ķemen-veş
gögerdi bāğ-ı felek
şırasın iç deyü pervîn
saña şunar ‘unķūd

şıra‘:1. **şıra‘sın:-sı, -n****Gazel 81**

Mısra: 11

Şıra, üzüm veya

*öteki meyvelerin suyu,
şekerli su.*

şıra‘sın oku şatarsañ
şırābı
ki müftī etmedi bu bey‘i
fāsıd

şırāb:1. **şırābı:-ı****Gazel 81**

Mısra: 11

Şarap.

şıra‘sın oku şatarsañ
şırābı
ki müftī etmedi bu bey‘i
fāsıd

şırāb id:-1. **şırāb id:-üp****Gazel 40**

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Suya doymak. ||
Söndürmek.

āb-ı çeşmümden kamer
sendânını sîrâb idüp
āteş-i āhumla işler bu
sipihri-i sîm-güb

sîrâc:

1. sîrâc:

Gazel 61

Mısra: 14

Parlak ıstık.

iy Şihâbî kûbbe-i eflâkde
şem'-i āhumdan encüm
sîrâc

şîrâze:

1. şîrâzeler:-ler

Gazel 117

Mısra: 4

Kitap ciltlerinin iki
ucunda bulunan ve
yaprakları düzgün tutan,
ibrişimden örülmüş ince
şerit II Gönül
yapraklarını bir arada
tutan şerit.

ol kemân-ebrû biçelden
gam kabâsın egnüme
sûzen-i tîri diküpdür
sînede şîrâzeler

sırça gönül:

1. sırça gönül:

Gazel 42

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Camdan (yapılmış)
kalp. II. Kırılğan kalp.

seng-ğalb olma dilâ etme
hağâretle nazar
sırça gönüllü olur key
şakın ey meh mir'ât

sırça sarây:

1. sırça sarây:-ı, -n, -a

Gazel 266

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Sırça vurulmuş
tuğladan, yani çiniden
yapılıp süslenmiş saray.

'aks-i nigâr içeri aldı çü
âyine
şehzâde girdi nâz-ıla
sırça sarâyına

şîre-i pistân-ı hûşe:

1. şîre-i pistân-ı hûşe:-den

Gazel 77

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Göğüs salkımının
henüz mayalanmamış
üzüm suyu, sırası. II
Süt.(?).

perverde idi şîre-i pistân-
ı hûşeden
rez duhter-ile kıldı gönül
tıfl-ı ittiḥād

şîr-i 'ışk:

1. şîr-i 'ışk:

Gazel 278

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşkın pençesi. II
Aşk şiiri.

kimse Şihâbî tutuşamaz
şîr-i 'ışk-ıla
k'eyler zebûn pençede
her bir bîşe'i

şî'r-i ter:

1. şî'r-i ter:

Gazel 247

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Yeni, özgün şiir.

şi' r-i ter diyemez Şihābi
hemān
gönlüñ egler kuru
fesāne-y-ile

2. şi' r-i ter:

Kaside 25

Mısra: 46

Kelime Tipi: -
Yeni, özgün şiir.

hurūfī dāne nokṭa jāle
ma'nī büyü müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şi' r-i ter nergis

şīrīn:

1. şīrīne:-e

Gazel 245

Mısra: 7

Tatlı. II Şīrīn:

Hüsrev (Ferhad) ile Şirin
hikâyesinin kadın
kahramanı..

Hüsrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevkden Ferhād-veş yol
eylemiş tağlara şu

2. şīrīn:

Gazel 116

Mısra: 10

Güzel, şirin, tatlı.

la'lūñ añınca tūṭi-i ṭab'ı
Şihābīnūñ
Şīrīn tekellüm etmege
şekker-zebān olur

3. şīrīndür:-dür

Gazel 134

Mısra: 9

Güzel, şirin, tatlı.

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

4. şīrīn:

Kaside 9

Mısra: 7

Güzel, hoş, tatlı.

hikmet ile tūṭīye ta'lim
ider şīrīn ḥadīs
şol kadar 'şekker-şiken
oldı maḳāl-i Muştafā

5. şīrīn:

Gazel 173

Mısra: 1

"Hüsrev ile Şirin"

yahut "Ferhat ile Şirin"
hikâyesinin kadın
kahramanı. II Sevgili.

Hüsrevā şimdi lebünden
ğayrı Şīrīn adı yok
benden özge Bīsütün-ı
miḥnetūñ Ferhādı yok

şi' rin:

1. şi' rin:--in

Gazel 141

Mısra: 10

Edebî ve estetik

değeri olan, belli
şekillere göre
düzenlenmiş bulunan,
vezinli ve kafiye söz.

kemāline yetiştürdi
Şihābī tarz-ı eş'ārı
dedi şi' rin görenler bu
sūḥan-sāz-ı Hucend
[olmuş]

şīrīn id:-

1. şīrīn id:-er

Gazel 83

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Tatlandırmak.

dem-be-dem şîrîn ider âb
u dehānuñ la' lüñi
bu muḳarrardur ki helvā-
yı 'asel eyler lezîz

şîrîne:

1. şîrîne:

Gazel 271

Mısra: 3

*Tatlı, hoş, güzel
(sevgilinin dudağının
tatlılığı bağlamında).*

Husrevā sen lebleri şîrîne
şeydā olalı
eşḳ ü āhı 'aşıḳuñ gül-gün
u şebdîz olmada

şî' rini:

1. şî' rini:-

Gazel 254

Mısra: 9

*Edebî ve estetik
değeri olan, belli
şekillere göre
düzenlenmiş bulunan,
vezinli ve kafiyeli söz.*

añlamaz şüret-perest olan
Şihābî şî' rini
i' tibar eyler velî şarraf-ı
ma' nî cevhere

sirişk:

1. sirişküml:

Gazel 6

Mısra: 2

Gözyaşı ||

Müreккеp.

idüp serkeşligi āhum
şatar dünyāya istignā
sirişküml mevci her dem
gösterür dünyāya istignā

sirişt ol:-

1. sirişt ol:-ma, -sa

Gazel 49

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yoğrulmak,

kariştirilmek.

ezelden āb-ı 'ışḳ-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i ḳudret
vücūda ḫil'at-i ḫilḳat

sırr:

1. sırrımı:-um, -ı

Gazel 299

Mısra: 2

Bilinmesi,

duyulması, açığa

*vurulması istenmeyen,
gizli tutulan şey.*

'ışḳımı bildürdi eşküml
ḫalka dem-sāz olmadı
sırrımı fāş etdi [bülbul]
baña hem-rāz olmadı

2. sırrına:-ı, -na

Gazel 101

Mısra: 3

*Aklın erişemediği,
açıklanamayan veya
çözölemeyen şey, giz,
gizem.*

“men” sırrına vāḳıf
olmağa sa'y eyle kim
kendü nefsuñ bilmesenñ
cehl-ile nādānlıḳ budur

3. sırrını:-ı, -n, -ı

Gazel 109

Mısra: 5

*Açığa vurulması
istenmeyen, gizli tutulan
şey.*

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

4. **sırrına:-ı, -n, -a****Gazel 200**

Mısra: 3

*Bir şeyin dikkat,
yetenek, deneyim ve sezgi
yardımıyla kavranabilen
en zor, en ince yanı.*

“men ‘aref” sırrına vâkıf
olmak isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp
‘irfâna dâyim hem-dem
ol

sırr-ı dehân:1. **sırr-ı dehân:-uñ****Gazel 40**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Dudağının sırrı.

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i gaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
guyüb”

sırr-ı hak̄k:1. **sırr-ı hak̄k:****Kaside 10**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Allah'ın sırrı, ilahi**sır.*

sırr-ı hak̄k cān gibi
pinhān olmağ için gārda
perde çekdi ‘ankebūt oldu
o dem nessāc aña

sırr-ı lokmān:1. **sırr-ı lokmān:-ı****Gazel 298**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Lokman'ın sırrı.

Şihābīnūñ kelām-ı
hikmet āsārını gūş et kim
saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Lokmānı

şis:-1. **şışdi:-di****Gazel 152**

Mısra: 7

Şişmek, kabarmak.

hubāb-ı āb-veş şışdi
kabardı
meye olduğı-çün āvāre
maḥşūş

şis:1. **şışe:-e****Gazel 278**

Mısra: 2

*Bir ucu sivri, demir
veya ağaçtan, bazen
silah gibi kullanılabilen
ince uzun çubuk.*

sākī getürdi lā‘lūne
ḥatṭuñ benefşe’i
sen de kebābı şışe kıo pür
eyle şışe’i

şışe:1. **şışe:****Gazel 18**

Mısra: 4

Cam, sırça.

reşk-i rüyuñla dīdede
eşküñ
şışe içre gül-ābdur güyā

2. **şışesi:-si****Gazel 46**

Mısra: 1

*Şişe, cam sırça. II
cam gibi hassas ve
kırılğan kalp.*

seng-i guşşayla gönül
şışesi oldukça şikest
‘ahd-i peymānı dürüst
itmededür ‘āşık-ı mest

şitâb:**1. şitâbda:-da****Gazel 258**

Mısra: 6

Acele, çabuk.

sâkî bu devr ayağını

sür'at-ile sür

devrân geçmeyesi

'ömrüñ şitâbda (-)

şitâb eyle:-**1. şitâb eyle:-r****Gazel 52**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Acele etmek,**seğirtmek.*

beyâbân-ı belâda üstür-i

gönlüm şitâb eyler

ko çeksin miñnetin yarüñ

olınca bir yaña fırkat

şitâb id:-**1. şitâb id:-er****Gazel 28**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Acele etmek.

mümkün oldukça ganîmet

bilelüm 'âfiyeti

ki ider 'ömr-i azîz âb-ı

revân gibi şitâb

sitâre:**1. sitâre:****Gazel 243**

Mısra: 2

Yıldız (Kötü şans bağlamında).

ıraqdan merhabâ eyler

benümle ol hilâl-ebrû

sitâre mi diyeyin ben

buña tâlî' mi olsun bu

2. sitârem:-m**Gazel 39**

Mısra: 2

Yıldız || Talih, baht.

gözüm yıldızları gözler

şerar-ı âh-ıla her şeb

sitârem yok meh yanında

yaşın oda bu kevkeb

3. sitârem:-m**Gazel 162**

Mısra: 3

*Yıldız II uğurlu ya da uğursuz yıldız, talihli**veya talihsiz olmayı**etkileyen yıldız.*

sitârem ser-nigün ol

mâh-ı ser-keş yıldızum

düşkün

baña bu çarh-ı fânide

neler eyler neler tâlî'

şitâ-yı rûz:**1. şitâ-yı rûz:-a****Kaside 19**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Kış günü. II Kış**mevsimi.*

gıtdi şitâ-yı rûza vü irişdi

rûz-ı gül

gülşende idebaşladı

bülbül nevâ-yı 'ıyd

şive:**1. şivelerin:-lerin****Gazel 237**

Mısra: 10

Naz, şive.

nâz etdükçe niyâz etdi

Şihâbî yâra

götürür 'âşık ola

sûhlarıñ şivelerin

2. **şivesin:-s, -i, -n****Gazel 51**

Mısra: 1

*Güzellerin tabiata**hoş gelen, kalbi cezb
eden tavrı, naz, eda, işve.**benüm çok sevdüğüm
nāzük-tırāz şivesin az it
muḥayyer oldı bī-diller
yiter ‘uşşāka şehnāz it*3. **şivelerüñ:-ler, -üñ****Gazel 287**

Mısra: 6

*Güzellerin insana**hoş gelen ve gönül
fetheden tavrı, naz, edâ,
işve.**niçe bir nāz-i ‘itāb ü niçe
biñ cāna ‘azāb
yok mu bu şivelerüñ a
güzelüm oranı*4. **şivesi:-s, -i****Gazel 263**

Mısra: 10

*Cilve, edâ, naz.**Şihābī ra-i ra ‘nādur kaşı
ol mäh-ı revānuñ
ki yok-durur nümāyiş
şivesi çarhuñ celālinde*5. **şive-y-ile:-y, -ile****Gazel 171**

Mısra: 4

*Naz, eda, işve, cilve.**güllerüñ şive-y-ile didi
bu remmāl ancak
nokṭa-i ğayb degül mi
dedüm ey gonca-femüñ*6. **şive-y-ile:-y, -ile****Kaside 23**

Mısra: 7

*Naz, eda, işve, cilve.**tarf-ı külehin şive-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendāne benefşe*7. **şivesidür:-si, -dür****Gazel 88**

Mısra: 5

*Tarz, üslup.**melāmet şivesidür gerçi
kim rüsvāy-ı ‘ışk olmak
ḥaḳīkat zevk-i rūḥıdur bu
fende başka ‘ālem var*8. **şive:****Gazel 21**

Mısra: 2

*Güzellerin insana**hoş gelen ve gönül
fetheden tavrı, naz, eda,
işve.**nāzenīnüm ḥayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şive şehrinde
müsellemdür nazır olmaz
aña*9. **şivesinden:-si, -n, -
den****Gazel 305**

Mısra: 6

*Naz, eda, işve; tarz,**tavir II | güzel, hoş,
çekici; umursamazlık,
kayıtsızlık; acımasızlık ve
acılı.**serv gibi bād-ı āhumdan
benüm o berg-i gül
raksa gelse şivesinden
ditretür endāmını***şive id:-**1. **şive id:-er, -se****Gazel 37**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Naz yapmak.

cefâ vü cevrimini aňla vefâ-
yı maħz iy dil
ne deňlü şīve iderse şafâ
virür maħbûb

şīveden:

1. şīveden:-den

Kaside 25

Mısra: 18

İşve, cilve, naz.

çemen maħbûbıdır güya
niyaz itdüķçe ‘uşşākı
egüp nâz-ıla boynın
şīveden çeşmin süzer
nergis

şīve-i ‘azrâ:

1. şīve-i ‘azrâ:

Kaside 24

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Azra'nın nazi,

cilvesi.

câme-i kühlî geyüp
Vâmıķa şan ‘arz eyler
‘ayn-ı mekhûlî-y-ile
şīve-i ‘Azrâ sünbül

şīve-i cānān:

1. şīve-i cānān:-a

Gazel 250

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

işvesi, cilvesi.

cān-ı ‘āşık niçe duysın
şīve-i cānāna kim
ben niyâz etsem o başlar
nâz ü istigñalara

şīve-i reftār:

1. şīve-i reftār:-uñ, -ı

Gazel 74

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Nazlı nazlı yürüme,
salınma.*

‘arz idince şīve-i
reftāruñı
reşķden hañçerlere
sançıldı bîd

şīve-kār:

1. şīve-kāruñ:-uñ

Gazel 248

Mısra: 4

Nazlı, cilveli II

sevgili.

sīne-ber-sīne olup aldı
göñül maķşadını
hoş duħül itdi o şūħ u
şīve-kāruñ [ķoyına]

2. şīve-kār[-ise]:-ise

Gazel 253

Mısra: 8

İşveli, cilveli.

eksüklük ile hālümü ‘arz
itdüģümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şīve-kār[-ise]

3. şīve-kārum:-um

Gazel 218

Mısra: 3

İşveli, cilveli, nazlı.

işve-dārum şīve-kārum
nāzenīnüm āfetüm
lā-nazīrüm bī-mişālüm
ser-firāzum serverüm

siyāh:

1. siyāhıdur:-ı, -dur

Gazel 97

Mısra: 2

Siyah renkte olan.

dil derd ü ğuşşa
ķişverinüñ pādīşāhıdur

cünd-i bela ü hayş-ı gam
anuñ siyâhıdur

siyâha çek-:

1. siyâha çek-:

Gazel 182

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Siyaha döndürmek,
karartmak.*

çarhuñ bu ma'î aţlası ey
mâh eskimiş
düduñla şimdiden girü
anı siyâha çek

siyâhatini id-:

1. siyâhatini id-: -üp

Gazel 124

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Yolculuk yapmak,
baştan başa dolaşmak,
gezme.*

mülk-i ıŝkuñ idüp
siyâhatini
küşe-ber küşe cā-be-cā
bilirüz

siyâset-gāh:

1. siyâset-gāhdur:-dur

Gazel 196

Mısra: 7

*İdam kararlarının
infaz edildiği yer.*

der görenler 'arşa-i
gülşen siyâset-gāhdur
hārdan bülbül-çün aşmış
cā-be-cā çenkāl gül

siyeh:

1. siyeh:

Gazel 18

Mısra: 5

Siyah, kara renkli.

bāğ-ı hüsnünde şol siyeh
hālūñ
gülşen içre gurābdur
güyā

2. siyeh:

Gazel 189

Mısra: 7

Siyah, kara renkli.

ruhuñ nat'ında ey meh
bir siyeh ferzānedür
hālūñ
gönül şahını māt eyler ne
lu'bet-sāzdur zülfüñ

3. siyeh:

Gazel 267

Mısra: 6

Siyah, kara renkli.

şubh birdür şām iki
didüklerince var-ı mış
tal'atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

4. siyeh:

Gazel 267

Mısra: 8

Siyah, kara renkli.

haţţ-ı yâkut-ı lebi sebz ü
'izār u la'li şurh
cebhe ü 'arız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

5. siyeh:

Gazel 267

Mısra: 10

Siyah, kara renkli.

ey Şihābī nāfe-veş
'ömrüm haţāda geçdi āh
cürm-ile saçum ağardı
kalmadı bir mū siyeh

6. siyeh:

Gazel 267

Mısra: 4

Far. Siyah, kara.

hatt-ı müşgîn-i beyāza
gelmedin çıkdı ğalaṭ
müşkil oldu qaldı bu
sehv-i qalem kādū siyeh

7. siyeh:

Kaside 22

Mısra: 25

Far. Siyah, kara.

yüzde olmazdı nişān ile
siyeh ṭamğası
ruh-ı yāra kul-iken
olmasa qaçğun lāle

siyeh atlas kaftān:

1. siyeh atlas kaftān:

Gazel 220

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Siyah atlas

kumaştan dikilmiş olan

kaftan. II Karanlık

gökyüzü. II Gece

karanlığı II Âşığın âhının

gökyüzünü karartması

bağlamında.

şanma 'uryān beni ey
çarḥ ki geydürdi baña
dün gice dūd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

siyeh çeşm:

1. siyeh çeşm:

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin siyah

gözü.

beni sevdāyī kıldı perī-rū
siyeh çeşm ü siyeh ebrū
siyeh mū

siyeh ebrū:

1. siyeh ebrū:

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara kaş.

beni sevdāyī kıldı perī-rū
siyeh çeşm ü siyeh ebrū
siyeh mū

siyeh mū:

1. siyeh mū:

Gazel 240

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kara saç.

beni sevdāyī kıldı perī-rū
siyeh çeşm ü siyeh ebrū
siyeh mū

sıyt:

1. sıyt:

Kaside 19

Mısra: 2

Yüksek ses, avaze.

taht-ı neşāṭa geçdi gelüp
pādişā-yı 'ıyd
düşdi diyār-ı 'āleme sıyt
ü şadā-yı 'ıyd

siz:

1. sizūñ-ile: -üñ, --ile

Gazel 313

Mısra: 1

"Siz" ikinci çoğul

şahıs zamiri.

dime şoḥbet sizūñ-ile
bize bākī sāķī
zer-i ḥālis aqıdup göster
o sīmin sāķī

2. size:-e

Gazel 313

Mısra: 4

"Siz" ikinci çoğul

şahıs zamir.

bizi ihyā idüñ ey muğ-
beçe-i 'ıseviyān
size gam mürdesine cān
dedi hayy-ı bākī

3. **size:-e**

Gazel 155

Mısra: 4

"Siz" ikinci çoğul
şahıs zamiri.

kıışsa-i guşşamdan aña
olsun o şāh-ı cihān
eyleñüz rahmet size ben
dā'i-i erkāna 'arz

söğüs:-

1. **söğüşdiler:-di, -ler**

Gazel 91

Mısra: 4

Söğürülmüş, kebab
yapılmış et; dilimlenmiş
salata türü II azar,
incitici söz; cefa, ızdırap
(TULUM, 1608).

germiyetle hiddet idüp
od-ıla kebāb
birbirisi-y-le karşı be
karşı söğüşdiler

sohbet:

1. **şoĥbetüñden:-üñden**

Gazel 150

Mısra: 2

Muhabbet,
hasbihal, sohbet.

saña mahrem ola lāyık
mı 'avām-ı eşhās
şoĥbetüñden kala
mahrûm ola āşıķ-ı hāş

2. **şoĥbetinden:-(i)n, -
den**

Gazel 12

Mısra: 8

Dostça, arkadaşça
konuşarak hoş bir vakit
geçirme, söyleşi,
yârenlik, hasbihâl; tas.
Allah'a gönül veren
insanların bir araya
gelip her an O'nunla
beraber olduklarını
bilmenin edebi ve huzuru
içinde, şeyhlerinin veya
aralarından ehil birinin
yönlendirmesiyle
yaptıkları arifane
söyleşme ve halleşme.

'işrete şarf eyle nakd-i
'unfuvān-ı 'ömrüñi
el tutup pīr müğānuñ
şoĥbetinden al du'ā

3. **şoĥbet:**

Gazel 313

Mısra: 1

Dostça yapılan
konuşma, hasbihâl,
muhabbet.

dime şoĥbet sizüñ-ile
bize bākī sākī
zer-i hālis aķıdup göster
o sīmin sākī

soĥbet id:-

1. **şoĥbet id:-:er**

Kaside 22

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Sohbet etmek,
muhabbet etmek.

bezm-i gülşende Şihābī
pür idüpcek cāmı
ķomaz elden ayağı
şoĥbet ider çün lāle

soĥbet-i bahs-i kitāb:

1. **şoĥbet-i bahs-i kitāb:**

Gazel 28

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kur'ân tabiri
soĥbeti. II Tefsir soĥbeti.

kūşe-i gülşen-i hâzrâ vü
kenâr-ı enhâr
şoĥbet-i baĥş-i kitâb ü
mütefâzıl aşĥâb

soĥbet-i dilber:

1. şoĥbet-i dilber:

Gazel 13

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönül alan, güzel
muhabbet,söyleşme.*

ĥâzret-i Hızır gibi ‘ömr-i
ebed ĥâşıl ider
eyleyelden bâde-y-ile
şoĥbet-i dilber peydâ

soĥbet-i hâş eyle-:

1. şoĥbet-i hâş eyle-:

Gazel 148

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Seçkinlerin bir
araya gelerek
oluşturdukları soĥbet
ortamında soĥbet etmek.*

‘avâma uyma gel eyle
bizümle şoĥbet-i ĥâş
tereddüdi ĥo ola gör
ķabül-i bezm-i ĥavâş

soĥbet-i sultan

mahmūd:

1. şoĥbet-i şulţan

mahmūd:

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Sultam Mahmud'un

soĥbeti.

der-i dilde niçe yıllar
otura yâr mişâl
tâ naşîb ola saña şoĥbet-i
Şulţan Mahmūd

şöhret:

1. şöhretinden:-i, -n, - den

Gazel 24

Mısra: 9

*Her yerde herkesçe
tanınma, meşhurluk, ün,
san, nam.*

göz yumup geçdün
Şihâbî şöhretinden
‘âlemün
bâreka’llâh terkesi ancak
olur rahmet aña

2. şöhreti:-i

Gazel 294

Mısra: 11

*Her yerde herkesçe
tanınma, meşhurluk, ün,
san, nam.*

zînet-i fânî’i ĥo terk eyle
ey dil şöhreti
merd-isen meyl etme
dünyâ zînetine zen gibi

3. şöhret:

Gazel 23

Mısra: 10

*Her yerde herkesçe
tanınma, meşhurluk, ün,
san, nam.*

âh-ı âteş-bârum ey meh
necm-i şâķıbdur yeter
maĥlaş-ı şî‘rüm Şihâbî
olduĥı şöhret baña

sök-:

1. söker:-er

Kaside 25

Mısra: 30

*Bir şeyi bulunduğu
yerden kuvvet kullanarak
veya gevşeterek
çıkarmak, çekip ayırmak.*

niçe şâķib-naẓardur kim
anuñ eyyâm-ı ‘adline

başında götürüp sîm ü
zer her söker nergis

sökül:

1. sököl:

Gazel 197

Mısra: 4

*Yanaşmak, yanına
varmak.*

almağ isterseñ du‘âsın
luṭf-ıla
var niyâz it dilbere dököl
sököl

sol:

1. şol:

Gazel 161

Mısra: 5

" Şu " işaret sıfatı.

ğâret-ger oldı şol ḥabeş-i
ḥâl-i ruh dile
olur niteki ‘âdet-i ḥalk-ı
Yemen tama‘

2. şol:

Gazel 265

Mısra: 8

" Şu " işaret sıfatı.

kuçmağ olurdı bilün
olmasa

şol iki yüzölü ḥançer
arada

3. şol:

Gazel 275

Mısra: 8

" Şu " işaret sıfatı.

ârzü-yı meyve-i vaşluñ
ider bed-rey raḳīb
bağ şol etdügi ḥayâl-i
ḥâm ü fikr-i fâside

4. şol:

Gazel 301

Mısra: 7

" Şu " işaret sıfatı.

ğam-ı Leylâ-y-ile
Mecnûn olan şol Ḳays
‘âkildür
cünûn ıtlâḳın aña
eylemez dīvânenen gayrı

5. şol:

Gazel 18

Mısra: 5

" Şu " işaret sıfatı.

bâğ-ı ḥüsnüñde şol siyeh
ḥâlün
gülşen içre ğurâbdur
güyâ

6. şol:

Gazel 122

Mısra: 3

" Şu " işaret sıfatı.

meded cānumdaki şol
dâğ-ı cānānı
söyündürmeñ
ki çokdan âteş-i ‘ışk-ıla
yanmış bir çerâğıdur

7. şol:

Gazel 186

Mısra: 6

" Şu " işaret sıfatı.

kuçmağ olurdı kemer
gibi miyānuñ dostum
girmeseydi araya şol iki
yüzölü ḥançerün

8. şol:

Gazel 289

Mısra: 2

" Şu " işaret sıfatı.

gül ü mül mevsümidür
tâze bahâr eyyâmı
sâḳiyâ gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

şol deñlü:

1. şol deñlü:-dür

Gazel 138

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Çok, fazla. || O
denli, şu kadar.*

şol deñlüdür ki vaşluña
cānā gönül harış
mālına hisset eyleye bir
merdüm-i hasīs

şol gönül:

1. şol gönül:-de

Gazel 172

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Beyitte) aşığım

gönlü, kalbi

kastedilmektedir.

şol gönülde 'aşk nûrının
ki hîç âsârı yok
hâli bir tennûra beñzer
kim içinde nârı yok

şol kadar:

1. şol kadar:

Kaside 9

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

O kadar.

hikmet ile tütüye ta'lim
ider şîrîn hadîs

şol kadar 'şekker-şiken
oldı maḳāl-i Muştafā

2. şol kadar:

Gazel 184

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şu kadar; pek çok;
o denli; öyle.*

añlayumaz göñlümi
ārāyış-i 'ālem benüm
'aşk-ıla tā şol kadar
şeydālığı vardır dilüñ

şol kişi kim:

1. şol kişi kim:

Gazel 96

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şu kişi ki.

bulur şafā-hātır-ıla
gevher-i murād
deryā-yı 'ışka şol kişi
kim āşinā düşer

soñ:

1. soñ:--ı

Gazel 309

Mısra: 2

*Bir şeyin en sonra
olan veya ortaya çıkan*

*bitiş, tükeniş kısmı, bitme
tükenme noktası, nihâyet.*

hüsnüñe gurra olup
eyleme maḡrurlığı
vardur hamr-ı gurūruñ
soñı maḡmurlığı

soñra:

1. soñra:

Rübai 2

Mısra: 4

*"Ardından, daha
sonra, ileri bir zamanda"
anlamında zarf.*

zıkr-i hayr olmaklık
esbāb-ı taḡammüldür
baña
yine benden soñra
güftārum aña vāriş olur

sor:

1. şordum:-du, -m

Gazel 109

Mısra: 5

*Aramak,
araştırmak. || Soru
sorarak bilgi istemek.*

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu

nüktenüñ yok bir sual
añlar

2. **sordum:-du, -m**

Gazel 214

Mısra: 2

Aramak,

*araştırmak. || Soru
sorarak bilgi istemek.*

kuçmağa kıl deñlü
dildāruñ miyānın
bulmadum
gerçi çok sordum
dehānından nişānın
bulmadum

3. **şorar:-ar**

Gazel 249

Mısra: 9

Aramak,

*araştırmak. || Soru
sorarak bilgi istemek.*

ne şorar dirse Şihābī leb-
i şirīnūmden
dada gelmiş deyü ‘arz
olına ol dildāra

4. **şora:-a**

Gazel 42

Mısra: 2

Birine soru

yönelterek herhangi bir

*konuda bilgi istemek,
sual etmek.*

lebi üstinde nigāruñ hatı
rāh-ı zūlmāt
şora bulunur anda dilā āb-
ı hayāt [vb]

5. **şordı:-dı**

Gazel 94

Mısra: 9

Bilgi almak için

soru sormak.

Şihābī ol ṭabīb-i cān u dil
ḥāṭırum şordı
didi ey ḥaste-i bī-çāre
ḥālūñ ne şafālıklar

şor:-

1. **şormağ-ıçün:-mag, -
ıçün**

Gazel 273

Mısra: 7

Sormak, araştırmak.

şormağ-ıçün ḥāl-i
maḥzūnın gönül
Ya ‘kūbınuñ
gelmez ol Yūsuf-liḳā
beytü’l-ḥazenden cānibe

2. **şormışın:-mı, -ın**

Gazel 83

Mısra: 2

Sormak, sual etmek.

şekkerüñ ağızlığı gerçi
olur dirler lezīz
ben mükerrer şormışın
andan leb-i dilber lezīz

3. **şorma:-ma**

Gazel 296

Mısra: 1

Aramak,

*araştırmak; soru sorarak
bilgi edinmeye çalışmak.*

şorma aḥvāl-i ġarībi ḥālī
bir yüzden daḥı
pāy-ı dil o ḥâlde aḥvālī
bir yüzden daḥı

4. **şorarsa:-ar, -sa**

Gazel 263

Mısra: 7

Sormak, sual etmek,

araştırmak.

dil-i ḥaste şorarsa
leblerüñ remzini ‘ayb
itme
ḥayāt-ı cāvidānī görünür
anuñ suvālinde

sorul:-

1. **şorulmaya:-ma, -ya****Gazel 198**

Mısra: 3

*Bilgi almak için
soru yöneltmek, sual
edilmek.*

ğamzesi baña ne iş
geçdüğü şorulmaya hîç
öldürürse dahı lâ yüs'elü
'ammā yüf'al

sorul:1. **şorulmaz:-maz****Gazel 59**

Mısra: 2

Sormak, sual etmek.

II Araştırmak.

eyleyelden haṭ-ı ruhsāruñ
hurūc
baş kesilüp hîç şorulmaz
oldı şüc

söyle:1. **söyler:-r****Gazel 83**

Mısra: 10

*Konuşmak, demek,
anlatmak.*

tūṭī-i tab'-ı Şihābīnūñ
lebūñ yād eylese

her nefes güyā şekerhāl-ı
idüp söyler lezīz

2. **söylerler-ise:-r, -ler, -
-ise****Gazel 165**

Mısra: 10

*Dile getirmek,
söylemek.*

göster Şihābī şī'rūñi ehl-i
belāgate
söylerler-ise aña göre
nükte-i belīg

3. **söyler:-r****Gazel 54**

Mısra: 2

*Anlatmak,
bahsetmek.*

tāliblerine derse ḥabībüm
n'ola ḥadīş
aşhāba söyler idi beni
dāimā ḥadīş

4. **söylese:-se****Gazel 120**

Mısra: 2

*Anlatmak, dile
getirmek,
demek, konuşmak.*

'ışk kitābın okıyan 'āşıkā
feth-i bāb olur
söylese ḥaḳ kelāmını her
sözi bir kitāb olur

5. **söyler:-r****Gazel 41**

Mısra: 1

*Bildirmek, ifade
etmek, açıklamak, öğüt
vermek, nasihat etmek.*

şāḥa çıkmış cāmī'-i
gülşende söyler 'andelīb
şanasın bālā-yı
minberden ḥiṭāb eyler
ḥaṭīb

6. **söyle:****Gazel 58**

Mısra: 6

*"Söyle, anlat"
anlamında emir veya
istek ifadesi.*

bāzār olur mı buseñe bu
naḳd-i cān-ile
söyle bahāne idüğün etme
bahāne hîç

7. **söyle:****Gazel 211**

Mısra: 4

"Şu şekilde, şöyle"
anlamında belgisiz sıfat.

hâtır yıkıldı hâne-i fânî
cihân gibi
şöyle harâba vardı ki oldu
mağâm-ı bum

8. şöyle:

Gazel 27

Mısra: 5

"Öyle bir, o derece"
anlamında zarf.

miḥnet ü endūha göñlüm
şöyle mu'tād oldu kim
bezm-i 'ālemde elem
olmuş-durur 'ālem baña

9. şöyle:

Gazel 197

Mısra: 10

"Öyle bir, o derece"
anlamında zarf.

ey Şihābī âteş-i miḥnet
beni
şöyle yakmışdur ki
oldum külli kül

10. şöyle:

Gazel 16

Mısra: 5

"Öyle bir, o şekilde"
anlamında zarf.

fırkatünde şöyle tenhā
itmezin ğam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nālem nāya hem-dem bir
yaña

11. şöyle:

Gazel 46

Mısra: 10

"Öyle bir, o şekilde"
anlamında zarf.

bāde-i ışk ile maḥmūr-ı
şarābı 'ālem
şöyle mest eyledi
maḥlūkı mey-i bezm-i
elest

12. şöyle:

Gazel 100

Mısra: 6

"Öyle bir, o şekilde"
anlamında zarf.

geçmesin tîrüm dimişdün
bî-tekellûf sîneye
iy kemān ebrû dayanmaz
şöyle bî-perrā geçer

13. şöyle:

Rübai 4

Mısra: 3

"Öyle bir, o şekilde"
anlamında zarf.

şöyle tolmışdur Şihābī
nāmeden kūy-ı ḥabīb
degmedi nevbet şikāyet-
nāmenüz oḡunmadı

14. şöyle:

Gazel 113

Mısra: 5

"Bu, bu şekilde ki"
anlamına gelmektedir.

şöyle ser-mest etdi bezm
ehlini sāğar sākinün
dün gice bulunmadı
meclisde ayağın çeker

15. şöyle:

Gazel 299

Mısra: 3

"Bu, bu şekilde ki"
anlamına gelmektedir.

şehr içinde şöyle meşhūr
olduñ iy meh ḥüsn-ile
Yūsuf-ı Mısrī daḡı sen
deñlü mümtāz olmadı

söylen-:

1. söylenür:-ür

Gazel 219

Mısra: 9

*Ağızdan ağza
dolaşmak, bahsedilmek.*

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yâ nedür âfâkda bu reng-
i eşkümden nişân

söyün:

1. söyünmiş:-miş

Kaside 22

Mısra: 31

*Sönmek, parlaklığı
gitmek.*

beñzemiş kalbi söyünmüş
odı bir tennūra
ğālib olmuş ezeli āteşe
kânün lāle

söyündür:-

1. söyündürmeñ:-me, -ñ

Gazel 122

Mısra: 3

*Söndürmek II yok
etmek, ortadan
kaldırmak.*

meded cānumdaki şol
dāğ-ı cānānı
söyündürmeñ

ki çokdan āteş-i 'ışk-ıla
yanmış bir çerāğıdur

söz:

1. sözüñle:-üñ, -le

Gazel 51

Mısra: 6

*Bir düşünceyi
eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelam, laf,
kavil.*

dilā nāzūk hevālar kullan
ammā perdeden çıkma
maķām-ı 'ışka gel
sözüñle nāyı saña dem-
sāz [it]

2. söz-ile:--ile

Gazel 256

Mısra: 8

*Bir düşünceyi
eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelam, laf,
kavil.*

kevn ü mekân
müşāhididür zāt-ı
vaḥdetüñ
varma iñende söz-ile
vā' iz teselsüle

3. sözinde:-in, -de

Gazel 291

Mısra: 5

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu,
laf, lafız, kelam.*

sözinde cāhilüñ aślā ne
ḥālet ne ḥalāvet var
maķālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse ḥāl ehli

4. sözüñi:-üñ, -i

Kaside 15

Mısra: 12

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu,
laf, lafız, kelam.*

sensin Kureyşi nisbet ü
hem Haşimī ḥaseb
feyyāz kıldı her sözüñi
mu'cizāt hep

5. sözleri:-ler, -i

Gazel 113

Mısra: 9

Bir düşünceyi

eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim II
şiiir.

hakk bu kim hayli
muşanna‘dur Şihābī
sözleri
şan‘atında māhir olur
gerçi her şāhib-hüner

6. **sözleridür:-ler, -i, -
dür**

Gazel 210

Mısra: 9

Bir düşünceyi

eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim II
şiiir.

gel hased etme Şihābī
sözleridür vāridāt
cānib-i hāqdan aña her
dem olur ilhām hem

7. **sözi:-i**

Gazel 271

Mısra: 10

Bir düşünceyi

eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim II
şiiir.

ķanda aña tūtī-i ṭab‘-ı
Şihābī la‘lūñi

her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rīz
olmada

8. **sözümüzde:-ü, -müz, -
de**

Gazel 124

Mısra: 9

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu,
laf, lafız, kelim II şiiir.*

sözümüzde Şihābī hālet
var
nāzūk eflāz u hūb-edā
bilirüz

9. **sözlerüñ:-ler, -üñ**

Gazel 184

Mısra: 9

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu,
laf, lafız, kelim II şiiir.*

hāris-i bāğ-ı kemāl añlar
Şihābī sözlerüñ
bāğbān olan bilür ancak
lisānın bülbulüñ

10. **sözleri:-ler, -i**

Gazel 154

Mısra: 9

*Bir düşünceyi
eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim, laf,
kavil. Şiiir.*

Şihābī sözleri feyz-i
ilāha mazhardur
kemāl-i lūtfını izhār
idüp-durur feyyāz

11. **sözine:-i, -n, -e**

Gazel 57

Mısra: 9

Söz, laf, emir.

şūfī sözine tütma kulaķ
sen Şihābiyā
ṭurma şafā-yı hātır-ile
şāfī bāde iç

12. **sözlerüm:-ler, -üm**

Gazel 115

Mısra: 8

*Bir düşünceyi
eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi, kelim, laf,
kavil. || Şiiir.*

ķaddini yād eylesem ol
yūsuf-ı gül-‘ārīzuñ

sözlerüm nazm-ı Leālī
gibi hep mevzūn olur

13. **sözde:-de**

Gazel 227

Mısra: 9

*Bir düşünceyi
eksiksiz olarak anlatan
kelime dizisi. II Şiir.*

sözde Şihābī haylice
rengīn edāsı var
bu tıfl-ı tab‘-zādeñi
Allah bağışlasın

14. **sözi:-i**

Gazel 220

Mısra: 9

*Ağızdan çıkan, bir
veya daha çok heceden
meydana gelen kelime
veya kelime dizisi. II Şiir.*

sözi iletdi kemāline
hayālāt-ıla çün
tarz-ı nazm içre Şihābī
ola gibi Selmān

15. **sözümüz:-ü, -müz**

Gazel 127

Mısra: 7

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana*

*ifade eden kelime veya
kelime topluluğu, laf,
kelam.*

añlayanlar sözümüz kesb
itdi ‘ıtr-ı mağrifet
Manıku‘t-tayr okuruz bu
dilde ‘Attār olmuşuz

16. **söz:**

Gazel 206

Mısra: 14

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu, laf,
lafız, kelam.*

Şihābī kavlini sem‘-i
kabūl-ile gūş it
efendi ‘aqla cilādur
olunca söz maqbūl

17. **sözi:-i**

Gazel 120

Mısra: 2

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu, laf,
lafız, kelam.*

‘ışk kitābın okıyan ‘āşıkā
feth-i bāb olur
söylese haq kelāmını her
sözi bir kitāb olur

18. **sözi:-i**

Gazel 270

Mısra: 10

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu, laf,
lafız, kelam.*

sāde dildür bülbülü tab‘ı
Şihābīnün velī
vaşf-ı hüsnünde sözi gül
gibi rengīn olmada

19. **sözinde:-i, -n, -de**

Gazel 178

Mısra: 3

*Bir işi yapacağını
veya yapmayacağını
kesin olarak bildirme,
vaat, taahhüt. II Bir
düşünceyi eksiksiz olarak
anlatan kelime dizisi,
kelam, laf, kavi.*

maḥbūb u mey sözinde
şūfī mu‘ānid olma

bezm-i maḥabbet içre
ehl-i 'ināda yer yok

20. **sözümüzden:-üm, -
üz, -den**

Gazel 127

Mısra: 9

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu, laf,
kelam.*

sözümüzden katre-i
bārānveş dūrlar yağar
iy Şihābī fi'l-meşel ebr-i
güher-bār olmuşuz

21. **söz:**

Kaside 13

Mısra: 28

*Ağızdan çıkan bir
veya daha fazla heceden
meydana gelen, mana
ifade eden kelime veya
kelime topluluğu, laf,
kelam.*

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin ḥabīb-i
ḥaḳ
bu söz 'irfāna maḥşuş
oldı zīrā ma'nīsī muḡlaḳ

söz ü saz:

1. **söz ü saz:-la**

Gazel 315

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Söz ve saz.II.

*Sevgileden gelecek iyi ve
kötü her türlü davranış.*

bu teng-nāy-ı belāda
hevāya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nāy

su:

1. **şu:**

Gazel 244

Mısra: 2

Su.

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyīne şu
oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyīne şu

2. **şu:**

Gazel 175

Mısra: 2

Su.

ārzü-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra baḳ

ḳalbünü sāf eyle şūfī şu
gibi dīdāre baḳ

3. **şu:**

Gazel 219

Mısra: 9

Su.

söylenür dillerde bu
nükte şu aḳmaz yoḳuşa
yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

4. **şu:**

Gazel 244

Mısra: 1

Su.

şāhid-i dīdāra olsa tañ
degül āyīne şu
oldı çün meclā tecellā-yı
şafā āyīne şu

5. **şu:**

Gazel 244

Mısra: 6

Su.

cūy aḳıtdı merdüm-i
çeşmüm lebün yād
eyleyüp
kūh-ken güyā
getürmişdür der-i Şīrīne
şu

6. **şu:**

Gazel 244

Mısra: 8

Su.

tîğüñi bir dahı çeksem
sîneme dersem n'ola
bir kez akduğı yire derler
ki akar yine şu

7. **şu:**

Gazel 244

Mısra: 10

Su.

bezme geldüğün görüp
cām-ı şarāb-ı la'l fām
dökdi sākīnūñ Şihābī
çeşmüm ayağına şu

8. **şu:**

Gazel 245

Mısra: 1

Su.

her dem akār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu
'āşık olmışdur meger
göñlüm gibi dīdāre şu

9. **şu:**

Gazel 245

Mısra: 2

Su.

her dem akār eşk-i
çeşmüm gibi kūy-ı yāra
şu

'āşık olmışdur meger
göñlüm gibi dīdāre şu

10. **şu:**

Gazel 245

Mısra: 4

Su.

her melek-ruhsār yārūñ
görmege dīdarını
cāri olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

11. **şu:**

Gazel 245

Mısra: 6

Su.

yā meger görmiş
tecellāyı cemāl-i yārda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bī-çāre şu

12. **şu:**

Gazel 245

Mısra: 8

Su.

Ḥusrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevkden Ferḥād-veş yol
eylemiş tağlara şu

13. **şu:**

Gazel 245

Mısra: 10

Su.

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi ağyār hīç
nerm olmaz niçe kim
akarsa seng-i ḥāre şu

14. **şu:**

Gazel 295

Mısra: 7

Su.

'āşık-ı dīdār-iseñ yaşuñ
revān it şu gibi
görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

15. **şunlar:-n, -lar**

Gazel 133

Mısra: 7

"Şu" işaret zamiri.

cān virüp aldı metā'-ı
'ışkı şunlar kim dilā
bu fenā bāzārda ḥaqqā ki
buldılar ucuz

16. **şuda:-da**

Gazel 8

Mısra: 4

*Deniz, akarsu veya
göl gibi su kitlesi.*

cānum ḥarīḳ-ı āhum ü
cismüm ğarīḳ-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

17. **şu:**

Gazel 246

Mısra: 1

" Şu " işaret sıfatı.

n'ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden ḥurşīd-i rāh

şu deñlü:

1. **şu deñlü:**

Kaside 25

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Şu kadar, şunca.

şu deñlü bī-dirīğ etdüñ
şehā enzār-ı elṭāfuñ
ki her bergi nevā gül-zār-
ı cūduñdan derer nergis

2. **şu deñlü:**

Gazel 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Şu denli, o kadar
çok.*

ebrūsı fikri kıldı Şihābī
teni hilāl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebīn baña

3. **şu deñlü:**

Gazel 8

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şu denli, o kadar
çok.*

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

4. **şu deñlü:**

Kaside 4

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şu kadar, öyle çok,
çok fazla.*

şu deñlü eyledüm iy dil
cehalet ile günāh

cihānda olmaya hergiz
baña bedel güm-rāh

5. **şu deñlü:**

Gazel 240

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

O kadar, öylesine.

şu deñlü ağladum dün
gice 'aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

6. **şu deñlü:**

Gazel 224

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

O kadar, öylesine.

şu deñlü ḥaste-i 'aşḳ
olmağa māyil-durur ḥātır
'ilac-içün ṭabībā çekme
zaḥmet ḳo helāk olsun

7. **şu deñlü:**

Gazel 154

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şu denli, o kadar
çok.*

riyāzat-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur

şu deñlü vardı ğurūra
muḳallid-i murtāz

şu gibi:

1. şu gibi:

Gazel 143

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Çok fazla,
kolaylıkla.*

şu gibi pâyüñe yüzler
sürene
benüm serv-i revānum
olma ser-keş

şu gibi ak-:

1. şu gibi ak-:-mak, -dan

Gazel 102

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dikkatini, ilgisini
bir tarafa yöneltmek.*

Şihābī şu gibi dil meyl
idüp her yaña aḳmaḳdan
bütün dünyāda
maḳşūdum hemān dīdār-ı
yārümdür

şu sal-:

1. şu şal-:-mış

Gazel 244

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Su vermek II Hayat

vermek. II

Canlandırmak, can

vermek.

kehkeşān resmi degül
bāğ-ı felekde görinen
bāğbān-ı şun‘ şalmış
hūşe-i pervīne şu

su ur-:

1. şu ur-:-dı

Gazel 74

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Su serpmek.

tañ mı reftār etmese
servi-çemen
ayağına urdı şu ḳaydı
hadīd

suā‘:

1. şuā‘:

Gazel 158

Mısra: 1

*Ziya, tel tel görünen
ışık.*

nūr-ı şem‘-i bādeden
bezm içre düşdükçe şuā‘
şevḳden sāğar dönüp
pervane-veş eyler semā‘

su‘ā:

1. şu‘ā:

Kaside 4

Mısra: 6

*Ar. Ziya, tel tel
görünen ışık.*

tulū‘ eyledi çünkim bu
āfitāb-ı selef
cihāna şaldı şu‘ā vü ziyā
taraf-be-taraf

sual:

1. sual:

Gazel 109

Mısra: 6

Soru, sual.

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

şu‘arā:

1. şu‘arā:

Gazel 43

Mısra: 5

Şairler.

berg-i şî'ri şu'arâ kı
ilerü virsin ele
gülden evvel açılır
bâğda evrâkı-ı dıraht

sû-be-sû:

1. sū-be-sū:

Gazel 243

Mısra: 9

*Her tarafa, her
yana.*

Şihâbî sū-be-sū yaşum
'aceb midür revân olsa
hırâm etdükçe serv-âsâ
olur her kâmet-i dil-cû

subh:

1. şubh-ıla:-ıla

Kaside 23

Mısra: 28

*Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri,
sabah vakti.*

açar gözüni şebnem-ile
nergis-i şehla
tutar yüzünü şubh-ıla
yâbâna benefşe

2. şubhını:-ı, -n, -ı

Kaside 14

Mısra: 16

Sabah, sabah vakti.

şeref virdükde mi'râcuñ
kudümü pâye-i Kudse
melek şubhını unuttı
şadâ-yı hayr-ı
mağdemden

3. şubh:

Gazel 267

Mısra: 5

Gündüz.

şubh birdür şâm iki
didüklerince var-ı mış
tal'atı bir görünür ammâ
iki gîsû siyeh

4. şubh:

Kaside 18

Mısra: 16

I. Sabah. II.

Aydınlık.

mey-i ğafletle tolu kâse-i
ser gözde niyâm
zülf ü rûh fıkır ü hâyâl
baña şubh ıla şâm

subh ol:-

1. şubh ol:-

Gazel 40

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Sabah olmak, günün
aydınlanması.*

düşde gördüm ol mehûñ
hüsün Şihâbî dün gice
şubh olunca başuma gün
toğdı geldi hVâb-ı hûb

2. şubh ol:-:unca

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sabahın olması. II
Günün başlangıcı,
gündüzün ilk saatleri.*

hâr itdi bıkır-i ğoncaya
gice meger güci
kim şubh olunca eyledi
bûlbûl hezâr zâr

subha dek:

1. şubha dek:

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sabaha kadar.

dûd-ı âhum kim şerâr-
efşân olur her şeb baña

taña alıp űuba dek yer
yer baar kevkeb baa

2. űuba dek:

Gazel 208

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Sabaha kadar.

yaasın k idüp gel
űuba dek zr eyle[sin]
blbl
meger kim onca
bikrinn lebinini diűlemiű
űebnem

sbhne'l-lez esr:

1. sbhne'l-lez esr:

Kaside 13

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

"Bir gece, kendisine

*yetlerimizden bir
kısmını gsterelim diye
(Muhammed) kulunu
Mescid-i Harm'dan,
evresini mbarek
kıldıımız Mescid-i
Aks'ya gtren Allah
noksan sıfatlardan
mnezzehtir; O,
gerekten iűitendir,
grendir." (Kur'an-ı*

*Kerim, İsr Suresi 17/1)
yetinden iktibastır.*

inince űn-ı a'sına
sbhne'l-lez esr
svr olup Bur'a ıldı
'azm-i 'alem-i a'

sbhe:

1. űbheden:-den

Gazel 231

Mısra: 7

*Kuűku; vesvese,
kuruntu.*

alş olmad gnn
űbheden urtılmadı
űekden

űanur űekln gren dem
be űf bir eűek[sin sen]

űub-ı dem:

1. űub-ı dem:

Kaside 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sabah vakti.

n oturdu űeh-niűn-ı
ba sultn-ı bahr
űub-ı dem uruldu bir
űhne dvn-ı bahr

2. űub-ı dem:

Kaside 21

Mısra: 32

Kelime Tipi: -

Sabah vakti.

űebnem-ile kse-i
smnini pr eyleyp
űhn-ı gl-zr űular her
űub-ı dem sa-y gl

sbt-ı tc:

1. sbt-ı tc:

Kaside 10

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İspat tacı.

Muűtafa kim oldu iqll
sbt-ı tc aa
atas-ı ar-ı muraűűa'
il'at-i dbc aa

űu:

1. űu:

Gazel 59

Mısra: 2

*Bir kimse veya
topluluun isteyerek ve
bilerek yapt, tre ve
ahlaka aykırı davranıű,
kabahat, gnah.*

eyleyelden haṭ-ı ruḥsāruñ
ḥurūc
baş kesilüp hîç şorulmaz
oldı şüc

sücūd:

1. sücūd-ıla:-ıla

Gazel 6

Mısra: 9

*Secde etme, yere
eğilme.*

gören miḥrāb-ı ebrūsın
sücūd-ıla olur teslīm
müsellemdür Şihābī ol
büt-i rā' nāya istiḡnā

2. sücūd:

Kaside 18

Mısra: 19

*Secde etme, yere
eğilme.*

ne cevāmi' de kıyām ü ne
mesācidde sücūd
ne medārisde 'ulūm ü ne
mecālisde ku'ūd

sücūd et-:

1. sücūd et-:-di

Gazel 72

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Secde etmek.

cem-i ebrūña senüñ
mehr-i felek etdi sücūd
mu'ciz-i çarını mäh-ı
rūhuñda mevcūd

sücūd eyle-:

1. sücūd eyle-:

Gazel 288

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Secde etmek. II

*Sürahinin bardağa su
dökerken başını secde
eder gibi eğmesi; âşığın
sevgiliye tapması.*

ebrū-yı yāri görüp aña
eyledi sücūd
kıldı o daḥı şüfî gibi dün
namāzını

sūd:

1. sūd:-da

Gazel 249

Mısra: 4

Sevdalar.

sanasın şeyḥ-i siyeh-
püşedür zülfi ruḥı

görünür sūdda deryāya
şalup seccāde

şuffe-i gül-zār:

1. şuffe-i gül-zār:

Gazel 12

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gül bahçesinin

sofası.

şuffe-i gül-zār döşendi
bisāt-ı inbisāt
şehnişin-i şāḥa şāḥ-ı gül
idüpdür ittikā

şüfi:

1. şüfi:

Gazel 57

Mısra: 9

*Dindar ve takva
sahibi kimse, zahit II
Ham, kuru sofı.*

şüfî sözine tutma kulaḥ
sen Şihābiyā
tırma şafā-yı ḥātır-ile
şāfî bāde iç

2. şüfiler:-ler

Gazel 190

Mısra: 4

Dindar ve takva

sahibi kimse, zahit ||
Ham, kuru sofı.

cām içinde kaşları ‘aksin
göreliden sākinūñ
şūfıler mihrab idindiler
derin meyḥānenūñ

3. şūfınūñ:-nūñ

Gazel 69

Mısra: 5

Dinin emir ve
yasaklarına sıkı sıkıya
bağlı olan sofı, zāhit.

şararmış-ıdı ‘illet-ile
şimdi şūfınūñ
beñzi kızardı beñzer
içüpdür o āb-ı sürḥ

4. şūfı:

Gazel 33

Mısra: 1

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şūfı şafā-yı kalb-ıla iç bir
kadeḥ şarāb
şāfı dil ol ki ḥayr ola tā
saña her şarāb

5. şūfı:

Gazel 39

Mısra: 5

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şarāba şūfı rehn ü şūfiyā
şūrb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile kırtul
küdüretten budur meşreb

6. şūfı:

Gazel 77

Mısra: 1

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şūfı bizümle meyde
müdām eyleme ‘inād
ḥāşiyet-ile zevḳin anuñ
añlamaz cemād

7. şūfı:

Gazel 86

Mısra: 5

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şūfı devā-yı derdine
içmez müşellesi
derler velī ki ḥasret-i
meyden ‘araḳ çeker

8. şūfı:

Gazel 97

Mısra: 8

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

meyḥāne kūşesi baña
rāh-ı riyyā saña
şūfı bu daḥı remz-ile
sevḳ-i ilāhīdür

9. şūfı:

Gazel 145

Mısra: 5

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki

manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şâf kalb olmağı maşsüd
idin[üpd]ür şüfi
bir dem elden koma sen
cām-ı şarāb-ı bī-ğış

10. şüfi:

Gazel 166

Mısra: 1

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.*

gerçi hilkat birdür ammā
kim tabāyi' muhtelif
sākin-i meyhāne ben
mescidde şüfi mu'tekif

11. şüfi:

Gazel 175

Mısra: 2

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.*

ārzū-yı cenneti terk it
cemāl-i yāra bak
kalbünü sâf eyle şüfi şu
gibi dīdāre bak

12. şüfi:

Gazel 178

Mısra: 3

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.*

maḥbūb u mey sözinde
şüfi mu'ānid olma
bezm-i maḥabbet içre
ehl-i 'ināda yer yok

13. şüfi:

Gazel 182

Mısra: 11

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.*

rāh-ı riyyāda şüfi iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

14. şüfi:

Gazel 225

Mısra: 3

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.*

zücāc-ı tevbeyle şüfi
şarāb-ı şāfi koyar
olunca sāki-i mey nev-
resīde muğ-beçekān

15. şüfi:

Gazel 231

Mısra: 8

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.*

ḥalāş olmadı gönllüñ
şübheden kurtılmadı
şekden
şanur şeklün gören ādem
be şüfi bir eşek[sin sen]

16. şüfi:

Gazel 279

Mısra: 7
Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şūfī budur muktezā-yı
kavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa ‘aqluñ yūri rehn-i
şarāb it rinde’i

17. şūfī:

Gazel 283

Mısra: 1

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şarāba rehne kōmıř şūfī
şūfī
zarāfetinde var-ı mış
vuķūfı

18. şūfī:

Gazel 283

Mısra: 1

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,

ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

şarāba rehne kōmıř şūfī
şūfī
zarāfetinde var-ı mış
vuķūfı

19. şūfī:

Gazel 288

Mısra: 4

Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofı, zahit.

ebrū-yı yāri görüp aña
eyledi sücūd
kıldı o daħı şūfī gibi dūn
namāzını

şūfī-i sefīh:

1. şūfī-i sefīh:

Gazel 268

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Bayağı ve yaramaz
kaba sofı. II Zahit.

içmez şarābı kāse-y-ile
şūfī-i sefīh

didı harām kıatresine
mūftı-i faķīh

2. şūfī-i sefīh:

Gazel 268

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Bayağı ve yaramaz
kaba sofı. II Zahit.

baķar cemāl-i şānı‘a
idrāki pāk olan
baķmaz Şihābī anuñ-içün
şūfī-i sefīh

sūfiyā:

1. sūfiyā:

Gazel 92

Mısra: 3

Ey sufi.

şāfī iç ķalbe şafā ver
ister-iseñ şūfiyā
bu kūdūretden ħalāř-āb-ı
muşaffā birledür

2. sūfiyā:

Kaside 12

Mısra: 7

Ey sufi.

sūfiyā ney gibi germ it
meclisi

dem-be-dem senden
nefes gelsün dedem

3. şūfiyā:

Gazel 39

Mısra: 5

Ey sofı!

şarāba şūfı rehn ü şūfiyā
şürb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile kırtul
küdüretten budur meşreb

4. şūfiyā:

Gazel 208

Mısra: 7

Ey sofı!

dilersin hāne-gāhda
şūfiyā sen ‘ālem-i vaḥdet
gele meyhāne zevkīn gör
bu daḥı başka bir ‘ālem

şūfün-i deryā:

1. şūfün-i deryā:-(y)a

Gazel 68

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Denizin gemileri,
denizdeki gemiler.*

rūzigār olsa muḥālif
şūfün-i deryāya

menfa‘at eylemez aşlā
aḥnā sā‘y-i mellāḥ

şuğr-ı vüçūd:

1. şuğr-ı vüçūd:

Gazel 127

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Küçük vücut.

noḳtadur gerçi medār-ı
ḥākde şuğr-ı vüçūd
‘ālemi devr itmede
ammā ki per-gār olmuşuz

şūh:

1. şūh:

Kaside 23

Mısra: 18

Cilveli, işveli.

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī
endāmı kamu şūh u
zarīfāne benefşe

2. şūh:

Gazel 188

Mısra: 2

*Açık meşrepli, şen
ve hareketinde serbest,
oynak.*

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvān gerek
şūh u zarīf ü işve-ger ü
nüktedān gerek

3. şūh:

Gazel 248

Mısra: 4

*Açık meşrepli, şen
ve hareketinde serbest,
oynak.*

sīne-ber-sīne olup aldı
gönül maḳşadını
hoş duḥūl itdi o şūh u
şīve-kāruñ [koynına]

4. şūh:

Gazel 295

Mısra: 4

*Açık meşrepli, şen
ve hareketinde serbest,
oynak.*

gölşeni zeyn itdiler
ezhār-ı gün-ā-gün-ile
bezme çağırdı meger
bülbul o şūh ü şengülü

şūh u şeng:

1. şūh u şeng:

Gazel 193

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Şen ve işveli II

Sevgili.

tengnā-yı ğamda inletdi
beni bir şūh u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

şūh u şengül:

1. şūh u şengül:

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İşveli ve güler

yüzlü. II Sevgili.

mest olup gülşende
yatmışlar şehirde
gülleri
zīn idüpdür başına her
şūh u şengül şāh

2. şūh u şengül:

Gazel 170

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

İşveli ve güler yüzlü

II Sevgili.

nergisūn gözi değer
şāyed ayağı tozına
gül gibi açılmasın her
şūh u Şengül her taraf

şūh-āfet-i devrān:

1. şūh-āfet-i devrān:

Gazel 37

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Zamanın

cilveli/işveli dilberi.

Şihābī ālemūñ ehlin
idindi meftūni
o şūh-āfet-i devrān o
fitne' -i āşūb

suhan:

1. suhan:

Gazel 106

Mısra: 8

Söz, lakırdı, kelim.

|| Sohbet, muhabbet.

kılsa pīr-i mey-kede
mestāne 'aşk irşādını
ibtidā idüp suhan bābın
ser-i humdan açar

2. suhan:

Gazel 228

Mısra: 14

İşveli, cilveli, nazlı.

II Söz, kelim. II Şiir.

ey Şihā[bī] mülk-i

nazmuñ Hüsrevī olduñ

dedi

şā' r-ı rengīnüm görüp ol

dilber-i Şīrīn sūhan

sūhandān ol-:

1. sūhandān ol-: -ma, -

ga

Gazel 56

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Söz etmesini bilen,

söz bilir olmak.

belāġatle feşāhatle senūñ
evşāf-ı hüsnuñdür
Şihābī ṭab' ıcaḳ böyle
sūhandān olmaġa bā' is

sūhan-sāz-ı hucend:

1. sūhan-sāz-ı hucend:

Gazel 141

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hucend'li şair.

kemāline yetiştürdi

Şihābī tarz-ı eş'ārı

dedi şī' rin görenler bu

sūhan-sāz-ı Hucend

[olmuş]

şüh-ı 'arabî:**1. şüh-ı 'arabî:****Gazel 68**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Arap güzelleri.

fârisi'l-hayl geçer hayli o
şüh-ı 'arabî
toğrıdur her yañadan
ğamzeleri baña rimâh

sühlar:**1. sühlaruñ:-uñ****Gazel 237**

Mısra: 10

Serbest ve neşeli

tavırlı, işveli, cilveli,
nazlı güzeller/sevgililer.

nâz etdükçe niyâz etdi
Şihâbî yâra
götürür 'aşık ola
sühlaruñ şivelerin

şühüd ol-:**1. şühüd ol-:-updur****Gazel 73**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Şahit olmak.

sicill-i hestîye çekdi
Şihâbî haţţ-ı 'adem
gözi-y-le göñli olupdur
anuñ bu hâle şühüd

şühüd-ı zât:**1. şühüd-ı zât:-a****Kaside 4**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tasavvuf. İlâhî
tecellilere şâhit olma,
mânâ âlemini seyretme.*

muşavver oldu şuverle
egerçi levh-i zamîr
şühüd-ı zâta bulunmaz
dü 'alem içre nazîr

2. şühüd-ı zât:-a**Kaside 14**

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Yüce (Allah'ın)
zatını görme.*

çü bulduñ kâbiliyyetle
şühüd-ı zâta kurbîyyet
halâş itdüñ o dem ümmet
'uşâtını cehennemden

sû-ı âh:**1. sū-ı âh:-um****Gazel 146**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kötü ah. II Ahın**şiddeti.*

çemende sū-ı âhum
lâlenüñ bağrını
yandurmuş
vücüdün eşk-i pür-hûnum
kıızıl kana boyandurmuş

şükr:**1. şükr:****Kaside 2**

Mısra: 7

*Şükür, Tanrı'ya**duyulan minnet.*

tūtî-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken
idüp beyân-ı vahdeti der
leyse iştibâh

2. şükr:**Kaside 3**

Mısra: 7

*Şükür, Tanrı'ya**duyulan minnet.*

tūtî-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken

idüp beyân-ı vaḥdeti der
leyse iştibâh

3. şükr:

Kaside 12

Mısra: 21

*Mutlu bir olay veya
durumdan, yapılan bir
iyilikten duyulan
hoşnutluğu bildirme.*

yâ nebî ḥayrû'l-beşersin
şükr kim
ümmetüñ olmuşdurur
ḥayrû'l-ümem

şükr id-:

1. şükr id-:-üip

Gazel 153

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Eriştiği nimetin,
gördüğü iyiliğin değerini
bilip memnuniyet
duymak, minnettar
olmak, teşekkür etmek.*

şükr idüp eyler Şihâbî
‘arz-ı ḥâlin ḥazrete
şanmasınlar bunu kim
andan şikâyetdür garaż

şükrân:

1. şükrân:

Gazel 280

Mısra: 2

*Nîmeti verene karşı
teşekkür, iyilik bilme,
minnettarlık.*

ķandadur bezm-i
maḥabetde çeken cām-ı
belā
el-şalā yā zümretü'l-
‘uşşāk şükrân el-şalā

şükr-i dîn:

1. şükr-i dîn:

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dinin şükürü.

la‘lûñ üzre ḥâller mi
didüm ey şükr-i dîn
didi ḥâlî mi megesler
olduğı yerde ‘asel

şükûfe:

1. şükûfe-y-le:-y, -le

Gazel 281

Mısra: 1

Çiçek.

bahār âşârı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı

görüp her bir gül-endāmı
ider mürğ-ı çemen zârı

2. şükûfe-y-le:-y, -le

Kaside 24

Mısra: 3

Çiçek.

gösterür ḥayli şükûfe-y-
le ‘aceb dārânı
ķişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

3. şükûfe-y-le:-y, -le

Kaside 25

Mısra: 57

Çiçek.

niçe kim bu fenā gül-zârı
zeyn ola şükûfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

4. şükûfe:

Kaside 21

Mısra: 13

Tomurcuk, çiçek.

her şükûfe gerçi
olmuşdur maķāmında
muķîm
mir-i meclisdür oturmaz
kimse ber-bālā-yı gül

5. şükûfe:

Kaside 23

Mısra: 25

Çiçek, çiçekler.

cem' oldı gülistāna yine
 hayli şükûfe
 gürzi-y-le olur çavuş o
 dīvāne benefşe

6. şükûfe:

Kaside 25

Mısra: 8

Çiçek, çiçekler.

kurup otağını şahın-ı
 çemen üstinde şāhāne
 şükûfe hayline sīm ü
 zerini bezl ider nergis

şükûfte:

1. şükûfte:

Kaside 1

Mısra: 12

(Çiçek için) Açılmış.

şeddeleri lāledür ol
 gülşene
 ki itdi şükûfte anı feyz-i
 nesīm

sula:

1. şular:-r

Gazel 37

Mısra: 1

Su vermek, sulamak.|| *Gözyaşı akıtmak.*

kapuñı merdüm-i
 çeşmüm şular müje cā-
 rūb
 diler ki hVācibūñ olup
 ala bu āh ele cūb

2. şulayup:-yup

Kaside 20

Mısra: 3

Sulamak, su vermek.

şulayup şeb-nem döşetdi
 şahın ferrāş-ı çemen
 mecmū'-ı hayl-i şükûfe
 oldı meydān-ı bahār

3. şular:-r

Kaside 21

Mısra: 32

Sulamak, su vermek.

şebnem-ile kāse-i
 sīmīnini pūr eyleyüp
 şahın-ı gül-zārı şular her
 subh-ı dem saḳḳā-yı gül

şular kim:

1. şular kim:

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Şunlar ki, şu kişiler

ki.

şeker-güftār olup mir'āt-ı
 dilden cilve göstermez
 şular kim tūṭi-i rūḥa
 muḥabbetden ğidā
 vermez

şu'ledār ol:-

1. şu'ledār ol:-dı

Gazel 238

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Alevlenmek,**ışıklanmak.*

şem'-i dāğum bağımuñ
 yağından oldı şu'ledār
 böyle yaksa yakıcaḳ kişi
 çerāğ-ı gülşenin

şu'le-i dāğ-ı derün:

1. şu'le-i dāğ-ı derün:-

um, -la

Gazel 195

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gönüldeki aşk

yarasının alevinin
parlaklığı.

şu 'le-i dāğ-ı derūnumla
tenūm ey meh-rū
şeb-i miḥnetde yanar
niteki fānūs-ı ḥayāl

şu 'le-i şem ' -i dil-fürüz:

1. şu 'le-i şem ' -i dil-
fürüz:-um

Gazel 218

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gönül aydınlatan,
gönle ferahlık veren
mum ışığı. II Sevgili.

ruşinā-yı ḥalvetüm nūr-ı
ziyā-yı zūlmetüm
şu 'le-i şem ' -i dil-
fürūzum çerāğ-ı enverüm

şu 'le-i sūz:

1. şu 'le-i sūz:-um

Gazel 102

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ateş alevi. II Aşk
ateşinin alevi.

dilümde şu 'le-i sūzum
olupdur bezm-i ḡam

şem 'i
gözümde eşk-i ḥūn-ābum
şarāb-ı hoş-güvārumdur

süleymān:

1. süleymān:

Gazel 208

Mısra: 6

Hz. Süleyman,
Davut peygamberin
oğludur. Babası gibi hem
peygamber hem de
padişah olmuştur. Hz.
Süleyman'ın kuvvet ve
şevketi çok büyüktür. İns
ve cin, dev ve peri, vahşi,
yabani hayvanlar ve
tuyur kuşlar, yılan ve
karınca, rüzgar onun
hükümüne uymuş ve
boyun eğmişlerdir.

dehānı mühr-i mu 'cizdür
bugün eyyām-ı ḥüsnünde
şeref vermiş-durur güyā
Süleymān devrüne ḥātem

süleymān nebī:

1. süleymān nebī:-(y)e

Gazel 66

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hz. Süleyman.

ḥükm it hevā-yı zūlfüne
müḥr-i dehānuñ aç
maḥkūm oldu çünkü
Süleymān nebīye rīḥ

süleymān satvet:

1. süleymān satvet:-i, -
(n)e

Kaside 14

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hz. Süleyman'ın
gücü kuvveti.
nübüvvet mührini mehr-
ile ḥaḳ urmasa zāhrında
Süleymān satvetine bu
şeref olmazdı ḥātemden

süleymānlık:

1. süleymānlık:-alı

Gazel 101

Mısra: 2

Hz. Süleyman

makamı.

gel külāh-ı faḳr-ıla faḳr it
ki sulṭānlık budur
tāc-baḥş ol ḥüdhüd-i
cāna Süleymānlık budur

süleymānlık işi:**1. süleymānlık işi:-n****Gazel 212**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hz. Süleyman**makamı. II Hükümdarlık.*

götürüp ayağı meclisde
cām-ı Cemden el
çekdüm
Süleymānlık işin hatm
eyledüm hātemden el
[çekdüm]

sulh ol:-**1. sulh ol:-maz****Gazel 65**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Barişmak, uyuşmak,**uzlaşmak.*

zāhidā ceng itme sulh
olmaz gönül
ben harābātiden umma
sen şalah

sultān:**1. sultānumuñ:-um, -uñ****Gazel 187**

Mısra: 6

*Padişah, hükümdar**II sevgili.*

baş üzre götürüp ser-tāc
iderlerdi beni
ayağı toprağı olsam ben
de ol sultānumuñ

2. sultānidur:-ı, -dur**Gazel 112**

Mısra: 2

*Hükümdar, melik,
padişah.*

şāh-ı gam hüküm itse
iklīm-i dile ezrānīdür
her kişi kendi vücūdı
mülkinuñ sultānidur

3. sultāna:-a**Gazel 155**

Mısra: 2

*Hükümdar, padişah**|| Allah.*

ey gönül cān tuhfesini
eyle var cānāna ‘arz
şüret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sultāna ‘arz

4. sultānum:-um**Gazel 217**

Mısra: 6

*Hükümdar, melik,**padişah. II Sevgili.*

ehl-i dünyā aqçesi
olmayana ādem dimez
merd-imiş şüretde
sultānum meger qalb-i
direm

5. sultānumdan:-um, -dan**Gazel 236**

Mısra: 6

*Hükümdar, melik,
padişah. II Sevgili.*

zāyi‘ oldı arada bunca
hukūk-ı hıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sultānumdan

6. sultān:**Gazel 76**

Mısra: 10

*Hükümdar, melik,
padişah. II Sevgili.*

dergehe lāyık degül
şāhum Şihābī şî‘ri līk
bendenüñ āybı hünerdür
eylese sultān pesend

sultān ol:-

1. sultān ol-:-ur

Gazel 305

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Padişah olmak;**hükmetmek.*

kişver-i 'aşk güyâ Cem

gibi sultān olur (-)

her kim içdi bezm-i

'ālemde maḥabbet

cāmını

sultān-ı 'aşk:

1. sultān-ı 'aşk:-ıla

Gazel 168

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşkın sultanı,**sevgili.*

ḥavfı koyup eylersem

sultān-ı 'aşk-ıla meşāff

yâ gıyās el-müstegsîn

mencā mimma naḥaf

sultān-ı bahār:

1. sultān-ı bahār:

Kaside 20

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bahar sultanı,**bahar mevsimi.*

çün oturdı şeh-nişin-i

bāğa sultān-ı bahār

şubḥ-ı dem kuruldı bir

şāhāne dīvān-ı bahār

sultān-ı çār-bāliş-i 'ālī-**'alem:**

1. sultān-ı çār-bāliş-i

'ālī- 'alem:-dür

Kaside 8

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yüce bayraklı dört**katlı şilte sultanı.*

sultān-ı çār-bāliş-i 'ālī-

'alemdür ol

mülk-i şehāda vālī-i

vālā-himemdür ol

sultan-ı enbiyā:

1. sultan-ı enbiyā:

Kaside 8

Mısra: 25

Kelime Tipi: -

*Peygamberlerin**sultanı, Hz. Muhammed.*

sālārı ḥayli mürsel ü

sultan-ı enbiyā

cismiyle nūr-ı muṭlaḳ ü

ismiyle Muṣṭafā

sultān-ı ğam:

1. sultān-ı ğam:-uñ

Gazel 135

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dert, keder sultanı**II büyük üzüntü, hüzn.*

göñlimüñ tahtına sultān-ı

ġamuñ itdi cülūs

mehter-i āhum şehirde

çaldı ol şādīye kūs

sultān-ı hayāl:

1. sultān-ı hayāl:-üñ

Gazel 230

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hayal hükümdarı**(sevgilinin hayali).*

seyr ider çeşmümde

sultān-ı hayālün nitekim

Yūsuf-ı Mısrī güzār eyler

kenār-ı Nilden

sultān-ı 'ışk:

1. sultān-ı 'ışk:-a

Gazel 182

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk sultanı II
sevgili.

sultân-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzâr için
cân tuhfesini pîşkeş it
pîş-i şâha çek

2. sultân-ı 'ışk:

Gazel 288

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

I. Aşk sultanı. II.

Sevgili.

sînem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazînesi
sultân-ı 'ışkuñ olsa gönül
tañ mı ḥazini

sultân-ı ol:-

1. sultân-ı ol:-dı

Kaside 13

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sultan olmak.

Muḥammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldı sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

2. sultân-ı ol:-dı

Kaside 13

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Sultan olmak.

Muḥammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldı sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

3. sultân-ı ol:-dı

Kaside 13

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Sultan olmak.

Muḥammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldı sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

4. sultân-ı ol:-dı

Kaside 13

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Sultan olmak.

Muḥammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldı sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer

'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

5. sultân-ı ol:-dı

Kaside 13

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

Sultan olmak.

Muḥammed kim risâlet
mülkinüñ ol oldı sultânı
Ebû Bekr ü 'Ömer
'Osmân 'Alî'dür çâr-
erkânı

sultân-ı resûl:

1. sultân-ı resûl:

Kaside 2

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Peygamberler

sultanı. II Hz.

Muhammed.

didi lâ-uḥşîşenâ ḥazrete
sultân-ı resûl
bi'l-ḥuşûş aña nüzûl itdi
nuşûş-ı âyât

sultân-ı reyâḥîn:

1. sultân-ı reyâḥîn:

Gazel 270

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Fesleğenler sultanı.
II Sevgilinin saçının
fesleğene benzetilmesi
bağlamında.

büy-ı müyuñ bāğa
 sultān-ı reyāhīn olmada
 olalı zülfüñ esīri nāfe
 miskīn olmada

sultān-ı şakāyık:

1. sultān-ı şakāyık:

Kaside 23

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gelincik

sultani/şahi.

sultān-ı şakāyık egilen
 gül-durur ammā
 hüküm itdi bugün bāğa
 emīrāne benefşe

sultānlık:

1. sultānlık:

Gazel 101

Mısra: 1

Hükümdarlık,

saltanat.

gel külāh-ı faqr-ıla fahr it
 ki sultānlık budur

tāc-bağş ol hüdhüd-i
 cāna Süleymānlık budur

süm:

1. süm:

Gazel 213

Mısra: 4

Toynak.

sīne sahrāsında yer yer
 zāhir oldı şekl-i na‘l
 şehsüvārum kıanda
 başdıysa semendüñ tāze
 süm

sümār ol-:

1. sümār ol-:-a

Gazel 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Sayılmak, hesap

edilmek.

yā Rab Şihābī ‘āşinüñ
 eyle hisābını
 ol gün ki keşf-i defter-i
 rüzı sümār ola

sümāre gelmez:

1. sümāre gelmez:

Gazel 82

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Hesaba gelmemek,
ölçülemeyecek kadar çok
olmak.

gelmez şümāre guşşañ ü
 olmaz gamuñ ‘aded
 anı hisāba çekmede ‘acīz
 kalur hıred

sun:

1. şunmadın:-madın

Gazel 27

Mısra: 10

Uzatmak, vermek ||

arzetmek.

gel Şihābī cür‘a-i tiryāk-i
 gamdan behre al
 şunmadın bu sāķi-i
 devrān cām-ı Cem baña

2. şunup:-up

Gazel 195

Mısra: 6

Takdim etmek,

ikram etmek, uzatmak.

dedüm ey sāķi-i gül-ruh
 gam-ı dil def‘i ne
 cām-ı la‘lini şunup baña
 dedi kim mey al

3. şunar:-ar

Gazel 73

Mısra: 6

İkram etmek,
uzatmak.

bahār irişdi çemen-veş
gögerdi bağ-ı felek
şırasın iç deyü pervîn
saña şunar ‘unķūd

6. şun:

Gazel 65

Mısra: 1

İkram etmek,
uzatmak.

cām-ı mey şun baña yā-
zeyne’l-melāh
rāhatü’l-ervāhdur çün
ke’s-i rāh

9. şun:

Gazel 68

Mısra: 10

Sunmak, ikram
etmek.

ķadeh-i bāde virür rüh-ı
Şihābīye ğıdā
sāķiyā luṭf idüp evvel
aña şun kāse-i rāh

4. şun:

Gazel 38

Mısra: 2

İkram etmek,
uzatmak.

cām-ı la’lūn eyledi
gönlüm taleb
sāķiyā şun yohsa oldum
teşne-leb

7. şun:

Kaside 19

Mısra: 20

İkram etmek,
uzatmak.

sāġar hilāl ü bāde-i
gülgün durur şafak
sāķī şun ehl-i meclise
cām-ı şafā-yı ‘ıyd

10. şun:

Gazel 31

Mısra: 3

İkram etmek, ihsan
etmek.

şimsīr āb u dāruñı ben
teşne-cāna şun
ķalb-i men el-ķarāre
nār‘an el-leheb

5. şun:

Gazel 61

Mısra: 1

İkram etmek,
uzatmak.

sāķiyā mey şun ki
bozgundur mizāc
derdüme ancak o
şerbetdür ‘ilāc

8. şun:

Gazel 28

Mısra: 9

1. sunmak 2. ikram
etmek.

sāķiyā sāġarı şun baña
bıraġam devrān
ki küdüretten ider şāfi
mey-i nāb [vb]

sun‘:

1. şun‘:

Gazel 199

Mısra: 4

Kudret, güç, eser.

ķatre-i eşkümde gördüm
gice ‘aķs-i ‘ārızın
bāġbān şun‘ gösterdi
baña şebnem degül

2. **şun´-ıla:-ıla****Gazel 272**

Mısra: 2

*Allah'ın yaratma**kudreti, sanatı.*

resm olunsa n'ola hatıtuñ

ruḥ-ı mehtāb üzere

naḳş ider şun´-ıla

naḳḳāş-ı ezel āb üzere

3. **şun´uña:-uñ, -a****Kaside 3**

Mısra: 6

*Sanat. II [tas.]**Yaratılan her şey.*

olduñ verā-yı perdede

sen cān gibi nihān

her yüzden oldı şun´uña

şāhid iden nigāh

şun:-1. **şun:****Kaside 20**

Mısra: 31

*Sunmak, ikram**etmek.*

mevsim-i ḥüsnünde şun

şāḳī şarāb-ı lāle-renk

devr-i cām-ı mey gerek

olınca devrān-ı bahār

2. **şunmış:-mış****Gazel 251**

Mısra: 8

*El uzatmak,**uzanmak.*

kaşuñ merrīḥ-i merdüm-

küş mi ey meh çeşmüñ

üstinde

kim anuñ bir eli şimşire

şunmış biri hañçere

3. **şun:****Kaside 23**

Mısra: 30

*Bir şeyi birine**nezaketle vermek, takdim etmek.*

sāḳī şararup beñzedi

nīlūfere beñzüm

şun nūş ideyim bir iki

peymāne benefşe

4. **şun:****Kaside 22**

Mısra: 28

*Bir büyüğe veya**nezaket gereğince bir**kimseye bir şeyi vermek,**arz etmek, yollamak,**göndermek, takdim**etmek.*

tutaruz biz anı cām-ı

mey-i gül-gün sāḳī

ḥadd-i cānānı ögüp sen

bize gel şun lāle

5. **şunsa:-sa****Gazel 66**

Mısra: 4

*İkram etmek,**uzatmak.*

bezm-i bahār-ı bāğ-ı

şafādan ´ale´ş-şalāḥ

cām-ı şabuḥı şunsa bize

sāḳi-i şabāḥ

6. **şunsa:-sa****Gazel 70**

Mısra: 1

*İkram etmek,**uzatmak.*

şunsa elüme ayağı sāḳi-i

lāle-ruḥ

ḥande-y-le gösterür baña

her bir piyāle rūḥ

sünbül:1. **sünbülleri-y-le:-ler, -i, -y, -le****Gazel 57**

Mısra: 2

Zambakgillerden,

*soğanla üretilen, 15-20
santimetre yüksekliğinde,
çiçekleri keskin kokulu
ve türlü renkli, çok yıllık
bir süs bitkisi II*

*sevgilinin kıvrım kıvrım
dolanan saçı ile sümbül
arasında benzerlik
ilişkisi kurulmuştur.*

*gözüm görünce zülfünü
yüzünde pîç-pîç
sümbülleri-y-le tıldı
şanursın gülşen-i behîç*

2. sümbülleri:-ler, -i

Gazel 84

Mısra: 7

*Maruf çiçek,
sümbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

*çemen sümbülleri âşüfte
oldı bād-ı âhumdan
perîşân olduğu zülf-i ruḥı
şanmañ şabādandur*

3. sümbülünü:-i, -(n)i

Kaside 23

Mısra: 38

*Maruf çiçek,
sümbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

*olınca hatt-ı ‘arızı zülfine
berāber
eyledi çemen sümbülünü
şāna benefşe*

4. sümbülü:-i

Gazel 197

Mısra: 2

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek.*

*ḥāl fülful ṭurra sümbül
çehre gül
gülşeninde sümbülü ḥālī
degül*

5. sümbül:

Gazel 197

Mısra: 1

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. Beyitte
sevgilinin saçı sümbüle
benzetilmiştir.*

*ḥāl fülful ṭurra sümbül
çehre gül
gülşeninde sümbülü ḥālī
degül*

6. sümbülü:-i

Gazel 295

Mısra: 1

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. II
Sevgilinin kıvrım kıvrım
dolanan saçı.*

*kākül-i cānāne teşbīh
eylemiştir sümbülü
pāre pāre itdiler gülşende
anuñ-çün güli*

7. sümbülden:-den

Kaside 20

Mısra: 11

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. II
Sevgilinin kıvrım kıvrım
dolanan saçı.*

*aşdı sümbülden yine
zincir-i ‘adli bağbān
dād-güster oldu Kısra-yı
cihānbān-ı bahār*

8. sümbül:

Gazel 71

Mısra: 10

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. II
Sevgilinin dağınık ve
kıvrımlı olan saçı.*

iy Şihābī zülf-i müşgīne-
i yārūn reşkden
kararup bağırı hasedle
oldı sünbül şāh-ı şāh

9. sünbül:

Gazel 119

Mısra: 6

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. II
Sevgilinin dağınık ve
kıvrımlı olan saçı.*

gül ruhlarına zīnet için
şahn-ı gülşenüñ
sünbül tağıtdı her yaña
müşgīn külā[le]ler

10. sünbül:

Kaside 25

Mısra: 58

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. II
Sevgilinin dağınık ve
kıvrımlı olan saçı.*

niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şükūfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

11. sünbül:

Gazel 170

Mısra: 2

*Daha çok açık mor
renkli, keskin ve güzel
kokulu çiçek. II Sevgili.*

hatt-ı dildār üzre
tağıldukça kākül her
taraf
zīnet etdi der gören gül-
zārı sünbül her taraf

12. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 1

*(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

nev-bahārı-y-la pür oldı
yine şahrā sünbül
çarh-ı ahzār çemen ü
‘ağd-i süreyyā sünbül

13. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 2

*(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

nev-bahārı-y-la pür oldı
yine şahrā sünbül

çarh-ı ahzār çemen ü
‘ağd-i süreyyā sünbül

14. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 4

*(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

gösterür hayli şükūfe-y-
le ‘aceb dārāmı
kişver-i gülşene olmuş
gibi dāra sünbül

15. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 6

*(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

kıl kalem birle çemen
şafhasına māşitā-vār
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydā sünbül

16. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 8

*(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

şanki bir dilber-i hindū-
beçedür ‘anber bûy
gösterür taraf-ı külehden
şaçı güyā sünbül

17. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 10

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

cāme-i kühlī geyüp
Vāmıka şan ‘arz eyler
‘ayn-ı mekhūlī-y-ile
şīve-i ‘Azrā sünbül

18. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 12

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

bāğ-ı hüsni içre ruh u
zūlfı o nāzūk bedenüñ
ne muṭarrā gül-i sīrāb ü
ne ra‘nā sünbül

19. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 14

(Far.) Maruf çiçek,

sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

pīç ü tāb itse ne deñlü
ser-i geysüleriñe
cānı yok kim özini
beñzede cānā sünbül

20. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 16

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

bāğ-ı hüsniñde n’ola
düşse nazar kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

21. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 18

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

zūlf-i müşgīnūñüñ āsārı
gözümde gitmez
‘ayn başında ider niteki
me’vā sünbül

22. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 20

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

baħr-i hüsniñde şaçı cāna
giriħ geçmekde
gösterürse n’ola emvāc-
ile deryā sünbül

23. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 22

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

reşk-i zūlfüñle teni
rişteye dönmüş güyā
gögerür beñzi alur başına
sevdā sünbül

24. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 24

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

dir gören kākūlini kāmēt-
i bālāsında
ne ‘aceb serv sehī üzre
tuta cā sünbül

25. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 26

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

deyr-i gülşende görüp bir
şanem-i gönca-lebi
gösterür hey'etini şekl-i
çelîpâ sünbül

26. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 28

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

mağdem-i yâra nişâr
itmek-çün bağ içre
jâleden hâzır ider lü'lü'-i
lâl sünbül

27. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 30

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

beñzedi bağ-ı bahâr-ıla
bilâd-ı Neced'e

servi sen Kaysa kıyâs
eyle vü Leylâ sünbül

28. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 32

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

goncalar oldu çünân
çemen içre gilmân
saçı vechine dökülmüş
gibi havrâ sünbül

29. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 34

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

gösterür 'acz ile geh yedi
başlı şu'bân
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsâ sünbül

30. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 36

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

qalem-i müşgîn alup
destine münşî-mânend
vaşf-ı kâkülde yazar şi'r-
ile inşa sünbül

31. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 38

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

iltecek zülf-i şemîmini
gülistâna şabâ
merhabâ kıldı benefşe
didi ehlâ sünbül

32. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 40

(Far.) Maruf çiçek,
sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.

yemm-i ahzâr çemen ü
zevrâkdür geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

33. sünbül:

Kaside 24

Mısra: 46

(Far.) Maruf çiçek,

*sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek.*

hâşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zâre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyâ sünbül

34. **sünbüllerüñi:-ler, -
üñ, -i**

Gazel 182

Mısra: 10

*Sümbül. Sevgilinin
saçlarıyla ilgili olarak
ele alınır. Divan
şiiirinden sık geçen çiçek
adlarından biridir. Şekil
ve kokusu itibariyle
sevgilinin saçına benzer.
Hatta sevgilinin saçını
kıskanır ve ona özenir.
Sümbül saçlar, gül
yanaklar üzerine
dökülür.*

mestür kıлма hüsünüñi ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nâz-ıla taraf-ı
külâha çek

35. **sünbül:**

Kaside 24

Mısra: 44

Maruf çiçek,

*sünbül; sevgilinin saçına
benzetilen çiçek. II Şiir.*

bâğ-ı nazm içre Şihâbî
biter ezhâr ammâ
kõpmadı buncılayın bir
dağı zîbâ sünbül

sünbüle:

1. **sünbüle:**

Kaside 24

Mısra: 6

*Ar. Başak. II Başak
şeklindeki motif.*

kıl kalem birle çemen
şafhasına mâşiîâ-vâr
eyledi bir neçe hoş
sünbüle peydâ sünbül

sünbül-i cânân:

1. **sünbül-i cânân:-a**

Kaside 23

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgilinin sümbülü.

II Sevgilinin saçı.

ulaşduğı-çün sünbül-i
cânâna benefşe
bend oldu varup zülf-i
perîşâna benefşe

sünbül-i hindî:

1. **sünbül-i hindî:**

Kaside 1

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hint sümbülü.

sîn ile med sünbül-i hindî
olup
gonca-i nev-restesidür
harf-i mîm

sünbül-i reyhân:

1. **sünbül-i reyhân:-a**

Kaside 23

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Hoş, güzel kokulu

sümbül.

beñzetmeg-ile kendülerin
kâkül-i yâra
ta‘n eyler-imiş sünbül-i
reyhâna benefşe

sünbül-zâr:

1. **sünbül-zâre:-e**

Kaside 24

Mısra: 45

Sümbül bahçesi.

hâşılı beñzedimez anı bu
sünbül-zâre
bitürürse ne kadar
gülşen-i dünyâ sünbül

sündüs:

1. sündüs:

Kaside 25

Mısra: 34

*Dokumasında altın
ve gümüş teller bulunan,
parlak renkli ve değerli
bir ipek kumaş çeşidi.*

temâşâ-yı riyâza ger
sa'âdetle süvâr olsañ
semendûñ pâyına ferâş
olup sündüs döşer
[nergis]

şun'-ı cemîl-i rabb-i

semî':

1. şun'-ı cemîl-i rabb-i

semî':

Kaside 11

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İşiten rabbın en
güzel sanatı.*

zehî kemâl-i belîğ ü zehî
cemâl-i bedî'

habîb-i şâni' u şun'-ı
cemîl-i rabb-i semî'

şun'-ı şâni':

1. şun'-ı şâni':

Gazel 33

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Her şeyi takdir
ettiği şekle uygun olarak
yaratıp varlığa çıkaran,
yaratan.*

hıtt-ı ğubâra dökse 'arağ
ol gül-i tarı
zî şun'-ı şâni' i ki olur âb-
gil gül-âb

sünnetüñ:

1. sünnetüñ:

Kaside 13

Mısra: 48

Hazreti

*Muhammet'in
Müslümanlarca uyulması
gerekli sayılan
davranışlarıyla şu ya da
bu konuda söylemiş
olduğu sözlerin tümü,
Hazreti Muhammet'in
koyduğu kurallar ve*

*Müslümanlara gösterdiği
yol.*

şahâbeñ kim olupdur her
birisi fakr ıla kâni'
olardan oldı halka hükm-
i şer'ü sünnetüñ şâyi'

şun' uña:

1. şun' uña:

Kaside 2

Mısra: 6

Allah'ın

*yarattıkları, eserleri, sana
tları.*

olduñ verâ-yı perdede
sen cân gibi nihân
her yüzden oldı şun' uña
şâhid iden nigâh

şüphe yok:

1. şüphe yok:

Gazel 171

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Şüphesiz.

şüphe yok cân-ı ezel
cür'asınun neş'esidür
bâde-i vahdete cânım
katı meyyâl ancak

sür-:**1. sürdi:-di****Gazel 20****Mısra: 11**

Gidermek, ortadan kaldırmak.

eşk-i cārī sürdi
 çeşmümden çıkardı
 ẖvābumı
 var gibi cānā hayālūñle
 ezelden mācerā

2. sürdūñ:-dü, -ñ**Gazel 50****Mısra: 10***Sunmak.*

şarāb-ı mergi nūş etdi
 eger Cemşid ü Keykāvus
 Şihābī bezm-i şāhān içre
 Cem cāmını sürdūñ [tut]

3. sürme:-me**Gazel 279****Mısra: 4**

Bir kimseyi bulunduğ yerdən başka bir yere göndermek, kovmak.

pādişāhum zūlfūñ-ile
 boynı bağlu kuluñam

āsītān-ı devletūñden
 sürme gel ben bende'i

sūr:**1. sürmege:-meg, -e****Gazel 287****Mısra: 9**

Kovmak, uzaklaştırmak.

sürmege hāsidi emr eyle
 Şihābī kuluñna
 ki melek zīre şihāb-ile
 kovar şeytānı

2. sürmek:-mek**Gazel 305****Mısra: 7**

Kovmak, uzaklaştırmak.

sürmek ister müdde'ī
 kūyuñ harīminden beni
 kimse kovar mı
 Harem'den Ka'benūñ
 hüddāmını

3. sürma:-ı, -n, -a**Gazel 29****Mısra: 8***Düğün , eğlence .*

duhter-i rez añılur gāhi
 gehi bīkr-i 'arūs

leyki 'işret-hānenūñ
 sürma şevherdür şarāb

4. sürma:-ı, -n, -a**Gazel 160****Mısra: 4***Düğün , eğlence .*

niçe yansın hālını
 pervāne bir miskīn ğarīb
 sürma hiç iltifāt itmez bir
 āteş-pāre şem'

5. süre:-e**Gazel 289****Mısra: 2**

Bir maddeyi ince bir tabaka halinde yaymak.

gül ü mül mevsümidür
 taze bahār eyyāmı
 sākiyā gel süre şol cām-ı
 sürür encāmı

6. şür:**Gazel 90****Mısra: 9**

Acı, üzücü. İl kargaşa, gürültü.

şür u şer-ile tıldı 'ālem
 bütün Şihābī

‘aksine döndi devrân âhir
zamāna beñzer

7. **sürsem:-se, -m**

Gazel 123

Mısra: 7

*Yüz sürmek,
huzurunda yere
kapanmak.*

sürsem yüzümi tañlama
küyuñ turābına
hāk-i hārīm-i Ka‘bede
mağbül olur namāz

8. **sür:**

Gazel 258

Mısra: 5

*Bir şeyi tutup
kendine veya başka bir
yöne doğru yürütmek.*

sākī bu devr ayağını
sür‘at-ile sür
devrân geçmeyesi
‘ömrüñ şitābda (-)

surāhī:

1. **şürāhīden:-den**

Gazel 61

Mısra: 4

*Maruf su kabı. Ash
"sürāhiye"dir ki "piyāle"*

*manasınadır. II İçine
şarap konan uzun
boyunlu kap.*

şāh ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şürāhīden urunsam
başa tāt

2. **şürāhīsi:-(s)i**

Gazel 177

Mısra: 8

*İçine su, şerbet,
şarap vb. şeyler koymaya
yarayan, uzun boyunlu
cam veya billur kap.*

gonca güyā bir delükanlu
cüvāndur sīne-çāk
mey içer elde şürāhīsi
olup başı kabağ

3. **şürāhī:**

Gazel 130

Mısra: 6

*İçine su, şerbet,
şarap vb. şeyler koymaya
yarayan, uzun boyunlu
cam veya billûr kap. II
Aşık.*

mey-i la‘līn kabā sākī
egerçi mīr-i meclisdür

şürāhī gibi ammā bir
emīr-i tācidār olmaz

4. **şürāhī:**

Gazel 36

Mısra: 3

*İçerisini su, şarap
gibi içeceklerin
konulduğu derin kap. II
Aşık.*

gulgul-i bülbul şürāhī
cām-ı müldür āl-i gül
hāl-i hadd-i sākī
fûlfûldür dil-i ‘āşık kitāb

5. **şürāhī:**

Gazel 241

Mısra: 2

*İçerisini su, şarap
gibi içeceklerin
konulduğu derin kap. II
Aşık.*

olduğunca meclis-i
rindāne sākī sāde-rū
mey ayağ üzre turup
eyler şürāhī ser-fürū

6. **şürāhī:**

Gazel 288

Mısra: 1

*İçerisini su, şarap
gibi içeceklerin*

konulduğu derin kap. II
Âşık.

fâş eyledi şürāhī meger
gizlū rāzını
meclisde bu gice ele
verdi boğazını

7. şürāhī:

Gazel 289

Mısra: 3

İçerisini su, şarap
gibi içeceklerin
konulduğu derin kap. II
Âşık.

yalvarup boğazını çekdi
şürāhī miskīn
ayağın öpmege sākīnūñ
ider ikrāmı

8. şürāhī:

Gazel 290

Mısra: 5

İçerisini su, şarap
gibi içeceklerin
konulduğu derin kap. II
Âşık.

kağeh uğrusı olmasa
şürāhī
ele vermezdi dāyim
boğazı

9. şürāhī:

Gazel 229

Mısra: 5

İçine su, şerbet,
şarap vb. şeyler koymaya
yarayan, uzun boyunlu
cam veya billûr kap.

tutalum kâse-i meyle
şürāhī mīr-i meclisdür
nigār olmayıcağ sākī
baña ne cāmdan Cemden

sür'at:

1. sür'atle:-le

Gazel 104

Mısra: 7

Çabukluk, hız,
acele.

sür'atle menzil alır ü
bulur nişāne'i
kavs-ı kazādan atduğı tīr-
i kader kadīr

sür'at-ile:

1. sür'at-ile:

Gazel 113

Mısra: 7

Hız, çabukluk,
sürat.

sür'at-ile rakş urursa tañ
mı cān pervānesi
şem'-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

2. sür'at-ile:

Gazel 258

Mısra: 5

Hız, çabukluk,
sürat.

sākī bu devr ayağını
sür'at-ile sür
devrān geçmeyesi
'ömrüñ şitābda (-)

şurb-ı hum-ı bāde:

1. şurb-ı hum-ı bāde:

Gazel 274

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Şarap küpünden
içmek. II Şarap içmek.

nāfi' mi olur eşribe ey
cem'-i eṭibbā
ben ḥaste dile şurb-ı
hum-ı bādeden olsa

şurb-ı müdām eyle-:

1. şurb-ı müdām eyle-:

Gazel 39

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Sürekli içmek
(içki, şarap).

şarāba şūfī rehn ü şūfiyā
şūrb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile kırtul
küdüretenden budur meşreb

süre-i kevser:

1. süre-i kevser:

Gazel 13

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Kevser Suresi.

çeşme-i la'line târih-i
zamān olmağ-ıçün
eylemiş kilik-i hattuñ
süre-i kevser peyda

süre-i rahmān:

1. süre-i rahmān:

Gazel 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Rahman suresi;

Kur'an'ın edebi değeri
açısından en üst seviye
olarak örnek gösterilen
bir suredir.

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
haṭ sūre-i rahmān aña
başda bismi'llāh yazmış
kaşuñı yezdān aña

“süre-i ve'l-leyl”:

1. “süre-i ve'l-leyl”:-i

Gazel 103

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kur'an-ı Kerim'in

92. sūresi, Leyl sūresi. II
Gecenin siyahlığı
dolayısıyla sevgilinin
siyah saçına teşbih.

vird ider dil muşhaf-ı
hüsnuñde haṭtuñ āyetin
şanasın kim “süre-i ve'l-
leyley”i Mecnūn okur

süret:

1. süret:

Gazel 23

Mısra: 8

1. şekil, biçim 2.

yüz, çehre 3. güzellik 4.
görünüş.

ma'nî-i 'ışk ruh-ı
zerdümden okur her
gören

çok şeref virmiş-dur[ur]
bu sikke bu şüret baña

2. şüretde:-de

Gazel 217

Mısra: 6

Görünüş; şekil; ilk
bakışta gözün gördüğü ||
Davranış; yaşantı.

ehl-i dünyā aqçesi
olmayana ādem dimez
merd-imiş şüretde
sulṭānum meger kalb-i
direm

3. süret:

Gazel 223

Mısra: 9

Biçim, şekil; çehre,
yüz; dış görünüş.

kaldı ebdālī Şihābī bir
hasen süret beni
Kerbelā-yı 'ışka düşdüm
dilde zikrüm yā Hüseyn

4. şüretüñ:-(ü)ñ

Gazel 192

Mısra: 3

(Sevgilinin) yüzü.

resm idelden şüretüñ
nağşını şāvūr-ı zamān

kühken etdi niçe Ferhâdı
taşvîrûñ senûñ

5. şüret:

Gazel 257

Mısra: 5

*Biçim, görünüş,
tarz, yüz.*

her şıfatdan görünür
nâzıra bir şüret ile
‘aks-i ‘âlem gibi ma‘nîde
hemân âyîne

şüret bağla-:

1. şüret bağla-:-r, -ısa

Gazel 251

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Şekil almak, vücut
bulmak, hasıl olmak,
husule gelmek.*

ten-i pâkinde ol sengîn
dilûñ müdan eşer yokdur
ne şüret bağlarısı kıl
biter mi şâfî mermerde

2. şüret bağla-:-mış

Gazel 41

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Süret almak, şekle
bürünmek, vücut bulmak.*

‘illetinden seg raķībûñ
‘ucbe şüret bağlamış
‘ibret alup der görenler
“innehū şey’in- ‘acīb”

şüret ver-:

1. şüret ver-:-meg, -e

Gazel 137

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şekil, biçim vermek.

iy Şihâbî meclis-i ‘irfâna
şüret vermege
şâhid-i ma‘nâya tab‘um
geydürür rengîn libās

şüretâ:

1. şüretâ:

Gazel 281

Mısra: 5

*Dış görünüş
itibarıyla; şeklen;
zahiren.*

nigāristān olupdur şüretâ
bostān-ı renk-āmîz
gören der naķş-ıla zeyn
itdiler çîn içre ferhârı

2. şüretâ:

Kaside 21

Mısra: 21

*Dış görünüş
itibarıyla; şeklen;
zahiren.*

gonca-i ter şüretâ bir al
bebğadur meger
berg-i sebz almış görüñ
minķārına bebğâ-yı gül

3. şüretâ:

Gazel 200

Mısra: 5

*Dış görünüşe göre,
görünüşte, şeklen.*

şüretâ bir katre-i kemdür
vücûduñ gerçi kim
cevher-i ma‘nî nişār
etmekde baħr-i a‘zam ol

şürete gel-:

1. şürete gel-:-sün

Gazel 87

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Süret bulmak, şekli
olmak, tasvir etmek,
görünür olmak.*

iy Şihâbî şürete gelsün
cûfûn-ı dîdeden

şāhid-i ma'nānuñ
ayağına dağ halhallar

şūret-i hāl:

1. şūret-i hāl:-üñ

Gazel 155

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

İçinde bulunulan

durumun ortaya

çıkardığı görünüm, hāl.

ey gönül cān tuhfesini
eyle var cānāna 'arz
şūret-i hālūñ bu yüzden
ide gör sultāna 'arz

şūret-i hicrān:

1. şūret-i hicrān:

Gazel 296

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ayrılığın şekli.

levh-i dilde kur'a şaldum
vuşlata niyet edüp
şūret-i hicrān görindi fāl
bir yüzden dağı

şūret-i 'ismet:

1. şūret-i 'ismet:

Gazel 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Temiz yüz.

levh-i dilde bākī kalur

şūret-i 'ismet saña

harf-i yāsīñ mā'şiyet

terkibinüñ terk eyleseñ

şūret-i ma'nī:

1. şūret-i ma'nī:

Gazel 251

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Anlamlı suret,
görünüş.*

kitab-ı hüsne zinetdür
haṭā yok haṭṭ-ı dilberde
bilinmez şūret-i ma'nī
huṭūṭ olmasa defterde

2. şūret-i ma'nī:

Gazel 262

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Anlamlı suret,
görünüş.*

rāgıb olsa ehl-i dil ṭaṇ mī

yüzüñ mir'ātına

şūret-i ma'nī görünür

anda mergüb āyine

şūret-i vecīh:

1. şūret-i vecīh:

Gazel 268

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüz güzelliği. II

Güzel yüz.

yārūñ bahā-yı hüsne
vechen-min-el-vücūh
olmaz bahāne şekli zehī
şūret-i vecīh

şūret-perest:

1. şūret-perest:

Gazel 254

Mısra: 9

*Dış görünüşe değer
verip görüntünün
ardındaki hakikate
eremeyen kimse, madde
düşkünü.*

añlamaz şūret-perest olan
Şihābī şî'rini
i'tibar eyler velī şarraf-ı
ma'nī cevhere

sürh:

1. sürh:

Kaside 21

Mısra: 27

Kırmızı.

nev-‘arūs-ı goncaya zīnet
verüpdür sebz ü sürh
perdedār olmağ-içün
aşmış tutuk vālā-yı gül

2. şurh:**Gazel 267**

Mısra: 7

Kırmızı, al.

hatt-ı yākut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurh
cebhe ü ‘arız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

3. şurh:**Gazel 269**

Mısra: 2

Kırmızı, al.

hatt-ı hażrāñ-ıla la‘lūñ
sebz ü şīrīn olmada
hadd-i gül-gūnuñla
çehreñ şurh u rengīn
olmada

sürh ol-:**1. sürh ol-:-dı****Gazel 176**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kırmızı olmak II**Kana bulanmak.*

jāleler dürrin nişār içün
‘arūs-ı goncaya
her güli sürh oldu güyā
bāğda la‘lin tabak

sürh-ı eşk:**1. sürh-ı eşk:-üm, -den****Gazel 135**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kırmızı gözyaşı,**kanlı gözyaşı.*

sürh-ı eşkümden şafağ-
reng oldu ammā āhımuñ
lāciverdī oldu dūdından
bu çarh-ı ābanūs

2. sürh-ı eşk:-üm, -le**Gazel 255**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kırmızı gözyaşı,**kanlı gözyaşı.*

mürekkeb kalmadı faşl
oldı bābın yazmağa
hicrūñ
meger miḥnet kitābın
ben yazam bu sürh-ı
eşkümlle

3. sürh-ı eşk:-üm, -le**Gazel 63**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*(Âşığın) kanlı**gözyaşı.*

sürh-ı eşkümlle yazarken

mācerā-yı ‘ışkumı

didi ma‘lūm oldu[*]

‘arż-ı ḥāle ihtiyāc

sürh-ı ser:**1. sürh-ı ser:****Kaside 20**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Kızıl baş.

lāleler üzre yeşil nīze

çeküpdür şāḥ-ı gül

şürh-ı ser kaçdın ider şab

āl-i ‘Osmānı bahār

2. sürh-ı ser:**Gazel 211**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kızılbaşlar.

etdi hücüm mülk-i dile

‘asker-i gamuñ

sürh-ı ser üzre kıldı sefer
şanki şāh-ı Rūm

sürh-ı sirişk:

1. sürh-ı sirişk:-üm

Gazel 193

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gözyaşının kızılı,
kanlı gözyaşı.*

*lāleye serheng-i āhum
urdu tamğa-yı siyāh
gül sitān içre güle sürh-ı
sirişküm verdi renk*

sür-ı isrāfil:

1. sür-ı isrāfil:-den

Gazel 230

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*İsrāfil'in kıyamet
kopacağı zaman
üfleyeceği boru.*

*per çeker zülfün senün-
çün şeh-per-i Cibrilden
dem urur nālem benüm
de sür-ı İsrāfilden*

süride:

1. süride:

Gazel 107

Mısra: 10

*Çılgın, perişan,
tutkun, kendinden
geçmiş, aşık.*

*bāde nūş olalı deyründe
Şihābī iy şanem
şevk-i la'lünle 'aceb
şüride ü şeydāyidür*

sürin-:

1. sürinür:-ür

Gazel 196

Mısra: 5

*Sürünmek, yere
değmek.*

*dün raķīb-i kāferün
gördüm sürinür hāmesi
şanarsın mer'āda
ekmişdür har-ı deccāl cül*

sürin:

1. sürinür:-ür

Gazel 60

Mısra: 10

*Sürünmek, kendine
sürmek.*

*Şihābī itmege hergün
kalup halkı firib*

'arūs-ı şubh sürinür
yüzine isfidāc

sürme':

1. sürme'i:-i

Gazel 221

Mısra: 7

*Göze sürülen siyah
madde.*

*gözi sihr-i helāl idüp
silerken sürme'i gözden
niçe şehhārdur gör anı
görürsem harām olsun*

sürme-i māzāğ:

1. sürme-i māzāğ:

Kaside 10

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kötülüğe bakmayan
(gözün) sürmesi (Hz.
Muhammed'in nefsi
arzularına karşı kayıtsız
kalışını ifade eden Necm
suresinin "Göz ne şaşdı
ne de sınırı aşdı."
mealindeki 17. āyeti
iktibas edilir. YAZIR,
527).*

*ķurb-ı ev-ednāda gördüğü
şeb-i vuşlat gibi*

sürme-i māzāğ olupdur
leyletü'l-mi' rāc aña

şürü' et-:

1. şürü' et-:

Gazel 288

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Başlamak.

bağlar gözini lu'be şürü'
etse merdümün
seyr eyle çarh-ı sihri-
gerün hoşkabâzını

şürü' eyle-:

1. şürü' eyle-:

Kaside 11

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Başlamak.

evāmir ile nevāhī yerini
gözle dilā
umura şer' ile eyle şürü'
ol emre mutī'

2. şürü' eyle-:-(y)e

Kaside 23

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Başlamak.

ezhār-ı firāvān-ile gül-
zār-ı bahāra
geldi ki şürü' eyleye
seyrāne benefşe

şürüh-ı kışsa-i mecnūn ile vāmık:

1. şürüh-ı kışsa-i mecnūn ile vāmık:

Gazel 239

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Mecnun ile Vamık

*kıssalarının
açıklamaları, şerhleri.*

ne cüz'idür şürüh-ı kışsa-
i Mecnūn ile Vāmık
kitab-ı 'ışkdan ey hūvāce
ancağ bir varakdur bu

sürün:

1. sürünen:-en

Gazel 108

Mısra: 6

Sürünmek, bir şeye

*değerek geçmek, ileri
geri hareket etmek.*

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanūnca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

sürur:

1. sürür-ıla:-ıla

Gazel 50

Mısra: 2

Sevinç, mutluluk.

sa'ādet bārigāhın zirve-i
eflāke kurdun tut
sürür-ıla serīr-i saltanat
üzre oturduñ tut

2. sürür-ıla:-ıla

Gazel 148

Mısra: 7

Sevinç, mutluluk.

efendi hāne-i hātır sürür-
ıla tolsun
şafā-yı mağdemün-ile
serīr-i sīneye baş

3. sürür:

Kaside 19

Mısra: 8

Mutluluk ve

eğlence.

virdi kılūba dāfī'-i ğam
olmağ-içün ol
'ıyş ü sürür u zevk-ile
toldı fezā-yı 'ıyd

4. sürür:

Gazel 199

Mısra: 9

*Sevinç, mutluluk,
neşe.*

ey Şihābī gülşen-i
gönlüm sarayına sürür
dek ana n'eyler gelüp
çün hāne-i hürrem degül

5. sürürü:-ı

Gazel 78

Mısra: 7

*Sevinç, bahtiyarlık,
mutluluk, saadet.*

nişāt-ı 'am sürürü hem
elemdür
degül cāy-ı ferāh bu
miḥnet-ābād

sürür-ı pāy:

1. sürür-ı pāy:-üñ, -e

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Sevinçli
ayağı. II Sevgilinin
sevinçli mesrur huzuru,
eşiği.*

başsañ kudüm-ı pāküñi
bu şadr-ı sīneye

tolup sürür-ı pāyüñe
yüzün sürer serir

sürüş:

1. sürüş:

Gazel 126

Mısra: 10

Melek II Sevgili.

şeb-i gāmda Şihābīnün
hadeng-i nār-ı āhından
hazer eyleñ ki yire ey
sürüş āsumān düşmez

sūsen:

1. sūsenler-ile:-ler

Gazel 215

Mısra: 10

*Susen çiçeği. (Sivri
ve uzun yapraklarından
dolayı kılıç, mızrak ve
hançere benzetilmesi
bağlamında).*

olduğum-çün tīg-ı 'ışk-
ıla Şihābī ben şehīd
zeyn olunsun her taraf
sūsenler-ile meşhedüm

şütür-i cān:

1. şütür-i cān:

Gazel 125

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Can devesi.

şütür-i cān gām-ı cānānı
taḥammül eyler
līk hicrān yolunuñ bār-ı
girānın çekmez

su'ūbet-i reh-i eflāk:1. şu'ūbet-i reh-i eflāk:-
e**Gazel 73**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Feleğin/talihin
zorlu, güçlüklerle dolu
olan yolu.*

menāziline o māhuñ
yüzünü sürmek için
şu'ūbet-i reh-i eflāke
āhum itdi şu'ūd

su'ūd eyle:-

1. şu'ūd eyle:-r, -se

Gazel 72

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yukarı çıkmak,
yükselmek.*

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şoḥbet-i
Şulṭan Mahmūd

su'ūd it:-

1. şu'ūd it:-di

Gazel 73

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yükselmek, çıkmak.

menāziline o māhuñ
yüzünü sürmek içün
şu'ūbet-i reh-i eflāke
āhum itdi şu'ūd

suvāl:

1. suvālinde:-i, -n, -de

Gazel 263

Mısra: 8

Sorma, sorgulama.

dil-i ḥaste şorarsa
leblerüñ remzini 'ayb
itme
ḥayāt-ı cāvidānī görünür
anuñ suvālinde

suvar:-

1. şuvarduñ:-duñ

Gazel 271

Mısra: 5

Su vermek,

*sulamak; (Kılıç, bıçak
vb.ni) iyice sertleşmesi
için ateşte kızdırıp suya
daldırmak.*

ḥūn-ı dilden mi şuvarduñ
ḥançer-i bürrānuñı
ol daḥı şemşir-i ğamzeñ
gibi ser-tiz olmada

suvar:

1. şuvarı:-dı

Kaside 4

Mısra: 15

*Sulamak II ihsanda
bulunmak.*

şuvarı niçe hezār ü
hezār teşen-dili
zülāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa'llāh

süvār ol:-

1. süvār ol:-up

Kaside 13

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Ata binerek
yolculuğa çıkmak.*

inince şān-ı a'lāsına
sübḥāne'l-lezī esrā
süvār olup Burak'a kıldı
'azm-i 'alem-i a'lā

2. süvār ol:-sa, -ñ

Kaside 25

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Ata binmek. II Bir
istek, amaç
doğrultusunda ilerlemek;
bir amaç doğrultusunda
başı çekmek.*

temāşā-yı riyāza ger
sa'ādetle süvār olsañ
semendüñ pâyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

süvār-ı esb-i nāz ol:-

1. süvār-ı esb-i nāz ol:-

sa

Gazel 179

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Naz atının süvarisi
olmak. II Çok
nazlanmak.*

süvār-ı esb-i nāz olsa
çıkır ḥalk-ı cihān seyre

elinde hançer-i bürrân u
tîğ oynar temâşâlık

şuver:

1. şuverle:-le

Kaside 4

Mısra: 9

*Suretler, dış
görünüşler.*

muşavver oldu şuverle
egerçi levh-i zâmîr
şühûd-ı zâta bulunmaz
dü 'alem içre nazîr

şuya tayan:-

1. şuya tayan:-dum

Gazel 215

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Suya dayanmak;
susuzluğunu gidermek,
yangını söndürmek
amacıyla su içmek. II
Boş hayale kapılmak,
güvenin boşa çıkması.*

elde mevcûdum gönül
sûz-i-y-ile göz yaşıdur
od ile şuya tayıdum
yokdur özge mesnedüm

süy-ı huzûr-ı hakk:

1. süy-ı huzûr-ı hakk:-a

Kaside 15

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Hakkın huzurunun
tarafı.*

dâr-ı beķāya eyleyicek
fânîden rahîl
süy-ı huzûr-ı hakkâ
meded lutfuñ it delîl

sû-vı ilâh:

1. sû-yı ilâh:-a

Gazel 182

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Allah katı. II
Allah'ın huzuru, makamı.*

iy dil duhân-ı âhuñı bir
şâh-râha çek
kaldır livâ-yı himmeyi
sû-yı ilâha çek

sû-vı semâ:

1. sû-yı semâ:-(y)a

Gazel 140

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Göge doğru.

giderse sū-yı semāya
'aceb mi dūd-ı dilüm
Şihābī meyl-i hevādur
olan hūmāya heves

sūy-ı sermed:

1. sūy-ı sermed:-e

Kaside 7

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Dört bir yana. II
Sonsuz aleme.*

faḥr-i cihān ki çekdi
'alem sūy-ı sermede
faḥr ıla irdi 'ālem-i a'lā-
yı maḥşada

şuyū' bul:-

1. şuyū' bul:-dı

Gazel 159

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yayılmak,
yaygınlaşmak.*

āfītāb-ı ḥüsnüñ idince

ṭulū'

'āleme nūr-ı kıdem buldı

şuyū'

sūz:

1. sūzıdur:-ı, -dur

Gazel 44

Mısra: 10

*Yanma, yanık, ateş.**mec. İztırap, acı.*

Şihābī dīk-i 'aşka virdi

cūşı

derūnī sūzıdur nār-ı

muḥabbet

2. sūz-i-y-ile:-i, -y, -le

Gazel 215

Mısra: 7

*Yanma, yanık, ateş.**II İstırap, keder.*

elde mevcūdum gönül

sūz-i-y-ile göz yaşıdur

od ile şuya tayıdum

yokdur özge mesnedüm

3. sūz:

Gazel 35

Mısra: 5

Ateş II dert, ızdırıp.

niye bu sūz ü bu nāle

niye ne iñi 'aceb

getürür şafā-y-ıla sākī

şarāb-ı 'inābı

sūzen:

1. sūzen:

Gazel 192

Mısra: 2

İğne.

yalmanur kan içmege her

demde şimşirün senün

göz diker sūzen gibi çāk-

ı tene tırün senün

2. sūzen:-er

Gazel 26

Mısra: 6

*İğne. II Hz. İsa'nın**göğre yükselirken üstünde**bulunan iğne.*

çāk çāk itsem tecerrüd

kâsdına ten cāmesin

ḥazret-i 'İsī yanında göz

diker sūzen baña

sūzen-i tır:

1. sūzen-i tır:-i

Gazel 117

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Kirpik**iğnesi. II Sevgilinin yan**bakış iğnesi, âşığı**yaralayıcı bakışları.*

ol kemān-ebrū biçelden

ğam kabāsın egnüme

sūzen-i tırī diküpdür

sīnede şīrāzeler

2. sūzen-i tır:-üm, -üz, -e

Gazel 133

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Kirpik**iğnesi. II Sevgilinin yan**bakış iğnesi, âşığı**yaralayıcı bakışları.*

'asker-i ḥātt-ı nigāruñ

baş çeküp kıopardı toz

sūzen-i tırümüze

olmakda çāk-ı sīne-düz

sūz-ı 'ışk:

1. sūz-ı 'ışk:-uñ, -la

Gazel 251

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

maḥabbet būyını aldum

yürekden sūz-ı 'ışkuñla

mu'aṭṭar kıldı cān

bezmin nitekim 'ūd-ı

micmerde

sūz-ı sevdā:

1. sūz-ı sevdā:-ñ , -ıla

Gazel 204

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

kalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-

ıla oldu dāğdār

‘ayn-ı nergis ‘illet-i

‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

2. sūz-ı sevdā:-ñ, -ıla

Gazel 205

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

kalb-i lāle sūz-ı sevdāñ-

ıla oldu dāğdār

‘ayn-ı nergis ‘illet-i

‘ışkuñla olmışdur ‘alīl

sūz-ı sīne:

1. sūz-ı sīne:-m

Gazel 250

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gönül ateşi.

sūz-ı sīnem od şalıpdur

ser-beser sahrālara

seyl-i eşküm dil uzadur

dīde-i deryālara

sūziş:

1. sūzişinden:-inden

Gazel 81

Mısra: 9

*Yanma, içi yanma,
yürek yanığı, büyük acı,
ıztırap.*

kebāb olur kebüter

sūzişinden

nic’ilte nāmemi ol şāha

ķāşid

şanma:

1. şanma:

Rübai 1

Mısra: 3

... olduğunu

düşünmek, zannetmek.

zinde şanma mürdedür

cāhil sen egme aña başın

kim namāz-ı mürdeye

yok secde emru’llāhda

soyunup:

1. şoyunup:

Gazel 287

Mısra: 7

Çırılçıplak olmak II

Maddi fazlalıklardan

arınmak, kurtulmak; ruh

temizliği.

şoyunup mekke-i

hayretde ben ebdāl

oldum

lebūñ esrārınuñ olalı

gönül hayrānı

sālis:

1. sālis:

Gazel 55

Mısra: 4

Üçüncü.

okuyan ‘ilm-i ‘ışkuñ

bābın evvel

aña keşf ola faşl-ı

şānīşālīş

tā:

1. tā:

Gazel 33

Mısra: 2

"-e kadar"

anlamında edat.

şūfī şafā-yı kalb-ıla iç bir

ķadeh şarāb

şāfī dil ol ki hayr ola tā

saña her şarāb

2. tā:

Kaside 13

Mısra: 6

"-den beri"
anlamında bir söz.

oturdı kürsi-i 'arşa
beğāyet 'ālīdür şānı
kuruldu şer'inüñ tā evc-i
isti'lāda dīvānı

3. tā:

Gazel 298

Mısra: 10

"Böylece, bu
şekilde" anlamında
kullanılan bir bağlaç.

Şihābīnūñ kelām-ı
hikmet āsārını gūş et kim
saña izhār ide tā feyzi
anuñ sırr-ı Loḳmānı

4. tā:

Gazel 142

Mısra: 9

"-den beri"
anlamında kullanılan
kelime.

tā Şihābī olalı nessāc-ı
dibā-yı kelām
rū-yı zerdī mantıḳ ehline
şatar zerrīn ḳumāş

5. tā:

Gazel 184

Mısra: 6

Abartma bildiren
ünlem.

añlayumaz göñlümi
ārāyiş-i 'ālem benüm
'aşḳ-ıla tā şol ḳadar
şeydālıḡı vardır dilüñ

6. tā:

Gazel 294

Mısra: 8

"-e kadar, -e dek"
edatı.

def' ḳıl āb-ı sükūt-ıla
ḳaçan ḳılsañ ḡazāb
tā seni ol nār-ı ḥiddet
yakmaya külḥān gibi

7. tā:

Gazel 72

Mısra: 10

"Böylece,
böylelikle" anlamında
kullanılan bir bağlaç.

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şoḥbet-i
Şulṭan Mahmūd

8. tā:

Gazel 72

Mısra: 14

"-e dek, -e kadar"
anlamına gelen ifade.

rāh-ı rūḥānīye tut sende
Şihābī gūşuñ
zīr-i pāyūñ ola tā tārüm-ı
eyvān kebūd

9. tā:

Gazel 144

Mısra: 4

"-e dek, -e kadar"
anlamına gelen ifade.

tāb-ı mülden gül gül oldu
çehresi sākīlerüñ
bezm içinde çengden tā
zühreye çıḳdı ḥurūş

10. tā:

Gazel 249

Mısra: 7

"-e dek, -e kadar"
anlamına gelen ifade.

bāde iç varmaga tā ḥāşıl-
ı 'ömrüñ bāde
gelmedüñ ḡam yimeḳ-
içün bu ḥarāb-ābāda

tā ki:

1. tā ki:

Gazel 294

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bu şekilde, böylece.

nūr-ı haḳdan rūṣen ola tā
ki ḳalbüñ ḥānesi
dīde-i cānı açığı tūt sen
dilā revzen gibi

tā kıyāmet:

1. tā kıyāmet:

Gazel 5

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Kıyamete kadar.

tīr-i ḡamzeñ sīne-i
mecrūhuma
girdi ana tā kıyāmet
çıkmaya

ta'ab:

1. ta'abdan:-dan

Gazel 53

Mısra: 3

*Sıkıntı, zahmet,
eziyet, meşakkat.*

degül ḥālī ta'abdan
ṭalibān-ı devlet-i dünyā
ḥuzūr ehlidür itmez
ḥatırā hergiz gedā devlet

ta'ab-ı sürh ol:-

1. ta'ab-ı sürh ol:-dı

Gazel 69

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Kanlı, kırmızı
zorluk olmak, zorluk
çıkarmak. II Yaralayıcı,
kan dökücü zorluk, engel
olmak.*

yaşum ḥabābı o mehe
gül-günī ḥaymedür
müjgān-ı ḥūnīn oldı
anuñ-çün ta'ab-ı sürh

ta'accüb et:-

1. ta'accüb et:-me

Gazel 92

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şaşırmak, hayret
etmek.*

sen ta'accüb etme ben
itsem raḳībe rīş-ḥand
ḡalib olmak düşmene
şāhum müdārā birledür

ta'accüb eyle:-

1. ta'accüb eyle:-meñ, -

Gazel 48

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şaşırmak, hayret
etmek, hayrete düşmek.*

dem urursa nuṭḳ-ı
'İsādan ta'accüb eylemeñ
mürde cisme cān bağışlar
la'l-i rūḥ-efzā-yı dost

ta'alluk:

1. ta'alluk:

Gazel 49

Mısra: 8

*Dünyâya karşı
duyulan ilgi, dünyâya âit
bağ.*

selāmet yaḳasın bulmak
dilerseñ dāimā ey dil
ta'alluk dāmenin çek
ihtiyār it küşe-i uzlet

ta'allül et:-

1. ta'allül et:-me, -dü, - m

Gazel 168

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yalandan bahâneler

*bularak bir işten
kaçınmak.*

ķahr u mehrũñ cāmını
çekdũm ta'allũl etmedũm
rind-i meyhVāruñ ķatında
bir degũl mi dũr ũ şāf

ta'allũl eyle-:

1. ta'allũl eyle-:-se, -m

Gazel 158

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yalandan bahāneler

*bularak bir işten
kaçınmak.*

ķālet-i nez'ũmde la'lũñ-
ķũn ta'allũl eylesem
ķāñlama kim eylerem ol
demde cān ũzre nezā'

ta'allũl kıl-:

1. ta'allũl kıl-:-ma

Gazel 122

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mazeret ortaya

*koymak, bahane ortaya
koymak.*

dilā etme nāẓar yāra be-
ķeşm-i ķāẓẓ-ı nefşānī

şāķın ķılma ta'allũl bu
şeh-i 'ışķuñ yasağıdur

tā'at:

1. tā'at:

Kaside 2

Mısra: 28

*Allah'ın emirlerini
yerine getirme; takvā.*

işimũz sehv ũ ķaķāyıla
ma'āsīdũr hep
ķanı a'māl-i şalāķ ũ ķanı
zũhd ũ tā'at

tab':

1. tab'ınuñ:-ı, -nuñ

Gazel 134

Mısra: 10

Sanat II. Şiir.

kelāmı gerķi şīrīndũr
tekellũm eylemez ammā
Şihābī tab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

2. tab':

Gazel 207

Mısra: 18

*Huy, mizaķ,
karakter, yaratılış.*

ey Şihābī dād-ı ķaķdur
lācerem
luķf u ķab' u neş'e-i ķũsn-
i maķāl

3. ķab'uñā:-uñ, -a

Gazel 304

Mısra: 8

*Huy, mizaķ,
karakter, yaratılış.*

iy Şihābī zen-i dũnyāya
māyil olmaduñ
āferīnler ķab'uñā
merdāne górdũm ben
seni

4. ķab'ın:-ı, -n

Gazel 41

Mısra: 18

*Huy, mizaķ,
karakter, yaradılış.*

görse eş'ārın pesend
eyler ulũ'l-elbāb anı
leblerũñ zikri Şihābī
ķab'ın itmişdũr lebīb

5. tab'ı:-ı

Gazel 270

Mısra: 9

*Huy, mizaķ,
karakter, yaratılış. II*

*Yaratılıştan gelen şiir
yazma yeteneği, şairlik.*

sāde dildür bülbülü tab‘ı
Şihābīnūñ velī
vaşf-ı hüsnünde sözi gül
gibi rengin olmada

6. **tab‘um:-um**

Gazel 137

Mısra: 10

*Huy, mizaç,
karakter, yaratılış. II
Yaratılıştan gelen şiir
yazma yeteneği, şairlik.*

iy Şihābī meclis-i ‘irfāna
şüret vermege
şāhid-i ma‘nāya tab‘um
geydürür rengin libās

tab‘:-

1. **tab‘ıcağ:-ıcağ**

Gazel 56

Mısra: 10

*Güç, kuvvet, tâkat.
Dayanma.*

belāğatle feşāhatle senūñ
evşāf-ı hüsnündür
Şihābī tab‘ıcağ böyle
sūḥandān olmağa bā‘iş

tāb:

1. **tābından:-ı, -n, -dan**

Gazel 36

Mısra: 2

Parıltı, parlaklık.

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfitāb
rūşen olur şevk ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

tabak:

1. **tabağ:**

Gazel 176

Mısra: 8

Maruf kap.

jāleler dürrin nişār için
‘arūs-ı goncaya
her güli sürh oldu güyā
bāğda la‘lin tabağ

tabāyi‘:

1. **tabāyi‘:**

Gazel 166

Mısra: 2

Mizaç, karakter.

gerçi ḥilḳat birdür ammā
kim tabāyi‘ muḥtelif
sākin-i meyḥāne ben
mescidde şūfī mu‘tekif

tab‘-ı bahr:

1. **tab‘-ı bahr:-ı, -(n)e**

Gazel 13

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Sanat denizi. II Şiir
denizi.*

tab‘-ı bahrine Şihābī yine
ğavvāş oldu
Rište-i nazma çeküp
eyledi gevher peydā

tāb-ı ğam:

1. **tāb-ı ğam:**

Gazel 252

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gam ateşi.

çeşmümde āb-ı miḥnet ü
cismümde tāb-ı ğam
ḥāk-i teni şavurmada
başda hevā-y-ise

tāb-ı hurşid-i ruh:

1. **tāb-ı hurşid-i ruh:-**

uñ, -dan

Gazel 213

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Güneş
gibi yanağının
parlaklığı.

sînesinde tâb-ı hürşîd-i
ruhuñdan yandı dağ
haşre dek ol şevkden
turmaz döner çarh-ı
nühhüm

tâb-ı ʿışk:

1. tâb-ı ʿışk:-uñ

Gazel 38

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

lerzeler tutdı harâret-ile
beni
tâb-ı ʿışkuñ şaldı cism ü
câna teb

2. tâb-ı ʿışk:-uñ

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk ateşi.

nedür ay âfitâbum tâb-ı
ʿışkuñ teb şalup câna
vücûdum zerre-veş
mihrüñle lertzân olmağa
bâʿiş

tâb-ı mehr:

1. tâb-ı mehr:-üñ, -den

Gazel 9

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Sevgiliye duyulan)

*muhabbet ve sevginin
parlaklığı.*

zerreler gibi vücûdum

içre düşdi lertzeler

tâb-ı mehrüñden harâret

verdi iy mehtâb baña

tabʿ-ı mevzûn-ı şihâbî:

1. tabʿ-ı mevzûn-ı

şihâbî:

Gazel 269

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Şihâbî'nin şiir

sanatı, şiirinin

parlaklığı.

tabʿ-ı mevzûn-ı Şihâbî

nazm idüp dendānuñı

baħr-i eşʿaruñ

derünından güher-çîn

olmada

tâb-ı mül:

1. tâb-ı mül:-den

Gazel 144

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Şarabın ışığı,

parıltısı.

tâb-ı mül den gül gül oldu

çehresi sâķilerüñ

bezm içinde çengden tâ

zühreye çıkdı hürüş

tâbiʿ ol:-

1. tâbiʿ ol:-maz, -ıdı

Gazel 259

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tabi olmak, uymak,

peşinden gitmek.

dün ü gün ʿaşka tâbiʿ

olmaz-ıdı Vāmık u

Mecnûn

maħabbetden eser

olmasa Leylâ-y-ile

ʿAzrâda

tabʿ-ı şihâbî:

1. tabʿ-ı şihâbî:

Gazel 48

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(16. yy divan şairi)

*Şihâbî'nin sanatı,
parlaklığı.*

vaşf-ı ruhsârında güller
reşkden şad-pâredür
olalı tab´-ı Şihâbî bülbül-
i gūyâ-yı dost

2. tab´-ı şihâbî:

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(16. yy divan şairi)

*Şihâbî'nin sanatı,
parlaklığı.*

tab´-ı Şihâbî tūti-i şeker-
şiken olur
vaşf-ı lebûnden okıncak
cân-fezâ hadîs

3. tab´-ı şihâbî:

Gazel 66

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(16. yy divan şairi)

*Şihâbî'nin sanatı,
parlaklığı.*

tab´-ı Şihâbî lu´bet-i
çevgân-ı nazm-ıla
kūy-ı me´ânî çalmağa
meydândur fesîh

4. tab´-ı şihâbî:

Gazel 82

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(16. yy divan şairi)

Şihâbî'nin sanatı, şiiri.

faẓl u kemâl-i ´ârife
feyz-i ilâhîdür
tab´-ı Şihâbî kavline sen
eyleme hâsed

5. tab´-ı şihâbî:

Gazel 158

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(16. yy divan şairi)

Şihâbî'nin sanatı, şiiri.

´arîdür tab´-ı Şihâbî
´ariyetden ´âr ider
Şā´ir oldur şî´ri[ni]
kendüden eyler ihtirā´

tabîb:

1. tabîb:

Gazel 41

Mısra: 16

Doktor, hekim.

derd-i ´ışk-ı tâze çâre
bulunmaz hikmet nedür
her ne deñlü olsa
ma´lûmât-ıla hâzık tabîb

2. tabîbüm:-üm

Gazel 19

Mısra: 6

*Doktor II (Âşığın
derdine derman olacak)
sevgili.*

lebûn hakkında oldu âyet-
i fîhi-şifâ nâzil
tabîbüm haste-i ´ışkâ
müdāvā eyle ahyānā

3. tabîbüm:-üm

Gazel 70

Mısra: 10

*Doktor II (Âşığın
derdine derman olacak)
sevgili.*

hâl-i Şihâbî oldu diger-
gün cefâ-y-ıla
vâkıf degül mi yoksa
tabîbüm bu hâle ruh

tabîbā:

1. tabîbā:

Gazel 166

Mısra: 3

*Ey doktor. II Ey
sevgili.*

bu ne hikmetdür tabîbā
dāyimā ben hastenūn

şerbet-i meydür şifâ olsa
mizâc-ı münharif

2. **ṭabībā:**

Gazel 224

Mısra: 6

*Ey doktor. II Ey
sevgili.*

şu deñlü haste-i ‘aşk
olmağa mâyil-durur hâtır
‘ilac-içün ṭabībā çekme
zahmet kı helâk olsun

ṭabīb-i cān u dil:

1. **ṭabīb-i cān u dil:**

Gazel 94

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gönül ve can
doktoru II sevgili.*

Şihābī ol ṭabīb-i cān u dil
hâtırum şordı
didi ey haste-i bî-çāre
hālūñ ne şafālıklar

ṭabl:

1. **ṭablumdur:-umdur**

Kaside 12

Mısra: 1

Davul.

sīne ṭablumdur benüm
āhum ‘alem
‘ālem içre ‘aşk ıla oldum
‘alem

ṭabla:

1. **ṭablasında:-sı, -n, -da**

Gazel 15

Mısra: 3

Nişan yeri.

nişān idüp sipehrün
ṭablasında şemse-i şemsi
hadeng āhumdan olur
biter pîşrev peyda [vb]

tāb-nāk ol:-

1. **tāb-nāk ol:-sun**

Gazel 224

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Parlamak.

kıo tıǵı pür-cilā-yı ‘ışk-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinūñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

tāc:

1. **tāc-ise:-ise**

Gazel 53

Mısra: 6

*Hükümdarlık
alâmeti olarak giyilen,
genellikle kıymetli
taşlarla süslü baş kisvesi.*

külāh-ı kahr-ıla fahr it
ferāgat birle ol kâni
muraşşa ‘tāc-ise dağı
olur başa belā devlet

2. **tācını:-ı, -n, -ı**

Gazel 77

Mısra: 6

*Hükümdarlık
alâmeti olarak giyilen,
genellikle kıymetli
taşlarla süslü baş kisvesi.*

cām-ı Cem-ile sāķi getür
bezme bāde’i
çün bāde verdi tācını
Cemşid ü Keykubād

3. **tācı:-ı**

Gazel 43

Mısra: 7

*Soyluluk, iktidar,
güç veya hükümdarlık
sembolü olarak başa
giyilen, değerli taşlarla
süslü başlık.*

gonca-i gülşen olup
başına la ‘lîn tācı

şāḥ şāḥı güle urdı
zümürüdden taḥt [vb]

tāc urun:-

1. **tāc urun:-sa, -m**

Gazel 61

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Taç takınmak.

şāḥ ider dehre mey-i gül-
gün beni
ger şūrāḥīden urunsam
başa tāc

tāc-baḥş:

1. **tāc-baḥş:**

Gazel 101

Mısra: 2

*Taç bağışlayan,
veren.*

gel külāḥ-ı faḫr-ıla faḫr it
ki sulṭānlık budur
tāc-baḥş ol hüdhüd-i
cāna Süleymānlık budur

tāc-ı devlet:

1. **tāc-ı devlet:-dür**

Gazel 79

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Mutluluk, saadet
tacı.*

ḥāk-i pāyi tāc-ı devletdür
gedālar başına
nitekim şehirler serīne olur
olunur efser murād

tāc-ı muraşşā':

1. **tāc-ı muraşşā':-lar**

Kaside 25

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kıymetli taşlarla
bezenmiş taç.*

zümürüdd taḥta
geçmişdür çemen
mülkine mīr oldı
anuñ-çün başına tāc-ı
muraşşā'lar geyer nergis

ta'cıl:

1. **ta'cilden:-den**

Gazel 230

Mısra: 10

*Acele ettirme;
hızlandırma.*

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimali vardur
ey ecel bir dem

taḥammül kıl n'olur
ta'cilden

tağ:

1. **tağlar:-lar**

Gazel 121

Mısra: 10

*Çevresindeki
araziye göre büyük bir
çıkıntı teşkil edecek
şekilde yükselen toprak
veya kaya kütlesi, dağ.*

iy Şihābī görelî dağlar-
ıla sīnemi
sīnesini tağlar taşlarla
döküp ağlar

2. **tağlara:-lar, -a**

Gazel 245

Mısra: 8

*Çevresindeki
araziye göre büyük bir
çıkıntı teşkil edecek
şekilde yükselen toprak
veya kaya kütlesi, dağ.*

Ḥusrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevḳden Ferḥād-veş yol
eylemiş tağlara şu

3. **tağlar:-lar****Gazel 259**

Mısra: 2

*Çevresindeki
araziye göre büyük bir
çıkıntı teşkil edecek
şekilde yükselen toprak
veya kaya kütlesi, dağ.*

terahhum eylediler
Bisütün-ı gamda Ferhâda
figân u nâlesin gûş etdi
tağlar geldi feryâda

4. **tağa:-a****Kaside 22**

Mısra: 20

*Ferhat'ın -beşerî-
aşkına çare olmak için
delmeye çalıştığı bî-
sütun dağı.*

dâğ-ı sevdâsı-y-ıla bir
şanem-i leyli-veşûn
tağa düşmüş yürür âvâre
vü Mecnûn lâle

tağul:-1. **tağıldukça:-dukça****Gazel 170**

Mısra: 1

*Dağılmak,
yayılmak.*

hatt-ı dildâr üzre

tağıldukça kâkül her

taraf

zînet etdi der gören gül-

zârı sünbül her taraf

tağıt:-1. **tağıtdı:-dı****Gazel 312**

Mısra: 10

*Dağıtmak, zor
durumlara sokmak,
perişan etmek.*

dâne-i şabrın Şihâbînüñ
şavurdı bād-ı 'ışk
hâşılı 'ömri tağıtdı âh ol
gül hirmeni

tağıt:1. **tağıtdı:-dı****Gazel 119**

Mısra: 6

Dağıtmak saçmak.

gül ruhlarına zînet için
şahn-ı gülşenüñ
sünbül tağıtdı her yaña
müşgîn külâ[le]ler

2. **tağıtsa:-sa****Gazel 247**

Mısra: 4

(Saçı) dağıtmak.

hâtıruma gelür perîşânlık
yâr kâkül tağıtsa şâne-y-
le

tağyîr ol:-1. **tağyîr ol:-ur****Gazel 175**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Değişmek,
başkalaşmak.*

geh müzeyyendür gehi
tağyîr olur ey bağubân
'ayn u 'ibret birle bir kez
bu fenâ gül-zâra bak

tâhâ:1. **tâhâ:****Kaside 13**

Mısra: 12

*Kur'an'ın yirmi
birinci suresi.*

egerçi Âdem'e oldı
müyesser 'alleme'l-esmâ
olupdur Muştafânüñ
künyeti Yâsîn ile Tâhâ

2. **ṭāhā:****Kaside 8**

Mısra: 9

Kur'an-ı Kerim'in

20. suresinin adı ve ilk

kelimesidir. Hz.

*Muhammed'in**adlarından biridir.*

nāzil degül mi ḳadrine

Ṭāhā vü Nāzi'āt

menşüb aña risālet ü

levlāk aña berāt

tahallüs ol-:1. **tahallüş ol-:-sa****Gazel 35**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Mahlas alma,**edinme.*

n'iderler āb-ı ḫayātı

olinca mā'-i 'ineb

ḳapuñda baña tahallüş

Şihābī olsa n'ola

tahammül eyle-:1. **tahammül eyle-:-r****Gazel 125**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yüklenmek, bir yükü**üstüne almak;**dayanmak, katlanmak.*

şütür-i cān ḡam-ı cānānı

taḫammül eyler

līk hicrān yolunuñ bār-ı

girānın çekmez

2. **tahammül eyle-:****Gazel 132**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dayanmak,**katlanmak, sabretmek.*

ḳo ıztırābı eyle

taḫammül Şihābiyā

fülk-i felāket etdi felek

çün mekānumuz

tahammül kıl-:1. **tahammül kıl-:****Gazel 143**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Dayanmak,**katlanmak.*

Şihābī cevri-yāra ḳıl

taḫammül

cefādan ḳalbüñ olmasın

müşevveş

2. **tahammül kıl-:****Gazel 230**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Dayanmak,**katlanmak, sabretmek.*

vaşl-ı cānāna erişmek

ihtimali vardur

ey ecel bir dem

taḫammül ḳıl n'olur

ta'cilden

tahayyül:1. **tahayyüldür:-dür****Gazel 98**

Mısra: 6

*Hayalde**canlandırma; hayal.*

kākülün sevdāsınuñ cānā

ḫayālī başdan

dilde bir tül-i emel

müşkil tahayyüldür gider

tahayyür:1. **tahayyürden:-den****Gazel 15**

Mısra: 9

*Hayrete düşme,**şaşıрма, şaşma.*

Şihābīye hıyāl-ı
ebrūvānuñla taḥayyürden
görinür bir hilāl-ebrū
güzel her mäh-ı nev
peydā

tahiyyāt:

1. taḥiyyat:

Kaside 16

Mısra: 4

"Selamlar, hayır
dualar".

vācib oldı rābi' ile 'āmil
olana
penc nevbette taḥiyyat ü
selām-ı çār-yār

tahiyyāt olsun:

1. taḥiyyāt olsun:

Kaside 2

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

*Dua olsun -Dua
etmek- (Hz. Muhammed
için).*

āl ü aşhābına her-bār
taḥiyyāt olsun
rūḥ-ı pākine selām ile
hezārān şelavāt

tahmīr ol-:

1. tahmīr ol-:-a

Gazel 184

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Yoğrulmak,
mayalanmak.*

ger gül-āb u misk-ile
tahmīr ola āb u gilūñ
nāfe gibi 'ākıbet ḥāk-i
siyehdür menzilūñ

tahsil:

1. tahsīlden:-den

Gazel 230

Mısra: 12

*Elde edilen şey,
kazanç.*

iy Şihābī sen okursın
şad-müderriş dersini
'ilm-i 'ışkı ḥāşıl itdūñse
eger tahsīlden

tahsīl kıl-:

1. tahsīl kıl-:-dı

Gazel 198

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Elde etmek,
kazanmak.*

'ilm-i 'aşkı götüri kıldı
Şihābī tahşīl
ne bilür mes'ele fennini
rakīb-i echel

tahsīn id-:

1. tahsīn id-:-er

Gazel 101

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Beğenmek, takdir
etmek.*

yār kūyında Şihābī
şî'rine tahsīn ider
didiler kim nazm-ıla
Ḥassānlık budur

tahsīn oku-:

1. tahsīn oku-:-r

Gazel 259

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güzelliğini övmek.

Şihābī anuñ için şî'rüne
okur felek tahsīn
ki yokdur nazmuñuñ
cem'iyyeti 'aḳd-i
şüreyyāda

taht:

1. **tahtına:-ı, -n, -a****Gazel 135**

Mısra: 1

*Hükümdarlık tahtı.**II Makam, mevki, konum.*

gönlümüñ tahtına sultān-ı

ğamuñ itdi cülūs

mehter-i āhum seherden

çaldı ol şādīye kūs

taht ur:-1. **taht ur:-:di****Gazel 43**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Taht kurmak. II.**Eğlence meclisi**düzenlemek.*

ğonca-i gülşen olup

başına la'lin tācı

şāh şāhı güle urdı

zümürüdden taht [vb]

tahta geç:-1. **tahta geç:-:di****Kaside 12**

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Tahta çıkmak,**sultanlığını ilan etmek.*

çarh-ı atlas hıl'at ü

levlāk-tāc

tahta geçdi bir şeh-i 'ālī

himem

tahta-i remmāl:1. **tahta-i remmāl:****Gazel 296**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Remilci tahtası. II**Âşığın yaralarla dolu**delik deşik vücudu.*

birbirine ihtilāt itmiş

nühüsetden nuķat

tahta-i remmālde eşkālī

bir yüzden dağı

tahta'-i remmāl:1. **tahta'-i remmāl:****Gazel 154**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Remilci tahtası. II**Âşığın yaralarla dolu**delik deşik vücudu.*

ğubār-ı haṭṭ-ıla cebheñ

çü tahta'-i remmāl

ziyā-yı hüsn ü ruḥuñdan

belürdi humre beyāz

taht-ı fenā:1. **taht-ı fenā:-da****Gazel 97**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Fena tahtı, dünya**hayatı, dünyevi zevkler.**II Yokluk makamı,**Allah'ın varlığında**kaybolma makamı,**fenafillah.*

terk eyle başuñā al faķır

kisvetin (-)

taht-ı fenāda ol saña

devlet külāhıdur

taht-ı livā:1. **taht-ı livā:-sı, -n****Kaside 3**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Hız. Peygambere**(A.S.M.) ait sancak tahtı.*

rūz-ı cezāda faẓluñā

lāyık olan bu kim

taht-ı livāsın idesin anuñ

bize penāh

taht-ı neşāt:

1. **taht-ı neşât:-a****Kaside 19**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevinç, mutluluk**tahtı.*

taht-ı neşâta geçdi gelüp

pâdişâ-yı 'ıyd

düşdi diyâr-ı 'âleme şıyt

ü şadâ-yı 'ıyd

takbîl-i âyâdi-i kabûl**kıl:-**1. **takbîl-i âyâdi-i kabûl****kıl:-sa****Gazel 87**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Koruyucu muhafız**olarak kabul etmek.*

kıble hâkkı kılsa takbîl-i

âyâdi-i kabûl

saña istikbâl ide ol dem

dilâ ikbâller

takdîr id:-1. **takdîr id:-e, -mez****Gazel 297**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Değer biçmek.

ol mehûñ medhîn Şihâbî

dilde takdîr idemez

ögmege göge çıkarur

gerçi şâ'ir dilberi

takdîr it:-1. **takdîr it:-me, -miş, -***dür***Gazel 162**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Takdir etmek, kader**tayin etmek.*

rakîb-i dün-ı bed-bahtuñ

ne muhkem tâli'î var kim

kazâ bir ferde takdîr

itmemişdür bu kadar tâli'

tâki:1. **tâki:****Gazel 227**

Mısra: 4

Kubbe, kemer.

tomar-ı hatt-ı hüsnine

ağyar-ı bed-nazar

bakmaya tâki dek aña

çeşmin çerişlesin

tāk-ı ebrû:1. **tāk-ı ebrû:-(y)ı****Gazel 275**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kaşının**kemerı.*

secde eyler tāk-ı ebrû[yı]

gören bî-ihtiyâr

câmi'-i hüsnuñde mihrâb

olmuş ol yir sâcide

2. **tāk-ı ebrû:-(y)a****Gazel 150**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin)**mihraaba benzeyen**(kavisli) kaşı.*

tîr-i gamzeñle müjeñ

deldi hilâlûñ na'lin

tāk-ı ebrûya kemân aşdı

mişâl-i Vakķāş

tāk-ı evvân:1. **tāk-ı evvân:-ı****Kaside 13**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Köşkün kemerı,**kubbesi.*

vücūdından ‘adem
zulmānisin hāk itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

tak-ı hüsn:

1. tāk-ı hüsn:-üñ

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik kimeri. II

Sevgilinin kaşları.

müjeñ tîri-y-le deldi
hilālūñ na‘lini kaşuñ
anuñ-çün tāk-ı hüsnūñ
üzre aşmışdur kemān yer
yer

tāk-ı kistrā:

1. tāk-ı kistrā:-dan

Gazel 218

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

İran padişahı

*Kistrā'nın sarayının
kubbesi. II Yüksekliği ve
ihtişamıyla anılan sâsânî
sarayı ve kimeri.*

küşe-i ebruñ yigdür tāk-ı
Kistrādan baña

ey leb-i nūşin revānum
kaşr-ı cāna Kayserüm

tāk-ı ‘ulā:

1. tāk-ı ‘ulā:-da, -dur

Gazel 111

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şerefli, ulu, yüce

kemer. II Yüksek yapı

kimeri, yüksekçe yer. II

Gökyüzü, yüce makam.

na‘l-i hilālî deldi o meh
gāmzesi-y-ile
aşdı kemān kaşını tāk-ı
‘ulādatur

takını:

1. tākını:

Kaside 21

Mısra: 6

Saray.

keşret-i berg ü nevādan
hum olupdur şāhlar
şanasın ‘adl-ıla yapdı
tākını kistrā-yı gül

tal-:

1. talmışdı:-mış, -dı

Kaside 25

Mısra: 5

Dalmak. ||

Karışmak, dahil olmak.

yemm-i hāzrāya talmışdı
niçe gavvāsdur gör kim
nişār etdi cihāna jāleden
lü’lü’-i ter nergis

tālā şevki leke fî külli

‘aşān ve gadāt:

1. tālā şevki leke fî külli

‘aşān ve gadāt:

Kaside 2

Mısra: 24

Kelime Tipi: -

Özlemim sana her

akşam ve gündüz

çoğaldı.

yā Rāb ez kūy-ı tūba

emri turur üftādum

tālā şevki leke fî külli

‘aşān ve gadāt

tal‘at:

1. tal‘atı:-ı

Gazel 267

Mısra: 6

Güzellik ||

Sevgilinin yüzünün

parlaklığı, güzelliği.

şubh birdür şām iki
didüklerince var-ımış
tal'atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

2. **tal'atun:-**(u)ñ

Gazel 18

Mısra: 2

(Sevgilinin)

yüzünün güzelliği.

zülfüñ iy meh şehābdur
güyā
tal'atun āfitābdur güyā

talbin:-

1. **talbindugın:-**dug, -ın

Gazel 36

Mısra: 5

Çırpınmak II Kanat

çırpmak.

kesdi tığ-i yār rakş inler
yürek talbindugın
mürg-i bismildür çeker
cān acısından ıztırāb

taleb eyle:-

1. **taleb eyle:-**-di

Gazel 38

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*İstemek. II Ummak /
beklemek.*

cām-ı la'lüñ eyledi
gönlüm taleb
sākiyā şun yoğsa oldum
teşne-leb

taleb id:-

1. **taleb id:-**

Gazel 35

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İstemek, dilemek.

şarāb-ı la'lüne ḥasret
olalı şerebeden
dehānuñ ańsa bu gönlüm
ider piyāle taleb

tālī':

1. **tālī':**

Gazel 162

Mısra: 1

*Kader, kısmet, baht,
talih.*

nühüset üzredür dāyim
felekde iy kamer tālī'
murādum āfitabınun
tulū'ın men' ider tālī'

2. **tālī':**

Gazel 162

Mısra: 2

*Kader, kısmet, baht,
talih.*

nühüset üzredür dāyim
felekde iy kamer tālī'
murādum āfitabınun
tulū'ın men' ider tālī'

3. **tālī':**

Gazel 162

Mısra: 4

*Kader, kısmet, baht,
talih.*

sitārem ser-nigün ol
māh-ı ser-keş yıldızum
düşkün
baña bu çarḥ-ı fāñide
neler eyler neler tālī'

4. **tālī':**

Gazel 162

Mısra: 6

*Kader, kısmet, baht,
talih.*

raķīb-i dūn-ı bed-bahtun
ne muḥkem tālī'ı var kim
każā bir ferde taķdır
itmemişdür bu kadar tālī'

5. **ṭālī'**:**Gazel 162**

Mısra: 8

Kader, kısmet, baht,
talih.

müneccimler vukūfından
bu necmūñ ḳaldılar 'āciz
nazar olursa uşṭurlāba
vermez bir ḥaber ṭālī'

6. **ṭālī'**:**Gazel 162**

Mısra: 10

Kader, kısmet, baht,
talih.

Şihābī kevkebūm burc-ı
şerefden ṭoğmak itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yaḳar ṭālī'

7. **ṭālī' mi:-mi****Gazel 243**

Mısra: 2

Kader, kısmet, baht,
talih.

ırakdan merḥabā eyler
benümle ol hilāl-ebrū
sitāre mi diyeyin ben
buña ṭālī' mi olsun bu

8. **ṭālī' i:-i****Gazel 162**

Mısra: 5

Kader, kısmet, baht,
talih.

raḳīb-i dūn-ı bed-baḥtuñ
ne muḥkem ṭālī' i var kim
ḳazā bir ferde taḳdīr
itmemişdür bu ḳadar ṭālī'

9. **ṭālī' i:-i****Gazel 218**

Mısra: 13

Kader, kısmet, baht,
talih.

gel ṭulū' it ey Şihābīnūñ
müşerref ṭālī' i
aḥter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-aḥterüm

ṭālib:1. **ṭālibin:-in****Gazel 2**

Mısra: 3

İsteyen, arayan,
talep ve arzu eden
(kimse); mürit.

ben ṭālibin cefāsına
vaşlın diler raḳīb
mihr ü vefāyı etsin aña
cevr ü kin baña

2. **ṭālibler:-ler****Gazel 133**

Mısra: 4

İsteyen, arayan,
talep ve arzu eden
(kimse); mürit.

genc-i ḥüsnūñ ger nihān
olursa gözden ṭañ degül
didiler ṭālibler anuñ
adına kenzü'r-rumuz

3. **ṭāliblerine:-ler, -i, -n, -e****Gazel 54**

Mısra: 1

İsteyen kişi. II [tas.]
Hakk'ı bulmak ve
murada nail olmak
isteyen kişi.

ṭāliblerine derse ḥabībüm
n'ola ḥadīṣ
aşḥāba söyler idi beni
dāimā ḥadīṣ

ṭālib ol:-1. **ṭālib ol:-dukca****Gazel 32**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

İstemek, talep etmek.

lebünden büseye oldukça
tālib
olur gözden femūñ cān
gibi gāyib

2. tālib ol:-ur, -sa, -m

Kaside 19

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

İstemek, talep etmek.

ben dest-büse tālib
olursam 'aceb mi kim
el virdi cümle hālka
bugün merhābā-yı 'ıyd

tālibān-ı devlet-i

dünyā:

1. tālibān-ı devlet-i dünyā:

Gazel 53

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Dünya nimetine talip olanlar. II Dünya mutluluğu, talihi isteyenler.

degül hālī ta'abdan
tālibān-ı devlet-i dünyā

huzūr ehlidür itmez
hātīrā hergiz gedā devlet

tālib-i dünyā ol:-

1. tālib-i dünyā ol:-an

Gazel 103

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünyayı arzulayan kişi.

tālib-i dünyā olan kesb
idemez naqd-i kemāl
māla meyl idüp ol ancak
Kıışsa-i Kārun okur

tālib-i iksīr-i lutf:

1. tālib-i iksīr-i lutf:-uñ, -dur

Gazel 217

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Lütf iksirinin talibi.

tālib-i iksīr-i lutfuñdur
Şihābī hāk-sār
hıdmetünde hālīşem
gerçi nūhās-ı ahkarem

tālib-i maksūd:

1. tālib-i maksūd:-ı, - (n)a

Gazel 201

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Amaçlananı isteyen.

olmadı gönül tālib-i
maksūdına vāşıl
hicrān yolını derd-ile cān
eyledi menzil

tāli' i mes'ūd:

1. tāli' i mes'ūd:-dur

Gazel 147

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Mutlu talih, güzel baht.

ey Şihābī şahdur her kim
ki 'ışka kıl ola
tāli' i mes'ūddur āyāz-ıla
Maḥmūd-veş

ta'lim id:

1. ta'lim id:-er

Kaside 9

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Öğretmek.

hikmet ile tūṭīye ta'lim
ider şīrīn ḥadīs
şol kadar 'şekker-şiken
oldı maḳāl-i Muştafā

ta'lim-i ḥāne id-:

1. ta'lim-i ḥāne id-:-eli

Gazel 111

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Talimhane yapmak,

*bir konuda tecrübe
kazanmak için alıştırma
yapılan yer haline
getirmek.*

ta'lim-i ḥāne ideli
dükkān-ı sīnemi
meyl-i kaş-ıla
ğamzesinüñ ok u
yaydadur

tama':

1. tama':

Gazel 161

Mısra: 8

Aç gözlülük,

doymazlık.

zūlfün müdām katlūme
şarkar nedür sebeb
ğamzeñ hemīşe ḳanuma
girür neden tama'

2. tama':

Gazel 161

Mısra: 10

Aç gözlülük,

doymazlık.

yoḳdur Şihābī şeker ile
şehde iştihā
ḳand-i müzāb-ı la'line
açar dehen tama'

3. tamā':

Gazel 291

Mısra: 8

Açgözlülük, tamah;

aşırı istek, hırs.

kemāl erbābına künc-i
ḳanā'at virür istignā
ḳılur sermāyesin zāyi'
tamā' yolında māl [ehli]

tama' et-:

1. tama' et-:-me

Gazel 161

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Aç gözlülük. ||

Beklenti, umut.

merd-i leīm loḳmasına
etme sen tama'

k'olmaz ḳanā'at ehli dilā
eyleyen tama'

tamā' eyle-:

1. tamā' eyle-:-r

Gazel 17

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Açgözlülük yapmak,
hırslanmak; bir şeyi çok
istemek.*

mürg-i cān tu'me-i vaşla
tamā' eyler līkin
ḳānī' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'anḳā

tama' eyle:

1. tama' eyle:-y, -en

Gazel 161

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Açgözlülük yapmak,
hırslanmak; bir şeyi çok
istemek.*

merd-i leīm loḳmasına
etme sen tama'
k'olmaz ḳanā'at ehli dilā
eyleyen tama'

tama' ol-:

1. **ṭamaʿ ol:-ur****Gazel 161**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Açgözlü, hırslı**olmak II nasibine**düşmek, sahip olmak.**ğâret-ger oldu şol ḥabeş-i**ḥāl-i ruḥ dile**olur niteki ʿâdet-i ḥalk-ı**Yemen ṭamaʿ***ṭamağ:**1. **ṭamağla:-la****Gazel 58**

Mısra: 9

*Boğaz, damak.**hırs u ṭamağla dökme**iñen zer ḥazāneye**sen bakmaduñ mı bāğda**berg-i ḥazāna hīç***tamām:**1. **tamām:****Kaside 5**

Mısra: 19

*1. Tamamen,
bütünüyle, baştan başa.**2. "Tamam oldu."**ifadesini pekiştirmek**amacıyla kullanılmıştır.**bizden selām āline**aşḥābına tamām**añlar ki cümle muḳbil ü**maḳbül ola saña*2. **tamām:****Kaside 12**

Mısra: 13

*Büsbütün.**ḥākden eflāke varınca**tamām**pertevini şaldı envār-ı**kıdem***ṭamğa:**1. **ṭamğası:-s, -ı, -n, -ı****Kaside 22**

Mısra: 25

*Bir nesnenin**üzerine bir nişan bir**alamet basmak üzere**boya veya kızgın demir**olarak kullanılan mühür**; herkes tarafından**bilinen yüz kızartıcı**durum.**yüzde olmazdı nişan ile**siyeh ṭamğası**ruḥ-ı yāra ḳul-iken**olmasa ḳaçgun lāle***ṭamğa-yı siyāh ur:-**1. **ṭamğa-yı siyāh ur:-***dı***Gazel 193**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Siyah damga**vurmak. II Lalenin**ortasında bulunan**siyahlık bağlamında. II**Aşk ateşinin oluşturduğu**dağ yaraları.**lāleye serheng-i āhum**urdu ṭamğa-yı siyāh**gülsitān içre güle sürḥ-ı**sirişküme verdi renk***tāmīʿ:**1. **ṭāmīʿ dür:-dür****Kaside 25**

Mısra: 37

*Tamah eden,**tamahkar.**elinde boyunca sīm ü zer**var-iken gör ne tāmīʿ dür**gedālar gibi cām alup**ider bezmüñde cer nergis***tammāʿ ol:-**

1. **tammā' ol:-ma****Gazel 161**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tamahkar olmak.

tammā' olma zelle-i
 ḥvān-ı vişāle gel
 iy dil ḵanā'at ehli dedi:
 "zel men ṭama'"

tan:1. **ṭañ:****Gazel 266**

Mısra: 3

*Güneş doğmadan
 önceki alaca karanlık,
 fecir.*

zūlf-i şebinde olsa [bu]
 zāhir femine ṭañ
 gün toğmayınca zerre
 görünmez mu'āyine

ṭañ degül:1. **ṭañ degül:****Gazel 48**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Şaşılmaz, tuhaf
 olmaz.*

ögerek göğē çıkarsam

ṭañ degül o māhı ben

sidre birle hem-ser olmuş

ḵāmet-i bālā-yı dost

2. **ṭañ degül:****Gazel 133**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şaşılmaz, tuhaf
 olmaz.*

genc-i ḥüsnüñ ger nihān
 olursa gözden ṭañ degül
 didiler ṭālibler anuñ
 adına kenzü'r-rumuz

3. **ṭañ degül:****Gazel 222**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Şaşılmaz, tuhaf
 olmaz.*

tīr-i āhum geçse bu
 çarḥuñ hilālinden n'ola
 ey Şihābī oḵ geçürmek
 ṭañ degül zihgīrden

4. **ṭañ degül:****Gazel 244**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Şaşılmaz, tuhaf**olmaz.*

şāhid-i dīdāra olsa ṭañ
 degül āyīne şu
 oldı çün meclā tecellā-yı
 şafā āyīne şu

5. **ṭañ degül:****Gazel 89**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Şaşılmaz, tuhaf
 olmaz.*

Yūsuf-ı Mısr-ı
 melāḥatdūr disem o
 māha ben
 ṭañ degül şeker maḵālī
 ḵāmet-i mevzūnı var

ṭa'n et:-1. **ṭa'n et:-me****Gazel 290**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kınamak,
 ayıplamak.*

maḥabbet ehline ṭa'n
 etme zāhid
 ḥaḵīḵat-sāzdur 'aşḵ-ı
 mecāzī

ta'n eyle:-**1. ta'n eyle:-me****Gazel 45**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kınamak,**ayıplamak, hor görmek.*

yiüyüp içey deydü ta'n
eyleme her-bâr rindâne
dilerseñ sen de mey iç
hây ekl-i mâlı evkâf it

2. ta'n eyle:-r, -imiş**Kaside 23**

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

*Kınamak,**ayıplamak.*

beñzetmeg-ile kendülerin
kâkül-i yâra
ta'n eyler-imiş sünbül-i
reyhâna benefşe

ta'n id:-**1. ta'n id:-er****Kaside 19**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Kınama, ayıplama,
yerme. II Şaşırmak.*

ğilmânlar ile toptolu

cennet şanur gören

bâğ-ı berîne ta'n ider oldu

çü cā-yı 'ıyd

tañ mı:**1. tañ mı:****Gazel 74**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı.

tañ mı reftâr etmese
servi-çemen

ayağına urdı şu kaydı

hadîd

2. tañ mı:**Gazel 288**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Şaşılır mı?**(Şaşılmaz).*

sînem degül mi genc-i
maḥabbet ḥazînesi
sulṭân-ı 'ışkuñ olsa göñül
tañ mı ḥâzini

3. tañ mı:**Gazel 63**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Tuhaf mı, şaşılır**mı?*

yaşdanursa tañ mı seng-i
âsitânun ḥūblar
şāh-ı ḥübānsın ayağıñ
topragıdur başa tāt

4. tañ mı:**Gazel 113**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Tuhaf mı, şaşılır**mı?*

sür'at-ile raḡs urursa tañ
mı cān pervānesi
şem'-i meclis gibi
başumda benüm odlar
yanar

5. tañ mı:**Gazel 115**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Tuhaf mı, şaşılır**mı?*

dilde tañ mı saklasam
'aşḡ u muḥabbet
cevherin
kūşe-i vîrānede
gencîneler medfün olur

6. **tañ mı:****Gazel 174**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı?

şan‘at-ı ‘ışk içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduk
bu meşeldür kim olur
‘ālemde üstād oñmaduk

7. **tañ mı:****Gazel 204**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı?

hūblar hūsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlini hāllaḳ-ı cemāl

8. **tañ mı:****Gazel 205**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı?

hūblar hūsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk

çün sever derler cemāl
ehlini hāllaḳ-ı cemāl

9. **tañ mı:****Gazel 208**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı?

ruhında hāline aldansa
tañ mı merdüm-i
çeşmüm
cinān bāğında çün
gendüm-firīb olmuş-
durur ādem

10. **tañ mı:-dur****Gazel 107**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı? Şaşılır mı?

merdüm-i çeşmüm olursa
tañ mıdur lü’lü-feşān
kim bu eşküm baħrinüñ
ğavvāsıdur deryāyidür

11. **tañ mı:****Gazel 262**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Tuhaf mı, şaşılır mı?

rāğıb olsa ehl-i dil tañ mı
yüzüñ mir’ātına
şūret-i ma‘nī görünür
anda mergūb āyine

taña kal:1. **taña kal:-ıp****Gazel 9**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Alacakaranlığa
kalmak; şaşırıp kalmak,
hayrete düşmek.*

dūd-ı āhum kim şerār-
efşān olur her şeb baña
taña kalıp şubha dek yer
yer bakar kevkeb baña

ta’n-ı ‘aşk:1. **ta’n-ı ‘aşk:-ı****Gazel 264**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Aşkın ayıplanması.

olduğı-çün cihānda zen-
perest
etdiler ta’n-ı ‘aşkı
Ferhāda

tañla-:**1. tañlama:-ma****Gazel 123**

Mısra: 7

*Ayıplama, kötöleme,
kınama.*

sürsem yüzümi tañlama
küyuñ turābına
hāk-i harīm-i Ka‘bede
maḳbūl olur namāz

2. tañlama:-ma**Gazel 158**

Mısra: 8

*Ayıplama, kötöleme,
kınama.*

hālet-i nez‘ümde la‘lūñ-
çün ta‘allül eylesem
tañlama kim eylerem ol
demde cān üzre nezā‘

tap:**1. tapuña:-uñ, -a****Kaside 5**

Mısra: 9

*Huzur, nezd,
makam, kat.*

şākir lisān-ı ḳāl ile
tapuña ins ü cān

zākir zebān-ı hāl ile arz u
semā saña

tapu:**1. tapuñı:-ñ, -ı****Kaside 3**

Mısra: 15

*Huzur, nezd,
makam, kat.*

ḳoyup tapuñı her ki vara
ğayrı ḳapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

2. tapuña:-ñ, -a**Gazel 135**

Mısra: 5

*Kapı, eşik, huzur. II
Sevgilinin huzuru.*

mertebeñ artup verir el
tapuña devlet-bāl
ol şeh-i ḥübāndan olsa
müyesser pāy u būs

tapuñı:**1. tapuñı:****Kaside 2**

Mısra: 15

Hürmet, saygı.

ḳoyup tapuñı her ki vara
ğayrı ḳapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

tār:**1. tārından:-ın, -dan****Kaside 13**

Mısra: 34

Kıl, saç teli.

iki nergisleri mā-zāğ-ı
kühlinden mükeḥḥaldür
iki geysüleri ve‘l-leyl
tārından müselseldür

tārāc:**1. tārāc:****Kaside 10**

Mısra: 18

(□□□□□) i. (Fars.
tārāc) Yağma, çapul,
talan.

ḳıl meded nehb eyledi
mülkini cünd-i hevā
‘ahd-i ‘adlūñle şehā lāyık
degül tārāc aña

taraf:**1. tarafın:-ı, -n****Kaside 23**

Mısra: 8
Cihet, canip, semt,
yan.

tarf-ı külehin şive-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendâne benefşe

taraf-be-taraf:

1. taraf-be-taraf:

Kaside 4

Mısra: 6

Yer yer.

tulū' eyledi çünkim bu
āfītāb-ı selef
cihāna şaldı şu 'ā vü ziyā
taraf-be-taraf

tarahhum eyle-:

1. tarahhum eyle-:-(y)e

Gazel 116

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek.

cevr ü cefā-yı dilbere
şabr eyle iy gönül
şāyed tarahhum eyleye
bir gün zamān olur

tarahhum kıl-:

1. tarahhum kıl-:

Gazel 312

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Merhamet etmek,
acımak.

hazret-i 'īsī gibi çıkdı
fiğanum göklere
gel tarahhum kıl baña ey
mehribānum ermeni

tarāvet:

1. tarāvetdür:-dür

Gazel 80

Mısra: 4

Tazelik, canlılık.

tāzelendi girye-i şebden
ruhı ol goncanuñ
çün tarāvetdür gül-i gül-
zāre şebnemden murād

tarf-ı gülistān:

1. taraf-ı gülistān:-a

Kaside 23

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Gül bahçesi tarafı.

tutdı haṭ-ı müşgīni
kenārını 'izāruñ

zīnet-ger olur taraf-ı
gülistāna benefşe

tarf-ı külāh:

1. taraf-ı külāh:-a

Gazel 182

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Taç, şapkanın
kenarı.

mestür kılma hüsnüñi ey
gül-bün ü cemāl
sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı
külāha çek

tarf-ı küleh:

1. taraf-ı küleh:-den

Kaside 24

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Külāhın kenarı, ucu
II sümbulün çiçek kısmı
(Başlık olarak
düşünülür).

şanki bir dilber-i hindū-
beçedür 'anber bŷ
gösterür taraf-ı külelden
şacı güyā sünbül

2. taraf-ı küleh:-in

Kaside 23

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Külâhın kenarı,
şapkanın köşesi.*

tarf-ı külehin şive-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendâne benefşe

tarî:

1. **tarî:**

Kaside 20

Mısra: 42

*Birden bire ortaya
çıkan, ansızın beliren.*

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la'lüñ bulur nevs ü nümâ
kim çemen olur tarî
yağdukça bârân-ı bahâr

târ-ı 'anâkib:

1. **târ-ı 'anâkib:**

Gazel 32

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Örümcek ağı.

binâ-yı cism-i fânide
olan reg
görinür gözüme târ-ı
'anâkib

târih-i zamân:

1. **târih-i zamân:**

Gazel 13

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Zamanın tarihi.

çeşme-i la'line târih-i
zamân olmağ-içün
eylemiş kilik-i hañuñ
süre-i kevşer peyda

tarîk:

1. **tarîk:**

Gazel 219

Mısra: 3

Yol II vasıta, sebep.

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarîk
gice-ile varmağa ol mâha
yoldur kehkeşân

2. **tarîk:**

Kaside 18

Mısra: 26

Allah'a ulaşmak

*amacıyla tutulan yol,
Îlâhî yol.*

yâ Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiğ u refiğ

sen hidâyet bile göster
gideyim toğrı tarîk

tarîk-ı dergeh:

1. **tarîk-ı dergeh:-i**

Kaside 13

Mısra: 45

Kelime Tipi: -

Dergahın yolu.

tarîk-ı dergehi a'lâ-yı
hakdur şer'üne şâri'
o silke sâlik olan râh-
revler olur lâmi'

tarîk-ı ğuşsa:

1. **tarîk-ı ğuşsa:-da**

Gazel 282

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gam, keder, tasa
yolu.*

düşsem 'aceb mi üstine

tîğı o berberüñ

oldı tarîk-ı ğuşşada

başum ber-â-beri

tarîk-ı hak:

1. **tarîk-ı hak:-da**

Gazel 206

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Hak yol; doğru yol

|| *Allah yolu, tasavvuf.*

büyüklenürseñ eger kim

cibāl-i arz mişāl

ṭarīḳ-ı ḥaḳda sürerler

erenler üstüne yol

ṭarīḳ-ı 'ışk:

1. ṭarīḳ-ı 'ışk:

Gazel 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk yolu.

âdem-iseñ kıl ṭarīḳ-ı

'ışka sa'

leyse lil-insāni illā mā

sa'

2. ṭarīḳ-ı 'ışk:-a

Gazel 212

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşk yolu.

ṭarīḳ-ı 'ışka sālik

olalıdan bī-ḳarār oldum

beḳā mülkine 'azm idüp

fenā 'âlemden el çekdüm

ṭarīḳ-ı ka'be:

1. ṭarīḳ-ı ka'be:-de

Gazel 56

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Kâbe yolu. II Âşk yolu.

raḳībūñ rāh-ı kūyuñda

müsāfir olmasındandır

ṭarīḳ-ı Ka'be'de ḥār-ı

muḡaylan olmağa bā'is

tart:-

1. ṭartduḡında:-dug, -ı, -n, -da

Gazel 193

Mısra: 7

Ölçmek, tartmak. II

Değerini belirlemek.

cāna ṭartduḡında Yūsuf

gibi sen meh-pāre'i

cānib-i cān ḥuften-i

mīzān kıldı 'özleng

tārüm-ı eyvān:

1. tārüm-ı eyvān:

Gazel 72

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Perişan, yıkılmış; tarumar köşk.

rāh-ı rühānīye ṭut sende

Şihābī ḡuşūñ

zīr-i pāyūñ ola tā ṭārüm-ı

eyvān kebūd

ṭarz-ı eş'ār:

1. ṭarz-ı eş'ār:-ı

Gazel 141

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiir tarzı.

kemāline yetiştürdi

Şihābī ṭarz-ı eş'ārı

dedi şî'rin görenler bu

sūḥan-sāz-ı Ḥucend

[olmuş]

ṭarz-ı nazm:

1. ṭarz-ı nazm:

Gazel 220

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şiir tarzı, üslubu.

sözi ilette kemāline

ḥayālāt-ıla çün

ṭarz-ı nazm içre Şihābī

ola gibi Selmān

taş:

1. **taşlarla:-lar, -la****Gazel 121**

Mısra: 10

Taş.

iy Şihābī göreli dāğlar-

ıla sīnemi

sīnesini taşlar taşlarla

döküp ağlar

2. **taşına:-ı, -n, -a****Gazel 42**

Mısra: 5

*Kimyasal veya**fiziksel durumu**değişiklikler gösteren,**rengini içindeki maden,**tuz ve oksitlerden alan**sert ve katı madde II eşik**taşı.*

eşigi taşına baş kodı

göñül Ferhādı

tatlı dil verdiği-çün ol

büt-i Şīrīn harekāt

taş kes:-1. **taş kes:-üp****Gazel 137**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Taşı kırmak,**parçalara ayırmak.*

anuñ-içün adı üstād oldı

olsun rūhı şād

taş kesüp bünyād-ı 'ışka

kūh-ken urdı esās

taş ur:-1. **taş ur:-dı****Gazel 193**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yaralamak veya**öldürmek maksadıyla**birisine taş fırlatmak;**ağır sözler söyleyerek**birisinin incinmesine**neden olmak.*

iy Şihābī başuma taş urdı

o meh hışm idüp

şefkatinden kāse-i

Mecnūna Leylā urdı seng

taşaddur eyle:-1. **taşaddur eyle:-(y)üp****Gazel 192**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*İleriye, öne geçip**oturmak.*

ey hadeng-i gamze-i

dilber taşaddur eyleyüp

cāy-gīr ol kim bu şadr-ı

sīnedür yirūñ [senūñ]

taşarruf:1. **taşarrufdan:-dan****Gazel 153**

Mısra: 10

*Bir şeye sâhip olma**ve sâhip olduğu şeyi**istediği gibi kullanma**yetkisi. II Tutum.*

geh 'ademden vār ider

mevcūdı gāh eyler 'adem

bu taşarrufdan hemān

izhār-ı kudretdür garaż

taşhīr id:-1. **taşhīr id:-er****Gazel 95**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Büyülemek, etkisi**altına almak, çok**etkilemek.*

sen perīşān perçemi

şa'rumla şayd etsem

n'ola

iy perī-peyker melek

taşhīr ider ādem düşer

taşı taş üstine koma:-

1. **taşı taş üstüne koma-**
:-z, -iken

Gazel 270

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Taş taş üstünde
bırakmamak. Yıkıp
dağıtmak, tarumar
etmek.*

‘aşık-ı müflis taşı taş
üstüne kımaz-iken
cevher-i eşk-i firāvān-ıla
sengīn olmada

taşnîf:

1. **taşnîfümü:-üm, -i**

Gazel 205

Mısra: 7

*Sınıflandırmak ||
Kitap haline getirme.*

güş idenler naqş-ı
eş ‘ārumla her taşnîfümü
muṭrib-i bezmüm semā‘
u şavtına kıalmaz ‘amel

taşvîr:

1. **taşvîrüh:-ün**

Gazel 192

Mısra: 4

*Suret, görünüş,
resim.*

resm idelden şüretüh
naqşını şāvūr-ı zamān
kühken etdi niçe Ferhādı
taşvîrüh senüh

2. **taşvîrühî:-ühî**

Gazel 226

Mısra: 3

*Suret, görünüş,
resim.*

muşavver eylemiş
taşvîrühî bu cism-i
sûretle

‘aceb rûh-ı muşavversin
‘aceb cân-ı mücessemsin

3. **taşvîrühî:-ühî**

Kaside 14

Mısra: 3

*Suret, görünüş,
resim.*

muşavver eylemiş
taşvîrühî rûh-ı
muşavversin
seni resm eyledi evvel
kalem nûr-ı
Muhammedden

taşvîr-i dil-keş:

1. **taşvîr-i dil-keş:**

Kaside 9

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Gönül çeken, gönül
cezbeden resim.*

gerçi çok taşvîr-i dil-keş
resmin itdi kıl-ı şun ‘
düşmedi eşkalde naqş-ı
mişāl-i Muştafa

tâtâr-ı ğamze:

1. **tâtâr-ı ğamze:-ler, -i,
-(n)e**

Gazel 91

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Tâtâr'a benzeyen
gamze. II Sevgilinin
yağmacı bakışı.*

tâtâr-ı ğamzelerine geldi
Şihābiyā
naqd-i vücūdı ğaret idüp
hep bölüşdiler

tatlu dil:

1. **tatlu dil:**

Gazel 42

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Gönül alıcı söz, tatlı
söz.*

eşigi taşına baş kodı
göñül Ferhâdı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şîrîn harekât

tatlu gel:-

1. tatlu gel:-ür

Gazel 41

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Hoşa gitmek, lezzet

almak.

seng-i cevri baña
dildâruñ katı tatlu gelür
bu meşeldür der ‘arab
zarbe’l-ḥabîb gül-zâr-ı
bîb

tatlu söz:

1. tatlu söz:-i, -(n)e

Rûbai 9

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tatlı, güzel söz;

kulağa hoş gelen söz.

tatlu sözine ‘acüz-ı
dehrüñ aldanma er ol
‘ıyş-ı Ferhâdı şaḳın
ḥelvâ-yı Şîrîn itdi telḥ

tatlu tatlu:

1. tatlu tatlu:

Gazel 300

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tatlı tatlı II hoşa

*gidecek şekilde, yakınlık
göstererek.*

raḳîbe dil verürsin tatlu

tatlu

baña düş-nâm idersin acı

acı

tavâf:

1. tavâfını:-ı, -n, -ı

Gazel 57

Mısra: 5

Etrafını dolaşmak ||

Kabe'nin etrafını

dolaşmak.

ḳıldum murâd Ka‘be-i

kūyuñ tavâfını

‘azm-i şafâ-yı sa‘y-içün

eyledüm besîc

tavâf id:-

1. tavâf id:-en

Gazel 277

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kutsal sayıp etrafını

dolaşma, ziyaret etme.

baḳan cemâl-i pâküñe
nûr-ı nebî görür
iden tavâf kūyuñı bilür
Medîne’i

tavḳ-ı maḥabbet:

1. tavḳ-ı maḥabbet:-in

Gazel 282

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Tavḳ, gerdanlık ve

suçluların boyunlarına

geçirilen zincire bağlı

halka anlamına

gerlmekle birlikte kumru

gibi bazı kuşların

boyunlarındaki değişik

renkteki tüylerden oluşan

halka anlamını da

taşımaktadır. "Tavḳ-ı

muḥabbet"ise "aşḳ

halkası, gerdanlığı"

manasındadır.

ḳıldum ḳılâde boynuma

tavḳ-ı maḥabbetin

bir ser-tıraş ‘aşḳına

oldum ḳalenderî

tāvüs:

1. tāvüs:

Gazel 12

Mısra: 18

Sülüngiller

*familyasından, tiz sesli,
erkeğinin kuyruğu çok
uzun, süslü, parlak ve
güzel renkli çok büyük
kuş.*

ğonca lebler vechine
şebnem saçar müşgîn
gül-âb
mirvaḥa şalar-idüm tāvūs
ıla bād-ı şabā

tāvus-ı cemen:

1. tāvus-ı cemen:

Kaside 20

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Çimenlikteki süslü,
parlak ve güzel renkli
çok büyük kuş.*

peykdür bād-ı şehir
çavuş-ı gülşen ‘andelīb
oldı tāvus-ı cemen
derbān-ı rızvān-ı bahār

tayan:

1. tayanıp:-ip

Gazel 32

Mısra: 8

Yaslanmak.

‘asā-yı pirdür çün şeyhe
bāde

ya n’eyler mesned-i
zühde tayanıp

tayerān id:-

1. tayerān id:-üp

Kaside 2

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Uçmak.

fıkr vir kaşı cenābına
cenāḥ-ı hiss ile
tayerān idüp ulaşmağa ne
mümkün heyhāt

tayy ol:-

1. tayy ol:-dı

Kaside 19

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Dürülmek,
bükülmek, defteri
dürülmek.*

tayy oldı çün riyāzāt u
şavmuñ cerīdesi
açıldı defter ü devlet
berā-yı ‘ıyd

tayy olun:-

1. tayy olun:-up

Gazel 205

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Bükülmek,
dürülmek.*

zāhir oldı şafḥa-i
ḥüsnuñde ḥaṭṭuñ dostum
tayy olunup defter-i
‘ömrüm baña irdi ecel

tāze:

1. tāze:

Gazel 74

Mısra: 7

*Genç, körpe II genç
sevgili.*

zevḳ ider dil tāze
cevrüñden senüñ
kim lezīz olur dimişler
her cedīd

2. tāze:

Gazel 289

Mısra: 1

Canlı, yeni, körpe.
gül ü mül mevsümidür
tāze bahār eyyāmı
sākiyā gel süre şol cām-ı
sürür encāmı

3. taze:

Gazel 213

Mısra: 4

*Dinç, yıpranmamış,
yorulmamış.*

sîne sahrâsında yer yer
zâhîr oldı şekl-i na'î
şehsüvârum kanda
başdıysa semendûn taze
süm

4. taze:

Gazel 71

Mısra: 3

*"Yeni" anlamında
sıfat.*

yine her bir taze ten
üstine yakarum taze dâğ
açılıpdur hâkden güyâ
karanfil şâh şâh

5. taze:

Gazel 71

Mısra: 3

*"Yeni" anlamında
sıfat.*

yine her bir taze ten
üstine yakarum taze dâğ
açılıpdur hâkden güyâ
karanfil şâh şâh

6. taze:

Gazel 121

Mısra: 1

*"Yeni" anlamında
sıfat.*

sînem üzre taze güllerdür
bu kanlu dâğlar
yaşum-ıla lâle renk olsa
aceb mi bâğlar

7. tazelere:-ler

Gazel 117

Mısra: 1

*Genç, körpe kimse.
II Genç sevgili, yeni
yetme güzel.*

lâle-ruhlar gül-bedenler
gonca-lebler tazelere
gördüğümce her nazar bu
eski dâğum tazelere

8. taze:

Kaside 19

Mısra: 36

*(Fars) İlk ve yeni
durumunu koruyan,
bayatlamamış,
bozulmamış olan. II.
Dinç görünüşlü,
yıpranmamış, körpe.*

ser-sebz tuta lutf-ıla
'ömrün nihâlini
oldukça taze sâl ü meh
âb u hevâ-yı 'ıyd

9. taze:

Gazel 253

Mısra: 9

*"Yeni, genç, körpe"
anlamında sıfat.*

ey taze gonca-gül gibi
gel bezm-i gülşene
işit Şihâbî zârını şavt-ı
hezâr-ise

taze gül:

1. taze gül:-ler, -dür

Gazel 263

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yeni açılmış gül. II
Genç, güzel sevgili.*

nihâl-i kâmet-i dilber
kemâl-i i'tidâlinde
iki 'arız açılmış taze
güllerdür nihâlinde

taze hat getir:-

1. taze hat getir:-di

Gazel 156

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Yeni ayva tüyü
çıkarmak.

katl-i 'uṣṣāka leb-i dilber
 getürdi taze haṭ
 sāde diller meşrebinde
 çıktı ammā o ğalaṭ

tāze hayāt bul-:

1. **tāze hayāt bul-:-ı-ur,**
-in

Gazel 63

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yeniden canlanmak,
hayat bulmak, canlılık
kazanmak.

bulurun taze hayātı
 öldüğümde sākiyā
 cām-ı 'ıṣkuñ cür'asın
 hāk-i mezārum üzre şaç

tāze nihāl:

1. **tāze nihāl:**

Gazel 82

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Taze fidan.

çokdur egerçi bāğda taze
 nihāl ü gül

ṭursa otursa yaraşur o
 serv ü lāle-ḥad

tāze riyāz ol-:

1. **tāze riyāz ol-:-dı**

Gazel 154

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Taze, yeni, genç
cennet bahçesi. II Genç
sevgilinin yanağındaki
ayva tüylerinin
oluşturduğu cennet
bahçesi.

ḥaṭuñ ki gülşen-i
 ḥaddüñde oldı taze riyāz
 pür eşk-i dīdelerümdür o
 ravza içre hıyāz

tāzele:

1. **tāzeler:**

Gazel 117

Mısra: 2

Taze duruma

gelmek, tazelik
kazanmak.

lāle-ruḥlar gül-bedenler
 ğonca-lebler tāzeler
 gördüğümce her nazar bu
 eski dāğum tāzeler

tāzelen-:

1. **tāzelendi:-dı**

Gazel 80

Mısra: 3

Canlanmak;
yenilenmek.

tāzelendi girye-i şebden
 ruḥı ol ğoncanuñ
 çün ṭarāvetdür gül-i gül-
 zāre şebnemden murād

teb:

1. **teb:**

Gazel 38

Mısra: 8

Ateş, hararet,
sıcaklık.

lerzeler ṭıtdı ḥarāret-ile
 beni
 tāb-ı 'ıṣkuñ şaldı cism ü
 cāna teb

teb şal-:

1. **teb şal-:-up**

Gazel 56

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ateş salmak,

hararet vermek,
ateşlendirmek.

nedür ay âfitâbum tâb-ı
'ışkuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lertzān olmağa
bā'ış

tebāh ol:

1. tebāh ol:-ur

Kaside 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yıkılmak; harap
olmak; mahvolmak; yok
olmak. (ÇAĞBAYIR,
Yaşar, ÖOTS, s. 1610).*

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān
fıkr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

2. tebāh ol:-ur

Kaside 3

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Harap olmak,
yıkılmak, yok olmak.*

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān

fıkr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

tebessüm:

1. tebessümle:-le

Gazel 255

Mısra: 1

Gülümseme. II

*Sevgilinin âşığın aklını
başından alan tatlı
gülümsemesi.*

gönüller açdı o gül-ruh
çemende bir tebessümle
lebine beñzedürler
goñca-i handānı fi'l-
cümle

tebessüm et:-

1. tebessüm et:-se

Gazel 25

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Tebessüm etmek,
gülümsemek.*

tebessüm etse nāz ü
şīvelerle ol gül-i handān
terennümler kıllur anda
hezārān bülbül güyā

tebhîr:

1. tebhîr:

Kaside 22

Mısra: 36

Buğu haline

*getirme. II Tütsüleme,
tütsülendirme.*

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebhîr içün micmer-i
gerdün lāle

tecellā:

1. tecellāy:-(y)ı

Gazel 245

Mısra: 5

*Tecelli, görünme,
belirme.*

yā meger görmiş
tecellāyı cemāl-i yārda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çäre şu

tecellā-yı cemāl-i

dilber:

1. tecellā-yı cemāl-i

dilber:-i

Gazel 160

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül alan

sevgilinin güzel yüzünün
tecellisi.

gerçi kim ister tecellâ-yı
cemâl-i dilberi
tûr mânendi yanar
duymaz velî dîdâre şem‘

tecellâ-yı şafâ:

1. tecellâ-yı şafâ:

Gazel 244

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Safa tecellisi. II

*Gönül şenliği, rahat,
huzur, kedersizlik.*

şâhid-i dîdâra olsa tañ
degül âyîne şu
oldı çün meclâ tecellâ-yı
şafâ âyîne şu

tecerrüd:

1. tecerrüd:

Gazel 26

Mısra: 5

Dünya ile ilişkiyi

kesmek.

çāk çāk itsem tecerrüd
kasdına ten cāmesin
hâzret-i ‘İsî yanında göz
diker süzen baña

tedbîr:

1. tedbîrden:-den

Gazel 222

Mısra: 8

*Bir şeyi önlemek
veya olmasını sağlamak
için yapılan hazırlık, baş
vurulan çâre, önlem.*

‘aql eydür kim baña ‘aşk
u maḥabbet terkin it
zevḳ u ḥâlet bulmadum
‘âlemde bu tedbîrden

tefavüt:

1. tefavüt:

Kaside 13

Mısra: 25

*(İki şey arasındaki)
Fark, farklılık.*

tefavüt yok durur
aralarında dir ise elyāk
olur aşḥâbı ḥaḳḳında bu
ḳavle şādıḳ-ı eşdāk

teferrüc:

1. teferrücden:-den

Kaside 20

Mısra: 47

*Eğlenmek için
yapılan gezinti.*

bu teferrücden teğāfûl
eyleyen nâdim olur
bülbul ü tûtî vü ḳumrîdur
nedîmân-ı bahār

teferrüc eyle-:

1. teferrüc eyle-:-meg, - e

Gazel 8

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Sevince ermek.

*Ferahlamak için gezinti
yapmak.*

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy raḳîb
cüft ol yirü o mâh-ıla
görünme tek baña

teferrüc ol-:

1. teferrüc ol-:-ur

Kaside 21

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Gezmek, gezintiye
çıkma, seyertmek.*

gonca-lebler bûseler bezl
etdi ehl-i meclise

kim olur lā-büdd teferrüc
hayline yağma-yı gül

tefsir:

1. tefsire:-e

Gazel 54

Mısra: 3

Ar. Yorumlama. II

*Kur'an-ı Kerim'in ayet
veya surelerini açıklama.*

tefsire lâayık ola mı âyât-ı
hüsnüñi
toğru okuyıbmese her
nā-sezā hadīs

teg:

1. teg:

Gazel 160

Mısra: 6

Yalnız, sadece, yeter

ki.

mumdur her gice
hıdmetdi ayagın tırmağa
teg hemān varsın
bahāne-y-le huzūr-ı yāra
şem'

2. teg:

Gazel 227

Mısra: 1

Yalnız, sadece, yeter
ki.

bir kez zih-i kemānını
teg tiri dişlesin
peykān-ı ğamzesini қо
cānuma işlesin

3. teg:

Gazel 236

Mısra: 7

Yalnız, sadece, yeter

ki.

hāne-i dil қо harāb
olmağa yüz tutasın teg
çıkmasın genc-i ğamuñ
bu dil-i vīrānumdan

4. teg:

Gazel 292

Mısra: 6

Yalnız, sadece, yeter

ki.

mūmdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem' eylesin her meh-
veşi

teğāfül eyle:-

1. teğāfül eyle:-y, -en

Kaside 20

Mısra: 47

Kelime Tipi: -

*Anlamazlıktan,
bilmezlikten gelmek.*

bu teferrücden teğāfül
eyleyen nādim olur
bülbul ü tūtī vü kımrıdır
nedīmān-ı bahār

tehī kal:-

1. tehī kal:-ma, -sın

Gazel 196

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Boş kalmak. II

*Mahrum kalmak. Bir
şeyden nasibini
alamamak.*

kalmasın bir dem
Şihābīnūñ hum-ı kalbi
tehī
sākiyā kıll sāğar-ı şahbāyı
māl-ā-māl mül

tehī ol:-

1. tehī ol:-sa

Gazel 67

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Boş/boşalmış
olmak.*

sāḳi mey-i behişt-ile pür
it bize ḳadeḥ
ḳ'itmez piyāle olsa tehī
ādemo feraḥ

te'hır:

1. te'hırūn:-üñ

Gazel 192

Mısra: 8

*Erteleme,
geciktirme, sonraya
bırakma.*

ḳatlıme ihmāl idersin
her zamān iy bī-vefā
kim nedendür bilmezem
ḥayr işe te'hırūñ senūñ

tek:

1. tek:

Gazel 8

Mısra: 6

Yeter ki, yalnız.

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy raḳīb
cüft ol yirü o māh-ıla
görinme tek baña

tekellüm et:-

1. tekellüm et:-meg, -e

Gazel 116

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Söylemek,
konuşmak.*

la'lüñ añınca tūṭi-i ṭab'ı
Şihābīnūñ

Şīrīn tekellüm etmege
şekker-zebān olur

2. tekellüm et:-se

Gazel 291

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Söylemek,
konuşmak.*
sözinde cāhilūñ aṣlā ne
ḥālet ne ḥalāvet var
maḳālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse ḥāl ehli

tekellüm eyle:-

1. tekellüm eyle:-mez

Gazel 134

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Konuşmak.

kelāmı gerçi şīrīndür
tekellüm eylemez ammā
Şihābī ṭab'ınuñ bebgası
iy şeker-dehen sensiz

2. tekellüm eyle:-mez

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Söylemek,
konuşmak.*
tūṭi-i ṭab'ı Şihābīnūñ
tekellüm eylemez
olmasa cām-ı mey ü
ruḥsār-ı maḥbūb āyine

tekke-i 'aşk:

1. tekke-i 'aşk:

Gazel 261

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Aşk tekkesi; aşk
dergāhı.*

tekke-i 'aşk içre bir meh
şevḳine ebdāl olup
yaḳarın encüm gibi dāğ-ı
fīrāvān her gice

tekke-i dehr:

1. tekke-i dehr:-e

Gazel 239

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Zaman, devir
tekkesi. II Dünya tekkesi.*

Şihābī tekke-i dehre
gelen qurbān ider cānın
qadīmī āteş-i 'aşk-ıla
yanmış bir ocağdur bu

tekne-i ğam:

1. tekne-i ğam:-da

Gazel 195

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Gam teknesi. II

*Gam, keder, tasa, üzüntü
yeri olan dünya. II Fani
dünya hayatı.*

tekne-i ğamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dāğ yakdı tene meh-rûlar
içün mihr mişāl

tekrār id:-

1. tekrār id:-üben

Gazel 150

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tekrarlamak; bir
daha, yeniden yapmak.*

eşkimün qatreleri dāne-i
tesbīhümdür
dilte tekrār idüben
nāmuñ okurın ihlāş

tekye-gāh ol:-

1. tekye-gāh ol:-updur

Gazel 90

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Dayanılacak yer

olmak.

ġām-ḥānesi fenānuñ bir
tekye-gāh olupdur
ḥalk-ı cihān içinde bir
mihmāne beñzer

tekye-gāh-ı çemen:

1. tekye-gāh-ı çemen:

Kaside 22

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Tekkenin yeşilliği.

dāğ yakdı tenine şerḥa
çeküp qan dökdi
tekye-gāh-ı çemen içre
qodı qānūn lāle

tekye-i dil:

1. tekye-i dil:-den

Gazel 122

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Gönül tekkesi.

ġamuñ nezīrini dāyim
eksük etme tekye-i
dilden
bu qurbān olduğum zīrā
qadīmī 'ışk ocağıdur

telātum:

1. telātumdan:-dan

Gazel 62

Mısra: 3

Çarpma, çarpışma.

āşinā-yı baḥr olan eyler
telātumdan ḥazer
gönlümüñ sebbāhı itmiş
lecce-i 'ışkuñla lec

telef it:-

1. telef it:-miş, -dür

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yok etmek II

harcamak.

naqd-i cānı vaşl-ı cānān
için itmişdür telef
'aşk bāzārınuñ ey ḥ^voca
niçe ma'būnı var

telh:

1. **telhîne:-i, -(n)e****Gazel 83**

Mısra: 3

Acı, buruk.

ehl-i meşreb bâdenüñ
telhîne mâyildür müdâm
acı olsa mey olur
keyfiyyeti ekşer lezîz

telh it:-1. **telh it:-di****Rübai 9**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Acılaştırmak II**Tadını kaçırmak.*

tatlu sözine ‘acüz-ı
dehrüñ aldanma er ol
‘ıyş-ı Ferhâdı şakın
helvâ-yı Şîrîn itdi telh

telh ol:-1. **telh ol:-dı****Kaside 14**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Acılaştırmak II**kötüleşmek.*

‘adünuñ işi telh oldı
zuhûr-ı mu‘cizātuñdan

saña geldi feşâhatle nidâ
biryân-ı pür-semden

telkîn eyle:-1. **telkîn eyle:-miş, -dür****Gazel 192**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Birine bir fikri)

*Aşılamak, zihnine
sokmak, öğretmek;
öğütlemek, tavsiyede
bulunmak.*

komaduñ elden Şihâbî
nev-cüvânlar dâmenin
böyle telkîn eylemişdür
var-ısa pîrûñ senüñ

2. **telkîn eyle:-di****Gazel 235**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Birine bir fikri)

*Aşılamak, zihnine
sokmak, öğretmek;
öğütlemek, tavsiyede
bulunmak.*

böyle telkîn eyledi evvel
baña pîr-i hîred
minnet olunca çek âhîr
bir cüvânuñ minnetin

temâsa:1. **temâşâsındayuz:-(s)ı, -n, -da, -y, -(u)z****Gazel 128**

Mısra: 2

*Bakıp seyretme,
zevkle, hayranlıkla
seyretme, izleme.*

şanmañuz biz keşret-i
dünyâ temennasındayuz
hâk bilür kim ‘âlem-i
vaḥdet temâşâsındayuz

2. **temâşâdur:-+dur****Gazel 105**

Mısra: 4

*Bakıp seyretme,
zevkle, hayranlıkla
seyretme, izleme.*

temâşâ kıлмаğa
ebrûlarıñı çeşm-i ‘âlem
hep
hilâl-i ‘ıyd-veş saña
bakar bu ne temâşâdur

3. **temâşâ:****Kaside 24**

Mısra: 16

*Bakıp seyretme;
gezme, dolaşma.*

bāğ-ı hüsniünde n'ola
düşse nazar kākülüne
seyr-i gülşende yiter
baña temāşā sünbül

temāşā et:-

1. **temāşā et:-**-düg, -üm,
-ce

Gazel 214

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bakıp seyretmek,;
zevkle, hayranlıkla
seyretmek, izlemek.*

bāğ-ı ruhsārın temāşā
etdügümce her zamān
nev-bahār-ı hüsniünün
hergiz hāzānın
bulmadum

temāşā it:-

1. **temāşā it:-**-meg, -e

Kaside 21

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

*Gezintiye çıkmak,
gezinti yapmak. II
Seyretmeye, izlemeye,
temāşa etmeye çıkmak.*

dāğlardan gül gül oldu
sīnemün şahını yine

seyr iden gelsin temāşā
itmege şahrā-yı gül

temāşā itmege çık:-

1. **temāşā itmege çık:-**-
mış

Gazel 94

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gezintiye çıkmak,
gezinti yapmak. II
Seyretmeye, izlemeye,
temāşa etmeye çıkmak.*

bahār irdi behişt-āsā
olupdur gülsitān seyri
temāşā itmege çıkmış
nihāl üzre şakāyıklar

temāşā kıl:-

1. **temāşā kıl:-**-mag, -a

Gazel 105

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bakıp seyretme,
zevkle, hayranlıkla
seyretme, izleme.*

temāşā kılmağa
ebrūlarını çeşm-i 'ālem
hep
hilāl-i 'ıyd-veş saña
bağar bu ne temāşādur

temāşālık:

1. **temāşālık:**

Gazel 179

Mısra: 4

Seyretme, izleme işi.

süvār-ı esb-i nāz olsa
çıkar halk-ı cihān seyre
elinde hañcer-i bürrān u
tīg oynar temāşālık

temāşā-yı cinān:

1. **temāşā-yı cinān:-a**

Gazel 152

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Cennet seyri,
gezintisi. II Cenneti
izleme, seyretme.*

nażar kılmaz temāşā-yı
cināna
olanlar şāhid-i dīdāra
maḥşūş

temāşā-yı rivāz:

1. **temāşā-yı rivāz:-a**

Kaside 25

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

*Bahçelerin
temaşaası, seyri.*

temāşā-yı riyāza ger
sa‘ādetle süvār olsañ
semendüñ pâyına ferāş
olup sündüs döşer
[nergis]

temennā:

1. temennasındayuz:-sı,
-(n)da, -y, -(u)z, -

Gazel 128

Mısra: 1

Arzu, istek, temennî.

şanmañuz biz keşret-i
dünyā temennasındayuz
hağ bilür kim ‘ālem-i
vaḥdet temāşāsındayuz

temmet.:

1. temmet.:

Rübai 9

Mısra: 5

“Bitti, tamam oldu”
anlamında kitapların ve
yazıların sonuna yazılan
kelime.

Temmet.

ten:

1. **teninüñ:-iñüñ**

Kaside 21

Mısra: 7

*Far. Beden, cisim,
gövde, vücut.*

pür-ḥasen-ḥū lāle-
ruhsāruñ teninüñ ḥūyıdur
anuñ içün başlar üzre
olupdur cā-yı gül

2. **tene:-e**

Gazel 195

Mısra: 14

*Beden, cisim,
gövde, vücut.*

tekne-i ğamda Şihābī
yene ebdāl gibi
dağ yakdı tene meh-rūlar
içün mihr mişāl

3. **tenüñe:-üñe**

Kaside 11

Mısra: 14

*Beden, cisim,
gövde, vücut.*

yüzüñden ola münevver
ḥaşr ide cümle biķā‘
tenüñe merķad olur ısa
ḥāk-i pāk baķī‘

4. **tenine:-i, -n, -e**

Kaside 22

Mısra: 33

*Beden, cisim,
gövde, vücut.*

dağ yakdı tenine şerḥa
çeküp kan dökdi
tekye-ğāh-ı çemen içre
ķodı ķānūn lāle

5. **teni:-i**

Kaside 24

Mısra: 21

*Beden, cisim,
gövde, vücut.*

reşk-i zülfüñle teni
rişteye dönmüş güyā
gögerür beñzi alur başına
sevdā sünbül

6. **teni:-i**

Gazel 2

Mısra: 11

Beden.

ebrūsı fikri ķıldı Şihābī
teni hilāl
cevri şu deñlü eyledi ol
meh-cebīn baña

7. **ten:**

Gazel 284

Mısra: 4
Beden, cisim,
gövde.

hasretünden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerûñ
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârüm gibi

8. tenümde:-üm, -de

Gazel 102

Mısra: 4
İnsan vücudunun
dış yüzü, cilt. || Vücut,
beden.

başumda kākülün sevdāsı
devlet tācıdur maḥzā
tenümde hil‘at-i āhum
kabā-yı iftiḥārumdur

9. tenüm:-üm

Gazel 114

Mısra: 9
(Âşığın) bedeni,
cismi.

iy Şihābī bir güzel derzī
ḥayālī-y-le tenüm
rişteye döndi cān
sūzenine göz deger (-)

10. tenüm:-üm

Gazel 195

Mısra: 9
(Âşığın) bedeni,
cismi.

şu‘le-i dāğ-ı derūnumla
tenüm ey meh-rū
şeb-i miḥnetde yanar
niteki fānūs-ı ḥayāl

11. tende:-de

Gazel 204

Mısra: 1
(Âşığın) bedeni,
cismi.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmışdur fetīl
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delīl

12. tende:-de

Gazel 205

Mısra: 1
(Âşığın) bedeni,
cismi.

dāğ-ı derde tende olan
regler olmışdur fetīl
her birisi şām-ı ğamda
baña bir rüşen delīl

13. tende:-de

Gazel 230

Mısra: 7

(Âşığın) bedeni,
cismi.

rüşinā bulmazdı göñlüm
tende dāğūñ olmasa
kim fetīl olmayıcağ
düşmez zīyā kändīlden

14. tenüm:-(ü)m

Gazel 109

Mısra: 2
(Âşığın) bedeni,
vücudu, gövdesi.

gözümde eşk-i rengīne
inanmaz yār al añlar
tenüm ğarḳ-āb-ı ḥūn
görse şafağ içre hilāl
añlar

15. tende:-de

Gazel 142

Mısra: 2
(Âşığın) bedeni,
vücudu, gövdesi.

Bīsütün-ı ğamda ser-
çeşme degül mi gözde
fāş
başdan kūh-ı belānuñ
kullēsīdür tende baş

16. ten:

Gazel 224

Mısra: 1
(Âşığın) bedeni,
vücudu, gövdesi.

ko tîğî pür-cilâ-yı 'ışk-ıla
ten çāk çāk olsun
derūnum hānesinūñ ol
şafādan tāb-nāk olsun

17. ten:

Gazel 272
Mısra: 9
(Âşığın) bedeni,
vücudu, gövdesi.

cūy-ı eşkümle hārāb oldu
bu ten bünyādı
yıgılur hāne Şihābī k'ola
sī-lāb üzere

18. tende:-de

Gazel 297
Mısra: 7
(Âşığın) bedeni,
vücudu, gövdesi.

finduğınūñ hāsetinden
tende yandı dāğlar
şevkine kūrşın gibi
cānlar eridür 'ışk eri

19. teni:-i

Kaside 25
Mısra: 51

Beden, cisim,
gövde, vücut. II Maddi
varlık.

teni efsürde kalmış-ıdı
hūn-ı hışm-ı çeşmūñden
anuñ-çün gözün ancak
yıl da bir kerre açar
nergis

20. teni:-i

Gazel 164
Mısra: 11
Ten, beden, vücut,
gövde. II Âşığın bedeni.

iy Şihābī külli kül etdi
teni eczā-yı dāğ

21. tende:-de

Gazel 110
Mısra: 1
(Âşığın) bedeni,
vücudu.

kadūñ reşk ile tende her
elif kim hūn-feşān yer
yer
şan olmuş hākden peydā
nihāl-i ergavān yer yer

22. ten:

Gazel 26
Mısra: 5

(Âşığın) bedeni,
vücudu.

çāk çāk itsem tecerrüd
kāsına ten cāmesin
hāzret-i 'İsī yanında göz
diker sūzen baña

23. ten:

Gazel 71
Mısra: 3
(Âşığın) bedeni,
vücudu.

yine her bir tāze ten
üstine yaqarum tāze dāğ
açılupdur hākden güyā
karanfil şāh şāh

24. ten:

Gazel 106
Mısra: 3
(Âşığın) bedeni,
vücudu.

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yār
gerçi hākister dilā āyīne-i
āhen açar

25. ten:

Gazel 178
Mısra: 5

(Âşığın) bedeni,
vücudu.

dil-zâr u ten şikeste
vuşlat kapısı beste
gam şeşderinde kaldum
hergiz güşâde yer yok

26. **tenümde:-üm, -de**

Gazel 121

Mısra: 7

*Beden, cisim,
gövde, vücut. II Âşığın
bedeni, cismi.*

kara kara dâğlar şanmañ
tenümde görinen
üşdiler endāmumuñ
üstine yir yir zâğlar

ten fülki:

1. **ten fülki:-n, -e**

Gazel 106

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Vücut, beden kayığı,
can gemisi.*

baħr-i çeşmümde ħubāb-ı
eşkten göz merdümü
bād-ı āhum kaldırıp ten
fûlkine yelken açar

ten tengnāyı:

1. **ten tengnāyı:-n, -da**

Gazel 224

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ten çukuru. II
Vücut, beden, cisim. II
Âşığın bedeni.*

neçe ālūde-i ‘unşur ola
ten tengnāyında
rehā kıl āb u gil
ālāyişinden rūhı pāk
olsun

tenā‘um bul-:

1. **tenā‘um bul-:**

Gazel 49

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Nimet bulmak,
nimete erişmek.*

şikāyet itme faķr u
fākadan bu iştiḥādan geç
ķanā‘at suğrasında bul
tenā‘um kim budur
ni‘met

tenezzül-i şāh eyle-:

1. **tenezzül-i şāh eyle-:-r**

Gazel 71

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Alçak gönüllülük,
tevazu şāhı, hükümdarı
olmak. II Alçak gönüllü
davranmak, tevazu
göstermek.*

göricek yārūñ nihāl-i
ķāmet-i bālāsını
bāğda şimşād ü servi
eyler tenezzül-i şāḥ

ten-gāh:

1. **ten-gāha:**

Gazel 11

Mısra: 9

*Can evi. II Gönül. II
Vücut.*

gördiler ten-gāha dönmiş
göñlümi
kehrübā gibi ķapar her
dilrübā

teng-ḥātır ol-:

1. **teng-ḥātır ol-:-ma**

Gazel 229

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hatırlı olmak, hatırı
sayılır olmak.*

şararup mertek-i ķehrem
goncaveş olma teng-ḥātır

baña bu deñlü nîreng ol
rûh-ı gül-fâmdan femden

teng-nây-ı belâ:

1. teng-nây-ı belâ:-da

Gazel 315

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Belanın sıkıntılı
dünyası.*

bu teng-nây-ı belâda
hevâya hem-dem olup
bu söz ü sazla bağrum
delindi niteki nây

tengnâ-yı ğam:

1. tengnâ-yı ğam:-da

Gazel 193

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gam çukuru. II
*Gam, keder, üzüntü yeri
olan dünya.*

tengnâ-yı ğamda inletdi
beni bir şûh u şeng
yek-nefes âheng-i nâlem
olsa çatlardı dü heng

tengnâ-yı teng:

1. tengnâ-yı teng:

Gazel 78

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Dar, sıkıntılı, melul,
kederli dünya. II*
*Sıkıntılı, zorluklarla dolu
dünya hayatı.*

kalup bu tengnâ-yı teng
içinde
ider dil dem-be-dem ney
gibi feryād

tenhâ:

1. tenhâda:-da

Gazel 177

Mısra: 9

*Tenha, ıssız,
kimsenin olmadığı yer.*

içeli tenhâda ol meh-rû
hilâlî câmdan
ey Şihâbî eşk-i çeşmüm
bağladı reng-i şafağ

tenhâ it-:

1. tenhâ it-:-mez, -in

Gazel 16

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Terketmek,
bırakmak.*

fırkatünde şöyle tenhâ
itmezsin ğam bezmini
eşke mey hem-reng ü
nâlem nâya hem-dem bir
yaña

tenhâ koma-:

1. tenhâ koma-:-z

Gazel 221

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yalnız bırakmamak.

egerçi dūr-i mehcūr
olmuşuz zîbâ cemâlerinden
hele tenhâ kımaz dilde
hayâlî müstedâm olsun

ten-hânesi:

**1. ten-hânesinden:-n, -
den**

Gazel 106

Mısra: 1

*(Âşığın) Vücudu,
cismi varlığı II (Âşığın)
Gönlü, sinesi, bağı.*

şanmañuz ten-
hânesinden dâğlar revzen
açar
bakmağâ cānāna cānum
çeşmi her yerden açar

ten-i pāk:1. **ten-i pāk:-in, -de****Gazel 251**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Temiz vücut.

ten-i pākinde ol sengin
 dilün müdan eşer yokdur
 ne şüret bağlarısı kıl
 biter mi şāfi mermerde

ten-i tenhā:1. **ten-i tenhā:-(y)ı****Gazel 1**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Yalnız beden. | Aşığın
 yalnız varlığı.*

yārdan fūrkat-ıla dūr
 olalı ben mehcūr
 ğuşsa gencine bırakdum
 bu ten-i tenhāyı

tenim be-ked ahte
ender-hevāyı vaşlı to-
çün şem‘:

1. **tenim be-ked ahte**
ender-hevāyı vaşlı to-
çün şem‘:

Gazel 4

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bedenim senin

*iklimine ulaşma
 çabamdasın kayboldu
 çünkü sen güneşsin.*

tenim be-ked ahte ender-
 hevāyı vaşlı to-çün şem‘
 men illā sāra lem yebkī
 huve eş-şevk kemā kānā

tennūr:1. **tennūra:-a****Gazel 172**

Mısra: 2

Fırın, ocak, tandır.

şol gönülde ‘aşk nūrınun
 ki hiç āşarı yok
 hāli bir tennūra beñzer
 kim içinde nārı yok

2. **tennūra:-a****Kaside 22**

Mısra: 31

Fırın, ocak, tandır.

beñzemiş kalbi söyünmüş
 odı bir tennūra
 ğālib olmuş ezeli āteşe
 kânün lāle

tenūr-ı sīne:1. **tenūr-ı sīne:-m****Gazel 215**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Göğüs tandırı. II**Âşığın sinesi.*

bağrumun bir yanını
 bezmünde biryân itmege
 āhum āteşdür tenūr-ı
 sīnem oldu mevķidüm

tenzıl ber to āmede**mu‘ciz nümā şemde:**1. **tenzıl ber to āmede****mu‘ciz nümā şemde:****Gazel 151**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Sen ilham olan

*mucizeleri ortaya çıkarıp
 aydınlatıp gösterdin.*

tenzıl ber to āmede

mu‘ciz nümā şemde

kaddün sevād-ı muşhaf u

nutķun kelām-ı naşş

tenzıl-i kur‘ān:

1. **tenzîl-i kur'ân:-ı****Kaside 13**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

İndirilmiş Kur'an.

nüzûl itdi aña Ruḥu'l-
 Kıds tenzîl-i Kur'ânı
 hidâyet encümidür
 cümleten aşḥâb u yârânı

ter düş:-1. **ter düş:-düg, -i****Gazel 84**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Terlemek,**buğulanmak.*

yaşumdan açılur güller
 gibi her gonca leb göñli
 baña ter düşdügi
 şebnemlerüñ bu
 macerâdandur

ter tut:-1. **ter tut:-ar****Kaside 21**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yaş tutmak ;

*rutubetli yapmak. II taze
 tutmak.*

iy şabâ lutf it nesîmi
 berg-i ḥüsn-i yârdan
 cân dimâğın ter tutar
 bûy-ı feraḥ-efzâ-yı gül

terahhum eyle:-1. **terahhum eyle:-di, -ler****Gazel 259**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Merhamet etmek,
 acımak.*

terahhum eylediler
 Bîsütün-ı gamda Ferḥâda
 fiğân u nâlesin gûş etdi
 tağlar geldi feryâda

terâne:1. **terâneye:-(y)e****Gazel 60**

Mısra: 2

Nağme, ezgi, ahenk.

açılsa gül gibi bâğa vü
 gonca-i ğannâc
 gelür terennüme bülbül
 terâneye dürrâc

tereddüd:1. **tereddüdi:-i****Gazel 148**

Mısra: 2

Kuşku, şüphe.

‘avâma uyma gel eyle
 bizümle şöbet-i ḥâş
 tereddüdi қо ola gör
 kabûl-i bezm-i ḥavâş

terennüm:1. **terennümden:-den****Gazel 45**

Mısra: 5

*Şakıma, hoş sesler
 çıkarma, şarkı söyleme.*

terennümden öterse
 mürğ-i dil yanında iy
 bülbül
 çıkup şaḥ-ı gül üzre
 gülsitân içre yeter lâf -it

2. **terennüme:-e****Gazel 60**

Mısra: 2

*Şakıma, hoş bir
 sesle ötme, şarkı
 söyleme.*

açılsa gül gibi bâğa vü
 gonca-i ğannâc
 gelür terennüme bülbül
 terâneye dürrâc

terennüm kıl-:**1. terennüm kıl-:****Gazel 294**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Yavaş ve güzel sesle
şarkı söylemek.*

‘aşk bāğında Şihābī kıl
terennüm şevk-ile
bülbul-i ğamnāk olma
gül şen ol gülşen gibi

terennümāt-ı mecālis:**1. terennümāt-ı****mecālis:-de****Gazel 206**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Meclislerin
nameleri.*

İNende perde’i açma vü
çıkma dā’ireden
terennümāt-ı mecālisde
gözle aşl-ı uşul

terennümler kıl-:**1. terennümler kıl-:-ur****Gazel 25**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Terennüm etmek,
şarkı söylemek.*

tebessüm etse nāz ü
şīvelerle ol gül-i ħandān
terennümler kılur anda
hezārān bülbul güyā

terk:**1. terkesi:-esi****Gazel 24**

Mısra: 10

*Vazgeçmek,
bırakmak. II Dünya
nimetlerinden elini
çekmek.*

göz yumup geçdün
Şihābī şöhretinden
‘ālemün
bāreka’llāh terkesi ancak
olur rahmet aña

terk et-:**1. terk et-:-di****Gazel 298**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Terk etmek,
vazgeçmek.*

şikeste dilleri kılmak
‘ıyādet hoş ‘ıyādetdür
zamāne ādemi terk etdi
līkin resm ü erkānı

terk eyle-:**1. terk eyle-:****Gazel 24**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bırakmak,
vazgeçmek.*

levh-i dilde bākī kalur
şūret-i ‘ismet saña
ħarf-i yāsıñ mā ‘şıyyet
terkībinün terk eyleseñ

2. terk eyle-:-se, -ñ**Gazel 24**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Bırakmak,
vazgeçmek.*

levh-i dilde bākī kalur
şūret-i ‘ismet saña
ħarf-i yāsıñ mā ‘şıyyet
terkībinün terk eyleseñ

3. terk eyle-:**Gazel 294**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Bırakmak,
vazgeçmek, uzaklaşmak.
 zīnet-i fānī' i қо terk eyle
 ey dil şöhreti
 merd-isen meyl etme
 dünyā zīnetine zen gibi

4. terk eyle-:

Gazel 97
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
Bırakmak,
vazgeçmek.
 terk eyle başuña al fakīr
 kisvetin (-)
 taht-ı fenāda ol saña
 devlet külāhıdır

terk id-:

1. terk id-:-üip

Gazel 270
 Mısra: 5
 Kelime Tipi: -
Bırakmak,
vazgeçmek.
 terk idüp mehr ü vefā
 erkānını ol māh-rū
 şah-ı zālīm gibi zulm-ıla
 nev-āyin olmada

2. terk id-:-üip

Gazel 312
 Mısra: 4
 Kelime Tipi: -
Bırakmak,
vazgeçmek.
 bilüme zünnār-ı 'ışkuñ ip
 bağlayaldan şanem
 hān-gāhı terk idüp
 deyrüñde tutdum
 meskeni

terk it-:

1. terk it-:

Gazel 175
 Mısra: 1
 Kelime Tipi: -
Bırakmak, vazgeçme
k.
 ārzū-yı cenneti terk it
 cemāl-i yāra bak
 kalbünü sāf eyle şūfī şu
 gibi dīdāre bak

terk-i māsivā eyle-:

1. terk-i māsivā eyle-:

Gazel 196
 Mısra: 3
 Kelime Tipi: -
İnsanı Allah'tan

uzaklaştıran her şeyi terk
etmek.

fāriğ-i āzāde olup eyle
 terk-i māsivā
 dağmasın cān gerdene
 kayd-ıla eşgāl-i gul

terk-i tāt et-:

1. terk-i tāt et-:

Gazel 300
 Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Tacını terk etmek,
makamını bırakmak;
bulunduğu mertebeden
vazgeçmek.

ruhuñ rengine gül çıkdı
 kabādan
 hadüñden lāle etdi terk-i
 tātı

terkīb:

1. terkībün-:-i, -nūñ

Gazel 24
 Mısra: 7
Parçaları ya da
öğeleri bir araya
getirilmek suretiyle
oluşturulmuş bütün.

levh-i dilde bākī kalur
şûret-i 'ismet saña
harf-i yāsîñ mā'şiyet
terkîbinüñ terk eyleseñ

terkin it:-

1. terkin it:-

Gazel 222

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Terk etmek,
vazgeçmek, bırakmak.*

'aql eydür kim baña 'aşk
u maḥabbet terkin it
zevk u ḥālet bulmadum
'ālemde bu tedbîrden

terkîye aş:-

1. terkîye aş:-maz

Gazel 179

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*At eğerinin
arkasında bulunan eşya
bağlamaya yarayan
kayışa bağlamak
(Avcılar, avladıkları
hayvanları ayaklarından
terki bağlarıyla sararlar
ve avları herkesin
görmesi için atın sağ ve*

*sol tarafında
sallandırırlandı. Ayrıca
eskiden sarayın emriyle
kesilen kelleler de terkiye
asılır ve halka teşhir
edilirdi) II umursamak,
aldırış etmek (Eyüboğlu,
396).*

*kırar 'uşşâkını terkîye
aşmaz düşmenüñ başın
gurûrı var müselleme
olduğı-çün aña ğarrâlık*

terre alma:-

1. terre alma:-z

Gazel 310

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Umursamamak,
değer vermemek.*

*benüm ol merd-i müflis
kim cihānı terre almaz
sekiz bâğın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz*

tersîh:-

1. tersîhde:-de

Gazel 25

Mısra: 2

Saçmak, serpmek.

*nihāl-i kāmety üstinde
yārūñ ruḥları güyā
açılmış fi'l-meşel
tersîhde iki gül-i ḥamrā*

tesbîh:-

1. tesbîhe:-e

Gazel 15

Mısra: 2

*"Sübḥānallah"
sözünü söyleyerek Allah'ı
yüceltme ve tenzih etme,
Allah'ın her türlü
kusurdan ve noksandan
uzak olduğunu dile
getirme.*

*felek çevkânına āhumdan
olsa guy-ı nev-peydā
melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydā*

2. tesbîhe:-e

Gazel 15

Mısra: 2

*Allah'ı takdis ve
tenzih etme, Hakk'ın her
tүrlü kusurdan ve
noksandan uzak
olduğunu dile getirme.*

*felek çevkânına āhumdan
olsa guy-ı nev-peydā*

melek tesbîhe başlayup
olur güft-i şinev peydā

teşbih eyle-:

1. teşbih eyle-:

Gazel 295

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Teşbih etmek,
benzetme yapmak,
kıyaslamak.

kākül-i cānāne teşbîh
eylemiştir sünbüli
pāre pāre itdiler gülşende
anuñ-çün güli

teşbih id-:

1. teşbih id-:-er, -di

Gazel 116

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Teşbih etmek,
benzetme yapmak,
kıyaslamak.

teşbîh iderdi zerreye
gönlüm dehānuñi
ammā baķınca cān gibi
gözden nihān olur

teşbih kıl-:

1. teşbih kıl-:

Gazel 268

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Teşbih etmek,
benzetmek.

teşbih kılma la‘l-i nigāra
cevāhiri
la‘l-i müzāba hîç ola mı
sengler şebîh

tesellâ eyle-:

1. tesellâ eyle-:

Gazel 19

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sıkıntısını, acısını
hafifletmek, avutmak.

getür peygām-ı yāri
hayra gir gel iy şabā
billāh
şafā-yı hātır içün bir
tesellâ eyle ahyānā

teselsül:

1. teselsüle:

Gazel 256

Mısra: 8

Birbirine bağlı,
birbiri ile ilgili şeylerin

oluşturduğu dizi, sıra,
silsile.

kevn ü mekân
müşāhididür zāt-ı
vaḥdetüñ
varma iñende söz-ile
vā‘iz teselsüle

teşen-dil:

1. teşen-dili-:-i

Kaside 4

Mısra: 15

Büzüşmüş, kurumuş
kalp.

şuvarı niçe hezār ü
hezār teşen-dili
zülāl-i eşhedü en-lā ilāhe
illa‘llāh

teslîm ol:

1. teslîm ol-:-ur

Gazel 6

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Kabul etmek, boyun
eğmek.

gören miḥrāb-ı ebrūsın
sücūd-ıla olur teslîm
müsellemdür Şihābî ol
büt-i rā‘nāya istignā

teşne:**1. teşneyin:-yin****Gazel 110**

Mısra: 7

Susamış. II Aşık.

zülâl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cānā
egerçi iki 'aynünden
'uyün oldı 'ayān [yer
yer]

teşne ol:-**1. teşne ol:-mış, -ıdı****Gazel 146**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Susamak; çok
istekli, çok hevesli, çok
arzulu olmak.*

bir içim suya teşne
olmış-ıdı hânçeri yārūn
içirüp hūn-ı dilden anı
kana kana kandurmuş

teşne-cān:**1. teşne-cāna:-a****Gazel 31**

Mısra: 3

Susamış gönül.

şimşir āb u dāruñı ben
teşne-cāna şun
kalb-i men el-ḥarāre
nār'an el-leheb

teşne-leb ol:-**1. teşne-leb ol:-dum****Gazel 38**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Dudağı kurumak;
çok susamak.*

cām-ı la'lün eyledi
gönlüm taleb
sākiyā şun yoḥsa oldum
teşne-leb

tevāzu' ḥāki:**1. tevāzu' ḥāki:-(n)e****Gazel 294**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Alçak gönüllülük
toprağı.*

gel tevāzu' ḥākine sür
yüzüñi dāmen gibi
sākin ol her yerde ağız
açma pīrāhen gibi

tevbe':**1. tevbe'i:-i****Gazel 3**

Mısra: 9

*Günah ve
kabahatten Cenab-ı
Hakk'a sığınmak.*

ey Şihābī koma dilden
tevbe'i
yāduña geldükçe cürm-i
mā-mezā

tevbe:**1. tevbe:****Kaside 18**

Mısra: 25

*Ar. İşlediği bir
günah veya suçtan
pişman olarak bir daha
yapmamaya karar
verme; bu kararı ifade
eden söz.*

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiḳ u refiḳ
sen hidāyet bile göster
gideyim toḡrı tarīḳ

tevbe kıl:-**1. tevbe kıl:-****Kaside 18**

Mısra: 38

Kelime Tipi: -

Tövbe etmek.

olma nevmîd Şihâbî çok
olur luṭf-ı ilâh
tevbe kı1 'amdan ü
sehven ne kadar olsa
günâh

tevbe-şiken:

1. tevbe-şikendür:-dür

Gazel 64

Mısra: 6

Tövbe bozan.

mey içmege baña nâşih
ki and içürmişdi
velik tevbe-şikendür
girer vebâle kadeh

teveccüh id-:

1. teveccüh id-:-e

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yönelmek II Sevgi

*ve yakınlık göstermek,
ilgilenmek.*

aḥsen-i şüretde halk etdi
şehâ hâlık seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i 'abüs

teveccüh kı1-:

1. teveccüh kı1-:

Gazel 61

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yönelmek, yüzünü

bir cihete döndürmek.

gel teveccüh kı1 tevekkül

semtine

kimseye 'arz etme rüyı

ihtiyâc

tevekkül:

1. tevekkül:

Gazel 53

Mısra: 8

Gereğini yerine

*getirdikten sonra Allah'a
güvenip ondan gelecek
olana teslim olmak.*

dilâ erbâb-ı devlet

kapusunda râzı olmazsın

tevekkül işigin tüt kim

degül bâb-ı rızâ devlet

2. tevekkül:

Gazel 61

Mısra: 9

Gereğini yerine

getirdikten sonra Allah'a

*güvenip ondan gelecek
olana teslim olmak.*

gel teveccüh kı1 tevekkül

semtine

kimseye 'arz etme rüyı

ihtiyâc

tev-emâne:

1. tev-emâne:

Gazel 78

Mısra: 9

Ateş emaneti, yakıcı

emanet. II Gam, keder,

tasa. II Aşk ateşi.

cüdâ olmadı beñzer tev-

emâne

Şihâbî güşşadur gönlüme

hem-zâd

tevfik:

1. tevfik:

Kaside 18

Mısra: 25

Allah'ın yardımı.

yâ Rab it ben kuluña

tevbe vü tevfik u refik

sen hidâyet bile göster

gideyim toğrı tarik

tevkî '-i lâ-sivâh:

1. tevki‘-i lâ-sivâh:

Kaside 3

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Olmayan,**bulunmayan alamet. II**Belirti, iz, işaret yoktur.*

iy pāk-zāt vahdetüñe

‘aql-ı küll güvâh

ser-defter-i vücûduña

tevki‘-i lâ-sivâh

tıfl:1. **tıfl:****Kaside 11**

Mısra: 7

Çocuk.

henüz tıfl iken olmuşdı

seyr-i ‘ilm ile siper

halîme gelmedin

ümmü’l-kitâb idi raî‘

tıfl-ı dil:1. **tıfl-ı dil:****Gazel 166**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gönül çocuğu. II**Âşığın gönlü.*

kâmetüñ vaşfin iderdi

râstı bu tıfl-ı dil

mükteseb ‘ilm içre dahı

oğunmazken bir elif

tıfl-ı eşk:1. **tıfl-ı eşk:-i****Kaside 22**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Göz yaşı çocuğu. II**Göz yaşı tanesi.*

tıfl-ı eşki vü ciger

küşesidür Ferhâduñ

n’ola ger şefkat-ile

beslese hāmūn lâle

tıfl-ı ittiḥād kıl-:1. **tıfl-ı ittiḥād kıl:-dı****Gazel 77**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Gönül çocuğu ile**birleşmek, birlik**olmak.(?).*

perverde idi şîre-i pistân-

ı hūşeden

rez duḥter-ile kıldı gönül

tıfl-ı ittiḥād

tıfl-ı tab‘-zâde:1. **tıfl-ı tab‘-zâde:-ñ, -i****Gazel 227**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Parlak sanat**çocuğu. II Şair.*

sözde Şihâbî ḥaylice

rengin edâsı var

bu tıfl-ı tab‘-zâdeñi

Allah bağışlasın

tıgı:1. **tıgı:-ı****Gazel 224**

Mısra: 1

Kılıç.

ko tıgı pür-cilâ-yı ‘ışk-ıla

ten çāk çāk olsun

derūnum ḥānesinüñ ol

şafādan tāb-nāk olsun

2. **tıgı:-ı****Gazel 282**

Mısra: 7

Kılıç.

düşsem ‘aceb mi üstine

tıgı o berberün

oldı tarîk-ı ḡuşsada

başum ber-â-beri

3. **tîğî-y-la:-ı, -y, -la****Gazel 167**

Mısra: 7

*Kılıç II Sevgilinin**yan bakışı.*

ğanizesi tîğî-y-la kırdı
 rakîbüñ haylin
 zülfiķār urdı yine kâfere
 Haydar şaf şaf

Mısra: 7

*Kılıç II Sevgilinin**bakışları.*

tîğüñü bir dağı çeksem
 sîneme dersem n'ola
 bir kez ağıduğı yire derler
 ki aķar yine şu

7. **tîğîm:-ı, -n****Gazel 93**

Mısra: 10

Kılıç. II Sevgilinin

*kılıç gibi yaralayıcı yan
 bakışı.*

ey Şihâbî bil saña
 tokundurur
 tîğîm ol meh vaş ider her
 dem biler

9. **tîğ:****Gazel 179**

Mısra: 4

*Kılıç. II Sevgilinin**yan bakışı.*

süvâr-ı esb-i nâz olsa
 çıkar hâķ-ı cihân seyre
 elinde hançer-i bürrân u
 tîğ oynar temâşâlık

4. **tîğ-ıla:--ıla****Gazel 176**

Mısra: 5

Kılıç.

bâğbân tîğ-ıla atdukça
 kalem gül şâhını
 gülşen içre yazılır şerh-i
 gülistân her varak

Mısra: 10

Kılıç. II Sevgilinin

*kılıç gibi yaralayıcı yan
 bakışı.*

ey Şihâbî bil saña
 tokundurur
 tîğîm ol meh vaş ider her
 dem biler

10. **tîğî:-ı****Gazel 79**

Mısra: 2

*Kılıç. II Sevgilinin**yan bakışı.*

eylemez katlüm benüm
 ol sâde-rû dilber murâd
 tîğî rengin olsa kanumla
 olur dem ber-murâd

5. **tîğî:-ı****Gazel 126**

Mısra: 4

*Kılıç II Sevgilinin**bakışları.*

‘aceb hûnrîz-i merrîh-veş
 bu çarh-ı merdüm-güş
 dem olmaz kim anuñ tîğî
 ucundan yire kan düşmez

8. **tîğüñ:-(u)ñ****Gazel 302**

Mısra: 3

Kılıç. II Sevgilinin

*kılıç gibi yaralayıcı yan
 bakışı veya kirpikleri.*

şehsüvârum gördi tîğüñ
 barmağın kaldırmadı
 gelmez imâna rakîb
 oldur ğarrâdur kâferi

tîğ-ı belâ:1. **tîğ-ı belâ:****Gazel 25**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Bela, azap kılıcı;

*keder, ızdırap veren söz
 veya davranış.*

keserse başumı tîğ-ı belâ
 vü hançer-i miñnet

6. **tîğüñ:-un, -ı****Gazel 244**

ümîd-i vaşl-ı dildârı
göñül kat' eylemez kıt'â

tîğ-ı ğam:

1. tîğ-ı ğam:-dan

Gazel 27

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gam kılıcı.

(Sevgilinin bakışları,
kirpikleri bağlamında).

tîğ-ı ğamdan pârenlenmiş
bağrımın hûn-âbını
hâ akıdup kanlar ağlar
gözlerüm her dem baña

tîğ-ı hevâ:

1. tîğ-ı hevâ:-nuñ

Gazel 148

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Arzu, istek

oku/kılıcı.

olursa tîğ-ı hevânuñ
Şihâbî maqtûli
gelür mi şer'-ile lâzım
katil-ı 'ışka kışâş

tîğ-ı hûn-âlûd:

1. tîğ-ı hûn-âlûd:-veş

Gazel 147

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kana bulanmış

kılıç.

merdüm-i çeşmüñ
müjeñden 'aşıkâ hançer
çeker
kanlu mı yohsa yanuñda
tîğ-ı hûn-âlûd-veş

tîğ-ı intikâm-ı çâr-yâr:

1. tîğ-ı intikâm-ı çâr-yâr:

Kaside 16

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Dört halifenin

intikam kılıcı.

hûn-ı küffâr-ıla gülgün
itdi şahrâlar yüzün
rûz-ı heycâlarda tîğ-ı
intikâm-ı çâr-yâr

tîğ-ı 'ışk:

1. tîğ-ı 'ışk:-ıla

Gazel 215

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk kılıcı.

olduğum-çün tîğ-ı 'ışk-
ıla Şihâbî ben şehîd
zeyn olunsun her taraf
süsenler-ile meşhedüm

tîğ-ı mehr:

1. tîğ-ı mehr:-üñ

Gazel 233

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Güneş kılıcı. II

*Şefkat kılıcı. II Sevgi,
muhabbet kılıcı.*

tîğ-ı mehrüñ ğarķ-ı hûn
etdi beni ey lâle-ruḥ
kan akar her dem benüm-
çün dîde-i aḥbâbdan

2. tîğ-ı mehr:-ile

Gazel 257

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Güneş kılıcı. II

*Şefkat kılıcı. II Sevgi,
muhabbet kılıcı.*

tîğ-ı mehr-ile Şihâbî o
yüzi Ḥurşîdün
matla'-ı nûr-ı şafâ oldı
şikâf-ı sîne

tîğ-ı mihnet:

1. tîğ-i miḥnet:-le

Gazel 236

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Eziyet kılıcı. II**Sevgilinin kirpikleri.*

tîğ-i miḥnetle beni katl

ider olsa o cüvân

her yere şekl-i maḥabbet

yazıla kıanumdan

tîğ-i rızâ-yı yâr:

1. tîğ-i rızâ-yı yâr:-ıla

Gazel 181

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yârın rıza kılıcı. II**Sevgilinin rızası,**memnuniyeti. II Allah'ın**rızası.*

şad-pâre sîne olduğu-çün

pâre hoş gelür

tîğ-i rızâ-yı yâr-ıla yüz

yerde yara çek

tîğ-i yâr:

1. tîğ-i yâr:

Gazel 36

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kılıcı. II**Sevgilinin kirpikleri.*

kesdi tîğ-i yâr rakş inler

yürek taltındugın

mürg-i bismildür çeker

cân acısından ıztırâb

tîğ-i zebânın çek:-

1. tîğ-i zebânın çek:-

mez

Gazel 125

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dil kılıcını çekmek

// hicvetmek.

şimdi meydân-ı

belâğatde Şihâbî añılır

kimse ḥaqqında anuñ tîğ-

i zebânın çekmez

tılısm:

1. tılısmın:-ı, -n

Gazel 314

Mısra: 4

Büyü, sihir, muska.

Ḥusrevânî ḥum-ile genc-i

nihân ister-iseñ

künc-i meyhâneye düş

bozdu tılısmın sâkî

tılısm-ı 'aşk:

1. tılısm-ı 'aşk:-ıla

Gazel 277

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Aşk tılısmı, aşk**sırrı.*

künc-i ğamuñ ki sînede

medfün-idi ezel

buldum tılısm-ı 'aşk-ıla

ben ol ḥazîne'i

tılısm-ı genc:

1. tılısm-ı genc:-imiş

Gazel 212

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tılısımlı hazine. II**Hazine tılısmı/büyüsü.*

zamân içre zemîni

ejdehâ-yı heft-ser

gördüm

tılısm-ı genc-imiş bildüm

ben ol erḳamdan el

çekdüm

tılısm-ı kúfl-i bâb-ı 'ışk:

1. tılısm-ı kúfl-i bâb-ı

'ışk:

Gazel 173

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Tılsımlı aşk**kapısının kilidi. II Mana
aleminin kapısı.*

niçe feth ola tılsım-ı

kūfl-i bāb-ı 'ışk aña

ism-i a'zamdan dilinde

zāhidūñ evrādı yok

tımār:1. **tımārına:-ı, -(n)a****Gazel 201**

Mısra: 7

*Tedavi, iyileştirme,**bakım.*

tımārına 'ışkuñ düşeli bu

dil-i bīmār

ğam mezra'asından hele

derd eyledi hāşıl

tır:1. **tīrdür:-dür****Gazel 189**

Mısra: 2

Ok.

kemān-keşdür kaşuñ

cānā kemend-endāzdur

zūlfūñ

hümāyūn tīrdür ğamzeñ

hümā-pervāzdur zūlfūñ

2. **tīrini:-i, -n, -i****Kaside 10**

Mısra: 13

Ok.

şefkatūñ tīrini gönder yā

resūlallah meded

sīne meydānında cānı

dikmişem umaç aña

3. **tīrūñ:-(ü)ñ****Gazel 198**

Mısra: 5

*(Sevgilinin yan**bakış) oku.*

hāne-i kılbe duḥūl

eylemek-içün tīrūñ

geldi peykānlaruñ evvel

aña etdi müdḥal

4. **tīrüm:-üm****Gazel 100**

Mısra: 5

*Ok. II Sevgilinin**yan bakış oku.*

geçmesin tīrüm dimişdūñ

bī-tekellūf sīneye

iy kemān ebrū dayanmaz

şöyle bī-perrā geçer

5. **tīrden:-den****Gazel 222**

Mısra: 4

*Ok. II Sevgilinin**yan bakış oku.*

göñlümūñ rahşīnı şaldum

ğamze-keşler cem'ine

er degül miyem ki

kaçmadum bu deñlü

tīrden

6. **tīrini:-i, -(n)i****Gazel 273**

Mısra: 6

*Ok II Sevgilinin**bakışları.*

ol kemān-ebrūya göster

didiler kurbānuñı

ğamzesinūñ tīrini

toğrutdı benden cānibe

7. **tīri-y-le:-i, -y, -le****Gazel 110**

Mısra: 3

*Ok. II Sevgilinin**kirpiği.*

müjeñ tīri-y-le deldi

hilālūñ na'lini kaşuñ

anuñ-çün tağ-ı hūsnūñ

üzre aşmışdur kemān yer
yer

8. **tīrūñi:-ün, -i**

Gazel 209

Mısra: 1

Ok. II Sevgilinin

kirpiği.

uraldan tīrūñi cān
ol[ma]dı ham
göñül ey kaşı yay için
çeker gam

9. **tīrūñ:-(ü)ñ**

Gazel 65

Mısra: 7

(Sevgilinin) ok gibi

yaralayıcı, öldürücü
kirpikleri veya yan
bakışı.

ey perī cān murgına tīrūñ
peri
kūyuña uçmağa olmuşdur
cenāh

10. **tīrūñ:-(ü)ñ**

Gazel 76

Mısra: 3

(Sevgilinin) ok gibi

yaralayıcı, öldürücü
kirpikleri veya yan
bakışı.

geldi tīrūñ şadra geçti
sīnede cāy eyledüm
ey kemān-ebrū olur zīrā
mūsāfir ercümend

11. **tīrūñ:-(ü)ñ**

Gazel 192

Mısra: 2

(Sevgilinin) ok gibi

yaralayıcı, öldürücü
kirpikleri veya yan
bakışı.

yalmanur kan içmege her
demde şimşīrūñ senūñ
göz diker sūzen gibi çāk-
ı tene tīrūñ senūñ

12. **tīri:-i**

Gazel 30

Mısra: 2

(Sevgilinin) ok gibi

yaralayıcı, öldürücü
kirpikleri veya yan
bakışı.

toğrudunca dile ebrū
kiçüğinden bī-raķīb
gamzesi tīri görünmez
nitekim sehmü'l-ğayb

13. **tīri:-i**

Gazel 227

Mısra: 1

(Sevgilinin) ok gibi
yaralayıcı, öldürücü
kirpikleri veya yan
bakışı.

bir kez zih-i kemānını
teg tīri dişlesin
peykān-ı gamzesini қо
cānuma işlesin

tīr at:-

1. **tīr at:-ıl, -dı**

Gazel 17

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ok atmak II

sevgilinin bakması II
sevgilinin kirpik oklarını
fırlatması.

tīr atıldı şanurlardı
kemān-ı çarḥdan
lem'a-i āh-ı Şihābī kaçan
olsa peydā

tīr endāzlık:

1. **tīr endāzlık:**

Gazel 180

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Okçuluk, ok atmada
ustalık.

‘ömrüñ okı sînen
geçdüğünü tıyurmaduñ
ey kemân-ebrû nedür çāk
böyle tîr endâzlık

tîr ü kemân:

1. tîr ü kemân:

Gazel 126

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ok ve yay. ||

(Sevgilinin) Delici
bakışları ve kaşları.

felek cellâdı ki kıavs-ı
kuzah-gâhı şihâb iner
elinden kabz-ı ervâh
itmege tîr ü kemân
düşmez

tırâş eyle-:

1. tırâş eyle-:

Gazel 142

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Tıraş etmek. II

Silmek.

bil seni iy dil “sevâd
veche fi’ d-dâreyn” ider
hâtt-ı sevdâyı gel eyle
levh-i hâtırdan tırâş

tîre bezm:

1. tîre bezm:-i

Gazel 261

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Bulanık, kara,

karanlık meclis.

rüşen eyler dilleri ol
mâh-ı ṯabân her gice
tîre bezmi nitekim şem‘-i
şebistân her gice

tîr-ger:

1. tîr-gerler:-ler

Gazel 308

Mısra: 5

Okçu, ok çeken

kimse II kaş göz işareti
yapan, çapkın kimse.

egri bakma tîr-gerler gibi
gel ‘uşşâkuña
kaşlarıñ yâsın yaşup
kırma kemânîler [gibi]

tîr-i âh:

1. tîr-i âh:-um, -dan

Gazel 240

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Âh oku.

Şihâbî tîr-i âhumdan
şakınmaz
Kemânveş kıaddümi
bükdî o meh-rû

2. tîr-i âh:

Gazel 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ah oku. II Âşığın

yaralı gönlünden ok gibi
yükselen ah.

tîr-i âhum geçer
feleklerden
da‘vet-i müstecâbdur
güyâ

3. tîr-i âh:-um

Gazel 222

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Ah oku. II Âşığın

yaralı gönlünden ok gibi
yükselen ah.

tîr-i âhum geçse bu
çarhuñ hilâlinden n’ola
ey Şihâbî ok geçürmek
tañ degül zihgîrden

4. tîr-i âh:-ı

Gazel 238

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ah oku. II Âşığın
yaralı gönlünden ok gibi
yükselen ah.*

olalı kavs-ı kuzah gibi

Şihâbî kıddi ham

tîr-i âhı geçdi eflâküñ

toğuz kat cevşenin

tîr-i ğam:

1. tîr-i ğam:-uñ

Gazel 236

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Üzüntü oku. II

*Sevgilinin can yakan yan
bakışı.*

çıkmadı tîr-i ğamuñ bu

dil-i vîrānumdan

durmayup yer etümi

ġam-ısa biryānumdan

tîr-i ğam ur:-

1. tîr-i ğam ur:-ma

Gazel 146

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gam oku atmak. II

*Üzmek, dert, tasa, keder
vermek.*

Şihâbî cismine sen de

nigārâ tîr-i ġam urma

ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ

anı cānından uşandurmuş

tîr-i ġamze:

1. tîr-i ġamze:-ñ

Gazel 5

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin yan**bakışının oku.*

tîr-i ġamzeñ sîne-i

mecrūhuma

girdi ana tā kıyāmet

çıkma

2. tîr-i ġamze:-ñ, -le

Gazel 150

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Gamze oku. II**Sevgilinin yan bakış oku.*

tîr-i ġamzeñle müjeñ

deldi hilālūñ na'lin

ṭāḳ-ı ebrūya kemān aşdı

mişāl-i Vaḳḳāş

tîr-i kader:

1. tîr-i kıader:

Gazel 104

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Kader oku.

sür'atle menzil alur ü

bulur nişāne'i

kavs-ı kıazādan atduğı tîr-

i kıader kıadîr

tîr-i müjeñ:

1. tîr-i müjeñ:-üñ

Gazel 287

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kirpik oku II**Musibet oku.*

gireli sîneme tîr-i

müjeñüñ peykānı

kıaşuñuñ yāsına cān etdi

göñül kıurbānı

tîr-i murad:

1. tîr-i murād:

Gazel 169

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Istek oku.

menzil-i maḳşūda vardı

dilā tîr-i murād (-)

ol kaşı yā eylese
şanduka-i sīnem hedef

2. **tīr-i murad:-a**

Gazel 58

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Dilek oku.

etdüm ḥadeng-i āhumı
gerçi Şihābiyā
tīr-i murada varmadı bir
kez nişāne hīç

tırnağ:

1. **tırnağıña:-uñ, -a**

Gazel 227

Mısra: 5

Tırnak.

beñzetdi aya kendüyi
tırnağıña hilāl
varsın felek de barmağını
ol gümişlesin

tiryāki:

1. **tiryākī:**

Gazel 313

Mısra: 10

*Zehre ve bazı
hastalıklara karşı
kullanılan bir cins*

*macun, panzehir, deva II
sevgilinin dudağı.*

semm-i kātıl içirür cān-ı
Şihābiye gamuñ
anı def eylemez ammā
ki lebūñ tiryākī

tıynet:

1. **tıynet:**

Gazel 49

Mısra: 1

*Yaratılış, huy,
mizaç.*

ezelden āb-ı 'ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda ḥil'at-i ḥilḳat

tīz:

1. **tīz:**

Gazel 254

Mısra: 5

*Çabucak, derhâl,
hemen.*

tīz bildi gamzesin ol meh
göñülde geçdügin
ḳatlüme ayak başup el
urdu ol dem ḥançere

tīz ol:-

1. **tīz ol:-dı**

Kaside 25

Mısra: 54

Kelime Tipi: -

*Çabuk olmak, tez
olmak.*

nażar kılsañ şehā
aḥvāline 'ayn-ı 'ināyetle
riyāz-ı devletūñde tīz
olurdu behre-ver nergis

toğ:

1. **toğa:-a**

Gazel 139

Mısra: 8

*Ufuktan yükselerek
görünmek, göğe ağmak.*

gelürse meclise zerrīn
külāhı-y-la o sīm-endām
toğa mehr-i sa'ādet başa
ola pūr-ziyā [meclis]

2. **toğmak:-mak**

Gazel 162

Mısra: 9

*Doğmak, ortaya
çıkma.*

Şihābī kevkebüm burc-ı
şerefden toğmak itdükçe
başına nār-ı āhumdan
anuñ odlar yaḳar ṭālī'

3. **toğmasa:-ma, -sa****Gazel 43**

Mısra: 2

(güneş, ay,
yıldızlar) ufuktan
yükselerek gökyüzünde
görünmek, tulû etme.

gönlüme sengi kazānuñ o
kadar gelmez saht
bile toğmasa o mäh ile
rakīb-i bed-baht

toğdı:1. **toğdı:****Kaside 13**

Mısra: 1

"Doğmak", dünyaya
gelmek || Anne karnında
gününü tamamlayıp
dünyaya gelmek.

hidāyet maṭla'ından
toğdı bir hurşid ü rühānı
dahı fītratda kalıp
bulmamışdı Ādemüñ
cānı

toğra:1. **toğrar:-r****Gazel 290**

Mısra: 4

Keserek

parçalamak veya elle
küçük parçalara
ayırarak.

rakībe rīş-ḥand etdi yine
yār
şakalına 'aceb toğrar
piyāzı

toğrı:1. **toğrıdur:-dur****Gazel 26**

Mısra: 8

Şekil olarak eğriliği
olmayan. II yalanı
olmayan, dosdoğru.
(GTS).

nālemüñ āhengine reşk
itdüg-içün rāstı
nāy barmağ toğrıdur egri
bağar neyzen baña

2. **toğrı:****Kaside 18**

Mısra: 26

Doğru, düürüst.

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiğ u refiğ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı tarığ

3. **toğrıdur:-dur****Gazel 68**

Mısra: 4

-e/-a doğru.

fārisi'l-ḥayl geçer ḥayli o
şūḥ-ı 'arabī
toğrıdur her yañadan
ğamzeleri baña rimāḥ

toğrısı:1. **toğrısı:****Gazel 70**

Mısra: 6

Doğrusu. Gerçeği
söylemek gerekirse,
gerçek şu ki.

cān u dile cefā-y-ıla cevır
itse vechi var
yüz virür oldu toğrısı
ḥaṭṭı ile ḥāle [ruh]

toğru:1. **toğru:****Gazel 54**

Mısra: 4

Doğru şekilde,
aslına uygun şekilde.

tefsire lāyık ola mı āyāt-ı
ḥüsnüñi

toğru okuyılbilmese her
nā-sezā ḥadīş

2. toğru:

Gazel 82

Mısra: 4

*Doğru şekilde,
aslına uygun şekilde.*

ey sāḳi vāmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maḥalde toğru
didiler: “yedā biyed”

3. toğru:

Gazel 243

Mısra: 8

*Doğru şekilde,
aslına uygun şekilde.*

n’ola keç görünürse rā
kaşuñ ḥüsnüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

4. toğrusı:-sı

Gazel 203

Mısra: 3

*Doğruyu söylemek
gerekirse, gerçek şu ki.*

cebhesinde toğrusı
gördük o mahuñ kaşların

kim görür bunuñ gibi bir
ayda iki hilāl

toğru rāh:

1. toğru rāh:-a

Gazel 182

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

*Doğru yol: Her
türlü kötülükten uzak
olan tutum, Hak yolu.*

rāh-ı riyāda şūfi iken
keç-rev olmasın
iy pīr-i mey-kede anı bir
toğru rāha çek

toğrud:-

1. toğrudunca:-unca

Gazel 30

Mısra: 1

*Bir yöne doğru
çevirmek.*

toğrudunca dile ebrū
kiçüğinden bī-raḳīb
ğamzesi tiri görünmez
nitekim sehmü’l-ğayb

toğruluk:

1. toğruluk:

Gazel 229

Mısra: 8

Doğruluk.

lebūñ āvāresidür belin
bezmünde çeng egmiş
gelür mi toğruluk hem
puḥtelik her ḥāmdan
ḥāmdan

toğrusu:

1. toğrusun:-n

Gazel 303

Mısra: 9

*Sözün doğrusu,
gerçek.*

toğrusun mu deyeyin
saña Şihābī hergiz
ihtiyār elde degül
sevmede maḥbūbları

toğrut:-

1. toğrutmuş-ıdı:-muş, - ıdı

Gazel 227

Mısra: 7

*(Bir şeye ya da bir
yöne doğru silah yahut
başka bir nesne ya da
bakışları) Doğrultmak,
nişan almak.*

toğrutmuş-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

2. **toğrutdı:-dı**

Gazel 273

Mısra: 6

(Bir şeye ya da bir
yöne doğru silah yahut
başka bir nesne ya da
bakışları) Doğrultmak,
nişan almak.

ol kemān-ebrūya göster
didiler kurbānuñı
gamzesinūñ tīrini
toğrutdı benden cānibe

tokun:

1. **tokundı:-dı**

Gazel 310

Mısra: 6

Değmek, çarpmak.

raķībūñ yıldızı düşmiş
ķadi ķavs-ı ķuzah olmış
baña tokundı çarķuñ okı
bilsem aña ne batdı

2. **tokuna:-a**

Gazel 8

Mısra: 8

*Değmek, temas
etmek.*

sīm-i sirişk ü çehre-i
zerdüm idüp sebab
niçe tokuna żarb-ıla
seng-i mehek baña

tokundur:

1. **tokundurur:-ur**

Gazel 93

Mısra: 9

Dokundurmak. ||

Değdirmek.

ey Şihābī bil saña
tokundurur
tīgın ol meh vaşf ider her
dem biler

tokuz eflāk:

1. **tokuz eflāk:-e**

Gazel 1

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

*Dokuz felek,
gökyüzünün dokuz katı,
tamamı.*

āhum od urdı Şihābī o
tokuz eflāke
ķoydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

tol:-

1. **tolıldı:-dı**

Gazel 281

Mısra: 3

*Bir yere iyice
yayılmak, kaplama.*

gūlistān-ı cihān [kim]
toldı gül ü gönca-leblerle
cinān bāğı görünce reşk
ider bu bezm-i gül-zārı

2. **tolıldı:-dı**

Kaside 19

Mısra: 8

*(Bir duygu ile her
yer) dolmak, kaplanmak.*

virdi ķulūba dāfi ‘-i ğam
olmağ-içün ol
‘ıyş ü sürūr u zevķ-ile
toldı fezā-yı ‘ıyd

tol:

1. **tolıldı:-dı**

Gazel 57

Mısra: 2

*Bir yere iyice
yayılmak, kaplamak.*

gözüm görünce zūlfūñi
yüzüñde pīç-pīç

sünbülleri-y-le tıldı
şanursın gülşen-i behiç

2. **tolmışdur:-miş, -dur**

Rübai 4

Mısra: 3

Dolmak, birikmek.

şöyle tolmışdur Şihābi
nāmeden kūy-ı habīb
degmedi nevbet şikāyet-
nāmenüz okunmadı

3. **tolup:-up**

Gazel 104

Mısra: 4

Toplanmak.

başsañ kudūm-ı pākūñi
bu şadr-ı sīneye
tolup sürūr-ı pāyūñe
yüzün sürer serīr

4. **tolun:-sun**

Gazel 148

Mısra: 7

Dolmak, bir yere

*iyice yayılmak,
kaplamak.*

efendi hāne-i hātır sürūr-
ıla tolsun
şafā-yı maḳdemūñ-ile
serīr-i sīneye baş

5. **toldı:-dı**

Gazel 90

Mısra: 9

Bir yere iyice

*yayılmak, her yeri
kaplamak.*

şür u şer-ile tıldı ‘ālem
bütün Şihābī
‘aksine döndi devrān āḫir
zamāna beñzer

tolandur:-

1. **tolandurmış:-mış**

Gazel 146

Mısra: 8

Dolamak,

*dolaştırmak. II
Aldatmak, oyuna
getirmek.*

tolaşma Şāhidī şem‘e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naḳdini niçe
senūñ gibi tolandurmış

tolaş:

1. **toluşup:**

Gazel 115

Mısra: 4

*Dolaşmak, zor
ayrılır hale gelmek,*

*yakalanmak II gönül
vermek, bağlanmak.*

göz kararur her gözi
āhūya çeşmüm merdūmi
her saçı Leylāya tolaşup
gönül mecnūn olur

2. **tolaşma:-ma**

Gazel 146

Mısra: 7

*Dolaşmak, zor
ayrılır hale gelmek. II
Gönül vermek,
bağlanmak.*

tolaşma Şāhidī şem‘e gel
ey āşüfte pervāne
alup cān naḳdini niçe
senūñ gibi tolandurmış

3. **tolaşma:-ma**

Gazel 249

Mısra: 5

*Dokunmak, ilişmek;
sataşmak. || Gönül
vermek, bağlanmak.*

zülfi hūbāna tolaşma ola
gör āzāde
ḳayd-ıla ola muḳayyed
bu gönül dünyāda

tolas:-

1. **toluaşmakdadur:-**
makda, -dur

Gazel 100

Mısra: 9

*Dolaşmak, zor
ayrılır hale gelmek,
yakalanmak. || Gönül
vermek, bağlanmak.*

kākül-i dildāre
toluaşmakdadur gönlüm
benüm
ey Şihābī hātırımdan
yine bir sevdā geçer

2. **toluaşmak:-mak**

Gazel 304

Mısra: 3

*Dolanmak,
sarılmak.*

kākül-i dildāre toluaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

toldur:-

1. **toldur:**

Gazel 277

Mısra: 13

*Doldurmak, dolu
hale getirmek, kaplamak.*

toldur Şihābī cevher-i
‘aşk-ıla çünkü sen
baħr-i belāgat içine
şalduñ sefīne’i

2. **toldurur:-ur**

Gazel 311

Mısra: 2

*Doldurmak, dolu
hale getirmek, kaplamak.*

bülbül akıdup yaşın
efzün ider nālanını
jālelerle toldurur her dem
gülüñ dāmānını

toldur:

1. **toldur:**

Gazel 283

Mısra: 10

*Bir sıvıyı (şarabı)
bir kaba (kadehe)
doldurmak.*

mey-i nāb-ile bezm için
Şihābī
zarāfet birle tūr toldur
zurūfı

tolu:

1. **toluyı:-y, -ı**

Gazel 181

Mısra: 4

*İçi şarapla dolu
kadeh.*

düş ayağına mey gibi öp
al ele elin
evvel toluyı sāki’-i
rengin ‘ızāra çek

2. **tolu:**

Gazel 241

Mısra: 6

*(Boş bir şey veya
yer) İçine giren bir şeyle
dolu hāle gelmek, boş
olmaktan çıkmak, dolup
taşmak.*

sākiyā ben sāgarı pür
eyleyüp içdüm müdām
devr ayağın al ele sen
dağı dāyim tolu

3. **tolu:**

Gazel 277

Mısra: 1

*Bir şey ile dolmuş
olan.*

gördi şafā-yı mehri-y-ile
tolu sīne’i
günden güne baña o meh
arturdu kīne’i

4. **tolu:****Kaside 18**

Mısra: 15

*Bir şey ile dolu
olan.*

mey-i ğafletle tolu kâse-i
ser gözde niyâm
zülf ü rûh fikr ü hâyâl
baña şubh ıla şâm

tomar-ı hatt-ı hüsn:

1. **tomar-ı hatt-ı hüsn:-**
i, -(n)e

Gazel 227

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
(Sevgilinin) Ayva

*tüyü tomarının güzelliği.
II Yüzdeki ayva
tüylerinin bir araya
toplanarak dürülmesi.*

tomar-ı hatt-ı hüsnine
ağyar-ı bed-nazar
bakmaya tâki dek aña
çeşmin çerişlesin

ton:1. **toni:-ı****Gazel 216**

Mısra: 5

*Elbise, giysi, libas,
kıyafet.*

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bâğda nâz-ıla reftâr etse
ol serv-i hırâm

2. **toni:-ı****Gazel 216**

Mısra: 5

*Elbise, giysi, libas,
kıyafet.*

tonı gökden ser-fürü idüp
deye tonı ala
bâğda nâz-ıla reftâr etse
ol serv-i hırâm

topa tut:-1. **topa tut:-mış, -dur****Gazel 39**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -
*Üzerine topla ateş
edilmek.*

emân itse emîn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihâbî topa tutmuşdur
hışâr-ı cânı ol ğabğab

toptolu:1. **toptolu:****Kaside 19**

Mısra: 13

*Dopdolu, ağzına
kadar tamamen dolu.*

ğilmânlar ile toptolu
cennet şanur gören
bâğ-ı berîne ta'n ider oldı
çü cā-yı 'ıyd

toyma:1. **toymada:-da****Gazel 8**

Mısra: 9

*İhtiyacı yeterince
karşılanmış olmak, arzu
ve istekleri giderilmiş
olmak, kanmak, tatmin
olmak.*

hün-ı vişâle toymada
ağyârı görsene
yimek Şihâbî hâside
kaldı emek baña

toyurmadı:1. **toyurmadı:-uñ****Gazel 7**

Mısra: 5

*Doyurmak; açlık
ihtiyacını gidermek.*

cāna geçdi sehm-i esrār-ı
 ğamuñ ıoyurmadı
 sīnede yaram açup ağzın
 alur ayrān aña

toz kondurma:-

1. **toz ondurma:-z, -**
 iken

Gazel 272

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eteğine toz

*kondurmamak; bir eyde
 herhangi bir kusurun
 varlığını kabul etmemek.*

berg-i üsnine ‘aceb
 düşdi att-ı ğubār
 toz ondurmaz-iken ol
 gül-i sīrāb üzere

toz opar:-

1. **toz opar:-ma**

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Toz kaldırmak, tozu
 dumana katmak, ortalığı
 altüst etmek.*

ey att-ı add-i dilber
 böyle fesāda yer yok

yok yerde toz oparma
 bu gird-bāda yer yok

2. **toz opar:-dı**

Gazel 133

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Toz kaldırmak II
 tozu dumana katmak,
 ortalığı altüst etmek.*

‘asker-i att-ı nigāruñ
 baş çeküp opardı toz
 sūzen-i tīrümūze
 olmada āk-ı sīne-düz

tūb:

1. **tūb:**

Gazel 299

Mısra: 9

*evgan oyununda
 oynanan top.*

iy Şihābī ‘aş evānına

tūb it başuñı

‘āşık olmaz her ki bu
 meydānda ser-bāz
 olmadı

2. **tūbları:-lar, -ı**

Gazel 303

Mısra: 4

*evgan oyununda
 oynanan top.*

perçem-i pūramını her
 biri evān itseler
 ser-i ‘uşşāk olur elde
 tūbları (-)

tūb āyine:

1. **tūb āyine:**

Gazel 262

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Top ayna; top
 şeklinde/ yuvarlak ayna.
 II Sevgilinin çene altı.*

cāmi‘-i üsnünde cānā
 ğababuñ tūb āyine
 görmedi kimse
 mu‘allada bu üslūb
 āyine

tūb eyle:-

1. **tūb eyle:-sün**

Gazel 51

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Top olmak. II Aşığın
 başını evkan oyununda
 kullanılan top olarak
 sevgiliye sunması.*

efendüm kākülün
 çevkânına tûb eylesün
 başın
 Şihâbî çakeri meydân-ı
 'ışkuñ içre ser-bâz it

tûb ol-:

1. tûb ol-:-updur

Gazel 110

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Top olmak. II

*Surları yıkmada
 kullanılan ateşli silah
 bağlamında.*

bürüc-ı kal'a-i 'ışka bu
 âh-ı âteş-endâzum
 hevâyî tûb olupdur hem
 fiğânlar pâsubân [yer
 yer]

tûbâ:

1. tûbâya:-ya

Gazel 6

Mısra: 6

*Bütün cennete gölge
 saldığına inanılan, kökü
 yukarıda dalları aşağıda
 bulunan ağaç.*

görüp kıddini ol hûr-ı
 behiştün ser-fürü' eyler

'ulüvv-i kâdr-ıla mahşûş-
 iken tûbâya istignâ

tûb-endâz ol-:

1. tûb-endâz ol-:-dı

Gazel 21

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Top atan olmak. II

Topçu.

ğam hışârına beni dizdâr
 idelden şâh-ı 'ışk
 iy Şihâbî ra'd-ı âhum
 oldu tûb-endâz aña

tûbî:

1. tûbî:

Gazel 23

Mısra: 3

Tuba ağacı;

*Sidre'de bulunan bir
 ağaç olup kökü yukarıda
 ve yaprakları aşağıdadır.
 Dallarının bütün cenneti
 gölgelediğine ve değişik
 meyvalar verdiğine
 inanılır.*

âhumuñ tûbî gibi irişdi
 başı göklere
 ideli cânâ bülend-i
 kâmetuñ himmet baña

2. tûbî:

Gazel 82

Mısra: 6

Cennette

*bulunduğına ve bütün
 cennete gölge saldığına
 inanılan, kökü yukarıda,
 dalları aşağıda büyük
 ağaç.*

gelse kıyâma nâz-ıla
 kıdd-i bülendine
 tûbî felekden eyde ki tûbî
 lehü fekad

3. tûbî:

Gazel 82

Mısra: 6

Cennette

*bulunduğına ve bütün
 cennete gölge saldığına
 inanılan, kökü yukarıda,
 dalları aşağıda büyük
 ağaç.*

gelse kıyâma nâz-ıla
 kıdd-i bülendine
 tûbî felekden eyde ki tûbî
 lehü fekad

tüfeng:

1. tūfengini:-in, -i

Gazel 227

Mısra: 7

Tüfek.

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

2. tūfengine:-in, -e

Gazel 297

Mısra: 6

*Uzun namlulu,
taşınabilir ateşli silâh.*

bıçağum kâvi-y-le eyler
rişte-i cāndan fetīl
dem-be-dem etse
tūfengine nişān ‘āşıqları

tuğān:

1. tuğān:

Gazel 219

Mısra: 2

Doğan, yırtıcı kuş.

şāhbāz-ı āhuma evc-i
felekdür āşiyān
kendiyi meşhūrdur
yüksekde cāy eyler tuğān

tuğrā-vı şāhī:

1. tuğrā-yı şāhī:

Gazel 243

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Padişah, hükümdar
tuğrası. II Sevgilinin
kaşları bağlamında.*

n’ola keç görünürse rā
kaşuñ hüsñüñ berātında
çekilmez resmdür tuğrā-
yı şāhī kaşd-ıla toğru

tuğyān eyle-:

1. tuğyān eyle-:-se

Gazel 57

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Baş kaldırmak,
isyan etmek, coşup
taşmak.*

Nīl-i sirişküm eylese

tuğyān demi-durur

Mısr’a vücūda aķmağ-

içün eylesem Hālīç

tuhfe-i cān:

1. tuhfe-i cān:-ı

Gazel 206

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Can hediyesi, gönül
armağanı.*

ilet bu tuhfe-i cānı o
māha gel ey āh
zehī sa‘ādet olursa
hediyeümüz maķbūl

tūl-i emel:

1. tūl-i emel:

Gazel 101

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hırs, tamah,
tükenmez arzu.*

çekme yārūñ zülfi
ucından dilā tūl-i emel
ķo bu sevdāyı ki cem‘-
iken perīşānlık budur

2. tūl-i emel:

Kaside 21

Mısra: 49

Kelime Tipi: -

*Hırs, tamah,
tükenmez arzu.*

‘ıyş-ı nūşuñ mevsümidür
çekme gel tūl-i emel
k’oldı māl-ā-māl mülden
sāğar-ı şāhbā-yı gül

3. **ṭul-i emel:****Gazel 98**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sonu gelmez arzu,
tükenmez hırs, tamah.*

kākülün sevdāsının cānā
ḥayālī başdan
dilde bir ṭul-i emel
müşkil taḥayyüldür gider

ṭul-i emel et-:

1. **ṭul-i emel et-:-mekde,
-dür**

Gazel 205

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Hırslanmak,
tükenmez arzu duymak,
tamah etmek.*

lebleriñ esrārına ḥayrān
olup ey bī-bedel
fıkr-i zülfünle gönül
etmekdedür ṭul-i emel

ṭulū :1. **ṭulū in:-in****Gazel 162**

Mısra: 2

Doğma, doğuş.

nühüset üzredür dāyım
felekde iy kamer ṭālī
murādum āfıtabınun
ṭulū in men ider ṭālī

ṭulū eyle-:1. **ṭulū eyle-:-se****Gazel 68**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Doğmak, görünmek.

maṭla -ı şems o meh
çehre-i girībānıdır
görünür kanda ṭulū
eylese envār-ı şabāḥ

2. **ṭulū eyle-:-di****Kaside 11**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Doğmak, görünmek.

ḳudūmı virdi zamān-ı
bahāra nūr-ı bahā
ṭulū eyledi çünküm o
māh-ı şehir-i rebī

ṭulū eyle:1. **ṭulū eyle-:-di****Kaside 4**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Doğmak, görünmek.

ṭulū eyledi çünküm bu
āfıtāb-ı selef
cihāna şaldı şu ā vü ziyā
taraf-be-taraf

ṭulū id-:1. **ṭulū id-:-ince****Gazel 159**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya
çıkma II Tecelli etmek;
bilinir, görünür olmak.*

āfıtāb-ı ḥüsnün idince
ṭulū
āleme nūr-ı kıdem buldı
şuyū

2. **ṭulū id-:-üp****Kaside 8**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya
çıkma II Tecelli etmek;
bilinir, görünür olmak.*

nūr-ı kıdem ṭulū idüp
oldı ḥabīb-i ḥaḳ
engüş-i mu ciziyle māh
oldı iki şaḳ

3. **ṭulū' id:-üip****Gazel 131**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Doğmak, güneşin
doğması. II Sevgilinin
ortaya çıkması.*

şeb-i ğam baña gün
göstermez oldu dūd-ı
āhumla
ṭulū' idüp murādum
mehri üstüme ziyā
vermez

ṭulū' it:-1. **ṭulū' it:-****Gazel 218**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

*Doğmak, ortaya
çıkma, varlık
göstermek.*

gel ṭulū' it ey Şihābīnūñ
müşerref tāli'i
aḥter-i sa'düm benüm
sensin eyā sa'd-aḥterüm

ṭulū' -ı āfitāb-ı hüsn:-

1. **ṭulū' -ı āfitāb-ı hüsn:-**
üñ, -i

Gazel 271

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Güzellik güneşinin
doğuşu.*

görme ki ey meh ṭulū' -ı
āfitāb-ı hüsnüñi
mehr-veş günden güne
āhum şehir-hīz olmada

ṭu' me-i vaşl:-1. **ṭu' me-i vaşl:-a****Gazel 17**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Kavuşma lezzeti. II
Vuslatın vermiş olduğu
manevi tat, zevk.*

mürg-i cān ṭu' me-i vaşla
tamā' eyler līkin
kānī' ol ey dil-i bī-çāre
mişāl-i 'anķā

tumturak-ı havādis:-1. **tumturak-ı havādis:-****Gazel 315**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Gösterişli haberler.

Şihābiyā bir iki günde
'ömr-i fānī için
bu tumturak-ı havādis
nedür bu hūyı bu hāy

tur:-1. **turur:-ur****Kaside 1**

Mısra: 8

*Bir yerde olmak
veya bulunmak; varlığını
sürdürmek.*

her elifi kāmēt-i ṭubī gibi
gülşen-i cennetde turur
müstakīm

2. **tururın:-ur, -ın****Gazel 264**

Mısra: 8

Durmak, beklemek.

gelüp uğrar o şehsüvār
deyü
tururın yollarında āmāde

3. **ṭursalar:-salar****Kaside 20**

Mısra: 13

(Sevgilinin)

*Huzurda durmak,
beklemek.*

şaf şaf olup tursalar
dīvān-ı gülşende n'ola
hıl'at-i nev-rūzı geyindi
dırahtān-ı bahār

4. **tırma:-ma**

Gazel 57

Mısra: 10

*Durma! (Bir an
olsun beklemeden)
devam et! Haydi
durmadan ifadelerinin
ivedilikle yapılmasını
isteyen bir ünlem.*

şūfī sözine tırma kulağ
sen Şihābiyā
tırma şafā-yı hātır-ile
şāfī bāde iç

5. **tır:**

Gazel 283

Mısra: 10

*"Haydi!" anlamında
bir söz.*

mey-i nāb-ile bezm için
Şihābī
zarāfet birle tır tıldur
zurūfī

6. **tır:**

Gazel 160

Mısra: 8

*Allah'ın Hazreti
Musa'yı peygamberlikle
görevlendirdiği ve
ardından Tevrat'ı
indirdiği, Sînâ*

*yarımadasının güney
kısmında yer alan dağ. II
Büyük üzüntü, acı.*

gerçi kim ister tecellā-yı
cemāl-i dilberi
tır mānendi yanar
duymaz velī dīdāre şem'

tur:-

1. **tırduğunca:-dug, -
unca**

Gazel 108

Mısra: 4

*Bir durumun mevcut
haliyle kalması.*

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāgdār
ya elifler tırduğunca
serv-i bālālar mıdur

2. **tırsa:-sa**

Gazel 82

Mısra: 8

*Ayağa kalkmak,
ayakta durmak, dikilmek,
beklemek.*

çokdur egerçi bāğda tāze
nihāl ü gül
tırsa otursa yaraşur o
serv ü lāle-ğad

3. **tırmağa:-mağ, -a**

Gazel 160

Mısra: 5

Ayağa kalkmak.

mumdur her gice
hıdmetdi ayağın tırmağa
teg hemān varsın
bahāne-y-le huzūr-ı yāra
şem'

türāb:

1. **türābına:-ı, -n, -a**

Gazel 123

Mısra: 7

Toprak, hāk.

sürsem yüzümi tañlama
kūyuñ türābına
hāk-i harīm-i Ka'bede
mağbūl olur namāz

2. **türāb:**

Gazel 120

Mısra: 5

Toprak.

ağzı suyu o goncanuñ
düşse türāb üstine

kalbe şafâ getürmege o
leb ü gül gül-âb olur

türâb ol:-

1. türâb ol:-ur

Gazel 120

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Toprak

*olmak(Ayaklar altına
alınmak, ezilmek
bağlamında.).*

âteş-i hicr yâr-ıla şebde
Şihâbî âhumuñ
gözde hayâlün olmasa
câyı anuñ türâb olur

türâb-ı cevher:

1. türâb-ı cevher:-i

Gazel 6

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Toprağın özü,

*mayası. II Değerli
toprak. II Gönül, kalp.*

harabātuñ türâb-ı cevheri
bir kîmyâdur kim
gelür ol bâbdan rind-i
kadeh-peymâya istignâ

turmaz:

1. tūrmaz:

Gazel 84

Mısra: 9

*Aralıksız, sürekli,
durmaksızın.*

nifâk eyler rakīb-i rû-
siyeh tūrmaz beni yāra
münâfıklık arada bildüm
ol yüzi qaradandur

2. tūrmaz:

Gazel 302

Mısra: 1

*Aralıksız, sürekli,
durmaksızın.*

ğamze-i ğammâzveş
tūrmaz geçer ‘âşıkları
yāra kan itdürmege bel
bağlamışdur hançeri

turmaz döner:

1. tūrmaz döner:

Gazel 213

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Durmadan dönmek.

sînesinde tâb-ı hırşîd-i
ruhuñdan yandı dağ
haşre dek ol şevkden
tūrmaz döner çarh-ı
nühüm

turra:

1. tūrrasıdur:-sı, -dur

Gazel 194

Mısra: 1

*Alna dökülen
kıvırcık saç lülesi.*

tūrrasıdur leyletū’l-
kadrūñ mu‘anber

perçemūñ
ğurrasıdur yâ hilâl-i
‘ıydūñ ebrū-yı hamuñ

2. tūrra:

Gazel 197

Mısra: 1

*Alna dökülen
kıvırcık saç lülesi.*

hâl fülful tūrra sünbül
çehre gül
gülşeninde sünbülü hâlî
degül

turra-i şeb-deng:

1. tūrra-i şeb-deng:

Gazel 76

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) Gece
gibi siyah saç lülesi.*

la 'l-i yāra tūrā-i şeb-
deng uzatmışdı kemend
Mısr-ı hüsniinde aşıldı
'ākıbet o dürd ü kand

turre-i 'anber-şemīm:

1. turre-i 'anber- şemīm:

Kaside 1

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Alına düşen saç,
kıvrık saç lülesinin
amber kokusu.*

lamları zülf-i nigāra
şebīh
halka-i ha turre-i 'anber-
şemīm

turur:

1. turur:

Kaside 2

Mısra: 23

-dır, -dir, -dur, -dür

bildirme eki.

yā Rāb ez kūy-ı tūba
emri turur üftādum
tālā şevki leke fī külli
'aşān ve gadāt

tut-:

1. tutmuşsin:-miş, -sin

Gazel 226

Mısra: 7

*Tutmak, elinde
bulundurmak.*

uyuma gözün aç beñzer
ki gice mūm tutmuşsin
rakībā şatır-ı fitne 'aceb
kelb-i muḳallemsin

2. tut:

Gazel 50

Mısra: 4

*Demek, farzetmek,
varsaymak.*

hayāt-āb-ı huşūline girüp
Hızr-ile zūlmātın
Sikender gibi Ye'cūce
belā sırrını urduñ tut

3. tutdı:-dı

Gazel 38

Mısra: 7

*Etkisi altına almak,
musallat olmak,
yakalamak.*

lerzeler tutdı harāret-ile
beni
tāb-ı 'ışkuñ şaldı cism ü
cāna teb

4. tutup:-up

Gazel 170

Mısra: 3

*Elde bulundurmak,
ele almak.*

serviler rakḳāşdur
gūyende bülbul her taraf
gonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

5. tuta:-a

Kaside 19

Mısra: 35

(Bir durum için)

*Bulunduğu hali korumak,
muhafaza etmek.*

ser-sebz tuta luṭf-ıla
'ömrün nihālını
olduḳça tāze sāl ü meh
āb u hevā-yı 'ıyd

[tut]:

1. [tut]:

Gazel 50

Mısra: 10

*Varsaymak, farz
etmek, saymak,
addetmek, kabul etmek.*

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşid ü Keykāvus

Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdüñ [tut]

tut:

1. tut:

Gazel 50

Mısra: 1

Varsaymak, farz

etmek, saymak,

addetmek, kabul etmek.

sa‘ādet bārigāhın zirve-i
eflāke kırdıñ tut
sürür-ıla serīr-i salṭanat
üzre oturduñ tut

2. tut:

Gazel 50

Mısra: 2

Varsaymak, farz

etmek, saymak,

addetmek, kabul etmek.

sa‘ādet bārigāhın zirve-i
eflāke kırdıñ tut
sürür-ıla serīr-i salṭanat
üzre oturduñ tut

3. tut:

Gazel 50

Mısra: 6

Varsaymak, farz

etmek, saymak,
addetmek, kabul etmek.

mülūk-ı māziye dārātına
mālik olup maḥzā
selaṭīn-i selef
görmedügin ‘ālemde
gördüñ tut

4. tut:

Gazel 50

Mısra: 8

Varsaymak, farz

etmek, saymak,
addetmek, kabul etmek.

ḥıyām-ı ḥaylūñ olup
encüm-i eflākden efzūn
ser-ā-ser şahn-ı şahrā-yı
zemīni cāy urduñ tut

5. tutmada:-mada

Gazel 211

Mısra: 10

Tutmak, elinde

bulundurmak.

nāle nevāle etmede
‘uşşāk-ı bī-nevā
ḥūn-ı visāle tutmada
ağyār-ı naḥs ü şūm

6. tutaruz:-ar, -uz

Kaside 22

Mısra: 27

Tutmak, bir nesneyi

elle kavramak.

tutaruz biz anı cām-ı

mey-i gül-gün sākī

ḥadd-i cānānı ögüp sen

bize gel şun lāle

7. tutdum:-du, -m

Gazel 313

Mısra: 5

Yönelmek.

ḥüsnüñe diḳḳat-ile
bakmağa tutdum ‘aynūñ
çar-çeşm oldı gözüm
merdümü baḳa baḳa

8. tutdı:

Gazel 11

Mısra: 12

Ele

geçirmek, tutmak.

gayrı naḳşına maḥal

olmaḳ muḥāl

göñlümi tutdı ḥayālūñ

cā-be-cā

9. tutdı:-dı

Kaside 21

Mısra: 34

*Ele geçirmek,
tutmak.*

kaşr-ı bāğ oldu şemīm-i
tayyibden ‘anber-serā
cān meşāmın tutdı bŷy-
ı ‘anber-i serā-yı gül

10. **tut:**

Gazel 53

Mısra: 8

*Bir yola girmek,
kabul etmek.*

dilā erbāb-ı devlet
kapusunda rāzı olmazsın
tevekkül işigin tut kim
degül bāb-ı rızā devlet

11. **tutdı:-dı**

Gazel 240

Mısra: 3

*Doldurmak,
kaplamak, sarmak.*

meşām-ı halkı tutdı bŷy-ı
zŷlfŷñ
niçe ‘anber-fişān geysü
olur bu

12. **tutdı:-dı**

Gazel 254

Mısra: 7

*Doldurmak,
kaplamak, sarmak.*

tutdı meh-rŷlar āfākı bu
bezmŷñ revnaķı
kim mey-i gül-gŷn-şafaķ
oldı hilāl-i sāgara

13. **tutdı:-dı**

Gazel 278

Mısra: 4

Almak, kaplamak.

gel bāğa gŷş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gŷlgŷle
etrāf u kŷşe’i

14. **tutdum:-du, -m**

Gazel 254

Mısra: 1

Sunmak, uzatmak.

gerçi tutdum sīnemi ben
seng-i cevri dilbere
eşki-ı çeşmŷm kan aķar
beñzer ki çekdi dil bere

15. **tutdı:-dı**

Kaside 23

Mısra: 8

*Beklemek,
gözetmek, korumak.*

tarf-ı külehin şive-y-ile
kıldı şikeste
gülşen tarafın tutdı
levendāne benefşe

16. **tut:**

Gazel 72

Mısra: 13

*(Kulak) Tutmak,
dinlemek bağlamında
kullanılmıştır.*

rāh-ı rŷhānīye tut sende
Şihābī gŷşuñ
zīr-i pāyŷñ ola tā tārŷm-ı
eyvān kebŷd

tuta:

1. **tuta:**

Gazel 307

Mısra: 4

*Zapt etmek, ele
geçirmek, hŷkŷm altına
almak.*

gŷzār eyler bu tokuz
cevşenini eflākŷñ
niçe āhum okını tuta
sipehrŷñ siperi

tutalum:

1. **tutalum:**

Gazel 229

Mısra: 5
*"Tutalım ki,
varsayalım ki, diyelim
ki" gibi anlamlara gelen
bir varsayım ifadesi.*

tutalum kâse-i meyle
sürâhî mîr-i meclisdür
nigâr olmayıcak sâkî
baña ne câmdan Cemden

2. **tutalum:**

Gazel 250

Mısra: 7

*"Tutalım ki,
varsayalım ki, diyelim
ki" gibi anlamlara gelen
bir varsayım ifadesi.*

tutalum zülfünüñ olmuş
dil-i miskîn esîr
ey gözi sâhîr anı
yutturma ejderhâlara

tutar:

1. **tutar:**

Kaside 21

Mısra: 30

*Elde bulundurmak,
ele almak, kavrayarak
eline almak.*

bezmgâh-ı nev-bahâr-ı
‘ışık olupdur gülsitân

lâleler câmın tutar rind-i
kadeh peymâ-yı gül

tûti:

1. **tûtiye:-(y)e**

Kaside 9

Mısra: 7

*Papağan. II dil
bağlamında gönül kuşu.*

hikmet ile tûtiye ta‘lim
ider şîrîn hadîs
şol kadar ‘şekker-şiken
oldı maḳâl-i Muṣṭafâ

2. **tûti:**

Kaside 20

Mısra: 35

(Fars.) Papağan.

tûti la‘l-i yârdan varup
şeker uğurlamış
anı ḥabs itdi kafes içinde
şebḥân-ı bahâr

3. **tûti:**

Kaside 20

Mısra: 48

*İşittiği sesleri taklit
eden, bazı kelimeleri
söyleyebilen papağan
türünden bir kuş, dudu,
dudu kuşu. (Âşık, şair).*

bu teferrücden tegâfûl
eyleyen nâdim olur
bûlbûl ü tûti vü ḳumrîdur
nedîmân-ı bahâr

tûti-i can:

1. **tûti-i can:-ı**

Kaside 2

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Can papağanı.

tûti-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken
idüp beyân-ı vaḥdeti der
leyse iştibâh

2. **tûti-i cān:-a**

Kaside 16

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

Can papağanı.

mantık eyle tûti-i cāna
hadîs-i şekerîn
her nefes virdi lisân
olsun kelâm-ı çâr-yâr

3. **tûti-i can:-ı**

Kaside 3

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Can kuşu, güzel
sözler söyleyen can kuşu.*

tūtī-i canı şükr ile kılduñ
şeker-şiken
idüp beyân-ı vaḥdeti der
leyse iştibāh

tūtī-i rūḥ:

1. tūtī-i rūḥ:-a

Gazel 131

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Gönül papağanı.

şeker-güftār olup mir'āt-ı
dilden cilve göstermez
şular kim tūtī-i rūḥa
muḥabbetden ğidā
vermez

tūtī-i şeker-şiken:

1. tūtī-i şeker-şiken:

Gazel 54

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Tatlı konuşan

papağan.

tab'-ı Şihābī tūtī-i şeker-
şiken olur
vaşf-ı lebūñden okıncık
cān-fezā ḥadīs

tūtī-i tab':

1. tūtī-i tab':-ı

Gazel 116

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Papağan yaratılışlı

II Şair yaratılışı.

la'lūñ aḥınca tūtī-i tab'ı

Şihābīnūñ

Şīrīñ tekellüm etmege

şekker-zebān olur

2. tūtī-i tab':-a

Kaside 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Papağan yaratılışlı.

II Şairlik yaratılışı,

çokça şiir söyleme

yeteneği.

tūtī-i tab'a fesāḥat

şekerin kıldı ğidā

bülbül-i zihne belāġatle

virüpdür neġāmāt

3. tūtī-i tab':

Kaside 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Papağan yaratılışlı.

*II Şairlik yaratılışı,
çokça şiir söyleme
yeteneği.*

tūtī-i tab'umı nuṭṭuñla
şeker-ḥā eyle
ya'ni kim na't-ı nebī
itmede güyā eyle

tūtī-i tab'-ı şihābī:

1. tūtī-i tab'-ı şihābī:-

nūñ

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şihābī'nin sanat

*papağanı. II Şihābī'nin
şiirleri.*

tūtī-i tab'-ı Şihābīnūñ
lebūñ yād eylese
her nefes güyā şekerḥālīk
idüp söyler lezīz

2. tūtī-i tab'-ı şihābī:

Gazel 241

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Şihābī'nin sanat

*papağanı. II Şihābī'nin
şiirleri.*

olmasa cām āyīne la'l-i
leb-i dilber şeker

tūṭī-i ṭab‘-ı Şihâbî hergiz
itmez güftügü

3. **tūṭī-i ṭab‘-ı şihâbî:-**
nüñ

Gazel 262

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şihâbî'nin sanat
papağanı. II Şihâbî'nin
şiiirleri.*

tūṭī-i ṭab‘-ı Şihâbî'nüñ
tekellüm eylemez
olmasa cām-ı mey ü
ruḥsâr-ı maḥbûb âyine

4. **tūṭī-i ṭab‘-ı şihâbî:**

Gazel 271

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Şihâbî'nin sanat
papağanı. II Şihâbî'nin
şiiirleri.*

ķanda añsa tūṭī-i ṭab‘-ı
Şihâbî la‘lünü
her sözi o nükte-
perdāzuñ şeker-rîz
olmada

tūtiyâ:

1. **tūṭiyâdur:-dur**

Gazel 194

Mısra: 8

*Göze parlaklık ve
kuvvet veren sürme taşı
tozu | Güzelin ayak tozu.*

kîmyâdur her gedāya
gerd-i rāhuñ dostum
tūṭiyâdur dîde-i giryāna
ḥāk-i maḥdemüñ

2. **tūtiyâsı:-sı**

Gazel 235

Mısra: 3

*Göze parlaklık ve
kuvvet veren sürme taşı
tozu | Güzelin ayak tozu.*

ḥāk-ı kūyuñ tūtiyâsı var-
iken ey nūr-ı ‘ayn
gözüme çekdürme kühl-ı
ısfahānuñ minnetin

tutuk aş:-

1. **tutuk aş:-mış**

Kaside 21

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Duvak takmak;
perde asmak. Bir şeyin
önüne perde germek;*

*kapatmak, örtmek (TS,
215).*

nev-‘arūs-ı goncaya zînet
verüpdür sebz ü sürḥ
perdedār olmağ-ıçün
aşmış tutuk vâlâ-yı gül

tuyur:-

1. **tuyurmaduñ:-ma, -**
duñ

Gazel 180

Mısra: 3

*Duyurmak,
haberdar etmek.*

‘ömrüñ oķı sîneden
geçdüğini tuyurmaduñ
ey kemān-ebrü nedür çāk
böyle tîr endāzlık

u:

1. **ü:**

Gazel 1

Mısra: 4

"Ve" bağlacı.

şems-i şevķ-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bî-ser ü pā raķş
ura her Mevlāyı

2. ü:

Gazel 7

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

zülfüñi cīm ü qadūñ
 kılmış elif ebrūñı nūn
 üç ger bir yire cem' olsa
 diyiver cān aña [vb]

3. ü:

Gazel 8

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

cānum harīk-ı āhum ü
 cismüm ğarīk-ı eşk
 yanar semender odda
 şuda semek baña

4. ü:

Gazel 8

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

seyr ü teferrüc eylemege
 şehri iy rakīb
 cüft ol yirü o mäh-ıla
 görünme tek baña

5. ü:

Gazel 8

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

sīm-i sirişk ü çehre-i
 zerdüm idüp sebeb
 niçe tokuna zarb-ıla
 seng-i mehek baña

6. ü:

Gazel 11

Mısra: 13

" Ve" bağlacı.

germi ider mehr ü
 muhabbet meclisin
 kaçma sen āh-ı
 Şihābiden şehā

7. u:

Gazel 12

Mısra: 14

" Ve" bağlacı.

eşk-i āhum serv ü
 sünbül den bulunca i'tidāl
 mu'tedil olmağa yüz
 tutdı bu dem āb u hevā

8. ü:

Gazel 16

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

fırkatünde şöyle tenhā
 itmezin gam bezmini
 eşke mey hem-reng ü

nālem nāya hem-dem bir
 yaña

9. ü:

Gazel 28

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

sāki-i sāde 'ızār u leb-i
 rengin şarāb [vb]
 rüz-ı nev-rüz ü zamān-ı
 gül ü evān-ı şebāb

10. ü:

Gazel 28

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

sāki-i sāde 'ızār u leb-i
 rengin şarāb [vb]
 rüz-ı nev-rüz ü zamān-ı
 gül ü evān-ı şebāb

11. u:

Gazel 28

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

sāki-i sāde 'ızār u leb-i
 rengin şarāb [vb]
 rüz-ı nev-rüz ü zamān-ı
 gül ü evān-ı şebāb

12. ü:

Gazel 28

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

kūşe-i gülşen-i ḥazrā vü
kenār-ı enhār
şoḥbet-i baḥş-i kitāb ü
mütefāzıl aşḥāb

13. ü:

Gazel 28

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

muṭrīb-i nāzūk edā
bezle-i bezm-i gülşen
cem'-i erbāb-ı hevā evc-i
maḳāmāt ü rebāb

14. u:

Gazel 28

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

çemen-i sebz-nişîn ü
büleḡā-yı aḥbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

15. u:

Gazel 28

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

çemen-i sebz-nişîn ü
büleḡā-yı aḥbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

16. ü:

Gazel 28

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

çemen-i sebz-nişîn ü
büleḡā-yı aḥbāb
şāhid-i şem' u şarāb u
nüdemā-yı zürefā

17. ü:

Gazel 29

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

añma gel bezm-i cihānda
cām-ı Cemşīd ü Cem
'ālem-i ḥikmetde mi' rāt-ı
Sikenderdür şarāb

18. ü:

Gazel 30

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

dehen ü la'lini yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zīver güle zīb

19. ü:

Gazel 33

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

bezm-i bahār-ı gülşen ü
'azm-i kenār-ı cūy
nuḳl-i şarāb büse-i cān-
baḥş-ı lā'-ı nāb

20. ü:

Gazel 35

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

niye bu sūz ü bu nāle
niye ne inī 'aceb
getürür şafā-y-ıla sākī
şarāb-ı 'inābı

21. ü:

Gazel 36

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

germ olup meclisde
gögsin açsa ger ol āfītāb
rūşen olur şevḳ ü
tābından o dem bezm-i
şarāb

22. ü:

Gazel 39

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

şarāba şūfī rehn ü şūfiyā
şūrb-ı müdām eyle
şafāvet ver dile kırtul
küdüretten budur meşreb

23. u:

Gazel 39

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

emān itse emīn ol kim ne
burc u ne beden kaldı
Şihābī topa tutmuşdur
hişār-ı cānı ol ğabğab

24. ü:

Gazel 41

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

āh kim āvārelik el virdi
ben bī-çāreye
pāyidār olmaz binā-yı
şabr ü bünyād-ı şekīb

25. u:

Gazel 46

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

manşib u 'aşka iren
zirve-i eflāke çıkar

rütbe-i dehr-i denī aña
göre pāye-perest

26. ü:

Gazel 50

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

şarāb-ı mergi nūş etdi
eger Cemşīd ü Keykāvus
Şihābī bezm-i şāhān içre
Cem cāmını sürdüñ [tut]

27. ü:

Gazel 52

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

hevā-yı iştīyāk ü ārzūya
mübtelā oldum
ne müşkil derd-imiş
hasret ne miḥnetlü belā
fırkat

28. ü:

Gazel 52

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

cüdālīk düşeli mābeyne
künc-i hicr ü hasretde
neler itdi neler kıldı baña
ey bī-vefā fırkat

29. ü:

Gazel 58

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

çāh-ı fenāya düşme gel
iy şāh-ı kāmūrān
mağrūr olma 'izzet ü
cāh-i cihāna hīç

30. u:

Gazel 58

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

hırs u tamağla dökme
iñen zer ḥazāneye
sen bakmaduñ mı bāğda
berg-i ḥazāna hīç

31. ü:

Gazel 64

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

ne deñlü ğam-zede olsam
zamāne destinden
olur mü 'āvün ü mesned
bu pāy-māle kadeḥ

32. ü:

Gazel 71

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

göricek yārūñ nihāl-i
kāmēt-i bālāsını
bāğda şimşād ü servi
eyler tenezzül-i şāh

33. ü:

Gazel 77

Mısra: 6

" *Ve*" bağlacı.

cām-ı Cem-ile sāki getir
bezme bāde'i
çün bāde verdi tācını
Cemşid ü Keykubād

34. ü:

Gazel 81

Mısra: 6

" *Ve*" bağlacı.

ğidā-yı rūh ü envār-ı
safādur
şeb-i şurb-ı şarāb ü şem'
ü şāhid

35. ü:

Gazel 82

Mısra: 1

" *Ve*" bağlacı.

gelmez şümāre guşşañ ü
olmaz gamuñ 'aded
anı hışāba çekmede 'acīz
kalur hıred

36. ü:

Gazel 82

Mısra: 7

" *Ve*" bağlacı.

çokdur egerçi bāğda tāze
nihāl ü gül
tursa otursa yaraşur o
serv ü lāle-ḥad

37. ü:

Gazel 82

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

çokdur egerçi bāğda tāze
nihāl ü gül
tursa otursa yaraşur o
serv ü lāle-ḥad

38. u:

Gazel 82

Mısra: 9

" *Ve*" bağlacı.

faẓl u kemāl-i 'ārifē
feyẓ-i ilāhīdür
ṭab'-ı Şihābī kavline sen
eyleme ḥased

39. u:

Gazel 83

Mısra: 7

" *Ve*" bağlacı.

dem-be-dem şīrīn ider āb
u dehānuñ la'lüñi
bu muḳarrardur ki helvā-
yı 'asel eyler lezīz

40. ü:

Gazel 89

Mısra: 1

" *Ve*" bağlacı.

dilberüñ gerçi leb-i la'l ü
ruḥ-ı gül-günü var
'āşıkuñ da eşk-i rengīn ü
dil-i pür-ḥünü var

41. ü:

Gazel 89

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

dilberüñ gerçi leb-i la'l ü
ruḥ-ı gül-günü var
'āşıkuñ da eşk-i rengīn ü
dil-i pür-ḥünü var

42. u:

Gazel 90

Mısra: 9

" *Ve*" bağlacı.

şür u şer-ile ṭoldı 'ālem
bütün Şihābī

‘aksine döndi devrân âhir
zamāna beñzer

43. ü:

Gazel 92

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

‘ālemüñ āsāyişi maḥbūb
ile maḥbūbedür
cennetüñ ārāyişi ğılmān
ü ḥavrā birledür

44. ü:

Gazel 95

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

ḥusrev ü mülk-i
melāmetdür Şihābī ‘ıyş
içün
guşşa bezminde elinden
şanma cām-ı Cem düşer

45. ü:

Gazel 97

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

dil derd ü guşşa
kişverinüñ pādişāhıdır
cünd-i bela ü ḥayş-ı ğam
anuñ siyāhıdır

46. u:

Gazel 100

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

şehr içinde āfitāb u māh-ı
müsteşnā geçer
niçe yıllar geçti kim
goñlüm aña şeydā geçer

47. ü:

Gazel 104

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

sür‘atle menzil alur ü
bulur nişāne’i
kavs-ı kazādan atduğı tır-
i kader kadır

48. ü:

Gazel 107

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

bāde nūş olalı deyründe
Şihābī iy şanem
şevk-i la‘lünle ‘aceb
şūrīde ü şeydāyidür

49. ü:

Gazel 117

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

sen meh-i bedrūñ
cemālin görmek içün
āfitāb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervāzeler

50. ü:

Gazel 120

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

ağzı suyu o ğoncanuñ
düşse türāb üstine
kalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

51. u:

Gazel 124

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

sözümüzde Şihābī ḥālet
var
nāzük eflāz u ḥüb-edā
bilirüz

52. ü:

Gazel 127

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

biz ḥuzāt-ı fenādan mest
ü evkār olmışuz

lāübālī meşreb ü āşüfte
destār olmışuz

53. u:

Gazel 128

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

hırka-i fakr u fenā-fi'llāh
kılduk ihtiyār

biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dībāsındayuz

54. ü:

Gazel 128

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

hırka-i fakr u fenā-fi'llāh
kılduk ihtiyār

biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dībāsındayuz

55. u:

Gazel 128

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

ibn-i vaktüz bakmazuz
biz māzī vü müstakbele
biz Şihābī dehrüñ imrüz
u ne ferdāsındayuz

56. ü:

Gazel 129

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

ey Şihābī şāhid-i cāna
müşāhid olmağa
biz dem-i āhırde imān ü
şehādet beklerüz

57. u:

Gazel 130

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

kıyās-ile bilinmez
cevher-i lutf u 'atā kadri
bu himmet 'ālī gevherdür
buña vez ü 'ayār [olmaz]

58. u:

Gazel 140

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

hurūf u şekl-i maḥabbet
ki 'ayn-i miḥnet itmiş
nidā-yı 'ışka belī der
iden belāya heves

59. u:

Gazel 143

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

ķabā-yı atlas u dībā-yı
zer-keş
olur dervīşler enginde
āteş

60. u:

Gazel 147

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

her güneş ruḥsārı görsem
odlara yaķar beni
āhum u göñlüm hevāyī
olduğı-çün dūd-veş

61. ü:

Gazel 148

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

ḥādeng-i ğamzesi yārüñ
zücāc-ı ķalbe geķer
zehī belālī nişān ü zehī
ġüşāde ḥalāş

62. u:

Gazel 151

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

tenzīl ber to āmede
mu'cīz nümā şemde
ķaddüñ sevād-ı muşḥaf u
nuṭķuñ kelām-ı naşş

63. u:

Gazel 152

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum 'aşk u şevk-i
yāra mahşûş

64. ü:

Gazel 154

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

ğubār-ı haṭṭ-ıla cebheñ
çü taḥṭa' -i remmāl
ziyā-yı hüsn ü ruḥuñdan
belürdi ḥumre beyāz

65. ü:

Gazel 156

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

la'lüñ üzre ḥāl ü ḥālüñ
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı baṭ

66. u:

Gazel 168

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

ķahr u mehrüñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhvāruñ ḫatında
bir degül mi dūr ü şāf

67. ü:

Gazel 168

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

ķahr u mehrüñ cāmını
çekdüm ta'allül etmedüm
rind-i meyhvāruñ ḫatında
bir degül mi dūr ü şāf

68. ü:

Gazel 169

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

meclisüñde şem'-i pür-
süz ü şarābuñ bağırı ḥün
çeng yırtup yüzini dāyim
döker gögsini def

69. ü:

Gazel 170

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

serviler raḳḳāşdur
güyende bülbül her ṭaraf

ğonca vü gül bezm-i
gülşende def ü düblek
tutup

70. u:

Gazel 170

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

gülşen-i sīnemde dāğ-ı
penbe-i pür-ḥūndan
açılıpdur fi'l-meşel ağ u
kızıl gül her ṭaraf

71. ü:

Gazel 172

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

şa'r-ı ğarrāda ḥayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtarı yok

72. ü:

Gazel 174

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

nā-sezālar devlet ü ḳadr-
ıla oldı ser-bülend
pāy-māl miḥnetüz biz
dād ü feryād oñmaduḳ

73. ü:

Gazel 175

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

pertev-i mehr ü

maḥabbetle derūnuñ

rūşen it

gel bu şevk-ı ‘aşk u pāk-i

fāyizü’l-envāra [bak]

74. u:

Gazel 175

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

pertev-i mehr ü

maḥabbetle derūnuñ

rūşen it

gel bu şevk-ı ‘aşk u pāk-i

fāyizü’l-envāra [bak]

75. u:

Gazel 175

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

geh müzeyyendür gehi

tağyîr olur ey bāğubān

‘ayn u ‘ibret birle bir kez

bu fenā gül-zāra bak

76. u:

Gazel 178

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

maḥbûb u mey sözinde

şûfî mu‘ānid olma

bezm-i maḥabbet içre

ehl-i ‘ināda yer yok

77. u:

Gazel 178

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

dil-zār u ten şikeste

vuşlat kâpusı beste

ğam şeşderinde kaldum

hergiz güşāde yer yok

78. u:

Gazel 179

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

süvār-ı esb-i nāz olsa

çıkar halk-ı cihān seyre

elinde hançer-i bürrān u

tîğ oynar temāşalık

79. u:

Gazel 180

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

dūd-ı āhum gam

çerîsinüñ alay bayrağıdur

āteşinden şār u vālādur

aña pervāzlık

80. ü:

Gazel 181

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

esbāb-ı ‘ıyşî kûşe-i bāğ-ı

bahāra çek

bir serv ü kad ü lāle ‘ızārı

kenāra çek

81. ü:

Gazel 182

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

mestûr kılma ḥüsnüñi ey

gül-bün ü cemāl

sünbüllerüñi nāz-ıla taraf-ı

külāha çek

82. ü:

Gazel 182

Mısra: 14

" Ve" bağlacı.

rahm it Şihābî ‘āşîye ey

kâtib-i kaza

gel hatt-ı ‘avfî defter-i

cürm ü günāha çek

83. u:

Gazel 183

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

ne 'âlemdür gülüstân içre
bir serv-i sehî kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruḥ
u gonca-dehen öpmek

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvân gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

87. ü:

Gazel 188

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvân gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

88. ü:

Gazel 188

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvân gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

89. u:

Gazel 188

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

gül-zār-ı ḥüsni pür ola
nev'-i şükūfeden
lāle'ızār u gül-ruḥ u
gonca-dehân gerek

90. u:

Gazel 188

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

gül-zār-ı ḥüsni pür ola
nev'-i şükūfeden
lāle'ızār u gül-ruḥ u
gonca-dehân gerek

91. ü:

Gazel 189

Mısra: 3

" *Ve*" bağlacı.

şikār eyler dil ü cān
kebkini şalsa nazār bir
kez
'aceb şayyāddur çeşmüñ
'aceb şehbāzdur [zülfüñ]

92. ü:

Gazel 195

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

allar geydi gelüp
bezmümüze şāhid-i mey
var ayağında қadeḥden
zer ü la'lin ḥalḥal

93. u:

Gazel 205

84. u:

Gazel 184

Mısra: 1

" *Ve*" bağlacı.

ger gül-āb u misk-ile
taḥmīr ola āb u gilūñ
nāfe gibi 'ākıbet ḥāk-i
siyehdür menzilūñ

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvân gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

85. u:

Gazel 184

Mısra: 3

" *Ve*" bağlacı.

kāmilūñ kāmı fenā
kūyında faḫr u ma'rifet
nitekim dāyim murādı
cāh olupdur cāhilūñ

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvân gerek
şūḥ u zarīf ü işve-ger ü
nüktedân gerek

86. u:

Gazel 188

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

gūş idenler nakş-ı
eş'ārumla her taşnīfūmi
muṭrib-i bezmüm semā'
u şavtına almaz 'amel

94. u:

Gazel 207

Mısra: 18

" *Ve*" bağlacı.

ey Şihābī dād-ı hadur
lācerem
luṭf u ṭab' u neş'e-i ḥüsn-
i maāl

95. u:

Gazel 207

Mısra: 18

" *Ve*" bağlacı.

ey Şihābī dād-ı hadur
lācerem
luṭf u ṭab' u neş'e-i ḥüsn-
i maāl

96. u:

Gazel 215

Mısra: 1

" *Ve*" bağlacı.

sāye şalsa ḥākūme ol
göl-ruḥ u bālā adüm

servler peydā olup gül-
zār olurdı meradüm

97. ü:

Gazel 215

Mısra: 3

" *Ve*" bağlacı.

gāh deyr ü gāh mescid
işığın yaşıdanmadan
bir büt-i ra'nā-durur iki
cihānda maşadum

98. u:

Gazel 216

Mısra: 3

" *Ve*" bağlacı.

şahñ-ı bāğ u sāi-i
mevzün ü cām-ı lāle-gün
nul-i meclis bñse-i la'l-i
niğār olsa müdām

99. ü:

Gazel 216

Mısra: 3

" *Ve*" bağlacı.

şahñ-ı bāğ u sāi-i
mevzün ü cām-ı lāle-gün
nul-i meclis bñse-i la'l-i
niğār olsa müdām

100. ü:

Gazel 221

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

iki begzādenüñ birisine
bizden selām olsun
müdām ol mesned-i ḥüsn
ü melāḥatde selām olsun

101. u:

Gazel 221

Mısra: 9

" *Ve*" bağlacı.

şabā-y-ıla Şihābī
bendesine 'ış u meş
itmez
cihānda bñ-vefālar çok
velī aña selām olsun

102. u:

Gazel 222

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

'al eydür kim baña 'aş
u maḥabbet terkin it
zev u ḥālet bulmadum
'ālemde bu tedbīrden

103. ü:

Gazel 223

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

nağd-i hüsnünden
cemālūñ verdi her meh-
rûya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zîb ü zeyn

104. u:

Gazel 225

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

mekân-ı 'ıyş u şafâdur
cenâb-ı pîr-i muğân
zehî fezâ-yı müferrih
zehî güşâde mekân

105. ü:

Gazel 225

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

mağâm-ı gülşen-i hażrâ
mağam-ı nağme-serâ
kenâr-ı âb-ı revân ü
kenâr-ı mûy-i miyân

106. ü:

Gazel 240

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

beni sevdâyî kıldı perî-rû
siyeh çeşm ü siyeh ebrû
siyeh mû

107. ü:

Gazel 241

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

şâhid ü şem' ü şarâb
erbâb-ı bezme bâbdur
bâ-ıuşuş ağıyardan divâr
ola muhkem kapu

108. ü:

Gazel 241

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

şâhid ü şem' ü şarâb
erbâb-ı bezme bâbdur
bâ-ıuşuş ağıyardan divâr
ola muhkem kapu

109. u:

Gazel 248

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

sîne-ber-sîne olup aldı
gönül maqşadını
hoş duhûl itdi o şûh u
şîve-kâruñ [koynına]

110. ü:

Gazel 250

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

cân-ı 'âşık niçe duysın
şîve-i cânâna kim
ben niyâz etsem o başlar
nâz ü istignâlara

111. ü:

Gazel 252

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

çeşmümde âb-ı miñnet ü
cismümde tâb-ı ğam
hâk-i teni şavurmada
başda hevâ-y-ise

112. ü:

Gazel 252

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

pâ-mâl-i zâğ-ı fûrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümâ-y-ise

113. u:

Gazel 253

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

eksüklük ile hālūmi ‘arz
itdügümce ben
ğunc u delālın arturur ol
şīve-kār[-ise]

114. ü:

Gazel 258

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

çıkma uşul ü dāyireden
bil maḳāmuñı
kāhil fūnūnu böyle
yazıpdur kitābda

115. u:

Gazel 259

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

terahhum eylediler
Bisütün-ı ğamda Ferhāda
fiġān u nālesin ğuş etdi
taġlar geldi feryāda

116. u:

Gazel 259

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

dün ü ğün ‘aşḳa tābi
olmaz-ıdı Vāmıḳ u
Mecnūn
maḥabbetden eṣer

olmasa Leylā-y-ile
‘Azrāda

117. ü:

Gazel 262

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

ṭūṭī-i ṭab‘-ı Şihābīnūñ
tekellüm eylemez

olmasa cām-ı mey ü
ruḥsār-ı maḥbūb āyine

118. u:

Gazel 263

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

ġönülde ḥāṭıra olduḳça
fıkr-i vuşlat u fırḳat
firāḳında vişāle irerin
hicre visālinde

119. ü:

Gazel 265

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

kim-durur dir-iseñ Şihābī
şehā
bende-i kemterīn ü
üftāde

120. ü:

Gazel 267

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

ḥaṭṭ-ı yāḳut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurḥ
cebhe ü ‘ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

121. u:

Gazel 267

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

ḥaṭṭ-ı yāḳut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurḥ
cebhe ü ‘ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

122. ü:

Gazel 267

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

ḥaṭṭ-ı yāḳut-ı lebi sebz ü
‘izār u la‘li şurḥ
cebhe ü ‘ārız sepīd ü
çeşm-ile ebrū siyeh

123. ü:

Gazel 267

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

ḥaṭṭ-ı yāḳuṭ-ı lebi sebz ü
 ‘izār u la‘li şurḥ
 cebhe ü ‘ārız sepīd ü
 çeşm-ile ebrū siyeh

124. u:

Gazel 269

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

ḥaṭṭ-ı ḥazrāñ-ıla la‘lūñ
 sebz ü şīrīn olmada
 ḥadd-i gül-gūnuñla
 çeḥreñ şurḥ u rengīn
 olmada

125. ü:

Gazel 271

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

Ḥusrevā sen lebleri şīrīne
 şeydā olalı
 eşk ü āhı ‘āşıḳuñ gül-gūn
 u şebdīz olmada

126. u:

Gazel 271

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

Ḥusrevā sen lebleri şīrīne
 şeydā olalı

eşk ü āhı ‘āşıḳuñ gül-gūn
 u şebdīz olmada

127. ü:

Gazel 273

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

ol ḥırāmān ḳād revān
 olsa çemenden cānibe
 bāğbān baḳmazdı serv ü
 nārvenenden cānibe

128. u:

Gazel 274

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

eyyām-ı bahār olsa vü
 bezm-i çemen olsa
 sākī olıcāk lale-ruḥ u
 gül-beden olsa

129. u:

Gazel 275

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

ehl-i meclis niçe nādān
 dimesinler zāhide
 ḡaybet eyler eylemez
 rağbet şarāb u şāhide

130. ü:

Gazel 275

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

ārzū-yı meyve-i vaşluñ
 ider bed-rey raḳīb
 baḳ şol etdüğü ḡayāl-i
 ḡām ü fikr-i fāsīde

131. ü:

Gazel 280

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

keşret ü vaḥdetde sesin
 göñlümüñ endīşesi
 olmadı ḡālī ḡayālūñden
 ḡalā ü der-melā

132. u:

Gazel 280

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

dünyede ḳo ser-bülend
 olsun Şihābī her denī
 ḡāk-i kūy-ı meskenet
 baña yiter ‘azz u ‘ulā

133. ü:

Gazel 281

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

gülistân-ı cihân [kim]
toldı gül ü gönca-lebllerle
cinân bâğı görünce reşk
ider bu bezm-i gül-zârı

134. u:

Gazel 281

Mısra: 11

" Ve" bağlacı.

müzeyyen eyleyüp
endâminı al u yeşillerle
görinür perde-i evrâkda
her gönca[nuñ] ebkarı

135. ü:

Gazel 284

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

hasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârüm gibi

136. u:

Gazel 286

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

hatt-ı cânânı görüp
gönlümüze gam düşdi
güneşe erdi küsûf u mehe
mâtem düşdi

137. ü:

Gazel 287

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

niçe bir nâz-i 'itâb ü niçe
biñ câna 'azâb
yok mu bu şîvelerüñ a
güzelüm oranı

138. ü:

Gazel 289

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

gül ü mül mevsümidür
tâze bahâr eyyâmı
sâkiyâ gel süre şol câm-ı
sürür encâmı

139. u:

Gazel 292

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

şem ' kim bir 'aşık u pür-
süz yanmağdur işi
dûd gibi başına çıkmış
derûnî âteşi

140. ü:

Gazel 295

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

gülşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gün-â-gün-ile
bezme çağırdı meger
bülbül o şüh ü şengüli

141. u:

Gazel 298

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

Ehâb Allah abdu ibtilâ
muhtezâsınca
hüdâya hoş gelür derler
marîzuñ râz u efgânı

142. ü:

Gazel 298

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

şikeste dilleri kılmak
'ıyâdet hoş 'ıyâdetdür
zamâne âdemi terk etdi
lîkin resm ü erkânı

143. ü:

Gazel 303

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

eşk ü çehreñ yûri ey
'aşık-ı müflis 'ârz it

sîm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlûbları

144. ü:

Gazel 310

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

sipehrüñ ḥalkasına dūd-ı
āhum bir kemend atdı
ğazāl ü şîri bir ipe çatup
çenberde oynatdı

145. u:

Gazel 312

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

‘aks-i ḥālüñ zaḥm-i
peykānuñ-durur ey
ğonca-leb
lālenüñ bağrında dāğ u
kanludur pîrāheni

146. u:

Gazel 314

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

metn-i şemsiyye gibi
ḥüsnidür anuñ îzā ‘
dile misbāḥ u
meşārıkdan ider eşrākı

147. ü:

Kaside 2

Mısra: 14

" *Ve*" bağlacı.

her māh-çehre cilvesi
ḥüsnüñ zuhûrîdur
bu ḥüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü māh

148. ü:

Kaside 2

Mısra: 14

" *Ve*" bağlacı.

her māh-çehre cilvesi
ḥüsnüñ zuhûrîdur
bu ḥüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü māh

149. ü:

Kaside 2

Mısra: 18

" *Ve*" bağlacı.

erbab-ı ‘aqla çün
limeni’l-mülki sen didüñ
sensin mülûke mālîk ü
kevneyne pâdişāh

150. u:

Kaside 2

Mısra: 9

" *Ve*" bağlacı.

‘ulemā ‘ilm-i nu‘ût u
ceberûtında hemān
aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt

151. ü:

Kaside 2

Mısra: 27

" *Ve*" bağlacı.

işimüz sehv ü ḥaṭâyıla
ma‘āsîdûr hep
kanı a‘māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā‘āt

152. ü:

Kaside 2

Mısra: 28

" *Ve*" bağlacı.

işimüz sehv ü ḥaṭâyıla
ma‘āsîdûr hep
kanı a‘māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā‘āt

153. ü:

Kaside 2

Mısra: 28

" *Ve*" bağlacı.

işimüz sehv ü ḥaṭâyıla
ma‘āsîdûr hep
kanı a‘māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā‘āt

154. **u:**
Kaside 2
 Mısra: 30
" Ve" bağlacı.
 olıcağ zümre-i 'ısyāna
 Muḥammed şāfi'
 göstere çeşm-i Şihābīye
 daḡı nūr u necāt
155. **u:**
Kaside 2
 Mısra: 33
" Ve" bağlacı.
 yā ilāhī senedi'l-ḡalk u
 ḡabībūñ ḡaḡḡı
 ehl-i imānı emīn eyle zi
 hebli'l- 'araşāt
156. **ü:**
Kaside 3
 Mısra: 14
" Ve" bağlacı.
 her māh-çehre cilvesi
 ḡüsnüñ zuhūrıdur
 bu ḡüsn ü bu zuhūr-ile
 şermende mihr ü māh
157. **ü:**
Kaside 3
- Mısra: 18
" Ve" bağlacı.
 erbab-ı 'aḡla çün
 limeni'l-mülki sen didüñ
 sensin mülūke mālīk ü
 kevneyne pādīşāh
158. **u:**
Kaside 4
 Mısra: 7
" Ve" bağlacı.
 dikildi ḡülşen-i cān u
 cināna virdi şeref
 nihāl-i eşhedü en-lā ilāhe
 illa'llāh
159. **ü:**
Kaside 4
 Mısra: 11
" Ve" bağlacı.
 münevver itdi cihānı
 mişal-i mehr ü münir
 cemāl-i eşhedü en-lā
 ilāhe illa'llāh
160. **ü:**
Kaside 5
 Mısra: 5
" Ve" bağlacı.
 zātuñ ḡadīm ü lem-yezel
 ü lā yezālını
- ḡādiş ider mi ḡamdüñe
 lāyık edā saña
161. **ü:**
Kaside 5
 Mısra: 12
" Ve" bağlacı.
 ḡavf ü recāda eylerem
 ümmīd 'afvuñı
 yokdur egerçi bā'is-i
 ḡavf ü recā saña
162. **ü:**
Kaside 5
 Mısra: 20
" Ve" bağlacı.
 bizden selām āline
 aşḡābına tamām
 añlar ki cümle muḡbil ü
 maḡbül ola saña
163. **ü:**
Kaside 6
 Mısra: 2
" Ve" bağlacı.
 yā ilāhī beni 'ilmüñ ile
 dānā eyle
 ḡalbimüñ āyīnesin pāk ü
 mücellā eyle

164. ü:

Kaside 7

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

kayd itmedi 'alāyıkı rūh-

ı mücerrede

bakmadı zīb ü zīver-i

tāk-ı zebercede

165. u:

Kaside 8

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

ol şeh-süvār u server-i

meydān-ı mu'cizāt

oldı 'ulüvv-i şān ıla

meb'ūs-i kā'ināt

166. ü:

Kaside 8

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

nāzil degül mi kadrine

Ṭāhā vü Nāzi'āt

menşüb aña risālet ü

levlāk aña berāt

167. ü:

Kaside 8

Mısra: 15

" Ve" bağlacı.

çeşm ü çerāğ-ı 'ālem-i

fah̄r-i ümemdür ol

'arş-ı kulüb-ı mü'min ü

levh ü kalemdür ol

168. ü:

Kaside 8

Mısra: 16

" Ve" bağlacı.

çeşm ü çerāğ-ı 'ālem-i

fah̄r-i ümemdür ol

'arş-ı kulüb-ı mü'min ü

levh ü kalemdür ol

169. u:

Kaside 8

Mısra: 20

" Ve" bağlacı.

mihr-i cemāli lem'a-i

hurşīd-i lem-yezel

māh-ı kemāl-i hüsn ile

bī-naķş u bī-bedel

170. ü:

Kaside 8

Mısra: 25

" Ve" bağlacı.

sālārı hayli mürsel ü

sultān-ı enbiyā

cismiyle nūr-ı muṭlaķ ü

ismiyle Muṣṭafā

171. ü:

Kaside 8

Mısra: 26

" Ve" bağlacı.

sālārı hayli mürsel ü

sultān-ı enbiyā

cismiyle nūr-ı muṭlaķ ü

ismiyle Muṣṭafā

172. ü:

Kaside 8

Mısra: 27

" Ve" bağlacı.

kevn ü mekān-ı hestīde

yokdur nazīr aña

yaz levh-i cāna na'tını

dāyim Şihābiyā

173. u:

Kaside 9

Mısra: 12

" Ve" bağlacı.

kıldılar ba'de'n-nebī

āyīn-i islāmı zuhūr

çār-ı çār-yār yā şafā

aşhāb u āl-i Muṣṭafā

174. ü:

Kaside 10

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

bir şeh-i 'ālī-himemdür
k'ol şefī' u'l-müznibîn
hüsrev ü dervîş eşiginde
kamu muhtâc añâ

175. ü:

Kaside 11

Mısra: 1

" *Ve*" bağlacı.

zehī kemāl-i belīg ü zehī
cemāl-i bedī'
habīb-i şānī' u şun'-ı
cemīl-i rabb-i semī'

176. u:

Kaside 11

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

zehī kemāl-i belīg ü zehī
cemāl-i bedī'
habīb-i şānī' u şun'-ı
cemīl-i rabb-i semī'

177. ü:

Kaside 11

Mısra: 3

" *Ve*" bağlacı.

resül-i meclis-i ins ü
nebī-i mahrem-i kurb

vücüdı bā'ış-i kevn ü
mekân ü qadri refī'

178. ü:

Kaside 11

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

resül-i meclis-i ins ü
nebī-i mahrem-i kurb
vücüdı bā'ış-i kevn ü
mekân ü qadri refī'

179. ü:

Kaside 11

Mısra: 6

" *Ve*" bağlacı.

müşerref eyledi 'arş-ı
berīni bir demde
'urūc-ı 'ālem-i mülk ü
vüşül ü seyr-i serī'

180. ü:

Kaside 11

Mısra: 6

" *Ve*" bağlacı.

müşerref eyledi 'arş-ı
berīni bir demde
'urūc-ı 'ālem-i mülk ü
vüşül ü seyr-i serī'

181. ü:

Kaside 11

Mısra: 20

" *Ve*" bağlacı.

müşerref olmağa važ'
itdi cebhesin halīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
važī'

182. ü:

Kaside 12

Mısra: 4

" *Ve*" bağlacı.

mülk-i ğam baña
müsellem olalı
leşker-i eşküm durur
hayl ü haşem

183. ü:

Kaside 12

Mısra: 11

" *Ve*" bağlacı.

çarh-ı atlas hıl'at ü
levlāk-tāc
tahta geçdi bir şeh-i 'ālī
himem

184. ü:

Kaside 13

Mısra: 1

" Ve" bağlacı.

hidāyet matla'ından
toğdı bir hürşid ü rühānı
dahı fıtratda kalıp
bulmamışdı Ādemün
cānı

185. u:

Kaside 13

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

nüzül itdi aña Ruḥu'l-
Ḳuds tenzıl-i Kur'ānı
hidāyet encümidür
cümleten aşḥāb u yārānı

186. u:

Kaside 13

Mısra: 43

" Ve" bağlacı.

çün olduñ her ḥiṣāle ḥūb
u ḥüsn-i ṣīmeye cāmi'
ṣihābī ḥāl-i luṭfuñdur
ḥaṭālar zehrine dāfi'

187. u:

Kaside 14

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

ḥabīb-i ḥaḳsın iy server
mufaẓẓal ḥaḳ-ı 'ālemden
muṣaffādur senün nūruñ
ṣafā-yı rūḥ u 'ādemden

188. ü:

Kaside 15

Mısra: 11

" Ve" bağlacı.

sensin Ḳureyşi nisbet ü
hem Haşimī ḥaseb
feyyāz kıldı her sözüñi
mu'cizāt hep

189. ü:

Kaside 15

Mısra: 22

" Ve" bağlacı.

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba'-ı muḥassin ü
vey ma'den-i seḥā

190. ü:

Kaside 15

Mısra: 29

" Ve" bağlacı.

sen pādişāh-ı herd ü serā-
perdeler zelīl
varmağa āsitānuña
sermāyemüz ḳalīl

191. ü:

Kaside 16

Mısra: 4

" Ve" bağlacı.

vācib oldı rābi' ile 'āmil
olana
penc nevbette taḥiyyat ü
selām-ı çār-yār

192. ü:

Kaside 16

Mısra: 20

" Ve" bağlacı.

yār-ı ṣānī kim laḳab
ḥaḳdan aña fāruḳdur
fark-ı küfr ü dīnde oldur
ḥüsām-ı çār-yār

193. ü:

Kaside 16

Mısra: 22

" Ve" bağlacı.

yār-ı ṣālīḡ kim aña virildi
zi'n-nüreyñ nām
cāmi'-i āyāt-ı raḥmān ü
hümām-ı çār-yār

194. ü:

Kaside 16

Mısra: 24

" Ve" bağlacı.

yār-ı rābi‘ kim dinildi
bāb-ı şehir-i ‘ilm aña
hem ‘ālim ü hem hālīm
oldur kirām-ı çār-yār

195. u:

Kaside 18

Mısra: 14

" Ve" bağlacı.

bir olupdur baña
yimekte helāl ile hārām
kizb ile zerķ u riyā oldı
zebānumda kelām

196. ü:

Kaside 18

Mısra: 16

" Ve" bağlacı.

mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām
zūlf ü rūh fikr ü hāyāl
baña şubh ıla şām

197. ü:

Kaside 18

Mısra: 16

" Ve" bağlacı.

mey-i ğafletle tolu kāse-i
ser gözde niyām

zūlf ü rūh fikr ü hāyāl
baña şubh ıla şām

198. ü:

Kaside 18

Mısra: 19

" Ve" bağlacı.

ne cevāmi‘de kıyām ü ne
mesācidde sücüd
ne medārisde ‘ulüm ü ne
mecālisde ku‘ūd

199. ü:

Kaside 18

Mısra: 20

" Ve" bağlacı.

ne cevāmi‘de kıyām ü ne
mesācidde sücüd
ne medārisde ‘ulüm ü ne
mecālisde ku‘ūd

200. u:

Kaside 18

Mısra: 25

" Ve" bağlacı.

yā Rab it ben kuluña
tevbe vü tevfiķ u refiķ
sen hidāyet bile göster
gideyim toĝrı tarīķ

201. ü:

Kaside 18

Mısra: 31

" Ve" bağlacı.

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rūz u şeb ğaflet-ile oldı
işüm fişķ u fücūr

202. u:

Kaside 18

Mısra: 32

" Ve" bağlacı.

germ ile ‘aqlumı
meclisde alup kibr ü
gurūr
rūz u şeb ğaflet-ile oldı
işüm fişķ u fücūr

203. ü:

Kaside 18

Mısra: 38

" Ve" bağlacı.

olma nevmīd Şihābī çok
olur luţf-ı ilāh
tevbe kıl ‘amdan ü
sehven ne kadar olsa
günāh

204. ü:

Kaside 19

Mısra: 2

" *Ve*" bağlacı.

taht-ı neşâta geçdi gelüp
pâdişâ-yı 'ıyd
düşdi diyâr-ı 'âleme şıyt
ü şadâ-yı 'ıyd

205. ü:

Kaside 19

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

virdi kulûba dâfi '-i ğam
olmağ-ıçün ol
'ıyş ü sürür u zevk-ile
toldı fezâ-yı 'ıyd

206. u:

Kaside 19

Mısra: 8

" *Ve*" bağlacı.

virdi kulûba dâfi '-i ğam
olmağ-ıçün ol
'ıyş ü sürür u zevk-ile
toldı fezâ-yı 'ıyd

207. ü:

Kaside 19

Mısra: 19

" *Ve*" bağlacı.

sâgar hilâl ü bâde-i
gülğün durur şafağ
sâkî şun ehl-i meclise
câm-ı şafâ-yı 'ıyd

208. u:

Kaside 19

Mısra: 21

" *Ve*" bağlacı.

tayy oldı çün riyâzât u
şavmuñ cerîdesi
açıldı defter ü devlet
berâ-yı 'ıyd

209. ü:

Kaside 19

Mısra: 22

" *Ve*" bağlacı.

tayy oldı çün riyâzât u
şavmuñ cerîdesi
açıldı defter ü devlet
berâ-yı 'ıyd

210. u:

Kaside 19

Mısra: 33

" *Ve*" bağlacı.

ķadrüñ refi' u leyle-i
ķadr ola her şebüñ
rûzuñ sa'îd eyleye 'avn-i
hüdâ-yı 'ıyd

211. ü:

Kaside 19

Mısra: 36

" *Ve*" bağlacı.

ser-sebz tuta lutf-ıla
'ömrüñ nihâlini
oldukça tâze sâl ü meh
âb u hevâ-yı 'ıyd

212. u:

Kaside 19

Mısra: 36

" *Ve*" bağlacı.

ser-sebz tuta lutf-ıla
'ömrüñ nihâlini
oldukça tâze sâl ü meh
âb u hevâ-yı 'ıyd

213. ü:

Kaside 20

Mısra: 7

" *Ve*" bağlacı.

serv ü 'ar'ar şâh-ı gül
şimşâd ayağ üzre тұrur
geçdi yirlü yirine oturdı
erkân-ı bahâr

214. ü:

Kaside 20

Mısra: 41
" Ve" bağlacı.

eşk-i çeşmümden hatt-ı
 la'lüñ bulur nevs ü nümā
 kim çemen olur tarī
 yağdukça bārān-ı bahār

215. ü:

Kaside 20

Mısra: 44

" Ve" bağlacı.

lāle gibi koma elden sen
 de cām-ı hoş-güvār
 mevsim-i güldür zamān-ı
 'ıyş ü āvān-ı bahār

216. ü:

Kaside 20

Mısra: 48

" Ve" bağlacı.

bu teferrücden tegāfül
 eyleyen nādim olur
 bülbul ü tūṭī vü kumrıdur
 nedīmān-ı bahār

217. ü:

Kaside 21

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

cünd-i ezhār ile gösterdi
 gelüp hayl ü haşem

seyre çıkdı gülşene
 dārāt-ıla dārā-yı gül

218. ü:

Kaside 21

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

keşret-i berg ü nevādan
 hum olupdur şāhlar
 şanasın 'adl-ıla yapdı
 tākını kisrā-yı gül

219. ü:

Kaside 21

Mısra: 27

" Ve" bağlacı.

nev-'arūs-ı gönçaya zīnet
 verüpdür sebz ü sürh
 perdedār olmağ-içün
 aşmış tutuk vālā-yı gül

220. ü:

Kaside 21

Mısra: 47

" Ve" bağlacı.

bülbul eyler nāle ü
 feryādlar Vāmıķ mişāl
 kim meger 'arż-ı 'izār
 itmiş aña 'Azrā-yı gül

221. u:

Kaside 23

Mısra: 18

" Ve" bağlacı.

engine geyinmiş yine bir
 cāme-i kühlī
 endāmı kamu şūh u
 zarīfāne benefşe

222. ü:

Kaside 24

Mısra: 2

" Ve" bağlacı.

nev-bahārı-y-la pür oldı
 yine şahrā sünbül
 çarh-ı ahzār çemen ü
 'akd-i süreyyā sünbül

223. ü:

Kaside 24

Mısra: 12

" Ve" bağlacı.

bāğ-ı hüsn içre ruh u
 zülfı o nāzük bedenüñ
 ne muṭarrā gül-i sırāb ü
 ne ra'nā sünbül

224. ü:

Kaside 24

Mısra: 39

" Ve" bağlacı.

yemm-i aḥzār çemen ü
zevrākīdūr geşt-i gül
kim anuñ lengerine
beñzedi şeklā sünbül

225. u:

Kaside 25

Mısra: 49

"Ve" bağlacı.

hevā-yı 'ışk u şevküñle
cünün şahrāsına düşmiş
bahār-ı hüsnüñe hayrān
olup gözin diker nergis

226. ü:

Kaside 25

Mısra: 58

"Ve" bağlacı.

niçe kim bu fenā gül-zārı
zeyn ola şüküfe-y-le
nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

227. ü:

Rübai 1

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

cāhil-i nādān olanuñ
meyli māl ü cāhda
rūy-ı faqr-ı fāzıluñ mālı
da ḥak-i rāhda

228. u:

Gazel 278

Mısra: 4

"ve" bağlacı.

gel bāğa gūş-ı gül gibi
şavt-ı hezāra
tutdı şadā-yı gulgüle
etrāf u kūşe'i

229. u:

Gazel 31

Mısra: 3

"Ve" bağlacı.

şimşir āb u dāruñı ben
teşne-cāna şun
kalb-i men el-ḥarāre
nār'an el-leheb

230. ü:

Gazel 81

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

ğidā-yı rūḥ ü envār-ı
şafādur
şeb-i şurb-ı şarāb ü şem'
ü şāhid

231. ü:

Gazel 81

Mısra: 6

"Ve" bağlacı.

ğidā-yı rūḥ ü envār-ı
şafādur
şeb-i şurb-ı şarāb ü şem'
ü şāhid

232. ü:

Gazel 83

Mısra: 5

"Ve" bağlacı.

eşk ü çehrem yāra 'arz
itdüm bakup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hübāna sīm ü zer leziz

233. ü:

Gazel 130

Mısra: 8

"Ve" bağlacı.

kıyās-ile bilinmez
cevher-i luṭf u 'aṭā ḳadri
bu himmet 'ālī gevherdür
buña vez ü 'ayār [olmaz]

üç:

1. ucundan:-u, -n, -dan

Gazel 59

Mısra: 5

Bir nesnenin

incelerek biten son kısmı.

zülfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gâh olur
mu üç

2. **üç:**

Gazel 59

Mısra: 6

*Havalanmak,
uçmak.*

zülfüñ ucundan düşer
çok baş dedüm
didi ekşer rezm-gâh olur
mu üç

3. **üç:-i**

Gazel 7

Mısra: 4

"Üç" sayı sıfatı.

zülfüñi cīm ü qadūñ
kılmış elif ebrūñı nūn
üç ger bir yire cem‘ olsa
diyiver cān aña [vb]

4. **uçmağa:-ma, -ğ, -a**

Gazel 65

Mısra: 8

*Havada yol almak,
gitmek; büyük bir hızla,
son süratle gitmek.*

ey perī cān murğına tīrūñ
peri
kūyuña uçmağa olmuşdur
cenāh

5. **ucundan:-u, -n, -dan**

Gazel 126

Mısra: 4

*Bir nesnenin
incelerek biten son kısmı,
uç.*

‘aceb hūnrīz-i merrīh-veş
bu çarh-ı merdüm-güş
dem olmaz kim anuñ tīğı
ucundan yire kan düşmez

6. **ucundan:-u, -n, -dan**

Gazel 261

Mısra: 7

*Bir nesnenin
incelerek biten son kısmı,
uç.*

zülfi ucundan benüm
gibi olup mātem-zede
karalar gökler geyer
gerdün-ı gerdān her gice

7. **uçdı:-dı**

Gazel 163

Mısra: 6

*(Kendi) Yerinden
ayrılmak / kopup gitmek.*

bağlandı kaldı gülşen-i
kūyuña mürğ-i dil
uçdı huzūrı etmedi
pervāz-ı şu-yı bāğ

8. **ucından:-ından**

Gazel 101

Mısra: 7

*Bir nesnenin
genellikle sivri olan
bitim noktası.II
Sebebiyle, yüzünden, –
den dolayı, ötürü.*

çekme yārūñ zülfi
ucından dilā tūl-i emel
ko bu sevdāyı ki cem‘ -
iken perīşānlık budur

‘uch:

1. **‘uch-ile:-ile**

Gazel 85

Mısra: 9

*Kendini
beğenmişlik, kibir.*

şakın Şihābī ‘uch-ile ‘ar
itme ‘ārif ol
rāh-ı fenāda etmedi ehl-i
şi‘ār ‘ar

‘ucbe:

1. 'ucbe:

Gazel 34

Mısra: 7

*Acaip ve şaşılacak
yer; hayret makamı.*

'ucbe hevāya düşmede

'uṣṣāk-ı bī-nevā

şāhib-uṣūl olduğu-çün 'ışk

bu el-'aceb

2. 'ucbe:

Gazel 41

Mısra: 13

*Acaip ve şaşılacak
yer; hayret makamı.*

'illetinden seg raḳībūñ

'ucbe şüret bağlamış

'ibret alup der görenler

“innehū şey'in-'acīb”

uçmağ:

1. uçmağ:-a

Gazel 151

Mısra: 7

*Havalanmak. II
Cennet.*

dāyim riyāz-ı kūyuña

uçmağ cān virür

rūḥum bu cism-i ḥākīde

ke'l-tayr fī kâfes

ucuz bul:-

1. ucuz bul:-dı, -lar

Gazel 133

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Değersiz görmek,
ciddiye almamak. II
Kolay elde etmek.*

cān virüp aldı metā'-ı

'ışk şunlar kim dilā

bu fenā bāzārda ḥaḳḳā ki

buldılar ucuz

ūd:

1. 'ūd:

Gazel 72

Mısra: 12

*Ağaç, odun; öd
ağacının odunundan
veya kabuğundan
yapılmış tütsü II od, ateş;
tütün içmek için
kullanılan ağızlık, çubuk.*

būy-ı 'ışk oldu dūḥānum

nefesümden ifşā

micmer-i tende yanaldan

cigerüm niteki 'ūd

'ūd-ı micmer:

1. 'ūd-ı micmer:-de

Gazel 251

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Tütsü kabındaki öd
ağacı.*

maḥabbet būyını aldum

yürekden sūz-ı 'ışkuñla

mu'aṭṭar kıldı cān

bezmin nitekim 'ūd-ı

micmerde

'ūd-veş:

1. 'ūd-veş:

Gazel 147

Mısra: 1

*Bir çalgı âleti olan
ud gibi.*

niçe yansın micmer-i

miḥnetde bağrum 'ūd-

veş

bezm-i ğamda sâz-ı pür-

sūz oldu nâlem 'ūd-veş

2. 'ūd-veş:

Gazel 147

Mısra: 2

*Bir çalgı âleti olan
ud gibi.*

niçe yansın micmer-i

miḥnetde bağrum 'ūd-

veş
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldı nâlem 'ūd-veş

3. 'ūd-veş:

Gazel 147

Mısra: 4

*Bir çalgı âleti olan
ud gibi.*

her güneş ruhsârı görsem
odlara yaçar beni
bezm-i ğamda sâz-ı pür-
süz oldı nâlem 'ūd-veş

üftâd:

1. üftâdum:-um

Kaside 2

Mısra: 23

*Düşmüş, düşkün,
biçare. II Âşık.*

yâ Râb ez kûy-ı tûba
emri tûrur üftâdum
tâlâ şevki leke fî külli
'aşân ve gadât

üftâde:

1. üftâdeye:-(y)e

Gazel 301

Mısra: 2

*Düşkün, biçare;
âşık.*

bulınmaz 'âşıkâ
mesneddür meyhânenen
ğayrı
olur yok dest-gîr
üftâdeye peymânenen
ğayrı

2. üftâde:

Gazel 264

Mısra: 1

*Âşık, düşkün,
meftun.*

pây-mâl-i ğamda ben
üftâde [vb]
elüm irmez o serv-i
âzâde

3. üftâde:

Gazel 265

Mısra: 10

*Âşık, düşkün,
meftun.*

kim-durur dir-iseñ Şihâbî
şehâ
bende-i kemterîn ü
üftâde

üftâde id-:

1. üftâde id:-:üip

Gazel 249

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Düşkün, tutkun
etmek.*

'âlemün halkını hulk-ıla
idüp üftâde
yâr-ı bî-pâk yürür 'âlem-
i istiğnâda

üftâdesi:

1. üftâdesi:-si

Gazel 306

Mısra: 2

*Âşık, düşkün,
meftun.*

neş'eyi evvel verür çün
câna 'aşkuñ bâdesi
anuñ-içün âhîr anuñ oldı
dil üftâdesi

ufuk:

1. ufukda:-da

Gazel 86

Mısra: 9

*Gökyüzünün yerle
birleşmiş gibi görüldüğü
yer.*

gizler ufukda kaşı hilâlin
Şihâbiyâ
meh çehresine perde-i
gül-gün şafak çeker

uğra:1. **uğrasa:-sa****Kaside 23**

Mısra: 16

*Karşılaşmak, maruz
kalmak.*

‘ārifler aña başladı
üstinde yir eyler
ayağa düşer uğrasa
nādāna benefşe

2. **uğrar:-r****Gazel 264**

Mısra: 7

*Bir yerin yanından,
yakınından, içinden
geçmek.*

gelüp uğrar o şehsüvār
deyü
túrurın yollarında āmāde

uğra-:1. **uğrar-ısañ:-r, -ısa, -ñ****Gazel 231**

Mısra: 5

*Uğramak, ziyaret
etmek.*

yerüñdür dayimā uğrar-
ısañ çengāline hāruñ

ruh-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

2. **uğrayup:-y, -up****Gazel 216**

Mısra: 8

*Uğramak, ziyaret
etmek.*

hūblar içre selām olsun
dedüm ol bī-vefā
uğrayup ben hāk-i rāha
vermedi bir gün selām

uğrayan:1. **uğrayan:****Gazel 95**

Mısra: 3

*Dûçar olan, mâruz
kalan kişi.*

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırāmuñ ‘ışkına
vādi-i hayretde ol
Mecnūn-veş sersem
düşer

uğru:1. **uğru:****Gazel 243**

Mısra: 6

Hırsız.

zenāhdānında hālī
gizlenür görüp ruhı
şevkin
bu meşhur-ı cihāndur
gündüzün pinhān olur
uğru

2. **uğrusı:-sı****Gazel 290**

Mısra: 5

Hırsız.

ķadeh uğrusı olmasa
şürāhī
ele vermezdi dāyım
boğazı

uğurla-:1. **uğurlamış:-mış****Kaside 20**

Mısra: 35

Çalmak.

tūti la‘l-i yārdan varup
şeker uğurlamış
anı habs itdi kafes içinde
şebhān-ı bahār

uğurlamağ:1. **uğurlamağ:-a****Gazel 246**

Mısra: 6

Uğrulamak;
çalmak.

gizlenür zülfi şebinde
dilberün hâl-i lebi
la'l uğurlamağa gelmiş
şanki hindü-yı siyâh

'ukde-i zülf:

1. **'ukde-i zülf:-üñ, -le**

Gazel 198

Mısra: 1

Kelime Tipi: -
Saç düğümü.

olmadın 'ukde-i zülfünle
göñül müşkili hâl
mürğ-i cân şaydı için
kurdı hattıñ dām-ı ecel

'ulā:

1. **'ulā:**

Gazel 280

Mısra: 10

Şan ve şeref sahibi
kimse.

dünyede қо ser-bülend
olsun Şihābī her denī
hāk-i kūy-ı meskenet
baña yiter 'azz u 'ulā

ulaş-:

1. **ulaşduğı-çün:-dug, -ı,**
-çün

Kaside 23

Mısra: 1

Ulaşmak, erişmek.

ulaşduğı-çün sünbül-i
cānāna benefşe
bend oldı varup zülf-i
perīşāna benefşe

ulaş:

1. **ulaşmağa:-mağ, -a**

Kaside 2

Mısra: 12

Erişmek II
yaklaşmak.

fıkr vir kaşı cenābına
cenāh-ı hiss ile
tayerān idüp ulaşmağa ne
mümkün heyhāt

2. **ulaşmağa:-mağ, -a**

Gazel 59

Mısra: 9

Ulaşmak, erişmek,
kavuşmak.

ey Şihābī ol mehe
ulaşmağa
dūd-ı āhum göklere itdi
'urüc

'ulemā:

1. **'ulemā:**

Kaside 2

Mısra: 9

Alimler, bilginler.

'ulemā 'ilm-i nu'ūt u
ceberūtında hemān
aña beñzer ki güneş
şa'şasında zerrāt

ulu:

1. **ulu:**

Gazel 112

Mısra: 6

Büyük, görkemli,
ihtişamlı.

'arşa-i 'ışka kadem
başmaz olanlar zen-
perest
bu erenler küşt-gīrinüñ
ulu meydānidur

ulu āsitān:

1. **ulu āsitān:**

Gazel 183

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yüce makam, ulu
eşik.

der-i meyḥāne' i öpdüm
Şihābī ber-murād oldum
mürīd olana vācibdür bir
ulu āsitān öpmek

“ulü'l-ebşār”:

1. “ulü'l-ebşār”a:

Gazel 175

Mısra: 14

Basiret sahipleri.

ey Şihābī çeşm cānuḥda
başiret var-ısa
rūşinā-yı kalb için
dāyım “ulü'l-ebşār”a
[bak]

ulü'l-elbāb:

1. ulü'l-elbāb:

Gazel 41

Mısra: 17

Akıl sahipleri.

görse eş'ārın pesend
eyler ulü'l-elbāb anı
leblerüñ zikri Şihābī
ṭab'ın itmişdür lebīb

‘ulūm:

1. ‘ulūm:

Kaside 18

Mısra: 20

İlimler, bilimler.

ne cevāmi‘de kıyām ü ne
mesācidde sücūd
ne medārisde ‘ulūm ü ne
mecālisde ku‘ūd

‘ulüvv-i çarḥ:

1. ‘ulüvv-i çarḥ:-a

Gazel 15

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yüce felek. II Ulu

gökyüzü.

bi-ḥamdī'llāh şeb-i tārīk-
ı ğamdur hümā oldı
‘ulüvv-i çarḥa āhum
şem‘i idelden ‘alev
peydā

‘ulüvv-i kadr:

1. ‘ulüvv-i kadr:-ıla

Gazel 6

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Değer veya şânın

yüceliği, kıymeti.

görüş ḳaddini ol ḥūr-ı
behiştüñ ser-fürü‘ eyler

‘ulüvv-i ḳadr-ıla maḥşüş-
iken ṭübāya istiğnā

‘ulüvv-i şân:

1. ‘ulüvv-i şân:

Kaside 8

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Şanının yüceliği.

ol şeh-süvār u server-i
meydān-ı mu‘cizāt
oldı ‘ulüvv-i şân ıla
meb‘ūs-i kā’ināt

um:

1. ummazın:-maz, -ın

Rübai 8

Mısra: 5

*Ummak, beklemek,
ümit etmek, dilemek.*

ummazın bir eḥadden

istimdād

ḥasbünallah vahde hüve
kefā

2. umma:-ma

Gazel 65

Mısra: 6

*Beklemek, ümit
etmek.*

zāhidā ceng itme şulh
olmaz göñül
ben ḥarābātiden umma
sen şalah

3. **umma:-ma**

Gazel 122

Mısra: 13

*Beklemek, ümit
etmek.*

vefâsı yok fenâ gül-
zârınuñ umma şafâ
andan
aña sa'y eyle bostân-ı
beķa firdevs bağıdır

4. **umma:-ma**

Gazel 137

Mısra: 7

*Beklemek, ümit
etmek.*

ber-murād olmağı dünyā-
yı denīden umma kim
‘ālem içre bī-vefādur
hāşıl olmaz iltimās

5. **umaram:-ar, -am**

Kaside 15

Mısra: 37

*Beklemek, ümit
etmek.*

rûy-ı siyāhî umaram
anuñ sefid ola
‘arz-ı niyāzumuz budur
iy zî'l-kerem saña

6. **umar:-ar**

Kaside 15

Mısra: 19

*"Ummak"; istemek,
ümit etmek, arzulamak.*

senden umar şefâ'ati
ervāḥ-ı enbiyā
mesned idince işigüñi
fırķa-i 'uşā

7. **umaruz:-ar, -uz**

Gazel 156

Mısra: 9

*Beklemek, dilemek,
ümit etmek.*

iy Şihābî umaruz meyl-i
miyān-ı yārdan
Ḥaķ buyurmışdur: "yā
buney ḥayr umūr fî el-
vaşāt "

um:-

1. **umsalar:-sa, -lar**

Gazel 256

Mısra: 5

*Ummak, beklemek,
temennî etmek.*

devr-i ruḥuñda cām-ı
lebüñ umsalar n'ola
vaķt-i bahār her kişi
māyil olur müle

2. **umar-idüm:-ar, -idü,
-m**

Gazel 236

Mısra: 6

*Ummak, ümit etmek,
beklemek.*

zāyi' oldı arada bunca
ḥuķūk-ı ḥıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sulṭānumdan

umaç:

1. **umaç:**

Kaside 10

Mısra: 14

Ok hedefi, amaç.

şefķatüñ tîrini gönder yā
resûlallah meded
sîne meydānında cānı
dikmişem umaç aña

umarın:

1. umarın:

Gazel 237

Mısra: 6

Beklemek, temenni etmek.

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydâyı
yene sâķī umarın bâde-i
la' lûñ emerın

ümem:

1. ümem:

Kaside 2

Mısra: 25

*Ümmetler;**"Ümmet" in cem'idir:**ümem-i sâlîfe. hayrû'l**ümem ümmet-i islâmiyye.*

yâ Rab hidayet ile ümem
reh-revânını
şer'-i resûl şâri'ine eyle
rû-be-râh

2. ümem:

Kaside 3

Mısra: 25

*Ümmetler; toplum,
halk.*

yâ Rab hidayet ile ümem
reh-revânını

şer'-i resûl şâri'ine eyle
rû-be-râh

ümîd-i hâk-i pây:1. ümîd-i hâk-i pây:-in,
-de**Gazel 84**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin ayağının
toprağına yüz sürme
umudu.*

yaşum sîm oldı çehrem
zâr ümîd-i hâk-i pâyinde
Şihâbî kalbine bunca
ğınâ ol kimyâdandur

ümîd-i ümmet:

1. ümîd-i ümmet:-e

Gazel 104

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ümmet umudu,
isteği, arzusu. II Ümmete
kavuşma arzusu. II Bir
peygambere iman
edenlerin, onun
getirdiklerine inanıp tabi
olanların meydana
getirdiği topluluk.*

minnet degül mi cânına
halkuñ Şihâbiyâ
k'oldu ümîd-i ümmete
hayru'l-beşer beşîr

ümîd-i vaşl-ı dildâr:

1. ümîd-i vaşl-ı dildâr:-ı

Gazel 25

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Sevgiliye kavuşma
ümidi.*

keserse başumı tîğ-ı belâ
vü hançer-i miñnet
ümîd-i vaşl-ı dildârı
göñül kat' eylemez kıt'â

ümmet:

1. ümmetüñ:-üñ

Gazel 207

Mısra: 14

*Bir peygambere
îman edenlerin, onun
getirdiklerine inanıp tâbi
olanların meydana
getirdiği topluluk II Hz.
Muhammed'in ümmeti.*

yâ resûlallah şefâ'at
kılmasañ
ümmetüñ pâ-mâl olur
yevmü's-suvâl

2. ümmetüñ:-üñ

Kaside 12

Mısra: 22

*Bir peygambere
îman edenlerin, onun
getirdiklerine inanıp tâbi
olanların meydana
getirdiği topluluk II Hz.
Muhammed'in ümmeti.*

yâ nebî hayrû'l-beşersin
şükr kim
ümmetüñ olmuşdurur
hayrû'l-ümem

3. ümmet:

Kaside 14

Mısra: 18

*Bir peygambere
îman edenlerin, onun
getirdiklerine inanıp tâbi
olanların meydana
getirdiği topluluk II Hz.
Muhammed'in ümmeti.*

çü bulduñ kâbiliyyetle
şühüd-ı zâta kurbîyyet
hâlâş itdüñ o dem ümmet
‘uşâtını cehennemden

4. ümmetden:

Kaside 16

Mısra: 2

*Bir peygambere
îman edenlerin, onun
getirdiklerine inanıp tâbi
olanların meydana
getirdiği topluluk II Hz.
Muhammed'in ümmeti.*

hâzret-i fâhr-i cihândur
çün imâm-ı çâr-yâr
ben de ümmetden olup
oldum gulâm-ı çâr-yâr

ümmîd:

1. ümmîd:

Rübai 3

Mısra: 2

Ümit, beklenti, arzu.

mağfûr oluben levh‘-i
hâfâdan be Şihâbî
ümmîd odur hak olına
hattı-ı günâhuñ

ümmîd eyle:

1. ümmîd eyle:-r, -em

Kaside 5

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Umutlanmak,
beklenti içinde olmak.*

havf ü recâda eylerem
ümmîd ‘afvuñı

yokdur egerçi bâ‘îs-i
havf ü recâ saña

ümmîdine:

1. ümmîdine:-i, -n, -e

Gazel 129

Mısra: 2

Ümit, beklenti, arzu.

feth-i bâb ümmîdine
dergâh-ı devlet beklerüz
âsitân-ı yârda künc-i
maḥabbet beklerüz

ümmîd-var ol:-

1. ümmîd-var ol:-:up

Gazel 31

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Umutlu olmak.

ister Şihâbî ‘afvuñı
ümmîd-var olup
yâ mestân müsteceb ed-
‘ayn fi’s-teceb

ümmü’l-kitâb:

1. ümmü’l-kitâb:

Kaside 11

Mısra: 8

*Kitapların anası
(Kuran-ı Kerim).*

henüz tıfl iken olmuşdu
seyr-i 'ilm ile siper
halîme gelmedin
ümmü'l-kitâb idi razî'

umûr:

1. umura:-a

Kaside 11

Mısra: 24

*İşler, hususlar,
maddeler, şeyler.*

evâmir ile nevâhî yerini
gözle dilâ
umura şer' ile eyle şürû'
ol emre mutî'

'unkûd:

1. 'unkûd:

Gazel 73

Mısra: 6

Üzümlük salkımı.

bahâr irişdi çemen-veş
gögerdi bağ-ı felek
şirasın iç deyü pervîn
saña şunar 'unkûd

ünsiyyet:

1. ünsiyyetdür:-dür

Gazel 80

Mısra: 6

*Alışkanlık,
ahbaplık, arkadaşlık.*

vaḥşet itme ey perî
'uşşâkdan insân-iseñ
ḥüsn-i ahlâk-ıla
ünsiyyetdür âdemden
murâd

unut:

1. unutdı:-dı

Kaside 14

Mısra: 16

*Aklında kalmamak,
irâdesi dışında
hatırından çıkmak.*

şeref virdükde mi'râcuñ
kudümü pâye-i Kudse
melek şubḥını unutdı
şadâ-yı hayr-ı
maḳdemden

2. unutdı:-dı

Gazel 140

Mısra: 3

*(Bir kimse veya
şeyi) Artık düşünmez,
hatırlamaz olmak, ihmal
edip terketmek.*

unutdı resm-i vefâyı
niğâr-ı hercâyı

'itâbe başladı şimdi ider
cefâyâ heves

unut:-

1. unutm:-ma

Gazel 1

Mısra: 10

*(Bir kimse veya
şeyi) Artık düşünmez,
hatırlamaz olmak, ihmal
edip terketmek.*

ibn-i vaktem deyü
evḳātuña mağrûr olma
gün bu gündür deyüp
unutma iñen ferdâyı

ur:

1. urduñ:-duñ

Gazel 50

Mısra: 4

Kurmak, inşa etmek.

ḥayât-âb-ı ḥuşûline girüp
Hızr-ile zulmâtın
Sikender gibi Ye'cûce
belâ sırrını urduñ tut

2. uraldan:-al, -dan

Gazel 209

Mısra: 1

Vurmak, çarpmak.

uraldan tîrûñi cān
ol[ma]dı ham
göñül ey kaşı yay için
çeker gam

ur-:

1. **urmasa:-ma, -sa**

Kaside 14

Mısra: 5

Nakşetmek, işlemek.

nübüvvet mührini mehr-
ile haq urmasa zährında
Süleymān satvetine bu
şeref olmazdı hātemden

2. **urdıgı:-dıg, -ı**

Gazel 262

Mısra: 5

Sevgilinin bakışıyla

âşığı yaralaması.

yüzine urdıgı için her
kişinüñ ‘aynını
oldı erbab-ı nazar
yanında ma‘yüb āyine

3. **urdı:-dı**

Gazel 167

Mısra: 8

(Elini veya elindeki

bir şeyi bir yere) Hızla

*indirmek, hızla çarpmak,
vurmak.*

ğanizesi tîgı-y-la kırdı
rakībün haylin
zülfikār urdı yine kâfere
Haydar şaf şaf

4. **urmağa:-mag, -a**

Gazel 51

Mısra: 8

Nişan alarak atmak.

kaşuñ yāsın gehi qur gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
gamzeñ nāvek-endāz it

urefā:

1. **urefāsıyla:-sı, -y, -la**

Kaside 2

Mısra: 26

İrfan sahibi

*kimseler, arif olan
kişiler.*

idemez kimse kapuñ

Ka‘besinüñ haccın edā

‘ilm ü ‘irfān ‘urefāsıyla

pür olsa ‘arafāt

urūc it-:

1. **‘urūc it-:-di**

Gazel 59

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yukarı çıkmak. II

Yükselmek.

ey Şihābī ol mehe

ulaşmağa

dūd-ı āhum göklere itdi

‘urūc

‘urūc-ı ‘ālem-i mülk:

1. **‘urūc-ı ‘ālem-i mülk:**

Kaside 11

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yer yüzünden

yükselmek.

müşerref eyledi ‘arş-ı

berīni bir demde

‘urūc-ı ‘ālem-i mülk ü

vüşül ü seyr-i se‘ī

urul-:

1. **urulmağ-ıla:-mag, -**

ıla

Gazel 93

Mısra: 3

Vurulmak,

cezbeseine kapılmak.

ol perī ‘āşkına urulmağ-
ıla
niçeler ağıyār-veş ağzın
eger

urun:

1. urunmuş:-miş

Kaside 25

Mısra: 13

*Takmak, başına
yerleştirmek.*

urunmuş göncadan
miğfer benefşe gürz-ile
oynar
kolında azm-i rezm için
tutar rengin siper nergis

‘uryān:

1. ‘uryān:

Gazel 220

Mısra: 3

*Çıplak || Üzerinde
herhangi bir maddi
varlığın bulunmaması.*

şanma ‘uryān beni ey
çarh ki geydürdi baña
dün gice düd-ı dilim bi
siyeh atlas kaftān

2. ‘uryān:

Gazel 220

Mısra: 8

*Çıplak || Üzerinde
herhangi bir maddi
varlığın bulunmaması.*

ne ‘aceb gül gibi ben
çāk-ı girībān etsem
pīrehen koyunına almış o
nigārı ‘uryān

3. ‘uryān:

Gazel 261

Mısra: 6

*Çıplak || Üzerinde
herhangi bir maddi
varlığın bulunmaması.*

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña
yādlar koyunında yatur
yār ‘uryān her gice

üş:

1. üşdi:-di

Gazel 163

Mısra: 8

*Çokça toplanmak,
üşüşmek.*

dāğum kıarası şanma
vücudumda görünen
endāmüm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

2. üşdiler:-di, -ler

Gazel 121

Mısra: 8

*Hep birden bir
yerde toplanmak,
çevresine yığılmak,
üşüşmek.*
kara kara dāğlar şanmañ
tenümde görünen
üşdiler endāmumuñ
üstine yir yir zāğlar

usan:-

1. uşanmaz:-maz

Gazel 136

Mısra: 4

*Bir kimse veya
şeyden sıkılıp artık
ondan hoşlanmaz, onu
istememez duruma gelmek,
bıkmak, bezmek.*

kanā‘at üzredür ‘anķası
rūhuñ
uşanmaz cīfeden bu nefis-
i kerkes

‘usāt:

1. ‘uşātını:-ı, -(n)ı

Kaside 14

Mısra: 18

Asiler, zorbalar,

itaat etmeyenler,
günahkarlar.

çü bulduñ kâbiliyyetle
şuhūd-ı zāta kurbıyyet
hālāş itdüñ o dem ümmet
‘uşātını cehennemden

üslüb:

1. üslübları:-lar, -ı

Gazel 303

Mısra: 8

Davranış, durum.

māh-rūlarda bulunmaz
iken āyīn-i vefā
meh gibi dünyede
hercāyılık üslübları

2. üslüb:

Gazel 262

Mısra: 2

Tarz, biçim.

cāmi ‘-i hüsünüñde cānā
ğabğabuñ tūb āyine
görmedi kimse
mu‘allağda bu üslüb
āyine

‘uşşāk:

1. ‘uşşāk:

Gazel 45

Mısra: 8

Aşıklar.

gülistān nev-bahār oldı
nevāya başladı bülbül
yüri iy serv-i kıdd ‘uşşāk
ile gül-geşti etrāf it

2. ‘uşşāka:-a

Gazel 88

Mısra: 1

Aşıklar.

ne eşk-i çeşm-i hun-ābı
‘uşşāka bir dem var
ne hıv od künc-i ferāğat
gibi bir me’vā-yı hurrem
var

3. ‘uşşāka:-a

Gazel 123

Mısra: 5

Aşıklar.

ol nāzenīn etmese
‘uşşāka iltifāt
olmaz ‘aceb ki hoş gelür
ehl-i niyāza nāz

4. ‘uşşākını:-ı, -n, -ı

Gazel 179

Mısra: 5

Aşıklar.

kırar ‘uşşākını terkīye
aşmaz düşmenüñ başın
gurūrı var müsellemler
olduğı-çün aña garrālık

5. ‘uşşākdan:-dan

Gazel 80

Mısra: 5

Aşıklar.

vaḥşet itme ey perī
‘uşşākdan insān-iseñ
hüsni-i ahlāk-ıla
ünsiyyetdür ādemden
murād

6. ‘uşşākuña:-uñ, -a

Gazel 299

Mısra: 6

Aşıklar.

ḥaste diller oldı
nāzuñdan behey zālīm
belāña
āfītāb-ı cān oldı bu
‘uşşākuña nāz olmadı

7. ‘uşşākuña:-uñ, -a

Gazel 308

Mısra: 5

Aşıklar.

egri bakma tır-gerler gibi
gel ‘uşşākuña

kaşlaruñ yāsın yaşup
kurma kemānīler [gibi]

8. ‘uṣṣāḳı:-ı

Gazel 12

Mısra: 12

Âşıklar II Musikide
uṣṣâk makamı.

muṭribān-ı sâde-rû
âvâzını gûş eyle kim
perde-i şehnâzdan seyr
itdi ‘uṣṣāḳı nevâ

9. ‘uṣṣāḳı:-ı

Gazel 140

Mısra: 5

Âşıklar II Musikide
uṣṣâk makamı.

meyüñ şafâsı getürdi
maḳâma ‘uṣṣāḳı
neyüñ hevâsını duydu
ider nevâya heves

10. ‘uṣṣāḳı:-ı

Gazel 314

Mısra: 6

Âşıklar II Musikide
uṣṣâk makamı.

incinüp büselik-içün bize
şehnâz etme

niçe bir böyle muḥayyer
idesin ‘uṣṣāḳı

11. ‘uṣṣāḳdan:-dan

Kaside 16

Mısra: 11

Âşıklar II Musikide
uṣṣâk makamı.

bî-nevâ olma dilâ ‘add
olıgör ‘uṣṣāḳdan
çārgāh-ı evc-ı a‘lâdur
maḳam-ı çār-yār

12. ‘uṣṣāḳuñı:-uñ, -ı

Gazel 164

Mısra: 5

Âşıklar.

şem‘-i hüsnüñe қо
yansın iy perî ‘uṣṣāḳuñı
kim bu rüşendür yemez
pervâner pervâ-yı dāğ

13. ‘uṣṣāḳ:

Gazel 10

Mısra: 5

Âşıklar II Uṣṣâk
makamı.

başlar nevâya şevḳ-ile
‘uṣṣāḳ pür enîn
gül meclisinde ḥāşa ki
şavt-ı hezâr ola

14. ‘uṣṣāḳına:-ı, -n, -a

Gazel 107

Mısra: 5

Âşıklar II Uṣṣâk
makamı.

hoş nevâlar etdürür
‘uṣṣāḳına şehnâz-ile
her maḳâmı geh ider ol
gün gibi hercâyîdür

15. ‘uṣṣāḳa:-a

Gazel 191

Mısra: 1

Âşıklar II Uṣṣâk
makamı.

hoş gelür gülşende
‘uṣṣāḳa nevâsı bülbülün
kim gül-i nev-rûza
mâyildür hevâsı bülbülün

16. ‘uṣṣāḳ-ıla:--ıla

Gazel 129

Mısra: 5

Âşıklar.

niçe yıldur ‘ışk elinde
cem‘ olup ‘uṣṣāḳ-ıla
bir alay gâzîlerüz serḥad-
i miḥnet beklerüz

17. 'uṣṣākı:-ı

Gazel 282

Mısra: 1

(Sevgiliye tutkuyla
bağlanan) Âşıklar.

düşnāmuñ-ıla bir aña

'uṣṣākı iy perī

'aşkuñ yolında hayr-ıla

yād it ölenleri

18. 'uṣṣākı:-ı

Kaside 25

Mısra: 17

(Sevgiliye tutkuyla
bağlanan) Âşıklar.

çemen maḥbūbıdır güya

niyaz itdükçe 'uṣṣākı

egüp nāz-ıla boynın

şīveden çeşmin süzer

nergis

19. 'uṣṣāka:-a

Gazel 16

Mısra: 3

Âşık kelimesinin
çoğulu II. Âşıklar.

'ālem-i cāndur gamuñ

'uṣṣāka ammā leblerüñ

mürdeler ihyā ider ey

cān-ı 'ālem bir yaña

20. 'uṣṣāka:-a

Gazel 185

Mısra: 4

Âşık kelimesinin
çoğulu II. Âşıklar.

ḥākden eflāke çıkdı āhlar

ḥayfdur 'uṣṣāka yerden

göge dek

21. 'uṣṣāka:-a

Gazel 272

Mısra: 3

Âşık kelimesinin
çoğulu II. Âşıklar.

şaldı şevk-i ruh-ı

envārını 'uṣṣāka ḥabīb

düşdi şan nūr-ı nebī

zümre-i aşḥāb üzere

22. 'uṣṣāk:

Rübai 7

Mısra: 2

(Ar.) Âşık
kelimesinin çoğulu II.
Âşıklar.

iy ḥadeng-i gamze-i

dilber revān menzil al

kendüyi alaya şal 'uṣṣāk

kalbinden dil al

23. 'uṣṣāka:-a

Kaside 21

Mısra: 23

(Ar.) Âşıklar.

ḥūblar 'uṣṣāka cevır itse

kılur 'ışkın ziyād

şevk virür bülbulān-ı

bāğa istigna-yı gül

24. 'uṣṣāk:

Gazel 94

Mısra: 2

Âşık kelimesinin
çoğulu II. Âşıklar.

hevā-yı 'ışk-ıla çün

nağme-perdāz oldı

'âşıklar

ideyin ben dahı 'uṣṣāk

içinde bi-nevālîklar

'uṣṣāka:

1. 'uṣṣāka:

Gazel 51

Mısra: 2

Âşıklar II Musikide
uṣṣāk makamı.

benüm çok sevdüğüm

nāzük-tırāz şīvesin az it

muḥayyer oldı bī-diller

yiter 'uṣṣāka şehnāz it

2. 'uṣṣāḳa:

Gazel 191

Mısra: 1

*Âşıklar II Musikide**uṣṣâk makamı.*

hoş gelür gülşende

'uṣṣāḳa nevâsı bülbülün

kim gül-i nev-rûza

mâyildür hevâsı bülbülün

'uṣṣāḳ-ı bî-dîl:

1. 'uṣṣāḳ-ı bî-dîl:

Kaside 19

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Gönlü ve iradesi**elden gitmiş âşıklar. II**Dilsiz, suskun âşıklar.*

'uṣṣāḳ-ı bî-dîl âyet-i

tübâ-lehüm okur

şalınduğınca nâz-ıla

serv-sâ-yı 'ıyd

'uṣṣāḳ-ı bî-nevâ:

1. 'uṣṣāḳ-ı bî-nevâ:

Gazel 34

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Nasipsiz, çaresiz,**kısmetsiz aşıklar.*

'ucbe hevâya düşmede

'uṣṣāḳ-ı bî-nevâ

şāhib-uṣūl olduğu-çün 'ışk

bu el-'aceb

2. 'uṣṣāḳ-ı bî-nevâ:

Gazel 211

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Çaresiz âşıklar.

nâle nevâle etmede

'uṣṣāḳ-ı bî-nevâ

hün-ı visâle tutmada

ağyâr-ı naḥs ü şüm

üst:

1. üstine:-i, -ne

Gazel 71

Mısra: 3

*Bedenin üzeri,**vücut, beden.*

yine her bir tâze ten

üstine yaḳarum tâze dāğ

açılıpdur ḥakden güyâ

ḳaranfil şāḥ şāḥ

2. üstine:-i, -ne

Gazel 121

Mısra: 8

*Bedenin üzeri,**vücut, beden.*

ḳara ḳara dāğlar şanmañ

tenümde görinen

üşdiler endāmumuñ

üstine yir yir zāğlar

3. üstinde:-i, -n, -de

Gazel 25

Mısra: 1

*Bir şeyin yukarı**doğru olan yanı II**vücudun belden yukarı**kısmı.*

nihâl-i ḳāmeti üstinde

yārūñ ruhları güyâ

açılmış fi'l-meşel

terşihde iki gül-i ḥamrâ

4. üstinde:-i, -(n)de

Gazel 208

Mısra: 2

*Bir şeyin dış kısmı,**yüzeyi, üzeri.*

ḥatından ḥatırum ḥayli

perîşân-idi dil pür-ğam

ḳad-i bālâsı üstinde belâ

üzre belâ pürçem

5. üstinde:-i, -(n)de

Gazel 276

Mısra: 7

*Bir şeyin dış kısmı,**yüzeyi, üzeri.*

āb üstinde yatur keştīye
beñzer bu zemīn
cān atar ‘ākīl olan qaraya
girmez gemiye

6. üstinde:-i, -(n)de

Kaside 23

Mısra: 15

*Bir şeyin dış kısmı,
yüzeyi, üzeri.*

‘ārifler aña başladı
üstinde yir eyler
ayağa düşer uğrasa
nādāna benefşe

7. üstinde:-i, -(n)de

Kaside 25

Mısra: 7

*Bir şeyin dış kısmı,
yüzeyi, üzeri.*

kurup otağını şahın-ı
çemen üstinde şāhāne
şükūfe hayline sīm ü
zerini bezl ider nergis

8. üstünde:-ü, -(n)de

Gazel 105

Mısra: 5

*Bir şeyin yukarı
kısmı, üzeri.*

ḳadūñ üstünde ruḥsāruñ
serūñde pīç-i destāruñ
gül-i gül-zār-ı cennetdür
biribirinden a‘lādur

9. üstünde:-ü, -(n)de

Gazel 272

Mısra: 5

*Bir şeyin yukarı
kısmı, üzeri.*

eyleyen ḳaşlarıñ üstünde
cebīnūñe nazar
nūr görmiş gibidür küşe-i
miḥrāb üzere

10. üstüne:-ü, -(n)e

Gazel 206

Mısra: 12

*Bir kimsenin
kendisi, şahsı. II Bedenin
üzeri, vücut, beden.*

büyüklenürseñ eger kim
cibāl-i arz mişāl
ṭarīḳ-ı ḥaḳda sürerler
erenler üstüne yol

11. üstünde:-üñ, -de

Gazel 220

Mısra: 5

*Bir kimsenin
kendisi, şahsı. II Bedenin
üzeri, vücut, beden.*

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k’olmuş-ıdı her
biri āteş-efşān

12. üstüne:-(ü)m, -e

Gazel 49

Mısra: 4

*Beden, vücut. II
Aşığın gönlü.*

geḳā-y-iken ‘aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüne zill-i
hümāyūn o hümā
himmet

13. üstinde:-i, -n, -de

Kaside 13

Mısra: 38

*Bir şeyin görülen
yanı, yüzü, taraf.*

beyānın muḥtaşar kıldum
çü evşāf-ı muṭavveldür
şerī‘at mesnedi üstünde
şāhinşāh-ı a‘deldür

14. üstüne:-i, -(n), -e

Gazel 282

Mısra: 7

*"-e doğru", üzeri,
karşı.*

düşsem 'aceb mi üstine
tîğî o berberüñ
oldı tarîk-ı guşşada
başum ber-â-beri

15. **üstine:-i, -(n), -e**

Gazel 284

Mısra: 8

"-e doğru", üzeri,
karşı.

kana ğark olmuş
fırakuñdan cemende
lâlenüñ
kanı ağlar üstine bu
çeşm-i hun-bârum gibi

16. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 131

Mısra: 4

*Beden, vücut,
gövde. II Âşığın yaralı
bedeni, vücudu.*

şeb-i ğam baña gün
göstermez oldu dūd-ı
âhumla
tulū' idüp murādum
mehri üstüme ziyā
vermez

17. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 301

Mısra: 6

*Beden, vücut,
gövde. II Âşığın yaralı
bedeni, vücudu.*

vücüdüm şem' olupdur
lem'a-i âhumla nîme-rüz
şeb-i ğamda döner yok
üstüme pervāneden
[ğayrı]

18. **üstine:-i, -n, -e**

Kaside 25

Mısra: 11

"-e doğru, o tarafa
doğru" anlamlarına
gelen ifade.

yene ceş-i şitā üstine
ġalib olmağa hayli
bahār ezhārını cem'
eyleyüp leşker çeker
nergis

19. **üstüme:-(ü)m, -e**

Gazel 17

Mısra: 4

*(Âşığın) bedeni,
vücudu.*

bezm-i ğam içre düşüp
kalmış-idüm ayakda
dest-gîr oldu dönüp
üstüme cām-ı şahbā

20. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 119

Mısra: 4

*(Bir şeyin) üstü,
üzeri.*

gevherler oldu kulağına
gül 'arūsunuñ
dürler nişār eyledi üstine
jāleler

21. **üstine:-i, -n, -e**

Gazel 120

Mısra: 5

*(Bir şeyin) üstü,
üzeri.*

ağzı suyu o ğoncanuñ
düşse türāb üstine
kalbe şafā getürmege o
leb ü gül gül-āb olur

22. **üstine:-i, -n, -e**

Kaside 19

Mısra: 25

*(Bir şeyin) üstü,
üzeri.*

üstine etdi mihr ile meh
sīm ü zer nişār
buldı ğınā-yı nergis-i
çeşm-i gedā-yı 'ıyd

üstād:

1. **üstāda:-a****Gazel 259**

Mısra: 8

*Herhangi bir ilimde
veya sanat alanında bilgi
ve söz sahibi olan, üstün
bir yeri, tam vukufu
bulunan kimse; tas.
Mürşit, şeyh.*

‘aceb mi kūh-ken benden
alursa şan‘at-ı ‘ışkı
işini başa iltür hıdmet
iden kişi üstāda

üstād ol:-1. **üstād ol:-ur****Gazel 174**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Herhangi bir ilimde
veya sanat alanında bilgi
ve söz sahibi olmak.
||Öğretici, öğretmen,
hoca olmak.*

şan‘at-ı ‘ışk içre tañ mı
olsa Ferhād oñmaduk
bu meşeldür kim olur
‘ālemde üstād oñmaduk

2. **üstād ol:-dı****Gazel 137**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Herhangi bir ilimde
veya sanat alanında bilgi
ve söz sâhibi olan, üstün
bir yeri, tam vukūfu
bulunan kimse.*

anuñ-içün adı üstād oldı
olsun rūhı şād
taş kesüp bünyād-ı ‘ışka
kūh-ken urdı esās

üstād-kār-ı ‘ışk:1. **üstād-kār-ı ‘ışk:****Gazel 278**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Maharetli, yetenekli
aşk ustası.*

bir şan‘at-ıla olalı üstād-
kār-ı ‘ışk
şākird idindi pīşine
erbāb-ı pīşe’i

üsti:1. **üstinde:-nde****Gazel 42**

Mısra: 1

*Bir şeyin üstü,
üzeri, yukarısı.*

lebi üstinde nigāruñ hatı
rāh-ı zulmāt
şora bulunur anda dilā āb-
ı hayāt [vb]

2. **üstinde:-nde****Gazel 251**

Mısra: 7

*Bir şeyin üstü,
üzeri, yukarısı.*

kaşuñ merriḥ-i merdüm-
küş mi ey meh çeşmüñ
üstinde
kim anuñ bir eli şimşire
şunmış biri hañçere

üstine:1. **üstine:****Kaside 13**

Mısra: 32

"-dan, den".

bedī‘u’l-halkdur Ādem
velī ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyā üstine fażl
ıla mufaẓẓaldur

üstühān:1. **üstühān:****Gazel 126**

Mısra: 2

Kemik.

hasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez
dehānından o seg gibi ki
dāyım üstühān düşmez

üstühvānī:

1. üstühvānī:

Gazel 285

Mısra: 10

Kemik.

iy Şihābī ārzū-yı
hañçerinde ol mehūñ
üstühvānī oldı pehlumuñ
kamu hañçer gibi

üstühvān-ı ten:

1. üstühvān-ı ten:

Gazel 276

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Vücutun kemiği. II

Vücut ve kemik.

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstühvān-ı ten enīn etdi
nefes dāyım bād

üstüne:

1. üstüne:-ü, -(n)e

Gazel 159

Mısra: 5

Bir şeyin yukarı

kısmı, üzeri.

üstüne qadd-i hamīdem

pül olur

dem-be-dem cūş eylese

seyl-i dümū‘

üstür-i gönül:

1. üstür-i gönül:-üm

Gazel 52

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Gönül devesi.

beyābān-ı belāda üstür-i

gönlüm şitāb eyler

ço çeksin miñnetin yarūñ

olınca bir yaña fırqat

uşırlāb:

1. uşırlāba:-a

Gazel 162

Mısra: 8

Eskiden bir yıldızın

ufuk çizgisinden

yüksekliğini ölçmekte

kullanılan yarım dâire

şeklinde tahtadan âlet.

müneccimler vuķūfindan
bu necmūñ qaldılar ‘āciz
nazar olunsa uşırlāba
vermez bir haber tālī‘

uşul:

1. uşul:

Gazel 258

Mısra: 3

Bir ilimde bir

*sonuca erişmek için belli
bir plana göre tâkip
edilen yol, metot.*

çıkma uşul ü dāyireden
bil maķāmuñı
kāhil fūnūnu böyle
yazıpdur kitābda

utandur:-

1. utandurmuş:-mış

Gazel 146

Mısra: 4

Utanmasına yol

*açmak, utanacak bir
duruma düşürmek,
mahcup etmek.*

gül-i ĥod-rū katı mağrūr-
ıdı ĥüsnine gülşende
ruĥ-ı dildārum āb-ı ser-
nigūn idüp utandurmuş

uy-:**1. uymağ:-mağ****Kaside 18**

Mısra: 3

*Birine veya bir şeye
tabi olmak, bağlanmak.*

nefse uymağ ile oldum
katı güm-rāh meded
bu zalāletle qabūl ide mi
dergāh meded

2. uyup:-up**Gazel 40**

Mısra: 1

*Birisinin dediğini,
yaptığını yapmak, ona
uygun hareket etmek.*

yār hışm itdi baña cev-
ile ağıyāre uyup
‘abd-i müznib kılmış
a‘ māl-i maḥabbetden
zünüb

uy:**1. uyma:-ma****Gazel 148**

Mısra: 1

*Aldanmak, kanmak,
uymak.*

‘avāma uyma gel eyle
bizümle şöhet-i hāş
tereddüdi қо ola gör
qabūl-i bezm-i havāş

uyanuk ol-:**1. uyanuq ol-:****Gazel 20**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ayık olmak, bir
işten haberdar olmak.*

rehrevān-ı hVāba
rehzendür hayāl-i dilrübā
uyur ardınca uyanuq
olmasun yā Rabbenā

uyar:**1. uyarur:-u, -r****Gazel 38**

Mısra: 9

*(ışık için) yakmak,
ateş ile tutuşturup ışık
yaymasını sağlamak.*

iy Şihābī nār-ı āhum
uyarur
her gice şem‘-i nücümü
gökde hep

2. uyarmaz:-maz**Kaside 18**

Mısra: 21

Uyandırmak.

hVāb-ı gafletden
uyarmaz beni iblīs-i
hasūd
yandı kül oldu nedāmet
odına külli vücūd

uyhu:**1. uyhu:****Gazel 240**

Mısra: 6

Uyku.

şu deñlü ağladum dün
gice ‘aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

2. uyhu:**Gazel 240**

Mısra: 6

Uyku.

şu deñlü ağladum dün
gice ‘aynüm
ne gözi uyhu gördi ne
göz uyhu

uyhusın uçur-:**1. uyhusın uçur-:-du, -ñ****Gazel 311**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Uykusunu kaçırmak.

hāy-ı hüy-ıla gülün
uyhusın uçurduñ deyü
bülbüli öldürmege gonca
biler peykânını

uyu:

1. uyur:-r

Gazel 20

Mısra: 2

*Uyku durumunda
olmak || Çevresindeki
olayları fark etmemek,
görmemek.*

rehrevân-ı hūāba
rehzendür hayāl-i dilrübā
uyur ardınca uyanuk
olmasun yā Rabbenā

2. uyuma:-ma

Gazel 226

Mısra: 7

*Uyku durumunda
olma. II Bir şeyden
habersiz / gaflet halinde
olma.*

uyuma gözüñ aç beñzer
ki gice mûm tutmuşsın

raķībā şātır-ı fitne ‘aceb
kelb-i muķallemsin

‘uyüb-ı ‘āşi:

1. ‘uyüb-ı ‘āşi:-y, -e

Kaside 15

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Asinin

ayıpları/günahları.

nūruñla çeşm-i cānumuz
aç eyleme ‘alīl
bakma ‘uyüb-ı ‘āşiye ey
pertev-celīl

‘uyün:

1. ‘uyünümde:-um, -da

Kaside 21

Mısra: 37

Gözler. || Pınarlar.

‘aks-i ruķsāruñ vaţan
tutsa ‘uyünümde n’ola
bu ‘ayāndur kim kenār-ı
mā olur me’vā-yı gül

2. ‘uyün:

Gazel 110

Mısra: 8

*Kaynaklar,
pınarlar.*

zülāl-i çeşme-i la‘lūñe
ķandur teşneyin cānā
egerçi iki ‘aynūmden
‘uyün oldu ‘ayān [yer
yer]

‘uyün-ı intizār:

1. ‘uyün-ı intizār:-ıla

Kaside 25

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Gözlemek, bekleyiş.

ķaçan gül-geşt ider pāşā-
yı kāmīl deyü her yaña
‘uyün-ı intizār-ıla gözün
açup baķar nergis

uzan:

1. uzanmış:-mış

Gazel 141

Mısra: 2

*Bir şeyin boyunun
büyümesi.*

büyümüş ķāmeti ol gül-
ruķuñ serv-i bülend
olmuş
uzanmış kākūli ‘āşīķlara
müşgīn kemend olmuş

üzere:

1. üzere:

Gazel 272

Mısra: 1

Üst, üstünde,
üzerinde.

resm olunsa n'ola hattuñ
ruh-ı mehtâb üzere
nakş ider şun'-ıla
nakḳâş-ı ezel âb üzere

2. üzere:

Gazel 272

Mısra: 6

Üst, üstünde,
üzerinde.

eyleyen kaşların üstünde
cebînüñe nazar
nûr görmiş gibidür küşe-i
mihrâb üzere

3. üzere:

Gazel 272

Mısra: 10

Amaç, niyet bildirir.

cüy-ı eşkümler hârâb oldu
bu ten bünyâdı
yığılur hâne Şihâbî k'ola
sî-lâb üzere

üzre:

1. üzre:

Kaside 9

Mısra: 3

Üzerinde.

şafha-i hüsn üzre şan
cîm-i cemâli noktadur
halka-i zülf-i
muṭarrâsında hâl-i
Muṣṭafâ

2. üzredür:-dür

Gazel 136

Mısra: 3

Gereğince,
doğrultusunda.

kanâ'at üzredür 'anḳâsı
rūhuñ
uşanmaz cîfeden bu nefis-
i kerkes

3. üzre:

Gazel 163

Mısra: 8

Üstüne, üzerine.

dāğum ḳarası şanma
vücūdumda görünen
endāmüm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zāğ

4. üzre:

Gazel 170

Mısra: 1

Üstüne, üzerine.

hatt-ı dildâr üzre
tağılduḳça ḳākül her
taraf
zînet etdi der gören gül-
zârı sünbül her taraf

5. üzre:

Gazel 228

Mısra: 11

Üst, üstünde,
üzerinde.

görelî gül-zâr-ı haddüñ
üzre hattuñ sebzesin
ne gülistân meyli var
gönlümde ne seyr-i
çemen

6. üzere:

Gazel 272

Mısra: 2

Üstünde, üzerine,
üzerinde.

resm olunsa n'ola hattuñ
ruh-ı mehtâb üzere
nakş ider şun'-ıla
nakḳâş-ı ezel âb üzere

7. üzere:

Gazel 272

Mısra: 4
Üstünde, üzerine,
üzerinde.

şaldı şevk-i ruḥ-ı
envārını 'uṣṣāka ḥabīb
düşdi şan nūr-ı nebī
zümre-i aşḥāb üzere

8. üzere:

Gazel 272

Mısra: 8

Üstünde, üzerine,
üzerinde.

berg-i hüsnine 'aceb
düşdi ḥaṭṭ-ı ḡubār
toz kondurmaz-iken ol
gül-i sīrāb üzere

9. üzere:

Gazel 156

Mısra: 5

"Üzerinde" anlamı
veren kelime.

la'lüñ üzere ḥāl ü ḥālüñ
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat

10. üzere:

Gazel 156

Mısra: 5

"Üzerinde" anlamı
veren kelime.

la'lüñ üzre ḥāl ü ḥālüñ
üzre ḥaṭṭuñ gören
āteşe yanmaz semender
gör ki batmaz āb-ı bat

11. üzere:

Gazel 205

Mısra: 5

"Üzerinde" anlamı
veren kelime.

la'lüñ üzre ḥāller mi
didüm ey şükr-i dīn
didi ḥālī mi megesler
olduğı yerde 'asel

12. üzere:

Kaside 25

Mısra: 42

"Üzerinde" anlamı
veren kelime.

ruḥuñ añılsa gülşende
açılır ḥārdan güller
nazar kılsañ nezāket birle
seng üzere biter [nergis]

13. üzere:

Gazel 94

Mısra: 4

"Üzerine"

anlamında kullanılan
kelime.

bahār irdi behişt-āsā
olupdur gülsitān seyri
temāşā itmege çıkmış
nihāl üzere şakāyıklar

14. üzere:

Gazel 158

Mısra: 8

"-de/-da."

ḥālet-i nez'ümde la'lüñ-
çün ta'allül eylesem
tañlama kim eylerem ol
demde cān üzere nezā'

15. üzere:

Gazel 45

Mısra: 6

"Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbul
çıkup şaḥ-ı gül üzere
gülsitān içre yeter lāf -it

16. üzere:

Gazel 50

Mısra: 2

"Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.

sa'âdet bârigâhın zirve-i
eflâke kurdun tut
sürür-ıla serîr-i saltanat
üzre oturduñ tut

17. üzre:

Gazel 63

Mısra: 8

"Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.

bulurun tâze hayâtı
öldüğümde sâkiyâ
câm-ı 'ışkuñ cür'asın
hâk-i mezârum üzre saç

18. üzre:

Gazel 110

Mısra: 4

"Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.

müjeñ tîri-y-le deldi
hilâlün na'lini kaşuñ
anuñ-çün taq-ı hüsnün
üzre aşmışdur kemân yer
yer

19. üzre:

Gazel 265

Mısra: 5

"Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.

levha-i hüsnün üzre
n'eyledi haţ
şimdi hep mu'teber olan
sâde

20. üzre:

Gazel 306

Mısra: 8

"Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.

şanki bir şahib-
kerâmetdür ruhuñda
kâkülün
rû-yı deryâ üzre şalınmış
anuñ seccâdesi

21. üzre:

Gazel 242

Mısra: 8

"Gereğince,
doğrultusunda"
anlamında edat.

bugün burc-ı melâhatde
cemâli mehr-i enverdür
leţâfet âsumânı üzre ebr-i
müşg-bâr ebrû

22. üzre:

Gazel 121

Mısra: 1

(Bir şeyin) üstünde,
üzerinde.

sînem üzre tâze güllerdür
bu kanlu dâğlar
yaşum-ıla lâle renk olsa
aceb mi bâğlar

23. üzre:

Gazel 311

Mısra: 3

(Bir şeyin) üstünde,
üzerinde.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bâğbân
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārânını

24. üzre:

Kaside 12

Mısra: 18

"Üzerine,
doğrultusunda"
anlamımı katan
kelimedir.

secde itdi anda halk-ı
mülk-i Quds
kürsi-i 'arş üzre basınca
kadem

25. **üzredür:-dür****Gazel 162**

Mısra: 1

*Üzerinde. ||**Hâlinde, durumunda.*

nühüset üzredür dâyim
felekde iy kamer tâli‘
murâdum âfıtabınuñ
tulû‘ın men‘ ider tâli‘

26. **üzre:****Gazel 151**

Mısra: 6

"Üstüne, üzerine"

*anlamında kullanılan
kelime.*

mühr-i nübüvvetüñ ki
odur Hâtem-i Şerîf
oldı muhabbet âyeti ol
hâtem üzre faşş

27. **üzre:****Gazel 156**

Mısra: 3

"Üstüne, üzerine"

*anlamında kullanılan
kelime.*

seyl-i eşküm cismimüñ
bünyâdı üzre akduğın
der gören âhir harâb etse
gerek Bağdâd Şat

28. **üzre:****Gazel 211**

Mısra: 2

*Bir istikamet**doğrultusunda, üzerine.*

*II "Üstüne" anlamında
kullanılan zarf.*

etdi hücum mülk-i dile
‘asker-i gamuñ
sürh-ı ser üzre kıldı sefer
şanki şâh-ı Rûm

29. **üzre:****Kaside 16**

Mısra: 6

*"Üstüne, üzerine,**doğrultusunda"*

*anlamlarına gelen
kelimedir.*

şâh-ı şer‘üñ şevketin
göstermek için ‘âleme
çâr-bâliş üzre kuruldı
hayam-ı çâr-yâr

30. **üzre:****Kaside 20**

Mısra: 9

*"Üstüne, üzerine,**doğrultusunda"*

*anlamlarına gelen
kelimedir.*

lâleler üzre yeşil nîze

çeküpdür şâh-ı gül

şürh-ı ser kaçdın ider şab

âl-i ‘Osmânı bahâr

31. **üzre:****Kaside 24**

Mısra: 24

*"Üstüne, üzerine,**doğrultusunda"*

*anlamlarına gelen
kelimedir.*

dir gören kâkülîni kâmet-

i bâlâsında

ne ‘aceb serv sehî üzre

tuta câ sünbül

vâcib:1. **vâcibdür:-dür****Gazel 183**

Mısra: 10

*Yapılması gerekli**olan, zorunlu kaçınılmaz.*

der-i meyhâne‘i öpdüm

Şihâbî ber-murâd oldum

mürîd olana vâcibdür bir

ulu âsitân öpmek

vâcib ol-:1. **vâcib ol-:-dı****Kaside 16**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yapılması gerekli
olmak, şart olmak.*

vācib oldı rābi' ile 'āmil
olana
penc nevbette tahıyyat ü
selām-ı çār-yār

vād:

1. vādi:-i

Gazel 173

Mısra: 10

*Vaat, bir işi yerine
getirmek için verilen söz.*

bī-bedel eyle Şihābī sen
zemīn-i şī' rūñi
nazm u eş'ār içre gerçi
dinmedük bir vādi yok

va' de:

1. va' desi:-si

Gazel 308

Mısra: 7

Söz, vaat II süre.

'ālem-i cāndur vişālūñ
va' desi çün ādeme
cān-ı 'ālem bī-vefā olma
cihāniler gibi

va' de-i ferda:

1. va' de-i ferda:-lar, -a

Gazel 250

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Yarının sözü,
gelecek vaadi.*

iy Şihābī bugün ol āfet
kıyāmetdür katı
hoş şalar 'āşıklarını
va' de-i ferdalara

va' de[si]:

1. va' de[si]:

Gazel 100

Mısra: 7

*Bir iş için önceden
belirtilen zaman, süre.*

geçdi vuşlat va' de[si] sen
'ahde kılmazsın vefā
müddet-i hüsnuñ dahı
'ömrüm gibi cānā geçer

vādi-i hayret:

1. vādi-i hayret:-de

Gazel 95

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Hayret, şaşkınlık

*vadisi. II Kendinden
geçilen yer, kendini
kaybetme makamı.*

uğrayan bir kerre sen
leyl-i hırāmuñ 'ışkına
vādi-i hayretde ol
Mecnūn-veş sersem
düşer

vāh:

1. vāh:

Kaside 18

Mısra: 6

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

2. vāh:

Kaside 18

Mısra: 12

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile qaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

3. vāh:

Kaside 18

Mısra: 18

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

4. vāh:

Kaside 18

Mısra: 24

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez-iseñ āh
meded vāh meded

5. vāh:

Kaside 18

Mısra: 30

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded

baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

6. vāh:

Kaside 18

Mısra: 36

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

7. vāh:

Kaside 18

Mısra: 42

*"Yazık!" anlamında
olup üzüntü, keder
bildiren bir ünlem.*

cürm-i 'isyān ile kaldum
meded Allah meded
baña rahm itmez iseñ āh
meded vāh meded

vahdet:

1. vahdetüñe:-ü, -ñe

Kaside 2

Mısra: 1

Birlik, bir olma.

iy pāk-zāt vahdetüñe
'aql-ı küll güvāh
ser-defter-i vücūduña
tevkī'-i lā-sivāh

2. vahdetüñe:-üñ, -e

Kaside 3

Mısra: 1

*Allah'ın birliği, tek
olmak.*

iy pāk-zāt vahdetüñe
'aql-ı küll güvāh
ser-defter-i vücūduña
tevkī'-i lā-sivāh

3. vahdetdür:

Gazel 153

Mısra: 8

*Kesretteki çokluğun
hakiki bir varlığı
olmadığını kavrayıp var
olarak yalnızca Hakk'ı
görmek.*

dil 'alāyıkdan cüdā
olmaduğun 'ayb eyleme
bunca keşretten yine ey
hıvāce vahdetdür garaž

vahşet eyle:-

1. vahşet eyle:-r

Gazel 209

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Vahşilik, yabanilik
etmek II uzak durmak,
yaklaşmamak.

beni gördükçe dāyım
vahşet eyler
degül mi [kim] perī-veş
yoḥsa ādem

vahşet it:-

1. vahşet it:-me

Gazel 80

Mısra: 5
Kelime Tipi: -
Vahşilik, yabanilik
etmek II uzak durmak,
yabancılık etmek.

vahşet itme ey perī
‘uṣṣāḳdan insān-iseñ
ḥüsn-i aḥlāḳ-ıla
ünsiyyetdür ādemden
murād

vā‘iz:

1. vā‘iz:

Gazel 256

Mısra: 8
Dinî öğütlerde
bulunan kişi. II Kaba
sofu.

kevn ü mekân
müşāhididür zāt-ı
vaḥdetüñ
varma iñende söz-ile
vā‘iz teselsüle

vākı‘ā:

1. vākı‘ā:

Gazel 174

Mısra: 6
Olmuş olan şey,
geri çevrilmesi mümkün
olmayan olay, olgu.

her şikār ardınca
olmuştur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vākı‘ā olduğı
şayyād oñmaduḳ

vākıf degül mi:

1. vākıf degül mi:

Gazel 70

Mısra: 10
Kelime Tipi: -
Bilen değil mi?.
ḥāl-i Şihābī oldı diger-
gün cefā-y-ıla
vākıf degül mi yoksa
ṭabībüm bu ḥāle ruḥ

vākıf ol:-

1. vākıf ol:-mag, -a

Gazel 101

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
Bilmek, öğrenmek,
haberdar olmak.

“men” sırrına vākıf
olmağa sa‘y eyle kim
kendü nefsüñ bilmesen
cehl-ile nādānlıḳ budur

2. vākıf ol:-a, -maz

Gazel 109

Mısra: 8
Kelime Tipi: -
Bilmek, öğrenmek,
haberdar olmak.

güneş baḥş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse ḳāl-ile
vücüdı ḥāline vākıf

3. vākıf ol:-mak

Gazel 200

Mısra: 3
Kelime Tipi: -
İdrak etmek,
kavramak.

“men ‘aref” sırrına vākıf
olmak isterseñ eger
ma‘rifet kesb eyleyüp

‘irfāna dāyim hem-dem
ol

Kelime Tipi: -
Hasat zamanı.

bādeye düşdi ħubāb-ı
mey gibi āvāreler

vakıt:

1. **vaḳtidür:-i, -dür**

Gazel 188

Mısra: 11

*Bir işe ayrılmış
veya bir iş için alışılmış
zaman; uygun zaman.*

didüm vefālar eyle
Şihābīye vaḳtidür
didi vefā maḥalline daḥı
zamān gerek

vakt-i bahār:

1. **vaḳt-i bahār:**

Gazel 256

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bahar vakti.

devr-i ruḥuñda cām-ı
lebūñ umsalar n’ola
vaḳt-i bahār her kişi
māyil olur müle

vakt-i direv:

1. **vaḳt-i direv:**

Gazel 15

Mısra: 8

hilālūñ ıssı gösterse saña
dehr-i denī hennā
hemān-dem ḥāşıl-ı ‘ömre
olur vaḳt-i direv peydā

vakt-i eyyām-ı bahār:

1. **vaḳt-i eyyām-ı**

bahār:

Gazel 41

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bahar günlerinin
vakti. II Bahar mevsimi,
zamanı.*

kūşe-i gülşen nişīmen
vaḳt-i eyyām-ı bahār
bülbul-i güyende muṭrib
sāḳi-i meclis ḥabīb

vakt-i gül:

1. **vaḳt-i gül:-di**

Gazel 118

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül mevsimi.

vaḳt-i gül geldi açıldı
ḥāne-i ḥammāreler

vālā:

1. **vālādur:-dur**

Gazel 180

Mısra: 6

Yüksek, yüce.

dūd-ı āhum ḡam
çerīsinūñ alay bayrağıdur
āteşinden şār u vālādur
aña pervāzlık

vālā-yı gül:

1. **vālā-yı gül:**

Kaside 21

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

Yüce gül.

nev-‘arūs-ı ḡoncaya zīnet
verüpdür sebz ü sürḥ
perdedār olmaḡ-içün
aşmış tutuḡ vālā-yı gül

vālide:

1. **vālidem:-m**

Gazel 310

Mısra: 4

Anne.

benüm ol merd-i müflis
kim cihânı terre almaz
sekiz bâğın cinānuñ
vālidem bir dāneye
şatmaz

vālih ol:-

1. vālih ol:-sa

Gazel 204

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şaşmak, şaşırmak,
şaşa kalmak II. Aklı
gidip hayran olmak.*

hūblar hūsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlini hallağ-ı cemāl

2. vālih ol:-sa

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Şaşmak, şaşırmak,
şaşa kalmak II. Aklı
gidip hayran olmak.*

hūblar hūsnine vālih olsa
tañ mı cümle halk
çün sever derler cemāl
ehlini hallağ-ı cemāl

vālī-i vālā-himem:

1. vālī-i vālā-himem:-

dür

Kaside 8

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Himmeti yüce vali
(hükümdar).*

sultān-ı çār-bāliš-i ‘ālī-
‘alemdür ol
mülk-i şehāda vālī-i
vālā-himemdür ol

vallāhi:

1. vallahi:

Gazel 237

Mısra: 8

*"Allah'a yemin
olsun ki" anlamlarında
yemin sözü.*

ne kadar eyler-iseñ
bendeki istignāy
severin ben seni vallahi
efendi severin

vām:

1. vāmı:-ı

Gazel 82

Mısra: 3

Borç.

ey sāķi vāmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maħalde toğru
didiler: “yedā biyed”

vām-ı cām-ı mey:

1. vām-ı cām-ı mey:

Gazel 253

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

İçki kadehi borcu.

ben niçe vām-ı cām-ı
mey etmeyem edā
k’oldı havāle sāķi-i
bezm-i bahār-ise

vāmık:

1. vāmık:-a

Kaside 24

Mısra: 9

*Vamık ve Azra
hikayesinin erkek
kahramanı. II Âşık.*

cāme-i kühlī geyüp
Vāmıkā şan ‘arz eyler
‘ayn-ı mekhūlī-y-ile
şīve-i ‘Azrā sünbül

2. vāmık:**Gazel 259**

Mısra: 3

İran ve Türk

*edebiyatının klasik
mesnevisi olan Vamık u
Azra isimli manzum aşk
hikâyesinin güzelliği
dilden dile dolaşan erkek
kahramanı.*

dün ü gün ‘aşka tâbi’
olmaz-ıdı Vāmık u
Mecnûn
maḥabbetden eşer
olmasa Leylâ-y-ile
‘Azrâda

3. vāmık:**Kaside 21**

Mısra: 47

Seven, sevdalı. II

*Vamık u Azra
hikâyesinin erkek
kahramanıdır.*

bülbül eyler nâle ü
feryâdlar Vāmık mişâl
kim meger ‘arz-ı ‘izâr
itmiş aña ‘Azrâ-yı gül

var:**1. varmaga:-mak, -a****Gazel 249**

Mısra: 7

Erişilmek istenen

*yere ayak basmak,
ulaşmak, vasıl olmak.*

bâde iç varmaga tâ ḥāşıl-
ı ‘ömrün bâde
gelmedün ğam yimek-
içün bu ḥarâb-âbâda

2. varsañ:-sa, -ñ**Gazel 34**

Mısra: 1

*Ulaşmak, varmak,
gitmek.*

pîr-i müğāñ ḥuzûrına
varsañ gözet edeb
mest-i şarâbhâne-i ‘ışka
budur edeb

3. vara:-a**Kaside 3**

Mısra: 15

Gitmek, ulaşmak.

kıoyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

4. var:**Gazel 10**

Mısra: 8

Gibi, benzer.

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

5. var:**Gazel 20**

Mısra: 12

*(...bazı özellikleri
kendinde) bulundurmak.*

eşk-i cārî sürdi
çeşmümden çıkardı
ḥvābumı
var gibi cānā ḥayālünle
ezelden mâcerā

6. varur:-+(u)r**Gazel 24**

Mısra: 2

*(Bir yere) ulaşmak,
erişmek; gitmek.*

iy göñül pîr-i tarīkat
eylese himmet saña
menzil-i maḥşûda varur
zehî devlet saña

7. **vardukça:-duk, -ca****Gazel 62**

Mısra: 9

(Bir yere) ulaşmak,
erişmek; gitmek.

kūyuña vardukça ‘aşıklar
görünmezsin dedüm
her gelişde iy Şihābī nūr
görmez didi hacc

8. **vardı:-+dı****Gazel 154**

Mısra: 6

(Bir yere) ulaşmak,
erişmek; gitmek.

riyāzat-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı gurūra
muḳallid-i murtāz

9. **varur:-+(u)r****Gazel 246**

Mısra: 2

(Bir yere) ulaşmak,
erişmek; gitmek.

n’ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh
kim varur rüşen bilürsin
zerden ḥurşid-i rāh

10. **varur:-+(u)r****Kaside 15**

Mısra: 36

(Bir yere) ulaşmak,
erişmek; gitmek.

miftāh-ı bāb-ı cennet
olur çün elüñ şehā
varur Şihābī ḳapuña ol
gün yüzi ḳara

11. **varayın:-ayın****Kaside 18**

Mısra: 34

(Bir yere) ulaşmak,
erişmek; gitmek.

‘amelüm yok velī çok
oldı ‘ibādetde ḳuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

12. **var:****Gazel 85**

Mısra: 1

"Haydi! Yap!"
anlamında emir bildiren
söz.

‘ışḳ āteşine yan yüri
pervāne-vār var
‘aşık dilinde şem‘ mişāli
yanar nār

13. **var:****Gazel 179**

Mısra: 6

Bazı özellikleri
kendinde bulundurmak,
sahip olmak.

ḳırar ‘uşşāḳını terkīye
aşmaz düşmenüñ başın
gurūrı var müsellemler
olduğı-çün aña ḡarrālḳ

14. **var:****Gazel 227**

Mısra: 9

Bazı özellikleri
kendinde bulundurmak,
sahip olmak.

sözde Şihābī ḥaylice
rengin edāsı var
bu tıfl-ı tab‘-zādeñi
Allah bağışlasın

15. **vara:-a****Gazel 154**

Mısra: 5

Erişmek, ulaşmak.

riyāzat-ıla riyāz-ı rızāya
vara şanur
şu deñlü vardı gurūra
muḳallid-i murtāz

16. var:

Gazel 88

Mısra: 2

Bulunma durumu,
mevcut olma.

ne eşk-i çeşm-i hun-ābı
‘uşşāka bir dem var
ne ḥvod künc-i ferāgat
gibi bir me’vā-yı hurrem
var

17. var:

Gazel 164

Mısra: 8

Bulunma durumu,
mevcut olma.

‘aşk kısmet eylemişdür
herkese bir derd-i ser
dūd-ı āhumla benüm
başumda var sevdā-yı
dāğ

18. var:

Gazel 195

Mısra: 4

Bulunma durumu,
mevcut olma.

allar geydi gelüp
bezmümüze şahid-i mey
var ayagında kadehden
zer ü la’lin halhal

19. var:

Gazel 226

Mısra: 10

Bulunma durumu,
mevcut olma.

netice iy Şihābī
şādīlıkdür guşşadan
derler
bi-ḥamdillāh gönüllere
gamuñ var yine
hurremsin

20. var:

Gazel 228

Mısra: 12

Bulunma durumu,
mevcut olma.

görelî gül-zār-ı ḥaddüñ
üzre ḥaṭṭuñ sebzesin
ne gülistān meyli var
göñlümde ne seyr-i
çemen

21. var-iken:-i, -ken

Gazel 235

Mısra: 3

Bulunma durumu,
mevcut olma.

ḥāk-ı kūyuñ tütüyāsı var-
iken ey nūr-ı ‘ayn

gözüme çekdürme kühl-ı
ışfahānuñ minnetin

22. var-iken:-i, -ken

Kaside 25

Mısra: 37

Bulunma durumu,
mevcut olma.

elinde boyunca sīm ü zer
var-iken gör ne tāmī‘dür
gedālar gibi cām alup
ider bezmüñde cer nergis

23. vardur:-dur

Gazel 184

Mısra: 6

Bulunma durumu ,
mevcut olma.

añlayumaz göñlümi
ārāyiş-i ‘ālem benüm
‘aşk-ıla tā şol kadar
şeydālīgı vardur dilüñ

24. vardur:-dur

Gazel 191

Mısra: 6

Bulunma durumu ,
mevcut olma.

ağladuğum gül yüzüne
karşu virür baña zevk

nâlesinden nitekim
vardur şafâsı bülbülüñ

25. **vardur:-dur**

Gazel 230

Mısra: 9

*Bulunma durumu ,
mevcut olma.*

vaşl-ı cānāna erişmek
ihtimali vardur
ey ecel bir dem
taḥammül kıl n'olur
ta'cilden

26. **vardur:-dur**

Gazel 309

Mısra: 2

*Bulunma durumu ,
mevcut olma.*

ḥüsnüñe ğurra olup
eyleme mağrurlığı
vardur ḥamr-ı ğurūruñ
soñı maḥmūrlığı

27. **vardur:-dur**

Gazel 130

Mısra: 2

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

senüñ eyyām-ı ḥüsnüñ
gibi gülşende bahār

olmaz
hezārān bülbülüñ vardur
benüm gibi hezār olmaz

28. **vardur:-dur**

Gazel 186

Mısra: 12

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

‘ālem-i cāndur dem-i
vaşl-ı Şihābī ādeme
mişli vardur cihānda bir
mülāyim dīlberüñ

29. **vardur:-dur**

Gazel 213

Mısra: 10

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

cevr-i nāzuñla helāk
itdūñ Şihābī ḥaste'i
hīç añmazsın behey āfet
ölüm vardur ölüm

30. **varup:-up**

Gazel 203

Mısra: 2

*Birinin yanına
gitmek, varmak, bir gaye
için harekete geçmek.*

ḥaṭṭ-ı kudretdür
cemālinde o māhuñ ḥaṭ u
ḥāl
şimdi hep ḥaṭṭaṭlar varup
alur andan mişāl

31. **varup:-up**

Kaside 20

Mısra: 35

*Birinin yanına
gitmek, varmak, bir gaye
için harekete geçmek.*

tūṭi la'l-i yārdan varup
şeker uğurlamış
anı ḥabs itdi kafes içinde
şebḥān-ı bahār

32. **var:**

Gazel 162

Mısra: 5

*Bulunan, mevcut
olan.*

raḳīb-i dūn-ı bed-baḥtuñ
ne muḥkem ṭālī'i var kim
każā bir ferde taḳdīr
itmemişdür bu kadar ṭālī'

33. **var:**

Gazel 291

Mısra: 5

"Ne...ne..." ile

*kullanılarak "yok"
anlamı kazandırmıştır.*

sözinde cāhilūñ ašlā ne
hālet ne hālāvet var
maḳālī lezzet-i cāndur
tekellüm etse hāl ehli

34. **var-ı-mış:-ı, -mış**

Gazel 267

Mısra: 5

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

şubḥ birdür şām iki
didüklerince var-ı-mış
tal‘atı bir görünür ammā
iki gīsū siyeh

35. **var-ı-mış:-ı, -mış**

Gazel 283

Mısra: 2

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

şarāba rehne ḳomıŝ şūfī
şūfī
zarāfetinde var-ı-mış
vukūfī

36. **var:**

Gazel 88

Mısra: 4

Bir şeyin veya

*herhangi bir durumun
var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut II. Sahip olmak.*

n’ola pīr-i müğān
ayağına her gün yüzüm
sürsem
elinde sāğar-ı şahbā gibi
bir dāfī‘-i ğam var

37. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 124

Mısra: 5

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

n’ola var-ısa dilde istignā
ḥāk-i pāyini kīmyā
bilürüz

38. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 139

Mısra: 10

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyī
Şihābī var-ısa yār-ıla
etmiş gün toğa meclis

39. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 175

Mısra: 13

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

ey Şihābī çeşm cānuñda
başiret var-ısa
rūşinā-yı ḳalb için
dāyım “ulü’l-ebşār”a
[bak]

40. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 192

Mısra: 10

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

ḳomaduñ elden Şihābī
nev-cüvānlar dāmenin
böyle telḳin eylemişdür
var-ısa pīrūñ senūñ

41. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 194

Mısra: 4

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

kāse-i yāḳūtdan ağzuñ
veyā la‘lin dürc
bezm-i ḥüsnūñde meger
var-ısa cāmıdur Cemūñ

42. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 279

Mısra: 8

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

şūfī budur muḳtezā-yı
ḳavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa ‘aḳluñ yūri rehn-i
şarāb it rinde’i

43. **var-ısa:-ı, -sa**

Gazel 279

Mısra: 10

*Bulunma durumu,
mevcut olma.*

būlbūl-i ṭāb‘-ı Şihābīnūñ
ḳulaḳ ṭut remzine
diñlemekden var-ısa
şevküñ eger ḥvānende’i

44. **var:**

Gazel 79

Mısra: 7

*Bir şeyin veya
herhangi bir durumun
var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut.*

her ḳişinūñ bu fenā
bezminde bir maḳsūdı
var
sāḳiyān-ı sāde-rūlarla
baña sāḡar murād

45. **var:**

Gazel 163

Mısra: 10

*Bir şeyin veya
herhangi bir durumun
var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut.*

āhum Şihābī baña verür
her gece fūrūḡ
şem‘-i ḳamer ziyāsına
göñlümde var ferāḡ

46. **var:**

Gazel 88

Mısra: 6

*Bir şeyin veya
herhangi bir durumun
var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut II. Sahip olmak.*

melāmet şīvesidür gerçi
kim rüsvāy-ı ‘ışḳ olmak
ḥaḳīḳat zevḳ-i rūḥıdur bu
fende başḳa ‘ālem var

47. **var:**

Gazel 88

Mısra: 8

*Bir şeyin veya
herhangi bir durumun*

*var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut II. Sahip olmak.*

selāmın kesdi bendesīne
ol melek-sīmā [vb]
görür görmezlenür dāyım
dimez kim bunda ādem
var

48. **var:**

Gazel 88

Mısra: 10

*Bir şeyin veya
herhangi bir durumun
var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut II. Sahip olmak.*

şeh-i mülk-i melāmetdür
şafā-yı cām-ı bāde-y-le
Şihābīnūñ veşāḳında
mūdāmī meclis-i Cem
var

49. **var:**

Gazel 88

Mısra: 1

*Bir şeyin veya
herhangi bir durumun
var olmasında kullanılan
ifade, bulunma durumu,
mevcut II. Sahip olmak.*

ne eşk-i çeşm-i hun-âbı
 'uşşâka bir dem var
 ne h^vod künc-i ferâgat
 gibi bir me'vâ-yı hurrem
 var

50. var:

Gazel 89

Mısra: 1

*Bir şeyin veya
 herhangi bir durumun
 var olmasında kullanılan
 ifade, bulunma durumu,
 mevcut II. Sahip olmak.*

dilberüñ gerçi leb-i la'1 ü
 ruḥ-ı gül-günı var
 'âşıkuñ da eşk-i rengin ü
 dil-i pür-hünı var

51. var:

Gazel 89

Mısra: 6

*Bir şeyin veya
 herhangi bir durumun
 var olmasında kullanılan
 ifade, bulunma durumu,
 mevcut II. Sahip olmak.*

zülfine kıldı musahhar
 bend idüp 'âşıkları
 kim meger her bir kılında
 baḡlu bin efsünı var

52. var:

Gazel 89

Mısra: 8

*Bir şeyin veya
 herhangi bir durumun
 var olmasında kullanılan
 ifade, bulunma durumu,
 mevcut II. Sahip olmak.*

naḡd-i cânı vaşl-ı cânân
 için itmişdür telef
 'aşk bāzārınuñ ey h^voca
 niçe ma'būnı var

53. var:

Gazel 89

Mısra: 10

*Bir şeyin veya
 herhangi bir durumun
 var olmasında kullanılan
 ifade, bulunma durumu,
 mevcut II. Sahip olmak.*

derd-i 'ışka etmedin
 perhîz bulur mı şifâ
 iy Şihâbî başka 'ilm-i
 hikmetüñ kânünı var

54. var:

Gazel 89

Mısra: 4

*Bir şeyin veya
 herhangi bir durumun
 var olmasında kullanılan*

*ifade, bulunma durumu,
 mevcut II. Sahip olmak.*

Yūsuf-ı Mısr-ı
 melâḡatdūr disem o
 mâha ben
 tañ degül şeker maḡâlî
 kâmet-i mevzünı var

55. var:

Gazel 89

Mısra: 2

*Bir şeyin veya
 herhangi bir durumun
 var olmasında kullanılan
 ifade, bulunma durumu,
 mevcut II. Sahip olmak.*

dilberüñ gerçi leb-i la'1 ü
 ruḥ-ı gül-günı var
 'âşıkuñ da eşk-i rengin ü
 dil-i pür-hünı var

56. var:

Gazel 197

Mısra: 4

*"Git" anlamında
 tavsiye bildiren söz. II
 "Haydi! Yap!"
 anlamında emir bildiren
 söz.*

almak isterseñ du'âsın
 luḡf-ıla

var niyâz it dilbere dökül
sökül

57. var:

Gazel 200

Mısra: 14

"Git" anlamında
tavsiye bildiren söz. II
"Haydi! Yap!"
anlamında emir bildiren
söz.

kayd-ı hestiden hâlâş
idüp Şihâbî kendüni
var yokluk 'âleminde
zerreden dahı kem ol

58. var:

Gazel 185

Mısra: 1

Bulunma, mevcut
olma.

yoluña bir cānumuz var
ey melek
kim dimişler "el-sahî mâ
melek"

var-:

1. varmasın:-ma, -sı, -n

Gazel 145

Mısra: 9

Gitmek, ulaşmak.

varmasın kurbâ deyü
gice rakîb-i şeytân
recm idüp gökde Şihâbî
atar âhum âteş

2. varur-ısañ:-ur, -ısañ

Gazel 182

Mısra: 5

Gitmek, ulaşmak.

sultân-ı 'ışka varur-ısañ
bergüzâr için
cân tuhfesini pîşkeş it
pîş-i şâha çek

3. varmadı:-ma, -dı

Gazel 58

Mısra: 12

Gitmek, ulaşmak.

etdüm hadeng-i âhumı
gerçi Şihâbiyâ
tîr-i murada varmadı bir
kez nişâne hîç

4. var:

Gazel 155

Mısra: 1

Varmak, ulaşmak.

ey gönül cân tuhfesini
eyle var cānāna 'arz
şüret-i hālûn bu yüzden
ide gör sultāna 'arz

5. varsın:-sın

Gazel 160

Mısra: 6

Varmak, ulaşmak.

mumdur her gice
hıdmetdi ayağın tırmağa
teg hemân varsın
bahâne-y-le huzûr-ı yâra
şem'

6. varacak:-acağ

Gazel 286

Mısra: 10

Erişilmek istenen
yere ayak basmak,
ulaşmak.

mevsüm-i hüsnüñe karşı
akıdur seyl-i revân
kesr-i Nîliyye-i Mısrâ
varacak dem düşdi

7. varma:-ma

Gazel 256

Mısra: 8

Erişilmek istenen
yere ayak basmak,
ulaşmak, vasıl olmak.

kevn ü mekân
müşâhididür zât-ı
vaḥdetüñ

varma iñende söz-ile
vā'ız teselsüle

döndi hilāle za'f-ıla
varmadı āyine

bezmine varsa yanar
pervānenüñ eñ serkeşi

8. **varmağa:--mak, --a**

Gazel 219

Mısra: 4

Belli bir yere

*ulaşmak, vâsıl olmak. ||
Gitmek.*

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir tarîk
gice-ile varmağa ol mâha
yoldur kehkeşân

9. **varmağa:--mak, --a**

Kaside 15

Mısra: 30

Belli bir yere

*ulaşmak, vâsıl olmak. ||
Gitmek.*

sen pâdişâh-ı herd ü serâ-
perdeler zelîl
varmağa âsitānuña
sermāyemüz kalîl

10. **varmadı:-ma, -dı**

Gazel 266

Mısra: 8

Varmak, gitmek.

kaşuñ ğamı-y-la meh-
nevā-yı âfitāb-ı hüsñ

11. **var:**

Gazel 155

Mısra: 10

"Git" anlamında

tavsiye bildiren söz.

çıkmasın derseñ semā-yı
kalbüñe recm eyleyüp
ey Şihābî kıl var āhuñ
âteşin şeytāna 'arz

12. **varsa:-sa**

Gazel 167

Mısra: 5

(Belli bir yere)

Ulaşmak, vâsıl olmak.

mescide varsa kaşuñ
fikri-y-ile ehl-i namāz
secde ol kûşe-i mihrāba
iderler şaf şaf

13. **varsa:-sa**

Gazel 292

Mısra: 10

(Belli bir yere)

Ulaşmak, vâsıl olmak.

iy Şihābî şem' yā bir
hūbdur âteş-mizāc

14. **varsam:-sa, -m**

Gazel 178

Mısra: 8

(Belli bir yere)

Ulaşmak, vâsıl olmak.

āgyār keşretinden kapuña
bulmadum yol
bāb-ı ümīde varsam ben
nā-murāda yer yok

15. **varup:-up**

Kaside 23

Mısra: 2

(Belli bir yere)

Ulaşmak, vâsıl olmak.

ulaşduğı-çün sünbül-i
cānāna benefşe
bend oldu varup zülf-i
perîşāna benefşe

var eyle:-

1. **var eyle:-**

Gazel 73

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yapmak, meydana

getirmek.

yoğ it bu Ka‘be-i ‘ışkuñ
yolında mevcūduñ
şafā-yı bākī dilerseñ var
eyle mahv-ı vücūd

vara:

1. vara:

Kaside 2

Mısra: 15

Varmak, ulaşmak.

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

varak:

1. varak:

Gazel 176

Mısra: 6

*Kitap yaprağı, iki
sayfadan ibaret üzeri
yazılı yaprak. II Gül
yağrağı.*

bāgbān tīg-ıla atdukça
kalem gül şāhını
gülşen içre yazılır şerh-i
gülüstān her varak

2. varakdur:-dur

Gazel 239

Mısra: 6

*Yaprak, sayfa. II
Parça.*

ne cüz’idür şürūh-ı kışşa-
i Mecnūn ile Vāmık
kitab-ı ‘ışkdan ey hVāce
ancağ bir varakdur bu

varak varak:

1. varak varak:

Kaside 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Yaprak yaprak,
sayfa sayfa.*

‘ilm-i ledünden okudı ol
mā-sebak sebāk

medhın yazındı gülşen-i
‘āleme varak varak

vāridāt:

1. vāridāt:

Gazel 210

Mısra: 9

*Kulun kastı ve
müdahalesi olmaksızın
kalbe gelen manalar,
feyizler, ilhamlar.*

gel hased etme Şihābī
sözleridür vāridāt

cānib-i hağdan aña her
dem olur ilhām hem

vāris ol:-

1. vāris ol:-ur

Rübai 2

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mirasçı olmak.

zıkr-i hayr olmaklık
esbāb-ı taḥammüldür
baña
yine benden soñra
güftārum aña vāris olur

var-ısa:

1. var-ısa:

Gazel 80

Mısra: 9

Varsa, var ise.

gözlerüm yaşına raḥm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne’mden
murād

varlıg:

1. varlıgını:-ı, -(n)ı

Gazel 151

Mısra: 10

*Bütün maddi ve
manevi mevcudiyet.*

şād itmez-ise rūz-ı
cezāda şefā' atūñ
yakar Şihābī varlığını
āteş-i ğuşaş

varmadın:

1. varmadın:

Gazel 264

Mısra: 4

Ulaşmadan.

leyli eylerdi nām-ı Kays
sebāk
varmadın dahı pīş-i
üstāde

varsın:

1. varsın:

Gazel 227

Mısra: 6

*Bir olay ve durum
karşısında, bir kimsenin
serbest bırakılması
gerekildiğini,
umursanmadığını
anlatan bir söz.*

beñzetdi aya kendüyi
tırnağına hilāl

varsın felek de barmağını
ol gümüşlesin

varta:

1. varıdan:-dan

Gazel 132

Mısra: 8

*Uçurum, tehlikeli
durum.*

olmadı hālī zevk-i dil
ıztırābdan
bu varıdan hālāş ola mı
haste cānumuz

vaşf:

1. vaşfı:-ı

Gazel 17

Mısra: 2

*1. nitelik, özellik 2.
övgü, övme || güzelliğini
dile getirme.*

lebüñe cevher-i cān
dimek olurdu cānā
dehenüñ vaşfı benüm
ağzuma düşmez ammā

2. vaşfuñda:-uñ, -da

Kaside 5

Mısra: 7

*Bir kimse veya şeyin
taşıdığı hal, sıfat, nitelik.*

vaşfuñda mübtedī-y-ile
birdür çü müntehī
ne ibtidā bulunur vü ne
intihā saña

3. vaşfuñ:-uñ

Gazel 58

Mısra: 2

*Bir kimse veya şeyin
taşıdığı hal, sıfat, nitelik.*

hüsñüñ bedī' i sığmadı
cānā beyāna hīç
vaşfuñ edāsın etmedi
ehl-i zamāne hīç

4. vaşfı:-ı

Gazel 213

Mısra: 5

*Bir kimse veya şeyin
taşıdığı hal, sıfat, nitelik.*

cām-ıla la' lüñ vaşfı
añıldı meger meyhānede
kaynayup kanı
derünından yine hoş itdi
hum

vaşf id-:

1. vaşf id-:-er

Gazel 93

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Tarîf etmek; övmek,
methetmek.*

ey Şihâbî bil saña
toğundurur
tığın ol meh vaşf ider her
dem biler

vaşf it:-

1. vaşf it:-me, -ge

Gazel 22

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Niteliklerini

*saymak, tarîf etmek;
övmek.*

niçe âgaz eyleye vaşf
itmege vaşşâf aña
‘ışk hâlinde Şihâbînüñ
lîsânı oldu lâl

vaşf-ı esrâr-ı dehân:

1. vaşf-ı esrâr-ı dehân:- uñ, -da

Gazel 168

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Ağzının sırlı

özellikleri.

vaşf-ı esrâr-ı dehânuñda
lîsânum lâl olur

nazm-ı dendânuñda
‘âcizdür zamîr-i hürde-
bâf

vaşf-ı hüsn:

1. vaşf-ı hüsn:-üñ, -de

Gazel 270

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Güzelliğinin vaşfı,

niteliği.

sâde dildür bülbülü tab‘ı
Şihâbînüñ velî
vaşf-ı hüsnünde sözi gül
gibi rengîn olmada

vaşf-ı kâkül:

1. vaşf-ı kâkül:-de

Kaside 24

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

*perçemlerinin anlatımı,
övgüsü.*

ķalem-i müşğîn alup
destine münşî-mânend
vaşf-ı kâkülde yazar şi‘r-
ile inşa sünbül

vaşf-ı kemâl-i muştafâ:

1. vaşf-ı kemâl-i

muştafâ:

Kaside 9

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Mustafa'nın

*mükemmelliğinin
vasıfları/özellikleri.*

niçe başı itsün Şihâbî
bende na‘tında kelâm
düşmez anuñ ağzına
vaşf-ı kemâl-i Muştafâ

vaşf-ı leb:

1. vaşf-ı leb:-üñ, -den

Gazel 54

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

*dudağının niteliği,
övgüsü.*

tab‘-ı Şihâbî tûti-i şeker-
şiken olur
vaşf-ı lebünden okıncak
cân-fezâ hadîş

vaşf-ı ruhsâr:

1. vaşf-ı ruhsâr:-ı, -n, - da, -

Gazel 48

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Sevgilinin
yanagının özelliği.

vaşf-ı ruhsârında güller
 reşkden şad-pâredür
 olalı tab'-ı Şihâbî bülbül-
 i gûyâ-yı dost

vaşfin id-:

1. vaşfin id-:

Gazel 47

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Bir şey veya
kimsenin) Durumunu,
sıfatlarını ve niteliklerini
sayarak târif etmek. II
övmek.

açılur âb-ı sirişkümle eyâ
 hür-ı sirişt
 rûhlarûñ vaşfin idince
 gül-i gül-zâr-ı behişt

2. vaşfin id-:-er, -di

Gazel 166

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Nitelemek,
anlatmak, övmek.

kâmetûñ vaşfin iderdi
 râstî bu tîfl-ı dil

mükteseb 'ilm içre dahı
 okunmazken bir elif

vâşıl ol-:

1. vâşıl ol-:-ma, -dı

Gazel 201

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ulaşmak, erişmek.

olmadı gönül tâlib-i
 maşşûdına vâşıl
 hicrân yolını derd-ile cân
 eyledi menzil

vasl:

1. vaşluña:-uñ, -a

Gazel 138

Mısra: 5

Kavuşma, ulaşma.
II Sevgiliye kavuşma.

şol deñlûdür ki vaşluña
 cānā gönül harîş
 mālına hisset eyleye bir
 merdüm-i hasîs

2. vaşluñ:-uñ

Gazel 174

Mısra: 3

Kavuşma, ulaşma.
II Sevgiliye kavuşma.

yāra didüm vaşluñ el
 verse baña işüm oñar
 didi bu mümkün devā-yı
 hicre mu'tād oñmaduk

3. vaşlın:-(i)n

Gazel 2

Mısra: 3

(Sevgiliye)

kavuşma, ulaşma.

ben tâlibin cefâsına
 vaşlın diler rakîb
 mihr ü vefâyı etsin aña
 cevır ü kin baña

vaşl-ı cānān:

1. vaşl-ı cānān:

Gazel 89

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

naqd-i cānı vaşl-ı cānān
 için itmîşdür telef
 'aşk bāzārınun ey h^voca
 niçe ma'būnı var

2. vaşl-ı cānān:-a

Gazel 230

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

vaşl-ı cānāna erişmek
iẖtimali vardır
ey ecel bir dem
taḥammül kı̱l n'olur
ta'cilden

vaşl-ı yār:

1. vaşl-ı yār:-ıla

Gazel 52

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aḥa vuşlat gelür gūyā be
yārān-ı şafā fırkat

2. vaşl-ı yār:-a

Gazel 233

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

vaşl-ı yāra germ olup
düşme Şihābī ḡaflete
aç gözüñi di ne gördüñ
bu ḡayal-i ḡāvbdan

vaşşāf:

1. vaşşāf:

Gazel 22

Mısra: 10

*Vasıflarını sayarak
metheden, vasıflandıran.*

niçe āḡaz eyleye vaşf
itmege vaşşāf aḥa
'ışk ḡālinde Şihābīnūñ
līsānı oldı lāl

vatan:

1. vaṭan:

Gazel 274

Mısra: 10

*Bir kimsenin
doḡduḡu, yaşadığı yer,
memleket.*

cennetde maḡām
istememez-idi ser-i kūyuñ
'ālemde Şihābī-i ḡarībe
vaṭan olsa

vatan tut-:

1. vaṭan tut-:-sa

Kaside 21

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

*Yurt edinmek, yer
edinmek.*

'aks-i ruḡsāruñ vaṭan
tutsa 'uyūnumda n'ola
bu 'ayāndur kim kenār-ı
mā olur me'vā-yı gül

vaż' it-:

1. vaż' it-:-di

Kaside 11

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

Öğüt vermek.

müşerref olmaḡa vaż'
itdi cebhesin ḡalīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vażi'

vażi':

1. vażi':

Kaside 11

Mısra: 20

Vaaz eden.

müşerref olmaḡa vaż'
itdi cebhesin ḡalīme
gelmedin
senün ey mülk-i
nübüvvet şeh-i şerīf ü
vażi'

[vb]:

1. [vb]:

Gazel 7

Mısra: 4

Vezin bozuk.

zülfüñi cīm ü qadūñ
 kılmış elif ebrūñı nūn
 üç ger bir yire cem‘ olsa
 diyiver cān aña [vb]

2. [vb]:

Gazel 15

Mısra: 4

Vezin bozuk.

nişān idüp sipehrūñ
 tablasında şemse-i şemsi
 hadeng āhumdan olur
 biter pīşrev peyda [vb]

3. [vb]:

Gazel 28

Mısra: 2

Vezin bozuk.

sāķi-i sāde ‘ızār u leb-i
 rengīn şarāb [vb]
 rüz-ı nev-rüz ü zamān-ı
 gül ü evān-ı şebāb

4. [vb]:

Gazel 28

Mısra: 10

Vezin bozuk.

sāķiyā şāğarı şun baña
 birağam devrān

ki küdüretiden ider şāfi
 mey-i nāb [vb]

5. [vb]:

Gazel 42

Mısra: 2

Vezin bozuk.

lebi üstinde nigāruñ hatı
 rāh-ı zulmāt
 şora bulunur anda dilā āb-
 ı hayāt [vb]

6. [vb]:

Gazel 43

Mısra: 8

Vezin bozuk.

gonca-i gülşen olup
 başına la‘līn tacı
 şāh şāhı güle urdı
 zümürüdden taht [vb]

7. [vb]:

Gazel 88

Mısra: 7

Vezin bozuk.

selāmın kesdi bendesīne
 ol melek-sīmā [vb]
 görür görmezlenür dāyim
 dimez kim bunda ādem
 var

8. [vb]:

Gazel 92

Mısra: 10

Vezin bozuk.

cevher-i nazmum
 muvāfıķ düşdi baħr-ı
 tab‘uma
 ey Şihābī imtizāc o deryā
 birledür [vb]

9. [vb]:

Gazel 206

Mısra: 3

Vezin bozuk.

kanā‘at-ile ide gör
 cihānda istignā [vb]
 işitmedūñ mi ki “el-faķr
 faħri” didi resūl

10. [vb]:

Gazel 231

Mısra: 3

Vezin bozuk.

göñülden ey hayāl-i
 dilber bir nazār gitmese
 [vb]
 gözüm gehvāresinde
 hāşıl olmuş bir bebesin
 sen

11. [vb]:

Gazel 264

Mısra: 1

Vezin bozuk.

pāy-māl-i ğamda ben

üftāde [vb]

elüm irmez o serv-i

āzāde

12. [vb]:

Kaside 23

Mısra: 41

Vezin bozuk.

būyından idüp halk

dimāğın mu 'attar [vb]

gösterdi 'aceb hulk-ı

kerīmāne benefşe

ve:1. **ve:****Gazel 69**

Mısra: 1

"Ve" bağlacı.

la 'līn piyāle çeşmüm ve

eşküme şarāb-ı sürh

la 'lūñ şarabı bezmine

bağrum kebāb-ı sürh

vebāle gir-:1. **vebāle gir-:-er****Gazel 64**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Günaha girmek.

mey içmege baña nāşih

ki and içürmişdi

velik tevbe-şikendür

girer vebāle kadeh

vecd-i hāl:1. **vecd-i hāl:****Gazel 202**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Yüksek**heyecan/Coşkunluk**durumu.*

hālet-i 'aşk-ıla kendin

pāy-māl ister gönül

zevk [ile] hālī degüldür

vecd-i hāl ister gönül

vech:1. **vechümi:-üm, -i****Kaside 14**

Mısra: 22

Yüz, surat, çehre.

habībā māsivā-yı

ma'şiyetden rū-siyāh

oldum

sefid it vechümi nūruñla

kurtar cānı mātemden

2. **vechine:-iñ, -e****Kaside 24**

Mısra: 32

*Yüz, çehre, surat,**sima. II Sevgilinin yüzü.*

ğoncalar oldu çünān

çemen içre ğilmān

şacı vechine dökülmüş

gibi havrā sünbül

3. **vechine:-i, -ñ, -e****Gazel 12**

Mısra: 17

(Ar.) Yüz, çehre.

ğonca lebler vechine

şebnem saçar müşğın

gül-āb

mirvaḥa şalar-idüm tāvūs

ıla bād-ı şabā

4. **vech-ile:-i, -le****Gazel 14**

Mısra: 5

Sebeb, vesile.

mümkün mi bu kim ola

bu vech-ile[*]

dānā neşevēd nādān
nādān neşevēd dānā

vech-i 'abūs:

1. vech-i 'abūs:

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Asık yüzlü,
somurtkan yüz.*

aḥsen-i şüretde ḥalk etdi
şehā ḥālīk seni
vech-i yok saña teveccüh
ide her vech-i 'abūs

vechi var:

1. vechi var:

Gazel 70

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yerindedir. II

Şaşılmaz.

cān u dile cefā-y-ıla cevır
itse vechi var
yüz virür oldu toğırısı
ḥattı ile ḥāle [ruh]

2. vechi var:

Gazel 112

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yerindedir. II

Şaşılmaz.

āteş-i āhumla recm etsem
Şihābī vechi var
o melek-rūnuñ raḳīb-i
bed-liḳā şeytānıdır

3. vechi var:

Gazel 155

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yerindedir. II

Şaşılmaz.

vechi var jeng-i ḥacālet
'ārız olsa yüzine
āfitābum 'arızuñ eylese
mehtābāne 'arż

vech-i vefā:

1. vech-i vefā:

Rübai 8

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Vefa yüzü, vefa
belirtisi. II Vefadan bir
iz, bir işaret.*

gerçi mir'at-ı ḥalka çok
bağdum
görmedüm hiç içinde
vech-i vefā

vechi yok:

1. vechi yok:

Gazel 135

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yolu olmamak,
imkan bulamamak, sebep
ve gerekçesinin
olmaması. II Yüzü
olmamak, muktedir
olamamak.*

aḥsen-i şüretde ḥalk etdi
şehā ḥālīk seni
vechi yok saña teveccüh
ide her vech-i 'abūs

vechi-vār:

1. vechi-vār:

Gazel 63

Mısra: 2

Yerindedir. II

Şaşılmaz.

verdi naḳd-i cāna cānā
sikke-i ḥüsnüñ revāc
Rūm mülkinden alursa
vechi-vār ḥālūñ ḥarāc

vedā' id-:

1. **vedā' id:-ince****Kaside 11**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Vedalaşmak.

idince 'âlem-i lâhut halkı

birle vedā'

fiğân u nâle vü nevhayla

zâhir oldu fezi'

vefâ:1. **vefâ:****Gazel 188**

Mısra: 12

*Dostluk ve**muhabbette sebat etme,**sevgide süreklilik,**bağlılık ve sadakat. ||**Sözünde durma, verilen**sözü yerine getirme.*

didüm vefâlar eyle

Şihâbîye vâktidür

didi vefâ maḥalline dahı

zamân gerek

2. **vefâya:-y, -a****Gazel 243**

Mısra: 4

*Dostluk ve**muhabbette sebat etme,**sevgide süreklilik,**bağlılık gösterme.*

cefâ itmek dirîgâ yâra

dâyim 'âdet olmışdur

vefâya kıâbil olsa bâri

dilber olmasa bed-ḥû

vefâ bil:-1. **vefâ bil:-ir, -üz****Gazel 124**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Vefa saymak.

yâr düşnâmını du'â

bilirüz

her cefâsını hep vefâ

bilirüz

vefâlar eyle:-1. **vefâlar eyle:-****Gazel 188**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Sözünde durmak,**sadakatli olmak. II Sevgi**göstermek, iyi**davranmak, yakınlık**göstermek.*

didüm vefâlar eyle

Şihâbîye vâktidür

didi vefâ maḥalline dahı

zamân gerek

vefâsı:1. **vefâsı:****Gazel 122**

Mısra: 13

*Dostluk ve**muhabbette sebat etme,**sevgide süreklilik,**bağlılık ve sadâkat.*

vefâsı yok fenâ gül-

zârınuñ umma şafâ

andan

aña sa'y eyle bostân-ı

beķa firdevs bāğıdur

vefâ-yı mahz:1. **vefâ-yı mahz:****Gazel 37**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Saf, halis, katıksız**vefa. II Şüphe**duyulmayan vefa.*

cefâ vü cevriñi aña vefâ-

yı mahz iy dil

ne deñlü şîve iderse şafâ

virür maḥbûb

veli:

1. velî:

Gazel 20

Mısra: 8

1-"Ama, fakat,
lakin, şöyle ki"
anlamalarına gelen
Farsça bir bağlaç. 2-
Cenâb-ı Hakk'a yakınlık
mertebesini kazanmış
olan seçkin kul, Allah'ın
dostu ve sevgili kulu .

merdüm-i çeşmüm
benüm 'aynüm n'iden
kim göz göre
hüvâbdan geçti velî
olmaz hayalünden cüdâ

2. velî:

Gazel 254

Mısra: 10

"Ama, fakat, lakin"
anlamalarına gelen bir
bağlaç.
anlamaz şüret-perest olan
Şihâbî şî'rini
i'tibar eyler velî şarraf-ı
ma'nî cevhere

3. velî:

Gazel 298

Mısra: 2

"Ama, fakat, lakin"

anlamalarına gelen bir
bağlaç.

egerçi za'f-ı tendür
zâhirâ emrâz-ı hüsmânı
velî hoş görmedür
'âlemde anı zevk-i
rûhânî

4. velî:

Kaside 21

Mısra: 15

"Ama, fakat, lakin"
anlamalarına gelen bir
bağlaç.
serv-i kâdler lâle-hâdler
gonca-lebler çok velî
gülşeni araladı hüsn-i
çemen-ârâ-yı gül

5. velî:

Gazel 130

Mısra: 10

"Ama, fakat"
anlamında bağlaç.

Şihâbî merdüm-i
çeşmüm egerçi cüst ü cü
eyler
velî serv-i revânum
sîneye gelmez kenâr
olmaz

6. velî:

Gazel 160

Mısra: 8

"Ama, fakat"
anlamında bağlaç.
gerçi kim ister tecellâ-yı
cemâl-i dilberi
tûr mânendi yanar
duymaz velî dîdâre şem'

7. velî:

Gazel 270

Mısra: 9

"Ama, fakat"
anlamında bağlaç.
sâde dildür bülbülü tab'ı
Şihâbînün velî
vaşf-ı hüsnünde sözi gül
gibi rengîn olmada

8. velî:

Gazel 292

Mısra: 4

"Ama, fakat"
anlamında bağlaç.
bildi 'ömri kühtedür şeb-
i fûrkat-dırâz (-)
gerçi zâhirde güler ağlar
velî aķar yaşı

9. velî:

Kaside 18

Mısra: 33

*"Ama, fakat"**anlamında bağlaç.*

‘amelüm yok velî çok
oldı ‘ibâdetde kuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

10. velî:

Gazel 57

Mısra: 7

*"Ama, fakat, lâkin"**anlamlarında bağlaç.*

‘ömr-i ‘azîzi yoluña harc
eyledüm velî
vuşlat müyesser olmadı
ben nâ-murâda hîç

11. velî:

Gazel 197

Mısra: 5

*"Ama, fakat, lâkin"**anlamlarında bağlaç.*

cüz’ ü küll ‘aql-ıla
bilindi velî
cüz’ idür ‘ışkuñ katında
‘aql-ı küll

12. velî:

Gazel 214

Mısra: 5

*"Ama, fakat, lâkin"**anlamlarında bağlaç.*

derbeder olup cihân
deştini geşt etdüm velî
hîç bir yâr-ı vefâdâr
âsitânın bulmadum

13. velî:

Gazel 221

Mısra: 10

*"Ama, fakat, lâkin"**anlamlarında bağlaç.*

şabâ-y-ıla Şihâbî
bendesine ‘ışk u meşk
itmez
cihânda bî-vefâlar çok
velî aña selâm olsun

14. velî:

Kaside 25

Mısra: 44

*"Ama, fakat, lâkin"**anlamlarında bağlaç.*

egerçi dehr bâğında biter
ezbâr-ı zîbâ çok
velî gül-zâr-ı lûtfuñdan
iñen ra‘nâ kıpar nergis

15. velî:

Kaside 25

Mısra: 48

*"Ama, fakat, lâkin"**anlamlarında bağlaç.*

hayâl-i çeşmüñi gözden
bırakmaz bir nazar nergis
velî remzi duyulup
korkarın başda çıkar
nergis

16. velî:

Kaside 13

Mısra: 31

*"Ama, fakat"**anlamında bağlaç.*

bedî‘u’l-halkdur Âdem
velî ol ‘aql-ı evveldür
cemi‘ enbiyâ üstine fażl
ıla mufaẓẓaldur

velî ki:

1. velî ki:

Gazel 86

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*"Lakin ki, fakat ki"**anlamlarında bağlaç.*

şûfî devâ-yı derdine
içmez müşellesi

derler velî ki hasret-i
meyden 'arâk çeker

velik:

1. velik:

Gazel 64

Mısra: 6

Ama, fakat, lakin.

mey içmege baña nâşih
ki and içürmişdi
velik tevbe-şikendür
girer vebâle kadeh

velikin:

1. velikin:

Gazel 55

Mısra: 7

*Ama, fakat, lakin,
şöyle ki.*

yaşım senden cüdâ açar
velikin
nedür dideye dūr olmağa
bâ'is

ve'l-leyl:

1. ve'l-leyl:

Kaside 13

Mısra: 34

Gece. II Kur'an-ı

*Ke-rim'in 92. sûresi, Leyi
sûresi.*

iki nergisleri mâ-zâğ-ı
kühlinden mükehhaldür
iki geysüleri ve'l-leyl
târından müselseldür

ver-:

**1. verdügi-çün:-düg, -i,
-çün**

Gazel 42

Mısra: 6

*Vermek, ihsan
etmek.*

eşigi taşına baş kodı
gönül Ferhâdı
tatlu dil verdügi-çün ol
büt-i Şîrîn harekât

2. verür:-ür

Gazel 297

Mısra: 4

Bağışlamak.

kul ider kardeşlerini
ihvet-i Yūsuf gibi
olsa cān nağdin verür ol
māha mālîk müşteri

3. vere:-e

Gazel 298

Mısra: 7

*(Bir şeyi karşılık
beklemeden birine)
Bağışlamak, ihsan etmek.*

kerem dārü'ş-şifāsından
vere Hâk şerbet-i şâfi
ki ecsād-ı ehîbbāya
hemîşe şihhati erzânî

4. verdi:-di

Gazel 77

Mısra: 6

*Bahşetmek,
bağışlamak, ihsan etmek.*

cām-ı Cem-ile sâki getür
bezme bâde'i
çün bâde verdi tâcını
Cemşîd ü Keykubād

5. verdi:-di

Gazel 207

Mısra: 12

*Bahşetmek,
bağışlamak, ihsan etmek.*

oldı çün maḥbûb-ı
rahmân-ı cemâl
aňa verdi kendü nûrından
cemâl

6. ver:

Gazel 82

Mısra: 3

*Bahşetmek,
bağışlamak, ihsan etmek.*

ey sāķi vāmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maħalde toğru
didiler: “yedā biyed”

7. vermez:-mez

Gazel 131

Mısra: 1

*Bahşetmek,
bağışlamak, ihsan etmek.*

dirīgā sāķi-i devrān baña
cām-ı şafā vermez
müdāmī sergirān
etmekdedür derde revā
vermez

8. vermez:-mez

Gazel 202

Mısra: 5

*Bahşetmek,
bağışlamak, ihsan etmek.*

kā'inātuñ gencine
vermez ķanā'at küncini
şanma ey mün'im ki māl
ile menāl ister göñül

9. ver:

Gazel 227

Mısra: 8

*Bahşetmek,
bağışlamak, ihsan etmek.*

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

ver:

1. verür:-ür

Gazel 306

Mısra: 1

*Vermek, ihsan
etmek.*

neş'eyi evvel verür çün
cāna 'aşķuñ bādesi
anuñ-içün āħir anuñ oldu
dil üftādesi

2. vermesin:-me, -sin

Gazel 285

Mısra: 3

Vermek.

vermesin derseñ hevā dil
keşķisine ızķırāb
baħr-i 'ışķuñ sen daħı
ķa'rına düş lenger gibi

3. vermezin:-mezin

Gazel 250

Mısra: 6

Değişmek.

naķd-i eşķi yolına ĥarc
etdügüm çok görmeñüz
ĥāk-i pāyi dirhemini
vermezin dünyālara

4. verür:-ür

Gazel 6

Mısra: 4

*(bir hali bir kimse
veya yerde) hakim
kılmak, hasıl etmek.*

baş egme cīfe-i dehre
göñül şehbāzı himmetde
verür ķāf-ı ķanā'at
nitekim 'anķāya istiğnā

5. vermez:-mez

Gazel 131

Mısra: 8

*Uzatmak, sunmak,
ikram etmek, ihsan
etmek.*

selāmın kesdi ben pā-
māline ol bī-vefā küsdi
elüm şunduķca dāmānına
dest-i merĥabā vermez

6. verdüm:-dü, -m

Gazel 205

Mısra: 10

*Sarf etmek,
harcamak.*

ey Şihābī ideli ol māhı
gendüm-gūna meyl
hirmen-i 'ömri hevā
bādına verdüm mā-ḥaşal

verā-yı perde:

1. verā-yı perde:

Kaside 2

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Perde arkası,
olayların görünmeyen
tarafı.*

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldı şun'uña
şāhid iden nigāh

2. verā-yı perde:-de

Kaside 3

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Perde arkası,
olayların görünmeyen
tarafı.*

olduñ verā-yı perdede
sen cān gibi nihān
her yüzden oldı şun'uña
şāhid iden nigāh

verd-i aşfer:

1. verd-i aşfer:-üñ

Kaside 21

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Sarı gül, sararmış
gül.*

ḥasretüñden çehresi zerd

olsa verd-i aşferüñ

ğam degül kim gālib

olmuş gālibā şafrā-yı gül

verd-i handān-ı bahār:

1. verd-i ḥandān-ı

bahār:

Kaside 20

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

*Baharın açılmış
gülü. II Bahar
mevsiminde açan
çiçekler.*

nüş itmişler gibi esrār-ı
hikmetden gubār
ağzı kavuşmaz güler her
verd-i ḥandān-ı bahār

véril:

1. verildi:-di

Gazel 138

Mısra: 7

Verilmek, ihsan

edilmek.

baña verildi kişver-i
'ışkuñ riyāseti
olsam 'aceb mi zümre-i
'uşşāka ben reīs

vesāk:

1. veşākında:-ı, -n, -da

Gazel 88

Mısra: 10

*Yeminleşerek
anlaşmak, bağ, rabıta.*

şeh-i mülk-i melāmetdür
şafā-yı cām-ı bāde-y-le
Şihābīñüñ veşākında
müdāmī meclis-i Cem
var

ve's-şems:

1. ve's-şems:

Kaside 13

Mısra: 35

*Şems sūresi,
Kurân'ın 91. sūresi II
Şems, güneş anlamıyla
sevgilinin yüzüne teşbih.*

kitāb-ı ḥüsn-i mu'ciz
ḥaṭṭına ve's-şems
zerḥaldur

kemāl-i zāt-ı paki hulk-ı
hüsn-ile mükemmeldür

vey:

1. **vey:**

Kaside 15

Mısra: 2

"Ve" bağlacı ile
"ey" nida ünleminin
kısaltılmış şekli.

iy cilvegāhı kurb-ı ilāh-ı
semī' olan
vey qadr-i cāh-ı burc-ı
şerefde refī' olan

2. **vey:**

Kaside 15

Mısra: 4

"Ve" bağlacı ile
"ey" nida ünleminin
kısaltılmış şekli.

iy mülk-i kudse seyr ü
sülûkı serī' olan
vey haşlet ile nev'-i
beşerde bedī' olan

3. **vey:**

Kaside 15

Mısra: 22

"Ve" bağlacı ile

"ey" nida ünleminin
kısaltılmış şekli.

lāyık mı durur ki şānuña
maḥrūmlar ola
iy menba'-ı muḥassin ü
vey ma'-den-i seḥā

veyâ:

1. **veyâ:**

Gazel 194

Mısra: 3

"Veya / ya da"
bağlacı.

kāse-i yāḳūtdan ağzuñ
veyâ la'lin dürc
bezm-i ḥüsnünde meger
var-ısa cāmıdur Cemüñ

vez:

1. **vez:**

Gazel 130

Mısra: 8

Vaaz, nasihat.

ḳıyās-ile bilinmez
cevher-i luṭf u 'atā ḳadri
bu himmet 'ālī gevherdür
buña vez ü 'ayār [olmaz]

vezn:

1. **vezn-ile:--ile**

Gazel 180

Mısra: 9

Vezin, ölçü.

resīmān-ı zülfüne çıkdı
Şihābī vezn-ile
ḥüsnüñün hengāmesinde
etmege cānbāzlık

vir:

1. **virüpdür:--üp, -dür**

Kaside 2

Mısra: 6

Bahş etmek,
sunmak, ihsan etmek.

tūtī-i ṭab'a fesāḥat
şekerin kıldı ḡidā
bülbul-i zihne belāḡatle
virüpdür negāmāt

2. **virdi:-di**

Kaside 19

Mısra: 7

"Vermek" ||

Bahşetmek, bağışlamak.

virdi ḳulūba dāfī'-i ḡam
olmağ-ıçün ol
'ıyş ü sürür u zevḳ-ile
toldı fezā-yı 'ıyd

3. **virildi:-il, -di**

Kaside 16

Mısra: 21

"Vermek" ||

Bahşetmek, ihsan etmek.

yār-ı şālīş kim aña virildi

zī'n-nüreyñ nām

cāmi'-i āyāt-ı rahmān ü

hümām-ı çār-yār

vir:-

1. **viridi:-di**

Gazel 13

Mısra: 7

Bir hali bir kimse

veya yerde hakim kılmak,

hasıl etmek.

ebr-i āhum güneşüñ

çehresine viridi küsūf

ruh-ı dilber ideli hātṭ-ı

mu'anber peydā

vīrān ol:-

1. **vīrān ol:-sun**

Gazel 309

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yıkılmak, harap

olmak.

ķo göñül hāne-i dünyā

gibi vīrān olsun

istemez ehl-i fenā

kendüye ma'mūrlıġı

vird:

1. **viridi:-i**

Gazel 73

Mısra: 10

Belli aralıklarla

yapılan zikir.

senüñle olalı cānā

cihānda rūz-ı kādīm

dehinde viridi lisānum

olupdur ism-i vedūd

vird id:-

1. **vird id:-er**

Gazel 103

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Diline dolamak,

sürekli tekrar etmek.

vird ider dil muşḥaf-ı

hüsñünde hātṭuñ āyetin

şanasın kim "süre-i ve'l-

leyl"i Mecnūn okur

vişāl:

1. **visālinde:-iñ, -de**

Gazel 263

Mısra: 4

Buluşma, yâre

kavuşma, vuslat.

göñülde hātıra olduğça

fıkr-i vuşlat u firķat

fırākında vişāle irerin

hicre visālinde

2. **vişālūñ:-ü, -ñ**

Gazel 300

Mısra: 1

(Sevgiliye)

kavuşma, vuslata erme.

vişālūñ derde eylerken

'ilācı

fışālūñ şerbeti bozdı

mizācı

3. **vişālūñ:-üñ**

Gazel 226

Mısra: 2

(Sevgiliye)

Kavuşma, vuslat.

cihān ḥalkı saña teslīm

cān eyler müsellemsin

vişālūñ 'ālem-i cāndur

anuñ-çün cān-ı 'ālemsin

4. **vişālūñ:-üñ****Gazel 308**

Mısra: 7

(Sevgiliye)

Kavuşma, vuslat.

‘ālem-i cāndur vişālūñ
va‘desi çün ādeme
cān-ı ‘ālem bī-vefā olma
cihāniler gibi

vişāle ir:-1. **vişāle ir:-er, -in****Gazel 263**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

gönülde hātırā olduqça
fıkr-i vuşlat u firqat
firākında vişāle irerin
hicre visālinde

vü:1. **vü:****Kaside 2**

Mısra: 23

*Bağlama vavı, ve
bağlacı.*

bizden selām āline vü
çār-ı yārına

k’anlar durur maķām ıla
erkān-ı çārgāh

2. **vü:****Gazel 274**

Mısra: 1

“Ve” bağlacı.

eyyām-ı bahār olsa vü
bezm-i çemen olsa
sākī olıcāk lale-ruh u
gül-beden olsa

3. **vü:****Gazel 2**

Mısra: 7

“Ve” bağlacı.

sen nūş-ı bāde eyle vü ol
hem celīs-yād
hūn-ı cigerle guşsa yiter
hem-nişin baña

4. **vü:****Gazel 24**

Mısra: 5

“Ve” bağlacı.

şāh-ı mülk-i fākā vü faqr
olagör dervīş gel
hilm-ile ammā hayā
olmağ gerek ‘ādet saña

5. **vü:****Gazel 25**

Mısra: 5

“Ve” bağlacı.

keserse başumı tīg-ı belā
vü hañçer-i miñnet
ümīd-i vaşl-ı dildārı
gönül kat‘ eylemez kıt‘ā

6. **vü:****Gazel 28**

Mısra: 3

“Ve” bağlacı.

kūşe-i gülşen-i hażrā vü
kenār-ı enhār
şoñbet-i bağs-i kitāb ü
mütefāzıl aşhāb

7. **vü:****Gazel 33**

Mısra: 9

“Ve” bağlacı.

jeng-i melāl-i guşsa vü
gamdan Şehābiyā
mir‘āt-i qalb-i Añmedi
illā şarāb-ı nāb

8. **vü:****Gazel 60**

Mısra: 1

“Ve” bağlacı.

açılrsa gül gibi bāğa vü
ğonca-i ğannāc
gelür terennüme bülbül
terāneye dürrāc

9. vü:

Gazel 72

Mısra: 3

" Ve" bağlacı.

leblerüñ 'īsī-i şānī vü
ḥaṭṭuñ sāye-i Hızır
ruhlarıñ Yūsuf-ı Mısr
oldı zebānuñ Dāvūd

10. vü:

Gazel 97

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

k'anuñ neheng-i mehri
vü her mähı mähidür
bu baḥr-ı ser-nigün-ı
felek bü'l- 'aceb-durur

11. vü:

Gazel 119

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

serv-i ḳaddi vü gül-ruḥı
şevḳine bāğda
ḳumru vü bülbül ötmede
feryād ü nāleler

12. vü:

Gazel 119

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

serv-i ḳaddi vü gül-ruḥı
şevḳine bāğda
ḳumru vü bülbül ötmede
feryād ü nāleler

13. vü:

Gazel 128

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

ibn-i vaḳtüz baḳmazuz
biz māzī vü müstaḳbele
biz Şihābī dehrüñ imrüz
u ne ferdāsındayuz

14. vü:

Gazel 188

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

mahbüb odur ki rūḥ-ı
muşavver ola hemān
zülfi vü ḳaddi ḳaşı anuñ
şekl-i cān gerek

15. vü:

Gazel 206

Mısra: 5

" Ve" bağlacı.

iñende perde' i açma vü
çıkma dā' ireden
terennümāt-ı mecālisde
gözle aşı-ı uşul

16. vü:

Gazel 281

Mısra: 7

" Ve" bağlacı.

şerār-ı āhumuñ ra' d oldı
vü ebr-i siyeh dūdı
aḳıtdı her taraf bārān-ı
eşküñ bāğa enhārı

17. vü:

Gazel 306

Mısra: 10

" Ve" bağlacı.

bağladı gönlin Şihābī
serv-i ḳadd bir servere
k'aña ḳuldur bāğ-ı
dehrüñ bende vü āzādesi

18. vü:

Kaside 3

Mısra: 23

" Ve" bağlacı.

bizden selām āline vü
çār-ı yārına

k'anlar durur maḳām ıla
erkân-ı çārgāh

19. vü:

Kaside 4

Mısra: 6

" Ve" bağlacı.

ṭulū' eyledi çünkım bu
āfıtāb-ı selef
cihāna şaldı şu'ā vü ziyā
ṭaraf-be-ṭaraf

20. vü:

Kaside 5

Mısra: 8

" Ve" bağlacı.

vaşfuñda mübtedī-y-ile
birdür çü müntehī
ne ibtidā bulınur vü ne
intihā saña

21. vü:

Kaside 8

Mısra: 9

" Ve" bağlacı.

nāzil degül mi ḳadrine
Ṭāhā vü Nāzi'āt
menşüb aña risālet ü
levlāk aña berāt

22. vü:

Kaside 11

Mısra: 16

" Ve" bağlacı.

idince 'ālem-i lāhut ḥalkı
birle vedā'
fiğān u nāle vü nevḥayla
zāhir oldı fezi'

23. vü:

Kaside 15

Mısra: 17

" Ve" bağlacı.

bizden ḥaṭā vü ma'şiyet
olmasa dāyimā
kime olurdu şefḳatüñ ey
eşrefe'l-verā

24. vü:

Kaside 18

Mısra: 25

" Ve" bağlacı.

yā Rab it ben ḳuluña
tevbe vü tevfiḳ u refiḳ
sen hidāyet bile göster
gideyim toğrı ṭarīḳ

25. vü:

Kaside 19

Mısra: 11

" Ve" bağlacı.

gıtdi şitā-yı rûza vü irişdi
rûz-ı gül
gülşende idebaşladı
bülbul nevā-yı 'ıyd

26. vü:

Kaside 20

Mısra: 48

" Ve" bağlacı.

bu teferrücden teğāfûl
eyleyen nādım olur
bülbul ü ṭūṭı vü ḳumrıdur
nedīmān-ı bahār

27. vü:

Kaside 22

Mısra: 20

" Ve" bağlacı.

dāğ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leyli-veşüñ
ṭağa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnûn lāle

28. vü:

Kaside 22

Mısra: 21

" Ve" bağlacı.

ṭıfl-ı eşki vü ciger
kūşesidür Ferḥaduñ
n'ola ger şefḳat-ile
beslese hāmûn lāle

29. vü:

Kaside 24

Mısra: 30

"Ve" bağlacı.

beñzedi bāğ-ı bahār-ıla
bilād-ı Neced'e
servi sen Kaysa kıyās
eyle vü Leylā sünbül

vücūd:-

1. vücūdum:-(u)m

Gazel 9

Mısra: 3

*Beden, cisim,
gövde.*

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrüñden hārāret
verdi iy mehtāb baña

vücūd:

1. vücūda:-a

Gazel 49

Mısra: 2

Beden, cisim, varlık.

ezelden āb-ı 'ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda hil'at-i hilkat

2. vücūduñ:-uñ

Gazel 200

Mısra: 5

Beden, cisim, varlık.

şūretā bir kıatre-i kemdür
vücūduñ gerçi kim
cevher-i ma'nī nişār
etmekde baħr-i a'zam ol

3. vücūduñ:-uñ

Gazel 224

Mısra: 3

Beden, cisim, varlık.

vücūduñ 'illet-i 'ışk-ıla
sa'y it derdmend-ile
murāduñ olmasın aşlā
devāsı derd-nāk olsun

4. vücūdından:-ından

Kaside 13

Mısra: 3

Beden, cisim, varlık.

vücūdından 'adem
zulmānisin hāķ itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūñ sidre
serinde tāk-ı eyvānı

5. vücūdından:-ı, -n, -dan

Gazel 274

Mısra: 5

Varlık, mevcudiyet.

getdi reh-i kūyuñda
vücūdından eşer yok
gelmez mi-y-idi bād-ı
şabā sağ esen olsa

6. vücūdum:-(u)m

Gazel 56

Mısra: 4

*(Āşığın) bedeni,
cismi.*

nedür ay āfitābum tāb-ı
'ışkuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lertzān olmağa
bā'ış

7. vücūdum:-(u)m

Gazel 301

Mısra: 5

*(Āşığın) bedeni,
cismi.*

vücūdum şem' olupdur
lem'a-i āhumla nīme-rūz
şeb-i ğamda döner yok
üstüme pervāneden
[ġayrı]

8. **vücūdın:-ı, -n****Gazel 160**

Mısra: 2

*Vücut, beden,
gövde. II Âşığın bedeni.*

germ olup dil virdi
meclisde ruh-ı dildāre
şem‘
şevkden göz göze
yandurdu vücūdın yāra
şem‘

9. **vücūdumda:-um, -da****Gazel 102**

Mısra: 1

*Vücut, beden,
gövde. II Âşığın bedeni.*

vücūdumda olan gönül
yanuqlar lāle-zārumdur
ruhuñ devrinde ol güyā
benüm bāğ-ı bahārumdur

10. **vücūdı:-ı****Gazel 109**

Mısra: 8

*İnsan bedeni,
gövde. II Mevcudiyet,
varlık.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar

olamaz kimse kāl-ile
vücūdı hālne vākıf

11. **vücūdı:-ı****Kaside 11**

Mısra: 4

*Bulunma, var olma,
varlık, mevcudiyet II
yaratılış.*

resül-i meclis-i ins ü
nebî-i mahrem-i kurb
vücūdı bā‘ış-i kevn ü
mekân ü kâdri refî‘

12. **vücūdın:-ın****Gazel 146**

Mısra: 2

*Beden, cisim,
gövde.*

çemende sū-ı āhum
lālenüñ bağrını
yandurmış
vücūdın eşk-i pür-hūnum
kıızıl kana boyandurmış

vücūd iklimi:1. **vücūd iklimi:-(n)e****Kaside 25**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -
Varlık ülkesi ||

*İnsanın manevî varlığı
hüküm altına almak
bağlamında ülkeye
benzetilmiştir.*

‘ademden ‘azm idüp
ya‘ni vücūd iklimine
geldi
bahār irdi deyü ezhāra
verdi müjdeler nergis

vücūd ili:1. **vücūd ili:-n, -de****Gazel 208**

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Vücut, varlık ülkesi.

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāh yokdur
zahīrümde elem mazhar
derūnum içre gam bed
gam

vücūda (getirmek):1. **vücūda:****Gazel 57**

Mısra: 4

1. Yaratmak. 2.

*Ortaya çıkarmak,
meydana getirmek, hâsıl
etmek, yapmak.*

Nîl-i sirişküm eylese
tuğyân demi-durur
Mısr'a vücûda akmag-
içün eylesem Hâlîç

vücûdî:

1. vücûdî:

Gazel 112

Mısra: 2

Beden, cisim, varlık.

şâh-ı gam hüküm itse
iqlîm-i dile ezrânîdür
her kişi kendi vücûdî
mülkinûn sultânıdur

vücûdumda:

1. vücûdumda:-um, -da

Gazel 163

Mısra: 7

(Âşığın) vücudu,
bedeni.

dâğum karası şanma
vücûdumda görünen
endāmüm üzre üşdi
benüm cā-be-cā zâğ

yukûf:

1. yukûfî:-ı

Gazel 283

Mısra: 2

Bilgi.

şarāba rehne komış şūfî
şūfî
zarāfetinde var-ımış
vuķūfî

2. yukûfından:-ı, -n, -

dan

Gazel 162

Mısra: 7

Anlama, bilme,
idrak etme.

müneccimler yukûfından
bu necmûn kaldılar 'âciz
nazar olunsa uşurlāba
vermez bir haber tālî'

vüs'at ol-:

1. vüs'at ol-:-ur, -sa

Kaside 11

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Bolluk olmak.

cemî'-i ümmete lutfuñ
olursa vüs'at ile
ne var ki yemm-i
keremdür dilûn çü baħr-i
vasî'

vuslat:

1. vuşlat:

Gazel 52

Mısra: 1

(Sevgiliye)

kavuşma, ulaşma, vuslata
erme.

baña el vermeyüp vuşlat

ayağlar dāyimā fırkat

'azāb eyler dile ھasret

ķılur cānā cefā fırkat

2. vuşlat:

Gazel 52

Mısra: 10

(Sevgiliye)

kavuşma, ulaşma, vuslata
erme.

Şihābî vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aña vuşlat gelür gūyā be
yārān-ı şafā fırkat

3. vuşlat:

Gazel 57

Mısra: 8

(Sevgiliye)

kavuşma, ulaşma, vuslata
erme.

'ömr-i 'azîzi yoluña ھarc
eyledüm velî

vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hīç

4. **vuşlat:**

Gazel 100

Mısra: 7

(Sevgiliye)

*kavuşma, ulaşma, vuslata
erme.*

geçdi vuşlat va‘de[si] sen
‘ahde kılmazsın vefā
müddet-i hüsnüñ dahı
‘ömrüm gibi cānā geçer

5. **vuşlat:**

Gazel 178

Mısra: 5

(Sevgiliye)

*kavuşma, ulaşma, vuslata
erme.*

dil-zār u ten şikeste
vuşlat kapısı beste
gam şeşderinde kaldum
hergiz güşāde yer yok

6. **vuşlata:-a**

Gazel 296

Mısra: 5

Kavuşma, ulaşma.

II Sevgiliye ulaşmak.

levh-i dilde kūr‘a şaldum
vuşlata niyet edüp
şüret-i hicrān görindi fālı
bir yüzden dahı

vuşlat-ı dilber:

1. **vuşlat-ı dilber:-le**

Gazel 20

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Sevgiliye kavuşma.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir hayāl-i hūvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

vüşül:

1. **vüşül:**

Kaside 11

Mısra: 6

*Vasıl olma, ulaşma,
erişme.*

müşerref eyledi ‘arş-ı
berīni bir demde
‘urūc-ı ‘ālem-i mülk ü
vüşül ü seyr-i serī‘

vā:

1. **yā:**

Gazel 12

Mısra: 16

Nida, ey.

mest-i hūvāb-nāz olup
gülşende yatur hūrīler
eş-şalā yā zümrātü’l-
‘uşşāk-ı bīdārī’ş-şalā

2. **yā:**

Kaside 2

Mısra: 21

Nida, ey.

yā Rab be-ḥaḥḳ-ı seyyid-
i sādāt-ı kā’ināt
k’oldur zünūba şāfi‘u
‘işyāna ‘özü-ḥāh

3. **yā:**

Kaside 2

Mısra: 25

Nida, ey.

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revānını
şer‘-i resūl şāri‘ine eyle
rū-be-rāh

4. **yā:**

Gazel 108

Mısra: 2

Ya da.

gözlerüm bilsem benüm
ser-çeşme-i mālār mıdur

muttaşıl birbirine ya iki
deryalar mıdur

5. yā:

Gazel 245

Mısra: 5

*Özellikle, hele gibi
anamlara gelen
kuvvetlendirme sözü.*

yā meger görmüş
tecellâyı cemāl-i yārda
kendüden gider anuñ-çün
dem-be-dem bî-çāre şu

6. yā:

Gazel 292

Mısra: 9

*"de / da"; "bile"
anlamını katan bağlaç.*

iy Şihābī şem' yā bir
hūbdur āteş-mizāc
bezmine varsa yanar
pervānenüñ eñ serkeşi

7. yāsına:-sı, -n, -a

Gazel 287

Mısra: 2

*Yay, ok atılan alet;
sevgilinin yay gibi kavisli
kaşları.*

gireli sīneme tīr-i
müjeñüñ peykānı
kaşuñuñ yāsına cān etdi
göñül qurbānı

8. yā:

Gazel 29

Mısra: 5

*"Ey" seslenme
edatı.*

ķūt-ı cān yāķūt u mercān
oldı yā la'ı-l-i müzāb
fehm idüp haşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

9. ya:

Gazel 108

Mısra: 4

"Ya" bağlacı.

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāğdār
ya elifler tırdugunca
serv-i bālālar mıdur

10. ya:

Gazel 108

Mısra: 10

"Ya" bağlacı.

ey Şihābī gūşına mengūş
ider her bir cebīn

ya bu nazm-ı ābudāruñ
dürr-i deryālar mıdur

11. ya:

Gazel 32

Mısra: 8

*"Peki, iyi ama,
fakat" anlamında bağlaç.*

‘asā-yı pīrdür çün şeyḥe
bāde
ya n’eyler mesned-i
zūhde tayanıp

12. yā:

Gazel 41

Mısra: 10

Ok atmada

*kullanılan savaş aleti,
yay. II Sevgilinin yay
gibi biçimli ve düzgün
kaşları.*

sehm-i ğamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
ḥabīb

ol kaşı yā didi lutfından
kayurma yā naşīb

13. yā:

Kaside 3

Mısra: 21

*"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.*

yā Rab be-ḥaḳḳ-ı seyyid-
i sādāt-ı kâ'ināt
k'oldur zünûba şâfi' u
'işyāna 'özü-ḥāh

14. yā:

Kaside 3

Mısra: 25

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

yā Rab hidayet ile ümem
reh-revânını
şer'-i resûl şâri'ine eyle
rû-be-râh

15. yā:

Kaside 9

Mısra: 12

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

kıldılar ba'de'n-nebî
âyîn-i islâmı zuhûr
çâr-ı çâr-yâr yâ şafâ
aşḥâb u âl-i Muştafâ

16. yâsın:-sı, -n

Gazel 51

Mısra: 7

Ok atmada
kullanılan savaş aleti,
yay. II Sevgilinin yay

gibi biçimli ve düzgün
kaşları.

kaşuñ yâsın gehi ḳur gâhi
yaş ögret kemânkeşlik
nişân-ı sîneler urmağa
ḡamzeñ nâvek-endâz it

17. yâsın:-sı, -n

Gazel 308

Mısra: 6

Ok atmada
kullanılan savaş aleti,
yay. II Sevgilinin yay
gibi biçimli ve düzgün
kaşları.

egri bakma tîr-gerler gibi
gel 'uşşâkuña
kaşlarıñ yâsın yaşıp
ḳurma kemânîler [gibi]

18. yā:

Gazel 29

Mısra: 2

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

enşâ-i evvel mişâli rûḥ-
perverdûr şarâb
ḡâlibâ yâ feyz-i 'aks-i
la'l-i dilberdûr şarâb

19. yā:

Gazel 207

Mısra: 2

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

'ayn-ı âḳla görünür 'âlem
ḡayâl
'aks-i mir'ât oldu yâ
'ayn-ı zılâl

20. yā:

Gazel 223

Mısra: 10

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

ḳaldı ebdâlî Şihâbî bir
ḡasen sûret beni
Kerbelâ-yı 'ışḳa düşdüm
dilde zikrüm yâ Ḥüseyn

21. yā:

Gazel 280

Mısra: 2

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

ḳandadur bezm-i
maḡabetde çeken cām-ı
belâ
el-şalâ yâ zümretü'l-
'uşşâḳ şükrân el-şalâ

22. yā:

Kaside 12

Mısra: 20

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

rûz-ı maḥşerde Şihābī
müznibe
kıl şefā'at yā resūl-i zū'l-
kerem

23. yā:

Kaside 12

Mısra: 21

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

yā nebī ḥayrū'l-beşersin
şükr kim
ümmeṭüñ olmuşturur
ḥayrū'l-ümem

24. yā:

Kaside 13

Mısra: 41

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

Şihābī mücrime gel yā
şefi'e'l-ḥalk ol şāfi'
ki cem'-i ümmete
maḥşerde yokdur luṭfuña
māni'

25. yā:

Kaside 18

Mısra: 25

"Ey! " anlamında
bir seslenme sözü.

yā Rab it ben ḳuluña
tevbe vü tevfiḳ u refiḳ
sen hidāyet bile göster
gideyim toḡrı tarīḳ

26. yā:

Gazel 194

Mısra: 2

"Ey! " anlamında
bir seslenme ünlemi.

ṭurrasıdur leyletü'l-
ḳadrüñ mu'anber
perçemüñ
ḡurrasıdur yā hilāl-i
'ıydüñ ebrü-yı ḥamuñ

**"yā boney ḥayr umūr fī
el-vaşāt":**

1. "yā boney ḥayr
umūr fī el-vaşāt":

Gazel 156

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*İşlerin hayırlısı
ortada olandır.*

iy Şihābī umaruz meyl-i
miyān-ı yārdan
Ḥaḳ buyurmuşdur: "yā
boney ḥayr umūr fī el-
vaşāt"

**yā emleḥ yā el-aḥyāyi
min luṭfikum iḥyanā:**

1. yā emleḥ yā el-aḥyāyi
min luṭfikum iḥyanā:

Gazel 14

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ey güzel,
nezaketinle bizi ihya et
nezaketinle.*

merdem heme
midānedem dem zehmet-
i cānā
yā emleḥ yā el-aḥyāyi
min luṭfikum iḥyanā

yā gibi:

1. yā gibi:-dür

Rübai 9

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yay gibi.

ḳaddümüz yā gibidür
her-bār çekmekden elem

sinemüz şandūkası oldu
nişān-ı tîr-i çarḥ

yā gıyās el-müstegsîn
mencā mimma naḥaf:

1. yā gıyās el-müstegsîn
mencā mimma naḥaf:

Gazel 168

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ey rabbim sen
yardım edensin, bizim
korktuğumuz şeylerden
bizi koru.*

ḥavfı koyup eylersem
sultān-ı ‘aşq-ıla meşāff
yā gıyās el-müstegsîn
mencā mimma naḥaf

yā hafî el-zāt maḥşûs
el-‘atā:

1. yā hafî el-zāt maḥşûs
el-‘atā:

Gazel 3

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*İnsanın içini bilen
özel kılan sensin.*

‘afvunı ızhâr kııl
mücrimlere

yā hafî el-zāt maḥşûs el-
‘atā

yā hū:

1. yā hū:

Kaside 2

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ım!.

yā hū el-şāni' u bi'
kudreti fî el-maşnū'ât
‘alleme'l-âdem ismen
küllü zâtı şifâtı

yā ilāhî:

1. yā ilāhî:

Kaside 6

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Ey Allah'ım! (duaya
başlama sözü).*

yā ilāhî beni ‘ilmün ile
dānā eyle
kalbimün âyînesin pāk ü
mücellā eyle

2. yā ilāhî:

Kaside 2

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ım!.

yā ilāhî senedi'l-ḥalk u
ḥabîbün ḥakkı
ehl-i imānı emîn eyle zi
hebli'l-‘araşât

3. yā ilāhî:

Kaside 16

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ım!.

yā ilāhî bile ḥaşr eyle
Şihābî bende' i
rûz-ı maḥşer içre olunca
kıyām-ı çār-yār

4. yā ilāhî:

Gazel 223

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ım!.

dāmenümde gam eli
yakam tutar dest-i cefā
yā ilāhî sen ḥalās it
kalmışam beyne'l-
yedeyn

yā kaş:

1. yā kaş:-lar, -ı, -n, -ı

Gazel 111

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) yay
(gibi kavisli) kaşları.

zaḥm-ı ḥādeng-i yār-ile
gönlüm güşādedür
yā kaşlarını görelî
şevḳüm ziyādedür

yā mestān müsteceb ed-

‘ayn fi’ s-teceb:

1. yā mestān müsteceb ed-‘ayn fi’ s-teceb:

Gazel 31

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ey yardımcı

*dualarımızı gör ve kabul
et.*

ister Şihābī ‘afvūnı
ümmīd-var olup
yā mestān müsteceb ed-
‘ayn fi’ s-teceb

yā naşīb:

1. yā naşīb:

Gazel 41

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Okçuların ok

atışları sırasında oku

atmadan önce

söyledikleri "ya nasip"

*kavramına atıfta
bulunulmuştur.*

sehm-i ḡamzeñ baña
degmez mi ki didüm ey
ḡabīb
ol kaşı yā didi luṭfindan
ḡayurma yā naşīb

yā nebī:

1. yā nebī:

Kaside 10

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın

peygamberi

(Hz.Muhammed s.a.v.).

yā nebī olsa seg-i kūyuñ
Şihābī-i ḡarīb
zī-sa ‘ādet zī-şeref bu
deñlü ibtihāc aña

yā nedür:

1. yā nedür:

Gazel 219

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Peki ya nedir?.

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa

yā nedür āfākda bu reng-
i eşkümden nişān

yā rab:

1. yā rab:

Gazel 10

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im, Ey

Allah'im!.

yā Rab Şihābī ‘āşinūñ
eyle ḡisābını
ol gün ki keşf-i defter-i
rūzı şümār ola

2. yā rab:

Gazel 39

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ey Rabb'im, Ey

Allah'im!.

ne deñlü zār idersem
gūşe almaz ol melek-
sīmā
niçe bir irişe eflāke yā
Rab nālesi yā Rab

3. yā rab:

Gazel 116

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Ey Rabb'im, Ey
Allah'ım!.*

bir ān içinde 'āşıkā biñ
'işve 'arz ider
yā Rab melāḥat ile bu ne
ḥüsn ü ān olur

4. yā rab:

Kaside 5

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Allah'a seslenme
sözü, Tanrım! Ey Rab!
Rabbim! Allahım! ey!
hey!, acaba.*

yā Rab Şihābi 'āşiye kıl
mağfired-sezā
ol gerçi kullık itmedi
hergiz sezā saña

5. yārab:

Gazel 9

Mısra: 8

Ey Rabbim.

ḥāke şaldı sergirān idüp
mey-i ḡaflet meni
cür'a-i 'irfāndan bir
neş'e vir yārab baña

6. yā rāb:

Kaside 2

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

"Ey Rabbim"

*anlamında Allah'a
seslenme sözü.*

yā Rāb ez kūy-ı tūba
emri ṭurur üftādum
ṭālā şevķi leke fī külli
'aşān ve ḡadāt

7. yā rab:

Kaside 2

Mısra: 31

Kelime Tipi: -

"Ey Rabbim"

*anlamında Allah'a
seslenme sözü.*

bizi imān ile Ḳur'ān'dan
ayurma yā Rab
dem-i āḥirde k'ecel
göstere cāna ḡamrat

yā rabbenā:

1. yā rabbenā:

Gazel 20

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Ey Allah'ım II. Ey
Rabbimiz.*

rehrevān-ı ḥVāba
rehzendür ḥayāl-i dīlrübā

uyur ardınca uyanuķ
olmasun yā Rabbenā

yā resūlallah:

1. yā resūlallah:

Gazel 207

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın Resulü!.

yā resūlallah şefā'at
kılmasañ
ümmetün pā-māl olur
yevmü's-suvāl

2. yā resūlallah:

Kaside 10

Mısra: 13

Kelime Tipi: -

Ey Allah'ın Resulü!.

şefkatün tūrini gönder yā
resūlallah meded
sīne meydānında cānı
dikmişem umaç aña

yaban:

1. yābāna:-a

Kaside 23

Mısra: 28

*Çöl, sahra, kır,
taşra. II Başka bir yer,
dışarı.*

açar gözünü şebnem-ile
nergis-i şehla
tutar yüzünü şubh-ıla
yābāna benefşe

yād:

1. yādlar:-lar

Gazel 261

Mısra: 6

Yabancı, hasım

kimse. II Rakip.

niçe olmasın kefen
egnümde pīrāhen baña
yādlar koyunda yatur
yār ‘uryān her gice

2. yādlar-ıla:-lar, -ıla

Gazel 233

Mısra: 3

Başkaları,

yabancılar. II Rakip.

yādlar-ıla ol gül-i hamrā
mūdām içdükçe mül
gözlerümün cāmı māl-ā-
māl olur hūn-ābdan

3. yādına:-ı, -n, -a

Gazel 119

Mısra: 2

Anma, hatırlama. II

Hatır.

aldı eline bezm-i çemen
içre lāleler
la‘l-i nigār yādına la‘lin
piyāleler

yād et:-

1. yād et:-di

Gazel 30

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hatırlama / akla
getirme.*

dehen ü la‘lini yād etdi
şabā bağ içre
irdi ol müjde ile gönçaya
zīver güle zīb

yād eyle:-

1. yād eyle:-se, -m

Gazel 115

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

ḳaddini yād eylesem ol
yūsuf-ı gül-‘ārīzuñ
sözlerüm nazm-ı Leālī
gibi hep mevzūn olur

2. yād eyle:-y, -üp

Gazel 244

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

cūy aḳıtdı merdüm-i
çeşmüm lebūñ yād
eyleyüp
kūh-ken güyā
getürmişdür der-i Şīrīne
şu

3. yād eyle:-se

Gazel 83

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

ṭūṭī-i tab‘-ı Şihābīnūñ
lebūñ yād eylese
her nefes güyā şekerḥālīḳ
idüp söyler lezīz

yād id:-

1. yād id:-üp

Gazel 301

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Anmak, hatırlamak.

Şihābī yād idüp ağzın
‘adem mülkine ‘azm itdi
gerekmez aña hem-reh
guşsa-i cānāneden ğayrı

2. yād id:-üüp

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Hatırlamak, anmak.

kāmetini yād idüp ol
Yūsuf-ı gül çehrenüñ
bülbul-i tab‘um Şihābī
şî‘rini mevzūn okur

yād it:-

1. yād it:-

Gazel 282

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Anmak, zikretmek,**hatırlamak.*

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşāķı iy perī
‘aşķuñ yolında ħayr-ıla
yād it ölenleri

yād it:

1. yād it:-üüp

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hatırlamak, anmak,**bahsetmek.*

ben gubārı yād idüp yād
itmedüñ

sende buldum būy-ı luţf-ı
āşinā

2. yād it:-me, -dün

Gazel 11

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Yabancı saymak,**uzak tutmak.*

ben gubārı yād idüp yād
itmedüñ
sende buldum būy-ı luţf-ı
āşinā

yād ol:-

1. yād ol:-ma, -sı, -(n)a

Rübai 2

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Anılmak,**hatırlanmak.*

zāde-i tab‘um ki
olmışdur benüm ħayru’l-
ħalef
ħayr-ıla yād olmasına
ādeme bā‘iş olur

yādigār:-

1. yādigārıdur:-ı, -dur

Gazel 187

Mısra: 2

*Armağan, hediye,
hatıra.*

ħayli maķbūlüm olupdur
dāğ-ı derdi cānumuñ
yādigārıdur anuñ-çün
şaķlaram cānānumuñ

yāduña gel:-

1. yāduña gel:-

Gazel 3

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hatırlamak.

ey Şihābī ķoma dilden
tevbe’i
yāduña geldükçe cürm-i
mā-mezā

yag:

1. yağından:-ı, -ndan

Gazel 238

Mısra: 7

Yağ.

şem‘-i dāğum bağrımuñ
yağından oldu şu‘ledār
böyle yaksa yakıcaķ kişi
çerāğ-ı gülşenin

2. **yağdukça:-duk, -ça****Kaside 20**

Mısra: 42

(Yağmur, kar, dolu
vb.) Gökten yere düşmek.

eşk-i çeşmümden hatt-ı
la'lüñ bulur nevs ü nümā
kim çemen olur tarī
yağdukça bārān-ı bahār

yağ:-1. **yağar:-ar****Gazel 127**

Mısra: 9

Gökyüzünden yere
düşmek. II Çok miktarda
olmak, üst üste gelmek.

sözümüzden katre-i
bārānveş dürler yağar
iy Şihābī fi'l-meşel ebr-i
güher-bār olmuşuz

yağdur:1. **yağdurur:-(u)r****Gazel 311**

Mısra: 4

Bir şeyi aralıksız bir
biçimde yapmak. II
Gözyaşı akıtmak.

şanma şebnemdür gül
üzre görinen iy bağbān
yağdurur her gice bülbül
başınıñ bārānını

yağın erid:-1. **yağın erid:-****Gazel 292**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Bkz. içinin yağı
erimek deyimi: telaş veya
kaygı ile üzölmek. (ADS).

bulsa halvet-hānede hālī
gece-y-le ol mehi
bağrınıñ yağın eridür
aña hālın nāyişi

yağmala:-1. **yağmalar-ıdı:-r, -ıdı****Gazel 201**

Mısra: 5

Yağmalamak, talan
etmek.

ğam leşkeri yağmalar-ıdı
cümle cihānum
olmasa hayālüñ haşemi
kalb-ile yek-dil

yağma-vı gül:1. **yağma-yı gül:****Kaside 21**

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Gül yağması.

ğonca-lebler būseler bezl
etdi ehl-i meclise
kim olur lā-büdd teferrüc
hayline yağma-yı gül

yāhūd:1. **yāhud:****Gazel 242**

Mısra: 5

"Veya" bağlacı.

şanasın kilik-i Mānī oldı
yāhud hāme-i erjend
yazıpdur levh-i pīşānīsini
nakş-ı nigār ebrü

yak:-1. **yakıcağ:-ıcağ****Gazel 238**

Mısra: 8

Ateşe vermek,
tutuşturmak.

şem'-i dāğum bağrımıñ
yağından oldı şu'ledār
böyle yaksa yakıcağ kişi
çerāğ-ı gülşenin

2. **yağarum:-ar, -um****Gazel 71**

Mısra: 3

*Dağlamak || vücutta
'aşk âteşiyle yaralar
açmak.*

yine her bir taze ten
üstüne yağarum taze dâğ
açılıp dur hakden güyâ
karanfil şâh şâh

3. **yağmışdur:-mış, -dur****Gazel 197**

Mısra: 10

*Yanmasına yol
açmak, tutuşturmak. II
Acı vermek, ızdırap
çektirmek.*

ey Şihâbî âteş-i miñnet
beni
şöyle yağmışdur ki
oldum külli kül

4. **yağan:-an****Gazel 288**

Mısra: 11

*Ateş durumuna
geçirmek, tutuşturmak.*

şem'ün dilini âteş-i
şevkûn-imiş yağan

‘arz etdi gice hâlet-i sūz-ı
güdāzını

5. **yağar:-ar****Gazel 151**

Mısra: 10

*Ateşe vermek,
tutuşturmak, yakmak.*

şād itmez-ise rüz-ı
cezāda şefā‘atūñ
yakar Şihābî varlığını
âteş-i guşas

6. **yağar:-ar****Gazel 201**

Mısra: 10

*Ateşe vermek,
tutuşturmak, yakmak.*

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābî
yağar o mehūñ yolına her
gice meşā‘il

7. **yağar:-ar****Gazel 163**

Mısra: 2

*Ateş durumuna
geçirmek, tutuşturmak.*

iy meh fetīl-i ‘ışk-ıla
yandı cigerde dâğ

āhum derūn-ı sīnede
andan yağar çerāğ

8. **yağar:-ar****Gazel 211**

Mısra: 11

*Ateş durumuna
geçirmek, tutuşturmak.*

her şem‘ ehli âteş-i ser-
keş olur yağar
ammā mülāyim echele
olur o günde mūm

9. **yağdı:-dı****Gazel 122**

Mısra: 9

*Ateş içinde
bırakmak. II Acı vermek,
ızdırap çektirmek.*

Şihābî âteş-i mehri beni
yağdı o meh-rūnuñ
görünen penbeler encüm
gibi sīnemde dâğıdur

10. **yağup:-up****Gazel 310**

Mısra: 10

*Ateş durumuna
geçmek, tutuşmak. II Acı
vermek, ızdırap
çektirmek.*

Şihābī odlu āhum dün
gice bir na‘ra urdı kim
harāretten yakup barkı
hasetden ra‘dı çatladı

yak:

1. yaksa:-sa

Gazel 238

Mısra: 8

Ateş durumuna

geçmek, tutuşmak.

şem‘-i dāğum bağımuñ
yağından oldı şu‘ledār
böyle yaksa yakıcağ kişi
çerāğ-ı gülşenin

2. yakarın:-ar, -ın

Gazel 1

Mısra: 12

*Yakmak,
tutuşturmak.*

bir nazar bakmasam ol
mehr-i cihān-ārāyı
yakarın āteş-i āhumla
bütün dünyāyı

3. yakarın:-ar, -ın

Gazel 261

Mısra: 4

*Yakmak,
tutuşturmak.*

tekke-i ‘aşk içre bir meh
şevkine ebdāl olup
yakarın encüm gibi dāğ-ı
firāvān her gice

4. yakar:-ar

Gazel 113

Mısra: 2

*(Bir nesnenin) ıstık
vermesini sağlamak.*

çıkmasa nūr-ı ziyā ger
nār-ı āhumdan şerer
her gice şem‘-i nücümü
gökde yer yer kim yakar

5. yakdı:-dı

Gazel 185

Mısra: 10

(Yara) açmak.

ey Şihābī nār-ı āhumdan
benüm
yakdı yer yer cismim
ebdāl-i felek

6. yakupdur:-up, -dur

Gazel 209

Mısra: 3

*Ateşe vermek,
tutuşturmak; acı, keder
vermek; aşk ateşiyle
yakmak.*

yakupdur bağırumı bir
lāle ruhşār
gözüm kan ağlar-ısa
n’ola her dem

7. yakdum:-du, -m

Gazel 164

Mısra: 2

*Dağlamak, ateşle
yara açmak.*

‘aks-i hālūñle pür oldı
hercāyī dāğ (-)
niçe niçe yerde yakdum
dāğ-ber-bālā-yı dāğ

8. yakar:-ar

Gazel 37

Mısra: 6

*Ateşe vermek,
tutuşturmak. II Acı içinde
bırakmak, perişan etmek.*

kebüter ile şalardum o
māha nāme-i ‘arz
yakar harāret-ile ol
hamāme-i mektüb

9. yakdı:-dı

Gazel 160

Mısra: 12

*Ateşe vermek,
tutuşturmak. II Acı içinde*

*birakmak, ıstırap
vermek.*

rüşen oldu bu yedi beyti
Şihābīnūñ (-)
şanasın yakdı felekde
seb 'a-i seyyāre şem '

10. **yakmaya:-maya**

Gazel 294

Mısra: 8

*Ateş içinde
birakmak, ateşe vermek.*

def' kıl āb-ı sükūt-ıla
kaçan kılsañ ğazāb
tā seni ol nār-ı hiddet
yakmaya külhān gibi

yaka:

1. **yakama:-m, -a**

Gazel 220

Mısra: 1

*Elbise boynu,
elbisenin boyun geçecek
ve buynu örtecek yeri.*

eşkimūñ katreleri
yakama olsa ğāltān (-)
la'lden dügmelere beñzer
o gögsümde hemān

2. **yakasını:-st, -n, -i**

Kaside 22

Mısra: 11

*Elbise boynu,
elbisenin boyun geçecek
ve buynu örtecek yeri.*

dest-i şevki-y-le çeküp
yakasını çāk itmiş
beñzer olmuş ğam-ı
dildār-ıla meftūn lāle

yaka tut:-

1. **yaka tut:-ar**

Gazel 223

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Yakasından tutmak,
yakalanmak.*

dāmenümde ğam eli
yakam tutar dest-i cefā
yā ilāhī sen hālāş it
kalmışam beyne'l-
yedeyn

yaka yaka:

1. **yaka yaka:**

Gazel 164

Mısra: 9

Kelime Tipi: -
Yakmak.

yaka yaka rişte-i cānuñ
fetīlin dem-be-dem

yakasın çāk id:-

1. **yakasın çāk id:-üp**

Gazel 208

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yakasını çāk etmek:

*Kıskançlık veya
üzüntüden dolayı üstünü
başını parçalamak.*

yakasın çāk idüp gel
şubha dek zār eyle[sin]
bülbul
meger kim gonca
bikrinūñ lebinini dişlemiş
şebnem

yaklaş:-

1. **yaklaşmaz:-maz**

Gazel 231

Mısra: 9

Yakınlaşmak.

Şihābīnūñ şerārına rakīb-
i dīv yaklaşmaz
şakınmazsın anuñ
āhından ey māhum
meleksin sen

yakmağ:

1. yakmağa:-a

Gazel 120

Mısra: 11

Ateşe vermek,
tutuşturtmak, yakmak.

hâsîd-i dîvî yakmağa her
şere[ri] şihâb olur

ya'kûb:

1. ya'kûbînuñ:-ı, -nuñ

Gazel 273

Mısra: 7

Hz. Ya'kûb.

şormağ-ıçün hâl-i
maḥzûnın gönül
Ya'kûbînuñ
gelmez ol Yûsuf-liḳâ
beytü'l-hazenden cânibe

2. ya'kûbînuñ:-ı, -nuñ

Kaside 25

Mısra: 19

Hz. Ya'kûb.

gönül Ya'kûbînuñ hüzn
ü ğamın görince def' itdi
meger kim ḥüsn-i
Yûsufdan getürmişdür
haber nergis

yākūt u mercân:

1. yākūt u mercân:

Gazel 29

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yakut ve mercan II

Sevgilinin dudağı ve
dişleri.

kūt-ı cān yākūt u mercân

oldı yā la'l-i müzāb
fehmi idüp ḥaşıyyetini
gör ne cevherdür şarāb

yaliñuz:

1. yaliñuz:

Gazel 118

Mısra: 5

Tek, sadece,
yalnızca.

yaliñuz yügrük geçersin
semend-i ḥüsn-ile
şehsüvârum arada yok
sence meydân aralar

yalman-:

1. yalmanur:-ur

Gazel 192

Mısra: 1

Dili dudakta
dolaştırmak, ağız
şapırdatmak, susuzluk
belirtileri göstermek. II

Yalanmak, yalanıp

yiyecek şey aramak. II

Bir şey istemek.

yalmanur ḳan içmege her
demde şimşîrûñ senüñ
göz diker süzen gibi çāk-
ı tene tîrûñ senüñ

yalvarup:

1. yalvarup:

Gazel 289

Mısra: 3

Birinden ısrarlı bir
biçimde, kendine
acındıracak sözlerle bir
şey istemek.

yalvarup boğazını çekdi
şürāḫî miskîn
ayağın öpmeye sâḳînüñ
ider ikrāmı

yan-:

1. yansa-idi:-sa, -idi

Gazel 234

Mısra: 10

Isı ve ıstık yayarak
yok olmak, kül hâline
gelmek.

ben Şihâbî eyler-idüm
her gün āh-ı sūz-nāk

yansa-idi her günāhum
āh-ı āteş-tābdan

2. **yanar-ıdı:-ar, -ıdı**

Gazel 34

Mısra: 4

Gönülden acı

*çekmek, gönlü yanmak ||
ızdırıp duymak,
kahrolmak, eleminden
dolayı sızlanmak.*

buldukça nūrı mu‘ciz-i
kuvvet Muḥammedūñ
nār-ı ḥasedle yanar-ıdı
kalbi Bu-Leheb

3. **yanmışdır:-mış, -dur**

Gazel 186

Mısra: 7

*Ateş haline geçmek,
tutuşmak; aşk ateşiyle
yanmak, perişan olmak.*

şem‘-i bezmüñ şevk-i
ruḥsāruñla yanmışdır
dili
ḥasret-i la‘lūñle pür-
ḥündür derūñi sāğaruñ

4. **yansın:-sın**

Gazel 147

Mısra: 1

Ateş durumuna

*geçmek, tutuşmak; çok
üzülmek, acı çekmek.*

niçe yansın micmer-i
miḥnetde bağrum ‘ūd-
veş
bezm-i ğamda sāz-ı pür-
süz oldu nālem ‘ūd-veş

5. **yansın:-sın**

Gazel 164

Mısra: 5

Ateş durumuna

*geçmek, tutuşmak; çok
üzülmek, acı çekmek.*

şem‘-i ḥüsnüñe қо
yansın iy perī ‘uşşākuñı
kim bu rüşendür yemez
pervāneler pervā-yı dāğ

6. **yanam:-am**

Kaside 18

Mısra: 2

Isı ve ılık yayarak

*yok olmak, kül haline
gelmek.|| Çok ızdırıp
çekmek, büyük bir acı
içinde olmak, çok
üzülmek.*

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded

niçe yanam bu ḥarāret ile
her gāh meded

7. **yanmış:-mış**

Gazel 122

Mısra: 4

(Aşkla) Yanmak,

tutuşmak.

meded cānumdaki şol
dāğ-ı cānānı

söyündürmeñ
ki çokdan āteş-i ‘ışk-ıla
yanmış bir çerāğıdur

8. **yanmış:-mış**

Gazel 239

Mısra: 10

(Aşkla) Yanmak,

tutuşmak.

Şihābī tekke-i dehre
gelen ḳurbān ider cānın
kadīmī āteş-i ‘aşk-ıla
yanmış bir ocağıdur bu

9. **yandurdu:-dur, -dı**

Gazel 160

Mısra: 2

Ateş durumuna

*geçmek, tutuşmak. II Çok
güçlü ve derin bir aşkla
sevmek, aşk ateşine
düşmek.*

germ olup dil virdi
meclisde ruh-ı dildāre
şem‘
şevkden göz göze
yandurdu vücūdın yāra
şem‘

yan:

1. **yanmağdur:-mak, -**
dur

Gazel 292

Mısra: 1

Çok elem, keder,
aşk ve hicran çekmek.
şem‘ kim bir ‘āşık u pür-
sūz yanmağdur işi
dūd gibi başına çıkmış
derūnī āteşi

2. **yane:-e**

Gazel 304

Mısra: 2

Yanmak II çok zarar
ve ziyan görmek.

şem‘-i ‘ışka ey gönül
pervāne gördüm ben seni
çün degülsin bezm içinde
yane gördüm ben seni

3. **yanında:-ı, -n, -da**

Gazel 45

Mısra: 5

Bir şeyin yakını,
civarı, çevresi.

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbul
çıkup şah-ı gül üzre
gülsitān içre yeter lāf -it

4. **yanmağa:-mag, -a**

Gazel 292

Mısra: 5

Alev alıp tutuşmak,
ateşte yanmak // Aşk
ateşiyle yanmak, çok
elem, keder, aşk ve
hicran çekmek.

mūmdur her gice
yanmağa çerāğ-ı şevke ol
meclisine teg hemān
cem‘ eylesin her meh-
veşi

5. **yanında:-ı, -, -da**

Gazel 26

Mısra: 6

Beraber II
beraberinde.

çāk çāk itsem tecerrüd
kaşdına ten cāmesin

hāzret-i ‘İsī yanında göz
diker sūzen baña

6. **yansa:-sa**

Gazel 150

Mısra: 9

Alev almak,
yanmak, tutuşmak.

yeridür yansa hased
nārına hussād-ı ‘avām
himmetüñ etdi Şihābī
kuluñı hāş el-hāş

7. **yanmağdan:-mağ, -**
dan

Gazel 217

Mısra: 1

Alev almak,
tutuşmak.

āteş-i faqr-ıla yanmağdan
şehā hākisterem
kīmyā-yı himmetüñden
bir avuç hāk isterem

8. **yandı:-dı**

Kaside 18

Mısra: 1

Alev almak,
tutuşmak.

yandı cān āteşi cürm-ile
meded āh meded

niçe yanam bu Һarāret ile
her gāh meded

9. **yanaldan:-al, -dan**

Gazel 72

Mısra: 12

*Tutuşmak, alev
almak II çok ıstırap
çekmek, büyük bir acı
içinde olmak, çok
üzülmek II çok güçlü ve
derin bir aşkla sevmek,
aşk ateşine düşmek II
gönülden acı çekmek,
gönlü yanmak.*

büy-yı 'ışk oldu dühānum
nefesümden ifşā
micmer-i tende yanaldan
cigerüm niteki 'ūd

10. **yanar:-ar**

Gazel 160

Mısra: 8

*Ateş durumuna
geçmek, tutuşmak. II Çok
güçlü ve derin bir aşkla
sevmek, aşk ateşine
düşmek.*

gerçi kim ister tecellā-yı
cemāl-i dilberi
tūr mānendi yanar
duymaz velī didāre şem'

11. **yanduğum:-duğ, -u, -m**

Gazel 190

Mısra: 9

*Ateş durumuna
geçmek, tutuşmak. II Çok
güçlü ve derin bir aşkla
sevmek, aşk ateşine
düşmek.*

yanduğum görüp Şihābī
şem'-i hüsn-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenüñ

12. **yanar:-ar**

Gazel 8

Mısra: 4

1) Yanmak,
tutuşmak 2) Üzülmek.

cānum Һarīķ-ı āhum ü
cismüm ğarīķ-ı eşk
yanar semender odda
şuda semek baña

13. **yanuñca:-uñ, -ca**

Gazel 108

Mısra: 6

*Beraber,
beraberinde.*

kākülün zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

14. **yandı:-dı**

Gazel 163

Mısra: 1

*Alev almak,
tutuşmak. II Çok elem ve
keder çekmek.*

iy meh fetīl-i 'ışk-ıla
yandı cigerde dāğ
āhum derün-ı sīnede
andan yaqar çerāğ

15. **yaña:-a**

Gazel 52

Mısra: 4

*(Aşk ateşiyle)
kavrulmak.*

beyābān-ı belāda üstür-i
gönlüm şitāb eyler
ko çeksin miñnetin yarüñ
olınca bir yaña firķat

16. **yanuñda:-uñ, -dan**

Gazel 147

Mısra: 8

*Bir kimsenin yanı,
yakını.*

merdüm-i çeşmüñ
müjeñden ‘âşıkā hancıer
çeker
kanlı mı yohsa yanuñda
tîğ-i hûn-âlûd-veş

17. **yanar:-ar**

Gazel 292

Mısra: 10

(*Aşk ateşiyle*)

*yanmak. II Çok elem,
keder çekmek.*

iy Şihâbî şem‘ yâ bir
hûbdur âteş-mizâc
bezmîne varsa yanar
pervânenüñ eñ serkeşi

18. **yandı:-dı**

Kaside 18

Mısra: 22

*Acı çekmek, gönlü
yanmak; ızdırıp duymak.*

hıvâb-ı gâfletden
uyarmaz beni iblîs-i
hasûd
yandı kül oldu nedâmet
odına külli vücûd

19. **yanar:-ar**

Gazel 85

Mısra: 2

Alevlenip tutuşmak.

*II Aşk ateşinden dolayı
gönülden acı çekmek,
ızdırıp çekmek.*

‘ışk âteşine yan yüri
pervâne-vâr var
‘âşık dilinde şem‘ mişâli
yanar nâr

20. **yanar:-ar**

Gazel 195

Mısra: 10

Alevlenip tutuşmak.

*II Aşk ateşinden dolayı
gönülden acı çekmek,
ızdırıp çekmek.*

şu‘le-i dâğ-ı derûnumla
tenüm ey meh-rû
şeb-i miñnetde yanar
niteki fânûs-ı hayâl

21. **yaña:-a**

Gazel 64

Mısra: 10

*Bir eksene göre sağ
veya solda kalan taraf.*

Şihâbî devr gamından
olurdum ol dem emîn
olursa sâki elinden yaña
havâle kadeh

22. **yanumda:-um, -da**

Gazel 102

Mısra: 7

*Yan, taraf. II Bakış
açısı, nazar.*

yanumda hancıerüñ
zahmı nişân-ı
şādümânîdür
yürekde gamzeñüñ
peykânı her dem gam-
güsârumdur

23. **yaña:-a**

Gazel 246

Mısra: 1

*-e doğru, taraf,
cihet.*

n’ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı âh
kim varur rüşen bilürsin
zerden hırşîd-i rāh

yana:

1. **yanar:-r**

Gazel 256

Mısra: 2

*Ateş durumuna
geçmek, tutuşmak. ||
Gönülden acı çekmek,
gönlü yanmak, ızdırıp
duymak, kahrolmak,*

*eleminden dolayı
sızlanmak.*

gül hānde etdi gerçi ki
feryād-ı bülbüle
yanar şerār-ı āhına bir
gün güle güle

yanı:

1. yanını:-nı

Gazel 215

Mısra: 5

Yan, taraf.

bağrumuñ bir yanını
bezmüñde biryān itmege
āhum āteşdür tenūr-ı
sīnem oldı mevķidüm

yā'ni:

1. ya'ni:

Kaside 6

Mısra: 4

*"Demek oluyor ki"
anlamında bir bağlaç.*

tūṭi-i ṭab'umı nuṭķuñla
şeker-ḥā eyle
ya'ni kim na't-ı nebī
itmede gūyā eyle

2. ya'ni:

Kaside 14

Mısra: 10

*"Demek oluyor ki"
anlamında bir bağlaç.*

şehādet eyleyüp i'cāzuña
ķurs-ı kamer şakķı
ki bir barmaguñ efzal
didi ya'ni iki 'ālemden

3. ya'ni:

Kaside 25

Mısra: 3

*"Demek oluyor ki,
sözün kısası, doğrusu"
anlamlarında bir bağlaç.*

'ademden 'azm idüp
ya'ni vücūd iķlīmine
geldi
bahār irdi deyü ezhāra
verdi müjdeler nergis

yanık:

1. yanık:

Gazel 108

Mısra: 3

*Yanmış, yanmakta
olan || Aşkın üzüntüsü ve
derdiyle âşığın gönlünde
yaralar oluşması.*

her yanık sīnemde yer
yer lāleler mü dāğdār

ya elifler ṭurduğunca
serv-i bālālar mıdır

yañıl:

1. yañılup:-up

Gazel 291

Mısra: 3

*Aldanmak, hataya
düşmek.*

dilā rāh-ı tevekkülden
yañılup inḥirāf itme
irişür menzil-i maķşūda
zīrā ittikāl [ehli]

yanına tak-:

1. yanına tak-:-up

Gazel 141

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Koluna takmak,
yanında dolaştırmak.*

ṭakup yanına ağyārı bile
şalındurur her gün
şalındurmalıdur el-ḥak
anı kim ḥod-pesend
olmuş

yanında:

1. yanında:

Gazel 262

Mısra: 6

*Bir şeye, bir
kimseye göre, nispetle.*

yüzine urdığı için her
kişinüñ 'aynını
oldı erbab-ı nazar
yanında ma'yüb âyine

2. yanında:

Gazel 39

Mısra: 2

*"Ona göre, onun
yanında" anlamlarına
gelen bir kıyaslama sözü.*

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı âh-ıla her şeb
sitârem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

yanları:

1. yanlarında:-n, -da

Gazel 308

Mısra: 2

*Yakın, yanı başı,
beraberinde.*

hüblar gülman-ı
behçetdür cinanîler gibi
yanlarında engel olmasa
zebanîler gibi

yansıla:

1. yañşılar:-r

Gazel 16

Mısra: 7

*Benzemeye
çalışmak, öykünmek,
taklit etmek.*

bir yaña feryādumı
gülşende bülbül yañşılar
eşküme reşk etmede her
gice şebnem bir yaña

yanuklar:

1. yanuklar:

Gazel 102

Mısra: 1

Yanık.

vücüdumda olan gönül
yanuklar lāle-zārumdur
ruhuñ devrinde ol güyā
benüm bağ-ı bahārumdur

yanup kül ol:-

1. yanup kül ol:-dug, - ın, -dan

Gazel 106

Mısra: 3

*Kelime Tipi: -
Tamâmen yanmak,
yanup kül hâline gelmek
II mahvolmak, helâk
olmak II büyük bir acı*

*içinde bulunmak, acı
içinde kalmak.*

ten yanup kül olduğundan
muğber-imiş kalb-i yār
gerçi hākister dilā āyîne-i
āhen açar

yanup yakıl:-

1. yanup yakıl:-ma, - nuñ

Gazel 128

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*I. Yanıp tutuşmak II.
Şikayet etmek, sızlanmak.*

nār-ı 'ışka yanmağa
pervâne-veş mūmuz
bugün
biz yanup yakılmanuñ
şanmañ pervāsındayuz

yap:

1. yapı:-dı

Kaside 21

Mısra: 6

Bina etme.

kesret-i berg ü nevādan
hum olupdur şāhlar
şanasın 'adl-ıla yapıdı
tākını kisrā-yı gül

2. **yapdı:-dı****Gazel 110**

Mısra: 14

*İnşa etmek, bina
etmek, yapmak.*

belāğatden Şihābī ne
sipehre heft ebyātuñ
qomışdur her ʔarafdan
yapdı ayak nerdübān yer
yer

yār:1. **yārūñ:-üñ****Gazel 71**

Mısra: 7

Sevgili, maşuk.

göricek yārūñ nihāl-i
kāmēt-i bālāsını
bāğda şimşād ü servi
eyler tenezzül-i şāh

2. **yārdan:-dan****Gazel 1**

Mısra: 13

Arkadaş, dost II

Sevgili.

yārdan fūrkat-ıla dūr
olalı ben mehcūr
ğuşşa gencīne bırağdum
bu ten-i tenhāyı

3. **yārūñ:-uñ****Gazel 42**

Mısra: 9

Arkadaş, dost II

Sevgili.

meclis-i gülşen-i kūyında
Şihābī yārūñ
okuyup şi‘rūñi cān
būlbūli eyler neğamāt

4. **yār:****Gazel 47**

Mısra: 5

Arkadaş, dost II

Sevgili.

yār ağıyār-ıla hem-sohbet
olursa ne ‘aceb
‘ādet-i dehr budur nīk-ile
bed-hūb-ile zışt

5. **yār:****Gazel 72**

Mısra: 9

Arkadaş, dost II

Sevgili.

der-i dilde niçe yıllar
otura yār mişāl
tā naşīb ola saña şöhet-i
Şulṭan Mahmūd

6. **yāra:-a****Gazel 83**

Mısra: 5

Arkadaş, dost II

Sevgili.

eşk ü çehrem yāra ‘arz
itdüm baqup meyl itmedi
gerçi kim derler gelür
hūbāna sīm ü zer lezīz

7. **yāra:-a****Gazel 84**

Mısra: 9

Arkadaş, dost II

Sevgili.

nifāk eyler raķīb-i rū-
siyeh ṭurmaz beni yāra
münāfiqlık arada bildüm
ol yüzi qaradandur

8. **yārüm:-um****Gazel 93**

Mısra: 2

Arkadaş, dost II

Sevgili.

māyil olsa ‘āşıkā
dünyāda ger
dir-idüm yārüm bütün
dünyā deger

9. yāri:-i

Gazel 96

Mısra: 1

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

yāri ańınca dīde-i giryān
baķa düşer
ben kórķarın ki araya bir
mācerā düşer

12. yār-ıla:--ıla

Gazel 120

Mısra: 10

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

āteş-i hier yār-ıla şebde
Şihābī āhumuñ
gözde hayālūñ olmasa
cāyı anuñ türāb olur

15. yār-ıla:--ıla

Gazel 139

Mısra: 10

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

semādan sihr-ile indürdi
mehr-i ālem-ārāyı
Şihābī var-ısa yār-ıla
etmiş gün toĝa meclis

10. yārūñ:-uñ

Gazel 101

Mısra: 7

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

çekme yārūñ zūlfı
ucından dilā tūl-i emel
ķo bu sevdāyı ki cem'-
iken perīşānlık budur

13. yāra:-a

Gazel 122

Mısra: 11

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

dilā etme nazar yāra be-
çeşm-i hazz-ı nefsānī
şakın kılma ta'allül bu
şeh-i 'ıškuñ yasaĝıdur

16. yāri:-i

Gazel 144

Mısra: 5

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

çeşm olupdur yāri gözler
nergis-i bīnā başar
gülsitān içinde olmuş gül
daĝı her kūşe gūş

11. yār:

Gazel 109

Mısra: 1

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

gözümde eşk-i rengīne
inanmaz yār al añlar
tenüm ĝarķ-āb-ı hūn
görse şafaķ içre hilāl
añlar

14. yārūñ:-uñ

Gazel 138

Mısra: 9

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

yārūñ düşünce göñlüme
mūy-ı müselseli
düşdi Şihābī şa'rı revān
böylece selīs

17. yārūñ:-uñ

Gazel 146

Mısra: 5

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

bir içim suya teşne
olmuş-ıdı ĝançeri yārūñ
içirüp hūn-ı dilden anı
ķana ķana ķandurmış

18. yārũñ:-uñ

Gazel 151

Mısra: 11

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

yārũñ cenāb hıdmetine
ruḥşat istedüm
kad kāk bi'letfāfetihi
iyyāke ve el-raḥş

21. yārũñ:-uñ

Gazel 232

Mısra: 1

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

görünmez oldu meh yüzi
yārũñ niḳābdan
ḥüsn āfitābı çıkmadı zıll-
i sehābdan

24. yārũñ:-uñ

Gazel 245

Mısra: 3

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

her melek-ruḥsār yārũñ
görmege dīdarını
cārī olur kapu kapu
beñzer ol cerrāre şu

19. yāra:-a

Gazel 174

Mısra: 3

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

yāra didüm vaşluñ el
verse baña işüm oñar
didi bu mümkin devā-yı
hicre mu'tād oñmaduḳ

22. yāra:-a

Gazel 237

Mısra: 9

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

nāz etdükçe niyāz etdi
Şihābī yāra
götürür 'āşık ola
sūhlarıñ şīvelerin

25. yār:

Gazel 251

Mısra: 11

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

ruḥ-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmış
ḥikmet ammā sīm ile
zerde

20. yāra:-a

Gazel 199

Mısra: 7

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

yāra didüm çeşm-i pür-
nem ğarḳa verdi 'ālemi
ol dürr-i yeḳtā didigüm
yemm-durur o nem degül

23. yāra:-a

Gazel 243

Mısra: 3

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

cefā itmek dirīgā yāra
dāyim 'ādet olmışdur
vefāya ḳābil olsa bārī
dilber olmasa bed-ḥū

26. yāruñ:-uñ

Gazel 254

Mısra: 3

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

her ki yāruñ ḳalbine ḥarf-
i vefā resmin bezer
sikke ḳazmışdur hemān
'ālemde seng-i mermere

27. yārūñ:-uñ

Gazel 258

Mısra: 9

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

cevrī hisāba gelmedi
yārūñ Şihābiyā
vire cevāb ‘āşıkā rüz-ı
hisābda

28. yārūñ:-uñ

Gazel 268

Mısra: 5

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

yārūñ bahā-yı hüsne
vechen-min-el-vücūh
olmaz bahāne şekli zehī
şūret-i vecīh

29. yārūm:-um

Gazel 284

Mısra: 6

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyīdür
bu bütün dūñyada yok
bir bī-vefā yārūm gibi

30. yārūñ:-uñ

Gazel 285

Mısra: 6

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

ellerūñ etdi dimāğını
mu‘aṭṭar nāfe-veş
şāne yārūñ zūlf-i ‘anber-
bārını eller gibi

31. yārdan:-dan

Gazel 289

Mısra: 8

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

‘acabā kankı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seherī peygāmı

32. yār:

Gazel 290

Mısra: 3

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

raķībe rīş-ḥand etdi yine
yār
şakalına ‘aceb toğrar
piyāzı

33. yār:

Gazel 309

Mısra: 6

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

siper-i sīnem-ile
şeşperini men‘ itdüm
yār öğretti baña fenn-i
silahşūrlığı

34. yārūñ:-uñ

Gazel 314

Mısra: 1

*Arkadaş, dost II**Sevgili.*

halkı kıl eyledi yārūñ
kerem-i aḥlākı
bāreka’llāh zehī
mevhībe-i ḥallākı

35. yār-ise:--ise

Gazel 253

Mısra: 1

Sevgili, dost.

dil bī-ḳarār gün gibi
hercāyī yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

36. yārūñ:-uñ

Gazel 52

Mısra: 4
Arkadaş, dost. II
Sevgili.
 beyābān-ı belāda üştür-i
 gönüm şitāb eyler
 ko çeksin miḥnetin yarūñ
 olunca bir yaña firķat

37. yār:

Gazel 85
 Mısra: 4
Arkadaş, dost. II
Sevgili.
 kırbānuñ olayın baña
 kıyma dedüm idi
 çatdı kemān kaşını
 bildüm kıyar yār

38. yārūñ:-uñ

Gazel 148
 Mısra: 5
Arkadaş, dost. II
Sevgili.
 ḥādeng-i ğamzesi yārūñ
 zücāc-ı kalbe geçer
 zehī belālī nişān ü zehī
 ğuşāde ḥalās

39. yāra:-a

Gazel 160
 Mısra: 2

Arkadaş, dost. II
Sevgili.

germ olup dil virdi
 meclisde ruḥ-ı dildāre
 şem‘
 şevķden göz göze
 yandurdı vücūdın yāra
 şem‘

40. yāra:-a

Rübai 4
 Mısra: 1
Arkadaş, dost. II
Sevgili.
 yāra ‘arz-ı ḥāl okutmağa
 burc-ı kaşına
 bir gün olmadı ki her
 laḥza kebūter ķonmadı

41. yār:

Gazel 40
 Mısra: 1
Arkadaş, dost. II.
Sevgili.

yār ḥışm itdi baña cevır-
 ile aġyāre uyup
 ‘abd-i müznib kılmış
 a‘māl-i maḥabbetden
 zünüb

42. yār:

Gazel 101
 Mısra: 9
Arkadaş, dost. II.
Sevgili.
 yār kūyında Şihābī
 şı‘rine taḥsīn ider
 didiler kim nazm-ıla
 Ḥassānlık budur

43. yār:

Gazel 247
 Mısra: 4
Arkadaş, dost. II.
Sevgili.
 ḥātıruma gelür perīşānlık
 yār kākül taġıtsa şāne-y-
 le

44. yār:

Gazel 261
 Mısra: 6
Arkadaş, dost. II.
Sevgili.

niçe olmasın kefen
 egnümde pīrāhen baña
 yādlar ķoynında yatur
 yār ‘uryān her gice

45. yārūñ:-uñ

Gazel 25

Mısra: 1

1. Sevgili. 2. Dost.
3. Bildik, tanıdık.

nihāl-i kâmeti üstinde
yārūñ ruhları güyâ
açılmış fi'l-meşel
terşihde iki gül-i hamrâ

yār düşnâmi:

1. yār düşnâmi:-n, -ı

Gazel 124

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin (âşığa)
kötü sözler sarf etmesi.*

yār düşnâmını du'â

bilirüz

her cefâsını hep vefâ

bilirüz

yara:

1. yaraşur:-ş, -ur

Gazel 82

Mısra: 8

*Uygun olmak,
yakışmak.*

çokdur egerçi bâğda tâze

nihâl ü gül

tursa otursa yaraşur o

serv ü lâle-ğad

2. yāra:

Gazel 302

Mısra: 2

*Bir dış etkiyle, bir
hastalık veya ârıza
sebebiyle vücutta
meydana gelen kesik,
yarık veya çıban. II.
Aşkın sebep olduğu acı,
üzüntü, keder; aşk
yarası.*

*ğamze-i ğammâzveş
turmaz geçer 'âşıkları
yāra kan itdürmege bel
bağlamışdur hançeri*

3. yaram:-m

Gazel 7

Mısra: 6

*1. Bir dış etkiyle, bir
hastalık veya ârıza
sebebiyle vücutta
meydana gelen kesik,
yarık veya çıban. 2.
Üzüntü, acı, dert.*

*cāna geçdi sehm-i esrâr-ı
ğamuñ toymadı
sînede yaram açup ağzın
kalur hayrân aña*

yara çek:

1. yara çek:

Gazel 181

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yara açmak,
yarmak, yaralamak.*

*şad-pāre sîne olduğu-çün
pāre hoş gelür
tîğ-ı rızâ-yı yār-ıla yüz
yerde yara çek*

yārân:

1. yārânı:-ı

Kaside 13

Mısra: 8

*Arkadaş, dost;
sevgili.*

nüzül itdi aña Ruğu'l-

Ğuds tenzîl-i Kur'ânı

hidâyet encümidür

cümleten aşhâb u yārânı

yārân-ı şafâ:

1. yārân-ı şafâ:

Gazel 52

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Safa dostları II
gönül dostları; şâirler.*

Şihābī vaşl-ı yār-ıla ne
mümkindür şafā sürmek
aña vuşlat gelür güyā be
yārān-ı şafā fırkat

2. yārān-ı şafā:

Gazel 139

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Safa dostları II
gönül dostları; şâirler.

şafā kesb eyledi cām-ı
lebünden şaḳiyā meclis
anuñ-çün cā-be-cā
itmekde yārān-ı şafā
meclis

yaraş-:

1. yaraşır:-(ı), -r

Gazel 21

Mısra: 1

Uygun düşmek,
yakışmak.

nāzenīnüm ḫayli
nazükdür yaraşır nāz aña
şīve şehrinde
müsellemdür nazīr olmaz
aña

yār-gār:

1. yār-gār:

Kaside 16

Mısra: 17

Sevgili, dost. II

Mağara arkadaşı. II Hz.

Ebubekir'in Hz.

Muhammed'e Sevr

mağarasında arkadaşlık
etmesi bağlamında.

yār-gār olan ḫabību'llāha
evvel şıdḳ-ıla
ḫazret-i Bū-Bekr kim
oldur benām-ı çār-yār

yār-ı bī-pāk:

1. yār-ı bī-pāk:

Gazel 249

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Kusursuz sevgili.

‘ālemüñ ḫalkını ḫulḳ-ıla
idüp üftāde
yār-ı bī-pāk yürür ‘ālem-
i istiḡnāda

yār-ı çār:

1. yār-ı çār:

Gazel 242

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dört dost, dört
halife.

bezendi Ka‘be-i ḫüsni
olaldan yār-ı çār ebrū
cebīni pertev-i nūr-ı
nebīdür çār-yār ebrū

yār-ı gendüm-gün:

1. yār-ı gendüm-gün:

Gazel 295

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Buğday renkli
(tenli) sevgili.

iy Şihābī cū-be-cū bir
yār-ı gendüm-gün içün
ḫirmen-i ‘ömr-i ‘azīzī
bāde verdüm ḫaşılı

yār-ı meh-veş:

1. yār-ı meh-veş:

Gazel 145

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Ay gibi (parlak
yüzlü) sevgili.

gösterince ḳadd-i
bālāsını yār-ı meh-veş
ḳodı el arḳasını yire
çenār-ı ser-keş

yār-ı rābī:**1. yār-ı rābī:****Kaside 16**

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Dördüncü dost.**Dördüncü halife, Hz. Ali.*

yār-ı rābī kim dinildi
bāb-ı şehri 'ilm aña
hem 'ālim ü hem ḥalīm
oldur kirām-ı çār-yār

yār-ı sālis:**1. yār-ı sālis:****Kaside 16**

Mısra: 21

Kelime Tipi: -

*Üçüncü dost; Hz.**Osman.*

yār-ı sālis kim aña virildi
zī'n-nüreyñ nām
cāmi '-i āyāt-ı rahmān ü
hümām-ı çār-yār

yār-ı sālī:**1. yār-ı sālī:****Kaside 16**

Mısra: 19

Kelime Tipi: -

İkinci dost.

yār-ı sālī kim laḳab
ḥakḍan aña fāruḳdur
farḳ-ı küfr ü dīnde oldur
ḥüsām-ı çār-yār

yār-ı vefādār:**1. yār-ı vefādār:****Gazel 214**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Vefalı dost. vefalı**sevgili.*

derbeder olup cihān
deştini geşt etdüm velī
hīç bir yār-ı vefādār
āsītānın bulmadum

yarlıga:**1. yarlıgadı:-dı****Gazel 11**

Mısra: 5

Bağışlamak.

yarlıgadı gönlümi
düşnām-ı dost
rahmet idüp ḥayr-ıla
kıldı du 'ā

yārūñ ḡamı:**1. yārūñ ḡamı:****Gazel 67**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgiliden gelen
gam, keder, üzüntü.*

yārūñ hemīşe gönlümi
eyler ḡamı feraḥ
niteki şevḳ-i vaşlı ider
'ālemi feraḥ

yaş:**1. yaş:****Gazel 51**

Mısra: 7

*Acı ve bu acıyı
belirten davranışlar,
matem.*

ḳaşuñ yāsın gehi ḳur gāhi
yaş öğret kemānkeşlik
nişān-ı sīneler urmağa
ḡamzeñ nāvek-endāz it

2. yaşumdan:-um, -dan**Gazel 84**

Mısra: 5

*Ağlandığında
gözlerden akan berrak
sıvı, göz yaşı. II. Âşığın
kanlı gözyaşı.*

yaşumdan açılur güller
gibi her gönca leb göñli
baña ter düşdügi
şebnemlerüñ bu
macerādandur

3. yaşumuñ:-um, -uñ

Gazel 269

Mısra: 6

(Âşığın) gözyaşları.

kirpigine aşmaz oldı
atlası çarh-ı ülkerin
yaşumuñ her kaçresı ay
māh-pervīn olmada

4. yaşı:-ı

Gazel 292

Mısra: 4

(Âşığın) gözyaşları.

bildi 'ömri kühtedür şeb-
i fūrkat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velī aķar yaşı

5. yaşuñ:-uñ

Gazel 295

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşları.

'āşık-ı dīdār-iseñ yaşuñ
revān it şu gibi

görmek isterseñ cemāl-i
yārdan nūr-ı celī

6. yaşı:-ı

Kaside 1

Mısra: 19

(Âşığın) gözyaşları.

yaşı sefine olup ol
havzada
andan olur 'āleme feyz-i
rahīm

7. yaşup:-up

Gazel 308

Mısra: 6

Gevşetmek.

egri bakma tır-gerler gibi
gel 'uşşākuña
kaşlarıñ yāsın yaşup
kurma kemāniler [gibi]

8. yaşum-ıla:-um, -ıla

Gazel 121

Mısra: 2

(Âşığın) Gözyaşı.

sīnem üzre tāze güllerdür
bu kanlu dāğlar
yaşum-ıla lāle renk olsa
aceb mi bağlar

9. yaşım:-ım

Gazel 55

Mısra: 7

Gözyaşı II aşığın
gözyaşları.

yaşım senden cūdā aķar
velīkin
nedür dīdeye dūr olmağa
bā'ış

10. yaşı:

Gazel 95

Mısra: 1

(Âşığın) Gözyaşı.

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

11. yaşum:-(u)m

Gazel 1

Mısra: 18

(Âşığın) gözyaşı.

āhum od urdı Şihābī o
tokuz eflāke
koydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

12. yaşum:-(u)m

Gazel 19

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

yaşum bahrine gāhī bir
nazar kııl iy dūr-i yektā
berü gel devlet-ile seyr-i
deryā eyle ahyānā

13. yaşum:-(u)m

Gazel 56

Mısra: 2

(Âşığın) gözyaşı.

hatt-ı la' lūñ olupdur
dīde-giryān olmağa bā'is
ciger-hūn
olmasundandır yaşum
kan olmağa bā'is

14. yaşum:-(u)m

Gazel 69

Mısra: 7

(Âşığın) gözyaşı.

yaşum habābı o mehe
gül-günī haymedür
müjgān-ı hūnīn oldu
anuñ-çün ta'āb-ı sürh

15. yaşum:-(u)m

Gazel 84

Mısra: 11

(Âşığın) gözyaşı.

yaşum sīm oldu çehrem
zār ümīd-i hāk-i pāyinde
Şihābī kılbine bunca
ğınā ol kimyādandır

16. yaşum:-(u)m

Gazel 115

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

her ruhı rengini gördükçe
yaşum gül-gün olur
her lebi meygūna meyl
itdükçe bağrum hūn olur

17. yaşum:-(u)m

Gazel 116

Mısra: 2

(Âşığın) gözyaşı.

āhum añınca haddüñi
āteş-fişān olur
gözüm görünce kıaddüñi
yaşum revān olur

18. yaşum:-(u)m

Gazel 243

Mısra: 9

(Âşığın) gözyaşı.

Şihābī sū-be-sū yaşum
'aceb midür revān olsa
hıram etdükçe serv-āsā
olur her kāmēt-i dil-cū

19. yaşum:-(u)m

Gazel 259

Mısra: 6

(Âşığın) gözyaşı.

hayalūñ merdūmi
çıkmadı cānā baħr-i
çeşmūmden
yaşum cevherlerin
çıkarmağ-ıçün kaldı
deryāda

20. yaşum:-(u)m

Gazel 307

Mısra: 5

(Âşığın) gözyaşı.

gözümūñ merdūmi
yaşum gibi gözden düşdi
etmeyelden baña ol
gözleri şehla nazarı

21. yaşı:-ı

Gazel 43

Mısra: 3

(Âşığın) gözyaşı.

cereyān itse gözüm yaşı
olur hūn-ālūd
k'eyledi hançer-i mihnet
cigeri lahte'l-aht

22. **yaşı:-ı**

Kaside 21

Mısra: 53

(Âşığın) gözyaşı.

iy Şihābī bülbülün yaşı
şarāb-ı āl olur
düşse cām-ı meclise
‘aks-i ruh-ı hamrā-yı gül

iy Şihābī yaşuma rahm
etmedi ağıyar hiç
nerm olmaz niçe kim
aķarsa seng-i hāre şu

26. **yaşın:-ı, -n**

Gazel 311

Mısra: 1

(Âşığın) gözyaşı.

23. **yaşı:-ı**

Kaside 22

Mısra: 23

(Âşığın) gözyaşı.

ķan aķarsa gözümün yaşı
olur demlerle
bitürür mevsüm irince
leb-i Ceyhūn lāle

bülbül aķıdup yaşın
efzūn ider nālanını
jālelerle tōldurur her dem
gülün dāmānını

vasağ:

1. **vasağıdur:-ı, -dur**

Gazel 122

Mısra: 12

Kanun, ferman,

kaide, türe, emir. II

Yasak, engel.

24. **yaşın:-ı, -n**

Gazel 39

Mısra: 2

(Âşığın) gözyaşı.

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı āh-ıla her şeb
sitārem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

dilā etme nazar yāra be-
çeşm-i hazz-ı nefsānī
şakın kılma ta‘allül bu
şeh-i ‘ışkuñ yasağıdur

yaşdan:-

25. **yaşuma:-(u)m, -a**

Gazel 245

Mısra: 9

(Âşığın) gözyaşı.

1. **yaşdanmadan:-ma, -dan**

Gazel 215

Mısra: 3

Yaslanmak,

dayanmak. II Sığınmak,
güvenmek.

gāh deyr ü gāh mescid
ışigin yaşdanmadan
bir büt-i ra‘nā-durur iki
cihānda maķşadum

yasdan:

1. **yaşdanursa:-ur, -sa**

Gazel 63

Mısra: 5

Yaslanmak,

dayanmak.

yaşdanursa tātñ mı seng-i
āsitānuñ hūblar
şāh-ı hūbānsın ayağūñ
topragıdur başa tāt

yāsemen:

1. **yāsemen:**

Gazel 289

Mısra: 5

Beyaz çiçekler açan
ve sarmaşık cinsinden
olan güzel kokulu bir
ağaç, yasemin çiçeği. II
Sevgilinin yanağı. II
Sevgilinin yüzünde
bulunan ayva tüyleri.

yâsemen mahrem
olupdur harem-i gül-zâra
bu şafâdan yolunup
pâreledi ihrâmı

yâsin:

1. yâsîn:

Kaside 13

Mısra: 12

*Kur'ân-ı Kerîm'in
otuz altıncı sûresi.*

egerçi Âdem'e oldu
müyesser 'alleme'l-esmâ
olupdur Muştafânuñ
künyeti Yâsîn ile Tâhâ

yat:-

1. yatmışlar:-mış, -lar

Gazel 71

Mısra: 5

*Bir yere veya bir
şeyin üzerine boylu
boyunca uzanmak;
uyumak veya dinlenmek.*

mest olup gülşende
yatmışlar şehirden
gülleri
zîn idüpdür başına her
şûh u şengül şâh

2. yatur:-ur

Gazel 260

Mısra: 7

*Bulunmak, bir yerde
mevcut olmak.*

şah-ı mārân olup emmare
derünümde yatur
beñzedürsem yeridür anı
çeh-i hayyâta

yat:

1. yatur:-ur

Gazel 12

Mısra: 15

*Boylu boyunca
uzanmak, uyumak.*

mest-i hûb-nâz olup
gülşende yatur hûrîler
eş-şalâ yâ zümratü'l-
'uşşâk-ı bîdâri's-şalâ

2. yatur:-ur

Gazel 212

Mısra: 5

*Yer almak,
bulunmak.*

dağı ben ana rahminde
yatur bir katre hûn iken
bu mevcûdâtı ma'dûm
aňlayup ol demden el
çekdüm

yatur:

1. yatur:

Gazel 261

Mısra: 6

*Bir şeyin içinde
üzerinde bulunmak.
Orada var olmak, II.
Boylu boyunca uzanmak.*

niçe olmasın kefen
egnümde pîrâhen baña
yâdlar koynında yatur
yâr 'uryân her gice

2. yatur:

Gazel 276

Mısra: 7

*Bir şeyin içinde
üzerinde bulunmak.
Orada var olmak, II.
Boylu boyunca uzanmak.*

âb üstinde yatur keştîye
beñzer bu zemîn
cân atar 'âkıl olan kıraya
girmez gemiye

yâv:

1. yay:

Gazel 209

Mısra: 2

İki ucu arasında bir

*kiriş gerili olan, eğri ve
esnek ok atma âleti,
kavis. II Sevgilinin
kaşları.*

uraldan tûrûnî cân
ol[ma]dı ham
göñül ey kaşı yay için
çeker gam

yaz:-

1. yazayın:-ayın

Gazel 81

Mısra: 8

*Yazmak, kaleme
almak.*

raķīb-i kâferi öldür
ğazâdur
yazayın nâmede nâmuñ
mücâhid

2. yazıpdur:-ıpdur

Gazel 242

Mısra: 6

*Yazmak, nakş
etmek.*

şanasın kilik-i Mânî oldı
yâhud hâme-i erjend
yazıpdur levh-i pîşânîsini
nakş-ı nigâr ebrû

3. yazıpdur:-ıpdur

Gazel 258

Mısra: 4

*Yazmak, nakş
etmek.*

çıkma uşûl ü dâyireden
bil maķâmuñı
kâhil fûnunu böyle
yazıpdur kitâbda

4. yaz:

Kaside 8

Mısra: 28

*(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işâret ve
harflerle bir yere
geçirmek // Yazıya
geçirmek, yazı ile
anlatmak.*

kevn ü mekân-ı hestîde
yoķdur nazîr aña
yaz levh-i câna na'tını
dâyim Şihâbiyâ

5. yazdı:-dı

Gazel 5

Mısra: 8

*(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işâret ve
harflerle bir yere
geçirmek, kaleme almak.*

şafha-i hüsnuñ şahîh iken
haţuñ
yazdı çok harf-i ğalat
kıldı haţa

6. yazalar:-a, -lar

Gazel 117

Mısra: 10

*(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işâret ve
harflerle bir yere
geçirmek, kaleme almak.*

iy Şihâbî zülfî
sevdâsında olsam ol
mehûñ
kışşa-i kabrüm taşına kıl
kalemler yazalar

7. yazam:-am

Gazel 255

Mısra: 8

*(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işâret ve
harflerle bir yere
geçirmek, kaleme almak.*

mürekkeb kalmadı faşl
oldı bâbın yazmağa
hicrûñ
meger miñnet kitâbın
ben yazam bu sürh-ı
eşkümler

8. **yazmağa:-mağ, -a****Gazel 255**

Mısra: 7

(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işaret ve
harflerle bir yere
geçirmek, kaleme almak.

mürekkebe kalmadı faşl
oldı bâbın yazmağa
hicrûñ
meger miñnet kitâbın
ben yazam bu sürh-ı
eşkümle

9. **yazdı:-dı****Kaside 8**

Mısra: 21

(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işaret ve
harflerle bir yere
geçirmek, kaleme almak.

nâminı hâşa yazdı anuñ
kâtib-i ezel
mañhûr oldu anuñ ile
eyleyen cedel

10. **yazar:-ar****Kaside 24**

Mısra: 36

(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işaret ve

harflerle bir yere

geçirmek, kaleme almak.

kalem-i müşgîn alup

destine münşî-mânend

vaşf-ı kâkülde yazar şî'r-

ile inşa sünbül

11. **yazdı:-dı****Kaside 25**

Mısra: 46

(Bir söz veya
düşünceyi) Belli işaret ve
harflerle bir yere
geçirmek, kaleme almak.

hurûfî dâne nokta jâle

ma'nî bûyî müşgînî

çemen evrâkına yazdı

yine bir şî'r-i ter nergis

12. **yazsam:-sa, -m****Gazel 275**

Mısra: 9

Bir söz veya
düşünceyi belli işaret ve
harflerle bir yere
geçirmek; kaleme almak;
yazı ile anlatmak.

iy Şihâbî derdümi

yazsam olur dūr ü dirâz

korğarın dehşet birağur o

kaşide kaşide

yaz:1. **yazarlar:-ar, -lar****Gazel 305**

Mısra: 2

Kaleme almak,
yazmak.

la'î-i dilberden dil-i

nâkâm alursa kāmını

nâme-i 'uşşâkda evvel
yazarlar nāmını

2. **yazmış:-mış****Gazel 7**

Mısra: 2

(Allah) Kader
olarak belirlemek.

muşhaf-ı cāndur yüzüñ

haţ sūre-i rahmān aña

başda bismi'llāh yazmış

kaşuñı yezdān aña

3. **yazarken:-ar, -ken****Gazel 63**

Mısra: 3

Kaleme almak,
yazmak.

sürh-ı eşkümle yazarken

mācerā-yı 'ışkumı

didi ma'lûm oldu[*]

'arz-ı hâle ihtiyâc

4. yazıla:-ıl, -a**Gazel 236**

Mısra: 4

*Kaleme almak,
yazmak.*

tîğ-i miñnetle beni katl
ider olsa o cüvân
her yere şekl-i mañabbet
yazıla kıanumdan

yā-zeyne'l-melāh:**1. yā-zeyne'l-melāh:****Gazel 65**

Mısra: 1

Ey güzellik süsü.

cām-ı mey şun baña yā-
zeyne'l-melāh
rāḥatü'l-ervāḥdur çün
ke's-i rāḥ

yazıl:**1. yazılır:-(u)r****Gazel 176**

Mısra: 6

*Yazma işi yapılmak,
nakşedilmek,
resmedilmek.*

bāğbān tîğ-ıla atdukça
kalem gül şāhını

gölşen içre yazılır şerh-i
gülistān her varak

2. yazıldı:-dı**Kaside 18**

Mısra: 9

*Bir yere kayd
yapılmak, kaydedilmek.*

levḥ-i a'māle yazıldı
meger ol ḥatt-ı ḥatā
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lāyık ola

yazılan:**1. yazılan:****Rübai 5**

Mısra: 4

Kader, alinyazısı.

ki müneccim ne kıadar
etse ḥisāb-ı encüm
her ne ise yazılan başa
gelür bī-minnet

yazındı:**1. yazındı:****Kaside 8**

Mısra: 4

Yazmak.

'ilm-i ledünden okudı ol
mā-sebak sebāk

medḥin yazındı gülşen-i
'āleme varak varak

yazuğ:**1. yazuğı:-ı****Gazel 110**

Mısra: 5

Acıma, merhamet.

saña 'āşıkıların yazuğı
ḥasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı
degül berg-i ḥazān yer
yer

ye-:**1. yer:-r****Gazel 236**

Mısra: 2

*Ağızda çiğneyerek
yutmak, yemek.*

çıkmadı tır-i ğamuñ bu
dil-i vīrānumdan
durmayup yer etümi
ğam-ısa biryānumdan

ye'cüc:**1. ye'cüc:-e****Gazel 50**

Mısra: 4

Me'cuc ile birlikte

Nuh Peygamber'in
zürriyetinden iki
kabilenin adıdır. Bu
kabileler, Zülkarneyn
döneminde ortaya çıkan
ve kıyametin kopmasına
yakın dönemde zuhur
ederek yeryüzünde
bozgunculuk yapacak
olan kabilelerdir. Kehf
Suresi'nde Ye'cûc ve
Me'cûc'den zaman ve
mekân belirtilmeden
geçmişte yaşamış bir
topluluk şeklinde söz
edilmekte, onların etrafa
zarar verdikleri ve
Zülkarneyn'in yaptırdığı
büyük sed sayesinde
engellendikleri
bildirilmektedir.

hayât-âb-ı huşûline girüp
Hızr-ile zulmâtın
Sikender gibi Ye'cûce
belâ sırrını urduñ tut

“yedâ biyed”:

1. “yedâ biyed”:

Gazel 82

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

El ele olmak.

ey sâķi vâmı destüme
kendü elüñle ver
kim bu maḥalde toḡru
didiler: “yedâ biyed”

yedi:

1. yedi:

Gazel 160

Mısra: 11

"Yedi" sayı sıfatı.

rüşen oldı bu yedi beyti
Şihâbînüñ (-)
şanasın yakdı felekde
seb'a-i seyyâre şem'

2. yedi:

Gazel 251

Mısra: 13

"Yedi" sayı sıfatı.

Şihâbî seb'a-i seyyâre
midür bu yedi beytüñ
ögüp göge çıkarır
okuyanlar heft-kışverde

yedi başlı şu'bân:

1. yedi başlı şu'bân:

Kaside 24

Mısra: 33

Kelime Tipi: -

Yedi başlı ejderha.

gösterür 'acız ile geh yedi
başlı şu'bân
n'ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

yedi beyt:

1. yedi beyt:-üm

Rübai 6

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yedi beyitlik şiir

/gazel.

cür'a nüş olalı yedi
beytüm
seb'asın etdi Cāmînüñ
ser-mest

yed-i beyzâ-yı dost:

1. yed-i beyzâ-yı dost:

Gazel 48

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dostun parlayan

eli. II Hz. Musa'nın
parlayan eli. (Mucizesi).

âfîtabuñ pençesin burdı
yed-i beyzâ-yı dost
yine ibtâl itdi sihr-i
mu'ciz-i Mūsâ-yı dost

yed-i beyzâ-yı gül:

1. yed-i beyzā-yı gül:

Kaside 21

Mısra: 40

Kelime Tipi: -

Gülün parlayan eli.

sāhīrān-ı bed-naẓar sihrin
ider bāṭıl müdām
gösterince mu‘ciz-i Mūsā
yed-i beyzā-yı gül

yed-i beyzā-yı mūsā:1. yed-i beyzā-yı mūsā:-
da**Gazel 189**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Hz. Musa'nın

koyununa sokup
çıkardığında mucize
eseri olarak bembeyaz
parlayan eli.

el urşāñ gösterürsin ki
‘aşāña ejdehā şeklin
yed-i beyzā-yı Mūsāda
olan i‘cāzdur zülfüñ

yedi deryā:

1. yedi deryā:-(y)ı

Gazel 1

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

*Yedi deniz,
dünyadaki tüm denizler.*

āhum od urdı Şihābī o
tokuz eflāke
koydı birbirine yaşum bu
yedi deryāyı

2. yedi deryā:

Gazel 122

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yedi deniz,
dünyadaki tüm denizler.*

zemīn enhārı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdur

yed-i kudret:

1. yed-i kudret:

Gazel 49

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Kudret eli; Allah'ın
her şeyi yapabilme gücü.*

ezelden āb-ı ‘ışk-ıla sirişt
olmasa ger tıynet
geyürmezdi yed-i kudret
vücūda hıl‘at-i hılkat

yed-i mūsā:

1. yed-i mūsā:

Kaside 24

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

*Hz. Musa'nın
mucizevî (beyaz) eli.*

gösterür ‘acz ile geh yedi
başı şu ‘bān
n’ola dersem ki olupdur
yed-i Mūsā sünbül

yek-dest:

1. yek-dest:

Gazel 46

Mısra: 4

Aynı cins.

dest virdi bize meclisde
bugün her desti
aldı meyhVāre-i rindānuñ
ayağın yek-dest

2. yek-dest:

Rübai 6

Mısra: 2

Aynı cins.

penc beyt-ile pençe-i
nazmum
hamsesi-y-le Nizāminüñ
yek-dest

yek-dil ol-:

1. **yek-dil ol:-ma, -sa****Gazel 201**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Aynı duyguları
paylaşmak, gönüldaş
olmak.*

*Bir nefes, soluk
süresi.*

bāde-i 'ışkuñ bulunmaz-
iken ayağın çeker
yek-nefesde çekdiğüm
görüp kulağ çekdi sebū

Mısra: 10

Tek bakış.

iy Şihābī saña olurdu
müsellem mülk (-)
eylese ol Hüsrev-i
hübān-ı 'ālem yek-nigāh

ğam leşkeri yağmalar-ıdı
cümle cihānum
olmasa hayālūñ haşemi
kalb-ile yek-dil

2. **yek-nefes:****Gazel 67**

Mısra: 5

*Tek nefes, bir an
olsun.*

çekme ğam-ı zamāne'i
sen yek-nefes için
'ārif odur ki göre hemān
ger demi ferağ

yel:1. **yel:****Gazel 289**

Mısra: 7

*Havanın yer
değiştirmesi sonucunda
meydana gelen esinti,
rüzgār.*

'acabā kankı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seherī peygāmı

"yekefī el-işāretü**'ārifān":**1. **"yekefī el-işāretü****'ārifān":****Gazel 219**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Meclise iki bilgili
yeter.*

māni' olmaz bezm-i hāşa
kesret-i eşhās hīç
bu meşeldür kim dimiş
"yekefī el-işāretü
'ārifān"

3. **yek-nefes:****Gazel 193**

Mısra: 2

*Tek nefes, bir an
olsun.*

tengnā-yı ğamda inletdi
beni bir şūh u şeng
yek-nefes āheng-i nālem
olsa çatlardı dü heng

2. **yeler:-er****Gazel 21**

Mısra: 8

*Telaşla koşmak. II
Çaba sarfetmek / gayret
göstermek.*

yek-nefes:1. **yek-nefesde:-de****Gazel 241**

Mısra: 4

yek-nigāh:1. **yek-nigāh:****Gazel 246**

almadı kimse hevā-yı
zülfden bûy-ı vefā
yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

3. **yeler:-er****Gazel 174**

Mısra: 5

(Sevgilinin
peşinden) koşmak,
koşturmak.

her şikâr ardınca
olmuşdur yeler oñmaz
dil
gerek-imiş vâkı 'â olduğu
şayyâd oñmaduk

yelken:1. **yelkenine:-i, -n, -e****Gazel 132**

Mısra: 4

Yelken.

baħr-ı belāya düşeli bu
rūzigārda
āh oldı keştı yelkenine
bād-bānumuz

2. **yelkenin:-in****Gazel 238**

Mısra: 4

Rüzgâr gücünden
yararlanarak geniş bir
yüzey oluşturacak
biçimde yan yana dikilen
ve teknenin direğine
uygun bir biçimde

takılarak onu hareket
ettiren kumaş veya
şeritlerin tümü. II
Yaprak, lale ya da gül
yaprağı.

erguvānı cāme birle
şanki bir maħbūbdur
lāle-i ħamra zarīfāne
kıvırmış yelkenin

yelken aç:-1. **yelken aç:-ar****Gazel 106**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yelken açmak; yola
çıkma için hareket
etmek.

baħr-i çeşmümde ħubāb-ı
eşkdən göz merdümü
bād-ı āhum qaldırıp ten
fūlkine yelken açar

yelken takye:1. **yelken takye:****Kaside 22**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Önden ve arkadan
sarkan dört yakası olan

askerlerin de giydiği bir
başlık çeşidi.

geyinüp başına bir
kırmızı yelken takye
bezme sākīlik ider šāhid-
i mezzūn lāle

yelten:1. **yeltenür:-ür****Gazel 21**

Mısra: 8

Teşebbüs etmek;
kalkışmak.

almadı kimse hevā-yı
zūlfdən būy-ı vefā
yeltenür gerçi şabā-veş
her yeler oñmaz aña

yemānī:1. **yemānīler:-ler****Gazel 308**

Mısra: 4

Yemenli.

ruhlarında ħāller ħālī
degüldür fitneden
cenk iderler Rūmiyān-ıla
Yemānīler gibi

yemez:

1. yemez:

Gazel 164

Mısra: 6

Yememek (Mecaz anlamda).

şem‘-i hüsnüne ko
yansın iy perî ‘uşşâkuñı
kim bu rüşendür yemez
pervâner pervâ-yı dâğ

yemm:

1. yemm-durur:

Gazel 199

Mısra: 8

Deniz.

yâra didüm çeşm-i pür-
nem ğarkâ verdi ‘âlemi
ol dürr-i yeğtâ didigüm
yemm-durur o nem degül

yemm-i ahzâr:

1. yemm-i ahzâr:

Kaside 24

Mısra: 39

Kelime Tipi: -

Yeşil deniz. II

Çimenlik, yeşillik (yer.).

yemm-i ahzâr çemen ü
zevrâkîdür geşt-i gül

kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

yemm-i hazrâ:

1. yemm-i hazrâ:-(y)a

Kaside 25

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Çimenlik denizi. II

Yeşillik, yeşil bahçe.

yemm-i hazrâya talmışdı
niçe ğavvâsdur gör kim
nişâr etdi cihâna jâleden
lû‘lû‘-i ter nergis

yemm-i kerem:

1. yemm-i kerem:-dür

Kaside 11

Mısra: 18

Kelime Tipi: -

Kerem denizi.

cemî‘-i ümmete lutfuñ
olursa vüs‘at ile
ne var ki yemm-i
keremdür dilüñ çü baħr-i
vasî‘

yene:

1. yene:

Gazel 195

Mısra: 13

Bir kez daha.

tekne-i ğamda Şihâbî
yene ebdâl gibi
dâğ yakdı tene meh-rûlar
içün mihr mişâl

2. yene:

Gazel 237

Mısra: 6

Bir kez daha.

mest gördüm gice
seyrümde dil-i şeydâyı
yene sâķî umarın bâde-i
la‘lûñ emerin

3. yene:

Kaside 25

Mısra: 11

Bir kez daha.

yene ceyş-i şitâ üstine
ġâlib olmağa hayli
bahâr ezhârını cem‘
eyleyüp leşker çeker
nergis

yer:

1. yerini:-i, -n, -i

Kaside 11

Mısra: 23

Alan, bölge.

evāmir ile nevāhī yerini
gözle dilā
umura şer‘ ile eyle şürū‘
ol emre mutī‘

2. yerine:-i, -n, -e

Kaside 3

Mısra: 16

Bir şey veya

*kimsenin yerini tutmak
üzere.*

koyup tapuñı her ki vara
ğayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

3. yerinde:-i, -(n)de

Kaside 25

Mısra: 36

Bir nesne veya

*kimsenin kapladığı yâhut
kaplayabileceği boşluk,
bulunduğu mahal.*

şanasın mürğ-ı şahrâdur
ki turup bir ayağ üzre
şadā-yı tabl-bāzuñdan
yerinde her döger nergis

4. yerüñdür:-üñ, -dür

Gazel 231

Mısra: 5

Yer, mekan.

yerüñdür dayimā uğrar-
ısañ çengāline hāruñ
ruh-ı dildāre
öykünmişsin iy gül ne
çiçeksin sen

5. yerde:-de

Gazel 164

Mısra: 2

Alan, bölge, mekan.

‘aks-i hālūñle pür oldı
hercāyī dāğ (-)
niçe niçe yerde yakdum
dāğ-ber-bālā-yı dāğ

6. yerde:-de

Gazel 181

Mısra: 8

Alan, bölge, mekan.

şad-pāre sīne olduğu-çün
pāre hoş gelür
tīg-ı rızā-yı yār-ıla yüz
verde yara çek

7. yerden:-den

Kaside 22

Mısra: 8

*Ayakla basılan,
ayakların altında
bulunan zemin, yüzey,
toprak. II Yeryüzü.*

görünür dahı derūnındaki
dāğ-ı hırmān
çıkdı yerden haqqūñ
emri-y-le çü kārūn lāle

yer kalma:-

1. **yer kalma:-** +mış, -
+dur-mış, -dur

Gazel 20

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Fırsat verilmemek,
imkan sağlanmamak.*

kalmamışdur kaşr-ı
çeşmümde huzūr-ı hūvāba
yer
tutalı cānā şeh-i hayl-i
hayālūñ anda cā

[yer yer]:

1. **[yer yer]:**

Gazel 110

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

zülāl-i çeşme-i la‘lūñe
kandur teşneyin cānā
egerçi iki ‘aynümnden
‘uyūn oldı ‘ayān [yer
yer]

2. [yer yer]:

Gazel 110

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

dil almağa komış çok
hâller haṭ zîr-i zülfünde
kemân almış ele eydür
kemîn olmuş nihân [yer
yer]

3. [yer yer]:

Gazel 110

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

bürûc-ı kal'a-i 'ışka bu
âh-ı âteş-endâzum
hevâyî tûb olupdur hem
figânlar pâsubân [yer
yer]

yer yer:

1. yer yer:

Gazel 9

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Zaman zaman.

dûd-ı âhum kim şerâr-
efşân olur her şeb baña

taña kalıp şubha dek yer
yer bakar kevkeb baña

2. yer yer:

Gazel 109

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Zaman zaman.

dehānuñ sırrını sordum
mesâyil ehline yer yer
cevâbın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

3. yer yer:

Gazel 185

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kısım kısım; birçok
yerde; zaman zaman.*

ey Şihâbî nâr-ı âhumdan
benüm
yağdı yer yer cismim
ebdâl-i felek

4. yer yer:

Gazel 59

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

kal'a-i tende dökülür
kanlar
görünür yer yer
bedenlerde burûc

5. yer yer:

Gazel 108

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

her yanık sînemde yer
yer lâleler mü dâğdâr
ya elifler tûrduğunca
serv-i bâlâlar mıdır

6. yer yer:

Gazel 110

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

kadûñ reşk ile tende her
elif kim hûn-feşân yer
yer
şan olmuş hâkden peydâ
nihâl-i ergavân yer yer

7. yer yer:

Gazel 110

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

kaduñ reşk ile tende her
elif kim h n-fe  an yer
yer
 an olmuş h kden peyd 
nih l-i ergav n yer yer

8. yer yer:

Gazel 110

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

m je  t ri-y-le deldi
hil l  n na'lini  a u 
anu -  n  a -ı h sn  
 zre aşmışdur kem n yer
yer

9. yer yer:

Gazel 110

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

sağa 'a ı klar  n yazuğı
 asret n melerd r hep
bu b  u  zerd evr  ı
degül berg-i  az n yer
yer

10. yer yer:

Gazel 110

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

bel  atden  ih b  ne
sipehre heft eby tu 
 omı dur her  arafdan
yapdı ayak nerd b n yer
yer

11. yer yer:

Gazel 113

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

 ıkmasa n r-ı  iy  ger
n r-ı  humdan  erer
her gice  em'-i n c mı
gökde yer yer kim ya ar

12. yer yer:

Gazel 213

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

s ne sa r sında yer yer
  hir oldu şekl-i na'l
 ehs v rum  anda
başdıysa semend  n t ze
s m

13. yer yer:

Gazel 248

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

d   lar kim görinür yer
yer  ik f-ı s neden
l lelerd r kim girüpdür
k hs ru   oynına

14. yer yer:

Gazel 255

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

 er r-ı  hdan yandı
başumda d   lar yer yer
gören der  ubbesi  ar u 
'aceb zeyn olmuş
encümle

15. yer yer:

Gazel 307

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yer yer, kısım kısım.

degül encüm görinen
gökde  ih b  yer yer
oldı bir me 'ale-i   h-ı
dilümün her şereri

yer yok:

1. yer yok:

Gazel 178

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gerek olmamak.

ey haṭṭ-ı ḥadd-i dilber
böyle fesāda yer yok
yok yerde toz kıparma
bu gird-bāda yer yok

2. yer yok:

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Gerek olmamak.

ey haṭṭ-ı ḥadd-i dilber
böyle fesāda yer yok
yok yerde toz kıparma
bu gird-bāda yer yok

3. yer yok:

Gazel 178

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

(Birinin bir yerde)

*yeri olmaması,
istenmemesi.*

rā kaşların Şihābī
mesken idince gönüm
didi saña burada mişkīn
fütāde yer yok

4. yer yok:

Gazel 178

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bulunmamak.

dil-zār u ten şikeste
vuşlat kâpusı beste
ğam şeşderinde kâldum
hergiz güşāde yer yok

5. yer yok:

Gazel 178

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

(Birinin bir yerde)

*yeri olmaması,
istenmemesi.*

maḥbûb u mey sözinde
şûfî mu 'ānid olma
bezm-i maḥabbet içre
ehl-i 'ināda yer yok

6. yer yok:

Gazel 178

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Yer olmamak // İzin**ve müsaade edilmemesi.*

ag̃yār keşretinden kapuña
bulmadum yol

bāb-ı ümīde varsam ben
nā-murāda yer yok

yerden göge dek:

1. yerden göge dek:

Gazel 185

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Çok fazla, pek çok.

ḥākden eflāke çıkdı āhlar
ḥayfdur 'uşşāka yerden
göge dek

vere çal:

1. vere çal:-ıp

Gazel 2

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*İtibar etmemek,**önemsememek.*

çün kūy-kūy-ı güşşada
depren yere çalıp
ḥayli cefālar eyledi çarḥ-
ı berīn baña

yeridür:

1. yeridür:

Gazel 150

Mısra: 9

"Layıktır, uygundur,

*münasiptir" anlamında
kullanılan bir söz.*

yeridür yansa hased
nārına hussād-ı 'avām
himmetüñ etdi Şihābī
kuluñı hāş el-hāş

2. yeridür:

Gazel 260

Mısra: 8

*"Layıktır, uygundur,
münasiptir" anlamında
kullanılan bir söz.*

şah-ı mārān olup emmare
derūnumda yatur
beñzedürsem yeridür anı
çeh-i hayyāta

yerine:

1. yerine:

Kaside 2

Mısra: 16

*Bir şeyin veya bir
kimsenin yerini almak
üzere.*

koyup tapuñı her ki vara
gayrı kapuya
devlet yerine let bula cāh
ola ana cāh

2. yerine:

Gazel 95

Mısra: 1

*Bir şey veya
kimsenin yerini almak
üzere.*

dem düşer kim
gözlerümden yaş yerine
dem düşer
dīde-i hūn-bāruma kan
ağlamak her dem düşer

3. yerine:

Gazel 114

Mısra: 8

*"Bir şey veya
kimsenin yerini tutmak
üzere" anlamında
kullanılan zarf.*

merdüm-i çeşmi anuñ-
çün böyle ezrāk pūşdür
mest-i ebterdür dem-ā-
dem mey yerine kan içer

vervüzi:

1. yeryüzinden:-n, -den

Gazel 228

Mısra: 10

Yeryüzü, dünya.

zülfüñ ucundan senüñ
hergün bu āhum ājden

yeryüzinden göklere
zencīr-i nālemdür çeken

yeşil:

1. yeşillerle:-ler, -le

Gazel 281

Mısra: 11

Yeşil.

müzeyyen eyleyüp
endāmını al u yeşillerle
görünür perde-i evrākda
her gonca[nuñ] ebkarı

2. yeşil:

Kaside 20

Mısra: 9

Yeşil (renk).

lāleler üzre yeşil nīze
çeküpdür şāh-ı gül
şürh-ı ser kaşdın ider şab
āl-i 'Osmānı bahār

yet:

1. yeter:-er

Gazel 45

Mısra: 6

*Bir gereksinimi
karşılacak, giderecek
nicelikte olmak, kafi.*

terennümden öterse
mürğ-i dil yanında iy
bülbul
çıkup şah-ı gül üzre
gülsitân içre yeter lâf -it

2. yetmez:-mez

Gazel 64

Mısra: 4

*Bir gereksinimi
karşılacak, giderecek
nicelikte olmak, kafi.*

bahār irişdi oturma ayak
ayak el ele
gül ile lāle mey yetmez
saña piyāle kadeh

3. yeter:-er

Gazel 179

Mısra: 2

*Kâfi gelmek, yeterli
olmak.*

Muhammed Şāha kıl
oldum anuñdur şimdi
dārālîk
baña hubbî yeter
dünyāda añmam beglik
ağalık

yeter:

1. yeter:

Gazel 23

Mısra: 9

*Bir gereksinimi
karşılacak, giderecek
nicelikte olmak.*

āh-ı āteş-bārum ey meh
necm-i şākıbdur yeter
maḥlaş-ı şî' rüm Şihābî
olduğı şöret baña

2. yeter:

Gazel 53

Mısra: 2

*"Yeterli, kâfi"
anlamında ünlem.*

ko bulsun cehl-ile
dünyāda her bir nā-sezā
devlet
yeter faqr-ıla kūy-ı
ma'rifet ḥāki baña devlet

yetim-i tıfl-ı eşk:

1. yetim-i tıfl-ı eşk:

Gazel 306

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yetim kalmış göz
yaşı çocuğu.*

ḥayf kim düşdi yetim-i
tıfl-ı eşküm ayağa

kim nazar şehrinüñ oldur
ḥayli merdüm-zādesi

yetiş:

1. yetişdürdi:-dür, -di

Gazel 141

Mısra: 9

*Ulaşmak, ermek,
varmak, vasıl olmak.*

kemāline yetişdürdi
Şihābî tarz-ı eş'arı
dedi şî'rin görenler bu
süḥan-sāz-ı Ḥucend
[olmuş]

2. yetişdi:-di

Gazel 227

Mısra: 8

*Ulaşmak, ermek,
varmak, vasıl olmak.*

toğrutmış-ıdı sīneme
dilber tūfengini
āhum yetişdi didi aña od
ver işlesin

yevm-i nüşür:

1. yevm-i nüşür:

Kaside 18

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Mahşer günü.

‘amelüm yok velî çok
oldı ‘ibâdetde kuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

yevmü’s-suvâl:

1. yevmü’s-suvâl:

Gazel 207

Mısra: 14

*Sual günü, hesap
günü. II Kıyamet günü. II
Ruz-ı mahşer.*

yâ resûlallah şefâ‘at
kılmasañ
ümmetüñ pā-māl olur
yevmü’s-suvâl

vezdân:

1. vezdân:

Gazel 7

Mısra: 2

Cenabihak; Allah.

muşhaf-ı cāndur yüzüñ
haṭ sūre-i raḥmān aña
başda bismi’llāh yazmış
kaşuñı vezdân aña

yi:

1. yiye:-y, -e

Gazel 276

Mısra: 1

*Yemek || "gam
yemek" bağlamında
üzülmek, endişe etmek,
tasalanmak.*

ḥayrete düşe gam
esrârını dil niçe yiye
düşelüm bâdeye gel
n’olsa gerekdür beh deye

2. yimek:-mek

Gazel 8

Mısra: 10

*Ulaşmak, elde
etmek.*

ḥūn-ı vişâle toymada
ağyârı görsene
yimek Şihâbî ḥaside
kaldı emek baña

3. yidi:

Gazel 91

Mısra: 7

*Ağızda çiğneyerek
yutmak. II. Elde etmek,
sahip olmak.*

şeftâlû yidi dün gice
meclisde nuql-i mey
zîrâ ki anda ḥayli
güzeller öpüşdiler

yig:

1. yigdür:-dür

Gazel 218

Mısra: 5

*Daha iyi, daha
makbul, daha evlâ.*

kūşe-i ebruñ yigdür tâk-ı
Kisrâdan baña
ey leb-i nūşin revānum
kaşr-ı cāna Kayserüm

yıgıl:

1. yıgılur:-ur

Gazel 272

Mısra: 10

*Toplanmak,
birikmek.*

cūy-ı eşkümle ḥarâb oldu
bu ten bünyâdı
yıgılur ḥâne Şihâbî k’ola
sî-lâb üzere

yıkıl:

1. yıkıldı:-dı

Gazel 211

Mısra: 3

*Aşığın gönül
kırıklığı bağlamında
kullanılmıştır.*

hâtır yıkıldı hâne-i fânî
cihân gibi
şöyle harâba vardı ki oldu
maḳâm-ı bum

yıl:

1. yıllar-ıla:-lar, -ı, -la

Gazel 311

Mısra: 7

Sene, yıl.

yıllar-ıla nâle kılup niçe
feryâd itmesün
bûlbüle göstermedi
gülşen gül-i ḥandânını

yılda bir kerre:

1. yılda bir kerre:

Kaside 25

Mısra: 52

Kelime Tipi: -

*Yılda bir kez. II Çok
seyrek olarak, çok uzun
zaman içinde bir defa.*

teni efsürde ḳalmış-ıdı
ḥûn-ı ḥışm-ı çeşmünden
anuñ-çün gözün ancak
yılda bir kerre açar
nergis

yıldızı düş-:

1. yıldızı düş-:

Gazel 310

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Parlaklığını

*yitirmek. II Bahtı tersine
dönmek.*

raḳībûñ yıldızı düşmiş
ḳadi ḳavs-ı ḳuzah olmış
baña toḳundu çarḥuñ oḳı
bilsem aña ne batdı

yıldızum:

1. yıldızum:

Gazel 162

Mısra: 3

*Yıldız; şans, talih,
baht.*

sitârem ser-nigûn ol
mâh-ı ser-keş yıldızum
düşkün
baña bu çarḥ-ı fânide
neler eyler neler tâli‘

yılduz:

1. yılduzları:-ları

Gazel 39

Mısra: 1

*Yıldız, ışıklı ve sâbit
bir nokta hâlinde*

*görülen gök
cisimlerinden her biri.*

*gözüm yılduzları gözler
şerar-ı âh-ıla her şeb
sitârem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb*

2. yılduzları:-ları

Gazel 118

Mısra: 7

*Yıldız, ışıklı ve sâbit
bir nokta hâlinde
görülen gök
cisimlerinden her biri.*

*intizâr-ile şayar her gece
yılduzları
‘âşıkı her gün çalarlar
pâreye mehpâreler*

yile:

1. yiler:-r

Kaside 20

Mısra: 40

*Koşmak, şitap
etmek, acele yürümek,
esmek.*

*kâkülûñ sevdâsına düşüp
ḳarârı ḳalmamış
pür-hevâ olup yiler bād-ı
şitâbân-ı bahâr*

yimek:**1. yimekde:-de****Kaside 18**

Mısra: 13

Yemek.

bir olupdur baña
yimekde helâl ile harâm
kizb ile zerğ u riya oldu
zebânumda kelâm

yine:**1. yine:****Gazel 1**

Mısra: 2

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

mutribâ gül demidür
derd-ile inlet nâyı
pür-tanîn eyle yine
kubbe-i Mevlânâyı

2. yine:**Gazel 13**

Mısra: 15

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

tab'-ı bahrine Şihâbî yine
gavvâş oldu

Rişte-i nazma çeküp
eyledi gevher peydâ

3. yine:**Gazel 48**

Mısra: 2

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

âfitâbuñ pençesin burdı
yed-i beyzâ-yı dost
yine ibtâl itdi sihr-i
mu'ciz-i Mūsâ-yı dost

4. yine:**Gazel 55**

Mısra: 2

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

gumûm oldu dile
hicründe hâdis
yine fâş oldu esrâr-ı
havâdis

5. yine:**Gazel 71**

Mısra: 3

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

yine her bir taze ten
üstine yakarum taze dâğ
açılupdur hakden güyâ
karanfil şâh şâh

6. yine:**Gazel 100**

Mısra: 10

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

kâkül-i dildâre
tolaşmağdadur gönüm
benüm
ey Şihâbî hâtırumdan
yine bir sevdâ geçer

7. yine:**Gazel 167**

Mısra: 3

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

her taraftan müje kat kat
yine gösterdi alay
turdı cenk eylemege şan
iki leşker şaf şaf

8. yine:

Gazel 167

Mısra: 8

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

ğanizesi tîğî-y-la kırdı
raḳībūñ haylin
zülfiķār urdı yine kāfere
Haydar şaf şaf

9. yine:

Gazel 171

Mısra: 1

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

al geymiş yine dildāruñ
işî āl ancak
lebi kan içdüğine zülfi-
ruhı dal ancak

10. yine:

Gazel 195

Mısra: 1

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

yine gösterdi kadeh şekli
şafağ içre hilāl

lāle-veş ayağı gel gül
gibi sākī ele al

11. yine:

Gazel 213

Mısra: 6

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

cām-ıla la'lūñ vaşfi
añıldı meger meyḥānede
kaynayup kanı
derūnından yine hoş itdi
hum

12. yine:

Gazel 219

Mısra: 8

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

pāye-i maķşūda el
irişmege bir çāre yok
yine āhumdur olan kaşr-ı
visāle nerdübān

13. yine:

Gazel 244

Mısra: 8

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

tîğūñı bir dahı çeksem
sīneme dersem n'ola
bir kez aķduğı yire derler
ki aķar yine şu

14. yine:

Gazel 276

Mısra: 4

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

nāyzen diñle dem urdı
yine meclisde neye
üstühVān-ı ten enīn etdi
nefes dāyım bād

15. yine:

Gazel 289

Mısra: 7

*"Bir daha, tekrar"**anlamlarında kullanılan
zarf.*

‘acabā kanķı yel esdi ki
yine bād-ı bahār
yārdan bağa getürdi
seherī peygāmı

16. yine:

Gazel 313

Mısra: 8

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

‘ālemüñ cümle
muḥāsibleri qaldı ‘āciz
çekdiler defteri derdüñe
yine el-bākī

17. yine:

Kaside 19

Mısra: 6

"Bir daha, tekrar"
*anlamlarında kullanılan
zarf.*

mührini bozdu kufi-i
şıyāmuñ çü dest-i şer‘
şādī kapusın açdı yine
dil-güşā-yı ‘ıyd

18. yine:

Kaside 20

Mısra: 11

"Bir daha, tekrar"
*anlamlarında kullanılan
zarf.*

aşdı sünbülde yine
zincir-i ‘adli bāgbān
dād-güster oldu Kısra-yı
cihānbān-ı bahār

19. yine:

Kaside 21

Mısra: 43

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

dāğlardan gül gül oldu
sīnemüñ şahını yine
seyr iden gelsin temāşā
itmege şahrā-yı gül

20. yine:

Kaside 22

Mısra: 35

"Bir daha, tekrar"
*anlamlarında kullanılan
zarf.*

gerdiş-i dehr gibidür yine
devr-i meclis
oldı tebḥīr içün micmer-i
gerdün lāle

21. yine:

Kaside 24

Mısra: 41

"Bir daha, tekrar"
*anlamlarında kullanılan
zarf.*

döndi gülşen yine bir
dilber-i gül çehreye kim
lāle-ruḥsārı-durur zülf-i
semen-sā bülbül

22. yine:

Gazel 226

Mısra: 10

"Bir daha, tekrar"
*anlamlarında zarf. II Her
şeye rağmen, yine de.*

netice iy Şihābī
şādīlıkdür guşşadan
derler

bi-ḥamdillāh gönüllere
gamuñ var yine
ḥurremsin

23. yine:

Gazel 40

Mısra: 8

"Ayrıca, aynı
zamanda" anlamına
gelir.

ağzuma düşmez benüm
sırr-ı dehānuñ nüktesi
remz-i gaybı bilmez
ammā yine “‘alleme’l-
guyüb”

24. yine:

Gazel 138

Mısra: 4

"Ayrıca, aynı
zamanda" anlamına
gelir.

dünyā nefāyisini n'ider
idüp 'ārzu
hün-ı lebūñden ol ki yine
ni' met-i nefis

25. yine:

Gazel 141

Mısra: 3

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

görünmiş hāl-i ruhsārı
yine derbend zülfünde
haramīlik ider Rüm iline
düşmüş levend olmuş

26. yine:

Gazel 290

Mısra: 3

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

raķībe rīş-ḥand etdi yine
yār
şakālına 'aceb toğrar
piyāzı

27. yine:

Kaside 14

Mısra: 14

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

şecer reftāra geldi
pāyūñe çün bir nefes
itdūñ
rücū' itdi yine cāyına
ķāyim oldı ol demden

28. yine:

Kaside 23

Mısra: 17

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kūhlī
endāmı kamu şūh u
zarīfāne benefşe

29. yine:

Kaside 23

Mısra: 25

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

cem' oldı gülistāna yine
ḥayli şükūfe
gürzi-y-le olur çāvuş o
dīvāne benefşe

30. yine:

Kaside 25

Mısra: 46

"Bir daha, tekrar"

*anlamlarında kullanılan
zarf.*

hurūfī dāne nokta jāle
ma' nī būyī müşgīnī
çemen evrākına yazdı
yine bir şī' r-i ter nergis

31. yine:

Kaside 24

Mısra: 1

"Bir daha, tekrar"

anlamlarında zarf.

nev-bahārī-y-la pür oldı
yine şahrā sünbül
çarḥ-ı aḥzār çemen ü
'aḳd-i süreyyā sünbül

32. yine:

Gazel 122

Mısra: 8

"Ayrıca, aynı

*zamanda" anlamında
zarf.*

zemīn enhārī hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdır

33. **yine:****Gazel 153**

Mısra: 8

*"Ayrıca, aynı**zamanda" anlamında**zarf.*

dil 'alāyıkdan cüdā
 olmaduğun 'ayb eyleme
 bunca keşretten yine ey
 hıvāce vahdetdür ğaraż

34. **yine:****Rübai 2**

Mısra: 4

*"Ayrıca, aynı**zamanda" anlamında**zarf.*

zıkr-i hayr olmaklık
 esbāb-ı taḥammüldür
 baña
 yine benden soñra
 güftārum aña vāriş olur

yir:1. **yire:-e****Gazel 126**

Mısra: 4

*Toprak, zemin,**yeryüzü.*

'aceb ḥūnrīz-i merrīḥ-veş
 bu çarḥ-ı merdüm-gūş
 dem olmaz kim anuñ tīĝı
 ucundan yire ılan düşmez

2. **yire:-e****Gazel 126**

Mısra: 10

*Toprak, zemin,**yeryüzü.*

şeb-i ğamda Şihābīnūñ
 ḥadeng-i nār-ı āhından
 ḥazer eyleñ ki yire ey
 sürüş āsumān düşmez

3. **yir:****Gazel 275**

Mısra: 6

*Mevki, mekan,**mahal.*

secde eyler tāḫ-ı ebrū[yı]
 gören bī-iḥtiyār
 cāmi' -i ḥüsñünde miḥrāb
 olmuş ol yir sācide

4. **yirde:-de****Gazel 205**

Mısra: 6

*Bulunulan mahal,**yer, mekân, mevki.*

la'lūñ üzre ḥāller mi
 didüm ey şükr-i dīn
 didi ḥālī mi megesler
 olduĝı yirde 'asel

5. **yire:-e****Gazel 7**

Mısra: 4

*Bulunulan mahal,**yer, mekân, mevki.*

zūlfūñi cīm ü ḫadūñ
 kılmış elif ebrūñi nūn
 üç ger bir yire cem' olsa
 diyiver cān aña [vb]

6. **yirüñ:-üñ****Gazel 192**

Mısra: 6

*Mevki, mekân,**mahal.*

ey ḥadeng-i ğamze-i
 dilber taşaddur eyleyüp
 cāy-gīr ol kim bu şadr-ı
 sīnedür yirüñ [senüñ]

yir eyle:-1. **yir eyle:-r****Kaside 23**

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

Yerleşmek, yer etmek.

‘ārifler aña başladı
üstinde yir eyler
ayağa düşer uğrasa
nādāna benefşe

yir yir:

1. yir yir:

Gazel 121

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yer yer, taraf taraf.

qara qara dāğlar şanmañ
tenümde görinen
üşdiler endāmumuñ
üstine yir yir zāğlar

yire:

1. yire:

Gazel 244

Mısra: 8

Yer, mekan, taraf, bölge.

tīğuña bir dağı çeksem
sīneme dersem n’ola
bir kez aqduğı yire derler
ki akar yine şu

yiri degül:

1. yiri degül:

Gazel 8

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Şu an uygun degil, münasip olmaz.

cevri şu deñlü eyledi
devr-i felek baña
yiri degül mi ağlasa
gökde melek baña

yiridür:

1. yiridür:

Gazel 132

Mısra: 2

"Uygundur, münasiptir" anlamında bir söz.

fülk-i felāket etdi felek
çün mekānumuz
deryā olursa yiridür eşk-i
revānumuz

2. yiridür:

Gazel 98

Mısra: 3

"Uygundur, münasiptir."

dūd-ı āh-ı āteşinüm göge
çıksa yiridür

fıkr ü zikrüm rüz u şeb
ruḥsār-ı kāküldür gider

yirlü yirine otur-:

1. yirlü yirine otur-:-dı

Kaside 20

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Yerli yirine oturmak. II Olması gerektiği gibi yerleşmek.

serv ü ‘ar‘ar şāh-ı gül
şimşād ayağ üzre tūrur
geçdi yirlü yirine oturdı
erkān-ı bahār

yirü:

1. yirü:

Gazel 8

Mısra: 6

Layık, uygun, münasip olmak.

seyr ü teferrüc eylemege
şehri iy raqīb
cüft ol yirü o māh-ıla
görinme tek baña

yit:

1. yiter-:(e)r

Gazel 2

Mısra: 8
 Bir gereksinimi
karşılایacak, giderecek
nicelikte olmak, yeterli
olmak, kâfi olmak.

sen nûş-ı bâde eyle vü ol
 hem celîs-yâd
 hûn-ı cigerle gûşsa yiter
 hem-nişîn baña

2. **yiter:- (e)r**

Gazel 23

Mısra: 6

Bir gereksinimi
karşılایacak, giderecek
nicelikte olmak, yeterli
olmak, kâfi olmak.

şâh-ı mülk-i meskenet
 oldum külâh-ı fakr-ıla
 şaltanat buldum yiter
 ‘âlemde bu devlet baña

3. **yiter:- (e)r**

Gazel 51

Mısra: 2

Bir gereksinimi
karşılایacak, giderecek
nicelikte olmak, yeterli
olmak, kâfi olmak.

benüm çok sevdüğüm
 nâzûk-tırâz şîvesin az it

muhayyer oldu bî-diller
 yiter ‘uşşâka şehnâz it

4. **yiter:- (e)r**

Gazel 280

Mısra: 10

Bir gereksinimi
karşılایacak, giderecek
nicelikte olmak, yeterli
olmak, kâfi olmak.

dünyede қо ser-bülend
 olsun Şihâbî her denî
 hâk-i kûy-ı meskenet
 baña yiter ‘azz u ‘ulâ

5. **yiter:- (e)r**

Kaside 24

Mısra: 16

Bir gereksinimi
karşılایacak, giderecek
nicelikte olmak, yeterli
olmak, kâfi olmak.

bâğ-ı hüsnünde n’ola
 düşse nazar kâkülüne
 seyr-i gülşende yiter
 baña temâşâ sünbül

6. **yiter:- er**

Gazel 265

Mısra: 3

Bir gereksinimi
karşılایacak, giderecek

nicelikte olmak, yeterli
olmak, kâfi olmak.

nuql-i meclis yiter leb-i
 la’lûn
 emelüm gel senûn-ile
 bâde

yitir:-

1. **yitirür:-ür**

Kaside 25

Mısra: 58

Yetirmek, denk
getirmek.

niçe kim bu fenâ gül-zârı
 zeyn ola şükûfe-y-le
 nitekim yitirür sebze
 eger sünbül ü ger nergis

yitür:-

1. **yitürdüñ:-dü, -ñ**

Gazel 255

Mısra: 9

Kaybetmek, ondan
yoksun kalmak.

yitürdüñ nevbet-i vaşlın
 diyüben âsiyâb-âsâ
 Şihâbî eksük olmadı
 şavaşum kendi kendümle

yivüp iç:-

1. yiyüp iç:-er

Gazel 45

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Karın doyurmak,
beslenmek; rahat
yaşamak.*

yyüp içey deyi ta'n
eyleme her-bâr rindâne
dilerseñ sen de mey iç
hây ekl-i mâlî evkâf it

yoğ:

1. yoğ-ısa:--ısa

Gazel 206

Mısra: 7

*Bulunmama, mevcut
olmama.*

efâz-ıla dil uzatma
fezâyilüñ yoğ-ısa
'avâma fazl-ıla şatma
özünü olma füzül

2. yoğ-ıdı:-ı, -dı

Gazel 142

Mısra: 4

*Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

'ışka şarf itdi cihânda
'ömrünüñ sermâyesin

dimesünler yoğ-ıdı

Mecnûnda 'aql-ı ma'âş

yoğ it:-

1. yoğ it:-

Gazel 73

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Yok et.

yoğ it bu Ka'be-i 'ışkuñ
yolında mevcûduñ
şafâ-yı bâkî dilerseñ var
eyle mahv-ı vücûd

yoğı var eyler varı yok:

1. yoğı var eyler varı

yok:-ı-r

Gazel 172

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Allah'ın yoktan var
etme, varlığı da yok etme
kudreti.*

zât-ı vahdet kim hâkîm-i
fâ'il-i muṭlaḳ-durur
hikmet-ile yoğı var eyler
dilerse varı yok

yohsa:

1. yohsa:

Gazel 38

Mısra: 2

*"Aksi takdirde"
anlamında kullanılan bir
söz, yoksa.*

câm-ı la'lüñ eyledi
gönlüm taleb
sâkiyâ şun yohsa oldum
teşne-leb

2. yohsa:

Gazel 209

Mısra: 6

*Merak, tereddüt,
ümit vb. duyguları ve
düşünülen ihtimallerin
dışındaki başka bir
ihtimâli belirtmek için
kullanılır; acaba.*

beni gördükçe dâyim
vahşet eyler
degül mi [kim] perî-veş
yohsa âdem

3. yohsa:

Gazel 147

Mısra: 8

Yoksa, acaba.

merdüm-i çeşmüñ
müjeñden 'âşıka hançer

çeker
kanlu mı yoḥsa yanuñda
tiġ-i ḥün-ālūd-veṣ

yok:

1. yok:

Gazel 122

Mısra: 13

Bulunmama

durumu, mevcut olmama.

vefāsı yok fenā gül-
zārınuñ umma şafā
andan
aña sa'y eyle bostān-ı
beḳa firdevs bāġıdır

2. yok:

Gazel 118

Mısra: 6

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

yalıñuz yügrük geçersin
semend-i ḥüsn-ile
şehsüvārum arada yok
sence meydān aralar

3. yokdur:-dur

Gazel 161

Mısra: 9

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

yokdur Şihābī şeker ile
şehde iştiḥā
ḳand-i müzāb-ı la'line
açar dehen ṭama'

4. yok:

Gazel 172

Mısra: 1

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

şol göñülde 'aşḳ nūrınuñ
ki hīç āṣārı yok
ḥāli bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

5. yok:

Gazel 172

Mısra: 2

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

şol göñülde 'aşḳ nūrınuñ
ki hīç āṣārı yok
ḥāli bir tennūra beñzer
kim içinde nārı yok

6. yok:

Gazel 172

Mısra: 6

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

her yeri 'ālem sarayınuñ
'imāret olmada
hey dirīġā ḥāṭır-ı
vīrānumuñ mi'mārı yok

7. yok:

Gazel 172

Mısra: 8

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

mehr ü māhı şarḳ u ġarba
rüz u şeb şalındurur
çarḥuñ ammā bir senüñ
gibi ḳamer-ruḥsārı yok

8. yok:

Gazel 172

Mısra: 10

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

şa'r-ı ġarrāda ḥayālāt ü
nezāket olmasa
iy Şihābī sāza beñzer
kim anuñ evtārı yok

9. **yok:**

Gazel 173

Mısra: 1

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

Hüsrevâ şimdi lebünden
ğayrı Şîrîn adı yok
benden özge Bîsütün-ı
miḥnetün Ferḥādı yok

10. **yok:**

Gazel 173

Mısra: 2

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

Hüsrevâ şimdi lebünden
ğayrı Şîrîn adı yok
benden özge Bîsütün-ı
miḥnetün Ferḥādı yok

11. **yok:**

Gazel 173

Mısra: 4

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

dilrübâlar 'âlem içre cā-
be-cā şalınmasa

bāga beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

12. **yok:**

Gazel 173

Mısra: 6

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

mürşid-i kâmil ararsañ
pāy-ı pîr-i 'ışka düş
'aqla sen el verme kim
'aşk ehline irşadı yok

13. **yok:**

Gazel 173

Mısra: 8

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

niçe feth ola tılısm-ı
kufl-i bāb-ı 'ışk aña
ism-i a'zamdan dilinde
zāhidün evrādı yok

14. **yok:**

Gazel 173

Mısra: 10

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

bî-bedel eyle Şihābî sen
zemîn-i şî'rüñi
nazm u eş'ār içre gerçi
dinmedük bir vādi yok

15. **yokdur:-dur**

Gazel 184

Mısra: 8

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

devlet-i dünyā-y-ıla
mağrūr olup her ḥod-
pesend
yokdur bir faẓl-ıla
ḳadrini bilür fāzıluñ

16. **yokdur:-dur**

Gazel 208

Mısra: 13

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

Şihābî bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāḥ yokdur
zahîrümde elem maẓhar
derūnum içre ḡam bed
ḡam

17. **yokdur:-dur**

Gazel 215

Mısra: 8

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

elde mevcûdum gönûl
sûz-i-y-ile göz yaşıdır
od ile şuya tayandım
yokdur özge mesnedüm

18. yok:

Gazel 251

Mısra: 1

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

kitab-ı hüsne zînetdür
haṭâ yok haṭṭ-ı dilberde
bilinmez şûret-i ma'nî
ḥuṭṭ olmasa defterde

19. yok:

Gazel 251

Mısra: 10

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

egerçi ḥaste 'âşıklar
kapuñda bî-nihâyetdür
benüm gibi helâküñ yok
seni cānā sevenlerde

20. yok:

Gazel 253

Mısra: 2

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

dil bî-ḳarār gün gibi
hercāyî yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

21. yokdur:-dur

Gazel 259

Mısra: 10

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

Şihābî anuñ içün şî'rüñe
oḳur felek taḥsîn
ki yokdur nazmuñuñ
cem'ıyyeti 'aḳd-i
şüreyyāda

22. yok-durur:-durur

Gazel 263

Mısra: 10

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

Şihābî ra-i ra'nādur ḳaşı
ol mäh-ı revānuñ

ki yok-durur nümāyiş
şīvesi ḳarhuñ celālinde

23. yok:

Gazel 284

Mısra: 6

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

meyl ider her cānibe
gönlüm gibi hercāyîdür
bu bütün dünyada yok
bir bî-vefā yārüm gibi

24. yok:

Gazel 301

Mısra: 2

Bulunmama
durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

bulınmaz 'âşıḳa
mesneddür meyhāneden
ḡayrı
olur yok dest-gîr
üftādeye peymāneden
ḡayrı

25. yok:

Gazel 301

Mısra: 6

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

vücūdum şem' olupdur
lem'a-i āhumla nīme-rüz
şeb-i ğamda döner yok
üstüme pervāneden
[ġayrı]

26. **yok:**

Gazel 302

Mısra: 7

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

‘ilm-i hāş el-hāşa
istiḥkāk yok cūhhâlde
cehle maḥşûş oldugı
budur ‘avāmuñ ekşeri

27. **yok:**

Kaside 2

Mısra: 7

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

lîk evşâf-ı celâl itmede
yok bizde zebân
niçe biñ fenn-i fezayilde
görülse şafaḥât

28. **yokdur:-dur**

Rûbai 8

Mısra: 2

Bulunmama

*durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.*

beni dehr eyledi
mükerrer hâl
yokdur āyīne-i gönülde
şafâ

29. **yok:**

Gazel 10

Mısra: 7

Yok,, değil.

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

30. **yok:**

Rûbai 1

Mısra: 4

Bulunmama,

*olmama durumu,
mümkün değil, yok.*

zinde şanma mürdedür
câhil sen egme aña başın
kim namâz-ı mürdeye
yok secde emru'llâhda

31. **yokdur:-dur**

Kaside 8

Mısra: 27

Bulunmama

durumu, mevcut değil.

kevn ü mekân-ı hestîde
yokdur nazîr aña
yaz levh-i cāna na'tını
dāyim Şihābiyā

32. **yok:**

Kaside 18

Mısra: 10

Bulunmama

durumu, mevcut değil.

levh-i a'māle yazıldı
meger ol ḥatt-ı ḥatā
bir işim yok ki senüñ
dergehüñe lâyk ola

33. **yok:**

Kaside 18

Mısra: 33

Bulunmama

durumu, mevcut değil.

‘amelüm yok velî çok
oldı ‘ibâdetde kuşur
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşür

34. **yok:**

Gazel 27

Mısra: 2

1. *Bulunmayan,*
mevcut olmayan (şey).
Karşıtı: VAR. 2. Mevcut
olmama, bulunmama,
fıkdan. 3. Hayır. 4.
Yokluk, adem.

hem-dem olmuşdur dirîğā
āh u derd ü ğam baña
guşşadan ğayrı ħarīm-i
dilde yok mahrem baña

35. **yok:**

Gazel 39

Mısra: 2

1. *Bulunmayan,*
mevcut olmayan (şey).
Karşıtı: VAR. 2. Mevcut
olmama, bulunmama,
fıkdan. 3. Hayır. 4.
Yokluk, adem.

gözüm yıldızları gözler
şerar-ı āh-ıla her şeb
sitārem yok meh yanında
yaşın oda bu kevkeb

36. **yokdur:-dur**

Kaside 5

Mısra: 12

1. *Bulunmayan,*

mevcut olmayan (şey).

Karşıtı: VAR. 2. Mevcut

olmama, bulunmama,

fıkdan. 3. Hayır. 4.

Yokluk, adem.

ḥavf ü recāda eylerem
ümmīd ‘afvuñı
yokdur egerçi bā‘iṣ-i
ḥavf ü recā saña

37. **yok:**

Gazel 219

Mısra: 11

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

behre-mend olmadı
‘ālemde alur yok bir elin
kaldı ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

38. **yokdur:-dur**

Kaside 13

Mısra: 42

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

Şihābī mücrime gel yā
şefi‘e’l-ḥalk ol şāfi‘
ki cem‘-i ümmete

maḥşerde yokdur luṭfuña
māni‘

39. **yok:**

Gazel 219

Mısra: 7

Bulunmama, mevcut
olmama durumu, var
karşıtı.

pāye-i maḥşūda el
irişmege bir çāre yok
yine āhumdur olan kaşr-ı
visāle nerdübān

40. **yokdurur:-dur, -ur**

Kaside 13

Mısra: 21

Bulunmama, mevcut
olmama durumu;
olmayan, var karşıtı.

miyān-ı cān ile cānānda
yokdurur ḥicābe’l-ḥak
eḥadle Aḥmedüñ farkı
arada mīmdür ancak

41. **yok:**

Gazel 109

Mısra: 6

Bulunmama
durumu, mevcut olmama.

dehānuñ sırrını şordum
mesāyil ehline yer yer
cevābın vermege bu
nüktenüñ yok bir sual
añlar

42. yok:

Kaside 13

Mısra: 25

(ihtimali)Bulunmam

a durumu, mevcut
olmama; değil.

tefāvüt yok durur
aralarında dir ise elyāk
olur aşhābı hakkında bu
kavle şādık-ı eşdāk

[yok]:

1. [yok]:

Gazel 173

Mısra: 4

Bulunmama

durumu, mevcut olmama,
"var" karşıtı.

dilrübālar 'ālem içre cā-
be-cā şalınmasa
bāğa beñzer kim içinde
serv yok şimşadı [yok]

yok mı:

1. yok mı:

Gazel 213

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok mu?.

nağd-i 'ömrüm āhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hīç inşāf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

yok mu:

1. yok mu:

Gazel 287

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

"Bulunmaz mı?"

anlamında kullanılan
soru ifadesi.

niçe bir nāz-i 'itāb ü niçe
biñ cāna 'azāb
yok mu bu şivelerüñ a
güzelüm oranı

yok yerde:

1. yok yerde:

Gazel 178

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Yok yere.

ey hatt-ı hadd-i dilber
böyle fesāda yer yok
yok yerde toz kıparma
bu gird-bāda yer yok

yok vere:

1. yok yere:

Kaside 18

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Boşu boşuna.

āh kim yok yere 'ālemde
emek oldu hebā
hırmen-i 'ömri
şavurmağda durur bād-ı
fenā

yok yire:

1. yok yire:

Gazel 260

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Gereği yokken, boşu
boşuna.

geçdi yok yire Şihābī
gelip āvān-ı 'ömür
hayflar ğaflet-ile zāyī
olan evkāta

yokluk 'ālemi:

1. **yokluk** 'ālemi:-n, -de**Gazel 200**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Yokluk alemi, mana
alemi. II Allah'ın
varlığında kaybolma,
hiçlik alemi.*

ķayd-ı hestīden ħalāş
idüp Şihābī kendüñi
var yokluk 'āleminde
zerreden dahı kem ol

yoksa:1. **yoksa:-sa****Gazel 80**

Mısra: 10

"Aksi takdirde"

*anlamında kullanılan bir
söz.*

gözlerüm yaşına rahm
itdi Şihābī var-ısa
yoksa o serv-i revān
eyler benüm ne'mden
murād

2. **yoksa:-sa****Kaside 15**

Mısra: 8

"Aksi takdirde"

*anlamında kullanılan bir
söz.*

'afv it şefā'tüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

3. **yoksa:-sa****Kaside 15**

Mısra: 16

"Aksi takdirde"

*anlamında kullanılan bir
söz.*

'afv it şefā'atüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

4. **yoksa:-sa****Kaside 15**

Mısra: 24

"Aksi takdirde"

*anlamında kullanılan bir
söz.*

'afv it şefā'atüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

5. **yoksa:-sa****Kaside 15**

Mısra: 32

"Aksi takdirde"

*anlamında kullanılan bir
söz.*

'afv it şefā'atüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

6. **yoksa:-sa****Kaside 15**

Mısra: 40

"Aksi takdirde"

*anlamında kullanılan bir
söz.*

'afv it şefā'atüñle bizüm
her günāhumuz
yoksa cihānı oda yaķar
her gün āhumuz

7. **yoksa:****Gazel 70**

Mısra: 10

Acaba.

hāl-i Şihābī oldu diger-
gün cefā-y-ıla
vāķıf degül mi yoksa
tabībüm bu hāle ruh

yokus:

1. **yokuşa:-a****Gazel 219**

Mısra: 9

*Aşağıdan yukarıya
gittikçe yükselen eğimli
yer, iniş karştı.*

söylenür dillerde bu
nükte şu akmaz yokuşa
yâ nedür âfâkda bu reng-
i eşkümden nişân

yol:1. **yolunuñ:****Gazel 125**

Mısra: 4

Yol.

şütür-i cân gam-ı cânânı
tahammül eyler
lîk hicrân yolunuñ bār-ı
girânın çekmez

2. **yol:****Kaside 1**

Mısra: 22

*(doğru) yol,
istikamet.*

cānuña hırz it ki Şihābī
anı
kalbüne yol bulmaya
dīv-i racīm

3. **yolını:-ı, -n, -ı****Gazel 201**

Mısra: 2

*Gidilen yol,
güzergah, yer.*

olmadı gönül t̄alib-i
maşşūdına vāşıl
hicrân yolını derd-ile cān
eyledi menzil

4. **yoluña:-uña****Gazel 57**

Mısra: 7

*(Aşk ve sevgili için)
Takip edilen seyir, uğur,
amaç.*

‘ömr-i ‘azīzi yoluña harc
eyledüm velī
vuşlat müyesser olmadı
ben nā-murāda hīç

5. **yolına:-ına****Gazel 201**

Mısra: 10

*(Sevgilinin
geçeceği) yol, güzergah.
|| Uğur, amaç, maksat.*

meydān-ı feza-yı felege
āh-ı Şihābī
yağar o mehūñ yolına her
gice meşā‘il

6. **yollarında:-lar, -ı, -n, -da****Gazel 264**

Mısra: 8

*(Sevgilinin
geçeceği) yol, güzergah.
|| Uğur, amaç, maksat.*

gelüp uğrar o şehsüvār
deyü
tururın yollarında āmāde

7. **yoldur:-dur****Gazel 219**

Mısra: 4

*Bir amaca ulaşmak
için takip edilen seyir.*

gündüzün buluşmağa
bulunmaz-ısa bir t̄arīk
gice-ile varmağa ol māha
yoldur kehkeşān

8. **yoluña:-uña****Gazel 185**

Mısra: 1

*(Aşk ve sevgili için)
Takip edilen seyir ||
amaç,maksat, uğur.*

yoluña bir cānumuz var
ey melek

kim dimişler “el-sahī mā
melek”

9. yolına:-ı, -n, -a

Gazel 250

Mısra: 5

(Sevgilinin) Yoluna,
uğruna.

naqd-i eşki yolına harc
etdüğüm çok görmeñüz
hāk-i pāyi dirhemini
vermezin dünyālara

10. yolunda:-ı, -n, -da

Gazel 291

Mısra: 8

Amaç, maksat,
uğur.

kemāl erbābına künc-i
kanā‘at virür istignā
kılur sermāyesin zāyi‘
tamā‘ yolunda māl [ehli]

11. yolunda:-u, -n, -da

Gazel 285

Mısra: 7

(Aşk ve sevgili için)
Takip edilen seyir ||
amaç, maksat, uğur.

ayağına düş dökül saçıl
yolunda mey mişāl

sākinūñ sākını öpmek
isterseñ sāğar gibi

12. yolunda:-ı, -n, -da

Gazel 282

Mısra: 2

(Aşk ve sevgili için)
Takip edilen seyir, uğur,
amaç.

düşnāmuñ-ıla bir aña
‘uşşākı iy perī
‘aşkuñ yolunda hayr-ıla
yād it ölenleri

13. yoluña:-uñ, -a

Gazel 277

Mısra: 5

Amaç, maksat,
uğur. || Sevgilinin yolu.

dökdüm yoluña ‘aşk-ıla
eşküm cevāhirin
sen pādīşāh-ı hüsn-içün
açdum hazīne’i

yol bul:-

1. yol bul:-du, -m-ma, -
du, -m

Gazel 178

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Ulaşmaya fırsat ve
imkan bulmak.

ağyār keşretinden kapuña
bulmadum yol
bāb-ı ümīde varsam ben
nā-murāda yer yok

yol eyle:-

1. yol eyle:-miş

Gazel 245

Mısra: 8

Kelime Tipi: -
Ziyaretin

sıklığından âşinâlık
kazanmak. II Yol açmak,
yol bulmak.

Hüsrevā sen lebleri
Şīrīne şeydā olalı
şevğden Ferhād-veş yol
eylemiş tağlara şu

yol sür:-

1. yol sür:-er, -ler

Gazel 206

Mısra: 12

Kelime Tipi: -
Diretmek, bahane

ileri sürmek, bir işe
gönülsüz olmak.

büyüklenürseñ eger kim
cibāl-i arz mişāl
tarīk-ı hākda sürerler
erenler üstüne yol

yolunda öl-:

1. yolunda öl-:-düg, -üm

Gazel 213

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya
değer uğruna can
vermek, kendini feda
etmek.*

naqd-i 'ömrüm āhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hīç inşāf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

yolun:

1. yolunup:

Gazel 289

Mısra: 6

Çekilip koparılmak.

yāsemen mahrem
olupdur harem-i gül-zāra
bu şafādan yolunup
pāreledi ihrāmı

yolunda öl-:

1. yolunda öl-:-düg, -üm

Gazel 213

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Bir kimse veya
değer uğruna can
vermek, kendini feda
etmek.*

naqd-i 'ömrüm āhı kim
'ışkuñ yolında öldüğüm
yok mı hīç inşāf-ı
rahmüñ a yolunda
öldüğüm

yügrük geç-:

1. yügrük geç-:-er, -sin

Gazel 118

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Hızlı bir şekilde
geçmek.*

yalıñuz yügrük geçersin
semend-i hüsñ-ile
şehsüvārum arada yok
sence meydān aralar

yüklen:

1. yüklenme:-me

Gazel 235

Mısra: 6

*Bir yükü taşımayı
üstüne almak.*

hār-keş ol herkese 'arz
itme rū-yı ihtiyāc
hār gibi yüklenme her bir
nā-sezānuñ minnetin

yüklenüp get-:

1. yüklenüp get-:-di

Gazel 34

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Yüklenip gitmek,
beraberinde götürmek.*

getdi rakıbi yüklenüp
ahşāb-ı la'neti
oldı cehennem ehline
"hammāletü'l-haṭab"

yüksek:

1. yüksekde:-de

Gazel 219

Mısra: 2

Yüksek.

şāhbāz-ı āhuma evc-i
felekdür āşiyān
kendiyi meşhūrdur
yüksekde cāy eyler tuğān

yüksek uç-:

1. **yüksek uç:-ar****Gazel 252**

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Yükseklerden uçar
(Anka kuşunun özelliği).

pā-māl-i zāğ-ı fūrkat ü
perkende mürğ-ı dil
gökler yüzinde yüksek
uçar ol hümā-y-ise

yümn:1. **yümn:****Gazel 183**

Mısra: 8

Uğur, bereket.

işigün taşı öpsem baña
‘izzetden ‘alāmetdür
ki hālk içinde ‘ādet oldı
yümn için nişān
[öpmek]

yumşak:1. **yumşak:****Gazel 111**

Mısra: 10

Yumuşak.

eflāke çıkdı nāvek-i
āhum Şihābiyā

ķaddüm egerçi ķolına
yumşak kepādedür

2. **yumşak:****Gazel 231**

Mısra: 2

Dokunulduğunda
veya üzerine
basıldığında çukurlaşan,
eski biçimini kaybeden,
katı karştı.

felek destinde ey ķavs-ı
ķuzah şanma ki peksin
sen
kemān-ı ‘aşķa nisbet
ķola yumşak bir giçeksin
sen

yür:1. **yürür:-ür****Gazel 246**

Mısra: 4

Adım atarak
ilerlemek, gitmek.

pāyüñe düşe ‘aceb mi
mübtelālar zümresi
pādişāh ardınca ‘ādetdür
yürür dāyim sipāh

yüregi van:-1. **yüregi yan:-dı****Gazel 190**

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Çok fazla acı
çekmek, üzölmek.

yandüğüm görüp Şihābī
şem‘-i hüsñ-i dilbere
bezm içinde yüregi yandı
baña pervānenün

yürek:1. **yürekden:-den****Gazel 251**

Mısra: 3

Gönöl, kalp, yürek.

maħabbet būyını aldum
yürekden sūz-ı ‘işķuñla
mu‘atţar ķıldı cân
bezm nitekim ‘ūd-ı
micmerde

2. **yürekden:-den****Gazel 73**

Mısra: 3

Kalp, gönöl ||
Aşığın gönölü.

buhūr-ı būy muħabbet
yürekden urdı dem
buhūr-ı meclis için şan
şalındı micmer-i ‘ūd

3. **yürek:****Gazel 36**

Mısra: 5

(*Âşığın*) gönü,
kalbi.

kesdi tığ-i yâr rakş inler
yürek talbindüğün
mürg-i bismildür çeker
cân acısından ıztırâb

4. **yürekde:-de****Gazel 102**

Mısra: 8

Gönül, yürek, sine,
kalp. II *Âşığın* gönü.

yanumda hançerüñ
zağmı nişân-ı
şādümānīdūr
yürekde gamzeñüñ
peykānı her dem gam-
güsārumdur

yüreklen:1. **yüreklenür:-ür****Gazel 282**

Mısra: 9

Cesaretlenmek.

girse hadengi kalbe
Şihābī yüreklenür

iklim-i cānuñ ad-ıla
oldur dil-āveri

yüri:1. **yüri:****Gazel 85**

Mısra: 1

"Çabuk, haydi"

*anlamlarında teşvik
sözü.*

‘ışk âteşine yan yüri
pervāne-vār var
‘âşık dilinde şem’ mişālī
yanar nār

2. **yüri:****Gazel 303**

Mısra: 5

"Çabuk, haydi"

*anlamlarında teşvik
sözü.*

eşk ü çehreñ yüri ey
‘âşık-ı müflis ‘ārż it
sīm ü zerdür olaruñ
maṭlab-ı maṭlūbları

3. **yüri:****Gazel 304**

Mısra: 4

"Çabuk, haydi"

*anlamlarında teşvik
sözü.*

kākül-i dildāre tolaşmak
ne kārundur senüñ
kayda düşmişsin yüri
dīvāne gördüm ben seni

4. **yüri:****Gazel 279**

Mısra: 8

"Haydi, durma!"

şūfī budur muḳtezā-yı
kavl-i pīr-i mey-gede
var-ısa ‘aḳluñ yüri rehn-i
şarāb it rinde’i

5. **yüri:****Gazel 45**

Mısra: 1

"Haydi durma!"

yüri zāhid mey-i nābı-y-
la mir’āt-ı dilüñ şāf it
küdüret ḳalbüñi pür-jeng
idüpdür sen de inşāf it

6. **yüri:****Gazel 45**

Mısra: 8

"Haydi durma!"

gülistān nev-bahār oldı
nevāya başladı bülbul

yürü iy serv-i kıadd ‘uşşāk
ile gül-geşti etrāf it

yürü:

1. yürür:-r

Gazel 249

Mısra: 2

Dolaşmak, gezmek.

‘ālemün halkını hulk-ıla
idüp üftāde
yār-ı bī-pāk yürür ‘ālem-
i istignāda

2. yürür:-r

Kaside 22

Mısra: 20

*(Bir kimse veya
nesne) bir yöne doğru
yer değiştirmek, yer
değiştirerek ilerlemek;
gezmek, dolaşmak.*

dāğ-ı sevdāsı-y-ıla bir
şanem-i leylī-veşün
tağa düşmüş yürür āvāre
vü Mecnūn lāle

yürü:-

1. yürür-iken:-r, -iken

Gazel 265

Mısra: 1

*Yürümek, ilerlemek,
yol almak.*

yürür-iken cihānda āzāde
beni kıl eyledi āğa-zāde

yürüt:

1. yürüt:

Gazel 94

Mısra: 5

*Gezindirmek,
döndürmek (meclis
içinde).*

ayağ ayağ yürüt sākī
ayağı bezm-i rindāna
ayağlar ğam çerisi meclis
ehlin olsa ayıklar

yūsuf:

1. yūsufi:-ı

Gazel 238

Mısra: 2

*Güzelliğiyle ünlü
peygamber, Hz. Yusuf.*

zeyn idince sen
Zelīhāveş cemālün
gülşenin
gayretinden Yūsufi gül-
pāreler pīrāhenin

yūsuf çehre:

1. yūsuf çehre:-nüñ

Gazel 159

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yusuf yüzlü

*(sevgili). II Hz. Yusuf
kadar güzel olan sevgili.*

kaht-ı mışrında o Yūsuf
çehrenün
yüzine bakanlar eyler
def‘-i cū‘

2. yūsuf çehre:-nüñ

Gazel 204

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Yusuf yüzlü

*(sevgili). II Hz. Yusuf
kadar güzel olan sevgili.*

ey Şihābī Mısr-ı
hüsnuñde o Yūsuf
çehrenün
hasret-ile ağlamakdan
cūy-ı eşküm oldı Nıl

yūsuf gibi:

1. yūsuf gibi:

Gazel 193

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Hz. Yūsuf gibi,

*Yûsuf Peygamber'e
benzer.*

câna tartduğında Yûsuf
gibi sen meh-pâre'i
cânib-i cân huften-i
mîzân kıldı 'özü-leng

yûsuf-ı cân:

1. yûsuf-ı cân:-ı

Gazel 101

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Can Yusuf'u (Âşığın
kuyudan kuyuya düşen
canı).*

gürk-hüy olup görünme
halka şekl-i mîşede
çâha atma Yûsuf-ı cânı
ki ihvânlık budur

yûsuf-ı gül pîrehen:

1. yûsuf-ı gül pîrehen:

Gazel 228

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Hz. Yusuf'un gül
gömleği.*

hâl-i hindûsı gibi ol
Yûsuf-ı gül pîrehen

gönlümi habs-i müebbed
kıldı der-çâh-ı zekân

yûsuf-ı gül- 'arîz:

1. yûsuf-ı gül- 'arîz:-uñ

Gazel 115

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gül yanaklı Yusuf.

II Gül yanaklı sevgili. II

*Hz. Yusuf'un eşsiz
güzelliği bağlamında
Yusuf yüzlü sevgili.*

kaddini yâd eylesem ol
yûsuf-ı gül- 'arîzuñ
sözlerüm nazm-ı Leâlî
gibi hep mevzûn olur

yûsuf-ı gül-çehre:

1. yûsuf-ı gül-çehre:-

nüñ

Gazel 103

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gül yüzlü Yusuf ll
Sevgili.*

kâmetini yâd idüp ol
Yûsuf-ı gül çehrenüñ
bülbül-i tab'um Şihâbî
şi' rini mevzûn okur

yûsuf-ı mevzûn-ı nazm:

1. yûsuf-ı mevzûn-ı

nazm:-um

Gazel 131

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Yusuf kadar güzel
olan şiiir.*

Şihâbî Yûsuf-ı mevzûn-ı
nazmum düşse bâzâra
Zelîhâ gibi hüccetle aña
kimse bahâ vermez

yûsuf-ı mışr:

1. yûsuf-ı mışr:

Gazel 72

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Mısır ülkesinin
Yusuf'u // Hz. Yusuf.*

leblerüñ 'îsî-i şânî vü
hattuñ sâye-i Hızır
ruhlaruñ Yûsuf-ı Mışr
oldı zebânuñ Dâvüd

yûsuf-ı mışrî:

1. yûsuf-ı mışrî:

Gazel 230

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Mısır ülkesinin
Yusuf'u // Hz. Yusuf.

seyr ider çeşmümde
 sulţān-ı hayālūñ nitekim
 Yūsuf-ı Mısrī güzār eyler
 kenār-ı Nilden

2. yūsuf-ı mısrī:

Gazel 299

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Mısır ülkesinin
Yusuf'u.

şehr içinde şöyle meşhūr
 olduñ iy meh hūsn-ile
 Yūsuf-ı Mısrī dahı sen
 deñlü mümtāz olmadı

yūsuf-ı mısr-ı melāhat:

1. yūsuf-ı mısr-ı

melāhat:-dür

Gazel 89

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik Mısır'ının
Yusuf'u. || Sevgili.

Yūsuf-ı Mısr-ı

melāhatdür disem o
 māha ben

tañ degül şeker maķālī
 ķāmet-i mevzūnı var

2. yūsuf-ı mısır-ı

melāhat:

Gazel 287

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Güzellik Mısır'ının
Yusuf'u. || Sevgili.

Yūsuf-ı Mısr-ı melāhat
 satılup ķul oldu
 sen olaldan şanma hūsn
 elinūñ sulţānı

yūsuf-likā:

1. yūsuf-likā:

Gazel 273

Mısra: 8

Yusuf yüzlü. II
Güzel yüzlü sevgili.

şormağ-içün hāl-i
 maḥzūnın gōñül
 Ya 'ķūbınuñ
 gelmez ol Yūsuf-likā
 beytü'l-ḥazenden cānibe

yut:-

1. yutturma:-tur, -ma

Gazel 250

Mısra: 8

Yutmak, yemek.

ṭotalum zūlfünūñ olmış
 dil-i miskīn esīr
 ey gözi sāḥir anı
 yutturma ejderhālara

yüz:

1. yüzüñ:-üñ

Gazel 7

Mısra: 1

Yüz, suret, çehre.

muşḥaf-ı cāndur yüzüñ
 ḥaṭ sūre-i raḥmān aña
 başda bismi'llāh yazmış
 ḳaşuñı yezdān aña

2. yüzden:-den

Kaside 3

Mısra: 6

Yüz, suret, çehre.

olduñ verā-yı perdede
 sen cān gibi nihān
 her yüzden oldu şun'uña
 şāhid iden nigāh

3. yüzin:-i, -n

Kaside 16

Mısra: 7

Yüz, suret, çehre. //

Yön, taraf, cihet.

h n-1 k ff r-ıla gülgün
itdi  ahr lar yüzin
r z-1 heyc larda t g-i
intik m-1   r-y r

4. yüzde:-de

Kaside 22

Mısra: 25

*Başın, üzerinde
alın, ka , göz, burun,
yanaklar, ağız, ve çene
bulunan  n kısmı, surat,
 ehre.*

yüzde olmazdı ni  n ile
siyeh  am ası
ruh-ı y ra k l-iken
olmasa ka  un l le

5. yüzinden:-i, -(n)den

Gazel 36

Mısra: 10

Yüzey, satıh, üzeri.

lem a-i  h-1  ih b d r
görinen her gice
 anmasınlar kim sem 
yüzinden atılır  ih b

6. yüzü:-  

Gazel 49

Mısra: 9

Taraf, y n.

 ih b  meskenet birle
yüzü dönderme
 ı metden
ırağ olmaz didiler bu
meşeldür başdan devlet

7. yüzümi:- m, -i

Gazel 123

Mısra: 7

*Yüz, suret,  ehre
(     n yüzü).*

sürsem yüzümi  a ılama
k y   tur bına
  k-i  ar m-i Ka bede
ma b l olur nam z

8. y zin  :-i, -n  

Kaside 1

Mısra: 13

*Başta, alın, göz,
burun, ağız, yanak ve
Çenenin bulunduğu  n
bölüm, sima,  ehre,
surat.*

  hid-i ma n  y zin  
  lid r
nok aları kim olur anda
m   m

9. yüzine:-i, -n, -e

Gazel 262

Mısra: 5

 ehre, surat, sima.

yüzine urdığı i  n her
ki in    aynını
oldı erbab-ı na ar
yanında ma y b  yine

10. yüz:

Gazel 181

Mısra: 8

"Yüz" sayı sıfatı.

 ad-p re s ne olduğu-  n
p re hoş gelür
t g-ı rız -yı y r-ıla yüz
yerde yara  ek

11. yüz:

Kaside 23

Mısra: 24

"Yüz" sayı sıfatı.

rey anc  m   bih kıla m 
zülf-i nig ra
bir deste idüp ba lasa
yüz d ne benefşe

12. yüzi:-i

Gazel 256

Mısra: 4

*(Sevgilinin) Yüz,
 ehre, surat.*

hālī mi ʔalb lāle gibi
dāğ-ı ʔuşşadan
şeydā olalı bir yüzi gül
hālī fülfüle

13. **yüzüñden:-üñ,-den**

Kaside 11

Mısra: 13

Vesilesiyle,
aracılıǵıyla, -den dolayı.

yüzüñden ola münevver
haşr ide cümle biḳā'
tenüñe merḳad olur ısa
hāk-i pāk baḳī'

14. **yüzüñde:-(ü)ñ, -de**

Gazel 57

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü,
çehresi.

gözüm görünce zülfüñi
yüzüñde pīç-pīç
sünbülleri-y-le tıldı
şanursın ʔülşen-i behiç

15. **yüzüñ:-(ü)ñ**

Gazel 105

Mısra: 1

(Sevgilinin) yüzü,
çehresi.

gülistān-ı melāḥatda
yüzüñ gül-berg-i
ra' nādur
çemen-zār-ı leṭāfetde
ḳadüñ serv-i dilārādur

16. **yüzüñ:-(ü)ñ**

Gazel 262

Mısra: 7

(Sevgilinin) yüzü,
çehresi.

rāǵıb olsa ehl-i dil ṭaḥ mı
yüzüñ mir'ātına
şüret-i ma'nī görünür
anda merǵüb āyine

17. **yüzine:-i, -(n)e**

Gazel 60

Mısra: 10

Sima, surat, çehre.

Şihābī itmege hergün
ḳalup ḥalkı fırīb
'arūs-ı şubḥ sürinür
yüzine isfīdāc

18. **yüzden:-den**

Gazel 296

Mısra: 1

Nedenle, sebeple.

şorma aḥvāl-i ǵarībi hālī
bir yüzden daḥı

pāy-ı dil o ḥālde aḥvālī
bir yüzden daḥı

19. **yüzi:-i**

Gazel 257

Mısra: 9

(Sevgilinin parlak)

yüzü.

tīğ-i mehr-ile Şihābī o
yüzi Ḥurşīdün
matla'-ı nūr-ı şafā oldı
şikāf-ı sīne

20. **yüzine:-i, -n, -e**

Gazel 155

Mısra: 7

Yüz, çehre, surat,
sima. II Sevgilinin yüzü.

vechi var jeng-i ḥacālet
'arız olsa yüzine
āfītābum 'arīzuñ eylese
mehtābāne 'arż

21. **yüzine:-i, -n, -e**

Gazel 159

Mısra: 8

Yüz, çehre, surat,
sima. II Sevgilinin yüzü.

ḳaḥṭ-ı mısrında o Yūsuf
çehrenüñ

yüzine bakanlar eyler
def‘-i cū‘

22. **yüz:**

Kaside 18

Mısra: 34

*Birinden bir şey
isteme ya da birinin
karşısına çıkma cesareti.*

‘amelüm yok velī çok
oldı ‘ibādetde kuşūr
ne yüz ile varayın
dergehüñe yevm-i nüşūr

23. **yüzi:-i**

Gazel 248

Mısra: 5

Surat, sima, çehre.

II Yön, taraf.

ğoncasın sen bıkı-i gül
bir yüzi açılmış-durur
gördüğüne meyl idüp
girmiş hezārın koyınına

24. **yüzüni:-ün, -i**

Gazel 291

Mısra: 1

*Yüz, suret, çehre. II
Yön, taraf.*

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli

gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

25. **yüzine:-i, -n, -e**

Kaside 2

Mısra: 14

*Çehre, sima ||
Allah'ın yüzü
bağlamında Allah'ın
lutfedici sıfatlarının
bütünü ve bu sıfatlarının
gereği olarak güzellik ve
rahmetle tecellîsi.*

hızr kim ‘ilm ile nüş
eyledi āb-ı hayvān
ma‘nī yüzine nazar ‘ilmi
durur mā-i hayāt

26. **yüzünden:-ü, -ñ, -
den**

Gazel 123

Mısra: 1

*Sima, çehre, surat.
II Sevgilinin yüzü.*

ol meh yüzünden eylese
zülf-i ruhını bāz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tîresi ayaz

yüz sür:-

1. **yüz sür:-**

Gazel 304

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Aşırı sevgiyi ve
bağlılığı göstermek için
yere eğilmek, yere
kapanmak; sevgilinin
ayağına kapanmak.*

kapuña hūbān-ı ‘ālem
yüz sürer her gün gelür
mülk-i hüsne şahsın
şāhāne gördüm ben seni

2. **yüz sür:-üüp**

Gazel 237

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Aşırı sevgiyi ve
bağlılığı göstermek için
yere eğilmek, yere
kapanmak; sevgilinin
ayağına kapanmak.*

yüz sürüp işigüñe pāyüñe
her dem düşerin
eyle ey kân-ı kerem
şānuña her dem düşerin

3. **yüz sür:-**

Gazel 225

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Aşırı sevgiyi ve
bağlılığı göstermek için
yere eğilmek, yere
kapanmak; sevgilinin
ayağına kapanmak.*

ğubār-ı pāyine yüz sür
öñinde hāk-i rāh ol
Şihābī bezm-i çemenden
gelür o serv-i çemān

yüz sür:

1. yüz sür:

Kaside 10

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Yüz sürmek,

*değdirmek II aşırı sevgi
göstermek için yere
eğilmek; yansımak,
aksetmek; erişmek,
ulaşmak.*

Ka‘betü’l-‘uşşāk kıldı

āsītānını ilāh

Anuñ içün her taraftan

yüz sürer hüccāc aña

yüz tut:

1. yüz tut:-dı

Gazel 12

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

*Yönelmek,
meyletmek.*

eşk-i āhum serv ü
sünbül den bulunca i‘tidāl
mu‘tedil olmağa yüz
tutdı bu dem āb u hevā

yüz vir-:

1. yüz vir-:

Gazel 70

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

İlgi, yakınlık

göstermek.

cān u dile cefā-y-ıla cevır

itse vechi var

yüz virür oldu toğırısı

hattı ile hāle [ruh]

yüzden:

1. yüzden:

Kaside 2

Mısra: 6

*1.sebep 2) yüz,
çehre.*

olduñ verā-yı perdede

sen cān gibi nihān

her yüzden oldu şun‘uña

şāhid iden nigāh

2. yüzden:

Gazel 296

Mısra: 2

Neden, sebep.

şorma ahvāl-i ġarībi hāli

bir yüzden dağı

pāy-ı dil o hālde ahvāli

bir yüzden dağı

3. yüzden:

Gazel 296

Mısra: 4

Neden, sebep.

gün gibi geh gösterür

sāde ruhun meh geh

mişāl

‘arż-ı ‘arız eyler ol pür-

hāli bir yüzden dağı

4. yüzden:

Gazel 296

Mısra: 6

Neden, sebep.

levh-i dilde kūr‘a şaldum

vuşlata niyet edüp

şüret-i hicrān görindi fālı

bir yüzden dağı

5. yüzden:

Gazel 296

Mısra: 8

Neden, sebep.

birbirine ihtilâf itmiş
nühüsetden nuḳaṭ
tahta-i remmâlde eşkâli
bir yüzden daḥı

yüzi kara:

1. yüzi kara:

Kaside 15

Mısra: 36

Kelime Tipi: -

*Utanacak bir
durumda bulunmak,
mahcup olmak.*

miftâḥ-ı bâb-ı cennet
olur çün elüñ şehā
varur Şihābî ḳapuña ol
gün yüzi ḳara

2. yüzi kara:-dan, -dur

Gazel 84

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Kara yüzlü,
utanmaz, arsız; rakip.*

nifāk eyler raḳīb-i rū-
siyeh ṭurmaz beni yāra
münāfıklık arada bildüm
ol yüzi ḳaradandur

yüzin göge dut:-

1. yüzin göge dut:-ar

Kaside 25

Mısra: 56

Kelime Tipi: -

*Yüzünü göge
çevirmek. II Gökyüzüne
bakmak.*

Şihābî dā'ī mānendi eyā
nūr-ı cihān-ārā
du 'āña ḳaldurup destin
yüzin göge dutar nergis

yüzin sür:-

1. yüzin sür:-er

Gazel 104

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aşırı sevgiyi ve
bağlılığı göstermek için
yere eğilmek, yere
kapanmak.*

başsañ ḳudüm-ı pāküñi
bu şadr-ı sīneye
ṭolup sürür-ı pāyüñe
yüzin sürer serîr

yüzine ur:-

1. yüzine ur:-ma

Gazel 294

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Ayıplayarak
kusurunu yüzüne
söylemek.*

'ilm-i ḡayb esrārını
bilmek dilerseñ
kimsenüñ
gizlü 'aybın yüzine urma
mey-i rūşen gibi

yüzini yırt:-

1. yüzini yırt:-up

Gazel 169

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Tırnaklarını
geçirmek vasıtasıyla
yüzünü kanatmak
parçalamak. II Çalgı
aletinin (çeng)
çalınması, ses çıkarması
bağlamında.*

meclisüñde şem 'i pür-
süz ü şarābuñ baḡrı ḥün
çeng yırtup yüzini dāyım
döker gögsini def

yüzler sür:-

1. yüzler sür:-en, -e

Gazel 143

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Yüz sürmek: Çok fazla sevgi göstermek için yere doğru eğilmek.

şu gibi pâyüñe yüzler

sürene

benüm serv-i revānum

olma ser-keş

yüzüm sürsem:

1. yüzüm sürsem:

Gazel 88

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Yüz sürmek: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek. II Sevgilinin eşiğine âşığın yüz sürmesi.

n'ola pîr-i müğân

ayağına her gün yüzüm

sürsem

elinde sāğar-ı şahbā gibi

bir dāfi 'i ğam var

yüzüñe:

1. yüzüñe:-üne

Gazel 51

Mısra: 3

*Başın, üzerinde**alın, kaş, göz, burun,**yanaklar, ağız ve çene*

bulunan ön kısmı, surat, çehre.

güşāde ola dirseñ yüzüñe

dāyimdur[ur] maşşūd

murād erbābına sen de

muḥabbet bāzını bāz it

yüzünü sür:-

1. yüzünü sür:-üüp

Kaside 25

Mısra: 26

Kelime Tipi: -

Aşırı sevgiyi ve bağlılığı göstermek için yere eğilmek, yere kapanmak; sevgilinin ayağına kapanmak.

eline bir 'aşā almış ayağ

üstüne hıdmetde

ışığına sürüp yüzünü

derbānlık ider nergis

2. yüzüñi sür:-

Gazel 294

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Sevgi ve saygı

ifadesi olarak eğilip yüzü dokundurmak.

gel tevāzu ' hākine sür

yüzüñi dāmen gibi

sākin ol her yerde ağız

açma pīrāhen gibi

3. yüzünü sür:-e

Kaside 23

Mısra: 22

Kelime Tipi: -

Sevgi ve saygı

ifadesi olarak eğilip yüzü dokundurmak.

çāk itdi girībānın o gül

çehreye karşı

diler ki süre yüzünü

dāmāne benefşe

yüzünü sürmek:

1. yüzünü sürmek:

Gazel 73

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Saygıdan yüzünü**sürmek.*

menāziline o māhuñ

yüzünü sürmek için

şu 'übet-i reh-i eflāke

āhum itdi şu 'ūd

yüzünü tut:-**1. yüzünü tut:-ar****Kaside 23**

Mısra: 28

Kelime Tipi: -

*Yönelmek,**meyletmek.*

açar gözüni şebnem-ile

nergis-i şehla

tutar yüzünü şubh-ıla

yābāna benefşe

za'af:**1. za'afdan:-dan****Kaside 9**

Mısra: 5

Düşkünlük; meyl.

māh-ı nev gibi olupdur

za'afdan cism-i naḥīf

eşküm içre düşeli 'aqs-ı

hilāl-i Muştafa

zāde-i tab':**1. zāde-i tab':-um****Rübai 2**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*I. Tabiat çocuğu II.**Yetenek ürünü (şiiir).*

zāde-i tab'um ki

olmuşdur benüm ḥayru'l-

ḥalef

ḥayr-ıla yād olmasına

ādeme bā'is olur

za'f:**1. za'f-ıla:--ıla****Gazel 266**

Mısra: 8

I. İrāde zayıflığı, dayanamama. II. Aşırı alāka duyma, düşkünlük.

kaşuñ ğamı-y-la meh-

nevā-yı āfitāb-ı ḥüsn

döndi hilāle za'f-ıla

varmadı āyine

za'f-ı ten:**1. za'f-ı ten:-dür****Gazel 298**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Beden zayıflığı. II. Âşığın vücut zayıflığı.

egerçi za'f-ı tendür

zāhirā emrāz-ı ḥüsmānı

velī hoş görmedür

'ālemde anı zevk-i

rūḥānī

zāğ:**1. zāğ:****Gazel 163**

Mısra: 8

Karga. II Rakip.

dāğum қарası şanma

vücūdumda görünen

endāmūm üzre üşdi

benüm cā-be-cā zāğ

2. zāğlar:-lar**Gazel 121**

Mısra: 8

Karga, sevilmeyen, kötü kişi; rakip.

kara kara dāğlar şanmañ

tenümde görinen

üşdiler endāmumuñ

üstine yir yir zāğlar

zāğ-ı zülf:**1. zāğ-ı zülf:-üñ****Gazel 279**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) kargaya (benzer) saçı.

zāğ-ı zülfüñ ey hümā-

pervāz kıldı pāy-māl

merḥamet kıl al ele
mürğ-i dil-i perkende'i

zāhid:

1. zāhidā:--ā

Gazel 202

Mısra: 4

*Dünyayı terkedip
dinin emirlerine çok
titizlikle riayet eden,
zühde ve takva sahibi,
dindar. || Çok dindar
olup irfanı olmayan
kimse, kaba sofu.*

ārzū-yı vāşıl-ı cānān
etdüğinden dāyimā
zāhidā nūr-ı tecellā-yı
cemāl ister gönül

2. zāhide:-e

Gazel 62

Mısra: 5

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofu, zahit.*

geç riyāzat çenberinden
ko riyāyı zāhide

gel berü maymün gibi bu
halka-i rindānı geç

3. zāhide:-e

Gazel 275

Mısra: 1

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofu, zahit.*

ehl-i meclis niçe nādān
dimesinler zāhide
ğaybet eyler eylemez
rağbet şarāb u şāhide

4. zāhid:

Gazel 81

Mısra: 1

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofu, zahit.*

‘inād etme müdāmı
meyde zāhid
sığışmaz bezm-i ‘irfāna
mü‘ānid

5. zāhidūn:-üñ

Gazel 173

Mısra: 8

*Devamlı ibadetle
meşgul olan, dinin emir
ve yasaklarına uyan,
ancak İslamı hakiki
manada kavrayamamış
kaba sofu, zahit.*

niçe feth ola tılısm-ı
kufl-i bāb-ı ‘ışk aña
ism-i a‘zamdan dilinde
zāhidūn evrādı yok

6. zāhid:

Gazel 152

Mısra: 5

*Allah korkusuyla
dünyevi şeylerden el
çekmiş kimse II. Kaba
sofu.*

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum ‘aşk u şevk-i
yāra maḥşūş

7. zāhid:

Gazel 290

Mısra: 7

*Allah korkusuyla
dünyevi şeylerden el*

çekmiş kimse II. Kaba
sofu.

maḥabbet ehline ta'n
etme zāhid
ḥaḳīḳat-sāzdur 'aşḳ-ı
mecāzī

8. zāhid:

Gazel 45

Mısra: 1

(Ar.) Dünyâyı terk
edip dînin emirlerine çok
titizlikle riâyet eden, züht
ve takvâ sâhibi, dindar,
müttakî (kimse) II. Çok
dindar olup irfânı
olmayan kimse, kaba
sofu.

yüri zāhid mey-i nâbı-y-
la mir'ât-ı dilûñ şâf it
küdüret ḳalbüñi pür-jeng
idüpdür sen de inşâf it

zāhidā:

1. zāhidā:

Gazel 153

Mısra: 6

Ey sofı, ey zāhid!
(Çok dindar olup irfânı
olmayan kimse, kaba
sofu).

ḥaḳ-şinās-iseñ hevā
ehlinden itme ictināb
zāhidā 'ışḳ-ı mecāziden
ḥaḳīḳatdür ğaraż

2. zāhidā:

Gazel 65

Mısra: 5

Ey sofı, ey zāhid!.

zāhidā ceng itme şulḥ
olmaz göñül
ben ḥarābātiden umma
sen şalaḥ

zāhir:

1. zāhirde:-de

Gazel 292

Mısra: 4

Açık, görünür,
meydanda.

bildi 'ömri kühtedür şeb-
i fūrḳat-dırāz (-)
gerçi zāhirde güler ağlar
velî akar yaşı

2. zāhirā:-ā

Gazel 20

Mısra: 14

Açık, aşıkâr,
görünen.

iy Şihābī vuşlat-ı dilberle
dünyā devleti
bir ḥayāl-i ḥvāba beñzer
ki görünmez zāhirā

3. zāhirā:-ā

Gazel 298

Mısra: 1

Açık, aşıkâr,
görünen.

egerçi za'f-ı tendür
zāhirā emrāz-ı ḥüsmānı
velî hoş görmedür
'ālemde anı zevḳ-i
rūḥānī

4. zāhir:

Gazel 266

Mısra: 3

Açık ve belli
olan,görünen,meydanda
olan.

zül-f-i şebinde olsa [bu]
zāhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu'āyine

5. zāhirümde:-üm, -de

Gazel 208

Mısra: 14

Dış görünüş.

Şihābī bu vücūd ilinde
bir cā-yı ferāḥ yokdur
zāhīrümde elem maẓhar
derūnum içre ğam bed
ġam

zāhir ol:-

1. zāhir ol:-dı

Gazel 205

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Görünür duruma
gelmek, açığa çıkmak,
meydana çıkmak.*

zāhir oldı şafḥa-i
ḥüsnünde ḥaṭṭuñ dostum
ṭayy olunup defter-i
‘ömrüm baña irdi ecel

2. zāhir ol:-dı

Kaside 11

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Görünür duruma
gelmek, açığa çıkmak,
meydana çıkmak.*

idince ‘ālem-i lāhut ḥalkı
birle vedā‘
fiġān u nāle vü nevḥayla
zāhir oldı fezī‘

3. zāhir ol:-dı

Gazel 213

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Ortaya çıkmak,
husule gelmek, var
olmak.*

sīne saḥrāsında yer yer
zāhir oldı şekl-i na‘l
şehsüvārum ḳanda
başdıysa semendüñ tāze
süm

zahm:

1. zaḥmı:-ı

Gazel 102

Mısra: 7

*Yara, sevgilinin yan
bakışıyla aşığın
gönlünde oluṣan gönül
yarası.*

yanumda ḥançerüñ
zaḥmı nişān-ı
şādümānīdür
yürekde ğamzeñüñ
peykānı her dem ğam-
güsārumdur

zahmet çek:-

1. zaḥmet çek:-me

Gazel 224

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Uğraşmak çaba sarf
etmek.*

şu deñlü ḥaste-i ‘aşḳ
olmağa māyıl-durur ḥāṭır
‘ilac-içün ṭabībā çekme
zaḥmet ḳo helāk olsun

zahm-ı ḥādeng-i yār:

1. zaḥm-ı ḥādeng-i yār:-ile

Gazel 111

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin kayın
ağacından yaptığı okun
yarası.*

zaḥm-ı ḥādeng-i yār-ile
göñlüm güşādedür
yā ḳaşlarını görelî
şevḳüm ziyādedür

zahm-ı nāvek-i carḥ:

1. zaḥm-ı nāvek-i carḥ:

Gazel 146

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Feleğin/talihin ok
yarası. II Kötü talihten*

*dolayı ortaya çıkan
üzüntü.*

Şihābī cismine sen de
nigārā tūr-i ğam urma
ki zaḥm-ı nāvek-i carḥ
anı cānından uşandurmış

zahm-i peykān:

1. **zahm-i peykān:**-uñ, -
durur

Gazel 312

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Temren yarası II

*Sevgilinin ok gibi
kirpiklerinin veya
bakışının açtığı yara.*

‘aks-i ḥālūñ zaḥm-i
peykānuñ-durur ey
ğonca-leb
lālenūñ bağrında dāğ u
kanlıdur pīrāheni

zahr:

1. **zahrında:**-ı, -n, -da

Kaside 14

Mısra: 5

Arka, sırt.

nübüvvet mührini mehr-
ile ḥaḳ urmasa zahrında

Süleymān şavvetine bu
şeref olmazdı ḥātemden

zākir:

1. **zākir:**

Kaside 5

Mısra: 10

Zikreden, zikredici

|| *Allah'ı çokça anıp
zikreden; Allah'a çokça
duā eden (kimse).*

şākir lisān-ı ḳāl ile
tapuña ins ü cān
zākir zebān-ı ḥāl ile arz u
semā saña

zālālet:

1. **zālāletle:**-le

Kaside 18

Mısra: 4

*Dalalet, doğru
yoldan sapma.*

nefse uymağ ile oldum
ḳatı güm-rāḥ meded
bu zālāletle ḳabūl ide mi
dergāḥ meded

zālim:

1. **zālimūñ:**-üñ

Gazel 60

Mısra: 3

*Acımasız ve haksız
davranan, zulmeden.*

ḥvācibūñ ki bugün
zālimūñ öte ucıdur
egerçi zulm-ıla meşhūr
olup-durur Ḥaccāc

2. **zālim:**

Gazel 66

Mısra: 7

*Acımasız ve haksız
davranan, zulmeden.*

ḥāy di ki edti zālim
ğamzeñ beni helāk
maẓlūma zecr u ḳahr-ıla
bu zulmdür şarīḥ

3. **zālim:**

Gazel 299

Mısra: 5

*Acımasız davranan;
zulüm, eziyet eden
(kimse). II Sevgili.*

ḥaste diller oldu
nāzuñdan behey zālim
belāña
āfītāb-ı cān oldu bu
‘uşşāḳuña nāz olmadı

zamān:

1. **zamāna:-a****Gazel 291**

Mısra: 2

Devir, zaman, vakit.

‘aceb mi görmese devlet
yüzünü her kemāl ehli
gözin açdurmayup eyler
zamāna pāy-māl ehli

2. **zamānun:-uñ****Gazel 214**

Mısra: 8

Devir, dönem, çağ.

gözüm açdum bu fenāda
rū-yı rāḥat görmedüm
‘ālemi gezdüm
refāhiyyet zamānun
bulmadum

3. **zamān:****Gazel 188**

Mısra: 12

*Müddet, zaman,**vakit.*

didüm vefālar eyle
Şihābīye vaktidür
didi vefā maḥalline daḥı
zamān gerek

4. **zamānı:-ı****Kaside 20**

Mısra: 46

Bir işin, bir oluşun

*içinde geçtiği, geçeceği
veya geçmekte olduğu
süre, vakit.*

iy Şihābī alagör devr-i
felekden intikām
geçmedin ‘ömrüñ zamānı
birle riy‘ān-ı bahār

zamān içre:1. **zamān içre:****Gazel 122**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*İçinde bulunulan**zamanda.*

zemīn enhārı hep çeşme-
i çeşmümden akmışdur
zamān içre yedi deryā
yine anuñ ayağıdur

2. **zamān içre:****Gazel 212**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Bulunulan

*zamanda, çağda,
devirde.*

zamān içre zemīni
ejdehā-yı heft-ser

gördüm

tılısm-ı genc-imiş bildüm
ben ol erḳamdan el
çekdüm

zamān ol-:1. **zamān ol-:****Gazel 116**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Gün gelmek, vakti**gelmek.*

cevr ü cefā-yı dilbere
şabr eyle iy gönül
şāyed tarahḥum eyleye
bir gün zamān olur

zamāne:1. **zamāne-y-ile:-y, -le****Gazel 247**

Mısra: 6

*Felek, gökyüzü II**Yaşanılan zaman, devir.*

göge irerse de külāh-ı
seri
başa çıkmaz kişi
zamāne-y-ile

2. **zamāne:****Gazel 64**

Mısra: 7

(*Yakınma,*
küçümseme yoluyla)
içinde yaşanan zaman,
şimdiki zaman.

ne deñlü ğam-zede olsam
zamâne destinden
olur mü'āvün ü mesned
bu pây-mâle kadeh

3. zamâne:

Gazel 141

Mısra: 8

(*Yakınma,*
küçümseme yoluyla)
içinde yaşanan zaman,
şimdiki zaman.

şarāb iç muṭrib-i tāze-
cūvānuñ diñleme şavtın
belin bükmiş zamâne
çeng-i meclis pîr-i pend
olmuş

4. zamâne:

Gazel 303

Mısra: 1

(*Yakınma,*
küçümseme yoluyla)
içinde yaşanan zaman,
şimdiki zaman.

fitne-i devr-i zamāndur
bu zamâne hūbları

ķoparur başına 'āşık-laruñ
āşūbları

5. zamâne:

Gazel 298

Mısra: 6

(*Yakınma,*
küçümseme yoluyla)
içinde yaşanan zaman,
şimdiki zaman. II

Bahsedilen zamanda
yaşayan insanlar.

şikeste dilleri kılmaķ
'ıyādet hoş 'ıyādetdür
zamâne ādemi terk etdi
lîkin resm ü erkānı

zamān-ı bahār:

1. zamān-ı bahār:-a

Kaside 11

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Bahar mevsimi.

ķudūmı virdi zamān-ı
bahāra nūr-ı bahā
tulū' eyledi çünkim o
māh-ı şehir-i rebī'

zamān-ı gül:

1. zamān-ı gül:

Gazel 28

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Gül zamanı (Bahar
mevsimi).

sāķi-i sāde 'ızār u leb-i
rengîn şarāb [vb]
rüz-ı nev-rüz ü zamān-ı
gül ü evān-ı şebāb

zamān-ı 'ıyş:

1. zamān-ı 'ıyş:

Kaside 20

Mısra: 44

Kelime Tipi: -

Zevk u safa, yiyip
içme zamanı.

lāle gibi ķoma elden sen
de cām-ı hoş-güvār
mevsim-i güldür zamān-ı
'ıyş ü āvān-ı bahār

zamīr-i hurde-bāf:

1. zamīr-i hurde-bāf:

Gazel 168

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Küçük gönül.

vaşf-ı esrār-ı dehānuñda
lisānum lāl olur
nazm-ı dendānuñda

‘âcizdür zamîr-i hürde-
bâf

hicrinde oldu zâr-ıla her
nâzenîn baña

kim şubh olunca eyledi
bülbül hezâr zâr

zânî:

1. zânîler:-ler

Gazel 308

Mısra: 10

Zinâ eden kimse.

iy Şihâbî merd-iseñ
geçme cüvân-ı tâzedem
bu zen-i dünyâyâ mâyil
olma zânîler gibi

zâr:

1. zârını:-ın, -ı

Gazel 253

Mısra: 10

Ağlama, inleme.

ey taze gönca-gül gibi
gel bezm-i gülşene
işit Şihâbî zârını şavt-ı
hezâr-ise

2. zâr-ıla:-ıla

Gazel 2

Mısra: 2

*Ağlama, sızlama,
figan, inleme.*

ol deñlü etdi nâzlar ol
nâzenîn baña

3. zâr:

Gazel 84

Mısra: 11

*Ağlama, sızlama,
figan, inleme.*

yaşum sîm oldu çehrem
zâr ümîd-i hâk-i pâyinde
Şihâbî kalbine bunca
ğınâ ol kimyâdandur

4. zârı:-ı

Gazel 281

Mısra: 2

*Ağlama, sızlama,
figan, inleme.*

bahâr âşârı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüp her bir gül-endâmı
ider mürğ-ı çemen zârı

zâr eyle:-

1. zâr eyle:-di

Gazel 85

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek.

hâr itdi bîkr-i goncaya
gice meger güci

2. zâr eyle:-sin

Gazel 208

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek.

yağasın çâk idüp gel
şubha dek zâr eyle[sin]
bülbül
meger kim gönca
bikrinüñ lebinî dişlemiş
şebnem

zâr id:-

1. zâr id:-er, -se, -m

Gazel 39

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Ağlamak, inlemek.

ne deñlü zâr idersem
güşe almaz ol melek-
sîmâ

niçe bir irişe eflâke yâ
Rab nâlesi yâ Rab

zâr it:-

1. zâr it:-di

Gazel 77

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
Ağlamak, inlemek.
II Tavlada kullanılan küp
şeklindeki oyun aracına
dönüştürmek.

zār itdi kārı göñlüme
 nerrād-ı rüzigār
 ğam şeşderinde kōdı
 meni vermedi küşād

zarāfet:

1. zarāfet:

Gazel 283
 Mısra: 10
Güzellik, letafet,
nezaket.

mey-i nāb-ile bezm için
 Şihābī
 zarāfet birle tūr tōldur
 zūrūfi

zarar:

1. zarar:

Gazel 229
 Mısra: 2
Bir bir olayın yol
açtığı olumsuz durum,
zarar, ziyan.

dehānuñ sevse incime
 dil-i nā-kāmdan kemden

saña bilsem benüm
 ‘aynüm zarār bu
 nāmeden nemden

zarār gör-:

1. zarār gör-:-ür

Gazel 104

Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Kötü sonuca

uğramak, kayba
uğramak.

kapdı nesīm-i peyk-i
 şabā şāh-ı nergisi
 olmasa elde mesnedi
 görür zarār zarār

zarar ver-:

1. zarar ver-:-mez

Gazel 183

Mısra: 6
 Kelime Tipi: -
Zarar vermek.

elüñ öpdürme düşmendür
 saña ağıyār-ı bed-ħaşlet
 zarar vermez efendi
 destüñ ammā dōstān
 öpmek

zarb:

1. zarb-ıla:-ıla

Gazel 8

Mısra: 8
Darbe, vuruş,
çarpma.

sīm-i sirişk ü çehre-i
 zerdüm idüp sebeb
 niçe tōkuna zarb-ıla
 seng-i mehek baña

zarbe’l-ħabīb:

1. zarbe’l-ħabīb:

Gazel 41
 Mısra: 12
Sevgilinin eli,
dokunuşu.

seng-i cevri baña
 dildāruñ kātı tatlu gelür
 bu meşeldür der ‘arab
 zarbe’l-ħabīb gül-zār-ı
 bīb

zarīf:

1. zarīf:

Gazel 188
 Mısra: 2
Çekicilik, biçim,
görünüş, durum,
konuşma ve
davranışlarıyla hoş

*giden, beğenilen,
zarafteli.*

meclisde şākī bir püser-i
nev-cüvān gerek
şūh u zarīf ü işve-ger ü
nüktedān gerek

zarīfāne:

1. zarīfāne:

Gazel 238

Mısra: 4

*Zarīf bir şekilde,
incelikle.*

ergüvānı cāme birle
şanki bir maḥbūbdur
lāle-i ḥamra zarīfāne
kıvırmış yelkenin

2. zarīfāne:

Kaside 23

Mısra: 18

*Zarīf bir kimseye
yakışır tarzda, nāzikâne.*

engine geyinmiş yine bir
cāme-i kühlī
endānı kamu şūh u
zarīfāne benefşe

zarīr:

1. zarīr:

Gazel 104

Mısra: 6

*Anadan doğma kör,
görmeyen.*

kapdı nesīm-i peyk-i
şabā şāh-ı nergisi
olmasa elde mesnedi
görür zarār zarīr

zārlar eyle-:

1. zārlar eyle:-mek, - den

Gazel 191

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Ağlamak, inlemek,
feryat etmek, sızlanmak.*

her seher gül-zār içinde
eylemekden zārlar
şagır etdi güllerüñ güşin
şadāsı bülbulün

zāt:

1. zātuñ:-uñ

Kaside 5

Mısra: 5

Allah'ın varlığı.

zātuñ qadīm ü lem-yezel
ü lā yezālını

ḥādiş ider mi ḥamdüñe
lāyık edā saña

2. zātında:-ı, -n, -da

Gazel 109

Mısra: 7

*Bir şeyin ta kendisi,
maddî varlığı, maddî
varlığının özü, öz varlık.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar
olamaz kimse qāl-ile
vücūdı ḥāline vāqıf

3. zātuñda:-uñ, -da

Gazel 200

Mısra: 8

*Kişinin öz varlığı,
şahsı.*

ḥil'at-i teşrīf-i
“kerremnā”ya lāyık
olmağa
añla bu cān cevherin
zātuñda sen de ādem ol

zāt-ı çarḥ:

1. zāt-ı çarḥ:

Gazel 200

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Feleğin zâtı,
kendisi.*

ḳaddüñi kemān mānendi
büker zāt-ı çarḥ
sen gerekse ḳuvvet-i
bāzūda mişl-i Rüstem ol

zāt-ı laṭîf:

1. zāt-ı laṭîf:-üñ

Kaside 19

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

*İnce, kıbar, zarîf
kişilik.*

‘ıyd-ı şerîfe zāt-ı laṭîfüñ
virür şeref
niteki ḥalkı ḥurrem
idüpdür şafâ-yı ‘ıyd

2. zāt-ı laṭîf:-üñ

Kaside 15

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Zarîf kişilik (Hz.
Muhammed).*

îcād-ı kevn ü ‘āleme
‘ışḳuñ olup sebeb
maḥbûb idindi zāt-ı
laṭîfüñ ḥüdâ-yı Rab

zāt-ı vaḥdet:

1. zāt-ı vaḥdet:

Gazel 172

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Birliğin Zât'ı.

zāt-ı vaḥdet kim ḥakīm-i
fâ‘il-i muṭlaḳ-durur
ḥikmet-ile yoğı var eyler
dilerse varı yok

2. zāt-ı vaḥdet:-üñ

Gazel 256

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Birlik, teklik zâtı. II

Allah.

kevn ü mekân
müşâhididür zāt-ı
vaḥdetüñ
varma iñende söz-ile
vâ‘ız teselsüle

zâvr:

1. zâvr-ıla:-ıla

Gazel 68

Mısra: 1

Zorluk.

gerçi bu zâvr-ıla derler
ruḥ-ı yâra mişbâḥ
metn-i şemsiye gibi
ḥüsniidür anuñ îzâḥ

zâyi‘ kıl-:

1. zâyi‘ kıl-:-ur

Gazel 291

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Ziyan etmek,
harcamak.*

kemāl erbâbına künc-i
ḳanâ‘at virür istignâ
ḳılur sermâyesin zâyi‘
ṭamâ‘ yolında māl [ehli]

zâyi‘ ol-:

1. zâyi‘ ol-:-dı

Gazel 236

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Ziyan olmak, yok
olmak, heder olmak,
kaybolmak.*

zâyi‘ oldu arada bunca
ḥuḳûḳ-ı ḥıdmet
böyle mi umar-idüm ben
de o sulṭānumdan

2. zâyi‘ ol-:-an

Gazel 260

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Ziyan olmak, yok

olmak, heder olmak,
kaybolmak.

geçdi yok yire Şihābī
gelip āvān-ı ‘ömür
hayflar ğaflet-ile zāyi ‘
olan evķāta

zebān:

1. zebānın:-ı, -n

Gazel 228

Mısra: 5

*Dil, konuşma ve
yeme içme gibi amaçlara
hizmet eden organ; fitil,
mumun ışık vermesini
sağlamak amacıyla
yakılan uzun, ince
madde.*

anuñ-içün odlara yakup
zebānın kesdiler
öykinür hüsnuñe
meclisde şem ‘-i lāf-zen

2. zebān:

Kaside 2

Mısra: 7

*Dil // Lisan,
konuşma.*

līk evşāf-ı celāl itmede
yok bizde zebān

niçe biñ fenn-i feżayilde
görülse şafahāt

3. zebānumda:-u, -m, - da

Kaside 18

Mısra: 14

*Dil // Lisan,
konuşma.*

bir olupdur baña
yimekte helāl ile hārām
kizb ile zerķ u riyā oldu
zebānumda kelām

4. zebānuñ:-uñ

Gazel 72

Mısra: 4

Dil, lisan, konuşma.

lebleriñ ‘İsī-i şānī vü
haţtuñ sāye-i Hızır
ruĥlarıñ Yūsuf-ı Mıřr
oldı zebānuñ Dāvūd

5. zebānından:-ı, -n, - dan

Gazel 126

Mısra: 1

Dil, konuşma.

hasūduñ bed zebānından
bu cism-i nātüvān
düşmez

dehānından o seg gibi ki
dāyim üstüĥān düşmez

zebāni:

1. zebāniler:-ler

Gazel 308

Mısra: 2

*Cehennemlikleri
ateşe atmakla görevli
melek, cehennem bekçisi.*

hūblar ğılman-ı
behçetdür cinaniler gibi
yanlarında engel olmasa
zebaniler gibi

zebān-ı hāl:

1. zebān-ı hāl:

Kaside 5

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Hāl dili II Herhangi
bir şeyi davranışlarıyla
gösterme, fiilleriyle
anlatma.*

şākir lisān-ı kāl ile
tapuña ins ü cān
zākir zebān-ı hāl ile arz u
semā saña

zeberced:

1. zeberced:

Kaside 23

Mısra: 9

*Zebercet; açık yeşil
değerli taş.*

bâğ içre binâ eyledi çok

rab' zeberced

kâşîler-ile bağladı kâşâne

benefşe

zebun:

1. zebün:

Gazel 278

Mısra: 10

Güçsüz, arık, zayıf.

kimse Şihâbî tutuşamaz

şîr-i 'ışk-ıla

k'eyler zebün pençede

her bir bîşe'i

zebünî:

1. zebünîdür:-dür

Gazel 29

Mısra: 9

Zayıf, güçsüz, âciz.

küştgîr-i gam zebünîdür

bugün meydânda

pehlevân-ı bezm-i rezm-

ârâ dil-âverdür şarâb

zebûr-ı 'ışk:

1. zebûr-ı 'ışk:-dan

Gazel 147

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Aşk Zebur'u.

güller evrâkın açup okur

zebûr-ı 'ışkdan

şavt-ı bālâ-y-ıla bülbül

nağme-i Dâvûd-veş

zehr u kahr:

1. zehr u kahr:-ıla

Gazel 66

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Eziyet ve zulüm.

hây di ki edti zâlim

gamzeñ beni helâk

mazlûma zehr u kahr-ıla

bu zulmdür şarîh

zehî:

1. zehî:

Kaside 11

Mısra: 1

Ne hoş!, Ne güzel!;

Ne garip!, Ne acîb!.

zehî kemâl-i belîğ ü zehî

cemâl-i bedî'

habîb-i şâni' u şun'-ı

cemîl-i rabb-i semî'

2. zehî:

Kaside 11

Mısra: 1

Ne hoş!, Ne güzel!;

Ne garip!, Ne acîb!.

zehî kemâl-i belîğ ü zehî

cemâl-i bedî'

habîb-i şâni' u şun'-ı

cemîl-i rabb-i semî'

3. zehî:

Gazel 24

Mısra: 2

Ne güzel! Ne hoş!.

iy gönül pîr-i ıtırîkat

eylese himmet saña

menzil-i maşşûda varur

zehî devlet saña

4. zehî:

Gazel 268

Mısra: 6

Ne güzel! Ne hoş!.

yârûn bahâ-yı hüsüne

vechen-min-el-vücûh

olmaz bahāne şekli zehī
şūret-i vecīh

zehī sa'ādet olursa
hediyemüz maqbūl

zehī fezā-yı müferrih
zehī gūşāde mekān

5. zehī:

Gazel 148

Mısra: 6

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

hādeng-i gānzesi yārūñ
zücāc-ı kālbe geçer
zehī belālī nişān ü zehī
gūşāde hālāş

8. zehī:

Gazel 225

Mısra: 2

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

mekān-ı 'ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muğān
zehī fezā-yı müferrih
zehī gūlşāde mekān

11. zehī:

Gazel 225

Mısra: 2

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

mekān-ı 'ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muğān
zehī fezā-yı müferrih
zehī gūşāde mekān

6. zehī:

Gazel 148

Mısra: 6

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

hādeng-i gānzesi yārūñ
zücāc-ı kālbe geçer
zehī belālī nişān ü zehī
gūşāde hālāş

9. zehī:

Gazel 225

Mısra: 2

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

mekān-ı 'ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muğān
zehī fezā-yı müferrih
zehī gūlşāde mekān

12. zehī:

Gazel 314

Mısra: 2

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

halkı kıl eyledi yārūñ
kerem-i ahlākı
bāreka'llāh zehī
mevhībe-i hālākı

7. zehī:

Gazel 206

Mısra: 10

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

ilet bu tuhf-e-i cānı o
māha gel ey āh

10. zehī:

Gazel 225

Mısra: 2

"Ne güzel! Ne hoş!"

anlamlarında ünlem.

mekān-ı 'ıyş u şafādur
cenāb-ı pīr-i muğān

zehr:

1. zehrine:-i, -n, -e

Kaside 13

Mısra: 44

İçine işlediği organı

bozan ve öldüren madde.

çün olduñ her hışāle hūb
u hūsn-i şīmeye cāmi'

şihābī hāl-i lutfuñdur
haṭālar zehrine dāfi‘

“zel men ṭama‘”:

1. “zel men ṭama‘”:

Gazel 161

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Aç gözlülük

aşāğılıktır.

tammā‘ olma zelle-i
ḥvān-ı vişāle gel
iy dil ḵanā‘at ehli dedi:
“zel men ṭama‘”

zelihā:

1. **zelihā:**

Gazel 131

Mısra: 10

Yūsuf Peygamber

*kıssasının kadın
kahramanı. Hz. Yūsuf’a
âşık olduğu bilinen ve
Hz. Yūsuf tarafından
gençliğine tekrar
kavuşturulan kadın.*

Şihābī Yūsuf-ı mevzūn-ı
nazmum düşse bāzāra
Zelihā gibi hüccetle aña
kimse bahā vermez

zelihāveş:

1. **zelihāveş:**

Gazel 238

Mısra: 1

Hz. Yūsuf’a âşık

olan kadın, Züleyha gibi.

zeyn idince sen

Zelihāveş cemālūñ

gölşenin

ğayretinden Yūsufi gül-

pāreler pīrāhenin

zelil:

1. **zelil:**

Kaside 15

Mısra: 29

Alçak, hor, hakir.

sen pādişāh-ı herd ü serā-
perdeler zelil
varmağa āsitānuña
sermāyemüz ḵalil

zelle-i ḥvān-ı vişāl:

1. **zelle-i ḥvān-ı vişāl:-e**

Gazel 161

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Hata, suç, günah

sofrasına

kavuşmak/ulaşmak.

tammā‘ olma zelle-i

ḥvān-ı vişāle gel

iy dil ḵanā‘at ehli dedi:

“zel men ṭama‘”

zemīn:

1. **zemīn:-i**

Gazel 212

Mısra: 7

Dünya, âlem,

yeryüzü.

zamān içre zemīni

ejdehā-yı heft-ser

gördüm

ṭılısm-ı genc-imiş bildüm

ben ol erḵamdan el

çekdüm

2. **zemīn:**

Gazel 122

Mısra: 7

Dünya, âlem,

yeryüzü.

zemīn enhārı hep çeşme-

i çeşmümden akmışdur

zamān içre yedi deryā

yine anuñ ayağıdır

3. zemîn:

Gazel 276

Mısra: 7

*Dünya, alem,
yeryüzü.*

âb üstinde yatur keştîye
beñzer bu zemîn
cân atar ‘âkıl olan qaraya
girmez gemiye

zemîn-i şî‘r:

1. zemîn-i şî‘r: -üñ, -i

Gazel 173

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Şiir zemini.

bî-bedel eyle Şihâbî sen
zemîn-i şî‘rûñi
nazm u eş‘âr içre gerçi
dinmedük bir vâdi yok

zen:

1. zen:

Gazel 294

Mısra: 12

Far. Kadın.

zînet-i fânî’i қо terk eyle
ey dil şöhretil
merd-isen meyl etme
dünyâ zînetine zen gibi

zenahdân:

1. zenâhdânında: -ın, -da

Gazel 243

Mısra: 5

*Çene çukuru. II**Sevgilinin çene çukuru.*

zenâhdânında hâlî
gizlenür görüp ruhu
şevkin
bu meşhur-ı cihândur
gündüzün pinhân olur
uğru

zencir:

1. zencirden: -den

Gazel 222

Mısra: 2

*Zincir, sevgilinin
saç bölüğü.*

cân hâlâş olmadı cânâ
kākül-i dil-gîrden
hey meded kaydın görüp
kırtar anı zencirden

zencir-i âh:

1. zencir-i âh:

Gazel 182

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Ah zinciri.

mülk-i vücūdı ejder-i
nefs etmedin hārâb
merdânelikle sen anı
zencir-i âha çek

zencir-i nâle:

1. zencir-i nâle: -m, -dür

Gazel 228

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

İnilti, feryat zinciri.

*II Aşığın âhı
bağlamında.*

zülfüñ ucundan senüñ
hergün bu âhum âjden
yeryüzinden göklere
zencir-i nâlemdür çeken

zenî dehr:

1. zenî dehr: -e

Gazel 135

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Kocakarı, kocamış,
yaşlı dünya.*

gel zenî dehre Şihâbî
bakma köhne bîvedür

gösterür bād-ı nazarda
gerçi kendin bu 'arūs

zen-i dünyā:

1. zen-i dünyā:

Gazel 304

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Dünya kadını. II

Kahpe dünya.

iy Şihābī zen-i dünyāya
māyil olmaduñ
āferīnler tab 'uñā
merdāne gördüm ben
seni

2. zen-i dünyā:-(y)a

Gazel 308

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Dünya kadını. II

Kahpe dünya.

iy Şihābī merd-iseñ
geçme cüvān-ı tāzeden
bu zen-i dünyāya māyil
olma zāniler gibi

zen-perest:

1. zen-perest:

Gazel 133

Mısra: 9

*Kadın düşkünü,
zampara.*

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī hayli erkek
sāzdur diñle kopuz

2. zen-perest:

Gazel 264

Mısra: 5

*Kadın düşkünü,
zampara.*

olduğı-çün cihānda zen-
perest
etdiler ta'n-ı 'aşkı
Ferhāda

zen-perest ol-:

1. zen-perest ol-:-an, -la

Gazel 112

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Kadın düşkünü
olmak.*

'arşa-i 'ışka kadem
başmaz olanlar zen-
perest
bu erenler küşt-gīrinüñ
ulu meydānıdır

zer:

1. zerden:-den

Gazel 220

Mısra: 5

Altın.

şemselerdür anuñ
üstünde ser-ā-ser zerden
dāğlar k'olmuş-ıdı her
biri āteş-efşān

2. zerde:-de

Gazel 251

Mısra: 12

Altın.

ruh-ı zerdüm görüp
gözüm yaşına yār meyl
itdi
güzeller şayd olurmuş
hikmet ammā sīm ile
zerde

3. zer:

Gazel 134

Mısra: 8

*Altın II sararmış
yüz.*

senüñ bāzār-ı hüsnuñ
germ olup humret
belürdikçe

benüm zerd oldu çehrem
zer gibi iy sîm-ten sensiz

4. **zer:**

Gazel 58

Mısra: 9

*Altın, kıymetli bir
maden.*

hırs u tımağla dökme
iñen zer hazāneye
sen bakmaduñ mı bağda
berg-i hazāna hîç

5. **zer:**

Gazel 195

Mısra: 4

*Altın, kıymetli bir
maden.*

allar geydi gelüp
bezmümüze şahid-i mey
var ayağında kadehden
zer ü la'lin halhal

6. **zerden:-den**

Gazel 246

Mısra: 2

*Altın, kıymetli bir
maden.*

n'ola şu mehden yaña
dilden giderse dūd-ı āh

kim varur rüşen bilürsin
zerden hırşîd-i rāh

7. **zerüñ:-üñ**

Gazel 284

Mısra: 3

*Altın, kıymetli bir
maden.*

hasretüñden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerüñ
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsārum gibi

zer' eyle:-

1. **zer' eyle:-düm**

Gazel 40

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bir nesneyi altına
çevirmek, altından
yapılmış hâle getirmek.
II. Değersiz bir şeyi çok
değerli yapmak.*

habb-i hubbi gözyaşı-y-
la sînede zer' eyledüm
hâşıl olur keşret-i
bārāndan zîrā hubüb

zer-beft:

1. **zer-beft:**

Gazel 128

Mısra: 4

*Sırma ile dokunmuş
kumaş.*

hırka-i fakr u fenā-fi'llāh
kılduğ ihtiyār
biz bu dünyānuñ ne zer-
beft ü ne dîbāsındayuz

zerd:

1. **zerd:**

Gazel 110

Mısra: 6

Sararmış, solgun.

saña 'aşıklarūñ yazuğı
hasret nāmelerdür hep
bu bāguñ zerd evrākı
degül berg-i hazān yer
yer

zerd ol:-

1. **zerd ol:-sa**

Kaside 21

Mısra: 35

Kelime Tipi: -

*Sarı olmak,
sararmak.*

hasretüñden çehresi zerd
olsa verd-i aşferüñ
gam degül kim gālib
olmuş gālibā şafrā-yı gül

Sarı renk almak,

2. zerd ol:-dı

Gazel 134

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sarı olmak,

sararmak, solgun yüzlü olmak.

senün bâzâr-ı hüsnün
germ olup humret
belürdikçe
benüm zerd oldu çehrem
zer gibi iy sîm-ten sensiz

3. zerd ol:-dı

Gazel 284

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sarı olmak,

sararmak, solgun yüzlü olmak.

hasretünden kendüyi bir
şekle koymuş kim zerün
çehresi ey sîm ü ten zerd
oldı ruhsârüm gibi

zerd-i fâm ol:-

1. zerd-i fâm ol:-sun

Gazel 221

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

sararmak.

kızarmaz la‘l-i sürhı gibi
ko çün zerd-i fâm [olsun]
nohûdî oldu ol piste-
dehen hicr-ile bu çehrem

zerhal:

1. zerhaldur:-dur

Kaside 13

Mısra: 35

Yaldız kullanılan

altın eriyiği.

kitâb-ı hüsn-i mu‘ciz
hatına ve’s-şems
zerhaldur
kemâl-i zât-ı paki hulk-ı
hüsn-ile mükemmeldür

zer-i hâlis:

1. zer-i hâlis:

Gazel 313

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Saf altın.

dime şöhet sizün-ile
bize bâkî sâkî
zer-i hâlis akıdup göster
o sîmin sâkî

zerk:

1. zerķ:

Kaside 18

Mısra: 14

*İki yüzlülük, riya,
hile.*

bir olupdur baña
yimekte helâl ile harâm
kizb ile zerķ u riya oldu
zebânumda kelâm

zerrât:

1. zerrâta:-a

Gazel 260

Mısra: 2

Zerreler.

dem-i ‘İsî nefesün verdi
hayât emvâta
nitekim pertevini şaldı
güneş zerrâta

2. zerrât:

Kaside 2

Mısra: 10

Zerreler II

*Yaratılan en küçük
şeyler.*

‘ulemâ ‘ilm-i nu‘ût u
ceberûtında hemân

aña beñzer ki güneş
şa‘şa‘asında zerrāt

zerre:

1. zerreler:-ler

Gazel 9

Mısra: 3

*Çok küçük parçacık,
zerre.*

zerreler gibi vücūdum
içre düşdi lerzeler
tāb-ı mehrüñden harāret
verdi iy mehtāb baña

2. zerreler-veş:-ler, -veş

Gazel 117

Mısra: 6

*Zerre, çok küçük,
güneş ışığında görünen
ufacık madde.*

sen meh-i bedrūñ
cemālın görmek için
āfitāb
zerreler-veş seyr ider her
gün der ü dervāzeler

3. zerreden:-den

Gazel 200

Mısra: 14

*Çok küçük parçacık,
zerre.*

ķayd-ı hestīden ħalāş
idüp Şihābī kendüñi
var yokluk ‘āleminde
zerreden daħı kem ol

4. zerrece:-ce

Gazel 123

Mısra: 10

*Az bir miktar, çok
az miktarda.*

irdi Şihābī ‘ışķ-ıla zevķ-i
haķīkiye
gelmez gözine zerrece bu
‘ālem-i mecāz

5. zerrece:-ce

Gazel 253

Mısra: 2

*Az bir miktar, çok
az miktarda.*

dil bī-ķarār gün gibi
hercāyī yār-ise
şabr-ıla bende zerrece
yok ihtiyār-ise

6. zerre:

Gazel 266

Mısra: 4

*Çok az, azıcık da
olsa || Hiç.*

zūlf-i şebinde olsa [bu]
zāhir femine tañ
gün toğmayınca zerre
görünmez mu‘āyine

7. zerre:

Gazel 58

Mısra: 3

*(Ar.) Çok küçük
parçacık.*

ey māh gerçi zerre
dediler dehānuñı
gören miyān-ı müyuñı
gelmez miyāne hīç

8. zerreye:-ye

Gazel 217

Mısra: 3

*Çok küçük parça,
toz II Aciz kimse.*

ermeye lāyık mı luţfuñ
pertevi ben zerreye
germ-iken hengām-ı
mehr-i cūduñ ey şāh-ı
kerem

9. zerreye:-y, -e

Gazel 116

Mısra: 3

*Zerre, çok küçük
parçacık. II Sevgilinin
çok küçük olan ağzı.*

teşbîh iderdi zerreye
gönlüm dehānuñı
ammā bakınca cān gibi
gözden nihān olur

zerre deñlü:

1. zerre deñlü:

Gazel 10

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zerre kadar, zere
miktar.*

yok zerre deñlü bilürüz
iy meh dehānuñı
ammā miyānuñ inceliği
kılca var ola

zerre-veş:

1. zerre-veş:

Gazel 1

Mısra: 4

*Çok küçük parçacık,
güneş ışığında görünen
ufacık madde gibi.*

şems-i şevk-ile meded
bezmi pür-envār it kim
zerre-veş bî-ser ü pā rakş
ura her Mevlâyı

2. zerre-veş:

Gazel 56

Mısra: 4

*Çok küçük parçacık,
güneş ışığında görünen
ufacık madde gibi.*

nedür ay āfītābum tāb-ı
‘ışkuñ teb şalup cāna
vücūdum zerre-veş
mihrüñle lertzān olmağa
bā‘ış

zerrin kadeh:

1. zerrin kadeh:

Kaside 25

Mısra: 15

Kelime Tipi: -

*Altın kadeh; nergis
çiçeği II mahmur bakış;
şarap kadehi; arg.
parlak kalça (TBAS,
351).*

şabūhı itmege destine bir
zerrin kadeh almış
mey-i nāz-ıla mahmūr
eylemiş kendin meger
nergis

zerrin külāh:

1. zerrin külāh:-ı, -y, -la

Gazel 139

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Altın külāh. II

*Mumun yanışı ile birlikte
üzerinde oluşan alev.*

gelürse meclise zerrin
külāhı-y-la o sīm-endām
toğa mehr-i sa‘ādet başa
ola pür-ziyā [meclis]

zerrin kumāş:

1. zerrin kumāş:

Gazel 142

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

*Altın kumaş. ||
Sararmış yüz.*

tā Şihābī olalı nessāc-ı
dibā-yı kelām
rū-yı zerdī mantıķ ehline
şatar zerrin kumāş

zevāl:

1. zevāl:

Gazel 109

Mısra: 7

*Güneşin batması. II
Son bulmak, nihayete
ermek, yok olmak.*

güneş bahş eylemez zīrā
ki zātında zevāl añlar

olamaz kimse kâl-ile
vücûdî hâline vâkıf

zevk:

1. zevk-ile:-ile

Kaside 19

Mısra: 8

*Eğlence, eğlenti,
cünbüş.*

virdi kılûba dâfi ‘-i gam
olmağ-ıçün ol
‘ıyş ü sürür u zevk-ile
toldı fezâ-yı ‘ıyd

2. zevkten:-den

Gazel 12

Mısra: 10

*Hoşa giden veya
çekici bir şeyin elde
edilmesinden,
düşünülmesinden doğan
hoş duygu, lezzet duyma,
haz, hoşlanma.*

hâne-i humda mukîm
olan maķāmât ehlidür
hâlî olmaz zevkten
böyle maķām-ı dilgüşâ

3. zevkin:-in

Gazel 208

Mısra: 8

*Tat, lezzet; keyif,
eğlence.*

dilersin hâne-gâhda
şûfiyâ sen ‘âlem-i vahdet
gele meyhâne zevkin gör
bu dağı başka bir ‘âlem

4. zevki:-i

Gazel 276

Mısra: 5

*Keyif, neşe, eğlence,
mutluluk.*

düşdi dil zevki gam-ı
bahrine ańma ötesin
ne deyem hâlî dümen
tutmadı dönmez beriye

5. zevk:

Gazel 222

Mısra: 8

*Eğlence, neşe,
mutluluk.*

‘aql eydür kim bańa ‘aşk
u maķabbet terkin it
zevk u hâlet bulmadum
‘âlemde bu tedbîrden

6. zevk:

Gazel 202

Mısra: 2

Eğlence, keyif, neşe.

hâlet-i ‘aşk-ıla kendin
pây-mâl ister gönül
zevk [ile] hâlî degüldür
vecd-i hâl ister gönül

7. zevkin:-iñ

Gazel 77

Mısra: 2

*Keyif, neşe,
mutluluk.*

şûfi bizümle meyde
müdâm eyleme ‘inâd
hâşiyet-ile zevkin anuñ
ańlamaz cemâd

zevk id:-

1. zevk id:-er

Gazel 74

Mısra: 7

Kelime Tipi: -
*Eğlenmek. || Lezzet
almak, haz duymak.*

zevk ider dil tâze
cevründen senüñ
kim lezîz olur dimişler
her cedîd

2. zevk id:-er

Gazel 157

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Eğlenmek. || Lezzet
almak, haz duymak.*

der-i meyhāneden rindān
ider zevk
mürāyīler alur mihrābdan
hazz

zevk ol-:

1. zevk ol-:-ur

Gazel 183

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Neşeli ve mutlu

olmak.

ne ‘ālemdür gülüstān içre
bir serv-i sehī kuçmak
ne zevk olur bir gül-ruh
u gonca-dehen öpmek

zevk vir-:

1. zevk vir-:-ür

Gazel 191

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

*Zevk vermek,
keyiflendirmek; tat,
lezzet vermek.*

ağladuğum gül yüzüne
karşı virür baña zevk

nālesinden nitekim
vardur şafası bülbülün

zevk-i dil:

1. zevk-i dil:

Gazel 132

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Gönül eğlencesi.

olmadı hālī zevk-i dil
ıztırābdan
bu varıdan halāş ola mı
haste cānumuz

zevk-i hakikiye ir-:

1. zevk-i hakikiye ir-:-di

Gazel 123

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Gerçek zevke
ulaşmak. II Gerçek
manevî haz ve lezzete
ermek.*

irdi Şihābī ‘ışk-ıla zevk-i
hakikiye
gelmez gözine zerrece bu
‘ālem-i mecāz

zevk-i ruh:

1. zevk-i ruh:-ı, -dur

Gazel 88

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Manevi, ruhani

zevk.

melāmet şivesidür gerçi
kim rüsvāy-ı ‘ışk olmak
hakikat zevk-i ruhıdur bu
fende başka ‘ālem var

zevk-i ruhānī:

1. zevk-i ruhānī:

Gazel 298

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Manevî zevk.

egerçi za‘f-ı tendür
zāhirā emrāz-ı hüsmānı
velī hoş görmedür
‘ālemde anı zevk-i
ruhānī

zevrāk:

1. zevrākīdür:-i, -dür

Kaside 24

Mısra: 39

Sandal, kayık.

yemm-i aḥzār çemen ü
zevrākīdür geşt-i gül

kim anuñ lengerine
beñzedi şeklâ sünbül

zeyn:

1. zeyn:

Gazel 223

Mısra: 2

Süs, bezek, ziynet.

nağd-i hüsnünden
cemâlün verdi her meh-
rûya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zîb ü zeyn

zeyn et-:

1. zeyn et-:-di

Gazel 281

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Süslemek; giyip

kuşandırmak.

bahâr âşarı zeyn etdi
şükûfe-y-le çemen-zârı
görüþ her bir gül-endâmı
ider mürğ-ı çemen zârı

zeyn id-:

1. zeyn id-:-ince

Gazel 238

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Süslemek, bezemek,
ziynetlendirmek.*

zeyn idince sen
Zelîhâveş cemâlün
gülşenin
ğayretinden Yüsufî gül-
pâreler pîrâhenin

2. zeyn id-:-icek

Kaside 20

Mısra: 20

Kelime Tipi: -

*Süslemek, bezemek,
ziynetlendirmek.*

mağdemine ehl-i gülşen
etdi sîm ü zer nişâr
meclisi zeyn idicek berg-
i gül-efşân-ı bahâr

zeyn it-:

1. zeyn it-:

Gazel 295

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Süslemek,
donatmak.*

gülşeni zeyn itdiler
ezhâr-ı gün-â-gün-ile
bezme çağırđı meger
bûlbûl o şûh ü şengüli

2. zeyn it-:

Gazel 199

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

*Süslemek, bezemek,
donatmak.*

nev-bahâr-ı hüsnine
karşu kanatdum dâğumı
bâğı zeyn itdi kıranfil
gülşen-i sînem degül

3. zeyn it-:-di, -ler

Gazel 281

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Süslemek, bezemek.

nigâristân olupdur şüretâ
bostân-ı renk-âmîz
gören der naķş-ıla zeyn
itdiler çîn içre ferhârı

zeyn ol-:

1. zeyn ol-:-a

Kaside 25

Mısra: 57

Kelime Tipi: -

*Süslenmek II
dolmak, kaplanmak.*

niçe kim bu fenâ gül-zârı
zeyn ola şükûfe-y-le

nitekim yitirür sebze
eger sünbül ü ger nergis

2. **zeyn ol:-mış**

Gazel 255

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Bezenmek,

süslenmek.

ŝerār-ı āhdan yandı
başumda dāğlar yer yer
gören der kıubbesi çarhuñ
‘aceb zeyn olmış
encümle

zeyn olun:-

1. **zeyn olun:-sun**

Gazel 215

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Süslenmek.

olduğum-çün tīg-ı ‘ışk-
ıla Ŝihābī ben ŝehīd
zeyn olunsun her taraf
sūsener-ile meŝhedüm

zi:

1. **zī:**

Gazel 33

Mısra: 4

Önüne geldiği

*kelimelere “sahip, -li”
anlamı katarak birleşik
kelimeler yapar.*

hatt-ı ğubāra dökse ‘arağ
ol gül-i tarı
zī şun‘-ı ŝānī‘i ki olur āb-
gil gül-āb

2. **zi:**

Kaside 2

Mısra: 34

"-dan/-den" eki.

yā ilāhī senedi‘l-ħalk u
ħabībūñ ħaqqı
ehl-i ĩmānı emīn eyle zi
hebli‘l-‘araŝāt

zī emlāh el-makālat ve

zey aħsenül-kās:

1. **zī emlāh el-mağālat**

ve zey aħsenül-kās:

Gazel 151

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Tuzlu yazılar da en

güzel hikayeyi

anlatandır.

evŝāf-ı ħüsn-i Yūsuf
olupdur saña eħaŝŝ
zī emlāh el-mağālat ve
zey aħsenül-kās

zīb:

1. **zīb:**

Gazel 30

Mısra: 4

Süs, güzellik.

dehen ü la‘lini yād etdi
ŝabā bāğ içre
irdi ol müjde ile ğoncaya
zīver güle zīb

2. **zīb:**

Gazel 223

Mısra: 2

Süs, güzellik.

nağd-i ħüsnuñden
cemālūñ verdi her meh-
rūya deyn
karz alınmışdur meger
anlarda olan zīb ü zeyn

3. **zīb:**

Kaside 7

Mısra: 4

Süs, bezek.

ķayd itmedi ‘alāyıkı rūh-
ı mücerrede
bakmadı zīb ü zīver-i
tāk-ı zebercede

zībā:

1. **zībā:****Kaside 24**

Mısra: 44

*Güzel, süslü,
gösterişli II nükteli,
sanatlı.*

bāğ-ı naẓm içre Şihābī
biter ezhār ammā
koptmadı buncılayın bir
dağı zībā sünbül

zībā cemāl:1. **zībā cemāl:-i, -n, -den****Gazel 221**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzel yüz.

egerçi dūr-i mehcūr
olmuşuz zībā cemālinden
hele tenhā kıomaz dilde
hayālī müstedām olsun

zīb-hāne:1. **zīb-hāneye:-(y)e****Gazel 225**

Mısra: 7

*Süs, ziynet evi. II
Kuyumcu, türlü ziynet
eşyasının satıldığı
dükkan.*

müdām nūş-ı mey bakma

zīb-hāneye hīç

hubāb-ı bāde gibidür

şebāt-ı naķş-ı cihān

zihgīr:1. **zihgīrden:-den****Gazel 222**

Mısra: 10

*Ok atanların
parmaklarına
geçirdikleri halka, yüzük.*

tīr-i āhum geçse bu
çarhuñ hilālinden n'ola
ey Şihābī ok geçürmek
tañ degül zihgīrden

zih-i kemān:1. **zih-i kemān:-ı, -n, -ı****Gazel 227**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

*Kemanın yay kırışı.
II Sevgilinin yay gibi
kavisli kaşları.*

bir kez zih-i kemānını
teg tīri dişlesin
peykān-ı gānzesini kıo
cānuma işlesin

zihn-i bülbül:1. **zihn-i bülbül:****Gazel 177**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Bülbülün zihni; aklı,
fıkri, anlama yeteneği. II
Aşığın fehm etme
yeteneği.*

zihn-i bülbül açılıp dur
ireli faşl-ı bahār
açmış okur 'ışık bābından
gülistānda sebak

zıkr:1. **zıkr:-i****Gazel 41**

Mısra: 18

*Anma, hatırlama,
yad etme; söyleme,
zikretme, dile getirme.*

görse eş'arın pesend
eyler ulü'l-elbāb anı
leblerüñ zıkrı Şihābī
tab'ın itmişdür lebīb

2. **zıkrüm:-ü, -m****Gazel 223**

Mısra: 10

*Anma, yād etme,
hatırlama.*

kaladı ebdālī Şihābī bir
hasen sûret beni
Kerbelâ-yı 'ışka düşdüm
dilde zikrüm yâ Hüseyin

zıkr eyle:-

1. zıkr eyle:--se, -m

Gazel 80

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Zikretmek, anmak,
sözünü etmek.*

lebleriñ zıkr eylesem dil
mürdesi bulur hayât
'âlem-i cāndur baña sen
cān-ı 'âlemden murād

zıkr-i celālūñ it:-

1. zıkr-i celālūñ it:-

mede-üñ

Kaside 3

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Celal zikri çekmek.
II Allah'ın Celal İsmi
zikretmek.*

zıkr-i celālūñ itmede lāl
oldı her lisān
fıkr-i kemalūñ itmede
idrāk olur tebāh

zıkr-i hayr:

1. zıkr-i hayr:

Rübai 2

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Hayırla, iyilikle
anılma.*

zıkr-i hayr olmaklık
esbāb-ı taḥammüldür
baña
yine benden soñra
güftārum aña vāriş olur

zıkr-i leb:

1. zıkr-i leb:-üñ, -le

Gazel 66

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Dudağın zikri.

zıkr-i lebūñle şimdi eyā
dilber-melîḥ
añılmaz oldı gitdi dem-i
mu'ciz-i mesîḥ

2. zıkr-i leb:-i, -n, -den

Kaside 23

Mısra: 43

Kelime Tipi: -

Dudağın zikri.

o lāle-ḥadūñ nūş idelüm
zıkr-i lebinden
nāfi ' getirür şerbetin
insāna benefşe

zıll:

1. zıllinde:-ı, -n, -de

Gazel 108

Mısra: 5

Gölge.

kākülūñ zıllinde cānā
cümle pür sevdā olup
sürünen yanuñca sāyeñ
gibi şeydālar mıdur

zilletle:

1. zilletle:-le

Gazel 219

Mısra: 12

*Aşağılık, horluk,
hakirlik, alçaklık.*

behre-mend olmadı
'âlemde alur yok bir elin
kaladı ayaklarda zilletle
Şihābī nātüvān

zıll-i hümayün:

1. zıll-i hümayün:

Gazel 49

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Mübarek gölge.

geḏā-y-iken ‘aceb mi
şāye-i zülfinde şāh olsam
şalarsa üstüme zıll-i
hümāyūn o hümā
himmet

zıll-i şehāb:

1. zıll-i şehāb:-dan

Gazel 232

Mısra: 2

Kelime Tipi: -
Bulutun gölgesi.

görünmez oldu meh yüzi
yārūñ niḳābdan
ḥüsn āfitābı çıḳmadı zıll-
i şehābdan

zīn id:-

1. zīn id:-üpdür

Gazel 71

Mısra: 6

Kelime Tipi: -
Zinet etmek,

*geçirmek. II Tac, takı vs.
olarak kullanmak.*

mest olup gülşende
yatmışlar şehirden
gülleri

zīn idüpdür başına her
şūḥ u şengül şāḥ

zincir-i ‘adl:

1. zincir-i ‘adl:-i

Kaside 20

Mısra: 11

Kelime Tipi: -
Adalet zinciri.

aşdı sünbülde yine
zincir-i ‘adli bāḡbān
dād-güster oldu Kısra-yı
cihānbān-ı bahār

zinde:

1. zinde:

Rübai 1

Mısra: 3

*Canlı, diri. II Dinç,
sağlam.*

zinde şanma mürdedür
cāhil sen egme aña başın
kim namāz-ı mürdeye
yok secde emru’llāhda

zinde ol:-

1. zinde ol:-an

Gazel 78

Mısra: 4

Kelime Tipi: -
Canlı, diri olmak.

olur bī-neş’e çün
mānend-i mürde
ola zinde olan ‘ışḳ-ıla
mu’tād

zīnet:

1. zīnetdür:-dür

Gazel 251

Mısra: 1

Süs.

kitab-ı ḥüsne zīnetdür
ḥaṭā yok ḥaṭṭ-ı dilberde
bilinmez şüret-i ma’nī
ḥuṭuṭ olmasa defterde

2. zīnetidür:-i, -dür

Gazel 187

Mısra: 10

*Süs; güzellik veren,
güzelleştiren şey.*

iy Şihābī etdüğü-çün bir
ğazālūñ medḥını
zīnetidür bu ğazel
mecmu’a-i dīvānumuñ

3. zīnet:

Gazel 119

Mısra: 5

Süs, güzellik.

göl ruhlarına zînet için
şahn-ı gülşenüñ
sünbül tağıtdı her yaña
müştğîn külâ[le]ler

zînet et-:

1. zînet et-:-di

Gazel 170

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Süslemek.

hatt-ı dildâr üzre
tağıldukça kâkül her
taraf
zînet etdi der gören gül-
zârı sünbül her taraf

zînet ol-:

1. zînet ol-:-mış

Gazel 71

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Süs, ziyinet olmak;

*Süsü, ziyneti haline
gelmek.*

zînet olmuş gülşene ak u
kızıl gülşâh-ı şâh
seyr ider rindâne nahl-i
bağı bülbül şâh şâh

zînet ver-:

1. zînet ver-:-üpdür

Kaside 21

Mısra: 27

Kelime Tipi: -

Süslemek.

nev- 'arūs-ı gönçaya zînet
verüpdür sebz ü sürh
perdedâr olmağ- için
aşmış tutuk vâlâ-yı gül

zînet-ger ol-:

1. zînet-ger ol-:-ur

Kaside 23

Mısra: 34

Kelime Tipi: -

Süslemek, süsleyici

olmak.

tutdı hatt-ı müştğîni
kenârını 'izâruñ
zînet-ger olur taraf-ı
gülistâna benefşe

zînet-i fânî:

1. zînet-i fânî:-i

Gazel 294

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

Geçici dünya

nimeti, süsü.

zînet-i fânî' i kıo terk eyle
ey dil şöhreti
merd-isen meyl etme
dünyâ zînetine zen gibi

zi'n-nüreyñ:

1. zi'n-nüreyñ:

Kaside 16

Mısra: 21

İki nur sahibi; Hz.

Osman.

yâr-ı şâliş kim aña virildi
zi'n-nüreyñ nâm
câmi'-i âyât-ı rahmân ü
hümâm-ı çâr-yâr

zîrâ:

1. zîrâ:

Gazel 25

Mısra: 10

"Çünkü, şu

sebepten, bundan dolayı"
anıamlarına gelen
bağlaç.

Şihâbî ol sehî kıaddüñ

'ömrüñ dirâz olsun

gerekdür 'âlem içr'arada

zîrâ himmet-i a'lâ

2. zîrâ:

Gazel 76

Mısra: 4

"Çünkü, şu
sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen
bağlaç.

geldi tîrûñ şadra geçti
sînede cāy eyledüm
ey kemān-ebrû olur zîrā
müsāfir ercümend

3. zîrā:

Gazel 122

Mısra: 6

"Çünkü, şu
sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen
bağlaç.

ğamuñ nezîrini dāyim
eksük etme tekye-i
dilden
bu kırbān olduğum zîrā
kādīmî 'ışk ocağıdır

4. zîrā:

Gazel 232

Mısra: 10

"Çünkü, şu
sebepten, bundan dolayı"
anlamlarına gelen
bağlaç.

recm it Şihābî âteş-i
āhuñla hāsidi
zîrā kaçır rücüm-ıla
şeytān şihābdan

5. zîrā:

Gazel 291

Mısra: 4

"Çünkü, şu
sebepten, şundan dolayı"
anlamlarına gelen
bağlaç.

dilā rāh-ı tevekkülden
yañılup inhirāf itme
irişür menzil-i maķşûda
zîrā ittikāl [ehli]

6. zîrā:

Gazel 40

Mısra: 4

"Çünkü, şundan
dolayı, şu sebeple"
anlamında bağlaç.

habb-i hubbi gözyaşı-y-
la sînede zer' eyledüm
hāşıl olur keşret-i
bārāndan zîrā hubûb

7. zîrā:

Kaside 13

Mısra: 28

"Çünkü" anlamında
bağlaç.

buyurdu ıktedeytüm
eyyühüm hükmin habîb-i
hak
bu söz 'irfāna maķşûş
oldı zîrā ma'nîsi muğlaķ

zîrā ki:

1. zîrā ki:

Gazel 109

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Çünkü, onun için ki.

güneş bahş eylemez zîrā
ki zâtında zevāl añlar
olamaz kimse kâl-ile
vücûdı hâline vāķıf

2. zîrā ki:

Gazel 91

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Çünkü, şundan
dolayı, onun için ki.

şeftālû yidi dün gice
meclisde nuķl-i mey
zîrā ki anda hayli
güzeller öpüşdiler

zîre:

1. **zîre:****Gazel 287**

Mısra: 10

*Zîrâ, çünkü, şundan
dolayı.*

sürmege hâsidi emr eyle
Şihâbî kuluña
ki melek zîre şihâb-ile
kovar şeytânı

zîr-i pây:1. **zîr-i pây:-üñ****Gazel 72**

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Ayağın altı.

râh-ı rûhânîye tut sende
Şihâbî gûşuñ
zîr-i pâyüñ ola tâ tārüm-ı
eyvân kebûd

zîr-i perr:1. **zîr-i perr:-üm, -de****Gazel 168**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Alçak, aşığıda olan
kanat.*

şâhbâz-ı himmetüm
bâlâya pervâz eylese

zîr-i perrümde ne alçak
kuşdur sîmurg-ı kâf

zîr-i zülf:1. **zîr-i zülf:-üñ, -de****Gazel 110**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Saçlarının altı.

dil almağa komış çok
hâller haç zîr-i zülfünde
kemân almış ele eydür
kemîn olmuş nihân [yer
yer]

zirve-i eflâk:1. **zirve-i eflâk:-e****Gazel 46**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

Feleklerin zirvesi.

manşıb u ‘aşka iren
zirve-i eflâke çıkar
rütbe-i dehr-i denî aña
göre pây-perest

2. **zirve-i eflâk:-e****Gazel 50**

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

Feleklerin zirvesi.

sa ‘âdet bârigâhın zirve-i
eflâke kurduñ tut
sürür-ıla serîr-i saltanat
üzre oturduñ tut

zî-sa ‘âdet:1. **zî-sa ‘âdet:****Kaside 10**

Mısra: 16

Saadet sahibi.

yâ nebî olsa seg-i küyuñ
Şihâbî-i ğarîb
zî-sa ‘âdet zî-şeref bu
deñlü ibtihâc aña

zî-şeref:1. **zî-şeref:****Kaside 10**

Mısra: 16

Şeref sahibi.

yâ nebî olsa seg-i küyuñ
Şihâbî-i ğarîb
zî-sa ‘âdet zî-şeref bu
deñlü ibtihâc aña

zişt:

1. zîşt:

Gazel 47

Mısra: 6

Çirkin, kötü.

yâr ağıyâr-ıla hem-sohbet
olursa ne ‘aceb
‘âdet-i dehr budur nîk-ile
bed-ḥûb-ile zîşt

zîver:

1. zîver:

Gazel 30

Mısra: 4

Süs. bezek. zinet.

dehen ü la‘lini yâd etdi
şabâ bâğ içre
irdi ol müjde ile goncaya
zîver güle zîb

zîver-i tāk-ı zeberced:

1. zîver-i tāk-ı

zeberced:-e**Kaside 7**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Zeberced ile**süslenmiş kubbe, kemer.*

ḳayd itmedi ‘alâyıḳı rûh-
ı mücerrede

baḳmadı zîb ü zîver-i
tāk-ı zebercede

zîvâ:

1. zîyāsına:-sı, -na

Gazel 163

Mısra: 10

*Parlaklık, aydınlık,
ışık.*

âhum Şihâbî baña verür
her gece fûrûḡ
şem‘-i ḳamer zîyāsına
gönlümde var ferâḡ

2. zîyâ:

Kaside 4

Mısra: 6

*(Ar.) Parlaklık,
aydınlık.*

tulū‘ eyledi çünkim bu
âfitâb-ı selef
cihâna şaldı şu‘â vü zîyâ
ṭaraf-be-ṭaraf

zîvâ düş:-

1. zîyâ düş:-mez

Gazel 230

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Aydınlık olmak,
ışımak.*

rûşinâ bulmazdı gönlüm
tende dāḡuñ olmasa
kim fetîl olmayıcaḳ
düşmez zîyâ ḳandîlden

zîvâ ver:-

1. zîyâ ver:-mez

Gazel 131

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Aydınlatmak, ışık
saçmak.*

şeb-i ḡam baña gün
göstermez oldı dūd-ı
âhumla
tulū‘ idüp murādum
mehri üstüme zîyâ
vermez

zîyâd kıl:-

1. zîyâd kıl:-ur

Kaside 21

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

*Arttırmak,
fazlalaştırmak.*

ḥūblar ‘uşşâḳa cevır itse
ḳılur ‘ışḳın zîyâd
şevḳ virür bûlbûlân-ı
bâḡa istîḡna-yı gül

ziyāde:**1. ziyādedür:-dür****Gazel 111**

Mısra: 2

Çok, fazla.

zahm-ı hādeng-i yār-ile
gönlüm güşādedür
yā kaşlarını görelî
şevküm ziyādedür

ziyā-vı hüsn:**1. ziyā-yı hüsn:****Gazel 154**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Güzellik ışığı.

ğubār-ı haṭṭ-ıla cebheñ
çü tahta' -i remmāl
ziyā-yı hüsn ü ruḥuñdan
belürdi ḥumre beyāz

zücāc:**1. zücācı:-ı****Gazel 300**

Mısra: 8

Sırça, cam şişe.

göñül urup gözüm kanın
akıtma

dökülür mi şikest etseñ
zücācı

2. zücāc:**Gazel 61**

Mısra: 6

*Sırça, cam şişe II**Âşığın gönlü.*

hün-ı dildür dīdeden her
dem akan
rüşen eyler 'aksin
elbetde zücāc

zücāc-ı cām-ı mey:**1. zücāc-ı cām-ı mey:****Gazel 84**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sırçadan yapılmış

şarap kadehi. II Cam
şarap kadehi.

n'ola seyr-i Sikender
etdürürse dehr-i sermeste
zücāc-ı cām-ı mey āyīne-
i 'ālem-nümādandur

zücāc-ı kalb:**1. zücāc-ı kalb:-e****Gazel 148**

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Kalp sırçası, sırça
gibi hassas, kırılğan
kalp.

hādeng-i gamzesi yārūñ
zücāc-ı kalbe geçer
zehī belālî nişān ü zehī
güşāde ḥalāş

zücāc-ı tevbe:**1. zücāc-ı tevbe:-(y)e****Gazel 225**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Tevbe sırçası, şişesi.

zücāc-ı tevbeye şūfī
şarāb-ı şāfī koyar
olunca sāķi-i mey nev-
resīde muğ-beçekān

zühd:**1. zühd:****Kaside 2**

Mısra: 28

(Ar.) Dünyâyâ

rağbet etmeyip kendini
ibâdete verme, nefsin
her türlü zevkten
alı koyup ibâdet yolunu
seçme, perhizkârlık,
takvâ.

işimüz sehv ü haṭāyıla
ma'āsīdūr hep
kanı a'māl-i şalāḥ ü kanı
zühd ü ṭā'āt

2. zühde:-e

Gazel 152

Mısra: 5

*Her türlü zevke
karşı koyarak kendini
ibadete verme || Kaba
sofuluk.*

sen olduñ zāhid ancak
zühde mensüb
ben oldum 'aşk u şevk-i
yāra maḥşūş

zühre:

1. zühre:-y, -e

Gazel 144

Mısra: 4

*Üçüncü kat göğ
hâkim olduğu söylenilen,
sazende olarak tavsif
edilen, Çoban Yıldızı ve
Venüs olarak da bilinen
çok parlak bir yıldız.*

ṭab-ı mülden gül gül oldu
çehresi sākīlerüñ
bezm içinde çengden tā
zühreye çıktı ḥurūş

2. zührenüñ:-nüñ

Gazel 21

Mısra: 5

*Üçüncü kat göğ
hakim olduğu söylenilen,
sazende olarak tavsif
edilen, Çoban Yıldızı ve
Venüs olarak da bilinen
çok parlak bir yıldız.*

nāy-ı nālem nağmeye
başdurdı çengin
zührenüñ
hem-dem olmaz bezm
içinde degme bir nā-saz
aña

3. zühre:

Gazel 180

Mısra: 7

*Çoban yıldızı,
Venüs, Zühre (çalgıcı
özellği ile). II üçüncü
kat göğ hakim olduğu
söylenilen Çoban yıldızı,
Venüs olarak da bilinen
çok parlak bir yıldız;*

barbuṭ-ı nālem katında
zühre çengī ne çalar
her zamān ol nā-sezā dik
etmesin nā-sezālīk

zühre çengi:

1. zühre çengi:-(n)e

Gazel 133

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Oyuncu olan

*Zühre.(Zühre yıldızının
görünen hareketi bir
salınma hareketine
benzediği için"oyuncu
kız" diye adlandırılır.).*

zühre çengine kulağ
tutma degül-iseñ zen-
perest
gel Şihābī ḥayli erkek
sāzdur diñle kópuz

zuhūr:

1. zuhūr-ile:-ile

Kaside 3

Mısra: 14

*Ar. Zâhir olmak,
meydana çıkmak, belli
olmak.*

her māh-çehre cilvesi
ḥüsnüñ zuhūrıdır
bu ḥüsn ü bu zuhūr-ile
şermende mihr ü māh

2. **zuhûrîdur:-î, -dur****Kaside 3**

Mısra: 13

*Ar. Zâhir olmak,
meydana çıkmak, belli
olmak.*

her mâh-çehre cilvesi
hüsnüñ zuhûrîdur
bu hüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mâh

3. **zuhûrîdur:-î, -dur****Kaside 2**

Mısra: 13

*Zâhir olmak,
meydana çıkmak, belli
olmak.*

her mâh-çehre cilvesi
hüsnüñ zuhûrîdur
bu hüsn ü bu zuhûr-ile
şermende mihr ü mâh

zuhûr it:-1. **zuhûr it:-di****Gazel 44**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Meydana çıkmak,
görünmek II doğmak,
dünyaya gelmek.*

zuhûr itdi muhabbetden
Muhammed
anuñ-çün oldu ızhâr-ı
muhabbet

zuhûr kıl:1. **zuhûr kıl:-dı, -lar****Kaside 9**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Görünmek,
meydana çıkmak.*

kıldılar ba'de'n-nebî
âyîn-i islâmı zuhûr
çar-ı çâr-yâr yâ şafâ
aşhâb u âl-i Muştafâ

zuhûr-ı mu'cizât:1. **zuhûr-ı mu'cizât:-uñ, -dan****Kaside 14**

Mısra: 11

Kelime Tipi: -

*Mucizelerin
(Peygamberlerin
Allah'ın izniyle
peygamberliklerini ispat
için yaptıkları, akılla
açıklanması mümkün
olmayan olağanüstü iş,
halkı hayrette bırakan ve*

*ancak ilâhî müdâhaleyle
açıklanan hârikulâde hal
ve davranış) ortaya
çıkması, meydana
gelmesi.*

'adûnuñ işi telh oldu
zuhûr-ı mu'cizātuñdan
saña geldi feşâhatle nidâ
biryân-ı pür-semden

zülâl-i çeşme-i la'l:1. **zülâl-i çeşme-i la'l:-
üñ, -e****Gazel 110**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin) Kırmızı

*dudağının tatlı su
çeşmesi. II Sevgilinin
tükürüğü ya da âb-ı
hayata benzetilen
dudağı.*

zülâl-i çeşme-i la'lüne
kandur teşneyin cânâ
egerçi iki 'aynümnden
'uyûn oldu 'ayân [yer
yer]

zülâl-i eşhedü en-lâ**ilâhe illa'llâh:**

**1. zülāl-i eşhedü en-lā
ilāhe illa'llāh:**

Kaside 4

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

Kelime-i Şehadet

suyu.

şuvarı niçe hezār ü

hezār teşen-dili

zülāl-i eşhedü en-lā ilāhe

illa'llāh

zülāl-i muştafā:

1. zülāl-i muştafā:

Kaside 9

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Hız. Peygamber'in

(parmaklarından akan)

berrak su.

asba'ından akıdup

'aynen tüsem mā sel-sebīl

'asker-i islāmı kandurdu

zülāl-i Muştafā

zülfi:

1. zülfi:

Kaside 18

Mısra: 16

Yüzün iki cihetinden

sarkan saç, saç bükümü.

mey-i ğafletle tolu kâse-i

ser gözde niyām

zülfi ü rûh fikr ü hâyāl

baña şubh ıla şām

2. zülfi:

Gazel 101

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

çekme yārūñ zülfi

ucından dilā tül-i emel

ķo bu sevdāyı ki cem' -

iken perişānlık budur

3. zülfi:

Gazel 117

Mısra: 9

(Sevgilinin) saçı.

iy Şihābī zülfi

sevdāsında olsam ol

mehūñ

ķışsa-i ķabrüm taşına ķıl

ķalemler yazalar

4. zülfün:-üñ

Gazel 161

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

zülfün müdām ķatlüme

şarķar nedür sebeb

ġamzeñ hemişe ķanuma

girür neden ķama'

5. zülfi:

Gazel 188

Mısra: 10

(Sevgilinin) saçı.

mahbûb odur ki rûh-ı

muşavver ola hemāñ

zülfi vü ķaddi ķaşı anuñ

şekl-i cāñ gerek

6. zülfün:-üñ

Gazel 189

Mısra: 1

(Sevgilinin) saçı.

kemāñ-ķeşdür ķaşıñ

cāñā kemend-endāzdur

zülfün

hümāyün tirdür ġamzeñ

hümā-pervāzdur zülfün

7. zülfün:-üñ

Gazel 189

Mısra: 2

(Sevgilinin) saçı.

kemāñ-ķeşdür ķaşıñ

cāñā kemend-endāzdur

zülfün

hümāyün tirdür ġamzeñ

hümā-pervāzdur zülfün

8. **zūlfūñ:-üñ****Gazel 189**

Mısra: 6

(Sevgilinin) saçı.

el urşañ gösterürsin ki
 ‘aşāña ejdehā şeklin
 yed-i beyzā-yı Mūsāda
 olan i ‘cāzdur zūlfūñ

9. **zūlfūñ:-üñ****Gazel 189**

Mısra: 8

(Sevgilinin) saçı.

ruhuñ nat‘ında ey meh
 bir siyeh ferzānedür
 hālūñ
 göñül şāhını māt eyler ne
 lu‘bet-sāzdur zūlfūñ

10. **zūlfūñ:-üñ****Gazel 189**

Mısra: 10

(Sevgilinin) saçı.

Şihābīnūñ duhān-ı āh-ı
 pür-sūzı gibi her dem
 dem-ā-dem od-ıla oynar
 hoş āteş-bāzdur zūlfūñ

11. **zūlfūñ:-üñ****Gazel 190**

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

zūlfūñe bağla hākīm-āne
 dil-i āşūfte’i
 bend-zencīr eylemekdür
 çāresi dīvānenūñ

12. **zūlfi:****Gazel 246**

Mısra: 5

(Sevgilinin) saçı.

gizlenür zūlfi şebinde
 dilberūñ hāl-i lebi
 la‘l uğurlamağa gelmiş
 şanki hindū-yı siyāh

13. **zūlfūñūñ:-ü, -ñ, -üñ****Gazel 250**

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

ıturalum zūlfūñūñ olmuş
 dil-i miskīn esīr
 ey gözi sāhir anı
 yutturma ejderhālara

14. **zūlfi:****Gazel 261**

Mısra: 7

(Sevgilinin) saçı.

zūlfi ucundan benüm
 gibi olup mātem-zede

karalar gökler geyer
 gerdūn-ı gerdān her gice

15. **zūlfūñ:-üñ****Gazel 270**

Mısra: 2

(Sevgilinin) saçı.

būy-ı müyuñ bāğa
 sultān-ı reyāhīn olmada
 olalı zūlfūñ esīri nāfe
 miskīn olmada

16. **zūlfūñ:-üñ****Gazel 271**

Mısra: 2

(Sevgilinin) saçı.

hāl-i fettānūñ ruhuñda
 fitne-engīz olmada
 çeşm-i kattālūñ gibi
 zūlfūñ dil-āvīz olmada

17. **zūlfūñ-ile:-üñ, --ile****Gazel 279**

Mısra: 3

(Sevgilinin) saçı.

pādişāhum zūlfūñ-ile
 boynı bağlu kuluñam
 āsitān-ı devletūñden
 sürme gel ben bende’i

18. **zūlfūñ:-**(ü)ñ**Gazel 18**

Mısra: 1

(Sevgilinin) *Yüzün*
iki yanından sarkan saç
lülesi; saç.

zūlfūñ iy meh şehābdur
 güyā
 ʔal'atun āfitābdur güyā

19. **zūlfūñ:-**(ü)ñ**Gazel 59**

Mısra: 5

(Sevgilinin) *Yüzün*
iki yanından sarkan saç
lülesi; saç.

zūlfūñ ucundan düşer
 çok baş dedüm
 didi ekşer rezm-gāh olur
 mu üc

20. **zūlfine:-**i, -n, -e**Kaside 23**

Mısra: 37

(Sevgilinin) *Yüzün*
iki yanından sarkan saç
lülesi; saç.

olınca ʔaṭṭ-ı 'ārızı zūlfine
 berāber
 eyledi çemen sünbülünü
 şāna benefşe

21. **zūlfūñ:-**(ü)ñ**Gazel 56**

Mısra: 7

(Sevgilinin)
yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

perīşān zūlfūñ eller şāne
 gördüm o perī şānuñ
 budur cem'ıyyet-i ʔāṭır
 perīşān olmağa bā'ış

22. **zūlfınūñ:-**i, -nūñ**Gazel 107**

Mısra: 3

(Sevgilinin)
yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

bilüme bend eyleyelden
 zūlfınūñ zünnārını
 kāfer-i 'ışķam
 müselmānlar gönül
 sevdāyidür

23. **zūlfınūñ:-**i, -nūñ**Gazel 108**

Mısra: 8

(Sevgilinin)
yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

ey şānem zünnār olupdur
 kākülün küfr ehline
 deyr-i ʔüsnūñ içre
 zūlfınūñ çelīpālar
 [mıdur]

24. **zūlfūñi:-**(ü)ñ, -i**Gazel 7**

Mısra: 3

(Sevgilinin)
yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

zūlfūñi cīm ü ʔadūñ
 kılmış elif ebrūñı nūn
 üç ger bir yire cem' olsa
 diyiver cān aña [vb]

25. **zūlfūñi:-**(ü)ñ, -i**Gazel 57**

Mısra: 1

(Sevgilinin)
yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

gözüm görünce zūlfūñi
 yüzünde pīç-pīç
 sünbülleri-y-le ʔoldı
 şānursın gülşen-i behīç

26. **zūlfünde:-**üñ, -de**Gazel 141**

Mısra: 3

Yüzün iki tarafından

sarkan saç lülesi. II
Sevgilinin saçı.

görünmüş hâl-i ruhsârı
yine derbend zülfünde
haramîlik ider Rûm iline
düşmüş levend olmuş

27. **zûlfine:-i, -n, -e**

Gazel 13

Mısra: 9

(Sevgilinin)

yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

zûlfine bağlı getürdi dili
hâl-i ruhsâr
Rûm elinde olur ekşer bu
dil-âver peydâ

28. **zûlfine:-i, -n, -e**

Gazel 89

Mısra: 5

(Sevgilinin)

yüzünün iki tarafına
sarkan saç bölükleri.

zûlfine kıldı musahhar
bend idüp 'âşıkları
kim meger her bir kılında
bağlu bin efsûnı var

29. **[zûlfüñ]:-üñ**

Gazel 189

Mısra: 4

(Sevgilinin) saçı.

şikâr eyler dil ü cân
kebkini şalsa nazar bir
kez
'aceb şayyâddur çeşmüñ
'aceb şehbâzdur [zûlfüñ]

30. **zûlfine:-i, -n, -e**

Gazel 190

Mısra: 5

(Sevgilinin) saçı.

dil perîşân itmek için
dest uzatmış zûlfine
görinen barmakları
düşsün elinden şânenüñ

zûlf ü hat:

1. **zûlf ü hat:-uñ**

Gazel 10

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı ve
yüzündeki ayva tüyleri.

dilden hayâli zûlf ü haţuñ
çıkma ebed
hâk-i vücûd ma'reke-i
mûr ü mâr ola

zûlf-i 'anber-bâr:

1. **zûlf-i 'anber-bâr:**

Gazel 285

Mısra: 6

Kelime Tipi: -

Sevgilinin amber
saçan saçı.

ellerüñ etdi dimâğını
mu 'aţtar nâfe-veş
şâne yârüñ zûlf-i 'anber-
bârını eller gibi

zûlf-i hûbân:

1. **zûlf-i hûbân:-a**

Gazel 249

Mısra: 5

Kelime Tipi: -

Güzellerin saçları.

zûlf-i hûbâna tolaşma ola
gör âzâde
kayd-ıla ola muqayyed
bu gönül dünyâda

zûlf-i müşgîn:

1. **zûlf-i müşgîn:-üñ, -üñ**

Kaside 24

Mısra: 17

Kelime Tipi: -

Misk kokulu saç. ||
Misk renginde, siyah,
kara saç.

zülfi müşgînüñüñ âşârı
gözümde gitmez
‘ayn başında ider niteki
me’ vâ sünbül

zülfi müşgîne-i yâr:

1. zülfi müşgîne-i yâr:-

üñ

Gazel 71

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Misk kokulu saç. II

*Sevgilinin çok güzel
kokan saçı.*

iy Şihâbî zülfi müşgîne-
i yârüñ reşkden
kararup bağı hasedle
oldı sünbül şâh-ı şâh

zülfi nigâr:

1. zülfi nigâr:-a

Kaside 1

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçının

*ucu. Şunar destin ser-i
zülfi nigāra şāneler
vardur Şunar destin ser-i
zülfi nigāra şāneler
vardur.*

lamları zülfi nigāra
şebîh
halka-i ha turre-i ‘anber-
şemīm

2. zülfi nigâr:-a

Kaside 23

Mısra: 23

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

reyhāncı müşābih kıla mı
zülfi nigāra
bir deste idüp bağlasa
yüz dāne benefşe

3. zülfi nigâr:-ı

Gazel 163

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

Sevgilinin saçı.

böyle mizāc-ı ‘illete
hikmet ne iy tabīb
zülfi nigārı görelı
sevdāyidür dimāğ

zülfi perişān:

1. zülfi perişān:-a

Kaside 23

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

darmadağınık saçı.

ulaşduğı-çün sünbül-i
cānāna benefşe
bend oldı varup zülfi-
perişāna benefşe

zülfi ruh:

1. zülfi ruh:-ı

Gazel 84

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Sevgilinin

yanağındaki saç.

çemen sünbülleri āşüfte
oldı bād-ı āhumdan
perişān olduğı zülfi-ı ruḥı
şanmañ şabādandur

2. zülfi ruh:-ı, -n, -ı

Gazel 123

Mısra: 1

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Yanağındaki saçlar.

ol meh yüzünden eylese
zülfi ruḥını bāz
maḥmūd-ı cānuñ ola şeb-
i tıresi ayaz

3. **zülfi ruh:-ı****Gazel 171**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Yanağındaki saçlar.

al geymiş yine dildāruñ

işi āl ancak

lebi kan içdüğine zülfi

ruhı dal ancak

4. **zülfi ruh:-ı****Gazel 249**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

(Sevgilinin)

Yanağındaki saçlar.

sanasın şeyh-i siyeh-

pūşedür zülfi ruhı

görinür sūdda deryāya

şalup seccāde

zülfi şeb:1. **zülfi şeb:-i, -n, -de****Gazel 266**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

*Kara saç. II**Sevgilinin saçı.*

zülfi şebinde olsa [bu]

zāhir femine tañ

gün toğmayınca zerre

görünmez mu'āyine

zülfi semen-sā:1. **zülfi semen-sā:****Kaside 24**

Mısra: 42

Kelime Tipi: -

*Yâsemin gibi,**yâsemini andıran saç.*

döndi gülşen yine bir

dilber-i gül çehreye kim

lāle-ruhsārı-durur zülfi

semen-sā bülbul

zülfi şemim:1. **zülfi şemim:-i, -(n)i****Kaside 24**

Mısra: 37

Kelime Tipi: -

Güzel kokulu saç.

iltecek zülfi şemimini

gülistāna şabā

merhabā kıldı benefşe

didi ehlā sünbül

zülfi siyeh:1. **zülfi siyeh:****Gazel 274**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin siyah**saçı.*

manşur-ı ğam-ı 'ışk

olanūñ dār-ı fenāda

zülfi siyehūñ boynına

bāri resen olsa

zülfi sünbül:1. **zülfi sünbül:-d****Gazel 98**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

*Sümbül gibi olan**saç.*

bu perişān gönüm

eglenmez gidersem

gülşene

bī-ķarār ider beni her

zülfi sünböldür gider

zülfi zulmāt:1. **zülfi zulmāt:-um****Gazel 218**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Siyah saç.

Hızr haţţum rūh bahşum

āb-ı hayvān meşrebüm

zülfi-zulmâtum ruh-ı
âyine'-i İskenderüm

zülfi-kâr:

1. zülfi-kâr:

Gazel 167

Mısra: 8

*Hz. Ali'nin meşhur
kılıcı.*

ğanzesi tîgı-y-la kırdı
rakîbün haylin
zülfi-kâr urdı yine kâfere
Haydar şaf şaf

zülfi-n:

1. zülfi-n:--ün

Gazel 230

Mısra: 1

(Sevgilinin) saç teli.

per çeker zülfi-n senün-
çün şeh-per-i Cibrîlden
dem urur nâlem benüm
de şür-ı İsrâfilden

zülfi-n ucu:

1. zülfi-n ucu:-n, -dan

Gazel 76

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*(Sevgilinin) saçının
ucu.*

âdemilik bu mıdur zülfi-n
ucundan ey perî
kâkül-i müşkil girih-
gîrûn baña çok geçdi
bend

zülfi-n ucu:

1. zülfi-n ucu:-n, -dan

Gazel 228

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Sevgilinin saçının
ucu.*

zülfi-n ucundan senün
hergün bu âhum âjden
yeryüzinden göklere
zencîr-i nâlemdür çeken

zü'l-kerem:

1. zü'l-kerem:

Kaside 15

Mısra: 38

*Kerem, merhamet
sahibi Allah.*

rüy-ı siyâhî umaram
anuñ sefid ola
'arz-ı niyâzumuz budur
iy zü'l-kerem saña

zulm:

1. zulmdür:-dür

Gazel 66

Mısra: 8

*Haksızlık, eziyet,
kötülük, fenalık.*

hây di ki edti zâlim
ğamzeñ beni helâk
mazlûma zecr u qahr-ıla
bu zulmdür şarîh

2. zulm-ıla:-ıla

Gazel 60

Mısra: 4

*Haksızlık, kötülük,
fenalık II eziyet, cevr,
cefâ.*

hVâcibün ki bugün
zâlimün öte ucıdur
egerçi zulm-ıla meşhûr
olup-durur Haccâc

3. zulm-ıla:--ıla

Gazel 270

Mısra: 6

Eziyet, cevir, cefa.

terk idüp mehr ü vefâ
erkânını ol mâh-rû
şâh-ı zâlim gibi zulm-ıla
nev-âyin olmada

zulmāni:**1. zulmānisin:****Kaside 13**

Mısra: 3

*Karanlığa âit,
karanlıkla ilgili,
karanlık.*

vücūdından ‘adem
zulmānisin hak itdi
nūrānı
geçüpdür ol şehūn sidre
serinde tāk-ı eyvānı

zulmāt:**1. zulmātın:-ın****Gazel 50**

Mısra: 3

*Karanlıklar. II
Hızır'ın âb-ı hayatı
bulmak üzere araştırma
yaptığı karanlıklar
ülkesi.*

hayāt-âb-ı huşūline girüp
Hızır-ile zulmātın
Sikender gibi Ye‘cuce
belā sırrını urduñ tut

zümratü'l-‘uşşāk-ı**bīdāri’ş-şalā:****1. zümratü'l-‘uşşāk-ı****bīdāri’ş-şalā:****Gazel 12**

Mısra: 16

Kelime Tipi: -

*Âşıklar zümresinin
uyanış/uyandırma
çağrısı.*

mest-i hūvāb-nāz olup
gülşende yatur hūriler
eş-şalā yā zümratü'l-
‘uşşāk-ı bīdāri’ş-şalā

zümre-i aşhāb:**1. zümre-i aşhāb:****Gazel 272**

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*Sahabe topluluğu. II
Hz. Muhammed'i gören
topluluk.*

şaldı şevk-i ruh-ı
envārını ‘uşşāka habīb
düşdi şan nūr-ı nebī
zümre-i aşhāb üzere

zümre-i ‘isyān:**1. zümre-i ‘isyān:-a****Kaside 2**

Mısra: 29

Kelime Tipi: -

İsyān zümresi. II

*Günahkarlar, günah
işleyenler.*

olıcak zümre-i ‘isyāna
Muhammed şāfi‘
göstere çeşm-i Şihābīye
dahı nūr u necāt

zümre-i nāciz:**1. zümre-i nāciz:-den****Gazel 199**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Değersizler
zümresi, topluluğu.*

nokta-i nūn-ı dehānuñdur
görinen fem degül
āfitābum zümre-i
nācizden de kem degül

zümre-i ‘uşşāk:**1. zümre-i ‘uşşāk:-a****Gazel 138**

Mısra: 8

Kelime Tipi: -

Âşıklar topluluğu.

baña verildi kişver-i
‘ışkuñ riyāseti
olsam ‘aceb mi zümre-i
‘uşşāka ben reīs

zümretü'l- 'uṣṣāk:**1. zümretü'l- 'uṣṣāk:****Gazel 280**

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

*Âşıklar zümresi. II**Musikide uṣṣak makamı.*

kandadur bezm-i

maḥabetde çeken cām-ı

belā

el-şalā yā zümretü'l-

'uṣṣāk şükrān el-şalā

zümürürd:**1. zümürürdden:-den****Gazel 43**

Mısra: 8

*Parlak ve yeşil**renkli bir süs taşı; yeşil**renkte olan değerli bir**taş.*

gonca-i gülşen olup

başına la'lin taci

şāḥ şāhı güle urdı

zümürürdden taht [vb]

zümürürd tahta geç:-**1. zümürürd tahta geç:-***-a-miş, -dür***Kaside 25**

Mısra: 9

Kelime Tipi: -

*Zümürüt tahta**geçmek. II Çimenliğe**ulaşmak.*

zümürürd tahta

geçmişdür çemen

mülkine mîr oldu

anuñ-çün başına tāt-ı

muraṣṣā'lar geyer nergis

zünñār ol:-**1. zünñār ol:-updur****Gazel 108**

Mısra: 7

Kelime Tipi: -

*Hıristiyan keşişlerin**çıplak ten üzerine**kuşandıkları kıldan**yapılmış, kaba ve sert**kuşak olmak. II Keşiş**kuşağı olarak**kullanılmak.*

ey şanem zünñār olupdur

kākülün küfr ehline

deyr-i hüsnün içre

zülfinün çelipālar

[mıdur]

zünñār-ı 'ışk:**1. zünñār-ı 'ışk:-uñ****Gazel 312**

Mısra: 3

Kelime Tipi: -

Aşkın kemeri.

bilüme zünñār-ı 'ışkuñ ip

bağlayaldan şanem

hān-gāhı terk idüp

deyründe tutdum

meskeni

zünñārını:**1. zünñārını:****Gazel 107**

Mısra: 3

*Hıristiyan keşişlerin**çıplak ten üzerine**kuşandıkları kıldan**yapılmış, kaba ve sert**kuşak II Sevgilinin**saçları.*

bilüme bend eyleyelden

zülfinün zünñārını

kāfer-i 'ışkam

müselmānlar gönül

sevdāyidür

zünüb:**1. zünüb:****Gazel 40**

Mısra: 2

Günahlar.

yār hışm itdi baña cev-
ile ağıyāre uyup
‘abd-i müznib kılmış
a‘ māl-i maḥabbetden
zünüb

2. **zünūba:-a**

Kaside 3

Mısra: 22

Günahlar.

yā Rab be-ḥaḳḳ-ı seyyid-
i sādāt-ı kâ‘ināt
k’oldur zünūba şāfi‘u
‘işıyāna ‘özü-ḥāh

zünüb ehli:

1. **zünüb ehli:-n, -e**

Kaside 15

Mısra: 14

Kelime Tipi: -

Günahkârlar.

mechûl oldı münkir olup
saña Bu-Leheb
Ḥaḳdan o dem ki ola
zünüb ehline ğaḏab

zünüb-ı ümmet-i ‘āşi:

1. **zünüb-ı ümmet-i**

‘āşi:-y, -e

Kaside 11

Mısra: 12

Kelime Tipi: -

Asi ümmetin

günahları.

nüzûl eylememişdür bu

‘arz-ı nāsüte

zünüb-ı ümmet-i ‘āşiye

olmayınca şefi‘

‘āşık-ı hâş:

1. **‘āşık-ı hâş:**

Gazel 150

Mısra: 2

Kelime Tipi: -

Has âşık, gerçek

seven, hakiki âşık.

saña maḥrem ola lâyıḳ

mı ‘avām-ı eşḥās

şoḥbetüñden ḳala

maḥrûm ola ‘āşık-ı hâş

....[*]:

1.[*]:

Gazel 14

Mısra: 5

Okunamamış kısım.

mümkün mi bu kim ola

bu vech-ile[*]

dānā neşevēd nādān

nādān neşevēd dānā

“.....”:

1. “.....”:

Gazel 209

Mısra: 9

Okunamamış kısım.

görüḫ nazmın didi

“.....”

Şihābī şî‘ri olmuşdur

müsellem

(-):

1. (-):-, -

Gazel 97

Mısra: 3

Okunamamış kısım.

terk eyle başuña al faḳîr

kisvetin (-)

taḥt-ı fenāda ol saña

devlet külâhıdır

2. (-):-, -

Gazel 114

Mısra: 10

Okunamamış kısım.

iy Şihābī bir güzel derzī
 hayālī-y-le tenüm
 rişteye döndi cān
 sūzenine göz deger (-)

3. (-):-, -

Gazel 134

Mısra: 2

Okunamamış kısım.

gerekmez gülşen-i dehrī
 baña ey gül beden sensiz
 cihān ü cānı cānā
 n'eylerin sensiz (-)

4. (-):-, -

Gazel 160

Mısra: 11

Okunamamış kısım.

rūşen oldu bu yedi beyti
 Şihābīnūñ (-)
 şanasın yaqdı felekde
 seb'a-i seyyāre şem'

5. (-):-, -

Gazel 164

Mısra: 1

Okunamamış kısım.

'aqs-i hālūñle pür oldu
 hercāyī dāğ (-)
 niçe niçe yerde yaqdum
 dāğ-ber-bālā-yı dāğ

6. (-):-, -

Gazel 169

Mısra: 5

Okunamamış kısım.

menzil-i maqşūda vardı
 dilā tīr-i murād (-)
 ol kaşı yā eylese
 şanduka-i sīnem hedef

7. (-):-, -

Gazel 171

Mısra: 7

Okunamamış kısım.

lebūñ esrārī eyledi
 hayrān dedüm (-)
 ol kalendar güzeli didi bu
 ebdāl ancak

8. (-):-, -

Gazel 220

Mısra: 1

Okunamamış kısım.

eşkimūñ katreleri
 yaqama olsa gālṭān (-)
 la'lden dügmelere beñzer
 o gögsümde hemān

9. (-):-, -

Gazel 228

Mısra: 8

Okunamamış kısım.

kanlu yaşum gibi her
 dem baña hem-dem
 olmağa

qaldı çıkmadı peykān-ı
 gamzeñ sīneden (-)

10. (-):-, -

Gazel 233

Mısra: 1

Okunamamış kısım.

gül gül olsa sāķī şarāb-ı
 bābdan (-)
 bülbül olur ehl-i bezm ol
 şevk-i meclis-tābdan

11. (-):-, -

Gazel 246

Mısra: 9

Okunamamış kısım.

iy Şihābī saña olurdu
 müsellemler mülk (-)
 eylese ol Husrev-i
 hūbān-ı 'ālem yek-nigāh

12. (-):-, -

Gazel 258

Mısra: 6

Okunamamış kısım.

sākī bu devr ayağını
sür‘at-ile sür
devrân geçmeyesi
‘ömrün şitâbda (-)

13. (-):-, -

Gazel 292

Mısra: 3

Okunamamış kısım.

bildi ‘ömri kühtedür şeb-
i fūrkat-dırâz (-)
gerçi zâhirde güler ağlar
velī aķar yaşı

14. (-):-, -

Gazel 303

Mısra: 4

Okunamamış kısım.

perçem-i pūrhamını her
biri çevkân itseler
ser-i ‘uṣṣāk olur elde
tūbları (-)

15. (-):-, -

Gazel 305

Mısra: 3

Okunamamış kısım.

kişver-i ‘aşk güyâ Cem
gibi sultân olur (-)
her kim içdi bezm-i
‘âlemde maḥabbet
cāmını

.... [*]:

1. [*]:

Gazel 67

Mısra: 10

Kelime Tipi: -

Okunmamış kısım.

çokdur şafâsı meclis-i
‘ışkuñ Şihābiyâ
bezm-i vişâl gibi anuñ
[*] kemi ferah

**“ el-dāl ‘alī el-hayr
kefā‘il”:**

1. “ el-dāl ‘alī el-hayr
kefā‘il”:

Gazel 201

Mısra: 4

Kelime Tipi: -

*“Hayra vesile olan
o hayrı yapmış gibidir.”.*

iy pīr-i muğān gel dil-i
güm-rāha delīl ol
kim didiler: “ el-dāl ‘alī
el-hayr kefā‘il”

SONUÇ

Bu çalışma ile XVI. yüzyıl divan şairlerinden olan Şihâbî'nin Dîvânı'ndaki söz varlığı ortaya konulmaya çalışılmış, bunlar tanıkları ve açıklamaları ile birlikte verilmiştir. Eserde geçen kelimeler, deyimler, atasözleri, kelime grupları, Arapça- Farsça tamlamaların alfabetik olarak dökümü yapılmış, bağlam üzerine yoğunlaşarak işlevsel anlamlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın sözlük bölümü TEBDİZ projesi üzerinden gerçekleştirilmiş olup eserin söz varlığı büyük çoğunlukla TEBDİZ projesi ortak kaynağından yararlanılarak anlamlandırılmıştır. Bunun haricinde ortak kaynaktan anlamı tespit edilemeyen kelime ve kelime grupları ise farklı sözlüklerdeki anlamlarına bakılarak ve bağlama en uygun olanları seçilerek anlamlandırılmıştır.

Şihâbî ve eseri hakkında ise sözlük bölümünden önce, Dîvân içerisinden çıkardığımız sonuçlar ve daha önce yapılmış bir iki sınırlı çalışmanın verdiği bilgilerden yola çıkılarak bir değerlendirme yapılmıştır. Yine bu bölümde şairin şiirlerine kaynaklık eden bazı unsurlar ele alınmış, tercih ettiği vezin ve kafiye örgüsü incelenmiştir. Eser içerisinde bulunan 315 gazel, 25 kâside ve 9 rubâinin aruz kalıpları bir tablo halinde belirtilmiştir.

Şihâbî Dîvânı sözlüğü çalışmasından önce yapılmış olan birden fazla bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının bulunması yöntem belirlemek açısından yaptığımız çalışmaya katkı sağlamıştır.

KAYNAKÇA

- Aksoy, Ö. Â. (1981). Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü, Ankara: TDK Yayınları.
- Arzı, S. (2018). On Altıncı Yüzyıl Divân Şiirinde Ulû'l-‘Azm Peygamberler, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aydın, G. (2019). Bosnalı Sâbit Dîvânı’nın Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Canım, R. (2018). Divan Edebiyatının Kaynakları, Akıl Fikir Yayınları, İstanbul.
- Çolak, A. (2022). Şemsî’nin Yûsuf u züleyha adlı Mesnevisi, I. Uluslararası Türkoloji Kongresi: “arayışlar ve Yönelimler” 16-18 Mayıs 2022/Karabük-Türkiye.
- Cebecioğlu, E. (2005), Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü, İstanbul: Anka Yayınları.
- Develioğlu, F. (2006). Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat (23. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.
- Doğan, E. (2018). Mesîhî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamsal Dizin ve İşlevsel Sözlük), Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çağbayır, Y. (2007), Ötüken Türkçe Sözlük, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Gıynaş, K. A. (2014). Pervâne Bey Mecmuası. Akademik Kitaplar.
- Güler, Z. (2006). Divan Şiirinde Peygamber Hikâyelerine Telmihler, Uğurel Matbaası, Malatya.
- Gürbüz, M. (2018). Kâbilî sultân-ı hûbâna münasib eş’âr. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Kanar, M. (2009). Arapça Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.
- Kanar, M. (2010). Farsça Türkçe Sözlük. İstanbul: Say Yayınları.
- Kardaş, S. (2019). Divan Şiirinde Kötü Şahsiyetler, Turkish Studies- Language and Literature, Volume 14 Issue3.
- Kaplan, Y. (2020, 3 Aralık). Şihâbî. Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sihabi>.

- Köksal, M. A. (2016). Peygamberler Tarihi, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.
- Kubbealtı Lugati. <http://lugatim.com>
- Mutçalı, S. (1995), Arapça-Türkçe Sözlük, İstanbul: Dağarcık Yayınları.
- ONAY, A. T. (2009). Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü, Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı (Haz. Kurnaz, C.) Ankara: H Yayınları.
- Özrürk, U. (2013). Tezkire niteliğinde bir şiir mecmuası, Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(1), 411-428.
- Pala, İ. (1989). Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü, İstanbul: Kapı Yayınları.
- Şenödeyici, Ö. (2011) Nâilî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamalı Dizin ve İşlevsel Sözlük), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara.
- Şükün, Z. (1944), Farsça-Türkçe Lügat, Maarif Matbaası.
- TEBDİZ, <http://www.tebdiz.com>.
- Tökel, D. A. (1998). Divan Şiirinde Mitolojik ve Efsânevi Şahıslar, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Samsun.
- Tunç, S. (?). Klasik Türk Şiirinde Kadın Şahsiyetler, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi (The Journal of International Social Research), Volume: 3, Issue: 15, Klasik Türk Edebiyatının Kaynakları Özel Sayısı- Prof. Dr. Turgut KARABEY Armağanı-
- Uzun, A. (2016). “Divan Şiirinde Hz. Musa” Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, 5: 68-69.
- Vural, B. (2021). Kaybolmuş Bir Divriği Kedisine Ağıt: Şihâbî’nin Pisi Mersiyesi, Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi Prof. Dr. Metin AKAR’a Armağan, Volume: 5, Issue: 4.
- Yıldız, H. (1999). “Şihâbî Dîvânı ve Grameri” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Yiğit, A. S. (2019). Nailî Divânı'nda Peygamberler. Mavi Atlas, 7 (1)/2019: 230-244.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Ayşegül ÖZDAĞ

Doğum Yeri:

Doğum Tarihi:

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Amasya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

Yayınlar: Hakverdioğlu, M. ve Özdağ, A. (2021). Goethe'den Nigari'ye Benlik Algısı Yahut İnsan İle Şeytanın Mücadelesi (Monomit Teorisi Bağlamında Benlik Yolculuğu). Kesit Akademi Dergisi, 7 (28), 71-93.

İŞ DENEYİMİ

Uzunbey Ortaokulu-Türkçe Öğretmenliği

Polatlı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

Polatlı Atatürk Anadolu Lisesi-Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği

İLETİŞİM

E-posta Adresi: